1123

LUTTENBERG'S CHRONOLOGISCHE VERZAMELING

1916

VERKORTINGEN.

S.	=	*Staatsblad.*
Sc.	=	*Staatscourant.*
B.	=	*Bijvoegsel op het Staatsblad.*
C. V.	=	*Luttenberg's Chronologische Verzameling.*
N. Jur.	=	*Nederlandsche Jurisprudentie.*
A. B.	=	*Administratieve en Rechterlijke Beslissingen.*
W.	=	*Weekblad van het Recht.*
Gem.-stem.	=	*Gemeentestem.*
W. v. d. B. A.	=	*Weekblad voor de Burgerlijke Administratie.*

LUTTENBERG'S

CHRONOLOGISCHE VERZAMELING

DER

WETTEN, BESLUITEN EN ARRESTEN BETREKKELIJK HET OPENBAAR BESTUUR IN DE NEDERLANDEN SEDERT DE HERSTELDE ORDE VAN ZAKEN IN 1813

VOORTGEZET DOOR

Mr. Dr. J. G. STENFERT KROESE
Advocaat en Procureur te Zwolle

1916

ZWOLLE
W. E. J. TJEENK WILLINK

LUTTENBERG'S CHRONOLOGISCHE VERZAMELING

Jaargang 1916.

3 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 1.

3 *Januari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Door het in art. 10 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, voorschreven overleg — en uit den aard der zaak geldt hetzelfde voor art. 11 als voor art. 10 — wordt beoogd eenerzijds eenige beperking der macht van het militair gezag, en anderzijds om de bestaande bevoegdheden van het burgerlijk bestuur zooveel mogelijk te eerbiedigen.

Zoowel in verband met dit laatste als op grond van de taalkundige beteekenis van de termen der wet is onder het betrokken burgerlijk gezag te verstaan het orgaan tot welke bevoegdheid de telkens te nemen maatregelen krachtens hun aard geacht kunnen worden te behooren.

Waar de ten deze genomen maatregel is van wetgevenden aard en de huishouding van het betrokken gebied betreft had het militair gezag overleg moeten plegen met het orgaan of de organen, die in de streek of streken, waarvoor de maatregel gelden moest ten aanzien van het daarin geregelde onderwerp met het wetgevend gezag zijn belast. Nu dit niet is geschied zijn terecht de betreffende maatregelen van den territorialen bevelhebber in Zeeland niet verbindend verklaard.

(Oorlogswet art. 11.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. H. Hesse, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Middelburg, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van 1 October 1915, houdende bevestiging van een vonnis van het Kantongerecht te Middelburg dd. 10 Juli 1915, waarbij D. R., geboren te Westkapelle 27 November 1852, bakker, wonende te Koudekerke, van alle rechtsvervolging is ontslagen.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Bij het in hooger beroep bevestigde vonnis is met beklaagde's schuld daaraan bewezen verklaard het hem ten laste gelegde, te weten, dat hij op 28 October 1914, terwijl de gemeente Koudekerke in staat van oorlog was verklaard, aldaar brood heeft gebakken, hetwelk meer dan 20 % bloem bevatte, althans brood heeft gebakken hetwelk van een andere samenstelling was dan van 80 % ongebuild tarwemeel en 20 % bloem. Tusschen de twee hierin vervatte afwisselende telasteleggingen werd geen keuze gedaan. Strikt noodig was dit ook niet, daar beklaagde's schuld aan het eerste feit, eenmaal aangenomen zijnde, van zelf zijne schuld aan het tweede medebrengt. Hij overtrad hierdoor het besluit van den Territorialen Bevelhebber in Zeeland van 17 October 1914, zooals dit luidde na de daarin bij besluit van dezen bevelhebber van 27 October 1914 gebrachte wijziging. Beide besluiten zijn in het bevestigde vonnis woordelijk medegedeeld en wel in de daarin opgenomen getuigenverklaring van den

Territorialen Bevelhebber welke tevens inhoudt, dat hij de Burgemeesters in de provincie daarmede telkens telegrafisch in kennis heeft gesteld. Het alzoo gewijzigde besluit — of de reeks van alzoo gewijzigde besluiten, wanneer men aanneemt, dat evenveel besluiten zijn genomen als er in de provincie gemeenten zijn — kan worden beschouwd en is ook in het bevestigde vonnis opgevat als een krachtens art. 11 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) door het militaire gezag vastgestelde maatregel, welke genomen moest worden om te voorzien in het onderhoud der inwoners en de behoeften der bezetting. Bedoeld wetsvoorschrift verlangt echter, dat zoodanige maatregel niet zal worden genomen dan na overleg met „het betrokken burgerlijk gezag". De Territoriale Bevelhebber nu heeft, wederom als getuige voor het Kantongerecht, verklaard, dat hij ten aanzien van deze beschikkingen slechts met den Commissaris der Koningin in Zeeland overleg heeft gepleegd. Bij het in hooger beroep bevestigde vonnis is hierin een grond gevonden om de bevelen van 17 en 27 October 1914 niet verbindend te oordeelen en den beklaagde van alle rechtsvervolging te ontslaan, zulks op de overweging, dat slechts aan de Provinciale Staten en aan de gemeenteraden is opgedragen de regeling onderscheidenlijk van het provinciale en gemeentelijke huishouden en het maken van verordeningen daartoe betrekkelijk en dat dus onder „betrokken burgerlijk gezag" niet anders kan worden verstaan dan de collegiën van Gedep. Staten en B. en W., als vertegenwoordigende de Prov. Staten en den Gemeenteraad en als belast met de dagelijksche leiding van zaken.

Bij tijdig ingediende memorie voert de heer requirant, die zich met de gevallen beslissing wel kan vereenigen, doch een uitspraak van Uwen Raad gewenscht acht, hiertegen als middel van cassatie aan: „Schending door verkeerde toepassing van art. 10 der Wet op den Staat van Oorlog en Beleg van 23 Mei 1899 (S. 128) in verband met de telegrammen van den Territorialen Bevelhebber in Zeeland enz. van 13, 17 en 27 October 1914 aan de Burgemeesters in Zeeland omtrent de samenstelling van brood." Tot staving hiervan wordt in de memorie dan een beroep gedaan op de opvatting van Z. E. den Minister van Oorlog, medegedeeld in een schrijven aan zijn ambtgenoot van Justitie, dat het voldoende zou zijn, wanneer het militaire gezag maar overleg had gepleegd met eenig burgerlijk gezagsorgaan in het betrokken gebied.

Deze opvatting heeft eigenlijk betrekking op het overleg, in art. 10 der genoemde wet vereischt voor het vaststellen door het militair gezag onder meer van nieuwe politieverordeningen. Ik ben trouwens met den Minister en den requirant van meening, dat bij *dit* wetsvoorschrift de oplossing gezocht moet worden van dit nieuwe vraagpunt aangaande den juisten zin der door haren schetsmatigen vorm van zoovele vraagpunten opleverende wet van 1899. Immers wanneer de krachtens art. 11 vastgestelde maatregel, welke genomen moet worden om in het onderhoud der inwoners en de behoeften der bezetting te voorzien, niet is een *handeling* van het militaire gezag zelf — zooals b.v. het samenbrengen der aanwezige voedingsmiddelen op bepaalde plaatsen zijn zou — maar, gelijk in dit geval, een voorschrift voor de inwoners, dan wordt die maatregel niets anders dan een politieverordening voor het betrokken gebied. Dit geldt niet van alle algemeene voorschriften, door het militair gezag krachtens de wet van 1899 gegeven, doch wel voor die, welke als de onderwerpelijke de huishouding van het betrokken gebied betreffen. Zie in verband hiermede het opstel van Mr. Leendertz in W. 9766, hetwelk mij voorkomt in deze verwarde materie een zeer bruikbaren leiddraad te geven. De telegrammen van den Territorialen Bevelhebber aan de Burgemeesters moeten dus worden beschouwd als te zamen eene provinciale, of elk voor zich eene plaatselijke verordening op te leveren. De afkondiging heeft dan ook, bij gebreke van een bepaald voorschrift hieromtrent van het militair gezag. te Koudekerke plaats gehad op de wijze, voor plaatselijke verordeningen bepaald.

Welk burgerlijk gezagsorgaan nu datgene is, waarmede krachtens het voorschrift van art. 10 het militair gezag overleg moet plegen, wanneer het als plaatselijke wetgever optreedt, komt mij niet twijfelachtig voor. De nieuwe verordening is bestemd om in te grijpen in het provinciale of gemeentelijke huishouden, misschien zelfs om in de bestaande provinciale of gemeentelijke verordeningen wijziging te brengen. Geen ander burgerlijk gezagsorgaan is dus bij de nieuwe verordening „betrokken" dan dat, aan hetwelk de zorg voor dat huishouden is opgedragen, en van hetwelk tot nu toe de plaatselijke verordeningen uitgingen: de provinciale of gemeentelijke wetgever, d. i. de Provinciale Staten of de Gemeenteraad. De Commissaris der Koningin, al is hij de hoogste burgerlijke ambtenaar in de provincie, kan even weinig als eenig lager geplaatst beambte in aanmerking komen, waar het de

vraag geldt, welk gezag bij het vaststellen van politieverordeningen is betrokken.

Deze uit den aard der zaak voortvloeiende opvatting vindt ook steun in de geschiedenis der Wet van 1899. Reeds in de Memorie van Toelichting op het oorspronkelijke wetsontwerp (Bijl. Hand. 1889/90 nº. 147, 3) werd bij de artt. 22—25 als grond voor het voorschrijven van overleg met het *burgerlijk gezag* opgegeven, dat het niet noodig was, dat de bevoegdheid van het militaire gezag om zich vrij te maken van de plaatselijke verordeningen, door het *burgerlijk gezag* vastgesteld, onbeperkt was. Het is niet aannemelijk, dat dezelfde uitdrukking in dezen door mij verkort weergegeven zin telkens voor een ander begrip zou zijn gebezigd. — Nog duidelijker komt de juistheid der verdedigde opvatting uit in het Voorloopig Verslag op dit wetsontwerp (Bijl. Hand. 1890/91 nº. 31, 1) waar men bij art. 22 den twijfel uitgesproken vindt, of overleg met *den Raad eener gemeente* wel gemakkelijk zal kunnen plaats vinden, zonder dat dit aan de Regeering, toen deze dit Voorloopig Verslag beantwoordde bij de M. v. T. op het nieuwe ontwerp, dat wet werd, (Bijl. Hand. 1897/8 nº. 166, 3) aanleiding gaf om bij art. 10 (overeenkomend met art. 22, oud) op de onjuistheid dezer voorstelling van het vereischte overleg te wijzen. — Welk burgerlijk gezag bedoeld werd, werd overigens bij deze nieuwe M. v. T. niet nader aangewezen; alleen werd hierop een vraag, bij het aangehaalde Voorl. Verslag gedaan, ten antwoord gegeven, dat „burgerlijk gezag" stond tegenover „militair gezag" en dus niet behoorde te worden veranderd in „bevoegd gezag", hetgeen ons niet veel wijzer maakt.

Ik mag mij niet ontveinzen, dat — gelijk ook in het aangehaalde uit het Voorl. Verslag werd opgemerkt — de door mij verdedigde opvatting aan een snelle totstandkoming van door het militair gezag vast te stellen politieverordeningen groote hinderpalen in den weg legt. Dit kan mij echter geen aanleiding geven om het ingenomen standpunt te verlaten. Bij het in deze zaak door den Kantonrechter gewezen vonnis is blijkbaar naar een uitweg uit deze zich ook bij art. 11 der Wet van 1899 voordoende moeilijkheid gezocht en wel door, na eerst den juisten weg te hebben ingeslagen, die ook hier naar de Provinciale Staten en den Gemeenteraad leidt, de Colleges van Gedeputeerde Staten en van B. en W. als hunne vertegenwoordigers voor te stellen, met wie derhalve het overleg moest worden gepleegd. Zulks komt mij echter staatsrechtelijk te eenen male onjuist voor. De bedoelde Colleges „vertegenwoordigen" geenszins de Provinciale Staten en den Gemeenteraad, doch zijn slechts belast met de dagelijksche leiding en met de uitvoering der aan deze grootere lichamen opgedragen zaken; zij zijn slechts administreerende, uitvoerende, toezicht houdende organen.

Niettemin acht ik op de reeds aangegeven gronden de stelling van het bevestigde vonnis des Kantonrechters, dat in deze niet met het juiste burgerlijke gezagsorgaan overleg is gepleegd, gegrond. En terecht zijn dientengevolge de aangehaalde besluiten van den Territorialen Commandant niet verbindend geacht.

Immers het gepleegd zijn van het voorgeschreven overleg moet worden beschouwd als een voorwaarde voor de geldigheid der verordening, evenals het hooren van den Raad van State o. a. op uit te vaardigen algemeene maatregelen van bestuur naar de heerschende opvatting dit ten aanzien van deze maatregelen is. Zulks blijkt ook uit het door mij reeds aangehaalde uit de geschiedenis der wet van 1899, waar het voorgeschreven overleg met het burgerlijke gezag werd voorgesteld als een *beperking* der aan het militair gezag gegeven bevoegdheid. Van beperking zou geen sprake kunnen zijn, wanneer het voorschrift ongestraft in den wind geslagen kon worden, wèl daarentegen wanneer het nakomen daarvan door op het verzuim gestelde nietigheid is gewaarborgd, daar het voorschrift alsdan belemmerend werkt en zelfs vaak tengevolge zal kunnen hebben, dat het militair gezag, hetwelk zich hier op vreemd terrein bevindt zal worden weerhouden van het uitvaardigen van voorgenomen verordeningen, welke aan dit gezag wellicht onbekende belangen van anderen noodeloos zouden krenken.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv. gen.);

O., dat gerequireerde oorspronkelijk was gedagvaard dat hij op 28 October 1914, terwijl de gemeente Koudekerke in staat van oorlog was verklaard, aldaar brood heeft gebakken, hetwelk meer dan 20 % bloem bevatte; althans brood heeft gebakken hetwelk van eene

andere samenstelling was dan van 80 % ongebuild tarwemeel en 20 % bloem;

O., dat bij het door het bestreden vonnis bevestigde vonnis dat feit en beklaagde's schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard op grond van aanwijzingen onder meer voortvloeiende uit de verklaring van den getuige Brocx, in het kort hierop neerkomende: dat hij als territoriaal bevelhebber in Zeeland op 13, 17 en 27 October 1914 den Burgemeesters in die provincie per telegram heeft doen toekomen voorschriften omtrent de vervaardiging van brood, te zamen inhoudende dat slechts brood mocht worden gebakken van 80 % ongebuild tarwemeel en van hoogstens 20 % bloem, en dat hij hieromtrent slechts met den Commissaris der Koningin in Zeeland overleg heeft gepleegd;

O., dat de Kantonrechter voorts het bewezen verklaarde niet strafbaar heeft geacht en gerequireerde van alle rechtsvervolging heeft ontslagen op grond der volgende overwegingen:

„dat art. 11 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) aan het militair gezag de bevoegdheid geeft om, in overleg met het betrokken gezag, zoo noodig de maatregelen vast te stellen, welke genomen moeten worden, om te voorzien in het onderhoud der inwoners en de behoeften der bezetting;

„dat in casu overleg met het *betrokken burgerlijk gezag* niet heeft plaats gehad, daar immers nimmer onder dat gezag de Commissaris der Koningin kan worden verstaan;

O. toch, dat slechts aan de *Provinciale Staten* behoort de regeling en het bestuur van het provinciaal huishouden en aan hen uitsluitend is opgedragen het maken der reglementen en verordeningen, welke zij voor het provinciaal belang noodig oordeelen;

dat evenzoo aan den *Raad der gemeenten* behoort het maken van de verordeningen welke in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid worden vereischt en van andere, betreffende de huishouding der gemeenten;

dat dus onder „betrokken burgerlijk gezag" niet anders kan worden verstaan dan de Collegiën van Gedeputeerde Staten en Burgemeester en Wethouders, als vertegenwoordigende de Provinciale Staten en den Gemeenteraad en als belast met de dagelijksche leiding van zaken;

dat derhalve voormelde bevelen van den Territorialen Bevelhebber van Zeeland, niet verbindend kunnen worden geoordeeld";

O., dat hiertegen zich richt het cassatiemiddel, waarin klaarblijkelijk in plaats van art. 10 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), moet gelezen worden art. 11 dier wet en met de telegrammen van den Territorialen Bevelhebber bedoeld zijn de telegraphisch medegedeelde maatregelen van dien gezaghebber — terwijl in de toelichting als ondersteuning van dit middel wordt aangevoerd, dat onder het betrokken burgerlijk gezag te verstaan is het burgerlijk gezag binnen het gebied, waar de genomen maatregel moet gelden en dat, waar de wet niet bepaalt met welk orgaan van dat gezag de militaire overheid in overleg moet treden, de keuze van het orgaan aan het militaire gezag is overgelaten;

O. hieromtrent:

dat in de Memorie van Toelichting, behoorende bij het ontwerp van wet tot uitvoering van art. 187 der Grondwet, ingediend 27 April 1890, naar welke toelichting in het algemeen verwezen is bij het Ontwerp van 20 Mei 1898, hetwelk geleid heeft tot de Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), ten aanzien der bepalingen betreffende den staat van oorlog, als algemeen beginsel is vooropgesteld, dat „de macht van het militaire gezag zich niet zoover" behoeft uit te strekken, dat het burgerlijk bestuur in het in staat van oorlog verklaarde grondgebied geheel aan de bevelen der militaire autoriteit is onderworpen";

dat voorts ter nadere uitwerking van dit beginsel ten aanzien van het voorgestelde artikel, art. 22, hetwelk behoudens hier niet ter zake doende wijzigingen geworden is art. 10 der bestaande wet, in die memorie werd aangevoerd: „Die bevoegdheid" (namelijk tot wijziging enz. van politieverordeningen) „is noodig, daar het militair gezag ten aanzien van de belangen der defensie niet door plaatselijke verordeningen, welke door het burgerlijk gezag zijn vastgesteld, moet gebonden zijn, maar het is niet noodig dat die bevoegdheid onbeperkt zij, vandaar de bepaling, dat de hier bedoelde maatregelen zullen worden genomen na gehouden overleg met het burgerlijk gezag";

dat derhalve door het voorgeschreven overleg met het burgerlijk gezag — en uit den aard der zaak geldt voor art. 11 hetzelfde als voor art. 10 — beoogd werd eenerzijds eenige beperking der macht van het militair gezag en anderzijds om de bestaande bevoegdheden van het burgerlijk bestuur zooveel mogelijk te eerbiedigen;

dat nu zoowel in verband met dit laatste als op grond van de taalkundige beteekenis van de termen der wet onder het betrokken burgerlijk gezag is te verstaan het orgaan tot

welks bevoegdheid de telkens te nemen maatregelen krachtens hun aard geacht kunnen worden te behooren;

dat dus, waar de ten deze genomen maatregel is van wetgevenden aard en de huishouding van het betrokken gebied betreft, het militair gezag overleg had moeten plegen met het orgaan of de organen, die in de streek of streken, waarvoor de maatregel gelden moest, ten aanzien van het daarin geregelde onderwerp, met het wetgevend gezag zijn belast, zijnde de Commissaris der Koningin zoodanig orgaan niet;

dat dus terecht de bedoelde maatregelen van den Territorialen Bevelhebber in Zeeland niet-verbindend zijn verklaard en het middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (Jur. Ned.)

—

5 *Januari* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de districts-schoolopzieners betreffende aanmoediging bezit akte land- of tuinbouwkunde.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is voornemens te bevorderen, dat in die streken waar daaraan behoefte bestaat, door de gemeente- en schoolbesturen aan de lagere scholen onderwijzers worden verbonden, die in het bezit zijn van de akte lager onderwijs voor land- of tuinbouwkunde, en dat reeds gevestigde onderwijzers die akten zullen trachten te verwerven. Dit denkbeeld heeft mijne volle sympathie, omdat een dergelijke maatregel zoowel het onderwijs als den land- en tuinbouw ten goede zal komen.

Genoemde Minister stelt zich voor om, voorloopig als proef, aan een aantal onderwijzers, die in het bezit zijn van beide of een der vermelde akten, enkel op grond van deze bevoegdheid eene toelage van Rijkswege toe te kennen, mits zij reeds vanwege de gemeente of de vereeniging, waarvan hunne school uitgaat, eene weddeverhooging ontvangen wegens het bezit van die akte of akten, en onder voorwaarde, dat zij zich voor het geven van land- of (en) tuinbouwonderwijs vanwege het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel beschikbaar stellen. Wordt het geven van dit onderwijs van hen verlangd, dan zal dat afzonderlijk worden beloond volgens de gewone daarvoor geldende regelen.

Door in de salarisverordeningen van alle gemeenten eene verhooging op te nemen voor ieder, die bevoegd is tot het geven van land- of tuinbouwonderwijs, zou het doel van voornoemden Minister worden voorbijgestreefd, daar plaatselijke omstandigheden moeten uitwijzen, waar en in welke mate aan leerkrachten voor dergelijk onderwijs behoefte bestaat.

Aangezien nu in verband met de wettelijke bepalingen de salarisverordening eener gemeente voor alle onderwijzers van bijstand gelijkelijk geldend moet zijn, en bovendien onder deze onderwijzers herhaaldelijk verplaatsingen voorkomen, zal de keuze der personen op den duur wel in hoofdzaak te beperken zijn tot de hoofden der scholen. Met de wettelijke voorschriften is het bestaanbaar eene bepaling als bovenbedoeld te maken in de salarisregelingen voor de schoolhoofden, daar de gemeenteraad bevoegd is om, onder hoogere goedkeuring, de jaarwedden van het hoofd van elke school met het oog op de plaatselijke behoeften in elk dorp of gehucht afzonderlijk te regelen, hetzij bij verordening, hetzij bij gedeeltelijke herziening als bijv. het schoolhoofd de akte voor land- of tuinbouwkunde mocht behalen.

Aangezien het mij voorkomt, dat het plan van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel allen steun verdient, heb ik de eer U te verzoeken telkens wanneer de wenschelijkheid blijkt, Uwen invloed bij de gemeentebesturen aan te wenden, opdat in de verordening tot regeling van de jaarwedden der hoofden van scholen eene salarisverhooging worde opgenomen als bovenbedoeld.

In verband hiermede is het echter wenschelijk, dat door U vooraf overleg wordt gepleegd met de desbetreffende Rijksland- en tuinbouwleeraren over de vraag, voor wie van het onderwijzend personeel der openbare en bijzondere scholen in Uw district in de eerste plaats eene Rijkstoelage als bovenbedoeld zou dienen worden beschikbaar gesteld.

Van deze gelegenheid maak ik tevens gebruik U uit te noodigen, elke gelegenheid, welke daarvoor dienstig kan zijn, te benutten, om in het bijzonder de plattelands-schoolhoofden en onderwijzers te wijzen op de wenschelijkheid van het behalen der akte voor land- of tuinbouwkunde, ook omdat met de daarmede te verkrijgen kennis het lager onderwijs naar de behoeften van het platteland meer vruchtdragend kan worden gemaakt. (W. v. d. B. A.)

—

6 *Januari* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van artikel 7 van het „Reglement voor de Stuurlieden-examens", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 353). S. 2.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Landbouw, Nijverheid en Handel van 25 November 1915, nº. 7061, afdeeling Nijverheid;

Den Raad van State gehoord, advies van 28 December 1915, nº. 21;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 4 Januari 1916 nº. 8472, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. I. In artikel 7, 1, III, van het „*Reglement voor de stuurlieden-examens*", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 353), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 29 Juni 1914 (*Staatsblad* nº. 293) op de zinsnede:

„Dienst als buitengewoon adelborst, of als adelborst der eerste klasse bij de Marinereserve wordt voor dienst onderscheidenlijk als derde- of tweede-stuurman van ten hoogste *zes* maanden in rekening gebracht".

te doen volgen eene nieuwe zinsnede, luidende:

„Dienst gedurende de mobilisatie doorgebracht op *varende* oorlogsschepen als *buitengewoon adelborst*, of als *adelborst der eerste klasse bij de Marine-reserve* wordt in rekening gebracht voor dienst onderscheidenlijk als derde- of als tweede-stuurman voor ten hoogste de helft van den voor de examens voor tweede- en eerste-stuurman vereischten diensttijd. Dienst, gedurende de mobilisatie doorgebracht op *varende* oorlogsschepen als *milicien*, wordt in rekening gebracht voor ten hoogste de helft van den voor toelating tot het examen voor *derde-stuurman* voor de *groote vaart*, of voor *stuurman* voor de *kleine vaart* vereischten vaartijd".

Art. II. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 19 *Jan.* 1916.)

—

6 *Januari* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het formulier voor de aangifte in de vermogensbelasting. S. 3.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 18den November 1915, nº. 161, Registratie en Vermogensbelasting;

Gelet op artikel 15 der wet van den 27sten September 1892 (*Staatsblad* nº. 223) op de vermogensbelasting, op artikel 1 der wet van 16 Juli 1907 (*Staatsblad* nº. 222) en op artikel 130 der wet van 19 December 1914 (*Staatsblad* nº. 563);

Den Raad van State gehoord (advies van den 14den December 1915, nº. 42);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Financiën van den 3den Januari 1916, nº. 90, Registratie en Vermogensbelasting;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

In het formulier van het biljet voor de aangifte in de vermogensbelasting, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 26 Februari 1894 (*Staatsblad* nº. 37) en gewijzigd bij Koninklijk besluit van 29 November 1897 (*Staatsblad* nº. 215) en bij Onze besluiten van 22 Maart 1906 (*Staatsblad* nº. 52) en 9 Maart 1909 (*Staatsblad* nº. 65) worden, met ingang van 1 Mei 1916, de volgende wijzigingen gebracht:

A. In de omschrijving der „Baten" sub II, nº. 3, vervalt het woord „Tienden" en de onmiddellijk daarop volgende komma;

B. Op de vierde bladzijde, aan het slot, vervallen de woorden, letter, cijfers en leestekens: „, zonder aftrek van de ƒ 10,000, die bij den aanslag onbelast blijven".

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

6 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende ongegrondverklaring van de bezwaren van den gewezen milicien J. C. G. BUDDE te *Amsterdam*, tegen de beslissing op zijn verzoek om pensioen. S. 4.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de reclame van den gewezen milicien J. C. G. BUDDE te Amsterdam, betreffende zijne aanspraken op pensioen;

Gezien het advies van den Militairen Pensioenraad van 4 Augustus 1915, nº. 7 L;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 3 November 1915, nº. 378;

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 31 December 1915, IIIde Afd. nº. 192;

Overwegende, dat de Militaire Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende, te rekenen van 11 Juli 1915, voor den tijd van één jaar een voorloopig pensioen te verleenen van ƒ 240, daarbij aanvoerende dat een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad door de Commissie voor het geneeskundig onderzoek te 's-Gravenhage op 12 Juni 1915; dat de belanghebbende geacht wordt tot de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt te zijn uithoofde van lichaamsgebreken; dat hij geacht wordt niet buiten staat te zijn om in zijn levensonderhoud te voorzien; dat hij met ingang van 11 Juli 1915 uit den militairen dienst is ontslagen; dat hij bij ontslag volgens de Pensioenwet voor de landmacht 1902 een voor pensioen in aanmerking komenden dienst heeft van 1 jaar en 10 maanden; dat zijne lichaamsgebreken het gevolg zijn van eene schotverwonding op 15 Februari 1915; dat hij voor den militairen dienst ongeschikt is uithoofde van lichaamsgebreken, welke het gevolg zijn van verrichtingen aan de uitoefening van den militairen dienst verbonden; dat het wenschelijk is de ervaring te laten uitspraak doen in hoeverre de belanghebbende in zijn levensonderhoud zal kunnen voorzien en hij daartoe derhalve tijdelijk buiten staat moet worden geacht; dat vermits het volle pensioensbedrag voor den stand van soldaat waarnaar het pensioen van den belanghebbende moet worden geregeld, ƒ 240 beloopt, de Pensioenraad van oordeel is dat hij volgens de art. 2 2º, 18c en 28 der genoemde wet recht heeft op een voorloopig pensioen tot dat bedrag;

dat Onze Minister van Oorlog zich met het advies van den Pensioenraad niet kan vereenigen, daar het z. i. blijkens de overgelegde bescheiden vaststaat, dat de physieke ongeschiktheid voor de verdere waarneming van den militairen dienst van BUDDE te wijten is aan eigen onvoorzichtigheid zoodat niet met den Militairen Pensioenraad behoort te worden aangenomen, dat zijn lichaamsgebrek het gevolg is van verrichtingen aan de uitoefening van den militairen dienst verbonden en hij dus, daar hij slechts een diensttijd heeft van 1 jaar en 10 maanden, geen aanspraak kan maken op pensioen;

dat, nadat bij Ministerieele Beschikking van 4 September 1915, IIIde Afdeeling, nº. 140, aan den belanghebbende was te kennen gegeven dat, in afwijking van het advies van den Militairen Pensioenraad, geen termen zijn gevonden een gunstig gevolg te verleenen aan zijn verzoek om in het genot van pensioen te worden gesteld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat omtrent zijne bezwaren daartegen het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur;

Overwegende dat, al kan aan die Afdeeling niet worden betwist, dat het lichaamsgebrek, hetwelk tot des reclamants ongeschiktverklaring voor den dienst heeft geleid, het gevolg is van een *ongeval* op 15 Februari 1915, toen hij op wacht stond, en al kan aan die Afdeeling ten deele zelfs worden toegegeven, dat het afgaan van een geweer tengevolge van het vergeten of verzuimen om den haanpal daarvan om te leggen te qualificeeren is als een *bijzondere* omstandigheid (in zooverre immers een dergelijk vergeten of verzuimen niet is een *normale* omstandigheid), nochtans moet worden verworpen het door gezegde Afdeeling ingenomen standpunt als zou, omdat de Pensioenwet voor de landmacht 1902 *onvoorzichtigheid* niet noemt een factor welke de aanspraak op pensioen uitsluit, hieruit moeten volgen dat een dusdanige, door erkende onvoorzichtigheid in het leven geroepen bijzondere omstandigheid er eene zijn zou als bedoeld in art. 2 sub 2 van genoemde wet en dus recht gevende op pensioen;

Overwegende, dat, werd het door meergemelde Afdeeling ten deze ingenomen standpunt aanvaard, en dus elke tot physieke ongeschiktheid voor de verdere waarneming van den militairen dienst leidende bijzondere omstandigheid die zich tijdens de uitoefening van den dienst voordoet, geacht krachtens genoemd wetsartikel grond op te leveren tot het verleenen van pensioen, daaruit zou volgen, dat zelfs eigen *moedwillige* handelingen in zulk een geval niet van aanspraak op pensioen zouden uitsluiten, een standpunt dat a fortiori niet behoort te worden aanvaard;

dat, wat hiervan zij, in elk geval moet worden aangenomen dat een physieke ongeschiktheid voor den dienst, tijdens een wachtdienst verkregen tengevolge van het afgaan van een geweer met in strijd met de voorschriften niet overgelegden haanpal, hetwelk, gelijk in het onderhavige geval, bovendien in strijd met de voorschriften bij de bajonet over den grond werd voortgesleept, niet beschouwd kan worden als te zijn ontstaan tengevolge van eene ver-

richting aan de uitoefening van den militairen dienst verbonden, in den zin van vorenaangehaald wetsartikel;

dat reclamant mitsdien geen aanspraak kan maken op pensioen, krachtens artikel 2, sub 2°., der „Pensioenwet voor de landmacht 1902" en hij ook niet aan eenige andere bepaling dier wet recht op pensioen kan ontleenen.

Gezien evengenoemde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren dat de bezwaren van den gewezen milicien J. C. G. BUDDE tegen de afwijzende Beschikking, genomen op zijne aanvrage om pensioen, zijn ongegrond.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* en, tegelijk met het rapport van Onzen genoemden Minister in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur) en aan den Militairen Pensioenraad.

's-Gravenhage, den 6den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 27 *Jan.* 1916.)

—

6 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 18 October 1915 (*Staatsblad* n°. 432). S. 5.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, toezicht te houden op de vervaardiging en de samenstelling van margarine, waarvan de uitvoer is toegelaten;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 21 December 1915, Kabinet, Litt. X[168];

Den Raad van State gehoord (advies van 22 December 1915, n°. 1);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 5 Januari 1916, Kabinet, Litt. R[1];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De eerste alinea van het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 18 October 1915 (*Staatsblad* n°. 432), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van katoenzaadolie, kokosolie, kokosvet, sesamolie, soyaolie, grondnotenolie en, voor zooverre de uitvoer daarvan niet reeds verboden is, alle eetbare vetten, met uitzondering van margarine, voor zooverre deze door hare bereiding met melk en melkbestanddeelen geschikt is gemaakt om boter te vervangen en bereid is door hen, die voldoen aan de voorwaarden door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel gesteld of nog te stellen, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 7 *Jan.* 1916.)

—

6 *Januari* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, ter uitvoering van art. 7, lid 1, litt. *d* en lid 2 van het Zuiderzeevisscherijreglement.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gelet op art. 7, lid 1, letter *d*, en lid 2 van het Zuiderzeevisscherijreglement (Koninklijk besluit van 23 April 1915 (*Staatsblad* n°. 205), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 21 October 1915 (*Staatsblad* n°. 435), bevattende het verbod om van 1 October tot 28 Februari te visschen met alle vischtuigen bij den mond van den Hierdensche beek binnen de door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vast te stellen grenzen;

Heeft goedgevonden:

1°. In te trekken de beschikking van zijn ambtsvoorganger van 9 October 1914, n°. 5982, afdeeling Nijverheid;

2°. Het bovenbedoelde gesloten gebied vast te stellen als volgt:

De strook water in de Zuiderzee, ter breedte van 500 meter, gerekend van de kustlijn ter hoogte van gewoon hoog water en zich uitstrekkende 1500 meter West- en 1500 meter Oostwaarts uit het midden van de Hierdensche beek.

's-Gravenhage, 6 Januari 1916.

De Minister voornoemd, POSTHUMA.

—

6 *Januari* 1916. MISSIVE van den Minister van Buitenlandsche Zaken betreffende het viseeren van paspoorten door de Duitsche consulaire ambtenaren.

Ik heb de eer U hiernevens afschrift te doen toekomen van de nieuwe bepalingen door de Duitsche regeering vastgesteld nopens het viseeren van paspoorten door de Duitsche consulaire ambtenaren.

U zoude aanleiding kunnen vinden bij de afgifte der paspoorten de betrokkenen met deze voorschriften in kennis te stellen.

De voorschriften luiden:

1. Bij iedere reis naar Duitschland moet het paspoort opnieuw door een Duitschen diplomatieken of consulairen vertegenwoordiger worden geviseerd.

2. De Keizerlijke vertegenwoordigingen mogen slechts die passen viseeren, die door de bevoegde autoriteiten van hun ambtsgebied afgegeven of geviseerd zijn of voorzien zijn van het visum van een in hetzelfde land standplaats houdenden diplomatieken of consulairen ambtenaar van de Mogendheid, door welker autoriteit de pas is afgegeven.

3. De houder van het paspoort moet ter verkrijging van het visum persoonlijk op het consulaat verschijnen.

4. Twee photographieën, die overeenstemmen met de photographie, op het paspoort aangebracht, moeten worden overgelegd.

5. Het visum mag slechts worden gegeven wanneer aanleiding en doel der reis naar Duitschland zonder bedenking zijn en de reis noodzakelijk maken.

De noodzakelijkheid moet door den houder worden aangetoond; bij reizen voor zaken door overlegging der handelspapieren en door op te geven, welke handelshuizen zullen worden bezocht. Ook voor bezoeken aan familie of vrienden moet dringende noodzakelijkheid aanwezig zijn.

6. De houder van het paspoort moet (door overlegging eener geboorte-acte of eventueel van een naturalisatiebewijs) de Keizerlijke vertegenwoordiging aantoonen, dat hij vóór het verwerven van zijn tegenwoordige nationaliteit niet behoort heeft tot een der Staten, die met Duitschland of een zijner bondgenooten in oorlog zijn. (W. v. d. B. A.)

—

7 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *zaad van suikerbieten, zaad van voederbieten* en *zaad van mangelwortelen*. S. 6.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van zaad van suikerbieten, zaad van voederbieten en zaad van mangelwortelen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 28 December 1915, Kabinet, Litt. M[172];

Den Raad van State gehoord (advies van 4 Januari 1916, n°. 34);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 6 Januari 1916, Kabinet, Litt. C[2];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van zaad van suikerbieten, zaad van voederbieten en zaad van mangelwortelen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1916.)

—

7 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *hennep*. S. 7.

(Tekst als S. n°. 6.)

—

7 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *turkschroodolie* en dergelijke praeparaten, bestaande uit gesulfoneerde, geheel of gedeeltelijk verzeepte oliën. S. 8.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van turkschroodolie en andere praeparaten bestaande uit gesulfoneerde, al of niet verzeepte oliën te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 28 December 1915, Kabinet, Litt. G[172];

Den Raad van State gehoord (advies van 4 Januari 1916, nº. 33);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 6 Januari 1916, Kabinet, Litt. E[2];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De eerste alinea van het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 13 December 1915 (*Staatsblad* nº. 502) wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van turkschroodolie en andere praeparaten, bestaande uit gesulfoneerde, al of niet verzeepte oliën is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1916.)

—

8 *Januari* 1916. BESLUIT, betreffende nadere uitbreiding van den landstorm. S. 9.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 6 Januari 1916, Kabinet, litt. K[2];

Gezien de Wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. Behoudens het bepaalde onder 2º. behooren van 1 Februari 1916 af ook tot den landstorm — voor zoover zij alsdan niet reeds daartoe behooren — de personen, bedoeld in art. 1 der Wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº 345), die zijn geboren in 1891.

2º. Degenen der onder 1º. bedoelde personen, die vrijwilligen dienst bij de zeemacht, bij het leger hier te lande of bij de koloniale troepen hebben vervuld en op 1 Februari 1916 niet zijn gevestigd binnen het Rijk, in het Duitsche Rijk of in het Koninkrijk België, komen eerst tot den landstorm te behooren op den dag, volgende op dien, waarop zij zich aldaar mochten vestigen.

3º. Bij de inschrijving voor den landstorm van de onder 1º. en 2º. bedoelde personen kan worden afgeweken van de bepalingen van het Landstorm-Besluit, voor zoover dit door Onzen Minister van Oorlog wordt bepaald.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 8sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 11 *Jan.* 1916.)

—

8 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *stearine* en *andere vetzuren*, *paraffine*, alsmede mengsels en producten van deze artikelen. S. 10.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van stearine en andere vetzuren, paraffine, alsmede mengsels en producten van deze artikelen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 4 Januari 1916, Kabinet, Litt. U;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Januari 1916, nº. 2);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 8 Januari 1916, Kabinet, Litt. T[2];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van stearine en andere vetzuren, paraffine, alsmede mengsels en producten van deze artikelen, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 8sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 13 *Jan.* 1916.)

—

8 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van :

a.) *alle witte katoenen lompensoorten, oud en nieuw,* met uitzondering van gordijnen, dweilen en witkatoengebreidsoorten ;

b.) *alle linnen lompensoorten.* S. 11.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van

a. alle witte katoenen lompensoorten, oud en nieuw, met uitzondering van gordijnen, dweilen en witkatoengebreidsoorten ;

b. alle linnen lompensoorten

te verbieden ;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344) ;

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 4 Januari 1916, Kabinet, Litt. IJ ;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Januari 1916, nº. 3) ;

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 8 Januari 1916, Kabinet, Litt. U[2] ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Eenig Artikel.

De uitvoer van

a. alle witte katoenen lompensoorten, oud en nieuw, met uitzondering van gordijnen, dweilen en witkatoengebreidsoorten ;

b. alle linnen lompensoorten

is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 8sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Jan.* 1916.)

—

8 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *rubber, gutta-percha,* en daaruit vervaardigde artikelen. S. 12.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van rubber, gutta-percha en alle daaruit vervaardigde artikelen te verbieden en in verband daarmede geen aanleiding meer bestaat voor een afzonderlijk verbod op den uitvoer van rijwielbanden ;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344) ;

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 5 Januari 1916, Kabinet, Litt. V[1] ;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Januari 1916, nº. 4) ;

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 8 Januari 1916, Kabinet, Litt. V[2].

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Ons Besluit van 22 Februari 1915 (*Staatsblad* nº. 114), te bepalen :

Eenig Artikel.

De uitvoer van rubber, gutta-percha en daaruit vervaardigde artikelen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 8sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 25 *Jan.* 1916.)

—

8 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *automobielen en onderdeelen,* waaronder *banden.* S. 13.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat er geen aanleiding meer bestaat om den uitvoer van automobielbanden afzonderlijk te verbieden ;

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 5 Januari 1916, Kabinet, Litt. V[1] ;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Januari 1916, nº. 4) ;

Gezien het nader rapport van Onze voor-

dan blijkt een werken op spoedbestelling de taak des Rechters. „Spoed toch is het beginsel" — zoo zegt zij — „hetgeen dit geheele onderwerp beheerscht en beheerschen moet (t. a. p. bl. 35). Zijne ('s Rechters) tusschenkomst, die in het belang der bedreigde eigenaars wordt ingeroepen, moet zich uit den aard der zaak, voor zooveel de vraag naar het al of niet onteigenen van eenig goed aangaat, tot het onderzoek bepalen, of de verklaring van het algemeen nut van het werk, waartoe de onteigening van zekere gronden gevraagd wordt, werkelijk bestaat, dan of het een der bij de Grondwet van zulk eene uitdrukkelijke verklaring vrijgestelde gevallen is; of de perceelen in de dagvaarding der onteigenende partij vermeld, werkelijk ter onteigening zijn aangewezen; of de eigenaars en andere belanghebbenden in staat geweest zijn, hunne bezwaren tegen de voorgestelde rigting bij de bevoegde magt te doen hooren. Blijkt dit alles, en zijn de termijnen van dagvaarding in acht genomen, zoo is elke eigenaar genoegzaam zeker, dat hem niet ligtvaardig noch wederregtelijk zijn goed zal worden ontnomen. Andere verdediging kan alleen de strekking hebben om hinderpalen op te werpen tegen het algemeene nut, waarbij men zijn regtmatig belang niet meer voorstaat".

Deze idee wordt nu verwezenlijkt in art. 25, door een bevel aan de Rechtbank om zich mede slechts dan van rechtspraak te onthouden en den eisch niet toe te wijzen, indien onder meer de aangegeven bescheiden niet zijn overgelegd. De sleutel voor de inwerking dezer bepaling op de te nemen beslissing is dus niet uitsluitend in het bezit van partijen, doch eveneens onder den Rechter, die de handhaving van 's wetgevers opdracht heeft te verzekeren, ook zonder dat zijne aandacht op het ontbreken van wet of Kon. Besluit zou gevestigd worden. Het is derhalve een voorschrift van openbare orde, dat tot in cassatie doorklinkt, waaraan 's Hofs uitspraak niets kan veranderen, daar zij geen gewijsde bracht, doch slechts eene aansporing om voort te procedeeren, zonder dat daardoor echter gederogeerd wordt aan den plicht van den hoogeren Rechter, om zich opnieuw zelfstandig af te vragen, of aan den inhoud van genoemd voorschrift al of niet voldaan is. (Vgl. arrest H. R. 30 Juli 1879, W. 4410 en 5 December 1904, W. 8151.)

Behalve deze exceptie, die ik dus ongegrond acht, wierp verweerster nog een tweede op, die meer speciaal doelt op het door eischeres voor den Rechter opgevorderd „toetsingsrecht" van het Onteigeningsbesluit van den Groningschen Raad, waaraan deze niet zou toekomen, in verband met de hem toebedeelde functie.

Dit „toetsingsrecht" wordt op de navolgende gronden gepleit. Als vaststaand wordt aangenomen, dat de Rechter in het algemeen mag onderzoeken, of een Raadsbesluit naar zijn inhoud aan de wet voldoet. (Vgl. laatstelijk arrest H. R. 8 November 1915, W. 9870) (N. J. 1916 bl. 43, Red.), terwijl vervolgens wordt nagegaan, of de bijzondere regeling der Onteigeningswet daarop eene uitzondering maakt. Het antwoord hierop luidt dan ontkennend, waarbij groote waarde wordt gehecht aan twee plaatsen in de Memorie van Toelichting (t. a. p. bl. 37 en 43), in de eerste waarvan den Rechter wordt opgedragen vast te stellen, „of het een der bij de Grondwet voor zulk eene uitdrukkelijke verklaring (van algemeen nut) vrijgestelde gevallen is", waarnaast de tweede voor de uitzonderingen zou doelen op een verdwijnen van alles, wat „voor den gewonen toestand ten regel strekt" en op eene uitwisseling der grenzen tusschen de periode van voorbereiding en die van uitvoering.

Aan een en ander wordt nu art. 77 gepast en vervolgens daaruit geconcludeerd, in verband met de keuze van het woordje „ter" in ieder der onderdeelen dier bepaling, dat ook wegens het exceptief karakter dezer onteigening, het onderzoek naar haar doel openstaat.

Bovendien wordt er nog op gewezen, dat het Raadsbesluit van art. 79 geenszins gelijk staat met het Kon. Besluit bij gewone onteigening, daar de bevoegdheid tot het nemen van het laatste bepaald wordt door de voorafgegane wet en die voor het uitvaardigen van het eerste door de vraag, of een der gevallen aanwezig is, als in art. 77 aanhef en sub 4°. genoemd.

Ik meen eischeres in hare opvatting der onteigeningstechniek niet te mogen volgen.

Aan de Wet van 29 Mei 1841 (S. 19), kleefden wrange herinneringen. Men stapelde „spitsvindigheden op spitsvindigheden", maakte gebruik „van alle mogelijke regtsmiddelen" en trachtte den procesweg oneindig te rekken (Thorbecke t. a. p. bl. 36). Er moest dus een ander stelsel bedacht worden.

Als regel werd daarbij, naar luid van art. 151 (147) der Grondwet, de zorg vooropgesteld, dat niemand van zijn eigendom ontzet werd, zonder dat het algemeen belang zulk een offer vorderde. Dit belang of nut vond zijne erkenning in de verklaring bij de wet, terwijl in uitzonderingsgevallen, waartoe oorspronkelijk vestingbouw, aanleg, herstel of onderhoud

van dijken, besmetting, oorlog, brand- of watersnood behoorden en waaraan later het vraagstuk der volkshuisvesting werd toegevoegd, deze sanctie achterwege blijven kon.

Raadpleegt men nu de Memorie van Toelichting, dan was de ratio voor de weglating der wet, gelijk voor de hand ligt, deels „de dadelijk noodige handeling, zal het gevaar afgeweerd kunnen worden" (t. a. p. bl. 30), terwijl bij vestingbouw en besmetting de uitdrukkelijke verklaring van het algemeen nut gezegd werd te kunnen worden gemist, omdat „dit nut hier luid genoeg spreekt" (t. a. p. bl. 29).

Nu mag het vraagstuk der volkshuisvesting ongetwijfeld in maatschappelijke waarde op één lijn gesteld worden met vestingbouw en het keeren van infectie, zoodat ook daarbij het ontbreken der wet als probleem is opgelost, daar vaststaat en mitsdien niet behoeft te worden bewezen, dat het sociaal karakter eener onteigening te dier zake boven bedenking is.

Hieruit volgt, dat de grondslag van iedere onteigeningsvordering steeds is, hetzij het algemeen belang, uitdrukkelijk door de wet, of stilzwijgend als axioma erkend, hetzij de dadelijke handeling in de overige uitzonderingsgevallen, waar noodig gevolgd door de betrekkelijke Koninklijke of Raadsbesluiten.

Een onderzoek nu naar het doel der wet wil zelfs eischeres niet, doch het Raadsbesluit acht zij niet schotvrij, ofschoon, tenzij het tegendeel kan worden aangetoond, mijne ontvouwing van zooeven ook dit in 's wetgevers systeem onaantastbaar maakt, daar de sanctie slechts verviel, omdat het algemeen nut in gevallen van volkshuisvesting onbetwist is.

De beide door haar voor hare meening beroepen plaatsen schijnen mij weinig beslissend. De eene toch gedoogt evengoed in mijne wetstechniek alleen een formeel besluit tot onteigening voor vestingbouw of uitbreiding en de andere laat de voorafgaande wet als onnoodig vervallen, terwijl beide het „toetsingsrecht" geheel onbesproken laten.

Maar bovendien kunnen andere argumenten worden bijgebracht, die veeleer het tegendeel aantoonen. Ik mag, buiten hetgeen ik reeds uit de Memorie van Toelichting overschreef, een beroep doen op de groote waarborgen, die in alle gevallen van onteigening zijn gegeven, zoodat niemand zich overrompeld kan gevoelen en de vraag kan worden gesteld, of de wetgever eene zoo minutieuse regeling zou hebben verordend, indien hij een onderzoek naar de doelmatigheid in rechterlijke instantie gewild had. En als schrille tegenstelling plaats ik hiertegenover den thans tastbaren spoed, dien hij wenscht betracht te zien, waardoor het, gelet op de gegunde termijnen, bijna onmogelijk is een oordeel te vellen van zoo belangrijke strekking, vooral waar het uitbreidingsplan zelve niet eens behoeft te worden overgelegd.

En naast dit alles versterken enkele gegevens uit de Memorie van Toelichting mijne opvatting. Reeds zooeven teekende ik Uwen Raad de ondervinding onder de vroegere wet opgedaan. Deze bittere ervaring nu realiseerde Thorbecke door der rechterlijke macht eene beperkte taak toe te kennen, die neergelegd is in deze zinsnede: „Bij ontstentenis van administratieve Regtbanken, zal in den regel dezelfde besturende macht, welke de onteigening beval, moeten onderzoeken, of deze behoort te worden uitgesproken. Zij zou geroepen worden te beoordeelen, of zij zelve alle vormen had in acht genomen en zou dus partij en Regter tegelijkertijd wezen. Er blijft dus niet wel overig, dan met dat onderzoek den burgerlijken Regter te belasten op eene wijze, waardoor de zwarigheden, tot welke zijne tusschenkomst aanleiding geeft, worden verminderd. De ingezetenen zullen in zijne onpartijdigheid eenen waarborg gelooven te vinden, dien zij elders tevergeefs zouden zoeken. Maar bij die bepaling legt dan ook de wetgever zich de zedelijke verplichting op, om al wat mogelijk is te verordenen, ten einde de uitspraak des Regters spoedig te verkrijgen zij en geene middelen tot vertraging van het werk door de te onteigenen personen met vrucht kunnen worden te baat genomen". Met die belijning der rechterlijke taak voor oogen, mocht Mr. A. C. Visser (Geschiedenis en beginselen van het Onteigeningsrecht, diss. Leiden, 1884 bl. 217) vrijelijk het bewijs geleverd achten, „dat de Rechtbank die ontneming (van den eigendom) uitsprekende, dat doet als orgaan van het uitvoerend gezag van den Staat en niet in hare hoedanigheid van rechtsmacht".

Voeg ik daarbij nu nog de navolgende opmerking der Regeering (t. a. p. bl. 37): „Van de andere zijde zal men de bezwaren, aan het geding van onteigening verbonden, grootendeels wegnemen, indien men de tusschenkomst des Regters binnen de grenzen doet blijven, waartoe zij wordt ingeroepen, indien men alles afsnijdt, wat het geding over regtssubtiliteiten, voor de eindbeslissing ten deze van geenerlei of althans zeer ondergeschikt belang, zou doen loopen", met verwijzing tevens naar de door de verweerster geciteerde plaatsen uit de openbare

behandeling (Handelingen 1850/51, bl. 1171, 1174, 1180, 1198 en 1204) en uit de geschiedenis (Locré, Législation civile IV bl. 487 vlg.), die alle duidelijk naar mijne meening heen wijzen, dan geloof ik niet alleen te hebben bewezen, dat het „toetsingsrecht" met voordacht is uitgesloten; doch tevens, dat de bewering der eischeres omtrent den gewilden eenvoud der rechtspleging bij onteigening, dien ook zij als stelsel der wet in beginsel aanvaardt, alleen denkbaar en uitvoerlijk is, indien men die binnen de getrokken grenzen betracht en den Rechter zich niet laat verdiepen in subtiele vragen van doelmatigheid.

Ten slotte moet ik nog ééne zinsnede uit eene redevoering van Minister Cort van der Linden even releveeren, bij gelegenheid van de behandeling der Woningwet te berde gebracht, waarin hij het algemeen nut van onteigening in het belang der volkshuisvesting en de waarborgen, die haar omgaven bepleit (vgl. Hand. 2e Kamer 1900/1901, bl. 1333). „De onteigening" — zoo zeide hij — geschiedt natuurlijk niet bij de bijzondere wet, evenmin als bij de algemeene wet, Maar wat geschiedt bij de bijzondere wet? Alleen de verklaring van het publiek nut. Welnu, in dit ontwerp wordt de verklaring van het publiek nut wel door een aantal waarborgen omgeven, waarborgen die in dit geval van meer beteekenis zijn dan de eisch van een bijzondere wet. Hoe zal men toch in deze Kamer kunnen oordeelen over het publiek belang wat aangaat de volkshuisvesting in de eene of andere kleine gemeente van ons land? Een veel grooter waarborg is er in gelegen, dat vooreerst bepaald omschreven is in welke gevallen het kan gebeuren, dan: dat de raad, de locale wetgever, het publiek belang erkent, dan: dat Gedeputeerde Staten er nog eens over gehoord worden, en dan: dat de Koningin haar goedkeuring er aan schenkt, na den Raad van State gehoord te hebben, en dat, wanneer er geen raadsbesluit is, een Koninklijk besluit moet worden genomen, dat weder bekrachtigd moet worden door de wet. Mij dunkt, al deze waarborgen, die de Regeering als het ware opeengestapeld heeft in het wetsontwerp, vormen veel grooter zekerheid tegen willekeur, dan ooit eene verklaring van publiek nut zou kunnen geven."

Zou men bij deze uitlating van dien bewindsman nog langer kunnen volhouden, dat 's Rechters „toetsingsrecht" boven bedenking is en wegens ontstentenis der voorafgaande wet een gebiedende eisch mag heeten? Ik wacht Uw antwoord hierop met gerustheid.

Intusschen moet ik er op bedacht zijn, dat Uw Raad mijne opinie niet deelt en dien daarom nog de vraag naar de grenzen van het „uitbreidingsplan" te bespreken, waardoor tevens die naar de bevoegdheid van den Gemeenteraad worden beantwoord en de onteigening in het belang der volkshuisvesting wordt belijnd.

De feiten zijn mij daarvoor geen beletsel, omdat reeds ab ovo eischeres gelijk standpunt als bij het middel heeft ingenomen en zij dus eene beslissing daarover mag verlangen, indien het althans zoover komen zal.

De wetgever heeft niet gedefinieerd, wat onder een „uitbreidingsplan" mag worden verstaan, zoodat de beteekenis van dit begrip moet worden opgespoord. Taalkundig is een oordeel spoedig geveld. „Uitbreiden" toch (van Dale, Ned. Woordenboek) is synoniem aan „vaneenleggen", „eene grootere oppervlakte doen beslaan" en het plan daartoe is dus onbepaald.

Eischeres wil het echter in streng technisch-juridischen zin opvatten en wordt daarin bijgevallen door 's Raads Procureur-Generaal, die in zijne conclusie, voorafgaand aan Uw arrest van 5 Juni 1914 (W. 9695) (N. J. 1914 bl. 833, Red.), van zijne zienswijze deed blijken, waarin de argumenten van thans der oorspronkelijke gedaagde, alsmede die der verweerster voor een goed deel worden teruggevonden en behandeld. Slechts aarzelend dus veroorloof ik mij eene andere meening te verdedigen.

Ik stip aan, dat de bevoegdheid in art. 77 aanhef en sub 4°. der Onteigeningswet gegeven, niet uitsluitend afhangt van een „uitbreidingsplan", doch mede is verleend teneinde uitvoering te kunnen geven aan een „bouwplan" en dat een „uitbreidingsplan", waarin bouwblokken zijn aangewezen, al wordt het ook anders genoemd, naar ik aantoonen zal, tevens een „bouwplan" is. Immers evengoed als de Regeering in de Memorie van Toelichting (Bijl. Hand. 2e Kamer 1899/1900, 74, 3, bl. 20) meende te mogen beweren, „dat het „ „bouwplan" " niet slechts den bouw van woningen, doch eveneens den aanleg van straten, pleinen, wegen of bruggen omvat" en dus beide begrippen feitelijk ineenvloeien laat, mag met gelijk recht worden gezegd, dat een „uitbreidingsplan", hetgeen naar zijn aard eene veel ruimere beteekenis heeft, zich niet heeft te bepalen tot straten, grachten en pleinen, maar tevens op bouwgrond is aangewezen. De uitdrukkingen „bouwplan" en „uitbreidingsplan" zijn dus enkel verwarring brengende etiquetten, die in wezen gelijk zijn en eene zelfde strekking heb-

ben, waarom het volkomen verklaarbaar is, dat zij bij de mondelinge en schriftelijke beraadslaging dooreen zijn gebruikt. Mr. Dr. B. de Jong van Beek en Donk (Practijk der Woningwet, bl. 240) constateert dan ook, dat uit verschillende uitlatingen der Regeering in de Kamers met stelligheid mag worden afgeleid, dat de plannen tot bebouwing van zekere wijken niet onder het „bouwplan", doch onder het „uitbreidingsplan" vallen en dat de vermelding van het „bouwplan" louter noodig geacht werd voor die gemeenten, welke geen „uitbreidingsplan" wenschten. (Vgl. Bijl. Hand. 2e Kamer 1900/1901, 34, 1, bl. 29.)

Een derde argument vind ik nog in art. 77 der Onteigeningswet, vergeleken met de artt. 27 en 28 der Woningwet, wier samenhang slechts schijn is. Eerstgenoemde bepaling vordert alleen een „uitbreidingsplan", vastgesteld — niet zooals het Ontwerp luidde „in verband met art. 27 der Woningwet" — doch „in verband met § 6 daarvan" en richt zich dus door de gekozen terminologie zoowel tot de gemeenten van art. 28 als tot de overige, ten aanzien van welke wel is waar geen verplichting, maar terecht ook geen verbod tot uitvaardiging van een „uitbreidingsplan" is gegeven. Mogen deze dus een „uitbreidingsplan" naar ruimere opvatting samenstellen — hen toch binden de in art. 28 gelezen grenzen niet — dan kan ik niet inzien, waarom dit de grootere gemeenten zou onthouden zijn.
Trouwens de parlementaire geschiedenis staaft deze meening en de bekende lotgevallen van het amendement Mackay en het antwoord van Minister Goeman Borgesius (Hand. 2e Kamer 1900/1901 bl. 1369, 1370) leenen zich uitstekend tot breedere interpretatie, niet in het minst van art. 77 der Onteigeningswet en de toepassing daarvan bij de onteigening van bouwblokken in het belang der volkshuisvesting.

Eindelijk merk ik nog op, dat de redactie van art. 28 der Woningwet eene uitlegging gedoogt in dien zin, dat daarbij wel de vaststelling van een „uitbreidingsplan" wordt opgedragen, waarin als minimum eisch de grond wordt aangewezen voor den aanleg van straten, grachten en pleinen, doch daarnaast de vrijheid wordt gelaten ook bouwblokken niet te veronachtzamen, hetwelk eenige bevestiging vindt in art. 27, 2e lid, dat nu juist niet op te betrachten ingetogenheid duidt.

In mijn geest neigen de latere administratieve beslissingen en meer speciaal die van 9 Mei 1908, (S. 132), geeft aan mijn betoog eenige wijding, waar zij overweegt, zij het dan ook in afwijking van het advies van den Raad van State, „dat art. 28 eerste lid ten doel heeft vast te stellen, welke bestemming in ieder geval in het plan van uitbreiding moet worden aangegeven, maar overigens vrij laat ook daarin grond, als voor andere doeleinden bestemd, aan te wijzen".

Onze doctrine en jurisprudentie is verdeeld. Mr. Dr. de Jong van Beek en Donk (t. a. p. bl. 214 vlg.) en Mr. J. Kruseman (Tijdschrift v. Soc. Hyg. bl. 431 vlg.) steunen, evenals het Gerechtshof te Amsterdam (arrest 6 December 1912, W. 9409) (N. J. 1913 bl. 138, Red.) en dat te Leeuwarden (arrest 11 Maart 1914, W. 9600) (N. J. 1914 bl. 464, Red.), het Groningsche stelsel, doch aan Mr. H. J. Smidt (Uitbreidingsplan en Bouwverbod), Mr. Dr. Jonckers Nieboer (Bijdr. tot Herz. Ned. Onteigeningsrecht) en, naar ik meen ook Mr. D. F. Sleutelaar (Woningw. en Gezondheidsw. bl. 153) zint deze gemeentepolitiek, evenals aan de Arr.-Rechtbanken te Amsterdam (vonnis 30 April 1912, W. 9328) en Groningen (vonnis 18 Juni 1913, W. 9496), allerminst en zij achten haar op leemen grondslag gebouwd.

Teekenend is echter eene latere uitlating van Mr. Goeman Borgesius, wiens nauwe verwantschap aan de Woningwet hare waarde vergroot, waar hij zegt: „Als men de geheele discussie leest, dan ziet men daaruit, dat de Regeering nooit van iets anders gesproken heeft dan van onteigening volgens de Woningwet". Brengt men nu daarmede de „parken" in verband na hunne uitlichting uit de wet door het overgenomen amendement Mackay, dan zijn deze de wegbereiders voor gelijke onteigening der bouwblokken, omdat zij voor eene breede opvatting dier onteigening wijd de deur geopend hebben.

Uw Raad zal dus, naar ik uiteenzette, de grief wel kunnen ontvangen, doch zich van een onderzoek naar het doel van het Raadsbesluit moeten onthouden, en, indien ik hier zou mistasten, den inhoud daarvan hebben goed te keuren.

Ik nader thans de zuiver materialistische zijde der strekking dezer voorziening, die zich uit in het tweede verweer, waarin aangevoerd wordt: „Schending of verkeerde toepassing der artt. 151 der Grondwet, 48 Rv., 4, 18, 37, 40, 41, 88, 92 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125) (gewijzigd onder meer bij art. 26 der Woningwet), door bij de vaststelling der schadeloosstelling:

A. de waarde van een gedeelte der te onteigenen groenlanden en ook van den ondergrond

van het te onteigenen fabrieksterrein te bepalen op f 1.50 per M², op de enkele overweging, dat de Rechtbank dien prijs ook voor andere in hetzelfde Onteigeningsbesluit begrepen gronden, die in soortgelijke omstandigheden verkeeren, heeft toegekend, waarbij dan voor het fabrieksterrein wordt opgeteld de waarde van den opstal volgens de taxatie der deskundigen, en door aldus niet vast te stellen en toe te leggen de werkelijke waarde der in het geding te onteigenen goederen, waaronder, voor het fabrieksterrein, ook de waarde als fabrieksterrein is te verstaan;

B. te beslissen, dat de voor een nieuw fabrieksterrein te betalen prijs geen maatstaf mag zijn voor de schadeloosstelling, die voor het oude terrein moet worden gegeven, en diensvolgens voor bedrijfsschade slechts toe te kennen de posten omschreven als: kosten verbonden aan het transport der grondstoffen en producten, benevens kostentransport der machinerieën en schadevergoeding voor stilstand van het bedrijf gedurende de overbrenging en het wederopstellen der machinerieën, en als: kosten van wederbelegging van de vergoeding voor den grond en opstal, zonder te onderzoeken naar de juistheid van het aangevoerde, dat het onmogelijk is, om voor den toegelegden prijs een soortgelijk fabrieksterrein aan te koopen."

Voorzoover de taxatie van het groenland en het fabrieksterrein betreft, moet ik eischeres mijn steun onthouden. De Rechtbank toch bepaalt in de zesde en elfde overweging de waarde daarvan op f 1.50 per M². en voegt daaraan toe, dat zij dien prijs reeds vroeger „voor andere in hetzelfde Onteigeningsbesluit begrepen gronden, die in soortgelijke omstandigheden verkeeren", toekende, terwijl zij tevens beslist, dat het fabrieksterrein in 1907/1908 aan groenland gelijk was, waarmede zij dus voor de prijszetting enkel rekening had te houden, daar eene toebedeeling der later ontstane bestemmingswaarde strijden zou met den in art. 92 der Onteigeningswet ontworpen maatstaf.

Nu kan natuurlijk de vroegere prijszetting een richtsnoer geweest zijn voor die van thans — immers verboden is zij niet — doch dat zij de eenige geweest is, kan niet met vrucht worden beweerd, daar de taxatie aan de motiveering voorafgaat, zoodat derhalve ook andere redenen den Rechter tot zijne uitspraak kunnen hebben geleid.

Maar bovendien — en dit geldt ook straks voor het derde middel — hoe stelt men zich de motiveering eener waardebepaling eigenlijk voor? Een voorwerp heeft een zekere waarde, omdat het die waarde heeft en ofschoon deze redeneering allesbehalve fraai klinkt, hetgeen ik grif erken, toont zij toch aan, dat in het woord „waarde" zelf tevens hare motiveering besloten ligt.

Het verwijt, in onderdeel *B.* van het middel neergelegd, schijnt mij echter sympathiek.

Bij de beoordeeling daarvan doet het niet ter zake, dat slechts één der leden van de maatschap het perceel als fabrieksterrein exploiteerde, omdat deze in ieder geval medeeigenaar is en hij als gedaagde, dus als partij, zijne belangen als zoodanig kon voordragen.

Steeds is Uw Raad uitgegaan van het standpunt, dat bij onteigening de eigenaar op volledige schadeloosstelling aanspraak heeft. Wil hij dus zijn bedrijf naar elders overbrengen en daar voortzetten, dan komt het prijsverschil tusschen het te onteigenen perceel en aan te koopen gelijksoortigen grond als waardevermeerderende factor hem ten goede, terwijl indien geen grond te verkrijgen is, de grootere schadeloosstelling ter vergelding van dit gemis strekt. [Vgl. arrest H. R. 9 Januari 1914 (W. 9612) (N. J. 1914 bl. 363, Red.), 16 November 1914 (W. 9763) (N. J. 1915 bl. 150 en 153, Red.) en 20 November 1914 (W. 9789) (N. J. 1915 bl. 48, Red.).]

Hierdoor wordt, dunkt mij, niet gederogeerd, zooals wel is beweerd, aan het beginsel van prijszetting naar de werkelijke waarde, daar, indien elders binnen de grenzen van het redelijke voor een gelijksoortig perceel meer besteed worden moet, het te onteigenen terrein dan daarbij niet behoeft achter te staan.

Waar nu hier de bedrijfsverplaatsing vrijwel vaststaat — de belanghebbende mede-eigenaar toch geeft dit in de twaalfde overweging niet onduidelijk te kennen en de Rechtbank hecht blijkbaar daaraan door aanneming van de door deskundigen geschatte totale bedrijfsschade, waarin kosten van overbrenging en wederopstelling van machinerieën, transportkosten van grondstoffen en vergoeding van stilstand van het bedrijf besloten liggen, terwijl daarnaast die van wederbelegging nog vergoed worden — had niet mogen worden overwogen „dat de voor een nieuw fabrieksterrein te betalen prijs geen maatstaf mag zijn voor de schadeloosstelling, die voor het oude terrein moet worden gegeven, omdat het in het geding tot onteigening slechts de vraag is, welke schade door de onteigening aan den eigenaar van den grond wordt toegebracht en de onteigende geheel vrij is om het hem toegewezen

bedrag al of niet voor aankoop van een nieuw terrein te besteden", om vervolgens daaruit te concludeeren, dat eene verdeeling der schadeloosstelling tusschen de leden der maatschap onnoodig is, daar aldus de aangehaalde artikelen geschonden werden door verwaarloozing van één der elementen, die der Rechtbank tot het bekomen van volledige vergoeding waren voorgelegd en een stelsel gehuldigd, zooals Mr. W. Thorbecke (t. a. p. bl. 199 vlg.) dit verdedigt, doch dat bij Uwen Raad geen gehoor vindt.

Ten slotte nog de beide laatste middelen, luidende: III. „Schending of verkeerde toepassing der artt. 161 der Grondwet, 20 R. O. en het Beleid der Justitie, in verband met de artt. 172 en 173 der Grondwet van 1815, art. 59 Rv., art. 4 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), door de waarde van een gedeelte der te onteigenen groenlanden en van den ondergrond van het te onteigenen fabrieksterrein te bepalen op f 1.50 per M², terwijl het vonnis de gronden niet bevat, waarop deze beslissingen rusten, immers te dien aanzien slechts wordt overwogen, dat de Rechtbank dien prijs ook voor andere in hetzelfde Onteigeningsbesluit begrepen gronden, die in soortgelijke omstandigheden verkeeren, heeft toegekend."

IV. „Schending of verkeerde toepassing der artt. 4, 18, 22, 50, 88 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), (gewijzigd onder meer bij art. 26 der Woningwet), artt. 48 en 56 Rv., door bij de beslissing over de proceskosten niet te letten op het bij dagvaarding gedane aanbod, maar op eene latere gedane vermindering van den eisch, welke inderdaad medebracht eene wijziging van het aanbod van de nu onteigende perceelen."

Hunne bespreking vordert slechts weinig tijd. De klacht toch, in het derde middel geuit, mist, zooals zij mondeling is toegelicht, feitelijken grondslag, daar van eene verwijzing naar vroegere vonnissen, waarin dan de motiveering der prijszetting zou worden gevonden, niet blijkt.

Overigens geldt hier veel van hetgeen ik reeds bij de bespreking van het eerste onderdeel van het tweede middel opmerkte, terwijl eindelijk het min of meer voldoende der gegeven omkleeding in cassatie niet kan worden onderzocht.

Voor de beoordeeling van het sluitstuk herinner ik er Uwen Raad aan, dat de dagvaarding, behalve de gronden van partij, ook nog omvat perceel Sectie A nº. 2554, toebehoorende aan de mede-verweerster. In verband hiermede werd oorspronkelijk tweeërlei aanbod gedaan nl. f 53.112 aan Drenth & Cº. en f 15.000 voor laatstgemeld land, waaraan deze uitbreiding verbonden werd „dat de gemeente zich geen partij stelde voor het geval, dat de gedaagden anders verdeeld wenschten te zien dan hierboven aangegeven, mits niet werd overschreden het totale aangeboden bedrag". Nu verminderde ter audiëntie van 26 Maart 1915 (vgl. vonnis 26 April 1915) de verweerster haren eisch met dien tot onteigening van perceel nº. 2554. Door de gedane keuze der firma de Swaan, die het aanbod van f 15.000 aanvaardde, waartegen partij zich niet verzette, kwam nu als van zelf de gemaakte reserve te vervallen, daar zij geheel doelloos werd en bleef dus alleen het aanbod van f 53.112 aan eischeres gehandhaafd, waarmede de Rechtbank enkel rekening had te houden.

Waar derhalve gezegd wordt, dat niet gelet is op het bij dagvaarding gedaan aanbod, mist dit beweren feitelijk steun, omdat de toegevoegde clausule slechts gold, zoolang de rechtsstrijd beide gedaagden betrof, doch verviel en daardoor het aanbod een fixum worden deed, zoodra de ontzetting van een hunner van den Rechter niet langer gevraagd werd en deze, met kennelijke instemming van den ander, met de voorgestelde prijszetting zich vereenigd had.

Ik concludeer mitsdien tot vernietiging van het bestreden vonnis, voorzoover de onteigening van het fabrieksterrein is uitgesproken en deswege is schadeloos gesteld, met advies tot terugwijzing te dier zake naar genoemde Rechtbank ter verdere berechting en afdoening in verband met de door Uwen Raad aan te wijzen gedragslijn en voorts tot verwerping van het beroep voor het overige, met bepaling, dat de kosten dezer instantie geheel of ten deele zullen worden gecompenseerd en partij de Swaan, die zich refereerde, daarbuiten zal worden gelaten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat uit het bestreden vonnis en uit de vonnissen door de Arr.-Rechtbank te Groningen den 8 Juni 1913, den 18 September 1914 en den 16 April 1915 in dit geding gewezen, waarheen het bestreden vonnis voor wat de feiten betreft verwijst, blijkt, dat de Burgemeester der gemeente Groningen, voor die gemeente optredende, bij inleidende dagvaarding heeft gevorderd de onteigening in het belang van de volkshuisvesting van de kadastrale perceelen

gemeente Groningen Sectie A nº. 895, groot 1 hectare, 4 are, 40 centiare, nº. 896, groot 1 hectare, 57 are, nº. 2553, groot 99 are, nº. 1780, groot 20 are 60 centiare en nº. 1791, groot 8 are, 12 centiare, staande ten name van de tegenwoordige eischers, toen gedaagden, zoomede van het kadastraal perceel gemeente Groningen Sectie A nº. 2554, groot 1 hectare, staande ten name van de firma Gebrs. de Swaan, toen mede-gedaagde, thans verweerster in cassatie, welke onteigening noodig zoude zijn voor de uitvoering van een volgens de Woningwet vastgesteld uitbreidingsplan, en tevens heeft gevorderd bepaling van de daarvoor door de gemeente aan de te onteigenen partijen te betalen schadevergoeding, waarvoor bij die dagvaarding een bedrag van f 68.112, en wel f 15.000 voor het kadastraal perceel Sectie A nº. 2554 en f 53.112 voor de overige perceelen werd aangeboden;

O., dat de gemeente Groningen die vordering grondt op het op de wijze van art. 79 der Onteigeningswet goedgekeurd Besluit van den Raad der gemeente Groningen van 9 October 1909, waarbij o. m. ook die perceelen ter onteigening zijn aangewezen ter uitvoering van voormeld uitbreidingsplan;

O., dat de Rechtbank te Groningen bij haar vonnis van 18 Juni 1913 de gemeente Groningen in hare vordering niet-ontvankelijk heeft verklaard, op grond dat de Gemeenteraad van Groningen bij zijn uitbreidingsplan, ingevolge art. 28 der Woningwet, alleen vermag aan te wijzen den grond in de naaste toekomst voor den aanleg van straten, grachten en pleinen bestemd, en derhalve in zijn uitbreidingsbesluit ter uitvoering van dit uitbreidingsplan ook uitsluitend gronden in de naaste toekomst daarvoor bestemd, ter onteigening mag aanwijzen;

O., dat echter op het tegen die beslissing door de gemeente Groningen ingesteld hooger beroep, het Gerechtshof te Leeuwarden in zijn arrest van 11 Maart 1914 (N. J. 1914 bl. 464, Red.) dit vonnis heeft vernietigd en de gemeente Groningen in hare vordering heeft ontvankelijk verklaard, op grond dat het uitbreidingsplan van art. 28 der Woningwet niet uitsluitend strekt tot het aanwijzen van grond voor straten, grachten en pleinen bestemd, en derhalve ook het onteigeningsplan van art. 77 4º. der Onteigeningswet niet tot aanwijzen van gronden voor die doeleinden is beperkt, bij welk arrest de zaak verder naar de Rechtbank te Groningen is teruggewezen;

O., dat vervolgens na niet-ontvankelijkverklaring van het cassatieberoep tegen dit arrest bij 's Hoogen Raads arrest van 5 Juni 1914 (N. J. 1914 bl. 833, Red.) die Rechtbank is overgegaan tot het onderzoek naar den grond der vordering, en te dien einde bij haar vonnis van 18 September 1914 deskundigen heeft benoemd, vervolgens bij vonnis van 16 April 1915, na o. m. te hebben overwogen, dat de gemeente Groningen haren eisch had verminderd met de vordering tot onteigening van het kadastraal perceel Sectie A nº. 2554 van de firma Gebrs. de Swaan, eene aanvulling van het rapport der deskundigen heeft bevolen, en ten slotte bij haar eindvonnis van 26 November 1915, de verminderde vordering toewijzende, de onteigening heeft uitgesproken van de perceelen, waarvan daarbij onteigening werd gevorderd, het bedrag der daarvoor aan de tegenwoordige eischers verschuldigde schadevergoeding heeft vastgesteld op f 53.112, zijnde de daarvoor door de gemeente Groningen aangeboden som, en de toen gedaagden, nu eischers, heeft veroordeeld in de kosten gevallen op het geding tot onteigening, voorzoover het tegen hen was aangevoerd;

O., dat tegen deze beslissing worden aangevoerd de volgende middelen van cassatie: (zie concl. adv.-gen.);

O. omtrent het derde middel van cassatie, dat als den vorm betreffende vóór de andere middelen behoort te worden behandeld;

dat de Rechtbank had vast te stellen de schadeloosstelling aan de partij Drenth & Cº. voor de onteigening van hare perceelen verschuldigd, en zij als beweegreden voor hare vaststelling van het bedrag dier schadeloosstelling heeft aangevoerd, dat zij zelfstandig aan het groenland en aan den ondergrond van het fabrieksterrein zekere waarde toekent, daarbij ten aanzien van het groenland nog tredende in eene vergelijking met de schatting der deskundigen, en bij de vaststelling der waarde van het fabrieksterrein naar die van het groenland verwijzende;

dat zij daarmede den grond heeft aangegeven waarop hare beslissing ten aanzien der schadeloosstelling rust, en door nog ten overvloede te vermelden, dat eenzelfde bedrag door haar vroeger aan soortgelijke perceelen was toegekend, aan hare beslissing den grond niet heeft ontnomen;

dat mitsdien dit middel is onaannemelijk;

Ten aanzien van het *eerste* middel:

O., dat de eischers, terecht vooropstellende, dat onteigening in het belang der volkshuisvesting zonder voorafgaande verklaring bij

de wet, dat het algemeen nut de onteigening vordert, alleen kan plaats vinden in de gevallen in art. 77 1°. tot 4°. der Onteigeningswet genoemd, in dit middel als grief ontwikkelen, dat deze vordering tot onteigening, uit kracht van art. 77 4°. der Onteigeningswet ingesteld, aan die wetsbepaling haren grond niet kan ontleenen, daar onteigening in het belang der volkshuisvesting daarbij wordt toegelaten, bijaldien deze noodig is ter verkrijging van de beschikking over gronden om uitvoering te kunnen geven aan een plan van uitbreiding volgens § 6 der Woningwet, en de Woningwet in die paragraaf, bij de vaststelling van een uitbreidingsplan alleen aanwijst de gronden in de naaste toekomst voor den aanleg van „straten, grachten en pleinen bestemd", en derhalve daarbij alleen voor die doeleinden gronden in het belang der volkshuisvesting kunnen worden onteigend;

dat echter dit onteigeningsbesluit ook omvat gronden voor bouwterrein bestemd, en geheel in het midden wordt gelaten, of de grond waarvan in dit geding de onteigening wordt gevraagd, voor straten, grachten of pleinen, dan wel voor bouwterrein is bestemd;

O., dat namens de gemeente Groningen in de eerste plaats hiertegen is aangevoerd, dat de eischers die grief in dit geding niet meer kunnen doen gelden, daar het Hof bij zijn voormeld tusschen partijen gewezen arrest heeft beslist, dat voor de onteigening ter uitvoering van een uitbreidingsplan ook andere gronden, dan die bestemd voor straten, grachten of pleinen kunnen worden aangewezen: dat 's Hofs beslissing bij dit cassatieberoep niet is aangevallen en derhalve thans onherroepelijk tusschen partijen vaststaat;

O. dienaangaande, dat bijaldien de Rechtbank te Groningen in haar vonnis van 18 Juni 1913 de vordering uitdrukkelijk ontvankelijk verklaard en ingevolge art. 27 der Onteigeningswet deskundigen benoemd had, tegen die uitspraak noch het middel van hooger beroep, noch dat van cassatie zou hebben opengestaan: het eerste niet, omdat hooger beroep alleen wordt toegelaten in de gevallen in art. 26 der Onteigeningswet genoemd, beroep in cassatie niet, omdat aan de te onteigenen partij alleen tegen het eindvonnis het middel van cassatie is gegeven;

O., dat echter alsdan de partij Drenth bewerende, dat voor deze onteigening eene wet noodzakelijk is, tegen het eindvonnis der Rechtbank had kunnen opwerpen de schending van art. 25 der Onteigeningswet, en de Hooge Raad dit middel gegrond oordeelende, alleen de eindbeslissing der Rechtbank zou hebben vernietigd, en de vordering zou hebben niet-ontvankelijk verklaard zonder daarbij te raken aan de eerste beslissing der Rechtbank, waarbij de deskundigen waren benoemd en waarbij de vordering uitdrukkelijk ontvankelijk was verklaard;

O., dat hieruit blijkt dat naar het stelsel der Onteigeningswet, de ontvankelijkverklaring der vordering, door den Rechter uitgesproken in het vonnis waarbij deskundigen zijn benoemd, slechts kan zijn eene voorloopige beslissing, die door de eindbeslissing te dier zake wordt vervangen;

O., dat nu in deze het Hof te Leeuwarden bij zijn voormeld arrest met vernietiging van het vonnis der Rechtbank te Groningen waarbij de gemeente Groningen werd niet-ontvankelijk verklaard, de vordering ontvankelijk geoordeeld en de zaak ter benoeming van deskundigen en ter verdere berechting naar die Rechtbank teruggewezen heeft, doch dat bij deze ontvankelijkverklaring het Hof heeft gedaan wat naar 's Hofs oordeel de Rechtbank had behooren te doen en derhalve evenals de Rechtbank zou hebben gedaan, eene slechts voorloopige beslissing over de ontvankelijkheid der vordering heeft gegeven, die door de eindbeslissing der Rechtbank te dien aanzien werd vervangen;

O., dat derhalve 's Hofs beslissing een onderzoek dezer grief niet vermag in den weg te staan;

O., dat de Hooge Raad echter den grond van dit cassatiemiddel niet kan onderzoeken, daar de rechterlijke macht niet bevoegd is tot beantwoording der vraag, of het besluit van den Gemeenteraad van Groningen van 9 October 1909, uit kracht waarvan de onteigening is uitgesproken, in art. 77 der Onteigeningswet zijn grond vindt;

O., dat immers de wetgever in de Onteigeningswet van 1851, voortbouwende op het stelsel reeds in de Wet van 29 Mei 1841 (S. 19) neergelegd, den burgerlijken rechter heeft opgedragen eene nauwkeurig afgebakende taak, voor de onteigening in gewone gevallen in het derde hoofdstuk van den eersten titel der wet omschreven, welke regeling in art. 64 der Onteigeningswet in hoofdzaak ook op de onteigening bij vestingbouw, aanleg, herstel of onderhoud van dijken toepasselijk verklaard;

dat naar dit stelsel de Rechter, ten einde tegen lichtvaardige of wederrechtelijke eigendomsontneming te waken, moet onderzoeken, of er is een wet waarbij het algemeen nut van

het werk verklaard is in de gevallen waarin zoodanige wet wordt vereischt of het Kon. Besluit wordt overgelegd, waarbij de te onteigenen perceelen zijn aangewezen, of de commissie tot het aanhooren der bezwaren de vereischte, tevoren bekend gemaakte, zittingen heeft gehouden en of plans en grondteekeningen overeenkomstig art. 12 ter inzage hebben gelegen;

O., dat echter aan dien Rechter niet is opgedragen opnieuw te onderzoeken, of het werk waarvoor onteigening wordt gevorderd, is een werk van algemeen nut, noch of voor de onteigening terecht zijn aangewezen de perceelen in het Kon. Besluit vermeld;

O., dat immers het karakter van het werk uit kracht der wet vaststaat, terwijl in de artt. 10 tot 16 der Onteigeningswet — bij art. 64 ook bij onteigening voor vestingbouw of dijken toepasselijk verklaard — administratieve voorschriften zijn gegeven, om eene juiste eindaanwijzing der te onteigenen perceelen te waarborgen;

O., dat nu eene gelijksoortige regeling is getroffen bij de onteigening in het belang van de volkshuisvesting bij art. 2 der Woningwet, als de artt. 77 tot 96 en als Titel IV aan de Onteigeningswet van 28 Augustus 1851 toegevoegd;

dat immers volgens art. 79 der Onteigeningswet, de onteigening geschiedt uit kracht van een besluit van den Gemeenteraad door de Koningin, den Raad van State gehoord, goedgekeurd, bij welk besluit tevens de te onteigenen perceelen worden aangewezen;

O., dat in de artt. 80 tot 82 verschillende administratieve voorschriften worden gegeven, om belanghebbenden in de gelegenheid te stellen hunne bezwaren tegen de voorgenomen aanwijzing ter onteigening te doen kennen en de artt. 85 en 86 strekken om tegen ongerechtvaardigde besluiten van den Gemeenteraad te waken;

O., dat het besluit van den Gemeenteraad goedgekeurd door de Kroon, bij de onteigening voor de volkshuisvesting in de plaats treedt van de wet tot verklaring van het algemeen nut en van het Kon. Besluit tot aanwijzing der perceelen in de hoofdstukken I en II van den eersten titel der Onteigeningswet behandeld;

dat derhalve ook hier de Rechter ingevolge de artt. 89 en 90 der Onteigeningswet zal moeten onderzoeken, of het Raadsbesluit is genomen, of dit besluit door de Koningin, den Raad van State gehoord, is goedgekeurd en of de artt. 80 en 84 der Onteigeningswet zijn nageleefd, doch niet andermaal de wettigheid vermag te onderzoeken van een Raadsbesluit bereids door de Kroon, na den Raad van State te hebben gehoord, goedgekeurd;

O. ten aanzien van het eerste onderdeel van het *tweede* cassatiemiddel:

dat de Rechtbank, na in de zesde overweging de waarde van een deel van het te onteigenen groenland op f 1.50 den vierkanten meter te hebben gesteld, vervolgens in de elfde overweging de waarde van den ondergrond van het fabrieksterrein mede op f 1.50 den vierkanten meter stelt „naar den reeds vroeger" — nl. in de zesde overweging — „aangenomen maatstaf", derhalve alleen omdat ook aan het groenland die waarde is toegekend;

O., dat terecht daartegen bij dit onderdeel wordt opgekomen;

dat immers de Rechtbank op den aangevoerden grond aan het fabrieksterrein eene waarde van f 1.50 den vierkanten meter toekennende, verzuimt te onderzoeken of bij de schadeberekening in aanmerking mocht worden genomen de betrekkelijke meerdere waarde van dit perceel als fabrieksterrein op het tijdstip in art. 92 der Onteigeningswet aangegeven, welke meerdere waarde ook bij het bepalen der schadeloosstelling behoort in aanmerking te komen, zoodat de Rechtbank door dit onderzoek voorbij te gaan, de artt. 40, 88 en 92 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125) heeft geschonden;

O. ten aanzien van het tweede onderdeel van dit middel:

dat de Rechtbank, na in de elfde overweging van het bestreden vonnis de waarde van het fabrieksterrein op f 1.50 per vierkante meter te hebben gesteld, vervolgens overweegt: „dat van de zijde van gedaagde Fekkes wel is aangevoerd, dat het onmogelijk is om voor dien prijs een soortgelijk fabrieksterrein aan te koopen, doch dat hij voorbijziet, dat de voor een nieuw fabrieksterrein te betalen prijs geen maatstaf mag zijn voor de schadeloosstelling, die voor het oude terrein moet worden gegeven", en op dien grond voor de onteigening van het fabrieksterrein een schadebedrag van f 15.075 heeft toegekend;

O., dat door die beslissing art. 151 der Grondwet in verband met de overige bij dit middel aangehaalde wetsartikelen is geschonden;

dat immers bijaldien de eischer Fekkes inderdaad voor den prijs van f 1.50 per vierkanten mater niet kan bekomen een soortgelijk fabrieksterrein als hem door de onteigening

wordt ontnomen, hij ter voortzetting van zijn bedrijf, recht heeft, behalve de waarde van het ontnomen terrein als bedrijfsschade bovendien te ontvangen het meerder bedrag dat hij zal noodig hebben om elders zoodanig fabrieksterrein te koopen, daar hij eerst door de verkrijging van zoodanig fabrieksterrein volledig zal zijn schadeloos gesteld en ingevolge art. 151 der Grondwet niet dan tegen volledige schadeloosstelling van zijn eigendom kan worden ontzet;

O., dat mitsdien dit middel in zijne beide onderdeelen is gegrond;

O., dat bij het *vierde* cassatiemiddel wordt opgekomen tegen de beslissing der Rechtbank waarbij de verweerders in de kosten van het tegen hen gevoerde geding zijn veroordeeld;

O. hieromtrent:

dat blijkens het vonnis van 18 Juni 1913, door de Arr.-Rechtbank te Groningen tusschen partijen gewezen, de gemeente Groningen aan de firma Gebrs. de Swaan voor perceel Sectie A n°. 2554, dat ten tijde der dagvaarding reeds aan deze firma in eigendom was overgegaan, heeft aangeboden een schadeloosstelling van f 15.000 en zich tot betaling aan de eischers tot cassatie, eigenaars der overige perceelen, van eene vergoeding van f 53.112 voor den eigendomsovergang der hun toebehoorende gronden heeft bereid verklaard;

O., dat de Gebrs. de Swaan en de eischers tot cassatie ieder voor zich hadden te overwegen, of zij het hun gedaan aanbod wilden aannemen, dan wel over de voldoendheid van dit aanbod ieder voor zich zelfstandig den rechtsstrijd wilden aanbinden, en dat derhalve in de kosten van dien rechtsstrijd door ieder hunner afzonderlijk tegen de gemeente Groningen te voeren, moest worden veroordeeld, òf de gemeente, òf de eigenaar al naar gelang het aanbod voor dien eigendomsovergang door de onteigenende gemeente gedaan, door den Rechter al of niet voldoende werd geoordeeld;

O., dat nu ten aanzien van de perceelen der eischers tot cassatie, de aangeboden som niet lager was, dan het bedrag dat de Rechter hun voor de ontzetting uit den eigendom meende te moeten toekennen, de eischers terecht zijn verwezen in de kosten van het geding op de onteigening van deze perceelen gevallen, en zulks onafhankelijk van hetgeen verder tusschen de gemeente Groningen en de firma Gebrs. de Swaan mocht zijn voorgevallen;

O., dat mitsdien ook dit middel van cassatie is ongegrond, doch dat wegende de gegrondheid van het tweede middel, ook de uitspraak der Rechtbank omtrent de kosten zal moeten worden herzien en van het bedrag der nader toe te kennen schadevergoeding afhankelijk gesteld;

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Groningen den 26 November 1915 tusschen partijen gewezen;

Wijst de zaak terug naar voormelde Rechtbank ten einde met inachtneming van dit arrest opnieuw te worden onderzocht en afgedaan;

Veroordeelt den eersten verweerder in zijne hoedanigheid om in de kosten aan de zijde van de eischers tot op de uitspraak van dit arrest op het beroep in cassatie gevallen te dragen een bedrag van . . . . . en de kosten aan de zijde van de mede-verweerster;

Compenseert alle verdere kosten.

(Ned. Jur.)

—

10 *Januari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Het op de eerste aanzegging van een marktmeester niet onmiddellijk aan dezen voldoen van het door hem gevorderde marktgeld, kan opleveren het eenvoudig verzuim van verschuldigde belasting, doch levert niet op een der in art. 271 der Gemeentewet strafbaar gestelde feiten.

(Gemeentewet art. 271.)

Raden: Mrs. S. Gratama, C. O. Segers, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Amsterdam, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Amsterdam van 22 Juni 1915, waarbij A. K., 48 jaar, brandstoffenhandelaar, geboren te Avereest, wonende te Amsterdam, is ontslagen van alle rechtsvervolging (raadsman van den gerequireerde Mr. G. H. A. Grosheide Jr.).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij het bestreden vonnis werd als bewezen aangenomen, dat beklaagde op 4 Maart 1915 te Amsterdam, toen aldaar bij aanvoer per vaartuig van cokes, ten behoeve van beklaagde op de brandstoffenmarkt gehouden op en in de Brouwersgracht, tusschen de Brouwersstraat en de Marnixstraat, beklaagde die gebruiker was van dat vaartuig, eene plaats met dat vaartuig, genummerd met politienummer 1086

en groot 58 ton, op die markt had ingenomen — hebbende hij toen geleverd en doen afleveren rechtstreeks uit de lading van dat op die markt zich bevindende vaartuig 4 hectoliter cokes aan Thomas Jacob Lobbes — niet op de eerste aanzegging van den met zijne aanstellingen voorzien zijnden marktmeester Johannes Andreas Verwilligen te Amsterdam, die namens den gemeenteontvanger de marktgelden invorderde, het door hem verschuldigde marktgeld ten bedrage van f 5.80 heeft voldaan, wat onder meer — hier overigens niet van belang — bij inleidende dagvaarding was ten laste gelegd.

Dit bewezene vormde volgens de Rechtbank geen strafbaar feit, omdat het eenvoudig verzuim van voldoening van verschuldigde plaatselijke belasting, zonder eenig opzet om zich te onttrekken aan de verplichting tot betaling niet valt onder eene der qualificaties van art. 271 der Gemeentewet, hebbende toch de beklaagde de verschuldigdheid van het marktgeld betwist.

Bij memorie heeft de heer requirant eenige middelen van cassatie aangevoerd en uitvoerig toegelicht, zij luiden:

I. „Schending van de artt. 221 j°. 216 Sv., subsidiair van die artikelen en art. 211 van dat Wetboek, omdat het bestreden vonnis, ten aanzien van het gegeven ontslag van rechtsvervolging niet naar eisch der wet met redenen is omkleed, althans niet met betrekking tot het opzet."

II. „Schending van de artt. 271 en 272 der Gemeentewet, in verband met de artt. 1 en 3 der Verordening op de heffing van marktgelden te Amsterdam (Gem.blad 26, 1907 van 1 Mei 1907, gew. Gem.blad 144, 1911, 8 December 1911) en art. 2 der Verordening op de invordering van marktgelden der gemeente Amsterdam (Gem.blad 26, 1907, 1 Mei 1907), op grond, dat het bewezene zou vormen, eene „ „overtreding ter zake eener plaatselijke belasting" ", als bedoeld in art. 271."

Eerste middel. Uit de redewijze door de Rechtbank gevolgd, wordt door den steller der memorie — terecht naar mij voorkomt — afgeleid, dat de Rechtbank, uit de betwisting door beklaagde van het marktgeld verschuldigd te zijn, de gevolgtrekking maakt, dat bij hem het opzet zou hebben ontbroken om zich aan de plicht tot betalen te onttrekken, waaruit dan weer zou volgen, dat het als bewezen aangenomene noch volgens art. 272 in verband met art. 271 der Gemeentewet, noch volgens eenige andere bepaling strafbaar zou zijn. —

Het eerste onderdeel van het eerste middel is nu, als ik het goed begrijp, hierop gegrond, dat, waar als bewezen werd aangenomen, dat het marktgeld door den beklaagde verschuldigd was, diens meening dienaangaande, geenerlei invloed behoorde uit te oefenen op 's Rechters oordeel omtrent de strafbaarheid van het feit. Het opzet toch om zich aan de betaling te onttrekken zou reeds aanwezig zijn, indien beklaagde wel kon, maar niet wilde betalen, wat hij verschuldigd was, onverschillig welk motief hem daartoe leidde, onverschillig derhalve ook of hij, zij het te goeder trouw, al dan niet dwaalde in zijne meening betreffende het verschuldigd zijn der belasting. De dwaling in het recht, zou zijn „opzet" niet kunnen te niet doen. De juistheid dier stelling daargelaten, blijkt, dat niet over het ontbreken van motiveering, maar over eene min juiste rechtsbeschouwing wordt geklaagd, zoodat dit onderdeel zooals het is gesteld, als vormmiddel, in geen geval zal kunnen opgaan. —

De redeneering van den heer requirant in de toelichting van het tweede onderdeel van het middel, komt dunkt mij welbeschouwd hierop neer, dat in de dagvaarding òf wel het door de Rechtbank bedoeld opzet is uitgedrukt, òf dit daarin niet is opgenomen en dat in het laatste geval, in het stelsel der Rechtbank, dat opzet voor de strafbaarheid van het feit eischt, reeds ontslag van rechtsvervolging had moeten volgen, onafhankelijk van het al dan niet bestaan van dat opzet bij beklaagde en dat in het eerste geval, nu de Rechtbank het bestaan van opzet om zich aan de betaling te onttrekken, niet aanwezig achtte, vrijspraak had moeten volgen.

Van eenige bizondere opvatting of uitlegging der woorden van de dagvaarding blijkt uit niets en bij onbevangen lezing lijkt mij de meest voor de hand liggende opvatting de juiste, dat daarin niet anders wordt gesteld, dan dat beklaagde, toen hem om het verschuldigd marktgeld werd gevraagd, dat niet dadelijk heeft betaald, waarbij geheel in het midden werd gelaten, of hij dit deed om zich aan zijne verplichting te onttrekken, dan wel om eenige andere reden, welke ook. Waar dus geen opzet gesteld was, kon in dit geval van vrijspraak wegens niet bewezen opzet de rede niet zijn en kan dus de motiveering van het vonnis ten opzichte van het bewijs, op dit punt niet worden aangevochten. — Gesteld nu, dat voor de strafbaarheid van het feit opzet werd vereischt, dan zou ik wel met requirant meenen, dat het ontslag van rechtsvervolging gebaseerd had moeten zijn, op het gemis van dit bestanddeel

der overtreding in de dagvaarding, doch dan is toch ten slotte de beslissing juist en zou dus daarom reeds cassatie van het vonnis zijn uitgesloten. In elk geval is ook hier geene plaats voor het voorgedragen vormmiddel, daar de juistheid van het eigenlijk gegeven dictum, afhangt van de rechtsvraag, of „opzet" al dan niet een bestanddeel is van dat, in art. 271 der Gemeentewet strafbaar gestelde feit, dat men hier ten laste heeft willen leggen.

Het eerste middel zal dus m. i. niet tot cassatie kunnen leiden.

Uit de toelichting tot het tweede middel stip ik aan, dat requirant van oordeel is, dat het bewezen verklaarde ten laste gelegde, niet valt onder het begrip „ontduiking" ter zake van plaatselijke belasting, doch strafbaar is als overtreding te dier zake, in art. 271 der Gemeentewet bedoeld.

Hij komt daarmede echter in conflict met de rechtspraak van den Hoogen Raad, zooals die in verschillende arresten is neergelegd en uniform is gehandhaafd. Uitvoerig heeft de Hooge Raad zijn oordeel gemotiveerd in de beide arresten van 16 October 1893 (W. 6412), terwijl men verder raadplege de arresten van 14 Januari 1895 (W. 6614), 3 November 1902 (W. 7833), 7 Maart 1904 (W. 8047) en 9 October 1905 (W. 8281). —

Het eenvoudig verzuim van voldoening der verschuldigde belasting op den daarvoor gestelden tijd, zonder eenig gebleken opzet om zich te onttrekken aan de verplichting tot betaling, kan, ook op historische gronden, niet gerekend worden te vallen onder het begrip „ontduiking". Daaronder is te begrijpen het opzettelijk niet voldoen aan die verplichting. Maar waar nu de wetgever het noodig achtte, om naast overtreding ter zake van belasting, het opzettelijk niet voldoen aan die verplichting, afzonderlijk strafbaar te stellen als ontduiking, was hij dus van oordeel, dat dit niet onder het begrip „overtreding" viel. Maar dan kan ook het eenvoudig verzuim van tijdige betaling, niet geacht worden onder overtreding te zijn begrepen. Want als enkel verzuim strafbaar ware geweest als „overtreding", zou opzettelijk niet betalen, dat natuurlijk evenzeer zijn geweest en was het volkomen overbodig, dit laatste afzonderlijk nog weer strafbaar te stellen, met volkomen gelijke strafbedreiging.

Eenvoudig verzuim geeft aanleiding tot de maatregelen, omschreven in de artt. 258 vlg. Gemeentewet, ten doel hebbende de betaling der belasting alsnog met zachter en sterker drang of dwang te verkrijgen, maar het zou tot zeer vreemde gevolgen leiden, als elk eenvoudig verzuim daarenboven strafbaar zou zijn. Men denke b.v. aan werkelijke onmacht om te betalen; het is dan toch zeker niet aannemelijk, dat de wetgever zou gemeend hebben, tegen verzuim uit dien hoofde, nog als straf te moeten bedreigen het dubbel van de verschuldigde belasting. —

De bestaande jurisprudentie lijkt mij dan ook wèl gefundeerd en het bij memorie en pleidooi aangevoerde, heeft mij niet overtuigd, dat daarvan zou behooren te worden afgeweken. Waar nu als in het bewezen aangenomen ten laste gelegde, opzettelijk verzuim van betaling net is gesteld, komt mij — afgezien van de motiveering — de beslissing in het bestreden vonnis in elk geval juist voor en concludeer ik tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Segers;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

Gehoord de bestrijding van het beroep van cassatie, namens den gerequireerde door zijnen raadsman;

Gehoord, enz.;

O., dat van hetgeen den gerequireerde bij inleidende dagvaarding ten laste was gelegd bij het bestreden vonnis met zijne schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen is verklaard: dat hij op 4 Maart 1915 te Amsterdam, toen aldaar bij aanvoer per vaartuig van cokes, ten behoeve van beklaagde op de brandstoffenmarkt gehouden op en in de Brouwersgracht tusschen de Brouwersstraat en de Marnixstraat, beklaagde, die gebruiker was van dat vaartuig, een plaats met dat vaartuig, genummerd met politienummer 1086 en groot 58 ton, op die markt had ingenomen en in gebruik genomen — hebbende hij toen geleverd en doen afleveren rechtstreeks uit de lading van dat op die markt zich bevindende vaartuig 4 hectoliter cokes aan Thomas Jacob Lobbes — niet op de eerste aanzegging van den met zijn aanstellingen voorzien zijnden marktmeester J. A. Verwilligen te Amsterdam, die namens den gemeente-ontvanger de marktgelden invorderde, het door hem verschuldigde marktgeld ten bedrage van f 5.80 heeft voldaan;

dat de Rechtbank vervolgens dit bewezen verklaarde niet strafbaar heeft geoordeeld op grond „dat het eenvoudig verzuim van voldoening van verschuldigde plaatselijke belasting

zonder eenig opzet om zich te onttrekken aan de verplichting tot betaling niet valt onder een der qualificaties van art. 271 der Gemeentewet, hebbende toch de beklaagde de verschuldigd heid van het marktgeld betwist", — en den beklaagde van alle rechtsvervolging ontslagen;

O. ten aanzien van onderdeel *a* van het eerste middel van cassatie, dat requirant blijkens zijne toelichting daarvan, het vonnis der Rechtbank niet naar eisch der wet met redenen omkleed acht, doch dat deze grief feitelijken grondslag mist;

dat toch de Rechtbank, nadat zij eerst het ten laste gelegde bewezen had verklaard, dit feit niet strafbaar heeft geoordeeld op den hierboven tekstueel medegedeelden grond;

dat men nu zeer zeker de juistheid van dien grond in twijfel kan trekken, doch dat, ook al zou die twijfel gerechtvaardigd zijn, dit niet wegneemt, dat de beslissing der Rechtbank duidelijk is gemotiveerd;

O., dat in het subsidiair voorgestelde onderdeel *b*. van dit cassatiemiddel requirant klaagt, dat de Rechtbank, aannemende dat bij beklaagde niet het opzet zou hebben bestaan om zich te onttrekken aan de betaling van gemeentebelasting, desniettemin verzuimd heeft den beklaagde daarvan vrij te spreken;

dat echter, waar in de dagvaarding het bestaan van zoodanig opzet bij den beklaagde niet ten laste was gelegd, de Rechtbank zich terecht heeft bepaald tot eene beslissing omtrent het al dan niet bewezene van hetgeen wèl ten laste gelegd was en aldus handelende geen der aangehaalde wetsartikelen heeft geschonden;

dat nitsdien het middel in zijne beide onderdeelen ongegrond is;

O., dat de requirant naar aanleiding van het tweede middel van cassatie heeft betoogd, dat er ten deze geen sprake is van eenvoudig verzuim van voldoening van verschuldigde plaatselijke belasting zonder eenig opzet om zich te onttrekken aan de verplichting tot betaling en evenmin van ontduiking ter zake van plaatselijke belasting, doch dat men hier, zooals uit de vaststaande feiten zou blijken, te doen heeft met het zich opzettelijk onttrekken aan de betaling eener plaatselijke belasting zonder zich nochtans aan ontduiking schuldig te maken, welk feit zoude opleveren de in art. 271 der Gemeentewet bedoelde „overtreding ter zake van plaatselijke belasting";

dat bij dit betoog echter uit het oog is verloren, dat ten deze bloot bewezen is en dus niets anders vaststaat, dan dat de beklaagde ten tijde en plaatse in de dagvaarding genoemd en nadat had plaats gegrepen, hetgeen mede als bewezen is aangenomen, *niet* op de eerste aanzegging van een marktmeester, die namens den gemeenteontvanger de marktgelden invorderde het door hem — beklaagde — verschuldigde marktgeld ten bedrage van f 5.80 heeft voldaan;

dat, waar nu het op de eerste aanzegging van een marktmeester niet onmiddellijk aan dezen voldoen van het door hem gevorderde marktgeld, kan opleveren het eenvoudig verzuim van voldoening van verschuldigde belasting, met juistheid is geoordeeld, dat het bewezen verklaarde niet oplevert een der in art. 271 der Gemeentewet strafbaar gestelde feiten;

dat derhalve ook dit middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

12 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende vaststelling van regelen ten aanzien van de bezoldiging van het vaste werklieden-personeel van 's Rijks Munt. S. 14.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 8 Januari 1916, n°. 94, Generale Thesaurie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de volgende regelen vast te stellen ten aanzien van de bezoldiging van het vaste werklieden-personeel van 's Rijks Munt;

Art. 1. De vaste werklieden van 's Rijks Munt, met uitzondering van de smelters en de graveurs, worden voor de regeling hunner bezoldiging onderscheiden in:

a. werklieden, voor wier werk bijzondere vakkennis niet vereischt is;

b. werklieden, voor wier werk bijzondere vakkennis vereischt is;

c. voorlieden.

De werklieden, welke bij het in werking treden van dit besluit de in het vorig lid onder *b* bedoelde groep vormen, worden aangewezen door den Muntmeester van 's Rijks Munt.

2. De jaarwedde bedraagt voor:

1°. de in het vorig artikel onder *a* bedoelde werklieden tenminste *f* 650 en ten hoogste *f* 800;

2°. de in het vorig artikel onder *b* bedoelde werklieden tenminste *f* 700 en ten hoogste *f* 900;

3°. de voorlieden ten minste *f* 800 en ten hoogste *f* 1050.

3. De jaarwedden van de in het vorig

artikel bedoelde werklieden worden bij bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver, na telkens twee jaren dienst, verhoogd met *f* 50 totdat het, in het vorig artikel voor de betrokken groep vastgestelde, maximum is bereikt.

Gaat eene benoeming op een anderen dag in dan den eersten dag van een kalenderkwartaal, dan wordt voor de toepassing van het vorig lid het eerste tijdvak van twee jaren geacht aan te vangen met den eersten dag van het onmiddellijk op den dag van ingang volgend kwartaal.

4. De toekenning van de in het vorig artikel bedoelde periodieke traktementsverhoogingen geschiedt door Onzen Minister van Financiën.

Door Onzen voornoemden Minister wordt beslist omtrent latere toekenning van eene verhooging, welke onthouden moest worden omdat aan de voorwaarden van toekenning niet werd voldaan.

Tenzij er reden is om dienaangaande anders te handelen worden, voor het geval dat een of meer verhoogingen onthouden worden, de verdere periodieke verhoogingen zooveel later toegekend als de laatste onthouding heeft geduurd.

5. Met afwijking in zooverre van het bepaalde in artikel 2, bedraagt de jaarwedde voor een nachtwacht in vasten dienst en voor de bedienden bij de afdeeling Contrôle *f* 50 meer dan zij, volgens artikel 2, onder 1°., in verband met de artikelen 3 en 4, zou bedragen.

6. Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 Januari 1916.

Voor de toepassing van het bepaalde in artikel 3, 1ste lid, wordt uitsluitend rekening gehouden met die tweejarige tijdvakken, als in die bepaling bedoeld, welke op of na 1 Januari 1916 eindigen.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 20 *Jan.* 1916.)

—

12 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 114), tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „*Voorburg*", te *Vught*. S. 15.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 10 Januari 1916, n°. 15634, [1915], Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat in het tweede lid van artikel 1 van het Koninklijk besluit van 5 Augustus 1888 (*Staatsblad* n°. 114), zooals dat artikel is gewijzigd bij Onze besluiten van 7 April 1900 (*Staatsblad* n°. 42), van 26 Mei 1906 (*Staatsblad* n°. 114), van 26 October 1912 (*Staatsblad* n°. 322) en van 15 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 13), in de plaats van „31 December 1915" gelezen wordt „31 December 1916".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Suriname* over het dienstjaar 1910. S. 16.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Suriname* over het dienstjaar 1910 wordt vastgesteld als volgt:

De *uitgaven* hebben bedragen *f* 4,731,315.90.

De *ontvangsten* hebben bedragen *f* 3,900,938.45.

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo *f* 830,377.45, welk bedrag dientengevolge tot aanvulling der koloniale middelen is noodig geweest.

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende kwijtschelding aan W. J. GODLOP van eene den Lande aankomende vordering. S. 17.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ingevolge artikel 22 der Indische Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1895, n°. 145; *Indisch Staatsblad* n°. 225) van eene den Lande aankomende vordering, wanneer zij meer bedraagt dan *f* 10,000 geene kwijtschelding verleend wordt dan bij de wet en er termen gevonden zijn om de hierna te noemen kwijtschelding te verleenen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig Artikel.

Aan W. J. GODLOP, gewezen tijdelijk 2de-commies bij den dienst der Staatsspoorwegen

in Nederlandsch-Indië, wordt kwijtgescholden eene som van ƒ 12,443.31⁵ (twaalf duizend vierhonderd drie en veertig gulden een en dertig en een halve cent), zijnde hetgeen op ultimo Juni 1910 nog verschuldigd was van het bedrag van ƒ 13,353.07 (dertien duizend driehonderd drie en vijftig gulden zeven cent), waarmede hij bij besluit van de eerste tafel der Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië van 1 Februari 1890 nº. 762/2 werd belast.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën a. i.,
J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende nadere wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet. S. 18.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Indische Tariefwet ten aanzien van vrijstelling van invoerrecht, alsmede ten aanzien van enkele posten van het tarief van invoerrechten, nader te wijzigen en aan te vullen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De Indische Tariefwet (*Staatsblad* 1909 nº. 341 ; *Indisch Staatsblad* 1910 nº. 79), laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij de wet van 21 December 1914 (*Staatsblad* nº. 588 ; *Indisch Staatsblad* 1915 nº. 219), wordt nader gewijzigd en aangevuld als volgt :

A. In het tarief van invoerrechten, opgenomen in art. I ordt aan den post *mest* toegevoegd :

Bijzondere bepaling.

Zwavelzuur kan, na vermenging met guano of ammoniumsulfaat, als mest vrij ten invoer worden toegelaten. De Gouverneur-Generaal regelt de verhouding, waarin en de wijze, waarop de vermenging zal moeten plaats hebben.

B. De eerste post *verfwaren* van voornoemd tarief wordt gelezen :

Verfwaren, natte, in verpakking van 25 kilogram of minder	waarde	8 pct.

C. In *artikel* 2 vervalt 1º. en wordt voor 2º., 3º. en 4º. onderscheidenlijk gelezen 1º., 2º. en 3º.

D. Artikel 3 wordt gelezen :

Bij ordonnantie wordt, onder de noodige voorzieningen tegen misbruik, vrijstelling van invoerrecht verleend voor chemicaliën, verfstoffen en andere zelfstandigheden van dien aard, benoodigd als hulpmiddel bij de werkzaamheden in fabrieken en andere bedrijven.

Voorts kan de Gouverneur-Generaal vrijstelling of teruggaaf van invoerrecht verleenen :

a. voor goederen aangevoerd ten behoeve of voor rekening van den Lande ;

b. op grond dat de invoer geschiedt met een wetenschappelijk doel of dat internationale betrekkingen zulks wenschelijk maken.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van een nader door Ons te bepalen dag.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën a. i.,
J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1916. S. 19.

De begrooting wordt vastgesteld op ƒ 3,068,610.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor en ten behoeve van de stichting van een gebouw ter uitbreiding van de openbare lagere school aan de Kerkstraat te *'s-Gravenhage.* S. 20.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor en ten behoeve van het doortrekken van de Beekstraat naar de verbreede Willemstraat te *Hengelo* (*O.*). S. 21.

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende toepassing van artikel 44 (oud 32) der Burgerlijke Pensioenwet ten behoeve van den oudleeraar J. C. FISCHER. S. 22.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat artikel 6 der Burgerlijke Pensioenwet, zooals dat luidde vóór de wijziging bij de wet van 21 Juli 1913 (*Staatsblad* nº. 303), geen billijken maatstaf opleverde tot het vergelden met pensioen van de door den oudleeraar aan de tweede hoogere burgerschool

met driejarigen cursus te *Amsterdam* J. C. FISCHER bewezen diensten;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Aan J. C. FISCHER, oud-leeraar aan de tweede hoogere burgerschool met driejarigen cursus te *Amsterdam*, wordt met ingang 1 Mei 1908 een jaarlijksch persioen van ƒ 1499 toegekend.

2. Ten behoeve van de gemeente Amsterdam wordt op het in art. 1 genoemde pensioen ingehouden het bedrag dat de gepensionneerde van 1 Mei 1908 af boven het hem oorspronkelijk toegekende pensioen als toeslag uit de kas dier gemeente heeft genoten.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1916. S. 23.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, ingevolge artikel 31 der Leeningwet 1914, eene afzonderlijke begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het jaar 1916 bij de wet behoort te worden vastgesteld;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. De begrooting van uitgaven van het Leeningfonds 1914 wordt voor het dienstjaar 1916 vastgesteld als volgt:

Art. 1. Renten van de krachtens de Leeningwet 1914 uitgegeven schuldbekentenissen, tegen vijf ten honderd in het jaar, over een gezamenlijk kapitaal van ƒ 275,000,000 verschijnende 1 Februari 1916 en over een gezamenlijk kapitaal van ƒ 261,250,000 verschijnende 1 Augustus 1916 . . . . . ƒ 13,406,250

Art. 2. Aflossing van schuldbekentenissen als in het vorig *artikel* bedoeld . . . . . „ 13,750,000

Art. 3. Uitgaven in 1916 gedaan ten behoeve van de uitgifte der krachtens de Leeningwet 1914 aangegane leening, met inbegrip van de provisie en vergoeding bedoeld in artikel 9 dier wet . . . . „ 10,000

Art. 4. Periodieke kosten van het beheer der in het vorig *artikel* bedoelde leening, daaronder begrepen provisie van één achtste ten honderd van het nominaal bedrag van de in het buitenland betaalde coupons van de schuldbekentenissen dier leening . . . . . ƒ 2,000

Art. 5. Uitkeering aan de algemeene middelen tot dekking der uitgaven begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 . . . „ 1,000,000

Art. 6. Nadeelig slot van de rekening van het Fonds over het dienstjaar 1915 . . . . . *Memorie.*

Art. II. Tot dekking van de uitgaven, begrepen in de bij artikel I dezer wet vastgestelde begrooting, worden aangewezen de volgende middelen:

A. Het voordeelig slot van de rekening van het Fonds over het dienstjaar 1915;

B. Opcenten op *directe belastingen:*

1. de krachtens artikel 34 der Leeningwet 1914 geheven wordende twintig opcenten op de grondbelasting over het belastingjaar 1916;

2. de krachtens het onder 1 genoemd artikel geheven wordende twintig opcenten op de personeele belasting over het jaar 1916;

3. $^1/_3$ gedeelte van de krachtens artikel 35 der Leeningwet 1914 geheven wordende drie en dertig opcenten op de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1915—1916 en $^2/_3$ gedeelte van die opcenten op de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1916—1917;

4. $^1/_3$ gedeelte van de krachtens artikel 35 der Leeningwet 1914 geheven wordende drie en dertig opcenten op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1915—1916 en $^2/_3$ gedeelte van die opcenten op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1916—1917;

C. Opcenten op *indirecte belastingen.*

1. de krachtens artikel 36 der Leeningwet 1914 geheven wordende vijftig opcenten op de zegelrechten van buitenlandsche effecten geheven of verschuldigd geworden in het tijdperk van 1 Januari 1916—31 December 1916;

2. de krachtens evengenoemd artikel 36 geheven wordende tien opcenten op de rechten en boeten van registratie alsmede op de rechten en boeten van hypotheek, verschuldigd van de in het tijdperk van 1 Januari 1916—31 December 1916 geregistreerde akten;

D. Opcenten op *accijnzen.*

1. de krachtens artikel 37 der Leeningwet 1914 geheven wordende tien opcenten op den gedistilleerdaccijns, die in het tijdperk 1 Januari 1916—31 December 1916 vorderbaar wordt;

2. de krachtens evengenoemd artikel 37 geheven wordende twintig opcenten op den accijns

op suiker, welke geheven wordt in het jaar 1916;

3. de krachtens evengenoemd artikel 37 geheven wordende twintig opcenten op den accijns geheven van wijn, die in het jaar 1916 wordt ingevoerd, hier te lande vervaardigd of uitgeslagen uit entrepôt of uit een bergplaats, als bedoeld in artikel 14 der wet van 20 Juli 1870 (*Staatsblad* nº. 127), alsmede op den wijnaccijns, die in het jaar 1916 ter zake van ondermaat in een particulier entrepôt moet worden ingevorderd;

E. de in 1916 door het Rijk ontvangen sommen wegens rente en terugbetaling van voorschotten aan gemeenten en andere lichamen in verband met de buitengewone omstandigheden in de jaren 1914 en 1915 ten laste van het Rijk verstrekt;

F. de in 1916 door het Rijk ontvangen sommen wegens den verkoop van zaken, welke ten laste van het Rijk zijn gevorderd of aangekocht ten behoeve van de mobilisatie en van het in staat van verdediging brengen van stellingen en forten;

G. de rente, welke in het dienstjaar 1916 door de koloniën aan 's Rijks schatkist wegens kasvoorschotten wordt vergoed, voor zoover de verstrekking dezer voorschotten geacht moet worden slechts te kunnen zijn geschied ten gevolge van de aanwezigheid in 's Rijks kas van gelden, verkregen door de krachtens de Leeningwet 1914 aangegane leening;

H. Andere ontvangsten en toevallige baten.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 25 *Jan.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot regeling van de inkomsten en uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1916 en nadere voorziening ten aanzien van de rente, door het bedrijf aan 's Rijks middelen uit te keeren. S. 24.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 460,993.50.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het jaar 1916. S. 25.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 3,140,000.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot vaststelling van de begrooting van uitgaven van het Fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907 (*Staatsblad* nº. 222) voor het dienstjaar 1916. S. 26.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 3,705,100.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der landmacht voor het dienstjaar 1916. S. 27.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 348,082.

—

15 *Januari* 1916. WET. tot regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht voor het dienstjaar 1916. S. 28.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 261,359.

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende intrekking van de wet van 15 April 1854 (*Staatsblad* nº. 41) tot regeling van het pensioen der militaire leden van het Hoog Militair Geregtshof. S. 29.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben dat de wet van 15 April 1854 (*Staatsblad* nº. 41) tot regeling van het pensioen der militaire leden van het Hoog Militair Geregtshof behoort te worden ingetrokken;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De wet van 15 April 1854 (*Staatsblad* nº. 41) tot regeling van het pensioen der militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof wordt ingetrokken.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Min. van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 12 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot wijziging van artikel 56 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913. S. 30.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 224, 1—4.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 604.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 84, 90.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is artikel 56 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 te wijzigen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Artikel 56 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 wordt gelezen als volgt :

1. De regelen bij de wet omtrent het doen van rekening en verantwoording wegens 's Rijks bijzondere fondsen vastgesteld of nader vast te stellen, zijn op de ontvangsten en uitgaven van het fonds toepasselijk.

2. De rekening en verantwoording geschiedt door Onzen Minister van Financiën.

3. De pensioenen, die met inachtneming van de op de wijze van toekenning betrekking hebbende wettelijke voorschriften ten laste van het fonds zijn verleend, worden door de Algemeene Rekenkamer tot de vastgestelde bedragen vereven.

2. Deze wet wordt geacht in werking te zijn getreden met 1 October 1913.

In afwijking van de wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* nº. 40), houdende instructie voor de Algemeene Rekenkamer, zooals zij laatstelijk gewijzigd is bij de wet van 29 December 1898 (*Staatsblad* nº. 279), gelden voor de verevening en boeking van de uitgaven gedaan ten laste van de begrooting van het Pensioenfonds voor de gemeente-ambtenaren voor het vierde kwartaal van 1913 en voor het jaar 1914, alsmede voor de inzending van de rekeningen, opgemaakt van die uitgaven en de tot dekking daarvan dienende inkomsten, dezelfde termijnen als voor de verevening en boeking der uitgaven en de inzending der rekeningen betreffende den dienst 1915.

Ten opzichte van de ontvangsten en uitgaven over het vierde kwartaal van 1913 en over 1914 wordt slechts de tweede der rekeningen, bedoeld in art. 37 der in het tweede lid eerstgenoemde wet, afgelegd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 4 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot aanvulling van de wet van 21 Juli 1890 (*Staatsblad* nº. 126), tot regeling van het militair onderwijs bij de landmacht, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hoogere vorming van den officier zijn betrokken, zooals die wet laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 7 Juli 1913 (*Staatsblad* nº. 266). S. 31.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1914/15, nº. 392, 1—3 ; 1915/16, nº. 81, 1.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1030.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 84, 90.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Wet van 21 Juli 1890 (*Staatsblad* nº. 126) tot regeling van het Militair Onderwijs bij de Landmacht, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hoogere vorming van den officier zijn betrokken, op enkele punten aan te vullen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. Na Artikel 1 wordt ingelascht een artikel 1*bis*, luidende :

Art. 1*bis*. „Aan de Koninklijke Militaire Academie en aan den Hoofdcursus is tijdelijk tevens verbonden een applicatieschool tot het voltooien der studiën van de na 1914 tot officier benoemde cadetten en onderofficieren-leerlingen voor zooverre zij, naar Ons oordeel, ten gevolge van de schorsing bedoeld in Artikel 12, niet de volledige opleiding als bedoeld in deze Wet, hebben kunnen ontvangen."

Art. II. Na Artikel 32 wordt ingevoegd Artikel 32*bis*, luidende :

Art. 32*bis*. „Aan de applicatieschool bij de Koninklijke Militaire Academie wordt onderwijs gegeven — naar regelen en gedurende een tijdvak door Ons te bepalen — in de vakken, waarin de in Artikel 1*bis* bedoelde officieren als cadet niet, of niet volledig, het onderwijs ontvingen als omschreven in het leerplan voor de Koninklijke Militaire Academie bedoeld in Artikel 5.

Aan het einde van het tijdvak in het vorige lid bedoeld, leggen de officieren, leerlingen in de vakken, waarin hun gedurende dat tijdvak onderwijs is gegeven, ten overstaan van eene door Ons te benoemen commissie een examen af, tot het geven van de vereischte bewijzen van bekwaamheid.

Na afloop van dat examen wordt met afwijking van het bepaalde in artikel 7 der Bevorderingswet voor de Landmacht 1902, voor zooveel deze officieren betreft, de ouderdom in rang

voor de bevordering en de rangschikking door Ons opnieuw bepaald.

Zij, die aan het examen niet voldoen, volgen nog éénmaal het onderwijs aan deze applicatieschool.

Het omtrent het examen en de rangschikking in het tweede en derde lid hiervoren bepaalde is ook op hen van toepassing".

Art. III. Na artikel 39 wordt ingevoegd artikel 39*bis*, luidende:

Art. 39*bis*. „Aan de applicatieschool bij den Hoofdcursus wordt onderwijs gegeven — naar regelen en gedurende een tijdvak door Ons te bepalen — in de vakken, waarin de in Artikel 1*bis* bedoelde officieren als leerling van den Hoofdcursus, niet of niet volledig, het onderwijs ontvingen als omschreven in het leerplan voor den Hoofdcursus, bedoeld in artikel 5.

Aan het einde van het tijdvak in het vorige lid bedoeld, leggen de officieren, leerlingen in de vakken, waarin hun gedurende dat tijdvak onderwijs is gegeven, ten overstaan van eene door Ons te benoemen commissie een examen af, tot het geven van de vereischte bewijzen van bekwaamheid.

Na afloop van dat examen wordt met afwijking van het bepaalde in artikel 7 der Bevorderingswet voor de Landmacht 1902, voor zooveel deze officieren betreft, de ouderdom in rang voor de bevordering en de rangschikking door Ons opnieuw bepaald.

Zij, die aan het examen niet voldoen, volgen nog éénmaal het onderwijs aan deze applicatieschool.

Het omtrent het examen en de rangschikking in het tweede en derde lid hiervoren bepaalde is ook op hen van toepassing."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Koloniën a. i.,
J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het „Fonds ter verbetering van de Kustverdediging", dienst 1916. S. 32.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 1,945,050.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916 en nadere voorziening ten aanzien van de rente, door het bedrijf aan 's Rijks middelen uit te keeren. S. 33.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 4,023,500.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot wijziging van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 34.

Bij deze wet worden eenige artikelen ingevoegd en wordt de samenstelling van eenige artikelen gewijzigd.

Tengevolge hiervan worden verhoogd:

de XIIde afdeeling met . . . . . *f* 35,000
de XVIIde afdeeling met 13,500
en de XXIIste afdeeling met . . 81,500,

terwijl het eindcijfer van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 wordt *verhoogd* met een bedrag van *f* 130,000.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot nadere verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1915. S. 35.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot aanvulling van artikel 100 der Militiewet. S. 36.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 263, 1—5.
Hand. id. 1915/16, *bladz.* 959—960.
Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 84, 90.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is ten opzichte van sommige categorieën van vrijwillig dienenden bijzondere regelen te stellen in zake vrijdom van militie- en landweerplichten;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

In artikel 100 der Militiewet (*Staatsblad* 1912 nº. 21) wordt vóór het woord „Met" het cijfer 1 geplaatst.

Aan dat artikel wordt een lid toegevoegd, luidende als volgt:

2. Mede wordt terstond ontslagen hij, die behoort tot eene der door Ons aan te wijzen categorieën van vrijwillig dienenden en na het volbrengen van een dienstverband van ten minste vijf jaren ontslag uit den vrijwilligen

dienst verkrijgt, voordat zijn militiedienstijd is volbracht.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 9 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot bevordering van den aanleg van spoorweglijnen van *Groningen* over *Slochteren* naar *Weiwerd*, van *Groningen* over *Winneweer* naar *Appingedam*, van *Groningen* over *Bedum* naar *Uithuizen* en van *Uithuizen* over *'t Zandt* naar *Winneweer*. S. 37.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den aanleg te bevorderen van spoorweglijnen van Groningen over Slochteren naar Weiwerd, van Groningen over Winneweer naar Appingedam, van Groningen over Bedum naar Uithuizen en van Uithuizen over 't Zandt naar Winneweer;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Uit 's Rijks schatkist wordt een renteloos voorschot beschikbaar gesteld ten bedrage van twee vijfden der aanlegkosten, doch tot geen hooger bedrag dan *f* 2,000,000, ten behoeve van den aanleg van spoorweglijnen van Groningen over Slochteren naar Weiwerd, van Groningen over Winneweer naar Appingedam, van Groningen over Bedum naar Uithuizen en van Uithuizen over 't Zandt naar Winneweer.

2. Het in artikel 1 genoemde rentelooze voorschot wordt onder voorwaarden, door Ons of krachtens Onze machtiging te stellen, toegekend aan de voor den aanleg van de in dat artikel omschreven spoorweglijnen op te richten naamlooze vennootschap, doch niet dan nadat door belanghebbenden bij dien aanleg daarvoor, ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat, voldoende ondersteuning zal zijn verleend, onder geen andere voorwaarden dan waarop de goedkeuring van genoemden Minister zal zijn verkregen.

3. Deze wet treedt in werking gelijktijdig met de wet, waarbij Onze Ministers van Waterstaat en van Financiën zullen worden gemachtigd om namens den Staat met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen en met de in artikel 2 bedoelde naamlooze vennootschap een overeenkomst betreffende den aanleg en de exploitatie van de in artikel 1 omschreven spoorweglijnen aan te gaan.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

15 *Januari* 1916. WET, tot goedkeuring van eene met de gemeente *Alphen* (*Zuid-Holland*) gesloten overeenkomst tot afstand van een strook water en berm met de zich daarop bevindende ophaalbrug over het Verbindingskanaal tusschen den Rijn en de spoorweghaven op het station *Alphen-Oudshoorn*. S. 38.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Aanvoer en distributie van kunstmeststoffen). S. 39.

Bij deze wet worden eenige artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IIde afdeeling en het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *f* 59,000.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Verschillende onderwerpen.) S. 40.

Bij deze wet worden eenige artikelen ingevoegd en verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd het totaal der Iste afdeeling met *f* 15,000; het totaal der IIde afdeeling met *f* 153,400;
dat der IIIde afdeeling met *f* 8500 en
dat der IVde afdeeling met *f* 9500;
terwijl het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 wordt verhoogd met *f* 186,400.

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* voor het dienstjaar 1916 en nadere regeling van de rente door het bedrijf aan 's Rijks middelen uit te keeren. S. 41.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 1,074,000.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 42.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IIde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *f* 66,500.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement *Oudenbosch*. S. 43.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeente *Haamstede*, noodig voor den aanleg van een voetpad van den Vertonsweg naar den vuurtoren aldaar. S. 44.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het havenemplacement *Veghel* van de Noord-Brabantsch-Duitsche Spoorweg-Maatschappij. S. 45.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van een los- en laadplaats „Oostdijk" bij wachtpost 28 van den spoorweg *Roosendaal—Vlissingen*. S. 46.

—

15 *Januari* 1916. WET, tot overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van *Alkmaar* naar *Nieuwediep* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Alkmaar*. S. 47.

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende goedkeuring van het op 1 Juni 1915 te *'s-Gravenhage* tusschen *Nederland* en *China* gesloten arbitrageverdrag en voorbehoud om de in artikel 2 van dat verdrag bedoelde compromissen te sluiten. S. 48.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben dat het op 1 Juni 1915 te 's Gravenhage tusschen Nederland en China gesloten arbitrageverdrag wettelijke rechten betreft;

Gelet op het tweede lid van artikel 59 der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het in afdruk nevens deze wet gevoegd op 1 Juni 1915 te 's Gravenhage tusschen Nederland en China gesloten arbitrage-verdrag wordt goedgekeurd.

2. Wij behouden Ons de bevoegdheid voor om de compromissen te sluiten, bedoeld bij artikel 2 van het in deze wet genoemd verdrag.

3. Deze wet treedt in werking met den dag volgende op dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 15den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 29 *Jan.* 1916.)

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas et le Président de la République de Chine, s'inspirant des principes de la Convention pour le règlement pacifique des conflits internationaux conclue à La Haye le 18 octobre 1907 et désirant consacrer notamment le principe de l'arbitrage obligatoire dans leurs rapports réciproques par un accord général de la nature visée à l'article 40 de ladite Convention, ont résolu de conclure un Traité à cet effet et ont nommé pour Leurs Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas: Son Excellence le Jonkheer J. LOUDON, Son Ministre der Affaires Etrangères;

Le Président de la République de Chine: Son Excellence Monsieur TANG TSAI-FOU, Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire de la République près Sa Majesté la Reine des Pays-Bas,

lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et due forme sont convenus des dispositions suivantes:

Art. 1. Les Hautes Parties Contractantes s'engagent à soumettre à la Cour Permanente d'Arbitrage tous les différends qui viendraient à s'élever entre Elles et qui n'auraient pu être résolus par la voie diplomatique et cela même dans le cas où ces différends auraient leur origine dans des faits antérieurs à la conclusion de la présente Convention.

2. En chaque cas particulier les Hautes Parties Contractantes signent un compromis spécial déterminant nettement l'objet du litige, l'étendue des pouvoirs du tribunal arbitral, composé d'un ou de plusieurs arbitres, le mode de sa désignation, son siège, la langue dont il fera usage et celles dont l'emploi sera autorisé devant lui, le montant de la somme que chacune des Hautes Parties aura à déposer à titre d'avance pour les frais, ainsi que les règles à observer en ce qui concerne les formalités et les délais de la procédure et, générale-

ment, toutes conditions dont Elles seront convenues.

3. Si les Parties ne réussissent pas à se mettre d'accord à ce sujet, même une seule des deux pourra adresser à la Cour Permanente d'Arbitrage la requête d'établir le compromis.

Dans ce cas le compromis sera établi par une commission composée de cinq membres, désignés de la manière prévue à l'article 45, alinéas 3, 4, 5 et 6 de la Convention de La Haye pour le règlement pacifique des conflits internationaux du 18 octobre 1907.

Le cinquième membre est de droit Président de la commission.

Cette commission fonctionnera elle-même comme tribunal d'arbitrage.

4. Si un accord ne peut s'établir aux effets de l'article précédent, alinéa 2, la désignation d'un tribunal arbitral sera déférée, sur requête des deux Parties ou de l'une d'Elles au Président des Etats-Unis d'Amérique. Si telle requête émane des deux Parties, elles peuvent demander la désignation d'un arbitre unique ; mais si elle émane de l'une d'Elles seulement le tribunal sera composé de cinq membres.

Le choix des arbitres sera fait sur la liste des membres de la Cour Permanente d'Arbitrage, mais non parmi ceux qui ont été désignés par les deux Parties elles-mêmes ou qui sont des nationaux de l'une d'Elles.

Le tribunal jugera sur la base des prétentions qui lui auront été soumises.

5. Une demande de revision de la sentence arbitrale sera admise conformément aux dispositions de l'article 83, alinéas 2 et 3 de la Convention de La Haye pour le règlement pacifique des conflits internationaux du 18 octobre 1907, dans le délai qui sera fixé par le tribunal ou par l'arbitre.

6. Dans les questions qui selon les lois territoriales sont du ressort des autorités judiciaires nationales, les Parties contractantes ne seront pas tenues de soumettre le différend au jugement arbitral, avant que la juridiction nationale compétente se soit prononcée définitivement, sauf le cas de déni de justice.

7. Sauf les dispositions ci-dessus indiquées la procédure arbitrale sera réglée par les dispositions établies par la Convention de La Haye pour le règlement pacifique des conflits internationaux du 18 octobre 1907.

8. Le présent traité sera ratifié dans le plus bref délai possible et les actes de ratification seront échangés à Pekin.

Il aura une durée de dix ans à partir de l'échange des ratifications.

S'il n'est dénoncé six mois avant son échéance, il sera censé être renouvelé pour une nouvelle période de dix ans et ainsi de suite.

Fait à La Haye en double exemplaire, le 1er juin 1915 (le 1er jour du 6e mois de la 4e année de la République de Chine).

(*L. S.*) J. LOUDON.

(*L. S.*) Ts. F. TANG.

—

15 *Januari* 1916. WET, houdende vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Suriname* over het dienstjaar 1911. S. 49.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Suriname* over het dienstjaar 1911 wordt vastgesteld als volgt : De uitgaven hebben bedragen *f* 4,467,779.23[5]. De ontvangsten hebben bedragen *f* 3,794,941.42.

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo *f* 672,837.81[5], welk bedrag dientengevolge tot aanvulling der koloniale geldmiddelen is noodig geweest.

—

15 *Januari* 1916. MISSIVE van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de commissarissen der Koningin betreffende accijns voor geslacht onteigend vee.

Het is gebleken dat mijne missive van 20 October 1915, bij enkele burgemeesters twijfel heeft doen rijzen omtrent de wijze, waarop van het vleesch, dat aan den directeur van het abattoir te Rotterdam wordt opgezonden, de accijns moet worden betaald.

In verband hiermede heb ik de eer U H.E.G. te verzoeken den burgemeesters in uwe provincie mede te deelen, dat de inhoud van bovenbedoelde missive tijdelijk niet van toepassing moet worden geacht op laatstbedoeld vleesch, ten opzichte waarvan de betaling van accijns te Rotterdam geschiedt.

—

17 *Januari* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk Besluit van 30 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 273), houdende aanvulling van het Koninklijk Besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 302), ter uitvoering van artikel 48 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs S. 50.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 December 1915, nº. 19505/3, Afdeeling Onderwijs ;

Overwegende, dat in verband met de bepalingen der gewijzigde wet van 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 202) het noodig is het laatstelijk

bij Ons Besluit van 2 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 3) gewijzigd Besluit van 30 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 273), houdende aanvulling van Ons Besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 302), ter uitvoering van artikel 48 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs, andermaal te wijzigen;

Den Raad van State gehoord, advies van 11 Januari 1916, nº. 23;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 Januari 1916, nº. 563, Afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig Artikel.

Artikel 3 van Ons Besluit van 30 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 273) wordt gelezen als volgt:

„De aanvullingen, bij dit Besluit aangebracht in Ons Besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 302), blijven van kracht tot 1 Juli 1916."

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Amsterdam, den 17den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 24 *Jan.* 1916.)

—

17 *Januari* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk Besluit van 30 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 274), houdende aanvulling van het Koninklijk Besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303), ter uitvoering van artikel 59 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs. S. 51.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 December 1915, nº. 19505/3, Afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat in verband met de bepalingen der gewijzigde wet van 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 202) het noodig is het laatstelijk bij Ons Besluit van 2 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 4) gewijzigd Besluit van 30 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 274), houdende aanvulling van Ons Besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303), ter uitvoering van artikel 59 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs, andermaal te wijzigen;

Den Raad van State gehoord, advies van 11 Januari 1916, nº. 23;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 Januari 1916, nº. 563, Afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig Artikel.

Artikel 3 van Ons Besluit van 30 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 274) wordt gelezen als volgt:

„De aanvullingen, bij dit Besluit aangebracht in Ons Besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303), blijven van kracht tot 1 Juli 1916."

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Amsterdam, den 17den Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 24 *Jan.* 1916.)

—

17 *Januari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Verandering van weiland of bouwland tot tuinland nà de nederlegging van de plannen der onteigening. Feitelijke beslissing. Juiste toepassing van art. 39 Onteigeningswet. Strekking van dat artikel.

Bepaling van de waarde van het goed naar een huurwaarde lager dan de werkelijk bedongen huur. Novum in cassatie. Eischer was door het advies der deskundigen gewaarschuwd en had het hierbedoelde element van schade, nl. het verschil tusschen de huurwaarde en de werkelijk gemaakte huur, voor de Rechtbank ter sprake kunnen brengen.

Voorkoming van de waardevermindering van het niet onteigende gedeelte door toekomstige maatregelen der onteigenende partij. Of de wet dit in het algemeen toelaat, behoeft niet te worden onderzocht, omdat het in elk geval niet gaat op de manier als in het bestreden vonnis is geschied, nl. door vestiging van een erfdienstbaarheid van uitweg tegen den wil van de onteigende partij.

(Onteigeningswet artt. 39, 40, 41, 59.)

Voorzitter: Mr. A. J. L. Nijpels.

Raden: Mrs. C. Krabbe, B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch en A. P. L. Nelissen.

Dr. M. C. Dekhuyzen, leeraar aan 's Rijks-veeartsenijschool te Utrecht, wonende aldaar, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam den 9 December 1915, advocaat Mr. J. H. Telders

tegen:

den Burgemeester der gemeente Rotterdam, wonende aldaar, als zoodanig namens die gemeente optredende, verweerder, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw

en tegen:

M. Koolhaas, c.s., wonende te Rotterdam, mede-verweerders, advocaat Mr. J. H. Telders.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

In dit geding is onder meer verschil gerezen omtrent de beteekenis van verandering in art. 39 der Onteigeningswet. Na de tervisielegging van de stukken is een gedeelte van den voor onteigening aangewezen grond, vroeger deels wei-, deels bouwland, gemaakt tot tuingrond. De Rechtbank heeft hierin eene verandering gezien en diensvolgens voor het bepalen van de schadeloosstelling daarop niet gelet. Hiertegen komt de eischer op met zijn eerste cassatiemiddel: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 39, 37, 40 der Onteigeningswet van 28 Augustus 1851 (S. 125), door te beslissen dat de omwerking van bouwland en in nog meerdere mate de omwerking van weiland in tuinland uitmaakt eene verandering als in art. 39 der Onteigeningswet bedoeld, omdat de tuinbouw is een geheel bijzondere cultuur waarvoor de grond een meer intensieve bewerking moet ondergaan om hem geschikt te maken voor de bijzondere eischen daarvan, zoodat door bedoelde omwerking aan den grond eene andere bestemming wordt gegeven dan hij te voren had en op dien grond bij de bepaling der schadeloosstelling uit te gaan van de onderstelling, als waren deelen van het onteigende, welke inderdaad tuinland zijn, nog bouw- of weiland; ten onrechte, daar bij behoud van de bestemming van den grond voor landbouwdoeleinden meer intensieve bewerking en bemesting geene verandering is in den zin van art. 39."

Het komt mij voor dat dit middel in werkelijkheid gericht is tegen eene feitelijke beslissing; de eischer wil toch dat de Hooge Raad zal uitmaken dat tuinbouw eigenlijk niet meer is dan eene bijzondere soort van landbouw, maar voor eene dergelijke technische uitspraak ontbeert de cassatierechter alle gegevens. De eischer doet wel een beroep op het arrest van 11 Juli 1904 (W. 8095), maar daarbij stelde de Hooge Raad niet zelfstandig vast, dat het plaatsen van nieuwe gewassen in eene kweekerij niet, zooals beweerd was, eene verandering oplevert, maar dat van verandering niet gesproken kan worden wanneer het aanplanten, zooals feitelijk was uitgemaakt, is eene gewone voortzetting van het bedrijf.

Wil men hier niet eene feitelijke beslissing zien, dan moet toch m. i. de uitspraak der Rechtbank gehandhaafd worden, of schijnt zij mij niet geheel juist gemotiveerd nu de nadruk wordt gelegd op de eischen van bewerking van tuingrond, en niet op den door die bewerking gewijzigden aard van den grond, bepalende zijne waarde, terwijl ten aanzien van weiland eene zoo radicale omwerking vereischt is, dat daarbij zeker niet aan materieele gelijkheid gedacht kan worden.

Dit middel kan dus in geen geval tot cassatie leiden.

De verweerder heeft het door de onteigening ontstaande gemis van uitweg voor niet-onteigende landerijen van den eischer willen vergoeden door het vestigen van eene erfdienstbaarheid van uitweg over het onteigende, maar de eischer meent aanspraak te hebben op vergoeding van het gemis in geld. De Rechtbank heeft aan zijn verlangen geen gevolg gegeven; vandaar het tweede cassatiemiddel: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 17, 22, 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 50, 55, 56, 57, 58, 59 der Onteigeningswet van 28 Augustus 1851 (S. 125), artt. 742, 743, 746, 747, 748, 1349, 1356, 921, 922 B. W. door bij de onteigening uit te spreken dat ten laste van een onteigend perceel wordt gevestigd de erfdienstbaarheid van weg ten behoeve van niet-onteigende goederen van den onteigende, en wel naar een bestaanden weg of naar den weg die in plaats van dien weg in ongeveer gelijke richting zal worden aangelegd, en op grond dat naar het oordeel der Rechtbank door het vestigen van dat servituut de waardevermindering van des onteigende's landerijen geheel wordt voorkomen, geene schadevergoeding in geld toe te kennen, zulks hoewel de onteigende het aanbod van die erfdienstbaarheid had geweigerd en de schadeloosstelling in geld had verlangd; ten onrechte daar de Grondwet en Onteigeningswet vooraf-

gaande schadeloosstelling in geld eischen; ten onrechte eveneens daar naar de burgerlijke wet erfdienstbaarheden niet door rechterlijk decreet in strijd met den wil van den onteigende kunnen worden daargesteld."

De eerste stelling waarop dit middel berust is dat de wet voor schadeloosstelling altijd eischt betaling in geld. Aan den eischer kan worden toegegeven dat in den regel daaraan is gedacht, maar als beginsel zie ik het in de wet niet uitgesproken; het beginsel is uitgedrukt in het eerste lid van art. 151 der Grondwet; geene onteigening dan tegen vooraf genoten of verzekerde schadeloosstelling; de vorm der schadeloosstelling is van subsidiair belang. Men behoeft daarom niet eens met de Rechtbank te spreken van voorkoming van schade wegens gemis van uitweg door het maken van eenen nieuwen uitweg, het maken van dien weg is vergoeding van schade evenals het betalen van eene geldsom die vergoeding zou opleveren. Maar ook al meent men hier niet van schadeloosstelling, vergoeding van te lijden schade, maar van voorkoming van schade te moeten spreken, dan nog is deze niet uitgesloten omdat den Rechter niet door eenige bepaling de vrijheid is benomen te beslissen dat het maken van eenen nieuwen uitweg in de plaats van den weggenomenen medebrengt dat door het verlies van den laatste geene schade wordt geleden, waartoe eene toestemming van de onteigende partij niet noodig is.

Dat het vooraf maken van den nieuwen uitweg niet verzekerd zou zijn, is niet van beteekenis omdat de onteigende partij de aanneming van de schadeloosstelling voorzoover die in geld is bepaald terecht zou weigeren zoolang niet de uitweg gemaakt is, en bij eventueele latere verlegging van den openbaren weg uit kracht van het vonnis gevorderd kan worden dat de uitweg met den nieuwen weg nog in verbinding gebracht wordt.

In de tweede plaats wordt beweerd dat de burgerlijke wet zich zou verzetten tegen het vestigen van eene erfdienstbaarheid bij rechterlijk vonnis in strijd met den wil van den onteigende. De eischer ziet hier over het hoofd de bijzondere beteekenis van het onteigeningsvonnis ofschoon het Burgerl. Wetb. onder de wijzen waarop uitsluitend eigendom verkregen kan worden de onteigening niet noemt, is toch het vonnis van onteigening een titel voor eigendomsovergang; zoo is het ook een titel voor de vestiging van erfdienstbaarheden en valt het als zoodanig onder art. 742 B. W. Dat die titel den verkrijger opgedrongen wordt is zeker ongewoon, maar geen beletsel omdat de geheele onteigening een dwangmaatregel is.

Het derde middel is: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 37, 40 en 41 der Onteigeningswet van 28 Augustus 1851 (S. 125), doordat de Rechtbank ten onrechte geen schadeloosstelling toekent wegens het derven gedurende den tijd der loopende huren van de sommen waarmede de werkelijk bedongen huurprijzen de getaxeerde huurwaarden overtreffen, en derhalve niet den onteigende volledig schadeloos stelt."

Voor dit middel vind ik in het vonnis geen aanknoopingspunt; de eischer heeft wel beweerd dat bij de bepaling van hetgeen hem als waarde van eenige onteigende perceelen moet worden vergoed, gerekend dient te worden met de gekapitaliseerde huur die hij werkelijk van die perceelen trekt, niet met de uit andere gegevens vastgestelde gekapitaliseerde huurwaarden, maar op het verschil tusschen de huurwaarde en de werkelijk gemaakte huur als zelfstandig element van schadeloosstelling is door hem geen beroep gedaan. Voor zoodanig beroep ontstond ook niet eerst reden toen de Rechtbank met de gekapitaliseerde huurwaarde rekende, want het verschil in huur en huurwaarde bestond onafhankelijk van de berekening van de kapitaalwaarde; de eischer, thans dat verschil in aanmerking nemende, brengt een novum in het geding.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis de gemeente Rotterdam van Dr. Dekhuyzen heeft gevorderd de onteigening der perceelen kadastraal bekend gemeente Rotterdam Sectie Y nos. 2079, 1163, 2080, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 2081, 1171, 1172 en in dezelfde gemeente (Kralingen) Sectie C nos. 162, 163, 164, 165, 166, 1841, 1842 en 1938, welke onteigening is uitgesproken onder bepaling dat door de gemeente Rotterdam zal worden uitbetaald aan Dr. Dekhuyzen eene som van f 213,556.35;

dat in dit geding de medeverweerders zijn geïntervenieerd als huurders van de in onteigening begrepen perceelen en aan hen bij het bestreden vonnis de daarbij vastgestelde bedragen als schadeloosstelling zijn toegekend;

O., dat tegen de beslissing ten aanzien van Dr. Dekhuyzen als middelen van cassatie zijn aangevoerd: (zie concl. proc-gen.);

Ten aanzien van het *eerste* middel:

O., dat door de Rechtbank is vastgesteld:

1°. dat het perceel Sectie Y n°. 1168 voor de eerste tervisielegging voor de helft nog weiland, daarna ook voor die helft als tuinland in exploitatie is genomen;

2°. dat het perceel Sectie Y n°. 1172 tijdens de eerste tervisielegging nog gewoon bouwland, daarna als tuin is gebruikt; en

3°. dat van perceel Sectie C n°. 164 na de tervisielegging 1 Hectare tot tuinland is gemaakt;

dat door de gemeente Rotterdam is beweerd, dat die verandering van weiland of bouwland tot tuinland was eene verandering als bedoeld in art. 39 der Onteigeningswet, zoodat er bij de berekening der schadevergoeding voor die perceelen niet op zou mogen worden gelet, wat door Dr. Dekhuyzen werd betwist;

dat de Rechtbank ten aanzien van dit punt feitelijk heeft uitgemaakt, dat de tuinbouw is een geheel bijzondere cultuur, waarvoor de grond een meer intensieve bewerking moet ondergaan, zoodat door de bedoelde omwerking aan den grond eene andere bestemming wordt gegeven dan hij te voren had;

O., dat bij deze feitelijke beslissing moet worden aangenomen, dat de Rechtbank art. 39 der Onteigeningswet met juistheid heeft toegepast, niet alleen omdat de tekst van dit artikel zulks medebrengt, maar ook omdat uit het bij de totstandkoming er van in de Staten-Generaal verhandelde blijkt, dat juist in het bijzonder werd beoogd te voorkomen, dat door het aanbrengen van verandering, waardoor de bestemming van het te onteigenen goed na de nederlegging ter inzage van de plannen der onteigening werkelijk zou worden gewijzigd, de te bekomen schadevergoeding zou worden opgevoerd;

dat dus dit middel is ongegrond;

Ten aanzien van het *tweede* middel:

O., dat bij het bestreden vonnis is vastgesteld, dat aan Dr. Dekhuyzen, behalve de onteigende perceelen nog behooren de perceelen kadastraal bekend gemeente Hillegersberg Sectie C nos. 2531, 2534, 2535, 2538, 2539, 2542, 2543, 2546, 2547 en 2550, die over de onteigende perceelen uitweegden naar den Spiegelnisserweg en dus door de onteigening hun uitweg zouden verliezen, zoodat Dr. Dekhuyzen voor wat betreft de vooraangeduide hem mede in eigendom toebehoorende perceelen aanspraak zou kunnen maken op eene schadevergoeding als bedoeld in art. 41 der Onteigeningswet;

dat echter de gemeente Rotterdam ten bate dier perceelen heeft aangeboden de vestiging eener erfdienstbaarheid van uitweg over het onteigende perceel Sectie Y n°. 1166 naar den voornoemden Spiegelnisserweg of naar den weg die in de plaats van dien Spiegelnisserweg in ongeveer gelijke richting zal worden aangelegd;

dat Dr. Dekhuyzen heeft verklaard, dat hij weigerde een zoodanige erfdienstbaarheid te aanvaarden en ter vergoeding der mindere waarde zijner niet in de onteigening begrepen perceelen eene schadeloosstelling in geld wenschte te ontvangen;

dat echter de Rechtbank — van oordeel dat door het vestigen der bovenomschreven erfdienstbaarheid de waardevermindering der niet onteigende landerijen van Dr. Dekhuyzen geheel zou worden voorkomen en er derhalve, werd die erfdienstbaarheid gevestigd, geen termen zouden bestaan daarvoor eene schadevergoeding toe te kennen — in het dictum van het bestreden vonnis heeft vastgesteld „dat ten laste van het perceel Sectie Y n°. 1165 wordt gevestigd de erfdienstbaarheid van weg ten behoeve der perceelen kandastraal bekend gemeente Hillegersberg in Sectie C nos. 2531, 2534, 2535, 2538, 2539, 2542, 2543, 2546, 2547 en 2550 en wel naar den Spiegelnisserweg of naar den weg die in de plaats van dien weg in ongeveer gelijke richting zal worden aangelegd";

O. alsnu naar aanleiding van een en ander, dat niet behoeft te worden onderzocht of de wet in het algemeen toelaat de vergoeding waarop de onteigende partij krachtens art. 41 der Onteigeningswet aanspraak heeft, niet toe te kennen op grond dat de daarbedoelde waardevermindering door toekomstige maatregelen der onteigenende partij zal worden voorkomen, — daar dit in ieder geval niet kan op de manier als in het bestreden vonnis is geschied;

O., dat immers volgens art. 59 der Onteigeningswet door de overschrijving van het vonnis van onteigening de eigendom op de onteigende partij overgaat vrij van alle lasten;

dat in het tweede lid van dit artikel op dien regel alleen deze uitzondering wordt toegelaten, dat erfdienstbaarheden met goedvinden der onteigenende partij, op het onteigende goed kunnen gevestigd blijven, doch deze uitzondering, mede blijkens de beraadslagingen over art. 17 der Onteigeningswet, — in beperkten zin moet worden opgevat en zij alleen het handhaven van bestaande, niet ook het vestigen van nieuwe erfdienstbaarheden op den onteigenden grond toelaat;

dat derhalve de Rechtbank te Rotterdam

niet bevoegd was om, gelijk zij in het bestreden vonnis tegen den wil van den onteigende heeft gedaan, erfdienstbaarheden op den onteigenden grond te vestigen, zoodat dit middel is gegrond;

Ten aanzien van het *derde* middel:

O., dat uit het bestreden vonnis blijkt, dat Dr. Dekhuyzen heeft te kennen gegeven, dat de waarde van den onteigenden tuingrond, — zoowel van den verhuurden als van den door hemzelf geëxploiteerden — moet worden vastgesteld naar den maatstaf van de door hem van den verhuurden grond genoten huur, die voor al die gronden, naar gelijke maat berekend, dezelfde is;

dat echter de Rechtbank heeft gemeend wel bij de waardebepaling van dien grond de huurwaarde tot maatstaf te moeten nemen, maar deze niet te moeten vaststellen overeenkomstig de door Dr. Dekhuyzen bedongen huur, maar, in overeenstemming met het gevoelen der deskundigen, overeenkomstig de huur, die, in aanmerking genomen de bijzondere qualiteiten van ieder perceel, geacht moet worden in het algemeen ter plaatse te kunnen worden bedongen;

dat, na dit beginsel te hebben vastgesteld, de Rechtbank voor den te onteigenen tuingrond eene huurwaarde heeft aangenomen, die meer of minder lager was dan de door Dr. Dekhuyzen bedongen huren en dientengevolge de waarde der tuingronden lager heeft bepaald dan deze meende te moeten verwachten;

dat ten aanzien van het onteigende weiland zich een soortgelijk verschil heeft voorgedaan, waaraan de Rechtbank dezelfde oplossing heeft gegeven;

O., dat uit een en ander blijkt, dat het thans besproken middel niet kan worden onderzocht, daar het handelt over een element van schade waarvan niet blijkt, dat het bij de behandeling voor de Rechtbank door den eischer ter sprake is gebracht en waarover dan ook niet in het bestreden vonnis is geoordeeld;

dat wel in cassatie namens Dr. Dekhuyzen bij pleidooi is beweerd, dat dit element van schade door hem voor de Rechtbank niet ter sprake kon worden gebracht, omdat hij steeds uitging van de stelling, dat de waarde der gronden moest worden bepaald naar den maatstaf der door hem werkelijk bedongen huren, echter ten onrechte, omdat, nadat hij blijkens het bestreden vonnis, door het afwijkend advies der deskundigen was gewaarschuwd, niets hem belette om er op te wijzen, dat hij, werd het advies der deskundigen gevolgd, de thans in het middel gestelde schade zou lijden;

dat dus dit middel niet tot cassatie kan leiden;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam den 9 December 1915 tusschen partijen gewezen;

Wijst de zaak terug naar die Rechtbank om met inachtneming van dit arrest verder te worden berecht en afgedaan;

Compenseert de kosten op het beroep in cassatie gevallen, in dier voege, dat elke partij haar eigen kosten drage. (Ned. Jur.)

—

18 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 52.

—

19 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat het opleggen van lasten tot onderhoud en bescherming van de waterkeering en den waterafvoer behoort tot de inrichting van het waterschap, die krachtens art. 190 Grondwet aan de Staten der provincie is voorbehouden en niet mag geschieden bij keur, vastgesteld ingevolge art. 4 der wet van 20 Juli 1895 (*Staatsblad* nº. 139).

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door het Vereenigd College van het Waterschap „Salland" te Zwolle, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 24 Augustus 1915, 3e Afd. nº. 3311/3510, waarbij aan genoemd College te kennen is gegeven dat een ter goedkeuring aangeboden keur, welke behoudens enkele wijzigingen gelijkluidend is aan een vroeger ingezonden keur, waaraan goedkeuring werd onthouden, niet voor nadere beslissing vatbaar is;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 Januari 1916, nº. 423;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 17 Januari 1916, La. L, Afdeeling Waterstaat;

O., dat in de vergadering van het Vereenigd College van het Waterschap „Salland" van 22 October 1913 is vastgesteld een keur of politieverordening op het beheer en onderhoud der waterkeeringen en waterleidingen en daartoe behoorende werken, van welke keur art. 10*bis* luidde als volgt:

„Het is aan eigenaars van aan de water-

leidingen grenzende gronden verboden toe te laten dat de wallen of kanten dier waterleidingen door paarden, koeien, geiten, schapen, varkens of ander vee beschadigd worden en, waar dit toch plaats heeft, na te laten om op eerste aanzegging, door of van wege het Dagelijksch bestuur, binnen den bij de aanzegging gestelden termijn, door voldoende afrikking te zorgen dat zulks niet meer kan plaats hebben";

dat bij besluit van 21 Juli 1914, 3e Afdeeling nº. 4587/3256, Gedeputeerde Staten aan de keur de goedkeuring hebben onthouden;

dat Gedeputeerde Staten daarbij hebben overwogen dat bij art. 10*bis* aan het Dagelijksch Bestuur van het waterschap de bevoegdheid wordt toegekend om in voorkomende gevallen den eigenaars van aan de waterleidingen grenzende gronden aan te schrijven om voor voldoende afrikking hunner gronden zorg te dragen;

dat het echter niet geoorloofd is om in eene waterschapskeur aan het bestuur van het waterschap de bevoegdheid toe te kennen om aan ingelanden het maken van kunstwerken op hunne gronden te gelasten; dat bovendien in art. 10*bis* alleen sprake is van eigenaars van aan de waterleidingen grenzende gronden, terwijl het niet onmogelijk is, dat vee enz. toebehoorende aan andere personen, de wallen of kanten dier waterleidingen beschadigd, en het niet billijk is, dat de eigenaars der gronden langs de waterleidingen in een zoodanig geval daarvoor worden aansprakelijk gesteld;

dat in de vergadering van het Vereenigd College van 17 Maart 1915 de keur opnieuw is vastgesteld met dien verstande dat art. 10*bis* luidt als volgt:

„Het is aan eigenaars, erfpachters en vruchtgebruikers van aan de waterleidingen grenzende gronden verboden toe te laten, dat de wallen of kanten dier waterleidingen door paarden, koeien, geiten, schapen, varkens of ander vee beschadigd worden en, waar dit toch plaats heeft, na te laten om op eerste aanzegging, door of van wege het Dagelijksch Bestuur, binnen den bij die aanzegging gestelden termijn, voor voldoende afrikking te zorgen, dat zulks niet meer kan plaats hebben";

dat, nadat bij schrijven van het Vereenigd College van 22 Maart 1915, nº. 29, de keur ter goedkeuring aan Gedeputeerde Staten was opgezonden, Gedeputeerde Staten bij besluit van 24 Augustus 1915, 3e Afd. nº. 3311/3510, hebben besloten aan het Vereenigd College van het waterschap te kennen te geven, dat de aangeboden keur niet voor nadere beslissing vatbaar is

dat Gedeputeerde Staten daarbij hebben overwogen, dat de keur behoudens enkele wijzigingen gelijkluidend is aan de keur, ingezonden door het Vereenigd College bij schrijven van 25 October 1913 nº. 88, aan welke keur bij besluit van Gedeputeerde Staten van 21 Juli 1914, 3e Afd. nº. 4587/3256, de goedkeuring is onthouden; dat eene beslissing van Gedeputeerde Staten omtrent eene ter goedkeuring ingezonden keur onverdeeld die geheele keur moet betreffen; dat in de laatstelijk aangeboden keur ook voorkomt art. 10*bis* tegen welk artikel de bezwaren, bedoeld in voormeld besluit van 21 Juli 1914, gericht waren en dat aan die bezwaren althans in hoofdzaak niet in de nieuwe keur is tegemoet gekomen; dat het Vereenigd College van het waterschap „Salland" van die beslissing van 21 Juli 1914 destijds niet in hooger beroep is gekomen en die beslissing derhalve naar de bedoeling van art. 9, 2e lid, der wet van 20 Juli 1895 (S. 139) de kracht van eindbeslissing heeft gekregen; dat deze bedoeling miskend en het wettelijk voorschrift verijdeld zou worden, indien door het inzenden van eene nieuwe keur, waarbij geen rekening is gehouden met de hoofdbezwaren, die tegen de niet-goedgekeurde keur bestonden, de kracht van eindbeslissing zou kunnen worden opgeheven en een nieuwe beroepstermijn zou kunnen worden in het leven geroepen;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten, Dijkgraaf en Heemraden, namens het Vereenigd College van het waterschap „Salland" 7e dijksdistrict in Overijssel, bij Ons in beroep zijn gekomen, aanvoerende dat de onderhavige keur allerminst gelijkluidend is aan de bij schrijven van 25 October 1913, nº. 88, ter goedkeuring ingezonden keur; dat uit de missive van Gedeputeerde Staten van 27 April 1915, 3e Afdeeling, nº. 1751/1700, blijkt, dat Gedeputeerde Staten met uitzondering van art. 10*bis*, geen bezwaar tegen de nieuwe keur hadden; dat bij de beschikking van Gedeputeerde Staten van 21 Juli 1914 aan het waterschapsbestuur geenszins was kenbaar gemaakt wat „in hoofdzaak" het bezwaar tegen art. 10*bis* was, en integendeel naar de overtuiging van het waterschapsbestuur aan het voornaamste bezwaar was tegemoet gekomen; dat de opvatting van Gedeputeerde Staten te kort doet aan het recht van beroep bij art. 9, al. 2, der Wet van 20 Juli 1895 (S. 139) aan de waterschappen gewaarborgd; dat, wanneer in de keur, waaraan bij beslissing van Gedeputeerde Staten van 21 Juli 1914 destijds goedkeuring onthouden werd, eenvoudig door het waterschap op de wijze als bij arrest van

den Hoogen Raad van 27 Mei 1907 geoorloofd is geacht, eenige wijzigingen waren aangebracht zonder dat nieuwe tervisie-legging en algeheele nieuwe vaststelling had plaats gehad, inderdaad van geen nieuwe keur sprake zou zijn en Gedeputeerde Staten niet geroepen zouden kunnen worden geacht dienaangaande nieuwe beslissing te geven ; dat, nu echter ditmaal geheel overeenkomstig art. 7 der Wet van 20 Juli 1895 (S. 139) is gehandeld en met belangrijke wijziging van het oorspronkelijk ontwerp, een nieuw ontwerp is gemaakt, dit overeenkomstig het reglement ter visie heeft gelegen en aan de betrokken gemeentebesturen is toegezonden en vervolgens algeheel is vastgesteld in de vergadering van het Vereenigd College van 17 Maart 1915, inderdaad een nieuwe keur is tot stand gekomen, aangaande welke Gedeputeerde Staten — daartoe aangezocht — ingevolge de wet geroepen zijn al of niet tot goedkeuring te besluiten ;

O., dat art. 10*bis* der keur, zooals die op 22 October 1913 door het Vereenigd College was vastgesteld, bij de nadere vaststelling op 17 Maart 1915 in dezen zin is gewijzigd, dat de bepalingen van dat artikel niet slechts gelden voor de eigenaren van de aan de waterleidingen grenzende gronden, maar ook voor de erfpachters en vruchtgebruikers, en dat die wijziging de strekking heeft om tegemoet te komen aan één der bezwaren, op grond waarvan Gedeputeerde Staten van Overijssel aan de op 22 October 1913 vastgestelde keur hunne goedkeuring hadden onthouden ;

dat het, zelfs aangenomen, dat het bedoelde bezwaar voor die wijziging niet wordt opgeheven en dat het andere bezwaar, waaraan niet is tegemoet gekomen, als het hoofdbezwaar moet worden aangemerkt, hier derhalve niet geldt dezelfde maar eene nieuwe keur en de verklaring van Gedeputeerde Staten dat de aangeboden keur niet voor nadere beslissing vatbaar is, is te beschouwen als eene onthouding van goedkeuring ook aan de nieuwe keur ;

dat, waar alzoo het bestreden besluit is aan te merken als een besluit tot onthouding van goedkeuring aan de nieuwe keur, het beroep door Dijkgraaf en Heemraden namens het Vereenigd College ingesteld, moet geacht worden daartegen te zijn gericht ;

O., wat deze onthouding van goedkeuring betreft, dat het hoofdbezwaar van Gedeputeerde Staten is ontleend aan den in art. 10*bis* der keur op de eigenaars, erfpachters en vruchtgebruikers aan de waterleidingen grenzende gronden gelegden last om na aanzegging door of van wege het Dagelijksch Bestuur van het waterschap door voldoende afrikking van hunne gronden te zorgen dat geene beschadiging van de wallen of kanten der waterleidingen door vee kan plaats hebben ;

dat hier dient te worden onderzocht of het Vereenigd College het recht had dezen last bij keur aan de eigenaars of andere rechthebbenden op te leggen ;

O. te dien aanzien, dat zulks niet volgt uit de bevoegdheid van het Vereenigd College om voor het waterschap eene keur vast te stellen, welke bevoegdheid is verkregen krachtens art. 75 van het reglement voor het waterschap „Salland", zooals dat is goedgekeurd bij Ons besluit van 5 Januari 1905, nº. 21 ;

dat toch deze bevoegdheid, welke haar grond vindt in art. 4 der Wet van 20 Juli 1895 (S. 139) welke wet uitvoering geeft aan art. 191 der Grondwet, niet in zich sluit het recht om aan eigenaars van of andere rechthebbenden op bepaaldelijk aangewezen gronden lasten tot het aanbrengen van werken op te leggen ;

dat het opleggen van lasten tot onderhoud en bescherming van de waterkeering en den waterafvoer behoort tot de inrichting van het waterschap, die krachtens art. 190 der Grondwet aan de Staten der provincie is voorbehouden ;

dat derhalve de bovengestelde vraag omtrent het recht van het Vereenigd College ontkennend moet worden beantwoord en Gedeputeerde Staten uit dien hoofde terecht hunne goedkeuring aan de keur hebben onthouden ;

dat onder deze omstandigheden niet behoeft te worden onderzocht of het andere bezwaar van Gedeputeerde Staten tegen art. 10*bis*, ontleend aan de mogelijkheid dat vee toebehoorende aan andere personen dan de eigenaars der aan de waterleidingen grenzende gronden de wallen of kanten beschadigt, door de op 17 Maart 1915 vastgestelde keur is opgeheven.

Gezien de Wet van 20 Juli 1895 (S. 139) ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Waterstaat is belast, enz.

(Adm. Besl.)

—

20 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *calcium-carbid* en *acetyleengas*. S. 53.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van calcium-carbid en acetyleengas te verbieden ;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 13 Januari 1916, Kabinet, Litt. N⁶;

Den Raad van State gehoord (advies van 18 Januari 1916, nº. 17);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 20 Januari 1916, Kabinet, Litt. A⁹;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van calcium-carbid en acetyleengas is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, TREUB.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 21 *Jan.* 1916.)

—

20 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *viltpapier* en *asphaltpapier*. S. 54.

(Tekst als S. nº. 53.)

—

21 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende beslist dat voor vergelding van tijdelijke diensten bij het lager onderwijs voor de berekening van pensioen vaststaan moet, dat de betrokkene tot deze diensten is benoemd geworden, hetzij ingevolge een Raadsbesluit, hetzij krachtens een besluit van B. en W. in welk laatste geval tevens moet zijn voldaan aan het bepaalde in art. IV § 3 der wet van 5 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 152) (inkoop).

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van Mej. F. van Oosten te Assen, gewezen onderwijzeres aan de openbare lagere school nº. 9 aldaar;

Gezien het daarover door den Burgerlijken Pensioenraad uitgebracht advies van 29 September 1915, nº. 4 O. L. O. La. G;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 22 December 1915, nº. 392;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 18 Januari 1916, nº. 77, Pensioenen;

O., dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn bovenvermeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan de belanghebbende, met ingang van 1 November 1915, een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 268, daarbij aanvoerende, dat zij bij besluit van den Raad der gemeente Assen van 23 Augustus 1915 met ingang van 1 November 1915 eervol is ontslagen; dat haar diensttijd als onderwijzeres aan eene openbare school ten behoeve van het lager onderwijs een tijdvak uitmaakt van 16 jaar en 8 maanden; dat zij, geboren 14 November 1877, den ouderdom van 37 jaren heeft bereikt en uithoofde van ziekten of gebreken voor de waarneming van hare betrekking ongeschikt is, welke ongeschiktheid is bewezen door de op 10 November 1914 geregistreerde verklaring der geneeskundigen Dr. A. H. de Boer en C. Groenewegen, benoemd door den Burgemeester der gemeente Assen bij beschikking van 31 October 1914; dat 1/60e deel der jaarwedde ad f 964 die over de laatste 12 maanden aan het ontslag voorafgegaan tot grondslag heeft gediend voor de betaling der bijdrage, vermeld bij art. 43 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs bedraagt f 16.062/3; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na den dag waarop recht op pensioen is verkregen; weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat zij krachtens art. 40, 2e lid der wet recht heeft op een pensioen van f 267.78;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad in afschrift aan de belanghebbende was medegedeeld, zij haar verlangen te kennen heeft gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, daar de tijdelijke diensten, door haar bewezen, bij de berekening van haar pensioen niet in aanmerking zijn gebracht;

O., dat voor vergelding met pensioen van de door de appellante bewezen tijdelijke diensten in de jaren 1897 en 1898 zoude moeten vaststaan dat de appellante tot deze diensten is benoemd geworden, hetzij ingevolge een Raadsbesluit, hetzij krachtens een besluit van Burgemeester en Wethouders, in welk laatste geval tevens moet zijn voldaan aan het bepaalde in art. IV § 3 der Wet van 5 Juni 1905 (S. 152);

dat uit de berichten van de gemeentebesturen van Assen en Smilde blijkt, dat de benoeming niet is geschied ingevolge Raadsbesluit;

dat de vraag of Mej. van Oosten door Burgemeester en Wethouders is benoemd, niet nader behoeft te worden onderzocht, aangezien uit inlichtingen van Onzen Minister blijkt, dat niets bekend is omtrent inkoop van tijdelijke diensten door de appellante, zoodat niet is voldaan aan art. IV § 3 der Wet van 5 Juni 1905 (S. 152);

dat onder deze omstandigheden de Pensioenraad terecht de tijdelijke diensten niet voor pensioen in aanmerking heeft gebracht, terwijl hij ook overigens het pensioen met juistheid heeft berekend;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs en de Wet van 5 Juni 1905 (S. 152);

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan Mej. E. van Oosten te Assen, gewezen onderwijzeres aan de openbare lagere school nº. 9 aldaar, met ingang van 1 November 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 268.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(Adm. Besl.)

—

22 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout, in gasfabrieken benoodigd bij het zuiveren van gas. S. 55.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 31 December 1915, nº. 147, Accijnzen;

Gezien artikel 74, letter *c*, der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 227), houdende bepalingen omtrent den accijns op het zout;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Januari 1916, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 19 Januari 1916, nº. 118, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Voor het zout, in gasfabrieken benoodigd bij het zuiveren van gas, wordt vrijdom van den accijns toegestaan en zulks op den voet van het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1898 (*Staatsblad* nº. 202).

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 8 *Febr.* 1916.)

—

22 *Januari* 1916. BESLUIT, tot het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten of gedeelten van gemeenten des Rijks. S. 56.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 22 Januari 1916;

Gelet op Art. 1 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128);

Gezien Ons Besluit van 30 Juli 1914, nº. 72;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

met ingang van 26 Januari 1916, worden de hiernagenoemde gemeenten of gedeelten van gemeenten in Staat van Beleg verklaard:

in de Provincie *Overijssel:*

de gemeenten *Goor, Markelo* en *Rijssen;*

in de Provincie *Gelderland:*

de gemeenten *Appeltern, Arnhem* (alleen voor zoover betreft het terrein, ingenomen door het stationsemplacement van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen), *Dreumel, Druten, Horssen, Laren* (voor zoover niet reeds in Staat van Beleg verklaard) en *Wamel;*

in de Provincie *Noordbrabant:*

de gemeenten *Dinteloord* en *Prinsland, Nieuw-Vossemeer* en *Steenbergen en Kruisland.*

Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 22sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Tijdelijk-Voorzitter v. d. Raad van Ministers,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 24 *Jan.* 1916.)

—

22 *Januari* 1916. MISSIVE van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende buitenlandsche paspoorten.

Door het Kolenbureau is er mijne aandacht op gevestigd, dat Rijnschippers, wier gezin zich aan boord bevindt, wegens de groote uitgaven,

die aan het verkrijgen van paspoorten voor zich en de hunnen verbonden zijn, ongaarne reizen naar Duitschland ondernemen, zoodat de geregelde aanvoer van kolen langs den Rijn belemmering ondervindt.

Ook uit mededeelingen van den Bond van Machinisten, Stokers en Dekpersoneel in Nederland is mij bekend, dat velen, die een paspoort noodig hebben in de uitoefening van hun beroep, zich bezwarende uitgaven moeten getroosten.

In verband met het bovenstaande, hebben de Comm. der Koningin den Burgemeesters in hunne provincie namens den Minister voornoemd, medegedeeld, dat het gewenscht is zekere vrijgevigheid te betrachten in de afgifte van bewijzen van onvermogen ter verkrijging van buitenlandsche paspoorten, speciaal wanneer het beroep van den aanvrager medebrengt, dat, ten gevolge van de Duitsche bepalingen, *verschillende* leden van zijn gezin zich eveneens van een pas moeten voorzien. (W. v. d. B. A.)

—

24 *Januari* 1916. BESLUIT, tot nadere aanvulling van het besluit op de Indische Bestuursopleiding. S. 57.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën a. i. van 30 December 1915, Afdeeling D, nº. 19;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Januari 1916, nº. 32);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Koloniën van 20 Januari 1916, Afdeeling D, nº. 54;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het bepaalde in artikel 5, sub I, letter *d*, van Ons „Besluit op de Indische Bestuursopleiding" (*Nederlandsch Staatsblad* 1907, nº. 71, *Indisch Staatsblad* 1907, nº. 230) wordt gelezen als volgt:

het eindexamen van het Koninklijk Instituut voor de Marine en het toelatingsexamen tot of het eindexamen van de Koninklijke Militaire Academie.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 24sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 4 *Febr.* 1916.)

—

24 *Januari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De schade door de ontzetting uit den eigendom op zich zelve berokkend is niet afhankelijk, en hare begrooting mag dus ook niet afhankelijk worden gesteld, van vroegere aankoopen (tegen een lageren prijs dan door de Rechtbank als basis voor de berekening der bedrijfschade is genomen), ook al zou vaststaan, dat de aangekochte gronden de onteigende gronden kunnen vervangen. Door het geven van een mindere schadeloosstelling mag aan den onteigende niet het voordeel van dien vroegeren aankoop worden ontnomen.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter: Mr. A. J. L. Nijpels.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

De Burgemeester van de gemeente Rotterdam, als zoodanig die gemeente in rechte vertegenwoordigende, eischer tot cassatie van een vonnis der Rechtbank te Rotterdam van 16 December 1915, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw

tegen:

K. van den Berg, warmoezier, wonende te Rotterdam, verweerder in cassatie, advocaat Mr. J. H. Telders

en tegen:

de N. V. „Noord Hollandsch Landbouw Crediet", gevestigd en kantoor houdende te Alkmaar, mede-verweerster in cassatie, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Eene onteigening, uitgesproken door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam ten behoeve en ten name dier gemeente bij vonnis van 16 December jl., gaf eischer q.q. aanleiding één cassatiemiddel tegen die uitspraak aan te voeren, waarin gesteld wordt: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 der Grondwet, 4, 18, 37, 40, 41 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), 48 Rv., door bij het vaststellen van de aan den onteigende uit te keeren schadeloosstelling de door hem voor aankoop van weiland te besteden koopsom te stellen op f 10.094.40 (namelijk f 6000 per H.A., berekend over 1.6824 H.A.) en de kosten van wederbelegging op 8 % van die koopsom van f 10.094.40, en door vervolgens toe te kennen, althans als element van de toegekende schadeloosstelling voor bedrijfsschade aan te

nemen, voormeld bedrag van f 10.094.40 en toe te kennen als schadeloosstelling voor kosten van wederbelegging 8 % daarvan of f 807.55, zulks, hoewel de Rechtbank als tusschen partijen vaststaande aanneemt, dat de onteigende ter voortzetting van zijn bedrijf onderhands weiland heeft aangekocht van f 5400 per H.A., en dat hij voor kosten van aankoop, heeft betaald 3 % van de koopsom + f 30, met welke omstandigheid de Rechtbank bij het door haar bij de berekening der bedrijfsschade gevolgd systeem, volgens het vonnis slechts dan rekening zou mogen en moeten houden, indien vaststond — wat echter in casu allerminst het geval is — dat de onteigende tengevolge van dien aankoop er ook werkelijk in geslaagd is om land te verkrijgen, dat in de toekomst het hem ontnomen land in alle opzichten zal vervangen, door welke beslissing de Rechtbank vergoeding toekent van schaden, waarvan het bestaan onzeker is en die niet zijn een noodzakelijk gevolg van de onteigening."

Onder herinnering aan Uw arresten van 5 December 1904 (W. 8151), 19 November 1906 (W. 8459) en 15 Juni 1910 (W. 9053), mag ik constateeren dat, naar Uwe opvatting, bij het eindvonnis in onteigeningszaken, naar luid van art. 37 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), uitspraak moet worden gedaan omtrent de schadeloosstelling, uit te keeren voor, hetgeen art. 151 der Grondwet noemt, de ontheffing uit den eigendom, waaronder moet worden verstaan, de volledige vergoeding van alle schade, die de eigenaar door of tengevolge van het verlies van zijn recht lijdt, waardoor hij in de gelegenheid behoort te worden gesteld om het door hem in het onteigend perceel uitgeoefend bedrijf elders zooveel mogelijk op gelijke wijze voort te zetten, onverschillig of hij dit al dan niet voornemens is.

Blijft Uw Raad aan dit criterium hechten, dan heeft de Rechter zich in het onteigeningsgeding niet in te laten met de vraag, wat de onteigende reeds bij voorbaat gedaan heeft met de hem toe te leggen schadeloosstelling, doch moet hij louter zorgen, dat deze oeconomisch dezelfde blijft en niet in slechtere conditie geraakt. Of dus onderwerpelijk de onteigende partij reeds ondershands weiland had aangekocht, dat zij tot tuinland wilde gaan verwerken en of zij daarvoor minder besteedde dan haar is toegekend, ook wat de kosten van wederbelegging betreft, gelijk in het middel is aangegeven, kon de Rechtbank volkomen koud laten, al nam zij dit als vaststaande aan, daar haar systeem, dat aan het Uwe identisch is, noodwendig medebracht, gelijk zij in de 18e rechtsoverweging scherp uitkomen laat: „dat zij met voormelde omstandigheid slechts dan rekening zou mogen en moeten houden, indien vaststond — wat echter in casu allerminst het geval is — dat gedaagde tengevolge van dien aankoop er ook werkelijk in is geslaagd om land te verkrijgen, dat in de toekomst het hem ontnomen land in alle opzichten zal vervangen".

Waar mitsdien de haar aangeboden elementen voor de schadeloosstelling haar geen waarborg waren voor oeconomische gelijkwaardigheid van den onteigende na de ontzetting uit zijn recht, mocht zij die ter zijde stellen en als haar inzicht geven, dat die gelijkheid eerst dan volkomen zijn zou, indien de prijs van het in publieke veiling aan te koopen weiland op f 6000 per H.A. werd bepaald met toerekening der daaraan verbonden usantiële kosten.

Ik concludeer derhalve tot verwerping van het beroep, met veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten dezer instantie.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis de Burgemeester van Rotterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening heeft gevorderd onder meer van twee perceelen tuinland, waarop zich een loods, kassen, verschillende verwarmingstoestellen, een warenhuis en schuren bevinden, bij het kadaster bekend als gemeente Rotterdam Sectie C nos. 1556 en 1931, staande ten name van den verweerder van den Berg en door hem voor zijn warmoeziersbedrijf gebruikt;

O., dat tusschen partijen vaststaat, dat de verweerder van den Berg, ter voortzetting van zijn warmoeziersbedrijf bereids weiland tegen een prijs van f 5400 per H.A. heeft aangekocht, en dat hij voor kosten van aankoop van dit weiland 3 % van den koopprijs benevens een vast bedrag van f 30 heeft betaald;

O., dat echter de Rechtbank bij hare berekening van de bedrijfsschade die van den Berg tengevolge van de ontzetting uit den eigendom van zijn tuingrond zal lijden, en van de kosten van wederbelegging, die als onmiddellijk gevolg van de onteigening aan van den Berg moet worden vergoed, geen acht heeft geslagen op dien onderhandschen aankoop en op het bedrag der daarbij betaalde kosten, omdat het naar haar oordeel geenszins vaststaat, dat dit aangekochte weiland den te onteigenen tuingrond in alle opzichten zal kunnen vervangen, en

mitsdien de bedrijfsschade en de kosten van wederbelegging voor de gronden van dezen verweerder, op dezelfde wijze als bij de overige voor haar gevoerde rechtsgedingen der onteigening van warmoeziersgronden heeft berekend;

O., dat de Rechtbank daarbij, vooropstellende, dat tuinland wat hoedanigheid en ligging betreft met den te onteigenen tuingrond overeenkomende, in de omgeving niet is te bekomen, tot grondslag heeft genomen de prijzen in openbare veiling van gelijksoortig weiland, daarbij heeft berekend de kosten van bemesting en bewerking noodig om allengs dit weiland tot gelijksoortig tuinland te maken, in aanmerking heeft genomen de mindere opbrengst van den grond gedurende het overgangstijdperk, en vervolgens door van die aldus verkregen som af te trekken de tegenwoordige waarde van den te onteigenen tuingrond, het bedrag der bedrijfsschade heeft vastgesteld, en de kosten van wederbelegging heeft bepaald op 8 % van den prijs in openbare veiling voor het weiland te besteden, daar — gelijk zij feitelijk vaststelt — bij openbare veilingen 8 % den kooper pleegt te worden in rekening gebracht;

O., dat de Rechtbank op deze gronden voor bedrijfsschade een bedrag van f 14.059.37, voor kosten van wederbelegging een bedrag van f 807.55 aan van den Berg heeft toegekend;

O., dat tegen deze beslissingen als eenig middel van cassatie is voorgesteld: (zie concl. adv.-gen.);

O. hieromtrent:

dat van den Berg recht heeft op volledige vergoeding van de schade hem door de ontzetting uit den eigendom op zich zelve en afgescheiden van met deze onteigening niet in verband staande omstandigheden te berokkenen, derhalve op eene vergoeding, die op zich zelve hem in staat stelt elders ter voortzetting van zijn bedrijf gelijkwaardig tuinland te verkrijgen en daarheen te verplaatsen de roerende goederen tot zijn tuindersbedrijf behoorende;

dat de Rechtbank aan van den Berg die volledige vergoeding toekennende, geen schade vergoedt waarvan het bestaan onzeker is, gelijk bij het middel van cassatie wordt beweerd, doch schade die noodzakelijk gevolg is van de ontzetting uit den eigendom;

O., dat de Rechtbank daarbij terecht, zij het ook op een anderen grond, heeft ter zijde gesteld het beroep van de gemeente Rotterdam op de omstandigheid, dat van den Berg ondershands weiland heeft aangekocht tegen lageren prijs dan waarop naar het oordeel der Rechtbank de waarde van weiland van de vereischte hoedanigheid moet worden gesteld, en voor kosten van aankoop belangrijk minder dan 8 % heeft betaald;

dat immers deze omstandigheden niet in aanmerking mogen komen, omdat, ook bij de bepaling van de bedrijfsschade, het uitsluitend aankomt op het te begrooten nadeel door de ontzetting uit den eigendom op zich zelve berokkend, welke schade niet afhankelijk is, en welker begrooting dus ook niet afhankelijk mag worden gemaakt van vroegere aankoopen van den verweerder, die uiteraard vreemd zijn aan deze onteigening;

dat derhalve, ook bijaldien, hetgeen volgens de feitelijke beslissing der Rechtbank niet vaststaat, dit aangekochte weiland de voor den tuingrond vereischte hoedanigheid zou bezitten, daaruit alleen zou volgen dat van den Berg door dien aankoop eene voordeelige zaak had afgesloten, doch geenszins dat bij deze onteigening, door het geven van eene mindere schadeloosstelling, hem moest worden ontnomen het voordeel, destijds door dien voordeeligen aankoop door hem behaald;

O., dat mitsdien het middel is onaannemelijk;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

24 *Januari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Geen wettelijke bepaling legt aan de te onteigenen partij de verplichting op om bij voorbaat, ter voorkoming van door de onteigening te lijden schade, werken te doen uitvoeren en ontzegt haar vergoeding der geleden schade (i. c. verlies van de vroege teelt door een warmoezenier), indien zij die maatregelen (nl. het maken van installatiën op reeds aangekocht goed) niet heeft getroffen.

Vonnis vernietigd. (Vgl. Concl. O. M., met andere opvatting van hetgeen in het vonnis is overwogen.)

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter: Mr. A. J. L. Nijpels.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

K. van den Berg, warmoezier, wonende te Rotterdam, eischer tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam den

16 December 1915 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. H. Telders

tegen :

den Burgemeester der gemeente Rotterdam, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, verweerder in cassatie

en tegen :

N. V. „Noord Hollandsch Landbouw Crediet", gevestigd en kantoor houdende te Alkmaar, mede-verweerster in cassatie, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Ook de onteigende partij harerzijds *) gevoelt zich door evengencemd vonnis gegriefd, waarom zij daartegen als middel opwerpt : „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 der Grondwet, 37, 40 der Onteigeningswet, doordat de Rechtbank geen schadeloosstelling toekent wegens het verlies van de vroege teelt over het volgend jaar, daar met het oog op het tijdstip der onteigening warenhuis en stookbakken niet tijdig genoeg op- en ingericht kunnen zijn, omdat de onteigende in gebreke is gebleven aan te toonen, dat hij niet in staat zou zijn geweest bij eene door hem te ondernemen exploitatie van een tuinbouwbedrijf op nieuwen grond den bouw van voormelde installatiën zoo tijdig aan te vangen en met bekwamen spoed voort te zetten, dat hij dit teeltverlies had kunnen voorkomen, zijnde het tegendeel veeleer aannemelijk, bij welke beslissing den onteigende eischen worden gesteld buiten de wet en op grond van het niet voldoen aan die eischen ten onrechte volledige schadeloosstelling is geweigerd."

Blijkens de mondelinge toelichting richt dit verweer zich tegen de 13e rechtsoverweging van de bestreden uitspraak, luidende : „dat gedaagde nog heeft verzocht schadeloos te worden gesteld wegens het verlies van de vroege teelt over het volgende jaar, daar met het oog op het tijdstip der onteigening warenhuis en stookbakken niet tijdig genoeg op- en ingericht kunnen zijn, doch de Rechtbank dit verzoek niet kan bewilligen, omdat gedaagde ten eenenmale in gebreke is gebleven aan te toonen, dat hij niet in staat zou zijn geweest bij eene door hem te ondernemen exploitatie van een tuinbouwbedrijf op nieuwen grond den bouw van voormelde installatiën zoo tijdig aan te vangen en met bekwamen spoed voort te zetten, dat hij dit teeltverlies had kunnen voorkomen, zijnde het tegendeel veeleer aannemelijk, nu gedaagde ter gelegenheid der descente met geen enkel woord van deze beweerde schade melding heeft gemaakt", waarin eischer een element meent te herkennen, dat aan de onteigening vreemd is en hetwelk hij noemt : het „welstandselement". Hij leest haar nl. alsof de Rechtbank daarin het verleden bespreekt en, lettende op zijne finantiëele draagkracht, hem daarom de kosten der vroegteelt toerekent, hetgeen natuurlijk onbillijk en met de volledige schadeloosstelling, waarop hij als ieder ander recht heeft, niet te rijmen zijn zou.

Ik meen echter, dat hij zich vergist. Zooeven toch zette ik uiteen, dat de Rechtbank den plaats gehad hebbenden aankoop van weiland als medewerkenden factor voor de bepaling der algeheele schadeloosstelling uitschakelde, waarmede dus anderzijds een rekening houden met het reeds verkregen bezit niet stemmen zou. Kennelijk is dit echter ook geen oogenblik hare bedoeling geweest. Immers wanneer men den inhoud der 8e en 9e rechtsoverweging nauwkeurig beschouwt, dan ziet de Rechtbank daarin slechts in de toekomst en houdt zij enkel rekening met het feit, dat eischer nog weiland aankoopen moest. Eene plotselinge wisseling van systeem mag dus in de 13e rechtsoverweging niet worden verwacht en zij brengt die ook niet blijkens de zinsneden : „*zou* zijn geweest" en „*te* ondernemen exploitatie", die beiden op een toekomstig gebeuren duiden.

Nu staat wel is waar hiertegenover de uitdrukken „*had* kunnen voorkomen", die de eischer op het verleden wil laten doelen, doch deze schijnt mij louter een gevolg eener minder juiste woordkeuze en zóó strijdig met het geheele stelsel van het vonnis, dat ik 's Rechters inzicht geen onrecht doe, indien ik haar lees als : „*zou* kunnen voorkomen".

Waar ik mitsdien dit middel feitelijk ongegrond acht, concludeer ik tot verwerping van het beroep, met veroordeeling van den eischer in de kosten dezer instantie.

De Hooge Raad, enz. ;

O., dat blijkens het bestreden vonnis, de Burgemeester van Rotterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening heeft gevorderd onder meer van twee perceelen tuinland waarop zich een loods, kassen, verwarmingstoestellen, een warenhuis en schuren bevinden, bij het kadaster bekend als Rotter-

*) Dit cassatieberoep betreft hetzelfde vonnis als in bovenstaand arrest behandeld. (Red.)

dam Sectie C nos. 1556 en 1931, staande ten name van den eischer van den Berg en door hem voor zijn warmoeziersbedrijf gebruikt;

O., dat in het geding tusschen partijen over deze onteigening gevoerd, van den Berg mede vergoeding heeft gevraagd voor de bedrijfsschade die hij door deze onteigening zal lijden, doordien, tengevolge van het tijdstip waarop de onteigening wordt uitgesproken, het warenhuis en de stookbakken niet tijdig genoeg op den nieuwen grond kunnen zijn op- of ingericht voor de teelt der vroege gewassen en hem derhalve de winst zal ontgaan met het kweeken dier gewassen in 1916 te behalen;

dat echter de Rechtbank in de 13e overweging van het bestreden vonnis heeft verklaard dezen post niet als schadepost te kunnen in aanmerking nemen, omdat „gedaagde ten eenenmale in gebreke is gebleven aan te toonen dat hij niet in staat zou zijn geweest bij eene door hem te ondernemen exploitatie van een tuinbedrijf op nieuwen grond den bouw van voormelde installatiën zóó tijdig aan te vangen en met bekwamen spoed voort te zetten, dat hij dit teeltverlies had kunnen voorkomen, zijnde het tegendeel veeleer aannemelijk nu gedaagde ter gelegenheid der descente met geen enkel woord van deze beweerde schade melding heeft gemaakt";

O., dat tegen deze beslissing als eenig middel van cassatie is voorgesteld: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat, gelijk bij pleidooi nader is uiteengezet, het middel hierover klaagt, dat de Rechtbank aan van den Berg den eisch heeft gesteld, dat hij *nog vóórdat* de onteigening was uitgesproken en enkel omdat deze in het vooruitzicht was, op het door hem reeds gekochte terrein uit eigen middelen nieuwe installatiën had moeten maken, ten einde het verlies der vroege teelt te voorkomen;

O., dat door de gemeente Rotterdam tegen dit middel is aangevoerd, dat het zijnen feitelijken grondslag zoude missen, vermits de Rechtbank niet meer zou hebben uitgesproken, dan dat niet vaststond, dat *na* de onteigening de tijd zoude ontbreken noodig voor het nemen der maatregelen ter voorkoming van dat verlies;

O., dat de lezing die de verweerder van de aangevallen overweging geeft, alleen zou kunnen worden aanvaard, als wordt aangenomen, dat de Rechtbank als mogelijk heeft verondersteld, dat *na* de onteigening, dat is nà 16 December, op nog aan te koopen grond nieuwe installatiën zouden worden gebouwd en ingericht, en een en ander tijdig gereed zou kunnen zijn voor de vroege teelt, hetgeen echter onaannemelijk is, zoodat dit verweer moet worden verworpen;

O., dat terecht door den eischer in cassatie tegen de bestreden beslissing wordt opgekomen;

dat immers geene wettelijke bepaling aan de te onteigenen partij oplegt de verplichting om bij voorbaat, ter voorkoming van door de onteigening te lijden schade, werken te doen uitvoeren, en haar de vergoeding voor geleden schade ontzegt, bijaldien zij die maatregelen niet heeft getroffen;

dat de Rechtbank door dit te doen de in het middel aangehaalde wetsartikelen heeft geschonden, zoodat het middel van cassatie is gegrond;

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam den 16 December 1915 tusschen partijen gewezen;

Wijst de zaak terug naar voormelde Rechtbank ten einde met inachtneming van 's Hoogen Raads arrest te worden berecht en afgedaan.

(Ned. Jur.)

—

29 *Januari* 1916. BESLUIT, tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1916 af te nemen examens, bedoeld in de artikelen 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en 57 der Wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50), voor hen, die op 1 Januari 1916 meer dan twaalf maanden onder de wapenen waren. S. 58.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 15 December 1915, nº. 16187/3, Afdeeling Onderwijs;

Gelet op de artikelen 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en de artikelen 55 en 57 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50);

Gezien het Koninklijk Besluit van 21 Juni 1887 (*Staatsblad* nº. 106), laatstelijk gewijzigd bij Ons Besluit van 25 Februari 1907 (*Staatsblad* nº. 57), artikelen 1 en 2 van Ons Besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* nº. 227), laatstelijk gewijzigd bij dat van 16 November 1912 (*Staatsblad* nº. 348), en Ons Besluit van 18 September 1912 (*Staatsblad* nº. 297);

Den Raad van State gehoord, advies van 18 Januari 1916, nº. 25;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 24 Januari 1916, nº. 1021, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met aanvulling in zooverre van de bovenaangehaalde Koninklijke besluiten te bepalen,

dat zij, die op 1 Januari 1916 gedurende meer dan twaalf maanden onder de wapenen zijn, bij het in 1916 opnieuw afleggen van een der examens, bedoeld in de artikelen 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en in artikel 57 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50), waarvoor zij in 1915 zijn afgewezen, vrijgesteld zijn van het examen:

1º. in die groepen, waarvoor hun bij het examen, in 1915 gehouden, een voldoende of hooger eindcijfer is toegekend;

2º. in die onderdeelen der groepen met onvoldoende of lager eindcijfer, waarvoor hun bij het examen in 1915 gehouden, een voldoende of hooger eindcijfer is toegekend.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 29sten Januari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 17 *Febr.* 1916.)

—

31 *Januari* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat art. 11 der Burgerlijke Pensioenwet voor het pensioen een maximum stelt, waarmede dus alle diensten, bewezen in de betrekking of in de reeks van betrekkingen ter zake waarvan het pensioen verleend wordt, zijn vergolden; dat een uitlegging alsof het zoude vrijstaan het bepaalde maximum langs indirecten weg te verhoogen door vermeerdering van het pensioen wegens een andere gelijktijdig bekleede burgerlijke of daarmede gelijkgestelde betrekking geen steun in de wet vindt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van A. F. Cremer te Soesterberg, gewezen leeraar aan de Rijks-Hoogere-Burgerschool en aan het Gymnasium te Gouda;

Gezien de adviezen van den Burgerlijken Pensioenraad van 13 October 1915, nº. 2 en nº. 3, La. G;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 Januari 1916, nº. 431;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 27 Januari 1916, nº. 40, Pensioenen;

O., dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn advies van 13 October 1915, nº. 2 La. G, Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende, als eervol ontslagen leeraar aan de Rijks-Hoogere-Burgerschool te Gouda, met ingang van 1 September 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 1519, daarbij aanvoerende, dat hij bij K. B. van 27 Juli 1915, nº. 2, met ingang van 1 September 1915 eervol is ontslagen; dat zijn burgerlijke diensttijd van 34 jaren, vereenigd met den overigen, volgens art. 14*b* der Burgerlijke Pensioenwet in aanmerking komenden dienst bij het openbaar lager onderwijs, een tijdvak uitmaakt van meer dan 40 jaren; dat hij, geboren 22 September 1852, bij ontslag den ouderdom van 62 jaren had bereikt en uit hoofde van ziekten of gebreken voor de waarneming van zijn ambt ongeschikt is, welke ongeschiktheid is bewezen door de op 29 Juli 1915 geregistreerde verklaring der geneeskundigen P. de Boer en Dr. J. H. Bakker Niemeijer, benoemd door den Burgemeester van Gouda, bij beschikking van 16 Juni 1915, nº. 810; dat zijn pensioensgrondslag heeft bedragen: van 1 September 1910 tot 1 Januari 1915 f 2240, van 1 Januari 1915 tot 1 September 1915 f 2520, zoodat de middelsom bedoeld bij art. 7 eerste lid, der wet bedraagt f 2277.33$^1/_3$; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na den dag, waarop recht op pensioen werd verkregen; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat de belanghebbende volgens de artt. 3*c* en 14*a* en *b* der wet recht heeft op een pensioen van f 1518.22 zijnde het maximum of twee derde gedeelten der voormelde middelsom;

dat de Pensioenraad in zijn advies van gelijke dagteekening nº. 3 La. G, Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende, als eervol ontslagen leeraar aan het Gymnasium, met ingang van 7 September 1915, een jaarlijksch pensioen toe te kennen ten bedrage van f 397, daarbij aanvoerende, dat de belanghebbende bij besluit van den Raad der gemeente Gouda van 23 Juli 1915, met ingang van 7 September 1915 eervol is ontslagen; dat zijn burgerlijke diensttijd van 15 jaren, 8 maanden en 6 dagen, vereenigd met den overigen, volgens art. 14*f* der Burgerlijke Pensioenwet in aanmerking komenden dienst bij het hooger onderwijs van 18 jaren en 4 maanden een tijdvak uitmaakt van 34 jaren en 6 dagen; dat hij, geboren 22 September 1852, bij ontslag den ouderdom van 62 jaren had bereikt en uit hoofde van ziekten of gebreken voor de waarneming van zijn ambt ongeschikt is, welke ongeschiktheid is bewezen door de op 29 Juni 1915 gere gistreerde verklaring der geneeskundigen P. de Boer en Dr. J. H. Bakker Niemeijer, benoemd

door den Burgemeester van Gouda, bij beschikking van 16 Juni 1915, nº. 810; dat zijn pensioensgrondslag heeft bedragen van 7 September 1910 tot 7 September 1915 f 700, zoodat een zestigste deel van de middelsom, bedoeld bij art. 7, eerste lid der wet, bedraagt f 11.66$^2/_3$; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na den dag waarop recht op pensioen werd verkregen; weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat de belanghebbende volgens de artt. 3*c* en 14*a* en *f* der wet recht heeft op een pensioen van f 396.86;

dat, nadat de adviezen van den Pensioenraad in afschrift aan den belanghebbende waren medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven, dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, daarbij aanvoerende, dat hij handhaaft zijne reeds vroeger tegen de adviezen van den Pensioenraad ingebrachte bezwaren, hierin bestaande dat geen rekening is gehouden met zijn pensioensgrondslag van f 350 als leeraar aan de Burgeravondschool te Gouda van 1 October 1881—1884; dat wegens het voorbijzien van zijn diensttijd aan de Burgeravondschool hij ook niet in de gelegenheid is geweest de onvoltooide storting wegens de hem toegekende salarisverhooging op 1 Januari 1915 volledig te maken; dat ten slotte geen rekening is gehouden met het feit dat zijn diensttijd bij het lager, meer uitgebreid lager en middelbaar onderwijs 44 jaren en 8 maanden bedraagt, dus 4 jaren en 8 maanden meer dan bij de wet vereischt is, welk overschot gevoegd bij zijn diensttijd aan het Progymnasium en Gymnasium te Gouda, eveneens zijn pensioen te goede zou komen;

O. ten aanzien van het eerste bezwaar van den belanghebbende, dat wel is waar met de door hem van 1 October 1881 tot 1 October 1884 aan de Burgeravondschool te Gouda bewezen diensten geen rekening is gehouden bij de regeling van zijne pensioenen als gewezen leeraar aan de Rijks-Hoogere-Burgerschool en aan het Gymnasium te Gouda, maar dat dit ook niet kon geschieden aangezien die diensten samenvielen zoowel met zijne diensten aan de Rijks-Hoogere-Burgerschool als aan het Gymnasium;

dat mitsdien dit bezwaar is ongegrond en in verband daarmede ook het tweede bezwaar niet opgaat;

O. ten aanzien van het derde bezwaar van den belanghebbende, dat de Pensioenraad in zijn advies betreffende de regeling van zijn pensioen als eervol ontslagen leeraar aan het Gymnasium terecht niet in aanmerking heeft gebracht zijn diensttijd boven 40 jaar in eene andere betrekking voor welke hem eveneens pensioen wordt toegekend;

dat toch art. 11 der wet een maximum stelt voor het pensioen waarmede dus alle diensten, bewezen in de betrekking of in de reeks van betrekkingen ter zake waarvan het pensioen verleend wordt, zijn vergolden;

dat eene uitlegging alsof het zoude vrijstaan het bij laatstgenoemd artikel bepaalde maximum van het pensioen eener betrekking langs indirecten weg te verhoogen door vermeerdering van het pensioen wegens een andere gelijktijdig bekleede burgerlijke of daarmede gelijkgestelde betrekking, geenen steun vindt in de wet;

Gezien de Burgerlijke Pensioenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. aan A. F. Cremer te Soesterberg, laatstelijk leeraar aan de Rijks-Hoogere-Burgerschool te Gouda met ingang van 1 September 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 1519;

2º. aan A. F. Cremer te Soesterberg, laatstelijk leeraar aan het Gymnasium te Gouda, met ingang van 7 September 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 397;

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(Adm. Besl.)

—

31 *Januari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Berekening der bedrijfsschade. De onteigende partij beklaagt zich ten onrechte over de door de Rechtbank gemaakte berekening; in het vonnis is terecht rekening gehouden met hetgeen zij reeds van het te onteigenen goed in natura tot zich genomen en gehouden had (i. c. den dolmest).

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter: Mr. A. J. L. Nijpels.

Raden: Mrs. C. Krabbe, B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch en A. P. L. Nelissen.

W. den Arend, Wed. J. H. Hoppezak, wonende te Rotterdam, eischeresse tot cassatie van een vonnis den 23 December 1915 door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. M. J. F. Andreoli

tegen:

den Burgemeester der gemeente Rotterdam, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, verweerder in cassatie,

en tegen:

de N. V. „Noord Hollandsch Landbouw Cre-

diet", gevestigd en kantoor houdende te Alkmaar, medeverweerster in cassatie, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Braauw.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Ook de verweerster harerzijds is met de gegeven beslissing niet tevreden en voert daartegen aan: „Schending en verkeerde toepassing der artt. 37, 39, 40 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), regelende de onteigening ten algemeenen nutte, in verband met art. 151 der Grondwet, omdat de Rechtbank, de onteigening uitsprekende der aan eischeresse toebehoorende perceelen, kadastraal bekend Sectie Y (volgen 8 nummers met omschrijving en opgave van de grootte van elk perceel. Red.) ten behoeve en ten name der gemeente Rotterdam, tegen eene totale schadeloosstelling van f 29,276.08, daardoor aan de onteigende een bedrag van f 240 minder heeft toegekend dan de schadevergoeding, welke de onteigende toekomt volgens de door de Rechtbank in haar vonnis zelf vastgestelde beginselen en cijfers, zoodat de onteigende niet ontvangt de volledige schadevergoeding volgens de wet haar toekomende, zulks, doordien de Rechtbank de waarde van den onteigenden tuingrond vastgesteld hebbende op f 13,272.75, bij de latere berekening van de zuivere bedrijfsschade, ten onrechte uitgaat van de volgens haar eigen vonnis onjuiste stelling, als hadde zij aan den tuingrond eene waarde toegekend van f 13,512.75 tengevolge waarvan het bedrag der zuivere bedrijfsschade d. i. de schadeloosstelling, welke de onteigende ontvangen moest boven en behalve de waarde van haar tuinland, door de Rechtbank abusievelijk wordt berekend op f 7755.63, in stede van f 7995.63, waardoor het bedrag der totale schadevergoeding volgens de praemissen der Rechtbank aan de onteigende toekomende, door de Rechtbank is gesteld op f 29,276.08, in stede van het werkelijk bedrag der schadevergoeding ad f 29,516.08".

Op het eerste gezicht lijkt dit verweer aannemelijk, doch bij nauwkeuriger bezichtiging blijkt het feitelijken grondslag te missen.

Volgens den inhoud der zevende rechtsoverweging toch taxeert de Rechtbank de waarde van het te onteigenen tuinland op f 13,512.75, welk bedrag zij met f 240 vermindert, als prijs van den door eischeresse van het land verwijderden dolmest, die gewoonlijk daarmede kennelijk één is. Deze f 240 waren dus reeds door haar genoten, hetzij in natura, ter verwerking in de aan te koopen perceelen, hetzij in geld, als opbrengst van den verkochten mest, en moesten dus in beide gevallen de bedrijfsschade gelijkwaardig verlagen.

Toets ik nu hieraan hetgeen in de achttiende overweging vermeld wordt, dan dient de aanhef daarvan, luidende: „dat moet worden aangenomen, dat de gedaagde het bedrag der schadevergoeding, die zij voor haar tuingrond ontvangt", aldus begrepen dat onder „ontvangt" dient te worden verstaan de contante waarde, die de Rechtbank aan eischeresse voor haar tuinland toelegt, bedragende f 13,272.75, vermeerderd met de prijszetting van den reeds genoten dolmest ad f 240, totaal dus f 13,512.75.

Hiervan nu bestemt zij f 7740 voor den aankoop en de wederbeleggingskosten van gelijkwaardig weiland, terwijl het restant, waarin dus de waarde van den dolmest is opgenomen en opgenomen blijven moet, in mindering gebracht op den gewaardeerden nettoprijs van weiland ad f 6669.30, vermeerderd met het geschatte teeltverlies ad f 6859.08, totaal f 13,528.38, de zuivere bedrijfsschade geeft tot een bedrag van f 7755.63.

In het licht dezer beschouwing is dus het totaal der schadeloosstelling, zooals het vonnis dit fixeert op f 29,276.08, volkomen in overeenstemming met de zooeven gegeven cijfers, die slechts de werkelijkheid uitbeelden, terwijl de berekening van eischeresse aan dit euvel mank gaat, dat zij een reeds genoten post wederom in het debet der onteigenende gemeente wil gesteld zien.

Ik concludeer derhalve tot verwerping van het beroep, met veroordeeling van eischeresse in de kosten dezer procedure in cassatie.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis de Burgemeester van Rotterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening heeft gevorderd van de perceelen kadastraal bekend als gemeente Rotterdam, Sectie Y N 2058, enz. (volgen nog 7 perceelen. Red.), staande ten name van de eischeresse en door haar voor hare woning en voor haar warmoeziersbedrijf gebruikt;

O., dat de Rechtbank bij het bestreden vonnis die onteigening heeft uitgesproken en daarbij heeft beslist, dat de waarde van het te onteigenen tuinland, met inbegrip van den voor die tuingronden bestemden dolmest, waaraan zij eene waarde van f 240 toekent, f 13,512.75 bedraagt, dat echter de eischeres bereids dien mest van het land verwijderd en tot zich genomen had, zoodat voor netto

waarde van den tuingrond te vergoeden overblijft een bedrag van f 13,272.75 ;

dat de Rechtbank vervolgens ter berekening van de bedrijfsschade die aan de eischeresse behoort te worden vergoed, vooropstellende, dat tuinland in hoedanigheid en ligging met den te onteigenen tuingrond overeenkomende in de omgeving niet is te bekomen, tot grondslag heeft genomen de prijzen in openbare veiling van gelijksoortig weiland, daarbij heeft berekend de kosten van bemesting en bewerking noodig om allengs dit weiland tot gelijksoortig tuinland te maken, in aanmerking heeft genomen de mindere opbrengst van den aangekochten grond gedurende het overgangstijdperk, en vervolgens van de aldus verkregen som heeft afgetrokken bovenvermeld bedrag van f 13,512.75, zijnde de waarde door haar aan den tuingrond met inbegrip van den medegenomen dolmest toegekend ;

O., dat tegen deze beslissing als eenig middel van cassatie is voorgesteld : (zie concl. adv.-gen.);

O. dat dit middel is ongegrond ;

dat immers voor het verlies zelve van den tuingrond de Rechtbank alleen datgene voor het bepalen der vergoeding kon in aanmerking nemen, wat daadwerkelijk voor de Weduwe Hoppezak verloren ging, derhalve de waarde van den tuingrond na aftrek van den voor dien grond bestemden dolmest, dien de eischeresse bereids tot zich genomen en derhalve behouden had ;

dat echter bij de berekening van de door haar te lijden bedrijfsschade, van de som der door haar te doen uitgaven, en te derven inkomsten moest worden afgetrokken, niet alleen de geldelijke vergoeding die zij voor den te onteigenen tuingrond zelven zou ontvangen, doch ook hetgeen zij reeds van het vóór de afscheiding tot dien tuingrond behoorende in natura tot zich genomen en gehouden had ;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

2 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat de aan den belanghebbende bij zijne benoeming door den Raad opgelegde verplichting om binnen een jaar na de infunctietreding met goed gevolg een bepaald examen te doen, aan die benoeming niet het karakter eener vaste aanstelling ontneemt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van Mr. L. J. Huber te Veendam, gewezen leeraar aan de Rijks-Hoogere-Burgerschool aldaar ;

Gezien het advies van den Burgerlijken Pensioenraad van 2 October 1915, nº. 104, La. G ;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 12 Januari 1916, nº. 438 ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 29 Januari 1916, nº. 52, Afd. Pensioenen ;

O., dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven, aan den belanghebbende, met ingang van 1 September 1915, een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 365, daarbij aanvoerende, dat hij bij K. B. van 10 Juli 1915 nº. 33, met ingang van 1 September 1915 eervol is ontslagen ; dat zijn burgerlijke diensttijd van 7 jaren, vereenigd met den overigen, volgens art. 14*f* der Burgerlijke Pensioenwet in aanmerking komenden dienst als onderwijzer bij eene openbare inrichting van middelbaar onderwijs van 25 jaar en 4 maanden, een tijdvak uitmaakt van 32 jaar en 4 maanden ; dat hij, geboren 26 Maart 1850, den ouderdom van 65 jaren heeft bereikt ; dat zijn pensioensgrondslag heeft bedragen : van 1 September 1910 tot 1 September 1914 f 650, van 1 September 1914 tot 1 September 1915 f 780, zoodat een zestigste deel van de middelsom, ad f 676, bedoeld bij art. 7, 1e lid, der wet bedraagt f 11.26 $^2/_3$; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na den dag, waarop recht op pensioen werd verkregen ; weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat hij volgens de artt. 3*a* en 14*a* en *f* der wet recht heeft op een pensioen van f 364.29 ;

dat Onze Minister van Financiën zich met het advies van den Pensioenraad niet kan vereenigen, daarbij aanvoerende, dat de belanghebbende bij besluit van den Raad der gemeente Veendam van 3 April 1878 werd benoemd tot leeraar in de handelswetenschappen, staathuishoudkunde, statistiek en staatsinrichting aan de Hoogere-Burgerschool met 5-jarigen cursus aldaar, met verplichting om binnen een jaar na de infunctietreding met goed gevolg examen af te leggen in het boekhouden ; dat deze benoeming niet was eene tijdelijke, als hoedanig de Pensioenraad haar blijkbaar heeft aangemerkt ; dat de heer Huber aan genoemde verplichting niet heeft voldaan, doch niettemin in gemelde vakken les heeft gegeven tot 1 Mei 1883 ; dat hij bij besluit van den gemeenteraad van 19 April 1883 van het onderwijs in boekhouden werd ontheven, en hem met ingang van 1 Mei eene nieuwe aanstelling tot leeraar in de staathuishoudkunde werd gegeven ; dat

in dat raadsbesluit wordt overwogen, dat hij als leeraar in de staathuishoudkunde en het boekhouden aan de Hoogere-Burgerschool tot dusverre tijdelijk werkzaam was, maar die overweging in dat later besluit niet geacht mag worden te beslissen omtrent het karakter van het betrokken ambt; dat het antwoord op de vraag of belanghebbende vast of tijdelijk leeraar was uitsluitend moet ontleend worden aan den inhoud van het benoemingsbesluit van 3 April 1878 en dit met geen woord van tijdelijkheid der aanstelling spreekt; dat bedoelde overweging bovendien alleen over het leeraarschap in de staathuishoudkunde en het boekhouden handelt, niet ook over dat in de andere, in laatstgemeld besluit genoemde leervakken; dat uit het schrijven van den Burgemeester van Veendam van 11 November 1915, nº. 1920/989, blijkt, dat het inderdaad ook de bedoeling van het gemeentebestuur van Veendam is geweest aan den belanghebbende eene vaste aanstelling te geven; dat volgens dat schrijven de adressant zijne betrekking 1 Mei 1878 heeft aanvaard; dat hij derhalve recht heeft op een pensioen over een diensttijd van 37 jaar en 4 maanden tot een bedrag van f 421;

O., dat de aan den belanghebbende bij zijne benoeming door den Raad der gemeente Veendam, op den 3 April 1878, tot leeraar in handelswetenschappen, staathuishoudkunde, statistiek en staatsinrichting aan de Hoogere-Burgerschool met 5-jarigen cursus aldaar, welke functie hij op den 1 Mei 1878 heeft aanvaard, opgelegde verplichting om binnen een jaar na die infunctietreding met goed gevolg examen af te leggen in het boekhouden (M. O.), aan die benoeming het karakter eener vaste aanstelling als bedoeld in art. 2, 1e lid, der Burgerlijke Pensioenwet niet ontnam;

dat immers daarbij niet, in verband met een eventueel niet voldoen aan de gestelde verplichting, die trouwens niet op al de hem toevertrouwde vakken betrekking had, aan de benoeming een tijdelijk karakter was gegeven;

dat hij dan ook in functie is gebleven en eerst in April 1883 bij nader Raadsbesluit van het onderwijs in het boekhouden is ontheven en met ingang van 1 Mei 1883 benoemd tot leeraar in de staathuishoudkunde, terwijl de opdracht tot het geven van onderwijs in de staatsinrichting zonder nader Raadsbesluit is gecontinueerd;

dat derhalve het tijdvak van 1 Mei 1878 tot en met 30 April 1883 bij de regeling van het pensioen van den belanghebbende als diensttijd in aanmerking moet komen;

Gezien de Burgerlijke Pensioenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan Mr. L. J. Huber, te Veendam, gewezen leeraar aan de Rijks-Hoogere-Burgerschool aldaar, met ingang van 1 September 1915 een jaarlijksch pensioen te verleenen van f 421.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

3 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *oud papier*. S. 59.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van papierafval te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 28 Januari 1916, Kabinet, Litt. H[13];

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Februari 1916, nº. 37);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Februari 1916, Kabinet, Litt. E[15];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 18 December 1915 (*Staatsblad* nº. 514), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van oud papier en van papier afval is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

—

3 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *spurriezaad*. S. 60.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van spurriezaad te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 Januari 1916, Kabinet, Litt. V[13];

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Februari 1916, nº. 38);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Februari 1916, Kabinet, Litt. F[15];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van spurriezaad is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, TREUB.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 3 *Febr.* 1916.)

---

3 *Februari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De Armenwet van 1912 staat, in tegenstelling met de vorige wetgeving, wel verhaar van kosten van verzorging van een arme op diens nalatenschap in alle gevallen toe, maar, bij gemis aan uitdrukkelijke bepaling van het tegendeel, kan dat verhaal alleen betrekking hebben op kosten na de invoering der wet gevallen en niet op kosten die vóór die invoering zijn gemaakt en toen zij gemaakt waren, niet verhaalbaar waren.

Beschikking van Rechtbank en Hof — waarbij, wat het verhaalsobject betreft, het tijdstip van het openvallen der nalatenschap beslissend werd geoordeeld (*Red.*) — vernietigd.

(Armenwet art. 63; A. B. art. 4.)

Voorzitter:
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, C. Krabbe, B. C. J. Loder en J. A. A. Bosch.

Verzoekschrift.

Aan
den Hoogen Raad der Nederlanden.

Geeft eerbiedig te kennen:

Iene (ook genaamd Ine) Jords Smit, zonder beroep, wonende te Formerum (Terschelling), ten dezen domicilie hebbende te 's-Gravenhage aan de Prinsegracht 51, ten kantore van den advocaat Mr. J. A. de Wilde;

dat bij bevelschrift dd. 12 Augustus 1914, door den E. A. Heer Kantonrechter te Harlingen, aan de gemeente Terschelling op een desbetreffend verzoekschrift, verlof is verleend, om op requestrante, als erfgename van Grietje Smit, te verhalen f 4964.28[5], zulks ter zake van door de gemeente voor de erflaatster betaalde kosten, gevallen op hare verpleging in het Gesticht „Meerenberg", vanaf 27 Februari 1897 tot 9 December 1913;

dat requestrante tegen dit bevelschrift in verzet is gekomen bij de Arr.-Rechtbank te Leeuwarden, welk College bij beschikking dd. 27 Mei 1915 het bevelschrift buiten effect stelde voor f 3246.92, doch het verzet ten aanzien van een bedrag van f 1717.36[5] ongegrond verklaarde (N. J. 1915 bl. 710, Red.);

dat deze beschikking, bij beschikking van het Gerechtshof te Leeuwarden dd. 22 October d. a. v. is bekrachtigd geworden, doch de requestrante zich daardoor gegriefd acht;

dat zij door 's Hofs beschikking, bevestigende bovengenoemde beschikking der Arr.-Rechtbank, geschonden acht, althans verkeerd toegepast, de artt. 63, 64, 67 en 70 der Wet van 27 April 1912 (S. 165) jº. art. 4 der Wet van 15 Mei 1829 (S. 28);

dat ter toelichting dezer grief het navolgende zij opgemerkt:

dat onder vigueur det Wet van 25 Juni 1854 (S. 100) geen verhaal mogelijk was, op de nalatenschappen van niet in een Godshuis verpleegden, voor uitgegeven verplegingskosten;

dat dus, wanneer Grietje Smit vóór 1 September 1912 (den datum, waarop de tegenwoordige Armenwet in werking is getreden) ware overleden, verhaal op hare nalatenschap zéér zeker niet mogelijk ware geweest;

dat dus de vraag is, of de verplegingskosten die onder vigueur der Armenwet 1854 niet

verhaalbaar waren op de requestrante, als erfgenamen harer zuster, thans wel verhaalbaar zijn, nu zulks, overeenkomstig de Armenwet 1912 mogelijk is gemaakt;

dat naar de meening van requestrante deze vraag ontkennend moet beantwoord worden, omdat alsdan aan eene wetsbepaling terugwerkende kracht werd toegekend;

dat het Hof nu wel deze grief tracht te weerleggen door het te doen voorkomen dat geen verhaal wordt gegeven op requestrante als erfgename harer zuster, doch dat verhaal wordt toegestaan op hetgeen hare zuster heeft nagelaten, dus op de nalatenschap van deze, doch deze weerlegging niets afdoet aan het feit dat die nalatenschap vóór 1 September 1912, *géén* verhaalsobject konde zijn;

dat dus evenmin die erfenis na 1 September 1912 verhaalsobject kan worden voor verplegingskosten, die vóór dien datum ten bate der erflaatster zijn aangevoerd;

dat derhalve slechts f 462.97⁵ (t. w. f 116.66⁵ + f 328.56 = f 445.22⁵ voor verplegingskosten van af 1 September 1912 tot en met 9 December 1913 en f 17.75 begrafeniskosten) kunnen verhaald worden op de aan requestrante ten deel gevallen erfenis harer zuster en dan ook ten onrechte het verhaalsrecht voor f 1717.36⁵ is toegekend;

Reden, weshalve requestrante, enz.

Verweerschrift.

Geeft eerbiedig te kennen:

Isaac van Heusden, wonende te Midsland (Terschelling) in zijne hoedanigheid van Burgemeester der gemeente Terschelling in deze namens genoemde gemeente handelende, daartoe gemachtigd bij besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 3 Januari 1916, ten deze domicilie kiezende te 's-Gravenhage aan het Plein nº. 13*a*, ten kantore van den advocaat bij den Hoogen Raad Mr. H. Ligtenberg, die als zoodanig requestrant zal vertegenwoordigen in cassatie:

dat requestrant van den heer Kantonrechter te Harlingen bij diens beschikking van den 12 Augustus 1914 op een door requestrant krachtens art. 64 der Armenwet ingediend verzoekschrift een bevelschrift erlangde van tenuitvoerlegging tot verhaal der verzorgingsen begrafeniskosten resp. ad f 4946.53⁵ en f 17.75 door de gemeente Terschelling besteed ten bate van wijlen Grietje Smit, op de nalatenschap der genoemde verpleegde; dat dit bevelschrift dd. 31 December 1914 aan Ine Smit als de eenige erfgename van Grietje Smit werd beteekend, waarop door deze erfgename, vertegenwoordigd door haar procureur Mr. J. W. Tijsma, den 11 Januari 1915 verzet is gedaan bij request als bedoeld in art. 77 al. 1 der Armenwet, gericht tot de Arr.-Rechtbank te Leeuwarden;

dat requestrant, gebruik makend van art. 77 al. 2 der Armenwet tegen laatstgenoemd verzoekschrift den 26 Januari 1915 een tegenverzoekschrift bij voornoemde Rechtbank heeft ingediend, strekkende tot ongegrondverklaring der grieven van zijde van Ine Smit bij haar request ingebracht en tot afwijzing van haar verzet tegen het bevelschrift van den Kantonrechter;

dat de Rechtbank bij haar vonnis van 27 Mei 1915 het verzet van Ine Smit gegrond heeft verklaard voor zoover de som, waartoe machtiging tot verhaal bij voormeld bevelschrift werd verleend, het bedrag van f 1717.36⁵ te boven gaat, en het bevelschrift van den Kantonrechter te Harlingen in zoover buiten effect heeft gesteld;

dat voornoemde Ine Smit van dit vonnis bij request van 15 Juli 1915 aan het Gerechtshof te Leeuwarden in hooger beroep is gekomen, welk request den 14 Juli 1915 aan requestrant bij exploit van den deurwaarder Jacob Oosterwerff is beteekend;

dat requestrant tegen laatstgenoemd verzoekschrift den 27 Juli 1915 een tegenverzoekschrift bij voornoemd Gerechtshof heeft ingediend, strekkende tot ongegrondverklaring der grieven, door appellante gevoerd, en van haar verzet tegen het bevelschrift van den heer Kantonrechter te Harlingen, voor zoover op die grieven gebasseerd; terwijl bij hetzelfde tegenverzoekschrift requestrant, die zich bezwaard achtte door het vonnis in prima voor zoover daarbij het beroep der tegenpartij op verjaring werd gegrond verklaard — incidenteel aan voornoemd Gerechtshof verzocht, de beslissing der Rechtbank te vernietigen en, opnieuw rechtdoende, het verzet van de requestrante-in-prima tegen het bevelschrift van den heer Kantonrechter te Harlingen, geheel ongegrond te verklaren;

dat het Gerechtshof te Leeuwarden bij zijne beschikking van 22 October 1915 het vonnis der Rechtbank heeft bevestigd; dat bij verzoekschrift van 20 December 1915 requestrante-in-prima zich heeft gewend tot Uw College, met verzoek tot vernietiging der beslissing van het Gerechtshof;

dat requestrant, aan wien laatstgenoemd ver-

zoekschrift op 23 December 1915 bij exploit van den deurwaarder J. Oosterwerff is beteekend, tegen dit verzoekschrift-tot-cassatie verweer wenscht te voeren en ter weerlegging der daarbij geopperde grieven, het volgende opmerkt:

Verzoekster tot cassatie acht door de beschikking van het Hof geschonden, althans verkeerd toegepast, de artt. 63, 64, 67 en 70 der Wet van 27 April 1912 (S. 165) j°. art. 4 der Wet van 15 Mei 1829 (S. 28).

Haar grief komt hierop neer, dat het Hof in zijne beschikking terugwerkende kracht zou hebben toegekend aan de Armenwet, door *alle* kosten der verpleging (voor zoover niet volgens 's Hofs meening krachtens art. 73 dier wet verjaard) op de nalatenschap van de(n) verpleegde verhaalbaar te achten; terwijl het Hof volgens verzoekster slechts verhaalbaar had dienen te achten de kosten na 1 September 1912 gemaakt.

De Rechtbank te Leeuwarden heeft bij haar vonnis zeer terecht er op gewezen, dat art. 63 der Armenwet in de plaats is getreden van art. 52 der oude wet. De Memorie van Toelichting merkt bij art. 61 van het Ontwerp (art. 63 der Wet) op, dat deze bepaling „zakelijk overeenstemt" met art. 52 van de (oude) wet en voorziet „in het geval, dat de ondersteunde de instelling bedrogen heeft en feitelijk geen ondersteuning noodig had", (zie Mr. Smissaert, De Armenwet, n°. XI der Geschriften van de Ned. Vereen. voor Armenzorg en Weldadigheid bl. 232). Art. 52 der oude wet nu kende aan het (burgerlijk, kerkelijk of bijzonder) bestuur het recht toe, om den onderstand, anders dan voor verpleging in godshuizen verstrekt, te verhalen op de(n) ondersteunde zelf, indien de ondersteunde tot de teruggaaf daarvan in staat geraakte; het recht dus tot verhaal *op het vermogen van den ondersteunde*. Waar nu de nieuwe Wet in art. 63 der logische uitbreiding van dit verhaalsrecht tot het *nagelaten* vermogen van den verpleegde aanvaardde, kan toch zeker niet op goeden grond beweerd worden, dat die Wet een *nieuw recht* invoerde. Derhalve kan hier slechts de vraag beslissend zijn — gelijk ook zeer terecht de Rechtbank overwoog — of de nieuwe wet reeds gold ten tijde van het openvallen der nalatenschap, wat in casu inderdaad het geval was.

Naar de meening van requestrant verliest de verzoekster tot cassatie in haar request aan Uw College opnieuw het onderscheid tusschen een verhaal *op de nalatenschap* en een verhaal op verzoekster *als erfgename* te zeer uit het oog, op welk verschil het Gerechtshof in zijn overwegingen zeer terecht wees.

Requestrant acht dan ook de vraag, welke verzoekster in haar request aan Uw College opwerpt, ten onrechte gesteld en haar beroep op art. 4 der Wet van 15 Mei 1829 (S. 28) — immers gedaan ter beantwoording van die ten onrechte gestelde vraag — ongegrond.

Ook kan verzoekster zich niet beklagen over vernietiging of schending van een onder de oude wetgeving verkregen recht. Immers bij de invoering der nieuwe wet had zij nog geen rechten als erfgename verkregen.

Wel kan naar requestrants meening als juist door hem worden gesteld, dat de gemeente Terschelling op 1 September 1912 reeds een recht tot verhaal jegens de verpleegde Grietje Smit had verkregen krachtens den verleenden onderstand en wel op grond van art. 52 der oude wet.

Redenen waarom requestrant, enz.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De Procureur-Generaal;

Gezien vorenstaand verzoekschrift;

O., dat naar de Wet van 27 April 1912 (S. 165), welke in tegenstelling met de vorige wetgeving verhaal van kosten van verzorging van eenen arme op diens nalatenschap in alle gevallen toestaat, wel na hare invoering gemaakte kosten zonder uitzondering op de nalatenschap verhaalbaar zijn, maar die wet bij gemis van uitdrukkelijke bepaling van het tegendeel niet verhaalbaar heeft verklaard kosten die vóór de invoering gemaakt zijn en toen zij gemaakt werden niet verhaalbaar waren;

Concludeert tot vernietiging van de beschikking waarvan beroep en de daarbij bekrachtigde beschikking der Arr.-Rechtbank te Leeuwarden van 27 Mei 1915, voor zoover daarbij het verzet tegen het bevelschrift van den Kantonrechter te Harlingen van 12 Augustus 1914 ongegrond is verklaard voor een bedrag hooger dan f 462.77⁵.

De Hooge Raad, enz.;

Gezien het vorenstaand verzoekschrift en de daarbij overgelegde stukken, benevens het ingediende verweerschrift en de onder het verzoekschrift gestelde conclusie van den Proc.-Gen.;

Zich vereenigende met die conclusie en de gronden daarvan overnemende:

Vernietigt de beschikking van het Gerechtshof te Leeuwarden van 22 October 1915 en, doende wat het Hof had behooren te doen;

Vernietigt de beschikking der Arr.-Rechtbank te Leeuwarden van 27 Mei 1915;

Opnieuw rechtdoende:

Verklaart het verzet van requestrante tegen het bevelschrift van den Kantonrechter te Harlingen van 12 Augustus 1914, waarbij aan Burgemeester en Wethouders van de gemeente Terschelling machtiging is verleend tot verhaal van de kosten van verpleging van Grietje Smit in het Gesticht „Meerenberg" gegrond, voor zoover daarbij machtiging is verleend voor meer dan f 462.97⁵;

Verklaart het overigens ongegrond;

Stelt dit bevelschrift buiten effect voor zooveel daarbij machtiging is verleend tot verhaal van een hooger bedrag dan f 462.97⁵;

Compenseert de kosten van dit geding in dien zin dat elke der partijen hare eigen kosten zal hebben te dragen. (Ned. Jur.)

—

4 *Februari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De onteigende heeft recht op volledige vergoeding der schade die hij door de ontzetting uit den eigendom zal lijden, derhalve om te worden herplaatst in denzelfden toestand als waarin hij vóór de onteigening verkeerde.

De omstandigheid dat de onteigende in 1912 eenige perceelen ondershands heeft gekocht, waarvan in de notarieele akte wordt gezegd, dat ze zijn „warmoezeniersland" en dienen „ter voortzetting van zijn bedrijf" heeft geen invloed op de ter zake van het thans onteigende toe te kennen schadeloosstelling. De bedoeling waarmede hij die gronden, die uit den aard der zaak mede aan zijn tuindersbedrijf kunnen worden dienstbaar gemaakt, heeft aangekocht is onverschillig. Hij zal slechts volledig zijn schadeloos gesteld als hij na de onteigening boven en behalve de in 1912 aangekochte perceelen wederom een perceel tuingrond van dezelfde grootte en hoedanigheid als het onteigende zal hebben verkregen.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter:
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

De Burgemeester van de gemeente Rotterdam, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, eischer tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam den 30 December 1915 tusschen partijen gewezen, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw

tegen:

J. v. d. Berg, warmoezier, wonende te Rotterdam, verweerder, advocaat Mr. J. H. Telders.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Als eenig cassatiemiddel is gesteld:

„Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 der Grondwet, 4, 18, 37, 40, 41 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), 48 Rv., door aan den onteigende toe te kennen schadeloosstelling voor bedrijfsschade en voor kosten van wederbelegging berekend op deze voet: de bedrijfsschade, door samen te tellen:

a. het bedrag dat de onteigende zal hebben te besteden om weiland aan te koopen van zoodanige ligging en kwaliteit, dat het na een intensieve bewerking en bemesting kan worden vervormd tot tuinland dat op één lijn kan worden gesteld met het onteigend tuinland, welke aankoopskosten de Rechtbank stelt op f 6000 per H.A. of f 10,539 voor den aankoop van 1.75.65 H.A.;

b. de kosten van extra-bemesting en bewerking, die de onteigende tot datzelfde doel zal hebben aan te wenden, welke kosten de Rechtbank stelt op f 9080.10⁵;

c. het teeltverlies, dat de onteigende in de jaren van den overgangstijd zal hebben te lijden, welk teeltverlies de Rechtbank stelt op f 12,375;

en door het aldus verkregen bedrag te verminderen met de werkelijke waarde van het onteigende tuinland; de kosten van wederbelegging: op het bij publieken verkoop te besteden bedrag van 8 %, makende over voormelde som van f 10,539 een bedrag van f 843.12;

bij een en ander uitgaande van de premisse dat tuinland van de ligging en kwaliteit van het thans onteigende tuinland niet te verkrijgen was, omtrent welke premisse de Rechtbank slechts overweegt, dat zij in andere procedure's door geen der partijen betwist is; maar dat hare juistheid voor deze procedure door den eischer is ontkend met een door de Rechtbank niet afdoend geoordeeld beroep op na te melden aankoop, en hoewel door de Rechtbank als vaststaand wordt aangenomen, dat de onteigende op 16 October 1912 land had gekocht ter

voortzetting van zijn bedrijf, in de notarieele koopacte warmoeziersland genoemd, waarvoor hij heeft betaald f 7333 per H.A. en hoewel de eischer had gesteld dat de koop onder de hand was geschied, en dat de onteigende voor kosten van wederbelegging in zijne nota voor de deskundigen f 315 heeft gevorderd;

ten aanzien van welk land de Rechtbank wel overweegt dat niet vaststaat dat het naar ligging en cultuurwaarde was gelijk te stellen met het onteigende tuinland en dat zelfs het tegendeel blijkt uit het prijsverschil, waaruit mag worden afgeleid dat het op het tijdstip van den koop zeer ver achterstond bij het onteigend tuinland en nog niet den naam verdiende van „„warmoeziersland"" in den zin van reeds tot tuinland bewerkten grond, en dat bovendien volgens eischer dit land tijdens den koop nog niet de kwaliteit had van den tegenwoordigen tuin en de onteigende dan ook in 1913 daaraan nog extra-kosten heeft besteed, en dat in overeenstemming daarmede de onteigende heeft ontkend en beweerd hetgeen in het vonnis is vermeld, waaronder ook dat hij het gekochte land thans eenigszins tot tuinbouwbedrijf heeft ingericht; en waarna de Rechtbank wel overweegt dat waar niets vaststaat noch betreffende den toestand van het door den onteigende gekochte land tijdens den aankoop, noch betreffende de daarna door hem ten koste gelegde uitgaven van extra-bemesting en bewerking, elke feitelijke grondslag voor een nieuw onderzoek der bedrijfsschade ontbreekt, terwijl de Rechtbank bovendien geen enkelen grond aanwezig acht om de bedrijfsschade van dezen onteigende op andere wijze en naar andere beginselen vast te stellen dan ten aanzien van verschillende zijner lotgenooten, al hetwelk evenwel niet wettigt de toekenning van de hierboven omschreven posten waarvan onder de vermelde omstandigheden niet vaststaat dat zij betreffen schaden die zeker en als noodzakelijk gevolg der onteigening zullen worden geleden."

In de zaak tusschen dezen eischer en Klaas van den Berg, waarin door den Hoogen Raad arrest werd gewezen op 24 Januari jl. was een beroep gedaan op eenen vroegeren aankoop van weiland door den onteigende voor eenen minderen prijs dan daarvoor thans moet worden besteed, welk beroep verworpen is.

Maar de eischer ziet een principieel verschil tusschen die zaak en de onderhavige omdat de onteigende in het bezit is van tuinland waarop hij zijn bedrijf kan voortzetten en dat tot de voortzetting bestemd is, en hij dus geene bedrijfsschade lijdt dan voorzoover het door hem aangekochte tuinland nog niet dezelfde geschiktheid heeft, als dat hetwelk hem wordt ontnomen.

Hij kan voor dit betoog eenige aanleiding vinden in het vonnis waarvan beroep, omdat ook daarin weder geredeneerd wordt uit het feit, dat omtrent de geschiktheid van het aangekochte tijdens den aankoop en de kosten die aangewend zijn tot verbetering niets vaststaat, terwijl het in zijn stelsel thans de vraag zoude zijn welke waarde het aangekochte op het oogenblik der onteigening heeft.

Maar zijn betoog stuit af op de principieele beslissing die de Hooge Raad met verwaarloozing van de motiveering der Rechtbank gaf.

De Hooge Raad zegt in zijn genoemd arrest, dat een vroegere aankoop van land niet in aanmerking kan komen „omdat ook bij de bepaling van de bedrijfsschade het uitsluitend aankomt op het te begrooten nadeel door de ontzetting uit den eigendom op zich zelve berokkend, welke schade niet afhankelijk is en welker begrooting dus ook niet afhankelijk mag worden gemaakt van vroegere aankoopen van den verweerder, die uit ter aard vreemd zijn aan deze onteigening; dat derhalve ook bijaldien . . . . dit aangekochte de voor den tuingrond vereischte hoedanigheid zou bezitten, daaruit alleen zou volgen, dat van den Berg door dien aankoop eene voordeelige zaak had afgesloten, doch geenszins dat bij deze onteigening door het geven van eene mindere schadeloosstelling hem moet worden ontnomen het voordeel destijds door den voordeeligen aankoop door hem behaald".

Deze beslissing omvat zoowel het geval dat de onteigende in het bezit was geraakt van land dat terstond tot voortzetting van het bedrijf gebezigd kan worden, als het geval dat land verkregen was dat daarvoor geschikt kan worden gemaakt; en naar mijne meening is terecht aldus beslist: het gaat niet aan voorvaststelling van de vergoeding van door onteigening teweeggebrachte schade rekening te houden ten voordeele van de onteigenende partij met het bestaan van andere vermogensobjecten van den onteigende, die wellicht gebezigd zouden kunnen worden tot voortzetting van het door de onteigening gestoorde bedrijf, maar die geheel buiten de onteigening staan.

De stelling van den eischer zou wellicht juist kunnen zijn indien de verweerder verplicht was het aangekochte tot voortzetting van zijn bedrijf te gebruiken, maar van eene verplichting van dien aard kan de rede niet zijn.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis, de Burgemeester van de gemeente Rotterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening heeft gevorderd van de perceelen kasdastraal bekend als gemeente Rotterdam (Kralingen) Sectie C nº. 1789 huis en erf, groot 2 are 81 centiare, nº. 1557 schuur, groot 1 are 38 centiare en nº. 1558 kas en tuin, groot 1 hectare 74 are 27 centiare, staande ten name van den verweerder van den Berg en door hem voor woning en voor zijn warmoeziersbedrijf gebruikt;

O., dat tusschen partijen vaststaat, dat de verweerder van den Berg in October 1912 twee perceelen land onder Rotterdam gelegen ondershands heeft gekocht, en dat in de notarieele akte van die koopovereenkomst opgemaakt, het aangekochte „warmoeziersland" wordt genoemd, en wordt vermeld dat dit land door van den Berg wordt aangekocht „ter voortzetting" van zijn bedrijf;

O., dat de eischer heeft beweerd, dat voor de berekening der bedrijfsschade die van den Berg door deze onteigening zal lijden, met dien aankoop moet worden rekening gehouden en die schade dientengevolge hier anders moet worden berekend, dan in de overige gedingen ter onteigening voor dit werk door de gemeente Rotterdam tegen warmoeziers gevoerd;

O., dat de Rechtbank echter bij hare berekening der bedrijfsschade door van den Berg tengevolge dezer onteigening te lijden, dien aankoop buiten beschouwing heeft gelaten, omdat het naar haar oordeel niet vaststaat, dat de aangekochte perceelen bij den aankoop in 1912 naar ligging en cultuurwaarde met den te onteigenen tuingrond waren gelijk te stellen, noch hoeveel sedert 1912 voor extra-bemesting en bewerking van dat land door van den Berg was uitgegeven;

O., dat de Rechtbank mitsdien de bedrijfsschade en de kosten van wederbelegging naar dezelfde regelen als in de overige voor haar gevoerde gedingen ter onteigening van warmoeziersgronden heeft berekend, en op deze wijze voor bedrijfsschade een bedrag van f 15,132.70⁵, voor kosten van wederbelegging een bedrag van f 843.12 heeft toegekend;

O., dat tegen deze beslissing als eenig middel van cassatie wordt aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

O. hieromtrent:

dat de verweerder van den Berg recht heeft op volledige vergoeding der schade die hij door de ontzetting uit den eigendom zal lijden, derhalve om te worden herplaatst in denzelfden toestand als waarin hij vóór de onteigening verkeerde;

O., dat van den Berg tot aan de onteigening het tuindersbedrijf op het onteigende perceel heeft uitgeoefend, terwijl hij bovendien nog in eigendom had een ander perceel warmoeziersland, dat, onverschillig met welke bedoeling het in 1912 door hem werd aangekocht, uit den aard der zaak mede aan zijn tuindersbedrijf kan worden dienstbaar gemaakt;

O., dat de verweerder eerst dàn voor het verlies van zijn tuingrond volledig zal zijn schadeloos gesteld, als hij na de onteigening boven en behalve de in 1912 aangekochte perceelen, wederom een perceel tuingrond van dezelfde grootte en hoedanigheid als het onteigende zal hebben verkregen;

O., dat de Rechtbank in het aangevallen vonnis, ter berekening der bedrijfsschade en der kosten van wederbelegging, vooropstellende, dat tuinland in ligging en hoedanigheid met den te onteigenen tuingrond overeenkomende niet te bekomen is, doch dat van den Berg om eenmaal tot het bezit van zoodanigen tuingrond te geraken, gelijksoortig weiland in het openbaar zal moeten aankoopen, tot grondslag heeft genomen de prijzen in openbare veiling van gelijksoortig weiland, daarbij heeft berekend de kosten van bemesting en bewerking noodig om allengs zoodanig weiland tot gelijksoortig tuinland te maken, in aanmerking heeft genomen de mindere opbrengst van dien grond gedurende dat overgangstijdperk, en vervolgens, door van de aldus verkregen som af te trekken de tegenwoordige waarde van den te onteigenen tuingrond, het bedrag der bedrijfsschade heeft vastgesteld, en de kosten van wederbelegging heeft bepaald op 8 % van den prijs in openbare veiling voor het weiland te besteden, daar — gelijk de Rechtbank feitelijk vaststelt — bij openbare veilingen 8 % den kooper pleegt te worden in rekeinng gebracht;

O., dat de Rechtbank door op dien grondslag te berekenen hetgeen aan van den Berg voor bedrijfsschade en voor kosten van wederbelegging zal zijn te vergoeden, geen der in het middel aangehaalde artikelen kan hebben geschonden of verkeerd toegepast;

Verwerpt het beroep;

Veroordeelt den eischer in de kosten.

(Ned. Jur.)

5 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 61.

—

7 *Februari* 1916. BESLUIT, tot wijziging van de bepalingen omtrent vrijdom van accijns voor wijn. S. 62.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 26 Januari 1916, nº. 115, Accijnzen;

Gezien artikel 1, letter *f*, der wet van 13 Juli 1914 (*Staatsblad* nº. 317), houdende nadere bepalingen omtrent den accijns op den wijn;

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Februari 1916, nº. 40);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 4 Februari 1916, nº. 126, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In Onze besluiten van 5 December 1901 (*Staatsblad* nº. 236) en 26 November 1909 (*Staatsblad* nº. 374), wordt het eerste lid van artikel 3 gelezen:

Inslag van wijn met vrijdom van den accijns kan geschieden uit het buitenland of uit entrepôt.

In de genoemde besluiten worden de twee eerste leden van artikel 4 gelezen:

Bij invoer van buitenslands of bij uitslag uit entrepôt, wordt een volgbrief afgegeven, onder zekerheid voor den accijns.

De uitgeslagen hoeveelheid wordt op de rekening wegens het entrepôt afgeschreven.

Art. 2. In artikel 6 van Ons besluit van 5 December 1901 (*Staatsblad* nº. 236), vervallen de woorden „of uit de bergplaats onder verlengbaar krediet".

Art. 3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, TREUB.

(*Uitgeg.* 13 *Febr.* 1916.)

7 *Februari* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het bijzonder reglement van politie voor de *Drentsche Hoofdvaart* en het *Veenhuizerkanaal* (*Norger- en Kolonievaart*). S. 63.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 30 December 1915, nº. 231, afdeeling Waterstaat;

Gelet op de wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* nº. 69) en op het algemeen reglement van politie voor rivieren, kanalen, havens, sluizen, bruggen en daartoe behoorende werken, onder beheer van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891 (*Staatsblad* nº. 158) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* nº. 445);

Den Raad van State gehoord, advies van 25 Januari 1916, nº. 70;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 4 Februari 1916, nº. 217, Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bijzonder reglement van politie voor de *Drentsche Hoofdvaart* en het *Veenhuizerkanaal* (*Norger- en Kolonievaart*), vastgesteld bij Koninklijk besluit van 23 Mei 1892 (*Staatsblad* nº. 106) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 6 September 1915 (*Staatsblad* nº. 386), nader te wijzigen als volgt:

het bij artikel 6 bepaalde wordt vervangen door het navolgende:

„Artikel 6. Het maximum van snelheid, waarmede stoomvaartuigen zich mogen bewegen, bedraagt per minuut:

a. voor vaartuigen met eene breedte van ten hoogste 4.50 M.:

op de *Hoofdvaart*, 100 M., op het *Veenhuizerkanaal*, 80 M.;

b. voor vaartuigen breeder dan 4.50 M. en voor vaartuigen, welke in sleepdienst zijn:

op beide genoemde kanalen 80 M.

Het is verboden de overige in artikel 1 genoemde kanalen met stoomvaartuigen te bevaren.

De Minister kan van dit verbod tijdelijk ontheffing verleenen."

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State zal worden medegedeeld.

's-Gravenhage, den 7den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 22 *Febr.* 1916.)

—

8 *Februari* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende ondersteuning van vluchtelingen.

Tot 1 Januari j.l. werden de kosten wegens onderstand aan behoeftige Belgische vluchtelingen, te wier behoeve op voorstel van het Nederlandsch Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers te Amsterdam verhoogde ondersteuning werd toegekend, in den regel tusschen mijn Departement en dit Comité verrekend.

Te rekenen van 1 Januari l.l. moeten deze kosten door de besturen der gemeenten, waar deze z.g. stille behoeftigen vertoeven, aan mijn Departement worden gedeclareerd bij afzonderlijke declaratie. Een model daarvan gaat hierbij.

Deze declaratiën moeten over het kalenderkwartaal aan U H.E.G. worden ingediend en kunnen aan mijn Departement ongecertifieerd worden ingezonden. De contrôle zal aan mijn Departement plaats hebben.

In de declaratiën mogen gene kosten worden opgenomen ter zake van de gewone vluchtelingenverzorging.

U H.E.G. gelieve het bovenstaande te kennis te brengen van de gemeentebesturen in Uwe provincie. (Gem.-stem.)

—

9 *Februari* 1916. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders der gemeente *Warmond*, van 15 Juli 1915, waarbij den eersten ambtenaar ter secretarie M. J. SPAARGAREN, met ingang van 1 Augustus 1915, eervol ontslag is verleend. S. 64.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 13 December 1915, n°. 9367, Afdeeling Binnenlandsch Bestuur, tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders der gemeente *Warmond* van 15 Juli 1915, waarbij den eersten ambtenaar ter secretarie M. J. SPAARGAREN, met ingang van 1 Augustus 1915, eervol ontslag is verleend;

Overwegende, dat gemeld besluit geen reden voor het ongevraagd ontslag vermeldt en dat M. J. SPAARGAREN, volgens eene verklaring, door Burgemeester en Wethouders voornoemd op 15 Juli 1915 afgegeven, in genoemde functie ruim 5 jaar werkzaam is geweest en blijken heeft gegeven volkomen berekend te zijn voor zijn taak, zoodat hij alle aanbeveling verdient in eene dergelijke betrekking geplaatst te worden;

Overwegende, dat een besluit tot het verleenen van ongevraagd ontslag, zonder dat voor dit ontslag een gegronde reden bestaat, in strijd is met het algemeen belang;

Gelet op art. 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord, advies van 18 Januari 1916, n°. 24;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 31 Januari 1916, n°. 641, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan:

genoemd besluit van Burgemeester en Wethouders der gemeente *Warmond* te vernietigen, wegens strijd met het algemeen belang.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 9den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
(*Uitgeg.* 29 *Febr.* 1916.)

—

9 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende wederopenstelling van de gelegenheid tot inwisseling van de zilverbons van *f* 1.—, van *f* 2.50 (ouden vorm) en van *f* 5.—. S. 65.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 5den Februari 1916, n°. 81, Generale Thesaurie;

Gezien de wet van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 377), tot uitgifte van zilverbons en Ons besluit van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 378), zooals dat is gewijzigd bij Ons besluit van 1 September 1914 (*Staatsblad* n°. 439);

Gelet op Onze besluiten van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 158), van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 174) en van 21 April 1915 (*Staatsblad* n°. 204);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Tot en met 31 December 1916 zullen de, bij Onze besluiten van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 158) en van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 174) ingetrokken, zilverbons van *f* 1.—, van *f* 2.50 (ouden vorm) en van *f* 5.— ten kantore van het Agentschap van het Ministerie van Financiën te *Amsterdam* tegen wettig betaalmiddel kunnen worden ingewisseld.

Onze Minister van Financiën is belast met

de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 9den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 16 *Febr.* 1916.)

—

9 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat met eigenaar van een graf niet gelijk staat hij, die een lijk heeft doen begraven in een huurgraf waarin zonder zijne toestemming nog een ander lijk is begraven.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door A van Daalen en echtgenoote te Oegstgeest tegen de beslissing van den Burgemeester dier gemeente van 10 September 1914 dat hun verzoek om verlof tot het opgraven uit een huurgraf en het onmiddellijk weder doen begraven in een eigen graf van het lijk van hun zoon Pieter, een en ander op het kerkhof der Nederduitsch Hervormde gemeente aldaar, niet voor beschikking vatbaar is;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 19 Januari 1916, nº. 375;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 2 Februari 1916 nº. 978, Afd. V. en A.;

O., dat de Burgemeester de aangevochten beslissing heeft genomen uit overweging dat het verzoek had behooren te geschieden door den eigenaar van het graf, te meer daar bij onderzoek is gebleken dat in hetzelfde huurgraf op 6 Februari 1914 een tweede lijk is bijgezet;

dat van het besluit van den Burgemeester A. van Daalen en echtgenoote bij Ons in beroep zijn gekomen, daarbij aanvoerende dat de burgemeester over het hoofd heeft gezien de bepaling van art. 12, 3e zinsnede der Begrafeniswet, krachtens welke bepaling de verzoekers die een tijdelijk uitsluitend recht hebben op de grafruimte waarin hun zoon is bijgezet, door de wet met een eigenaar worden gelijkgesteld; dat de burgemeester zich uitsluitend had af te vragen of de verzoeker in betrekking staat tot het lijk waarvan opgraving wordt verzocht en of redenen van algemeen belang als gevaar voor de openbare gezondheid zich tegen de inwilliging van het verzoek verzetten;

O. wat aangaat de ontvankelijkheid der appellanten; dat de beslissing van den Burgemeester van Oegstgeest dat hun verzoek niet voor beschikking vatbaar is, moet worden aangemerkt als eene weigering van verlof tot het opgraven van het lijk van den zoon der appellanten;

dat van dergelijke weigering in art. 12 der gewijzigde Wet van 10 April 1869 (S. 65) tot vaststelling van bepalingen betrekkelijk het begraven van lijken, de begraafplaatsen en de begrafenisrechten, beroep bij Ons is toegekend zoodat de appellanten in hun beroep ontvankelijk zijn;

O. wat de gegrondheid van het beroep betreft, dat art. 12 der meergenoemde wet voor opgraving van een lijk anders dan op rechterlijk gezag o. a. vordert de toestemming van den eigenaar van het graf en door de appellanten niet is aangetoond dat zij in het bezit van deze toestemming zijn;

dat wel is waar door hen wordt beweerd dat zij gelijkstaan met een eigenaar omdat zij een tijdelijk uitsluitend recht hebben op de grafruimte waarin het lijk van hun zoon is begraven en dus voor hen het 3e lid van art. 12 der meergenoemde wet in aanmerking komt, maar deze bewering is onjuist vermits zij op de grafruimte die het hier geldt geen uitsluitend recht hebben verkregen, wat ook hieruit blijkt dat zonder dat daartoe hunne toestemming is gevraagd of noodig geoordeeld in deze grafruimte nog een ander lijk is begraven krachtens vergunning van het Kerkbestuur der Nederduitsch Hervormde Gemeente te Oegstgeest;

Gezien de meergenoemde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het ingesteld beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

10 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *eenden*. S. 66.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van eenden te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 Februari 1916, Kabinet, Litt. H[18];

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Februari 1916, nº. 15);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 9 Februari 1916, Kabinet, Litt. L[19];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van eenden is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 10den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 10 *Febr.* 1916.)

—

10 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat, nu sedert 14 jaar geen onderwijs in vak *p* is gegeven, niettegenstaande het als verplicht vak op het programma der school voorkwam, de Raad dat vak facultatief mag stellen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door Burgemeester en Wethouders van Hattem tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 14 Juli 1915, nº. 55 L.O. waarbij aan het besluit van den Raad dier gemeente van 20 Augustus 1914, nº. 3, tot wijziging van art. 2 der verordening tot regeling van het openbaar lager onderwijs in die gemeente goedkeuring is onthouden, voorzooveel daarbij het onderwijs in vak *p* van art. 2 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs facultatief wordt gesteld en de regeling overigens is goedgekeurd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 19 Januari 1916, nº. 396;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 4 Februari 1916, nº. 1220, Afdeeling Onderwijs;

O., dat van bovenbedoelde verordening art. 2 vóór de wijziging luidde als volgt:

„Op (de) school worden onderwezen de vakken, bedoeld in art. 2 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs, sub *a* tot en met *l*, *o*, *p* en *q*.

Zoo noodig en mogelijk ook *m*, *n* en *r*,"

dat bij besluit van 20 Augustus 1914, nº. 3/1395 de Raad heeft besloten art. 2 der verordening te doen luiden als volgt:

„Op (de) school worden onderwezen:

de vakken bedoeld in art. 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs, sub *a* tot en met *l*, zoo noodig en mogelijk ook *m*, *n*, *o*, *p* en *q* en *r*;"

dat de Raad daarbij heeft overwogen, dat op het oogenblik geen onderwijzer aan de school verbonden is, bevoegd om les te geven in de vakken *o*, *p* en *q*; dat de districtsschoolopziener aandringt op stipte nakoming der verordening en aanstelling verlangt van een onderwijzer met akte voor vak *p*; dat zulk een onderwijzer moeilijk is te krijgen, althans niet dan tegen zeer hoog salaris; dat echter de behoefte aan onderwijs in vak *p* niet bestaat; dat toch na behoorlijke bekendmaking in het openbaar en in de school zich geen leerlingen voor onderwijs in dat vak hebben aangemeld, ook niet van die leerlingen, die aanwezig zijn in de klasse voor het uitgebreid lager onderwijs; dat zulks ook te verwachten was, daar de kinderen, die zulk onderwijs noodig hebben, niet meer op de lagere school gaan, maar elders, b.v. te Zwolle les ontvangen op de een of andere middelbare of hoogere school en het voor de kinderen die op de openbare lagere school, in de klasse voor uitgebreid lager onderwijs reeds onderwijs ontvangen, nog een vak meer en bovendien een overbodig vak te leeren; dat dus de verordening in overeenstemming gebracht moet worden met de behoeften;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 14 Juli 1915, nº. 55 aan de regeling de goedkeuring hebben onthouden voor zoover daarbij het onderwijs in vak *p* facultatief wordt gesteld en de regeling overigens hebben goedgekeurd;

dat Gedeputeerde Staten daarbij hebben overwogen, dat uit de ingewonnen berichten van den Inspecteur van het Lager Onderwijs in de 1e inspectie en van de betrokken districts- en arrondissementsschoolopzieners blijkt dat, zullen de belangen van het openbaar lager onderwijs in de gemeente Hattem op welbegrepen wijze worden behartigd, er gelegenheid behoort te bestaan in die gemeente onderwijs te genieten in vak *p*;

dat Burgemeester en Wethouders van het besluit van Gedeputeerde Staten bij Ons in beroep zijn gekomen;

O., dat blijkens het rapport van den Districtsschoolopziener sedert 14 jaar geen onderwijs in vak *p* aan de bovenbedoelde school is gegeven, niettegenstaande het sedert 1903 als verplicht vak op het programma dier school voorkomt;

dat het met het oog daarop niet geacht kan worden vast te staan, dat er aan het onderwijs in dat vak op de bedoelde school behoefte bestaat;

dat de, door den Raad getroffen regeling, voorzooveel daarbij het onderwijs in vak *p* facultatief is gesteld, alzoo overeenstemt met den sedert lang bestaanden toestand;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met wijziging in zoover van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland, de facultatiefstelling van het onderwijs in vak *p* in art. 2 der verordening tot regeling van het openbaar Lager Onderwijs in de gemeente Hattem alsnog goed te keuren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

12 *Februari* 1916. BESLUIT, tot overbrenging van de zorg voor de uitvoering van de Ongevallenwet 1901, de Radenwet, de Ziektewet en de Invaliditeitswet, alsmede van de uit die wetten voortgevloeide Koninklijke besluiten, voor zooveel het Departement van Financiën bij die uitvoering betrokken is, naar dat van Waterstaat. S. 67.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 11 Februari 1916 en van Onzen Minister van Waterstaat van 11 Februari 1916, respectievelijk Kabinet n°. 25 en Kabinet n°. 23;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Voorbehoudens wettelijke voorziening:

met ingang van 15 Februari 1916 de zorg voor de uitvoering van de Ongevallenwet 1901, de Radenwet, de Ziektewet en de Invaliditeitswet, alsmede van de uit die wetten voortgevloeide Koninklijke besluiten, voor zoovel het Departement van Financiën bij die uitvoering betrokken is, over te brengen van dat Departement naar dat van Waterstaat;

met dien verstande dat de zorg voor de uitvoering van de begrootingswetten voor de dienstjaren 1914, 1915 en 1916, voor zoover deze op bovengenoemde wetten en besluiten betrekking hebben, voorloopig blijft berusten bij het Departement van Financiën.

Onze Ministers van Financiën en van Waterstaat zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 12den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 15 *Febr.* 1916.)

12 *Februari* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende inschrijving van echtscheidingen in het bevolkingsregister.

Bij art. II der wet van 27 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 172) werd art. 276, 1e lid, van het Burgerlijk Wetboek gewijzigd, zoodat sedert het in werking treden van die wet op 31 Maart 1915 de inschrijving van een vonnis tot echtscheiding in de registers van den burgerlijken stand moet geschieden in de gemeente, waar het huwelijk is voltrokken, of, zoo die gemeente is opgeheven, in de gemeente, waar de registers van den burgerlijken stand der opgeheven gemeente berusten.

Opdat het bevolkingsregister inzake echtscheidingen den juisten toestand wedergeve, is het noodig, dat het bestuur der gemeente, waar eene echtscheiding in de registers van den Burgerlijken stand sedert 31 Maart 1915 is en in het vervolg wordt ingeschreven, daarvan zoodra mogelijk na die inschrijving kennis geeft aan het bestuur der gemeente of de besturen der gemeenten, waar de gescheiden partijen werkelijke woonplaats hebben.

Ik heb de eer U H.E.G. te verzoeken de besturen der gemeenten in Uwe provincie namens mij uit te noodigen vorenbedoelde kennisgevingen te verstrekken, (W. v. d. B. A.)

—

14 *Februari* 1916. BESLUIT, tot vernietiging, wegens strijd met het algemeen belang, van een besluit van den Raad der gemeente *Schoonhoven*. S. 68.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 December 1915, n°. 48475, afdeeling Handel, betreffende de verordening der gemeente *Schoonhoven* van 5 Februari 1915 op het wegen, daarbij overleggend eene voordracht van Gedeputeerde Staten van *Zuid-Holland* tot vernietiging dezer verordening wegens strijd met het algemeen belang;

Overwegende, dat bij genoemde verordening verboden wordt binnen de gemeente *Schoonhoven* een voor algemeen gebruik bestemde Waag te hebben, te houden, voort te zetten, over te nemen of op te richten;

Overwegende, dat in de considerans der verordening als grond voor dit verbod wordt aangevoerd, dat sedert kort binnen de gemeente eene particuliere, waag is opgericht, terwijl het te voorzien is dat binnen niet te langen tijd dit voorbeeld door meerdere personen zal

worden gevolgd; dat het bestaan van meerdere voor algemeen gebruik bestemde particuliere weeginrichtingen in de gemeente aanleiding kan geven tot misbruik, wat betreft het gewicht en het tarief, ten nadeele van handeldrijvenden en dat de gemeentelijke waag ruimschoots gelegenheid biedt om vee en goederen behoorlijk te laten wegen, terwijl het door Burgemeester en Wethouders uitgeoefend toezicht waarborg geeft tegen misbruik;

Overwegende, dat uit het naast elkander bestaan van meerdere particuliere weeginrichtingen in eene gemeente niet noodzakelijk eenige voor het algemeen belang schadelijke werking is te verwachten en dat in de considerans der verordening geen bijzondere reden is aangevoerd, waarom dit in de gemeente *Schoonhoven* wel het geval zoude zijn, terwijl uit de gewisselde stukken ook niet blijkt, dat zoodanige reden zich daar werkelijk zoude voordoen;

Overwegende, dat mitsdien het bedoelde verbod, zonder dat blijkt van eenige reden van algemeen belang, inbreuk maakt op de vrijheid van bedrijf in de gemeente, en daarom moet geacht worden strijdig te zijn met het algemeen belang;

Gelet op artikel 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord; advies van 1 Februari 1916, nº. 46;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 11 Februari 1916, nº. 9913, afdeeling Handel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de verordening der gemeente *Schoonhoven* van 5 Februari 1915 als bovengemeld te vernietigen wegens strijd met het algemeen belang.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 14den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 29 *Febr.* 1916.)

—

14 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van de gagements- en pensioensreglementen voor de officieren en militairen beneden dien rang van het Nederlandsch-Indische leger. S. 69.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 17 Januari 1916, Afdeeling C², nº. 7;

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Februari 1916, nº. 51);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 10 Februari 1916, Afdeeling C², nº. 39;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat aan

1º. artikel 7 van het reglement op het toekennen van gagement aan de Europeesche militairen beneden den rang van officier van de landmacht in *Nederlandsch-Indië* en aan de hun gelijkgestelde militaire personen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 Augustus 1875, nº. 42 (*Indisch Staatsblad* 1876, nº. 44), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 2 Augustus 1915, nº. 73 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 367);

2º. artikel 12, sub *b*, van het reglement op het verleenen van pensioenen en van onderstanden voor ééns aan de Europeesche en met dezen gelijkgestelde militairen beneden den rang van onderluitenant van het Nederlandsch-Indische leger, vastgesteld bij Ons besluit van 17 Februari 1905, nº. 8 (*Indisch Staatsblad* nº. 299), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 2 Augustus 1915, nº. 73 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 367);

3º. artikel 5 van het reglement op het toekennen van pensioen en onderstand aan de Europeesche en aan de daarmede gelijkgestelde officieren van de landmacht in *Nederlandsch-Indië*, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 1 December 1879, nº. 34 (*Indisch Staatsblad* 1880, nº. 22), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 13 Juli 1915, nº. 17 (*Nederlandsch-Staatsblad* nº. 332), wordt toegevoegd een nieuw lid, luidende:

Mede komt als diensttijd in aanmerking, de tijd gedurende welken iemand, zonder Nederlandsch-Indisch burgerlijk ambtenaar te zijn geweest, burgerlijke bezoldiging, toelage, daggeld en andere doorloopende inkomsten ten laste van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* heeft genoten mits die tijd onmiddellijk is gevolgd door eene militaire verbintenis of, wanneer niet onmiddellijk door zoodanige verbintenis gevolgd, ten minste één jaar achtereen heeft geduurd.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Mi-

nister van Oorlog, den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 14den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 29 *Febr.* 1916.)

—

14 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen, volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240), en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 70.

—

14 *Februari* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het besluit *a.* van 30 April 1910 betreffende surnumerairs bij de administratie der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen en *b.* van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 11 Februari 1916, nº. 133, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. **1**. Art. 8 van Ons besluit van 30 April 1910, nº. 55, wordt gelezen als volgt:

De surnumerairs genieten eene jaarlijksche bezoldiging van *f* 720, welk bedrag tot *f* 1200 wordt verhoogd wanneer zij aan het vakexamen hebben voldaan.

De verhooging van bezoldiging gaat in met den eersten dag der maand volgende op die waarin de uitslag van het examen door Onzen Minister van Financiën is bekend gemaakt.

2. In artikel 87 van Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, wordt *f* 60 vervangen door *f* 25.

3. Dit besluit treedt in werking 1 Juni 1916.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 14den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

—

14 *Februari* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Uit het bij de behandeling der Ongevallenwet 1901 in de 2e Kamer der Staten-Generaal bij de totstandkoming van art. 61 voorgevallene in verband ook met de artt. 20, 21 en 22 dier wet is af te leiden, dat de wetgever kleine en onbeteekenende verwondingen niet als ongevallen heeft willen beschouwd zien.

Derhalve is gerequireerde, nu bij dagvaarding omtrent het aan S. overkomen ongeval alleen was gesteld, dat deze aan de rechterhand werd verwond, terecht van rechtsvervolging ontslagen.

(Ongevallenwet 1901 art. 61.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, C. O. Segers, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Zutphen, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Zutphen van 24 November 1915, houdende bevestiging van een vonnis van het Kantongerecht te Deventer de dato 4 October 1915, waarbij P. H. v. G., oud 50 jaar, directeur der N. V. „Capsulenfabriek Deventer", wonende te Deventer, van alle rechtsvervolging is ontslagen.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Het bestreden vonnis bevestigde in allen deele het in eersten aanleg gewezen vonnis, waarbij overeenkomstig de telastelegging en met beklaagde's schuld hieraan wettig en overtuigend bewezen was verklaard, dat deze als directeur der N. V. Capsulenfabriek Deventer, uitoefenende het verzekeringsplichtig bedrijf van capsulenfabrikant, welk bedrijf uitgeoefend werd in de gemeente Deventer, alwaar hij beklaagde, zijn woonplaats had, niet vóór 19 December 1914 tegen bewijs van ontvangst aangifte heeft gedaan door inlevering van een ingevuld formulier in duplo ten kantore der posterijen te Deventer van het ongeval, overkomen aan M. S., toen deze in loondienst voor gemelde onderneming op 27 October 1914 des namiddags omstreeks half 6 bezig was met een verrichting voor het stof- en metaalvrij maken van een bus, bestaande uit eene verwonding aan de rechterhand, doch waarbij de beklaagde te dier zake van alle rechtsvervolging was ontslagen, daar het ten laste gelegde niet strafbaar werd geoordeeld als niet betreffende een ongeval in den zin der Ongevallenwet 1901. Dit oordeel was hierop gegrond, dat door het ter terechtzitting gehouden onderzoek naar de meening van den Kantonrechter was komen vast te staan, dat de verwonding van S., gelijk

uitvoerig betoogd werd, slechts was van geringe en onbeduidende beteekenis.

Bij tijdig ingediende memorie stelt de heer requirant hiertegen als cassatiemiddel voor: „Schending der wet door verkeerde toepassing van art. 61 der Ongevallenwet 1901, waarin geen onderscheid wordt gemaakt tusschen ernstige en niet ernstige ongevallen en in het algemeen de verplichting tot aangifte wordt neergelegd.".

Blijkens de memorie is het beroep ingesteld ten einde in hoogste instantie eene beslissing te verkrijgen. Indien het de bedoeling was, het oordeel van den Hoogen Raad te vernemen over de vraag, of elk letsel, hoe gering ook, reeds moet worden beschouwd als een ongeval in den zin der aangehaalde wet, dan was dit beroep niet noodzakelijk, daar toch deze vraag reeds is beslist, en wel in ontkennenden zin, bij Uw arrest van 16 Maart 1914 (W. 9635) (N. J. 1914 bl. 755, Red.), gewezen overeenkomstig mijne conclusie. Indien het echter de bedoeling was, eene beslissing uit te lokken omtrent de ligging der grenslijn tusschen ongevallen die wel en die niet onder bedoelde wet vallen, dan vrees ik, dat deze zaak hiertoe evenmin geschikt is als die, waarop Uw zoo even aangehaald arrest betrekking had.

Evenals in die zaak toch heeft ook in deze de rechter, die de dagvaarding had uit te leggen, het daarin voorkomende woord „ongeval" niet opgevat in den beperkten zin, dien dit woord volgens hem in de Ongevallenwet 1901 heeft, doch in den meer algemeenen zin van het spraakgebruik. Immers ware het anders, dan had hij niet kunnen komen tot een ontslag van rechtsvervolging, doch had hij den beklaagde moeten vrijspreken. Als maatstaf van het meer of minder ernstige van het teweeggebrachte letsel, zooals dit was ten laste gelegd, bleef dus niets meer over dan de omschrijving daarvan in de dagvaarding, te weten dat dit had bestaan in eene verwonding aan de rechterhand. Het komt mij dan ook voor, dat de beschouwingen in het bevestigde vonnis gewijd aan den minder ernstigen aard van dit letsel, welke hun grondslag vinden in wat daaromtrent ter terechtzitting is verklaard, als motieven voor het uitgesproken ontslag van rechtsvervolging niet ter zake dienende zijn, daar het al of niet strafbare van het ten laste gelegde alleen kan worden bepaald door den inhoud der telastelegging.

Waar nu de telastelegging ten opzichte van het letsel niets anders inhoudt, dan dat dit heeft bestaan in eene niet nader omschreven verwonding der rechterhand, is niettemin het ontslag van rechtsvervolging terecht uitgesproken, wanneer mag worden aangenomen, dat niet alle, doch alleen kleine en onbeteekenende verwondingen als ongevallen in den zin der wet kunnen worden beschouwd. Gelijk ik reeds vermeldde, heeft Uw Raad aldus nog bij arrest van 14 Maart 1914 beslist en zulks overeenkomstig mijne conclusie, waarnaar ik de vrijheid neem te verwijzen en waaraan ik niet veel heb toe te voegen. Sedert heeft Mr. I. Mortier Hijmans een ander gevoelen verdedigd in een artikel in W. 9816, geschreven naar aanleiding van een in W. 9807 opgenomen vonnis, door denzelfden Kantonrechter, die ook in deze zaak in eersten aanleg oordeelde, gewezen in eene zaak, welke met de onderhavige eene alleropmerkelijkste overeenkomst vertoont. Het betoog van Mr. Hijmans heeft echter mijne meening niet gewijzigd. Het berust op eene onderscheiding tusschen de verplichting, opgelegd in het eerste lid van art. 61 der Ongevallenwet, na *het ongeval* geneeskundige hulp in te roepen, en die opgelegd in het tweede lid van dat artikel, van *het gebeurde* aangifte te doen. Hierbij wordt echter naar mijne meening over het hoofd gezien, dat volgens het tweede lid alleen na een *ongeval* van het „gebeurde" aangifte moet worden gedaan, zoodat ook dit voorschrift wordt beheerscht door de beteekenis welke aan het woord ongeval in de wet behoort te worden gehecht.

Al kan ik mij derhalve niet geheel vereenigen met de motieven van het in deze zaak door den Kantonrechter gewezen vonnis, zoo komt het mij toch voor, dat daarbij de beklaagde terecht van alle rechtsvervolging is ontslagen, en dat het bestreden vonnis, waarbij deze uitspraak is bevestigd, dus juist is gewezen. Ik concludeer dan ook tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bevestigde vonnis des Kantonrechters ten laste van gerequireerde met diens schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat hij als directeur der N. V. Capsulenfabriek Deventer, uitoefenende het verzekeringsplichtig bedrijf van capsulenfabrikant, welk bedrijf uitgeoefend werd in de gemeente Deventer, alwaar hij zijn woonplaats had, niet vóór 19 December 1914 tegen bewijs

van antwoord, aangifte heeft gedaan door inlevering van een ingevuld formulier ten kantore der posterijen te Deventer van het ongeval, overkomen aan M. S., toen deze in loondienst voor gemelde onderneming op 27 October 1914 des namiddags omstreeks half zes uur bezig was met eene verrichting voor het stof- en metaal vrijmaken van een bus, bestaande in eene verwonding aan de rechterhand;

O., dat de Kantonrechter dit feit echter niet strafbaar heeft verklaard en den gerequireerde van alle rechtsvervolging heeft ontslagen en zulks op grond dat het aan S. overkomen letsel niet van ernstigen aard was — immers slechts bestaan heeft in eene snede in den vinger, waarvoor geneeskundige hulp niet noodzakelijk was, hij zijn gewone werk kon blijven verrichten, zijn loon geregeld heeft gebeurd en het ongeval geen enkel nadeelig gevolg voor hem heeft gehad — dit niet was een ongeval in den zin der Ongevallenwet 1901 en art. 61 dier wet gerequireerde dus niet tot de bij dagvaarding bedoelde aangifte verplichtte, daar, gelijk uit de bespreking van een in den loop der beraadslagingen ingetrokken amendement Drucker blijkt, de wetgever niet als ongevallen beschouwd wil zien kleine onbeteekenende verwondingen, welke geneeskundige hulp niet noodig maken en op des werkmans arbeidspraestatie zonder invloed zijn, terwijl ook niet uit eenige andere wetsbepaling de strafbaarheid van het bewezen verklaarde volgt;

O., dat tegen deze bij het bestreden vonnis bevestigde beslissing is gericht het voorgestelde cassatiemiddel, waarbij tot toelichting is aangevoerd dat genoemd art. 61 het onderscheid tusschen ernstige en niet ernstige ongevallen niet kent, maar in het algemeen de verplichting tot aangifte oplegt:

dat dit middel echter is ongegrond omdat uit het bij de behandeling der Ongevallenwet 1901 in de 2e Kamer der Staten-Generaal bij de totstandkoming van genoemd artikel voorgevallene, in verband ook met de artt. 20, 21 en 22 dier wet, is af te leiden dat de wetgever kleine en onbeteekenende verwondingen niet als ongevallen heeft willen beschouwd zien en derhalve gerequireerde, nu bij dagvaarding omtrent het aan S. overkomen ongeval alleen was gesteld dat deze aan de rechterhand werd verwond, terecht van rechtsvervolging is ontslagen;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

6 *Februari* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 29 April 1908 (*Staatsblad* nº. 122) tot organisatie van het personeel voor den dienst der Landsgebouwen. S. 71.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 7 Januari 1916, Lª. A., afdeeling Waterstaat;

Den Raad van State gehoord, (advies van 1 Februari 1916, nº. 48);

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister van 14 Februari 1916, Lª. F, afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

dat het Koninklijk besluit van 29 April 1908 (*Staatsblad* nº. 122) tot organisatie van het personeel voor den dienst der Landsgebouwen zal worden gewijzigd als volgt:

In de zinsnede volgende op het bepaalde sub *a* 6º. worden tusschen de woorden „zooveel" en „tijdelijke" ingevoegd de woorden: „tijdelijke Ingenieurs en".

In de daarop volgende zinsnede, eerste lid, vervallen de woorden: „adjunct-Rijksbouwmeesters", terwijl mede vervalt het tweede lid van die zinsnede luidende: „voor de adjunct-Rijksbouwmeesters na 2, 4, 6, 8 en 10 jaar dienst in dien rang tot *f* 2200.—; *f* 2400.—; *f* 2600.—; *f* 2800.—; en *f* 3000.— 's jaars".

Achter deze zinsnede volgt eene nieuwe luidende: „Bij vaste aanstelling in één der betrekkingen bij de Landsgebouwen, in dit besluit bedoeld, waarin de betrokken ambtenaar reeds tijdelijke diensten heeft bewezen, die voor de toekenning van pensioen in aanmerking zijn gebracht, wordt door Ons bepaald welk gedeelte van den tijd, gedurende welken deze tijdelijke diensten zijn verricht, in aanmerking komt als dienst, die aanspraak geeft op periodieke rangs- en tractementsverhooging."

Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk tegelijker tijd in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift zal worden medegedeeld.

Amsterdam, den 16den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 7 *Maart* 1916.)

16 *Februari* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende declaratiën wegens daggeld.

Uit de declaratiën wegens door Burgemeesters ingevolge het „Voorschrift betreffende dienstreizen, enz." betaalde daggelden, ad f 0.25, of verstrekte inkwartiering, blijkt niet steeds of de gedeclareerde bedragen betrekking hebben op verstrekkingen aan dienstplichtigen der Militie, dan wel aan landstormplichtigen.

Vermits de kosten van aan beide categorieën van dienstplichtigen gedane verstrekkingen uit verschillende artikelen der Oorlogsbegrooting worden gekweten, mag eene nadere aanwijzing omtrent degenen aan wie daggeld is uitbetaald, of te wier behoeve inkwartiering is verstrekt, niet ontbreken.

Zoodanige aanwijzing zou kunnen worden gesteld door in de eerste kolom der declaratie nà het woord „Landmacht" tevens te vermelden „Militie" of „Landstorm", al naar mate de dienstplichtigen tot een dezer categorieën behooren. (W. v. d. B. A.)

—

17 *Februari* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 7 Februari 1906 (*Staatsblad* n°. 22), gewijzigd bij Koninklijke besluiten van 25 Mei 1909 (*Staatsblad* n°. 127), 7 Juli 1910 (*Staatsblad* n°. 196), 11 Januari 1912 (*Staatsblad* n°. 9) en 2 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 211), tot nadere uitvoering van de artt. 6, eerste lid, en 35, eerste lid, van de Drankwet (*Staatsblad* 1904, n°. 235). S. 72.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 20 December 1915, n°. 14160, Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Overwegende, dat aanvulling en wijziging wenschelijk is gebleken van Ons besluit van 7 Februari 1906 (*Staatsblad* n°. 22), gewijzigd bij Onze besluiten van 25 Mei 1909 (*Staatsblad* n°. 127), 7 Juli 1910 (*Staatsblad* n°. 196), 11 Januari 1912 (*Staatsblad* n°. 9) en 2 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 211), tot nadere uitvoering van de artikelen 6, eerste lid, en 35, eerste lid, van de Drankwet (*Staatsblad* 1904 n°. 235);

Den Raad van State gehoord (advies van 25 Januari 1916, n°. 69);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 8 Februari 1916, n°. 1197, Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. I. Tusschen de artikelen 7 en 8 van Ons bovenaangehaald besluit wordt een nieuw artikel ingevoegd, luidende als volgt:

Art. 7a. In de localiteit mogen niet aanwezig zijn vaste of verplaatsbare schotten, schermen, gordijnen of andere afscheidingen, hooger dan 1.25 M. van den vloer af gemeten, die van de localiteit een deel, waarin zich een deur bevindt, die, al of niet rechtstreeks, van den openbaren weg toegang geeft tot de localiteit, afzonderen, tenzij dit deel der localiteit niet meer ruimte bevat dan noodig is voor het draaien van de deur.

Het eerste lid van artikel 8 van Ons voormeld besluit wordt gelezen als volgt:

„Van iedere der bepalingen van de artikelen 3—7*a* kan, op schriftelijk verzoek, afwijking worden toegestaan door den Inspecteur voor het toezicht op de naleving van de Drankwet, binnen wiens ambtsgebied de localiteit, voor welke afwijking wordt verlangd, gelegen is."

Art. II. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Amsterdam, den 17den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 2 *Maart* 1916.)

—

17 *Februari* 1916. WET, houdende verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1915. S. 73.

—

17 *Februari* 1916. WET, houdende nadere verhooging van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 74.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Ten gevolge hiervan wordt het totaal van de IIIde afdeeling en het eindcijfer van dat hoofdstuk verhoogd met *f* 80,000.

—

17 *Februari* 1916. WET, tot goedkeuring van de overeenkomst, den 24sten Februari 1915 door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aangegaan met den Koninklijken Hollandschen Lloyd, tot nadere wijziging van de met het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn onder dagteekening van 15 November 1906 gesloten overeenkomst, aangevuld bij nadere overeenkomst van 18 Juni 1907, betreffende het onderhouden van een stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag tusschen *Nederland*, *Brazilië* en *Argentinië*, goedgekeurd bij de wet van 29 November 1907 (*Staatsblad* n°. 309). S. 75.

WIJ WILHELMINA, ENZ. ... doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, dat door de wet worde bekrachtigd de door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel met den Koninklijken Hollandschen Lloyd onder dagteekening van 24 Februari 1915 gesloten overeenkomst tot nadere wijziging van de door voornoemden Minister met het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn gesloten overeenkomst van 15 November 1906, zooals die luidt met inachtneming van de wijzigingen, aangebracht bij nadere overeenkomst van 18 Juni 1907, betreffende het onderhouden van eenen stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag tusschen Nederland, Brazilië en Argentinië, goedgekeurd bij de wet van 29 November 1907 (*Staatsblad* n°. 309);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** De in afschrift bij deze wet gevoegde nadere overeenkomst, den 24sten Februari 1915 door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aangegaan met den Koninklijken Hollandschen Lloyd, wordt goedgekeurd.

2. De in duplo opgemaakte overeenkomst, bij artikel 1 vermeld, wordt gratis geregistreerd en is, evenals de daaruit voortvloeiende betalingen, vrij van de heffing der bij de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80) bedoelde kanselarijleges.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te Amsterdam, den 17den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 29 *Febr.* 1916.)

AFSCHRIFT *van de overeenkomst den* 24 *Februari* 1915 *gesloten met den Koninklijken Hollandschen Lloyd, te Amsterdam.*

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, handelende namens den Staat der Nederlanden, ter eene zijde, en de Koninklijke Hollandsche Lloyd, te Amsterdam, vertegenwoordigd door zijne directie, en met goedkeuring van zijne commissarissen, blijkens hun besluit van 24 Februari 1915, ter andere zijde, zijn overeengekomen de navolgende wijziging te brengen — behoudens bekrachtiging door de wet — in de overeenkomst aangegaan onder dagteekening van 15 November 1906, gewijzigd bij nadere overeenkomst van 18 Juni 1907, tusschen den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, ter eene zijde, en het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn, ter andere zijde (door welk comité de uit deze overeenkomsten voortvloeiende rechten en verplichtingen aan den Koninklijken Hollandschen Lloyd zijn overgedragen).

In artikel 6 wordt tusschen het eerste en het tweede lid ingevoegd een nieuw lid, luidende:

„*1bis.* In afwijking in zooverre van het bepaalde bij het vorige lid, wordt van de gelden, welke blijkens de afrekeningen van de transitkosten tusschen de Nederlandsche Postadministratie en de Postadministratiën van andere Staten wegens het vervoer van de brievenmalen en van de voorwerpen der pakketpost door de stoomschepen van den Koninklijken Hollandschen Lloyd ten voordeele komen van de Nederlandsche Postadministratie, de helft uitgekeerd aan bedoelde stoomvaartmaatschappij, terwijl de andere helft wordt geacht door die stoomvaartmaatschappij aan den Staat te zijn terugbetaald ter aflossing van het van den Staat genoten en nog niet terugbetaalde voorschot."

Deze wijziging wordt geacht op 1 Januari 1914 in werking te zijn getreden.

's-Gravenhage
Amsterdam, 24 Februari 1915.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
(*get.*) POSTHUMA.

Koninklijke Hollandsche Lloyd,
De Directie,
(*get.*) WILMINK.
(*get.*) MEURS.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel,
VERSTEEG.

17 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen. S. 76.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 15 Februari 1916, n°. 193, afdeeling Invoerrechten;

Gezien artikel 1 der wet van 31 December 1915, *Staatsblad* n°. 533;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Voor de toepassing van de artikelen 2 en 9 der wet van 31 December 1915, *Staatsblad* n°. 533, worden aangewezen:

1. Van het grondgebied des Rijks, gelegen tusschen de naar aanleiding van artikel 177 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38) vastgestelde linie eenerzijds en het vreemde grondgebied anderzijds:

a. in de provincie *Groningen* het geheele gebied;

b. in de provincie *Drente* het geheele gebied;

c. in de provincie *Overijssel* het geheele gebied met uitzondering van de gedeelten liggende in de gemeenten *den Ham* en *Ambt-Ommen*;

d. in de provincie *Gelderland* het geheele gebied, met uitzondering van de gedeelten liggende in de gemeenten *Neede* en *Borculo*, het gebied ten Noorden van den spoorweg *Arnhem—Zevenaar—Didam—Wehl* en het gebied gelegen benoorden *de Waal*, tusschen deze rivier en den *Rijn*;

e. in de provincie *Limburg* het geheele gebied;

f. in de provincie *Noordbrabant* het geheele gebied;

g. in de provincie *Zeeland* het geheele gebied.

2. Van het grondgebied des Rijks gelegen tusschen de naar aanleiding van artikel 177 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38) vastgestelde linie en de zee:

a. de eilanden *Ameland*, *Schiermonnikoog* en *Rottum*;

b. de *Friesche Wadden* benoorden *Harlingen*, de *Groninger Wadden*, de *Lauwerszee* en de *Dollard*.

3. Van de *Westerschelde*, het gedeelte ten Oosten van de haven van *Walsoorden*.

2. Dit besluit treedt in werking op 1 April 1916.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

Amsterdam, den 17den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 7 *Maart* 1916.)

18 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk Besluit van 1 November 1915 (*Staatsblad* n°. 456). S. 77.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van staniol en capsules te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 11 Februari 1916, Kabinet, Litt. U[19];

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Februari 1916, n°. 22);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 17 Februari 1916, Kabinet, Litt. I[23];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 1 November 1915 (*Staatsblad* n°. 456), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van tin en tinlegeeringen, als grondstof en bewerkt, tenzij gebruikt als onderdeel van eenig vervaardigd artikel, waarvan tin of tinlegeering geen hoofdbestanddeel vormt, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit. Of van eenig artikel tin of tinlegeering een hoofdbestanddeel vormt, wordt zoo noodig door Onzen Minister van Financiën beslist.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Amsterdam, den 18den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. V. GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 21 *Febr.* 1916.)

—

19 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende afwijking van artikel 7 van de Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende bij de Nederlandsch-Indische landmacht (*Staatsblad* 1910, n°. 278, *Indisch Staatsblad* 1910 n°. 592). S. 78.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 31 Januari 1916, Afdeeling C², nº. 32;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Februari 1916, nº. 20);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 Februari 1916, Afdeeling C², nº. 60;

Nog gezien de wet van 15 Januari 1916, tot aanvulling van de wet van 21 Juli 1890 (*Staatsblad* nº. 126), tot regeling van het militair onderwijs bij de landmacht, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hoogere vorming van den officier zijn betrokken; alsmede,

de regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende tot de Nederlandsch-Indische landmacht, vastgesteld bij Ons besluit van 8 September 1910, nº. 39 (*Indisch Staatsblad* nº. 592), en laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 13 Juli 1915, nº. 17 (*Indisch Staatsblad* nº. 580);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Met afwijking van het bepaalde in artikel 7 van de bovenaangehaalde regeling in *Indisch Staatsblad* 1910, nº. 592, zal de ouderdom in rang voor de bevordering en de rangschikking van de bij de verschillende wapens en diensten van de Nederlandsch-Indische landmacht benoemde of te benoemen 2de luitenants, die alsnog moeten volgen den applicatiecursus, bedoeld in de artikelen 32*bis* en 39*bis* van de wet van 21 Juli 1890 (*Staatsblad* nº. 126), zooals die wet laatstelijk is aangevuld bij de wet van 15 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 31), door Ons opnieuw worden bepaald na afloop van het na het doorloopen van dien cursus door hen af te leggen examen.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Oorlog en aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 2 *Maart* 1916.)

—

19 *Februari* 1916. MISSIVE van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende het verkrijgen van Arbeiterlegitimationskarte.

Ik heb de eer het volgende onder Uwe aandacht te brengen.

Nederlandsche arbeiders in Duitschland waren tot dusver gedwongen tot het bekomen eener „Arbeiterlegitimationskarte" hunne paspoorten of nationaliteitsbewijzen aan de Duitsche autoriteiten af te geven. Zij kregen deze legitimatiepapieren, zonder welke zij niet reizen konden, eerst na 6 weken of nog later terug, hetgeen hun groote moeilijkheden bezorgde.

Teneinde deze bezwaren te voorkomen, heb ik besprekingen gevoerd met de Duitsche Regeering, welke thans tot overeenstemming hebben geleid.

Eene regeling is getroffen op dezen grondslag, dat voortaan voor het opmaken van de „Arbeiterlegitimationskarte" niet meer afgifte van het paspoort wordt vereischt, maar dat genoegen wordt genomen met eene door den betrokken Nederlandschen consulairen ambtenaar speciaal voor dit doel af te geven verklaring. De afgifte eener zoodanige verklaring zal door den consulairen ambtenaar op het paspoort worden aangeteekend.

Beleefd roep ik Uwe welwillende tusschenkomst in, opdat bij de uitreiking van paspoorten aan arbeiders, die naar Duitschland wenschen te vertrekken, hun er op worde gewezen, dat zij ter verkrijging van eene „Arbeiterlegitimationskarte" zich vooraf tot den bevoegden Nederlandschen consulairen ambtenaar zullen moeten wenden teneinde de bovenvermelde verklaring te bekomen. De betrokkenen zouden uitdrukkelijk kunnen worden gewaarschuwd hunne paspoorten niet uit handen te geven, aangezien thans, nu voor het opmaken der arbeiderslegitimatiekaarten de inlevering der passen niet meer wordt vereischt, de Duitsche autoriteiten ook kunnen vorderen, dat de paspoorten steeds op verlangen worden getoond. (Gem.-stem.)

—

19 *Februari* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten, betreffende adviezen omtrent toepassing van art. 53 der Lageronderwijswet.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het ontwerp van hoofdstuk V der Staatsbegrooting voor het loopende jaar is de klacht geuit, dat in de adviezen van Gedep. Staten omtrent de toepassing van art. 53 der wet op het L. O. niet altijd voldoende motieven zijn opgenomen, waaruit de noodzakelijkheid van het toekennen van buitengewoon subsidie blijkt.

Naar aanleiding daarvan heb ik de eer voor zooveel noodig Uw college uit te noodigen Uwe adviezen steeds zoo in te richten, dat zij, zonder verwijzing naar andere stukken, op zich zelf een geheel vormen en alle noodige motiveering bevatten.

Mede ter bevordering daarvan is het mij wenschelijk voorgekomen voor deze adviezen een nieuw model vast te stellen, waarvan een exemplaar hierbij gaat. In die gevallen, waarin door Uw college in afwijzenden zin wordt geadviseerd, kunnen de uitvoerige gegevens volgens dit model desgewenscht achterwege worden gelaten, en kan met eene meer algemeene motiveering van Uwe meening worden volstaan.

Het zal mij aangenaam zijn bij elk advies, waarbij door Uw college in overweging wordt gegeven subsidie toe te kennen, een overzicht van de kosten van het lager onderwijs der gemeente aan te treffen volgens het eveneens hierbij gevoegde model. (Gem.-stem.)

—

23 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het bij de Koninklijke besluiten van 4 Juni 1878 (*Staatsblad* n°. 86), 22 Juli 1893 (*Staatsblad* n°. 119), 28 Juli 1894 (*Staatsblad* n°. 140), 26 April 1895 (*Staatsblad* n°. 77), 13 Mei 1896 (*Staatsblad* n°. 78), 24 Juli 1901 (*Staatsblad* n°. 195) en 24 December 1909 (*Staatsblad* n°. 411) gewijzigde Koninklijk besluit van 27 April 1877 (*Staatsblad* n°. 87), waarbij de in de artt. 131, 137 en 141 der hooger-onderwijswet bedoelde examens en promotiën zijn vastgesteld. S. 79.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Januari 1916, n°. 17187/3, afdeeling Onderwijs;

Gezien de Koninklijke besluiten van 27 April 1877 (*Staatsblad* n°. 87), 4 Juni 1878 (*Staatsblad* n°. 86), 22 Juli 1893 (*Staatsblad* n°. 119), 28 Juli 1894 (*Staatsblad* n°. 140), 26 April 1895 (*Staatsblad* n°. 77), 13 Mei 1896 (*Staatsblad* n°. 78), 24 Juli 1901 (*Staatsblad* n°. 195) en 24 December 1909 (*Staatsblad* n°. 411);

Gezien de adviezen van ieder der Senaten der Rijks-universiteiten;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Februari 1916, n°. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 18 Februari 1916, n°. 2070, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. I. In paragraaf 2 van artikel 2 van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (*Staatsblad* n°. 87), zooals dat sedert is gewijzigd, wordt onder B de aanhef van het tweede lid gelezen: „Het doctoraal examen A omvat:"

Na het derde lid onder B worden vijf nieuwe leden ingevoegd, luidende als volgt:

„het doctoraal examen B omvat:

a. het staatsrecht;

b. de staatsinstellingen van Nederland en zijne koloniën en overzeesche bezittingen;

c. de hoofdtrekken van het volkenrecht;

d. het Mohammedaansche recht en de overige volksinstellingen en gebruiken in Nederlandsch-Indië;

e. de hoofdtrekken van het Nederlandsch-Indisch burgerlijk-, handels- en strafrecht;

f. de staathuishoudkunde;

g. de theorie der statistiek.

De vakken onder *a* en *b* vormen het eerste, die onder *c*, *d*, *e*, *f* en *g* het tweede gedeelte van het examen.

Het examen A of B wordt afgelegd naar keuze van den candidaat.

Op de diploma's dezer tweeërlei doctorale examens wordt aangeteekend, of het examen A of B is afgelegd.

De na de promotie uit te reiken doctorale diploma's zijn eensluidend.

Art. II. In artikel 3 van het Koninklijk besluit bedoeld in het vorig artikel worden na de woorden: „in dezelfde faculteit" ingevoegd de woorden: „of aan een der aanvullingsexamens, bedoeld in de artikelen 24 en 24*a*, in de aldaar genoemde vereenigde faculteiten."

Art. III. In het eerste lid van artikel 24 van het Koninklijk besluit, bedoeld in artikel I, wordt achter het woord „aanvullingsexamen" tusschen haakjes ingevoegd het woord „faculteitsexamen".

Art. IV. Achter artikel 24, in het voorgaande artikel bedoeld, wordt ingevoegd een nieuw artikel 24*bis*, luidende als volgt:

„Doctorandi in de staatswetenschap, in de rechtswetenschap of in de taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archipel, die de bevoegdheid wenschen te verkrijgen om, behoudens nadere vereischten in bijzondere wetten of verordeningen gevorderd, in Nederlandsch-Indië bij het binnenlandsch bestuur te worden benoemd, leggen voor de vereenigde faculteiten der rechtsgeleerdheid en der letteren en wijsbegeerte een aanvullingsexamen (Indologisch examen) af in:

a. de grondbeginselen der staathuishoudkunde;

b. het Mohammedaansch recht en de overige

leeftijd zulk een omvang heeft genomen, dat in het belang van het onderwijs een ontslag gewenscht moet heeten; dat uit het bovenstaande volgt, dat — al mag bij de beslissing over al of niet ontslag van een onderwijzer rekening worden gehouden met het feit van het bereiken van den pensioengerechtigden leeftijd — ook een onderwijzer, die 65 of meer jaren telt, niet ontslagen zal mogen worden dan wanneer gebleken is, dat zijne mindere geschiktheid zulks wenschelijk maakt; dat dan ook niet, gelijk Burgemeester en Wethouders beoogen — en met hen de Raad, die zich met hunne beschouwingen blijkbaar vereenigde — het ontslag op 65-jarigen leeftijd tot een regel mag worden gemaakt, waarvan uitzondering alleen wordt toegelaten, als het gemeentebelang het tegendeel eischt, doch omgekeerd het ontslag slechts gerechtvaardigd is, zoo het gemeentebelang het vordert; dat mitsdien het raadsbesluit, hetwelk zijn eenigen grond vindt in het feit, dat de betrokkene den pensioengerechtigden leeftijd heeft bereikt, niet voor goedkeuring vatbaar is;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de Raad der gemeente *'s-Gravenhage* den 20sten October 1915 bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende, dat hij zich daarmede niet kan vereenigen en derhalve vernietiging van dat besluit verzoekt, terwijl Burgemeester en Wethouders in eene nadere — ongedagteekende — memorie van toelichting, ingekomen bij Ons op 19 November 1915, aanvoeren, dat volgens de beslissing van Gedeputeerde Staten het raadsbesluit *zijn eenigen grond* zou vinden „in het bij de werklieden- en ambtenarenreglementen der gemeente *'s-Gravenhage* en bij de behandeling der salarisregeling voor de leeraren van voorbereidend hooger en middelbaar onderwijs door den Raad aanvaarde beginsel, dat aan den ambtenaar, die wegens den door hem bereikten leeftijd recht op pensioen kan doen gelden, in den regel, zoo niet het gemeentebelang het tegendeel eischt, eervol ontslag wordt verleend"; dat deze weergave van 's Raads motieven minder juist schijnt, daar niet bloot om der consequentie wille tot het aangevallen ontslag is overgegaan, doch wel degelijk omdat het gemeentebestuur van oordeel was — en is — dat het gemeentebelang, i. c. het belang van het openbaar lager onderwijs der gemeente *'s-Gravenhage*, dat ontslag vorderde; dat de verwijzing naar vroegere regelingen derhalve niet een gemis aan motieven bemantelde, integendeel, uit den aard der zaak in zich sloot een verwijzing naar de motieven, welke tot die regelingen hadden geleid; dan ook in het bijzonder minder juist schijnt de voorlaatste overweging uit het besluit van Gedeputeerde Staten, waarin zij als *hun* meening vaststellen, dat „het ontslag slechts gerechtvaardigd is, zoo het gemeentebelang het vordert"; dat de tegenstelling nl. niet is, dat Gedeputeerde Staten deze meening zouden zijn toegedaan, terwijl „omgekeerd" de Raad ook in andere gevallen tot ontslag zou wenschen over te gaan; dat Burgemeester en Wethouders en met hen de Raad, gelijk van zelf spreekt, de stelling aanvaarden, dat ongevraagd ontslag aan een ambtenaar slechts verleend mag worden, zoo het gemeentebelang of eenig ander algemeen belang dat vordert; dat het verschil in opvatting tusschen Provinciaal en Gemeentebestuur dus hierin ligt, dat het Gemeentebestuur in het algemeen van oordeel is, dat een onderwijzer, die den leeftijd van 65 jaren heeft bereikt, in den regel niet meer de kracht, de frischheid van geest en de veerkracht bezit, noodig voor een behoorlijke vervulling van zijn taak, en derhalve meent, dat de onderwijzer, die dien leeftijd bereikt heeft, ontslagen dient te worden, zoo de wenschelijkheid van het tegendeel niet bepaaldelijk blijkt, terwijl daartegenover het Provinciaal Bestuur, de juistheid dezer stelling in het algemeen niet betwistend, nochthans voor ieder geval in het bijzonder den eisch meent te moeten stellen, dat van de ongeschiktheid van den betrokken ambtenaar het *positieve bewijs* worde bijgebracht; dat het weinig betoog behoeft, dat het in den regel niet gewenscht is, dat een onderwijzer langer dan tot zijn 65ste jaar zijne betrekking waarneemt; dat de wetgever zich op dat standpunt plaatste, toen hij den onderwijzers op dien leeftijd recht op pensioen toekende; dat door belanghebbenden sinds jaar en dag met klem van redenen wordt betoogd, dat deze grens eer te hoog dan te laag is gesteld; dat ook de ervaring van het gemeentebestuur in dezelfde richting wijst; dat het dan ook met het oog zoowel op het belang der betrokken personen zelven als op het belang van het onderwijs is, indien het gemeentebestuur de verplichting niet meent te kunnen aanvaarden om in elk geval, ook nadat die leeftijd is bereikt, van de ongeschiktheid nog het positieve bewijs te leveren; dat de uitkomsten van het werk van den onderwijzer niet meetbaar zijn; dat, zoo bewijsmateriaal moet worden verzameld om ook aan anderen,

dan hun die den onderwijzer bij de vervulling van zijn taak waarnamen, aan te toonen, dat zijne geschiktheid voor verdere dienstvervulling zoozeer is verminderd, dat daarom ontslag gewettigd is, een onderzoek zal moeten worden ingesteld, dat een marteling is zoowel voor den betrokken persoon als voor hem die het instelt; dat, zoo een gemeentebestuur tot zulk een onderzoek niet wenscht over te gaan, de uitkomst zal zijn, dat, wanneer een onderwijzer niet uit eigen beweging heengaat, wanneer de tijd daartoe voor hem gekomen is, zijn gedwongen ontslag eerst wordt doorgezet, wanneer belangrijke schade aan het onderwijs is toegebracht; dat, daargelaten derhalve, of, waar de wet zwijgt, een ontslag, verleend alleen op grond dat de betrokken persoon den pensioengerechtigden leeftijd bereikt heeft, niet voor goedkeuring vatbaar zou zijn, door de strekking van het ontslagbesluit aldus te omschrijven, daaraan niet voldoende recht wordt gedaan; dat grondslag van het besluit is de ongeschiktheid van de betrokken leerkracht, welke indirect bewezen wordt door een beroep op het feit, dat *geen omstandigheden aanwezig zijn, welke het aannemelijk maken, dat voor hem niet geldt, wat in de meerderheid der gevallen waar is*; dat aan D. KANON ontslag is verleend als hoofd der openbare lagere school en der herhalingsschool C I aan de Sirtemastraat n°. 179; dat Gedeputeerde Staten blijkens hunne beslissing van oordeel zijn, dat slechts het ontslag als hoofd der dagschool aan hunne goedkeuring onderworpen is; dat eene beslissing ook omtrent dit punt, met betrekking waartoe het gemeentebestuur zich overigens van het uitspreken van een oordeel meent te mogen onthouden, gewenscht is, omdat te *'s-Gravenhage* voor benoeming en ontslag van het personeel der herhalingsscholen, in overeenstemming met al de betrokken leden van het Rijksschooltoezicht, de regelen worden toegepast, voor benoeming en ontslag van onderwijzers aan gemeentescholen verbonden, door de wet gesteld;

dat de belanghebbende D. KANON en het hoofdbestuur der Vereeniging van Hoofden van Scholen in Nederland zich tot Ons hebben gewend met verzoek goedkeuring aan het betrokken raadsbesluit te onthouden;

Overwegende: dat het bestreden besluit terecht berust op de stelling, dat de wet tot regeling van het lager onderwijs, die op een raadsbesluit tot ongevraagd ontslag van een onderwijzer de goedkeuring van Gedeputeerde Staten eischt, hun daardoor den plicht oplegt om in elk bijzonder geval te beoordeelen of de belangen van het onderwijs het ontslag vorderen;

dat het vestigen van een oordeel daaromtrent niet mogelijk is wanneer een gemeenteraad als regel aan een onderwijzer ongevraagd eervol ontslag verleent uit zijne betrekking zoodra hij den 65-jarigen leeftijd heeft bereikt, en zonder dat blijkt, dat andere redenen aan het verleenen van het ontslag ten grondslag liggen;

dat het verleenen van ongevraagd eervol ontslag, aldus gemotiveerd, is te beschouwen als het stellen van een algemeenen regel nopens het ontslaan van onderwijzers, verbonden aan openbare lagere scholen in die gemeente;

dat het stellen van zoodanigen algemeenen regel in strijd is met art. 30, eerste lid, onder *b* en *c*, in verband met art. 19, eerste lid, onder *f*, der wet tot regeling van het lager onderwijs;

dat mitsdien terecht door Gedeputeerde Staten van Zuidholland bij hun besluit van 20/24 September 1915, B, n°. 1414 (4de afdeeling), G. S. n°. 117, aan het besluit van den Raad der gemeente *'s-Gravenhage* van 28 Juni 1915, voor zoover daarbij aan D. KANON ongevraagd eervol ontslag is verleend als hoofd der openbare lagere school aan de Sirtemastraat n°. 179, de goedkeuring is onthouden;

Gezien de wet tot regeling van het lager onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ongegrondverklaring van het daartegen ingesteld beroep het evengenoemd besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland te handhaven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en tegelijk met de in hoofde dezes vermelde voordracht van genoemden Minister in de *Nederlandsche Staatscourant* opgenomen zal worden, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur.

's-Gravenhage, den 23sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 13 *Maart* 1916.)

De *Raad van State, Afd. van de Geschillen van Bestuur* had geadviseerd tot goedkeuring alsnog van het besluit van den gemeenteraad van 's-Gravenhage, op de volgende overwegingen:

dat het bestreden besluit berust op de stelling, dat de wet tot regelng van het lager onderwijs, die op een raadsbesluit tot ongevraagd ontslag van een onderwijzer de goedkeuring van Gedeputeerde Staten eischt, hun daardoor den plicht oplegt om in elk bijzonder geval te beoordeelen of de belangen van het onderwijs het ontslag vorderen ;

dat dit niet kan worden toegegeven ;

dat wel is waar de beoordeeling en beslissing, zoowel van Gedeputeerde Staten als van den Raad, telkens elk afzonderlijk geval behoort te betreffen, maar het goedkeuringsrecht van Gedeputeerde Staten niet deze verre strekking heeft daarbij telkens te onderzoeken of het belang van het onderwijs het ontslag eischt — welk onderzoek de zaak is van Burgemeester en Wethouders en van den Gemeenteraad — maar uitsluitend beoogt te waken dat bij het nemen van het besluit tot ontslag willekeur is uitgesloten gebleven, doordien ernstige redenen, aan het belang van het onderwijs ontleend, tot het besluit hebben geleid en het den ontslagene niet onbillijk benadeelt ;

dat nu in het onderhavige geval, nadat Burgemeester en Wethouders het hadden nagegaan, het ontslag blijkens de toelichtende voordracht en de aan het besluit voorafgegane beraadslaging, is verleend wegens ongeschiktheid als gevolg van ver gevorderden leeftijd, dus om ernstige redenen aan het belang van het onderwijs ontleend, en het eervol is verleend, zoodat de pensioengerechtigdheid van den ontslagene onverlet blijft en derhalve van onbillijke benadeeling als gevolg van het besluit geen sprake is ;

dat onder deze omstandigheden het besluit, nu het ook met de wet niet in strijd is, behoort te worden goedgekeurd.

—

23 *Februari* 1916. BESLUIT, tot onthouding van goedkeuring aan een raadsbesluit tot onderhandschen verkoop van twee oude torenklokken, zoowel met het oog op de belangen der Nederduitsch-Hervormde gemeente, die van oudsher die klokken gebruikt heeft, als om redenen van historisch-monumentalen aard.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Baardwijk tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 1 December 1915, nº. 84, IIIde Afd. waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad van 17 Juli 1915 tot onderhandschen verkoop van twee oude klokken, zich bevindende in den gemeentetoren aldaar, voor de som van ƒ 900.— ;

Den Raad van State Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 16 Februari 1916, nº. 39 ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 21 Februari 1916, Nº. 449, Afd. K. en W. ;

O. : dat de gemeenteraad op 17 Juli 1915 besloten heeft tot onderhandschen verkoop van bovenvermelde klokken aan de firma Petit en Fritsen, klokkengieterij te Aarle-Rixtel, op grond van de navolgende overwegingen ;

dat de grootste klok onbruikbaar is, wijl zij is gebarsten, terwijl de kleinste eertijds dienst deed voor de Nederduitsch-Hervormde Gemeente bij plechtige gelegenheden, brand enz. doch nu hare bestemming als luidklok heeft verloren wijl het kerkgebouw vroeger aan den toren gehecht en in gebruik bij de Nederduitsch-Hervormde Gemeente, thans is gesloopt en sedert eenige jaren is vervangen door een nieuw kerkgebouw met toren, terwijl volgens contract bij plechtige gelegenheden, brand enz. door de gemeente kan worden beschikt over de klok hangende in den toren der Roomsch-Katholieke Gemeente ;

dat het behoud der klokken welke de firma Petit en Fritsen wenscht te koopen, niet alleen blijkens hetgeen is vermeld in vorenstaande overweging doch ook uit een oogpunt van geschiedenis, wetenschap en kunst voor de gemeente van geen waarde is, zoodat de vervreemding dezer voorwerpen door de gemeente z. i. dan ook geenszins in strijd is te achten met het algemeen belang ;

dat de slechte finantieele toestand waarin de gemeente verkeert een dergelijke verkoop alleszins rechtvaardigt ;

dat de klokken c. a. te zamen 900 K.G. wegen en de aangeboden prijs van ƒ 1.— per K.G. klokkenspijs naar ingewonnen deskundig advies zeer hoog is te noemen ;

dat na gedane bekendmaking geene bezwaren tegen dezen onderhandschen verkoop zijn gerezen ;

dat, nadat door den Kerkeraad der Nederduitsch-Hervormde Gemeente te Baardwijk bij Gedeputeerde Staten bezwaren tegen het raadsbesluit waren ingediend, Gedeputeerde Staten bij Besluit van 1 December 1915 aan het raadsbesluit hunne goedkeuring hebben onthouden, daarbij overwegende, dat plaatselijke en algemeene belangen zich tegen de vervreemding van de klokken verzetten ;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de Gemeenteraad bij Ons in beroep is gekomen, daarbij aanvoerende, dat de bezwaren van den Kerkeraad ondervangen zouden kunnen worden indien door hem het voorbeeld werd gevolgd van het Roomsch-Katholiek Kerkbestuur, dat eenige jaren geleden in zijn eigen kerkgebouw een klok heeft aangebracht;

dat wat betreft de historische argumenten tegen den verkoop, welke door den Kerkeraad zoo breed zijn uitgemeten, de Raad naar de gronden verwijst daaromtrent door hem in het besluit aangevoerd, waaruit moge blijken dat het algemeen belang bij dezen verkoop niet in het minst betrokken is;

dat, daarbij gezien de zeer hooge som, welke voor de klokken wordt aangeboden, het plaatselijk belang dezen verkoop alleszins rechtvaardigt;

O., dat blijkens het aan Gedeputeerde Staten gericht adres van den Kerkeraad der Nederduitsch-Hervormde Gemeente te Baardwijk van oudsher een der klokken gebruikt wordt om te luiden bij begrafenissen, om de geloovigen op te roepen tot de godsdienstoefening en de beide klokken geluid worden op de verjaardagen der Leden van het Vorstelijk Huis;

dat door den verkoop der klokken aan de Protestanten de gelegenheid zou worden ontnomen om onder klokgelui hunne dooden te begraven en te luiden voor de godsdienstoefeningen;

dat zich wijders onder de stukken bevindt een rapport van den Rijksarchitect voor de monumenten waaruit blijkt dat de beide klokken welke met den dorpstoren te Baardwijk te zamen een architectonisch geheel vormen, sedert eeuwen dienst hebben gedaan voor godsdienstoefeningen, begrafenissen, brand enfeestviering en beide het werk van beroemde klokkengieters zijn;

dat mitsdien zoowel met het oog op de belangen der Nederduitsch-Hervormde Gemeente te Baardwijk als uit Historisch-monumentaal oogpunt bezwaar bestaat tegen den verkoop der klokken en hiertegenover door den gemeenteraad niet aannemelijk is gemaakt dat het plaatselijk belang waaronder in dit geval blijkbaar het financieel belang der gemeente is te verstaan, den verkoop rechtvaardigd;

dat naar aanleiding van een en ander Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant te recht hunne goedkeuring aan het besluit van den Raad der gemeente Baardwijk van 17 Juli 1915 hebben onthouden;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

24 *Februari* 1916. WET, tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 81.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, no. 286, 1—6.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1040—1047.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 107, 180—187, 192, 193.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden opnieuw over te gaan tot tijdelijke afwijking van de Kieswet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** De kiezerslijst, van kracht geworden den 15den Mei 1914, met de wijzigingen en toevoegingen tot en met 14 Mei 1916, ingevolge de wet van 30 Januari 1915, *Staatsblad* no. 37, blijft, in zooverre met afwijking van artikel 34 der Kieswet, van kracht tot den 15den Mei 1917.

2. Van de lijst worden afgevoerd zij:

a. die hun Nederlanderschap hebben verloren;

b. wien het kiesrecht bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is ontzegd;

c. die bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren;

d. die hebben opgehouden ingezetenen der gemeente te zijn;

een en ander beoordeeld naar den toestand op 1 Februari 1916.

3. Aan de lijst worden toegevoegd de daarop nog niet voorkomende namen der inwoners van de gemeente, die de voor de kiesbevoegdheid gevorderde vereischten bezitten op den 1sten Februari 1916, of op een anderen dag in 1916, wanneer de Kieswet met betrekking tot eenig vereischte een anderen dag dan den 1sten Februari aangeeft.

4. Is eene gemeente in kiesdistricten verdeeld, dan worden de kiezers, die blijken op den 1sten Februari 1916 binnen de gemeente hunne woning te hebben in een ander kiesdistrict dan datgene, waartoe zij op den 15den Mei 1914 behoorden, geacht te behooren tot het kiesdistrict, waarin op eerstvermelden datum hunne woning gelegen is.

In de gemeenten, waar toepassing is gegeven aan het tweede lid van artikel 8 der Kieswet, worden de namen van de kiezers, als vorenbedoeld, overgebracht naar de afzonderlijke kie-

zerslijst van het district, waartoe zij ingevolge het eerste lid van dit artikel geacht worden te behooren.

5. De beslissingen tot uitvoering van de artikelen 2, 3 en 4 worden genomen op de wijze en met de gevolgen, als gold het de vaststelling van eene nieuwe kiezerslijst voor het tijdperk van den 15den Mei 1916 tot den 15den Mei 1917.

6. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag, volgende op dien, waarop zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 24 *Febr.* 1916.)

—

24 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *rond spinaziezaad* en *peenzaad* S. 82.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 Februari 1916, Kabinet, Litt. E[25];

Gezien Ons Besluit van 27 September 1915 (*Staatsblad* nº. 410);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het verbod van uitvoer van rond spinaziezaad en peenzaad, uitgevaardigd bij Ons bovengemeld Besluit, is tijdelijk opgeheven.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn ieder, voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 24sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 25 *Febr.* 1916.)

—

24 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *uienzaad* en *preizaad.* S. 83.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 Februari 1916, Kabinet, Litt. E[25];

Gezien Ons Besluit van 1 November 1915 (*Staatsblad* nº. 457);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het verbod van uitvoer van uienzaad en preizaad, uitgevaardigd bij Ons bovengemeld Besluit, is tijdelijk opgeheven.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 24sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 25 *Febr.* 1916.)

—

24 *Februari* 1916. BESLUIT, tot toepassing van de Rivierenwet. S. 84.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 21 December 1915, nº. 221, afdeeling Waterstaat;

Gezien de Rivierenwet;

Den Raad van State gehoord, advies van 25 Januari 1916, nº. 68;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister voornoemd van 22 Februari 1916, nº. 232, afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. vast te stellen de volgende bepalingen tot toepassing der Rivierenwet:

Art. 1. De grenslijn, bedoeld in artikel 2 der Rivierenwet, zijn:

a. voor *de Schelde*, de lijn, gaande over het midden van de directiekeet van den polder *Borssele* aan den hoek van *Borssele* en den toren der Hervormde Kerk te *Hoofdplaat;*

b. voor het *Veergat*, de lijn gaande over den toren van *Vrouwepolder* op *Walcheren* en den meest noordelijken hoek van den dijk van den *Onrustpolder* op *Noord-Beveland;*

c. voor de *Ooster-Schelde*, de lijn, gaande over den toren bij de Hervormde Kerk te *Zierikzee* en den oostelijken molen van *Colijnsplaat* op *Noord-Beveland;*

d. voor het *Brouwershavensche Gat*, de lijn, gaande over den toren van *Herkingen* op *Overflakkee* en het licht op den dijk van den *Sir Janspolder* (*Stelhoek*) op *Duiveland;*

e. voor het *Goereesche Gat*, de lijn, gaande over het licht op den dijkshoek bij de *Hoornsche Hoofden* beoosten *Hellevoetsluis* en het baken

de Pieter aan de westzijde van den mond der haven van *Dirksland*;

f. voor de *Brielsche Nieuwe Maas*, de lijn, gaande over de strandpalen nº. 121 en nº. 122½;

g. voor den *Rotterdamschen Waterweg*, de lijn, gaande over de zeeëinden van het *Noorder*- en van het *Zuiderhoofd* aan den *Hoek van Holland*;

h. voor den *IJssel*:

1º. wat betreft het *Keteldiep*, de lijn, gaande over de zeeëinden van den *Noorderleidam* en den *Zuiderleidam*;

2º. wat betreft de andere IJsseltakken, de lijnen, gaande over de zeewaartsche uiteinden der wederzijdsche oevers;

i. voor het *Zwolsche Diep*, de lijn, aan het zeeëinde van den *Zuiderleidam* bewesten *Kraggenburg*, loodrecht gericht op de as van dien dam, en van het punt, waar die loodlijn de zeewaarts verlengde as van den onderduikenden *Noorderleidam* snijdt, die verlengde as en verder landwaarts de as van laatstgenoemden leidam.

2. Als terreinen, bedoeld in artikel 3 § 2 der Rivierenwet, dienende tot zijdelingsche afleiding van hoog opperwater, worden aangewezen de navolgende daartoe van ouds gediend hebbende gebieden:

a. tot zijdelingsche afleiding van hoog opperwater van den *Boven-Rijn*, het gebied van den *Ouden-Rijn* in de gemeenten *Herwen en Aerdt*, *Zevenaar*, *Pannerden* en *Duiven*, hetwelk zich uitstrekt landwaarts van den *Boven-Rijn* bij *Tolkamer* (*Lobith*) en de langs die river liggende *Beneden- en Boven-Spijksche dijken* tot eene lijn gedacht ter plaatse, als op de bij dit besluit behoorende kaart, bijlage I (1), in rood is geteekend, en welk gebied overigens wordt begrensd, voor het bovendeel eenerzijds door de buitenkruinlijnen van de daarlangs gelegen hoogwaterkeerende dijken en anderzijds door de *Nederlandsch-Pruisische grens*, voor het benedendeel wederzijds door de buitenkruinlijnen van de daarlangs gelegen hoogwaterkeerende dijken.

Dat terrein is in rood en blauw op genoemde kaart aangegeven.

De plaats van bovenbedoelde lijn wordt bepaald door de punten A en B, welke die lijn verbindt, punt A liggende op den *Duivenschen bandijk* en samenvallende met het uiteinde van de loodlijn lang 110 M., in noordelijke richting opgericht op het westwaarts verlengde van de driehoekszijde 43—45, op 262 M. uit hoekpunt 45, punt B liggende op den *Duikerdijk* en samenvallende met het uiteinde van de loodlijn lang 535 M. in zuidwestelijke richting opgericht op de driehoekszijde 34—34*a*, op 145 M. uit hoekpunt 34*a*.

b. tot zijdelingsche afleiding van hoog opperwater van de *Maas*:

1º. het gebied van den *Heugemschen overlaat* aan de rechterzijde der rivier, waarvan de bovenmonden zijn gelegen in de gemeenten *Gronsveld* en *St. Pieter* en de benedenmonden in de gemeenten *Borgharen*, *Itteren* en *Bunde*;

2º. het gebied van den *overlaat van Contelmo* aan de rechterzijde der rivier, waarvan de bovenmond is gelegen in de gemeenten *Roosteren* en *Ohé en Laak* en de benedenmond in de gemeente *Maasbracht*;

3º. het gebied van den *overlaat bewesten Roermond* aan de linkerzijde der rivier, waarvan de bovenmond is gelegen in de gemeenten *Beegden* en *Roermond* en de benedenmond in de gemeenten *Roermond* en *Buggenum*.

Deze overlaatsgebieden zijn op de bij dit besluit behoorende kaarten, bijlagen II en III, met blauw en groen gestreepte tint aangeduid.

3. Als hoogwater keerende dijken en hooge gronden, bedoeld in artikel 5 § 4 der Rivierenwet, worden aangewezen:

a. de dijken en dammen langs het *Pannerdensch kanaal*, van 385 M. boven kilometerraai X tot 30 M. beneden kilometerraai XIII op den rechteroever, en van het boveneinde van den *Hoofddam* tot 565 M. beneden kilometerraai XIII op den linkeroever, van welke dijken en dammen de buitenbeloopen in rood zijn aangegeven op kaart, bijlage IV;

b. de hooge gronden in de gemeente *Mook* en de benedenwaarts daaraan aansluitende dijk in de gemeenten *Mook* en *Heumen* op den rechteroever van de *Maas* van 210 M. beneden kilometerraai CLXIV tot 10 M. boven kilometerraai CLXVI, alsmede de dijken in de gemeente *Linden* op den linkeroever van die rivier van 215 M. boven kilometerraai CLXIV tot 15 M. beneden kilometerraai CLXVI, alle aan weerszijden van de spoorwegbrug aldaar, van welke gronden en dijken de buitenrand en de buitenbeloopen in rood zijn aangegeven op de kaart, bijlage V.

4. Ingevolge artikel 6 der Rivierenwet wordt bepaald, dat van artikel 4 dier wet buiten toepassing blijft:

a. § 1 sub *c*, § 1 sub *d* en § 1 sub *e*, het laatste evenwel uitsluitend voor het verandering brengen in een vischtoestel als onder § 1 sub *c* bedoeld, een en ander ten aanzien van de in

(1) De hierbij behoorende kaarten, bijlage 1—10, worden hierna niet opgenomen.

artikel 1 sub *g* der Rivierenwet aangeduide wateren;

b. § 1 sub *a* voor zooveel betreft het storten, stapelen of nederleggen van grond, baggerspecie, puin of andere zinkende stoffen in of op bij gewoon laagwater droogvallende gedeelten van het zomerbed en § 1 sub *b*, een en ander ten aanzien van de wateren bedoeld in artikel 1 sub *g* der Rivierenwet, voor zoover gelegen in den *Biesbosch* of het *Bergsche Veld* ter weerszijden van het zomerbed der *Nieuwe Merwede* en omsloten door de grenzen, welke in rood zijn aangeduid op de kaart, bijlage IX, te weten:

1°. de hoogwater keerende dijken beoosten de *Bakkerskil* van het punt, waar de Rijksdijk langs den linkeroever der *Nieuwe Merwede* aansluit aan den hoogwater keerenden dijk van het *Oud Land van Altena* tot het snijpunt der buitenkruinlijn van den dijk van den *Nieuwen Dussenschen polder* met de westelijke kruinlijn van den Rijksweg *Breda-Gorinchem*;

2°. de westelijke kruinlijn van den Rijksweg *Breda-Gorinchem* en het verlengde daarvan tot het snijpunt met de rechter normaallijn van de *Bergsche Maas*;

3°. de rechter normaallijn van de *Bergsche Maas* en den *Amer* van het sub 2 omschreven snijpunt westwaarts tot bij het roode licht op de *Anna Jacominaplaat*;

4°. de rechte lijn, getrokken over het roode licht op de *Anna Jacominaplaat* en het snijpunt der oostelijke kruinlijn van de baan van den Staatsspoorweg bij de halte *Willemsdorp* en de zuidelijke kruinlijn van den dijk van den *van Dijkpolder*;

5°. het niet binnen hoogwater keerende dijken liggend gedeelte van de baan van den Staatsspoorweg op het *eiland van Dordrecht* wederzijds de halte *Willemsdorp* en de zuidelijke en noordelijke hoogwater keerende dijken van dat *eiland* vanaf die baan tot de *Noordersluis* te *Dordrecht*;

6°. de lijn, getrokken van het midden van het noordelijk sluishoofd der *Noordersluis* te *Dordrecht* naar het punt, in de linkernormaallijn van de *Beneden Merwede* gelegen in de as van de eerste dwarskrib boven den mond van het *Wantij*;

7°. de linkernormaallijn van de *Beneden Merwede* vanaf laatstgemeld punt tot het eindpunt van het separatiewerk tusschen *Beneden en Nieuwe Merwede*;

8°. de lijn getrokken vanaf laatstgenoemd eindpunt naar het sub 1°. in de eerste plaats beschreven punt;

c. § 1 sub *a* voor zooveel betreft het maken van onderzeesche oeverbekleedingen en bestortingen tot verdediging van dijken, oevers en stranden, het stellen van peilschalen en van bakens ten behoeve van de scheepvaart, het storten, stapelen en nederleggen van zinkende stoffen ten dienste van de schelpdierencultuur, alsmede het storten van grond en baggerspecie in die wateroppervlakten, waar de diepte 15 M. onder laagwater en meer bedraagt, zoomede § 1 sub *b*, § 1 sub *c*, § 1 sub *d* en § 1 sub *e*, dit laatste voor zooveel betreft het verandering brengen in een vischtoestel als in § 1 sub *c* genoemd, of in een bestaand werk, waarvoor § 1 sub *a* voorzoover boven aangegeven buiten toepassing blijft, een en ander ten aanzien van de *Schelde* en van de Zuidhollandsche en Zeeuwsche stroomen, welke gelegen zijn bezuiden de eilanden *Voorne* en *Putten* en de *Hoeksche Waard*, en beneden of zeewaarts van den westelijken voet van de spoorbanen, wederzijds aansluitende aan de spoorwegbrug over het *Hollandsch Diep*.

5. Ingevolge artikel 6 der Rivierenwet wordt bepaald, dat artikel 5 § 1 dier wet buiten toepassing blijft ten aanzien van:

a. de gedeelten van het in artikel 2 sub *a* van dit besluit omschreven gebied, die op de kaart, bijlage I, in rood zijn aangeduid;

b. het gedeelte van het winterbed van den *IJssel* in de gemeenten *Deventer* en *Voorst* gelegen aan de linkerzijde dier rivier en omsloten door de grenzen, welke worden bepaald door de volgende lijnen, die in rood zijn aangegeven op de bij dit besluit behoorende kaart, bijlage VI, te weten:

1°. de rechte lijn, getrokken door de hoekpunten CCXLII*a* en CCL;

2°. de lijn, getrokken langs de kruin van den spoorwegdijk van de spoorweglijn *Apeldoorn-Deventer*;

3°. de lijn, getrokken langs de kruin van den linkerbandijk;

4°. de lijn, in het snijpunt van de sub 1°. omschreven lijn, van CCXLII*a* naar CCL, met de grens tusschen de gemeenten *Voorst* en *Deventer*, getrokken loodrecht op de rechte lijn gaande door de hoekpunten CCXLIV en CCXLVI;

c. het gedeelte van het winterbed van den *IJssel* in de gemeente *Deventer*, gelegen aan de rechterzijde dier rivier en omsloten door de grenzen, welke worden bepaald door de volgende lijnen, die in rood zijn aangegeven op de bij dit besluit behoorende kaart, bijlage VI, te weten:

1°. de rechte lijn, getrokken van het punt gelegen in het verlengde van de rechte lijn

gaande door de hoekpunten CCL en CCXLIX op 50 M. uit laatstgenoemd hoekpunt naar het punt gelegen in het verlengde van de rechte lijn gaande door de hoekpunten CCL en CCLI op 100 M. uit laatstgenoemd hoekpunt;

2°. de lijn, in laatstgenoemd punt opgericht loodrecht op de sub 1°. omschreven grenslijn;

3°. de lijn, getrokken langs de kruin van den spoorwegdijk van de spoorweglijn *Zwolle-Deventer*;

4°. de lijn, getrokken langs de kruin van den spoorwegdijk van de spoorweglijn *Apeldoorn-Deventer*;

d. het gedeelte van het winterbed van den *IJssel* beneden den bovenmond van het *Ganzendiep*, alsmede dat van het *Regterdiep*, van het *Ganzendiep* en van de *Goot*, gelegen landwaarts van de roode lijnen, aangegeven op de bij dit besluit behoorende kaart, bijlage VII;

e. het gedeelte van het winterbed van het *Zwartewater*, gelegen zuid- of bovenwaarts van kilometerraai VI van het *Zwartewater* even boven de uitmonding daarin van de *Vecht*;

f. het gedeelte van het winterbed van de *Maas* in de gemeenten *Dreumel*, *Heerewaarden* en *Rossum*, gelegen aan de rechterzijde dier rivier en landwaarts van de grenzen, welke worden bepaald door de volgende lijnen, die in rood zijn aangegeven op de bij dit besluit behoorende kaart, bijlage VIII, te weten:

1°. de rechte lijn, getrokken van dijkpaal 246 van den Maasbandijk in de gemeente *Dreumel* naar hoekpunt XVII en het verlengde dier lijn tot de buitenkruinlijn van de hooge kade bewesten dat hoekpunt;

2°. de buitenkruinlijn dier kade tot het snijpunt daarvan met de as van de krib, bekend onder het afstandscijfer 220,820;

3°. de gebroken lijn, getrokken van dit snijpunt over de hoekpunten XIX en XXI naar hoekpunt XXIII;

4°. de buitenkruinlijn van den *Sander-* of *Koekoeksdijk* van hoekpunt XXIII tot hoekpunt XXV;

5°. de rechte lijn, getrokken van hoekpunt XXV naar hoekpunt XXVII;

6°. de rechte lijn, getrokken van hoekpunt XXVII naar den toren van de Hervormde kerk te *Rossum* tot waar deze den Maasbandijk onder *Rossum* snijdt;

g. het winterbed van de *Maas* tusschen de afdammingen nabij *Well* en *Andel*;

h. het winterbed van de *Schelde*, van den *Hollandschen IJssel* en van alle wateren voor zoover gelegen zeewaarts van:

1°. de rechte lijn, gaande van den toren der Hervormde kerk van *Krimpen* aan de *Lek* over die rivier naar het punt, waar de as van den veerweg op den linkeroever de rivier aan den *Elshout* aansluit aan de buitenkruinlijn van den dijk van de *Alblasserwaard*;

2°. de nabij de splitsing in *Beneden en Nieuwe Werwede* gelegen kilometerraai CIII, van de *Boven Merwede*;

3°. de nabij *Keizersveer* gelegen kilometerraai LIII van de *Bergsche Maas*.

6. Ingevolge artikel 6 der Rivierenwet wordt bepaald, dat van artikel 5 § 1 dier wet buiten toepassing blijft, voor zooveel betreft het daar bepaalde in:

a. § 1 sub *c*, § 1 sub *d*, alsmede § 1 sub *b*, voor zooveel betreft het maken of veranderen van een bouwwerk of getimmerte, of het maken van eene ophooging van tijdelijken aard met goederen of bouwstoffen, een en ander ten aanzien van het deel van het winterbed van de *Maas*, dat op de bij dit besluit behoorende kaarten, bijlagen II, III en X, in blauw is aangeduid;

b. § 1 sub *d* ten aanzien van het winterbed van het *Zwartewater*, gelegen noord- of benedenwaarts van de in artikel 5 sub *e* van dit besluit genoemde lijn.

7. De in dit besluit genoemde hoekpunten en kilometerraaien zijn die van de herziene rivierkaart.

II. te bepalen, dat met het in werking treden van de sub I bedoelde bepalingen zijn vervallen de bepalingen, vastgesteld bij de Koninklijke besluiten van 29 October 1909 (*Staatsblad* n°. 349), van 17 Maart 1914 (*Staatsblad* n°. 149) en van 9 Juli 1914 (*Staatsblad* n°. 300).

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 24sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 12 *Mei* 1916.)

—

24 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende aanwijzing van de Psychiatrisch-Neurologische Kliniek van het Algemeen Provinciaal-, Stads- en Academisch Ziekenhuis te *Groningen* als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd. S. 85.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 21 Februari 1916, nº. 1866, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen ;

Gelet op art. 7 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), zooals dat luidt ingevolge de wet van 15 Juli 1904 (*Staatsblad* nº. 157) ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

met intrekking van Ons besluit van 17 Februari 1905 (*Staatsblad* nº. 73), te bepalen :

Art. 1. De aan het Algemeen Provinciaal-, Stads- en Academisch Ziekenhuis te Groningen toegevoegde Psychiatrisch-Neurologische Kliniek wordt onder de voorwaarden, behoorende bij dit besluit, aangewezen als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd.

2. Wij behouden Ons voor die voorwaarden, wanneer dit noodig blijkt, aan te vullen of te wijzigen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 24sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 22 *Maart* 1916.)

VOORWAARDEN *waaronder de Psychiatrisch-Neurologische Kliniek van het algemeen Provinciaal-, Stads- en Academisch Ziekenhuis te Groningen wordt aangewezen als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd.*

Art. 1. Tot de inrichting wordt ten allen tijde vrije toegang verleend aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten.

2. Het bestuur draagt zorg, dat de verpleegden onder geregelde geneeskundige behandeling en observatie zijn.

3. Het bestuur draagt zorg, dat in de inrichting steeds aanwezig is een stel plattegrondteekeningen, waaruit de bestemming van alle vertrekken duidelijk blijkt ; deze teekeningen worden den inspecteurs op verlangen ter inzage voorgelegd.

Het bestuur, de geneeskundigen aldaar werkzaam, benevens het overige personeel, geven den inspecteurs de door dezen verlangde inlichtingen.

4. Jaarlijks, vóór 15 Januari, wordt den inspecteur, meer in het bijzonder belast met het toezicht op de krankzinnigen buiten de krankzinnigengestichten verpleegd, toegezonden eene opgave van het aantal der krankzinnigen, die in het afgeloopen jaar zijn opgenomen, ontslagen en overleden, zoomede van het aantal op 31 December aanwezig.

5. Het is verboden den krankzinnigen te beletten zich schriftelijk te wenden tot de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, tot de inspecteurs en tot den officier van justitie.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 24 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 85).

Mij bekend,
De Min. v. Staat, Min. v. Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

—

24 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat het raadslid, wiens zoon, die in den regel bij hem knecht is, plotseling aannemer wordt van een gemeentewerk om na de uitvoering daarvan weer in dienst van zijn vader te komen, in strijd met art. 24 Gemeentewet handelt.

WIJ WILHELMINA, ENZ. ;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door A. Bosma te Lemmer, gemeente Lemsterland, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Friesland, van 25 November 1915, nº. 61, 2e afdeeling, waarbij de appellant ambtshalve vervallen is verklaard van het lidmaatschap van den Raad van Lemsterland ;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur gehoord, advies van 9 Februari 1916, nº. 22 ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 10 Februari 1916, nº. 1203, Afdeeling Binnenlandsch Bestuur ;

O., dat Burgemeester en Wethouders van Lemsterland aan den Raad dier gemeente hebben medegedeeld, dat in de maand September 1914 door M. A. Bosma, zoo van en inwonende bij A. Bosma, lid van den Raad der gemeente Lemsterland, leveringen van bouwmateriaal zijn gedaan aan den heer George Wilson te 's-Gravenhage, aannemer van het leggen der hoofdleidingen voor de gemeentelijke gasfabriek, en dat in de maand Mei 1915 door dezen zelfden zoon leveringen van bouwmaterialen zijn gedaan aan de firma Koelstra en Dölle te Balk, aannemers van den bouw van den gemeentelijken windmotor ;

dat Burgemeester en Wethouders aan deze mededeeling hebben verbonden het voorstel

om A. Bosma als raadslid te schorsen, doch dat dit voorstel door den Raad met 6 tegen 5 stemmen is verworpen;

dat Gedeputeerde Staten van Friesland in een en ander aanleiding hebben gevonden een onderzoek in te stellen, en het betrokken raadslid te hooren en als gevolg daarvan bij hun besluit van 25 November 1915, nº. 61, 2e afd. het raadslid A. Bosma, ambtshalve van zijn raadslidmaatschap hebben vervallen verklaard;

dat zij daarbij hebben overwogen, dat uit de ingekomen bescheiden en uit de gehouden verhooren is gebleken dat M. A. Bosma, zoon van het raadslid A. Bosma, timmerman te Lemmer, bij zijn vader inwoont en tot hem staat in dienstbetrekking als knecht tot baas, terwijl hij bij hem werkt op uurloon;

dat hij bij andere dan gemeentewerken nooit zelfstandig als baas of aannemer optreedt, noch bij aanbestedingen mededingt omdat hij, zooals dit door vader en zoon gelijkelijk wordt uitgedrukt, zijn vader geen concurrentie kan aandoen, maar wel optreedt wanneer het gemeentewerken betreft, waarop de vader, wegens zijn lidmaatschap van den Raad, niet mag inschrijven;

dat de zoon M. A. Bosma, tot nog toe slechts bij de in dit besluit bedoelde gemeentewerken en anders nimmer nog zelfstandig is opgetreden, op eigen naam of voor eigen rekening;

dat, terwijl in de raadsvergadering van 7 Augustus 1915 tegen het raadslid A. Bosma de beschuldiging is uitgebracht, dat hij art. 24 der Gemeentewet zou hebben overtreden, de aangifte van den zoon, als werkgever bij de Rijksverzekeringsbank op 23 Augustus 1915 heeft plaats gehad;

dat waar ook volgens de eigen erkentenis van het Raadslid Bosma, de toestand aldus is, dat zijn zoon als knecht bij hem dient en hij als een werk zich voordoet dat de vader niet mag aannemen, plotseling als werkgever optreedt, om daarna weder knecht te worden, en waar de zoon volgens zijn verklaring bij de uitvoering van dergelijk werk knechts gebruikt die op de loonlijsten van den vader voorkomen, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten het lid van den Raad, wiens zoon onder dergelijke omstandigheden het werk uitvoert, en daarvoor leveringen doet, bij de uitvoering van het gemeentewerk betrokken wordt op een wijze die de Gemeentewet met haar verbod van middellijke deelneming door raadsleden aan aannemingen en leveringen ten behoeve der gemeente bepaaldelijk heeft willen keeren;

dat derhalve het raadslid A. Bosma, middellijk deelgenomen heeft aan vorenomschreven, ten name van zijn zoon gedane aannemingen en leveringen, ten behoeve der gemeente;

dat A. Bosma van het besluit van Gedeputeerde Staten bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende, dat uit het door Gedeputeerde Staten ingesteld onderzoek, naar zij zelve aangeven, gebleken is dat des appellants meerderjarige zoon bij de in hun besluit bedoelde werken is opgetreden op eigen naam en voor eigen rekening, als zelfstandig aannemer;

dat uit het door Gedeputeerde Staten overwogene betreffende de aangifte van zijn zoon bij de Rijksverzekeringsbank ten hoogste kan volgen, dat zij te laat is geschied en dat hij direct noch indirect heeft deelgneomen aan aannemingen of leveringen ten behoeve der gemeente Lemsterland;

O., dat de feiten neergelegd in de vanwege Gedeputeerde Staten door eene commissie uit hun midden gehouden verhooren en in het, ingevolge art. 26 der Gemeentewet door hun College gehouden verhoor van het betrokken raadslid, in hun onderling verband beschouwd, wettigen de gevolgtrekking van Gedeputeerde Staten dat het lid van den Raad der gemeente Lemsterland A. Bosma middellijk heeft deelgenomen aan leveringen ten behoeve der gemeente Lemsterland, dus heeft gehandeld in strijd met art. 24 der Gemeentewet en daarom terecht door Gedeputeerde Staten van zijn raadslidmaatschap is vervallen verklaard;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep te verklaren ongegrond.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

24 *Februari* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende de zitting van het hoofdbestuur in verband met de verkiezing van leden van den Raad der gemeente Heerlen.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken;

Gehoord Gedeputeerde Staten van Limburg;

Gelet op art. 93, derde lid, en art. 128 der Kieswet;

Heeft goedgevonden:

1º. *enz.*;

2º. te bepalen, dat in het kiesdistrict voor de verkiezing van leden van den raad der gemeente Heerlen de zitting van het hoofdstembureau, tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing, gehouden wordt onmiddellijk

na afloop van de werkzaamheid bedoeld in art. 92, eerste zinsnede, der Kieswet.

's-Gravenhage, 24 Februari 1916.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

—

24 *Februari* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende de zitting van het hoofdbestuur in verband met de verkiezing van leden van den Raad der gemeente Deventer.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken;

Gelet op art. 93, derde lid, der Kieswet;

Heeft goedgevonden, na ingewonnen advies van Gedeputeerde Staten van Overijssel, te bepalen, dat in het 1ste en het 3de kiesdistrict voor de verkiezing van leden van den raad der gemeente Deventer, de zitting van het hoofdstembureau tot het vaststellen van den uitslag der verkiezing gehouden wordt onmiddellijk na afloop van de werkzaamheid bedoeld in art. 92, eerste zinsnede, der Kieswet.

's-Gravenhage, 24 Februari 1916.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

—

25 *Februari* 1916. BESLUIT, tot aanwijzing, overeenkomstig artikel 157 der Hoogeronderwijswet, van het „*Willem-Lodewijk-Gymnasium*", te *Groningen*, der vereeniging voor Christelijk Middelbaar en voorbereidend Hooger Onderwijs te *Groningen*. S. 86.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 22 Januari 1916, n°. 619/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 157 der Hooger-onderwijswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Februari 1916, n°. 26);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 23 Februari 1916, n°. 2541, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het „*Willem-Lodewijk-Gymnasium*", te *Groningen*, van de vereeniging voor Christelijk Middelbaar en voorbereidend Hooger Onderwijs, gevestigd te *Groningen*, met ingang van 1 Maart 1916, voor een tijdvak van zes jaren aan te wijzen als bevoegd om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in artikel 11 der Hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijkgesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten Februari 1916.

WILHELMINA.
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
(*Uitgeg.* 16 *Maart* 1916.)

—

25 *Februari* 1916. BESLUIT, tot aanwijzing, overeenkomstig art. 157 der Hooger-onderwijswet, van het gymnasium „R. K. lyceum voor meisjes" te *'s-Gravenhage*, van het Kerkbestuur van de parochie van den H. Antonius Abt, te *'s-Gravenhage*. S. 87.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 22 Januari 1916, n°. 506/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 157 der Hooger-onderwijswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Februari 1916, n°. 27);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 23 Februari 1916, n°. 2540, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het gymnasium „Roomsch Katholiek lyceum voor meisjes" te *'s-Gravenhage*, van het Kerkbestuur van de parochie van den H. Antonius Abt, te *'s-Gravenhage*, met ingang van 1 Maart 1916, voor een tijdperk van zes jaren aan te wijzen als bevoegd om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in artikel 11 der Hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijkgesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten Februari 1916.

WILHELMINA.
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
(*Uitgeg.* 16 *Maart* 1916.)

—

25 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout ten dienste van fabrieken van middelen tot het brandvrij maken van dakbedekkingen. S. 88.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 5 Februari 1916, nº. 103, Accijnzen;

Gezien artikel 74, letter *c*, der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 227), houdende bepalingen omtrent den accijns op het zout;

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Februari 1916, nº. 31);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 23 Februari 1916, nº. 122, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Voor het zout ten dienste van fabrieken van middelen tot het brandvrij maken van dakbedekkingen, wordt vrijdom van den accijns toegestaan en zulks op den voet van het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1898 (*Staatsblad* nº. 202).

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 16 *Maart* 1916.)

—

25 *Februari* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Waterstaat tot intrekking van zijne beschikking van 6 Juli 1910, houdende nadere vaststelling van de grenzen der bakenkwartieren en de standplaatsen der bakenmeesters.

De Minister van Waterstaat;

Gelet op het Koninklijk besluit van 5 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 234), houdende vaststelling van een reglement voor den bakendienst op eenige openbare wateren;

Heeft goedgevonden:

in te trekken de beschikking van 6 Juli 1910 La. H., afdeeling Waterstaat, gewijzigd bij die van 20 November 1912, nº. 246, afdeeling Waterstaat, houdende vaststelling van de grenzen der bakenkwartieren en de standplaatsen der bakenmeesters.

's-Gravenhage 25 Februari 1916.

De Minister voornoemd, C. LELY.

—

25 *Februari* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de Burgemeesters, betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap.

Het is mij gebleken, dat met betrekking tot de toepassing van het vergoedings-instituut geen eenheid van inzicht bestaat omtrent verschillende punten.

Naar aanleiding daarvan acht ik het wenschelijk, hierbij aan te geven, welke gedragslijn ware te volgen bij het nemen van de beslissing op vergoedingsaanvragen.

Inkomen van den dienstplichtige.

Met het inkomen van den dienstplichtige beneden den rang van sergeant, hetwelk deze als zoodanig geniet aan soldij en mobilisatietoelage, wordt geen rekening gehouden.

Met het inkomen van den dienstplichtigen onderofficier, hetwelk deze als zoodanig geniet aan jaarwedde en mobilisatie-toelage, wordt rekening gehouden in dien zin, dat het vergoedingsbedrag 70 cent per dag minder bedraagt dan het bedrag, hetwelk de vergoeding zou beloopen, zoo hij geen rang of een rang beneden dien van sergeant bekleedde.

De inkomsten, welke de dienstplichtige in geld geniet, boven soldij of jaarwedde en mobilisatie-toelage, worden, na aftrek van 25 cent per dag, in rekening gebracht.

De militaire autoriteiten zullen, voor zoover noodig, den burgemeesters de opgaven verstrekken, welke dezen dienaangaande bekend moeten zijn.

Huwelijk na de opkomst.

Aan de echtgenoote wordt in het algemeen geen vergoeding toegekend, zoo zij vóór haar huwelijk samenwoonde met verwanten, die in haar onderhoud voorzagen, en na haar huwelijk met die verwanten is blijven samenwonen.

Spruiten uit het huwelijk kinderen voort en kunnen de verwanten der echtgenoote en deze zelve geacht worden niet in staat te zijn óók in het onderhoud van de kinderen te voorzien, dan wordt op haar verzoek het voor het levensonderhoud der kinderen benoodigde vergoedingsbedrag toegekend. Nochtans beloopt dit bedrag in geen geval meer dan de som, welke de dienstplichtige vóór zijn opkomst verdiende, verminderd met het bedrag, waarop de kosten van zijn levensonderhoud kunnen worden gesteld.

Heeft de vrouw na haar huwelijk een eigen huishouden opgezet, dan wordt zij op haar verzoek in het genot van vergoeding gesteld, zoo haar dan voldoende middelen tot levensonderhoud ontbreken en aangenomen kan worden, dat de dienstplichtige met de inkom-

sten, welke hij vóór zijn opkomst genoot, in haar onderhoud had kunnen voorzien, tenzij blijkt, dat de dienstplichtige niet instemt met het toekennen van vergoeding aan zijn echtgenoote. Ten aanzien van het vergoedingsbedrag geldt hetgeen in den tweeden volzin van het vorige lid is vermeld.

Inkomsten van volwassen kinderen.

Het inkomen van het gezin wordt gevormd door het totaal van de inkomsten van ieder der inwonende gezinsleden.

Echter doet zich meermalen het geval voor, dat niet alle leden van het gezin hun inkomsten ten volle beschikbaar stellen ten behoeve van het gezin, vaak omdat die gezinsleden volwassen personen zijn en voor bijzondere uitgaven staan. Uit dien hoofde is het geoorloofd, om indien blijkt, dat in het gezin wonende kinderen boven den 17-jarigen leeftijd een gedeelte van hun verdiensten niet voor het gezin beschikbaar stellen, bij de berekening van het inkomen van het gezin buiten aanmerking te laten het door die kinderen achtergehouden gedeelte hunner verdiensten, voor zoover dit niet meer dan 25 % van die verdiensten beloopt.

Loon van den dienstplichtige.

Bij de beoordeeling van het vergoedingsbedrag, dat in verband met het loon van den dienstplichtige ten hoogste mag worden toegekend, wordt als loon aangenomen *niet* het bedrag, dat de vakgenooten van den dienstplichtige in dezen tijd op een gegeven oogenblik verdienen, doch het bedrag, dat de dienstplichtige in zijn burgerlijken werkkring verdiende ten tijde van den aanvang van zijn tegenwoordig verblijf in werkelijken dienst als dienstplichtige of, zoo zijn verdiensten wisselvallig waren, op het bedrag, dat hij in zijn burgerlijken werkkring gemiddeld verdiende per week, berekend over het jaar, voorafgaande aan den datum, waarop zijn tegenwoordig verblijf in werkelijken dienst als dienstplichtige aanving.

Uitkeering van den werkgever.

Hetgeen de werkgever van den dienstplichtige van het loon van dezen uitkeert aan de achtergebleven betrekkingen ter verhooging van de inkomsten van dezen, wordt in beginsel bij de berekening van het vergoedingsbedrag niet in aanmerking genomen.

Nochtans mag op grond van art. 4 van het Militie-Vergoedings-Besluit, art. 4 van het Landweer-Besluit III en art. 28, tweede lid, van het Landstorm-Besluit het vergoedingsbedrag niet hooger zijn dan de baten, welke ten gevolge van het verblijf in werkelijken dienst van den dienstplichtige door zijn betrekkingen worden gemist. Er dient derhalve te worden gezorgd, dat het vergoedingsbedrag en de uitkeering van den werkgever tezamen niet stijgen boven het bedrag der inkomsten, welke van den dienstplichtige werden genoten vóór diens opkomst, verminderd met hetgeen hij zijn betrekkingen aan levensonderhoud kostte.

Terugwerkende kracht.

Indien een aanvraag om vergoeding of verhooging van vergoeding aanleiding geeft daarop in gunstigen zin te beslissen, werkt in beginsel de beslissing niet terug over verblijf in werkelijken dienst, vallende vóór den datum, waarop de aanvraag is ingediend. Van dit beginsel wordt slechts afgeweken, indien in een bijzonder geval stellig blijkt, dat belanghebbende door het gemis van de gevraagde vergoeding of de gevraagde verhooging der vergoeding schulden heeft moeten maken.

Maatstaf.

De maatstaf, welke bij de bepaling van het vergoedingsbedrag wordt aangelegd, is zoodanig, dat belanghebbenden voor zoover het voor hen geldend wettelijk maximum er niet door zou worden overschreden of er geen strijd door zou ontstaan met art. 4 van het Militie-Vergoedings-Besluit, art. 4 van het Landweer-Besluit III of art. 28, tweede lid, van het Landstorm-Besluit, met de vergoeding en hetgeen zij uit anderen hoofde nog aan inkomsten mochten genieten, kunnen bestrijden:

a. de noodzakelijke uitgaven voor voeding;

b. de noodzakelijke uitgaven voor kleeding en schoeisel;

c. de noodzakelijke uitgaven voor vuur en licht;

d. de huishuur, tenzij deze onnoodig hoog is en belanghebbenden zonder overwegend bezwaar zich goedkoopere huisvesting kunnen verschaffen;

e. zieken- en begrafenisfondsen.

In de toepassing leidt deze maatstaf tot verschillende uitkomsten ten aanzien van gezinnen van gelijke getalsterkte, in het bijzonder als gevolg hiervan, dat de maatschappelijke omstandigheden, waarin het eene gezin verkeert, medebrengt, dat het een hoogere huishuur moet betalen dan het andere gezin. Het voor de vergoedingsbedragen bezigen van een schaal, uitsluitend gebouwd op de getalsterkte der gezinnen, is niet raadzaam. Zulk een schaal toch geeft voor gezinnen, die uit een gelijk getal leden bestaan doch in ongelijke levensomstandigheden verkeeren, een gelijk vergoedingsbedrag tot uitkomst, niettegenstaande de noodzakelijke behoeften verschillend zijn.

Het vorenstaande heeft geen verdere strekking dan het geven van algemeene regelen, van welke kan worden afgeweken, zoo een bijzonder geval tot afwijking daarvan noopt en de wettelijke voorschriften zoodanige afwijking toelaten.

Ik heb de eer U te verzoeken, om, voor zoover dit niet reeds door U geschiedde, voortaan bij de beslissing nopens vergoedingsaanvragen en bij de vaststelling der vergoedingsbedragen de hiervoren aangegeven regelen als richtsnoer aan te nemen.

Met betrekking tot de categorieën van militairen, genoemd in het sedert uitgebreid Koninklijk Besluit van 21 Augustus 1914, n°. 42 (Ministerieele Aanschrijving van 23 Augustus 1914, IIIe Afd., n°. 4), kan in het algemeen dezelfde gedragslijn worden gevolgd.

Echter wordt er de aandacht op gevestigd, dat in sommige gevallen de jaarwedde van militairen, als in dat Besluit bedoeld, de gemiddelde jaarwedde van den dienstplichtigen onderofficier niet onbelangrijk overtreft. Alsdan zal het verschil in jaarwedde in mindering behooren te worden gebracht bij het bepalen van het bedrag der vergoeding.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

—

26 *Februari* 1916. BESLUIT, ter bekendmaking van den tekst van het bij Koninklijk besluit van 22 Januari 1902 (*Staatsblad* n°. 5) vastgestelde gewijzigd *Algemeen Reglement* op den loodsdienst met het daarbij behoorend tarief van vergoeding voor reis- en verblijfkosten der loodsen, zoomede van de bij genoemd besluit vastgestelde *Bijzondere Reglementen* in de verschillende loodsdistricten, zooals die zijn gewijzigd bij de besluiten van 31 Januari 1903 (*Staatsblad* n°. 42), 8 Februari 1904 (*Staatsblad* n°. 40), 24 December 1904 (*Staatsblad* n°. 264), 7 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 233), 30 Mei 1908 (*Staatsblad* n°. 192), 24 Mei 1909 (*Staatsblad* n°. 126), 24 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 93), 30 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 339), 9 Juni 1914 (*Staatsblad* n°. 222), 19 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 112) en 8 December 1915 (*Staatsblad* n°. 489). S. 89.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Marine van den 22sten Februari 1916, Bureau G n°. 51;

Gelet op Onze besluiten van 22 Januari 1902 (*Staatsblad* n°. 5), 31 Januari 1903 (*Staatsblad* n°. 42), 8 Februari 1904 (*Staatsblad* n°. 40), 24 December 1904 (*Staatsblad* n°. 264), 7 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 233), 30 Mei 1908 (*Staatsblad* n°. 192), 24 Mei 1909 (*Staatsblad* n°. 126), 24 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 93), 30 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 339), 9 Juni 1914 (*Staatsblad* n°. 222), 19 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 112) en 8 December 1915 (*Staatsblad* n°. 489);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Den tekst van de bij Ons besluit van 22 Januari 1902 (*Staatsblad* n°. 5) vastgestelde gewijzigde reglementen op den loodsdienst voor zeeschepen, zooals deze luidt na de sedert daarin aangebrachte wijzigingen, algemeen bekend te maken door bijvoeging van dien gewijzigden tekst in zijn geheel bij dit besluit.

Onze Minister van Marine is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 26sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 17 *Maart* 1916.)

TEKST

van het bij Koninklijk besluit van 22 Januari 1902 (*Staatsblad* n°. 5) vastgestelde gewijzigd *Algemeen Reglement* op den loodsdienst met het daarbij behoorend tarief van vergoeding voor reis- en verblijfkosten der loodsen, zoomede van de bij genoemd besluit vastgestelde *Bijzondere Reglementen* op den loodsdienst in de districten:

1. Eems;
2. Terschelling en het Vlie;
3. Texel;
4. } Goedereede, Maas en Brouwershaven;
5. }
6. Monden der Schelde,

zooals die zijn gewijzigd bij de besluiten van 31 Januari 1903 (*Staatsblad* n°. 42), 8 Februari 1904 (*Staatsblad* n°. 40), 24 December 1904 (*Staatsblad* n°. 264), 7 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 233), 30 Mei 1908 (*Staatsblad* n°. 192), 24 Mei 1909 (*Staatsblad* n°. 126), 24 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 93), 30 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 339), 9 Juni 1914 (*Staatsblad* n°. 222), 19 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 112) en 8 December 1915 (*Staatsblad* n°. 489).

ALGEMEEN REGLEMENT *op den Loodsdienst.*

ISTE HOOFDSTUK.

Bestuur en indeeling.

Art. 1. Het bestuur van den loodsdienst wordt onder den Minister van Marine uitge-

oefend door een Inspecteur-Generaal; in de districten door Inspecteurs en onder dezen door Commissarissen.

De districten zijn:

1. *Eems;*
2. *Terschelling en het Vlie;*
3. *Texel;*
4. *Goedereede en Maas;*
5. *Brouwershaven;*
6. *Monden der Schelde.*

De bijzondere reglementen bepalen voor elk district den werkkring der loodsen, het aantal en de qualiteit van de ambtenaren en het voor de verschillende loodsdiensten benoodigde materieel en personeel.

2. De commissarissen zijn, ieder voor zijne standplaats, belast met het beheer van het materieel.

De afgifte van behoeften aan de vaartuigen geschiedt op aanvrage van den schipper, die voor de ontvangst teekent.

De beoordeeling der noodzakelijkheid, gelijk mede de uitvoering van kleine herstellingen en voorzieningen aan voor den dagelijkschen dienst in gebruik zijnde vaartuigen, daaronder begrepen het schoonmaken en zooveel noodig schilderen van den romp onder water, berust bij den Inspecteur of onder diens verantwoordelijkheid bij den Commissaris; van de noodzakelijkheid tot meer belangrijke voorzieningen wordt door den Inspecteur gerapporteerd aan het Departement van Marine.

3. In elk loodsdistrict wordt door den Inspecteur een stamregister gehouden, waarin al de bij den loodsdienst van dat district aangestelde personen zijn ingeschreven met namen en voornamen, het hun toegewezen nommer, dag en plaats van geboorte, datum van aanstelling, de bijzondere diensten door hen bewezen, belooningen daarvoor ontvangen, overtredingen en daarvoor opgelegde straffen, eindelijk de datums van ontslag, op pensioenstelling of overlijden.

IIde HOOFDSTUK.

Regeling van het personeel.

4. Het personeel van den loodsdienst bestaat uit:

Loodsschippers der 1ste en 2de klasse;
Zee- en binnenloodsen;
Hulploodsen;
Loodskweekelingen der 1ste en 2de klasse;
Matrozen;
Matroos-koks;
Kwartiermeesters en roeiers der 1ste en 2de klasse;
Machinisten;
Machinisten-motorist;
Eerste stokers;
Tweede stokers;
Hulpstokers.

5. De schippers der zeeloodsvaartuigen zijn loodsschippers der 1ste klasse; zij worden genomen uit de bekwaamste zeeloodsen.

De schippers der overige vaartuigen zijn loodsschippers der 2de klasse; zij worden in den regel genomen uit de zeeloodsen, binnenloodsen, hulploodsen, loodskweekelingen en matrozen.

6. De zee- en binnenloodsen worden in den regel gevormd uit de matrozen.

De matrozen, die geschikt blijken voor den loodsdienst, worden na een diensttijd van tien jaar of eerder, naar gelang der behoefte, benoemd tot loodskweekeling der 2de klasse.

De loodskweekelingen der 2de klasse kunnen bestemd worden voor den zeeloodsdienst of voor den binnenloodsdienst; zij worden meer bepaald voor een der beide diensten opgeleid en vergezellen de loodsen op hunne loodsreizen, wanneer hun daartoe de last wordt verstrekt.

De loodskweekelingen der 2de klasse voor den zeeloodsdienst zijn naar volgorde van diensttijd benoembaar tot loodskweekeling der 1ste klasse, die voor den binnenloodsdienst tot hulploods, wanneer zij voldoen aan de vereischten, respectievelijk voor de betrekking van zeeloods en van binnenloods gesteld.

Bij vacaturen zijn de loodskweekelingen der 1ste klasse en de hulploodsen, bij gebleken geschiktheid naar volgorde van diensttijd benoembaar respectievelijk tot zeeloods en tot binnenloods.

De loodskweekelingen der 1ste klasse komen tot het loodsen van schepen in den regel eerst in aanmerking, wanneer geen zeeloodsen meer beschikbaar zijn. Zij dragen alsdan het loodsmansteeken.

De hulploodsen komen tot het loodsen van schepen met grooten diepgang eerst in aanmerking, wanneer geen binnenloodsen meer beschikbaar zijn. Wanneer zij tot het loodsen van schepen worden aangewezen, dragen zij het loodsmansteeken.

Aan boord der loodsvaartuigen verrichten de loodskweekelingen en de hulploodsen den dienst met de matrozen.

In de behoeften aan machinisten, machinisten-motorist, eerste stokers, tweede stokers en hulpstokers zal worden voorzien door aan te nemen burgerpersoneel of door machinekamerpersoneel van de zeemacht.

7. De loodsschippers, zee-, binnen- en hulp-

loodsen, kwartiermeesters, loodskweekelingen der 1ste en 2de klasse, zoomede de machinisten en machinisten-motorist, voor zoover die niet van de zeemacht worden gedetacheerd, worden benoemd door den Minister van Marnie; zij verkrijgen eene akte van aanstelling.

De matrozen, matroos-koks, roeiers der 1ste en 2de klasse, zoomede de eerste stokers, tweede stokers en hulpstokers, voor zoover die niet van de zeemacht worden gedetacheerd, worden benoemd door den Inspecteur van het district, die van deze benoeming kennis geeft aan den Minister van Marine.

Het verleenen van ontslag geschiedt door dien Minister.

8. Indien de machinisten, machinisten-motorist, eerste stokers, tweede stokers en hulpstokers uit burgerpersoneel worden aangenomen, worden zij gekozen uit lieden, ervaren in hun vak en van onberispelijk gedrag. De machinisten moeten bovendien in het bezit zijn van het diploma B voor machinist, bedoeld bij de Wet van 28 Mei 1901 (*Staatsblad* nº. 139). Zij allen, benevens de loodsschippers der 2de klasse, voor het geval dezen genomen worden uit buiten den loodsdienst staande personen, kwartiermeesters, roeiers en matroos-koks mogen bij indiensttreding den leeftijd van 40 jaren niet hebben overschreden.

De matrozen worden gekozen uit ervaren zeelieden van onberispelijk gedrag. Zij moeten, om voor den loodsdienst te worden opgeleid, den leeftijd hebben bereikt van 20 jaar en mogen niet ouder zijn dan 27 jaar; zij moeten minstens 2 jaar hebben gevaren op zeeschepen, goed kunnen lezen en schrijven en de eerste grondbeginselen der rekenkunst goed verstaan; zij, die met goed gevolg het onderwijs hebben gevolgd aan eene zeevaartkundige school voor stuurman ter koopvaardij of in het bezit zijn van het diploma van daarvoor voldoend afgelegd examen, zoomede zij, die bekend zijn met de Engelsche, Fransche of Duitsche taal, genieten de voorkeur.

De loodsschippers der 2de klasse, voor het geval dat dezen worden genomen uit buiten den loodsdienst staande personen, benevens de roeiers der 1ste en 2de klasse worden gekozen uit flinke varensgezellen van onberispelijk gedrag.

De matroos-koks worden gekozen uit zeelieden van onberispelijk gedrag, die het bewijs kunnen overleggen dat zij als kok aan boord van een zeevaartuig hebben voldaan.

De in dit artikel bedoelde loodsschippers der 2de klasse, matrozen, matroos-koks, kwartiermeesters, roeiers, machinisten, machinisten-motorist, stokers en hulpstokers moeten vóór de indiensttreding eene geneeskundige verklaring van een officier van gezondheid van de zeemacht overleggen, waaruit blijkt dat de belanghebbende voldoet aan de eischen van het voor het personeel van den loodsdienst vastgesteld keuringsreglement en bovendien eene door hen onderteekende verklaring, waaruit blijkt dat zij zich zullen onderwerpen aan alle dienstvoorschriften, voor 's Rijks loodswezen gemaakt of nog te maken.

9. Alvorens tot de uitoefening van den dienst als loods te worden toegelaten, moet overigens aan de volgende vereischten worden voldaan:

1º. moeten de vaarwaters, waarop de dienst als loods zal worden uitgeoefend, voldoende zijn bevaren;

2º. moet een examen worden afgelegd, omvattende het gebied, waarop de loodsdienst zal worden uitgeoefend en bestaande in:

a. grondige kennis van:

de gronden en banken, loop en kracht der stroomen, invloed van den wind op die stroomen;

ligging en plaatsing der tonnen en bakens aan en in de vaarwaters,;

de richting der vaarwaters en de te sturen koersen onder de verschillende omstandigheden;

b. grondige bekendheid met:

de kust- en binnenlichten, lichtschepen, mistseinen en landmerken, waterstands- en stormseinen, semaphore- en kustwachtposten;

c. eenig begrip van:

de inrichting der zeekaarten, miswijzing van het kompas, het afzetten van peilingen en van het bestek;

d. voldoende bekendheid met:

de besturing en behandeling van zeil- en stoomschepen, de bepalingen tot het voorkomen van aanvaringen, de politiereglementen voor de vaarwaters en havens, waarop de loodsdienst zal worden uitgeoefend;

de verplichtingen die bij de verschillende wetten en reglementen den loodsen zijn opgelegd;

3º. zullen meerdere proefreizen, minstens vier, met diepgaande schepen moeten zijn gedaan, onder het opzicht van een der bekwaamste loodsen.

10. De examens worden, zoo dikwijls het noodig wezen mocht, na bekomen machtiging van den Minister van Marine, afgenomen door eene commissie, waarvan de Inspecteur voorzitter is. In deze commissie hebben steeds zitting een of meer commissarissen der loodsen,

één of twee daartoe uit te noodigen gezagvoerders van koopvaardijschepen en twee of meer der bekwaamste schippers of loodsen.

De gezagvoerders genieten vergoeding van reis- en verblijfkosten en vacatiegelden, overeenkomstig de bij Koninklijk besluit vastgestelde tarieven.

Het examen wordt kosteloos afgenomen.

11. Naar gelang van de behoeften voor den dienst kunnen ook buiten den loodsdienst staande personen tot loodsen of hulploodsen worden aangesteld, mits zij voldoen aan de vereischten, in de artt. 8 en 9 omschreven.

Zij mogen niet jonger zijn dan 23 jaar en niet ouder dan 40 jaar.

Zij worden door de commissie van examen gerangschikt en naar volgorde geplaatst.

Een bewijs van voldoend afgelegd examen zal worden uitgereikt door het voorzittend lid, namens die commissie onderteekend.

Wanneer de plaatsing niet binnen den tijd van 18 maanden na afgelegd examen is gevolgd, kan door het hoofdbestuur een nieuw examen worden gevorderd.

12. Loodsen kunnen, na behoorlijk daarvoor afgelegd examen, toegelaten worden tot het loodsen van schepen op andere vaarwaters of naar andere zeegaten, reeden of havens, dan die tot welke zij behooren.

Van deze bevoegdheid wordt melding gemaakt op hunne akte van aanstelling.

13. Alvorens tot de uitoefening van den loodsdienst te worden toegelaten, zijn de loodsen, de hulploodsen en de loodskweekelingen der 1ste klasse gehouden den navolgenden eed of belofte af te leggen:

„Ik zweer (beloof) dat ik, in mijn dienst als loods, mij stiptelijk zal gedragen naar de bestaande of nader uit te vaardigen verordeningen op den loodsdienst, en dat ik voorts in deze mijne betrekking zal handelen, zooals een goed, braaf, eerlijk en trouw loods schuldig is te doen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig! (Met ware woorden.)"

Deze eed wordt afgelegd in handen van den Inspecteur over het loodswezen in het district, die daarvan eene door hem onderteekende verklaring stelt op de akte van aanstelling en van de eedsaflegging kennis geeft aan het Departement van Marine.

14. Aan iederen loods wordt een zilveren loodsmansteeken, ter grootte van 7 centimeters middellijn, kosteloos uitgereikt, waarop voor de zeeloodsen en loodskweekelingen der 1ste klasse *twee ankers over kruis* en voor de binnenloodsen en hulploodsen *één enkel anker, beide met eene loodlijn en lood daarover geslingerd,* de qualiteit en het nommer der loodsen, zoomede het district waartoe zij behooren.

15. De loodsschippers, kwartiermeesters, loodsen, hulploodsen en loodskweekelingen dragen in dienst blauw lakensche jas, vest en broek, met knoopen van model, voorts blauw lakensche pet van model met kroon; de loodskweekelingen der 2de klasse evenwel een pet zonder kroon. De pet van den loodsschipper der 1ste klasse moet tevens voorzien zijn van twee gouden galons, ter breedte elk van 5 millimeter, en die van den loodsschipper der 2de klasse en kwartiermeester van een gouden galon van gelijke breedte.

De pijjakker wordt gedragen van blauw duffel of andere blauwe stof, met knoopen van model; bij regenachtig of slecht weder is geoorloofd het dragen van geoliede of andere overkleederen, zoomede van een onder die omstandigheden doelmatig hoofddeksel.

De knoopen, petteekens en galons worden kosteloos verstrekt.

Overtreding van dit artikel wordt gestraft met eene boete van ƒ 1 tot ƒ 5.

16. De loodsen, loodskweekelingen der 1ste klasse en hulploodsen moeten bij de uitoefening van hun dienst hun loodsmansteeken zichtbaar op de borst dragen en moeten dan tevens voorzien zijn van hunne akte van aanstelling en van de loodswet met bijbehoorende reglementen.

Bij verzuim worden zij gestraft met eene boete van ƒ 2.50 tot ƒ 7.50.

17. De loodsschippers, loodsen, loodskweekelingen der 1ste klasse en hulploodsen, in hunnen dienst geschorst, gedegradeerd of ontslagen, zijn verplicht hunne loodsmansteekens, akten van aanstelling en reglementen af te geven aan den Commissaris hunner standplaats.

18. Bij het afsterven van loodsschippers, loodsen, loodskweekelingen der 1ste klasse en hulploodsen, zijn de weduwen of weezen verplicht de uitgereikte loodsmansteekens, akten van aanstelling en reglementen, binnen veertien dagen na het overlijden, aan den Commissaris der standplaats, waartoe zij behoord hebben, terug te geven.

Indien zij geene weduwen of weezen nalaten, zijn hunne erfgenamen tot die teruggave verplicht.

19. De loodsschippers der 1ste klasse, de loodsen, de hulploodsen en de loodskweekelingen der 1ste klasse genieten in den regel

geen vaste bezoldiging; aan hen kan een vast maandgeld worden toegekend boven het loodsaandeel op die standplaatsen, waar het geringe bedrag der loodsaandeelen en daggelden daartoe voldoenden grond geeft.

In plaats van aandeel in het loodsgeld kan vast maand- of daggeld als loon worden toegekend aan loodsen, hulploodsen en loodskweekelingen der 1ste klasse, die als vaste loods dienst doen op in geregelde beurt varende stoomschepen of op de verschillende Rijksschepen gedurende de oefeningen, proeftochten en hydrographische opnemingen.

Met betrekking tot de hieronder genoemde verdeeling van loodsaandeelen, maand- en daggelden, zijn de vaste zeeloodsen en de vaste zee- en binnenloodsen administratief ingedeeld bij den zeeloodsdienst en de vaste binnenloodsen bij den binnenloodsdienst van hun district. Voor ieder district, waar behalve kustdienst ook kanaaldienst wordt uitgeoefend, wordt door den Minister van Marine bepaald, tot welk dezer onderdeelen van den zeeloodsdienst de beide eerstgenoemde categorieën van vaste loodsen administratief zullen behooren.

In ieder district worden de door de loodsschippers der 1ste klasse, zeeloodsen en loodskweekelingen der 1ste klasse verdiende loodsaandeelen, maand- en daggelden, na aftrek van een door den Minister van Marine vast te stellen bedrag, strekkende tot vergoeding der uitgaven, bedoeld in art. 43, tweede lid, verdeeld als volgt:

voor den loodsschipper der 1ste klasse en den hem bij ziekte, besmetverklaring van zijne woning, en schorsing vervangenden loods . . . . . 1½ deel:
voor den loods . . . . . 1 „
„ „ loodskweekeling der 1ste klasse . . . . . ⅔ „

In de districten, waar behalve kustdienst ook kanaaldienst wordt uitgeoefend, geschiedt deze verdeeling voor elken dienst afzonderlijk, of voor den zeeloodsdienst in zijn geheel, zulks ter beoordeeling van den Minister van Marine.

De door de loodsen en hulploodsen van den binnenloodsdienst verdiende loodsaandeelen, maand- en daggelden worden verdeeld voor elke standplaats of elken post als volgt:

voor den loods . . . . . 1 deel,
„ „ hulploods . . . . . ⅔ „ .

De loodsaandeelen, maand- en daggelden, verdiend door de loodskweekelingen der 1ste klasse, die niet zijn ingedeeld bij de bemanning der zeeloodsvaartuigen, worden verdeeld voor elke standplaats, als volgt:

voor den loodskweekeling der 1ste klasse . . . . . 1 deel.

De loodsschippers der 2de klasse, de loodskweekelingen der 2de klasse, de matrozen, de matroos-koks, de kwartiermeesters, de roeiers, de machinisten, de machinisten-motorist, de eerste stokers, de tweede stokers en de hulpstokers genieten vaste maandgelden.

20. In geval van ziekte, verwonding of gebreken, in en door den dienst bekomen, kan de lijder door geneeskundigen in dienst van het Rijk of door particuliere geneeskundigen voor Rijksrekening worden behandeld, en in een Rijkshospitaal, bij particulieren of in eene bijzondere inrichting voor Rijksrekening worden verpleegd; een en ander naar regelen, door den Minister van Marine vast te stellen.

Aan loodsschippers der 2de klasse, loodskweekelingen der 2de klasse, kwartiermeesters, roeiers, matrozen en matroos-koks, zoomede aan machinisten, machinisten-motorist, stokers en hulpstokers, voor zoover die niet van de zeemacht zijn gedetacheerd, wordt, wanneer zij door ziekte, verwonding of gebreken, niet in en door den dienst bekomen, tijdelijk verhinderd worden hunne betrekking waar te nemen, ingeval de verhindering langer dan vier weken mocht duren, waarna hunne verdiensten zullen stilstaan, alsdan tijdelijke onderstand toegekend naar de regelen en tot het bedrag, door den Minister van Marine te bepalen.

Alle ziektegevallen moeten ten genoege van den Inspecteur worden geconstateerd.

IIIde HOOFDSTUK.

Onderscheidingsteekenen der loodsvaartuigen. Loods-, nood- en andere seinen.

21. De onderscheidingsteekenen der loodsvaartuigen zijn:

a. voor *zeilvaartuigen:*

de naam der standplaats zooveel mogelijk voluit met het nummer van het vaartuig in één of meer zeilen en op het achterste gedeelte van het vaartuig; bovendien zoolang er loodsdienst kan worden verricht:

bij *dag* eene blauwe vlag met wit nummer, geheschen van top;

bij *nacht* die, vastgesteld bij de geldende voorschriften ter voorkoming van aanvaring op zee;

b. voor *stoomvaartuigen:*

het nummer van het vaartuig aan weerszijden op den boeg; bovendien zoolang er loodsdienst kan worden verricht:

bij *dag* eene blauwe vlag met wit nummer, geheschen van top;

bij *nacht* en bij *mist* of nevelachtig weder, indien het sneeuwt of bij zware regenbuien, die, vastgesteld bij de geldende voorschriften ter voorkoming van aanvaring op zee.

Voorts zoowel voor zeil- als stoomvaartuigen een bijzonder teeken ter aanduiding van het district of de zeegaten, waartoe de vaartuigen behooren, overeenkomstig de teekening, welke daarvan bij dit reglement is gevoegd.

Het vaartuig voor inspectie gebezigd voert de districtsvlag of -wimpel met het woord „Inspectie" van top geheschen.

22. In havens of dokken moet de loods aan het loodskantoor worden aangevraagd, met vermelding van het tijdstip, waarop de loods wordt verlangd.

In zee of ter reede wordt het verlangen om een loods kenbaar gemaakt door de onderstaande seinen, afzonderlijk of gezamenlijk gedaan:

a. *bij dag:*

1°. de nationale vlag, omgeven door een witten rand, ter breedte van een vijfde van die der vlag, *aan den voortop* geheschen;

2°. het loodssein P. T. van het Internationaal Seinboek;

3°. vlag S. van het Internationaal Seinboek met of zonder den onderscheidingswimpel er boven;

4°. het afstandssein, bestaande uit een kegel met den top naar boven, boven welken twee ballen of voorwerpen, die op ballen gelijken, zijn geheschen;

b. *bij nacht:*

1°. een pyrotechnisch licht, bekend onder den naam van „blauw licht", dat met tusschenpoozen van 15 minuten vertoond wordt;

2°. een helder wit licht, telkenmale gedurende den tijd van één minuut met korte of herhaalde tusschenpoozen getoond even boven de verschansing.

Voor zeeschepen, bestemd van het Engelsche Kanaal naar één der hieronder volgende Nederlandsche zeegaten, zijn bovendien nog de navolgende seinen vastgesteld:

a. *bij dag:* het hijschen van het naamsein der haven van bestemming uit het Internationaal Seinboek.

b. *bij nacht:*

1°. *voor schepen, bestemd naar dez eegaten van Texel en IJmuiden,* twee lantaarns verticaal onder elkander, waarvan de bovenste een *rood* en de onderste een *wit* licht toont;

2°. *voor schepen, bestemd naar de zeegaten van Goeree, Maas en Brouwershaven,* twee lantaarns verticaal onder elkander, die beide een *wit* licht toonen;

3°. *voor schepen, bestemd naar de zeegaten der Schelde,* drie lantaarns verticaal onder elkander, waarvan de bovenste een *rood* en de beide andere een *wit* licht toonen.

Wederkeerig hijscht het betrokken loodsvaartuig bij nacht gelijk sein als contra-sein.

23. Noodseinen zijn, afzonderlijk of gezamenlijk:

a. *bij dag:*

1°. kanonschoten of eenig ander ontploffingssein met tusschenpoozen van ongeveer eene minuut;

2°. het noodsein N. C. van het Internationaal Seinboek;

3°. het afstandssein, bestaande uit eene vierkante vlag, boven of onder welke een bal of een voorwerp, dat op een bal gelijkt, is geheschen;

4°. het afstandssein, bestaande uit een kegel met den top naar boven, boven of onder welken een bal of een voorwerp, dat op een bal gelijkt, is geheschen;

5°. een aangehouden toon met eenig mistseinwerktuig;

b. *bij nacht:*

1°. kanonschoten of eenig ander ontploffingssein met tusschenpoozen van ongeveer eene minuut;

2°. vlammen boven het schip (als van een brandend teervat, olievat enz.);

3°. vuurpijlen of lichtkogels, die sterren uitwerpen, onverschillig van welke kleur of inrichting, die één voor één met korte tusschenpoozen worden ontstoken;

4°. een aangehouden toon met eenig mistseinwerktuig.

24. Ten teeken voor in zicht komende loodsvaartuigen, dat eenig schip van een loods voorzien is, wordt eene kleine blauwe vlag met witte ster geheschen onder de natievlag aan den gaffel of op eene andere goed zichtbare plaats, doch niet van top.

Ieder loods wordt kosteloos van eene dergelijke vlag voorzien en is verplicht die te doen hijschen.

De loods, hierin nalatig zijnde, wordt gestraft met eene boete van ƒ 7.50 tot ƒ 15.

25. Het teeken, dat een uit zee komend schip aan een gezondheidsonderzoek moet worden onderworpen, is eene gele vlag van den top, of bij gebreke van die, de natievlag op eene zichtbare plaats uit het voorwant.

IVde HOOFDSTUK.

Dienstregeling.

Iste AFDEELING.

Algemeene bepalingen.

26. De bij het loodswezen in dienst zijnde personen zijn aan degenen, die over hen gesteld zijn, ondergeschiktheid en bescheidenheid verschuldigd; ook tegenover de militaire en civiele autoriteiten zullen zij de burgerlijke beleefdheid in acht nemen. Zij zullen de, in de uitoefening hunner betrekking of dienst, gegeven bevelen ijverig en getrouw nakomen en zich buiten dienst behoorlijk gedragen.

Hiermede in gebreke blijvende, worden zij, naar omstandigheden, gestraft met geldboete, schorsing, degradatie of ontslag.

27. Geen der bij den loodsdienst aangestelde personen mag eigendunkelijk den dienst verlaten, dan na bekomen ontslag. Die hiertegen handelt, verbeurt zijn te goed zijnde loon.

28. Bij den loodsdienst aangestelde personen, zich zonder verlof van hunne standplaats verwijderd hebbende, worden voor de eerste maal gestraft met eene boete van ƒ 2.50 tot ƒ 7.50; voor de tweede maal met eene boete van ƒ 15.

Bij verzwarende omstandigheden worden zij in beide gevallen, naar bevind van zaken, gestraft met genoemde boete en bovendien met schorsing in dienst of met ontslag uit den dienst.

Voor de derde maal zich zonder verlof van hunne standplaats verwijderd hebbende, worden zij uit den dienst ontslagen.

29. Bij den loodsdienst aangestelde personen voor de eerste maal buiten dienst beschonken bevonden zijnde, worden gestraft met eene boete van ƒ 15; voor de tweede maal buiten dienst of voor de eerste maal in dienst beschonken bevonden zijnde, wordt deze straf verdubbeld.

Deze boeten zullen bij verzwarende omstandigheden of bij dronkenschap voor de tweede maal, waarvan éénmaal in dienst, naar bevind van zaken gepaard gaan met schorsing in dienst of vervangen worden door ontslag.

Voor de tweede maal in dienst of voor de derde maal beschonken bevonden zijnde, worden zij uit den dienst ontslagen.

30. Wanneer door verzuim of onachtzaamheid van eenen loods, een schip wordt aan den grond gevaren, schade bekomt of toebrengt, wordt hij gestraft met geheele of gedeeltelijke inhouding van het aandeel in het loodsgeld, en daarenboven met geldboete, schorsing, degradatie of ontslag, naar omstandigheden.

31. De schippers en loodsen zijn verplicht gedurig de vaarwaters te peilen en nauwkeurig te onderzoeken, vooral na storm en hooge vloeden. De schippers zijn derhalve verplicht bij het bekruisen der kust en het bevaren der verschillende vaarwaters, een veelvuldig gebruik van het lood te doen maken, in het bijzonder door de jongere loodsen, loodskweekelingen en matrozen.

De schippers en loodsen geven acht op de ligging der bakentonnen en de stelling der bakens. Zoo zij mochten bespeuren, dat de vaarwaters zijn verloopen, of dat er tonnen en bakens zijn vermist of verdreven, geven zij daarvan dadelijk kennis aan den Commissaris ter standplaats van aankomst.

Eveneens zijn zij verplicht hunne aandacht te vestigen op de kust- en andere lichten en landmerken. Zij moeten van den uitslag hunner opmerkingen daaromtrent almede kennis geven.

De schippers en loodsen met dit een of ander in gebreke blijvende, worden gestraft met eene boete van ƒ 2.50 tot ƒ 7.50.

32. Het is den schippers en verdere bemanning der loodsvaartuigen verboden heimelijk passagiers of goederen te vervoeren, zullende dit, evenals alle sluikerij, gestraft worden als in dit artikel nader is vermeld.

Voor de eerste maal hieraan schuldig bevonden zijnde, wordt gestraft een schipper of een machinist met een boete van ƒ 16 tot ƒ 30, een zeeloods-stuurman of een loods van ƒ 8 tot ƒ 15, een loodskweekeling, matroos, matroos-kok, stoker of hulpstoker van ƒ 2.50 tot ƒ 7.50, naar bevind van zaken.

Bij verzwarende omstandigheden of bij herhaling wordt de schuldige uit den loodsdienst ontslagen.

33. Het loodsen van schepen geschiedt bij beurten, te regelen, in de havens door den Commissaris, op de loodsvaartuigen door den schipper.

De bijzondere reglementen bepalen de gevallen, waarin de beurt bij loting wordt aangewezen.

De Inspecteur, de Commissaris of de schipper van het loodsvaartuig zijn nochtans bevoegd, uithoofde van grooten diepgang of om andere gegronde redenen, eenen loods vóór zijne beurt met het loodsen van een schip te belasten.

De loods, die zich daartegen verzet, wordt gestraft met eene boete van ƒ 7.50 tot ƒ 15.

De aangewezen loods wordt beschouwd eene

gewone reis op zijne beurt gedaan te hebben.

In de havens zorgt de Commissaris, dat van de aan de beurt staande loodsen een voldoend getal zich in de nabijheid van zijn kantoor bevindt.

Een loods, hierin nalatig blijvende, wordt naar omstandigheden gestraft met eene boete van ƒ 1 tot ƒ 7.50.

34. Aan boord van in geregelde beurt varende stoomschepen kunnen, op verzoek der gezagvoerders, zoo voor den zee- als voor den binnendienst, geadmitteerde loodsen geplaatst worden, ten einde de diensten van het loodsen *uit* en *naar* zee, en langs de binnenvaarwateren *op* en *af*, door denzelfden persoon te doen verrichten.

Deze loodsen, buiten de gewone beurtregeling vallende, kunnen worden afgewisseld op zoodanige tijden, als het loodsbestuur noodig oordeelt.

Voor zoodanige loodsen is door den gezagvoerder, op de dagen dat er niet geloodst wordt, een daggeld van *twee gulden* verschuldigd.

Het loon wordt voor hen afzonderlijk naar gelang van den gevorderden dienst bepaald.

35. Wanneer het bewezen wordt, dat een loods zich ter behoorlijke plaatse aan een gezagvoerder heeft aangeboden, om zijn schip, van geen loods voorzien zijnde, te loodsen, doch afgewezen is, wordt hem, indien er loodsgeld verschuldigd is, *een derde* van het loodsaandeel als verdiend loon toegekend.

36. Geen loods mag zijne beurt aan eenen anderen overdoen, dan om zeer geldige redenen, en niet zonder de bewilliging van den gezagvoerder en van den Commissaris, op eene boete van ƒ 7.50 tot ƒ 15.

37. Voor den binnenloodsdienst wordt als eerste loodsreis van gelijktijdig aankomende schepen gerekend het schip, hetwelk het eerst binnen de daarvoor bepaalde merken komt.

Deze merken worden door het loodsbestuur in elk district bepaald en ten loodskantore aangeplakt.

38. Bij de bijzondere reglementen worden voor elken kruispost de afstanden bepaald, waarop de loodsvaartuigen, zooveel mogelijk zich moeten ophouden, van welke kruisposten zij zich, buiten noodzaak niet mogen verwijderen, op eene boete voor den schipper van ƒ 7.50 tot ƒ 15.

39. Wanneer een loods op eenig schip overgaat op verderen afstand van het zeegat der bestemming, dan dien van den bepaalden kruispost, vóórgaats, is hij wel verplicht om bij de vaart door de Noordzee, den gezagvoerder ten dienste te staan met zijnen raad, doch neemt zijne verantwoordelijkheid eerst een aanvang op vier Duitsche mijlen (29.6 kilometers) afstand der uitertonnen van dat zeegat of van de buitenhoofden der aan zee gelegen haven van bestemming.

40. Afgescheiden van den kustloodsdienst, zullen er loodsvaartuigen, met loodsen aan boord, kruisen op een vooruitgezetten post of wel in het *Engelsche kanaal* bij *Dungeness*, ten dienste der gezagvoerders van naar de zeegaten in het 3de, 4de, 5de en 6de district bestemde schepen, die verlangen mochten op dien vooruitgezetten post een loods aan boord te nemen, ten einde de zekerheid te hebben, daarvan voorzien te zijn, wanneer het schip vóór de kust komt, alwaar de verantwoordelijkheid van den loods aanvangt.

Den loodsen, op dien vooruitgezetten post aan boord gekomen, wordt nadrukkelijk aanbevolen, om aan de scheepsgezagvoerders de noodzakelijkheid voor te houden, om bij de vaart door de *Noordzee* het dieplood te doen gebruiken, ten einde zich zooveel mogelijk te vergewissen van den afstand der kust of van het zeegat der bestemming.

41. De loodsvaartuigen, welke, ingevolge de bepalingen der bijzondere reglementen, in zee moeten zijn, mogen niet dan op bepaalde tijden binnen komen, tenzij door hoogen nood gedrongen of ingeval zij al hunne loodsen hebben afgegeven, op eene boete, voor den schipper van ƒ 16 tot ƒ 30 met of zonder schorsing in dienst, naar bevind van zaken; hij is op gelijke straffe gehouden, bij de eerste gelegenheid van wind, weer en stroom, of zoodra hij zijne beschikbare loodsen heeft terug bekomen, weder naar zee te vertrekken.

42. De schippers der loodsvaartuigen, hunne loodsen overgezet hebbende, mogen hunne loodskweekelingen der 1ste klasse, tot het verrichten van den loodsdienst, op eenig schip doen overgaan, als dit met de veiligheid van het loodsvaartuig is overeen te brengen.

Ingeval slechts één loods meer aan boord overig is, en twee schepen van verschillende grootte zich ter loodsing voordoen, het kleinste naderbij dan het grootere, zal het geoorloofd zijn een loodskweekeling der 1ste klasse, wanneer hij op het loodsvaartuig kan worden gemist, op het kleinere, meest genaderde schip te doen overgaan en den loods voor den grooteren, meer verwijderden bodem te bestemmen.

Mocht, bij het binnenkomen van eenig zeegat, zich de gelegenheid tot het voorzeilen of voorstoomen van een schip voordoen, dat geen

loods aan boord heeft, dan zijn de schippers daartoe gerechtigd, en kunnen zij bovendien, tot medewerking bij het loodsen, één hunner manschappen op zoodanig schip doen overgaan, als dit zonder gevaar voor het loodsvaartuig kan geschieden.

43. In de voeding aan boord der vaartuigen van het loodswezen wordt door de bemanning zelf voorzien; voor zooveel de zeeloodsvaartuigen betreft, volgens regelen door den Minister van Marine vast te stellen.

De uitgaven voor de voeding op de dagen, dat de vaartuigen in zee of varende zijn, worden door het Rijk vergoed door, voorzooveel de bemanning der zeeloodsvaartuigen betreft, bij de vaststelling van de percentsgewijze aandeelen in de loodsgelden met die uitgaven rekening te houden en door aan de bemanningen der overige vaartuigen op de dagen, dat zij varende zijn een voedinggeld uit te keeren: voor den schipper van ƒ 1 per dag en voor de overige opvarenden van ƒ 0.60 per dag en per hoofd.

Eveneens zal aan de bemanning van een vaartuig op de dagen, dat het wegens het ondergaan van herstellingen of het verrichten van bijzondere diensten buiten de standplaats dier bemanning verblijf houdt, een voedinggeld worden uitgekeerd voor den schipper, loods en machinist van ƒ 1 en voor de overige opvarenden van ƒ 0.60 per dag en per hoofd.

44. Ieder loods, op eene standplaats aankomende, is verplicht zich dadelijk bij den Commissaris aldaar aan te melden of zich te gedragen naar bepalingen, dienaangaande door het plaatselijk loodsbestuur vastgesteld, op eene boete, bij verzuim, van ƒ 2.50 tot ƒ 7.50.

45. In zoover bij dit reglement niet uitdrukkelijk anders is bepaald, komen de kosten van de terugreis der loodsen naar hunne standplaats voor hunne rekening.

In de gevallen, dat de reiskosten der loodsen door de gezagvoerders moeten worden betaald, geschiedt die vergoeding volgens het bij dit reglement gevoegde tarief.

De verblijfkosten zijn onder de reiskosten begrepen.

46. Wegens de ontvangst van loods-, dag en andere gelden wordt, desverlangd, quitantie aan den belanghebbende uitgereikt.

47. Buitengewone omstandigheden uitgezonderd, zullen de kantoren van den Commissaris der loodsen en van den Ontvanger der loodsgelden in de buitenhavens worden gesloten 's avonds te 10 uren en in de binnenhavens 's avonds te 9 uren en zullen die worden geopend gedurende den winterdienst, 's morgens te 7 uren en gedurende den zomerdienst 's morgens te 6 uren.

48. De meting van den diepgang, waarnaar het loodsgeld moet betaald worden, geschiedt in bijzijn van den gezagvoerder of van den op hem volgenden persoon en van den loods voor rekening der administratie, door beëedigde meters, waar zulks mogelijk is.

IIde afdeeling.

Verleenen van hulp aan in nood verkeerende schepen.

49. Den bij het loodswezen in dienst zijnde personen wordt uitdrukkelijk gelast, aan schepen in nood of gevaar zooveel doenlijk hulp toe te brengen, voor zoover de uitoefening van den dienst daarmede niet belangrijk wordt benadeeld.

Het wordt hun verboden, ter belooning daarvoor, eenige overeenkomst te maken, of eenige belofte af te vorderen. Zoodanige overeenkomst of zoodanige belofte zal in geen geval van waarde zijn.

De voor het bewijzen van buitengewone hulp verschuldigde belooning aan de schippers, loodsen en hunne helpers wordt zooveel doenlijk in der minne tusschen partijen geregeld door tusschenkomst van den Inspecteur, en overigens hieromtrent, gelijk mede ten aanzien van zeedriften of verlaten gevonden schepen, gehandeld naar de bepalingen van het Wetboek van Koophandel.

Van deze belooning geniet het daarbij betrokken personeel 75 percent; de overige 25 percent worden, a s vergoeding voor het gebruik van 's Rijks materieel, in de schatkist gestort.

Buitengewone belooningen voor hulp en berging, door meer dan één loodsvaartuig verricht, worden onderling verdeeld, naar gelang van het getal koppen, tijdens de hulp of berging op die loodsvaartuigen aanwezig.

Wanneer onderscheidene loodsvaartuigen tegelijk eenig schip of schepen ontdekken, welke bij reddeloosheid of andere omstandigheden den bijstand van één of meer, maar niet van al die loodsvaartuigen behoefden en erlangden, komen de loodsschippers onderling overeen, wie hunner, hetzij de hulp zullen bewijzen, hetzij tot het loodsen van schepen zich zullen verwijderen, en zullen in dat geval de loodsgelden en de hulp- of bergloonen, inmiddels verdiend, te zamen worden gedeeld

op de wijze, in het vorig lid van dit artikel vermeld.

50. Indien schepen in nood verkeeren, is het bij het loodswezen in dienst zijnde personeel verplicht, op bekomen order, zich onverwijld met zijne vaartuigen derwaarts te begeven, op eene boete, voor den schipper, machinist en kwartiermeester, van *f* 16 tot *f* 30, voor den zeeloods-stuurman en ieder der loodsen, van *f* 8 tot *f* 15, en voor ieder der loodskweekelingen, matrozen, matroos-koks, roeiers, machinisten-motorist, stokers en hulpstokers, van *f* 2.50 tot *f* 7.50, naar omstandigheden.

Wanneer echter, ter beoordeeling van den Inspecteur, den Commissaris, benevens één of twee schippers of loodsen, werkelijk levensgevaar bij de te verleenen hulp mocht bestaan, dan worden vrijwilligers uit het loodspersoneel daartoe opgeroepen, die, naar gelang van bewezen dienst, aanspraak hebben op belooning.

51. Het is aan het bij het loodswezen in dienst zijnde personeel ten strengste verboden om, onder welk voorwendsel ook, aan boord van eenig schip, al ware het in nood, te komen, dan met goedvinden van den gezagvoerder of van diegenen der bemanning, welke aan boord gebleven zijn.

Het wacht zich vooral, om zonder de uitdrukkelijke toestemming van den scheepsbevelhebber, of van de aan boord overgebleven bemanning, aan masten, touwen of ander takelwerk de handen te slaan, of zich dienaangaande eenig gezag aan te matigen, al ware het schip gestrand of met water bezet. Niemand van vorenbedoeld personeel zal, zonder de bovengenoemde toestemming, zich veroorloven luiken open te breken, aan boord zijnde goederen te lossen en te vervoeren, op straffe van schorsing, degradatie of ontslag, naar bevind van zaken, onverminderd de strafbaarheid naar de wet.

52. Bij ijsgang op de reeden en in de zeegaten, is de bemanning der loodsvaartuigen, daartoe gelast, verplicht de schepen zooveel mogelijk ten dienste te staan.

53. Wanneer een schip gedurende de loodsreis aan den grond geraakt en door hulp van anderen weder in vlot water komt, waarvoor hulploon wordt toegekend, mag de loods, die het schip geloodst heeft, onder geen voorwendsel in dat hulploon deelen, op straffe van ontslag, onverminderd de teruggave van het door hem genotene.

VDE HOOFDSTUK.

Verplichtingen van het loodspersoneel en van de scheepsgezagvoerders.

ISTE AFDEELING.

Algemeene verplichtingen.

54. Zoodra van de loodsvaartuigen eenig schip ontdekt wordt, hetwelk wordt vermoed den wil naar eene der havens van dit Rijk te hebben, moet men zich beijveren het een loods aan te bieden.

De vaartuigen, die zich het eerst vóór de zeegaten opdoen, moeten het eerst van een loods voorzien worden; gevolgelijk wordt verboden de verst af zijnde boven de naastbij zijnde, of de grootste boven de kleinste schepen te verkiezen. Met opzicht tot schepen van grooten diepgang, welke *alleen met hoog watergetij* binnengebracht kunnen worden, kan eene uitzondering op den regel toegelaten worden.

Niettemin moeten 's Rijks schepen bij voorkeur worden bediend, wanneer daartoe geseind wordt.

In gevaar zijnde schepen moeten vóór alle andere geholpen worden.

Alles op eene boete voor den loodsschipper van *f* 16 tot *f* 30.

55. De gezagvoerder, die een loods begeert, is verplicht het sein of de aanvrage daarvoor tijdig te doen; het sein moet des daags blijven waaien en des nachts herhaald worden, als bedoeld bij art. 22, totdat de loods aan boord is.

De loods, tot de beurt aangewezen, is verplicht zich ten spoedigste aan boord van het bestemde schip te begeven, zoodra het sein voor eenen loods doet, of hij daartoe wordt gelast, op eene boete van *f* 2.50 tot *f* 7.50.

56. Wanneer een gezagvoerder een loods verlangt tot het uitbrengen van ankers, touwen of kettingen, het vertuien, verwisselen van anker- of ligplaats, en andere voor de veiligheid van het schip noodige diensten, wordt daartoe in de eerste plaats een hulploods aangewezen.

57. Niet meer dan één loods mag aan boord van een schip, om het te loodsen, overgaan, tenware de gezagvoerder, ter meerdere zekerheid, uitdrukkelijk een tweeden loods begeerde. Die begeerte des gezagvoerders moet bij geschrifte blijken.

Wat den zeedienst betreft, mag de tweede loods alleen uit de kustloodsvaartuigen worden verstrekt.

58. Met uitzondering van die standplaatsen, alwaar in het aan boord zetten en van boord

afhalen der loodsen vanwege het loodsbestuur wordt voorzien, zijn de gezagvoerders verplicht, den loods van zijne standplaats te doen afhalen, en na volbrachte loodsreis, weder te doen aan wal zetten.

59. Voor loodsreizen, welke aanvangen van havens, niet onder de loodsstandplaatsen opgenomen, moeten de gezagvoerders, wanneer zij een loods begeeren, dien intijds van de naastbijgelegen standplaats ontbieden.

De reiskosten van die standplaats naar het schip worden door den gezagvoerder aan den loods vergoed.

60. Na volbrachte loodsreis is de gezagvoerder verplicht het aan hem door den loods aan te bieden certificaat, ten bewijze dat het schip naar behooren is geloodst, in te vullen en te teekenen.

Indien naar meening van den gezagvoerder het schip niet naar behooren is geloodst, of de loods niet tijdig heeft gewaarschuwd, dat van het dieplood gebruik moest worden gemaakt, moet de gezagvoerder daarvan in het certificaat melding maken.

De loods geeft dit certificaat, na door hem te zijn afgeteekend, af aan den Commissaris van de standplaats van aankomst.

Zonder voldoend certificaat is de loods niet gerechtigd tot de ontvangst van zijn loon, tenware het bewezen mocht worden, dat de gezagvoerder om andere redenen, vreemd aan den loodsdienst, het certificaat niet mocht hebben geteekend, en de loods zich behoorlijk van zijnen plicht gekweten heeft.

De loodscertificaten worden, naar de bij dit reglement gevoegde modellen, in de Nederlandsche, Engelsche, Fransche en Hoogduitsche talen gedrukt.

61. De gezagvoerders zijn verplicht te zorgen dat in de havens, op de reeden en rivieren of in de zeegaten, geen ballast, gruis van steenkolen of asch over boord wordt geworpen.

De loods zal zoo noodig den gezagvoerder op deze verplichting wijzen, en indien zij niet wordt nagekomen, daarvan zoo spoedig mogelijk kennis geven aan het loodsbestuur ter plaatse, waar hij aankomt.

62. De gezagvoerders zijn verplicht om, zoolang de loodsen aan boord verblijven, hen kosteloos van behoorlijke voeding en eene behoorlijke slaapplaats te voorzien.

Wanneer geen voeding aan boord kan worden verstrekt, is daarvoor eene vergoeding verschuldigd van *een gulden* daags.

Bovendien is een daggeld van *f* 2.50 verschuldigd in de navolgende gevallen:

1°. wanneer de gezagvoerder verkiest, tot veiligheid van zijn schip of voor de diensten, bedoeld bij art. 56 van dit reglement, een loods aan boord te nemen of te houden, of hem na volbrachte loodsreis aan boord houdt om nader over hem te kunnen beschikken;

2°. wanneer de gezagvoerder den loods aangenomen heeft en, bij het niet doorgaan der reis, hem weder afdankt;

3°. wanneer een schip, gedurende de loodsreis, zonder toedoen van den loods is vastgeraakt, schade bekomt of veroorzaakt, waardoor de reis niet kan worden voortgezet of door omstandigheden van weder en wind of getij opgehouden wordt en het oponthoud langer duurt dan 24 uur, tenzij het schip, dat door omstandigheden van weder en wind of getij opgehouden wordt, een zeilschip is, in welk geval het daggeld aanvangt met den vierden dag van het oponthoud;

4°. wanneer de gezagvoerder van een schip in zee of ter reede, nadat de loods reeds aan boord is, met het onder zeil of onder stoom gaan verwijlt, ofschoon weder, wind of getij zulks niet beletten en het oponthoud langer duurt dan 2 uur, gerekend van het oogenblik, dat de loods aan boord kwam, of wanneer het vertrek van een schip uit een haven of dok, nadat de loods reeds aan boord is, door omstandigheden, onafhankelijk van weder, wind of getij, wordt vertraagd en het oponthoud langer duurt dan 2 uur, gerekend van het tijdstip, waarop de loods aan boord was verlangd;

5°. wanneer het schip, nadat de loods reeds aan boord is of tijdens de loodsreis, wordt opgehouden voor de doorvaart van bruggen of sluizen, onafhankelijk van den wil van den loods, alsmede tot het innemen van ballast, wanneer het oponthoud langer duurt dan 24 uur;

6°. wanneer het schip, uit hoofde van zijn grooten diepgang, verplicht is te lichten of gedurende de loodsreis zich ophoudt, om goederen in te nemen, als daarmede meer dan 24 uur wordt verloren;

7°. wanneer de loods verplicht is aan boord van zijn schip te verblijven, waarvan de gemeenschap met den wal is verboden op grond der wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* n°. 35), laatstelijk gewijzigd bij die van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 346) en van welke de tekst is bekend gemaakt bij besluit van 24 September 1915 (*Staatsblad* n°. 405), en het oponthoud langer heeft geduurd dan 6 uren;

8°. wanneer de loods niet wordt ontscheept, maar door den gezagvoerder naar zee wordt medegenomen, onverminderd de kosten der

ontscheping en die van zijne terugreis. Blijkt het later na gedaan onderzoek van het loodsbestuur, dat de loods door force-majeure naar zee is medegenomen en op geen der in zee zijnde Nederlandsche loodsvaartuigen is kunnen worden afgezet, dan zullen de hier bedoelde daggelden en reiskosten door het Rijk worden vergoed.

Het daggeld wordt tot *vier gulden* verhoogd, wanneer de loods belast is met het doen van aanwijzingen en bij het onderzoek der vaarwaters of naar de richtige plaatsing der tonnen en bakens.

Bij alle bepalingen in dit artikel wordt een gedeelte van een dag voor een geheelen gerekend en wordt de dag gerekend aan te vangen des middernachts en 24 uur te duren.

63. Wanneer een loods een schip binnenbrengt in een zeegat buiten zijn district, wordt door den gezagvoerder het reisgeld voor dien loods naar zijn standplaats boven het loodsgeld betaald.

IIde afdeeling.

Verplichtingen van den loodsschipper.

64. De loodsschippers zijn verantwoordelijk voor hun loodsvaartuig en inventaris.

Zij moeten voor het goed onderhoud van een en ander waken, en wanneer er voorziening van behoeften of reparatie vereischt wordt, daarvan dadelijk kennis geven aan den Commissaris.

Zij moeten zorgen, dat hun loodsvaartuig altijd voor den dienst gereed en dat er voor den bepaalden kruistijd genoegzaam proviand aan boord zij.

De loodsen zijn verplicht, zoo noodig, tot de aan hunne vaartuigen benoodigde voorzieningen mede te werken, wanneer hun dienst niet tot het loodsen van schepen wordt vereischt.

65. De loodsschippers zijn verplicht, op den eed bij den aanvang hunner loodsmansbediening afgelegd, aan boord der loodsvaartuigen, omstandig en naar waarheid journaal te houden, volgens het daarvoor bepaalde model, op eene boete bij verzuim van *f* 16 tot *f* 30, al of niet gepaard met schorsing, degradatie of ontslag, naar bevind van zaken.

Zij zijn almede verplicht tot het bijhouden van een orderboek.

66. De loodsschippers der loodsvaartuigen, die in gebreke blijven de bij het eerste lid van art. 21 bepaalde onderscheidingsteekens of seinen, op de wijze zooals zulks is voorgeschreven, te voeren of te toonen, worden gestraft met een boete van *f* 7.50 tot *f* 15.

67. Indien de loodsschipper van een der in zee kruisende loodsvaartuigen zich verplicht mocht vinden naar binnen te stevenen, geeft hij zulks, door het neerhalen van de blauwe nummervlag en het hijschen van de districtsvlag of -wimpel aan den achtersten top, te kennen aan de andere in zee zijnde loodsvaartuigen, opdat zij zich benaarstigen om ook zijnen post te dekken.

68. De loodsschipper van een binnenkomend loodsvaartuig moet zich dadelijk aanmelden bij den Commissaris en de redenen van zijne binnenkomst doen kennen, op eene boete bij verzuim van *f* 7.50 tot *f* 15.

IIIde afdeeling.

Verplichtingen van den loods.

69. De loodsen zijn wegwijzers en raadgevers van de gezagvoerders.

De loodsen moeten zich onthouden van rechtstreeks ingrijpen in het besturen van de schepen, als daar is: zelf commandeeren, de handel van de telegraaf hanteeren, den roerganger vervangen, enz.

Zij zijn gehouden zich jegens de gezagvoerders en verdere aan boord zijnde personen beleefd en behoorlijk te gedragen, op eene boete van *f* 2.50 tot *f* 7.50.

De gezagvoerders en verdere aan boord zijnde personen zijn jegens den loods wederkeerig bescheidenheid verschuldigd.

70. Ieder loods, alvorens aan boord van een in zee zijnd of uit zee komend schip over te gaan, hetzij om het te loodsen, hetzij om eenige andere beweegreden is verplicht het te praaien en onderzoek te doen naar den naam van het schip en dien van den gezagvoerder, vanwaar het komt en werwaarts zijne bestemming is, alsmede naar alle verdere omstandigheden, welke het van belang is te kennen.

Ingeval het schip herkomstig is van een land, waarvan is aangekondigd dat het verdacht van besmetting is, of indien zich gedurende de reis verdachte ziektegevallen hebben voorgedaan, zorgt de loods, die het bij vóórzeiling of vóórstooming of na aan boord gegaan te zijn, loodst, voor het dadelijk doen hijschen der bij art. 25 voor het gezondheidsonderzoek bepaalde vlag en gedraagt zich verder naar de voorschriften, vervat in de wetten van 28 Maart 1877 (*Staatsbladen* nos. 35 en 36), wat eerstgenoemde wet betreft, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 31 Juli

1915 (*Staatsblad* n°. 346), en waarvan de tekst is bekend gemaakt bij besluit van 24 September 1915 (*Staatsblad* n°. 405).

De gezagvoerder is gehouden de voorstaande inlichtingen te geven, en zich naar de waarschuwingen van den loods nauwkeurig te gedragen.

71. De loodsen zijn verplicht van de gezagvoerders der binnenkomende koopvaardijschepen af te vragen of- en welke hoeveelheid buskruit of andere ontplofbare stoffen zij aan boord hebben, en daarvan dadelijk bij de binnenkomst in de havens of voorhavens kennis te geven aan de havenmeesters, onverminderd de bij de wetten of Koninklijke besluiten, omtrent het vervoer van buskruit of andere ontplofbare stoffen, voorgeschreven verplichtingen.

De loodsen zijn mede verplicht den gezagvoerders van binnenkomende koopvaardijschepen aan te zeggen, de geladen vuurmonden, waarmede die schepen gewapend mochten zijn, vóór de binnenkomst te doen ontladen.

De loodsen zijn verplicht den gezagvoerders der schepen aan te zeggen, om bij het komen op- of verlaten van reeden of havens binnen dit Rijk, hunne natie-vlag te laten waaien.

Alles bij nalatigheid op eene boete van *f* 2.50 tot *f* 7.50.

De gezagvoerders zijn gehouden zich daarnaar te gedragen.

72. Bij hunne aanboordkomst zijn de loodsen verplicht, in overleg met den gezagvoerder, de hoogte te bepalen, waarop het schip zich bevindt. Zij moeten vernemen naar den diepgang des bodems, naar zijne bezeildheid, de afwijking van het kompas, en, zwaarden voerende, naar hun diepsteken, alsmede naar de hoedanigheden en gebreken des bodems, ten einde bij hun voorlichting van den gezagvoerder daarmede rekening te houden. Bij verzuim worden zij gestraft met geheele of gedeeltelijke inhouding van het aandeel in het loodsgeld.

Ingeval deze opgaven niet met de vereischte nauwkeurigheid door de gezagvoerders worden gedaan, zijn de loodsen voor de daaruit ontstaande gevolgen niet verantwoordelijk.

73. Indien de gezagvoerder de raadgevingen van den loods niet opvolgt, is de loods voor de daaruit ontstaande gevolgen niet verantwoordelijk.

Hij zal den gezagvoerder, zoo mogelijk in bijzijn van een lid der scheepsbemanning, verklaren dat de veiligheid van het schip gevaar loopt, hem naar zijn beste weten met raad blijven dienen, en van het voorgevallene dadelijk verslag doen aan den Commissaris ter standplaats van aankomst.

74. Het wordt den loodsen uitdrukkelijk bevolen zich te overtuigen, dat het dieplood steeds voor het gebruik gereed ligt en aan te geven wanneer daarvan een tijdig gebruik moet worden gemaakt, op straffe van geheele of gedeeltelijke inhouding van het aandeel in het loodsgeld.

75. De loodsen zullen onder geen voorwendsels hoegenaamd de gezagvoerders van het voornemen tot het binnenloopen in eene bepaalde haven trachten af te brengen, of bij het vertrek een ander zeegat kiezen dan tot bevordering van de reis het voordeeligst is, op eene boete van *f* 16 tot *f* 30.

76. Zonder bewilliging van den gezagvoerder mogen de loodsen het door hen geloodste schip niet verlaten, voordat het veilig is gekomen dáár, waarheen zij verplicht zijn het schip te loodsen, op straffe van geheele of gedeeltelijke inhouding van het aandeel in het loodsgeld.

Voor naar zee varende schepen wordt de loodsreis als geëindigd beschouwd, zoodra zij veilig buiten de uitertonnen of buiten de in zee uitkomende havenhoofden zijn gekomen.

Behoudens de uitzondering in art. 34 mogen de gezagvoerders, zonder voorafgaande toestemming van den Inspecteur of Commissaris, de loodsen niet aan boord houden, wanneer de schepen de plaatsen des gevaars te boven zijn en zóóver zijn gekomen, als de loodsen verplicht zijn de schepen te loodsen.

77. De loodsen zijn gehouden, bij het binnenkomen of verlaten van havens, en het bevaren van kanalen, vaarwaters en stroomen, zich te gedragen naar de reglementen en verordeningen daarvoor vastgesteld, op eene boete van *f* 2.50 tot *f* 15, onverminderd de bij die reglementen of verordeningen bedreigde straffen.

78. De loodsen zijn verplicht den gezagvoerder aanwijzing te geven ten aanzien van de geschiktste manoeuvres met het schip te maken om den loods, die hen vervangen moet, het aan boord komen gemakkelijk te maken, op eene boete van *f* 2.50 tot *f* 7.50.

Wanneer, door het niet naleven dezer bepaling, een andere loods in de uitoefening van zijn dienst mocht zijn benadeeld, kan deze boete vervangen worden door geheele of gedeeltelijke inhouding van het loodsaandeel, hetwelk, daartoe redenen bestaande, wordt toegekend aan dengene, die zich aangeboden en recht op het loodsen had.

79. De loodsen zijn verplicht den gezagvoerder aanwijzing te geven ten aanzien van de geschiktste manoeuvres met het schip te maken om de beambten der in- en uitgaande rechten aan boord te doen komen; zijnde het hun, zonder verlof, niet geoorloofd mede te werken tot doorvaren, zonder dat de schepen ingeklaard zijn, tenzij door stormweder of andere buitengewone omstandigheden daartoe gedwongen; terwijl het uitvaren, zonder uitgeklaard te zijn, nimmer geoorloofd is.

Geen loods vangt zijn dienst ter uitloodsing aan, tenzij het hem gebleken is, dat het schip is uitgeklaard. Het bewijs daarvan bestaat in een, door de beambten der in- en uitgaande rechten geteekend, af te geven kaartje, waarop het woord *uitgeklaard*, met de dagteekening in schrijfletters, benevens de naam van het schip en die van den gezagvoerder, staan uitgedrukt. Dit bewijs moet door den gezagvoerder aan den Commissaris of aan den loods worden overhandigd.

Bij overtreding wordt de loods gestraft met geldboete, schorsing, degradatie of ontslag, naar omstandigheden.

80. De loodsen zijn verplicht, bij het laten zitten van ankers, touwen of kettingen, zooveel mogelijk te zorgen, dat goede peilingen worden genomen, die zij onmiddellijk opgeven aan den Commissaris der standplaats van aankomst.

Voor zoover de eigenaars of hunne gemachtigden de lichting niet binnen de 14 dagen zullen hebben bewerkstelligd, kan de administratie daarin voorzien.

Wanneer het vaarwater door zoodanig verlaten anker mocht worden belemmerd, kan de administratie dadelijk tot de lichting overgaan.

81. De loodsen mogen niet meer dan de verschuldigde gelden vorderen.

Het wordt hun insgelijks verboden, onder welk voorwendsel ook, eenige fooien of giften te vragen.

Onverminderd de teruggave van het alzoo ontvangene, worden zij, daartegen handelende, gestraft met eene boete van ƒ 2.50 tot ƒ 20.—.

VIDE HOOFDSTUK.

Geschillen, oplegging van straffen en bevoegde rechtsmacht.

82. Aan elk loodskantoor ligt een gefolieerd en geparafeerd register, waarin de gezagvoerders de klachten, die zij tegen de loodsen of tegen de uitoefening van den loodsdienst hebben in te brengen, kunnen inschrijven, onverminderd hunne bevoegdheid om zich rechtstreeks tot den betrokken Inspecteur of tot den Minister van Marine te wenden.

De Inspecteur of Commissaris is verplicht op dusdanige klachten onverwijld onderzoek te doen en naar bevinding van zaken te handelen.

Van alle klachten wordt door den Inspecteur kennis gegeven aan den Minister van Marine.

83. De geschillen rakende het hulploon en de schadeloosstelling der loodsen zullen zoo veel mogelijk door tusschenkomst van de Inspecteurs of de Commissarissen, bij minnelijke schikking, worden uit den weg geruimd.

Wanneer dit niet mocht gelukken, zal de beslissing bij voorkeur aan scheidsmannen worden onderworpen.

84. Geldboeten, wegens overtredingen door het loodspersoneel begaan, het bedrag van ƒ 7.50 niet te boven gaande, kunnen worden opgelegd door den Inspecteur.

Voorloopige schorsing van dienst kan worden opgelegd door den Inspecteur of door den Commissaris.

De laatstgenoemde geeft daarvan kennis aan den Inspecteur en deze aan den Minister van Marine.

Alle verdere disciplinaire straffen worden, op het rapport van den Inspecteur, den Inspecteur-Generaal gehoord, opgelegd door den Minister van Marine.

85. Alle overtredingen tegen de bepalingen van dit reglement en van de bijzondere reglementen worden gestraft ingevolge de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64).

De disciplinaire straffen, voor het loodspersoneel bepaald, ontheffen niet van rechtsvervolging.

Boete wordt op de verdiende gelden ingehouden. Zij kan met schorsing van dienst gepaard gaan, doch zal het bedrag van ƒ 30 hoofdelijk niet overschrijden.

Gedurende schorsing van dienst, als straf opgelegd, staan alle verdiensten van den alzoo gestraften persoon stil. Zij gaat den tijd van zes maanden niet te boven.

86. Misdrijven, door de loodsen als zoodanig aan boord van 's Rijks schepen en vaartuigen van oorlog gepleegd, worden gestraft naar de bepalingen van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water.

87. Afschrift van alle gewijsden, in zake van het loodswezen, wordt door het Departement van Justitie aan dat van Marine gezonden.

SLOT-ARTIKEL.

Uittreksels uit de wet en de reglementen,

alsmede de tarieven op den loodsdienst liggen in de Nederlandsche, Engelsche, Fransche en Hoogduitsche talen gedrukt op elk loodskantoor ter lezing, en zijn aldaar, zoowel als bij het Departement van Marine, verkrijgbaar tegen betaling der daarvoor door gezegd Departement te bepalen prijzen.

Op elk loodskantoor is buitendien ter inzage voorhanden de hydrographische kaart van het zeegat, met de daarop aangewezen lijn, bedoeld bij § *f* en § *m* der bepalingen voor de toepassing der tarieven van loodsgelden, behoorende bij de wet van 20 Augustus 1859 (*Staatsblad* nº. 93), gewijzigd bij de wet van 6 April 1875 (*Staatsblad* nº. 62).

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 89).

Mij bekend,

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

MODELLEN *van Loodscertificaten, bedoeld bij art.* 60 *van het Algemeen Reglement op den Loodsdienst.*

Nº.

CERTIFICAAT VOOR HET UIT ZEE LOODSEN.

De gezagvoerder van het (*a*) . . . . schip, genaamd (*b*) . . . ., komende van . . . . en bestemd naar . . ., diepgaande . . . decimeters, verklaart, dat de loods (*c*) . . . ., behoorende tot het loodsdistrict van . . ., den . . ., 19 . . bij hem aan boord is gekomen op de hoogte van . . ., in peiling (*d*) . . . mijlen afstand, en diepte van . . . vadem, en het schip wèl en behouden heeft geloodst tot (*e*) . . .

(*e*) . . ., den (*f*) . . . 19 . .

Handteekening van den loods, De Gezagvoerder,

. . . . . .

Onderhaakt voor . . . (. .) d.M. diepgang.

De Scheepsdiepgangmeter,

Gezien, ...

De Commissaris der loodsen te . . . . .

(Op de keerzijde te stellen :)

Art. 60 van het Algemeen Reglement op den Loodsdienst luidt :

(In te lasschen de eerste twee zinsneden.)

Naam van den gemachtigde voor de betaling :

de Heer . . . . . .

Woonplaats . . . . . .

De Gezagvoerder,

. . . . . .

(*a*) Natie. (*b*) Naam van het schip. (*c*) Naam van den loods. (*d*) De afstand in zeemijlen van 60 in 1 breedtegraad. (*e*) Naam der reede of haven. (*f*) Datum van aankomst.

Nº.

CERTIFICAAT VOOR HET NAAR ZEE LOODSEN.

De gezagvoerder van het (*a*) . . . . schip, genaamd (*b*) . . . ., komende van . . . en bestemd naar . . ., diepgaande . . . decimeters, verklaart naar behooren te zijn geloodst van (*c*) . . . tot in zee, den . . . 19 . . . . . ., den . . . 19 . .

Handteekening van den loods, De Gezagvoerder,

. . . . . .

Onderhaakt voor . . . (. .) d.M. diepgang.

De Scheepsdiepgangmeter,

Gezien, ...

De Commissaris der loodsen te . . . . .

(Op de keerzijde te stellen :)

Art. 60 van het Algemeen Reglement op den Loodsdienst luidt :

(In te lasschen de eerste twee zinsneden.)

Naam van den gemachtigde voor de betaling :

de Heer . . . . . .

Woonplaats . . . . . .

De Gezagvoerder,

. . . . . .

(*a*) Natie. (*b*) Naam van het schip. (*c*) Naam der reede of haven.

Nº.

CERTIFICAAT VOOR HET OP- EN AFLOODSEN.

De gezagvoerder van het (*a*) . . . . schip, genaamd (*b*) . . ., komende van . . . . en bestemd naar . . ., diepgaande . . . decimeters, verklaart op den (*c*) . . . . 19 . . naar behooren te zijn geloodst van (*d*) . . . . tot (*e*) . . . .

(*e*) . . . ., den (*f*) . . . . 19 . .

Handteekening van den loods, De Gezagvoerder,

. . . . . .

Onderhaakt voor . . . (. .) d.M. diepgang.

De Scheepsdiepgangmeter,

Gezien, ...

De Commissaris der loodsen te . . . . . .

(Op de keerzijde te stellen :)

Art. 60 van het Algemeen Reglement op den Loodsdienst luidt :

(In te lasschen de eerste twee zinsneden.)

Naam van den gemachtigde voor de betaling :

de Heer . . . . . .

Woonplaats . . . . . .

De Gezagvoerder,

. . . . . .

(*a*) Natie. (*b*) Naam van het schip. (*c*) Datum van vertrek. (*d*) Reede of haven van vertrek. (*e*) Reede of haven van aankomst. (*f*) Datum van aankomst.

Behoort bij art 45 van het Algemeen Reglement op den Loodsdienst.

TARIEF *van vergoeding voor reis- en verblijfkosten der loodsen.*

BINNENLANDSCHE REIZEN.

VOOR EENE REIS.

van en naar :	*naar en van :*	
Delfzijl	Terschelling en het Vlie	*f* 10.—
	Willemsoord	„ 16.—
	IJmuiden en alle standplaatsen aan het Noordzeekanaal tot en met Amsterdam	„ 13—
	den Hoek van Holland en alle standplaatsen aan den Nieuwen Rotterdamschen Waterweg tot en met Rotterdam	„ 13.—
	Hellevoetsluis	„ 15.—
	Brouwershaven	„ 18.—
	Zierikzee	„ 18.—
	Vlissingen	„ 18.—
Terschelling en Het Vlie	Willemsoord	„ 12.—
	IJmuiden en alle standplaatsen aan het Noordzeekanaal tot en met Amsterdam	„ 10.—
	den Hoek van Holland en alle standplaatsen aan den Nieuwen Rotterdamschen Waterweg tot en met Rotterdam	„ 14.—
	Hellevoetsluis	„ 14.—
	Brouwershaven	„ 17.—
	Zierikzee	„ 17.—
	Vlissingen	„ 16.—
Willemsoord	IJmuiden en alle standplaatsen aan het Noordzeekanaal tot en met Amsterdam	„ 4.—
	den Hoek van Holland en alle standplaatsen aan den Nieuwen Rotterdamschen Waterweg tot en met Rotterdam	„ 9.—
	Hellevoetsluis	„ 10.—
	Brouwershaven	„ 14.—
	Zierikzee	„ 14.—
	Vlissingen	„ 13.—
IJmuiden en alle standplaatsen aan het *Noordzeekanaal* tot en met *Amsterdam*	den Hoek van Holland en alle standplaatsen aan den Nieuwen Rotterdamschen Waterweg tot en met Rotterdam	„ 6.—
	Hellevoetsluis	„ 8.—
	Brouwershaven	„ 12.—
	Zierikzee	„ 12.—
	Vlissingen	„ 10.—
den *Hoek van Holland* en alle standplaatsen aan den *Nieuwen Rotterdamschen Waterweg* tot en met *Rotterdam.*	Hellevoetsluis	„ 2.—
	Brouwershaven	„ 6.—
	Zierikzee	„ 6.—
	Vlissingen	„ 7.—
Hellevoetsluis	Brouwershaven	„ 9.—
	Zierikzee	„ 9.—
	Vlissingen	„ 9.—
Brouwershaven	Zierikzee	„ 3.—
	Vlissingen	„ 8.—
Zierikzee	Vlissingen	„ 4.—

Voor reizen, bedoeld bij artikel 59 van het Algemeen Reglement op den loodsdienst, wordt de vergoeding door het loodsbestuur bepaald.

BUITENLANDSCHE REIZEN.

VOOR EENE REIS.

van en naar :	*naar en van :*	
	Duitsche, Deensche, Noorsche en Zweedsche kust.	
IJmuiden en alle standplaatsen aan het *Noordzeekanaal* tot en met *Amsterdam*, den *Hoek van Holland* en alle standplaatsen aan den *Nieuwen Rotterdamschen Waterweg*, tot en met *Rotterdam*, *Hellevoetsluis*, *Brouwershaven*, *Zierikzee* en *Vlissingen*.	Emden	f 16.—
	Bremen en Bremerhaven	„ 21.—
	Altona, Brunsbuttel, Cuxhaven en Hamburg	„ 24.—
	Elseneur en alle verdere havens tot en met Kopenhagen	„ 42.—
	Helsingborg en alle verdere havens tot en met Malmö	„ 42.—
	Stettin	„ 42.—
	Gothenburg	„ 48.—
	Christiania	„ 62.—
	Frederikstadt	„ 62.—
De bovenstaande bedragen worden voor:		
eene reis naar en van Delfzijl *verminderd* met		„ 6.—
„ „ „ „ „ Terschelling en het Vlie *verhoogd* met		„ 4.—
„ „ „ „ „ Willemsoord *verhoogd* met		„ 3.—
	Zuidoost- en Zuidkust van Engeland.	
den *Hoek van Holland* en alle standplaatsen aan den *Nieuwen Rotterdamschen Waterweg* tot en met *Rotterdam*, *Hellevoetsluis*, *Brouwershaven*, *Zierikzee* en *Vlissingen*.	Londen	„ 16.—
	Margate en alle verdere havens tot en met Sandgate	„ 20.—
	bewesten Sandgate en alle verdere havens tot en met Southampton	„ 25.—
	het eiland Wight	„ 32.—
	bewesten Southampton en alle verdere havens tot en met Portland	„ 32.—
	bewesten Portland en alle verdere havens tot en met Plymouth	„ 36.—
	bewesten Plymouth en alle verdere havens tot en met Penzance	„ 44.—
	Westkust van Engeland en Schotland en Oostkust van Ierland.	
den *Hoek van Holland* en alle standplaatsen aan den *Nieuwen Rotterdamschen Waterweg* tot en met *Rotterdam*, *Hellevoetsluis*, *Brouwershaven*, *Zierikzee* en *Vlissingen*.	benoorden Penzance langs de Westkust van Engeland en alle verdere havens tot en met Fleetwood	„ 36.—
	benoorden Fleetwood langs de westkust van Engeland en Schotland en alle verdere havens aan de Oostkust van Ierland	„ 44.—
	Oostkust van Engeland en Schotland.	
den *Hoek van Holland* en alle standplaatsen aan den *Nieuwen Rotterdamschen Waterweg* tot en met *Rotterdam*, *Hellevoetsluis*, *Brouwershaven*, *Zierikzee* en *Vlissingen*.	benoorden Margate (behalve Londen) en alle verdere havens tot en met Lynn	„ 20.—
	benoorden Lynn en alle verdere havens tot en met Hull	„ 30.—
	benoorden Hull en alle verdere havens tot en met Newcastle	„ 36.—
	benoorden Newcastle en alle verdere havens tot en met Edinburgh	„ 42.—
	benoorden Edinburgh	„ 48.—
	Belgische en Fransche kust.	
den *Hoek van Holland* en alle standplaatsen aan den *Nieuwen Rotterdamschen Waterweg* tot en met *Rotterdam*, *Hellevoetsluis*, *Brouwershaven*, *Zierikzee* en *Vlissingen*.	Antwerpen	„ 10.—
	alle verdere havens tot en met Duinkerken	„ 14.—
	bezuiden Duinkerken en alle verdere havens tot en met Honfleur	„ 30.—

De bovenstaande bedragen worden *verhoogd* voor
eene reis naar en van Delfzijl met . . . . . ƒ 13.—
„ „ „ „ „ Terschelling en het Vlie met . . . . . „ 12.—
„ „ „ „ „ Willemsoord met . . . . . „ 6.—
„ „ „ „ „ IJmuiden en alle standplaatsen aan het Noordzeekanaal tot
en met Amsterdam met . . . . . „ 3.—

Voor buitenlandsche reizen, hiervoren niet omschreven, wordt het bedrag door den Minister van Marine bepaald.

Wanneer op de reis van den loods, door besloten water of andere omstandigheden, waardoor hij niet van de gewone reisgelegenheden heeft kunnen gebruik maken, belemmering in de rechtstreeksche reis wordt ondervonden, wordt de vergoeding van de kosten der reis door het loodsbestuur bepaald.

BIJZONDER REGLEMENT *op den loodsdienst in het 1ste district.*

(EEMS.)

Art. 1. De werkkring der loodsen in dit district is:

a. het uit zee loodsen in de *Eems* naar de reede of, zonder op de reede te ankeren, in de haven van *Delfzijl;*

b. het loodsen van de reede of dadelijk uit de haven van *Delfzijl* naar zee;

c. het loodsen van de reede tot in de haven van *Delfzijl* en omgekeerd.

2. De standplaats is *Delfzijl.*

3. Het bestuur wordt gevoerd: in het district door een Inspecteur, op de standplaats *Delfzijl* door een Commissaris.

Op de genoemde standplaats is tevens een Ontvanger der loodsgelden en een scheepsdiepgangmeter.

De betrekking van Ontvanger der loodsgelden is met die van Commissaris vereenigbaar.

Aan den Commissaris kan het meten van den scheepsdiepgang worden opgedragen.

4. Het materieel bestaat uit:

3 zeeloodsvaartuigen,

2 loodsafhaalvaartuigen, waarvan één tevens inspectie-vaartuig,

1 reserve-zeeloodsvaartuig en

1 reserve-vaartuig voor de afhaaldiensten.

5. Twee ankers van verschillende zwaarte, met kabelkettingen, touwen en verdere toebehooren, moeten op de standplaats *Delfzijl* in gereedheid gehouden worden, tot het verleenen van hulp, tegen billijke betaling.

6. Het loodspersoneel bestaat uit:

3 loodsschippers der 1ste klasse,
2 loodsschippers der 2de klasse,
24 zeeloodsen,
3 loodskweekelingen der 1ste klasse,
22 loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
3 matroos-koks.

7. De zeeloodsvaartuigen worden bemand met:

1 loodsschipper der 1ste klasse,
8 zeeloodsen,
1 loodskweekeling der 1ste klasse,
4 loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok;

de loodsafhaalvaartuigen met:

1 loodsschipper der 2de klasse en
5 loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

8. Voor de monden der *Eems* moeten, van 16 Maart tot 15 November, twee van de drie loodsvaartuigen steeds, zoo bij dag als bij nacht, in zee zijn, zooveel mogelijk op een à twee Duitsche mijlen buiten de verkenningstonnen, en wel het meest in die richting, van waar, naar de bestaande gelegenheid, de meeste schepen te verwachten zijn.

Van 16 November tot 15 Maart wordt de dienst in zee vóór de monden der *Eems* in den regel slechts door één loodsvaartuig verricht.

Deze datums kunnen echter door het loodsbestuur gewijzigd worden, naar gelang dit in het belang van de scheepvaart en den loodsdienst wenschelijk zal blijken.

De afwisseling der loodsvaartuigen geschiedt om de zeven dagen, naar een door den commissaris der haven van uitvaart, onder goedkeuring van den inspecteur, te houden rooster.

9. De dienst van het loodsen naar zee wordt verricht:

1°. door de loodsen van de rustbeurt hebbende zeeloodsvaartuigen;

2°. door de aan wal zijnde loodsen van de kruisende loodsvaartuigen, in zooverr de dienst daardoor geen nadeel lijdt;

3°. door de aan wal zijnde loodskweekelingen der 1ste klasse, bij beurten.

De loodsafhaalvaartuigen moeten de uitgaande schepen vergezellen, om de loodsen in zee over te nemen; voorts tegelijkertijd de op de in zee kruisende loodsvaartuigen behoorende loodsen, die schepen binnengeloodst hebben, weder op hunne vaartuigen overbrengen en eindelijk alle verdere diensten verrichten, die in het belang der scheepvaart bevolen worden.

Bestaat wegens den weerstand geen gelegenheid den loods in zee af te halen, dan wordt deze afgezet op één der buitengaats kruisende kustloodsvaartuigen.

10. Bij den kustloodsdienst wordt tweemaal in het jaar toegekend eene premie van *f* 100 aan den loodsschipper, die gedurende de laatst verloopen zes maanden op zijnen kruispost, het grootste-, en eene premie van *f* 50 aan den loodsschipper, die gedurende dat tijdvak, in zee, het naastbijkomend getal schepen van loodsen heeft voorzien.

11. Ten aanzien van de naar Pruisische havens aan de *Eems* bestemde of van daar komende schepen, worden opgevolgd de voorschriften, die daaromtrent door den Minister van Marine zijn of zullen worden gegeven.

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Februari 1916 (*Staatsblad* n°. 89).

Mij bekend,
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

BIJZONDER REGLEMENT *op den loodsdienst in het IIde district.*

(TERSCHELLING EN HET VLIE.)

Art. **1.** De werking der loodsen in dit district is:

I. *Voor den zeeloodsdienst:*

a. het uit zee loodsen in de *Zeegaten van Terschelling* en *het Vlie* naar de *Vliereede,* of, zonder op de reede te ankeren, tot vóór of in de haven van *Terschelling* of *Vlieland;*

b. het loodsen van de *Vliereede,* of dadelijk uit, of van vóór de haven van *Terschelling* of *Vlieland* naar zee.

II. *Voor den binnenloodsdienst:*

het loodsen over de vaarwaters tusschen de haven of reeden van *Terschelling* en *het Vlie,* en de havens en plaatsen gelegen aan de *Zuiderzee* en *het IJ* tot *Amsterdam,* alsmede naar de reede van *Texel* en het *Nieuwediep.*

2. De standplaatsen zijn:
Terschelling;
Vlieland;
Harlingen.

3. Het bestuur wordt gevoerd: in het district door een Inspecteur; op elk der standplaatsen door een Commissaris.

Op elk der standplaatsen *Vlieland* en *Harlingen* is een Ontvanger der loodsgelden.

Bovendien is op elk der standplaatsen *Terschelling* en *Harlingen* een scheepsdiepgangmeter.

Op standplaatsen, waar zulks noodig is, kunnen Adjunct-commissarissen worden geplaatst.

De betrekking van Ontvanger der loodsgelden is met die van Commissaris of Adjunct-commissaris vereenigbaar.

Aan Commissarissen en Adjunct-commissarissen kan het meten van den scheepsdiepgang worden opgedragen.

4. Het materieel bestaat uit:
3 zeeloodsvaartuigen,
1 uitlegger voor den dienst ter *Vliereede,*
5 vaartuigen tot het afhalen en aan boord brengen der loodsen, als:
2 te *Terschelling,*
2 te *Vlieland,*
1 te *Harlingen,*
1 inspectie-vaartuig,
1 reserve-zeeloodsvaartuig,
2 reserve-vaartuigen, voor de afhaaldiensten.

5. Twee ankers van verschillende zwaarte, met kabelkettingen, touwen en verder toebehooren, moeten op *Terschelling,* of op den uitlegger ter *Vliereede,* in gereedheid gehouden worden tot het verleenen van hulp, tegen billijke betaling.

6. Het loodspersoneel bestaat uit:

A. Voor den zeeloodsdienst,

Standplaats *Terschelling:*
3 loodsschippers der 1ste klasse,
24 zeeloodsen,
3 loodskweekelingen der 1ste klasse,
12 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
3 matroos-koks;

B. Voor den binnenloodsdienst,

Standplaats *Terschelling:*
3 loodsschippers der 2de klasse,
11 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen;

Standplaats *Vlieland:*
3 loodsschippers der 2de klasse,

8 binnenloodsen, die tevens toegelaten kunnen zijn tot het loodsen naar zee,
13 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen;

Standplaats *Harlingen:*

1 loodsschipper der 2de klasse,
6 binnenloodsen,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

Hulploodsen, naar behoefte.

7. De zeeloodsvaartuigen worden bemand met:

1 loodsschipper der 1ste klasse,
8 zeeloodsen,
1 loodskweekeling der 1ste klasse,
3 of 4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok.

De uitlegger ter *Vliereede* met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
7 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

De loodsafhaalvaartuigen te *Terschelling* elk met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

De loodsafhaalvaartuigen te *Vlieland* elk met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
3 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

Het loodsafhaalvaartuig te *Harlingen* met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

Het inspectievaartuig met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
3 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

8. Twee der drie zeeloodsvaartuigen mooten van 16 Maart tot 15 November steeds, zoo bij nacht als bij dag, in zee zijn, zich ophoudende, het eene om de *Oost*, het andere om de *West*, zooveel mogelijk op één à twee Duitsche mijlen buiten de verkenningstonnen, en wel het meest in die richting, van waar, naar de bestaande gelegenheid, de meeste schepen te verwachten zijn.

Van 16 November tot 15 Maart wordt de dienst in zee in den regel slechts door één loodsvaartuig verricht. Deze datums kunnen echter door het loodsbestuur gewijzigd worden, naar gelang dit in het belang van de scheepvaart en den loodsdienst wenschelijk zal blijken.

De afwisseling der loodsvaartuigen geschiedt om de zeven dagen, naar een door den Commissaris der haven van uitvaart, onder goedkeuring van den Inspecteur, te houden rooster.

Geen dier vaartuigen mag zich naar den opvolgenden kruispost, of tot het houden der rustbeurt naar binnen begeven, alvorens vervangen te zijn.

9. Bij den kustloodsdienst wordt tweemaal in het jaar toegekend eene premie van *f* 100 aan den loodsschipper, die gedurende de laatst verloopen zes maanden, op zijnen kruispost, het grootste-, en eene premie van *f* 50, voor den loodsschipper, die gedurende dat tijdvak, in zee, het naastbijkomend getal schepen van loodsen heeft voorzien.

10. De dienst ter *Vliereede* wordt, overeenkomstig de hierna volgende algemeene voorschriften, dagelijks geregeld door den Commissaris der standplaats *Vlieland*, kantoor houdende aan boord van den uitlegger, welke — ijsgang uitgezonderd — te bekwamer plaatse op de *Vliereede* post moet houden, en tegelijk dient tot wachtverblijf der loodsen.

Bij afwezigheid van den Commissaris, volgt de schipper des uitleggers hem op.

11. De loodsafhaalvaartuigen te *Terschelling* en te *Vlieland* moeten dagelijks, volgens rooster, op de *Vliereede*, en zooveel noodig, in gemeenschap zijn met den *Uitlegger ter Vliereede*.

Zij moeten de naar zee bestemde schepen van loodsen voorzien; die vergezellen of wel zorgen intijds buiten te zijn om de loodsen in zee weder over te nemen; alsmede de, op de in zee kruisende loodsvaartuigen behoorende loodsen, die schepen hebben binnengeloodst, weder op hunne vaartuigen te brengen.

Voorts moeten zij, voor zoover noodig geassisteerd door sloepen van den *Uitlegger*, de zeeloodsen van de binnenkomende schepen overnemen en deze van binnenloodsen voorzien; de binnenloodsen van de uit de Zuiderzee komende schepen overnemen, die van zeeloodsen voorzien; en eindelijk alle verdere diensten verrichten, welke in het belang van de scheepvaart en den loodsdienst bevolen worden.

Bestaat wegens den weerstoestand geen gelegenheid den loods in zee af te halen, dan wordt deze afgezet op één der Buitengaats kruisende kustloodsvaartuigen.

12. Het loodsafhaalvaartuig te *Harlingen* is bestemd voor het afhalen en voorzien van loodsen van schepen in de *Blauwe Slenk* en tevens tot het terugbrengen der binnenloodsen van de *Vliereede* naar *Harlingen* en van met schepen medegenomen zeeloodsen van *Harlingen* naar de *Vliereede*.

13. De binnenloodsen van *Vlieland* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

a. van de *Vliereede* tot in *de Sloot*, in het *Schuitengat* en in de havens van *Vlieland* en *Terschelling*, en omgekeerd;

b. van de havens of reeden van *Terschelling* en *Vlieland* naar de reede van *Texel* of in het *Nieuwediep*, naar *Harlingen* en naar alle andere aan de *Zuiderzee* en *het IJ* tot *Amsterdam* gelegen havens en plaatsen.

14. De binnenloodsen van de standplaats *Harlingen* zijn bestemd tot het loodsen van schepen uit de haven of van de reede van *Harlingen*:

a. naar de reede of haven van *Vlieland* en *Terschelling*;

b. naar de reede van *Texel* of in het *Nieuwediep* en naar alle havens en plaatsen aan de *Zuiderzee* en *het IJ* tot *Amsterdam* gelegen.

15. De beurten der binnenloodsen worden door den Commissaris op iedere standplaats geregeld, die tot dat einde eene doorloopende beurtlijst houdt van alle beschikbare binnenloodsen zijner standplaats.

Zij worden, voor de eerste maal, daarop gebracht naar ouderdom van dienst, en vervolgens, zoodra zij aankomen en zich aanmelden (voor de *Vliereede*, op den uitlegger), hetzij na volbrachte loodsreis, hetzij na herstel van ziekte, terugkomst van verlof, of wel opheffing van schorsing van dienst.

Bij aanmelding van meerderen te gelijker tijd, worden zij op de beurtlijst gebracht in de volgorde, waarin zij daarvan waren afgevoerd.

Elke loodsdienst wordt voor eene beurt gerekend.

16. Binnenloodsen, na volbrachte loodsreis, op eene andere standplaats aankomende, kunnen bij gebrek aan loodsen, door den Commissaris tot terugloodsen naar hunne eigen standplaats worden gebezigd.

Zij worden echter tot dat einde niet langer opgehouden dan uiterlijk vier en twintig uren na het tijdstip van aankomst.

De kosten, zoo van verblijf op eene andere standplaats, als van de terugreizen, komen ten laste van de loodsen.

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 89).

Mij bekend,

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

BIJZONDER REGLEMENT *op den loodsdienst in het* IIIde *district.*

(TEXEL.)

Art. 1. De werkkring der loodsen in dit district is:

Voor den zeeloodsdienst,

I. het uit zee loodsen:

a. in de zeegaten van *Texel*, tot op de reede, of, zonder op de reede te ankeren, in het *Nieuwediep*;

b. in het zeegat van *IJmuiden* tot in de *Noordzeesluizen*;

II. het loodsen naar zee:

a. van de reede van *Texel* of dadelijk uit het *Nieuwediep*;

b. van uit de *Noordzeesluizen* te *IJmuiden*.

Voor den binnenloodsdienst,

a. het loodsen over de vaarwaters van de *Zuiderzee*, tusschen de *reede van Texel* en het *Nieuwediep* en de havens en plaatsen, gelegen aan de *Zuiderzee* en *het IJ*, alsmede naar *Vlieland* en *Terschelling*;

b. het loodsen van *Amsterdam*, van *Zaandam* en van *IJmuiden* door het *Noordzeekanaal* en zijne zijkanalen;

c. het loodsen uit het *Nieuwediep* en van *Amsterdam* door het *Groot Noordhollandsch kanaal*.

2. De standplaatsen zijn:

Willemsoord, *Amsterdam*,
IJmuiden, *Zaandam*.

3. Het bestuur wordt gevoerd: in het district door een Inspecteur; op elk der standplaatsen door een Commissaris.

Bovendien zijn op elke standplaats een Ontvanger der loodsgelden en een scheepsdiepgangmeter.

Op standplaatsen, waar zulks noodig is, kunnen Adjunct-commissarissen worden geplaatst.

De betrekking van Ontvanger der loodsgelden is met die van Commissaris of Adjunct-commissaris vereenigbaar.

Aan Commissarissen en Adjunct-commissarissen kan het meten van den scheepsdiepgang worden opgedragen.

4. Het materieel bestaat uit:

8 zeeloodsvaartuigen, waarvan ten hoogste 4 stoomvaartuigen,

2 vaartuigen tot het aan boord brengen en afhalen van loodsen,

1 inspectievaartuig,

1 peilingvaartuig,

4 reserve-zeeloodsvaartuigen, waarvan 1 stoomvaartuig, dat tevens bestemd is om met

of zonder zijn vaste bemanning als zoodanig dienst te doen in het IVde en Vde district,

2 reserve-vaartuigen voor den afhaaldienst.

5. Het loodspersoneel bestaat uit:

A. *Voor den zeeloodsdienst,*

8 loodsschippers der 1ste klasse,
3 loodsschippers der 2de klasse,
80 zeeloodsen,
7 loodskweekelingen der 1ste klasse,
53 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
8 matroos-koks,
5 machinisten,
9 eerste stokers,
5 tweede stokers,
10 hulpstokers.

B. *Voor den binnenloodsdienst,*

1 loodsschipper der 2de klasse,
10 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,

Standplaats *Willemsoord:*

8 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee,

Standplaats *IJmuiden:*

18 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee,

Standplaats *Amsterdam:*

24 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee,

Standplaats *Zaandam:*

10 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee.

Hulploodsen naar behoefte.

Het bepaalde getal loodsen kan vermeerderd worden met de helft van het getal dergenen, die als vaste loods op in geregelde beurt varende stoomschepen mochten zijn geplaatst.

6. De zeeloodsvaartuigen worden bemand met:

a. *Voor den dienst in het Engelsche kanaal:*

de stoomvaartuigen,

1 loodsschipper der 1ste klasse,
1 zeeloods-stuurman,
13 zeeloodsen,
8 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok,
1 machinist,
2 eerste stokers,
1 tweede stoker,
2 hulpstokers;

de zeilvaartuigen,

1 loodsschipper der 1ste klasse,
10 zeeloodsen,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok.

b. *Voor den Kustdienst:*

de stoomvaartuigen,

1 loodsschipper der 1ste klasse,
1 zeeloods-stuurman,
10 zeeloodsen,
2 loodskweekelingen der 1ste klasse,
6 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok,
1 machinist,
2 eerste stokers,
1 tweede stoker,
2 hulpstokers;

de zeilvaartuigen,

1 loodsschipper der 1ste klasse,
6 zeeloodsen,
1 loodskweekeling der 1ste klasse,
3 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok.

c. *Het reserve-stoomvaartuig,*

1 machinist,
1 eerste stoker,
1 tweede stoker,
2 hulpstokers,
2 matrozen,
1 matroos-kok.

De loodsafhaalvaartuigen te *Willemsoord* worden bemand met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
3 of 4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,

De inspectie- en peilingvaartuigen worden bemand met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
3 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

7. Twee of drie loodsvaartuigen, waarvan ten hoogste 2 stoomvaartuigen, zijn bestemd voor den dienst in het *Engelsche kanaal.*

Zij moeten bij dag, zooveel de gelegenheid slechts eenigszins toelaat, steeds binnen twee Duitsche mijlen afstand van den lichttoren van *de Singels* (*Dungeness*) kruisen en bij nacht in de nabijheid van dien lichttoren zich ophouden of in buitengewone omstandigheden ankeren, onverminderd de verplichting om, bij

het ontdekken van sein van schepen om een loods, deze zoodra mogelijk daarvan te voorzien.

De in het kanaal kruisende loodsvaartuigen mogen hunnen kruispost niet verlaten, alvorens al hunne loodsen te hebben afgegeven, tenzij een ander loodsvaartuig ter vervanging aldaar is aangekomen en hunne nog overige loodsen kan overnemen, die het eerst aan de beurt komen om schepen te loodsen.

Zoodra het aantal aan boord nog beschikbare loodsen is gedaald beneden het getal, door het loodsbestuur te bepalen, geeft de loodsschipper daarvan per telegram kennis aan dat bestuur, dat nu onverwijld het binnenen aan de beurt zijnde loodsvaartuig doet vertrekken.

Op reis naar het *Engelsche kanaal* kunnen twee à drie loodsen worden overgegeven in schepen, bestemd naar havens, waarop de loodsen geadmitteerd zijn.

8. Twee stoomvaartuigen doen den dienst vóór het zeegat van *IJmuiden*, waarvan één zoowel bij nacht als bij dag in zee moet zijn.

Drie zeilvaartuigen zijn bestemd voor den dienst der zeegaten van *Texel*, waarvan twee, zoowel bij nacht als bij dag in zee moeten zijn.

Het stoomvaartuig vóór *IJmuiden* zal, voor zooveel de gelegenheid van wind en zee zulks toelaat, zich ophouden binnen de voor dien kruispost gestelde grenzen.

Bijzondere bepalingen regelen den post van het aldaar gestationneerde vaartuig.

De zeilvaartuigen voor de *Texelsche* zeegaten zullen zich bewegen:

het eene vaartuig, zooveel de gelegenheid zulks toelaat, tusschen de verkenningston van het *Westgat* en het lichtschip *Haaks*, waar het naar gelang van wind en getij, de meeste schepen kan verwachten, kunnende door dit vaartuig ook schepen, bestemd voor de haven van *IJmuiden*, van loodsen worden voorzien; het andere vaartuig, zooveel de gelegenheid zulks toelaat, tot 2 Duitsche mijlen uit de kust tusschen de peilingen *Kamperduin* O. Z. O. (magnetisch) en verkenningston *Westgat* O.Z.O. (magnetisch), waar het naar gelang van wind en getij de meeste schepen kan verwachten, in acht nemende hoofdzakelijk het *Schulpengat* zooveel mogelijk gedekt te houden.

Dit moet ook in het oog worden gehouden bij het afankeren van het getij, bij stilte, altijd onder de verplichting om op het eerste sein van schepen voor een loods deze daarvan te voorzien.

De afwisseling der loodsvaartuigen in zee geschiedt om de zeven dagen, naar een door den Commissaris der haven van uitvaart, onder goedkeuring van den Inspecteur, te houden rooster.

Geen dier vaartuigen mag zich naar den opvolgenden kruispost of tot het houden der rustbeurt naar binnen begeven, alvorens vervangen te zijn.

Binnenloopende ter aanvulling van loodsen, mogen de loodsvaartuigen buiten noodzaak niet op de haven komen, maar moeten zij de loodsen ter reede, in het zeegat of in de buitenhaven overnemen.

9. Bij den dienst vóór het zeegat van *IJmuiden* wordt tweemaal in het jaar toegekend eene premie van *f* 100 aan den loodsschipper, die gedurende de laatstverloopen zes maanden op zijn kruispost het grootst getal schepen van loodsen heeft voorzien.

Bij den dienst vóór de zeegaten van *Texel* wordt tweemaal in het jaar toegekend eene premie van *f* 100 aan den loodsschipper, die gedurende de laatstverloopen zes maanden op zijn kruispost het grootste — en eene premie van *f* 50 aan den loodsschipper, die gedurende dat tijdvak in zee het naastbijkomend getal schepen van loodsen heeft voorzien.

10. De dienst van het loodsen naar zee op de standplaats *Willemsoord* geschiedt als volgt:

1°. door de loodsen van de rustbeurt hebbende zeeloodsvaartuigen, bij beurten;

2°. door de aan wal zijnde loodsen, behoorende tot den dienst in het *Engelsche kanaal*, bij beurten;

3°. door de aan wal zijnde loodsen van den kustdienst, in zoover die dienst daardoor geen nadeel lijdt, bij opvolging, door het lot te beslissen;

4°. door de aan wal zijnde loodskweekelingen der 1ste klasse, bij beurten;

5°. door de binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, bij beurten.

De dienst wordt, naar de voorschreven volgorde voor elken dag geregeld.

11. De dienst van het loodsen naar zee op de standplaats *IJmuiden* geschiedt als volgt:

1°. door de daartoe ter standplaats gedetacheerde zeeloodsen, bij beurten;

2°. door de aan wal zijnde loodsen van het voor het zeegat kruisende stoomvaartuig, voor zoover de dienst daardoor geen nadeel lijdt, bij opvolging, door het lot te beslissen;

3°. door de aan wal zijnde loodskweekelingen der 1ste klasse van het voor het zeegat kruisende stoomvaartuig, bij beurten;

4°. door de binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, bij beurten;

5°. door de hulploodsen, toegelaten tot het loodsen naar zee, bij beurten;

6°. door de te *IJmuiden* aanwezige binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, van de standplaatsen *Amsterdam* en *Zaandam*, voor zoover de dienst aldaar daardoor geen nadeel lijdt, bij opvolging, naarmate zij langer ter plaatse aanwezig zijn geweest.

De dienst wordt naar voorschreven volgorde voor elken dag geregeld.

12. Het loodsbestuur ter plaatse moet zorgen, dat de loods van een naar zee gaand schip wordt afgehaald. In den regel zal het loodsafhaalvaartuig de uitgaande schepen vergezellen of zal in de zeegaten van Texel zoo mogelijk tijdig buitengaats moeten zijn om in zee den loods over te nemen.

Bestaat wegens den weertoestand geen gelegenheid den loods op de voorschreven wijze in zee af te halen, dan wordt deze afgezet ter plaatse, waar zulks zonder gevaar voor het schip of voor de bemanning van het afhaalvaartuig kan geschieden, tenzij de gezagvoerder verkiest den loods op één der buitengaats kruisende kustloodsvaartuigen af te zetten.

De vaartuigen, bestemd tot het aan boord brengen of afhalen der loodsen, moeten te allen tijde voor den dienst gereed zijn; tevens moeten zij, waar dit kan geschieden of op bekomen last, de loodsen, die schepen hebben binnengeloodst, op hunne voorgaats kruisende vaartuigen overbrengen en moeten zij alle verdere diensten verrichten, welke in het belang der scheepvaart bevolen worden.

13. De binnenloodsen van de standplaats *Willemsoord* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

1°. van de reede van *Texel* tot in het *Nieuwediep* en de koopvaarders-binnenhaven aldaar, en omgekeerd;

2°. van de reede van *Texel*, of uit het *Nieuwediep*:

a. over de *Zuiderzee* naar *Amsterdam* en alle andere aan de *Zuiderzee* en het *IJ* gelegen havens en plaatsen;

b. naar *Harlingen*, de *Vliereede* en *Terschelling*;

c. door het *Groot Noordhollandsch kanaal* naar *Amsterdam* en alle tusschengelegen plaatsen.

14. De binnenloodsen van de standplaats *Amsterdam* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

a. over de *Zuiderzee* naar de reede van *Texel* of in het *Nieuwediep*, naar de reede van *Vlieland* en *Terschelling* en naar alle aan de *Zuiderzee* gelegen havens en plaatsen;

b. door het *Groot Noordhollandsch kanaal* naar het *Nieuwediep* of de koopvaardersbinnenhaven en naar alle tusschengelegen plaatsen;

c. door het *Noordzee-kanaal* naar alle aan dat kanaal en zijne zijkanalen en het *IJ* gelegen plaatsen.

15. De binnenloodsen van de standplaatsen *IJmuiden* en *Zaandam* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

a. door het *Noordzee-kanaal* naar alle aan dat kanaal en zijne zijkanalen en het *IJ* gelegen plaatsen;

b. naar alle aan het *Groot Noordhollandsch kanaal* en de *Zuiderzee* gelegen havens en plaatsen en naar de *Vliereede* en *Terschelling*.

16. De beurten der binnenloodsen worden door den Commissaris op iedere standplaats geregeld, die tot dat einde eene doorloopende beurtlijst houdt van alle beschikbare binnenloodsen zijner standplaats.

Zij worden voor de eerste maal daarop gebracht naar ouderdom van dienst en vervolgens, zoodra zij zich aanmelden, hetzij na volbrachte loodsreis, hetzij na herstel van ziekte, terugkomst van verlof of opheffing van schorsing van dienst.

Bij aanmelding van meerderen tegelijkertijd, worden zij op de beurtlijst gebracht in de volgorde, waarin zij daarvan waren afgevoerd.

Elke loodsdienst wordt voor eene beurt gerekend.

17. Binnenloodsen, na volbrachte loodsreis op eene andere standplaats aankomende, kunnen bij gebrek aan loodsen door den Commissaris tot terugloodsen naar hunne eigen standplaats worden gebezigd.

Zij worden echter tot dat einde niet langer opgehouden dan uiterlijk vier en twintig uren na het tijdstip van aankomst.

De kosten, zoo van verblijf op eene andere standplaats, als van de terugreizen, komen ten laste van de loodsen.

Ingeval van groote drukte op eene standplaats worden, op aanvrage van den Commissaris, op andere standplaatsen beschikbare loodsen dadelijk derwaarts gezonden.

De reis- en verblijfkosten komen ten laste van de loodsen.

18. De loodsreizen van en naar *Amsterdam* beginnen en eindigen:

a. in de hout- en petroleumhavens, onmiddellijk in de monding;

b. in het Oosterdok onmiddellijk binnen

de draaibrug voor gewoon verkeer en in het Westerdok onmiddellijk binnen de sluis;

c. ten anker of aan corps-morts vastgemaakt op het afgesloten IJ of vastgemaakt aan een der aanlegplaatsen tusschen de petroleumhaven tot en met de Stads-Rietlanden en het nieuwe Entrepôt-dok.

19. De loodsreizen van en naar *IJmuiden* beginnen en eindigen in de *Noordzeesluizen* aldaar.

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 89).

Mij bekend,

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

BIJZONDER REGLEMENT *op den loodsdienst in het IVde en Vde district.*

(GOEDEREEDE, MAAS EN BROUWERSHAVEN.)

Art. 1. De werkkring der loodsen in deze districten is:

Voor den zeeloodsdienst,

I. het uit zee loodsen in de zeegaten van:

a. Goedereede tot op de reede van *Hellevoetsluis* of, aldaar de binnenloods niet aan boord kunnende komen, zonder ankeren in de voorhaven van het *Voornsche kanaal,* of in de Marinehaven;

b. den *Hoek van Holland* tot aan het loodsstation aldaar of door tot op de reede, of zonder op de reede te ankeren in de haven, van *Maassluis;*

c. Brouwershaven tot op de reede of zonder op de reede te ankeren binnen *Dwars in den weg.*

II. het loodsen naar zee van de reeden of, daartoe door het loodsbestuur gelast wordende, uit de havens hierboven genoemd.

Voor den binnenloodsdienst,

het loodsen over de vaarwaters tusschen de havens of reeden van *Hellevoetsluis, Maassluis, Brouwershaven, Rotterdam, Schiedam* en *Dordrecht* en tusschen deze en andere aan die vaarwaters gelegen havens en plaatsen, hetzij tot op de reeden of wel op die plaatsen, waar geen afzonderlijke havenloodsen aanwezig zijn, zonder ankeren tot in de havens; wijders van al de voornoemde vaarwaters, havens of reeden naar *Zierikzee, Goessche Sas, Veere, Middelburg, Vlissingen, Wemeldinge* en *Hansweert.*

Door het loodsen in of uit de havens, in het 4de en 5de district gelegen, wordt verstaan het loodsen tot binnen de havenhoofden en omgekeerd.

2. De standplaatsen zijn:

in het 4de district,

Hellevoetsluis, *Maassluis,*
Hoek van Holland, *Rotterdam.*

Van de standplaats *Maassluis* kan een post van één of meer loodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, te *Schiedam* en te *Vlaardingen* worden gedetacheerd.

in het 5de district,

Brouwershaven, *Dordrecht.*

3. Het bestuur wordt gevoerd: in het district door een Inspecteur; op elk der standplaatsen door een Commissaris.

Met uitzondering van *Hoek van Holland* is op elke standplaats een Ontvanger der loodsgelden.

Bovendien is op elke standplaats een scheepsdiepgangmeter.

Op standplaatsen, waar zulks noodig is, kunnen Adjunct-commissarissen worden geplaatst.

De betrekking van Ontvanger der loodsgelden is met die van Commissaris of Adjunct-commissaris vereenigbaar.

Aan Commissarissen en Adjunct-commissarissen kan het meten van den scheepsdiepgang worden opgedragen.

4. Het materieel bestaat uit:

9 zeeloodsvaartuigen, waarvan ten hoogste 6 stoomvaartuigen,

1 vaartuig tot het afhalen der loodsen van naar zee varende schepen,

2 inspectie- tevens peiling- en werkvaartuigen,

4 reserve-zeeloodsvaartuigen, waarvan 2 stoomvaartuigen, die tevens bestemd zijn om, met of zonder de vaste bemanning, als zoodanig dienst te doen in het IIIde district,

1 reserve-vaartuig voor de afhaaldiensten,

1 reserve inspectie- tevens peiling- en werkvaartuig.

5. Het loodspersoneel bestaat uit:

A. *Voor den zeeloodsdienst,*

9 loodsschippers der 1ste klasse,
2 loodsschippers der 2de klasse,
124 zeeloodsen,
12 loodskweekelingen der 1ste klasse, waarvan 4 gedetacheerd op de standplaats *Hoek van Holland,*
76 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
10 matroos-koks,
8 machinisten,
16 eerste stokers,
8 tweede stokers,
16 hulpstokers.

Het bepaalde getal zeeloodsen kan worden vermeerderd met de helft van het getal dergenen, die als vaste loodsen op in geregelde beurt varende stoomschepen mochten zijn geplaatst.

B. *Voor den binnenloodsdienst,*

2 loodsschippers der 2de klasse,
6 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

Standplaats *Hellevoetsluis,*
12 binnenloodsen.
Standplaats *Maassluis.*
36 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, waarvan één of meer gedetacheerd kunnen worden te *Schiedam* en te *Vlaardingen.* Op deze posten is niet van toepassing de tweede zinsnede van artikel 59 van het Algemeen Reglement op den loodsdienst.
Standplaats *Rotterdam,*
35 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee.
Standplaats *Brouwershaven,*
5 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee.
Standplaats *Dordrecht.*
6 binnenloodsen.
Hulploodsen, naar behoefte.

6. De zeeloodsvaartuigen worden bemand met:

a. Voor den dienst in het *Engelsche kanaal:*

de stoomvaartuigen,
1 loodsschipper der 1ste klasse,
1 zeeloods-stuurman,
24 zeeloodsen,
8 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok,
1 machinist,
2 eerste stokers,
1 tweede stoker,
2 hulpstokers;
de zeilvaartuigen,
1 loodsschipper der 1ste klasse,
15 zeeloodsen,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok.

b. Voor den *kustdienst:*

de stoomvaartuigen,
1 loodsschipper der 1ste klasse,
1 zeeloods-stuurman,
10 zeeloodsen,
2 loodskweekelingen der 1ste klasse,
9 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen, { waarvan 1 gedetacheerd aan de berghaven aan den *Hoek van Holland* voor den afhaaldienst aldaar,
1 matroos-kok,
1 machinist,
2 eerste stokers,
1 tweede stoker,
2 hulpstokers;
de zeilvaartuigen,
1 loodsschipper der 1ste klasse,
8 zeeloodsen,
1 loodskweekeling der 1ste klasse,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen, { waarvan 1 gedetacheerd aan de berghaven aan den *Hoek van Holland* voor den afhaaldienst aldaar,
1 matroos-kok.

c. De reserve-stoomvaartuigen,

1 machinist,
2 eerste stokers,
1 tweede stoker,
2 hulpstokers,
4 matrozen,
1 matroos-kok.

Het loodsafhaalvaartuig te *Hellevoetsluis* wordt bemand met:
1 loodsschipper der 2de klasse,
5 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

De inspectie, tevens peiling- en werkvaartuigen worden bemand met:
1 loodsschipper der 2de klasse,
3 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

7. Drie of vier loodsvaartuigen, waarvan ten hoogste drie stoomvaartuigen, zijn bestemd voor den dienst in het *Engelsche kanaal.*

Zij moeten bij dag, zooveel de gelegenheid slechts eenigszins toelaat, steeds binnen twee Duitsche mijlen afstand van den lichttoren van *de Singels* (*Dungeness*) kruisen en bij nacht in de nabijheid van dien lichttoren zich ophouden, of in buitengewone omstandigheden ankeren; onverminderd de verplichting, om bij het ontdekken van sein van schepen om een loods, deze zoodra mogelijk daarvan te voorzien.

De in het kanaal kruisende loodsvaartuigen mogen hunnen kruispost niet verlaten, alvorens al hunne loodsen in schepen te hebben

afgegeven, tenzij een ander loodsvaartuig ter vervanging is aangekomen en hunne nog overige loodsen kan overnemen, die alsdan het eerst aan de beurt komen om schepen te loodsen.

Zoodra het aantal aan boord nog beschikbare loodsen is gedaald beneden het getal, door het loodsbestuur te bepalen, geeft de loodsschipper daarvan per telegram kennis aan dat bestuur, dat nu onverwijld het binnen- en aan de beurt zijnde loodsvaartuig doet vertrekken.

Op reis naar het *Engelsche kanaal* kunnen twee à drie loodsen worden overgegeven in schepen, bestemd naar havens, waarop de loodsen geadmitteerd zijn.

8. Drie stoomvaartuigen doen den dienst vóór het zeegat aan den *Hoek van Holland*, waarvan twee zoo bij nacht als bij dag, in zee moeten zijn.

Twee zeilvaartuigen zijn bestemd voor den dienst der zeegaten van *Goedereede en Brouwershaven*, één daarvan moet zoowel bij nacht als bij dag in zee zijn.

De stoomvaartuigen vóór den *Hoek van Holland* zullen, zooveel de gelegenheid van wind en zee zulks toelaat, zich bewegen binnen de voor die kruispost gestelde grenzen. Bijzondere bepalingen regelen de posten der aldaar gestationneerde vaartuigen.

Het zeilvaartuig vóór de zeegaten van *Goedereede* en *Brouwershaven* moet, zooveel de gelegenheid het toelaat, steeds op 1 à 2 Duitsche mijlen zeewaarts van de buitenbetonning kruisen tusschen de peilingen lichttoren *West-Schouwen* Z.Z.O. (miswijzend) en lichttoren *Goedereede* Z.O. t. O. (miswijzend), waar het naar gelang van wind en getij, de meeste schepen kan verwachten, in acht nemende hoofdzakelijk het Goereesche zeegat zooveel mogelijk gedekt te houden.

Dit moet ook in het oog worden gehouden bij het afankeren van het getij, bij stilte, altijd onder de verplichting om op het eerste sein van schepen om een loods, deze daarvan te voorzien.

De afwisseling der loodsvaartuigen in zee geschiedt om de zeven dagen naar een door den Commissaris der haven van uitvaart, onder goedkeuring van den Inspecteur, te houden rooster.

Geen dier vaartuigen mag zich naar den opvolgenden kruispost of tot het houden der rustbeurt naar binnen begeven, alvorens vervangen te zijn.

Binnenloopende ter aanvulling van loodsen mogen zij buiten noodzaak niet op de haven komen, maar moeten zij de loodsen ter reede of in het zeegat overnemen.

9. Bij den dienst vóór het zeegat aan den *Hoek van Holland* wordt tweemaal in het jaar toegekend eene premie van *f* 100 aan den loodsschipper, die gedurende de laatst verloopen zes maanden op zijnen kruispost het grootste-, en eene premie van *f* 50 aan den loodsschipper, die gedurende dat tijdvak in zee, het naastbijkomend getal schepen van loodsen heeft voorzien.

Bij den dienst vóór de zeegaten van *Goedereede en Brouwershaven* wordt tweemaal in het jaar toegekend eene premie van *f* 100 aan den loodsschipper, die gedurende de laatstverloopen zes maanden op zijnen kruispost het grootste getal schepen van loodsen heeft voorzien.

10. De dienst van het loodsen naar zee op de standplaats *Hellevoetsluis* geschiedt als volgt:

1°. door de loodsen van het rustbeurt hebbend zeeloodsvaartuig, bij beurten;

2°. door de aan wal zijnde loodsen van den kustdienst, in zoover die dienst daardoor geen nadeel lijdt, bij opvolging, door het lot te beslissen;

3°. door de aan wal zijnde loodskweekelingen der 1ste klasse, bij beurten.

De dienst wordt naar de voorschreven volgorde voor elken dag geregeld.

In geval van groote drukte op eene standplaats worden, op aanvrage van den commissaris, de op andere standplaatsen beschikbare loodsen dadelijk derwaarts gezonden.

De dienst van het loodsen naar zee geschiedt te *Brouwershaven* door de aldaar behoorende binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, en te *Maassluis* door de binnenloodsen dier standplaats, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, en door de loodskweekelingen der 1ste klasse, gedetacheerd op de standplaats *Hoek van Holland*.

De dienst van het loodsen van *Maassluis* naar zee voor schepen, met loodsen van *Rotterdam, Schiedam* of *Vlaardingen* afgekomen, en onverwijld naar zee vertrekkende, geschiedt door de aan boord zijnde Rotterdamsche, Schiedamsche of Vlaardingsche binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee; bij oponthoud, door bovengenoemde loodsen van *Maassluis* of door de loodskweekelingen der 1ste klasse, gedetacheerd op de standplaats *Hoek van Holland*.

Mocht een gezagvoerder bepaald een zeeloods verlangen, en die niet op de standplaats aanwezig zijn, kan die van *Hellevoetsluis* worden ontboden.

De reis- en verblijfkosten worden alsdan door den gezagvoerder aan den loods vergoed.

11. Het loodsbestuur ter plaatse moet zorgen, dat de loods van een naar zee gaand schip wordt afgehaald. In den regel zal het loodsafhaalvaartuig de uitgaande schepen vergezellen of zal tijdig buitengaats moeten zijn om in zee den loods over te nemen.

Bestaat wegens den weerstoestand geen gelegenheid den loods op de voorschreven wijze in zee af te halen, dan wordt deze afgezet ter plaatse, waar zulks zonder gevaar voor het schip of voor de bemanning van het afhaalvaartuig kan geschieden, tenzij de gezagvoerder verkiest den loods op één der buitengaats kruisende kustloodsvaartuigen af te zetten.

De vaartuigen, bestemd tot het aan boord brengen of afhalen der loodsen, moeten te allen tijde voor den dienst gereed zijn, tevens moeten zij, waar dit kan geschieden, of op bekomen last, de loodsen, die schepen hebben binnengeloodst, op hunne voortgaats kruisende vaartuigen overbrengen en moeten zij alle verdere diensten verrichten, welke in het belang der scheepvaart bevolen worden.

12. De binnenloodsen van de standplaats *Hellevoetsluis* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

1°. van de reede van *Hellevoetsluis* in de haven van *Hellevoetsluis* en in de vóórhaven van het *Kanaal van Voorne;*

2°. uit de havens van *Hellevoetsluis* en uit de vóórhaven, of van binnen de sluis aan de zuidzijde van het *Kanaal van Voorne* tot op de reede van *Hellevoetsluis*, ingeval deze dienst volgens artikel 1 niet door de zeeloodsen wordt verricht;

3°. van *Hellevoetsluis* door het *Kanaal van Voorne, het Spui* of de *Dordtsche Kil* naar:

Rotterdam,	*Maassluis,*
Schiedam,	*Brielle,*
Vlaardingen,	*Dordrecht*

en andere aan de *Maas* gelegen havens en plaatsen;

4°. binnendoor naar *Brouwershaven* en *Zierikzee;*

5°. binnendoor naar:

Goessche Sas,	*Vlissingen,*
Veere,	*Wemeldinge,*
Middelburg,	*Hansweert*

of andere daar tusschen liggende havens en plaatsen, daartoe toegelaten zijnde.

13. De loodskweekelingen der 1ste klasse, gedetacheerd op de standplaats *Hoek van Holland*, zijn bestemd tot het loodsen van schepen uit en naar zee, of wel van binnen de hoofden naar *Maassluis.*

14. De binnenloodsen van de standplaats *Maassluis* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

1°. in de haven van *Maassluis* of van die haven naar de reede;

2°. van *Maassluis* naar:

Rotterdam,	*Dordrecht,*
Schiedam,	*Brielle*
Vlaardingen,	

en andere aan de *Maas* gelegen havens en plaatsen;

3°. naar en door het *Kanaal van Voorne* tot aan de sluizen aan de zuidzijde, of wel doorvarende, tot op de reede van *Hellevoetsluis*, zoo mede door het *Spui* of door de *Noord* langs de *Dordtsche kil* tot op die reede.

15. De binnenloodsen van de standplaats *Rotterdam* zijn bestemd tot het loodsen van schepen van uit de haven of van de reede van *Rotterdam:*

naar en door het *Kanaal van Voorne* tot aan de sluizen aan de zuidzijde, of wel doorvarende, tot op de reede van *Hellevoetsluis*, zoomede door het *Spui* of door de *Noord* langs de *Dordtsche kil* tot op die reede,

en verder naar:

Schiedam,	*Maassluis,*
Vlaardingen,	*Dordrecht*
Brielle,	

en andere aan de *Maas* gelegen havens en plaatsen.

16. De binnenloodsen van de posten *Schiedam* en *Vlaardingen* zijn bestemd tot het loodsen van schepen tusschen die havens en uit de havens of van de reeden van *Schiedam* en *Vlaardingen:*

naar en door het *Kanaal van Voorne* tot aan de sluizen aan de zuidzijde, of wel doorvarende, tot op de reede van *Hellevoetsluis*, zoo mede door het *Spui* of door de *Noord* langs de *Dordtsche kil* tot op die reede,

en verder naar:

Rotterdam,	*Maassluis,*
Brielle,	*Dordrecht*

en andere aan de *Maas* gelegen havens en plaatsen.

17. De binnenloodsen van de standplaats *Brouwershaven* zijn bestemd tot het loodsen van schepen van de reede van *Brouwershaven:*

1°. in de haven van *Brouwershaven* of binnen *Dwars in den weg*, en van daar naar de reede;

2°. naar Dordrecht,

binnendoor naar *Hellevoetsluis;*

3°. binnendoor naar :

Zierikzee,	*Vlissingen,*
Goessche Sas,	*Wemeldinge,*
Veere,	*Hansweert*
Middelburg,	

en andere daartusschen liggende havens en plaatsen, daartoe toegelaten zijnde.

18. De binnenloodsen van de standplaats *Dordrecht* zijn bestemd tot het loodsen van schepen van uit de haven of van de reede van *Dordrecht :*

1°. naar :

Hellevoetsluis,	*Vlaardingen,*
Brouwershaven,	*Brielle,*
Rotterdam,	*Maassluis*
Schiedam,	

en andere aan de *Maas* gelegen havens en plaatsen ;

2°. naar :

Ziekrikzee,	*Vlissingen,*
Goessche Sas,	*Wemeldinge,*
Veere,	*Hansweert*
Middelburg,	

en andere daartusschen liggende havens en plaatsen, daartoe toegelaten zijnde.

19. De beurten der binnenloodsen worden door den Commissaris op iedere standplaats geregeld, die tot dat einde eene doorloopende beurtlijst houdt van alle beschikbare binnenloodsen zijner standplaats.

Zij worden voor de eerste maal daarop gebracht naar ouderdom van dienst, en vervolgens, zoodra zij zich aanmelden, hetzij na volbrachte loodsreis, hetzij na herstel van ziekte, terugkomst van verlof, of opheffing van schorsing van dienst.

Bij aanmelding van meerderen tegelijkertijd worden zij op de beurtlijst gebracht in de volgorde, waarin zij daarvan waren afgevoerd.

Elke loodsdienst wordt voor eene beurt gerekend.

20. Binnenloodsen na volbrachte loodsreis op een post, op een andere standplaats of op een anderen post aankomende, kunnen bij gebrek aan loodsen door den Commissaris tot terugloodsen naar alle plaatsen in de richting van hun eigen standplaats of post worden gebezigd. De binnenloodsen van *Rotterdam, Schiedam* en *Vlaardingen,* aan den *Hoek van Holland* aankomende, ook na volbrachte loodsreis naar zee, kunnen daartoe naar *Maassluis* worden ontboden.

Zij worden echter tot dat einde niet langer opgehouden dan uiterlijk vier en twintig uren na het tijdstip van aankomst.

Schiedamsche en Vlaardingsche loodsen te *Rotterdam* en Rotterdamsche loodsen te *Schiedam* of *Vlaardingen* aankomende, keeren zonder oponthoud naar hunne posten of naar hun standplaats terug.

De kosten, zoo van verblijf op een post, op eene andere standplaats of op eenen anderen post als van de terugreizen, komen ten laste van de loodsen.

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Februari 1916 (*Staatsblad* n°. 89).

Mij bekend,
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

BIJZONDER REGLEMENT *op den loodsdienst in het* VIde *district.*

(MONDEN DER SCHELDE.)

Art. 1. Behalve het loodsen uit volle zee naar *België* en van *België* naar volle zee langs de *Schelde* en het *Kanaal van Ter Neuzen,* waarop onveranderd van toepassing blijven de reglementaire bepalingen betreffende het loodswezen en het tarief van loodsgelden, uitgevaardigd bij Koninklijk besluit van den 9den September 1843 (*Staatsblad* n°. 45), zooals die werden gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van den 9den December 1863, 22 September 1873, 28 November 1875, 27 Augustus 1876 en 2 Januari 1892 (*Staatsbladen* nos. 136, 131, 211, 175 en 11), is de werkkring der loodsen van dit district :

Voor den zeeloodsdienst,

I. het uit zee loodsen in de zeegaten van :

a. de *Ooster-Schelde* tot op de reede, of, aldaar niet ankerende, in de havens van *Veere* en *Zierikzee ;*

b. de *Wester-Schelde* tot op de reede van *Vlissingen* of *Rammekens,* of wel, zonder op de reede te ankeren, in de havens en, daartoe door het loodsbestuur gelast wordende, in de dokken van *Vlissingen ;*

II. *a.* het loodsen van de reede van *Vlissingen* of *Rammekens* en uit de havens van *Vlissingen,* zonder op de reede te ankeren, naar zee ;

b. het loodsen van de reede van *Vlissingen* of *Rammekens* in de havens en dokken van *Vlissingen,* en uit die dokken naar de reede of naar zee, als zij door het loodsbestuur daartoe worden gelast.

Voor den binnenloodsdienst,

het loodsen over de vaarwaters tusschen de havens of reeden van *Vlissingen, Rammekens,*

Ter Neuzen, Bath, Middelburg, Veere, Zierikzee en tusschen deze en andere aan die vaarwaters gelegen havens en plaatsen, hetzij tot op de reede, of, zonder aldaar te ankeren, tot in de havens; wijders van al de voornoemde vaarwaters, havens of reeden naar *Brouwershaven, Hellevoetsluis* en *Dordrecht.*

2. De standplaatsen zijn:

Vlissingen, Ter Neuzen, Zierikzee.

3. Het bestuur wordt gevoerd: in het district door een Inspecteur, op elk der standplaatsen door een Commissaris.

Bovendien zijn op elke standplaats een Ontvanger der loodsgelden en een scheepsdiepgangmeter.

Op standplaatsen, waar zulks noodig is, kunnen Adjunct-commissarissen worden geplaatst.

De betrekking van Ontvanger der loodsgelden is met die van Commissaris of Adjunct-commissaris vereenigbaar.

Aan Commissarissen en Adjunct-commissarissen kan het meten van den scheepsdiepgang worden opgedragen.

4. Het materieel bestaat uit:

9 zeeloodsvaartuigen,

3 vaartuigen tot het afhalen der loodsen van naar zee varende schepen,

1 vaartuig tot het doen van inspectiën en peilingen,

2 reserve-zeeloodsvaartuigen,

1 reserve-vaartuig voor de afhaaldiensten,

de benoodigde roei- en zeilsloepen en motorbooten voor den dagelijkschen dienst.

5. Op de standplaats *Vlissingen* moeten de noodige ankers, kettingen en touwen in gereedheid worden gehouden tot het verleenen van hulp, tegen billijke betaling.

6. Het loodspersoneel bestaat uit:

A. *Voor den zeeloodsdienst,*

9 loodsschippers der 1ste klasse,
3 loodsschippers der 2de klasse,
75 zeeloodsen,
7 loodskweekelingen der 1ste klasse,
41 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
9 matroos-koks.

Het bepaalde getal zeeloodsen kan worden vermeerderd met de helft van het getal dergenen, die als vaste loodsen op in geregelde beurt varende stoomschepen mochten zijn geplaatst.

B. *Voor den binnenloodsdienst.*

Standplaats *Vlissingen:*

1 loodsschipper der 2de klasse,
20 binnenloodsen,
4 kwartiermeesters,

matrozen en roeiers der 1ste en 2de klasse, naar behoefte.

4 machinisten-motorist.

Van dit personeel worden te *Antwerpen* gedetacheerd: 1 kwartiermeester, eenige binnenloodsen en de roeiers der 2de klasse.

Standplaats *Ter Neuzen:*

6 binnenloodsen,

roeiers der 2de klasse, naar behoefte.

Standplaats *Zierikzee:*

3 binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee.

Hulploodsen, naar behoefte.

7. De zeeloodsvaartuigen worden bemand met:

a. voor den dienst beide in het *Engelsche kanaal* en *voor de kust,*

1 loodsschipper der 1ste klasse,
8 zeeloodsen,
1 loodskweekeling der 1ste klasse,
3 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok;

b. voor den dienst uitsluitend in het *Engelsche kanaal* (*Dungeness*),

1 loodsschipper der 1ste klasse,
8 zeeloodsen,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen,
1 matroos-kok.

De loodsafhaalvaartuigen worden bemand met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
4 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

Het Inspectie- en peilingvaartuig met:

1 loodsschipper der 2de klasse,
3 { loodskweekelingen der 2de klasse, matrozen.

De bemanning der roei- en zeilsloepen en motorbooten bestaat uit:

4 kwartiermeesters,

de noodige roeiers en matrozen.

4 machinisten-motorist.

8. Zeven loodsvaartuigen doen den dienst vóór de zeegaten der *Ooster* en *Wester-Schelde* en in het *Engelsche kanaal.*

Vijf daarvan moeten zoo bij nacht als bij dag in zee zijn, een ten behoeve van de scheepvaart naar het zeegat *De Wielingen,* kruispost houdende in de nabijheid van het lichtschip *Wandelaar,* een voor de *Ooster-Schelde* en de Noordelijke monding der *Wester-Schelde,* kruisende bezuiden de *Steenbanken,* en verder

drie vaartuigen, waarvan twee om de *West* en één om de *Oost*, kruisende daar, waar de meeste schepen te verwachten zijn, in acht nemende de zeegaten zooveel mogelijk gedekt te houden.

Dit moet ook in het oog worden gehouden bij het afankeren van het getij, bij stilte, altijd onder de verplichting om op het eerste sein van schepen om een loods deze daarvan te voorzien.

De afwisseling dier vaartuigen geschiedt naar een door den Commissaris der haven van uitvaart, onder goedkeuring van den Inspecteur, te houden rooster.

Twee loodsvaartuigen zijn uitsluitend en beurtelings bestemd voor den dienst in het *Engelsche kanaal*.

Zij moeten bij dag, zooveel de gelegenheid slechts eenigszins toelaat, steeds binnen twee Duitsche mijlen afstand van den lichttoren van *de Singels* (*Dungeness*) kruisen en bij nacht in de nabijheid van dien lichttoren zich ophouden of in buitengewone omstandigheden ankeren, onverminderd de verplichting, om bij het ontdekken van sein van schepen om een loods, deze zoodra mogelijk daarvan te voorzien.

Het nabij Dungeness kruisende loodsvaartuig mag dezen kruispost niet verlaten, alvorens al zijne loodsen aan schepen te hebben afgegeven, tenzij een ander loodsvaartuig ter vervanging is aangekomen en zijne nog overige loodsen kan overnemen, die alsdan het eerst aan de beurt komen om schepen te loodsen.

Zoodra het aantal aan boord nog beschikbare loodsen is gedaald beneden het getal, door het loodsbestuur te bepalen, geeft de loodsschipper daarvan per telegram kennis aan dat bestuur, dat nu onmiddellijk het binnen- en aan de beurt zijnde loodsvaartuig doet vertrekken.

Op reis naar het *Engelsche kanaal* kunnen twee à drie loodsen worden overgegeven in schepen, bestemd naar havens, waarop die loodsen geadmitteerd zijn.

9. De dienst van het loodsen naar zee geschiedt als volgt:

Op de standplaats *Vlissingen*,

1°. door de loodsen van de rustbeurt hebbende zeeloodsvaartuigen;

2°. door de aan wal zijnde loodsen van de kruisende loodsvaartuigen, in zoover de dienst daardoor geen nadeel lijdt;

3°. door de aan wal zijnde loodskweekelingen der 1ste klasse, bij beurten.

De dienst wordt, naar de voorschreven volgorde, voor elken dag geregeld.

Op de standplaats *Zierikzee*,

door de aldaar behoorende binnenloodsen, tevens toegelaten tot het loodsen naar zee, tenzij de schepen reeds een loods van den zeedienst aan boord hebben, of wel de gezagvoerders daartoe loodsen van den zeedienst mochten verlangen, die in het laatste geval van de standplaats *Vlissingen* worden ontboden.

De reis- en verblijfkosten worden alsdan door den gezagvoerder aan den loods vergoed.

10. Het loodsbestuur ter plaatse moet zorgen, dat de loods van een naar zee gaand schip wordt afgehaald.

Bestaat wegens den weerstoestand geen gelegenheid den loods in zee af te halen, dan wordt deze afgezet op een der buitengaats kruisende kustloodsvaartuigen.

De vaartuigen, bestemd tot het aan boord brengen en afhalen der loodsen, moeten te allen tijde voor den dienst gereed zijn, tevens moeten zij, waar dit kan geschieden of op bekomen last, de loodsen, die schepen hebben binnengeloodst, op hunne voorgaats kruisende vaartuigen overbrengen en moeten zij alle verdere diensten verrichten, welke in het belang der scheepvaart bevolen worden.

11. De roei- en zeilsloepen en motorbooten te *Vlissingen* moeten te allen tijde in gereedheid zijn, om binnen- en afkomende en uitzeilende schepen met loodsen tegemoet te varen, en moeten de kwartiermeesters zich beijveren de schepen, met bestaande gelegenheid van weêr en wind naar zeemanschap, op begeerte van de gezagvoerders, van loodsen te voorzien.

De roei- en zeilsloepen te *Ter Neuzen* worden gebezigd om de loodsen dier standplaats aan boord te brengen en af te halen, en verder die diensten te verrichten, welke door den Commissaris aldaar in het belang der scheepvaart en van het loodswezen, dienstig worden geacht.

12. De binnenloodsen van de standplaats *Vlissingen* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

1°. van de reede in de havens en dokken van *Vlissingen*;

2°. uit de dokken en havens van *Vlissingen* tot op de reede, ingeval de dienst uit de havens volgens art. 1 niet door de zeeloodsen wordt verricht;

3°. van *Vlissingen* naar:

Rammekens,	*Veere*,
Ter Neuzen,	*Goessche Sas*,
Hansweert,	*Wemeldinge*,
Bath,	*Zierikzee*
Middelburg,	

en andere daartusschen gelegen plaatsen;

4°. van *Vlissingen*, binnendoor, naar:

Brouwershaven, *Dordrecht*,
Hellevoetsluis,

daartoe toegelaten zijnde.

13. De binnenloodsen van de standplaats *Ter Neuzen* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

1°. van de reede in de haven van *Ter Neuzen* en van die haven naar de reede;

2°. van *Ter Neuzen* naar:

Vlissingen, *Bath*
Rammekens,

en andere daartusschen gelegen plaatsen.

Bij gebrek aan loodsen te *Vlissingen* kunnen zij ook voor den dienst op die standplaats gebezigd worden.

14. De binnenloodsen van de standplaats *Zierikzee* zijn bestemd tot het loodsen van schepen:

1°. van de reede in de haven van *Zierikzee* en uit die haven naar de reede;

2°. van *Zierikzee* naar:

Veere, *Goessche Sas*,
Middelburg, *Wemeldinge*,
Vlissingen, *Hansweert*

en tusschengelegen plaatsen;

3°. van *Zierikzee* naar:

Brouwershaven, *Dordrecht*,
Hellevoetsluis,

daartoe toegelaten zijnde.

15. De beurten der binnenloodsen worden door den Commissaris op iedere standplaats geregeld, die tot dat einde eene doorloopende beurtlijst houdt van alle beschikbare binnenloodsen zijner standplaats.

Zij worden voor de eerste maal daarop gebracht naar ouderdom van dienst en vervolgens, zoodra zij zich aanmelden, hetzij na volbrachte loodsreis, hetzij na herstel van ziekte, terugkomst van verlof, of opheffing van schorsing van dienst.

Bij aanmelding van meerderen tegelijkertijd, worden zij op de beurtlijst gebracht in de volgorde, waarin zij daarvan waren afgevoerd.

Elke loodsdienst wordt voor eene beurt gerekend.

16. Binnenloodsen, na volbrachte loodsreis op eene andere standplaats aankomende, kunnen bij gebrek aan loodsen door den Commissaris tot terugloodsen naar hunne eigen standplaats worden gebezigd.

Zij worden echter tot dat einde niet langer opgehouden dan uiterlijk vier en twintig uren na het tijdstip van aankomst.

De kosten, zoo van verblijf op eene andere standplaats, als van de terugreis, komen ten laste van de loodsen.

Behoort bij Koninklijk besluit van 26 Februari 1916 (*Staatsblad* n°. 89).

Mij bekend,
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

—

26 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende **intrekking** van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *koffie*, voorzoover zulks niet reeds is geschied bij Koninklijk Besluit van 4 November 1915 (*Staatsblad* n°. 459). S. 90.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 25 Februari 1916, Kabinet, Litt. O[27];

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken, voor zoover zulks niet reeds is geschied bij Ons Besluit van 4 November 1915 (*Staatsblad* n°. 459), de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van koffie, toegestaan bij Ons besluit van 12 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 409).

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 26sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POS HUMA.

(*Uitgeg.* 29 *Febr.* 1916.)

—

26 *Februari* 1916. WET, tot vaststelling van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 91.

Bij deze wet wordt het IIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende de *Hooge Colleges van Staat* en het *Kabinet der Koningin*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	De Staten-Generaal	ƒ 436,380.—
2.	De Raad van State	„ 117,675.—
3.	De Algemeene Rekenkamer .	„ 174,132.50
4.	De Kanselarij der Nederlandsche Orden	„ 18,950.—
5.	Het Kabinet der Koningin .	„ 44,662.50
6.	Pensioenen, wachtgelden, gra-	

Afd.		
	tificatiën, toelagen en kosten voor de vergaderingen van den Ministerraad	ƒ 39,907.—
7.	Onvoorziene uitgaven	„ 5,000.—
	Totaal van het IIde hoofdst.	ƒ 836,707.—

—

29 *Februari* 1916. BESLUIT, houdende vaststelling van nieuwe regelen ten aanzien van de vergoeding wegens reis- en verblijfkosten, toe te kennen aan personen, die hier te lande ter uitvoering van eene opdracht in het belang van den dienst, waarvan de kosten uit de koloniale geldmiddelen worden gekweten, zich buiten hunne woonplaats moeten begeven. S. 92.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 26 Januari 1916, Afdeeling D, n°. 69;

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Februari 1916, n°. 40);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 25 Februari 1916, Afdeeling D, n°. 76;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van Ons besluit van 26 October 1910 (*Staatsblad* n°. 306) te bepalen:

Art. **1.** Personen, die hier te lande ter uitvoering van eene opdracht in het belang van den dienst, waarvan de kosten uit de koloniale geldmiddelen worden gekweten, zich buiten hunne woonplaats moeten begeven, genieten vergoeding wegens reis- en verblijfkosten naar de regelen, voor den dienst hier te lande vastgesteld bij het Reisbesluit 1916 (*Staatsblad* 1915, n°. 451).

2. (1) Tijdelijk in *Europa* vertoevende en gepensionneerde koloniale landsdienaren, die in den kolonialen dienst een ambt bekleeden of laatstelijk bekleed hebben, hetwelk ook in den Nederlandschen Staatsdienst voorkomt, worden voor de toepassing van dit besluit gerangschikt in dezelfde klasse, als hunne ambt- of ranggenooten in *Nederland*.

(2) Koloniale ambten zoomede hier te lande ten laste van de koloniale geldmiddelen ingestelde betrekkingen, worden, indien zij in den Nederlandschen Staatsdienst niet bestaan, naar gelang van behoefte door Ons gerangschikt in eene der klassen, bedoeld bij artikel 2 van het Reisbesluit 1916.

3. Voor den kolonialen dienst bestemde personen worden voor toepassing van dit besluit gerangschikt naar het voor hen bestemde ambt.

4. Gepensioneerde koloniale landsdienaren, die eene der hier te lande ten laste van de koloniale geldmiddelen ingestelde of nader in te stellen betrekkingen bekleeden, of die in Nederlandschen Staatsdienst zijn geplaatst, genieten de vergoeding wegens reis- en verblijfkosten, die bepaald is voor de door hen vervuld wordende betrekking, en niet die, welke bepaald is voor de betrekking of den rang, waarin zij zijn gepensionneerd.

5. Voor reizen, gedaan tusschen 1 Januari 1916 en den dag van inwerkingtreding van dit besluit, waarvoor nog geen vergoeding van reis- en verblijfkosten heeft plaats gehad, worden de bepalingen van dit besluit toegepast.

6. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Financiën, den Raad van State en de Algemeene Rekenkamer, en dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 29sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 11 *Maart* 1916.)

—

29 *Februari* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 25 Februari 1916, n°. 141, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. enz.

6°. Ons besluit van 30 Maart 1904, n°. 19, zooals dat is gewijzigd bij latere besluiten, te wijzigen en aan te vullen als volgt:

In artikel 85, 4de zinsnede, wordt tusschen *Terneuzen* en *Utrecht* ingevoegd: „*Tilburg*";

7°. enz.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 29sten Februari 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. v. GIJN.

—

29 *Februari* 1916. MISSIVE van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende mond- en klauwzeer.

Nu in verband met den door de Tweede Kamer der Staten-Generaal uitgesproken wensch eventueele gevallen van mond- en klauwzeer zooveel mogelijk door afsluiting zonder afmaking van ziek en verdacht vee zullen worden bestreden, acht ik het in het belang eener doelmatige uitvoering van de voorgeschreven maatregelen, dat de burgemeesters omtrent verschillende hierop betrekking hebbende zaken de noodige inlichtingen ontvangen en opnieuw worden herinnerd aan de noodzakelijkheid om ten opzichte van de toepassing der voorschriften met de noodige voortvarendheid te werk te gaan. Het isoleeren zonder afmaken toch eischt met het oog op de overvloedige productie van smetstof vooral niet minder nauwkeurigheid dan de tot nu toe gevolgde bestrijdingswijze.

Ik zou het daarom op hoogen prijs stellen, indien U H.E.G. het onderstaande ter kennis van de burgemeesters in Uw gewest wilde brengen :

Zooals bij mijn schrijven van 30 November 1914, directie van den Landbouw, n°. 9606, 3e afdeeling, reeds werd verzocht en thans nogmaals in herinnering wordt gebracht, dient bij elke aangifte van vermoedelijk mond- en klauwzeer den belanghebbende te worden verzocht zorg te dragen, dat noch hij noch een zijner huisgenooten markten of veestallen bezoeke of met vee van anderen in aanraking kome, en hem te worden medegedeeld, dat vergoeding voor bedrijfsschade, veroorzaakt door de bestrijdingsmaatregelen, zal worden onthouden, ingeval hij aan dit verzoek niet mocht voldoen.

De burgemeester zal voorts voor onmiddellijke bewaking van de betreffende hoeve of landerijen hebben te zorgen en de benoodigde ontsmettingsmiddelen moeten verstrekken, teneinde te voorkomen, dat, in afwachting van nadere door den districtsveearts te adviseeren maatregelen, vee of voorwerpen van de hoeve worden verwijderd, en opdat de kleederen van de personen, die het verdachte terrein verlaten, kunnen worden ontsmet.

Een strenge bewaking van het eventueel af te sluiten terrein zal voorts een van de hoofdzaken zijn bij de bestrijding der ziekte. Teneinde hierin te voorzien, heb ik aan mijne ambtgenooten van Oorlog en van Justitie verzocht hunne medewerking te verleenen tot het zooveel mogelijk beschikbaar stellen van militairen en rijdsveldwachters, wanneer deze door de burgemeesters worden aangevraagd om hulp te verleenen bij de toepassing van afsluitingsmaatregelen ter bestrijding van het mond- en klauwzeer. De Minister van Oorlog berichtte hierop, dat militaire bijstand voor het bovengenoemde doel alleen zal kunnen worden verleend, indien de detachementen, hiervoor benoodigd, de onderdeelen, waartoe zij behooren, per voetmarsch binnen drie uur weder zouden kunnen bereiken. Voorts kunnen aan dezen dienst niet deelnemen alle militairen der hoofdwapens, wier eerste oefeningstijd van 8½ maand nog niet is afgeloopen, benevens de afdeelingen, welke met grens- of interneerings-bewakingsdienst zijn belast. In verband hiermede is het in het algemeen uitgesloten, dat militaire bijstand zou kunnen worden verleend in *Friesland*, *Groningen*, *Drenthe* en *Noord-Holland* benoorden het *Noordzeekanaal* (de omgeving van *den Helder* uitgezonderd).

Ter bespoediging van het verleenen der hulp door de militaire macht wordt (in afwijking van het gestelde in § 2 Hoofdstuk III van het voorschrift „militaire bijstand") bepaald, dat de burgemeesters hunne aanvragen, zoo noodig telegrafisch, rechtstreeks kunnen richten tot den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht.

De Minister van Justitie gaf in verband met mijn verzoek de noodige instructies aan de Procureurs-Generaal, fungeerende directeuren van politie, die hierop neerkomen, dat, indien de hulp van rijkspolitie voor het meergenoemd doel wordt verzocht, de noodige rijksveldwachters ter beschikking zullen worden gesteld, indien van het corps rijksveldwacht personeel kan worden gemist. Mocht dit laatste niet het geval zijn, dan zal worden medegewerkt tot aanwijzing van particulieren, die zouden kunnen worden belast met bewaking, nadat deze in het bezit van eene aanstelling van onbezoldigd rijksveldwachter zijn gesteld, waartoe Zijne Excellentie bereid zal worden bevonden.

In verband met laatstbedoelde mogelijkheid, dat namelijk burgers voor de bewaking moeten worden aangewezen, zal het aanbeveling verdienen, dat de burgemeesters reeds tevoren zooveel mogelijk personen aanwijzen, die zoo noodig tot onbezoldigd rijksveldwachter kunnen worden aangesteld. Men bedenke hierbij met het oog op het doel, waarvoor zij benoodigd zijn, dat men niet de keus laat vallen op oude, gebrekkige of minderwaardige menschen, doch flinke krachtige personen uitkiest. Mogelijk zou het door een complex van gemeenten gezamenlijk aanwijzen van eenige voor eventueele

bewaking geschikt lieden de zaak kunnen vergemakkelijken. Mochten zoodanige personen tegen het tot nu toegestane tarief met een maximum van 25 cts. per uur niet te verkrijgen zijn, dan kan in bijzondere gevallen dit maximum eenigszins worden verhoogd. Indien dit laatste is geschied, verwacht ik daarvan evenwel onmiddellijk bericht. Voor het geval ten slotte in het geheel geen personen voor het beoogde doel zijn te vinden, zal ik hiervan gaarne mededeeling ontvangen.

Hoewel het ten aanzien van een en ander, speciaal ook van eventueel noodige bewaking, aanbeveling verdient overleg te plegen met den districtsveearts, zij er hier ten overvloede aan herinnerd, dat de uitvoering van de maatregelen uitsluitend bij de burgemeesters berust.

(W. v. d. B. A.)

—

2 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 93.

Bij deze wet wordt het VIIde hoofdstuk *B* der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Financiën*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.

1.	Kosten van het Departement	*f* 462,657.99
2.	Kosten van de Grootboeken der Nationale Schuld, van de rentebetaling en van het Agentschap van het ministerie van Financiën te Amsterdam	„ 90,137.50
3.	Kosten van 's Rijks schatkist	„ 128,948.—
4.	Kosten van het Muntwezen	„ 2,000,000.—
5.	Kosten van administratie der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen en van den waarborg en de belasting der gouden en zilveren werken.	„ 8,563,871.—
6.	Kosten van administratie van het zegel, de registratie, de successie, de hypotheken en het kadaster, de vermogensbelasting, de Staatsloterij, de domeinen onder beheer van het Departement van Financiën, het geldelijk beheer der groote wegen, vaarten, veren en der visscherijen op de Zeeuwsche Stroomen	„ 2,883,791.—
7.	Kosten der Eeredienst. .	„ 1,985,202.08⅝
8.	Kosten van de Pensioenraden, pensioenen, enz. . .	*f* 3,261,836.75
9.	Werkloosheid en arbeidsbemiddeling	„ 1,739,250.—
10.	Arbeidersverzekering . . .	„ 12,410,175.—
11.	Uitkeeringen, verschillende uitgaven, wachtgelden, onderstanden, gratificatiën en toelagen	„ 12,773,380.—
12.	Voorschotten uit 's Rijks schatkist	„ 17,956,717.—
13.	Onvoorziene uitgaven . . .	„ 50,000.—
	Totaal v/h IIVde hoofdst. *B.*	*f* 64,306,146.32⅝

—

2 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *twaalfde* hoofdstuk der staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 94.

Bij deze wet wordt het XIIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende de *onvoorziene uitgaven*, vastgesteld op *f* 50,000.—.

—

2 *Maart* 1916. WET, houdende verbodsbepalingen betreffende het bereiden van alcoholische vloeistoffen. S. 95.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is verbodsbepalingen vast te stellen betreffende het bereiden van alcoholische vloeistoffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het is verboden:

1°. buiten de volgens de accijnswetgeving aangegeven branderijen, bierbrouwerijen en fabrieken van belasten of onbelasten wijn, eenige zelfstandigheid ter verkrijging eener alcoholische vloeistof in gisting te brengen of eenige zelfstandigheid aanwezig te hebben die kennelijk ter verkrijging eener alcoholische vloeistof in gisting is gebracht;

2°. in eene volgens de accijnswetgeving aangegeven fabriek van belasten of onbelasten wijn eenige zelfstandigheid in gisting te brengen of gistende aanwezig te hebben waarvan de voor vergisting vatbare bestanddeelen niet uitsluitend afkomstig zijn van de vruchten die volgens de aangifte worden verwerkt.

2. Overtreding van artikel 1 dezer wet wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste één jaar of geldboete van ten minste *f* 50 en ten hoogste *f* 1000, alsmede met verbeurdverklaring van de gistende zelfstandigheden en van de voorwerpen waarin zij worden bevonden.

3. De feiten strafbaar volgens artikel 2,

worden beschouwd als misdrijven, behalve voor de toepassing van de artikelen 57 en 58 van het Wetboek van Strafrecht, in de plaats waarvan wordt toegepast hetgeen bij artikel 62, eerste lid, van dat wetboek voor overtredingen bepaald is.

De straffen van gevangenis en vervangende hechtenis mogen, bij samenloop van deze feiten, gezamenlijk den tijd van één jaar en vier maanden niet te boven gaan.

De inzake van invoerrechten en accijnzen thans geldende bepalingen voor het geval van wanbetaling van geldboeten zijn ook bij de toepassing van deze wet van kracht.

4. De bepalingen dezer wet zijn ook van toepassing op naamlooze vennootschappen en op vereenigingen die rechtspersoonlijkheid bezitten.

De strafvordering wordt ingesteld en de in artikel 2 dezer wet bedoelde straffen worden uitgesproken tegen de bestuurders of commissarissen van wie blijkt, dat het misdrijf met hun medeweten is gepleegd.

5. Onze Minister van Financiën kan onder de noodige voorwaarden ter voorkoming van misbruik, ontheffing verleenen van de verbodsbepalingen vervat in artikel 1.

6. Deze wet treedt in werking met den dag volgende op dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 2den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën,
ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 14 *Maart* 1916.)

—

2 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *derde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 96.

Bij deze wet wordt het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Buitenlandsche Zaken*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement.	*f* 134,362.50
2.	Kosten van buitenlandsche zendingen en consulaten	„ 1,291,180.—
3.	Verschillende uitgaven	„ 66,850.—
4.	Pensioenen, wachtgelden en toelagen	„ 40,044.—
5.	Onvoorziene uitgaven	„ 10,000.—
	Totaal van het IIIde hoofdst.	*f* 1,542,436.50

—

2 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 97.

Bij deze wet wordt het IVde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Justitie*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten v. h. Departement.	*f* 284,017.—
2.	Kosten van de rechterlijke macht	„ 2,732,535.75
3.	Kosten van het Hoog Militair Gerechtshof, van de krijgsraden bij de Landmacht en van de Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, van het officie bij laatstgenoemden krijgsraad en van de auditiën in de militaire arrondissementen	„ 106,638.75
4.	Kosten van den Ceniralen Raad van Beroep en van de Raden van Beroep	„ 217,400.—
5.	Gerechtskosten	„ 421,000.—
6.	Kosten van algemeene of Rijkspolitie	„ 2,101,195.—
7.	Kosten van gevangenissen en Rijkswerkinrichtingen	„ 2,757,168.—
8.	Kosten van het Rijkstucht- en opvoedingswezen	„ 2,544,302.50
9.	Reclasseering	„ 124,216.—
10.	Gebouwen	„ 518,114.—
11.	Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.	„ 677,428.—
12.	Verschillende uitgaven	„ 39,300.—
13.	Onvoorziene uitgaven	„ 50,000.—
	Totaal van het IVde Hoofdst.	*f* 12,573,315.—

—

2 *Maart* 1916. BESLUIT, tot uitvoering van de wet van 24 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 81) tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 98.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 3 Februari 1916, nº. 894, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord, advies van 29 Februari 1916, nº. 48;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 1 Maart 1916, nº. 1678, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gelet op de wet van den 24sten Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 81), tot tijdelijke afwijking van de Kieswet;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De volgnummers, namen en verdere aanteekeningen omtrent de kiezers, die ingevolge artikel 2 der wet van den 24sten Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 81) worden afgevoerd van de in artikel 1 dier wet bedoelde kiezerslijst, worden doorgehaald met waarmerking door den Burgemeester en den Secretaris, die in de kolom „Waarmerking der wijzigingen" hunne paraphe stellen.

2. Ter uitvoering van het bepaalde in artikel 3 der in het vorig artikel bedoelde wet, wordt eene suppletoire kiezerslijst opgemaakt, op welke lijst van toepassing is het bepaalde in de artikelen 1 tot en met 5 van het Koninklijk Besluit van 28 November 1896 (*Staatsblad* nº. 176), gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 9 Januari 1901 (*Staatsblad* nº. 24).

3. Ten aanzien van de kiezers, op wie artikel 4 der wet van den 24sten Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 81) van toepassing is, wordt, naar gelang in de gemeente niet of wel toepassing is gegeven aan het tweede lid van artikel 8 der Kieswet, in de zevende en achtste kolom van de kiezerslijst, waarop zij voorkomen, aanteekening gehouden van hunne woonplaats op 1 Februari 1916 en van het kiesdistrict, waartoe zij uit dien hoofde geacht worden te behooren, of worden de volgnummers, namen en verdere aanteekeningen op die lijst doorgehaald en, met inachtneming van evenbedoelde woonplaats, overgebracht naar de afzonderlijke kiezerslijst, in het tweede lid van artikel 8 der Kieswet bedoeld.

4. Ten aanzien van de kiezers, van wie vóór 15 Mei 1917 blijkt, dat zij sedert 1 Februari 1914 in de gemeente binnen de grenzen van hun kiesdistrict zijn verhuisd, of dat zij dientengevolge, dan wel wegens wijziging in de indeeling der stemdistricten, bedoeld bij artikel 128 der Kieswet, tot een ander stemdistrict zijn gaan behooren, wordt van hunne nieuwe woonplaats en eventueel ook van laatstbedoeld stemdistrict aanteekening gehouden in de zevende en achtste kolom van de kiezerslijst, waarop zij voorkomen.

5. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 4 *Maart* 1916.)

—

2 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende beslissing, dat inschrijving in het bevolkingsregister niet kan vervangen de in art. 17 der Gemeentewet bedoelde verklaring omtrent het ingezetenschap.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

O., dat nadat J. H. A. de Wever, bij stemming van 9 Juli 1915 tot lid van den Raad der gemeente Sittard gekozen, tijdig zijne geloofsbrieven had ingezonden, vergezeld van de stukken aangegeven in art. 17 der gemeentewet, met uitzondering nochtans van de verklaring van den burgemeester dat De Wever voornoemd op den dag zijner verkiezing ingezetene der gemeente was, de gemeenteraad op 12 Nov. 1915 tot toelating van den gekozene heeft besloten;

dat de burgemeester van Sittard van het besluit van den gemeenteraad bij Gedep. Staten in beroep is gekomen op grond dat de gekozene op den dag, waarop de uitslag der verkiezing werd vastgesteld, geen ingezetene der gemeente Sittard was in den zin van art. 19 der Gemeentewet en als gevolg daarvan door hem ook geweigerd is de in art. 17 dier wet bedoelde verklaring omtrent het ingezetenschap af te geven;

dat Gedep. Staten bij besluit van 3 Dec. 1915, 1e afd., La. 8489/4 Y. het raadsbesluit tot toelating van J. H. A. de Wever als raadslid hebben vernietigd uit overweging, dat uit het bezwaarschrift van den burgemeester gebleken is, dat de heer J. H. A. de Wever zich wel is waar reeds in Juni 1914 in het bevolkingsregister van Sittard heeft laten inschrijven, doch dat met die inschrijving niet gepaard is gegaan een werkelijk verblijf in die gemeente, nademaal de heer De Wever van Juni tot October 1914 slechts enkele malen aldaar nachtverblijf heeft gehouden en noch bedrijf noch beroep te Sittard uitoefende; dat hij eerst in October 1914 het door hem gehuurde huis te Sittard met zijne echtgenoote heeft betrokken, deze echtgenoote ook eerst den 8 Oct. 1914 in het bevolkingsregister heeft laten inschrijven en ook van dit tijdstip af werkelijk woonplaats heeft gekozen aldaar, zooals dit begrip nader omschreven is in de artt. 74 en volgende van het B. W.; dat uit een en ander met zekerheid is af te leiden

dat de 12 maanden verblijf, vereischt voor het ingezetenschap, voor den gekozene eerst in October 1914 een aanvang hebben genomen, dat hij bijgevolg op den dag waarop de uitslag der verkiezing werd vastgesteld — zijnde 9 Juli 1915 — geen ingezetene was der gem. Sittard en de burgemeester dan ook te recht geweigerd heeft de in art. 17 der Gemeentewet bedoelde verklaring af te geven; dat, waar de gekozene bij de inzending van zijn geloofsbrief niet kon overleggen de in bovengemeld artikel bedoelde verklaring omtrent het ingezetenschap, de Raad ten onrechte tot diens toelating heeft besloten; dat naar het oordeel van Gedep. Staten hiertegen niet afdoet de redactie van art. 19 der Gemeentewet; dat toch het voorschrift van art. 17 in deze is imperatief en onafhankelijk van, en bestaanbaar naast eerstgenoemde bepaling;

dat de gemeenteraad van het besluit van Gedep. Staten bij Ons in beroep is gekomen;

O., dat door J. H. A. de Wever niet is voldaan aan de in art. 17 der Gemeentewet gestelde verplichting om nevens zijn geloofsbrief over te leggen de verklaring van den burgemeester, getuigende, dat hij op den dag waarop de uitslag der verkiezing werd vastgesteld, ingezetene was;

dat uit de overgelegde stukken blijkt, dat de burgemeester terecht geweigerd heeft bovenbedoelde verklaring af te geven;

dat mitsdien Gedep. Staten bij hun bestreden besluit het raadsbesluit houdende zijne toelating tot raadslid terecht hebben vernietigd;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren. (A. B.)

—

3 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 99.

Bij deze wet wordt het Vde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Binnenlandsche Zaken*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement	*f* 220,076.—
2.	Binnenlandsch Bestuur. . . .	„ 979,999.—
3.	Volksgezondheid en Armwezen	„ 4,687,425.—
4.	Hooger en Middelbaar onderwijs	„ 8,206,248.—
5.	Lager onderwijs.	„ 27,060,843.—
6.	Kunsten en Wetenschappen.	„ 1,171,585.—
7.	Nederlandsche Staatscourant, Handelingen der Staten-Generaal en Staatsblad. . . .	*f* 163,919.—
8.	Pensioenen, Toelagen, Gratificatiën, Wachtgelden, enz. .	„ 4,099,633.—
9.	Onvoorziene behoeften. . .	„ 40,000.—
	Totaal van het Vde hoofdstuk.	*f* 46,629,728.—

—

3 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen tot bestrijding van de aardappelwratziekte (zwarte schurft, „black scab"), veroorzaakt door *chrysophlyctis endobiotica*. S. 100.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 Januari 1916, Directie van den Landbouw, nº. 271, 2de Afdeeling, Bureau B;

Gelet op de wet van 17 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 212), houdende bepalingen tot wering en bestrijding van ziekten van cultuurgewassen en van voor cultuurgewassen schadelijke dieren;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Februari 1916, nº. 22);

Gezien het nadere rapport van Onzen voornoemden Minister van 1 Maart 1916, Directie van den Landbouw, nº. 5132, 2de Afdeeling;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Indien aardappelen verschijnselen vertoonen van de aardappelwratziekte (zwarte schurft, „black scab"), veroorzaakt door *chrysophlyctis endobiotica*, geeft de gebruiker van het perceel, waar de aardappelen zich bevinden, daarvan terstond kennis aan den burgemeester van de gemeente, waarin het perceel gelegen is.

2. Indien een burgemeester verneemt, dat zich op een perceel in zijne gemeente aardappelen bevinden, welke verschijnselen van de aardappelwratziekte vertoonen, geeft hij daarvan terstond kennis aan het hoofd van den phytopathologischen dienst.

3. Indien zich op een perceel aardappelen bevinden, welke zijn aangetast door de aardappelwratziekte, worden deze of een deel daarvan in beslag genomen door den burgemeester van de gemeente, waarin het perceel gelegen is, indien het hoofd van den phytopathologischen dienst zulks noodig acht.

De in beslag genomen aardappelen worden, voor zoover het hoofd van den phytopathologischen dienst zulks noodig acht, op de door hem aan te geven wijze onschadelijk gemaakt.

De kosten van dit onschadelijk maken komen ten laste van het Rijk.

4. Het is verboden aardappelen te vervoeren of te doen vervoeren van perceelen of gedeelten van perceelen, welke door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel besmet zijn verklaard met de aardappelwratziekte.

5. In bijzondere gevallen kan het hoofd van den phytopathologischen dienst, onder de door hem te stellen voorwaarden, ontheffing verleenen van het in het vorige artikel bedoelde verbod.

6. Het is verboden aardappelen te verbouwen of te doen verbouwen op perceelen of gedeelten van perceelen, welke door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel besmet zijn verklaard met de aardappelwratziekte.

7. Van het in het vorige artikel bedoelde verbod wordt door den burgemeester van de gemeente, waarin het perceel gelegen is, op verzoek van den belanghebbende, ontheffing verleend, indien het hoofd van den phytopathologischen dienst tegen deze ontheffing geen bezwaar heeft en onder de door dezen te stellen voorwaarden.

8. Aan eigenaren van onschadelijk gemaakte aardappelen en aan eigenaren of gebruikers van besmet verklaarde perceelen kan door Ons eene schadevergoeding worden verleend volgens bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen regelen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Maart* 1916.)

—

3 *Maart* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging en aanvulling van het Algemeen Reglement Dienst en tot wijziging en aanvulling van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen. S. 101.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 2 Februari 1916, La. D, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 321);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 Februari 1916, n°. 24);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 1 Maart 1916, La. A, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

A. Het algemeen Reglement Dienst vastgesteld bij Koninklijk besluit van 26 Juni 1913 (*Staatsblad* n°. 315), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 25 Mei 1915 (*Staatsblad* n°. 225), te wijzigen en aan te vullen als volgt:

I. Artikel 68.

a. De eerste regel van het vijfde lid wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

„5. In geen geval mag de snelheid grooter zijn dan die, welke volgens de in artikel 66, eerste lid, opgenomen remtabel overeenkomst met het aantal assen, dat kan worden geremd en voorts niet meer bedragen dan:".

b. Het zevende lid vervalt.

c. Het oude achtste lid wordt zevende lid.

II. Artikel 106.

a. Het opschrift wordt gelezen als volgt:

„*Kennisgeving en onderzoek van ongevallen.*"

o. Als zesde lid wordt toegevoegd:

„6. Draagt de Minister den Raad van Toezicht op ten aanzien van eenig ongeval gebruik te maken van de bij artikel 24, derde lid, van het Koninklijk besluit van 11 Mei 1911 (*Staatsblad* n°. 125) omschreven bevoegdheid, dan brengt de Raad omtrent zijne bevindingen verslag aan den Minister uit".

III. Tusschen de artikelen 106 en 107 wordt als artikel 106*bis* ingevoegd:

„*Openbaar onderzoek van ongevallen.*

1. Zoo dikwijls de Minister dit ten aanzien van eenig ongeval beveelt, zal een onderzoek in het openbaar geschieden; alsdan wordt door hem eene commissie van onderzoek benoemd van ten minste drie leden, waaronder in den regel ten minste één lid van den Raad van Toezicht, en aan de commissie een secretaris toegevoegd.

2. Een der leden, door den Minister aan te wijzen, treedt op als voorzitter.

3. Plaats en tijd van het onderzoek worden door den voorzitter na overleg met bestuurders van den Spoorwegdienst bepaald en in de *Staatscourant* en in een nieuwsblad of nieuwsbladen bekend gemaakt.

4. De bekendmaking bevat eene uitnoodiging tot opgaaf van naam en woonplaats aan een ieder, die meent inlichting of voorlichting te kunnen geven, en, onder verwijzing naar

artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67) en de artikelen 192, punt 2, en 444 van het Wetboek van Strafrecht, de mededeeling, dat een ieder, die wordt opgeroepen om als getuige of deskundige te verschijnen, verplicht is aan die oproeping gevolg te geven en getuigenis van de waarheid af te leggen of voorlichting te geven.

5. De voorzitter roept getuigen en deskundigen op per aangeteekenden brief, waarin de bij het vorig lid bedoelde mededeeling wordt herhaald.

6. Ter plaatse van het onderzoek worden vertegenwoordigers van nieuwsbladen zooveel doenlijk toegelaten.

7. De voorzitter leidt de verhooren.

8. Voor zooveel de commissie dit, al dan niet op verzoek van den te hooren persoon, in het algemeen belang noodig verklaart, geschiedt het verhoor met gesloten deuren.

9. De commissie beslist, of en in hoeverre de uitkomsten van een met gesloten deuren gehouden verhoor ter zitting zullen worden bekend gemaakt Van deze beslissing doet de voorzitter mededeeling, nadat de deuren heropend zijn.

10. De uitkomsten van elk verhoor worden door de zorgen van den secretaris zoo spoedig doenlijk in schrift gebracht en na voorlezing aan den ondervraagde door dezen onderteekend.

11. De voorzitter kan de voortzetting van het onderzoek verdagen, in welk geval het derde, vierde en vijfde lid, voor zooveel noodig, overeenkomstige toepassing vinden.

12. Het is verboden bij het onderzoek op eenigerlei wijze de orde te verstoren of een bevel van den voorzitter, dat men zich verwijdere, buiten gevolg te laten.

13. Omtrent hare bevindingen brengt de commissie aan den Minister verslag uit, waarin de uitkomsten der verhooren worden opgenomen.

14. De Minister bepaalt, op welke wijze het verslag zal worden bekend gemaakt, behoudens weglating van hetgeen daarvoor in verband met beslissingen volgens het negende lid niet in aanmerking komt."

B. Het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 3 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 230) te wijzigen en aan te vullen als volgt :

I. Artikel 68.

a. Als nieuw derde lid wordt ingevoegd :

„3. Bovendien kan, voor zoover spoorwegen of spoorweggedeelten op den openbaren weg aangelegd betreft, door den Minister, bestuurders van den spoorwegdienst en het betrokken provinciaal bestuur gehoord, worden voorgeschreven, dat en in welke mate de snelheid moet worden verminderd."

b. Het oude derde lid wordt vierde lid en gelezen als volgt :

„4. In geen geval mag de snelheid grooter zijn dan die, welke volgens de in artikel 66, eerste lid, opgenomen remtabel overeenkomt met het aantal assen, dat kan worden geremd."

II. Artikel 106.

a. Het opschrift wordt gelezen als volgt :

„*Kennisgeving en onderzoek van ongevallen.*"

b. Als zesde lid wordt toegevoegd :

„6. Draagt de Minister den Raad van Toëzicht op ten aanzien van eenig ongeval gebruik te maken van de bij artikel 24, derde lid, van het Koninklijk besluit van 11 Mei 1911 (*Staatsblad* nº. 125) omschreven bevoegdheid, dan brengt de Raad omtrent zijne bevindingen verslag aan den Minister uit."

III. Tusschen de artikelen 106 en 107 wordt als artikel 106*bis* ingevoegd :

„*Openbaar onderzoek van ongevallen.*

1. Zoo dikwijls de Minister dit ten aanzien van eenig ongeval beveelt, zal een onderzoek in het openbaar geschieden ; alsdan wordt door hem eene commissie van onderzoek benoemd van ten minste drie leden, waaronder in den regel ten minste één lid van den Raad van Toezicht, en aan de commissie een secretaris toegevoegd.

2. Een der leden, door den Minister aan te wijzen, treedt op als voorzitter.

3. Plaats en tijd van het onderzoek worden door den voorzitter na overleg met bestuurders van den spoorwegdienst bepaald en in de *Staatscourant* en in een nieuwsblad of nieuwsbladen bekend gemaakt.

4. De bekendmaking bevat eene uitnoodiging tot opgaaf van naam en woonplaats aan een ieder, die meent inlichting of voorlichting te kunnen geven, en onder verwijzing naar artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67) en de artikelen 192, punt 2, en 444 van het Wetboek van Strafrecht, de mededeeling, dat een ieder, die wordt opgeroepen om als getuige of deskundige te verschijnen, verplicht is aan die oproeping gevolg te geven en getuigenis van de waarheid af te leggen of voorlichting te geven.

5. De voorzitter roept getuigen en deskundigen op per aangeteekenden brief, waarin de bij het vorig lid bedoelde mededeeling wordt herhaald.

6. Ter plaatse van het onderzoek worden vertegenwoordigers van nieuwsbladen zooveel doenlijk toegelaten.

7. De voorzitter leidt de verhooren.

8. Voor zooveel de commissie dit, al dan niet op verzoek van den te hooren persoon, in het algemeen belang noodig verklaart, geschiedt het verhoor met gesloten deuren.

9. De commissie beslist, of en in hoeverre de uitkomsten van een met gesloten deuren gehouden verhoor ter zitting zullen worden bekend gemaakt. Van deze beslissing doet de voorzitter mededeeling, nadat de deuren heropend zijn.

10. De uitkomsten van elk verhoor worden door de zorgen van den secretaris zoo spoedig doenlijk in schrift gebracht en na voorlezing aan den ondervraagde door dezen onderteekend.

11. De voorzitter kan de voortzetting van het onderzoek verdagen, in welk geval het derde, vierde en vijfde lid, voor zooveel noodig, overeenkomstige toepassing vinden.

12. Het is verboden bij het onderzoek op eenigerlei wijze de orde te verstoren of een bevel van den voorzitter, dat men zich verwijdere, buiten gevolg te laten.

13. Omtrent hare bevindingen brengt de commissie aan den Minister verslag uit, waarin de uitkomsten der verhooren worden opgenomen.

14. De Minister bepaalt, op welke wijze het verslag zal worden bekend gemaakt behoudens weglating van hetgeen daarvoor in verband met beslissingen volgens het negende lid niet in aanmerking komt."

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 3den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 28 *Maart* 1916.)

—

3 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *wilgenhout* en *populierenhout*. S. 102.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van wilgenhout en populierenhout te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 23 Februari 1916, Kabinet, Litt. V[25];

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Februari 1916, nº. 45);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Maart 1916, Kabinet, Litt. D[30];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van wilgenhout en populierenhout is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 3 *Maart* 1916.)

—

4 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *zesde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 103.

Bij deze wet wordt het VIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Marine*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Iste AFD. Militaire uitgaven. Actieve zeemacht.		
1e Onderafd. Kosten van beheer en administratie . . .	*f*	575,652.—
2e Onderafd. Materieel der zeemacht en van 's Rijks maritieme etablissementen en inrichtingen	„	13,283,791.—
3e Onderafd. Personeel der zeemacht.	„	5,996,661.—
4e Onderafd. Militaire Hydrographie	„	30,035.—
5e Onderafd. Pensioenen, onderstanden, wachtgelden, enz.	„	3,487,446.—
	f	23,373,585.—

IIde AFD. Niet-militaire uitgaven. Loodswezen, betonning, bebakening, verlichting en hydrographie.

1e Onderafd. Loodswezen, betonning, bebakening en verlichting	*f*	3,346,890.—
2e Onderafd. Hydrographie .	„	83,586.—
3e Onderafd. Pensioenen, onderstanden, wachtgelden, enz.	„	359,251.—
	f	3,789,727.—
IIIde AFD. Onvoorziene uitgaven	„	60,000.—
Totaal v. h. VIde hoofdst.	*f*	27,223,312.—

—

4 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van de begrooting van uitgaven, ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1916. S. 104.

De begrooting wordt vastgesteld op *f* 530,000.—.

—

4 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 105.

Bij deze wet wordt het VIIIste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Oorlog*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.			
1.	Kosten van het Departement.	*f*	336,058
2.	Bezoldiging van het personeel der staven van het leger . .	„	298,945
3.	Bezoldiging van het personeel der militaire administratie. .	„	355,608
4.	Bezoldiging van het personeel der verschillende wapens en der landweer.	„	10,437,013
5.	Kosten van voeding van onderofficieren en soldaten . . .	„	2,167,585
6.	Kosten van kleeding en uitrusting van onderofficieren en soldaten en van ledergoed . .	„	2,803,880
7.	Kosten van huisvesting, stalling, nachtligging en reiniging.	„	857,400
8.	Aanschaffing, voeding en verzorging van paarden en trekhonden	„	1,919,689
9.	Studiën, onderwijs en oefeningen.	„	508,943
10.	Administratiekosten.	„	182,421
11.	Verschillende uitgaven bij de staven en diensten en de wapenkorpsen	„	499,200
12.	Geneeskundige dienst	*f*	1,185,731
13.	Inrichtingen van onderwijs .	„	1,142,884
14.	Centrale magazijnen van militaire kleeding en uitrusting en militaire verplegingsinrichtingen; aanschaffing en onderhoud van kampementsgoederen, velduitrusting en voertuigen voor den verplegingsdienst te velde	„	649,190
15.	Materieel der artillerie, zoomede practische oefeningen en proeven bij het wapen der artillerie	„	3,216,034
16.	Militaire verkenningen en Topografische inrichting	„	172,702
17.	Dienst der Genie	„	842,935
18.	Kosten van verplaatsing van personen en goederen	„	286,870
19.	Subsidiën, gratificatiën en verdere uitgaven van bijzonderen aard	„	160,200
20.	Nonactiviteits-traktementen, pensioenen en daartoe betrekkelijke uitgaven, lijfrenten, toelagen en wachtgelden . .	„	3,955,109
21.	Wapen der marechaussee . .	„	504,633
22.	Buitengewone uitgaven . . .	„	1,837,650
23.	Onvoorziene uitgaven	„	50,000
24.	Voltooiing van het vestingstelsel		*Memorie.*
25.	Verbetering van de kustverdediging	„	600,000
26.	Begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen . .		*Memorie.*
Totaal van het VIIIe hoofdst.		*f*	34,970,680

—

4 *Maart* 1916. WET, tot onteigening van eigendommen in de gemeente *Rolde*, noodig tot het verkrijgen van een oefeningsterrein voor het garnizoen *Assen*. S. 106.

—

4 *Maart* 1916. WET, houdende regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916 en nadere regeling van de aan 's Rijks Middelen uit te keeren rente. S. 107.

De begrooting wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 29,500,415.

Voorts wordt in art. 4 bepaald:

Met afwijking van het bepaalde in artikel 4 der wet van den 17den Februari 1915 (*Staatsblad* no. 98) wordt gedurende de jaren

1916 tot en met 1920 telken jare eene rente van 4,5 ten honderd van de kapitalen, welke op 1 Januari van dat jaar uit 's Rijks schatkist verstrekt en nog niet terugbetaald zijn, aan 's Rijks Middelen uitgekeerd.

—

4 *Maart* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van eenige buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en de Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 108.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), aangevuld bij de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* n°. 164) en gewijzigd bij artikel 19 van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* n°. 64), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen noodzakelijk is wegens het voorkomen van pest en Aziatische cholera op enkele plaatsen in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 19 Januari 1916, n°. 384, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Den Raad van State gehoord, advies van 15 Februari 1916, n°. 28;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 Februari 1916, n°. 2277, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Verboden zijn, tenzij met vergunning van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken en met inachtneming van de door dezen ter voorkoming van verbreiding der besmetting te geven voorschriften:

1°. onderzoek van personen en goederen op de aanwezigheid van pestsmetstoffen door middel van proefneming op dieren;

2°. het verrichten van lijkopeningen op lijken van personen, overleden aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest;

3°. het verrichten van lijkopeningen op lijken van dieren, gestorven aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest.

Art. 2. Verboden is, tenzij met inachtneming van de door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken ter voorkoming van verbreiding der besmetting te geven voorschriften, het vervoer van stoffen, die pest- of cholerasmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen.

Art. 3. Dit besluit, dat gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 4den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 20 *Maart* 1916.)

—

4 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *kurk*. S. 109.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van kurk te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 23 Februari 1916, Kabinet, Litt. X[25];

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Februari 1916, n°. 47);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Maart 1916, Kabinet, Litt. W[30];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van kurk is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 4den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 6 *Maart* 1916.)

—

4 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *zwavel*. S. 110.

(Tekst als S. 109.)

—

6 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *hennep*. S. 111.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van artikelen, vervaardigd uit of met hennep te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 14 Februari 1916, Kabinet, Litt. L[21];

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Februari 1916, nº. 23);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 4 Maart 1916, Kabinet, Litt. K[31];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De eerste alinea van het Eenig Artikel van Ons besluit van 7 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 7), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van hennep, met inbegrip van Manillahennep, sisal en dergelijke, benevens alle uit of met deze grondstoffen vervaardigde artikelen, is verboden van den dag der afkondiging van dit besluit.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 6 *Maart* 1916.)

—

6 *Maart* 1916. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van het Tramwegreglement 1902. S. 112

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 3 Augustus 1915, nº. 211, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 2 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* nº. 118);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 Augustus 1915, nº. 27);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 Maart 1916, nº. 211, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het Tramwegreglement 1902, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1902 (*Staatsblad* nº. 162), laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij Koninklijk besluit van 10 December 1913 (*Staatsblad* nº. 440), nader te wijzigen en aan te vullen als volgt:

I. De artikelen 1 en 2 worden gewijzigd en gelezen als volgt:

A. *Onderhoud van weg en werken.*

Art. 1. De weg en de daartoe behoorende werken, waaronder bij toepassing van electrische tractie met bovengrondschen stroomtoevoer de contactgeleidingen met al hetgeen tot hare bevestiging, ophanging, ondersteuning of beveiliging behooren, worden zoodanig onderhouden, dat de in artikel 39 aangegeven grootste snelheid veilig kan worden toegelaten.

B. *Regeling der contactgeleidingen.*

Bij toepassing van electrische tractie met bovengrondschen stroomtoevoer wordt, voor zoover geen contactgeleidingen worden toegepast, waarvan de doorhang kan verwaarloosd worden, of de constructie dezer geleidingen eene automatische regeling van den doorhang waarborgt, ten minste twee maal per jaar, in het voor- en najaar, de spanning en daarmede de doorhang der geleidingen geregeld in overeenstemming met de gemiddelde zomer- en wintertemperatuur.

C. *Periodiek onderzoek. Registers van lijnonderzoek.*

1. Bij toepassing van electrische tractie met bovengrondschen stroomtoevoer wordt op geregelde tijden een onderzoek ingesteld:

a. naar den isolatieweerstand der contactgeleidingen en stroomtoe- en afvoerleidingen in haar geheel en van elk onderdeel daarvan afzonderlijk;

b. naar den weerstand der terugleiding door de rails in haar geheel en van elke electrische railverbinding afzonderlijk;

c. naar de doorsnede en den weerstand van aardverbindingen en de doorsnede van overige veiligheidsverbindingen;

d. naar de mate van afslijting der contactgeleiding langs de geheele lijn en den toestand, waarin zich alle onderdeelen der bovengrondsche geleiding bevinden.

2. De Raad van Toezicht kan van de bepa-

lingen van het eerste lid onder *b* geheel, ten deele of voorwaardelijk ontheffing verleenen.

3. De tijdstippen, waarop de onderzoekingen in het eerste lid genoemd plaats vinden, worden door den Raad van Toezicht vastgesteld, bestuurders van den spoorwegdienst gehoord.

4. Van de uitkomsten der onderzoekingen, in het eerste lid genoemd en van de regeling der contactgeleidingen, onder B van dit artikel omschreven, wordt geregeld aanteekening gehouden in een register, daartoe onder goedkeuring van den Raad van Toezicht door bestuurders aan te leggen.

Schouwing van den weg.

Art. 2. 1. De spoorweg moet over zijne geheele lengte ten minste éénmaal per week worden geschouwd, waarbij inzonderheid gelet moet worden op de volkomen veiligheid van het spoor.

2. Bij toepassing van electrische tractie met bovengrondschen stroomtoevoer wordt bovendien er op gelet, dat de stand van de contactgeleidingen ten opzichte van het spoor zoodanig is, dat eene ongestoorde stroomafneming verzekerd is, terwijl voorts is te letten op de aanwezigheid der electrische rail-, aarden overige veiligheidsverbindingen.

3. Bestuurders van den spoorwegdienst zijn gehouden, indien de Rijksambtenaar, met het toezicht belast, zulks verlangt, een bepaalden dag voor de wekelijksche schouwing aan te wijzen.

II. In het opschrift van onderafdeeling *A* van Afdeeling II wordt in plaats van „motoren" gelezen „trekvoertuigen".

III. Artikel 11. In het opschrift wordt in plaats van „motoren" gelezen „trekvoertuigen" en in het eerste lid in plaats van „Elke motor" „Elk trekvoertuig".

IV. Artikel 12 wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

Inzending van teekeningen van trekvoertuigen.

Art. 12. Alvorens trekvoertuigen aan te schaffen, bieden bestuurders van den spoorwegdienst aan den Minister van Waterstaat voldoend toegelichte teekeningen van het toe te passen type ter goedkeuring aan, voor trekvoertuigen, middellijk of onmiddellijk door electriciteit gedreven, bovendien volledig uitgewerkte schakelschema's. Zij geven daarbij tevens op, welk aantal trekvoertuigen van het voorgestelde type zullen worden aangeschaft. Voor aanschaffing van een grooter aantal wordt opnieuw goedkeuring der teekeningen en voor trekvoertuigen, middellijk of onmiddellijk door electriciteit gedreven, bovendien der schakelschema's vereischt.

V. In het opschrift van artikel 13 en in het eerste lid wordt in plaats van „motoren" gelezen „trekvoertuigen".

VI. Artikel 14 wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

Akte van vergunning. Voorloopige vergunning.

Art. 14. 1. Wanneer het onderzoek van een trekvoertuig bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd en overigens voldaan is aan de bepalingen van dit reglement (voor trekvoertuigen, door stoomkracht bewogen, met name aan de artikelen 19 en 21; voor trekvoertuigen, door andere drijfkracht dan stoom bewogen, met name aan de artikelen 24*d* en 24*f*), dan wordt door den Raad van Toezicht eene akte van vergunning uitgereikt.

2. In afwachting van de uitreiking dezer akte kan de met het onderzoek belaste Rijksambtenaar eene voorloopige schriftelijke vergunning tot indienststelling geven. Deze vergunning vervalt, indien zij niet binnen een door genoemden ambtenaar bepaalden termijn door uitreiking der akte van vergunning is gevolgd.

3. In de akte van vergunning wordt vermeld:

a. de naam van den spoorwegdienst, die het trekvoertuig in gebruik neemt;

b. het volgnummer en de korte omschrijving van het trekvoertuig;

c. de dag, waarop het onderzoek heeft plaats gehad;

d. de afwijkingen van dit reglement, die zijn toegestaan of gevorderd volgens artikel 30.

4. Indien het trekvoertuig door stoomkracht wordt bewogen, houdt de akte van vergunning bovendien in:

a. den vorm en de afmetingen van den ketel en de grootte van het verwarmingsoppervlak;

b. het aantal van de veiligheidstoestellen en hunne voornaamste afmetingen;

c. de grootste toegelaten werkelijke stoomdrukking in kilogrammen per vierkanten centimeter.

5. Indien het trekvoertuig door een explosiemotor gedreven wordt, houdt de akte van vergunning bovendien in de gegevens, vermeld onder II 1°. *a* tot en met *h*, alsmede eene omschrijving van het stelsel van overbrenging van de drijfkracht.

6. Indien het trekvoertuig middellijk of onmiddellijk door electriciteit bewogen wordt, houdt de akte van vergunning bovendien in:

I. voor trekvoertuigen, welke eene accumulatorenbatterij voor drijfkracht medevoeren :

a. den naam en de woonplaats van den fabrikant, het jaar van aanbouw en het type der accumulatorencellen ;

b. het totaal aantal cellen, waaruit de accumulatorenbatterij bestaat, benevens het aantal regelcellen ;

c. de normale ontlaadspanning en de minimum toegelaten ontlaadspanning der accumulatorenbatterij in volt ;

d. de maximum toegelaten laad- en ontlaadstroomen der accumulatorenbatterij in ampère ;

e. de capaciteit der accumulatorenbatterij in ampère-uren bij den in maximum toegelaten ontlaadstroom ;

f. de gegevens, vermeld onder IIIc tot en met *l.*

II. Voor trekvoertuigen, welke een explosiemotor gekoppeld met een electrischen generator voor drijfkracht medevoeren :

1°. voor zoover het den explosiemotor met toebehooren betreft :

a. den naam en de woonplaats van den fabrikant, benevens het jaar van aanbouw ;

b. eene omschrijving van het stelsel ;

c. eene opgave van de constructiehoofdmaten, bij cylindermotoren de cylindermiddellijn en de lengte van den zuigerslag ;

d. eene opgave van het aantal omwentelingen per minuut ;

e. eene opgave van het vermogen van den explosiemotor in effectieve paardekrachten ;

f. eene omschrijving van het stelsel der koelinrichting (radiator) en eene opgave van het aantal vierkante meters koeloppervlak per paardekracht ;

g. eene opgave van het stelsel van den vergasser en van het stelsel van de ontsteking ;

h. eene opgave van den inhoud van het vat, waarin de bekrachtigingsvloeistof wordt medegevoerd en van de wijze, waarop dit vat wordt gevuld en afgetapt ;

i. eene omschrijving van de koppeling van den explosiemotor aan den electrischen generator ;

2°. voor zoover het den electrischen generator betreft :

j. den naam en de woonplaats van den fabrikant, benevens het jaar van aanbouw ;

k. eene opgave van het aantal omwentelingen per minuut, van de normale bedrijfsspanning in volt en van het vermogen in kilowatt ;

l. eene opgave van de regel- en meetinrichtingen ;

m. de gegevens, vermeld onder IIIc tot en met *l.*

III. Voor trekvoertuigen, welke drijfkracht ontleenen aan eene electrische boven- of ondergrondsche geleiding :

a. het aantal en stelsel der stroomafnemers ;

b. het aantal en stelsel der spanningsveiligheden (bliksemafleiders) ;

c. den naam en de woonplaats van den fabrikant, het type en aantal der aandrijvende electromotoren, benevens het jaar van aanbouw;

d. de bedrijfsspanning in volt ;

e. de normale maximum bedrijfsstroom in ampère ;

f. het uurvermogen der electromotoren in kilowatt ;

g. het stelsel van overbrenging van de motorassen op de drijfassen en de overbrengingsverhouding ;

h. het aantal en stelsel der wagenschakelaars, benevens eene opgave van de schakelingen, welke zij veroorloven tot stand te brengen ;

i. het aantal en stelsel der weerstanden, drijf- en stuurstroombeveiligingstoestellen en nooduitschakelaars ;

j. het aantal en stelsel der remmiddelen ;

k. het aantal en stelsel der zandstrooiinrichtingen ;

l. het aantal en stelsel der geluidseinmiddelen.

7. De akte van vergunning moet te allen tijde ter inzage aanwezig zijn in eene door den met het toezicht belasten Rijksambtenaar aan te wijzen werkplaats van den spoorwegdienst, waaronder het trekvoertuig behoort.

VII. In het opschrift van onderafdeeling *B* van Afdeeling II en in dat van artikel 15 wordt in plaats van „motoren" gelezen „trekvoertuigen".

VIII. In den aanhef van artikel 15 wordt in plaats van „Elke motor, die" gelezen „Elk trekvoertuig, dat".

IX. Artikel 16. Het opschrift en den aanhef van dit artikel worden gelezen als volgt :

Voorschriften betreffende de inrichting van de ketels der trekvoertuigen, welke door stoomkracht worden bewogen.

De ketel van elk trekvoertuig, dat door stoomkracht wordt bewogen, moet voorzien zijn:

X. In artikel 19 wordt in plaats van „motoren", „motor" en „den motor", in lid 1, 2 en 3 gelezen „trekvoertuigen", „trekvoertuig" en „het trekvoertuig".

XI. In artikel 20, eerste lid, wordt in plaats van „motoren" gelezen „trekvoertuigen".

XII. In artikel 22, tweede lid, wordt in plaats van „motor" en „den motor", gelezen „trekvoertuig" en „het trekvoertuig".

XIII. In artikel 24 wordt in plaats van „motor" en „den motor" gelezen „trekvoertuig" en „het trekvoertuig".

XIV. Achter artikel 24 wordt eene nieuwe onderafdeeling *C* met de artikelen 24*a*, 24*b*, 24*c*, 24*l*, 24*e*, 24*f*, 24*g*, 24*h* en 24*i* opgenomen als volgt:

C. Van trekvoertuigen, welke door andere drijfkracht dan stoom worden bewogen.

a. Voorschriften betreffende de opstelling van motoren, generatoren, electromotoren, transformatoren en accumulatoren in trekvoertuigen.

Art. 24*a*. 1°. Motoren, generatoren, electromotoren, transformatoren en accumulatoren worden zoodanig opgesteld, dat zij voor onbevoegden niet toegankelijk zijn.

2°. Het gestel of de mantel van generatoren, electromotoren of transformatoren wordt permanent geleidend met het onderstel van het trekvoertuig verbonden.

3°. Electromotoren, welke tot aandrijving van een trekvoertuig dienen, worden, behalve door eene veerkrachtige ophanging, nog door eene naar het oordeel van den Raad van Toezicht voldoende borgkoppeling aan het onderstel van het trekvoertuig opgehangen.

4°. Opstelling van accumulatoren op houten onderlagen is toegelaten, mits eene tweede enkelvoudige isolatie door eene niet-hygroscopische onderlaag is voorzien.

5°. Voor eene doelmatige ventilatie der accumulatorenruimte en afvoer van eventueel overgestorte vloeistof wordt zorg gedragen.

6°. Toepassing van celluloïde en soortgelijke lichtbrandbare materialen is alleen toegelaten voor zoodanige onderdeelen der accumulatoren, welke blijvend in de accumulatorenvloeistof zijn ondergedompeld.

b. Voorschriften betreffende de electrische geleidingen.

1°. De koperdoorsnede van de drijfstroomgeleidingen wordt geëvenredigd genomen aan den normaal door die geleidingen gaanden stroom.

2°. Als grensbelastingen (nominale stroomsterkte van het smeltstuk) voor geïsoleerde drijfstroomgeleidingen gelden de waarden van de volgende tabel.

Voor geïsoleerde geleidingen met eene koperdoorsnede van	Grensbelasting.
4 m.M².	25 Ampère.
6 „	35 „
10 „	60 „
16 „	80 „
25 „	100 „
35 „	125 „
50 „	160 „
70 „	200 „
95 „	225 „
120 „	260 „

3°. Remstroomgeleidingen hebben ten minste dezelfde doorsnede als drijfstroomgeleidingen.

4°. Voor alle overige geïsoleerde geleidingen gelden de waarden der volgende tabel.

Voor geïsoleerde geleidingen met eene koperdoorsnede van	Grensbelasting.
0.75 m.M².	6 Ampère.
1 „	6 „
1.5 „	10 „
2.5 „	15 „
4 „	20 „
6 „	25 „
10 „	35 „
16 „	60 „

Geleidingen met eene koperdoorsnede van 0.75 m.M². mogen slechts in verlichtingsornamenten worden toegepast. Tot eene koperdoorsnede van 16 m.M². mogen geïsoleerde geleidingen met een eenaderigen koperkern worden toegepast; boven deze doorsnede moeten meeraderige koperkernen toegepast worden.

5°. Geïsoleerde geleidingen moeten aan de volgende constructie- en beproevingseischen voldoen.

De koperkern moet in het vuur vertind zijn en omperst met een voldoend dik waterdicht gevulcaniseerd gummi-omhulsel, waarover een of meer lagen in gummi gedrenkt band gewikkeld zijn. Deze isolatie moet afgedekt zijn door eene omspinning van vezelstof, die in isoleerstof gedrenkt is.

Bij meervoudige leidingen kan deze omspinning gemeenschappelijk zijn.

Deze geleidingen moeten aan den eisch voldoen, dat zij, na 24 uur in water van ten hoogste 25° C. te hebben gelegen, in dien toestand bestand zijn tegen eene proef op doorslaan gedurende een half uur met een wisselstroomspanning van 2000 volt bij eene bedrijfsspanning tot 1000 volt en van 4000 volt bij eene bedrijfsspanning tot 2000 volt, gemeten tusschen koperkern en water.

De beproeving geschiedt vóór de omkleeding der aders.

6°. Blanke geleidingen, verbindingen met het onderstel uitgezonderd, worden slechts gebezigd, indien zij onwrikbaar op isolatoren zijn bevestigd en buiten bereik van onbevoegden zijn aangebracht.

7°. Geleidingen, welke normaal aan buigingen of wringen onderhevig zijn, moeten een meeraderige, gemakkelijk buigbare koperkern bevatten. Voor zoover deze geleidingen geïsoleerd zijn, worden zij van eene weervaste omkleeding voorzien.

c. Voorschriften betreffende de montage der electrische geleidingen.

1°. Geïsoleerde geleidingen worden zoodanig gemonteerd of beschermd, dat de isolatie geen nadeel ondervindt van de warmteuitstraling van de in de nabijheid opgestelde weerstanden of verwarmingslichamen.

2°. In ruimten, voor de opstelling van accumulatoren bestemd, mogen geen andere geleidingen worden aangebracht dan in die ruimten benoodigd.

3°. De aansluiting van de drijf-, stuur- en remstroomgeleidingen aan de verschillende toestellen heeft plaats door geborgde schroeven of door soldeering.

4°. Naast elkaar liggende geïsoleerde drijfstroomgeleidingen worden tot eene meervoudige geleiding vereenigd in een zooveel mogelijk waterdichten mantel, waarbij verschuiven en schuren der geleidingen onderling moet zijn uitgesloten, terwijl bij aftakkingen van isoleerende, waterdichte aftakkingskappen moet worden gebruik gemaakt, of wel elke eerstbedoelde geleiding wordt afzonderlijk gehouden en bevestigd.

5°. Doorvoering van geleidingen door wanden of vloeren geschiedt door middel van isoleerende invoerbuizen, waarbij een doorschuren van de isolatie tegen de wanden van de invoerbuis is uitgesloten.

6°. Geïsoleerde geleidingen mogen direct op hout gemonteerd en met houten lijsten afgedekt worden.

7°. Verplaatsbare koppelgeleidingen voor drijf-, stuur-, rem- en lichtstroom worden zoodanig geïsoleerd, dat ongevallen bij aanraking zijn uitgesloten; zij mogen niet op trek belast zijn. De aansluiting in de contactdoozen moet zoodanig zijn, dat een losrammelen of uitvallen der contactstiften onder het bedrijf is uitgesloten. De inrichting van de koppeleinden moet zoodanig zijn, dat toevallige aanraking van de contactstiften bij het aan- of afkoppelen is uitgesloten.

8°. In de nabijheid van metaaldeelen worden geïsoleerde geleidingen op bijzondere wijze voorzien, hetzij door eene beschermende omkleeding, hetzij door eene plaatselijke isoleerende bekleeding van de metaaldeelen.

9°. In het algemeen worden door het aanbrengen van spatschermen, druiplijsten en dergelijke naar mogelijkheid voorzorgen genomen, om blootgestelde geleidingen tegen het opspatten van water en vuil te beschermen en voorzorgen genomen, dat olie, vet en andere stoffen, welke de isoleering der geleidingen kunnen aantasten, niet tot deze kunnen geraken.

d. Voorschriften betreffende schakelings-, regelings-, bedienings-, beveiligings- en verlichtingstoestellen.

1°. Bij alle toestellen is te zorgen, dat in het bedrijf voorkomende vlambogen geen gevaar voor personen kunnen opleveren, noch brandbare stoffen kunnen bereiken. Hout wordt voor schakel en verdeeltoestellen slechts als constructiemateriaal toegelaten.

2°. Op elk bedieningsplatform worden aangebracht:

a. Een wagenschakelaar, waarmede de drijf-, respectievelijk stuur- en remstroom in- en uitgeschakeld kunnen worden, de snelheid geregeld, en de richting van rijden gewisseld kan worden. De bedieningskrukken van de wagenschakelaars (gang- en wisselkruk) moeten zoodanig geënclencheerd zijn, dat zij slechts in ruststand, dus bij uitgeschakelden stroom, afneembaar zijn. De assen, de metalen mantel en dekplaat der wagenschakelaars worden permanent geleidend met het onderstel verbonden.

b. Een nooduitschakelaar, waarmede de drijfstroom onafhankelijk van den wagenschakelaar kan worden verbroken. Nooduitschakelaars mogen tevens als maximum automatische uitschakelaars zijn ingericht.

3°. In de drijf- en stuurstroomtoevoerleiding wordt steeds eene smeltbeveiliging of een maximum automatische uitschakelaar opgenomen, terwijl de geleidingen van accumulatoren en alle andere geleidingen, welke geen drijfstroom voeren, elk voor zich zelf afzonderlijk beveiligd worden, met dien verstande, dat drijf- en stuurstroomgeleidingen, de verbindingsleidingen met het onderstel en de van den drijfstroom onafhankelijke remstroomgeleidingen geen beveiligingstoestellen mogen bevatten.

4°. Drijf- en stuurstroomgeleidingen, ver-

bindingsgeleidingen met het onderstel, alsmede van den drijfstroom onafhankelijke remstroomgeleidingen mogen slechts in de wagenschakelaars uitschakelbaar zijn.

5°. Trekvoertuigen, door electriciteit bewogen, die den drijfstroom ontleenen aan eene bovengrondsche electrische geleiding, moeten van spanningsveiligheden (z.g. bliksemafleiders) voorzien zijn, die ook, na herhaalde ontlading, werkvaardig blijven. Inrichting en opstelling dezer veiligheidstoestellen moeten zoodanig zijn, dat gevaar voor personen en brand is uitgesloten. De aardklem van bovenbedoelde toestellen moet langs den kortst mogelijken weg met het onderstel verbonden worden. In de naar de electromotoren voerende aftakking der drijfstroomtoevoerleiding wordt bovendien een smoorspoel opgenomen.

6°. Weerstanden worden zoodanig opgesteld, onderscheidenlijk opgehangen, dat stroomovergang op daarvoor niet bestemde deelen bij elke weersgesteldheid zooveel mogelijk uitgesloten is.

7°. De onder spanning staande deelen van electrische gloeilampen en toebehooren worden, voor zoover zij binnen gewoon handbereik zijn gelegen, door eene isoleerende omhulling beschermd.

8°. De binnen gewoon handbereik liggende metaaldeelen van verlichtingsornamenten worden permanent geleidend met het onderstel verbonden.

Aanvullende voorschriften.

Art. 24*b*. Bijaldien de bedrijfsspanning ten opzichte van aarde hooger is dan 1200 volt kunnen de voorschriften van artikel 24*a* voor elk geval in het bijzonder door den Raad van Toezicht worden aangevuld.

Toepasselijkheid van voorschriften voor rijtuigen en wagens op trekvoertuigen.

Art. 24*c*. Op trekvoertuigen, tevens ingericht voor het vervoer van personen of (en) goederen, zijn mede van toepassing de voorschriften, vervat in de artikelen 25, 27, 58 en 59.

Ingebruikneming van mechanische en electrische inrichtingen op trekvoertuigen, welke door andere drijfkracht dan stoom worden bewogen.

Art. 24*d*. 1. Mechanische en electrische inrichtingen op trekvoertuigen als bovenbedoeld worden niet in gebruik genomen dan na vanwege den Raad van Toezicht te zijn onderzocht en goedgekeurd.

2. Bestuurders van den spoorwegdienst zenden van elk trekvoertuig als bovenbedoeld aan den Raad van Toezicht eene opgave behelzende :

a. de gegevens, vermeld in artikel 14, lid 5, lid 6, I, lid 6, II, of lid 6, III ;

b. ingeval het trekvoertuig als bovenbedoeld elders dienst heeft gedaan, den dag van eerste ingebruikneming en de herstellingen, die het in de laatste zes jaren heeft ondergaan.

3. Indien de in artikel 12 bedoelde teekeningen of schakelschema's niet voldoende duidelijk zijn, moeten de door den Raad van Toezicht nader noodig geoordeelde detailteekeningen of nader uitgewerkte schakelschema's worden overgelegd.

Beproeving en onderzoek van mechanische en electrische inrichtingen op trekvoertuigen, welke door andere drijfkracht dan stoom worden bewogen, na de indienststelling.

Art. 24*e*. Behalve voor de indienststelling worden de bovenbedoelde inrichtingen op trekvoertuigen vanwege den Raad van Toezicht beproefd :

a. na elke groote herstelling ;

b. in elk geval om de drie jaren.

Beproeving van de mechanische en electrische inrichtingen.

Art. 24*f*. De beproeving omvat :

A. voor trekvoertuigen, welke middellijk of onmiddellijk door een explosiemotor gedreven worden :

1°. de beproeving van het vat, waarin de bekrachtigingsvloeistof wordt medegevoerd ;

2°. de beproeving van de verbindingsleidingen van bovenbedoeld vat met den explosiemotor.

De beproevingen sub 1°. en 2°. geschieden met samengeperste lucht op een overdruk van 5 kilogram per vierkanten centimeter, welke overdruk gedurende vijf minuten wordt toegepast. De proefdrukking moet direct worden gemeten met een proefmanometer, welks aanwijzing van tijd tot tijd wordt onderzocht.

De uitkomst van de beproeving sub 1°. en 2°. bedoeld is onvoldoende, indien bij de beproeving blijkt, dat het vat of de leidingen en toebehooren niet volkomen luchtdicht zijn bij den bovenomschreven overdruk.

B. voor de electrische inrichtingen van trekvoertuigen, welke middellijk of onmiddellijk door electrische drijfkracht bewogen worden :

1°. eene beproeving van den isolatieweer-

stand der geleidingen en electrische motoren, schakelings-, regelings-, bedienings-, beveiligings- en verlichtingstoestellen;

2°. eene beproeving van de automatische hoofdstroomuitschakelaars.

De beproeving sub 1°. geschiedt met eene spanning ten minste gelijk aan de bedrijfsspanning gedurende 15 minuten tot en met eene bedrijfsspanning van 750 volt.

Boven eene bedrijfsspanning van 750 volt geschiedt de beproeving met wisselstroom met eene spanning gelijk aan het drievoud der bedrijfsspanning, een en ander met uitzondering van de op het trekvoertuig aanwezige laagspanningstoestellen en leidingen, die beproefd worden met de in het bedrijf in deze toestellen en leidingen optredende maximum-spanning.

Bij de beproeving sub 2°. genoemd wordt nagegaan, of de automatische hoofdstroomuitschakelaar op de richtige stroombelasting in werking treedt.

De proefspanningen en de proefstroombelastingen hierboven bedoeld worden gemeten met preciese volt- of ampèremeters, welke op geregelde tijden worden geijkt.

De uitkomsten eener beproeving zijn onvoldoende, indien bij de beproeving blijkt van eenigen stroomovergang op daarvoor niet bestemde deelen, de isolatie op eenige plaats is doorgeslagen, de automatische hoofdstroomschakelaar niet op de richtige stroombelasting in werking treedt of na het in werking treden de onderbrekingsvlamboog blijft bestaan.

Voorschriften voor het geval dat de beproeving of het onderzoek van de mechanische en electrische inrichtingen na de indienststelling onvoldoende uitkomsten oplevert.

Art. 24*g*. Indien eenige beproeving of eenig onderzoek van de mechanische en electrische inrichtingen onvoldoende uitkomsten heeft opgeleverd, mag het trekvoertuig niet in gebruik worden gesteld, dan nadat de door den Raad van Toezicht noodig geoordeelde voorzieningen zijn aangebracht.

Register van beproevingen van de mechanische en electrische inrichtingen.

Art. 24*h*. 1. Van elke beproeving en van elk onderzoek, als bedoeld in artikel 24*f*, wordt door den daarmede belasten Rijksambtenaar aanteekening gehouden in een daartoe door bestuurders onder goedkeuring van den Raad van Toezicht aan te leggen register.

2. In dat register wordt tevens aanteekening gehouden van de wijzigingen en belangrijke herstellingen, welke de mechanische en electrische inrichtingen van het trekvoertuig sedert de vorige beproeving hebben ondergaan, en van haar toestand.

Maatregelen bij de beproeving van de mechanische en electrische inrichtingen door den spoorwegdienst te nemen.

Art. 24*i*. Bij elke beproeving of onderzoek van de mechanische en electrische inrichtingen van een trekvoertuig wordt vanwege bestuurders van den spoorwegdienst gezorgd:

a. dat het trekvoertuig geplaatst is boven een droogliggenden werkkuil en in elk geval te bekwamer hoogte;

b. dat het trekvoertuig in allen deele in- en uitwendig behoorlijk gereinigd is;

c. dat alle voor het onderzoek of de beproeving benoodigde hulpmiddelen en inrichtingen benevens benoodigde hulpkrachten ter beschikking van den met het onderzoek of de beproeving belasten Rijksambtenaar staan.

XV. Onderafdeeling *C* wordt onderafdeeling *D*.

XVI. Artikel 25. In het eerste lid wordt in plaats van „met den motor" gelezen „met het trekvoertuig".

XVII. Artikel 26 wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

Inzending van teekeningen van rijtuigen en wagens.

Art. 26. 1. Alvorens rijtuigen of wagens aan te schaffen, bieden bestuurders van den spoorwegdienst aan den Minister van Waterstaat voldoend toegelichte teekeningen van het toe te passen type ter goedkeuring aan.

2. Van rijtuigen en wagens, welke van electrische inrichtingen zullen worden voorzien, zijn tevens voldoend toegelichte schakelschema's dier inrichtingen ter goedkeuring over te leggen.

3. Bestuurders geven daarbij tevens op welk aantal rijtuigen of wagens van het voorgestelde type zullen worden aangeschaft. Voor aanschaffing van een grooter aantal wordt opnieuw goedkeuring der teekeningen vereischt, en bij rijtuigen en wagens, welke van electrische inrichtingen zullen worden voorzien, bovendien van de schakelschema's dier inrichtingen.

XVIII. Na artikel 26 wordt opgenomen:

Eischen, waaraan electrische inrichtingen en leidingen aan, op of in rijtuigen en wagens hebben te voldoen.

Art. 26*bis*. Electrische inrichtingen en leidin-

gen aan, op of in rijtuigen en wagens moeten aan dezelfde eischen voldoen als aan die inrichtingen en leidingen aan, op of in trekvoertuigen gesteld, met name in artikel 24*a* en artikel 24*f* sub *B*.

XIX. Onderafdeeling *D* wordt onderafdeeling *E*.

XX. Artikel 28. In het derde lid wordt in plaats van „motoren" gelezen „trekvoertuigen"; bovendien wordt een nieuw vierde lid aan dit artikel toegevoegd als volgt:

4. Bij het onderzoek van trekvoertuigen, welke niet door stoomkracht bewogen worden, strekt het onderzoek zich uit tot de aanwezige deelen onder artikel 24*f* sub *A* en *B* genoemd en wordt nagegaan of de mechanische en electrische inrichtingen aan de daaraan in dit artikel gestelde eischen voldoen.

XXI. Het tweede lid van artikel 34 wordt gelezen als volgt:

2. In die registers wordt bovendien van elk trekvoertuig eene korte omschrijving opgenomen, benevens, zoo het trekvoertuig door stoomkracht wordt bewogen, de dagen van en de bevindingen bij de in de artikelen 19 en 20 bedoelde beproevingen en onderzoekingen; zoo het trekvoertuig niet door stoomkracht bewogen wordt, de dagen van en de bevindingen bij de in de artikelen 24*d* en 24*e* bedoelde beproevingen en onderzoekingen.

XXII. Artikel 36. In het opschrift en in lid 1 en 3 wordt in plaats van „Motoren", „De motor", „motoren", „machinist" en „den voorsten motor" gelezen „trekvoertuigen", „Het trekvoertuig", „trekvoertuigen", „machinist of de wagenvoerder" en „het voorste trekvoertuig".

XXIII. Artikel 37. In het eerste en tweede lid wordt in plaats van „motor", „machinist", „den motor" en „machinist" gelezen „trekvoertuig", „machinist of de wagenvoerder", „het trekvoertuig" en „machinist of den wagenvoerder".

XXIV. Artikel 38. In het eerste lid wordt in plaats van „de motor", „machinist" en „den motor" gelezen „het trekvoertuig", „machinist of den wagenvoerder", en „het trekvoertuig".

XXV. Artikel 41. Het bepaalde onder letter *b* wordt gelezen als volgt:

b. het trekvoertuig en de andere voertuigen onderling goed gekoppeld zijn, hieronder mede gerekend alle gevorderde koppelingen voor doorgaande rem, electrische drijf-, rem-, stuur- of lichtstroom, enz.;

XXVI. In het opschrift van artikel 42 wordt in plaats van „machinist" gelezen „machinist of den wagenvoerder" en in het eerste lid in plaats van „machinist" „machinist of de wagenvoerder".

XXVII. Artikel 45 wordt gewijzigd en gelezen als volgt:

Toezicht op trekvoertuigen in dienstvaardigen staat.

Art. **45.** 1. Trekvoertuigen in dienstvaardigen staat staan voortdurend onder behoorlijk toezicht.

2. Van alle in dienstvaardigen staat stil staande trekvoertuigen moet de gangkruk in den ruststand zijn gesteld en bij trekvoertuigen, welke hun drijfkracht aan stoom ontleenen, de stoom zijn afgesloten.

XXVIII. In artikel 46 wordt tusschen „artikelen" en „36" ingevoegd „7,".

XXIX. Artikel 49. Het opschrift wordt gelezen als volgt: „Bijzondere bepalingen voor den machinist of den wagenvoerder". In het eerste lid wordt in plaats van „machinist" gelezen „machinst of de wagenvoerder" en in plaats van „den motor" „het trekvoertuig".

XXX. Het eerste lid van artikel 57 wordt gelezen als volgt:

1. Met uitzondering van de bekrachtigingsvloeistof, welke in het daarvoor bestemde vat op trekvoertuigen, door explosiemotoren middellijk of onmiddellijk gedreven, wordt medegevoerd, mogen voor zelfontbranding of ontploffing vatbare stoffen niet worden vervoerd.

XXXI. Artikel 58. In het eerste lid wordt onder *a* in plaats van „motor" gelezen „trekvoertuig".

XXXII. De artikelen 66 en 67 worden gewijzigd en gelezen als volgt:

Wijze van beëediging.

Art. **66.** 1. De eed (belofte) wordt afgelegd voor den rechter van een der kantons binnen het Rijk.

2. Ieder doet den eed (de belofte) als volgt:

„Ik zweer (beloof), dat ik alle plichten, welke mij door of krachtens de wet tot regeling van den dienst en het gebruik der spoorwegen, waarop uitsluitend met beperkte snelheid wordt vervoerd, zijn of zullen worden opgelegd, eerlijk en vlijtig zal vervullen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig! (Dat beloof ik!)."

Verklaring van enkele in dit reglement gebezigde uitdrukkingen.

Art. **67.** In dit reglement wordt verstaan onder:

trekvoertuig: het voertuig, waarvan de bewegende kracht uitgaat, al of niet tevens voor het vervoer van reizigers of (en) goederen ingericht;

machinist: de beambte, belast met de bediening van een door stoomkracht bewogen trekvoertuig;

wagenvoerder: de beambte, belast met de bediening van een door andere dan stoomkracht bewogen trekvoertuig;

trein: elk trekvoertuig in dienstvaardigen staat met of zonder andere voertuigen;

rijtuig: elk voertuig, ingericht voor het vervoer van reizigers;

wagen: elk voertuig, ingericht voor het vervoer van bagage, goederen of levende dieren of geheel ingericht als postkantoor;

nacht: de tijd van een half uur na zonsondergang tot een half uur vóór zonsopkomst.

XXXIII. Artikel 70. Het derde lid wordt gelezen als volgt:

3. Eveneens zijn bestuurders bevoegd de beslissing van den Minister in te roepen, zoo op een verzoek tot het verleenen van eene ontheffing, als bedoeld in artikel 1, *C*, tweede lid, artikel 11, tweede lid, artikel 38, vierde lid, artikel 61, tweede lid, of artikel 63, tweede lid, door den Raad van Toezicht afwijzend is beschikt.

XXXIV. Na artikel 71 wordt opgenomen:

Toepasselijkheid van het reglement op bestaande spoorwegdiensten met andere dan stoomtrekkracht.

Art. 71*bis*. Binnen drie jaren na de inwerkingtreding van dit artikel moeten alle electrische en mechanische inrichtingen aan, op of in trekvoertuigen, zoomede alle electrische inrichtingen aan, op of in rijtuigen en wagens voldoen aan de voorschriften van dit reglement, tenzij door den Minister van Waterstaat van een dezer voorschriften tijdelijk ontheffing is verleend. In de ontheffing worden, behalve de voorwaarden, waaronder zij wordt verleend, tevens de termijn vermeld, waarvoor zij geldt.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 6den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 21 *Maart* 1916.)

—

6 *Maart* 1916. BESLUIT tot vaststelling van een eereteeken ter gelegenheid van den watersnood 1916.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Willende aan hen die bij gelegenheid van den jongsten watersnood door ijver, moed, beleid en zelfopoffering het meest hebben uitgemunt, een blijk van Onze goedkeuring en tevredenheid verleenen;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 3 Maart 1916, nº. 1162, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Ter erkenning van uitstekende daden bij den jongsten watersnood verricht, wordt een eereteeken ingesteld.

2. Dit eereteeken bestaat:

1º. in eene medaille in zilver of in brons, houdende aan de voorzijde het borstbeeld van wijlen Onzen beminden Vader, met het omschrift: Willem III, Koning der Ned. G. H. V. L., en aan de keerzijde, met het omschrift: Watersnood van 1916, een oranje- en lauriertak, van onder met elkaar door een lint verbonden, omvattende een perkament, waarboven de Koninklijke kroon en voorzien van het opschrift: de Koningin aan .....;

2º. in eene barret in zilver of in brons, voorstellende een eikentak omslingerd door een lint, waarop de woorden: Watersnood van 1916 zijn gegraveerd.

3. De medaille wordt door Ons verleend aan hen die zich bij den jongsten watersnood bijzonder hebben onderscheiden, om aan een oranjelint op de linkerborst te worden gedragen.

4. De barret wordt door Ons toegekend aan hen die reeds vroeger met de medailles ingesteld bij de Koninklijke besluiten van 31 Maart 1855, nº. 71, 24 Maart 1861, nº. 66 en van 5 April 1876, nº. 18, of met de barret, ingesteld bij de twee laatstvermelde besluiten, zijn begiftigd, en zich opnieuw bij den jongsten watersnood loffelijk hebben onderscheiden;

zij zal gedragen worden op de linkerborst door middel van een oranjelint boven de vroeger bij Koninklijk besluit verleende medaille en nevens de vroeger bij Koninklijk besluit toegekende barret.

5. De barret en het lint mogen niet zonder de medaille worden gedragen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en

waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, 6 Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

—

6 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende beslissing, dat een leeraar, die les geeft aan een particulieren handelscursus in een vak, genoemd in art. 16 der wet M. O., geacht moet worden de betrekking van onderwijzer voor het middelbaar onderwijs te vervullen en geen raadslid mag zijn.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door W. Bieze te Veendam tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 28 October 1915, nº. 105, 3e afdeeling, waarbij met vernietiging van het besluit van den raad der gemeente Veendam van 12 October 1915, strekkende tot toelating van W. Bieze als lid van dien raad, is beslist, dat genoemde W. Bieze niet als zoodanig kan worden toegelaten;

Den Raad van State, afdeeling voor de geschillen van bestuur gehoord, advies van 9 Februari 1916, nº. 470;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 29 Februari 1916, nº. 1236, afdeeling binnenlandsch bestuur;

O., dat het besluit van Gedeputeerde Staten steunt op de volgende gronden:

dat de heer Bieze in de door hem ingevolge art. 17 der Gemeentewet afgegeven verklaring, vermeldende alle openbare betrekkingen die hij bekleedt, geen melding heeft gemaakt van het zijn van leeraar aan den handelscursus te Veendam; dat echter als vaststaande kan worden aangenomen en door hem dan ook wordt toegegeven, dat hij les geeft aan gemelden cursus, welke cursus wordt gegeven vanwege de handelsvereeniging te Veendam; dat het handelsonderwijs moet worden gerekend tot het middelbaar onderwijs, daar het deel uitmaakt van het onderwijs ten behoeve van hen die — na het lager onderwijs, wenschelijk voor alle staatsburgers, te hebben genoten — aan verdere ontwikkeling behoefte hebben, niet ter voorbereiding tot hooger onderwijs, maar voor hunne vorming tot eenige maatschappelijke betrekking, beroep, of dienst, en derhalve als einddoel; dat trouwens de indeeling van het onderwijs in zijn geheel in hooger, middelbaar of lager onderwijs, in toepassing gebracht op het onderwijs gegeven aan handelscursussen, die inrichtingen moet doen rangschikken onder de scholen voor middelbaar onderwijs; dat de heer Bieze behalve in Nederlandsche handelscorrespondentie, annex handelsrecht en algemeene handelskennis, aan den genoemden handelscursus onderwijst in boekhouden, een vak genoemd in art. 16 der Wet op het Middelbaar Onderwijs, dus in een vak behoorende tot dat onderwijs; dat op grond van de vorenstaande overwegingen de heer Bieze derhalve geacht moet worden te zijn onderwijzer voor het middelbaar onderwijs; dat art. 23*i* der Gemeentewet het lidmaatschap van den raad onvereenigbaar verklaart met de betrekking van onderwijzer voor het lager of middelbaar onderwijs, zonder daarbij te onderscheiden of deze betrekking, hetzij definitief, hetzij tijdelijk, als hoofd- of bijbetrekking wordt vervuld; dat het artikel evenmin onderscheid maakt tusschen openbare en bijzondere onderwijzers; dat de verkozene W. Bieze mitsdien eene betrekking bekleedt, vallende in art. 23*i* der Gemeentewet;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten W. Bieze bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende, dat hij leeraar is in het boekhouden en de Nederlandsche handelscorrespondentie aan den handelscursus gegeven vanwege de handelsvereeniging te Veendam; dat op grond van de overwegingen van Ged. Staten hij geacht wordt te zijn onderwijzer voor het middelbaar onderwijs en derhalve geacht wordt een betrekking te bekleeden vallende in art. 23*i* der Gemeentewet; dat hij met de overweging van Ged. Staten evenwel niet kan accoord gaan; dat hij zich niet rekent tot de onderwijzers van het middelbaar onderwijs, omdat het onderwijs gegeven aan bovengenoemden cursus *niet* tot het middelbaar onderwijs behoort; dat het door hem gegeven onderwijs tot dusverre niet *wettelijk geregeld* is; dat het een geheel nieuw en apart onderwijs is, pas ontstaan in de jaren 1900 of daaromtrent en dat niet beheerscht wordt door de wet op het middelbaar onderwijs, die van ouderen datum is; dat men daarom in dit onderwijs de grootste verscheidenheid vindt, wat betreft leerplan, leervakken, vacanties, leergeld, localiteit, lesuren, bevoegdheid van het personeel, toezicht enz.; dat bovenstaand standpunt met betrekking tot het avond-handelsonderwijs geheel dat is van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, zooals overtuigend blijkt uit enkele clausules in de memorie van toelichting tot het wetsontwerp, regelende het vakonderwijs; dat men op pag. 1 van deze memorie leest: „Onder

de onderwerpen, die bij partieele doorvoering der reorganisatie-plannen voor wettelijke regeling het eerst in aanmerking zouden behooren te komen, noemde de toenmalige Minister ook het vakonderwijs. Met het werkplan, door zijn ambtsvoorganger aldus getraceerd, heeft ook ondergeteekende zich kunnen vereenigen, weshalve hij de regeling van het vakonderwijs, aan welke reeds voor zijn optreden de hand was geslagen, nader heeft voorbereid.

Grondslag, ook voor dit wetsontwerp is dus het rapport der bovengenoemde staatscommissie.

Uitgaande van dit standpunt mag de ondergeteekende zich ontslagen rekenen van de taak in het algemeen toe te lichten, op welke wijze het vakonderwijs zich hier te lande ontwikkeld heeft, waarom thans tot reglementeering van dezen tak van onderwijs bij wet dient te worden overgegaan, en waarom aan een afzonderlijke wet de voorkeur wordt gegeven, boven het insereeren van voorschriften in de bestaande onderwijswetten, zooals vroeger wel is overwogen"; dat het aan bedoelden cursus gegeven onderwijs ook niet gerekend mag worden te behooren tot het lager onderwijs, wat voldoende hieruit blijkt, dat volgens art. 3 der Wet op het Lager Onderwijs gemeente noch provincie subsidie mogen geven aan het lager onderwijs en de cursus, waaraan hij verbonden is, subsidie èn van de gemeente èn van de provincie ontvangt; dat hij dus noch leeraar bij het lager, noch bij het middelbaar onderwijs is, en daarom meent wel lid van den raad te mogen zijn, zooals ook de heer K. ter Laan, thans burgemeester van Zaandam, vroeger lid van den raad in den Haag was en tegelijk leeraar aan een cursus voor de hoofdakte aldaar;

O., dat vaststaat, dat door den appellant les wordt gegeven in het vak „boekhouden" aan den handelscursus te Veendam;

dat ingevolge art. I, j°. de artt. 16 en 17 der Wet op het Middelbaar Onderwijs, het genoemde vak behoort tot de vakken van middelbaar onderwijs en daarom de appellant moet geacht worden de betrekking van onderwijzer voor het middelbaar onderwijs te vervullen;

dat nu wel de appellant beweert dat de wet op het middelbaar onderwijs tot het middelbaar onderwijs alleen wil gerekend hebben het onderwijs gegeven aan de *scholen*, die niet met name in de wet zijn opgesomd, maar dat deze opvatting is onjuist, daar art. 1 tot het middelbaar onderwijs brengt het onderwijs in alle *vakken*, die volgens deze wet onderwezen worden aan de scholen, waarover zij zich uitstrekt;

dat Gedeputeerde Staten van Groningen mitsdien terecht het besluit van den raad der gemeente Veendam van 12 October 1915 hebben vernietigd;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het besluit van Gedeputeerde Staten van Groningen van 28 October 1915, n°. 105, 3e afdeeling, het daartegen ingesteld beroep ongegrond te verklaren. (A. B.)

—

6 *Maart* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De artt. 151 Grondwet en 40 Onteigeningswet schrijven den rechter niet voor den weg, dien hij heeft te volgen om tot de bepaling der werkelijke waarde van het te onteigenen goed te komen.

In het algemeen kan de werkelijke waarde van gronden door kapitaliseering van hunne werkelijke huurwaarde worden bepaald; de vraag, of die maatstaf in een gegeven geval de juiste is, kan in cassatie niet worden onderzocht.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, C. Krabbe, B. C. J. Loder en A. P. L. Nelissen.

De Tweede Nederlandsche Maatschappij tot Exploitatie van Onroerende Goederen, gevestigd te 's-Gravenhage, eischeresse tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam den 27 Januari 1916 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. D. van Houten

tegen:

den Burgemeester van de gemeente Rotterdam, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, verweerder, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw

en tegen:

Mr. P. J. van Wijngaarden, q.q., advocaat Mr. S. van Houten Jr.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Eene onteigening, door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam op 27 Januari jl. ten behoeve en ten name dier gemeente uitgesproken, gaf eischeresse gelegenheid het navolgend cassatiemiddel tegen die beslissing voor te stellen en te verdedigen: „Schending, immers verkeerde toepassing van de artt. 151 der Grondwet, 27, 34, 37, 39 en 40 der Onteigeningswet van 28 Augustus 1851 (S. 125), alsmede art. 48 Rv.,

doordien de Rechtbank het advies der deskundigen en de daaraan ten grondslag liggende motieven tot de hare makende, niet de werkelijke waarde vergoedt, welke de te onteigenen landerijen hebben; immers als eenige maatstaf voor de berekening der waarde wordt genomen de actueele huurwaarde, welke daarna wordt gekapitaliseerd; de huurwaarde nu wordt in hoofdzaak beheerscht door de wijze, waarop de huurders en gebruikers van het land dit hebben in cultuur gebracht of gehouden; bij deze wijze van doen wordt mitsdien over het hoofd gezien, immers niet in aanmerking genomen, de mogelijke andere bestemming of geschiktheid der landerijen om van weiland in tuinland te worden herschapen of wel om onvoldoend gecultiveerde of door de gebruikers verwaarloosde tuinen, weder tot tuingrond van hoogere cultuurwaarde in te richten en op te voeren.

Tengevolge der methode om uitsluitend voor de vaststelling der werkelijke waarde van de landerijen vast te houden aan de kapitalisatie van de actueele en onmiddellijke huurwaarde, wordt de aan de eigenaars toe te kennen vergoeding uitsluitend afhankelijk van de wijze, waarop de huurders het land gebruiken of hebben gebruikt en de vergoeding gekapitaliseerd naar de huurwaarde, die de gebruikers op het oogenblik der onteigening aan het land hebben gegeven. Hierdoor wordt voorbijgezien, dat voor het vaststellen der werkelijke waarde ook had moeten worden onderzocht de geschiktheid van het onteigende om tot grootere productiviteit te worden gebracht, welke geschiktheid juist een der hoofdfactoren is voor de waardebepaling.

Requirante in cassatie is salva reverentia van oordeel, dat ter vaststelling der werkelijke waarde moet worden aangenomen de kapitalisatie van de hoogste cultuurwaarde (huurwaarde), welke een der perceelen hetzij op het onteigende, hetzij in onmiddellijke nabijheid daarvan gelegen, heeft, onder aftrek van de kapitalen, welke noodig zijn om de landerijen tot die hoogste huurwaarde (cultuurwaarde) op te voeren.

De Arr.-Rechtbank te Rotterdam had mitsdien met dit element der werkelijke waarde behooren rekening te houden en dit in aanmerking moeten nemen bij de vaststelling der schadeloosstelling, zoo noodig onder hernieuwde voorlichting van deskundigen."

Voorzoover eischeresse er over klaagt, dat haar als weiland is aangerekend, hetgeen in tuinland zou zijn om te zetten, is haar grief die, naar ik begreep, reeds bij pleidooi is teruggenomen, met de feiten in strijd, omdat in de zesde rechtsoverweging dit weiland aan eene nauwkeurige, nadere beschouwing wordt onderworpen en vervolgens omtrent perceel Sectie C nº. 172 wordt gezegd, dat dit wegens kwaliteit en lage ligging daarvoor niet in aanmerking komen kan en ten aanzien van perceel Sectie C nº. 174 vastgesteld, dat het wel is waar voor tuingrond minder geschikt is, doch wegens zijn grenzen aan zoodanigen grond desniettemin hoogere prijszetting verdient.

Met betrekking tot den tuingrond schijnt mij overigens het verweer een novum en dus niet voor onderzoek vatbaar, daar blijkens het vonnis het thans in het geding gebracht schadeelement te voren nimmer ter toetsing werd voorgedragen.

Bovendien merk ik nog op, dat het vaststellen der werkelijke waarde tot de taak van den feitelijken Rechter behoort, zoodat eigenlijk alleen wordt opgekomen tegen de overwegingen, waarvoor in cassatie al evenmin plaats is, als voor het opwerpen van nieuwe schadefactoren.

Al zouden echter mijne voorafgaande beschouwingen onjuist zijn en de grief dus kunnen worden onderzocht, dan zou zij, naar ik meen, den geëerden pleiter nog niet baten.

Art. 40 der Onteigeningswet toch bepaalt, dat alleen de werkelijke waarde der goederen bij de bepaling der schadeloosstelling in aanmerking mag komen en de kapitalisatie der huurwaarde, wel te onderscheiden natuurlijk van die der pachtsom, schijnt mij daarvoor de goede maatstaf. John Stuart Mill (Principles of Political Economy, I, bl. 570 en 571) immers leert terecht in hoofdstuk V, getiteld: „Of rent, in its relation to value": „Whatever surplus any portion of agricultural capital produces beyond what is produced by the same amount of capital on the worst soil, or under the most expensive mode of cultivation, which the existing demands of society compel to recourse to; that surplus will naturally be paid as rent from that capital, to the owner of the land on which it is employed."

De pachtwaarde is dus evenals de kapitaalrente, al mag zij daarmede niet worden vereenzelvigd, niets anders dan een agio op het genot en gebruik en waar nu de werkelijke waarde slechts den graad van bruikbaarheid voor menschelijke doeleinden aangeeft (vgl. Kniess, Lehre vom Werth, Tubing Zeitsch. 1855, bl. 423, Menger, Grundsätze der Volkswirthschaftslehre, I, bl. 78), vindt deze hare factoren in het opgeld of huurwaarde in verband met de gewone

kapitaalrente van soortgelijke goederen. Terecht kon dan ook Pierson constateeren (Leerboek, I, 2e dr., bl. 150): „Gekapitaliseerde grondhuur is prijs van bouwterrein, gelijk gekapitaliseerde pacht prijs van land." Zou de maatstaf door eischeresse aangegeven gekozen zijn, dan zou aandacht geschonken zijn aan denkbeeldige schadefactoren, die art. 40 van evengenoemde wet in geen geval wil doen gelden.

Meent dus eischeresse te kunnen klagen over roofbouw harer huurders, dan wende zij zich met eene actie deswege tot deze, doch zij trachte niet dien te verhalen op de gedaagde gemeente, die alleen gehouden is haar te vergoeden de werkelijke waarde op het oogenblik der ontzetting uit den eigendom, voor de berekening waarvan de Rechtbank een juisten maatstaf gekozen heeft.

Ik concludeer dus tot verwerping van het beroep, met veroordeeling van eischeresse in de kosten op de behandeling dezer procedure in cassatie gevallen.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis, de Burgemeester van Rotterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening heeft gevorderd van vijf perceelen, kadastraal bekend als gemeente Rotterdam (Kralingen) Sectie C nº. 170, schuur, kas en tuin, groot 2 H.A. 12 A., nº. 171, tuin en schuur, groot 2 H.A. 22 A. 50 c.A., nº. 172, tuinland en schuurtje, groot 2 H.A. 28 A. 50 c.A., nº. 173 tuin- en weiland, groot 2 H.A. 43 A. 40 c.A. en nº. 174 weiland, groot 2 H.A. 7 A. 60 c.A.;

O., dat de Rechtbank, in overeenstemming met het gevoelen van de door haar benoemde deskundigen, de werkelijke waarde dezer perceelen heeft vastgesteld, door kapitaliseering op den voet van 4 % van de huurwaarde die zij aan elk dezer perceelen meende te moeten toekennen, en naar dien maatstaf de werkelijke waarde van deze perceelen op f 53.376 heeft bepaald;

O., dat tegen deze beslissing wordt opgeworpen het navolgend middel van cassatie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat tot toelichting van dit middel wordt aangevoerd, dat de huurwaarde van land in hoofdzaak afhangt van de wijze waarop het in cultuur gebracht en gehouden is, zoodat, door ter vaststelling van de werkelijke waarde der gronden uitsluitend tot grondslag te nemen de tegenwoordige en onmiddellijke huurwaarde, de vergoeding wordt afhankelijk gesteld uitsluitend van de wijze waarop huurders het land gebruiken of gebruikt hebben, terwijl ter bepaling dier werkelijke waarde mede moet worden onderzocht de geschiktheid van den grond om tot grooter productiviteit te worden gebracht, daar die geschiktheid een der hoofdfactoren voor de waardebepaling vormt;

O. hieromtrent:

dat art. 151 der Grondwet wel bepaalt, dat niemand van zijn eigendom wordt ontzet dan tegen schadeloosstelling en dat art. 40 der Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125) wel voorschrijft, dat de werkelijke waarde van de te onteigenen goederen moet worden vergoed, doch dat noch in deze artikelen, noch in een van de andere artikelen in het middel aangehaald, den rechter de weg wordt voorgeschreven, dien hij heeft te volgen, om tot de bepaling dier schadeloosstelling of dier werkelijke waarde te geraken;

O., dat mitsdien de Rechtbank, door in het bestreden vonnis als maatstaf ter bepaling der werkelijke waarde aan te nemen de werkelijke huurwaarde die zij aan de te onteigenen gronden meent te moeten toekennen, geen der in het middel aangehaalde artikelen kan hebben geschonden of verkeerd toegepast;

dat toch in het algemeen de werkelijke waarde van gronden door kapitaliseering van hunne werkelijke huurwaarde kan worden bepaald, terwijl de vraag of die maatstaf voor deze perceelen de juiste was, is eene feitelijke, die derhalve in cassatie niet kan worden onderzocht;

O., dat mitsdien het middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

6 *Maart* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 10 van de wet van 23 Mei 1899, S. 128, verklaart onder meer het militair gezag wel bevoegd tot het maken van nieuwe politieverordeningen, doch verbindt daaraan niet — in tegenstelling met de artt. 14 en 24 der Wet — het verlies dier bevoegdheid van het Bestuur der in staat van oorlog verklaarde gemeente, terwijl een ophouden van deze op de Wet rustende bevoegdheid van dat Bestuur niet zonder uitdrukkelijke wetsbepaling mag worden aangenomen.

(Oorlogswet van 23 Mei 1899, S. 128, art. 10. Gemeentewet art. 135.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: C. O. Segers, H. Hesse, H. M. A. Savelberg en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te 's-Hertogenbosch, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van den 30 November 1915, waarbij in hooger beroep — onder bevestiging van een vonnis van het Kantongerecht te Waalwijk dd. 29 Juli 1915, voor zoover daarbij het aan L. P., 50 jaar, broodbakker, geboren en wonende te Vlijmen, ten laste gelegde feit en diens schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard, en met vernietiging van dat vonnis voor het overige, voornoemde P. als schuldig aan het „te Vlijmen als verkooper van brood aan de binnenzijde van het winkelraam niet bevestigd hebben van een lijst, vermeldende de bij hem verkrijgbare broodsoorten met aanduiding der verkoopprijzen in een halve kilogram", met toepassing der artikelen 23 en 91 Sr., en de artikelen 5 en 9 der Verordening van 22 Januari 1915 der gemeente Vlijmen, houdende maatregelen tegen vasthouding of prijsopdrijving van graan, meel en brood te Vlijmen, is veroordeeld tot eene geldboete van 50 cent of een dag vervangende hechtenis.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij tijdig ingediende memorie is als cassatiemiddel voorgedragen:

„Schending door verkeerde toepassing van artt. 5 en 9 der verordening van 22 Januari 1915 der gemeente Vlijmen (afgekondigd 23 Januari d. a. v.), in verband met art. 216 Sv. en art. 10 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), benevens art. 187 der Grondwet".

Krachtens art. 10 der bovengenoemde wet, worden door het militair gezag, na overleg met het betrokken burgerlijk gezag, zoo noodig nieuwe politieverordeningen . . . vastgesteld, en bestaande gewijzigd of geschorst. Over de vraag wat hier onder de uitdrukking „politieverordeningen" moet worden begrepen zijn de meeningen verdeeld. Ik zou meenen, dat daaronder moet worden verstaan, de strafverordeningen, welker vaststelling onder normale omstandigheden, uitsluitend behoort tot de bevoegdheid van provincie of gemeente. De bovenbedoelde verordening van Vlijmen, houdende maatregelen tegen vasthouding of prijsopdrijving van graan, meel en brood, is ongetwijfeld eene zoodanige gemeentelijke strafverordening en krachtens art. 10 bovenbedoeld, was dus het militair gezag bevoegd, zoo noodig, met betrekking tot deze materie verordenend op te treden.

De eenige vraag in deze is, of de gemeenteraad eener gemeente, behoorende tot een gebied, dat wettelijk verklaard is in staat van oorlog, de bevoegdheid heeft behouden, eene verordening als de onderhavige vast te stellen overeenkomstig art. 135 der Gemeentewet, dan wel, dat die bevoegdheid krachtens art. 10 der Wet van 1899, onder die omstandigheden uitsluitend toekomt aan het militair gezag.

Bij het bestreden vonnis werd die vraag beantwoord ten gunste van behoud van de bevoegdheid der burgerlijke autoriteit, terwijl de Kantonrechter de uitsluitende bevoegdheid van de militaire overheid aannam.

Tot juist verstand van beteekenis en strekking van bedoeld art. 10, is wellicht niet ondienstig, in het kort de geschiedenis na te gaan van de wettelijke regeling, betreffende de bizondere omstandigheden, als staat van oorlog en staat van beleg in onze wetgeving bekend.

De Fransche wet van 10 Juli 1791 (Fortuin, dl. I. bl. 153) had uitsluitend betrekking op bepaalde aangewezen „places de guerre de portes militaires" en beschouwde deze onder drieërlei opzicht; nl. en état de paix, état de guerre en état de siège (art. 5). Bij staat van oorlog blijven de civiele autoriteiten belast met de handhaving der orde en van de plaatselijke politie. De militaire commandant kan echter vorderen, dat zij zich leenen tot de maatregelen van orde en van politie, die in het belang van de zekerheid der plaats vereischt worden (art. 7) (ils pourront être requis par le commandant militaire de se prêter aux mesures d'ordre et de police qui intéresseront la sûreté de la place). Ook in dit laatste geval dunkt mij de houding van de burgerlijke overheid niet eene bloot lijdelijke; in de aangehaalde Fransche tekst, zal men moeten lezen, dat de civiele autoriteit hare medewerking in het gesteld geval moet verleenen. De juistheid van deze opvatting wordt bevestigd door de lezing van art. 92 van het Décret Impérial van 24 December 1811 (Fortuin dl. III, bl. 429). Dit decreet, dat, evenals de wet van 1791, de places de guerre, in art. 50 vlg., beschouwt in verband met de drie bovenbedoelde toestanden, staat van vrede, oorlog en beleg, bepaalt in art. 91 dat bij staat van oorlog, la police (est) soumis aux mêmes règles que dans l'état de paix" behoudens de uitzonderingen die daarna volgen.

Daaronder zegt dan art. 92, „l'autorité civile ne peut ni rendre aucune ordonnance de police sans l'avoir concertée avec le gouverneur ou commandant, ni refuser de rendre celles qu'il

juge nécessaires à la sûreté de la place ou à la tranquillité publique." Hier wordt dus wel aan het militair element invloed op de handelingen van de burgerlijke overheid toegekend en onder zekere omstandigheden zelfs dwingende macht verleend, maar toch blijft het burgerlijk gezag de regelende en verordenende macht en nu is het zeker niet waarschijnlijk, dat de Keizer aan het burgerlijk gezag eene grootere vrijheid van handelen, tegenover de eischen van de militaire commandanten zou hebben gelaten, dan onder het bewind van 1791 voorhanden was.

Onder de fransche wetgeving bleef dus ook bij staat van oorlog, de burgerlijke overheid ook op het gebied van de openbare orde en politie tot handelen bevoegd; anders bij den staat van beleg; immers zoowel in art. 10 der wet van 1791, als in art. 101 van het K. B. van 1811, wordt uitdrukkelijk bepaald, dat het gezag van de burgerlijke overheid tot handhaving van de openbare orde en van de politie geheel overgaat op den militairen commandant, behoudens dan de bevoegdheid van dezen bij het K. B. verleend, om een deel daarvan aan de magistraat te delegeeren.

Die fransche wetgeving heeft in hoofdzaak onveranderd hier te lande gegolden tot aan de inwerkingtreding van de Wet van 1899, krachtens de additioneele bepalingen der Grondwet. Verschillende besluiten hebben aanvulling daaraan gegeven, of — althans praktisch — wijziging daarin gebracht. Voor het onderwerp dat thans aan de orde is, is alleen van belang de instructie voor vesting- en fortkommandanten, vastgesteld bij K. B. van 18 Nov. 1875 nº. 9 (Bijv. Staatsblad 1875, bl. 513 vlg. nº. 344). — De bepalingen van die instructie hebben echter volgens de toenmalige regeering, geene andere bedoeling en strekking, dan voor te schrijven hoe men zich naar de, bij wet en decreet bovenbedoeld, gemaakte bepalingen heeft te gedragen. De bepalingen van de §§ 20 en 44, zijn dan ook geheel in overeenstemming met de boven geciteerde voorschriften der fransche wetgeving, betreffende resp. staat van oorlog en van beleg. In het eerste geval, handhaving van de bevoegdheid van het burgerlijk gezag tot het uitvaardigen van politieverordeningen, behoudens goedkeuring van den vestingkommandant en verplichting tot afkondiging van de zoodanige die deze voor de veiligheid der plaats noodzakelijk oordeelt en in het laatste geval overgang van alle gezag voor handhaving van orde en politie, op den vestingkommandant, die dit gezag of zelf uitoefent, of weer in meerdere of mindere mate aan de civiele autoriteit overdraagt.

Naar aanleiding van deze „Instructie" had op 16/17 December 1875 in de Tweede Kamer een belangwekkend debat plaats, over het verband van Instructie met het Keizerlijk Decreet en de Wet van 1791. (Vgl. Hand. 2e Kamer 1875/76, bl. 771 vlg.). Daarbij werd o. a. door Mr. Kappeyne met kracht de stelling verdedigd, dat de artt. 92 en 101 bovengenoemd van het Decreet vervallen waren, terwijl de betreffende bepalingen van de Wet van 1791 reeds door dat decreet buiten werking waren gesteld. De Gemeentewet zou onder alle omstandigheden in volle kracht blijven gelden (bl. 786, 788). Dit debat werd beëindigd door eene motie (Bijl. Hand. 2e Kamer 1875/76, nº. 120), houdende verzoek aan de regeering om nadere inlichtingen te verstrekken aangaande het verband tusschen de genoemde wettelijke voorschriften, waaraan door de Regeering werd voldaan bij haar antwoord te vinden in Bijl. Hand. 2e Kamer 1876/77 nº. 31. Eene commissie uit de Tweede Kamer diende daarop van wederantwoord bij nota onder nº. 68 van de bijlagen der Handelingen 1877/78.

In 1890 komt dan nu het eerste ontwerp van de wet tot uitvoering van het inmiddels in de Grondwet opgenomen art. 187, dat later werd vervangen door het ontwerp van 1898 hetwelk heeft geleid tot de thans geldende wet. Een en ander is volledig opgenomen met gewisselde stukken en gevoerde beraadslagingen, in Van der Hoeven's „Wetgeving" 1899.

Artikel 22 van het eerste ontwerp correspondeert met art. 10 van het later ontwerp en van de wet en art. 29 van het ontwerp 1890 met art. 22 ontwerp 1898 en van de wet. In de oorspronkelijk voorgestelde lezing van deze artikelen is slechts geringe verandering gekomen. Voor den staat van oorlog werd aanvankelijk — voor zoover in deze zaak van belang — voorgesteld de lezing „door het militair gezag worden, zoo mogelijk na overleg met het burgerlijk gezag, des vereischt, nieuwe politieverordeningen vastgesteld en bestaande gewijzigd of geschorst". De voor den staat van beleg voorgestelde lezing van art. 29, verschilde daarvan slechts hierin, dat daarin alle overleg met de burgerlijke overheid was vervallen en in plaats van de woorden „des vereischt" gesteld was „zoo noodig". Dit laatste artikel bleef in dit opzicht verder geheel onveranderd, in het eerste werd alleen de uitdrukking „des vereischt", gewijzigd in „zoo noodig".

In deze artikelen worden aldus aan het militair gezag bevoegdheden gegeven, geen enkel woord wijst er op, dat daarbij aan anderen eenig gezag zou worden ontnomen. En nu zou ik meenen, dat men reeds in het algemeen niet zou mogen aannemen, dat zonder uitdrukkelijk blijkenden wil van den wetgever, de verordenende bevoegdheid van het burgerlijk gezag, zou geacht kunnen worden te zijn overgegaan in handen van militaire autoriteiten, maar dat het bovendien, met het oog op de atmospheer waarin men in de voorafgaande honderd jaren had geleefd, absoluut onaannemelijk is, dat men, zonder ook maar in de toelichting er van te reppen, beoogd zou hebben, met art. 22 (10) ontwerp 1890 (1898), voor den staat van oorlog een toestand in het leven te roepen, geheel afwijkend van wat tot toen, in dat geval rechtens was geweest. Men kan echter nog een stap verder gaan, want als men de toelichting op genoemd artikel beschouwt in verband met die op art. 29 (22) ontwerp 1890 ('98), dan blijkt m. i. met volkomen zekerheid, dat men voor den staat van oorlog althans — en daar gaat het hier over — de verordenende bevoegdheid van de burgerlijke overheid beslist heeft willen handhaven. Gedurende den staat van oorlog achtte men het voldoende, dat aan het militair gezag meer invloed, dan in gewone tijden, op de daden van het bestuur der burgerlijke autoriteiten wordt toegekend. Dat beginsel ligt volgens de memorie van toelichting van 1890 aan het oorspronkelijk art. 22 ten grondslag. Dit is op zich zelf reeds duidelijk genoeg, doch nu zegt de memorie van toelichting 1890 op art. 29 nog bovendien: „met *uitbreiding* van hetgeen bij den staat van oorlog is bepaald, betrekkelijk de macht van het militair gezag ten opzichte van het vaststellen en uitvaardigen van politieverordeningen, is het in den staat van beleg volstrekt noodzakelijk om aan de gemeenteraden tijdelijk hunne strafwetgevende bevoegdheid te ontnemen en die aan het militair gezag op te dragen. Het ligt toch in den aard der zaak, dat de commandant van eene plaats die in staat van beleg verkeert, niet door verordeningen van een gemeenteraad in zijne maatregelen moet kunnen worden belemmerd." In deze woorden ligt nu toch zoo beslist mogelijk uitgedrukt, dat de ontwerper in art. 22 (bij den staat van oorlog), *niet* beoogde aan gemeenteraden hunne strafwetgevende bevoegdheid te ontnemen en dat in dien toestand de militaire bevelhebber daardoor c.q. zelfs wel eenigszins zou kunnen belemmerd worden, doch dat zulks in dat geval moest worden gedragen.

Ik vestig er voorts nog de aandacht op, dat de wetgever het ook zelf heeft noodig geacht, in art. 14 der Wet (art. 26 ontwerp 1890, 14 ontwerp 1898) in positieven vorm uitdrukkelijk te doen blijken, dat bevoegdheden van het burgerlijk gezag op de militaire overheid werden overgebracht.

Op grond van een en ander is het dan ook voor mij niet twijfelachtig, dat de strafwetgevende bevoegdheid van de gemeenteraden gedurende den staat van oorlog ongeschonden gehandhaafd blijft, — wat ook reeds door Mr. Pijnappel onweersproken werd geconstateerd, bij de mondelinge behandeling van het ontwerp in de Tweede Kamer — en acht ik mitsdien het middel ongegrond.

Volledigheidshalve wijs ik echter nog op den legerorder van den Minister van Oorlog van 27 Maart 1915, 1e Afd. nº. 3, waarin eene andere opvatting wordt gehuldigd, welke tijdens het naar aanleiding van dien order gevoerd debat in de Tweede Kamer, nader door dien Minister werd verdedigd, daarbij eenigszins gesteund door Prof. van Hamel (zie legerorders 1915 deel A, nº. 30; ook opgenomen in Gem.-stem nº. 3314 sub 2, en Hand. 2e Kamer 1914/15, bl. 1665 vlg.).

Ik vestig ten slotte de aandacht op de dissertatie van Mr. H. v. Wageningen, de regelgevende bevoegdheid van het militair gezag, tijdens den staat van oorlog en van beleg, in rijk en koloniën, Hoofdstuk III, bl. 32 vlg., waar men eene zeer uitvoerige opgave en bespreking aantreft, van de hier van belang zijnde literatuur.

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O. dat gerequireerde heeft terechtgestaan ter zake: dat hij den 14 Juni 1915 des voormiddags circa 11¼ uur te Vlijmen als broodbakker niet heeft gezorgd dat in zijn aan den provincialen weg gelegen broodbakkerswinkel, duidelijk leesbaar was vanaf den openbaren weg en aan de binnenzijde van het winkelraam was bevestigd een lijst, vermeldende de bij hem verkrijgbare broodsoorten met aanduiding der verkoopsprijzen in een halve kilogram;

O. dat bij het in eersten aanleg gewezen vonnis dit feit en gerequireerdes schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard en voorts, ofschoon artikel 5 der in den hoofde dezes vermelde verordening der gemeente Vlijmen onder meer ten aanzien van broodbakkers bepaalde: „Eene lijst, vermeldende de bij hem verkrijgbare broodsoorten met aanduiding der verkoopsprijzen in ½ K.G. moet worden bevestigd aan de binnenzijde van het winkelraam en deze moet duidelijk leesbaar zijn vanaf den openbaren weg" en art. 9 der Verordening tegen overtreding ook van dit voorschrift straf bedreigde, — omtrent de strafbaarheid van het bewezen verklaarde feit is overwogen:

„dat, waar de gemeente Vlijmen ingevolge het K. B. dd. 10 Augustus 1914 (S. 406) valt binnen het in staat van oorlog verklaard gebied van het land, de betreffende verordening der gemeente Vlijmen dd. 22 Januari 1915 ingevolge artikel 10 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) had moeten worden vastgesteld door het militair gezag, na overleg met het betrokken burgerlijk gezag, zoodat, waar de bedoelde verordening alleen is vastgesteld door het burgerlijk gezag en wel gedurende den staat van oorlog, aan die Verordening geen verbindende kracht mag worden toegekend";

O. dat op dien grond en waar het ten laste gelegde bij geen enkel ander wettelijk voorschrift strafbaar gesteld is, gerequireerde bij dit vonnis van alle rechtsvervolging is ontslagen;

O. dat bij het bestreden vonnis in hooger beroep deze beslissing niet is gehandhaafd, maar gerequireerde met qualificatie, wetstoepassing en strafoplegging als bovenvermeld, is veroordeeld, hebbende de Rechtbank te dien aanzien overwogen:

dat uit artikel 10 der wet van 20 Mei 1899 (S. 128), wel volgt dat ook door het militair gezag en wel na overleg met het betrokken burgerlijk gezag zoo noodig nieuwe politieverordeningen kunnen worden vastgesteld in het in staat van oorlog verklaarde gedeelte van het grondgebied des lands, maar geenszins dat die bevoegdheid aan het burgerlijk gezag zou zijn onttrokken of op het militair gezag geheel overgegaan;

„dat dus door deze wet niet zoover is gegaan als de Grondwetgever in artikel 187 had mogelijk gemaakt; dat nu noch in deze wet noch ergens anders de aan het burgerlijk gezag, krachtens de Gemeentewet, toekomende bevoegdheid om politieverordeningen te maken aan de Gemeenteraden is ontnomen, de Verordening van 22 Januari 1915 der gemeente Vlijmen alleszins bindende kracht heeft";

O. dat het tegen deze beslissing gerichte cassatiemiddel is ongegrond, daar artikel 10 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) wèl het militair gezag onder meer tot het maken van nieuwe politieverordeningen bevoegd verklaart; doch daaraan — in tegenstelling met de artikelen 14 en 24 der Wet — niet verbindt het verlies dier bevoegdheid van het Bestuur der in staat van oorlog verklaarde gemeente, terwijl een ophouden van deze op de Wet rustende bevoegdheid van dat bestuur niet zonder uitdrukkelijke wetsbepaling mag worden aangenomen.

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

6 *Maart* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Toepassing der zwaardere straf, in art. 41 aanhef en letter *e* der Jachtwet bepaald, is slechts mogelijk, wanneer met behulp der in dat artikel genoemde voorwerpen gepoogd wordt wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden, of wanneer het gebruik daarvan een verzwarende omstandigheid eener andere overtreding oplevert, doch niet wanneer de overtreding enkel bestaat in het in het veld buiten openbare wegen en voetpaden bij zich hebben van de genoemde voorwerpen. Deze overtreding (nl. van art. 15 laatste lid der Jachtwet) is strafbaar gesteld bij art. 40 dier wet.

(Jachtwet artt. 15 laatste lid, 41*e*.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, C. O. Segers, H. Hesse en Jhr. Rh. Feith.

W. H. S., oud 23 jaar, zonder beroep, geboren en wonende te Gorssel, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Zutphen van den 22 December 1915, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis van den Kantonrechter aldaar van den 5 November 1915, waarbij na verzet is bekrachtigd een bij verstek gewezen vonnis van dien Kantonrechter van den 1 Mei 1915, bij hetwelk de requirant wegens het zich bevinden buiten op nbare wegen en voetpaden met een wild- of konijnenstrik, met toepassing van de artt. 15, 40, 41, 45 en 47 der Jagtwet, en art. 23 Sr., was veroordeeld tot eene geldboete van f 40 en een vervangende hechtenis van acht dagen;

met verbeurdverklaring van de in beslag genomen strik en bevel tot vernieling daarvan.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij het na verzet bekrachtigde verstekvonnis in eersten aanleg, is requirant met schuldigverklaring aan het ten laste gelegde en bewezen verklaard feit, dat gequalificeerd werd als: het zich bevinden buiten openbare wegen en voetpaden met een wild- of konijnenstrik, veroordeeld tot eene boete van f 40, subsidiair 8 dagen hechtenis, met verbeurdverklaring en bevel tot vernieling van den strik. Het vonnis na verzet is in appel bevestigd.

Het ontbreken van de woorden „in het veld" in de qualificatie zou wellicht als schrijffout kunnen worden aangemerkt en alzoo voorbijgegaan worden. Nu echter toch op een anderen grond cassatie zal moeten volgen, vestig ik er mede de aandacht op.

De rechter heeft op dit feit toepasselijk geacht de strafbepaling van art. 41e der Jachtwet; ten onrechte, waar de strik in dit geval niet was instrumentum, maar voorwerp van het delict en dus, zooals beslist werd bij Uw arrest van 15 April 1912 (W. 9340), slechts de strafbepaling van art. 40 Jachtwet in aanmerking kon komen. Ik veroorloof mij te verwijzen naar dat arrest en mijne daaraan voorafgaande conclusie en concludeer wegens schending van de artt. 40, 41, 15 der Jachtwet, art. 23 Sr., artt. 247, 256 Sv., tot vernietiging van het vonnis der Rechtbank, voorzoover betreft de qualificatie en de opgelegde hoofdstraf, alsmede van de bepaling der subsidiaire hechtenis en van de beide vonnissen van den Kantonrechter op die punten en dat de Hooge Raad het als bewezen aangenomene zal qualificeeren als: zich in het veld, buiten openbare wegen en voetpaden, bevinden met een wild- of konijnenstrik en requirant deswege zal veroordeelen tot eene boete van tien gulden, met bepaling van den duur der vervangende hechtenis op één dag.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

O., dat noch bij de aanteekening van het beroep noch naderhand door of van wege den requirant eenige gronden vóór dat beroep zijn aangevoerd;

O. echter ambtshalve:

dat bij het verstekvonnis des Kantonrechters, overeenkomstig het den requirant bij de inleidende dagvaarding ten laste gelegde, bewezen is verklaard, dat hij zich den 9 Januari 1915 te Eefde, gemeente Gorssel, buiten openbare wegen en voetpaden op een perceel eikenakkermaalshout heeft bevonden met een wild- of konijnenstrik;

dat dit feit is gequalificeerd en de requirant te dier zake is veroordeeld, zooals in het hoofd van dit arrest is vermeld;

dat de voornoemde aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie echter niet in overeenstemming is met de omschrijving daarvan in de wet en den requirant ook ten onrechte als hoofdstraf eene geldboete van f 40 en eene vervangende hechtenis van acht dagen zijn opgelegd;

dat toch bovenbedoeld feit alleen is eene overtreding van art. 15 laatste lid der Jagtwet, strafbaar gesteld bij art. 40 dier wet;

dat toepassing der zwaardere straf, bij art. 41 bepaald, blijkens de redactie van dat artikel en zijne geschiedenis, voorzoover de in letter e. van dat artikel genoemde voorwerpen hiertoe aanleiding kunnen geven, immers slechts mogelijk is, wanneer met behulp dier voorwerpen gepoogd wordt wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden of wanneer het gebruik daarvan eene verzwarende omstandigheid eener andere overtreding oplevert, doch niet wanneer de overtreding enkel bestaat in het in het veld buiten openbare wegen en voetpaden bij zich hebben van de genoemde voorwerpen;

dat derhalve wegens het bewezene geen hoogere geldboete mocht worden opgelegd dan f 20 en, in verband met art. 23 Sr., geen meerdere vervangende hechtenis dan vier dagen;

dat de Kantonrechter, door bij zijn verstekvonnis dit bewezene als voorzegd te qualificeeren, de boete op f 40 en de vervangende hechtenis op acht dagen te bepalen, alzoo de artt. 15, 40 en 41 der Jagtwet, in verband met de artt. 23 en 91 Sr., en de artt. 211, 214 en 221 Sv. en de Rechtbank, door op die punten het dat vonnis bekrachtigend vonnis des Kantonrechters te bevestigen, art. 247 in verband met art. 256 van laatstgenoemd Wetboek hebben geschonden, zoodat het bestreden vonnis ten deele moet worden vernietigd;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Zutphen van den 22 December 1915, doch alleen voorzoover daarbij werd bevestigd het vonnis van den Kantonrechter aldaar van den 5 November 1915 met betrekking tot de aan het bewezen verklaarde gegeven qualificatie, het bedrag der opgelegde geldboete en den duur der vervangende hechtenis;

Rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.;

Vernietigt het vonnis van den Kantonrechter te Zutphen van den 5 November 1915, voorzoover daarbij op evengenoemde punten werd bekrachtigd diens in deze zaak gewezen verstekvonnis van 1 Mei te voren;

Vernietigt laatstgenoemd vonnis op diezelfde punten;

Verstaat dat de qualificatie moet luiden: zich in het veld buiten openbare wegen en voetpaden bevinden met een wild- of konijnenstrik;

Bepaalt het bedrag der opgelegde geldboete op f 20 en den duur der vervangende hechtenis op vier dagen. (Ned. Jur.)

—

8 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 113.

Bij deze wet wordt het Xde hoofdstuk der begrooting van de Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement	*f* 234,200.—
2.	Landbouw	„ 3,743,810.34[5]
3.	Nijverheid	„ 12,806,937.50
4.	Handel	„ 473,010.—
5.	Arbeid	„ 532,772.50
6.	Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, schadeloosstellingen en toelagen, (met uitzondering van die, welke komen ten laste van het Staatsmijnbedrijf)	„ 78,597.—
7.	Onvoorziene behoeften	„ 50,000.—
	Totaal v. h. Xde hoofdstuk.	*f* 17,919,327.34[5]

—

8 *Maart* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Beschikbaarstelling van levensmiddelen en veevoeder en kosten van tijdelijke Rijksbureaux.) S. 114.

Bij deze wet worden vier artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde afdeeling alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *f* 16,857,500.

—

8 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 115.

Bij deze wet wordt het IXde hoofdstuk der begrooting van de Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Waterstaat*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement	*f* 201,500.—
2.	Waterstaat	„ 15,378,335.01
3.	Spoorwegen	„ 2,803,025.—
4.	Pensioenen, wachtgelden, gratificatiën, enz.	„ 346,000.—
5.	Onvoorziene behoeften	„ 40,000.—
6.	Posterijen, Telegrafie en Telefonie	„ 1,027,200.—
	Totaal v. h. IXde hoofdstuk	*f* 19,796,060.01

—

8 *Maart* 1916. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de gemeentebesturen betreffende uitvoering van het Koninklijk besluit van 1 December 1913 (*Staatsblad* n°. 420).

Het is mij gebleken, dat ten opzichte van de gegevens, die ingevolge de artt. 5, 6 en 7 van het Kon. besl. d.d. 1 Dec. 1913 (*Staatsblad* n°. 420) vóór den 15den der eerste maand van elk vierendeeljaars aan dit Departement moeten worden gezonden, nog talrijke nadere inlichtingen moeten worden ingewonnen. Tijdroovende correspondentie is hiervan het gevolg. Het is dus van groot belang, dat de gegevens zoo volledig mogelijk worden verstrekt en reeds dadelijk van alle toelichtingen worden voorzien, die voor de aan mijn Departement te voeren administratie onontbeerlijk zijn.

Ik heb daarom de eer, U beleefd te verzoeken bedoelde gegevens steeds te doen vergezeld gaan van de stukken en de toelichtingen, die hieronder nader zijn aangegeven, terwijl ik in het bijzonder Uwe aandacht vestig op art. 5. litt *c*, *e* en *f*, art. 6, 3e, 4e, 5e en 6e lid en art. 7 van gemeld besluit.

Art. 5 litt. a. Bij de in afschrift over te leggen akten van aanstelling zal steeds zijn te vermelden of de ambtenaren vóór hunne benoeming in eene andere gemeente in eene gemeentelijke betrekking of in gemeentelijke betrekkingen hebben gediend, en zoo ja, in welke.

Is een ambtenaar voor den duur van een bepaald tijdvak, of, wanneer het b.v. een onderwijzer bij het herhalingsonderwijs betreft, voor den duur van een cursus benoemd, dan moet worden ingezonden een afschrift van de verordening of van de instructie, waarop deze wijze van benoeming steunt.

Met betrekking tot de onderwijzers bij het

herhalingsonderwijs zal, voorzoover dit uit de aanstelling niet duidelijk blijkt, steeds moeten worden medegedeeld, of zij voor onbepaalden tijd, dan wel voor den duur van een cursus zijn benoemd, en — indien de benoeming is geschied voor den duur van een cursus van minder dan een jaar — of na afloop van dien cursus, de dienstbetrekking tot de gemeente al of niet eindigt.

Bij de akte van aanstelling voor een ambtenaar die niet door doch vanwege den gemeenteraad of B. en W. is benoemd, moet worden overgelegd een afschrift van de verordening of het besluit, waarbij de autoriteit die heeft benoemd, is gemachtigd om personeel aan te stellen.

Litt. b. Ten aanzien van hen, voor wie afschriften van akten van ontslag worden ingezonden, behoort te worden vermeld of het ontslag is verleend wegens benoeming in eene andere gemeentelijke betrekking, hetzij in dezelfde, hetzij in eene andere gemeente.

Litt. d. Meermalen worden ingezonden afschriften, van de besluiten, *waarbij de pensioengrondslagen nader voorloopig zijn geregeld.* Volgens de duidelijke bewoordingen van art. 5, litt *d*, behooren echter te worden ingezonden afschriften van de beschikkingen, *waarbij in de belooning der ambtenaren verandering is gebracht.*

Art. 6, 4e lid. Uit de gespecificeerde opgaven der door de ambtenaren te genieten inkomsten moet blijken van de bedragen der vaste salarissen en toelagen en van die van alle emolumenten, welke uit gemeentelijke inkomsten worden gekweten.

Eene zoodanige opgave moet niet slechts voor wat betreft nieuw-aangestelde ambtenaren, doch ook ten opzichte van hen, wier belooning verandering ondergaat, worden ingezonden.

In het bijzonder ten aanzien van de volgende categorieën van ambtenaren is mededeeling van de hieronder genoemde gegevens noodig:

Gemeentegeneesheeren.

a. Wanneer aan gemeentegeneesheeren bij de regeling van hunne bezoldiging de verplichting is opgelegd kosteloos medicamenten of enz. aan armlastige ingezetenen te leveren, moet worden vermeld of, en zoo ja, welk deel der bezoldiging strekt tot vergoeding voor deze verplichte levering.

b. Behalve de bedragen der gemeentelijke bezoldiging moeten ook de bedragen der eventueel door het Rijk, eene provincie, eene instelling van weldadigheid of een kerkgenootschap toegekende subsidiën worden opgegeven, met vermelding of die subsidiën rechtstreeks aan den geneesheer dan wel aan de gemeente worden uitgekeerd.

Schoonmaaksters.

Wanneer aan schoonmaaksters bij de regeling van hare bezoldiging de verplichting is opgelegd zich voor eigen rekening materialen voor het schoonmaken aan te schaffen, moet worden opgegeven of, en zoo ja, welk deel der bezoldiging strekt tot vergoeding van de kosten van aanschaffing.

Ook indien door een ambtenaar eene vergoeding voor het schoonhouden van een gebouw wordt genoten, moet deze inlichting worden verstrekt.

Gemeentevroedvrouwen, veeartsen en telegrambestellers.

Voor deze ambtenaren geldt, hetgeen hiervoren sub *b* ten opzichte van de gemeentegeneesheeren is vermeld.

Gemeente-ontvangers, telefoonkantoorhouders e. a.

Wanneer aan een ambtenaar bij de regeling van zijne bezoldiging de verplichting is opgelegd een kantoorlokaal beschikbaar te stellen, of zich voor eigen rekening van bureaubehoeften te voorzien, moet worden opgegeven of, en zoo ja, welk deel der bezoldiging strekt tot vergoeding van de aan het nakomen van die verplichting verbonden kosten.

Ten slotte vestig ik er Uwe aandacht op, dat indien extra toelagen of gratificatiën worden genoten, steeds moet blijken uit welken hoofde de toelagen of gratificatiën zijn toegekend en of, en zoo ja, waarom zij als *vaste* toelagen zijn aan te merken. Ten opzichte van rijwieltoelagen moet worden vermeld, of zij zijn toegekend als vergoeding voor het onderhoud van van gemeentewege verstrekte rijwielen of als vergoeding voor het gebruik in gemeentedienst van den betrokken ambtenaren in eigendom toebehoorende rijwielen.

—

9 *Maart* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 18 December 1902 (*Staatsblad* nº. 223), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 17 Maart 1905 (*Staatsblad* nº. 96), houdende vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 86, derde lid, der Ongevallenwet 1901. S. 117.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 2 Februari 1916, n°. 434, afdeeling Arbeidersverzekering;

Overwegende, dat het wenschelijk is om Ons besluit van 18 December 1902 (*Staatsblad* n°. 223), gewijzigd bij Ons besluit van 17 Maart 1905 (*Staatsblad* n°. 96) te wijzigen;

Den Raad van State gehoord (advies van den 22 Februari 1916, n°. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Financiën van 6 Maart 1916, n°. 720, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

Art. 1. Artikel 16 van Ons besluit van 18 December 1902 (*Staatsblad* n°. 223), gewijzigd bij Ons besluit van 17 Maart 1905 (*Staatsblad* n°. 96) wordt gelezen als volgt:

„De leden en secretarissen der commissiën, die buiten de gemeente wonen, waar de zetel is van de commissie waarvan zij lid of secretaris zijn, ontvangen, in afwijking van de bepalingen van het Reisbesluit 1916, voor elke vergadering der commissie, welke zij bijwonen, uitsluitend vergoeding voor reiskosten en wel ten bedrage van de werkelijk uitgegeven of nog uit te geven reiskosten betreffende reizen, noodig om de vergadering bij te wonen en na afloop daarvan hunne woonplaats te bereiken.

De in het eerste lid bedoelde leden en secretarissen maken, indien mogelijk, gebruik van openbare middelen van vervoer. Voor eene reis met den spoortrein kunnen zij, in afwijking van de bepalingen van het Reisbesluit 1916, van de tweede klasse, voor eene reis met eenig ander openbaar middel van vervoer van de eerste klasse gebruik maken.".

2. Artikel 18, tweede lid, van Ons besluit van 18 December 1902 (*Staatsblad* n°. 223), gewijzigd bij ons besluit van 17 Maart 1905 (*Staatsblad* n°. 96) wordt gelezen als volgt:

„Indien zij wonen buiten de gemeente, waar de ondervraging plaats heeft, ontvangen zij, in afwijking van de bepalingen van het Reisbesluit 1916, bovendien slechts vergoeding voor reiskosten en wel ten bedrage van de werkelijk uitgegeven of nog uit te geven reiskosten betreffende reizen, noodig om de ondervraging bij te wonen en na afloop daarvan hunne woonplaats te bereiken.".

3. Artikel 19 van Ons besluit van 18 December 1902 (*Staatsblad* n°. 223), gewijzigd bij Ons besluit van 17 Maart 1905 (*Staatsblad* n°. 96), wordt gelezen als volgt:

„De voorzitters der commissiën ontvangen voor reizen, welke zij doen om als partij op te treden in een twistgeding voor een Raad van beroep of voor den Centralen Raad van beroep, vergoeding voor reis- en verblijfkosten, naar de derde klasse A van het tarief, vastgesteld bij het Reisbesluit 1916."

4. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën,

ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 22 *Maart* 1916.)

—

9 *Maart* 1916. BESLUIT, tot nadere aanvulling en wijziging van het besluit op de Indische Bestuursopleiding. S. 118.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van den 22sten Januari 1916, Afdeeling D, n°. 3;

Den Raad van State gehoord (advies van 15 Februari 1916, n°. 39);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 6den Maart 1916, afdeeling D, n°. 58;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Ons besluit op de Indische Bestuursopleiding (*Nederlandsch Staatsblad* 1907, n°. 71, *Indisch Staatsblad* 1907, n°. 230), zooals dat luidt ingevolge Onze besluiten van 14 April 1909, n°. 26, 20 September 1909, n°. 45, 2 Januari 1913, n°. 28, 8 Mei 1913, n°. 57, 27 Juni 1913, n°. 63, 11 Juni 1914, n°. 66, en 31 Mei 1915, n°. 71 (*Nederlandsch Staatsblad* 1909, n°s. 108 en 312, 1913, n°s. 1, 179 en 318, 1914, n°. 224 en 1915, n°. 228, *Indisch Staatsblad* 1909, n°s. 312 en 558, 1913, n°s. 237, 467 en 504, 1914, n°. 567, en 1915, n°. 483), wordt nader aangevuld en gewijzigd als volgt:

I. *a.* in artikel 8, eerste lid, vervallen de woorden: „het bij artikel 5, sub II, bedoeld bewijs van physieke geschiktheid" en de daarachter geplaatste komma;

b. in artikel 8, tweede lid, vervallen, met weglating van de komma achter „hebben", de woorden: „terwijl de sollicitanten in *Ne-*

derlandsch-Indië, die verlangen in aanmerking te komen voor eene studiebeurs, als bedoeld in artikel 11*b*, dit bij hunne aanmelding mededeelen."

II. aan artikel 9 wordt een tweede lid toegevoegd (in verband waarmede het eerste lid wordt genummerd 1), luidende :

„2) Indien het schriftelijk werk naar het oordeel van de commissie geheel onvoldoende is, kan het mondeling onderzoek achterwege blijven".

III. in artikel 10, eerste lid, vervallen, met weglating van de kommapunt achter „zijn", de woorden :

„; de commissie in *Nederlandsch-Indië* brengt met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid van artikel 11*b*, bij haar rapport mede advies uit omtrent de ingediende verzoeken om eene studiebeurs."

IV. artikel 11*b* wordt ingetrokken en vervangen door het volgende nieuwe

Art. 11*b*. 1. Aan hen, die worden aangewezen als candidaat-Indisch ambtenaar, te beginnen met de aangewezenen in 1915, kan eene toelage worden toegekend naar reden van f 1000 (eenduizend gulden) 's jaars, als tegemoetkoming in de studiekosten.

2. Het genot der toelage is afhankelijk van goed gedrag, ijver en vorderingen, ter beoordeeling van Onzen Minister van Koloniën.

3. Behoudens het in het vorig lid bepaalde, wordt de toelage genoten gedurende ten hoogste *drie* jaren, welke termijn evenwel in bijzondere gevallen door Onze Minister van Koloniën, door wien ook overigens de tijdstippen van ingang en ophouden der toelage worden bepaald, met ten hoogste *één* jaar kan worden verlengd.

4. Zij, die in het genot van eene studietoelage worden gesteld, zijn gehouden aan de Rijksuniversiteit te *Leiden* den cursus voor den Indischen administratieven dienst te volgen.

Wanneer elders een, naar het oordeel van Onzen Minister van Koloniën daaraan gelijkwaardige cursus wordt ingesteld, kan ook die gevolgd worden.

5. Ieder van de candidaat-Indische ambtenaren, aan wie eene toelage wordt verleend, moet zich, wat betreft de in *Nederland* aangewezenen ten genoegen van Onzen Minister van Koloniën, en wat aangaat de in *Nederlandsch-Indië* aangewezenen ten genoegen van den Directeur van Onderwijs en Eeredienst, verbinden om wanneer hij, anders dan ten gevolge van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (in *Nederland* ter beoordeeling van Onzen Minister van Koloniën en in *Nederlandsch-Indië* van den Gouverneur-Generaal) :

a. als candidaat-Indisch ambtenaar wordt ontslagen ;

b. na ter beschikking van de Indische Regeering te zijn gesteld niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar *Nederlandsch-Indië* vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt, dan wel de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt;

c. binnen den tijd van vijf jaar na zijne aankomst in *Nederlandsch-Indië* uit 's Lands dienst wordt ontslagen,

terug te betalen wat ter zake van deze regeling uit de Indische geldmiddelen zal zijn voldaan, vermeerderd met tien ten honderd.

V. in artikel 12, eerste lid, vervallen de woorden : „voor hunne studie niet aan een bepaalde plaats of inrichting verbonden, doch zijn".

Overgangsbepalingen.

1. De candidaat-Indische ambtenaren, die op den voet van het thans ingetrokken artikel 11*b* in het genot van eene studiebeurs zijn gesteld, blijven op denzelfden voet in het genot daarvan gehandhaafd, met dien verstande dat op de candidaat-Indische ambtenaren, aan wie in 1915 zoodanige beurs is toegekend, van toepassing is het bepaalde in het derde lid van artikel 11*b* (nieuw) omtrent eene mogelijke verlenging van de studietoelagen met één jaar.

2. De verbintenis, bedoeld in het vijfde lid van artikel 11*b* (nieuw) wordt door de in het jaar 1915 in *Nederlandsch-Indië* aangewezen candidaat-Indische ambtenaren, voor zoover hun niet reeds eene studiebeurs is verleend, in *Nederland* aangegaan ten genoegen van Onzen Minister van Koloniën.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 24 *Maart* 1916.)

—

9 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *oxaalzuur*. S. 119.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nij-

verheid en Handel van 8 Maart 1916, Kabinet, Litt. U[32];

Gezien Ons Besluit van 12 November 1915 (*Staatsblad* nº. 467);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het verbod van uitvoer van oxaalzuur, uitgevaardigd bij Ons bovengemeld Besluit, is tijdelijk opgeheven.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 9den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 10 *Maart* 1916.)

—

9 *Maart* 1906. WET, houdende vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1916. S. 120.

Bij deze wet wordt de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1916, voor zooveel de uitgaven betreft, definitief vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Algemeen en gewestelijk bestuur	ƒ 175,242
2.	Rechts- en politiewezen	„ 408,927
3.	Schutterij	„ 6,785
4.	Geldelijk beheer	„ 1,060,484
5.	Immigratie en kolonisatie	„ 79,275
6.	Eeredienst, onderwijs en armenzorg	„ 608,939
7.	Landbouw	„ 88,705
8.	Burgerlijke geneeskundige dienst	„ 344,865
9.	Openbare werken en verkeer	„ 1,035,122
10.	Brandweer	„ 14,538
11.	Pensioenen, wachtgelden en onderstanden, zoomede uitgaven voor de waarneming van tijdelijk opengevallen betrekkingen	„ 304,300
12.	Onvoorziene uitgaven	„ 50,000
		ƒ 4,177,182

Artt. 2 en 3 handelen over af- en overschrijving van- en betaling uit de onvoorziene uitgaven.

Bij art. 4 worden tot goedmaking der uitgaven aangewezen:

A. Directe en indirecte belastingen.
B. Inkomsten van onderscheiden aard.
C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling van de koloniale geldmiddelen.

—

9 *Maart* 1916. WET, houdende definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1916. S. 121.

Bij deze wet wordt de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1916, voor zoover de uitgaven betreft, definitief vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afdeeling.		
Iste.	Algemeen en gewestelijk bestuur	ƒ 121,816
IIde.	Rechts- en politiewezen	105,503
IIIde.	Geldelijk beheer	165,251
IVde.	Eeredienst, onderwijs en armenzorg	223,345
Vde.	Schutterij	375
VIde.	Burgerlijke geneeskundige dienst	92,806
VIIde.	Landbouw	60,460
VIIIste.	Openbare werken	239,533
IXde.	Haven- en loodswezen	15,060
Xde.	Pensioenen, wachtgelden, enz.	188,860
XIde.	Onvoorziene uitgaven	20,000
		ƒ 1,233,009

ALGEMEEN OVERZICHT.

Curaçao	ƒ 680,084
Aruba	60,084
Bonaire	44,384
St. Martin (Nederlandsch gedeelte)	51,458
St. Eustatius	66,465
Saba	26,274
Kolonie	304,260
	ƒ 1,233,009

Artt. 2 en 3 handelen over af- en overschrijvingen van- en betaling uit de onvoorziene uitgaven.

Bij art. 4 worden tot goedmaking van de uitgaven aangewezen:

A. Belastingen.
B. Inkomsten van onderscheiden aard.
C. Bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der koloniale middelen.

—

10 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 24 Februari 1910 (*Staatsblad* nº. 74), tot vaststelling der jaarwedden van de beamb ten der Rijksveldwacht. S. 116.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 8 Maart 1916, 2de afdeeling C, nº. 504;

Gezien het Koninklijk besluit van 24 Februari 1910 (*Staatsblad* nº. 74), zooals dit is gewijzigd bij Koninklijke besluiten van 21 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 89) en 5 Maart 1914 (*Staatsblad* nº. 142);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. het bepaalde sub 2º., letters *c*, *d* en *e*, van gemeld besluit te wijzigen in dien zin, dat het zal luiden als volgt:

c. voor de rijksveldwachters, brigadiermajoor, op ten minste negenhonderd vijftig gulden en ten hoogste negenhonderd vijf en zeventig gulden (*f* 950 à *f* 975);

d. voor de rijksveldwachters, brigadier, op ten minste negenhonderd gulden en ten hoogste negenhonderd vijf en twintig gulden (*f* 900 à *f* 925);

e. voor de overige rijksveldwachters op ten minste zevenhonderd vijftig gulden en ten hoogste achthonderd vijf en twintig gulden (*f* 750 à *f* 825);

2º. te bepalen, dat die wijziging geacht wordt in werking te zijn getreden met 1 Januari 1916.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Financiën en aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, 10 Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 28 *Maart* 1916.)

—

10 *Maart* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 30 November 1908 (*Staatsblad* nº. 346), houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns op het gedistilleerd. S. 122.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 16den Februari 1916, nº. 108, Accijnzen;

Gelet op artikel 1 der wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 528);

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Februari 1916, nº. 52);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 8 Maart 1916, nº. 112, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In artikel 29 van Ons besluit van 30 November 1908 (*Staatsblad* nº. 346) wordt in het tweede lid in plaats van de woorden: „Ter veraccijnzing naar elders wordt vervoerd" gelezen: met betaling van den accijns wordt uitgeslagen.

Aan dat lid wordt toegevoegd: De tijd binnen welken het document ten kantore der afgifte behoorlijk afgeteekend moet zijn teruggontvangen, wordt daarin vermeld.

In het laatste lid van bedoeld artikel 29 wordt achter „zijn"

gelezen: de §§ 3 en 4 van artikel 94 der wet van 20 Juni 1862 (*Staatsblad* nº. 62), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 528), van toepassing.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 10den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën,

ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 22 *Maart* 1916.)

—

10 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 123.

—

11 *Maart* 1916. WET, tot vaststelling van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 124.

Bij deze wet wordt het XIde hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1916, betreffende het *Departement van Koloniën*, vastgesteld, zooals hierna verkort volgt:

Afd.		
1.	Kosten van het Departement	*f* 471,549.—
2.	Uitgaven ten behoeve van de kolonie Suriname	„ 1,796,540.66
3.	Uitgaven ten behoeve van de kolonie Curaçao.	„ 730,770.—
4.	Pensioenen van gewezen landsdienaren in de voormalige Nederlandsche bezittingen ter kuste van Guinea.	„ 1,501.—
5.	Pensioenen, wachtgelden, onderstanden en gratificatiën,	

alsmede daarmede in verband staande uitgaven . . . . . *f* 56,010.—
6. Subsidie aan en Regeeringstoezicht over de Deutsch-Niederländische Telegraphengesellschaft . . . . . „ 113,250.—
7. Onvoorziene behoeften. . . . „ 40,000.—

Totaal van het XIde hoofdst. *f* 3,209,620.66⁵

11 *Maart* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Beschikbaarstelling van melk tegen verminderde prijzen.) S. 125.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met *f* 1,000,000.

11 *Maart* 1916. WET, tot verhooging en wijziging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 (kosten van de maatregelen ter bestrijding van mond- en klauwzeer). S. 126.

Bij deze wet wordt de omschrijving van een artikel gewijzigd en dit artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der tweede afdeeling en het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 verhoogd met *f* 2,000,000.

11 *Maart* 1916. WET, tot heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer. S. 127.

WIJ WILHELMINA, ENZ.. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is bepalingen vast te stellen betreffende het heffen van vergoeding van kosten voor het afgeven van consenten voor uitvoer;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Indien krachtens artikel 1 der wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344), houdende verbod tot uit- en vervoer van sommige artikelen, de uitvoer van bepaalde goederen verboden is en ontheffing van dat verbod slechts is toegestaan na verkregen, daartoe strekkend consent, kan voor de afgifte dezer consenten vergoeding van kosten worden geheven.

Het te heffen bedrag, te regelen bij algemeenen maatregel van bestuur, gaat niet te boven:

1°. ten aanzien van goederen, hetzij 50 cent per 100 K.G., hetzij $^1/_8$ pct. van de waarde, doch bedraagt ten minste twee gulden en vijftig cent;

2°. ten aanzien van levende dieren, waarbij keuring vereischt wordt:

a. voor pluimvee tien cent per stuk;

b. voor varkens, schapen en geiten één gulden per stuk;

c. voor eenhoevige dieren en runderen, jonger dan een jaar, twee gulden en vijftig cent per stuk;

d. voor eenhoevige dieren en runderen, ouder dan een jaar, tien gulden per stuk.

Door Ons kan het bedrag dier heffingen geheel of gedeeltelijk worden afgestaan aan in dien maatregel aan te wijzen vereenigingen of commissiën, ter bestrijding van de door haar gemaakte of nog te maken kosten.

Hetgeen verder ter uitvoering dezer wet noodig is wordt geregeld bij algemeenen maatregel van bestuur.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 11den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 31 *Maart* 1916.)

13 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende aanwijzing van de gemeente *Deventer* als laadplaats voor gezouten of gerookt vleesch bestemd tot uitvoer met teruggaaf van accijns. S. 128.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 9den Maart 1916, n°. 92, Accijnzen;

Gezien artikel 63 der algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38) en artikel 3 van het Koninklijk besluit van 10 December 1822 (*Staatsblad* n°. 50);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Met ingang van de dagteekening van dit besluit wordt de gemeente *Deventer* aangewezen als plaats van aangifte voor den uitvoer van vleesch, met teruggaaf van accijns op den voet van de artikelen 17 en 18 der wet van 2 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 31).

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 13den Maart 1916.

WILHELMINA

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 27 *Maart* 1916.)

13 *Maart* 1916. BESLUIT houdende beslissing, dat de Raad bevoegd is voor het bezit der acte landbouwkunde of tuinbouwkunde L. O. aan het hoofd eener school een jaarlijksche toelage te verleenen, ook wanneer het landbouwonderwijs voornamelijk buiten de school te midden der landbouwers gegeven wordt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Deil, tegen besluit van Ged. Staten van Gelderland van 24 Augustus 1915, nº. 91, L. O., waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad van 31 Juli 1915, nº. 6, tot wijziging en aanvulling van de regeling der jaarwedden van de hoofden van scholen in die gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 24 Februari 1916, nº. 15;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 7 Maart 1916, nº. 2952, Afd. O.;

O. dat bij bovengenoemd besluit de Raad der gemeente Deil besloten heeft zijn gewijzigd besluit van 25 Januari 1908, nº. 13, tot regeling van de jaarwedden van hoofden van scholen in zijne gemeente verder te wijzigen en aan te vullen met de volgende bepaling;

Voor het bezit der acte landbouwkunde of tuinbouwkunde L. O. wordt aan het Hoofd der school te Enspijk een jaarlijksche toelage verleend van f 200 ingaande 1916;

dat bij besluit van 24 Augustus 1915, nº. 91, L. O., Ged. Staten van Gelderland aan het raadsbesluit goedkeuring hebben onthouden, daarbij overwegende dat, nog daargelaten dat het niet billijk zoude zijn alleen aan het hoofd der school te Enspijk eene jaarlijksche toelage van f 200 te geven, voor het bezit der acte landbouwkunde of tuinbouwkunde en deze toelage aan de hoofden der andere scholen in de gemeente Deil, die mede in het bezit van een dier acten zijn, te onthouden, op geen der dagscholen in die gemeente volgens de bij Raadsbesluit van 15 Maart 1890, nº. 4, vastgestelde regeling onderwijs in landbouw- of tuinbouwkunde gegeven wordt, zoodat aan het hoofd der openbare lagere dagschool te Enspijk als zoodanig geen toelage kan worden verleend voor het bezit van een der bovenbedoelde acten; dat wel in de gemeente ingevolge de daartoe betrekkelijke verordening landbouwonderwijs als herhalingsonderwijs gegeven wordt en dan ook tegen het verleenen van een toelage aan hem die met het geven van dat landbouwonderwijs belast is, bij Ged. Staten geen bezwaar bestaat, mits ook aan al het onderwijzend personeel belast met het geven van bedoeld onderwijs een toelage wordt verleend en dienovereenkomstig de bij Raadsbesluit van 30 Juli 1902, nº. 7 vastgestelde en bij besluit van Ged. Staten van 12 Augustus 1902, nº. 51, goedgekeurde regeling worde aangevuld;

dat van het besluit van Ged. Staten de Raad der gemeente Deil bij Ons in beroep is gekomen;

O. dat blijkens de door den appelleerenden Raad bij de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur ingediende memorie van 25 Januari 1916, het besluit van den Raad der gemeente Deil van 31 Juli 1915, waarbij is bepaald dat voor het bezit der acte landbouwkunde of tuinbouwkunde L. O. aan het hoofd der school te Enspijk eene jaarlijksche toelage wordt verleend van twee honderd gulden ingaande 1916, genomen is omdat de gemeenteraad prijs stelt op landbouw-onderwijs in de gemeente, voornamelijk buiten de school, te midden der landbouwers;

dat het raadsbesluit derhalve strekt tot behartiging van een gemeentebelang en geene wettelijke bepaling zich tegen een toelage als hier is toegekend verzet;

dat daarmede ook geene onbillijkheid wordt begaan jegens andere hoofden van openbare lagere scholen in de gemeente Deil, nu blijkens bovenvermelde memorie geen der andere hoofden in het bezit is eener acte landbouwkunde of tuinbouwkunde;

dat het besluit van den Raad der gemeente Deil van 31 Juli 1915 derhalve vatbaar is voor goedkeuring;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van den 24 Augustus 1915, de geldende salarisregeling van de hoofden van scholen in de gemeente Deil te wijzigen en aan te vullen met de volgende bepaling: „Voor het bezit der acte landbouwkunde of tuinbouwkunde L. O. wordt aan het hoofd der school te Enspijk eene jaarlijksche toelage verleend van twee honderd gulden, ingaande 1916."

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (A. B.)

—

13 *Maart* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Indien men aanneemt, dat de verhuurder-eigenaar reeds aanstonds den eigendom verkrijgt van de gebouwen door zijn huurder in den loop der huurovereenkomst op den verhuurden grond gesticht, dan lijdt hij toch door onteigening dier gebouwen geen schade, welke ingevolge de Onteigeningswet voor vergoeding in aanmerking kan komen, omdat de huurder in ieder geval de bevoegdheid heeft die gebouwen vóór het einde der huurovereenkomst te sloopen.

Dit wordt niet anders, indien de verhuurder-eigenaar het recht heeft bedongen om de door de huurders gestichte gebouwen, die zich bij het einde der huur nog op het gehuurde mochten bevinden, tegen de geschatte waarde over te nemen.

Over het bij overeenkomst treffen van een regeling van verdere strekking dan bij art. 658 als uitzondering op art. 656 B. W. is gegeven: zie conl. O. M.

De in het cassatiemiddel aangevallen redeneeringen zijn door de Rechtbank gegeven, niet om daarop mede te doen steunen de hoegrootheid der aan den te onteigenen grond toe te kennen waarde, maar om aan te toonen, dat de eventueele uitkomsten van de daartegenover door den eigenaar uitgedachte plannen te onzeker zijn, dan dat zij als maatstaf voor berekening zouden kunnen worden aanvaard.

(B. W. art. 656; Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

De Maatschappij tot exploitatie van onroerende goederen „Nieuw Jaffa" gevestigd te Rotterdam, eischeres tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam op 3 Februari 1916 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. H. Telders

tegen:

den Burgemeester van de gemeente Rotterdam, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, verweerder in cassatie, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Braauw

en tegen:

1°. J. F. Knorr, c. s., allen wonende te Rotterdam, medeverweerders, advocaat Mr. J. H. Telders.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Dit geding betreft de onteigening ten name van de Gemeente Rotterdam van terreinen, toebehoorende aan de eischeres in cassatie en bijna geheel bestaande uit weiland, voor een klein deel uit tuinland, terwijl hier en daar eenige gebouwen er op worden aangetroffen. De Rechtbank heeft voor de bepaling van de waarde aangenomen dat het terrein als cultuurland moet worden beschouwd, maar de eischeres wil het karakter van bouwterrein er aan toegekend zien. Terwijl nu is aangenomen dat het, wat betreft zijne ligging met betrekking tot de bebouwde kom van Rotterdam, als geschikt voor bouwterrein zou kunnen worden beschouwd, is beslist, dat aan de inrichting daartoe zulke hooge kosten verbonden zouden zijn, dat van productiviteit als bouwterrein geene sprake zal kunnen wezen, zoodat voor vergoeding van de waarde van bouwterrein geene reden bestaat.

Te dezen aanzien is in het geding van twee opvattingen gebleken, die van de door de Rechtbank benoemde deskundigen, met wier meening de Rechtbank zich vereenigt, en die van de eischeres in cassatie, gesteund door een haar verstrekt advies van twee hoogleeraren te Delft.

De Rechtbank heeft zich gezet tot eene kritiek van dit advies, en het is de daarbij gevolgde methode, die aan de eischeres aanleiding geeft tot het stellen van haar eerste cassatiemiddel, dat luidt: Schending of verkeerde toepassing van de artikelen 151 Grondwet, artt. 3, 18, 27, 31, 37, 40 Onteigeningswet, artt. 11, 13 A. B., doordat de Rechtbank, na te hebben overwogen dat de ligging der perceelen ten opzichte van het centrum der stad en de grens der aaneengesloten bebouwing de verwachting wekt, dat zij in de toekomst voor bouwterrein in aanmerking komen en met de waardeering voor de onteigening daarmede rekening zal moeten worden gehouden, indien mocht blijken dat zij ook de geschiktheid bezitten voor stedelijke bebouwing, en voorts dat zij in hun tegenwoordigen staat die geschiktheid missen, het geschil terugbrengende tot de vraag of de kosten om die perceelen geschikt te maken zoo hoog zouden zijn, dat het plan daarom onuitvoerbaar zou zijn, deze vraag bevestigend beantwoordt en de perceelen derhalve slechts waardeert naar cultuurwaarde, welke beslissing steunt, althans mede steunt op de navolgende overwegingen:

primo: dat de thans heerschende buitenge-

wone omstandigheden, waarvan de gevolgen ook voor Rotterdam niet zijn te voorzien, ten deze tot eene zeer voorzichtige raming (in nadeeligen zin voor de onteigende) nopen — ten onrechte, daar met niet te voorziene gevolgen niet ten nadeele van een onteigende mag worden rekening gehouden;

secundo: dat niet zou zijn aangetoond, dat de onteigende, die een in verhouding van de kosten klein maatschappelijk kapitaal bezit, zich tegen zekere rente gelden zou kunnen verschaffen — ten onrechte, daar de geschiktheid der terreinen objectief beoordeeld moet worden en niet afhankelijk is van de gegoedheid van den (kadastralen) eigenaar, zoodat dit persoonlijk element buiten rekening moet blijven;

tertio: dat de onzekerheid of vergunningen van publiekrechtelijke lichamen zouden worden verkregen als een factor in het nadeel van de onteigende moet worden beschouwd, terwijl de Rechtbank aannemende dat deze besturen naar redelijkheid zullen handelen, zich buiten staat verklaart te beoordeelen of weigering van zoodanige vergunning onredelijk zou zijn — ten onrechte, daar die beoordeeling juist tot de taak der Rechtbank behoort.

Ik ben met den verweerder van oordeel dat dit middel gericht is tegen de zuiver feitelijke beslissing dat het terrein niet als bouwterrein in aanmerking kan komen en de motiveering van die beslissing. De beslissing houdt toch in dat de omstandigheden en vooruitzichten, door de eischeres in navolging van de hoogleeraren in rekening gebracht, deels niet bestaan, deels berusten op geheel onzekere verwachtingen.

In drie van de motieven ziet de eischeres echter wettelijke ongerechtigdheden, m. i. ten onrechte.

In de eerste plaats geldt dit hetgeen de Rechtbank zegt omtrent de noodzakelijkheid van eene voorzichtige raming op grond van de tegenwoordige omstandigheden en hare niet voorzienbare gevolgen. Daargelaten dat voorzichtige raming altijd geboden is, worden hier niet onzekere gevolgen van de onteigening ten grondslag gelegd aan de waardebepaling, maar wordt slechts eene onzekere toekomst gebruikt als reden voor de opvatting, dat de mogelijkheid tot vervorming van het terrein in bouwterrein op onzekere gegevens berust en daarom niet mag worden aangenomen.

Ten tweede wordt aangevallen wat de Rechtbank overweegt omtrent de kapitaalkracht der eischeres, welk persoonlijk element niet in aanmerking zou mogen komen. Maar de Rechtbank mag toch rekening houden met de voor de eischeres bestaande mogelijkheid om van haren grond bouwterrein te maken, vermits het volkomen onzeker is, of iemand anders de exploitatie op zich zou willen nemen en wat die andere voor de terreinen aan de eischeres zou willen betalen.

In de derde plaats rekent de Rechtbank zich onbekwaam te beoordeelen in hoeverre het waarschijnlijk is, dat de wegens plaatselijke toestanden voor de inrichting van bouwterrein noodige vergunningen van de betrokken publiekrechtelijke lichamen zullen worden verkregen; ten onrechte wordt haar verweten dat zij zich daarmede onthoudt van de beoordeeling van hetgeen zij behoort te beoordeelen, want haar is geen enkel gegeven voor die beoordeeling verschaft. Hoe kan de rechtbank dan beoordeelen, of die vergunningen eventueel verkregen zouden worden, en of eene weigering redelijk of onredelijk genoemd zou moeten worden?

Het tweede middel is: Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, artt. 4, 18, 27, 31, 34, 37, 40, 45, 47 Onteigeningswet, artt. 59, 231 Rv., art. 20 R. O., doordat de Rechtbank, de vraag behandelende of de kosten niet zoo hoog zouden zijn dat op dien grond het plan onuitvoerbaar zou zijn, met terzijdestelling van de kostenberekening der hoogleeraren zich vereenigt met de conclusie van het rapport der deskundigen en de gronden waarop die steunt, zulks op grond van al hetgeen de Rechtbank ter weerlegging van het rapport der hoogleeraren overwoog, en de perceelen derhalve slechts waardeert naar de cultuurwaarde, waarbij de Rechtbank voorbijziet:

primo: dat weerlegging van gegevens uit het rapport der hoogleeraren, aangenomen eens dat daarin verschillende posten te voordeelig voor onteigende berekend waren, nog geenszins noopt tot de conclusie van onuitvoerbaarheid van het plan wegens te hooge kosten, daar tusschen de slotsom van dat rapport en de door de Rechtbank overgenomen slotsom der deskundigen eene speling is van ongeveer drie kwart millioen;

secundo: dat bij deze cijfervraag de deskundigen met zoovele woorden zeggen zich niet in becijferingen te begeven, waaraan zij zich ook houden, zoodat hun rapport op het punt der cijfers niet met redenen is omkleed en daarin niet zijn verklaard de gronden waarop hunne bepaling der schadeloosstelling ten aanzien der bedoelde becijferingen rust, zoodat dit als deskundigenrapport in een onteigeningsgeding ondeugdelijk is.

Aan het eerste onderdeel van dit middel ontbreekt de feitelijke grondslag ; ten eerste omdat de Rechtbank niet door verwerping van de meening der hoogleeraren komt tot aanneming van de waardebepaling door de deskundigen, maar die meening afwijst omdat zij op geheel onzekere gegevens en verwachtingen berust, en daarnevens (daarentegen, zooals het vonnis zegt,) zich met de deskundigen vereenigt in het oordeel dat het bouwplan onuitvoerbaar zou zijn, ten andere omdat de Rechtbank hier niet posten met posten, cijfers met cijfers vergelijkt, maar een redeneerend betoog voert.

Wegens dit laatste kan ook niet, gelijk in het tweede onderdeel gedaan wordt, aan het rapport der deskundigen verweten worden dat het geene cijfers noemt ; ook dit rapport berust in dit opzicht op beschouwingen en redeneeringen.

Als derde middel is gesteld : Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, artt. 3, 17, 18, 37, 40, 42, 59 Onteigeningswet, artt. 625, 626, 656, 657, 658, 659, 1603 B. W., doordat de Rechtbank de onteigening uitspreekt van de perceelen sectie C. nº. 1669 huis, stal, wagenhuis, twee schuren en erf, en sectie C. nº. 1099, huis, schuur, wagenhuis en erf, zonder voor een gedeelte daarvan, te weten huizen, stallen, wagenhuizen en schuren, door huurders gesticht, en waarvoor de Rechtbank schadeloosstelling aan de huurders weigert, eenige schadeloosstelling uit te trekken voor den eigenaar — ten onrechte daar de eigendom van den grond in zich bevat den eigendom van het gebouwde, dit geheel wordt onteigend, en voor al wat onteigend wordt, schadeloosstelling verschuldigd is. Vast staat dat enkele der te onteigenen perceelen verhuurd zijn, dat de huurders het recht verkregen daarop gebouwen te plaatsen, van welk recht zij gebruik hebben gemaakt, en dat volgens overeenkomst bij het eindigen van de huur die opstallen door de verhuurster tegen taxatie kunnen worden overgenomen of door de huurders worden weggebroken.

Het feit dat de omschrijving van de betrokken perceelen in het koninklijk besluit, dat het te onteigenen goed aanwijst, de gebouwen omvat, heeft aanleiding gegeven tot onteigening ook daarvan ten name van de eigenares van den grond, maar dit kan op zich zelf niet aanleiding geven tot het toekennen van schadeloosstelling aan deze, omdat de onteigening haar feitelijk niet benadeelt.

Op den algemeenen regel van art. 656 B. W. wordt reeds eene uitzondering gemaakt door de bepaling van art. 658 betreffende gebouwen, door iemand met eigene bouwstoffen op eens anders grond gemaakt en dit moet leiden tot de gevolgtrekking dat ook bij overeenkomst eene regeling getroffen kan worden betreffende zoodanige gebouwen, zelfs van verder strekkenden aard dan die van art. 658.

Hieruit volgt dat ontneming van den grond door onteigening den eigenaar nimmer kan benadeelen met betrekking tot de door een ander daarop gestichte gebouwen, die ten aanzien van den eigendom aan bijzondere bepalingen zijn onderworpen. De vraag omtrent de schadeloosstelling wegens die gebouwen kan dus nimmer eene vraag zijn tusschen den eigenaar van den grond en den onteigenaar, alleen tusschen dezen en hen die de gebouwen gesticht hebben en tot handhaving van hunne rechten kunnen opkomen.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van de eischeres in de kosten.

De Hooge Raad, enz. ;

O., dat blijkens het bestreden vonnis, de Burgemeester van Rotterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening heeft gevorderd van de perceelen kadastraal bekend als gemeente Rotterdam (Kralingen) :

Sectie C. nº. 1272, huis, stal, varkensschuur, wagenhuis, bergplaats en erf, groot 23 are, 70 centiare, nº. enz. (volgen nog 33 nummers met omschrijving, Red.), staande ten name van de Maatschappij „Nieuw Jaffa", thans eischeresse ;

dat eenige dier perceelen zijn verhuurd aan de medeverweerders Koolhaas en Henning, die daarop gebouwen hebben gesticht, ten aanzien waarvan bij de huurovereenkomst is bepaald, dat bij het eindigen der huur de verhuurster het recht heeft het gebouwde over te nemen tegen de geschatte waarde en dat, mocht zij daartoe niet geneigd zijn, de huurders het gebouwde zullen mogen afbreken en de afbraak naar zich nemen ;

O., dat de Rechtbank ter vaststelling van de waarde die aan de te onteigenen perceelen moest worden toegekend, in de eerste plaats heeft onderzocht, en overeenkomstig het gevoelen der door haar benoemde deskundigen ontkennend heeft beantwoord de vraag, of deze gronden in de toekomst als bouwterreinen, althans als industrie — of opstalterreinen zouden kunnen in aanmerking komen, en dientengevolge daaraan alleen de waarde van cultuurland heeft toegekend ;

dat de Rechtbank verder, alhoewel aan de huurders Koolhaas en Henning geen vergoeding

toekennende voor de onteigening der opstallen door hen op den gehuurden grond gesticht, — waartegen de huurders in cassatie niet zijn opgekomen — bij de vergoeding aan de Nieuw Jaffa voor de ontzetting uit den eigendom van deze perceelen uit te keeren, met die opstallen geen rekening heeft gehouden;

O., dat tegen deze beslissing zijn aangevoerd de volgende middelen van cassatie: (zie concl. proc.-gen.);

O., omtrent het eerste middel en het zich daarbij aansluitend eerste onderdeel van het tweede middel:

dat in de vijfde rechtsoverweging van het bestreden vonnis wordt overwogen, dat de ligging der te onteigenen perceelen wel doet verwachten, dat zij in de toekomst voor bouwterrein zouden kunnen in aanmerking komen, bijaldien zij voor stedelijke bebouwing geschikt waren te achten;

dat echter blijkens de negende en tiende rechtsoverwegingen, de door de Rechtbank benoemde deskundigen als hun gevoelen hebben medegedeeld, dat ook bijaldien het practisch mogelijk moet worden geacht om deze perceelen, vooralsnog wegens lage ligging en slappen bodem voor stedelijke bebouwing ongeschikt, door ophooging voor bouwterrein geschikt te maken, dan nog die verhooging zoo kostbaar zou zijn, dat zoodanig plan is onuitvoerbaar;

O., dat de Rechtbank, na in de overwegingen elf tot zeventien het tegenovergesteld gevoelen van de Maatschappij Nieuw Jaffa, gegrond op het advies van twee Delftsche hoogleeraren te hebben weerlegd, in de achttiende rechtsoverweging verklaart, zich te vereenigen met het gevoelen der deskundigen en met de gronden waarop dit gevoelen steunt, en derhalve over te nemen hun oordeel, te voren in de tiende overweging weergegeven, dat de mogelijkheid van exploitatie dezer terreinen als bouwgrond ten eenenmale moet worden ter zijde gesteld;

O., dat bij de nadere weerlegging van de op de berekeningen dier hoogleeraren gebouwde redeneeringen van Nieuw Jaffa, de Rechtbank in de veertiende overweging, naar aanleiding van eene raming der hoogleeraren van de waarde die de gronden zullen hebben, als zij door opspuiting van bagger op de vereischte hoogte zullen zijn gebracht, opmerkt, dat ook de thans heerschende buitengewone omstandigheden, waarvan de gevolgen voor Rotterdam niet te overzien zijn, tot eene zeer voorzichtige raming nopen;

dat zij verder in de vijftiende rechtsoverweging tegen de uitvoerbaarheid van de door Nieuw Jaffa uiteengezette plannen aanvoert, dat de eischeresse, die slechts een klein maatschappelijk kapitaal bezit in verhouding tot de hooge kosten voor de uitvoering dier plannen benoodigd, zich die gelden, zelfs tegen een rente van 5 % niet zal kunnen verschaffen en in de zeventiende rechtsoverweging, dat het onzeker is, of de van publiekrechtelijke lichamen noodige vergunningen wel zullen worden verkregen;

O., dat echter een en ander door de Rechtbank wordt aangevoerd, niet om daarop mede te doen steunen de hoegrootheid der waarde die zij aan de te onteigenen gronden toekent, maar om aan te toonen, dat de eventueele uitkomsten van de daartegenover door Nieuw Jaffa uitgedachte plannen te onzeker zijn, dan dat zij als maatstaf van berekening zouden kunnen worden aanvaard;

O., dat mitsdien het eerste middel en het eerste onderdeel van het tweede middel hunnen feitelijken grondslag missen;

O., dat dit ook het geval is met het tweede onderdeel van het tweede middel voorzoover daarbij wordt beweerd, dat het rapport der deskundigen niet zou bevatten de gronden waarop hunne bepaling der schadeloosstelling steunt, daar deze gronden in hun rapport zijn aangegeven, terwijl zij niet gehouden waren om de gronden aan te geven, veel minder om in cijfers aan te toonen, waarom de berekeningen van Nieuw Jaffa niet konden worden aanvaard;

O., dat mitsdien ook dit onderdeel van het tweede middel is onaannemelijk;

O. ten aanzien van het derde middel:

dat bijaldien moet worden aangenomen, dat een verhuurder-eigenaar reeds aanstonds den eigendom verkrijgt van de gebouwen door zijn huurder in den loop der huurovereenkomst op den verhuurden grond gesticht, in ieder geval de huurder de bevoegdheid heeft die gebouwen vóór het einde der huurovereenkomst te sloopen, zoodat door de onteigening dier gebouwen tijdens de huurovereenkomst, de eigenaar van den grond geen schade lijdt, die ingevolge de Onteigeningswet voor vergoeding kan in aanmerking komen;

O., dat hierin geen verandering brengt de omstandigheid dat Nieuw Jaffa het recht had bedongen om de door de huurders gestichte gebouwen, die zich bij het einde der huur nog op het gehuurde mochten bevinden, tegen de geschatte waarde over te nemen, en dit reeds hierom niet, omdat ook alsdan den verhuurder-eigenaar, die immers de gebouwen niet kan tot zich nemen dan tegen betaling hunner werke-

lijke waarde, door de onteigening der gebouwen, die het tot zich nemen onmogelijk maakt, geen nadeel in zijn vermogen treft;

O., dat mitsdien ook dit middel is onaannemelijk;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

14 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende beslissing, dat de buitengewone werkzaamheden, die van den burgemeester zijn gevergd in verband met en als gevolg van de mobilisatie en het trekken naar de gemeente van Belgische vluchtelingen niet kunnen worden aangemerkt als bijzondere omstandigheden, die zich bij de uitoefening van den dienst hebben voorgedaan in den zin van art. 3 1e lid sub *b* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van G. R. C. M. Raupp te Overveen, laatstelijk burgemeester der gemeente Tilburg;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 15 October 1915, no. 17 La G;

Den Raad van State Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 23 Februari 1916, no. 21;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 9 Maart 1916, no. 81, Afd. Pensioenen;

O.: dat de Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende met ingang van 21 Juli 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 2270, daarbij aanvoerende dat hij bij Koninklijk Besluit van 12 Juli 1915, no. 15, met ingang van 21 Juli 1915 eervol is ontslagen; dat zijn diensttijd bedoeld in art. 15*a* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 van 1 jaar, 9 maanden en 20 dagen, vereenigd met den overigen, volgens art. 15*b* dier wet in aanmerking komenden dienst van 28 jaren, 4 maanden en 19 dagen, een tijdvak uitmaakt van 30 jaren, 2 maanden en 9 dagen; dat hij geboren 7 Januari 1857, den leeftijd van 55 jaren heeft bereikt en uit hoofd van ziekten of gebreken voor de verdere waarneming van zijne betrekking ongeschikt is, welke ongeschiktheid is aangenomen op grond van de op 24 Juli 1915 geregistreerde verklaring der geneeskundigen Dr. J. Hensen en Ph. L. M. M. Taminiau, benoemd door Onzen Minister van Financiën bij beschikking van 19 Juli 1915, no. 115; dat zijn pensioensgrondslag van 1 October 1913 tot en met 20 Juli 1915 f 5000 en de gedurende de tijdvakken van 21 Juli 1910 tot en met 31 December 1912, van 1 Januari 1913 tot en met 30 September 1913 genoten wedden resp. f 4000 en f 5000 per jaar hebben bedragen, zoodat, overeenkomstig de beslissing betreffende de berekening der in art. 8, 1e lid, der wet bedoelde middelsom, genomen bij Koninklijk Besluit van 21 Juli 1914, no. 40, een zestigste deel van de middelsom ad f 5611.11 1/9, bedraagt f 75.18 14/27; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na het tijdstip waarop het recht op pensioen werd verkregen; dat, wat zijn verzoek om maximum-pensioen betreft, niet is aangetoond dat de ziekten of gebreken, uit hoofde waarvan hij voor de verdere waarneming zijner betrekking ongeschikt is, het gevolg zijn, hetzij van tegen hem in de uitoefening van zijn dienst of ter zake van die uitoefening gepleegde gewelddadigheden, hetzij van andere bijzondere omstandigheden die zich bij de uitoefening van den dienst niet door zijn schuld of onvoorzichtigheid hebben voorgedaan; weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat hij volgens de artt. 3*b* en 15*a* en *b* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 recht heeft op een pensioen van *f* 2269.96½;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad aan den belanghebbende in afschrift was medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de afd. van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, daarbij aanvoerende dat naar zijne meening zijne ziekte geacht moet worden het rechtstreeksch gevolg te zijn geweest van de geestelijke en lichamelijke inspanning voor hem aan de mobilisatie en den Europeeschen oorlog verbonden en derhalve van zoodanige bijzondere omstandigheden als in art. 3, 1e lid, onder *b*, 2e zinsnede der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 bedoeld; dat door de geneeskundigen die hem geneeskundig hebben onderzocht, eene met redenen omkleede schriftelijke verklaring is overgelegd omtrent het bestaan van oorzakelijk verband tusschen zijne ongeschiktheid voor den dienst en de mobilisatie; dat bij Koninklijk Besluit van 2 Augustus 1915, no. 64, de mobilisatie is aangenomen als eene bijzondere omstandigheid die op grond van de Pensioenwet voor de landmacht 1902 aanspraak kan geven op maximum invaliditeitspensioen; dat er geen reden is de mobilisatie voor burgerlijke ambtenaren en gemeente-ambtenaren niet aan te nemen als eene bijzondere omstan-

digheid, die aanspraak kan geven op maximum invaliditeitspensioen; dat hij tot vóór de mobilisatie volkomen gezond was en dat dan ook in October 1913 blijkens geneeskundige verklaring van Dr. J. R. De Bruine Goeneveldt geen enkele afwijking van eenig orgaan is kunnen worden geconstateerd; dat hij enkel en alleen door de geestelijke en lichamelijke inspanning, voor hem uit de mobilisatie voortvloeiende ziek is geworden;

O.: dat de buitengewone werkzaamheden, die van den belanghebbende zijn gevergd in verband met en als gevolg van de mobilisatie en het trekken naar de gemeente van Belgische vluchtelingen in de 2e helft van 1914, niet kunnen worden aangemerkt als bijzondere omstandigheden, die zich bij de uitoefening van den dienst hebben voorgedaan in den zin van art. 3, 1e lid, sub *b*, der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

dat het beroep hiertegen van den belanghebbende op Ons besluit van 2 Augustus 1915, nº. 64, niet is ter zake dienende;

dat dit besluit alleen zich uitstrekt tot het geval dat daarbij voorlag en daaruit geen gevolgtrekkingen kunnen worden afgeleid voor andere gevallen;

O. wijders, dat het pensioen met juistheid is berekend;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan G. R. C. M. Raupp te Overveen, laatstelijk burgemeester van Tilburg met ingang van 21 Juli 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 2270.

Onze Minister van Financiën is belast enz.

(A. B.)

—

15 *Maart* 1916. BESLUIT, tot aanwijzing overeenkomstig art. 157 der Hooger-onderwijswet, van het Christelijk gymnasium te *Zetten* der Vereeniging voor Christelijk Hooger- en Middelbaar Onderwijs te *Zetten*. S. 129.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 11 Februari 1916, nº. 1637/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 157 der Hooger-onderwijswet;

Den Raad van State gehoord (advies van 7 Maart 1916, nº. 20);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 Maart 1916, nº. 3499, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het Christelijk gymnasium te *Zetten* van de Vereeniging voor Christelijk Hooger- en Middelbaar Onderwijs, gevestigd te *Zetten*, opnieuw met ingang van 15 Maart 1916, voor een tijdvak van zes jaren aan te wijzen als bevoegd om, met inachtneming der desbetreffende wettelijke voorschriften, aan zijne leerlingen, die het onderwijs tot aan het einde hebben bijgewoond, een getuigschrift van bekwaamheid tot universitaire studiën af te geven, dat met het getuigschrift, in artikel 11 der Hooger-onderwijswet vermeld, wordt gelijk gesteld.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 15den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 31 *Maart* 1916.)

—

15 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende **intrekking** van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *thee*. S. 130.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 15 Maart 1916, Kabinet, Litt. Q[36];

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van thee, toegestaan bij Ons Besluit van 21 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 420).

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 15den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Maart* 1916.)

—

16 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *bindrotting*. S. 131.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van

den Staat noodig is, den uitvoer van bindrotting te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 9 Maart 1916, Kabinet, Litt. I[33];

Den Raad van State gehoord (advies van 14 Maart 1916, nº. 25);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 15 Maart 1916, Kabinet, Litt. Z[36];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van bindrotting is verboden van den dag der afkondiging van dit besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 16den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 16 *Maart* 1916.)

—

16 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van peper. S. 132.

(Tekst als S. 131.)

—

17 *Maart* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* nº. 136), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de wijze van benoeming en bevordering van de ambtenaren en bedienden bij de Departementen van Algemeen Bestuur. S. 133.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 14 Juli 1914, La. A, Kabinet;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Augustus 1914, nº. 65);

Gezien de nadere rapporten van den Raad van Ministers van 7 Maart 1916, La. A, Kabinet, en van 15 Maart 1916, La. A, Kabinet;

Overwegende, dat het wenschelijk is te wijzigen en aan te vullen Ons besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* nº. 136);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. **1.** In artikel 4 van voormeld besluit wordt in de plaats van „hoeveel administrateurs, referendarissen, hoofdcommiezen en commiezen en hoeveel adjunct-commiezen en klerken te zamen" gelezen: „hoeveel administrateurs, referendarissen en hoofdcommiezen afzonderlijk en hoeveel commiezen, adjunct-commiezen en klerken te zamen."

2. Artikel 5 van voormeld besluit wordt gelezen als volgt: „Bevordering in rang geschiedt bij keuze en heeft slechts plaats binnen de grenzen van de vastgestelde formatie.

Onverminderd de mogelijkheid om in bijzondere omstandigheden vroeger te worden bevorderd, worden de klerken, wanneer zij daarvoor wegene hunne bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver in aanmerking komen, na gedurende een jaar het maximum-traktement van klerk genoten te hebben, bevorderd tot adjunct-commies. Het in dit lid bepaalde is niet van toepassing op klerken, die zijn aangesteld, zonder te hebben voldaan aan het daartoe afgenomen examen of aan een daarmede door den Minister, onder wien zij ressorteeren, gelijkgesteld examen."

3. In artikel 7 van voormeld besluit wordt de bezoldiging van de kamerbewaarders, de boden en de vaste-knechts bepaald als volgt:

voor de kamerbewaarders ten minste *f* 1000 en ten hoogste *f* 1300 's jaars;

voor de boden ten minste *f* 800 en ten hoogste *f* 1000 's jaars;

voor de vaste-knechts ten minste *f* 600 en ten hoogste *f* 800 's jaars.

In artikel 7 van voormeld besluit vervalt de zinsnede: „de concierges, ten minste *f* 800 en ten hoogste *f* 950 's jaars." Aan dit artikel wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende: „De bezoldiging der concierges wordt door den Minister, Hoofd van het betrokken Departement, vastgesteld."

4. In artikel 8, 1e lid, van voormeld besluit wordt de bezoldiging van de kamerbewaarders, de boden en de vaste knechts, behoudens de daarin vermelde voorwaarden, verhoogd als volgt:

voor de kamerbewaarders, na elk jaar dienst in dien rang, met *f* 50 tot het maximum van *f* 1300 zal zijn bereikt;

voor de boden, na elk jaar dienst in dien rang, met *f* 50 tot het maximum van *f* 1000 zal zijn bereikt;

voor de vaste-knechts, na elk jaar dienst in dien rang of als tijdelijk knecht met *f* 50 tot het maximum van *f* 800 zal zijn bereikt.

In artikel 8 van voormeld besluit vervalt de zinsnede: „voor de concierges, na twee, vier en zes jaren dienst in dien rang, tot *f* 850, *f* 900 en *f* 950 's jaars;". Het 6e lid van dit artikel wordt gelezen als volgt: „De toekenning van de hierbedoelde traktementsverhoogingen, benevens die in den rang van concierge, geschiedt door den Minister, Hoofd van het betrokken Departement."

5. De laatste zinsnede van het tweede lid van artikel 9 van voormeld besluit wordt gelezen als volgt:

„Het bepaalde in artikel 8, vierde lid, is hierbij van toepassing."

6. In artikel 11, 2e lid van voormeld besluit wordt in de plaats van „artikel 9" gelezen „artikel 7".

Na het tweede lid van artikel 11 van voormeld besluit volgt een nieuw derde lid, luidende:

„Voor de schrijvers op jaarloon, die verkeeren in het geval, bedoeld in het vorig lid, bedraagt de verhooging, behoudens de in de eerste zinsnede van artikel 8 vermelde voorwaarden, *f* 100, of zooveel minder per jaar als noodig is om te bereiken, hetzij het maximum aan hun rang verbonden, hetzij het bedrag, waarop zij krachtens hun diensttijd, naar de in artikel 8 gestelde regelen, aanspraak hebben."

Het thans bestaande derde lid van artikel 11 van voormeld besluit wordt vierde lid en gelezen als volgt:

„Ten aanzien van de in dit artikel bedoelde verhoogingen wordt voor de Secretarissen-Generaal beschikt door Ons, voor de overige ambtenaren en bedienden door den Minister, Hoofd van het betrokken Departement."

Het thans bestaande vierde lid van genoemd artikel 11 wordt vijfde lid.

7. Na artikel 11 van voormeld besluit volgt een nieuw Artikel 12, luidende:

„Diensten, in hoedanigheid van de in artikel 1, 1e lid, bedoelde ambtenaren en bedienden, en als tijdelijk schrijver en als tijdelijk knecht bij een Departement van Algemeen Bestuur bewezen, komen, in geval van overplaatsing naar een ander Departement, voor de in artikel 8 voorgeschreven periodieke verhoogingen in aanmerking, alsof die diensten zijn bewezen bij een zelfde Departement."

8. Artikel 12 van voormeld besluit wordt Artikel 13.

Overgangsbepaling.

9. De thans in dienst zijnde bedienden, die naar de regelen van de artikelen 3 en 4 van dit besluit aanspraak verkrijgen op eene hoogere bezoldiging, dan zij op den datum der dagteekening van dit besluit genieten, worden, behoudens het bepaalde in artikel 11 van Ons vorenaangehaald besluit, in het genot van die hoogere bezoldiging gesteld, gerekend van 1 Januari 1916.

De bepaling, bedoeld in artikel 6, tweede lid, van dit besluit, wordt geacht te zijn ingegaan met 1 Januari 1916 en de bepaling, bedoeld in artikel 7, wordt geacht te zijn ingegaan met 1 Januari 1913.

Uitzonderingsbepaling.

10. Wij behouden Ons voor de toekenning der uit vorenstaande bepalingen voortvloeiende verhoogingen voor de bedienden en de schrijvers op jaarloon, te rekenen van 1 Januari 1916, slechts voor zoover de helft te doen plaats vinden en voor volgende jaren zoodanige verhoogingen niet opnieuw of slechts gedeeltelijk toe te kennen.

Voor zoover de door Ons ingevolge het 1e lid vast te stellen bepalingen tengevolge zouden hebben, dat bedienden eene lagere bezoldiging zouden genieten, dan hun overeenkomstig de bepalingen van Ons ongewijzigd besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* n°. 136) zoude zijn toegekomen, worden door Ons tevens dienaangaande de noodige voorzieningen getroffen.

Onze Ministers zijn, ieder voor zooveel zijn Departement van Algemeen Bestuur aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de onderscheidene Ministeriëele Departementen, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 17den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken, tijdelijk voorzitter van den Raad van Ministers,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 21 *Maart* 1916.)

—

17 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 24 September 1914 (*Staatsblad* n°. 461), zooals dat gewijzigd is bij Koninklijk besluit van 12 November 1915 (*Staatsblad* n°. 468). S. 134.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van mosterdzaad te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 13 Maart 1916, Kabinet, Litt. T[25];

Den Raad van State gehoord (advies van 14 Maart 1916, nº. 37);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 16 Maart 1916, Kabinet, Litt. S[37];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De eerste alinea van het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 24 September 1914 (*Staatsblad* nº. 461), gewijzigd bij Ons Besluit van 12 November 1915 (*Staatsblad* nº. 468), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van mosterdzaad, lijnzaad, kool- en raapzaad, andere oliezaden (uitgezonderd karwijzaad en blauwmaanzaad), meel van rijst en rijstafval, meel van peulvruchten, lijnkoek en lijnmeel, raapkoek en raapkoekenmeel, grondnotenkoek en grondnotenmeel, katoenzaadkoek en katoenzaadmeel, andere krachtvoederkoeken, alsmede meel en afval daarvan, alle pulp, gedroogde spoeling, bostel of bierdraf en vleeschmeel is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 17den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *Maart* 1916.)

—

17 *Maart* 1916. WET, tot het aangaan van eene geldleening of -leeningen van *f* 125,000,000. S. 135.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 313, 1—4, 7—15.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1375—1379.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 367—369, 372.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is nadere voorzieningen te treffen in verband met den invloed van de voortduring van den oorlogstoestand op 's Lands financiën;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

EERSTE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de vrijwillige leening.

Bedrag en rentevoet.

Art. 1. Er wordt eene vrijwillige geldleening aangegaan ten laste van den Staat tot een bedrag van honderd vijf en twintig millioen gulden tegen eene rente van vier en een half ten honderd in het jaar, betaalbaar op halfjaarlijksche coupons, verschijnende 1 Mei en 1 November.

De coupons zijn betaalbaar te Amsterdam en in verdere plaatsen, welke Onze Minister van Financiën noodig mocht vinden aan te wijzen. Wanneer plaatsen in het buitenland gelegen voor die betaalbaarstelling worden aangewezen, kan door Onzen Minister van Financiën aan de met de uitbetaling belaste bankiers eene provisie worden toegekend van ten hoogste één achtste ten honderd over het nominaal bedrag der door hunne tusschenkomst uitbetaalde coupons.

Inschrijving tijd en plaats.

2. De inschrijving op deze geldleening wordt opengesteld bij den Agent van het Ministerie van Financiën te Amsterdam, bij de betaalmeesters, behalve dien te Amsterdam, en bij de ontvangers der directe belastingen in de gemeenten, waar geen betaalmeesters gevestigd zijn.

De inschrijving staat ten minste gedurende drie werkdagen open. Zij wordt geopend en gesloten op de door Onzen Minister van Financiën te bepalen tijdstippen.

Minimum.

3. Er worden geen inschrijvingen dan van *f* 100 of een veelvoud daarvan aangenomen.

Toewijzing en afwijzing.

4. Wanneer het totaal der inschrijvingen, voor zoover daarop niet het derde lid van dit artikel wordt toegepast, meer dan honderd vijf en twintig millioen gulden bedraagt, geschiedt de toewijzing pondspondsgewijze, met dien verstande dat aan geen inschrijver minder dan honderd gulden wordt toegewezen en dat, indien het verlangen daartoe in het inschrijvingsbiljet is te kennen gegeven, de inschrijvingen zooveel mogelijk ten volle worden toegewezen, behoudens voorrang voor elk dezer inschrijvin-

gen tot een bedrag van ten hoogste *f* 10,000.

Het bedrag, dat op inschrijvingen van verschillende bedragen wordt toegewezen, wordt door Onzen Minister van Financiën zoo spoedig mogelijk na de sluiting der inschrijving vastgesteld en bekend gemaakt door opneming in de *Staatscourant*.

De inschrijvingen gedaan door personen, die naar het oordeel van Onzen Minister van Financiën buiten machte zijn het bedrag hunner inschrijving, of, ingeval niet de volle inschrijvingen worden toegewezen, het bedrag dat hun zoude worden toegewezen, te storten, kunnen worden afgewezen.

Stortingen.

5. De stortingen op de toegewezen bedragen moeten geschieden in vier termijnen vóór of op den zevenden dag van de door Onzen Minister van Financiën voor elken termijn aan te wijzen kalendermaand, met dien verstande, dat voor de storting van den vierden termijn in geen geval een vroegere verschijndag wordt vastgesteld dan de 7de Augustus 1916. In kalendermaanden waarvan de zevende dag een Zondag is, is de achtste dag de verschijndag.

De aanwijzing der stortingsdagen wordt ten minste acht dagen voor de openstelling van de inschrijving door middel van de *Staatscourant* bekend gemaakt.

De eerste termijn van storting bedraagt 40 % van het toegewezen bedrag, de drie volgende termijnen bedragen elk 20 % van het toegewezen bedrag, met dien verstande, dat de te storten bedragen der eerste twee termijnen naar boven en die van den derden termijn naar beneden worden afgerond tot een veelvoud van *f* 100 en dat als vierde termijn het restant wordt gestort.

Echter zullen de stortingen voor de inschrijvingen, op welke minder dan *f* 700 is toegewezen, moeten geschieden volgens onderstaande tabel.

Toegewezen bedrag.	te storten op termijn.			
	1.	2.	3.	4.
100		100		
200	100	100		
300	100	100	100	
400	100	100	100	100
500	200	100	100	100
600	200	200	100	100

De stortingen kunnen door de belanghebbenden naar verkiezen vervroegd worden, mits in ronde bedragen van *f* 100 wordt gestort.

De stortingen hebben plaats ten kantore van de Nederlandsche Bank te Amsterdam. Voor zoover de inschrijvingen plaats hadden bij een betaalmeester of een ontvanger der directe belastingen kan de storting ten kantore waar de inschrijving plaats had, geschieden.

In gebreke blijven.

6. De namen der personen, die in gebreke blijven hunne stortingen vóór of op den verschijndag te doen, worden door den Agent van het Ministerie van Financiën medegedeeld aan de ontvangers der directe belastingen binnen wier ressort die personen wonen.

De ontvanger vaardigt in naam des Konings een dwangbevel uit tegen den in gebreke gebleven inschrijver; dit bevel, dat meer dan één persoon kan betreffen, wordt executoir verklaard door den Kantonrechter, binnen wiens ressort het kantoor van den betrokken ontvanger gevestigd is; het wordt aan de inschrijvers, ieder voor zooveel hem aangaat, beteekend met bevel tot betaling en voorts ten uitvoer gelegd overeenkomstig het in het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bepaalde ten aanzien van de tenuitvoerlegging van vonnissen en authentieke acten.

De tenuitvoerlegging van het dwangbevel wordt geschorst door een met redenen omkleed verzet. Dit verzet kan uitsluitend zijn gegrond op de bewering, dat degeen, tegen wien het dwangbevel is gericht, niet heeft ingeschreven of, volgens de door hem gedane inschrijving in verband met de toewijzing, tot de betaling van een lager bedrag verplicht is dan in het dwangbevel is vermeld. Het verzet wordt beteekend aan den ontvanger, die het dwangbevel uitvaardigde en moet inhouden eene dagvaarding van dien ontvanger voor de rechtbank van het arrondissement, waarbinnen het kantoor van dien ontvanger gevestigd is.

Bijbetalen van rente.

7. Bij elke storting wordt, behalve de hoofdsom, voor vergoeding van reeds verschenen rente, betaald $0{,}37^5$ ten honderd van de hoofdsom voor elke kalendermaand, welke van den loopenden renteterm̃ijn reeds verstreken is. Hierbij wordt eene maand, van welke zeven of minder dagen verloopen zijn, niet medegerekend en eene maand, van welke acht of meer dagen verloopen zijn, voor eene volle maand gerekend.

Ten opzichte van kalendermaanden, waarin de zevende dag een Zondag is, wordt in het vorige lid in de plaats van zeven acht en in de plaats van acht negen gelezen.

Bij stortingen, welke meer dan zeven dagen na den verschijndag plaats hebben, moet daarenboven voor elke zeven dagen, welke sedert dien dag verloopen zijn — gedeelten van dien termijn voor een geheelen gerekend — 1,5 per 1000 van de hoofdsom worden bijbetaald.

Schuldbekentenissen.

8. Voor elke storting ontvangt hij, die stort, eene schuldbekentenis of schuldbekentenissen aan toonder van de leening ingevolge deze afdeeling uitgegeven tot zoodanig bedrag als door hem is gestort, benevens een gelijk aantal „bewijzen van storting" tot hetzelfde bedrag.

Indien echter meer dan acht dagen voor den verschijndag wordt gestort, kan worden volstaan met de uitreiking van een voorloopig recepis, dat binnen veertien dagen tegen het daarin vermelde bedrag aan schuldbekentenissen en bewijzen van storting inwisselbaar is.

De schuldbekentenissen worden, vóór de uitgifte, door de Algemeene Rekenkamer geregistreerd en van een bewijs dier registratie voorzien.

Provisie.

9. Aan bankiers, makelaars in effecten en commissionairs in effecten, door wier tusschenkomst inschrijvingen voor de in deze afdeeling bedoelde schuldbekentenissen worden ingeleverd, wordt voor het aan hen toegewezen nominaal bedrag eene provisie van ten hoogste een vierde ten honderd toegekend.

Het recht op provisie, waarover niet is beschikt binnen één jaar na den laatsten stortingsdag, is vervallen.

Aflossing.

10. Telken jare op den 1sten November — te beginnen met den 1sten November 1917 — worden schuldbekentenissen voor haar nominaal bedrag aflosbaar gesteld ten beloope van ten minste een vierde ten honderd van het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen vier en een half ten honderd rentegevende schuld, vermeerderd met het bedrag der door die verplichte aflossingen vrijgevallen rente.

Te beginnen met het jaar volgende op dat, waarin de vijf ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1914 (*Staatsblad* n°. 612), geheel zal zijn afgelost, wordt van de schuldbekentenissen, krachtens deze wet uitgegeven, boven het in het eerste lid omschreven bedrag, op den 1sten November aflosbaar gesteld een bedrag van ten minste vijftien millioen gulden, vermeerderd met het bedrag der door die extra-aflossing vrijgevallen rente.

Loting, enz.

11. De aflosbaar te stellen schuldbekentenissen worden telkens vooraf bij uitloting aangewezen. Deze uitlotingen hebben plaats volgens door Ons te stellen regelen.

De afgeloste schuldbekentenissen worden bij de Algemeene Rekenkamer overgebracht.

De rente der krachtens deze wet uitgegeven schuldbekentenissen loopt niet verder dan tot den dag, waarop zij aflosbaar zijn.

Het recht tot opvordering van het kapitaal der aflosbaar gestelde stukken vervalt tien jaar na den eersten dag waarop zij aflosbaar zijn.

TWEEDE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de gedwongen leening.

Inwerkingtreding.

12. Indien de inschrijvingen op de vrijwillige leening, in de eerste afdeeling dezer wet bedoeld, na aftrek van die, welke, ingevolge het bepaalde bij artikel 4, laatste lid, zijn afgewezen, minder bedragen dan honderd millioen gulden, worden de volgende bepalingen dezer afdeeling van toepassing. Niettemin blijven dan de artikelen 1 en 3 tot en met 11 dezer wet van kracht.

Bedrag en rentevoet.

13. Ten laste van den Staat wordt eene gedwongen geldleening aangegaan, waarvan schuldbekentenissen aan toonder worden uitgegeven tot zoodanig bedrag als uit het bepaalde bij de artikelen 16 en 20 volgt, onder aftrek van het bedrag waarvan de storting, overeenkomstig artikel 28, geschiedt door de inlevering van „bewijzen van storting".

De schuldbekentenissen dragen eene rente van drie en een half ten honderd in het jaar betaalbaar op halfjarige coupons, verschijnende 1 Juni en 1 December. Het tweede lid van artikel 1 is op deze coupons van toepassing.

Amortisatie.

14. Onverminderd het bepaalde in vroegere wetten wordt, totdat daaraan is besteed een bedrag, gelijk aan het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen drie en een half ten honderd rentegevende schuld, jaarlijks, voor het eerst in het jaar 1917, voor inkoop van inschrijvingen in een der Grootboeken der Nationale Schuld of van drie of drie en een half ten honderd rentegevende schuldbekentenissen

of voor aflossing van drie en een half ten honderd rentegevende schuldbekentenissen voor haar nominaal bedrag, eene som bestemd ten beloope van ten minste een vierde ten honderd van het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen drie en een half ten honderd rentegevende schuld, vermeerderd met de door dezen inkoop of aflossing vrijgevallen rente.

Te beginnen met het jaar volgende op dat waarin de vijf ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1914 (*Staatsblad* n°. 612) en de vier en een half ten honderd rentegevende schuld, aangegaan krachtens deze wet, geheel zal zijn afgelost, wordt het bedrag, dat volgens het voorgaande lid voor den inkoop of de aflossing van twee en een half, drie of drie en een half ten honderd rentegevende schuld moet worden bestemd, vermeerderd met een bedrag van ten minste vijftien millioen gulden en met de door die extra-amortisatie vrijgevallen rente.

15. De houders der in deze afdeeling bedoelde schuldbekentenissen kunnen, zoolang die stukken niet zijn aflosbaar gesteld, daarvoor, indien zij dit verlangen, met inachtneming van de door Ons vastgestelde regelen, inschrijving van gelijk bedrag bekomen op het Grootboek der drie en een half ten honderd rentegevende Nationale Schuld.

Verplichting tot deelneming van natuurlijke personen.

16. Zij, die voor het belastingjaar 1915/16 zijn of worden aangeslagen in de vermogensbelasting naar een vermogen van *f* 75,000 of meer, zijn verplicht, behoudens het bepaalde in artikel 28, deel te nemen in de in deze afdeeling bedoelde leening door storting van zoodanig bedrag als voor elk vermogen volgt uit nevenstaande tabel.

Vermogens.	Percentage van het vermogen tot hetwelk is deel te nemen in de leening.
75,000 tot en met 99.000	0.5
100,000 „ „ „ 199,000	1
200,000 „ „ „ 299,000	1.5
300,000 „ „ „ 499,000	2
500,000 „ „ „ 999,000	2.5
1,000,000 „ „ „ 1,999,000	3
2,000,000 en hooger	3.5

met dien verstande dat het bedrag der verplichte deelneming naar boven wordt afgerond tot een veelvoud van *f* 200.

De bepaling van het vorig lid is niet van toepassing:

a. indien de belastingplicht ontstaat na het in werkingtreden dezer wet;

b. indien de belastingplichtige, voor het in werking treden van artikel 13, is overleden of voor den 1sten November 1915 het Rijk metterwoon verlaten heeft.

Niet onherroepelijke aanslagen.

17. Indien op het tijdstip, waarop de kennisgevingen, in het volgend artikel bedoeld, uiterlijk moeten worden verzonden, de aanslag in de vermogensbelasting voor het belastingjaar 1915/16 nog niet heeft plaats gehad of niet onherroepelijk vaststaat, doordat daartegen, overeenkomstig de wet op de vermogensbelasting, kan worden opgekomen, dan wordt het te storten bedrag aanvankelijk bepaald naar het aangegeven vermogen.

Zoodra de aanslag onherroepelijk vaststaat, wordt het te storten bedrag dienovereenkomstig bepaald.

Kennisgeving van bedrag der deelneming.

18. De Inspecteur der registratie, in wiens divisie van inspectie de tot storting verplichte over 1915/16 voor de vermogensbelasting is aangeslagen, zendt dezen, binnen den door Onzen Minister van Financiën vast te stellen termijn, een kennisgeving, aangevende het totaal bedrag, waarvoor door hem in de gedwongen leening is deel te nemen, de verschijndagen der termijnen en het voor of op elken verschijndag te storten bedrag benevens het bedrag der rente, dat bij elke storting op of binnen eene maand vóór den verschijndag moet worden bijbetaald.

In het geval, voorzien bij artikel 17, wordt de kennisgeving of de gewijzigde kennisgeving zoo spoedig mogelijk verzonden. Geldt het hierbij eene eerste kennisgeving en zijn reeds stortingstermijnen verstreken, dan wijst de inspecteur daarbij, in de plaats van de verstreken verschijndagen, als verschijndagen aan den zevenden dag van zooveel der eerstvolgende maanden als reeds termijnen zijn verstreken. Geldt het eene gewijzigde kennisgeving, dan verdeelt de inspecteur de verhoogingen zooveel mogelijk in den geest van artikel 25 over de nog niet verschenen termijnen.

Bezwaarschrift.

19. Hij, die bezwaar heeft tegen het in de kennisgeving genoemde bedrag zijner deelneming in de gedwongen leening, tegen de verdeeling daarvan over de verschillende termijnen

of tegen de bedragen der bij te betalen rente, kan daartegen zelf of door een gemachtigde bij den betrokken inspecteur een bezwaarschrift indienen binnen veertien dagen nadat die kennisgeving hem is toegezonden. Bij dit bezwaarschrift moet duidelijk worden opgegeven in hoeverre de bedragen in de kennisgeving voorkomende, onjuist worden geacht.

De inspecteur beslist op het bezwaarschrift in hoogste ressort.

Het ingediende bezwaarschrift schort de verplichting tot storting, zooals zij in de kennisgeving is aangeduid, niet op.

Leidt de uitspraak op het bezwaarschrift tot vermindering van het te storten bedrag of van de bij te betalen rente, dan wordt deze vermindering op de eerstvolgende storting of bijbetaling zooveel mogelijk toegepast. Is dit niet mogelijk dan wordt het te veel gestorte of bijbetaalde teruggegeven tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen en tegen kwitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Verplichting tot deelneming van rechtspersonen.

20. De belastingplichtigen, bedoeld in artikel 1, 1ª *b* der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 van 19 December 1914 ((*Staatsblad* nº. 563), met uitzondering van de Nederlandsche Bank, welke in die belasting of in de belasting op bedrijfs- en andere inkomsten zijn of worden aangeslagen wegens uitdeelingen, tot een totaal bedrag van *f* 10,000 of meer over een boekjaar, geëindigd in het tijdvak van 1 Mei 1914 tot en met 30 April 1915, zijn verplicht, behoudens het bepaalde bij artikel 28, deel te nemen in de gedwongen leening door storting van een bedrag, dat gelijk staat met een vierde van de volgens de Wet op de Inkomstenbelasting 1914 of volgens de wet van 2 October 1893 (*Staatsblad* nº. 149) belastbare uitdeelingen over het hiervoor aangeduide boekjaar.

Niet onherroepelijke aanslagen.

21. Indien op het tijdstip, waarop de kennisgevingen, in het volgend artikel bedoeld, uiterlijk moeten worden verzonden, een aanslag, als in het vorig artikel bedoeld, nog niet onherroepelijk vaststaat, dan wordt het te storten bedrag aanvankelijk bepaald naar den aanslag gelijk die gedaan is. Indien de aanslag nader gewijzigd wordt, wordt het te storten bedrag dienovereenkomstig verlaagd.

Kennisgeving van bedrag der deelneming.

22. De Inspecteur der directe belastingen, in wiens inspectie de tot storting verplichte wegens de in artikel 20 bedoelde uitdeelingen is aangeslagen, zendt hem binnen den door Onzen Minister van Financiën vast te stellen termijn eene kennisgeving, aanwijzende het totaal bedrag, waarvoor door hem in de gedwongen leening is deel te nemen, de termijnen der stortingen en het op elken termijn te storten bedrag, benevens het bedrag der rente, dat bij elke storting op of binnen eene maand vóór den verschijndag moet worden bijbetaald.

In het geval voorzien aan het slot van artikel 21 wordt zoo spoedig mogelijk eene verbeterde kennisgeving toegezonden. Indien bereids ingevolge de eerste kennisgeving op een of meer termijnen is gestort, wordt hetgeen te veel is gestort op den volgenden termijn gekort. Is dit niet meer mogelijk, dan wordt het te veel gestorte teruggegeven, tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen en tegen quitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Bezwaarschrift.

23. De belastingplichtige, als bedoeld bij artikel 20, die bezwaar heeft tegen het in de kennisgeving genoemd bedrag zijner deelneming in de gedwongen leening of tegen de verdeeling daarvan over de verschillende termijnen of tegen de bedragen der bij te betalen rente, kan daartegen zelf of door een gemachtigde bij den betrokken inspecteur een bezwaarschrift indienen binnen veertien dagen nadat die kennisgeving hem is toegezonden. Bij dit bezwaarschrift moet duidelijk worden opgegeven in hoeverre de bedragen, in de kennisgeving voorkomende, onjuist worden geacht.

De inspecteur beslist op dit bezwaarschrift in hoogste ressort.

Het ingediende bezwaarschrift schort de verplichting tot storting, zooals deze in de kennisgeving is aangeduid, niet op.

Leidt de uitspraak op het bezwaarschrift tot vermindering van het te storten bedrag of van de bij te betalen rente, dan wordt deze vermindering op de eerstvolgende storting of bijbetaling zooveel mogelijk toegepast. Is dit niet mogelijk, dan wordt het te veel gestorte of bijbetaalde teruggegeven tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen of tegen quitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Plaats van storting.

24. De in artikel 16 bedoelde storting heeft plaats aan de kantoren van registratie of van

het recht van successie door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen.

De in artikel 20 bedoelde storting heeft plaats aan de kantoren der directe belastingen.

De kennisgevingen, bedoeld in de artikelen 18 en 22, vermelden het kantoor, waar de storting moet plaats hebben.

Termijnen.

25. Het krachtens de artikelen 16 en 20 te storten bedrag moet worden betaald in vier termijnen voor of op den zevenden dag van de door Onzen Minister van Financiën voor elken termijn aan te wijzen kalendermaand met dien verstande, dat voor de storting van den vierden termijn in geen geval een vroegere verschijndag wordt vastgesteld dan de 7de Augustus 1916. In kalendermaanden, waarvan de zevende dag een Zondag is, is de achtste dag de verschijndag.

De eerste termijn van storting bedraagt 40 pct. van het te storten bedrag, de volgende drie termijnen telkens 20 pct., met dien verstande dat de te storten bedragen van de eerste twee termijnen naar boven en die van den derden termijn naar beneden worden afgerond tot een veelvoud van *f* 200, terwijl als vierde termijn het restant wordt gestort.

Echter zal de storting wanneer in totaal voor minder dan *f* 1600 is deel te nemen, moeten gegeschieden volgens onderstaande tabel:

Totaal bedrag der deelneming.	Te storten op termijn.			
	1	2	3	4
400	200		200	
600	200	200	200	
800	200	200	200	200
1000 –	400	200	200	200
1200	600	200	200	200
1400	600	400	200	200

De stortingen kunnen door de belanghebbenden naar verkiezen worden vervroegd mit in ronde bedragen van *f* 200 wordt gestort.

Wij behouden Ons voor de storting van den vierden termijn, voor zoover die nog niet heeft plaats gehad, niet te doen geschieden.

26. Bij elke storting ingevolge deze afdeeling van deze wet wordt, behalve de hoofdsom, voor vergoeding van reeds verschenen rente betaald 0,29[5] ten honderd voor elke kalendermaand, welke van den loopenden rentetermijn reeds verstreken is. Hierbij wordt eene maand, van welke zeven of minder dagen verloopen zijn, niet medegerekend en eene maand, van welke acht of meer dagen verloopen zijn, voor een volle maand gerekend.

Ten opzichte van kalendermaanden, waarvan de zevende dag een Zondag is wordt in het vorig lid in de plaats van zeven acht en in de plaats van acht negen gelezen.

Bij stortingen, welke meer dan zeven dagen na den verschijndag plaats hebben, moet daarenboven voor elke zeven dagen, welke sedert dien dag verloopen zijn — gedeelten van dien termijn voor een geheelen gerekend — 1,5 per 1000 van de hoofdsom worden bijbetaald.

Schuldbekentenissen.

27. Behoudens het bepaalde in het volgend artikel ontvangt hij, die stort, voor elke storting eene schuldbekentenis of schuldbekentenissen aan toonder van de leening ingevolge deze afdeeling uitgegeven tot zoodanig bedrag als door hem is gestort. Het tweede en het derde lid van artikel 8 zijn hierbij van toepassing.

Storting door inlevering bewijzen vrijwillige leening.

28. De storting, bedoeld in de artikelen 16 en 20, kan geschieden door de inlevering van „bewijzen van storting", als bedoeld in artikel 8, tot zoodanig bedrag als in hoofdsom moet worden gestort.

Wanneer een ingeleverd bewijs van storting als in het vorige lid bedoeld een hooger bedrag aanwijst dan op de gedwongen leening behoeft te worden gestort, dan wordt dat bewijs afgestempeld voor het bedrag waarvoor het tot storting op de gedwongen leening heeft gestrekt en aan dengene die het inleverde teruggegeven. Het bewijs van storting kan voor het resteerende bedrag worden ingeleverd tot voldoening aan de verplichting tot andere stortingen.

Dwangmiddelen natuurlijke personen.

29. De natuurlijke persoon, die niet aan de haar door deze afdeeling dezer wet opgelegde verplichtingen voldoet, kan tot nakoming daarvan worden genoodzaakt, als ware hetgeen zij krachtens deze afdeeling moet storten verschuldigde vermogensbelasting.

De artikelen 41, 42, 43 en 44 der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 223) zijn voor zooveel mogelijk van toepassing.

Dwangmiddelen rechtspersonen.

30. De rechtspersoon, welke niet aan de haar door deze afdeeling dezer wet opgelegde verplichtingen voldoet, kan tot nakoming daarvan genoodzaakt worden als ware hetgeen zij krachtens deze wet moet storten verschuldigde inkomstenbelasting.

De artikelen 13, 14 en 15, 1ste, 2de, 3de, 4de

en 5de lid, der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* nº. 22) zijn voor zooveel mogelijk van toepassing.

DERDE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de dekking van de rente en aflossing der leening of leeningen in deze wet bedoeld.

Betaling van de kosten der leening of leeningen.

31. De uitgaven voor de rente en aflossing der leening, bedoeld in de eerste afdeeling dezer wet, en die voor de rente en amortisatie der leening, bedoeld in de tweede afdeeling dezer wet, indien die afdeeling in toepassing komt, alsmede de kosten van de uitgifte dezer leeningen worden gebracht ten laste van de begrooting van het Leeningfonds 1914, ingesteld bij artikel 31 der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612).

Dekking van de kosten der leening of leeningen.

32. Aan de middelen tot dekking der uitgaven van het Leeningfonds 1914 wordt jaarlijks, te beginnen met het jaar 1916 uit 's Rijks Middelen tot dekking der uitgaven, vervat in de begrooting der Staatsuitgaven, toegevoegd een zoodanig bedrag als noodig is opdat in het betrokken jaar uit het fonds, afgezien van de ontvangsten als bedoeld in artikel 33c der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612), kunnen worden voldaan:

1. de rente van de 5 pct. vrijwillige leening 1914;

2. de aflossing van die leening ten bedrage als in het plan van aflossing A, behoorende bij de Leeningwet 1914, is vermeld;

3. de rente en aflossing alsmede de kosten van uitgifte der leening of leeningen in deze wet bedoeld.

VIERDE AFDEELING.

Bepalingen van verschillenden aard.

Rekening van leeningen.

33. Van de ontvangsten uit de leening, bedoeld in de eerste afdeeling dezer wet, en van die uit de leening, bedoeld in de tweede afdeeling dezer wet, indien die afdeeling in toepassing komt, worden rekeningen afgelegd, welke, na door de Algemeene Rekenkamer te zijn opgenomen en gesloten, aan de Staten-Generaal worden medegedeeld.

Vrijstelling van recht van zegel en registratie.

34. Alle stukken krachtens deze wet op te maken en uit te vaardigen, de af te geven quitantiën, zoomede de processtukken, vonnissen, afschriften van vonnissen betreffende toepassing van deze wet, zijn vrij van zegel en worden, voor zoover zij aan de formaliteit van registratie onderworpen zijn, kosteloos geregistreerd.

Stortingsbewijzen leeningwet 1914

35. De stortingsbewijzen, uitgegeven krachtens artikel 8 der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612), zijn waardeloos.

De stortingsbewijzen, uitgegeven krachtens artikel 8 dezer wet, zijn waardeloos indien de tweede afdeeling niet in toepassing komt. In dit geval wordt daarvan door den Minister van Financiën mededeeling gedaan in de *Staatscourant*.

Inwerkingtreding.

36. In artikel 33, onder *b*, der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612) vervallen de woorden „en de terugbetaling".

Aan het bepaalde onder *c* van dat artikel wordt het volgende toegevoegd: „alsmede uit de restitutie van betalingen, welke ten laste van de hoofdstukken VI en VIII der Staatsbegrooting zijn gedaan uit de in verband met de buitengewone omstandigheden toegestane buitengewone credieten."

37. Deze wet treedt in werking met den dag, volgende op dien harer afkondiging met uitzondering van artikel 36, hetwelk geacht wordt in werking te zijn getreden tegelijk met artikel 33 der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612).

38. Deze wet kan worden aangehaald als „Leeningwet 1916."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 17den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 18 *Maart* 1916.)

---

18 *Maart* 1916. BESLUIT, tot wijziging van de Regelingen betreffende het Instituut der onderluitenants bij de wapens der infanterie, cavalerie en artillerie en bij de genietroepen, het Instituut der militaire architecten bij het wapen der genie, der onderluitenants bij de militaire administratie en bij den Magazijnsdienst der intendance en van het wapen der artillerie en der genie van het leger in *Nederlandsch-Indië*. S. 136.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Koloniën van 25 Februari 1916, Afdeeling C², n°. 48;

Den Raad van State gehoord (advies van 7 Maart 1916, n°. 25);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 Maart 1916, Afdeeling C², n°. 16;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In de „Regeling van het Instituut der onderluitenants bij de wapens der infanterie, cavalerie, artillerie en bij de genietroepen", vastgesteld bij Ons besluit van 13 Mei 1908, n°. 59 (*Indisch Staatsblad* n°. 468), sedert herhaaldelijk gewijzigd, laatstelijk bij artikel drie van Ons besluit van 13 Juli 1915, n°. 17 (*Indisch Staatsblad* n°. 580), wordt:

a. aan artikel 3, § 1, toegevoegd een nieuw lid, luidende:

Het verzoek om ontslag uit den militairen dienst kan niet worden afgewezen dan:

1°. in buitengewone gevallen, in *Nederlandsch-Indië* ter beoordeeling van den Commandant van het leger en Chef van het Departement van Oorlog aldaar, in *Nederland* van den Minister van Koloniën;

2°. indien de onderluitenant strafrechtelijk wordt of zal worden vervolgd, dan wel het naar aanleiding van eene zoodanige vervolging tegen hem gewezen vonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan;

3°. indien de onderluitenant in aanmerking zou komen voor eene terugstelling als bedoeld in het eerste lid, punt *b*, van deze paragraaf, dan wel voor degradatie;

b. in artikel 3, § 2, 2de lid, tusschen de woorden:

„als onderluitenant volbracht" en „meetelt" ingelascht: „in mindering komt van dat dienstverband en".

2. In de „Regeling van het Instituut der militaire architecten bij het wapen der genie", vastgesteld bij Ons besluit van 20 November 1903, n°. 25 (*Indisch Staatsblad* 1904, n°. 131), sedert herhaaldelijk gewijzigd, laatstelijk gewijzigd bij artikel drie van Ons besluit van 13 Juli 1915, n°. 17 (*Indisch Staatsblad* n°. 580), wordt:

a. tusschen het eerste en tweede lid van artikel 3, § 1, opgenomen een nieuw tweede lid, luidende:

Het verzoek om ontslag uit den militairen dienst kan niet worden afgewezen dan:

1°. in buitengewone gevallen, in *Nederlandsch-Indië* ter beoordeeling van den Commandant van het leger en Chef van het Departement van Oorlog aldaar, in *Nederland* van den Minister van Koloniën;

2°. indien de militaire architect strafrechtelijk wordt of zal worden vervolgd, dan wel het naar aanleiding van eene zoodanige vervolging tegen hem gewezen vonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan;

3°. indien de militaire architect in aanmerking zou komen voor een ontslag uit zijne betrekking als bedoeld in § 2, eerste lid, punt *b*, van dit artikel dan wel voor degradatie.

b. het voorlaatste lid van § 2 van dit artikel aangevuld met de woorden:

„met dien verstande, dat bij verleend eervol ontslag de diensttijd als militair architect doorgebracht in mindering komt van dat dienstverband".

3. In de „Regeling van het Instituut der onderluitenants bij de militaire administratie", vastgesteld bij Ons besluit van 14 Maart 1913, n°. 64 (*Indisch Staatsblad* n°. 376), en laatstelijk gewijzigd bij artikel drie van Ons besluit van 13 Juli 1915, n°. 17 (*Indisch Staatsblad* n°. 580), wordt:

a. aan artikel 3, § 1, toegevoegd een tweede lid, luidende:

Het verzoek om ontslag uit den militairen dienst kan niet worden afgewezen dan:

1°. in buitengewone gevallen, in *Nederlandsch-Indië* ter beoordeeling van den Commandant van het leger en Chef van het Departement van Oorlog aldaar, in *Nederland* van den Minister van Koloniën;

2°. indien de onderluitenant-kwartiermeester strafrechtelijk wordt of zal worden vervolgd, dan wel het naar aanleiding van een zoodanige vervolging tegen hem gewezen vonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan;

3°. indien de onderluitenant-kwartiermeester in aanmerking zou komen voor eene terugstelling als bedoeld in het eerste lid, punt *b*, van deze paragraaf, dan wel voor degradatie.

b. in artikel 3, § 2, 2de lid, tusschen de woorden „als onderluitenant volbracht" en „meetelt" ingelascht: „in mindering komt van dat dienstverband en".

4. In de „Regeling van het Instituut der onderluitenants bij den magazijnsdienst der intendance en van het wapen der artillerie en der genie", vastgesteld bij Ons besluit van 14 Maart 1913, n°. 64 (*Indisch Staatsblad* n°. 376), laatstelijk gewijzigd bij artikel drie van Ons besluit van 13 Juli 1915, n°. 17 (*Indisch Staatsblad* n°. 580), wordt:

a. aan artikel 3, § 1, toegevoegd een tweede lid, luidende:

Het verzoek om ontslag uit den militairen dienst kan niet worden afgewezen dan:

1°. in buitengewone gevallen, in *Nederlandsch-Indië* ter beoordeeling van den Commandant van het leger en Chef van het Departement van Oorlog aldaar, in *Nederland* van den Minister van Koloniën;

2°. indien de onderluitenant-magazijnmeester strafrechtelijk wordt of zal worden vervolgd, dan wel het naar aanleiding van eene zoodanige vervolging tegen hem gewezen vonnis nog niet in kracht van gewijsde is gegaan;

3°. indien de onderluitenant-magazijnmeester in aanmerking zou komen voor eene terugstelling als bedoeld in het eerste lid, punt *b*, van deze paragraaf dan wel voor degradatie.

b. in artikel 3, § 2, 2de lid, tusschen de woorden „als onderluitenant volbracht" en „meetelt" ingelascht: „in mindering komt van dat dienstverband en".

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Oorlog, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 30 *Maart* 1916.)

—

18 *Maart* 1916. WET, houdende wijziging der tabel van verdeeling der gemeenten in klassen, behoorende bij de wet op de personeele belasting. S. 137.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de tabel van verdeeling der gemeenten in klassen, behoorende bij de wet op de personeele belasting, te wijzigen.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In de tabel, bedoeld bij artikel 5 der wet van 16 April 1896 (*Staatsblad* n°. 72), zooals die tabel laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 19 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 208), wordt in plaats van „Zuilen" in de 8ste klasse, gelezen: „Zuilen (bij Utrecht)" in de 3de klasse, „Zuilen (middengedeelte)" in de 5de klasse en „Zuilen (overig deel)" in de 7de klasse.

2. Deze wet wordt geacht met 1 Januari 1916 in werking te zijn getreden.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 18den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *Maart* 1916.)

—

18 *Maart* 1916. WET, houdende vrijstelling van successierecht voor verkrijging van eene collectie Oud-Delftsch aardewerk uit de nalatenschap van Jonkvrouwe L. W. F. F. DE STUERS, douairière Jhr. Mr. J. LOUDON. S. 138.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is vrijstelling te verleenen van de betaling van successierechten, wegens de verkrijging uit de nalatenschap van Jonkvrouwe LOUISE WILHELMINE FRANÇOISE FELICITE DE STUERS, douairière Jhr. Mr. J. LOUDON, van eene collectie Oud-Delftsch aardewerk, welke de erfgenamen aan den Staat willen schenken;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Er zal geen recht van successie worden geheven wegens de verkrijging door de erfgenamen van eene collectie Oud-Delftsch aardewerk uit de nalatenschap van Jonkvrouwe LOUISE WILHELMINE FRANÇOISE FELICITE DE STUERS, douairière Jhr. Mr. J. LOUDON, gewoond hebbende te 's-Gravenhage en overleden aldaar den 14 April 1915, indien en voor zoover die collectie vóór of binnen drie maanden na de afkondiging dezer wet door gemelde erfgenamen aan den Staat is of wordt geschonken.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 18den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 4 *April* 1916.)

—

18 *Maart* 1916. WET, houdende maatregelen die waarborgen dat *Nederland* in voldoende mate de beschikking blijft behouden over schepen. S. 139.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden eene regeling te treffen, die waarborgt, dat Nederland in voldoende mate de beschikking blijft behouden over schepen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. 1. Het is verboden een schip, dat de Nederlandsche vlag voert of in Nederland thuis behoort, zonder daaraan voorafgaande

schriftelijke toestemming van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel:

a. aan niet-Nederlanders of naar het buitenland, op welke wijze dan ook in eigendom, in gebruik of ter beschikking over te dragen, of eene daartoe strekkende overeenkomst te sluiten;

b. aan niet-Nederlanders of naar het buitenland, op welke wijze dan ook in eigendom, in gebruik of ter beschikking over te dragen of te laten overgaan, ter voldoening aan eene overeenkomst voor het in werking treden dezer wet gesloten;

c. uit te voeren, indien het vóór het in werking treden van deze wet aan niet-Nederlanders of met bestemming naar het buitenland op welke wijze dan ook in eigendom, in gebruik of ter beschikking was overgegaan.

2. Onze voornoemde Minister gedraagt zich bij het verleenen of onthouden van zijne toestemming, in het 1ste lid bedoeld, naar regelen, bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

2. 1. Het is verboden een schip, dat de Nederlandsche vlag voert of in Nederland thuis behoort, buitengaats of buitenslands te brengen zonder eene door of vanwege Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel te verstrekken vergunning.

2. Aan deze vergunning kunnen voorwaarden verbonden worden.

3. 1. Overtreding van het in artikel **1**, eerste lid, bepaalde wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 2 jaar.

2. Overtreding van het in artikel 2, eerste lid, bepaalde wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 1 jaar.

3. De feiten, strafbaar gesteld bij deze wet, worden beschouwd als misdrijven.

4. 1. Onverminderd de bepalingen van den vijfden titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht wordt als dader van de in artikel 3 strafbaar gestelde feiten bestraft de eigenaar.

2. Onder eigenaar worden begrepen degene die het beheer over het schip heeft en degene, wien het schip in gebruik is gegeven en indien eene naamlooze vennootschap, eene coöperatieve of andere rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging of eene stichting den eigedom, het beheer of het gebruik van het schip heeft, alle leden van het bestuur.

3. Niet strafbaar is de eigenaar, van wien blijkt, dat het strafbare feit buiten zijn toedoen is gepleegd.

5. De bij deze wet gestelde strafbepalingen zijn toepasselijk op ieder, die zich hetzij binnen, hetzij buiten het Rijk in Europa schuldig maakt aan eenig ingevolge deze wet strafbaar gesteld feit.

6. 1. Met het opsporen van de feiten, bij deze wet strafbaar gesteld, zijn, behalve de bij artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de marechaussee, alle ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren van de scheepvaartinspectie, de ambtenaren met de in- en uitklaring belast, de ambtenaren bekleed met militair gezag, aangewezen krachtens artikel 7 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128), de Nederlandsche consulaire ambtenaren en de Nederlandsche koloniale ambtenaren, die daartoe door de koloniale overheid worden aangewezen.

2. De door een Nederlandschen consulairen of kolonialen ambtenaar opgemaakte processenverbaal gelden als wettig bewijsmiddel, mits zij bevestigd worden door zijn daarin opgenomen schriftelijken eed (belofte).

7. Voor de toepassing dezer wet heeft de uitdrukking „buitengaats brengen" dezelfde beteekenis als die, welke daaraan is toegekend in artikel 1, 1ste lid, van de Schepenwet (*Staatsblad* 1909 nº. 219 en 1912 nº. 305), worden onder „schip" begrepen een vaartuig, een sleepschip, een dok en elk ander dergelijk drijvend voorwerp, worden onder schepen die in Nederland thuis behooren, verstaan schepen, die toebehooren of op 11 Februari 1916 toebehoorden aan in Nederland gevestigde eigenaars, alsmede schepen, die na 11 Februari 1916 op Nederlandsche werven zijn voltooid, en worden onder niet-Nederlanders ook verstaan alle vennootschappen, naamlooze vennootschappen en vereenigingen, die niet voldoen aan de eischen, gesteld in artikel 2 van de wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* nº. 96, laatstelijk gewijzigd in die van 17 Juli 1911, *Staatsblad* nº. 213).

8. Alle ten gevolge van deze wet opgemaakte of overgelegde stukken zijn vrij van het recht van zegel en van de formaliteit van registratie en worden kosteloos uitgereikt.

9. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel „Schepenuitvoerwet".

10. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 18den Maart 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Maart* 1916.)

18 *Maart* 1916. MISSIVE van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de Commissarissen der Koningin, betreffende velling van hout.

Mijne aandacht wordt er op gevestigd, dat, ten gevolge van de tijdsomstandigheden en de hooge prijzen, tegenwoordig abnormaal veel hout wordt geveld.

Ten einde in staat te worden gesteld, den omvang van dit verschijnsel na te gaan, zou het mij aangenaam zijn, indien U H.E.G. aan de gemeenten in uwe provincie het verzoek wilde richten om, zoodra binnen haar gebied eenigszins belangrijke bosschen of beplantingen van wegen, dijken, enz. worden geveld, of worden verkocht om te worden geveld, hiervan aan u mededeeling te doen onder opgave van :

a. de soort van het hout ;

b. den leeftijd ;

c. de oppervlakte of het aantal boomen ;

d. de bestemming (papierfabricage, lucifersfabricage, timmerhout, enz.).

De opgaven zal ik gaarne door uwe tusschenkomst ontvangen.

—

20 *Maart* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Bij de telastelegging van overtreding van art. 41 aanhef en 1°. der Inkwartieringswet, in welke telastelegging de algemeene uitdrukking „eigendunkelijk" ontbrak, bevat de omschrijving, dat door den beklaagde tevoren geen mededeeling aan den Burgemeester was gedaan van een wettelijke reden tot vrijstelling, niet een voldoende aanduiding van alle gevallen, waarin de weigering is te beschouwen als een „eigendunkelijke", d. w. z. als een weigering op eigen gezag, naar eigen inzicht, zonder zich te storen aan de ten deze bestaande wetsvoorschriften, weshalve het feit, zooals het is ten laste gelegd, niet strafbaar is.

(Inkwartieringswet art. 41 1°.)

Voorzitter : Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden : Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

A. v. U., oud 27 jaren, directeur der Crediet-bank en Handelsvereeniging, wonende te Oostburg, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Middelburg van den 17 December 1915, waarbij in hooger beroep, met vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter te Oostburg van den 31 Augustus 1915, de requirant werd schuldig verklaard aan : „eigendunkelijk weigeren geheel te voldoen aan eene vordering, hem krachtens de Wet van 14 September 1866 (S. 138) gedaan", en met toepassing van art. 41 1°., de artt. 13, 14, 17 en 19 der genoemde wet, art. 10, aanhef en 20°., en art. 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64) en de artt. 23 en 91 Sr., veroordeeld tot eene geldboete van f 50 of vervangende hechtenis van vijftien dagen (gepleit door Mr. B. A. Droogleever Fortuyn, te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Als cassatiemiddelen zijn voorgedragen :

I. „Schending, althans verkeerde toepassing van de artt. 216 Sv., 17, 19 en 41 der Inkwartieringswet :

a. omdat de Rechtbank den beklaagde heeft veroordeeld, terwijl zij hem had behooren te ontslaan van rechtsvervolging, nu het feit, zooals het is ten laste gelegd, niet strafbaar is, immers daarbij verzuimd is, als element te stellen : „ „dat beklaagde niet reeds een officier of manschappen in kwartier had" " ;

b. omdat de Rechtbank in de tiende overweging stelt, dat de beklaagde aan iedere vordering tot inkwartiering had te voldoen, ongeacht of deze vordering al dan niet overeenkomstig de voorschriften der Inkwartieringswet gedaan was, en daarvoor een beroep doet op art. 19 tweede lid dier wet, doch genoemd art. 19 alleen betrekking heeft op vorderingen, gedaan *overeenkomstig de lijst* bedoeld in art. 17 dier wet en niet op vorderingen, die *in strijd met bedoelde lijst gedaan zijn*, zooals in casu door beklaagde gezegd wordt."

II. „Schending, althans verkeerde toepassing van de artt. 211, 221 en 391 in verband met de artt. 223, 246, 256, 392, 398, 400, 401, 406 en 407 Sv., omdat de Rechtbank blijkens de negende overweging aangenomen heeft, dat beklaagde op 22 Juli 1915 geen officier in kwartier had op grond van een ambtseedige verklaring van den Burgemeester van Oostburg, dat de luitenant v. G. van 20 tot 24 Juli 1915 met verlof uit Oostburg afwezig was, en op grond van de verklaring van den luitenant v. G., dat hij wel is waar op verzoek van beklaagde te Oostburg zijn intrek in een hotel heeft genomen, maar de kosten daarvan zelf gedragen heeft, doch die ambtseedige verklaring van den Burgemeester eene verklaring de auditu bevat, daar immers niet de Burgemeester maar de compagnies-commandant het verlof verleent, en bovendien uit beide verklaringen hoogstens slechts kan worden afgeleid, dat

genoemde luitenant v. G. op 22 Juli 1915 met verlof uit Oostburg afwezig was, doch volstrekt niet, dat hij op 22 Juli 1915 niet meer bij beklaagde in kwartier was."

Het tweede middel zal ik als vormmiddel het eerst behandelen. Ik acht het in alle deelen ongegrond. De bedoelde opgave van den Burgemeester van Oostburg *kon* op eigen waarneming van dezen berusten, zoowel wat betreft de omstandigheid, dat aan den luitenant verlof werd verleend, als wat aangaat het feit, dat die Officier elders als in Oostburg verblijf hield. Voorts zou m. i. ongetwijfeld, in het algemeen, uit de in het middel bedoelde opgaven van den Burgemeester en van den luitenant v. G., *kunnen* worden afgeleid, dat laatstgenoemde op 22 Juli 1915, niet meer bij beklaagde in kwartier was, terwijl de vraag, of de Rechter dit in deze zaak terecht daaruit heeft afgeleid, aan het oordeel van den cassatierechter is ontrokken. Doch ook afgescheiden van de juistheid mijner opvatting ten aanzien van deze punten, zou het middel niet tot cassatie kunnen voeren, omdat de Rechtbank de bedoelde opgaven niet heeft doen medewerken bij de bewijsconstructie, die in de zesde overweging van het bestreden vonnis is opgenomen, doch ze slechts bezigt, ter weerlegging van wat naar hare meening als verdediging werd gevoerd. Daarbij nu was de Rechtbank in elk geval niet gebonden aan de wettelijke bewijsregelen.

Wat het eerste middel betreft, meen ik dat bij onderdeel *b.* terecht wordt opgekomen tegen de meening der Rechtbank, dat aan eene vordering tot inkwartiering steeds zou moeten worden voldaan, onverschillig of deze al dan niet overeenkomstig de wettelijke voorschriften geschiedt en tegen het beroep, dat tot staving van die opvatting, op art. 19 der Inkwartieringswet wordt gedaan, al kan ik ook het namens requirant daartegen aangevoerd argument niet deelen. In art. 19 is sprake van bezwaren en van klagten. Eerstgemelde betreffen de in art. 17 bedoelde lijst, laatstgenoemde de behandeling van de inwoners bij de eigenlijke inkwartiering zelve. Onbillijke behandeling bij eene vordering tot inkwartiering geeft nl. grond tot beklag bij Burgemeester en Wethouders en wel binnen veertien dagen, nadat aan de vordering is voldaan.

Nu blijkt niet alleen uit niets, dat het woord „onbillijk" hier zou zijn gebezigd in tegenstelling met onwettig, doch uit de gewisselde stukken volgt integendeel, dat zoodanige tegenstelling ook allerminst in de bedoeling heeft gelegen. Reeds bij de toelichting tot het ontwerp van wet (Bijl. Hand. 2e Kamer 1864/65 bl. 246), wordt naast een voorbeeld van eene vordering, overeenkomstig de lijst, een voorbeeld gegeven, van eene, in strijd daarmede gedane vordering. De juistheid dezer opvatting wordt ook bevestigd door art. 20, hetwelk leert, „dat het beroep op het gemeentebestuur bij wege van „ „klagt" ", oe strekking heeft om, bij regtmatige klachten, den klager zooveel malen van het verschaffen van inkwartiering vrij te stellen, als het blijken mogt, dat hij daarmede *ten onregte* is bezwaard geweest". Ik neem dus, anders dan de geachte pleiter, aan, dat zoowel bij onrechtvaardige als bij onrechtmatige behandeling, c. q. klagt zou kunnen worden gedaan; voor de ontvankelijkheid dier klagt is echter noodzakelijk — zooals uit den daarvoor gegeven termijn en trouwens ook uit de strekking der klagt volgt — dat aan de vordering eerst zij voldaan.

Dat recht van beklag bij de administratie, heeft echter niets te maken met de vraag van de strafbaarheid eener weigering, om aan eene vordering tot inkwartiering te voldoen. Die vraag vindt uitsluitend beantwoording in art. 41 der wet. Dat artikel nu stelt niet elke zoodanige weigering strafbaar, doch alleen die welke „*eigendunkelijk*" geschiedt. Aanvankelijk was dit door den ontwerper der wet anders bedoeld; in het oorspronkelijk ontwerp kwam het woord „eigendunkelijk" alleen voor in betrekking tot de weigering, verhindering of belemmering van het gebruik der openbare wegen enz. (thans art. 41 sub 2o.), doch werd elke weigering om te voldoen aan eene vordering krachtens de wet gedaan, zonder meer strafbaar gesteld. Nadat er echter in de Tweede Kamer op was aangedrongen, „het bewijs van den dolus malus, als een vereischte voor de strafbaarheid, ook voor deze overtreding te vorderen, wat zou kunnen geschieden, door het woord „ „eigendunkelijk" " ook hierbij op te nemen", is door de Regeering aan dien aandrang gehoor gegeven op de door de Kamer aangegeven wijze en heeft art. 41 den vorm gekregen, die het thans nog heeft (verg. Bijl. Hand. 2e Kamer 1865/66 bl. 911 en 1703). Het eigendunkelijke der weigering is derhalve bestanddeel der overtreding.

Om strafbaar te zijn, moet dus de weigering zijn geschied met boos opzet en daar eene weigering op zich zelve reeds zonder opzet niet wel denkbaar is, zal men het „eigendunkelijke" eener weigering hierin moeten vinden, dat die bovendien is geschied minstens zonder wettige reden.

Toetst men nu het in de dagvaarding gestelde en bewezen verklaarde aan dit vereischte, dan blijkt m. i., dat het ten laste gelegde, dat als bewezen is aangenomen, dit element van het strafbaar feit niet bevat. Want ook als men zou willen aannemen, dat het laatste gedeelte der dagvaarding, waarin wordt gesteld, dat beklaagde op de lijst in aanmerking was gebracht voor inkwartiering van één officier of twee manschappen en dat door hem te voren geene mededeeling aan den Burgemeester was gedaan van eene wettelijke reden tot vrijstelling, door den steller der dagvaarding is bedoeld, mede als ontleding van het begrip „eigendunkelijk" niet alleen als feitelijke omschrijving van den eisch, dat de vordering gedaan zij „krachtens de wet betrekkelijk de inkwartieringen" enz., dan zou toch het begrip „eigendunkelijk" op die wijze niet volledig in zijne bestanddeelen zijn ontleed. Ik behoef tot staving hiervan als voorbeeld, slechts te wijzen op art. 14 waaruit o. a. blijkt, dat ingeval van besmettelijke ziekte eene weigering tot inkwartiering, ook zonder voorafgaande opgave, niet eene „eigendunkelijke" zou zijn. Ook eene vordering tot inkwartiering, gedaan bij iemand, die reeds het aantal personen waarvoor hij krachtens de lijst in aanmerking kwam, bij zich had ingekwartierd, zou m. i. niet op de wet zijn gegrond, mitsdien eene weigering in dat geval het kenmerk van boos opzet missen (men verg. over boos opzet, Smidt I, bl. 66 vlg.).

Als ik dus onderdeel *a.* van het middel iets ruimer stel ten aanzien van het gemis van een bestanddeel der overtreding, dan pleiter deed en daarin mag lezen, dat bij de telastelegging is verzuimd te stellen, dat de weigering „eigendunkelijk" zou zijn geschied, dan houd ik dat onderdeel voor gegrond, de aangehaalde artikelen voor geschonden.

Mijne conclusie strekt alzoo tot vernietiging van het bestreden vonnis, voorzoover betreft de qualificatie, schuldigverklaring, veroordeeling en bepaling der vervangende hechtenis en dat de Hooge Raad het als bewezen aangenomene niet strafbaar zal verklaren en den beklaagde zal ontslaan van alle rechtsvervolging.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het aangevallen vonnis wettig en overtuigend bewezen is verklaard hetgeen hem bij inleidende dagvaarding was ten laste gelegd, en wel, dat hij te Oostburg op 22 Juli 1915, toen de vaandrig J. C. V. zich bij hem vervoegde met een door den Burgemeester van Oostburg geteekende lastgeving ingevolge de Inkwartieringswet, waarbij hem werd opgedragen dezen vaandrig inkwartiering zonder voeding te verschaffen, geweigerd heeft aan deze lastgeving tot inkwartiering te voldoen, zulks terwijl hij op de lijst, bedoeld in art. 17 der Inkwartieringswet in aanmerking kwam voor inkwartiering van een officier of twee manschappen, terwijl door hem te voren geen mededeeling aan den Burgemeester was gedaan van een wettelijke reden tot vrijstelling;

O., met betrekking tot het tweede middel, hetwelk als berustende op een gebrek in den vorm der bewijslevering in de eerste plaats dient te worden onderzocht, dat deze steunt op de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen voortvloeiende uit beklaagde's erkentenis, de verklaringen van de getuigen V. en de B. en de ter terechtzitting voorgelezen stukken, zijnde een verklaring van Burgemeester en Wethouders van Oostburg en een lastgeving aan A. v. U., den requirant, door den Burgemeester van Oostburg afgegeven, alle welke bewijsmiddelen niet zijn begrepen in de bij het middel genoemde, zoodat dit reeds hierom niet kan opgaan;

O. ambtshalve, dat volgens art. 41 der Inkwartieringswet niet elke weigering het daarbij omschreven strafbare feit oplevert, maar alleen de „eigendunkelijke" om te voldoen aan eene vordering krachtens de wet gedaan;

O., dat dit wel niet anders beteekenen kan dan het weigeren op eigen gezag, naar eigen inzicht zonder zich te storen aan de ten deze bestaande wetsvoorschriften, ook wat vorm en tijd betreft, en naar welke moet worden beoordeeld, of de weigering is een gerechtvaardigde, en de vordering een onrechtmatige en willekeurige;

O., dat de omschrijving van het ten laste gelegde feit hieraan moet worden getoetst en in die omschrijving waarin alleen wordt vermeld, dat de requirant den Burgemeester geen mededeeling had gedaan van eenige wettelijke reden tot vrijstelling, niet wordt gevonden eene voldoende aanduiding van alle gevallen, waarin de weigering als een eigendunkelijke in bovenvermelden zin is te beschouwen nu deze algemeene uitdrukking in de dagvaarding ontbreekt, weshalve het feit, zooals het is ten laste gelegd, niet is strafbaar;

O., dat alzoo het beroep in cassatie is gegrond en een onderzoek naar de bij pleidooi voorgedragen middelen achterwege kan blijven;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Middelburg den 17 December 1915 in deze zaak gewezen, voorzoover betreft de qualificatie schuldigverklaring en veroordeeling;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Ontslaat den requirant van alle rechtsvervolging te dezer zake. (Ned. Jur.)

—

21 *Maart* 1916. BESLUIT tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 17 Maart 1916, n°. 132, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1904, n°. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1°. Artikel 40 wordt gelezen:

Tot rijksklerk zijn benoembaar de klerken aan de directiën, inspectiën, contrôles en ontvangkantoren, die 3 jaren als zoodanig werkzaam zijn geweest, den vollen ouderdom van 21 jaren hebben bereikt en voor het ambt van rijksklerk, ook lichamelijk geschikt worden geacht;

2°. In artikel 43 worden „20 jaren" gewijzigd in „22 jaren".

3°. Het laatste lid van artikel 44 wordt gelezen:

Het aantal rijksklerken der 1ste en 2de klasse te zamen is niet minder dan 450.

4°. Artikel 45 wordt gelezen:

De jaarlijksche bezoldiging van de rijksklerken der 3de klasse bedraagt f 570 en wordt verhoogd na een diensttijd als rijksklerk van:

2	jaren	tot f	642
6	„	„ „	660
10	„	„ „	735
14	„	„ „	795
18	„	„ „	855
22	„	„ „	900.

De jaarlijksche bezoldiging van de rijksklerken der 2de klasse bedraagt f 660 en wordt verhoogd na een diensttijd als rijksklerk van:

6	jaren	tot *f*	705
10	„	„ „	810
14	„	„ „	930
18	„	„ „	1065.

De jaarlijksche bezoldiging van de rijksklerken der 1ste klasse is gelijk aan die der 2de klasse en wordt verhoogd na een diensttijd als rijksklerk van 22 jaren tot f 1275.

In bijzondere gevallen kan deze laatste bezoldiging, na een diensttijd van 26 jaren trapsgewijze verder worden verhoogd tot f 1500.

5°. Het laatste lid van artikel 149 vervalt.

Art. II. Voor de berekening der bezoldiging van de vóór het in werking treden van dit besluit aangestelde rijksklerken wordt hun diensttijd geacht met 2 jaren te zijn verlengd.

Art. III. Voor de berekening der bezoldiging van de na het in werking treden van dit besluit aangestelde rijksklerken wordt met diensttijd als rijksklerk gelijkgesteld, de tijd gedurende welken de ambtenaar langer dan 3 jaren is werkzaam geweest als particulier klerk op directiën, inspectiën, contrôles of ontvangkantoren, voor zoover die meerdere tijd valt in het tijdvak nadat de klerk den vollen ouderdom van 21 jaren had bereikt en voordat hij dien van 23 jaren had overschreden.

Art. IV. Artikel III vervalt op 1 April 1918.

Art. V. Dit besluit treedt in werking op 1 April 1916, met uitzondering van artikel I, sub 3°., waarvan de inwerkingtreding wordt bepaald op 1 Januari 1917.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 21sten Maart 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Financiën, ANT. V. GIJN.

—

22 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* n°. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* n°. 185). S. 140.

—

22 *Maart* 1916. BESLUIT houdende beslissing, dat de bepaling eener verordening, medebrengende dat aan de onderwijzers, die onder de wapenen zijn, na één jaar geenerlei wedde uit de gemeentekas meer zal worden betaald, onbillijk en niet voor goedkeuring vatbaar is.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door J. I. van Leusen, hoofd der openbare lagere school te Hummelo, gemeente Hummelo en

Keppel tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 5 Mei 1915, nº. 44 L. O., waarbij goedkeuring is verleend aan het besluit van den Raad der gemeente Hummelo en Keppel, van 9 Februari 1915, nº. 4, strekkende o. a. tot aanvulling van art. 3 der Verordening betrekkelijk het lager onderwijs in die gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 1 Maart 1916, nº. 428;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 Maart 1916, nº. 3377, Afd. O.;

O., dat de Raad van Hummelo en Keppel op 9 Februari 1915 heeft besloten:

a. Het raadsbesluit van 1 December 1914, nº. 3, in te trekken;

b. Aan artikel 3 der verordening betrekkelijk het lager onderwijs in de gemeente, vastgesteld bij Raadsbesluit 27 Februari 1908, nº. 11, goedgekeurd bij besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 10 Juni 1908, nº. 104, gewijzigd bij Raadsbesluit van 22 Augustus 1912, nº. 10, en bij Raadsbesluit van 7 October 1912, nº. 8, goedgekeurd bij besluit van Gedeputeerde Staten van 23 October 1912, nº. 7, een nieuwe alinea toe te voegen, luidende:

„Onderwijzers, die krachtens militie, landweer- of landstormwet onder de wapenen moeten komen, wordt daartoe verlof verleend.

De jaarwedde wordt van de onderwijzers:

1e. die voor de eerste maal of in gewone bij den krachtens eene vrijwillige verbintenis bij het reservekader onder de wapenen zijn, ten volle ingehouden;

2e. niet verkeerende in het geval sub 1 en niet den rang van onderofficier of hooger bekleedende, uitgekeerd als volgt:

a. Onderwijzers-kostwinners gedurende één jaar;

b. Onderwijzers-niet-kostwinners gedurende de eerste zes maanden, daarna de volgende zes maanden voor de helft.

„De jaarwedde van de onderwijzers niet verkeerende in het geval sub 1 en den rang van onderofficier of hooger bekleedende, wordt gedurende één maand ten volle uitbetaald en daarna gekort, hetgeen zij als onderofficier of in hooger rang aan tractement ontvangen, met dien verstande, dat aan deze onderwijzers nimmer langer dan één jaar wedde uit de gemeentekas zal worden betaald. Aan onderwijzers, aan wie overeenkomstig het advies van den gemeente-geneesheer een verlof wegens ziekte wordt toegestaan, wordt dit verlof met behoud der jaarwedde, niet langer verleend dan gedurende twaalf achtereenvolgende maanden. Blijkt na het verstrijken van de twaalf achtereenvolgende maanden in het vorig lid bedoeld, uit een rapport van den geneesheer, dat de onderwijzer nog niet in staat is zijne werkzaamheden te hervatten, dan kan hem wederom voor ten hoogste twaalf maanden verlof worden verleend, met dien verstande echter dat van de jaarwedde van den onderwijzer aan wien verlof wordt toegestaan, tot een bedrag gelijk aan de helft van zijne jaarwedde worde ingehouden, hetgeen ten behoeve van zijn plaatsvervanging als salaris door de gemeente moet worden uitbetaald. Dit besluit wordt geacht te zijn ingegaan op 1 November 1914";

dat Gedeputeerde Staten tegen deze regeling bezwaren hebben aangevoerd, doch de Raad zijn besluit heeft gehandhaafd en Gedeputeerde Staten daarop den 5 Mei 1915 het raadsbesluit hebben goedgekeurd;

dat J. I. van Leusen, hoofd der openbare lagere school te Hummelo, tegen dit besluit van Gedeputeerde Staten bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat hij als onderwijzer-kostwinner door de wijziging der gemeenteverordening na 31 Juli 1915, dan nog in militairen dienst zijnde, in groote onzekerheid verkeert omtrent het onderhoud van zijn gezin; dat de gemeente geen tijdelijke leerkracht heeft aangesteld; dat de gemeente voor adressant weinig onkosten heeft te maken en er dus financieel voordeel bij heeft daar het minimumsalaris door het Rijk uitgekeerd wordt; dat door deze wijziging adressant verplicht is zijn geheele traktement van sergeant aan zijn gezin af te staan voor noodzakelijke levensbehoeften, terwijl hij voor eigen onderhoud en verdere onkosten verbonden aan zijne functie en het leven buiten zijn gezin, geen tegemoetkoming ontvangt, dus als sergeant leeft op kosten van zijn gezin, dat toch reeds een moeilijken tijd doormaakt; dat onderwijzers-kostwinners beneden den rang van onderofficier hun soldij behouden en dus in gunstiger conditie verkeeren dan adressant, die moeite deed een rang in het leger te bereiken; dat hij in veel ongunstiger conditie verkeert dan zijn collega's, die niet een rang bereikten of wel een rang beneden dien van onderofficier, daar zij door de gemeente het eerste jaar niet gekort worden; dat de verordening 1 November 1914 heet in werking te treden;

O., dat de bepaling der verordening mede brengende dat aan de onderwijzers die onder de

wapenen zijn na één jaar geenerlei wedde uit de gemeentekas meer zal worden betaald, onbillijk is en derhalve de verordening in dien zin behoort te worden gewijzigd dat de regeling geldt zoolang de onderwijzers verplicht zijn onder de wapenen te blijven ;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

met handhaving voor het overige van de door den Raad der gemeente Hummelo en Keppel bij besluit van 9 Februari 1915, r°. 4, aangebrachte aanvulling, in artikel 3 der verordening betrekkelijk het lager onderwijs in die gemeente te bepalen :

I. dat sub 2° gelezen wordt :

2e. niet verkeerende in het geval sub 1° en niet den rang van onderofficier of hooger bekleedende, uitgekeerd als volgt :

a. onderwijzers-kostwinners geheel ;

b. onderwijzers-niet-kostwinners gedurende de eerste zes maanden geheel, daarna voor de helft ;

II. dat vervallen de woorden : met dien verstande, dat aan deze onderwijzers nimmer langer dan één jaar wedde uit de gemeentekas zal worden betaald ;

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

23 *Maart* 1916. BESLUIT, tot wijziging van een onderdeel van de Tabel, behoorende bij het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie, tevens houdende machtiging om voor den duur van den abnormalen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van onderscheidene bepalingen van dat Reglement. S. 141.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 9 Februari 1916, IIde Afd., n°. 25 en van 11 Februari 1916, Afdeeling C[1], n°. 1 ;

Den Raad van State gehoord (advies van den 7den Maart 1916, n°. 27) ;

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 15 Maart 1916, IIde Afd., n°. 120 en van 21 Maart 1916, Afdeeling C[1], n°. 7 ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Artikel Een.

In de Tabel behoorende bij het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 7 Juni 1912 (*Staatsblad* n°. 186), wordt sub D. „*Vast militair personeel beneden den officiersrang*" achter het in de tweede kolom voorkomende „Sergeant-Majoor" — naast „Administrateur der Compagnie Oppassers" in de eerste kolom — eene noot (8*a*) geplaatst, terwijl in de kolom „Bijzondere Bepalingen" van die Tabel wordt toegevoegd :

„(8*a*) kan ook Adjudant-onderofficier zijn."

Artikel Twee.

Onze Minister van Oorlog is gemachtigd om voor den duur van den buitengewonen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van de hierna vermelde Artikelen of gedeelten van Artikelen van het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie, te weten :

Artikel 1, eerste zinsnede,
Artikel 5, eerste zinsnede,
Artikel 6,
Artikel 7, laatste zinsnede,
Artikel 8, eerste en derde zinsnede,
Artikel 10 en 11,
Artikel 13, het gestelde onder 2°. in de tweede zinsnede,
Artikel 15, eerste, tweede en derde zinsnede,
Artikel 19, 20, 26, 29 en 57,
Artikel 62, sub 7° *b.*,
Artikel 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 79, 80 en 81,
Artikel 83, laatste zinsnede,
Artikel 89, 102, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114 en 115.

Artikel Drie.

Onze Minister van Oorlog is gemachtigd, overigens van het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie af te wijken voor zoover dit gedurende den buitengewonen toestand voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, noodzakelijk zal blijken.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 29 *Maart* 1916.)

—

23 *Maart* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging en aanvulling van het bij Koninklijk besluit van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 258) aangevulde Koninklijk besluit van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 207), waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen en technische hoogescholen, bedoeld in art. 120 der Hooger-onderwijswet, alsmede diploma's en getuigschriften, bedoeld in dat wetsartikel en de daaraan verbonden vrijstellingen worden omschreven. S. 142.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 4 Februari 1916, n°. 635/3, Afdeeling Onderwijs;

Gelet op artikel 120 der Hooger-Onderwijswet;

Gezien Onze besluiten van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 207) en 15 Juli 1912 (*Staatsblad* n°. 258);

Mede gezien de adviezen van den Senaat der Technische Hoogeschool te *Delft*;

Den Raad van State gehoord (advies van 7 Maart 1916, n°. 29);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 Maart 1916, n°. 3500, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. I. Na artikel 8 van Ons besluit van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 207), zooals dat sedert is gewijzigd, worden ingevoegd zeven nieuwe artikelen, luidende als volgt:

Art. 9. 1. De bezitter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „second year examination" (mining and metallurgical course of mechanical, electrical and civil engineering course) van de „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg* wordt vrijgesteld:

a. van de theoretische en toegepaste natuurkunde en van het handteekenen bij het afleggen van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van civiel-ingenieur, bedoeld in art. 8 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227);

b. van de zuivere en toegepaste wiskunde en van de theoretische en toegepaste natuurkunde bij het afleggen van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van bouwkundig ingenieur of architect, bedoeld in art. 9 van genoemd besluit;

c. van de zuivere en toegepaste wiskunde, van de theoretische en toegepaste mechanica en van het handteekenen bij het afleggen van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van scheikundig ingenieur of technoloog, bedoeld in art. 13 van genoemd besluit;

d. van de zuivere en toegepaste wiskunde, van de theoretische en toegepaste natuurkunde en van het handteekenen bij het afleggen van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van mijningenieur, bedoeld in art. 14 van genoemd besluit.

2. de bezitter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „second year examination" (mining and metallurgical course) van de in het eerste lid genoemde school wordt bovendien vrijgesteld van de delfstofkunde bij het afleggen van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van scheikundig ingenieur of technoloog, bedoeld in art. 13, en bij het afleggen van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van mijningenieur, bedoeld in art. 14 van genoemd besluit.

Art. 10. De bezitter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „third year examination" (mining and metallurgical course) van de „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg* wordt vrijgesteld van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van mijningenieur, bedoeld in art. 14 van Ons besluit van 4 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 227) en bovendien van de theoretische mechanica, van de delfstof- en aardkunde, van de mijnkunde en van de metallurgie bij het afleggen van het candidaatsexamen ter verkrijging van genoemd diploma.

Art. 11. De bezittter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „third year examination" (chemical technology course) van de „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg* wordt vrijgesteld van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van scheikundig ingenieur of technoloog, bedoeld in art. 13, en van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van mijningenieur, bedoeld in art. 14 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227).

Art. 12. De bezitter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „third year examination" (civil engineering course) van de „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg* wordt vrijgesteld van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van civiel-ingenieur, bedoeld in art. 8 en van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van bouwkundig ingenieur of architect, bedoeld in

art. 9 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227).

Art. 13. De bezitter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „third year examination" (mechanical and electrical engineering course) van de „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg* wordt vrijgesteld van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van werktuigkundig ingenieur, bedoeld in art. 10 en van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van electrotechnisch ingenieur, bedoeld in art. 12 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227).

Art. 14. De bezitter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „third year examination" (mechanical and electrical engineering course) van de „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg* wordt vrijgesteld van de zuivere en toegepaste wiskunde van de theoretische en toegepaste natuurkunde en van het handteekenen bij het afleggen van het propaedeutisch examen ter verkrijging van het diploma van scheepsbouwkundig ingenieur, bedoeld in art. 11 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227).

Art. 15. De bezitter van het diploma van met goed gevolg afgelegd „fourth year examination" (chemical technology course) van de „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg* wordt vrijgesteld van de scheikunde bij het afleggen van het candidaatsexamen ter verkrijging van het diploma van scheikundig ingenieur of technoloog, bedoeld in art. 13, en bij het afleggen van het candidaatsexamen ter verkrijging van het diploma van mijningenieur, bedoeld in art. 14 van Ons besluit van 4 Juli 1905 (*Staatsblad* n°. 227).

Art. II. In artikel 17 van Ons besluit, bedoeld in den aanhef van art. I, wordt in de plaats van de woorden: „l'examen oral définitif de l'école de mécanique industrielle" gelezen: hetzij „l'examen définitif de l'école de mécanique industrielle", hetzij „l'examen oral définitif de l'école de mécanique industrielle pour ingénieurs mécaniciens".

Art. III. Aan art. 19 van Ons besluit, bedoeld in den aanhef van art. I, worden toegevoegd de woorden: of van „l'examen oral définitif de l'école de mécanique industrielle pour ingénieurs électriciens" aan de „école polytechnique fédérale" te *Zürich*.

Art. IV. De artt. 9 tot en met 29 van Ons besluit, bedoeld in den aanhef van art. I, worden onderscheidenlijk de artt. 16 tot en met 36.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten Maart 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 6 *April* 1916.)

—

23 *Maart* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging en aanvulling van het bij Koninklijk besluit van 11 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 325) aangevulde Koninklijke besluit van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 208), waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen van onderwijs of onderzoek, bedoeld in artikel 125 der Hooger-onderwijswet. S. 143.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 4 Februari 1916, n°. 635/3, afdeeling Onderwijs;

Gelet op art. 125 der Hooger-onderwijswet;

Gezien Onze besluiten van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 208) en 11 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 325);

Medegezien het advies van den Senaat der Technische Hoogeschool te *Delft* van 2 Juli 1915, n°. 32;

Den Raad van State gehoord (advies van 7 Maart 1916, n°. 29);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 Maart 1916, n°. 3500, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Te bepalen:

In artikel 1 van Ons besluit van 30 Juni 1909 (*Staatsblad* n°. 208), zooals dat sedert is gewijzigd, wordt in de plaats van de woorden „ „of van de „Transvaal University College" te *Johannesburg*" " gelezen „ „of van het „Transvaal University College" of de daarvoor in de plaats getreden „South African School of Mines and Technology" te *Johannesburg*" ".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten Maart 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 6 *April* 1916.)

23 *Maart* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten, betreffende baksteen-industrie.

Uit verschillende berichten en rapporten is mij gebleken, dat hier te lande groote partijen Belgische steen worden ingevoerd en tegen bijzonder lage prijzen worden geleverd.

Een gevolg hiervan is, dat het product der Nederlandsche nijverheid, de Nederlandsche baksteen, onverkocht blijft, wat leidt tot werkloosheid in onze baksteen-industrie.

Blijkens het oordeel van bevoegde deskundigen wordt bij aanschaffing van buitenlandsche steen wel een financieel voordeel verkregen, doch weegt dat vaak niet op tegen het verschil in gehalte tusschen de binnen- en buitenlandsche steensoorten. De buitenlandsche baksteen kan toch naar het oordeel van die deskundigen in gebruikswaarde niet gelijkgesteld worden met de Nederlandsche baksteen, mits deze naar den aard harer bestemming in hare verschillende soorten wordt toegepast en gekeurd.

Daarbij komt dat het noodig schijnt om bij bouw met Belgische steen een specie te bezigen van sterker samenstelling dan hier te lande gebruikelijk is.

Ik meen goed te doen met hier te laten volgen wat mij omtrent de technische nadeelen, aan het gebruik van Belgische steen verbonden, wordt gerapporteerd:

„Gewoonlijk wordt de metselsteen uitsluitend beoordeeld naar de hardheid; hetgeen in een technischen term neerkomt op de drukvastheid. Bij vergelijking op dien voet van de Belgische steen met de Nederlandsche steen gemaakt uit klei, zal men tot de conclusie komen, dat zelfs goedkoope Belgische steen tamelijk wel gelijkwaardig is met Nederlandsche steen van middelmatige hoedanigheid. Hierbij wordt echter veelal uit het oog verloren, dat in het bijzonder hier te lande, waar men bij den huizenbouw muren maakt belangrijk dunner dan in het algemeen in het buitenland gebezigd worden, de hoedanigheid van steen voor dezen bouw in de eerste plaats moet beoordeeld worden naar de vraag, of steen zich gemakkelijk met de hier te lande gebruikelijke specie tot een goed geheel verbindt. De gladde oppervlakte van de Belgische steen in tegenstelling met de Nederlandsche uit klei gebakken materiaal, is de oorzaak, dat deze verbinding veel minder goed is. Gebruikt men, zooals hier te lande veelal bij huizenbouw geschiedt, specie, alleen uit kalk en zand bestaande, dan zal het gevaar bestaan, dat wordt een versch gemetselde muur aan een hevige regenbui blootgesteld, de specie bij het gebruik van Belgische steen uit de voegen regent. Is deze muur een buitenmuur, dan wordt hij gewoonlijk wel afgevoegd, doch zulks kan niet verhinderen, dat deze blijvend water doorlaat.

„Is de van Belgische steen gemetselde muur een binnenmuur, dan zal het vermelde euvel een mindere hechtheid van den bouw veroorzaken, die moeilijk of zelfs in het geheel niet te herstellen is.

„De Rotterdamsche bouwverordening schrijft dan ook voor, dat, worden de muren opgemetseld van andere dan in Nederland uit klei gebakken steen, een specie moet gebezigd worden, waarvan de sterkte door Burgemeester en Wethouders, in afwijking van die, welke bij de verordening bepaald is, wordt geschreven. Deze specie wordt dan altijd belangrijk sterker bepaald. Zij wordt daardoor duurder; de aldus gebouwde muur die van dezelfde qualiteit als een van Hollandsche steen, doch met slappere specie kan gebouwd worden, verschilt echter niet noemenswaard in prijs met een in laatstgenoemde steen opgetrokkene.

„Het verdient in hooge mate aanbeveling, om, wordt Belgische steen toegepast voor huizenbouw, zich er rekenschap van te geven, of, wordt de specie van sterker samenstelling gemaakt, als voor dit materiaal passend kan worden geoordeeld, er nog wel eenige besparing uit het gebruik van buitenlandsche steen voortvloeit."

Ik heb de eer Uw College te verzoeken het bovenstaande ter kennis te brengen van de gemeentebesturen in Uwe provincie en er daarbij ten zeerste, namens mij, op aan te dringen, dat zoowel in het belang van een solieden bouw als van de Nederlandsche baksteen-industrie bij werken, waarvan de bouw geheel of gedeeltelijk, direct of indirect uit de openbare geldmiddelen wordt bekostigd, het gebruik van Belgische steen niet worde toegelaten.

Voor zoover van wege mijn Departement voor den bouw van dergelijke werken gelden beschikbaar moeten worden gesteld, wordt het gebruik van Belgische steen daarbij bepaald verboden.

Voor zoover zeer bijzondere omstandigheden in eenig geval bij uitzondering tot het gebruik van Belgische steen zouden moeten doen besluiten, moet daartoe vooraf mijne toestemming worden gevraagd.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

24 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *alle met suiker bereide goederen*. S. 144.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle met suiker bereide goederen te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 15 Maart 1916, Kabinet, Litt. R[36];

Den Raad van State gehoord (advies van 21 Maart 1916, nº. 39);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 22 Maart 1916, Kabinet, Litt. F[41];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van alle met suiker bereide goederen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 24sten Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 24 *Maart* 1916.)

—

24 *Maart* 1916. BESLUIT van den Minister van Buitenlandsche Zaken, houdende vaststellen van regelen, waarnaar de betrokken autoriteiten zich bij het afgeven van verblijfscertificaten aan Belgen en het viseeren van Belgische passen voortaan hebben te gedragen.

a. Verblijfscertificaten.

Er is reden, geen verblijfscertificaten af te geven dan na een verblijf van acht dagen. Zoo'n certificaat veronderstelt een verblijf van eenigen tijd. Heeft de betrokkene niet gedurende eenigen tijd in eene plaats vertoefd, dan heeft hij op een verblijfscertificaat geen recht en moet veeleer als doortrekkende Belg worden behandeld.

b. Het stellen van een visum op Belgische passen.

Doortrekkende Belgen van 18—30 jaar moeten voorzien zijn van een paspoort, afgegeven door een der Belgische consulaten in de zuidelijke provinciën of te *Rotterdam*. Dit wil niet zeggen, dat de gemeentelijke autoriteiten in de overige provinciën geen visum op een Belgisch paspoort geven mogen, hetzij op een paspoort van iemand van 18—30 jaar, hetzij op een paspoort van iemand van anderen leeftijd. De autoriteiten in de vertrekhavens zullen hebben te beoordeelen in hoeverre zij met een paspoort, in de noordelijke provinciën afgegeven en geviseerd, genoegen kunnen nemen.

Het is in hooge mate wenschelijk, dat de autoriteiten zich voor het viseeren van Belgische paspoorten als regel stellen, het visum niet te weigeren tenzij hiervoor een gegronde reden bestaat.

Noodelooze last voor Belgen, die uit Nederland willen vertrekken en zich daartoe in het bezit willen stellen van papieren, welke hun moeilijkheden in de vertrekhavens kunnen besparen, moet zooveel mogelijk worden voorkomen.

Het nauwlettend toezicht, noodzakelijk om het vertrek van Belgische geïnterneerden te beletten, wordt uitgeoefend te Vlissingen en Rotterdam.

De autoriteiten elders zullen aan Belgen, die de noodige papieren voor vertrek wenschen, geen moeilijkheden in den weg moeten leggen zonder bijzondere redenen.

(W. v. d. B. A.)

—

24 *Maart* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Het bij de waardebepaling van den te onteigenen grond rekening houden met het gedeelte (3/4) dat in de toekomst voor straat is bestemd en dat dus door een gegadigde niet te gelde zou kunnen worden gemaakt, leidt niet tot die in het cassatiemiddel gewraakte en ook wettelijk onaannemelijke uitkomst, dat een deel van den grond om niet moet worden afgestaan, waar immers de ten slotte vastgestelde schadeloosstelling wordt toegekend voor het geheel, dus ook voor het tot stratenaanleg bestemde gedeelte.

De grief dat de Rechtbank bij de berekening van het voor straat bestemde gedeelte heeft rekening gehouden met een in het tijdvak van art. 92 Ont. wet nog niet Kon.

goedgekeurd, bij raadsbesluit vastgesteld, bebouwingsplan, in plaats van met het veronderstelde gemiddelde van art. 27 der Woningwet, is eveneens ongegrond, omdat de waardebepaling der Rechtbank niet berust op het Raadsbesluit zelf, maar daarop, dat een gegadigde bij het doen van een bod rekening zou houden met de groote — volgens de Rechtbank aan zekerheid grenzende — kans, dat het voor straat aangewezen gedeelte werkelijk zou blijken niet voor bebouwing in aanmerking te komen.

(Onteigeningswet art. 92.)

Voorzitter: Mr. A. J. L. Nijpels.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

De Staat der Nederlanden, woonplaats hebbende te 's-Gravenhage, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te Amsterdam op 14 Februari 1916 tusschen partijen gewezen, (N. J. 1916 bl. 213 Red.), advocaat Mr. J. H. Telders, gepleit door Mr. W. Thorbecke

tegen:

den Burgemeester van Amsterdam, in die hoedanigheid namens die Gemeente optredende, verweerder in cassatie, advacoot Mr W. A. Telders.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Eene onteigening door de Arr.-Rechtbank te Amsterdam op 14 Februari jl. (W. 9904), (N. J. 1916 bl. 213 Red.), ten behoeve en ten name dier Gemeente uitgesproken, gaf den Staat der Nederlanden aanleiding de navolgende cassatiemiddelen tegen die beslissing aan te voeren:

I. „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 der Grondwet, 92, 40, 41 der Onteigeningswet, 1, 3, 5, 26, 27, 28 der Woningwet, jº. 18, 69 der Bouwverordening der Gemeente Amsterdam van 5 Juli 1905, gewijzigd 1 April 1908, 28 November 1908, 25 Januari 1911, 27 September 1911, 3 Januari 1912, omdat de Rechtbank bij hare berekening den grond bestemd voor weg — 6100 M² op een geheel van 9058 M² — geheel in aftrek brengt hoewel, terwijl art. 92 als de werkelijke waarde aanmerkt die som die de goederen in het aldaar bedoeld tijdperk hadden kunnen opbrengen, de tot weg bestemde grond, als onmisbaar voor de gegadigde bouwondernemers om tot de bebouwing te kunnen overgaan eene opbrengst had moeten hebben en deze opbrengst nevens die van den te bebouwen grond geschat had moeten worden."

II. „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 40, 41, 77, 79, 92 der Onteigeningswet, 1, 3, 26, 27 28, 51 der Woningwet, door het Raadsbesluit van 3 April 1912 in aanmerking te nemen bij de begrooting der schadeloosstelling, hoewel dat Raadsbesluit tijdens het tijdperk, bedoeld in art. 92 der Onteigeningswet nog niet door de Kroon was goedgekeurd."

Blijkens het slot der vijftiende overweging heeft de Rechtbank het beginsel willen toepassen, dat in art. 92 der Onteigeningswet ter bepaling van den werkelijken prijs van eenig te onteigenen goed wordt aangegeven en zij meende daartoe niet beter te kunnen geraken dan door van de grootte der terreinen het gedeelte voor openbare wegen bestemd af te trekken en aan het alsdan overblijvende bouwgrondwaarde toe te kennen die, vermindert met de kosten van ophooging, rioleering, bestrating en transport en met die van afkoop van polderlasten en renteverlies, de schadeloosstelling zou geven, waarop de onteigende recht heeft.

In tegenstelling met den geëerden pleiter voor eischer schijnt mij dit systeem volmaakt juist.

Krachtens art. 69 der Amsterdamsche Bouwverordening toch mag het oprichten of geheel vernieuwen van een gebouw niet anders geschieden dan een een aan de Gemeente in eigendom toebehoorenden weg, aangelegd ter plaatse, volgens de afmetingen en ter hoogte door den Gemeenteraad bepaald of goedgekeurd, en voor den openbaren dienst bestemd. Hieruit volgt dus, dat een ernstig bieder. bij het bepalen van den door hem te besteden prijs, rekening zal moeten houden met het feit, dat hij, alvorens den bouwgrond te kunnen gebruiken, een gedeelte daarvan in behoorlijken toestand aan de Gemeente in eigendom zal moeten afstaan, welk gedeelte materieel voor hem derhalve volstrekt waardeloos is en veeleer als een last dan als een lust moet worden beschouwd. Mitsdien dient hij bij het opmaken der exploitatie-rekening de oppervlakte daarvan in mindering te brengen op het totaal en de alsdan verkregen uitkomst geeft hem zijn uitsluitend ruilwaarde hebbenden bouwgrond. Waar nu de Rechtbank deze alleszins bruikbare methode ter bepaling der werkelijke waarde heeft aangewend, acht ik het daartegen gericht verweer ongegrond.

Bij de waardeering der tweede grief doe ik

allereerst opmerken, dat zij zich eigenlijk richt tegen een der motieven, waarop de uitspraak der Rechtbank is gegrond, doch het overblijvende — het sedert jaren bestaand ongeveer gelijkvormig stratenplan — geheel onverlet laat. Als zoodanig kan zij dus reeds niet tot cassatie leiden.

Doch ook overigens acht ik haar onjuist.

Immers al was het op 3 April 1912 genomen Raadsbesluit nog aantastbaar, dan zou toch zeker een ernstig bieder met de voor de hand liggende mogelijkheid van goedkeuring daarvan bij zijne prijszetting hebben rekening te houden en, geheel in overeenstemming met hetgeen ik bij de bestrijding van het eerste middel betoogde, de daarin voor straten uitgetrokken oppervlakte in mindering hebben te brengen op het totaal, ten einde een juist overzicht van den voor werkelijke bebouwing bestemden grond te verkrijgen. Ook in dit opzicht kan dus, naar ik meen, het vonnis der Rechtbank geen verwijt treffen.

Ik concludeer derhalve tot verwerping van het beroep, met eischers veroordeeling in de kosten dezer procedure in cassatie.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat de gemeente Amsterdam tegen den Staat der Nederlanden heeft gevorderd te onteigening in het belang der Volkshuisvesting van de perceelen kadastraal bekend gemeente Amsterdam sectie S. nos. 5870, 5872, 5064 en 9, welke onteigening bij het bestreden vonnis is uitgesproken met toekenning eenet schadeloosstelling van f 53,502 vrij geld en met veroordeeling van den Staat in de kosten;

O., dat vanwege den Staat tegen deze beslissing als middelen van cassatie zijn aangevoerd: (zie concl. adv.-gen.);

Ten aanzien van het eerste middel:

O., dat de Rechtbank in aanmerking nemende, dat het betreft eene onteigening in het belang der Volkshuisvesting en dat het tijdperk bedoeld in art. 92 der Onteigeningswet valt tusschen 8 Juni 1912 en 8 Juni 1913, zich voor de waardebepaling van het te onteigenen goed, de vraag heeft gesteld, welk bod op dat goed verwacht zou mogen zijn, zoo het in het even-aangeduide tijdperk ten verkoop ware aangeboden;

dat de Rechtbank bij de beantwoording dier vraag feitelijk heeft uitgemaakt, dat de te onteigenen grond gelegen is in de sedert vele jaren bestaande bebouwing en uit dien hoofde als bouwterrein voor onmiddellijke bebouwing is aangewezen;

dat van dit standpunt naar het antwoord op de bestelde vraag zoekende, de Rechtbank heeft onderzocht wat een veronderstelde gegadigde in het aangegeven tijdperk voor den te onteigenen grond redelijkerwijze zou hebben kunnen bieden en tot leiddraad bij dat onderzoek een exploitatie-rekening van den grond als bouwterrein heeft gemaakt;

dat zij bij de samenstelling der creditzijde dier rekening heeft aangenomen, dat de veronderstelde gegadigde bij het maken zijner berekeningen in aanmerking zou nemen welk deel van den grond, tot stratenaanleg zou worden bestemd en dus door hem niet te gelde gemaakt zou kunnen worden, zoodat zij op de creditzijde der rekening alleen bracht de veronderstelde opbrengst van dat deel van den te onteigenen grond, dat als bouwterrein zou kunnen worden verkocht;

O., dat bij dit middel tegen deze wijze van berekening der waarde van den te onteigenen grond wordt opgekomen, daar zij zoude medebrengen dat het tot stratenaanleg bestemde deel van den grond om niet zou worden afgestaan, echter ten onrechte;

dat toch de door de Rechtbank gevolgde wijze van waardeberekening van den te onteigenen grond, die niet in strijd is met de in het middel aangehaalde artt. doch veeleer door het voorschrift van art. 92 der Onteigeningswet wordt gerechtvaardigd, niet leidt tot de ook wettelijk onaannemelijke uitkomst dat een deel van den grond om niet zou moeten worden afgestaan, daar ten slotte en vastgestelde schadeloosstelling wordt toegekend voor de geheele te onteigenen oppervlakte, dus ook voor het tot stratenaanleg daarvan bestemde gedeelte, zonder dat het in dit geval, waarin de geheele oppervlakte aan één eigenaar toebehoort, noodig was te onderzoeken welk gedeelte der schadeloosstelling voor het eene deel, welk gedeelte voor een ander deel van den grond werd toegekend;

dat dus dit middel niet tot cassatie kan leiden;

Ten aanzien van het tweede middel:

O., dat de Rechtbank, voor wat betreft een deel van den te onteigenen grond, bij het maken harer voorschreven berekening, voor de vaststelling der oppervlakte, welke als tot stratenaanleg bestemd moest worden beschouwd, tot grondslag heeft genomen, niet een, ook in art. 27 alinea 2 der Woningwet, verondersteld gemiddelde der geheele oppervlakte, die onteigend wordt, maar een daarvoor bij besluit van den Raad der gemeente Amsterdam van 26 Sept. 1877 vastgesteld en bij raadsbesluit

van 3 April 1912 nagenoeg onveranderd gehandhaafd bebouwingsplan ;

dat ter toelichting der grieven bij dit middel tegen deze wijze van berekening is aangevoerd, dat de Rechtbank de begrooting der schadeloosstelling niet mocht doen steunen op de genoemde raadsbesluiten, niet op dat van 26 Sept. 1877, omdat dit in het tijdperk bedoeld in art. 92 der Onteigeningswet, ingevolge art. 51 der Woningwet geldigheid had verloren, niet op dat van 3 April 1912, omdat daaraan in bedoeld tijdperk de Koninklijke goedkeuring ontbrak ;

O., dat bij dit betoog wordt voorbijgezien, dat in het stelsel der Rechtbank de waardebepaling der te onteigenen gronden niet berust op de genoemde raadsbesluiten zelve, doch aan die besluiten alleen dezen invloed wordt toegekend, dat de veronderstelde gegadigde bij het doen van een bod op die gronden rekening zoude houden met de groote kans — naar het in cassatie te eerbiedigen oordeel der Rechtbank aan zekerheid grenzende — dat het in die besluiten voor straten-aanleg aangewezen gedeelte, inderdaad zou blijken niet voor bebouwing in aanmerking te komen ;

dat de vraag of zulk een gegadigde met dit gevaar voor oogen, werkelijk niet meer zou bieden dan de opbrengst van het volgens die raadsbesluiten overblijvend bouwterrein rechtvaardigt, is van feitelijken aard en dus niet in cassatie kan worden beantwoord ;

dat mitsdien ook dit middel niet tot cassatie kan leiden ;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

25 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *citroenen*. S. 145.

(Tekst als S. 144.)

—

25 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *asbest*. S. 146.

(Tekst als S. 144.)

—

25 *Maart* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken tot uitvoering van het Koninklijk Besluit van 4 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 108).

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken ;

Overwegende, dat krachtens het Koninklijk besluit van 4 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 108), strekkende tot vervanging van het Koninklijk besluit van 29 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 29) verboden zijn, tenzij met vergunning van den Minister van Binnenlandsche Zaken en met inachtneming van de door dezen ter voorkoming van verbreiding der besmetting te geven voorschriften :

1°. onderzoek van personen en goederen op de aanwezigheid van pestsmetstoffen door middel van proefnemingen op dieren ;

2°. het verrichten van lijkopeningen op lijken van personen overleden aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest ;

3°. het verrichten van lijkopeningen op lijken van dieren gestorven aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest ;

4°. het vervoer van stoffen die pest- of cholerasmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen ;

Gelezen het advies van den Centralen Gezondheidsraad van 11 Januari 1916, n°. 35/3 ;

Heeft goedgevonden te bepalen :

§ 1. *Onderzoek van personen en goederen op de aanwezigheid van pestsmetstoffen door middel van proefnemingen op dieren.*

Aanvragen om vergunning tot het verrichten van zulk een onderzoek kunnen worden gedaan aan den inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, in wiens inspectie men het onderzoek wil verrichten.

Daarbij zullen alle mogelijke inlichtingen moeten worden gegeven betreffende de inrichting van de localiteit waar het onderzoek zal worden verricht, en de voorzorgen welke bij het onderzoek zullen worden genomen tegen de verspreiding van de smetstof.

Er zal o. a. moeten blijken welke voorzorgen de aanvrager heeft genomen :

a. om de localiteit waar het onderzoek zal worden verricht ontoegankelijk te maken voor personen die niet bij het onderzoek behoeven te zijn, en voor dieren die daarbij niet gebezigd worden ;

b. om de ontsnapping van proefdieren te voorkomen ;

c. om de vernietiging der proefdieren enz. behoorlijk te doen plaats hebben ;

d. om de personen, kleeren en voorwerpen voldoende te kunnen ontsmetten.

Voorts zal moeten worden opgegeven, welke personen bij het onderzoek tegenwoordig zullen zijn en inlichtingen moeten worden gegeven aangaande de bekwaamheid, de ervaring, de nauwgezetheid en de betrouwbaarheid van de personen die bij het onderzoek zullen behulpzaam zijn.

De inspecteur brengt de aanvrage, met bij-

voeging van zijn advies, zoo spoedig mogelijk (desnoods per telegraaf) over aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

§ 2. *Het verrichten van lijkopeningen op lijken van personen overleden aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest.*

Aanvragen om vergunning tot het verrichten van zulk eene lijkopening kunnen worden gedaan aan den inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, in wiens inspectie men de lijkopening wil verrichten.

Daarbij zullen alle mogelijke inlichtingen moeten worden gegeven betreffende :

a. de wijze waarop de stoffen, van het lijk afkomstig, zullen worden gehouden buiten het bereik van dieren, welke de smetstof kunnen verspreiden ;

b. de wijze waarop die stoffen zullen worden verzameld en onschadelijk gemaakt ;

c. de voorzorgen tegen verspreiding der smetstof, te nemen door hen die de lijkopening verrichten, en door hen die daarbij behulpzaam zijn.

Met de aanvrage wordt gehandeld als met die bedoeld in § 1.

§ 3. *Het verrichten van lijkopeningen op lijken van dieren gestorven aan de pest of verdacht van aan de pest lijdende te zijn geweest.*

Aanvragen om vergunning tot het verrichten van zulke lijkopeningen kunnen worden gedaan aan den inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, in wiens inspectie men de lijkopeningen wil verrichten.

Daarbij zullen alle mogelijke inlichtingen moeten worden gegeven betreffende de inrichting van de localiteit waar de lijkopeningen zullen worden verricht, en de voorzorgen welke daarbij zullen worden genomen tegen de verspreiding van de smetstof.

Er zal o. a. moeten blijken welke voorzorgen de aanvrager heeft genomen :

a. om de localiteit waar de lijkopeningen zullen worden verricht, ontoegankelijk te maken voor personen die niet bij het onderzoek behoeven te zijn, alsmede voor dieren ;

b. om de vernietiging der dierenlijken behoorlijk te doen plaats hebben ;

c. om de personen, kleeren en voorwerpen voldoende te kunnen ontsmetten.

Voorts zal moeten worden opgegeven, welke personen bestemd zijn om bij de lijkopeningen tegenwoordig te zijn, en inlichtingen moeten worden gegeven aangaande bekwaamheid, ervaring, de nauwgezetheid en de betrouwbaarheid van de personen die bestemd zijn daarbij behulpzaam te zijn.

De inspecteur brengt de aanvrage, met bijvoeging van zijn advies, over aan den Minister van Binnenlandsche Zaken.

§ 4. *Vervoer van stoffen die pestsmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen.*

Het vervoer van zulke stoffen zonder geleide, met eenig middel van vervoer, wordt niet toegelaten.

Het vervoer is geoorloofd, wanneer het persoonlijk geschiedt door een lid van den Centralen Gezondheidsraad, door een inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving der wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten, door een directeur van een openbaar pathologisch, hygiënisch of pharmaceutisch laboratorium, door een geneeskundige of door een persoon in het bezit van eene bijzondere schriftelijke machtiging daartoe van een lid van den Centralen Gezondheidsraad, een inspecteur, een directeur of een geneeskundige als bovengenoemd, mits :

a. de te onderzoeken stof, met uitzondering van doode ratten (rattenlijken), zij gebracht in een waterdicht gesloten wijdmondsch fleschje, dat, degelijk met gegolfd carton, watten of houtwol omgeven, in een stevig goed gesloten kistje of bus verpakt is, welk kistje of busje weder met papier is omwikkeld of wel in verpakkingsmateriaal, daartoe verstrekt door het Centraal laboratorium voor de volksgezondheid ;

b. te onderzoeken doode ratten (rattenlijken) gebracht zijn in eene met schroefsluiting afgesloten metalen bus, in welker deksel zich eene met een schroefdopje gesloten kleine opening bevindt en welke bus zoodanig hangt in een daarvoor bestemd, goed gesloten houten kistje, dat de bus bij het dragen steeds verticaal blijft, of wel in verpakkingsmateriaal, daartoe verstrekt door het Centraal laboratorium voor de volksgezondheid ;

c. het pakket voorzien zij van een duidelijk adres en daarop ook het woord „smetstof" met duidelijke letters vermeld zij.

§ 5. *Vervoer van stoffen die cholerasmetstoffen bevatten of verdacht worden dit te doen.*

Het vervoer van zulke stoffen is geoorloofd,

mits met inachtneming van de voorschriften in § 4, onder *a* en *c* omschreven.

Deze beschikking zal worden geplaatst in de *Nederlandsche Staatscourant*.

's-Gravenhage, 25 Maart 1916.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

—

25 *Maart* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende naturalisatie in Pruisen.

Naar aanleiding van een door mij met den Minister van Oorlog en den Burgemeester van *Amsterdam* gehouden omleg heb ik de eer U H.E.G. te verzoeken de lijsten van personen, die in *Pruisen* zijn genaturaliseerd en welke lijsten dezerzijds per apostille aan de Commissarissen der Koningin in de betrokken provinciën plegen te worden doorgezonden, evenals tot dusver, ter kennisneming te doen toekomen aan de burgemeesters der gemeenten, vanwaar de genaturaliseerden afkomstig zijn.

Voorts gelieve U H.E.G. die burgemeesters daarbij uit te noodigen om, voor zoover het personen betreft, die op grond van verblijf in *Duitschland* in de gemeente *Amsterdam* voor de militie of die aldaar voor den landstorm kunnen zijn ingeschreven, van de naturalisatie kennis te geven aan den burgemeester dier gemeenten door overlegging van de desbetreffende lijsten, in originali of in afschrift.

Blijkt uit een onderzoek, zoo mogelijk in te stellen door den burgemeester, die de opgaven van U H.E.G. ontvangt, dat de betrokken personen in een andere gemeente dan *Amsterdam* voor de militie of den landstorm zijn ingeschreven, dan zullen de hen betreffende lijsten in originali of in afschrift gezonden moeten worden aan den burgemeester der gemeente van inschrijving.

Voor zooveel de betrokken personen militieplichtig zijn, zullen bij de kennisgevingen, die eventueel door den burgemeester of den Commissaris der Koningin ingevolge art. 37 van het Militiebesluit worden gedaan, de desbetreffende lijsten, of afschriften daarvan, behooren te worden overgelegd.

Indien de in de lijsten vermelde personen landweerplichtig of landstormplichtig blijken te zijn, wordt door den Minister van Oorlog een voorstel van den burgemeester der gemeente, waarvoor de persoon landweer- of landstormplichtig is, tegemoet gezien, strekkende hetzij om de betrokkenen uit den dienst bij de landweer of den landstorm te ontslaan, hetzij om hen ter zake van opkomst in werkelijken dienst ongemoeid te laten, naar gelang zij binnen het Rijk dan wel in *Duitschland* zijn gevestigd. Voorstellen, als zooeven bedoeld, zullen eveneens vergezeld moeten gaan van de betrekkelijke lijsten, in originali of in afschrift.

Ik verzoek U H.E.G. de burgemeesters der gemeenten in Uwe provincie namens mij ter zake in te lichten en uit te noodigen in voorkomende gevallen in den aangegeven zin te handelen. (W. v. d. B. A.)

—

25 *Maart* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters, betreffende inschrijving van landweerplichtigen in het verlofgangersregister.

Naar de bedoeling van de artt. 24, 25 en 26 der landweerwet behoort de landweerplichtige te staan ingeschreven in het verlofgangersregister van de landweer in de gemeente, waar hij hier te lande gevestigd is of met betrekking tot zijne positie als landweerplichtige geacht moet worden gevestigd te zijn (zie ten opzichte van dit laatste art. 24, eerste lid, tweeden volzin der landweerwet en art. 26 van landweerbesluit I).

Genoemde wetsartikelen handelen in het algemeen over de groot-verlofgangers. Aangezien in gewone tijdsomstandigheden in den regel degenen, die naar de landweer overgaan, en de landweerplichtigen, die van woonplaats veranderen, zich ten tijde van hun overgang of hun woonplaatsverandering met grootverlof bevinden, brengt voor hen de overgang naar de landweer en de verandering van woonplaats in het algemeen mede, dat hun naam voorkomt in het verlofgangersregister van de landweer in de gemeente, waar zij woonplaats hebben of geacht worden woonplaats te hebben.

In de tegenwoordige buitengewone tijdsomstandigheden komt de bedoeling, dat de landweerplichtige zal staan ingeschreven in het verlofgangersregister der gemeente, waarin hij woonplaats heeft of geacht moet worden woonplaats te hebben, in vele gevallen echter niet tot haar recht, nu sedert Augustus 1914 vrijwel alle militieplichtigen en landweerplichtigen hebben opgehouden groot-verlofganger te zijn. Verscheidene hunner hebben inmiddels hun woonplaats overgebracht naar eene andere gemeente dan die, waarin zij vóór hun opkomst laatstelijk woonplaats hadden.

De wettelijke voorschriften verplichten de burgemeesters echter niet, ten opzichte van deze dienstplichtigen met betrekking tot de verandering van woonplaats te handelen als ten op-

zichte van de dienstplichtigen, die zich met groot-verlof bevinden.

Toch is het wenschelijk, dat gedurende de heerschende buitengewone omstandigheden ook de niet met groot-verlof zijnde landweerplichtige wordt ingeschreven in het verlofgangersregister van de landweer in de gemeente waarin hij woonplaats heeft of geacht wordt te hebben. Bedoelde wenschelijkheid bestaat niet alleen omdat het niet regelmatig is, dat de landweerplichtige geruimen tijd elders dan in de gemeente, waar hij gevestigd is, staat ingeschreven in het register van de landweer, maar vooral ook omdat het in verschillende gevallen noodig is, den burgemeester van de woonplaats van een landweerplichtige te betrekken in opdrachten, welke ten aanzien van den landweerplichtige verstrekt worden, wanneer hij zich met verlof — in het bijzonder met voorloopig (klein) verlof — bevindt.

Ik heb daarom de eer U te verzoeken dienovereenkomstig te handelen ten aanzien van de inschrijving in het verlofgangersregister van de landweer in Uwe gemeente bij den overgang van den militieplichtige naar de landweer en ten aanzien van de doorhaling of opneming in vermeld register van den naam van den landweerplichtige, die Uwe gemeente metterwoon verlaat of zich in Uwe gemeente vestigt. Ten opzichte van den niet met groot-verlof zijnden landweerplichtige worde voor zooveel doenlijk en noodig gehandeld in den zin van art. 25 van landweerbesluit I.

Ik vestig er overigens Uwe aandacht op, dat de landweerplichtige, die zich niet met grootverlof bevindt, niet verplicht is tot naleving van de artt. 24 en 25 der landweerwet en dat derhalve te zijnen aanzien art. 27 van landweerbesluit I buiten toepassing moet blijven.

(Gem. Stem.)

—

27 *Maart* 1916. BESLUIT, waarbij aan Bestuurders der Vereeniging voor landbouw en verzorging van krankzinnigen „Huize Padua" te *Boekel*, vergunning wordt verleend tot oprichting van een gesticht voor zwakzinnigen te *Udenhout*. S. 147.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche zaken van 20 Maart 1916 n°. 3299, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Met ingang van 1 Mei 1916 wordt ingetrokken Ons besluit van 21 Juli 1902 (*Staatsblad* n°. 156), zooals dat is gewijzigd bij Ons besluit van 1 October 1912 (*Staatsblad* n°. 313).

2. Aan bestuurders der vereeniging voor landbouw en verzorging van krankzinnigen „Huize Padua", te *Boekel*, wordt vergunning verleend het gesticht voor idioten „Huize Assisië", te *Udenhout*, tot de oprichting waarvan vergunning is verleend bij Ons besluit van 21 Juli 1902 (*Staatsblad* n°. 156), in te richten tot een gesticht voor zwakzinnigen (idioten en imbecillen), overeenkomstig de overgelegde teekeningen en beschrijving.

3. In het gesticht, dat bestaat uit een administratiegebouw met twee zijbouwen, vier paviljoenen en de noodige dienstgebouwen, mogen slechts mannen verpleegd worden, ten getale van niet meer dan 293.

4. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mogen op het gestichtsterrein geene opstallen, tenzij overeenkomstig de teekeningen en beschrijving, genoemd in artikel 2, worden opgericht en mag niet aan derden de beschikking over eenig deel van het terrein worden gegeven.

5. Zonder toestemming van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken mag in de gebouwen, de rioleering en verdere inrichtingen op het terrein, zoomede in de afrastering van het terrein en in de omheining der tuinen geene verandering worden aangebracht, welke ten gevolge zouden hebben, dat zij niet meer geheel overeenstemden met de teekeningen en beschrijving in artikel 2.

6. In elk voor meer dan één verpleegde bestemd slaapvertrek wordt op eene duidelijk zichtbare plaats het aantal personen aangegeven, waarvoor het bestemd is.

7. De geneeskundige behandeling der verpleegden wordt opgedragen aan ten minste één geneeskundige, die gevestigd moet zijn in eene woning op het terrein van het gesticht, en daarbuiten geen geneeskundige praktijk mag uitoefenen.

8. Een afschrift van dit besluit en van de Ministerieële beschikkingen, bedoeld in de artikelen 4 en 5, zoomede eene copie van de teekeningen en beschrijving, bedoeld in artikel 2, moeten in het gesticht aanwezig zijn en aan de inspecteurs voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten en aan den officier van justitie te allen tijde,

op verlangen, ter inzage voorgelegd worden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's Gravenhage, den 27sten Maart 1916.

WILHELMINA.

Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 19 *April* 1916.)

—

30 *Maart* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Reglement voor de opleiding van Studenten in de geneeskunde aan de Nederlandsche Universiteiten tot Officier van Gezondheid bij de Landmacht, alsmede van de bij dat Reglement behoorende modellen, opnieuw vastgesteld bij het Koninklijk Besluit van 18 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 279). S. 148.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 3 Maart 1916, Kabinet, Litt. I[31];

Den Raad van State gehoord (advies van 21 Maart 1916, nº. 55);

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister van 27 Maart 1916, Kabinet, Litt. W[43];

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Het reglement voor de opleiding van studenten in de geneeskunde aan de Nederlandsche Universiteiten tot Officier van Gezondheid bij de Landmacht, alsmede de bij dat Reglement behoorende modellen, opnieuw vastgesteld bij het Koninklijk Besluit van 18 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 279), worden gewijzigd als volgt:

1º. De aanhef van Artikel 3, § 1, wordt gelezen als volgt:

„Jaarlijks wordt zoodra doenlijk in de *Nederlandsche Staatscourant*";

2º. De eerste alinea van Artikel 3, § 6, vervalt;

3º. De aanhef van de tweede alinea van Artikel 3, § 6, wordt gelezen als volgt:

„Van de studenten die, met";

4º. Het gestelde in Model A onder 1º. bij *b.*, behoorende bij het in den aanhef van dit Artikel bedoelde Reglement wordt gelezen als volgt:

„*b.* om, bijaldien hij te eeniger tijd, hetzij vóór of nà zijne benoeming tot officier van gezondheid, op eigen verzoek of wel om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken — niet het gevolg van eigen moedwillige handelingen of ongeregeld gedrag — van de verplichtingen, ingevolge genoemd Reglement op hem rustende, mocht worden ontheven, of wel zich op eenige wijze aan die verplichtingen mocht onttrekken — binnen drie maanden, nadat hij daartoe door of van wege den Minister van Oorlog zal zijn aangeschreven — geheel of gedeeltelijk de gelden terug te betalen, die van landswege aan hem of te zijnen behoeve wegens opleidingskosten zijn voldaan (ingevolge artikel 4, § 2 of § 3 van voornoemd Reglement), zulks naar de regelen, gesteld bij artikel 5 of bij artikel 6 van dat Reglement, naarmate het ontslag vóór of nà bovengenoemde benoeming plaats heeft";

2. Dit Besluit treedt in werking op den tweeden dag na de dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het geplaatst is.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 5 *April* 1916.)

—

31 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *zinkerts* en *zinkoxyde*. S. 149.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van zinkerts en zinkoxyde te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 Maart 1916, Kabinet, Litt. T[43];

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 21);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 30 Maart 1916, Kabinet, Litt. Y[44];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van zinkerts en zinkoxyde is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de

uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 31sten Maart 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 1 *April* 1916.)

31 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *heide.* S. 150.

(Tekst als S. 149.)

31 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *spiering,* kleiner dan 9 c.M. S. 151.

(Tekst als S. 149.)

31 *Maart* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *sinaasappelen* en *mandarijnen.* S. 152.

(Tekst als S. 149.)

1 *April* 1916. BESLUIT, houdende **intrekking** van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *katoen* in elken vorm, voorzoover zulks niet reeds is geschied bij Koninklijk Besluit van 3 September 1914 (*Staatsblad* nº. 442), voor *ruwe katoen* en *katoenen garens.* S. 153.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 Maart 1916, Kabinet, Litt. I[46];

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van katoen in elken vorm, toegestaan bij Ons Besluit van 18 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 416), voor zoover zulks niet reeds is geschied bij Ons Besluit van 3 September 1914 (*Staatsblad* nº. 442) voor ruwe katoen en katoenen garens.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 1sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 1 *April* 1916.)

3 *April* 1916. BESLUIT, houdende wijziging en aanvulling van de Reglementen voor de Cadettenschool en de Koninklijke Militaire Academie en van de bepalingen nopens de toelating in *Indië* tot die inrichtingen van onderwijs. S. 154.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 25 Januari 1916, IIde Afdeeling nº. 16 en van 19 Januari 1916, Afdeeling C[1], nº. 40;

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Februari 1916, nº. 58);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 29 Maart 1916, IIde Afdeeling, nº. 12 en van 20 Maart 1916, Afdeeling C[1], nº. 14;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel één.

Het Reglement voor de Cadettenschool, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 5 April 1893 (*Staatsblad* nº. 58) en sedert herhaaldelijk gewijzigd, laatstelijk bij Ons besluit van 29 Maart 1911 (*Staatsblad* nº. 100), wordt nader gewijzigd als volgt:

I. Het tweede lid van artikel 1 wordt gelezen:

„Volgens bij Koninklijk besluit, in overeenstemming met dit reglement, vast te stellen bepalingen, kan voorts aan jongelieden, die behooren tot de Europeesche, de Inlandsche of de daarmede gelijkgestelde bevolking van *Nederlandsch-Indië* — wat de Inlanders en de daarmede gelijkgestelden aangaat, voor zoover zij Nederlandsche onderdanen zijn — die aan de bij artikel 15 onder *a* en *b* der wet gestelde eischen voldoen, worden vergund in *Nederlandsch-Indië* het toelatingsexamen voor de Cadettenschool af te leggen, doch alleen voor den dienst in *Nederlandsch-Indië.* Het aantal ten behoeve van deze jongelieden open te stellen plaatsen bedraagt in den regel jaarlijks niet meer dan zes, voor zoover betreft de in den aanhef van artikel 15 der wet bedoelde jongelieden en in den regel niet meer dan twee, voor zoover aangaat niet-Europeesche jongelieden."

II. In den tweeden volzin van het derde lid van artikel 1 wordt tusschen de woorden „jongelieden" en „die" ingelascht:

„— voor de Europeesche en niet-Europeesche adspiranten afzonderlijk —".

III. In den laatsten volzin van het derde lid van artikel 1 wordt tusschen de woorden „vastgesteld" en „daarvan" ingelascht:

„ , voor zoover de niet-Europeesche adspiranten betreft, na bekomen Koninklijke machtiging,".

IV. In het eerste lid van artikel 62 wordt na 3°. ingelascht:

4°. aan hen, die den Mohammedaanschen godsdienst belijden, ook op de voor de belijders van dien godsdienst geldende, nader door de Ministers van Oorlog en van Koloniën aan te wijzen, feestdagen", terwijl de aanhef van punt *a* in dat lid wordt gelezen: „*a.* aan cadetten het verlof op de dagen, bedoeld onder 2°., 3°. en 4°.".

V. De aanhef van artikel 67 wordt gelezen:

„Bij de aanmelding, bedoeld bij artikel 15, onder *b*, der wet moeten — behalve, in voorkomend geval, de verklaring, waarvan bij artikel 2 van dit reglement en de kennisgeving, waarvan bij artikel 19 der wet sprake is — door de adspiranten, bedoeld in den aanhef van artikel 15 der wet, de navolgende bescheiden worden overgelegd:".

VI. Tusschen de artikelen 67 en 68 wordt een nieuw artikel 67*a* gevoegd, luidende:

„Adspiranten, behoorende tot de inlandsche of de daarmede gelijkgestelde bevolking van *Nederlandsch-Indië*, moeten bij de aanmelding, bedoeld bij artikel 15, onder *b* der wet — behalve, in voorkomend geval, de kennisgeving, waarvan bij artikel 19 der wet sprake is — de navolgende bescheiden overleggen:

1°. eene gelegaliseerde verklaring, waaruit blijkt, dat de adspirant Nederlandsch onderdaan is volgens de wet van 10 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 55);

2°. eene gelegaliseerde verklaring, af te geven door den burgemeester der gemeente, waar de adspirant het laatst heeft gewoond, waaruit de leeftijd of — bij gemis aan stellige gegevens dienaangaande — de vermoedelijke, naar schatting vast te stellen leeftijd van den adspirant blijkt;

3°. een bewijs, inhoudende de verklaring van een geneesheer, dat de adspirant gevaccineerd is of de kinderpokken heeft gehad;

4°. een bewijs van goed gedrag, af te geven, voor zoover betreft den duur van het verblijf in *Nederland* / *Nederlandsch-Indië* door den burgemeester der gemeente / het Hoofd van bestuur in het gewest of de burgemeesters der gemeenten / de Hoofden van bestuur in de gewesten, waar de adspirant gedurende de laatste drie jaren heeft gewoond;

5°. eene gelegaliseerde toestemming van vader, moeder of verzorger tot het aangaan van eene militaire dienstverbintenis; deze toestemming kan ook worden verleend door eenen daartoe bij notarieele akte opzettelijk gemachtigde, mits onder overlegging der akte.

Voor den adspirant, die zich reeds in militairen dienst bevindt, worden de onder 2°. en onder 4°. genoemde bescheiden onderscheidenlijk vervangen door hem betreffende uittreksels uit het stamboek en uit het strafregister.

Ten aanzien van den adspirant, voor wien aanspraak wordt gemaakt op plaatsing ingevolge het bepaalde bij het slot van artikel 17 der wet, moet daarvan bij de aanmelding, met opgaaf van reden, kennis worden gegeven.

Adspiranten, die bij het toelatingsexamen proeven van bekwaamheid in het teekenen wenschen af te leggen, moeten daarvan bij de aanmelding doen blijken."

VII. In het eerste lid van artikel 78 wordt tusschen de woorden: „geschiedt" en „naar" ingelascht:

„— afzonderlijk voor de Europeesche en voor de niet-Europeesche adspiranten —".

VIII. In het vierde lid van artikel 78 wordt tusschen de woorden „adspiranten" een „afzonderlijke" ingevoegd „zoomede voor de Europeesche en voor de niet-Europeesche adspiranten".

Artikel twee.

Het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie, vastgesteld bij Ons besluit van 7 Juni 1912 (*Staatsblad* n°. 186) wordt gewijzigd als volgt:

I. De aanhef van het derde lid van artikel 1 wordt gelezen:

„Volgens bij Koninklijk besluit, in overeenstemming met dit reglement vast te stellen bepalingen, kan voorts aan jongelieden, behoorende tot de Europeesche, de Inlandsche of de daarmede gelijkgestelde bevolking van *Nederlandsch-Indië* — wat de Inlanders of de daarmede gelijkgestelden aangaat voor zoover zij Nederlandsche onderdanen zijn — die aan de bij artikel 26, onder 1 en 2 der wet gestelde eischen voldoen, worden vergund . . .enz."

II. Het vierde lid van artikel 1 wordt gelezen:

„Het aantal, ten behoeve van deze jongelieden open te stellen plaatsen bedraagt in den regel jaarlijks niet meer dan zes, voor zoover betreft de in den aanhef van meergenoemd artikel 26 bedoelde jongelieden, en in den regel niet meer dan twee, voor zoover aangaat de niet-Europeesche jongelieden".

III. In den eersten volzin van het zesde lid van artikel 1 wordt tusschen de woorden „jongelieden" en „die" ingelascht:

„; voor de Europeesche en de niet-Europeesche adspiranten afzonderlijk,".

IV. In den tweeden volzin van het zesde lid van artikel 1 wordt tusschen de woorden „vastgesteld" en „daarvan" ingelascht:

„, voor wat de niet-Europeesche adspiranten betreft na bekomen Koninklijke machtiging,".

V. In het eerste lid van artikel 58 wordt na 3°. ingelascht:

„4°. aan hen, die den Mohammedaanschen godsdienst belijden ook op de voor de belijders van dien godsdienst geldende, nader door de Ministers van Oorlog en van Koloniën aan te wijzen feestdagen", terwijl de aanhef van het zindeel „met dien verstande enz." wordt gelezen:

„met dien verstande, dat het onder 2°, 3° en 4° genoemd verlof" . . . . . .

VI. Tusschen de artikelen 62 en 63 wordt een nieuw artikel 62*a* gevoegd, luidende:

„De adspiranten, behoorende tot de Inlandsche of de daarmede gelijkgestelde bevolking van *Nederlandsch-Indië*, moeten bij de aanmelding, waarvan onder 2 van artikel 26 der wet sprake is, de navolgende bescheiden overleggen:

1°. eene gelegaliseerde verklaring waaruit blijkt, dat de adspirant Nederlandsch onderdaan is volgens de wet ven 10 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 55);

2°. eene gelegaliseerde verklaring, af te geven door den burgemeester der gemeente, waar de adspirant het laatst heeft gewoond, waaruit de leeftijd, of — bij gemis aan stellige gegevens dienaangaande —, de vermoedelijke, naar schatting vast te stellen leeftijd van den adspirant blijkt;

3°. een bewijs, inhoudende de verklaring van een geneesheer, dat de adspirant gevacci-neerd is of de kinderpokken heeft gehad;

4°. een bewijs van goed gedrag, af te geven voor zoover betreft den duur van het verblijf in *Nederland* / *Nederlandsch-Indië* door den burgemeester / het Hoofd van der gemeente / bestuur in het gewest of de burgemeesters / Hoofden van der gemeenten / bestuur in de gewesten, waar de adspirant gedurende de laatste drie jaren heeft gewoond;

5°. eene gelegaliseerde toestemming van vader, moeder of verzorger, tot het aangaan van eene militaire dienstverbintenis; deze toestemming kan ook worden verleend door een daartoe bij notarieele akte opzettelijk gemachtigde, mits onder overlegging der akte;

6°. *a*. voor de adspiranten, bedoeld bij artikel 26 der wet onder I tot en met IV: het door den adspirant verworven getuigschrift of diploma, of — indien hij bedoeld bewijs nog niet in zijn bezit heeft —, de verklaring van den voorzitter der betrokken examencommissie, dat hij ingeschreven is voor deelneming aan een vóór half Augustus van het loopende jaar eindigend examen, dat hem, bij slagen, een getuigschrift of diploma als vorenbedoeld doet verwerven;

b. voor de adspiranten, bedoeld bij artikel 26 der wet onder V: het door den adspirant verworven getuigschrift of, indien hij bedoeld getuigschrift nog niet in zijn bezit heeft, eene verklaring, dat de adspirant het toelatingsexamen wenscht af te leggen.

Voor den adspirant, die zich reeds in militairen dienst bevindt, worden de onder 2°. en 4°. genoemde bescheiden onderscheidenlijk vervangen door uittreksels uit het stamboek en uit de straflijst.

Indien voor een der in dit artikel bedoelde adspiranten aanspraak wordt gemaakt op eene plaatsing ingevolge het bepaalde bij het slot van artikel 17 der wet, moet daarvan bij de aanmelding, met opgaaf van redenen, worden kennis gegeven.

Adspiranten, hiervoren bedoeld bij 6°. onder *a*, die het vereischte getuigschrift of diploma bij de aanmelding nog niet konden overleggen, moeten, zoodra de uitslag van het betrekkelijke examen hun bekend is, dezen schriftelijk mededeelen aan den voorzitter der commissie, bedoeld bij artikel 65, onder overlegging — indien zij geslaagd zijn — van het verworven getuigschrift of diploma."

VII. In het eerste lid van artikel 83 wordt tusschen de woorden „daarbij" en „zijn" ingelascht: „voor hun landaard".

VIII. In het eerste lid van artikel 96 wordt tusschen de woorden „worden" en „twee" ingelascht:

„— voor de Europeesche zoowel als voor de niet-Europeesche adspiranten —".

IX. In het eerste lid van artikel 99 wordt tusschen de woorden „wordt" en „opgemaakt" ingelascht:

„— voor de Europeesche en de niet-Europeesche adspiranten afzonderlijk —".

X. In artikel 100 wordt tusschen de woorden „aangevende" en „de" ingelascht:

„— voor de Europeesche en de niet-Europeesche adspiranten afzonderlijk —".

Artikel drie.

De Bepalingen betreffende de toelating van jongelieden in *Nederlandsch-Indië* tot de

Cadettenschool, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 6 April 1894 (*Staatsblad* nº. 53) en sedert herhaaldelijk gewijzigd, laatstelijk bij Ons besluit van 18 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 238), worden nader gewijzigd als volgt:

I. Artikel 1 wordt gelezen:

„De vader, moeder, voogd, verzorger of verzorgster van den Europeeschen of niet-Europeeschen jongeling, die in *Nederlandsch-Indië* het toelatingsexamen voor de Cadettenschool wenscht af te leggen, wendt zich daartoe tot den Minister van Oorlog met aanbieding van de in artikel 67 (67*a*) van het Reglement voor de Cadettenschool genoemde bescheiden, gelegaliseerd overeenkomstig de in *Nederlandsch-Indië* ter zake geldende bepalingen.

Die stukken, alle in tweevoud in te dienen, moeten zijn ingericht naar de hier te lande geldende modellen en voorschriften, met dien verstande, dat de modellen van de in *Nederlandsch-Indië* af te geven bewijzen en verklaringen, bedoeld in artikel 67, 4º en artikel 67*a*, 1º, 2º en 4º, nader zullen worden vastgesteld door de Ministers van Oorlog en van Koloniën."

II. Het model letter A vervalt.

Artikel vier.

De Bepalingen betreffende de toelating van jongelieden in *Nederlandsch-Indië* tot de Koninklijke Militaire Academie, vastgesteld bij Ons besluit van 5 September 1911 (*Staatsblad* nº. 288) worden gewijzigd als volgt:

I. Artikel 1 wordt gelezen:

„De vader, moeder, voogd of verzorger van den Europeeschen of niet-Europeeschen jongeling, die in *Nederlandsch-Indië* voor toelating tot de Koninklijke Militaire Academie in aanmerking wenscht te worden gebracht, wendt zich daartoe tot den Minister van Oorlog, met aanbieding van de in artikel 62 (62*a*) van het reglement voor de Koninklijke Militaire Academie voorgeschreven bescheiden, gelegaliseerd overeenkomstig de in *Nederlandsch-Indië* ter zake bestaande of nog uit te vaardigen bepalingen, met dien verstande, dat de sub 7º *a* (6º *a*) van genoemd artikel 62 (62 *a*) bedoelde verklaring van inschrijving moet betreffen de deelneming aan een examen, dat vóór begin Juni van het loopende jaar moet zijn afgeloopen.

Die stukken, alle in tweevoud in te dienen, moeten zijn ingericht naar de hier te lande geldende modellen en voorschriften, met dien verstande, dat de modellen van de in *Nederlandsch-Indië* af te geven bewijzen of verklaringen, bedoeld in punt 4 van artikel 62 en in de punten 1, 2 en 4 van artikel 62*a*, nader zullen worden vastgesteld door de Ministers van Oorlog en van Koloniën."

II. De tweede zin van het zesde lid van artikel 3 wordt gelezen:

„Overigens worden nopens dit examen gevolgd de bepalingen, vervat in de artikelen 64, 66, 67, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 75 en 76 van het reglement voor de Koninklijke Militaire Academie, wat laatstgenoemd artikel betreft, met dien verstande echter, dat het verslag bedoeld in het tweede lid door de commissie zoo spoedig mogelijk moet worden ingediend aan den Commandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in *Nederlandsch-Indië*, die daarvan onverwijld een exemplaar aan den Gouverneur-Generaal doet toekomen.

Behoeft in *Indië* geen rangschikkingsonderzoek te worden gehouden, dan wordt de Gouverneur-Generaal zoo spoedig mogelijk door vorengenoemden Opperofficier in kennis gesteld met de namen van hen, die in aanmerking komen voor eene plaatsing aan de Koninklijke Militaire Academie.'

III. In het achtste lid van artikel 3 wordt tusschen de woorden „er" en „plaatsen" ingelascht: „voor hun landaard".

IV. Het negende lid van artikel 3 wordt gelezen:

„Van alle adspiranten, die het rangschikkingsonderzoek hebben ondergaan, wordt — voor de Europeesche en de niet-Europeesche adspiranten afzonderlijk — een staat opgemaakt, aangevende:

1º. de volgorde, waarin zij in aanmerking komen voor eene plaatsing aan de Koninklijke Militaire Academie;

2º. de door hen behaalde beoordeelingsgetallen."

V. In het tiende lid van artikel 3 wordt instede van „de ranglijst" gelezen „vorenbedoelden staat".

VI. Het twaalfde lid van artikel 3 wordt gelezen:

„De hiervoren bedoelde staat, opgemaakt in tweevoud, wordt door de commissie voor het rangschikkingsonderzoek zoo spoedig doenlijk gezonden aan den Commandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog in *Nederlandsch-Indië*, die daarvan onverwijld een exemplaar aan den Gouverneur-Generaal doet toekomen."

VII. Het dertiende lid van artikel 3 wordt gelezen:

„Na ontvangst daarvan zendt de Gouverneur-

Generaal aan den Minister van Koloniën het telegram, bedoeld in het 6de lid van artikel 1 van meergenoemd reglement en tegelijkertijd den van den Commandant van het leger ontvangen staat".

VIII. Het veertiende lid van artikel 3 wordt gelezen:

„De commissie maakt verder op (in tweevoud) het verslag, bedoeld bij artikel 8 der wet, waarmede op overeenkomstige wijze wordt gehandeld als is aangegeven voor den hiervoren genoemden staat. De Gouverneur-Generaal zendt het door hem ontvangen exemplaar aan den Minister van Kolonien."

IX. Het model letter A vervalt.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en in afschrift aan den Raad van State zal worden gezonden.

's-Gravenhage, den 3den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 22 *April* 1916.)

—

3 *April* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870, (*Staatsblad* n°. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912, (*Staatsblad* n°. 240) en de wet van 5 December 1881, (*Staatsblad* n°. 185). S. 155.

—

3 *April* 1916. BESLUIT, houdende beslissing, dat art. 29 der Hinderwet het opleggen van nieuwe voorwaarden aan inrichtingen, vóór het in werking treden dier wet opgericht, alleen dan toelaat, als de vergunning tot hare oprichting verleend, krachtens de toen geldende Koninklijke besluiten werd geëischt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door de Naamlooze Vennootschap „de Maatschappij Noord-Holland" te Alkmaar, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 1 Juli 1915, n°. 474, waarbij een nieuwe voorwaarde is verbonden aan de vergunning, welke door Burgemeester en Wethouders voornoemd bij besluit van 20 Augustus 1867, n°. 6, is verleend tot het oprichten en hebben van een koffiestroopfabriek in het perceel, staande te Alkmaar aan de Laat, Wijk A. thans genummerd 155;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 14 Maart 1916, n°. 55;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 Maart 1916, n°. 226 H, Afdeeling Arbeid;

O., dat nadat bij hen klachten van verschillende ingezetenen waren ingekomen over hinder van ernstigen aard, Burgemeester en Wethouders bij besluit van 1 Juli 1915, n°. 474, gelet op de artt. 17, 17*bis* en 29 der Hinderwet, aan de bij hun besluit van 20 Augustus 1867, n°. 6, verleende vergunning tot het oprichten en hebben van bovengemelde koffiestroopfabriek eene nieuwe voorwaarde hebben verbonden;

dat Burgemeester en Wethouders daarbij hebben overwogen dat een ingesteld onderzoek de juistheid der ingediende klachten heeft aangetoond;

dat van het besluit van Burgemeester en Wethouders de Naamlooze Vennootschap „De Maatschappij Noord-Holland" bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende o. a. dat bij besluit van Burgemeester en Wethouders van Alkmaar van 20 Augustus 1867 vergunning is verleend tot het plaatsen van zoonoodig twee kookfornuizen tot het koken van koffiestroop in het perceel staande wijk A. n°. 470, thans wijk A. n°. 155; dat in het Koninklijk Besluit van 31 Januari 1824 (S. 19) eene inrichting tot het koken van koffiestroop niet genoemd is onder de inrichtingen voor de oprichting waarvan eene vergunning noodig is; dat de aanvraag van bovenbedoelde vergunning dus overbodig is geweest; dat het besluit van 1 Juli 1915 n°. 474, genomen is zonder dat de appellante is gehoord of behoorlijk opgeroepen; dat toch in de missives van 31 Mei en 15 Juni 1915 wel gelegenheid is gegeven eventueele bezwaren te doen toekomen aan het College van Burgemeester en Wethouders, doch dat daarin elk behoorlijk tijdstip en datum om voor genoemd college te verschijnen ten eenenmale heeft ontbroken en toen dus de appellante hare bezwaren slechts schriftelijk heeft kunnen toelichten, hetgeen in strijd is met art. 17 der Hinderwet; dat bij het opleggen van nieuwe voorwaarden nimmer zoover mag worden gegaan dat de zaak zoude neerkomen op het intrekken der oude vergunning en het verleenen eener nieuwe onder geheel andere bepalingen, hetgeen bij handhaving van het bedoelde besluit wel degelijk het geval zoude zijn;

O. wat betreft de grief der appellante, dat zij niet is gehoord vóór dat de nieuwe voorwaarde is opgelegd, dat haar door het gemeentebestuur een termijn is gesteld waarbinnen zij

van bezwaren tegen de oplegging der nieuwe voorwaarde kon doen blijken en dat deze termijn zelfs op haar verzoek is verlengd, zoodat daarmede aan het voorschrift van het 2e lid van art. 17 der Hinderwet moet geacht worden te zijn voldaan en dus deze grief is ongegrond;

O. wat de oplegging van de nieuwe voorwaarde betreft, dat art. 29 der Hinderwet, de daarin genoemde artikelen, waaronder dat over het opleggen van nieuwe voorwaarden, van toepassing verklarende op inrichtingen tot welker oprichting krachtens de vóór het in werking treden dezer wet geldende Koninklijke Besluiten vergunning is verleend, zóó moet worden verstaan dat inrichtingen opgericht vóór het in werking treden der Hinderwet, aan de in art. 29 dezer wet genoemde wetsvoorschriften zijn onderworpen als de vergunning tot hare oprichting verleend, krachtens de vóór het in werking treden der wet geldende Koninklijke besluiten werd geëischt;

dat dit nu ten aanzien van de koffiestroopfabriek van de appellante niet het geval is;

dat wel is waar voor deze, vóór het in werking treden der Hinderwet opgerichte inrichting, eene vergunning van het gemeentebestuur van Alkmaar is gevraagd en door dit bestuur bij besluit van 20 Augustus 1867 is verleend, maar dat die vergunning niet krachtens de vóór het in werking treden der wet geldende Koninklijke Besluiten werd geëischt;

dat mitsdien op deze inrichting art. 17 jo. art. 29 der Hinderwet niet van toepassing is;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met gegrondverklaring van het ingesteld beroep, te vernietigen het besluit van Burgemeester en Wethouders van Alkmaar van 1 Juli 1915, waarbij art. 17 der Hinderwet is in toepassing gebracht ten aanzien van de koffiestroopfabriek der Naamlooze Vennootschap „De Maatschappij Noord-Holland", aldaar.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (W. v. d. B. A.)

—

3 *April* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 23 van de Wet van 23 Mei 1899, S. 128, het militair gezag bevoegd verklarende tot regeling van den toegang tot, het verkeer binnen en het verlaten van het in staat van beleg verklaarde gebied, slaat blijkbaar op het binnenkomen en verblijven in en het verlaten van dat gebied door personen.

De Rechtbank heeft terecht de door het militair gezag gegeven regeling, als de openbare orde in de gemeente Tubbergen kunnende betreffen, beschouwd als eene politieverordening, welke het militair gezag krachtens art. 22 der Wet van 1899 bevoegd was vast te stellen.

(Oorlogswet van 23 Mei 1899, S. 128 artt. 22 en 23.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. H. Hesse, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Almelo, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van 21 December 1915, waarbij — na vernietiging van twee vonnissen van het Kantongerecht te Almelo dd. 9 Juli en 27 Augustus 1915, respectievelijk bij verstek en na gedaan verzet gewezen — M. de W., ingenieur, wonende te Hengelo (O.), geboren 2 Mei 1884, in hooger beroep als schuldig aan „het vervoeren van eenig goed, waarvan de uitvoer is verboden in de in staat van beleg verklaarde gemeente Tubbergen buiten de bebouwde kom dier gemeente", met toepassing van de artt. 23 en 91 Sr., de artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), de artt. 1 tot en met 11 en 16 der Verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijssel van 5 November 1914 (Algemeene Bekendmaking no. 6), het K. B. van 23 September 1914 (S. 463), de Wet van 21 December 1914 (S. 575), de artt. 1 en 2 der Wet van 3 Augustus 1914 (S. 344) en het K. B. van 3 Augustus 1914 (S. 361), is veroordeeld tot f 10 boete of vijf dagen vervangende hechtenis.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

In art. 1 van de Verordening, vastgesteld door den Territoriaal Bevelhebber in Overijssel, 5 November 1914 en afgekondigd te Tubbergen, op 7 November d. a. v., op welken dag zij mitsdien in werking trad, is verboden, binnen de aan het hoofd dier verordening genoemde gemeenten te vervoeren, al datgene, waarvan de uitvoer uit Nederland verboden is, tenzij dit vervoer gedekt is door een geleibiljet en behoudens de uitzonderingen in art. 2 gemaakt. Voorzoover nu in dit geval van belang, zegt art. 2, dat zoodanig geleibiljet niet wordt vereischt, voor vervoer binnen de bebouwde kom van de gemeente Tubbergen.

Nadat de Rechtbank ten laste van beklaagde als bewezen had aangenomen, dat deze op tijd en plaats in de dagvaarding vermeld, onder doch buiten de bebouwde kom der gemeente

Tubbergen, een automobiel heeft vervoerd, zonder dat dit vervoer gedekt was door een geleibiljet, als bedoeld in de verordening van den territoriaal bevelhebber in Overijssel van 5 November 1914, heeft zij hem deswege veroordeeld, met toepassing van art. 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128). De Kantonrechter had art. 49 in verband met art. 23 dier wet toepasselijk geoordeeld.

Als cassatiemiddel is gesteld: „Schending door verkeerde toepassing van artt. 22 en 43 der zooeven genoemde wet en schending door niet-toepassing van artt. 23 en 49 van die wet."

Naast art. 22, dat aan het militair gezag de bevoegdheid geeft om nieuwe politieverordeningen vast te stellen, kent de wet aan dat gezag in art. 23 toe, de bevoegdheid tot regeling, o. a. van het verkeer binnen het in staat van beleg verklaard grondgebied, overeenkomstig de eischen der algemeene veiligheid. Waar nu reeds krachtens art. 22, op grond van het belang van de openbare veiligheid, door de militaire overheid bepalingen kunnen worden gemaakt betreffende het verkeer, volgt uit de omstandigheid, dat men het noodig heeft geacht, daarnevens nog eene bepaling als de vermelde in de wet op te nemen, dat men daarmede op het oog had eene regeling van die van art. 22 onderscheiden. De bevoegdheid nu in art. 23 verleend, is reeds dadelijk in zoover ruimer, dat de regeling van het verkeer, diensvolgens zonder voorafgaande publicatie en afkondiging eener verordening, rechtstreeks geschieden kan door een bevel van het militair gezag en het voldoen aan dat bevel onmiddellijk kan worden afgedwongen. — Bij raadpleging van de geschiedenis der wet, blijkt voorts dat men aan de woorden „verkeer" en „algemeene veiligheid" in art. 23, een bepaalde beteekenis moet toekennen, waardoor het bizonder karakter dezer bepaling meer naar voren komt en het onderscheid tusschen de regelingen die hierop zijn gegrond en die art. 22 tot basis hebben, scherper aan het licht komt. — Over het begrip „algemeene veiligheid" is reeds bij art. 1 sub 2°. en bij art. 30 (thans 23) van het Ontwerp 1890 der wet, van gedachten gewisseld en kenlijk heeft men met die uitdrukking op het oog gehad de veiligheid van het in staat van beleg verklaard gebied in verband met de veiligheid van het overig gebied van het Rijk. Niet dus alleen de openbare veiligheid in het gebied dat in staat van beleg verkeert, voorzoover die voor de veiligheid van het overig deel des Rijks eene onverschillige zaak zou zijn. En ook het woord „verkeer" is niet gebezigd in den gewoon gebruikelijken, ruimen zin, waarbij men in het algemeen op het oog heeft de beweging van personen en goederen. De memorie van toelichting op art. 30 Ontwerp 1890, is te dien aanzien zoo duidelijk mogelijk. Men heeft den militairen Commandant de gelegenheid willen geven, de gangen der ingezetenen streng te bewaken, met het oog op mogelijke verstandhouding met den vijand — men dacht bij de toelichting in hoofdzaak steeds aan een feitelijken toestand van beleg in oorlogstijd — en daarom hem de bevoegdheid verleend, alle noodige voorschriften te geven, betreffende het verkeer binnen, het zich begeven buiten, of het komen in het in staat van beleg verklaard gebied. Hoewel dus niet uitdrukkelijk door de woordkeus is uitgesloten, dat ook het verkeer met goederen, indien de „algemeene veiligheid" dit vereischt, wordt geregeld, heeft men in hoofdzaak te denken aan het verkeer door personen en is „verkeer" dus hier te onderscheiden van „vervoer", zooals terecht wordt opgemerkt door Mr. van Wageningen, in diens werk over de regelgevende bevoegdheid van het militair gezag, tijdens den staat van oorlog en beleg, enz. op bl. 92 (men verg. van der Hoeven, Wetgeving 1899 bl. 19 en 125/126 van de Wet van 23 Mei 1899, S. 128).

Deze opvatting vindt ook hierin steun, dat naast art. 23, in art. 35 der wet, aan het militair gezag de bevoegdheid wordt gegeven, het wegvoeren van voorwerpen uit in staat van beleg verklaard gebied, te bevelen, te bewerkstelligen of te beletten.

Is aldus de beteekenis en strekking van art. 23, dan kan men daarin zeker niet den wettelijken grondslag vinden, voor eene verbodsbepaling, als die in dit geval is overtreden. Daarentegen kon de militaire overheid zeer wel op art. 22 steunen, om in de plaats van de burgerlijke overheid en binnen de aan deze gestelde grenzen van wetgevende bevoegdheid, bij wege van politieverordening, bedoeld verbod van vervoer van bepaalde waren uit te vaardigen en werd hare verordening dan ook op dit punt, door art. 43 der wet gesanctionneerd. Ik kan mij dus met de beslissing der Rechtbank zeer goed vereenigen en acht het cassatiemiddel ongegrond.

Mijne conclusie strekt mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis ten laste van requirant bewezen is verklaard — met qualificatie en strafoplegging als vermeld — dat hij 24 Mei 1915 des namiddags omstreeks vier uur over den openbaren weg te Fleringen, onder doch buiten de bebouwde kom der gemeente Tubbergen — een automobiel heeft vervoerd, zonder dat dit vervoer gedekt was door een geleibiljet, als bedoeld in de Verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijssel van 5 November 1914;

O., dat art. 1 van de bovenbedoelde Verordening van den Territorialen Bevelhebber in Overijssel luidt:

„Het is verboden binnen de bovengenoemde gemeenten" — waartoe ook Tubbergen behoort — „te vervoeren al datgene, waarvan de uitvoer uit Nederland verboden is, tenzij dit vervoer gedekt is door een geleibiljet en behoudens de uitzonderingen in art. 2 gemaakt", terwijl art. 2 dit geleibiljet o. m. niet noodig verklaart voor vervoer binnen de bebouwde kom der gemeente Tubbergen; de artt. 3 tot en met 11 een nadere regeling omtrent de geleibiljetten bevatten en art. 16 voorschriften geeft omtrent de wijze van afkondiging der „Verordening";

O. dat, terwijl in het bestreden vonnis was aangenomen dat deze regeling is eene politieverordening als bedoeld in art. 22 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), tegen overtreding waarvan art. 43 dier Wet straf bedreigt, het cassatiemiddel, ook blijkens de toelichting, hierin ziet een regeling betreffende het verkeer, als bedoeld in art. 23 dier wet, terwijl de overtreding daarvan had moeten worden gestraft, krachtens art. 49 der genoemde wet;

O., dat dit echter is onjuist, daar eenerzijds art. 23, het militair gezag bevoegd verklarende tot regeling van den toegang tot, het verkeer binnen en het verlaten van het in staat van beleg verklaarde gebied, blijkbaar — zulks in overeenstemming met zijn geschiedenis — slaat op het binnenkomen en verblijven in en het verlaten van dat gebied door personen, en anderzijds de bovenbedoelde regeling, als de openbare orde in de gemeente Tubbergen kunnende betreffen, terecht door de Rechtbank beschouwd is als een politieverordening, welke het militair gezag, krachtens art. 22 der Wet van 1899 bevoegd was vast te stellen;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

5 *April* 1916. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 21 November 1902 (*Staatsblad* n°. 200), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 59, sub 2, der Ongevallenwet 1901, zooals dat besluit is gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 27 Januari 1905 (*Staatsblad* n°. 31) en bij het Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* n°. 444). S. 156.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 9 Maart 1916, n°. 821, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 59, sub 2, der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, n°. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 21 Maart 1916, n°. 48);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 April 1916, n°. 1012, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te wijzigen Ons besluit van 21 November 1902 (*Staatsblad* n°. 200), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* n°. 444), en te bepalen als volgt:

Art. 1. In artikel 1 van Ons besluit van 21 November 1902 (*Staatsblad* n°. 200) wordt het getal „309" vervangen door het getal „312".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 17 *April* 1916.)

—

5 *April* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Ten onrechte is door Gedeputeerde Staten goedkeuring onthouden aan een besluit van den Raad van Maasbree tot het aangaan van overeenkomsten inzake bouw en exploitatie van een gemeentegasfabriek, welke onthouding hierop neerkomt, dat de electriciteitsvoorziening in Limburg bij het Provinciaal Bestuur in overweging is; in het K. B. wordt overwogen dat, daar de

behoorlijke voorziening in de behoefte aan licht en water urgent is, die voorziening niet afhankelijk gemaakt mag worden van nog onvolledige plannen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Maasbree tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 15 October 1915, 1e Afd. Litt. 7748/3 F, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad van 28 Juli 1915 betreffende den bouw en de exploitatie van eene gasfabriek en van eene waterleiding;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 7 Maart 1916, no. 31;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 28 Maart 1916, no. 2144, Afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

O., dat de Raad der gemeente Maasbree op 28 Juli 1915 heeft besloten met de Maatschappij tot Bouw en Exploitatie van Gemeentebedrijven, gevestigd te Utrecht, aan te gaan:

a. eene pachtovereenkomst, waarbij „de Gemeente" onder welke benaming ingevolge art. 34 der overeenkomst moet worden verstaan de afd. Blerick der gemeente Maasbree, aan de Maatschappij in pacht geeft eene steenkolengasfabriek en eene drinkwaterleiding; *b.* eene overeenkomst betreffende den bouw en de inrichting van eene waterleiding met toebehooren; *c.* eene overeenkomst betreffende den bouw en de inrichting van eene steenkolengasfabriek met toebehooren, voorts om ter bestrijding van de uit deze overeenkomsten voor de gemeente voortvloeiende kosten een voorschot van den Staat der Nederlanden te aanvaarden ten bedrage van ten hoogste f 350,000;

dat Gedeputeerde Staten bij hun schrijven van 15 October 1915, 1e Afd. Litt. 7448/3 F, aan Burgemeester en Wethouders van Maasbree hebben bericht aan het Raadsbesluit hunne goedkeuring niet te kunnen verleenen op grond van de daartegen door den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat gemaakte bezwaren, in het bijzonder op grond van het door dezen hoofdambtenaar in zijn rapport medegedeelde omtrent de electriciteit;

dat de Raad der gemeente Maasbree bij adres van 10 November 1915 van de beslissing van Gedeputeerde Staten bij Ons in beroep is gekomen, in hoofdzaak aanvoerende, dat reeds aanzienlijke uitgaven zijn gedaan tot voorbereiding van de stichting van een eigen gasfabriek en waterleiding die, wanneer de stichting achterwege moet blijven, het evenwicht der gemeente-financiën zullen verstoren, terwijl zij anders zullen worden begrepen in de pachtsom in de voorgenomen pachtovereenkomst bedoeld; dat de gemeente aan de bezwaren door den provincialen Waterstaat tegen de voorgenomen regeling geopperd grootendeels is tegemoetgekomen; dat de goedkeuring is geweigerd met het oog op hangende plannen tot electriciteitsvoorziening van de provincie Limburg, maar dat het nog in het geheel niet vaststaat of, wanneer en onder welke voorwaarden de gemeente Maasbree daardoor kan worden gebaat; dat in elk geval een eigen gemeentelijk gasbedrijf noodig is, zullen de verliezen der aan te leggen waterleiding worden bestreden en dat de voorziening eventueel van de gemeente Maasbree met electriciteit in de voorgenomen pachtovereenkomst naar behooren en op voorwaarden die voor de gemeente niet te bezwarend zijn is geregeld;

O., wat betreft de door Gedeputeerde Staten van Limburg gedane bewering, dat de Raad der gemeente Maasbree niet-ontvankelijk moet worden verklaard in zijn beroep omdat hunnerzijds niet bepaaldelijk de goedkeuring is onthouden; dat deze bewering op misverstand berust, daar Gedeputeerde Staten in hun schrijven aan Burgemeester en Wethouders der gemeente Maasbree van 15 October 1915, uitdrukkelijk hebben verklaard dat zij op grond van de bezwaren vervat in een rapport van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat in hunne provincie, welk rapport aan Burgemeester en Wethouders ter inzage werd toegezonden, hunne goedkeuring niet konden verleenen dus de goedkeuring onthielden, zoodat, nu de gemeenteraad van deze beslissing binnen den wettelijken termijn in beroep is gekomen, hij in dit beroep ontvankelijk is;

O., wat de zaak zelve aangaat, dat het argument van Gedeputeerde Staten tot onthouding der goedkeuring hierop neerkomende dat de electriciteitsvoorziening in Limburg bij het Provinciaal bestuur in overweging is, zoodat de gemeente Maasbree wellicht spoedig in de gelegenheid zal komen onder gunstige voorwaarden van de provincie electriciteit te betrekken, niet afdoende is, daar de behoorlijke voorziening door de gemeente Maasbree in de behoefte harer ingezetenen aan licht en water urgent is en niet mag afhankelijk gemaakt worden van nog volledig onzekere voornemens en plannen van het Provinciaal bestuur;

dat ook de in het advies van den Hoofd-

ingenieur van den Provincialen Waterstaat vervatte argumenten tegen het verleenen van de gevraagde goedkeuring, die Gedeputeerde Staten tot de Lunne maken, te weten, dat het gemeentebestuur van Maasbree naar eene gas- en waterlevering door de gemeente Venlo behoort uit te zien en dat de voorgenomen pachtovereenkomst met de Maatschappij tot Bouw en Exploitatie van Gemeentebedrijven te Utrecht de gemeente ten aanzien van eene eventueele electriciteitsvoorziening te zeer aan die Maatschappij bindt, niet afdoende zijn om de gevraagde goedkeuring te onthouden, daar, naar hetgeen tusschen de gemeenten Venlo en Maasbree is verhandeld over de voortzetting door de gemeente Venlo van de levering van gas en water aan de gemeente Maasbree, het begrijpelijk en te billijken is, dat laatstgenoemde gemeente voor de bevrediging van deze doeleinden niet volledig van de gemeente Venlo afhankelijk wil zijn en de bepalingen in de voorgenomen pachtovereenkomst die handelen over levering van electriciteit voor kracht ten behoeve der industrie door derden zoowel als voor het geval dat de gemeente na 1 April 1918 een electriciteitsbedrijf wil inrichten, voor de gemeentelijke vrijheid van beweging op dit gebied niet dermate bezwarend kunnen worden geacht, dat uit dezen hoofde de goedkeuring achterwege zoude moeten blijven;

dat, nu de van de zijde van den Provincialen Waterstaat tegen de voorgenomen overeenkomsten geopperde bedenkingen naar de verklaring van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat door het gemeentebestuur voor het grootste deel zijn uit den weg geruimd, ook niet andere dan de door Gedeputeerde Staten aangevoerde, ondeugdelijk bevonden gronden aanleiding behoeven te geven aan het Raadsbesluit de gevraagde goedkeuring te onthouden;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging der beslissing van Gedeputeerde Staten van Limburg van 15 October 1915 waarvan appèl, alsnog goedkeuring te verleenen aan het besluit van den Raad der gemeente Maasbree van 28 Juli 1915 tot het aangaan van de drie bij dat besluit vastgestelde overeenkomsten en tot het aanvaarden van een voorschot van den Staat der Nederlanden tot een bedrag van ten hoogste f 350,000 op den voet in het raadsbesluit omschreven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

6 *April* 1916. BESLUIT, ter aanvulling van het Koninklijk besluit van 29 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 58) tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1916 af te nemen examens, bedoeld in de artikelen 12 en 123 der Hooger-onderwijswet en 57 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50), voor hen, die op 1 Januari 1916 meer dan twaalf maanden onder de wapenen waren. S. 157.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 13 Maart 1916, nº. 3246/3 afdeeling Onderwijs;

Gezien Ons besluit van 29 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 58);

Den Raad van State gehoord, advies van 28 Maart 1916, nº. 25;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 April 1916, nº. 5003, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat in Ons voornoemd besluit tot driemaal toe vóór de woorden „in 1915" worden ingevoegd de woorden „in 1914 of".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 18 *April* 1916.)

—

6 *April* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet. S. 158.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 24 Maart 1916, afdeeling Handel, nº. 20577;

Overwegende, dat volgens art. 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet (*Staatsblad* 1916 nº. 139), bij algemeenen maatregel van bestuur regelen moeten worden vastgesteld, naar welke Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel zich heeft te gedragen bij het verleenen of onthouden van zijne toestemming, bedoeld in art. 1, eerste lid, dier wet;

Den Raad van State gehoord (advies van 4 April 1916, nº. 55);

Gelet op het nader rapport van Onzen voor-

noemden Minister van 5 April 1916, afdeeling Handel nº. 23863;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

Art. 1. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel zal de toestemming, bedoeld in art. 1, eerste lid, der Schepenuitvoerwet, onthouden in alle andere gevallen dan die omschreven zijn in de volgende artikelen. Hij is bevoegd ook in de laatstbedoelde gevallen zijne toestemming te onthouden, wanneer naar zijn oordeel het algemeen belang door de toestemming schade zou kunnen lijden.

2. Voor zeeschepen, daaronder begrepen zeeen kustvisschersvaartuigen, is Onze genoemde Minister bevoegd vorenbedoelde toestemming te verleenen, wanneer naar het oordeel van eene door Ons te benoemen commissie een ander, beter bruikbaar schip, als bedoeld in art. 4, of in het buitenland aangekocht, ter vervanging gereed is.

3. Voor binnenschepen, baggermaterieel, drijvende bokken, kranen, elevatoren, dokken en andere drijvende voorwerpen is Onze genoemde Minister bevoegd vorenbedoelde toestemming te verleenen, wanneer er naar het oordeel van eene door Ons te benoemen commissie, met het oog op de Nederlandsche belangen, geen gebrek aan schepen van dezelfde soort hier te lande bestaat, noch, naar het zich laat aanzien, bij terugkeer van normale omstandigheden zoodanig gebrek zal blijken te bestaan.

4. Voor alle schepen is Onze genoemde Minister bevoegd vorenbedoelde toestemming te verleenen, wanneer het schip hier te lande is gebouwd, naar het oordeel van eene door Ons te benoemen commissie vaststaat, dat het schip van den aanvang van den bouw af voor het buitenland was bestemd en deze commissie van meening is, dat er met het oog op de Nederlandsche belangen geen behoefte aan het schip bestaat.

5. Tot het tijdelijk in gebruik of het ter beschikking overdragen of laten overgaan is Onze genoemde Minister bevoegd voor alle schepen toestemming te verleenen, wanneer naar het oordeel van eene door Ons te benoemen commissie de voorwaarden waaronder, en de termijn, waarvoor zulks geschiedt, voldoenden waarborg geven, dat de Nederlandsche belangen geen schade zullen lijden.

6. Onze genoemde Minister is bevoegd de vorenbedoelde toestemming te verleenen in de gevallen, bedoeld in art. 1, eerste lid, onder *b* en *c* der Schepenuitvoerwet, wanneer in het geval onder *b* bedoeld de overeenkomst werd gesloten, en in het geval sub *c* bedoeld de overgang plaats vond, vóór 11 Februari 1916, en wanneer naar het oordeel van eene door Ons te benoemen commissie bij het verleenen van de toestemming de Nederlandsche belangen geene schade zullen lijden.

7. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den April 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 6 *April* 1916.)

—

6 *April* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *campêchehout* en *andere verfhouten*, benevens van extracten daarvan. S. 159.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van campêchehout en andere verfhouten, benevens van extracten daarvan te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 Maart 1916, Kabinet, Litt. LJ [45];

Den Raad van State gehoord (advies van 4 April 1916, nº. 49);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 5 April 1916, Kabinet, Litt. Q[48];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van campêchehout en andere verfhouten, benevens van extracten daarvan is verboden van den dag der afkondiging van dit besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn,

ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 6 *April* 1916.)

—

6 *April* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog, houdende mededeeling, dat de landstormplichtige, die zich buiten een der in art. 7 vermelde landen ophoudt — hetzij om studieredenen, hetzij voor zaken als anderszins — met de bedoeling om na korter of langer afwezigheid naar Nederland, Duitschland of België terug te keeren, niet geacht mag worden te zijn gevestigd buiten deze Rijken, aangezien zijn verblijf buiten genoemde landen slechts een tijdelijk karakter draagt.

Mij is de vraag gesteld welke beteekenis moet worden gehecht aan het woord „gevestigd" voor de toepassing van art. 7 eerste lid der Landstormwet.

Ik heb in verband daarmede de eer U het volgende mede te deelen.

De landstormplichtige, die zich buiten een der in genoemd artikel vermelde landen ophoudt — hetzij om studieredenen, hetzij voor zaken als anderszins — met de bedoeling om na korter of langer afwezigheid naar Nederland, Duitschland of België terug te keeren, mag niet geacht worden te zijn gevestigd buiten deze Rijken, aangezien zijn verblijf buiten genoemde landen slechts een tijdelijk karakter draagt.

Mocht het zijn voorgekomen, dat U ten aanzien van landstormplichtigen verklaringen omtrent vestiging buiten Nederland, Duitschland en België heeft ontvangen, welke er echter kennelijk op duiden, dat die landstormplichtigen niet voor vast buiten Nederland, Duitschland of België verblijven, dan mogen die verklaringen niet worden aangemerkt als een bewijsstuk, dat de betrokken landstormplichtigen vrijdom van de verplichting om voor den werkelijken dienst op te komen.

In verband, enz.

De Minister van Oorlog.

—

8 *April* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat het opdragen door het gemeentebestuur aan het hoofd eener school van het schoonhouden der lokalen niet oplevert de aanstelling in een gemeentelijke betrekking in den zin van art. 2 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van M. de Jong te Zaandam, als schoonhouder van schoollokalen;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 8 Januari 1916, La. G. nº. 24;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 22 Maart 1916, nº. 65;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 5 April 1916, nº. 88, Afd. P.;

O., dat de Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven op de aanvrage afwijzend te beschikken, daarbij aanvoerende dat de belanghebbende bij besluit van den Raad der gemeente Hoogwoud van 7 September 1915 met ingang van 1 October 1915 eervol is ontslagen; dat, aangezien het niet aannemelijk is dat hij de werkzaamheden als schoonhouder der schoollokalen zelf verrichtte, de door hem daarvoor genoten inkomst niet als wedde, doch uitsluitend als eene vergoeding van onkosten verbonden aan de waarneming van de betrekking van onderwijzer, hoofd der openbare lagere school aan de Langereis, gemeente Hoogwoud, is aan te merken, zoodat hij dus niet geacht kan worden gemeente-ambtenaar in den zin der wet te zijn geweest; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij aan geene enkele bepaling der wet aanspraak op pensioen kan ontleenen;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad in afschrift aan den belanghebbende was medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, daarbij aanvoerende, dat in het onderhavige geval het schoonmaken enz. der scholen niet geschiedde als een opdracht van het gemeentebestuur aan het schoolhoofd met de bedoeling het salaris te gebruiken om daaruit aan anderen loon te betalen, doch hier sprake was van eene benoeming geheel overeenkomstig het bepaalde bij art. 2 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913; dat onjuist is de mededeeling in het advies van den Pensioenraad dat

de genoten inkomst niet moet worden beschouwd als wedde, doch uitsluitend als een vergoeding van onkosten verbonden aan de waarneming der onderwijzersbetrekking; dat de benoemde slechts toevallig schoolhoofd was; dat de werkzaamheden als regel werden verricht — en zóó moesten worden verricht ten gevolge van de lage bezoldiging als onderwijzer — door de vrouw of andere gezinsleden dat nimmer vreemde krachten uitsluitend werden gebezigd voor de werkzaamheden voortvloeiende uit deze betrekking; dat de tegenwoordige titularis *niet* het schoolhoofd is en daaruit blijkt dat die betrekking niet te beschouwen is als te behooren bij de onderwijzersbetrekking; dat het zelfs onbillijk zou zijn wanneer het eventueel pensioen werd verleend met toepassing van de tweede zinsnede van art. 2 sub H. der wet, omdat het salaris wel degelijk moet worden beschouwd als eene vaste inkomst, die geheel ten voordeele van het gezin kwam;

O., dat het opdragen door het gemeentebestuur aan den belanghebbende, hoofd der school, van het schoonhouden der lokalen, zooals dit is geschied bij raadsbesluit van 16 October 1883, niet oplevert de aanstelling in eene gemeentelijke betrekking in den zin van art. 2 der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913;

Gezien deze wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren, dat de aanvrage om pensioen van M. de Jong te Zaandam, als schoonhouder van schoollokalen, niet vatbaar is voor inwilliging.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

8 *April* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten, betreffende verklaringen bij declaratiën wegens Rijksbijdragen in de verplegingskosten van behoeftige krankzinnigen.

De Algemeene Rekenkamer heeft bezwaar in het vervolg verklaringen aangaande de verpleging van krankzinnigen als bewijsstukken aan te nemen wanneer die stukken van een stempelafdruk van de handteekening zijn voorzien en zij derhalve niet eigenhandig zijn onderteekend. Voor zoover betreft de declaratiën wegens bijdragen in de kosten van verpleging over 1915, zal de Kamer er nog in berusten dat verklaringen met stempelafdruk worden overgelegd.

Te beginnen met de declaratiën over 1916 kunnen derhalve geen gestempelde verklaringen meer worden aangenomen.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
J. B. KAN.

—

10 *April* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Reglement voor de Cadettenschool. S. 160.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 19 Februari 1916, IIde Afd., n°. 21 en van 24 Februari 1916, Afdeeling C[1], n°. 31;

Den Raad van State gehoord (advies van den 21sten Maart 1916 n°. 54);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 3 April 1916, IIde Afdeeling n° 73, en van 6 April 1916, Afdeeling C[1], n°. 34;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In de Tabel, behoorende bij het Reglement voor de Cadettenschool, vastgesteld bij het Koninklijk Besluit van 5 April 1898 (*Staatsblad* n°. 58), laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk Besluit van 29 Maart 1911 (*Staatsblad* n°, 100), wordt in de tweede kolom eene noot „(10)" geplaatst achter „Eerste- of Tweede-luitenant-kwartiermeester (1)"; tevens wordt in de kolom „Bijzondere bepalingen" eene noot opgenomen luidende: „(10) Kan bij uitzondering en tijdelijk kapitein zijn."

2. Aan de in Artikel Een genoemde Tabel wordt in de eerste kolom aan het slot onder „*Staf*" toegevoegd „Geëmployeerde in het physisch kabinet en in het scheikundig laboratorium" en daarachter wordt in de tweede en in de derde kolom onderscheidenlijk geplaatst „Burgerbeambte" en „1".

3. In de in Artikel Een bedoelde Tabel vervallen in de eerste kolom de woorden: „Sergeant, belast met werkzaamheden in het physisch kabinet" en het daarachter in de tweede en derde kolom geplaatste.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 10den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 22 *April* 1916.)

11 *April* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende kosten van taxatie van gebruikswaarde van gebouwen enz., die volgens de inkwartieringswet in gebruik worden genomen.

Het schijnt meermalen voor te komen, dat de burgemeesters worden uitgenoodigd om de gebruikswaarde te bepalen van gebouwen, erven enz., welke door het militair gezag, krachtens de inkwartieringswet, in gebruik worden genomen. Daarbij is de vraag gerezen, door wien de kosten van de bij deze taxatie noodzakelijke voorlichting door deskundigen zullen worden gedragen.

Naar aanleiding daarvan deelt de Minister van Oorlog mij mede bereid te zijn om in dergelijke gevallen, waarin de Burgemeester of de Commissaris der Koningin geroepen wordt tot het taxeeren van waarden of bepalen van schadeloosstelling (conform artt. 10 en 11 van het sedert gewijzigd Kon. besluit van 10 Nov. 1892, *Staaatsblad* no. 253), de kosten van voorlichting door deskundigen ten laste van het Departement van Oorlog te vergoeden.

(Gem.-stem.)

—

13 *April* 1916. BESLUIT, houdende regeling van de organisatie van het personeel der directie van de Rijkspostspaarbank, laatstelijk vastgesteld bij Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 177). S. 161.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gelet op de Wet van 25 Mei 1880, (*Staatsblad* nº. 88) zooals die sedert is gewijzigd en aangevuld;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 16 Maart 1916, nº. 10, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Den Raad van State gehoord (advies van 28 Maart 1916, nº. 28);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 7 April 1916, nº. 30, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Art. 1. Het personeel bij de directie van de Rijkspostspaarbank onder den Directeur bestaat uit:

A. vaste ambtenaren,

B. tijdelijke ambtenaren.

De rangen van de vaste ambtenaren zijn:

Onderdirecteur,
Referendaris,
Hoofdcommies,
Commies,
Adjunct-commies,
Klerk,
Bureelambtenaar,
Machinist,
Concierge,
Bode,
Bediende,
Vaste knecht.

2. De jaarwedden voor den Directeur en voor de in artikel 1 bedoelde rangen bedragen:

Voor den	Directeur . . .	van *f*	5000	tot *f*	6000
„ „	onderdirecteur . „		4000	„	4700
„ een	referendaris. . . „		3000	„	3900
„ „	hoofdcommies . „		2600	„	2900
„ „	commies . . . . „		2000	„	2500
„ „	adjunct-commies „		1200	„	1900
„ „	klerk . . . . . „		400	„	1100
„ „	bureelambtenaar „		400	„	1300
„ „	machinist . . . „		800	„	1200
„ den	concierge . . . „		800	„	975
„ een	bode en een bediende . . . „		400	„	975
„ „	vaste-knecht . . „		400	„	750

De voorwaarden om voor eene benoeming tot vast of tijdelijk ambtenaar bij de directie van de Rijkspostspaarbank in aanmerking te komen, worden door Onzen Minister van Waterstaat vastgesteld.

Tijdelijke ambtenaren, die aan bedoelde voorwaarden voldoen, kunnen door den Directeur, onder goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat, worden in dienst genomen op zoodanige bezoldiging als door dien Minister zal worden bepaald.

3. Bevordering in rang geschiedt bij keuze.

Onverminderd de mogelijkheid om in bijzondere omstandigheden vroeger te worden bevorderd, worden de klerken, wanneer zij daarvoor wegens hunne bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver in aanmerking komen, na gedurende een jaar het maximum-tractement van klerk te hebben genoten, tot adjunct-commies bevorderd.

Tot en met 31 December 1916 kan die bevordering echter alleen plaats vinden van klerken, die tevens voldaan hebben aan de exameneischen, ingevolge artikel 3 van het Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 177) door den Directeur, onder goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat, vastgesteld.

4. De jaarwedde van de in artikel 1 genoemde ambtenaren wordt bij voldoende dienstverrichting, bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver verhoogd als volgt:

A. *Onder-directeur.*

bij benoeming	*f* 4000	na 6 jaar	. .	*f*	4550
nà 2 jaar . .	4200	„ 8 „	. .		4700
„ 4 „ . .	4400				

B. *Referendaris.*

bij benoeming	*f* 3000	na 6 jaar	. .	*f*	3600
nà 2 jaar . .	3200	„ 8 „	. .		3750
„ 4 „ . .	3400	„ 10 „	. .		3900

C. *Hoofdcommies.*

bij benoeming	*f* 2600	na 4 jaar	. .	*f*	2800
na 2 jaar . .	2700	„ 6 „	. .		2900

D. *Commies.*

bij benoeming	*f* 2000	na 4 jaar	. .	*f*	2300
na 1 jaar . .	2100	„ 6 „	. .		2400
„ 2 „ . .	2200	„ 8 „	. .		2500

E. *Adjunct-commies.*

De jaarwedde van een adjunct-commies wordt telkens na een diensttijd van één jaar in dien rang verhoogd met *f* 100,—, totdat een bedrag van *f* 1500,— is bereikt en vervolgens telkens na een diensttijd van twee jaar in dien rang met *f* 100, totdat het maximum van *f* 1900,— is bereikt. De klerken, die reeds *f* 1200,— of meer tractement genieten, zullen bij benoeming tot adjunct-commies *f* 100,— meer ontvangen dan hunne bezoldiging als klerk bedraagt, eventueel afgerond tot het naastbijgelegen hoogere veelvoud van *f* 100,—.

De bezoldiging van een adjunct-commies, die de maximumbezoldiging aan zijn rang verbonden, heeft bereikt en die voor bevordering tot den rang van commies niet in aanmerking kan komen, wordt, indien zijn ijver en toewijding niets te wenschen overlaten, drie jaar na het bereiken van de maximum-bezoldiging, verhoogd met *f* 100,— en na nogmaals drie jaar andermaal met *f* 100,—.

F. *Klerk.*

bij benoeming	*f* 400	na 4 jaar	. .	*f*	900
na ½ jaar . .	600	„ 6 „	. .		1000
„ 2 „ . .	700	„ 8 „	. .		1100
„ 3 „ . .	800				

met dien verstande, dat de verhooging boven *f* 600,— eerst wordt toegekend na het met goed gevolg afleggen van een examen, waarvan het programma door den Directeur, onder goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat, wordt vastgesteld.

De bezoldiging van klerken, die de maximum-bezoldiging aan hun rang verbonden, hebben bereikt en die niet voor bevordering tot adjunct-commies in aanmerking komen, wordt drie jaar na het bereiken van de maximum-bezoldiging verhoogd met *f* 100,—; na nogmaals drie jaar andermaal met *f* 100,— en na wederom drie jaar nogmaals met *f* 100,—, mits hun ijver en toewijding niets te wenschen overlaten.

Echter blijft voor de thans in dienst zijnde klerken, in gevallen als in het vorige lid bedoeld, de vaststelling der jaarwedde geschieden naar de schaal, voorkomende bij artikel 4, letter F van het Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* n°. 177).

G. *Bureelambtenaar.*

bij benoeming	*f* 400	na 8 jaar	. .	*f*	1000
na ½ jaar . .	600	„ 11 „	. .		1100
„ 2 „ . .	700	„ 14 „	. .		1200
„ 3 „ . .	800	„ 17 „	. .		1250
„ 5 „ . .	900	„ 20 „	. .		1300

met dien verstande, dat de verhooging boven *f* 700,—eerst wordt toegekend na het met goed gevolg afleggen van een examen, waarvan het programma door den Directeur, onder goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat, wordt vastgesteld.

In buitengewone gevallen, ter beoordeeling van Onzen voornoemden Minister, kan, op voorstel van den Directeur, worden goedgevonden, dat het in het vorige lid bedoelde examen eerst met goed gevolg behoort te zijn afgelegd om verhooging van salaris boven *f* 800 te verkrijgen.

Met ingang van 1 Mei 1916 zullen de op dat tijdstip in dienst zijnde assistenten geacht worden te zijn overgegaan in den rang van bureelambtenaar.

Voor de vaststelling der jaarwedde telt het aantal dienstjaren, in den vroegeren rang van assistent doorgebracht, mede, waarbij de bepaling van kracht blijft, dat voor hen, die op 1 October 1902 als assistent zijn benoemd, de diensttijd wordt berekend vanaf het 20ste levensjaar, voor zoover zij alsdan 4 jaren of langer bij de Rijkspostspaarbank zijn werkzaam geweest.

Voor de bureelambtenaren, die in het bezit zijn van een einddiploma Hoogere Burgerschool met 3-jarigen cursus of van een door Onzen Minister van Waterstaat daarmede gelijk te stellen diploma, zal voor de vaststelling der jaarwedde, de tijd, welken zij langer dan 3 jaar als tijdelijk ambtenaar aan de Rijkspostspaarbank zijn werkzaam geweest, mededellen als diensttijd in den rang van bureelambtenaar, met dien verstande evenwel, dat de verhooging tot *f* 600,— in geen geval binnen 6 maanden na de benoeming als vast ambtenaar zal worden verleend.

H. *Machinist.*

bij benoeming	*f* 800	na 8 jaar	. .	*f*	1050
na 2 jaar . .	900	„ 10 „	. .		1100
„ 4 „ . .	950	„ 12 „	. .		1150
„ 6 „ . .	1000	„ 14 „	. .		1200

I. *Concierge.*

bij benoeming	*f* 800	na 6 jaar . .	*f*	950
na 2 jaar . .	850	„ 8 „ . .		975
„ 4 „ . .	900			

J. *Bode en Bediende.*

bij benoeming	*f* 400	na 6 jaar . .	*f*	800
na 3 maanden	600	„ 8 „ . .		850
„ 2 jaar . .	650	„ 10 „ . .		900
„ 3 „ . .	700	„ 12 „ . .		950
„ 4 „ . .	750	„ 14 „ . .		975

Diensttijd door boden in den vroegeren rang van adjunct-bode of assistent-bode doorgebracht, telt hierbij mede.

Voor boden, die 1 October 1902 eene vaste aanstelling ontvingen, wordt ook de tijdelijke dienst — onder aftrek van een jaar — in rekening gebracht.

K. *Vaste-knecht.*

bij benoeming	*f* 400	na 4 jaar . .	*f*	700
na 3 maanden	600	„ 7 „ . .		750
„ 2 jaar . .	650			

Indien een ambtenaar blijkt heeft gegeven van buitengewone bekwaamheid en buitengewonen dienstijver, kan van vorenstaande regelen worden afgeweken.

Wordt bij eene benoeming eene hoogere dan de aan den rang verbonden minimum bezoldiging toegekend of wordt wegens buitengewone bekwaamheid en buitengewonen dienstijver eene hoogere jaarwedde verleend dan waarop volgens vorenstaande schalen aanspraak kan worden gemaakt, dan wordt deze voor de toekenning van de naaste en de daarop volgende periodieke verhoogingen beschouwd als verkregen door regelmatige periodieke verhooging na den daarvoor gestelden diensttijd.

5. Indien de Directeur van de Rijkspostspaarbank van oordeel is, dat een ambtenaar dier Bank wegens onvoldoende bekwaamheid, geschiktheid of dienstijver behoort te worden ontslagen of teruggezet in rang of bezoldiging, geeft hij daarvan bij een met redenen omkleed advies kennis aan Onzen Minister van Waterstaat en doet hij gelijktijdig een afschrift van dat advies toekomen aan den ambtenaar, op wien het betrekking heeft.

Indien een ambtenaar, op wien een advies, als in de vorige alinea bedoeld, betrekking heeft, daartoe het verlangen te kennen geeft, kan te zijnen aanzien een nader onderzoek plaats hebben naar de regelen te stellen door Onzen Minister van Waterstaat.

Bij uitstel van eene periodieke tractementsverhooging worden volgende verhoogingen over gelijk tijdperk verschoven, tenzij daarvoor een kortere tijd wordt gesteld.

6. Tenzij blijkt, dat herstel is buitengesloten, blijven de vaste ambtenaren, die door ziekte verhinderd zijn hun dienst geregeld waar te nemen, gedurende negen maanden in het genot van hunne jaarwedde.

Gedurende de daarop volgende negen maanden wordt op hunne jaarwedde een derde gedeelte ingehouden en na dat tijdvak de helft.

Voor het tijdelijk personeel wordt, tenzij blijkt, dat herstel is buitengesloten, de belooning na zes maanden op de helft gebracht en na twaalf maanden geheel ingehouden.

7. Dit besluit treedt in werking op 1 Mei 1916, met welk tijdstip het Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 177) buiten werking wordt gesteld, behoudens dat de in artikel 4 van laatstgenoemd besluit vermelde schalen van opklimming kunnen worden toegepast op hen, die door de thans vastgestelde tractementsregeling nadeel zouden ondervinden.

De aan de invoering van dit besluit verbonden geldelijke gevolgen worden echter, wat het personeel beneden den rang van adjunct-commies betreft, geacht te zijn ingegaan op 1 Januari 1916, terwijl met ingang van dienzelfden datum aan de assistenten tractementsverhooging in hunnen rang kan worden verleend volgens de schaal voor de bureelambtenaren in dit besluit vastgesteld.

Aan de adjunct-commiezen, na de inwerkingtreding van dit besluit tot dien rang bevorderd en aan de klerken, die op 31 December 1916 voldaan hebben aan de examen-eischen, bedoeld bij artikel 3 van het Koninklijk besluit van 30 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 177), zal in het jaar 1917 eene gratificatie van *f* 100,— worden verleend; hebben zij op genoemden datum slechts aan één gedeelte dier eischen voldaan, dan zal hun in het jaar 1917 eene gratificatie van *f* 50,— worden toegekend. In verband hiermede zal in den loop van 1916 nog éénmaal gelegenheid worden gegeven het hiervoor bedoelde examen af te leggen.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 18den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 1 *Mei* 1916.)

—

14 *April* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *ruwe cacaoboonen.* S. 162.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle producten van cacaoboonen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 Maart 1916, Kabinet, Litt. R[44];

Den Raad van State gehoord (advies van 4 April 1916, nº. 48);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 12 April 1916, Kabinet, Litt. U[52];

Hebben goedgevonden en verstaan:

onder intrekking van Ons besluit van 13 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 149), te bepalen:

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 4 November 1914, (*Staatsblad* nº. 517), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van ruwe cacaoboonen, benevens alle producten daaruit is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 14den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 14 *April* 1916.)

—

15 *April* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat wanneer iemand in afwachting van een beslissing op een tijdig ingediend verzoek om vrijstelling op grond van broederdienst, zijne aanvrage om vrijstelling wegens kostwinnerschap niet binnen den gestelden termijn doet, er een geldige reden bestaat om met toepassing van art. 39 van den termijn in art. 33 genoemd, af te wijken.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door de Weduwe J. H. Stuut, geboren Bransen, te Schoten, tegen het besluit van Ged. Staten van Noord-Holland van 24 November 1915, nº. 53, waarbij haar zoon K. C. Stuut niet-ontvankelijk is verklaard in zijn verzoek om vrijstelling van den dienst bij de militie als kostwinner;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 2 Februari 1916, nº. 11;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 7 April 1916, nº. 2543, Afd. B. B.;

O., dat het besluit van Ged. Staten steunt op de overwegingen, dat de redenen om welke voor den dienstplichtige vrijstelling wordt gevraagd reeds aanwezig waren op 21 Maart 1915; dat volgens art. 21, 3e lid, jº. 2e lid, der Militiewet Ged. Staten omtrent vrijstelling wegens kostwinnerschap hebben te beslissen, zoo de reden aanwezig was op 21 Maart van het jaar waarin omtrent hem voor wien de vrijstelling wordt aangevraagd, door den Militieraad uitspraak moet worden gedaan; dat in het oorspronkelijk ontwerp der wet de Militieraad was aangewezen tot het doen van uitspraak omtrent die vrijstelling; dat de bepalingen die de wet met betrekking tot den Militieraad bevat er geheel op wijzen dat aan dien Raad een taak is toegedacht in de rij der verrichtingen tusschen de sluiting van het inschrijvingsregister en de loting betreffende hen die zijn ingeschreven in het laatstelijk gesloten inschrijvingsregister; dat, toen tijdens de behandeling van het ontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal het doen van uitspraak omtrent vrijstelling in eersten aanleg voor enkele gevallen van den Militieraad op Ged. Staten werd overgebracht, in het 3e lid van art. 21 geene andere wijziging werd gebracht dan dat in den tweeden volzin de woorden „den Militieraad" werden vervangen door „Gedeputeerde Staten"; dat uit een en ander volgt dat ook Ged. Staten alleen in bovenvermeld tijdvak hebben te beslissen op aanvragen van dienstplichtigen, ingeschreven in het laatstelijk gesloten inschrijvingsregister; dat dit ook in overeenstemming is met het systeem der wet, o. a. blijkende uit art. 19, 2e lid, punt c, en art. 62, lid 2, 3º., dier wet; dat volgens art. 39 van het K. B. van 13 April 1912 (S. 145) van den termijn, genoemd in art. 33, 2e lid, 1º. van dat besluit, voor zoover de omstandigheden dit toelaten, kan worden afgeweken ingeval daartoe, naar het oordeel van de daarbij betrokken autoriteit, een geldige reden bestaat; dat in verband met het bovenstaande aangenomen moet worden dat de omstandigheden thans niet meer toelaten een

uitspraak betreffende al of niet vrijstelling wegens kostwinnerschap van ingeschrevenen der lichting 1916 te doen;

dat van het besluit van Ged. Staten de Weduwe J. H. Stuut, geboren Bransen bij Ons in beroep is gekomen, daarbij aanvoerende, dat haar zoon de eenige kostwinner is en zij zelve geen werkzaamheden meer kan verrichten;

O., wat de ontvankelijkheid betreft, dat volgens art. 33 van Ons Militiebesluit van 13 April 1912 (S. 145) hij die vrijstelling wegens kostwinnerschap verlangt, in geval de reden van vrijstelling aanwezig was op 21 Maart van het jaar waarin het inschrijvingsregister is gesloten, tusschen 21 en 31 Maart van dat jaar bij den burgemeester aanvraag moet doen tot het opmaken van een staat van inlichtingen;

dat deze termijn door den belanghebbende niet in acht is genomen, maar uit de overgelegde stukken blijkt dat door hem tijdig op grond van broederdienst vrijstelling bij den Militieraad is aangevraagd;

dat het daarom aannemelijk en verklaarbaar is dat de belanghebbende in afwachting van de op het verzoek om vrijstelling wegens broederdienst te nemen beslissing, zijne aanvrage om vrijstelling wegens kostwinnerschap heeft aangehouden en er diensvolgens eene geldige reden bestaat om met toepassing van art. 39 van Ons bovenvermeld Militiebesluit van den termijn in art. 33 van dat besluit gesteld, af te wijken;

O., wat de hoofdzaak betreft, dat uit de overgelegde stukken blijkt dat door het verblijf in werkelijken dienst van den militieplichtige voldoende middelen tot levensonderhoud zouden komen te ontbreken aan het gezin waartoe hij behoort;

Gezien de Militiewet (S. 1912, n°. 21);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Ged. Staten aan den militieplichtige K. C. Stuut te Schoten voor den tijd van één jaar vrijstelling te verleenen van den militiedienst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

15 *April* 1216. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap

Door mij is de indruk verkregen, dat het vaak voorkomt, dat eenmaal vastgestelde vergoedingsbedragen later wel nu en dan worden verhoogd, maar dat vermindering dier bedragen niet dikwijls plaats heeft.

Toch komt het voor, dat door veranderde levensomstandigheden de aanvankelijk toegekende vergoeding zeer goed voor vermindering en zelfs voor intrekking vatbaar is. In het bijzondere kan dit het geval zijn in het voorjaar, in welk jaargetijde voor vele gezinnen de verdiensten weder ruimer worden.

Ook in bezwaarschriften betreffende toekenning van vergoeding wordt wel eens de meening uitgesproken, dat er gezinnen in het genot van vergoeding zijn zonder deze noodig te hebben.

Ten einde te voorkomen, dat personen ten onrechte vergoeding of meer vergoeding genieten dan noodig is, doet zich de noodzakelijkheid gevoelen, dat zooveel mogelijk omtrent den bestaanstoestand van de vergoedinggenietenden regelmatig een onderzoek wordt ingesteld en naar bevind van zaken de vergoeding wordt ingetrokken of verlaagd.

Ik heb mitsdien de eer U te verzoeken, om, voor zoover zulks niet reeds geschiedt, in Uwe gemeente zoo mogelijk periodiek de verleende vergoedingen aan de werkelijke behoefte daaraan te toetsen.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

—

17 *April* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het sedert meermalen gewijzigd Koninklijk Besluit van 24 September 1914 (*Staatsblad* n°. 461). S. 163.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van karwijzaad, blauwmaanzaad, afval van oliezaden en kanariezaad te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 April 1916, Kabinet, Litt. B[50];

Den Raad van State gehoord (advies van 11 April 1916, n°. 30);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 14 April 1916, Kabinet, Litt. I[54];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

De eerste alinea van het Eenig Artikel van Ons Besluit van 24 September 1914, (*Staatsblad* n°. 461), gewijzigd bij dat van 12 November 1915 (*Staatsblad* n°. 468) en van 17 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 134), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van kanariezaad, mosterdzaad,

lijnzaad, kool- en raapzaad, andere oliezaden en afval van oliezaden, meel van rijst en rijstafval, meel van peulvruchten, lijnkoek en lijnmeel, raapkoek en raapkoekenmeel, grondnotenkoek en grondnotenmeel, katoenzaadkoek en katoenzaadmeel, andere krachtvoederkoeken, alsmede meel en afval daarvan, alle pulp, gedroogde spoeling, bostel of bierdraf en vleeschmeel is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 17den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *April* 1916.)

—

17 *April* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *kapok*, benevens matrassen en andere artikelen, waarin kapok als vullingsmateriaal is verwerkt. S. 164.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van kapok, benevens matrassen en andere artikelen, waarin kapok als vullingsmateriaal is verwerkt, te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* no. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 10 April 1916, Kabinet, Litt. F[51];

Den Raad van State gehoord (advies van 11 April 1916, no. 31);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 14 April 1916, Kabinet, litt. K[54];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van kapok, benevens matrassen en andere artikelen, waarin kapok als vullingsmateriaal is verwerkt, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 17den April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *April* 1916.)

—

17 *April* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap.

In mijn brief van 25 Februari j.l., afd. Dienstplicht, no. 159 L, sprak ik de wenschelijkheid uit, dat bij de vaststelling van de vergoedingsbedragen de inkomsten, welke de dienstplichtige in geld geniet boven soldij of jaarwedde en mobilisatie-toelage, na aftrek van 25 cent per dag, in rekening worden gebracht (zie hetgeen in dien brief voorkomt onder het hoofd „Inkomen van den dienstplichtige").

Bij toepassing van dezen regel ten aanzien van den tot buitengewoon kommies benoemden dienstplichtige zou van zijn toelage van 50 cent per dag, welke hij als zoodanig geniet, een bedrag van 25 cent per dag in aanmerking worden genomen.

Aangenomen moet echter worden, dat de buitengewoon kommies in de uitoefening van zijn functie meermalen voor zoodanige uitgaven komt te staan, dat hij de volle beschikking behoort te kunnen hebben over vermelde toelage van 50 cent per dag.

In verband hiermede heb ik de eer U te verzoeken, bij het bepalen van het vergoedingsbedrag voor het gezin van den dienstplichtige, die buitengewoon kommies is, geen rekening te houden met genoemde toelage.

Aan de militaire autoriteiten geef ik kennis, dat zij U voortaan geen opgaaf met betrekking tot die toelage moeten doen.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

—

19 *April* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat, wanneer de niet-naleving van de voorwaarden voor een inrichting op zich zelve geen aanleiding behoeft te geven tot intrekking der vergunning, die intrekking niet gerechtvaardigd kan worden door het feit, dat de inrichting meer hinder veroorzaakt dan oorspronkelijk verwacht werd.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door I. Mogendorff te Hengelo (O.) en G. Berg te Holten tegen het besluit van B. en W. van Holten van 2 November 1915 waarbij is ingetrokken de onder dagteekening van 12 Augustus 1915 verleende voorwaardelijke vergunning tot het oprichten van eene darmenslijmerij op het perceel kadastraal bekend gemeente Holten, Sectie F nº. 1516;

Den Raad van State, enz.;

O., dat B. en W. bij besluit van 12 Augustus 1915 aan I. Mogendorff en A. Berg vergunning hebben verleend tot het oprichten van eene darmenslijmerij op het perceel kadastraal bekend gemeente Holten, Sectie F nº. 1516 onder een aantal voorwaarden, met bepaling wijders dat de inrichting moet voltooid en in werking gebracht zijn den 15 December 1915;

dat B. en W. bij besluit van 2 November 1915 de vergunning hebben ingetrokken op grond dat de inrichting is in werking gebracht zonder dat de aan de vergunning opgelegde voorwaarden behoorlijk zijn nageleefd;

dat van het besluit van Burg. en Weth. I. Mogendorff en A. Berg bij Ons in beroep zijn gekomen, aanvoerende dat zij de uitvoering van het geheele werk hebben opgedragen aan den gemeente-opzichter te Holten en de meening zijn toegedaan geweest, dat zij, wanneer deze ambtenaar de uitvoering had, de meeste zekerheid zouden hebben dat de aanleg der inrichting zoude geschieden overeenkomstig de opgelegde voorwaarden, althans in elk geval naar den geest en de bedoeling van het gemeentebestuur van Holten, terwijl zij voorts doen uitkomen dat zij alsnog de inrichting aan de voorwaarden der vergunning beantwoordende hebben gemaakt;

O., dat de niet-opvolging der voorwaarden, zooals die is geconstateerd op een oogenblik waarop de termijn voor het moeten voltooid zijn der inrichting nog niet was verstreken, gedeeltelijk moet worden toegeschreven aan omstandigheden van den wil der concessionarissen onafhankelijk, gedeeltelijk aan hunne opvatting der voorwaarden en zij, voorzoover deze opvatting onjuist is bevonden, onmiddellijk zich bereid hebben verklaard alsnog volledig aan de voorwaarden te voldoen aan welke bereidverklaring door hen ook reeds een begin van uitvoering is gegeven;

dat het gemeentebestuur heeft verklaard, dat de voorname reden, die het tot intrekking der vergunning heeft doen besluiten, deze is, dat de inrichting meer hinder aan de omwonenden en aan het publiek veroorzaakt dan bij het verleenen der vergunning werd verwacht — omstandigheid die wèl tot oplegging van nieuwe voorwaarden maar niet tot intrekking der vergunning mag leiden — en het daarmede zelf heeft erkend, dat de niet volledige opvolging der voorwaarden op het oogenblik waarop zij werd geconstateerd, op zich zelve geen aanleiding behoefde te geven om gebruik te maken van de bevoegdheid tot intrekking der vergunning;

dat derhalve voor deze intrekking voldoende gronden niet aanwezig zijn;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te vernietigen het besluit van B. en W. van Holten van 2 November 1915 waarbij is ingetrokken de aan I. Mogendorff te Hengelo en G. Berg te Holten verleende voorwaardelijke vergunning tot het oprichten van eene darmenslijmerij. (A. B.)

—

20 *April* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *plantenvezels*. S. 165.
(Tekst als S. 164.)

—

22 *April* 1916. BESLUIT, tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente *Schoten* van 8 Maart 1916, strekkende tot ontslag van den boekhouder-kassier bij het gasbedrijf N. P. Visser bij niet-aanzuivering van een kastekort. S. 166.
Geschorst tot 1 *November* 1916.

—

22 *April* 1916. BESLUIT, tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente *Diepenveen* van 28 Maart 1916, strekkende tot benoeming van een wethouder. S. 167.
Geschorst tot 1 *November* 1916.

—

22 *April* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van den uiterlijken vorm voor de zilverbons van een gulden, tot bepaling van de hoeveelheid der uit te geven zilverbons van dien vorm en tot wijziging van artikel 2 van het besluit van den 31sten Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 174). S. 168.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 19 April 1916, nº. 92, Generale Thesaurie;

Gezien de wet van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 377), tot uitgifte van zilverbons en Ons besluit van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 174);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De uiterlijke vorm van de zilverbons van een gulden, is de volgende:

„SERIE..... ZILVERBON N°....

„Groot EEN GULDEN

„Wordt ter betaling aangenomen door de Nederlandsche Bank en aan alle Rijkskantoren.

„Inwisselbaar in zilver na aankondiging.

Geregistreerd 19

De Minister van Financiën,

De Agent van het Ministerie van Financiën,

WETTIG BETAALMIDDEL."

Deze woorden, in zwarte kleur gedrukt, zijn omgeven door een in bruine kleur gedrukten kunstrand, waarin voorkomt:

aan de bovenzijde, de woorden:

„KONINKRIJK DER NEDERLANDEN"

aan de onderzijde, de woorden:

„Het namaken of vervalschen van zilverbons met het oogmerk om ze als echt en onvervalscht uit te geven of te doen uitgeven wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste negen jaren."

in de vier hoeken het cijfer „1".

In het midden van de bons wordt onder den zwarten tekst in bruine kleur met open cijfer gedrukt:

1

Het geheel is gedrukt op een aan alle zijden afloopenden, licht grijs bruinen gefigureerden ondergrond.

De achterzijde der bons wordt niet bedrukt.

De bons worden gedrukt op fijn geribd waardepapier van ten naastenbij acht bij twaalf centimeters, waarin verticale waterlijnen op eenen onderlingen afstand van 15 millimeter en als watermerk de woorden „EEN GULDEN". In de witte papierstof wordt een licht blauwe vezel verwerkt. De bons worden voorzien van den stempel der handteekening van Onzen Minister van Financiën en van dien der handteekening van den Agent van het Ministerie van Financiën te Amsterdam.

2. Naar gelang daaraan de behoefte blijkt te bestaan zullen worden uitgegeven tien millioen zilverbons van een gulden van den in artikel 1 omschreven uiterlijken vorm, vertegenwoordigende een kapitaal van tien millioen gulden.

3. Artikel 2 van Ons besluit van 31 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 174) wordt gelezen als volgt:

„Naar gelang daaraan de behoefte blijkt te bestaan zullen worden uitgegeven zes millioen zilverbons van twee en een halven gulden van den in artikel 1 omschreven uiterlijken vorm, vertegenwoordigende een kapitaal van vijftien millioen gulden".

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 22sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *April* 1916.)

—

25 *April* 1916. BESLUIT, houdende beslissing, dat hoewel slechts hij in beroep kan komen, die zijne bezwaren op de in art. 7 der Hinderwet bepaalden tijd en wijze heeft ingebracht, iemand, die door overmacht verhinderd was dat te doen, toch nog als in het ongelijk gestelde belanghebbende en dus als ontvankelijk in zijn beroep mag worden aangemerkt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.;

Beschikkinde op het beroep, ingesteld door J. Markus te Amsterdam, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 12 October 1915, n°. 3365/396 V. H. waarbij aan D. E. Content aldaar en zijne rechtverkrijgenden voor een proeftijd voorwaardelijk vergunning is verleend tot het oprichten van eene vetsmelterij en rookerij van vleeschwaren in perceel Amstel 288;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur gehoord, advies van 22 Maart 1916, n°. 57;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 April 1916, n°. 243 H. Afdeeling Arbeid;

O., dat Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van oordeel zijnde dat over de gevolgen welke het oprichten der inrichting voor de omwonenden zal hebben niet met voldoende zekerheid kan worden geoordeeld, de vergunning hebben verleend voor den proeftijd van één jaar onder de volgende voorwaarden:

a. de rook van het rookhok en de rook en de walm van den vetsmeltketel moet worden afgevoerd door één of meer schoorsteenen van voldoende wijdte, reikende tot ten minste 1 M. boven het dak van het perceel;

b. de vetsmeltketel moet zijn geplaatst onder een walmkap van brandvrij materiaal, welke aan de achterzijde en ter zijde moet reiken tot aan den grond en aan de ovorzijde tot een zoodanige hoogte als met het oog op het gebruik mogelijk is;

c. het boveneinde der onder *b.* bedoelde

walmkap moet luchtdicht zijn gesloten aan de(n) onder *a.* bedoelde(n) schoorsteen(en);

d. de vetsmeltketel moet met metalen buizen aan de gasleiding zijn verbonden;

e. zoolang de inrichting in werking is moeten de ramen en de deur in den achterwand van den kelder zijn gesloten;

f. tijdens het smelten van vet moet het beweegbaar gedeelte van de walmkap boven den vetsmeltketel gesloten worden gehouden;

dat van het besluit van Burgemeester en Wethouders J. Markus te Amsterdam bij Ons in beroep is gekomen met het verzoek het besluit van Burgemeester en Wethouders te vernietigen, daarbij aanvoerende dat tengevolge van het reeds in werking zijn der inrichting hij bezwaren ondervindt welke hierop neerkomen dat zijn woonkamer ter bewoning ongeschikt is tengevolge van de verspreiding van walgelijke dampen; dat aan de gezondheid schade wordt toegebracht;

O. wat de ontvgnkelijkheid van het beroep betreft dat in het algemeen moet worden aangenomen dat van een belanghebbende alleen dan gezegd kan worden dat hij in het ongelijk gesteld is en uit dezen hoofde krachtens het 1e lid van art. 15 der Hinderwet in beroep komen kan als hij zijne bezwaren heeft ingebracht op de in art. 7 der wet bepaalden tijd en wijs;

dat evenwel in dit bijzonder geval de oorlog het den appellant volstrekt onmogelijk heeft gemaakt zijne bezwaren tegen het oprichten der inrichting in te brengen ten overstaan van het gemeentebestuur of een of meer zijner leden, daar hij op den dag op welken daartoe de gelegenheid werd gegeven genoodzaakt werd in Duitschland te blijven tot het vervullen van zijn dienstplicht;

dat waar hier alzoo overmacht den appellant heeft belet zijne bezwaren in te brengen op de zitting, bedoeld in art. 7 der wet maar hij deze toch nog en zelfs bij herhaling schriftelijk aan het gemeentebestuur heeft doen kennen vóór dit op het verzoek om vergunning heeft beslist, hij mag worden aangemerkt als in het ongelijk gestelde belanghebbende en dus als ontvankelijk in zijn beroep;

O. wat dit beroep betreft, dat uit de overgelegde stukken en uit hetgeen ter openbare vergadering van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur is medegedeeeld, blijkt dat het bedrijf der vetsmelterij, hetwelk reeds was aangevangen vóórdat Burgemeester en Wethouders vergunning voor een proeftijd hadden verleend tot het oprichten der vetsmelterij en rookerij, van den aanvang af hinder van ernstigen aard heeft veroorzaakt aan de bewoners van de woning gelegen boven het gedeelte waarin het bedrijf wordt uitgeoefend;

dat die hinder veroorzaakt door het zich verspreiden van rook, kwalijk riekende en prikkelende dampen niet is ondervangen door de voorwaarden door Burgemeester en Wethouders aan hun vergunning verbonden en dit, mede naar deskundig oordeel, in verband met den localen toestand, ook niet door het stellen van andere voorwaarden kan geschieden;

dat onder deze omstandigheden over de gevolgen der inrichting reeds nu met voldoende zekerheid kan worden geoordeeld en wel in dezen zin dat door haar hinder van ernstigen aard wordt teweeggebracht waaraan door het stellen van voorwaarden niet is tegemoet te komen;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met gegrondverklaring van het beroep tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders van Amsterdam van 12 October 1915, no. 3365/396 V. H. 1915, waarbij aan D. E. Content aldaar en zijnen rechtverkrijgenden voor een proeftijd voorwaardelijk vergunning is verleend tot het oprichten van een vetsmelterij en rookerij van vleeschwaren in perceel Amstel 288, de gevraagde vergunning te weigeren.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

25 *April* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Ingevolge art. 188 der Gemeentewet behoort de politie over — omvattende de handhaving der plaatselijke verordeningen omtrent — tapperijen enz. aan den Burgemeester, waaruit voortvloeit, dat, in afwijking van den regel van art. 179*a* der Gemeentewet, de uitvoering van zoodanige verordeningen niet aan Burgemeester en Wethouders, doch alleen aan den Burgemeester kan worden opgedragen.

Art. 23, 1 der Verord. op Tapperijen enz. voor Haarlemmerliede en Spaarnwoude, een daad van uitvoering dier verordening opdragend aan het gemeentebestuur, mist alzoo bindende kracht.

(Gemeentewet art. 188.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, C. O. Segers, H. Hesse en Jhr. Rh. Feith.

M. de G., 26 jaar, caféhouder, geboren en wonende te Haarlemmerliede en Spaarnwoude, requirant van cassatie tegen een te zijnen laste gewezen vonnis van de Arr.-Rechtbank te Haarlem van 27 Januari 1916, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis van den Kantonrechter aldaar van 24 November 1915, waarbij de requirant, met vrijspraak van het onbewezen gedeelte der aanklacht, wegens in de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude als tapper in zijn localiteit of localiteiten toelaten hen, omtrent wie door het gemeentebestuur is medegedeeld, dat zij gedurende vier laatstverloopen jaren drie of meermalen wegens openbare dronkenschap zijn veroordeeld, dan wel dat zij bij hen als openbare dronkaards bekend staan, met toepassing der artt. 6, 23 en 25 der Verordening op de tapperijen en logementen in de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude tijdens de geheele of gedeeltelijke mobilisatie van het Nederlandsche leger, van den 23 Januari 1915, 23 en 56 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 3 en eene vervangende hechtenis van drie dagen.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gehoord den Advocaat-Generaal Besier namens den Procureur-Generaal, in zijne conclusie, strekkende tot: verwerping van het ingestelde beroep;

O., dat noch bij de aanteekening van het beroep noch naderhand door of vanwege den requirant eenige gronden voor dat beroep zijn aangevoerd;

O. evenwel ambtshalve:

dat bij het in hooger beroep bevestigde vonnis des Kantonrechters van het den requirant bij de inleidende dagvaarding ten laste gelegde als bewezen is aangenomen, met zijne schuld daaraan: dat hij in de gemeente Haarlemmerliede c. a. op den 3 October 1915 des voormiddags omstreeks 10½ uur als tapper in zijn tapperij heeft toegelaten J. C. Meegdes, J. Ooms en W. Tjalsma, allen wonende te Haarlemmermeer, terwijl hem bekend door het gemeentebestuur van Haarlemmerliede en Spaarnwoude was medegedeeld, dat deze personen behoorden tot hen, bedoeld in art. 23, *b.* en *c.* der Verordening op tapperijen en logementen in de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude tijdens de geheele of gedeeltelijke mobilisatie van het Nederlandsche leger;

dat dit feit is gequalificeerd en de requirant deswege is veroordeeld gelijk hiervoren is vermeld;

dat art. 23, 1. der toegepaste verordening, voor zoover ten dezen van belang, luidt:

„Het is aan tappers verboden in hun localiteit of localiteiten toe te laten, of, daarin aanwezig zijnde, te laten verblijven hen, omtrent wie door het gemeentebestuur is medegedeeld:

b. dat zij gedurende vier laatstverloopen jaren drie of meermalen wegens openbare dronkenschap zijn veroordeeld,

c. dat zij bij hen als openbare dronkaards bekend staan";

terwijl art. 25 op overtreding van dit verbod straf stelt;

dat eerstgemeld artikel, het gemeentebestuur belastende met het doen der voormelde mededeelingen aan tappers, eene daad van uitvoering der verordening opdraagt aan het gemeentebestuur, dat is aan Burgemeester en Wethouders;

dat echter ingevolge art. 188 der Gemeentewet de politie over — omvattende de handhaving der plaatselijke verordeningen omtrent — tapperijen en andere voor het publiek openstaande gebouwen behoort aan den Burgemeester, waaruit voortvloeit dat, in afwijking van den regel van art. 179*a* der Gemeentewet, de uitvoering van zoodanige verordeningen niet aan Burgemeester en Wethouders, doch alleen aan den Burgemeester kan worden opgedragen;

dat voormelde opdracht en daarmede tevens het met die opdracht één onsplitsbare wilsverklaring uitmakende verbod alzoo bindende kracht missen en de requirant, waar het te zijnen laste bewezen verklaarde niet bij eenige andere wet of verordening is strafbaar gesteld, te dier zake van alle rechtsvervolging had moeten zijn ontslagen;

dat de Kantonrechter door hem in stede daarvan te veroordeelen artt. 23 en 25 der aangehaalde verordening, en de Rechtbank door niettemin het vonnis des Kantonrechters te bevestigen art. 247 in verband met art. 256 Sv. hebben geschonden;

Vernietigt het vonnis, door de Arr.-Rechtbank te Haarlem op 27 Januari 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zoover daarbij in hooger beroep werden bevestigd de qualificatie, door den eersten rechter aan het bewezenverklaarde gegeven, en requirants veroordeeling te dier zake;

En in zoover opnieuw rechtdoende ten principale, krachtens art. 105 R. O.;

Vernietigt mede te dien aanzien het vonnis van den Kantonrechter te Haarlem van den 24 November 1915;

Ontslaat den requirant te dier zake van alle rechtsvervolging. (Ned. Jur.)

—

26 *April* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van 24 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 115), houdende instelling van raden van beroep voor de directe belastingen. S. 169.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 20 April 1916, n°. 189, Directe Belastingen;

Gezien artikel 1 der wet van 19 December 1914 (*Staatsblad* n°. 564), alsmede Onze besluiten van 24 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 115), 24 Januari 1916, n°. 49, en 14 Maart 1916, n°. 32;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In artikel 1 van Ons besluit van 24 Februari 1915 (*Staatsblad* n°. 115) worden de volgende wijzigingen gebracht:

onderdeel 3 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Gelderland*, behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Arnhem*, 1ste en 2de afdeeling, *Nijmegen*, 1ste en 2de afdeeling, *Tiel*, *Lobith* en *Wageningen*; standplaats *Arnhem*;

onderdeel 4 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Gelderland* behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Zutphen*, *Apeldoorn*, *Doetinchem* en *Winterswijk*; standplaats *Zutphen*;

onderdeel 6 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Zuidholland*, behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Dordrecht*, 1ste en 2de afdeeling, *Gorinchem*, *Gouda*, *Hellevoetsluis*, *Rotterdam* (buitengemeenten) en *Vlaardingen*, met uitzondering van de gemeenten *Loosduinen*, *Naaldwijk*, *Monster* en *'s-Gravenzande*; standplaats *Rotterdam* (aan te duiden als raad van beroep voor de directe belastingen II te *Rotterdam*);

onderdeel 8 wordt gelezen als volgt:

het gedeelte der provincie *Zuidholland* behoorende tot de inspectiën der directe belastingen te *Leiden*, 1ste, 2de en 3de afdeeling; standplaats *Leiden*.

2 Dit besluit treedt in werking met 1 Mei 1916.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 26sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *April* 1916.)

27 *April* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende de commissiën van aanslag voor de inkomstenbelasting. S. 170.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 25 April 1916, n°. 125, Directe Belastingen;

Gezien artikel 66, 3de lid, der Wet op de Inkomstenbelasting 1914, alsmede Onze besluiten van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 159), 24 Januari 1916, n°. 49 en 14 Maart 1916, n°. 32;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In den als BIJLAGE II bij Ons bovengenoemd besluit van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 159) gevoegden staat worden de volgende wijzigingen gebracht:

1°. *a.* uit hetgeen voorkomt onder het opschrift: „Directie *Rotterdam*" vervalt:

Rotterdam, buitengemeenten.

Rotterdam. (aan te duiden als: Rotterdam, buitengemeenten I).	Kantoren Oud-Beijerland en Strijen.
Rotterdam. (alsvoren II).	Kantoor Hillegersberg.
Rotterdam. (alsvoren III).	Kantoor Alblasserdam.
Rotterdam. (alsvoren IV).	Kantoor IJsselmonde.

b. onder dat opschrift wordt als het gedeelte der inspectie *Vlaardingen* behoorende tot de commissie van aanslag ter standplaats *Vlaardingen* in plaats van: „Kantoren *Maassluis*, *Overschie* en *Vlaardingen*" gelezen: Kantoren *Maassluis* en *Vlaardingen*.

2°. hetgeen voorkomt onder het opschrift „Directie *Utrecht*" wordt gelezen als volgt:

Utrecht, 1ste afdeeling.

Utrecht. (aan te duiden als: Utrecht I).	De kadastrale gemeenten Utrecht en Catharijne.
Utrecht. (alsvoren II).	Het overig gedeelte der inspectie.

Amersfoort.

Amersfoort. (aan te duiden als: Amersfoort I).	Kantoren Amersfoort en Baarn.
Amersfoort. (alsvoren II).	Het overig gedeelte der inspectie.

Leiden, 1ste afdeeling.

Leiden. (aan te duiden als: Leiden A)	Gemeente Leiden.
Leiden. (aan te duiden als: Leiden B).	Het overig gedeelte der inspectie.

Gorinchem.

Gorinchem.	Kantoren Gorinchem en Gorinchem (buitengemeenten).
Vianen.	Het overig gedeelte der inspectie.

3°. hetgeen voorkomt onder het opschrift: „Directie *Arnhem*" en dat opschrift zelve, vervallen.

2. Dit besluit treedt in werking met 1 Mei 1916.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 27sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *April* 1916.)

—

27 *April* 1916. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 8 December 1902 (*Staatsblad* n°. 214), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 72 der Ongevallenwet 1901, zooals dat besluit laatstelijk is gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 7 October 1915 (*Staatsblad* n°. 423). S. 171.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 23 Maart 1916, n°. 956, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 72 der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, n°. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* n°. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 4 April 1916, n°. 54);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 22 April 1916, n°. 1129, afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Te bepalen als volgt:

Art. **1.** Aan artikel 1 van Ons besluit van 8 December 1902 (*Staatsblad* n°. 214), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 7 October 1915 (*Staatsblad* n°. 423), wordt een nieuw tweede lid toegevoegd, luidende:

„Ingeval een persoon, als bedoeld in het voorgaande lid, ingevolge het bepaalde bij de artikelen 374*d*, vijfde lid, 374*f*, 439, derde lid, of 439*a* van het Burgerlijk Wetboek, voorloopig aan de zorg van den Voogdijraad is toevertrouwd, geschiedt de uitkeering der schadeloosstelling aan dien raad.".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 27sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 11 *Mei* 1916.)

—

27 *April* 1916. WET, tot tijdelijke afwijking van de wet van 23 Juli 1908 (*Staatsblad* n°. 236), tot invoering van een wettelijken tijd. S. 172.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is gedurende den komenden zomer den wettelijken tijd met een uur te vervroegen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** Van 1 Mei 1916 af tot 1 October 1916 wordt de in artikel 1 der wet van 23 Juli 1908, (*Staatsblad* n°. 236), bedoelde wettelijke tijd met een uur vervroegd.

2. De overgang geschiedt in dezer voege, dat, wanneer de middelbare zonnetijd van Amsterdam middernacht aanwijst tusschen 30 April en 1 Mei 1916, het wordt geacht één uur voormiddags op 1 Mei 1916 te zijn en dat wanneer het volgens deze wet middernacht is tusschen 30 September en 1 October 1916, het wordt geacht elf uur namiddags te zijn op 30 September 1916.

3. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 27 *April* 1916.)

—

27 *April* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken houdende vaststelling van nadere bepalingen met inachtneming van welke de onder beheer van den Centralen Gezondheidsraad staande verplaatsbare ziekenbarakken aan gemeentebesturen ten gebruike worden afgestaan.

Art. 1. Het bestuur der gemeente richt zijne aanvrage tot het in gebruik afstaan van eene barak met toebehooren — badkuip met kachel, ijzeren ledikanten, tijken voor matrassen, kachels, linoleum op den vloer — door bemiddeling van den betrokken ziekten-inspecteur, tot den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad. Deze staat de aanvrage toe, indien eene barak beschikbaar is, met dien verstande, dat, indien gelijktijdige meerdere aanvragen inkomen dan barakken beschikbaar zijn, de barakken ten gebruike worden afgestaan aan de besturen van die gemeenten, waarin, naar het oordeel van den voorzitter, de grootste behoefte daaraan bestaat.

In gevallen van bijzonderen spoedeischenden aard kan de voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad eene rechtstreeksche aanvrage van een gemeentebestuur toestaan.

De voorzitter geeft van zijne beslissing onverwijld kennis aan den betrokken ziekteninspecteur.

Moet eene barak, op grond van dringender behoeften elders, uit eene gemeente worden verwijderd, vóórdat de inspecteur tot de verwijdering geraden heeft, dan geschiedt zij op last van den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad. Deze geeft van zijne beslissing onverwijld kennis aan den ziekteninspecteur.

2. Eene barak blijft bij het bestuur van eene zelfde gemeente niet langer dan drie achtereenvolgende maanden in gebruik, tenzij met goedvinden van den Centralen Gezondheidsraad, welke dien termijn, op aanvrage van het gemeentebestuur, telkens voor hoogstens ééne maand kan verlengen.

3. De voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad wijst twee deskundige werklieden en, zoo noodig, een ambtenaar van dien raad aan, onder wier toezicht de barak ten gebruike wordt verzonden, en die ter plaatse de opstelling en het uiteennemen, ontsmetten, inpakken en op- of inladen der barak leiden en daarbij als voorwerkers dienst doen. De overige werklieden en de hulpmiddelen hiertoe gevorderd, alsmede het noodige tot het geschikt maken van het terrein, worden door het gemeentebestuur beschikbaar gesteld.

4. Voor elken dag dat eene barak ter beschikking van het bestuur eener gemeente is, is die gemeente aan den Staat der Nederlanden een bedrag van één gulden en vijftig cent (*f* 1.50) verschuldigd, waarin is begrepen vergoeding voor de kosten van het vervoer naar het naast bij de plaats van bestemming gelegen spoorwegstation of aanlegplaats en terug.

De termijn, gedurende welken eene barak ter beschikking van het bestuur eener gemeente is, wordt geacht aan te vangen met het begin van den dag, volgende op dien, waarop de barak aan het naastbijgelegen station of aanlegplaats aankomt, en te eindigen met het einde van den dag, voorafgaande aan dien, waarop de barak van dat station of van die aanlegplaats wordt teruggezonden.

De voldoening van het verschuldigde geschiedt binnen ééne maand, nadat het gebruik der barak is geëindigd, ten kantore van een der Rijksbetaalmeesters.

De voor de betaling ontvangen quitantie van storting wordt uiterlijk binnen vier dagen na de afgifte gezonden aan den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad, die desverlangd een bewijs van ontvangst afgeeft.

5. Voor rekening van de gemeente komen voorts de volgende kosten:

a. die van het loon, de reis en het verblijf der twee deskundige werklieden en die van de reis en het verblijf van den ambtenaar, bedoeld in art. 3, in dezer voege, dat in rekening kan worden gebracht:

door de werklieden: loon ad *f* 0.36 per uur met 50 pct. verhooging voor nachtarbeid en met 100 pct. verhooging voor arbeid op Zondagen of daarmee gelijkgestelde dagen; reis- en verblijfkosten te berekenen overeenkomstig de vijfde klasse van het tarief, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 5 Januari 1884 (*Staatsblad* nº. 4);

door den ambtenaar: reis- en verblijfkosten, berekend overeenkomstig die klasse van bovengenoemd tarief, als waarin hij volgens zijn rang is gerangschikt;

b. die der ontsmetting van de barak;

c. die van het vervoer der barak van en naar het naastbij gelegen spoorwegstation of aanlegplaats;

d. die der vernieuwingen van de barak of van haar toebehooren, voor zooverre deze noodzakelijk zijn geworden door onoordeelkundig gebruik van de barak of toebehooren, en

e. die vallende op de exploitatie van de barak ter plaatse van gebruik, geene uitgezonderd.

De voldoening der in dit artikel bedoelde kosten geschiedt rechtstreeks aan hen die de werkzaamheden hebben verricht, de kosten gemaakt, of de diensten hebben bewezen.

6. Alle geschillen, geene uitgezonderd, die over de uitvoering dezer bepalingen mochten ontstaan, worden door den Minister van Binnenlandsche Zaken in hoogste instantie beslist.

7. Deze bepalingen treden in werking den eersten Mei 1916.

Behoort bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 27 April 1916, nº. 5137, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen.

Mij bekend,
De Secretaris-Generaal van Binnenlandsche Zaken,
J. B. KAN.

---

27 *April* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De vereenvoudigde procedure voor de berechting van geschillen omtrent verhaal van kosten in de Armenwet (artt. 63 v.v. jº. 77) voorgeschreven, brengt niet mede, dat het gebruik van de gewone rechtsmiddelen zou zijn uitgesloten.

Ten onrechte achtte het Hof de door de Rechtbank gegeven beschikking niet vatbaar voor hooger beroep.

(Rv. art. 345; Armenwet art. 63.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

Verzoekschrift.

Aan
den Hoogen Raad der Nederlanden.

Geeft eerbiedig te kennen:

Johannes Gast Czn., landbouwer, wonende te Brouwershaven, ten deze handelende in zijne hoedanigheid van curator over Adriana Engeltje Gast, en domicilie kiezende te 's-Gravenhage, aan de Molenstraat nummer 18 ten kantore van den ondergeteekende advocaat;

dat door hem bij verzoekschrift, op 10 Maart 1915 tot de Arr.-Rechtbank te Zierikzee gericht, verzet is gedaan tegen een bevelschrift van den Kantonrechter te Zierikzee, waarbij executoir werd verklaard een door het Gemeentebestuur van Brouwershaven opgemaakte staat van kosten der verpleging zijner voornoemde curanda over het tijdvak 8 November 1911 tot 31 December 1912, gedurende welk tijdvak die curanda voor rekening van genoemd Gemeentebestuur werd verpleegd in het Idiotengesticht 's Heeren Loo te Ermelo;

dat de Arr.-Rechtbank te Zierikzee bij beschikking van 4 Juli 1915 verzoeker in het ongelijk heeft gesteld en het gedane verzoek ongegrond heeft verklaard;

dat verzoeker daarop bij request van 3 Augustus 1915 van deze beschikking in hooger beroep is gekomen bij het Gerechtshof te 's-Gravenhage;

dat het Gerechtshof bij beschikking van 27 December 1915 den verzoeker niet-ontvankelijk verklaard heeft in zijn ingesteld hooger beroep, omdat naar het oordeel van het Hof de beslissing van de Rechtbank te Zierikzee niet vatbaar is voor hooger beroep;

dat verzoeker tegen deze beslissing aanvoert het navolgende middel van cassatie:

Schending of verkeerde toepassing van de artt. 53, 54, 55, 69 R. O., artt. 332, 345, 347 Rv. in verband met de artt. 63, 64, 65, 66, 76, 77 van de Armenwet en zulks op de volgende gronden:

De Armenwet heeft nergens het hooger beroep van de vonnissen der Arr.-Rechtbank omtrent de vordering tot verhaal van kosten van armenverzorging *uitgesloten.* Deze actie is een gewone vordering omtrent een schuldvordering, waarvan blijkens art. 76 der Armenwet de kennisneming behoort bij de rechterlijke macht. Dat deze vardering moet worden aangebracht bij verzoekschrift (art. 77 Armenwet) is toch zeker geen reden het appel uit te sluiten.

De Hooge Raad beslissende b.v. bij arrest van 26 Mei 1911 (W. 9212), dat in het geval van art. 94 lid 2 K. geen hooger beroep is toegelaten, heeft daarmede niet uitgemaakt dat in het algemeen beschikkingen op verzoekschrift niet vatbaar zijn voor hooger beroep. Integendeel in dat arrest wordt uitdrukkelijk gezegd dat „in het algemeen beschikkingen op verzoekschrift niet als zoodanig onvatbaar zijn te achten voor hooger beroep".

Hier nu is geen enkele reden om aan te nemen, dat de wetgever in dit geval hooger beroep heeft willen uitsluiten.

Van voluntaire jurisdictie is hier geen sprake (vgl. Mr. W. van Rossum, aant. 2 op art. 345 Rv., Garsonnet VIII §§ 2972, 2973, H. R. 13 November 1863, W. 2536).

Dat het derhalve den Hoogen Raad behage de beschikking van het Gerechtshof van 's-Gravenhage te vernietigen kosten rechtens.

's-Gravenhage, 25 Maart 1916.

't Welk doende, enz.
(get.) Limburg, advocaat.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De Procureur-Generaal;

O. dat bij de in vorenstaand verzoekschrift

aangevallen beslissing de uitsluiting van hooger beroep in geschillen als bedoeld zijn in art. 76c der Armenwet enkel wordt aangenomen op grond dat voor de berechting van die geschillen eene vereenvoudigde procedure is voorgeschreven, dat de wet echter niet uitdrukkelijk het gebruik van de gewone rechtsmiddelen uitsluit en het begrip vereenvoudige procedure niet van zelf de uitsluiting medebrengt;

Concludeert tot vernietiging van de beschikking van het Gerechtshof te 's-Gravenhage waarvan beroep, ontvankelijkverklaring van het ingestelde hooger beroep en terugwijzing van de zaak naar het Gerechtshof om te worden afgedaan met inachtneming van de door den Hoogen Raad te nemen beslissing.

De Hooge Raad, enz.;

Gezien vorenstaand verzoekschrift en de daarbij overgelegde stukken;

Gezien de onder het verzoekschrift gestelde conclusie van den Procureur-Generaal strekkende tot, enz.;

zich vereenigende met die conclusie en de gronden waarop ze berust overnemende;

Vernietigt de beschikking van het Gerechtshof te 's-Gravenhage den 27 December 1915 in deze zaak gegeven;

Verklaart verzoeker in cassatie ontvankelijk in het door hem ingestelde hooger beroep;

Wijst de zaak terug naar genoemd Gerechtshof om met inachtneming van deze beschikking te worden afgedaan. (Ned. Jur.)

—

28 *April* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *stalen cylinders*, al of niet gevuld, voor het comprimeeren en afleveren van alle gassen. S. 173.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van stalen cylinders, al of niet gevuld, voor het comprimeeren en afleveren van alle gassen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 April 1916, Kabinet, Litt. Z[55];

Den Raad van State gehoord (advies van 18 April 1916, n°. 31);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 27 April 1916, Kabinet, Litt. IJ[59];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van stalen cylinders, al of niet gevuld, voor het comprimeeren en afleveren van alle gassen, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 29 *April* 1916.)

—

28 *April* 1916. WET, tot nadere voorziening betreffende het eedsvraagstuk. S. 174.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1914/15, n°. 413, 1—4; 1915/16, n°. 96, 1—12.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1209—1237, 1243—1253, 1255—1271, 1273—1326, 1328—1341, 1344—1366.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 218, 373—375, 381—384, 389—409, 411—417.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het eedsvraagstuk nadere voorziening behoeft;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In elk geval waarin een wettelijk voorschrift het afleggen, hetzij van een eed, hetzij naar de wijze der godsdienstige gezindheid van een eed of van eene belofte, verklaring of bevestiging vordert of daaraan rechtsgevolgen verbindt, is een ieder, ook indien hij niet tot eene godsdienstige gezindheid behoort, verplicht den eed af te leggen.

2. Eene belofte of bevestiging wordt echter afgelegd, indien de te beëedigen persoon verzoekt daartoe te worden toegelaten op grond dat hij behoort tot eene godsdienstige gezindheid, welke hem het afleggen van eeden verbiedt.

3. De te beëedigen persoon wordt mede toegelaten den eed door de belofte of bevestiging te vervangen, indien hij schriftelijk verklaart, tegen het afleggen van eeden, ook wanneer eenig wettelijk voorschrift dit vordert,

onoverkomelijke bezwaren te hebben, ontleend aan zijne opvatting omtrent den godsdienst.

Deze schriftelijke verklaring vindt plaats door de onderteekening van eene akte, opgemaakt en mede onderteekend door dengene, in wiens handen de eed of de belofte of bevestiging moet worden afgelegd. Deze akte is vrij van zegel, registratie en alle kosten. Indien de te beëedigen persoon niet schrijven kan, wordt hiervan in de akte zelve melding gemaakt.

4. Indien het wettelijk voorschrift, als in artikel 1 bedoeld, betrekking heeft op de aanvaarding van eenig openbaar ambt, van eenige openbare betrekking, waardigheid of bediening, van eenig beroep of van eenigen meer duurzamen werkkring, als die van voogden of curators, zal de te beëedigen persoon de keuze hebben tusschen den eed en de belofte of bevestiging.

5. In wettelijke voorschriften wordt onder eed begrepen de belofte of bevestiging, welke krachtens deze wet voor een eed in de plaats treedt.

OVERGANGSBEPALING.

De eeden, vóór het in werking treden dezer wet afgelegd door personen, die op het tijdstip der eedsaflegging niet tot eene godsdienstige gezindheid behoorden, worden geacht te zijn afgelegd op wettige wijze.

SLOTBEPALING.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 28sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT. V. D. LINDEN.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 29 *April* 1916.)

—

28 *April* 1916. WET, houdende voorzieningen ten behoeve der statistiek van den in-, uit- en doorvoer. S. 175.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1913/14, no. 255, 1—4; 1915/16, no. 40, 1—5.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1047

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 416/417.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is ten behoeve der statistiek van den in-, uit- en doorvoer eenige wettelijke voorzieningen te treffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** Wij behouden Ons voor, bij algemeenen maatregel van bestuur, nadere bepalingen vast te stellen omtrent de aangiften die, volgens de wetten en internationale regelingen, onder eenigen naam, vereischt worden bij den in-, uit- of doorvoer van goederen, rechtstreeks of over entrepôt.

De nadere bepalingen betreffen de aangifte van soort, hoeveelheid, waarde, land van herkomst en land van bestemming der goederen, alsmede den vorm waarin de aangifte moet worden gedaan.

2. De bij den uitvoer van goederen vereischte aangiften worden gedaan door den afzender der goederen, met dien verstande, dat zij worden ingeleverd door dengene die zich met den uitvoer belast.

3. De ambtenaar, bij wien eene aangifte wordt ingeleverd betreffende den in-, uit- of doorvoer van goederen, rechtstreeks of over entrepôt, onverschillig of zij is voorgeschreven bij wet of internationale regeling dan wel bij algemeenen maatregel van bestuur, is bevoegd inzage te vorderen van de bij de goederen behoorende vrachtbrieven, cognossementen of andere ladingspapieren.

Zoolang de gevorderde inzage niet is verleend, wordt de aangifte als niet gedaan beschouwd.

4. De ambtenaren der invoerrechten zijn bevoegd alle goederen, die ten in-, uit- of doorvoer zijn aangegeven of waarvoor de volgens de wettelijke bepalingen vereischte aangifte tot in-, uit of doorvoer niet is gedaan, te onderzoeken en de hoeveelheid op te nemen, ook wanneer het onderzoek of de opneming niet in het belang van 's Rijks schatkist noodig is.

Indien de volgens de wettelijke bepalingen vereischte aangifte niet is ingeleverd, komen de kosten, op het onderzoek en de opneming vallende, ten laste van den ondernemer van het vervoer.

De kosten van het onderzoek komen ten laste van den aangever, indien de soort der goederen onjuist is aangegeven.

De kosten van opneming der hoeveelheid

komen ten laste van den aangever, indien de hoeveelheid meer dan tien ten honderd te hoog of te laag is aangegeven.

5. De volgens het vorige artikel verschuldigde kosten worden voldaan aan den ontvanger der invoerrechten, of bij gebreke van dien aan den ontvanger der accijnzen, onder wiens kantoor zij zijn gemaakt.

Heeft de betaling niet plaats binnen den daartoe te stellen termijn, dan worden zij ingevorderd bij parate executie. De bepalingen van artikel 291, eerste tot en met zesde lid, der Algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38) zijn ten deze van toepassing.

6. Hij, die eene aangifte doet als bedoeld bij artikel 3, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden:

1º. indien de soort, het land van herkomst of het land van bestemming der goederen onjuist is aangegeven;

2º. indien de hoeveelheid der goederen meer dan tien ten honderd te hoog of te laag is aangegeven;

Het eerste lid is ook van toepassing op vennootschappen van koophandel en op vereenigingen die rechtspersoonlijkheid bezitten.

7. De bepalingen van artikel 6 zijn niet van toepassing, wanneer het feit valt onder eene strafbepaling der wetten betreffende de invoerrechten en accijnzen.

8. De feiten, strafbaar volgens deze wet, worden beschouwd als overtredingen en vanwege Onzen Minister van Financiën voor de arrondissements-rechtbanken vervolgd op de wijze, bedoeld bij art. 141, 2º., van het Wetboek van Strafvordering.

Met het opsporen van die overtredingen zijn belast de ambtenaren der invoerrechten. Zij maken van hunne bevinding proces-verbaal op, hetwelk den bekeurde in afschrift wordt medegedeeld.

9. De bekeurde kan, zoolang hij niet is gedagvaard, door of vanwege Onzen Minister van Financiën tot transactie worden toegelaten.

10. De stukken, betreffende toepassing dezer wet of daaruit voortvloeiende, zijn vrij van zegel en worden, voor zoover aan de formaliteit van registratie onderworpen, kosteloos geregistreerd.

11. In artikel 143 der Algemeene wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38) vervallen aan het slot van het eerste lid de woorden:

„te wiens koste mede, bij zichtbaar verkeerde opgave, de hoeveelheid zal worden opgenomen.'

12. Deze wet treedt in werking op den door Ons te bepalen dag.

Zij kan worden aangehaald onder be benaming „Statistiekwet" mits met bijvoeging van jaargang en nummer van het *Staatsblad*, waarin zij is opgenomen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 28sten April 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 13 *Mei* 1916.)

—

29 *April* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Wanneer Gedep. Staten zelfstandig een voorstel hebben ontworpen tot oprichting van een waterschap en zij besluiten het plan voor dat ontworpen waterschap, waartegen bezwaren zijn ingebracht, niet te wijzigen, is de onverplichte mededeeling van dat besluit niet te beschouwen als een „beschikking of beslissing" als bedoeld in art. 19 van de wet houdende algemeene regelen voor het waterstaatsbestuur.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door het Bestuur van het waterschap „de Meenthe" in de gemeente Weststellingwerf tegen het besluit van Ged. Staten van Friesland van 6 Januari 1916, nº. 87, 2e Afd. W., waarbij afwijzend is beschikt op een verzoek van dat bestuur om het plan van het ontworpen waterschap „de Linde" zoodanig te wijzigen dat het waterschap „de Meenthe" worde gelaten buiten het gebied van het geprojecteerde waterschap;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 April 1916, nº. 75;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 26 April 1916, nº. 218, Afd. Waterst.;

O., dat Ged. Staten van Friesland gebruik makende van de bevoegdheid omschreven in art. 5 van het Provinciaal Reglement betrekkelijk de oprichting van boezemwaterschappen in Friesland, zelfstandig een voorstel hebben ontworpen tot oprichting van het waterschap „de Linde";

dat tegen dit ontwerp bezwaren zijn ingebracht door het bestuur van het waterschap „de Meenthe" met verzoek het te laten buiten het gebied van het geprojecteerde waterschap „de Linde", aangezien het hierbij geen belang heeft;

dat Gedeputeerde Staten bij besluit van 6 Januari 1916, nº. 87, 2e Afd. W. op grond

van een advies van den Hoofdingenieur van den Provincialen Waterstaat hebben beslist dat zij geen vrijheid kunnen vinden het plan voor het ontworpen waterschap „de Linde" te wijzigen in den geest als het bestuur van het waterschap „de Meenthe" wenscht;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten het bestuur van het waterschap „de Meenthe" bij Ons in beroep is gekomen, daarbij onder opgaaf van redenen verzoekende het besluit van Gedeputeerde Staten te vernietigen en te gelasten, dat gemeld college het daarheen leide dat de grenslijn van het ontworpen waterschap „de Linde" worde gewijzigd in voege als in het introductief request staat omschreven en het waterschap „de Meenthe" daarbuiten wordt gelaten;

O., dat ingevolge art. 19 der Wet van 10 November 1900 (S. 176) beroep bij Ons openstaat van „elke beschikking of beslissing van Gedeputeerde Staten krachtens algemeene of bijzondere reglementen voor waterschappen, veenschappen of veenpolders genomen";

dat de onverplichte mededeeling door Gedeputeerde Staten aan den appellant gedaan, in verband met hunne voorbereiding van voorstellen tot oprichting van een waterschap, niet is een „beschikking of beslissing" als bedoeld in art. 19 van voormelde wet en daarvan mitsdien geen beroep op Ons openstaat;

Gezien de wet van 10 November 1900 (S. 176) en het Provinciaal Reglement betrekkelijk de oprichting van boezemwaterschappen in Friesland;

Hebben goedgevonden en verstaan:

den appellant niet-ontvankelijk te verklaren in zijn beroep.

Onze Minister van Waterstaat is belast, enz.

(A. B.)

—

29 *April* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot vaststelling van een letterteeken, dat door zee- en kustvisschersvaartuigen moet worden gevoerd.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gelet op art. 7 der Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* n°. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 66) en op art. 8 van het Koninklijk besluit van 12 Juni 1911 (*Staatsblad* n°. 144) betreffende de registers voor de zee- en kustvisschersvaartuigen en het voeren van letterteekens en nummers door de kustvisschersvaartuigen, gewijzigd bij Koninklijk besluit van 5 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 53);

Heeft goedgevonden:

te bepalen, dat door de zee- en kustvisschers vaartuigen tehuis behoorende te Colijnsplaat moet worden gevoerd het letterteeken C.L.P.

's Gravenhage, 29 April 1916.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, VERSTEEG.

—

1 *Mei* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Onder branderijen, in art. 2 der Hinderwet bedoeld, moeten alleen worden verstaan branderijen tot het verkrijgen van alcoholhoudende producten en met name niet stroop-koffiebranderijen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door de firma L. J. C. Bronsgeest en Zoon te Tilburg tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 14 Juli 1915, n°. 28, waarbij aan de appellante en hare rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het uitbreiden en wijzigen van hare koffiebranderij en -malerij en het plaatsen van twee electromotoren, op het perceel kadastraal bekend gemeente Tilburg Sectie M. n°. 5021;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 29 Maart 1916, n°. 56;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 28 April 1916, n°. 261 H, Afdeeling Arbeid;

O., dat Burgemeester en Wethouders de gevraagde vergunning hebben verleend onder een 13-tal voorwaarden, waarvan die sub 6—13 luiden als volgt:

6. Het siroopkoffiebranden moet geschieden in een lokaal van brandwerend materiaal samengesteld.

7. Boven de ketels moet een walmvanger worden aangebracht, die in verbinding staat met een schoorsteen waarvan de uitlaat op minstens 12.50 M. boven den vloer der branderij is gelegen.

8. De rook en de walm moeten uitsluitend door den sub 7 genoemden schoorsteen worden afgevoerd.

9. Tusschen den walmvanger en den schoorsteen sub 7 genoemd moet een door electriciteit gedreven exhauster worden aangebracht, welke tijdens het branden in werking moet zijn.

10. Het afkoelen van de gebrande siroop moet in een afgesloten lokaal geschieden.

11. Boven de afkoelplaat moet een walmvanger aangebracht zijn, welke in verbinding

staat met een schoorsteen waarvan de uitlaat op minstens 12.50 M. boven den vloer van het afkoellokaal is gelegen.

12. De walm moet uitsluitend door den sub 11 genoemden schoorsteen worden afgevoerd.

13. Tusschen den schoorsteen en den walmvanger sub 11 genoemd moet een door electriciteit gedreven exhauster zijn aangebracht, die tijdens het afkoelen in werking gebracht moet zijn;

dat de appellante in beroep verzoekt, de voorwaarden 6—13 te verlichten, daar de bestaande branderij sinds 1892 bestaat en nog nimmer een klacht is ingekomen van een der naburen (noch van de werklieden);

O., dat de voorwaarden, die door de appellante bestreden zijn, betreffen eene stroopkoffiebranderij, die noch met de electromotoren noch met de koffiebranderij en -malerij in verband staat, en voor welke geen vergunning door de wet is vereischt;

dat immers in art. 2 VIII van de Hinderwet onder branderijen kennelijk alleen verstaan worden branderijen tot het verkrijgen van alcoholhoudende producten terwijl in andere nummers van dat artikel wel genoemd worden branderijen van anderen aard, doch van stroopkoffiebranderijen in de wet geen sprake is;

dat dit zelfde wel is waar geldt voor koffiebranderijen en ook voor koffiemalerijen, die immers niet zijn begrepen onder de molens genoemd in art. 2 XIV, doch niettemin de vergunning voor zoover zij betreft het plaatsen van 2 electromotoren tot het drijven van de bestaande koffiebranderij en -malerij en het in verband daarmede wijzigen en uitbreiden van die inrichting, met het oog op art. 2 *Ibis* terecht is verleend, onder de eerste vijf in het bestreden besluit opgenomen voorwaarden, tegen welke ook door de appellante geen bezwaar is ingebracht;

dat evenwel met het oog op het bovenoverwogene de vergunning voor zoover zij betreft de stroopkoffiebranderij en als gevolg daarvan ook de daarop betrekking hebbende bestreden voorwaarden niet kunnen worden gehandhaafd;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving voor het overige van het bestreden besluit, dit besluit te vernietigen voór zoover de daarbij verleende vergunning betrekking heeft op de stroopkoffiebranderij en mitsdien de bestreden voorwaarden 6—13 te doen vervallen;

met bepaling wijders, dat de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht binnen 3 maanden na dagteekening van dit besluit, overeeenkomstig de aan dit besluit gehechte beschrijving en plattegrondteekening, voor zoover in deze laatsten geen afwijking is geboden door de wijziging van het vergunningsbesluit.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

2 *Mei* 1916. BESLUIT, betreffende vrijdom van accijns voor wijn. S. 176.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 8 April 1916, n°. 73, Accijnzen;

Gezien Ons besluit van 2 November 1914 (*Staatsblad* n°. 513);

Den Raad van State gehoord (advies van 18 April 1916, n°. 26);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 28 April 1916, n°. 90, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Aan het slot van artikel 1 van Ons besluit van 26 November 1909 (*Staatsblad* n°. 374) wordt het woord „thermometer" vervangen door het navolgende: thermometer; evenmin voor wijn die saccharose bevat.

Aan artikel 6 van dat besluit wordt een tweede lid toegevoegd, luidende: Het is mede verboden, in de distilleerderij wijn in te slaan, als in het tweede lid van artikel 1 wordt bedoeld.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 18 *Mei* 1916.)

—

2 *Mei* 1916. BESLUIT, betreffende teruggaaf van accijns bij uitvoer van alcoholhoudende goederen. S. 177.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 8 April 1916, n°. 74, Accijnzen;

Gezien artikel 1 *b* der wet van 18 Juli 1904 (*Staatsblad* n°. 190), artikel 83 der Suikerwet en de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 528);

Den Raad van State gehoord (advies van 18 April 1916, n°. 27);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 28 April 1916, Accijnzen, nº. 89;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Het vierde lid van artikel 1 van Ons besluit van 15 Maart 1910 (*Staatsblad* nº. 86), hetwelk daaraan is toegevoegd bij Ons besluit van 16 November 1911 (*Staatsblad* nº. 341), wordt gelezen als volgt:

Voor vloeistoffen die wijn of kunstwijn bevatten, wordt, per liter vloeistof, buiten aanmerking gelaten een aantal centiliters alcohol van 15º Celsius, en een aantal decagrammen suiker, dat gelijk is aan X in de volgende formule: $\frac{79}{IJ}=\frac{21}{X}$; in deze formule geeft IJ per liter vloeistof aan het aantal centiliters, geen alcohol zijnde.

Bij het toepassen van de uitkomst dezer formule worden onderdeelen van een centiliter en van een gram buiten aanmerking gelaten.

2. Artikel 9 van Ons besluit van 15 Maart 1910 (*Staatsblad* nº. 86), wordt gelezen als volgt:

Bij de aangifte tot uitvoer worden vervoerbiljetten als bedoeld in artikel 91 der wet van 20 Juni 1862 (*Staatsblad* nº. 62), zooals dit luidt volgens artikel 1 der wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 528), quitantiën van betaalden gedistilleerd-accijns waarop het gedistilleerd is aangevoerd, of peilbewijzen voor gedistilleerd, ten name van den aangever, overgelegd, waarop de alcohol waarvoor teruggaaf van accijns wordt verleend kan worden afgeschreven. Die documenten mogen, behoudens verlenging, niet ouder zijn dan zes maanden. Zij worden in het consent tot uitvoer vermeld.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 18 *Mei* 1916.)

—

2 *Mei* 1916. BESLUIT, betreffende teruggaaf van accijns voor suiker. S. 178.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 8 April 1916, nº. 72, Accijnzen;

Gezien Ons besluit van 2 November 1914 (*Staatsblad* nº. 513);

Den Raad van State gehoord (advies van 18 April 1916, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 28 April 1916, nº. 91, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

In het eerste lid van het eenig artikel van Ons besluit van 2 November 1914 (*Staatsblad* nº. 513) vervallen de woorden „en invertsuiker" en de tweede volzin.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 18 *Mei* 1916.)

—

2 *Mei* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende het aanbieden van telegrammen in afrekening door de burgemeesters-hulpofficieren van justitie.

In verband met eene wijziging van het reglement voor de Rijkstelegraaf is eene regeling getroffen, ten gevolge waarvan het recht om telegrammen aan te bieden in afrekening met het Departement van Justitie, derhalve zonder voorafgaande betaling, ook wordt toegekend aan de burgemeesters-hulpofficieren van justitie, dat zijn dus de burgemeesters in plaatsen, waar geen commissaris van politie is gevestigd.

Op verzoek van den Minister van Justitie heb ik de eer U H.E.G. te verzoeken, de burgemeesters der betrokken gemeenten in Uwe provincie in kennis te stellen met bovenstaande regeling, waarvan bij het in werking treden van het bovengenoemd reglement gebruik zal zijn te maken. (Gem.-stem.)

—

4 *Mei* 1916. BESLUIT, tot het verleenen van machtiging aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel om ontheffing te verleenen van het verbod van uitvoer van bepaalde artikelen. S. 179.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën, van 20 April 1916, Kabinet, Litt. F[67]; van 27 April 1916, nº. 28993, afdeeling Handel (Kabinet) en van 28 April 1916, nº. 163, Afdeeling Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. in te trekken Ons besluit van 28 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 432) tot het verleenen van machtiging aan Onzen Minister van Oorlog om in bijzondere gevallen ontheffing te verleenen van het verbod van uitvoer van sommige artikelen;

II. Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel te machtigen om, voor zooveel daartegen bij Onzen Minister van Oorlog geen bezwaar bestaat, mede namens dezen ontheffing te verleenen of te doen verleenen van een door Ons uitgevaardigd of uit te vaardigen uitvoerverbod van bepaalde artikelen;

III. goed te keuren de reeds door of vanwege Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel verleende ontheffingen van eenig uitvoerverbod, welke ontheffingen worden geacht mede namens Onzen Minister van Oorlog te zijn verleend.

Onze Ministers van Oorlog, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 4den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 5 *Mei* 1916.)

—

4 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *gras, klaver* en *ander groenvoeder,* in verschen en geconserveerden toestand. S. 180.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van gras, klaver en ander groenvoeder, in verschen en geconserveerden toestand, te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 April 1916, Kabinet, Litt. C[56];

Den Raad van State gehoord (advies van 18 April 1916, nº. 32);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Mei 1916, Kabinet, L[a]. V[62];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van gras, klaver en ander groenvoeder, in verschen en geconserveerden toestand is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 4den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Mei* 1916.)

—

4 *Mei* 1916. BESLUIT, bepalende de plaatsing in het *Staatsblad* van het op 1 Juni 1915 te *'s-Gravenhage* tusschen *Nederland* en *China* gesloten Arbitrage-Verdrag. S. 181.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gezien het op 1 Juni 1915 te *'s-Gravenhage* tusschen *Nederland* en *China* gesloten Arbitrage-Verdrag, van welk verdrag eën afdruk met vertaling bij dit Besluit is gevoegd;

Overwegende dat bedoeld verdrag is goedgekeurd bij de wet van 15 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 48) en dat de akten van bekrachtiging daarvan den 20sten April 1916 te *Peking* zijn uitgewisseld;

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van den 1sten Mei 1916, nº. 20989, Directie van het Protocol;

Hebben goedgevonden en verstaan:

voorzegd verdrag met de vertaling daarvan te doen bekend maken door de plaatsing van dit Besluit in het *Staatsblad.* (1)

Onze Ministers, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur, worden belast, ieder voor zooveel hem betreft, met de uitvoering van hetgeen ten deze wordt vereischt.

's-Gravenhage, den 4den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 16 *Mei* 1916.)

———

(1) Hierna is alleen de vertaling opgenomen. Zie voor de Fransche tekst de wet van 15 Jaari 1916, S. 48.

VERTALING.

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden en de President der Chineesche Republiek, geleid door de beginselen van het Verdrag voor de vreedzame beslechting van internationale geschillen, gesloten te 's-Gravenhage op den 18den October 1907 en meer bepaaldelijk het beginsel van verplichte arbitrage in Hunne wederzijdsche betrekkingen wenschende te bezegelen door eene algemeene overeenkomst zooals bedoeld bij artikel 40 van genoemd Verdrag, hebben besloten te dien einde een Verdrag te sluiten en tot Hunne gevolmachtigden benoemd, te weten :

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden :

Zijne Excellentie Jonkheer J. Loudon, Hoogstderzelver Minister van Buitenlandsche Zaken ;

de President der Chineesche Republiek :

Zijne Excellentie den heer Tang Tsai-Fou, Buitengewoon Gezant en gevolmachtigd Minister der Republiek bij hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, die, na elkander hunne volmachten te hebben medegedeeld, welke in goeden en behoorlijken vorm zijn bevonden, omtrent de volgende bepalingen zijn overeengekomen :

Art. 1. De Hooge Verdragsluitende Partijen verbinden zich aan het Permanente Hof van Arbitrage alle geschillen te onderwerpen, die tusschen Haar mochten rijzen en niet langs diplomatieken weg mochten kunnen zijn opgelost en dit zelfs ingeval die geschillen het gevolg mochten zijn van feiten voorafgegaan aan het sluiten van dit Verdrag.

2. In ieder afzonderlijk geval teekenen de Hooge Verdragsluitende Partijen een bijzonder compromis, duidelijk omschrijvende het onderwerp van het geding, den omvang der bevoegdheden van het uit een of meer scheidsrechters bestaand scheidsgerecht, de wijze van deszelfs benoeming, zijn zetel, de taal die het zal gebruiken en die waarvan voor het scheidsgerecht gebruik gemaakt zal mogen worden, het bedrag der som, die elk der Hooge Partijen zal moeten storten als voorschot op de kosten, alsmede de met betrekking tot de formaliteiten en de termijnen der procedure in acht te nemen regels en in het algemeen alle bepalingen waaromtrent Zij zullen zijn overeengekomen.

3. Wanneer Partijen er niet in slagen te dezer zake tot overeenstemming te komen, zal zelfs één Harer aan het Permanente Hof van Arbitrage kunnen verzoeken het compromis vast te stellen.

In dat geval zal het compromis worden vastgesteld door eene commissie bestaande uit vijf leden, benoemd op de wijze voorzien bij artikel 45, alinea's 3, 4, 5 en 6 van het Verdrag van 's-Gravenhage voor de vreedzame beslechting van internationale geschillen van 18 October 1907.

Het vijfde lid is rechtens voorzitter der commissie.

Deze commissie zal zelve dienst doen als scheidsgerecht.

4. Indien geene overeenstemming mocht worden verkregen op de wijze bedoeld in alinea 2 van het vorig artikel, zal de benoeming van een scheidsgerecht op verzoek van beide Partijen of van eene Harer worden opgedragen aan den President der Vereenigde Staten van Amerika. Indien zoodanig verzoek uitgaat van beide partijen, kunnen zij de benoeming van een enkelen scheidsrechter vragen ; maar indien het uitgaat van slechts eene Harer, zal het scheidsgerecht uit vijf leden worden samengesteld.

De keuze der scheidsrechters zal gedaan worden uit de lijst der leden van het Permanente Hof van Arbitrage, maar niet onder hen die zijn aangewezen door de Partijen zelve of die behooren tot de nationaliteit van eene Harer.

Het scheidsgerecht zal beslissen op grond van de eischen die aan hetzelve zullen zijn onderworpen.

5. Binnen den termijn die bepaald zal worden door het scheidsgerecht, zal een verzoek tot herziening van het vonnis van het scheidsgerecht zijn toegelaten met inachtneming der bepalingen van artikel 83, alinea's 2 en 3, van het Verdrag van 's-Gravenhage voor de vreedzame beslechting van internationale geschillen van 18 October 1907.

6. Bij quaesties die volgens de wetten van het eigen land behooren tot de bevoegdheid der nationale rechterlijke overheden, hebben de Verdragsluitende Partijen het recht het geschil niet aan scheidsrechterlijke uitspraak te onderwerpen zoolang niet de bevoegde nationale rechter eene uitspraak in laatste instantie heeft gegeven, behalve in geval van rechtsweigering.

7. Behoudens de hierboven aangegeven bepalingen zal de scheidsrechterlijke procedure geregeld worden door de bepalingen vastgesteld bij het Verdrag van 's-Gravenhage voor de vreedzame beslechting van internationale geschillen van 18 October 1907.

8. Dit Verdrag zal zoo spoedig mogelijk bekrachtigd worden en de akten van bekrach-

tiging zullen uitgewisseld worden te Peking.

Het zal van kracht zijn gedurende tien jaren van af de uitwisseling der akten van bekrachtiging.

Indien het niet zes maanden voordat het vervalt wordt opgezegd, zal het geacht worden hernieuwd te zijn voor een verder tijdperk van tien jaren en zoo vervolgens.

Gedaan te 's-Gravenhage in dubbel, den 1sten Juni 1915.

(*L. S.*) J. LOUDON.
(*L. S.*) Ts. F. TANG.

—

6 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *gedroogde zuidvruchten*. S. 182.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van gedroogde zuidvruchten te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 1 Mei 1916, Kabinet. Litt. H[62];

Den Raad van State gehoord (advies van 2 Mei 1916, nº. 32);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 4 Mei 1916, Kabinet, Litt. O[64];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van gedroogde zuidvruchten is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 6den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Mei* 1916.)

—

6 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Reglement nº. IV, op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, zooals dit luidt volgens den tekst bekend gemaakt, krachtens het Koninklijk besluit van 14 Juli 1911, in het *Staatsblad* nº. 147 van dat jaar. S. 183.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 25 Maart 1916, 4de afdeeling, nº. 604;

Overwegende, dat het noodig is gebleken de regeling der wedden van de rechtsbedienden en van de Rijksklerken ter griffie en ten parkette van- en bij de gerechten te herzien en verdere wijzigingen te brengen in het bij Koninklijk besluit van 14 September 1838 (*Staatsblad* nº. 36) vastgestelde Reglement nº IV op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, gelijk dit Reglement na herhaaldelijk daarin gebrachte wijzigingen luidt volgens den tekst bekend gemaakt, krachtens het Koninklijk besluit van 14 Juli 1911, in het *Staatsblad*, nº. 147, van dat jaar;

Den Raad van State gehoord (advies van den 18 April 1916, nº. 39);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 4 Mei 1916, 4de Afdeeling, nº. 608;

Hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. I. In artikel 15 van voormeld Reglement wordt een nieuw tweede lid ingevoegd, luidende:

Tot concierge, bode of knecht zijn benoembaar:

1º. zij, die den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren niet overschreden hebben;

2º. zij, die den vollen ouderdom van 50 jaren niet overschreden hebben en ten minste 10 jaar in Staatsdienst hebben doorgebragt of eene gemeentelijke betrekking hebben bekleed, waaraan het regt op pensioen verbonden is.

Het tweede en derde lid worden onderscheidenlijk derde en vierde lid en gevolgd door een, nieuw, vijfde lid, luidende:

Bij de aanbeveling worden overgelegd betreffende elken aanbevolene: een extract uit het geboorte-register en eene verklaring van een geneeskundige, houdende, dat de belanghebbende lichamelijk geschikt is voor de betrekking voor het vervullen waarvan hij in aanmerking wenscht te komen.

Art. II. Aan art. 16 van voormeld Regle-

ment worden drie nieuwe leden toegevoegd, luidende:

Het uitoefenen van een beroep zonder verlof van den Voorzitter van het kollegie of den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton, of, voor zoover een bediende bij een parket betreft, van het hoofd van het parket, is den bedienden verboden.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond berigt van het verleend verlof; hij is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

Op hen, die, bij de inwerking treding van dit besluit, in dienst zijn en een beroep uitoefenen zijn, zoolang zij in dezelfde betrekking dienen, de bepalingen der voorgaande beide leden niet van toepassing.

Art. III. Na artikel 16 van voormeld Reglement worden nieuwe artikelen 17, 18, 19 en 20 ingevoegd, luidende:

Artikel 17. De jaarwedden van de bedienden bedragen:

a. voor hen, die werkzaam zijn bij den Hoogen Raad der Nederlanden, de Geregtshoven en de Arrondissements-Regtbanken te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage en de daarbij behoorende parketten:

voor de concierges ten minste *f* 800 en ten hoogste *f* 950;

voor de boden ten minste *f* 800 en ten hoogste *f* 1000;

voor de knegts (portiers daaronder begrepen) ten minste *f* 600 en ten hoogste *f* 800;

voor hen, die, behalve de betrekking van concierge, ook die van bode bekleeden, ten minste *f* 1000 en ten hoogste *f* 1200;

b. voor hen, die werkzaam zijn bij arrondissements-Regtbanken en parketten niet genoemd onder *a*:

voor de concierges en de boden ten minste 700 en ten hoogste *f* 900;

voor de knegts (portiers daaronder begrepen) ten minste *f* 600 en ten hoogste *f* 700;

voor hen, die, behalve de betrekking van concierge, ook die van bode bekleeden, ten minste *f* 900 en ten hoogste *f* 1100;

c. voor hen, die werkzaam zijn bij de Kanton-Geregten of parketten van Ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de Kanton-Geregten, ten minste *f* 100 en ten hoogste *f* 800.

Aan de concierges kan, boven hunne wedde, het genot van vrije woning en vrij gebruik van vuur en licht worden toegekend.

Artikel 18. De aanvangswedden, van de bedienden, bedoeld onder *a* en *b* van het voorgaande artikel, worden telkens na twee jaar dienst verhoogd met *f* 50, totdat de voor de betrekking, of tegelijkertijd bekleede betrekkingen, vastgestelde hoogste wedde bereikt zal zijn.

Bij de benoeming tot een der voormelde betrekkingen in den loop van een kwartaal wordt, voor de verkrijging der eerstvolgende verhooging van wedde, de diensttijd geacht te zijn aangevangen met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat waarin de benoeming geschied is.

Artikel 19. De bezoldiging van een bediende bij een Kanton-Geregt of bij een parket van een Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Kanton-Geregten, wordt bij iedere aanstelling door Onzen Minister van Justitie bepaald binnen de grenzen bij artikel 17 onder *c* vastgesteld.

Verhooging der bezoldiging van deze bedienden geschiedt niet op periodieken voet.

Artikel 20. Voor de toepassing der Burgerlijke Pensioenwet wordt het genot van vrije woning met vrij gebruik van vuur en licht door Onzen Minister van Justitie begroot op eene waarde van ten hoogste *f* 300.

Art. IV. Artikelen 17, 18, 19, 20, 21, 22 en 23 (oud) van voormeld Reglement worden onderscheidenlijk artikelen 21, 22, 23, 24, 25, 26 en 27 (nieuw),

Art. V. Artikel 24 (oud) van voormeld Reglement wordt artikel 28 (nieuw) en gelezen:

Tot Rijksklerken ter griffie of ten parkette zijn benoembaar zij die:

1°. den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren nog niet overschreden hebben en voor het ambt van Rijksklerk ook lichamelijk geschikt worden geacht;

2°. ten minste 2 jaar als hulpschrijver op een griffie of parket hebben gewerkt; en

3°. voor zoover de Rijksklerken der eerste klasse aangaat, voldaan hebben aan een (van tijd tot tijd) op last van Onzen Minister van Justitie te houden onderzoek, omtrent hetwelk door dien Minister nadere voorschriften worden vastgesteld.

In bijzondere gevallen kan van de bepaling sub 2°. afgeweken worden.

Art. VI. Artikel 25 (oud) van voormeld Reglement wordt artikel 29 (nieuw) en gelezen:

Zij die op den dag der in werkingtreding van dit besluit reeds langer dan tien jaren als klerk of hulpschrijver op een griffie of parket gewerkt hebben, of op dien dag als klerk in 's Rijks dienst werkzaam zijn bij den Centralen Raad van Beroep of een Raad van Beroep, zijn tot Rijksklerk benoembaar, ook al hebben zij den leeftijd van 40 jaren overschreden.

Zij die op 1 Januari 1911 reeds langer dan 4 jaren als klerk op een griffie of parket gewerkt hadden, of als klerk in 's Rijks dienst werkzaam waren bij den Centralen Raad van Beroep of een Raad van Beroep, zijn tot Rijksklerk der eerste klasse benoembaar, ook al bezitten zij niet het getuigschrift, dat zij met goed gevolg aan het op last van Onzen Minister van Justitie te houden onderzoek hebben voldaan.

Art. VII. Artikel 26 (oud) van voormeld Reglement wordt artikel 30 (nieuw) en gelezen:

De Rijksklerken ter griffie en ten parkette zijn verdeeld in twee klassen.

De jaarwedde der Rijksklerken van de tweede klasse bedraagt *f* 600 en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk van deze klasse van:

2	jaar	tot op *f*	700
4	„	„ „ „	800
6	„	„ „ „	900
8	„	„ „ „	1000
10	„	„ „ „	1100.

In bijzondere gevallen kan bij de aanstelling eene hoogere dan de aanvangswedde worden toegekend, Aan die bij de aanstelling verkregen wedde is de bij het vorig lid bepaalde diensttijd verbonden voor het verkrijgen van verdere weddeverhooging.

De jaarwedde van de Rijksklerken van de eerste klasse bedraagt *f* 900 en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk van deze klasse van:

2	jaar	tot op *f*	1000
4	„	„ „ „	1100
6	„	„ „ „	1200
8	„	„ „ „	1300
10	„	„ „ „	1400
12	„	„ „ „	1500.

In bijzondere gevallen kan deze laatste wedde, na een diensttijd van ten minste 14 jaar, trapsgewijze verder verhoogd worden tot op *f* 1800.

Voor den aanvang der periodieke verhooging wordt de diensttijd gerekend te zijn ingegaan met den eersten van het kwartaal, volgende op dat waarin de benoeming is geschied.

Art. VIII. Artikel 27 (oud) van voormeld Reglement wordt artikel 31 (nieuw).

Aan dit artikel wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende:

Aan den bureelchef ter griffie en dien ten parkette van den Hoogen Raad der Nederlanden kan door Onzen Minister van Justitie de titel van commies onderscheidenlijk ter griffie en ten parkette worden verleend.

Art. IX. Artikel 28 (oud) van voormeld Reglement wordt artikel 32 (nieuw) en gelezen:

De bevordering tot Rijksklerk der eerste klasse kan geschieden nadat de beambte gedurende ten minste zes jaar als Rijksklerk der tweede klasse is werkzaam geweest. Is hij langer dan zes jaar werkzaam geweest dan wordt hem bij zijne bevordering toegekend de jaarwedde der eerste klasse in bedrag volgende op het bedrag der jaarwedde door hem in de tweede klasse verkregen.

Aan de bij de bevordering verkregen jaarwedde is, ter verkrijging van verdere verhooging, verbonden de diensttijd daarvoor bij artikel 30, 3de lid, bepaald.

In bijzondere gevallen kan de bevordering tot de eerste klasse, ook na korter dan zes jaar diensttijd in de tweede klasse, of de benoeming tot de eerste klasse dadelijk, bij eerste aanstelling, geschieden. Daarbij kan eene hoogere dan de aanvangswedde worden toegekend, in welk geval het vorige lid van toepassing is.

Bij de beoordeeling der gevallen van bevordering en benoeming tot de eerste klasse, zal, behalve op de regelen van formatie, vervat in artikel 33, in het bijzonder zijn te letten op den aard en omvang der te verrigten werkzaamheden.

Art. X. Artikelen 29, 30, 31 en 32 van voormeld Reglement vervallen.

Art. XI. Artikel 33 van voormeld Reglement wordt gelezen:

Het aantal en de klassen van de Rijksklerken ter griffie en ten parkette worden als volgt bepaald:

1. bij den Hoogen Raad:

A. ten hoogste 3 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

2. bij de Geregtshoven te *Amsterdam* en te *'s-Gravenhage:*

A. ten hoogste 3 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse;

B. ten hoogste 3 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse·

3. Bij de overige Geregtshoven:

A. ten hoogste 2 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

4. Bij de Regtbank te *Amsterdam:*

A. ten hoogste 15 klerken ter griffie, waar-

van ten hoogste 10 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 2 adjunct-chefs inbegrepen;

B. ten hoogste 5 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

5. Bij de Regtbank te *Rotterdam:*

A. ten hoogste 12 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 8 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 1 adjunct-chef inbegrepen;

B. ten hoogste 4 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

6 Bij de Regtbank te *'s-Gravenhage:*

A. ten hoogste 9 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 6 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

B. ten hoogste 3 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse:

7. Bij de Regtbanken te *'s-Hertogenbosch, Maastricht, Arnhem, Haarlem, Utrecht* en *Groningen:*

A. ten hoogste 4 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waar van ten hoogste 1 der 1ste klasse;

8. Bij de overige Regtbanken:

A. ten hoogste 3 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

9. Bij het Kanton-Geregt te *Amsterdam:*

A. ten hoogste 18 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 12 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 2 adjunct-chefs inbegrepen;

B. ten hoogste 5 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

10. Bij de Kanton-Geregten te *Rotterdam* en te *'s-Gravenhage:*

A. ten hoogste 12 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 8 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 2 adjuct-chefs inbegrepen;

B. ten hoogste 5 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

11. Bij de Kanton-Geregten te *'s Hertogenbosch, Maastricht, Arnhem, Haarlem, Utrecht* en *Groningen:*

A. ten hoogste 5 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen:

B. ten hoogste 3 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse;

12. Bij de griffiën van de overige Kanton-Geregten der 1ste klasse:

ten hoogste 2 klerken, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

13. Bij de griffiën van de Kanton-Geregten der 2de klasse:

ten hoogste 1 klerk der 1ste of 2de klasse;

14. Bij de niet hierboven vermelde parketten van de Ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de Kanton-Geregten:

ten hoogste 2 klerken, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse.

Art. XII. Artikel 36 van voormeld Reglement wordt gelezen:

Met machtiging van Onzen Minister van Justitie en op de door dezen te bepalen maandelijksche belooning, kunnen, voor zooveel noodig, door de regtscollegiën, de kantonregters en de hoofden van parketten hulpschrijvers tijdelijk in dienst worden genomen.

De hulpschrijvers zullen bij benoeming den ouderdom van 16 jaren moeten bereikt en dien van 40 jaren niet mogen overschreden hebben.

Aan hen wordt eene aanstelling in tijdelijken dienst uitgereikt, vermeldende hun naam en voluit geschreven voornaam, hunne geboortedagteekening en de dagteekening van hunne indiensttreding, alsmede het bedrag hunner maandelijksche belooning.

Van elke, door Onzen Minister van Justitie vooraf goed te keuren, verhooging van belooning wordt aan hen een schriftelijk bewijs verstrekt.

Van de aanstelling en van het bewijs der verhooging van belooning alsmede van de beschikking van ontslag wordt aanstonds aan het Departement van Justitie een gewaarmerkt afschrift ingezonden.

Indien voor een kanton meer dan één regter is aangesteld, geschiedt de benoeming, de schorsing en het ontslag van de hulpschrijvers ter griffie van het Kanton-Geregt, door de vergaderde regters van het kanton.

Art. XIII. In artikel 39 van voormeld Reglement vervalt het laatste lid.

Art. XIV. In artikel 41 van voormeld Reglement wordt voor het cijfer „8" in den tweeden regel van het eerste lid gelezen „14".

Art. XV. Aan de overgangsbepaling van voormeld Reglement worden toegevoegd de volgende

OVERGANGSBEPALINGEN.

AFDEELING I.

VAN DE REGTSBEDIENDEN.

Eenig artikel.

Aan de regtsbedienden in dienst op 31 De-

cember 1915, die op of na dien datum, doch vóór de inwerkingtreding van dit besluit, eene lagere aanvangswedde genoten, dan voor hen bij dit besluit is vastgesteld, of lagere periodieke verhooging ontvingen dan hun volgens dit besluit toekomt, wordt met ingang van 1 Januari 1916 en 1 Januari 1917 telkens de helft van het verschil toegekend.

Wij behouden Ons voor te bepalen, dat, met het oog op de tijdsomstandigheden, de tweede helft van het verschil niet zal worden toegekend.

De regtsbediende, die in 1916 in dienst treedt of is getreden, verkrijgt een aanvangswedde tot het bedrag voor zijne betrekking bepaald bij artikel 2, sub *a*, *b* of *c*, van Ons besluit van 28 Mei 1909 (*Staatsblad* nº. 130), verhoogd met de helft van het verschil tusschen die wedde en de aanvangswedde bij dit besluit voor dezelfde betrekking vastgesteld. De andere helft wordt door hem verkregen met ingang van 1 Januari 1917 behoudens het bepaalde bij het vorige lid.

Bij indiensttreding in 1917 verkrijgt hij de aanvangswedde als ware hij in 1916 in dienst getreden.

AFDEELING II.

VAN DE REGTERLIJKE BEAMBTEN.

Art. 1. De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken derde klasse worden geacht met ingang van 1 Januari 1916 te zijn aangesteld in de tweede klasse.

De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken der tweede klasse blijven, voor bevordering tot de eerste klasse, vrijgesteld van het onderzoek bedoeld in artikel 28 van het Reglement IV, zooals dit bij dit besluit is gewijzigd.

Art. 2. De bezoldiging van de op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken wordt met ingang van 1 Januari 1916 en, met inachtneming van het bij het tweede lid van het eenig artikel onder afdeeling I dezer Overgangsbepalingen gemaakte voorbehoud, met ingang van 1 Januari 1917 telkens verhoogd met *f* 50.

Voor zooveel en zoolang de bezoldiging van een Rijksklerk in dienst op 31 December 1917, minder bedraagt dan de jaarwedde, waarop hij, krachtens de bij dit besluit vastgestelde regeling, aanspraak zal kunnen maken, wordt deze jaarwedde door hem verkregen door trapsgewijze verhooging met ten hoogste *f* 100, met ingang van 1 Januari van elk volgend jaar. Na het bereiken van deze jaarwedde worden volgende verhoogingen verkregen op den bij dit besluit vastgestelden voet.

De jaarwedde van een Rijksklerk op 31 December 1915 in dienst, welke op den dag der in werkingtreding van dit besluit, volgens voorgaande regeling niet het minimum bedraagt, bij dit besluit voor de klasse, waarin hij dan dient vastgesteld, wordt met ingang van dien dag op dat minimum gebracht, waarna verdere verhooging plaats vindt op den voet als bij het eerste en tweede lid van dit artikel is bepaald.

Zoolang, na toepassing van het eerste lid van dit artikel, de verkregen jaarwedde het aan den beambte volgens artikel VII van dit besluit toekomend bedrag overschrijdt, wordt het bedrag der overschrijding als eene persoonlijke toelage genoten.

Onder bezoldiging wordt in dit artikel verstaan de som der inkomsten, vermeld bij de artikelen 26, 30 en 32 van het Reglement IV, zooals dit is aangevuld en gewijzigd bij Ons besluit van 1 November 1910 (*Staatsblad* nº. 310).

Als diensttijd wordt, voor de toepassing van het tweede lid van dit artikel, aangemerkt de tijd na 18jarigen leeftijd, hetzij als hulpschrijver en, vóór 1 Januari 1911, als klerk ter griffie of ten parkette bij een geregt, hetzij vóór of nà 1 Januari 1911 als klerk bij een Raad van Beroep (Ongevallenverzekering) doorgebragt, met dien verstande, dat de diensttijd wordt geacht te zijn aangevangen met 1 Januari als de aanstelling tot Rijksklerk in de eerste helft van het jaar is geschied en met 1 Januari van het jaar volgende op dat van het jaar dier aanstelling, indien deze in de tweede helft van het jaar heeft plaats gehad.

Art. 3. Zoolang de wedde van een Rijksklerk, op 31 December 1915 in dienst, bij de toepassing van het voorgaande artikel lager is, dan de bij het vijfde lid van dat artikel bedoelde som der inkomsten, die hij zou hebben ontvangen in de klasse, waarin hij op 31 December 1915 diende, ware Ons besluit van 1 November 1910 (*Staatsblad* nº. 310) van kracht gebleven, geniet hij eene persoonlijke toelage ten bedrage van het verschil.

Bij de vaststelling van het verschil wordt niet in rekening gebracht de verhooging van bezoldiging, verkregen krachtens het bepaalde bij het eerste lid van het voorgaande artikel 2.

Art. 4. De Rijksklerken op 31 December 1915 in dienst, blijven in het genot der toelage, bepaald bij artikel 31 van het Reglement IV, zooals dit is aangevuld en gewijzigd bij Ons besluit van 1 November 1910 (*Staatsblad*

nº. 310), zoolang de bij dat artikel bedoelde bijdrage door hen verschuldigd is.

Art. XVI. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en van hetwelk afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 6den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, **B. ORT.**

(*Uitgeg.* 16 *Mei* 1916.)

—

6 *Mei* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Het recht op pensioen, bij art. 40 der wet op het lager onderwijs toegekend, wordt niet geboren op het tijdstip van ingang van het ontslag van den onderwijzer als een recht op toekomstig pensioen, doch eerst op dat, waarop de belanghebbende na zijn ontslag als onderwijzer den leeftijd van 65 jaren bereikt of invalide wordt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van H. N. Ouwerling te Deurne, gewezen onderwijzer aan de openbare lagere school aldaar;

Gezien het advies van den Burgerlijken Pensioenraad van 27 November 1915, nº. 1 O. L. O.;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 12 April 1916, nº. 74;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 3 Mei 1916, nº. 46, Afd. Pens.;

O., dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven op de aanvrage afwijzend te beschikken, aanvoerende dat de belanghebbende bij besluit van den Raad der gemeente Deurne c. a. van 8 Maart 1900, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Noordbrabant bij besluit van 5 April 1900, G. nº. 32*a*, wegens opheffing zijner betrekking met ingang van 1 April 1900 eervol is ontslagen en hem, te rekenen van dienzelfden datum, bij K. B. van 7 Juni 1901, nº. 42, een wachtgeld ten bedrage van f 325 is verleend, welk wachtgeld is uitbetaald tot 1 April 1902; dat zijn diensttijd als onderwijzer aan eene openbare lagere school ten behoeve van het lager onderwijs een tijdvak uitmaakt van 19 jaren, 11 maanden en 20 dagen; dat hij, geboren 24 December 1861 den ouderdom van 53 jaren heeft bereikt en thans uit hoofde van ziekten of gebreken voor de waarneming van de betrekking van onderwijzer aan eene openbare lagere school ongeschikt is, welke ongeschiktheid is bewezen door de op 26 Juli 1915 geregistreerde verklaring der geneeskundigen Dr. P. J. H. Crobach en Dr. L. J. H. H. Crobach, benoemd door den Burgemeester van Deurne bij beschikking van 14 Juli 1915; dat de aanvrage op 29 Juli 1915 bij het Departement van Financiën is ingekomen; dat de vraag is gerezen of art. 40, 3e lid, der wet tot regeling van het Lager Onderwijs — immers aan eenig ander voorschrift dier wet kan de belanghebbende geen aanspraak op pensioen ontleenen — in het onderwerpelijke geval toepasselijk ware; dat de Pensioenraad gemeend heeft die vraag in ontkennenden zin te moeten beantwoorden; dat het voorschrift, vervat in het 3e lid van art. 40, aan dit artikel is toegevoegd bij de wet van 5 Juni 1905 (S. 152) en derhalve in de wet niet voorkwam op het tijdstip waarop de belanghebbende als onderwijzer werd ontslagen; dat hij mitsdien, zoolang hij als onderwijzer fungeerde, nimmer uitzicht heeft gehad op pensioen dan in de twee gevallen omschreven in art. 38 der Lager-Onderwijswet zóó als zij luidde vóór de wijziging daarin gebracht bij de wet van 5 Juni 1905; dat zich geen van die beide gevallen heeft voorgedaan vermits hij, op het tijdstip van zijn ontslag in 1900 den 65-jarigen leeftijd niet had bereikt en niet is ontslagen wegens physieke ongeschiktheid voor de waarneming van zijne betrekking; dat de Pensioenraad het onaannemelijk acht dat onder de uitdrukking „gewezen onderwijzers" in art. 40, 3e lid, gebezigd, mede zouden zijn te verstaan alle onderwijzers die reeds vóór 1 Januari 1906 (tijdstip van inwerkingtreding der wet van 5 Juni 1905 (S. 152) na 10-jarigen dienst wegens opheffing van hunne betrekkingen waren ontslagen; dat men dan immers zou moeten aannemen dat de wetgever in 1905 met terugwerkende kracht aan de evenbedoelde onderwijzers een uitzicht op uitgesteld pensioen heeft willen toekennen dat zij tijdens hun ontslag en terwijl zij in dienst waren niet hadden; dat de Pensioenraad deze opvatting niet wel verdedigbaar acht, omdat het verleenen van wettelijke aanspraken met terugwerkende kracht waardoor een vroeger bestaande, bij de wet geregelde, rechtstoestand door eenen anderen wordt vervangen, niet mag worden *verondersteld* in de bedoeling van den wetgever te hebben gelegen; dat integendeel, ook met

het oog op den regel gesteld bij art. 4 der wet van 15 Mei 1829 (S. 28) houdende algemeene bepalingen der wetgeving van het Koningrijk, behoort te worden aangenomen, dat die bedoeling in de gevallen waarin zij inderdaad heeft bestaan uitdrukkelijk, bij wijze van overgangsbepaling, in de wet zelve behoort te zijn neergelegd; dat eene zoodanige bepaling ontbreekt in de thans geldende wet; dat dan ook onder de uitdrukking „gewezen onderwijzers" in art. 40, 3e lid, gebezigd, uitsluitend te verstaan zijn die onderwijzers, die sedert 1 Januari 1906 na 10-jarigen dienst wegens opheffing van hunne betrekking zijn ontslagen, weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat de belanghebbende in zijne hoedanigheid van onderwijzer aan geen enkele bepaling der wet aanspraak op pensioen kan ontleenen;

dat Onze Minister van Financiën zich met het advies van den Pensioenraad niet kan vereenigen, aanvoerende, dat naar zijne meening de adressant aan art. 40, 3e lid, der wet tot regeling van het Lager Onderwijs recht op pensioen kan ontleenen; dat het recht op pensioen, bij die bepaling toegekend, geboren wordt niet op het tijdstip van ingang van het ontslag van den onderwijzer, als een recht op toekomstig pensioen, doch eerst op dat waarop de belanghebbende na zijn ontslag als onderwijzer den leeftijd van 65 jaren bereikt of invalide wordt; dat de bewoordingen van het artikel hieromtrent geen twijfel overlaten; dat de bepaling dus van toepassing is wanneer laatstbedoeld tijdstip valt na 1 Januari 1906, den datum met ingang waarvan zij van kracht werd; dat volgens de overgelegde geneeskundige verklaring de oud-onderwijzer Ouwerling bij het op 25 Juni 1915 verricht geneeskundig onderzoek physiek ongeschikt is bevonden voor het vervullen van de betrekking van onderwijzer; dat hem dus op grond van genoemde wetsbepaling pensioen toekomt;

O., dat volgens art. 40, 3e lid, der Lager-Onderwijswet een gewezen onderwijzer, wiens betrekking na tienjarigen dienst is opgeheven, recht op pensioen verkrijgt na volbrachten 65-jarigen leeftijd en voorts wanneer hij ziels- of lichaamsgebreken bekomt die hem ongeschikt maken voor de waarneming der betrekking van onderwijzer;

dat de gewezen onderwijzer H. N. Ouwerling, wiens betrekking na tienjarigen dienst is opgeheven, in 1915 ongeschikt is bevonden voor het vervullen van de betrekking van onderwijzer en die ongeschiktheid bestond op 29 Juni 1915, den datum, waarop zijne pensioensaanvrage bij het Departement van Financiën is ingekomen;

dat op grond van een en ander Onze Minister van Financiën terecht van oordeel is dat de belanghebbende aanspraak op pensioen kan doen gelden;

dat dit pensioen met ingang van laatstgenoemden datum behoort te worden verleend berekend naar een diensttijd van 19 jaren, 11 maanden en 20 dagen en eene wedde over het laatste jaar van dien diensttijd van f 650;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan H. N. Ouwerling te Deurne, gewezen onderwijzer aan de openbare lagere school aldaar, met ingang van 29 Juni 1915 een jaarlijksch pensioen te verleenen van f 217.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

6 *Mei* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Al staat vast, dat iemand gedurende tal van jaren blootgesteld is geweest aan schadelijke dampen, kan er toch geen sprake zijn van „bijzondere omstandigheden", indien er meer dan 2 jaren zijn verloopen tusschen het tijdstip waarop de ziekte is bekomen en het tijdstip waarop van het ontstaan der ongeschiktheid uit een geneeskundige verklaring is gebleken.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van A. Burgmans te Velp, laatstelijk opzichter-schakelwachter bij het electriciteitsbedrijf te Rotterdam;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 27 November 1915, no. 5;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 12 April 1916, no. 64;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 3 Mei 1916 no. 47, Afd. P.;

O., dat de Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende met ingang van 1 December 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 661, daarbij aanvoerende dat hij bij besluit van Burgemeester en Wethouders van Rotterdam van 21 September 1915 no. 1189, met ingang van 1 December 1915 eervol is ontslagen; dat zijn diensttijd bedoeld in art. 15*a* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 van 2 jaren en 2 maanden, vereenigd met den overigen, vol-

gens art. 15*b* dier wet in aanmerking komenden, dienst van 26 jaren 8 maanden en 27 dagen; een tijdvak uitmaakt van 28 jaren, 10 maanden en 27 dagen; dat hij, geboren 10 Augustus 1864, den leeftijd van 51 jaren heeft bereikt en uit hoofde van ziekten of gebreken voor de verdere waarneming van zijne betrekking ongeschikt is, welke ongeschiktheid is aangenomen op grond van de op den 20 April 1915 geregistreerde verklaring der geneeskundigen J. V. Huysman en Dr. M. P. Schütte benoemd door den Burgemeester te Rotterdam bij beschikking van 15 April 1915, nº. 472 B.; dat zijn pensioensgrondslag van 1 October 1913 tot en met ultimo November 1915 f 1450 en de gedurende de tijdvakken van 1 December 1910 tot en met ultimo Juli 1913 en van 1 Augustus 1913 tot en met ultimo September 1913 genoten wedden respectievelijk f 1300 en f 1450 per jaar hebben bedragen, zoodat overeenkomstig de beslissing betreffende de berekening der in art. 8, 1e lid, der wet bedoelde middelsom, genomen bij K. B. van 21 Juli 1914, nº. 40, een zestigste deel van die middelsom ad f 1370, bedraagt f 22.83 $^1/_3$; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na het tijdstip waarop het recht op pensioen werd verkregen; dat ten aanzien van het verzoek van den belanghebbende om in het genot van maximum-pensioen te worden gesteld, het blootgesteld zijn aan schadelijke dampen in eene inrichting, van dengene die daarin dagelijks zijne bezigheden heeft te verrichten, niet is eene „bijzondere omstandigheid" als bedoeld in art. 3*b* der wet, doch dat, ook al neemt men dit wèl aan, hij aan de invloeden is blootgesteld geweest in de jaren 1894 tot 1912, mitsdien langer dan twee jaren geleden; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat de belanghebbende volgens de artt. 3*b* en 15 *a* en *b* der wet recht heeft op een pensioen van f 660.07^5;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad in afschrift aan den belanghebbende was medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, daarbij aanvoerende, dat hij zich niet kan vereenigen met het advies van den Pensioenraad waarbij wordt voorgesteld afwijzend te beschikken op de aanvrage om verhoogd pensioen, omdat zich met hem geen „bijzondere omstandigheden" als bedoeld in art. 3c der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren zouden hebben voorgedaan; dat hij nl. meent, dat er hier van dergelijke „bijzondere omstandigheden" wel degelijk sprake is geweest; dat het met hem gebeurde weliswaar vermoedelijk niet zou vallen onder het begrip „ongeval" in den zin der Ongevallenwet, omdat hier meer sprake was van „eene langzame inwerking" (bedrijfsziekte) dan van eene plotselinge gebeurtenis (bedrijfsongeval) doch dat het begrip „bijzondere omstandigheden" ruimer is dan het begrip „ongeval" zoodat z. i. verschillende bedrijfsziekten, o. m. de onderhavige kunnen ontstaan door eene „bijzondere omstandigheid"; dat die „bijzondere omstandigheid" hierin bestond dat de inrichting van het bedrijf was een volgens de tegenwoordige opvatting verouderd systeem van inrichting, waarvan de gebreken later zijn verholpen, en dat die gebreken juist speciaal voor reclamant zeer slechten invloed hebben uitgeoefend, omdat hij in de min- en meer hoogere functie die hij bekleedde, juist toezicht moest uitoefenen op de momenten waarop de gassen zich het sterkst ontwikkelden, dus de bedoelde gebreken hun slechte uitwerking uitoefenden;

O., dat de ongeschiktheid van den belanghebbende voor de verdere waarneming zijner betrekking is gebleken uit eene geneeskundige verklaring gedateerd 17 April 1915, en geregistreerd op den 20 April d. a. v. waarin oorzakelijk verband wordt aangenomen tusschen zijn lijden en zijn langdurigen werkkring in de omgeving van schadelijke dampen;

dat evenwel, al moet worden aangenomen dat de belanghebbende van 1894 tot 1912 in zijn werkkring aan zoodanige dampen is blootgesteld geweest in een lokaal met een onvoldoend systeem van ventilatie, sedert 1912 voor eene doeltreffende ventilatie is gezorgd en er geen sprake is van bijzondere omstandigheden die zich sedert dat jaar bij de uitoefening van zijn dienst hebben voorgedaan;

dat derhalve meer dan twee jaren zijn verloopen tusschen het tijdstip waarop de ziekte is bekomen en het tijdstip waarop van het bestaan der ongeschiktheid uit eene geneeskundige verklaring is gebleken, en de ziekte van den belanghebbende dus reeds uit dien hoofde geacht moet worden niet het gevolg te zijn van bijzondere omstandigheden als bedoeld in art. 3, 1e lid, *b*., 2e zinsnede, van de Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

dat de Pensioenraad mitsdien te recht van oordeel is dat de belanghebbende geen aanspraak kan doen gelden op het maximum-pensioen en het hem toekomende pensioensbedrag met juistheid heeft berekend;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan A. Burgmans te Velp, laatstelijk opzichter-schakelwachter bij het electriciteitsbedrijf te Rotterdam, met ingang van 1 December 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 661.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

8 *Mei* 1916. BESLUIT, bepalende de bekendmaking in het *Staatsblad* van de goedkeuring, door *Nederland*, van de verlenging der bevoegdheden van de gemengde rechtbanken in *Egypte* (*Staatsblad* 1915 nº. 130). S. 184.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat Wij hebben toegestemd in de hernieuwde verlenging van de bevoegdheden der gemengde rechtbanken in *Egypte* voor den tijd van één jaar, eindigende op 1 Februari 1917;

Gelet op Art. 2 der Wet van 6 December 1898 (*Staatsblad* nº. 254);

Gezien de in afschrift hierbij gevoegde Egyptische Wetten van 31 Januari 1916, nº. 2, en 20 Maart d. a. v., nº. 7, waarbij bedoelde verlenging is afgekondigd;

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van den 5den Mei 1916, nº. 18218;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de bekendmaking van voorzegde verlenging te bevelen door de plaatsing van dit besluit in het *Staatsblad*.

Onze Ministers, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur, zijn belast, ieder voor zooveel hem aangaat, met de uitvoering van hetgeen ten deze wordt vereischt.

's-Gravenhage, den 8sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 20 *Mei* 1916.)

LOI nº. 2 de 1916.

Loi prorogeant les Pouvoirs des Tribunaux Mixtes jusqu'au 1er février 1917.

NOUS, SULTAN D'EGYPTE,

Vu le Règlement d'Organisation Judiciaire pour les procès mixtes et notamment l'article 40 du Titre III;

Vu les Décrets des 6 janvier 1881, 28 janvier 1882, 28 janvier 1883, 19 janvier 1884, 31 janvier 1889, 3 février 1890, 29 janvier 1894, 31 janvier 1899, 30 janvier 1900, 30 janvier 1905, 30 janvier 1910, 26 janvier 1915, prorogeant successivement jusqu'au 1er février 1916, le terme de la première période judiciaire des Tribunaux Mixtes Égyptiens;

Considérant que Notre Gouvernement et les Gouvernements des Puissances intéressées, à la seule exception de l'Italie, dont l'adhésion n'a pas encore été reçue, sont convenus de proroger pour un an les pouvoirs des dits tribunaux;

Sur la proposition de Notre Ministre de la Justice et l'avis conforme de Notre Conseil des Ministres;

Décrétons:

Art. 1. Les pouvoirs des Tribunaux Mixtes Égyptiens sont prorogés pour une nouvelle période d'un an à partir du premier février mil neuf cent seize.

Cette prorogation n'aura d'effect à l'égard des Nationaux Italiens qu'à partir de la publication au „Journal Officiel" d'un avis de la réception de l'adhésion de l'Italie.

2. Notre Ministre de la Justice est chargé de l'exécution du présente décret.

Fait au Palais d'Abdine, le 31 janvier 1916.

HUSSEIN KAMIL.

Par le Sultan:
Le Président du Conseil des Ministres,
H. RUCHDI.

LOI nº. 7 de 1916.

Loi prorogeant les Pouvoirs des Tribunaux Mixtes jusqu'au 1er février 1917 à l'égard des Nationaux Italiens.

NOUS, SULTAN D'EGYPTE,

Vu le Règlement d'Organisation Judiciaire pour les procès mixtes et notamment l'article 40 du Titre III;

Vu Notre Décret du 31 janvier 1916 prorogeant les pouvoirs des Tribunaux Mixtes pour une nouvelle période d'une année à partir du 1er février 1916, sous la réserve y contenue en ce qui concerne les nationaux italiens;

Considérant que le Gouvernement Italien a donné son adhésion à cette prorogation avec effet rétroactif au 1er février 1916;

Sur la proposition de Notre Ministre de la Justice et l'avis conforme de Notre Conseil des Ministres;

Décrétons:

Art. 1. Les pouvoirs des Tribunaux Mixtes Egyptiens sont prorogés à l'égard des nationaux italiens pour la période prévue au décret sus-visé, avec effet à partir du 1er février 1916.

2. Notre Ministre de la Justice est chargé de l'exécution du présent décret.

Fait au Palais d'Abdine, le 20 mars 1916.

HUSSEIN KAMIL.

Par le Sultan:
Le Président du Conseil des Ministres,
H. RUCHDI.

—

8 *Mei* 1916. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende het mededeelen van nog niet betaalde pensioensbijdragen ingeval van pensionneeren of op wachtgeld stellen.

Krachtens het derde lid van art. 26 der Burgerlijke Pensioenwet moet het op het tijdstip van ingang van het ontslag van een burgerlijk ambtenaar nog niet betaalbaar zijnde gedeelte der in art. 19 dier wet bedoelde pensioensbijdrage, wanneer den ambtenaar, hetzij op grond van die wet pensioen, hetzij wachtgeld wordt verleend, op dat pensioen of wachtgeld worden ingehouden. Ik heb de eer U beleefd te verzoeken mij telkens wanneer een provinciaal ambtenaar — burgerlijk ambtenaar in den zin der Burgerlijke Pensioenswet — gepensionneerd of op wachtgeld gesteld wordt voordat zijne pensioensbijdrage in haar geheel kan worden ingehouden, het op het tijdstip van ingang van zijn ontslag nog verschuldigde deel der bijdrage, zoomede den vervaldag van den laatsten termijn der bijdrage te willen opgeven. Zoodanige opgave ontving ik nog gaarne met betrekking tot hen, die met ingang van 1 October 1913 tot heden den dienst met pensioen of wachtgeld hebben verlaten.

Voorts heb ik de eer U beleefd te verzoeken den gemeentebesturen te willen opdragen opgaven als hierbedoeld te verstrekken, ten opzichte van de pensioensbijdragen van de directeuren en leeraren der gemeente hoogere burgerscholen, der gemeente-burgerscholen en der gemeentelijke middelbare scholen voor meisjes, de leeraren der gymnasia en de directeuren en onderwijzers aan gemeentelijke kweekscholen voor onderwijzers en onderwijzeressen.

—

8 *Mei* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Onteigening. Schadeloosstelling uitsluitend in geld en vooraf genoten of verzekerd. Bedrijfsschade. Stilstand van bedrijf. Voorkoming van die schade door oordeelkundig handelen, nl. door de te onteigenen fabrieksterreinen na de onteigening van de onteigenende partij in huur aan te nemen, terwijl inmiddels de nieuwe fabriek gereed zou zijn.

De Rechtbank heeft onder deze omstandigheden terecht geen schadeloosstelling wegens stilstand van het bedrijf toegekend. Anders Concl. O. M.

(Onteigeningswet artt. 40 en 59.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. C. Krabbe, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

N. V. „Nico Hoos" Stoomspinnerij en Touwfabrieken, gevestigd te Rotterdam, eischeres tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam 30 Maart 1916 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. H. Telders

tegen:

den Burgemeester van Rotterdam, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, verweerder, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Als eenig cassatiemiddel is voorgesteld.:

Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 17, 19, 22, 37, 40, 50, 55, 56, 57, 58, 59 Onteigeningswet, 70, 71, 102, 134, 138, 179, 194 Gemeentewet, 1356, 1584 B. W., doordat de Rechtbank:

onderzoekende of aan de gedaagde ook eene vergoeding moet worden toegekend voor de schade tengevolge dezer onteigening in haar bedrijf te lijden, bij welk onderzoek de Rechtbank aanneemt dat de gedaagde haar bedrijf in zijn tegenwoordigen omvang zal voortzetten en derhalve elders eene zoodanige fabriek zal moeten bouwen en inrichten, bij de bepaling van de hoegrootheid der schadevergoeding ten nadeele van onteigende als factor aanmerkt eene bij conclusie van deskundigen — rapport en pleidooi namens de Gemeente aangeboden huur van het onteigende na de onteigening — welke niet door de onteigende is aangenomen.

Waarop dan de Rechtbank, na beschouwingen hoe onteigende na onteigening oordeelkundig zou handelen tot voorkoming van schade, tot de conclusie komt dat, als onder deze omstandigheden, — dat is gegeven het huuraanbod — stilstand toch zou plaats hebben, deze zou moeten worden geweten aan onoordeelkundig handelen van gedaagde en de daaruit ontstane schade niet als een direct gevolg van de onteigening zou kunnen worden aangemerkt;

door welke beslissing worden miskend de navolgende in de wet gegronde regelen:

a. dat de schadeloosstelling bij onteigening vooraf genoten en vooraf verzekerd zij;

b. dat zij moet bestaan in geld, niet in aangeboden huurcontracten;

c. dat de gerechtelijke onteigening der eigendom vrij en zonder beperkingen en voorwaarden op den onteigenaar doet overgaan;

d. dat ook bij de begrooting van de bedrijfsschade het uitsluitend aankomt op het te begrooten nadeel door de ontzetting uit den eigendom op zich zelve berokkend, welke schade niet afhankelijk is en welker begrooting dan ook niet afhankelijk mag worden gemaakt van vroegere, laat staan van latere gebeurtenissen, welke aan deze onteigening vreemd zijn;

e. dat onverschillig of een onteigende eene gepaalde wijze van handelen zal volgen, hij in de gelegenheid behoort te worden gesteld zijn bedrijf elders zooveel mogelijk op gelijke wijze voort te zetten;

f. dat op eventualiteiten bij de bepaling der schadeloosstelling — zooals het tot stand komen van eene thans in uitzicht gestelde overeenkomst — niet mag worden gelet;

g. dat verhuring van Gemeente-eigendommen de taak is van den Raad en niet van den Burgemeester, die in het onteigeningsgeding als eischer optreedt;

h. dat het onderhandsch verhuren van Gemeente-eigendommen onderworpen is aan de goedkeuring van Gedeputeerde Staten;

i. dat tot de bestaanbaarheid der overeenkomsten wordt vereischt de toestemming van de beide partijen.

Door de Rechtbank is feitelijk beslist dat de gsdaagde (eischeres in cassatie), gedurende den tijd, noodig voor het inrichten van eene nieuwe fabriek ter vervanging van de onteigende van de Gemeente Rotterdam zal kunnen huren de thans te onteigenen gebouwen. Op deze feitelijke beslissing stuiten af de grieven in het cassatiemiddel gesteld, die verband houden met de vraag of wel de noodige waarborgen bestaan dat de toezegging van verhuur gestand zal worden gedaan; en er blijft slechts ter behandeling over de vraag, of de conclusiën, door de Rechtbank uit het vastgestelde feit getrokken, gerechtvaardigd zijn. Zij komen hierop neer dat stilstand in het bedrijf niet een noodzakelijk gevolg van de onteigening zal zijn indien de onteigende partij slechts oordeelkundig handelt en dus niet als element van schadeloosstelling mag worden aangenomen.

Het komt mij voor dat de gestelde vraag ontkennend beantwoord moet worden. Bij het bepalen van de bedrijfsschade heeft men toch alleen in aanmerking te nemen het onmiddellijke gevolg van de onteigening, en daartoe is zeker te rekenen dat de onteigende partij niet meer de beschikking heeft over de terreinen en gebouwen, voor de uitoefening van het bedrijf noodig. Krijgt zij tengevolge van bijzondere omstandigheden de gelegenheid tot gebruik, het is alleen omdat de onteigenende partij niet de behoefte heeft tot onmiddellijk eigen gebruik, maar dit staat geheel buiten de onteigening; het daarin voor haar gelegene voordeel mag geene reden zijn tot onthouding van de schadeloosstelling wegens het gemis van beschikking toe te leggen; trouwens het voordeel det in uitzicht gestelde verhuring is een voordeel voor beide partijen.

Dat de onteigende partij oordeelkundig zal handelen door de voorgestelde transactie aan te gaan, mag waar zijn, dit raakt weder niet de onteigening; en de onteigende is in geen geval verplicht ten behoeve van hare tegenpartij oordeelkundig te handelen, waartoe de Rechtbank haar feitelijk den eisch stelt.

Ik concludeer tot vernietiging van het vonnis waarvan beroep, en terugwijzing van de zaak naar de Arr.-Rechtbank te Rotterdam om met inachtneming van het door den Hoogen Raad te wijzen arrest te worden afgedaan, met veroordeeling van den verweerder in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis de Burgemeester van Rotterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening heeft gevorderd van de perceelen kadastraal bekend, enz.;

O., dat bij het bestreden vonnis die onteigening is uitgesproken;

O., dat de Rechtbank bij de vaststelling der schadevergoeding, die voor de onteigening van het fabrieksrein aan de N. V., nu eischeresse, moet worden toegekend, heeft overwogen, dat als factor voor de bedrijfsschade niet kan in aanmerking komen schade door stilstand van het fabrieksbedrijf gedurende den tijd voor het bouwen en inrichten eener nieuwe fabriek vereischt;

dat toch de eischeres in de gelegenheid is gesteld, om de onteigende fabrieksterreinen met gebouwen en machineriën van de gemeente Rotterdam te huren tegen een huurprijs gelijkstaande met 5 % van de som, die zij als schadevergoeding voor die goederen van de gemeente Rotterdam zal ontvangen, voor een door eische-

resse te bepalen duur, uiterlijk tot 1 Januari 1918, terwijl door haar zelve is medegedeeld, dat zij voor het bouwen van eene nieuwe fabriek niets meer dan anderhalf jaar zal behoeven;

O., dat de Rechtbank op grond hiervan de bedrijfsschade voor de fabrieksterreinen in hun geheel op f 40,000 en voor de fabrieksterreinen waarvan in dit geding de onteigening wordt gevorderd op f 36,000 heeft vastgesteld, en in verband hiermede de aan de N. V. uit te betalen schadeloosstelling op f 356,334.89½ heeft bepaald;

O., dat door voornoemde N. V. tegen deze beslissing als eenig middel van cassatie is aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

O. hieromtrent:

dat de Rechtbank in de 21ste rechtsoverweging van het bestreden vonnis vaststelt, dat haar is gebleken, dat de N. V., nu eischeresse, in de gelegenheid zal zijn de fabrieksterreinen met gebouwen en machinerën tegen den bovenvermelden huurprijs tot uiterlijk 1 Januari 1918 van de gemeente Rotterdam te huren;

dat deze beslissing is feitelijk en in cassatie moet worden geëerbiedigd, en dat, waar feitelijk is beslist, dat de gelegenheid tot het huren van den fabrieksterreinen bestond, in cassatie niet kan worden onderzocht, of de voorwaarden noodig voor het doen ontstaan dier gelegenheid aanwezig waren;

O., dat de grieven onder *g* en *h* van het cassatiemiddel aangevoerd, welker strekking is aan te toonen, dat het bestaan van de bedoelde gelegenheid ten onrechte als vaststaande is aangenomen, opkomen tegen deze feitelijke beslissing en dus niet tot cassatie kunnen leiden;

O., dat ook niet blijkt, dat— gelijk onder *i* van het middel van cassatie wordt beweerd — de Rechtbank heeft voorbijgezien, dat voor de bestaanbaarheid der overeenkomsten toestemming van de beide partijen wordt vereischt;

O., dat de Rechtbank in dezelfde overweging mede feitelijk vaststelt, als door de N. V. toegegeven, dat deze vóór 1 Januari 1918 eene nieuwe fabriek kan hebben gebouwd en ingericht;

O., dat uit een en ander volgt, dat de eischeresse haar bedrijf in de onteigende fabriek zal kunnen voortzetten totdat de nieuwe fabriek kan werken, zoodat srilstand van haar bedrijf als gevolg dezer onteigening, tengevolge van de omstandigheden waaronder deze plaats vindt, niet behoeft voor te komen;

O., dat de eischeresse weliswaar niet kan worden genoodzaakt om eene wijze van handelen te volgen, waardoor schade door stilstand van bedrijf wordt voorkomen, doch dat, bijaldien deze ontzetting uit den eigendom uit zich zelve in deze geen stilstand van bedrijf van schadeloosstelling ook niet kan in aanmerking komen, en de Rechtbank door dien factor in deze uit te schakelen, niet heeft voorbijgezien, dat het bij de begrooting van de bedrijfsschade uitsluitend aankomt op het nadeel door de ontzetting uit den eigendom op zich zelve berokkend, en heeft gelet niet op eventualiteiten, maar op de stellige afwezigheid van een verband dat moest bestaan, wilde die factor wèl in aanmerking kunnen komen;

dat derhalve zijn ongegrond de grieven onder *d*, *e* en *f* van het middel van cassatie aangevoerd;

O., dat de gerechtelijke onteigening den eigendom wel vrij en zonder beperkingen en voorwaarden op den eigenaar doet overgaan, maar dien eigenaar niet verbiedt om overeenkomsten aan te gaan tengevolge waarvan het gebruik en genot van het goed nog gedurende eenigen tijd den onteigenden verzekerd blijft, terwijl, bijaldien dientengevolge geen schade voor den onteigende ontstaat, er van „schadeloosstelling" geen sprake kan zijn, en derhalve ook niet worden miskend de regelen, dat schadeloosstelling moet bestaan in geld en vooraf moet zijn genoten of verzekerd, zoodat ook ongegrond zijn de grieven onder *a*, *b* en *c* van het middel aangevoerd;

O., dat mitsdien het middel in geen zijner onderdeelen tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

9 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *honden*. S. 185.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van honden te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 Mei 1916, Kabinet, Litt. R[62];

Den Raad van State gehoord (advies van 2 Mei 1916, nº. 44);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 8 Mei 1916, Kabinet, Litt. U[65];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van honden is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 9den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 10 *Mei* 1916.)

—

10 *Mei* 1916. BESLUIT, betreffende nadere uitbreiding van den landstorm. S. 186.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 8 Mei 1916, Kabinet, litt. T[65];

Gezien de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. Behoudens het bepaalde onder 2º. behooren van 1 Juni 1916 af ook tot den landstorm — voor zoover zij alsdan niet reeds daartoe behooren — de personen, bedoeld in art. 1 der wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345), die zijn geboren in 1890.

2º. Degenen der onder 1º. bedoelde personen, die vrijwilligen dienst bij de zeemacht, bij het leger hier te lande, bij de gouvernementsmarine in Nederlandsch-Indië of bij de koloniale troepen hebben vervuld en op 1 Juni 1916 niet zijn gevestigd binnen het Rijk, in het Duitsche Rijk of in het Koninkrijk België, komen eerst tot den landstorm te behooren op den dag, volgende op dien, waarop zij zich aldaar mochten vestigen.

3º. Bij de inschrijving voor den landstorm van de onder 1º. en 2º. bedoelde personen kan worden afgeweken van de bepalingen van het Landstorm-Besluit, voor zoover dit door Onzen Minister van Oorlog wordt bepaald.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 10den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 12 *Mei* 1916.)

10 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat de voorwaarde „dat de motor en werktuigen met aanbehooren in de fabriek niet in beweging zullen zijn in de tijdsruimte gelegen tusschen des avonds 10 uur en des morgens 6 uur" betrekking heeft op een bezwaar waartegen de hinderwet bedoelt te waken en noch met eenige bepaling noch met eenig algemeen beginsel dier wet in strijd is; dat wel in strijd met de wet is de voorwaarde dat de inrichting niet mag worden in werking gebracht dan nadat zij vooraf door de Directeur der gemeentewerken is goedgekeurd.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door H. Bosscher en J. Hilberts, directeuren der Naamlooze Vennootschap „Meppeler Stoomolieslagerij en Graanhandel" te Meppel, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 29 November 1915 nº. 128, waarbij aan hen en hunne rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het oprichten van eene machinale graanmalerij op het perceel kadastraal bekend gemeente Meppel, sectie A., nº. 1888;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 19 April 1916, nº. 105;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 Mei 1916, nº. 132 H, Afdeeling Arbeid;

O., dat de vergunning is verleend onder een aantal voorwaarden, waarvan die sub *h* luidt als volgt:

„dat de motor en werktuigen met aanbehooren in de fabriek niet in beweging zullen zijn in de tijdsruimte gelegen tusschen des avonds 10 uur en des morgens 6 uur";

dat B. en W. wijders hebben bepaald, dat de inrichting voltooid en in werking gebracht moet zijn vóór 29 Februari 1916 en nadat de gemaakte werken vooraf door den directeur van gemeentewerken zijn goedgekeurd;

dat van het besluit van B. en W. H. Bosscher en J. Hilberts, directeuren van de N. V. „Meppeler Stoomolieslagerij en Graanhandel", bij Ons in beroep zijn gekomen, aanvoerende dat zij bezwaar hebben tegen voorwaarde *h.* die aan geen enkelen gebruiker van een zuiggasmotor in Meppel is opgelegd en waarvan zij meenen dat zij niet is aan te merken als een voorwaarde door de hinderwet bedoeld; dat voorts de vrees voor hinder denkbeeldig is daar toch het geluid dat wordt veroorzaakt door het ontsnappen der verbrande gassen

langs een pijp door eene goede inrichting zoo zeer kan en hier zal worden getemperd, dat het geen hinder veroorzaakt aan de buren bij gebruik gedurende den nacht; dat er bovendien rekening mede moet worden gehouden dat men aan niets spoediger gewend geraakt dan aan een regelmatig wederkeerend geluid; dat wijders de vergunning door B. en W. niet definitief had behooren te worden verleend maar de mogelijkheid had moeten worden opengelaten om de concessionarissen te ontslaan van de verplichting tot naleving der sub *h.* gestelde voorwaarde; dat ten slotte de bepaling dat de inrichting niet in werking mag worden gebracht dan nadat zij vooraf door den Directeur der gemeentewerken is goedgekeurd in strijd is met de wet daar zoodoende de in werking stelling der fabriek afhankelijk wordt gesteld van de willekeur van een ambtenaar;

O. wat betreft de grief van de appellante tegen voorwaarde *h.* dat deze niet is aan te merken als een voorwaarde door de hinderwet bedoeld, dat deze grief is ongegrond daar de bestreden voorwaarde betrekking heeft op een bezwaar waartegen de hinderwet bedoelt te waken en noch met eenige bepaling noch met eenig algemeen beginsel dier wet in strijd is;

dat evenmin gegrond is de grief dat niet is opengelaten de gelegenheid om de concessionarissen te ontslaan van de verplichting tot naleving der sub *h.* gestelde voorwaarde, daar immers ingevolge art. 12, al. 2 der Hinderwet aan B. en W. de bevoegdheid toekomt om indien blijken mocht dat de naleving eener gestelde voorwaarde niet noodig mocht zijn, den concessionaris daarvan geheel of gedeeltelijk te ontslaan;

O. wat betreft de bewering van de appellanten dat de vrees voor hinder denkbeeldig is, dat uit een plaatselijk onderzoek is gebleken dat tengevolge van de aanwezigheid van de graanmalerij de naastbijwonenden hinder van ernstigen aard ondervinden waaraan door het aanbrengen van eene ruime afvoerbuis en het plaatsen van knalpotten slechts gedeeltelijk kan worden tegemoet gekomen;

dat mitsdien de bestreden voorwaarde behoort te worden gehandhaafd;

O. wat betreft het bezwaar tegen het voorschrift dat de inrichting niet mag worden in werking gebracht dan nadat zij vooraf door den Directeur der gemeentewerken is goedgekeurd, dat dit bezwaar is gegrond;

dat immers wel is waar aan den concessionaris een tijd moet worden gesteld waarbinnen de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht, maar dat het waken, dat de inrichting voldoet aan de beschrijving en de teekening en aan de gestelde voorwaarden, niet mag worden vastgemaakt aan het tijdstip van het in werking brengen der inrichting maar daarna moet geschieden met de middelen die de hinderwet daartoe aan de hand doet;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving overigens van het bestreden besluit, te bepalen dat de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht binnen drie maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

12 *Mei* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende het verzenden van regeeringstelegrammen en het voeren van militaire dienstgesprekken door burgemeesters, betreffende inkwartiering en onderhoud van troepen.

Ik heb de eer U H.E.G. mede te deelen, dat door den Minister van Waterstaat aan alle burgemeesters tijdelijk bevoegdheid is verleend tot het verzenden van regeeringstelegrammen en tot het voeren van militaire dienstgesprekken, voor zoover die telegrammen en gesprekken aangelegenheden betreffen, welke betrekking hebben op inkwartiering en onderhoud van troepen, die, op marsch naar de gemeente, aldaar moeten worden gelegerd, of op het aanschaffen c. q. en in gebruik nemen van verplegingsmiddelen, transportmiddelen en dergelijke, ten behoeve van die troepen.

Vertrouwd wordt, dat geen militaire *gesprekken* over de genoemde onderwerpen worden aangevraagd, als met de snelheid van post en telegraaf kan worden volstaan.

Ik verzoek U H.E.G. de burgemeesters in Uwe provincie met het bovenstaande, namens mij, in kennis te stellen. (Gem.-stem.)

—

12 *Mei* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende het zich aanmelden bij Nederlandsche consulaire ambtenaren.

Krachtens hunne instructie moeten de Nederlandsche consulaire ambtenaren een register houden, waarin zooveel mogelijk de binnen hun ressort gevestigde Nederlanders worden ingeschreven, met nauwkeurige vermelding van naam, leeftijd, beroep en woonplaats. Be-

doelde personen zijn evenwel niet *verplicht* zich ter inschrijving bij den consulairen ambtenaar aan te melden. Zij laten dit in den regel ook na en stellen zich eerst dán met dien ambtenaar in verbinding, wanneer zij diens hulp, bijstand of voorlichting noodig hebben. Wegens onbekendheid met belanghebbenden en wegens gemis van de vereischte gegevens, waaruit den betrokken consulairen ambtenaar kan blijken, dat hij inderdaad met een Nederlandsch onderdaan te doen heeft, moet in zoo'n geval de behandeling van de aangelegenheid, waarvoor de tusschenkomst wordt ingeroepen, noodzakelijk vertraging ondervinden, veelal tot groot ongerief en nadeel van belanghebbenden zelf.

In verband hiermede heb ik de eer, in overleg met den Minister van Buitenlandsche Zaken, U H.E.G. te verzoeken de burgemeesters der gemeenten in Uwe provincie namens mij uit te noodigen om aan de personen, voor wie door hen een verhuisbiljet wegens vestiging in het buitenland wordt afgegeven, tevens eene kennisgeving uit te reiken of te doen toekomen, waarvan exemplaren hiernevens gaan.

De verdeeling van die exemplaren over de verschillende gemeenten in Uw gewest wordt door mij aan U H.E.G. overgelaten; meerdere exemplaren zullen ook in 't vervolg door mijn Departement ten behoeve van de burgemeesters verkrijgbaar worden gesteld. (Gem.-stem.)

—

15 *Mei* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Algemeen Reglement Dienst en van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen. S. 187.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 2 Mei 1916, La. R, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 321);

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Mei 1916, nº. 19);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 Mei 1916, La. C, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. Het tweede lid van artikel 29 van het Algemeen Reglement Dienst, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 26 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 315), laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij Koninklijk besluit van 3 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 101), zoomede het tweede lid van artikel 29 van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 3 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 230), gewijzigd en aangevuld bij Koninklijk besluit van 3 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 101), te wijzigen en te doen lezen als volgt:

2. Elk station en elke halte, geen stopplaats zijnde, moet voorzien zijn van een goed loopend uurwerk, geregeld naar den wettelijken tijd.

II. Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's Gravenhage, den 15den Mei 1916

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 23 *Mei* 1916.)

—

17 *Mei* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende overbrenging van registers van eigendomsovergangen.

Ten vervolge op nevensvermeld schrijven heb ik de eer U te verzoeken de gemeentebesturen aan te schrijven, dat de registers van eigendomsovergangen, welke in de jaren 1812/1832 door de maires en gemeentebesturen zijn aangelegd en bijgehouden, met de daarbij behoorende bescheiden vóór 1 Juli a.s. zullen moeten worden overgebracht naar de bewaringen van de hypotheken en het kadaster of dat zij anders moeten berichten, dat zij dergelijke registers niet in hunne archieven hebben aangetroffen, met dien verstande evenwel, dat ook na het verstrijken van bedoelden termijn de gemeentebesturen, die alsnog dergelijke registers mochten vinden, gehouden zijn ze aan de hypotheekbewaarders over te dragen.

Den gemeentebesturen, die zulks verlangen, kan vergunning worden verleend, afschriften van de bedoelde registers te nemen. (Gem-stem.)

—

18 *Mei* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de leger-autoriteit, betreffende inkwartiering.

Het is herhaaldelijk voorgekomen, dat waar inkwartiering plaats had op de in gewone tijden gebruikelijke wijze, eigenmachtig door de militaire autoriteit minder inkwartieringsgeld werd uitbetaald dan de vastgestelde tarieven aangeven, op grond dat de kwartiergever

zijn voorgeschreven verplichtingen niet ten volle was nagekomen.

Dit acht ik niet geoorloofd.

Bij weigering of nalatigheid van den kwartiergever kan art. 35 der inkwartieringswet worden toegepast. Maar in vele gevallen zal van weigering of nalatigheid geen sprake zijn, b.v. wanneer de militaire antoriteit er de voorkeur aan geeft zelfs dekens te verstrekken. Zonder toestemming van den kwartiergever zal in een dergelijk geval geen inhouding op het bij reglement vastgestelde inkwartieringsgeld mogen plaats hebben.

In 's Rijks belang verdient het daarom aanbeveling om, wanneer een kwartiergever zijn voorgeschreven verplichtingen niet ten volle kan nakomen of behoeft na te komen, te trachten met hem tot eene regeling te komen, volgens welke tegenover de niet volledige praestatie zijnerzijds verminderd inkwartieringsgeld komt te staan. Is hij daartoe niet bereid, dan worde zooveel mogelijk art. 33 der inkwartieringswet toegepast. De zooveel mogelijke toepassing van dit artikel ten aanzien van inkwartiering verdient onder de tegenwoordige omstandigheden aanbeveling, omdat het daarbij niet gebonden zijn aan vaste tarieven de gelegenheid open laat om in ieder bijzonder geval tot eene voor alle partijen billijke schadeloosstelling te geraken. (Gem.-stem.)

—

19 *Mei* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Zeeuwsche stroomenvisscherijreglement. S. 188.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 24 Maart 1916, n°. 1873, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* n°. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 66), en op het Zeeuwsche stroomen-visscherijreglement (Ons besluit van 26 Juni 1911, *Staatsblad* n°. 164), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 16 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 254);

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Mei 1916, n°. 23);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 16 Mei 1916, n°. 4151, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het Zeeuwsche stroomen-visscherijreglement als volgt te wijzigen:

I. In artikel 15, lid 4, wordt in plaats van „in het midden van het gaffelzeil 30 c.M. boven den hoogsten rifband", gelezen: „in het midden van het zeil, dat onmiddellijk achter den mast wordt gevoerd, of indien het vaartuig meer dan één mast heeft, van de zeilen, die aldus worden gevoerd".

II. In artikel 19, letter c, worden de woorden in beweging te brengen, voordat" vervangen door de woorden: „in beweging te hebben, tenzij".

III. In artikel 20, lid 3, wordt, in plaats van „15 Juli 1915", gelezen: „15 Juli 1920".

IV. In artikel 24 wordt vóór het eerste woord het cijfer 1 geplaatst.

In dit artikel vervalt punt 2; punt 3 wordt 2, punt 4 wordt 3 en punt 5 wordt 4.

Aan dit artikel wordt een nieuw tweede lid toegevoegd, luidende:

„2. Het verbod onder 4 is niet van toepassing op de visscherij op de in uitsluitend gebruik gegeven plaatsen."

IV. Achter artikel 25 wordt een nieuw artikel 25*bis* ingevoegd, luidende:

„*Art.* 25*bis*. 1. Het is verboden van 1 Juli tot en met 31 Maart te visschen met de ansjovisfuik, het ansjovissleepnet en het staand ansjoviswant.

2. Onze Minister is bevoegd het in het vorige lid genoemde tijdvak ten hoogste veertien dagen vroeger of later te doen ingaan of te doen eindigen.

3. De beschikkingen, genomen krachtens het vorige lid, worden ten minste drie dagen, voor zij in werking treden, in de *Staatscourant* geplaatst."

VI. Artikel 29, letter *d*, wordt gelezen als volgt:

„*d*. te visschen met een oester- of mosselkor, die, al of niet bezwaard, meer weegt dan 35 K.G., indien zij alleen aan een zeilvaartuig, of meer weegt dan 50 K.G., indien zij aan een door mechanische kracht voortbewogen vaartuig is verbonden."

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 19den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Mei* 1916.)

19 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende aanvulling der bepalingen omtrent vrijdom van den accijns op het gedistilleerd. S. 189.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 27 April 1916, nº. 115, Accijnzen;

Gelet op Ons besluit van 30 November 1908 (*Staatsblad* nº. 346);

Den Raad van State gehoord (advies van 9 Mei 1916, nº. 16);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 Mei 1916, nº. 142, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Onze Minister van Financiën wordt gemachtigd om, indien de toepassing van het derde lid van artikel 2 van Ons besluit van 30 November 1908 (*Staatsblad* nº. 346), bezwaar ondervindt, tijdelijk eene andere verhouding tusschen de hoeveelheid mengmiddel en de hoeveelheid zuiveren alcohol voor te schrijven, dan daarin is aangegeven.

Het volgens zoodanig voorschrift vermengd gedistilleerd wordt, mits het overigens aan de eischen van artikel 11 van voormeld besluit voldoet, als brandspiritus in den zin van artt. 9 en 10 van dat besluit beschouwd.

2. In artikel 11 van meergenoemd besluit wordt voor „tweede lid" gelezen: „derde lid".

3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Mei. 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 31 *Mei* 1916.)

—

19 *Mei* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor het *Noordzeekanaal*. S. 190.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 6 December 1915, nº. 234, afdeeling Waterstaat;

Gelet op de wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* nº. 69) en op het algemeen reglement van politie voor rivieren, kanalen, havens, sluizen, bruggen en daartoe behoorende werken onder beheer van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891 (*Staatsblad* nº. 158) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* nº. 445);

Den Raad van State gehoord, advies van 18 Januari 1916, nº. 22;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 Mei 1916, nº. 242, afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. vast te stellen het navolgende

BIJZONDER REGLEMENT *van Politie voor het* Noordzeekanaal.

Art. 1. 1. Dit reglement is van toepassing op:

a. de buitenhaven in de Noordzee;

b. het buitenkanaal met de buitentoeleidingskanalen naar de Noordzeesluizen;

c. de Noordzeesluizen, zijnde de nieuwe of groote schutsluis en de oude Noordzeesluizen, bestaande uit de middenschutsluis, de kleine schutsluis en de uitwateringssluis;

d. de binnentoeleidingskanalen naar de Noordzeesluizen en het hoofdkanaal tot de grens van het vaarwater in beheer bij de gemeente Amsterdam, welke grens door twee palen op den zuidelijken oever is aangegeven;

e. de zijkanalen:

naar *Beverwijk* (zijkanaal A), over eene lengte van 800 M., gemeten uit de as van het hoofdkanaal,

naar *Spaarndam* (zijkanaal B en C),

naar *Nauerna* (zijkanaal D),

naar *Westzaan* (zijkanaal E),

naar *Halfweg* (zijkanaal F),

naar *Zaandam* (zijkanaal G), over eene lengte van 1000 M., gemeten uit de as van het hoofdkanaal,

naar *de Molensluis* (Barndegat) (zijkanaal H),

naar *Oostzaan* (zijkanaal I),

naar *Nieuwendam* (zijkanaal K);

f. een strook water in het Afgesloten IJ, breed 100 M., grenzende aan de gronden, gelegen tusschen den mond van het zijkanaal naar *Nieuwendam* (zijkanaal K) en de Oranjesluizen, met de vaargeul binnen die sluizen over eene lengte van 500 M., gemeten langs de as der vaargeul;

g. een strook water in het Afgesloten IJ, breed 100 M., bewesten den afsluitdijk naar *Schellingwoude*, van den mond van het Merwedekanaal tot de Oranjesluizen;

h. de Oranjesluizen;

i. de vaargeul in het Open IJ buiten de Oranjesluizen, zijnde een strook water ter

lengte van 4300 M., en ter breedte van 315 M., gemeten uit den teen van den daarlangs gelegen strekdam, met dien dam;

k. de buskruithaven onder de gemeente *Spaarndam*;

2. het gebied, waarop dit reglement van toepassing is, wordt op de aangehechte kaart (1) door een blauwe kleur aangegeven.

2. 1. Dit reglement wordt gedrukt en algemeen verkrijgbaar gesteld.

2. Mede wordt gedrukt en algemeen verkrijgbaar gesteld eene vertaling van het reglement in het Engelsch, het Duitsch en het Fransch.

3. 1. De minste diepte in de buitenhaven, het buitenkanaal en het buitentoeleidingskanaal naar de groote schutsluis te *IJmuiden* wordt, in verband met het getij, aan den mond van het buitenkanaal door seinen aangegeven.

2. Bij de groote schutsluis wordt, in verband met het getij, door een sein in cijfers de diepgang in decimeters aangegeven, waarmede de schepen, bij veiligen stand der seinen voor de invaart, de sluis mogen invaren. De schippers van vaartuigen met meer dan 80 decimeters diepgang zijn verplicht, zich bij het naderen van de sluis van den juisten diepgang van hun vaartuig te overtuigen, en mogen de sluis niet invaren, indien die diepgang meer bedraagt dan door het dieptesein bij de sluis wordt aangegeven; ook al staan de seinen voor de invaart der sluis op veilig.

3. Op het kanaal worden alleen toegelaten vaartuigen, die, onverschillig waar gemeten, geen grooter diepgang hebben dan:

a. voor het hoofdkanaal 9.20 M. bij een waterstand in het kanaal van 0.50 M. — N.A.P. en zooveel meer of minder als de waterstand in het kanaal hooger of lager dan de genoemde hoogte is;

b. voor het zijkanaal naar *Zaandam* (zijkanaal G) 8.00 M. bij een waterstand in het kanaal van 0.50 M. — N.A.P. en zooveel meer of minder als de waterstand in het kanaal hooger of lager dan de genoemde hoogte is;

c. voor het binnentoeleidingskanaal naar de oude Noordzeesluizen 7.10 M. bij een waterstand in het kanaal van 0.50 M. — N.A.P. en zooveel meer of minder als de waterstand in het kanaal hooger of lager dan de genoemde hoogte is;

d. voor het vaarwater beoosten *Amsterdam* en voor de Oranjesluizen 3.50 M.;

e. voor de zijkanalen naar *Spaarndam*, naar *Nauerna* en naar *Halfweg* tot 1100 M. benoorden de sluizen aldaar 3 M.;

f. voor het zijkanaal naar *Nieuwendam* 2.80 M.;

g. voor het zijkanaal naar *Westzaan* 2.20 M., uitgezonderd de ligplaats voor zeeschepen in dit zijkanaal waar, naar gelang van de aanwezige diepte, zeeschepen worden toegelaten van 5.50 M. diepgang aan het begin tot 3 M. diepgang aan het einde;

h. voor het zijkanaal naar *Oostzaan* 2 M.;

i. voor het zijkanaal naar *Beverwijk* 2 M.;

k. voor het zijkanaal naar de Molensluis en het zuidelijk gedeelte van het zijkanaal naar Halfweg 1.30 M.;

l. voor de buskruithaven 2.75 M.

4. De voor het hoofdkanaal aangegeven diepgang geldt ten westen van *Amsterdam* voor de waterstanden, afgelezen aan de peilschalen aan de Noordzeesluizen;

ten oosten van *Amsterdam* voor de waterstanden, afgelezen aan de peilschalen aldaar, of aan de Oranjesluizen.

5. Als maatstaf van den diepgang, dien te *IJmuiden* binnenkomende vaartuigen op het kanaal zullen verkrijgen, wordt aangenomen hun diepgang in de buitenhaven of het buitenkanaal, vermeerderd met 1 decimeter.

6. De voor de zijkanalen aangegeven diepgangen gelden alle bij een waterstand van 0.50 M. — N.A.P. en hooger, afgelezen aan de peilschalen te *Amsterdam* of aan de Oranjesluizen.

7. de maximum *breedte* der vaartuigen bedraagt:

a. voor de Noordzeesluizen te *IJmuiden* 24 M.;

b. voor de Oranjesluizen 17.75 M.;

c. voor het oostelijk zijkanaal naar *Spaarndam* (zijkanaal C), mits gaande door de westelijke doorvaart van de draaibrug over den mond van dat zijkanaal, 11.75 M.;

d. voor de oostelijke doorvaart van de draaibrug over den mond van zijkanaal C 9.50 M.

8. De maximum *lengte* der vaartuigen bedraagt:

a. voor de Noordzeesluizen te *IJmuiden* 220 M.;

b. voor de Oranjesluizen 90 M.

9. Het westelijk zijkanaal naar *Spaarndam* (zijkanaal B) is alleen toegankelijk voor vaartuigen met gestreken mast, die niet meer dan 1.50 M. boven den waterspiegel uitsteken.

10. De havenmeester kan in bijzondere omstandigheden vaartuigen tijdelijk ophouden, wanneer hij dit in het belang der scheepvaart noodig oordeelt.

(1) Deze kaart is hierna niet opgenomen.

4. 1. Van het zijkanaal naar *Halfweg* (zijkanaal F) is het noordelijk gedeelte tot 2500 M. bezuiden de as van het hoofdkanaal ingericht als inschietplaats voor torpedo's.

2. Wanneer het zijkanaal als zoodanig gebruikt wordt, kan de scheepvaart tijdelijk gestremd worden en moeten de schippers, die van het zijkanaal gebruik willen maken, zich gedragen naar de door de ter plaatse aanwezige Marineautoriteit te geven aanwijzingen, en hunne vaartuigen zoo noodig op diens bevel verhalen.

5. 1. Uit zee komende en in de buitenhaven varende of liggende vaartuigen ontvangen, wanneer de havenmeester dit noodig oordeelt, zijne orders door middel van signalen volgens het algemeen seinboek voor alle natiën, en geheschen aan den semaphore-post bij den mond van het buitenkanaal.

2. tevens worden aan dien semaphore-post waarschuwingsseinen gegeven om binnenkomende en uitgaande zeeschepen met elkanders aankomst in kennis te stellen.

3. De seinmiddelen hiervoor zijn :

Overdag : twee seinarmen, één naar het noorden en één naar het zuiden wijzende, horizontaal gesteld ; die naar het noorden wijzende is aan de zeezijde wit, aan de landzijde rood, die naar het zuiden wijzende is aan de zeezijde rood en aan de landzijde wit geschilderd.

Bij niet gebruik staan de beide armen vertikaal naar beneden.

's Nachts : vier roode electrische lichten, die twee aan twee naast elkander naar de zee en naar de landzijde kunnen schijnen.

Het gebruik van deze seinmiddelen is als volgt :

Gegeven seinen :	*Beteekenis der seinen :*
Overdag : seinarm naar het noorden wijzende.	Een zeeschip nadert de haven of is in de buitenhaven naar binnengaande.
's Nachts : twee roode naar de landzijde schijnende lichten ontstoken.	Geen zeeschip gaat uit.
Overdag : seinarm naar het zuiden wijzende.	Een zeeschip zal de sluis verlaten of vaart in een der buitentoeleidingskanalen naar zee.
's Nachts : twee roode naar de zeezijde schijnende lichten ontstoken.	Geen zeeschip komt binnen.
Overdag : één seinarm naar het noorden en één seinarm naar het zuiden wijzende.	Tegelijkertijd nadert een zeeschip de haven of vaart dit in de buitenhaven naar binnen en zal een zeeschip de sluis verlaten of vaart dit in een der buitentoeleidingskanalen naar zee.
's Nachts : twee roode naar de landzijde en twee roode naar de zeezijde schijnende lichten ontstoken.	

4. De betrekkelijke seinen worden weggenomen :

a. voor de aanduiding van binnenkomende zeeschepen, indien deze den semaphorepost ruim gepasseerd zijn, of wanneer het naar binnenkomende zeeschip zijn koers wijzigt en ten slotte toch niet zal invaren ;

b. voor de aanduiding van uitgaande zeeschepen, indien deze tusschen de lage dammen wederzijds van de uitmonding van het buitenkanaal gekomen zijn, of wanneer zij de sluis niet verlaten zullen.

5. De hier bedoelde seinen worden niet gegeven voor visschersvaartuigen, sleepbooten en dergelijke kleinere vaartuigen.

6. Met afwijking van artikel 13 van het Algemeen Reglement worden de daar bedoelde seinen, aangevende, dat de toegang tot de haven is belemmerd, voor de buitenhaven in de Noordzee niet geheschen op één der havenhoofden, doch aan den bovengenoemden semaphorepost.

7. Worden aan dien semaphore-post in plaats van één, twee roode lichten of twee roode vlaggen onder elkander geheschen, dan is dit sein het teeken, dat de toegang tot de haven verboden wordt aan zeeschepen. Visschersvaartuigen, sleepbooten en dergelijke kleinere vaartuigen mogen echter bij het vertoonen van die laatste seinen wel de haven invaren.

8. Zoolang de bedoelde seinen aan den semaphore-post zijn geheschen, worden aldaar geen diepte-, spui- of andere seinen getoond.

6. 1. Schippers, die met hunne vaartuigen in het buitenkanaal of in de buitentoeleidingskanalen naar de Noordzeesluizen moeten of willen vertoeven, moeten daarvan kennis geven op het kantoor van den havenmeester en daarna de ligplaats innemen, die hun door of vanwege den havenmeester zal worden aangewezen.

2. Door of vanwege den havenmeester kan het vertoeven van vaartuigen in het buitenkanaal en de buitentoeleidingskanalen naar de sluizen verboden worden. De schippers der vaartuigen zijn alsdan verplicht op eerste aan-

zegging van of vanwege den havenmeester zich met hun vaartuigen binnen de sluizen te begeven en de ligplaats in te nemen, die hun zal worden aangewezen, of wel binnen de sluizen te blijven, indien zij nog niet doorgeschut zijn.

7. 1. Met uitbreiding van artikel 77 van het Algemeen reglement is het verboden geankerd te blijven liggen in de betonde vaargeul van de buitenhaven te *IJmuiden* en in de vaargeul in het *Open IJ*, buiten de Oranjesluizen, tenzij met vergunning van den sluismeester dier sluizen.

2. Voorts is het verboden te ankeren in het kanaal op minder dan 25 M. afstand van de plaatsen, waar door een waarschuwingsbord wordt aangegeven, dat een kabel door het kanaal ligt, alsmede op minder dan 50 M. afstand van de vaargeulen der pontveren.

8. 1. Het in artikel 7 van het Algemeen reglement opgenomen verbod om met vaartuigen naast elkander vastgemaakt te varen, is voor het buitenkanaal en het hoofdkanaal niet van toepassing op naast elkander vastgemaakte gesleept wordende vaartuigen, die te zamen geen meerdere breedte innemen dan 10 M., voor en achter behoorlijk aan elkander zijn vastgemaakt en, ter beoordeeling van den havenmeester, genoegzaam zijn bemand om, in verband met de weersgesteldheid, belemmering der scheepvaart en schadevaring te voorkomen.

2. Bij vaartuigen, welke voorzien zijn van een vast dek, moet het laagste gedeelte van dat dek ten minste 0.10 M. boven den waterspiegel liggen.

9. 1. Artikel 8, tweede lid, van het Algemeen reglement wordt voor dit kanaal gelezen als volgt:

„Vaartuigen van 6 M. of meer diepgang voeren bovendien aan den fokkemast vlag P van het internationale seinboek en bij nacht drie roode lantaarns, geheschen onder elkander op een onderlingen afstand van niet minder dan 0.50 M."

2. Bij vastgemaakte vaartuigen worden deze seinen halverwege neergehaald.

3. Voor vaartuigen met minder dan 6 M. diepgang is het voeren van deze seinen verboden.

4. Zeeschepen voeren des nachts bij voortduring het witte heklicht, genoemd in artikel 10 van de Bepalingen ter voorkoming van aanvaringen op zee, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 24 April 1897 (*Staatsblad* nº. 107).

10. 1. Artikel 65 van het Algemeen reglement is niet van toepassing op vaartuigen in de buitenhaven.

2. Alle zeilvaartuigen onder zeil moeten bij de nadering van onder stoom zijnde of gesleept wordende zeeschepen het vaarwater vrijlaten, en dus uitwijken en zoo noodig het zeil strijken.

3. Artikel 26, tweede lid, van het Binnenaanvaringsreglement is voor dit kanaal niet van toepassing op zeeschepen onder stoom en op sleepbooten, waarmede zeeschepen worden gesleept.

11. Wanneer bij ijsbezetting in het hoofdkanaal een slop is gemaakt, is het verboden buiten de slop te varen, tenzij met machtiging van of vanwege den havenmeester.

12. 1. Alle schepen moeten bij het varen langs stoombaggervaartuigen den wal houden, die overdag door een blauwe vlag en des nachts door twee groene lichten boven elkander wordt aangeduid.

2. Bij het naderen van een stoombaggervaartuig moet bovendien aan boord der schepen worden gewaarschuwd met de scheepsklok, de stoomfluit of den misthoorn, of wel door roepen.

13. 1. Vaartuigen mogen zich niet laten drijven of in het algemeen zich ophouden in of nabij den vaarweg van een pontveer.

2. Bij het naderen van het stoompontveer te *Velsen* moeten de schippers bij de op ongeveer 600 M. ter weerszijden daarvan geplaatste seinpalen van hunne nadering kennis geven door een lang gerekten stoot op de stoomfluit of den misthoorn, of door het luiden van de scheepsklok.

14. 1. Zeeschepen, zich voortbewegende in eenzelfde richting mogen elkander niet voorbijvaren.

2. Buiten het geval van zeeschepen onderling, is het voorbijvaren van een zich in dezelfde richting voortbewegend vaartuig alleen dan geoorloofd, wanneer het uitzicht naar voren vrij is, of tegenkomende vaartuigen nog op zoodanigen afstand verwijderd zijn, dat het oploopende vaartuig de zekerheid heeft, dat het voorbijvaren van het opgeloopen vaartuig zal zijn afgeloopen, voordat het eerste tegenliggende vaartuig wordt ontmoet.

15. 1. Met wijziging in zoover van het bepaalde in artikel 14 van het Algemeen reglement, zullen tijdig, zoo mogelijk een uur voor den aanvang van het spuien, de drie roode lichten op gelijke hoogte of de spuivlag halfstok worden geheschen. Vangt het spuien aan, dan worden de lichten in den driehoek geplaatst, of wordt de vlag in top geheschen.

2. Nadat de spuiing door de Noordzeesluizen is aangevangen, wordt het spuisein ook

getoond bij den semaphore-post te *IJmuiden*, bij het stoompontveer te *Velsen* en bij de pontveren te *Buitenhuizen* en beoosten de *Hembrug*.

3. Indien met meer dan één sluis gespuid wordt, worden de bepaalde seinen voor elke sluis, waarmede gespuid wordt, afzonderlijk geheschen en wordt bij den semapore-post te *IJmuiden* het spuisein verdubbeld.

4. Uit zee komende schepen met meer dan 65 decimeter diepgang kunnen verzoeken het spuien door de Noordzeesluizen te matigen of te staken, overdag door het hijschen van vlag N uit het internationaal seinboek en des nachts door het vertoonen van één rood licht, bij een stoomschip boven het toplicht geheschen.

5. Door het al of niet geheel of gedeeltelijk neerlaten van het spuisein bij den semaphore-post zal dan worden geantwoord, of aan het verzoek al dan niet zal worden voldaan.

6. Na het hijschen der spuiseinen aan de Noordzeesluizen is het verboden de sluizen, waarmede gespuid wordt, zonder vergunning van den sluismeester dichter te naderen dan tot een op driehonderd meter (300 M.) afstand geplaatst bord.

7. Wanneer door de Oranjesluizen water wordt ingelaten, wordt dit aangeduid overdag door een witte vlag, waarin met zwarte letters het woord „inlaten", en des nachts door drie roode lichten, geplaatst in de hoekpunten van een gelijkzijdigen driehoek, met den top naar beneden gericht.

8. Nadat aan de Oranjesluizen het spuisein of het inlaatsein is geheschen, zullen de sluis of de sluizen, waar die seinen getoond worden, zorgvuldig moeten worden vermeden, en zullen de vaartuigen zoo noodig tijdig ten anker moeten gaan.

16. 1. Zoodra het buitenwater de hoogte van 1.50 M. + N.A.P. heeft bereikt, wordt door de groote schutsluis te *IJmuiden* niet meer geschut. Door de midden- en de kleine schutsluis aldaar, zoomede door de Oranjesluizen, wordt niet meer geschut, zoodra het buitenwater de hoogte van 1.25 M. + N.A.P. bereikt heeft.

2. Door de groote schutsluis en door de kleine schutsluis te *IJmuiden* wordt niet meer geschut, wanneer door de ebdeuren meer dan 1.25 M. water moet worden gekeerd.

3. Door de middenschutsluis te *IJmuiden* en door de Oranjesluizen wordt niet meer geschut, wanneer door de ebdeuren meer dan 1 M. water moet worden gekeerd.

17. 1. Wanneer op de Noordzeesluizen over dag de met een halven bol afgedekte roode cylinder, bedoeld in art. 15 van het Algemeen reglement, is geheschen en bij nacht het roode licht wordt getoond, moet de schipper zijn vaartuig op 100 M. afstand van de sluis doen stoppen. De voor de invaart bestemde sluis wordt over dag door den gestreken cylinder bovenbedoeld en des nachts door een groen licht aan elke zijde aangegeven.

2. Wanneer op de Oranjesluizen over dag het roode seinbord, bedoeld in artikel 15 van het Algemeen reglement en bij nacht het roode licht wordt getoond, moet de schipper zijn vaartuig op 100 M. afstand van de sluis doen stoppen. De voor de invaart bestemde sluis wordt over dag door een wit seinbord aan elke zijde en des nachts door een groen licht aan elke zijde aangegeven.

3. Wanneer op de Oranjesluizen een roode vlag met wit cirkelvlak in het midden wordt geheschen, moet een naderend vaartuig onverwijld ten anker gaan. Bij nacht wordt die vlag vervangen door twee boven elkander geheschen roode lichten.

4. Wanneer dezelfde seinen op de Noordzeesluizen worden getoond, zal een naderend vaartuig het op driehonderd meter (300 M.) van de sluis geplaatste bord niet mogen voorbij varen, maar veilig moeten worden vastgemaakt, waarbij, behoudens tegenbevel van of vanwege den havenmeester, het eerst aankomend vaartuig het dichtst bij de sluis moet vastmaken en zoo vervolgens.

5. Bij mistig weder worden als verkenningsteeken voor in de nabijheid varende vaartuigen te *IJmuiden* en op de Oranjesluizen signalen gegeven. Te *IJmuiden* geschiedt dit met een misthoorn, geplaatst op het zeeëinde van het zuiderhavenhoofd of — eventueel — met een misthoorn op den buitensten lichttoren. Op de Oranjesluizen geschiedt dit door het luiden van een klok.

18. 1. De regeling, bedoeld in artikel 16 van het Algemeen reglement, geschiedt bij de Noordzeesluizen door den havenmeester of den sluismeester.

2. Bij de naderi.g van de Noordzeesluizen moeten, indien geen ander sein wordt gegeven, alle schepen van 100 M. en meer lengte en van 6 M. en meer diepgang naar de groote schutsluis en de andere naar de Oude Noordzeesluizen gaan.

3. Indien van dezen algemeenen regel moet worden afgeweken, wordt dit aangegeven aan seinpalen, opgesteld op de beide uiteinden van de landtong, die de groote schutsluis van de Oude Noordzeesluizen scheidt.

4. Over dag wordt het sein gegeven door een rooden seinarm aan deze palen, die horizontaal wordt gesteld en dan wijst naar de sluis, welke moet worden ingevaren.

5. Des nachts wordt het sein gegeven door een wit, rood of groen gekleurd flikkerlicht aan deze palen, waarbij de regel wordt gevolgd van kleur op kleur houden en wel als volgt:

a. indien het licht op de landtong binnen of beoosten de sluizen rood flikkert, moeten alle uitgaande vaartuigen naar de groote schutsluis gaan; flikkert het groen, dan moeten alle uitgaande vaartuigen naar de Oude Noordzeesluizen gaan;

b. indien het licht op de landtong buiten of bewesten de sluizen groen flikkert, moeten alle binnenkomende vaartuigen naar de groote schutsluis gaan; flikkert het rood, dan moeten alle binnenkomende vaartuigen naar de Oude Noordzeesluizen gaan.

6. Indien geen seinen worden gegeven en dus de algemeene regel moet worden gevolgd, hangen de seinarmen vertikaal naar beneden en flikkeren des nachts de lichten wit.

19. 1. Bij de doorvaart van de draaibrug over den mond van het oostelijke zijkanaal naar *Spaarndam* (zijkanaal C) moeten alle vaartuigen en vlotten de opening aan stuurboordswal doorvaren, tenzij de brugwachter vergunt of gelast van de andere opening gebruik te maken.

2. Het dagsein, bedoeld in artikel 15, tweede lid, van het Algemeen reglement, wordt bij deze brug gegeven door middel van den rooden cylinder, afgedekt door een halven bol.

20. 1. Artikel 17, eerste lid, van het Algemeen reglement wordt voor dit kanaal gelezen als volgt:

„Het schutten wordt geregeld door den dienstdoenden sluismeester, waarbij zooveel mogelijk zal worden gelet op de orde van aankomst der vaartuigen."

2. De schippers zijn verplicht, op het daartoe ontvangen bevel van den dienstdoenden sluismeester terstond na afloop van de schutting met hun vaartuig de sluis te verlaten.

3. Indien na afloop van de schutting te *IJmuiden* de in- of uitklaring van het vaartuig nog niet is afgeloopen, zal de schipper het vaartuig binnen of buiten de sluis moeten vastmeren op de hem door den havenmeester of den dienstdoenden sluismeester aan te wijzen plaats, totdat de in- of uitklaring heeft plaats gehad.

21. 1. Met afwijking van artikel 18 van het Algemeen reglement wordt voor de Noordzeesluizen de volgorde, waarin vaartuigen recht op voorschutting hebben, geregeld als volgt:

1°. vaartuigen, die den gespleten wimpel voeren;

2°. Rijksvaartuigen, en vaartuigen dienende tot vervoer van in dienst zijnde ambtenaren van den Waterstaat of kanaalbeambten;

3°. stoomschepen, in geregelden dienst varende op de havens aan de Nederlandsche, Belgische of Britsche kust, op Fransche havens, benoorden die van *Brest*, op de havens van *Noorwegen, Zweden en Denemarken*, op die aan de Oostzee en op de Duitsche havens aan de Noordzee;

4°. stoomschepen, Nederlandsche brievenmalen vervoerende of hoofdzakelijk tot vervoer van personen ingericht, en in geregelden dienst varende op havens buiten *Europa*;

5°. vaartuigen, met versche visch geladen.

2. Met afwijking van het bepaalde in artikel 18, laatste zinsnede, van het Algemeen reglement, worden alléén vaartuigen geladen met meer dan 50 K.G. ontplofbare of licht ontvlambare stoffen, zooveel mogelijk vóór alle andere en steeds afzonderlijk geschut.

3. Indien bij het vervoeren van een uit één of meer dan één vaartuig bestaand transport van ontplofbare of licht ontvlambare stoffen van een sleepboot gebruik gemaakt wordt, mag, met uitbreiding van het boven bepaalde en van het bepaalde in artikel 53 van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* n°. 187), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* n°. 194), één met ontplofbare of licht ontvlambare stoffen geladen vaartuig gelijktijdig met de sleepboot worden geschut.

De afstand tusschen dat vaartuig en de sleepboot moet dan, in verband met de lengte van de schutkolk, zoo groot mogelijk genomen worden.

4. Ter zake van de volgorde, bedoeld in het eerste lid van dit artikel kunnen stoomschepen in geregelden dienst varende op havens in *Europa*, niet vallende onder de termen van 3°. en stoomschepen, geen Nederlandsche brievenmalen vervoerende, en niet hoofdzakelijk tot vervoer van personen ingericht, maar in geregelden dienst varende op havens buiten *Europa*, op daartoe gedaan met redenen omkleed verzoek, bij beschikking van den Minister, tot wederopzegging gelijk gesteld worden respectievelijk met de stoomschepen respectievelijk onder 3°. en 4°. genoemd.

5. Van vaartuigen, in geregelden dienst varende, moet de dienstregeling door bijzondere kennisgeving van den ondernemer aan den

havenmeester, en door afkondiging in ten minste twee Nederlandsche dagbladen aan het publiek bekend gemaakt worden. Afwijkingen van de in deze dienstregeling vermelde vertrekdagen van *Amsterdam* of andere plaatsen langs het Noordzeekanaal of een der zijkanalen, moeten ten minste één week te voren, op gelijke wijze ter kennis van den havenmeester en van het publiek gebracht worden.

6. Ingeval de genoemde bekendmakingen niet hebben plaats gehad, of van de daarin aangekondigde vertrekdagen wordt afgeweken, behoeft de voorschutting niet verleend te worden.

22. 1. De schippers moeten zorgen, dat bij het invaren der sluizen de noodige meertrossen gereed worden gehouden ; de schippers van zeeschepen bovendien, dat op den wal het noodige personeel aanwezig is om de trossen aan te nemen en vast te maken.

2. De schippers van zeeschepen moeten vóór het verlaten van de sluis aan den dienstdoenden sluismeester schriftelijk opgeven of doen opgeven de lengte, breedte, diepgang, bruto-inhoud, plaats van herkomst en bestemming van het vaartuig, alsmede den naam en de woonplaats van den gezagvoerder.

3. Bij niet voldoening aan een dezer voorschriften kan de doorschutting van het vaartuig door den sluismeester worden geweigerd.

4. Ligt een zeeschip in een der sluizen gereed om deze te verlaten en bevinden zich daarbij aan de zijde, waarheen dat zeeschip zal moeten vertrekken in de nabijheid andere zeeschepen, bestemd om de sluis in te varen, zoo moet van dit zeeschip vóór het verlaten van de sluis één langgerekte stoot met de stoomfluit gegeven worden en moet met het vertrek uit de sluis zoo lang gewacht worden, totdat die lange stoot door de buiten de sluis aanwezige zeeschepen met hetzelfde sein beantwoord is.

5. Het beantwoorden van dat sein zal eerst dan vanaf de buiten de sluis aanwezige zeeschepen moeten geschieden, indien deze, naar het oordeel van de schippers, zonder gevaar door het in de sluis liggende zeeschip gepasseerd zullen kunnen worden.

6. Bij mist of slecht zicht moet bij het gebruik van deze seinen de noodige voorzichtigheid in acht genomen worden.

23. 1. Zeeschepen mogen aan de Rijkssteigers niet aanleggen en daaraan niet laden of lossen, tenzij met vergunning van den havenmeester.

2. Bij het lossen of laden van zand, ballast, graan, steenkolen en soortgelijke ladingen moeten de schippers een zeil of kleed van den wal op het scheepsboord of van het eene vaartuig op het andere doen leggen.

3. Van één uur na zonsondergang tot één uur vóór zonsopgang mag geen zand, ballast of lading ingenomen of gelost worden, tenzij met schriftelijke vergunning van den havenmeester en met inachtneming van hetgeen door dezen wordt voorgeschreven en onder het door dezen te bepalen toezicht, dat voor rekening van den schipper komt.

4. Het is verboden zand, baggerspecie of andere stoffen te vervoeren met klepschouwen of onderlossers, tenzij met schriftelijke vergunning van den havenmeester en met inachtneming van de door dezen te stellen voorwaarden en onder het door dezen te bepalen toezicht, dat voor rekening van den schipper komt. Geladen klepschouwen of onderlossers, die niet van zoodanige vergunning zijn voorzien, worden te *IJmuiden* en aan de Oranjesluizen niet geschut.

5. Bij het lossen van baggerspecie op of over den wal moet gezorgd worden, dat geen met slib of andere vaste stoffen bezwangerd water in het kanaal of in de daarmede in verbinding staande wateren kan terugvloeien, bij gebreke waarvan de lossing door den havenmeester of een ambtenaar van den Waterstaat kan worden belet.

6. De bepalingen van de beide voorgaande leden van dit artikel zijn niet van toepassing op de uitvoering van Rijkswaterstaatswerken in en langs het kanaal.

7. Het is verboden gedeelten der lading of ballast, in het bijzonder dynamiet en andere ontplofbare stoffen in het water te werpen, tenzij zulks in gevallen, waarbij het behoud van het vaartuig of de veiligheid der omgeving van het overboord zetten der lading of ballast afhangt, vergund wordt door den zich aan boord bevindenden Rijksloods of anderen beambte.

24. 1. Artikel 23, tweede lid, van het Algemeen reglement blijft voor dit kanaal buiten toepassing.

2. Artikel 23, eerste lid, van het Algemeen reglement is op dit kanaal alleen op vaartuigen van 10 ton en meer laadvermogen van toepassing.

25. 1. Met uitbreiding van artikel 10 van het Algemeen reglement is het verboden een vaartuig te sleepen, dat overladen of niet behoorlijk geladen is, en naar het oordeel van den havenmeester of van een ambtenaar van den Waterstaat gevaar loopt te kantelen of te zinken.

2. De schipper van het vaartuig, waarmede een dergelijk vaartuig wordt gesleept, is verplicht, op de eerste aanzegging van den havenmeester of van een ambtenaar van den Waterstaat, te stoppen en het bedoelde vaartuig naar de hem aan te wijzen plaats te vervoeren.

26. 1. Het is verboden, tenzij met vergunning van den Minister:

a. binnenvaartuigen, die ontplofbare stoffen te laden of te lossen hebben, te doen overnachten of ligplaats te doen nemen, elders dan in de buskruithaven, behoudens het bepaalde in het vierde lid van dit artikel.

Uit een binnenvaartuig, geladen met ontplofbare stoffen, mag in de buskruithaven alleen dan overlading van ontplofbare stoffen plaats hebben, indien daarin geen andere binnenvaartuigen met ontplofbare stoffen ligplaats hebben.

Zoo noodig kan de Ingenieur, belast met den dienst in het arrondissement „Het Noordzeekanaal" voor binnenvaartuigen met ontplofbare stoffen, de hoeveelheid van 500 K.G. niet te boven gaande, onder te stellen voorwaarden, eene andere ligplaats dan in de buskruithaven toestaan;

b. zeeschepen, die ontplofbare stoffen te lossen of te laden hebben, te doen overnachten of ligplaats te doen nemen, elders dan in het gedeelte van het hoofdkanaal tusschen den westelijken mond van de buskruithaven en het westelijk zijkanaal naar *Spaarndam* (zijkanaal B).

Deze zeeschepen moeten in genoemd kanaalvak zooveel mogelijk aan den opperwal meren.

2. Binnenvaartuigen met ontplofbare stoffen, gelegen in de buskruithaven, moeten volgens nadere aanwijzing door of vanwege den Commandant van het korps geleiders van ontplofbare stoffen zoover mogelijk van elkander verwijderd blijven.

3. Binnenvaartuigen, die ontplofbare stoffen te laden hebben, mogen, zoolang zij in de buskruithaven vertoeven, tijdens de aanwezigheid van schepen met ontplofbare stoffen geen vuur of licht branden of licht ontvlambare stoffen aan boord hebben.

4. Gedurende den tijd, dat de buskruithaven wegens uitvoering van baggerwerken of van andere werkzaamheden of tengevolge van vorst niet gebruikt kan worden, of voor het geval in deze haven geen voldoende ligplaats meer aanwezig is, mogen de onder *a* van het eerste lid van dit artikel bedoelde binnenvaartuigen ligplaats nemen aan de kanaalzijde van den dam, welke de buskruithaven van het Noordzeekanaal scheidt.

Op deze vaartuigen is alsdan ook van toepassing het bepaalde in het tweede en derde lid van dit artikel.

5. Binnenvaartuigen, waarin of waaruit ontplofbare stoffen worden geladen of gelost, moeten zooveel mogelijk ligplaats nemen tusschen het zeeschip en den wal, waaraan dat zeeschip gemeerd ligt.

6. Het is verboden bij laden of lossen van ontplofbare stoffen meer dan één vaartuig ligplaats te doen nemen tegen het schip, waarin of waaruit lading of lossing van ontplofbare stoffen moet geschieden.

7. Vaartuigen, niet geladen met ontplofbare stoffen en niet bestemd om ter plaatse ontplofbare stoffen in te nemen, mogen geen ligplaats nemen in de buskruithaven, tenzij deze vaartuigen aldaar wegens de uitvoering van baggerwerken of van andere werkzaamheden aan de haven aanwezig moeten zijn.

27. 1. Zeeschepen, geladen met *meer dan* 50 *K.G.* ontplofbare of licht ontvlambare stoffen, voeren, zoolang zij in de in artikel 1 *a* tot en met *i* genoemde wateren vertoeven, met afwijking van het bepaalde in artikel 48 van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194), bij dag in den voortop vlag B van het internationale seinboek en bij nacht twee helder roode lichten op een onderlingen afstand van ten minste 1 M. even hoog en ten minste 6 M. boven het scheepsboord geheschen.

2. Voor zeeschepen, geladen met 50 *K.G. of minder* ontplofbare of licht ontvlambare stoffen, is het voeren van deze seinen verboden.

3. Binnenvaartuigen, geladen met ontplofbare stoffen, waarop de bepalingen van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194), toepasselijk zijn, uitgezonderd die, welke ligplaats hebben genomen in de buskruithaven, moeten des nachts, behalve de in artikel 48 van dat besluit vermelde vlaggen, de in het eerste lid van dit artikel bedoelde roode lichten toonen. Deze lichten moeten ten minste 3 M. boven het scheepsboord worden geheschen.

4. Voor binnenvaartuigen, waarop de bepalingen van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194), niet toepasselijk zijn, is het voeren van bijzondere kenteekenen, die voorgeschreven zijn voor vaartuigen met ontplofbare stoffen geladen, verboden.

5. Het vorengenoemd verbod sub 4 geldt niet voor binnenvaartuigen, geladen met licht ontvlambare stoffen, de hoeveelheid van 10 K.G. te boven gaande; deze moeten overdag een roode vlag boven het roer voeren en des nachts de in het eerste lid van dit artikel bedoelde roode lichten toonen op de wijze zooals voor binnenvaartuigen, geladen met ontplofbare stoffen, is voorgeschreven.

6. Wanneer door mist, sneeuwjacht of andere oorzaken het goed zicht belemmerd wordt, mag een vaartuig met ontplofbare of licht ontvlambare stoffen geladen, de in artikel 1 *a* tot en met *i* genoemde wateren niet bevaren, zoolang zijne vlaggen of lichten niet op een afstand van ten minste 500 M. gemakkelijk gezien kunnen worden. Wordt het vaartuig, onder weg zijnde, door een dezer oorzaken overvallen, dan moet het zoo spoedig mogelijk naar de meest nabij zijnde geschikte plaats varen en aldaar ankeren of vastmaken.

28. 1. Op elk zeeschip op het kanaal of in de haven moet des nachts steeds een man op het dek zijn, die de wacht houdt en die bij het aanroepen van het vaartuig door het daartoe bevoegd gezag, verplicht is antwoord te geven.

2. Deze bepaling geldt ook voor binnenvaartuigen, wanneer deze met een zoodanige hoeveelheid ontplofbare stoffen geladen zijn, dat de bepalingen van het Koninklijk besluit van 15 October 1885 (*Staatsblad* nº. 187), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 194), er op toepasselijk zijn, tenzij zij ligplaats hebben genomen in de buskruithaven.

3. Het voorschrift, vervat in het eerste lid van dit artikel, is niet van toepassing op visschersvaartuigen.

4. Wanneer op een vaartuig verblindend licht gebruikt wordt bij het laden, lossen of bij andere werkzaamheden, mag dat licht niet buiten boord zichtbaar zijn, maar door een doelmatige inrichting alleen schijnsel werpen op het vaartuig en de bovengenoemde werkzaamheden.

29. 1. Aan boord van elk vaartuig moeten steeds ter beoordeeling van den havenmeester, de noodige manschappen en hulpmiddelen aanwezig zijn om belemmeringen der scheepvaart en schadevaring te voorkomen.

2. Ingeval aan boord van eenig vaartuig in een der havens of in de kanalen brand ontstaat, zijn de schippers der niet bedreigde vaartuigen verplicht op aanvraag van den havenmeester of andere kanaalbeambten, terstond de helft hunner aanwezige manschappen af te staan ter beteugeling van den brand, en tot het verrichten van hetgeen de havenmeester of andere kanaalbeambten, om verder onheil af te wenden, zullen noodig oordeelen.

30. 1. De grootste snelheid, waarmede stoomvaartuigen zich op het *hoofdkanaal* mogen bewegen, bedraagt per minuut:

a. voor stoomvaartuigen met een diepgang van 6 M. en meer, 175 M.;

b. voor stoomvaartuigen met een diepgang van minder dan 6 M. en meer dan 4 M., 200 M.;

c. voor stoomvaartuigen met een diepgang van 4 M. en minder, 250 M.

2. De grootste snelheid, waarmede stoomvaartuigen zich op de *zijkanalen* mogen bewegen, bedraagt per minuut:

a. voor stoomvaartuigen met een diepgang van meer dan 2 M., 150 M.;

b. voor stoomvaartuigen met een diepgang van niet meer dan 2 M., 200 M.;

c. voor stoomvaartuigen met een diepgang van niet meer dan 1.50 M., 250 M.

3. Behalve in de gevallen genoemd in de artikelen 30 en 68 van het Algemeen reglement, moet ook bij het voorbijvaren van veerponten de snelheid zooveel verminderd worden als noodig is om nadeeligen golfslag of zuiging te voorkomen.

31. 1. De grootste snelheid, waarmede mag worden gesleept, bedraagt 150 M. in de minuut.

2. Deze snelheid mag in de zijkanalen van een uur na zonsondergang tot een uur voor zonsopgang niet meer bedragen dan 100 M. in de minuut.

32. 1. Meer dan twee zeeschepen mogen niet gelijktijdig door hetzelfde stoomvaartuig worden gesleept. Onder zeeschepen worden daarbij niet verstaan de visschersvaartuigen.

2. De gezamenlijke inhoud van de gesleepte vaartuigen mag niet meer bedragen dan 2000 M³. (700 registerton).

3. Bedraagt de inhoud van een zeeschip meer dan 1400 M³. (500 registerton), dan mag het niet gelijktijdig met een ander zeeschip door hetzelfde stoomvaartuig worden gesleept.

4. Bij het sleepen van vaartuigen of lichters, niet bestemd om de zee te bevaren, alsmede van visschersvaartuigen, mag hungezamenlijk aantal niet meer bedragen dan 10, waarbij een vaartuig van 150 M³. en meer inhoud in den sleeptrein voor twee vaartuigen zal worden geteld.

5. In het buitenkanaal en het hoofdkanaal mag de geheele lengte van een sleeptrein, gemeten tusschen het achterschip van de sleepboot en het achtereinde van het laatste gesleept wordende vaartuig niet grooter zijn dan 150 M.

6. De Hoofdingenieur-Directeur is bevoegd

het aantal tegelijk te sleepen vaartuigen te beperken.

33. 1. De grootste geoorloofde afmetingen der vlotten bedragen als volgt:

a. lengte 100 M., mits het vlot zoodanig is samengesteld, dat het in vakken van ten hoogste 50 M. kan worden gesplitst;

b. breedte: 7.50 M.;

c. diepgang: 1 M.

2. De vlotten mogen met geen grootere snelheid worden vervoerd dan van 80 M. in de minuut.

34. 1. Een sleepboot, die een vlot sleept, moet bij het naderen van een tegenkomend zeil- of zeestoomschip, of van gesleepte zeeschepen en sleepkonvooien van meer dan drie vaartuigen, intijds stoppen, en zoo noodig met het vlot zoolang aan den wal vastgemeerd worden, totdat het schip of het sleepkonvooi voorbij is.

2. Evenzoo moet gehandeld worden, wanneer men met een achteropkomend dergelijk schip of sleepkonvooi het gesleept wordende vlot wenscht voorbij te varen.

35. 1. Met uitbreiding van het bepaalde in artikel 76 van het Algemeen reglement mogen stilliggende vaartuigen of vlotten in geen geval worden vastgelegd aan palen, waaraan draden van electrische geleidingen zijn gespannen.

2. Vlotten moeten des nachts ligplaats nemen aan die zijde van het kanaal, waar niet of gewoonlijk het minst wordt gejaagd.

36. Met uitbreiding van artikel 88 van het Algemeen reglement is de handhaving van dit bijzonder reglement ook opgedragen aan de ambtenaren der Invoerrechten en Accijnzen.

37. 1. Met uitbreiding van artikel 91, tweede lid, van het Algemeen reglement wordt bepaald dat het proces-verbaal omtrent aan bijzondere kanaalwerken toegebrachte schade in afschrift zal worden medegedeeld aan de betrokken autoriteiten en personen.

2. Deze autoriteiten en personen zijn:

a. wegens schade aan de werken, onder beheer van het Departement van Marine, de Directeur van het Marine-Etablissement te Amsterdam;

b. wegens schade aan de werken, onder beheer van het Departement van Oorlog, de betrokken Eerstaanwezendofficier der Genie;

c. wegens schade aan de werken, onder beheer van het Departement van Financiën, de betrokken Inspecteur der Invoerrechten en Accijnzen;

d. wegens schade aan werken van bijzondere besturen of personen, de bedoelde besturen of personen.

38. Overtreding van de bepalingen van dit bijzonder reglement wordt, voor zoover daartegen niet bij de wet of bij het Algemeen reglement is voorzien, gestraft als volgt:

a. met hechtenis van ten hoogste *zestig* dagen of geldboete van ten hoogste *driehonderd gulden*, de overtreding van artikel 5, zevende lid;

b. met hechtenis van ten hoogste *dertig* dagen of geldboete van ten hoogste *honderd vijftig gulden*, de overtreding van de artikelen 4, 6, 7, 10, tweede lid, 13, 22, vierde en vijfde lid, 26, 27, 29, tweede lid en 32, eerste, tweede, derde, vierde en vijfde lid;

c. met geldboete van ten hoogste *honderd gulden*, de overtreding van de artikelen 3, tweede lid, 8, tweede lid, 11, 12, 14, 15, zesde en achtste lid, 17, eerste, tweede, derde en vierde lid, 23, zevende lid, 28, 29, eerste lid, 30, laatste lid, 31, 34 en 35;

d. met geldboete van ten hoogste *vijf en twintig gulden*, de overtreding van artikel 9, voorlaatste en laatste lid, 19, eerste lid, 20, tweede en derde lid, 23, eerste, tweede, derde en vierde lid, en 25;

II. te bepalen, dat met het in werking treden van het sub I bedoelde reglement is vervallen het reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 21 Juli 1908 (*Staatsblad* nº. 233), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 25 November 1909 (*Staatsblad* nº. 373).

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 19den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 23 *Juni* 1916.)

---

19 *Mei* 1916. BESLUIT, waarbij de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, van toepassing wordt verklaard op meningitis cerebrospinalis epidemica. S. 191.

WIJ WILHELMINA ENZ.

Overwegende, dat meerdere gevallen van meningitis cerebrospinalis epidemica in het Rijk voorkwamen;

Gelet op art. 1 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,

van 17 April 1916, nº. 5393, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Den Raad van State gehoord (advies van 2 Mei 1916, nº. 33);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 12 Mei 1916, nº. 6304, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. De wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165), is gedurende één jaar in het geheele Rijk van toepassing op meningitis cerebrospinalis epidemica.

2. De voorschriften, die in de artikelen 11, 16 en 22 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zijn gegeven, ten aanzien van de bepaaldelijk in die artikelen genoemde ziekten, zijn ook van toepassing ten aanzien van meningitis cerebrospinalis epidemica.

3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 20 *Mei* 1916.)

—

20 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *traan*. S. 192.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van traan te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 15 Mei 1916, Kabinet, Litt. V[68];

Den Raad van State gehoord (advies van 16 Mei 1916, nº. 30);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 18 Mei 1916, Kabinet, Litt. P[71];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van traan is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Mei* 1916.)

—

20 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *olijfolie*. S. 193.

(Tekst als S. nº. 192.)

—

22 *Mei* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Openbaarmaking van iemands portret zonder diens toestemming is geenszins altijd verboden, immers de Auteurswet kent in art. 21 een geval, waarin de openbaarmaking ook zonder die toestemming volkomen geoorloofd is, zoodat de Rechtbank het primair ten laste gelegde, waarvan bewezen is verklaard dat de beklaagde een portret van een zekeren M. heeft openbaar gemaakt „buiten diens toestemming", terecht niet strafbaar heeft geoordeeld.

Art. 35 der Auteurswet bevat niet een bloot strafrechterlijke sanctie van een elders gegeven verbod, maar stelt geheel in het algemeen strafbaar en verbiedt derhalve het in het openbaar tentoonstellen of op andere wijze openbaar maken van een portret „zonder daartoe gerechtigd te zijn". De telastelegging „zonder daartoe gerechtigd te zijn" kan dan ook geenszins als te vaag worden beschouwd, doch voldoet aan alle redelijke eischen van duidelijkheid. (Anders Concl. Adv.-Gen.)

(Auteurswet 1912 art. 35; Sv. art. 143.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, C. O. Segers, H. Hesse en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Rotterdam, requirant van cassatie tegen een in hooger beroep gewezen vonnis van de Arr.-Rechtbank te Rotterdam van den 2 Maart 1916, waarbij, na gedeeltelijke vernietiging van een vonnis van het Kantongerecht te Rotterdam van 17 December 1915, W. H. B., oud 32 jaren, geboren te Deventer, wonende te Rotterdam, van beroep journalist en redacteur van het blad „Handelsprotector" is ontslagen van alle rechtsvervolging ter zake van het hem bij inleidende dagvaarding primair ten laste gelegde, terwijl voorts die dagvaarding, ten aanzien van hetgeen hem subsidiair ten laste was gelegd, is nietig verklaard, alles met last tot teruggave van eenige bepaald aangewezen voorwerpen, zooals in het vonnis is vermeld aan den aangewezen persoon.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Aan den beklaagde in deze zaak was ten laste gelegd, dat hij te Rotterdam als verantwoordelijk redacteur van het maandelijks te Rotterdam verschijnende blad „Handelsprotector" in de maanden Augustus en September 1915 in de nummers 11 en 12 van den dertienden jaargang, zonder daartoe gerechtigd te zijn, het portret van een persoon, genaamd Karel Gerrit Monfrooij heeft openbaar gemaakt, doordien hij toen het portret van voornoemden Monfrooij buiten diens toestemming, *althans* zonder daartoe gerechtigd te zijn, in de hierboven nader aangeduide nummers van den „Handelsprotector" heeft geplaatst, althans doen plaatsen en vanuit Rotterdam deze bladen heeft verzonden, althans doen verzenden aan de verschillende abonnés van dit blad in Nederland en bovendien toen een aantal dezer bladen heeft doen of laten uitventen in verschillende gedeelten van Rotterdam, o. a. op het Beursplein.

Bij het bestreden vonnis werd door bevestiging in zooverre van het in eersten aanleg gewezene het ten laste gelegde bewezen verklaard, en wel van het alternatief ten laste gelegde „buiten diens toestemming, althans zonder daartoe gerechtigd te zijn" het vooropgestelde en van de beide andere alternatieve telasteleggingen telkens het ondergeschikte. Dit bewezene werd echter niet strafbaar geacht en beklaagde te dier zake van rechtsvervolging ontslagen. Bovendien werd de dagvaarding nietig verklaard ten aanzien van de ondergeschikte telastelegging, dat beklaagde het portret *zonder daartoe gerechtigd te zijn* in den „Handelsprotector" zou hebben doen plaatsen. Blijkbaar legde de Rechtbank de dagvaarding zóó uit, dat deze ondergeschikte telastelegging niet alleen gold voor het geval, dat de vooropgestelde niet bewezen werd, doch ook voor het geval, dat het hierin gestelde niet strafbaar zou zijn. Deze feitelijke beslissing is in cassatie te eerbiedigen, evenals dit geschiedde met de in tegenovergestelden zin gevallen beslissing van den lageren Rechter, waarover werd geoordeeld bij Uw arrest van 18 December 1911 (W. 9264).

Zoowel tegen het ontslag van rechtsvervolging als tegen de gedeeltelijke nietigverklaring der dagvaarding richt zich de heer requirant bij zijne tijdig ingediende memorie. Op de eerste dezer twee beslissingen heeft het eerste middel betrekking. Dit luidt:

„Schending door verkeerde toepassing van de artt. 216 jº. 247 en 256 Sv. en door niet-toepassing van art. 35 der Auteurswet 1912."

Op dit punt overweegt de Rechtbank: „dat volgens de Auteurswet het al dan niet geoorloofd zijn van openbaarmaking van eenig portret volstrekt niet steeds afhangt van de toestemming van den afgebeelde en dat het voor de juiste strafrechterlijke waardeering van een dergelijk feit onder meer volstrekt noodzakelijk is, dat vaststa, of het openbaar gemaakte portret door eenig in Nederland erkend auteursrecht wordt beschermd en zoo ja, aan wien dat toekomt, en voorts of het portret al dan niet ingevolge een opdracht, door of van wege den geportretteerden persoon of te diens behoeve aan den maker verstrekt, is vervaardigd (artt. 19, 20 en 21 der Auteurswet 1912), — ten aanzien van welke punten de telastelegging niets bevat".

Hiertegenover is het oordeel van den heer requirant, dat art. 35 der wet het volstrekt niet noodzakelijk maakt, dat de dagvaarding al deze omstandigheden bevatte, daar in verband met art. 20 der wet voldoende vaststaat, dat met de woorden „zonder daartoe gerechtigd te zijn" in het algemeen alleen bedoeld is „zonder toestemming van den geportretteerde". Dit oordeel steunt op zijne meening, dat de eenige wijze om gerechtigd te worden een portret openbaar te maken, bestaat in het verwerven van toestemming daartoe van den geportretteerde door den maker, rechthebbende op het auteursrecht.

Art. 35 munt niet uit door duidelijkheid. Naar den letterlijken zin der woorden omvat het ook den inbreuk op het auteursrecht ten aanzien van portretten, die voorzoover opgezette-

lijk gepleegd, reeds in de artt. 31 en 32 als misdrijf strafbaar is gesteld, terwijl het in art. 35 verbodene als overtreding wordt beschouwd. De bedoeling van art. 35 is dan ook beperkter dan de woorden alleen zouden doen vermoeden; het betreft slechts het recht van den geportretteerde (of na diens overlijden van diens nabestaanden) op de intimiteit — als ik het zoo noemen mag — van zijne beeltenis. En dit recht wordt door art. 35 niet gevestigd, zooals men alweder uit de woorden zou kunnen opmaken, wanneer men die las buiten verband met de andere bepalingen der wet, doch slechts door bedreiging van straf tegen schending gewaarborgd. Gevestigd toch wordt dit recht, en wel uitsluitend tegenover den mogelijk bestaanden rechthebbende op het auteursrecht, in de artt. 20 en 21 en misschien ook tegenover derden voor het bijzondere geval van het vrij gebrekkig gestelde 4e lid van art. 19, waarin immers het ontbreken van toestemming van den geportretteerde of van diens nabestaanden na overlijden het openbaar maken wel niet zal stempelen tot een inbreuk *op het auteursrecht*, zooals deze bepaling schijnt te zeggen. — Dat art. 35 alleen een straf- en geen algemeene verbodsbepaling is, blijkt uit de geschiedenis. In zijn oorspronkelijken vorm (art. 27 van het Ontwerp) luidde het: „Overtreding van art. 19 (nu art. 20) wordt gestraft .... enz."; de tegenwoordige tekst ontstond eerst bij eene nota van wijzigingen, welke tevens het tegenwoordige art. 21 in de wet bracht. (Zie Bijl. Hand. 2 Kamer 1911/12 no. 227.) Hierdoor is tevens de ruime uitdrukking „zonder daartoe gerechtigd te zijn" te verklaren. Het artikel toch geldt nu niet meer alleen voor een geval, waarin toestemming voor de openbaarmaking van het portret wordt vereischt, doch tevens voor het geval van art. 21, waarin het niet op de toestemming doch op het belang van den geportretteerde of diens nabestaanden aankomt. „Zonder daartoe gerechtigd te zijn" is dus iets anders dan „zonder toestemming van den geportretteerde", en bovendien is buiten het bijzondere geval van art. 19 4e lid de toepasselijkheid van art. 35 beperkt tot openbaarmaking van het portret door den rechthebbende op het auteursrecht. In beide opzichten schiet de vooropgestelde telastelegging in deze zaak tekort. En ook het bijzondere geval van art. 19 4e lid is hier niet ten laste gelegd, daar de telastelegging wel spreekt van openbaarmaking in een tijdschrift zonder toestemming van den geportretteerde, doch niet vermeldt, dat deze nog in leven was, zoodat toestemming zijner nabestaanden niet in aanmerking kwam, noch dat het een photografisch portret gold.

De vooropgestelde telastelegging wettigt dus niet de toepassing van art. 35 en het eerste middel vindt in de wet geen steun.

Het tweede betreft de nietigverklaring der dagvaarding ten aanzien van de ondergeschikte telastelegging „zonder daartoe gerechtigd te zijn" en luidt: „Schending door verkeerde toepassing van art. 143 Sv."

De Rechtbank overweegt, dat de aangehaalde uitdrukking te vaag is, daar zij niet aangeeft welk en wiens recht door den beklaagde zou zijn geschonden. De heer requirant daarentegen meent, dat deze woorden eene omstandigheid zijn, waaronder het feit is gepleegd, en die weliswaar nader in de dagvaarding omschreven had kunnen worden, doch waarvan de nadere omschrijving niet op straffe van nietigheid is geboden. Hij verwijst daarbij naar de bekende vorm van dagvaardingen wegens overtreding van de artt. 460 en 461 Sr.

Wanneer echter — gelijk ik trachtte te betoogen — de uitdrukking „zonder daartoe gerechtigd te zijn" in art. 35 der Auteurswet, anders dan in de artt. 460 en 461 van het Wetboek, eigenlijk te ruim is en daarmede slechts wordt bedoeld te verwijzen naar de enkele gevallen, waarin het recht van den geportretteerde in de wet wordt gewaarborgd, en wel behoudens het bijzondere geval van art. 19 4e lid alleen tegenover den rechthebbende op het auteursrecht, dan had ook in de telastelegging moeten zijn aangegeven, welke van die gevallen zich hier voordeed, en hadden de onduidelijke woorden der wet niet zonder verduidelijking voor het zich voordoende geval mogen overgenomen zijn.

Ook het tweede middel kan dus niet tot cassatie leiden.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Segers;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij inleidende dagvaarding aan den gerequireerde ten laste is gelegd, dat hij te Rotterdam, als verantwoordelijk redacteur van het maandelijks te Rotterdam verschijnende blad „Handelsprotector" in de maanden Augustus en September 1915 in de nummers 11 en 12 van den dertienden jaargang, zonder

daartoe gerechtigd te zijn, het portret van een persoon genaamd Karel Gerrit Monfrooij heeft openbaar gemaakt, doordien hij toen het portret van voornoemden Monfrooij buiten diens toestemming, althans zonder daartoe gerechtigd te zijn, in de hierboven nader aangeduide nummers van den „Handelsprotector" heeft geplaatst, althans doen plaatsen en vanuit Rotterdam deze bladen heeft verzonden, althans doen verzenden aan de verschillende abonnés van dit blad in Nederland en bovendien toen een aantal dezer bladen heeft doen of laten uitventen in verschillende gedeelten van Rotterdam, onder anderen op het Beursplein;

dat het Kantongerecht te Rotterdam bij vonnis van 17 December 1915 met beklaagde's schuld daaraan van dit ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, dat beklaagde als redacteur van het maandelijks te Rotterdam verschijnende blad „Handelsprotector" in de maanden Augustus en September 1915 in de nummers 11 en 12 van den dertienden jaargang zonder daartoe gerechtigd te zijn het portret van een persoon, genaamd Karel Gerrit Monfrooij, heeft openbaar gemaakt, doordien hij toen het portret van voornoemden Monfrooij buiten diens toestemming, zonder daartoe gerechtigd te zijn, in de hierboven nader aangeduide nummers van den „Handelsprotector" heeft doen plaatsen en van uit Rotterdam deze bladen heeft doen verzenden aan de verschillende abonnés van dit blad in Nederland en bovendien toen een aantal dezer bladen heeft doen uitventen op het Beursplein;

dat vervolgens in dit vonnis dit bewezene is gequalificeerd als:

„zonder daartoe gerechtigd te zijn een portret op andere wijze dan in het openbaar ten toon stellen openbaar maken", waarop de beklaagde schuldig is verklaard aan het hem ten laste gelegde feit voorzoover dit als bewezen is verklaard, en, met toepassing der artt. 35, 52 en 53 der Auteurswet 1912, 23 en 91 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 10, subsidiair vijf dagen hechtenis, met bevel van vernietiging der in beslag genomen nummers van voornoemd maandblad de „Handelsprotector" na verloop van acht dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde zou zijn gegaan, alles met vrijspraak van hetgeen meer is ten laste gelegd dan bewezen is verklaard;

O., dat de Arr.-Rechtbank na te hebben vastgesteld, dat in de dagvaarding den beklaagde meerdere feiten waren ten laste gelegd, en wel *primair*, dat hij op tijd en plaats en in de nummers van het daarin vermelde blad zonder daartoe gerechtigd te zijn het portret van zekeren Karel Gerrit Monfrooij heeft openbaar gemaakt „doordien hij toen het portret van voornoemden Monfrooij buiten diens toestemming in de boven nader aangeduide nummers van den „„Handelsprotector"" heeft geplaatst" en wat dan verder in de dagvaarding is vermeld, en vervolgens *subsidiair*: hetzelfde, dos dat voor de woorden „*buiten diens toestemming*" moet worden gelezen „*zonder daartoe gerechtigd te zijn*", het vonnis van het Kantongerecht heeft bevestigd, doch alleen „voor zooverre daarbij het den beklaagde in voege als voormeld primair ten laste gelegde, met zijne schuld daaraan, bewezen is verklaard";

dat daarop dit vonnis ten aanzien van alle verdere daarin gegeven beslissingen is vernietigd, de beklaagde schuldig is verklaard aan de als bewezen aangenomen feiten, doch deze niet strafbaar zijn verklaard en de beklaagde te dier zake van alle rechtsvervolging is ontslagen, terwijl de dagvaarding ten aanzien van het subsidiair ten laste gelegde nietig is verklaard;

dat ter motiveering van het ontslag van rechtsvervolging is overwogen, dat volgens de Auteurswet het al dan niet geoorloofd zijn van openbaarmaking van eenig portret volstrekt niet steeds afhangt van den afgebeelde, en dat het voor de juiste strafrechtelijke waardeering van een dergelijk feit onder meer volstrekt noodzakelijk is, dat vaststa of het openbaar gemaakte portret door eenig in Nederland erkend auteursrecht wordt beschermd, en zoo ja, aan wien dat toekomt, en voorts of het portret al dan niet ingevolge een opdracht, door of van wege den geportretteerden persoon of te diens behoeve aan den maker verstrekt, is vervaardigd, (artt. 19, 20 en 21 der Auteurswet van 1912) ten aanzien van welke punten de telastelegging niets bevat, terwijl de nietigverklaring der dagvaarding van het subsidiair ten laste gelegde berust op de overweging: dat de subsidiaire telastelegging (althans zonder daartoe gerechtigd te zijn) te vaag is om aan de door de wet aan den inhoud van een dagvaarding gestelde eischen te voldoen, daar toch geen enkele wetsbepaling bepaaldelijk ook niet het blijkbaar aan deze strafvervolging tot grondslag dienende art. 35 der Auteurswet 1912, in het algemeen de openbaarmaking van iemands afbeelding verbiedt en de bovenvermelde strafbepaling alleen treft zoodanige openbaarmaking in strijd met een der desbetreffende artikelen der Auteurswet, weshalve de dagvaarding behoorde aan te geven, welk en

wiens recht door beklaagde zou zijn geschonden, waarvan echter elke nadere aanduiding ontbreekt;

O., dat tot toelichting van het eerste middel van cassatie is betoogd, dat krachtens de Auteurswet 1912 het auteursrecht op een portret toekomt aan den fotograaf, welk recht intusschen door de artt. 19, 20 en 21 in belangrijke mate is beperkt, zoo zelfs, dat in art. 20 bepaald is, dat degene, wien het auteursrecht op een portret toekomt, in het algemeen niet bevoegd is dit openbaar te maken zonder toestemming van den geportretteerde, terwijl uit geen enkel ander artikel der wet aan hem, die het auteursrecht heeft, eenig recht voortvloeit om aan een derden persoon het recht tot openbaarmaking te geven;

dat in het algemeen de eenige wijze om gerechtigd te worden een portret openbaar te maken bestaat in het verwerven van de toestemming daartoe van den geportretteerde;

dat bij het openbaar maken van een portret tevens de mogelijkheid bestaat van inbreuk te maken op eens anders auteursrecht, in welk geval de artt. 31 of 32 der wet toepasselijk zijn, doch dat, zoo men door die handeling inbreuk maakt op het recht van den geportretteerde, art. 35 der wet is overtreden;

dat nu wel de Rechtbank betoogt, dat het al dan niet geoorloofd zijn van de openbaarmaking van eenig portret volstrekt niet steeds afhangt van de toestemming van den afgebeelde en dat dus de telastelegging feiten moet bevatten, waaruit blijkt of het openbaar gemaakte portret door eenig in Nederland erkend auteursrecht wordt beschermd, en zoo ja, aan wien dit toekomt, en of het portret al dan niet ingevolge eene opdracht door of van wege den geportretteerden persoon of te diens behoeve aan den maker verstrekt, is vervaardigd, maar dat art. 35 der wet het volstrekt niet noodig maakt, dat de dagvaarding al deze omstandigheden bevat, daar in verband met art. 20 voldoende vaststaat, dat met de woorden „zonder daartoe gerechtigd te zijn", in het algemeen alleen bedoeld is „zonder toestemming van den geportretteerde";

O. hieromtrent:

dat art. 35 der Auteurswet 1912 het openbaar maken van iemands portret alleen dan strafbaar stelt, wanneer hij, die dit doet, zulks verricht zonder daartoe gerechtigd te zijn;

dat nu ten deze van het hem primair ten laste gelegde wèl is bewezen, dat de gerequireerde een portret van zekeren Monfrooij heeft openbaar gemaakt buiten diens toestemming, maar dat daaruit nog niet volgt, dat hij heeft gehandeld zonder tot die openbaarmaking gerechtigd te zijn;

dat toch openbaarmaking van iemands portret zonder diens toestemming geenszins altijd is verboden en de wet in art. 21 een geval kent waarin de openbaarmaking ook zonder die toestemming volkomen geoorloofd is, namelijk: wanneer men te doen heeft met openbaarmaking door hem aan wien het auteursrecht op een portret toekomt, wanneer het portret is vervaardigd zonder daartoe strekkende opdracht door of vanwege den geportretteerde of te zijnen behoeve aan den maker gegeven, en geen redelijk belang van den geportretteerde, of na diens overlijden van een ander in het artikel met name aangewezen persoon, zich tegen de openbaarmaking verzet;

dat nu geenszins vaststaat, dat dit geval dat openbaarmaking niet is verboden ten deze niet aanwezig is, al was het alleen, wijl niet is gesteld, dat aan den beklaagde niet het auteursrecht op het portret toekwam;

dat onder deze omstandigheden de Rechtbank het primair ten laste gelegde, voor zooverre het bewezen is verklaard, terecht niet strafbaar heeft geoordeeld, weshalve he voorgestelde middel niet tot cassatie kan leiden;

O. ten aanzien van het tweede middel van cassatie:

dat dit blijkens de toelichting hierop berust, dat, waar in de inleidende dagvaarding achter de woorden buiten diens toestemming volgt „althans zonder daartoe gerechtigd te zijn", die dagvaarding, ook wat het subsidiair ten laste gelegde betreft, aan alle in de wet gestelde vereischten voldoet;

O. hieromtrent:

dat art. 35 der Auteurswet niet meer, zooals het luidde als art. 27 van het oorspronkelijk regeeringsontwerp, bloot een strafrechterlijke sanctie bezat van een elders — in art. 19 van dat Ontwerp — gegeven verbod, maar bij nota van wijziging in dier voege is gewijzigd, dat geheel in het algemeen strafbaar wordt gesteld, derhalve verboden, het in het openbaar ten toon stellen of op andere wijze openbaar maken van een portret „zonder daartoe gerechtigd te zijn";

dat deze wijziging uit den aard der zaak niet zonder opzet is geschied, hetgeen ook blijkt uit hetgeen door den Regeerings-Commissaris is gezegd naar aanleiding van een amendement om het thans geldende art. 30 in de wet op te nemen, en, waar deze in overweging gaf de alge-

meen luidende redactie te bezigen, op grond dat het gewenscht was het verbod tot openbaarmaking van een portret niet te beperken tot den maker, daar, hetgeen den maker verboden was à fortiori niet aan derden kon worden toegelaten (Hand. 1911/1912 bl. 3073);

dat dit vooropgesteld, de dagvaarding, ook wat de subsidiaire telastelegging betreft, geenszins als te vaag kan worden beschouwd, doch integendeel aan alle redelijke eischen van duidelijkheid voldoet, en de beklaagde zich daarop dan ook behoorlijk kan verdedigen, daar de woorden „zonder daartoe gerechtigd te zijn" duidelijk aangeven, dat de openbaarmaker van het in de dagvaarding bedoelde portret niet daartoe eenige uit de wet, overeenkomst of uit anderen hoofde voortvloeiende bevoegdheid had;

dat mitsdien het middel is gegrond;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam den 17 December 1915 in deze zaak gewezen, doch alleen voorzooverre daarbij de inleidende dagvaarding ten aanzien van het subsidiair ten laste gelegde is nietig verklaard;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Verklaart, dat er geen termen zijn tot nietigverklaring der dagvaarding op dit punt;

Wijst de zaak terug naar voornoemde Rechtbank, ten einde, met inachtneming van dit arrest op het bestaande hooger beroep te worden berecht en afgedaan;

Verwerpt overigens het beroep. (Ned. Jur.)

—

23 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende ongegrondverklaring van de bezwaren van de weduwe van den landweerplichtige van het 2de Bataljon Landweer-Infanterie J. Hoft, geboren R. Botter te *Leeuwarden*, tegen de beslissing op haar verzoek om pensioen. S. 194.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de reclame van R. Botter, weduwe van den landweerplichtige J. Hoft te *Leeuwarden*, betreffende hare aanspraken op Rijks-weduwepensioen;

Gezien het advies van den Militairen Pensioenraad van 15 September 1915, n°. 26 L;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 16 Februari 1916, n°. 5;

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog, van 17 Mei 1916, IIIde Afd. n°. 139;

Overwegende: dat de Militaire Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven op de aanvrage afwijzend te beschikken, daarvoor aanvoerende, dat de belanghebbende gehuwd was met Jan Hoft; dat haar echtgenoot op den 23sten Juni 1915 is overleden aan lichaamsgebreken niet ontstaan op een der wijzen bij artikel 32 der Pensioenwet voor de Landmacht 1902 omschreven; weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat zij aan geene enkele bepaling der wet aanspraak op pensioen kan ontleenen;

dat, nadat bij Ministerieele beschikking van 2 October 1915, IIIde Afdeeling n°. 179, aan de belanghebbende was medegedeeld, dat haar verzoek niet voor inwilliging vatbaar is, zij haar verlangen heeft te kennen gegeven dat omtrent hare bezwaren daartegen het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, daarvoor aanvoerende dat volgens verklaring van den behandelenden geneesheer Dr. Sikkes, haar man ten gevolge van eene in en door den dienst gekregen ziekte en hare gevolgen is overleden;

Overwegende dat, al mag blijkens inlichtingen van het betrokken Korps worden aangenomen, dat de landweerplichtige J. Hoft heeft deelgenomen aan de alarmoefening, die op 23 December 1914 heeft plaats gehad, zich zoomin bij die oefening als bij de nachtelijke oefeningen op 10 en 17 December 1914, bijzondere omstandigheden hebben voorgedaan en Hoft vóór zijn vertrek met verlof op 25 December 1914 niet is blootgesteld geweest aan buitengewone vermoeienissen of aan bijzondere omstandigheden of toestanden, die zich bij de uitoefening van zijn dienst hebben voorgedaan;

dat uit de door reclamante overgelegde verklaring van den arts E. H. Sikkes te *Leeuwarden* dd. 6 November 1915, inhoudende dat Hoft bij bedoelde oefening, die slechts een half uur duurde, zich plotseling onwel gevoelde en koude rillingen kreeg, gepaard gaande met een stekend gevoel in de rechterzijde waardoor hij telkens hoesten moest en waardoor de ademhaling werd belemmerd, in tegenstelling met hetgeen de Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur) aanneemt, met vrij groote zekerheid valt op te maken, dat de betrokkene reeds bij het begin dier oefening ongesteld was, omdat de ervaring leert, dat indien pleuritis ontstaat tengevolge van kouvatten, de eerste verschijnselen van deze ziekte zich eerst eenigen tijd na dat kouvatten voordoen en in geen geval binnen een half uur na deze schadelijke inwerking;

dat uit niets is gebleken, dat op de koude rillingen en pijn in den rug en in de zijstreek waardoor Hoft volgens bedoelde verklaring

van den arts Sikkes op 10 en 17 December 1914 werd bevangen, eene pleuritis is gevolgd en die verschijnselen dus evenmin eene aanwijzing geven omtrent het tijdstip van ontstaan van de later geconstateerde pleuritis;

dat voorts uit de door den arts Sikkes verstrekte inlichtingen zou kunnen worden opgemaakt dat de pleuritis van tuberculeusen aard is geweest, daar de ontsteking van buikvlies en buikingewanden, welke zich volgens verklaring van dien arts in directe aansluiting aan meerbedoelde ziekte heeft ontwikkeld, in den regel een rheumatische pleuritis niet compliceeren;

dat derhalve moet worden aangenomen, dat de echtgenoot van reclamante is overleden aan lichaamsgebreken, niet ontstaan op een der wijzen bij artikel 32 der „Pensioenwet voor de landmacht 1902" omschreven;

dat reclamante aan geen enkele andere bepaling dier wet recht kan ontleenen op Rijks-weduwepensioen;

Gezien evengenoemde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren, dat de bezwaren van de weduwe van den landweerplichtige van het 2de Bataljon Landweer-Infanterie J. Hoft, geboren R. Botter, tegen de afwijzende beschikking, genomen op hare aanvrage om in het genot te worden gesteld van Rijks-weduwepensioen, zijn ongegrond.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit dat in het *Staatsblad* en tegelijk met het rapport van Onzen genoemden Minister in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur) en aan den Militairen Pensioenraad.

's-Gravenhage, den 23sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 13 *Juni* 1916.)

---

23 *Mei* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot nadere uitvoering van art. 2, zesde en zevende lid, slot, van de Oorlogszeeongevallenwet 1915.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gelet op artikel 2, zesde en zevende lid, slot, van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 (*Staatsblad* nº. 214);

Heeft goedgevonden:

1º. zijne beschikking van 10 Juli 1915, nº. 4668, afdeeling Nijverheid (afgedrukt in de *Nederlandsche Staatscourant* van 11 en 12 Juli 1915, nº. 160), in te trekken;

2º. te bepalen, dat de uitkeering in eens, wegens totaal verlies van goederen, bedoeld in artikel 2, zesde lid, der genoemde wet, uitgedrukt in veelvouden van het dagloon, dat elk indivudieel lid van de bemanning van een zeevaartuig geacht wordt voor de toepassing van de Oorlogszeeongevallenwet 1915 te verdienen, zal bedragen voor:

RANG.	Op handelsschepen.		Op visschersschepen.	
	Schepen van meer dan 400 registertonnen brutoinhoud.	Schepen van 400 registertonnen brutoinhoud of minder.	*a.* Zeilzeevisschersvaartuigen van meer dan 40 ton (2,83 M³.) bruto-inhoud en alle door een krachtwerktuig voortbewogen zeevisschersvaartuigen.	*b.* Zeilzeevisschersvaartuigen van 40 ton (2,83 M³.) bruto-inhoud en daar beneden.
	Het dagloon:	Het dagloon:	Het dagloon:	Het dagloon:
Schippers	125 ×	75 ×	50 ×	30 ×
Stuurlieden . . .	100 ×	75 ×	40 ×	30 ×
Machinisten . . .	100 ×	75 ×	40 ×	30 ×
Overigen	45 ×	45 ×	40 ×	30 ×

's-Gravenhage, 23 Mei 1916.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, VERSTEEG.

23 *Mei* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Oorlog, betreffende de toepassing van de artikelen 10 en 22 der wet van den 23sten Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128), houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 187 der Grondwet.

Ingevolge de artt. 10 en 22 van de wet van den 23sten Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128), heeft in het gebied, hetwelk in staat van oorlog of in staat van beleg is verklaard, het militair gezag de bevoegdheid politieverordeningen en verordeningen en keuren van waterschappen, veenschappen en veenpolders vast te stellen en te wijzigen. Mitsdien kan, indien in het voornoemde gebied vaststelling of wijziging van eene zoodanige verordening noodzakelijk is, zulks steeds door het militair gezag geschieden, ook al wordt bij die vaststelling of wijziging geen militair belang betrokken geacht. Het militair gezag behoort echter geen maatregelen van wetgevenden aard te nemen, tenzij het militair belang zulks eischt, of het orgaan van het burgerlijk gezag, dat in gewone omstandigheden tot het nemen van den maatregel bevoegd zou zijn, zulks verzoekt. Aan zoodanige verzoeken van het burgerlijk gezag behoort zoo spoedig mogelijk gevolg te worden gegeven, voor zoover het militair belang zich daartegen niet verzet. (Gem.-stem.)

—

24 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat de voorwaarde voor het oprichten van een exportslachterij „dat al het voor den aanvrager bestemde en per spoor aangevoerde vee onmiddellijk na aankomst op het stationsemplacement vandaar worde weggevoerd" niet mag worden gesteld, aangezien zij niet strekt ter tegemoetkoming aan het bezwaar van het gevaar, de schade of den hinder van de inrichting zelve te duchten.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door B. Gosschalk te Wijhe tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 30 Augustus 1915, nº. 14, waarbij aan hem en zijne rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot het oprichten van eene exportslachterij op het perceel kad. bekend gemeente Wijhe, Sectie F nº. 2385;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 10 Mei 1916, nº. 124;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 Mei 1916, nº. 366 H, Afd. A.;

O., dat bij bovengemeld besluit de vergunning is verleend onder een aantal voorwaarden, waarvan die onder *i.* en *j.* luiden als volgt:

i. dat stieren en kalveren nimmer op het terrein sectie F nº. 2385 in de open lucht mogen verwijlen, doch uitsluitend in de daarvoor bestemde stallen, waarvan aan de west- en aan de zuidzijde de deuren en ramen gesloten moeten zijn zoodra zich eenig vee daarin bevindt;

j. dat al het voor den aanvrager bestemde en per spoor aangevoerde vee onmiddellijk na aankomst op het stationsemplacement vandaar worde weggevoerd;

dat B. Gosschalk van het besluit van Burgemeester en Wethouders bij Ons in beroep is gekomen op grond dat hij zich door de voorwaarden onder *i.* en *j.* bezwaard gevoelt;

O. aangaande de voorwaarde onder *i.*, dat voor het stellen daarvan met het oog op den plaatselijken toestand geene noodzakelijkheid bestaat;

O. aangaande de voorwaarde onder *j.*, dat deze voorwaarde niet had mogen worden gesteld, aangezien zij niet strekt ter tegemoetkoming aan het bezwaar van het gevaar, de schade of den hinder van de inrichting zelve te duchten;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving voor het overige van het bestreden besluit, de aan de daarbij verleende vergunning onder *i.* en *j.* verbonden voorwaarden te doen vervallen;

met bepaling wijders dat de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht binnen één jaar na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

26 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *bier*. S. 195.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van bier te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 Mei 1916, Kabinet Litt. F[72];

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Mei 1916, nº. 26);

Gezien het nader rapport van Onze voor-

noemde Ministers van 25 Mei 1916, Kabinet, Litt. H[75];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van bier is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 26sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog,
BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 27 *Mei* 1916.)

—

26 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende vrijdom van den accijns voor zout, benoodigd in inrichtingen tot het verpakken van voor het buitenland bestemde goederen. S. 196.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 3 Mei 1916, nº. 101, Accijnzen;

Den Raad van State gehoord (advies van 16 Mei 1916, nº. 27);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 22 Mei 1916, nº. 67, Accijnzen;

Gezien artikel 74, letter *h* der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 227), zooals deze luidt krachtens de wet van 10 December 1915 (*Staatsblad* nº. 493);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. **1**. Voor het zout, benoodigd in inrichtingen tot het verpakken van goederen die in hoeveelheden van ten minste 500 kilogram tegelijk naar het buitenland worden verzonden, wordt vrijdom van accijns toegestaan. De vrijdom wordt verleend zoowel voor ruw als voor geraffineerd zout.

2. De vrijdom wordt niet genoten voor pakkerijen die gevestigd zijn in een pand, dat gemeenschap heeft met of grenst aan eene zoutziederij of een pand waarin voor een anderen tak van nijverheid, zout met vrijdom van accijns kan worden ingeslagen.

In bijzondere gevallen kan Onze Minister van Financiën onder de noodige voorzieningen afwijking van deze bepaling toelaten.

3. Hij, die den vrijdom verlangt, levert bij den ontvanger der accijnzen over de gemeente waar de pakkerij gelegen is, tegen bewijs, eene onderteekende aangifte in van de panden, waarin het bedrijf wordt uitgeoefend, met opgave van kadastrale sectie en nummer.

Hij stelt, ten genoegen van dien ontvanger zekerheid voor den accijns van het zout, dat door hem zal worden ingeslagen.

4. Onverminderd het bepaalde omtrent inslag van buiten's lands of uit entrepot, kan het zout, bij hoeveelheden van ten minste 100 kilogram worden ingeslagen uit eene zoutziederij of uit eene bergplaats onder krediet van een handelaar.

5. De uitslag van het zout uit het entrepot, de zoutziederij of de bergplaats en de inslag in de pakkerij geschieden met vervoerbiljet, door den afleveraar bij onderteekende aangifte, aan te vragen bij den ontvanger ten wiens kantore zijne accijnsrekening wordt gehouden.

Die aangifte vermeldt:

a. den naam en het beroep van den afleveraar;

b. het pand, waaruit het zout zal worden afgeleverd;

c. de soort en de hoeveelheid van het zout;

d. het vervoermiddel;

e. den naam en het beroep van den ontbieder;

f. het pand, waarin de inslag zal geschieden, met opgave van gemeente en kadastrale sectie en nummer.

De ontvanger vermeldt in het vervoerbiljet den termijn, binnen welken de inslag moet plaats hebben en den termijn, binnen welken het vervoerbiljet behoorlijk afgeteekend ten kantore van afgifte moet zijn teruggekomen.

6. De inslag van het zout geschiedt onder toezicht van ambtenaren. Zij vermelden de ingeslagen hoeveelheid op het vervoerbiljet en leveren het daarna in bij den ontvanger der accijnzen over de gemeente waar de inslag heeft plaats gehad.

7. Ten kantore van den in het vorig artikel bedoelden ontvanger wordt met den vrijdomgenietende eene rekening gehouden.

Onverminderd het bepaalde bij de artikelen 9 en 10, wordt deze rekening gedebiteerd voor de volgens het vorig artikel ingeslagen hoeveelheden zout, en gecrediteerd voor de hoeveelheden die zijn gebruikt voor de verpakking van de op den voet van artikel 11 van dit besluit, naar het buitenland uitgevoerde goederen.

De crediteering geschiedt dadelijk na den uitslag. Komt het document binnen den daarvoor gestelden tijd niet of niet geheel gezuiverd terug, dan wordt de accijns van de geheele partij of van het ontbrekende gedeelte dadelijk ingevorderd.

8. De ambtenaren zijn bevoegd, mits voorzien van een schriftelijke machtiging van den ontvanger of inspecteur, om de hoeveelheid zout, aanwezig in de pakkerij, op te nemen.

9. Wordt er meer zout gevonden, dan er volgens de rekening aanwezig moet zijn, dan wordt de rekening voor het meerdere gedebiteerd.

Wordt er minder zout gevonden, dan er volgens de rekening aanwezig moet zijn, dan wordt de rekening gecrediteerd voor het onderwicht, nadat de accijns ten bedrage van *f* 3 per 100 kilogram daarvan is ingevorderd.

10. Na afloop van iedere opneming wordt de rekening afgesloten en de aanwezige voorraad op het debet der nieuwe rekening overgebracht.

De vrijdomgenietende wordt uitgenoodigd de afsluiting mede te bekrachtigen.

Meldt hij zich niet binnen acht dagen na het ontvangen der uitnoodiging aan, dan sluit de ontvanger de rekening eenzijdig af.

Abuizen in eene afgesloten rekening kunnen alleen met machtiging van Onzen Minister van Financiën worden hersteld.

11. In de aangifte, bedoeld bij artikel 120 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38), wordt zoowel het gewicht der goederen als het gewicht van het bij de verpakking gebezigde zout vermeld.

Het is verboden het gewicht te hoog aan te geven; verschillen van niet meer dan vijf ten honderd van hetgeen is aangegeven, worden niet als overtreding van dit verbod beschouwd.

12. De ambtenaren belast met de verificatie, zijn bevoegd van het zout, gebezigd voor de verpakking der ten uitvoer aangegeven goederen monsters te nemen.

De vrijdomgenietende is gehouden de daarvoor benoodigde emballage te verstrekken.

Blijft hij in gebreke, dan wordt daarin op zijn kosten voorzien.

13. De vrijdomgenietende is verplicht bij ambtelijke opnemingen de noodige werklieden, werktuigen, zakken en weegtoestellen met gewichten kosteloos te verstrekken.

Het slot van het vorig artikel is ten deze toepasselijk.

14. In geval van verplaatsing, staking of overgang van het bedrijf, kan de inspecteur der accijnzen toestaan, dat het nog in de pakkerij aanwezige zout, ter voorkoming van de invordering van den accijns, wordt overgebracht naar een andere pakkerij of naar een vrijdombergplaats of op rekening van den nieuwen verkrijger wordt overgeschreven.

15. Bij gebleken misbruik of poging daartoe kan door Ons, den Raad van State gehoord, aan den gebruiker van de pakkerij, voor een bepaalden of onbepaalden tijd de bevoegdheid ontnomen worden om zout met vrijdom van den accijns in te slaan.

De accijns van den voorraad, die volgens de rekening in de pakkerij aanwezig is, zal binnen een door Onzen Minister van Financiën te bepalen termijn worden ingevorderd, voor zoover de rekening niet op andere wijze is aangezuiverd.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 26sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. v. GIJN.

(*Uitgeg.* 10 *Juni* 1916.)

—

26 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout, gebezigd ten dienste van het zuiveren en drogen van lucht in koelhuizen. S. 197.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 3den Mei 1916, n°. 100, Accijnzen;

Den Raad van State gehoord (advies van 16 Mei 1916, n°. 28);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 22sten Mei 1916, n°. 68, Accijnzen;

Gezien artikel 74, letter *i* der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 227), zooals deze luidt krachtens de wet van 10 December 1915 (*Staatsblad* n°. 493);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Voor het ruwe zout, gebezigd ten dienste van het zuiveren en drogen van lucht in koelhuizen, wordt vrijdom van accijns toegestaan.

Op dezen vrijdom zijn de bepalingen der artikelen 3 tot en met 13 van Ons besluit van 19 Augustus 1898 (*Staatsblad* n°. 202) toepasselijk, met dien verstande, dat de houders van

koelhuizen met trafikanten en die inrichtingen zelve met trafieken worden gelijkgesteld.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 26sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 10 *Juni* 1916.)

—

26 *Mei* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot vaststelling van letterteekens, die door zee- of kustvisschersvaartuigen moeten worden gevoerd.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gelet op art. 7 der Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* n°. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 66) en op art. 8 van het Koninklijk besluit van 12 Juni 1911 (*Staatsblad* n°. 144), betreffende de registers voor de zee- en kustvisschersvaartuigen en het voeren van letterteekens en nummers door de kustvisschersvaartuigen, gewijzigd bij Koninklijk besluit van 5 Februari 1912 (*Staatsblad* n°. 53);

Heeft goedgevonden:

te bepalen, dat door de zee- en kustvisschersvaartuigen, tehuis behoorende te Steenbergen, moet worden gevoerd het letterteeken S. T. B.

en voor die tehuis behoorende te Ooltgensplaat, het letterteeken O. P.

's Gravenhage, 26 Mei 1916.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, VERSTEEG.

—

27 *Mei* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor het aanleggen van straten en pleinen en het verkrijgen van aangrenzend bouwterrein te *Hoogezand*. S. 198.

—

27 *Mei* 1916. WET, tot bestendiging van den staat van beleg. S. 199.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, den Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 8 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 308) te doen voortduren;

Gelet op artikel 5 van de Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 8 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 308), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27 Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 15 *Juni* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, tot bestendiging van den staat van beleg. S. 200.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, den Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 361), te doen voortduren;

Gelet op art. 5 van de Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 361), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27 Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 15 *Juni* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, tot bestendiging van den staat van beleg. S. 201.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben,

dat het wenschelijk is, den Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 20 Augustus 1915 (*Staatsblad* n°. 375), te doen voortduren;

Gelet op art. 5 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 20 Augustus 1915 (*Staatsblad* n°. 375), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27 Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 15 *Juni* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, tot bestendiging van den staat van beleg. S. 202.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, den Staat van Beleg, verklaard bij Ons besluit van 13 September 1915, (*Staatsblad* n°. 393), te doen voortduren;

Gelet op art. 5 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons besluit van 13 September 1915, (*Staatsblad* n°. 393), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27 Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Min. van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 15 *Juni* 1916.)

27 *Mei* 1916. WET, tot bestendiging van den staat van beleg. S. 203.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 23 October 1915 (*Staatsblad* n°. 437), te doen voortduren;

Gelet op artikel 5 der wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 23 October 1915 (*Staatsblad* n°. 437), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Min. van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Min. v. Staat, Min. v. Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 15 *Juni* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, tot nadere voorziening omtrent de afschrijvingen ten laste van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen. S. 204.

—

27 *Mei* 1916. WET, tot aanvulling van art. 37 der Landweerwet. S. 205.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, n°. 317, 1—4.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1986.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 428, 433.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is ten opzichte van sommige categorieën van vrijwillig dienenden bijzondere regelen te stellen in zake vrijdom van landweerplichten;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

In artikel 37 der Landweerwet (*Staatsblad* 1901, n°. 160), aangevuld bij de wet van 27 April 1906 (*Staatsblad* n°. 73), gewijzigd bij de wet van 13 Juli 1907 (*Staatsblad* n°. 187), aangevuld en gewijzigd bij de wet van 30 December 1909 (*Staatsblad* n°. 421) en nader aangevuld en gewijzigd bij de wet van 28 April

1913 (*Staatsblad* nº. 148), wordt tusschen het vijfde en het zesde lid een nieuw lid ingevoegd, luidende als volgt:

Mede wordt terstond ontslagen de dienstplichtige, die behoort tot eene der door Ons aan te wijzen categorieën van vrijwillig dienenden en na het volbrengen van een dienstverband van ten minste vijf jaren ontslag uit den vrijwilligen dienst verkrijgt, voordat zijn landweerdiensttijd is volbracht.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN,

(*Uitgeg.* 30 *Mei* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, betreffende bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting 1917. S. 206.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 354, 1—4.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1986.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 428, 433.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting der militie van 1917 noodig zijn;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Met afwijking van de bepalingen der Militiewet geldt ten aanzien van de ingeschrevenen voor de lichting der militie van 1917 het bepaalde in de volgende artikelen.

2. De opening der tweede zitting van den militieraad heeft zooveel vroeger plaats dan het daarvoor in art. 45, tweede lid, der Militiewet aangewezen tijdstip als door Ons wordt noodig geacht.

3. De loting, bedoeld in art. 62 der Militiewet, wordt niet gehouden.

4. Alle ingeschrevenen zijn bestemd om bij de militie te worden ingelijfd, uitgezonderd zij:

1º. die voor den dienst bij de militie ongeschikt zijn bevonden;

2º. die bij onherroepelijk geworden uitspraak voorgoed of tijdelijk van den dienst zijn vrijgesteld;

3º. die bij onherroepelijk geworden uitspraak hetzij voorgoed, hetzij voorloopig van den dienst zijn uitgesloten.

5. De termijnen betreffende het aanvragen van vrijstelling, de tijd van de inlijving en hetgeen verder op de inlijving betrekking heeft of daarmede verband houdt, worden, voor zooveel noodig, nader door Ons of door de door Ons aan te wijzen autoriteit geregeld, met afwijking, desvereischt, van de geldende wettelijke voorschriften.

6. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag, volgende op dien, waarop zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 31 *Mei* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, tot aanvulling van de Landstormwet. S. 207.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 355, 1—4.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1986.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 427, 433.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, nadrukkelijk te doen uitkomen, dat tot den landstorm behoorende dienstplichtigen, die niet voldoen aan een oproeping voor den werkelijken dienst, vallen onder de toepassing van de militaire straf- en tuchtwetten;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 13 der Landstormwet (*Staatsblad* 1913 nº. 149), aangevuld bij de wet van 11 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 242) wordt opgenomen een nieuw, vierde lid, luidende:

4. Op den tot den landstorm behoorenden dienstplichtige, die niet voldoet aan eene oproeping voor den werkelijken dienst, is van toepassing het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, zoo hij werd opgeroepen voor den werkelijken dienst bij de zeemacht, en het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te lande, zoo hij werd opgeroepen voor den werkelijken dienst bij de landmacht.

In dat artikel wordt het cijfer 4, geplaatst voor het tegenwoordige vierde lid, vervangen door het cijfer 5.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegegeven te 's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 6 *Juni* 1916.)

27 *Mei* 1916. WET, tot het aangaan van eene geldleening ten name en ten laste van *Nederlandsch-Indië*. S. 208.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . .doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is ter aflossing van vlottende schuld eene geldleening ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië aan te gaan;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Onze Minister van Koloniën wordt gemachtigd tot het te gelde maken van schuldbewijzen ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië, tot een bedrag van nominaal tachtig millioen gulden, gesteld aan toonder, met eene rente van vijf ten honderd 's jaars.

2. (1) De krachtens deze wet uitgegeven schuldbewijzen zullen tegen hunne nominale waarde op 1 Mei van ieder jaar na 1916 tot een bedrag van ten minste één veertigste van het geleende aflosbaar worden gesteld.

(2) Tot 1 Mei 1921 zal de leening niet vatbaar zijn voor conversie en zal de jaarlijksche aflossing het één veertigste van het geleende niet te boven gaan.

(3) De aflosbaar te stellen schuldbewijzen zullen telken jare bij loting, in de maand Maart in Nederland te houden, worden aangewezen.

(4) De aflosbaar gestelde schuldbewijzen zijn betaalbaar te Amsterdam, te Batavia en zoo noodig in verdere, in Nederland door Onzen Minister van Koloniën en in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen plaatsen.

3. (1) De voorwaarden van de tegeldemaking der schuldbewijzen en de regeling van de uitloting worden, voor zoover dienaangaande bij deze wet geene bepalingen zijn gegeven, door Onzen Minister van Koloniën vastgesteld. Van de tegeldemaking wordt eene rekening aangelegd die, na door de Algemeene Rekenkamer in Nederland te zijn opgenomen en gesloten, aan de Staten-Generaal wordt medegedeeld.

(2) De schuldbewijzen worden vóór de uitgifte door de Algemeene Rekenkamer in Nederland geregistreerd en van een bewijs dier registratie voorzien.

(3) De afgeloste schuldbewijzen worden ter vernietiging bij de Algemeene Rekenkamer in Nederland overgebracht.

4. (1) De rente is betaalbaar op halfjaarlijksche coupons, verschijnende 1 Mei en 1 November. Zij loopt niet verder dan tot aan den dag, waarop de schuldbewijzen afiosbaar zijn.

(2) De coupons zijn betaalbaar te Amsterdam, te Batavia en zoo noodig in verdere, in Nederland door Onzen Minister van Koloniën en in Nederlandsch-Indië door den Gouverneur-Generaal aan te wijzen plaatsen.

(3) Voor de betaling buiten Nederlandsch-Indië, kan door Onzen Minister van Koloniën aan de met die betaling belaste bankiers eene provisie worden toegekend van ten hoogste één achtste ten honderd over het nominaal bedrag der door hunne tusschenkomst uitbetaalde coupons.

5. Ingeval van uitgifte rechtstreeks door Onzen Minister van Koloniën wordt aan de bankiers, de makelaars in effecten en de commissionnairs in effecten, door wier tusschenkomst inschrijvingen voor deze leening worden ingeleverd, over het nominaal bedrag der aan hen toegewezen schuldbewijzen, waarvoor het verschuldigde wordt gestort, eene provisie van ten hoogste één vierde ten honderd toegekend en bij de storting verrekend. In dit geval wordt mede aan de bankiers, van wier kantoren voor bemiddeling bij de uitgifte, het in ontvangst nemen van inschrijvingen en stortingen en de afgifte der schuldbewijzen wordt gebruik gemaakt, over het nominaal bedrag der door hunne tusschenkomst uitgegeven schuldbewijzen eene vergoeding van ten hoogste één vierde ten honderd te goed gedaan.

6. Het recht tot opvordering van het kapitaal der aflosbaar gestelde stukken vervalt tien jaren na den eersten dag, waarop zij aflosbaar zijn.

7. Voor de voldoening van rente en aflossing wordt het benoodigde bedrag op de begrooting van Nederlandsch-Indië uitgetrokken.

8. De biljetten van inschrijving, de bewijzen van toewijzing, de schuldbewijzen, alsmede de coupons van deze leening, zijn vrij van zegelrecht.

9. Deze wet treedt in Nederland en in Nederlandsch-Indië onderscheidenlijk in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging ter eene en ter andere plaatse.

10. Deze wet kan worden aangehaald als „Nederlandsch-Indische Leeningwet 1916."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 3 *Juni* 1916.)

27 *Mei* 1916. WET, houdende aanvulling van de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 539), houdende aanwijzing van de in 1916 in *Nederlandsch-Indië* te ontvangen middelen. S. 209.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is in Nederlandsch-Indië over te gaan tot heffing van eene tijdelijke suikerbelasting;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** Aan artikel 1 der wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 539), houdende aanwijzing van de in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen, tot dekking van de uitgaven, begrepen in de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1916, wordt toegevoegd:

16A. Tijdelijke suikerbelasting.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging in Nederlandsch-Indië.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 20 *Juni* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, houdende machtiging tot het aangaan van verzekeringsovereenkomsten tegen het gevaar van molest in verband met den tegenwoordigen oorlogstoestand. S. 210.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1914/15, nº. 310, 1—12; 1915/16, nº. 28, 1—2.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1760—1772, 1790.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 426, 439, 440.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de tegenwoordige oorlogstoestand de wenschelijkheid heeft doen blijken van het nemen van bijzondere maatregelen betreffende de verzekering van zeeschepen en de daarmede te vervoeren goederen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** 1. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel wordt gemachtigd, voor den Staat der Nederlanden herverzekeringsovereenkomsten met Nederlandsche verzekeraars aan te gaan tegen het gevaar van molest in verband met den tegenwoordigen oorlogstoestand, schepen en ladingen in schepen betreffende, mits:

1º. de verzekering, wat aangaat de cascoverzekering, betreft Nederlandsche schepen, en wat aangaat goederen, betreft in neutrale schepen zich bevindende goederen, waarbij Nederlandsche belangen zijn betrokken;

2º. het risico van den Staat niet grooter is dan negen maal het bedrag van het risico, dat door den verzekeraar voor eigen rekening wordt gedragen;

3º. de voorwaarden, waaronder de oorspronkelijke verzekering wordt gesloten, niet in strijd zijn met door den Minister vast te stellen regelen;

4º. de premiën van de oorspronkelijke verzekering niet lager zijn dan door den Minister vast te stellen.

2. Onder „Nederlandsch schip" in den zin dezer wet wordt verstaan elk in Nederland thuis behoorend vaartuig, ten aanzien waarvan het voornemen bestaat om het van uit eene Nederlandsche haven buitengaats te brengen.

3. Een vaartuig wordt geacht in Nederland thuis te behooren in de twee na te noemen gevallen:

I. indien het kantoor, waarvoor het vaart, in Nederland is gevestigd;

II. indien het in Nederland wordt uitgerust en zijne bemanning voor ten minste de helft uit ingezetenen van Nederland bestaat.

4. Voor de toepassing van deze wet heeft de uitdrukking „buitengaats brengen" dezelfde beteekenis als die, welke daaraan is toegekend in artikel 1 van de Schepenwet.

2. Bij deze herverzekering zullen gelden de volgende bijzondere bepalingen:

1º. de vordering van den verzekeraar op den Staat zal ten behoeve van den oorspronkelijk verzekerde bij voorrecht zijn verbonden;

2º. tot het door den Staat verzekerde bedrag zal eene schaderegeling in der minne alleen kunnen geschieden onder goedkeuring van den Minister.

3. Indien Nederlandsche belanghebbenden bij Nederlandsche schepen of bij lading in neutrale schepen geen voldoende dekking tegen het gevaar van molest in verband met den tegenwoordigen oorlogstoestand kunnen vinden, is in gevallen, waarin instandhouding van eenige scheepvaartverbinding of vervoer van bepaalde goederen noodzakelijk is, Onze Minister gemachtigd op door hem te bepalen voorwaarden tegen door hem te bepalen premiën voor den Staat der Nederlanden als verzekeraar verzekeringsovereenkomsten tegen het genoemde gevaar aan te gaan.

4. Bij overeenkomsten, als bedoeld in artikel 1 of artikel 3, zal wat de cascoverzekering betreft, bij den Staat geen grooter bedrag dan

twee millioen gulden op één schip mogen worden verzekerd.

5. Onze Minister wordt verder gemachtigd de ingevolge deze wet voor den Staat aangenomen risico's door herverzekering te dekken.

6. 1. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen dag.

2. Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden zullen hebben opgehouden te bestaan, zal aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet, zoomede de overgang tot den normalen toestand worden geregeld.

7. Deze wet kan aangehaald worden onder den naam van: „Oorlogsmolestverzekeringswet 1915".

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 7 *Juni* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 211.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IIde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk verhoogd met *f* 125,000.

—

27 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *plantenvezels*. S. 212.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van uit plantenvezels vervaardigde artikelen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 Mei 1916, Kabinet, Litt. IJ[69];

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Mei 1916, n°. 24);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 26 Mei 1916, Kabinet, Litt. L[75];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 20 April 1916 (*Staatsblad* n°. 165), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van plantenvezels en van alle daaruit vervaardigde artikelen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 29 *Mei* 1916.)

—

27 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *sponsen*. S. 213.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van sponsen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 Mei 1916, Kabinet, Litt. O[71];

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Mei 1916, n°. 25);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 26 Mei 1916, Kabinet, Litt. M[75];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van sponsen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem beterft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 27sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 29 *Mei* 1916.)

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 214.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal der VIIIste afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met *f* 575,000 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op *f* 4,674,633 en *f* 47,204,728.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 215.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal der VIde Afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk *verhoogd* met *f* 5,000 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op *f* 44,907 en op *f* 841,707.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 216.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de XIde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van genoemd hoofdstuk verhoogd met *f* 82,600 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op *f* 12,855,980 en *f* 64,388,746.32[5].

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1916. S. 217.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1916. S. 218.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot verhooging van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 219.

Bij deze wet worden twee artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt *verhoogd*:

het totaal van de Iste Afdeeling met *f* 250 en daardoor gebracht op *f* 436,630;

het totaal van de VIde Afdeeling met *f* 100 en daardoor gebracht op *f* 40,007;

en het eindcijfer van het hoofdstuk met *f* 350 en daardoor gebracht op *f* 837,057.

—

29 *Mei* 1916. WET, houdende nadere bepalingen omtrent accijns op den wijn. S. 220.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, nadere bepalingen omtrent den accijns op den wijn vast te stellen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Aan het slot van artikel 7 der wet van 22 Juli 1899, *Staatsblad* nº. 170, worden de woorden: „cognac te stoken" vervangen door: cognac te stoken of azijn te vervaardigen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 10 *Juni* 1916.)

—

29 *Mei* 1916. WET, houdende nadere bepaling van de waarde van zaken, waarover de rechten van successie of van overgang bij overlijden verschuldigd zijn. S. 221.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 312, 1—6.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1961, 1962.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 426, 436.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is wijziging te brengen in de bij de wet van den 6 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 142) vastgestelde bijzondere bepalingen omtrent de waarde van zaken, waarover de rechten van successie of van overgang bij overlijden verschuldigd zijn;

Zoo is het, dat Wij den Raad van State, enz.

Art. **1**. In artikel **1** der wet van den 6 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 142) wordt in plaats van „den in art. 2 genoemden dag" gelezen: „1 Mei 1916".

2. De overeenkomstig het eerste lid van artikel 1 der in het vorig artikel genoemde wet aangegeven waarde kan, voor alle zaken, waarop dat lid toepasselijk is, worden vervangen door de waarde dier zaken op 1 Mei 1916, in den toestand waarin zij zich bevonden op het tijdstip, dat volgens de Successiewet voor de vaststelling der waarde zou gelden. Die vervanging geschiedt bij een vóór 1 October 1916 in te dienen memorie van aangifte, waarin de goederen overeenkomstig artikel 10 of artikel 11 der Successiewet zijn omschreven. Het recht, dat alsdan blijkt te veel te zijn betaald, wordt teruggegeven binnen drie maanden na de indiening dezer aangifte, met eene rente van vijf ten honderd in het jaar van den dag der betaling tot dien der teruggaaf.

De termijn van aangifte kan in bijzondere gevallen door Onzen Minister van Financiën worden verlengd.

De bepalingen van de artikelen 4 en 5 van de in artikel 1 genoemde wet zijn op de in dit artikel bedoelde aangifte toepasselijk.

3. Zij die gebruik maken van het bij het vorig artikel gegeven recht, verliezen de bevoegdheid, gegeven bij artikel 2 van de in artikel 1 genoemde wet.

4. Indien vóór 1 Mei 1916 nog geen memorie van aangifte is ingediend, kunnen de tot aangifte verplichte of bevoegde personen de waarde van de geërfde of verkregen zaken, als bedoeld in het eerste lid van artikel 1 der in artikel 1 genoemde wet, te hunner keuze bepalen volgens die op 20 Juli 1914 of op 1 Mei 1916.

De keuze moet voor alle geërfde of verkregen zaken gelijk zijn.

In de aangifte moet, op straf van weigering, worden vermeld welke keuze is gedaan. Op de uitgebrachte keuze kan niet worden teruggekomen.

De in artikel 2 van voormelde wet gegeven bevoegdheid blijft bestaan, indien de zaken zijn aangegeven naar de waarde op 20 Juli 1914.

5. Indien de zaken worden aangegeven naar de waarde op 1 Mei 1916, kan de in artikel 6 van de in artikel 1 genoemde wet bepaalde kwijtschelding, vermindering of teruggave slechts worden verleend als de daar bedoelde verkoop vóór dien dag plaats had en de opbrengst minder bedroeg dan de waarde op dien dag.

6. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag, volgende op dien, waarop zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 10 *Juni* 1916.)

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en aanvulling van de begrooting der ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het jaar 1915. S. 222.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 223.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd en worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt *verhoogd*:

het totaal van de IIde Afdeeling met *f* 50,000 en daardoor gebracht op *f* 140,137.50;

het totaal van de IVde Afdeeling met *f* 10,000,000 en daardoor gebracht *f* 12,000,000;

het totaal van de Vde Afdeeling met *f* 316,000 en daardoor gebracht op *f* 8,879,871;

het totaal van de VIde Afdeeling met *f* 30,000 en daardoor gebracht op *f* 2,913,971;

en het eindcijfer van het hoofdstuk met *f* 10,396,000 en daardoor gebracht op *f* 74,784,746.32[5].

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en aanvulling van de begrooting van ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het jaar 1914. S. 224.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en aanvulling van de begrooting van ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het jaar 1915. S. 225.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *zesde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 226.

Bij deze wet worden twee artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan worden:

a. het totaal van de Vde onderafdeeling der 1ste afdeeling van genoemde begrooting en het totaal der 1ste afdeeling verhoogd met *f* 210,000;

b. het totaal van de IIIde onderafdeeling der 2de afdeeling en het totaal der 2de afdeeling dier begrooting verhoogd met *f* 40,000;

c. het eindcijfer van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1916 verhoogd met *f* 250,000.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen aan hiervoor in aanmerking komende lagere ambtenaren en beambten.) S. 227.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal der VIde afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met *f* 65,000.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 228.

Bij deze wet werden twee artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde afdeeling verhoogd met *f* 55,000, dat der VIde afdeeling met *f* 10,000 en het eindcijfer van genoemd hoofdstuk met *f* 65,000.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* voor het dienstjaar 1916. (Tegemoetkoming wegens duurte van levensmiddelen.) S. 229.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916. (Tegemoetkomingen wegens duurte van levensmiddelen.) S. 230.

—

29 *Mei* 1916. WET, houdende toekenning van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van een spoorweg van *Breskens* over *Cadzand* en *Retranchement* naar *Sluis* met zijlijnen van *Cadzand* naar de haven van *Cadzand* en van *Retranchement* naar de Belgische grens in de richting van *Knocke*. S. 231.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den aanleg en het in exploitatie brengen te bevorderen van een spoorweg van *Breskens* over *Cadzand* en *Retranchement* naar *Sluis* met zijlijnen van *Cadzand* naar de haven van *Cadzand* en van *Retrtanchement* naar de Belgische grens in de riching van *Knocke*;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Uit 's Rijks schatkist wordt een renteloos voorschot beschikbaar gesteld ten bedrage van een derde der kosten van den aanleg en het in exploitatie brengen, doch tot geen hooger bedrag dan *f* 278,667, ten behoeve van een spoorweg van *Breskens* over *Cadzand* en *Retranchement* naar *Sluis* met zijlijnen van *Cadzand* naar de haven van *Cadzand* en van *Retranchement* naar de Belgische grens in de richting van *Knocke*.

2. Het in artikel 1 genoemde rentelooze voorschot wordt onder voorwaarden, door Ons of krachtens Onze machtiging te stellen, toegekend aan den concessionaris voor den aanleg en de exploitatie van den aldaar genoemden spoorweg, doch niet dan nadat door belanghebbenden bij dien aanleg daarvoor, ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat, voldoende ondersteuning zal zijn verleend, onder geene andere voorwaarden, dan waarop de goedkeuring van genoemden Minister zal zijn verkregen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 9 *Juni* 1916.)

—

29 *Mei* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van een spoorweg van *Stadskanaal* over *Ter Apel* naar de Duitsche grens. S. 232.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement *Rilland-Bath* met bijkomende werken. S. 233.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement *Groesbeek*. S. 234.

—

29 *Mei* 1916. WET, houdende wijziging en verhooging van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 235.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal der Vde afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met *f* 3000 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op *f* 59,010 en op *f* 3,212,620.66[5].

—

29 *Mei* 1916. WET, houdende wijziging en verhooging van het *eerste* hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1916. S. 236.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot bevordering van den aanleg van Rijkswege van een spoorweg van *Gouda* over *Waddinxveen* en *Boskoop* naar *Alphen*. S. 237.

WIJ WILHELMINA, ENZ... doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den aanleg van Rijkswege te bevorderen van een spoorweg van

Gouda over *Waddinxveen* en *Boskoop* naar *Alphen*;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** Van Rijkswege zal worden aangelegd een spoorweg van *Gouda* over *Waddinxveen* en *Boskoop* naar *Alphen*.

2. Tot den aanleg van den in artikel 1 bedoelden spoorweg zal niet worden overgegaan dan nadat belanghebbenden bij dien aanleg zich zullen hebben verbonden een bijdrage van ten minste *f* 1,000,000 te verleenen onder geen andere voorwaarden dan waarop de goedkeuring van Onzen Minister van Waterstaat zal zijn verkregen.

3. Deze wet treedt in werking gelijktijdig met de wet, waarbij Onze Ministers van Waterstaat en van Financiën zullen worden gemachtigd om namens den Staat met de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen een overeenkomst betreffende den aanleg en de exploitatie van den in artikel 1 genoemden spoorweg te sluiten.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1916.)

—

29 *Mei* 1916. WET, tot nadere aanvulling en verhooging van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 238.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de XIXde afdeeling van meergemeld hoofdstuk der Staatsbegrooting en het eindcijfer van dat hoofdstuk verhoogd met een bedrag van *f* 60,000.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en aanvulling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916. S. 239.

—

29 *Mei* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *derde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 240.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt zoowel het totaal der Iste afdeeling als het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met *f* 1,251.20 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op *f* 135,613.70 en op *f* 1,543,687.70.

29 *Mei* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 241.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der XIde afdeeling en het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met *f* 108,200.

—

29 *Mei* 1916. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Joseph Jacob Warndorff, geboren te *Haselünne* (*Pruisen*), den 1 April 1855, lederhandelaar, wonende te *Hilversum*, provincie *Noordholland*. S. 242.

Wilhelm Oswald Klarenaar, geboren te *Grieth* (*Pruisen*), den 26 April 1846, sleepdienstondernemer, wonende te *Dordrecht*, provincie *Zuidholland*. S. 243.

Bernard Wilhelm Koopmann, geboren te *Benstrup* (*Oldenburg*), den 28 October 1877, manufacturier, wonende te *Nijverdal*, gemeente *Hellendoorn*, provincie *Overijssel*. S. 244.

Heinrich Wilhelm Braicks, geboren te *Crudenburg* (*Pruisen*), den 27 September 1853, boekhouder, wonende te *Beek* (gemeente *Ubbergen*), provincie *Gelderland*. S. 245.

Martin Hugo Knuf, geboren te *Nordhausen*, gemeente *Mettingen* (*Pruisen*), den 25 Maart 1886, handelsreiziger, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 246.

Gustav Bernard Hiltermann, geboren te *Füchtorf* (*Pruisen*), den 3 April 1859, handelsagent, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 247.

Anton Heinrich Julius Krützmann, geboren te *Beckerode* (*Pruisen*), den 23 Juni 1870, handelsagent, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 248.

Luis Abraham Ries, geboren te *Bunde* (*Pruisen*), den 12 Januari 1861, koopman, wonende te *Groningen*, provincie *Groningen*. S. 249.

Robert Adolf Schmidt, geboren te *Remscheid* (*Pruisen*), den 6 November 1880, adjunct-directeur van het gemeentelijk trambedrijf te *Groningen*, provincie *Groningen*, wonende aldaar. S. 250.

Gerhard Vogt, geboren te *Ramsloh* (*Oldenburg*), den 29 Augustus 1857, winkelier, wonende te *Groningen*, provincie *Groningen*. S. 251.

Jacob Ernst Haubrich, geboren te *Höhr* (*Pruisen*), den 19 Augustus 1871, scheepsbevrachter, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 252.

Bernard Wilhelm Osterkamp, geboren te *Lastrup* (*Oldenburg*), den 18 December 1854, koopman, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 253.

Peter Anselm Versteyl, geboren te *Goch* (*Pruisen*), den 16 December 1860, koopman, wonende te *Venlo*, provincie *Limburg* S. 254.

Johann Theodor Wilhelm Hinrichs, geboren te *Werlte* (*Pruisen*), den 16 November 1874, winkelier, wonende te *Groningen*, provincie *Groningen*. S. 255.

Joseph Stephan Georg Windstosser, geboren te *Aibling* (*Beieren*), den 15 Januari 1843, zonder beroep, wonende te *Esch* (gemeente *Boxtel*), provincie *Noordbrabant*. S. 256.

Robert Eugen Sigel, geboren te *Marbach a. d. Neckar* (*Wurtemberg*), den 9 Maart 1852, procuratiehouder, wonende te *Rotterdam*, provincie *Zuidholland*. S. 257.

Hermann Heinrich Determann, geboren te *Ankum* (*Pruisen*), den 25 November 1873, koopman, wonende te *Hilversum* provincie *Noordholland*. S. 258.

Johannes Aegidius Kröger, geboren te *Kloster-Oesede* (*Pruisen*), den 31 Augustus 1870, koopman, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 259.

Johann Peter Küppers, geboren te *Hardt* (*Pruisen*), den 14 Januari 1862, koopman, wonende te *Venlo*, provincie *Limburg*. S. 260.

Hermann Joseph Grunheid, geboren te *Mettingen* (*Pruisen*), den 15 April 1870, koopman, wonende te *Delft*, provincie *Zuidholland*. S. 261.

Hermann Anton Johann Zumpolle, geboren te *Vechta* (*Oldenburg*), den 20 Maart 1877, koopman, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 262.

Max Wilhelm Bernhard Paul Alexander Többen, geboren te *Herzlake* (*Pruisen*), den 29 Mei 1876, winkelier, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 263.

Paulus David Steinkühler, geboren te *Glandorf* (*Pruisen*), den 28 Januari 1863, koopman, wonende te *Utrecht*, provincie *Utrecht*. S. 264.

Gerhard Heinrich Meier, geboren te *Ketten-kamp* (*Pruisen*), den 17 October 1863, manufacturier, wonende te *Wageningen*, provincie *Gelderland*. S. 265.

Johann Laurentius Bruns, geboren te *Lünsfeld* (*Pruisen*), den 21 November 1859, manufacturier, wonende te *Gouda*, provincie *Zuidholland*. S. 266.

Karl Cristian Friedrich Ludwig Krull, geboren te *Asche* (*Pruisen*), den 25 Juli 1861, hoefsmid, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 267.

—

29 *Mei* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 25 Mei 1916, nº. 79, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Iº. enz.

4º. Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dat is gewijzigd bij latere besluiten, te wijzigen en aan te vullen als volgt:

In artikel 85, 5e zinsnede, wordt tusschen *Terneuzen* en *Utrecht* ingevoegd: „*Tilburg*".

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 29sten Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

—

29 *Mei* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 271*b* der Alg. Politieverordening voor 's-Gravenhage is in strijd met de wet en mist verbindende kracht, nu bij de 2e alinea van dat artikel aan anderen dan aan den Burgemeester opdracht wordt gegeven tot goedkeuring van bepaalde voor kinderen bestemde lichtbeeldenvertooningen.

(Gemeentewet art. 188; Alg. Pol. Verord. voor 's-Gravenhage art. 271*b*.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. C. O. Segers, H. Hesse, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage, requirant van cassatie tegen een vonnis dier Rechtbank van 24 Februari 1916, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis van het Kantongerecht te 's-Gravenhage van 30 December 1915, bij hetwelk H. C. v. S., oud 40 jaren, bioscoop-ondernemer, geboren te Tilburg en wonende te 's-Gravenhage, ter zake van het hem ten laste gelegde van alle rechtsvervolging is ontslagen.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij memorie is als cassatiemiddel voorgesteld:

„Schending der wet door niet- of verkeerde toepassing van artt. 247 en 256 jº. 214 Sv. en der artt. 271*b* en 278 der Alg. Politieverordening van 's-Gravenhage."

Bedoeld art. 271*b* luidt: Het is verboden tot lichtbeeldenvertooningen, kinderen die den leeftijd van 16 jaren niet hebben bereikt, toe te laten.

Deze verbodsbepaling is niet van toepassing indien de vertooning kennelijk voor kinderen bestemd is en 1º. op hetgeen vertoond wordt vooraf schriftelijk de goedkeuring is verkregen van de door Burgemeester en Wethouders aangewezen persoon of personen; 2º. op de bekendmakingen en op de verstrekte toegangsbewijzen op duidelijk zichtbare wijze is vermeld, dat de vertooning voor kinderen bestemd is.

De strekking van het tweede lid is, ook blijkens de geschiedenis, dat de vertooning geacht moet worden kennelijk voor kinderen bestemd te zijn, als aan de voorwaarde onder 1º. opgenoemd is voldaan.

Terecht werd door den Rechter art. 271*b* als een onsplitsbaar geheel beschouwd, de plaatselijke wetgever heeft het verbod slechts gewild, onder voorbehoud van de daarbij gevoegde beperking, m. a. w., onder bepaalde omstandigheden wil hij de lichtbeeldenvertooningen niet — en onder andere bizondere omstandigheden wil hij die wèl voor kinderen toegankelijk stellen.

De aard van het onderwerp belette nu aan den Gemeenteraad, zelf eene regeling te treffen, waardoor voor alle lichtbeeldenvertooningen, reeds zonder meer, uit de verordening zou zijn af te lezen, of de voorstelling al dan niet voor kinderen toegankelijk mocht worden gesteld, de bedoeling van den Raad kon dus slechts verwezenlijkt worden, door datgene, wat noodig was om in elk bizonder geval, 's Raads bedoeling tot zijn recht te doen komen, door anderen te doen verrichten. Voor die nadere regeling in bizondere gevallen zocht de Raad hulp bij een persoon of commissie, wier benoeming hij aan B. en W. opdroeg.

Maar met den Kantonrechter in het bevestigd vonnis, zou ik meenen dat op die wijze de uitvoering van 's Raads verordening, nl. de aanwijzing in elk bizonder geval van eene lichtbeeldenvertooning, als al dan niet kennelijk voor kinderen bestemd, is gelegd in andere handen, dan die bij de wet voor uitvoering van 's Raads verordeningen zijn aangewezen en dat derhalve art. 271*b* bindende kracht mist.

Ook dan echter, als men zou mogen aannemen, dat de opdracht aan een persoon of commissie tot eventueele goedkeuring eener vertooning, niet zou zijn een opdracht tot uitvoering der verordening, zou toch m. i. de *benoeming* van die personen, een daad van uitvoering zijn en zou dus, nu het hier geldt eene verordening over een schouwburg of publieke vermakelijkheid, die benoeming volgens de vaste rechtspraak van den Hoogen Raad, behooren niet tot de taak van B. en W. maar tot die des Burgemeesters en dus ook dan in dat geval, de uitvoering der verordening in strijd met de wet zijn geregeld.

Ik acht het middel alzoo ongegrond en mijne conclusie strekt mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat aan den gerequireerde bij de inleidende dagvaarding is ten laste gelegd, dat hij op 3 November 1915 des namiddags omstreeks 9 ure te 's-Gravenhage tot eene lichtbeeldenvoorstelling, welke door hem werd gegeven in het perceel Keizerstraat 38*a* en waar op dat tijdstip de film „Olof Erikson" der Transatlantic fabriek in haar geheel, zonder coupures, werd vertoond, heeft toegelaten Betsy Sanders, geboren 4 Januari 1902, terwijl de toen aldaar gehouden vertooning niet kennelijk voor kinderen was bestemd en op hetgeen toen aldaar werd vertoond niet vooraf schriftelijk de goedkeuring was verkregen van de door Burgemeester en Wethouders aangewezen personen;

dat bij het door de Rechtbank bevestigde vonnis des Kantonrechters dit feit wettig en overtuigend is bewezen verklaard met gerequireerde's schuld daaraan, doch niet strafbaar geoordeeld en de gerequireerde deswege van alle rechtsvervolging is ontslagen, op grond dat het in deze toepasselijke art. 271*b* der Alg. Politieverordening voor 's-Gravenhage, — hetwelk, na te hebben verboden kinderen beneden zestien jaren tot lichtbeeldenvertooningen toe te laten, aan eene door de verordening ingestelde commissie overlaat te beslissen, welke voor kinderen bestemde vertooningen in afwijking van het vooropgesteld verbod voor

kinderen beneden zestien jaren toegankelijk zullen zijn — inbreuk maakt op de bepaling van art. 188 der Gemeentewet, dat de politie over de openbare vermakelijkheden — hetgeen blijkens de geschiedenis beteekent de handhaving der openbare orde in en der plaatselijke verordeningen omtrent die vermakelijkheden — aan den Burgemeester behoort, zoodat voormeld art. 271*b* waarbij de uitvoering der verordening in handen wordt gegeven niet van den Burgemeester, doch van de voorbedoelde Commissie, bindende kracht mist;

O., dat hiertegen het eenig middel van cassatie is gericht en tot ondersteuning daarvan bij de memorie is aangevoerd:

dat in de tweede alinea van art. 271*b* geenszins de uitvoering van het in de eerste alinea gegeven verbod wordt behandeld, doch het terrein, waarop dit verbod van kracht is, in die alinea alleen wordt beperkt; dat derhalve de gemeentewetgever, in stede van aan iemand eenige opdracht te hebben gegeven om aangaande de toepasselijkheid der genoemde verbodsbepaling nader te beslissen, den omvang van de werking dier bepaling zelf volledig heeft geregeld;

O. hieromtrent:

dat art. 271*b* voormeld luidt:

„Het is verboden tot lichtbeeldenvertooningen kinderen, die den leeftijd van zestien jaren niet hebben bereikt, toe te laten.

„Deze verbodsbepaling is niet van toepassing, indien de vertooning kennelijk voor kinderen bestemd is, en

1°. op hetgeen vertoond wordt vooraf schriftelijk de goedkeuring is verkregen van de door Burgemeester en Wethouders aangewezen persoon of personen;

2°. op de bekendmakingen en op de verstrekte toegangsbewijzen op duidelijk zichtbare wijze is vermeld, dat de vertooning voor kinderen bestemd is.";

dat aan de door Burgemeester en Wethouders aangewezen persoon of personen blijkens deze bepalingen wordt opgedragen bepaalde lichtbeeldenvertooningen voor kinderen beneden zestien jaren schriftelijk goed te keuren en voor die vertooningen alzoo vergunning te verleenen om van het in de eerste alinea gegeven verbod, dat de Gemeenteraad niet onvoorwaardelijk gehandhaafd wenschte te zien, af te wijken;

dat het verleenen van zoodanige vergunning tot afwijking, waar zij krachtens een voorschrift der verordening wordt verleend, is eene daad van uitvoering, die, wanneer zij betreft eene openbare vermakelijkheid, ingevolge art. 188 der Gemeentewet behoort tot de uitsluitende bevoegdheid van den Burgemeester;

dat derhalve de bij de tweede alinea van het artikel aan anderen dan den Burgemeester gedane opdracht tot goedkeuring van bepaalde voor kinderen bestemde lichtbeeldenvertooningen, zoomede het met die alinea één ondeelbare wilsverklaring vormende verbod der eerste alinea in strijd zijn met de wet en verbindende kracht missen, zoodat het middel is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

29 *Mei* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De Rechtbank heeft terecht aangenomen, dat de beklaagde, die aan zijn woning een bord aanwezig had, waarop zijn naam met de toevoeging „Homoeophaat" was aangebracht, een titel heeft gevoerd, die hem aan het publiek aanwees als geneeskundige.

(Wet van 1 Juni 1865, S. 60, art. 3.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, G. O. Segers, H. M. A. Savelberg en Dr. L. E. Visser.

R. H., oud 56 jaren, zich noemende houder van een kankerinstituut, wonende te Utrecht, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Utrecht van 21 Februari 1916, waarbij in hooger beroep werd bevestigd het vonnis van den Kantonrechter aldaar van 24 December 1915, na verzet bekrachtigende het bij verstek gewezen vonnis van 3 December 1915, bij hetwelk de requirant werd schuldig verklaard aan: „het geen geneeskundige zijnde, bevoegd tot het uitoefenen der geneeskunst een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst," en, met toepassing van art. 23 Sr., artt. 3 en 19 der Wet van 1 Juni 1865 (S. 60), 10 en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64), veroordeeld tot betaling eener geldboete van f 200 en vervangende hechtenis van twintig dagen (advocaat Mr. B. J. Rosenveld te Utrecht).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij pleidooi zijn de volgende cassatiemiddelen voorgesteld:

I. „Schending, althans verkeerde toepassing van art. 3 der Wet van 1 Juni 1865 (S. 60), door aan te nemen, dat een woord *zonder beteekenis* een titel zou zijn, die iemand aan het publiek als geneeskundige aanwijst."

II. „Schending, althans verkeerde toepassing

van art. 391 Sv., door te veroordeelen op bloote vermoedens."

III. „Schending, althans verkeerde toepassing van art. 46 Sr., door wegens poging tot overtreding te veroordeelen."

Vaststaat, dat beklaagde op tijd en plaats en onder de omstandigheden in de dagvaarding vermeld, een naambordje aan zijne woning had met het opschrift „R. Haverhoek Homoeophaat." De Rechter nam mede als vaststaand aan, zulks op grond van wettige bewijsmiddelen, — beklaagde's erkentenis, — dat beklaagde met het woord „homoeophaat" bedoelde weer te geven „homoeopaath" en voorts, dat volgens algemeen spraakgebruik in overeenstemming met de wetenschappelijke literatuur, een homoeopaath is iemand, die de geneeskunde uitoefent volgens homoeopathische methode.

Terecht kon hij dan aannemen, eensdeels, dat het opschrift „homoeophaat", hoewel op zich zelf een woord zonder beteekenis, hier de strekking had aan te duiden, dat beklaagde was een volgens homoeopathische methode praktiseerend geneeskundige, nl. een „homoeopaath" en anderdeels, dat dit effect niet werd belet door de onjuiste spelling van dat woord, daar de juiste spelling bij het publiek niet zoo bekend is, of dit aan een schrijffout zou denken en alzoo dat beklaagde op die wijze zich aanduidde als homoeopaath en daarmede in den zin van art. 3 der aangehaalde wet, voerde een titel die hem aan het publiek als geneeskundige aanwees (vgl. arr. H. R. 22 Mei 1905, W. 8227).

Er is alzoo onder deze omstandigheden geene sprake van eene poging tot het voeren van zoodanigen titel, maar wel deugdelijk van eene voltooide overtreding. En ook van recht doen op bloote vermoedens kan de rede niet zijn, want het bewijs van het te laste gelegde feit, is gegrond op den inhoud van een proces-verbaal en waar de Rechter zegt, dat beklaagde „geacht" moet worden, een titel als bovenvermeld te hebben gevoerd, geeft hij niet eene constructie van bewijs aan, doch geeft hij eene rechtsbeschouwing, nl. dat naar zijn oordeel, de aanduiding het karakter van een „titel" droeg en motiveert die opvatting dan nog, kenlijk met het oog op de verkeerde schrijfwijze van dien titel, met de opmerking omtrent de wetenschap en opvatting van het publiek.

Ik acht alzoo de aangevoerde middelen ongegrond en concludeer tot verwerving van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat, naar uit het in hooger beroep bevestigde vonnis van den Kantonrechter te Utrecht blijkt, het den requirant telastegelegde met zijne schuld daaraan bewezen is verklaard, te weten dat hij op 14 October 1915 des namiddags omstreeks te drie uur, ofschoon geen geneeskundige zijnde, bevoegd tot het uitoefenen der geneeskunst in Nederland te Utrecht op de buitendeur van zijne aan den openbaren weg, Moreelselaan n°. 7, aldaar gelegen woning een naambord heeft aangebracht gehad met het opschrift: „R. Haverhoek, Homoeophaat";

O., dat deze bewezenverklaring steunt op een ter terechtzitting voorgelezen procesverbaal, door den relatant als getuige bevestigd, op grond waarvan de rechter als buitengerechtelijke bekentenis van den beklaagde, nu requirant heeft aangenomen, dat hij met „homoeophaat" bedoelde weer te geven het woord „homoeopaath", voorts heeft overwogen, dat beklaagde moet worden geacht een titel te hebben gevoerd, die hem aan het publiek aanwijst als geneeskundige, en daaraan reden gevend toegevoegd, dat dit te meer het geval is, waar het publiek hetzij met de juiste spelling is onbekend, hetzij daarbij aan een verschrijving denkt;

O., met betrekking tot het *eerste* middel:

dat de rechter, vaststellende dat beklaagde bedoelde zich als homoeopaath voor te doen, en dat bij het publiek door de verkeerde schrijfwijze niet een daarmede strijdige indruk werd gemaakt, te recht aannam, dat de requirant een titel heeft gevoerd, die hem aanwees als geneeskundige, wijl, gelijk ook eene gehoorde deskundige heeft verklaard, zoowel de wetenschappelijke geneeskundige literatuur als het algemeen spraakgebruik aan den titel homoeopaath de beteekenis hechten van iemand, die de geneeskunde uitoefent op homoeopathische methode;

O., dat hiermede tevens de ongegrondheid van het *derde* middel vaststaat, omdat in de bewezen verklaarde feiten ligt het voeren van den titel, en niet een poging daartoe;

O., omtrent het *tweede* middel:

dat dit, naar uit het boven uit het gemelde vonnis van den Kantonrechter overgenomene volgt, feitelijken grondslag mist, in zooverre het bewijs niet is opgebouwd op „bloote vermoedens" terwijl hetgeen de rechter toevoegt aan zijne vermelding der bewijsmiddelen niet

zijn vermoedens, doch wetenschappelijke conclusies, uit de bewezen of uit algemeen bekende feiten getrokken ;

O., dat alzoo het beroep in cassatie is ongegrond ;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

29 *Mei* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Uit de bewoordingen van art. 17*b* der Wet van 4 December 1872, S. 134, valt niet af te leiden, dat de twee geneeskundigen hun verklaring moeten afgeven als één geheel, na gemeenschappelijk onderzoek en gehouden overleg, maar alleen, dat zij moeten afgeven een onderteekende, gedagteekende en met redenen omkleede verklaring.

(Wet v. 4 December 1872, S. 134, art. 17.)

Voorzitter : Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden : Mrs. S. Gratama, H. Hesse, H. M. A. Savelberg en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Rotterdam, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van 7 Maart 1916, waarbij in hooger beroep, met vernietiging van het vonnis van het Kantongerecht te Sommelsdijk op 31 December 1915 gewezen, J. S., landbouwer, geboren te Hillegersberg en L. B., huisvrouw van S., geboren te Bleiswijk, beiden wonende te Melissant, werden schuldig verklaard aan de overtreding van : „het als ouders in de school zenden van kinderen in strijd met het bepaalde in art. 17 der Wet van 4 December 1872 (S. 134) laatstelijk gewijzigd bij de Wet van 27 April 1912 (S. 165), met toepassing van de artikelen 17, 17*b* en 30 dier wet, en de artt. 23 en 91 Sr., ieder veroordeeld tot betaling van eene geldboete van f 0.50 of vervangende hechtenis van eenen dag voor ieder der veroordeelden, en vrijgesproken van het niet bewezen verklaarde.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Het bij memorie gesteld cassatiemiddel luidt : „Schending door verkeerde toepassing van de artt. 17, 17*b* en 30 der Wet van 4 December 1872 (S. 134), laatstelijk gewijzigd bij de Wet van 27 April 1912 (S. 165), van art. 23 Sr. en art. 216 Sv."

De eenige vraag in deze is, of, waar art. 17*b* der aangehaalde wet tot voorziening tegen besmettelijke ziekten, spreekt van eene onderteekende, gedagteekende en met redenen omkleede verklaring van twee geneeskundigen, dat van de inenting tegen de pokken voor de gezondheid van den persoon, te wiens behoeve de verklaring wordt overgelegd, bijzonder gevaar te duchten is, volstaan kan worden met eene verklaring van twee geneeskundigen, steunende op een door ieder hunner afzonderlijk en op verschillende data gedaan onderzoek, — zooals in dit geval voorhanden was —, dan wel, dat daarmede wordt geëischt, één verklaring, gegrond op een gelijktijdig en in gemeen overleg plaats gehad hebbend onderzoek van die geneeskundigen.

Tegenover de opvatting van de Rechtbank die het laatste juist acht, verdedigt de heer requirant in zijne memorie de eerstbedoelde meening, hoofdzakelijk op dezen grond, dat noch de bewoordingen der wet, noch de geschiedenis der bepaling, aanleiding geeft tot de strengere en engere interpretatie, zoodat aan de belanghebbenden vrijheid moet worden gelaten, den eenen of den anderen vorm te kiezen.

Ik acht het middel gegrond en kan mij met de daarvoor aangevoerde motieven vereenigen. Ik zou zelfs daarbij nog eene eenigszins sterkere uitdrukking willen bezigen en willen betoogen, dat uit de geschiedenis der bepaling voldoende duidelijk blijkt, dat de afzonderlijke verklaringen van twee geneeskundigen genoegzaam zijn en dat men eigenlijk juist aan zoodanige verklaringen heeft gedacht. Immers in het voorloopig verslag wordt door sommige leden verlangd, dat de verklaring zou moeten worden afgegeven door twee geneeskundigen uit de woonplaats of de omgeving van den betrokkene, terwijl anderen eerst tevreden zouden zijn indien voor het afgeven van de verklaringen, (meervoud), althans één van de twee geneeskundigen van overheidswege zou worden aangewezen. De eisch van onderteekening door twee geneeskundigen werd bestreden o. a. met de opmerking, dat zoodanige bepaling ten platten lande moeielijkheden kon teweeg brengen, waar het veelal zonder kosten en bezwaren niet mogelijk is, een tweeden geneeskundige te bereiken (vgl. Bijl. Hand. 2e Kamer 1910/11 no. 161—4 bl. 4). Deze opmerkingen zijn alleen te plaatsen in den gedachtengang dat geenszins vereischt werd, dat twee geneeskundigen op ééne zelfde plaats en tegelijkertijd voor het onderzoek van den patiënt bijeen zouden moeten zijn. In diezelfde lijn bewoog zich de Minister bij zijn antwoord, waar hij o. a. te kennen gaf, nauwgezet te hebben overwogen, hoe lang de in art. 17*b* bedoelde

verklaringen, van kracht zouden behooren te zijn, en waar hij verder betoogt, dat ten onrechte bezwaren worden gemaakt tegen de bepaling, dat twee geneeskundigen, naar vrije verkiezing uit alle geneeskundigen gekozen, de verklaring zullen kunnen teekenen (Bijl. t.a.p. nº. 161—5 bl. 8). Nergens wordt daarentegen ook maar eenigszins geduid op een gemeenschappelijk onderzoek der deskundigen.

Mijne conclusie strekt mitsdien tot vernietiging van het bestreden vonnis, voor zoover betreft, de qualificatie, de schuldigverklaring, de veroordeeling en de bepaling der subsidiaire hechtenis en dat de Hooge Raad het als bewezen aangenomene, niet strafbaar zal verklaren en de beklaagden zal ontslaan van alle rechtsvervolging.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat het beroep onbeperkt is ingesteld, doch niet ontvankelijk is tegen de in het vonnis vervatte vrijspraak;

O., dat bij het bestreden vonnis van de telastelegging als bewezen is aangenomen, dat de beklaagden S. en B. te Melissant op 8 October 1915, als ouders van L. E. S., geboren 27 November 1908, dit kind hebben gezonden in de school voor Bijzonder Lager Onderwijs, gelegen aan den Dorpsweg in die gemeente, ofschoon noch vóór noch op gemelden dag door of voor dat kind, hetwelk alstoen als leerling op de school geplaatst was, aan het hoofd dier school was overgelegd, hetzij eene verklaring van een geneeskundige, dat het met goed gevolg of meer dan eens de inenting tegen de pokken had ondergaan of aan de natuurlijke kinderpokken (variolae) had geleden, hetzij eene op dien dag nog van kracht zijnde onderteekende en gedagteekende verklaring van een geneeskundige, dat het zonder goed gevolg éénmaal de inenting tegen de pokken had ondergaan, zijnde in Mei 1914 aan het hoofd dier school wel overgelegd eene verklaring, genoemde leerlinge betreffende, welker inhoud naar het model nº. 5, vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 29 Februari 1912 (S. 97), volgens art. 17*d* der Wet van 4 December 1872 (S. 134), zooals het is vastgesteld bij de wet van 17 Juli 1911 (S. 208), letterlijk in de dagvaarding is opgenomen, en voor zoover thans van belang inhoudt, dat de ondergeteekenden G. Huisman en S. Knöps, geneeskundigen, de eerste gevestigd te Melissant, de tweede te Sommelsdijk „verklaren op grond van persoonlijk op heden den 16—IV en 6en Mei '14 ingesteld onderzoek, dat van inenting tegen de pokken bijzonder gevaar te duchten is voor de gezondheid van L. E. S., ... omdat zij lijdende is aan scrophulose";

O., dat de Rechtbank het bewezen verklaarde strafbaar heeft geoordeeld, omdat de gemelde verklaring niet voldoet aan de eischen bij art. 17*b* der genoemde wet gesteld, nu daarbij wordt bedoeld één verklaring, gegrond op een gelijktijdig en in gemeen overleg plaats gehad hebbend onderzoek van twee geneeskundigen en niet eene, zooals in dezen op het overgelegde formulier voorkomt, zijnde eigenlijk twee verklaringen, elk van één geneeskundige, welke opvatting naar haar oordeel nog steun vindt in de min of meer authentieke interpretatie van art. 17*b*, zooals die is gegeven in het bovenbedoelde model, waarin sprake is van „persoonlijk op heden . . . . . ingesteld onderzoek enz. hetwelk beide geneeskundigen op denzelfden dag moeten instellen, en wel zooals in noot 5 te lezen is (op) den datum (enkelvoud) waarop, en het jaar, waarin het onderzoek heeft plaats gehad";

O., dat bij het voorgestelde middel tegen deze uitspraak der Rechtbank wordt opgekomen, en zulks te recht;

O. toch, dat uit de bewoordingen van art. 17*b* niet valt af te leiden, dat de twee geneeskundigen hunne verklaring moeten afgeven als één geheel, na gemeenschappelijk onderzoek en gehouden overleg, maar alleen dat zij moeten afgeven eene onderteekende, gedagteekende en met redenen omkleede verklaring, terwijl tot de hiervan afwijkende en beperkende opvatting der Rechtbank in hetgeen bij de totstandkoming dier wetsbepaling is voorgevallen geene aanleiding is te vinden;

O., dat het model nº. 5, op zich zelf geen deel der wet uitmakende, aan inhoud en strekking van art. 17*b* niets toe of af kan doen, en bovendien ook daarin van voorafgaand gemeenschappelijk onderzoek en in gemeen overleg vaststellen der verklaring als onmisbaar vereischte voor hare kracht, overeenkomstig art. 17*b*, niets is te vinden;

O., dat alzoo het vonnis der Rechtbank in dit opzicht op ondeugdelijken grondslag steunt en in zooverre behoort te worden vernietigd, nu art. 17*b* bij het overleggen van een verklaring als in deze is geschied, de strafbaarheid van het bij de artt. 17 en 30 strafbaar gestelde uitsluit, en het bewezen verklaarde ook bij

geen andere wet of wettelijke verordening met straf is bedreigd;

Verklaart het beroep niet-ontvankelijk, voor zoover het gericht is tegen de in het vonnis vervatte vrijspraak;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam op 7 Maart 1916 in deze zaak gewezen, voorzoover betreft de qualificatie, de schuldigverklaring en de veroordeeling; en

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.;

Verklaart het bewezen verklaarde niet strafbaar;

Ontslaat de beklaagden van alle rechtsvervolging te dier zake. (Ned. Jur.)

—

31 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat de bepaling in de bouwverordening: „Het is verboden, hetzij tot woning in gebruik te nemen, hetzij tot woning in gebruik te geven een gebouw of een gedeelte van een gebouw, laatstelijk tot een ander doel dan tot woning gebezigd, wanneer niet voldaan is aan de voorschriften van Hoofdstuk II en aan door B. en W. krachtens die artikelen vastgestelde nadere eischen" in strijd is met de Woningwet, daar toch art. 5 1e lid dezer wet een verbod bevat, dat beperkt is tot de daarin bepaald aangewezen personen en dus strijd met dit wetsvoorschrift ontstaat, als de Raad dit beperkt verbod algemeen maakt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep ingesteld door den Raad der gemeente Stad-Doetinchem tegen het besluit van Gelderland van 25 Januari 1916, nº. 89, waarbij goedkeuring is onthouden aan de door dien Raad bij besluit van 5 November 1915, nº. 15, vastgestelde verordening op het bouwen en wonen in die gemeente;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 10 Mei 1916, nº. 121;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 23 Mei 1916, nº. 7152, Afd. Volksgezondheid en Armwezen;

O., dat art. 76, 1e lid, van bovengenoemde verordening luidt als volgt:

„Het is verboden, hetzij tot woning in gebruik te nemen hetzij tot woning in gebruik te geven een gebouw, of een gedeelte van een gebouw, laatstelijk tot een ander doel dan tot woning gebezigd, wanneer niet voldaan is aan de voorschriften der artikelen van Hoofdstuk II en aan door B. en W. krachtens die artikelen vastgestelde nadere eischen";

dat B. en W. in de bij de verordening overgelegde toelichting met betrekking tot art. 76, 1e lid, o. m. verwijzen naar de Nijmeegsche verordening, art. 7 lid 2, krachtens welke bepaling het verboden is „eenig gebouw of eenig gedeelte van een gebouw" te gebruiken of te laten gebruiken in strijd met de voorschriften dezer verordening;

dat, nadat de verordening ter goedkeuring aan Ged. Staten was gezonden en Ged. Staten bezwaar hadden gemaakt tegen de bepaling van art. 76, 1e lid, daarvan, de Raad geen termen heeft kunnen vinden tot wijziging dezer bepaling te besluiten;

dat B. en W. de redenen van het Raadsbesluit aan Ged. Staten hebben medegedeeld;

dat Ged. Staten bij besluit van 26 Januari 1916, nº. 89, aan de verordening de goedkeuring hebben onthouden uit overweging dat Ged. Staten ook na kennisneming der beschouwingen van den gemeenteraad, van oordeel blijven dat aan art. 7, lid 2, der Nijmeegsche bouwverordening niet de strekking kan worden toegekend die daaraan door den Raad van Doetinchem wordt toegeschreven; dat de Raad trouwens niet is getreden in eene bestrijding van hetgeen door Ged. Staten tot staving van hunne meening is aangevoerd, waaraan nog zou kunnen worden toegevoegd dat bij de bepaling van art. 7, lid 2, der Nijmeegsche bouwverordening een voorbehoud is gemaakt ten opzichte van het bepaalde in art. 5, lid 1 *b*., der Woningwet, waaruit blijkt, dat zij niet toepasselijk is op het in gebruik nemen of geven tot woning van een gebouw of gedeelte van een gebouw, laatstelijk niet als woning gebezigd; dat intusschen zooals de Raad terecht opmerkt, dit punt van ondergeschikt belang is te achten bij de behandeling van de vraag of de bepaling van art. 76, lid 1 der bij zijn besluit van 5 November 1915, nº. 15, vastgestelde verordening op het bouwen en wonen, nu zij niet is beperkt tot de in evengemelde wetsbepaling aangewezen personen, in strijd is met die bepaling; dat door den Raad wel wordt gewezen op het verschil tusschen beide bepalingen en op voorschriften in bouwverordeningen, vastgesteld of goedgekeurd door Ged. Staten van een zestal andere provincies, waarbij bedoelde beperking niet is in acht genomen; maar daarmede niet is aangetoond dat dit niet in strijd zou zijn met de wet doch een geoorloofde aanvulling daarvan;

dat toch die strijd door Ged. Staten is aangenomen op grond van het feit dat de wetgever uitdrukkelijk heeft gewild dat van het verbod van art. 5, lid 1 *b* der Woningwet de huurder

zou zijn uitgesloten, waarmede onvereenigbaar is 's Raads bewering, dat de niet-uitsluiting van den huurder eene geoorloofde aanvulling van de wet zou zijn; dat derhalve, nu bedoeld feit door den Raad niet is weersproken, trouwens — zooals Ged. Staten reeds hebben opgemerkt — niet te weerspreken is, het door den Raad aangevoerde Ged. Staten geen aanleiding kan geven terug te komen van hunne meening, dat art. 76, 1e lid, der verordening in strijd is met meergemelde wetsbepaling en derhalve niet voor goedkeuring door Ged. Staten vatbaar is;

dat van het besluit van Ged. Staten de gemeenteraad bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat als de strekking van art. 5, lid 1 *b* der Woningwet moet worden beschouwd, het voorkomen van alle mogelijke ontduikingen door het als woning betrekken van gebouwen, die onder een anderen naam b.v. als schuur, stal of dergelijke, de onder *a* van gemeld artikel gevorderde vergunning hebben verkregen; dat de Raad evenwel in art. 76, lid 1 der Bouwverordening meende te mogen opnemen tot ieder gericht verbod om een tot woning ongeschikt gebouw tot woning in gebruik te nemen, in welke meening de Raad werd gestaafd door dergelijke bepalingen voorkomende in bouwverordeningen van andere gemeenten;

dat immers dit voorschrift is te beschouwen als eene aanvullende bepaling, geenszins in strijd met de wet, tot welke vaststelling de gemeenteraad krachtens art. 45 der Woningwet de bevoegdheid bezit;

O., dat art. 45 der Woningwet handhaaft de bevoegdheid den gemeenteraad toekomende ingevolge art. 135 der Gemeentewet ten aanzien van het onderwerp waarin de Woningwet voorziet voor zoover de door hem te maken verordeningen niet met de bepalingen dezer wet in strijd zijn;

dat de vraag, of art. 76, 1e lid, der door den gemeenteraad van Stad-Doetinchem vastgestelde verordening in strijd is met de Woningwet bevestigend moet worden beantwoord;

dat toch art. 5 1e lid *b* der Woningwet een verbod bevat dat beperkt is tot de daarin bepaald aangewezen personen en dus strijd met dit wetsvoorschrift ontstaat als de Raad dit beperkt verbod algemeen maakt;

dat derhalve Ged. Staten terecht hunne goedkeuring hebben onthouden aan de bij besluit van den Raad der gemeente Stad-Doetinchem van 5 November 1915, nº. 15, vastgestelde verordening op het bouwen en wonen in die gemeente;

Gezien de Woningwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

31 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat er voor Gedeputeerde Staten geene reden bestaat om aan een onderwijzer niet toe te staan de bediening van agent der Onderlinge Levensverzekering Mij. „'s-Gravenhage" te mogen bekleeden.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door G. de Koning, onderwijzer aan de bijzondere lagere school te Rheden tegen het besluit van Ged. Staten van Gelderland van 14 December 1915, nº. 92 L. O. waarbij bezwaar is gemaakt aan den appellant de door hem gevraagde vrijstelling te verleenen om te mogen bekleeden de bediening van Agent der Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage";

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 10 Mei 1916, nº. 117;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 25 Mei 1916, nº. 7896, Afd. O.;

O., dat nadat G. de Koning onderwijzer aan de bijzondere lagere school te Rheden aan Ged. Staten van Gelderland verzocht had de bediening te mogen bekleeden van Agent der Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage" Ged. Staten op 14 December 1915 aan den adressant hebben te kennen gegeven dat bij hun bezwaar bestaat de gevraagde vrijstelling te verleenen;

dat G. de Koning van het besluit van Ged. Staten bij Ons in beroep is gekomen daarbij aanvoerende dat hij zich niet met dat besluit kan vereenigen aangezien in andere provincies voor deze betrekking wel dispensatie verleend wordt;

O. dat de aard en de omvang der werkzaamheden verbonden aan de bediening van agent der Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage" niet de vrees wettigen dat de belangen van het onderwijs schade zullen lijden indien aan den appellant de gevraagde vrijstelling wordt verleend, waartegen ook van de zijde van het schoolbestuur geen bezwaar bestaat;

dat voorts de vrijstelling voor intrekking vatbaar is, wanneer mocht blijken dat de belangen van het onderwijs dit vorderen;

Gezien de wet tot regeling van het Lager Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit aan G. de Koning onderwijzer aan de bijzondere lagere school te Rheden, te verleenen de vrijstelling bedoeld in art. 59, lid 6, 2°. der Lager Onderwijswet met betrekking tot het bekleeden der bediening van Agent der Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „'s-Gravenhage".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

31 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat, waar de Raad van Domburg eerst aan de Provinciale Staten een renteloos voorschot heeft aangevraagd voor een goede rioleering op grond dat de tegenwoordige toestand uit hygiënisch oogpunt onhoudbaar is en later van dat plan is teruggekomen, hoewel er een dringende behoefte aan een algemeene rioleering blijft bestaan, Gedeputeerde Staten terecht de goedkeuring hebben onthouden aan de begrooting, waarop geen post voor die rioleering is uitgetrokken.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Domburg tegen het besluit van Ged. Staten van Zeeland van 7 Januari 1916, n°. 111, 1e Afd. waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor het jaar 1916;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 19 April 1916, n°. 94;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 18 Mei 1916, n°. 3160, Afd. B. B.;

O. dat de Raad der gemeente Domburg bij adres van 20 Juni 1914 bij de Provinciale Staten van Zeeland een renteloos voorschot van f80,000 voor den aanleg van eene rioleering heeft aangevraagd;

dat blijkens dit adres het bezit eener goede rioleering voor de badplaats niets meer of minder is dan eene levenskwestie; dat het voor Domburg beslist onmogelijk zal zijn zich als badplaats te handhaven wanneer niet ten spoedigste in den bestaanden toestand verandering komt; dat het toch zeker op den weg ligt van de Provincie om eene badplaats als Domburg, die toch indirect ook voor het geheele gewest eene bron van inkomsten is, zoo niet van dadelijken ondergang dan toch van een kwijnend bestaan te redden; dat, wanneer de tegenwoordige toestand gehandhaafd blijft eene epidemie niet kan uitblijven; dat op verschillende plaatsen in de kom der gemeente de stank zoo hevig is en zoo hinderlijk is dat het reeds een kwelling genoemd moet worden daarlangs te wandelen of te rijden; dat het zeker onnoodig is nader aan te duiden hoe die toestand is voor hen die daar moeten wonen hoewel de artikelen in binnen- en buitenlandsche bladen en adressen aan den gemeenteraad dat herhaaldelijk beproefd hebben;

dat nadat de gemeenteraad op 19 October 1914 het besluit tot aanleg van eene algemeene rioleering had ingetrokken en het verzoek aan de staten om een renteloos voorschot had teruggenomen, Gedeputeerde Staten het gevoelen van den Inspecteur van de Volksgezondheid hebben ingewonnen en vervolgens onder dagteekening van 8 Januari 1915 alsnog den gemeenteraad hebben uitgenoodigd op de begrooting voor 1915 een voldoenden post uit te trekken om, met inachtneming van de door het Staatstoezicht gegeven wenken, alsnog een behoorlijk uitgewerkt rioleeringsplan te doen opmaken;

dat nadat het gemeentebestuur bij schrijven van 18 December 1915 n°. 336, aan Gedeputeerde Staten had medegedeeld dat door den gemeenteraad is besloten geen gelden op de begrooting voor 1916 voor het maken van plannen voor eene algemeene rioleering uit te trekken, Gedeputeerde Staten bij besluit van 7 Januari 1916, n°. 111, 1e Afd. aan de gemeentebegrooting de goedkeuring hebben onthouden uit overweging dat de gemeenteraad wel zijn besluit tot aanleg van eene algemeene rioleering heeft ingetrokken en dat in verband daarmede door het gemeentebestuur is bericht dat het aan Prov. Staten gericht verzoek kwam te vervallen, doch dat noch de gemeenteraad noch B. en W. op eenigerlei wijze hebben te kennen gegeven dat de toestand in het adres onjuist was voorgesteld of wel dat daarin op andere wijze afdoende verbetering was of kon worden gebracht, zoodat moet worden aangenomen dat al ware het uitsluitend uit een oogpunt van algemeene gezondheid, voorziening in dien toestand alsnog dringend noodig is en het brengen van een post op de begrooting tot dekking der kosten van een behoorlijk uitvoerbaar en in verband met de kosten aannemelijk plan van rioleering een eerste vereischte moet worden geacht;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de gemeenteraad bij Ons in beroep is gekomen,

aanvoerende dat hij na het uitbreken van den oorlog, waardoor ook de toekomst van de gemeente Domburg als badplaats zeer onzeker is geworden, zich niet gerechtigd achtte verdere stappen te doen tot het verkrijgen van eene rioleering waarvoor van de gemeente zulke zware offers zouden worden geëischt, waarom de Raad zijn verzoek aan Provinciale Staten om een renteloos voorschot introk; dat in dezen toestand nog geene verandering is gekomen en dat nu Gedeputeerde Staten wel alleen aandringen op het brengen van gelden op de begrooting voor het opmaken van een plan voor eene rioleering, doch dat waar de Raad zich meermalen uitsprak, dat hij zoolang de toestand zich niet wijzigt niet genegen is dit plan uit te voeren, het duidelijk is dat alleen het opmaken van een plan geen verbetering kan brengen; dat in den loop van het jaar 1915 door verschillende particulieren grootere en kleinere rioolleidingen zijn aangebracht terwijl de gemeente zelve dat jaar eene rioolleiding deed aanleggen waarvan de kosten ongeveer f 600 bedroegen, terwijl hij nog eerst onlangs een drietal doelmatige stankafsluiters deed aanbrengen; dat de gemeente dus wel degelijk voorzieningen treft in deze zaak zij het dan ook op eene minder grootsche wijze dan door Gedeputeerde Staten wordt gewenscht, voorzieningen welke ook ten goede komen aan den algemeenen gezondheidstoestand; dat dus naar het oordeel van den Raad de toestand niet zoodanig is dat een ingrijpen als door Ged. Staten thans geschiedt door het niet goedkeuren der begrooting noodzakelijk is;

O., dat zooals blijkt uit het adres van den Raad der gemeente Domburg van 20 Juni 1914 aan de Provinciale Staten van Zeeland, bevestigd door een van wege het Staatstoezicht op de Volksgezondheid ingesteld plaatselijk onderzoek in die gemeente dringend behoefte bestaat aan den aanleg van eene algemeene rioleering;

dat Ged. Staten, in aansluiting daaraan, den gemeenteraad hebben uitgenoodigd op de begrooting voor 1915 en nadat daaraan niet was voldaan op de begrooting voor 1916 een post uit te trekken om, met inachtneming van de door het Staatstoezicht gegeven wenken, een behoorlijk uitgewerkt deugdelijk plan van rioleering te doen opmaken, kennelijk met de strekking door geleidelijken aanleg daarvan de misstanden op te heffen of te voorkomen;

dat de weigering van den gemeenteraad daartoe zijne medewerking te verleenen na 's Raads eigen verzekering dat de tegenwoordige toestand uit hygiënisch oogpunt onhoudbaar is, onverklaarbaar moet worden geacht en rechtstreeks indruischend tegen wat de Raad zelf heeft verklaard, door het gemeentebelang te worden geëischt;

dat derhalve Ged. Staten nu de Raad bij herhaling heeft geweigerd om op de begrooting een post uit te trekken die, zij het geleidelijk, tot afdoende verbetering der rioleering zal leiden te recht aan de begrooting voor 1916 hunne goedkeuring hebben onthouden;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

2 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *gedroogde zuidvruchten*. S. 268.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is nader aan te geven, welke vruchten gerekend zullen worden onder het verbod van uitvoer van gedroogde zuidvruchten te vallen;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 Mei 1916, Kabinet, Litt. Z[72];

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Mei 1916, nº. 27);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 31 Mei 1916, Kabinet, Litt. K[78];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 6 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 182), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van gedroogde zuidvruchten, walnoten, paranoten, hazelnoten en andere noten, kastanjes, andere gedroogde vruchten als appelen, peren, pruimen, bananen, arbrikozen en perziken benevens pitten van steenvruchten is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staats-*

blad zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 2 *Juni* 1916.)

—

3 *Juni* 1916. BESLUIT, betreffende militie- of landweerplichtige matrozen met kort dienstverband. S. 269.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Marine van 31 Mei 1916, Bureau B, nº. 76;

Gelet op de wetten van 15 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 36) en 27 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 205);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het korps matrozen met kort dienstverband aan te wijzen als categorie van vrijwillig dienenden, aan wie terstond ontslag uit den dienst bij de militie of bij de landweer wordt verleend, indien zij na het volbrengen van een dienstverband van ten minste vijf jaren ontslag uit den vrijwilligen dienst verkrijgen, voordat hun militie- of hun landweerdiensttijd is volbracht.

Onze Ministers van Marine, van Oorlog en van Binnenlandsche Zaken zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 3den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 14 *Juni* 1916.)

—

3 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *bindrotting*. S. 270.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle rotting te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 26 Mei 1916, Kabinet, Litt. A[76];

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Mei 1916, nº. 26);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Juni 1916, Kabinet, Litt. B[79];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het *Eenig Artikel*, van Ons Besluit van 16 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 131) wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van rotting is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Juni* 1916.)

—

5 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Blijkens de duidelijke woorden, in verband met de geschiedenis, van art. 15 der Jachtwet moet de in het 2e lid van dat artikel voorkomende opnoeming van voorwerpen worden aangemerkt als door aanwijzing van enkele te willen aantoonen, welke soort van middelen de wetgever heeft bedoeld, waardoor, indien zij worden aangewend, het opsporen enz. van wild strafbaar wordt geoordeeld.

In art. 15, 3e lid echter heeft de wetgever niet onbepaald het enkele bezit van soortgelijke als de in art. 15 2e lid vermelde voorwerpen in het veld buiten openbare wegen en voetpaden verboden, maar heeft er zich toe bepaald dit bezit strafbaar te stellen ten aanzien van de in het 2e lid *met name genoemde* voorwerpen, zoodat, waar een „klem" onder die voorwerpen niet voorkomt, het bezit daarvan in het veld buiten openbare wegen en voetpaden niet strafbaar is.

(Jachtwet art. 15, 2e en 3e lid.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. C. O. Segers, H. Hesse, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Tiel, requirant van cassatie tegen een vonnis dier Rechtbank van 16 Maart 1916, waarbij in hooger beroep, na vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter te Druten van 4 Februari 1916, P. M. B., 62 jaren, worstfabrikant, geboren te Baescem en wonende te Afferden, gemeente Druten, wegens het zich met een voorwerp, waarmede men wild kan bemachtigen, zijnde een klem, in het veld bevinden buiten openbare wegen of voetpaden, met toepassing van de artt. 15, 40, 45 en 47 der Jagtwet, 23 en 91 Sr., bij verstek is veroordeeld tot eene geldboete van f 10 en eene vervangende hechtenis van 4 dagen, met verbeurdverklaring en last tot vernietiging van de in beslag genomen klem.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Bij het in eersten aanleg gewezen vonnis, hetwelk in zooverre is bevestigd bij het nu bestreden vonnis in hooger beroep, is overeenkomstig de telastelegging en met beklaagde's schuld hieraan bewezen verklaard, dat deze zich op 19 December 1915 des v.m. omstreeks 11 uur te Afferden, gemeente Druten, in het veld — zijnde een perceel weiland aan de Koningstraat, buiten openbare wegen en voetpaden met een klem, geschikt om wild te bemachtigen, bevonden heeft. In eersten aanleg werd dit niet strafbaar geoordeeld, ook niet krachtens het laatste lid van art. 15 der Jachtwet, en werd derhalve beklaagde van alle rechtsvervolging ontslagen. In hooger beroep echter werd anders geoordeeld; het bewezene werd gequalificeerd als het zich met een voorwerp, waarmede men wild kan bemachtigen, zijnde een klem, in het veld bevinden, buiten openbare wegen of voetpaden, en de beklaagde bij verstek deswege veroordeeld met toepassing van bedoeld derde lid van art. 15 en met verbeurdverklaring en bevel tot vernietiging van de klem.

Bij tijdig ingediende memorie richt de heer requirant hiertegen een cassatiemiddel, hetwelk door hem uitvoerig is toegelicht. Het luidt: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 1, 23, 33 en 91 Sr., 15, 40, 45 en 47 der Jagtwet, 10 aanhef en sub 14°. en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64), 211, 214, 221, 223, 246, 247, 253, 256 en 257 Sv., zoomede van artt. 216 en 219 van datzelfde Wetboek, zulks doordat de Rechtbank, in stede van het vonnis, waarvan in hooger beroep was gekomen, in zijn geheel te bevestigen, dit vonnis slechts in voege voorschreven heeft bevestigd en voor het overige heeft vernietigd met qualificatie, na opnieuw te hebben recht gedaan, schuldigverklaring, veroordeeling, verbeurdverklaring en bevel tot vernietiging, als boven weergegeven."

Het middel komt mij gegrond voor, althans voorzoover daarbij verkeerde toepassing van art. 15 der Jagtwet wordt beweerd. Terecht wordt door den heer requirant bij de toelichting onderscheid gemaakt tusschen de verboden pogingen of middelen om wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden, en de voorwerpen *waarmede* die pogingen in het werk gesteld en die middelen aangewend worden. Door de tusschenvoeging ter gelegenheid der behandeling van art. 15 in de Tweede Kamer van het woordje *als* in het 2e lid werd de daarop volgende opsomming van voorwerpen, waarmede ongeoorloofde jacht — of liever stroopersbedrijven kunnen worden uitgeoefend — daardoor tevens een aanduiding van zoodanige bedrijven — tot een bloote verduidelijking gemaakt, waarin geen beperking van het gebied van deze verbodsbepaling mag worden gezien. Doch daarom geldt nog niet hetzelfde van het verbod, in het derde lid gegeven, om zich „met *die* voorwerpen" in het veld te bevinden, ook al moet worden toegegeven, dat deze beide leden van het artikel nauw samenhangen en — gelijk in het bestreden vonnis wordt betoogd — te voren zelfs één lid van art. 18 vormden. Immers „die voorwerpen" kan slechts terugslaan op de vroeger met name genoemde voorwerpen, waarvan het getal beperkt is, en niet op de daarvan te onderscheiden middelen, *met* die of andere voorwerpen aangewend, waarvan het getal onbeperkt is. Zoo besliste ook Uw Raad in het reeds door den heer requirant aangehaalde arrest van 13 Januari 1879 (W. 4342).

De aanleiding trouwens tot de invoeging van het woordje *als* laat redelijkerwijs geen twijfel, dat aldus ook de bedoeling des wetgevers is geweest. Gewezen werd toch op het misbruik, hazen dood te slaan met polsstokken, welke voorwerpen in art. 15, 2e lid niet waren genoemd, zoodat dit misbruik bij de oude lezing ook niet onder het hier gegeven verbod viel. En nu schijnt het mij niet zeer aannemelijk, dat de wetgever door de aangebrachte wijziging, die bestemd was dit misbruik te keeren, tevens zou hebben willen verbieden, dat de jager of zijn helpers zich in het veld zouden bevinden met polsstokken, welke voorwerpen destijds, toen meer dan nu nog voor den voet gejaagd werd, althans in het polderland, tot hunne onmisbare uitrusting behoorden.

In het veld buiten openbare wegen of voetpaden mag men zich dus slechts dan niet bevinden, wanneer men de in art. 15 uitdrukkelijk genoemde voorwerpen bij zich heeft, het gebruik waarvan dan ook voor den wildstand zoo bijzonder schadelijk is, of het opsporen van overtredingen zoo bijzonder moeilijk maakt, dat de wetgever daartegen in de artt. 41 en 42 verhoogde straffen bedreigde.

Ter wille van de onpartijdigheid mag ik intusschen niet verzwijgen, dat art. 33 der Vogelwet 1912 de middelen om vogels te vangen of te dooden wel vereenzelvigt met de daartoe dienstige voorwerpen, en dat art. 12 van het daarop berustend K. B. van 18 November 1913 (S. 412) — gelijk Uwen Raad trouwens bekend is — tot die „middelen" niet alleen klemmen brengt, maar zelfs kunstlicht, hetwelk op zich zelf beschouwd en afgezien van daarvan gemaakt misbruik, toch zeker even onschuldig is als b.v. een polsstok maar zijn kan. Deze bepalingen zijn echter van veel latere dagteekening dan de Jagtwet en mogen dus, al schijnen zij te zijn ontleend aan wat men destijds in art. 15 der Jagtwet meende te lezen, niet worden gebezigd om de juiste beteekenis van dit wetsvoorschrift vast te stellen.

Ik concludeer, dat het bestreden vonnis zal worden vernietigd, voorzoover daarbij het in eersten aanleg gewezene is vernietigd, het bewezen verklaarde is gequalificeerd, de beklaagde hieraan schuldig verklaard en veroordeeld is en de klem is verbeurd verklaard en haar vernietiging is bevolen, en dat de Hooge Raad, ten principale rechtdoende, laatstbedoeld vonnis alsnog bevestigen zal, voorzoover het niet reeds is bevestigd.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat den gerequireerde bij de oorspronkelijke dagvaarding is ten laste gelegd, dat hij op 19 December 1915 te Afferden, gemeente Druten, zich in het veld, zijnde een perceel weiland aan de Koningstraat, buiten openbare wegen en voetpaden met een klem, geschikt om wild te bemachtigen, bevonden heeft;

O., dat de Kantonrechter te Druten dit feit met gerequireerde's schuld daaraan bewezen heeft verklaard, doch den gerequireerde te dier zake van alle rechtsvervolging heeft ontslagen — met last tot teruggave der in beslag genomen klem, gelijk bij het vonnis is bepaald — op grond dat de klem niet is genoemd onder de voorwerpen, waarmede het volgens art. 15 der Jagtwet verboden is zich in het veld te bevinden, terwijl het feit ook niet bij eenige andere wet of verordening is strafbaar gesteld;

O., dat de Rechtbank te Tiel, het vonnis des Kantonrechters ten aanzien der bewezenverklaring bevestigende, dit voor het overige heeft vernietigd, het bewezen verklaarde heeft gequalificeerd, den gerequireerde tot straf heeft veroordeeld en de vernietiging der klem heeft bevolen, een en ander gelijk hiervoren is vermeld, wijl blijkens de geschiedenis het laatste lid van art. 15 evenals het voorlaatste lid, waarmede het aanvankelijk één alinea uitmaakte in enuntiatieven zin moet worden opgevat en onder „*die* voorwerpen" in het laatste lid derhalve geen *bepaalde* voorwerpen zijn te verstaan, doch slechts soortgelijke als in het voorlaatste lid bij wijze van voorbeeld zijn opgenoemd;

O., dat bij het middel van cassatie terecht tegen deze beslissing wordt opgekomen;

O. toch, dat het Ontwerp der Jagtwet aanvankelijk in art. 18*f* verbood met zoogenaamde afdraaijers, stokgeweren, pistolen, of andere verborgene wapenen, tirassen, lange netten, damnetten en wildstrikken te jagen of zich *met die voorwerpen* buiten openbare wegen en voetpaden in het veld te bevinden, terwijl art. 15, hetwelk in het eerste lid eene opsomming der geoorloofde jachtbedrijven inhield, in het tweede lid bepaalde: „alle andere pogingen of middelen om wild op te sporen, te bemagtigen of te dooden zijn verboden";

dat daarop door de Regeering is voorgesteld de voornoemde alinea *f*, voorkomende in art. 18, in de slotbepaling van art. 15 in te lasschen en deze te doen luiden:

„Alle andere pogingen of middelen om wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden met zoogenaamde afdraaijers, stokgeweren, pistolen of andere verborgene wapenen, tirassen, lange netten, damnetten en wild- of konijnenstrikken zijn verboden;

„Het is ingelijks verboden zich met die voorwerpen in het veld te bevinden buiten openbare wegen of voetpaden.";

dat dit voorstel vervolgens is aangenomen, nadat nog het woordje *als* in het tweede lid was ingevoegd, ten einde te doen uitkomen, dat niet alleen de in het artikel genoemde, maar alle andere van dien aard, niet als geoorloofd, verklaarde middelen om wild op te sporen enz. verboden zijn;

dat derhalve blijkens de duidelijke woorden, in verband met de geschiedenis van art. 15 de in het tweede lid van dat artikel voorkomende opnoeming van voorwerpen, waarmede het opsporen, bemachtigen of dooden van wild ongeoorloofd wordt verklaard, niet in beperkten zin mag worden opgevat, maar moet worden aangemerkt als door aanwijzing van enkele te willen aantoonen, welke soort van middelen de wetgever heeft bedoeld, waardoor, indien zij worden aangewend, het opsporen enz. van wild strafbaar wordt geoordeeld;

dat echter geenszins blijkt van de bedoeling om ook aan het laatste lid van art. 15 eene verdere strekking te geven, dan het oorspronkelijk Ontwerp, in art. 18*f*, aangaf en uit de verwijzing naar de voorwerpen, in de vorige alinea uitdrukkelijk genoemd, voortvloeit;

dat dan ook dienovereenkomstig de wetgever niet onbepaald het enkele bezit van alle soortgelijke als de in het tweede lid van art. 15 vermelde voorwerpen in het veld buiten openbare wegen of voetpaden heeft verboden, maar er zich toe heeft bepaald dit bezit strafbaar te stellen ten aanzien van de in het artikel met name genoemde voorwerpen en daarom in het laatste lid spreekt van „*die* voorwerpen", dat is van de in het vorig lid genoemde voorwerpen;

dat eene klem onder de alzoo opgenoemde voorwerpen niet voorkomt;

O., dat het middel alzoo gegrond is;

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Tiel op 16 Maart 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zoover daarbij het beroepen vonnis des Kantonrechters is vernietigd, het bewezenverklaarde is gequalificeerd, de gerequireerde deswege tot straf is veroordeeld en de vernietiging der in beslag genomen klem is bevolen;

En in zooverre opnieuw rechtdoende ten principale, krachtens art. 105 R. O., bij verstek;

Bevestigt het vonnis door den Kantonrechter te Druten op 4 Februari 1916 in deze zaak gewezen, mede voor zoover de gerequireerde daarbij te dier zake van alle rechtsvervolging is ontslagen en de teruggave der klem aan hem is gelast. (Ned. Jur.)

—

7 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat een bouwverbod, ook al is aan de formeele eisch van art. 27 der Woningwet voldaan, slechts dan gerechtvaardigd kan worden geacht en voor goedkeuring vatbaar, wanneer de grond waarop het gevestigd is, inderdaad in de naaste toekomst voor den aanleg van een straat, gracht of plein is bestemd, welke bestemming uit den feitelijken toestand duidelijk moet blijken.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door Mr. C. Lucasse, kantonrechter te Goes, tegen het besluit van Ged. Staten van Zeeland van 14 Januari 1916, n°. 140*a*, waarbij goedkeuring is verleend aan het besluit van den Raad der gemeente 's-Heer-Arendskerke van 10 December 1915, betreffende het vestigen van een bouwverbod op strooken grond in den West-Kraayertpolder;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 3 Mei 1916, n°. 109;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 29 Mei 1916, n°. 6783, Afd. V. en A.;

O., dat de Raad der gemeente 's-Heer-Arendskerke bij besluit van 31 Juli 1915, n°. 5, van de perceelen kad. bekend gemeente 's-Heer-Arendskerke, Sectie D nos. 828, 826, 824, 466 en 12 sommige gedeelten heeft aangewezen, welke in de naaste toekomst zijn bestemd voor den aanleg van eene straat, eene gracht of een plein;

dat de gemeenteraad vervolgens bij besluit van 10 December 1915, n°. 3, een bouwverbod heeft gelegd o. a. op een gedeelte groot 67 A. 5 c.A. van de perceelen kad. bekend gemeente 's-Heer-Arendskerke, Sectie D nos. 466 en 12, groot 14 H.A. 93 A. 10 c.A. gelegen in den West-Kraayertpolder en toebehoorende aan Mr. C. Lucasse te Goes;

dat de Raad daarbij heeft overwogen dat het in het belang van eene stelselmatige bebouwing wenschelijk is te verbieden dat op de bij het besluit aangeduide gedeelten grond gebouwen worden gebouwd of herbouwd;

dat Ged. Staten bij besluit van 14 Januari 1916, n°. 140*a*, 3e Afd. het raadsbesluit hebben goedgekeurd;

dat van het besluit van Ged. Staten Mr. C. Lucasse te Goes bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat hetgeen volgens art. 27 der Woningwet mag worden geregeld moet betreffen uitbreiding van bestaande kommen en dat, indien dit zoo is, de Raad niet bevoegd was voormeld bouwverbod uit te vaardigen, vermits ter plaatse waarop het bouwverbod betrekking heeft in het geheel geen bebouwde kom aanwezig is, maar zich daar alleen nog bevindt een stationsgebouw en op honderden meters afstand eene particuliere woning; dat

het bouwverbod in art. 27 en het uitbreidingsplan in art. 28 beide hetzelfde ten doel hebben, nl. aanwijzing van grond voor aanleg van straten, grachten en pleinen in de toekomst; dat de Raad bij zijn besluit dan ook een termijn had moeten stellen gedurende welken dit bouwverbod zou gelden of waarbinnen het zou moeten worden herzien; dat toch dit besluit alleen betrekking kan hebben op grond in de naaste toekomst voor straat, gracht of plein bestemd; dat die naaste toekomst niet onbeperkt mag zijn en dat dus wanneer in die naaste toekomst geen bebouwde kom of zelfs geen enkele woning op de perceelen van den appellant zal komen, wat zeer waarschijnlijk is, dit bouwverbod dan niet mag blijven bestaan; dat het al dan niet bestendigen van het bouwverbod verder alleen zou afhangen van den Raad der gemeente, terwijl belanghebbenden bij den grond tegen het verbod niet meer zouden kunnen opkomen, maar met de beperking van hun eigendomsrecht voortdurend zouden moeten blijven zitten; dat een en ander niet aannemelijk is en indien wel, dat dan art. 27 der Woningwet eene bepaling zou bevatten leidende tot het grootste onrecht en de groote willekeur alleen ten laste van enkele grondbezitters in de gemeente; dat bovendien uit het Raadsbesluit en de daarbij behoorende teekening niet blijkt de grootte en juiste ligging van elk der verschillende strooken, welke te zamen uitmaken de 67 A., 5 c.A. grond van den appellant waarop het bouwverbod zal drukken, zoodat het besluit daardoor ook in strijd is met art. 27, 2e lid, der Woningwet dat de aanduiding van den grond voorschrijft, opdat men de juiste ligging, dat wil zeggen de lengte en breedte van alle strooken, kan weten; dat voormeld Raadsbesluit (niet het ontwerp) van 10 December 1915 ook niet voor een ieder ter inzage heeft gelegen ter gemeentesecretarie, zoodat niet is voldaan aan de bepaling van art. 27 sub 5 en dus belanghebbenden van dit besluit (volgende op het ontwerp) niet legaal kennis hebben kunnen krijgen om desverlangd daarvan bij Ged. Staten in beroep te komen; dat in de laatste plaats, al mocht dit besluit eens voldoen aan de bepalingen der wet — des neen — dan toch nog het bouwverbod, althans wat des appellants perceelen betreft, noodzakelijk moet zijn en ook Ged. Staten daarop hadden te letten; dat, indien aan het station in den West-Kraayertpolder bij de nieuwe los- en laadplaats in de naaste toekomst zal gebouwd worden, dit dan niet zoo licht op des appellants perceelen maar misschien alleen zal geschieden op gronden van anderen ook in het bouwverbod genoemd en nader en tegen los- en laadplaats gelegen — wat een ieder ter plaatse bekend dan ook kan zien en begrijpen; dat zelfs ook daar zeer waarschijnlijk niet meer dan enkele woningen zullen verrijzen; dat het onderhavige bouwverbod voor des appellants perceelen geheel willekeurig is en hij niet begrijpt hoe de Raad dergelijke grootsteedsche besluiten kan nemen waar nergens elders in de uitgestrekte gemeente, ook niet voor bebouwde kommen, zulk een verbod bestaat; dat de Raad zoodoende wel elk terrein in de gemeente met een bouwverbod zou kunnen bezwaren; dat reeds bijna 30 jaren lang aldaar een halte van den Staatsspoorweg is geweest en daar in de buurt — en nog niet eens bij die halte — in al die jaren slechts een viertal arbeiderswoningen zijn gebouwd en het ook niet te denken is dat aldaar in de naaste toekomst vele woningen zullen verrijzen en zeker niet op de meer verwijderd gelegen perceelen van den appellant;

O., dat art. 27 der Woningwet aan den gemeenteraad de bevoegdheid verleent om, behoudens goedkeuring door Ged. Staten een bouwverbod te vestigen op grond, die in de naaste toekomst voor den aanleg van eene straat, eene gracht of een plein bestemd is, terwijl het eerste lid van dat artikel den formeelen eisch stelt dat bij een voorafgaand Raadsbesluit die bestemming is uitgesproken;

dat, ook al is aan die formeelen eisch voldaan, het bouwverbod slechts dan gerechtvaardigd en mitsdien voor goedkeuring vatbaar kan worden geacht, wanneer de grond waarop het gevestigd is inderdaad in de naaste toekomst voor den aanleg van eene straat, eene gracht of een plein is bestemd;

dat het besluit van den Raad der gemeente 's-Heer-Arendskerke van 10 December 1915 perceelsgedeelten betreft gelegen in eene landelijke omgeving, tot hiertoe alleen gezocht en geschikt voor boerenbedrijf, bij een klein spoorwegstation met gering personenvervoer en betrekkelijk weinig goederenvervoer van nagenoeg uitsluitend landbouwproducten met enkele woningen van spoorwegarbeiders aan de andere zijde van den spoorwegdijk; voorts op aanmerkelijken afstand van bebouwde buurten, terwijl tot staving der verwachting dat er in de naaste toekomst straten, grachten of pleinen zullen worden aangelegd slechts wordt aangevoerd dat er sprake is geweest van den bouw van een postkantoor;

dat daarmede echter niet aannemelijk is gemaakt dat de gronden waarop bij voormeld raadsbesluit een bouwverbod gevestigd is in

werkelijkheid in de naaste toekomst tot den aanleg van eene straat, eene gracht of een plein bestemd zullen zijn;

dat derhalve Ged. Staten van voormeld raadsbesluit uit dien hoofde hunne goedkeuring hadden behooren te onthouden en een onderzoek naar de overige bezwaren van den appellant overbodig is;

Gezien de Woningwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Ged. Staten van Zeeland van 14 Januari 1916, nº. 140*a*, goedkeuring te onthouden aan het besluit van den Raad der gemeente 's-Heer-Arendskerke van 10 December 1915 tot het vestigen van een bouwverbod op strooken grond in den West-Kraayertpolder.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

8 *Juni* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1894 (*Staatsblad* nº. 50), waarbij aan de vereeniging „Tot Christelijke Liefdadigheid" te *Wagenborgen*, gemeente *Termunten*, vergunning is verleend, aldaar een gesticht voor idioten op te richten. S. 271.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 30 Mei 1916, nº. 7311, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

Aan artikel 2 van het Koninklijk besluit van 31 Maart 1894 (*Staatsblad* nº. 50), gelijk dat is gewijzigd bij Ons besluit van 27 Augustus 1907 (*Staatsblad* nº. 238), wordt een nieuw, tweede lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Bovendien mogen in het gesticht, gedurende het tijdvak, eindigende 30 Juni 1918, nog één man en 2 vrouwen verpleegd worden".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 8sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 26 *Juni* 1916.)

—

9 *Juni* 1916. BESLUIT, tot wijziging van de visscherij-reglementen. (Maat op bot.) S. 272.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 5 Mei 1916, nº. 3527, Afdeeling Nijverheid;

Gelet op de Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* nº. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 66), op het Waddenzee-visscherijreglement (Ons besluit van 23 April 1915, *Staatsblad* nº. 206), op het Zuiderzee-visscherijreglement (Ons besluit van 23 April 1915, *Staatsblad* nº. 205), beide laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 21 October 1915 (*Staatsblad* nº. 435), op het Zuidhollandsche Stroomen-visscherijreglement (Ons besluit van 26 Juni 1911, *Staatsblad* nº. 163), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 16 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 254), op het Zeeuwsche stroomen-visscherijreglement (Ons besluit van 26 Juni 1911, *Staatsblad* nº. 164), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 19 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 188) en op het Binnenvisscherijreglement (Ons besluit van 15 April 1911, *Staatsblad* nº. 119), waarvan de gewijzigde tekst is bekend gemaakt in Ons besluit van 29 November 1915 (*Staatsblad* nº. 484);

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Mei 1916, nº. 39);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 7 Juni 1916, nº. 4751, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. In artikel 24 van het Waddenzee-visscherijreglement, artikel 19 van het Zuiderzee-visscherijreglement, artikel 19 van het Zuidhollandsche stroomen-visscherijreglement en artikel 23, lid 5, van het Zeeuwsche stroomen-visscherijreglement en artikel 28 van het Binnenvisscherijreglement wordt, inplaats van „1 Juli 1916", gelezen: „1 Juli 1918".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 9den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Min van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 19 *Juni* 1916.)

9 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende machtiging op den Minister van Koloniën om de aan Koloniale burgerlijke landsdienaren, wegens langdurigen dienst, verleende buitenlandsche verloven, in verband met den langeren duur der reis tusschen *Nederland* en zijne koloniën tengevolge van den huidigen oorlogstoestand, met ten hoogste twee maanden te verlengen, met behoud van verlofsbezoldiging. S. 273.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 15 Mei 1916, Afdeeling D, n°. 2;

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Mei 1916, n°. 34);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 6 Juni 1916, Afdeeling D, n°. 15;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Onze Minister van Koloniën wordt gemachtigd om de aan Koloniale burgerlijke landsdienaren wegens langdurigen dienst verleende buitenlandsche verloven, in verband met den langeren duur der reis tusschen *Nederland* en zijne Koloniën tengevolge van den huidigen oorlogstoestand, met ten hoogste twee maanden te verlengen met behoud van verlofsbezoldiging.

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 9den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE

(*Uitgeg.* 27 *Juni* 1916.)

—

10 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer. S. 274.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën van 12 Mei 1916, Directie van den Landbouw, n°. 13879, Algemeene Dienst;

Overwegende, dat volgens de wet van 11 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 127), betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer, bij algemeenen maatregel van bestuur het bedrag dezer vergoeding, alsmede hetgeen verder ter uitvoering dier wet noodig is, behoort te worden geregeld;

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Mei 1916, n°. 31);

Gelet op het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 Juni 1916, Directie van den Landbouw n°. 14851/2, Algemeene Dienst, en van 5 Juni 1916, n°. 113, afdeeling Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Voor de afgifte van consenten voor uitvoer worden de navolgende vergoedingen van kosten geheven:

a. ten aanzien van de goederen, waarvan de consenten worden afgegeven door tusschenkomst van de Nijverheidscommissie of van de Centrale Commissie in zake voeding van mensch en dier (beide sub-commissiën uit het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914) 1/8 pct. van de waarde;

b. ten aanzien van kaas 50 cent per 100 K.G.;

c. ten aanzien van boter 15 cent per 100 K.G.;

d. ten aanzien van melk, al dan niet omgewerkt tot exportproduct behalve boter en kaas, $10^1/_2$ cent per 100 K.G.;

e. ten aanzien van aardappelen 15 cent per 100 K.G.;

f. ten aanzien van gedroogde aardappelen 20 cent per 100 K.G.;

g. ten aanzien van aardappelmeel, glucose en dextrine 20 cent per 100 K.G.;

h. ten aanzien van groenten een gulden en vijftig cent per 1000 K.G.;

i. ten aanzien van gedroogde groenten een gulden vijf en twintig cent per 1000 K.G.;

j. ten aanzien van peulvruchten 20 cent per 100 K.G.;

k. ten aanzien van eieren 50 cent per 100 K.G.;

l. ten aanzien van vloeibaar of gedroogd eiwit of eigeel, alsmede producten daarvan 50 cent per 100 K.G.;

m. ten aanzien van levend pluimvee, waarbij keuring vereischt wordt 10 cent per stuk;

n. ten aanzien van geslacht pluimvee 50 cent per 100 K.G.;

o. ten aanzien van vleesch $12^1/_2$ cent per 100 K.G.;

p. ten aanzien van varkens, schapen en geiten, waarbij keuring vereischt wordt, een gulden per stuk;

q. ten aanzien van eenhoevige dieren en runderen, jonger dan een jaar, waarbij keuring

vereischt wordt, twee gulden en vijftig cent per stuk;

r. ten aanzien van eenhoevige dieren en runderen, ouder dan een jaar, waarbij keuring vereischt wordt, vijf gulden per stuk.

Het te heffen bedrag bedraagt ten aanzien van alle goederen, met uitzondering van levende dieren, waarbij keuring vereischt wordt, ten minste twee gulden en vijftig cent.

2. Van de in het vorig artikel bedoelde bedragen wordt afgestaan, naar gelang de consenten door tusschenkomst van of door ieder harer worden afgegeven:

1. aan de Nijverheidscommissie en de Centrale Commissie inzake voeding van mensch en dier voornoemd 90 pct.;
2. aan de Kaasvereeniging het volle bedrag;
3. aan de Botervereeniging 10 cent;
4. aan de Vereeniging van Fabrieken van Melkproducten 10 cent;
5. aan de Aardappelvereeniging met betrekking tot uitvoer van aardappelen 12 cent en van gedroogde aardappelen 15 cent;
6. aan de Vereeniging van aardappelmeelfabrikanten 10 cent;
7. aan de Vereeniging Groenten-Centrale een gulden twaalf en een halven cent;
8. aan de Peulvruchtenvereeniging 15 cent;
9. aan de Eiervereeniging 40 cent;
10. aan de Varkensvleeschvereeniging 9 cent.

Indien de uitvoer, bedoeld in litterae *p*, *q* en *r* van het vorig artikel, geschiedt door tusschenkomst van de Centrale Commissie inzake voeding van mensch en dier, wordt aan deze afgestaan 80 pCt.

3. Uitvoervergunningen worden door of namens Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, behoudens door hem te bepalen uitzonderingen, slechts afgegeven, nadat het bewijs is overgelegd, dat aan de geldelijke verplichtingen van belanghebbenden tegenover het Rijk is voldaan of dat daarvoor zekerheid is gesteld.

4. De in artikel 2 bedoelde commissies en vereenigingen storten de, na den in dat artikel geregelden aftrek, aan den Staat toekomende bedragen bij een der Rijksbetaalmeesters.

Indien de afgifte van consenten niet door tusschenkomst van eene vereeniging of commissie als even bedoeld is geschied, heeft de storting van het verschuldigde bij een der Rijksbetaalmeesters door of namens de belanghebbenden zelven plaats.

De in het vorige lid bedoelde stortingen geschieden tegen afgifte van eene kwitantie van storting, inhoudende de vermelding overeenkomstig de in artikel 1 van dit besluit vervatte indeeling, van de soort der goederen, artikelen of dieren, voor welker uitvoer de storting geschiedt.

5. De in het vorig artikel bedoelde kwitwanties van storting worden van het vereischte visum voorzien, onverwijld gezonden aan het Uitvoercertificaten-bureau van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Na afloop van elke maand worden de in die maand ontvangen kwitanties van storting met een borderel in duplo en eene rekening en verantwoording van de in die maand afgegeven consenten gezonden aan het Departement van Financiën ter boeking en doorzending aan de Algemeene Rekenkamer.

De Rijkscommissies van Toezicht en de in artikel 2 bedoelde commissies en vereenigingen stellen het Uitvoercertificatenbureau in staat deze rekening en verantwoording volledig en nauwkeurig op te maken.

Het Uitvoercertificatenbureau zendt voorts maandelijks aan het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel (afdeeling Comptabiliteit) een staat van ontvangsten.

6. De in artikel 2 bedoelde commissies en vereenigingen boeken de ontvangsten voor de uitreiking der consenten in de daarvoor bestemde registers, waarin ook de data zijn aangeteekend, waarop de consenten zijn afgegeven.

7. De Rijkscommissies van Toezicht wijzen een of meer personen uit haar midden aan, die na afloop van iedere maand de boeken der vereeniging, waarop zij toezicht houden, controleeren en van deze contrôle aanteekening houden in daarvoor bestemde registers.

8. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 10den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 21 *Juni* 1916.)

—

13 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen betreffende de Visscherijinspectie, het Rijksinstituut voor Biologisch Visscherijonderzoek en het Rijksinstituut voor Hydrografisch Visscherijonderzoek. S. 275.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 Maart 1916, nº. 2311, Afdeeling Nijverheid;

Gezien artikel 26 der Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* nº. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 66) en Ons besluit van 15 April 1911 (*Staatsblad* nº. 117), gewijzigd bij Ons besluit van 30 Juni 1914 (*Staatsblad* nº. 294);

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Mei 1916, nº. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 9 Juni 1916, nº. 4721, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

§ I. *Van de Visscherijinspectie.*

Art. 1. 1. De ambtenaren, bedoeld in artikel 26 der Visscherijwet, die in dit besluit worden aangeduid als ambtenaren van de Visscherijinspectie, dragen den titel van: hoofdinspecteur der visscherijen, inspecteur der visscherijen, visscherijconsulent, adjunct-inspecteur der visscherijen, adjunct-visscherijconsulent, onderinspecteur der visscherijen 1ste klasse, onderinspecteur der visscherijen 2de klasse, opziener der visscherijen 1ste klasse, en opziener der visscherijen 2de klasse, of een anderen hun door Ons te verleenen titel.

2. 1. Het aanstellen, schorsen, ontslaan en regelen der bezoldiging en emolumenten van het bureelpersoneel en de beambten geschiedt door Ons, voor zooveel zij eene jaarwedde van ƒ 1200 of meer genieten; wat aangaat hen, wier jaarwedde minder dan ƒ 1200 bedraagt, door Onzen voornoemden Minister, die bevoegd is hunne bezoldiging zoo noodig te doen ingaan met den dag, waarop het ambt wordt aanvaard.

2. Het bureelpersoneel draagt den titel van: commies-redacteur, administratief ambtenaar 1ste klasse, administratief ambtenaar 2de klasse en administratief ambtenaar 3de klasse, of een anderen hun door Ons te verleenen titel.

3. De instructiën voor het bureelpersoneel en voor de beambten worden voor zooveel noodig vastgesteld door Onzen voornoemden Minister.

3. 1. Onze voornoemde Minister wijst aan ieder der ambtenaren van de visscherijinspectie, met uitzondering van den hoofdinspecteur en de ambtenaren, aan hem toegevoegd, alsmede van het bureelpersoneel, het district of de districten, waarin hij werkzaam zal zijn, benevens een standplaats, aan.

2. De hoofdinspecteur en de ambtenaren, aan hem toegevoegd, hebben hunne standplaats te *'s-Gravenhage*. Het bureelpersoneel heeft dezelfde standplaats als de ambtenaar, aan wien het is toegevoegd.

3. Aan den hoofdinspecteur kan door Onzen Minister de waarneming van de betrekking van inspecteur worden opgedragen.

4. De ambtenaren van de visscherijinspectie leggen bij de aanvaarding hunner bediening in handen van Onzen Commissaris in de provincie, waarin hunne standplaats is gelegen, den eed of de belofte af, dat zij de plichten hunner bediening getrouw zullen vervullen.

5. 1. De ambtenaren van de visscherijinspectie bekleeden geen ander ambt of andere bediening zonder Onze toestemming.

2. Zij verrichten geen werkzaamheden ten behoeve van derden dan met toestemming van Onzen voornoemden Minister.

6. 1. De ambtenaren van de visscherijinspectie slaan ter zake van het hun opgedragen toezicht op de behoorlijke uitvoering der Visscherijwet acht op alles wat voor het bereiken van het doel der wet van belang is, inzonderheid ook voor de bevordering van de ontwikkeling en den bloei van het visscherijbedrijf in den ruimsten zin genomen en den maatschappelijken welstand van de visschers, en verrichten, binnen den kring van hunne bevoegdheid, al datgene wat hieraan bevorderlijk kan zijn.

2. Zij trachten zooveel mogelijk overeenstemming te bevorderen tusschen de eischen van de visscherijwetgeving en de belangen van de bij de visscherij betrokken personen.

7. 1. De hoofdinspecteur is, onder de bevelen van Onzen voornoemden Minister, belast met de algemeene leiding van en het toezicht op den dienst der visscherijinspectie en met de bemoeiingen met de zeevisscherij.

2. Aan den hoofdinspecteur kunnen ambtenaren van de visscherijinspectie en verder personeel worden toegevoegd.

3. De hoofdinspecteur brengt, desgevraagd of uit eigen beweging, aan Onzen voornoemden Minister en andere autoriteiten advies uit over alle visscherijaangelegenheden en de zaken, den dienst der visscherijinspectie betreffende.

4. Hij draagt zorg voor de samenstelling van een visscherijstatistiek en brengt jaarlijks vóór 1 April aan Onzen voornoemden Minister, in

een zoo noodig door dezen te bepalen vorm, verslag uit betreffende den dienst en de werking van het toezicht in het afgeloopen jaar, alsmede over den staat der verschillende takken van visscherij.

8. Voor het toezicht wordt het Rijk in zeven districten verdeeld, omvattende:

het 1ste, de territoriale wateren;

het 2de, de Noordelijke zeegaten, *den Dollart*, de *Lauwerzee*, en de *Waddenzee* met de daaraan gelegen open havens;

het 3de, de *Zuiderzee* met de daaraan gelegen open havens;

het 4de, de Zuidhollandsche Stroomen met de daaraan gelegen open havens en zeegaten;

het 5de, de *Zeeuwsche Stroomen* met de daaraan gelegen open havens en zeegaten;

het 6de, de rivieren;

het 7de, de binnenwateren met de open havens van *Scheveningen* en *IJmuiden*.

9. 1. Het toezicht wordt in elk district uitgeoefend door een inspecteur (districtshoofd), onder wiens bevelen de overige ambtenaren en het verdere personeel, in het district geplaatst, werkzaam zijn.

2. Het districtshoofd verricht zijn taak onder de bevelen van den hoofdinspecteur.

3. Een inspecteur kan aan het hoofd van meer dan een district staan.

4. In afwijking van het bepaalde in het eerste lid is het toezicht in het vijfde district opgedragen aan het Bestuur der visscherijen op de Zeeuwsche stroomen, volgens de regelen bij algemeenen maatregel van bestuur gesteld.

10. De hoofdinspecteur kan, wanneer in bijzondere omstandigheden de belangen van den dienst dit vorderen, aan de ambtenaren en het verdere personeel werkzaamheden opdragen in een ander district dan dat, waarin zij zijn werkzaam gesteld.

11. 1. De districtshoofden stellen zich, voor zooveel hun district of districten betreft, op de hoogte van de wijze waarop de visscherij wordt uitgeoefend, van de gebeurtenissen op visscherijgebied, van den toestand van de visscherij en van de visschers, alsmede van de werking en naleving der wettelijke voorschriften.

2. Zij verzamelen de gegevens, die voor den dienst der visscherijinspectie in hun district of districten van belang zijn, en brengen jaarlijks aan den hoofdinspecteur, vóór een door dezen te bepalen datum, verslag uit van hunne bevindingen.

12. De districtshoofden zien toe op de nauwgezette plichtsbetrachting van de ambtenaren en het verdere personeel, onder hun bevelen geplaatst.

13. 1. De onderinspecteurs regelen, onder leiding en goedkeuring van het districtshoofd, den dagelijkschen dienst van de opzieners en van het verder onder hen werkzaam gestelde personeel. Zij zien toe op de richtige uitoefening van dien dienst en dragen zorg, dat de opzieners en het verdere personeel hunne plichten met ijver en nauwgezetheid overeenkomstig de hun gegeven instructie vervullen.

2. Zij vervullen de opdrachten, welke hun door het districtshoofd worden gegeven.

14. Voor zooveel noodig worden voor de ambtenaren van de visscherijinspectie door Onzen voornoemden Minister nadere instructiën vastgesteld.

15. 1. De ambtenaren van de visscherijinspectie houden aanteekening van alle belangrijke zaken en van alle voorvallen betreffende het toezicht binnen hun district.

2. Voor zoover zij werkzaam zijn gesteld onder de bevelen van een districtshoofd stellen zij dezen desgevraagd met hunne aanteekeningen in kennis.

16. Het districtshoofd geeft telkens wanneer hij eene ontheffing of vergunning heeft verleend, hiervan, onder opgaaf van redenen, kennis aan den hoofdinspecteur.

17. 1. De districtshoofden zijn gemachtigd in hun district de reizen te doen voor de vervulling van hun taak noodig.

2. Tot gelijk doel machtigen zij de ambtenaren en het verdere personeel, onder hunne bevelen staande.

18. 1. Het districtshoofd is bevoegd aan de ambtenaren en het verdere personeel, onder zijn bevelen werkzaam, een verlof tot afwezigheid van ten hoogste acht dagen te verleenen, of zelf zoodanig verlof te nemen, dit laatste onder gehoudenheid daarvan kennis te geven aan den hoofdinspecteur.

2. De hoofdinspecteur is bevoegd aan de ambtenaren en het verdere personeel, aan hem toegevoegd, een verlof tot afwezigheid van niet langer dan veertien dagen en aan de overige ambtenaren en het verdere personeel een van langer dan acht en niet langer dan veertien dagen te verleenen.

3. De aanvragen om verlof van de ambtenaren van de visscherijinspectie en het verdere personeel aan Onzen voornoemden Minister geschieden door tusschenkomst van den hoofdinspecteur.

4. Door Onzen voornoemden Minister kan een ambtenaar worden aangewezen om bij af-

wezigheid van den hoofdinspecteur dezen te vervangen.

19. 1. De ambtenaren van de visscherijinspectie zenden de door hen opgemaakte processen-verbaal in uittreksel — de ambtenaren onder de bevelen van een districtshoofd werkzaam, door diens tusschenkomst — aan den hoofdinspecteur.

2. Op gelijke wijze wordt zoo mogelijk het gevolg, dat het proces-verbaal heeft gehad, ter kennis van den hoofdinspecteur gebracht.

20. Bij de uitoefening van hunne betrekking zijn de ambtenaren van visscherijinspectie steeds voorzien van een hun door Onzen voornoemden Minister af te geven ambtskaart.

§ II. *Van het Rijksinstituut voor Biologisch Visscherijonderzoek.*

21. De zetel van het Rijksinstituut voor Biologisch Visscherijonderzoek is gevestigd te *den Helder*.

22. Het Instituut heeft ten doel het onderzoek van de in het water voorkomende organismen en van hunne levensvoorwaarden, alsmede het verzamelen van gegevens en voorwerpen op het gebied van dat onderzoek, een en ander in het belang van de visscherij en de daaraan verwante bedrijven.

23. 1. Behalve de werkzaamheden overigens gevorderd door het bepaalde in artikel 22, omvat de dienst van het Instituut:

a. het doen van voorstellen aan Onzen voornoemden Minister, hetzij op diens verzoek, hetzij uit eigen beweging naar aanleiding van de ingestelde onderzoekingen;

b. het na verkregen algemeene of bijzondere machtiging van Onzen voornoemden Minister openbaar maken en het rechtstreeks ter kennis van belanghebbenden brengen van mededeelingen omtrent de verkregen resultaten en de verzamelde gegevens;

c. zoolang *Nederland* deelneemt aan het internationaal onderzoek der zee ten behoeve van de visscherij, het verrichten van biologische onderzoekingen en verdere werkzaamheden op dat gebied ten behoeve van die deelneming overeenkomstig het voor het internationale onderzoek opgestelde programma.

2. Aan het Instituut kan bovendien door Onzen voornoemden Minister worden opgedragen het verrichten van andere werkzaamheden, die aan het in artikel 22 aangegeven doel bevorderlijk kunnen zijn.

24. Onder de bevelen van Onzen voornoemden Minister staat aan het hoofd van het Instituut een directeur, die door Ons wordt benoemd, geschorst en ontslagen.

25. 1. Over alle zaken van het Instituut dient de directeur Onzen voornoemden Minister van bericht en raad en geeft hij dezen alle verlangde opgaven en inlichtingen.

2. Hij zendt jaarlijks vóór 1 Maart aan Onzen voornoemden Minister een verslag over den toestand van het Instituut en de werkzaamheden in het vorige kalenderjaar, alsmede vóór 1 Mei eene begrooting van uitgaven voor het volgende dienstjaar.

26. 1. Door Ons wordt benoemd een Adviseur bij het Instituut.

2. De Adviseur dient Onzen voornoemden Minister over de zaken van het Instituut van bericht en raad en geeft dezen alle verlangde inlichtingen.

3. Hij heeft te allen tijde toegang tot het Instituut.

4. De directeur en de verdere ambtenaren van het Instituut zijn verplicht hem alle verlangde inlichtingen betreffende den wetenschappelijken en den administratieven dienst te verschaffen.

27. 1. Behalve de directeur zijn aan het Instituut onder de bevelen van Onzen voornoemden Minister werkzaam: een hoofdassistent, assistenten, een secretaris, een amanuensis, alsmede verdere ambtenaren en bedienden.

2. Het aanstellen, schorsen, ontslaan en regelen der bezoldiging en emolumenten van dit personeel geschiedt door Ons, voor zooveel het eene jaarwedde van ƒ 1200 of meer geniet; wat aangaat het personeel op eene jaarwedde van minder dan ƒ 1200, door Onzen voornoemden Minister, die bevoegd is hunne bezoldiging zoo noodig te doen ingaan met den dag, waarop het ambt wordt aanvaard.

28. 1. De ambtenaren en bedienden van het Instituut mogen zonder toestemming van Onzen voornoemden Minister geene andere ambten of bedieningen bekleeden.

2. Voor zooveel noodig worden voor hen door Onzen voornoemden Minister nadere instructiën vastgesteld.

§ III. *Van het Rijksinstituut voor Hydrografisch Visscherijonderzoek.*

29. De zetel van het Rijksinstituut voor Hydrografisch Visscherijonderzoek is gevestigd te *den Helder*.

30. Het Instituut heeft ten doel het doen van chemische, mikrobiologische en hydrografische onderzoekingen, alsmede het verzamelen van gegevens en voorwerpen op het gebied dezer

onderzoekingen, een en ander in het belang van de visscherij en de daaraan verwante bedrijven.

31. 1. Behalve de werkzaamheden overigens gevorderd door het bepaalde in artikel 30, omvat de dienst van het Instituut:

a. het doen van voorstellen aan Onzen voornoemden Minister, hetzij op diens verzoek, hetzij uit eigen beweging naar aanleiding van de ingestelde onderzoekingen;

b. het na verkregen algemeene of bijzondere machtiging van Onzen voornoemden Minister openbaar maken en het rechtstreeksch ter kennis van belanghebbenden brengen van mededeelingen omtrent de verkregen resultaten en de verzamelde gegevens;

c. zoolang *Nederland* deelneemt aan het internationaal onderzoek der zee ten behoeve van de visscherij, het verrichten van hydrografische onderzoekingen en verdere werkzaamheden op dat gebied ten behoeve van die deelneming overeenkomstig het voor het internationale onderzoek opgestelde programma.

2. Aan het Instituut kan bovendien door Onzen voornoemden Minister worden opgedragen het verrichten van andere werkzaamheden, die aan het in artikel 30 aangegeven doel bevorderlijk kunnen zijn.

32. Onder de bevelen van Onzen voornoemden Minister staat aan het hoofd van het Instituut een directeur, die door Ons wordt benoemd, geschorst en ontslagen.

33. 1. Over alle zaken van het Instituut dient de directeur Onzen voornoemden Minister van bericht en raad en geeft hij dezen alle verlangde opgaven en inlichtingen.

2. Hij zendt jaarlijks vóór 1 Maart aan Onzen voornoemden Minister een verslag over den toestand van het Instituut en de werkzaamheden in het vorige kalenderjaar, alsmede vóór 1 Mei eene begrooting van uitgaven voor het volgende dienstjaar.

34. 1. Door Ons wordt benoemd een Adviseur bij het Instituut.

2. De Adviseur dient Onzen voornoemden Minister over de zaken van het Instituut van bericht en raad en geeft dezen alle verlangde inlichtingen.

3. Hij heeft te allen tijde toegang tot het Instituut.

4. De directeur en de verdere ambtenaren van het Instituut zijn verplicht hem alle verlangde inlichtingen betreffende den wetenschappelijken en administratieven dienst te verschaffen.

35. 1. Behalve de directeur zijn aan het Instituut onder de bevelen van Onzen voornoemden Minister werkzaam: een assistent, een analyst(e), alsmede verdere ambtenaren en bedienden.

2. Het aanstellen, schorsen, ontslaan en regelen der bezoldiging en emolumenten van dit personeel geschiedt door Ons, voor zooveel het een jaarwedde van ƒ 1200 of meer geniet; wat aangaat het personeel op eene jaarwedde van minder dan ƒ 1200, door Onzen voornoemden Minister, die bevoegd is hunne bezoldiging zoo noodig te doen ingaan met den dag, waarop het ambt wordt aanvaard.

36. 1. De ambtenaren en bedienden van het Instituut mogen zonder toestemming van Onzen voornoemden Minister geene andere ambten of bedieningen bekleeden.

2. Voor zooveel noodig worden voor hen door Onzen voornoemden Minister nadere instructiën vastgesteld.

§ IV. *Slotbepalingen.*

37. De vorengenoemde Instituten moeten geen wetenschappelijk doel nastreven, maar behooren in samenwerking met de Visscherijinspectie en met elkander in het belang der visscherij nuttig werkzaam te zijn.

38. 1. Door Onzen voornoemden Minister worden regelen gesteld met betrekking tot de wijze, waarop het verrichten van een onderzoek aan den directeur van een der beide Instituten wordt opgedragen, hetzij op verzoek van den hoofdinspecteur der visscherijen, hetzij op verzoek van den directeur van het andere Instituut.

2. Voor zooveel noodig worden door Onzen voornoemden Minister voorschriften gegeven omtrent hetgeen bij de ten uitvoerlegging van zoodanige opdrachten zal zijn in acht te nemen.

39. Onze besluiten van 24 Juni 1911 (*Staatsblad* nº. 153) en 10 Mei 1912 (*Staatsblad* nº. 169) worden ingetrokken.

40. Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel van: Visscherijdienstbesluit.

41. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 13den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Juni* 1916.)

15 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *staal-* en *ijzerafval*, benevens *oud ijzer* en *oud staal*. S. 276.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van staal- en ijzerafval, benevens oud ijzer en oud staal te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 Mei 1916, Kabinet, Litt. G[77];

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Mei 1916, nº. 27);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 14 Juni 1916, Kabinet, Litt. T[83];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van staal- en ijzerafval, benevens oud ijzer en oud staal is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 15den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. van GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 16 *Juni* 1916.)

—

15 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *spinazie, andijvie, postelein, peulen, doperwten* en *capucijners*. S. 277.

(Tekst als S. 276.)

—

16 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende vaststelling eener nieuwe algemeene regeling voor de toekenning van Rijksbijdragen in de kosten van verpleging van behoeftige krankzinnigen en zwakzinnigen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 7 Juni 1916, nº. 7560, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Overwegende, dat het wenschelijk is voor de toekenning van Rijksbijdragen in de kosten van verpleging van behoeftige krankzinnigen en zwakzinnigen eene nieuwe algemeene regeling te treffen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. 1. Van Rijkswege wordt tot wederopzeggens eene som van veertig gulden (f 40.—) per jaar bijgedragen in de kosten van verpleging van elken behoeftigen krankzinnige of zwakzinnige in een gesticht — als bedoeld in artikel 7 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96) — voor zoodanige lijders hier te lande, zoolang die kosten ten laste van eene gemeente komen.

2. Onder zwakzinnigen worden in deze regeling verstaan idioten en imbecillen.

3. De in het eerste lid bedoelde bijdrage wordt, wanneer het de verpleging betreft van een kwakzinnige onder den leeftijd van 16 jaren, slechts dan verleend, wanneer de patient verpleegd wordt in een zwakzinnigengesticht, of in eene afdeeling van een krankzinnigengesticht, in het bijzonder voor de verpleging van jeugdige zwakzinnigen gebezigd, met dien verstande evenwel, dat de bijdrage ook wordt verleend, wanneer de verpleging geschiedt in eene afdeeling van een krankzinnigengesticht, niet in het bijzonder voor de verpleging van jeugdige zwakzinnigen gebezigd, mits het bestuur der gemeente te wier laste de kosten van verpleging komen, de plaatsing en het verblijf van den patient in die afdeeling ten genoegen van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken heeft toegelicht.

4. Voor de toepassing van deze bepalingen worden woningen, bedoeld in artikel 35*a* der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), ten opzichte van de in dat artikel genoemde verpleegden, als deel van een gesticht beschouwd.

2. 1. In de ten laste van eene gemeente komende kosten van verpleging van behoeftige krankzinnigen of zwakzinnigen in eene in België of Duitschland gevestigde inrichtingvoor zoodanige lijders wordt van Rijkswege eene gelijke bijdrage, als in artikel 1 is bepaald, toegekend, maar telkens voor een jaar of voor zooveel korteren tijd als door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken zal worden noodig geacht, indien bij den aanvang van elken termijn, waarvoor de bijdrage wordt verleend, aan Onzen voornoemden Minister zal zijn gebleken dat daartegen geen bezwaar is.

3. 1. Eene bijdrage, als bedoeld in de artikelen 1 en 2, blijft, bijaldien de krankzinnige of zwakzinnige ten minste 3 jaar onafgebroken is verpleegd, hetzij in een gesticht, als bedoeld in artikel 1, hetzij in eene woning, als bedoeld in artikel 1 lid 4, hetzij in eene inrichting, als bedoeld in artikel 2, tot wederopzeggens en onder de voorwaarden, gesteld in het 3de lid van dit artikel, gehandhaafd, wanneer de verpleging van den krankzinnige of zwakzinnige wordt voortgezet in eene inrichting, welke door Ons is aangewezen op grond van artikel 7 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96) en ten aanzien waarvan bij de aanwijzing of later is bepaald, dat op haar dit artikel betrekking heeft.

2. Voor de toepassing van dit artikel wordt eene woning, waarin ten hoogste drie krankzinnigen of zwakzinnigen krachtens overeenkomst met en onder verantwoordelijkheid van het bestuur van eene inrichting, ook wat de geneeskundige verzorging betreft, worden verpleegd, met inachtneming van bepalingen, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen, als deel van die inrichting beschouwd.

3. De voorwaarden voor de handhaving van de bijdrage zijn:

1°. de inrichting moet — ook plaatselijk — verbonden zijn met het gesticht als bedoeld in artikel 1, of gelegen zijn, hetzij in de gemeente, voor wier rekening de verpleging geschiedt, hetzij elders, doch binnen een kring voor elke gemeente door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te bepalen, hetzij in eene gemeente waar òf een der ouders, broeders, zusters of kinderen, òf de echtgenoot, voogd of curator woont; in bijzondere gevallen kan Onze Minister van Binnenlandsche Zaken vrijstelling van deze voorwaarde verleenen;

2°. het bestuur der inrichting zendt aan den inspecteur voor het Staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten, meer in het bijzonder met het toezicht belast, binnen 24 uur eene schriftelijke kennisgeving van de opneming, het ontslag of het overlijden van den krankzinnige of zwakzinnige.

4. De bijdrage, gehandhaafd op grond van dit artikel, kan te allen tijde door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken worden ingetrokken, onder inachtneming van een termijn van 3 maanden.

4. 1. Van Rijkswege wordt tot wederopzeggens eene bijzondere tijdelijke bijdrage verleend in de ten laste eener gemeente komende kosten der verpleging van elken behoeftigen krankzinnige of zwakzinnige, die ter observatie en tijdelijke geneeskundige behandeling verpleegd wordt hetzij in:

1°. eene psychiatrisch-neurologische universiteitskliniek of eene afdeeling van een ziekenhuis, mits deze door Ons op grond van artikel 7 der wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96) aangewezen zijn, hetzij in:

2°. eene inrichting, door Ons op grond van evengenoemde wetsbepaling aangewezen en — ook plaatselijk — verbonden met een krankzinnigengesticht, mits deze inrichting — behoudens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken in bijzondere gevallen te verleenen vrijstelling — gelegen is hetzij in de gemeente te wier laste de kosten der verpleging komen, hetzij elders, doch binnen een kring voor elke gemeente door dien Minister te bepalen, hetzij in eene gemeente waar òf een der ouders, broeders, zusters of kinderen, òf de echtgenoot, voogd of curator woont.

2. De bijdrage bedraagt f 0.25 per dag. De dag van de opneming van den patient en die van het ophouden der verpleging worden elk voor een geheelen dag medegerekend.

3. De bijdrage wordt slechts verleend, wanneer na een verblijf ter aangegeven plaats gedurende ten minste één week, ten genoegen van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken wordt toegelicht, dat verpleging aldaar ter observatie en tijdelijke geneeskundige behandeling de voorkeur verdient boven verpleging in een krankzinnigengesticht, ofschoon deze door den toestand van den verpleegde gewettigd zou zijn.

4. De bijdrage wordt verleend voor een bepaalden termijn van ten hoogste zes maanden, welke termijn na gelijke toelichting, als in het vorig lid bedoeld, tweemalen, telkens voor ten hoogste zes maanden, kan worden verlengd.

5. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken kan onder inachtneming van een termijn van één week ten allen tijde de bijdrage intrekken en ten aanzien van den betreffenden persoon bepalen, dat de bijdrage ook voor den vervolge — bij herhaalde observatie — niet meer wordt verleend.

5. 1. Aan het genot van de in vorige artikelen bedoelde bijdrage wordt de voorwaarde verbonden, dat van eene vergoeding, die eene gemeente, ter bestrijding van de kosten van verpleging van een behoeftigen krankzinnige of zwakzinnige, buiten de bijdragen van het Rijk en van de provincie ontvangt, in 's Rijks kas worde gestort het bedrag, dat ten bate van het Rijk komt bij verdeeling van die vergoeding tusschen het Rijk, de provincie

en de gemeente in verhouding van gemelde bijdragen en van hetgeen na vermindering van de verpleegkosten daarmede, ten laste van de gemeente blijft.

2. Onder verpleegkosten worden verstaan alle voor rekening van eene gemeente komende uitgaven, die ter voorziening in de verpleging noodzakelijk zijn, alsmede de kosten van begrafenis.

3. De bepaling, vervat in het eerste lid, is niet van toepassing, voor zoover eene vergoeding strekt om een patient overeenkomstig het verlangen van den gever of de gevers of van de naaste bloedverwanten in een bepaald gesticht of in eene bepaalde woning ter verpleging te doen opnemen en de daaruit voortvloeiende vermeerdering van de ten laste van eene gemeente komende verpleegkosten te bestrijden.

6. 1. Dit besluit treedt in werking op 1 Januari 1917.

2. Op dien dag vervallen alle vroegere bepalingen betreffende toekenning van Rijksbijdragen in de kosten van verpleging van behoeftige krankzinnigen en idioten, met dien verstande evenwel, dat zij ten aanzien van alle krankzinnigen en idioten, die op 31 December 1916 worden verpleegd in het Zenuwpaviljoen van het Wilhelminagasthuis te Amsterdam of in de Psychiatrisch-Neurologische Kliniek van het Algemeen, Stads- en Academisch Ziekenhuis te Groningen, blijven gelden tot het einde van hunne verpleging aldaar.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 16 Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.

—

16 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De rechtbank, verplicht alle omstandigheden in aanmerking te nemen, welke naar haar oordeel zijn van invloed zijn op de werkelijke waarde der te onteigenen perceelen, heeft terecht rekening gehouden met een door den Gemeenteraad vastgestelde voorgevelrooilijn en met de gevolgen daarvan, nu zij oordeelde dat die gevolgen op die waarde invloed uitoefenden.

De Gemeenteraad was ingevolge art. 3 der Woningwet en art. 76 der Bouwverordening bevoegd om die voorgevelrooilijn vast te stellen, onverschillig welke bedoeling bij die vaststelling mag hebben voorgezeten.

(Onteigeningswet art. 40; Woningwet art. 3.)

Voorzitter: Mr. A. J. L. Nijpels.

Raden: Mrs. J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen, A. P. L. Nelissen en Dr. L. E. Visser.

H. J. Zwaans, wonende te Amsterdam, eischer tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te Amsterdam den 15 Mei 1916 tusschen partijen gewezen, advocaat Jhr. Mr. J. A. de Ranitz

tegen:

den Burgemeester van Amsterdam, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, verweerder, Mr. W. A. Telders

en tegen:

1°. J. H. Lachmeijer, wonende te Amsterdam, advocaat Mr. W. J. Baron van Lynden; 2°. Th. C. Balestra, wonende te Amsterdam, advocaat Mr. E. L. van Emden.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Bij het vonnis waarvan beroep is de schadeloosstelling aan den eischer in cassatie uit te betalen wegens onteigening van twee hem toebehcorende perceelen bepaald naar de huurwaarde, met verwaarloozing van de bijzondere waarde die zij naar de meening der benoemde deskundigen en van den eischer hebben wegens hunne ligging omdat zij geschikt zouden zijn om tot een breed perceel te worden vereenigd of om te zamen te worden vereenigd met een derde naastliggend perceel.

De Rechtbank, zonder zich te zetten tot de beantwoording van de vraag, of hier niet ten onrechte rekening wordt gehouden met enkel mogelijkheden en geheel onzekere gebeurtenissen, nu van eenig voornemen tot verbouwing en vereeniging of eenigen maatregel daartoe in het geheel geene sprake is, beslist enkel over de mogelijkheid van die vereeniging en verklaart die uitgesloten, omdat men bij herbouw gebonden zou zijn aan de gemeentelijke verordening waarbij eene ver achtuitliggende rooilijn is bepaald.

Als eenig cassatiemiddel is nu gesteld: „Schending, immers verkeerde toepassing van de artt. 151, 161 Grondwet, 625 B. W., 37, 39, 40, 41 Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), als regelende de onteigening ten algemeenen nutte, artt. 1, 3, 5, 7, 27 der Wet van 22 Juni 1901 (S. 158), meer bekend als Woningwet,

artt. 134, 135, 150, 161, 166, 168, 172, 174, 175, 176, 177 der Gemeentewet, artt. 15, 72, 76 der Amsterdamsche Bouwverordening en het eenige artikel van de verordening tot vaststelling van eene voorgevelrooilijn voor de bebouwing van de westzijde der Vijzelstraat te Amsterdam, door te beslissen dat bij de waardebepaling der perceelen buiten beschouwing moet blijven de omstandigheid dat deze kleine perceelen hunne waarde hoofdzakelijk zoo niet uitsluitend, zouden ontleenen aan hunne ligging naast een betrekkelijk klein op zeer gunstigen stand gelegen hoek- en winkelhuis waarmede zij een complex met zeer regelmatig grondvlak vormen, omdat eene vereeniging met het bedoelde hoek- en winkelhuis zoude moeten afstuiten op de bepaling van art. 76 der Amsterdamsche Bouwverordening in verband met het besluit van den Gemeenteraad van Amsterdam dd. 15 Mei 1907, waarbij de voorgevelrooilijn voor de bebouwing van de westzijde der Vijzelstraat is vastgesteld op een afstand van 22 M. van de voorgevelrooilijn voor de bebouwing van de oostzijde dier straat, welke vaststelling destijds juist geschied is met de uitgesproken bedoeling om de oprichting van nieuwe kostbare gebouwen die een — toen reeds noodzakelijk geachte — verbreeding van de Vijzelstraat in den weg zouden staan, te verhinderen, terwijl hetzelfde moet gelden voor de door de onteigende partij als waardefactor medegedeelde mogelijkheid om van de beide perceelen een breed winkelhuis met groot bovenhuis te maken, omdat eene dergelijke verbouwing is verboden door vermelde bepaling der bouwverordening in verband met art. 15 krachtens hetwelk onder het bouwen van een gebouw ook verstaan wordt het geheel of gedeeltelijk vernieuwen, uitbreiden of veranderen van een gebouw."

Uit dit middel blijkt niet bij enkele lezing waardoor de eischer de beslissing eigenlijk in strijd met de wet acht, maar blijkens de mondelinge toelichting is hij van oordeel, dat de gemeentelijke verordeningen, waarop de beslissing berust, als niet wettig tot stand gekomen, niet in aanmerking genomen hadden mogen worden. Zijn oordeel berust op deze woorden van het vonnis: „dat de vaststelling (van de verordening) juist is geschied met de uitgesproken bedoeling om de oprichting van nieuwe kostbare gebouwen, die een — toen reeds noodzakelijk geachte — verbreeding van de Vijzelstraat in den weg zou staan, te verhinderen;" hij ziet hierin de feitelijke beslissing dat de verordening niet behoort tot die welke bedoeld zijn in art. 3 der Woningwet en alleen betreffen eischen aan woningen te stellen, maar tot die van art. 27 dezer wet behandelende het bouwen in verband met raadsbesluiten betreffende de bestemming van eenig terrein voor aanleg van eene straat, eene gracht of een plein, welke alleen op de bij art. 7 bepaalde wijze tot stand kunnen komen, terwijl de betrokken verordening zonder inachtneming van de voorgeschreven formaliteiten tot stand gekomen zou zijn.

Aangenomen al dat in de aangehaalde woorden van het vonnis ligt opgesloten de beslissing dat de gemeentelijke wetgever bedoelde eene verordening, berustende op art. 27 der Woningwet in het leven te roepen, kan ik den eischer toch niet toegeven, dat de verordening naar eenige bedoeling en niet naar haren inhoud beoordeeld moet worden.

Art. 3 der Woningwet geeft nu den gemeentelijken wetgever de bevoegdheid om bij eene verordening, waarbij de voorschriften van art. 7 niet zijn in acht genomen, voorschriften vast te stellen omtrent de plaatsing van gebouwen ten opzichte van den openbaren weg, waaronder behoort het vaststellen van eene rooilijn. Die bevoegdheid is algemeen en wordt niet beperkt door de omstandigheid dat het vaststellen van eene rooilijn eenig bedoeld of niet bedoeld gevolg zou hebben ten aanzien van een bebouwingsplan; de Gemeenteraad was dus bevoegd tot bepaling van eene rooilijn langs den openbaren weg bij gewone verordening.

Maar al was dit anders dan zou nog aan het middel de feitelijke grondslag ontbreken, want uit de betrokken verordening blijkt niet dat zij niet overeenkomstig de voorschriften van art. 7 der Woningwet is tot stand gekomen, en de eischer heeft daarvan ook niets doen blijken; hij heeft het enkel beweerd.

Het middel komt mij derhalve ongegrond voor, weshalve ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat bij het bestreden vonnis, op de vordering van den Burgemeester van Amsterdam, namens die gemeente optredende, de onteigening is uitgesproken van twee perceelen gelegen te Amsterdam Vijzelstraat nos. 2 en 4, kadastraal bekend aldaar in Sectie I onder de nos. 119 en 120, tegen betaling of consignatie van een bedrag van f 28,687.50 aan of voor den gedaagde, nu eischer, als kadastraal eigenaar, en van respectief f 2000 en f 2049.84 aan of

voor de interveniënten nu medeverweerders, waarvan ieder een dezer perceelen in huur had;

O., dat de Rechtbank bij de vaststelling der vergoeding voor den kadastralen eigenaar, de tegenwoordige huurwaarde dier perceelen tot grondslag heeft genomen en daarbij heeft overwogen, dat buiten beschouwing behoorde te blijven de omstandigheid, dat deze kleine perceelen, met het daarnaast gelegen hoekperceel vereenigd, een zeer regelmatig grondvlak voor bouwterrein zouden vormen, omdat ingevolge art. 76 der Amsterdamsche Bouwverordening bij Besluit van den Gemeenteraad van Amsterdam van 15 Mei 1907, de voorgevelrooilijn van de Westzijde der Vijzelstraat is vastgesteld op een afstand van 22 M. van de voorgevelrooilijn aan de Oostzijde dier straat, en de vaststelling dier rooilijn belet, en blijkens de bij het tot stand komen dier verordening uitgesproken bedoeling ook bestemd is om te beletten, dat op die perceelen nieuwe kostbare gebouwen worden opgericht — zoomede dat van de beide perceelen nos. 2 en 4 een breed winkelhuis met groot bovenhuis worde gemaakt;

O., dat tegen deze beslissing als eenig middel van cassatie wordt aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

O. hieromtrent:

dat bijaldien de laatstgemelde Verordening inderdaad bindende kracht zou missen, gelijk het middel stelt, over schending van het eenig artikel dier verordening in cassatie niet zou kunnen worden geklaagd;

O., dat echter de Gemeenteraad van Amsterdam ingevolge art. 3 der Woningwet verplicht voorschriften vast te stellen omtrent de plaatsing van gebouwen ten opzichte van den openbaren weg, op grond van die verplichting in art. 76 der Bouwverordening heeft bepaald, dat bij het bouwen — waaronder volgens art. 15 zoowel het oprichten als het voor het geheel of voor een gedeelte vernieuwen van gebouwen wordt verstaan — de voorgevelrooilijn niet mag worden overschreden, en dat die rooilijn door den Raad bij verordening wordt vastgesteld;

O., dat de Gemeenteraad van Amsterdam bevoegd was om, gelijk hij heeft gedaan bij zijne Verordening van 15 Mei 1907, ingevolge voormelde bepaling der Bouwverordening de voorgevelrooilijn aan de Westzijde van de Vijzelstraat vast te stellen, onverschillig welke bedoeling bij die vaststelling mag hebben voorgezeten;

O., dat mitsdien de Rechtbank, verplicht alle omstandigheden in aanmerking te nemen, die naar haar oordeel van invloed zijn op de werkelijke waarde der te onteigenen perceelen, terecht met die vastgestelde rooilijn en met de gevolgen daarvan heeft rekening gehouden, nu zij oordeelde, dat die gevolgen op die waarde invloed uitoefenden en door dit te doen, geen der in het middel aangehaalde artikelen kan hebben geschonden of verkeerd toegepast;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

17 *Juni* 1916 BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 25 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 334), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 8 December 1914 (*Staatsblad* n°. 553), houdende bepalingen betreffende vergoedingen, toe te kennen aan de leden en de secretarissen der Rentecommissiën en aan de tusschenpersonen voor de renten, bedoeld in de artt. 369 en 370 der Invaliditeitswet. S. 278.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 15 Juni 1916, n°. 1611, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gelet op artikel 375, eerste lid, der Invaliditeitswet, en op artikel 2, derde lid, van Ons besluit van 19 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 330);

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. In artikel 1 van Ons besluit van 25 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 334), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 8 December 1914 (*Staatsblad* n°. 553), wordt in de plaats van „Onze Minister van Financiën" gelezen: „Onze Minister belast met de uitvoering der Invaliditeitswet".

II. In de eerste zinsnede van artikel 5 (1) van Ons voormeld besluit worden tusschen de woorden „Rijksverzekeringsbank" en „in" ingelascht de woorden: „of bij onherroepelijk geworden beslissing, door den rechter in beroep".

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 17den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 23 *Juni* 1916.)

—

17 *Juni* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 19 Juli 1913 (*Staatsblad* n°. 330), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 8 December 1914 (*Staatsblad* n°. 552) tot uitvoering van artikel 375, eerste lid, van de Invaliditeitswet, voor zooveel die bepaling betrekking heeft op renten, als bedoeld in de artikelen 369 en 370 dier wet. S. 279.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 15 Juni nº. 1916, 1611, afdeeling Arbeidersverzekering;

Gelet op artikel 375, eerste lid, van de Invaliditeitswet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

In artikel 1 van Ons besluit van 19 Juli 1913 (*Staatsblad* nº. 330), gewijzigd bij Ons besluit van 8 December 1914 (*Staatsblad* nº. 552), wordt in de plaats van „Onze Ministers van Financiën" gelezen: „Onze Minister belast met de uitvoering der Invaliditeitswet".

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 17den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 23 *Juni* 1916.)

—

19 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende af- en overschrijving van het Iste op het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1916. S. 280.

—

19 *Juni* 1916. BESLUIT, tot bepaling van den dag, waarop de wet van 15 Januari 1916, (*Staatsblad* nº. 18) in werking zal treden. S. 281.

Bepaald op 1 *Augustus* 1916.

—

19 *Juni* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Besluit van 6 April 1916 (*Staatsblad* nº. 158), houdende vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, al bedoeld in artikel 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet. S. 282.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 Mei 1916, nº. 36385, Afdeeling Handel;

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Juni 1916 nº. 29);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 Juni 1916, nº. 42927, Afdeeling Handel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. het artikel 2 van het Koninklijk besluit van 6 April 1916, *Staatsblad* nº. 158, te wijzigen als volgt:

Art. 2. Voor zeeschepen, daaronder begrepen zee- en kustvisschersvaartuigen, is Onze genoemde Minister bevoegd, vorenbedoelde toestemming te verleenen, wanneer naar het oordeel van eene door Ons te benoemen Commissie de eigenaar een ander even bruikbaar schip van ongeveer gelijk laadvermogen ter vervanging gereed heeft of binnen redelijken tijd gereed zal hebben.

II. aan het voornoemd Besluit een nieuw artikel als volgt toe te voegen:

Art. 6*bis.* Onze genoemde Minister is bevoegd vorenbedoelde toestemming te verleenen, ook indien naar het oordeel van eene door Ons te benoemen Commissie niet is voldaan aan de voorwaarden, in een der vorige artikelen gesteld, doch bijzondere omstandigheden zich voordoen, welke, naar het oordeel der Commissie, oorzaak zijn, dat bij het verleenen der toestemming de Nederlandsche belangen geen schade zullen lijden.

III. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 22 *Juni* 1916.)

—

19 *Juni* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van den Algemeenen maatregel van Bestuur, ingevolge het vierde lid van artikel 13 der wet op het notarisambt vastgesteld bij Koninklijk besluit van 23 November 1905 (*Staatsblad* nº. 38) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 5 Augustus 1911 (*Staatsblad* nº. 273). S. 283.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 26 Mei 1916, 1ste Afdeeling C, nº. 634;

Overwegende, dat het wenschelijk is, een nadere wijziging aan te brengen in den algemeenen maatregel van bestuur, ingevolge het vierde lid van artikel 13 der wet op het Notarisambt van 9 Juli 1842 (*Staatsblad* nº. 20), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 195), vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 23sten November 1905 (*Staatsblad* nº. 308) en laatstelijk gewijzigd

bij Koninklijk besluit van den 5den Augustus 1911 (*Staatsblad* n°. 273);

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Juni 1916, n°. 15);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 17den Juni 1916, 1ste Afdeeling C, n°. 583;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

Artikel 17 van het Koninklijk besluit van den 23sten November 1905 (*Staatsblad* n°. 308), laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van den 5den Augustus 1911 (*Staatsblad* n°. 273) wordt gelezen als volgt:

„De presentiegelden van de leden der Commissie voor de vereischte bijeenkomsten bedragen acht gulden per dag.

De leden der Commissie worden ten aanzien van de vergoeding van reis- en verblijfkosten gerangschikt onder de tweede klasse van het tarief, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van den 29sten October 1915 (*Staatsblad* n°. 451), behalve ten opzichte van hen, die eene betrekking bekleeden tot de eerste klasse behoorende, in welk geval zij ook als leden der Commissie in die klasse worden gerangschikt."

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan Onzen Minister van Financiën.

's-Gravenhage, den 19den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 26 *Juni* 1916.)

—

19 *Juni* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van den Algemeenen maatregel van Bestuur, ingevolge artikel 14 van de wet op het notarisambt, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 4 Juni 1878 (*Staatsblad* n°. 81) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 21 April 1908 (*Staatsblad* n°. 119). S. 284.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 26 Mei 1916, 1ste afdeeling C, n°. 633;

Overwegende, dat het wenschelijk is, een nadere wijziging aan te brengen in den algemeenen maatregel van bestuur, ingevolge artikel 14 van de wet op het notarisambt van 9 Juli 1842 (*Staatsblad* n°. 20), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 Juni 1912 (*Staatsblad* n°. 195), vastgesteld bij Koninklijk besluit van den 4den Juni 1878 (*Staatsblad* n°. 81) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van den 21sten April 1908 (*Staatsblad* n°. 119);

Den Raad van State gehoord (advies van 13 Juni 1916, n°. 34);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 17den Juni 1916, 1ste Afdeeling C, n°. 584;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

Artikel 9 van het Koninklijk besluit van den 4den Juni 1878 (*Staatsblad* n°. 81) laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van den 21sten April 1908 (*Staatsblad* n°. 119) wordt gelezen als volgt:

„Voor het bijwonen van de vereischte bijeenkomsten bedragen de presentiegelden van de leden en de plaatsvervangende leden der Commissie acht gulden per dag en van haren secretaris zes gulden per dag.

De leden, de plaatsvervangende leden en de secretaris der commissie worden ten aanzien der vergoeding van reis- en verblijfkosten gerangschikt onder de tweede klasse van het tarief, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 29 October 1915 (*Staatsblad* n°. 451) behalve ten opzigte van hen, die eene betrekking bekleeden tot de eerste klasse behoorende in welk geval zij ook als leden der commissie in die klasse worden gerangschikt."

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan Onzen Minister van Financiën.

's-Gravenhage, den 19den Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 26 *Juni* 1916.)

—

19 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Waar de dagvaarding als de omstandigheden, waaronder de veldwachters het jachtgeweer in beslag wilden nemen, voorëerst noemt het jagen op Zondag en voorts het vermoeden dat een jachtwetovertreding werd gepleegd, handelden de veldwachters, onder die omstandigheden dat geweer in beslag willende nemen, niet ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, daar art. 45 der Jachtwet inbeslagneming van geoorloofd jachttuig niet toelaat bij overtreding van art. 18*a* dier wet, en evenmin uit het vermoeden, dat „een" jacht-

wetovertreding werd gepleegd, de bevoegdheid tot die inbeslagneming volgt, reeds hierom niet, omdat niet bij elke jachtwetovertreding inbeslagneming van het geweer is toegelaten.

(Sr. art. 184.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, C. O. Segers, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

1°. D. v. S., oud 37 jaren, geboren te Veenendaal, wonende te Rijsenburg, van beroep arbeider, 2°. A. v. S., oud 44 jaren, geboren te Rhenen, wonende te Doorn, van beroep arbeider, requiranten van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te 's-Gravenhage van 29 Maart 1916, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam dd. 8 Februari 1916, waarbij requiranten als schuldig aan het „opzettelijk eenige handeling door een ambtenaar, belast met het opsporen van strafbare feiten, ondernomen ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, belemmeren" met toepassing van art. 18 aanhef en sub *a.*, 40 en 45 der Jagtwet, art. 184 Sr., zijn veroordeeld ieder tot drie weken gevangenisstraf.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Bij tijdig ingediende memorie stellen de verzoekers:

„dat zij als eenig middel van cassatie wenschen voor te stellen:

„ „Schending, althans verkeerde toepassing van de artt. 184 Sr., 239 j°. 214 Sv. en 45 Jachtwet, doordat het Hof heeft beslist, dat eenig wettelijk voorschrift de in de dagvaarding genoemde politiebeambten voorschreef, wanneer — zooals bewezen is aangenomen — de verzoekers te Waddinxveen op Zondag 17 October 1915 met andere personen in het jachtveld in den Zuidplaspolder met schietgeweer hebben gejaagd, waarbij de verzoeker sub 1°. het jachtgeweer droeg, en de anderen blijkbaar als drijvers fungeerden, en die politiebeambten vermoedden, dat een overtreding der Jachtwet (door verzoekers) plaats had, dat jachtgeweer in beslag te nemen" ";

„dat immers geen enkel wettelijk voorschrift bepaalt, dat op grond van *vermoeden* van jachtovertreding geoorloofde jachttuigen mogen worden in beslag genomen (vgl. H. R. 20 Januari 1902, W. 7717), maar bovengenoemd artikel der Jachtwet slechts aan de in art. 36 dier wet genoemde beambten de bevoegdheid geeft, geoorloofde jachttuigen (waaronder mede een schietgeweer wordt begrepen) in beslag te nemen, die in het bezit zijn van iemand, die *uitdrukkelijk daargenoemde jachtovertredingen pleegt;* dat dus de in de dagvaarding genoemde inbeslagneming niet alleen niet „ „op vermoeden, dat eene overtreding der Jachtwet plaats had" ", door eenig wettelijk voorschrift werd bevolen, maar zelfs niet wanneer „ „een overtreding der Jachtwet" " zoo algemeen als de dagvaarding dit stelt, was gepleegd;

„dat ook het genoemde artikel der Jachtwet geen betrekking heeft op de in den aanvang der dagvaarding omschreven omstandigheid, omdat deze slechts inhoudt eene overtreding van art. 18*a* der Jachtwet, ter zake waarvan evenmin inbeslagneming van het geoorloofde jachttuig, waarmede de overtreding is gepleegd, mag plaats hebben."

Ten aanzien hiervan merk ik op, dat bij dagvaarding wel meer was gesteld en bij het in hooger beroep geheel bevestigde vonnis wel meer is bewezen verklaard, dan een bij de politiebeambten bestaand vermoeden van overtreding der Jachtwet door de beklaagden, immers ook, dat dit vermoeden gegrond was, voor zooveel betrof het op Zondag jagen door den eersten beklaagde. Toch komt het middel mij juist voor, omdat *deze* overtreding den politiebeambten niet de bevoegdheid gaf, het geoorloofd jachttuig, door dezen beklaagde gebezigd, in beslag te nemen. Wel wordt zoodanige bevoegdheid bij betrapping op heeterdaad zoo al niet gegeven, dan toch als bestaande verondersteld bij art. 41 in verband met de artt. 40 en 39 Sv., doch volgens Uwe rechtspraak, neergelegd in het arrest van 4 Maart 1907 (W. 8505), moet deze algemeene bepaling wijken voor de bijzondere van art. 45 der Jachtwet, welke de inbeslagneming van geoorloofd jachttuig alleen in bepaalde daar omschreven gevallen toelaat. Dat dit inderdaad de bedoeling van het tweede lid van art. 45 is, volgt behalve uit de in genoemd arrest aangevoerde betooggronden ook nog uit het zevende lid van dit wetsvoorschrift, hetwelk toch de mogelijkheid veronderstelt van inbeslagneming „in strijd" o. a. met litt. *b.* van dit artikel.

De in de dagvaarding bedoelde politiebeambten handelden derhalve bij de inbeslagneming van het geweer niet ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, althans niet voor zoover men hunne handeling alleen toetst aan de gegevens welke de telastelegging

verstrekt. Op het ten laste gelegde is dus art. 184 Sr. niet toepasselijk, terwijl het evenmin onder eenige andere strafbepaling valt.

Ik concludeer, dat het bestreden arrest en het daarbij bevestigde vonnis zullen worden vernietigd, voor zooveel daarbij het bewezen verklaarde is gequalificeerd en de beklaagden tot straf zijn veroordeeld, en dat zij van alle rechtsvervolging zullen worden ontslagen met bevel tot teruggave aan den eersten beklaagde van de in beslag genomen geweer en patroon.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie, door de requiranten voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat requiranten hebben terechtgestaan als zouden zij te Waddinxveen op Zondag 17 October 1915, terwijl zij met andere personen in het jachtveld in den Zuidplaspolder met schietgeweer jagende waren, waarbij de eerste beklaagde (thans 1e requirant) het jachtgeweer droeg en de anderen blijkbaar als drijvers fungeerden, en de rijksveldwachters A. Dekkers en F. A. M. Timmermans en de onbezoldigd rijksveldwachter G. de Knegt, die aldaar in politiedienst surveilleerende waren, nadat zij zich als rijkspolitie hadden kenbaar gemaakt, op vermoeden dat een overtreding der Jachtwet plaats had, het jachtgeweer in beslag wilden nemen en genoemde de Knegt daartoe het jachtgeweer vastgreep, te zamen en in vereeniging opzettelijk die handeling hebben belemmerd door aan dat geweer te rukken en te trekken ten einde de inbeslagname te verhinderen;

O., dat bij het door het bestreden arrest bevestigde vonnis dit feit met der requiranten schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen is verklaard en requiranten zijn veroordeeld met qualificatie en strafoplegging als aan den hoofde dezes is vermeld;

O., dat het cassatiemiddel blijkens de toelichting tegen deze veroordeeling opkomt op twee gronden, namelijk:

a. omdat geen enkel wettelijk voorschrift bepaalt dat op *vermoeden* van jachtwetovertreding geoorloofd jachttuig in beslag mag worden genomen, en

b. omdat volgens de Jagtwet wegens de bij dagvaarding omschreven overtreding inbeslagname van geoorloofd jachttuig niet mag plaats hebben;

O., dat het sub *b.* aangevoerde juist is;

dat toch bij overtreding der Jagtwet de bevoegdheid tot inbeslagneming enkel moet worden beoordeeld naar art. 45 dier wet;

dat nu de dagvaarding als de omstandigheden, waaronder de veldwachters het door den eersten requirant gedragen jachtgeweer in beslag wilden nemen, noemt vooreerst het jagen op Zondag en voorts het vermoeden dat een overtreding der Jachtwet werd gepleegd;

dat echter art. 45 der Jagtwet inbeslagneming van geoorloofd jachttuig bij de eerstbedoelde overtreding niet toestaat, en evenmin uit het verder genoemde vermoeden van overtreding de bevoegdheid tot die inbeslagneming volgt, reeds hierom niet, omdat niet bij elke jachtwetovertreding inbeslagneming van het geweer is toegelaten;

dat dus de veldwachters, onder die bij dagvaarding genoemde omstandigheden — waarnaar alleen de rechtmatigheid der ambtshandeling moet worden beoordeeld — desniettemin dat geweer in beslag willende nemen niet handelden ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, zoodat het bewezen verklaarde feit niet oplevert een overtreding van art. 184 Sr. en requiranten waar dit feit ook niet bij eenig ander wettelijk voorschrift strafbaar is gesteld, van alle rechtsvervolging moeten worden ontslagen;

O., dat door deze beslissing een onderzoek naar hetgeen verder tot ondersteuning van het cassatiemiddel is aangevoerd, achterwege kan blijven;

Vernietigt het arrest door het Gerechtshof te 's-Gravenhage den 29 Maart 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zooverre daarbij het vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam dd. 8 Februari 1916 is bevestigd voor wat betreft de aan het feit gegeven qualificatie en de opgelegde straf;

En rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.:

Vernietigt genoemd vonnis te dien aanzien;

Verklaart het bewezen verklaarde niet strafbaar;

Ontslaat de requiranten van alle rechtsvervolging te dier zake. (Ned. Jur.)

—

19 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 1 van het besluit van het Militair Gezag in Noord-Brabant enz. dd. 14 September 1915, luidende: „Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van den Kantonnementscommandant te Putte zich te bevinden op den openbaren weg, loopende

langs de rijksgrens enz." is te beschouwen als een bevel, krachtens art. 23 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, door het bevoegd militair gezag uitgevaardigd.

Dit bevel is een algemeen voorschrift, behoorlijk afgekondigd, tegen welks overtreding bij art. 49 dier wet straf is bedreigd, en dat als zoodanig in de dagvaarding als van kracht zijnde, niet behoeft te worden vermeld.

(Wet van 23 Mei 1899, S. 128, artt. 23, 49.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

H. de B., oud 29 jaren, geboren en wonende te Putte, requirante van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Breda van 2 Maart 1916 waarbij in hooger beroep werd bevestigd het vonnis van den Kantonrechter van Bergen op Zoom van 30 November 1915, bij hetwelk de requirante werd schuldig verklaard aan: „zonder schriftelijke toestemming van den Kantonnementscommandant te Putte zich aldaar bevinden op den openbaren weg, loopende langs de Rijksgrens tusschen de perceelen A 1 en A 134"; — en met toepassing van art. 91 Sr., art. 1 van het Besluit van het Militair Gezag voor de gemeente Putte dd. 14 September 1915, aldaar afgekondigd 19 September d. a. v., jº. de artt. 1, 2, 3, 49 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), alsmede het K. B. van 29 Augustus 1914 (S. 435) veroordeeld tot hechtenis van één dag (gepleit door Mr. M. H. Hartog te Bergen op Zoom).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Bij het in hooger beroep bevestigde vonnis is bewezen verklaard, dat de beklaagde op 3 October 1915 des namiddags omstreeks 5½ ure onder de gemeente Putte zonder schriftelijke toestemming van den Kantonnementscommandant te Putte zich heeft bevonden op den openbaren weg, loopende langs de rijksgrens tusschen de perceelen A 1 en A 134. Hierop werd toepasselijk geacht art. 1 van het Besluit van de gemeente Putte op 14 September 1915 gegeven door „den Generaal-Majoor, Commandant der Divisiegroep Brabant, het militair gezag uitoefenende in de provinciën Noord-Brabant, Limburg en Gelderland bezuiden de Waal buiten het gebied der stellingen en afzonderlijke forten, handelende krachtens de artt. 23 en 35 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128)", welk artikel luidt:

„Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van den Kantonnementscommandant te Putte zich te bevinden op den openbaren weg, loopende langs de rijksgrens tusschen de perceelen A 1 en A 134."

Krachtens art. 49 der evengenoemde wet, waarin de rechter de strafrechtelijke sanctie van dit verbod zocht, werd de beklaagde veroordeeld.

Namens haar zijn bij pleidooi twee middelen van cassatie aangevoerd. Het eerste luidt:

„Schending door verkeerde toepassing van art 49 in verband met art. 23 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), doordien de Rechtbank ten onrechte met den Kantonrechter is van oordeel geweest:

a. dat art. 49 de sanctie bevat op art. 23;

b. dat het ten laste gelegde opleverde [een] strafbaar feit, hoezeer de telastelegging niet inhield, dat gehandeld is in strijd met een bevel van het Militair Gezag."

Het eerste onderdeel berust op de stelling, dat de bevelen, tegen niet-voldoening waaraan art. 49 straf bedreigt, slechts zouden zijn bevelen op een bepaald oogenblik gericht tot een bepaalde persoon, om dadelijk te worden opgevolgd en dan weder hun kracht te verliezen, bevelen dus die wel kunnen berusten op art. 23 der Oorlogswet, hetwelk het Militair Gezag bevoegd verklaart eene verkeersregeling te geven, doch dan niet als het bovenaangehaalde voorschrift tot het publiek in het algemeen gericht zouden mogen zijn. —

Met deze beperkte opvatting van het woord „bevel" die reeds stilzwijgend schijnt te zijn verworpen bij Uw arrest van 28 December 1915 (W. 9934) (N. J. 1916 bl. 546, Red.), kan ik mij niet vereenigen. „Niemand mag dezen weg betreden" is evengoed een bevel als „Gij moogt nu dezen weg niet betreden". En het is juist de laatste vorm van bevel, die waarschijnlijk den wetgever bij art. 23 der Oorlogswet voor oogen gestaan heeft, toen hij daarin sprak van een „regelen" van het verkeer en dit opdroeg aan het Militair Gezag, hetwelk hij zich voorstelde als uitgeoefend niet door ondergeschikte militairen, doch alleen door enkele opperofficieren. Dat zoodanige algemeene bevelen, op art. 23 berustend, sanctie zouden missen, is ook weinig aannemelijk en de Memorie van Toelichting verklaarde dan ook uitdrukkelijk, dat deze sanctie was te vinden in art. 49.

Het tweede onderdeel van het middel berust op dezelfde stelling als het eerste. Alleen wanneer de bevelen van het Militair Gezag, tegen niet-nakoming waarvan art. 49 straf

bedreigt, bijzondere bevelen zijn, tot een bepaald persoon gericht, is het noodig het bestaan hebben daarvan bij dagvaarding ten laste te leggen. Zijn zij echter tot allen gericht en dus bestemd algemeen te binden, dan zijn zij — als zijnde tevens afkomstig van een orgaan van het Staatsgezag — wettelijke voorschriften, waarvan het bestaan niet ten laste gelegd behoeft te worden. Ik veroorlóof mij hier Uwen Raad te verwijzen naar mijne bijdrage in het Tijdschrift voor Strafrecht dl. XXVII bl. 197, waarin ik deze stelling heb ontwikkeld. Het bij pleidooi gedaan beroep op Uw arrest van 15 Mei 1915 (W. 9829) (N. J. 1915 bl. 958, Red.) gaat in dit geval niet op. Anders dan destijds betreft het toch hier een bevel, waarvan de afkondiging door het Militair Gezag zelf is voorgeschreven en wel bij art. 4 van het aangehaalde Besluit „door aanplakking in de gemeente op de daarvoor gebruikelijke plaatsen". En deze afkondiging heeft ook behoorlijk plaats gevonden.

Het eerste middel kan derhalve niet tot cassatie leiden.

Het tweede luidt: „Schending door verkeerde toepassing van artt. 23 en 49 en schending door niet-toepassing der artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 129) (lees: 128) door te beslissen, dat art. 1 van het Besluit van het Militair Gezag voor de gemeente Putte dd. 14 September 1915 steunt op art. 23 in plaats van op art. 22 dier wet."

Het is m. i. niet uitgesloten, dat het Militair Gezag het onderwerpelijke voorschrift ook als een plaatselijke verordening krachtens art. 22 had kunnen geven. Het heeft dit echter nu eenmaal niet gedaan, blijkens de aanhaling in het hoofd van het besluit van art. 23, welke wetsbepaling aan dit Gezag reeds de vereischte bevoegdheid tot het geven van het voorschrift verleende.

Ook dit middel kan derhalve niet tot cassatie leiden.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op de middelen van cassatie, namens de requirante voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat de requirante terecht heeft gestaan ter zake dat zij op 3 October l.l. des namiddags omstreeks 5½ uur onder de gemeente Putte, zonder schriftelijke toestemming van den Kantonnementscommandant te Putte, zich heeft bevonden op den openbaren weg, loopende langs de Rijksgrens tusschen de perceelen A 1 en A 134;

O., dat bij het gemelde vonnis van den Kantonrechter te Bergen op Zoom deze telastelegging bewezen is verklaard, met schuldigverklaring en strafoplegging als is medegedeeld;

O., dat onder de artikelen der wet welke worden toegepast ook is opgenomen art. 1 van een Besluit van den „Generaal-Majoor, Commandant der Divisiegroep Brabant, het militair gezag uitoefenende in de provinciën Noord-Brabant, Limburg en Gelderland bezuiden de Waal, buiten het gebied der stellingen en afzonderlijke forten, handelende krachtens de artt. 23 en 35 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128)", waarbij deze heeft vastgesteld:

Art. 1. „Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van den Kantonnementscommandant te Putte, zich te bevinden op den openbaren weg, loopende langs de rijksgrens, tusschen de perceelen A 1 en A 134.", — terwijl art. 4 luidt: „Dat besluit treedt in werking op den dag van afkondiging. Afkondiging geschiedt door aanplakking in de gemeente op de daarvoor gebruikelijke plaatsen." — welke afkondiging blijkt te zijn geschied;

O. met betrekking tot het *eerste* middel:

dat het bedoelde besluit is te beschouwen als een bevel, krachtens art. 23 der meergemelde wet, door het bevoegd militair gezag uitgevaardigd, gelijk op dat wetsartikel dan ook in het hoofd van het besluit beroep wordt gedaan;

O., dat dit bevel in den vorm van een verbod is gericht tot een ieder, en als zoodanig in het algemeen, behoudens de opgenomen beperking, verbiedt het zich bevinden op den openbaren weg ter plaatse als nader omschreven;

O., dat het hier dus geldt een algemeen voorschrift, behoorlijk afgekondigd, tegen welke overtreding bij art. 49 straf is bedreigd, en dat als zoodanig in de dagvaarding als van kracht zijnde, niet behoefde te worden vermeld;

O., dat alzoo het eerste middel niet kan opgaan;

O., dat dit evenzeer het geval is ten aanzien van het *tweede* middel, vermits in art. 23 der wet aan het Militair Gezag de bevoegdheid wordt verleend het verkeer binnen het in staat van beleg verklaarde grondgebied te regelen overeenkomstig de eischen der algemeene veiligheid, en dat gezag dit heeft gedaan binnen de bij het gemelde artikel gestelde grenzen, en daarbij zich aansluitende, terwijl de overtreding daarvan terecht is beschouwd als strafbaar gesteld bij art. 49 der meermalen aangehaalde wet;

O., dat mitsdien het beroep in cassatie behoort te worden verworpen;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

19 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 11 van het besluit van het Militair Gezag in Noord-Brabant enz. van 12 Juli 1915, verbiedende aan particulieren grootere hoeveelheden van bepaalde goederen voorhanden te hebben dan redelijkerwijze geacht noodig te zijn, is een voorschrift, dat, als verbiedende opeenhooping van levensmiddelen, de openbare orde en gezondheid in de gemeente kan betreffen, zoodat het Militair Gezag krachtens art. 22 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, bevoegd was een dergelijke bepaling uit te vaardigen.

(Wet van 23 Mei 1899, S. 128 art. 22.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Breda, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van den 2 Maart 1916, waarbij in hooger beroep, onder bevestiging van een vonnis van het Kantongerecht te Bergen op Zoom de dato 5 October 1915 voor zoover bewezen is verklaard het aan den beklaagde bij dagvaarding ten laste gelegde en diens schuld daaraan en met vernietiging van dat vonnis voor het overige, F. v. H., oud 63 jaren, van beroep timmerman, geboren te Woensdrecht en wonende te Bergen op Zoom te dier zake van alle rechtsvervolging is ontslagen (gepleit voor gerequireerde door Mr. M. H. Hartog).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Bij het bestreden vonnis werd door bevestiging in zooverre van het in eersten aanleg gewezene als bewezen aangenomen, dat beklaagde op 20 Augustus 1915 des namiddags omstreeks 7 uur onder de gemeente Bergen op Zoom als particulier in een schuur voorhanden heeft gehad ongeveer 1771 K.G. tarwebloem, ongeveer 1096 K.G. rijst en ongeveer 92 K.G. maïs zijnde hoeveelheden grooter dan redelijkerwijs geacht kan worden noodig te zijn voor de dagelijksche behoeften van beklaagde zelf of van zijn dieren. — In eersten aanleg was dit feit gequalificeerd: „te Bergen op Zoom als particulier grootere hoeveelheden ten uitvoer verboden levensmiddelen voorhanden hebben dan redelijkerwijs geacht kunnen worden voor de dagelijksche behoeften van hemzelven of van zijne dieren noodig te zijn". Hiertegen was voorzien bij art. 11 in verband met de artt. 9 en 8 van het Besluit van 12 Juli 1915 van den Commandant van het veldleger, het Militair Gezag uitoefenende in N.-Brabant, Limburg en Gelderland bezuiden de Waal, buiten de stellingen en afzonderlijke forten, welk besluit destijds en ook tijdens de uitspraak in hooger beroep nog niet was ingetrokken, hetgeen eerst bij Besluit van genoemden Commandant van 22 Maart 1916 met ingang van 1 April 1916 is geschied. Vermits blijkens de aanhaling der artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) in dit besluit werd gezien eene door het Militair Gezag gegeven politieverordening, was de beklaagde veroordeeld tot 14 dagen hechtenis. — Het bestreden vonnis echter oordeelt het Militair Gezag niet bevoegd het betrokken verbod te geven, in het bijzonder niet als politieverordening krachtens art. 22 der Wet, omdat het niet betreft de huishouding der gemeente, doch treedt in een regeling der bijzondere belangen harer ingezetenen, zoodat de bevoegdheid bij art. 135 der Gemeentewet aan den Gemeenteraad toegekend, zou zijn overschreden. Derhalve wordt de veroordeeling te niet gedaan en de beklaagde van alle rechtsvervolging ontslagen.

Bij tijdig ingediende memorie worden hier tegen door den heer requirant twee middelen van cassatie ontwikkeld, van welke het eerste luidt: „Schending van de artt. 214 en 216 2°. Sv., en van artt. 11 en 13 — in verband met artt. 8 en 9 — van het Besluit van het Militair Gezag van 12 Juli 1915 en van art. 35 en Hoofdstuk IV der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) door niet-toepassing van art. 214 Sv. en de artikelen van genoemd Besluit en de Wet van 23 Mei 1899 — en verkeerde toepassing van art. 216 Sv."

De heer requirant acht nl. hier het bewezen verklaarde wel strafbaar, doch als overtreding van een voorschrift, gegeven krachtens art. 35 der Wet van 1899 en waarvoor dus de strafbepaling te zoeken is in art. 49 dier Wet. Aan genoemd art. 35 zou het Militair Gezag niet slechts de bevoegdheid ontleenen, het wegvoeren van goederen te beletten — d. i. ook te verbieden (arrest van 28 December 1915, W. 9934 [N. J. 1916 bl. 546, Red.]) — doch mede om pogingen hiertoe in de kiem tegen te gaan, door te verbieden, dat iemand zich een groote hoeveelheid van die goederen op een bepaalde plaats verzamelt. — Hiermede kan

ik mij niet vereenigen, ook niet na kennisneming van de in dien geest op 10 Maart l.l. gewezen sententie van het Hoog Militair Gerechtshof (W. 9911) (N. J. 1916 bl. 695, Red.). Art. 35 toch geeft aan het Militair Gezag eene uitzonderingsbevoegdheid, welke strikt is uit te leggen en dus niet verder gaat dan de bewoordingen van het artikel toestaan. Deze verleenen wel de bevoegdheid het wegvoeren van goederen te beletten (te verbieden) doch niet tot het aanwenden van alle middelen, welke ook, die aan het bereiken van dit doel bevorderlijk zouden kunnen zijn.

Het tweede middel luidt:

„Schending van de artt. 214 en 216 2°. Sv. en van artt. 11 en 13 — in verband met artt. 8 en 9 — van het Besluit van het Militair Gezag van 12 Juli 1915 en van art 22 en Hoofdstuk IV der Wet van 23 Mei 1899 (S 128), door niettoepassing van art. 214 Sv., de artikelen van genoemd Besluit van het Militair Gezag en van art. 22 — althans verkeerde toepassing van dit artikel — en van Hoofdstuk IV der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) en verkeerde toepassing van art. 216 Sv."

Dit middel tast de beslissing der Rechtbank aan, waar zij, op de reeds kortelings medegedeelde gronden de in eersten aanleg uitgesproken veroordeeling vernietigde, omdat het Militair Gezag niet, gelijk daar was aangenomen, krachtens art. 22 der Wet van 1899 bevoegd was het verbod te geven. Het komt mij voor juist te zijn, niettegenstaande de bestrijding namens gerequireerde bij pleidooi. Terecht wordt door den heer requirant aangevoerd, dat de openbare orde en de gezondheid — derhalve de huishouding der gemeente — betrokken kunnen zijn bij de verhindering, dat — zooals de omstandigheden van het oogenblik doen voorzien — sommige der inwoners geheel verstoken zijn van voedsel, terwijl de anderen door het inslaan en voorhanden hebben van grootere hoeveelheden levensmiddelen en andere goederen voor het dagelijksche gebruik vereischt, hunne medeinwoners van die goederen verstoken houden, waardoor een deel der bevolking honger lijdt en gevaar ontstaat voor oproer en epidemische ziekten. En, gelijk in de memorie wordt betoogd, dit klemt te meer, waar de bepaling van art. 22 ook bestemd is te gelden bij werkelijk beleg in hoedanig geval zeer duidelijk uitkomt, hoezeer de openbare orde en gezondheid betrokken kunnen zijn bij zoodanig verbod, hetwelk het Gemeentebestuur of zijn plaatsvervanger, het Militair Gezag, alsdan zeer zeker bevoegd zou zijn te geven. Bij pleidooi is namens gerequireerde wel aangevoerd, dat eenig gemeentebelang hierbij niet was betrokken, omdat de Onteigeningswet den Burgemeester bevoegd maakt, te groote voorraden in beslag te nemen, doch ook naast dit voorschrift der onteigeningswet schijnt de verordening bestaanbaar, daar deze bestemd is, het ontstaan van groote geheime voorraden te belemmeren.

In de door mij voorgestane richting gaat ook Uw arrest van 3 April l.l. (W. 9923) (N. J. 1916 bl. 476, Red.), in de tegenovergestelde echter wederom de reeds aangehaalde sententie van het Hoog Militair Gerechtshof.

Een andere vraag, bij pleidooi namens gerequireerde opgeworpen, is, of de verordening niet onverbindend is op grond, dat zij treedt in een onderwerp van Rijksbelang, het tegengaan van smokkelarij. Doch uit niets blijkt, dat deze verordening, welke niet alleen voor grensgemeenten geldt, doch voor alle in staat van beleg verklaarde gemeenten van N.-Brabant, Limburg en Gelderland, bezuiden de Waal, waartoe dus b.v. behooren Grave, Helmond en Eindhoven, juist tegen de smokkelarij gericht zou zijn. En al ware dit zoo, het zou gerequireerde toch niet baten. Want wel geldt m. i. voor militaire plaatselijke verordeningen evenals voor burgerlijke art. 150 der Gemeentewet, maar dan ook de hiermede samenhangende artt. 151 en 153. Er is geen enkele reden dien samenhang ten opzichte van militaire plaatselijke verordeningen te verbreken en met wegneming van het vernietigingsrecht van de Kroon den Rechter de bevoegdheid toe te kennen, die verordeningen te toetsen aan de vraag, of zij treden in wat van Rijksbelang is (zie van Wageningen, Proefschrift bl. 58 en Leendertz in W. 9766).

Eindelijk is nog bij pleidooi namens gerequireerde de vraag behandeld, of de verordening niet van rechtswege had opgehouden te gelden tengevolge van het in werking treden der Wet van 31 December 1915 (S. 533), reeds voordat het bestreden vonnis werd gewezen. Hierbij werd namens gerequireerde gesteld, dat de plaats der overtreding valt buiten het in die Wet bedoelde terrein van toezicht. Aangenomen dat dit laatste juist is, dan heeft m. i. voor het onderhavige geval de verordening niet opgehouden te gelden, reeds hierom niet, omdat bedoelde wet geenszins z.g. „nederlagen" van goederen buiten dit terrein veroorlooft, doch ze alleen binnen dit terrein verbiedt en dus voor dit geval in het onderwerp der verordening niet voorziet.

Terecht is derhalve door den Kantonrechter het verbod als plaatselijke verordening van het Militair Gezag toegepast en ten onrechte is diens beslissing door het bestreden vonnis vernietigd.

Ik concludeer, dat dit vonnis zal worden vernietigd, voor zoover daarbij het in eersten aanleg gewezene is te niet gedaan, het bewezene niet strafbaar is verklaard, en de beklaagde van alle rechtsvervolging is ontslagen, en dat de Hooge Raad, ten principale rechtdoende, laatstgenoemd vonnis zal bevestigen, voor zoover het niet reeds is bevestigd bij het bestreden vonnis.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat ten aanzien van gerequireerde bewezen is verklaard dat hij op 20 Augustus 1915 des namiddags omstreeks 7 uur onder de gemeente Bergen op Zoom als particulier in een schuur voorhanden heeft gehad ongeveer 1771 K.G. tarwebloem, ongeveer 1096 K.G. rijst en ongeveer 92 K.G. maïs, zijnde hoeveelheden grooter dan redelijkerwijze geacht kan worden noodig te zijn voor de dagelijksche behoeften van hem zelf of van zijne dieren;

O., dat bij het in eersten aanleg gewezen vonnis dit feit is gequalificeerd als het „te Bergen op Zoom als particulier grootere hoeveelheden ten uitvoer verboden levensmiddelen voorhanden hebben, dan redelijkerwijze geacht kunnen worden voor de dagelijksche behoeften van hemzelve of van zijne dieren noodig te zijn" en gerequireerde met toepassing van de artt. 8, 9 en 11 van het Besluit van het Militair Gezag, vastgesteld op 12 Juli 1915, afgekondigd te Bergen op Zoom den 21 Juli 1915, jº. de artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) het K. B. van 3 Augustus 1914 (S. 358), het K. B. van 3 Augustus 1914 (S. 369*a*), het K. B. van 7 September 1914 (S. 44), art. 91 Sr., is veroordeeld tot veertien dagen hechtenis;

O., dat te dien aanzien dit vonnis bij de bestreden uitspraak is vernietigd en gerequireerde te dier zake van alle rechtsvervolging is ontslagen op grond dat het door den Kantonrechter toegepaste art. 11 van het door het Militair Gezag vastgestelde besluit van 12 Juli 1915 bindende kracht mist en tegen het bewezen verklaarde feit ook niet bij eenige andere wet of wettelijke verordening straf is bedreigd;

O., dat omtrent de niet-verbindbaarheid van genoemd art. 11 — hetwelk voor de in staat van beleg verklaarde gemeenten van het militair gezagsgebied in de provinciën Noord-Brabant, Limburg en Gelderland, bezuiden de Waal, buiten de stellingen en afzonderlijke forten, tot welke gemeenten Bergen op Zoom behoort, onder meer verbiedt aan particulieren grootere hoeveelheden goederen als bedoeld bij art. 9 van dat Besluit (waaronder in verband met art. 8 begrepen zijn ten uitvoer verboden levensmiddelen) voorhanden te hebben dan redelijkerwijze geacht kunnen worden voor de dagelijksche behoeften van henzelven of van hunne dieren noodig te zijn — in hoofdzaak wordt overwogen:

dat het Militair Gezag blijkens den aanhef van voormeld Besluit bij de vaststelling daarvan gehandeld heeft krachtens de artt. 22, 23 en 35 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), doch geen dier artikelen dat Gezag tot het uitvaardigen der bovenbedoelde verbodsbepaling de bevoegdheid geven;

de artt. 23 en 35 niet, daar zij het Militair Gezag alleen veroorloven regelingen omtrent personen en omtrent het wegvoeren van paarden, vee, enz. te heffen;

en art. 22 niet, omdat dit artikel aan het Militair Gezag slechts dezelfde door de wet beperkte bevoegdheid om verordeningen te maken geeft welke in normale tijden onder meer aan de gemeenteraden krachtens art. 135 der Gemeentewet toekomt en het militair gezag ten deze die bevoegdheid heeft overschreden, daar een bepaling omtrent de hoeveelheden van zekere soorten van goederen, welke de ingezetenen in voorraad mogen hebben enkel en alleen raakt de bijzondere belangen dier ingezetenen, en dan ook niet betreft de huishouding der gemeente;

O., dat het tweede cassatiemiddel, waarbij betoogd wordt dat bedoeld art. 11 der verordening geacht kan worden de huishouding der gemeente te betreffen, juist is;

dat toch een voorschrift, opeenhooping van levensmiddelen verbiedende, de openbare orde en gezondheid in de gemeente kan betreffen, en zulks zeer zeker bij staat van beleg, zoodat het Militair Gezag krachtens art. 22 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) in verband met art. 135 der Gemeentewet bevoegd was een bepaling, als vervat in art. 11 van het Besluit van 12 Juli 1915, uit te vaardigen;

O., dat dus een onderzoek naar de vraag of het Militair Gezag ook krachtens art. 35 der Wet van 1899 een zoodanige verbodsbepaling

mocht uitvaardigen in het eerste cassatiemiddel gesteld, achterwege kan blijven, te meer nu de Kantonrechter art. 22 der meergenoemde wet heeft toegepast;

Vernietigt het vonnis, door de Arr.-Rechtbank te Breda den 2 Maart 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zooverre daarbij is vernietigd het vonnis van het Kantongerecht te Bergen op Zoom de dato 5 October 1915 en gerequireerde van alle rechtsvervolging is ontslagen;

En rechtdoende ten principale krachtens art 105 R. O.;

Bevestigt laatstgenoemd vonnis ook voor zooverre het bij de bestreden uitspraak was vernietigd. (Ned. Jur.)

—

21 *Juni* 1916. BESLUIT, tot wijziging van den Algemeenen maatregel van Bestuur, bedoeld bij artikel 22 van het Wetboek van Strafrecht, en vastgesteld bij Koninklijk besluit van 31 Augustus 1886 (*Staatsblad* nº. 159), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij Koninklijk besluit van 24 December 1910 (*Staatsblad* nº. 373). S. 285.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 12den Mei 1916, 3de Afd. A, nº. 633;

Den Raad van State gehoord (advies van den 6den Juni 1916, nº. 22);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 19den Juni 1916, 3de Afd. A, nº. 619;

Hebben goedgevonden en verstaan:

den Algemeenen Maatregel van Bestuur, bedoeld bij artikel 22 van het Wetboek van Strafrecht, en vastgesteld bij het Koninklijk Besluit van 31 Augustus 1886 (*Staatsblad* nº. 159), zooals die laatstelijk is gewijzigd bij Ons besluit van 24 December 1910 (*Staatsblad* nº. 373), te wijzigen als volgt:

Art. I. In artikel 118 van voormelden maatregel van bestuur vervallen de woorden: „bij laatstgenoemd artikel bedoelde", wordt achter onveroordeelden „een komma" geplaatst en ingevoegd: „met uitzondering van bedelaars, landloopers en souteneurs."

Art. II. In de artikelen 119 en 120 wordt voor „117" gelezen: „118".

Art. III. Artikel 121 wordt gelezen:

De onveroordeelden wonen de godsdienstoefeningen bij tenzij, voor zooveel het de in artikel 118 bedoelde onveroordeelden betreft, daartegen hunnerzijds, blijkens persoonlijke of schriftelijke verklaring aan het hoofd van het gesticht, bezwaar bestaat.

De onveroordeelden bij artikel 117 bedoeld worden bij de godsdienstoefeningen volkomen afgezonderd gehouden van de overige gevangenen.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 21sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 28 *Juni* 1916.)

—

22 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *tamme konijnen.* S. 286.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van tamme konijnen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 16 Juni 1916, Kabinet, Litt. X[84];

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Juni, nº. 18);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 21 Juni 1916, Kabinet, Litt. I[86];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van tamme konijnen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 24 *Juni* 1916.)

—

22 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van alle visch, met uitzondering van zalm, aal of paling, gecontroleerde ansjovis, spiering grooter dan 9 c.M., alle week- en schaaldieren en alle zoetwatervisch. S. 287.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle visch, met uitzondering van zalm, aal of paling, gecontroleerde ansjovis, spiering grooter dan 9 c.M., alle week- en schaaldieren en alle zoetwatervisch te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 16 Juni 1916, Kabinet, Litt. Z[84];

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Juni, n°. 19);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 21 Juni 1916, Kabinet, Litt. K[86];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van alle visch, met uitzondering van zalm, aal of paling, gecontroleerde ansjovis, spiering grooter dan 9 c.M., alle week- en schaaldieren en alle zoetwatervisch, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 24 *Juni* 1916.)

—

22 *Juni* 1916. WET, tot heffing eener oorlogswinstbelasting. S. 288.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, n°. 331, 1—18.
Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1772—1778, 1831—1846, 1889—1906, 1910—1926, 1928—1936, 1939—1954, 1956—1961.
Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 423, 424, 465—473, 476—478.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het gewenscht is eene oorlogswinstbelasting te heffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

HOOFDSTUK I.

Beginsel der belasting. Belastingplichtigen. Grondslag en bedrag der belasting.

Art. 1. Onder den naam van oorlogswinstbelasting wordt eene belasting geheven wegens de vermeerdering van inkomen of winst als onmiddellijk of middellijk gevolg van den oorlogstoestand.

Iedere vermeerdering van inkomen of winst wordt geacht een gevolg van den oorlogstoestand te zijn, indien en voor zoover het tegendeel niet aannemelijk is gemaakt.

2. Belastingplichtig wegens vermeerdering van inkomen zijn:

1°. zij die binnen het Rijk wonen;

2°. zij die niet binnen het Rijk wonen, doch:

a. het genot hebben van een binnen het Rijk gelegen onroerend goed of van een op zoodanig goed gevestigd recht;

b. persoonlijk of door een vertegenwoordiger, een bedrijf of beroep (ambt, waardigheid, bediening en betrekking daaronder begrepen) binnen het Rijk uitoefenen;

c. anders dan als aandeelhouder deelgerechtigd zijn in de opbrengst van een bedrijf of beroep, dat binnen het Rijk wordt uitgeoefend.

3. Belastingplichtig wegens vermeerdering van winst zijn:

1°. de binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandeelen, coöperatieve en andere vereenigingen en onderlinge verzekeringmaatschappijen;

2°. de binnen het Rijk gevestigde reederijen;

3°. de binnen het Rijk gevestigde stichtingen, die een bedrijf of beroep uitoefenen;

4°. de niet binnen het Rijk gevestigde lichamen, die verkeeren in een der gevallen, in artikel 2 onder de letters *a*, *b* en *c* vermeld.

Onder reederijen worden begrepen alle niet onder 1°. vallende vereenigingen van personen, die een of meer schepen tot gemeene baat gebruiken.

4. Of iemand binnen het Rijk woont en of eene vennootschap, vereeniging, maatschappij, reederij of stichting binnen het Rijk is gevestigd, wordt naar de omstandigheden beoordeeld.

Artikel 3 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 is van toepassing.

5. De belasting wordt geheven over elk jaar, dat eindigt met of na den dag, genoemd in artikel 102.

Onder jaar wordt verstaan:

a. voor de natuurlijke personen het kalenderjaar;

b. voor de overige belastingplichtigen het boekjaar of, bij gebreke van dien, het kalenderjaar.

6. Natuurlijke personen, naamlooze vennootschappen en andere vereenigingen van personen en stichtingen, die ophouden volgens artikel 2 of 3 belastingplichtig te zijn, blijven niettemin aan de belasting over het loopende jaar onderworpen.

Bij overlijden van een natuurlijk persoon, bij ontbinding eener naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen en bij tenietgaan eener stichting, wordt het verstreken gedeelte van het loopende jaar met een vol jaar gelijkgesteld.

7. Als vermeerdering van inkomen of winst wordt, behoudens het bepaalde bij het tweede lid, beschouwd het bedrag, waarmede het zuivere inkomen of de zuivere winst over eenig jaar bedoeld bij artikel 5, te boven gaat, het gemiddelde per jaar over de jaren, waartoe de eerste Augustus 1911, 1912 en 1913 behoorden.

Voor de belastingplichtigen, die geene boekhouding bezitten, noch in hun bezit gehad hebben, waaruit het inkomen of de winst over elk der aan het slot van het eerste lid genoemde jaren kan opgemaakt worden, wordt als vermeerdering van inkomen of winst beschouwd het bedrag, waarmede het zuivere inkomen of de zuivere winst over eenig jaar bedoeld bij artikel 5, te boven gaat, het zuivere inkomen of de zuivere winst over het jaar, waartoe de eerste Augustus 1913 behoorde.

8. Indien voor eene binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen het eerste boekjaar van twaalf maanden na den eersten Augustus 1913 is begonnen, wordt als vermeerdering van winst beschouwd het bedrag, waarmede de zuivere winst over eenig boekjaar te boven gaat een interest van het gestorte aandeelenkapitaal, berekend naar vijf ten honderd 's jaars.

Heeft zoodanige vereeniging geen aandeelenkapitaal, dan wordt, indien het eerste boekjaar van twaalf maanden na den eersten Augustus 1913 is begonnen, de zuivere winst over eenig boekjaar als vermeerdering van winst beschouwd; heeft de vereeniging geen boekjaar, dan wordt, indien zij in of na 1913 is opgericht, de zuivere winst over eenig kalenderjaar als vermeerdering van winst beschouwd.

Eveneens wordt voor alle andere vereenigingen van personen, wier eerste boekjaar van twaalf maanden na den eersten Augustus 1913 is begonnen of die in of na 1913 zijn opgericht, en voor stichtingen welke in een der genoemde gevallen verkeeren, alsmede voor natuurlijke personen, voor wie de in artikel 7 bedoelde vergelijking niet kan plaats hebben, de zuivere winst of het zuivere inkomen over eenig jaar als vermeerdering van winst of inkomen beschouwd.

9. Indien voor eene binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen de zuivere winst over het jaar waartoe de eerste Augustus 1913 behoorde, al of niet vermeerderd of verminderd ingevolge artikel 15, minder bedraagt dan een interest van het gestorte aandeelenkapitaal, berekend naar vijf ten honderd 's jaars, wordt als vermeerdering van winst beschouwd het bedrag waarmede de zuivere winst over eenig jaar bedoeld bij artikel 5, genoemde interest te boven gaat.

10. Het inkomen der belastingplichtigen, bedoeld bij artikel 2 wordt, behoudens het bepaalde bij artikel 17, opgevat en berekend volgens artikel 4, tweede lid, en de artikelen 5 tot en met 11 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914, met deze afwijkingen, dat

1°. periodieke uitkeeringen, die genoten worden ingevolge eene verbintenis, waarvan de naleving niet in rechte kan worden gevorderd, niet als verschuldigd worden beschouwd;

2°. winst uit speculatie in goederen als inkomen of deel van het inkomen wordt beschouwd, ook wanneer zij anders dan in de uitoefening van een bedrijf of beroep wordt gemaakt.

Wanneer ten aanzien eener bron van inkomen bij toepassing der regelen omtrent de bepaling der zuivere opbrengst een verlies wordt verkregen, komt dit in mindering van de zuivere opbrengst der verdere bronnen van inkomen.

11. Van het inkomen worden, ter berekening van het zuiver inkomen, afgetrokken de door den belastingplichtige betaalde en niet met eene bron van zijn inkomen in verband staande:

a. lijfrenten, persioenen en andere periodieke uitkeeringen en verstrekkingen als bedoeld bij artikel 8 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914, met dien verstande dat het tweede lid van genoemd artikel niet van toepassing is;

b. altijddurende renten;

c. renten van andere schulden;

d. premiën voor levensverzekering, lijfrente of pensioen.

De laatste twee leden van artikel 19 der genoemde wet zijn van toepassing.

12. De zuivere winst der belastingplichtigen, bedoeld bij artikel 3, wordt berekend als het inkomen der overige belastingplichtigen.

13. Ten aanzien van natuurlijke personen wordt de opbrengst van onderneming of arbeid over een niet met het kalenderjaar samenvallend boekjaar beschouwd als inkomen of deel van het inkomen over het kalenderjaar, waarin het boekjaar is geëindigd.

14. Bij de berekening van de zuivere winst der binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschappen en andere vereenigingen van personen over een boekjaar worden niet in mindering gebracht de uitdeelingen, onder den naam van tantièmes of welken anderen naam ook, aan beheerende vennooten, commissarissen of gecommitteerden, bestuurdersen verder personeel, allen als zoodanig.

Daarentegen worden bij die berekening wel in mindering gebracht de op het boekjaar betrekking hebbende winstaandeelen van den Staat en, bij commanditaire vennootschappen op aandeelen, van de voor het geheel aansprakelijke vennooten, allen als zoodanig.

De belasting door een der bij het eerste lid bedoelde lichamen verschuldigd wegens het gedeelte der winstvermeerdering, dat aan een der aldaar genoemde personen ten goede komt, wordt van de uitdeeling aan dien persoon in mindering gebracht.

15. Indien het gestorte aandeelenkapitaal eener binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen gedurende eenig jaar, of gedeelte daarvan, bedoeld bij artikel 5, meer of minder bedraagt dan het gemiddelde van het aandeelenkapitaal, dat den laatsten dag van de jaren waartoe de eerste Augustus 1911, 1912 en 1913 behoorden, was gestort, wordt de gemiddelde zuivere winst over laatstbedoelde jaren vóór de toepassing van artikel 7, eerste lid, in het eerste geval vermeerderd, in het tweede geval verminderd met een interest van het verschil, berekend naar vijf ten honderd 's jaars over het in den aanhef dezer alinea genoemde jaar of gedeelte daarvan.

Indien het gestorte aandeelenkapitaal eener binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen gedurende eenig jaar, of gedeelte daarvan, bedoeld bij artikel 5, meer of minder bedraagt dan het aandeelenkapitaal, dat den laatsten dag van het jaar waartoe de eerste Augustus 1913 behoorde, was gestort, wordt de zuivere winst over laatstbedoeld jaar vóór de toepassing van artikel 7, tweede lid, in het eerste geval vermeerderd, in het tweede geval verminderd met een interest van het verschil, berekend naar vijf ten honderd 's jaars over het in den aanhef dezer alinea genoemde jaar of gedeelte daarvan.

Voor de toepassing van het eerste en het tweede lid van dit artikel worden reserves met gestort aandeelenkapitaal gelijkgesteld. Deze bepaling is niet van toepassing op reserves voor waarschijnlijke verliezen op bepaalde goederen of schuldvorderingen.

16. Voor de bepaling van de zuivere winst eener stichting komt alleen in aanmerking de zuivere opbrengst der door haar uitgeoefende bedrijven en beroepen. De uitzondering gemaakt in artikel 23 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 is hier van toepassing.

17. Voor de bepaling van het zuivere inkomen en de zuivere winst der niet binnen het Rijk wonende of gevestigde personen en lichamen wordt op geen andere bronnen van inkomen gelet dan die vermeld zijn in artikel 24 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914.

Aftrek volgens artikel 11 is alleen toegelaten voor de renten van schulden die aangegaan zijn tot aankoop, stichting, verbetering of verandering der binnen het Rijk gelegen onroerende goederen, waarvan de belastingplichtige eene opbrengst heeft genoten.

18. De beroepskosten der niet binnen het Rijk wonende, uit 's Rijks schatkist bezoldigde Nederlandsche ambtenaren worden bepaald volgens de regelen, vastgesteld krachtens artikel 25 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914.

Van het inkomen dier ambtenaren blijft buiten aanmerking het gedeelte dat in hunne woonplaats, rechtstreeks of door middel van de bron waaruit het is verkregen, door eene directe belasting werd getroffen. Behoort hiertoe de opbrengst van binnen het Rijk gelegen onroerende goederen dan vervalt ook de aftrek van renten volgens het tweede lid van artikel 17.

19. De zuivere opbrengst van het spoor- en trambedrijf van buitenlandsche ondernemers, voor zoover het lijnen betreft die zich over de Nederlandsche grens uitstrekken, wordt gesteld op de halve bruto-opbrengst hunner op Nederlandsch grondgebied gelegen lijnen en gedeelten van lijnen, verminderd met een interest van de kosten van aanleg, berekend

naar vier ten honderd 's jaars. De brutoopbrengst van een gedeelte eener lijn wordt, zoo noodig, berekend in verhouding tot die der geheele lijn.

Het laatste lid van artikel 28 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 is van toepassing.

20. De zuivere opbrengst van het verzekeringsbedrijf van buitenlandsche ondernemers, voor zoover het binnen het Rijk wordt uitgeoefend, wordt gesteld op tien ten honderd van het bedrag dat aan premiën en kapitaal ontvangen is van binnen het Rijk wonende of gevestigde verzekerden, dit bedrag verminderd met de toegestane courtages, provisiën en rabatten.

21. Indien en voor zoover blijkt, dat eenige vermeerdering van inkomen een gevolg is van verkrijging of verhooging van een traktement, salaris of arbeidsloon, in dienst van een publiekrechtelijk lichaam genoten, is wegens die vermeerdering geen belasting verschuldigd.

22. Indien en voor zoover blijkt, dat eenige vermeerdering van inkomen een gevolg is van verkrijging of verhooging van een traktement, salaris of arbeidsloon, ingevolge een arbeidsovereenkomst genoten, en dat dit traktement, salaris of arbeidsloon de gebruikelijke belooning voor den arbeid, ingevolge genoemde arbeidsovereenkomst te verrichten, niet overtreft, is wegens die vermeerdering geen belasting verschuldigd.

23. Indien en voor zoover blijkt, dat eenige vermeerdering van inkomen of winst een gevolg is van opbrengst van kapitaal, dat is gevormd uit vermeerdering van inkomen of winst, waarvoor de belastingplichtige over een vroeger jaar in deze belasting is of zal worden aangeslagen, wordt die vermeerdering verminderd met een interest van dat kapitaal, berekend naar vijf ten honderd 's jaars.

24. Indien en voor zoover blijkt, dat eenige vermeerdering van inkomen of winst een gevolg is van eenige uitdeeling gedaan door eene binnen het Rijk gevestigde naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen, is wegens die vermeerdering geen belasting verschuldigd.

De bepaling van het eerste lid is niet van toepassing ten aanzien van winstaandeelen in commanditaire vennootschappen op aandeelen, genoten door de voor het geheel aansprakelijke vennooten als zoodanig.

25. Vermeerdering of vermindering van het inkomen der gehuwde vrouw wordt beschouwd als vermeerdering of vermindering van het inkomen van haren man.

Het eerste lid is niet van toepassing in de gevallen bedoeld bij artikel 32, eerste lid, van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914. Nochtans wordt in de laatste twee daar bedoelde gevallen, wanneer de beide echtgenooten binnen het Rijk wonen, de belasting naar de vermeerdering van hun gezamenlijk inkomen berekend en over hen omgeslagen in verhouding van de vermeerdering van ieders inkomen.

26. De belasting wegens vermeerdering van inkomen of winst wordt slechts geheven over het bedrag, waarmede die vermeerdering over eenig jaar,

a. als zij minder dan ƒ 2500 beloopt, ƒ 1000 te boven gaat;

b. als zij ƒ 2500 of meer beloopt, ƒ 2000 te boven gaat.

Dat bedrag wordt, zoo noodig, naar beneden op een veelvoud van ƒ 100 afgerond.

Voor de heffing der belasting over een jaar waartoe de eerste Augustus 1914 behoorde, komt voor de in het eerste lid onder *a* en *b* genoemde som van ƒ 2500 in de plaats een som van ƒ 205, voor de in dat lid genoemde som van ƒ 1000 een som van ƒ 80 en voor de in dat lid genoemde som van ƒ 2000 een som van ƒ 165, voor iedere maand, die in dat jaar met of na dien datum eindigt.

Wordt de belasting ingevolge artikel 6, tweede lid, geheven wegens vermeerdering van inkomen of winst over een korter tijdvak dan een jaar, dan komt voor de in het eerste lid onder *a* en *b* genoemde som van ƒ 2500 in de plaats een som van ƒ 205, voor de in dat lid genoemde som van ƒ 1000 een som van ƒ 80 en voor de in dat lid genoemde som van ƒ 2000 een som van ƒ 165, voor iedere maand of gedeelte daarvan, in dat tijdperk begrepen.

De belasting bedraagt 10 pCt. van het bij het eerste lid bedoelde bedrag, wanneer dit is gevonden na aftrek van ƒ 1000 per jaar of ƒ 80 per maand, en 30 pCt. van het bij dat lid bedoelde bedrag, wanneer het is gevonden door aftrek van ƒ 2000 per jaar of ƒ 165 per maand.

HOOFDSTUK II.

Aangifte.

27. Ten behoeve der aanslagregeling worden de belastingplichtigen tot het doen eener aangifte uitgenoodigd door uitreiking van een daarvoor te bezigen biljet.

De aangifte bestaat uit eene opgaaf van:

1°. de gegevens, waaruit blijkt of, en zoo ja, tot welk bedrag er vermeerdering van inkomen of winst is;

2°. verdere bijzonderheden, die voor de uitvoering der wet noodig of van nut kunnen zijn.

Indien naar de meening van den aangever de vermeerdering van inkomen of winst voor het geheel of voor een gedeelte niet belastbaar is, wordt dit met vermelding van het bedrag en met de noodige toelichting in de aangifte medegedeeld.

Er zijn bijzondere biljetten tot aangifte van hetgeen door de niet binnen het Rijk wonende of gevestigde belastingplichtigen, als deelgerechtigde in de opbrengst, genoten wordt uit bedrijven en beroepen, die binnen het Rijk worden uitgeoefend.

Voor de aangiftebiljetten worden de noodige formulieren door Onzen Minister van Financiën vastgesteld.

28. Het aangiftebiljet kan worden uitgereikt:

indien het een minderjarige of onder curateele gestelde betreft, aan zijn wettelijken vertegenwoordiger of diens gemachtigde;

indien het een overleden belastingplichtige betreft, aan een der erfgenamen, den executeur-testamentair of den bewindvoerder over de nalatenschap.

29. Indien eene naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen is ontbonden, wordt het aangiftebiljet uitgereikt aan de vereffenaars.

30. Voor buiten het Rijk gevestigde verzekeraars wordt aan ieder vertegenwoordiger binnen het Rijk een biljet uitgereikt tot aangifte voor zooveel zijn beheer betreft. Zijn er twee of meer vertegenwoordigers, doch is één hunner met het algemeen beheer belast, dan wordt alleen aan dezen een biljet uitgereikt tot aangifte voor het geheele Rijk.

De bijzondere aangiftebiljetten bedoeld bij het voorlaatste lid van artikel 27, worden uitgereikt aan dengene, die het bedrijf of beroep binnen het Rijk, persoonlijk of door een vertegenwoordiger, uitoefent. Zijn er twee of meer, dan wordt het biljet aan één hunner uitgereikt.

31. De uitreiking van aangiftebiljetten aan personen, die niet binnen het Rijk wonen, en aan buitenslands gevestigde lichamen kan geschieden door bezorging van het biljet aan hun binnen het Rijk gelegen kantoor, fabriek, winkel of andere inrichting voor de uitoefening van hun bedrijf of beroep of, indien zij voor de uitoefening van hun bedrijf of beroep een binnen het Rijk wonend vertegenwoordiger hebben, door bezorging van het biljet aan diens woning.

Voor personen als bedoeld bij het vorige lid, wier echtgenoote binnen het Rijk woont, kan het biljet worden bezorgd aan de woning der echtgenoote.

32. De zorg voor de uitreiking der aangiftebiljetten is opgedragen aan den ontvanger der directe belastingen.

De dag der uitreiking wordt, indien zij niet door middel van de post geschiedt, op het biljet vermeld.

33. Ieder, wien voor hem zelven of voor een ander een aangiftebiljet is uitgereikt, is gehouden dat biljet duidelijk, stellig en zonder voorbehoud, naar waarheid in te vullen of te doen invullen en te onderteekenen.

34. De aangifte kan, namens hem die daartoe gehouden is, door een ander worden onderteekend, mits krachtens volmacht of krachtens vergunning van den ontvanger.

Indien iemand verklaart niet te kunnen schrijven, wordt het biljet, op zijn verlangen, met vermelding der reden door of vanwege den ontvanger ingevuld en, na voorlezing, namens den aangever onderteekend.

35. De aangiftebiljetten moeten binnen twintig dagen na de uitreiking ten kantore van den ontvanger worden terugbezorgd.

Desverlangd wordt een ontvangbewijs afgegeven.

De termijn voor de terugbezorging kan door den ontvanger worden verlengd.

Voor biljetten, die in het ongereede zijn geraakt, worden kosteloos nieuwe verstrekt.

36. Hij die, hoewel hem over eenig jaar een aanslag moet worden opgelegd, binnen den door Onzen Minister van Financiën te bepalen termijn geen aangiftebiljet heeft ontvangen, is verplicht daarvan binnen eene maand na het verstrijken van dien termijn schriftelijk mededeeling te doen aan den door Onzen genoemden Minister aan te wijzen ambtenaar.

Bij ontbinding eener naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen zijn de vereffenaars tot het doen der mededeeling gehouden.

37. Bij gebreke van de volgens de bepalingen van dit hoofdstuk vereischte aangifte wordt de belasting met honderd ten honderd verhoogd.

HOOFDSTUK III.

Aanslag.

38. De belastingplichtigen bedoeld bij artikel 2, onder 1°., en bij artikel 3, onder 1°., 2°. en 3°., worden aangeslagen in de gemeente, waar zij wonen of gevestigd zijn; personen, die geen vaste woonplaats hebben, in de gemeente,

waar zij zijn opgespoord of waar zij zich hebben aangemeld.

39. De belastingplichtigen bedoeld bij artikel 2, onder 2°., en bij artikel 3, onder 4°., worden aangeslagen in de gemeente, waar het onroerend goed gelegen is of het bedrijf of beroep uitsluitend of hoofdzakelijk wordt uitgeoefend.

40. Door Onzen Minister van Financiën worden de noodige voorschriften gegeven nopens de gemeente, waar de belastingplichtigen worden aangeslagen voor wie door de bepalingen van het vorige artikel hetzij geene, hetzij meer dan één gemeente wordt aangewezen.

41. De aanslagen worden vastgesteld door den inspecteur, met dien verstande, dat de aanslagen van de personen, bedoeld bij artikel 43, tweede lid, onder 1°. van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914, in overleg met den inspecteur der registratie worden vastgesteld.

Met afwijking van het bepaalde in het vorige lid worden de aanslagen vastgesteld door de commissie van aanslag, bedoeld bij artikel 66 van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914:

a. op verlangen van den aangever;

b. indien de inspecteur het voor de juiste regeling van den aanslag noodig acht;

c. indien de inspecteur der registratie het noodig acht voor de juiste regeling van den aanslag der personen, bedoeld bij artikel 43, tweede lid, onder 1°., van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914.

De bepalingen der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 nopens de bij het tweede lid bedoelde commissie zijn van toepassing.

Waar in dit artikel en volgende artikelen zonder nadere aanduiding gesproken wordt van „inspecteur", wordt daarmede bedoeld de inspecteur der directe belastingen.

42. De commissie van aanslag en de inspecteur kunnen dengene, die eene aangifte heeft gedaan, uitnoodigen, mondeling of schriftelijk nadere inlichtingen te geven.

De aangever die ingevolge de wet verplicht is boek te houden is, desgevraagd, gehouden, den inspecteur en den bij artikel 65 bedoelden deskundigen inzage te verleenen van boeken of andere bescheiden, die tot staving der aangifte of zijner nadere beweringen kunnen dienen.

Indien de aangever niet volledig heeft voldaan aan zijne verplichting ingevolge het tweede lid, wordt de belasting met honderd ten honderd verhoogd.

Hij wien inzage van boeken of andere bescheiden is gevraagd, wordt geacht die in zijn bezit te hebben gehad, tenzij het tegendeel aannemelijk is gemaakt.

De aanslagen worden zoo noodig met afwijking van de gedane aangifte vastgesteld.

43. De directeur der directe belastingen kan het besluit eener commissie nopens het opleggen of het bedrag van een aanslag vernietigen en den inspecteur tot de vaststelling van een aanslag machtigen.

Deze bevoegdheid moet binnen twee maanden worden uitgeoefend.

Geldt het den aanslag van een persoon als bedoeld bij artikel 43, tweede lid, onder 1°., van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914, dan vraagt de directeur vooraf het advies van den inspecteur der registratie.

44. Op uitnoodiging van den inspecteur brengen de schattingscommissiën bedoeld bij artikel 57 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914, advies uit omtrent de regeling van aanslagen, die hij of de commissie van aanslag in zijne inspectie moet vaststellen.

Op uitnoodiging van den inspecteur brengen de bij het eerste lid bedoelde schattingscommissiën en de commissiën van aanslag advies uit omtrent de regeling van aanslagen, die door een ander inspecteur of eene andere commissie moeten worden vastgesteld.

HOOFDSTUK IV.

Bezwaren tegen den aanslag.

45. Hij die bezwaar heeft tegen den hem opgelegden aanslag, kan binnen twee maanden na de dagteekening van het aanslagbiljet, een bezwaarschrift indienen bij den inspecteur.

46. Op de bezwaarschriften wordt uitspraak gedaan door de commissie of den ambtenaar, die den aanslag heeft vastgesteld.

Is de aanslag vastgesteld door den inspecteur in overleg met den inspecteur der registratie, dan heeft gelijk overleg plaats omtrent de uitspraak op het bezwaarschrift.

Indien een der inspecteurs het verlangt, wordt uitspraak gedaan door de commissie van aanslag.

Indien de reclamant het verlangen daartoe heeft te kennen gegeven, wordt hij vooraf gehoord. Hij kan ook ambtshalve worden opgeroepen tot het verstrekken van inlichtingen of om de overwegingen te vernemen die bij de vaststelling van den aanslag hebben gegolden. Alle oproepingen worden gedaan op een termijn van ten minste vijf dagen en geschieden, voor zooveel de commissie van aanslag betreft, door den voorzitter.

De reclamant kan, om geldige reden, zich door een gemachtigde doen vertegenwoordigen.

Hij is, desgevraagd, gehouden den inspecteur en den bij artikel 65 bedoelden deskundigen inzage te verleenen van boeken of andere bescheiden, die tot staving zijner beweringen kunnen dienen.

47. Indien de volgens hoofdstuk II vereischte aangifte niet is gedaan of niet volledig is voldaan aan de verplichting ingevolge artikel 42, tweede lid, of artikel 46, laatste lid, wordt de aanslag gehandhaafd, zoo niet is gebleken, dat en in hoever hij onjuist is.

Hij wien inzage van boeken of andere bescheiden is gevraagd, wordt geacht die in zijn bezit te hebben gehad, tenzij het tegendeel aannemelijk is gemaakt.

48. De uitspraak op het bezwaarschrift is met redenen omkleed.

Afschrift wordt door den inspecteur aan den reclamant gezonden, bij aangeteekenden brief of tegen gedagteekend ontvangbewijs.

49. Hij die bezwaar heeft tegen de uitspraak op zijn bezwaarschrift, kan binnen eene maand, nadat het afschrift ingevolge artikel 48 ter post is bezorgd of tegen ontvangbewijs is uitgereikt, in beroep komen bij den raad van beroep voor de directe belastingen, tot wiens rechtsgebied de gemeente van aanslag behoort.

50. Is de uitspraak gedaan door de commissie van aanslag, dan kan ook de inspecteur bij dien raad in beroep komen, mits vóór de toezending van het afschrift ingevolge artikel 48. Maakt de inspecteur van deze bevoegdheid gebruik, dan geeft hij daarvan bij die toezending kennis aan den reclamant.

51. Het beroep op den raad wordt ingesteld door indiening van een met redenen omkleed beroepschrift. Een afschrift der uitspraak, waartegen het beroep is gericht, wordt daarbij overgelegd.

De inspecteur voegt bij zijn beroepschrift bovendien een afschrift hiervan.

52. Indien de volgens hoofdstuk II vereischte aangifte niet is gedaan of niet volledig is voldaan aan de verplichting ingevolge artikel 42, tweede lid, of artikel 46, laatste lid, wordt de aanslag, zooals hij laatstelijk is vastgesteld, gehandhaafd, zoo niet den raad is gebleken, dat en in hoever hij onjuist is.

Is in een dier gevallen de inspecteur krachtens artikel 50 in beroep gekomen, dan wordt de oorspronkelijke aanslag hersteld, zoo niet den raad is gebleken, dat en in hoever hij onjuist was.

Hij wien inzage van boeken of andere bescheiden is gevraagd, wordt geacht die in zijn bezit te hebben gehad, tenzij het tegendeel voor den raad aannemelijk is gemaakt.

53. De raad kan toestaan, dat eene gedane aangifte wordt verbeterd.

Hij die bij zijne aangifte volhardt, kan door den raad worden uitgenoodigd haar door de volgende verklaring te bevestigen:

„Ik verklaar naar mijn beste weten, dat de aangifte, die hier voor mij ligt, overeenkomstig de bepalingen der wet naar waarheid is gedaan".

Om geldige reden kan de raad toelaten, dat deze verklaring krachtens eene bijzondere volmacht wordt afgelegd.

Van het afleggen der verklaring wordt procesverbaal opgemaakt, dat door hem die haar aflegde, alsmede door den voorzitter en de leden van den raad wordt onderteekend.

De bevestigde aangifte wordt voor de uitspraak van den raad als juist beschouwd.

Wanneer de verklaring op de daartoe gedane uitnoodiging niet wordt afgelegd of het procesverbaal door hem, die haar aflegde, niet wordt onderteekend, handhaaft de raad den aanslag, zooals hij laatstelijk is vastgesteld, tenzij de inspecteur, krachtens artikel 50 in beroep is gekomen, als wanneer de oorspronkelijke aanslag wordt hersteld.

Het tweede lid is alleen van toepassing op natuurlijke personen. Het blijft buiten toepassing, indien aan de verplichting ingevolge artikel 42, tweede lid, of artikel 46, laatste lid, niet volledig is voldaan.

HOOFDSTUK V.

Navordering.

54. Bijaldien eenig feit grond oplevert voor het vermoeden, dat een aanslag ten onrechte is achterwege gebleven of vernietigd, of dat een te lage aanslag is opgelegd, kan de te weinig geheven belasting van den belastingplichtige of zijne erfgenamen worden nagevorderd, zoolang niet sedert den laatsten dag van het jaar, waarover ingevolge artikel 5 de belasting wordt geheven, drie jaren zijn verstreken.

Ontstaat dit vermoeden door eene aangifte, voor welker inlevering, overeenkomstig de bepalingen der Successiewet, uitstel is verleend, dan wordt de termijn, binnen welken de aanslag tot navordering kan worden opgelegd, van rechtswege met den tijd van het uitstel verlengd.

55. De vaststelling der aanslagen tot navordering van belasting is opgedragen aan den inspecteur in wiens dienstkring de oorspronkelijke aanslag is opgelegd of vermoedelijk een aanslag had moeten zijn opgelegd.

56. Voor iedere navordering wordt de machtiging van een door Ons aan te wijzen hoofdambtenaar vereischt.

Alvorens deze machtiging te vragen, is de inspecteur verplicht den belastingplichtige, of na diens overlijden ieder der bekende erfgenamen, den executeur-testamentair of den bewindvoerder over zijne nalatenschap, mededeeling te doen van het bij artikel 54 bedoelde feit en van het bedrag, dat vermoedelijk ten onrechte niet in aanmerking is genomen, met uitnoodiging binnen een door den inspecteur te bepalen termijn van ten minste één maand de opheldering te geven, welke hij dienstig mocht achten.

Bij deze uitnoodiging voegt de inspecteur een afschrift der ingeleverde aangiften, betrekkelijk de jaren, waarover de navordering zich uitstrekt.

De tot de erfgenamen gerichte uitnoodiging kan worden gezonden aan de bij artikel 19 der Successiewet bedoelde woonplaats. Zij kan, zoolang niet sedert de aangifte voor het recht van successie twee maanden zijn verstreken, tot de gezamenlijke erfgenamen, zonder uitdrukking van namen en woonplaatsen, zijn gericht.

Bij het aanvragen der machtiging wordt ten aanzien van de personen, bedoeld bij artikel 43, tweede lid, onder 1°., van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914, het advies overgelegd van den inspecteur der registratie.

Het bewijs der machtiging van den bij het eerste lid bedoelden hoofdambtenaar geldt als bewijs, dat de voorschriften van dit artikel zijn nageleefd.

Het tweede lid blijft buiten toepassing, indien door den belastingschuldige, of na zijn overlijden door zijne erfgenamen, schriftelijk wordt verklaard, dat zij tot de daarbij bedoelde opheldering niet in staat zijn, of indien zij uit eigen beweging schriftelijk mededeeling hebben gedaan, dat de aanslag te laag is geschied of ten onrechte is achterwege gelaten of vernietigd en de inlichtingen worden verstrekt, noodig voor de regeling van een aanslag tot navordering.

57. De in een naderen aanslag te begrijpen belasting wordt met een gelijk bedrag verhoogd.

De raad van beroep is bevoegd te bepalen, dat de bij het eerste lid bedoelde verhooging niet verschuldigd zal zijn, indien en voor zoover de aanslag te laag is geweest of achterwege is gebleven tengevolge van eene te lage schatting van den aangever, en de raad tot de overtuiging komt, dat die schatting te goeder trouw heeft plaats gehad.

Toepassing van het tweede lid kan door den aangeslagene binnen twee maanden na de dagteekening van het aanslagbiljet schriftelijk worden verzocht. Het verzoekschrift wordt als een beroepschrift behandeld.

De aangeslagene die krachtens artikel 59 in beroep wenscht te komen, kan in zijn beroepschrift tevens het verzoek om toepassing van het tweede lid van dit artikel opnemen.

58. Door een aanslag, opgelegd naar aanleiding van eene uit eigen beweging gedane mededeeling, als bedoeld bij het slot van artikel 56, vervalt niet het recht van navordering voor de belasting, welke daarna nog te weinig mocht zijn geheven.

59. Hij die bezwaar heeft tegen den hem opgelegden aanslag tot navordering van belasting kan, binnen twee maanden na de dagteekening van het aanslagbiljet, een met redenen omkleed beroepschrift indienen bij den raad van beroep voor de directe belastingen tot wiens rechtsgebied de gemeente van aanslag behoort.

60. Indien de aangeslagene is overleden, kan de erfgenaam, executeur-testamentair of bewindvoerder, die tegen den aanslag is opgekomen, door den raad worden uitgenoodigd, hetzij terstond, hetzij in eene nadere vergadering, de volgende verklaring af te leggen:

„Ik verklaar, dat ik niet weet, noch vermoed, dat papieren behoorende tot den boedel van N.N., na zijn (haar) overlijden vernietigd of weggenomen zijn met het doel de bewijzen van te lage aangifte voor de oorlogswinstbelasting te doen verdwijnen.

„Ik verklaar, dat ik de papieren van dien boedel, voor zoover voorhanden, onderzocht heb en dat ik noch door dat onderzoek, noch door eenige andere omstandigheid, van welken aard ook, weet of vermoed, dat de aangifte van N.N. voor de oorlogswinstbelasting over het jaar (een der jaren) . . . . . te laag is gedaan."

Indien geen aangifte is gedaan, worden de woorden „te lage aangifte voor de oorlogswinstbelasting" vervangen door: „te lagen aanslag in de oorlogswinstbelasting". Het slot der verklaring luidt alsdan: „dat N.N. in de oorlogswinstbelasting over het jaar (een der jaren) . . . . . te laag is aangeslagen".

Het formulier der verklaring wordt, ingeval oorspronkelijk geen aanslag was opgelegd of ingeval het een vernietigden aanslag betreft, zoo noodig gewijzigd.

Om geldige reden kan de raad toelaten, dat een ander dan hij die het beroepschrift heeft ingediend, de verklaring aflegt.

Van het afleggen der verklaring wordt procesverbaal opgemaakt, dat door hem die haar aflegde, alsmede door den voorzitter en de leden van den raad wordt onderteekend.

Het afleggen der verklaring heeft ten gevolge, dat de aanslag wordt vernietigd.

Wanneer de verklaring op de daartoe gedane uitnoodiging niet wordt afgelegd of het procesverbaal door hem die haar aflegde, niet wordt onderteekend, handhaaft de raad den aanslag.

61. Zoodra een aanslag tot navordering onherroepelijk vaststaat, wordt deze vanwege Onzen Minister van Financiën in de *Staatscourant* openbaar gemaakt door aanduiding van naam, voornamen en woonplaats van den belastingplichtige en van het bedrag van den naderen aanslag.

HOOFDSTUK VI.

Verhooging van den aanslag.

62. Elk beroepschrift ingediend krachtens artikel 49 of 59, moet voor zoover niet beweerd wordt, dat geen aanslag had mogen zijn opgelegd, zoodanig zijn ingericht, dat daaruit eene conclusie kan worden getrokken ten aanzien van het bedrag, dat volgens den appellant had moeten worden geheven.

63. Indien de volgens de uitspraak van den raad van beroep verschuldigde of te recht nagevorderde belasting het bij artikel 62 bedoelde bedrag te boven gaat, wordt de aanslag verhoogd met vijf en twintig ten honderd van het verschil. Had volgens den appellant geen aanslag mogen zijn opgelegd, dan strekt de verhooging zich uit tot het geheele bedrag van den door den raad gehandhaafden of vastgestelden aanslag.

Zij blijft achterwege, indien of voor zooveel het beroep uitsluitend gegrond was op verkeerde toepassing of schending der wet, alsmede indien het beroep is ingesteld tegen eene uitspraak niet voldoende aan het eerste lid van artikel 48.

Zij blijft eveneens achterwege, indien en voor zoover afwijking van de aangifte of navordering noodig is geweest ten gevolge van eene te lage schatting van den aangever en die schatting naar het oordeel van den raad klaarblijkelijk te goeder trouw heeft plaats gehad.

De nadere aanslag voor de verhooging wordt vastgesteld door den inspecteur.

64. Hij die bezwaar heeft tegen den hem opgelegden naderen aanslag volgens het vorige artikel, kan binnen twee maanden na de dagteekening van het aanslagbiljet een met redenen omkleed beroepschrift bij den raad van beroep indienen.

HOOFDSTUK VII.

Bijzondere bepalingen.

65. De directeur der directe belastingen kan op verzoek van den inspecteur deskundigen aanwijzen voor de inzage van boeken of andere bescheiden.

Alvorens zijne taak te aanvaarden legt de deskundige in handen van den kantonrechter zijner woonplaats den eed of de belofte af, dat hij van elk hem opgedragen onderzoek volgens zijn geweten verslag zal uitbrengen.

Aan de deskundigen wordt door den directeur der directe belastingen, ten laste van het Rijk, vergoeding toegekend volgens regelen door Ons te stellen.

66. Ieder die met eenige werkzaamheid den openbaren dienst betreffende belast is, is verplicht aan den inspecteur, de commissie van aanslag, of den raad van beroep de inlichtingen te geven, welke van hem worden verlangd.

67. Het is een ieder verboden hetgeen hem in zijn ambt of betrekking, bij de uitvoering dezer wet of in verband daarmede, nopens inkomen, opbrengst, winst, en in het algemeen nopens de zaken of werkzaamheden van een ander, blijkt of medegedeeld wordt, verder bekend te maken dan noodig is voor de uitoefening van dat ambt of die betrekking, of voor de invordering van eenige aan den lande verschuldigde belasting.

Het verbod van dit artikel geldt mede voor deskundigen, die in verband met de uitvoering dezer wet worden geraadpleegd of met eenige werkzaamheid belast.

68. Wij behouden Ons voor, bij algemeenen maatregel van bestuur bepalingen vast te stellen tot verzekering der belasting van personen, die binnen het Rijk een bedrijf of beroep uitoefenen zonder er eene vaste woonplaats te hebben.

69. De volgens artikel 66 tot het geven van inlichtingen verplichte personen zijn bij het verstrekken daarvan ontheven van de geheimhouding, die hun, in welken vorm ook, bij de wet is opgelegd.

70. Onjuiste aanslagen kunnen door den directeur der directe belastingen, op voorstel van de commissie of den ambtenaar, die den aanslag heeft vastgesteld, ambtshalve worden verminderd.

71. Wij behouden Ons voor, op grond van dwaling of verschoonbaar verzuim, kwijt-

schelding of vermindering te verleenen van den aanslag, van den aanslag tot navordering, van de verhoogingen, in de artikelen 37, 42, 57 en 63 genoemd, en te bepalen, dat de in artikel 61 bedoelde openbaarmaking achterwege zal blijven.

Voorts behouden Wij Ons voor, op grond van onvoorziene rampen, kwijtschelding of vermindering van de belasting te verleenen of de heffing der belasting, indien zij nog niet heeft plaats gehad, achterwege te doen blijven.

72. Ten aanzien van den aanslag van een overledene kunnen zijne erfgenamen de bezwaar-, verzoek- en beroepschriften indienen, tot welker indiening de overledene bevoegd zou zijn geweest.

73. Voor het indienen van bezwaar-, verzoek- en beroepschriften kunnen worden vertegenwoordigd:

de erfgenamen van een aangeslagene, door één hunner, den executeur-testamentair of den bewindvoerder over de nalatenschap;

minderjarigen en onder curateele gestelden door hun wettelijken vertegenwoordiger.

Alle bezwaar-, verzoek- en beroepschriften kunnen door een gemachtigde worden onderteekend.

In alle bezwaar-, verzoek- en beroepschriften moet, indien degene die voor zich zelf of als vertegenwoordiger optreedt, niet binnen het Rijk woont of gevestigd is, woonplaats binnen het Rijk worden gekozen.

74. De belasting wordt ingevorderd volgens de bepalingen geldende voor de invordering der inkomstenbelasting, behoudens de bepalingen van artikel 75.

75. De aanslag in de belasting moet worden betaald, de helft binnen drie maanden, de andere helft binnen zes maanden na de dagteekening van het aanslagbiljet.

Onze Minister van Financiën kan uitstel van betaling toestaan, in welk geval wegens de dientengevolge niet betaalde gelden een interest is verschuldigd, berekend naar vijf ten honderd 's jaars.

De rente wordt ingevorderd volgens de bepalingen bedoeld bij artikel 74.

76. Bij ontbinding eener naamlooze vennootschap of andere vereeniging van personen zijn de vereffenaars hoofdelijk aansprakelijk voor de belasting.

Is de vennootschap of vereeniging ontbonden vóór den dag waarop deze wet is afgekondigd, dan kunnen de vereffenaars, indien ook de verdeeling van het batig saldo reeds vóór dien dag heeft plaats gehad, hunne aansprakelijkheid doen overgaan op hen onder wie dat saldo is verdeeld. Zij doen daartoe aan den inspecteur schriftelijk opgaaf van naam en woonplaats van ieder die eene uitkeering heeft genoten, onder vermelding van het uitgekeerde bedrag en van hetgeen aan niet afgelost kapitaal in dat bedrag was begrepen. Indien de vereffenaars aannemelijk maken, dat eene uitkeering door bemiddeling van eene bankinstelling aan een onbekende is gedaan, zijn zij ook voor het aandeel in de belasting, dat op die uitkeering valt, van hunne aansprakelijkheid ontheven. In het geval bedoeld bij het tweede lid, is ieder aan wien eene uitkeering is gedaan, aansprakelijk voor een aandeel in de belasting, evenredig aan het bedrag dat hij, anders dan als aflossing van kapitaal, heeft genoten.

77. Voor een aanslag tot navordering van belasting, die na overlijden van den belastingplichtige wordt vastgesteld, en voor de verhooging van dien aanslag ingevolge artikel 63, zijn de erfgenamen niet verder aansprakelijk dan ieder tot het beloop van zijn erfdeel, vermeerderd met het bedrag van hetgeen hem gelegateerd is.

78. De stukken betreffende de toepassing dezer wet of daaruit voortvloeiende, zijn vrij van zegel en worden, voor zoover aan de formaliteit van registratie onderworpen, kosteloos geregistreerd.

Voor de aangeteekende brieven, te verzenden krachtens artikel 48, wordt vrijstelling verleend van het aanteekenrecht, bedoeld bij artikel 11 der wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* nº. 87). Voor die brieven vervalt de aanspraak op schadevergoeding, bedoeld bij artikel 12 dier wet.

HOOFDSTUK VIII.

Strafrechtelijke bepalingen.

79. Hij die eene aangifte, als bedoeld bij hoofdstuk II, voor zich zelven of voor een ander, opzettelijk onjuist of onvolledig doet, wordt, indien daaruit nadeel voor het Rijk kan ontstaan, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden.

80. Hij die in de gevallen, bedoeld bij de artikelen 53 en 60, persoonlijk of door een bijzonder daartoe gemachtigde, opzettelijk eene valsche verklaring aflegt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren.

81. Met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren wordt gestraft:

1º. hij die aan den inspecteur, de commissie

van aanslag of den raad van beroep, opzettelijk een valsch of vervalscht geschrift als bewijsstuk overlegt;

2°. hij die, nadat hem door den inspecteur of den raad van beroep is gevraagd inzage te verleenen van boeken of andere bescheiden, die tot staving zijner aangifte of bewering kunnen dienen, of nadat zijn aanbod om inzage van boeken of andere bescheiden te verleenen, is aanvaard, aan dien ambtenaar of raad, of aan den door den directeur der directe belastingen of door den raad aangewezen deskundige, opzettelijk een valsch of vervalscht boek of ander geschrift ter inzage aanbiedt.

82. Hij die, door den inspecteur, de commissie van aanslag of den raad van beroep om inlichtingen gevraagd, opzettelijk onjuiste inlichtingen geeft, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of met geldboete van ten hoogste duizend gulden.

83. Hij die opzettelijk de bij artikel 67 opgelegde geheimhouding schendt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zeshonderd gulden.

Hij aan wiens schuld schending van de geheimhouding te wijten is, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drichonderd gulden.

Geene vervolging wordt ingesteld dan op klachte van hem te wiens aanzien de geheimhouding is geschonden.

84. Hij die niet voldoet aan zijne verplichting ingevolge artikel 36, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste één maand.

Indien die verplichting rustte op eene naamlooze vennootschap of eene andere vereeniging van personen of op eene stichting, wordt de strafvervolging ingesteld en wordt de straf uitgesproken tegen de bestuurders.

Het recht tot strafvordering ingevolge dit artikel verjaart door verloop van een jaar, te rekenen van den dag dat de aanslag onherroepelijk vaststaat.

85. Hij die niet volledig voldoet aan zijne verplichting ingevolge artikel 66, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste duizend gulden.

86. Overtreding der krachtens artikel 68 bij algemeenen maatregel van bestuur vastgestelde bepalingen wordt gestraft met geldboete van ten hoogste honderd gulden.

87. De bij deze wet strafbaar gestelde feiten worden beschouwd als misdrijven, behalve de feiten strafbaar volgens de artikelen 84, 85 en 86, die als overtredingen worden beschouwd.

88. Met het opsporen van overtredingen dezer wet zijn, behalve de bij artikel 8, onder 1°. tot en met 4°. en 6°., van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de ambtenaren der directe belastingen.

Zij maken van hunne bevinding procesverbaal op, dat bij overtreding van artikel 84, 85 of 86, den bekeurde in afschrift wordt medegedeeld.

89. De feiten strafbaar volgens de artikelen 84, 85 en 86, worden vanwege Onzen Minister van Financiën vervolgd op de wijze bedoeld bij artikel 141, onder 2°. van het Wetboek van Strafvordering.

Wanneer is aan te nemen, dat bij den bekeurde geen opzet tot ontduiking van belasting heeft bestaan, kan hij, zoolang hij niet is gedagvaard, door of vanwege den Minister tot transactie worden toegelaten.

90. Wanneer eene veroordeeling krachtens artikel 79 onherroepelijk is geworden of daaraan door den veroordeelde vrijwillig is voldaan, wordt de aan het Rijk onthouden belasting, ook na het verstrijken van den bij artikel 54 bepaalden termijn, nagevorderd. Artikel 56 is hierbij niet van toepassing.

Tegen den aanslag kan niet worden opgekomen. Gebleken abuizen in de berekening worden door den directeur ambtshalve hersteld.

HOOFDSTUK IX.

Overgangs- en slotbepalingen.

91. Heeft een belastingplichtige eenige vermeerdering van inkomen of winst in de aangifte voor de oorlogswinstbelasting opgegeven, terwijl uit de aangiften, als bedoeld bij hoofdstuk VIII van de Wet op de Inkomstenbelasting 1914, die vermeerdering niet blijkt, dan wordt wegens dit feit geen strafvervolging ingesteld en in geval van navordering geen verhooging volgens artikel 85 dier wet toegepast.

92. Bedraagt het zuivere inkomen of de zuivere winst over eenig jaar bedoeld bij artikel 5, minder dan het bij artikel 7, eerste lid, bedoelde gemiddelde, of, voor belastingplichtigen vallende onder artikel 7, tweede lid, minder dan het zuivere inkomen of de zuivere winst over het jaar waartoe de eerste Augustus 1913 behoorde, dan wordt, indien en voor zoover blijkt dat die vermindering een onmiddellijk of middellijk gevolg is van den oorlogstoestand,

a. aan hem die reeds over de beide voorafgaande jaren of een dier beide jaren krachtens deze wet is aangeslagen geweest, terugbetaald

de som welke hij minder aan belasting zou hebben betaald, indien de genoemde vermindering van inkomen of winst een verlies ware geweest over die jaren, te beginnen met het laatste jaar waarover hij wegens vermeerdering van inkomen of winst is aangeslagen geweest;

b. ten aanzien van hem die niet valt onder letter *a*, of voor wien na toepassing van het daar bepaalde nog vermindering van inkomen of winst door vermeerdering in vorige jaren ongedekt blijft, de genoemde vermindering van inkomen of winst, in het laatste geval voor zoover zij ongedekt is, als een verlies beschouwd over volgende jaren, te beginnen bij het eerstkomende jaar.

Dit artikel wordt slechts toegepast, indien de vermindering ten minste *f* 1000 bedraagt.

93. De terugbetaling ingevolge artikel 92, letter *a*, wordt binnen zes maanden na afloop van het jaar bedoeld in den aanhef van het artikel, aangevraagd door indiening van een bezwaarschrift bij den inspecteur in wiens dienstkring de aanslag is opgelegd. De artikelen 46 en 48 tot en met 51 zijn van toepassing.

94. Van de belastbare som waarnaar een aanslag in de inkomstenbelasting is berekend, wordt voor de belastingplichtigen bedoeld bij artikel 2, afgetrokken de oorlogswinstbelasting over het laatstverloopen kalenderjaar. De aanslag in de inkomstenbelasting wordt dienovereenkomstig verminderd.

De vermindering ingevolge het vorige lid wordt door den inspecteur in wiens dienstkring de aanslag in de inkomstenbelasting is opgelegd, ambtshalve toegepast. Van het bedrag dier vermindering wordt den aangeslagene schriftelijk kennis gegeven.

95. Na ontvangst der kennisgeving bedoeld bij het tweede lid van artikel 94, kan de aangeslagene, indien hij het bedrag der vermindering niet juist acht, den inspecteur onder opgaaf van redenen om herziening van dat bedrag verzoeken.

Is binnen drie maanden na den dag sedert welken de aanslag in de oorlogswinstbelasting onherroepelijk vaststaat, eene kennisgeving, als bedoeld bij het tweede lid van artikel 94, niet ontvangen, dan kan de aangeslagene den inspecteur verzoeken de vermindering alsnog toe te passen.

Het verzoek volgens het eerste of tweede lid van dit artikel wordt schriftelijk gedaan binnen zes maanden na den dag sedert welken de aanslag in de oorlogswinstbelasting onherroepelijk vaststaat.

De artikelen 97 en 98 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 zijn van toepassing alsof het verzoek ware gedaan ingevolge artikel 96 dier wet.

96. Staat de aanslag in de oorlogswinstbelasting onherroepelijk vast vóór de vaststelling van den aanslag in de inkomstenbelasting, dan wordt de oorlogswinstbelasting reeds bij de regeling van dezen aanslag van de belastbare som afgetrokken.

97. Indien, nadat artikel 94 is toegepast, eenig bedrag aan oorlogswinstbelasting ingevolge artikel 92 wordt terugbetaald, wordt de belastbare som waarnaar de aanslag in de inkomstenbelasting is berekend, met dat bedrag verhoogd en die aanslag door den inspecteur dienovereenkomstig vermeerderd.

De vermeerdering ingevolge het vorige lid wordt als een aanslag beschouwd.

98. Vóór 1 Januari 1917 wordt een voorstel van wet ingediend tot regeling der uitkeeringen uit de opbrengst der oorlogswinstbelasting aan de koloniën of bezittingen van het Rijk in verband met de vermindering of ontheffing, die op de aldaar in eenigen vorm te heffen oorlogswinstbelasting wordt verleend ter zake van het gedeelte der oorlogswinst dat mede hier te lande aan oorlogswinstbelasting is onderworpen.

99. Voor de toepassing van de bepalingen der Kieswet wordt de oorlogswinstbelasting niet als eene directe belasting aangemerkt.

100. Binnen een jaar nadat de oorlogstoestand is geëindigd, wordt een voorstel van wet ingediend om de in artikel 1 bepaalde heffing te doen vervallen.

101. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel: „Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916".

102. Deze wet wordt geacht in werking te zijn getreden met 1 Augustus 1914.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 22sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 1 *Juli* 1916.)

—

22 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende vaststelling van de verplichting tot terugbetaling van gelden, van landswege voldaan aan of ten behoeve van aan 's lands dienst in *Nederlandsch-Indië* verbonden of daarvoor bestemde personen. S. 289.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Koloniën van 10 April 1916, Afdeeling D, nº. 31;

Den Raad van State gehoord (advies van 23 Mei 1916, nº. 35);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 19 Juni 1916, Afdeeling D, nº. 69;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Alle personen, die door Onzen Minister van Koloniën, na al dan niet voor landsrekening te zijn opgeleid, ter beschikking worden gesteld van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* ten behoeve van den burgerlijken dienst daartelande, alsmede de voor uitzending bestemde officieren van het Nederlandsch-Indische leger en voor detacheering bij dat leger bestemde officieren van de landmacht in *Nederland*, zijn verplicht de deswege aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van opleiding en/of uitrusting, premie voor levensverzekering, toelage bij indiensttreden, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in *Nederlandsch-Indië* te betalen huwelijksbijdragen, overtocht naar *Nederlandsch-Indië*, zoomede alle andere aan hen in verband met hunne opleiding en/of terbeschikkingstelling, uitzending of detacheering middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's land kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aangewezen termijn naar *Nederlandsch-Indië* vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij zijn uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen een bij iedere terbeschikkingstelling, uitzending of detacheering door Onzen Minister van Koloniën te bepalen tijd na hunne aankomst in *Nederlandsch-Indië* uit 's lands dienst worden ontslagen, of, voor zoover de gedetacheerde officieren aangaat, van hunne detacheering worden ontheven.

Indien de in dit artikel bedoelde personen op het tijdstip, waarop zij ter beschikking gesteld of voor uitzending of detacheering bestemd worden, minderjarig zijn, rust de uit dit artikel voortvloeiende verplichting mede op hunne wettelijke vertegenwoordigers.

2. Europeesche burgerlijke landsdienaren, officieren en onderluitenants in dienst van *Nederlandsch-Indië*, aan wie, na afloop van een hun toegekend buitenlandsch verlof, op grond van het bepaalde in artikel 1, § 1, letter *b*, van het bij Ons besluit van 22 Juni 1916, nº. 13, vastgesteld reglement voor landsrekening overtocht naar *Nederlandsch-Indië* is verleend en die, ware hun vóór hun terugkeer van buitenlandsch verlof een eervol ontslag verleend, krachtens de desbetreffende bepalingen recht op pensioen hadden kunnen doen gelden, zijn verplicht de ten behoeve van den overtocht naar *Nederlandsch-Indië* van hen en hunne gezinnen door het land betaalde kosten onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij binnen één jaar na terugkomst in *Nederlandsch-Indië*, op verzoek, om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's lands dienst worden ontslagen.

3. Europeesche burgerlijke ambtenaren, officieren en onderluitenants in dienst van *Nederlandsch-Indië*, aan wier gezinnen op grond van het bepaalde in artikel 1, § 1, letters *g*, *h* of *i* van het in het vorig artikel bedoeld reglement voor landsrekening overtocht naar *Nederlandsch-Indië* is verleend, zijn verplicht de voor dien overtocht door het land betaalde kosten onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij binnen vijf jaren na het tijdstip van het vertrek van hun gezin om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's lands dienst worden ontslagen.

Indien het hoofd des gezins in tijdelijken dienst van den lande is, wordt de termijn van vijf jaren in het vorig lid bedoeld, op twee jaren gesteld.

4. De Gouverneur-Generaal is bevoegd om, indien naar zijn oordeel de betrokken landsdienaar door gewichtige onvoorziene omstandigheden is genoopt tot de handeling, ten gevolge waarvan de in de voorgaande artikelen bedoelde verplichting tot terugbetaling is ontstaan, den landsdienaar geheel of gedeeltelijk van die verplichting te ontheffen.

5. De verplichting tot terugbetaling, voortvloeiende uit de bepalingen der artikelen 1 tot en met 3 van dit besluit, wordt den schuldenaar opgelegd bij besluit van den Gouverneur-Generaal.

Een afschrift van zoodanig besluit, aan het hoofd voerende de woorden „In naam des

Konings" en onderteekend door den Algemeenen Secretaris van het Gouvernement van *Nederlandsch-Indië*, zal dezelfde kracht hebben en ten uitvoer worden gelegd op dezelfde wijze en met inachtneming van dezelfde voorschriften, als de grossen van in kracht van gewijsde gegane vonnissen in zaken van burgerlijk recht.

De invordering van de terug te betalen gelden geschiedt zoo mogelijk, met inachtneming van de deswege bestaande bepalingen, door inhouding van door den betrokken persoon ten laste van de begrooting van *Nederlandsch-Indië* of van de Staatsbegrooting genoten wordende inkomsten.

6. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Nochtans treden de bepalingen van de artikelen 2 en 3 eerst in werking met den 1sten November 1916.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer en hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 22sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 15 *Juli* 1916.)

—

22 *Juni* 1916. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van het Koninklijk besluit van 8 Juni 1914 (*Staatsblad* n°. 220), houdende vaststelling van voorschriften ten aanzien van de ambtenaren en bedienden bij den Burgerlijken Pensioenraad, den Militairen Pensioenraad en den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren en het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren. S. 290.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 14den Juni 1916, n°. 133, afdeeling Pensioenen;

Overwegende dat het wenschelijk is te wijzigen en aan te vullen Ons besluit van 8 Juni 1914 (*Staatsblad* n°. 220);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. **1.** Artikel 3 van voormeld besluit wordt gelezen als volgt:

Bevordering in rang geschiedt bij keuze.

Onverminderd de mogelijkheid om in bijzondere omstandigheden vroeger te worden bevorderd, worden de klerken, wanneer zij daarvoor wegens hunne bekwaamheid, geschiktheid en dienstijver in aanmerking komen, na gedurende een jaar het maximum-traktement van klerk genoten te hebben, bevorderd tot adjunct-commies. Het in dit lid bepaalde is niet van toepassing op klerken die zijn aangesteld zonder te hebben voldaan aan het daartoe afgenomen examen of aan een daarmede door Onzen Minister van Financiën gelijkgesteld examen.

2. In artikel 5 van voormeld besluit wordt gelezen voor „de referendarissen", „den referendaris" — en wordt de bezoldiging van den kamerbewaarder-concierge, de boden en de vaste knechts bepaald als volgt:

voor den kamerbewaarder-concierge ten minste *f* 1000 en ten hoogste *f* 1300 's jaars;

voor de boden ten minste *f* 800 en ten hoogste *f* 1000 's jaars;

voor de vaste knechts ten minste *f* 600 en ten hoogste *f* 800 's jaars.

3. In artikel 6, eerste lid, van voormeld besluit wordt hetgeen omtrent de verhooging van de bezoldiging van den kamerbewaarder-concierge, de boden en de vaste-knechts is bepaald, vervangen door het volgende:

„voor den kamerbewaarder-concierge na elk jaar dienst in dien rang met *f* 50 totdat het maximum van *f* 1300 zal zijn bereikt;

voor de boden na elk jaar dienst in dien rang met *f* 50 totdat het maximum van *f* 1000 zal zijn bereikt;

voor de vaste knechts na elk jaar dienst in dien rang of als tijdelijk knecht met *f* 50 totdat het maximum van *f* 800 zal zijn bereikt."

Diensttijd in de genoemde rangen bij een der Departementen van algemeen bestuur wordt voor de toepassing van dit artikel en van artikel 5 gelijkgesteld met diensttijd in die rangen bij een der in artikel 1 van voormeld besluit genoemde colleges.

4. De laatste zinsnede van het tweede lid van artikel 7 van gemeld besluit wordt gelezen als volgt:

Artikel 6, vierde lid, is hierbij van toepassing.

OVERGANGSBEPALING.

5. Voor de bedienden wier bezoldiging op het tijdstip van het in werking treden van dit besluit lager is dan het bedrag dat zij volgens artikel 3 op dat tijdstip zouden kunnen hebben bereikt, wordt het traktement met ingang van 1 Januari 1916 en vervolgens telkens na een jaar, onder de in artikel 6 van Ons besluit van 8 Juni 1914 (*Staatsblad* n°. 220) gestelde

voorwaarden, met het in artikel 3 van dit besluit voor de periodieke verhooging vastgestelde bedrag verhoogd totdat het in artikel 2 gestelde maximum is bereikt.

De toekenning van de hierbedoelde traktementsverhoogingen geschiedt door Onzen Minister van Financiën.

UITZONDERINGSBEPALING.

6. De uit vorenstaande bepalingen voortvloeiende verhoogingen worden over het jaar 1916 slechts voor de helft toegekend. Wij behouden Ons voor die verhoogingen voor volgende jaren niet opnieuw of slechts gedeeltelijk toe te kennen.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 22sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën,
ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 1 *Juli* 1916.)

—

22 *Juni* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Zuidhollandsche stroomen-visscherijreglement. S. 291.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 25 April 1916, n°. 3362, Afdeeling Nijverheid;

Gelet op de Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* n°. 331, gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912, *Staatsblad* n°. 66) en op het Zuidhollandsche stroomen-visscherijreglement (Ons besluit van 26 Juni 1911, *Staatsblad* n°. 163), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 9 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 272);

Den Raad van State gehoord (advies van 6 Juni 1916 n°. 26);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 20 Juni 1916, n°. 4898, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. I. Het Zuidhollandsche stroomen-visscherijreglement wordt gewijzigd als volgt:

I. In artikel 1, lid II, n°. 10, wordt, in plaats van „*spiering- of alverzegen*", gelezen: „*spieringzegen*".

N°. 13 van artikel 1, lid II, vervalt.

II. In artikel 6, letter *c*, wordt, in plaats van spiering- of alverzegen", gelezen: „spieringzegen".

Letter *e* van artikel 6 wordt gelezen als volgt:

„*e.* schutwant:

I. op het Hollandsch Diep boven de lijn, gaande van het kustlicht van Willemstad naar den havendam van Numansdorp, indien de maaswijdte kleiner is dan 45 m.M., met dien verstande dat de daarbij gebezigde fuik en de strijkzegen een maaswijdte mogen hebben van ten minste 40 m.M.;

II. op de overige Zuidhollandsche stroomen, indien de maaswijdte kleiner is dan 80 m.M."

In letter *g* van artikel 6 wordt, in plaats van „1 c.M.", gelezen: „8 m.M.".

Tusschen de letters *g* en *h* van artikel 6 wordt ingevoegd een nieuwe letter, luidende:

„*gg.* fuiken, met uitzondering van de zalm- of elftfuik, de fuik gebezigd bij het schutwant, en de aalfuik, waarvan de maaswijdte kleiner is dan 45 m.M., met dien verstande dat, indien de fuiken gebezigd worden:

1°. op het Hollandsch Diep boven de lijn, gaande van het kustlicht van Willemstad naar den havendam van Numansdorp, het achterlichaam, waaronder wordt verstaan het gedeelte, dat zich bevindt achter de laatste inkeling, een maaswijdte mag hebben van ten minste 40 m.M.;

2°. op de overige Zuidhollandsche stroomen, de fuik over het laatste tweederde van haar lengte een maaswijdte mag hebben van ten minste 20 m.M.";.

III. Artikel 8, letter *c*, wordt gelezen als volgt:

„*c.* met de spieringzegen, het spieringdrijfnet of het staand spieringnet:

1°. van 23 April tot 31 October op het Hollandsch Diep boven de lijn, gaande van het kustlicht van Willemstad naar den havendam van Numansdorp;

2°. van 23 April tot 31 Augustus op de overige Zuidhollandsche stroomen."

IV. Artikel 9 wordt gelezen als volgt:

„1. Het is verboden te visschen van 1 Augustus tot 31 October met den kuil, hoe ook bevestigd, in het Hollandsch Diep boven de lijn, gaande van het kustlicht van Willemstad naar den havendam van Numansdorp;

2. Het bepaalde in het vorige lid is, wanneer het water aan de peilschaal te Keulen 2.25 M. (= 38.19 M. + N.A.P.) of lager staat, niet van toepassing op het gedeelte van het Hollandsch Diep van de in dat lid genoemde lijn bovenwaarts tot de lijn, gaande van de haven aan de Bovensluis naar de haven aan de Schuringsluis".

V. In artikel 14, letter *c*, wordt in plaats van: „40", gelezen: „30".

Art. II. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten Juni 1916.

WIHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 28 *Juni* 1916.)

—

23 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *ruwe* en *gewasschen wol, schapevachten* en *wollen garens*. S. 292.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van wollen goederen aan het stuk te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 Juni 1916, Kabinet, Litt. R[85];

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Juni 1916, nº. 20);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 23 Juni 1916, Kabinet, Litt. K[87];

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Onze Besluiten van 2 November 1914 (*Staatsblad* nº. 512), van 15 December 1914 (*Staatsblad* nº. 560), van 9 December 1914 (*Staatsblad* nº. 554), van 9 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 8) en van art. 2 van Ons Besluit van 12 November 1914 (*Staatsblad* nº. 528), te bepalen:

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 9 October 1914 (*Staatsblad* nº. 477), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van wol in elken vorm is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zoover hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 26 *Juni* 1916.)

—

23 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende beslissing, dat, daargelaten dat van de onregelmatigheden, die bij de toepassing van de artt. 56 en 73 der Kieswet zijn begaan, niet met zekerheid is vast te stellen, dat zij op den uitslag der stemming zonder invloed zijn gebleven, het niet nauwkeurig aanvangen van de stemming op den daarvoor in de Kieswet bepaalden tijd de nietigheid der stemming van rechtswege moet medebrengen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Veen tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant van 10 November 1915, G. nº. 200, III[e] Afd. waarbij met vernietiging van het besluit van dien Raad van 21 October 1915, C. Schreuders alsnog is toegelaten als lid van den Raad der gemeente Veen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 31 Mei 1916, nº. 103;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 14 Juni 1916, Afd. B. B. nº. 4119;

O., dat C. Schreuders, die den 1 October 1915 is gekozen tot lid van den Raad der gemeente Veen, door den gemeenteraad niet als zoodanig is toegelaten, omdat de plaats gehad hebbende stemming en herstemming niet zijn geschied met inachtneming van het bepaalde in art. 56 der Kieswet; dat toch bij de stemming op 24 September 1915 de Voorzitter en een lid van het stembureau eerst ongeveer 4 minuten na acht uur des morgens op het gemeentehuis zijn aangekomen en na afloop der voorbereidende werkzaamheden de stemming eerst te ongeveer kwart over acht uur kon aanvangen; dat bij de herstemming op 1 October 1915 wederom een lid van het stembureau enkele minuten na acht uur verscheen, wat ten gevolge had dat ook deze stemming eerst om ongeveer kwart over acht uur kon aanvangen;

dat, nadat C. Schreuders tegen het Raadsbesluit houdende zijne niet-toelating bezwaren

bij Gedeputeerde Staten had ingebracht, Gedeputeerde Staten Burgemeester en Wethouders der gemeente Veen hebben verzocht hun onderzoek mede te deelen of, en zoo ja, hoevele kiezers op 24 September en 1 October 1915 tusschen acht uur en kwart na acht, in verband met het niet tijdig aanwezig of gereed zijn van het stembureau, niet tot de stembus zijn toegelaten, op welk verzoek de Burgemeester heeft geantwoord dat dit met geen enkelen kiezer het geval is geweest;

dat daarop Gedeputeerde Staten bij besluit van 10 November 1915 IIIe Afd. G. no. 200, met vernietiging van de beslissing van den gemeenteraad, alsnog C. Schreuders als lid van den gemeenteraad hebben toegelaten;

dat Gedeputeerde Staten daarbij hebben overwogen, dat de begane onregelmatigheid op den uitslag der verkiezing van geen invloed is geweest en de gemeenteraad alzoo ten onrechte tot de niet-toelating van C. Schreuders heeft besloten;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de gemeenteraad bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat nooit met zekerheid is uit te maken of kiezers, doordat de stemming te laat begon, niet gestemd hebben, omdat zij op de een of andere wijze hebben kunnen vernemen dat nog geen gelegenheid tot stemmen bestond en zich daardoor hebben laten weerhouden, of, willende gaan stemmen, den te laten aanvang vernemende, terugkeerden en daardoor in het geheel niet gestemd hebben; dat art. 56 der Kieswet bepaalt dat de stemming aanvangt des morgens te acht uren, en art. 73 dier wet inhoudt dat vóór acht uur des morgens, alvorens iemand tot deelneming aan de stemming wordt toegelaten, het stembureau tijdig het pak met de stembiljetten opent, de biljetten telt en de bus sluit, en derhalve doordat de stemming niet is aangevangen te acht uren en de voorbereidende werkzaamheden niet zijn verricht vóór acht uur, *in strijd* is gehandeld met de artt. 56 en 73 der Kieswet;

O., dat bij de in dit besluit bedoelde stemming en herstemming de voorschriften van de artt. 56 en 73 der Kieswet niet nauwkeurig zijn nageleefd;

dat, daargelaten dat van de onregelmatigheden die bij de toepassing dezer wetsbepalingen zijn begaan niet met zekerheid vast te stellen dat zij op den uitslag der stemming zonder invloed zijn gebleven, het niet nauwkeurig aanvangen van de stemming op den daarvoor in de Kieswet bepaalden tijd de nietigheid der stemming van rechtswege moet medebrengen;

Gezien de Gemeentewet en de Kieswet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten te beslissen dat C. Schreuders niet als lid van den Raad der gemeente Veen kan worden toegelaten.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

23 *Juni* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeseters betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap.

Bij mijn brief van 25 Februari 1916, afd. Dienstplicht no. 159 L, sprak ik de wenschelijkheid uit, dat met het inkomen van den dienstplichtigen onderofficier, hetwelk deze als zoodanig geniet aan jaarwedde en mobilisatietoelage, rekening zou worden gehouden in dien zin, dat het vergoedingsbedrag 70 cent per dag minder zou bedragen dan het bedrag, hetwelk de vergoeding zou beloopen, zoo hij geen rang of een rang beneden dien van sergeant bekleedde. Aangezien er overtuigende redenen bestaan om aan te nemen, dat 70 cent aftrek per dag van de jaarwedde van den dienstplichtigen onderofficier te hoog is, ben ik bereid bedoelden aftrek op een lager bedrag te stellen.

Ik heb daarom de eer U uit te noodigen, ten aanzien van het verblijf in werkelijken dienst nà 25 Juni 1916 ten aanzien van de gezinnen der dienstplichtige onderofficieren het vergoedingsbedrag niet 70 doch slechts 40 cent per dag minder te doen bedragen dan het bedrag, hetwelk de vergoeding zou beloopen zoo het geen onderofficiersgezin betrof.

In mijn vermelden brief gaf ik aan, dat het onder bepaalde omstandigheden geoorloofd is, bij de berekening van het inkomen van het gezin ten hoogste 25 pCt. van de verdiensten der in het gezin wonende kinderen buiten aanmerking te laten.

Indien de echtgenoote van den dienstplichtige loongevenden arbeid verricht, kan ook hiervan het gevolg wezen, dat haar behoeften grooter zijn, dan de behoeften van vrouwen, die zoodanigen arbeid niet verrichten. Op dien grond verzoek ik U, eveneens nà 25 Juni 1916, bij de berekening van het vergoedingsbedrag ook van de verdiensten, welke de echtgenoote van den dienstplichtige mocht genieten door het verrichten van werkzaamheden, ten hoogste 25 pCt. buiten aanmerking te laten.

Met vorenstaande uiteenzettingen kan mede rekening worden gehouden ten aanzien van de vergoeding toe te kennen aan de gezinnen van

militairen, op wie het sedert uitgebreid Koninklijk Besluit van 21 Augustus 1914, nº. 42, toepasselijk is.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

—

23 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Onrechtmatige daad van een gemeentebestuur door graafwerken te maken in iemands grond. Vruchteloos beroep op een Verordening, waaraan B. en W. door het doen verrichten dier werkzaamheden uitvoering zouden hebben gegeven.

(Gemeentewet art. 179.)

Voorzitter:
Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. B. C. J. Lodder, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

H. S. Gratama, thans burgemeester van en wonende te Oostburg, en als zoodanig die gemeente in rechte vertegenwoordigende, eischer tot cassatie van een op 24 December 1915 tusschen partijen door het Gerechtshof te 's-Gravenhage gewezen arrest, advocaat Mr. W. A. Telders, gepleit door Mr. J. J. Heyse, advocaat te Middelburg

tegen:

M. S. Mazure, weduwe van C. le Nobel, wonende te Oostburg, verweerster in cassatie, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Het dagelijksch bestuur der gemeente Oostburg, voor welke de eischer in cassatie optreedt, heeft in een aan de verweerster toebehoorend grondstuk werken doen maken, bewerende daarmede uitvoering te geven aan de plaatselijke verordening op de af- en uitwateringsmiddelen in de gemeente Oostburg van 17 Juni 1910, vermits een tot afwatering dienend werk op dien grond door de verweerster was verwaarloosd.

In eersten aanleg was beslist dat de handeling van het Gemeentebestuur was onrechtmatig, omdat zij, zooals zij was verricht, niet betrof eene van ouds bestaande afwatering, maar bestond in het maken van een nieuw, daarnaast gelegen werk, waartoe geen recht bestond.

Bij het arrest waarvan beroep is omtrent de in het eerste vonnis behandelde vraag van feitelijk plaatselijken aard geene beslissing gegeven, omdat het Hof oordeelde dat, gesteld al dat werkelijk ter plaatse waar gewerkt is eene oude afwatering bestaan had, daarmede toch de daad van het Gemeentebestuur niet rechtmatig zou zijn geworden, omdat zij alleen verricht zou mogen worden aan eene tot waterloozing of waterafvoer dienende sloot en de feiten uitwijzen, dat de afwatering reeds sedert lang vervallen was en de sloot in questie dus niet gezegd kan worden nog eene daartoe dienende sloot te zijn.

Deze beslissing gaf den eischer aanleiding tot het stellen van zijn eenig cassatiemiddel: „Schending door verkeerde toepassing en niettoepassing van de artt. 48 en 353 Rv. en van de artt. 1401, 1402 en 1403 B. W. in verband met de artt. 135, 150, 179 en 180 der Gemeentewet en met de artt. 1, 2, 4, 5, 6 en 11 der verordening op de uit- en afwateringsmiddelen der gemeente Oostburg van 17 Juni 1910, zooals die verordening nader is gewijzigd bij verordening van den 21 October 1912, doordat het Hof bij zijn bestreden arrest heeft bevestigd het vonnis, door de Arr.-Rechtbank te Middelburg den 5 Maart 1913 tusschen partijen gewezen, daarbij overwegende en beslissende, dat de onrechtmatigheid van de door de gemeente Oostburg opzichtens den eigendom der verweerster begane daden niet wordt opgeheven door de aan de organen dier gemeente bij de aangehaalde verordening toegekende bevoegdheden, op grond dat de sloot waaraan en waarvoor die gemeente de gewraakte daden had verricht niet was eene sloot die metterdaad tot waterloozing of waterafvoer diende, noch eene die, hoewel hetzij zelve hetzij ten opzichte van de gelegenheid tot watorafvoer in verwaarloosden toestand gebracht of geraakt zijnde, feitelijk nog als eene tot waterafvoer dienende sloot mag worden beschouwd, en alzoo naar 's Hofs oordeel niet is een sloot waarop de aangehaalde verordening het oog heeft gehad, zulks niettegenstaande de aangehaalde verordening het oog heeft op alle slooten, greppels, goten, waterleidingen, watergangen, grachten en riolen en de daartoe behoorende kunstwerken en daarin aanwezige dammen, onverschillig of die slooten al dan niet dienen of dienden tot waterafvoer of waterloozing."

De verweerster heeft betoogd dat dit middel een novum in cassatie is, omdat het gemeentebestuur vroeger altijd heeft beweerd eene bestaande waterleiding te hebben bruikbaar gemaakt, en thans stelt bevoegd te zijn handelingen als de geïncrimineerde te mogen verrichten aan elke sloot, ook wanneer die geene waterleiding is.

Dit komt mij niet juist voor; het Hof heeft een nieuw gezichtspunt geopend op de vraag

omtrent de rechtmatigheid der verrichte daden ; nu kan den eischer toch de bevoegdheid niet ontzegd worden de beslissing van het Hof te bestrijden ten einde het oorspronkelijke punt van verschil weder op den voorgrond te brengen.

Tusschen den eischer en het Hof bestaat nu verschil ten aanzien van de uitlegging van de aangehaalde verordening.

De eischer valt niet aan de beslissing dat slooten, dienende tot waterloozing of waterafvoer zijn slooten die daartoe werkelijk gebezigd worden ; ook is niet in geschil dat hetgeen door het Gemeentebestuur verricht is zijnen oorsprong vindt in art. 11 j°. 2 der Verordening. Art. 2 nu spreekt van slooten, greppels en andere werken, dienende tot waterloozing of afvoer.

Art. 1 der Verordening, op zich zelf hier niet toepasselijk noemt daarentegen slooten en andere werken, zonder de beperking die in art. 2 wordt aangetroffen.

In zooverre is de stelling van het arrest, dat de verordening in haar geheel alleen op slooten tot waterloozing of waterafvoer dienende, toepasselijk zou zijn, min juist.

Maar aan den anderen kant is onjuist de opvatting van den eischer dat de verordening, in art. 1 geene beperking stellende, nu ook in haar geheel op alle slooten van toepassing zou zijn ; daartegen verzet zich de kennelijke tegenstelling tusschen art. 1 en art. 2.

En vermits het, zooals gezegd, hier aankomt op de uitlegging van art. 2, is de beslissing juist, al mag hare motiveering minder juist zijn.

Ik concludeer derhalve tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten.

De Hooge Raad, enz.:

O., dat blijkens het bestreden arrest en het daarin voor wat de feiten betreft overgenomene uit de vonnissen der Rechtbank te Middelburg van 31 Januari 1912 en 5 Maart 1913, de verweerster bij inleidende dagvaarding den eischer in zijne gemelde hoedanigheid voor de Rechtbank te Middelburg heeft geroepen, en, stellende dat door, immers op last van het Gemeentebestuur in den haar toebehoorenden grond afwateringsbuizen zijn gelegd en graafwerken tot het maken eener sloot zijn verricht, de vergoeding heeft gevorderd van de haar door die onrechtmatige daden toegebrachte schade, met machtiging op haar om, zoo de gedaagde, binnen zekeren te bepalen tijd, daarin nalatig mocht blijven, zelve het gedane ongedaan te maken ;

dat eischer het gestelde erkennende, met beroep op de bepalingen der Verordening der gemeente Oostburg van 7 Juni 1910 „op het maken en onderhouden van slooten, greppels, gooten, waterleidingen, watergangen, grachten en rioolen", heeft beweerd tot de gepleegde handelingen gerechtigd te zijn geweest, naardien eischeres, ondanks den krachtens de Verordening aan haar gegeven last, naliet die werkzaamheden zelve te verrichten ;

dat de Rechtbank bij haar eerstvermelde vonnis den nu eischer heeft toegelaten tot het bewijs door getuigen van een aantal door hem aangevoerde feiten, en, nadat de getuigenverhooren hadden plaats gehad, bij haar eindvonnis van 5 Maart 1913 de op last van het Gemeentebestuur verrichte daden heeft verklaard onrechtmatig en de vordering heeft toegewezen, in hoofdzaak op grond dat wel gebleken was, dat op het land der eischeres eene afwatering had bestaan, zooals de nu eischer tot cassatie had gesteld, maar dat de sloot door het Gemeentebestuur gegraven ongeveer een meter verwijderd was van de oude sloot, welker herstel en waterafvoer met de betichte handelingen werd beoogd ;

dat het Hof op eischers hooger beroep het vonnis der Rechtbank heeft bekrachtigd ;

dat het daarbij heeft overwogen dat eischers eenige grief tegen het vonnis was gericht tegen die voormelde feitelijke beslissing der Rechtbank, doch dat, al ware juist wat eischer dienaangaande beweert, hij toch door het vonnis niet is bezwaard, daar de vaststaande feiten niettemin zijn onrechtmatig, omdat de Verordening slechts het oog heeft gehad op zoodanige slooten, die, hetzij al of niet verwaarloosd, feitelijk nog steeds als tot waterafvoerende slooten mogen beschouwd worden en van het bestaan van zoodanige sloot tot waterloozing of waterafvoer dienende, tijdens het plegen der daden, sinds lang geen sprake meer kon zijn ;

O., dat tegen deze beslissing als middel van cassatie is aangevoerd : (zie concl. proc.-gen.) ;

O., dat tegen dit middel door de verweerster is aangevoerd, dat dit de in het slot daarvan te voren nog niet aangevoerde stelling inhoudende, in cassatie ontoelaatbaar zou zijn ;

dat dit verweer echter is onjuist ;

dat immers, nu het Hof op een geheel nieuwen, door de Rechtbank niet gebezigden en door partijen niet aangevoerden grond, de vordering toewees, aan den eischer het recht niet kan worden ontzegd in cassatie daartegen zijne grieven te doen gelden :

O. echter dat het middel is ongegrond;

dat toch de stelling daarin vervat, dat de verordening zoude handelen over *alle* slooten, onverschillig of die al dan niet dienen of dienden tot waterafvoer of waterloozing, in strijd is zoowel met de aan haar voorafgaande beweegreden als met den inhoud, de bewoording en den onderlingen samenhang van hare gezamenlijke artikelen, en het Hof in de vierde rechtsoverweging terecht heeft beslist, dat de Verordening, handelende over slooten tot waterloozing of waterafvoer *dienende*, slechts het oog heeft op als zoodanig bestaande slooten; welke inderdaad nog tot waterafvoer dienst doen;

dat derhalve, waar feitelijk is beslist, dat reeds sedert vele jaren vóór de afkondiging dezer Verordening de in het proces bedoelde sloot niet behoorde tot die waarvan de verordening handelt, deze dan ook alle toepassing mist op die sloot, en eischer aan die voorschriften geen recht kon ontleenen tot de op zijn last verrichte handelingen;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

23 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Door de verklaring van den huurder dat hij van de hem bij de huurovereenkomst gegeven optiejaren gebruik maakt, komt noch een nieuwe verhuring noch de verlenging eener afgeloopen huur tot stand. Het laatste lid van art. 42 der Onteigeningswet mist dus toepassing, ook al is die verklaring gedaan na de in art. 39 bedoelde nederlegging.

(Onteigeningswet art. 42.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, B. C. J. Lodre, J. A. A. Bosch en A. P. L. Nelissen.

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, q.q., Burgemeester van en wonende te 's-Gravenhage, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage den 16 Mei tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. H. Telders, gepleit door Mr. W. Thorbecke

tegen:

B. den Elzen, boter- en kaashandelaar, wonende te Stompwijk, verweerder in cassatie, advocaat Mr. F. H. Carbentius Gerritsen

en tegen:

A. H. de Kok, wonende te 's-Gravenhage, medeverweerster, advocaat Mr. J. M. J. F. Andreoli.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Eene onteigening, uitgesproken door de Arr.-Rechtbank alhier bij vonnis van 16 Mei 1916 (W. 9941) ten behoeve en ten name der gemeente 's-Gravenhage, gaf den eischer q.q. aanleiding het navolgend cassatiemiddel tegen die beslissing aan Uw oordeel te onderwerpen: „Schending, of verkeerde toepassing, van de artt. 37, 39, 40, 41, 42 Onteigeningswet, 151 Grondwet, 1606, 1607, 1609, 1610 B. W., omdat de Rechtbank ten onrechte aanneemt dat, terwijl de huur bij geschrifte was aangegaan, gebruik maken door den huurder van zijn optierecht na een der termijnen, in art. 39 der Onteigeningswet aangewezen, niet is verlenging van huur, als bedoeld in art. 42 der Onteigeningswet en op grond daarvan den huurder schadeloosstelling toekent."

In zijn betoog ter ondersteuning dezer grief trachtte de geëerde pleiter aan te toonen, dat de huur gedurende den optietijd niet enkel krachtens de oorspronkelijke overeenkomst bestaat, doch tevens steunt op het bezigen van het optierecht. Ik kan mij hiermede geheel vereenigen, zonder daarom nog zijne daaruit getrokken conclusie, dat die gebruikmaking dan zijn zou eene „verlenging van verhuring" in den zin van art. 42 der Onteigeningswet, te onderschrijven.

Indien men nu de geschiedenis dier wet raadpleegt, blijkt het, dat in het oorspronkelijk Ontwerp de slotalinea van art. 42 werd gemist en dat zij haar ontstaan dankt aan eene opmerking van de afdeelingen (Hand. 1850/51 bl. 501), waarin gewezen werd op het feit, „dat onder *veranderingen* wel niet *verhuring* begrepen zijn kan" (art. 39), hetgeen aanleiding gaf tot de vraag, of niet voorzorgen dienden te worden genomen tegen het maken van misbruik van den voor den huurder gunstige bepaling van art. 42.

In de memorie van beantwoording erkende de Regeering haar verzuim (t. a. p. bl. 735) en zeide zij, dat de zeer juiste opmerking omtrent de *verhuring* haar genoopt had een laatste lid aan art. 42 toe te voegen, waarin het geopperd bezwaar werd ondervangen.

Let men nu op het karakter der bepaling van art. 39, volgens de ratio en naar hare toelichting (t. a. p. bl. 1204, 4) strekkende tot „wering van misbruik" des eigenaars, en bedenkt men, dat de aanvulling van art. 42 bij „Nota van wijzigingen" (t. a. p. bl. 740) gelijke beteekenis heeft, dan is het duidelijk, dat de novelle zich niet zoozeer tegen den huurder

richtte, doch veeleer tegen den verhuurder, die daadwerkelijk na de termijnen van art. 39 opnieuw verhuurd of in eene verlenging van huur toegestemd had.

En niet alleen de geschiedenis der wet, doch hare bewoordingen dulden geen andere interpretatie. Op het voetspoor toch van de in de afdeelingen gemaakte opmerking spreekt het als geschonden voorgesteld art. 42 van „verhuring of *hare* verlenging" en niet van „huur", waaruit eveneens kan worden afgeleid, dat de eenzijdige verklaring des huurders, dat hij van zijn optierecht gebruik maakt, niet is „eene verlenging van verhuring" in den zin der Onteigeningswet, omdat daarvoor gevorderd wordt medewerking van den verhuurder na het in art. 39 genoemd tijdstip.

Waar nu in het onderwerpelijk geval de verhuurder zich reeds uitsprak vóór de tervisielegging der plans en hij bij de uitoefening van het optierecht slechts als toeschouwer fungeerde, meen ik, dat van „verlenging van verhuring" naar de technische beteekenis van dit begrip in de Onteigeningswet niet de rede is en strekt mijne conclusie mitsdien tot verwerping van het beroep, met veroordeeling van den eischer in de kosten van het cassatieproces.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat uit het bestreden vonnis voor zoover thans nog van belang, blijkt:

dat de gemeente 's-Gravenhage tegen de Kok heeft gevoerd een geding tot onteigening onder meer van het perceel kadastraal bekend in die gemeente Sectie C nº. 2888, in welk geding den Elzen in tusschen gekomen op grond dat hij gezegd perceel sedert 8 Juli 1909 in huur heeft voor een huurprijs van f 546 per jaar, welke huur met ingang van 1 Juli 1909 is aangegaan voor den tijd van vijf jaren en vijf optiejaren voor den huurder, waarvan den Elzen in het begin van het jaar 1914 gebruik heeft gemaakt, zoodat zijn huur nog tot 30 Juni 1919 moest duren en hij dus krachtens art. 42 der Onteigeningswet aanspraak zou hebben op eene vergoeding van f 1092;

dat tegenover deze vordering de gemeente 's-Gravenhage heeft gesteld, dat de huurovereenkomst is aangegaan op 1 Juli 1909 voor vijf jaren en is geëindigd den laatsten Juni 1914 en krachtens art. 1606 jº. 1609 B. W. toen eene nieuwe huur is begonnen; dat de plannen enz. als bedoeld in art. 7 der Onteigeningswet ter visie hebben gelegen van 23 Juni tot 29 Juli 1913 en derhalve krachtens art. 42 al. 4 (in verband met art. 39) der Onteigeningswet geen schadeloosstelling is verschuldigd;

O., dat de Rechtbank deze bewering der gemeente 's-Gravenhage ongegrond heeft geoordeeld en aan den Elzen de door hem gevorderde schadevergoeding heeft toegekend;

O., dat tegen deze beslissing als middel van cassatie is aangevoerd: (zie concl. adv. gen.);

Ten aanzien van dit middel:

O., dat de Rechtbank feitelijk heeft vastgesteld, dat den Elzen het perceel gemeente 's-Gravenhage, Sectie C nº. 2888 van de Kok heeft gehuurd met ingang van 1 Juli 1909 voor vijf jaren met vijf optiejaren en dat — terwijl de plannen enz. als bedoeld in art. 7 der Onteigeningswet ter visie hebben gelegen van 23 Juni tot 29 Juli 1913 — den Elzen in het begin van 1914 heeft verklaard van die optiejaren gebruik te willen maken en de Rechtbank vervolgens uit deze feiten heeft afgeleid, dat als gevolg van het gebruik maken van optiejaren de bestaande huur doorloopt en de rechtsbetrekking tusschen huurder en verhuurder in stand blijft, krachtens de bepaling der overeenkomst zelve, zoodat van eene verhuring of verlenging van huur als bedoeld in het laatste lid van art. 42 der Onteigeningswet in dit geval de reden niet kan zijn;

O., dat deze beslissing is juist en geen der in het middel aangehaalde artikelen er door is geschonden of verkeerd toegepast; —

O., toch, dat de strekking van het laatste lid van art. 42 der Onteigeningswet is, te voorkomen, dat partijen, nadat is komen vast te staan dat eenig perceel ten algemeenen nutte zal worden onteigend, ter bekoming of vergrooting der schadeloosstelling door de wet aan den huurder toegekend met betrekking tot dat perceel eene huurovereenkomst aangaan of eene bestaande huur verlengen, en dan ook de woorden „verhuring of hare verlenging" in dit wetsvoorschrift uitsluitend het oog hebben op eene na de in de wet aangegeven termijn aangegane overeenkomst tot het sluiten eener nieuwe of het verlengen eener afgeloopen huur;

dat noch het een, noch het ander ten deze is geschied;

dat immers, gelijk de Rechtbank feitelijk vaststelt, de huurtijd reeds in 1909 is bepaald op vijf jaar en vijf optiejaren, van welk tweede vijftal jaren de huurder dus naar goedvinden al of niet gebruik kan maken, terwijl de verhuurder reeds bij het aangaan der overeenkomst aan die later te geven wilsbepaling van den huurder zijn eigen toestemming gaf en zijn medewerking verbond;

dat derhalve des huurders *verklaring*, dat hij van de optiejaren gebruik maakte, niet een nieuwe overeenkomst deed ontstaan en evenmin een afgeloopen huur deed verlengen, doch eenvoudig tot rechtsgevolg had dat de huur niet vijf, maar tien jaar duurde, zoodat voor toepassing van het laatste lid van art. 42 der Onteigeningswet geen plaats is;

O., dat nog wel vanwege de gemeente 's-Gravenhage is beweerd, dat hier in ieder geval zou zijn eene „verandering" als bedoeld in het — bij art. 42 der Onteigeningswet ook op dit geval toepasselijk verklaarde — art. 39 der Onteigeningswet; doch ten onrechte, omdat, daargelaten dat met „veranderingen" in art. 39 der Onteigeningswet alleen zijn bedoeld stoffelijke veranderingen, in elk geval dat artikel bij art. 42 alleen toepasselijk is verklaard voor de aanduiding der termijnen, waarna geen „verhuring of hare verlenging" mag plaats hebben;

O., dat het middel mitsdien niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

24 *Juni* 1916 WET, tot tijdelijke verhooging van het maximum der vergoeding wegens kostwinnerschap van dienstplichtigen. S. 293.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat er zich gevallen voordoen, waarin het wenschelijk is, vergoeding wegens kostwinnerschap tot een hooger bedrag dan thans te kunnen toekennen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz

Art. 1. Met betrekking tot den werkelijken dienst, welken de dienstplichtigen bij de militie en bij de landweer vervullen tijdens den verderen duur der heerschende buitengewone omstandigheden, wordt in artikel 32, tweede lid, en in artikel 84, eerste lid, der Militiewet voor „een gulden" gelezen: „twee gulden" en wordt in artikel 15*bis*, eerste lid, der Landweerwet voor „een gulden en vijftig cent" eveneens gelezen: „twee gulden".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 27 *Juni* 1916.)

24 *Juni* 1916. WET, tot verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* voor het dienstjaar 1915. S. 294.

—

24 *Juni* 1916. WET, tot wijziging van de wet van den 17den Februari 1915 (*Staatsblad* nº. 98), houdende regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1915 en van de afschrijvingen en de uitkeeringen aan 's Rijks Middelen, ingevolge de wet van den 31sten December 1913 (*Staatsblad* nº. 464). S. 295.

—

24 *Juni* 1916. WET, houdende wettelijke voorziening naar aanleiding van het Koninklijk besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67). S. 296.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is, wettelijke voorziening te treffen naar aanleiding van het Koninklijk besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Alle bevoegdheden en verplichtingen, onderwerpen betreffende, welke ingevolge Ons besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67) tot den werkkring van Onzen Minister van Waterstaat behooren en bij bestaande wetten aan Onzen Minister van Financiën zijn opgedragen, gaan over op Onzen Minister van Waterstaat. Echter gaan niet over de bevoegdheden en verplichtingen die krachtens de artikelen 91 en 92 der Ongevallenwet 1901 reeds vóór de wet van 30 December 1914, *Staatsblad* nº. 630, aan Onzen Minister van Financiën toekwamen.

2. Alle verplichtingen, de in artikel 1 bedoelde onderwerpen betreffende, welke bij bestaande wetten aan derden jegens Onzen Minister van Financiën zijn opgelegd, worden na het in werking treden van deze wet geacht te zijn opgelegd jegens Onzen Minister van Waterstaat.

3. Alle ministerieele beschikkingen, aanwijzingen en andere beslissingen, die vóór het in werking treden van deze wet krachtens eenige wet of krachtens eenig Koninklijk besluit zijn genomen of gedaan betreffende onderwerpen, welke ingevolge Ons besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67) behooren tot den werkkring van den Minister van Waterstaat, worden — voor zoover die beschikkingen, aanwijzingen of beslissingen niet op grond van artikel 1 zijn blijven behooren tot den werk-

kring van Onzen Minister van Financiën — geacht door den Minister van Waterstaat te zijn gehandhaafd.

4. Bij de uitvoering van overeenkomsten, waarin de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, de Minister van Binnenlandsche Zaken, de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, of de Minister van Financiën, als vertegenwoordiger van den Staat is opgetreden, zal de Staat worden vertegenwoordigd door den Minister van Waterstaat, indien en voor zoover de overeenkomst betreft onderwerpen, die ingevolge Ons besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67) tot zijn werkkring behooren.

5. Wanneer in akten van oprichting van naamlooze vennootschappen, in statuten van vereenigingen of in stichtingsbrieven aan den Staat eenige bevoegdheid is toegekend of eenige medewerking van den Staat als vereischte is gesteld, en daarbij de Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, de Minister van Binnenlandsche Zaken, de Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel of de Minister van Financiën als vertegenwoordiger van den Staat is aangewezen, zal bij de toepassing dier bepalingen de Staat worden vertegenwoordigd door den Minister van Waterstaat, indien de bepaling betreft een onderwerp, dat ingevolge Ons besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67) tot zijn werkkring behoort.

6. De posten, zooals die bij de begrootingswetten voor het dienstjaar 1915 zijn of nader zullen worden vastgesteld onder hoofdstuk VII*B*, artikelen 3*ter*, 90, 91, 91*bis*, 92 t/m 97, 97*bis*, 97*ter*, 97*quater*, 98 t/m 110 en 117, worden met den dag, dat deze wet in werking treedt, beschouwd deel uit te maken van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915.

De posten, zooals die bij de begrootingswet voor het dienstjaar 1916 zijn vastgesteld onder hoofdstuk VII*B*, artikelen 3*b*, 90, 91, 91*a*, 92 t/m 97, 97*a*, 97*b*, 97*c*, 98 t/m 110 en 117, worden met den dag, dat deze wet in werking treedt, beschouwd deel uit te maken van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916.

Voor zooveel daarover niet reeds is beschikt, geschiedt de beschikking over bovengenoemde begrootingsposten door of op de verantwoordelijkheid van het hoofd van het Departement van Waterstaat.

Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij een der artikelen 3*ter*, 91, 103, 104, 105, 106, 108, 109 en 117 betreffende het dienstjaar 1915, bedoeld in het eerste lid van dit artikel en 3*b*, 91, 103, 104, 105, 106, 108, 109 en 117 betreffende het dienstjaar 1916, bedoeld in het tweede lid van dit artikel, ontoereikend wordt bevonden, kan het, met inachtneming van het voorschrift van het tweede lid van artikel 24 der wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* nº. 40) worden aangevuld door overschrijving respectievelijk uit artikel 184 van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 en uit art. 177 van hoofdstuk IX der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916.

7. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *Juni* 1916.)

—

24 *Juni* 1916. WET, tot wijziging en aanvulling van de wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 297.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1914/15, nº. 403, 1—3; 1915/16, nº. 89, 1—11.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2090—2103, 2105—2131, 2154.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 474—475, 481, 482, 484.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de wet tot regeling van het lager onderwijs aan te vullen en te wijzigen, ten einde eene regeling te treffen ten aanzien van het uitgebreid en het meer uitgebreid lager onderwijs;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. Artikel 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt:

„1. Onder lager onderwijs begrijpt deze wet het onderwijs in:

a. het lezen:

b. het schrijven;

c. het rekenen;

d. de beginselen der Nederlandsche taal;

e. die der vaderlandsche geschiedenis, daaronder begrepen de allereerste beginselen der gemeente-, provinciale en staatsinrichting van Nederland;

f. die der aardrijkskunde;

g. die van de kennis der natuur;

h. het zingen;

i. de eerste oefeningen van het handteekenen;

j. de vrije en orde-oefeningen der gymnastiek;

k. de nuttige handwerken voor meisjes.

2. Aan lagere scholen kan bovendien onderwijs gegeven worden in :

l. de beginselen der Fransche taal ;
m. die der Duitsche taal ;
n. die der Engelsche taal ;
o. die der algemeene geschiedenis ;
p. die der wiskunde ;
q. het handteekenen ;
r. de beginselen der landbouwkunde ;
rbis. die der tuinbouwkunde ;
s. de gymnastiek ;
t. de fraaie handwerken voor meisjes ;
u. de beginselen der handelskennis."

Art. II. Tusschen de artikelen 2 en 3 der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt een nieuw artikel 2*bis* ingevoegd, luidende als volgt :

Art. 2bis. „1. Het schoolonderwijs wordt onderscheiden in : *a.* gewoon lager onderwijs, *b.* uitgebreid lager onderwijs, en *c.* meer uitgebreid lager onderwijs.

2. Het gewoon lager onderwijs wordt gegeven in scholen, welker leerplan ten minste omvat de vakken, in artikel 2 vermeld onder *a*—*k*.

3. Het uitgebreid lager onderwijs wordt gegeven in scholen met ten minste zeven achtereen volgende leerjaren, of ten minste twee tot zes achtereenvolgende leerjaren, welke geacht kunnen worden overeen te komen met een gelijk aantal der hoogste leerjaren van een zevenjarigen leertijd, en omvat de vakken, in artikel 2 vermeld onder *a*—*k*, en ten minste twee der vakken, in artikel 2 vermeld onder *l, m, n* en *p*.

4. Het meer uitgebreid lager onderwijs wordt gegeven in scholen met ten minste negen achtereenvolgende leerjaren, of ten minste drie tot acht achtereenvolgende leerjaren, welke geacht kunnen worden overeen te komen met een gelijk aantal der hoogste leerjaren van een negenjarigen leertijd, en omvat de vakken, in artikel 2 vermeld onder *a*—*k* en, althans in de hoogste drie klassen, ten minste drie der vakken, in artikel 2 vermeld onder *l, m, n* en *p*."

Art. III. Artikel 15 der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt, voor zooveel *a* en *b* betreft, gelezen als volgt :

„*a.* hem, die uitsluitend in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h, i, k, q, r, rbis, t* en *u*, bijzonder onderwijs geeft ;

b. de scholen, uitsluitend bestemd voor het onderwijs in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h, i, j, k, q, r, rbis, s, t* en *u* ;"

Art. IV. Artikel 16, tweede en derde lid, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt :

„2. Het onderwijs omvat de vakken, in artikel 2 vermeld onder *a*—*k* en daar, waar genoegzame behoefte aan uitbreiding bestaat, een of meer der vakken, vermeld in dat artikel onder *l*—*u*. Van de verplichting tot het geven van onderwijs in het vak, in artikel 2 vermeld onder *j*, kan door Gedeputeerde Staten, den districts-schoolopzieenr gehoord, telkens voor ten hoogste vijf jaren, vrijstelling worden verleend.

3. De in de school toegelaten kinderen zijn in elke klasse verplicht aan het onderwijs in alle de aldaar onderwezen vakken deel te nemen, met uitzondering van de vakken, vermeld in artikel 2 onder *j* en *s*. Voor leerlingen van scholen, waar uitgebreid — en waar meer uitgebreid lager onderwijs wordt gegeven, kan, volgens bij algemeenen maatregel van bestuur te stellen regelen, vrijstelling worden verleend van de verplichting tot het volgen van het onderwijs in een of meer der vakken, vermeld in artikel 2 onder *l*—*rbis, t* en *u*."

Art. V. Artikel 24, vierde lid, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt :

„4. Onder de onderwijzers, in dit artikel bedoeld, worden verstaan zij, die in het bezit zijn van eene der akten van bekwaamheid, genoemd in artikel 77*a* en *b* en niet uitsluitend belast zijn met het geven van onderwijs in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h*—*u*."

Art. VI. Artikel 26, vijfde lid, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt :

„5. De bepalingen van dit artikel gelden slechts voor de onderwijzers, die in het bezit zijn van eene der akten van bekwaamheid, genoemd in artikel 77*a* en *b*, en niet uitsluitend belast zijn met het geven van onderwijs in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h*—*u*."

Art. VII. Artikel 45 der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt :

„1. De artikelen 6, 26, 28, eerste lid, onder *a*, en 37—44 gelden niet voor de onderwijzers aan openbare scholen, uitsluitend belast met het onderwijs in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h, i, k, q, r, rbis, t* en *u*.

2. De artikelen 26 en 37—44 gelden niet voor de onderwijzers aan openbare scholen, die uitsluitend in een der vakken of in beide vakken, in artikel 2 vermeld onder *j* en *s* onderwijs geven, dan wel daarnevens mede onderwijs geven in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h, i, k, q, r, rbis, t* en *u*."

Art. VIII. Artikel 48, eerste lid, 1°. *b*, vijfde,

zesde, zevende, achtste en negende zinsnede, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen, wat betreft de vijfde zinsnede, als volgt:

„voor scholen voor uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, derde lid, mits aan de school gedurende ten minste vijf uren per week in elke der hoogste twee klassen onderwijs wordt gegeven in ten minste twee der vakken, in artikel 2 vermeld onder *l*, *m*, *n* en *p*:"

wat betreft de zesde en zevende zinsneden, samen te voegen tot één nieuwe, zesde, zinsnede, als volgt:

„voor scholen van eenhonderd negen en negentig en minder leerlingen, voor twee onderwijzers en voor scholen van tweehonderd en meer leerlingen, voor drie onderwijzers de minima-jaarwedden, waarop zij volgens artikel 26 aanspraak hebben;"

en wat betreft de achtste en negende zinsneden, samen te voegen tot eene nieuwe, zevende, zinsnede, als volgt:

„voor scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, vierde lid, mits het onderwijs in ten minste drie der vakken, in artikel 2 vermeld onder *l*, *m*, *n*, *p* en *u*, gezamenlijk, in elke der hoogste drie klassen ten minste gedurende acht uren, en in elk der onderwezen vakken in elke klasse afzonderlijk ten minste gedurende twee uren per week wordt gegeven aan ten minste achttien leerlingen in die drie klassen te zamen:".

Art. IX. Artikel 48, eerste lid, 1°., laatste alinea, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt:

„Indien het aantal leerlingen in de hoogste drie klassen der scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs beneden achttien daalt, gaat voor eene school, welke reeds eene bijdrage volgens de laatste zinsnede onder *b* genoot, dat genot gedurende drie achtereenvolgende jaren niet op dien grond verloren, mits in geen jaar het aantal daalt beneden twaalf. Voor eene school voor meer uitgebreid lager onderwijs, welke reeds voor Rijksbijdrage als zoodanig in aanmerking is gekomen en waar in eenig jaar de klasse van het negende leerjaar geen leerlingen bevat, gaat de aanspraak op de bijdrage, bedoeld in de laatste zinsnede onder *b*, op dien grond niet verloren, indien op een daartoe strekkend door het gemeentebestuur of door het bestuur der bijzondere school aan Ons gericht verzoek, door Ons ontheffing is verleend van het bepaalde onder *b*, zevende zinsnede, voor zooveel het daar bedoeld onderwijs in de negende klasse betreft. Deze ontheffing kan gedurende drie achtereenvolgende jaren telkens voor niet langer dan een jaar worden verleend. Voor de toepassing van het bepaalde onder *b*, laatste twee zinsneden, blijven leerjaren boven dat, hetwelk geacht kan worden het negende leerjaar eener lagere school te zijn, buiten aanmerking. Indien de bijdragen onder *a*, *b* en *c* verschuldigd zijn over gedeelten van een jaar, wordt voor de berekening het jaar op 360 en de maand op 30 dagen gesteld. Indien bij de berekening van het aantal volgens den maatstaf van artikel 24 verplichte onderwijzers, leerlingen beneden de zes jaren zijn meegeteld, wordt voor de vaststelling van de onder *a* bedoelde bijdrage het aantal verplichte onderwijzers berekend, gelijk dit zijn zou, indien deze leerlingen buiten aanmerking waren gelaten. Eveneens blijven voor de berekening van de bijdrage onder *b* de leerlingen beneden de zes jaren buiten aanmerking."

Art. X. Artikel 73 der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt:

„De bepalingen der artikelen 60 tot en met 72 gelden niet voor de onderwijzers, verbonden aan bijzondere lagere scholen, die uitsluitend belast zijn met het onderwijs hetzij in een niet in artikel 2 vermeld vak, hetzij in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h*, *i*, *k*, *q*, *r*, *rbis*, *t* en *u*, of die uitsluitend in een der vakken of in beide vakken, in artikel 2 vermeld onder *j* en *s*, onderwijs geven, dan wel daarnevens onderwijs geven in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *h*, *i*, *k*, *q*, *r*, *rbis*, *t* en *u*, of in een niet in artikel 2 vermeld vak."

Art. XI. Artikel 86, eerste lid, eerste zinsnede, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt:

„Ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in een of meer der vakken, in artikel 2 vermeld onder *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *rbis*, *s* en *u* wordt vereischt:".

Art. XII. Artikel 88, eerste lid, zesde zinsnede, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt:

„voor het examen, vermeld in artikel 86 onder *b*, in elk der vakken, in artikel 2 vermeld onder *l*, *m*, *n*, *p*, *r*, *rbis*, *s* en *u*, vijf gulden;".

Art. XIII. Artikel III, eerste zinsnede, der wet van 14 Juli 1910 (*Staatsblad* n°. 202) wordt gelezen als volgt:

„Voor bijzondere scholen, op welke het bepaalde in artikel 48, eerste lid, 1°., *b*, laatste twee zinsneden, der wet tot regeling van het lager onderwijs toepasselijk is en welke niet

meer leerjaren bevatten dan de hoogste drie leerjaren van een negenjarigen leertijd, wordt artikel 59, eerste lid, 3°., dier wet gelezen als volgt :".

Art. XIV. Aan hen, die op het tijdstip van het in werking treden dezer wet in het bezit zijn van het diploma uitgereikt door de Nationale Vereeniging voor Handelsonderwijs, wordt gelijke bevoegdheid verleend tot het geven van onderwijs in het vak onder *u* genoemd in artikel 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs, als aan hen, aan wie wordt uitgereikt de akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in dat vak volgens artikel 86 dier wet.

Art. XV. Deze wet treedt in werking met ingang van 1 Juli 1916.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
(*Uitgeg.* 27 *Juni* 1916.)

—

24 *Juni* 1916. WET, tot wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1915. S. 298.

—

24 *Juni* 1916 WET, tot verhooging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 299.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de IIde afdeeling van genoemd hoofdstuk verhoogd met f 68,570, en het eindcijfer van dat hoofdstuk met gelijk bedrag.

—

24 *Juni* 1916. WET, tot wijziging en aanvulling van de wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 300.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, n°. 351, 1—5.
Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2212.
Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 479, 482.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de artikelen 82 en 89 der wet tot regeling van het lager onderwijs te wijzigen en aan te vullen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. I. Artikel 82, eerste lid onder *b*, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt :

„*b.* het bewijs van ten minste tweejarige werkzaamheid als onderwijzer in Nederland of in eene zijner koloniën en bezittingen in andere werelddeelen, of, na het verkrijgen van de akte, vermeld in artikel 77 onder *a*, als kweekeling aan eene of meer openbare of bijzondere scholen van lager onderwijs of als onderwijzer aan eene of meer scholen voor doofstommen, blinden, spraakgebrekkigen, zwakzinnigen of idioten, afgegeven door het hoofd of de hoofden dier scholen, of het bewijs afgegeven door den bestuurder eener door Ons aangewezen kweekschool voor onderwijzers van gedurende twee jaren aan die school de lessen ter voorbereiding van dit examen na het verkrijgen van de akte, vermeld in artikel 77 onder *a*, te hebben gevolgd. Onze Minister, met de uitvoering dezer wet belast, kan geheel of gedeeltelijk ontheffing verleenen van dezen eisch aan hen, die door het vervullen hunner militaire plichten niet in staat zijn zoodanig bewijs over te leggen ;"

Art. II. Artikel 89, tweede lid, der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt gelezen als volgt :

„2. Door Ons wordt bij besluit, den Raad van State gehoord, aangewezen, welke in de koloniën en bezittingen afgegeven akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs — voor zoover die zijn verkregen wegens het met goed gevolg afleggen van examens, afgenomen met gelijke of ongeveer gelijke eischen en, zooveel doenlijk, volgens dezelfde regelen als voor die examens in Nederland volgens deze wet zijn vastgesteld — worden gelijkgesteld met de overeenkomstige akten, die in Nederland worden uitgereikt."

Art. III. Aan artikel 89 der wet tot regeling van het lager onderwijs wordt een derde en een vierde lid toegevoegd, luidende als volgt :

„3. Indien de in het tweede lid bedoelde aanwijzing geschiedt tot gelijkstelling met eene der akten van bekwaamheid, genoemd in artikel 86, wordt daaraan de voorwaarde verbonden, dat de bezitter van de overeenkomstige in eene der koloniën en bezittingen afgegeven akte tevens in het bezit zij der akte, vermeld in artikel 77 onder *a*.

„4. De gelijkstelling volgens het tweede lid geldt ook voor die gevallen, waarin aan het bezit van eene Nederlandsche akte andere rechten dan de bevoegdheid tot het geven van onderwijs verbonden zijn."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
(*Uitgeg.* 29 *Juni* 1916.)

24 *Juni* 1916. WET, tot verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1915. S. 301.

24 *Juni* 1916. WET, tot wijziging van de begrooting der uitgaven van het Weduwen- en weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der landmacht voor het dienstjaar 1915. S. 302.

24 *Juni* 1916. WET, tot wijziging van de begrooting der uitgaven van het Weduwen- en weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht voor het dienstjaar 1915. S. 303.

24 *Juni* 1916. WET, houdende goedkeuring van het den 30sten September 1915 te *Parijs* tusschen *Nederland* en *Frankrijk* gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen *Suriname* en *Fransch Guyana*, over een gedeelte der Marowijnerivier. S. 304.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het den 30sten September 1915 te *Parijs* tusschen *Nederland* en *Frankrijk* gesloten verdrag betreft eene regeling der grensscheiding van de kolonie *Suriname*;

Gelet op artikel 1, lid 2, van het Reglement op het beleid der Regeering in de kolonie *Suriname*;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het in afdruk bij deze wet gevoegd den 30sten September 1915 te *Parijs* tusschen *Nederland* en *Frankrijk* gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen *Suriname* en *Fransch Guyana* over een gedeelte der Marowijnerivier, wordt goedgekeurd.

2. Wij behouden Ons de bevoegdheid voor de compromissen te sluiten bedoeld bij artikel 6 van het hierbij gevoegd verdrag.

3. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz,

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Buitenl. Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 8 *Juli* 1916.)

CONVENTION.

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas,

Le Président de la République Française;

reconnaissant l'utilité de fixer conventionnellement la limite entre les colonies de Suriname et de la Guyane française dans la partie du fleuve frontière comprise entre l'extrémité septentrionale de l'île néerlandaise Stoelman, dite Stoelmanseiland, et l'extrémité méridionale de l'île française Portal;

Ayant résolu de conclure une convention à cet effet, tout en se réservant de procéder ultérieurement à un règlement conventionnel de la limite en dehors de la partie susindiquée;

Ont nommé pour leurs Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas:

Son Chambellan, M. le Chevalier DE STEURS, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près le Président de la République Française;

Le Président de la République Française:

M. THÉOPHILE DELCASSÉ, Député, Ministre des Affaires Etrangères;

Lesquels, après s'être communiqué leurs pleins pouvoirs, trouvés en bonne et que forme, sont convenus des dispositions suivantes:

Art. 1. Sur la partie du cours du fleuve Marowijne (Maroni) comprise entre une ligne Ouest-Est tangente à l'extrémité septentrionale de l'île néerlandaise Stoelman, dite Stoelmanseiland, au Sud, et une ligne Ouest Est tangente à l'extrémité méridionale de l'île française Portal, au Nord, la frontière entre les colonies de Suriname et de la Guyane française est constituée par la ligne médiane des eaux ordinaires.

En conséquence, les îles situées dans cette partie du fleuve sont territoire néerlandais ou français, selon qu'elles sont situées en totalité ou du moins dans leur plus grande partie à l'ouest ou à l'est de la ligne médiane.

Les îles Langa-Tabiti et Paccarebo ou Blakkarebo sont en totalité territoires néerlandais et l'île Guidala est en totalité territoire français. Ces îles ne sont donc pas soumises à la règle énoncée à l'alinéa précédent.

Les deux Gouvernements contractants s'engagent à respecter les droits acquis par les nègres Bosch et les Indiens habitant les îles du fleuve.

2. La navigation est libre dans les eaux de la partie du fleuve Marowijne (Maroni) délimitée conformément à l'article premier. En conséquence, les marchandises, y compris l'or, remontant ou descendant cette partie du fleuve, transiteront librement dans les eaux de l'une et de l'autre nation, et seront dispensées de toute production de manifeste ou d'autres documents et de toute consignation de droits;

ceux-ci ne devenant exigibles, s'il y a lieu, qu'au moment du débarquement.

Les personnes circulant sur les eaux de la partie du fleuve visée par la présente Convention ne pourront être aucunement inquiétées par les agents de l'une ou de l'autre nation, si ce n'est pour crimes ou délits de droit commun.

3. Aucun ouvrage d'utilité publique ou privée susceptible de modifier le régime hydrographique ou d'entraver la navigation ou le halage dans les eaux de la partie du fleuve Marowijne (Maroni), délimitée conformément à l'article premier, ne pourra être entrepris sans l'entente préalable des deux Gouvernements.

Toutefois, un tel accord préalable ne sera pas exigé pour l'installation sur l'une quelconque des rives d'appontements, de bassins, de cales, de chenaux et de tous travaux généralement quelconques, destinés à assurer le libre accès de la rive. Les installations de ce genre seront toujours permises sur chaque rive à l'administration publique, ainsi qu'aux bénéficiaires de concessions, à condition que ces derniers se conforment aux règlements édictés par le Gouvernement de la nation à laquelle appartient la rive intéressée.

4. Les concessions de dragages sont accordées de concert par les deux Gouvernements de la colonie de Suriname et de la Guyane française dans une même partie du fleuve délimitée, soit à un solliciteur unique, soit a un groupe unique de solliciteurs, de manière que la même exploitation puisse s'exercer dans la partie néerlandaise et dans la partie française des eaux qui sont en regard l'une de l'autre.

5. Les deux Puissances s'engagent à déterminer, aussitôt que possible, les formes dans lesquelles seront accordées par les deux Gouvernements les concessions de dragages, ainsi que les obligations qui seront imposées aux concessionnaires.

Il sera stipulé dans les concessions de dragages :

1°. Que toute quantité de minéral extraite dans la partie du fleuve délimitée conformément à l'article premier, sera réputée provenir pour moitié des eaux néerlandaises, et pour moitié des eaux françaises ;

2°. Que les concessionnaires devront acquitter dans l'une et l'autre colonie tous les droits sur les minéraux édictés par les tarifs actuels ou futurs, proportionnellement à la quantité de minéral réputée extraite des eaux de chaque nation ;

3°. Que les concessionnaires seront tenus de tolérer le halage le long du fleuve, et qu'ils devront se conformer à tous les règlements destinés à assurer la libre navigation.

6. Les Hautes Parties contractantes s'engagent à soumettre à la Cour parmanente d'arbitrage de La Haye les différends qui pourraient s'élever entre elles au sujet de l'application ou de l'interprétation de la présente Convention et qui n'auront pu être résolus par la voie diplomatique.

Dans chaque cas particulier, les Hautes Parties contractantes signeront un compromis spécial déterminant nettement l'objet du litige, l'étendue des pouvoirs de l'arbitre ou du tribunal arbitral, le mode de sa désignation, la langue dont l'arbitre ou le tribunal arbitral fera usage et celles dont l'emploi sera autorise devant eux, le montant de la somme que chacune des Hautes Parties contractantes aura à déposer à titre d'avance pour les frais, ainsi que les règles à observer en ce qui concerne les formalités et les délais de la procédure.

La présente Convention sera ratifiée et les actes de ratification seront échangés à Paris aussitôt que possible.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs ont signé la présente Convention et y ont apposé leur sceau.

Fait en double expédition à Paris, le 30 septembre 1915.

(*L. S.*) A. DE STUERS.
(*L. S.*) DELCASSÉ.

—

24 *Juni* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *achtste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Buitengewoon krediet). S. 305.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd en en een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de XVIIde afdeeling van voormeld hoofdstuk der Staatsbegrooting *verhoogd* met f 62,000 en het eindcijfer met f 100,062,000.

—

24 *Juni* 1916. WET, tot bestendiging van den Staat van Beleg. S. 306.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is in de navolgende gemeenten of gedeelten van gemeenten :

in de provincie *Noordholland :*

de gedeelten der gemeente *Amsterdam*, begrepen tusschen :

I. *a.* het gedeelte der grens tusschen de gemeenten *Zaandam* en *Amsterdam*, van het

snijpunt dier grens met de zuidelijke oeverlijn van het Noordzeekanaal tot het snijpunt dier grens met den noordoostelijken teen van den spoordijk *Zaandam—Amsterdam ;*

b. den noordoostelijken teen van evengenoemden spoordijk tot aan het snijpunt met den zuidelijken teen van de Kade tusschen den Amsterdammerpolder en den Overbraker Buitenpolder ;

c. den zuidelijken teen van de onder *b.* genoemde kade ;

d. den westelijken teen van den spoordijk *Amsterdam*—Petroleumhaven tot aan het snijpunt met het oostelijk verlengde van den Hemweg ;

e. eene lijn, die van het onder *d* bedoelde snijpunt loopt naar den oostelijken kant van den ingang van de Nieuwe Houthaven en de Minervahaven ;

f. de zuidelijke oeverlijn van het Noordzeekanaal, alsmede het verlengde dier oeverlijn, waar deze door haveningangen wordt onderbroken, tot aan het snijpunt met de grens tusschen de gemeenten *Zaandam* en *Amsterdam.*

II. den zuidelijken oever van de dijksgracht de westzijde van het Mariniersplein, de westzijde van de Groote Kattenburgerstraat, de westzijde van het Kattenburgerplein, den noordelijken oever van de IJgracht en den oostelijken oever van het Oosterdok ;

de gemeente *Muiden ;*

de gemeente *Nieuweramstel ;*

de gemeente *Ouderamstel ;*

het gedeelte der gemeente *Zaandam,* begrepen tusschen :

a. den oostelijken en noordoostelijken teen van den spoordijk *Zaandam—Amsterdam* van de watergemeenschap tusschen de Voorzaan en de Nieuwe Zeehaven af, tot het punt waar genoemde teen tegenover de Molentogt wordt gesneden door de grens tusschen de gemeenten *Zaandam* en *Amsterdam,* alsmede het verlengde van dien teen, waar deze wordt onderbroken ;

b. de onder *a* bedoelde gemeentegrens van af het onder *a* genoemde snijpunt tot aan het snijpunt met de zuidelijke oeverlijn van het Noordzeekanaal ;

c. de zuidelijke oeverlijn van het Noordzeekanaal van het laatstelijk onder *b* genoemde snijpunt tot het punt, waar deze oeverlijn wordt gesneden door de verlengde westelijke oeverlijn van Zijkanaal G ;

d. het verlengde van de westelijke oeverlijn van Zijkanaal G, voor zoover dit verlengde het Noordzeekanaal snijdt ;

e. de westelijke oeverlijn van Zijkanaal G en van de Voorzaan tot aan de watergemeenschap tusschen deze en de Nieuwe Zeehaven ;

f. de zuidelijke oeverlijn van laatstgenoemde watergemeenschap ;

in de provincie *Zuidholland :*

het gedeelte van de gemeente *Delft,* waarop de Constructiewerkplaatsen gevestigd zijn,

den Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 11 November 1915 (*Staatsblad* nº. 466), te doen voortduren ;

Gelet op art. 5 der wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128) ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 11 November 1915 (*Staatsblad* nº. 466), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 13 *Juli* 1916.)

—

24 *Juni* 1916. WET, tot bestendiging van den Staat van Beleg. S. 307.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, in het gebied, als volgt begrensd :

van het punt, gelegen op 53º 32′ N.Br. en 1º 16′ O.L. van Amsterdam langs genoemde parallel tot het snijpunt met de Westkust van Rottumeroog ; vervolgens langs de Zuidkust van dit eiland naar het snijpunt van de Oostkust van genoemd eiland met de evenvermelde parallel ; langs deze parellel tot den meridiaan van 1º 44′ O.L. van Amsterdam ; langs dezen meridiaan tot de kust van Groningen ; vervolgens langs deze kust en die van Friesland, tot den voormaligen verbindingsdam met Ameland ; langs de lijn, gevormd door de overblijfselen van den verbindingsdam tusschen den Nieuwen Zeedijk bij Holwerd en de Zuidkust van Ameland ten Z.O. van Buren ;

Zuidkust van Ameland tot 1° 2′ O.L. van Amsterdam; langs dezen meridiaan tot 53° 26′ N.Br.; langs deze parallel tot 1° 16′ O.L. van Amsterdam; dezen meridiaan volgen tot de kust van Schiermonnikoog; langs de Zuid-Oost- en Noordkust van Schiermonnikoog, totdat laatstgenoemde meridiaan weder bereikt is; langs dezen meridiaan tot 53° 32′ N.Br. den Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 16 November 1915 (*Staatsblad* n°. 473), te doen voortduren;

Gelet op Artikel 5 der Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 16 November 1915 (*Staatsblad* n°. 473), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V.D.LINDEN.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 13 *Juli* 1916.)

—

24 *Juni* 1916. WET, tot bestendiging van den Staat van Beleg. S. 308.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is in de gemeenten:

Provincie *Groningen:*

Meeden, Midwolda, Muntendam, Nieuwe-Pekela, Noordbroek, Oude-Pekela, Scheemda, Veendam, Wedde, Wildervank, Winschoten, Zuidbroek.

Provincie *Drenthe:*

Borger, Gasselte, Gieten, Hoogeveen, Zuidwolde.

Provincie *Overijssel:*

Almelo, Avereest, Borne, Ambt-Delden, Stad-Delden, Diepenheim, den Ham, Hellendoorn, Hengelo, Ambt-Ommen, Stad-Ommen, Wierden.

Provincie *Gelderland:*

Angerlo, Batenburg, Bergharen, Borculo, Doesburg, Ambt-Doetinchem, Stad-Doetinchem, Duiven, Elst (voor zooveel niet reeds in staat van beleg verkeerende), Ewijk, Hengelo, Huissen, Hummelo, Laren (voor wat betreft het gedeelte, ingesloten door de gemeenten Markelo, Lochem, Vorden, Ruurlo en Borculo), Lochem, Neede, Ruurlo, Valburg, Vorden, Westervoort, Zelhem

den Staat van Beleg, verklaard bij Ons besluit van 3 December 1915 (*Staatsblad* n°. 487), te doen voortduren;

Gelet op Art. 5 van de Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons Besluit van 3 December 1915 (*Staatsblad* n°. 487), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.;

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 13 *Juli* 1916.)

—

24 *Juni* 1916. WET, tot bestendiging van den Staat van Beleg. S. 309.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, in de navolgende gemeenten of gedeelten van gemeenten, den Staat van Beleg, verklaard bij Ons besluit van 22 Januari 1916 (*Staatsblad* n°. 56), te doen voortduren:

in de provincie *Overijssel:*

de gemeenten *Goor, Markelo* en *Rijssen;*

in de provincie *Gelderland:*

de gemeenten *Appeltern, Arnhem* (alleen voor zoover betreft het terrein, ingenomen door het stationsemplacement van de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen), *Dreumel, Druten, Horssen, Laren* (voor zoover niet reeds in Staat van Beleg verklaard) en *Wamel;*

in de provincie *Noordbrabant:*

de gemeenten *Dinteloord en Prinsland, Nieuw-Vossemeer* en *Steenbergen en Kruisland.*

Gelet op art. 5 van de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

De Staat van Beleg, verklaard bij Ons besluit van 22 Januari 1916 (*Staatsblad* nº. 56), wordt bestendigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 13 *Juli* 1916.)

—

24 *Juni* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van den 24sten April 1914 (*Staatsblad* nº. 186), tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* nº. 176), houdende algemeene regels omtrent het waterstaatsbestuur. S. 310.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 14 April 1916, nº. 241, Afdeeling Waterstaat;

Gezien artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* nº. 176) houdende algemeene regels omtrent het waterstaatsbestuur;

Den Raad van State gehoord, advies van 23 Mei 1916, nº. 36;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister voornoemd van 22 Juni 1916, La. C, Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van den 24sten April 1914 (*Staatsblad* nº. 186) tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5 tweede lid der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* nº. 176) houdende algemeene regels omtrent het waterstaatsbestuur, te wijzigen als volgt:

I. Artikel 7 wordt gelezen als volgt:

De jaarwedden der ambtenaren, in artikel 6 bedoeld bedragen voor:

de inspecteurs-generaal f 6500;

de hoofdingenieurs-directeuren der 1ste klasse, ten minste f 5700 en ten hoogste f 6000;

de hoofdingenieurs-directeuren der 2de klasse, ten minste f 5300 en ten hoogste f 5500;

de hoofdingenieurs ten minste f 4500 en ten hoogste f 5000;

de ingenieurs der 1ste klasse, ten minste f 3600 en ten hoogste f 4000;

de ingenieurs der 2de klasse, ten minste f 3000 en ten hoogste f 3400;

de ingenieurs der 3de klasse, ten minste f 2000 en ten hoogste f 2800;

de opzichters der 1ste klasse, ten minste f 2000 en ten hoogste f 2400;

de opzichters der 2de klasse, ten minste f 1650 en ten hoogste f 1850;

de opzichters der 3de klasse, ten minste f 1400 en ten hoogste f 1550;

de opzichters der 4de klasse, ten minste f 1000 en ten hoogste f 1200;

benevens vrije woning voor zooveel door Ons of van Onzentwege het genot daarvan aan de standplaats wordt verbonden, of eene door Ons te bepalen toelage, wegens het gemis daarvan, doch met de verplichting om zoowel in het eene als in het andere geval een bureel ten behoeve van den dienst te houden;

de bureelambtenaren der 1ste klasse, ten minste f 1400 en ten hoogste f 1700;

de bureelambtenaren der 2de klasse, ten minste f 1000 en ten hoogste f 1300;

de bureelambtenaren der 3de klasse, ten minste f 500 en ten hoogste f 900;

de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 1ste klasse, ten minste f 1150 en ten hoogste f 1700;

de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 2de klasse, ten minste f 500 en ten hoogste f 1100.

Door Ons kan aan bureelambtenaren en aan ambtenaren bij den algemeenen dienst der 1ste klasse, die 30 jaar dienst hebben, bij gebleken geschiktheid, nog eene verhooging van jaarwedde van f 100 worden toegekend.

De bezoldigingen der in artikel 4 bedoelde tijdelijke hoofd-ingenieurs, tijdelijke ingenieurs, tijdelijke opzichters-teekenaar en buitengewone opzichters, havenmeesters en sluismeesters bij de groote kanalen en zeehavens; hoofdopzieners en opzieners; opzichters-electricien en hoofd-

machinisten bij de Rijks-electriciteitswerken, stoomgemalen enz., bakenmeesters en-der in dat artikel bedoelde beambten, worden in elk bijzonder geval door Ons geregeld.

II. Artikel 9 wordt gelezen als volgt:

De jaarwedde van de in artikel 7 genoemde ambtenaren wordt bij gebleken geschiktheid verhoogd als volgt:

voor de hoofdingenieurs-directeuren der 1ste klasse, na 3 jaar dienst in dien rang, tot f 6000;

voor de hoofdingenieurs-directeuren der 2de klasse, na 3 jaar dienst in dien rang, tot f 5500;

voor de hoofdingenieurs, na 3 en 5 jaar dienst in dien rang, tot f 4800 en f 5000;

voor de ingenieurs der 1ste klasse, na 20 en 24 jaar dienst, tot f 3800 en f 4000;

voor de ingenieurs der 2de klasse, na 12 en 14 jaar dienst, tot f 3200 en f 3400;

voor de ingenieurs der 3de klasse, telkens na 2 jaar dienst met f 200 totdat het maximum is bereikt;

voor de opzichters der 1ste klasse, na 25 en 29 jaar dienst tot f 2200 en f 2400;

voor de opzichters der 2de klasse, na 17 jaar dienst, tot f 1850;

voor de opzichters der 3de klasse, na 10 jaar dienst, tot f 1550;

voor de opzichters der 4de klasse, na 2 en 4 jaar dienst, tot f 1100 en f 1200;

voor de bureelambtenaren der 1ste klasse, na 20½, 22½ en 24½ jaar dienst, tot f 1500, f 1600 en f 1700;

voor de bureelambtenaren der 2de klasse, na 10½, 12½ en 16 jaar dienst, tot f 1100, f 1200 en f 1300;

voor de bureelambtenaren der 3de klasse, na 1, 3, 5 en 7 jaar dienst, tot f 600, f 700, f 800 en f 900;

voor de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 1ste klasse, na 14, 16, 18, 20, 22 en 24 jaar dienst, tot f 1250, f 1350, f 1450, f 1550, f 1650 en f 1700;

voor de ambtenaren bij den algemeenen dienst der 2de klasse, na 1, 3, 5, 7, 9 en 11 jaar dienst tot f 600, f 700, f 800, f 900, f 1000 en f 1100.

Aan de bureelambtenaren, die als bureelchef dienst doen of die met werk belast zijn, dat hen daarvoor naar het oordeel van Onzen Minister van Waterstaat, in aanmerking doet komen, kan door Ons nog eene toelage van f 100 tot f 250 's jaars boven hunne jaarwedde worden toegekend.

Gelijke toelage kan door Ons worden toegekend aan de ambtenaren bij den algemeenen dienst van den Rijkswaterstaat, die belast zijn met werkzaamheden, die hen daarvoor, naar het oordeel van Onzen Minister van Waterstaat, in aanmerking doen komen.

Onverminderd het in artikel 7 bepaalde ten aanzien van de tractementen, kunnen toelagen worden toegekend aan hoofdingenieurs-directeuren, hoofdingenieurs en ingenieurs wegens den hun opgedragen meer belangrijken werkkring of om andere redenen, mits de hiervoor benoodigde gelden op de begrooting bepaaldelijk voor dit doel zijn beschikbaar gesteld.

Ten aanzien van deze toelagen wordt door Ons beschikt bij gemotiveerd besluit.

III. Artikel 10, alinea 2, wordt gelezen als volgt:

„Bij vaste aanstelling in eene der overige betrekkingen, in dit besluit bedoeld, waarin de betrokken ambtenaar of beambte reeds tijdelijk diensten heeft bewezen, die voor de toekenning van pensioen in aanmerking zijn gebracht, wordt door Ons bepaald welk gedeelte van den tijd, gedurende welken deze tijdelijke diensten zijn verricht, in aanmerking komt als dienst, die aanspraak geeft op periodieke rangs- en tractementsverhooging."

Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk tegelijkertijd in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift zal worden medegedeeld.

's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 8 *Juli* 1916.)

—

24 *Juni* 1916, BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 2 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 63), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 1 Juni 1906 (*Staatsblad* nº. 121), houdende vaststelling der loonbedragen, bedoeld in art. 7, sub III, der Ongevallenwet 1901. S. 311.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 21 Juni 1916, nº. 1668, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 7, sub III, der Ongevallenwet 1901;

Gelet op Ons besluit van 5 December 1902 (*Staatsblad* nº. 207);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Artikel 2, sub I en sub IV, van Ons besluit van 2 Februari 1903 (*Staatsblad* nº. 63) worden met ingang van 1 Juli 1916 gelezen als volgt :

I. de dagloonen der werklieden, werkzaam in het bedrijf van vervaardigen van aardappelmeel met krachtwerktuig :

a. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 2 gulden of meer per werkdag : 1.75 gulden ;

b. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1.60 gulden of meer, maar minder dan 2 gulden per werkdag : 1.40 gulden ;

c. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1.25 gulden of meer, maar minder dan 1.60 gulden per werkdag : 1.20 gulden ;

d. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1.15 gulden of meer, maar minder dan 1.25 gulden per werkdag : 1.10 gulden ;

e. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1 gulden of meer, maar minder dan 1.15 gulden per werkdag : 1 gulden ;

f. die van de vrouwelijke werklieden 0.70 gulden.

IV. de dagloonen der werklieden, werkzaam in het bedrijf van exploiteeren van dorschmachines met krachtwerktuig :

a. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 2.50 gulden of meer per werkdag : 2 gulden ;

b. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 2 gulden of meer, maar minder dan 2.50 gulden per werkdag : 1.70 gulden ;

c. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1.60 gulden of meer, maar minder dan 2 gulden per werkdag : 1,40 gulden ;

d. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1.25 gulden of meer, maar minder dan 1.60 gulden per werkdag : 1.20 gulden ;

e. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1.15 gulden of meer, maar minder dan 1.25 gulden per werkdag : 1.10 gulden ;

f. die van de mannelijke werklieden, die in den seizoentijd een loon hebben van 1 gulden of meer, maar minder dan 1.15 gulden per werkdag : 1 gulden ;

g. die van de vrouwelijke werklieden 0.75 gulden.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 24sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *Juni* 1916.)

—

26 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De overdracht door den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht van het hem bij K. B. van 27 Januari 1915 toegewezen militair gezag over de gemeente Soest, ook voorzoover betreft het vaststellen van gemeentelijke politieverordeningen, aan den Commandant van het Interneeringsdepot te Amersfoort is ongeoorloofd.

Zoodanige overdracht van een krachtens de wet verleende wetgevende macht zou alleen geoorloofd zijn, indien zij op haar beurt zou zijn geschied krachtens de wet, wat ten deze niet het geval is.

De door dien Commandant vastgestelde verordening is derhalve niet verbindend.

(Oorlogswet van 23 Mei 1899, S. 128, artt. 7, 22.)

Voorzitter : Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden : Mrs. H. Hesse, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

W. ten B., hypotheekbewaarder te Zutphen, oud 52 jaren, geboren te Ommen, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Utrecht van 13 Maart 1916, houdende bevestiging van een vonnis van het Kantongerecht te Amersfoort dd. 22 November 1915, waarbij hij als schuldig aan het „op het grondgebied der gemeente Soest dichter bij de uiterste afrastering van de kampen van het interneeringsdepôt komen dan 500 meter", met toepassing der artt. 18 en 24 der Verordening van de gemeente Soest, vastgesteld door het Militair Gezag dd. 9 April 1915, gewijzigd 6 September 1915, het K. B. van 19 Januari 1915 (S. 18), de artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), art. 23 (oud) Sr.., de Wet van 11 Juni 1915 (S. 245), is veroordeeld tot eene geldboete van f 3 en een dag vervangende hechtenis.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij tijdig ingediende memorie is gesteld :

1º. „Schending of verkeerde toepassing van art. 189 Sv., doordat niet aan den be-

klaagde — wel aan diens Raadsman — het recht is gelaten om het laatst te spreken."

Dit middel mist feitelijken grondslag. Zoowel voorzoover betreft de behandeling der zaak voor de Rechtbank op 31 Januari 1916, als met betrekking tot de behandeling aldaar op 2 Maart d. a. v., vermelden de processen-verbaal der terechtzitting, dat na de vordering van den Officier van Justitie, door den beklaagde en den Raadsman is geantwoord en het laatst is gesproken. Bij de behandeling der zaak voor den Kantonrechter was geen Raadsman aanwezig.

In de tweede plaats wordt beweerd: „Schending van art. 18 der toegepaste verordening van het Militair Gezag, door aan te nemen, dat art. 18 sub 2, niet voorschrijft „ „borden" " zonder meer, (zoodat twee voldoende zou zijn) maar als 't ware een oneindig aantal borden eischt", en in de derde plaats: „Schending van art. 398 in verband met artt. 391 en 392 Sv.", doordien bizondere meeningen of gissingen, bij redeneering opgemaakt, zijn aangemerkt als getuigenis en als bewijsmiddel. — Deze beide grieven kunnen tezamen behandeld worden. Ten laste van den requirant is als bewezen aangenomen, dat hij op tijd en plaats en onder de omstandigheden bij dagvaarding vermeld, zich heeft bevonden op eene plaats, welke niet was een weg waarop een bord stond, waarop vermeld was „geoorloofde toegangsweg tot de kampen".

Bij art. 18 van de bedoelde verordening van 9 April 1915, van den Commandant van het Interneeringsdepôt te Amersfoort, is aan ieder verboden op het grondgebied der gemeente Soest dichter bij de uiterste afrastering van de kampen van het Interneeringsdepôt te komen dan 500 M., tenzij 1°. enz., 2°. hij zich bevindt op wegen waarop borden staan, waarop geschilderd staat: „geoorloofde toegangsweg tot de kampen".

Tot recht verstand van hetgeen requirant bedoelt, met dien eisch van een oneindig aantal borden, die de Rechter zich als uitvloeisel van het wettelijk voorschrift zou hebben gedacht, diene dat requirants verdediging, zooals hij die bij de memorie uitvoerig heeft uiteengezet, de strekking heeft aan te toonen, dat hij zich eerst zou hebben bevonden op een weg, welke in de richting naar het kamp leidde en voorzien was van borden met het bedoeld opschrift, dat deze weg zich op een bepaald punt splitste in twee wegen, beide voerende naar dat kamp en dat requirant toen is gevolgd, dat weggedeelte hetwelk hem voorkwam de voortzetting van den eerstgevolgden weg te zijn en dus als het ware den hoofdweg te vormen. Daargelaten nu of op dit laatste gedeelte weg, door requirant na het punt van wegensplitsing gevolgd, ook zoodanige borden stonden, meent hij in dat opzicht gedekt te zijn, door de borden aan den aanvang van den weg staande, aangezien daardoor dien geheelen toegangsweg, dus ook de eigenlijke voortzetting van den eerst enkelvoudigen toegangsweg, werd verklaard tot geoorloofden toegangsweg. Het punt in de dagvaarding bedoeld, waar hij ten slotte werd aangetroffen en dat gelegen zou zijn bijkans aan het einde van het laatstelijk gevolgd weggedeelte, zou dus volgens requirant zijn geweest, een punt op den geoorloofden toegangsweg.

Daargelaten of die voorstelling de juiste is, blijkt van dit alles noch uit het bevestigd vonnis noch uit het vonnis in hooger beroep, al is die voorstelling ook met den gedachtengang van 's Rechters beslissing niet onvereenigbaar. In geen enkel opzicht echter is er in die beslissing aanleiding te vinden voor de bewering, dat de Rechter alleen een zoodanigen weg als geoorloofde toegangsweg tot de kampen zou beschouwd hebben, die bezet was met een „oneindig aantal der bedoelde borden". Hij nam overigens het ten laste gelegde als bewezen aan, op grond mede van getuigenverklaringen waarvan de inhoud in het bevestigd vonnis is opgenomen en waarbij als waarneming van twee getuigen wordt vermeld, dat zij den beklaagde zagen op een nader omschreven plaats, op omstreeks 35 M. bij de uiterste afrastering van het interneeringsdepôt, terwijl hij zich niet bevond op een weg, waarop een bord stond waarop geoorloofde toegangsweg tot de kampen. Dit nu is een feit, dat op zich zelf beschouwd, zeer zeker voor uiterlijke waarneming vatbaar is en dat dus door middel van eene getuigenverklaring kan worden vastgesteld, zoodat, nu in het vonnis geenerlei aanleiding wordt gevonden, tot de veronderstelling, dat die woorden anders zouden moeten worden opgevat, dan in den gewonen zin, met name niet, dat die opgave zou bevatten, de waardeering omtrent een geschil betreffende de invloed van elders staande borden, hier van geene bizondere meeningen of gissingen sprake kan zijn. Ook deze beide grieven van requirant zullen dus niet tot cassatie kunnen leiden.

In moet echter Uw aandacht vestigen op iets anders. De toegepaste verordening van 9 April 1915 is vastgesteld door den Commandant van het Interneeringsdepôt te Amersfoort daartoe gemachtigd door den Generaal-Opper-

bevelhebber van Land- en Zeemacht, uitoefenende het Militair Gezag in de gemeente Soest en handelende krachtens artt. 22 en 37 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128).

Die Commandant, de Generaal-Majoor Knel, is zooals bij onderzoek bleek niet door Hare Majesteit de Koningin of van Harentwege door den *Minister van Oorlog*, tot het uitoefenen van het militair gezag in de gemeente Soest aangewezen. Integendeel, bij K. B. van 27 Januari 1915, nº. 45, te vinden in de Staatscourant van 29 Januari 1915 nº. 24, werd het Militair Gezag voor de gemeente *Soest* (en Zeist), opgedragen aan den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht. — Deze nu heeft de uitoefening van het Militair Gezag — met zekere beperking voor dit geval zonder belang — bij schrijven van 1 Maart 1915, overgedragen aan den Commandant van het Interneeringsdepôt Amersfoort en Zeist, hetwelk gedeeltelijk ligt onder de gemeente Soest. —

Die overdracht was gebaseerd op art. 17 van de Instructie vastgesteld bij K. B. van 22 Januari 1904 (S. 10), gewijzigd 30 September 1915 (S. 413) in verband met art. 7 van de instructie voor stellingcommandanten enz., vastgesteld bij K. B. van 8 September 1909 (S. 305), gewijzigd 1913 (S. 114 en 406), 1914 (S. 170 en 550). De gedachtengang is daarbij naar ik vermoed geweest als volgt.

Als belast met het Militair Gezag, zou de opperbevelhebber voornoemd, zijn „*bevelhebber*" in den zin van art. 6 van de instructie van 1904 (S. 10) en zou hij dus krachtens art. 17 van die instructie de bevoegdheden hebben van een „stellingcommandant", dus ook die van art. 7 van de instructie voor stellingcommandanten van 1909 (S. 305), om de uitoefening van het militair gezag geheel of gedeeltelijk over te dragen aan de over „*onderdeelen*" bevelvoerende officieren.

Ik passeer enkele dubia die wellicht hierbij zouden kunnen rijzen, in verband met de redactie van het tweede lid van art. 2 van de instructie van 1904 (S. 10) en met de omstandigheid, dat de gemeente Soest, blijkens bijlage I behoorende bij het K. B. van 5 November 1913 (S. 406), behoort tot de stelling de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, maar vestig de aandacht er op, dat de „*onderdeelen*" waarvan sprake is, door art. 2 van de instructie 1909 (S. 305) zijn bepaald en wel als de deelen in welke de stellingen in tijd van vrede door den *Minister van Oorlog* kunnen worden verdeeld, waarbij men denke aan sector-, groeps- en vakcommandanten, genoemd in de „oorlogsinstructie onder commandanten van stellingen", vastgesteld bij K. B. van 14 Augustus 1911 (S. 277), gewijzigd 8 November 1915 (S. 463) — Men zou nu wellicht de geheele of gedeeltelijke overdracht van het militair gezag door een stellingcommandant, kunnen verdedigen door aan te nemen, dat bij *Kon. Besluit*, nu voor alsdan, met medewerking van 's Koningswege van den Minister van Oorlog, het militair gezag in de „onderdeelen" wordt opgedragen aan de commandanten daarvan, en aan de stellingcommandanten alleen wordt overgelaten het tijdstip van aanwijzing, bijaldien zij die noodig achten. Bij de „overeenkomstige" toepassing van art. 7 Instructie 1909 (S. 305), krachtens art. 17 Instructie 1904 (S. 10), valt echter dit argument — daargelaten nog de waarde daarvan in het algemeen — weg, daar de „onderdeelen", nu volkomen onbepaald zijn en het geheel zou worden overgelaten aan het goedvinden van den „bevelhebber", om een commandant van welk onderdeel ook, voor het uitoefenen van het militair gezag aan te wijzen. Hier is op geenerlei wijze eene aanwijzing door de Kroon of van wege de Kroon door den Minister te construeeren, en zou aanwijzing door den „bevelhebber", zuiver zijn delegatie van zijn gezag door dezen zelf.

Door Mr. van Wageningen, die delegatie van het Militair Gezag door de aangewezenen geoorloofd acht, wordt daaronder ook gebracht, de bevoegdheid in art. 10 van de Instructie 1904 (S. 10) — in verband met art. 16, van „overeenkomstige" toepassing voor den staat van beleg — toegekend aan den „bevelhebber". — Ik meen ten onrechte; ik zie in dat art. 10 slechts uitgedrukt en wel ten overvloede, dat de gezagsdrager zich bij de uitoefening van zijn gezag, hulp en bijstand van anderen kan verzekeren, geenszins, dat hij het *hem* opgedragen militair gezag, zelf, aan anderen zou kunnen overdragen. In deze zaak wordt overigens op dat art. 10 geen beroep gedaan; het tweede lid van dat artikel, zou trouwens de mogelijkheid van zoodanig beroep, hier, waar het geldt het vaststellen van eene verordening, krachtens art. 22 der Wet van 1899, in elk geval uitsluiten. Immers al zou in het eerste lid sprake kunnen zijn van delegatie van gezag, dan zou toch door het tweede lid, de door de Kroon of den Minister aangewezen „bevelhebber", belast blijven met het vaststellen van eene verordening als hier bedoeld. —

De vraag is nu of zoodanige delegatie door den wettig aangewezen drager van het „militair gezag", niet is in strijd met de wet en dus voor

het geval dat ons thans bezig houdt, of aan de overdracht van het militair gezag, door den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht aan den Commandant van het Interneeringsdepôt, door dezen laatste de bevoegdheid kon worden ontleend, tot het vaststellen van de toegepaste verordening. —

Art. 7 van de Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) luidt: „het militair gezag, in deze wet bedoeld, wordt uitgeoefend door de autoriteiten, daartoe door Ons of van Onzentwege *door Onzen Minister van Oorlog* aangewezen". Die woorden zijn duidelijk en laten niet toe, dat anders dan bij Kon. Besluit of bij besluit van den Minister van Oorlog, wordt aangewezen de autoriteit die het bedoeld militair gezag zal uitoefenen. De redactie is zoo positief, dat het reeds moeilijk zou zijn, ze anders te interpreteeren, indien bleek, dat de bedoeling inderdaad eene andere zou zijn geweest en dat men bedoeld had, delegatie van de macht tot uitoefening van het Militair Gezag, door de daartoe krachtens art. 7 der wet aangewezen autoriteiten, op onder hen gestelde militaire autoriteiten te veroorloven. Niet alleen echter is van zoodanige bedoeling geene sprake, doch uit de geschiedenis van bedoeld artikel blijkt m. i. duidelijk, dat de geldende tekst is gekozen, juist om zoodanige delegatie te verhinderen. In het oorspronkelijk Ontwerp 1890 ontbraken in het artikel (toen 9) de woorden „door Onzen Minister van Oorlog" en was de aanwijzing dus gedacht, als te geschieden door Hare Majesteit de Koningin, of van Harentwege, hetwelk werd toegelicht met de opmerking, dat niet in al de voorziene gevallen eene aanwijzing bij Kon. Besluit kan worden gevorderd. Tegen die redactie werd in de 2e Kamer bezwaar gemaakt, juist in hoofdzaak omdat door de woorden „van Onzentwege" aan de militaire autoriteiten macht gegeven werd, haar gezag aan anderen op te dragen, waarvan ongewenschte gevolgen werden voorzien. Naar veler oordeel zou de aanwijzing moeten geschieden uitsluitend door de Kroon, waartegen echter door anderen — die overigens het geopperd bezwaar wel deelden — werd aangevoerd, dat de regeling dan te weinig soepel zou worden. Op dat standpunt stelde zich ook de Regeering bij de indiening van het Ontwerp 1898, waarin art. 7 gelijk was aan art. 9 van het vorig ontwerp. In deze gedachtenwisseling blijft eenigszins op den achtergrond, dat ook bij aanwijzing uitsluitend door de Kroon, de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat subalterne officieren enz., voor de uitoefening van het militair gezag zouden kunnen worden aangewezen. De kenlijke gedachtengang van de oppositie tegen de ontworpen bepaling is echter, dat bij onbeperkte mogelijkheid van de delegatie door de aangewezen autoriteit, te gereeder het ongewenscht gevolg zich zou kunnen voordoen en dat in aanwijzing door de Kroon, ook bij overigens geheele vrijheid van beweging, het bedoeld gevaar niet te duchten scheen. —

— Bij de behandeling van het Ontwerp 1898 werden de bezwaren herhaald. Toegegeven kan worden, dat ditmaal in den vorm nog meer naar voren kwam, dat het niet een beginselbezwaar was tegen de bedoelde delegatie, doch vrees voor de gevolgen daarvan in de praktijk. Intusschen werd ook thans het bezwaar tegen overdracht van het gezag door de „aangewezen" autoriteit gehandhaafd. En om nu aan de gerezen bezwaren tegemoet te komen, komt de Regeering bij de Memorie van Antwoord met de mededeeling, dat het de bedoeling is, dat door de Koningin, of krachtens machtiging van Hoogstderzelve *door den Minister van Oorlog*, de autoriteiten zullen worden aangewezen, door wie het militair gezag in dit ontwerp bedoeld zal worden uitgeoefend en om die bedoeling vast te leggen in de wet, wordt in verband hiermede dan de redactie van art. 7 gewijzigd in den zin zooals die thans luidt.

Onder deze omstandigheden, acht ik de beteekenis en strekking van dat artikel, in de door mij bovenaangegeven zin werkelijk niet twijfelachtig. Ik laat geheel buiten aanmerking de rede van den Minister van Oorlog, bij de openbare beraadslaging over art. 7 gehouden, eensdeels omdat, al zou daaruit eene andere opvatting blijken, toch aan eene uitlating bij het mondeling debat, minder waarde zou moeten gehecht worden, dan aan de schriftelijke gedachtenwisseling, anderdeels omdat uit de door den Minister gegeven voorbeelden van „overdracht van macht blijkt, dat de Minister niet zoo zeer dacht aan overdracht van het opgedrongen „militair gezag", dan wel aan de mogelijkheid, om onder verantwoordelijkheid van den gezagsdrager, de voorbereidende werkzaamheden aan de uitoefening van dat gezag verbonden, door anderen te doen verrichten, en bedoelde autoriteit bij de uitoefening van dat gezag bij te staan. — (Vgl. v. d. Hoeven, Wetgeving 1899 bij art. 7 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, bl. 79, verder Mr. H. v. Wageningen in diens bekende dissertatie bl. 9 vlg. anders dan boven.)

De toegepaste verordening is derhalve naar

mijne meening vastgesteld door eene autoriteit, die daartoe niet bevoegd was en mist dan verbindende kracht.

Mijne conclusie strekt mitsdien tot vernietiging van het bestreden en het daarbij bevestigd vonnis, voorzoover de qualificatie, de schuldigverklaring van beklaagde daaraan, diens veroordeeling en de bepaling van de vervangende hechtenis betreft en dat de Hooge Raad het als bewezen aangenomene niet strafbaar zal verklaren en den beklaagde zal ontslaan van alle rechtsvervolging.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het door het bestreden vonnis bevestigde vonnis ten aanzien van beklaagde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat hij omstreeks 4 October 1915 des namiddags omstreeks $3^3/_4$ uur op het grondgebied der gemeente Soest, althans dichter dan 500 M. bij de uiterste afrastering van een der kampen van het Interneeringsdepôt is gekomen, zulks terwijl hij daartoe uit den aard zijner betrekking niet geroepen was, hem dit niet door de bevoegde militaire autoriteiten was toegestaan en hij, beklaagde, evenmin zich bevond op een weg, waarop een bord stond, waarop: „Geoorloofde toegangsweg tot de kampen";

O., dat dit feit is gequalificeerd en deswege straf is opgelegd, als aan het hoofd van dit arrest is vermeld;

O., dat het *eerste* middel feitelijken grondslag mist, omdat de processen-verbaal der openbare terechtzittingen der Arr.-Rechtbank te Utrecht van 3 Januari en 2 Maart 1916, waarop requirants zaak is behandeld, telkens vermelden, dat „door den beklaagde en den raadsman is geantwoord en het laatst gesproken", terwijl requirant voor den Kantonrechter niet door een raadsman was bijgestaan;

O., dat het *derde* middel blijkens de toelichting hierover klaagt, dat in het vonnis als bewijsmiddel zijn gebruikt slechts op gissing berustende oordeelvellingen van getuigen over de vraag wáár op 4 October 1915 het middengedeelte van zekeren toegangsweg tot de kampen liep;

dat middel echter is onjuist daar in het bevestigde vonnis als getuigenverklaringen slechts voorkomen die der getuigen Abbenhuis en Mesman, die afzonderlijk doch eensluidend hebben opgegeven dat op genoemden datum requirant zich bevond op „ongeveer 35 M. bij de uiterste afrastering van een der kampen van het interneeringsdepôt, terwijl hij zich niet bevond op een weg, waarop een bord stond, waarop „geoorloofde toegangsweg tot de kampen", welke verklaring niets inhoudt wat dien getuigen niet uit eigen wetenschap en waarneming bekend kan zijn;

O. ambtshalve:

dat in het bij het bestreden vonnis bevestigde vonnis zijn toegepast de artt. 18 en 24 der Verordening, vastgesteld voor de gemeente Soest door den Commandant van het Interneeringsdepôt te Amersfoort en in verband hiermede de artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128);

dat in het hoofd van die Verordening is vermeld dat die Commandant het militair gezag in de gemeente Soest uitoefende als daartoe gemachtigd door den Generaal, Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht;

dat dan ook, hoewel art. 7 der Wet van 1899 bepaalt, dat het militair gezag, in die wet bedoeld, wordt uitgeoefend door de Autoriteiten, aangewezen door de Koningin of van Harentwege door den Minister van Oorlog, genoemde Commandant noch bij Kon. Besluit noch blijkens diens in de stukken aanwezig schrijven door den Minister van Oorlog tot uitoefening van bedoeld militair gezag, in de gemeente Soest is aangewezen;

dat echter de opperbevelhebber bij zijne in afschrift in de stukken aanwezige beschikking van 1 Maart 1915 het hem bij Kon. Besluit van 27 Januari 1915 nº. 4 (Staatscourant van 29 Januari 1915 nº. 24) toegewezen militair gezag over de gemeente Soest aan den Commandant van het Interneeringsdepôt te Amersfoort gedeeltelijk heeft overgedragen, ook voorzoover betreft het vaststellen van gemeentelijke politieverordeningen, van welke bevoegdheid die commandant ten deze heeft gebruik gemaakt;

dat evenwel zoodanige overdracht van eene krachtens de wet verleende wetgevende macht ongeoorloofd is, tenzij zij op hare beurt mocht zijn geschied krachtens de wet, wat ten deze niet het geval is;

dat dus de meergenoemde Commandant van het Interneeringsdepôt niet op wettelijke wijze tot de uitoefening van de uit art. 22 der Wet van 1899 voortvloeiende wetgevende bevoegdheid is aangewezen, zoodat hij niet bevoegd was de ten deze toegepaste verordening te maken en deze dus niet verbindend is;

dat, waar tegen het bewezen verklaarde feit

ook niet bij eenig ander wettelijk voorschrift straf is bedreigd, requirant van alle rechtsvervolging moet worden ontslagen;

dat, waar het bestreden vonnis op dezen grond moet worden vernietigd, een onderzoek van het *tweede* cassatiemiddel achterwege kan blijven;

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Utrecht op 13 Maart 1916 in deze zaak gewezen, behalve ten aanzien van de bevestiging van het vonnis van het Kantongerecht te Amersfoort dd. 22 November 1915, voor zoover daarbij het den requirant ten laste gelegde en diens schuld daaraan wettig en overtuigend bewezen zijn verklaard;

En rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.;

Vernietigt het laatstgenoemde vonnis, behalve ten aanzien van bovenvermelde punten;

Verklaart het bewezen verklaarde feit niet strafbaar;

Ontslaat requirant van alle rechtsvervolging te dien aanzien:

Verwerpt het beroep voor het overige.

(Ned. Jur.)

—

26 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 31 jº. art. 1 Motor- en Rijwielreglement heeft blijkens de gekozen ruime bewoordingen niet slechts die voorschriften op het oog, welke door de bestuurders enz. van rij- of voertuigen, geen motorrijtuigen zijnde, in acht zijn te nemen, doch ook dezulke, waaraan anderen zich met betrekking tot die rij- en voertuigen hebben te houden, zoodat derhalve art. 2, 2º. toepassing mist, wanneer de bestuurders van motorrijtuigen, rij- of voertuigen, langs spoorstaven voortbewogen, inhalen. (Anders Concl. Adv.-Gen.)

(Motor- en Rijwielreglement artt. 2 en 31.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, C. O. Segers, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

A. de G. van den H., oud 50 jaren, aannemer, geboren te Haarlemmermeer en wonende te Amsterdam, requirant van cassatie tegen een arrest van het Gerechtshof te Amsterdam van 29 Maart 1916, waarbij in hooger beroep, na vernietiging van een vonnis der Arr.-Rechtbank aldaar van 22 October 1915 (N. J. 1916 bl. 648, Red.), de requirant wegens het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben, met toepassing van art. 307 Sr., is veroordeeld tot hechtenis van veertien dagen (gepleit door Mr. L. van Gigh te Amsterdam).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Besier.

Bij het bestreden arrest is bewezen verklaard, dat beklaagde te Amsterdam in den namiddag van 29 Mei 1915 op den openbaren rijweg, den Overtoom, met een door hem bestuurd vierwielig motorrijtuig, rijdende in de richting van den Amstelveenschen weg, zeer roekeloos en onvoorzichtig zonder inachtneming der in dezen geboden voorzichtigheid, terwijl een motorwagen met bijwagen van den gemeentetram, gaande eveneens in de richting van den Amstelveenschen weg aan de halte Gerard-Brandtstraat op de rechterrails stilstond, dezen tramtrein aan de linkerzijde — derhalve op den linkerkant van dien openbaren rijweg — met een flinke vaart is voorbijgereden, door welke wijze van rijden aan hem, beklaagde, het gezicht op personen, die, komende van de rechterzijde van den Overtoom, die straat vlak vóór dien tramtrein overstaken, benomen werd, en aldus rijdende den elfjarigen J. H. H., die komende van den rechterzijde den Overtoom overstak vlak vóór dien stilstaanden tramtrein, met zijn motorrijtuig heeft aangereden en overreden met de in de bewezenverklaring omschreven voor dien knaap doodelijke gevolgen hiervan. Als schuldig aan „het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben" is beklaagde voorts bij dit arrest veroordeeld.

De veroordeelde voerde hiertegen bij tijdig ingediende memorie twee en bij pleidooi andermaal twee middelen van cassatie aan, van welke middelen de laatste drie, de vorm betreffende, het eerst door mij worden behandeld.

Het tweede middel dan luidt:

„Schending of verkeerde toepassing van artt. 211, 221, 239, 247 Sv. en 307 Sr., door de schuld van den requirant aan den dood van den overreden knaap aan te nemen zonder de gronden aan te geven, waarom dit overrijden het gevolg zou zijn geweest van het door het Hof als bewezen aangenomen feit, dat de requestrant de stilstaande tram met eene vaart van ongeveer 20 K.M. per uur en op een afstand van slechts 2 M. van dien tramwagen aan de linkerzijde is voorbijgereden; zoodat de beslissing omtrent het verband tusschen de aan den requirant ten laste gelegde handeling en het onheil niet voldoende met redenen is omkleed."

Eigenlijk wordt in het arrest niet uitdrukkelijk bewezen verklaard, dat requirants vaart ongeveer 20 K.M. per uur bedroeg en dat hij

slechts 2 M. van den tram verwijderd is gebleven; een en ander was dan ook niet ten laste gelegd bij de dagvaarding, die slechts van een „flinke vaart" sprak. Juist is echter, dat het Hof blijkens de laatste overweging van het arrest deze omstandigheden als vaststaande heeft aangenomen en door deze overweging met het redegevende voegwoord „toch" vast te haken aan de bewezenverklaring ze ook heeft doen medewerken als gronden van beklaagde's bewezen verklaarde roekeloosheid.

Dat de schakel tusschen deze omstandigheden en het ongeval in het arrest zou ontbreken, gelijk in het middel wordt gesteld, schijnt mij feitelijk ongegrond. Deze schakel toch kan worden gevonden in beklaagde's erkentenis, onder meer inhoudende, dat het voorval plaats had in een ondeelbaar oogenblik en er geen mogelijkheid meer was, de aanrijding te voorkomen; dat hij zoodra hij den jongen zag, onmiddellijk heeft geremd, en de auto op een afstand van 5 à 10 M. van de plaats der aanrijding af tot stilstand heeft gebracht, hetgeen wordt bevestigd door de verklaring van getuige Land. — Had beklaagde aanmerkelijk langzamer of op grooteren afstand van den tram gereden, dan had natuurlijk de weg van zijn auto dien van den jongen gekruist op een oogenblik, waarop deze óf de auto reeds voorbij was, óf waarop althans door remmen en wederzijds uitwijken de aanrijding had kunnen worden voorkomen. Het oorzakelijk verband tusschen beklaagde's handeling en de aanrijding — wel te onderscheiden van diens „schuld" hieraan, waarover nader — vindt dus in het arrest wel degelijk een grondslag.

Bij pleidooi is nog in het licht gesteld, dat de beslissing omtrent dit oorzakelijke verband in het arrest geheel zou ontbreken, wat m. i. eigenlijk een andere grief zou zijn dan de in het middel aangevoerde. Tot staving van deze grief is de aandacht er op gevestigd, dat de bewezenverklaring — die met de telastelegging geheel overeenstemt, zoodat de grief eigenlijk de toepassing van art. 307 op het ten laste gelegde en bewezenverklaarde betreft — wel bevat, dat beklaagde „aldus rijdende" den elfjarigen knaap heeft aangereden en overreden, doch niet, dat de wijze, waarop beklaagde reed, de oorzaak der aanrijding is geweest. Naar letterlijke opvatting is dit juist. De uitdrukking „aldus rijdende" kan echter worden opgevat en behoort m. i. te worden verstaan als „door aldus te rijden". Anders ware de voorafgaande telastelegging en bewezenverklaring van de door beklaagde naar de meening van den steller der dagvaarding en van het Hof bij het rijden gemaakte fouten en van de omstandigheid, dat hem het gezicht op personen, die de straat vlak voor den tramtrein overstaken, benomen was, geheel doelloos.

Het tweede middel kan dus noch zooals het bij memorie is gesteld, noch zooals het bij pleidooi is toegelicht, leiden tot cassatie.

Het derde middel luidt:

„Schending van art. 221 Sv. in verband met de artt. 211, 216, 223, 239 en 247 van hetzelfde Wetboek en art. 307 Sr., doordien het Hof wettig en overtuigend bewezen acht het aan requirant bij inleidende dagvaarding ten laste gelegde feit, ondanks dat het arrest geen enkel bewijsmiddel inhoudt voor de van de telastelegging deel uitmakende omstandigheid: dat door de wijze van rijden aan requirant het gezicht op personen, die komende van de rechterzijde van den Overtoom die straat vlak vóór den tramtrein overstaken, benomen werd."

Dit middel schijnt mij wederom feitelijk ongegrond. Het beweerdelijk ontbrekende bewijs toch *kan* door het Hof zijn gevonden in de aanwijzingen voortvloeiende uit beklaagde's erkentenis, dat *plotseling* vlak vóór den motorwagen een jongen *te voorschijn kwam*, en uit de verklaring van getuige de Rooij, die naast den beklaagde in de auto gezeten was, dat vanaf den voorkant van het motorrijtuig een jongen even *te voorschijn kwam*. De kracht dier aanwijzingen kan in cassatie niet worden beoordeeld.

Als vierde middel van cassatie is voorgesteld:

„Schending van art. 398 Sv. in verband met de artt. 391 en 392 van hetzelfde Wetboek, doordien het arrest als bewijsmiddel bezigt de verklaring van getuige Fijn van Draat: „ „dat de auto reed met flinke vaart, zooals gewoonlijk door auto's op den Overtoom gereden wordt" ", zijnde deze verklaring eene bijzondere meening of gissing, bij redeneering opgemaakt."

Bij arresten van 16 Februari 1914 (W. 9628) (N. J. 1914 bl. 759 Red.) en 8 Juni 1914 (W. 9663) (N. J. 1914 bl. 950, Red.) is door Uwen Raad beslist, dat voor rechtstreeksche waarneming vatbaar is het rijden „in volle vaart" of „in snelle vaart". Dit schijnt mij ook juist, wanneer onder het waargenomene maar wordt verstaan de indruk, dien het rijden op den getuige maakte en dus uit diens verklaring niet rechtstreeks en zonder meer bewijs wordt geput omtrent de snelheid van dat rijden. In het onderhavige geval heeft de getuige aan

haar mededeeling, dat de auto met flinke vaart reed, toegevoegd: „zooals gewoonlijk door auto's op den Overtoom gereden wordt". Hieruit blijkt, dat zij niets anders bedoeld heeft, dan aan te geven, dat beklaagde's auto reed met dezelfde „flinke" vaart, die gewoonlijk daar ter plaatse bij auto's is op te merken. Dit is zeker voor waarneming vatbaar en kan dus voorwerp eener getuigenverklaring zijn, ook zonder dat daarbij — gelijk is gepleit — bepaaldelijk behoeft te blijken, dat de getuige, die zich zoo uitdrukt, door omstandigheden bijzonder goed bekend is met de snelheid, waarmede auto's daar ter plaatse plegen te rijden. — Ook dit laatste vormmiddel kan derhalve niet tot cassatie leiden.

Het eerste middel, hetwelk nu nog moet worden behandeld, luidt:

„Schending door niet of verkeerde toepassing van art. 1 1°. der Wet van den 10 Februari 1905 (S. 69) (Motor- en Rijwielwet) j°. art. 1, 2 2°. en 31 van het K. B. van 6 November 1905 (S. 294) (Motor- en Rijwielreglement) en artt. 147 en 149 der Alg. Politieverordening der gemeente Amsterdam, door te beslissen, dat bij het inhalen van de Amsterdamsche gemeentetram, als wordende voortbewogen langs spoorstaven, het voorschrift, aan bestuurders van motorrijtuigen gegeven, om naar links uit te wijken, bij het inhalen van motorrijtuigen, rijwielen en andere rij- of voertuigen, niet van toepassing is en integendeel in zoodanig geval door art. 147 der Alg. Politieverordening der gemeente Amsterdam wordt voorgeschreven de tram aan de rechterzijde voorbij te gaan; tengevolge van welke beslissing het links passeeren van de tram door den requestrant ten onrechte als eene roekelooze en onvoorzichtige handeling is gequalificeerd."

Tot toelichting hiervan wordt in de memorie opgemerkt, dat wel is waar volgens de artt. 1 en 31 van het Motor- en Rijwielreglement de voorschriften daarvan niet-toepasselijk zijn *op* rij- en voertuigen die langs spoorstaven worden voortbewogen, doch dat niettemin deze voorschriften toepasselijk blijven *ten aanzien van* zoodanige rij- en voertuigen. Deze opmerking schijnt mij juist en brengt mede, dat die voorschriften onder meer art. 2 2°. wel toepassing doen missen op het inhalen van andere vervoermiddelen door rij- en voertuigen, die langs spoorstaven worden voortbewogen — welke toepassing ook onmogelijk zou zijn — doch geenszins op het inhalen van dergelijke rij- en voertuigen door andere vervoermiddelen. De tegenovergestelde overwegingen van het arrest kan ik dan ook niet onderschrijven, doch niettemin schijnt mij de beslissing juist, dat art. 2 2°. op het laatstgestelde, in dit geding zich voordoende geval niet-toepasselijk is. Dit voorschrift toch moet worden gelezen in verband met dat van art. 2 3°. en met dat van art. 3 3°., houdende dat ingehaald wordende vervoermiddelen naar rechts moeten uitwijken, voor zooveel door hem, die wenscht in te halen, de daartoe noodige ruimte anders niet beschikbaar zou zijn en het verlangen, dat uitgeweken worde, behoorlijk kenbaar gemaakt is. Deze regeling in haar geheel eischt een wederkeerig ruimte laten, voor het ingehaald wordende vervoermiddel door uitwijken naar rechts, voor het inhalende door uitwijken naar links. Zij voorziet dus niet in het geval, dat eerstbedoeld vervoermiddel niet uitwijken kan, omdat het op spoorstaven rijdt. Derhalve blijft voor dit geval te Amsterdam geheel van kracht het voorschrift van art. 147 Alg. Pol. Verorden., dat bestuurders van motorrijtuigen op den openbaren weg rechts moeten houden, d. w. z. den rechterkant van den weg moeten blijven berijden.

In de tweede plaats wordt nog in de memorie tot toelichting van dit middel opgemerkt, dat art. 149 Alg. Pol. Verorden. uitdrukkelijk voorschrijft, dat bestuurders van motorrijtuigen verplicht zijn, bij het voorbijrijden van stilstaande tramwagens op zoodanigen afstand daarvan te blijven, dat het in- en uitstappen der passagiers geen belemmering ondervindt, wat alleen mogelijk zou zijn, wanneer bij het voorbijrijden door den bestuurder naar links wordt uitgeweken. Dit laatste schijnt mij onjuist: de bestuurder kan vaak ook rechts op behoorlijken afstand blijven of anders stoppen. Veeleer schijnt art. 149 uit te gaan van de veronderstelling, dat links voorbijrijden in elk geval verboden is, daar toch aan die zijde voor de rechts in- en uitstappende passagiers geen belemmering te duchten is en dus het daar op eenigen afstand blijven voor het beoogde doel geheel overbodig zou zijn.

Ik vestig nog de aandacht er op, dat dit niet de eerste maal is, dat de vraag, hoe te Amsterdam een auto een ingehaalden tram moet voorbijrijden, aan Uw oordeel wordt onderworpen. Bij arrest van 8 Juni 1914 toch werd verworpen een niet door middelen gestaafd beroep in cassatie van C. H. E. C. tegen een arrest van het Gerechtshof te Amsterdam, waarbij beklaagde's verdediging werd verworpen op grond van de onvoorzichtigheid, gelegen in het links voorbijrijden van een juist in bewe-

ging gaanden tram, zonder bedacht te zijn op verkeershindernissen en niet met zoo geringe vaart, dat op korten afstand kon worden gestopt. *)

Ook dit middel kan derhalve niet tot cassatie leiden.

Eene andere vraag is echter, of — afgezien van het bij dit middel gestelde — datgene wat is bewezen verklaard wel de voor toepassing van art. 307 Sr. vereischte *grove* schuld oplevert. Deze vraag is eene rechtsvraag, zooals herhaaldelijk door Uwen Raad is beslist, nog laatstelijk bij arrest van 25 April l.l. in de zaak van S. D., maar eene, die toch op de grens ligt van het feitengebied, daar zij de waardeering der bewezen feiten betreft. En deze grens is door Uwen Raad niet steeds op dezelfde wijze getrokken. Bij arrest van 3 Februari 1913 (W. 9459) (N. J. 1913 bl. 571, Red.) toch werd beslist, dat het bewezen verklaarde verregaand roekeloos en onbesuisd handelen van beklaagde een in cassatie te eerbiedigen oordeel van feitelijken aard inhield, hetwelk de aanwezigheid van schuld in den zin van art. 307 medebracht, doch bij arrest van 31 Maart d. a. v. (W. 9486), dat 's Rechters oordeel, dat de gebleken roekeloosheid en onvoorzichtigheid de schuld opleverden van art. 158 Sr., niet betrof het bewijs van eenig feit, doch 's Rechters rechtskundige opvatting van hetgeen was gebleken. Het laatste standpunt schijnt mij het juiste: de woorden roekeloos en onvoorzichtig bevatten slechts een waardeeringsoordeel, geen feit.

De vraag blijft dus, al bevat ook in het nu bestreden arrest de bewezenverklaring wederom de woorden „zeer roekeloos en onvoorzichtig, zonder inachtneming van de in dezen geboden voorzichtigheid" of het bewezen verklaarde grove schuld oplevert. Het arrest beantwoordt haar bevestigend op deze gronden:

„dat het links houden door den bestuurder van een motorrijtuig niet onder alle omstandigheden een roekelooze en onvoorzichtige daad is, doch dat de bestuurder van een zoodanig rijtuig bij het rijden over het linkergedeelte van een rijweg en in het bijzonder bij het links voorbijrijden van stilstaande tramwagens wel hoogst roekeloos en onvoorzichtig handelt, wanneer dat voorbijrijden van die tramwagens plaats vindt met eene vaart van ongeveer 20 K.M. per uur en op een afstand van slechts 2 M. van die tramwagens af, daar deze de mogelijkheid moet voorzien: 1°. dat iemand vóór de stilstaande tram de straat zou oversteken; 2°. dat die persoon met het oog op het feit, dat de tram zich elk oogenblik in beweging kan stellen, de tram vlug loopende zou passeeren; 3°. dat die persoon, er op vertrouwende, dat alleen van rechts en niet van links gevaar kan dreigen, alleen naar rechts zou uitzien."

Mijn waardeeringsoordeel is anders. De laatste der door het Hof genoemde omstandigheden, welke de bestuurder zijns inziens moet voorzien, zou ik geheel willen uitschakelen. Wie een openbaren weg oversteekt moet steeds naar alle kanten uitzien, in het bijzonder zoodra hij een voorwerp, dat zijn uitzicht belemmerde, voorbij is. En de ook door mij onderschreven oplossing der rechtsvraag, hoe een ingehaalde tramwagen voorbijgereden behoort te worden, is niet zoo onbetwistbaar, dat voorbijgangers mogen vertrouwen, dat zij ook steeds door bestuurders van voertuigen zal worden geëerbiedigd. — Ook de tweede der genoemde omstandigheden, de mogelijkheid, dat de persoon, die de straat overstak, den tramwagen vlug zou passeeren, acht ik voor dit geval niet van veel gewicht. De ruimte van 2 M. toch, welke de beklaagde tusschen zijn auto en de tram heeft gelaten, gaf ook een vlug loopend persoon, die vóór den tram de straat overstak, nog wel gelegenheid, tijdig stil te staan of van koers te veranderen. En deze ruimte kon beklaagde — gelijk bij pleidooi terecht is opgemerkt — eenmaal links voorbijrijdend, niet grooter hebben genomen, zonder geheel aan den linkerkant van den weg te geraken, wat ook al niet raadzaam was. — Voor de waardeering van het gebeurde komt het dus ten slotte vooral aan op de snelheid, waarmede beklaagde reed. Deze snelheid (20 K.M. per

*) Het Hof overwoog daarbij o. a.:

O., dat de beklaagde nog heeft aangevoerd, dat de aanrijding niet aan hem is te wijten, omdat hij, doordien hij bij het voorbijrijden van de tram ter hoogte van het voorbalcon plotseling een wielrijder voor langs die tram zag naderen, verplicht was zijn wagen naar links te wenden, teneinde dien wielrijder niet te overrijden en dat door die plotselinge wending de wagen op het trottoir is geloopen, doch dat zulks den beklaagde niet kan baten;

O. toch, dat eerstens de beklaagde, als boven gezegd, door eene juiste gebruikmaking van zijn remmen, zijn wagen onmiddellijk had moeten stoppen, maar tweedens, gesteld al dat dit hem om de eene of andere reden niet mogelijk was, hij ook dan niet verontschuldigd zou zijn, omdat hij zichzelven in die toestand zou hebben gebracht, door hoogst onvoorzichtig, op bedoelden tijd en plaats een juist in beweging gaande tram links voorbij te rijden, zonder er op bedacht te zijn, dat zich plotseling verkeershindernissen kunnen voordoen, en zonder dat zijn wagen een zoo geringe vaart had, dat hij op zeer korten afstand kon stoppen.

uur) acht ik niet zóó groot — immers niet grooter dan die van een tram in dezelfde straat — dat ik daarin in verband met de andere bewezen omstandigheden — waartoe o. a. *niet* behoort het nalaten van geluidseinen — grove schuld kan zien. Beklaagde had schuld, evenals trouwens het slachtoffer der aanrijding, doch naar mijne opvatting niet grove schuld.

Door op het bewezen verklaarde, voor zoover dit van feitelijken aard is, art. 307 Sr. toe te passen, heeft derhalve het bestreden arrest aan dit wetsvoorschrift eene verkeerde toepassing gegeven. En daar dit bewezen verklaarde ook onder geen andere strafbepaling valt, concludeer ik, dat het arrest zal worden vernietigd, doch alleen voor zoover daarbij is verstaan, dat het bewezene oplevert: het aan zijn schuld den dood van een ander te wijten hebben en de beklaagde aan dit misdrijf schuldig verklaard en veroordeeld is, en dat deze alsnog van alle rechtsvervolging zal worden ontslagen.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden arrest, overeenkomstig het den requirant bij de inleidende dagvaarding ten laste gelegde bewezen is verklaard met zijne schuld daaraan: „dat hij te Amsterdam in den namiddag van 29 Mei 1915 op den openbaren rijweg den Overtoom met een door hem bestuurd vierwielig motorrijtuig, rijdende in de richting naar den Amstelveenschen weg, zeer roekeloos en onvoorzichtig zonder inachtneming van de in dezen geboden voorzichtigheid, terwijl een motorwagen met bijwagen van den gemeentetram, gaande eveneens in de richting naar den Amstelveenschen weg, aan de halte Gerard-Brandtstraat op de rechterrails stilstond, dezen tramtrein aan de linkerzijde — derhalve op den linkerkant van dien openbaren rijweg — met een flinke vaart is voorbijgereden, door welke wijze van rijden aan hem beklaagde, het gezicht op personen, die komende van de rechterzijde van den Overtoom die straat vlak vóór dien tramtrein overstaken, benomen werd, en aldus rijdende den elfjarigen J. H. H., die, komende van de rechterzijde, den Overtoom overstak vlak vóór dien stilstaanden tramtrein, met zijn motorrijtuig heeft aangereden en overreden, waardoor bij dien jongen een schedelbreuk en verbrijzeling van een gedeelte der schors van de groote hersenen ter linkerzijde veroorzaakt is geworden, tengevolge van welke verbrijzeling en daarmede gepaard gaande bloeding in en rondom de hersenen genoemde jongen eenige uren na de overrijding is overleden;

O., dat het Hof dit bewijs geleverd achtte door de in het arrest vermelde bewijsmiddelen, terwijl het dienaangaande nog overwoog: „dat uit art. 147 van de Alg. Pol. Verorden. der gemeente Amsterdam volgt, dat door rijtuigen — ook motorrijtuigen — rechts behoort te worden gereden; dat in dezen art. 2 van het Motor- en Rijwielreglement, dat voorschrijft dat bij het inhalen van voertuigen links moet worden gehouden, hier niet van toepassing is, omdat een motorwagen van den Amsterdamschen gemeentetram, als wordende voortbewogen langs spoorstaven, volgens art. 1 van dat reglement niet is een motorrijtuig als bedoeld in dat reglement, terwijl de bepalingen van dat reglement betreffende de rij- of voertuigen, die geen motorrijtuigen zijn, krachtens art. 31 van dat reglement niet van toepassing zijn op rij- en voertuigen, welke langs spoorstaven worden voortbewogen; dat het links houden door den bestuurder van een motorrijtuig niet onder alle omstandigheden een roekelooze en onvoorzichtige daad is, doch dat de bestuurder van een zoodanig rijtuig bij het rijden over het linkergedeelte van een rijweg en in het bijzonder bij het links voorbijrijden van stilstaande tramwagens wel hoogst roekeloos en onvoorzichtig handelt, wanneer dat voorbijrijden van die tramwagens plaats vindt met een vaart van ongeveer 20 K.M. per uur en op een afstand van slechts 2 M. van die tramwagens af, daar deze de mogelijkheid moet voorzien: 1°. dat iemand vóór den stilstaanden tram de straat zou oversteken; 2°. dat die persoon met het oog op het feit, dat de tram zich elk oogenblik in beweging kan zetten den tram vlug loopende zou passeeren; 3°. dat die persoon, er op vertrouwende dat alleen van rechts en niet van links gevaar kan dreigen, alleen naar rechts zou uitzien";

O., dat het bewezen verklaarde vervolgens is gequalificeerd en de requirant deswege tot straf is veroordeeld, gelijk hiervoren is vermeld;

O., dat tot ondersteuning van het *tweede* middel, hetwelk als den vorm betreffende evenals het derde en vierde middel vóór het eerste moet worden onderzocht, is aangevoerd, dat — al is het Hof van oordeel, dat requirant door te rijden, gelijk het als bewezen aannam, roekeloos en onvoorzichtig heeft gehandeld —

daardoor nog niet is bewezen, dat de bij dagvaarding bedoelde knaap tengevolge van die handeling is overreden, zijnde toch de snelheid, waarmede de requestrant heeft gereden, en de afstand, waarop hij van den tramwagen zich heeft voortbewogen, in dit geval zonder eenigen invloed op het ongeluk geweest, vermits de knaap vlak vóór den tramwagen om den weg van de auto heeft gekruist, zoodat hij in elk geval zou zijn aangereden, ook al was met nog minder snelheid en op iets verderen afstand van den tramwagen gereden;

O. daaromtrent:

dat het Hof het bewijs, dat de aan- en overrijding van den knaap, die vóór den stilstaanden tramtrein den weg naar links overstak, te wijten is geweest aan het feit, dat requirant onder de bij de dagvaarding vermelde omstandigheden roekeloos en onvoorzichtig — immers met een vaart van ± 20 K.M. per uur en op een afstand van slechts 2 M. aan den linkerkant dien tramtrein is voorbijgereden, onder meer heeft geput uit de in het arrest opgenomen verklaringen: *a.* van den requirant: dat, toen hij den stilstaanden tram op een afstand van enkele meters links voorbijreed, plotseling van vlak vóór den motorwagen een jongen te voorschijn kwam, welken hij te voren niet had zien aankomen; dat deze jongen, welke nog even aarzelde, oogenblikkelijk daarop door de door hem bestuurde auto werd aangereden en overreden; dat dit voorval plaats had in een ondeelbaar oogenblik en er geen mogelijkheid meer was een aanrijding te voorkomen; dat hij, zoodra hij den jongen zag, onmiddellijk heeft geremd en de auto op een afstand van 5 à 10 M. van de plaats der aanrijding af heeft tot staan gebracht; *b.* van den getuige Land: dat hij zag, dat een jongen springend en huppelend van de rechterzijde van den Overtoon kwam en vlak voor een stilstaanden motorwagen van den tram overstak; dat op dat oogenblik een auto kwam van de richting van de Nassaukade, rijdende op de linkerhelft van den rijweg, welke auto genoemden stilstaanden tram links passeerde; dat die jongen oogenblikkelijk daarop door genoemde auto is aangereden en overreden, waarna de bestuurder der auto onmiddellijk remde en de wagen op 5 à 10 M. afstand van de plaats der aanrijding stilstond;

dat het Hof op grond hiervan heeft kunnen aannemen dat de aanrijding bij eene andere of minder snelle wijze om den tram voorbij te rijden vermeden had kunnen worden en aan die verklaringen derhalve aanwijzingen konden worden ontleend voor de omstandigheid, dat de oorzaak der aanrijding is geweest requirants meergemelde onvoorzichtige wijze van rijden, waardoor hem het gezicht op personen die, komende van de rechterzijde, vóór den tramtrein de straat overstaken, werd benomen, terwijl de redenen, welke het Hof tot deze beslissing leidden, niet in het arrest behoefden te worden vermeld;

dat bij pleidooi nu nog wel is betoogd, dat eene beslissing omtrent het oorzakelijk verband tusschen requirants voorzegde wijze van rijden en de aanrijding eigenlijk geheel in het arrest niet zou voorkomen, doch aan deze grief de feitelijke grondslag ontbreekt, vermits het Hof — overeenkomstig de telastelegging als bewezen aannemende, dat requirant „aldus rijdende" J. H. H. heeft aangereden en overreden; daarmede kennelijk ook heeft uitgemaakt, dat dit aan- en overrijden in de bedoelde wijze van rijden zijn oorzaak vond;

dat mitsdien het middel is ongegrond;

O., dat het *derde* en *vierde* middel evenmin kunnen opgaan;

het derde niet, wijl het Hof in de reeds genoemde verklaring van den requirant, dat, terwijl hij den stilstaanden tram als voorzegd voorbijreed, „plotseling van vlak vóór den motorwagen een jongen te voorschijn kwam", en in de mede in het arrest opgenomen verklaring van den getuige de Rooij, dat hij, naast den requirant in de auto gezeten, bij het voorbijrijden van den tramtrein zag, „dat vanaf den voorkant van den motorwagen een jongen even te voorschijn kwam", aanwijzingen voor de in het middel bedoelde omstandigheid heeft kunnen putten en de vraag, of het zulks terecht deed, aan het oordeel van den rechter in cassatie is onttrokken;

en het vierde niet, wijl noch in de mededeeling, dat requirants auto „reed met eene flinke vaart", noch in die, dat „gewoonlijk" met dusdanige vaart „door auto's op den Overtoom gereden wordt" — beide deel uitmakende van de als bewijsmiddel gediend hebbende verklaring der getuige Fijn van Draat — iets voorkomt, wat niet voor zintuigelijke waarneming vatbaar zou zijn;

O., dat in het *eerste* middel in de memorie op de navolgende gronden is aangedrongen:

a. dat de in het arrest aangehaalde artt. 1 en 31 van het Motor- en Rijwielreglement slechts deze beteekenis hebben, dat dit reglement geen voorschriften geeft aan bestuurders van motorrijtuigen, die langs spoorstaven worden voortbewogen, doch niet de bedoeling hebben het voorschrift van art. 2, 2°. van dat Reglement

niet toepasselijk te verklaren op de wijze, waarop een voorbijrijdend motorrijtuig een tram heeft te passeeren ; *b.* dat art. 147 der Alg. Pol. Verorden. van Amsterdam wel voorschrijft dat de bestuurder van een motorrijtuig verplicht is op den openbaren weg rechts te houden, doch daaraan de beperking toevoegt, onverminderd het bepaalde bij het Motor- en Rijwielreglement, waarin eene aanwijzing ligt opgesloten om een tram bij het inhalen aan de linkerzijde voorbij te rijden en niet aan de rechterzijde, daar dit tengevolge van het in- en uitstappen van passagiers gevaar oplevert ; *c.* dat art. 149 dier verordening uitdrukkelijk voorschrijft, dat bestuurders van motorrijtuigen verplicht zijn bij het voorbijrijden van stilstaande tramwagens op zoodanigen afstand daarvan te blijven, dat het in- en uitstappen van passagiers geen belemmering ondervindt, wat alleen mogelijk is wanneer bij het voorbijrijden door den bestuurder naar links wordt uitgeweken ;

O. ad *a.* :

dat art. 31, in verband met art. 1 van het Motor- en Rijwielreglement — de toepasselijkheid der bepalingen van dat reglement betreffende rij- en voertuigen, geen motorrijtuigen zijnde, ten aanzien van rij- of voertuigen, welke langs spoorstaven worden voortbewogen, uitsluitend — daarbij blijkens de gekozen ruime bewoordingen niet slechts die voorschriften op het oog heeft, welke door de bestuurders, eigenaars of houders dier rij- en voertuigen in acht zijn te nemen, doch ook dezulken, waaraan anderen zich met betrekking tot die rij- en voertuigen hebben te houden ;

dat derhalve ook de bepaling van art. 2, 2°., dat bestuurders van motorrijtuigen en rijwielen bij het inhalen van motorrijtuigen, rijwielen en andere rij- of voertuigen verplicht zijn op de wegen met hunne rijtuigen of rijwielen naar links uit te wijken, toepassing mist, wanneer zij rij- of voertuigen, langs spoorstaven voortbewogen, inhalen ;

ad *b.* : dat het aan de rechterzijde voorbijrijden van een tram geenszins altijd gevaar behoeft op te leveren, indien maar met matige vaart wordt gereden en het motorrijtuig op zoodanigen afstand van de tram blijft, dat het in- en uitstappen van passagiers geen belemmering ondervindt ;

en ad *c.* : dat bij uitwijken naar links belemmering der aan de rechterzijde in- en uitstappende passagiers geheel is uitgesloten en het voorschrift, dat een motorrijtuig bij het voorbijrijden van stilstaande tramwagens op een behoorlijken afstand daarvan moet blijven, derhalve uitgaat van de veronderstelling, dat overeenkomstig het voorschrift van art. 147 rechts wordt gehouden ;

dat art. 149 overigens door het Hof niet is toegepast en dus ook niet kan zijn geschonden ;

O., dat alzoo ook het eerste middel niet tot cassatie kan leiden ;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

26 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Verbeurdverklaring en bevel tot vernietiging van een in beslag genomen geoorloofd jachttuig (i. c. geweer) bij overtreding van art. 15*bis* der Jachtwet is in strijd met de artt. 45 en 47 dier wet en art. 219 Sv.

(Jachtwet artt. 15*bis* en 45.)

Voorzitter : Mr. A. M. B. Hanlo,

Raden : Mrs. S. Gratama, H. Hesse, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

D. van V., oud 29 jaar, arbeider, thans militair bij de vestingartillerie te Groenekan, geboren te Soest, wonende te Hilversum, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Utrecht van den 3 April 1916, houdende bekrachtiging na verzet van een bij verstek gewezen vonnis dier Rechtbank van den 21 Februari 1916, waarbij in hooger beroep is bevestigd een vonnis van den Kantonrechter aldaar van den 31 December 1915, houdende bekrachtiging na verzet van een bij verstek gewezen vonnis van dien Kantonrechter van den 5 November 1915, bij hetwelk de requirant wegens het door middel van kunstlicht wild en schadelijk gedierte opsporen, met toepassing van de artt. 15*bis*, 41*bis*, 45*d* en *e*, 47 en 59 der Jagtwet, 10 en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64), 214, 264 en 219 Sv. is veroordeeld tot hechtenis van zeven dagen, met verbeurdverklaring en bevel tot vernietiging van het in beslag genomen geweer.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

De requirant is schuldig verklaard aan : „het door middel van kunstlicht wild en schadelijk gedierte opsporen" en veroordeeld tot hechtenisstraf met verbeurdverklaring en bevel tot vernieling van het in beslag genomen geweer, waarmede hij zich in jagende houding in het veld had bevonden, terwijl zijn mede-beklaagde door middel van een brandende lantaarn het veld verlichtte.

Die verbeurdverklaring en dat bevel tot ver-

nieling zijn echter niet op de wet gegrond. Immers krachtens art. 45 (*d.* en *e.*) der Jachtwet, zooals dat luidt door de Wet van 14 Juli 1904 (S. 148) is bij overtreding van art. 15*bis*, de verbeurdverklaring bedreigd van voorwerpen gebruikt voor het verschaffen van kunstlicht en van het wild of schadelijk gedierte in bezit van een overtreder gevonden. Geenszins echter van een geweer, dat daarbij mocht zijn gedragen en daar dit is een in het algemeen geoorloofd jachttuig, kon ook de vernieling daarvan niet worden gelast op grond van art. 47 der Jachtwet en evenmin op grond van art. 219 Sv., daar de termen van het tweede lid van dat artikel hier, waar het op ongeoorloofde wijze opsporen van wild betreft, niet toepasselijk kunnen zijn. Wegens schending van de genoemde artikelen in verband met art. 214 Sv., zal de uitspraak in dit opzicht niet in stand kunnen blijven.

Ik concludeer mitsdien tot vernietiging van het vonnis waartegen beroep, voor zoover dit betrekking heeft op de verbeurdverklaring van het in beslag genomen geweer en op het bevel tot vernieling daarvan, alsmede van het bij verstek gewezen vonnis der Rechtbank en van de beide vonnissen van den Kantonrechter op die punten en dat de teruggave van het geweer zal worden gelast aan den requirant, na verloop van acht dagen na uitspraak van Uw arrest; overigens tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

O., dat noch bij de aanteekening van het beroep, noch later door of van wege den requirant eenige gronden voor dat beroep zijn aangevoerd;

O. echter ambtshalve:

dat in het bij verstek gewezen vonnis des Kantonrechters ten onrechte de verbeurdverklaring van het in beslag genomen geweer is uitgesproken en de vernietiging daarvan is gelast, daar art. 45 der Jagtwet bij overtreding van art. 15*bis* wel de verbeurdverklaring der voorwerpen, gebruikt voor het verschaffen van kunstlicht, zoomede van het in het bezit van den dader gevonden wild en schadelijk gedierte, doch niet van het in zijn bezit gevonden geoorloofd jachttuig voorschrijft, terwijl art. 47 ook slechts de vernieling der in beslag genomen of later uitgeleverde *niet* geoorloofde jachttuigen en der voorwerpen, bedoeld in art. 45*d* gelast;

dat — waar het hier niet betrof eenig voorwerp, vervaardigd, geschikt gemaakt of gediend hebbende tot het plegen van een strafbaar feit — ook aan art. 219 Sv. het recht niet kon worden ontleend de vernietiging van gemeld geweer te gelasten;

O., dat de Kantonrechter door deze beslissing derhalve de voormelde artt. 45 en 47 der Jagtwet, en 219, in verband met art. 214 Sv., en de Rechtbank — door bij het bestreden vonnis haar vonnis van 21 Februari 1916, waarbij het na verzet gewezen vonnis des Kantonrechters, houdende bekrachtiging van diens bij verstek gegeven uitspraak, in hooger beroep bij verstek werd bevestigd, in zijn geheel te bekrachtigen, in stede van het op de voormelde punten te vernietigen diezelfde artikelen in verband met art. 267 Sv. heeft geschonden;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Utrecht, op 3 April 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zoover daarbij ook ten aanzien der uitgesproken verbeurdverklaring en bevolen vernieling haar bij verstek gewezen vonnis van 21 Februari 1916 is bekrachtigd;

En te dien opzichte rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.:

Vernietigt mede op die punten voorzegd vonnis der Rechtbank van den 21 Februari 1916 en de vonnissen, door den Kantonrechter te Utrecht op 5 November en 31 December 1915 in deze zaak gewezen;

Beveelt dat het als stuk van overtuiging gediend hebbend geweer na verloop van acht dagen na de uitspraak van dit arrest zal worden teruggegeven aan den requirant;

Verwerpt overigens het beroep. (Ned. Jur.)

—

26 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

In de onderhavige gemeenteverordening wordt aan den Burgemeester niet een deel der wetgevende bevoegdheid van den Raad overgedragen, doch hem alleen de bevoegdheid toegekend tot het geven van dispensatie van een bepaling, welke de Raad niet onvoorwaardelijk wenscht te zien gehandhaafd, zoodat hier sprake is van uitvoering eener gemeenteverordening, welke uitvoering, daar de verordening betreft de herbergen en tapperijen, krachtens art. 188 der Gemeentewet tot de taak des Burgemeesters behoort.

(Gemeentewet art. 188.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. H. Hesse, Hr M. A. Savelberg, Jhr. Rb. Feith en Dr. L. E. Visser.

L. K., oud 44 jaar, geboren en wonende te Pernis, vergunninghouder, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Rotterdam van 4 April 1916, waarbij hij, na vernietiging van een vonnis van het Kantongerecht aldaar dd. 8 Februari 1916, als schuldig aan het „te Pernis een lokaliteit, waarvoor door B. en W. vergunning is verleend, des Zondagnamiddags na zes uur niet gesloten hebben", onder toepassing der artt. 22 en 23 der Alg. Pol. Verorden. der gemeente Pernis, laatstelijk gewijzigd den 12 November 1915 en afgekondigd den 30 November 1915, de artt. 23 en 91 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 1 en een dag vervangende hechtenis.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij tijdig ingediende memorie is als cassatiemiddel gesteld: „Schending van de artt. 135, 179*a* en 188 der Wet regelende de samenstelling enz. der Gemeentebesturen." Requirant is nl. van oordeel dat artt. 22 en 23 der Alg. Pol. Verorden. van Pernis rechtskracht missen, aangezien die in strijd zouden zijn met de aangehaalde artikelen der Gemeentewet. Bedoeld art. 22 voor zoover in deze zaak van belang luidt: „de lokaliteiten waarvoor door Burgemeester en Wethouders vergunning of verlof is verleend, moeten op Zon- en feestdagen gesloten zijn van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 ure en gesloten worden des namiddags ten 6 ure" en in art. 23 wordt bepaald, „in bijzondere gevallen kan de Burgemeester tijdelijk een later sluitingsuur dan in art. 21 bepaald is, alsmede afwijking van het voor de sluiting bepaalde, toestaan". — De verwijzing naar art. 21 is blijkbaar een druk- of schrijffout, in plaats daarvan leze men art. 22. —

Requirant meent, dat art. 23 aan den Burgemeester de bevoegdheid geeft, geheel naar eigen willekeur en inzicht het openings- of sluitingsuur te bepalen; voorts is hij van oordeel, dat, indien daarbij aan uitvoering der verordening ware te denken, dan nog krachtens art. 179*a*, die uitvoering ware op te dragen aan Burgemeester en Wethouders.

De bevoegdheid aan den Burgemeester bij art. 23 verleend, draagt juist door het tijdelijke en de beperking tot bizondere gevallen geheel het karakter van eene bevoegdheid tot dispensatie voor die gevallen waarin de Raad zijne verordening niet zou wenschen gehandhaafd te zien, doch die in het algemeen niet à priori zijn uit te zonderen. Dit geldt dunkt mij ook, voor zoover de afwijking van het voor de sluiting bepaalde betreft, daar onder het toestaan daarvan, bezwaarlijk iets anders kan worden verstaan dan dat de Burgemeester verlof kan verleenen, de bedoelde lokaliteiten vroeger dan in art. 22 bepaald is open te stellen. [Men vgl. arrest H. R. 18 Januari 1897 (W. 6918), 10 Mei 1897 (W. 6972), 18 Mei 1896 (W. 6810) en 14 December 1896 (W. 6905).]

Dat, waar het geldt de politie over de herbergen, het verleenen van de bedoelde toestemming aan den Burgemeester is opgedragen, is geheel in overeenstemming met de jurisprudentie van den Hoogen Raad. [Vgl. arrest H. R. 23 Januari 1911 (W. 9137) en laatstelijk arrest 25 April 1916 nº. 24496 (N. J. 1916 bl. 806, Red.).]

Mijne conclusie strekt tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis ten laste van requirant bewezen is verklaard: dat hij te Pernis op Zondag 26 December 1915 des namiddags omtreeks 7 uur de door hem in pand nº. 60 aan den Heijschendijk gehouden herberg, zijnde een lokaliteit, waarvoor door B. en W. eene vergunning is verleend en welke op dat oogenblik door hem l eheerd werd, heeft geopend gehad, zijnde alstoen eenige bezoekers daarin aangetroffen;

O., dat dit feit is gequalificeerd en aan requirant daarvoor straf is opgelegd, gelijk aan het hoofd van dit arrest is vermeld, terwijl de toegepaste artikelen der Politieverordening van Pernis, voor zooverre ten deze van belang, luiden als volgt:

Art. 22, al. 1 en 2:

„De logementen, herbergen, tapperijen en dergelijke voor het publiek openstaande plaatsen, moeten, behoudens de bepaling van het volgend artikel, gesloten zijn en blijven van primo October tot en met ultimo Maart, van des avonds 10 tot des morgens 6 ure, en gedurende de overige maanden van des avonds 10 ure tot na zonsopgang.

„De lokaliteiten, waarvoor door B. en W. vergunning . . . . . is verleend, moeten op Zon- en feestdagen gesloten zijn van des voormiddags 9 tot des namiddags 4 ure en gesloten worden des namiddags ten 6 ure."

Art. 23:

„In bijzondere gevallen kan de Burgemeester

tijdelijk een later sluitingsuur dan in art. 22 (de tekst der verordening noemt art. 21, doch dit is klaarblijkelijk een drukfout voor art. 22) bepaald is, alsmede afwijking van het voor de sluiting op Zondag bepaalde, toestaan.";

O., dat nu in de toelichting tot het cassatiemiddel wordt betoogd, dat art. 23 voornoemd verbindende kracht mist, omdat daarbij aan het willekeurig inzicht van den Burgemeester wordt overgelaten een later sluitingsuur en afwijking van het omtrent sluiting op Zondag bepaalde toe te staan, waardoor een deel der verordenende bevoegdheid van den Gemeenteraad aan hem wordt overgedragen, hetgeen verder strekt dan de in art. 188 der Gemeentewet aan dien ambtenaar toegekende macht, terwijl onverbindbaarheid van art. 23 hetzelfde moet medebrengen voor art. 22, hetwelk met het eerstgenoemde artikel in onverbrekelijk verband staat;

O. te dien aanzien:

dat, waar art. 23 den Burgemeester slechts aanwijst om *in bijzondere gevallen* het in het daaraan voorafgaand artikel vastgestelde sluitingsuur later te stellen en van de tijden gedurende welke de vergunningslokaliteiten op Zondag gesloten moeten zijn, afwijking toe te staan, dit wil zeggen deze te bekorten, hem daarbij niet wordt overgedragen een deel der wetgevende bevoegdheid van den Gemeenteraad, doch alleen de bevoegdheid wordt toegekend tot het geven van dispensatie van eene bepaling, welke de Raad niet onvoorwaardelijk wenscht te zien gehandhaafd;

dat het hier dus betreft de uitvoering eener Gemeenteverordening betreffende de herbergen en tapperijen, welke uitvoering krachtens art. 188 der Gemeentewet tot de taak des Burgemeesters behoort;

dat het cassatiemiddel dus ongegrond is;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

27 *Juni* 1916. BESLUIT, tot het treffen van bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting der militie van 1917. S. 312.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onzen Minister van Oorlog, Onzen Minister van Marine en Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 24 Juni 1916, Kabinet, Litt. F[88];

Gezien de artt. 2 en 5 der Wet van 27 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 206);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. De tweede zitting van den militieraad voor de lichting der militie van 1917 wordt geopend op Maandag 31 Juli 1916.

2º. De regeling van al hetgeen ingevolge art. 5 der wet van 27 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 206) moet worden verricht, geschiedt door Onzen Minister van Oorlog, in overleg, voor zooveel noodig, met Onzen Minister van Marine en Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

Voor zoover het echter onderwerpen betreft, die moeten worden geacht uitsluitend te behooren tot het gebied van het Departement van Marine, geschiedt de regeling door Onzen Minister van Marine.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine en van Binnenlandsche Zaken zijn, ieder zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 27sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Juni* 1916.)

—

28 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende bepaling van het tijdstip van in werking treden van de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 296). S. 313.

Bepaald op 1 *Juli* 1916.

—

28 *Juni* 1916. BESLUIT, naar aanleiding van het Koninklijk besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67). S. 314.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gezien Ons besluit van 12 Februari 1906 (*Staatsblad* nº. 67) tot overbrenging van de zorg voor de uitvoering van eenige wetten en Koninklijke besluiten van het Departement van Financiën naar dat van Waterstaat;

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat en van Onzen Minister van Financiën van den 25 Februari 1906, nº. 689, Afdeeling Arbeidersverzekering, en van den 25 Februari 1916, nº. 25, afdeeling Kabinet;

Den Raad van State gehoord (advies van 14 Maart 1916, nº. 35);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Waterstaat van den 26 Juni 1916 nº. 1827, afdeeling Arbeidersverzekering, en van Onzen Minister van Financiën van den 27 Juni 1916 afdeeling Kabinet nº. 25;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van het tijdstip, waarop in werking treedt de wet tot wettelijke voorziening

naar aanleiding van het Koninklijk besluit van 12 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 67), te bepalen :

Art. 1. Alle bevoegdheden en verplichtingen, onderwerpen betreffende, welke ingevolge Ons besluit van 12 Februari 1906 (*Staatsblad* nº. 67), tot den werkkring van Onzen Minister van Waterstaat behooren en bij bestaande algemeene maatregelen van bestuur aan Onzen Minister van Financiën zijn opgedragen, gaan over op Onzen Minister van Waterstaat.

2. Alle verplichtingen, de in artikel 1 bedoelde onderwerpen betreffende, welke bij bestaande algemeene maatregelen van bestuur aan derden jegens Onzen Minister van Financiën zijn opgelegd, worden na het in werking treden van dit besluit, geacht te zijn opgelegd jegens Onzen Minister van Waterstaat.

3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Waterstaat en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 28sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 29 *Juni* 1916.)

—

29 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende aanwijzing van overschotten op de begrooting van uitgaven voor de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1915, welke worden toegevoegd aan de begrooting van uitgaven voor het dienstjaar 1916. S. 315.

—

30 *Juni* 1916. BESLUIT, houdende voorzieningen ten behoeve der statistiek van den in-, uit- en doorvoer. S. 316.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 10 Juni 1916, nº. 86, afdeeling Invoerrechten ;

Gezien de Statistiekwet (*Staatsblad* 1916, nº. 175) ;

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Juni 1916, nº. 24) ;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 26 Juni 1916, nº. 182, afdeeling Invoerrechten ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Art. 1. De aangiften die, onder welken naam ook, worden vereischt bij den in-, uit- en doorvoer van goederen, rechtstreeks of over entrepôt, worden, voor zoover zij dienen als gegevens tot samenstelling der Statistiek van den in-, uit- en doorvoer, geschreven op formulieren, welke van Rijkswege worden verkrijgbaar gesteld tegen betaling van een door Onzen Minister van Financiën vast te stellen prijs, welke den kostenden prijs zoo nabij mogelijk zal komen.

Onze voornoemde Minister stelt, de Centrale Commissie voor de Statistiek gehoord, de verschillende formulieren vast en geeft voorschriften omtrent de invulling en het aantal exemplaren, waarin zij moeten worden ingeleverd.

Het vorenstaande is niet van toepassing op de manifesten en vlotverklaringen, waarmede goederen worden doorgevoerd op den voet van de artikelen 9 en 25 der Herziene Rijnvaartacte (Koninklijk besluit van 3 Mei 1869, *Staatsblad* nº. 75) en andere internationale regelingen.

Art. 2. Onverminderd de verdere wettelijke vereischten wordt in de aangiften :

a. de soort der goederen zoodanig omschreven, dat rangschikking voor de Statistiek, volgens de daarvoor vast te stellen naamlijsten, mogelijk is ;

b. de hoeveelheid steeds opgegeven in brutogewicht en verder naar zoodanigen maatstaf als blijkens die naamlijsten voor de Statistiek noodig is ;

c. de waarde aangegeven voor alle goederen, die bestemd zijn tot verblijf binnenslands, tot definitieven opslag in entrepôt of tot uitvoer (wederuitvoer na definitieven opslag in entrepôt daaronder begrepen) ;

d. als land van herkomst vermeld het land, uit welks handel de goederen afkomstig zijn en als land van bestemming dat, in welks handel de goederen zullen overgaan.

Art. 3. Onder waarde wordt bij invoer verstaan de waarde volgens artikel 120 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38), zooals dit is gewijzigd bij artikel 32 der Waardewet (*Staatsblad* 1906, nº. 216).

Onder waarde wordt bij uitvoer verstaan de som, die gerekend wordt voor levering hier te lande door de eerste hand te kunnen worden bedongen. Voor goederen, waarop deze bepaling niet kan worden toegepast, daaronder begrepen die, welke door aard, bestemming of opschriften voor anderen dan voor wie zij bestemd zijn, eene mindere waarde hebben, wordt onder waarde verstaan de prijs bij aan-

schaffing uit de eerste hand hier te lande, vermeerderd met de kosten van emballage en commissie. Voor afgescheiden gedeelten van een geheel, geene zelfstandige handelsartikelen zijnde, wordt de waarde bepaald in verhouding tot den prijs van het geheel, waartoe zij gerekend worden te behooren.

Art. 4. Onze voornoemde Minister geeft voorschriften ter voorziening in de gevallen, waarin de toepassing van het bepaalde bij artikel 2, letter *d*, bezwaar ontmoet.

Art. 5. In artikel 4 van het Koninklijk besluit van 7 November 1876 (*Staatsblad* nº. 193) vervallen de woorden „zonder nadere aangifte en".

In artikel 37A van het Koninklijk besluit van 26 Maart 1872 (*Staatsblad* nº. 19), zooals dat luidt volgens artikel 1, § *ij* van het Koninklijk besluit van 12 Maart 1876 (*Staatsblad* nº. 53), vervallen de woorden „zonder nadere aangifte".

Art. 6. De Statistiekwet (*Staatsblad* 1916, nº. 175) treedt in werking met ingang van den 1sten September 1916.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten Juni 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 6 *Juli* 1916.)

—

30 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Het onteigeningsgeding betreft twee vragen: wat kan en moet onteigend worden en welke schadeloosstelling moet daarvoor worden toegekend.

De Rechtbank besliste, dat het onderhoud der te onteigenen openbare wegen niet inhaerent was aan den eigendom, doch op den onteigende drukte als deel van zijn publiekrechtelijke taak; dat derhalve de kosten van onderhoud niet van de waarde der perceelen moeten worden afgetrokken.

Eischer, wien meer schadeloosstelling werd toegekend dan hetgeen waarop hij zelf meent recht te hebben — eischer wilde, met het oog op een latere regeling, beslist zien dat de onderhoudsplicht inhaerent was aan den eigendom — kan zijn belang bij het cassatieberoep niet motiveeren met een beroep op die later te maken regeling, welke in het onteigeningsgeding niet aan de orde is.

Publiekrechtelijke heffingen of privaatrechtelijke recognitiën? De rechtbank heeft de schadeloosstelling voor het gemis van recognitiën ontzegd op grond dat niet is komen vast te staan, dat de recognitiën, waarop de onteigende partij zich beriep, van privaatrechtelijken aard zijn. Hierdoor wordt die beslissing geheel gerechtvaardigd.

Op hetgeen de Rechtbank daaraan ten overvloede toevoegt steunt hare beslissing niet, zoodat een onderzoek naar de daartegen in cassatie gerichte grief onnoodig is.

(Onteigeningswet art. 40).

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch en A. P. L. Nelissen.

De Polder Prins Alexander, gevestigd te Rotterdam, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te Rotterdam op 25 Mei 1916 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. H. Telders

tegen:

I. den Burgemeester der gemeente Rotterdam, verweerder in cassatie, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw

en tegen:

II. 1º. A. Sterrenburg, wonende te Rotterdam, mede-verweerder, advocaat Mr. J. M. J. F. Andreoli

en tegen:

2º. de N. V. „Nico Hoos Stoomspinnerij en Touwfabrieken", gevestigd te Rotterdam, mede-verweerders, advocaat Mr. J. H. Telders

en tegen:

III. Mr. P. J. van Wijngaarden, notaris, wonende te Rotterdam, mede-verweerder, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Dit geding betreft onder meer de onteigening van eenige openbare wegen, in eigendom toebehoorende aan den eischer en bij dezen in onderhoud.

Tusschen partijen bestaat verschil over de beantwoording van de vraag of de eischer met het onderhoud belast is als eigenaar, of het dus op den eigendom drukt en met dezen overgaat, dan wel of hij de wegen onderhoudt als publiekrechtelijk lichaam, in verband met zijn blijvend beheer en toezicht.

De beantwoording van de gestelde vraag doet

haren invloed op de regeling van de schadeloosstelling gevoelen. Feitelijk staat toch vast, dat de opbrengst van de wegen geringer is dan het bedrag der onderhoudskosten. Drukt de onderhoudslast nu op den eigenaar als zoodanig, dan gaat hij met den eigendom over op den verweerder, en de eischer wordt in dat geval, als wel missende de opbrengst, maar daarentegen ontheven van den onderhoudslast, door de onteigening bevoordeeld, zelfs indien wegens het nadeelige saldo van de onderhoudsrekening de waarde van het onteigende op nihil werd gesteld.

De Rechtbank heeft aangenomen dat de onderhoudslast niet verbonden is met den eigendom maar rust op den eischer als publiekrechtelijk lichaam, dus ook na de onteigening te zijnen laste blijft, en hieruit de conclusie getrokken dat de waarde van het onteigende berekend naar de opbrengst, losgemaakt van den onderhoudslast aan den eischer vergoed moet worden.

Als eerste cassatiemiddel is nu gesteld: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151, 161 Grondwet, 625, 1376 B. W., 4, 37, 39, 40, 59, 60 Onteigeningswet, 179*h*, 230, 231 Gemeentewet, 13, 6, 10, 16 van het Reglement op de wegen en voetpaden in de provincie Zuid-Holland van 3 November 1870, laatstelijk gewijzigd bij besluiten der Staten van 19 Juli 1910 en 19 December 1911, goedgekeurd bij K. B. van 2 September 1910 n°. 30 en 16 Januari 1912 n°. 20, art. 20 van de Wet van 18 April 1827 (S. 20), artt. 48, 19 Rv., doordat de Rechtbank bij de bepaling der schadeloosstelling voor de onteigening van perceelen zijnde openbare wegen — voor het Veenpad zonder eenig motief, voor de andere wegen op motieven ontleend aan eene overeenkomst waarbij zelfs de onteigenende gemeente geene partij was — aanneemt dat de onderhoudsplicht niet met den eigendom overgaat;

ten onrechte, daar bij onteigening het geheel van lusten en lasten op den onteigenaar overgaat, en zeker de onderhoudsplicht van deze wegen, binnen de onteigenende gemeente gelegen;

ten onrechte bovendien, nu de legger der wegen en voetpaden in de provincie Zuid-Holland als onderhoudsplichtige den eigenaar vermeldt;

terwijl althans deze legger bij de beslissing over den onderhoudsplicht niet buiten beschouwing had mogen blijven."

Zelfs al neemt men aan dat de in dit middel uitgesproken stellingen juist zijn, kan het m. i. niet tot cassatie leiden.

De opvatting der Rechtbank op zich zelf, afgezien van hare gevolgen voor dit geding, kan den onteigende niet benadeelen, omdat het voor hem onverschillig is, of hij het onderhoud bekostigt als eigenaar of als beheervoerend lichaam.

Alleen het gevolg raakt hem, maar dit gevolg is zooals ik deed uitkomen, bij eene beslissing zooals hij ze wenscht, feitelijk geen ander dan dat hem een tot dusverre niet genoten voordeel zal worden toegekend. Vermits nu de Onteigeningswet aan den onteigende niet aanspraak geeft op eenig voordeel uit de onteigening, maar alleen op schadeloosstelling wegens een door hem geleden verlies, kunnen hare bepalingen niet geschonden zijn door eene beslissing, waardoor een tot dusverre niet genoten voordeel voor de toekomst wordt onthouden. En vermits het hier gaat over de schadeloosstelling, zouden de overige in het middel aangehaalde artikelen slechts in verband met die der Onteigeningswet geschonden kunnen zijn.

Tegen de toewijzing van den eisch tot cassatie op grond van dit middel bestaat een tweede bezwaar. De strekking van het vonnis tot onteigening is nevens het beslissen omtrent den eigendomsovergang het vaststellen van de deswege verschuldigde schadeloosstelling; het strekt niet tot vaststelling of erkenning van eenen onderhoudsplicht en deze kan dus nimmer uit het vonnis worden afgeleid.

Wat de eischer dus met zijn cassatiemiddel zou kunnen bereiken is niet de ontheffing van den onderhoudsplicht; de vraag omtrent het bestaan van dien plicht voor de toekomst blijft ook na het vonnis tot onteigening eene opene vraag; de eischer heeft dus bij gegrondverklaring van het middel geen belang.

En eindelijk is het de vraag, of het middel wel opkomt tegen eene beslissing en niet enkel tegen eene motiveering. Neemt men aan dat het vonnis niet beslissen kan over den onderhoudsplicht, dan moet die vraag in laatstgenoemden zin beantwoord worden.

Zich op een ander standpunt stellende dan bij het eerste middel, oppert de eischer ook bezwaar tegen de schadeloosstelling in geld, zooals die bij het vonnis bepaald is. Hij wil daaronder gebracht zien de opbrengst der recognitiën door hem genoten wegens vergunningen met betrekking tot het gebruik van de wegen aan de eigenaren van aangrenzende landerijen verleend. Tegen de beslissing waarbij dit geweigerd wordt is gericht het tweede middel: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 151 Grondwet, 37, 39, 40 Onteigeningswet, doordat de Rechtbank, aan-

nemende dat wegen, dijken en sloten den eigenaar nog eenig voordeel kunnen opleveren, de waarde daarvan verhoogende, in zooverre hij te dien aanzien zekere bevoegdheden kan toestaan onder beding eener geldelijke vergoeding, welke dan de strekking heeft om zijn eigendomsrecht te doen erkennen niettemin — daar niet voldoende is komen vast te staan welke recognitiën deswege inderdaad bedongen werden — daarvoor geene schadeloosstelling toekent, zoodat geene volledige schadeloosstelling plaats heeft."

Dit middel geeft de beslissing der Rechtbank niet geheel juist terug. De Rechtbank maakt ten aanzien der recognitiën een onderscheid tusschen die welke bedongen zijn voor vergunningen die de eischer als eigenaar heeft gegeven, en die welke hij verkreeg voor vergunningen, uitsluitend voortvloeiende uit zijn publiekrechtelijk beheersrecht; terwijl de eerste, verknocht aan den eigendom, kunnen strekken tot verhooging van de waarde en dus bij de bepaling van de schadeloosstelling in aanmerking komen, blijven de overige ook na de onteigening ten bate van den eischer stand houden. Vermits nu de eischer wel een bedrag van de gezamenlijke recognitiën noemt, maar niet aantoont dat en in hoeverre deze tot de eerstgenoemde categorie behooren, en ook niet met welke te onteigenen perceelen zij in verband staan, verklaart de Rechtbank geene gegevens te hebben tot waardeering van de beweerde schadeposten. Dat is met andere woorden, dat aan de Rechtbank niet is aangetoond, dat de recognitiën of een gedeelte daarvan werkelijk zullen vervallen, dat alzoo niet is aangetoond, dat door de onteigening te dezen aanzien schade zal worden geleden. Zij laat alzoo niet buiten aanmerking recognitiën, waarmede het eigendomsrecht erkend wordt, maar beslist, dat de eischer van het bestaan van zulke recognitiën niet heeft doen blijken.

Het middel ontbeert dus eenen feitelijken grondslag, is in elk geval ongegrond.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer in de kosten.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens het bestreden vonnis, voor zoover thans nog van belang, de verweerder in cassatie onder meer de onteigening heeft gevorderd van zekere aan eischer in vollen eigendom toebehoorende wegen en de Rechtbank de onteigening daarvan heeft uitgesproken met bepaling der schadeloosstelling voor den afstand dezer wegen op het bedrag van f 31,401.74[5];

O., dat tegen deze beslissing de volgende middelen van cassatie worden voorgesteld: (zie concl. proc.-gen.);

O., dat van het eerste middel, blijkens de daarvan gegeven toelichting, de strekking is te beweren, dat de Polder Prins Alexander met het onderhoud der wegen is belast, niet als publiekrechtelijk lichaam doch als eigenaar, en dat dus die last in mindering gebracht had moeten zijn bij de hem toegeschatte schadeloosstelling, zoodat, aangezien de kosten van onderhoud de schadeloosstelling overtreffen, hem in het geheel geen schadeloosstelling had moeten zijn toegekend, — met welke bewering het middel zich richt tegen de beslissing der Rechtbank, naar welke bedoeld onderhoud niet aan den eigendom dier wegen verbonden is en dus de kosten van onderhoud niet van de waarde dier perceelen kunnen worden afgetrokken;

O., dat verweerder tegen dit middel heeft aangevoerd, dat eischer hierbij geen belang heeft, daar eischer niet bezwaard kan zijn door een uitspraak, die hem een grootere schadeloosstelling toekent dan waarop hij zelf meent recht te hebben;

dat eischer het tegendeel volhoudt op grond dat, wanneer later de thans onteigende gronden ontpolderd moeten worden en het vonnis der Rechtbank gehandhaafd blijft, bij de alsdan te maken regeling hem het nadeel dreigt dat op dit vonnis een beroep zal worden gedaan om op de hem toe te kennen vergoedingen te korten de kosten van onderhoud op grond dat dit onderhoud een publiekrechtelijk karakter draagt;

O., dat dit evenwel niet eischers belang bij het voorgestelde middel motiveert;

dat toch het onteigeningsgeding — zooals in de Memorie van Toelichting op de Onteigeningswet wordt uiteengezet — betreft de twee vragen: wat kan of moet onteigend worden, en welke schadeloosstelling daarvoor moet worden uitgekeerd;

dat daarbij in het onderhavig geding wel te beslissen viel de vraag of de eigenaar der onteigende wegen *als zoodanig* met het onderhoud belast was, en de Rechtbank, welke ook overigens hare overwegingen mogen geweest zijn die haar tot de ontkennende beantwoording dezer vraag hebben geleid, zich tot deze vraag had te beperken, terwijl de door eischer bedoelde, niet aan haar oordeel onderworpen vraag, bij de later te maken regeling zal ter sprake komen;

dat derhalve dit middel niet tot cassatie kan leiden;

Ten aanzien van het *tweede* middel:

O., dat dit zich richt tegen dat gedeelte van

het vonnis waarbij op den voorgrond wordt gesteld het onderscheid tusschen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke recognities, van welke alleen de laatstbedoelde, als verbonden aan den eigendom der onteigende gronden, aanspraak op schadeloosstelling zouden kunnen geven, terwijl dan verder de Rechtbank inderdaad voor aan den eigendom dier gronden verbonden recognities geen schadeloosstelling toekent;

dat de Rechtbank zich evenwel van die toekenning onthoudt niet op grond dat er wel zoodanige recognities zouden bestaan, doch enkel hare waarde niet zou zijn gebleken, maar op grond dat niet is komen vast te staan dat de heffingen, waarop eischer zich beroept, van privaatrechtelijken aard zijn;

dat hierdoor de beslissing der Rechtbank geheel wordt gerechtvaardigd, zoodat door die beslissing geen der in het middel aangehaalde artikelen kunnen zijn geschonden;

dat de Rechtbank wel is waar „ten overvloede" daaraan nog toevoegt, dat — al ware dit anders, dit wil zeggen indien wèl was komen vast te staan wat naar het oordeel der Rechtbank *niet* is gebleken — dan nog de door eischer in cassatie bedoelde kapitalisatie met het oog op de onzekerheid en wisselvalligheid de vergunningen niet mogelijk zou zijn, die recognitiën in dat geval de waarde der wegen slechts in zeer geringe mate zouden verhoogen, en niet zou zijn vast te stellen aan welken dijk of weg of aan welk waterperceel ieder der beweerde recognitiën verbonden was;

dat de beslissing der Rechtbank evenwel op deze overwegingen niet steunt, zoodat een onderzoek naar de gegrondheid van het middel, voorzoover daarbij tegen deze overwegingen wordt opgekomen, onnoodig is;

O., dat mitsdien het tweede middel evenmin tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. *)

*) Uit het vonnis (Rechtbank Rotterdam 25 Mei 1916, Mrs. van Meurs, Sipkes en Lodder) zij nog het volgende aangehaald:

„dat als vaststaande kan worden aangenomen, dat deze perceelen zijn *openbare* wegen, onder beheer, in eigendom en onderhoud van den gedaagden polder;

„dat bij de vaststelling van de waarde dezer wegen zal moeten worden gelet op alle omstandigheden, die daarop kunnen geacht worden van invloed te zijn en dan in de eerste plaats de vraag rijst, of bij die waardebepaling rekening moet worden gehouden met de bedoelde onderhoudsverplichting;

„dat het antwoord op die vraag *hiervan* afhangt, of die onderhoudsverplichting zal moeten worden beschouwd als een aan den privaatrechtelijken eigendom der wegen onafscheidelijk verbonden last, gelijk gedaagde beweert, dan wel als een op den polder, als publiekrechtelijke corporatie, rustende overheidsplicht, samenhangende met het aan den polder opgedragen beheer, gelijk eischer betoogt;

„dat tusschen partijen vaststaat dat de aan het onderhoud verbonden kosten verre overtreffen de voordeelen, die uit den eigendom der wegen voor den polder voortvloeien, zoodat bij eene beantwoording der gestelde vraag in eerstgemelden zin die wegen niet alleen geen waarde voor den eigenaar zouden bezitten, doch hem zelfs een belangrijk „ „deficit" " zouden bezorgen, terwijl daarentegen in het andere geval met de onderhoudsverplichting geen rekening zal behoeven te worden gehouden en de wegen zullen moeten worden gewaardeerd uitsluitend in verband met de voordeelen, die zij voor hunnen eigenaar opleveren;"

De Rechtbank komt vervolgens uit de in het geding overgelegde op de totstandkoming van den gedaagden polder betrekking hebbende stukken, tot de conclusie dat een dergelijke bezwarende onderhoudsplicht als waarvan hier sprake is niet is gelegd op den eigenaar als zoodanig, welk systeem „in dit geval bovendien zou leiden tot het ongegronde gevolg, dat de polder na de onteigening de door hem van de onteigende landerijen geheven omslagen, dienende onder meer tot onderhoud der dijken, wegen, etc. van de gemeente Rotterdam zou kunnen invorderen, terwijl hij juist door die onteigening van het onderhoud zou worden bevrijd";

Voorts overweegt te Rechtbank:

„dat deze beschouwingen thans moeten leiden tot een waardeering der wegen uitsluitend naar de voordeelen, die aan het bezit daarvan voor den polder zijn verbonden, welke voordeelen tengevolge van het aan die wegen verbonden „ „onus publicum" " slechts gering kunnen zijn en in hoofdzaak bepaald worden door het genot van de bermen der wegen met hunne beplanting;"

Voor den verderen inhoud van het vonnis (privaatrechtelijke heffingen of publiekrechtelijke recognitiën ?) ten aanzien van onteigening van openbare wegen, zie arrest H. R. en Concl. O. M. (Ned. Jur.)

—

30 *Juni* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

In art. 1*b*, 1°. der Kieswet beteekent „bewonen" niets anders dan hetgeen er taalkundig onder moet worden verstaan, nl. regelmatig verblijfhouden, het moet niet worden vereenzelvigd met het begrip „woonplaats" van de artt. 74—82 B. W.

De Kantonrechter heeft niet noodzakelijk de wet verkeerd toegepast door onder de gegeven omstandigheden te beslissen, dat de onderhavige schipper verblijf houdt op het door hem bevaren schip, ook al woont die schipper $^3/_4$ van het jaar in het huis, dat zijn gezin aan den wal bewoont.

Anders Concl. O. M. met betoog, dat het bewonen van een huis het bewonen van een vaartuig uitsluit en dat, in aansluiting met art. 74 B. W. wonen moet worden opgevat als hoofdverblijf hebben.

(Kieswet art. 1.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en A. P. L. Nelissen.

De Procureur-Generaal bij den Hoogen Raad der Nederlanden, requirant tot cassatie in het belang der wet, van eene beschikking van den Kantonrechter te Schoonhoven van 4 Mei 1916, waarbij aan het Bestuur der gemeente Ammerstol werd bevolen Arie de Jong Czn., schipper, wonende binnen die gemeente, alsnog op de kiezerslijst 1916/17 dier gemeente te plaatsen.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Het Gemeentebestuur van Ammerstol heeft een verzoek tot plaatsing van Arie de Jong Czn. op de kiezerslijst dier gemeente, gedaan op grond dat deze van 1 Augustus 1915 tot 31 Januari 1916 bewoner is geweest van een vaartuig van meer dan 24 M³. inhoud, afgewezen, omdat hij wel aan boord verblijf houdt wanneer het vaartuig varende is, maar hij werkelijk geacht moet worden aan den wal te wonen in het huis, waarin zijn gezin gedurende het geheele jaar verblijf houdt. Dit huis is immers naar de opvatting van het Gemeentebestuur zijn hoofdverblijf, dus zijne woning.

De Kantonrechter te Schoonhoven heeft de beschikking van het Gemeentebestuur vernietigd op grond dat niet het hoofdverblijf, maar het wonen, d. i. blijkens de tegenstelling het feitelijk wonen, het verblijfhouden, ten deze beslissend is.

De uitspraak van den Kantonrechter schijnt mij onjuist.

Art. 1 *b*, 1°. der Kieswet verklaart tot kiezers hen die als hoofden van gezinnen of als alleen wonende personen op 31 Januari sedert 1 Augustus van het vorige jaar hebben bewoond een huis of een gedeelte van een huis, waarvan de werkelijke huurprijs eene zekere som heeft bedragen of wel eenzelfde vaartuig van eenen bepaalden inhoud. Wat hieronder te verstaan is blijkt uit de toelichting of de geschiedenis der wet niet; er zijn alleen eenige sporen van de opvatting dat er niet onder te verstaan is verblijf houden, maar woonplaats hebben; bij de behandeling van het Ontwerp sprak men van woonschepen, dat zijn schepen, die zoo niet uitsluitend dan toch ook tot voortdurende woning bestemd zijn en een amendement Kuyper c s. sprak van bewonen, hetzij van een huis, hetzij van een vaartuig, zonder de bedoeling te hebben op dit punt eene wijziging in de wet te brengen (zie Hand. 2e Kamer 1895—1896, Bijl. n°. 27, 1 bl. 12, en n°. 27, 14, bl. 86).

De wet zelve, die in de aangehaalde bepaling de woningkiezers behandelt — in tegenstelling met de belastingkiezers — stelt met de huurkiezers, die krachtens huur een huis of gedeelte daarvan bewonen, gelijk hen die geen huis maar een drijvende woning bewonen; hieruit volgt dat het bewonen van een huis het bewonen van een vaartuig uitsluit, zoodat het tijdelijk verblijf houden in een vaartuig door iemand, die eene woning aan den wal heeft waarin zijn gezin voortdurend verblijf houdt, naar woorden en geest der wet niet als bewoner van een vaartuig kan worden aangemerkt. Terecht heeft het Gemeentebestuur alzoo in aansluiting bij de bepaling van art. 74 B. W. wonen opgevat als hoofdverblijf hebben.

Onder overlegging van het bewijs dat door partijen geen beroep in cassatie is ingesteld, en als middel van cassatie stellende: Verkeerde toepassing van art. 1 *b*, 1°. der Kieswet (Wet van 7 September 1896 [S. 154] bij latere wetten gewijzigd, zie Staatsblad n°. 66 van 1901) door de beslissing dat iemand die een huis bewoont en gedurende eenen zekeren tijd van het jaar aan boord van een schip varende is, gezegd moet worden ook dat vaartuig gedurende dien tijd te bewonen en uit dien hoofde op de kiezerslijst geplaatst moet worden, requireer ik de vernietiging in het belang der wet van de uitspraak van den Kantonrechter te Schoonhoven van 4 Mei 1916, waarbij de plaatsing van Arie de Jong Czn. op de kiezerslijst der gemeente Ammerstol is gelast.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat in deze zaak als feitelijk vaststaand mag worden aangenomen:

dat Arie de Jong als schipper bevaart een hem in eigendom toebehoorend vaartuig van meer dan 24 M³. inhoud waarop hij $^3/_4$ gedeelte van het jaar verblijft en dit in het bijzonder ook gedaan heeft vanaf 1 Augustus 1915 tot 31 Januari 1916; dat zijn gezin een huis aan den wal bewoont en hij zelf daar ook het overige $^1/_4$ van het jaar vertoeft;

dat deze Arie de Jong niet voorkwam op de kiezerslijst der gemeente Ammerstol voor het jaar 1916/17, waartegen bezwaar is gemaakt op grond dat hij krachtens het voorschrift van art. 1 *b*, 1°. der Kieswet op die lijst had moeten zijn geplaatst;

dat Burgemeester en Wethouders van Ammerstol dit bezwaar ongegrond hebben verklaard, omdat onder bewoning zou moeten worden verstaan: hebben van hoofdverblijf aan boord, wat met Arie de Jong niet het geval zou zijn, omdat hij geacht zou moeten worden hoofdverblijf te hebben in het huis dat zijn gezin herbergt;

dat de Kantonrechter aan wiens uitspraak de beslissing van het Gemeentebestuur werd onderworpen, heeft overwogen: dat in art. 1 *b*, 1°. der Kieswet van hoofdverblijf geen sprake is en wijders heeft aangenomen, dat een schipper, die als Arie de Jong, $^3/_4$ van het jaar aan boord van een schip varende is, ook geacht moet worden aan boord van dat schip te wonen, zoodat terecht was beweerd, dat deze schipper krachtens het voorschrift van art. 1 *b*, 1°. der Kieswet op de kiezerslijst 1916/17 der gemeente Ammerstol moest worden geplaatst en de Kantonrechter dan ook die plaatsing heeft bevolen;

O., dat tegen deze beslissing als middel van cassatie is aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

Ten aanzien van dit middel:

O., dat art. 1 *b*, 1°. der Kieswet als vereischte voor actief kiesrecht stelt het bewonen van een huis of schip voldoende aan de daar gestelde eischen, zonder aan te geven wat de wet onder „bewonen" verstaat, zoodat aan dat woord geen andere dan de gewone taalkundige beteekenis van in een huis of vaartuig regelmatig verblijf te houden, mag worden toegekend;

dat er in het bijzonder geen grond bestaat om het begrip „bewonen van een huis of schip", te vereenzelvigen met het begrip „woonplaats", zooals dit is neergelegd in de artt. 74—82 B. W., daar de bewoning van een bepaald huis of schip in bovengenoemden zin wel veelal een gewichtig gegeven zal zijn voor de vaststelling van de „woonplaats" van den bewoner, maar die „woonplaats" niet noodzakelijk door de bewoning van dat huis of schip wordt bepaald;

dat deze opvatting ook in overeenstemming is met de bedoeling van art. 1 *b*, 1°. der Kieswet, te weten, dat de bewoning van een huis of schip als daarbedoeld zou aantoonen, dat de bewoner voldoende welstand geniet om als kiezer te kunnen optreden daar toch een minimum welstand, als hier bedoeld wel kan blijken uit de bewoning van een huis of schip van zekere beteekenis, niet uit het feit dat iemand in eene bepaalde gemeente woonplaats heeft;

dat hierin geen verandering wordt gebracht doordat art. 1 *b*, 1°. der Kieswet in zijn tweede zinsnede den huurprijs, die voor een huis moet worden besteed om aan de bewoning er van actief kiesrecht te kunnen ontleenen, afhankelijk stelt van de gemeente waarin het huis is gelegen, daar hieruit alleen zou kunnen worden afgeleid, dat het antwoord op de vraag of iemands woning aan den eisch dezer wetsbepaling voldoet, verband houdt met zijne woonplaats, een verband dat echter geenszins de eenzelvigheid der beide begrippen zou ver mogen aan te toonen, vooral niet nu in ieder geval de eisch ten aanzien van het bewonen van een schip geheel onafhankelijk van de „woonplaats" des bewoners is vastgesteld;

dat dus, gelijk boven reeds werd aangenomen, de uitdrukking „bewonen" in art. 1 *b*, 1°. der Kieswet heeft zijn eigene van het begrip „woonplaats" onderscheiden, door het gewone spraakgebruik daaraan gehechte beteekenis en, dit vooropgesteld, de Kantonrechter niet noodzakelijk de wet verkeerd heeft toegepast door te beslissen, dat deze schipper, die $^1/_4$ van het jaar bij zijn gezin, dat een huis aan den wal bewoont, vertoeft, maar die zelf $^3/_4$ van het jaar, waaronder den in art. 1 *b*, 1°. gestelden termijn van 1 Augustus van het eene jaar tot den 31 Januari van het volgende jaar, verblijft op het dan door hem bevaren schip, geacht moet worden aan boord van schip te wonen", daar niet is uitgesloten, dat bij een zoo overwegend verblijf aan boord van het schip moet worden aangenomen, dat die schipper inderdaad zijn vaartuig en niet het huis aan den wal, waarin zijn gezin verblijft, tot woning heeft;

O, dat mitsdien het beroep is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

3 *Juli* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters, betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap.

Ik heb de eer U mede te deelen, dat nadere overwegingen mij hebben geleid tot het besluit om goed te keuren, dat aan de betrekkingen van dienstplichtigen, die tijdens de huidige tijdsomstandigheden uit de positie van vrijwilliger zijn overgegaan in die van dienstplichtige, een vergoeding wegens kostwinnerschap wordt toegekend, voorzoover die betrekkingen overigens volgens art. 84 der Militiewet, art. 15*bis* der Landweerwet of art. 9 van de Landstormwet voor vergoeding in aanmerking komen.

De vergoeding mag echter in het algemeen geen hooger bedrag dan f 0.60 per dag beloopen en niet verder terugwerken dan tot 26 Mei 1916.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

—

4 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *tuinboonen* en *kropsla*. S. 317.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van tuinboonen en kropsla te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 26 Juni 1916, Kabinet, Litt. IJ[88];

Den Raad van State gehoord (advies van 27 Juni 1916, nº. 73);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 3 Juli 1916, Kabinet, Litt. M[82];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van tuinboonen en kropsla is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 4den Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 6 *Juli* 1916.)

Daar Staatsblad nº. 318 bij het verschijnen van deze aflevering nog niet verschenen is, zal dit aan het slot van den jaargang worden opgenomen.

—

4 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Een vereeniging-voogdes heeft ten aanzien van de haar opgedragen voogdij dezelfde bevoegdheden en verplichtingen, die aan den voogd zijn opgedragen en is dus niet gehouden uit eigen middelen in het onderhoud van den minderjarige bij te dragen. De in art. 39 der Armenwet voorkomende woorden „waar de verpleegden woonplaats hebben" zijn niet anders te verstaan dan „waar de verpleegden woonplaats hebben in den zin van het B. W.", zoodat een rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging aan welke de voogdij is opgedragen, woonplaats heeft in den zin der wet daar waar haar zetel is gevestigd; deze zelfde plaats is dan ook de woonplaats van een armlastigen krankzinnige van wie de bedoelde vereeniging voogdes is.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beslissende het geschil over de woonplaats van de armlastige krankzinnige M. G. J. van Boxel;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 14 Juni 1916, nº. 159;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 27 Juni 1916, nº. 8687 Afd. V. en A.;

O., dat M. G. J. van Boxel bij hare moeder Johanna Woeskamp, weduwe van Th. van Boxel te Aalten, woonde, die op 21 Februari 1907 van de voogdij werd ontheven, waarna hare dochter verzorgd is door de Vereeniging tot verzorging van minderjarigen, gevestigd te Zutphen, welke haar heeft doen verplegen in de psychiatrische kliniek te Utrecht;

dat de patiënte op eene geneeskundige verklaring van den arts C. F. Engelhard te Utrecht krachtens rechterlijke machtiging van 22 September 1914 is opgenomen in het krankzinnigengesticht te Zutphen, staande onder beheer van Provisoren van het Oude en Nieuwe Gasthuis aldaar, zonder dat bovengenoemde vereeniging bereid was de verplegingskosten te betalen;

dat B. en W. van Zutphen bezwaar maken de verplegingskosten te voldoen waarvan h. i. eerst dan sprake kan zijn indien het onvermogen der vereeniging-voogdes vaststaat; dat de voogd niet is een natuurlijk persoon en dus geen woonplaats kan hebben;

O., dat de vereeniging-voogdes ten aanzien van de haar opgedragen voogdij dezelfde bevoegdheden en verplichtingen heeft die aan den voogd zijn opgedragen en zij dus niet gehouden is uit eigen middelen in het onderhoud van de minderjarige bij te dragen;

dat nu in dit geval de patiënte geen eigen middelen heeft zij armlastig is in den zin der wet;

dat voorts de woorden „waar de verpleegden woonplaats hebben" in art. 39 der Armenwet niet anders zijn te verstaan dan: „waar de verpleegden woonplaats hebben in den zin van het Burgerlijk Wetboek";

dat in het Koninklijk gevestigde rechtspersoonlijkheid bezittende vereenigingen aan welke de voogdij is opgedragen woonplaats hebben in den zin der wet daar waar haar zetel is gevestigd;

O. wijders, dat voor de beantwoording van de vraag wie aansprakelijk is voor de betaling der verpleegkosten van een armlastigen krankzinnige beslissend is de woonplaats van den patiënt ten tijde dat de rechterlijke machtiging tot opneming werd aangevraagd;

dat M. G. J. van Boxel ten tijde dat de rechterlijke machtiging om haar in een krankzinnigengesticht te plaatsen werd aangevraagd woonplaats had in de gemeente Zutphen;

dat derhalve die gemeente als woonplaats van deze armlastige krankzinnige voor de toepassing van art. 39 der Armenwet behoort te worden aangewezen;

Gezien de Armenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de gemeente Zutphen aan te wijzen als de woonplaats van de armlastige krankzinnige M. G. J. van Boxel voor de toepassing van art. 39 der Armenwet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

6 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Daar op grond van art. 73 Wet L. O. de pensioensbepalingen voor de onderwijzers, verbonden aan bijzondere lagere scholen o. a. niet van toepassing zijn op onderwijzers in de gymnastiek, kan die dienst-tijd niet in aanmerking komen bij de regeling van pensioen als leeraar aan de H. B. S., ook niet als blijkt, dat de betrokkene op grond van een onderwijzersacte wel eens als onderwijzer aan gemelde school bij ontstentenis van een der onderwijzeressen heeft les gegeven.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvragen om pensioen van J. W. B. Hage te Nijmegen, als gewezen leeraar in de gymnastiek aan de Hoogere Burgerschool en het Gymnasium te Nijmegen;

Gezien de adviezen van den Burgerlijken Pensioenraad van 18 Maart 1916 nº. 3 en nº. 3*bis*;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 7 Juni 1916 nº. 139;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 3 Juli 1916, nº. 29 Afd. P.;

O., dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn advies van 18 Maart 1916 nº. 3, aan Ons in overweging heeft gegeven aan J. W. B. Hage, laatstelijk leeraar in de gymnastiek aan de Hoogere Burgerschool te Nijmegen, met ingang van 1 Juli 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 521, aanvoerende dat hij bij besluit van den Raad der gemeente Nijmegen van 26 Juni 1915, nº. 6, met ingang van 1 Juli 1915 eervol is ontslagen; dat zijn burgerlijke diensttijd van 25 jaren, 9 maanden en 28 dagen vereenigd met den overigen, volgens art. 14*b* der Burgerlijke Pensioenwet in aanmerking komenden dienst van 8 jaren, 10 maanden en 10 dagen een tijdvak uitmaakt van 34 jaren, 8 maanden en 8 dagen; dat hij, geboren 21 Juli 1861, den ouderdom van 53 jaren heeft bereikt en uit hoofde van ziekten of gebreken voor de waarneming van zijn ambt ongeschikt is, welke ongeschiktheid is bewezen door de op 29 April 1915 geregistreerde verklaring der geneeskundigen Dr. W. J. Kolff en Dr. F. B. Banning, benoemd door den Burgemeester van Nijmegen bij beschikking van 22 April 1915; dat zijn pensioensgrondslag heeft bedragen van 1 Juli 1910 tot 1 Juli 1915 f 900, zoodat 1/60e deel van de middelsom bedoeld bij art. 7, 1e lid, der wet bedraagt f 15; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na den dag, waarop recht op pensioen werd verkregen; dat uit de verklaringen van het gewezen hoofd C. van Iserloo en van het bestuur der gemengde school van het Departement der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te Nijmegen blijkt dat de belanghebbende gedurende het tijdvak van 1 Augustus 1883 tot en met ultimo October 1889 aan genoemde school verbonden was en dat hem wel is waar in den regel meer bijzonder het onderwijs in gymnastiek en zang was opgedragen, doch hij bij ontstentenis van een lid van het onderwijzend personeel als vervanger optrad, waartoe hij krachtens zijn onderwijzersacte de bevoegdheid bezat, en mitsdien als gewoon onderwijzer van bijstand beschouwd kan worden; weshalve de Pensioenraad van meening is dat evengemeld tijdvak, voor zoover

het niet samenvalt met zijn dienst als hulponderwijzer aan de openbare school nº. 12 te Arnhem en als leeraar in de gymnastiek aan de hoogere burgerschool te Nijmegen, bij de berekening van het aan hem toe te kennen pensioen behoort te worden in aanmerking genomen en hij volgens de artt. 3*c* en 14*a* en *b* der wet recht heeft op een pensioen van f 520.30;

dat de Pensioenraad in zijn advies van 18 Maart 1916 nº. 3*bis*, ten aanzien van de aanvrage van J. W. B. Hage om pensioen als leeraar in de gymnastiek aan het gymnasium te Nijmegen Ons in overweging heeft gegeven hem met ingang van 1 Juli 1915 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 117, aanvoerende, dat hij bij besluit van den Raad der gemeente Nijmegen van 26 Juni 1915 nº. 6, met ingang van 1 Juli 1915 eervol is ontslagen; dat zijn burgerlijke diensttijd volgens art. 14*a* der Burgerlijke Pensioenwet een tijdvak uitmaakt van 25 jaren, 9 maanden en 28 dagen; dat hij, geboren 21 Juli 1861, den ouderdom van 53 jaren heeft bereikt en uit hoofde van ziekten of gebreken voor de waarneming van zijn ambt ongeschikt is, welke ongeschiktheid is bewezen door de op 29 April 1915 geregistreerde verklaring der geneeskundigen Dr. W. J. Kolff en Dr. F. B. Banning, benoemd door den Burgemeester van Nijmegen bij beschikking van 22 April 1915; dat zijn pensioensgrondslag heeft bedragen van 1 Juli 1910 tot 1 Juli 1915 f 270, zoodat een zestigste deel van de middelsom, bedoeld bij art. 7, 1e lid, der wet bedraagt f 4.50; dat de aanvrage is ingediend binnen een jaar na den dag waarop recht op pensioen werd verkregen; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij volgens de artt. 3*c* en 14*a* der wet recht heeft op een pensioen van f 116.22⅝;

dat Onze Minister van Financiën zich met eerstgenoemd advies van den Pensioenraad niet kan vereenigen, aanvoerende dat op grond van art. 73 der wet tot regeling van het lager onderwijs de pensioensbepalingen voor de onderwijzers, verbonden aan bijzondere lagere scholen, o. a. niet van toepassing zijn op onderwijzers, belast met het geven van onderwijs in de gymnastiek; dat de belanghebbende van 1 Augustus 1883 tot 1 November 1889 gymnastiekonderwijzer is geweest aan de gemengde school van het Departement Nijmegen der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen; dat het oud-hoofd dier school, C. van Iserloo, wel verklaard heeft dat hij wel eens als onderwijzer van bijstand optrad, doch dat dit geschiedde slechts bij ontstentenis van een der andere onderwijzeressen; dat uit het overgelegde extract uit de notulen der bestuursvergadering duidelijk blijkt dat hij benoemd is tot onderwijzer in de gymnastiek en dat het op de aanstelling hier aankomt; dat dus op grond van art. 14 der Burgerlijke Pensioenwet jº. art. 73 der wet tot regeling van het lager onderwijs de tijd aan genoemde school doorgebracht niet als diensttijd in aanmerking kan komen bij de regeling van zijn pensioen als leeraar aan de hoogere burgerschool te Nijmegen; dat hem derhalve in die betrekking pensioen is te verleenen over een diensttijd van 28 jaren, 7 maanden en 18 dagen tot een bedrag van f 430;

O., ten aanzien van de aanvrage om pensioen van J. W. B. Hage als leeraar in de gymnastiek aan de Hoogere burgerschool te Nijmegen, dat het te dien aanzien door Onzen Minister van Financiën aangevoerde juist is en mitsdien aan den belanghebbende met ingang van 1 Juli 1915 een jaarlijksch pensioen behoort te worden verleend van f 430;

ten aanzien van de aanvrage om pensioen van J. W. B. Hage als leeraar in de gymnastiek aan het Gymnasium te Nijmegen, dat tegen het door den Pensioenraad voorgestelde bedrag geen bezwaren zijn gerezen en het met juistheid is berekend;

Gezien de Burgerlijke Pensioenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. aan J. W. B. Hage als gewezen leeraar in de gymnastiek aan de Hoogere burgerschool te Nijmegen met ingang van 1 Juli 1915 een jaarlijksch pensioen te verleenen van f 430;

2º. aan J. W. B. Hage als gewezen leeraar in de gymnastiek aan het Gymnasium te Nijmegen met ingang van 1 Juli 1915 een jaarlijksch pensioen te verleenen van f 117.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

7 *Juli* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot vaststelling van een letterteeken, dat door zee- en kustvisschersvaartuigen moet worden gevoerd.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gelet op art. 7 der Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* nº. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 66) en op art. 8 van het Koninklijk besluit van 12 Juni 1911 (*Staatsblad* nº. 144), betreffende de registers voor de zee- en kustvisschersvaar-

tuigen en het voeren van letterteekens en nummers door de kustvisschersvaartuigen, gewijzigd bij Koninklijk besluit van 5 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 53);

Heeft goedgevonden:

te bepalen, dat door de zee- en kustvisschersvaartuigen tehuis behoorende te Duivendijke moet worden gevoerd het letterteeken D.N.

's Gravenhage, 7 Juli 1916.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, VERSTEEG.

—

7 *Juli* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende het verstrekken van inlichtingen aan buitenlandsche ambtenaren.

Naar aanleiding van een door mij met den Minister van Buitenlandsche Zaken gehouden overleg, heb ik de eer U H.E.G. te verzoeken de burgemeester in Uwe provincie uit te noodigen bij aanvragen om inlichtingen van buitenlandsche ambtenaren (consulaire en andere), die inlichtingen slechts dàn te verstrekken, wanneer zij zaken betreffen, welke uitsluitend de gemeente-administratie aangaan, b. v. uittreksels uit de registers enz.

Zijn de inlichtingen van meer algemeenen aard, als b. v. omtrent de visschersvloot, zoo komt het genoemden Minister wenschelijk voor, dat de burgemeesters antwoorden, dat de buitenlandsche ambtenaar zich ter zake tot de Nederlandsche Regeering heeft te wenden.

—

8 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *varkenshaar* en daaruit vervaardigde artikelen. S. 319.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van varkenshaar en daaruit vervaardigde artikelen te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 3 Juli 1916, Kabinet, Litt. P[92];

Den Raad van State gehoord (advies van 4 Juli 1916, nº. 38);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 6 Juli 1916, Kabinet, Litt. U[94];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van varkenshaar en daaruit vervaardigde artikelen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 8sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Juli* 1916.)

—

8 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *lucifers*. S. 320.

(Tekst als S. 319,)

—

8 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 321.

—

10 *Juli* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende toekenning van voorschotten ingevolge de Woningwet.

In de Koninklijke besluiten tot toekenning van voorschotten ingevolge de Woningwet, ten behoeve van de uitvoering van bouwplannen door vereenigingen enz. toegelaten als uitsluitend werkzaam in het belang van verbetering der volkshuisvesting, werden tot nu toe de voorwaarden enz., onder welke van gemeentewege de voorschotten aan de woningcorporaties werden verleend, woordelijk overgenomen. Daar die voorwaarden in verreweg de meeste gevallen zeer uitgebreid zijn, gaf dit aanleiding tot veel schrijfwerk aan het Departement.

Ten einde dit te vermijden zal in het vervolg worden volstaan met in het Koninklijk besluit naar het betrokken raadsbesluit te verwijzen. Het zal dan echter noodig zijn, dat bij dat Koninklijk besluit en bij de verschillende afschriften ervan een afschrift of afdruk van het raadsbesluit wordt gevoegd.

Ik heb daarom de eer Uw college te verzoeken de gemeentebesturen in Uwe provincie uit te noodigen bij aanvrage om voorschotten

ingevolge de Woningwet ten behoeve van de uitvoering van bouwplannen van woningcorporaties het raadsbesluit, waarbij het voorschot van gemeentewege is toegekend, in 13 exemplaren over te leggen. Daarbij is er op gerekend, dat aan Uw college zoowel als aan het betrokken gemeentebestuur 2 afdrukken van het Koninklijk besluit worden toegezonden.

Bij eventueele aanvrage om verhooging van een reeds toegekend voorschot is overlegging van een enkel exemplaar van het raadsbesluit voldoende.

—

12 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT, waarbij aan de gemeente Roden, die weigert mede te werken met de gemeenten Smilde en Norg tot het op nieuw krachtens tusschen de 3 gemeenten gesloten gemeenschappelijke regeling tot tolheffing vaststellen eener verordening dienaangaande, wordt gelast de vereischte besluiten tot tolheffing te nemen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beslissende het geschil tusschen de gemeentebesturen van Smilde, Norg en Roden over een tusschen die besturen bestaande gemeenschappelijke regeling in zake den aanleg en het onderhoud van een kunstweg;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 24 Mei 1916, n°. 142;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 4 Juli 1916, n°. 3985, Afdeeling B. B.;

O., dat bij gelijkluidende besluiten van de Raden der bovengemelde gemeenten, goedgekeurd bij resolutie van Ged. Staten van Drenthe van 31 Juli 1865, n°. 1, ingevolge art. 121 der Gemeentewet eene regeling is getroffen betreffende den kunstweg van den straatweg te Smilde af, door de gemeente Norg, in verbinding met dien in de gemeente Roden;

dat deze regeling, welk in 1874 onder goedkeuring van Ged. Staten van Drenthe laatstelijk is gewijzigd in art. 5 bepaalt: „Er zal voor 't gebruik van den kunstweg ten behoeve der gemeenten tol worden geheven. — Daartoe zullen er drie tolboomen met tolgaarderswoningen worden geplaatst, een op het grondgebied der gemeente Smilde in de nabijheid der grensscheiding van Norg, een op dat der gemeente Roden in de nabijheid van Roden ten zuidwesten van den steenen duiker bij de begraafplaats en een bij Zuidvelde. De tolheffing zal geschieden uit krachte van een door de Raden der drie gemeenten gemeenschappelijk te nemen besluit en overeenkomstig de regelen deswege bepaald in artt. 232 en volgende der Gemeentewet";

dat de in dit artikel bedoelde heffing laatstelijk is geschied ingevolge Raadsbesluiten goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 1 October 1908, n°. 30, welke Koninklijke goedkeuring tot 1 Januari 1916 reikte;

dat Gedeputeerde Staten van Drenthe in het begin van 1915 van Burgemeester en Wethouders van Smilde en van Burgemeester en Wethouders van Norg de mededeeling hebben ontvangen dat de Raad van Roden besloten had niet meer mede te werken tot het opnieuw vaststellen van verordeningen betreffende de tolheffing, terwijl de Raden van Norg en van Smilde te kennen gaven met die heffing te willen doorgaan, aangezien die gemeenten de opbrengst van de tolgelden, vooral onder de toen en ook nu nog bestaande omstandigheden niet konden missen en zij daarbij tevens opmerkten dat zij meenden dat de Raad van Roden de overige in die gemeente bestaande tollen niet wenschte op te heffen;

dat Gedeputeerde Staten hierop Burgemeester en Wethouders van Roden hebben gehoord, die bij schrijven van 19 Augustus 1915 mededeelen, dat de Raad hunner gemeente op 10 Augustus 1915 definitief had besloten niet weder mede te werken tot het opnieuw vaststellen van de heffingen en invorderingsverordeningen, daaraan toevoegende dat, aangezien het gemeentebestuur van Norg destijds niet heeft willen medewerken tot het verplaatsen van den tolboom thans staande op den kunstweg nabij het dorp Roden naar de oorspronkelijke daarvoor bestemde plaats nabij de grensscheiding en tot het wegruimen van de daardoor ontstane groote onbillijkheid in de wijze van tolheffing de Raad der gemeente Roden vermeent dat hij niet mag medewerken tot het opnieuw verkrijgen van de Koninklijke goedkeuring op de tarieven;

dat Gedeputeerde Staten hierop Burgemeester en Wethouders van de drie gemeenten hebben uitgenoodigd eene bijeenkomst te houden ten einde tot overeenstemming te geraken, doch het beoogde doel niet is bereikt, dat aan Gedeputeerde Staten is gebleken dat Roden en Smilde bereid zijn mede te werken tot ontbinding van het tusschen de drie gemeenten ter zake bestaand contract, met de bedoeling dat dan Norg en Smilde eene nieuwe overeenkomst aangaan in dier voege dat het aan deze beide gemeenten mogelijk wordt op bedoelden weg, voor zoover op haar gebied

gelegen, door te gaan met tolheffing; dat Norg evenwel niet bereid is in dezen mede te werken en wel hoofdzakelijk omdat dan door Norg een nieuw tolhuis bij de grens Roden-Norg zal moeten worden gebouwd; dat de drie gemeentebesturen dus niet tot overeenstemming zijn gekomen en derhalve meenen ter zake geen voorstellen aan de Raden hunner gemeenten te moeten doen; dat door Burgemeester en Wethouders van Norg nog uitdrukkelijk is verklaard dat de Raad hunner gemeente niet genegen is mede te werken tot verplaatsing van het tolhuis dat thans op het grondgebied van Roden staat naar de grens Roden-Norg, terwijl door Burgemeester en Wethouders van Roden andermaal is te kennen gegeven dat de Raad dier gemeente beslist niet verder wil medewerken tot het opnieuw vaststellen van verordeningen op de heffing en invordering van tolgelden op bedoelden weg ten minste niet indien het tolhuis te Roden niet wordt verplaatst naar de grens Norg-Roden;

O., dat in de gemeenschappelijke regeling in dit besluit bedoeld in art. 5 is bepaald dat voor het gebruik van den door de besturen der gemeenten Norg, Smilde en Roden gemeenschappelijk aangelegden kunstweg ten behoeve dier gemeenten tol zal worden geheven, dat daartoe drie tolboomen met tolgaarderswoningen zullen worden geplaatst waarvoor de weggedeelten waar zij zullen worden aangebracht in de regeling zijn aangewezen en dat de tolheffing zal geschieden uit kracht van een door de Raden der drie gemeenten te nemen besluit, en overeenkomstig de regelen gesteld in de artt. 232 en volgende der Gemeentewet;

dat dan ook met betrekking tot deze tolheffing een besluit door de betrokken gemeenten is genomen, dat evenwel met 1 Januari 1916 heeft uitgewerkt, vermits slechts tot dien termijn de Koninklijke goedkeuring op de heffing is verleend;

dat thans de gemeente Roden weigert verder mede te werken tot de uitvoering van art. 5 der gemeenschappelijke regeling en niet bereid is voor haar gebied het heffings- en invorderingsbesluit te nemen geëischt door art. 5 der regeling;

O., dat de wettig tot stand gekomen gemeenschappelijke regeling alsnog bestaat;

dat over de opheffing der regeling geen geschil is gerezen maar de gemeente Roden weigert tot uitvoering der regeling mede te werken op het punt der tolheffing;

dat deze weigering niet kan worden gedoogd, daar, zoolang niet tot wijziging der regeling of tot hare opheffing is besloten, de uitvoering door ieder van de betrokken gemeentebesturen moet worden gestand gedaan;

Gezien art. 70 der Grondwet en art. 125 der Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te beslissen dat het bestuur der gemeente Roden met de besturen der gemeenten Smilde en Norg alsnog zal hebben mede te werken tot de uitvoering van art. 5 der tusschen hen getroffen gemeenschappelijke regeling rakende den aanleg van den in dit besluit bedoelden kunstweg voor zoover deze uitvoering betreft het nemen, met inachtneming der artt. 232 en volgende der Gemeentewet, van de vereischte besluiten tot tolheffing.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

13 *Juli* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters, betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap.

Bij de toepassing van het vergoedingsinstituut geldt het beginsel, dat de vergoeding voorzoover mogelijk gesteld moet worden op het bedrag, hetwelk noodig is in verband met de behoeften van het gezin.

In verschillende gevallen vormt het wettelijk maximum een beletsel om vermeld beginsel ten volle tot uitvoering te brengen. In den loop van den tegenwoordigen mobilisatietoestand vertoonde zich een toeneming van het aantal gevallen, waarin het wettelijk maximum de toekenning van voldoende vergoeding tegenhield. Voor een goed deel is deze toeneming op rekening te stellen van de sedert de mobilisatie opgetreden prijsstijging der eerste levensbehoeften. Nu de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 293) het maximum der militieen der landweervergoeding heeft gebracht op f 2.— per dag, zal in vele dezer gevallen een toereikende verhooging der toegekende vergoeding kunnen worden verleend.

Een ander beletsel voor het toekennen van voldoende vergoeding kan wezen de bepaling van de desbetreffende Koninklijke besluiten, dat de vergoeding niet mag te boven gaan het bedrag aan inkomsten, hetwelk wordt gederfd wegens de afwezigheid van den dienstplichtige, verminderd met hetgeen deze aan de vergoedingsgerechtigden aan eigen levensonderhoud kostte. Aan dit op zich zelf alleszins redelijk beginsel behoort ook verder bij de berekening van het vergoedingsbedrag te worden vastgehouden. De prijzen van de eerste levensbe-

hoeften stellen in de huidige tijdsomstandigheden echter een niet onbelangrijk aantal vergoedinggerechtigden buiten staat, zich met het bedrag, hetwelk zij aan zuivere bate van den dienstplichtige genoten, in voldoende mate het noodige te verschaffen. Dit deed de wenschelijkheid ontstaan, de vergoedinggerechtigden te dien opzichte te hulp te komen. Bij Koninklijk besluit is thans de gelegenheid geopend, die hulp te verstrekken door middel van het verleenen van een bijslag op het bedrag dier bate.

Het geven van zoodanigen bijslag heeft uiteraard slechts zin in gevallen, waarin thans reeds vergoeding wordt genoten tot het volle bedrag van hetgeen door de opkomst van den dienstplichtige aan het gezin zuiver is ontrokken. Krachtens de mij bij bedoeld besluit verleende bevoegdheid bepaal ik thans, dat voor zoover het in die gevallen noodig is in verband met de prijzen der eerste levensbehoeften, aan de vergoedinggerechtigden een bijslag kan worden verstrekt. Die bijslag geldt enkel ter zake van het verblijf in werkelijken dienst nà 30 Juni 1916 van tot de militie, de landweer of den landstorm behoorende dienstplichtigen, hetzij deze bij de landmacht, hetzij deze bij de zeemacht dienen.

Ten aanzien van de gezinnen van militairen, op wie het sedert uitgebreid Koninklijk besluit van 21 Augustus 1914, nº. 42, van toepassing is, kan — het geval er toe leidende — op dezelfde wijze gehandeld worden.

Tot nader bericht mijnerzijds mag de bijslag bedragen ten hoogste 15 procent van het bedrag, dat als vergoeding volgens de bestaande besluiten en aanschrijvingen kan worden toegekend. Met inbegrip van den bijslag mag de vergoeding uiteraard nimmer hooger zijn dan het wettelijk maximum van f 2.— per dag.

Het uitgekeerd bedrag van den bijslag moet in den verzamelstaat afzonderlijk worden vermeld. Daartoe zal in dien staat de bestaande kolom „betaald bedrag" voortaan moeten worden gesplitst in 2 kolommen onderscheidenlijk vermeldende het *uitbetaald bedrag aan vergoeding* en het *uitbetaald bedrag aan bijslag*.

Zoo voor de ontvangst der gelden gebruik wordt gemaakt van bewijzen model EE of model XI, zal, indien onder de daarin genoemde ontvangen som een bijslag is begrepen, uit het bewijs moeten blijken, hoe groot het bedrag van den bijslag is.

Tevens deel ik U mede, dat bij bedoeld besluit het eerste lid van art. 28 van het Landstorm-Besluit buiten werking wordt gesteld ten aanzien van het verblijf in werkelijken dienst van tot den landstorm behoorende dienstplichtigen nà 30 Juni 1916 tijdens de heerschende buitengewone omstandigheden. Derhalve geldt voor het verblijf onder de wapenen van 1 Juli 1916 af het wettelijk maximum voor de landstormvergoeding van f 2.— per dag niet enkel meer ten aanzien van de landstormplichtigen, die in of vóór het jaar van hun verblijf in werkelijken dienst hun 31ste levensjaar volbrengen of hebben volbracht, doch geldt dat maximum van genoemden datum af voor alle landstormplichtigen ongeacht hun leeftijd, evenals zulks ten aanzien van de militieplichtigen en landweerplichtigen het geval is ten aanzien van het verblijf onder de wapenen van 28 Juni 1916 af (zie mijn brief van 30 Juni 1916, afd. Dienstplicht, Nº. 525 L.).

Ik noodig U uit, om voor zooveel Uw gemeente betreft, belanghebbenden, op de wijze, welke U het meest doeltreffend voorkomt, in kennis te stellen zoowel met de thans bestaande gelegenheid tot het geven van een bijslag op de vergoeding als met de omstandigheid, dat tijdelijk het wettelijk vergoedings-maximum van f 2.— per dag geld ten aanzien van alle landstormplichtigen.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

—

14 *Juli* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het „Reglement voor de machinisten-examens", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 354). S. 322.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 1 Maart 1916, nº. 1471, afdeeling Nijverheid;

Den Raad van State gehoord, advies van 30 Mei 1916, nº. 34;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 12 Juli 1916, nº. 5295, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

in het „Reglement voor de machinisten-examens", vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 December 1907 (*Staatsblad* nº. 354) worden aangebracht de navolgende wijzigingen

Art. I. Na het tweede lid van artikel 2 wordt ingevoegd een nieuw derde lid, aldus luidende:

„3. De leden worden door den voorzitter opgeroepen, naarmate de aard der werkzaamheden hunne tegenwoordigheid vereischt".

Het derde lid wordt vierde lid.

Art. II. Aan artikel 6 wordt toegevoegd een tweede lid, aldus luidende:

„Het examen voor het diploma C kan, ter

keuze van den candidaat, in twee gedeelten worden afgenomen, namelijk een theoretisch gedeelte en een practisch gedeelte".

Art. III. Artikel 7, eerste lid, onder III en IV wordt gelezen als volgt:

„III. voor het voorloopig machinisten-diploma:

a. het bewijs, dat hij gedurende ten minste drie jaren met vrucht heeft gewerkt als smid, bankwerker, draaier, ketelmaker, machinesteller en dergelijke, waarvan ten minste één jaar in eene machine- of motorfabriek aan den bouw of de herstelling van stoommachines, ketels of motoren, een en ander ter beoordeeling van den voorzitter, of

b. het einddiploma van eene inrichting ter opleiding van machinisten, aan te wijzen door Onzen voornoemden Minister. In dit geval kan de Minister bovendien voorwaarden betreffende werktijd stellen.

Bewijsstukken van eenigszins omvangrijke afmetingen worden alleen op verlangen van de commissie op het examen vertoond; van het bezit hiervan moet echter in de kennisgeving, bedoeld in het tweede lid van artikel 4 worden melding gemaakt.

De hierboven genoemde bewijzen van werktijd behoeven slechts éénmaal te worden overgelegd. Bij later af te leggen examens kan de inzending achterwege blijven, tenzij de commissie er andermaal inzage van verlangt. De voorzitter der commissie heeft de bevoegdheid om zich van de practische bekwaamheid van den betrokken candidaat te overtuigen, door hem te onderwerpen aan een proef in het practisch werken, onder meer kunnende bestaan uit: lasschen van een stuk ijzer van ten minste een Engelschen duim dikte, een voorwerp goed vijlen en vlakken en een klep of kraan naar behooren inschuren, zóódanig, dat deze dicht is.

IV. voor het diploma A:

het bewijs, dat hij in het bezit is van een voorloopig machinisten-diploma, of zoo hij niet in het bezit daarvan is, de bewijzen van werktijd, zooals die voor dit diploma worden vereischt, het bewijs, dat hij gedurende ten minste één jaar op stoom- of motorschepen in de groote vaart heeft dienst gedaan en gedurende dien tijd de werkzaamheden heeft verricht van machinist of dezen daarbij heeft bijgestaan.

voor het diploma B:

het bewijs, dat hij in het bezit van diploma A, gedurende ten minste twee jaren als zelfstandig wachtdoend machinist heeft dienst gedaan op stoom- of motorschepen in de groote vaart.

voor het diploma C:

het bewijs, dat hij in het bezit van diploma B' gedurende ten minste twee jaar als eerste machinist, dan wel drie jaren als zelfstandig dienstdoend machinist, op stoom- of motorschepen in de groote vaart heeft dienst gedaan.

Indien de candidaat het examen ter verkrijging van diploma C in twee gedeelten wenscht af te leggen, wordt voor de toelating tot het theoretisch gedeelte alleen vereischt het bezit van diploma B; voor de toelating tot het practisch gedeelte wordt dan gevorderd het hierboven voor het diploma C voorgeschreven bewijs, zoomede het bewijs, dat hij met goed gevolg het theoretisch gedeelte heeft afgelegd.

Als diensttijd zal ook gelden de tijd in dienst doorgebracht:

a. op schepen als bovenbedoeld, welke varen onder vreemde vlag;

b. op schepen der Gouvernementsmarine in *Nederlandsch Oost-Indië* en op koloniale vaartuigen en in *Nederlandsch West-Indië*, met dien verstande, dat voor zooveel deze laatste betreft, de diensttijd slechts zal gelden om tot het afleggen van het examen ter verkrijging van het diploma A te worden toegelaten;

c. buitengaats op schepen der Koninklijke Marine;

d. op schepen der Indische Militaire Marine".

Tusschen de vijfde en zesde zinsnede van het tweede lid van artikel 7 worden ingevoegd de woorden:

„wordt het examen ter verkrijging van een diploma C in twee gedeelten afgelegd, dan wordt voor elk gedeelte vijf gulden betaald".

Het derde lid van artikel 7 wordt gelezen als volgt:

„Onder den hierboven bedoelden diensttijd wordt verstaan de tijd aan boord van stoom- of motorschepen doorgebracht, begrepen tusschen de data van aan- en afmonstering en blijkende uit verklaringen, afgegeven door de ambtenaren, voor welke de aan- of afmonstering heeft plaats gehad, of uit zóódanige andere bescheiden als daartoe door den voorzitter van de commissie voldoende worden geoordeeld.

De ter verkrijging van een diploma A, B en C voorgeschreven diensttijden moeten ten minste voor de helft aan boord van stoomschepen zijn doorgebracht.

Art. IV. Na het tweede lid van artikel 8 wordt toegevoegd een nieuw derde lid, aldus luidende:

„3. Wordt het theoretisch gedeelte van het examen voor diploma C met gunstig gevolg afgelegd, dan wordt den candidaat door de commissie hiervan een bewijs afgegeven.

Het derde lid wordt vierde lid.

Art. V. Na het derde lid van artikel 9 worden toegevoegd een nieuw vierde lid, een nieuw vijfde lid en een nieuw zesde lid, aldus luidende:

„4. Hij, die zich gedurende het examen terugtrekt, wordt beschouwd als te zijn afgewezen tengevolge van een onvoldoend examen.

„5. Eenzelfde candidaat wordt niet meer dan drie malen tot het examen voor hetzelfde diploma toegelaten, tenzij Onze Minister na ingesteld onderzoek beslist, dat de bedoelde candidaat op grond van bijzondere omstandigheden nog verder tot het examen voor hetzelfde diploma zal worden toegelaten.

„6. Gedragingen van de candidaten of de toehoorders tijdens het examen, welke naar het oordeel der commissie niet toelaatbaar moeten worden geacht, kunnen uitsluiting van deelneming aan het examen en verwijdering van den betrokkene tengevolge hebben."

Art. VI. De programma's, als bijlage I bij het Reglement gevoegd, worden vervangen door de programma's, welke als bijlage bij dit besluit zijn gevoegd.

Art. VII. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift aan den Raad van State zal gezonden worden.

's-Gravenhage, den 14den Juli 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel.

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 3 *Aug.* 1916.)

EXAMEN *voor voorloopig machinisten diploma.*

1°. *Nederlandsche taal.*

de candidaat moet een onderwerp betreffende zijn vak kunnen voorlezen en zijne gedachten, mondeling en schriftelijk met een leesbare hand zonder grove fouten in de Nederlandsche taal kunnen uitdrukken.

2°. *Wiskunde.*

a. rekenkunde: de vier hoofdregels met geheele en decimale getallen en gewone breuken, het metrieke stelsel en het Engelsche stelsel van maten en gewichten en de herleiding tot het metrieke stelsel, de meetkundige evenredigheden en hare voornaamste eigenschappen, de tweede-machtsworteltrekking, het oplossen van vraagstukken op het vorenstaande betrekking hebbende (mondeling en schriftelijk);

b. stelkunde: het stelkundig teekenschrift, het herleiden van sommen, verschillen, producten en quotiënten van geheele vormen (mondeling);

c. meetkunde: lijnen, hoeken, hoeken ontstaan door de snijding van twee evenwijdige lijnen door een derde, verschillende soorten van driehoeken en hunne voornaamste eigenschappen, oppervlakken van driehoeken, de eenvoudigste eigenschappen der veelhoeken, oppervlak en omtrek van den cirkel (mondeling).

3°. *Natuurkunde.*

algemeene eigenschappen der lichamen, drukking door vloeistoffen, soortgelijk gewicht van vaste lichamen en vloeistoffen, barometers, manometers, pompen, hevels, thermometers voornaamste eigenschappen van den stoom (mondeling en schriftelijk).

4°. *Werktuigkunde.*

de beginselen wat betreft de eenparige en eenparig veranderlijke beweging, samenstellen en ontbinden van krachten, arbeidsvermogen. De eenvoudige werktuigen zonder wrijving (mondeling en schriftelijk).

Oplossing van vraagstukken, betrekking hebbende op het bovenstaande sub 2, 3 en 4.

5°. *Handteekenen.*

schetsen van eenvoudige machinedeelen.

6°. *Scheepswerktuigkunde.*

a. ketels: algemeene kennis der meest gebruikelijke scheepsstoomketels en van hun toebehooren, voldoende kennis der wettelijke voorschriften op het gebruik van stoomtoestellen (mondeling en schriftelijk);

b. stoommachines: algemeene kennis van de meest gebruikelijke scheepsmachines en hulpwerktuigen en hare onderdeelen, kennis van den loop van den stoom in het werktuig (mondeling en schriftelijk).

EXAMEN *voor diploma A.*

1°. Al hetgeen vereischt wordt voor het voorloopig machinistendiploma.

2°. *Natuurkunde.*

eenvoudige eigenschappen van de warmte, stoomvorming, uitzetting van vaste lichamen, vloeistoffen en gassen, eenige kennis van de beginselen der electriciteitsleer, de practische behandeling van de aan boord meest voorkomende electrische inrichtingen (mondeling en schriftelijk).

3°. *Werktuigkunde.*

samenstelling en ontbinding van koppels in

het platte vlak, bepaling van het zwaartepunt van eenvoudige doorsneden en lichamen, eenige kennis van de wrijving (mondeling en schriftelijk).

Oplossing van vraagstukken, betrekking hebbende op het bovenstaande sub 2 en 3.

4°. *Scheepswerktuigkunde.*

a. ketels : de behandeling van scheepsstoomketels, ook wat betreft het stoken zoowel met vaste als vloeibare brandstoffen, voedingstoestellen, onderhoud van scheepsstoomketels en verrichten van kleine voorzieningen daaraan (mondeling en schriftelijk) ;

b. stoommachines (zuigermachines en turbinemachines) : werking en behandeling onder stoom, zoomede de beoordeeling van den toestand der machine en het verrichten van kleine voorzieningen gedurende de vaart, de verschillende inrichtingen voor voor- en achterwaartsche bewegingen en hunne behandeling, het gebruik van den indicateur, de gebruikelijke voortstuwers en het verrichten van kleine herstellingen daaraan, toestellen voor het laden en lossen (mondeling en schriftelijk).

EXAMEN *voor diploma B.*

1°. Al hetgeen vereischt wordt voor diploma A.

2°. *Taalkennis.*

voldoende kennis der Engelsche taal, zoodat een tijdschrift over het vak kan worden begrepen en men zich in die taal verstaanbaar uit kan drukken.

3°. *Wiskunde.*

a. stelkunde : merkwaardige producten en quotiënten, herleiding van gebroken vormen en wortelgrootheden, de vergelijkingen van den eersten graad met een en meer onbekende, machtsverheffing en worteltrekking (mondeling en schriftelijk) ;

b. meetkunde : gelijk en gelijkvormigheid der driehoeken, de gelijkvormigheid der driehoeken, cirkel, lijnen aan en in den cirkel, het meten van hoeken door middel van cirkelbogen, het uitvoeren van eenvoudige constructies, oppervlakken van eenvoudige vlakke figuren, de benamingen van de eenvoudigste lichamen (mondeling en schriftelijk).

4°. *Natuurkunde.*

beginselen der calorimatrie, smelten en verdampen, mechanisch warmte-equivalent, stoomvorming en eigenschappen van den stoom, voldoende bekendheid met aan boord voorkomende electrische inrichtingen om op oordeelkundige wijze het beheer daarover te kunnen voeren (mondeling en schriftelijk).

5°. *Werktuigkunde.*

bepaling van het zwaartepurt van eenvoudige lichamen, eenige meerdere kennis van de wrijving, evenwichtstoestanden, eenvoudige en samengestelde werktuigen (mondeling en schriftelijk).

Oplossing van vraagstukken, betrekking hebbende op het bovenstaande sub 3, 4 en 5.

6°. *Scheepswerktuigkunde.*

a. ketels : de constructie der meest gebruikelijke scheepsstoomketels en stoomgeleidingen, voldoende kennis van de eigenschappen en beproeving der meest gebruikelijke materialen, welke voor de vervaardiging der ketels en van hun toebehooren worden gebezigd, de gebruikelijke hulptoestellen op de voeding betrekking hebbende, als : verdampers, voorwarmers, enz., bekendheid met de meest voorkomende gebreken aan scheepsstoomketels, zoomede hoe daarin te voorzien, voldoende kennis van constructie en berekening van veiligheidskleppen. Meer uitgebreide kennis der wettelijke voorschriften op het gebruik van stoomtoestellen (mondeling en schriftelijk) ;

b. stoommachines (zuiger- en turbinemachines) : meerdere kennis van de inrichting van het scheepsstoomwerktuig en zijne onderdeelen, practische bekendheid met expansie en condensatie, voldoende kennis van de eigenschappen en de beproeving der meest gebruikelijke materialen bij den machinebouw, het stellen van stoomschuiven, het berekenen van diagrammen en eenige kennis in het lezen en beoordeelen daarvan, bekendheid met de meest voorkomende gebreken en de wijze, waarop daarin wordt voorzien, op zee of in de haven, het stellen van assen en van de voornaamste machinedeelen, de hulpmachines zoowel in de machinekamer als aan dek (mondeling en schriftelijk).

c. scheepsmotoren : algemeene kennis van de meest gebruikelijke scheepsmotoren, de voornaamste deelen waaruit de motor bestaat, eenige kennis van de gronden, waarop de werking berust (mondeling).

7°. *Brandstoffen enz.*

de verschillende soorten van brandstoffen, die bij stoomketels worden gebezigd, speciale inrichtingen der ketels bij gebruik van sommige brandstoffen, voldoende kennis van het gebruik der brandstoffen, van de verschijnselen bij de verbranding, zuinigheid in het verbruik van brandstoffen, de oorzaken van zelfontbranding, het ontstaan van ontplofbare gassen in steenkolenruimen en bekendheid met de daartegen te nemen voorzorgen. Voldoende kennis van de soorten olie, gebruikt in scheepsmotoren,

ontvlammingspunt, soortelijk gewicht, calorisch vermogen, kennis van het gebruik van de smeermiddelen, pakkings- en bekleedingsstoffen, eenige kennis van het practisch keuren van brandstoffen en machinekamerbehoeften (mondeling).

8°. *Machineteekenen.*

voldoende bedrevenheid in het opmeten en in teekening brengen van machinedeelen.

9°. *Scheepsbouw.*

de bouw van het stalen stoom- en motorschip en in het bijzonder ter plaatse, waar de assen buiten boord komen en waar zich de buitenboords kranen en afsluiters bevinden, de bevestiging van de werktuigen en het drukblok, de inrichting van lens- en ballastleiding (mondeling).

EXAMEN *voor diploma C.*

1°. Al hetgeen vereischt wordt voor diploma B.

THEORETISCH GEDEELTE.

2°. *Taalkennis.*

zonder grove fouten een opstel maken in de Engelsche taal over een het machinevak betreffend onderwerp, waarvan de hoofdpunten worden opgegeven.

3°. *Wiskunde.*

a. stelkunde: negatieve en gebroken exponenten, de logarithmen en hare toepassing bij verschillende berekeningen, vergelijkingen van den tweeden graad met een onbekende (mondeling en schriftelijk);

b. meetkunde: het berekenen bij benadering van oppervlakken door gebroken lijnen begrensd het berekenen van oppervlakken en inhouden van meetkundige lichamen en bij benadering van den inhoud van door gebogen vlakken begrensde lichamen, de beginselen der goniometrie en der platte trigonometrie (mondeling en schriftelijk).

4°. *Natuurkunde.*

kennis der electrotechniek, voornamelijk in hare toepassing op de electrische inrichtingen aan boord, de inrichting en het onderhoud der aan boord meest gebruikelijke afkoelingsmachines en de gronden, waarop de werking daarvan berust, het uitstroomen van vloeistoffen en gassen door openingen (mondeling en schriftelijk).

5°. *Werktuigkunde.*

meerdere kennis vooral met betrekking tot de aan boord aanwezige werktuigen, zoomede bekendheid met den weerstand tegen buigen en wringen bij eenvoudige doorsneden (mondeling en schriftelijk).

PRACTISCH GEDEELTE.

6°. *Scheepswerktuigkunde.*

a. ketels: grondige kennis van de inrichting der verschillende scheepsstoomketels en van hun toebehooren, bekendheid met de beginselen van sterkteberekening der stoomketels, berekening van klinknaden en steunen, kennis van de vervaardiging en samenstelling der materialen, welke voor stoomketels en hun toebehooren worden gebruikt, de behandeling en de herstelling van scheepsstoomketels, verklaring der voorkomende gebreken (mondeling en schriftelijk).

N.B. De candidaat zal eene beschrijving moeten geven van eene herstelling, bij voorkeur van een door hem persoonlijk bijgewoonde;

b. stoommachines (zuiger- en turbinemachines): grondige kennis van de inrichting, de werking en de behandeling van de verschillende scheepsstoomwerktuigen en van het onderhoud en het herstellen daarvan (mondeling en schriftelijk).

N.B. De candidaat dient hiervan mede te doen blijken door eene beschrijving van hem bekende uitgevoerde herstellingen, bij voorkeur van een door hem persoonlijk bijgewoonde. Kennis van de vervaardiging en samenstelling der materialen, welke voor de scheepsstoomwerktuigen worden gebruikt, volledige bekendheid met indicateurdiagrammen en het beoordeelen daarvan, bekendheid met het stellen van scheepsstoomwerktuigen en de onderdeelen;

c. scheepsmotoren: inrichting en behandeling van de op zeeschepen gebruikelijke motoren, eenige kennis van de gronden, waarop hunne werking berust, kennis van de inrichting en werking van verstuivers en vergassers, eenige kennis van de meest gebruikelijke motoroliën, hare berging, ontvlammingspunt en maatregelen tegen brand- en ontploffingsgevaar; inrichting en behandeling der werktuigen voor de omkeering der beweging, kennis van de hulpmotoren als anderszins, welke bij de hoofdmotoren behooren, inrichting en invulling van het machinekamer-journaal (mondeling en schriftelijk).

7°. *Brandstoffen.*

bekendheid met het keuren van brandstoffen en machinekamerbehoeften (mondeling).

8°. *Machineteekenen.*

vaardigheid in het maken van werkteekeningen van meer ingewikkelde machinedeelen.

9°. *Scheepsbouw.*

kennis van de inrichting en beproeving van bewaarplaatsen voor vloeibare brandstof en de beveiliging daarvan (mondeling).

Behoort bij Koninklijk besluit van 14 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 322).

Mij bekend,

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

—

14 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 323.

—

15 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *abrikozenpulp*. S. 324.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van abrikozenpulp te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 10 Juli 1916, Kabinet, Litt. R[96];

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Juli 1916, nº. 22);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 14 Juli 1916, Kabinet, Litt. G[99],

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van abrikozenpulp is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 15den Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 17 *Juli* 1916.)

—

15 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *runderhorens*. S. 325.

(Tekst als S. 324.)

—

17 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Een opzichter belast met het onderhoud voor de provinciale gebouwen is als burgerlijk ambtenaar te beschouwen, daar hij benoemd is door Gedep. Staten, van een vaste aanstelling is voorzien en zijn wedde zoowel krachtens de vroegere artt. 105 en 106 der Prov. wet als krachtens het tegenwoordige art. 106 uit de Staatsinkomsten is gekweten.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van F. C. Koch te Zwolle, laatstelijk opzichter belast met het dagelijksch toezicht over het onderhoud der gebouwen voor het provinciaal bestuur aldaar;

Gezien het advies van den Burgerlijken Pensioenraad van 19 Februari 1916 nº. 11;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 17 Mei 1916, nº. 118;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 13 Juli 1916 nº. 29 Pensioenen;

O., dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven op de aanvrage afwijzend te beschikken, aanvoerende dat de belanghebbende in provincialen dienst is geweest, maar dat hij niet heeft behoord tot de ambtenaren en bedienden bij de provinciale griffie, bedoeld in art. 131, 3e lid, der Provinciale wet, en derhalve voor de bepalingen omtrent pensioen niet als burgerlijk ambtenaar kan worden aangemerkt; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij aan geen enkele bepaling der wet aanspraak op pensioen kan ontleenen;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad in afschrift aan den belanghebbende was medegedeeld, hij het verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van bestuur, aanvoerende dat hij 36½ jaar in Rijksdienst is werkzaam geweest;

O., dat de belanghebbende, die is benoemd door Gedeputeerde Staten der provincie Overijssel, die van eene vaste aanstelling is voorzien en wiens wedde, zoowel krachtens de artt. 105 en 106 der Provinciale wet in hare oorspronkelijke lezing als krachtens art. 106 dezer zelfde wet zooals zij na hare wijziging bij de wet van 17 Juni 1905 (S. 210) luidt, uit de Staatsinkomsten is gekweten, krachtens art. 2 der Burgerlijke Pensioenwet als burgerlijk ambtenaar moet worden beschouwd;

dat hij bij besluit van Ged. Staten van Over-

ijssel van 16 November 1915, 2e Afd. nº. 6416/4616, met ingang van 1 Januari 1916 eervol is ontslagen; dat zijn burgerlijke diensttijd volgens art. 14*a* der Burgerlijke Pensioenwet een tijdvak uitmaakt van 26 jaren, 6 maanden en 26 dagen; dat hij den ouderdom van 65 jaren heeft vervuld; dat bij gebreke in dit geval van den pensioensgrondslag, voor de berekening van het pensioen in aanmerking behoort te komen het 1/60e deel van de middelsom van de over de laatste vijf dienstjaren genoten wedde ad f 200 en 1/60e deel daarvan bedraagt f 3.33; weshalve hij volgens de artt. 3*a* en 14*a* der wet recht heeft op een pensioen van f 119;

Gezien de bovengemelde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te rekenen van 1 Januari 1916 aan F. C. Koch te Zwolle, laatstelijk opzichter belast met het dagelijksch toezicht over het onderhoud der gebouwen voor het provinciaal bestuur aldaar, een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 122.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

18 *Juli* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit d.d. 29 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 436), houdende bepalingen betreffende de Commissie voor het geneeskundig onderzoek en de herkeuring van aan den dienst in de Koloniën verbonden of daarvoor bestemd personeel. S. 326.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 14 Juli 1916, Afdeeling C2, nº. 24;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat het vijfde lid van artikel 2 van Ons besluit van 29 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 436) wordt gewijzigd als volgt:

5. De leden der Commissie worden — ook zonder dat door hen het verzoek daartoe wordt gedaan — als zoodanig ontslagen met het einde van het kalenderjaar, waarin zij den leeftijd van vijf en zestig jaren bereiken.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer, en dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst.

Katwijk, den 18den Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 3 *Aug.* 1916.)

—

18 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende uitbreiding van het verbod van uitvoer van *tamme konijnen.* S. 327.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is gebleken, Ons Besluit van 22 Juni 1916, *Staatsblad* nº. 286, houdende verbod van uitvoer van tamme konijnen, uit te breiden tot een verbod van uitvoer van alle konijnen, zoowel levend als geslacht, met uitzondering van wilde konijnen in het vel;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 Juli 1916, Kabinet, Litt. M95;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Juli 1916, nº. 21);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 17 Juli 1916, Kabinet, Litt. D100;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 22 Juni 1916, *Staatsblad* nº. 286, wordt gelezen als volgt: „De uitvoer van alle konijnen, zoowel levend als geslacht, met uitzondering van wilde konijnen in het vel, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behoudens Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 18den Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 19 *Juli* 1916.)

—

18 *Juli* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 14 Juli 1916, nº. 98, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. Aan artikel 92 van Ons besluit van 30 Maart 1904, n°. 19, aangevuld bij dat van 4 Februari 1913, n°. 71, wordt toegevoegd:

h. door de kommiezen te water, gedurende het eerste jaar van hun dienst, voor uitrustingskosten;

2°. Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 Januari 1916.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Katwijk, den 18den Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

—

18 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Waar de bepaling van art. 25 1e lid der Gemeentewet het beginsel erkent, dat het Raadslidmaatschap voor de daarmede onvereenigbare betrekking, die aangenomen is, moet wijken, moet dit beginsel ook toepassing vinden voor het geval van den Burgemeester-Secretaris, die ophoudt Burgemeester te zijn, maar de vroeger aanvaarde betrekking van Secretaris behoudt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door P. Elenbaas Jzn. te Baarland tegen het besluit van Ged. Staten van Zeeland van 7 April 1916, n°. 174, 3e Afd., waarbij het besluit van den Raad der gemeente Baarland van 30 Maart 1916 tot zijne toelating als lid van dien Raad is vernietigd;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 28 Juni 1916, n°. 185;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenl. Zaken, van 12 Juli 1916, n°. 4943, Afd. B.B.;

O. dat, nadat aan A. Bruggeman, burgemeester en secretaris, tevens lid van den Raad der gemeente Baarland eervol ontslag als burgemeester was verleend, hij bij schrijven van 7 Januari 1916 den gemeenteraad heeft kennis gegeven, dat hij „ingevolge de bepalingen der Gemeentewet" opgehouden had lid te zijn van den gemeenteraad;

dat daarop eene verkiezing is uitgeschreven en als gevolg daarvan P. Elenbaas Jzn. bij Raadsbesluit van 30 Maart 1916 als lid van den gemeenteraad is toegelaten, tegen welk besluit A. de Mol, lid van den gemeenteraad, bezwaren bij Ged. Staten heeft ingebracht;

dat Ged. Staten bij besluit van 7 April 1916, n°. 174, het raadsbesluit tot toelating van P. Elenbaas Jzn. hebben vernietigd;

dat Ged. Staten daarbij hebben overwogen, dat de verkiezing gehouden is nadat aan den heer A. Bruggeman, gewezen Burgemeester-Secretaris, tevens raadslid, eervol ontslag was toegekend als Burgemeester, waardoor hij als Secretaris op grond van art. 25 der Gemeentewet geacht werd van rechtswege het raadslidmaatschap verloren te hebben; dat genoemd artikel wel aan de *aanneming* van de betrekking van gemeente-secretaris dit rechtsgevolg verbindt, doch dat hier zoodanige aanneming niet aanwezig is, daar de heer Bruggeman de genoemde betrekking reeds bekleedde, terwijl de wet aan het blijven bekleeden daarvan, ook nadat zij door het ontslag als Burgemeester in beginsel met het raadslidmaatschap onvereenigbaar is geworden, geen rechtsgevolg verbindt; dat derhalve ten onrechte eene vacature in den gemeenteraad aanwezig is geacht;

dat van het besluit van Ged. Staten P. Elenbaas Jzn. bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat uit den brief van den oud-burgemeester slechts te lezen valt dat hij ontslag nam als raadslid, waardoor er dus eene vacature ontstond; dat — al leest men den brief op de wijze gelijk Ged. Staten van Zeeland dat in hunne beschikking deden — dan nog er eveneens eene vacature is ontstaan; dat immers de Gemeentewet heeft willen bepalen dat het ambt van secretaris der gemeente niet vereenigbaar is met het raadslidmaatschap; dat deze opvatting van den wetgever moet worden gehandhaafd en ook moet worden toegepast op een raadslid tevens burgemeester, die als burgemeester ontslag bekomt; dat op deze gronden de beslissing van Ged. Staten, als niet op de wet gegrond, dient te worden vernietigd;

O., dat ingevolge art. 23, 1e lid, *f.*, der Gemeentewet de betrekking van Secretaris der gemeente onvereenigbaar is met het lidmaatschap van den Raad derzelfde gemeente, behoudens deze uitzondering, dat de Burgemeester, die Secretaris der gemeente is, de bevoegdheid heeft tevens lid van den Raad te zijn;

dat de Burgemeester-Secretaris, ophoudende Burgemeester te zijn, maar Secretaris blijvende, in denzelfden toestand komt als hij, die een met het Raadslidmaatschap onvereenigbaar ambt aanneemt;

dat derhalve, waar de bepaling van art. 25, 1e lid, der Gemeentewet het beginsel erkent, dat het Raadslidmaatschap voor de daarmede onvereenigbare betrekking, die aangenomen is, moet wijken, dit beginsel ook toepassing moet

vinden voor het geval van den Burgemeester-Secretaris die ophoudt Burgemeester te zijn, maar de vroeger aanvaarde betrekking van Secretaris behoudt;

dat derhalve A. Bruggeman te recht aan den Raad der gemeente Baarland heeft bericht, dat hij had opgehouden lid van den Raad te zijn, en dat, nu P. Elenbaas Jzn. in de aldus ontstane vacature tot lid van den Raad is gekozen, hij als zoodanig behoort te worden toegelaten;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Ged. Staten van Zeeland, te bevelen de toelating van P. Elenbaas Jzn. als lid van den Raad der gemeente Baarland.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

18 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Het is niet overeen te brengen met de eischen van een goed financieel beheer, indien de Gemeenteraad het nadeelig saldo waarmede de begrooting der gasfabriek sluit, gedeeltelijk wil dekken door het uittrekken op de gemeentebegrooting voor een post onder de buitengewone uitgaven.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Almelo tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Overijssel van 8 Februari 1916, 2e Afd. no. 604/488, waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor 1916;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 21 Juni 1916, no. 165;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 12 Juli 1916 no. 4754 Afd. B. B.;

O., dat Ged. Staten bij voormeld besluit aan de begrooting hunne goedkeuring hebben onthouden uit overweging dat daarop onder art. 77 der uitgaven als „uitgaven ter zake van de gasfabriek" wordt geraamd een bedrag van f 16,000, welk bedrag blijkens de toelichting zal strekken tot gedeeltelijke dekking van het nadeelig saldo groot f 35,000, waarmede de begrooting der gasfabriek voor 1916 sluit; dat voorts onder het hoofdstuk „Buitengewone uitgaven" onder art. 169 als „uitgaven ter zake van den oorlogstoestand" wordt geraamd een bedrag van f 100,000 uit welk bedrag blijkens de toelichting het overblijvende deel ad f 19,000 van het voormeld nadeelig saldo der gasfabriek zal worden voldaan; dat de begrooting van inkomsten en uitgaven der gemeentegasfabriek voor 1916 is sluitende gemaakt door onder de inkomsten te ramen een bedrag van f 35,000 als „vermoedelijk nadeelig saldo door de gemeente aan de gasfabriek uit te keeren"; dat de geraamde opbrengst van den gasverkoop berust op een gasprijs van 6 cent per M³. terwijl blijkens de toelichting de kostprijs van het gas ruim 8 cent per M³. bedraagt en verhooging van den gasprijs voor particulieren met 1 cent per M³. het verlies voor 1916, dat door de gemeente aan het bedrijf zal moeten worden uitgekeerd met f 18,527.38 zou verminderen; dat een bedrijf dat als het onderwerpelijke, reeds sedert tal van jaren in werking is, zijne eigen kosten behoort te dekken; dat tengevolge van onvoorziene omstandigheden zulk een bedrijf over een enkel jaar een nadeelig saldo moge kunnen opleveren doch dat het in geen geval toelaatbaar kan worden geacht dat de begrooting van het bedrijf wordt sluitend gemaakt met een nadeelig saldo dat uit de gemeentekas moet worden betaald; dat verkoop van het gas ruim 25 % beneden den kostenden prijs — gelijk de gemeente Almelo doet — met het gevolg dat niet alleen de hoofdelijke omslag belangrijk moet worden verhoogd maar zelfs de buitengewone dienst met een aanzienlijk bedrag moet worden belast, niet is overeen te brengen met de eisch van een deugdelijk financieel beleid; dat de Raad der gemeente Almelo op de vorenstaande gronden is uitgenoodigd de begrooting in dien zin te wijzigen dat geenerlei uitkeering uit de gemeentekas aan het gasbedrijf wordt geraamd; dat de Raad in zijne vergadering van 20 Januari 1916 besloten heeft aan deze uitnoodiging geen gevolg te geven, daarbij aanvoerende dat waar in vroeger jaren de winst, welke het gasbedrijf opleverde niet is gereserveerd maar in de gemeentekas is gestort, het een daad van goed financieel beleid is thans het verlies niet ten laste van het bedrijf of uitsluitend van de gasverbruikers te brengen, maar dit te doen dekken door eene uitkeering van de gemeente, aangezien bij dezen maatregel het tekort gedragen wordt door dezelfde categorie van ingezetenen, die vroeger van de winst hebben geprofiteerd, nl. de belastingplichtigen, die in den hoofdelijken omslag zijn aangeslagen; dat deze argumentatie van den gemeenteraad welke ook reeds in het algemeen in hooge mate aanvechtbaar is voor de gemeente Almelo in het bijzonder allen zin mist en als geheel nietszeggend kan worden voorbijgegaan; dat immers de in vroegere jaren gemaakte

winsten van het gasbedrijf bezwaarlijk kunnen zijn ten goede gekomen aan dezelfde categorie van ingezetenen die thans het verlies zullen hebben te dragen, nl. de belastingplichtigen in den hoofdelijken omslag der gemeente Almelo, aangezien in die jaren de gemeente Almelo nog niet bestond en het gasbedrijf toentertijd slechts geëxploiteerd werd door de gemeente Stad-Almelo, welker bevolking niet eens de helft uitmaakt van die der op 1 Januari 1914 uit de gemeente Stad-Almelo en Ambt-Almelo vereenigde gemeente Almelo; dat op grond van het bovenstaande de begrooting der gemeente Almelo voor 1916, zooals zij door den Raad dier gemeente is vastgesteld, niet voor goedkeuring vatbaar kan worden geacht;

dat van het besluit van Ged. Staten de Raad van Almelo bij Ons in beroep is gekomen aanvoerende dat hij zich met de uitspraak van Ged. Staten bezwaard acht; dat op de begrooting van het gasbedrijf voor 1916 een nadeelig saldo van f 35,000 wordt geraamd, welk bedrag zich laat splitsen in: f 19,000 voor meerdere exploitatiekosten, in verband met de hoogere prijzen voor de grondstoffen als een gevolg van den oorlogstoestand en f 16,000 voor hoogere uitgaven aan rente, aflossing en arbeidsloonen; dat dit nadeelig saldo wordt gedekt door onder de ontvangsten van het bedrijf eene uitkeering uit de gemeentekas te ramen van f 35,000; dat deze uitkeering naar de genoemde splitsing op de begrooting van uitgaven der gemeente voorkomt onder art. 77 der gewone uitgaven en art. 169 der buitengewone uitgaven; dat toch de Raad van meening is dat, waar in vroegere jaren de winst welke het gasbedrijf opleverde niet is gereserveerd maar in de gemeentekas is gestort, het een daad van goed financieel beleid is thans het verlies niet ten laste van het bedrijf of uitsluitend van de gasverbruikers te brengen, maar dit te doen dekken door eene uitkeering der gemeente; dat door dezen maatregel het tekort gedragen wordt door dezelfde categorie van ingezetenen die vroeger van de winst hebben geprofiteerd nl. de belastingplichtigen die in den hoofdelijken omslag zijn aangeslagen; dat de motiveering van Ged. Staten moeilijk als argument tegen 's Rijks standpunt kan worden aangemerkt! daar het in dezen niet de questie is of de argumentatie van den Raad aanvechtbaar is, maar of de onjuistheid daarvan door hen is aangetoond; dat de Raad voorts de aandacht vestigt op het Koninklijk Besluit van 18 October 1910, waarin o. a. wordt overwogen „dat de bevoegdheid van Ged. Staten om hunne goedkeuring aan eene begrooting of wijziging eener begrooting te onthouden, aan geenerlei beperking gebonden is en dus in dezen alleen te onderzoeken valt, of onder de gegeven omstandigheden van die bevoegdheid een voor het doel waarvoor zij werd toegekend, passend gebruik is gemaakt; dat de Raad deze overweging tot de zijne makend, het aan ernstigen twijfel onderhevig acht, of Ged. Staten door op de in hun besluit vermelde gronden aan de gemeentebegrooting de goedkeuring te onthouden van hunne bevoegdheid tot deze handeling een „passend gebruik" hebben gemaakt; dat de Raad ter motiveering dezer zienswijze opmerkt dat de exploitatie der gemeentebedrijven uitsluitend geschiedt naar door den Raad vast te stellen regelen, welke niet aan de goedkeuring van Ged. Staten zijn onderworpen, terwijl mede aan dit College niet is toegekend de goedkeuring van de begrooting en rekening dier bedrijven; dat Ged. Staten op de in hun besluit vermelde gronden goedkeuring aan de gemeentebegrooting onthoudende daardoor invloed wenschen uit te oefenen op de begrooting van inkomsten voor het gasbedrijf en op den door den Raad vastgestelden gasprijs; dat met betrekking tot deze inkomsten, hetzij direct of indirect aan Ged. Staten geen medezeggingschap is toegekend en dus dit College door de begrooting van het gasbedrijf binnen zijn invloedssfeer te trekken, de bevoegdheid welke hij aan art. 207 der Gemeentewet ontleent heeft overschreden;

O., dat de gemeenteraad het nadeelig saldo waarmede de begrooting der gasfabriek sluit, gedeeltelijk wil dekken door het uittrekken op de gemeentebegrooting voor een post onder de buitengewone uitgaven;

dat dit niet is overeen te brengen met de eischen van een goed financieel beheer en dus reeds uit dezen hoofde de onthouding der goedkeuring aan de gemeentebegrooting behoort te worden gehandhaafd;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz (A. B.)

—

21 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk besluit van den 15den September 1913 (*Staatsblad* nº. 368) tot vaststelling eener regeling van de aanstelling, de bezoldiging en den dienst van de beambten en bedienden bij de Krijgsraden van de Landmacht, bij den Zeekrijgsraad

binnen het Rijk in *Europa*, bij de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden van de Landmacht en bij den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in *Europa*, gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van den 21sten November 1913 (*Staatsblad* nº. 415) en van den 22sten Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 23), intrekking van het bepaalde sub II*a* van het Koninklijk besluit van den 12den April 1911 (*Staatsblad* nº. 114) en van het bepaalde sub II*a*, 2º. en 3º., van het Koninklijk besluit van den 13den November 1911 (*Staatsblad* nº. 336) en toepasselijk verklaring van de gewijzigde regeling, voorzoover zij de beambten betreft, op de beambten ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof en ten parkette bij dit College, alsmede nadere regeling van de bezoldiging der bedienden bij voormeld College en Parket. S. 328.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van 27 Juni 1916, 4de afdeeling, nº. 635;

Overwegende, dat het wenschelijk is te wijzigen Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* nº. 368), tot vaststelling eener regeling van de aanstelling, de bezoldiging en den dienst van de beambten en bedienden bij de krijgsraden van de Landmacht, bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, bij de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden van de Landmacht en bij den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 1915 (*Staatsblad* nº. 23), in te trekken de bepaling sub 1915 (*Staatsblad* nº. 23) en in te trekken de bepaling sub II*a* van Ons besluit van 12 April 1911 (*Staatsblad* nº. 114) en het bepaalde sub II onder *a* 2e en 3e van Ons besluit van 13 November 1911 (*Staatsblad* nº. 336) en de bij dit besluit gewijzigde regeling betreffende de beambten toepasselijk te doen zijn op de beambten ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof en ten parkette bij dit College, alsmede de bezoldiging van de bedienden bij voormeld College en Parket nader te regelen;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Juli 1916, nº. 18);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Justitie van 19 Juli 1916, 4de afdeeling, nº. 581;

Hebben goedgevonden en verstaan:

gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

In Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* nº. 368) zooals dit is gewijzigd bij Onze besluiten van 21 November 1913 (*Staatsblad* nº. 415) en 22 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 23) worden in het hoofd en in de considerans, tusschen de woorden „bedienden" en „bij" ingevoegd de woorden: „ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof en ten parkette bij dat College", en in de artikelen de volgende wijzigingen gebracht:

Art. I. In artikel 1 van Ons voormeld besluit wordt in het eerste lid, sub 1e, in den eersten regel tusschen de woorden „eerste, tweede" met weglating van de komma, ingevoegd het woord „of", vervallen de woorden „of derde" aan den aanvang van den tweeden regel en wordt tusschen de woorden „klasse" en „bij" in dien regel ingevoegd de woorden: „ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof, alsmede".

In den aanhef van het tweede lid van voormeld artikel worden de eerste regel en de eerste twee woorden van den tweeden regel vervangen door de volgende woorden: „Wanneer eene vacature is ontstaan van Rijksklerk ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof of ten parkette bij dat College, of van Rijksklerk of van bediende bij een Krijgsraad of bij een Parket van een krijgsraad, doet, onderscheidenlijk het Hoog Militair Gerechtshof, de Advocaat-Fiskaal", en wordt na het woord „betrekking", in den laatsten regel, gelezen „benevens van hun geboortebewijs".

Art. II. Aan artikel 2 van Ons voormeld besluit wordt een nieuw, derde, lid toegevoegd, luidende:

Ingeval een Krijgsraad zijn zetel heeft in een afzonderlijk gebouw of gedeelte van een gebouw, waarin een woning voor een concierge ontbreekt, terwijl in den dienst van concierge niet reeds op andere wijze is voorzien, kunnen door Onzen Minister van Justitie de huishoudelijke diensten worden opgedragen aan een bij dien Krijgsraad aangestelden bediende.

Art. III. Artikel 3 van Ons voormeld besluit wordt gewijzigd en gelezen:

De beambten en bedienden zijn in hun ambtsbetrekking ondergeschikt aan den President van het College of het Hoofd van het Parket waarbij zij zijn aangesteld.

Art. IV. Artikel 4 van Ons voormeld besluit wordt gewijzigd en gelezen:

De dienst en werkzaamheden der beambten en bedienden worden geregeld door den President van het College of het Hoofd van het Parket, aan wien of aan hetwelk zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn.

De waarneming door den bode van de func-

tiën van provoost-geweldige wordt geregeld door den President van den Krijgsraad en den Auditeur-Militair in onderling overleg.

Alvorens in dienst te treden, leggen de beambten en bedienden in handen van den President van het College of het Hoofd van het Parket aan wien of aan hetwelk zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn, den eed of belofte af, dat zij hunne betrekking getrouwelijk zullen waarnemen.

Art. V. Artikel 5 van Ons voormeld besluit wordt gewijzigd en gelezen :

Met machtiging van Onzen Minister van Justitie en op de door dezen te bepalen maandelijksche belooning kunnen door het Hoog Militair Gerechtshof en de Presidenten van de Krijgsraden hulpschrijvers en bedienden en door den Advocaat-Fiskaal, de Auditeurs-Militair en den Fiskaal hulpschrijvers tijdelijk in dienst worden genomen. De hulpschrijvers bij het Hoog Militair Gerechtshof zijn aan den Griffier van dat College, de overigen aan den Secretaris van den betrokken Krijgsraad of het betrokken Hoofd van het Parket ondergeschikt.

De hulpschrijvers zullen ten minste den ouderdom van 16 jaar moeten bereikt en dien van 40 jaar niet mogen overschreden hebben.

Aan hen wordt eene aanstelling uitgereikt, vermeldende hun naam en voluitgeschreven voornaam, hunne geboortedagteekening en die van hunne indiensttreding, alsmede het bedrag hunner maandelijksche belooning.

Van elke, door Onzen Minister van Justitie vooraf goed te keuren verhooging van belooning wordt hun een schriftelijk bewijs verstrekt.

Een gewaarmerkt afschrift van de aanstelling en van het bewijs der verhooging van hunne belooning wordt aanstonds aan het Departement van Justitie ingezonden.

De belooning dezer hulpschrijvers en bedienden wordt gekweten uit de jaarlijksche toelage wegens kleine onkosten.

Art. VI. Artikel 6 van voormeld besluit wordt gewijzigd en gelezen :

Tot Rijksklerk zijn benoembaar zij, die

1e. den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren nog niet overschreden hebben en voor het ambt lichamelijk geschikt worden geacht ;

2e. ten minste 2 jaar als hulpschrijver ter griffie van of ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof, bij een Krijgsraad of ten parkette bij een Krijgsraad of ter griffie van of ten parkette bij een burgerlijk gerecht werkzaam zijn geweest ;

3e. voor zoover de Rijksklerken der eerste klasse betreft, voldaan hebben aan het onderzoek dat voor de Rijksklerken dier klasse ter griffie of ten parkette bij de burgerlijke gerechten door Onzen Minister van Justitie, krachtens artikel 28 sub 3e van het Reglement nr. IV op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, wordt bepaald.

In bijzondere gevallen kan van de bepaling sub 2e van dit artikel worden afgeweken.

Art. VII. In artikel 7 van Ons voormeld besluit vervallen in den zevenden regel van het eerste lid de woorden „of tweede" en wordt in den laatsten regel van dat lid „2e" vervangen door „3e".

Art. VIII. Artikel 8 van Ons besluit wordt gewijzigd en gelezen : De Rijksklerken ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof, bij de Krijgsraden en ten parkette bij de Krijgsraden zijn verdeeld in twee klassen.

De jaarwedde der Rijksklerken van de tweede klasse bedraagt f 600.— en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk van deze klasse van 2 jaar tot f 700.— ; van 4 jaar tot f 800.— ; van 6 jaar tot f 900.— ; van 8 jaar tot f 1000.— ; van 10 jaar tot f 1100.—.

In bijzondere gevallen kan een hoogere aanvangswedde worden toegekend, waaraan, voor verkrijging van verdere verhooging, verbonden is de diensttijd bij het vorige lid bepaald.

De jaarwedde der Rijksklerken van de eerste klasse bedraagt f 900.— en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk van deze klasse van 2 jaar tot f 1000.— ; van 4 jaar tot f 1100.—; van 6 jaar tot f 1200.— ; van 8 jaar tot f 1300.—; van 10 jaar tot f 1400.— ; van 12 jaar tot f 1500.—.

In bijzondere gevallen kan deze laatste bezoldiging na een diensttijd van 14 jaar trapsgewijze verder worden verhoogd tot f 1800.—.

Voor den aanvang der periodieke verhooging wordt de diensttijd gerekend te zijn aangevangen met den eersten van het kwartaal volgende op dat, waarin de benoeming is geschied.

Aan den Rijksklerk ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof door Onzen Minister van Justitie als bureelchef aangewezen, kan eene toelage worden verleend van ten hoogste f 250.—.

Art. IX. Artikel 9 van Ons voormeld besluit wordt gewijzigd en gelezen :

De bevordering tot Rijksklerk der eerste klasse kan geschieden, nadat de beambte gedurende ten minste zes jaar al Rijksklerk der tweede klasse werkzaam is geweest. Is hij langer dan zes jaar werkzaam geweest dan wordt hem bij zijne bevordering toegekend de

jaarwedde der eerste klasse in bedrag volgende op het bedrag der jaarwedde door hem in de tweede klasse verkregen.

Aan de bij de bevordering toegekende jaarwedden is, ter verkrijging van verdere verhooging, verbonden de diensttijd daarvoor bij artikel 8, vierde lid, bepaald.

De diensttijd ter verkrijging van verdere verhooging van wedde wordt gerekend een aanvang te nemen met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarin de bevordering is geschied.

In bijzondere gevallen kan de bevordering tot de eerste klasse ook na korter dan zes jaar dienst in de tweede klasse, of de benoeming tot Rijksklerk eerste klasse dadelijk bij eerste aanstelling geschieden en al dan niet eene hoogere aanvangswedde worden toegekend. Daarbij is toepasselijk de bepaling van het tweede lid van dit artikel.

Bij de beoordeeling der gevallen van bevordering en benoeming tot de eerste klasse zal, behalve op de regelen van formatie, vervat in artikel 10, in het bijzonder zijn te letten op den aard en omvang der te verrichten werkzaamheden.

Art. X. De artikelen 10, 11 en 12 van Ons besluit vervallen.

Art. XI. Artikel 13 van Ons voormeld besluit wordt artikel 10, gewijzigd en gelezen:

Er kunnen worden aangesteld ten hoogste:

A. ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof:

3 Rijksklerken, waarvan ten hoogste 1 der eerste klasse, die als Bureelchef door Onzen Minister van Justitie kan worden aangewezen;

B. ten parkette van den Advocaat-Fiskaal:

2 Rijksklerken, waarvan ten hoogste 1 der eerste klasse, die als Bureelchef door Onzen Minister van Justitie kan worden aangewezen;

C. bij elken Krijgsraad, Auditeur-Militair en bij den Fiskaal:

2 Rijksklerken, waarvan ten hoogste 1 der eerste klasse.

Art. XII. Artikel 14 van Ons voormeld besluit wordt artikel 11.

In dit artikel vervallen in den vierden regel de woorden „of betrekking" en worden in den zelfden regel ingevoegd tusschen de woorden „den" en „President" de woorden „President van het Hoog Militair Gerechtshof, den Advocaat-Fiskaal bij het Hoog Militair Gerechtshof, of van den".

Art. XIII. Artikel 15 van Ons voormeld besluit wordt artikel 12.

Tusschen de woorden „bij" in den eersten regel en „de" in den aanvang van den tweeden regel worden ingevoegd de woorden „het Hoog Militair Gerechtshof, den Advocaat-Fiskaal,".

Art. XIV. Artikel 16 van Ons voormeld besluit wordt artikel 13, gewijzigd en gelezen:

De jaarwedden van de bedienden bedragen:

I. voor de bedienden bij het Hoog Militair Gerechtshof en bij den Krijgsraad te 's-Gravenhage:

a. voor de concierges (kamerbewaarder bij het Hoog Militair Gerechtshof) ten minste f 800.— en ten hoogste f 950.—;

b. voor de boden ten minste f 800.— en ten hoogste f 1000.—;

c. bij bekleeding van de betrekkingen van concierge (kamerbewaarder) en bode door één persoon, ten minste f 1000.— en ten hoogste f 1200.—;

d. voor een knecht of portier, ten minste f 600.— en ten hoogste f 800.—;

II. voor de bedienden bij de overige Krijgsraden:

a. voor de concierges en de boden ten minste f 700.— en ten hoogste f 900.—;

b. voor een knecht of portier ten minste f 600.— en ten hoogste f 700.—;

Aan den bediende, aan wien door Onzen Minister van Justitie worden opgedragen, de diensten bedoeld bij het bij artikel II van dit besluit aan artikel 2 van Ons voormeld besluit toegevoegde derde lid, wordt eene toelage toegekend van ten hoogste f 200.—;

Aan de concierges kan boven hunne wedde het genot van vrije woning en vrij gebruik van vuur en licht worden toegekend. Voor de toepassing van de Burgerlijke Pensioenwet wordt dit genot begroot op eene waarde van ten hoogste f 300.—.

Art. XV. Artikel 17 van Ons voormeld besluit wordt artikel 14, gewijzigd en gelezen:

De aanvangsjaarwedden van de bedienden worden telkens na twee jaar dienst verhoogd met f 50.— totdat de voor de betrekking of tegelijkertijd bekleede betrekkingen, vastgestelde hoogste wedde bereikt zal zijn.

Bij de benoeming van een bediende in den loop van een kwartaal wordt, voor de verkrijging der eerst volgende verhooging van wedde, de diensttijd geacht te zijn aangevangen met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarin de benoeming geschied is.

Art. XVI. Artikel 18 van Ons voormeld besluit wordt artikel 15.

In den tweeden regel worden tusschen de woorden „gerecht" en „gevestigd" ingevoegd de woorden „of parket".

Art. XVII. Artikel 19 van Ons voormeld besluit wordt artikel 16.

Het laatste lid van dat artikel wordt vervangen door de volgende nieuwe drie leden:

Het uitoefenen van een beroep, zonder verlof van den President van het College aan wien zij ondergeschikt zijn, is den bedienden verboden.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond bericht van het verleend verlof en is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

Op hen, die bij de inwerking treding van dit besluit in dienst zijn en een beroep uitoefenen, zijn, zoo lang zij in dezelfde betrekking dienen, de bepalingen der voorgaande beide leden niet van toepassing.

Art. XVIII. Artikel 20 van Ons voormeld besluit wordt artikel 17.

Art. XIX. Artikel 21 van Ons voormeld besluit wordt artikel 18.

In den tweeden regel van het eerste lid wordt voor het cijfer „8" gelezen „14".

Art. XX. De artikelen 22 tot en met 28 van Ons voormeld besluit worden onderscheidenlijk artikelen 19 tot en met 25.

Art. XXI. Ingetrokken worden de bepalingen:

a. sub II*a* van Ons besluit van 12 April 1911 (*Staatsblad* nº. 114);

b. sub II*a* 2º. en 3º. van Ons besluit van 13 November 1911 (*Staatsblad* nº. 336).

Overgangsbepalingen.

Art. 1. De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken derde klasse worden geacht met ingang van 1 Januari 1916 te zijn aangesteld in de tweede klasse.

De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken der tweede klasse blijven, voor bevordering tot de eerste klasse, vrijgesteld van het onderzoek, bedoeld in artikel 28 van het Reglement IV, laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 6 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 183);

2. De bezoldiging van de op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken wordt, met ingang van 1 Januari 1916 en 1917 telkens verhoogd met f 50.—.

Voor zooveel en zoolang de bezoldiging van een Rijksklerk in dienst op 31 December 1917 minder bedraagt dan de jaarwedde waarop hij, krachtens de bij dit besluit vastgestelde regeling aanspraak zal kunnen maken, wordt deze jaarwedde door hem verkregen door trapsgewijze verhooging met ten hoogste f 100.— met ingang van elk volgend jaar. Na het bereiken van deze jaarwedde worden volgende verhoogingen verkregen op den bij dit besluit vastgestelden voet.

De jaarwedde van een Rijksklerk op 31 December 1915 in dienst, welke op den dag der inwerkingtreding van dit besluit, volgens voorgaande regeling niet het minimum bedraagt, bij dit besluit, voor de klasse, waarin hij dan dient, vastgesteld, wordt, met ingang van dien dag, op dat minimum gebracht, waarna verdere verhooging plaats vindt op den voet als bij het eerste en tweede lid van dit artikel is bepaald. Zoolang na toepassing van het eerste lid van dit artikel, de verkregen jaarwedde het aan den beambte volgens artikel VIII van dit besluit toekomend bedrag overschrijdt, wordt het bedrag der overschrijding als eene persoonlijke toelage genoten.

Onder bezoldiging bedoeld in dit artikel, wordt verstaan, de som der inkomsten, vermeld bij de artikelen 26 en 32 aangehaald sub II in Ons besluit van den 13 November 1911 (*Staatsblad* nº. 336) en bij de artikelen 8 en 11 van Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* nº. 368).

Als diensttijd wordt, voor de toepassing van het tweede lid van dit artikel, aangemerkt de tijd doorgebracht, na 18-jarigen leeftijd, voor de inwerkingtreding van Onze besluiten in het voorgaande lid vermeld, als klerk en, na die inwerkingtreding, als hulpschrijver ter griffie van of ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof of bij een Auditeur-Militair.

Aan de bedienden in dienst op 31 December 1915, die op of na dien datum, doch voor de inwerkingtreding van dit besluit, eene lagere aanvangswedde genoten, dan voor hen bij dit besluit is vastgesteld of lagere periodieke verhooging ontvingen dan hun volgens dit besluit toekomt, wordt, met ingang van 1 Januari 1916 en 1917 telkens de helft van het verschil toegekend.

Wij behouden Ons voor te bepalen, dat, met het oog op de tijdsomstandigheden, de tweede helft van het verschil, bedoeld bij het voorgaande lid en de bij het eerste lid van dit artikel bedoelde verhooging met 1 Januari 1917, niet zal worden toegekend.

3. Zoolang de wedde van een Rijksklerk op 31 December 1915 in dienst bij de toepassing van het voorgaande artikel lager is dan de bij het vijfde lid van dat artikel bedoelde som der inkomsten, die hij zou hebben ontvangen in de klasse waarin hij op 31 December 1915 diende waren de artikelen 26 en 32, aangehaald sub II in Ons besluit van 13 November 1911 (*Staatsblad* nº. 336) en 8 en 11 van Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* nº. 368) van kracht gebleven, geniet hij

eene persoonlijke toelage ten bedrage van het verschil.

Bij de vaststelling van het verschil wordt niet in rekening gebracht, de verhooging van bezoldiging verkregen krachtens het bepaalde bij het eerste lid van het voorafgaande artikel 2.

4. De Rijksklerken op 31 December 1915 in dienst, blijven in het genot der toelage, bepaald bij artikel 31, aangehaald sub II in Ons besluit van 13 November 1911 (*Staatsblad* nº. 336) en bij 12 van Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* nº. 368), zoolang de bij dat artikel bedoelde bijdrage door hen verschuldigd is.

Art. XXII. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad*, en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en van hetwelk afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Katwijk, den 21sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 29 *Juli* 1916.)

—

22 *Juli* 1916. BESLUIT, tot uitvoering van artikel IX der wet van 21 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 303). S. 329.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 19 Juli 1916, nº. 103, afdeeling Pensioenen;

Gelet op art. IX der wet van 21 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 303) en op Ons besluit van 10 October 1913 (*Staatsblad* nº. 387);

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

A. Met betrekking tot de *Weduwenwet voor de ambtenaren 1890* (tekst bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 21 Juli 1894 (*Staatsblad* nº. 136)):

1. In het derde en in het negende lid van art. 14 wordt voor „art. 27" telkenmale gelezen „art. 39";

2. In het tweede lid, lit. *a*, van art. 18 wordt voor „art. 36" gelezen „art. 48";

3. In art. 22 wordt voor „artikelen 21, 30 en 31" gelezen „artikelen 36, 42 en 43" en voor artikel 22", „artikel 37";

B. Met betrekking tot de *Weduwenwet voor de onderwijzers 1905* (*Staatsblad* nº. 153):

1. In het derde lid van art. 18 wordt voor „art. 27" gelezen „art. 39";

2. In art. 22 wordt voor „artt. 21, 30 en 31" gelezen „artt. 36, 42 en 43" en voor „art. 22", „art. 37";

C. Met betrekking tot de *Pensioenwet voor zijdelingschen Staatsdienst 1912* (*Staatsblad* nº. 134):

1. In het vijfde lid van art. 2 wordt voor „artikel 9*bis*" gelezen „artikel 15";

2. In het eerste lid van art. 5 wordt voor „art. 37" gelezen „art. 49";

3. In het eerste lid van art. 6 wordt voor „art. 9*bis*" gelezen „art. 15";

4. In het vierde lid van art. 6 wordt gelezen: voor „art. 14", „het eerste lid van art. 26", voor „het laatste lid van art. 16" „art. 31" en voor „art. 17" art. 32";

5. In art. 7 wordt voor „het laatste lid" gelezen „het *voorlaatste* lid";

D. Met betrekking tot de *Pensioenwet voor de bijzondere leeraren* 1913 (*Staatsblad* nº. 298):

1. In het eerste lid van art. 23 wordt voor „art. 13*bis*" gelezen „art. 23";

2. In het eerste lid van art. 24 wordt voor „art. 13*ter*, gelezen „art. 24";

3. In art. 34 wordt voor „17", „5*bis*", „18", „28", „19", „22", „20", „21", „23", „30" en „31" gelezen respectievelijk „32", „6", „33", „40", „34", „37", „35", „36", „38", „42" en „43";

E. Met betrekking tot de *wet tot regeling van het lager onderwijs* (tekst bekend gemaakt bij Ons besluit van 26 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 219)):

1. In art. 44 wordt voor „8, 9, tweede, derde en laatste lid, 12, derde lid, 18 tot en met 24 en 26 tot en met 31" gelezen: „13, 14, tweede, derde en laatste lid, 33 tot en met 43";

2. In art. 71 wordt voor „9, tweede, derde en laatste lid, 18 tot en met 24 en 26 tot en met 31" gelezen: „14, tweede, derde en laatste lid, 33 tot en met 43";

F. in art. 2 der wet van 30 December 1905 (*Staatsblad* nº. 395) wordt voor „artikel 9*bis*, gelezen „artikel 15".

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Katwijk, den 22sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 15 *Aug.* 1916.)

—

22 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie Stellingcommandanten". S. 330.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 17 Juli 1916, Kabinet, Litt. L[100] en van 20 Juli 1916, Bureau S, nº. 65;

Gezien het Koninklijk Besluit van 8 September 1909 (*Staatsblad* nº. 305), houdende nadere vaststelling van de Instructie voor Stellingcommandanten en Commandanten van Afzonderlijke Forten, voor tijd van Oorlog of van oorlogsgevaar, sedert herhaaldelijk gewijzigd;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In de Instructie, behoorende bij genoemd Koninklijk Besluit worden de volgende wijzigingen gebracht:

1º. In de bijlage I van de instructie wordt het gestelde onder IV vervangen door:

„IV. DE STELLING VAN DE MONDEN DER MAAS EN DER SCHELDE:

„omvattende;

„a. *De stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet.*

„A. Te land.

„In de provincie Zuidholland de gemeenten:

„Abbenbroek, Brielle, Dirksland, Geervliet, Goedereede, 's Gravenzande, Heenvliet, Hekelingen, Hellevoetsluis, Nieuw-Helvoet, Herkingen, Melissant, Nieuwenhoorn, Oostvoorne, Ouddorp, Oudenhoorn, Rockanje, Rotterdam (onderdeel Hoek van Holland), Rozenburg, Sommelsdijk, Spijkenisse, Stellendam, Vierpolders, Zuidland, Zwartewaal.

„B. Te water.

„De vaarwaters der Stelling:

„Westelijke grens: de lijn loopende in rechte westelijke richting van de gemeentegrens tusschen 's Gravenzande en Monster naar de lijn van 80 d.M. langs de Zuidhollandsche kust, verder in algemeene strekking langs deze lijn tot een punt ter hoogte van de uiterton van het Slijkgat en van daar aansluitende aan de meest westelijke punt van den vasten wal van het eiland Goeree;

„Oostelijke grens: in den Nieuwen Waterweg de gemeentegrens van 's Gravenzande tot haar ontmoetingspunt met de gemeentegrens van Rozenburg, voorts deze laatste grens in het Scheur en in de verbinding tusschen Scheur en Botlek;

„In de Oude Maas de gemeentegrenzen van Spijkenisse en Hekelingen, in het Spui de gemeentegrenzen van Hekelingen en Zuidland; in het Haringvliet de grens tusschen de gemeenten Numansdorp en Zuid-Beijerland en eene lijn tusschen het Zuidelijk uiteinde van die grens en het Noordelijk uiteinde van den Schenkeldijk ten Noorden van het dorp Oolt gensplaat."

„b. *De werken aan de Wester-Schelde.*

„Het land- en watergebied van de provincie Zeeland."

2º. In de bijlage II van de Instructie vervalt het onder VI, VII en VIII vermelde.

3º. In de bijlage III van de Instructie wordt het gestelde onder IV vervangen door:

„IV. DE STELLING VAN DE MONDEN DER MAAS EN DER SCHELDE.

„a. *De stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet.*

„De vesting Brielle.

„Het werk op den Penscherdijk.

„Het werk op den Noorddijk.

„De vesting Hellevoetsluis.

„Het fort aan den Hoek van Holland.

„b. *De werken aan de Wester-Schelde.*

„Het fort de Ruijter.

„De kustbatterij bij Neuzen.

„Het fort Ellewoutsdijk.

2. Dit Besluit treedt in werking met ingang van den 16den Augustus 1916.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Katwijk, den 22sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 27 *Juli* 1916.)

—

22 *Juli* 1916. BESLUIT, tot wijziging der „Oorlogsinstructie Onder-Commandanten van stellingen". S. 331.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 17 Juli 1916, Kabinet, Litt. L[100], en van 20 Juli 1916, Bureau S, nº. 65;

Gezien het Koninklijk Besluit van 14 Augustus 1911 (*Staatsblad* nº. 277), gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 8 November 1915 (*Staatsblad* nº. 463);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De tweede alinea van Artikel 1 van de Instructie, vastgesteld bij het hiervoren in de eerste plaats aangehaalde Koninklijk Besluit, zal worden gelezen als volgt:

„Deze instructie is niet van toepassing voor den Onder-Commandant van de Stelling van Hellevoetsluis, noch voor de commandanten van de sectoren en voor den Commandant van het orderdeel „*Amsterdam*" der *Stelling van Amsterdam*, voor welke autoriteiten eene bijzondere instructie reeds in tijd van vrede door den betrokken Stellingcommandant wordt vastgesteld."

2. Dit Besluit treedt in werking met ingang van den 16den Augustus 1916.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Katwijk, den 22sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 27 *Juli* 1916.)

—

22 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende nadere aanwijzing der gebieden, waarin door de Territoriale-bevelhebbers het militair gezag zal worden uitgeoefend. S. 332.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 17 Juli 1916, Kabinet, Litt. L[160];

Gezien het rapport van Onzen Minister van Marine van 20 Juli 1916, Bureau S, nº. 65;

Gezien de Koninklijke Besluiten van 22 Januari 1904 (*Staatsblad* nº. 10), van 18 November 1912 (*Staatsblad* nº. 349) en van 30 September 1915 (*Staatsblad* nº. 413);

Overwegende, dat het wenschelijk is, om — gelet op het gestelde in de tweede alinea van art. 2 van de instructie, vastgesteld bij en bedoeld onder 1º. van het Koninklijk Besluit van 22 Januari 1904 (*Staatsblad* nº. 10), zooals dit artikel is gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 30 September 1915 (*Staatsblad* nº. 413) — het gebied, waarin door de Territoriale bevelhebbers — zijnde de autoriteiten, bedoeld in de eerste alinea van gemeld art. 2 — het militair gezag zal worden uitgeoefend, nader aan te wijzen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. in te trekken het Koninklijk Besluit van 18 November 1912 (*Staatsblad* nº. 349);

2º. te bepalen:

Art. 1. *a.* Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Friesland enz.*" omvat de provinciën Friesland, Groningen en Drenthe;

b. Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Overijssel enz.*" omvat de provincie Overijssel, de provincie Gelderland, ten noorden van het Bijlandsche Kanaal, het Pannerdensche Kanaal en den Neder-Rijn, en de Provincie Utrecht, oostelijk van de oostgrens der Nieuwe Hollandsche Waterlinie;

c. Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Noordbrabant, enz.*" omvat de provincie Gelderland, ten zuiden van het Bijlandsche Kanaal, het Pannerdensche Kanaal en den Neder-Rijn, alsmede de provinciën Limburg en Noordbrabant, en wel ten opzichte van de provinciën Gelderland en Noordbrabant, voor zooveel betreft het gebied, niet behoorende tot de Nieuwe Hollandsche Waterlinie of tot de Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak;

d. Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Holland enz.*" omvat de provinciën Noordholland en Zuidholland, met uitzondering van het gebied, behoorende tot de Stelling van den Helder, de Stelling van Amsterdam, de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, de Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak en de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet, en voorts de provincie Utrecht, voor zoover betreft het gedeelte, gelegen ten westen van het gebied der Nieuwe Hollandsche Waterlinie.

3. De Territoriale-bevelhebbers genieten als zoodanig een toelage naar reden van f 600.— 's jaars.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Marine, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel en aan de Algemeene Rekenkamer.

Katwijk, den 22sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 27 *Juli* 1916.)

—

25 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *zwavelhoudende ijzeraarde*. S. 333.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van zwavelhoudende ijzeraarde te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 17 Juli 1916, Kabinet, Litt. E[100];

Den Raad van State gehoord (advies van 18 Juli 1916, nº. 23);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 22 Juli 1916, Kabinet, Litt. E[103];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van zwavelhoudende ijzeraarde is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 25sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 26 *Juli* 1916.)

—

25 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *gedistilleerd* en *likeuren*. S. 334.

(Tekst als S. 333).

—

28 *Juli* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van art. 1, 3º., van het Koninklijk besluit van 6 Februari 1911 (*Staatsblad* nº. 45), tot uitvoering van de artikelen 1, 4 en 5 der „Trekhondenwet" 1910 (*Staatsblad* nº. 203). S. 335.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 19 Juni 1916, nº. 4590, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Juli 1916, nº. 19);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 22 Juli 1916 nº. 5258, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In artikel 1, 3º., van Ons besluit van 6 Februari 1911 (*Staatsblad* nº. 45) gewijzigd bij Onze besluiten van 12 Juni 1911 (*Staatsblad* nº. 143), 28 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 431) en van 24 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 289), wordt in plaats van „1 September 1916" (tweemaal) gelezen „1 September 1917".

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en in afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 28sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 22 *Aug.* 1916.)

—

28 *Juli* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van eene tijdelijke uitzondering op artikel 1, § 4, van het Koninklijk besluit van 30 September 1907 (*Staatsblad* nº. 260), laatstelijk gewijzigd bij dat van 15 November 1915 (*Staatsblad* nº. 470), tot uitvoering van het Algemeen Postverdrag van *Rome*. S. 336.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 23 Juni 1916, nº. 31, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Overwegende, dat het wenschelijk is tegemoet te komen aan de bezwaren, welke voor de Nederlandsche geadresseerden zullen voortvloeien uit het in werking treden van eene verhooging van het in Duitschland voor het Duitsch-Nederlandsch grensverkeer geldend tarief der brieven;

Gelet op artikel 25 der wet van 15 April 1891 (*Staatsblad* nº. 87), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 427), alsmede op het den 26sten Mei 1906 te Rome gesloten Algemeen Postverdrag, welk Verdrag den 14den Mei 1907 is bekrachtigd;

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Juli 1916, nº. 31);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister, van 25 Juli 1916, nº. 31, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Eenig artikel.

Goed te keuren, dat met afwijking in zoover

van het bepaalde bij artikel 1, § 4, van Ons besluit van 30 September 1907 (*Staatsblad* nº. 260), laatstelijk gewijzigd bij dat van 15 November 1915 (*Staatsblad* nº. 470), in het verkeer met *Duitschland* tusschen kantoren, welke, in een rechte lijn gemeten, niet meer dan 30 Kilometer van elkander verwijderd zijn, van 1 Augustus 1916 af tot een door Onzen Minister van Waterstaat nader te bepalen tijdstip, voor ontoereikend gefrankeerde brieven éénmaal het ontbrekende port wordt geheven als bedoelde brieven toereikend zijn gefrankeerd volgens het in genoemd verkeer thans geldend tarief.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en in afschrift aan den Raad van State zal worden medegedeeld.

Katwijk, den 28sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 8 *Aug.* 1916.)

—

28 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Terecht hebben Gedep. Staten aan de begrooting der gemeente Spaarndam hunne goedkeuring onthouden, omdat daarin de uitgaven hooger zijn geraamd dan de ontvangsten en dus een deel der uitgaven niet is gedekt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Spaarndam tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 15 Maart 1916, nº. 125, waarbij goedkeuring is onthouden aan de begrooting dier gemeente voor het jaar 1916;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 28 Juni 1916, nº. 188;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 22 Juli 1916, nº. 4942, afd. Binn. Bestuur;

O., dat het besluit van Ged. Staten steunt op de overweging dat op de begrooting der gemeente Spaarndam voor 1916 de inkomsten zijn geraamd op f 113,363.25[5] en de uitgaven op f 115,162.51, zoodat de uitgaven de inkomsten met f 1799.25[5] overtreffen; dat de Raad niet bereid is gevonden de inkomsten in evenwicht met de uitgaven te brengen, hetgeen onder meer zou kunnen geschieden door de opbrengst van den hoofdelijken omslag te verhoogen; dat de belastingdruk in de gemeente Spaarndam in vergelijking met dien in andere gemeenten in de provincie Noord-Holland niet overdreven kan worden genoemd, zoodat tegen eene verzwaring van dien druk geen onoverkomelijke bedenking kan bestaan; dat G. S. aan eene begrooting, waarbij de uitgaven de inkomsten overtreffen en mitsdien een gedeelte der uitgaven niet is gedekt, hunne goedkeuring niet kunnen hechten;

dat de gemeenteraad in beroep aanvoert dat de meerderheid van den Raad van oordeel is dat, waar het grootste gedeelte van de belastingplichtigen tot den werkenden stand behoort, het in het algemeen ongewenscht en in het bijzonder in de tegenwoordige tijdsomstandigheden ondoenlijk is om den hoofdelijken omslag te verhoogen; hetgeen bovendien niet afdoende zou zijn, tenzij 6 % geheven zou worden; dat deze ongunstige toestand der geldmiddelen reeds jarenlang geduurd heeft, zoodat slechts met de grootste moeite in het gewone onderhoud is voorzien, doch dat het door de uitgaven verbonden aan de uitvoering der nieuwe wetten en den buitengewonen toestand onmogelijk wordt het gemeentebeheer naar behooren te voeren en het personeel voldoende te bezoldigen; dat de Raad niet bij machte is andere bronnen van inkomsten aan te wijzen noch posten op de begrooting van uitgaven te doen vervallen, daar deze naar zijn oordeel alle behooren tot de in art. 205 der Gemeentewet genoemde, terwijl hij noodgedwongen den post van f 260 voor krankzinnigenverpleging en van f 240 voor het ophalen van vuilnis deed vervallen; dat de Raad mitsdien zich niet in staat acht aan het verlangen van Ged. Staten tot het in evenwicht brengen der gewone uitgaven en ontvangsten voor 1916 te voldoen;

O., dat Ged. Staten terecht aan de begrooting der gemeente Spaarndam voor het jaar 1916, nu daarin de uitgaven hooger zijn geraamd dan de ontvangsten en dus een deel der uitgaven niet is gedekt, hunne goedkeuring hebben onthouden;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Ged. Staten van Noord-Holland het daartegen ingesteld beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten *Maasbracht*, *Wessem*, *Linne*, *Beegden*, *Roermond* en *Maasniel*, noodig voor den aanleg van

twee stuwen, sluizen met kanalen, gronden andere werken ten behoeve van de kanalisatie van een gedeelte van de rivier de *Maas*. S. 337.

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement *Wageningen* van den spoorweg *Ede—Wageningen*. S. 338.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot toekenning van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van een spoorweg van *Horn* naar *Deurne*. S. 339.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is den aanleg en het in exploitatie brengen te bevorderen van een spoorweg van *Horn* naar *Deurne* ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Uit 's Rijks schatkist wordt een renteloos voorschot beschikbaar gesteld ten bedrage van een derde van de kosten van aanleg en het in exploitatie brengen, ook tot geen hooger bedrag dan f 290,000, ten behoeve van een spoorweg van *Horn* naar *Deurne*.

2. Het in artikel 1 genoemde rentelooze voorschot wordt onder voorwaarden door Ons of krachtens Onze machtiging te stellen, toegekend aan den concessionaris voor den aanleg van den aldaar genoemden spoorweg, doch niet dan nadat door belanghebbenden bij dien aanleg daarvoor, ten genoegen van Onzen Minister van Waterstaat voldoende ondersteuning zal zijn verleend, onder geene andere voorwaarden, dan waarop de goedkeuring van genoemden Minister zal zijn verkregen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 14 *Aug.* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 340.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tenvolgege hiervan wordt het totaal der IIde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van genoemd hoofdstuk verhoogd met f 15,625.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot wijziging van artikel 411 der Invaliditeitswet. S. 341.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 319, 1—6.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2335—2339.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 515, 516, 521.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is het derde lid van artikel 411 der Invaliditeitswet te wijzigen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

In het derde lid van artikel 411 der Invaliditeitswet wordt het woord „Drie" vervangen door „Zes".

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Justitie, B. ORT.
De Minister van Financiën, ANT. van GIJN.

(*Uitgeg.* 15 *Aug.* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende aanvulling van de Wet tot regeling der brievenposterij. (*Instelling van een postchèque- en girodienst.*) S. 342.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1914/15, nº. 286, 1—6 ; 1915/16, nº. 51, 1—3.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2490—2493.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 516—518, 522.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het in het algemeen belang wenschelijk is den dienst der posterijen uit te breiden met chèque- en giro-dienst ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Tusschen de *artikelen* 19 en 20 der wet tot regeling der brievenposterij, waarvan de tekst laatstelijk is bekend gemaakt bij Koninklijk besluit van 9 October 1908 (*Staatsblad* nº. 316), wordt ingevoegd :

Artikel 19*bis*. I. Op de voorwaarden door Ons vast te stellen en tegen betaling van door Ons te regelen rechten wordt op postkantoren gelegenheid gegeven tot storting van en beschikking over gelden in rekening-courant.

II. Over de saldo's der in het vorige lid bedoelde rekeningen-courant, wordt tot een maximum van f 10,000 aan het einde van elk kalenderjaar, alsmede bij het afloopen dier rekeningen, te goed gedaan eene rente van 1½ % per jaar, berekend over ronde sommen van f 100 of veelvouden daarvan, die een volle kalendermaand hebben uitgestaan.

III. Het bepaalde in de artikelen 1 en 2 der

wet van 24 Januari 1815 (*Staatsblad* nº. 5) is op de saldo's der in het eerste lid bedoelde rekeningen-courant niet van toepassing.

IV. De som van de saldo's der in het eerste lid bedoelde rekeningen-courant kan, voor zooveel die wordt aangenomen voor uitbetalingen niet noodig te zijn, rentegevend belegd worden.

V. De in het vorig lid bedoelde belegging geschiedt volgens door Ons te stellen regelen door tusschenkomst van de directie der Rijkspostspaarbank.

Voor de bemoeiingen te dier zake zal aan de genoemde instelling eene vergoeding worden uitgekeerd, waarvan het bedrag door Ons wordt vastgesteld.

Door Onze Ministers van Waterstaat en van Financiën zal worden bepaald op welke wijze de bewaring van de belegde gelden zal geschieden.

VI. Alle stukken, welke in den sub I hierboven omschreven dienst gebezigd worden zijn vrij van zegelrecht.

2. Deze wet treedt in werking op een nader door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 15 *Aug.* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Bijdragen aan het Koninklijk Nationaal Steuncomité 1914). S. 343.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met f 1,450,000.

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende goedkeuring van de overeenkomst van ruiling van domeingrond onder *Klundert*, gesloten met jonkvrouwe C. J. J. W. van den Santheuvel van Hoogeveen, echtgenoote van W. R. A. C. graaf van Rechteren Limpurg te *Arnhem*. S. 344.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot nadere wijziging van de Visscherijwet. S. 345.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 393, 1—4.
Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2494.
Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 516, 518, 519.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Visscherijwet (wet van 6 October 1908, *Staatsblad* nº. 311), gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 66) nader te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Het derde lid van artikel 15 der Visscherijwet wordt gelezen als volgt:

3. Vóór 1 Juli 1921 wordt een ontwerp van wet bij de Staten-Generaal ingediend, waarbij dit artikel wordt herzien.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 14 *Aug.* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (*Kosten wegens huisvesting van den Rubbervoorlichtingsdienst.*) S. 346.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voornoemd hoofdstuk, verhoogd met f 26,645.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot verlenging en herstel van in de Merkenwet genoemde termijnen. S. 347.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 251, 1—13.
Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2335.
Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 492, 518, 520.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in verband met de tegenwoordige buitengewone omstandigheden de wenschelijkheid is gebleken, dat eene voorziening wordt getroffen met betrekking tot verlenging of herstel van bij de Merkenwet genoemde termijnen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De in de Merkenwet genoemde termijnen, welke niet betrekking hebben op de behandeling van een geschil betreffende een merk voor den rechter, kunnen door den directeur van het Bureau voor den Industriëelen Eigendom op een met redenen omkleed verzoek ingediend door of namens den rechthebbende, telkens voor een tijdsverloop van ten hoogste vier maanden worden verlengd of hersteld.

2. Een verzoek tot herstel moet binnen drie maanden na het verloopen van den termijn,

waarvan herstel wordt verlangd, worden ingediend.

3. De termijnen, die 1 Augustus 1914 nog loopende waren en die, welke sedert nog zijn verloopen, kunnen alsnog door den in artikel 1 bedoelden directeur worden hersteld, mits een daartoe met redenen omkleed verzoek binnen drie maanden na het in werking treden dezer wet door of namens den rechthebbende tot dien directeur wordt gericht.

4. Het herstellen van een termijn heeft volledig herstel van rechten tengevolge.

5. 1. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag volgende op dien harer afkondiging.

2. Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden zullen hebben opgehouden te bestaan, zal aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet wordt geregeld.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Justitie, B. OORT.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 10 *Aug.* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot verlenging en herstel van in de Octrooiwet genoemde termijnen. S. 348.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 251, 1—13.
Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2335.
Hand 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 492, 518, 520.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in verband met de tegenwoordige buitengewone omstandigheden de wenschelijkheid is gebleken, dat eene voorziening wordt getroffen met betrekking tot verlenging of herstel van bij de Octrooiwet (*Staatsblad* 1910, nº. 313) genoemde termijnen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz,

Art. 1. De in de Octrooiwet (*Staatsblad* 1910. nº. 313) genoemde termijnen, welke niet betrekking hebben op de behandeling van een geschil betreffende een octrooi voor den rechter, kunnen door den Octrooiraad, op een met redenen omkleed verzoek ingediend door of namens den rechthebbende, telkens voor een tijdsverloop van ten hoogste zes maanden worden verlengd of hersteld.

2. Een verzoek tot herstel moet binnen drie maanden na het verloopen van den termijn, waarvan herstel wordt verlangd, worden ingediend, tenzij het verzoek betreft een termijn, als bedoeld in artikel 49, eerste lid, der Octrooiwet 1910 (*Staatsblad* nº. 313).

3. De termijnen, die 1 Augustus 1914 nog loopende waren en die, welke sedert nog zijn verloopen, kunnen alsnog door den Octrooiraad worden hersteld, mits voor zooveel betreft andere termijnen dan die bedoeld in artikel 49, eerste lid, der Octrooiwet 1910 (*Staatsblad* nº. 313) een daartoe met redenen omkleed verzoek binnen drie maanden na het in werking treden dezer wet door of namens den rechthebbende tot dien Raad wordt gericht.

4. Het herstellen van een termijn heeft volledig herstel van rechten tengevolge.

5. 1. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag volgende op dien harer afkondiging.

2. Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden zullen hebben opgehouden te bestaan, zal aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet wordt geregeld.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 10 *Aug.* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot het langer in dienst houden van dienstplichtigen bij de landweer. S. 349.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld bij art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* nº. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 343) en 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 563) ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* nº. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 343) en 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 563), wordt voor „31 Juli 1916" gelezen : „31 December 1916".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 Juli 1916.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 29 *Juli* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916. S. 350.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *zesde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 (Buitengewoon krediet). S. 351.

Bij deze wet wordt een nieuwe afdeeling ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het eindcijfer van voormeld hoofdstuk der Staatsbegrooting verhoogd met f 2,900,000.

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende bekrachtiging van eene overeenkomst met de Babat-Djombang Stoomtram Maatschappij tot aankoop van hare onderneming.

Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1916. S. 352.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot verhooging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 353.

Bij deze wet wordt één artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der VIIde Afdeeling, alsmede het eindcijfer van dit hoofdstuk, verhoogd met f 350,000.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot verhooging van het *vierde* hoofdstuk der *Staatsbegrooting voor het dienstjaar* 1915. S. 354.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan worden de totalen van de 2de, 3de, 6de, 7de, 8ste, 9de en 10de afdeeling van het vorengenoemde hoofdstuk respectievelijk verhoogd met f 8,300; f 7,500; f 14,700; f 48,500; f 21,500; f 10,500 en f 5000, alsmede het eindcijfer van dit hoofdstuk met f 116,000.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 355.

Bij deze wet wordt de omschrijving van een artikel veranderd, wordt een artikel ingevoegd en worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt *verhoogd:*

het totaal van de Iste Afdeeling met f 28,700 en daardoor gebracht op f 476,699.67;

het totaal van de IIde Afdeeling met f 5,000 en daardoor gebracht op f 124,850;

het totaal van de IVde Afdeeling met f 99,500 en daardoor gebracht op f 18,132,500;

het totaal van de VIde Afdeeling met f 42,000 en daardoor gebracht op f 2,843,166;

het totaal van de VIIIste Afdeeling met f 18,000 en daardoor gebracht op f 2,882,117;

het totaal van de XIIde Afdeeling met f 3,425,195 en daardoor gebracht op f 43,550,006;

en het eindcijfer met f 3,618,395 en daardoor gebracht op f 106,239,350.75½).

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende goedkeuring van de onderhandsche overdracht door ruiling van onroerende goederen te *Hekkens* (*Ottersum*) aan P. W. Hendriks te *Ottersum.* S. 356.

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende goedkeuring van de onderhandsche overdracht door ruiling van gronden te *Doesburg* aan B. Ubbink, aldaar. S. 357.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1916. S. 358.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 359.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden voor sommige groepen van militieplichtigen verlenging noodig maken van den termijn, gesteld in art. 1 der wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 562);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De ingelijfden bij de militie bij de bereden korpsen, bij het korps torpedisten, bij het korps pantserfortartillerie en bij de zeemilitie, voor wie ingevolge art. 99 der Militiewet de dienst bij de militie zou zijn geëindigd op 31 Juli 1914 of op een lateren dag, worden in dien dienst gehouden tot 31 December 1916 of tot een vroegeren door Ons aan te wijzen datum.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 Juli 1916.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 29 *Juli* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den landstorm. S. 360.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweginig genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden het noodig maken de gelegenheid te scheppen om tot den landstorm behoorende dienstplichtigen, voor wie de dienstplicht bij den landstorm met 31 Juli 1916 zou eindigen, daarvan langer deel te doen uitmaken.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De dienstplichtigen bij den landstorm, voor wie volgens art. 3, tweede lid, der Landstormwet de dienstplicht bij den landstorm zou eindigen op 31 Juli 1916, blijven tot den landstorm behooren tot 31 December 1916.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 Juli 1916.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 29 *Juli* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. WET, tot wijziging der wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345), tot nadere uitbreiding van den landstorm, enz. S. 361.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweginig genomen hebben, dat het wenschelijk is, de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345) te kunnen toepassen niet enkel om landweermannen, maar ook om dienstplichtigen van de militie met verlof te kunnen laten gaan ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In de beweegreden van de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345) wordt in de plaats van „de onder de wapenen staande landweermannen" gelezen : „onder de wapenen zijnde dienstplichtigen".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 29 *Juli* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *verduurzaamde groenten.* S. 362.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van verduurzaamde groenten nader te regelen ;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344) ;

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 Juli 1916, Kabinet, Litt. IJ[100] ;

Den Raad van State gehoord (advies van 25 Juli 1916, nº. 42) ;

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 28 Juli 1916, Kabinet Litt. F[106] ;

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Onze Besluiten van 16 Maart 1915 (*Staatsblad* nº. 156), van 11 September 1915 (*Staatsblad* nº. 392) en van 16 October 1915 (*Staatsblad* nº. 430), te bepalen :

Eenig artikel.

De uitvoer van zuurkool en van alle groenten in gezouten of gedroogden toestand of op andere wijze verduurzaamd, welke in verschen toestand niet mogen worden uitgevoerd, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 31 *Juli* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *karwijolie*, *papaver-* of *maanzaadolie* en *vette* of *geslagen mosterdolie*. S. 363.

(Tekst als S. 362.)

—

29 *Juli* 1916. WET, houdende wijziging en aanvulling van de artikelen 3, 5 en 19 van de wet tot regeling der brievenposterij (*Staatsblad* 1908, nº. 316), gewijzigd bij de wet van 27 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 427). S. 364.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 305, 1—10.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2506—2515, 2521—2529, 2533, 2534.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 499, 518, 520, 521.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is over te gaan tot wijziging van de artikelen 3, 5 en 19 van de wet tot regeling der brievenposterij (*Staatsblad* 1908, nº. 316), gewijzigd bij de wet van 27 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 427) ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het eerste lid van artikel 3 der wet tot regeling der brievenposterij (*Staatsblad* 1908, nº. 316), gewijzigd bij de wet van 27 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 427), wordt gelezen als volgt :

„Het port der brieven bedraagt, bij vooruitbetaling, voor elke briefkaart 3 cent ;

voor elken anderen brief :

van een gewicht van niet meer dan 20 gram . . . . . 5 cent,

boven 20 tot en met 100 gram . 10 „ ,

en voorts voor elk meerder gewicht van 100 gram of een gedeelte van 100 gram, 5 cent daarboven ; behoudens dat het port van een brief, te bestellen binnen den kring van het post- of hulppostkantoor, waar die ter post is bezorgd, bedraagt, bij vooruitbetaling, voor elke briefkaart 2 cent ; voor elken anderen brief :

van niet meer dan 20 gram . . . 3 cent,

boven 20 tot en met 100 gram . . 6 „ ,

en voorts voor elk meerder gewicht van 100 gram of een gedeelte van 100 gram, 3 cent daarboven."

2. Het eerste lid van artikel 5 van voormelde wet wordt gelezen als volgt :

„Het port der gedrukte stukken bedraagt 1 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram."

3. Het eerste en tweede lid van artikel 19 der voormelde wet worden gelezen als volgt :

„De invordering van gelden op quitantiën, wisselbrieven, assignatiën en ander handelspapier, een door Ons te bepalen bedrag niet te boven gaande, kan geschieden tegen vooruitbetaling van een recht van vijf cent voor elk afzonderlijk in te vorderen bedrag niet hooger dan f 1, van 7½ cent voor elk bedrag tusschen f 1 en f 25 en van 15 cent voor elk bedrag van f 25 en hooger.

Bij de uitbetaling is bovendien wegens het bedrag, ingevorderd door eenzelfde postkantoor, het recht verschuldigd, dat is vastgesteld voor een postwissel van gelijk bedrag."

4. Deze wet treedt op een nader door Ons te bepalen dag in werking.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 15 *Aug.* 1916.)

—

29 *Juli* 1916. BESLUIT, bepalende de bekendmaking in het *Staatsblad* van het op 7 Maart 1914 te *'s-Gravenhage* tusschen *Nederland* en *Guatemala* gesloten verdrag, regelende de toelating van consulaire ambtenaren van genoemde Republiek in de Nederlandsche koloniën en overzeesche bezittingen. S. 365.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gezien het op 7 Maart 1914 te *'s-Gravenhage* tusschen *Nederland* en *Guatemala* gesloten verdrag, regelende de toelating van consulaire ambtenaren van genoemde Republiek in de Nederlandsche koloniën en overzeesche bezittingen, van welk verdrag een afdruk met vertaling bij dit besluit is gevoegd ;

Overwegende dat de uitwisseling der akten van bekrachtiging op 26 Juni 1916 heeft plaats gehad ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken van den 26sten Juli 1916, nº. 31762, Directie van het Protocol ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Voorzegd verdrag en de vertaling daarvan te doen bekend maken door de plaatsing van dit besluit in het *Staatsblad*.

Onze Ministers, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur, zijn belast, ieder voor zooveel hem betreft, met de uitvoering van hetgeen ten deze wordt vereischt.

's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Buitenl. Zaken, J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 8 *Aug.* 1916.)

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas, désirant resserrer les liens d'amitié existant entre le Royaume des Pays-Bas et la République du Guatémala et assurer aux relations de commerce établies entre les deux nations le développement le plus ample, et voulant satistaire au désir exprimé par le Gouvernement du Guatémala, a consenti à admettre des fonctionnaires consulaires du Guatémala dans les principaux ports des colonies néerlandaises, sous la réserve toutefois de faire de cette concession l'objet d'une convention spéciale, déterminant d'une manière claire et précise les droits, devoirs et immunités de ces fonctionnaires consulaires dans les dites colonies.

A cet effet Sa Majesté la Reine des Pays-Bas a nommé le Jonkheer J. LOUDON, Son Ministre des Affaires Etrangères,

et Son Excellence le Président de la République du Guatémala Monsieur JOSÉ MARIA LARDIZABAL, Chargé d'Affaires de la République près le Gouvernement des Pays-Bas,

lesquels, dûment autorisés à cet effet, sont convenus des articles suivants :

Art. 1. Des Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires du Guatémala seront admis dans tous les ports des possessions d'outre-mer ou colonies des Pays-Bas, qui sont ouverts aux navires de toutes les nations.

2. Les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires du Guatémala seront considérés comme des agents commerciaux, protecteurs du commerce de leurs nationaux dans leur arrondissement consulaire. Ils résideront dans le port de la colonie indiqué dans leur commission et seront soumis aux lois tant civiles que pénales de cette colonie, sauf les exceptions que la présente convention établit en leur faveur.

3. Avant d'être admis à l'exercice de leurs fonctions et de jouir des immunités qui y sont attachées, les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires doivent présenter au Gouvernement de Sa Majesté la Reine des Pays-Bas une commission, indiquant leur arrondissement consulaire et le lieu de leur résidence.

Du moment que l'exéquatur sera contresigné par le Gouverneur de la colonie, les dits fonctionnaires consulaires de tout grade auront droit à la protection du Gouvernement et à l'assistance des auterités locales pour assurer le libre exercice de leurs fonctions.

Le Gouvernement se réserve la faculté de retirer l'exéquatur ou de le faire retirer par le Gouverneur de la colonie, en indiquant les motifs de cette mesure.

4. Les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires sont autorisés à placer au-dessus de la porte extérieure de leur demeure un écusson aux armes de leur pays, avec la légende : „Consulat-Général, Consulat, Vice-Consulat ou Agence Consulaire du Guatémala".

Il est bien entendu que cette marque extérieure ne pourra jamais être considérée comme donnant droit d'asile, ni comme pouvant soustraire la maison et ceux qui l'habitent aux poursuites de la justice territoriale.

5. Il est néanmoins entendu que les archives et documents relatifs aux affaires consulaires seront protégés contre toute recherche, et qu'aucune autorité ni aucun magistrat ne pourra les visiter, les saisir ou s'en enquérir d'une manière quelconque et sous aucun prétexte.

6. Les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires ne sont investis d'aucun caractère diplomatique.

Aucune demande ne pourra être adressée au Gouvernement Néerlandais que par l'entremise de l'agent diplomatique accrédité à La Haye.

En cas d'urgence les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls ou Agents Consulaires pourront recourir directement au Gouverneur de la possession ou de la colonie, prouvant l'urgence et en exposant les motifs pour lesquels la demande ne saurait être adressée aux autorités subalternes ; ou en démontrant que les demandes, antérieurement ardessées à ces autorités, seraient restées sans effet.

7. Le passeport, délivré ou visé par les fonctionnaires consulaires, ne dispense nullement le porteur de l'obligation de se munir de tous les actes requis par les lois ou règlements locaux pour voyager ou s'établir dans les colonies et ne porte aucun préjudice à l'exercice du droit que possède le Gouvernement de la colonie d'y interdire le séjour ou d'en ordonner l'éloignement de tout individu muni d'un passeport.

8. Toutes les opérations relatives au sauvetage des navires du Guatémala naufragés sur les côtes d'une des colonies néerlandaises seront dirigées par les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls ou Agents Consulaires du Guatémala.

L'intervention des autorités locales aura seulement lieu pour maintenir l'ordre, garantir les intérêts des sauveteurs, s'ils sont étrangers aux équipages naufragés et assurer l'exécution des dispositions à observer pour l'entrée et la sortie des marchandises sauvées.

En l'absence et jusqu'a l'arrivée des Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls ou Agents Consulaires, les autorités locales devront d'ailleurs prendre toutes les mesures nécessaires pour la protection des individus et la conservation des effets naufragés.

Il est de plus convenu que les marchandises sauvées ne seront tenues à aucun droit de douane à moins qu'elles ne soient admises à la consommation intérieure.

9. Les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires peuvent requérir l'assistance des autorités locales pour l'arrestation, la détention et l'emprisonnement des déserteurs des navires du Guatémala, marchands ou de guerre, pour autant que l'extradition des déserteurs de ces navires a été stipulée par traité.

A cet effet, ils s'adresseront par écrit aux fonctionnaires compétents et si la preuve est rapportée par les registres du navire, les rôles d'équipage ou par tout autre document authentique, que les hommes réclamés faisaient partie de l'équipage, l'extradition sera accordée à moins que l'individu dont il s'agit, ne soit sujet néerlandais.

Les autorités locales seront tenues d'exercer toute leur autorité pour faire arrêter les déserteurs. Après leur arrestation, ceux-ci seront mis à la disposition des dits fonctionnaires consulaires et pourront être détenus à la réquisition et aux frais de ceux qui les réclament, pour être ensuite renvoyés à bord des navires auxquels ils appartiennent, ou d'un autre navire de la même nation. Néanmoins si ces déserteurs ne sont pas renvoyés dans les trois mois, à partir du jour de leur arrestation, ils seront mis en liberté et ne pourront plus être arrêtés du même chef.

Il est entendu toutefois que l'extradition du déserteur qui aurait commis quelque crime, délit ou contravention, sera remise jusqu'à ce que le tribunal colonial ou métropolitain, saisi de l'affaire, ait rendu la sentence et que celle-ci ait été exécutée.

10. Lorsqu'un sujet du Guatémala vient à décéder sans héritiers ou exécuteurs testamentaires connus, les autorités néerlandaises, chargées d'après les lois de la colonie de l'administration de la succession, en donneront avis aux fonctionnaires consulaires afin de transmettre aux intéressés les informations nécessaires.

11. Les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls ou Agents Consulaires du Guatémala seront, à la requête du capitaine ou de l'officier qui le remplace, exclusivement chargés de l'ordre intérieur à bord des navires de commerce de leur nation.

Ils connaîtront seuls de tous les différends, qui se seront élevés en mer ou qui s'élèveront dans les ports entre le capitaine, les officiers et les hommes de l'équipage, y compris ceux qui concernent le règlement des salaires et l'exécution des engagements réciproquement consentis.

Les tribunaux ou les autres autorités de la colonie ne pourront à aucun titre s'immiscer dans ces différends à moins que ceux-ci ne soient de nature à troubler la tranquillité et l'ordre public à terre ou dans le port, ou que des personnes étrangères à l'équipage, ne s'y trouvent mêlées.

12. Pour autant qu'au Guatémala les mêmes faveurs sont accordées réciproquement aux Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires des Pays-Bas, les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires du Guatémala, qui n'exercent pas le commerce ni aucune fonction ou profession autre que leurs fonctions consulaires, seront exempts du logement militaire, de l'impôt personnel et de toute imposition générale ou municipale ayant un caractère personnel, à moins qu'ils ne soient sujets néerlandais ou qu'ils n'habitent déjà le Royaume des Pays-Bas ou ses colonies lors de leur nomination. Cette exemption ne peut jamais s'étendre aux droits de douane ou autres impôts indirects ou réels.

13. Les Consuls-Généraux, Consuls, Vice-Consuls et Agents Consulaires du Guatémala jouiront de tous les autres privilèges, exemptions et immunités dans les colonies néerlandaises qui pourraient être accordés par la suite aux agents du même rang de la nation la plus favorisée.

14. La présente convention est conclue pour un terme de cinq ans, à partir du 90ème jour après l'échange des ratifications.

A moins qu'une des Hautes Parties contractantes n'ait notifié à l'autre, au moins un an avant ce terme, son intention d'en faire cesser les effets, la convention restera en vigueur jusqu'à l'expiration d'une année après la dénonciation faite par l'une des Hautes parties contractantes.

En foi de quoi, les plénipotentiaires respectifs ont signé la présente convention et y ont apposé le sceau de leurs armes.

Fait, en double exemplaire, à La Haye, le 7 mars 1914.

J. LOUDON.
JOSÉ M. LARDIZABAL.

VERTALING.

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, wenschende, eensdeels, de tusschen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Guatemala bestaande vriendschapsbanden hechter te maken en aan de tusschen beide volken gevestigde handelsbetrekkingen de meest mogelijke uitbreiding te verzekeren, — en anderdeels daarbij tevens genegen om aan het door de Regeering van Guatemala te kennen gegeven verlangen te voldoen, heeft toegestemd in het toelaten van consulaire ambtenaren van Guatemala in de voornaamste havens der Nederlandsche koloniën, onder voorbehoud evenwel deze vergunning te regelen bij een bijzonder verdrag, waarbij de rechten, verplichtingen en vrijdommen dier consulaire ambtenaren in de gezegde koloniën duidelijk en nauwkeurig worden omschreven.

Te dien einde heeft Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden benoemd Jonkheer J. Loudon, Hoogstderzelver Minister van Buitenlandsche Zaken,

en Zijne Excellentie de President der Republiek Guatemala den Heer José Maria Lardizabal, Zaakgelastigde der Republiek bij de Nederlandsche Regeering,

die, daartoe behoorlijk gemachtigd, omtrent de volgende artikelen zijn overeengekomen :

Art. 1. Er worden Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten van Guatemala toegelaten in al de havens van de overzeesche bezittingen of koloniën der Nederlanden, welke open zijn voor de schepen van alle landen.

2. De Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten van Guatemala worden beschouwd als handelsagenten ter bescherming van den handel hunner landgenooten in hun consulair ressort. Zij houden verblijf in de haven der kolonie in hunne commissie genoemd en zijn onderworpen zoowel aan de burgerlijke als aan de strafwetten dier kolonie, behoudens de uitzonderingen, die dit verdrag te hunnen gunste vaststelt.

3. Alvorens tot de uitoefening hunner werkzaamheden te worden toegelaten en het genot te hebben van de vrijdommen, die daaraan verbonden zijn, moeten de Consuls-Generaal, Consuls, vice-Consuls en Consulaire Agenten, aan de Regeering van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden eene commissie overleggen, houdende aanwijzing van hun consulair ressort en van hun standplaats.

Zoodra het exequatur medeonderteekend is door den Gouverneur der kolonie, hebben de genoemde consulaire ambtenaren van allen rang recht op de bescherming der Regeering en op den bijstand der plaatselijke overheid ter verzekering van de vrije uitoefening van hunne werkzaamheden.

De Regeering behoudt zich de bevoegdheid voor het exequatur in te trekken of het te doen intrekken door den Gouverneur der kolonie, met opgave der redenen van dien maatregel.

4. De Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten zijn bevoegd boven de buitendeur hunner woning een schild te plaatsen met het wapen van hunne Regeering, voorzien van het opschrift : Consulaat-Generaal, Consulaat, Vice-Consulaat of Consulair Agentschap van Guatemala.

Het is wel te verstaan dat dit uitwendig teeken nooit zal kunnen worden beschouwd als gevende recht van asyl, noch als kunnende de woning en hare bewoners onttrekken aan de vervolging der plaatselijke justitie.

5. Het staat echter vast, dat de archieven en bescheiden betreffende de consulaire zaken tegen elk onderzoek beschermd zijn, en dat geen overheid of ambtenaar die op eenigerlei wijze of onder eenig voorwendsel zal kunnen onderzoeken, in beslagnemen of inzage er van nemen.

6. De Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten hebben geenerlei diplomatiek karakter.

Geene aanvrage kan tot de Nederlandsche Regeering worden gericht anders dan door tusschenkomst van den diplomatieken agent te 's Gravenhage gevestigd.

In spoedeischende gevallen kunnen de Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls of Consulaire Agenten zich rechtstreeks wenden tot den Gouverneur der bezitting of kolonie, met aantooning van het spoedeischende der zaak en met uiteenzetting der redenen waarom de aanvrage niet kan worden gedaan aan de ondergeschikte overheden, of aantoonende dat vroegere tot die overheden gerichte aanvragen zonder gevolg zijn gebleven.

7. Het door de consulaire ambtenaren afgegeven of voor gezien geteekend paspoort ontslaat den houder geenszins van de verplichting om zich te voorzien van alle de stukken, door de wetten of plaatselijke reglementen tot het reizen of zich vestigen in de koloniën gevorderd, en laat onverkort het recht, dat het Gouvernement der kolonie bezit, om er het verblijf te ontzeggen aan, of er de verwijdering te gelasten van den persoon in het bezit van een paspoort.

8. Alle verrichtingen tot redding van schepen van Guatemala welke schipbreuk geleden hebben op de kust van eene der Nederlandsche koloniën, worden bestuurd door de Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls of consulaire ambtenaren van Guatemala.

De tusschenkomst der plaatselijke overheden geschiedt alleen om de orde te handhaven, om te waken voor de belangen der bergers, indien zij niet tot de bemanning der verongelukte schepen behooren, en om de uitvoering te verzekeren van de bepalingen, welke bij den in- en uitvoer van de geredde goederen nageleefd moeten worden.

Bij afwezigheid en tot aankomst van de Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls of Consulaire Agenten, moeten de plaatselijke overheden overigens alle noodige maatregelen nemen voor de bescherming der personen en tot behoud der goederen van het verongelukte schip.

Daarenboven is overeengekomen dat van de geredde goederen geenerlei in- en uitgaande rechten verschuldigd zijn, tenzij zij tot het binnenlandsch verbruik worden toegelaten.

9. De Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten kunnen de hulp inroepen van de plaatselijke overheden voor het aanhouden, gevangennemen en in verzekerde bewaring houden van deserteurs van koopvaardij of oorlogsschepen van Guatemala, voor zoover de uitlevering van deserteurs van bedoelde schepen bij verdrag is bedongen.

Te dien einde wenden zij zich schriftelijk tot de bevoegde ambtenaren en indien door het scheepsregister, de monsterrol of elk ander authentiek stuk het bewijs geleverd wordt, dat de opgeëischte personen deel uitmaakten van de bemanning, zal de uitlevering worden toegestaan, tenzij de betrokken persoon Nederlandsch onderdaan zij.

De plaatselijke overheden zijn gehouden gebruik te maken van alle in hunne macht zijnde middelen tot aanhouding der deserteurs. Na hunne aanhouding worden deze laatsten ter beschikking gesteld van de genoemde consulaire ambtenaren, en kunnen, op aanvrage en op kosten van degenen die hen opeischen, gevangen worden gehouden om vervolgens terug te worden gezonden aan boord der schepen tot welke zij behooren of aan boord van een ander schip van dezelfde natie. Indien echter deze deserteurs niet teruggezonden zijn binnen drie maanden van af den dag hunner aanhouding, worden zij in vrijheid gesteld en kunnen om dezelfde redenen niet weder in hechtenis worden genomen.

Intusschen wordt de uitlevering van een deserteur, die eenig strafbaar feit gepleegd mocht hebben, opgeschort totdat de betrokken koloniale of Nederlandsche rechtbank uitspraak heeft gedaan en daaraan uitvoering is gegeven.

10. Wanneer een onderdaan van Guatemala komt te overlijden, zonder bekende erfgenamen of uiterste wilsuitvoerders na te laten, geven de Nederlandsche overheden, krachtens de wetten der kolonie met het beheer van den boedel belast, daarvan kennis aan de consulaire ambtenaren, ten einde de noodige inlichtingen aan de belanghebbenden te doen toekomen.

11. De Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls of Consulaire Agenten van Guatemala zijn op verzoek van den gezagvoerder of van dengene die hem vervangt, uitsluitend belast met de handhaving der inwendige tucht aan boord van de koopvaardijschepen hunner natie.

Zij zijn uitsluitend bevoegd tot kennisneming van alle geschillen ontstaan op zee of in de haven tusschen den schipper, de officieren en de overige leden der bemanning met inbegrip van die, welke betrekking hebben op de regeling der gage en de uitvoering der wederzijds aangegane verbintenissen.

De rechtbanken of andere overheden der kolonie mogen zich uit geenerlei hoofde in die geschillen mengen, tenzij deze van dien aard mochten zijn dat de openbare rust en orde aan wal of in de haven daardoor mocht worden verstoord, of dat personen, niet tot de bemanning behoorende, daarin mochten betrokken zijn.

12. Voor zoover in Guatemala aan de Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten van Nederland wederkeerig dezelfde gunsten worden toegestaan, zijn de Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten van Guatemala, welke, behoudens zoover hun consulairen werkkring betreft, geen handel drijven, geen betrekking hebben en geen beroep uitoefenen, vrijgesteld van inkwartiering, personeele belasting en van alle Rijks- of gemeentelijke belasting van personeelen aard, tenzij zij Nederlandsch onderdaan zijn of reeds tijdens hunne benoeming in Nederland of zijne koloniën en bezittingen woonachtig waren. Die vrijdom kan zich nooit uitstrekken tot in- en uitgaande rechten of andere indirecte of reëele belastingen.

13. De Consuls-Generaal, Consuls, Vice-Consuls en Consulaire Agenten van Guatemala zullen in de Nederlandsche koloniën genieten van alle andere voorrechten, vrijstellingen en vrijdommen, welke in het vervolg aan de Agen-

ten van denzelfden rang van de meest begunstigde natie mochten worden toegekend.

14. Dit verdrag zal van kracht blijven gedurende een termijn van vijf jaren van af den 90sten dag na de uitwisseling der akten van bekrachtiging, welke zal plaats vinden binnen den termijn van twaalf maanden of zoo mogelijk vroeger.

Tenzij een der Hooge contracteerende Partijen aan de andere Partij ten minste één jaar vóór het verloop van gezegden termijn, haar voornemen mocht te kennen geven om de werking ervan te doen ophouden, zal het verdrag van kracht blijven gedurende één jaar te rekenen van de opzegging door een der Hooge contracteerende Partijen.

Ten blijke waarvan, de wederzijdsche gevolmachtigden dit verdrag hebben onderteekend en van hun zegels voorzien.

Gedaan in dubbel te 's-Gravenhage, den 7den Maart van het jaar een duizend negenhonderd en veertien.

(*L. S.*) J. LOUDON.
„ JOSÉ M. LARDIZABAL.

—

29 *Juli* 1916. WET, tot voorbehoud der bevoegdheid tot toetreding van *Nederland* tot het op 19 Maart 1902 te *Parijs* tusschen *Duitschland, Oostenrijk, België, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Lichtenstein, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Portugal, Zweden* en *Zwitserland* gesloten verdrag tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels. S. 366.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is voor *Nederland* toe te treden tot het op 19 Maart 1902 te *Parijs* tusschen *Duitschland, Oostenrijk, België, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Lichtenstein, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Portugal, Zweden* en *Zwitserland* gesloten verdrag tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels;

Mede overwegende dat dit verdrag wettelijke rechten betreft;

Gelet op artikel 59, tweede en derde lid, der Grondwet;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Wij behouden Ons voor de bevoegdheid tot toetreding voor *Nederland* tot het nevens deze wet in afdruk gevoegde op 19 Maart 1902 te *Parijs* tusschen *Duitschland, Oostenrijk, België, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Lichtenstein, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Portugal, Zweden* en *Zwitserland* gesloten verdrag tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 29sten Juli 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Buitenlandsche Zaken, J. LOUDON.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 2 *Sept.* 1916.)

CONVENTION *pour la protection des oiseaux utiles a l'agriculture.*

Art. 1. Les oiseaux utiles à l'agriculture, spécialement les insectivores et notamment les oiseaux énumérés dans la liste nº. 1 annexée à la présente Convention, laquelle sera susceptible d'additions par la législation de chaque pays, jouiront d'une protection absolue, de façon qu'il soit interdit de les tuer en tout temps et de quelque manière que ce soit, d'en détruire les nids, œufs et couvées.

En attendant que ce résultat soit atteint partout, dans son ensemble, les Hautes Parties Contractantes s'engagent à prendre ou à proposer à leurs législatures respectives les dispositions nécessaires pour assurer l'exécution des mesures comprises dans les articles ci-après.

2. Il sera défendu d'enlever les nids, de prendre les œufs, de capturer et de détruire les couvées en tout temps et par des moyens quelconques.

L'importation et le transit, le transport, le colportage, la mise en vente et l'achat de ces nids, œufs et couvées, seront interdits.

Cette interdiction ne s'étendra pas à la destruction, par le propriétaire, usufruitier ou leur mandataire, des nids que des oiseaux auront construits dans ou contre les maisons d'habitation ou les bâtiments en général et dans l'intérieur des cours. Il pourra de plus être dérogé, à titre exceptionnel, aux dispositions du présent article, en ce qui concerne les œufs de vanneau et de mouette.

3. Seront prohibés la pose et l'emploi des pièges, cages, filets, lacets, gluaux, et de tous autres moyens quelconques ayant pour objet de faciliter la capture ou la destruction en masse des oiseaux.

4. Dans le cas où les Hautes Parties Contractantes ne se trouveraient pas en mesure d'appliquer immédiatement et dans leur intégralité les dispositions prohibitives de l'article qui précède, Elles pourront apporter des atté-

nuations jugées nécessaires auxdites prohibitions, mais Elles s'engagent à restreindre l'emploi des méthodes, engins et moyens de capture et de destruction, de façon à parvenir à réaliser peu à peu les mesures de protection mentionnées dans l'article 3.

5. Outre les défenses générales formulées à l'article 3, il est interdit de prendre ou de tuer, du 1er mars au 15 septembre de chaque année, les oiseaux utiles énumérés dans la liste nº. 1 annexée à la Convention.

La vente et la mise en vente en seront interdites également pendant la même période.

Les Hautes Parties Contractantes s'engagent, dans la mesure où leur législation le permet, à prohiber l'entrée et le transit desdits oiseaux et leur transport du 1er mars au 15 septembre.

La durée de l'interdiction prévue dans le présent article pourra, toutefois, être modifiée dans les pays septentrionaux.

6. Les autorités compétentes pourront accorder exceptionnellement aux propriétaires ou exploitants de vignobles, vergers et jardins, de pépinières, de champs plantés ou ensemencés, ainsi qu'aux agents préposés à leur surveillance, le droit temporaire de tirer à l'arme à feu sur les oiseaux dont la présence serait nuisible et causerait un réel dommage.

Il restera toutefois interdit de mettre en vente er de vendre les oiseaux tués dans ces conditions.

7. Des exceptions aux dispositions de cette Convention pourront être accordées dans un intérêt scientifique ou de repeuplement par les autorités compétentes, suivant les cas et en prenant toutes les précautions nécessaires pour éviter les abus.

Pourront encore être permises, avec les mêmes conditions de précaution, la capture, la vente et la détention des oiseaux destinés à être tenus en cage. Les permissions devront être accordées par les autorités compétentes.

8. Les dispositions de la présente Convention ne seront pas applicables aux oiseaux de basse-cour, ainsi qu'aux oiseauxgibier existant dans les chasses réservées et désignés comme tels par la législation du pays.

Partout ailleurs la destruction des oiseaux-gibier ne sera autorisée qu'au moyen des armes à feu et à des époques déterminées par la loi.

Les Etats Contractants sont invités à interdire la vente, le transport et le transit des oiseaux-gibier dont la chasse est défendue sur leur territoire, durant la période de cette interdiction.

9. Chacune des Parties Contractantes pourra faire des exceptions aux dispositions de la présente Convention :

1º. Pour les oiseaux que la législation du pays permet de tirer ou de tuer comme étant nuisibles à la chasse ou à la pêche ;

2º. Pour les oiseaux que la législation du pays aura désignés comme nuisibles à l'agriculture locale.

A défaut d'une liste officielle dressée par la législation du pays, le 2º. du présent article sera appliqué aux oiseaux désignés dans la liste Nº. 2 annexée à la présente Convention.

10. Les Hautes Parties Contractantes prendront les mesures propres à mettre leur législation en accord avec les dispositions de la présente Convention dans un délai de trois ans à partir du jour de la signature de la Convention.

11. Les Hautes Parties Contractantes se communiqueront, par l'intermédiaire du Gouvernement Français, les lois et les décisions administratives qui auraient déjà été rendues ou qui viendraient à l'être dans leurs Etats, relativement à l'objet de la présente Convention.

12. Lorsque cela sera jugé nécessaire, les Hautes Parties Contractantes se feront représenter à une réunion internationale chargée d'examiner les questions que soulève l'exécution de la Convention et de proposer les modifications dont l'expérience aura démontré l'utilité.

13. Les Etats qui n'ont pas pris part à la présente Convention sont admis à y adhérer sur leur demande. Cette adhésion sera notifiée par la voie diplomatique au Gouvernement de la République Française et par celui-ci aux autres Gouvernements signataires.

14. La présente Convention sera mise en vigueur dans un délai maximum d'un an à dater du jour de l'échange des ratifications.

Elle restera en vigueur indéfiniment entre toutes les Puissances signataires. Dans le cas où l'une d'Elles dénoncerait la Convention, cette dénonciation n'aurait d'effet qu'à son égard et seulement une année après le jour où cette dénonciation aura été notifiée aux autres Etats Contractants.

15. La présente Convention sera ratifiée, et les ratifications seront échangées à Paris dans le plus bref délai possible.

16. La disposition du deuxième alinéa de l'article 8 de la présente Convention pourra, exceptionnellement, ne pas être appliquée dans les provinces septentrionales de la Suède, en

raison des conditions climatologiques toutes spéciales où elles se trouvent.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires respectifs l'ont signée et y ont apposé leurs cachets.

Fait à Paris, le 19 mars 1902.

(*L. S.*) *Signé :* DELCASSE.
„ „ RADOLIN.

Pour l'Autriche et pour la Hongrie,
L'Ambassadeur d'Autriche-Hongrie :
(*L. S.*) *Signé :* A. WOLKENSTEIN.
„ „ Baron D'ANETHAN.
„ „ F. DE LEON Y CASTILLO.
„ „ N. S. DELYANNI.
„ „ VANNERUS.
„ „ J. DEPELLEY.
„ „ T. DE SOUZA ROZA.
„ „ AKERMAN.
„ „ LARDY.

LISTE N°. 1.

OISEAUX UTILES.

Rapaces nocturnes :
Chevêches (Athene) et Chevêchettes (Glaucidium).
Chouettes (Surnia).
Hulottes ou Chats-Huants (Syrnium).
Effraie commune (Strix flammea L.).
Hiboux brachyotte et Moyen-Duc (Otus)
Scops d'Aldrovande ou Petit-Duc (Scops giu Scop.).
Grimpeurs :
Pics (Picus, Gecinus, etc.) ; toutes les espèces.
Syndactyles :
Rollier ordinaire (Coracias garrula L.)
Guêpiets (Merops).
Passereaux ordinaires :
Huppe vulgaire (Upupa epops).
Grimpereaux, Tichodromes et Sitelles (Certhia, Tichodroma Sitta).
Martinets (Cypselus).
Engoulevents (Caprimulgus).
Rossignols (Luscinia).
Gorges-Bleues (Cyanecula).
Rouges-Queues (Ruticilla).
Rouges-Gorges (Rubecula).
Traquets (Pratincola et Saxicola).
Accenteurs (Accentor).
Fauvettes de toutes sortes, telles que :
Fauvettes ordinaires (Sylvia) ;
Fauvettes babillardes (Curruca) ;
Fauvettes ictérines (Hypolaïs) ;
Fauvettes aquatiques, Rousserolles, Phragmites, Locustelles (Acrocephalus, Calamodyta, Locustella), etc. ;
Fauvettes cisticoles (Cisticola).
Pouillots (Phylloscopus).
Roitelets (Regulus) et Troglodytes (Troglodytes).
Mésanges de toutes sortes (Parus, Panurus, Orites, etc.).
Gobe-Mouches (Muscicapa).
Hirondelles de toutes sortes (Hirundo, Chelidon, Cotyle).
Lavandières et Bergeronnettes (Motacilla, Budytes).
Pipits (Anthus, Corydala).
Becs-Croisés (Loxia).
Venturons et Serins (Citrinella et Serinus).
Chardonnerets et Tarins (Carduelis et Chrysomitris).
Etourneaux ordinaires et Martins (Sturnus, Pastor, etc.).
Echassiers :
Cigognes blanche et noire (Ciconia).

LISTE N°. 2.

OISEAUX NUISIBLES.

Rapaces diurnes :
Gypaète barbu (Gypaetus barbatus L.)
Aigles (Aquila, Nisaetus) ; toutes les espèces.
Pygargues (Haliaetus) ; toutes les espèces.
Balbuzard fluviatile (Pandion haliaetus).
Milans, Elanions et Nauclers (Milvus, Elanus, Nauclerus) ; toutes les espèces.
Faucons : Gerfauts, Pèlerins, Hobereaux, Emerillons (Falco) ; toutes les espèces, à l'exception des Faucons kobez, cresserelle et cresserine.
Autour ordinaire (Astur palumb arius L.).
Eperviers (Accipiter).
Busards (Circus.)
Rapaces Nocturnes :
Grand-Duc vulgaire (Bubo maximus Flem.).
Passereaux Ordinaires :
Grand Corbeau (Corvus corax L.).
Pie voleuse (Pica rustica Scop.).
Geai glandivore (Garrulus glandarius L.).
Echassiers :
Hérons cendré et pourpré (Ardea.)
Butors et Bihoreaux (Botaurus et Nycticorax.).
Palmipèdes.
Pélicans (Pelecanus.)
Cormorans (Phalacrocorax ou Graculus.).
Harles (Mergus.).
Plongeons (Colymbus.).

29 *Juli* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Waar eenige gemeenten, wier gemeenschappelijke regeling van het beheer en onderhoud van een weg op grond van een vroeger genomen K. B. is vervallen, niet

hebben voldaan aan een bepaling van dit K. B. om binnen 4 maanden de gevolgen der bedoelde opheffing te regelen, worden die gevolgen bij een K. B. geregeld.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gezien Ons besluit van 28 October 1915 (S. 443), waarbij is beslist:

1°. dat de in 1857 door de gemeenteraden van Ooltgensplaat, Oude Tonge, Middelharnis, Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel getroffen gemeenschappelijke regeling van het beheer en onderhoud van een grintweg tusschen genoemde gemeenten vervalt zes maanden na dagteekening van Ons besluit;

2°. dat de Raden van genoemde gemeenten binnen vier maanden na dagteekening van het besluit, met inachtneming van het bepaalde bij art. 121 der Gemeentewet, de gevolgen van het vervallen dier regeling nader zullen moeten regelen, zullende die nadere regeling, zoo zij niet binnen genoemden termijn tot stand is gekomen, geschieden door Ons;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 21 Juni 1916, n°. 151;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 25 Juli 1916 n°. 4751, Afd. B. B.;

O. dat nadat de onder 2°. van Ons bo. enaangehaald besluit gestelde termijn op 28 Februari 1916 verstreken was de betrokken gemeentebesturen aan Ged. Staten hebben medegedeeld dat zij niet tot overeenstemming zijn gekomen omtrent de gevolgen van het vervallen der regeling van 1857;

dat, terwijl de gemeenteraden van Ooltgensplaat, Oude Tonge, Stad aan 't Haringvliet en Den Bommel er geen bezwaar tegen hebben dat elk dezer gemeenten het op haar gebied gelegen wegsgedeelte in beheer en onderhoud overneemt, verschil van meening bestaat ten aanzien van het wegsgedeelte lang 4700 M. gelegen op het gebied der gemeente Middelharnis tusschen den Schenkeldijk en het gebied der gemeente Den Bommel;

dat van den Schenkeldijk af tot het snijden van den Lievevrouwepolderschen dijk met den zijtak naar de haven van Stad aan 't Haringvliet de weg loopt langs de grens tusschen Middelharnis en Stad aan 't Haringvliet en binnen de gemeente Middelharnis is gelegen;

dat in 1857 is bepaald dat Middelharnis voor het onderhoud van het op zijn gebied gelegen gedeelte jaarlijks f 325 zou hebben te voldoen en Stad aan 't Haringvliet zou bijpassen hetgeen dientengevolge aan het aandeel van Middelharnis mocht ontbreken;

dat de gemeente Stad aan 't Haringvliet meent dat het 4700 M. lange wegsgedeelte moet komen ten laste van de gemeente Middelharnis terwijl deze laatste gemeente meent te kunnen volstaan met de betaling van f 325 's jaars;

dat naar de meening van Ged. Staten van Zuid-Holland eene aannemelijke oplossing van dit verschilpunt is te verkrijgen door het in de gemeente Middelharnis gelegen wegsgedeelte tusschen de gemeenten Middelharnis en Stad aan 't Haringvliet te verdeelen en wel zóó dat Middelharnis daarvan 3250 M. en Stad aan 't Haringvliet ongeveer 1450 M. te onderhouden krijgt;

dat ten aanzien van het voorstel van Gedeputeerde Staten is aangevoerd door de gemeente Middelharnis dat er geen grond bestaat om haar zwaarder dan te voren te belasten en door de gemeente Stad aan 't Haringvliet dat zij er zich niet mede kan vereenigen dat eene voor haar onbillijke bepaling van de vervallen regeling als rechtsgrond zou worden aangenomen voor eene nieuwe regeling;

dat Ged. Staten voorts van oordeel zijn dat de splitsing van den tot dusver gemeenschappelijk onderhouden weg nadere regeling noodig maakt ten opzichte van het pensioen van het personeel dat met het onderhoud van den weg is belast geweest;

O., dat nu de gemeenschappelijke regeling van 1857 is vervallen, het met de in de Gemeentewet omtrent het beheer en onderhoud der gemeentewegen gestelde regelen het meest in overeenstemming moet worden geacht en het ook het meest wenschelijk voorkomt dat aan elke der vijf gemeenten het op haar eigen gebied gelegen gedeelte van den weg in beheer en onderhoud overgaat;

dat wat betreft zoowel het pensioen van den gewezen wegwerker C. van der Vliet als de bijdragen bedoeld in art. 64 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 die verschuldigd mochten zijn voor inkoop van diensttijd van ander personeel dat werkzaam is geweest aan het gemeenschappelijk onderhoud van den in dit besluit bedoelden weg, deze billijkheidshalve behooren te worden gedragen door de gemeenten Den Bommel, Ooltgensplaat, Oude-Tonge en Stad aan 't Haringvliet in dezelfde verhouding waarin elke dier gemeenten volgens de vervallen regeling in het onderhoud van den weg hebben bijgedragen;

Gezien de Gemeentewet en de Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan :

te bepalen :

1°. dat te rekenen van den 28 April 1916 elke der gemeenten Middelharnis, Stad aan 't Haringvliet, Den Bommel, Ooltgensplaat en Oude-Tonge belast is met het beheer en onderhoud van het op haar gebied gelegen gedeelte van den grintweg loopende van den bestaanden Schelpweg van Middelharnis langs Stad aan 't Haringvliet over Den Bommel naar Ooltgensplaat en van beide laatstgenoemde plaatsen naar Oud-Tonge ;

2°. dat het pensioen van den voormaligen wegwerker C. van der Vliet en de bijdragen bedoeld in art. 64 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 die verschuldigd mochten zijn voor inkoop van diensttijd van ander personeel dat werkzaam is geweest aan het gemeenschappelijk onderhoud van den in dit besluit bedoelden weg, ten laste komen van de gemeenten Den Bommel, Ooltgensplaat Oude-Tonge en Stad aan 't Haringvliet in de verhouding waarin elke dier gemeenten volgens de vervallen regeling in het onderhoud van den weg heeft bijgedragen met dien verstande dat voor de vaststelling van het aandeel dat de gemeente Stad aan 't Haringvliet zal hebben te voldoen in dit pensioen en deze bijdragen de weggedeelten op het gebied van Middelharnis gelegen mede in aanmerking zullen komen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

1 *Augustus* 1916. BESLUIT, betreffende de sterkte van de lichting der zeemilitie van 1917. S. 367.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Marine van 29 Juli 1916 Afdeeling B n°. 70;

Gelet op artikel 4, tweede en vierde lid, der Militiewet (*Staatsblad* 1912 n°. 21) en op artikel 4 der wet van 27 Mei 1916 (*Staatsblad* n°. 206) ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Te bepalen, dat van de lichting der militie van 1917 600 man zullen worden ingelijfd bij de zeemilitie.

Onze Minister van Marine is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Soestdijk, den 1sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 19 *Aug.* 1916.)

—

3 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van het Koninklijk besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 302), ter uitvoering van artikel 48 der wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 368.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 4 Juli 1916, n°. 10583/3, afdeeling Onderwijs ;

Overwegende, dat ten gevolge van de bepalingen der wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 297) aanvulling noodig is van de bij Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 302) gegeven voorschriften ter uitvoering van artikel 48 der wet tot regeling van het lager onderwijs ;

Den Raad van State gehoord, advies van 25 Juli 1916, n°. 39 ;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 31 Juli 1916, n°. 12161, afdeeling Onderwijs ;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Art. I. Artikel 1 van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 302) wordt gelezen als volgt :

„Jaarlijks in de eerste helft der maand Februari doen Gedeputeerde Staten aan Onzen Minister, die met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs is belast, opgaaf, van de op 1 Januari van dat jaar in de onderscheidene gemeenten hunner provincie gevestigde openbare lagere scholen.

Die opgaaf vermeldt :

1°. de gemeente en de plaats in de gemeente, waar elke school is gevestigd, zoomede de klasse der tabel, bedoeld in artikel 5 van de wet tot regeling der personeele belasting, waartoe de gemeente of het gedeelte der gemeente, waarbinnen de school is gevestigd, behoort ;

2°. het aantal kinderen, dat aan elk der sub 1°. bedoelde scholen op den vijftienden dag der maand Januari van dat jaar als werkelijk schoolgaande bekend stond :

a. in totaal,

b. van zes jaren en daarboven ;

3°. de vakken, waarin aan elk dier scholen onderwijs wordt gegeven ;

4°. het bedrag van het schoolgeld, dat per jaar en per leerling geheven wordt, voor iedere school afzonderlijk ;

5°. het aantal onderwijzers dat, ingevolge het bepaalde bij de artikelen 23 en 24 der wet, aan elke school moet verbonden zijn en ingevolge artikel 48, eerste lid, sub 1°., laatste alinea, voor

de berekening van Rijksbijdrage in aanmerking komt;

6°. het aantal onderwijzers aan elk der scholen op 1 Januari van dat jaar verbonden boven het minimum bij artikel 24 der wet gesteld, voor zoover dat voor de berekening der Rijksbijdrage in aanmerking komt;

7°. het aantal der mannelijke onderwijzers tot bijstand van het hoofd, die op 1 Januari van dat jaar den leeftijd van acht en twintig jaren hebben bereikt en op dien datum hetzij gehuwd waren, hetzij als weduwnaar inwonende minderjarige kinderen hadden, voor zoover dat aantal onderwijzers voor Rijksbijdrage in aanmerking komt;

8°. de som, door het Rijk overeenkomstig artikel 48 der wet verschuldigd voor de onderwijzers sub 5, 6 en 7 bedoeld, per school en per gemeente.

Ten aanzien van scholen voor uitgebreid lager onderwijs en voor meer uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, derde en vierde lid, der wet, wordt in deze opgaaf bovendien vermeld, of zij voldoen hetzij aan de eischen, gesteld in het eerste lid onder 1°. *b*, *vijfde zinsnede* van artikel 48 der wet, hetzij aan de eischen, gesteld in het eerste lid onder 1°. *b*, *zevende zinsnede* van dat wetsartikel.

Scholen, waar het schoolgeld tachtig gulden of meer per leerling en per jaar bedraagt, worden in die opgaaf niet opgenomen."

Art. II. Artikel 5 van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 302) wordt gelezen als volgt:

„Jaarlijks in de maand Januari, zoodra de rekening over het voorlaatste jaar van elke gemeente in hunne provincie is vastgesteld, doen Gedeputeerde Staten aan Onzen voornoemden Minister opgaaf;

1°. van de in elke gemeente hunner provincie in het voorlaatste jaar bestaan hebbende openbare lagere scholen, met vermelding van de plaats in de gemeente, waar elke school was gevestigd, zoomede van de klasse der tabel, bedoeld in artikel 5 van de wet tot regeling der personeele belasting, waartoe de gemeente of het gedeelte der gemeente, waar binnen de school is gevestigd, behoort;

2°. van het aantal kinderen, dat aan elk der sub 1°. bedoelde scholen op den vijftienden dag der maand Januari van het voorlaatste jaar, of indien de school na genoemden datum in den loop van dat jaar geopend is, op den laatsten dag der maand volgende op die der opening, als werkelijk schoolgaande bekend stond:

a. in totaal,

b. van zes jaren en daarboven;

3°. van de vakken, waarin aan elk dier scholen onderwijs werd gegeven;

4°. van het bedrag van de totale opbrengst der schoolgelden per school, alsmede per leerling en per jaar;

5°. van de namen, de voornamen en de dagteekening van geboorte van het hoofd en van de onderwijzers, die in het voorlaatste jaar aan de school verbonden zijn geweest en voor de berekening van de rijksbijdrage in aanmerking komen, met aanduiding van de akten van bekwaamheid, die zij bezaten, het aantal dienstjaren, dat ingevolge artikel 26 der wet voor ieder hunner als diensttijd in aanmerking kwam, het tijdvak gedurende hetwelk zij in dat jaar aan de school werkzaam zijn geweest en bovendien voor de mannelijke onderwijzers, bedoeld in het eerste lid van artikel 48, sub 1°. litt. *c* der wet, het tijdvak gedurende hetwelk zij in dat jaar, hetzij gehuwd waren, hetzij als weduwnaar inwonende minderjarige kinderen hadden;

6°. van de som, die door het Rijk overeenkomstig artikel 48 der wet verschuldigd is voor elken onderwijzer, per school en per gemeente;

7°. van de som, die, blijkens de vastgestelde rekening der gemeente, door haar is uitgegeven voor het stichten, verbouwen en aankoopen van schoollokalen, het aandeel, dat in die kosten ten laste van anderen is gekomen of op andere wijze is gevonden, het zuiver bedrag, waarvan de rijksvergoeding van 25 pCt. verschuldigd is en het bedrag dier vergoeding;

8°. van het bedrag, waarop de waarde is bepaald van den grond, welke reeds eigendom der gemeente zijnde, gebruikt is geworden voor het stichten van schoollokalen, welke in den loop van het voorlaatste jaar voltooid zijn opgeleverd, zoomede van het bedrag der rijksvergoeding in die waarde.

Ten aanzien van scholen voor uitgebreid lager onderwijs en voor meer uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, derde en vierde lid, der wet, wordt in deze opgaaf bovendien vermeld, of zij voldoen hetzij aan de eischen, gesteld in het eerste lid onder 1°., *b*, *vijfde zinsnede*, van artikel 48 der wet, hetzij aan de eischen, gesteld in het eerste lid onder 1°., *b*, *zevende zinsnede*, van dat wetsartikel.

Scholen, waarvan de schoolgelden gemiddeld tachtig gulden of meer per leerling en per jaar opleveren, worden in die opgave alleen opgenomen met betrekking tot de kosten sub 7 en 8 vermeld.

Ten aanzien van gemeenten, wier rekening op bovengenoemd tijdstip nog niet is vastgesteld, geschiedt de opgaaf in het eerste lid van dit artikel bedoeld, telkens binnen veertien dagen na vaststelling der rekening."

Art. III. De aanvulling, bij dit besluit aangebracht in artikel I van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 302), wordt voor het eerst toegepast op de opgaven betreffende het dienstjaar 1917.

De aanvulling, bij dit besluit aangebracht in artikel 5 van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 302), wordt voor het eerst toegepast op de opgaven betreffende het dienstjaar 1916 en zulks te rekenen van 1 Juli 1916 af.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Soestdijk, den 3den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 17 *Aug.* 1916.)

---

3 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot wijziging en aanvulling van het Koninklijk besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303), ter uitvoering van artikel 59 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs. S. 369.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 4 Juli 1916 nº. 10583/3, afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat ten gevolge van de bepalingen der wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 297) aanvulling noodig is van de bij Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303) gegeven voorschriften ter uitvoering van artikel 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs;

Den Raad van State gehoord, advies van 25 Juli 1916 nº. 39;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 31 Juli 1916, nº. 12161, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* nº. 303), aangevuld bij dat van 2 Juni 1910 (*Staatsblad* nº. 153), wordt nader aangevuld als volgt:

1º. In artikel 1.

a. In het eerste lid onder 2º. alsmede in het derde lid onder 2º. wordt in plaats van: „met uitzondering van die, bedoeld in het vierde lid van artikel 24 der wet," gelezen: „met inachtneming van het bepaalde in het vierde lid van artikel 24 der wet,".

b. Aan het tweede lid alsmede aan het vierde lid wordt eene nieuwe zinsnede toegevoegd, luidende:

„Indien de opgave betreft eene school voor uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, derde lid, der wet, wordt daarin bovendien vermeld, hoeveel uren per week in elke der hoogste twee klassen onderwijs wordt gegeven in ten minste twee der vakken, onder *l*, *m*, *n* en *p* genoemd in artikel 2 der wet. Betreft de opgave eene school voor meer uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, vierde lid, der wet, dan wordt daarin bovendien vermeld:

a. hoeveel uren per week in elke van de hoogste drie klassen, overeenkomende met een gelijk aantal der hoogste leerjaren van een negenjarigen leertijd, onderwijs wordt gegeven in ten minste drie der vakken onder *l*, *m*, *n*, *p* en *u* genoemd in artikel 2 der wet;

b. hoeveel uren per week in elk van deze vakken in elke van die klassen afzonderlijk onderwijs wordt gegeven;

c. aan hoeveel van de in het vorig lid onder 3º. bedoelde kinderen in die drie klassen te zamen het onderwijs in de onder *a* genoemde vakken wordt gegeven.

Leerjaren of klassen, boven het leerjaar hetwelk geacht kan worden het negende leerjaar eener lagere school te zijn, worden in deze opgaaf buiten aanmerking gelaten."

2º. In artikel 3 wordt aan de tweede alinea de volgende volzin toegevoegd:

„Wordt aan de school uitgebreid lager onderwijs of meer uitgebreid lager onderwijs gegeven, dan wordt op den rooster bovendien aangeteekend, wie der aan de school verbonden onderwijzers aan elke klasse en voor elk uur afzonderlijk onderwijs geeft in een of meer der vakken onder *l*, *m*, *n*, *p* en *u* genoemd in artikel 2 der wet", en wordt tusschen het derde en het vierde lid een nieuw lid ingevoegd, luidende:

„Indien de rooster van lesuren in den loop van het schooljaar wordt gewijzigd, dan wordt een nieuwe rooster in tweevoud aan den arrondissements-schoolopziener toegezonden ten minste tien dagen voor de wijziging wordt toegepast. Is de wijziging een gevolg van verandering of aanvulling van het leerplan, dan wordt bij den nieuwen rooster het gewijzigd leerplan overgelegd.".

3º. In artikel 10.

a. Het tweede lid sub 3º. wordt gelezen als volgt:

„3°. of voldaan is aan het bepaalde bij artikel 59, eerste lid, sub 2°., 3°. en 4°., laatste zinsnede, der wet tot regeling van het lager onderwijs, wat sub 3°. betreft, voor zooveel noodig met inachtneming van het bepaalde bij artikel III der wet van 14 Juli 1910 (*Staatsblad* n°. 202);".

b. In het tweede lid, sub 5°. wordt in plaats van: „met uitzondering van die, bedoeld in het vierde lid van artikel 24 der wet" gelezen: „met inachtneming van het bepaalde in het vierde lid van artikel 24 der wet".

c. Aan het tweede lid wordt het volgende toegevoegd:

„Ten aanzien van scholen voor uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, derde lid, der wet, en ten aanzien van scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in het vierde lid van dat wetsartikel, wordt in deze opgaaf bovendien vermeld:

A. ten aanzien van scholen voor uitgebreid lager onderwijs, het aantal uren per week, gedurende hetwelk in elke van de hoogste twee klassen onderwijs is gegeven in ten minste twee der vakken onder *l*, *m*, *n* en *p* genoemd in artikel 2 der wet;

B. ten aanzien van scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs, het aantal uren per week gedurende hetwelk in elke van de hoogste drie klassen, overeenkomende met een gelijk aantal der hoogste leerjaren van een negenjarigen leertijd, onderwijs is gegeven in ten minste drie der vakken onder *l*, *m*, *n*, *p* en *u* genoemd in artikel 2 der wet; hoeveel uren per week in elk van deze vakken en in elke van die klassen afzonderlijk onderwijs is gegeven, alsmede aan hoeveel van de leerlingen, bedoeld in het tweede lid onder 4°., van dit artikel, dat onderwijs in die drie klassen is gegeven.".

4°. In artikel 11.

a. In het eerste lid onder 5°. wordt in plaats van: „met uitzondering van die, bedoeld in het vierde lid van artikel 24 der wet" gelezen: „met inachtneming van het bepaalde in het vierde lid van artikel 24 der wet".

b. Aan het eerste lid wordt de volgende volzin toegevoegd:

„Geldt de aanvrage eene school voor uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, derde lid, der wet, dan wordt daarin bovendien vermeld, of voldaan is aan de eischen, gesteld in artikel 48, eerste lid, 1°., *b*, *vijfde* zinsnede der wet; indien de aanvrage geldt eene school voor meer uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, vierde lid, der wet, dan wordt tevens daarin vermeld, of voldaan is aan de eischen, gesteld in artikel 48, eerste lid, 1°., *b*, *zevende* zinsnede, der wet."

Art. II. Ten aanzien van scholen, voor uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in artikel 2*bis*, derde lid, der wet, alsmede ten aanzien van scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs, als bedoeld in het vierde lid van dat wetsartikel, wordt de opgave volgens het bij dit besluit gewijzigd artikel I van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 303) voor de eerste maal ingezonden in de maand September 1916, en zulks voor zooveel betreft den toestand van de school op 1 Juli 1916.

De opgaaf overeenkomstig het bij dit besluit gewijzigd artikel 10 van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 303) alsmede de aanvraag overeenkomstig het bij dit besluit gewijzigd artikel 11 van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 303) worden voor de eerste maal ingezonden in de maand Januari 1917.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Soestdijk, den 3den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 17 *Aug.* 1916.)

—

3 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Jutphaas* dd. 8 December 1913, n°. 7, waarbij aan de Naamlooze Vennootschap Spiritusfabriek „Astra", gevestigd te *Amsterdam*, en hare rechtverkrijgenden vergunning werd verleend tot het oprichten van een spiritusfabriek in de gemeente *Jutphaas*, aan het *Merwedekanaal* op perceel kadastraal bekend Sectie E, n°. 1038. S. 370.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 3 Juli 1916, afdeeling Arbeid, n°. 446H, tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Jutphaas* dd. 8 December 1913, n°. 7, waarbij aan de Naamlooze Vennootschap Spiritusfabriek „Astra", gevestigd te *Amsterdam*, en hare rechtverkrijgenden vergunning werd verleend tot het oprichten van een spiritusfabriek in de gemeente *Jutphaas*, aan het *Merwedekanaal* op het perceel, kadastraal bekend sectie E n°. 1038;

Overwegende, dat, naar luid van artikel 6, eerste lid, der Hinderwet, schriftelijk kennis had moeten worden gegeven van het verzoek om vergunning tot het oprichten van voornoemde inrichting aan de eigenaars en gebruikers van elk der perceelen, onmiddellijk grenzende aan dat, waar de inrichting zou worden opgericht;

dat die kennisgeving evenwel niet tot al die personen is gericht;

Overwegende, dat tengevolge van dat verzuim het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Jutphaas* van 8 December 1913, nº. 7, niet voldoet aan de eischen, voor één dergelijk besluit bij de Hinderwet gesteld en op grond van strijd met de wet behoort te worden vernietigd;

Gelet op artikel 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord, advies van 25 Juli 1916, nº. 49;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 Juli 1916, nº. 584 H, afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van Burgemeester en Wethouders van *Jutphaas* van 8 December 1913, nº. 7, waarbij aan de Naamlooze Vennootschap Spiritusfabriek „Astra", gevestigd te *Amsterdam*, en hare rechtverkrijgenden vergunning is verleend tot het oprichten van een spiritusfabriek in de gemeente *Jutphaas*, aan het *Merwedekanaal*, op het perceel, kadastraal bekend Sectie E, nº. 1038, te vernietigen wegens strijd met de wet.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Seostdijk, den 3den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 15 *Aug.* 1916.)

—

3 *Augustus* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Een besluit van een gemeenteraad tot het in bewaring geven van gelden behoeft niet de goedkeuring van Gedeputeerde Staten.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Sittard tegen het besluit van Ged. Staten van Limburg van 25 Maart 1916, 1e Afd. La. 1844/3 H. waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad van 19 Januari 1916, strekkende tot tijdelijke belegging van f 25000 bij de Zuid-Nederlandsche Handelsbank te Sittard en f 25000 bij de Bossche Hanzebank te 's-Hertogenbosch tegen een jaarlijkschen interest van 4 % en onder de in het Raadsbesluit aangegeven voorwaarde.

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 Juli 1916, nº. 205;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 31 Juli 1916, nº. 5148 Afd. B. B.;

O. dat bij besluit van 19 Januari 1916 de raad der gemeente Sittard, uit overweging dat door de Bossche Hanzebank te 's-Hertogenbosch op 1 Februari 1916 zal worden gestort het resteerend bedrag op de geldleening van f 250,000 zijnde nog f 60,000 waarvan slechts f 10,000 dadelijk benoodigd zijn, heeft besloten de overige f 50,000 in bewaring te geven tegen een rente van 4 % 's jaars en wel f 25,000 bij de Zuid-Nederlandsche Handelsbank gevestigd te Sittard en f 25,000 bij de Bossche Hanzebank te 's-Hertogenbosch onder bepaling dat deze gelden met acht dagen opzegging, of geheel gedeeltelijk ter beschikking van de gemeente Sittard worden gesteld;

dat, nadat de goedkeuring op bovengemeld Raadsbesluit was gevraagd, Ged. Staten bij besluit van 25 Maart 1916, 1e Afd. La. 1844/3 H. de goedkeuring hebben geweigerd;

dat Ged. Staten daarbij hebben overwogen dat eene belegging van gelden bij eene particuliere bankinstelling, zij het ook slechts tijdelijk, voor hun College niet die waarborgen van zekerheid oplevert welke redelijkerwijze voor eene belegging van gemeentegelden vereischt worden;

dat van het besluit van Ged. Staten de Raad van de Gemeente Sittard bij Ons in beroep is gekomen aanvoerende dat voor het in bewaring geven van gelden naar zijn oordeel geen goedkeuring van Ged. Staten gevorderd wordt en dit toch zeker niet kan vallen onder eene der handelingen genoemd in art. 194 letter *c* der Gemeentewet; dat deze zijne meening steun vindt in de Kon. Besluiten van 15 December 1870 (S. 196) en 21 Februari 1896 (S. 28) dat, daargelaten de vraag of wel krachtens een wettelijk voorschrift de goedkeuring van Ged. Staten op voornoemd raadsbesluit gevorderd wordt hij zich met de motiveering van Ged. Staten tot weigering der goedkeuring niet kan vereenigen; dat de Raad toegeeft dat er particuliere bankinstellingen kunnen zijn welke

niet den gewenschten of noodzakelijken waarborg zouden geven doch dat daarom nog niet ten nadeele van het particulier bankbedrijf gegeneraliseerd mag worden en de beide bankinstellingen de eene heeft reeds aan de gemeente f 250,000 geleend — hem als zeer soliede bekend staan, zoodat het in het belang der gemeente is de niet voor dadelijk gebruik benoodigde gelden ad f 50,000 bij elk dier bankinstellingen voor de helft of f 25,000 tijdelijk te beleggen, waarvoor eene rente wordt vergoed, berekend tegen 4 % 's jaars;

O. dat ingevolge art. 146 der Grondwet de besluiten der gemeentebesturen rakende zoodanige beschikking over gemeente-eigendom, of zoodanige burgerlijke rechtshandelingen, als de wet aanwijst aan de goedkeuring van Ged. Staten zijn onderworpen;

dat in art. 194 van de Gemeentewet met name is aangewezen, welke beschikkingen over gemeente-eigendom en andere burgerlijke rechtshandelingen deze goedkeuring behoeven;

dat daarin niet zijn opgenomen besluiten van gemeentebesturen tot het in bewaring geven van gelden;

dat mitsdien het besluit van den Raad de goedkeuring van Ged. Staten niet behoeft;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van het bestreden besluit van Ged. Staten van Limburg te beslissen dat het besluit van den Raad der gemeente Sittard van 19 Januari 1916 de goedkeuring van Ged. Staten niet behoeft.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

4 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *hout*. S. 371.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle hout te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 31 Juli 1916, Kabinet, Litt. I[107];

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Augustus 1916, n°. 28);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 3 Augustus 1916, Kabinet, Litt. F[109];

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Onze Besluiten van 8 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 312), van 16 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 414), van 22 October 1914 (*Staatsblad* n°. 502), van 29 December 1915 (*Staatsblad* n°. 522) en van 3 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 102), te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van alle hout is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Soestdijk, den 4den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Aug.* 1916.)

—

4/9 *Augustus* 1916. MISSIVE van de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan de Gedep. Staten der provinciën, betreffende pensionneeren van gemeentepolitiepersoneel.

Van agenten van politie, veldwachters en nachtwakers, welke categorieën van gemeenteambtenaren ingevolge art. 3, eerste lid, litt. *a*, der pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren j°. art. 1 van het Kon. besluit van 1 December 1913 (*Staatsblad* n°. 420) uitzicht op pensioen op 55-jarigen leeftijd hebben, kwamen adressen in, waarin belanghebbenden verzoeken om, aangezien volgens de bestaande wijze van pensioenberekening — voor elk dienstjaar $^1/_{60}$ van het gemiddelde aan pensioensgrondslag over de laatste vijf dienstjaren — een politieambtenaar in den regel op 55-jarigen leeftijd niet het maximum-pensioen kan verwerven, hetgeen dikwerf politie-ambtenaren van dien leeftijd, die zich niet meer geheel opgewassen gevoelen voor hunne taak, van het vragen van pensioen doet afzien, te willen bevorderen, dat voor bedoelde categorieën van ambtenaren het pensioen per dienstjaar worde gesteld op $^1/_{45}$ van bovenbedoeld gemiddelde.

Dit geeft ons aanleiding er op te wijzen, dat in het algemeen de gemeentebesturen er op bedacht behooren te zijn aan politie-ambtenaren, die wegens hun leeftijd of om andere redenen niet meer geschikt zijn voor het ver-

richten van vermoeienden buitendienst of van andere zware diensten, eene lichtere taak op te dragen, hetzij bij de politie, hetzij bij een anderen tak van gemeentedienst. Het wil ons voorkomen, dat deze wijze van handelen, die bevorderlijk zal zijn zoowel aan de belangen van den gemeentelijken politiedienst als aan die der betrokken ambtenaren, in vele gemeenten toepassing kan vinden.

Wij hebben de eer Uw college te verzoeken het vorenstaande onder de aandacht van de gemeentebesturen te brengen en hen namens de Regeering met aandrang uit te noodigen, ter bereiking van gemeld doel hunne krachtige medewerking te verleenen. (Gem.-stem.)

—

5 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende **intrekking** van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *ammonium carbonaat*. S. 372.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 4 Augustus 1916, Kabinet, Litt. K[110];

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van ammonium carbonaat, toegestaan bij Ons Besluit van 21 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 421).

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Katwijk, den 5den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 9 *Aug.* 1916.)

—

5 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 1 Augustus 1916, n°. 97, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

In Ons besluit van 30 Maart 1904, n°. 19, na artikel 89 een nieuw artikel in te voegen, luidende:

Art. 89*bis*. Aan de rijksklerken die, in verband met de uitvoering van de wetten betreffende de directe belastingen, worden werkzaam gesteld bij den voorlichtingsdienst in zake het onderzoek van de boekhouding van belastingplichtigen, kan door den Minister eene toelage worden toegekend.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

Katwijk, den 5den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

—

7 *Augustus* 1916. BESLUIT, waarbij worden aangewezen de in de koloniën en bezittingen afgegeven akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs, bedoeld in artikel 89 der wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 373.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 4 Juli 1916, n°. 9414/3, afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat ingevolge artikel 89 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals dat artikel luidt krachtens de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 300), behoort te worden aangewezen, welke in de koloniën en bezittingen afgegeven akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs worden gelijkgesteld met de overeenkomstige akten, die in Nederland worden uitgereikt;

Den Raad van State gehoord, advies van 25 Juli 1916, n°. 40;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 3 Augustus 1916, n°. 12379, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. Met de akte van bewaamheid als *onderwijzer* of *onderwijzeres*, bedoeld in artikel 77, onder *a*, der wet tot regeling van het lager onderwijs, worden gelijkgesteld:

1. de akte van bekwaamheid als onderwijzer of onderwijzeres, bedoeld in artikel 32, onder *a*, der ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 10 September 1894 (*N.-I. Staatsblad* n°. 192), verkregen na het afleggen van een examen volgens het programma, vastgesteld bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 10 September 1894 (*N.-I. Staatsblad* n°. 194);

2°. de akte van bekwaamheid als onderwijzer of onderwijzeres van den derden of hoogeren rang, bedoeld in de vierde afdeeling van de Surinaamsche verordening van 8 December 1876 (gewijzigde tekst in Gouvernementsblad 1906, n°. 1), verkregen na het afleggen van een examen, volgens door den Gouverneur van Suriname daarvoor vastgestelde programma's;

3. de akte van bekwaamheid als onderwijzer der derde of hoogere klasse, als onderwijzeres of als hulponderwijzeres, bedoeld in Hoofdstuk III der Curaçaosche verordening van 5 Juli 1884 (Publicatieblad n°. 16), verkregen na het afleggen van een examen volgens de programma's, vastgesteld bij besluit van den Gouverneur van Curaçao van 8 December 1884 (Publicatieblad n°. 20), en

de akte van bekwaamheid als onderwijzer of onderwijzeres der derde of hoogere klasse, bedoeld in Hoofdstuk III der Curaçaosche verordening van 6 October 1906 (Publicatieblad 1907, n°. 5), verkregen na het afleggen van een examen volgens de programma's, vastgesteld bij afdeeling IV van het besluit van den Gouverneur van Curaçao van 26 Augustus 1907 (Publicatieblad n°. 26).

2. Met de akte van bekwaamheid als *hoofdonderwijzer* of *hoofdonderwijzeres*, bedoeld in artikel 77, onder *b*, der wet tot regeling van het lager onderwijs, wordt gelijkgesteld de akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer(es), bedoeld in artikel 32, onder *b*, der ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 10 September 1894 (*N.-I. Staatsblad* n°. 192), verkregen na het afleggen van een examen volgens het programma, vastgesteld bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 10 September 1894 (*N.-I. Staatsblad* n°. 194).

3. Met de akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in

a. de vrije en orde-oefeningen der gymnastiek,
b. de nuttige handwerken voor meisjes,
c. het handteekenen,
d. de fraaie handwerken voor meisjes,

bedoeld in artikel 87 der wet tot regeling van het lager onderwijs, wordt onderscheidenlijk gelijkgesteld:

de akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in

a. de vrije en orde-oefeningen der gymnastiek,
b. de nuttige handwerken voor meisjes,
c. het handteekenen,
d. de fraaie handwerken voor meisjes,

bedoeld in artikel 37 der ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 10 September 1894 (*N.-I. Staatsblad* n°. 192), zooals dat artikel is gewijzigd bij de ordonnantiën van 19 October 1900 (*N.-I. Staatsblad* n°. 277) en 26 April 1913 (*N.-I. Staatsblad* n°. 344), verkregen na het afleggen van een examen volgens het programma, vastgesteld bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 10 September 1894 (*N.-I. Staatsblad* n°. 194), of, voor zooveel het onder *d* vermelde vak betreft, van een examen volgens het programma, vastgesteld bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 31 Maart 1915 (*N.-I. Staatsblad* n°. 288).

4. Met de akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in

a. de beginselen der Fransche taal,
b. die der Hoogduitsche taal,
c. die der Engelsche taal,
d. die der wiskunde,
e. die der landbouwkunde,
f. de gymnastiek,

bedoeld in artikel 86 der wet tot regeling van het lager onderwijs, wordt onderscheidenlijk gelijkgesteld:

de akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in

a. de beginselen der Fransche taal,
b. die der Hoogduitsche taal,
c. die der Engelsche taal,
d. die der wiskunde,
e. die der landbouwkunde,
f. de gymnastiek,

bedoeld in artikel 37 der ordonnantie van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 10 September 1894 (*N. I. Staatsblad* n°. 192), zooals dat artikel is gewijzigd bij de ordonnantiën van 14 October 1900 (*N.-I. Staatsblad* n°. 277) en 26 April 1913 (*N.-I. Staatsblad* n°. 344), verkregen na het afleggen van een examen volgens het programma, vastgesteld voor zooveel de onder *a*, *b*, *c*, *d* en *f* vermelde vakken betreft, bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 10 September 1894 (*N.-I. Staatsblad* n°. 194), en voor zooveel het onder *c* vermelde vak betreft, bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 24 Mei 1912 (*N.-I. Staatsblad* n°. 321), mits de bezitter der in Nederlandsch-Indië verkregen akte tevens in het bezit is van de akte van bekwaamheid als onderwijzer of onderwijzeres, bedoeld in artikel 77, onder *a*, der wet tot regeling van het lager onderwijs of van eene daarmede gelijkgestelde akte.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waar-

van afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 7den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 22 *Aug.* 1916.)

—

10 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *russchen*. S. 374.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van russchen te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 4 Augustus 1916, Kabinet, Litt. L[110];

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Augustus 1916, nº. 15);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 10 Augustus 1916, Kabinet, Litt. Q[112];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van russchen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's Gravenhage, den 10den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 14 *Aug.* 1916.)

—

10 *Augustus* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, houdende nadere vaststelling van een instructie voor de directeuren, ambtenaren en beambten der Rijkslandbouwproefstations.

I. *Algemeene bepaling.*

Art. 1. Deze instructie verstaat door:

a. Minister: Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

b. directeur-generaal: directeur-generaal van den landbouw;

c. proefstation: Rijkslandbouwproefstation;

d. reglement voor de proefstations: Koninklijk besluit van 6 September 1915 (*Staatsblad* nº. 387) tot regeling van den dienst der Rijkslandbouwproefstations;

e. reglement voor onderzoekingen en opsporingen: reglement bedoeld in artikel 62 van het onder *d* genoemde Koninklijk besluit.

II. *Van de directeuren, ambtenaren en beambten der proefstations voor landbouwkundig onderzoek.*

1. Van de directeuren.

2. De directeuren zijn gebonden aan de besluiten van den raad van bestuur van het proefstation, behoudens beroep op den Minister.

Zij verschaffen den voorzitter van den raad van bestuur alle gegevens en inlichtingen, welke deze voor eene richtige vervulling van zijne taak noodig acht.

3. De directeuren zijn voor den gang van zaken aan de onder hun beheer staande afdeelingen verantwoordelijk.

Zij hebben de leiding van en het toezicht op alle in die afdeelingen verrichte werkzaamheden en zorgen voor de uitvoering der opdrachten hun door den Minister of den directeur-generaal gegeven.

Zij leggen een inventaris aan van de tot hunne afdeelingen behoorende instrumenten en voorraden en zorgen voor het geregeld bijhouden daarvan.

4. De directeuren aanvaarden geene opdrachten tot het verrichten van onderzoekingen of proefnemingen, welke buiten den werkkring van hunne afdeelingen vallen, tenzij met machtiging van den Minister.

Zij geven aan het onder hen geplaatste personeel geen andere opdrachten en zien toe dat de aan hen toevertrouwde hulpmiddelen op geene andere wijze worden gebruikt dan voor den dienst wordt gevorderd, tenzij met machtiging van den directeur-generaal.

5. Zij zorgen, dat op de werkdagen aan hunne afdeelingen gelegenheid bestaat tot het inwinnen van inlichtingen.

6. Zij begeven zich in geval van brand in of in de omgeving van de tot hunne afdeelingen behoorende gebouwen, naar deze afdee

lingen en nemen de maatregelen, welke de omstandigheden noodzakelijk maken.

7. Zij verstrekken den directeur-generaal of den ambtenaar, die hem vervangt, op diens verzoek alle inlichtingen en geven hem inzage van alle besluiten den dienst betreffende.

8. Zij zijn bevoegd tot het doen van dienstreizen binnenslands, doch dragen zorg dat de daarvoor toegestane kredieten niet worden overschreden.

Voor dienstreizen buitenslands vragen zij tijdig machtiging van den Minister.

9. Zij geven aan den directeur-generaal kennis van elke afwezigheid, die niet met den dienst in verband staat en die langer dan één, doch niet langer dan vier achtereenvolgende etmalen duurt.

Voor eene zoodanige afwezigheid, welke langer dan vier etmalen duurt, behoeven zij machtiging van den directeur-generaal.

10. Zij berichten den directeur-generaal de afwezigheid wegens ziekte van het onder hen werkzame personeel, indien de ziekte langer dan vier dagen duurt en zenden eveneens bericht, wanneer dit personeel weder is hersteld en aan de werkzaamheden deelneemt.

11. Zij zijn bevoegd de onder hen werkzame ambtenaren, beambten en bedienden te machtigen tot het doen van dienstreizen en aan de bedienden verlof tot afwezigheid van ten hoogste 14 dagen per jaar te verleenen.

Van zoodanige dienstreizen of zoodanig verlof geven zij kennis aan den directeur-generaal.

Voor het verleenen van vergunning tot langere afwezigheid vragen zij vooraf machtiging van den directeur-generaal.

12. De raad van bestuur van een proefstation zendt jaarlijks vóór den 15den Januari aan den voorzitter van de commissie van advies de lijst van de te behandelen onderwerpen in de vergadering, bedoeld in artikel 39 van het reglement voor de proefstations met opgave van de namen der personen, wier tegenwoordigheid in die vergadering hij gewenscht acht.

13. De directeuren plegen bij het opmaken van de werkplannen, bedoeld in artikel 43 van het reglement voor de proefstations onderling het noodige overleg en houden zich daarbij aan de overeenkomsten gesloten met de besturen der proefboerderijen, voor zoover deze bij de voorgestelde onderzoekingen en proefnemingen zijn betrokken.

Uit de plannen voor zoodanige onderzoekingen moet van het plaatsgevonden overleg blijken. Leidt dit op eenig punt niet tot overeenstemming, dan wordt eene duidelijke uiteenzetting van het meeningsverschil aan de werkplannen toegevoegd.

14. De directeuren gaan tot de uitvoering der werkplannen niet over dan nadat deze door den Minister zijn goedgekeurd.

15. De raad van bestuur van een proefstation zendt jaarlijks aan den directeur-generaal:

a. vóór den 1sten April ontwerp-begrootingen van de uitgaven en inkomsten van de verschillende afdeelingen van het proefstation voor het volgende jaar; hieraan wordt voor zooveel noodig eene voorloopige raming met toelichting toegevoegd van de kosten verbonden aan de in het volgende jaar te verrichten onderzoekingen en proefnemingen;

b. vóór den 1sten Juli een algemeen verslag over de in het voorafgaand tijdvak van 1 Juni tot en met 31 Mei afgeloopen of in gang zijnde landbouwkundige onderzoekingen of proefnemingen.

De directeuren der afdeelingen verschaffen voor de onder *a* en *b* vermelde gegevens de noodige bouwstoffen.

16. Bij afwezigheid van den directeur eener afdeeling wijst hij een der aan zijne afdeeling werkzame ambtenaren als zijn plaatsvervanger aan.

Kan geen der ambtenaren der afdeeling den directeur vervangen, dan wijst de Raad van bestuur een der overige directeuren of ambtenaren als plaatsvervangend directeur aan.

17. De plaatsvervangende directeur is slechts bevoegd tot handelingen, welke geen uitstel dulden of waartoe hij door den directeur is gemachtigd.

Hij is voor een en ander verantwoordelijk en doet daarvan mededeeling aan den directeur.

18. Bij langdurige ongesteldheid of afwezigheid, of bij ontstentenis van den directeur, benoemt de Minister een waarnemenden directeur.

2. Van de ambtenaren en beambten.

19. De ambtenaren en de beambten zijn gehouden tot uitvoering van de werkzaamheden hun door of namens den directeur, waaronder zij werkzaam zijn, opgedragen.

Zij zijn gedurende de voorgeschreven diensturen in den dienst van het proefstation werkzaam en verantwoordelijk voor alles wat zij in hun ambt hebben gedaan of nagelaten.

Ambtenaren en beambten, welke niet in eene bepaalde afdeeling werkzaam zijn, gedragen zich naar de aanwijzingen van den voorzitter van den raad van bestuur.

20. Het is den ambtenaren en beambten niet geoorloofd zonder machtiging van den Minister:

a. persoonlijke opdrachten te aanvaarden tot het doen van onderzoekingen of proefnemingen aan de proefstations of die door anderen te doen uitvoeren, dan wel onderzoekingen of werkzaamheden te verrichten, welke met den dienst geen verband houden;

b. de werktuigen, gereedschappen, voorraden, enz. van het proefstation te gebruiken of te doen gebruiken voor andere dan de voorgeschreven doeleinden.

21. Het getal der diensturen bedraagt gemiddeld voor de amanuenses, concierges en bedienden 52, voor het administratieve personeel 42 en voor de overige ambtenaren en beambten 38½ per week.

De verdeeling dezer diensturen over de werkdagen geschiedt onder goedkeuring van den directeur-generaal door de directeuren der afdeelingen voor het onder hen werkzame personeel en door den raad van bestuur voor de ambtenaren en beambten, bedoeld in artikel 19, derde lid.

In buitengewone omstandigheden kan, hetzij door den directeur eener afdeeling, hetzij door den voorzitter van den raad een langere werktijd worden geëischt, die echter niet meer dan 9 uur per week mag bedragen.

Van het intreden en ophouden van den verlengden werktijd geeft hij, die hem voorschreef, kennis aan den directeur-generaal.

22. Voor elke afwezigheid, behalve voor die buiten den wil van den betrokkene ontstaan, wordt de vooraf verkregen machtiging vereischt, hetzij van den directeur-generaal, indien deze langer dan 4 etmalen duurt, hetzij van den directeur, indien de duur ten hoogste 4 etmalen bedraagt.

De machtiging van den directeur-generaal wordt door tusschenkomst van den directeur aangevraagd.

Van de afwezigheid buiten den wil van den betrokkene wordt den directeur zoo spoedig mogelijk kennis gegeven.

23. De ambtenaar van administratie staat den voorzitter van den raad van bestuur van het proefstation bij in het geldelijk en administratief beheer, is belast met de zorg voor het archief, legt een inventaris aan van het meubilair en een catalogus van de bibliotheek en houdt beide lijsten geregeld bij.

24. De schrijvers zijn, onder leiding van den ambtenaar van administratie, belast met administratieve werkzaamheden.

25. De amanuenses zijn verplicht tot het schoonhouden van de lokalen en het materieel en tot het verrichten van andere tot den dienst van het proefstation behoorende werkzaamheden, voor zoover hun die, door of namens den directeur, waaronder zij werkzaam zijn, worden opgedragen.

Aan den amanuensis-concierge is bovendien de bewaking van het gebouw van het proefstation toevertrouwd; hij treedt als concierge ook op buiten de gewone diensturen.

III. *Van de directeuren, ambtenaren en beambten der proefstations voor contrôle-onderzoek.*

1. Van den directeur.

26. De directeur legt bij den aanvang zijner betrekking den navolgenden eed (verklaring en belofte) af in handen van den directeur-generaal:

„Ik zweer (verklaar), dat ik om tot directeur van het Rijkslandbouwproefstation te .... voor het onderzoek van..... ..... te worden benoemd aan niemand, wie hij ook zij, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of welk voorwendsel, iets beloofd of gegeven heb.

Ik zweer (beloof), dat ik het mij opgedragen ambt met getrouwheid zal waarnemen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!

(Dat verklaar en beloof ik!)"

27. Hij is verantwoordelijk voor den gang van zaken aan de onder zijn beheer staande inrichting. Hij heeft de hoofdleiding van en het hoofdtoezicht op alle daar verrichte werkzaamheden, is belast met de zorg voor gebouwen en materieel en met de uitvoering der opdrachten, welke door den Minister of den directeur-generaal worden gegeven.

Hij regelt de werkzaamheden in overleg met de hoofden der afdeelingen.

Hij is bevoegd onder goedkeuring van den directeur-generaal voor het personeel, aan de onder zijn beheer staande inrichting werkzaam, huishoudelijke voorschriften vast te stellen.

28. Vóór den 15den van iedere maand zendt de directeur aan den directeur-generaal een staat, volgens door dezen vast te stellen model, vermeldende:

a. het aantal, de soort, enz. der in de vorige maand behandelde monsters, betrekking hebbende op de onderzoekingen, bedoeld in art. 60, sub *a*, van het reglement voor de proefstations;

b. op beknopte wijze de uitkomst van het onderzoek der monsters, in de vorige maand genomen ter uitvoering van art. 60, sub *b*, van genoemd reglement.

29. Jaarlijks zendt de directeur aan den directeur-generaal:

a. vóór den 1sten April eene ontwerp begrooting van de uitgaven en inkomsten der onder zijn beheer staande inrichting voor het volgend jaar, volgens door den directeur-generaal vast te stellen modellen;

b. vóór den 1sten Juli een algemeen verslag over het voorafgaand tijdvak van 1 Juni tot en met 31 Mei, omvattende een beredeneerd verslag van de onderzoekingen, bedoeld in artikel 60, sub *a* en *b*, van het reglement voor de proefstations, ingericht volgens de door den directeur-generaal te geven voorschriften.

30. De directeur teekent alle van het proefstation uitgaande stukken, tenzij een der ambtenaren, onder goedkeuring van den directeur-generaal, schriftelijk door hem is gemachtigd bepaaldelijk aangewezen brieven en verslagen namens hem te teekenen.

31. Hij is verplicht tot geheimhouding van alle zaken, den dienst betreffende, welke niet voor openbaarmaking bestemd zijn.

32. Hij aanvaardt geene opdrachten tot het verrichten van onderzoekingen of proefnemingen, welke buiten den werkkring van het proefstation vallen, tenzij met machtiging van den Minister.

Hij geeft aan het onder hem werkzame personeel geen andere opdrachten en gebruikt of doet de hulpmiddelen van het station op geene andere wijze gebruiken dan voor den dienst gevorderd wordt, tenzij met machtiging van den directeur-generaal.

33. Hij begeeft zich in geval van brand in of in de omgeving van de onder zijn beheer staande inrichting naar het proefstation en neemt de maatregelen, welke de omstandigheden noodzakelijk maken.

34. Hij zorgt, dat op de werkdagen aan het proefstation gelegenheid bestaat tot het inwinnen van inlichtingen.

35. Hij is gebonden aan de besluiten van het college van directeuren, behoudens beroep op den Minister.

36. De artikelen 7, 8, 9, 10 en 11 zijn op de directeuren toepasselijk.

37. Bij afwezigheid van den directeur wijst hij een der hoofden van afdeelingen als zijn plaatsvervanger aan.

Het bepaalde in artikel 17 is op den plaatsvervangenden directeur toepasselijk.

38. Bij langdurige ongesteldheid of afwezigheid, of bij ontstentenis van den directeur, benoemt de Minister een waarnemenden directeer.

2. Van de ambtenaren en de beambten.

39. De ambtenaren en de beambten leggen bij den aanvang hunner betrekking den navolgenden eed (verklaring en belofte) af in handen van den directeur:

„Ik zweer (verklaar), dat ik om tot .... (in te vullen den rang welke wordt bekleed) bij den dienst der proefstations te worden benoemd, aan niemand, wie hij ook zij, middellijk noch onmiddellijk, onder welken naam of voorwendsel, iets beloofd of gegeven heb.

Ik zweer (beloof), dat ik het mij opgedragen ambt met getrouwheid zal waarnemen.

Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig!

(Dat verklaar en beloof ik.)"

Van het afleggen van den eed (verklaring en belofte) wordt door den directeur procesverbaal opgemaakt. Afschrift van het procesverbaal wordt gezonden aan den directeur-generaal.

40. De ambtenaren en de beambten zijn gehouden tot uitvoering van de werkzaamheden hun door of namens den directeur opgedragen.

Zij zijn gedurende de voorgeschreven diensturen in den dienst van het proefstation werkzaam en verantwoordelijk voor alles, wat zij in hun ambt hebben gedaan of nagelaten.

41. Het is den ambtenaren en beambten niet geoorloofd zonder machtiging van den Minister:

a. zaken den dienst betreffende aan personen, buiten den dienst van het proefstaton staande, mede te deelen;

b. persoonlijke opdrachten te aanvaarden tot het doen van onderzoekingen aan de proefstations of die door anderen te doen uitvoeren, dan wel onderzoekingen of werkzaamheden te verrichten, welke niet met den dienst verband houden;

c. de werktuigen, gereedschappen, voorraden, enz. van het proefstation te gebruiken of te doen gebruiken voor andere dan de voorgeschreven doeleinden.

Het is hun niet geoorloofd, zonder toestemming van den directeur, uitkomsten met betrekking tot onderzoekingen of werkzaamheden, welke aan de proefstations worden verricht, openbaar te maken.

42. Het getal der diensturen bedraagt gemiddeld voor de amanuenses, concierges en bedienden 52, voor het administratieve personeel 42 en voor de overige ambtenaren en beambten 38½ per week.

De verdeeling dezer diensturen over de werkdagen en seizoenen geschiedt door den directeur onder goedkeuring van den directeur-generaal.

In buitengewone omstandigheden kan door den directeur een langere werktijd worden geëischt, die evenwel per week niet meer dan 9 uur mag bedragen.

Van het intreden en ophouden van den verlengden werktijd geeft de directeur kennis aan den directeur-generaal.

43. Voor elke afwezigheid, behalve voor die buiten den wil van den betrokkene ontstaan, wordt de vooraf verkregen machtiging vereischt, hetzij van den directeur-generaal, indien deze langer dan 4 etmalen duurt, hetzij van den directeur, indien de duur ten hoogste 4 etmalen bedraagt.

De machtiging van den directeur-generaal wordt door tusschenkomst van den directeur aangevraagd.

Van de afwezigheid buiten den wil van den betrokkene wordt den directeur zoo spoedig mogelijk kennis gegeven.

44. De ambtenaar, die als hoofd van eene afdeeling is aangewezen, is belast met de dagelijksche leiding van de werkzaamheden dier afdeeling, waaraan hij zooveel mogelijk deelneemt, en met het onmiddellijk toezicht op het onder hem werkende personeel.

Hij is gehouden met den directeur overleg te plegen omtrent hetgeen zijne afdeeling betreft en zorgt voor de naleving der gegeven voorschriften.

Hij regelt, onder goedkeuring van den directeur, de werkzaamheden van het personeel zijner afdeeling.

Hij is tegenover den directeur verantwoordelijk voor den gang van zaken en voor de juistheid der verkregen uitkomsten van een onderzoek.

45. Hij beheert de voorraden en de instrumenten zijner afdeeling, legt daarvan een inventaris aan en houdt die geregeld bij.

Hij verantwoordt het gebruik van het materiaal aan den directeur en dient bij dezen tijdig voorstellen in tot aankoop van datgene, wat voor den dienst noodig is.

46. Hij begeeft zich in geval van brand in of in de omgeving van de inrichting, waaraan hij is verbonden, naar het proefstation, ten einde den directeur bij het nemen van maatregelen ter zijde te staan.

47. Bij ongesteldheid, afwezigheid of ontstentenis van den in art. 44 bedoelden ambtenaar wordt de leiding der werkzaamheden door den directeur aan een anderen ambtenaar opgedragen.

48. De controleur verricht alle werkzaamheden hem door den directeur opgedragen.

49. Hij heeft zich ten aanzien van den handel in landbouwverbruiksartikelen van alle opmerkingen en adviezen te onthouden.

50. De ambtenaar van administratie is onder de leiding van den directeur belast met het geldelijk en administratief beheer en hiervoor verantwoordelijk. Hij is belast met de zorg voor het archief, legt een inventaris aan van het meubilair en een catalogus van de bibliotheek en houdt beide lijsten geregeld bij.

51. Hij zoegt, dat alle brieven en bescheiden aan den directeur of aan de door dezen aan te wijzen ambtenaren of beambten worden overgelegd en dat alle stukken, welke daartoe gereed zijn, worden verzonden.

52. De boekhouders en schrijvers zijn, onder leiding van den ambtenaar van administratie, belast met administratieve werkzaamheden.

53. De amanuenses zijn verplicht tot het schoonhouden van de lokalen en het materieel en tot het verrichten van andere tot den dienst van het proefstation behoorende werkzaamheden, voor zoover hun die, door of namens den directeur, worden opgedragen.

Aan den amanuensis-concierge is bovendien de bewaking van het gebouw van het proefstation toevertrouwd; hij treedt als concierge ook op buiten de gewone diensturen.

3. Van het college van directeuren.

54. Het college van directeuren besluit omtrent datgene, wat door de proefstations op gelijke wijze moet worden uitgevoerd, alsmede omtrent de uitvoering van werkzaamheden welke aan één proefstation geschieden, doch ingevolge opdracht van den Minister of den directeur-generaal, ten behoeve van de overige proefstations worden verricht.

Van zoodanige besluiten wordt mededeeling gedaan aan den directeur-generaal.

55. De voorzitter van het college, alsmede alle directeuren, hebben de bevoegdheid om een besluit van het college ter vernietiging aan den Minister voor te dragen. Hangende de beslissing wordt de uitvoering van het besluit geschorst, tenzij de Minister anders oordeelt.

56. De leden van het college van directeuren verstrekken elkander alle inlichtingen, voor zooverre die voor de stations van nut kunnen zijn.

IV. *Slotbepalingen.*

57. Personen, die niet ambtelijk in betrekking staan tot het proefstation, hebben tot de

dienstlokalen geen toegang dan met vergunning van den directeur of diens plaatsvervanger.

58. De directeur verstrekt een exemplaar dezer instructie aan de ambtenaren en beambten, die aan het onder zijn beheer staande proefstation werkzaam zijn.

59. Deze instructie treedt in werking op 1 September 1916, met welken datum de instructie, vastgesteld bij beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, d.d. 24 Juli 1908, Directie van den Landbouw, nº. 6348, afd. L. A. Z., gewijzigd bij beschikking van den voornoemden Minister van 28 December 1914, Directie van den Landbouw, nº. 10768, afd. V, komt te vervallen.

Vastgesteld bij beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 10 Augustus 1916, Directie van den Landbouw, nº. 19859, afd. II.

Mij bekend,
De Secretaris-Generaal, VERSTEEG.

—

11 *Augustus* 1916. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Heinrich Paul Louis Lohbeck, geboren te *Amsterdam* (provincie *Noordholland*) den 22 Augustus 1894, vaandrig, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 375.

Hubert Thelen, geboren te *Amern St. Anton* (*Pruisen*) den 27 Juli 1877, fabrieksarbeider, wonende te *Allrath* (*Pruisen*). S. 376.

Peter Arnold Seerden, geboren te *Willich* (*Pruisen*) den 6 Februari 1872, bootwerker, wonende te *Duisburg* (*Pruisen*). S. 377.

Hubert Joseph Lemmens, geboren te *Süsterseel* (*Pruisen*) den 5 Augustus 1876, lantaarnopsteker, wonende te *Duisburg* (*Pruisen*). S. 378.

Johannes Cortenraay, geboren te *Saargemünd* (*Lotharingen*) den 31 October 1875, koffiehuisbediende, wonende te *Essen-Rühr* (*Pruisen*). S. 379.

Karel Adriaan Heslink, geboren te *Nordhorn* (*Pruisen*) den 29 Juni 1877, eigenaar van een taxi-auto, wonende te *Berlijn-Wilmersdorf* (*Pruisen*). S. 380.

Peter Joseph August Jacobs, geboren te *Dürselen* (*Pruisen*), den 2 Mei 1874, wagenmaker, wonende te *Granterath-Erkelenz* (*Pruisen*). S. 381.

Gerhard Janssen, geboren te *Cranenburg* (*Pruisen*) den 10 Juni 1874, machinist, wonende te *Hamborn-Alsum* (*Pruisen*). S. 382.

Dr. Gustaaf Adolf Frederik Molengraaff, geboren te *Nijmegen*, den 27 Februari 1860, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool, wonende te *Delft*, provincie *Zuidholland*. S. 383.

Arthur Marie Hubert Imkamp, geboren te *Roermond*, den 26 Juli 1871, tandarts, wonende te *Roermond*, provincie *Limburg*. S. 384.

Jan ten Seldam, geboren te *Amsterdam* den 16 Juli 1877, schrijver bij den telegraafdienst, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. 385.

Louis Judels, geboren te *Parijs* (*Frankrijk*) den 22 November 1868, diamantwerker, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 386.

Peter Wilhelm Küsters, geboren te *Ratheim* (*Pruisen*) den 30 Maart 1872, koopman, wonende te *München-Gladbach* (*Pruisen*). S. 387.

Jean Philippe Vogel, geboren te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*, den 9 Januari 1871, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te *Leiden*, wonende aldaar. S. 388.

Alphons Eduard van Bloeme, geboren te *Frankfurt am Main* (*Pruisen*) den 26 October 1876, bankier, wonende te *Berlijn* (*Pruisen*). S. 389.

Albert Bernard Winkel, geboren te *Alkmaar* den 7 Januari 1895, vaandrig, wonende te *Alkmaar*, provincie *Noordholland*. S. 390.

Hans Louis Carl Theodor Kuntze, geboren te *Hildesheim* (*Pruisen*) den 28 December 1891, milicien-sergeant, wonende te *'s-Gravenhage*, provincie *Zuidholland*. S. 391.

Lambert Franz Joseph Mählmeyer, geboren te *Amsterdam*, den 16 November 1894, cadet-sergeant, wonende te *Breda*, provincie *Noordbrabant*. S. 392.

Dr. Nicolaas Mansvelt, geboren te *Wassenaar*, provincie *Zuidholland*, den 30 Juli 1852, oud-superintendent van onderwijs der voormalige Zuid-Afrikaansche Republiek, thans secretaris van de Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging en van de Vereeniging Zuid-Afrikaansche Voorschotkas, wonende te *Heemstede*, provincie *Noordholland*. S. 393.

—

11 *Augustus* 1916. WET, betreffende vrijstelling van successierecht voor de schenking van kaarten, teekeningen, prenten en portretten door mr. S. van Gijn aan de gemeente *Dordrecht*. S. 394.

WIJ WILHELMINA, ENZ.. doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben,

dat het wenschelijk is vrijstelling van successierecht te verleenen voor de schenking van kaarten, teekeningen, prenten, portretten, enz., door mr. S. van Gijn te *Dordrecht* aan de gemeente *Dordrecht*;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Er zal geen recht van successie worden geheven wegens de schenking door mr. S. van Gijn te *Dordrecht* aan de gemeente *Dordrecht* van eene verzameling kaarten, teekeningen, prenten, portretten enz., welke schenking is aanvaard bij besluit van den raad dier gemeente van 21 Maart 1916, goedgekeurd door Gedeputeerde Staten der provincie Zuidholland, bij besluit van 4 April 1916.

2. De verplichting tot aangifte overeenkomstig artikel 59 der Successiewet wordt voor de in artikel 1 bedoelde schenking opgeheven.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te Katwijk, den 11den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 28 *Aug.* 1916.)

—

11 *Augustus* 1916. WET, tot goedkeuring van eene overeenkomst van ruiling met de gemeente *Groningen*. S. 395.

—

11 *Augustus* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van *Winsum* naar *Zoutkamp*. S. 396.

—

11 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *ganzen* en *kalkoenen*, zoowel levend als geslacht, met uitzondering van *ongeplukte wilde ganzen*. S. 397.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van ganzen en kalkoenen, zoowel levend als geslacht, met uitzondering van ongeplukte wilde ganzen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 3 Augustus 1916, Kabinet, Litt. E[100];

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Augustus 1916, n°. 14);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 10 Augustus 1916, Kabinet, Litt. D[113];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen

Eenig Artikel.

De uitvoer van ganzen en kalkoenen, zoo wel levend als geslacht, met uitzondering van ongeplukte wilde ganzen, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 11den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 16 *Aug.* 1916.)

—

11 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout benoodigd als hulpmiddel bij de vervaardiging van pharmaceutische praeparaten. S. 398.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 19 Juli 1916, n°. 105, Accijnzen;

Gezien artikel 74, letter *c*, der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 227), houdende bepalingen omtrent den accijns op het zout;

Den Raad van State gehoord (advies van 1 Augustus 1916, n°. 26);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 8sten Augustus 1916, n°. 145, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

Voor het zout, benoodigd als hulpmiddel bij de vervaardiging van pharmaceutische praeparaten, wordt vrijdom van den accijns toegestaan en zulks op den voet van het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1898 (*Staatsblad* n°. 202).

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 11 Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 24 *Aug.* 1916.

11 *Augustus* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Door de wet wordt niet uitgesloten de bevoegdheid van het gemeentebestuur om over een reeds bestaand stratenplan een nieuw plan te leggen, al heeft de Raad bij het vaststellen van een nieuw uitbreidingsplan zooveel mogelijk rekening te houden met den feitelijken toestand zooals die ingevolge en overeenkomstig de vroeger vastgestelde plannen is geworden.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep ingesteld door C. J. van Tusschenbroek te Rotterdam tegen het besluit van Ged. Staten van Zuid-Holland van 4 October 1915, n°. 53, waarbij goedkeuring is verleend aan het plan tot uitbreiding bedoeld bij art. 28 der Woningwet, voor de gemeente Rotterdam voor zooveel betreft het deel der gemeente gelegen in den Blijdorpschen Polder, den Bergpolder en vroegeren Oost-Blommerdijkschen Polder, door den Raad dier gemeente vastgesteld bij besluit van 6 Mei 1915;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 April 1915, n°. 453 en 26 Juli 1916, n°. 453/27;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 8 Augustus 1916, n°. 10521, Afd. V. en A.;

O., dat, nadat door C. J. van Tusschenbroek bij Ged. Staten van Zuid-Holland bezwaren waren ingebracht tegen het door den Raad van Rotterdam op 6 Mei 1915 vastgesteld uitbreidingsplan voor het noordwestelijk en noordelijk stadsgedeelte, Ged. Staten op 4 October 1915 dat uitbreidingsplan hebben goedgekeurd;

dat Ged. Staten daarbij o. a. hebben overwogen dat wat des adressants gronden benoorden de Schie betreft het uitbreidingsplan, zij het ook afwijkende van de grens tusschen de gemeenten Rotterdam en Hillegersberg door het bestuur van laatstgenoemde gemeente goedgekeurde stratenplan, geheel overeenstemt met het op 29 Maart 1906 door den Raad van Rotterdam vastgestelde, op 2 Juli van dat jaar door hun College goedgekeurde uitbreidingsplan, waartegen adressant reeds toen bij den Raad tevergeefs bezwaren had ingebracht; dat, wat de overige gronden aangaat, inderdaad bij deze herziening van het voor die gronden goedgekeurd in het uitbreidingsplan van 1906 opgenomen, stratenplan wordt afgeweken, doch dat het opmerking verdient dat niet de adressant doch zijne voorgangster in den eigendom, de Maatschappij Nieuwerschie, zich, wat de exploitatie van die terreinen naar een bepaald plan aangaat, tegenover de gemeente verbonden heeft; dat echter de omtrent deze en andere eigendommen in de omgeving door de gemeente toegezegde medewerking in 1911 teruggenomen werd omdat die Maatschappij niet bij machte was gebleken de overeengekomen waarborgsom voor de nakoming van hare verplichtingen te storten; dat, waar de Woningwet de herziening van een uitbreidingsplan binnen een bepaalden termijn uitdrukkelijk voorschrijft, de bevoegdheid van den Raad om bij het uitbreidingsplan wijziging te brengen in vroeger vastgestelde stratenplannen niet betwist kan worden; dat overigens èn in de stukken en bij de mondelinge toelichting door een der gemachtigden van het gemeentebestuur den wethouder van openbare werken, in de openbare vergadering van hun College voldoende gronden zijn aangevoerd voor de wijze waarop over des adressants terreinen thans de straten en pleinen ontworpen zijn terwijl het plan instemming vindt bij den Inspecteur der volksgezondheid en ook de Gezondheidscommissie heeft medegedeeld dat het haar voorkomt dat de gemaakte bezwaren in de stukken zelve voldoende weerlegging vinden; dat de ingediende bezwaren dus ongegrond zijn en voor hun College geen aanleiding bestaat aan het uitbreidingsplan voor zoover des adressants terreinen aangaat goedkeuring te onthouden; dat ook overigens bij hun College tegen goedkeuring van het plan geene bedenkingen bestaan;

dat van het besluit van Ged. Staten C. J. v. Tusschenbroek bij Ons in beroep is gekomen, daarbij aanvoerende dat door de wijze waarop over zijne terreinen thans de straten en pleinen ontworpen zijn geheel onnoodig en willekeurig hem aanzienlijke schade wordt berokkend; dat de noodzakelijkheid der volgens het plan in zijne terreinen aangebrachte wijzigingen volslagen onaannemelijk is; dat hij gelijk aan de gemeente bekend kan zijn, volkomen bereid was en is om tot de volvoering van redelijke plannen mede te werken; dat hij erkennende de noodzakelijkheid en het groot nut van de doortrekking van den Bergsingel volkomen bereid was en is de daarvoor benoodigde gronden te verkoopen indien de gemeente gelijk gewoonlijk geschiedt tevoren overleg met hem pleegt; dat zulks eveneens het geval is met den grond benoodigd voor het maken van een breeden weg in het verlengde van de Schiekade (Nieuwe Haagweg) welke ten opzichte van zijn bezit grootendeels over het in zijn aanlegplan ontworpen plein van 80 M. zou loopen; dat hij overtuigd is dat

overigens ook wat betreft zijn gronden ten zuiden van de Schie, zijn bezit zonder eenig nadeel voor de gemeente intact kan blijven en een rationeel opgezet uitbreidingsplan volkomen passen kan in het door hem in 1899 verkregen en in 1900 vastgesteld stratenplan; dat hij met groote verbazing heeft ontwaard dat Ged. Staten blijkens hun bovenvermeld besluit in de meening verkeeren dat het uitbreidingsplan 1915 geheel overeenstemt met dat van 1906 voor zoover het betreft de daaronder vallende gronden van den adressant benoorden de Schie, terwijl hij in eene nadere memorie nog aanvoert dat noch het Rotterdamsch gemeentebestuur noch de Gezondheidscommissie te Rotterdam noch de Inspecteur der Volksgezondheid in Zuid-Holland noch eindelijk Ged. Staten dier provincie zich de moeite hebben getroost ook maar met een enkel argument de noodzakelijkheid der verschillende wijzigingen in zijne terreinen aan te toonen; dat het hem verbaasd heeft dat Ged. Staten alvorens een beslissing te nemen in zoo gewichtige aangelegenheid niet een onderzoek ter plaatse hebben ingesteld, hetgeen toch zoo uiterst dringend noodig zou zijn; dat weliswaar de vertegenwoordiger van het Rotterdamsch gemeentebestuur bij mondelinge behandeling van zijne bezwaren tegen dit uitbreidingsplan voor Ged. Staten van Zuid-Holland heeft verklaard dat de daarbij voorgestelde wijzigingen in zijne terreinen noodig zijn oor het doortrekken van den Bergsingel en voor het in exploitatie brengen van de achter zijn grond gelegen terreinen; dat hij echter te allen tijde bereid is geweest en nog bereid is den grond, benoodigd voor het doortrekken van den Bergsingel en de Insulindestraat benevens den weg in het verlengde van de Schiekade, mits na overleg met de gemeente, af te staan, dat hij ten sterkste moet betwisten dat de zoovele andere diep ingrijpende wijzigingen noodig zijn ter rechtvaardiging waarvan dan ook geen enkel steekhoudend argument is aangevoerd; dat, wat betreft de gronden ten noorden van de Schie, hij deze gronden in 1898 en 1899 met medewerking van de gemeente Hillegersberg in exploitatie heeft gebracht, waarbij toen over het grootste gedeelte de straatbanen zijn gemaakt en riolen zijn gelegd alsmede trottoirbestrating enz. is gemaakt; dat om de verbinding met de daarachter gelegen terreinen tot stand te brengen het voldoende is zijn plan van 1898 in zooverre te wijzigen dat het in voormeld plan ontworpen plein wordt vervangen door een breeden weg in het verlengde van de Schiekade en een dwarsstraat meer westwaarts gelegen; dat hij zijn plan dus aan den wensch der gemeente aanpast; dat hij voorts de gronden noodig voor het doortrekken van den Bergsingel en van de Insulindestraat deels voor den koopprijs en deels voor de waarde ter beschikking van de gemeente stelt; dat hij overigens niet begrijpt waarom de laan van 40 M. breedte en de daarop aansluitende geprojecteerde brug over de Schie bij de melkmarkt juist door zijn terreinen moet worden gelegd, daar deze laan en die brug toch even goed een weinig noordelijker kunnen worden getraceerd gelijk duidelijk blijkt als men de kaart behoorende bij plan 1915 der gemeente slechts oppervlakkig beschouwt; dat het niet noodzakelijk is de twee blokken woningen aan weerszijden van de Electrische Spoorbaan af te breken, daar het blok aan de Westzijde van de baan gemakkelijk kan blijven bestaan indien de Insulindestraat een weinig verder naar rechts ombuigt dan thans wordt voorgesteld, terwijl het blok aan de oostzijde der baan zeer goed in stand kan blijven zoo men de daar te projecteeren straat niet vóór maar achter deze huizen laat aanvangen; dat het naar zijne meening allerminst door de noodzakelijkheid geboden is andere wijzigingen dan door hem aangegeven aan te brengen en dat de diep ingrijpende wijzigingen door de gemeente gewenscht de waarde dezer bezitting met een derde a een kwart verminderen, welke schade natuurlijk voor rekening komt van dengene die ze berokkent; dat de aanleg door hem in 1899 ontworpen en overeenkomstig het hierboven ontwikkelde aangepast aan plan 1915 der gemeente even goed als zijn oorspronkelijk plan deze gronden met een paar honderd meter meer dan een derde met straat belast; dat hij de straten voor dezen aanleg gaarne aan de gemeente afstaat en de afwerking voor zijne rekening door de gemeente wil laten uitvoeren als ook naar gebruikelijk is voor de bouwterreinen aan de gemeente wil betalen; dat hij huivert bij de gedachte dat van hooger hand aan de gemeente de vrijheid wordt gelaten om die middelen aan te wenden waardoor hem opnieuw belemmeringen in den weg worden gelegd tot het vruchtbaar maken van zijn bezit; dat, wat betreft zijne gronden ten zuiden van de Schie, het niet door de noodzakelijkheid wordt geboden hier wijzigingen aan te brengen waardoor de reeds verrichte ophooging en rioleering wordt verwaarloosd en de afwikkeling zijner transacties met derden wordt bemoeilijkt terwijl de richting der bestaande straten beter is; dat ten slotte de onbillijkheid van al deze

niet noodzakelijke wijzigingen nog scherper uitkomt als men bedenkt dat het hier terreinen geldt welke het gemeentebestuur sinds jaren belet heeft vruchtbaar te maken, waardoor hij een steeds toenemende schade leed, welke thans honderden guldens per dag beloopt; dat hij met den grootsten aandrang en klem verzoekt een uitgebreid onderzoek ter plaatse in te stellen daar zulks allernoodzakelijkst is om over deze voor hem zoo enorm belangrijke aangelegenheid het volle licht te doen opgaan; dat hij zich ook meermalen heeft afgevraagd of het niet strijdig is met gezonde rechtsbegrippen dat de gemeentebesturen hunne bevoegdheid om een reeds goedgekeurden aanleg te herzien aldus uitleggen dat zij krachtens deze bevoegdheid over een reeds bestaand stratenplan een nieuw plan mogen aanleggen en of dan ook deze bevoegdheid niet veeleer krachtens den geest der Woningwet beperkt moet worden tot den uitleg van nieuwe terreinen waarvoor nog geen stratenplannen zijn geprojecteerd;

O. dat in de eerste plaats ter beslissing staat de vraag door den appellant aan het slot van de memorie van toelichting behoorende bij zijn beroepschrift gesteld of de gemeentebesturen bevoegd zijn over een reeds bestaand stratenplan een nieuw plan te leggen en of niet veeleer hunne bevoegdheid tot herziening van een bestaand plan van uitbreiding krachtens den geest der Woningwet beperkt moet worden tot nieuwe terreinen, waarvoor nog geen stratenplannen zijn geprojecteerd;

O. te dien aanzien dat deze bevoegdheid door de wet niet wordt uitgesloten, te minder nu zij de herziening van een uitbreidingsplan binnen een bepaalden tijd uitdrukkelijk voorschrijft;

dat wel is waar de Raad bij het vaststellen van een nieuw uitbreidingsplan daarbij zooveel mogelijk rekening heeft te houden met den feitelijken toestand zooals die ingevolge en overeenkomstig de vroeger vastgestelde plannen is geworden en hij alleen als de noodzakelijkheid daartoe vaststaat met den feitelijken toestand onvereenigbare plannen mag vaststellen maar deze noodzakelijkheid voor dit geval stilzwijgend mag worden aangenomen voor zooveel betreft des appellants gronden ten noorden van de Schie, waar immers reeds bij de goedkeuring in 1906 van het toen door den Raad vastgesteld uitbreidingsplan de onmogelijkheid is gebleken om daarin het Hillegersbergsche stratenplan op te nemen;

dat wat betreft de noodzakelijkheid tot afwijking van den feitelijken toestand zooals die is ontstaan tengevolge van de uitvoering van het vroegere uitbreidingsplan voor zooveel aangaat des appellants terreinen aan de zuidzijde van de Schie, zijne bezwaren tegen de afwijking ook voor dit gedeelte zijn ontleend aan het verband met het uitbreidingsplan aan de noordzijde wordende met het oog daarop door hem eene overbrugging verlangd van de Schie op een meer noordelijk gelegen punt en omlegging daartoe van den verbindingsweg aan de zuidzijde;

dat echter door dergelijke omlegging het verband tusschen het plan ten noorden en dat ten zuiden zoude worden verbroken en daarenboven de opzet van het stratennet aan de zuidzijde zoude worden verstoord terwijl het dan ook niet meer doenlijk zoude zijn buiten het stratenplan terrein te reserveeren voor sportterrein en andere openbare doeleinden;

dat daarom ook voor dit gedeelte de noodzakelijkheid tot afwijking van den bestaanden feitelijken toestand geacht moet worden vast te staan;

O. ten aanzien van de overige bezwaren van den appellant dat hij noch in zijn adres aan Ged. Staten noch in zijn beroepschrift het doeltreffende van het uitbreidingsplan betwist maar alleen voor zoover zijne gronden daarbij betrokken zijn beweert dat het plan onnoodig willekeurig en niet noodzakelijk zou zijn;

dat hij wel getracht heeft in de openbare vergadering van de Afdeeling van den Raad van State voor de geschillen van Bestuur aannemelijk te maken dat ter tegemoetkoming aan zijne bezwaren deze of gene straat, laan, weg of brug op andere wijze of elders kon worden getraceerd doch dat daarbij door hem niet rekening is gehouden met de in de nabijheid van zijne gronden gelegen terreinen van anderen;

O. ten aanzien van des appellants bezwaar dat twee blokken woningen staande aan weerszijden van de electrische spoorbaan zullen moeten worden afgebroken, dat dit bezwaar reeds bij het vaststellen van het uitbreidingsplan van 1906 is beoordeeld en ongegrond bevonden en de nadere overweging daarvan niet heeft kunnen leiden tot de meening dat daarom aan het herziene plan de goedkeuring zou moeten worden onthouden;

dat derhalve de bezwaren van den appellant niet afdoende zijn en geen grond opleveren om aan het uitbreidingsplan of een gedeelte daarvan de goedkeuring te onthouden;

dat overigens geen bezwaren zijn ingebracht noch bij Ons zijn gerezen;

Gezien de Woningwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit, het daartegen ingesteld beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

14 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende **intrekking** van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *zilveruien*. S. 399.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 11 Augustus 1916, Kabinet, Litt. C[114];

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van zilveruien, toegestaan bij Ons Besluit van 4 November 1915 (*Staatsblad* nº. 460).

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Katwijk, den 14den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 17 *Aug.* 1916.)

—

14 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *bananen*. S. 400.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van bananen te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 Augustus 1916, Kabinet, Litt. L[111];

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Augustus 1916, nº. 16);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 11 Augustus 1916, Kabt., Litt. D[114];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van bananen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Katwijk, den 14den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 17 *Aug.* 1916.)

—

14 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 401.

—

Daar Staatsblad nº. 402 bij het verschijnen van deze aflevering nog niet verschenen is, zal dit aan het slot van den jaargang worden opgenomen.

—

17 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van Gedeputeerde Staten van *Limburg* van 26 Mei 1916, 4de afd., La. 3652/3 I, tot ongegrondverklaring van het door M. H. Geelen, weduwe van H. J. Smeets, te *Weert*, ingestelde beroep tegen de intrekking, door Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van de te haren name staande vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein. S. 403.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 Juli 1916, nº. 9248, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, betreffende het besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 26 Mei 1916, 4de afdeeling, La., 3652/3I, tot ongegrondverklaring van het door M. H. Geelen, weduwe van H. J. Smeets, te Weert, ingestelde beroep tegen de intrekking door Burgemeester en Wethouders van die gemeente, van de haar den 22sten April 1914, krachtens artikel 15 der Drankwet, verleende vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein;

Overwegende, dat voormeld besluit van Ge-

deputeerde Staten hierop is gegrond, dat door Burgemeester en Wethouders van Weert bij hun besluit van 1 Mei 1912 vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein voor het perceel aan de Beekpoort aldaar, bewoond en gebruikt door A. van Geldorp, werd verleend aan H. J. Smeets, echtgenoot van appellante; dat het hier alzoo gold een na 1 Januari 1904 verleende vergunning, waarop in verband met het bepaalde bij artikel 68 der Drankwet, artikel 28, 2°. dier wet van toepassing was en de vergunninghouder mitsdien verplicht was zelf in het pand te wonen; dat uit een ter zake ingesteld onderzoek is gebleken, dat H. J. Smeets, voornoemd, zonder noodzaak heeft gewoond buiten het perceel, waarin het bedrijf door een zoogenaamden zetkastelein werd uitgeoefend en zijne vergunning dus reeds sedert lang door Burgemeester en Wethouders van Weert op grond van het bepaalde bij artikel 28, 2°. der wet had behooren te zijn ingetrokken; dat derhalve de overleden echtgenoot van appellante in strijd met de wet, woonde buiten het huis waarin het bedrijf werd uitgeoefend; dat met het oog hierop door appellante op de bij evengemeld wetsartikel voor weduwen gemaakte uitzondering in casu geen beroep kan worden gedaan en dat, waar blijkens het voorafgaande vaststaat, dat appellante verkeert in het geval, vermeld in artikel 28, 2°. van de Drankwet, Burgemeester en Wethouders van Weert terecht de te haren name afgegeven vergunning hebben ingetrokken en er derhalve geen termen zijn om het aangevallen besluit te vernietigen;

Overwegende, dat het voorschrift van artikel 28, 2°. der Drankwet, volgens hetwelk eene vergunning door Burgemeester en Wethouders wordt ingetrokken, wanneer de vergunninghouder, die zich in de uitoefening van het bedrijf door een ander laat vervangen, zelf langer dan drie maanden in het vergunningsjaar buiten noodzaak niet woont in het huis, waarin het bedrijf wordt uitgeoefend, niet van toepassing is o. a. op een vergunning aan een weduwe verleend ingevolge artikel 15, voor zoover de overleden echtgenoot woonde buiten het huis, waarin het bedrijf wordt uitgeoefend;

dat de vergunning der weduwe Smeets haar inderdaad was verleend ingevolge artikel 15 en de overleden echtgenoot, die zich in de uitoefening van het bedrijf liet vervangen, woonde buiten het huis, waarin het bedrijf wordt uitgeoefend;

dat hieraan niets wordt veranderd door de meening van Gedeputeerde Staten, dat de echtgenoot zonder noodzaak heeft gewoond buiten het huis, waarin het bedrijf wordt uitgeoefend;

dat toch eene beslissing over deze door Gedeputeerde Staten aan de orde gestelde vraag alleen gegeven had kunnen worden, door intrekking op dien grond van de vergunning van den echtgenoot, welke intrekking niet meer mogelijk is, doordat de echtgenoot overleden en zijn vergunning vervallen is;

dat er derhalve voor intrekking van de vergunning der weduwe Smeets op grond van artikel 28, 2°. der Drankwet geen termen waren, en het tegen de intrekking dier vergunning ingestelde beroep mitsdien gegrond had moeten worden verklaard;

Gelet op de artikelen 166 en 168 der Provinciale wet;

Den Raad van State gehoord, advies van 1 Augustus 1916 n°. 25;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 12 Augustus 1916, n°. 10793, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

bovenvermeld besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg van 26 Mei 1916, 4de afdeeling, La. 3652/31, te vernietigen wegens strijd met de wet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Katwijk, den 17den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 9 *Sept.* 1916.)

---

17 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot vernietiging van de besluiten van Burgemeester en Wethouders van *Zuilichem* van 18 November 1910 en van 15 Mei 1913, waarbij aan C. P. van den Bogerd, aldaar, verlof voor den verkoop van alcoholhoudenden drank, anderen dan sterken drank en aan P. A. van den Bogerd, aldaar, vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein is verleend. S. 404.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 15 Juli 1916, n°. 8432, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, betreffende de besluiten van Burgemeester en Wethouders van *Zuilichem* van 18 November 1910 en van 15 Mei 1913,

waarbij aan C. P. van den Bogerd, aldaar, verlof voor den verkoop van alcoholhoudenden drank, anderen dan sterken drank en aan P. A. van den Bogerd, aldaar, vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein is verleend ;

Overwegende, dat volgens het voorschrift van art. 36, 2de lid, van de Drankwet, het verlof of volgens het voorschrift van art. 8, 1ste lid, 8°., de vergunning wordt geweigerd, wanneer de localiteit, waarvoor het verlof of de vergunning wordt gevraagd, niet voldoet aan de eischen, gesteld krachtens artikel 35 of artikel 6;

dat krachtens die artikelen eischen zijn gesteld bij Ons besluit van 7 Februari 1906 (*Staatsblad* n°. 22), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 17 Februari 1916 (*Staatsblad* n°. 72);

dat. blijkens ontvangen ambtsberichten, de localiteit, waarvoor aan C. P. van den Bogerd verlof is verleend, niet voldoet aan de eischen, gesteld bij de artt. 10, 11 en 14 en de localiteit, waarvoor aan P. A. van den Bogerd vergunning is verleend, niet voldoet aan de eischen, gesteld bij de artt. 3, 6 en 7 van dat besluit;

dat derhalve bovenvermelde besluiten van Burgemeester en Wethouders van *Zuilichem* zijn genomen in strijd met de wet ;

Gelet op artikel 153 der Gemeentewet ;

Den Raad van State gehoord, advies van 1 Augustus 1916, n°. 24 ;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 12 Augustus 1916, n°. 10792, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

voormelde besluiten van Burgemeester en Wethouders van *Zuilichem* van 18 November 1910 en van 15 Mei 1913 te vernietigen wegens strijd met de wet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Katwijk, den 17den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 9 *Sept.* 1916.)

—

17 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende wijziging en aanvulling van het Koninklijk besluit van den 21sten Mei 1910 (*Staatsblad* n°. 137), tot organisatie van het personeel voor den dienst der Justitiegebouwen. S. 405.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 19den Juli 1916, 4de Afdeeling, n°. 580 ;

Den Raad van State gehoord (advies van den 1sten Augustus 1916, n°. 22) ;

Gezien het nader rapport van voornoemden Minister van 15 Augustus 1916, 4de Afdeeling, n°. 548 ;

Overwegende, dat het wenschelijk is, te wijzigen en aan te vullen Ons besluit van 21 Mei 1910 (*Staatsblad* n°. 137) ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

Art. I. De minimum-jaarwedde van den klerk als vermeld sub 5°. in het eerste lid van artikel 1 van voormeld besluit, wordt verhoogd tot f 600 ;

de minimum-jaarwedde van den vaste-knecht, als vermeld sub 2°. in het tweede lid van genoemd artikel, wordt verhoogd tot f 600 en de maximum-jaarwedde tot f 800.

Art. II. In het eerste lid van artikel 2 wordt de bezoldiging van den klerk en den vaste-knecht, behoudens de daarin vermelde voorwaarden, verhoogd als volgt :

voor den klerk na 1, 2, 4, 6 en 8 jaar dienst in dien rang, of als tijdelijk schrijver doorgebracht, tot f 700, f 800, f 900, f 1000 en f 1100 's jaars ;

voor den vaste-knecht na elk jaar dienst in dien rang of als tijdelijk knecht met f 50 tot het maximum van f 800 zal zijn bereikt.

Art. III. Aan artikel 5 wordt een nieuw lid toegevoegd, te weten :

„Alle periodieke verhoogingen worden door Onzen Minister van Justitie toegekend."

Art. IV. Na artikel 6 wordt het volgende artikel toegevoegd :

Art. 7. De bepalingen van artikel 8, 3de lid, en die van de artikelen 9, 1ste tot en met 4de lid en 10 van Ons besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* n°. 136), zooals dit is gewijzigd bij Ons besluit van 17 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 133), vinden voor den klerk en den vaste-knecht voor den dienst van de Justitiegebouwen overeenkomstige toepassing.

Voor het toekennen van andere dan periodieke traktementsverhoogingen wordt beschikt door Onzen Minister van Justitie.

De bepalingen van artikel 8, 5de, 8ste, 9de en 10de lid, van Ons besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* n°. 136) vinden voor het personeel voor den dienst van de Justitiegebouwen overeenkomstige toepassing.

Overgangsbepalingen.

Art. V. Voor den thans in dienst zijnden

klerk zal de periodieke traktementsverhooging plaats vinden naar de voor hem geldende regeling van Ons besluit van den 21sten Mei 1910 (*Staatsblad* nº. 137), voor zoover deze voor hem gunstiger zal zijn.

Het eerste lid van artikel 9 (Overgangsbepaling) en artikel 10 (Uitzonderingsbepaling) van Ons besluit van 17 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 133) vinden voor den vaste-knecht voor den dienst der Justitiegebouwen overeenkomstige toepassing, met dien verstande, dat in het tweede lid van laatstgenoemd artikel moet worden gelezen voor „Ons ongewijzigd besluit van 21 April 1913 (*Staatsblad* nº. 136)": „Ons ongewijzigd besluit van 21 Mei 1910 (*Staatsblad* nº. 137)".

Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en van hetwelk afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Katwijk, den 17den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 24 *Aug.* 1916.)

—

17 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat een ontslag niet op eigen verzoek, hangende de beslissing van Gedep. Staten daaromtrent, gevolgd door een verzoek om ontslag, dat bij raadsbesluit verleend is, voor de toepassing der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 moet worden aangemerkt als een ontslag op verzoek.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van Mej. W. Jansen te Appeltern, laatstelijk onderwijzeres in de nuttige handwerken aan de openbare school aldaar;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 8 Januari 1916, nº. 4;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 2 Augustus 1916, nº. 238;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 14 Augustus 1916, nº. 58, Afdeeling Pensioenen;

Overwegende: dat de Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven op de aanvrage afwijzend te beschikken, daarbij aanvoerende dat de belanghebbende bij besluit van den Raad der gemeente Appeltern van 1 September 1914, nº. 2685, met ingang van 1 Januari 1915 op verzoek eervol is ontslagen; dat haar diensttijd bedoeld in art. 15*a* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 van 1 jaar en 3 maanden, vereenigd met den overigen, volgens art. 15*b* dier wet in aanmerking komenden, dienst van 29 jaren en 6 maanden, een tijdvak uitmaakt van 30 jaren en 9 maanden, dat zij, geboren 14 December 1865, bij ontslag eerst den leeftijd van 49 jaren had bereikt; dat niet is gebleken dat zij uit hoofde van ziekte of gebreken voor de verdere waarneming van hare betrekking ongeschikt is, noch dat haar ontslag het gevolg is van de opheffing van hare betrekking of van eene nieuwe organisatie van het dienstvak waartoe zij behoort; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat zij aan geene enkele bepaling der wet aanspraak op pensioen kan ontleenen;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad in afschrift aan de belanghebbende was medegedeeld, zij haar verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, aanvoerende dat vroeger tot 1 Mei 1914 aan de school steeds verbonden waren een mannelijk hoofd, een mannelijk onderwijzer van bijstand en de adressante voor het geven van onderwijs in nuttige handwerken; dat met ingang van dien datum de mannelijke onderwijzer van bijstand vervangen werd door vrouwelijk personeel, met akte van bekwaamheid in de nuttige handwerken; dat deze van af dien datum steeds het onderwijs daarin geeft en daarvoor f 50 's jaars geniet, zoodat hier aanwezig is nieuwe organisatie van het dienstvak, waarbij en waardoor stellig die betrekking van een niet-geëxamineerde onderwijzeres in nuttige handwerken aan de openbare school te Appeltern voor altijd werd opgeheven, hetgeen voldoende blijkt uit het besluit van Burgemeester en Wethouders van Appeltern van 18 Juni 1914, nº. 1249, en het ontslagbesluit van den Raad van 31 Juli 1914, nº. 2673;

Overwegende: dat de belanghebbende bij besluit van den gemeenteraad van 1 September 1914, nº. 2685, op haar verzoek eervol is ontslagen;

dat wel is waar aan dit ontslag is vooraf gegaan een ontslag niet op eigen verzoek, maar dat, nu de goedkeuring op dit raadsbesluit niet is afgewacht, maar de belanghebbende,

hangende de beslissing van Gedep. Staten daaromtrent, ontslag heeft verzocht en verkregen, zij op verzoek is ontslagen en, als hebbende niet den vereischten leeftijd voor het verkrijgen van pensioen bereikt, daarop geen aanspraak kan maken;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de bezwaren van de belanghebbende betreffende de afwijzende beschikking genomen op hare aanvrage om pensioen ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(W. v. d. B. A.)

—

18 *Augustus* 1916. WET, houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeente *'s-Gravenhage*, ten behoeve van de huisvesting van den dienst van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie. S. 406.

—

18 *Augustus* 1916. WET, houdende wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven voor de *Posterijen*, de *Telegrafie* en *Telefonie* voor den dienst van 1916. (Onteigening ten behoeve van de huisvesting van het Hoofdbestuur.) S. 407.

—

18 *Augustus* 1916. WET, betreffende de overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van *Tilburg* naar *Breda* in beheer en onderhoud bij de gemeente *Tilburg*. S. 408.

—

18 *Augustus* 1916. WET, tot wijziging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 S. 409.

Bij deze wet worden eenige artikelen gewijzigd, ingevoegd en één artikel verminderd.

—

18 *Augustus* 1916. WET, houdende goedkeuring van eene met de Commanditaire Vennootschap Porcelein- en Muurtegelfabriek „Mosa" en de Glasfabriek „Stella", gevestigd te *Meerssen*, gesloten overeenkomst tot afstand van gronden in de gemeenten *Meerssen* en *Maastricht*. S. 410.

—

18 *Augustus* 1916. WET, tot heffing van buitengewone belastingen ter gedeeltelijke bestrijding der kosten van den oorlogstoestand. S. 411.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, no. 313, 1, 4—7, 313, 16—46.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2135—2153, 2260—2281, 2283—2306, 2308—2328, 2330—2335.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 490, 491, 529—532, 536—545, 548—550.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doente weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is, buitengewone belastingen te heffen ter gedeeltelijke bestrijding der kosten van den oorlogstoestand;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Onder den naam van „verdedigingsbelasting I" worden over drie achtereenvolgende belastingjaren, het eerste aanvangende 1 Mei 1916, de volgende directe belastingen geheven:

a. eene buitengewone heffing tot gelijk bedrag als de vermogensbelasting in hoofdsom;

b. eene buitengewone heffing van de vermogens volgens de hierna vastgestelde regelen.

Aan de in dit artikel onder letter *a* bedoelde heffing zijn onderworpen de personen, genoemd in artikel 1 van de wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* no. 223) op de vermogensbelasting, zooals zij bij latere wetten is gewijzigd en aangevuld.

Aan de in dit artikel onder letter *b* bedoelde heffing zijn onderworpen:

1o. de personen in het vorig lid vermeld;

2o. de niet binnen het Rijk wonende of gevestigde personen en lichamen voor hunne binnen het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken.

De in dit artikel genoemde wet, zooals zij bij latere wetten is gewijzigd en aangevuld, wordt in de volgende artikelen dezer wet aangeduid met de „wet op de vermogensbelasting".

2. Op de in artikel 1 onder letter *a* bedoelde belasting zijn *alle* bepalingen van de wet op de vermogensbelasting van toepassing.

De in artikel 1 onder letter *b* bedoelde belasting wordt geregeld overeenkomstig de hierna volgende bepalingen en overeenkomstig de bepalingen van de wet op de vermogensbelasting, voor zoover daarvan niet in deze wet wordt afgeweken.

3. De belastingplichtigen, in het derde lid van artikel 1 onder nommer 1 en in het tweede lid van artikel 5 genoemd, zijn belastingplichtig naar de waarde van hun vermogen, opgevat en berekend naar de bepalingen dezer wet.

De in het derde lid van artikel 1 onder nommer 2 genoemde personen en lichamen zijn belastingplichtig naar de waarde van hun ver-

mogen, voor zoover dit bestaat uit binnen het Rijk gelegen of gevestigde onroerende zaken.

Tot grondslag der berekening van het vermogen wordt genomen de toestand bij den aanvang van het belastingjaar of voor hen, die zich in den loop van een belastingjaar binnen het Rijk metterwoon gevestigd hebben, de toestand van het vermogen op het tijdstip van vestiging.

4. Waar in de wet op de vermogensbelasting of in deze wet gesproken wordt van belastingjaar, wordt daarmede voor de toepassing dezer wet bedoeld het tijdperk, aanvangende den 1sten Mei en eindigende den 30sten April.

5. Hij, die zich in den loop van het belastingjaar binnen het Rijk metterwoon vestigt, is voor dit geheele belastingjaar belastingplichtig.

De personen, die, nà 31 December 1915 en vóór 1 Mei 1918 het Rijk metterwoon verlaten hebbende, zich vóór 1 Mei 1921 in het Rijk vestigen, worden geacht het Rijk niet te hebben verlaten. Te hunnen aanzien gelden de volgende bepalingen:

Hij, die zich in den loop van het belastingjaar, aanvangende den 1sten Mei 1917, binnen het Rijk metterwoon vestigt, is voor dat geheele belastingjaar, en indien hij over het voorafgaande belastingjaar niet belastingplichtig is geweest, voor het dubbele bedrag belastingplichtig.

Hij, die zich in den loop van het belastingjaar, aanvangende den 1sten Mei 1918, binnen het Rijk metterwoon vestigt, is voor dat geheele belastingjaar en, indien hij over een der beide voorafgaande of over de beide voorafgaande belastingjaren niet belastingplichtig is geweest, voor het dubbele, onderscheidenlijk het drievoudige bedrag belastingplichtig.

Hij, die zich nà den 30sten April 1919 binnen het Rijk metterwoon vestigt, is voor het belastingjaar der vermogensbelasting, waarin die vestiging plaats heeft, belastingplichtig:

voor het enkelvoudige bedrag, indien hij over twee der in het eerste lid van artikel 1 genoemde belastingjaren belastingplichtig is geweest;

voor het dubbele bedrag indien hij over één dier belastingjaren belastingplichtig is geweest;

voor het drievoudige bedrag, indien hij over geen dier belastingjaren belastingplichtig is geweest.

6. Alle zaken, welke geldswaarde hebben, — vruchtgebruik en het recht op eene ingegane lijfrente daaronder begrepen —, komen als vermogen in aanmerking.

Met fideï-commis bezwaarde eigendom wordt als volle eigendom beschouwd. Het wettelijk vruchtgenot en het recht van gebruik worden met vruchtgebruik gelijk gesteld.

7. Onder vermogen worden niet begrepen:

a. meubelen, kleederen, levensmiddelen, voorwerpen van kunst of wetenschap, goud- en zilverwerk, paarlen en edelgesteenten, geen handelsvoorraad zijnde en niet dienende voor de uitoefening van eenig beroep of bedrijf;

b. polissen van nog loopende levensverzekeringen;

c. het recht op pensioenen, welke krachtens wet of verordening zijn toegekend of door particuliere werkgevers ter zake van verrichten arbeid verschuldigd zijn;

d. het recht op lijfrenten, voor zoover deze gezamenlijk niet meer bedragen dan ƒ 1200 per jaar, indien dat recht verkregen is door betaling van een gelijk blijvende premie gedurende ten minste 10 jaren, mits de genieter der lijfrente niet bovendien een belastbaar vermogen van ƒ 16,000 of meer bezit;

e. nog niet vorderbare termijnen van renten, van uitkeeringen, van bezoldigingen en van andere inkomsten, alsmede nog niet ingeoogste vruchten, die tenminste eenmaal in drie jaar worden ingeoogst.

8. Voor de regeling der belasting wordt de waarde van het vermogen bepaald als volgt:

1e. voor het in vollen eigendom bezeten vermogen:

A. Onroerende zaken worden geschat naar de verkoopwaarde; bij twijfel omtrent de verkoopwaarde wordt deze afgeleid uit die van eigendommen, goederen of rechten, welke daarmee, wat soort en omstandigheden betreft, overeenkomen.

B. Hypothecaire vorderingen worden geschat op het bedrag van het kapitaal.

Indien de schuldvordering of de betaling der rente niet voldoende verzekerd is, wordt de waarde begroot.

C. Effecten worden geschat op hunne geldswaarde naar de laatst uitgegeven prijscourant, bedoeld in artikel 23 der Successiewet, en zoo zij daarop niet bekend staan, naar de laatst bekende gegevens.

D. Van lijfrenten of andere periodieke uitkeeringen in geld, van het leven van één persoon afhankelijk, op het jaarlijksch bedrag, vermenigvuldigd met de getallen, naar de volgende berekening:

wanneer degene, gedurende wiens leven de uitkeering moet plaats hebben:

twintig jaren oud is of minder, met 20

boven de 20 tot 30 jaren oud is, met 19
„ „ 30 „ 40 „ „ „ „ 17
„ „ 40 „ 50 „ „ „ „ 15
„ „ 50 „ 55 „ „ „ „ 13
„ „ 55 „ 60 „ „ „ „ 11
„ „ 60 „ 65 „ „ „ „ 9
„ „ 65 „ 70 „ „ „ „ 8
„ „ 70 „ 75 „ „ „ „ 6
„ „ 75 „ 80 „ „ „ „ 5
„ „ 80 „ 85 „ „ „ „ 3
„ „ 85 „ „ „ „ 2

Indien eene uitkeering in geld voor een bepaalden tijd is verschuldigd, wordt haar jaarlijksch bedrag vermenigvuldigd met het aantal jaren, gedurende welke zij moet plaats hebben, doch iedere gulden berekend tegen de navolgende waarde:

	Uitkeering besproken aan:			
	Personen benêden den leeftijd van 40 jaren.	Personen van den leeftijd van 40 tot 60 jaren.	Personen van den leeftijd van 60 jaren en hooger.	Zedelijke lichamen of instellingen van de doode hand.
Het 1e vijftal jaren	0.92	0.90	0.82	0.92
„ 2e „ „	0.74	0.70	0.44	0.76
„ 3e „ „	0.58	0.50	0.20	0.62
„ 4e „ „	0.46	0.34	0.04	0.51
„ 5e „ „	0.36	0.22	0.02	0.42
De volgende jaren	0.15	0.06	0.00	0.24

Het belastbaar kapitaal naar deze berekening verkregen, kan, ingeval de uitkeering is verschuldigd aan een persoon en bij diens dood vervalt, niet hooger zijn dan dat, hetwelk verkregen zou zijn, wanneer de uitkeering van zijn leven afhankelijk ware gesteld.

De waarde van eene uitkeering, die niet vervalt bij den dood van den genieter, wordt gelijk gesteld met die verschuldigd aan een zedelijk lichaam of instelling van de doode hand.

Voor uitkeeringen, verschuldigd aan zedelijke lichamen of instellingen van de doode hand voor bepaalden tijd, kan het belastbaar kapitaal niet hooger zijn dan het vijf en twintigvoud van haar jaarlijksch bedrag.

Voor uitkeeringen, verschuldigd aan zedelijke lichamen of instellingen van de doode hand voor onbepaalden tijd, wordt het vijf en twintigvoud der jaarlijksche uitkeering genomen.

Van alle lijfrenten en periodieke uitkeeringen, hiervoor niet genoemd, wordt de waarde naar den rentevoet van vier ten honderd door den aangever begroot.

E. Alle overige zaken worden geschat naar hare geldswaarde, in verband met hare beste raming, voor zoover deze op de waarde invloed heeft.

2e. voor het in vruchtgebruik bezeten vermogen:

op het overeenkomstig de bepalingen onder nommer 1 letter D. tot kapitaal gebrachte bedrag der jaarlijksche inkomsten naar den maatstaf van vier ten honderd der overeenkomstig nommer 1 te bepalen kapitaalswaarde op het tijdstip in het derde lid van artikel 3 genoemd.

3e. voor hetgeen onder den last van vruchtgebruik wordt bezeten:

op de overeenkomstig nommer 1 te bepalen waarde van den vollen eigendom na aftrek van de waarde, welke op het in het derde lid van artikel 3 genoemde tijdstip aan het vruchtgebruik volgens de bepalingen van nommer 2 moet worden toegekend.

Met elkander opvolgende vruchtgebruiken wordt bij de waardebepaling van den daarmede bezwaarden eigendom rekening gehouden.

9. Het vermogen, overeenkomstig de bepalingen dezer wet berekend, wordt voor de belastingplichtigen, in het derde lid van artikel 1 onder nommer 1 en in het tweede lid van artikel 5 genoemd, verminderd met de contante waarde van de schulden ten laste van den belastingplichtige.

Wettelijk verschuldigde lijfrenten, pensioenen, gevestigde of altijddurende renten, daaronder begrepen verschuldigde verstrekkingen van levensonderhoud, huisvesting of andere zaken worden in mindering gebracht voor het kapitaalsbedrag, berekend overeenkomstig het vorige artikel.

Wegens premiën voor levensverzekering of voor pensioen, wegens onverschuldigde uitkeeringen en wegens uitgaven voor onderhoud en opvoeding van kinderen wordt niets in mindering gebracht.

10. Indien de waarde van het vermogen, overeenkomstig de vorige artikelen bepaald, niet meer bedraagt dan ƒ 50,000, is geen belasting verschuldigd.

Indien die waarde meer bedraagt dan ƒ 50,000. wordt de verschuldigde belasting over geheele bedragen van ƒ 1000 berekend, als is aangewezen op de volgende tabel.

Percentage voor het gedeelte van het vermogen, dat bedraagt:

Meer dan	ƒ 50,000,	doch niet meer dan	ƒ 100,000,	0,075	pCt.
	„ 100,000,		„ 150,000,	0,15	„
	„ 150,000,		„ 200,000,	0,225	„
	„ 200,000,		„ 300,000,	0,3	„
	„ 300,000,		„ 400,000,	0,375	„
	„ 400,000,		„ 500,000.	0,45	„
	„ 500,000,		„ 750,000,	0,525	„
	„ 750,000,		„ 1,000,000,	0,6	„
	„ 1,000,000,		„ 1,500,000,	0,65	„
	„ 1,500,000,		„ 2,000,000,	0,7	„
	„ 2,000,000,		„ 3,000,000,	0,8	„
	„ 3,000,000,		„ 4,000,000,	0,9	„

Voorts wordt voor elke volgende reeks van ƒ 1,000,000 of een deel daarvan 0,1 pCt. meer geheven dan het voor de onmiddellijk daaraan voorafgaande reeks van ƒ 1,000,000 verschuldigde percentage.

De belasting zal niet meer kunnen bedragen dan twee ten honderd van het vermogen.

11. De buiten het Rijk wonende of gevestigde belastingplichtigen worden aangeslagen door een door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen inspecteur der registratie.

De belastingplichtige, die zich na 30 April 1919 in het Rijk vestigt, wordt aangeslagen in de gemeente, waar hij zich gevestigd heeft. Hij is verplicht binnen twee maanden na zijne vestiging aangifte te doen van zijn vermogen.

12. Het biljet, strekkende tot aangifte van het vermogen, wordt ingericht volgens een door Ons vastgesteld formulier.

13. Het vierde lid van artikel 21 der wet op de vermogensbelasting is niet toepasselijk.

14. Ontheffing wegens het metterwoon verlaten van het Rijk of wegens het eindigen van een vruchtgebruik wordt niet verleend.

Indien bij het eindigen van het vruchtgebruik wordt aangetoond, dat de belasting, wegens het vruchtgebruik verschuldigd, meer bedraagt dan het door den vruchtgebruiker sedert 1 Mei 1916 genoten voordeel, wordt dit meerdere vergoed door hen, die door het eindigen van het vruchtgebruik tot het genot komen.

15. De aanslag in de belasting is invorderbaar in vier driemaandelijksche termijnen, waarvan de eerste vervalt op den laatsten dag van de derde maand, volgende op die, waarin de uitnoodiging tot betaling is verzonden.

Bij overlijden of bij woonplaatsverlegging naar buiten het Rijk is de aanslag of het nog onbetaalde gedeelte daarvan dadelijk geheel invorderbaar.

16. De in een naderen aanslag te begrijpen belasting wordt met het viervoud van haar bedrag verhoogd.

17. De Raad van beroep voor de directe belastingen is bevoegd te bepalen, dat de bij het vorig artikel bedoelde verhooging niet verschuldigd zal zijn, indien en voor zoover de aanslag in deze belasting te laag is geweest of achterwege is gebleven ten gevolge van eene te lage schatting van den aangever, en de Raad tot de overtuiging komt, dat die schatting te goeder trouw heeft plaats gehad.

Toepassing van het eerste lid kan door den aangeslagene binnen twee maanden na de dagteekening van de uitnoodiging tot betaling schriftelijk worden verzocht. Het verzoekschrift wordt als een beroepschrift behandeld.

18. Zoodra een aanslag tot navordering onherroepelijk vaststaat, wordt hij van wege Onzen Minister van Financiën in de *Staatscourant* openbaar gemaakt door aanduiding van naam, voornamen en woonplaats van den belastingplichtige en van het bedrag van den naderen aanslag.

Het eerste lid blijft buiten toepassing, indien de Raad van beroep bij zijne uitspraak vermeldt, dat de nadere aanslag uitsluitend is gegrond op eene te lage schatting en dat de Raad tot de overtuiging is gekomen, dat die schatting te goeder trouw heeft plaats gehad.

Wij behouden Ons voor, op grond van dwaling of verschoonbaar verzuim te bepalen, dat de in het eerste lid bedoelde openbaarmaking achterwege zal blijven.

19. Artikel 48 der wet op de vermogensbelasting blijft buiten toepassing.

20. De belasting is verhaalbaar op de goederen, welke de aangeslagene in vruchtgebruik of in fideï-commis bezit, zoomede op die, door zijne vrouw in vruchtgebruik of in fideï-commis bezeten, indien haar vermogen voor de regeling der belasting geacht is met dat van den aangeslagene één geheel uit te maken.

21. Hij, die goederen in fideï-commis bezit, is bevoegd voor de voldoening der belasting, welke wegens die goederen verschuldigd is, een gedeelte dier goederen tot het beloop van het verschuldigde te bezwaren of te verkoopen, zonder te dier zake tot eenige vergoeding aan den verwachter verplicht te zijn.

Het bedrag van de in het eerste lid bedoelde belasting wordt bepaald naar evenredigheid van de waarde van het in fideï-commis bezeten vermogen tot de waarde van het geheele vermogen.

22. Hij, die goederen in blooten eigendom bezit, is bevoegd te vorderen, dat de belasting, welke door hem wegens deze goederen verschuldigd is, wordt betaald uit de met vrucht-

gebruik bezwaarde zaken, tenzij de vruchtgebruiker mocht verkiezen het bedrag voor te schieten, in welk geval het voorgeschotene bij het einde van het vruchtgebruik zonder rente kan worden teruggevorderd.

Het tweede lid van het vorig artikel vindt overeenkomstige toepassing.

23. De belasting, verschuldigd door niet binnen het Rijk wonende of gevestigde belastingplichtigen is verhaalbaar op de onroerende zaken, welke hun belastingplichtig vermogen uitmaken, ook indien deze zaken na 1 Mei 1916 zijn vervreemd. 's Rijks schatkist heeft voor dit verhaal een voorrecht, dat onmiddellijk rang neemt na alle bij het in werking treden dezer wet bestaande voorrechten of hypotheken en dat bij overdracht der zaak niet verloren gaat.

24. De belasting, die drie jaar na de dagteekening van de uitnoodiging tot betaling of na de laatstbeteekende akte van vervolging niet is ingevorderd, is verjaard. De tijd, gedurende welken de aangeslagene zich metterwoon buiten het Rijk bevindt, telt voor de verjaring niet mede.

25. Indien tengevolge van een krachtens deze wet ingediende aangifte of van de door of vanwege den aangever vrijwillig verstrekte inlichtingen de belasting wordt geheven over een grooter vermogen dan voor den aanslag in de vermogensbelasting is in aanmerking genomen, zal op grond van dit verschil geene navordering van vermogensbelasting plaats hebben.

Evenmin zal naar aanleiding van dit verschil inkomstenbelasting kunnen worden nagevorderd.

26. Hij, die eene aangifte van vermogen voor zich zelven of voor een ander opzettelijk onjuist of onvolledig doet, wordt, indien daaruit nadeel voor het Rijk kan ontstaan, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden.

De bepaling van het eerste lid blijft buiten toepassing, indien de aangever, zoolang het openbaar ministerie niet is verwittigd, uit eigen beweging alsnog eene juiste en volledige aangifte doet, mits:

hetzij de aanslag nog niet is vastgesteld en de aangever niet tot het geven van nadere inlichtingen is uitgenoodigd;

hetzij de aanslag te laag is vastgesteld.

27. De feiten, welke volgens deze wet strafbaar zijn, worden beschouwd als misdrijven.

28. Met het opsporen van overtredingen dezer wet zijn, behalve de bij artikel 8, onder 1°. tot en met 4°. en 6°., van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de ambtenaren der registratie.

29. Voor de toepassing van de bepalingen der Kieswet wordt de verdedigingsbelasting I niet als een directe belasting aangemerkt.

30. Deze wet wordt geacht met ingang van 1 Mei 1916 in werking te zijn getreden.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te Katwijk, den 18den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1916.)

—

18 *Augustus* 1916. WET, tot heffing van eene buitengewone belasting ter gedeeltelijke bestrijding der kosten van den oorlogstoestand. S. 412.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, n°. 313, 1, 4—7, 313, 16—46.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 2135—2153, 2260—2281, 2283—2306, 2308—2328, 2330—2335.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 490, 491, 529—532, 536—545, 548—550.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is buitengewone belastingen te heffen ter gedeeltelijke bestrijding der kosten van den oorlogstoestand;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Onder den naam van „Verdedigingsbelasting II" wordt over de belastingjaren der inkomstenbelasting 1916/17, 1917/18 en 1918/19 eene directe belasting geheven waaraan onderworpen zijn de belastingplichtigen, genoemd onder letter *a* van artikel 1 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914.

Tot grondslag voor de heffing strekt het volgens de bepalingen der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 vastgestelde zuiver inkomen, verminderd overeenkomstig artikel 38 dier wet.

2. De personen die nà 31 December 1915 en vóór 1 Mei 1918 het Rijk metterwoon verlaten hebbende, zich vóór 1 Mei 1921 in het Rijk vestigen worden geacht het Rijk niet te hebben verlaten. Te hunnen aanzien gelden de volgende bepalingen:

Hij, die zich in den loop van het belastingjaar, aanvangende den 1sten Mei 1917, binnen het Rijk metterwoon vestigt, is voor dat geheele belastingjaar, en indien hij over het voorafgaande belastingjaar niet belastingplichtig is geweest, voor het dubbele bedrag belastingplichtig.

Hij, die zich in den loop van het belastingjaar, aanvangende den 1sten Mei 1918, binnen het

Rijk metterwoon vestigt, is voor dat geheele belastingjaar, en, indien hij over een der beide voorafgaande of over de beide voorafgaande belastingjaren niet belastingplichtig is geweest, voor het dubbele, onderscheidenlijk het drievoudige bedrag, belastingplichtig.

Hij, die zich na den 30sten April 1919 binnen het Rijk metterwoon vestigt is over het belastingjaar der inkomstenbelasting waarin die vestiging plaats heeft, belastingplichtig:

voor het enkelvoudige bedrag, indien hij over twee der belastingjaren 1916/17, 1917/18 en 1918/19 belastingplichtig is geweest;

voor het dubbele bedrag, indien hij over een dier belastingjaren belastingplichtig is geweest;

voor het drievoudige bedrag, indien hij over geen dier belastingjaren belastingplichtig is geweest.

3. De belasting wordt geheven volgens het onderstaand tarief:

Belastbare som.	Belasting.
ƒ 1200 of meer, doch minder dan ƒ 1250.	ƒ 3.—
„ 1250 „ „ „ „ „ „ 1300.	„ 3.25
„ 1300 „ „ „ „ „ „ 1350.	„ 3.50
„ 1350 „ „ „ „ „ „ 1400.	„ 3.75
„ 1400 „ „ „ „ „ „ 1450.	„ 4.—
„ 1450 „ „ „ „ „ „ 1500.	„ 4.50
„ 1500 „ „ „ „ „ „ 1550.	„ 5.—
„ 1550 „ „ „ „ „ „ 1600.	„ 5.50

Is de belastbare som ƒ 1600 of meer, doch minder dan ƒ 2000, dan is verschuldigd ƒ 6 benevens ƒ 0.75 voor elk geheel bedrag van ƒ 100, waarmede zij de som van ƒ 1600 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 2000 of meer, doch minder dan ƒ 4000, dan is verschuldigd ƒ 9 benevens ƒ 1.20 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 2000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 4000 of meer, doch minder dan ƒ 10,000, dan is verschuldigd ƒ 33 benevens ƒ 1.50 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 4000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 10,000 of meer, doch minder dan ƒ 15,000, dan is verschuldigd ƒ 123 benevens ƒ 1.80 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 10,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 15,000 of meer, doch minder dan ƒ 20,000, dan is verschuldigd ƒ 213 benevens ƒ 2.20 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 15,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 20,000 of meer, doch minder dan ƒ 25,000, dan is verschuldigd ƒ 323 benevens ƒ 2.50 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 20,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 25,000 of meer, doch minder dan ƒ 30,000, dan is verschuldigd ƒ 448 benevens ƒ 2.80 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 25,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 30,000 of meer, doch minder dan ƒ 35,000, dan is verschuldigd ƒ 588 benevens ƒ 3.30 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 30,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 35,000 of meer, doch minder dan ƒ 40,000, dan is verschuldigd ƒ 753 benevens ƒ 4 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 35,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 40,000 of meer, doch minder dan ƒ 45,000, dan is verschuldigd ƒ 953 benevens ƒ 4.70 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 40,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 45,000 of meer, doch minder dan ƒ 50,000, dan is verschuldigd ƒ 1188 benevens ƒ 5.40 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 45,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 50,000 of meer, doch minder dan ƒ 60,000, dan is verschuldigd ƒ 1458 benevens ƒ 6.10 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 50,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 60,000 of meer, doch minder dan ƒ 70,000, dan is verschuldigd ƒ 2068 benevens ƒ 6.80 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 60,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 70,000 of meer, doch minder dan ƒ 85,000, dan is verschuldigd ƒ 2748 benevens ƒ 7.50 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 70,000 te boven gaat.

Is de belastbare som ƒ 85,000 of meer, dan is verschuldigd ƒ 3873 benevens ƒ 8 voor elk geheel bedrag van ƒ 100 waarmede zij de som van ƒ 85,000 te boven gaat.

4. De aanslag wordt vastgesteld door den inspecteur der directe belastingen in wiens dienstkring de gemeente van aanslag voor de inkomstenbelasting is gelegen.

5. Indien uit een onherroepelijk geworden uitspraak op een bezwaar- of beroepschrift in zake de inkomstenbelasting of uit eene beschikking, genomen naar aanleiding van artikel 109, eerste lid, der Wet op de Inkomstenbe-

lasting 1914 blijkt, dat een aanslag in de verdedigingsbelasting II tot een te hoog bedrag is opgelegd, wordt die aanslag door den inspecteur ambtshalve verminderd.

6. Indien ingevolge het bepaalde bij de artikelen 94 tot en met 97 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916 de belastbare som bedoeld in artikel 1, tweede lid, en artikel 2, wordt verminderd of vermeerderd, wordt ook de aanslag in de verdedigingsbelasting II dienovereenkomstig door den inspecteur vastgesteld of ambtshalve verminderd of vermeerderd.

De vermeerdering volgens het vorige lid wordt als een aanslag beschouwd.

7. Indien een aanslag tot navordering van inkomstenbelasting onherroepelijk vaststaat, wordt mede de te weinig geheven verdedigingsbelasting II van den belastingplichtige of zijne erfgenamen nagevorderd.

De vaststelling van aanslagen tot navordering is opgedragen aan den inspecteur der directe belastingen in wiens dienstkring de aanslag tot navordering van inkomstenbelasting is opgelegd.

De in een naderen aanslag te begrijpen belasting wordt met het tweevoud van haar bedrag verhoogd.

Voor een aanslag tot navordering van belasting, die na overlijden van den belastingplichtige wordt vastgesteld, zijn de erfgenamen niet verder aansprakelijk dan ieder tot het beloop van zijn erfdeel, vermeerderd met het bedrag van hetgeen hem gelegateerd is.

8. De raad van beroep voor de directe belastingen is bevoegd te bepalen, dat de bij artikel 7, derde lid, bedoelde verhooging niet verschuldigd zal zijn, indien en voor zoover de aanslag in de inkomstenbelasting te laag is geweest of achterwege is gebleven ten gevolge van eene te lage schatting van den aangever, en de raad tot de overtuiging komt, dat die schatting te goeder trouw heeft plaats gehad.

Toepassing van het eerste lid kan door den aangeslagene binnen twee maanden na de dagteekening van het aanslagbiljet schriftelijk worden verzocht. Het verzoekschrift wordt als een beroepschrift behandeld. De artikelen 111 en 112 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 zijn daarop van toepassing.

9. Iedere vastgestelde aanslag tot navordering wordt vanwege Onzen Minister van Financiën in de *Staatscourant* openbaar gemaakt door aanduiding van naam, voornamen en woonplaats van den belastingplichtige en van het bedrag van den naderen aanslag.

10. Wij behouden Ons voor, op grond van dwaling of verschoonbaar verzuim, kwijtschelding te verleenen van de verhooging, genoemd in artikel 7, derde lid, en te bepalen, dat de in artikel 9 bedoelde openbaarmaking achterwege zal blijven.

11. Gebleken abuizen in de berekening van aanslagen of van verminderingen van aanslagen worden door den inspecteur ambtshalve hersteld.

12. Voor de belastingjaren 1917/1918 en 1918/1919 wordt het eerste lid van artikel 117 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 gelezen als volgt:

Hij die eene aangifte, als bedoeld bij Hoofdstuk VIII, voor zich zelven of voor een ander, opzettelijk onjuist of onvolledig doet, wordt, indien daaruit nadeel voor het Rijk kan ontstaan, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden.

13. De aanslagbiljetten worden in gesloten mslag uitgereikt.

Aanslagbiljetten, die bij de betaling in gesloten omslag worden aangeboden, worden, na afschrijving der betaalde som, op dezelfde wijze teruggegeven.

14. De belasting wordt ingevorderd volgens de bepalingen geldende voor de invordering der inkomstenbelasting.

15. Voor de toepassing van de bepalingen der Kieswet wordt de Verdedigingsbelasting II niet als eene directe belasting aangemerkt.

16. De stukken betreffende de toepassing dezer wet of daaruit voortvloeiende, zijn vrij van zegel en worden, voor zoover aan de formaliteit van registratie onderworpen, kosteloos geregistreerd.

17. Deze wet wordt geacht met 1 Mei 1916 in werking te zijn getreden.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te Katwijk, den 18den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1916.)

—

18 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot nadere uitbreiding van den landstorm, enz. S. 413.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 16 Augustus 1916, Kabinet, Litt. X[115];

Gezien de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345), gewijzigd bij de wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 361)

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. Behoudens het bepaalde onder 2º. behooren van 1 September 1916 af ook tot

den landstorm — voor zoover zij alsdan niet reeds daartoe behooren — de personen, bedoeld in art. 1 der genoemde wet van 31 Juli 1915, die zijn geboren in 1889.

2°. Degenen der onder 1°. bedoelde personen, die vrijwilligen dienst bij de zeemacht, bij het leger hier te lande, bij de gouvernementsmarine in *Nederlandsch-Indië* of bij de koloniale troepen hebben vervuld en op 1 September 1916 niet zijn gevestigd binnen het Rijk, in het Duitsche Rijk of in het Koninkrijk *België*, komen eerst tot den landstorm te behooren op den dag, volgende op dien, waarop zij zich aldaar mochten vestigen.

3°. Bij de inschrijving voor den landstorm van de onder 1°. en 2°. bedoelde personen kan worden afgeweken van de bepalingen van het Landstorm-Besluit, voor zoover dit door Onzen Minister van Oorlog wordt bepaald.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Katwijk, den 18den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 21 *Aug.* 1916.)

—

19 *Augustus* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Beschikbaarstelling van levensmiddelen.) S. 414.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IVde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met f 20,000,000.

—

19 *Augustus* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Verschillende posten wegens crisis-uitgaven.) S. 415.

Bij deze wet worden eenige artikelen ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd het totaal der IIde afdeeling met f 65,000;

dat der IIIde afdeeling met f 36,000 en

dat der IVde afdeeling met f 21,600,000;

terwijl het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 wordt verhoogd met f 21.701,000.

—

19 *Augustus* 1916. WET, tot vaststelling van bepalingen in het belang van de volksvoeding en van eene doelmatige distributie van goederen. S. 416.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 420, 1—12.

Hand. id. bladz. 2575—2610, 2612—2639.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 527—529, 545—547, 551—560, 569—584.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat in de tegenwoordige buitengewone omstandigheden bepalingen dienen te worden vastgesteld in het belang van de volksvoeding en van eene doelmatige distributie van goederen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. 1. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel draagt zooveel mogelijk zorg, dat van de levensmiddelen, grondstoffen van levensmiddelen, brandstoffen en huishoudelijke artikelen, door hem aan te wijzen, eene voldoende hoeveelheid verkrijgbaar is voor alle gemeentebesturen, die van behoefte daaraan tijdig aan genoemden Minister hebben doen blijken.

2. De gemeentebesturen dragen zorg, dat van de goederen, ingevolge het eerste lid door Onzen genoemden Minister aangewezen en ter beschikking gesteld, steeds voldoende hoeveelheden in de gemeente aanwezig en verkrijgbaar zijn.

2. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel stelt de prijzen vast, tegen welke de ingevolge artikel 1 door hem aangewezen goederen ten hoogste aan den verbruiker mogen worden te koop aangeboden of verkocht.

3. 1. Ten laste van het Rijk wordt gebracht negen tienden van het bedrag van het nadeelig verschil tusschen de inkoopsprijzen en de verkoopprijzen, die de gemeente betaalt en ontvangt, der ingevolge artikel 1 door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aangewezen goederen, voor zoover de inkoopsprijzen niet hooger zijn dan de door Onzen genoemden Minister vast te stellen bedragen.

2. Ten laste van de gemeente wordt gebracht een tiende van het bedrag van het nadeelig verschil in het eerste lid van dit artikel bedoeld, alsmede het bedrag, waarmede de inkoopsprijs het door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vastgestelde bedrag te boven gaat. De uitgaven, welke krachtens deze wet ten laste der gemeente blijven, worden als verplichte uitgaven op de begrooting der uitgaven van de gemeente gebracht.

4. De burgemeesters zijn verplicht:

1°. hunne medewerking te verleenen bij alle door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel ter zake van de volksvoeding en de voorziening met brandstoffen en huishoudelijke artikelen voorgeschreven maatregelen;

2°. aan Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel opgave te doen van de door het gemeentebestuur ter zake van de volksvoeding en de voorziening met brandstoffen en huishoudelijke artikelen getroffen maatregelen;

3°. aan Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel op de door dezen aan te wijzen tijdstippen opgave te doen van de in de gemeente aanwezige voorraden levensmiddelen, grondstoffen van levensmiddelen, brandstoffen en huishoudelijke artikelen en van de hoeveelheden, welke alsnog benoodigd zijn.

5. Ieder, die levensmiddelen, grondstoffen van levensmiddelen, brandstoffen of huishoudelijke artikelen anders dan voor gebruik door hem zelf of zijn gezin in voorraad heeft, is verplicht van hoeveelheid en aard dier goederen op de door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bekend te maken tijdstippen de door dezen verlangde opgaven naar waarheid te doen bij den burgemeester der gemeente, waar die goederen zich bevinden.

6. 1. Door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan worden verboden levensmiddelen, grondstoffen van levensmiddelen en voedermiddelen voor dieren te verwerken of als grondstoffen voor de bereiding van andere levensmiddelen of van voedermiddelen voor dieren te gebruiken, indien zij, naar zijn oordeel, in den oorspronkelijken toestand voor de voeding van mensch of dier noodig zijn. Ook kan door Onzen genoemden Minister zoodanige verwerking of zoodanig gebruik worden geregeld.

2. Eveneens kan door genoemden Minister de bereiding van levensmiddelen of voedermiddelen voor dieren worden verboden of geregeld, indien, naar zijn oordeel, de grondstoffen voor de bereiding van andere levensmiddelen of voedermiddelen voor dieren noodig zijn, en kan door hem worden verboden bepaalde levensmiddelen, grondstoffen van levensmiddelen of voedermiddelen voor dieren voor een ander dan een bepaald doel te gebruiken.

7. Door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan in het algemeen of in bepaalde gedeelten des Lands het verbouwen van bij algemeenen maatregel van bestuur aan te wijzen gewassen worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk worden toegestaan, indien naar zijn oordeel de verbouw van andere gewassen van meer belang voor de voeding van mensch en dier is.

8. 1. Indien het belang eener doelmatige distributie van goederen in verband met beperktheid van voorraden of andere omstandigheden dit, naar zijn oordeel, vordert, kan Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bepalen, dat aflevering van bepaalde goederen slechts zal mogen geschieden overeenkomstig eene door hem vast te stellen distributieregeling.

2. Hij, die goederen, waarvoor eene distributieregeling bestaat, aflevert of ontvangt, is gehouden de verplichtingen na te leven, die hem volgens die distributieregeling zijn opgelegd.

3. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is bevoegd prijzen vast te stellen, waartegen goederen in den groothandel, in den tusschenhandel en in het klein ten hoogste mogen worden te koop aangeboden of verkocht.

4. De gemeentebesturen zijn bevoegd omtrent de distributie van goederen onder de goedkeuring van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, bepalingen vast te stellen.

9. 1. Ieder is verplicht de opgaven, welke van hem in verband met de distributie van goederen bij schriftelijke vordering door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel of op diens last door den burgemeester eener gemeente worden verlangd, naar waarheid te doen.

2. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is bevoegd alle goederen, waaromtrent ingevolge het eerste lid van dit artikel of ingevolge artikel 5 opgaven worden gevorderd, in bezit te nemen, overeenkomstig de bepalingen der wet van 3 Augustus 1914, *Staatsblad* n°. 351. Voor de schadeloosstelling worden bons op de Rijks schatkist afgegeven.

10. 1. Hij, die nalaat een opgave te doen, als bedoeld bij artikel 5 dezer wet, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van ten hoogste drie duizend gulden.

2. Hij, die in strijd met het bepaalde in artikel 5 opzettelijk een onjuiste opgave doet, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zes duizend gulden.

3. De goederen, met betrekking tot welke het feit wordt gepleegd, kunnen, voor zoover zij den schuldige toebehooren, met hunne verpakking worden verbeurd verklaard.

11. Overtreding van de verbodsbepalingen of de regelingen, bedoeld in de artikelen 6 en 7, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zes duizend gulden.

12. 1. Hij, die eenige verplichting, voorgeschreven bij eene distributieregeling als in artikel 8, eerste lid, bedoeld, opzettelijk niet nakomt of die opzettelijk goederen te koop aanbiedt of verkoopt tegen hoogere prijzen, dan

door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn toegelaten, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van ten hoogste tien duizend gulden.

2. Indien het niet-nakomen van zoodanige verplichting of het te koop aanbieden of verkoopen van goederen tegen hoogere prijzen, dan door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn toegelaten, aan schuld is te wijten, wordt hechtenis van ten hoogste één jaar of geldboete van ten hoogste zes duizend gulden opgelegd.

3. Goederen, door middel van het feit verkregen, of waarmede of met betrekking tot welke het feit is gepleegd, kunnen, voor zoover zij den schuldige toebehooren, met hunne verpakking, worden verbeurd verklaard.

13. Overtreding van door de gemeentebesturen onder de goedkeuring van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel vastgestelde bepalingen, als in artikel 8, laatste lid, bedoeld, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste eene maand of geldboete van ten hoogste duizend gulden.

Goederen, door middel van het strafbare feit verkregen, of waarmede of met betrekking tot welke het feit is gepleegd, kunnen, voor zoover zij den schuldige toebehooren, met hunne verpakking worden verbeurd verklaard.

14. 1. Hij, die aan een schriftelijke vordering, als bedoeld bij artikel 9, opzettelijk niet voldoet, of die op zoodanige vordering opzettelijk een onjuiste opgave doet, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste één jaar of geldboete van ten hoogste tien duizend gulden.

2. Indien het niet-voldoen aan de vordering of het doen van een onjuiste opgave aan schuld is te wijten, wordt hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste zes duizend gulden opgelegd.

3. De goederen, met betrekking tot welke het feit is gepleegd, kunnen, voor zoover zij den schuldige toebehooren, met hunne verpakking worden verbeurd verklaard.

15. 1. Hij, die opzettelijk niet voor gebruik van hem zelf of zijn gezin bestemde goederen laat bederven, vernielt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt, wordt, indien het belang der volksvoeding of der voorziening met brandstoffen of huishoudelijke artikelen of de goede werking eener distributieregeling, als bedoeld in artikel 8, eerste lid, daardoor is of kan worden geschaad, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaar of geldboete van ten hoogste zes duizend gulden.

2. Hij, aan wiens schuld te wijten is, dat goederen, als in het voorgaande lid bedoeld, bederven of worden vernield, beschadigd, onbruikbaar gemaakt of weggemaakt, wordt, indien het belang der volksvoeding of der voorziening met brandstoffen of huishoudelijke artikelen of de goede werking eener distributieregeling, als bedoeld in artikel 8, eerste lid, daardoor is of kan worden geschaad, gestraft met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van ten hoogste drie duizend gulden.

16. Hij, die opzettelijk maatregelen, door of vanwege Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, of het bestuur of den burgemeester eener gemeente genomen in het belang der distributie van goederen, belet, belemmert of verijdelt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twee jaar of geldboete van ten hoogste zes duizend gulden.

17. De vaststelling van prijzen overeenkomstig artikel 2, de aanduiding der opgaven, verlangd krachtens artikel 5, de verbodsbepalingen en regelingen, bedoeld in de artikelen 6 en 7, de distributieregelingen, bedoeld in artikel 8, eerste lid, alsmede de vaststelling van prijzen overeenkomstig artikel 8, derde lid, zijn eerst van kracht na hare bekendmaking in de *Nederlandsche Staatscourant*.

De bepalingen, vastgesteld overeenkomstig artikel 8, laatste lid, zijn eerst van kracht na hare afkondiging op de door de plaatselijke verordening, bedoeld in artikel 172 der Gemeentewet, voorgeschreven wijze.

18. De feiten, strafbaar gesteld bij deze wet, worden beschouwd als misdrijven, met uitzondering van die, strafbaar gesteld bij de artikelen 10, eerste lid, en 11, welke als overtredingen worden aangemerkt.

19. Met het opsporen van de feiten, bij deze wet strafbaar gesteld, zijn, behalve de bij artikel 8 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de marechaussee, alle ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de ambtenaren met de in- en uitklaring belast, de ambtenaren, bekleed met militair gezag, aangewezen krachtens artikel 7 van de Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128), alsmede alle andere ambtenaren, daartoe aangewezen door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel.

20. 1. De ambtenaren in het voorgaand artikel bedoeld, zijn te allen tijde bevoegd om in beslag te nemen zoomede om ter inbeslagneming de uitlevering te vorderen van alle voorwerpen, welke tot ontdekking der waarheid kunnen dienen, of welker verbeurdver-

klaring, vernietiging of onbruikbaarmaking kan worden bevolen, alsmede om inzage te vorderen van alle bescheiden, op zulke voorwerpen betrekking hebbende.

2. Zij zijn te allen tijde bevoegd ter inbeslagneming elke plaats te betreden.

3. Wordt hun de toegang geweigerd, dan verschaffen zij zich dien, desnoods met inroeping van den sterken arm.

4. Is de plaats tevens eene woning of alleen door eene woning toegankelijk, dan treden zij deze tegen den wil des bewoners niet binnen dan op bijzonderen schriftelijken last van den burgemeester, of in tegenwoordigheid hetzij van dien burgemeester, hetzij van den kantonrechter, hetzij van een commissaris van politie.

5. Van dit binnentreden wordt door hen proces-verbaal opgemaakt, dat binnen tweemaal vier en twintig uren aan den ingezetene wiens woning is binnengetreden, in afschrift wordt medegedeeld.

21. 1. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

2. Zij kan worden aangehaald als „Distributiewet 1916".

22. Zoodra de tegenwoordige buitengewone omstandigheden hebben opgehouden te bestaan, zal aan de Staten-Generaal een voorstel van wet worden gedaan, waarbij de intrekking van deze wet zoomede de overgang tot den normalen toestand worden geregeld.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te s-Gravenhage, den 19den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 23 *Aug.* 1916.)

—

19 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor wijn, die gebezigd wordt om daaruit azijn te vervaardigen, en omtrent den maatstaf voor de heffing van azijnaccijns, bij het bezigen van wijn als grondstof voor de azijnbereiding. S. 417.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 27sten Juli 1916, nº. 136, Accijnzen;

Den Raad van State gehoord (advies van den 8sten Augustus 1916, nº. 13);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 17den Augustus 1916, nº. 65, Accijnzen;

Gezien artikel 7 der wet van 22 Juli 1899 (*Staatsblad* nº. 170) zooals dit luidt krachtens de wet van 29 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 220) en artikel 3, letter *d*, tweede lid, der wet van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* nº. 92);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Er wordt vrijdom van accijns verleend voor wijn, die gebezigd wordt om daaruit azijn te vervaardigen.

2. De hoeveelheid wijn, die met vrijdom van den accijns in eene azijnmakerij mag worden ingeslagen, bedraagt ten minste twee hectoliter.

3. Inslag van wijn met vrijdom van accijns kan geschieden uit het buitenland of uit entrepôt.

Onze Minister van Financiën kan in bijzondere gevallen inslag met vrijdom van den accijns toestaan uit eene bergplaats onder verlengbaar krediet.

4. Bij invoer van buitenslands of bij uitslag uit entrepôt wordt een volgbrief afgegeven onder zekerheid voor den accijns.

In de aangifte tot verkrijging van een volgbrief en in den volgbrief wordt melding gemaakt van de bestemming van den wijn om met vrijdom van den accijns te worden ingeslagen.

5. De ontvanger, die den volgbrief afgeeft, vermeldt daarin den termijn binnen welken de inslag moet plaats hebben, en den termijn binnen welken de volgbrief, behoorlijk afgeteekend, ten kantore van afgifte moet zijn teruggekomen.

6. Het vervoer naar de azijnmakerij geschiedt onder verzegeling.

De wijn wordt bij den inslag onverwijld door of vanwege den azijnfabrikant, in het bijzijn van ambtenaren der accijnzen, vermengd met zooveel azijn, dat hij ten minste 10 gram watervrij azijnzuur per liter bevat.

7. De ambtenaren stellen van hunne bevinding nopens de hoeveelheid en van de vermenging eene verklaring op den volgbrief en leveren dien vervolgens in ten kantore van den ontvanger over de gemeente, waar de inslag plaats had. Deze zorgt voor de terugzending van den volgbrief naar het kantoor van afgifte.

8. Voor den wijn, waarvoor de volgbrief niet binnen den daarin bepaalden termijn ten kantore van afgifte terugkomt, voorzien van de verklaringen, bedoeld in het vorige artikel, wordt de accijns dadelijk van den afleveraar ingevorderd.

9. De voorschriften der wet van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* nº. 92) omtrent de azijnmakerijen, zijn ook van toepassing op die azijnmakerijen, waarin wijn als grondstof gebezigd wordt, met of zonder toevoeging van andere grondstoffen.

Voor het berekenen van den aanslag en de aangifte van werktuigen, volgens de artikelen 3 en 45 dier wet, wordt wijn gelijkgesteld met rozijnnat.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1916.)

—

21 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot intrekking van het Koninklijk besluit van 27 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 317), gewijzigd bij Koninklijk besluit van 20 April 1914 (*Staatsblad* nº. 185) en tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij de artikelen 6 en 7 der Veiligheidswet. S. 418.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 6 Mei 1916, nº. 901, afdeeling Arbeid;

Gezien de artikelen 6 en 7 der Veiligheidswet (wet van 20 Juli 1895, *Staatsblad* nº. 137, laatstelijk gewijzigd bij die van 19 Juni 1915, *Staatsblad* nº. 281);

Den Raad van State gehoord (advies van 11 Juli 1916, nº. 28);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 18 Augustus 1916, nº. 1703, afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan de navolgende bepalingen vast te stellen:

HOOFDSTUK I.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. De werklokalen in fabrieken en werkplaatsen worden in dit besluit onderscheiden in en aangeduid als:

I. SCHADELIJKE, waaronder behoudens het bepaalde in II, B te verstaan zijn:

Categorie A.

Werklokalen, waar of waar in den regel:

1. loodwit wordt bereid;
2. loodsuiker, loodoxyd (massicot, loodglit) of loodmenie wordt bereid;
3. loodasch wordt gebrand (gereduceerd);
4. chromaatstoffen worden bereid;
5. kwikhoudende verfstoffen worden bereid;
6. giftige cyanverbindingen worden bereid;
7. spaansch groen wordt bereid;
8. witte phosphor wordt bereid of verwerkt;
9. sublimaat wordt bereid of verwerkt;
10. kwik of kwikverfoeliesel wordt bereid of verwerkt;
11. arsenicum of arsenicumverbindingen worden bereid of verwerkt;
12. zinkwit wordt bereid;
13. de onder 1 tot en met 12 genoemde stoffen eene verdere behandeling ondergaan, om ze tot aflevering of gebruik gereed te maken;
14. accumulatoren voor electriciteit worden vervaardigd of hersteld;
15. zink uit de ertsen wordt bereid;
16. emails ter fabricage van geëmailleerde voorwerpen worden bereid of verwerkt, indien die emails meer dan ½ pCt. van het gewicht in drogen toestand aan lood bevatten;
17. de lucht wordt verontreinigd door stof, dat ontstaat of zich verspreidt bij het breken, malen, mengen of zeven van phosphaten of andere grondstoffen voor kunstmest, cement, kalk, krijt, sintels, slakken, magnesiet, gips, steen, glas, schelpen of tras of bij het slijpen langs den drogen weg van metalen (met uitzondering van de in de fabriek of werkplaats gebruikte gereedschappen) of glas:
18. chloorkalk wordt bereid, vermalen of verpakt.

Categorie B.

Werklokalen:

1. waar de lucht verontreinigd kan worden door giftig stof, dat zich verspreidt bij het bronzen b.v. in eene drukkerij, eene lijstenmakerij;
2. waar in den regel giftige verf wordt aangemengd, bewerkt of gebruikt;
3. waar of waar in den regel giftige cyanverbindingen worden verwerkt of ontstaan;
4. waar gepolijst wordt met loodhoudende stof.

Categorie C.

Werklokalen, waar zich in den regel stoffen of dampen verspreiden, die op grond van hare eigenschappen vergiftigend kunnen werken, zooals acroleïne, aether, ammoniak, amylaceetaat, aniline en hare homologen en derivaten, arseenwaterstof, azijnzuur, benzine, benzol en homologen, broommethyl, carbol. chloor, creosoot, fluorwaterstof, formaline, houtgeest, kooloxyde, koolzuur, kwik, naphtaline, nitreuse

verbindingen, nitro-benzol en zijne homologen en derivaten, phosgeen, phosphorwaterstof, picrinezuur, tetrachlooraethaan, tetrachloorkoolstof, zinkoxyde, zoutzuur, zwaveligzuur, zwavelkoolstof, zwavelwaterstof.

Categorie D.

Werklokalen, waar of waar in den regel:

1. ruwe huiden worden behandeld;
2. ruwe wol of andere ongereinigde dierharen worden gesorteerd of behandeld;
3. de lucht kan worden verontreinigd door dierlijk stof van borstelmakerijen of kwastenmakerijen;
4. lompen of oud papier worden gesorteerd of gescheurd of de lucht kan verontreinigd worden door stof van lompen of oud papier;
5. beenderen worden gesorteerd of behandeld;
6. darmen worden gewasschen, geschraapt, gesorteerd of geslijmd;
7. vuilnis wordt gesorteerd, bewerkt of bewaard.

Categorie E.

Werklokalen, waar in den regel wordt gewerkt met lood, loodlegeeringen of loodverbindingen, in:

1. ajusteerderijen van gewichten;
2. capsulefabrieken,
3. drukkerijen;
4. glas-in-loodzetterijen;
5. hagelgieterijen;
6. lettergieterijen;
7. letterzetterijen, ook die, waarin eene zetmachine wordt gebruikt,
8. loodenbuizenfabrieken
9. loodpletterijen;
10. loodsmelterijen;
11. metaalwarenfabrieken;
12. muziekinstrumentmakerijen;
13. orgelpijpmakerijen;
14. stereotypieinrichtingen;
15. vijlenkapperijen.

Categorie F.

Werklokálen in diamantslijperijen en -zagerijen, waar in den regel wordt gewerkt met lood, loodverbindingen of loodlegeeringen.

Categorie G.

Werklokalen, waarvan de lucht kan verontreinigd worden door stof, ontstaande of verspreid wordend bij:

1. het slijpen of schuren langs den drogen weg van andere stoffen dan metalen of glas;
2. het met behulp van den zandstraal bewerken van voorwerpen of stoffen;
3. het van gietzand of leem ontdoen van gietstukken;
4. den niet in categorie A onder 17 genoemden arbeid in kalkblusscherijen;
5. het houtzagen;
6. het zagen of draaien van hoorn, been of steennoot;
7. de turfstrooiselfabricage;
8. de brikettenfabricage;
9. het malen van schors en looimiddelen;
10. het malen of zeven van specerijen;
11. het bronzen in een drukkerij of in een ander bedrijf, waar geen giftig brons wordt gebruikt;
12. de wattenfabricage;
13. het zuiveren van kapok of veeren;
14. het weven of vlechten van cocos;
15. het maken of slijpen van vilt;
16. het zeven of zuiveren van graan of zaad;
17. de stroohulzenfabricage;
18. het stroohakselsnijden;
19. het bezembinden.

Categorie H.

Werklokalen, waar sigaren of sigaretten worden gemaakt of tabak in drogen toestand wordt bewerkt of verwerkt.

Categorie J.

Werklokalen, waar vlas of hennep wordt gebraakt, gebeukt, gezwingeld of gehekeld, zonder behulp van een krachtwerktuig.

Categorie K.

Werklokalen, waar:

1. machinaal wordt geweven;
2. machinaal wordt gesponnen;
3. katoen of jute eene voor het spinnen voorbereidende bewerking ondergaan;
4. de niet onder 3 genoemde vezelstoffen worden gekaard of gewolfd;
5. geweven of gebreide stoffen in drogen toestand worden geruwd;
6. vlas of hennep wordt gebeukt, gebraakt, gezwingeld of gehekeld met behulp van een krachtwerktuig.

Categorie L.

Werklokalen in keramische bedrijven, voor zoover in die lokalen loodverbindingen worden bereid, toegepast of verwerkt, die meer dan ½ pCt. van het gewicht in drogen toestand aan lood bevatten in anderen vorm dan zwavellood (loodglans, looderts) of, voor zoover daarin voorwerpen worden behandeld, waarop zulke loodverbindingen zijn aangebracht.

Categorie M.

Werklokalen, waarin door het gebruik van een oven eene hooge temperatuur wordt veroorzaakt, zooals: brood-, beschuit-, koek- en banketbakkerijen, moffelarijen, aardewerk-, porcelein- en tegelbakkerijen en emailleerderijen:

II. ONSCHADELIJKE, waaronder te verstaan zijn :

A. alle niet onder I genoemde werklokalen ;

B. werklokalen, alsmede gedeelten van werklokalen, welke onder I zijn genoemd, zoolang ten aanzien daarvan eene schriftelijke, gedagteekende verklaring geldt, dat aangenomen mag worden, dat daar geen vergiftiging of besmetting of gevaar, schade of hinder door gassen, dampen of stof door den bedrijfsarbeid wordt veroorzaakt. Deze verklaring wordt afgegeven door of namens Onzen Minister, met de uitvoering van dit besluit belast.

HOOFDSTUK II.

VOORSCHRIFTEN, WAARAAN FABRIEKEN EN WERKPLAATSEN INGEVOLGE ARTIKEL 6 DER VEILIGHEIDSWET MOETEN VOLDOEN.

§ 1. *De hoogte van de werklokalen en de vrije luchtruimte voor elken arbeider in verband met die hoogte.*

2. 1. Voor de toepassing van het bepaalde in de artikelen 3 tot en met 7 gelden de volgende regels :

a. Bij de berekening van de vrije luchtruimte zoowel van een werklokaal in zijn geheel als van het gedeelte boven eene hoogte van 1,80 M. mogen niet worden in rekening gebracht gedeelten, gelegen boven eene hoogte van 5 M.

b. De lokalen, die met een werklokaal in zoodanige open verbinding staan, dat de gemeenschap niet kan worden afgesloten, worden geacht met dat werklokaal één geheel uit te maken, indien de opening, welke de gemeenschap vormt, eene doorsnede heeft van ten minste zoovele malen 0,1 M², als het aantal arbeiders in bedoelde lokalen gezamenlijk bedraagt, met dien verstande, dat de doorsnede in geen geval kleiner zij dan 1,8 M².

c. De vrije luchtruimte van een werklokaal, dat ingevolge het bepaalde onder *b* geacht wordt met één of meer andere lokalen één geheel uit te maken, wordt geacht niet grooter te zijn dan ten hoogste 1½ maal het aantal M³., dat als vrije luchtruimte in rekening zou mogen worden gebracht, indien de lokalen niet met elkander in open verbinding stonden, echter met dien verstande, dat in die lokalen te zamen niet meer personen mogen verblijven dan het geval zou mogen zijn, indien de gemeenschap niet bestond.

2. De in de artikelen 3 tot en met 7 gegeven voorschriften gelden niet voor open loodsen en voor getimmerten, waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open is.

3. 1. De schadelijke werklokalen, behoorende tot categorie A 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17 of 18, categorie C of categorie G 4, 8 of 15, moeten voor elken arbeider eene vrije luchtruimte hebben van ten minste 20 M³., waarvan ten minste 10 M³. boven eene hoogte van 1,80 M.

2. Wanneer een werklokaal, als bedoeld in het eerste lid, vóór 1 October 1916 als zoodanig in gebruik was, mogen bij de berekening van de vrije luchtruimte, zoowel van het werklokaal in zijn geheel als van het gedeelte boven eene hoogte van 1,80 M., niet in rekening worden gebracht gedeelten, waarvan de hoogte minder bedraagt dan 2 M. In het andere geval mogen niet in rekening worden gebracht gedeelten, waarvan de hoogte minder bedraagt dan 3 M.

4. 1. De schadelijke werklokalen, behoorende tot categorie A 14 of 15, categorie B, categorie D 4, 5, 6 of 7, categorie G 1, 2, 3, 6, 7, 9, 11, 12, 13 of 14, categorie K 1, 2, 3, 4 of 5 of categorie L, moeten voor elken arbeider eene vrije luchtruimte hebben van ten minste 10 M³., waarvan ten minste 4 M³. boven eene hoogte van 1,80 M.

2. Wanneer een werklokaal, als bedoeld in het eerste lid, vóór 1 October 1916 als zoodanig in gebruik was, mogen bij de berekening van de vrije luchtruimte, zoowel van het werklokaal in zijn geheel als van het gedeelte boven eene hoogte van 1,80 M., niet in rekening worden gebracht gedeelten, waarvan de hoogte minder bedraagt dan 2 M. In het andere geval mogen niet in rekening worden gebracht gedeelten, waarvan de hoogte minder bedraagt dan 2,50 M.

5. 1. De schadelijke werklokalen, behoorende tot categorie H, moeten voor elken arbeider eene vrije luchtruimte hebben van ten minste 8 M³., waarvan ten minste 3,20 M³. boven eene hoogte van 1,80 M.

2. Het bepaalde in het tweede lid van artikel 4 is van toepassing.

6. 1. De schadelijke werklokalen, behoorende tot categorie D 1, 2 of 3, categorie E, categorie F, categorie G 5, 10, 16, 17, 18 of 19, categorie J, categorie K 6 of categorie M moeten voor elken arbeider eene vrije luchtruimte hebben van ten minste 7 M³., waarvan ten minste 2,80 M³. boven eene hoogte van 1,80 M.

2. Het bepaalde in het tweede lid van artikel 4 is van toepassing.

7. 1. De onschadelijke werklokalen, die deel uitmaken van eene fabriek of werkplaats, waarin tien of meer personen plegen te verblijven, moeten voor elken arbeider eene vrije

luchtruimte hebben van ten minste 7 M³., waarvan ten minste 2,80 M³. boven eene hoogte van 1,80 M.

2. De onschadelijke werklokalen, die deel uitmaken van eene fabriek of werkplaats, waarin minder dan tien personen plegen te verblijven, moeten voor elken arbeider eene vrije luchtruimte hebben van ten minste 6 M³., waarvan ten minste 2,40 M³. boven eene hoogte van 1,80 M.

3. Bij de berekening van de vrije luchtruimte, zoowel van een werklokaal in zijn geheel als van het gedeelte boven eene hoogte van 1,80 M., mogen voor de toepassing van dit artikel niet in rekening worden gebracht gedeelten, waarvan de hoogte minder bedraagt dan 2 M.

§ 2. *De verlichting.*

8. Een werklokaal moet gedurende den werktijd voldoende zijn verlicht.

9. In een werklokaal moet ter plaatse, waar arbeid wordt verricht, het rechtstreeks invallende zonlicht kunnen worden afgesloten.

10. 1. Een werklokaal zal onvoldoende verlicht worden geacht, indien daar niet boven het omliggend terrein gelegen lichtopeningen zijn aangebracht, welke direct daglicht toelaten en een gezamenlijk oppervlak hebben van ten minste een tiende van het vloeroppervlak van het werklokaal, tenzij de aard van het bedrijf zich daartegen verzet of bijzondere omstandigheden of inrichtingen een voldoende dagverlichting waarborgen, ter plaatse waar gewerkt wordt.

2. Ten aanzien van een werklokaal, dat vóór 1 October 1916 als zoodanig in gebruik was, gelden de in het eerste lid gestelde voorwaarden slechts in zooverre als naleving daarvan mogelijk is. Indien aldaar de gevorderde lichtopeningen niet kunnen worden aangebracht, moet het werklokaal voldoende electrisch zijn verlicht of moeten bij gebruik van ander kunstlicht de daardoor ontstane verbrandingsproducten uit het lokaal worden afgevoerd.

11. Ter plaatse, waar arbeid wordt verricht bestaande in :

a. borduren ;
b. damast-, zijde- of bontkatoenweven ;
c. diamanten of andere edelgesteenten bewerken ;
d. glasslijpen ;
e. graveeren of houtsnijden ;
f. instrumentmaken ;
g. kantmaken ;
h. kralen rijgen ;
i. letterzetten ;
j. machinaal breien ;
k. maken van goud- of zilverwerk ;
l. maken van haarwerken ;
m. naaien, stoppen of noppen ;
n. stikken ;
o. teekenen ;
p. uurwerken maken of herstellen,

moet de verlichting overeenkomen met eene sterkte van ten minste 30 Hefnerkaarsen op 1 M. afstand.

12. Ter plaatse, waar eene niet in artikel 11 genoemde soort arbeid wordt verricht, die goed licht vereischt, moet de verlichting overeenkomen met eene sterkte van ten minste 20 Hefnerkaarsen op 1 M. afstand.

13. Zoolang arbeiders, met uitzondering van dezulken, die met toezicht of bewaking zijn belast, in de fabriek of werkplaats aanwezig zijn, moeten de privaten, gangen, trappen, fabrieksterreinen en overige gedeelten van eene fabriek of werkplaats, voor zoover de toegang tot die plaatsen niet is afgesloten, zoodanig zijn verlicht, dat veilig verkeer en verblijf aldaar voldoende is gewaarborgd.

14. In fabrieken en werkplaatsen waar meer dan 100 personen plegen te verblijven, en de verlichting door middel van gas of electriciteit plaats heeft, moeten, zoolang dit kunstlicht noodig is en meer dan 100 personen aanwezig zijn, zulke maatregelen zijn getroffen, dat bij eenige stoornis in de lichtvoorziening eene voldoende noodverlichting is gewaarborgd bij de uitgangen der werklokalen en op trappen, gangen en portalen, die bij het verlaten van de fabriek of werkplaats gebruikt kunnen worden.

§ 3. *Het voorkomen van brand in het algemeen.*

15. Schoorsteenen en rookgeleidingen, ovens en andere inrichtingen, waardoor warmte wordt verspreid, of voortgebracht, anders dan door middel van stoom of warm water, moeten van onbrandbaar materiaal en naar den eisch van goed en deugdelijk werk zijn vervaardigd en in goeden staat van onderhoud verkeeren.

16. De ruimte tusschen hout of andere brandbare stoffen en rookgeleidingen of inrichtingen, waardoor warmte wordt verspreid of voortgebracht, anders dan door middel van stoom of warm water van ten hoogste 180° Celsius of van lucht, welke door stoom of warm water verhit is, moet zoodanig zijn, dat geen gevaar voor ontbranding bestaat. Op een afstand van ten minste 0,3 M. van deze rookgeleidingen of inrichtingen moet, indien er gevaar bestaat, dat daarop of daartegen vallende voorwerpen in brand geraken, eene

bescherming van ijzergaas of ander onbrandbaar materiaal zijn aangebracht.

17. Een lokaal, waarin stoffen worden gedroogd, die in hooge mate aan zelfontbranding onderhevig zijn, alsmede een op andere wijze dan door stoom of warm water verwarmd lokaal, waar eene hitte van meer dan 40° C veroorzaakt wordt, moet brandvrij zijn gebouwd of op doelmatige wijze met onbrandbare stoffen zijn bekleed.

18. De ruimten, welke gebezigd worden voor de berging van met olie of vet gedrenkte poetslappen of andere in hooge mate aan zelfontbranding onderhevige voorwerpen of stoffen, moeten brandvrij zijn ingericht of op doelmatige wijze met onbrandbare stoffen zijn bekleed.

19. De van brandbaar materiaal vervaardigde vloer onder vuurhaarden, ovens, fornuizen of andere vuurplaatsen moet bekleed zijn met metselwerk of eenig ander brandvrij en de warmte slecht geleidend materiaal; die vloerbekleeding moet aan de zijde, waar open vuur brandt of waar gestookt wordt, ten minste 1 M. uitsteken. Voor kachels en kleine fornuizen en komforen mag echter als vloerbekleeding ijzer of ander onbrandbaar materiaal worden gebruikt, mits dit ten minste 0,3 M. aan de vuur- of stookzijde uitsteekt en bij kachels en fornuizen tusschen de onderzijde daarvan en de bekleeding eene luchtlaag is, waarvan de hoogte ten minste 0,05 M. bedraagt.

20. Boven eene vlam, welke zich op een afstand van 0.75 M. of minder van een brandbare zoldering bevindt, moet een warmtekeerend scherm zijn aangebracht. De brandbare voorwerpen, die op zoodanigen afstand van vlammen zijn aangebracht, dat gevaar voor ontbranding bestaat, moeten doelmatig zijn beschut.

21. In een lokaal, waar door de uitoefening van het bedrijf of door de aanwezigheid van stoffen gevaar voor ontploffing kan ontstaan, en in de ruimten, die daarmede in directe verbinding staan of kunnen worden gebracht, mag nimmer vuur of ander dan voldoend geïsoleerd kunstlicht aanwezig zijn. Vuur of ander dan voldoend geïsoleerd kunstlicht mag zich buiten zulk een lokaal slechts op zoodanigen afstand daarvan bevinden, dat geen gevaar voor ontploffing bestaat.

22. Wanneer in eene fabriek of werkplaats, in werking gebracht op of na 1 Januari 1897, in den regel meer dan 50 personen verblijven en aldaar of in eene ondergelegen verdieping licht brandbare of ontplofbare stoffen aanwezig zijn of ontstaan, moeten liften, voor zoover zij niet buiten het gebouw zijn geplaatst, door kokers van vuurkeerend materiaal zijn ingesloten, die met vuurkeerende deuren kunnen worden gesloten.

23. In of nabij een lokaal, waar licht brandbare of ontplofbare stoffen aanwezig zijn of ontstaan, zoo ook bij eene tot eene fabriek of werkplaats behoorende bergplaats van stoffen, die aan broeiing of aan zelfontbranding onderheving zijn, moeten doelmatige en in goeden staat van onderhoud verkeerende middelen voor brandblussching of -dooving beschikbaar zijn, die, voor zoover de aard van die middelen beproeving mogelijk en noodig maakt, telkens na verloop van ten hoogste een jaar op hunne bruikbaarheid moeten worden beproefd.

24. In een stoomketel of in een oven of in de vuurgangen of rookkanalen van een stoomketel of van een oven, waarin eene hooge temperatuur heerscht, mag geen petroleum of ander dergelijk licht ontvlambaar verlichtingsmiddel gebruikt worden.

§ 4. *Het voorkomen van brand bij aanwezigheid van vluchtige vloeistoffen, waarvan het ontvlammingspunt, bepaald met het toestel van Abel-Pensky, lager dan 21° Celsius is gelegen, en welker dampen met lucht ontplofbare mengsels kunnen vormen.*

25. Onverminderd het bepaalde in de vorige paragraaf, gelden voor fabrieken en werkplaatsen, waar vluchtige vloeistoffen aanwezig zijn, waarvan het ontvlammingspunt, bepaald met het toestel van Abel-Pensky, lager dan 21° Celsius is gelegen, en welker dampen met lucht ontplofbare mengsels kunnen vormen, de in de artikelen 26 tot en met 34 gegeven voorschriften.

26. 1. In een werklokaal mogen de vloeistoffen in de bij den arbeid gebruikt wordende bakken, vaten of toestellen in geen grootere hoeveelheid aanwezig zijn, dan voor den goeden gang van het werk en voor het gebruik per dag wordt vereischt. Buiten deze bakken, vaten of toestellen mogen zij aldaar in eene hoeveelheid van ten hoogste 10 Liter aanwezig zijn.

2. Dit artikel is niet van toepassing ten aanzien van alcohol.

27. In het werklokaal moeten op doelmatige plaatsen en in voldoend aantal deksels beschikbaar zijn voor het sluiten van bakken, vaten en toestellen, waarin zich de vloeistoffen, andere dan alcohol, bevinden, benevens onbrandbare dekkleeden. Bovendien moet eene hoeveelheid zand aanwezig zijn, gelijk aan de

aanwezige hoeveelheid vloeistof, zoomede eene doelmatige schop. Echter zal de hoeveelheid zand nimmer grooter behoeven te zijn dan 1 M³. en nimmer kleiner mogen zijn dan 0,025 M³.

28. 1. De verspreiding van dampen uit voormelde bakken, vaten of toestellen moet zooveel mogelijk worden voorkomen of tegengegaan.

2. De verspreiding van dampen door goederen of stoffen, die met de vloeistoffen zijn bewerkt, moet zoowel tijdens de bewerking als bij het vervoer zooveel mogelijk worden voorkomen of tegengegaan.

3. Wanneer het bedrijf de verdamping van de vloeistoffen eischt, moet zulks geschieden in de buitenlucht of in uitsluitend daarvoor bestemde ruimten, waar voor krachtige luchtverversching gezorgd behoort te worden.

4. Het ontstaan van electrische vonken bij de bewerking van wol, zijde of andere vezelstoffen met de vloeistoffen moet zooveel mogelijk worden voorkomen of tegengegaan.

29. 1. De vloeistoffen mogen in fabrieken en werkplaatsen slechts bewaard worden op zoodanige plaats en wijze, dat gevaar voor ontploffing zooveel mogelijk wordt vermeden.

2. De vloeistoffen, die niet, of niet in elke verhouding met water vermengbaar zijn, zooals aether, benzine, benzol, zwavelkoolstof en mengsels, waarin een of meer dezer vloeistoffen voorkomen, zooals caoutchouc-oplossingen, collodion, scheepshuidverf, mogen, voor zoover in het derde en vierde lid niet anders is bepaald, slechts bewaard worden in :

a. gesloten metalen kannen of bussen van ten hoogste 10 Liter inhoud ;

b. metalen vaten of fusten van ten minste 70 en ten hoogste 300 Liter inhoud ;

c. ondergrondsche reservoirs ;

d. bovengrondsche reservoirs.

3. Aether en zwavelkoolstof en mengsels, waarin een dezer vloeistoffen voorkomt, mogen behalve op de in het tweede lid bepaalde wijze ook bewaard worden in :

a. met geslepen stoppen gesloten glazen flesschen, die elk afzonderlijk verpakt zijn in eene stevige mand, voorzien van handvatten ;

b. gesloten, dicht en voldoend sterk metalen vaatwerk van doelmatige samenstelling en van elke grootte, mits bij de vulling voldoende op uitzetting van de vloeistof is gerekend.

4. Scheepshuidverf mag behalve op de in het tweede lid bepaalde wijze ook bewaard worden in metalen vaatwerk van elke grootte.

30. Bij bewaring van meer dan 50 Liter van de in het tweede lid van artikel 29 bedoelde vloeistoffen in metalen kannen of bussen, in bemande flesschen of in vaatwerk, dat ingevolge het derde lid, onder *b*, of het vierde lid van artikel 29 mag worden gebruikt, moet aan de volgende voorschriften zijn voldaan :

a. De kannen, bussen, flesschen of het vaatwerk moeten geborgen worden in een of meer buiten eenig gebouw bovengronds geplaatste kluizen van gewapend beton of metselwerk, voorzien van een of meer deuren en van ventilatieopeningen in den zijwand bij den bodem en aan de bovenzijde, die voorzien moeten zijn van Davygaas, of in een of meer buiten eenig gebouw in den grond geplaatste waterdichte putten van onbrandbaar materiaal, voorzien van een of meer deksels en van ten minste twee zoo ver mogelijk van elkander verwijderde ventilatiepijpen, die op 5 cM. boven den bodem aanvangen en waarvan de bovenopeningen ten minste 0,50 M. in hoogte verschillen.

b. De deuren en deksels moeten brandvrij zijn en zoodanig zijn samengesteld, dat bij het openen en sluiten geen ijzer op ijzer of steen stoot of wrijft, waardoor vonken zouden kunnen ontstaan.

c. Elke kluis of put mag ten hoogste kunnen bevatten 24 kannen of bussen van 10 Liter inhoud of een zoodanig aantal bemande flesschen of zooveel vaatwerk, dat de gezamenlijke inhoud daarvan — indien vloeistoffen, als bedoeld in het derde lid van artikel 29, er in bewaard worden — niet meer dan 200 Liter en — indien scheepshuidverf er in bewaard wordt — niet meer dan 400 Liter bedraagt. De kannen, de bussen, de flesschen en het vaatwerk mogen niet op elkander worden geplaatst. Een put mag ten hoogste 0,50 M. diep zijn.

d. Om elke bovengrondsche kluis moet de grondslag zóó zijn aangelegd, dat binnen een afstand van ten hoogste 2 M. voldoende gelegenheid is om alle in de kluis geborgen vloeistof op te nemen.

e. Elke kluis of put moet ten minste 1 M. verwijderd blijven van schuttingen en van gebouwen, tenzij de schutting of de wand van het gebouw brandvrij is en aan de zijde van den put of de kluis tot op een afstand van 2 M., horizontaal gemeten, geen deur-, raam- of andere openingen voorkomen. Bovendien moeten de begrenzingen van de ruimte, waar de vloeistof wordt geborgen, zoodanig zijn, dat zij eene ruime luchtwisseling niet in den weg staan. Het grondoppervlak moet, indien de ruimte aan alle zijden is ingesloten door dichte wanden of schuttingen van meer dan 3 M. hoogte, ten minste 6 M². per kluis of put bedragen.

f. Tenzij de bergplaats staat op een afgesloten terrein, dat alleen toegankelijk is voor het personeel, met de behandeling van de vloeistof belast, moet, indien schuttingen of muren dit niet onmogelijk of overbodig maken, om iedere kluis of put, of om iedere groep van kluizen of putten op ten minste 2 M. afstand zijn geplaatst een hekwerk, voorzien van stevig ijzergaas of eene plaatijzeren schutting. Dit hekwerk of deze schutting moet ten minste 2 M. hoog zijn, terwijl de ruimte daarbinnen alleen toegankelijk mag zijn door eene deur, die met slot en sleutel moet zijn afgesloten, zoolang het betreden van de ruimte niet noodzakelijk is.

g. Binnen het hekwerk, de schutting of op het afgesloten terrein mag nimmer vuur of ander dan voldoend geïsoleerd kunstlicht aanwezig zijn; aldaar mogen geen andere licht brandbare stoffen dan de in het tweede lid van artikel 29 bedoelde vloeistoffen geborgen worden.

h. Zwavelkoolstof mag niet met andere vloeistoffen in dezelfde kluis of put worden bewaard.

i. Bij de bewaarplaats moet op eene doelmatige plaats eene hoeveelheid zand van tenminste 0,25 M³. aanwezig zijn, met twee doelmatige schoppen.

31. Behalve op de in artikel 30 aangegeven wijze, mogen de vloeistoffen, welke in metalen kannen of bussen, in bemande flesschen of in het in dat artikel bedoelde vaatwerk bewaard worden, ook geborgen worden in uitsluitend daarvoor bestemde, voldoend geïsoleerde gebouwen, zonder verdieping, indien voldaan is aan de volgende voorschriften:

a. De gebouwen moeten zijn opgetrokken uit onbrandbaar materiaal en voorzien zijn van de noodige ventilatieopeningen op verschillende hoogten en aan verschillende zijden. Zij moeten op doelmatige wijze tegen het inslaan van den bliksem beveiligd zijn.

b. Elk gebouw moet omgeven zijn door een waterdichten dam van zoodanige hoogte, dat de ruimte er binnen groot genoeg is om alle vloeistof te bevatten.

c. Het gebouw moet staan op een voldoend afgesloten, uitsluitend voor den opslag van de vloeistoffen bestemd terrein.

d. Wanden en daken moeten zoodanig zijn samengesteld, dat de ruimte koel wordt gehouden.

e. Zwavelkoolstof mag niet met andere vloeistoffen in een zelfde gebouw worden bewaard.

32. Bij bewaring van de in het tweede lid van artikel 29 bedoelde vloeistoffen in vaten of fusten, moet aan de volgende voorschriften zijn voldaan:

a. De bewaarplaats moet ten minste 3 M. van de erfscheidingen verwijderd zijn. Mede moet zij ten minste 5 M. van brandbare schuttingen en van gebouwen verwijderd zijn, tenzij:

1°. de wand van het gebouw brandvrij is en daarin aan de zijde van de bewaarplaats geen openingen voorkomen, of

2°. het gebouw brandvrij is en deel uitmaakt van de fabriek of werkplaats en in het gebouw geen vuur of ander dan voldoend beschermd kunstlicht aanwezig is.

b. De vaten of fusten moeten geborgen zijn, hetzij in een in den grond gegraven kuil, hetzij in eene ruimte, die omgeven is door een waterdichten dam, welke kuil of ruimte alle daarbinnen geborgen vloeistof kan bevatten.

c. De vaten moeten door een onbrandbaar dak tegen zonnewarmte beschermd zijn.

d. Tenzij de bewaarplaats zich bevindt op een afgesloten terrein, dat alleen toegankelijk is voor het personeel met de behandeling van de vloeistof belast, moet op of om den dam of om den kuil en op tenminste 3 M. afstand van de vaten, een hekwerk, voorzien van stevig ijzergaas, of eene plaatijzeren schutting zijn geplaatst. Dit hekwerk of deze schutting moet ten minste 2 M. hoog zijn, terwijl de ruimte daarbinnen alleen toegankelijk mag zijn door eene deur, die met slot en sleutel moet zijn afgesloten, zoolang het betreden van die ruimte niet noodzakelijk is.

e. Binnen de door het hekwerk of de schutting omgeven ruimte mag nimmer vuur of ander dan voldoend geïsoleerd kunstlicht aanwezig zijn. Er mogen geen andere licht brandbare stoffen dan de in het tweede lid van artikel 29 bedoelde vloeistoffen aanwezig zijn.

f. Bij de bewaarplaats moet op een of meer doelmatige plaatsen eene hoeveelheid zand van tenminste 1 M³. aanwezig zijn met twee doelmatige schoppen.

g. Voor het vervoer van de vloeistof uit de bewaarplaats naar andere deelen der fabriek of werkplaats moeten, indien voor dat doel geen pijpleidingen zijn aangebracht, metalen kannen of bussen van ten hoogste 10 Liter inhoud en doelmatige toestellen voor het overpompen of overhevelen beschikbaar zijn.

h. Indien de bewaarplaats meer dan 400 Liter vloeistof bevat, moet het af- of overtappen van een vat of fust geschieden in een van de tot bergplaats dienende ruimte, voldoend brandvrij afgescheiden gedeelte.

i. Ter plaatse, waar de vloeistof wordt overgepompt, overgeheveld, af- of overgetapt, moet voldoende luchtwisseling verzekerd zijn.

33. Bij bewaring van de in het tweede lid van artikel 29 bedoelde vloeistoffen in ondergrondsche reservoirs, moet aan de volgende voorschriften zijn voldaan :

a. De reservoirs moeten degelijk samengesteld en bewerkt en tegen aantasting van het metaal beschermd zijn ; zij moeten met ten minste 50 cM. aarde zijn bedekt.

b. Voor het vervoer van de benzine moeten buisleidingen en appendages, aanwezig zijn welke naar de ter plaatse van gebruik aangebrachte aftapplaatsen leiden.

c. Alle buisleidingen en appendages moeten voldoenden waarborg bieden tegen lekken. Voor zoover de practijk middelen aan de hand doet ter voorkoming van brand en ontploffing, moeten deze worden aangewend. In het bijzonder moeten maatregelen zijn getroffen ter voorkoming van de vorming van een ontplofbaar mengsel van lucht en damp in de reservoirs.

34. Bij bewaring van de in het tweede lid van artikel 29 bedoelde vloeistoffen in bovengrondsche reservoirs moet aan de volgende voorschriften zijn voldaan :

a. De reservoirs moeten degelijk samengesteld en bewerkt zijn, voldoende sterkte hebben en op doelmatige wijze tegen het inslaan van den bliksem, tegen het ontstaan van ongewenschte spanning en tegen het verspreiden van damp, zoowel bij temperatuurswisseling als bij het vullen en ledigen, beveiligd zijn.

b. De reservoirs moeten ten minste 50 M. van houten gebouwen en opslagplaatsen van licht brandbare, bij brand vonken verspreidende stoffen en ten minste 25 M. van schoorsteenen verwijderd zijn. Binnen een afstand van 25 M. van de reservoirs mag nimmer vuur of ander dan voldoend geïsoleerd kunstlicht aanwezig zijn.

c. De buisleidingen en appendages voor het vervoer der vloeistoffen moeten eene eenvoudige en veilige wijze van vervoer verzekeren en waarborg bieden tegen lekken.

d. Voor zoover de practijk middelen aan de hand doet ter voorkoming van brand en ontploffing, moeten deze worden aangewend.

e. De reservoirs moeten, hetzij ieder op zich zelf, hetzij groepsgewijze zijn geplaatst in een kuil of omgeven door een wal, in welken kuil of binnen welken wal voldoende ruimte is om alle aanwezige vloeistof te bevatten.

f. Tenzij de reservoirs zich bevinden op een gedeelte van het terrein, dat in zijn geheel is afgesloten en zorgvuldig wordt bewaakt, moet op of om den dam of om den kuil zijn geplaatst een hekwerk, voorzien van stevig ijzergaas, of eene plaatijzeren schutting. Dit hekwerk of deze schutting moet ten minste 2 M. hoog zijn, terwijl de ruimte daarbinnen alleen toegankelijk mag zijn door eene deur, die met slot en sleutel moet zijn afgesloten, zoolang het betreden van die ruimte niet noodzakelijk is.

§ 5. *Het voorkomen van brand door electrische leidingen en toestellen.*

35. Ten aanzien van het in dit besluit voor electrische leidingen en toestellen bepaalde, wordt verstaan onder :

a. sterkstroominstallaties : electrische inrichtingen, welke met eene spanning van meer dan 50 Volt gedreven worden of waarbij de totale energie, welke in werking kan treden, meer dan 100 Watt bedraagt ;

b. spanning : de effectieve spanning en wel, tenzij uitdrukkelijk anders bepaald is, die van eene leiding ten opzichte van de aarde ;

c. installaties voor lage spanning : sterkstroominstallaties, bij welke het niet mogelijk is, dat in normale omstandigheden tusschen eene der leidingen en de aarde eene hoogere spanning dan 300 Volt kan optreden. Bij accumulatorenbatterijen wordt de ontlaadspanning als de spanning in normale omstandigheden beschouwd ;

d. installaties voor hooge spanning : alle niet in *c* bedoelde sterkstroominstallaties ;

e. onbrandbare voorwerpen : voorwerpen, die niet kunnen vlamvatten, of na aan eene vlam blootgesteld geweest te zijn, niet van zelf verder branden ;

f. electrische bedrijfsruimten : ruimten, welke bepaaldelijk bestemd zijn voor de opstelling van electrische werktuigen of toestellen en in den regel slechts door deskundig personeel betreden worden ;

g. afgesloten electrische bedrijfsruimten : electrische bedrijfsruimten, welke slechts nu en dan door deskundig personeel betreden worden, overigens afgesloten zijn en alleen door dit personeel ontsloten worden ;

h. vochtige ruimten : ruimten, waarin door neerslagen of verontreinigingen het behouden van eene normale isolatie wordt bemoeilijkt of de weerstand van het lichaam der daarin vertoevende personen ten opzichte van de aarde belangrijk wordt verminderd, b.v. in brouwerijen, ververijen, looierijen, wasscherijen, papierfabrieken ;

j. bedrijfs- en bergruimten met brandgevaar: ruimten, waarin licht ontvlambare stoffen worden bereid, verwerkt of bewaard, of waarin ten gevolge van het bedrijf brandbare gassen, dampen, stof of vezels kunnen gevormd worden of zich kunnen verspreiden;

k. bedrijfs- en bergruimten met ontploffingsgevaar: ruimten, waarin ontplofbare stoffen worden bereid, verwerkt of bewaard of waarin zich ten gevolge van het bedrijf ontplofbare mengsels kunnen vormen, met uitzondering van accumulatorenruimten;

l. buitenleidingen: bovengrondsche leidingen, die buiten gebouwen liggen en niet van eene beschuttende metalen omkleeding noch van eene beschuttende omkokering zijn voorzien, met uitzondering van sleep- en contactleidingen.

36. Het in de artikelen 37 tot en met 75 voorgeschrevene geldt alleen voor fabrieken en werkplaatsen, waar electrische toestellen of leidingen aanwezig zijn, behoorende tot een sterkstroominstallatie. Het geldt echter niet voor het in zulke fabrieken en werkplaatsen aanwezige rollende materieel van spoor- en tramwegondernemingen.

37. Bij elke electrische installatie van meer dan 100 lampen of meer dan 5 electromotoren en in elk electrisch centraalstation moet aanwezig zijn eene steeds bijgewerkte en voldoend duidelijke schematische voorstelling, welke in hoofdtrekken aangeeft de stroomsoorten en spanningen, het aantal, de soort en het vermogen der generatoren, transformatoren en accumulatoren, de wijze van uitschakeling en beveiliging van de afzonderlijke deelen der installatie, de koperdoorsnede der leidingen en het aantal, de soort en het vermogen der hierop aangesloten verbruikstoestellen.

38. 1. Iedere installatie moet een voldoenden isolatietoestand bezitten.

2. De isolatie van eene installatie voor lage spanning, met uitzondering der deelen onder 3 genoemd, moet zoodanig zijn, dat het stroomverlies in elk gedeelte tusschen twee smeltstukken of achter het laatste smeltstuk bij de bedrijfsspanning één milli-ampère niet te boven gaat.

3. Electrische werktuigen, accumulatoren, transformatoren en buitenleidingen, zoomede die gedeelten van installaties, welke in vochtige ruimten zijn aangebracht, behoeven aan het bepaalde onder 2 niet te voldoen. Indien eene omvangrijke installatie vochtige gedeelten bevat, moeten deze bij de meting van den isolatietoestand zijn uitgeschakeld en moeten de droge gedeelten aan de bepaling onder 2 voldoen.

39. Electrische werktuigen en transformatoren moeten zoodanig zijn opgesteld of beschermd, dat eventueel optredende vuurverschijnselen geen ontvlamming van brandbare stoffen kunnen veroorzaken.

40. 1. Stationnaire accumulatoren moeten zijn opgesteld in uitsluitend voor dat doel bestemde afgesloten electrische bedrijfsruimten. Ruimten, uitsluitend bestemd voor het laden van transportabele accumulatoren, worden, indien zij alleen toegankelijk zijn voor het met de bediening belaste personeel, beschouwd als electrische bedrijfsruimten.

2. In of bij accumulatorenruimten moet duidelijk zijn aangegeven de spanning en de stroomsterkte bij lading en ontlading, benevens de capaciteit der batterij.

3. Voor de kunstmatige verlichting van accumulatorenruimten mogen slechts gloeilampen zijn gebezigd, welke in het luchtledige branden en met hunne houders van de omringende lucht zijn afgesloten.

4. In accumulatorenruimten moet voor eene doelmatige luchtverversching zijn gezorgd.

5. Bij stationnaire accumulatorenbatterijen mag geen celluloid zijn gebruikt.

6. In ruimten, waar stationnaire accumulatoren zijn opgesteld, mogen geen andere leidingen aanwezig zijn, dan voor die ruimten benoodigd; toestellen, die tot vonkvorming aanleiding kunnen geven, met uitzondering van doelmatig ingerichte stopcontacten, mogen daarin niet zijn aangebracht.

41. Schakel- en verdeelborden moeten uit onbrandbaar materiaal bestaan. Hout is slechts toegelaten voor omlijsting. Zij moeten zoodanig zijn opgesteld, dat optredende vuurverschijnselen geen ontvlamming van brandbare stoffen kunnen veroorzaken.

42. Stroomvoerende deelen van electrische toestellen moeten op onbrandbaar, niet hygroscopisch materiaal zijn gemonteerd en brandvrij zijn opgesteld

Deze bepaling geldt niet:

1. voor afgedekte schakelwalsen bij spanningen tot en met 1000 Volt, waarbij geïmpregneerd hout mag zijn gebruikt, behalve in lokalen met bijtende dampen;

2. voor deelen van toestellen, die onder olie zijn gemonteerd;

3. voor stopcontacten tot 20 Ampère in droge lokalen, waarvoor eboniet en gelijk soortig materiaal mag zijn gebruikt.

43. Electrische toestellen moeten van zoodanige afmetingen zijn, dat zij door den sterksten stroom, die in normale omstandigheden

kan voorkomen, geen gevaarlijke temperatuur kunnen verkrijgen. Zij moeten zoodanig zijn ingericht en opgesteld, dat voor de aan te sluiten leidingen, ook bij de plaatsen, waar deze binnentreden, een voldoende isolatietoestand ten opzichte van nabijzijnde deelen van gebouwen, leidingen en andere voorwerpen aanwezig is.

44. 1. De normale stroomsterkte en spanning, waarvoor schakelaars zijn berekend, moeten op den schakelaar zelf zijn aangegeven.

2. Schakelaars, welke dienen voor het verbreken van den stroom, moeten zoodanig zijn ingericht, dat bij de volle stroomsterkte en een behoorlijk gebruik geen lichtboog blijft bestaan.

Deze bepaling geldt niet voor die schakelaars in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten, bij welke uit hoofde van het bedrijf de lichtboog eenigen tijd moet blijven bestaan. Voor de overige schakelaars in die ruimten geldt zij slechts voor zoover het de stroomsterkte betreft, welke de schakelaar normaal moet verbreken. In het laatste geval moet, onverminderd het in het eerste lid bepaalde, op den schakelaar zijn aangegeven de stroomsterkte, die bij de bedrijfsspanning mag worden uitgeschakeld.

3. Schakelaars moeten momentschakelaars zijn.

Deze bepaling geldt niet voor schakelaars, welke uitsluitend bestemd zijn om alleen in stroomloozen toestand bediend te worden.

4. Schakelaars mogen niet zijn aangebracht aan verplaatsbare lampen.

45. Weerstanden, waaraan stroomverbrekingen voorkomen, moeten zoodanig zijn ingericht, dat bij behoorlijke bediening geen lichtboog blijft bestaan.

46. 1. Bij stopcontacten moeten zoowel op de stop als op het vaste gedeelte zijn aangegeven de normale stroomsterkte en spanning, waarvoor zij gebruikt mogen worden.

2. Stoppen voor het aansluiten van verplaatsbare leidingen moeten zoo zijn ingericht, dat zij niet in vaste gedeelten van stopcontacten voor grootere stroomsterkte passen.

47. 1. Smeltveiligheden en automatische uitschakelaars moeten zoodanig zijn ingericht en ingesteld, dat de leidingen, die er door worden beveiligd, geen gevaarlijke temperatuur kunnen verkrijgen, en dat zij den stroom verbreken, zonder dat een lichtboog blijft bestaan.

2. De sterkte van het smeltstuk mag niet grooter zijn dan in artikel 52 is bepaald.

3. Bij smeltveiligheden voor lage spanning mogen weeke plastische metalen en legeeringen niet onmiddellijk in de klemmen zijn bevestigd; het tot afsmelten bestemde gedeelte moet in contactstukken van koper of van een even doelmatig metaal zijn gesoldeerd.

4. Smeltveiligheden voor lage spanning en voor nominale stroomsterkten van 6 tot 35 Ampère buiten de electrische bedrijfsruimten van electrische centraalstations moeten zoodanig zijn ingericht, dat voor eene bepaalde stroomsterkte het door onachtzaamheid of bij vergissing inzetten van een smeltstuk voor eene hoogere stroomsterkte is buitengesloten; die voor minder dan 6 Ampère zoodanig, dat onder dezelfde omstandigheden het inzetten van een smeltstuk voor eene stroomsterkte van meer dan 6 Ampère is buitengesloten.

5. Op het vaste gedeelte der smeltveiligheden en op de smeltstukken moeten zijn aangegeven de nominale stroomsterkte en de hoogst toe te laten spanning, waarvoor zij mogen gebruikt worden.

48. 1. Leidingen moeten zijn beveiligd door smeltveiligheden in elke pool of phase, of door automatische uitschakelaars, welke bij het optreden van eene te hooge stroomsterkte alle polen of phasen gelijktijdig uitschakelen. Deze bepaling geldt niet voor:

a. geïsoleerde leidingen, die op neutrale of nulleiders van meervoudige stelsels zijn aangesloten, als zoodanig duidelijk kenbaar zijn en deel uitmaken van een tweeleiderstelsel;

b. verbindingsleidingen aan schakelborden of tusschen schakelborden en dynamo's of accumulatoren, of in het algemeen voor zoodanige gevallen, waar door het in werking treden van de smeltveiligheid gevaren zouden kunnen ontstaan of bij welke het aanbrengen van de smeltveiligheid door den aard der inrichting niet wel mogelijk is, mits de niet beveiligde leidingen overzichtelijk en brandvrij zijn aangelegd.

2. Smeltveiligheden of automatische schakelaars mogen niet zijn geplaatst in:

a. uit hoofde van het bedrijf met de aarde in verbinding staande leidingen, tenzij deze leidingen buitenleiders zijn van meervoudige stelsels, in welk geval zij beveiligd moeten zijn;

b. neutrale of nulleiders van meervoudige stelsels, tenzij deze leiders slechts op enkele punten met de aarde zijn verbonden, in welk geval zij smeltveiligheden mogen bevatten, waarvan echter de nominale stroomsterkte ten minste 100 pCt. meer moet bedragen dan die in de buitenleiders.

3. Leidingen, welke van verschillende zijden

stroom kunnen ontvangen, en parallel geschakelde leidingen, moeten bij de voedingspunten of aan beide zijden zijn beschermd door smeltveiligheden of automatische uitschakelaars.

49. Spanningsveiligheden moeten zoodanig zijn opgesteld, dat optredende vuurverschijnselen geen ontvlamming van brandbare stoffen kunnen veroorzaken.

50. 1. Gloeilamphouders moeten uit onbrandbaar, niet hygroscopisch materiaal bestaan.

2. Gloeilampen, die in de nabijheid van brandbare stoffen zijn aangebracht, moeten van kappen, schutglazen, schutkorven of dergelijke beschermingen zijn voorzien, zoodat de lampen niet met de brandbare stoffen in aanraking kunnen komen.

51. Voor electrische leidingen mogen alleen zijn gebezigd :

A. blanke leidingen ;

B. leidingen met vezelisolatie of niet gevulcaniseerde gummi-omhulling ;

C. gummiaderleidingen, onderscheiden in :

a onbeschermde gummiaderleidingen,

b. gepantserde gummiaderleidingen en

c. pijpdraden ;

D. gummiadersnoeren ;

E. ornamentleidingen ;

F. ontlaste snoeren ;

G. kabels, waaronder verstaan worden geïsoleerde koperleidingen, voorzien van een al of niet bewapenden loodmantel.

52. Ten aanzien van de electrische leidingen met toebehooren moet, onverminderd het hierna voor iedere soort en voor enkele ruimten in het bijzonder bepaalde, voldaan zijn aan de volgende voorschriften :

1. De leidingen moeten zoodanige afmetingen en samenstelling hebben, dat zij bij de voorhanden bedrijfstoestanden voldoende mechanische sterkte bezitten en geene gevaarlijke temperatuur kunnen bereiken.

2. Geïsoleerde koperleidingen, als bedoeld in artikel 51, onder B, C, D, E en F, mogen — tenzij het onder 3 genoemde geval aanwezig is — niet hooger zijn belast dan de in de volgende tabel aangegeven stroomsterkten.

Koperdoorsnede in mM².	Toe te laten stroomsterkte in Ampère.	Nominale stroomsterkte voor het smeltstuk in Ampère.
0,50	8	6
0,75	9	6
1	11	6
1,5	14	10
2,5	20	15
4	25	20
6	31	25
10	43	35
16	75	60
25	100	80
35	125	100
50	160	125
70	200	160
95	240	190
120	280	225
150	325	260
185	380	300
240	450	360
310	540	430
400	640	500
500	760	600
625	880	700
800	1,050	850
1,000	1,250	1,000

Blanke koperleidingen, geen buitenleidingen zijnde, zijn tot en met 50 mM². doorsnede eveneens aan de in deze tabel voorkomende belastinger onderworpen.

3. Bij snel en sterk afwisselende belasting is eene hoogere stroomsterkte toegelaten dan de voorgaande tabel aangeeft, mits geen hoogere temperatuur bereikt wordt dan bij voortdurende belasting met de in die tabel aangegeven stroomsterkte het geval zou zijn.

4. Koperleidingen moeten in ieder geval eene koperdoorsnede hebben :

voor leidingen aan en in ornamenten, van ten minste . . . . . 0,50 mM².

voor pijpdraden, van ten minste 1 „

voor leidingen bij aanleg in buizen en voor leidingen binnen gebouwen op isoleerende stukken, waarvan de onderlinge afstand niet meer is dan 1 M., van ten minste 1,5 „

voor leidingen binnen gebouwen op isoleerende stukken, waarvan de onderlinge afstand meer is dan dan 1 M., van ten minste . . . . 4 „

voor buitenleidingen bij lage spanning, van ten minste. . . . 6 „

voor buitenleidingen bij hooge spanning, van ten minste . . . . 10 „

Bij het gebruik van leidingen van een ander metaal dan koper, moeten de metaal-doorsneden ten minste zoo groot zijn, dat de mechanische sterkte niet minder en de verwarming niet grooter wordt dan bij gebruik van koper van de in de tabel aangegeven afmetingen het geval zou zijn.

53. Voor leidingen met vezelisolatie of niet gevulcaniseerde gummiomhulling gelden dezelfde bepalingen als voor blanke leidingen. Zij mogen bij lage spanning gebruikt worden in vochtige ruimten en in ruimten, waar bijtende gassen of bijtend stof voorkomen, wanneer zij door impregnatie zijn gevrijwaard tegen aantasting door vocht of zuur.

54. 1. Gummiaderleidingen moeten eene koperdoorsnede hebben van ten minste 1 mM². ; de koperdoorsnede van gummiaderleidingen met eendradige koperkern mag ten hoogste 16 mM². bedragen.

2. De koperkern moet in het vuur vertind, met een voldoend dik waterdicht gevulcaniseerd gummiomhulsel van deugdelijke samenstelling omgeven en in met gummi bestreken of gedrenkt band gewikkeld zijn. Deze isolatie moet zijn afgedekt door eene omspinning van vezelstof, die op doelmatige wijze gedrenkt is. Bij meervoudige leidingen kan deze omspinning gemeenschappelijk zijn.

3. Iedere ader moet na een verblijf van 24 uren onder water in dien toestand gedurende een half uur bestand zijn tegen wisselstroom van eene spanning tusschen koperkern en water volgens onderstaande tabel. De temperatuur van het water mag niet hooger zijn dan 25° C.

De beproeving moet geschieden zonder omspinning.

De beproevingsspanning bedraagt voor eene bedrijfsspanning :

		tot	1,000	Volt	. .	2,000	Volt
van	1,000	„	2,000	„	. . .	4,000	„
„	2,000	„	3,000	„	. . .	6,000	„
„	3,000	„	4,000	„	. . .	8,000	„
„	4,000	„	5,000	„	. . .	9,000	„
„	5,000	„	6,000	„	. . .	10,000	„
„	6,000	„	7,000	„	. . .	12,000	„
„	7,000	„	8,000	„	. . .	13,000	„
„	8,000	„	10,000	„	. . .	15,000	„
„	10,000	„	12,000	„	. . .	18,000	„

4. Onbeschermde gummiaderleidingen mogen bij vasten aanleg voor alle spanningen gebruikt worden ; voor aansluiting van verplaatsbare werktuigen of toestellen alleen voor spanningen tot 1500 Volt tusschen 2 leidingen.

5. Gepantserde gummiaderleidingen mogen voor vasten aanleg slechts gebruikt worden voor spanningen tot 1000 Volt tusschen twee leidingen en voor aansluiting van verplaatsbare toestellen voor zulke spanningen tot 500 Volt.

6. Pijpdraden mogen slechts gebruikt worden voor vasten aanleg voor spanningen tot 1000 Volt tusschen twee leidingen. De gummiaderleiding moet een geheel uitmaken met een omsluitenden metalen mantel zonder naad of met gevouwen naad.

55. 1. Gummiadersnoeren moeten eene koperdoorsnede hebben van ten minste 1 en ten hoogste 6 mM².

2. De koperkern moet in het vuur vertind en met katoen omsponnen zijn ; daaroverheen moet een voldoend dik, waterdicht, gevulcaniseerd gummiomhulsel van deugdelijke samenstelling zijn aangebracht, dat doelmatig beschermd is door vezelstof.

3. Voor de beproeving gelden de bepalingen als aangegeven voor gummiaderleidingen.

4. Zij mogen slechts gebruikt worden voor aansluiting van verplaatsbare werktuigen of toestellen en dan slechts voor spanningen tot 500 Volt tusschen twee leidingen.

56. 1. Ornamentleidingen moeten eene koperdoorsnede hebben van ten minste 0,50 mM².

2. De koperkern moet in het vuur vertind en met een voldoend dik, waterdicht, gevulcaniseerd gummiomhulsel van deugdelijke samenstelling omgeven zijn, dat afgedekt is door op doelmatige wijze gedrenkte vezelstof.

3. Zij moeten bij beproeving in drogen toestand bestand zijn tegen een wisselstroom van 1000 Volt tusschen twee leidingen.

4. Zij mogen slechts gebruikt worden voor het monteeren in of aan verlichtingsornamenten en dan slechts voor spanningen tot 300 Volt tusschen twee leidingen.

57. 1. Ontlaste snoeren moeten eene koperdoorsnede hebben van ten minste 0,75 mM².

2. Voor de samenstelling gelden de bepalingen, aangegeven in artikel 55 onder 2.

3. Voor de beproeving gelden de bepalingen, aangegeven in artikel 56 onder 3.

4. Zij mogen slechts gebruikt worden voor het monteeren van hang- of schuiflampen en dan slechts voor spanningen tot 300 Volt tusschen twee leidingen.

58. Kabels moeten een voldoenden weerstand bieden tegen electrisch doorslaan.

59. 1. Met de aarde verbonden leidingen mogen onmiddellijk aan gebouwen zijn bevestigd, mits eene beschadiging der leidingen door de bevestigingsmiddelen is buitengesloten.

2. Met de aarde verbonden leidingen moeten gevrijwaard zijn tegen chemische inwerkingen ; waar zij aan mechanische beschadigingen zijn blootgesteld, moeten zij beschermd zijn door buizen.

3. Gedeelten van eene met de aarde verbonden leiding, deel uitmakende van het

stroomvoerende leidingsysteem, mogen niet door de aarde alleen zijn vervangen.

60. Bij de doorvoering van leidingen door wanden, muren of dergelijke moeten zij vrijliggend en strak zijn doorgeleid, of moeten doorvoerbuizen zijn gebruikt van duurzaam en onbrandbaar materiaal, welke waarborgen bieden tegen mechanische beschadiging en tegen het binnendringen van vocht.

61. 1. Onderlinge verbindingen of aftakkingen van leidingen moeten zijn gemaakt door soldeeren, of moeten bestaan uit schroef- of daarmede gelijkwaardige verbindingen.

2. Bij verbindingen tusschen snoeren en de vaste leidingen zijn alleen schroefverbindingen toegelaten.

3. Verbindingen van leidingen met werktuigen, verzamelrails en toestellen moeten door schroeven of daarmede gelijkwaardige middelen tot stand zijn gebracht. Hierbij moeten snoeren of meerdradige leidingen van 6 mM². en meer en eendradige leidingen van 25 mM². en meer zijn voorzien van eindverbindingen als kabelschoenen of dergelijke. Zijn snoeren of meerdradige leidingen beneden 6 mM². hiervan niet voorzien, dan moeten de enkele draden der kern door soldeeren tot een geheel zijn vereenigd.

4. Bij onderlinge verbindingen of aftakkingen van geïsoleerde leidingen moeten de verbindingsplaatsen geïsoleerd zijn op eene wijze, die zooveel mogelijk gelijken waarborg oplevert als de overige isolatie. De verbindingen en aftakkingsplaatsen mogen niet op trek zijn belast.

62. Onder spanning staande leidingen, die tot verschillende stroomketens behooren of van verschillende polariteit of phase zijn, mogen niet zijn bevestigd op een zelfde isoleerrol of isolator.

63. 1. Verplaatsbare leidingen moeten door middel van stop en stopcontact met vaste leidingen zijn verbonden. Deze bepaling geldt niet bij aansluitingen aan sleep- en contactleidingen.

2. Van eene stop mag slechts één verplaatsbare stroomgeleiding uitgaan. Aftakkingen of verlengingen van verplaatsbare leidingen zijn slechts door middel van stopcontactinrichtingen toegelaten.

64. Bij de plaats van invoering van verplaatsbare leidingen in stoppen, handlampen en dergelijke, moeten maatregelen zijn genomen ter voorkoming van beschadiging der leidingen.

65. Kruisingen van op isoleerstukken aangebrachte leidingen onderling of met metaaldeelen moeten zoo uitgevoerd zijn, dat geen aanraking kan plaats vinden.

66. 1. Bij aanleg in buizen moeten alle tot een zelfde stroomketen behoorende leidingen in een zelfde buis zijn gelegd, tenzij het gelijkstroomleidingen zijn van meer dan 4 mM². koperdoorsnede. Laatstbedoelde leidingen mogen zoowel in een zelfde buis als in afzonderlijke buizen zijn gelegd.

2. In een zelfde buis mogen geen leidingen zijn gelegd, die tot verschillende stroomketens behooren, tenzij het uitsluitend leidingen zijn voor eene groep van gloeilampen of andere kleine verbruikstoestellen, die door dezelfde smeltveiligheid van 10 Ampère nominale stroomsterkte zijn beveiligd

Deze bepaling geldt niet bij schakel- en verdeelborden in electrische bedrijfsruimten.

67. Bij leidingen of kabels voor één- of meerphasigen stroom, die met ijzer of staal zijn omhuld of bewapend, moeten de gezamenlijke tot eene stroomketen behoorende leidingen door dezelfde ijzeren of stalen omhulling of bewapening zijn omgeven, tenzij op andere wijze eene gevaarlijke verwarming van het ijzer of staal is buitengesloten.

68. Metaalomhulsels van buizen, metaalmantels van pijpdrader en pantseringen van kabels mogen slechts dan als terugleiding dienen, indien een duurzaam metalliek verband van het systeem is gewaarborgd en de terugleiding deugdelijk met de aarde is verbonden.

69. 1. Niet met de aarde verbonden buitenleidingen moeten op klokisolatoren of met gebruikmaking van eene daarmede gelijkwaardige isolatie zijn aangebracht.

2. De onderlinge afstand van buitenleidingen, tenzij deze niet-uitschakelbare parallelaftakkingen van gelijke polariteit zijn, moet ten minste 10 cM. plus 1/200 van den afstand van de bevestigingen der enkele leidingen, doch in geen geval minder dan 15 cM. bedragen.

3. De afstand van buitenleidingen tot wanden of muren moet ten minste 10 cM. bedragen.

4. De onderlinge afstand der bevestigingen van eene buitenleiding, aangebracht langs gebouwen of muren, mag niet meer dan 10 M bedragen.

70. 1. Klok- en daarmede gelijkwaardige isolatoren, isoleerrollen en isoleerklemmen moeten uit porcelein, glas of gelijkwaardig materiaal bestaan.

2. Zij moeten zoodanig zijn aangebracht, dat de leidingen op de voorgeschreven afstanden van deelen van gebouwen, ijzerconstructies en dergelijke blijven. Klokisolatoren moeten zoo zijn opgesteld, dat er zich geen water in kan verzamelen.

3. Krammen mogen alleen zijn gebezigd voor het bevestigen van leidingen, die uit hoofde van de eischen van het bedrijf met de aarde zijn verbonden, mits beschadiging van de leidingen door de wijze van bevestiging niet kan voorkomen.

4. Voor de bevestiging van onbeschermde geïsoleerde leidingen mag geen blanke metalen binddraad zijn gebezigd, tenzij maatregelen genomen zijn, die een beschadiging der isolatie buitensluiten.

71. 1. Behalve in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten mogen binnen gebouwen blanke, niet met de aarde verbonden, leidingen niet voorkomen.

Deze bepaling geldt niet voor sleep- en contactleidingen, indien deze door hare ligging, de wijze van aanleg of op andere doelmatige wijze tegen aanraking zijn beschermd.

2. Blanke, niet met de aarde verbonden, leidingen in de in het eerste lid bedoelde ruimten moeten op klokisolatoren of op daarmede gelijkwaardige isolatoren zijn aangebracht. De onderlinge afstand hunner bevestigingen, aangebracht langs muren of wanden, mag niet meer dan 6 M. bedragen. De afstand tusschen de leidingen onderling, met uitzondering van niet-uitschakelbare parallelaftakkingen van gelijke polariteit, moet ten minste 10 cM. en hun afstand tot wanden of deelen van het gebouw ten minste 5 cM. bedragen.

Tusschen koperleidingen van voldoende stijfheid onderling zijn kleinere afstanden geoorloofd, indien het behoud dezer afstanden gewaarborgd is door isoleerstukken, welke niet meer dan 1 M. van elkaar zijn verwijderd.

72. Leidingen met vezelisolatie of niet gevulcaniseerde gummiomhulling moeten buiten handbereik zijn aangebracht op klok- of daarmede gelijkwaardige isolatoren.

73. 1. Onbeschermde gummiaderleidingen moeten op isoleerstukken of in buizen zijn aangebracht; in het eerste geval mogen zij niet omgeven zijn door eene omkokering van brandbaar materiaal.

In gebouwen mogen bij lage spanning de isoleerstukken bestaan uit isoleerrollen en bij meer dan 10 mM². koperdoorsnede der leidingen ook uit klemmen. Overigens moeten zij bestaan uit klok- of daarmede gelijkwaardige isolatoren.

2. Onbeschermde gummiaderleidingen moeten in handbereik, onder vloeren, achter behangsel, in metsel- of pleisterwerk en waar zij aan mechanische beschadiging zijn blootgesteld, beschermd zijn door buizen.

Deze bepaling geldt niet voor verplaatsbare leidingen, voor leidingen in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten en voor het niet vast aangelegde deel der toevoerleidingen naar en in de nabijheid van electrische werktuigen, mits de isolatie niet beschadigd kan worden.

3. In gebouwen moet de afstand tusschen op isoleerstukken aangebrachte onbeschermde gummiaderleidingen en wanden bij lage spanning ten minste 1 cM. bedragen, bij hooge spanning tot en met 1000 Volt ten minste 2 cM. en boven 1000 Volt ten minste 1 cM. voor elke 1000 Volt, doch in geen geval minder dan 5 cM.

Bij inrichtingen, waar een bij elkaar liggen van deze leidingen niet te vermijden is, zooals bij reguleertoestellen of aan schakelborden, mogen zij zoo zijn aangebracht, dat zij elkaar aanraken, mits zij ten opzichte van elkaar onbewegelijk liggen.

4. De onderlinge afstand der bevestigingen van onbeschermde gummiaderleidingen, welke in gebouwen langs wanden of muren op isoleerrollen zijn aangebracht, mag niet meer dan 1 M. bedragen; op klok- of hoogspanningsisolatoren niet meer dan 6 M.

Langs plafonds of dakspanten kunnen in verband met hunne constructie deze afstanden grooter zijn

74. 1. Buizen moeten zijn van ijzer of staal of van een even weerstandbiedend metaal en moeten eene wanddikte hebben van ten minste 0,7 mM.

2. In buizen mogen geen lasschen in de leidingen aanwezig zijn.

3. Buizen en hunne verbindingsstukken moeten zoodanig zijn gelegd, dat zich daarin nergens water kan verzamelen.

4. Elke installatie in buizen moet zoo zijn gemaakt, dat de leidingen gemakkelijk verwisseld kunnen worden.

Deze bepaling geldt niet voor leidingen van meer dan 16 mM². koperdoorsnede, indien de buizen in het gezicht gelegd en toegankelijk zijn.

5. Buizen moeten zoodanig zijn bewerkt, dat de isolatie der leidingen niet door uitstekende deelen of scherpe kanten kan beschadigd worden; de vrije uiteinden van buizen moeten zijn voorzien van duurzame invoerhulzen.

6. Buizen voor meer dan ééne leiding moeten eene inwendige middellijn hebben van ten minste 11 mM.; bij hooge spanning van ten minste 15 mM. Voor buizen, welke tot bescherming van korte, rechte stukken dienen of zich op schakel- en verdeelborden bevinden, mag hiervan zijn afgeweken.

75. Onverminderd het bepaalde in de vorige artikelen dezer paragraaf gelden voor electrische inrichtingen in de hieronder genoemde uimten de volgende bijzondere bepalingen :

A. Ruimten, waar veel stof voorkomt :

Onbeschermde gummiaderleidingen moeten zijn gelegd in buizen zonder open naad.

B. Bedrijfs- en bergruimten met brandgevaar :

1. Spanningen boven 1000 Volt mogen niet zijn toegepast.

2. De omgeving van electrische werktuigen, transformatoren en dergelijke moet vrij van licht brandbare stoffen gehouden worden, tenzij die werktuigen zoomede de aanwezige stroomverbrekende toestellen en booglampen zijn voorzien van een onbrandbaar afsluitend omhulsel.

3. Leidingen moeten zijn gelegd in buizen zonder open naad.

4. Verplaatsbare leidingen moeten door een buigzaam omhulsel van doelmatig materiaal zijn beschermd.

C. Bedrijfs- en bergruimten met ontploffingsgevaar :

1. Hooge spanningen mogen niet zijn toegepast.

2. Electrische werktuigen, transformatoren en toestellen, die tot vuurverschijnselen kunnen aanleiding geven of waarbij stroomverbreking plaats vindt, mogen slechts zijn aangebracht, indien en voor zoover voor elken bijzonderen toestand eene constructie gekozen is, die bij dien toestand geen ontploffing kan veroorzaken.

3. Voor het leidingnet zijn alleen kabels en gummiaderleidingen toegelaten. De laatste moeten zijn aangebracht in naadlooze buizen ; de verbindingen der buizen onderling moeten waterdicht gefit en de uiteinden dicht gekit zijn.

4. Voor de kunstmatige verlichting mogen slechts gloeilampen zijn gebezigd, welke in het luchtledige branden en met hunne houders van de omringende lucht zijn afgesloten.

§ 6. *Het voorkomen van ongevallen bij brand.*

76. In een werklokaal, waarvan de vloer 3 M. of meer boven of 1,5 M. of meer beneden den beganen grond is gelegen, moet, indien mogelijk, behalve de voor gewoon gebruik dienende toegang of uitgang nog een uitgang, zooveel mogelijk aan de andere zijde van het lokaal, aanwezig zijn, die gelegenheid biedt tot ontkoming. Hetzelfde geldt voor een werklokaal, waarvan de vloerhoogte deze grenzen niet overschrijdt, indien daar geen buitendeur aanwezig is. Wanneer eene gelegenheid tot ontkoming niet aangebracht kan worden, moet eene gelegenheid tot redding aanwezig zijn

77. In eene fabriek of werkplaats, waarin 10 of meer personen plegen te verblijven in een of meer werklokalen, waarvan de vloer meer dan 3 M. boven of beneden den beganen grond is gelegen, moet de begane grond van uit die werklokalen langs eene trap (geen ladder) te bereiken zijn.

78. 1. De kleinste doorgangsbreedte van den weg, gevormd door de deuropeningen, gangen, trappen, enz., waarlangs de arbeiders van uit hunne werklokalen den beganen grond buiten het gebouw moeten kunnen bereiken, moet ten minste bedragen :

a. wanneer meer dan 25 doch niet meer dan 50 personen in den regel daarvan gebruik maken, 0.75 M. ;

b. wanneer meer dan 50 doch niet meer dan 100 personen in den regel daarvan gebruik maken, in fabrieken en werkplaatsen, in werking gebracht op of na 1 Januari 1897, 1,20 M., in fabrieken en werkplaatsen, in werking gebracht vóór 1 Januari 1897, 1 M. ;

c. wanneer meer dan 100 personen in den regel daarvan gebruik maken, in fabrieken en werkplaatsen, in werking gebracht op of na 1 Januari 1897, 1,50 M., in fabrieken en werkplaatsen, in werking gebracht vóór 1 Januari 1897, 1,25 M.

2. Het onder *b* en *c* van het eerste lid bepaalde geldt niet, indien en voor zoover — onverminderd het bepaalde in de artikelen 80 en 82 — twee wegen beschikbaar zijn, welker kleinste doorgangsbreedte ten minste 0,75 M. bedraagt.

79. 1. Wanneer een gedeelte van den in het eerste lid van artikel 78 onder *b* en *c* bedoelden weg of van de in het tweede lid van dat artikel bedoelde wegen door trappen wordt gevormd en de werklokalen in gebruik zijn genomen op of na 1 Januari 1897, moeten deze trappen, zoo zij niet buiten het gebouw in de open lucht zijn aangebracht, aan de onder- en zijkanten zijn bekleed met onbrandbaar materiaal en — indien de werklokalen in gebruik zijn genomen op of na 1 October 1916 — tevens zijn ingesloten door wanden van steen of ander onbrandbaar materiaal. De overige gedeelten van dien weg of die wegen moeten voldoende waarborgen bieden voor het veilig verlaten van het gebouw ; bepaaldelijk moeten de ramen, waarlangs de weg of de wegen over eene buiten

het gebouw gelegen trap voeren, met draadglas zijn gesloten.

2. Het materiaal, waarmede ingevolge het eerste lid trappen zijn bekleed, moet — indien deze niet door wanden, als daar bedoeld, zijn ingesloten — behalve onbrandbaar tevens vuurkeerend zijn. De bekleeding van de trappen met onbrandbaar of vuurkeerend materiaal is niet noodzakelijk, indien deze zelve uit zulk materiaal zijn vervaardigd en de boomen, treden en stootborden geheel dicht zijn en aan elkander sluiten.

80. 1. In eene fabriek of werkplaats, waar in den regel meer dan 25 personen van denzelfden weg gebruik maken, om hunne werk lokalen, waarvan de vloer meer dan 3 M. boven den beganen grond is gelegen, te verlaten, moet de begane grond buiten het gebouw van uit die werklokalen behalve langs den weg of de wegen, vereischt ingevolge artikel 78, ook te bereiken zijn langs een anderen doelmatigen weg, met dien verstande, dat deze weg, wanneer de belendingen geen goede gelegenheid tot ontvluchting aanbieden, moet leiden langs eene noodtrap.

2. De toegangen tot den in het eerste lid vereischten weg moeten aan de zijde der werklokalen door een duidelijk opschrift „nooduitgang" zijn aangeduid.

81. Het bepaalde in de artikelen 79 en 80 is niet van toepassing op gebouwen, waarvan muren, vloeren, zolders en trappen van onbrandbaar materiaal zijn vervaardigd, tenzij in het gebouw licht brandbare of ontplofbare stoffen worden verwerkt of bewaard.

82. 1. Een werklokaal moet verlaten kunnen worden door twee uitgangen, die zich zoo mogelijk aan tegenover elkander gelegen zijden van het lokaal bevinden en die leiden naar twee verschillende wegen, waarlangs de begane grond buiten het gebouw kan worden bereikt, indien :

a. het werklokaal deel uitmaakt van eene fabriek of werkplaats of een gedeelte daarvan, dat brandgevaarlijk is door de daarin aanwezige stoffen, de inrichting, bouwwijze of ligging, of

b. in het werklokaal meer dan 100 personen verblijven of het aantal personen, hetwelk er in verblijft, vermeerderd met het aantal, dat er door moet gaan om den beganen grond buiten het gebouw te bereiken, meer dan 100 bedraagt.

2. Op beide in het eerste lid bedoelde wegen is artikel 78 van toepassing ; de wegen, bedoeld in het tweede lid van artikel 78, worden voor de toepassing van dit artikel als één weg beschouwd.

3. Indien de vloer van een werklokaal, als in het eerste lid bedoeld, meer dan 3 M. boven den beganen grond is gelegen, is op één der in dat lid voorgeschreven wegen artikel 79 van toepassing.

83. 1. De in de artikelen 78, 80 en 82 bedoelde wegen mogen noch geheel noch ten deele gevormd worden door een ladder of een lift en in die wegen mag zich nimmer bevinden :

a. eene plaats, waar de doorgang minder dan 0.75 M. breed of minder dan 1.80 M. hoog is ;

b. eene trap, steiler dan 1 verticaal op $^3/_4$ horizontaal, in de klimlijn gemeten ;

c. eene spiltrap, tenzij aan de binnenzijde op ten minste 0.30 M. uit de aslijn een hek is geplaatst van ten minste 0.90 M. hoogte.

2. Wanneer het niet mogelijk is in eene fabriek of werkplaats, in werking gebracht vóór 1 Januari 1897, ten aanzien van de ingevolge de artikelen 80 en 82 vereischte wegen aan de voorschriften van het eerste lid of van artikel 78 te voldoen, kan daarvan in zooverre worden afgeweken, dat :

a. bij spiltrappen de breedte van het gedeelte der trap, dat overblijft na aanbrenging van het in het eerste lid, onder *c*, bedoelde hek, 0,70 M. mag bedragen ;

b. eene trap steiler dan 1 verticaal op $^3/_4$ horizontaal, in de klimlijn gemeten, mits ten minste 0,70 M. breed, is toegelaten ;

c. de doorgangsbreedte van dien weg overigens 0,60 M. mag bedragen.

84. 1 De weg, waarlangs van uit een werklokaal bij brand de begane grond buiten het gebouw moet kunnen worden bereikt, mag niet versperd zijn, zoolang in dat lokaal iemand aanwezig is Op of langs dien weg mogen zich geen voorwerpen bevinden, welke bij haastige ontruiming versperring kunnen veroorzaken.

2. Eene deur, die op eene trap uitkomt, welke deel uitmaakt van dien weg, moet zoodanig zijn ingericht, dat zij in geen enkelen stand de vrije ruimte op de trap vermindert.

85. Eene deur van een werklokaal, waarin meer dan 50 personen verblijven, moet, wanneer zij toegang geeft tot de wegen, bedoeld in een der artikelen 78, 80 of 82, naar buiten draaibaar zijn, of indien dit niet mogelijk is of tot versperring aanleiding zou geven, zijwaarts kunnen verschuiven.

86. De deuren of hekken in de uitgangen van een gebouw, waar meer dan 50 personen verblijven, moeten naar buiten draaibaar, of

indien dit niet mogelijk is, zijwaarts verschuifbaar zijn, tenzij zij zich bevinden in een gedeelte van eene fabriek of werkplaats, dat in werking is gebracht vóór 1 Januari 1897 en waarin geen licht brandbare stoffen worden bewerkt of aanwezig zijn.

§ 7. *Kleedkamers, kleederbergplaatsen en schaftlokalen.*

87. 1. In fabrieken of werkplaatsen, waar personen werken in schadelijke werklokalen, genoemd in categorie A, nº. 1 tot en met 16 en nº. 18, categorie B, categorie D, nº. 2, 4, 5, 6 en 7 en categorie L, van artikel 1 moeten voor gebruik als kleedkamer doelmatig gelegen, door een opschrift aangewezen ruimten aanwezig zijn. Deze ruimten moeten doelmatig zijn ingericht voor berging van kleederen, welke de in deze lokalen werkende arbeiders afleggen, verwisselen of bij hun arbeid dragen ; zij mogen geen deel uitmaken van werklokalen, noch van schaftlokalen en moeten naar seksen gescheiden zijn.

2. Voor de kleederen, die bij den arbeid zijn gedragen, moeten opzettelijk daartoe aangewezen bergplaatsen beschikbaar zijn, gescheiden van de bergplaatsen der overige kleederen.

88. 1. Onverminderd het bepaalde in artikel 87, moeten in fabrieken en werkplaatsen, waar 25 of meer personen arbeiden, door een opschrift aangewezen, doelmatig gelegen ruimten aanwezig zijn, bestemd en doelmatig ingericht voor berging van de kleederen, welke de arbeiders afleggen of verwisselen of bij hun arbeid dragen.

2. Deze ruimten mogen geen deel uitmaken van de in het eerste lid van artikel 87 bedoelde schadelijke werklokalen, noch van schaftlokalen.

89. Wanneer mannen en vrouwen gezamenlijk in werklokalen werken, en de vrouwen andere dan overkleederen afleggen, moet een uitsluitend voor vrouwen bestemde kleedkamer beschikbaar zijn.

90. 1. Voor arbeiders, werkzaam in een schadelijk werklokaal, genoemd in categorie A, nº. 1 tot en met 16 en nº. 18, categorie B, categorie C, categorie D, nº. 1, 2, 4, 5, 6 en 7, categorie E, categorie F en categorie L van artikel 1, zoomede voor arbeiders, werkzaam in het ovenlokaal van eene glasfabriek, moet, indien zulk een werklokaal deel uitmaakt van eene fabriek of werkplaats, waarin 10 of meer personen plegen te verblijven, tot het doorbrengen van den schafttijd en tot het nuttigen van voedsel tijdens hunne aanwezigheid in de fabriek of werkplaats, een doelmatig, behoorlijk ingericht en verlicht, zindelijk gehouden, in het koude jaargetijde voldoend verwarmd schaftlokaal beschikbaar zijn. Zulk een schaftlokaal mag niet tevens worden gebruikt, alsof in open verbinding staan met een schadelijk werklokaal, behoorende tot de in dit artikel genoemde categorieën, of een ovenlokaal van eene glasfabriek, noch als bergplaats worden gebruikt.

2. Eveneens moet een schaftlokaal, dat aan het in het eerste lid gegeven voorschrift voldoet, aanwezig zijn in eene fabriek of werkplaats, waarin 10 of meer personen plegen te verblijven, wanneer daar arbeiders werkzaam zijn, die door de ligging der fabriek of werkplaats ten opzichte van hunne woning in verband met de regeling der werk- en rusttijden niet in de gelegenheid zijn, om thuis den hoofdmaaltijd te gebruiken, of die in verband met de eischen van den bedrijfsarbeid daartoe niet gedurende voldoenden tijd de fabriek of werkplaats mogen verlaten.

91. Voor een arbeider, die in hoofdzaak werkzaam pleegt te zijn in de open lucht of in eene open loods, moet, wanneer hij op of in de nabijheid van de fabriek of werkplaats den middagrusttijd doorbrengt, in de fabriek of werkplaats een doelmatig, behoorlijk ingericht en verlicht, zindelijk gehouden, in het koude jaargetijde voldoend verwarmd schaftlokaal beschikbaar zijn, dat niet tevens als schadelijk werklokaal of als bergplaats mag worden gebruikt.

92. De bepalingen, vervat in de artikelen 90, eerste lid, en 91 zijn niet van toepassing, indien en voor zoover de regeling der werktijden, de duur van de schafttijden of andere omstandigheden van plaatselijken aard het mogelijk maken, dat de arbeiders de schafttijden doorbrengen in hunne woning of in eene andere doelmatige localiteit, waar geen sterke drank verstrekt wordt en welke voor hen kosteloos en zonder verplichting tot het maken van vertering toegankelijk is. Evenmin is het bepaalde in artikel 90, tweede lid, van toepassing, wanneer voor arbeiders, die in het daar bedoelde geval verkeeren, zulk eene localiteit voor het gebruiken van den hoofdmaaltijd beschikbaar is.

§ 8. *De privaten.*

93. In iedere fabriek of werkplaats moet voor de arbeiders ten minste één privaat en voor de mannen een voldoend aantal urinoirs beschikbaar zijn.

94. De privaten en urinoirs moeten zoodanig zijn geplaatst en worden onderhouden, dat zij voor alle in de fabriek of werkplaats arbeidende personen, voor wie zij bestemd zijn, gedurende hun verblijf aldaar behoorlijk te bereiken en te gebruiken zijn.

95. Voor arbeiders, die geregeld in zeer warme lokalen arbeid verrichten of aan groote warmte zijn blootgesteld, moeten de privaten tochtvrij zijn en binnendoor zijn te bereiken.

96. Ieder privaat moet doelmatig ingericht zijn, goed rein kunnen worden gehouden, voldoende zijn geventileerd en verlicht. Het moet overdekt zijn en zoodanig zijn afgeschoten, dat het bij gebruik behoorlijke afzondering waarborgt.

97. In eene fabriek of werkplaats, waar 10 of meer personen arbeid verrichten, moeten de privaten naar seksen gescheiden en van een duidelijk opschrift, aanduidende de sekse, waarvoor zij bestemd zijn, voorzien zijn. De toegangen tot voor verschillende seksen bestemde privaten moeten zich zoo mogelijk niet in elkaars nabijheid bevinden.

98. 1. De privaten en urinoirs mogen — tenzij het waterclosets, urinoirs met waterspoeling of daarmede gelijkwaardige inrichtingen zijn, die geen stank verspreiden — niet in directe verbinding staan met eenig werklokaal. De portalen of gangen, waardoor de, niet in den eersten volzin uitgezonderde privaten en urinoirs van de werklokalen gescheiden zijn, moeten geventileerd worden, zoodanig, dat geen stank in de werklokalen waarneembaar is.

2. Onder watercloset wordt verstaan een privaat, voorzien van een goed werkende doorspoelinrichting, waarbij een voldoend krachtige waterstroom toevloeit, welke de faecaliën uit den trechter wegspoelt en waarbij de afvoerpijp zoodanig is gevormd, dat daarin water blijft staan, dat een afsluiting tegen stank vormt.

99. In eene fabriek of werkplaats, waar 10 of meer personen arbeid verrichten, moet het aantal voor de arbeiders beschikbare privaten bedragen:

a. ten minste één voor elke 30 of minder vrouwelijke en ten minste één voor elke 50 of minder mannelijke personen, indien gedurende den werktijd voortdurend een of meer personen aanwezig zijn, die tot taak hebben op de privaten toe te zien en deze zindelijk te houden;

b. ten minste één voor elke 15 of minder vrouwelijke en ten minste één voor elke 25 of minder mannelijke personen, wanneer het onder *a* bedoelde geval niet aanwezig is.

HOOFDSTUK III.

VOORSCHRIFTEN, WAARAAN HOOFDEN OF BESTUURDERS VAN FABRIEKEN EN WERKPLAATSEN, INGEVOLGE ARTIKEL 7 DER VEILIGHEIDSWET MOETEN VOLDOEN.

§ 1. *Bevorderen van zindelijkheid.*

100. Een werklokaal met aanhoorigheden moet vrij van grond- en rioolwater, zindelijk en zooveel mogelijk vrij van stof worden gehouden.

101. Privaten en urinoirs moeten zindelijk worden gehouden

102. De wanden en de zoldering van een werklokaal en van de aanhoorigheden daarvan moeten ten minste eenmaal in de 15 maanden behoorlijk worden gewit, afgewasschen of op andere wijze gereinigd.

103 In een werklokaal, waarin voor den arbeid veel water wordt gebruikt, moet de vloer zoodanig zijn ingericht, dat het water behoorlijk kan afloopen.

104. Het bij den arbeid ontstane afval moet spoedig en op doelmatige wijze worden verwijderd.

105. De vloer van een schadelijk werklokaal, genoemd in artikel 1, categorie A, nº. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, met uitzondering van de werklokalen, waarin witte phosphor, kwik of kwikverfoeliesel eene verdere behandeling ondergaan, 14, 15, 16 of 18, categorie B, D, E, F, H en L, alsmede die van een werklokaal, waarin eene aan bederf onderhevige stof wordt bewerkt of verwerkt, moet ten minste eenmaal per week of zoovele malen meer als noodig blijkt, worden geschrobd of gedweild. Voor een schadelijk werklokaal, behoorende tot categorie E of F van artikel 1, geldt deze bepaling niet, indien de vloer op voldoende wijze wordt behandeld met stofbindende olie en in den vloer geen spleten zijn.

106. De vloer van een werklokaal, als in art. 105 bedoeld, moet zoodanig zijn ingericht, dat hij kan worden geschrobd of gedweild.

107. De vloer van een werklokaal, niet bedoeld in artikel 105, moet worden geschrobd of gedweild, telkens binnen den tijd, die voor het onderhouden eener behoorlijke zindelijkheid noodig blijkt. Wanneer de aard van het bedrijf zich tegen schrobben of dweilen verzet, moet de vloer op andere doelmatige wijze voldoende worden gereinigd.

108. Tegen verontreiniging door spuwen moeten doelmatige voorzorgsmaatregelen zijn

genomen ; zoo noodig moeten doelmatige spuwbakken aanwezig zijn.

109. 1. In eene fabriek of werkplaats, waar arbeiders aan groote warmte, stof of vuil zijn blootgesteld, moeten voor die arbeiders naar seksen gescheiden, binnenshuis gelegen en doelmatig ingerichte waschgelegenheden aanwezig zijn.

2. Het aantal beschikbare waschgelegenheden moet bedragen ten minste één op elke 10 der in het eerste lid bedoelde arbeiders, die gelijktijdige rust- en schafttijden hebben, wanneer het stof of vuil niet van vergiftigen aard en gemakkelijk te verwijderen is en in de andere gevallen ten minste één op elke 5 dier arbeiders.

110. Op elke waschplaats moet schoon en zoo noodig verwarmd water kunnen toevloeien in voldoende hoeveelheid. Het gebruikte water moet kunnen wegvloeien. Voor elke waschplaats moeten zeep en handdoeken en, zoo noodig, nagelborstels in voldoende hoeveelheid beschikbaar zijn.

111. In eene fabriek of werkplaats, waarin arbeiders verblijven, die door den aard van hun arbeid lichaamsreiniging van meer omvang dan alleen van hoofd en handen behoeven, moeten voor die arbeiders, behalve de in artikel 109 bedoelde waschgelegenheden, doelmatig gelegen en ingerichte badgelegenheden in voldoend aantal, doch ten minste één voor elke 20 of minder van deze arbeiders aanwezig zijn

112. De in deze paragraaf bedoelde bad- en waschgelegenheden moeten gedurende een voor een behoorlijk gebruik voldoenden tijd voor de arbeiders toegankelijk en behoorlijk bruikbaar zijn. Waar de bad- en waschgelegenheden zich in eene afzonderlijke ruimte bevinden, mag deze in den hiervoren bedoelden tijd niet anders zijn afgesloten, dan met eene sluiting, die door iedereen arbeider te openen is.

§ 2. *Bevorderen van eene dragelijke temperatuur en van luchtverversching.*

113. De daken, wanden, ramen en toegangen van een werklokaal moeten, tenzij de aard van het bedrijf zich daartegen verzet, zoodanig zijn ingericht en worden onderhouden, dat de daarin verblijvende arbeiders beschut zijn tegen de nadeelige invloeden van de weersgesteldheid.

114. Het werklokaal, waarin een bedrijf wordt uitgeoefend, dat van den arbeider weinig lichaamsbeweging vordert, of waarin een arbeider een werktuig moet bedienen, dat hem bij koude aan bijzondere gevaren blootstelt, moet bij koude weersgesteldheid voldoende en wel tot ten minste 10° Celsius of, wanneer de aard van het bedrijf zich daartegen verzet, tot zoodanige temperatuur als deze toelaat, zijn verwarmd.

115. Het pannen of metalen dak, dat een werklokaal begrenst, moet, voor zoover het minder dan 4 M. van den vloer verwijderd is, behoorlijk beschoten zijn, tenzij :

a. de aard van het bedrijf zich daartegen verzet ;

b. het werklokaal eene open loods is of een getimmerte, waarvan meer dan een zesde gedeelte van het wandoppervlak open is.

116. Indien het dak, dat het werklokaal begrenst, geheel of gedeeltelijk uit glas bestaat, moeten zoo noodig doelmatige maatregelen ter bevordering van eene dragelijke temperatuur genomen worden.

117. De te warme lucht moet, voor zoover de aard van het bedrijf zulks toelaat, doelmatig worden afgevoerd.

118. Hinderlijke warmteuitstraling moet zoo mogelijk op doelmatige wijze door bekleeding der warmteuitstralende voorwerpen of door warmtekeerende schermen worden tegengegaan.

119. Ter plaatse, waar een arbeider door andere oorzaken dan de hooge temperatuur der buitenlucht, anders dan telkens gedurende zeer korten tijd, aan eene temperatuur boven 25° Celsius is blootgesteld, moeten, voor zoover de aard van het bedrijf zulks toelaat, doelmatige middelen om de temperatuur te verlagen of om den nadeeligen invloed daarvan op de arbeiders te verminderen, worden aangewend.

120. Indien tengevolge van de samenstelling of den vochtigen toestand van een werkvloer arbeiders aan koude zijn blootgesteld, moet op de plaats, waar arbeid wordt verricht, een houten vloer of houten rooster aanwezig zijn of moet door andere doelmatige middelen de nadeelige invloed van die koude worden tegengegaan.

121. In elk werklokaal, waar bijzonder hooge of bijzonder lage temperaturen plegen te heerschen, moet op eene doelmatige plaats een goed werkende thermometer zijn opgehangen.

122. Indien lucht of andere gassen, dampen of stof uit een werklokaal kunstmatig worden afgevoerd en inrichtingen voor de toetreding van versche lucht zijn aangebracht, moet deze bij koude weersgesteldheid behoorlijk zijn verwarmd.

123. Ter plaatse, waar een arbeider binnenshuis werkzaam is, moet hinderlijke tocht zooveel mogelijk worden tegengegaan.

124. 1. In een werklokaal moet op doelmatige wijze voldoende toevoer van versche lucht en afvoer van bedorven lucht onder vermijding van hinderlijken tocht zijn gewaarborgd. In ieder geval moet daartoe in een werklokaal, waar niet door mechanische hulpmiddelen eene voldoende luchtverversching gewaarborgd is, het gezamenlijk oppervlak van de openingen, die rechtstreeksche gemeenschap met de buitenlucht kunnen geven, ten minste 5 d.M. per persoon en niet minder dan 40 d.M². in totaal bedragen, waarbij de deuropeningen, welke voor toegang dienen, niet worden meegerekend.

2. Van de in het eerste lid vereischte openingen moet ten minste een derde gedeelte gelegen zijn op meer dan 1.80 M. boven den vloer of, waar dit niet mogelijk is, in- of zoo dicht mogelijk bij de bovenbegrenzing van het werklokaal. Dit gedeelte der openingen moet onafhankelijk van het overige gedeelte kunnen worden geopend.

125. 1. De werklokalen moeten gedurende de rusttijden zooveel mogelijk door het openzetten der in artikel 124 bedoelde openingen worden gelucht.

2. Gedurende de werktijden moet door een doelmatig gebruik van de in artikel 124 bedoelde openingen en mechanische hulpmiddelen voor eene voldoende luchtverversching worden zorg gedragen.

§ 3. *Schadelijke of hinderlijke dampen en gassen ; stof.*

126. Een werklokaal moet worden vrijgehouden van schadelijke en hinderlijke dampen of gassen van grondwater, van een riool, van een privaat, van een mest- of een vuilnishoop of -put, van een stal of dergelijke inrichting, tenzij de aard van het bedrijf zich daartegen verzet.

127. Het ontstaan en de verspreiding in een werklokaal van schadelijke of hinderlijke gassen of dampen en van stof moet worden tegengegaan. Waar dit niet of niet in voldoende mate mogelijk is, moeten doeltreffende middelen worden aangewend tot afvoer van die gassen of dampen of het stof uit het werklokaal.

128. Indien ingevolge het bepaalde in artikel 127 gassen, dampen of stof uit een werklokaal kunstmatig worden afgevoerd, moeten zoo noodig voor de toetreding van versche lucht doelmatige inrichtingen zijn aangebracht, welke gedurende het afzuigen noch geheel noch ten deele buiten gebruik mogen worden gesteld.

129. Wanneer schadelijke of hinderlijke gassen of dampen in zoodanige mate in een put, riool, grondkuip, kelder, gashouder, reservoir of andere dergelijke min of meer afgesloten ruimte voorkomen, dat bij verblijf in die ruimte gevaar voor bedwelming, verstikking of vergiftiging bestaat, moeten, alvorens een persoon zulk eene ruimte betreedt of daarin afdaalt, die gassen of dampen daaruit op doeltreffende wijze zijn verwijderd en uit een onderzoek zijn gebleken, dat die gassen of dampen niet meer in bedoelde mate in die ruimte aanwezig zijn.

130. Gedurende het verblijf van een persoon in eene ruimte, als in artikel 129 bedoeld, moeten doeltreffende maatregelen zijn genomen, ten einde te voorkomen, dat daarin voor inademing ongeschikte dampen of gassen ontstaan of zich verspreiden, tenzij voldoende voorzorgen zijn genomen, opdat hij bij bedwelming onmiddellijk buiten die ruimte kan worden gebracht, zonder dat anderen zich daarin behoeven te begeven.

131. Het bepaalde in de artikelen 129 en 130 is niet van toepassing, indien de persoon, die zich in eene ruimte, als daar bedoeld, begeeft, voorzien is van een toestel, dat de inademing van zuivere lucht of zuurstof waarborgt.

§ 4. *Voorkomen van ongevallen door werktuigen, werktuigdeelen, drijfwerken, vervoermiddelen, gereedschappen, door vallen, door vallende voorwerpen, vaste, vloeibare of gasvormige stoffen, die bijtend of ontplofbaar zijn of eene hooge temperatuur hebben.*

132. De op eene hoogte van minder dan 1,80 M. boven vloeren, bordessen of traptreden zich bevindende, gevaar veroorzakende deelen van :

a. krachtwerktuigen,

bijv. vliegwielen, krukken, drijfstangen, assen, spieën, riemen, kettingen, snaren, schijven, tandraderen, uitstekende zuigerstangen, regulateurballen, waterraderen en molenwieken,

b. drijfwerken,

bijv. krukken, assen, kettingen, snaren, riemen, schijven, raderen. spieën, bouten, koppelingen en stelschroeven,

c. door een krachtwerktuig gedreven werktuigen,

bijv. vliegwielen, raderen, krukken, assen, spieën, stelschroeven, bouten, koppelingen, snaren, riemen, kettingen en schijven,

d. niet door een krachtwerktuig gedreven werktuigen,

bijv. vliegwielen van drukpersen, ponsmachines, metaalscharen, spantenbuigers en andere werktuigen, waarbij zij een soortgelijk gevaar opleveren, raderen, bijv. van boormachines, draaibanken, centrifuges, lieren en hijschkranen, en slingers van ponsmachines, metaal-knipmachines, schroefpersen en andere werktuigen, waarbij die slingers een soortgelijk gevaar opleveren,

moeten zoo mogelijk doelmatig zijn beschut.

133. Een krachtwerktuig moet zoodanig zijn beschut of ingericht of van een zoodanige inrichting zijn voorzien, dat het in gang brengen en het tornen zonder gevaar kan geschieden.

134. Wanneer in een werklokaal drijfwerk of een werktuig aanwezig is, dat van eene plaats in dat lokaal op meer dan 20 M. afstand of van eene plaats buiten dat lokaal in beweging kan worden gebracht, moet telkens onmiddellijk vóór het op die wijze in beweging brengen van dat drijfwerk of dat werktuig een sein worden gegeven, dat duidelijk is te hooren ter plaatse, waar zich dat drijfwerk of dat werktuig bevindt.

135. De bepaling van het vorige artikel geldt ook ten opzichte van in de open lucht opgestelde werktuigen en drijfwerken, indien het in beweging brengen kan geschieden van uit een gebouw, van af eene plaats op grooter afstand dan 20 M. of van eene plaats, niet zichtbaar voor de arbeiders, bij het drijfwerk of werktuig werkzaam.

136. Indien het drijfwerk van verschillende fabrieken of werkplaatsen of van verschillende afzonderlijke deelen van eene fabriek of werkplaats door één krachtwerktuig of van uit één krachtstation wordt gedreven, moet zoo noodig in elk dier fabrieken of werkplaatsen of gedeelten ervan het drijfwerk afzonderlijk en doelmatig kunnen worden stil gezet.

137. In elk werklokaal, waarin zich drijfwerk bevindt, dat in beweging kan worden gebracht door een krachtwerktuig, dat:

a. buiten dat werklokaal is opgesteld,

b. in dat werklokaal is opgesteld op een afstand van 20 M. of meer,

moeten zoo noodig op doelmatige plaatsen een of meer inrichtingen aanwezig zijn, waardoor — in geval van nood — dat drijfwerk of het krachtwerktuig dadelijk tot stilstand kan worden gebracht.

138. Onverminderd het in de artikelen 136 en 137 bepaalde moet, indien het krachtwerktuig wordt bediend door een daarmede in het bijzonder belast persoon, van uit een werklokaal, waarin zich drijfwerk bevindt, als daar bedoeld, en van af een in de open lucht opgesteld werktuig, een sein om het aandrijvende krachtwerktuig dadelijk te stoppen, aan dien persoon gegeven kunnen worden.

139. Wanneer in een werklokaal voor de overbrenging van beweging naar de werktuigen verschillende drijfassen aanwezig zijn, moet, indien en voor zoover zulks ter voorkoming van ongevallen noodig is, iedere drijfas voorzien zijn van eene inrichting, om haar onafhankelijk van het overige drijfwerk tot stilstand te brengen.

140. Het 1,80 M. of meer van den werkvloer verwijderde drijfwerk, bestaande uit drijfriemen, die meer dan 15 c.M. breed zijn of met grooter snelheid loopen dan 14 M. in de seconde of wel bestaande uit zware kettingen, kabels of snaren, die bij afvallen gevaar kunnen veroorzaken, moet doelmatig zijn beschut.

141. Het opleggen van drijfriemen, kettingen, kabels of snaren in gang mag niet met de hand geschieden, indien het niet van den werkvloer af plaats heeft.

142. Wanneer het smeren van een in beweging zijnd werktuig of drijfwerk gevaar kan veroorzaken, moet het smeren bij stilstand daarvan geschieden, tenzij de aard van het bedrijf dit niet toelaat, in welk geval het werktuig of het drijfwerk veilig bereikbaar moet zijn en het smeren zoodanig moet geschieden, dat het zoo min mogelijk gevaar oplevert.

143. Afgeworpen drijfriemen, kettingen, kabels of snaren moeten uit het drijfwerk worden weggenomen, tenzij zij slechts voor betrekkelijk zeer korten tijd buiten gebruik zijn, in welk geval zij zoodanig op vaste dragers moeten rusten, dat zij niet in aanraking kunnen komen met de in beweging zijnde deelen van het drijfwerk of van de werktuigen.

144. In of aan de beweegbare deelen van het drijfwerk moeten uitstekende spieën, bouten, schroeven en dergelijke zooveel mogelijk worden vermeden; de onvermijdelijk aanwezige uitstekende spieën, bouten, schroeven en dergelijke moeten doelmatig zijn beschut.

145. Indien en zoolang in de onmiddellijke nabijheid van in beweging zijnde deelen van drijfwerk werkzaamheden worden verricht, als herstellen, bouwen, monteeren, witten, schilderen en schoonmaken, moeten die deelen van het drijfwerk doelmatig zijn beschut.

146. Het reinigen en poetsen van drijfwerkassen in gang mag alleen op veilige wijze geschieden met doelmatig gereedschap.

147. Zoowel de doorgangen tusschen de werktuigen als de standplaatsen der arbeiders

bij werktuigen moeten voldoende breed zijn. De doorgangen moeten vrij worden gehouden van alles, wat voor het verkeer gevaar kan veroorzaken.

148. Een werktuig, dat door een krachtwerktuig in beweging kan worden gebracht, moet van zoodanige inrichting zijn voorzien, dat het afzonderlijk, veilig en met zekerheid kan worden stil gezet en niet dan opzettelijk weder in gang gebracht, tenzij :

a. het werktuig door een uitsluitend voor het bewegen van dat werktuig bestemd krachtwerktuig in beweging kan worden gebracht en dit van af de plaats, waar de bedienende arbeider zijn werk verricht, onmiddellijk kan worden stil gezet ;

b. het werktuig van dien aard is of zoodanig is opgesteld, ingericht of beveiligd, dat het bij gewoon gebruik geen gevaar oplevert, in welk geval echter nimmer herstellingen of andere gevaar veroorzakende werkzaamheden aan het in gang zijnde werktuig mogen geschieden ;

c. het werktuig behoort tot eene groep van werktuigen, die uit hoofde van het bedrijf alle gelijktijdig moeten worden stil gezet en in gang gebracht, in welk geval de geheele groep veilig en met zekerheid moet kunnen worden stil gezet en niet dan opzettelijk weder in gang gebracht.

149. 1 Bij gebruik van eene vaste en losse riemschijf bij een werktuig of eene groep van werktuigen, waarvan het ongewenscht in gang komen gevaar kan veroorzaken, moet, indien daartegen geen andere voldoende maatregelen zijn genomen de losse schijf zijn aangebracht op een afzonderlijken, van de aangedreven of aandrijvende as geheel onafhankelijken tap of bus, indien de losse schijf zich bevindt :

a. aan het werktuig en een snelheid heeft van meer dan 800 omwentelingen per minuut of eene geringere snelheid, doch niettemin gevaar voor ongevallen ontstaat, wanneer, tengevolge van de wrijving van de losse schijf op de as, die as in beweging geraakt ;

b. op eene drijfas of tusschendrijfwerkas, welke meer dan 800 omwentelingen per minuut maakt.

2. Voor de aandrijving van werktuigen met sneldraaiende assen moet zoo noodig een tusschendrijfwerk met losse en vaste schijf zijn toegepast.

150. Eene losse en eene vaste riemschijf moeten zoodanig zijn ingericht en aangebracht, dat de beweging van de losse schijf niet door aanraking of wrijving aan de vaste schijf kan worden meegedeeld, tenzij de losse schijf op de aandrijvende as is geplaatst en er eene doelmatige inrichting voor het aandrukken tegen de vaste schijf is aangebracht.

151. 1. De werktuigen, waarvan de onderdeelen door snijden, knellen, pletten of door hunne groote snelheid gevaar kunnen veroorzaken, zooals bijv. cirkel-, raam-, lint- en cylinderzagen, frees-, steek-, schaaf-, snij- en houtschilmachines, koekenbrekers, stroosnijders, lompensnijders, papiersnijwerktuigen, hechtmachines, hakmeswerktuigen, metaalscharen, stempelwerktuigen, degelpersen, duivels (wolven), kalanders, walsen, mangels, centrifuges, wringmachines, strijkmachines, cokes-, steen- en steenkoolbreekmachines, meng- en kneedmachines en gehaktmachines, moeten zoodanig zijn opgesteld en ingericht en van zoodanige toestellen of beschermingen zijn voorzien, dat het gevaar zooveel mogelijk wordt voorkomen.

2. Zoo noodig en mogelijk moeten de bij dergelijke werktuigen werkzame arbeiders van doelmatige beschutting middelen zijn voorzien.

152. De gevaar opleverende plaatsen van werktuigen, in artikel 151 bedoeld, mogen alleen bij stilstand worden gereinigd, gepoetst of hersteld.

153. Een slijpsteen of een ander werktuig, dat door een krachtwerktuig in beweging wordt gebracht en dat gevaar voor uiteenvliegen oplevert, moet steeds in goeden staat van onderhoud verkeeren, behoorlijk zijn gemonteerd en doelmatig zijn beschut. Er moeten bij het gebruik van andere krachtwerktuigen dan windmolens maatregelen zijn genomen en worden toegepast ter voorkoming van plotselinge verandering in de snelheid en van overschrijding van de omtreksnelheid, die voor een veilig gebruik is toe te laten.

154. Indien bij het gebruik van werktuigen of gereedschap gevaar bestaat voor het afvliegen van vonken, splinters, schilfers of stof, moeten de arbeiders doelmatig zijn beveiligd, inzonderheid tegen het gevaar voor oogverwondingen.

155. Weefgetouwen, waarvan de spoel meer dan 80 slagen per minuut maakt, of waarvan, zoo de rietbreedte meer dan 1.50 M. bedraagt, de spoel meer dan 60 slagen per minuut maakt, moeten tegen het gevaar van het uitvliegen van de spoel doelmatig zijn beschut.

156. Krachtwerktuigen, werktuigen, drijfwerken en gereedschappen, die gevaar kunnen veroorzaken, moeten in goeden staat van onderhoud verkeeren.

157. Een steiger met toebehooren moet voldoen aan den eisch van goed en veilig werk.

158. Een vloer- of wandopening, benevens de plaats, waar een lift aankomt, neerkomt of voorbijgaat, of waar voorwerpen of goederen worden neergelaten, moeten, voor zoover een of ander gevaar oplevert, zoo mogelijk doelmatig zijn beschut.

159. Wanneer arbeiders zich tot het verrichten van werkzaamheden herhaaldelijk begeven op eene plaats, die zich 3 M. of meer boven den vloer of nabij den rand van bakken of kuipen bevindt en waar gevaar voor vallen bestaat, moet aldaar eene doelmatige en veilige gaanderij of bordes zijn aangebracht.

160. Vloeren, bordesser, gaanderijen, trappen en loopplanken moeten in goeden staat van onderhoud verkeeren: voor zoover zij gevaar opleveren, moeten doelmatige maatregelen daartegen zijn getroffen.

161. 1. Eene trap, waarvan de breedte 1.50 M., of meer bedraagt, moet aan beide zijden en alle overige trappen moeten ten minste aan ééne zijde, van eene doelmatige en stevige leuning of traptouw zijn voorzien.

2. Eene loopplank moet voldoende breed zijn en vastliggen en gewaarborgd zijn tegen kantelen, wippen, dompen en te sterk doorbuigen.

162. Eene verplaatsbare trap moet van zoodanige inrichtingen zijn voorzien, dat voldoende zekerheid bij op- en afstappen en tegen uitglijden wordt geboden.

163. Eene ladder moet in goeden staat van onderhoud verkeeren, van beveiligingsmiddelen tegen uitglijden, omvallen of te sterk doorbuigen zijn voorzien, en ten minste 1 M. uitsteken boven de plaats, waartoe zij toegang geeft, voor zoover niet op andere wijze voldoende zekerheid bij het op- en afstappen wordt geboden. Sporten moeten in het hout der boomen rusten; zij mogen niet uitsluitend door opspijkeren of aanschroeven zijn bevestigd.

164. Houten ladders mogen niet geverfd, wel geolied of blank gevernist zijn.

165. Een lift met toebehooren moet in goeden staat van onderhoud verkeeren en van doelmatige veiligheidsinrichtingen zijn voorzien, inzonderheid — tenzij het een continulift is — van zoodanige, die beletten, dat de bak kan neerstorten en die verzekeren, dat alle toegangen veilig worden afgesloten en dat de liftbak automatisch stilgezet wordt, als hij de uiterste standen heeft bereikt.

166. Personenliften, waaronder ook verstaan worden liften, waarbij een persoon voor vervoer van goederen of bediening in den liftbak meegaat, moeten bovendien op doelmatige wijze beschut zijn tegen het gevaar, dat vervoerd wordende personen gekwetst worden door vallende voorwerpen of door knelling.

167. Met een lift, die niet voldoet aan het in artikel 166 bepaalde, mag geen persoon worden vervoerd.

168. Bij elken toegang tot een lift, welke niet bestemd is voor personenvervoer, of niet voldoet aan het in artikel 166 bepaalde, moet duidelijk vermeld staan, dat personen daarvan geen gebruik mogen maken.

169. Met een lift mogen niet meer personen en mag niet meer gewicht aan goederen te gelijk worden vervoerd, dan een veilig gebruil toelaat.

170. Het maximum aantal personen of het maximum gewicht aan goederen, dat te gelijk met een lift mag worden vervoerd, moet bij de toegangen of op den liftbak duidelijk vermeld staan.

171. Op eene hijschkraan of ander hefwerktuig moet het veilig maximum hefvermogen duidelijk vermeld staan.

172. Hijschkranen, lieren en andere hefwerktuigen, alsmede hunne onderdeelen en toebehooren moeten steeds in goeden staat van onderhoud verkeeren en zoodanig zijn ingericht, opgesteld en beschut, dat zij zoo min mogelijk gevaar opleveren. Bij het ophijschen van lasten moet door pal en palrad of op andere doelmatige wijze het onverhoeds neerdalen worden voorkomen. Bij het neerlaten van lasten moet door eene doelmatige, goedwerkende rem of andere inrichting de snelheid kunnen worden geregeld en moet onmiddellijk stilzetten steeds mogelijk zijn, terwijl de zwengel niet mede mag ronddraaien, doch moet zijn afgenomen of ontkoppeld.

173. De arbeiders, die hijschkranen of andere hefwerktuigen bedienen, moeten ter plaatse, waar zij die werktuigen bedienen, alsmede op de toegangswegen tot die plaats, beveiligd zijn tegen ongevallen door gevaar veroorzakende deelen van drijfwerk of werktuigen of door vallen.

174. Zoo dikwijls zulks ter waarborging van een veilig gebruik noodig is, moeten hijschkettingen en kettingstroppen worden uitgegloeid en moeten deze, zoomede stalen en andere hijschkabels, met eene voldoende trekkracht worden beproefd door een bevoegd deskundige.

175. In fabrieken en werkplaatsen, waarvervoer met wagens over rails plaats heeft, moeten:

a. rails, wissels en draaischijven in goeden staat van onderhoud verkeeren;

b. de draaischijven behoorlijk kunnen worden vastgezet;

c. maatregelen zijn genomen tegen knelling tusschen wagens of bakken en vaste deelen als muren, palen en kolommen;

d. maatregelen zijn genomen tegen aanrijdingen op plaatsen, waar geregeld verkeer plaats heeft.

176. Eene kipkar en een bak van een luchtspoor moeten veilig vastgezet kunnen worden.

177. Indien het in artikel 175 bedoelde vervoer plaats heeft over eene hellende baan en bij het losraken van een of meer der wagens gevaar kan ontstaan, moeten deze wagens voorzien zijn van doelmatige zelfwerkende rem- of vanginrichtingen.

178. Op eene plaats, waar gevaar bestaat getroffen te worden door een vallend voorwerp, moet daartegen eene doelmatige beschutting zijn aangebracht.

179. Het opstapelen van voorwerpen of stoffen, het maken van groeven, geulen, kuilen, putten en het af- of ondergraven van grond moeten plaats hebben, met inachtneming en toepassing van die voorzorgen, welke voldoende waarborgen geven tegen het gevaar van verzakken, omvallen, afkalven of instorten.

180. 1. Eene vaste kuip of bak, waarin zich kokende, hete of bijtende vloeistof, gloeiend of gesmolten metaal bevindt, en eene onbedekte grondkuip, reservoir of put, moeten, voor zoover deze gevaar kunnen opleveren, door op borsthoogte, doch niet lager dan 0,90 M. boven den vloer aangebrachte gordingen zijn omschut.

2. Deze bepaling geldt niet ten aanzien van onbedekte grondkuipen in leerlooierijen, indien de arbeid door de beschutting ernstig belemmerd zou worden en het gevaar, dat de kuipen opleveren, slechts gering is.

181. Flesschen, kannen, kruiken, bussen en fusten, die zoutzuur, zwavelzuur, salpeterzuur, carbol of andere bijtende vloeistoffen bevatten, moeten van een duidelijk in het oog vallend kenteeken zijn voorzien, dat aangeeft welke vloeistof zij bevatten.

182. 1. Flesschen en kruiken voor het vervoeren en in voorraad hebben van een sterk zuur of van eene dergelijke gevaarlijke vloeistof moeten, indien de inhoud meer dan 5 Liter bedraagt, zijn bemand of op andere wijze doelmatig beschut.

2. Bij het uitschenken van zoodanige vloeistof moeten ter voorkoming van morsen en spatten doelmatige middelen worden aangewend.

183. 1. Wanneer twee of meer stoomketels gemeenschappelijke stoom-, spui- of voedingsleidingen hebben en van een of meer dier ketels een mangat geopend is, terwijl de andere ketel of ketels in gebruik zijn, moeten de gemeenschappelijke leidingen geheel zijn afgekoppeld van de ketels met geopend mangat of moeten tusschen de onder druk staande leidingen en die ketels stopflenzen zijn geplaatst, die den stoom of het water veilig afsluiten.

2. Deze bepaling geldt niet:

a. ten aanzien van de stoomleidingen, indien daarin twee goed werkende en gesloten afsluitingen tusschen den ketel of elk der ketels met geopend mangat en de stoomleiding aanwezig zijn;

b. ten aanzien van de spuileidingen, indien in de spuikraan van den ketel of de ketels met geopend mangat eene volle plug doelmatig is aangebracht;

c. ten aanzien van de voedingsleidingen, indien de voedingskraan van den ketel of de ketels met geopend mangat is gesloten en de voedingsklep op doelmatige wijze in gesloten stand is vastgezet.

184. Wanneer een vat, waarin rechtstreeks stoom uit een stoomleiding kan worden toegelaten, zoodanig geopend is, dat een persoon zich daarin geheel of gedeeltelijk kan begeven, moeten tusschen die leiding en dit vat dezelfde afsluitingen aanwezig zijn en worden gebruikt als in artikel 183 voor stoomketels is aangegeven.

185. Eene buis of een reservoir, waarin zich stoom of heete vloeistoffen of gassen bevinden, moet doelmatig zijn beschut, voor zooveel zulks noodig is om de aanraking ervan met eenig lichaamsdeel te voorkomen.

186. Eene buis of een reservoir, waarin zich eene vloeistof of een gas bevindt, waarvan de ontsnapping gevaar voor ongevallen kan doen ontstaan, moet, voor zooveel noodig, tegen beschadiging zijn beschut.

187. Bij allen arbeid, die gevaar oplevert voor ongevallen door vaste of vloeibare stoffen, die bijtend zijn of eene hooge temperatuur hebben, moeten doelmatige beschuttingsmiddelen ten gebruike van de arbeiders beschikbaar worden gesteld en moet worden zorg gedragen, dat deze door de arbeiders, zoolang zulks noodig is, worden gebruikt.

188. In een werklokaal, waar ontplofbare stoffen worden bereid of bewerkt, moet ten minste één deur zijn, die naar buiten opendraait; de ramen mogen slechts verstrooid zonlicht doorlaten; gereedschappen en andere voorwerpen van ijzer of staal mogen niet worden gebruikt, tenzij en voor zoover zulks voor de uitoefening van het bedrijf onvermijdelijk is;

er mag niet meer ontplofbare stof aanwezig zijn, dan voor een goeden gang van het werk wordt vereischt.

189. Ketels, reservoirs en andere toestellen, waarin zich gassen bevinden, die ontploffingsgevaar kunnen opleveren, moeten zoodanig zijn geplaatst en ingericht, dat eene ontploffing zooveel mogelijk wordt voorkomen. Zoolang zich na het openen van een dezer ketels, reservoirs of toestellen, daarin nog een ontplofbaar gasmengsel kan bevinden, mag in de nabijheid ervan geen vuur of ander dan voldoend geïsoleerd kunstlicht branden.

190. Toestellen, waarin acetyleen ontwikkeld wordt, moeten zoodanig zijn ingericht en van zoodanige veiligheidsmiddelen zijn voorzien, dat gasontsnapping — behalve door eene veiligheidsbuis naar de buitenlucht — zooveel mogelijk wordt voorkomen.

191. Toestellen, als in het vorige artikel bedoeld, moeten, tenzij het verplaatsbare toestellen zijn, die tijdelijk in eene fabriek of werkplaats worden gebruikt voor het autogeen snijden of lasschen van vast opgestelde of moeilijk verplaatsbare voorwerpen, zijn opgesteld in de buitenlucht of buiten eenig werklokaal in eene uitsluitend voor het toestel of de toestellen bestemde, goed geventileerde ruimte en op zoodanigen afstand van open vuur of ander dan voldoend geïsoleerd kunstlicht, dat bij gasontsnapping geen gevaar voor ontploffing kan ontstaan.

192. Voor het schieten met vuurwapenen in de vuurmonden van steenovens of in rookgeleidingen, mag geen ander dan tot losse patronen verpakt buskruit gebezigd worden.

193. Het in deze paragraaf bepaalde ten aanzien van krachtwerktuigen, werktuigen en drijfwerken, geldt, wanneer deze buiten gebruik zijn gesteld, alleen dan niet, indien en voor zoover deze zijn gedemonteerd en duidelijk blijkt, dat het in gebruik nemen of in beweging brengen ervan niet zal plaats hebben, voordat de noodige beveiligingsmaatregelen zullen zijn genomen.

§ 5. *Voorkomen van ongevallen door electrische leidingen of toestellen.*

194. Het in deze paragraaf bepaalde geldt alleen voor fabrieken en werkplaatsen, waar electrische toestellen of leidingen aanwezig zijn, behoorende tot eene sterkstroominstallatie. Het geldt echter niet voor het in zulke fabrieken en werkplaatsen aanwezige rollende materieel van spoor- of tramwegondernemingen.

195. Alle blanke deelen eener installatie voor lage spanning, welke onder spanning kunnen komen te staan, moeten deugdelijk en doelmatig tegen aanraking zijn beschermd.

Deze bepaling geldt niet:

a. voor de collectoren en sleepringen van generatoren en motoren, benevens voor deelen van electrische toestellen, voor zoover de eischen van de bediening zich tegen nakoming van die bepaling verzetten en zij niet zijn opgesteld in vochtige ruimten;

b. voor de deelen eener installatie in electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten, tenzij die deelen een bijzonder gevaar kunnen opleveren

c. voor blanke deelen bij spanningen tot en met 110 Volt, behoorende tot electro-chemische toestellen, mits doeltreffende maatregelen genomen zijn tegen de schadelijke gevolgen van eene aanraking;

d. voor sleep-, contact- en buitenleidingen, indien deze door hare ligging of de wijze van aanleg in normale omstandigheden geen gevaar kunnen opleveren.

196. Alle blanke zoomede alle van eene isoleerende bekleeding voorziene deelen eener installatie voor hooge spanning, welke onder spanning kunnen komen te staan, moeten deugdelijk en doelmatig tegen aanraking zijn beschermd.

Deze bepaling geldt niet:

a. voor de collectoren, sleepringen en wikkelingen van generatoren, motoren en transformatoren tot en met 500 Volt spanning, benevens voor deelen van electrische toestellen tot en met dezelfde spanning, voor zoover de eischen van de bediening zich tegen nakoming van de bepaling verzetten en zij niet zijn opgesteld in vochtige ruimten;

b. voor de deelen eener installatie in electrische bedrijfsruimten bij gelijkstroom tot en met 1200 Volt spanning, indien een deugdelijke en doelmatige isoleerende vloer voor het bedienend personeel aanwezig is;

c. voor de deelen eener installatie in afgesloten electrische bedrijfsruimten, tenzij die deelen een bijzonder gevaar kunnen opleveren;

d. voor sleep-, contact- en buitenleidingen indien deze door hare ligging of de wijze van aanleg in normale omstandigheden geen gevaar kunnen opleveren.

197. 1. Alle metalen deelen, die zich in de nabijheid bevinden van onder hooge spanning staande deelen eener installatie en waarmede personen in aanraking kunnen komen, moeten, tenzij zulks ingevolge een der bepalingen van

dit besluit verboden of niet noodzakelijk is, deugdelijk met de aarde zijn verbonden.

2. Als aardverbinding geldt eene deugdelijke metallieke verbinding met metalen platen, rails, buizennetten en dergelijke, welke goed geleidend in de aarde zijn gelegd of met de aarde zijn verbonden.

3. De metaaldoorsnede voor aardverbindingen uit koper of aluminium moet bij electrische werktuigen, toestellen en overige inrichtingen ten minste gelijk zijn aan die van een der toevoerleidingen tot een maximum van 25 m.M²., doch mag niet minder zijn dan 6 m.M².

4. De metaaldoorsnede van aardverbindingen uit ijzer moet ten minste tweemaal zoo groot zijn als die der overeenkomstige koperdoorsnede.

5. Leidingen, dienende voor de verbinding met de aarde, moeten zoodanig zijn aangelegd, dat zij beschermd zijn tegen mechanische en chemische beschadigingen.

198. De toegangen tot afgesloten electrische bedrijfsruimten mogen aan de binnenzijde niet voorzien zijn van inrichtingen, die het ontsluiten aan de buitenzijde verhinderen.

199. Overal, waar aanraking der leidingen of toestellen gevaar kan opleveren, bijv. bij onder hooge spanning staande deelen of in vochtige ruimten, moeten op gesmikte plaatsen doelmatige en duidelijke waarschuwingsborden of -teekens zijn aangebracht.

200. Het optreden van hooge spanning in stroomketens voor lage spanning moet door doeltreffende maatregelen worden verhinderd of in zijn gevolgen onschadelijk worden gemaakt.

201. 1. Electrische werktuigen moeten zijn voorzien van een metalen schild, aangevende het normale vermogen, de normale spanning, de stroomsterkte, het aantal omwentelingen per minuut en bij draaistroommotoren bovendien de rotorspanning.

2. Electrische werktuigen moeten zoo zijn geplaatst, dat onderhoud en contrôle zonder gevaar kunnen geschieden.

3. Electrische werktuigen moeten zoodanige afmetingen hebben, dat zij bij de grootste stroomsterkte, welke bij normaal gebruik kan voorkomen, geene gevaarlijke temperatuur kunnen bereiken.

202. Electrische werktuigen voor hooge spanning moeten òf goed geïsoleerd zijn opgesteld, en in dat geval omgeven zijn door een deugdelijken isoleerenden vloer, welke tevens moet dienen als standplaats voor hen, die bij het werktuig werkzaam zijn, en daartoe doelmatig moet zijn ingericht, òf zij moeten met de aarde, en voor zoover de omringende vloer geleidend is, ook met dezen geleidend zijn verbonden.

203. 1. Transformatoren voor hooge spanning moeten òf in met de aarde verbonden kasten zijn ingesloten, òf zij moeten in bijzonder afgesloten, uitsluitend daarvoor bestemde ruimten zijn opgesteld.

Deze bepaling geldt niet voor transformatoren in afgesloten electrische bedrijfsruimten en voor die, welke slechts met gebruikmaking van bijzondere hulpmiddelen toegankelijk zijn, mits hunne jukken of bakken met de aarde zijn verbonden.

2. Transformatoren voor hooge spanning, met uitzondering van meettransformatoren, moeten, wanneer hun juk of bak niet met de aarde is verbonden, van inrichtingen zijn voorzien, die het mogelijk maken, zonder gevaar het juk of den bak met de aarde te verbinden.

3. Transformatoren moeten elk voor zich in elke phase spanningloos kunnen worden gemaakt.

204. 1. Elke accumulatorcel moet van de stelling, waarop zij is geplaatst, en de stelling zelf moet van de aarde zijn geïsoleerd door eene tusschenlaag, bestaande uit niet hygroscopisch materiaal.

2. Bij hooge spanning moeten de accumulatoren-batterijen zijn omgeven door een deugdelijken en ten behoeve van hen, die daarbij het toezicht hebben, doelmatig ingerichten isoleerenden vloer.

3. Cellen, welker onderlinge spanning meer dan 300 Volt bedraagt, moeten zoodanig zijn opgesteld, dat een onwillekeurig gelijktijdig aanraken dier cellen door één persoon is buitengesloten.

205. Ter plaatse waar de electrische stroom wordt opgewekt, moeten de noodige contrôletoestellen aanwezig zijn.

206. 1. De bedieningsgangen bij schakel- en verdeelborden en in afgesloten electrische bedrijfsruimten moeten voldoende breed en hoog zijn; in deze gangen mogen geen voorwerpen aanwezig zijn, die de vrije beweging verhinderen.

2. De vrije breedte der gangen wordt in ieder geval als voldoende beschouwd, wanneer deze bij lage spanning ten minste 0.75 M., bij hooge spanning ten minste 1 M. bedraagt. Zijn aan beide zijden van de gang onbeschermde onder spanning staande deelen op eene bereikbare hoogte aangebracht, zoo moet — behalve in accumulatorenruimten — de vrije breedte

aldaar bij lage spanning ten minste 1 M., bij hooge spanning ten minste 1.50 M. bedragen. De vrije hoogte der gangen wordt als voldoende beschouwd, wanneer deze tenminste 2 M. bedraagt, tenzij boven in de gangen onder hooge spanning staande leidingen aanwezig zijn, in welk geval de vrije hoogte ten minste 2.25 M. moet bedragen.

3. Met afwijking van het onder 2 bepaalde, wordt de vrije breedte achter aan de achterzijde toegankelijke schakel- en verdeelborden voor lage spanning van eene lengte van ten hoogste 1.20 M., waar bij voorkomende werkzaamheden de verbindingen en aansluitingen met de hand voldoende bereikbaar zijn, in elk geval als voldoende beschouwd, indien deze 0.45 M. bedraagt.

207. 1. Schakel- en verdeelborden, die niet aan de achterzijde toegankelijk zijn, moeten zoodanig zijn ingericht, dat vreemde voorwerpen niet in aanraking kunnen komen met onder spanning staande deelen aan de achterzijde. De verbindingen der aangesloten leidingen moeten van de voorzijde af gecontroleerd en losgemaakt kunnen worden en de niet toegankelijke verbindingen moeten op deugdelijke wijze tegen loswerken zijn gevrijwaard. Bestaan de schakel- of verdeelborden uit meer dan één paneel, dan moet elk paneel onafhankelijk van het overige deel van het bord door het losmaken van gemakkelijk toegankelijke verbindingen kunnen worden weggenomen.

2. Bedieningstoestellen op schakel- en verdeelborden moeten binnen handbereik zijn aangebracht en voorzien zijn van de noodige aanduidingen ten dienste van het bedrijf. Bedieningstoestellen voor licht- en voor krachtdoeleinden moeten overzichtelijk van elkaar gescheiden zijn aangebracht.

3. Bij schakel- en verdeelborden, die aan de achterzijde in verband met het bedrijf toegankelijk zijn, moeten de verbindingen aan die zijde overzichtelijk zijn aangebracht en behoorlijk bereikbaar zijn, terwijl de polariteit of de phase van de blanke deelen aan die zijde duidelijk door verschillende kleuren kenbaar moet zijn gemaakt.

208. 1. Electrische toestellen moeten deugdelijk samengesteld en zoodanig ingericht, opgesteld of aangesloten zijn, dat zij zonder gevaar kunnen bediend worden en dat zij tegen mechanische beschadiging voldoende bestand of beschermd zijn. Zij mogen bij normaal gebruik geen aanleiding kunnen geven tot verwonding van personen door splinters, vonken of spatten van gesmolten metaal of door stroomovergangen.

2. Voor handvatten en verbindingsstukken mag hout zijn gebruikt; bij hooge spanning voor handvatten echter slechts dan, wanneer het hout met eene isoleerende stof is gedrenkt en het handvat is bevestigd aan een isoleerend of een met de aarde verbonden gedeelte.

Bij spanningen boven 1000 Volt moeten handvatten zoodanig zijn ingericht, dat zich tusschen den bedienenden persoon en het onder spanning staande deel een gedeelte bevindt, dat met de aarde is verbonden.

209. 1. Behalve de schakelaars, benoodigd voor eene doelmatige centrale bediening der installatie, moeten voor stroomverbruikende toestellen schakelaars aanwezig zijn, die als zij geopend worden, alle deelen van den stroomketen, die onder spanning staan, uitschakelen.

Bij electromotoren moeten bovendien dergelijke schakelaars in hunne naaste omgeving zijn aangebracht.

Het bepaalde in den eersten volzin van dit lid geldt niet voor eene groep van gloeilampen of andere kleine verbruikstoestellen, die door dezelfde smeltveiligheid van 10 Ampère nominale stroomsterkte zijn beveiligd.

2. Nulleiders en uit hoofde van het bedrijf met de aarde in verbinding zijnde geleidingen mogen òf niet, òf slechts te gelijk en te zamen met de overige bijbehoorende leidingen uitschakelbaar zijn; deze bepaling geldt niet voor electrische en afgesloten electrische bedrijfsruimten.

3. Hefboomschakelaars moeten, waar dit mogelijk is, zoodanig zijn aangesloten, dat in geopenden toestand de messen niet onder spanning staan.

4. Aan schakelaars voor hooge spanning moet gezien kunnen worden, of deze niet dan wel zijn ingeschakeld, terwijl bovendien voor ingesloten schakelaars voor spanningen boven 1200 Volt, die eene zoodanige constructie hebben, dat in uitgeschakelden toestand hun messen niet zichtbaar zijn, gemakkelijk controleerbare leidingsonderbrekers aanwezig moeten zijn, die de schakelaars spanningloos kunnen maken.

210. 1. In de stop van stopcontacten mogen geen smeltstukken zijn aangebracht.

2. Bij hooge spanning moeten stopcontacten zoodanig zijn ingericht, dat de stop niet ingestoken of uitgetrokken kan worden, terwijl het vaste gedeelte onder spanning staat. Deze bepaling geldt niet voor de fabrieken of werkplaatsen van electrische spoor- of tramwegondernemingen, waar de bedrijfsspanning 600 Volt niet te boven gaat.

211. 1. Smeltveiligheden, welke niet door een tot hun eigen stroomketen behoorenden schakelaar in hunne onmiddellijke nabijheid spanningloos kunnen worden gemaakt, moeten zoodanig zijn ingericht, dat zij ook onder spanning op ongevaarlijke wijze van een nieuw smeltstuk kunnen worden voorzien.

De inrichting wordt geacht aan deze bepaling te voldoen, indien het inzetten van smeltstukken kan geschieden, zonder dat daartoe blanke onder spanning staande deelen met de hand of met gereedschap behoeven te worden aangeraakt. Deze bepaling geldt niet voor smeltveiligheden van meer dan 200 Ampère nominale stroomsterkte, welke zijn geplaatst in electrische centraalstations of in electrische onderstations en evenmin voor smeltveiligheden, geplaatst in vanwege een electriciteitsbedrijf geplombeerde gesloten kasten.

2. Smeltveiligheden moeten op voor de bediening gemakkelijke en zonder bijzondere hulpmiddelen bereikbare plaatsen, zooveel mogelijk gecentraliseerd, zijn aangebracht.

212. Meetinstrumenten voor hooge spanning moeten door doelmatige kasten of glasplaten tegen aanraking zijn beschermd, tenzij hunne kappen bestaan uit deugdelijk isoleerend materiaal of uit metaal, dat met de aarde is verbonden.

213. 1. Gloeilamphouders in stroomketens van hooge spanning mogen niet zijn voorzien van schakelaars.

2. Gloeilampen en gloeilamphouders moeten bij hooge spanning voldoende tegen aanraking zijn beschermd.

3. Groepen van gloeilampen voor binnenverlichting mogen uit niet meer dan 24 lampen bestaan. Installaties met meer dan 12 gloeilampen moeten uit ten minste twee groepen bestaan.

4. Groepen van gloeilampen moeten zijn beveiligd door smeltstukken van ten hoogste 10 Ampère nominale stroomsterkte. Bestaan de gloeilampgroepen uitsluitend uit lampen met een verbruik van 300 Watt of daarboven, dan mogen deze beveiligd zijn door smeltveiligheden van ten hoogste 15 Ampère nominale stroomsterkte.

214. 1. Op plaatsen, waar uit booglampen vallende gloeiende kooldeeltjes gevaar kunnen opleveren, moet dit door geschikte middelen zijn voorkomen.

2. De lantaarns en armaturen van booglampen moeten geïsoleerd zijn van de stroomvoerende deelen; indien de lampen aan metaaltouwen, kettingen of dergelijke hangen, bovendien van deze laatsten.

3. Indien bij lage spanning de toevoerleidingen zijn onderworpen aan trekkrachten, mogen de verbindingseinden niet op trek zijn belast en mogen de leidingen niet in elkaar zijn gedraaid.

Bij hooge spanning mogen de toevoerleidingen niet zijn onderworpen aan trekkrachten.

4. Bij hooge spanning moeten booglampen dubbel zijn geïsoleerd van hunne ophang- of bevestigingsinrichtingen, tenzij deze laatste deugdelijk met de aarde zijn verbonden. Bij spanningen boven 1000 Volt zijn beide maatregelen vereischt.

5. Stroomvoerende deelen van booglampenkoppelingen moeten dubbel zijn geïsoleerd van de ophanginrichtingen en tegen regen zijn beschut.

6. Bij hooge spanning moeten booglampen, zoolang zij onder spanning staan, voldoende tegen aanraking zijn beschermd.

7. Booglampen moeten zoo zijn opgehangen, dat bij het op-en-neer-bewegen het bedienend personeel niet onder de lamp behoeft te staan.

215. 1. Bij handlampen, waarvan de uitwendige metaaldeelen niet deugdelijk met de aarde zijn verbonden, moeten:

a. de uitwendige deelen der lamphouders uit isolatiemateriaal bestaan of door isolatiemateriaal zijn omgeven, en de onder spanning staande deelen tegen aanraking beschermen;

b. de handvatten uit isolatiemateriaal bestaan;

c. de invoeringen van leidingen zoodanig zijn, dat ook bij ruwe behandeling eene breuk aan de invoeropening zooveel mogelijk wordt voorkomen.

2. De zich in de handvatten der in het eerste lid bedoelde lampen bevindende metalen deelen mogen niet reiken tot aan de invoeropeningen voor de leidingen.

216. 1. Buitenleidingen moeten door een schakelaar spanningloos kunnen worden gemaakt; binnenleidingen, waarop electrische werktuigen of stroomverbruikende toestellen zijn afgetakt, moeten, waar zij, deel uitmakende van installaties buiten gebouwen, buitenleidingen worden, door een schakelaar spanningloos kunnen worden gemaakt.

2. Buitenleidingen moeten zoodanig zijn aangebracht, dat zij zonder bijzondere hulpmiddelen van uit dakopeningen, daken, uitbouwen, vensters of andere gemakkelijk toegankelijke plaatsen niet bereikbaar zijn.

3. De afstand van buitenleidingen tot den beganen grond moet bij lage spanning ten minste 3 M. zijn; bij hooge spanning ten minste

7 M. Deze bepaling geldt niet in fabrieken of werkplaatsen van electrische spoor- of tramwegondernemingen.

4. Buitenleidingen, vangnetten, masten en palen en alle verdere onderdeelen van het leidingnet moeten voldoend weerstandsvermogen, ook tegen winddruk en sneeuwbelasting, hebben.

5. Buitenleidingen, langer dan 50 M., of niet onmiddellijk langs gebouwen of muren aangebracht, moeten zijn voorzien van spanningsveiligheden. die ook na herhaalde ontladingen werkvaardig blijven, terwijl door doeltreffende maatregelen het optreden van een gevaarlijken kortsluitingsstroom moet worden voorkomen; zijn hiertoe de spanningsveiligheden ieder van eene aardplaat voorzien, dan moet verhinderd worden, dat eventueel optredende spanningen, in het gedeelte van den bodem gelegen tusschen twee aardplaten, gevaar voor personen kunnen opleveren.

6. Voor buitenleidingen voor hooge spanning moet blanke leiding zijn gebruikt, tenzij gevaar bestaat voor het optreden van bijtende dampen, in welk geval het aanbrengen van eene beschuttende laag verf is geoorloofd.

7. Bij buitenleidingen voor spanningen boven 1000 Volt moeten ijzeren masten en hunne verankeringsdraden met de aarde zijn verbonden, zoo noodig door eene evenwijdig met de stroomvoerende leiding aangelegde, met de aarde verbonden leiding. Verankeringsdraden van houten masten moeten bij die spanningen òf met de aarde zijn verbonden, òf buiten handbereik door deugdelijke afspanisolatoren van de masten zijn geïsoleerd.

8. Bij buitenleidingen, die parallel met andere leidingen loopen of deze kruisen, moeten zoodanige maatregelen zijn genomen, dat eene onderlinge aanraking, ook in geval van draadbreuk, niet kan voorkomen of geen gevaar kan opleveren.

9. Bij zwakstroomleidingen, welke op dezelfde masten zijn aangelegd als buitenleidingen of die deze kruisen, moeten zoodanige maatregelen zijn genomen, dat, ook bij onderlinge aanraking van leidingen van verschillende soorten, elk gevaar voor persoonlijke ongevallen is buitengesloten.

10. Buitenleidingen voor hooge spanning, welke gevoerd zijn langs of over wegen, moeten zoo zijn aangebracht, dat bij draadbreuk de neerhangende einden ten minste 3 M. van den grond verwijderd blijven, tenzij er inrichtingen aanwezig zijn. die het naar beneden vallen der leidingen verhinderen of de neerhangende einden spanningloos maken. Deze bepaling geldt niet in fabrieken en werkplaatsen van electrische spoor- of tramwegondernemingen.

11. Vangnetten moeten zoodanig zijn ingericht, dat in normale omstandigheden geen toevallige aanraking met leidingen kan voorkomen, en dat zij eene gebroken leiding ook bij sterken wind zeker moeten kunnen opvangen en opgevangen houden.

12. Bij buitenleidingen voor hooge spanning moeten in bochten doelmatige vangbeugels of andere inrichtingen zijn aangebracht, die bij het breken van isolatoren het naar beneden vallen der leidingen verhinderen.

217. 1. Kabels moeten zóó in den grond zijn gelegd, dat zij tegen beschadigingen voldoende zijn beschermd.

2. Voor het aansluiten van kabels, met uitzondering van kabels met gummiïsolatie aan leidingen, werktuigen of toestellen, of voor het lasschen van kabels onderling, moeten moffen of daarmede gelijkwaardige inrichtingen zijn gebruikt, welke het indringen van vocht beletten, een goede electrische aansluiting mogelijk maken en waarborgen bieden tegen mechanische beschadiging.

De lasschen mogen niet aan trek blootstaan.

3. Bij de bevestigingen van kabels mag door de wijze van bevestiging de loodmantel niet ingedrukt of beschadigd kunnen worden; bij niet gepantserde kabels is het gebruik van gashaken, krammen, duimen en dergelijke niet geoorloofd.

218. Onverminderd het hierboven in deze paragraaf bepaalde gelden voor electrische inrichtingen in de hieronder genoemde ruimten de voor ieder daarbij aangegeven bijzondere bepalingen.

A. *Vochtige ruimten.*

a. Alle metalen deelen, die zich in de nabijheid bevinden van onder spanning staande deelen eener installatie en waarmede personen in aanraking kunnen komen, moeten deugdelijk met de aarde zijn verbonden.

b. Bij electrische werktuigen en toestellen moet voor eene zoo goed mogelijke isolatie en eene deugdelijke bescherming tegen aanraking en tegen schadelijke inwerking van vocht zorg zijn gedragen.

c. De niet met de aarde verbonden leidingen, die naar deze ruimten voeren, moeten, onafhankelijk van andere op deze leidingen aangesloten afftakkingen, in alle polen of phasen uitgeschakeld kunnen worden.

d. Onbeschermde, geïsoleerde leidingen moeten op klok- of daarmede gelijkwaardige isola-

toren zijn bevestigd door middel van tegen vocht geprepareerd touw.

e. De afstand tusschen op isolatoren aangebrachte leidingen onderling en van deze tot wanden of muren moet ten minste 5 c.M. bedragen.

f. Bij aanleg in buizen mogen deze inwendig niet van eene isoleerende bekleeding zijn voorzien. De afstand van buizen tot wanden of muren moet ten minste 1 c.M. bedragen.

g. Verplaatsbare leidingen moeten door een buigzaam omhulsel van doelmatig materiaal zijn beschermd.

h. Lamphouders met schakelaars mogen niet worden gebruikt.

B. *Bedrijfs en bergruimten met bijtende gassen of bijtend stof.*

a. Spanningen boven 1000 Volt mogen voor licht en kracht niet worden toegepast.

b. Electrische werktuigen, toestellen, leidingen en beschermingen moeten zijn gevrijwaard tegen de inwerking van bijtende gassen of van bijtend stof; bij de hiervoor genomen maatregelen moet rekening zijn gehouden met den aard der bijtende gassen of van het bijtend stof.

c. Verplaatsbare leidingen moeten door een buigzaam omhulsel van doelmatig materiaal zijn beschermd.

219. Alle electrische werktuigen, toestellen, leidingen, beschermingen, waarschuwingsteekens en schakelschema's moeten in behoorlijken toestand verkeeren.

220. Ieder bij het bedrijf aangestelde ondergeschikte moet opdracht hebben om van alle voorvallen en omstandigheden, welke gevaar kunnen opleveren, onverwijld mededeeling te doen aan den verantwoordelijken, boven hem gestelden, persoon.

221. Isolatiefouten, door contrôle-toestellen aangegeven of op andere wijze bemerkt geworden, moeten opgezocht en verwijderd worden.

222. Aan onbevoegden moet op duidelijke wijze verboden zijn electrische werktuigen, toestellen of leidingen te bedienen of aan te raken.

223. Accumulatorenruimten mogen, bij de lading en zoolang de ontwikkelde gassen niet verwijderd zijn, niet met brandende of gloeiende voorwerpen betreden worden, tenzij deze zoodanig zijn beschermd, dat zij geen ontploffingsgevaar kunnen veroorzaken.

224. Ruimten achter schakelborden, andere schakelruimten en afgesloten electrische bedrijfsruimten mogen, wanneer daarin onbeschermde deelen met spanningen boven 1200 Volt aanwezig zijn, voor herstellings- en onderhoudswerkzaamheden niet betreden worden dan bij aanwezigheid van een tweeden persoon.

225. Het verrichten van herstellings-, onderhouds- en bedieningswerkzaamheden aan electrische werktuigen, toestellen of leidingen mag alleen geschieden door deskundig en voldoend onderricht personeel.

226 Het verrichten van herstellings- en onderhoudswerkzaamheden mag bij installaties met spanningen tot en met 1200 Volt, aan onder spanning staande deelen slechts geschieden in geval de zich in de nabijheid van de electrische werktuigen, toestellen of leidingen bevindende blanke, metalen deelen zoodanig afgedekt zijn, dat eene gelijktijdige aanraking van verschillende polen of phasen of eene gelijktijdige aanraking van eene pool of phase met een niet onder spanning staand blank, metalen deel door den persoon, die het werk verricht, voorkomen wordt. De metaaldeelen van het bij de werkzaamheden benoodigd gereedschap moeten, voor zoover de hanteering het toelaat, deugdelijk geïsoleerd zijn en de personen, die de werkzaamheden verrichten, moeten op doelmatige en deugdelijke wijze geïsoleerd zijn opgesteld.

227. Het verrichten van herstellings- en onderhoudswerkzaamheden mag bij installaties met spanningen boven 1200 Volt alleen geschieden, wanneer de deelen, waaraan gewerkt wordt, in spanningloozen toestand verkeeren en met inachtneming van het volgende:

aan die deelen moet vooraf eene deugdelijke aardverbinding van ten minste 6 m.M². koperdoorsnede aangebracht zijn, die eerst met de aarde en daarna met het voorwerp moet tot stand zijn gebracht, terwijl na afloop der werkzaamheden het wegnemen der verbinding het eerst moet plaats vinden bij het voorwerp; de afgeschakelde deelen moeten aan de zijde, waar zij afgeschakeld zijn, deugdelijk zijn kortgesloten; alle werkzaamheden moeten geschieden in tegenwoordigheid van het hoofd of den bestuurder der fabriek of werkplaats, of van een door hem voor de werkzaamheden aangewezen verantwoordelijken deskundige, indien de omstandigheden van dien aard zijn, dat het spanningloos maken van het deel, waaraan gewerkt moet worden en de kortsluiting niet in de nabijheid der arbeidsplaats zelf kunnen geschieden, of dat er gewerkt moet worden in de onmiddellijke nabijheid van onder spanning staande deelen, in welke gevallen hij of de deskundige verplicht is die maatregelen te nemen, welke een gevaarloos verloop van den arbeid waarborgen.

228. Het verrichten van werkzaamheden in afgesloten electrische bedrijfsruimten, alsmede in de nabijheid van de gevaarveroorzakende deelen der installatie in electrische bedrijfsruimten, mag door ander dan deskundig personeel bij aanwezigheid van spanningen boven 600 Volt alleen geschieden, indien de gevaarveroorzakende deelen der installatie, zoowel in als buiten handbereik, ontoegankelijk zijn gemaakt.

229. Wanneer tengevolge van bedrijfsstoringen of van het verrichten van herstellings- en onderhoudswerkzaamheden, eene installatie voor hooge spanning geheel of gedeeltelijk is uitgeschakeld, mag de wederinschakeling niet plaats vinden, dan nadat het hoofd of de bestuurder zelf of de door hem daarvoor aangewezen verantwoordelijke deskundige zich overtuigd heeft, dat het werkpersoneel zich van de arbeidsplaats heeft verwijderd, of nadat elk lid van het werkpersoneel door hem of door den deskundige afzonderlijk en tijdig met de wederinschakeling in kennis is gesteld.

230. Het hoofd of de bestuurder of de door hem met de werkzaamheden belaste verantwoordelijke deskundige moet zich overtuigen, dat alle schakelingen en verbindingen, zoowel na gedane herstellingen als bij vernieuwingen of uitbreidingen, zoodanig zijn aangebracht, dat bij het in bedrijf komen geen gevaar bestaat voor ongelukken.

231. In fabrieken of werkplaatsen, waar ernstig gevaar bestaat, dat bij herstellings- en onderhoudswerkzaamheden aan electrische installaties ongevallen worden veroorzaakt, moet opgehangen zijn een duidelijk leesbaar en op stevig materiaal aangebracht uittreksel van dit besluit, bevattende de artikelen 219 tot en met 230.

§ 6. *Het verschaffen van hulp bij ongevallen.*

232. In eene fabriek of werkplaats, waar drijfwerk of werktuigen door een krachtwerktuig in beweging worden gebracht, waar vaste, vloeibare of gasvormige stoffen, die bijtend of ontplofbaar zijn of eene hooge temperatuur hebben, worden gebruikt, bereid of bewerkt of waar door den aard van het bedrijf verwondingen kunnen ontstaan, moeten doelmatige middelen voor eerste hulp bij ongevallen aanwezig zijn. Zij moeten zoodanig worden bewaard, dat zij tegen verontreiniging door stof of op andere wijze zijn beschut en dat te allen tijde er over kan worden beschikt.

233. In elke fabriek of werkplaats, als in het vorige artikel bedoeld, moet een voldoend aantal biljetten, waarop de bij ongevallen te verleenen eerste hulp op licht begrijpelijke wijze is beschreven en voor zoover noodig door afbeeldingen is verduidelijkt, zijn opgehangen, zoodanig, dat daarvan gemakkelijk kennis kan worden genomen.

234. In eene fabriek of werkplaats, waar gevaar voor verdrinken bestaat, moeten doelmatige middelen voor het redden van drenkelingen op eene goed zichtbare en doelmatige plaats aanwezig zijn.

235. 1. Nabij een werklokaal in eene fabriek of werkplaats, waar ontsnapping van voor inademing ongeschikte gassen of dampen te duchten is, moet een doelmatig inademingstoestel, dat de inademing van zuivere lucht of zuurstof waarborgt, steeds beschikbaar zijn en ter bediening daarvan een voldoend aantal arbeiders zijn aangewezen, die met het gebruik van het toestel vertrouwd zijn.

2. Bij het verrichten van werkzaamheden in een put, riool, grondkuip, kelder, gashouder reservoir of andere dergelijke min of meer afgesloten ruimten, waarin gevaar voor bedwelming, verstikking of vergiftiging bestaat, moeten doelmatige middelen beschikbaar zijn om een persoon, die zich in eene zoodanige ruimte begeeft tot redding van een ander, bij bedwelming onmiddellijk daarbuiten te kunnen brengen.

236. In fabrieken en werkplaatsen, waarin de bedrijven worden uitgeoefend van machinale houtbewerking, machinale metaalbewerking, machinale lederbewerking, papierfabricage of steenfabricage en waarin 25 of meer personen plegen te verblijven, alsmede in alle overige, in artikel 232 bedoelde fabrieken of werkplaatsen, waarin 50 of meer personen plegen te verblijven, moet ten minste één persoon aanwezig zijn, die belast is met het verleenen van eerste hulp bij ongevallen en ten aanzien van wien een bewijs, als nader door Onzen Minister, met de uitvoering van dit besluit belast, zal worden aangegeven, kan worden overgelegd, waaruit blijkt, dat hij met het verleenen van eerste hulp vertrouwd is.

§ 7. *Het verschaffen van gelegenheid tot ontvluchting bij brand.*

237. In fabrieken en werkplaatsen, waar de in paragraaf 6 van hoofdstuk II bedoelde trappen, wegen of uitgangen, ook in verband met de inrichting of de ligging van het gebouw of van de werklokalen of met de in het gebouw aanwezige stoffen, geen voldoenden waarborg bieden, dat bij brand de arbeiders den beganen grond buiten het gebouw veilig kunnen berei-

ken, moet een voldoend aantal gemakkelijk en veilig bereikbare vensters, deuren of luiken doelmatig zijn ingericht om als nooduitgang te dienen. Langs deze nooduitgangen moet de begane grond buiten het gebouw, hetzij rechtstreeks, hetzij door of over aangrenzende gebouwen, veilig kunnen worden bereikt. Voor zooveel noodig moeten daartoe de volgende maatregelen zijn genomen :

a. brandtrappen of brandladders, waarvan een veilig gebruik is verzekerd en die het bereiken van den beganen grond buiten het gebouw mogelijk maken, moeten in een voldoend aantal en op doelmatige plaatsen zijn aangebracht ;

b. inrichtingen van voldoend veilige constructie, waarmede telkens één of meer personen van een verdieping veilig naar den beganen grond kunnen worden afgelaten, moeten in een voldoend aantal aanwezig zijn en in goeden staat van onderhoud verkeeren.

§ 8. *Het voorkomen van vergiftiging, besmetting of beroepsziekten.*

238. 1. In schadelijke werklokalen, genoemd in categorie D van artikel 1, en in werklokalen, waar aan bederf onderhevige stoffen worden verwerkt of bewerkt, moet de vloer zoodanig zijn ingericht, dat hij kan worden ontsmet. Wanneer gevaar voor besmetting aanwezig is, moet op eene doelmatige wijze ontsmet worden.

2. In schadelijke werklokalen, genoemd in categorie D, nº. 5 of 6, van artikel 1, moeten de wanden tot eene hoogte van ten minste 1.20 M. bepleisterd of met verglaasde tegels bekleed zijn.

239. 1. In eene fabriek of werkplaats, waar arbeiders verblijven in schadelijke werklokalen, genoemd in categorie A, B, C, D, E, F, H, K, nº. 2, 3 of 4 en L van artikel 1, moeten voor die arbeiders naar seksen gescheiden, binnenshuis gelegen en doelmatig ingerichte waschgelegenheden aanwezig zijn.

2. Het aantal beschikbare waschgelegenheden moet bedragen ten minste één op elke 5 der in het eerste lid bedoelde arbeiders, die gelijktijdige rust- en schafttijden hebben. Echter mag dit aantal bedragen ten minste één op elke 10 dier arbeiders, wanneer zij in geen ander schadelijk werklokaal verblijven, dan bedoeld in categorie H of K. nº. 2, 3 of 4 van artikel 1.

3. De artikelen 110, 111 en 112 zijn van toepassing.

240. In eene fabriek of werkplaats, waar arbeiders verblijven in schadelijke werklokalen, genoemd in categorie A, nº. 1 tot en met 14, 16, 17 en 18, categorie B, categorie D, nº. 3, 4 of 5, categorie E of categorie L van artikel 1, moet zoo noodig elke arbeider, wiens kleederen of hoofdhaar blootstaan aan verontreiniging met, of opneming van schadelijke stoffen, op elken eersten werkdag der week, of zooveel vaker als noodig is, de beschikking hebben over een gemerkt, op afdoende wijze gereinigd en gedroogd, en uitsluitend door hem te gebruiken doelmatig overkleed en hoofddeksel, die op dien en op de volgende werkdagen bij den arbeid moeten worden gedragen.

241. In katoen- en linnenweverijen moeten de spoelen zoodanig zijn ingericht, dat het doorzuigen van den draad niet mogelijk is.

242. Flesschen, kannen, kruiken, potten, bussen en fusten, waarin zich verfstoffen, lakken, vernissen of smeersels bevinden, die giftige loodverbindingen of giftige organische vluchtige oplosmiddelen bevatten, moeten van een duidelijk, in het oog vallend kenteeken zijn voorzien, waaruit blijkt, dat zij eene giftige stof bevatten.

243. Bij werkzaamheden, die de arbeiders blootstellen aan een der onder *a*, *b* of *c* genoemde voor de gezondheid schadelijke invloeden, moeten zoo noodig de daarbij aangegeven beschuttingsmiddelen worden beschikbaar gesteld en moet worden gezorgd, dat deze door de arbeiders worden gebruikt :

a. tegen de schadelijke werking van de stralen der vlam bij autogeen lasschen en snijden : doelmatige oogbeschuttingsmiddelen ;

b. tegen aanraking van de huid door daarop schadelijk inwerkende stoffen : doelmatige hand- en armbedekkingen ;

c. tegen de inademing van giftige of bijtende dampen, gassen of stof : doelmatige ademtoestellen, helmen of respiratoren.

244. In een werklokaal, genoemd in categorie A, nº. 1 tot en met 16 en nº. 18, categorie B, categorie C, categorie D, nº. 1, 2, 4, 5, 6 en 7, categorie E, categorie F of categorie L van artikel 1, en in een ovenlokaal van eene glasfabriek mag geen voedsel worden genuttigd.

245. Een schadelijk werklokaal mag noch gedurende, noch buiten den werktijd als slaapvertrek worden gebruikt.

§ 9. *Het verblijven in ruimten, waar hooge of lage temperaturen, schadelijke dampen, gassen of stof voorkomen of waar gevaar voor vergiftiging bestaat.*

246. Het districtshoofd der arbeidsinspectie kan eischen stellen ten aanzien van den tijd, gedurende welken personen mogen vertoeven in :

a. ovens, eesten, droogstoven, drooginrich-

tingen, stoomketels, warme kamers van suikerfabrieken of andere min of meer besloten ruimten, waarin eene temperatuur van meer dan 32° Celsius heerscht;

b. ruimten, waarin door kunstmatige afkoeling eene temperatuur van minder dan 7° Celsius heerscht;

c. werklokalen, als bedoeld in categorie A, B, C en G, nº. 1, 2 en 3 van artikel 1, waaruit schadelijke dampen of gassen of stof niet voldoende worden afgevoerd;

d. ruimten, waarin loodwit wordt bereid of giftige loodverbindingen in poedervorm worden behandeld of waarin met loodhoudende verf gedekte vlakken door bikken of schrapen van deze verf worden ontdaan;

e. ruimten, waarin vernis voor keramische bedrijven wordt bereid, gemalen, gezift, gemengd of verglaasd of op voorwerpen aangebracht, indien het vernis meer dan ½ percent van het gewicht in drogen toestand aan lood bevat in anderen vorm dan zwavellood (loodglans, looderts).

§ 10. *Het verstrekken van goed drinkbaar water.*

247. Het districtshoofd der arbeidsinspectie kan eischen stellen ten aanzien van het verstrekken van goed drinkbaar water, indien aan hen, die in eene fabriek of werkplaats werkzaam zijn, geen goed drinkbaar water of geen andere geschikte alcoholvrije dranken op doelmatige wijze en in voldoende hoeveelheid kosteloos worden verstrekt.

HOOFDSTUK IV.

BIJZONDERE REGELINGEN VOOR BEPAALDE FABRIEKEN OF WERKPLAATSEN.

§ 1. *Algemeene bepaling.*

248. De bepalingen van de hoofdstukken II en III zijn ook van toepassing op fabrieken en werkplaatsen, zoomede op werklokalen, in dit hoofdstuk bedoeld, voor zoover daarin niet van die bepalingen wordt afgeweken.

§ 2. *Werklokalen, waar machinaal wordt gesponnen of geweven en de lucht op kunstmatige wijze wordt bevochtigd.*

249. Zoowel in het midden als aan of nabij een der zijwanden van een werklokaal, waar machinaal wordt gesponnen of geweven en de lucht op kunstmatige wijze wordt bevochtigd, moet op doelmatige plaatsen een voldoend aantal goed werkende thermometers met vochtig reservoir, zooals zich in psychrometers bevinden, zijn opgehangen. Op deze thermometers moeten de halve graden Celsius uitdrukkelijk zijn aangegeven en de vierde deelen van graden duidelijk waarneembaar zijn.

250. De noodige maatregelen moeten zijn genomen, opdat de temperatuur, aangewezen door de in het vorige artikel bedoelde thermometers, niet hooger stijgt dan 25° Celsius, tenzij de buitentemperatuur in de schaduw 32° Celsius overschrijdt, in welk geval de temperatuur, aangewezen door deze thermometers, zooveel graden hooger dan 25° Celsius mag zijn, als de buitentemperatuur in de schaduw hooger is dan 32° Celsius.

251. Indien de lucht in een werklokaal, als bedoeld in artikel 249, wordt vochtig gehouden door het inblazen van met waterdamp verzadigde lucht, moet het voor die verzadiging dienende water zuiver zijn of voldoende zijn gereinigd en moeten de geleidingsbuizen voor het invoeren van die lucht rein gehouden worden.

252. Indien de lucht in een werklokaal, als bedoeld in artikel 249, wordt vochtig gehouden door het invoeren van stoom, moeten de hiertoe dienende stoompijpen, indien dit ter voorkoming van hinderlijke warmte noodig is, met warmte-isoleerend materiaal zijn bekleed.

§ 3. *Vlasbrakerijen en -zwingelarijen, waar zonder hulp van een krachtwerktuig wordt gearbeid door meer dan drie personen.*

253. In eene fabriek of werkplaats, waar zonder hulp van een krachtwerktuig vlas wordt gebraakt of gezwingeld en waarin meer dan drie personen werkzaam zijn, moet aan het bepaalde in de artikelen 254 tot en met 258 zijn voldaan.

254. Tusschen de zwingelaars onderling moeten voldoend hooge en breede, dichte schotten zijn geplaatst, tenzij zij op afstanden van ten minste 1.5 M. van elkaar werkzaam zijn.

255. In een zwingelkeet of zwingellokaal mag niet meer vlas aanwezig zijn dan de hoeveelheid, die per dag wordt verwerkt, tenzij de bergplaats voor het meerdere vlas door een dichten wand of vloer van het werklokaal gescheiden is.

256. In een werklokaal mag geen vlasafval worden uitgeschud gedurende den tijd, dat aldaar andere werkzaamheden worden verricht.

257. Vlas mag binnenshuis niet boven open vuur worden gedroogd, tenzij de rook van dit vuur door een goed trekkenden schoorsteen doelmatig wordt afgevoerd.

258. Voor afvoer van het stof moeten, behalve de deuropeningen, openingen tot een oppervlak, ten minste gelijk aan 1/5 van het vloeroppervlak van het zwingellokaal, doelmatig

zijn aangebracht, zooveel mogelijk verdeeld over twee tegenover elkaar gestelde wanden en zoo noodig over het dakvlak; zij moeten van verstelbare kleppen zijn voorzien.

§ 4. *Scheepsbouwwerven.*

259. In fabrieken en werkplaatsen, waar schepen worden gebouwd, gesloopt of hersteld, moet aan het bepaalde in de artikelen 260 tot en met 269 zijn voldaan.

260. Alle scheepsstellingen, hetzij vaste of verplaatsbare, moeten door bepaalde daarvoor aangewezen, met dien arbeid vertrouwde personen, worden gemaakt, veranderd en hersteld.

261. Het voortdurend toezicht op deze stellingen moet aan een op dit gebied ervaren persoon zijn opgedragen, die waakt over de veilige samenstelling en het onderhoud. Het wegnemen van stutten, steunen, kimbeddingen, stapelblokken of schoren van kielplanken mag niet dan met voorkennis of onder toezicht van dezen persoon geschieden.

262. Voor scheepsstellingen moet gaaf en deugdelijk materiaal worden gebruikt van voldoende afmetingen om de zwaarste te verwachten belasting veilig te kunnen dragen. De planken moeten ten minste 3.5 c.M. dik zijn.

263. De plaatsen, waar op scheepsstellingen zoomede op in aanbouw, in herstelling of in slooping zijnde schepen zal worden gewerkt, moeten langs doelmatige hellingen, trappen of ladders veilig bereikbaar zijn.

264. Op in aanbouw, in herstelling of in slooping zijnde schepen en op stellingvloeren moeten alle plaatsen, waar gewerkt wordt, alsmede de toegangen daartoe, behoorlijk zijn verlicht.

265. Bij vaste stellingen moet tot de vloeren, die zich hetzij geheel, hetzij ten deele meer dan 4 M. boven den beganen grond bevinden, een opgang of brug van ten minste 1.2 M. breedte toegang geven, waarvan de helling niet steiler is dan 1 verticaal op 2 horizontaal en waarvan de beide zijden zijn afgeschut òf door eene stevige op 0.90 M. hoogte bevestigde gording en eene voetplank van ten minste 12 c.M. hoogte, òf door twee gordingen, op onderscheidenlijk 0.90 M. en 0.30 M. hoogte boven den vloer stevig bevestigd, òf op eene andere doelmatige wijze.

266. Vloeren van vaste stellingen moeten, voor zoover zij zich meer dan 4 M. boven den beganen grond bevinden, zooveel mogelijk tot tegen den scheepsromp worden volgelegd en aan buitenkant en uiteinden door eene stevige op 0.90 M. hoogte bevestigde gording en eene voetplank van ten minste 12 c.M. hoogte, òf door twee gordingen, op onderscheidenlijk 0.90 M. en 0.30 M. hoogte boven den vloer stevig bevestigd, òf op andere doelmatige wijze zijn beschut. Deze vloeren moeten eene breedte hebben van ten minste 1.20 M., terwijl de vloerplanken over de jukleggers heen moeten reiken.

267. Hangende stellingen moeten door hangijzers, deugdelijke touwen of kettingen worden gedragen. Wanneer geen behoorlijke omschutting aanwezig is, moeten gordels met touwen van voldoende afmeting en sterkte beschikbaar zijn.

268. Dekopeningen, die niet voorzien zijn van voldoend hooge luikhoofden, moeten, wanneer daaraan niet wordt gewerkt, tegen het gevaar van erin te vallen doelmatig zijn beveiligd. Indien mogelijk moeten daartoe om de openingen voldoend sterke leiders op doelmatige hoogte zijn aangebracht.

269. Bij vriezend weder moeten opgangen, stellingvloeren, loopplanken en dekken met asch, zand of zaagsel worden bestrooid.

HOOFDSTUK V.

SLOTBEPALINGEN.

270. 1. Het districtshoofd der arbeidsinspectie kan betreffende de wijze van uitvoering in een bepaald geval van het in de Hoofdstukken III en IV bepaalde aan hoofden òf bestuurders van fabrieken of werkplaatsen eischen stellen.

2. Voorschriften, welke krachtens artikel 7 der Veiligheidswet door districtshoofden der arbeidsinspectie gegeven zijn betreffende de wijze van uitvoering van eenige bepaling van het Koninklijk besluit van 7 December 1896 (*Staatsblad* n°. 215), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 10 Augustus 1909 (*Staatsblad* n°. 292), of van Ons besluit van 27 Juni 1913 (*Staatsblad* n°. 317), gewijzigd bij dat van 20 April 1914 (*Staatsblad* n°. 185), gelden als eischen, gesteld ter uitvoering van de overeenkomstige bepaling van dit besluit.

3. Vrijstellingen, tot eenigen datum na het in werking treden van dit besluit verleend van voorschriften van Ons besluit van 27 Juni 1913 (*Staatsblad* n°. 317), zooals dat is gewijzigd bij Ons besluit van 20 April 1914 (*Staatsblad* n°. 185), blijven van kracht tot den datum, tot welken zij zijn verleend en gelden dan als eene vrijstelling van het bepaalde in het overeenkomstige voorschrift van dit besluit.

271. Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel van Veiligheidsbesluit 1916.

272. 1. Dit besluit treedt in werking met

ingang van 1 October 1916, met uitzondering van artikel 241. Met ingang van dien datum vervalt het Koninklijk besluit van 27 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 317), gewijzigd bij dat van 20 April 1914 (*Staatsblad* nº. 185).

2. Artikel 241 treedt in werking met ingang van 1 Januari 1921.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 21sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1916.)

—

21 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende bepaling van de tijdstippen, waarop in werking zal treden de wet van 19 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 281) tot wijziging van de Veiligheidswet. S. 419.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 Augustus 1916, nº. 1734, Afdeeling Arbeid;

Gelet op artikel XVII der wet van 19 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 281) tot wijziging van de Veiligheidswet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de wet van 19 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 281) in werking zal treden met ingang van den 1sten October 1916, met uitzondering van het eerste en het derde lid van artikel I, welke bepalingen in werking zullen treden met ingang van den 1sten Januari 1919.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 21sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 30 *Aug.* 1916.)

—

21 *Augustus* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken, aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende de Rijksuitkeering krachtens de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156).

Meermalen komt het voor, dat de aanvragen ter bekoming van vermindering van den aftrek, ingevolge het bepaalde bij het 2e lid, 2e zinsnede, van art. 9*bis* der wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156), gewijzigd bij de wet van 3 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 151), eerst mijn departement bereiken na afloop van het jaar waarvoor de vermindering wordt verzocht.

Ter bevordering eener geregelde administratie riep mijn ambtgenoot voor Financiën mijne tusschenkomst in om de gemeentebesturen uit te noodigen de eventueele verzoeken, betreffende bedoelde vermindering, zoo spoedig mogelijk in te zenden, opdat de verrekeningen plaats kunnen hebben bij de betaalbaarstelling van de uitkeering over het 4e kwartaal van het betrokken jaar.

In verband hiermede heb ik de eer Uw College te verzoeken de aandacht van de gemeentebesturen in Uw gewest hierop te vestigen.

(Gem.-stem.)

—

22 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot uitbreiding van het mijnveld van Staatsmijn *Emma*. S. 420.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 Juli 1916, nº. 4467, afdeeling Nijverheid;

Gezien artikel 1 der wet van 24 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 170) en Ons besluit van 24 October 1906 (*Staatsblad* nº. 270);

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Augustus 1916, nº. 21);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 18 Augustus 1916, nº. 6725, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de bij Ons besluit van 24 October 1906 (*Staatsblad* nº. 270) aangewezen mijn (Staatsmijn *Emma*) wordt uitgebreid en de begrenzing zoodanig wordt gewijzigd, dat vervalt het gedeelte van de tegenwoordige grens, dat gelegen is tusschen het punt, waar zij tusschen *Merkelbeek* en *Amstenrade* wordt gesneden door de grens tusschen de gemeenten *Amstenrade* en *Merkelbeek*, en het punt, waar zij tusschen *Vaesrade* en *Nuth* wordt gesneden door de as van de *Thuller Dorpstraat*, en dat dit gedeelte van de tegenwoordige grens wordt vervangen door de navolgende grens met eene roode lijn op de bij dit besluit behoorende kaart aangegeven:

1º. de grens tusschen de gemeenten *Amstenrade* en *Merkelbeek* tot waar deze de grens tusschen de gemeenten *Merkelbeek* en *Oirsbeek* snijdt;

2º. de grens tusschen de gemeenten *Amstenrade* en *Oirsbeek* tot waar deze de as van den hoofdweg van *Sittard* naar *Amstenrade* snijdt;

3°. de as van den hoofdweg van *Sittard* naar *Amstenrade* en in aansluiting hieraan eerst de as van den *Leuweg* en daarna de as van de *Thuller Dorpstraat.*

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

Het Loo, den 22sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 12 *Sept.* 1916.)

—

22 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Tramwegreglement 1902. S. 421.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 25 Juli 1916, n°. 249, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 2 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118);

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Augustus 1916, n°. 18);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 18 Augustus 1916, n°. 241, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het Tramwegreglement 1902, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 31 Juli 1902 (*Staatsblad* n°. 162), laatstelijk gewijzigd en aangevuld bij Koninklijk besluit van 6 Maart 1916 (*Staatsblad* n°. 112), nader te wijzigen als volgt:

I. De artikelen 37 en 38 worden gewijzigd en gelezen als volgt:

Treinbeambten, treininrichting en treinlengte.

Art. 37. 1. Voor de bediening van het trekvoertuig kan met één beambte worden volstaan, tenzij naar het oordeel van den Raad van Toezicht de diensten van een tweeden beambte op het trekvoertuig tijdens den rit niet kunnen worden gemist.

2. Indien slechts één beambte zich op het trekvoertuig bevindt, moet een tweede beambte in een der voertuigen aanwezig zijn, in staat om den trein tot stilstand te brengen, hetzij door zich gedurende den rit op het trekvoertuig te begeven, dan wel op eenige andere door den Raad van Toezicht goedgekeurde wijze.

3. Treinen voor reizigersvervoer moeten zoodanig zijn ingericht en daarin moet zich gedurende den rit een beambte op zoodanige plaats bevinden, dat deze zich in alle rijtuigen kan begeven, waarmede reizigers vervoerd worden, en zich op een door den Raad van Toezicht goedgekeurde wijze met den machinist of den wagenvoerder in verbinding kan stellen.

4. Door den Raad van Toezicht kan voor treinen, door electrische beweegkracht vervoerd, geheel, ten deele of voorwaardelijk, ontheffing verleend worden van het bepaalde in het derde lid, voor zoover daarin is voorgeschreven, dat een beambte zich gedurende den rit in alle rijtuigen moet kunnen begeven.

5. Een trein mag niet zijn samengesteld uit meer voertuigen dan door een getal van zestig assen wordt aangewezen; de Raad van Toezicht is bevoegd onder nader te stellen voorwaarden een hooger maximum-aantal assen toe te staan of, indien bijzondere omstandigheden zulks naar zijn oordeel noodig maken, een lager maximum-aantal assen voor te schrijven.

Remmen.

Art. 38. 1. Voor treinen, waarmede reizigers worden vervoerd en waarin meer dan zestien voertuigassen aanwezig zijn, is het gebruik verplicht van zelfwerkend, doorgaand remwerk, volgens een door den Raad van Toezicht goedgekeurd stelsel en zoodanig ingericht, dat de remmen zoowel op het trekvoertuig als op elk rijtuig, waarvan de assen moeten worden beremd, in werking kunnen worden gebracht; ten minste een vierde deel van het aantal voertuigassen boven zestien voertuigassen moet daarmede kunnen worden geremd.

2. Van treinen, waarmede geen reizigers vervoerd worden, moeten de remmen van ten minste twee dan wel van ten minste vier voertuigassen bediend zijn, al naar mate in den trein meer dan vier en twintig tot ten hoogste veertig, dan wel meer dan veertig voertuigassen aanwezig zijn. Dit voorschrift is niet van toepassing voor treinen, waarvan de snelheid die van 10 K.M. per uur niet overschrijdt.

3. Bij toepassing van vorenstaande remvoorschriften worden de assen van het trekvoertuig niet- en wordt een wagenas, waarvan de belasting ten hoogste 2500 K.G. bedraagt, zoowel voor de berekening van het aantal assen, waaruit de trein bestaat, als van het aantal te remmen assen, slechts als een halve as in rekening gebracht.

4. Bij treinen, welke over hellingen steiler

dan 1 : 50 met een hoogte-verschil van drie meter of meer worden vervoerd, moet het achterste voertuig van een bediend remtoestel zijn voorzien.

5. De Raad van Toezicht kan van de bepalingen in dit artikel geheel, ten deele of voorwaardelijk ontheffing verleenen en is bevoegd de doorgaande rem voor alle treinen voor reizigersvervoer op een spoorweg verplicht te stellen, indien zulks met het oog op het lengteprofiel van den spoorweg, de opeenvolging der treinen of andere omstandigheden wenschelijk mocht blijken.

II. In artikel 70 wordt:

a. in het eerste lid in plaats van „artikel 37, eerste en tweede lid, artikel 38, vierde lid" gelezen „artikel 37, eerste, tweede en derde lid, artikel 38, vijfde lid";

b. in het derde lid in plaats van „artikel 38, vierde lid" gelezen „artikel 38, vijfde lid".

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Het Loo, den 22sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 6 *Sept.* 1916.)

—

22 *Augustus* 1916. MISSIVE van den Minister van Staat Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende vervoer van krankzinnigen in D-treinen.

De Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen heeft er de aandacht op gevestigd, dat het gebruik van D-treinen door personen, bedoeld bij artikel 46 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67), allengs een niet geringen omvang heeft verkregen en voor den spoorwegdienst, in verband met de beperkte plaatsruimte in de D-treinen, hinderlijk is geworden.

Naar aanleiding hiervan heb ik de eer U te verzoeken de burgemeesters in Uw gewest uit te noodigen, met betrekking tot het vervoer, voor rekening van mijn Departement, van krankzinnigen, het gebruik van D-treinen tot het strikt noodzakelijke te beperken.

Bedoelde Maatschappij wenscht bovendien, dat bij het gebruik van die treinen steeds de daarvoor gestelde toeslag wordt betaald, welke door de Maatschappij zal worden teruggegeven, indien door mijn Departement wordt verklaard, dat er inderdaad voor het gebruik van D-treinen gegronde aanleiding of noodzaak was.

(W. v. d. B. A.)

—

24 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het reglement voor de Rijkskweekscholen voor vroedvrouwen. S. 422.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 12 Juli 1916, nº. 9416, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Augustus 1916, nº. 12;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken van 19 Augustus 1916, nº. 11122, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

in het reglement voor de Rijkskweekscholen voor vroedvrouwen, vastgesteld bij Ons besluit van 21 Juli 1902 (*Staatsblad* nº. 157) en gewijzigd bij Onze besluiten van 16 Maart 1904 (*Staatsblad* nº 61), 3 October 1906 (*Staatsblad* nº. 255), 21 December 1909 (*Staatsblad* nº. 410) en 7 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 201), van welk reglement de tekst is bekend gemaakt bij Ons besluit van 6 September 1911 (*Staatsblad* nº. 289), worden de hiernevens gevoegde wijzigingen gebracht.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* geplaatst en aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Het Loo, den 24sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 18 *Sept.* 1916.)

WIJZIGINGEN VAN HET REGLEMENT
voor de rijkskweekscholen voor vroedvrouwen.

Art. I. Artikel 3, derde lid, wordt gelezen als volgt:

„Het onderwijs wordt gegeven door een geneesheer-directeur en door een of meer adsstenten, meesteressen-vroedvrouwen, onderwijzers en onderwijzeressen.

Art. II. Het eerste lid van artikel 13 vervalt.

In het tweede lid van dat artikel wordt voor „de kweekschool" gelezen: „elke kweekschool" en vervallen de woorden: „te Rotterdam".

Art. III. In het eerste lid van artikel 14 vervallen de woorden: „voor zooveel de kweek-

school te Rotterdam betreft" benevens de komma vóór en achter die woorden.

Behoort bij Koninklijk besluit van 24 Augustus 1916 (*Staatsblad* nº. 422).

Mij bekend,
De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

—

24 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat tot den diensttijd, bedoeld in art. 24, eerste lid, onder 5º. der militiewet, niet behoort de wegens het oorlogsgevaar verlengde dienst.

WIJ WILHELMINA ENZ.

Overwegende: dat Gustaaf Adolf Hueting de vierde is uit een gezin van vier broeders, van welke de oudste buiten oproeping voor den militiedienst is gebleven, de tweede den 18 Mei 1906 is ingelijfd als loteling van de lichting 1906 uit de gemeente Nijmegen en den 27 Nov. 1915 als deserteur werd afgevoerd, wegens het niet voldoen aan de krachtens art. 185 der Grondwet gedane oproeping in werkelijken dienst; de derde den 3 Maart 1910 werd ingelijfd als loteling van de lichting 1910 uit de gemeente Nijmegen en zich den 21 Maart 1916 nog in werkelijken dienst bevond, en de vierde is de ingeschrevene;

dat, nadat de militieraad G. A. Hueting wegens broederdienst had vrijgesteld, de militiecommissaris in het 1e militiedistrict van Gelderland bij Gedep. Staten in beroep is gekomen, aanvoerende dat de dienst van den tweeden broeder niet als broederdienst in aanmerking kan komen, omdat deze niet valt onder art. 24, 1e lid, sub 5º. der wet (waaronder hem de militieraad liet vallen) aangezien deze bepaling z. i. alleen geschreven is om te voorkomen dat niet als broederdienst zou kunnen gelden de dienst bij de militie van een militieplichtige die zich op den tijd, waarop zijn militiedienst ten einde loopt, als vrijwilliger in dienst bevindt en aan wien dan uit den aard der zaak geen ontslag wordt verleend, terwijl, ook als het aangehaalde wetsartikel op andere gevallen dan het bovenbedoelde van toepassing zou zijn, de dienst van den tweeden broeder niet als broederdienst in aanmerking zou kunnen komen, aangezien deze broeder, ware hij niet gedeserteerd, ingevolge de krachtens art. 101 militiewet uitgevaardigde wetsbepalingen een verlengden militiedienst had moeten volbrengen, laatstelijk ingevolge de wet van 29 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 342) tot 31 Dec. 1915, zoodat dus ook in dat geval de tweede broeder niet kan worden beschouwd als zijn diensttijd bij de militie „volbracht" te hebben;

dat Gedep. Staten, bij besluit van 23 Mei 1916, nº. 104, het beroep ongegrond hebben verklaard, uit overweging dat de tweede broeder, als behoorende tot een onbereden korps en tot eene militielichting, vroeger dan die voor 1907, ingevolge art. 113, 1e lid, *a* der militiewet, een dienst heeft te vervullen tot 1 Augustus van het jaar, waarin een 8-jarige dienst is of zou worden volbracht; dat deze broeder, als zijnde den 18 Mei 1906 ingelijfd en den 27 Nov. 1915 als deserteur afgevoerd, inderdaad op deze wijze een achtjarigen dienst heeft volbracht, zoodat deze dienst naar de duidelijke bewoording van art. 24, 1e lid, 5º. der wet als broederdienst kan in aanmerking komen; dat, waar nu bovendien de dienst van den derden broeder als zoodanig kan gelden, zoodat van een gezin van vier zonen twee dienen of gediend hebben in dien zin, dat hun dienst als broederdienst kan gelden, de ingeschrevene terecht van den dienst der militie is vrijgesteld;

dat van het besluit van Gedep. Staten de militie-commissaris bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat er geen sprake van kan zijn, dat, zooals door den militieraad en door Gedep. Staten is aangenomen, een bij de militie ingelijfde zijn diensttijd bij de militie heeft volbracht, indien hij, wat met J. E. Hueting het geval is geweest, als deserteur is afgevoerd, toen hij nog een deel van zijn op grond van art. 101 der militiewet verlengden diensttijd had te volbrengen; dat de bepalingen van art. 6 der wet omtrent den duur van den dienst bij de militie slechts gelden „behoudens de uitzonderingen, bij de wet gemaakt" en tot die uitzonderingen behoort het geval bedoeld in art. 101, in den zin van verlenging van den diensttijd; dat de omstandigheid, dat bij de overgangsbepaling van art. 113 o. a. voor de lichting 1906, voor welke J. E. Hueting is ingelijfd, de duur van den dienst in normale omstandigheden is gebracht op 8 jaren, wat dit laatste aangaat, z. i. niets ter zake doet;

O.: dat J. E. Hueting, ingelijfd voor de lichting 1906, op 1 Aug. 1914 den in art. 113, 1, *a* der militiewet voorgeschreven achtjarigen dienst bij een onbereden korps heeft volbracht; dat uit dien hoofde zijn dienst als broederdienst in aanmerking komt en hiertegen niet afdoet, dat hij gedurende zijn verlengden diensttijd als deserteur is afgevoerd;

Gezien de militiewet (*Staatsblad* 1912, nº. 21);

Hebben goedgevonden en verstaan:
het beroep ongegrond te verklaren. (Gem.-stem.)

25 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 13 Februari 1892 (*Staatsblad* nº. 43), waarbij aan de Vereeniging tot Opvoeding en Verpleging van idioten en achterlijke kinderen, gevestigd te *Utrecht*, vergunning is verleend om het landgoed „'s Heerenloo", te *Ermelo*, tot een gesticht voor idioten in te richten. S. 422A.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 19 Augustus 1916, nº. 11083, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* nº. 96), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. in te trekken Ons Besluit van 2 Augustus 1915 (*Staatsblad* nº. 362);

2º. te bepalen, dat tot 1 Maart 1917 in het idiotengesticht „'s Heerenloo", te *Ermelo*, dertig mannelijke lijders meer verpleegd mogen worden, dan bepaald bij Ons besluit van 16 November 1914 (*Staatsblad* nº. 532).

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 25sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 25 *Sept.* 1916.)

—

25 *Augustus* 1916. MISSIVE van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters, betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap.

Ten vervolge op mijn brief van 13 Juli 1916, Afd. Dienstplicht, nº. 127 L., heb ik de eer U te berichten, dat bijslag niet mag worden verleend, zoolang aan de behoeften van het gezin nog kan worden tegemoet gekomen met verhooging van vergoeding.

Eerst wanneer het vergoedingsbedrag gelijk is aan het verschil tusschen hetgeen de dienstplichtige in het gezin inbracht en de zelfkosten van den dienstplichtige of tot dat verschil is opgevoerd, mag zoo noodig boven het vergoedingsbedrag nog eenige tegemoetkoming worden verstrekt in den vorm van een bijslag.

Immers bestaat er geen reden voor het verleenen van bijslag, wanneer het gezin aan vergoeding nog niet geniet het volle bedrag der zuivere bate van den dienstplichtige. De vergoeding toch zal, wanneer dat volle bedrag nog niet aan vergoeding wordt genoten, zoo het noodig is, tot dit bedrag kunnen worden verhoogd; en zoolang de vergoeding nog voor verhooging vatbaar is, bestaat er geen aanleiding om bijslag in stede van hoogere vergoeding toe te kennen.

Het bovenstaande is ook van toepassing op de vergoeding, toegekend aan de betrekkingen der militairen, genoemd in het sedert uitgebreid Koninklijk besluit van 21 Augustus 1914, nº. 42.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

—

28 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van den 16den Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 186) houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Marine. S. 423.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Marine van 28 Juli 1916, Bureau A², nº. 79;

Gezien Ons besluit van den 17den Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 133);

Den Raad van State gehoord (advies van den 15den Augustus 1916, nº. 13);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Marine van den 24sten Augustus 1916, Afdeeling A² nº. 59;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Artikel 1 van Ons besluit van den 16den Mei 1913 (*Staatsblad* nº. 186), houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Marine, wordt gelezen als volgt:

Het aantal burgerambtenaren in de rangen van Administrateur, Referendaris, Hoofdcommies, Commies, Adjunct-commies en Klerk bij het Departement van Marine bestaat uit ten hoogste:

2 Administrateurs,
6 Referendarissen,
7 Hoofdcommiezen,
28 Commiezen, Adjunct-commiezen en Klerken.

2. Dit besluit wordt geacht te zijn in werking getreden den 1sten Mei 1916.

Onze Minister van Marine is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

Het Loo, den 28sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 13 *Sept.* 1916.)

29 *Augustus* 1916. MISSIVE van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende afgifte van bewijzen van Nederlanderschap enz.

Naar aanleiding van een met de Ministers van Buitenlandsche Zaken, van Justitie en van Oorlog gehouden overleg heb ik de eer U H.E.G. mede te deelen, dat het gewenscht voorkomt de afgifte van bewijzen van Nederlanderschap, bewijzen van goed gedrag, bewijzen van voldoening aan de militie, in 't algemeen van die stukken, waarvan de verstrekking van overheidswege niet krachtens eenig recht kan worden gevorderd, te weigeren ten aanzien van buitenslands verblijvende deserteurs en andere nalatige militie-, landweer- of landstormplichtigen, alsmede ten aanzien van personen, die zich door verblijf in het buitenland aan strafvervolging of aan eene bij rechterlijk vonnis opgelegde straf trachten te onttrekken.

Tegen afgifte van een bewijs als bovenbedoeld bestaat evenwel geen bezwaar meer, indien het recht tot strafvordering ter zake van de desertie of het verzuim of eenig ander strafbaar feit, dan wel het recht tot uitvoering van de straf is verjaard, met dien verstande nochtans, dat ten aanzien van deserteurs en nalatige militie-, landweer- of landstormplichtigen *tevens* zal moeten blijken, dat zij den 40-jarigen leeftijd hebben bereikt, of, bij jongeren leeftijd, dat uit anderen hoofde van hen het nakomen van hunne verplichtingen niet meer wordt geëischt.

Voor zooveel noodig zij onder Uwe aandacht gebracht, dat onder de bewijsstukken, hiervoren vermeld, niet vallen de stukken benoodigd tot het aangaan van een huwelijk, als daar zijn afschriften van of uittreksels uit akten van den burgerlijken stand, verklaringen van huwelijksbevoegdheid, als bedoeld bij art. 1 der wet van 7 Juli 1906 (*Staatsblad* nº. 162) en dergelijke. Indien tot de huwelijksvoltrekking in den vreemde van personen, behoorende tot de hierboven vermelde categorie, door de vreemde overheid de overlegging van een bewijs van Nederlanderschap mocht worden gevorderd, zou zoodanig bewijs door U H.E.G. kunnen worden gegeven, onder opneming in de verklaring van het voorbehoud, dat het stuk alleen geldig is om te worden overgelegd terzake van huwelijk en dat daaraan overigens geenerlei recht of aanspraak op erkenning of bescherming als Nederlander kan worden ontleend. Zoodanig bewijs van Nederlanderschap ware door tusschenkomst van den Nederlandschen consulairen ambtenaar van het ressort rechtstreeks toe te zenden aan de betrokken vreemde overheid, met verzoek dit stuk — ter voorkoming van misbruik van belanghebbende — hetzij zelve te behouden, hetzij na gemaakt gebruik te vernietigen.

Ik verzoek U H.E.G., voor zooveel de afgifte van bovenbedoelde bewijsstukken door U H.E.G. pleegt te geschieden, daarbij de bovenomschreven gedragslijn wel te willen volgen en de burgemeesters in Uwe provincie namens mij te verzoeken zich eveneens, voor zooveel de stukken door hen worden afgegeven, daaraan te willen gedragen. (Gem.-stem.)

—

30 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende *intrekking* van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *rond spinaziezaad*. S. 424.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 Augustus 1916, Kabinet, Litt. U[122];

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van rond spinaziezaad, toegestaan bij Ons Besluit van 24 Februari 1916 (*Staatsblad* nº. 82).

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Het Loo, den 30sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 1 *Sept.* 1916.)

—

30 *Augustus* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *jute in elken vorm*. S. 425.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van jute in elken vorm te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 23 Augustus 1916, Kabinet, Litt. K[119];

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Augustus 1916, nº. 24);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 30 Augustus 1916, Kabinet, Litt. G[123];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De uitvoer van jute in elken vorm is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

2. In Ons Besluit van 6 October 1914 (*Staatsblad* nº. 474), vervallen de woorden: „ruwe jute, jute doek en jute garens".

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 1 *Sept.* 1916.)

—

2 *September* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *paardenhaar* en van de daaruit of daarmede vervaardigde artikelen. S. 426.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van paardenhaar en van de daaruit of daarmede vervaardigde artikelen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 21 Augustus 1916, Kabinet, Litt. V[117];

Den Raad van State gehoord (advies van 22 Augustus 1916, nº. 39);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 1 September 1916, Kabinet, Litt. S[123];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van paardenhaar en van de daaruit of daarmede vervaardigde artikelen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1916.)

—

2 *September* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk Besluit van 19 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 21) en intrekking van dat van 19 April 1915 (*Staatsblad* nº. 201). S. 427.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van phosphorzuurhoudende stoffen en producten te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 Augustus 1916, Kabinet, Litt. V[118];

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Augustus 1916, nº. 23);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 1 September 1916, Kabinet, Litt. R[123];

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Ons Besluit van 19 April 1915 (*Staatsblad* nº. 201), te bepalen:

Het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 19 Januari 1915 (*Staatsblad* nº. 21), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van phosphorzuurhoudende meststoffen en stoffen, welke voor de bereiding daarvan kunnen worden gebruikt, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staats-*

blad zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1916.)

—

2 *September* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk Besluit van 29 April 1915 (*Staatsblad* n°. 209). S. 428.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van steenkolenteerresidu's te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 Augustus 1916, Kabinet, Litt. W[118];

Den raad van State gehoord (advies van 29 Augustus 1916, n°. 22);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 1 September 1916, Kabinet, Litt. T[123];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 29 April 1915 (*Staatsblad* n°. 209), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van steenkolenteer en van steenkolenteer-residu's is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1916.)

—

2 *September* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *stearine* en *andere vetzuren*, *paraffine*, alsmede mengsels en producten van deze artikelen. S. 429.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van Borneotalk, Chinatalk, Japantalk (ook Japanwas geheeten), aardwas (ozokerit) en ceresine (waaronder ook begrepen montanwas), benevens van was van plantaardigen oorsprong, zooals o.a. carnaubawas, te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 21 Augustus 1916, Kabinet, Litt. U[117];

Den Raad van State gehoord (advies van 22 Augustus 1916, n°. 38);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 September 1916, Kabinet, Litt. D[124];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het *Eenig Artikel* van Ons Besluit van 8 Januari 1916 (*Staatsblad* n°. 10), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van stearine en andere vetzuren, paraffine, Borneotalk, Chinatalk, Japantalk (ook Japanwas geheeten), aardwas (ozokerit) en ceresine (waaronder ook begrepen montanwas), benevens van was van plantaardigen oorsprong, zooals o. a. carnaubawas, alsmede mengsels en producten van deze artikelen, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Sept.* 1916.)

—

2 *September* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *appelen* en *peren*, ook in verduurzaamden toestand. S. 430.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van appelen en peren, ook in verduurzaamden toestand, te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 25 Augustus 1916, Kabinet, Litt. V[120];

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Augustus 1916, n°. 25);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 2 September 1916, Kabinet, Litt. E[121];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van appelen en peren, ook in verduurzaamden toestand, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. van GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *September* 1916.)

—

5 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 6 der Stuwadoorswet. S. 431.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 September 1915, n°. 1616, en van 10 Juni 1916, n°. 1072v, afdeeling Arbeid;

Gezien de artikelen 6 en 7 der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* n°. 486);

Den Raad van State gehoord (adviezen van 14 December 1915, n°. 47 en 25 Juli 1916, n°. 47);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 September 1916, n°. 1973, afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Onze Minister kan in de gevallen, bij artikel 6 der Stuwadoorswet bedoeld, en met inachtneming van de daarbij gestelde regelen aan de hoofden of bestuurders van eene stuwadoors-onderneming ten aanzien van alle of sommige plaatsen, waar in die onderneming arbeid door havenarbeiders wordt verricht, de verplichting opleggen om te zorgen voor de naleving van de bepalingen, onder de letters A, B, C, D, E of F gesteld, al naarmate hij in een gegeven geval toepassing van een of meer dier bepalingen noodig acht.

Letter A.

1. Telkens, voordat havenarbeiders in de stuwadoorsonderneming met werkzaamheden ten behoeve van het laden of lossen van door Onzen Minister aangeduide zeeschepen aanvangen, moet aan het districtshoofd of een anderen door Onzen Minister aangewezen ambtenaar, bedoeld in artikel 17 der Stuwadoorswet, worden ingezonden eene opgave volgens een door Onzen Minister vastgesteld model, bevattende den naam en de ligging van elk der bedoelde schepen en de namen der arbeiders, die op elk dier schepen aan dien arbeid zullen deelnemen, zoomede de uren van aanvang en einde der diensttijden van ieder hunner.

2. Indien tijdens den loop der werkzaamheden ten behoeve van het laden of het lossen van de bedoelde zeeschepen andere havenarbeiders daarbij te werk worden gesteld of de diensttijden worden gewijzigd, moet ten spoedigste schriftelijk aan den in het vorige lid bedoelden ambtenaar kennis worden gegeven van de namen der nieuw optredende arbeiders, met aanwijzing van de arbeiders, die zij mochten vervangen, zoomede van de wijzigingen in de diensttijden.

3. Aan den in het eerste lid bedoelden ambtenaar moet ten spoedigste kennis worden gegeven van het tijdstip, waarop de arbeid ten behoeve van het laden of het lossen van elk der zeeschepen, waaromtrent de hierboven voorgeschreven mededeelingen zijn gedaan, is geëindigd.

Letter B.

1. Telkens voordat havenarbeiders in de stuwadoorsonderneming met werkzaamheden ten behoeve van het laden of lossen van door Onzen Minister aangeduide zeeschepen aanvangen, moet aan het districtshoofd of een anderen door Onzen Minister aangewezen amb-

tenaar, bedoeld in artikel 17 der Stuwadoorswet, eene opgave worden ingezonden volgens een door Onzen Minister vastgesteld model, bevattende den naam en de ligging van elk der bedoelde schepen en de namen der arbeiders, die op elk dier schepen aan dien arbeid zullen deelnemen, zoomede de uren van aanvang en einde der werk- en rusttijden van ieder hunner.

2. Het bepaalde in het tweede en derde lid onder letter A is van toepassing met dien verstande, dat, hetgeen daarin is bepaald met betrekking tot de diensttijden, moet worden nageleefd ten aanzien van de werk- en rusttijden.

Letter C.

1. Ter plaatse, waar havenarbeiders in de stuwadoorsonderneming arbeid verrichten, moet eene lijst aanwezig zijn overeenkomstig een door Onzen Minister vastgesteld model, welke lijst de namen bevat dezer arbeiders en waarop duidelijk de tijdstippen van aanvang en van einde der diensttijden van elk hunner moeten worden aangeteekend. De aanteekening van elk tijdstip moet steeds hebben plaats gehad, binnen één uur na dit tijdstip.

2. Indien eene stuwadoorsonderneming een terrein beheert, waar op onderscheidene plaatsen door havenarbeiders gearbeid wordt en waarlangs of waarbij verschillende zeeschepen liggen, waar deze arbeiders werkzaam zijn, moeten de namen van al deze arbeiders vermeld worden op één lijst en moeten de in het eerste lid bedoelde aanteekeningen op die lijst geschieden. Deze lijst moet zich bevinden op eene door Onzen Minister aangegeven plaats of onder een door Onzen Minister aangewezen persoon.

3. Al de tijdstippen van het begin en einde van den arbeid, welke vallen in één week, loopende van Maandag des voormiddags 6 uur tot middernacht tusschen Zaterdag en Zondag, moeten op één lijst aangeteekend worden.

Letter D.

1. Ter plaatse, waar havenarbeiders in de stuwadoorsonderneming arbeid verrichten, moet eene lijst aanwezig zijn overeenkomstig een door Onzen Minister vastgesteld model, welke lijst de namen bevat dezer arbeiders en waarop duidelijk de tijdstippen van aanvang en van einde der werk- en rusttijden van elk hunner moeten worden aangeteekend. De aanteekening van elk tijdstip moet steeds hebben plaats gehad, binnen één uur na dit tijdstip.

2. Ten aanzien van de invulling en de aanwezigheid der lijst geldt het bepaalde in het tweede en derde lid onder letter C.

Letter E.

1. Ter plaatse, waar havenarbeiders in de stuwadoorsonderneming arbeid verrichten, moet voor iederen aan den arbeid deelnemenden havenarbeider een geldig en op zijn naam gesteld arbeidsboekje aanwezig zijn, overeenkomstig een door Onzen Minister vastgesteld model.

2. In dit boekje moeten ten aanzien van den havenarbeider, te wiens name het boekje staat, de tijdstippen van aanvang en einde der diensttijden worden aangeteekend.

3. De aanteekening van elk tijdstip moet steeds plaats hebben gehad binnen één uur na dit tijdstip; de aanteekeningen moeten gewaarmerkt zijn door personen, wier naam en hoedanigheid door of namens de hoofden of bestuurders der stuwadoorsonderneming schriftelijk zijn medegedeeld aan het districtshoofd of een anderen door Onzen Minister aangewezen ambtenaar, bedoeld in artikel 17 der Stuwadoorswet. De waarmerking moet tevens geschieden op eene wijze, die ten genoegen van dit districtshoofd de noodige waarborgen geeft tegen vervalsching.

4. Bij of gedurende het verlaten van de plaats, waar de arbeid verricht werd, moet het boekje aan den havenarbeider, te wiens name het gesteld is, worden ter hand gesteld.

5. Het boekje is verkrijgbaar op een door het districtshoofd aangewezen plaats. De tenaamstelling geschiedt door of namens het districtshoofd. Het boekje is geldig voor de daarop aangegeven tijdsruimte, doch in geen geval langer dan zes maanden na den in het boekje vermelden datum van uitreiking.

Letter F.

1. Ter plaatse waar havenarbeiders in de stuwadoorsonderneming arbeid verrichten, moet voor iederen aan den arbeid deelnemenden havenarbeider een geldig en op zijn naam gesteld arbeidsboekje aanwezig zijn overeenkomstig een door Onzen Minister vastgesteld model.

2. In dit boekje moeten de tijdstippen van aanvang en einde der werk- en rusttijden van den havenarbeider, te wiens name het boekje staat, worden aangeteekend.

3. Ten aanzien van deze boekjes en de daarin te stellen aanteekeningen geldt het bepaalde in het derde, vierde en vijfde lid onder letter E.

2. Na toepassing van het bepaalde in artikel 1 onder letter C, D, E of F moet hij, onder

wiens berusting zich eene lijst, als bedoeld onder letter C of D, of wel een boekje, als bedoeld onder letter E of F, bevindt, die lijst of dat boekje op aanvrage onverwijld ter inzage geven aan de ambtenaren, in artikel 17 der Stuwadoorswet bedoeld.

3. De termen: *Onze Minister*, *stuwadoorsonderneming*, *havenarbeider*, *diensttijden* en *werktijden* hebben in dit besluit de beteekenis, die daaraan is toegekend in artikel 1 van Ons besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 9 der Stuwadoorswet.

4. Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel van Contrôlebesluit (Stuwadoorswet).

5. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1916.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Sept.* 1916.)

—

5 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 9 der Stuwadoorswet. S. 432.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 September 1915, n°. 1585, en van 10 Juni 1916, n°. 1072IV, afdeeling Arbeid;

Gezien artikel 9 der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* n°. 486);

Den Raad van State gehoord (adviezen van 14 December 1915, n°. 46 en 25 Juli 1916, n°. 47);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 September 1916, n°. 1973, afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan de navolgende voorschriften te geven:

Art. 1. In dit besluit wordt verstaan onder:

diensttijd: de tijdsruimte, gelegen tusschen het begin en het einde van de werkzaamheden van een havenarbeider in een of meer stuwadoorsondernemingen, in welke tijdsruimte geen aaneengesloten arbeidsonderbreking voorkomt, die zeven uur of langer duurt;

werktijd: de tijd, gedurende welken in den diensttijd gewerkt wordt in een of meer stuwadoorsondernemingen;

Onze Minister, *stuwadoorsarbeid*, *stuwadoorsonderneming*, *havenarbeider*: hetgeen onder deze termen verstaan wordt in artikel 1 der Stuwadoorswet.

2. Behoudens het bepaalde in de artikelen 7, 8 en 9 mag een diensttijd van een havenarbeider niet langer zijn dan twaalf uren.

3. Behoudens het bepaalde in de artikelen 7, 8 en 9 mag de werktijd van een havenarbeider niet langer zijn dan tien uren per etmaal.

4. 1. Na een diensttijd van langer dan twaalf uren mag de volgende diensttijd niet eerder dan negen uren na het einde van den vorigen diensttijd beginnen.

2. Een havenarbeider, die binnen zeven uur na afloop van een diensttijd of binnen zooveel langeren tijd als moet verloopen alvorens zijn volgende diensttijd mag aanvangen, wordt aangetroffen op eene plaats, waar hij in den voorafgeganen diensttijd arbeid heeft verricht, dan wel op eene plaats, waar stuwadoorsarbeid pleegt te geschieden, wordt geacht aldaar arbeid te verrichten in de stuwadoorsonderneming waarin hij gedurende den voorafgeganen diensttijd werkzaam was of waarin ter plaatse stuwadoorsarbeid pleegt te geschieden, een en ander voor zoover niet het tegendeel blijkt.

3. Bevindt een havenarbeider zich langer dan één uur vóór het begin van het werk op de plaats, waar hij arbeid gaat verrichten, dan wordt de diensttijd gerekend te zijn ingegaan op het oogenblik, waarop hij op die plaats kwam.

4. Door of namens Onzen Minister kan ontheffing verleend worden van het bepaalde in het tweede lid.

5. 1. Na een diensttijd van ten hoogste zes uren achtereen, moet aan een havenarbeider een rusttijd van ten minste een half uur gegeven worden.

2. Rusttijden van minder dan een kwartier worden geacht werktijden te zijn.

6. De gezamenlijke duur der diensttijden van een havenarbeider in het tijdvak van Maandag des voormiddags zes uur tot middernacht tusschen Zaterdag en Zondag mag niet langer dan twee en zeventig uren zijn, de gezamenlijke duur van zijn werktijden in hetzelfde tijdvak niet langer dan zestig uren, met dien verstande nochtans, dat de gezamenlijke duur der diensttijden en die der werktijden mag vermeerderd worden met het aantal uren, krachtens welke, volgens de bepalingen van artikel 9, vergunning tot verlenging van dienst- of werktijden gegeven is.

7. 1. Onze Minister kan aan eene bepaalde stuwadoorsonderneming, die tevens een of meer hier te lande gevestigde vaste stoomvaartlijnen beheert, een doorloopende, voor een bepaalden tijd geldige, vergunning geven, om af te wijken van het bepaalde in de artikelen 2 en 3 in dier voege, dat de werktijden bij de werkzaamheden, verricht aan de schepen dier stoomvaartlijnen, mogen verlengd worden tot twintig uren per etmaal en de diensttijden tot vier en twintig uren, onder voorwaarde dat het tijdsverloop tusschen twee diensttijden tenminste twaalf uren bedrage en onder zoodanige verdere voorwaarden, als noodig blijken.

2. Van de vergunning mag alleen gebruik worden gemaakt ten opzichte van havenarbeiders, die in zoodanige dienstbetrekking tot de stuwadoorsonderneming staan, dat de diensttijden, gedurende welke ieder hunner per kalenderweek in de onderneming werkzaam is, behoudens in bijzondere omstandigheden, gezamenlijk niet korter zijn dan twee en zeventig uren.

3. De vergunning wordt alleen gegeven, indien de onderneming ten genoege van Onzen Minister voldoende waarborgen geeft, dat de bepalingen van dit besluit en van de door hem te stellen voorwaarden worden nagekomen en ten genoege van het ter plaatse bevoegde districtshoofd, bedoeld in artikel 17 der Stuwadoorswet, eene registratie van de arbeiders en hunne werktijden bijhoudt.

4. Zij kan te allen tijde worden ingetrokken.

8. 1. Onze Minister kan voor het verrichten van werkzaamheden door havenarbeiders in eene bepaalde stuwadoorsonderneming, ten behoeve van zeeschepen, die in eene geregelde lijn varen, waarvan de eindpunten door Europeesche havens gevormd worden, en waarvan de stoomschepen in geregelde tusschenpoozen van ten minste twee en ten hoogste veertien dagen varen, vergunning geven, om af te wijken van het bepaalde in de artikelen 2 en 3 in dier voege, dat de werktijden bij die werkzaamheden mogen verlengd worden tot twintig uren per etmaal en de diensttijden tot vier en twintig uren, onder voorwaarde dat het tijdsverloop tusschen twee diensttijden ten minste twaalf uren moet bedragen en onder zoodanige verdere voorwaarden, als noodig blijken.

2. Deze vergunning geldt voor een door Onzen Minister te bepalen tijd en voor een door hem te bepalen aantal arbeiders en kan steeds worden ingetrokken. De vergunning geldt slechts voor die arbeiders, wier namen op eene lijst vermeld zijn, welke berust ten kantore van het districtshoofd, bedoeld in artikel 17 der Stuwadoorswet.

3. Deze lijst moet aan het districtshoofd worden gezonden, binnen veertien dagen na de dagteekening der vergunning; de lijst mag geen grooter aantal arbeiders aanwijzen dan in de vergunning is bepaald.

4. De hoofden of bestuurders van de betrokken onderneming kunnen in de op deze lijst vermelde namen, telkenmale wanneer zij zulks wenschelijk achten, wijziging brengen, door de door hen gewenschte veranderingen schriftelijk aan het districtshoofd mede te deelen. Deze wijzigingen worden van kracht binnen een bij de vergunning gestelden termijn na ontvangst van de mededeeling door het districtshoofd, welke termijn op niet langer dan zeven dagen mag gesteld worden.

5. Indien bij het districtshoofd de overtuiging bestaat, dat een havenarbeider, voorkomende op eene lijst, werkt in strijd met een der bepalingen van dit besluit, is deze ambtenaar bevoegd den naam van dien arbeider van de lijst te schrappen. Hij geeft van deze beslissing kennis zoowel aan de hoofden of bestuurders der stuwadoorsonderneming als aan den arbeider. Zoowel de hoofden of bestuurders als de arbeider kunnen binnen een week na de dagteekening der beslissing van het districtshoofd tegen die beslissing in beroep komen bij Onzen Minister. De schrapping werkt niet, zoolang de termijn van beroep nog loopt of op een ingesteld beroep niet is beslist.

6. Een arbeider, die van eene lijst geschrapt is, mag gedurende zes maanden, nadat de beslissing tot schrapping onherroepelijk is geworden, niet worden geplaatst op de in het derde en vierde lid bedoelde lijst van dezelfde stuwadoorsonderneming, waarin hij werkzaam was, toen hij den arbeid verrichtte, die tot de schrapping van zijn naam aanleiding gaf.

9. 1. Een diensttijd van een havenarbeider mag tot twintig uren en de daarin vallende werktijd tot achttien uren verlengd worden, indien daartoe met inachtneming van door Onzen Minister gegeven voorschriften vergunning gegeven is door het ter plaatse bevoegde districtshoofd of door een door het hoofd van den dienst aangewezen ambtenaar, bedoeld in artikel 17 der Stuwadoorswet.

2. Echter kan buiten de gemeenten Amsterdam en Rotterdam door het ter plaatse bevoegde districtshoofd vergund worden den diensttijd tot vier en twintig uren en den werktijd tot twintig uren te verlengen, indien hem aan-

nemelijk wordt gemaakt, dat niet voldoende arbeiders beschikbaar zijn om met dubbele ploegen te werken.

3. De vergunningen, bedoeld in het eerste en tweede lid, kunnen alleen worden toegestaan in geval zulks noodig is voor het geheel lossen of laden van een schip of in andere dringende omstandigheden. Daaraan kunnen voorwaarden worden verbonden. Bij niet inachtneming van een voorwaarde vervalt de vergunning.

10. Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel van Werktijdenbesluit (Stuwadoorswet).

11. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1916.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Sept.* 1916.)

5 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 12 der Stuwadoorswet. S. 433.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 8 September 1915, n°. 1381, en van 10 Juni 1916, n°. 1072II, afdeeling Arbeid;

Gezien artikel 12 der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* n°. 486);

Den Raad van State gehoord (adviezen van 30 November 1915, n°. 31 en 25 Juli 1916, n°. 47);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 September 1916, n°. 1973, afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan de navolgende voorschriften te geven:

HOOFDSTUK I.

VOORSCHRIFTEN, ALS BEDOELD BIJ ARTIKEL 12, EERSTE LID, DER STUWADOORSWET.

Art. **1.** 1. Het dek van een zeeschip moet voor de havenarbeiders, die aan boord van het schip stuwadoorsarbeid gaan verrichten, veilig te bereiken zijn.

2. Indien voor het geven van toegang tot het zeeschip loopplanken gebruikt worden, moeten deze aan de boordzijde stevig bevestigd zijn; zij moeten eene breedte hebben van ten minste 0,50 M. en moeten ten minste aan één zijde van voldoend sterke leiders zijn voorzien, die op doelmatige hoogte zijn aangebracht.

3. Indien voor het geven van toegang andere ladders dan touwladders worden gebruikt, moeten deze ten minste 0,80 M. boven de verschansing reiken; zij moeten doelmatig geplaatst en aan de bovenzijde tegen zijdelings verschuiven beveiligd zijn.

4. Ter plaatse, waar loopplanken, trappen of ladders toegang tot het zeeschip geven, moeten goed vaststaande trappen of andere doelmatige hulpmiddelen van den bovenkant der verschansing naar het dek leiden.

2. 1. Indien havenarbeiders over water naar een zeeschip moeten worden vervoerd, moeten vaartuigen beschikbaar worden gesteld om de havenarbeiders kosteloos van den wal naar het schip en van het schip naar den wal te brengen.

2. Deze vaartuigen moeten in goeden staat van onderhoud verkeeren, voorzien zijn van de noodige hulpmiddelen voor veilig varen en, zoo noodig, van doelmatige reddingsmiddelen. Zij moeten voldoende bemand zijn door ervaren personeel.

3 Met deze vaartuigen mag geen grooter aantal personen te gelijker tijd worden vervoerd dan de veiligheid der vaart toelaat, welk aantal op een goed zichtbare plaats op elk vaartuig moet zijn vermeld. Indien behalve personen tevens goederen worden vervoerd, wordt voor elke 75 K.G. vervoerd goed het aantal toe te laten personen met één verminderd.

3. Aan een zeeschip, waarheen havenarbeiders over water worden vervoerd, moet eene statietrap of eene goede, binnenboords bevestigde, stormladder van voldoende lengte aanwezig zijn, opdat van uit de in artikel 2 bedoelde vaartuigen gemakkelijk de bovenzijde der verschansing kan bereikt worden, tenzij toegang tot het zeeschip wordt verkregen door middel van ladders, geplaatst op een langszij liggend vaartuig van voldoende grootte.

4. De in artikel 2 bedoelde vaartuigen mogen slechts daar aan den wal aanleggen, waar doelmatige trappen of ladders of andere voldoende hulpmiddelen aanwezig zijn, om van den wal die vaartuigen of vanuit laatstgenoemde den wal te bereiken.

5. De toegangen tot de vaartuigen, bedoeld in artikel 2, en tot de zeeschepen, waaraan stuwadoorsarbeid verricht wordt, moeten bij het aan boord komen en van boord gaan der havenarbeiders voldoende verlicht zijn.

HOOFDSTUK II.

VOORSCHRIFTEN, ALS BEDOELD BIJ ARTIKEL 12, TWEEDE LID, DER STUWADOORSWET.

§ 1. *Het voorkomen van ongevallen bij den arbeid en het verleenen van hulp bij plaats gehad hebbende ongevallen.*

6. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid verricht wordt, moeten de zich op minder dan 1,80 M. boven de vloeren, bordessen of traptreden bevindende, gevaar veroorzakende, deelen van:

a. krachtwerktuigen zooals vliegwielen, krukken, drijfstangen, assen, spieën, riemen, kettingen, snaren, schijven, tandraderen, uitstekende zuigerstangen,

b. drijfwerken, zooals krukken, assen, kettingen, snaren, riemen, schijven, raderen, spieën, bouten, koppelingen, stelschroeven,

voldoende zijn beschut en in goeden staat van onderhoud verkeeren.

7. 1. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid verricht wordt, moeten hijschkranen, lieren, elevators en andere hefwerktuigen aan de volgende vereischten voldoen:

a. deze werktuigen, alsmede hun onderdeelen, toebehooren en stoomleidingen moeten voldoende zijn beschut en in goeden staat van onderhoud verkeeren;

b. hijschkranen, lieren of andere hefwerktuigen moeten voorzien zijn van middelen, waardoor, bij het ophijschen van den last, het onverhoeds neerdalen ervan kan worden voorkomen, terwijl bij het neerlaten van den last door een doelmatige, goed werkende rem of andere inrichting de snelheid moet kunnen worden geregeld en onmiddellijk stil zetten van het werktuig steeds mogelijk moet zijn;

c. de zwengels van hijschkranen, lieren of andere hefwerktuigen moeten bij het neervieren van den last kunnen worden afgenomen of ontkoppeld;

d. aan de hijschkranen of andere hefwerktuigen moeten ter plaatse, waar de werklieden zich daarbij bevinden moeten, om deze te bedienen, alsmede op de toegangswegen tot die plaatsen, zoodanige inrichtingen zijn aangebracht, dat de werklieden beveiligd zijn tegen ongevallen door gevaar veroorzakende deelen van drijfwerk, door electrische geleidingen of toestellen, door onbekleede stoomleidingen, door vallen of door vallende voorwerpen;

e. de handels der keerkoppelingen van stoomkranen of lieren moeten voorzien zijn van middelen om deze handels vast te zetten;

f. de afgewerkte stoom van hijschkranen, lieren en andere hefwerktuigen moet op zoodanige wijze kunnen ontsnappen, dat het uitzicht der werklieden bij de werkzaamheden geen belemmering ondervindt en voor hen geen gevaar van verbranding door stoom of heet water ontstaat.

2. Met hijschkranen mogen geen zwaardere lasten worden verplaatst dan overeenkomt met het hefvermogen van die werktuigen, dat uit een oogpunt van veiligheid ten hoogste kan worden toegelaten. Dat hefvermogen moet op de hijschkranen op een goed zichtbare plaats vermeld staan, terwijl het bij kranen met verstelbaren dirk automatisch bij elken stand van den dirk moet worden aangegeven.

8. Op een zeeschip, waaraan stuwadoorsarbeid wordt verricht, moeten:

a. de dekopeningen, die niet voorzien zijn van voldoend hooge luikhoofden, tegen het gevaar van er in te vallen doelmatig zijn beveiligd en wel, voor zoover de werkzaamheden zulks toelaten, door middel van voldoend sterke, op doelmatige hoogte aangebrachte, leiders;

b. de stoomlieren naast de luikhoofden aan de zijde, waar de ruimladders zijn aangebracht, zoodanig zijn geplaatst, dat eene ruimte van ten minste 0,40 M. aanwezig is tusschen stoomlier en luikhoofd;

c. de schilden en merkels voorzien zijn van zoodanige hulpmiddelen om hen weg te nemen of te plaatsen, dat het niet noodig is om op de schilden of merkels te klimmen om deze hulpmiddelen te bevestigen.

9. Ten aanzien van ruimen, tusschendekken, bunkerruimen en andere onder het opperdek gelegen plaatsen van een zeeschip, waaraan stuwadoorsarbeid verricht wordt, gelden de volgende voorschriften:

a. de toegangsmiddelen tot die plaatsen moeten bestaan uit vaste ruimladders, trappen of losse ladders, die in goeden staat van onderhoud verkeeren en waarvan de handgrepen of sporten tot den bovenkant van het luikhoofd reiken en op onderling gelijken afstand zijn aangebracht, zoodat op- en afklimmen onbelemmerd en zonder gevaar kan geschieden;

b. de ruimladders, die de dekken onderling verbinden, moeten in één lijn onder elkander zijn geplaatst, tenzij er voldoende maatregelen voor veilig op- en afgaan zijn genomen;

c. de tunnels moeten aan beide zijden van een voldoend aantal handgrepen zijn voorzien, zoodat onbelemmerd en zonder gevaar daarover kan worden geklommen.

10. Stellingen, waarop stuwadoorsarbeid

verricht wordt en die van den wal naar het schip leiden, moeten aan de volgende vereischten voldoen :

a. de stellingen moeten in goeden staat verkeeren, en de vloeren moeten zóó zijn samengesteld, dat stellingpalen en jukken hoofdzakelijk tot steun en borg dienen. De helling van den vloer mag niet grooter zijn dan voor een veilig gebruik van lorries of steekwagens toelaatbaar is. Daartoe moet, wanneer de hoogte van het dek boven den wal tot eene gevaarlijke helling van den vloer aanleiding zou geven, de stellingvloer rusten op een juk ; het juk moet met kettingen aan het boord bevestigd zijn en de stellingpalen moeten gewaarborgd zijn tegen afglijden van het juk ;

b. de stellingen moeten eene breedte hebben van ten minste 1,40 M. Indien deze stellingen in de breedte uit verschillende planken bestaan, moeten deze planken ten minste, 0,07 M. dik zijn en onderling verbonden zijn door daaronder aangebrachte leggers van ten minste 0,10 M. bij 0,10 M. in doorsnede, welke leggers op niet meer dan 1,50 M. afstand van elkander verwijderd mogen zijn, terwijl zij ten minste 0,15 M. buiten de planken moeten uitsteken.

11. Ten aanzien van hangstellingen buiten boord, waarop stuwadoorsarbeid verricht wordt, en ten aanzien van den arbeid op zulke stellingen gelden de volgende voorschriften :

a. de hangstellingen moeten in goeden staat verkeeren en bestaan uit planken van ten minste 0,05 M. dikte, goed bevestigd aan twee leggers, welke niet minder dan 0,20 M. buiten de planken uitsteken. De vier stellingtouwen moeten van voldoende dikte zijn en elk afzonderlijk binnenboord worden vastgezet, terwijl de buitenstellingtouwen iets meer moeten zijn doorgehaald dan die, welke zich tegen de zijde van het schip bevinden ;

b. wanneer geen behoorlijke omschutting van de hangstelling aanwezig is, moet iedere arbeider door een gordel met touw van voldoende lengte en sterkte beveiligd zijn ; dit touw moet binnenboord aan een geschikt punt zijn vastgemaakt.

12. Ten aanzien van stellingen over de luikopeningen, in gebruik bij het lossen of laden van gestorte ladingen, moet aan de volgende vereischten voldaan zijn :

a. zij moeten tenminste 1 M. breed zijn en bestaan uit planken van tenminste 0,07 M. dikte, die dwars over de geheele luikopening reiken en voldoende zijn vastgesjord ;

b. de ingelegde luiken moeten voldoende breed zijn om plaats te bieden aan de personen, belast met uit- of inzetten der hijschen, en de luiken en merkels moeten voldoende zijn vastgesjord.

13. 1. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid verricht wordt, moet aan de volgende voorschriften zijn voldaan :

a. vloeren, bordessen, trappen, ladders, hijschluiken moeten in goeden staat van onderhoud verkeeren ;

b. bij hijschdeuren moeten doelmatige handgrepen zijn aangebracht ;

c. verplaatsbare trappen moeten voorzien zijn van zoodanige inrichting, dat voldoende zekerheid bij op- en afstappen en tegen uitglijden wordt geboden ;

d. ladders moeten van beveiligingsmiddelen tegen uitglijden, omvallen of te sterk doorbuigen zijn voorzien ; zij moeten ten minste 0,80 M. uitsteken boven de plaats, waartoe zij toegang geven, voor zoover niet op andere wijze voldoende zekerheid bij het op- en afstappen wordt geboden ; de sporten moeten in het hout der boomen rusten en mogen niet uitsluitend zijn opgespijkerd of aangeschroefd ; houten ladders mogen niet geverfd zijn ;

e. liften met toebehooren moeten in goeden staat van onderhoud verkeeren en van doelmatige veiligheidsinrichtingen zijn voorzien ; inzonderheid — tenzij de lift een continu-lift is — van veiligheidsinrichtingen, die beletten, dat de bak kan neerstorten en die verzekeren, dat alle toegangen veilig worden afgesloten en dat de liftbak automatisch stil gezet wordt als hij de uiterste standen heeft bereikt ;

f. vaste of tijdelijke bordessen moeten tegen het gevaar van er af te vallen voldoende beveiligd zijn ; zoo noodig moeten netten daaronder zijn aangebracht.

2. Met liften mogen geen zwaardere lasten worden vervoerd, dan uit een oogpunt van veiligheid ten hoogste kunnen worden toegelaten. Het toelaatbaar gewicht moet bij de toegangen tot de lift of op den liftbak op een goed zichtbare plaats vermeld staan.

14. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid verricht wordt, moet ten aanzien van de daarbij gebezigde, hieronder vermelde werktuigen aan de volgende voorschriften zijn voldaan :

a. los- en laadgerei, als masten, stagen, laadboomen, hangers, kettinglengen, stroppen, laadborden, stellingen, bakken, manden, rolwagens, steekwagens, moet in goeden staat van onderhoud verkeeren ;

b. los- en laadgerei moet voldoende zekerheid bieden, in verband met het gewicht der

daarmede in den regel te verwerken lasten;

c. laadreepen met open haken moeten zoo noodig voorzien zijn van een borg tegen onklaar loopen;

d. bij staaldraad-laadreepen moeten de oogsplitsen ten minste zes maal doorgestoken zijn;

e. staaldraad-laadreepen mogen niet bestaan uit aan elkaar gesplitste einden;

f. kettingwerk mag niet door knoopen zijn ingekort;

g. touw-stroppen, die bij de lossing of lading van gezaagd hout gebezigd worden, mogen, dubbel gemeten, niet langer zijn dan 2,70 M.;

h. balkhaken, die bij de lossing of lading van balken gebezigd worden, mogen niet door onvoldoend scherpe punten of ondoelmatigen vorm, in verband met den vorm der balken, gevaar voor het neervallen daarvan opleveren.

15. 1. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid wordt verricht, moet aan de volgende voorschriften zijn voldaan:

a. bij het laden of lossen moet aan de luikopeningen toezicht worden gehouden door personen, die met het verrichten van zulk werk vertrouwd zijn, tenzij de kranen zoodanig zijn ingericht en behandeld worden, dat de kraandrijver een voldoend vrij gezicht op den last en het ruim heeft;

b. de bediening der hijschwerktuigen moet geschieden door werklieden, die daarmee uitsluitend zijn belast; deze moeten geoefend en bekwaam zijn en de Nederlandsche taal voldoende machtig zijn;

c. één persoon mag niet meer dan één hijschwerktuig bedienen;

d. het stuwen of verwerken van goederen moet onder deskundig toezicht geschieden en maatregelen moeten genomen worden, dat de opgestapelde goederen niet kunnen omvallen;

e. op één ruim mogen niet meer ploegen zijn gesteld dan, in verband met veilig werken, toelaatbaar is;

f. de opstelling der ploegen en hijschwerktuigen moet zoodanig zijn, dat zooveel mogelijk voorkomen wordt, dat de opgeheschen lasten boven de werklieden blijven hangen of moeten passeeren;

g. er mogen geen werkwijzen worden gevolgd of gereedschappen worden gebezigd, die uitteraard voor de te verwerken voorwerpen niet geschikt zijn en daardoor voor de werklieden gevaar kunnen doen ontstaan;

h. de lasten moeten goed zijn samengesteld en aangeslagen;

i. manden of bakken mogen niet tot boven den rand worden volgeschept, zoodat bij het ophijschen of neervieren gevaar ontstaat, dat deelen der ingeschepte goederen er uit vallen;

k. indien schilden en merkels bij het laden en losssn niet volledig uit de luikhoofden worden verwijderd, moeten zij zoodanig worden vastgezet, dat geen gevaar voor uitlichten kan ontstaan;

l. de stroppen of lengen, waarmede een last wordt opgeheschen, moeten voldoende zijn dichtgeslagen;

m. bij het ophijschen van verschillende lange ijzeren voorwerpen in één hijsch, moeten deze tegen uitschieten uit den hijsch worden geborgd;

n. in de ruimen of uit hijschluiken mogen geen voorwerpen worden geworpen;

o. dekken, vloeren, bordessen, trappen en loopplanken mogen door regen of andere oorzaken geen gevaar voor uitglijden opleveren;

p. goederen moeten op doelmatige wijze zijn of worden opgestapeld;

q. de verlichting moet in verband met den arbeid, die plaats heeft, voldoende zijn en zij mag niet door de voortdurende afscheiding van roet of walm hinderlijk op de ademhalingsorganen werken;

r. er mag gedurende het laden en lossen geen herstellingsarbeid aan het schip verricht worden, die zooveel geraas maakt, dat daardoor het mondeling verkeer tusschen de personen, die stuwadoorsarbeid verrichten, belemmerd wordt.

2. Het dek van een zeeschip moet, zoolang daaraan stuwadoorsarbeid wordt verricht, voldoende verlicht zijn.

3. Door of namens Onzen Minister kan voorwaardelijk of onvoorwaardelijk vrijstelling worden verleend van het bepaalde in het eerste lid onder *c* ten aanzien van hijschwerktuigen, welke zóó zijn ingericht, dat de bediening van meer dan één dier werktuigen door slechts één persoon veilig kan geschieden.

16. 1. Zoo noodig moeten ten aanzien van kettingwerk, dat ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid wordt verricht, gebezigd wordt, de herkomst, het jaar van aanmaak, de veilig toelaatbare belasting, zoomede de tijdstippen van beproeving en van uitgloeiïng genoteerd worden in een door of namens het hoofd of den bestuurder der onderneming bij te houden register. De in het register vermelde, veilig toelaatbare, belasting en een mede in het register aangegeven merkteeken moeten op het kettingwerk zijn ingeslagen. Het register, waarvan het model door Onzen Minister wordt vastgesteld, moet op aanvraag onverwijld ter inzage

worden verstrekt aan de bij artikel 17 der Stuwadoorswet bedoelde ambtenaren.

2. Het kettingwerk en het overige los- en laadgerei, dat ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid wordt verricht, gebezigd wordt, moet voor zoover de aard van die hulpmiddelen beproeving noodig en mogelijk maakt, aan eene beproeving of eene periodieke beproeving worden onderworpen. Voldoende bewijs moet kunnen worden geleverd, dat het behoorlijk en tijdig met gunstigen uitslag is beproefd.

17. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid verricht wordt en zich vaste, vloeibare of gasvormige stoffen bevinden, die ontplofbaar of licht ontvlambaar zijn, mag, onverminderd het bepaalde bij en krachtens de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 81), geen ander dan goed geïsoleerd kunstlicht worden gebezigd en geen vuur aanwezig zijn.

18. 1. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid verricht wordt, moeten:

a. doelmatige middelen voor eerste hulp bij ongevallen aanwezig zijn, die zoodanig worden bewaard, dat zij tegen verontreiniging door stof of op andere wijze zijn beschut en dat te allen tijde er over kan beschikt worden;

b. voor zoover dit mogelijk is, een voldoend aantal biljetten, waarop de bij ongevallen te verleenen eerste hulp op gemakkelijk te begrijpen wijze is beschreven en voor zooveel noodig door afbeeldingen is verduidelijkt, zijn opgehangen zoodanig, dat daarvan gemakkelijk kennis genomen kan worden;

c. doelmatige middelen voor het redden van drenkelingen op eene goede zichtbare en doelmatige plaats aanwezig zijn.

2. Indien op een zeeschip tien of meer personen en indien in eene loods of op een afgesloten terrein vijf en twintig of meer personen stuwadoorsarbeid verrichten, moet ter plaatse ten minste één persoon aanwezig zijn, die belast is met het verleenen van eerste hulp bij ongevallen en ten aanzien van wien een bewijs, als nader door Onzen Minister zal worden aangegeven, kan worden overgelegd, waaruit blijkt, dat hij met verleenen van eerste hulp bij ongevallen vertrouwd is.

§ 2. *Het voorkomen van schade aan de gezondheid, tengevolge van den arbeid.*

19. 1. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid verricht wordt, moet aan de volgende voorschriften zijn voldaan:

a. voor de werklieden, die arbeiden aan stuivende ladingen of aan ladingen, waarvan het stof schadelijk of hinderlijk is voor de oogen of ademhalingsorganen, zooals pek, sommige ertsen, zwavel, slakkenmeel, fosfaat, moeten doelmatige brillen en doelmatige inrichtingen, ter voorkoming van de inademing van schadelijke stoffen, kosteloos ter beschikking gesteld worden;

b. bij het ontstaan of de verspreiding van schadelijke of hinderlijke gassen of dampen en van stof, moeten doeltreffende middelen worden aangewend tot afvoer van die gassen, van die dampen of dat stof;

c. gedurende het laden en lossen mag geen herstellingsarbeid verricht worden, die hinderlijke stof veroorzaakt;

d. voor de werklieden, die arbeiden aan stoffen, welke voor de gezondheid schadelijke bestanddeelen bevatten, moeten dranken worden beschikbaar gesteld, die de schadelijke werking dier stoffen tegengaan.

2. Indien stuwadoorsarbeid wordt verricht op een terrein, behoorende tot of in gebruik zijnde bij eene stuwadoorsonderneming, of op een zeeschip, dat aan zulk een terrein gemeerd ligt, en indien op dat terrein bij het laden en lossen van zeeschepen ten minste vijf en twintig arbeiders plegen te werken, moet aldaar een voldoend ruim, behoorlijk verlicht en zoo noodig verwarmd schaftlokaal aanwezig zijn.

3. Het bepaalde in het voorgaande lid is niet van toepassing, indien de regeling van de werktijden, de duur van de schafttijden of andere omstandigheden van plaatselijken aard het mogelijk maken, dat de arbeiders de schafttijden doorbrengen in hunne woning of in eene andere doelmatige localiteit, waar geen sterke drank verstrekt wordt en welke voor hen kosteloos en zonder verplichting tot het maken van vertering toegankelijk is.

§ 3. *Het beschikbaar stellen van drinkwater en privaten.*

20. Ter plaatse, waar stuwadoorsarbeid wordt verricht, moet aan de havenarbeiders goed drinkwater of andere geschikte alcoholvrije drank op doelmatige wijze en in voldoende hoeveelheid kosteloos worden verstrekt.

21. 1. Aan boord van een zeeschip, waaraan stuwadoorsarbeid wordt verricht, of wel op het terrein, waaraan het zeeschip gemeerd ligt, moet ten minste één privaat voor de havenarbeiders beschikbaar zijn.

2. De in het eerste lid bedoelde privaten moeten zoodanig geplaatst zijn en onderhouden worden, dat zij door alle havenarbeiders, voor wie zij bestemd zijn, zoolang stuwadoorsarbeid

wordt verricht, behoorlijk bereikt en gebruikt kunnen worden.

§ 4. *Het bevorderen van zindelijkheid.*

22. 1. Werklokalen, terreinen en dekken van zeeschepen, waar stuwadoorsarbeid wordt verricht, moeten zindelijk en zooveel mogelijk vrij van stof en afval worden gehouden.

2. Schaft- en wachtlokalen aanwezig op terreinen, waar stuwadoorsarbeid wordt verricht of waaraan zeeschepen gemeerd liggen, aan boord waarvan die arbeid plaats heeft, moeten zindelijk en stofvrij worden gehouden.

3. Privaten, als in artikel 21 bedoeld, moeten zindelijk worden gehouden.

23. 1. Indien havenarbeiders bij het verrichten van stuwadoorsarbeid aan groote warmte, stof of vuil zijn blootgesteld, moet, ingeval de arbeid plaats vindt op een terrein, behoorende tot of in gebruik zijnde bij eene stuwadoorsonderneming, of op een schip, dat aan zulk een terrein gemeerd ligt, op dit terrein een doelmatig ingerichte en gelegen, binnenshuis opgestelde, waschplaats aanwezig zijn, die op doelmatige tijden in verband met de schafttijden en het eind van dien arbeid voor de arbeiders toegankelijk moet wezen.

2. Indien de aanvoer ter plaatse van bruikbaar water in voldoende hoeveelheid bijzondere bezwaren oplevert, kan Onze Minister van deze bepaling voorwaardelijk of onvoorwaardelijk ontheffing verleenen.

24. Indien havenarbeiders stuwadoorsarbeid verrichten, bestaande in het verwerken van artikelen, die hinderlijk stof veroorzaken of gevaarlijk voor de gezondheid zijn, moeten zoo noodig voldoende maatregelen zijn getroffen, dat zij zich kosteloos in kort tijdsverloop, voordat zij zich naar huis begeven, kunnen reinigen. Zoo mogelijk moet daartoe een badinrichting, doelmatig ingericht en gelegen, beschikbaar zijn.

HOOFDSTUK III.

SLOTBEPALINGEN.

25. Het bevoegde districtshoofd of een andere door Onzen Minister aangewezen ambtenaar kan ter uitvoering in een bepaald geval van het in de Hoofdstukken I en II bepaalde nadere eischen stellen.

26. De uitdrukkingen „Onze Minister", „zeeschip", „stuwadoorsarbeid", „stuwadoorsonderneming" en „havenarbeider" hebben in dit besluit gelijke beteekenis als daaraan volgens artikel 1 der Stuwadoorswet moet worden gehecht.

27. Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel van Stuwadoors-Veiligheidsbesluit.

28. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1916, met uitzondering van de bepalingen van de artikelen 8, 18, tweede lid, 19, tweede lid, en 23, die twee jaar later van kracht zullen worden.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Sept.* 1916.)

—

5 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 17 der Stuwadoorswet. S. 434.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 21 October 1915, nº. 1768, en van 10 Juni 1916, nº. 1072VII, afdeeling Arbeid;

Gezien artikel 17 der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* nº. 486);

Den Raad van State gehoord (adviezen van 14 December 1915, nº. 49 en 25 Juli 1916, nº. 47);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 September 1916, nº. 1973, Afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen

§ 1. *Algemeene bepalingen.*

Art. 1. De dienst der ambtenaren, bedoeld in artikel 17, eerste lid, der Stuwadoorswet, draagt den naam van „Inspectie van den havenarbeid".

2. Deze dienst staat onder de bevelen van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, in de volgende artikelen aangeduid als „Onze Minister."

3. Aan het hoofd van dezen dienst staat de directeur-generaal van den arbeid.

4. De overige ambtenaren van dezen dienst dragen den titel van:

a. inspecteur van den havenarbeid;
b. onderinspecteur van den havenarbeid;
c. opzichter van den havenarbeid;
d. controleur van den havenarbeid.

2. Indien de directeur-generaal van den

arbeid ambtenaren, genoemd in artikel 1, tweede lid, onder *c*, *d* en *e* van Ons besluit van 10 Augustus 1909 (*Staatsblad* n°. 289), zooals dat laatstelijk is gewijzigd door Ons besluit van 18 April 1913 (*Staatsblad* n°. 135), opdracht geeft tot handhaving van de bepalingen der Stuwadoorswet of tot medewerking aan de uitvoering daarvan, worden deze ambtenaren geacht bij het vervullen van die opdrachten te behooren tot de Inspectie van den havenarbeid.

3. Onze Minister wijst aan ieder der in het vierde lid van artikel 1 genoemde ambtenaren een of meer der in het tweede lid van artikel 17 der Stuwadoorswet bedoelde districten aan, waarin zij werkzaam zullen zijn, benevens eene standplaats. Van deze aanwijzingen doet Onze Minister zoodra mogelijk mededeeling in de *Staatscourant*.

4. Alvorens hun ambt te aanvaarden, leggen de in het vierde lid van artikel 1 genoemde ambtenaren in handen van Onzen Minister den eed of de belofte af van ijverig, nauwgezet en onpartijdig de plichten te zullen nakomen, welke hun ambt medebrengt.

5. Bij de uitoefening van hun ambt zijn de ambtenaren van de Inspectie van den havenarbeid steeds voorzien van eene hun door Onzen Minister afgegeven legitimatiekaart.

6. 1. De in het vierde lid van artikel 1 genoemde ambtenaren onthouden zich van alle inmenging in geschillen tusschen werkgevers en arbeiders en tusschen hen, die tot een dezer groepen behooren onderling, voor zooveel zij hiertoe niet door den directeur-generaal van den arbeid gemachtigd zijn. Deze bepaling geldt niet, wanneer zij optreden krachtens artikel 13 der Stuwadoorswet.

2. Zij bekleeden geen ander ambt of andere bediening zonder toestemming van Onzen Minister en nemen middellijk noch onmiddellijk deel aan stuwadoorsondernemingen in den zin van artikel 1 der Stuwadoorswet.

3. Zij verrichten geen werkzaamheden ten behoeve van derden dan met toestemming van Onzen Minister.

7. 1. De directeur-generaal van den arbeid is belast met de leiding van en het toezicht op den dienst der Inspectie van den havenarbeid.

2. Hij bevordert zooveel mogelijk eenheid in de vervulling van de taak der ambtenaren van dezen dienst.

3. Jaarlijks brengt hij aan Onzen Minister een verslag uit over de werkzaamheden van de Inspectie van den havenarbeid.

4. Hij zorgt voor de samenstelling van verdere verslagen, waarvan de openbaarmaking door Onzen Minister of door hem gewenscht wordt geacht en onderwerpt deze aan het oordeel van Onzen Minister.

§ 2. *Van de districtshoofden der inspectie van den havenarbeid en de onder hunne bevelen staande ambtenaren.*

8. 1. Aan het hoofd van den dienst der Inspectie van den havenarbeid in elk der districten, als bedoeld in het tweede lid van artikel 17 der Stuwadoorswet, staat een door Onzen Minister aan te wijzen inspecteur van den havenarbeid.

2. Voor het geval van ziekte, verlof, afwezigheid buiten het district of ontstentenis van het districtshoofd wijst Onze Minister een plaatsvervanger aan. Van deze plaatsvervanging wordt mededeeling gedaan in de *Staatscourant*.

9. 1. Voor zoover de handhaving en de medewerking aan de uitvoering van wettelijke voorschriften, alsmede het opsporen van overtredingen daarvan aan de ambtenaren der Inspectie van den havenarbeid zijn opgedragen, draagt het districtshoofd dier inspectie daarvoor zorg in zijn district en oefent het daartoe noodige toezicht uit.

2. Voorts is hij, behalve met de taak, hem bij of krachtens de wet opgelegd, belast met de volgende werkzaamheden.

3. Hij dient Onzen Minister en den directeur-generaal van den arbeid desgevraagd van advies en geeft Onzen Minister en den directeur-generaal zoowel mondeling als schriftelijk de door hen verlangde inlichtingen.

4. Hij woont de vergaderingen van elke der Commissiën, bedoeld in artikel 19 der Stuwadoorswet, welker zetel in zijn district gevestigd is, bij, of zorgt, dat deze worden bijgewoond door een der krachtens het achtste lid van dat artikel door Onzen Minister aangewezen ambtenaren, tenzij de Commissie besloten heeft buiten tegenwoordigheid van ambtenaren, als bedoeld in artikel 17 der Stuwadoorswet, te vergaderen.

5. Hij houdt zich op de hoogte van de arbeidstoestanden in zijn district en van de gebeurtenissen, die van belang zijn voor de kennis der arbeidsverhoudingen, voor zoover deze in middellijk of onmiddellijk verband staan met het havenbedrijf.

6. Hij stelt onderzoekingen in en verzamelt gegevens, welke voor den dienst der Inspectie van den havenarbeid van belang zijn, voor zoover zulks hem door den directeur-generaal

van den arbeid wordt opgedragen of hij dit zelf noodig acht.

7. Hij brengt jaarlijks aan den directeur-generaal van den arbeid overeenkomstig diens aanwijzingen en vóór den door dezen te bepalen datum verslag uit van zijne werkzaamheden en van die van de onder zijne bevelen staande ambtenaren.

8. Hij voldoet aan de opdrachten van Onzen Minister en van den directeur-generaal van den arbeid en zorgt, dat de onder hem dienende ambtenaren aan zulke opdrachten voldoen.

9. Hij onthoudt zich ervan nadere eischen, als bedoeld in artikel 12 der Stuwadoorswet, in algemeenen vorm te formuleeren bij wijze van reglementen, instructies of circulaires.

10. Hij kan aan Onzen Minister en aan den directeur-generaal van den arbeid voorstellen doen. Bij inzending van een voorstel aan Onzen Minister zendt hij tegelijk een afschrift aan den directeur-generaal.

10. Het districtshoofd der inspectie van den havenarbeid bezoekt de plaatsen, welke aan zijn toezicht onderworpen zijn. Hij wordt bij de vervulling van zijne taak bijgestaan door de overige in het vierde lid van artikel 1 genoemde ambtenaren, die in zijn district werkzaam zijn gesteld. Zij staan onder zijne bevelen.

11. 1. Indien Onze Minister een onderinspecteur heeft aangewezen als bevoegd tot het stellen van nadere eischen, als bedoeld in artikel 12 of tot het geven van bevelen, als bedoeld in artikel 21 der Stuwadoorswet, bepaalt hij tevens binnen welke gemeenten deze bevoegdheid mag worden uitgeoefend. Het negende lid van artikel 9 is van toepassing.

2. De onderinspecteur is verplicht bij het uitoefenen van de in het eerste lid bedoelde bevoegdheden, de instructies te volgen hem door het districtshoofd gegeven.

3. Voor het geval van ziekte, verlof, afwezigheid buiten de gemeenten van zijn ressort of ontstentenis van den onderinspecteur, wijst Onze Minister een plaatsvervanger aan. Van deze plaatsvervanging wordt mededeeling gedaan in de plaatselijke bladen.

12. 1. De ambtenaren, genoemd in het vierde lid van artikel 1, welke onder de bevelen van een districtshoofd gesteld zijn, worden door hem in het bijzonder belast met het opsporen van overtredingen van voorschriften, vervat in de Stuwadoorswet of Onze besluiten krachtens deze vastgesteld.

2. Zij geven den directeur-generaal van den arbeid en het districtshoofd zoowel mondeling als schriftelijk de door hen verlangde inlichtingen en voldoen aan de door dezen gegeven opdrachten.

§ 3. *Slotbepaling.*

13. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1916.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Sept.* 1916.)

—

5 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 19 der Stuwadoorswet. S. 435.

WIJ WILHELMINA, enz.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 24 September 1915, nº. 1759, en 10 Juni 1916, nº. 1072III, afdeeling Arbeid;

Gezien artikel 19, negende lid, en artikel 30 der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* nº. 486);

Den Raad van State gehoord (adviezen van 14 December 1915, nº. 45 en 25 Juli 1916, nº. 47);

Gezien het nader rapport van Onzen genoemden Minister van 2 September 1916, nº. 1973, afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan de navolgende bepalingen vast te stellen:

§ 1. *Algemeene bepaling.*

Art. 1. In dit besluit wordt verstaan onder:

Onze Minister: Onze Minister, met de uitvoering van dit besluit belast;

Commissie: eene Commissie van advies voor den havenarbeid, als bedoeld in artikel 19 der Stuwadoorswet;

districtshoofd: het in het tweede lid van artikel 17 der Stuwadoorswet bedoelde hoofd van het district, waarin het gebied van eene Commissie is gelegen;

patroons-leden: de leden van eene Commissie, die gekozen zijn door hen, die voorkomen op de kiezerslijst voor patroons, zoomede de door Ons als zoodanig benoemde leden;

werklieden leden: de leden van eene Commissie, die gekozen zijn door hen, die voorkomen op de kiezerslijst voor havenarbeiders, zoomede de door Ons als zoodanig benoemde leden;

groep : de gezamenlijke patroons-leden, de gezamenlijke plaatsvervangende patroons leden, de gezamenlijke werklieden leden of de gezamenlijke plaatsvervangende werklieden-leden van eene Commissie.

§ 2. *Van de kiezerslijsten.*

2. 1. Het bestuur van elke gemeente, die gelegen is in het gebied eener Commissie, maakt jaarlijks eene lijst van patroons en eene lijst van havenarbeiders op, aanwijzende, wie kiesgerechtigd zijn voor de Commissie.

2. Deze lijst wordt op 15 Februari vastgesteld. Zij blijft tot 15 Februari van het volgende jaar van kracht, zooals zij is vastgesteld, behoudens de wijzigingen, die daarin ingevolge het in deze paragraaf bepaalde mochten zijn gebracht.

3. 1. Op de lijst van patroons worden in alphabetische orde geplaatst de namen en voornamen van de op 1 Januari in de gemeente wonende hoofden of bestuurders van Stuwadoorsondernemingen, die binnen het gebied der Commissie haar bedrijf uitoefenen en op 1 Juli van het voorafgaande jaar overeenkomstig artikel 3 der Stuwadoorswet waren ingeschreven en ten aanzien waarvan sedert op of vóór 10 Februari niet een besluit tot schrapping onherroepelijk is geworden.

2. De namen van hoofden of bestuurders van stuwadoorsondernemingen, die op 1 Januari geen woonplaats hadden in eene gemeente welke gelegen is binnen het gebied eener Commissie, waarin die ondernemingen haar bedrijf uitoefenen, worden geplaatst op de kiezerslijst van de gemeente, waar de stuwadoorsonderneming gevestigd is of kantoor houdt, en, indien de onderneming kantoor houdt in meer dan één gemeente binnen het gebied derzelfde Commissie, op de kiezerslijst van de gemeente, die op 1 Januari van het voorafgaande jaar het grootste aantal inwoners telde.

3. Op de lijst van havenarbeiders worden in alphabetische orde geplaatst de namen en voornamen van de op 1 Januari in de gemeente wonende havenarbeiders, te wier name eene op 1 Juli van het voorafgaande jaar in het gebied der Commissie geldende arbeidskaart was uitgereikt.

4. De namen van havenarbeiders, die op 1 Januari geen woonplaats hadden in eene gemeente, welke gelegen is binnen het gebied eener Commissie, worden geplaatst op de kiezerslijst van de gemeente, waar zij stuwadoorsarbeid plegen te verrichten, en indien zij in meer dan één gemeente binnen het gebied derzelfde Commissie dien arbeid plegen te verrichten, op de kiezerslijst van de gemeente, die op 1 Januari van het voorafgaande jaar het grootste aantal inwoners telde.

5. Indien eene gemeente meer dan één stemdistrict omvat, wordt op de kiezerslijsten tevens vermeld, tot welk stemdistrict de daarop geplaatsten behooren.

6. Op de lijsten worden niet geplaatst de namen van hen, die op 15 Februari den leeftijd van 21 jaren nog niet bereikt zullen hebben noch de namen van hen, die op 1 Januari :

1°. den staat van Nederlander niet bezaten ;

2°. bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak van het kiesrecht en de verkiesbaarheid of van het recht tot uitoefening van eenig beroep waren ontzet ;

3°. krachtens onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak geheel of gedeeltelijk de beschikking of het beheer over hunne goederen hadden verloren ;

4°. bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak tot eene vrijheidsstraf van ten minste zes maanden waren veroordeeld en krachtens die uitspraak op genoemden datum van de vrijheid waren beroofd.

4. 1. Tusschen 1 en 15 Januari van elk jaar zendt het districtshoofd aan het bestuur van elke gemeente, die, binnen zijn district gelegen is in het gebied eener Commissie, eene opgave van de namen, voornamen en woonplaatsen van hen, die blijkens de te zijner beschikking staande gegevens ingevolge het bepaalde in het eerste, tweede, derde en vierde lid van artikel 3 op de kiezerslijsten van die gemeente zouden moeten worden geplaatst.

2. Indien aan het districtshoofd bekend is, dat er ten aanzien van de door hem opgegeven personen redenen van uitsluiting bestaan, genoemd in het zesde lid van artikel 3, geeft hij daarvan mede kennis aan het gemeentebestuur. Eveneens geeft hij, zoodra hij vernomen heeft, dat ten aanzien van eene stuwadoorsonderneming, welker hoofden of bestuurders door hem, ingevolge het eerste lid, opgegeven zijn, een besluit tot schrapping onherroepelijk is geworden, daarvan kennis aan het gemeentebestuur.

5. 1. De kiezerslijsten worden terstond na de vaststelling op de secretarie der gemeente voor een ieder ter inzage nedergelegd en, tegen betaling der kosten, in afschrift of afdruk verkrijgbaar gesteld. Van een en ander geschiedt tegelijkertijd openbare kennisgeving.

2. Het gemeentebestuur zendt een afschrift of afdruk aan het districtshoofd, binnen wiens district de gemeente gelegen is.

6. Vóór 1 Maart is een ieder bevoegd bij het gemeentebestuur schriftelijk verbetering van de lijsten te vragen, op grond, dat hij zelf óf een ander in strijd met het bepaalde in artikel 3 daarop voorkomt, niet voorkomt of niet behoorlijk voorkomt.

7. Indien het verzoek om verbetering van eene kiezerslijst niet den verzoeker betreft, doet de burgemeester binnen vier en twintig uur na de ontvangst van het verzoek schriftelijk mededeeling hiervan aan den belanghebbende onder toezending van een afschrift van het verzoek en van de overgelegde bewijsstukken.

8. 1. De burgemeester doet vóór of op 1 Maart aan het districtshoofd binnen wiens district zijne gemeente gelegen is, mededeeling van den naam van dengene, wiens plaatsing op een der lijsten verlangd of bestreden wordt.

2. Het districtshoofd zendt binnen zeven dagen daarna aan het gemeentebestuur de inlichtingen, welke hij naar aanleiding van de hem verstrekte mededeelingen noodig acht.

9. 1. Vóór 1 April beslist het gemeentebestuur over de verzoeken om verbetering en worden de daarbij bevolen wijzigingen in de kiezerslijsten aangebracht.

2. De beslissing van het gemeentebestuur is met redenen omkleed en wordt in haar geheel door den burgemeester medegedeeld aan den verzoeker en, indien het verzoek een derde betrof, ook aan deze en voorts aan het districtshoofd.

3. De overgelegde bewijsstukken worden na de beslissing van het gemeentebestuur aan belanghebbenden teruggegeven.

10. 1. Binnen zeven dagen na de dagteekening van de in het tweede lid van artikel 9 bedoelde mededeeling kan de verzoeker en, indien de beslissing een derde betreft, ook deze tegen de beslissing van het gemeentebestuur in beroep komen bij den kantonrechter, aangewezen in het vijfde lid van artikel 19 der Stuwadoorswet. Het verzoek moet met redenen omkleed zijn en vergezeld worden van een afschrift van de beslissing van het gemeentebestuur.

2. Van het ingestelde beroep geeft de griffier onverwijld kennis aan het gemeentebestuur en indien het verzoek een ander dan den verzoeker betrof, ook aan die van beide partijen, die het beroep niet heeft ingesteld. De griffier deelt tevens den dag mede, waarop de verzoeker en, zoo het verzoek een ander dan den verzoeker betrof ook deze, of hunne vertegenwoordigers, door den kantonrechter zullen worden gehoord.

11. Indien overeenkomstig het bepaalde in artikel 19, vijfde lid, in verband met artikel 3, zesde lid, der Stuwadoorswet tegen de uitspraak van den kantonrechter beroep in cassatie wordt ingesteld, geeft de griffier van den Hoogen Raad onverwijld kennis van het ingestelde beroep aan het gemeentebestuur en, indien ook een ander dan de verzoeker bij de behandeling van het geding voor den kantonrechter partij is geweest, geschiedt de kennisgeving onverwijld ook aan die van beide partijen, die het beroep in cassatie niet heeft ingesteld.

12. Van elke rechterlijke uitspraak geeft de griffier onverwijld kennis aan hen, die bij het geding voor den rechter, die de uitspraak deed, partij zijn geweest en aan het bestuur der gemeente, welker kiezerslijst de uitspraak betreft. Beveelt de uitspraak wijziging van eene kiezerslijst, dan wijzigt het gemeentebestuur de lijst met aanteekening van de rechterlijke uitspraak, waarvan de wijziging een gevolg is. Het gemeentebestuur geeft van die wijziging kennis aan het districtshoofd.

§ 3. *Van de verkiezingen.*

13. Onze Minister bepaalt voor elke Commissie den dag en de uren, waarop de candidaatstelling en, zoo noodig, de stemming over de ingediende lijsten van candidaat-leden en candidaat-plaatsvervangende leden zal geschieden.

14. 1. In de gemeente, waar de zetel der Commissie gevestigd is, bevindt zich een hoofdstembureau, bestaande uit een voorzitter en twee andere leden, die alle door het gemeentebestuur worden benoemd. Dit bestuur benoemt tevens een plaatsvervangenden voorzitter en twee andere plaatsvervangende leden. De voorzitter van het hoofdstembureau wijst de orde aan, waarin de leden van dit bureau door hunne plaatsvervangers zullen worden vervangen.

2. Het gemeentebestuur wijst een geschikt lokaal aan, waarin het hoofdstembureau zitting zal houden.

3. De benoemingen in het eerste lid bedoeld en de aanwijzing van het lokaal van het hoofdstembureau worden zoo spoedig mogelijk in een of meer der plaatselijke nieuwsbladen bekend gemaakt en medegedeeld aan de besturen der andere, binnen het gebied der Commissie gelegen gemeenten, die onverwijld zorgen voor bekendmaking van een en ander in hunne gemeente.

15. 1. Op den voor de candidaatstelling

bepaalden dag kunnen binnen de aangewezen uren aan den voorzitter van het hoofdstembureau in het okaal van dit bureau, of, in de tot het gebied der commissie behoorende gemeenten, waar dat bureau niet is gevestigd, aan den burgemeester, lijsten van candidaten worden overhandigd. De burgemeester levert de door hem ontvangen lijsten onverwijld in bij den voorzitter van het hoofdstembureau.

2. Iedere lijst voor patroons-leden en plaatsvervangende patroons-leden wordt onderteekend door ten minste vijf, iedere lijst voor werklieden-leden en plaatsvervangende werklieden-leden door ten minste vijftien kiezers, bevoegd tot deelneming aan de verkiezing, waarvoor de inlevering geschiedt. Dezelfde kiezers mogen niet meer dan één lijst van leden en één lijst van plaatsvervangende leden voor dezelfde Commissie onderteekenen.

3. De candidaten worden met vermelding van hunne voorletters en woonplaats op de lijsten geplaatst in de volgorde, waarin door de onderteekenaars aan hen de voorkeur wordt gegeven.

4. Bij elke candidatenlijst wordt overgelegd de schriftelijke verklaring van iederen daarop voorkomenden candidaat, dat hij bewilligt in de plaats, hem op de lijst aangewezen. Indien een candidaat op meer dan één candidatenlijst voorkomt, wordt tevens overgelegd zijne verklaring, in welke volgorde hij bij voorkeur verkozen verklaard wenscht te worden.

16. Ten minste acht dagen vóór den dag der candidaatstelling wordt het in artikel 15 bepaalde door de burgemeesters der gemeenten gelegen in het gebied der Commissie, door een openbare kennisgeving, op de in de gemeente gebruikelijke wijze, in herinnering gebracht.

17. De vorm en de inrichting van de candidatenlijsten worden door Onzen Minister vastgesteld. Formulieren voor de lijsten zijn tenminste drie weken vóór den voor de candidaatstelling bepaalden dag kosteloos verkrijgbaar ter secretarie van de gemeenten, gelegen binnen het gebied der Commissie, en ten kantore van het districtshoofd. De burgemeester van elk dier gemeenten geeft van deze verkrijgbaarstelling op de in de gemeente gebruikelijke wijze kennis aan het publiek.

18. 1. De voorzitter van het hoofdstembureau en de in het eerste lid van artikel 15 bedoelde burgemeester geven een bewijs van ontvangst af voor elke candidatenlijst, welke hun wordt overhandigd. Voor de candidatenlijsten, welke bij den voorzitter overeenkomstig den tweeden volzin van het eerste lid van artikel 15 worden ingeleverd, doet hij den betrokken burgemeester onverwijld een ontvangbewijs toekomen.

2. De voorzitter van het hoofdstembureau doet de bij hem ingeleverde lijsten onverwijld op de secretarie der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, voor een ieder ter inzage nederleggen. De burgemeester zorgt voor toezending van afschriften aan de burgemeesters der overige binnen het gebied der Commissie gelegen gemeenten, die ze onverwijld ter secretarie voor een ieder ter inzage doen nederleggen.

19. 1. Het hoofdstembureau onderzoekt de lijsten. Voldoet een lijst niet aan de eischen, gesteld in artikel 15, tweede lid; is een candidaat niet aangeduid met vermelding van zijne voorletters en woonplaats; ontbreekt eene verklaring, als bedoeld in het vierde lid van artikel 15; komt de vorm en inrichting van eene lijst niet overeen met het daaromtrent krachtens artikel 17 vastgestelde, dan geeft het hoofdstembureau hiervan, met aanduiding van het verzuim, onverwijld bij aangeteekenden brief of tegen gedagteekend ontvangbewijs kennis aan den eersten onderteekenaar.

2. Binnen drie dagen na den dag, waarop de kennisgeving is verzonden, kan de eerste onderteekenaar het verzuim, in de kennisgeving aangeduid, herstellen ter secretarie der gemeente, waar het hoofdstembureau gevestigd is.

3. Bij verhindering of ontstentenis van den eersten onderteekenaar treedt in diens plaats een der andere onderteekenaars van de lijst in de volgorde, waarin zij haar hebben onderteekend.

20. 1. Uiterlijk op den veertienden dag na de inlevering beslist het hoofdstembureau over de geldigheid der lijsten en over de handhaving van de daarop voorkomende candidaten, met inachtneming van hetgeen in de beide volgende artikelen is bepaald.

2. Van de beslissing tot ongeldigverklaring van eene lijst of tot het schrappen van een candidaat geeft het hoofdstembureau onverwijld kennis aan den eersten onderteekenaar van de lijst of aan hem, die dezen ingevolge het derde lid van artikel 19 vervangt.

21. Ongeldig zijn de lijsten:

a. die niet tijdig zijn ingeleverd;

b. ten aanzien waarvan niet voldaan is aan het bepaalde in het tweede lid van artikel 15;

c. wier vorm en inrichting afwijkt van het daaromtrent krachtens artikel 17 door Onzen Minister vastgestelde.

22. Het hoofdstembureau schrapt van de lijsten de candidaten :

a. van wie niet is overgelegd eene verklaring, als bedoeld in het vierde lid van artikel 15;

b. die niet daarop zijn geplaatst met vermelding van hunne voorletters en woonplaats.

23. Binnen drie dagen na den dag, waarop de kennisgeving, bedoeld bij artikel 20, tweede lid, is verzonden, kan de eerste onderteekenaar van eene lijst of hij, die hem ingevolge het derde lid van artikel 19 vervangt, van de beslissing, waarbij zij ongeldig is verklaard of een candidaat is geschrapt, in beroep komen bij Gedeputeerde Staten.

24. 1. Gedeputeerde Staten behandelen het beroep in eene vergadering, te houden binnen acht dagen na den dag, waarop het is ingekomen.

2. Dag en uur der vergadering worden onverwijld door den Commissaris der Koningin medegedeeld aan hem, die het beroep heeft ingesteld, en aan het hoofdstembureau.

3. Bij de behandeling kan hij, die het beroep heeft ingesteld, dit beroep — en de voorzitter of een der andere leden van het hoofdstembureau de beslissing van dit bureau toelichten.

25. 1. Gedeputeerde Staten beslissen op het beroep bij een met redenen omkleed besluit, binnen drie dagen na den dag der behandeling.

2. Zij deelen hun besluit onverwijld mede aan hem, die het beroep heeft ingesteld, en aan het hoofdstembureau.

26. Nadat de termijn voor beroep is verstreken, of, in geval van beroep, nadat het besluit van Gedeputeerde Staten aan het hoofdstembureau is medegedeeld, zendt dit bureau de geldige lijsten, zooals die met inachtneming van de daaromtrent genomen beslissingen behooren te luiden, en, na de voor elke groep ingediende lijsten te hebben genummerd in de volgorde door het lot aangewezen, in afschrift aan de burgemeesters der binnen het gebied der Commissie gelegen gemeenten. De burgemeesters doen deze afschriften ter secretarie hunner gemeenten voor een ieder ter inzage nederleggen.

27. 1. Indien voor eene groep slechts één geldige candidatenlijst is ingediend, verklaart het hoofdstembureau, nadat de termijn van beroep is verstreken, of, ingeval van beroep, nadat het besluit van Gedeputeerde Staten aan het hoofdstembureau is medegedeeld, zooveel der op die lijst voorkomende candidaten in de volgorde, waarin zij op de lijst vermeld zijn, gekozen, als er plaatsen te vervullen zijn van de groep, waarvoor de lijst ingediend is.

2. Indien voor eene groep meer dan één lijst is ingediend, doch het totaal aantal der op die lijsten voorkomende niet geschrapte candidaten gelijk is aan het aantal te vervullen plaatsen, worden al deze candidaten gekozen verklaard. De namen van inmiddels overleden personen worden hierbij niet in aanmerking genomen.

3 Van de gekozenverklaring wordt onverwijld proces verbaal opgemaakt en een door den voorzitter van het hoofdstembureau gewaarmerkt afschrift daarvan wordt aan de gekozenen toegezonden. Dit afschrift strekt den gekozenen tot geloofsbrief.

4. Afschrift van het proces-verbaal wordt mede toegezonden aan de burgemeesters der binnen het gebied der Commissie gelegen gemeenten, die dit afschrift ter secretarie hunner gemeente voor een ieder ter inzage doen nederleggen.

28. 1. Indien voor eene groep geen geldige candidatenlijst is ingediend of, indien het aantal niet geschrapte en niet overleden candidaten voor eene groep kleiner is dan het aantal voor die groep te vervullen plaatsen, verklaart het stembureau, dat de candidaatstelling voor deze groep geen resultaat heeft gehad. Van deze verklaring wordt mededeeling gedaan aan Onzen Minister en aan de burgemeesters in het vierde lid van artikel 27 bedoeld.

2. Onze Minister kan eene nieuwe candidaatstelling en zoo noodig eene stemming voor de in het voorgaande lid bedoelde groep uitschrijven. Onze Minister kan tevens bepalen, dat de stemming voor de overige groepen zal worden uitgesteld tot den dag voor de eerstbedoelde groep bepaald. De Minister deelt zijn beschikking zoo spoedig mogelijk in afschrift mede aan den voorzitter van het hoofdstembureau en aan den burgemeester der gemeente, waar dit bureau zijn zetel heeft.

29. 1. Ten minste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd ontvangt elke kiezer, die bevoegd is aan de stemming deel te nemen, van den burgemeester der gemeente, op welker kiezerslijst hij voorkomt, eene kaart, bevattende een oproeping voor de stemming.

2. De kleur, vorm en de inrichting dezer kaart worden door Onzen Minister vastgesteld.

3. Aan den tot deelneming aan de stemming bevoegden kiezer, die zijne kaart heeft verloren, of wien geen kaart is toegezonden, wordt op zijne aanvraag door of vanwege den burgemeester eene kaart uitgereikt, mits hij voldoende van zijne identiteit doe blijken. Tot de uitreiking, hier bedoeld, is ook het stembureau bevoegd.

4. Ten minste drie dagen vóór den tot stemming bepaalden tijd geschiedt tevens in elke gemeente openbare kennisgeving van den tijd en de plaats der stemming en van den inhoud van artikel 128 van het Wetboek van Strafrecht.

30. Elke gemeente binnen het gebied eener Commissie vormt een afzonderlijk stemdistrict. Het gemeentebestuur is echter bevoegd om eene gemeente in meer dan één stemdistrict te verdeelen.

31. In elk stemdistrict is een stembureau. Het hoofdstembureau binnen het gebied eener Commissie is tevens stembureau voor het stemdistrict, waarin het gelegen is.

32. Het stembureau bestaat uit een voorzitter en twee andere leden, die alle door het gemeentebestuur worden benoemd. De tweede en derde volzin van het eerste lid en het tweede lid van artikel 14 zijn op het stembureau van toepassing met dien verstande, dat voor het woord „hoofdstembureau" wordt gelezen „stembureau".

33. De stemming geschiedt ten overstaan van het stembureau in de gemeente, op welker kiezerslijst de kiezer geplaatst is, en, indien de gemeente meer dan een stemdistrict omvat, in het voor iederen kiezer op de kiezerslijst aangewezen stemdistrict.

34. De bij de opening der zitting van het stembureau fungeerende voorzitter, leden of plaatsvervangende leden, die kiezers zijn, kunnen slechts in het lokaal van hun stembureau aan de stemming deelnemen.

35. 1. Gedurende de zitting zijn steeds de voorzitter en twee leden in het stembureau aanwezig.

2. Bij ontstentenis of verhindering van leden of plaatsvervangende leden, worden door den voorzitter uit de in het lokaal aanwezige kiezers, een of meer leden benoemd voor den tijd der ontstentenis of verhindering van de leden of plaatsvervangende leden.

3. Van alle verwisselingen in de samenstelling van het stembureau wordt in het proces-verbaal aanteekening gehouden met opgave van de reden daarvan en van den tijd der vervanging.

36. Nevens of op de tafel, voor het stembureau staande, ligt een exemplaar van de Stuwadoorswet, van dit besluit en van de ministerieele beschikkingen, die op de verkiezing betrekking hebben en een afschrift of afdruk van de kiezerslijsten.

37. De tafel is zoodanig geplaatst, dat de kiezers de verrichtingen van het bureau kunnen gadeslaan.

38. 1. Nevens of op de tafel staan een of meer stembussen ter beoordeeling van het gemeentebestuur. De stembus is gesloten met twee verschillende sleutels, waarvan de eene onder den voorzitter, de andere onder het oudste lid van het stembureau berust.

2. Het model der bus wordt door Onzen Minister vastgesteld.

39. Buiten de ruimte, voor het publiek bestemd, zijn in het stemlokaal een of meer geheel van elkander afgescheiden lessenaars geplaatst, waarvan de toegang zichtbaar is voor het stembureau en voor het publiek, en waar de invulling van het stembiljet in het geheim geschiedt.

40. De burgemeester van iedere binnen het gebied der Commissie gelegen gemeente draagt zorg, dat stembiljetten tot een met twintig ten honderd van het getal der stemgerechtigden vermeerderd aantal, tijdig in gereedheid worden gebracht en aan het stembureau worden toegezonden in een verzegeld pak, waarop het aantal der zich daarin bevindende biljetten is vermeld. Geen andere stembiljetten mogen bij de stemming worden gebruikt.

41. 1. De stembiljetten voor elke groep zijn verschillend gekleurd.

2. Op het stembiljet voor elke groep zijn aan de eene zijde gedrukt de lijsten van candidaten van de groep, waarvoor de stemming moet geschieden, met vermelding van haar nummer en gerangschikt in de volgorde der nummers; aan de keerzijde is gestempeld de handteekening van den burgemeester.

3. De verdere inrichting van het stembiljet wordt voorgeschreven door Onzen Minister, die ook de kleuren der biljetten voor elke groep aanwijst.

42. Vóór het uur van aanvang der stemming, alvorens iemand tot deelneming daaraan wordt toegelaten, opent het stembureau tijdig het pak met stembiljetten, telt de biljetten en sluit de stembus na zich overtuigd te hebben, dat zij volkomen ledig is.

43. 1. Tot de stemming wordt niemand toegelaten dan zij, die volgens de kiezerslijsten bevoegd zijn tot de keuze mede te werken en in het bezit zijn van de in artikel 29 vermelde kaart.

2. De kiezer overhandigt aan het stembureau de kaart in het vorige lid bedoeld.

44. 1. De voorzitter overhandigt daarop aan den kiezer het stembiljet of de stembiljetten voor de groep of groepen, waarvoor hij aan de stemming deelneemt. Hij verklaart bij

die overhandiging, op welke kiezerslijst de naam des kiezers voorkomt en leest overluid den naam van den kiezer en het nummer, waaronder deze op de kiezerslijst is geplaatst, op. De stembiljetten zijn bij de uitreiking dichtgevouwen naar de zijde, waarop de candidatenlijsten zijn aangewezen.

2. De biljetten mogen niet vroeger en alleen op deze wijze aan de kiezers worden verstrekt.

3. De beide andere leden van het stembureau houden aanteekening van het getal der verstrekte biljetten.

45. 1. De kiezer begeeft zich na ontvangst van het stembiljet of de stembiljetten onverwijld naar een niet in gebruik genomen lessenaar en stemt aldaar door met potlood zwart te maken een wit stipje, geplaatst in een stemblokje boven de candidatenlijst zijner keuze. Hij vouwt het biljet dicht naar de zijde, waarop de candidatenlijsten zijn aangewezen, en begeeft zich daarmede onmiddellijk naar het stembureau.

2. De voorzitter van het stembureau doet, na zich, zonder het stembiljet in handen te nemen, overtuigd te hebben, dat het aan de buitenzijde den voorgeschreven stempel draagt, den kiezer het biljet in de stembus steken.

46. Een der leden van het stembureau houdt, door het stellen zijner paraphe naast den naam van den kiezer op een afschrift of afdruk van de desbetreffende kiezerslijst, aanteekening, dat de kiezer aan de stemming heeft deelgenomen.

47. Een kiezer kan, wanneer hij zich bij de invulling van een biljet vergist heeft, eenmaal voor elk biljet een nieuw stembiljet aanvragen, mits het eerst overhandigde door hem wordt teruggegeven.

48. Wanneer blijkt, dat een kiezer lichamelijk hulpbehoevend is, kan de voorzitter van het stembureau toestaan, dat hij zich doet bijstaan.

49. 1. De kiezer, die na waarschuwing de bij of krachtens dit besluit gegeven voorschriften omtrent de stemming niet opvolgt, wordt niet tot de stembus toegelaten, en is verplicht de hem reeds overhandigde stembiljetten terug te geven.

2. De kiezer, die, tot eene stembus toegelaten, weigert een stembiljet in de bus te steken, is eveneens verplicht dit terug te geven.

3. De teruggegeven stembiljetten worden door het stembureau onmiddellijk onbruikbaar gemaakt.

50. 1. Gedurende den tijd, dat het stembureau zitting houdt, zijn de kiezers bevoegd in het stemlokaal te vertoeven, voor zoover de orde daardoor niet wordt verstoord en de voortgang der stemming niet wordt belemmerd.

2. De kiezers verschijnen daar ongewapend, tenzij zij behooren tot de gewapende macht of een wapen bij zich hebben, dat behoort tot hunne ambtskleeding of bij de kleeding, door hen met vergunning van het boven hen gesteld openbaar gezag gedragen.

3. De in het stemlokaal aanwezige kiezers kunnen, zoo de stemming niet overeenkomstig dit besluit geschiedt, bezwaren inbrengen. Hiervan wordt door het stembureau in het proces-verbaal der stemming melding gemaakt.

51. 1. De voorzitter van het stembureau is belast met de handhaving der orde in het stemlokaal.

2. Niet dan op zijne vordering en alleen tot bedwang van wanorde, mag eenige gewapende macht in het stemlokaal of zijne toegangen worden geplaatst. De burgerlijke en militaire autoriteiten zijn gehouden aan eene daartoe door den voorzitter van het stembureau gedane vordering te voldoen.

52. 1. Bevindt het stembureau, dat wanorde in het stemlokaal of zijne toegangen den behoorlijken voortgang der stemming onmogelijk maakt, dan wordt dit door den voorzitter verklaard. De stemming wordt daarop aanstonds geschorst en tot den volgenden dag verdaagd op het uur, dat door Onzen Minister voor het begin der stemming was aangewezen.

2. De stembus of de stembussen worden onmiddellijk in tegenwoordigheid van de in het stemlokaal aanwezige kiezers gesloten en verzegeld.

3. Het proces-verbaal der gehouden zitting wordt daarna opgemaakt en evenals de sleutels, de niet gebruikte stembiljetten, de ingeleverde kaarten en de kiezerslijsten, bedoeld in artikel 46, in afzonderlijke verzegelde papieren gesloten. Van al deze verrichtingen maakt het stembureau in het proces-verbaal melding.

4. De voorzitter van het stembureau zendt onmiddellijk op de spoedigste wijze bericht van de schorsing der stemming aan den burgemeester en aan den voorzitter van het hoofdstembureau, indien het stembureau niet tevens het hoofdstembureau is.

53. 1. Onmiddellijk na onderteekening van het in het derde lid van het vorige artikel bedoelde proces-verbaal wordt dit met de stembus of de stembussen en de verzegelde pakken door den burgemeester in bewaring genomen, nadat een en ander aan hem is overgebracht.

2. De burgemeester levert alles op den dag, waarop de stemming wordt hervat, vóór den aanvang der stemming opnieuw aan het stembureau in.

3. Vóór den aanvang der hervatte stemming worden de verzegelde pakken geopend. Bij die stemming mogen geen stembussen worden gebruikt, die bij de stemming van den vorigen dag zijn gebezigd.

4. De hervatte stemming duurt tot het uur door Onzen Minister voor de beëindiging der eerste stemming bepaald.

54. 1. Zoodra de voor de stemming bepaalde tijd verstreken is, wordt dit door den voorzitter van het stembureau aangekondigd en worden alleen de op het oogenblik dezer aankondiging in het stemlokaal aanwezige kiezers nog tot de stemming toegelaten.

2. Nadat de stemming is afgeloopen, wordt het aantal patroons-kiezers en het aantal werklieden-kiezers, dat blijkens het aantal ingeleverde kaarten aan de verkiezing heeft deelgenomen, en het aantal der niet gebruikte en der teruggegeven stembiljetten voor elk der groepen, waarop de stemming betrekking had, vastgesteld en aan de aanwezige kiezers bekend gemaakt.

3. Daarop worden de gebruikte kiezerslijsten door het stembureau met opgave van het aantal der daarop gestelde paraphen gewaarmerkt en worden deze lijsten, de niet gebruikte stembiljetten, de teruggegeven stembiljetten en de ingeleverde kaarten in afzonderlijk verzegelde papieren gesloten.

§ 4. *Van het vaststellen van den uitslag der stemming.*

55. Onmiddellijk na de in artikel 54 voorgeschreven bekendmaking en verzegeling wordt overgegaan tot stembusopening. De in eene bus aanwezige stembiljetten worden dooreengemengd en geteld en zoo noodig naar de kleur gesorteerd.

56. 1. De voorzitter opent de stembiljetten. Hij deelt, na opening van elk biljet het nummer mede van de candidatenlijst, op welke een stem is uitgebracht.

2. De oudste der andere leden van het stembureau ziet het stembiljet na. Deze beide leden van het bureau houden aanteekening van elke uitgebrachte stem.

57. 1. Van onwaarde zijn andere stembiljetten dan die, welke volgens dit besluit en de door Onzen Minister gegeven voorschriften mogen worden gebruikt.

2. Van onwaarde zijn voorts de stembiljetten:

waarop geen enkele lijst is aangegeven;

waarop meer dan één lijst is aangewezen;

waarop bijvoegingen geplaatst zijn;

waarop eene lijst is aangewezen op eene andere wijze, dan is voorgeschreven bij artikel 45,

en de stembiljetten, die eene aanduiding van den kiezer bevatten,

of die niet voorzien zijn van den voorgeschreven stempel.

3. Onder bijvoegingen worden niet begrepen punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten, en vlekken, tenzij deze blijkbaar opzettelijk zijn aangebracht.

4. Het stembureau beslist over de waarde van het stembiljet terstond, nadat het biljet is geopend.

5. De voorzitter maakt de redenen van ongeldigverklaring en van twijfel en de beslissing onmiddellijk bekend. Indien een der in de zaal aanwezige kiezers dit verlangt, moet het biljet worden vertoond. Van een en ander geschiedt aanteekening in het proces-verbaal der stemming.

58. Terstond, nadat alle stembiljetten zijn geopend en de daarop uitgebrachte stemmen opgenomen, maakt de voorzitter van het stembureau het getal der geldig uitgebrachte stemmen bekend, dat voor elke groep in het geheel en dat op elk der lijsten is uitgebracht.

59. 1. Daarop worden de geopende, zoowel de geldige als de van onwaarde verklaarde stembiljetten, voor elke groep afzonderlijk, in een verzegeld papier gesloten.

2. Door de in het lokaal aanwezige kiezers kunnen bezwaren worden ingebracht.

3. Vervolgens wordt aanstonds proces-verbaal opgemaakt van de gehouden stemming. Hierin worden ook de ingebrachte bezwaren vermeld.

60. Het proces-verbaal wordt door alle leden van het stembureau geteekend.

61. Nadat alle groepen zijn afgehandeld, wordt het proces-verbaal met de verzegelde pakken, in de artikelen 54 en 59 bedoeld, door het jongste lid van het stembureau, zoo dat niet is het hoofdstembureau, onverwijld naar den voorzitter van het hoofdstembureau over gebracht. Indien echter de stemming later dan te vijf uur des namiddags is geëindigd, geschiedt de overbrenging naar de secretarie der gemeente, waar het stembureau zijn zetel heeft. Alsdan zorgt de burgemeester, dat het proces-verbaal en de verzegelde pakken den volgenden

morgen vóór negen uur door een ambtenaar der secretarie naar den voorzitter van het hoofdstembureau zijn overgebracht.

62. 1. Het hoofdstembureau houdt den volgenden dag des voormiddags te negen uur in zijn stemlokaal eene zitting tot het vaststellen van den uitslag der stemming.

2. Is te voorzien, dat de processen-verbaal alsdan nog niet alle naar het hoofdstembureau kunnen zijn overgebracht, dan wordt de zitting door Onzen Commissaris in de provincie bij een met redenen omkleed besluit uiterlijk tot den tweeden dag, volgende op dien der stemming, op een door hem te bepalen uur verdaagd. De processen-verbaal en verzegelde pakken, die na de verdaging der zitting worden overgebracht, worden tegen ontvangbewijs in bewaring gesteld ter secretarie der gemeente, waar het hoofdstembureau zijn zetel heeft. De burgemeester zorgt, dat zij den volgenden dag bij den aanvang der zitting van het hoofdstembureau door een ambtenaar ter secretarie aan den voorzitter van dat bureau overhandigd zijn.

63. Op de zitting, in het vorig artikel bedoeld, wordt het totaal aantal geldige stemmen, dat uitgebracht is op de lijsten van elke groep, vastgesteld. Tevens wordt het totaal aantal der gestemd hebbende personen vastgesteld, het totaal aantal der voor iedere groep uitgebrachte stemmen en het totaal aantal der van onwaarde verklaarde stembiljetten. De voorzitter maakt de aldus verkregen uitkomsten bekend aan de in het lokaal aanwezige kiezers; deze kunnen bezwaren inbrengen, die in het proces-verbaal der zitting worden opgenomen.

64. 1. Het hoofdstembureau kan, hetzij ambtshalve, hetzij naar aanleiding van een met opgave van redenen gedaan verzoek van een of meer kiezers, ten aanzien van één of meer groepen een nieuwe opneming der stembiljetten, zoowel uit alle, als uit één of meer stemdistricten bevelen.

2. Het neemt daartoe een met redenen omkleed besluit. Het gaat alsdan onmiddellijk tot deze opneming over. Het is bevoegd daartoe de verzegelde pakketten te openen en den inhoud te vergelijken met de processen-verbaal der stembureau's.

3. Bij de opneming worden de voorschriften gevolgd der artikelen 56—60.

65. Nadat artikel 63 en, zoo noodig, artikel 64 is toegepast, wordt, overeenkomstig het bepaalde in artikel 66, ten aanzien van elke groep vastgesteld aan welke lijsten plaatsen moeten worden toegewezen en hoeveel plaatsen aan de in aanmerking komende lijsten moeten worden toegewezen.

66. 1. Het op iedere lijst eener groep uitgebrachte aantal geldige stemmen — in de volgende artikelen stemcijfer genoemd — wordt achtereenvolgens gedeeld door 1, 2, 3, 4, enz. en van de verkregen quotiënten worden de grootste gerangschikt tot een aantal, gelijk aan dat der te vervullen plaatsen. Met de deeling wordt doorgegaan, totdat eene verdere deeling geen enkel quotiënt zou geven, dat grooter is, dan een der volgens den vorigen volzin gerangschikte quotienten.

2. Het kleinste aldus gerangschikt quotiënt wordt in dit besluit kiesdeeler genoemd.

67. 1. Even zoovele malen als de kiesdeeler is begrepen in het stemcijfer eener lijst, wordt aan die lijst een der te vervullen plaatsen toegekend.

2 Is de som van de uitkomsten, die zijn verkregen door deeling van den kiesdeeler in het stemcijfer van ieder der lijsten, grooter dan het aantal der te vervullen plaatsen, dan wordt aan de door het lot aan te wijzen lijst of lijsten, in wier stemcijfer de kiesdeeler zonder overschot opgaat, eene plaats minder toegekend.

68. 1. Nadat ten aanzien van eene groep, het aantal te vervullen plaatsen, overeenkomstig de artikelen 66 en 67, voor de verschillende lijsten is bepaald, wordt van de in aanmerking komende lijsten gekozen verklaard het aantal daarop genoemde candidaten, gelijk aan het aantal der aan de lijst toe te kennen plaatsen, beginnende met den eerst op de lijst geplaatste en zoo vervolgens. Is een candidaat inmiddels overleden, dan wordt hij als niet meer op de candidatenlijst vermeld beschouwd.

2. Een candidaat, die op meer dan één lijst gekozen zou kunnen worden verklaard, wordt gekozen verklaard op de lijst, waaraan hij blijkens de verklaring, in het vierde lid van artikel 15 bedoeld, de voorkeur heeft gegeven en in de door hem aangewezen volgorde. Zijn naam wordt alsdan van de overige lijsten geschrapt.

69. Indien tengevolge van de toepassing der voorafgaande bepalingen aan eene lijst één of meer plaatsen zouden moeten worden toegekend boven het aantal harer candidaten, worden de overblijvende plaats of plaatsen aan één of meer der andere lijsten toegekend, door voortzetting van de rangschikking der quotienten, die van de stemcijfers der andere lijsten zijn verkregen bij de toepassing van artikel 66, zoo noodig naar voortgezette deeling van de stemcijfers dier lijsten door 2, 3, 4, enz. Ieder

volgend quotient geeft aan de lijst, uit welker stemcijfer het is verkregen, aanspraak op een der nog toe te kennen plaatsen. Indien twee of meer van de quotienten, die aan eene lijst deze aanspraak zouden geven, gelijk zijn, wordt door het lot beslist aan welke dezer lijsten eene plaats wordt toegekend.

70. De uitslag, in de artikelen 67, 68 en 69 bedoeld, wordt aan de in het lokaal aanwezige kiezers bekend gemaakt. Deze kunnen daartegen bezwaren inbrengen, die in het proces-verbaal worden opgenomen.

71. Van de in de artikelen 68—70 genoemde werkzaamheden wordt proces-verbaal opgemaakt, hetwelk door de leden van het hoofdstembureau onderteekend wordt.

72. 1. De voorzitter van het hoofdstembureau zendt terstond een afschrift van het in artikel 71 bedoelde proces-verbaal aan de burgemeesters der in het gebied der Commismissie gelegen gemeenten, die dit afschrift ter secretarie hunner gemeente voor een ieder ter inzage doen neerleggen.

2. De burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau is gevestigd, doet tevens het proces-verbaal bekend maken door middel van een of meer der plaatselijke nieuwsbladen van zijne gemeente.

3. Elk der benoemden ontvangt van den voorzitter een uittreksel uit het proces-verbaal, voorzoover dit betreft de lijsten en de benoemden van de groep, waartoe hij behoort. Dit uittreksel strekt hem tot geloofsbrief.

73. Zoodra de uitslag der stemming is vastgesteld, wordt het daarvan opgemaakte proces-verbaal, met de processen-verbaal der stembureaux en de overeenkomstig de artikelen 54 en 59 verzegelde pakken ingezonden aan den burgemeester der gemeente, waar het hoofdstembureau zijn zetel heeft. De burgemeester bewaart deze stukken gedurende den tijd, welken de benoemden zitting hebben, en doet ze daarna vernietigen.

74. De vorm en de inrichting der ingevolge deze paragraaf op te maken processen-verbaal worden vastgesteld door Onzen Minister.

§ 5. *Van het onderzoek der geloofsbrieven.*

75. De benoemde legt binnen dertig dagen na de dagteekening van den geloofsbrief aan burgemeester en wethouders der gemeente, waar de zetel der Commissie gevestigd is, zijn geloofsbrief over en een hem betreffend uittreksel uit de geboorteregisters of, bij gemis daarvan, een akte van bekendheid, waaruit tijd en plaats zijner geboorte blijken, zoomede een door den burgemeester zijner woonplaats afgegeven bewijs van Nederlanderschap.

76. 1. Bij gebreke van tijdige inzending der in artikel 75 bedoelde stukken wordt de benoemde geacht zijne benoeming niet te hebben aangenomen.

2. Het gemeentebestuur geeft van de niet tijdige inzending, zoomede van een ingekomen weigering om de benoeming aan te nemen of van het inmiddels overlijden van den benoemde onverwijld kennis aan den voorzitter van het hoofdstembureau.

77. 1. Binnen drie dagen na de dagteekening van de in het vorige artikel bedoelde kennisgeving wordt door het hoofdstembureau, op een door den voorzitter te bepalen dag en uur eene zitting gehouden om vast te stellen wie benoemd zal worden verklaard in plaats van hem, die zijn geloofsbrief niet tijdig inzond of weigerde de benoeming aan te nemen of overleden is. Benoemd verklaard wordt alsdan hij, die op de candidatenlijst, waarop de in den vorigen volzin bedoelde voorkwam, onmiddellijk volgt op den op die lijst het laatst benoemd verklaarde. Met de namen van candidaten, die inmiddels overleden zijn of verklaard hebben niet meer voor eene benoeming in aanmerking te willen komen, wordt geen rekening gehouden. Is de desbetreffende lijst uitgeput, dan wordt artikel 69 toegepast.

2. De artikelen 50 en 51 zijn op deze zitting van toepassing.

3. Van de beslissing van het hoofdstembureau wordt onverwijld proces-verbaal opgemaakt. Het eerste en tweede lid van artikel 72 en artikel 74 zijn van toepassing. Mede wordt een afschrift toegezonden aan den benoemde, hetwelk hem tot geloofsbrief strekt.

4. Ten aanzien van den krachtens het eerste lid door het hoofdstembureau benoemde zijn de artikelen 75 en 76 van toepassing, doch de termijn, waarbinnen de geloofsbrief en de verdere stukken moeten zijn overgelegd, bedraagt alsdan veertien dagen.

5. Dit artikel wordt opnieuw toegepast, wanneer het gemeentebestuur aan den voorzitter van het hoofdstembureau eene kennisgeving heeft gedaan, als bedoeld in het tweede lid van artikel 76.

78. 1. Het bestuur der gemeente, waar de zetel der Commissie is gevestigd, onderzoekt de geloofsbrieven der nieuwbenoemde leden en beslist over de toelating.

2. Het zendt onmiddellijk eene gedagteekende kennisgeving van zijne beslissing aan

den benoemde, aan den Voorzitter en aan den secretaris der Commissie.

79. Het onderzoek der geloofsbrieven strekt zich niet uit tot de geldigheid van de candidatenlijsten en de handhaving van de daarop geplaatste personen, zooals die lijsten krachtens artikel 26 zijn openbaar gemaakt.

80. 1. De benoemde kan tegen eene beslissing van het gemeentebestuur tot niet toelating en elk lid der Commissie kan tegen eene beslissing tot toelating binnen acht dagen na de dagteekening van de aan het slot van artikel 78 bedoelde kennisgeving bezwaren inbrengen bij Gedeputeerde Staten van de provincie, binnen welke de gemeente gelegen is, waar de zetel der Commissie is gevestigd.

2. Wanneer de bezwaren zijn ingebracht door een lid der Commissie, geven Gedeputeerde Staten daarvan onverwijld kennis aan den benoemde onder toezending van een afschrift van het bezwaarschrift en stellen zij hem in de gelegenheid om op een door hen te bepalen dag, mondeling of schriftelijk zijn opmerkingen over het bezwaarschrift te doen kennen.

3. Gedeputeerde Staten beslissen binnen vier weken na de dagteekening van de in artikel 78 bedoelde kennisgeving.

81. Gedeputeerde Staten zenden onmiddellijk eene gedagteekende kennisgeving van hunne beslissing aan den benoemde en, zoo de bezwaren door een lid der Commissie zijn ingebracht, aan dit lid.

82. 1. Binnen vier dagen na de dagteekening der in artikel 81 bedoelde kennisgeving kan hij, die overeenkomstig artikel 80 bezwaren inbracht, van een voor hem ongunstige beslissing van Gedeputeerde Staten in beroep komen bij Ons.

2. Wanneer het beroep is ingesteld door een lid der Commissie geeft Onze Minister daarvan zoo spoedig mogelijk kennis aan den benoemde.

83. Onze beslissing wordt zoo spoedig mogelijk medegedeeld aan Gedeputeerde Staten, den benoemde en, zoo een lid der Commissie bij de behandeling der zaak door Gedeputeerde Staten partij is geweest, ook aan dit lid.

84. Alle beslissingen krachtens de artikelen 78—82 genomen, worden tevens medegedeeld aan den voorzitter der Commissie. Eveneens wordt hem kennis gegeven van de intrekking van een ingesteld beroep.

85. Is eene beslissing tot niet toelating onherroepelijk geworden, dan belegt de voorzitter van het hoofdstembureau zoo spoedig mogelijk eene zitting van dit bureau ter aanwijzing van hem, die met inachtneming van den tweeden, derden en vierden volzin van het eerste lid van artikel 77 in plaats van den niet-toegelatene benoemd verklaard zal worden. Het tweede, derde, vierde en vijfde lid van artikel 77 zijn van toepassing.

§ 6. *Van de leden en de plaatsvervangende leden der Commissie.*

86. De leden en de plaatsvervangende leden eener Commissie, die niet krachtens het tiende lid van artikel 19 der Stuwadoorswet door Ons zijn benoemd, treden af drie jaren na den dag, waarop de Commissie voor het eerst is bijeengekomen en vervolgens telkens om de drie jaren.

87. De voorzitter en de plaatsvervangende voorzitter blijven in geval van aftreding hunne betrekking waarnemen, totdat hunne opvolgers hunne betrekking hebben aanvaard.

88. Leden en plaatsvervangende leden kunnen niet zijn minderjarigen en evenmin zij, die:

1°. den staat van Nederlander niet bezitten;

2°. bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak van het kiesrecht en de verkiesbaarheid of van het recht tot uitoefening van eenig beroep zijn ontzet;

3°. krachtens onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak geheel of gedeeltelijk de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren;

4°. krachtens onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak tot een vrijheidsstraf van ten minste zes maanden zijn veroordeeld en krachtens die uitspraak van de vrijheid zijn beroofd.

89. De leden en plaatsvervangende leden kunnen te allen tijde hun ontslag nemen. Zij zenden het in bij den voorzitter.

90. Ontbrekende leden worden vervangen door de plaatsvervangende leden, daartoe aangewezen door den krachtens artikel 105 vastgestelden rooster.

91. 1. Indien tengevolge van het ontbreken van leden en het niet beschikbaar zijn van een genoegzaam aantal plaatsvervangende leden, de Commissie hare bevoegdheid om te beraadslagen en te besluiten verloren heeft of dreigt te verliezen, kan door Ons hetzij voor alle, hetzij voor enkele groepen, een nieuwe verkiezing worden uitgeschreven.

2. Is het aantal voor eene groep nieuw gekozenen grooter dan het aantal der tot die groep behoorende in functie zijnde personen, dan verliezen de fungeerende personen van die groep hunne betrekking, zoodra de beslis-

singen betreffende de toelating ten aanzien van alle gekozenen onherroepelijk is geworden. De nieuw benoemden aanvaarden hunne betrekking op dat tijdstip. Is het aantal voor een groep nieuw gekozenen echter niet grooter dan het aantal der tot die groep behoorende in functie zijnde personen, dan wordt de verkiezing voor die groep als nietig beschouwd. De voorzitter van het hoofdstembureau geeft hiervan ten spoedigste kennis aan Onzen Minister.

3. Betrof de verkiezing alle groepen, dan treden de benoemden af drie jaren na den dag, waarop zij voor het eerst zijn bijeengekomen. Artikel 93 is dan van toepassing. Betrof de verkiezing niet alle groepen, dan treden de benoemden af op het tijdstip, waarop de bij de voorlaatste verkiezing benoemden zouden zijn afgetreden.

92. Het tijdstip, waarop de leden eener Commissie periodiek moeten aftreden, wordt door haren voorzitter ten minste zes maanden tevoren medegedeeld aan Onzen Minister.

§ 7. *Van de vergaderingen.*

93. 1. Zoodra de beslissing tot toelating van tenminste de helft der patroons-leden en de helft der werklieden-leden eener Commissie onherroepelijk is geworden, roept de voorzitter de leden tot eene vergadering op.

2. Een lid of een plaatsvervangend lid neemt geen zitting, zoolang de beslissing omtrent zijne toelating niet onherroepelijk is geworden.

3. Iedere Commissie vergadert tenminste vier maal in het jaar en voorts zoo dikwijls als het door den voorzitter noodig geoordeeld wordt, of hetzij door ten minste de helft der overige leden, hetzij door twee leden van het bestuur schriftelijk met opgaaf van redenen wordt verlangd.

4. Ingeval de voorzitter tot het beleggen van eene vergadering der Commissie op de wijze, in het voorgaande lid omschreven, wordt uitgenoodigd, belegt hij die vergadering uiterlijk binnen veertien dagen, nadat de uitnoodiging te zijner kennis is gekomen.

94. 1. De voorzitter bepaalt den datum en het uur der vergaderingen. De secretaris zorgt, dat, spoedeischende gevallen uitgezonderd, de leden de oproepingsbriefjes ten minste tweemaal vier en twintig uren tevoren ontvangen. De voorzitter is bevoegd te bepalen, dat ook een of meer plaatsvervangende leden ter vergadering zullen worden opgeroepen.

2. De oproepingsbriefjes vermelden de ter vergadering te behandelen onderwerpen. In bijzondere gevallen kan de Commissie besluiten een op het oproepingsbriefje niet vermeld onderwerp in behandeling te nemen.

3. Een oproepingsbriefje wordt mede tijdig toegezonden aan het districtshoofd en de ambtenaren, door Onzen Minister krachtens het achtste lid van artikel 19 der Stuwadoorswet aangewezen, tenzij de Commissie besloten heeft buiten hunne tegenwoordigheid te vergaderen.

95. De vergaderingen zijn niet openbaar, tenzij de Commissie ten aanzien van eene bepaalde vergadering tot het tegendeel besluit.

96. De Commissie kan omtrent het in een niet openbare vergadering behandelde aan allen, die daarbij tegenwoordig waren, geheimhouding opleggen. Deze wordt in acht genomen, totdat de Commissie haar opheft.

97. 1. De Commissie stelt een reglement van orde voor hare vergaderingen vast, waarvan afschrift wordt toegezonden aan Onzen Minister.

2. Bepalingen in het reglement, welke naar het oordeel van Onzen Minister in strijd zijn met eenige wettelijke bepaling, worden op uitnoodiging van dezen door de Commissie geschrapt en, ingeval de Commissie de schrapping mocht nalaten, geacht niet in het reglement te zijn opgenomen.

98. De Commissie mag behoudens het bepaalde in artikel 99 niet beraadslagen of besluiten, zoo niet ten minste de helft der patroonsleden en de helft der werklieden-leden, waaruit zij behoort te bestaan, of hunne plaatsvervangers tegenwoordig is.

99. 1. Wanneer het ingevolge artikel 98 vereischte aantal leden of plaatsvervangende leden niet is opgekomen, wordt door den voorzitter eene nieuwe vergadering belegd.

2. Wanneer ook dan het vereischte aantal niet is opgekomen, beraadslagen en besluiten de aanwezige leden of plaatsvervangende leden doch over geen andere dan de in de oproepingsbriefjes voor de eerste vergadering vermelde onderwerpen.

100. 1. Aan elke stemming in eene vergadering wordt, behalve door den voorzitter, alleen deelgenomen door een even getal leden, waarvan de helft behoort tot de patroons-leden en de andere helft tot de werklieden-leden.

2. Is het aantal patroons-leden niet gelijk aan het aantal werklieden-leden, dan hebben aan de talrijkste zijde zoovele leden, als het verschil bedraagt, aanvangende met den jongste in jaren, alleen eene raadgevende stem.

3. Ter vergadering aanwezige plaatsver-

vangende leden, die niet de plaats van afwezigen vervullen, hebben alleen eene raadgevende stem.

101. Bij stemmingen over personen benoemt de voorzitter twee leden tot stemopnemers ; overigens geschieden deze stemmingen overeenkomstig het bepaalde in de artikelen 77 en 79 tot en met 83 der provinciale wet.

102. 1. Alle besluiten over zaken worden bij volstrekte meerderheid der uitgebrachte stemmen genomen. De stemming geschiedt bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangt, en alsdan mondeling.

2. Bij staking van stemmen heeft de voorzitter eene beslissende stem.

3. Stemmen in blanco is niet geoorloofd. Indien niettemin op het aannemen van een voorstel een in blanco uitgebrachte stem van invloed is geweest, wordt het voorstel geacht niet te zijn aangenomen.

103. Wanneer door de Commissie advies moet worden uitgebracht is de minderheid bevoegd in een afzonderlijk advies van haar gevoelen te doen blijken.

104. Indien een lid verhinderd is ter vergadering te verschijnen, geeft hij daarvan zoo spoedig mogelijk kennis aan den secretaris, die alsdan onverwijld ter vergadering oproept hem, die overeenkomstig het bepaalde in artikel 105 als plaatsvervanger is aangewezen.

105. De Commissie stelt een rooster vast, aanwijzende, in welke orde de leden door plaatsvervangende leden vervangen worden.

106. 1. De leden der Commissie en de plaatsvervangende leden, die ingevolge eene tot hen gerichte oproeping eene vergadering hebben bijgewoond, hebben recht op vergoeding van reiskosten voor reizen, gedaan binnen het gebied der Commissie tot het bijwonen van vergaderingen, die volgens de voorschriften van dit besluit zijn gehouden. Zij hebben bovendien recht op eene schadeloosstelling voor het bijwonen dier vergaderingen. Deze vergoedingen van reiskosten en schadeloosstellingen komen ten laste van 's Rijks kas en worden door Onzen Minister nader geregeld.

2. Vergoeding van reiskosten en schadeloosstellingen voor het bijwonen der vergaderingen wordt niet toegekend, wanneer de vergadering op een Zondag of een algemeen erkenden Christelijken feestdag gehouden is.

107. Op aanvraag van het bestuur der Commissie wordt door het bestuur der gemeente, waar de zetel der Commissie gevestigd is, voor de vergaderingen van de Commissie, van haar bestuur en van bijzondere commissiën, bedoeld in het tweede lid van artikel 109 geschikte lokalen, zoo noodig verwarmd en verlicht, kosteloos, beschikbaar gesteld.

§ 8. *Van het bestuur der Commissie, van bijzondere commissiën en van den secretaris.*

108. 1. De patroons-leden der Commissie wijzen een patroons-lid, de werklieden-leden een werklieden lid aan om met den voorzitter te zamen het bestuur te vormen. Op de daartoe te houden stemmingen is het bepaalde in artikel 100, eerste en tweede lid, van dit besluit en artikel 82 der provinciale wet niet van toepassing. Zulk eene stemming is nietig, indien het getal behoorlijk ingevulde stembriefjes niet grooter is dan de helft van dat der patroons-leden of der werklieden-leden.

2. In de vervulling van tusschentijds openvallende plaatsen in het bestuur wordt zoo spoedig mogelijk voorzien.

3. Het bestuur vergadert, zoo dikwijls het door den voorzitter noodig wordt geoordeeld of door een der leden, met opgaaf van redenen schriftelijk wordt verlangd.

4. Ingeval de voorzitter tot het beleggen eener vergadering van het bestuur op de wijze, in het voorgaande lid omschreven, is uitgenoodigd, belegt hij de vergadering uiterlijk binnen acht dagen, nadat de uitnoodiging te zijner kennis is gekomen.

109. 1. Het bestuur is belast met de voorbereiding van de vergaderingen der Commissie, met het ontwerpen der door de Commissie uit te brengen adviezen en van de voorstellen, die het wenschelijk acht, dat verder aan de Commissie worden gedaan.

2. De voorzitter kan de voorbereiding van eene vergadering ten aanzien van bepaalde onderwerpen ook opdragen aan een bijzondere commissie uit de leden.

110. Ten aanzien van de vergaderingen van het bestuur en van eene bijzondere commissie uit de leden is artikel 106 van toepassing.

111. 1. De Commissie, haar bestuur, de voorzitter en, zoo noodig, eene bijzondere commissie worden in hunne werkzaamheden bijgestaan door een secretaris. De secretaris wordt door de Commissie benoemd. De voorzitter dient daartoe bij de Commissie een aanbeveling van twee personen in. De secretaris treedt af tegelijk met de Commissie, die hem benoemde, maar blijft zijne werkzaamheden waarnemen, totdat zijn opvolger zijne betrekking heeft aanvaard.

2. Buiten de leden benoemd, heeft de secretaris eene raadgevende stem.

3. De secretaris kan door de Commissie worden geschorst en ontslagen. In geval van ontslag wordt zijn opvolger zoo spoedig mogelijk benoemd.

4. De secretaris geniet een door Onzen Minister te bepalen toelage voor bureelkosten. Hem kan door Onzen Minister een belooning voor zijne werkzaamheden worden toegekend.

5. Bij ontstentenis of verhindering van den secretaris worden zijne werkzaamheden waargenomen door een lid, daartoe door den voorzitter aan te wijzen.

112. De secretaris is belast met het uitbetalen van de reis- en verblijfkosten en de presentie-gelden aan de leden. Hij ontvangt daartoe van Onzen Minister gelden ter goede rekening. Omtrent de wijze van uitbetaling, het beheer en de verantwoording dezer gelden worden door Onzen Minister voorschriften gegeven.

§ 9. *Slotbepalingen.*

113. De Commissie brengt in Maart van elk jaar een verslag van hare werkzaamheden in het onmiddellijk voorafgaande kalenderjaar aan Onzen Minister uit.

114. Wanneer de in dit besluit bepaalde verrichtingen op een Zondag of algemeen erkenden Christelijken feestdag mochten vallen of de daarin gestelde termijnen op een Zondag of algemeen erkenden Christelijken feestdag mochten afloopen, treedt de eerstvolgende dag, geen Zondag of algemeen erkende Christelijke feestdag zijnde, daarvoor in de plaats.

115. Voor de toepassing van dit besluit wordt de Hoek van Holland als eene afzonderlijke gemeente beschouwd. Waar in dit besluit aan het gemeentebestuur eene taak wordt opgedragen, wordt deze ten aanzien van den Hoek van Holland verricht door het gemeentebestuur van Rotterdam.

116. Wanneer eene Commissie wordt ingesteld, kan door Ons het jaar worden aangewezen, waarin voor het eerst de lijsten van kiesgerechtigden zullen worden vastgesteld en tevens worden bepaald, dat voor de in de artikelen 2, 3, 4, 6, 8 en 9 genoemde dagen of maanden in de plaats treden de door Ons aan te wijzen dagen of maanden.

117. Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel van Reglement voor de Commissiën voor den havenarbeid.

118. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1916.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Sept.* 1916.)

—

5 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur betreffende het register van stuwadoorsondernemingen en de uitreiking van arbeidskaarten. S. 436.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, van 28 September 1915, n°. 1786, en van 10 Juni 1916, n°. 1072VI, afdeeling Arbeid;

Gezien de artikelen 3, 8 en 30 der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* n°. 486);

Den Raad van State gehoord (adviezen van 14 December 1915, n°. 48 en 25 Juli 1916, n°. 47);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 September 1916, n°. 1973, afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan de navolgende voorschriften te geven:

HOOFDSTUK 1.

Van het register van stuwadoorsondernemingen.

Art. 1. 1. Ten kantore van elk districtshoofd, bedoeld in het tweede lid van artikel 17 der Stuwadoorswet, bevindt zich een register van stuwadoorsondernemingen, waarin overeenkomstig het bepaalde in het eerste lid, onder *c*, van artikel 3 der Stuwadoorswet en met inachtneming van de volgende bepalingen, stuwadoorsondernemingen worden ingeschreven, die binnen het district haar bedrijf uitoefenen.

2. Het model van het register wordt door Onzen Minister vastgesteld.

2. 1. Het verzoek tot inschrijving van eene stuwadoorsonderneming wordt schriftelijk gericht tot het hoofd van het district, waarbinnen de onderneming haar bedrijf uitoefent en indien zij haar bedrijf in meer dan een district uitoefent tot de hoofden van alle districten, waarbinnen de uitoefening van het bedrijf geschiedt. Het districtshoofd beslist over de inschrijving.

2. Het verzoek moet zijn gedagteekend en

door ten minste één hoofd of bestuurder onderteekend en moet voorts vermelden:

a. den naam der stuwadoorsonderneming, indien zij een anderen naam draagt dan hare hoofden of bestuurders;

b. de gemeente, waar zij gevestigd is of kantoor houdt;

c. de gemeente of gemeenten, waar zij haar bedrijf uitoefent;

d. de namen, voornamen, geboortedatums, geboorte- en woonplaatsen van hare hoofden of bestuurders;

e. eene verklaring, dat de onderneming voldoet aan het bepaalde onder letter *a* en *b* van het eerste lid van artikel 3 der Stuwadoorswet.

3. Het districtshoofd is bevoegd om, alvorens tot de inschrijving over te gaan, de overlegging te vorderen van bewijsstukken, die hij noodig oordeelt ten einde te kunnen beoordeelen, of de onderneming voldoet aan het bepaalde onder letter *a* en *b* van het eerste lid van artikel 3 der Stuwadoorswet.

4. Indien het districtshoofd tot inschrijving besluit, geeft hij daarvan onmiddellijk kennis aan den onderteekenaar van het verzoek, of, indien het door meer dan één persoon was onderteekend, aan den eersten onderteekenaar.

5. Indien het districtshoofd de inschrijving weigert, zendt hij daarvan onmiddellijk een gedagteekende en met redenen omkleede mededeeling aan den onderteekenaar van het verzoek, of, indien het door meer dan één persoon was onderteekend, aan den eersten onderteekenaar.

6. 1. Zoodra het districtshoofd heeft vernomen, dat de kantonrechter op een tegen zijne weigering van de inschrijving ingesteld beroep de inschrijving heeft bevolen, gaat hij tot de inschrijving over overeenkomstig de beslissing van den kantonrechter, onder aanteekening van die beslissing in het register. Hij zendt van deze inschrijving onmiddellijk eene gedagteekende mededeeling aan hem, die het beroep bij den kantonrechter heeft ingesteld.

2. Indien de Hooge Raad de beslissing van den kantonrechter bevestigt, geschiedt daarvan eveneens aanteekening in het register. Wordt tengevolge van vernietiging van de beslissing van den kantonrechter door den Hoogen Raad de weigering tot inschrijving bevestigd, dan wordt de ingevolge het voorgaande lid gedane inschrijving doorgehaald onder aanteekening van het arrest van den Hoogen Raad.

3. Wanneer de Hooge Raad het geding naar den kantonrechter heeft verwezen, handelt het districtshoofd ten aanzien van de beslissing van den kantonrechter in het verwijzingsgeding op gelijke wijze als in het voorgaande lid ten aanzien van het arrest van den Hoogen Raad is voorgeschreven.

7. Indien Onze Minister ten aanzien van eene ingeschreven stuwadoorsonderneming vrijstelling heeft verleend van den eisch, dat de hoofden of bestuurders niet in eene andere onderneming werkzaam mogen zijn, tenzij als hoofden of bestuurders, geschiedt daarvan aanteekening in het register.

8 1. Over de schrapping eener stuwadoorsonderneming uit het register beslist het districtshoofd.

2. Van eene beslissing tot schrapping zendt het districtshoofd eene gedagteekende en met redenen omkleede mededeeling aan het kantoor der onderneming en aan hen, die in het register als hoofd of bestuurder der onderneming zijn vermeld, of, zoo deze overleden zijn en het bedrijf der onderneming door anderen wordt voortgezet, aan hem, die geacht kan worden beheerder van het voortgezette bedrijf te zijn.

3. Wanneer de beslissing tot schrapping wordt genomen op grond, dat de stuwadoorsonderneming opgehouden heeft te bestaan, zendt het districtshoofd eene gedagteekende en met redenen omkleede mededeeling aan hen, die in het register als hoofd of bestuurder der onderneming zijn vermeld en doet deze mededeeling tevens terstond in een of meer der plaatselijke nieuwsbladen bekend maken.

4. Indien tegen de schrapping beroep is ingesteld, houdt het districtshoofd in het register aanteekening van de rechterlijke beslissingen naar aanleiding van het beroep genomen.

9. Telkens wanneer:

a. eene stuwadoorsonderneming gevestigd wordt in een andere gemeente;

b. een kantoor eener stuwadoorsonderneming wordt verplaatst naar een andere gemeente;

c. eene stuwadoorsonderneming ophoudt haar bedrijf in eene gemeente uit te oefenen;

d. eene stuwadoorsonderneming haar bedrijf in een andere gemeente gaat uitoefenen;

e. een der hoofden of bestuurders van eene stuwadoorsonderneming overlijdt, of ophoudt hoofd of bestuurder te zijn;

f. een ander dan de reeds opgegeven personen als hoofd of bestuurder optreedt;

geven de hoofden of bestuurders der onderneming daarvan ten spoedigste kennis aan het

districtshoofd, in wiens register de onderneming is ingeschreven.

10. 1. Het districtshoofd zorgt, met inachtneming van de bevelen van Onzen Minister, dat eene lijst van in zijn register ingeschreven stuwadoorsondernemingen, welke in eene gemeente haar bedrijf uitoefenen, op een of meer geschikte plaatsen in die gemeente voor een ieder ter inzage aanwezig zij.

2. Alle wijzigingen, die noodig zijn in verband met de inschrijving of de schrapping van stuwadoorsondernemingen in zijn register of ten gevolge van kennisgevingen in het vorige artikel bedoeld, worden ten spoedigste in de lijsten overgebracht.

HOOFDSTUK II.

Van de arbeidskaarten.

11. 1. De arbeidskaarten zijn in elk district verkrijgbaar ter plaatse door het districtshoofd aangewezen.

2. Het districtshoofd kan tevens bepalen, op welke wijze de uitreiking in het belang eener ordelijke afgifte en boeking zal geschieden.

12. 1. Bij den aanvang moet mededeeling worden gedaan van den naam en de voornamen van den persoon, voor wien de kaart wordt aangevraagd. Voorts moeten worden opgegeven zijn leeftijd, zijne woonplaats en de gemeente, waar hij stuwadoorsarbeid pleegt te verrichten, of voornemens is stuwadoorsarbeid te verrichten.

2. Alvorens tot de uitreiking van eene kaart wordt overgegaan, kan het districtshoofd of de door dezen daartoe aangewezen ambtenaar vorderen, dat te zijnen genoegen bewijsstukken worden overgelegd, waaruit de identiteit en, zoo noodig, de geboortedatum van personen, voor wie een kaart wordt aangevraagd, kan blijken.

3. Het districtshoofd of de andere in het vorige lid bedoelde ambtenaar kan tevens verlangen, dat hij te wiens name de arbeidskaart door een ander wordt aangevraagd, persoonlijk voor hem verschijne tot het geven van inlichtingen betreffende zijn identiteit, leeftijd en woonplaats, zoomede betreffende de gemeente, waar hij stuwadoorsarbeid pleegt te verrichten of voornemens is stuwadoorsarbeid te verrichten.

13. Op de uitgereikte kaart wordt de datum van uitreiking vermeld, zoomede de datum, waarop de geldigheidsduur eindigt.

14. Van de uitgereikte kaarten wordt in elk district aanteekening gehouden in een register, waarin worden vermeld de namen, voornamen en geboortedatums der personen, op wier naam kaarten zijn uitgereikt, de datums der uitreiking, zoomede hun woonplaatsen en de gemeenten, waar zij stuwadoorsarbeid plegen te verrichten of voornemens zijn stuwadoorsarbeid te verrichten. Tevens wordt ten aanzien van elke kaart in het register de dag vermeld, waarop zij ophoudt geldig te zijn.

15. 1. Voor arbeidskaarten, gesteld op naam van personen, die stuwadoorsarbeid plegen te verrichten of voornemens zijn te verrichten in de gemeente Amsterdam, Dordrecht, Maasland, Maassluis, Pernis, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Velsen, Vlaardingen, Westzaan of Zaandam, is, indien zij langer dan een half jaar geldig zijn, een bedrag van vijftig centen, indien zij een half jaar of korter geldig zijn, een bedrag van vijfentwintig centen verschuldigd. Voor alle overige arbeidskaarten is een bedrag van tien centen verschuldigd.

2. Het voor eene arbeidskaart verschuldigde bedrag wordt gestort in handen van een door Onzen Minister aan te wijzen persoon, en volgens door dien Minister vast te stellen regelen verantwoord.

16. 1. Voor het aanvragen van een nieuw exemplaar van eene nog geldige arbeidskaart geldt het bepaalde in de artikelen 11 en 12. Bovendien moet aannemelijk worden gemaakt, dat hij te wiens name de oorspronkelijke kaart was gesteld, de beschikking daarover verloren heeft.

2. Op het nieuwe exemplaar der arbeidskaart wordt, behalve hetgeen ingevolge artikel 13 op de oorspronkelijke kaart moet worden vermeld, tevens de datum van uitreiking aangeteekend.

3. Van de uitreiking van een nieuw exemplaar geschiedt mede aanteekening in het register, bedoeld in artikel 14. Wanneer den uitreikenden ambtenaar is gebleken, dat de woonplaats van den persoon, te wiens name het nieuwe exemplaar wordt uitgereikt, gewijzigd is of dat deze in eene andere gemeente stuwadoorsarbeid pleegt te verrichten dan in het register vermeld was, geschiedt daarvan mede aanteekening in het register.

4. Ten aanzien van het voor het nieuwe exemplaar der arbeidskaart verschuldigde bedrag is het tweede lid van artikel 15 toepasselijk.

HOOFDSTUK III.

Algemeene bepalingen.

17. De termen „Onze Minister", „stuwadoors-

onderneming" en „stuwadoorsarbeid" hebben in dit besluit de beteekenis, die daaraan is toegekend in artikel 1 der Stuwadoorswet.

18. Dit besluit kan worden aangehaald onder den titel van „Register- en arbeidskaartenbesluit (Stuwadoorswet)".

19. Voor de toepassing van dit besluit, met uitzondering van artikel 15, wordt de Hoek van Holland als eene afzonderlijke gemeente beschouwd.

20. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1916.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Sept.* 1916.)

—

5 *September* 1916. BESLUIT, houdende bepaling van den datum, met ingang waarvan de stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* n°. 486) in werking zal treden. S. 437.

Bepaald op 1 *November* 1916.

—

5 *September* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout, in fabrieken of trafieken benoodigd tot het vervaardigen van kopersulfaat. S. 438.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën, van 15 Augustus 1916, n°. 135, Accijnzen;

Gezien artikel 74, lr. *c*, der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* n°. 227), houdende bepalingen omtrent den accijns op het zout;

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Augustus 1916, n°. 21);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 2 September 1916, n°. 45, Accijnzen;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

Voor het zout, in fabrieken of trafieken benoodigd tot het vervaardigen van kopersulfaat, wordt vrijdom van den accijns toegestaan en zulks op den voet van het Koninklijk besluit van 19 Augustus 1898 (*Staatsblad* n°. 202).

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 22 *Sept.* 1916.)

—

8 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van reglementen voor de scheepvaart ter beveiliging van het beweegbare gedeelte van de spoorwegbruggen over den *IJssel* te *Zutphen* in den spoorweg van *Arnhem* naar *Leeuwarden* en bij het *Katerveer* in den spoorweg van *Utrecht* naar *Zwolle*. S. 439.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 27 April 1916, n°. 259, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 321);

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Mei 1916, n°. 35);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 4 September 1916, n°. 257, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. vast te stellen de reglementen voor de scheepvaart ter beveiliging van het beweegbare gedeelte van de spoorwegbruggen over den *IJssel* te *Zutphen* in den spoorweg van *Arnhem* naar *Leeuwarden* en bij het *Katerveer* in den spoorweg van *Utrecht* naar *Zwolle*, zooals die hiernevens zijn gevoegd;

2°. te bepalen, dat met het in werking treden van de sub 1° bedoelde reglementen is vervallen het bij Koninklijk besluit van 22 Juni 1878 (*Staatsblad* n°. 96) vastgestelde reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare spoorwegbruggen en de stadsbrug te *Zutphen* over de rivier de *IJssel*, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 3 Maart 1902 (*Staatsblad* n°. 41).

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 8sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 28 *Sept.* 1916.)

REGLEMENT *voor de scheepvaart ter beveiliging van het beweegbare gedeelte van de spoorwegbrug over den IJssel te Zutphen in den spoorweg van Arnhem naar Leeuwarden.*

Art. 1. (1) Alleen de spoorwegbrugwachter is bevoegd de spoorwegbrug te openen of te sluiten of eenig deel ervan te verzetten.

(2) De met de bediening der ophaalbrug belaste beambten zijn verplicht deze brug te allen tijde te sluiten, wanneer zulks in het belang van den spoorwegdienst door den spoorwegbrugwachter verlangd wordt.

2. (1) De spoorwegbrug wordt ten dienste van de scheepvaart zooveel mogelijk geopend gehouden.

(2) Van zonsonder- tot zonsopgang is de spoorwegbrug gesloten. Wanneer evenwel de zonsondergang vóór des namiddags $8^1/_4$ uur en de zonsopgang nà des voormiddags $5^1/_2$ uur plaats heeft, is de spoorwegbrug gesloten tusschen des namiddags $8^1/_4$ uur en des voormiddags $5^1/_2$ uur.

(3) Is de scheepvaart door ijs of andere oorzaken gestremd of is er tijdelijk geen scheepvaart te verwachten, dan kan de spoorwegbrug gesloten blijven.

(4) Met het sluiten van de spoorwegbrug wordt aangevangen tien minuten vóór het tijdstip, waarop een trein deze zal bereiken.

(5) Indien door weersgesteldheid of andere buitengewone omstandigheden het sluiten vermoedelijk meer tijd dan gewoonlijk zal vorderen, wordt daarmede zooveel vroeger aangevangen als voor het tijdig gesloten zijn noodig is.

(6) Voor werktreinen wordt de spoorwegbrug gesloten na aankomst bij en verzoek tot gebruik van de brug.

(7) Alvorens over te gaan tot het sluiten van de spoorwegbrug geeft de spoorwegbrugwachter het sein, dat de doorvaart niet is toegelaten.

(8) De ophaalbrug blijft gesloten, zoolang de spoorwegbrug gesloten is; indien de spoorwegbrug is geopend, wordt de ophaalbrug geopend, telkens zoodra dit voor de doorvaart van schepen wordt gevraagd.

3. (1) Bij de spoorwegbrug is een seinpaal geplaatst, waarlangs een bol met een minimummiddellijn van 0,90 M, waarvan het oppervlak is verdeeld in 16 afwisselend wit en zwart geschilderde gelijk en gelijkvormige driehoeken, tot eene hoogte van ten minste 5,50 M. boven de spoorstaven kan worden opgehaald, en waaraan eene lantaarn, gevende groen en rood licht, ter hoogte van ten minste 5,50 M. boven de spoorstaven kan worden vertoond.

(2) Is de spoorwegbrug geopend en wordt mitsdien de ophaalbrug op verzoek voor het doorlaten van schepen geopend, dan wordt dit aangeduid:

bij dag: door den geheel opgehaalden witzwarten bol;

bij nacht: door het groene licht, naar beide zijden schijnend in de richting van het vaarwater.

(3) Is de doorvaart niet toegelaten, dan wordt dit aangeduid:

bij dag: door den neergelaten wit-zwarten bol;

bij nacht: door het roode licht, naar beide zijden schijnend in de richting van het vaarwater.

(4) Zoolang de ophaalbrug gesloten is, wordt daarop bij nacht aan de van de spoorwegbrug afgekeerde zijde een rood licht vertoond, schijnend in de richting van het vaarwater. Dit licht wordt verwijderd, telkens wanneer de ophaalbrug voor het doorlaten van schepen word geopend.

(5) Bij nacht wordt de doorvaartopening van de spoorwegbrug en de ophaalbrug aangeduid door:

een groen licht op elk der pijlers, ter weerszijden, geplaatst op den cordonband tusschen de beide bruggen.

(6) Nachtseinen worden gegeven en verlichting geschiedt van een half uur nà zonsondergang tot een half uur vóór zonsopgang.

(7) Bij mist, dichte sneeuwjacht of andere duisternis veroorzakende omstandigheden wordt bovendien bij dag tevens het nachtsein gegeven.

4. Bij het naderen en doorvaren van de bruggen gedragen de schippers zich naar de bevelen van de brugwachters.

5. (1) Aan weerszijden van de spoorwegbrug zijn op 50 M. afstand aan beide oevers der rivier stoppalen geplaatst, waarop het woord „Halt".

(2) Schepen, welke niet onder de spoorwegbrug kunnen doorvaren, mogen deze stoppalen niet voorbijvaren, zoolang het sein op de spoorwegbrug aangeeft, dat de doorvaart gestremd is of zoolang de ophaalbrug niet geopend is.

(3) Indien door mist of andere oorzaken de op de spoorwegbrug gegeven seinen niet of niet duidelijk zijn te onderscheiden, worden de schepen, die niet onder de spoorwegbrug kunnen doorvaren, vóór de stoppalen gehouden en moet de schipper de aanwezigheid van het schip door krachtige geluidseinen aan den brugwachter kenbaar maken, waarna hij eerst

mag doorvaren na verkregen vergunning van den brugwachter.

6. (1) Het is verboden schepen tusschen de stoppalen te doen stilhouden. Deze bepaling is niet van toepassing op schepen, die gebruik maken van de tusschen de stoppalen gelegen aanlegplaatsen.

(2) Tusschen de stoppalen varen de schippers elkander in de richting naar de brugopening niet voorbij dan met toestemming van den brugwachter.

(3) Ingeval meer dan één schip aan dezelfde zijde voor de brug aankomt, terwijl de doorvaart niet is toegelaten, blijven de later aankomende op behoorlijken afstand achter de eerder aangekomene.

(4) Wanneer het sein wordt gegeven, dat de spoorwegbrug geopend is, en de doorvaart door de ophaalbrug toegelaten is, varen de schepen door naar volgorde van aankomst.

(5) Wanneer een eerder aangekomen schip reeds begonnen is door te varen en het sein wordt gegeven, dat de doorvaart niet is toegelaten, moeten de later aangekomen schepen blijven liggen. Het reeds varende schip blijft doorvaren.

7. Bij het doorvaren van de bruggen worden de schepen met geen grootere snelheid bewogen of wordt niet meer zeil gevoerd dan voor het besturen van het schip gevorderd wordt.

8. De schippers zorgen, dat geene schade wordt toegebracht aan schepen, steigers, heien bokken of andere werktuigen, gebezigd voor het onderhoud, de herstelling of de vernieuwing van de brugwerken of voor de uitdieping van het vaarwater in of nabij de bruggen.

9. (1) Wanneer een vastgeraakt schip het openen of sluiten van de spoorwegbrug verhindert, zijn bestuurders van den spoorwegdienst bevoegd, onder toezicht van het hoofd van het bestuur der gemeente Zutphen en op kosten van den schipper of eigenaar van het schip, het noodige te verrichten om aan deze belemmering een einde te maken.

(2) Gelijke bevoegdheid hebben Burgemeester en Wethouders van Zutphen met betrekking tot de opruiming van eenig schip, dat in de opening der ophaalbrug is vastgeraakt.

10. Indien de bevelen van den brugwachter niet worden opgevolgd, is deze, desnoods ondersteund door den sterken arm, bevoegd op kosten van den onwillige het noodige te verrichten om die bevelen te doen uitvoeren.

11. (1) Onder *spoorwegbrug* wordt in dit reglement verstaan het beweegbare gedeelte van de spoorwegbrug; onder *ophaalbrug* de nevens en op de pijlers der spoorwegbrug gelegen gemeente-ophaalbrug; onder *brug* zoowel het beweegbare gedeelte der spoorwegbrug als de ophaalbrug, tenzij uit het zinsverband blijkt, dat een dezer beide is bedoeld.

(2) Onder *schepen* worden verstaan alle soorten van vaartuigen en houtvlotten.

(3) Onder *schippers* worden verstaan zij, die op het schip het gezag uitoefenen of met de leiding daarvan belast zijn.

(4) Onder *spoorwegbrugwachters* worden verstaan ook die personen, welke den spoorwegbrugwachter vervangen.

12. (1) Aan den spoorwegbrugwachter is de handhaving van de bepalingen van dit reglement opgedragen.

(2) Hij wordt daarin bijgestaan door den gemeentebrugwachter.

(3) Deze is in alles, wat de handhaving van dit reglement betreft, aan den spoorwegbrugwachter ondergeschikt en verplicht diens bevelen uit te voeren.

(4) De brugwachters, de ambtenaren, in artikel 8, sub 1° tot en met 6°, van het Wetboek van Strafvordering bedoeld, de ambtenaren, aan wie door den Staat en de beëedigde beambten en bedienden, aan wie door de spoorwegonderneming het toezicht op de brug is opgedragen, zijn met het opsporen van overtredingen van dit reglement belast.

13. Aan den spoorwegbrugwachter wordt op zijne aanvraag door het hoofd van het bestuur der gemeente Zutphen en door de openbare burgerlijke of gewapende macht bijstand verleend.

Behoort bij Koninklijk besluit van 8 September 1916 (*Staatsblad* n°. 439).

Mij bekend,

De Minister van Waterstaat,

C. LELY.

REGLEMENT *voor de scheepvaart ter beveiliging van het beweegbare gedeelte van de spoorwegbrug over den IJssel bij het Katerveer in den spoorweg van Utrecht naar Zwolle.*

Art. 1. Alleen de brugwachter is bevoegd de brug te openen of te sluiten of eenig deel ervan te verzetten.

2. (1) De brug wordt ten dienste van de scheepvaart zooveel mogelijk geopend gehouden.

(2) Is de scheepvaart door ijs of door andere oorzaken gestremd, of is er tijdelijk geen scheepvaart te verwachten, dan kan de brug gesloten blijven.

(3) Met het sluiten van de brug wordt aangevangen tien minuten vóór het tijdstip, waarop een trein deze zal bereiken.

(4) Indien door weersgesteldheid of andere buitengewone omstandigheden het sluiten vermoedelijk meer tijd dan gewoonlijk zal vorderen, wordt daarmede zooveel vroeger aangevangen als voor het tijdig gesloten zijn noodig is.

(5) Voor werktreinen wordt de brug gesloten na aankomst bij en verzoek tot gebruik van de brug.

(6) Alvorens over te gaan tot het sluiten van de brug, geeft de brugwachter het sein, dat de doorvaart niet is toegelaten.

3. (1) Bij de brug is een seinpaal geplaatst, waarlangs een bol met een minimum-middellijn van 0,90 M. en waarvan het oppervlak is verdeeld in 16 afwisselend wit en zwart geschilderde, gelijk- en gelijkvormige driehoeken, tot eene hoogte van ten minste 5,50 M. boven de spoorstaven kan worden opgehaald, en waaraan eene lantaarn, gevende groen en rood licht, ter hoogte van ten minste 3,50 M. boven de spoorstaven kan worden vertoond.

(2) Is de doorvaart toegelaten, dan wordt dit aangeduid:

bij dag: door den geheel opgehaalden witzwarten bol;

bij nacht: door het groene licht, naar beide zijden schijnend in de richting van het vaarwater.

(3) Is de doorvaart niet toegelaten, dan wordt dit aangeduid:

bij dag: door den neergelaten wit-zwarten bol;

bij nacht: door het roode licht, naar beide zijden schijnend in de richting van het vaarwater.

(4) Is slechts door één der beide doorvaartopeningen de doorvaart toegelaten, dan worden de seinen gegeven als hierboven voor toegelaten doorvaart bepaald, doch wordt aan de zijde van de doorvaartopening, waardoor de doorvaart niet is toegelaten, vertoond:

bij dag: een rood bord;

bij nacht: een rood licht.

(5) Bij nacht worden de uiteinden van de vaste brug bij de doorvaartopening aangeduid door een groen licht, naar beide zijden schijnend in de richting van het vaarwater.

(6) Nachtseinen worden gegeven van een half uur ná zonsondergang tot een half uur vóór zonsopgang.

(7) Bij mist, dichte sneeuwjacht of andere duisternis veroorzakende omstandigheden wordt bovendien bij dag tevens het nachtsein gegeven.

4. Bij het naderen en doorvaren van de brug gedragen de schippers zich naar de bevelen van den brugwachter.

5. (1) Aan weerszijden van de brug zijn op 100 M. afstand aan beide oevers der rivier stoppalen geplaatst, waarop het woord „Halt".

(2) Is de doorvaart niet toegelaten, dan moeten de schippers hunne schepen, die niet onder de gesloten brug kunnen doorvaren, vóór deze palen doen stoppen, en mogen zij niet doorvaren, vóór het sein aangeeft, dat de doorvaart is toegelaten.

(3) Indien door mist of andere oorzaken de op de brug gegeven seinen niet of niet duidelijk zijn te onderscheiden, worden de schepen, die niet onder de brug kunnen doorvaren, vóór de stoppalen gehouden en moet de schipper de aanwezigheid van het schip door krachtige geluidseinen aan den brugwachter kenbaar maken, waarna hij eerst mag doorvaren na verkregen vergunning van den brugwachter.

6. (1) Het is verboden schepen tusschen de stoppalen te doen stilhouden. Deze bepaling is niet van toepassing op schepen, die gebruik maken van de tusschen de stoppalen gelegen aa legplaatsen.

(2) Tusschen de stoppalen varen de schippers elkander in de richting naar de brugopeningen niet voorbij dan met toestemming van den brugwachter.

(3) Ingeval meer dan één schip aan dezelfde zijde voor de brug aankomt, terwijl de doorvaart niet is toegelaten, blijven de later aankomende op behoorlijken afstand achter de eerder aangekomene.

(4) Nadat de doorvaart weder is toegelaten, varen de schepen door naar volgorde van aankomst.

(5) Wanneer een eerder aangekomen schip reeds begonnen is door te varen en het sein wordt gegeven, dat de doorvaart niet is toegelaten, moeten de later aangekomen schepen blijven liggen. Het reeds varende schip blijft doorvaren.

7. Bij het doorvaren van de brug worden de schepen met geene grootere snelheid bewogen of wordt niet meer zeil gevoerd dan voor het besturen van het schip gevorderd wordt.

8. De schippers zorgen, dat geene schade wordt toegebracht aan schepen, steigers, heien, bokken of andere werktuigen, gebezigd voor het onderhoud, de herstelling of de vernieuwing van de brugwerken of voor de uitdieping van het vaarwater in of nabij de brug.

9. Wanneer een vastgeraakt schip het openen of sluiten van de brug verhindert, zijn bestuurders van den spoorwegdienst bevoegd, onder toezicht van het hoofd van het bestuur der gemeente, waarin de brug gelegen is en op kosten van den schipper of eigenaar van het schip, het noodige te verrichten om aan deze belemmering een einde te maken.

10. Indien de bevelen van den brugwachter niet worden opgevolgd, is deze, desnoods ondersteund door den sterken arm, bevoegd, op kosten van den onwillige het noodige te verrichten om die bevelen te doen uitvoeren.

11. (1) Onder *brug* wordt in dit reglement verstaan het beweegbare gedeelte van de spoorwegbrug.

(2) Onder *schepen* worden verstaan alle soorten van vaartuigen en houtvlotten.

(3) Onder *schippers* worden verstaan zij, die op het schip het gezag uitoefenen of met de leiding daarvan belast zijn.

(4) Onder *brugwachters* worden verstaan ook die personen, welke den brugwachter vervangen.

12. (1) Aan den brugwachter is de handhaving van de bepalingen van dit reglement opgedragen.

(2) De brugwachter, de ambtenaren, in artikel 8, sub 1°. tot en met 6°., van het Wetboek van Strafvordering bedoeld, de ambtenaren, aan wie door den Staat en de beëedigde beambten en bedienden, aan wie door de spoorwegonderneming het toezicht op de brug is opgedragen, zijn met het opsporen van de overtredingen van dit reglement belast.

13. Aan den brugwachter wordt op zijne aanvraag door het hoofd van het bestuur der gemeente, waarin de brug gelegen is en door de openbare burgerlijke of gewapende macht bijstand verleend.

Behoort bij Koninklijk besluit van 8 September 1916 (*Staatsblad* n°. 439).

Mij bekend,
De Minister van Waterstaat,
C. LELY.

—

8 *September* 1916. BESLUIT, tot intrekking van het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare brug over *de Linge* in den Staatsspoorweg van *Utrecht* naar *Waardenburg*. S. 440.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 27 April 1916, n°. 259, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* n°. 67), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 321);

Den Raad van State gehoord (advies van 30 Mei 1916, n°. 35);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 4 September 1916, n°. 257, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

in te trekken het bij Koninklijk besluit van 14 December 1868 (*Staatsblad* n°. 174) vastgestelde reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare brug over de *Linge* in den Staatsspoorweg van *Utrecht* naar *Waardenburg*.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 8sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 18 *Sept.* 1916.)

—

8 *September* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende gemeentelijke belastingvorderingen.

Ik heb de eer Uw college te verzoeken, voor zooveel Uwe provincie betreft, te bevorderen, dat verordeningen op de heffing van plaatselijke belastingen, welke goedgekeurd zijn tot 1 Januari 1917, en waarvan voortzetting na dat tijdstip wordt verlangd, voor zoover de desbetreffende stukken de Regeering nog niet bereikt hebben, zóó tijdig worden ingezonden met overlegging van de vereischte gegevens, dat beoordeeling en eventueele goedkeuring vóór genoemd tijdstip mogelijk zij.

Ik vestig er tevens voor zooveel noodig de aandacht op, dat wegens niet tijdige inzending van raadsbesluiten tot heffing van opcenten op de hoofdsom der personeele belasting, meermalen de executoirverklaring van de kohieren dier rijksbelasting op ongewenschte wijze vertraagd wordt.

In overeenstemming met den Minister van Financiën noodig ik Uw college uit de gemeentebesturen in Uwe provincie er op te wijzen, dat de inzending van raadsbesluiten als de bedoelde behoort te geschieden op zoodanig tijdstip, dat uiterlijk 1 Maart van het desbetreffend belastingjaar de Koninklijke goedkeuring kan verleend zijn.

Overschrijding van dezen termijn zouden tengevolge kunnen hebben, dat de vaststelling

van de rijkskohieren zonder uittrekking van die opcenten zoude moeten plaats vinden.

(Gem.-stem.)

—

13 *September* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende Attestatiën de Vita.

De Minister van Koloniën wenscht te breken met de gewoonte om de slechts tot en met den sterfdag ten laste van de Indische begrooting verschuldigde onderstanden betaalbaar te stellen op den 16den dag van de derde maand van het kwartaal, tegen afgifte van eene in het begin dier maand afgegeven attestatie de vita en onderteekende quitantie. Immers bij overlijden in den loop van bedoelde derde maand bestaat aldus de mogelijkheid dat te veel wordt betaald.

Het is mitsdien het verlangen van genoemden Minister dat de gemeentebesturen worden uitgenoodigd om de attestatiën de vita vóór de ontvangst van die onderstanden in het vervolg — en wel te beginnen met 2 Januari 1917 — niet vroeger af te geven dan op den eersten werkdag van de maanden Januari, April, Juli en October.

Als overgangsmaatregel zal de betaalbaarstelling, die op de tot nu toe gebruikelijke wijze op 16 December a.s. zoude plaats hebben, thans slechts geschieden tot een bedrag gelijkstaande met het aan belanghebbenden toekomende over twee en een halve maand, terwijl de aan deze uitkeering ontbrekende halve maand zal worden betaalbaar gesteld op 10 Januari 1917.

Volgende uitkeeringen zullen dan geschieden op 10 April, 10 Juli, 10 October en 10 Januari.

Voor het loopende jaar zijn dus nog attestatiën de vita af te geven, één nà ultimo November en één nà ultimo December.

(W. v. d. B. A.)

—

14 *September* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 441.

—

14/25 *September* 1916. MISSIVE van de Minister van Justitie en Binnenlandsche Zaken aan de commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende gegevens aangaande den burgerlijken Staat van Belgische onderdanen.

Bij schrijven d.d. 31 Juli 1916 verzocht de Belgische gezant van *elke akte* van den burgerlijken stand, een Belgisch onderdaan betreffende, een geteekend afschrift, op ongezegeld papier, ten dienste der Belgische administratie te ontvangen. Dit ter vergemakkelijking van de toekomstige taak der Belgische ambtenaren van den burgerlijken stand, die na den oorlog hunne registers zullen moeten bijwerken, met betrekking tot de talrijke Belgen, die hun land hebben verlaten.

De gezant verzoekt ook, dat de bevoegde Nederlandsche autoriteiten lijsten zullen aanleggen van de huwelijken, door Belgen sedert het begin van den oorlog gesloten en deze lijsten zullen bijhouden. Ook dit weder met het oog op latere mededeeling aan de Belgische autoriteiten.

Ter voldoening aan het verzoek van den Belgischen gezant en in aansluiting aan het rondschrijven van onze ambtsvoorgangers van 26 Mei/5 Juni 1905 afd. 1 C nº. 520, afd. B. B. nº. 5239 komt het wenschelijk voor, dat door de ambtenaren van den burg. stand de betrekkelijke lijsten en volledige afschriften van de betrekkelijke akten aan U H.E.G. worden toegezonden, terwijl wij U H.E.G. verzoeken de aldus bij U H.E.G. ingekomen bescheiden tweemaal per jaar in Januari en in Juli aan den Minister van Buitenl. Zaken te doen toekomen.

In dit verband zij nog de aandacht gevestigd op het Kon. besluit van 20 Dec. 1866, nº. 82 (Bijv. t. h. *Staatsblad* voor 1867, nº. 1) inzake vrijdom van zegelrecht voor de uittreksels, enz. welke tengevolge van aanvragen van vreemde Regeeringen of Gezantschappen worden afgegeven, zoomede op art. 2 tweede lid, onder 2e van de z.g.n. Legeswet van 23 April 1879 (*Staatsblad* nº. 72) gewijzigd bij de wet van 20 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 274) betreffende vrijdom van leges voor afschriften of uittreksels, door openbase ambtenaren, enz. aangevraagd in het openbaar belang.

De eerste toezending in Januari e.k. zou alle akten en huwelijken kunnen betreffen, sedert 1 Augustus 1914 opgemaakt en voltrokken, voorzooveel nog geene overmaking van volledige afschriften der betrekkelijke akten of lijsten der betrekkelijke huwelijken aan het Dep. van Buitenl. Zaken heeft plaats gevonden.

Wij verzoeken U H.E.G. wel te willen bevorderen, dat het bovenstaande ter kennis worde gebracht van de ambtenaren van den burg. stand in Uw gewest. (Gem.-stem.)

—

15 *September* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *alle kalk, gemalen en ongemalen*, alsmede *schelpen, kalksteen* en *kalkmergel*. S. 442.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle kalk, gemalen en ongemalen, alsmede schelpen, kalksteen en kalkmergel te verbieden.

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 September 1916, Kabinet, Litt. A[126];

Den Raad van State gehoord (advies van 12 September 1916, nº. 22);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 14 September 1916, Kabinet, Litt. X[128];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van alle kalk, gemalen en ongemalen, alsmede schelpen, kalksteen en kalkmergel, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 15den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel;

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 16 *Sept.* 1916.)

---

15 *September* 1917. KONINKLIJK BESLUIT.

Ook al sluiten de bewoordingen van het besluit van B. en W., waarbij iemand als commies ter secretarie is ontslagen, zich niet aan bij de terminologie van art. 7, 1e lid der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913, moet toch dit geval worden aangenomen, als uit de overweging van het besluit blijkt, dat het is genomen op grond van het feit, dat de ontslagene zich heeft schuldig gemaakt aan handelingen, bedoeld in gemeld art. 7.

Wanneer de betrokkene na zijn verkregen ontslag als commies op zijn verzoek ontslagen wordt als ambtenaar van den burgerlijken stand, moet worden aangenomen, dat dit laatste ontslag het rechtstreeksch gevolg is geweest van het eerste en dat hij ook als ambtenaar van den burgerlijken stand ontslagen is wegens handelingen, bedoeld in art. 7.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van J. G. van Schoonhoven te 's-Gravenhage, laatstelijk Commies ter Secretarie en ambtenaar van den burgerlijken stand te Hilversum;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 22 Januari 1916, nº. 9;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 30 Augustus 1916, nº. 286;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 12 September 1916, nº. 71, Afd. Pensioenen;

O., dat de Pensioenraad voor de gemeenteambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven op de aanvraag afwijzend te beschikken, aanvoerende dat de belanghebbende uit eerstgemelde betrekking bij besluit van Burgemeester en Wethouders van Hilversum van 25 Juni 1915 met ingang van 26 Juni 1915 is ontslagen wegens handelingen als bedoeld in art. 7, 1e lid, der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, terwijl hij bij besluit van den Raad dier gemeente van 29 Juni 1915 met ingang van dienzelfden datum mede uit laatstgenoemde betrekking is ontslagen; dat het ontslag als ambtenaar van den Burgerlijken Stand wel is waar op zijn verzoek is verleend, doch dat de reden waarom hij als commies ter secretarie werd ontslagen van dien aard is dat hij als ambtenaar van den Burgerlijken Stand niet kon worden gehandhaafd, zoodat hij, ook al had hij zijne aanvraag om ontslag uit deze betrekking niet ingediend, zonder twijfel mede in die hoedanigheid ongevraagd zou zijn ontslagen; dat hij derhalve ook als ambtenaar van den Burgerlijken Stand geacht moet worden te zijn ontslagen wegens handelingen als bedoeld in art. 7, 1e lid der wet; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij uit hoofde van het bepaalde in dat wetsartikel alle aanspraak op op pensioen heeft verbeurd;

dat, nadat dit advies in afschrift aan den belanghebbende was medegedeeld, hij zijn verlangen te kennen heeft gegeven dat daarover

het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, aanvoerende, dat de praemisse waarvan het advies van den Pensioenraad uitgaat reeds niet als juist aangenomen kan worden; dat immers, zoo hem het ontslag als commies ter secretarie van Hilversum, waardoor tevens zijn aanwijzing als secretaris der gascommissie verviel zou zijn gegeven wegens handelingen als bedoeld in art. 7, 1e lid der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913, dit dan uit de bewoordingen der motiveering van het ontslag en aanknooping aan den tekst van genoemd art. 7 moest blijken, hetgeen geenszins het geval is; dat de wet spreekt van wangedrag, onzedelijkheid, verregaande achteloosheid of verregaand plichtsverzuim, terwijl het ontslag slechts gemotiveerd is met een te kort geschoten zijn in de beantwoording van het vertrouwen dat Burgemeester en Wethouders in hem hebben gesteld; dat het advies van den Pensioenraad als motiveering van het verbeuren van alle aanspraak op pensioen overweegt, dat het ontslag hem als ambtenaar van den Burgerlijken Stand te Hilversum wel op zijn verzoek is verleend, maar dat het zonder twijfel ook ongevraagd zou zijn verleend; dat hij meent te mogen opmerken dat hij als ambtenaar van den Burgerlijken Stand in geen enkel opzicht is te kort geschoten in het vertrouwen dat Burgemeester en Wethouders van Hilversum in hem hebben gesteld en hij evenmin is ontslagen wegens eenige handeling als bedoeld in art. 7, 1e lid, der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913; terwijl de betrekking van ambtenaar van den Burgerlijken Stand geheel afgescheiden is van die van Commies ter Secretarie, zoodat het wel zeer twijfelachtig is of Gedeputeerde Staten, indien hij zonder zijn verzoek als ambtenaar van den Burgerlijken Stand ontslagen was, dat ontslag zouden hebben goedgekeurd en in elk geval het advies van den Pensioenraad ten onrechte aanneemt dat hij geacht moet worden ook in dit opzicht te zijn ontslagen wegens handelingen als bedoeld in art. 7, 1e lid, der wet;

O., dat het besluit van Burgemeester en Wethouders van Hilversum van 25 Juni 1915, waarbij J. G. van Schoonhoven is ontslagen als Commies ter Secretarie, blijkens de overweging van dat besluit, is genomen op grond van het feit dat de ontslagen ambtenaar zich heeft schuldig gemaakt aan handelingen als zijn bedoeld in art. 7, 1e lid, der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 en het bezwaar van den belanghebbende tegen de inkleeding van dat besluit is ongegrond;

O. wat betreft het ontslag van den belanghebbende uit de betrekking van ambtenaar van den burgerlijken stand, dat dit ontslag het rechtstreeksch gevolg is geweest van zijn ontslag als Commies ter Secretarie en, ofschoon op verzoek verleend, toch geacht moet worden te zijn gegeven wegens dezelfde reden als die heeft geleid tot het ontslag als Commies ter Secretarie;

dat de Pensioenraad te recht heeft aangenomen dat de belanghebbende ook als ambtenaar van den burgerlijken stand ontslagen is wegens handelingen als bedoeld in art. 7, 1e lid, der wet;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren, dat de aanvraag om pensioen van J. G. van Schoonhoven te 's-Gravenhage, laatstelijk Commies ter Secretarie en ambtenaar van den Burgerlijken Stand te Hilversum, niet vatbaar is voor inwilligiging.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

16 *September* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende kwade practijken bij keuring van dienstplichtigen.

Naar aanleiding van eene met de Ministers van Oorlog en van Justitie ter zake gevoerde briefwisseling heb ik de eer U H.E.G. te verzoeken, telken jare op het tijdstip, dat door U het meest doeltreffend wordt geacht, door middel van openbare kennisgeving aan te plakken ter plaatse, bij gemeentelijke verordening daarvoor aangewezen of gebruikelijk, alsook door middel van mededeelingen aan de pers en van persoonlijke kennisgevingen aan ieder, die wordt ingeschreven voor de militie of den landstorm, te doen bekend maken, dat de militieplichtigen en de landstormplichtigen zich er wel voor moeten wachten, zich met tusschenpersonen in verbinding te stellen om voor den dienst afgekeurd te worden, omdat, indien zij inderdaad ongeschikt zijn, de afkeuring ook zonder de tusschenkomst van die personen zou plaats hebben.

Tevens worde daarbij met nadruk gewezen op het bepaalde in art. 206 van het Wetboek van Strafrecht.

In verband met het bovenstaande kunnen de aanschrijvingen van mijn Departement van

17 Juni en 28 Augustus 1908, afdeeling Militie en Weerbaarheid nos. 670 en 1189, alsmede de dezerzijdsche aanschrijving van 4 Mei 1912, afdeeling Binnenlandsch bestuur no. 2720/1, als vervallen worden beschouwd.

—

18 *September* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een Reglement voor de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool. S. 443.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 10 Juni 1916, Directie van den Landbouw, no. 17894, 1ste Afdeeling;

Gezien Ons besluit van 3 Augustus 1904 (*Staatsblad* no. 203), laatstelijk gewijzigd bij dat van 28 October 1913 (*Staatsblad* no. 400);

Overwegende, dat het wenschelijk is, het bij Ons eerstgenoemd besluit vastgesteld reglement voor de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool in te trekken;

Den Raad van State gehoord (advies van 8 Augustus 1916, no. 20);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 September 1916, Directie van den Landbouw, no. 20838, 1ste Afdeeling;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. vast te stellen het bij dit besluit behoorende Reglement voor de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool;

II. te bepalen, dat met inkrachttreding van dit reglement het reglement, vastgesteld bij Ons besluit van 3 Augustus 1904 (*Staatsblad* no. 203), zal vervallen, behoudens het bepaalde in artikel 48.

III. te bepalen, dat dit besluit in werking zal treden op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 18den September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 28 *Sept.* 1916.)

REGLEMENT *voor de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool.*

§ 1. *Algemeene bepalingen.*

Art. 1. Dit reglement verstaat door Minister: Minister met de uitvoering belast; door raad: raad van leeraren; door dagelijksch bestuur: college van dagelijksch bestuur.

§ 2. *Van den directeur, den raad en het dagelijksch bestuur.*

2. Het bestuur der Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool is opgedragen aan den directeur, den raad en het dagelijksch bestuur.

3. 1. De directeur wordt voor den duur van elk schooljaar door Ons benoemd uit de gewone leeraren der school.

2. De raad bestaat uit alle gewone en buitengewone leeraren der school.

3. Het dagelijksch bestuur is samengesteld uit den directeur en zes leden, door den raad uit de gewone leeraren te benoemen, zóó, dat in het dagelijksch bestuur telkens door één lid vertegenwoordigd zijn:

a. de wiskunde, de zuivere natuurwetenschappen en de cultuurtechnische wetenschappen;

b. de rechts- en staatswetenschappen;

c. de Nederlandsche landbouw;

d. de tropische landbouw;

e. de boschbouw;

f. de tuinbouw.

4. De gekozen leden van het dagelijksch bestuur worden voor drie jaren benoemd en zijn niet dadelijk herkiesbaar.

5. Een derde van hen treedt telken jare af met den aanvang van elk schooljaar, volgens een daarvan te maken rooster.

6. Den eersten keer wordt de orde van aftreding door het lot bepaald.

7. Wie tot lid van het dagelijksch bestuur is gekozen ter vervulling eener buiten den bij den rooster bepaalden tijd opengevallen plaats, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij is gekomen, had moeten aftreden.

4. 1. De directeur is voorzitter van den raad en van het dagelijksch bestuur.

2. Bij afwezigheid of ontstentenis van den directeur treedt de door het dagelijksch bestuur uit zijn midden gekozen ondervoorzitter als directeur en voorzitter van den raad en van het dagelijksch bestuur op.

3. De secretaris van den raad wordt door den raad uit het dagelijksch bestuur gekozen voor den duur van één schooljaar; hij is van rechtswege tevens secretaris van het dagelijksch bestuur en is niet dadelijk herkiesbaar.

4. Bij afwezigheid van den secretaris treedt de jongste in jaren der gekozen leden van het dagelijksch bestuur tijdelijk als zoodanig op.

5. Is tusschentijdsche keuze van een nieuwen secretaris noodig, dan geschiedt deze zoo spoedig mogelijk, desnoodig na aanvulling van het dagelijksch bestuur.

5. 1. Stukken van den raad en van het dagelijksch bestuur uitgaande worden door den voorzitter en den secretaris onderteekend.

2. De archieven van den raad en van het dagelijksch bestuur berusten bij den directeur.

6. 1. De raad vergadert zoo dikwijls de voorzitter daartoe besluit.

2. De voorzitter is, wanneer ten minste acht leden van den raad hem het verlangen daartoe schriftelijk met opgaaf van redenen te kennen geven, zonder in de beoordeeling der redenen te treden, tot samenroeping verplicht binnen acht dagen, den dag, waarop het verzoek inkomt, niet medegerekend.

7. 1. Het dagelijksch bestuur vergadert zoo dikwijls de voorzitter daartoe besluit.

2. De voorzitter is, wanneer twee leden van het dagelijksch bestuur hem het verlangen daartoe schriftelijk met opgaaf van redenen te kennen geven, zonder in de beoordeeling der redenen te treden, tot samenroeping verplicht, binnen twee dagen, den dag, waarop het verzoek inkomt, niet medegerekend.

8. De raad en het dagelijksch bestuur zijn bevoegd zich door leeraren, of door andere personen, die onderwijs geven, schriftelijk of mondeling te doen voorlichten omtrent onderwerpen, betrekking hebbend op het vak of de vakken, door hen gedoceerd, of op de lokalen en hulpmiddelen bij hun onderwijs in gebruik.

9. 1. De raad mag niet beraadslagen of besluiten, zoo niet meer dan de halft der leden, de voorzitter daaronder begrepen, tegenwoordig is, het dagelijksch bestuur, zoo niet ten minste vier leden tegenwoordig zijn.

2. Wanneer het vereischte getal leden niet is opgekomen wordt zoo spoedig mogelijk een nieuwe vergadering belegd.

3. Wanneer ook dan het vereischte getal leden niet is opgekomen beraadslagen en besluiten de tegenwoordige leden.

4. Alle besluiten worden bij volstrekte meerderheid der stemmende leden genomen. Bij de berekening van deze meerderheid tellen blanco stemmen niet mede.

5. Bij staking van stemmen beslist, zoo het personen geldt, het lot, bij alle andere onderwerpen de stem van den voorzitter.

6. In de vergaderingen van den raad kunnen alleen worden behandeld de onderwerpen, welke op de agenda voorkomen en die, welke met algemeene stemmen staande de vergadering aan de agenda worden toegevoegd.

7. Na verkregen verlof van de vergadering is ieder lid van den raad bevoegd vragen te richten tot het dagelijksch bestuur; de beantwoording daarvan kan worden uitgesteld tot de volgende vergadering, wanneer de vragen niet twee dagen vóór de vergadering van den raad bij het dagelijksch bestuur zijn ingediend.

8. De voorzitter zorgt voor de uitvoering van de besluiten van den raad en van het dagelijksch bestuur.

9. De raad en het dagelijksch bestuur stellen elk, onder goedkeuring van Onzen Minister, een reglement van orde voor hunne vergaderingen en werkzaamheden vast.

10. Onder overlegging van de daarvoor door den directeur, de leeraren, den administrateur en den bibliothecaris verstrekte gegevens, zendt de raad jaarlijks vóór 1 Mei aan Onzen Minister eene begrooting van uitgaven en eene raming van inkomsten voor het volgende dienstjaar.

11. Het dagelijksch bestuur heeft het algemeen toezicht over de terreinen, gebouwen, werkplaatsen, verzamelingen, hulpmiddelen voor het onderwijs en meubelen.

12. 1. De huishoudelijke en administratieve dienst is, onder toezicht van het dagelijksch bestuur, opgedragen aan een administrateur.

2. Deze wordt door Ons benoemd, geschorst en ontslagen, den raad gehoord.

3. Hij voert het geldelijk beheer der school en is verplicht tot verzekering van de richtigheid van zijn beheer borg te stellen, tot het bedrag en op de voorwaarden door Onzen Minister te bepalen.

4. Voor afwezigheid van den administrateur van ten hoogste drie dagen wijst de directeur een plaatsvervanger aan.

5. Voor afwezigheid gedurende langer dan drie dagen behoeft de administrateur verlof van Onzen Minister, die bij het verleenen van verlof tevens in de waarneming voorziet, het dagelijksch bestuur gehoord.

6. Bij ontstentenis van den administrateur wordt door Onzen Minister in de waarneming voorzien, het dagelijksch bestuur gehoord.

13. 1. De zorg voor de terreinen, gebouwen, lokalen en meubelen, voor algemeen gebruik bestemd, is opgedragen aan den administrateur.

2. De zorg voor de terreinen, gebouwen, lokalen, stallen, werkplaatsen, verzamelingen, hulpmiddelen voor het onderwijs en meubelen,

in gebruik bij een bepaalden leeraar, is opgedragen aan dien leeraar.

3. Zijn de zaken, in het vorige lid genoemd, in gebruik bij meer dan één leeraar, dan bepaalt het dagelijksch bestuur, de betrokken leeraren gehoord, hoe de zorg zal worden geregeld.

14. 1. Het gebruik van de hulpmiddelen en de toegang tot de verzamelingen, werkplaatsen, stallen en terreinen worden geregeld bij voorschriften, op te maken door het dagelijksch bestuur, in overleg met de betrokken leeraren, ook in hunne kwaliteit van directeuren van instituten.

2. Deze voorschriften behoeven de goedkeuring van Onzen Minister.

15. 1. Het dagelijksch bestuur brengt jaarlijks vóór 1 December aan Onzen Minister een verslag uit omtrent den staat der school gedurende het afgeloopen schooljaar.

2. Dit verslag ligt gedurende veertien dagen vóór de verzending ter inzage van de leeraren.

3. De directeur, de leeraren, ook in hunne kwaliteit van directeuren der instituten, de administrateur en de bibliothecaris verschaffen de daarvoor vereischte bouwstoffen.

16. Voor afwezigheid gedurende langer dan een week binnenslands en voor elk verblijf buitenslands, behoeft de directeur verlof van Onzen Minister.

§ 3. *Van de bevoegdheid van den raad en het dagelijksch bestuur.*

17. Aan den raad behoort, met betrekking tot het onderwijs en de school, alle bevoegdheid, die niet bij dit reglement aan den directeur of aan het dagelijksch bestuur is opgedragen.

18. Tot de taak van het dagelijksch bestuur, behoort:

a. het afdoen van zaken van vertegenwoordigenden aard;

b. het afdoen van zaken, interne aangelegenheden, het onderwijs of de school betreffende, die geen bespreking in den raad vereischen; doet een lid van het dagelijksch bestuur het voorstel, de zaak naar den raad te verwijzen en wordt dit voorstel door ten minste één medelid ondersteund, zoo gaat de bevoegdheid tot het afdoen op den raad over;

c. het voorbereiden van zaken, die in den raad zullen worden behandeld;

d. het benoemen van commissiën, om het dagelijksch bestuur van praeadvies te dienen;

e. alles wat verder in dit reglement aan het dagelijksch bestuur is opgedragen.

19. 1. Het dagelijksch bestuur doet zijn voorstellen aan den raad zooveel mogelijk in den vorm van een ontwerp-raadsbesluit, vergezeld van een toelichting.

2. Wijzigingen en tegenvoorstellen met betrekking tot zoodanige ontwerpen kunnen alleen schriftelijk, vóór of tijdens de vergadering van den raad, waarin zij worden behandeld, worden ingediend.

3. Het dagelijksch bestuur en de directeur zijn wegens de vervulling van hun taak verantwoording schuldig aan den raad en geven te dien aanzien alle door dezen verlangde inlichtingen.

§ 4. *Van de leeraren, de ambtenaren en de beambten.*

20. 1. De leeraren bestaan uit gewone en buitengewone.

2. De laatsten zijn zij, die als zoodanig door Ons zijn benoemd.

3. De leeraren worden door Ons benoemd, geschorst en ontslagen, den raad gehoord.

21. 1. De leeraren en andere personen die onderwijs geven zijn verplicht de in artikel 8 bedoelde voorlichting te verstrekken.

2. De leeraren zijn bevoegd bij het dagelijksch bestuur schriftelijk zoodanige onderwerpen, het onderwijs of de school betreffende, aan te brengen als hun goeddunkt.

3. Het dagelijksch bestuur is verplicht den betrokken leeraar zoo spoedig mogelijk, en uiterlijk binnen twee maanden na aanbrenging, in kennis te stellen met de ter zake genomen beslissing. Behoort de zaak door den raad te worden afgedaan, zoo geldt gelijke verplichting voor den raad.

4. Neemt de leeraar met de door het dagelijksch bestuur genomen beslissing geen genoegen, zoo heeft hij hooger beroep op den raad. Is de beslissing van den raad uitgegaan, zoo heeft de betrokken leeraar hooger beroep op Onzen Minister.

22. 1. De leeraren bekleeden geene openbare of bezoldigde bijzondere betrekkingen dan met Onze toestemming.

2. Zij mogen zonder Onze vergunning niet optreden als technisch adviseur of zich belasten met het ontwerpen of uitvoeren van of toezicht houden over werken.

3. Het uitoefenen van consultatieve praktijk is geoorloofd.

23. Bij verhindering of ontstentenis van een leeraar worden door Onzen Minister, het dagelijksch bestuur gehoord, tijdelijke maatregelen genomen, indien het belang van het onderwijs dit vordert.

24. Op voorstel van den raad kunnen telken jare deskundigen, ook buiten de school, door Onzen Minister worden toegelaten tot het houden van voordrachten of cursussen over bijzondere onderwerpen.

25. 1. De vaste ambtenaren worden door Ons benoemd, op voordracht van den betrokken leeraar, den administrateur of den bibliothecaris wanneer het betreft personeel van de school, en van den betrokken directeur, wanneer het betreft personeel van een instituut.

2. Voor de tijdelijke ambtenaren en de vaste en tijdelijke beambten kan de taak der benoeming door Ons worden overgedragen aan Onzen Minister, die voor de lagere beambten en werklieden ze weder kan overdragen aan den directeur der school, de directeuren der instituten of den administrateur. Ten aanzien van de voordracht geldt hetzelfde als voor de vaste ambtenaren.

3. De voordrachten bedoeld in het eerste en tweede lid, voor benoemingen welke zullen geschieden door Ons of door Onzen Minister, moeten worden ingezonden bij het dagelijksch bestuur, die ze, met zijn advies, ten spoedigste doorzendt aan Onzen Minister.

4. Benoemingen, welke ingevolge het tweede lid geschieden door den directeur der school, de directeuren der instituten of den administrateur moeten ten spoedigste door hem die benoemt aan het dagelijksch bestuur worden bericht.

26. 1. De administrateur, de bibliothecaris en de overige ambtenaren bekleeden geene openbare of bezoldigde bijzondere betrekkingen en verrichten geene werkzaamheden als technisch adviseur en dergelijke dan met toestemming van Onzen Minister.

2. De beambten behoeven daarvoor de toestemming van het dagelijksch bestuur.

3. De bevoegdheid tot het uitoefenen van consultatieve praktijk door het in het eerste lid genoemde personeel wordt geregeld bij hunne instructies.

27. 1. De werkzaamheden van de ambtenaren en beambten worden geregeld bij instructies.

2. Deze worden voor den administrateur en den bibliothecaris vastgesteld door Ons, den raad gehoord en voor de overigen door den raad, onder goedkeuring van Onzen Minister.

§ 5. *Van het bijwonen der lessen.*

28. 1. Ieder, die als leerling voor volledig onderwijs wenscht te worden ingeschreven, is deswege een door Onzen Minister te bepalen bedrag verschuldigd, hetwelk in 's Rijks schatkist wordt gestort.

2. Aan hem, die slechts als leerling voor enkele lessen wenscht te worden ingeschreven, kan daartoe telkens voor één schooljaar door het dagelijksch bestuur verlof worden verleend. In dit geval is ter zake van dit onderwijs verschuldigd voor lessen die gegeven worden:

éénmaal per week . . . . . f 5.—;
tweemaal per week . . . . . „ 10.—;
driemaal per week . . . . . „ 15.—;
vier of meermalen . . . . . „ 20.—,

welke gelden in 's Rijks schatkist worden gestort.

3. Hij, die zijne studiën aan eenige universiteit of hoogeschool, aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool of aan de Rijksveeartsenijschool heeft voltooid of door den rector magnificus van eene der Rijksuniversiteiten of -hoogescholen voor volledig onderwijs is ingeschreven, behoeft, om de lessen aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te volgen, niet als leerling te worden ingeschreven.

29. Terugbetaling van voor het onderwijs gestorte gelden kan alleen plaats hebben:

a. indien door overlijden vóór den aanvang der lessen van deze geen gebruik is gemaakt en alsdan op aanvrage van de erfgenamen;

b. wegens afwezigheid ter vervulling van militaire plichten; in dit geval wordt voor elke afwezigheid gedurende vier achtereenvolgende weken tijdens een schooljaar aan den belanghebbende, die zulks onder overlegging van het bewijs der verplichte afwezigheid aanvraagt, een tiende deel van de voor dat schooljaar gestorte gelden terugbetaald.

30. 1. Behoudens het bepaalde bij artikel 28 derde lid en artikel 31 wordt het recht tot het bijwonen van het onderwijs verkregen door inschrijving bij den directeur, die daartoe niet overgaat, dan op vertoon van het bewijs, dat de verschuldigde gelden voldaan zijn en, wat de leerlingen voor enkele vakken betreft, van het bewijs, dat het vereischte verlof door het dagelijksch bestuur is verleend.

2. Zij die verkeeren in een der gevallen bedoeld in artikel 28, derde lid, hebben zich, om de lessen te kunnen volgen, te voorzien van een verklaring van den directeur, die deze niet afgeeft dan op vertoon van een bewijs, dat de belanghebbende voldoet aan een der vereischten aldaar omschreven.

3. De inschrijving geschiedt kosteloos; de directeur geeft daarvan tegen voldoening van zegelrecht een bewijs af.

4. Het bewijs en de verklaring in de beide

vorige leden genoemd worden ingericht volgens een door het dagelijksch bestuur te bepalen model.

5. Op het bewijs van leerlingen voor enkele lessen wordt vermeld tot welke lessen, inrichtingen en verzamelingen de ingeschrevene mag worden toegelaten.

31. 1. Onze Minister, de daartoe door hem aan te wijzen personen, de Directeur-Generaal van den Landbouw, de leeraren, ambtenaren en beambten der school en der daaraan verbonden instituten zijn te allen tijde bevoegd alle lessen bij te wonen.

2. Het doceerend personeel is, ieder voor zooveel zijne lessen betreft, bevoegd, gedurende enkele uren aan personen, die niet in het bezit zijn van een bewijs of verklaring als bedoeld in artikel 31, toegang tot hunne lessen te verleenen.

§ 6. *Van de orde en tucht.*

32. De handhaving der orde en tucht onder de leerlingen is opgedragen aan den directeur.

33. 1. Bij overtreding der tucht of bij wangedrag waarschuwt of berispt de directeur.

2. In buitengewone gevallen, ter beoordeeling van den raad, alsmede indien een leerling, bij den directeur, het dagelijksch bestuur of den raad ontboden, behoudens wettige reden van verhindering niet verschijnt, is de raad bevoegd den overtreder den toegang tot de school voor een tijdvak van ten hoogste vijf jaren te ontzeggen.

3. Van de uitspraak van den raad kan de belanghebbende bij Onzen Minister in hooger beroep komen.

§ 7. *Van het onderwijs en de regeling der lessen.*

34. 1. Aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool wordt onderwijs gegeven in:

a. de staathuishoudkunde;

b. de wis- en werktuigkunde, toegepast op den land-, tuin- en boschbouw;

c. het landmeten en waterpassen;

d. de samenstelling en inrichting van gebouwen, bij den land-, tuin- en boschbouw in gebruik;

e. het teekenen, zooals dat toepassing vindt in den land-, tuin- en boschbouw;

f. de natuur-, schei- en weerkunde, toegepast op den land-, tuin- en boschbouw;

g. de landbouw-technologie;

h. de delfstof- en aardkunde, toegepast op den land-, tuin- en boschbouw;

i. de algemeene en bijzondere plant- en dierkunde;

k. de ontleedkunde en levensleer van planten en dieren in het algemeen en van de huisdieren in het bijzonder;

l. de kennis van de uiterlijke vormen, rassen, ziekten, geneesleer en behandeling van de huisdieren;

m. den algemeenen en bijzonderen land-, tuin- en boschbouw;

n. de veeteelt, daaronder begrepen pluimvee- en bijenteelt, en zuivelbereiding;

o. het landbouw-boekhouden;

p. de leer van het land-, tuin- en boschbouwbedrijf;

q. den tropischen land- en boschbouw;

r. de vakken, aan te wijzen door Onzen voornoemden Minister.

2. Het theoretisch onderwijs wordt aangevuld door practische oefeningen op de terreinen en in de stallen en laboratoria der school en der daaraan verbonden instituten, zoomede door excursiën.

35. Het onderwijs wordt, behoudens het bepaalde bij artikel 24, over vijf afdeelingen verdeeld, te weten:

a. de afdeeling Nederlandsche landbouw;

b. de afdeeling tropische landbouw;

c. de afdeeling Nederlandsche boschbouw;

d. de afdeeling tropische boschbouw;

e. de afdeeling tuinbouw.

36. 1. Jaarlijks in de maand Juni wordt het programma van de lessen voor het volgende schooljaar in eene vergadering van den raad vastgesteld en vóór 1 Juli aan de goedkeuring van Onzen Minister onderworpen.

2. Het programma vermeldt:

a. het getal lesuren, wekelijks aan elk onderdeel van het onderwijs te wijden;

b. de namen van het personeel;

c. den omvang van het onderwijs in elk onderdeel;

d. de prachtische oefeningen en excursiën;

e. alles, wat de raad verder ter voorlichting van belanghebbenden meent te moeten mededeelen.

37. 1. De vaststelling van den rooster der lesuren en de aanwijzing van de lokalen geschiedt door den directeur in overleg met het dagelijksch bestuur, de betrokken leeraren gehoord.

2. Bij verschil van gevoelen tusschen den directeur en het dagelijksch bestuur staat beroep open op Onzen Minister, onder overlegging van de desbetreffende bescheiden.

3. Exemplaren van den gedrukten rooster zijn vóór het begin der lessen voor ieder kosteloos verkrijgbaar bij den administrateur.

38. 1. Het schooljaar vangt aan op den derden Dinsdag in September en is verdeeld in een wintercursus en een zomercursus.

2. Er zijn jaarlijks drie vacantiën : eene van 15 Juli tot den aanvang van het volgende schooljaar, eene met Kerstmis en eene met Paschen, beide laatstgenoemde ieder van ongeveer 17 dagen.

3. De directeur bepaalt, in overleg met het dagelijksch bestuur de dagen, waarop Kerst- en Paaschvacantie beginnen en eindigen.

§ 8. *Van de examens, de getuigschriften en de diploma's.*

39. 1. Behoudens het bepaalde in het vijfde lid van dit artikel, wordt, bij het einde van het schooljaar, aan de leerlingen van het eerste studiejaar, alsmede aan personen, die niet als leerling zijn ingeschreven, gelegenheid gegeven tot het afleggen van een openbaar examen, ter verkrijging van een kosteloos uit te reiken getuigschrift ten bewijze hunner bekwaamheid.

2. Tot dit examen worden alleen toegelaten zij, die overleggen een getuigschrift van bekwaamheid tot de studie aan eene universiteit of aan de Technische Hoogeschool, als bedoeld in de artikelen 11, 12, 122 en 157 der Hooger-Onderwijswet, het getuigschrift, verkregen door het met goed gevolg afleggen van het eindexamen voor de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus in Nederland of in Nederlandsch-Indië, of een met de vorengenoemde gelijkgesteld getuigschrift.

3. Door Ons kan, in voorkomende gevallen, den Raad van State gehoord, de toelating tot dit examen worden toegestaan op grond van het bezit van andere Nederlandsche getuigschriften of diploma's.

4. Door Ons wordt in voorkomende gevallen aangegeven, welke buitenlandsche getuigschriften of diploma's met het oog op het examen, af te nemen bij het einde van het eerste studiejaar, zijn gelijk te stellen met de getuigschriften, in het tweede lid genoemd.

5. Zij, die bij het examen aan het einde van het eerste studiejaar zijn afgewezen, kunnen zich in het volgende schooljaar, mits vóór het einde van den wintercursus, opnieuw aan dit examen onderwerpen, wanneer zij daartoe van de commissie, met het afnemen van dit examen belast, vergunning hebben verkregen. Zij worden in dit geval vrijgesteld van het onderzoek in die vakken of onderdeelen van vakken, waarin zij reeds een voldoend examen hebben afgelegd.

6. De regeling der examens geschiedt door het dagelijksch bestuur in overleg met de commissiën, door welke de examens worden afgenomen.

40. 1. Behoudens het bepaalde in het derde lid van dit artikel, wordt, bij het einde van het schooljaar, aan de leerlingen van het derde studiejaar, alsmede aan personen die niet als leerling zijn ingeschreven, gelegenheid gegeven tot het afleggen van een openbaar examen, ter verkrijging van een kosteloos uit te reiken getuigschrift ten bewijze hunner bekwaamheid.

2. Tot dit examen worden alleen toegelaten zij, die overleggen het getuigschrift, bedoeld in het eerste lid van artikel 39.

3. Op dit examen is van toepassing het bepaalde bij het vijfde en zesde lid van artikel 39.

41. 1. Bij het einde van het schooljaar wordt aan de leerlingen van het vijfde studiejaar, alsmede aan personen, die niet als leerling zijn ingeschreven, gelegenheid gegeven tot het afleggen van een openbaar examen, af te nemen door de commissie, bedoeld in artikel 57 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50), ter verkrijging van het diploma van landbouwkundige, waarvan sprake is in het laatste lid van genoemd wetsartikel.

2. Tot dit examen worden toegelaten zij, die overleggen een getuigschrift, uitgereikt ingevolge artikel 40, benevens zij, die in het bezit zijn van een in 1898 of later behaald diploma van landbouwkundige, als bedoeld in art. 57 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* nº. 50).

3. Bovendien kan door Ons de overlegging van een bewijs van het doorloopen van eenen leertijd van bepaalden duur in de practijk van landbouw, boschbouw, landbouw-technologie of tuinbouw worden gevorderd.

4. Voor de afgifte van het diploma, bedoeld in het eerste lid, wordt eene som van f 40 betaald.

5. Aan hen, die enkele lessen als toehoorders of het onderwijs aan de in artikel 24 bedoelde bijzondere cursussen, blijkens een onderzoek, ingesteld ten overstaan van den directeur, door den leeraar of de leeraren, met het onderwijs belast, met vrucht hebben bijgewoond, kunnen kosteloos testimonia worden uitgereikt.

42. 1. De omvang van de in artikel 39, 40 en 41 genoemde examens wordt door Ons vastgesteld.

2. De examens bij het einde van het eerste en het derde studiejaar worden afgenomen door de betrokken leeraren, zoo noodig aangevuld met een of meer deskundigen aan of

buiten de school, door Onzen Minister jaarlijks daartoe aan te wijzen.

3. De leeraren en deskundigen worden daartoe door het dagelijksch bestuur vereenigd in commissiën, volgens de vakken waarover elk examen loopt.

4. De voorzitters en secretarissen dezer commissiën worden aangewezen door de commissiën zelve.

5. De deskundigen buiten de school genieten uit 's Rijks kas vergoeding voor reis- en verblijfkosten, benevens vacatiegelden.

§ 9. *Van de bibliotheek.*

43. 1. Met de zorg voor de bibliotheek is, onder toezicht van het dagelijksch bestuur, belast een bibliothecaris.

2. Hij wordt door Ons benoemd, geschorst en ontslagen, den raad gehoord.

3. Het gebruik, de behandeling en de aanvulling der bibliotheek worden geregeld bij een reglement, vastgesteld door den raad, den bibliothecaris gehoord, welk reglement de goedkeuring van Onzen Minister behoeft.

44. De handbibliotheken, in bijzonder gebruik bij de leeraren, worden geacht te behooren tot de algemeene bibliotheek.

§ 10. *Van de geldmiddelen.*

45. 1. Jaarlijks wordt elken leeraar een bedrag ter beschikking gesteld voor het aanschaffen van de benoodigdheden voor zijn onderwijs en onderzoek.

2. Eveneens wordt een bedrag voor den huishoudelijken en algemeenen dienst ter beschikking gesteld van den administrateur.

3. Den bibliothecaris wordt voorts een bedrag ter beschikking gesteld voor aanvulling en onderhoud van de bibliotheek; daarbij worden voor elke handbibliotheek afzonderlijke bedragen aangegeven.

46. 1. Alle bestellingen en betalingen moeten loopen over het bureau van den administrateur.

2. De administrateur houdt boek van de op de verschillende hoofden gedane uitgaven en bestellingen en verwittigt den betrokkene, wanneer hij meent, dat de stand der rekening er aanleiding toe geeft, en in elk geval, wanneer het crediet uitgeput is.

3. Bestellingen, welke daarna worden ingediend, worden niet meer uitgevoerd en aan den betrokken leeraar teruggezonden.

4. De administrateur blijft overigens geheel buiten beoordeeling van de aanvragen of bestellingen.

§ 11. *Van de instituten.*

47. 1. Tot de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool behooren instituten, aan welke de behandeling van verschillende onderdeelen der landbouwwetenschap is opgedragen en die daarnaast kunnen bestemd zijn om te dienen als instellingen ter directe voorlichting van de practijk of tot uitvoering van Regeeringsmaatregelen.

2. Deze instituten hebben, behoudens het bepaalde bij artikel 12, derde lid, een zelfstandig bestaan voor zoover hunnen dienst betreft, doch worden zooveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan het onderwijs der school.

3. Door Ons worden leeraren aan de school tot directeur van de instituten aangesteld.

4. Aan de ambtenaren der instituten kan het geven van eenig onderwijs aan de school ambtshalve worden opgedragen, in welk geval zij tot buitengewoon leeraar worden benoemd, waarvoor zij een toeslag op hun gewone salaris ontvangen, ter grootte door Ons te bepalen.

5. De hulpmiddelen, verzamelingen en lokalen der instituten worden zooveel mogelijk ter beschikking gesteld van de leerlingen der school voor practische oefeningen; het gebruik als zoodanig wordt geregeld bij de voorschriften in artikel 14 genoemd.

§ 12. *Overgangsbepalingen.*

48. In de jaren 1917 tot en met 1921 zal nog gelegenheid bestaan het examen voor landbouwkundige af te leggen volgens de thans geldende programma's en regelen.

49. Zij, die in het bezit zijn van een getuigschrift bedoeld onder 5 van Ons besluit van 10 Januari 1916 nº. 26 worden op het derdejaars-examen vrijgesteld van de daarvoor geëischte overeenkomstige vakken of gedeelten van vakken.

50. 1. Zoo spoedig mogelijk na het in werking treden van dit reglement wordt overgegaan tot de samenstelling van het dagelijksch bestuur.

2. Met afwijking van het bepaalde in artikel 18 vervult de directeur de taak van het dagelijksch bestuur, totdat dit college samengesteld is.

51. De functie van administrateur wordt waargenomen door den hoofdambtenaar van administratie der school, totdat een administrateur is benoemd.

Behoort bij Koninklijk besluit van 18 September 1916 (*Staatsblad* nº. 443).

Mij bekend,

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

19 *September* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 14 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 275) en gewijzigd bij dat van 27 April 1914 (*Staatsblad* nº. 188), alsmede wijziging van het Koninklijk besluit van 9 Juni 1904 (*Staatsblad* nº. 117), houdende bepalingen betreffende den Rijkstelefoondienst, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de Koninklijke besluiten van 28 Augustus 1905 (*Staatsblad* nº. 257) en van 26 November 1910 (*Staatsblad* nº. 362). S. 444.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gelet op de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* nº. 7);

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 14 Augustus 1916, nº. 16, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 September 1916, nº. 19);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 September 1916, nº. 22, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De bedragen van 25 cent en 15 cent, genoemd in het eerste en tweede lid van artikel 15 van het reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 14 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 275), gewijzigd bij dat van 27 April 1914 (*Staatsblad* nº. 188), worden vastgesteld op 30 cent en 20 cent.

2. Het tweede lid van artikel 22 van voormeld reglement wordt gelezen als volgt:

„Voor overbrenging van een dringend telegram wordt het drievoud van den gewonen tariefsprijs geheven".

3. De bedragen van 30 cent en 20 cent, genoemd in het eerste lid van artikel 7 van het Koninklijk besluit van den 9den Juni 1904 (*Staatsblad* nº. 117), gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 28 Augustus 1905 (*Staatsblad* nº. 257) en van 26 November 1910 (*Staatsblad* nº. 362), worden vastgesteld op 35 cent en 25 cent.

4. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 29 *Sept.* 1916.)

—

21 *September* 1916. BESLUIT, tot onteigening van perceelen in de gemeenten *Muiden* en *Naarden*, ten behoeve van de verbetering van den provincialen zeedijk tusschen *Muiderberg* en *Naarden* en den aanleg van een gedeelte zeedijk op de hooge gronden van *Muiderberg*. S. 445.

—

21 *September* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende uitvoering van de Burgerlijke Pensioenwet en van het Koninklijk Besluit van 17 Maart 1914 (*Staatsblad* nº. 150).

Ten vervolge op nevensvermelden circulaire (1) heb ik de eer Uw college mede te deelen, dat voortaan, in afwijking van het bepaalde bij art. 13 van het bij Koninklijk besluit van 17 Maart 1914 (*Staatsblad* nº. 150) gewijzigde Koninklijk besluit van 21 Februari 1906 (*Staatsblad* nº. 38), door Uw college kan worden volstaan met de ingevolge Uw artikel aan het Departement van Financiën in te zenden quitantiën te doen vergezeld gaan van de lijsten B. en C. in enkelvoud.

—

22 *September* 1916. BESLUIT, houdende ongegrondverklaring van de bezwaren van den gewezen milicien K. Moltmaker, te *Andel* (Gemeente *Baflo*), tegen de beslissing op zijn verzoek om pensioen. S. 446.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de reclame van den gewezen milicien K. Moltmaker, te *Andel* (gemeente *Baflo*), betreffende zijne aanspraken op pensioen;

Gezien het advies van den Militairen Pensioenraad dd. 10 November 1915, nº. 20 L.;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 28 Maart 1916, nº. 72;

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 18 September 1916, IIIde Afd., nº. 76;

Overwegende: dat de Militaire Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven den belanghebbende te doen kennen, dat hij op pensioen geen aanspraak

(1) nl. 14 October 1915, nº. 14187/1, afd. O.

kan maken, daarbij aanvoerende, dat een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad door de Commissie voor het geneeskundig onderzoek te *Naarden* op 9 Maart 1915; dat, op zijn verzoek, door de Commissie te *Amsterdam* op 8 Juni 1915 een herhaald militair geneeskundig onderzoek is ingesteld; dat hij geacht wordt tot de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt te zijn uit hoofde van lichaamsgebreken; dat hij met ingang van 28 September 1915 uit den militairen dienst is ontslagen; dat hij bij ontslag volgens de Pensioenwet voor de landmacht 1902, een werkelijken dienst had van 2 jaren en 6 dagen; dat zijne lichaamsgebreken niet in oorzakelijk verband staan met eenige bepaalde dienstverrichting; dat hij voor den militairen dienst ongeschikt is uit hoofde van lichaamsgebreken, niet ontstaan in den strijd, door gevorderde of bevolen militaire diensten, door verrichtingen of vermoeienissen aan de uitoefening van den militairen dienst verbonden, of door bijzondere omstandigheden of toestanden die zich bij de uitoefening van dien dienst hebben voorgedaan; dat hij een werkelijken dienst heeft van minder dan vijf jaren; weshalve de Pensioenraad van oordeel is dat hij aan geene enkele bepaling der genoemde wet recht op pensioen kan ontleenen;

dat, nadat bij Ministerieele beschikking van 2 December 1915, IIIde Afd., nº. 26, aan den reclamant was medegedeeld dat geen termen zijn gevonden een gunstig gevolg te verleenen aan zijn verzoek om in het genot van pensioen te worden gesteld, hij zich tot Ons heeft gewend met een adres waaraan o. a. de strekking kan worden toegekend dat omtrent zijne bezwaren tegen de afwijzende beschikking het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur;

Overwegende: dat K. Moltmaker aanspraak maakt op pensioen ingevolge art. 2 sub 2 der Pensioenwet voor de landmacht 1902;

dat ter beoordeeling van de vraag of de reclamant aanspraak op pensioen kan doen gelden krachtens art. 2 sub 2 dier wet, beslissend is of zijn longlijden hetwelk tot zijne ongeschiktverklaring voor den dienst heeft geleid moet geacht worden het gevolg te zijn van bijzondere omstandigheden die zich te zijnen opzichte hebben voorgedaan vóór zijne opneming in het hospitaal te *Naarden* op 3 December 1914;

Overwegende, dat Moltmaker, blijkens rapport der Geneeskundige Commissie te *Naarden* dd. 9 Maart 1915, nº. 6, lijdende was aan eene uitgebreide, droge, rechtszijdige borstvliesontsteking en zoodanige afwijking in de longtoppen, dat daaruit met beslistheid was op te maken, dat onderzochte lijdende was aan longtuberculose;

dat op grond van deze laatste bevinding met eene aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid mag worden aangenomen, dat ook de borstvliesontsteking is geweest van tuberculeusen aard;

dat wel is waar door de geneeskundige commissie te *Amsterdam*, blijkens haar rapport dd. 8 Juni 1915, nº. 549, de door haar, naast eene chronische neusettering, bij Moltmaker bij herkeuring geconstateerde slepende rechtszijdige borstvliesontsteking als niet tuberculeus wordt beschouwd, doch dat, naar de ervaring leert, slepende borstvliesontstekingen, wanneer hare ontwikkeling slechts lang genoeg in haar verloop wordt gevolgd, bijna zonder uitzondering van specifiek tuberculeusen aard blijken te zijn, ook wanneer noch van hereditaire noch van familiaire voorbeschiktheid is gebleken;

dat de door den Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur) aangevoerde omstandigheid, dat het door den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht *mogelijk* wordt geacht dat de darmcatarrh welke tot Moltmaker's opname in het hospitaal te *Naarden*, (maar niet tot zijne afkeuring) heeft geleid, is ontstaan tengevolge van de ongunstige omstandigheden waaraan hij, onmiddellijk te voren is blootgesteld geweest in het Kamp bij *Laren*, niet mag doen concludeeren tot een oorzakelijk verband tusschen die ongunstige omstandigheden en het ontstaan der borstvliesontsteking, tengevolge waarvan hij is afgekeurd;

dat toch die darmcatarrh of vorenbedoelde slepende neusettering hoogstens aanleiding kunnen hebben gegeven tot het actief worden van het bij Moltmaker sluimerend tuberculeus proces, doordien een van beide of beide aandoeningen 's mans weerstandsvermogen hebben verminderd, doch dat dit proces door vorenbedoelde ongunstige omstandigheden niet kan zijn *veroorzaakt*, daar tuberculose *ontstaat* door besmetting, doch niet door ongunstige invloeden van welken aard dan ook;

dat, indien wordt aangenomen, dat de borstvliesontsteking is van niet-tuberculeusen aard, en ook bij uitsluiting van de slepende neusettering als oorzaak van eerstbedoelde ontsteking, er niet alleen niet is *gebleken* van een oorzakelijk verband tusschen de darmcatarrh

en de slepende borstvliesontsteking, maar zelfs, naar uit het vorenstaande volgt : zoodanig verband op medische gronden niet kan worden *aanvaard* ;

dat derhalve het lichaamsgebrek, ten gevolge waarvan Moltmaker voor de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt is verklaard, onafhankelijk van de uitoefening van dien dienst is ontstaan en hij mitsdien geen aanspraak heeft op pensioen gegrond op artikel 2, punt 2°., der „Pensioenwet voor de landmacht 1902" ;

dat hij evenmin aan eenige andere bepaling dier Wet recht op pensioen kan ontleenen ;

Gezien evenaangehaalde Wet ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

te verklaren, dat de bezwaren van den gewezen milicien K. Moltmaker tegen de afwijzende Beschikking, genomen op zijne aanvrage om pensioen, zijn ongegrond.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad*, en, te gelijk met het rapport van Onzen genoemden Minister, in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur.

's-Gravenhage, den 22sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 14 *Oct.* 1916.)

—

22 *September* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het Koninklijk Besluit van den 3 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 122). S. 447.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van vleeschwaren op ruimer schaal te verbieden dan tot nu toe heeft plaats gehad ;

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 13 September 1916, Kabinet, Litt. O[128] ;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 September 1916, n°. 3) ;

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 21 September 1916, Kabinet, Litt H[132] ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 3 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 122) wordt gelezen :

De uitvoer van alle verduurzaamde vleeschwaren en levensmiddelen, in welke vleesch is verwerkt, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Sept.* 1916.)

—

22 *September* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *runderhaar* en alle daaruit of daarmede vervaardigde artikelen. S. 448.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van runderhaar en alle daaruit of daarmede vervaardigde artikelen te verbieden ;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344) ;

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 14 September 1916, Kabinet, Litt. W[128] ;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 September 1916, n°. 4) ;

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 21 September 1916, Kabinet, Litt. I[132] ;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen :

Eenig Artikel.

De uitvoer van runderhaar en alle daaruit of daarmede vervaardigde artikelen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift

zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Sept.* 1916.)

22 *September* 1916. WET, houdende vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Curaçao* over het dienstjaar 1913. S. 449.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Curaçao* over het dienstjaar 1913 wordt vastgesteld als volgt:

De *uitgaven* hebben bedragen f 1,231,991.26⁵.

De *ontvangsten* hebben bedragen f 830,322.24.

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo f 401,669.02⁵, welk bedrag dientengevolge tot aanvulling der koloniale middelen is noodig geweest.

22 *September* 1916. WET, houdende wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1916. S. 450.

22 *September* 1916. WET, houdende regeling van de bestemming der voordeelige sloten en van de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der Indische rekeningen over de dienstjaren 1902 tot en met 1911. S. 451.

22 *September* 1916. WET, houdende vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor *Nederlandsch-Indië* over het dienstjaar 1912. S. 452.

Het slot der rekening van de koloniale ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1912 wordt vastgesteld als volgt:

De *ontvangsten* bedragen f 270,549,954.75.

De *uitgaven* bedragen f 269,025,312.09.

Het *voordeelig* slot der rekening bedraagt f 1,524,642.66.

22 *September* 1916. WET, houdende naturalisatie van Jonkvrouwe Maria Johanna Cecilia Theresia Hubertina van Nispen tot Sevenaer, weduwe van Gisbert Ludwig Hans Maria Markies von Villers, Graaf von Grignoncourt, geboren te *Arnhem* (provincie *Gelderland*) den 30 Maart 1855, zonder beroep, wonende te *Beesel*, provincie *Limburg*. S. 453.

22 *September* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel ter uitvoering van art. 236 van het Veiligheidsbesluit 1916.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gezien artikel 236 van het Veiligheidsbesluit 1916;

Heeft goedgevonden:

met ingang van 1 October 1916 te bepalen:

1°. dat als bewijs, dat een persoon vertrouwd is met het verleenen van eerste hulp, als bedoeld in het bovenaangehaalde wettelijk voorschrift, zal gelden:

a. eene gedagteekende verklaring van een geneeskundige, aangewezen tot het geven van onderwijs aan een door het Rijk gesubsidieerden cursus in eerste hulp bij bedrijfsongevallen, dat de persoon met vrucht de lessen van den cursus gevolgd heeft;

b. eene gedagteekende verklaring van den medisch-adviseur bij de arbeidsinspectie, dat de persoon vertrouwd is met het verleenen van eerste hulp;

c. eene verklaring, afgegeven op grond van de beschikking dd. 8 April 1914, n°. 338, afdeeling Arbeid, van den toenmaligen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, mits de termijn, waarvoor zij geldig was, nog niet is verstreken;

2°. dat eene verklaring, als bedoeld onder 1°., *a* of *b*, niet langer geldig is dan op die verklaring is aangegeven;

3°. dat de geldigheidsduur van eene verklaring als bedoeld onder 1*a* niet langer kan gesteld worden dan op drie jaren na het einde van den cursus dien de persoon gevolgd heeft.

's Gravenhage, 22 September 1916.

De Minister voornoemd, POSTHUMA.

23 *September* 1916. BESLUIT, tot aanwijzing van den omvang der districten, bedoeld in artikel 17, tweede lid, der Stuwadoorswet. S. 454.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 September 1916, n°. 2045, afdeeling Arbeid;

Gezien artikel 17, tweede lid, der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* n°. 486) alsmede Ons besluit van 5 September 1916 (*Staatsblad* n°. 434), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 17 van die wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Ten behoeve van den dienst der

Inspectie van den havenarbeid wordt het Rijk verdeeld in drie districten, waarvan omvatten:

het *1ste* de gemeenten *Capelle aan den IJssel, Dordrecht, Maasland, Maassluis, Pernis, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Vlaardingen, IJsselmonde* en *Zwijndrecht;*

het *2de* de gemeenten *Amsterdam, Velsen, Westzaan* en *Zaandam;*

het *3de* de niet tot het 1ste of 2de district behoorende gemeenten, benevens het niet tot eenige provincie behoorende watergebied des Rijks.

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van 1 November 1916.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 23sten September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 26 *Sept.* 1916.)

---

23 *September* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot vaststelling van het model der in art. 5 Stuwadoorswet bedoelde arbeidskaart.

De Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel;

Gezien artikel 5 der Stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, *Staatsblad* nº. 486), alsmede het Koninklijk besluit van 5 September 1916 (*Staatsblad* nº. 436):

Heeft goedgevonden:

het model der in artikel 5 der Stuwadoorswet bedoelde arbeidskaart vast te stellen als volgt:

(*Voorzijde.*)

District.... *Prijs f*....

Gemeente van afgifte

.....

ARBEIDSKAART,

BEDOELD BIJ ARTIKEL 5 DER STUWADOORSWET.

Nº.....

Naam van den Havenarbeider.....

Voornamen.....

Woonplaats.....

Geboortedatum en jaar .....

Gemeente(n), waar door den Havenarbeider stuwadoorsarbeid pleegt te worden verricht of zal worden verricht.....

.....

Deze kaart is uitgereikt op..... 19....

Deze kaart is geldig tot..... 19....

Paraaf van den ambtenaar.....

(*Achterzijde.*)

UITTREKSEL UIT ARTIKEL 7 DER STUWADOORSWET.

Hij, onder wiens berusting zich eene arbeidskaart bevindt, moet de kaart op aanvrage onverwijld ter inzage geven aan de ambtenaren, in artikel 17 bedoeld.

UITTREKSEL UIT ARTIKEL 20 DER STUWADOORSWET.

4. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden wordt gestraft hij, die eene arbeidskaart of een geschrift, dat krachtens artikel 6 ten name van een bepaald persoon door daartoe aangewezen ambtenaren behoort te worden afgegeven, valschelijk opmaakt of vervalscht, met het oogmerk om een ander in de gelegenheid te stellen, die kaart of dat geschrift als echt en onvervalscht te gebruiken.

5. Met gevangenisstraf van ten hoogste één maand of geldboete van ten hoogste honderd vijftig gulden wordt gestraft:

a. hij, die opzettelijk van een valschelijk opgemaakte of vervalschte arbeidskaart of van een valschelijk opgemaakt of vervalscht geschrift, als in het vorige lid bedoeld, gebruik maakt, als ware de kaart of het geschrift echt en onvervalscht;

b. hij, die opzettelijk gebruik maakt van een klaarblijkelijk niet voor hem bestemde arbeidskaart of van een in het vorige lid bedoeld geschrift, dat klaarblijkelijk niet voor hem bestemd is, als ware de kaart of het geschrift te zijnen behoeve afgegeven.

Ingevolge artikel 8 der Stuwadoorswet is een arbeidskaart slecht geldig voor den daarin vermelden termijn, die den tijd van één jaar niet mag overschrijden, en binnen het daarin aangegeven district, als bedoeld in artikel 17.

en te bepalen:

dat op de achterzijde der kaarten verder zal worden vermeld de omvang der districten, bedoeld in art. 17 der Stuwadoorswet;

dat de kaarten zullen zijn gedrukt op blauw papier, of linnen;

dat op uit te reiken nieuwe exemplaren van eene nog geldige arbeidskaart zal worden

vermeld „Tweede exemplaar" of „Derde exemplaar", enz.

's-Gravenhage, 23 September 1916.

De Minister voornoemd, POSTHUMA.

—

25 *September* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van art. 14 van het Landstorm-Besluit (*Staatsblad* 1913, n°. 273). S. 455.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 14 September 1916, Kabinet, Litt. I[129], en van 23 September 1916, Bureau B n°. 50;

Gezien art. 14 van het Landstorm-Besluit (*Staatsblad* 1913 n°. 273), tijdelijk gewijzigd en aangevuld bij Ons besluit van 8 April 1915 (*Staatsblad* n°. 176), gewijzigd bij Onze besluiten van 30 Augustus 1915 (*Staatsblad* n°. 382), van 19 November 1915 (*Staatsblad* n°. 476) en van 27 December 1915 (*Staatsblad* n°. 520), en tijdelijk gewijzigd bij Ons besluit van 10 Juli 1916, n°. 40;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat in art. 14 van het Landstorm-Besluit vervallen de punten 25, 26, 27, 28, 31, 32 en 33, genoemd onder A, en punt 12, genoemd onder B van dat artikel.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 25sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 29 *Sept.* 1916.)

—

25 *September* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging en aanvulling van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 64), vastgesteld bij Koninklijk besluit van 15 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 209). S. 456.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 27 Juni 1916, 3de Afdeeling B, n°: 652;

Overwegende, dat het wenschelijk is den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* n°. 64), vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 15 Juni 1905 (*Staatsblad* n°. 209), en gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 29 October 1906 (*Staatsblad* n°. 274), 10 Mei 1907 (*Staatsblad* n°. 99), 25 October 1909 (*Staatsblad* n°. 344), 23 September 1910 (*Staatsblad* n°. 291) en 28 October 1911 (*Staatsblad* n°. 328), nader te wijzigen en aan te vullen;

Den Raad van State gehoord (advies van den 1 Augustus 1916, n°. 32);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Justitie van den 22 September 1916, 3de Afdeeling B, n°. 613;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen als volgt:

In den algemeenen maatregel van bestuur, in hoofde vermeld, worden de volgende wijzigingen en aanvullingen gebracht in de hierna te melden hoofdstukken:

HOOFDSTUK I.

TITEL I.

Het tweede lid van artikel 1 wordt gelezen als volgt:

De tuchtscholen zijn gevestigd voor de jongens te Nijmegen, Haren, Velsen en Ginneken en voor de meisjes te Montfoort.

TITEL II.

In het eerste lid van artikel 11 wordt na de woorden „geneeskundige behandeling" ingevoegd: „door den gestichtsgeneesheer".

TITEL III.

a. Aan artikel 37 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

De verpleegden, die in de gemeenschap zijn, nemen tevens dagelijks deel aan lichaamsoefeningen.

b. § 4. Indeeling der verpleegden in klassen, wordt vervangen door de navolgende:

§ 4. Verdeeling der verpleegden over de verschillende tuchtscholen en afdeelingen daarvan en hunne indeeling in klassen.

Art. 43. De tuchtschool te Nijmegen is verdeeld in twee afdeelingen.

De eerste afdeeling is bestemd voor hen, die den leeftijd van viertien jaar nog niet hebben bereikt.

De tweede afdeeling is bestemd voor hen, die dien leeftijd wel hebben bereikt, doch die hetzij zich in een der andere tuchtscholen voor jongens aan voortgezet wangedrag schuldig maken, hetzij reeds vroeger, anders dan ter vervanging van geldboete of verbeurdverklaring, in eene tuchtschool geplaatst zijn geworden.

Art. 44. De tuchtscholen te Haren en te Velsen zijn bestemd voor hen, die den leeftijd van veertien jaar hebben bereikt en die meer

in het bijzonder geschikt worden geacht voor arbeid in eenig ambacht.

De tuchtschool te Ginneken is bestemd voor hen, die den leeftijd van veertien jaar hebben bereikt en die meer in het bijzonder geschikt worden geacht voor arbeid in het land- en tuinbouwbedrijf.

Voor de distributie der verpleegden over de tuchtscholen te Haren, Velsen en Ginneken worden door Onzen Minister van Justitie regelen vastgesteld.

Art. 45. Omtrent overplaatsing van verpleegden van de eene tuchtschool voor jongens naar de andere doet de Directeur van de eerstbedoelde inrichting de noodige voorstellen aan Onzen Minister van Justitie.

Art. 46. In bijzondere gevallen kan door Onzen Minister van Justitie worden afgeweken van de bestemming der verschillende tuchtscholen voor jongens in de artikelen 43 en 44 omschreven.

Art. 47. Het bepaalde bij de artikelen 43 tot en met 46 is niet van toepassing op hen, die tuchtschoolstraf ter vervanging van geldboete of verbeurdverklaring ondergaan.

Voor de distributie van deze verpleegden over de verschillende tuchtscholen voor jongens worden door Onzen Minister van Justitie regelen vastgesteld.

Art. 48. De verpleegden in de eerste afdeeling van de tuchtschool te Nijmegen en in de tuchtscholen te Haren, Velsen en Ginneken worden ingedeeld in drie klassen.

De eerste klasse is bestemd voor opneming van alle nieuw inkomenden, zoomede van hen, die naar deze klasse worden teruggeplaatst.

De tweede klasse is bestemd voor opneming van hen, die uit de eerste klasse worden ontslagen en van hen, wier gedrag in de derde klasse niet blijft voldoen aan de eischen voor verblijf in die klasse te stellen.

De derde klasse is bestemd voor opneming van hen, die in de tweede klasse door goed gedrag blijk hebben gegeven van goeden wil.

De terugplaatsing naar de eerste klasse geschiedt door den directeur, na machtiging van Onzen Minister van Justitie.

De indeeling in de tweede en derde klasse geschiedt door den directeur na overleg met daartoe bij het huishoudelijk reglement aan te wijzen ambtenaren.

Art. 49. De verpleegden der eerste klasse worden van elkander en van die der overige klassen afgezonderd gehouden.

In de overige klassen is de verpleging gemeenschappelijk.

Voor zoover de eischen van onderwijs en arbeid zich niet daartegen verzetten, blijven deze klassen, behoudens ingeval van bijzondere omstandigheden ter beoordeeling van den directeur, van elkander afgezonderd.

Art. 49*bis*. In de eerste klasse verblijven de nieuw ingekomen verpleegden zoolang de directeur na overleg als bedoeld bij artikel 48 dit noodig acht, doch ten hoogste een maand.

In buitengewone gevallen kan deze termijn, doch niet dan met machtiging van Onzen Minister van Justitie, worden verlengd.

De naar de eerste klasse teruggeplaatste verpleegden verblijven in die klasse niet langer dan gedurende den tijd door Onzen Minister van Justitie te bepalen.

Art. 49*ter*. Verpleegden, die den leeftijd van tien jaren nog niet hebben bereikt of die voor afzondering ongeschikt blijken te zijn, verblijven in de eerste klasse niet langer dan ter wille der hygiëne volstrekt noodzakelijk is.

Art. 49 *quater*. De verpleegden, wier verblijftijd niet langer dan een maand duurt, brengen dien in den regel in de eerste klasse door.

Art. 49 *quinquies*. Aan de verpleegden der tweede klasse kan voor den arbeid eene geldelijke belooning worden toegekend.

Art. 49 *sexies*. In de tweede klasse verblijven de verpleegden in den regel ten minste drie maanden met aftrek van den tijd doorgebracht in de eerste klasse.

De directeur is bevoegd in buitengewone gevallen dezen termijn in te korten.

Art. 49 *septies*. Aan de verpleegden der derde klasse wordt als regel voor den arbeid eene geldelijke belooning toegekend.

Art. 49 *octies*. De verpleegden der derde klasse dragen een door Onzen Minister van Justitie vast te stellen onderscheidingsteeken.

Art. 49 *novies*. Aan de verpleegden der derde klasse worden de nader bij het huishoudelijk reglement te omschrijven voorrechten toegekend.

Art. 50. De nieuw ingekomen verpleegden in de tweede afdeeling der tuchtschool te Nijmegen worden, zoolang de directeur na overleg als bedoeld bij artikel 48 dit noodig acht, doch ten hoogste een maand, in afzondering gehouden.

De verdere verpleging is, voor wat betreft de school- en werktijden en die bestemd voor lichaamsoefeningen, gemeenschappelijk.

Art. 51. Aan de verpleegden in de tweede afdeeling der tuchtschool te Nijmegen kan

voor den arbeid eene geldelijke belooning worden toegekend.

Art. 52. De verpleegden in de tweede afdeeling der tuchtschool te Nijmegen zijn onderworpen aan de nader bij het huishoudelijk reglement te omschrijven beperkingen.

Ten aanzien van hen, die zich bij voortduring goed gedragen, kunnen deze beperkingen geheel of ten deele worden opgeheven.

Art. 53. De verpleegden in de tuchtschool te Montfoort worden ingedeeld in vier klassen.

Op de eerste drie klassen is het bepaalde bij de artikelen 48 tot en met 49 *novies* van overeenkomstige toepassing.

De vierde klasse is bestemd voor opneming van haar, die zich in de tweede klasse aan voortgezet wangedrag schuldig maken, zoomede van haar, die, uit hoofde van haar verleden of haar gedrag, vanuit de eerste klasse daarheen behooren te worden verplaatst.

De indeeling in die klasse geschiedt door de directrice na overleg met daartoe bij het huishoudelijk reglement aan te wijzen ambtenaren.

Art. 54. De verpleegden in de tweede en derde klasse der tuchtschool te Montfoort worden, naar mate zij den leeftijd van veertien jaren al of nog niet hebben bereikt, in twee groepen ingedeeld.

Bij de indeeling mag van deze leeftijdsgrens worden afgeweken op grond van persoonlijke eigenschappen van verpleegden.

De groepen worden voor zooveel noodig van elkander gescheiden gehouden.

Art. 55. De verpleegden in de vierde klasse der tuchtschool te Montfoort worden bij het gemeenschappelijk onderwijs en den gemeenschappelijken arbeid zooveel mogelijk van de andere verpleegden afgezonderd gehouden.

Art. 56. De verpleegden der vierde klasse zijn onderworpen aan de nader bij het huishoudelijk reglement te omschrijven beperkingen.

Art. 57. In de vierde klasse verblijven de verpleegden zoolang de directrice dit noodig acht, doch behoudens inkorting ingeval van daadwerkelijk berouw, ten minste zeven dagen.

c. In plaats van „§ 5. Lager onderwijs en handenarbeid" wordt gelezen: „§ 5. Lager onderwijs".

d. In artikel 59 wordt in plaats van de woorden „der eerste klasse" gelezen: „in afzondering".

e. Na artikel 61 wordt een nieuwe paragraaf geopend, met opschrift: „§ 6. Handenarbeid.".

f. Artikel 62 wordt gelezen als volgt:

De handenarbeid wordt, naar regelen door Onzen Minister van Justitie te stellen, ingericht met het oog op de algemeene ontwikkeling en wordt zooveel mogelijk dienstbaar gemaakt aan het onderhouden van vakkennis of de voorbereiding tot vakonderwijs.

g. In artikel 63 wordt in plaats van „de artikelen 49 en 52" gelezen: „de artikelen 49 *quinquies*, 49 *septies* en 51".

h. In plaats van „§ 6. Godsdienstige verzorging" wordt gelezen: „§ 7. Godsdienstige verzorging".

i. In artikel 68 wordt na de woorden: „godsdienstige verzorging van verpleegden" ingevoegd: „en met het weloverwogen oordeel van deze zelf dienaangaande".

j. In plaats van „§ 7. Tucht" wordt gelezen: „§ 8. Tucht".

k. Het eerste lid van artikel 77 wordt gelezen als volgt:

De sluiting in de boeien wordt slechts opgelegd aan verpleegden der tweede afdeeling van de tuchtschool te Nijmegen, alsmede aan hen, die voor overplaatsing naar die afdeeling in aanmerking worden gebracht.

TITEL IV.

Aan artikel 79 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

Ook kunnen hun, in plaats van die rijkskleedingstukken, andere kleedingstukken worden verstrekt, mits de kosten daarvan, voor zoover die ten laste van het Rijk worden gebracht, die van de rijkskleedingstukken niet te boven gaan.

HOOFDSTUK II.

AFDEELING II.

TITEL III.

a. In artikel 93 wordt na de woorden: „De artikelen 33, 35, 36 en 37" ingevoegd: „, eerste lid,".

b. Artikel 100 wordt gelezen als volgt:

Het Rijksopvoedingsgesticht te Alkmaar is verdeeld in twee afdeelingen.

De eerste afdeeling is bestemd voor aanvankelijke opneming en desvereischt ook duurzame verzorging van hen:

a. die, na overdracht aan eene vereeniging, stichting of instelling, als bedoeld bij artikel 12 der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* nº. 64), daarvoor ongeschikt zijn gebleken;

b. wier voorwaardelijk ontslag is herroepen;

c. die ingevolge artikel 16 van voormelde wet in een rijksopvoedingsgesticht worden geplaatst.

De tweede afdeeling is bestemd voor aanvankelijke opneming van minderjarigen, die, op transport gesteld naar een der rijksopvoedingsgestichten voor jongens, wegens onmogelijkheid van dadelijke opneming tijdelijk elders moeten worden ondergebracht en van hen, wier voorloopige onderbrenging wenschelijk is hangende de beslissing omtrent hunne plaatsing in een rijksopvoedingsgesticht of overdracht aan particuliere zorg.

c. Artikel 100 *bis* wordt gelezen als volgt:

Op grond van persoonlijke eigenschappen van verpleegden kan door Onzen Minister van Justitie afwijking van de leeftijdsgrenzen in de artikelen 98 en 99 worden toegestaan.

d. Het tweede lid van artikel 100 *ter* vervalt.

e. In artikel 111 wordt in plaats van „der vierde klasse der tuchtscholen voor jongens" gelezen: „der tweede afdeeling van de tuchtschool te Nijmegen alsmede aan hen die voor overplaatsing naar die afdeeling in aanmerking worden gebracht" en in plaats van „in het rijksopvoedingsgesticht te Alkmaar": „in de eerste afdeeling van het rijksopvoedingsgesticht te Alkmaar".

TITEL IV.

Aan artikel 113 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

Ook kunnen hun, in plaats van die rijkskleedingstukken, andere kleedingstukken worden verstrekt, mits de kosten daarvan, voor zoover die ten laste van het Rijk worden gebracht, die van de rijkskleedingstukken niet te boven gaan.

AFDEELING III.

TITEL I.

Na het eerste lid van artikel 120 wordt een lid ingevoegd, luidende:

Ook kunnen hun, in plaats van die rijkskleedingstukken, andere kleedingstukken worden verstrekt, mits de kosten daarvan, voor zoover die ten laste van het Rijk worden gebracht, die van de rijkskleedingstukken niet te boven gaan.

TITEL III.

a. Het tweede en derde lid van artikel 159 vervallen.

Na het eerste lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

De subsidie kan nimmer meer bedragen, dan hetgeen de betrokken verpleegde aan de subsidietrekkende vereeniging kost, na aftrek van alle baten uit anderen hoofde.

b. Artikel 164 wordt gelezen als volgt:

De uitbetaling der subsidie geschiedt driemaandelijks, naar keuze van de belanghebbende vereeniging, stichting of instelling in de tweede maand of na afloop van ieder kwartaal.

De driemaandelijksche uitbetalingen dragen een voorloopig karakter en worden na afloop van ieder jaar gevolgd door eene eindafrekening, waarbij het te weinig genotene aangevuld en het te veel genotene teruggestort wordt.

De driemaandelijksche uitbetalingen geschieden over het eerste kwartaal van ieder jaar als regel tot gelijk bedrag als over het derde kwartaal van het voorafgaand jaar is genoten, over het tweede en derde kwartaal tot gelijk bedrag als over het voorafgaande kwartaal en over het vierde kwartaal tot twee derden daarvan.

Binnen een maand na afloop van ieder jaar zendt de belanghebbende vereeniging, stichting of instelling aan Onzen Minister van Justitie een opgaaf van het bedrag aan subsidie, waarop zij over het afgeloopen jaar aanspraak maakt.

Deze opgaaf wordt ingericht naar een door Onzen Minister van Justitie vastgesteld formulier. Zij vermeldt bovendien de bedragen, welke over het afgeloopen jaar reeds aan driemaandelijksche uitbetalingen zijn genoten.

Wegens verleening, wijziging of intrekking van subsidie over een tijdvak, waaromtrent reeds eene jaarlijksche subsidieopgaaf is ingediend, zendt de belanghebbende vereeniging, stichting of instelling aan Onzen Minister van Justitie onverwijld op gelijke wijze ingerichte subsidieopgaven voor hetgeen nader is te vorderen en stort terug hetgeen te veel is genoten.

AFDEELING IV.

a. Na het eerste lid van artikel 178 wordt een lid ingevoegd, luidende:

Bedoeld bestuur zendt die verslagen aanstonds door aan Onzen Minister van Justitie, zoo noodig vergezeld van een voorstel als bedoeld in artikel 174.

b. Na artikel 173 wordt ingevoegd een artikel 173 *bis*, luidende:

Indien het wenschelijk blijkt, dat het toezicht over den voorwaardelijk ontslagene aan een ander wordt opgedragen dan die daarmede te voren was belast, doet laatstgenoemde, door tusschenkomst van den directeur of het bestuur genoemd in het vorig artikel, een hiertoe strekkend voorstel aan Onzen Minister van Justitie.

Over verandering van toezicht anders dan

op zijn voorstel wordt — tenzij dit niet bestaanbaar is met den vereischten spoed — degene, die te voren met het toezicht was belast, gehoord.

c. Het eerste lid van artikel 174 wordt gelezen als volgt:

Indien de voorwaardelijk ontslagene zich slecht gedraagt óf in strijd handelt met de voorwaarden in zijn ontslagbrief uitgedrukt, doet degene, die met het toezicht is belast, door tusschenkomst van den directeur of het bestuur genoemd in artikel 173 aan Onzen Minister van Justitie toekomen óf een voorstel tot herroeping van het voorwaardelijk ontslag óf bericht houdende de gronden, waarop hij zoodanige herroeping desniettemin niet of nog niet geraden acht.

HOOFDSTUK III.

AFDEELING I.

TITEL I.

a. Het tweede lid van artikel 175 vervalt.

b. Artikel 177 wordt gelezen als volgt:

Tot toepassing van het eerste lid van artikel 16*bis* der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* nº. 64), wordt niet overgegaan dan nadat een geneeskundige verklaring is overgelegd, waaruit blijkt van de noodzakelijkheid van den bij dat lid bedoelden maatregel.

TITEL II.

a. Het opschrift van dezen Titel wordt gelezen als volgt:

Voorwaarden en toezicht op de naleving daarvan:

b. Aan artikel 178 worden de volgende leden toegevoegd:

In gevallen als omschreven bij het tweede lid van artikel 150 neemt de Officier van Justitie de noodige maatregelen ten einde den minderjarige te doen aanhouden en overgeven aan het over hem gestelde gezag.

Indien het wenschelijk is maatregelen te nemen omtrent tijdelijke onderbrenging van den minderjarige, doet de Officier van Justitie ter zake de noodige voorstellen aan Onzen Minister van Justitie.

Het bepaalde bij artikel 86 is op de hier bedoelde minderjarigen van toepassing.

AFDEELING II.

Het tweede lid van artikel 180 *bis* wordt gelezen als volgt:

Het bepaalde bij artikel 86 en het vijfde lid van artikel 178 is op de hier bedoelde minderjarigen van toepassing.

Dit besluit zal gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* worden geplaatst en treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad*, waarin het is opgenomen, en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 25sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 29 *Sept.* 1916.)

---

26 *September* 1916. BESLUIT, houdende ongegrondverklaring van de bezwaren van den gewezen milicien H. M. Daniels, te *Brussel*, tegen de beslissing op zijn verzoek om pensioen. S. 457.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de reclame van den gewezen milicien H. M. Daniels, te *Brussel*, betreffende zijne aanspraken op pensioen;

Gezien het advies van den Militairen Pensioenraad van 1 December 1915, nº. 30 L;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 31 Mei 1916, nº. 100;

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 20 September 1916, IIIde Afd., nº. 189;

Overwegende:

dat de Militaire Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven den belanghebbende, te rekenen van 2 Mei 1915, een jaarlijksch pensioen te verleenen van f 180, daarbij aanvoerende, dat een militair geneeskundig onderzoek heeft plaats gehad door de Commissie voor het geneeskundig onderzoek te *Utrecht* op 13 April 1915;

dat hij geacht wordt tot de verdere waarneming van den militairen dienst ongeschikt te zijn uit hoofde van lichaamsgebreken;

dat hij geacht wordt niet buiten staat te zijn om in zijn levensonderhoud te voorzien;

dat hij met ingang van 2 Mei 1915 uit den militairen dienst is ontslagen;

dat hij bij ontslag volgens de Pensioenwet voor de landmacht 1902 een voor pensioen in aanmerking komenden dienst had van 1 jaar en 2 maanden;

dat zijne lichaamsgebreken het gevolg zijn van eene schotverwonding, die hij zich tijdens eene oefening op 8 Januari 1915 heeft toegebracht;

dat niet is gebleken, dat hij zich deze verwonding moedwillig heeft toegebracht en dat op dien grond, op advies van den auditeur-militair in het 3de militair arrondissement, niet is overgegaan tot eene strafvervolging;

dat voor zoover uit de stukken blijkt hij niet disciplinair is gestraft ter zake van handelingen in strijd met militaire reglementen of voorschriften ten gevolge waarvan de verwonding zou hebben plaats gehad en op grond hiervan mag worden aangenomen dat hij zich aan zulke handelingen niet heeft schuldig gemaakt;

dat derhalve moet worden aangenomen dat hij voor den militairen dienst ongeschikt is uit hoofde van lichaamsgebreken welke het gevolg zijn van verrichtingen aan de uitoefening van den militairen dienst verbonden;

dat hij niet buiten staat is in zijn levensonderhoud te voorzien;

weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat, vermits het volle pensioensbedrag voor den stand van soldaat, waarnaar zijn pensioen moet worden geregeld, beloopt f 240, hij recht heeft op drie vierden van dat bedrag ad f 180, zoodat hij volgens de artt. 2 2°, 18*b* en 28 der genoemde wet recht heeft op een voortdurend pensioen van f 180;

dat Onze Minister van Oorlog zich met het advies van den Pensioenraad niet kon vereenigen, aanvoerende dat, al moge er geen aanleiding zijn geweest om Daniels wegens *moedwillige* verwonding rechterlijk te vervolgen, niettemin het ongeval hetwelk tot 's mans physieke ongeschiktheid voor den militairen dienst heeft geleid, blijkbaar het gevolg is van eigen onvoorzichtigheid, weshalve Daniels, die een voor pensioen geldigen diensttijd van slechts 1 jaar en 2 maanden in aanmerking kan brengen, niet voor pensioen in aanmerking behoort te komen;

dat, nadat bij Ministerieele beschikking van 11 Januari 1916, IIIde Afd., n°. 41, aan den reclamant was medegedeeld dat geen termen zijn gevonden een gunstig gevolg te verleenen aan zijn verzoek om in het genot van pensioen te worden gesteld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat omtrent zijne bezwaren daartegen het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, aanvoerende, dat hem in en door den dienst in de nabijheid van *Rozendaal* op 8 Januari 1915 een ongeval is overkomen, doordat de wijsvinger van zijn rechterhand werd verwond door een schot uit zijn geweer, hetwelk onverwacht afging en zulks tijdens een op gezag van de militaire autoriteiten plaats vindende schietoefening;

dat hij zich door de beschikking van Onzen Minister bezwaard gevoelt, daar zijne vermindering immers het onmiddellijk gevolg is van zijn militairen dienst en in en door den dienst is ontstaan;

Overwegende: dat noch het ontbreken van een strafrechterlijke vervolging ter zake van moedwillige verwonding, noch het achterwege blijven van een disciplinaire bestraffing wegens het niet opvolgen van militaire voorschriften of bevelen, mogen worden aangemerkt als bewijs dat de verwonding is veroorzaakt door gevorderde of bevolen militaire diensten;

Overwegende voorts: dat, blijkens proces-verbaal opgemaakt door den Kapitein Dhont, Commandant van 1—I—6 R.I., dd. 10 Januari 1915, bij eene op 8 Januari 1915 gehouden schietoefening, bestaande in het telkenmale verschieten van een houder met vijf patronen, nadat één houder was verschoten en nadat de haanpallen van de geweren der aan vorenbedoelde oefening deelnemende groep militairen waartoe reclamant behoorde, naar rechts waren omgelegd, en een nieuwe houder in het geweer was gebracht, een schot afging zonder dat daartoe bevel was gegeven en Daniels dadelijk daarop aan den rechter wijsvinger bleek te zijn verwond;

dat, bij onmiddellijk daarna gevolgd onderzoek, één der vijf patronen van den tweeden houder in het goed functionneerend geweer van reclamant bleek te zijn verschoten;

dat uit het vorenstaande noodwendig volgt, dat reclamant de rechterhand vóór den loop van het geweer heeft gebracht en daartoe dat wapen *tegen de voorschriften in* naar achteren heeft gebracht en, *onrechtmatig, vóórdat de last daartoe was verstrekt*, op de een of andere wijze den haanpal naar links heeft omgelegd en den trekker naar achteren heeft bewogen;

dat, waar reclamant de voorschriften voor de behandeling van het geweer, hem, ter voorkoming van ongevallen, bij herhaling en met nadruk gegeven, niet heeft opgevolgd, niet de uitoefening van den militairen dienst als oorzaak moet worden beschouwd van zijne physieke ongeschiktheid voor de verdere waarneming van dien dienst, maar uitsluitend zijn eigen duidelijk geconstateerde onvoorzichtigheid;

dat derhalve het lichaamsgebrek, dat tot reclamant's ontslag uit den militairen dienst heeft geleid, niet is ontstaan op de wijze als bedoeld bij artikel 2, punt 2°. der „Pensioenwet voor de landmacht 1902";

dat hij ook aan geen enkele andere bepaling dier Wet recht op pensioen kan ontleenen ;

Gezien evengemelde Wet ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

te verklaren dat de bezwaren van den gewezen milicien H. M. Daniels tegen de afwijzende Beschikking op zijn verzoek om in het genot van pensioen te worden gesteld, zijn ongegrond.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* en, tegelijk met het rapport van Onzen genoemden Minister, in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State (Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur) en aan den Militairen Pensioenraad.

's-Gravenhage, den 26sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 17 *Oct.* 1916.)

—

26 *September* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Eesten, welke opgericht zijn vóór de invoering der Hinderwet en van de Kon. Besluiten, die voor de oprichtingen van deze inrichtingen eene vergunning vereischten, zijn niet onderworpen aan de voorschriften der Hinderwet, zoodat ook art. 21 niet kan worden toegepast.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door de Naamlooze Vennootschap „de Delftsche Distilleerderij en Roomgistfabriek voorheen Vlek en C°." te Delft, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 23 Mei 1916, waarbij haar het voortzetten der werkzaamheden, bestaande in het drogen van aardappelen op eesten in de mouterij „de Ooievaar" gelegen aan de Vischsteeg n°. 9 aldaar, kad. bekend sectie C, n°. 2586, is verboden, alsmede tegen het verzegelen van den toegang tot twee eesten in die inrichting op 24 Mei d.a.v. ;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 13 September 1916, n°. 349 ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 22 September 1916, n°. 735 H, Afd. Arbeid ;

O., dat het gemeentebestuur van Delft bij besluit van 23 Mei 1916 met ingang van de dagteekening van dit besluit het voortzetten der werkzaamheden in de mouterij „de Ooievaar" gelegen aan de Vischsteeg n°. 9, kad. bekend sectie C, n°. 2586, heeft verboden uit overweging dat op de eesten der mouterij aardappelen worden gedroogd en deze aardappeldrogerij is opgericht en in werking gebracht zonder de bij de Hinderwet vereischte vergunning ;

dat Burgemeester en Wethouders als gevolg van dit besluit den toegang tot de eesten in de mouterij hebben doen verzegelen ;

dat van het besluit van Burgemeester en Wethouders en van de daad der verzegeling van de eesten de Naamlooze Vennootschap „de Delftsche Distilleerderij en Roomgistfabriek voorheen Vlek en C°." bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat de mouterij en de eesten zijn opgericht op een tijdstip dat geenerlei vergunning vereischt was, zoodat het gemeentebestuur onbevoegdelijk heeft gehandeld ;

O., dat noch uit de stukken noch bij de openbare behandeling van het beroep voor de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van bestuur is gebleken, dat de eesten in het besluit van het gemeentebestuur bedoeld met de mouterij der appellante één onverbreekbare eenheid uitmaken en dat zij vroeger en later niet ook voor andere doeleinden, met name voor het drogen van groenten, zijn gebruikt, maar veeleer het tegenovergestelde aannemelijk is gemaakt ;

dat, wat hiervan moge zijn, dit niet is betwist dat deze eersten zijn opgericht vóór de invoering der wet en van de Koninklijke Besluiten, die voor de oprichting van deze inrichtingen eene vergunning eischten ;

dat mitsdien deze eesten, voor welker oprichting geene vergunning noodig was, die dan ook nimmer is gevraagd of verleend niet aan de voorschriften der Hinderwet zijn onderworpen en daarom de toepassing van art. 21 dier wet te hunnen aanzien is buitengesloten ;

Gezien de Hinderwet ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

het besluit van het gemeentebestuur van Delft waarbij het voortzetten der werkzaamheden in de mouterij „de Ooievaar" aldaar is verboden te vernietigen en te verstaan dat de verzegeling der eesten in die mouterij ten onrechte is geschied.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

27 *September* 1916. BESLUIT, tot toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 314), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 458.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 314), tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen, noodzakelijk is, wegens het voorkomen van pest en andere der bedoelde ziekten in enkele plaatsen in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 7 Augustus 1916, nº. 10599, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, en van Onzen Minister van Financiën van 11 Augustus 1916, nº. 77, Invoerrechten;

Gelet op Ons besluit van 2 October 1915 (*Staatsblad* nº. 416);

Den Raad van State gehoord (advies van 5 September 1916, nº. 16);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 September 1916, nº. 12033, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, en van Onzen Minister van Financiën van 23 September 1916, nº. 100, Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. 1. In-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed zijn verboden uit landen of plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen.

De aanwijzingen worden telkens ten minste één dag, vóórdat zij in werking treden, door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Onze voornoemde Ministers zijn bevoegd die aanwijzingen te veranderen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, alsmede te bepalen of en in hoeverre de bagages, door reizigers medegebracht, onder het verbod zijn begrepen. De beschikkingen over deze onderwerpen worden ook in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst.

2. Heeft het verbod afwending van de Aziatische cholera of van pest ten doel, dan gedragen zich Onze genoemde Ministers bij aanwijzingen betreffende den in- en doorvoer uit landen, die toegetreden zijn tot de op 17 Januari 1912 te *Parijs* gesloten en bij de wet van 26 Februari 1914 (*Staatsblad* nº. 57) goedgekeurde internationale sanitaire overeenkomst, naar de bepalingen van die overeenkomst.

3. Met het opsporen van de overtredingen van de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80) en van dit besluit zijn, behalve de ambtenaren en beambten, daartoe in art. 6 dier wet aangewezen, mede belast de geneeskundigen, die ingevolge het bepaalde in art. 7, 1ste lid, der wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 35), tot wering van besmetting door uit zee aankomende schepen, door Ons voor het in art. 7 bedoelde gezondheidsonderzoek zijn aangewezen.

4. Dit besluit, dat gedurende 1 jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 27sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 8 *Nov.* 1916.)

—

27 *September* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Vernietiging van een besluit van B. en W. tot verleenen eener vergunning op grond dat B. en W. slechts gelegenheid hebben gegeven ten overstaan van den gemeente-secretaris bezwaren in te brengen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door W. F. Borstlap te Brielle tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 12 Januari 1916, waarbij aan W. Moerman aldaar en zijne rechtverkrijgenden vergunning is verleend tot het plaatsen en in werking brengen van een gasmotor in zijne bakkerij, gemerkt Wijk I, nº. 72, sectie B, nº. 1169;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 13 September 1916, nº. 234;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 25 September 1916, nº. 726 H, Afd. Arbeid;

O., dat art. 7 der Hinderwet onder meer bepaalt dat op het in de openbare kennisgeving aangewezen uur gelegenheid wordt gegeven, tegen het oprichten van eene inrichting bezwaren in te brengen ten overstaan van het gemeentebestuur of van een of meer zijner leden;

dat Burgemeester en Wethouders van Brielle

op het aangekondigde uur slechts gelegenheid hebben gegeven ten overstaan van den gemeente-secretaris bezwaren in te brengen en mitsdien art. 7 der Hinderwet niet hebben nageleefd;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bestreden besluit van Burgemeester en Wethouders van Brielle van 12 Januari 1916 te vernietigen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

27 *September* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende vrijstelling van militiedienst.

Ik heb de eer U H.E.G. te verzoeken voortaan in de lijsten model 44 (1) te vermelden;

1°. indien het *niet-ingelijfden* betreft, in kolom 8 den datum waarop de dienstplichtige voor de eerste maal ter inlijving bij de militie bestemd is of was;

2°. indien het *ingelijfden* betreft, in kolom 9 den datum of de data, waarop de dienstplichtige ten gevolge van eene reeds vroeger bij Kon. besluit verleende vrijstelling uit de dienst is ontslagen en of hij al dan niet wederom in de sterkte is gebracht.

—

28 *September* 1916. BESLUIT, houdende bepalingen voor het dragen van de uniform van de Vereeniging „het Nederlandsche Roode Kruis", goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 5 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 306). S. 459.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 15 September 1916, VIde Afd., n°. 117 en van 26 September 1916, Bureau B n°. 80;

Gezien het Koninklijk Besluit van 5 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 306) en het Koninklijk Besluit van 7 Augustus 1914, n°. 63;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen, dat de bij eerstgenoemd Koninklijk Besluit goedgekeurde uniform van de Vereeniging „het Nederlandsche Roode Kruis" zoomede de bij laatstgenoemd Koninklijk Besluit voorgeschreven distinctieven uitsluitend mogen worden gedragen door leden van Afdeelingen van genoemde Vereeniging, die, voor zoover zij niet reeds dienstplichtig zijn, eene verbintenis als vrijwilliger bij den landstorm hebben gesloten.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Koloniën en van Binnenlandsche Zaken, aan den Chef van Ons Militaire Huis en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 28sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 3 *Oct.* 1916.)

—

30 *September* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *Chineesche houtolie.* S. 460

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van Chineesche houtolie te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 21 September 1916, Kabinet, Litt. B[132];

Den Raad van State gehoord (advies van 26 September 1916, n°. 88);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 29 September 1916, Kabinet, Litt. T[134];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van Chineesche houtolie is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 2 *Oct.* 1916.)

—

(1) Zie art. 43 Militiebesluit.

30 *September* 1916. BESLUIT, ter bepaling van den dag, waarop de wet van den 29sten Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 364), houdende wijziging en aanvulling van de artikelen 3, 5 en 19 van de wet tot regeling der brievenposterij, in werking treedt. S. 461.

Bepaald op 16 *October* 1916.

—

30 *September* 1916, BESLUIT, houdende regelen voor het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te *Leiden*. S. 462.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 29sten September 1916, 3de Afdeeling B, nº. 571;

Gelet op de artikelen 87, laatste lid, 100 en 100 *quinquies* van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* nº. 64), vastgesteld bij Ons besluit van 15 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 209), zooals deze laatstelijk is gewijzigd bij Ons besluit van 25 September 1916 (*Staatsblad* nº. 456);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met ingang van 1 October 1916 te bepalen als volgt:

Art. 1. Onze besluiten van 14 November 1910 (*Staatsblad* nº. 354) en 12 Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 250) zijn ingetrokken.

2. Een daarvoor ingericht, geheel op zich zelf staand gebouw op het terrein der Rijkswerkinrichting voor vrouwen te Leiden is bestemd tot tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht voor jongens.

3. Het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht voor jongens te Leiden is bestemd voor opneming van die verpleegden boven den veertienjarigen leeftijd uit de andere Rijksopvoedingsgestichten voor jongens, wier aanwezigheid aldaar, in verband met hun meergevorderden leeftijd, hun gedrag of andere persoonlijke omstandigheden, bezwaar oplevert.

4. Het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht voor jongens te Leiden is verdeeld in twee afdeelingen.

De eerste afdeeling is bestemd voor hen, die daarheen worden overgeplaatst op grond van voortdurend wangedrag in een der andere Rijksopvoedingsgestichten voor jongens, zoomede voor hen, die door hun wangedrag in de tweede afdeeling tijdelijk of voortdurend behooren te worden overgeplaatst.

De tweede afdeeling is bestemd voor alle overigen.

5. De artikelen 89, 90, 92, 93, 94, 1ste lid, 95, 100*ter*, 101, 2de lid, 102 tot en met 110, 112 tot en met 114 van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1901 (*Staatsblad* nº. 64), vastgesteld bij Ons besluit van 15 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 209), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 25 September 1916 (*Staatsblad* nº. 456), zijn op het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te Leiden van toepassing.

6. Ten aanzien van hen, die uit hoofde van wangedrag in het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te Leiden zijn geplaatst, doet de directeur van dat gesticht in den regel voorstellen als bedoeld bij artikel 100*ter* van den in artikel 5 van dit besluit bedoelden algemeenen maatregel van bestuur niet dan nadat de verpleegden daarin ten minste drie maanden hebben doorgebracht.

7. De artikelen 25, 27, 30 tot en met 32 van den in artikel 5 van dit besluit bedoelden algemeenen maatregel van bestuur zijn op het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te Leiden van toepassing.

8. De artikelen 71 tot en met 76 en het tweede lid van artikel 77, van den in artikel 5 van dit besluit bedoelden algemeenen maatregel van bestuur zijn op het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te Leiden van toepassing.

Dit besluit zal in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* worden geplaatst.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 30sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 7 *Oct.* 1916.)

—

30 *September* 1916. BESLUIT, tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan. S. 463.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, van 22 Augustus 1916, nº. 65548, afdeeling Handel;

Overwegende, dat volgens artikel 7 der wet van 19 Augustus 1916, (*Staatsblad* nº. 416), tot vaststelling van bepalingen in het belang van de volksvoeding en van eene doelmatige distributie van goederen, bij algemeenen maatregel van bestuur gewassen kunnen worden aangewezen, waarvan het verbouwen in het algemeen of in bepaalde gedeelten des Lands door Onzen Minister van Landbouw, Nijver-

heid en Handel kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk worden toegestaan, indien naar zijn oordeel de verbouw van andere gewassen van meer belang voor de voeding van mensch en dier is;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 September 1916, n°. 21);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 September 1916, n°. 74239, afdeeling Handel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

Door Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel kan, indien naar zijn oordeel de verbouw van andere gewassen van meer belang voor de voeding van mensch en dier is, het verbouwen van de navolgende gewassen in het algemeen of in bepaalde gedeelten des Lands worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk worden toegestaan:

bruin mosterdzaad,
geel mosterdzaad,
karwijzaad,
blauwmaanzaad,
kanariezaad,
spinaziezaad,
vlas,
suikerbieten,
zaai-uien.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 30sten September 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Oct.* 1916.)

---

30 *September* 1916. BESLUIT, houdende nadere bepalingen betreffende het presentiegeld van de niet ambtelijke leden der schattingscommissiën voor de Inkomstenbelasting.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 27 September 1916. n°. 87, Directe Belastingen;

Gezien artikel 65, tweede lid, der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 en artikel 44 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Het aan de niet ambtelijke leden eener schattingscommissie voor de inkomstenbelasting toekomende aandeel in het presentiegeld, vastgesteld bij Ons besluit van 20 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 159), wordt voor ieder hunner verhoogd met twee gulden voor elken dag waarop zij eene vergadering bijwonen, die belegd is tot het uitbrengen van advies overeenkomstig het bepaalde bij artikel 44 der Wet op de Oorlogswinstbelasting 1916.

2. Het bedrag der in artikel 1 bedoelde verhooging wordt na afloop van ieder jaar vastgesteld door den directeur der directe belastingen, in wiens directie de standplaats der commissie is gelegen.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 30sten September 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën. ANT. VAN GIJN.

---

30 *September* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Terecht is door Ged. Staten goedkeuring onthouden aan een Raadsbesluit tot betaling van een nota over 1913, die na 30 Juni 1914 werd ingediend, en zulks op grond, dat dergelijke te laat ingediende vorderingen moeten worden gehouden voor verjaard en vervallen overeenkomstig art. 2 der wet van 8 November 1815 (*Staatsblad* n°. 51).

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Vries tegen het besluit van Ged. Staten van Drenthe van 12 Mei 1916, n°. 74, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van den Raad dier gemeente van 18 April 1916, n°. 12, tot wijziging der gemeentebegrooting voor het dienstjaar 1916;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 6 September 1916, n°. 332;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 19 September 1916, n°. 6904, Afd. B. B.;

O., dat in Januari 1916 aan de goedkeuring van Ged. Staten van Drenthe werd onderworpen een besluit van den raad der gemeente Vries van 10 Januari 1916, n°. 4, tot wijziging van de begrooting dier gemeente voor 1915 in dien zin o.a. dat daaraan een restantpost groot f 39.54 werd toegevoegd om daaruit te kunnen betalen eene nota van den voerman G. Oosting te Assen wegens transport van plantsoen in 1913, met deze toelichting: „De late indiening dezer nota is het gevolg van een verzuim van den heer Victor mede-aannemer van

het plantsoen, wonende te Assen, door wiens tusschenkomst de opdracht tot het voerwerken is verstrekt. Oosting verkeerde daardoor in de meening dat hij de zaak met Viëtor te vereffenen had en toen deze den voerman verwees naar Vries waren de diensten 1913 en 1914 reeds afgesloten. De nota is accoord, zoodat betaling kan worden gevraagd, terwijl de niet sijdige indiening op een aannemelijk misverttand berust";

dat, nadat Ged. Staten aan Burgemeester en Wethouders hadden medegedeeld dat naar hunne meening de bedoelde vordering verjaard was, hetgeen door Burgemeester en Wethouders ontkend werd, de gemeenteraad zich met het standpunt van Burgemeester en Wethouders heeft vereenigd en op 18 April besloot aan de begrooting van uitgaven van die gemeente voor het dienstjaar 1916, Hoofdstuk XVIII, par. 2 toe te voegen den volgenden post, art. 8e „Restantschuld over 1913 wegens voerwerken voor transport van plantsoen ten behoeve eener wegbeplanting"; Burgemeester en Wethouders te machtigen af te schrijven van Hoofdstuk XIX art 1 „Onvoorziene Uitgaven" f 39.54. Gelijk bedrag over te schrijven op den post Hoofdstuk XVIII par. 2 art. 8e voormeld;

dat Ged. Staten op 12 Mei d.a.v. de goedkeuring aan het Raadsbesluit hebben onthouden uit overweging dat uit eene voor de inzending van het besluit gevoerde correspondentie met het gemeentebestuur gebleken is dat de vordering over 1913 wegens voerwerken voor transport van plantsoen ten behoeve eener wegbeplanting door den belanghebbende werd ingediend na 30 Juni 1914, dus nadat genoemd dienstjaar reeds was gesloten; dat de vordering overeenkomstig art. 3 der wet van 8 November 1815 (S. 51) in verband met art. 228 der Gemeentewet alzoo gehouden moet worden voor verjaard en vernietigd, wijl ze niet valt onder art. 4 der eerstgenoemde wet; dat betaling daarvan — met welk doel het besluit tot wijziging der begrooting werd genomen — dus thans niet meer mogelijk en gemeld raadsbesluit alzoo niet voor goedkeuring vatbaar is; dat de omstandigheid dat aan den belanghebbende de opdracht tot het vervoeren van het plantsoen werd gegeven door tusschenkomst van den leverancier van de boomen en de belanghebbende daardoor in de meening verkeerde zijne vordering te kunnen vereffenen met bedoelden leverancier, aan laatstgemelde overweging niet afdoet, daar die meening op een misverstand berustte;

dat van het besluit van Ged. Staten de raad der gemeente Vries bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende, dat de motieven van Ged. Staten welke tot niet-goedkeuring hebben geleid, door hem niet worden gedeeld uit hoofde van vordering, waarop de restant-post betrekking heeft, niet kan worden gehouden voor verjaard omdat zij valt onder de uitzonderingsbepaling van art. 4 der wet van 8 November 1815 (S. 51) en mitsdien de verplichting bestaat het door de gemeente verschuldigde bedrag van f 39.54 als zijnde deugdelijk en onvergolden, alsnog ten laste der gemeentekas te brengen;

O., dat bij art. 228 der Gemeentewet de termijnen van verjaring voor de vorderingen ten laste van het Rijk bij de wet bepaald of te bepalen, op de vorderingen ten laste der gemeente toepasselijk zijn verklaard;

dat bij art. 2 der wet van 8 November 1815 (S. 51) alle pretensiën ten laste van het Rijk binnen zes maanden volgende op het jaar, waarover die pretensiën loopen, moeten ingediend worden en art. 3 dier wet beveelt dat alle vorderingen, welke niet binnen dien termijn zullen zijn ingediend, zullen worden gehouden voor verjaard en vernietigd;

dat op de vordering die het hier geldt de uitzonderingsbepaling van art. 4 der wet van 8 November 1815 (S. 51) niet van toepassing is, vermits zij niet behoort tot die welker afdoening en betaling gebruikelijk is zonder dat eene voorafgaande aanvrage of productie van stukken van de zijde der belanghebbenden gevorderd wordt, noch tot de overige in dat artikel vermelde vorderingen;

dat mitsdien de gemeenteraad niet bevoegd is deze vordering alsnog uit de gemeentelijke middelen te voldoen;

Gezien de wetten van 8 November 1815 (S. 51) en van 29 Juni 1851 (S. 85);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit, het daartegen ingesteld beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast. enz. (A. B.)

—

2 *October* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Het is niet in strijd met de Hinderwet, dat in de voorwaarden van vergunning de bepaling wordt opgenomen, dat van een verbod van nachtarbeid door B. en W. ontheffing kan worden verleend.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door W. Arkes, handelende onder de firma Imming en Van Tongeren, te Zeist, tegen het besluit

van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 17 Februari 1916, waarbij aan genoemde firma en hare rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot uitbreiding van de inrichting voor houtbewerking door het veren bijplaatsen van eenige machines en het vervangen van den bestaanden gasmotor door een electromotor van 10 P.K. in het perceel aan den Lageweg nº. 7, kad. bekend sectie G, nº. 1155;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 13 September 1916, nº. 341;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 September 1916, nº. 736 H, Afdeeling Arbeid;

O. dat, nadat W. Arkes, handelende onder de firma Imming en Van Tongeren, bij Burgemeester en Wethouders vergunning tot uitbreiding der inrichting voor houtbewerking had aangevraagd Burgemeester en Wethouders bij besluit van 17 Februari 1916 aan de firma Imming en Van Tongeren de vergunning tot uitbreiding hebben verleend onder twee voorwaarden, waarvan de tweede luidt als volgt:

2º. de motor mag niet werken des Zondags en niet tusschen des namiddags elf uur en des voormiddags zes uur, tenzij daarvoor door Burgemeester en Wethouders vergunning is verleend;

dat van dit besluit W. Arkes, handelende onder de bovengemelde firma, bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat door hem is verzocht den electromotor te mogen laten werken van 's Maandagsmorgens één uur tot 's Zaterdagsavonds acht uur; dat dit verzoek niet is toegestaan omdat van een der omwonenden eene klacht is ingekomen, terwijl naar de gegrondheid hiervan geenszins eenig onderzoek is ingesteld; dat de burgemeester hem heeft verzekerd dat slechts in een bijzonder geval door Burgemeester en Wethouders vergunning tot het laten werken van den motor des nachts zal worden verleend; dat nachtwerk steeds zooveel mogelijk vermeden wordt, daar door hem aan de arbeiders des nachts eene toelage op het loon van 50 % volgens overeengekomen arbeidscontract moet worden betaald, zoodat uitsluitend in spoedeischende gevallen des nachts wordt gewerkt en dat dan niet eerst gewacht kan worden als b.v. in een nacht van Maandag op Dinsdag gewerkt moet worden met de machines totdat eventueel van Burgemeester en Wethouders vergunning is verkregen, die slechts des Donderdagsmorgens zitting houden; dat, daar vooral nu door het buitenland niet geleverd wordt, aan elke aanvraag tijdig moet worden voldaan om zooveel mogelijk te voorkomen dat na den oorlog nieuwe afnemers zich weder tot hunne oude buitenlandsche fabrikanten wenden; dat de vergunning van 17 Februari 1916 niet is gesteld te zijnen name, zooals bij de aanvraag van 10 Januari 1916 door hem is verzocht, doch ten name van de firma Imming en Van Tongeren en de vergunning daardoor z.i. volgens art. 9 der Hinderwet geen rechtsgeldigheid heeft;

dat Gedeputeerde Staten van Utrecht, van meening zijnde, dat eene voorwaarde, waarvan door het gemeentebestuur ontheffing kan worden verleend, in strijd is met den geest der Hinderwet in overweging hebben gegeven het bestreden besluit te vernietigen, voor zoover daarbij aan Burgemeester en Wethouders de bevoegdheid tot ontheffing van de opgelegde voorwaarde is verleend, met welk advies de Directeur-Generaal van den Arbeid zich heeft vereenigd;

O., dat in de bestreden voorwaarde als regel wordt gesteld dat de motor tusschen des namiddags elf uur en des voormiddags zes uur niet zal mogen werken, zulks te recht omdat in den nacht hinder van ernstigen aard van het werken van den motor is te duchten, terwijl, ook blijkens de verklaring van den appellant, het bedrijf in den regel aan nachtarbeid geene behoefte heeft;

dat intusschen de wet zich niet verzet tegen ontheffing van het verbod bij wijze van uitzondering in gevallen van dringende behoefte en derhalve het voorbehoud van Burgemeester en Wethouders om vergunning tot nachtarbeid te kunnen verleenen, hetwelk klaarblijkelijk geen andere strekking heeft dan om zulk eene uitzondering mogelijk te maken, kan worden gehandhaafd;

O. voorts, dat terwijl de oorspronkelijke vergunning is verleend aan W. Arkes, handelende onder de firma Imming en Van Tongeren, en de vergunning tot uitbreiding door den appellant mede onder dien naam is aangevraagd, de vergunning tot uitbreiding minder juist is verleend aan de firma Imming en Van Tongeren, doch had behooren te zijn gesteld ten name van W. Arkes, handelende onder de firma Imming en Van Tongeren, en zijne rechtverkrijgenden;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving voor het overige van het bestreden besluit de daarbij verleende vergunning te stellen ten name van W. Arkes hande-

lende onder de firma Imming en Van Tongeren en zijne rechtverkrijgenden;

met bepaling voorts dat de inrichting moet zijn voltooid en in werking gebracht binnen zes maanden na de dagteekening van dit besluit.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

2 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Al moge ook de klem niet voorkomen onder de in art. 15, 2e lid der Jachtwet bij wege van voorbeeld met name verboden middelen, toch is het aanwenden van pogingen om daarmede wild te bemachtigen, als niet bij het 1e lid toegelaten, strafbaar.

(Jachtwet art. 15, 2e lid.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Jhr. R. Feith.

J. B. Bzn., 35 jaar, tuinder, geboren en wonende te Heemskerk, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Haarlem van 20 April 1916, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis van den Kantonrechter aldaar van 16 Februari 1916, waarbij de requirant wegens het doen van verboden pogingen om wild te bemachtigen, met toepassing van de artt. 15, 40, 45 en 47 der Jagtwet, 10 en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64), 23 en 33 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 1 en eene vervangende hechtenis van een dag, met verbeurdverklaring en last tot vernieling der in beslag genomen klemmen (gepleit door Mr. J. B. Bomans te Haarlem).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Requirant van cassatie is, bij het op 20 April jl. door de Arr.-Rechtbank te Haarlem bevestigd vonnis van den Kantonrechter aldaar van 16 Februari bevorens, schuldig verklaard en veroordeeld ter zake: „dat hij, in de gemeente Heemskerk, op den 18 December 1915, des namiddags, in het jachtveld — tuinderij — drie klemmen zoodanig heeft gesteld, dat er wild in kon worden gevangen", op welk feit, gequalificeerd als: „Verboden pogingen doen om wild te bemachtigen", onder meer de artt. 15, 40, 45, 47 en 59 der Jagtwet zijn toepasselijk verklaard.

Bij tijdig ingediende memorie, nader toegelicht bij pleidooi, wordt thans de: „Niethandhaving van art. 15 dier Wet" beweerd, omdat ten laste werd gelegd het leggen van klemmen tot het vangen van schadelijk gedierte, hetgeen ten onrechte onder het bereik van laatstgemeld artikel zou zijn gebracht.

In zoover mist het middel echter feitelijken grondslag, daar de dagvaarding daarvan niet rept en louter vermeldt het plaatsen van voor wild vangbaar gestelde klemmen in het jachtveld, hetgeen ook bewezen is verklaard.

Waar betoogd is, dat dit ongeoorloofd jachtbedrijf niet door art. 15 der Jagtwet zou worden bestreken, is de grief in strijd met Uwe jurisprudentie, waarbij op grond van de redactie en de geschiedenis dier bepaling wordt aangenomen, dat zij in hare tweede alinea slechts voorbeelden geeft van voorwerpen, waarmede het ongeoorloofd is wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden, zonder daarom andere gelijksoortige middelen uit te sluiten. Onder de laatste valt sedert Uw arrest van 24 Februari 1869 (W. 3095), 3e overweging, in verband met zijn aard als vangwerktuig zeer zeker ook de klem. [Vgl. arrest H. R. 13 Januari 1879 (W. 4342).]

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij memorie en bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het in hooger beroep bevestigde vonnis des Kantonrechters overeenkomstig de telastelegging met qualificatie en strafoplegging als voorzegd, als bewezen is aangenomen, dat de requirant op 18 December 1915 des namiddags in het jachtveld, tuinderij, drie klemmen zoodanig heeft gesteld, dat er wild in kon worden gevangen;

O., dat tot ondersteuning van het tegen deze beslissing gerichte middel is aangevoerd: dat art. 15, tweede lid der Jagtwet slechts verbiedt het doen van bepaalde pogingen tot het opsporen, bemachtigen of dooden van *wild*, terwijl de door requirant gestelde klemmen alleen moesten dienen om konijnen (schadelijk gedierte) mede te vangen; dat bovendien onder de in voorzegd artikel genoemde verboden middelen om wild te bemachtigen wel strikken voorkomen, doch geen *klemmen*;

O., dat eerstgemeld verweer feitelijken grondslag mist en afstuit op de in cassatie onaantastbare beslissing des Kantonrechters, dat de klemmen zoodanig gesteld waren, dat er wild in kon worden gevangen;

en met betrekking tot de tweede stelling: dat, nadat in art. 15, eerste lid der Jagtwet eene opsomming der geoorloofde jachtbedrijven is gegeven, het tweede lid alle andere pogingen of middelen om wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden verbiedt;

dat, al moge de klem derhalve niet voorkomen onder de daarna bij wege van voorbeeld met name verboden middelen, het aanwenden van pogingen om daarmede wild te bemachtigen, als niet bij het eerste lid toegelaten, niettemin strafbaar is;

O., dat het middel mitsdien is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

2 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 48 der Alg. Pol. Verord. van Rosendaal (G.) betreft in zijne algemeenheid mede prentbriefkaarten, waarin gedachten of gevoelens worden geopenbaard, en is in zooverre, als bevattende een algemeen verbod om gedachten en gevoelens door zoodanige prentbriefkaarten te openbaren, zij het op bepaalde uren, tenzij met schriftelijke vergunning van B. en W., in strijd met art. 7 der Grondwet en alzoo onverbindend.

(Grondwet art. 7.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

W. L. R., venter, geboren te Arnhem 11 November 1896, wonende te Arnhem, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Arnhem van den 28 Maart 1916, waarbij in hooger beroep is vernietigd een vonnis van den Kantonrechter te Arnhem van 10 September 1915, rol nº. 1881, benevens het daarbij bekrachtigde vonnis door dienzelfden Kantonrechter 23 Juni 1915 bij verstek gewezen, en waarbij de requirant als schuldig aan het, „in de gemeente Rosendaal zonder schriftelijke vergunning van B. en W. tusschen des morgens acht uur en des avonds acht uur prentbriefkaarten op den openbaren weg aanbieden", met toepassing van de artt. 48 en 50 van de Alg. Pol. Verord. der gemeente Rosendaal en art. 23 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 1 en een dag vervangende hechtenis (gepleit door Mr. W. Francken te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Art. 48 der Alg. Pol. Verord. van de Gelder-sche gemeente Rosendaal, voorkomende in afdeeling VI, als geschrift dragende: „Vermomde bedelarij" en tegen overtreding waarvan art. 50 geldboete of hechtenis als straf bedreigt, luidt na de wijziging van 20 Maart 1915: „Het is verboden zonder schriftelijke vergunning van Burgemeester en Wethouders tusschen des morgens 8 uur en des avonds 8 uur prentbriefkaarten, andere voorwerpen of waren van welken aard ook, hetzij op of aan den openbaren weg, hetzij aan de huizen te verkoopen, aan te bieden of ten verkoop in voorraad te hebben."

Aan requirant nu was bij inleidende dagvaarding ten laste gelegd: „dat hij, in den voormiddag van 13 Mei 1915, te ongeveer 9½ uur, te Rosendaal (G.), op den openbaren weg, prentbriefkaarten heeft aangeboden zonder de vereischte vergunning", voor welk door de Arr.-Rechtbank te Arnhem bij vonnis van 30 Maart jl. als bewezen aangenomen feit, hetgeen gequalificeerd werd als: „In de gemeente Rosendaal zonder schriftelijke vergunning van Burgemeester en Wethouders tusschen des morgens acht uur en des avonds acht uur prentbriefkaarten op den openbaren weg aanbieden", hem, na vernietiging van een tweetal beslissingen van den betrokken Kantonrechter, eene boete van f 1, subsidiair een dag hechtenis werd opgelegd.

Voor de beoordeeling dezer uitspraak dient overwogen, of de drukpers in prentbriefkaarten geacht kan worden gedachten of gevoelens te openbaren en zoo ja, of dan de in den aanvang mijner conclusie vermelde bepaling der Rosendaalsche verordening die openbaring niet in den weg staat.

Beide vragen beantwoord ik bevestigend. Reeds Mr. Ledeboer in zijn advies, voorafgaand aan Uw arrest van 8 Maart 1915 (W. 9797) (N. J. 1915 bl. 667, Red.), wees op de caricatuur en de reclame, die in beeld dikwijls nog beter en fijner spreken dan het gedrukte woord en mijnerzijds voeg ik hieraan toe, dat eigenlijk in iedere prentbriefkaart het denken en voelen van haren auteur kan worden gevonden.

Dan echter genieten zij de bescherming van art. 7 der Grondwet en dient de censuur geweerd, die gelegen zijn kan in het vereischt voorafgaand schriftelijk verlof van Burgemeester en Wethouders voor hunne verspreiding.

Wel is waar trachtte de Rosendaalsche wetgever dit bezwaar te ondervangen, door die verspreiding niet geheel te verbieden en haar gedurende den nacht vrij te laten, doch tevergeefs wil hij aldus aan Uw greep ontkomen

daar hij zich van iedere verlofverleening had moeten onthouden, indien bij werkelijk eene eventueel te recht gemaakte verdenking van preventief toezicht wilde ontgaan. Ik acht dus het voorgesteld middel gegrond.

Onder verwijzing naar de opgaven van litteratuur en jurisprudentie, voorkomende aan den voet Uwer arresten van 7 November 1892 (W. 6259), 23 Maart 1896 (W. 6783) en in Mr. Ledeboer's advies, behoorende bij Uwe beslissing van 4 April 1910 (W. 9018), concludeer ik mitsdien, wegens onverbindbaarheid van art. 48 der gemelde Verordening, als in strijd met art. 7 der Grondwet, tot vernietiging van het bestreden vonnis, doch alleen ten aanzien der qualificatie, der toegepaste artikelen en der opgelegde straf, en voorts tot ontslag van alle rechtsvervolging van requirant.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Savelberg;

Gelet op het voorgestelde middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi, luidende:

„Schending van art. 7 der Grondwet, door op het bewezen verklaarde feit art. 48 der Alg. Pol. Verord. voor de gemeente Rosendaal, schoon in zoover in strijd met genoemd grondwetsartikel en dus niet verbindend, toe te passen";

O., dat bij het bestreden vonnis ten laste van den requirant, met qualificatie en strafoplegging als hierboven is vermeld, in overeenstemming met de telastelegging, bij inleidende dagvaarding is bewezen verklaard: dat hij in den voormiddag van 13 Mei 1915 te ongeveer 9½ uur te Rosendaal (G.) op den openbaren weg prentbriefkaarten heeft aangeboden zonder de vereischte vergunning;

O. ten aanzien van het voorgestelde middel:

dat het daarin aangehaalde art. 48 luidt als volgt: „Het is verboden zonder schriftelijke vergunning van B. en W. tusschen des morgens 8 uur en des avonds 8 uur prentbriefkaarten, andere voorwerpen of waren van welken aard ook, hetzij op of aan den openbaren weg, hetzij aan de huizen te verkoopen, aan te bieden of ten verkoop in voorraad te hebben.";

dat deze bepaling in hare algemeenheid mede betreft prentbriefkaarten, indien die zijn gedrukte stukken en geschriften, waarin gedachten of gevoelens worden geopenbaard en waarop mitsdien van toepassing is het voorschrift van art. 7 der Grondwet, dat niemand voorafgaand verlof noodig heeft, om door de drukpers gedachten of gevoelens te openbaren;

dat die bepaling dientengevolge in zooverre, als behelzende niet een regeling en beperking in het belang der openbare orde van de uitoefening der vrijheid om gedachten en gevoelens door zoodanige prentbriefkaarten te openbaren, maar als bevattende een algemeen verbod daarvan, zij het op bepaalde uren, tenzij men daartoe schriftelijke vergunning van B. en W. mocht hebben verkregen, in strijd is met gemeld grondwetsartikel en alzoo verbindende kracht mist;

dat hieruit volgt, dat, nu de telastelegging niet vermeldt, dat zij betreft prentbriefkaarten, waardoor geen gedachten of gevoelens werden geopenbaard, het feit, zooals het is ten laste gelegd en bewezen verklaard, niet krachtens de bij het bestreden vonnis toegepaste bepaling van art. 48 der meergemelde Politieverordening rechtsgeldig kon worden verboden noch krachtens art. 50 dier Verordening strafbaar gesteld, terwijl evenmin elders tegen dat feit bij eenige wet of wettelijke bepaling straf is bedreigd;

dat derhalve requirant deswege niet had mogen worden veroordeeld en het cassatiemiddel is gegrond;

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Arnhem 28 Maart 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen ten opzichte van de aan het bewezen verklaarde feit gegeven qualificatie en opgelegde straf;

En rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Verklaart het bewezen feit niet strafbaar;

Ontslaat den requirant te dier zake van alle rechtsvervolging. (Ned. Jur.)

—

4 *October* 1916. BESLUIT, betreffende de voorwaarden voor benoembaarheid tot en opleiding voor de betrekking van adspirant-houtvester en de hoogere rangen bij het Boschwezen in *Nederlandsch-Indië*. S. 464.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 29 September 1916, Afdeeling D, n°. 50;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met intrekking van Ons besluit van 20 April 1905, n°. 18 (*Indisch Staatsblad* n°. 357), zooals dat gewijzigd is bij Onze besluiten van 2 Februari 1906, n°. 37 (*Indisch Staatsblad* n°. 223), 12 November 1909, n°. 48 (*Indisch Staatsblad* 1910, n°. 39), 28 Maart 1913, n°. 53 (*Indisch Staatsblad* n°. 394), 12 Augustus 1913, n°. 15 (*Indisch Staatsblad* n°. 60), 2 October 1913, n°. 71 (*Indisch Staatsblad* n°. 677), 21 Januari

1914, n°. 22 (*Indisch Staatsblad* n°. 318) en 25 April 1916, n°. 105, vast te stellen de volgende:

VOORWAARDEN *voor benoembaarheid tot technisch ambtenaar in den rang van adspirant-houtvester en de hoogere rangen bij het Boschwezen in* Nederlandsch-Indië, *en regelen betreffende de toekenning van studietoelagen aan jongelieden, die aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool te* Wageningen *studeeren en genegen zijn zich te verbinden om na volbrachte studie als adspirant-houtvester in Indischen dienst te treden, zoomede regelen betreffende hunne uitzending naar* Nederlandsch-Indië.

Art. 1: Tot technisch ambtenaar in den rang van adspirant-houtvester, houtvester en de hoogere rangen bij het boschwezen in *Nederlandsch-Indië* zijn benoembaar alle Nederlandsche onderdanen, die in het bezit zijn van het getuigschrift van Indisch boschbouwkundige.

Wij behouden Ons voor in bijzondere gevallen ook andere, dan de hierbedoelde personen, benoembaar te verklaren tot technisch ambtenaar bij het boschwezen in *Nederlandsch-Indië*, in de rangen genoemd in het eerste lid van dit artikel.

2. Door Onzen Minister van Koloniën kunnen in opleiding worden genomen voor de betrekking van adspirant-houtvester bij het boschwezen in *Nederlandsch-Indië*, jongelieden die:

1°. met goeden uitslag hebben afgelegd het propaedeutisch examen aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin en Boschbouwschool te *Wageningen*;

2°. door een verklaring van den burgemeester hunner woonplaats bewijzen, dat zij zijn van goed maatschappelijk gedrag;

3°. hebben voldaan aan de Militiewet, voor zoover daaruit verplichtingen voor hen zijn voortgevloeid;

4°. zich ten genoegen van Onzen voornoemden Minister verbinden om:

a. wanneer hunne bestemming voor den Indischen dienst op grond van slecht gedrag, weinig ijver of geringe vorderingen (ter beoordeeling van meergenoemden Minister) wordt ingetrokken;

b. wanneer zij om welke reden ook, alleen uitgezonderd het geval van welbewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van meergenoemden Minister) hunne bestemming voor den dienst in *Nederlandsch-Indië* niet mochten kunnen of willen volgen;

c. wanneer zij na het verstrijken van den tijd gedurende welken zij overeenkomstig de in artikel 4 gestelde regels in het genot van eene studietoelage gesteld zijn, of op een door Onzen Minister van Koloniën in bijzondere gevallen nader te bepalen tijdstip er niet in mochten zijn geslaagd het diploma van Indisch boschbouwkundige te verwerven,

terug te betalen wat ter zake van hunne opleiding uit de Indische geldmiddelen te hunnen behoeve zal zijn voldaan, vermeerderd met tien ten honderd;

5°. blijkens een geneeskundig onderzoek lichamelijk geschikt zijn voor den dienst bij het boschwezen in *Nederlandsch-Indië*.

Jaarlijks wordt, na overleg met den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië*, vastgesteld, hoeveel jongelieden ten hoogste voor deze opleiding in aanmerking kunnen komen.

De keuze der jongelieden geschiedt op voordracht van de leeraren in de boschbouwkundige vakken aan de in het eerste lid genoemde school, die bij hunne aanbeveling te rade gaan met de examinatoren in de verschillende propaedeutische vakken.

3. Zij, die ingevolge het bepaalde in het vorige artikel in opleiding zijn genomen, dragen den naam van candidaat-houtvester voor den Indischen dienst.

4. Aan hen, die krachtens de bepalingen van dit besluit in opleiding genomen worden, kan ten laste van de Indische geldmiddelen, voor zooveel zij zich naar het oordeel van Onzen Minister van Koloniën blijven onderscheiden door goed gedrag, ijver en bekwaamheid, ter tegemoetkoming in de studiekosten, eene toelage toegekend worden naar reden van f 1000 (een duizend gulden) 's jaars. Deze toelage kan aan hen, die dadelijk na het propaedeutisch examen als candidaat-houtvester voor den Indischen dienst worden aangenomen, worden toegekend voor vier jaren.

Aan hen, die op een later tijdstip worden aangenomen, kan de toelage worden toegekend voor den tijd, die naar het oordeel van Onzen voornoemden Minister nog vereischt wordt om het diploma van Indisch boschbouwkundige te kunnen verwerven.

De tijdstippen van ingang en ophouden der toelage worden ook overigens door Onzen voornoemden Minister bepaald, die tevens de bevoegdheid heeft om de in de eerste twee leden bedoelde termijnen in bijzondere gevallen na raadpleging van de in artikel 2 bedoelde leeraren, te verlengen.

5. Onze Minister van Koloniën is bevoegd

de verbintenis met een candidaat-houtvester te allen tijde te verbreken, indien zijn lichaamsgesteldheid, zijn levensgedrag of zijne onvoldoende vorderingen daartoe naar het oordeel van den Minister aanleiding geven.

6. De candidaat-houtvesters, die dadelijk na het afleggen van het propaedeutisch examen als zoodanig worden aangewezen, zijn verplicht voor den aanvang hunner studie een voorbereidend boschbouwkundig practicum te volgen van 10 Augustus tot 10 September in eene houtvesterij in *Nederland*.

Voorts moeten zij:

a. vóór het afleggen van het candidaatexamen voor Indischen boschbouw, gedurende 3 maanden werkzaam zijn in eene houtvesterij in *Nederland* of elders;

b. nà het afleggen van het evenbedoelde examen gedurende 9 maanden in den tijd tusschen 1 Maart en 31 December werkzaam zijn bij het boschwezen in het buitenland.

Bij latere aanneming dan op het in het eerste lid bedoelde tijdstip beslist Onze Minister van Koloniën, na raadpleging van de in artikel 2 bedoelde leeraren, welke van de hiervoor bedoelde practische werkzaamheden alsnog verplicht zijn.

7. Onze Minister van Koloniën kan aan hen, die het examen voor Indisch boschbouwkundige hebben afgelegd, en bestemd worden om ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* te worden gesteld, ten einde daar te lande te worden geplaatst bij den dienst van het boschwezen, nog gedurende 12 maanden zoodanige opdrachten geven als hem voor het verkrijgen van eenige kennis van den handel in en het gebruik van hout en andere boschproducten, of van eenig ander onderwerp met hun aanstaanden werkkring in verband staande wenschelijk voorkomt.

8. De candidaat houtvesters genieten gedurende hun verblijf in het buitenland ingevolge het bepaalde bij artikel 6, boven en behalve de in artikel 4 bedoelde toelage een bijzondere toelage tot een door Onzen Minister van Koloniën telken male vast te stellen bedrag.

Zij, die eene opdracht als bedoeld in artikel 7 ontvangen hebben genieten eene toelage ten laste van de Indische geldmiddelen van f 6 (zes gulden) per dag gedurende den tijd dat zij zich daarvoor binnenslands bevinden en f 8 (acht gulden) per dag gedurende den tijd dat zij daarvoor in het buitenland vertoeven. Wanneer zich buitengewone omstandigheden voordoen kunnen deze bedragen door Onzen Minister van Koloniën worden verhoogd, die tevens bevoegd is tot vermindering der toelage, bij een verblijf van ten minste 30 dagen op dezelfde plaats.

9. De candidaat-houtvesters wier opleiding voltooid is, worden, wanneer zij daarvoor lichamelijk geschikt zijn, door Onzen Minister van Koloniën ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van *Nederlandsch-Indië* gesteld, om benoemd te worden tot adspirant-houtvester bij het boschwezen daar te lande.

10. Aan de zending uit *Nederland* zijn, behalve overtocht voor gouvernementsrekening op den voet der daaromtrent geldende bepalingen, verbonden de volgende voordeelen:

a. eene voorloopige bezoldiging van f 100 (eenhonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar *Nederlandsch-Indië*;

b. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting ten bedrage van f 1000 (een duizend gulden).

11. Zij, die door Onzen Minister van Koloniën ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten:

a. door eene verklaring van burgemeester en wethouders hunner woonplaats bewijzen, dat zij zijn van een goed maatschappelijk gedrag;

b. hebben voldaan aan de militiewet, voor zoover daaruit verplichtingen voor hen zijn voortgevloeid.

Zij zijn voorts ingevolge het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916, nº. 12 (*Staatsblad* nº. 289), verplicht om de in verband met hunne opleiding en uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van opleiding en uitrusting, premie voor levensverzekering, tegemoetkoming in de aan het Weduwen en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in *Nederlandsch-Indië* te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar *Nederlandsch-Indië*, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar *Nederlandsch-Indië* vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden dan wel binnen vijf

jaren na hunne aankomst in *Nederlandsch-Indië* uit 's Lands dienst worden ontslagen.

OVERGANGSBEPALING.

12. Aan hen, die op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit als candidaat-houtvester voor den Indischen dienst in opleiding zijn, kan door Onzen Minister van Koloniën voor den verderen duur van hunne studie op den voet van het bepaalde bij artikel 4 eene toelage als daarbij bedoeld worden verleend.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 4den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 19 *Oct.* 1916.)

—

5 *October* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *klompen*. S. 465.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van klompen te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 26 September 1916, Kabinet, Litt. Q[133];

Den Raad van State gehoord (advies van 3 October 1916, n°. 24);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 4 October 1916, Kabinet, Litt. C[137];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van klompen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 5 *Oct.* 1916.)

—

5 *October* 1916. BESCHIKKING van den Hoogen Raad.

Ten onrechte oordeelde het Hof dat voormeld art. 8 ook overwaarde vordert, indien de borgtocht is gesteld in vrije onbezwaarde en niet gebouwde vaste goederen.

De motiveering der beschikking, waarbij het Hof, met bekrachtiging van de beschikking der Rechtbank, op dien grond de goedkeuring van den gestelden borgtocht weigerde, is derhalve onjuist. 's Hofs beschikking kan echter niet worden vernietigd, omdat de rechter de goedkeuring niet heeft te verleenen zoolang hem niet in het gegeven geval blijkt, dat het onderpand den borgtocht met voldoende waarschijnlijkheid dekt, zoodat door die onjuiste motiveering nog niet vaststaat dat de beslissing zelve onjuist is.

(B. W. artt. 1265—1268.)

Voorzitter:

Jhr. Mr. W H de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen en C. O. Segers.

Vordering van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Om te voldoen aan het voorschrift van art. 8 van het K. B. van 1 Augustus 1828 (S. 52), heeft de hypotheekbewaarder te Brielle bij notarieele akte tot borgtocht verbonden hem toebehoorende onbezwaarde landerijen; het bedrag van den te stellen borgtocht was bepaald op f . . . . . , het onroerende goed werd geschat op f . . . . . .

De Rechtbank te Rotterdam heeft hare wettelijk gevorderde goedkeuring aan dien borgtocht onthouden omdat volgens haar de verbonden goederen naar voormeld art. 8 eene waarde moeten hebben van ten minste een derde meer dan het bedrag van den borgtocht.

In hooger beroep is de beschikking der Rechtbank bekrachtigd.

De borgtocht kan volgens het betrokken artikel gesteld worden hetzij in inschrijvingen op het grootboek of het bijboek der nationale werkelijke schuld, hetzij in onroerende goederen.

Worden inschrijvingen, gebouwen of bezwaarde onroerende goederen, niet zijnde gebouwen, verbonden, dan is zonder twijfel eene overwaarde naar de bij art. 8 gemaakte onderscheidingen vereischt.

Ten aanzien van onroerende goederen, niet zijnde gebouwen, is echter bepaald dat zij vrij en onbezwaard moeten zijn of, in het tegenovergestelde geval na aftrek van de daarop gevestigde bezwaren, eene waarde moeten hebben van tenminste een derde meer dan de borgtocht of de aanvulling daarvan.

Uit deze woorden is m. i. niet anders af te leiden dan dat aan landerijen, die onbezwaard zijn, de eisch van overwaarde niet wordt gesteld.

Het mag vreemd schijnen dat aan het onbezwaarde gedeelte van bezwaard goed hoogere eischen worden gesteld dan aan onbezwaard goed, de woorden laten geene keuze; daarom is het eenige argument van het Hof voor eene tegenovergestelde opvatting, nl. dat het onaannemelijk is te achten dat de Koning, terwijl hij overwaarde heeft vastgesteld zoowel voor de inschrijvingen als voor de bezwaarde vaste goederen en voor de gebouwen, haar niet zoude hebben vastgesteld voor de vaste goederen die vrij en onbezwaard zijn, ondeugdelijk.

Als middel van cassatie stellende: „Schending van art. 8 van het K. B. van 1 Augustus 1828 (S. 52), door het niet toereikend oordeelen van eenen ter voldoening aan dat artikel gestelden borgtocht in onbezwaarde landerijen welke niet eene overwaarde boven het voor den borgtocht bepaalde bedrag hebben, verder ik de vernietiging in het belang der wet van de beschikking van het Gerechtshof te 's-Gravenhage op 12 Augustus 1915 op het verzoek van P. Roodzant, bewaarder van de hypotheken, het kadaster en de scheepsbewijzen te Brielle."

De Hooge Raad, enz.;

O., dat blijkens de aangevallen beschikking P. Roodzant als bewaarder der hypotheken enz. te Brielle ingevolge de voorschriften van het K. B. van 1 Augustus 1828 (S. 52) tot meerdere zekerheid van het publiek een borgtocht had te stellen, welke krachtens het bepaalde bij art. 16 van genoemd besluit ten deze bedroeg f.....;

dat hij daartoe vrije, onbezwaarde en ongebouwde vaste goederen had verbonden, geschat op een waarde van f..... en daarna zich wendde tot de Arr.-Rechtbank te Rotterdam met verzoek die hypotheek te willen beoordeelen en na welbevinding, goedkeuren;

dat echter de Rechtbank — van oordeel dat krachtens art. 8 van vooraangehaald K. B. zoodanige hypotheek alleen dan kan worden goedgekeurd wanneer de tot zekerheid verbonden goederen, ook als zij zijn vrij, onbezwaard en ongebouwd vastgoed, een waarde hebben van ten minste een derde meer dan te stellen borgtocht — die goedkeuring heeft geweigerd;

O., dat vervolgens Roodzant van het Gerechtshof te 's-Gravenhage vernietiging dier beschikking en alsnog goedkeuring van den door hem gestelden borgtocht heeft gevraagd, aanvoerende dat, blijkens de duidelijke bewoordingen van vooraangehaald art. 8, in geval de borgtocht des hypotheekbewaarders wordt gesteld door het verbinden van niet gebouwde, vrije en onbezwaarde vaste goederen, geen overwaarde wordt vereischt;

dat naar aanleiding van dit verzoek het Hof heeft overwogen, dat wel de letterlijke woorden van de derde zinsnede van art. 8 voorbedoeld, steun verleenen aan Roodzant's meening maar uit het onderling verband met de overige zinsneden van het artikel volgt, dat ook goederen als door hem verbonden eene overwaarde moeten hebben van ten minste een derde meer dan de te stellen borgtocht; dat toch gezegd art. 8, nà in zijn eerste zinsnede te hebben bepaald, dat die borgtocht onder meer zal kunnen bestaan in onroerende goederen, in de volgende zinsneden de overwaarde, die het onderpand zal moeten hebben, vaststelt en het niet aannemelijk is te achten, dat de Koning, terwijl hij die overwaarde heeft vastgesteld voor bezwaarde vaste goederen en voor gebouwen, haar niet zou hebben vastgesteld voor de vaste goederen, die vrij en onbezwaard zijn;

dat op deze gronden het Hof de beschikking der Rechtbank heeft bevestigd;

O., dat tegen deze beslissing als middel van cassatie is aangevoerd:

„Schending van art. 8 van het K. B. van 1 Augustus 1828 (S. 52) door het niet toereikend oordeelen van een ter voldoening van dat artikel gestelden borgtocht in onbezwaarde landerijen, welke niet een overwaarde boven

het voor den borgtocht bepaalde bedrag hebben" ; *)

Ten aanzien van dit middel :

O., dat het K. B. van 1 Augustus 1828 (S. 52) in zijn art. 8 in het algemeen vaststelt op welke wijze de hypotheekbewaarders de van hem ten bate van het publiek gevorderde zekerheid kunnen stellen, en dan — wat voor deze zaak alleen van belang is — bepaalt, dat dit ook zal kunnen geschieden „in onroerende goederen" ;

dat dan vervolgens in de derde en vierde zinsnede van dat artikel wordt gezegd aan welke vereischten de onroerende goederen op zijn minst genomen moeten voldoen om als onderpand te kunnen worden aangenomen, waarbij dan worden onderscheiden : *a.* vrije, onbezwaarde en niet gebouwde vaste goederen, waarbij van geen overwaarde wordt gesproken en deze dus ook niet vereischt wordt ; *b.* bezwaarde vaste goederen, waarvan gezegd wordt, dat zij na aftrek der daarop gevestigde bezwaren, een overwaarde van ten minste een derde van den te stellen borgtocht moeten hebben ; en *c.* onbezwaarde gebouwen, die een overwaarde van ten minste een vierde van den te stellen borgtocht moeten hebben ;

O., dat de tekst der aangehaalde voorschriften van het K. B. van 1828 tot deze uitlegging dwingt en het Hof dan ook ten onrechte op grond van het verband tusschen de besproken voorschriften daaraan de boven bij de mededeeling der feiten weergegeven beteekenis heeft toegekend, welke lezing van het Hof zou medebrengen dat voor de vaste goederen onder *a.* aangeduid gelijke overwaarde zou worden vereischt als voor die onder *b.* genoemd en een grootere dan voor die onder *c.* genoemd ;

O. daarenboven, dat niet over het hoofd mag worden gezien, dat de derde en vierde zinsneden van het besproken art. 8 wel in het algemeen bepalen, dat goederen als boven onder *a.* bedoeld tot onderpand *kunnen* worden aangenomen zonder dat van een bepaalde of ook maar eenige overwaarde blijkt en dat goederen als boven onder *b.* en *c.* bedoeld slechts dan tot onderpand *kunnen* worden aangenomen, wanneer zij de voorgestelde overwaarde hebben, maar die bepalingen geheel in het midden laten of met een aan die in het algemeen gestelde vereischten voldoende onderpand in een bijzonder geval genoegen kan worden genomen, en dus ook in het midden laten of voor goederen als onder *a.* bedoeld in zulk geval overwaarde moet worden gevorderd ;

dat het oordeel hierover bij art. 11 van het besproken K. B. **) aan den rechter is overgelaten, die den gestelden borgtocht slechts zal *kunnen* (niet *moeten*) goedkeuren nadat hem is gebleken, dat de voorgeschreven vormen zijn in acht genomen en het aangeboden onderpand aan de vooromschreven algemeene eischen voldoet, maar ook dan nog die goedkeuring niet behoort te verleenen, zoolang hem niet is gebleken, dat het onderpand in het aan zijn oordeel onderworpen bijzondere geval den borgtocht met voldoende waarschijnlijkheid dekt ;

O., dat uit het bovenstaande volgt, dat bij

---

*) Dit artikel luidt als volgt :

Behalve den gewonen borgtogt, voor de zekerheid van 's lands penningen gevorderd, zullen de bewaarders, ten hunnen koste, tot meerdere zekerheid van het publiek, eenen borgtogt stellen, het zij in inschrijvingen op het grootboek of bijboek der nationale werkelijke schuld, het zij in onroerende goederen, binnen dit Rijk gelegen.

De waarde der inschrijvingen op het grootboek of bijboek, zal berekend worden naar de prijscourant, die, op last van de Regering, is uitgegeven in de week van het verlijden der vereischte akte, en die waarde zal het bedrag van den te stellen borgtogt ten minste met een vierde te boven moeten gaan.

De vaste goederen, tot borgtogt verbonden, zullen moeten zijn vrij en onbezwaard, of in het tegenovergestelde geval, na aftrek van de daarop gevestigde bezwaren, eene waarde moeten hebben van ten minste een derde meer, dan den te stellen borgtogt of de aanvulling van denzelven.

De gebouwen, welke als vrij en onbezwaard tot borgtogt worden verbonden, zullen, *in allen gevalle*, eene waarde moeten hebben van ten minste een vierde meer, dan het bedrag van den borgtogt, waarvoor zij worden aangewezen, en zullen die gebouwen voorts tegen brandschade moeten zijn en blijven verzekerd, waarvan aan het bestuur der registratie, van tijd tot tijd, de bewijzen zullen moeten worden vertoond.

(Red.)

**) Dit artikel luidt :

Indien de borgtogt geheel of gedeeltelijk in vaste goederen gesteld is, zal dezelve worden beoordeeld, en, na wel-bevinding, worden goedgekeurd door de arrondissements-regtbank, in welker regtsgebied de goederen gelegen zijn, en zal zulks geschieden door de regtbank, in welker regstgebied het kantoor is gelegen, wanneer dezelve alleen is gesteld in inschrijvingen op het grootboek.

In beide gevallen zal het openbaar ministerie, vooraf in deszelfs conclusiën worden gehoord.

De bewaarder zal het daartoe vereischte verzoek moeten doen binnen eene maand nadat hem zijne akte van aanstelling is uitgereikt. Hij zal onverwijld na de aanneming van den borgtogt, eene expeditie der daarvan opgemaakte akte en bijlagen, gelijk mede van het vonnis der regtbank, aan het bestuur der registratie opzenden, en eene gelijke expeditie overleggen ter griffie der Gedeputeerde Staten van de provincie.

(Red.)

het middel terecht wordt opgekomen tegen de motiveering van 's Hofs beslissing, maar hieruit nog niet noodzakelijk volgt, dat die beslissing is onjuist, daar de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat de rechter, die over de feiten heeft te oordeelen, bij een nader onderzoek — dat, nu het hier geldt een requisitoir tot cassatie in het belang der wet niet van hem kan worden gevraagd — zou bevinden, dat het aangeboden onderpand, schoon voldoende aan de algemeene eischen, in de derde zinsnede van het besproken art. 8 gesteld, in dit bijzonder geval onvoldoende is te achten tot dekking van den te stellen borgtocht;

O., dat mitsdien het voorgestelde middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

6 *October* 1916. BESLUIT, tot gelijkstelling van den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij geëxploiteerden spoorweg van *Haarlem* naar *Overveen* met de spoorwegen, waarop geen ander vervoer dan personenvervoer binnen ééne gemeente plaats heeft. S. 466.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 18 September 1916, n°. 282, Afdeeling Spoorwegen;

Overwegende, dat het gewenscht voorkomt den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij, gevestigd te *Amsterdam*, geëxploiteerden spoorweg van *Haarlem* naar *Overveen*, waarop in hoofdzaak geen ander vervoer plaats heeft dan dat van personen binnen ééne gemeente, tot wederopzeggens toe gelijk te stellen met de spoorwegen, waarop geen vervoer plaats heeft dan dat van personen binnen ééne gemeente;

Gezien artikel 4 der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* n°. 118);

Den Raad van State gehoord (advies van 26 September 1916, n°. 91);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Waterstaat van 4 October 1916, n°. 271, Afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij, gevestigd te *Amsterdam*, geëxploiteerden spoorweg van *Haarlem* naar *Overveen* tot wederopzeggens toe gelijk te stellen met de spoorwegen, waarop geen ander vervoer dan personenvervoer binnen ééne gemeente plaats heeft.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en aan den Raad van State in afschrift medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 6den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 21 *Oct.* 1916.)

—

7 *October* 1916. BESLUIT, tot het verleenen van vervroegd voorschot op de Rijksbijdragen over 1916 aan besturen van bijzondere lagere scholen, bedoeld in artikel 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs, S. 467.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 14 September 1916, n°. 14681/3, afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat het wenschelijk is aan besturen van bijzondere scholen, die hebben doen blijken aanspraak te zullen maken op Rijksbijdrage, bedoeld in artikel 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs, over het jaar 1916, met afwijking van het bepaalde in artikel 11*bis* van Ons besluit van 13 November 1915 (*Staatsblad* n°. 303), zooals dat is aangevuld bij Ons besluit van 2 Juni 1910 (*Staatsblad* n°. 153), vervroegd voorschot op die Rijksbijdrage uit te keeren;

Den Raad van State gehoord, advies van 3 October 1916, n°. 22;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 6 October 1916, n°. 16474, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Art. I. Met afwijking van het bepaalde bij artikel 11*bis* van Ons besluit van 13 November 1905 (*Staatsblad* n°. 303), zooals dat besluit is aangevuld bij Ons besluit van 2 Juni 1910 (*Staatsblad* n°. 153), kan door Onzen Minister, met de uitvoering der wet tot regeling van het lager onderwijs belast, aan het bestuur van de bijzondere lagere school, hetwelk heeft doen blijken aanspraak te zullen maken op Rijksbijdrage bedoeld in artikel 59 der genoemde wet, over het jaar 1916 en dat, naar het oordeel van Onzen voornoemden Minister, dringend behoefte aan kasgeld heeft, een vervroegd voorschot op die Rijksbijdrage worden verleend tot een bedrag van ten hoogste zestig ten honderd van de laatstelijk aan dat bestuur toegekende Rijksbijdrage, indien dat bestuur een daartoe strekkend verzoek aan dien Minister indient en zich daarbij bereid verklaart tot terugbetaling van hetgeen eventueel bij voor-

schot te veel mocht worden genoten, voor de nakoming van welke verbintenis twee door voornoemden Minister goed te keuren borgen behooren te worden gesteld. In dat verzoekschrift behoort te worden vermeld het bedrag der laatstelijk toegekende Rijksbijdrage, het bedrag van het verlangde vervroegde voorschot, zoomede waarom en in hoeverre dringend behoefte aan kasgeld bestaat.

Indien het eene school betreft, welke voor de eerste maal aanspraak maakt op Rijksbijdrage, wordt het vervroegde voorschot berekend over het vermoedelijk bedrag der Rijksbijdrage over het jaar 1916.

Art. II. Het krachtens artikel 1 van dit besluit uitbetaalde voorschot wordt bij de uitbetaling van het juiste bedrag der Rijksbijdragen, waarop het schoolbestuur overeenkomstig de bepalingen van artikel 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs over het jaar 1916 aanspraak heeft, in mindering gebracht.

Art. III. Dit besluit treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 7den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 9 *Oct.* 1916.)

—

7 *October* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van het tijdstip van afsluiting der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1914. S. 468.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Financiën van 2 October 1916, Kabinet, Litt. Z[135] en van 4 October 1916 n°. 120, Generale Thesaurie;

Gelet op Artikel 1 der Wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 534), tot verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting over 1914 en de inzending der rekeningen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de Algemeene Rekenkamer de begrooting over het dienstjaar 1914 in hare registers zal afsluiten op 30 December 1916.

Onze Ministers voornoemd zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 7den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 16 *Oct.* 1916.)

—

7 *October* 1916. BESLUIT, houdende bekendmaking van den tekst van het ingevolge art. 19 der wet op de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie bij Koninklijk besluit van 14 September 1838 (*Staatsblad* n°. 36) vastgestelde reglement van openbaar bestuur n°. 4, laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van den 6den Mei 1916 (*Staatsblad* n°. 183). S. 469.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 5 October 1916, 4de afdeeling n°. 586;

Gelet op Ons besluit van den 6 Mei 1916 (*Staatsblad* n°. 183), waarbij het reglement n°. IV op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van den 14 September 1838 (*Staatsblad* n°. 36) laatstelijk wijziging en aanvulling heeft ondergaan;

Overwegende, dat het wenschelijk is, den tekst van dat Reglement, gelijk deze thans luidt algemeen bekend te maken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de tekst van bovenbedoeld Reglement IV, gelijk deze thans luidt, in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 7den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 7 *Nov.* 1916.)

TEKST *van het ingevolge art.* 19 *der wet op de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie bij Koninklijk besluit van* 14 *September* 1838 (Staatsblad n°. 36) *vastgestelde reglement van openbaar*

bestuur nº. 4, *laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van den 6den Mei* 1916 (Staatsblad nº. 183).

IV. REGLEMENT OP DE ORGANISATIE EN DE DIENST DER DEURWAARDERS EN VERDERE REGTSBEDIENDEN.

EERSTE AFDEELING.

Van de deurwaarders.

Art. **1.** De Deurwaarders, onderscheiden in *eerste* en *gewone* Deurwaarders, zijn, behoudens de beperking hierna in art. 7 voorkomende, ieder in zijn ressort gelijkelijk bevoegd en gehouden tot het doen van alle geregtelijke aanzeggingen, bekendmakingen, protesten en verdere exploiten, het zij die met een werkelijk aanhangig regtsgeding al of niet in verband staan; tot het doen van alle dagvaardingen, insinuatien en beteekeningen, tot regtsingang of de instructie van burgerlijke gedingen of strafzaken behoorende, en tot het doen van alle exploiten tot de uitvoering van alle regterlijke bevelen, vonnissen en arresten, het zij in burgerlijke of in strafzaken behoorende, of daartoe vereischt wordende.

2. Zij worden aangesteld:

die van den Hoogen Raad en de Geregtshoven, door den Koning, op voordragt van den Hoogen Raad en van dezelve Geregtshoven, respectivelijk, in te zenden aan den Minister van Justitie;

die van de Arrondissements-Regtbanken, door het Geregtshof van het ressort, op voordragt van de Regtbank, aan den Procureur-Generaal in te zenden;

die van de Kanton-Geregten, door de Regtbank van het Arrondissement, waartoe het Kanton-Geregt behoort, op voordragt van den Regter of de vergaderde Regters van het kanton, in te zenden aan den Officier bij de Regtbank.

Die bij een Geregtshof mogen tevens Deurwaarders zijn bij de Arrondissements-Regtbank in de residentie van het Geregtshof zitting houdende; die bij de Arrondissements-Regtbanken, ook bij het Kanton-Geregt, in welks ressort zij resideren.

3. Alvorens in dienst te treden doen zij Eed in eene openbare teregtzitting:

die van den Hoogen Raad, der Geregtshoven en Arrondissements-Regtbanken, bij de kollegien waarbij zij zijn aangesteld;

die van de Kanton-Geregten bij de Regtbanken, door welke zij zijn benoemd; altijd op requisitoir van het Openbaar Ministerie, elk naar de wijze zijner Godsdienstige gezindheid.

Die Eed (belofte) is, behalve de Eed (belofte) van zuivering, voorgeschreven bij Koninklijk besluit van den 25sten Februari 1817, van den navolgenden inhoud:

„Ik zweer (belove) getrouwheid aan den „Koning en dat ik de Grondwet zal onderhou„den en naarkomen."

„Ik zweer (belove), dat ik mij in allen deele „zal gedragen naar de wetten en reglementen „op mijne bediening daargesteld; alle exploiten, „waartoe ik zal worden verzocht of die mij „zullen bevolen worden, getrouwelijk en met „naarstigheid te zullen uitvoeren, en in het „algemeen mijne functien met naauwgezetheid „en eerlijkheid, en tevens met allen eerbied „voor de regterlijke autoriteiten te zullen waar„nemen."

4. De Deurwaarders moeten bereikt hebben den vollen ouderdom van drie en twintig jaren.

Zij worden bij voorkeur gekozen uit personen die eenen geruimen tijd onafgebroken gewerkt hebben op het kantoor van een Praktizijn of Notaris, of bij eenen Deurwaarder, of aan een bureau van registratie van geregtelijke akten, of op de griffie van een der regterlijke kollegien binnen het Rijk.

De voorzeide bepalingen zijn van geene toepassing op de Deurwaarders, die bij het in werking brengen van dit reglement in functie zijn.

5. Uit de aldus aangestelde Deurwaarders wijzen de kollegien of de vergaderde Regters van het Kanton-Geregt, waarbij meer dan één Deurwaarder fungeren zal, aan, *wie* als *eerste* Deurwaarders zullen dienst doen.

Bij de Kanton-Geregten, waarbij slechts één Deurwaarder is aangesteld, fungeert deze als *eerste* Deurwaarder.

6. De Eerste Deurwaarders zijn meer bepaaldelijk belast met de dienst bij de teregtzittingen, alwaar zij een half uur vóór den aanvang derzelve moeten tegenwoordig zijn.

Zij ligten een uittreksel ter griffie van de zaken, die moeten worden opgeroepen; zij roepen de zaken ter rolle op, dragen zorg dat niemand, buiten de leden, de raadkamer binnentrede zonder toegelaten te zijn, en handhaven, onder de orders van den Voorzitter of den Regter van het kanton, de policie in de teregtzittingen; zij doen voorts op gelijke wijze de inwendige dienst bij de algemeene en bijzondere vergaderingen en bij alle comparitien voor Commissarissen of andere Commissien, waarmede de respective regterlijke kollegien of Kanton-Regters of vergaderde Kanton-Regters zich zullen moeten bezig houden; alles be-

houdens de bevoegdheid van den Voorzitter van het kollegie of den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton, om bij verhindering van de Eerste Deurwaarders of in geval van ontoereikendheid derzelve, een of meer der gewone Deurwaarders tijdelijk tot gelijke dienst te bestemmen.

7. De Eerste Deurwaarders zijn uitsluitend bevoegd tot het beteekenen van al die akten, welke van Procureur aan Procureur, bij het kollegie postulerende, geschieden.

8. De Deurwaarders van den Hoogen Raad mogen alle exploiten doen in het ressort der Arrondissements-Regtbank te *'s-Gravenhage.* In strafzaken zijn zij bevoegd de arresten of bevelschriften van den Hoogen Raad te beteekenen, en tot executie van dezelve te instrumenteren door het geheele Rijk.

Die van de Geregtshoven mogen alle exploiten doen binnen het ressort der Arrondissements-Regtbank, waar de zetel van het Geregtshof gevestigd is. In strafzaken zijn zij bevoegd de arresten of bevelschriften van den Hoogen Raad en van al de Geregtshoven te beteekenen en tot executie van dezelve te instrumenteren, ieder in het ressort van het Geregtshof, waarbij hij is aangesteld.

Die van de Arrondissements-Regtbanken mogen in strafzaken de arresten of bevelschriften van den Hoogen Raad en van alle Geregtshoven, Regtbanken en Kanton-Geregten beteekenen, en tot executie van dezelve te instrumenteren, en alle andere exploiten doen, doch alleen binnen de uitgestrektheid van het Arrondissement der Regtbank, waarbij zij behooren.

Deurwaarders uitsluitend van een Kanton-Geregt mogen alle exploiten doen in het Regtsgebied van hun Kanton-Geregt. In strafzaken zijn zij bevoegd de arresten of bevelschriften van den Hoogen Raad en van al de Geregtshoven, Regtbanken en Kanton-Geregten, te beteekenen, en tot executie van dezelve te instrumenteren, doch alleen in het ressort van het Kanton-Geregt, waarbij zij behooren.

Dien onverminderd zijn alle Deurwaarders zonder onderscheid bevoegd tot het beteekenen van alle arresten, vonnissen of bevelschriften, en om tot de executie van dezelve te instrumenteren, wanneer zij daarbij tot die beteekening of ter uitvoer legging door den Regter speciaal zijn gecommitteerd; met dien verstande, dat de beteekening of executie plaats hebbe in het ressort van het Geregtshof, de Regtbank, of het Kanton-Geregt, alwaar zij tot het doen hunner exploiten in het algemeen bevoegd zijn.

9. De Deurwaarders zullen hunne woonplaats moeten houden, indien bij hunne aanstelling geene bepaalde residentie is aangewezen:

die van den Hoogen Raad te *'s-Gravenhage;*

die van de Geregtshoven, in de steden, waar de zetels dezer Hoven zijn gevestigd;

die van de Arrondissements-Regtbanken, mede in de plaatsen, waar de regtbanken gevestigd zijn, en

die van de Kanton-Geregten, in de hoofdplaats van het kanton, en anders respectivelijk in de bij hunne aanstelling bepaaldelijk aangewezene residentie.

10. Geen Deurwaarder vermag te weigeren, des verzocht, eenig exploit te doen, maar is verpligt zijn ministerie te leenen ten allen tijden, als hetzelve wordt ingeroepen.

In geval hij vermeenen mogt dit te kunnen weigeren, zal hij van die weigering onmiddellijk kennis geven aan den Voorzitter van het kollegie, en bij een Kanton-Geregt aan den Regter, of den in rang oudsten Regter van het kanton, blijvende niettemin voor die weigering in allen opzigte jegens de partijen verantwoordelijk.

11. De Deurwaarders zijn verpligt in de berekening hunner verdiensten en uitschotten zich te gedragen naar het vast te stellen tarief; zij zullen ook aan den voet hunner exploiten hunne verdiensten en uitschotten afzonderlijk moeten uitdrukken, zonder welke vermelding de berekening derzelve niet in de begrooting van kosten zal worden geleden, noch partijen gehouden zijn die te voldoen.

12. De Deurwaarders moeten een register of repertoire houden. De exploiten of afschriften, welke zij uitgeven of teekenen, zullen met de vereischte duidelijkheid en naauwkeurigheid moeten geschreven zijn, en niet meerder mogen behelzen dan dertig regels per bladzijde, ieder van veertien syllaben; wanneer die niet behoorlijk leesbaar geschreven zijn, zal geen salaris aan den Deurwaarder wegens zoodanig stuk worden toegekend.

13. Uit de bij den Hoogen Raad en de Geregtshoven aangestelde gewone Deurwaarders, designeren de respective Procureurs-Generaal bij dezelve kollegien eenen Deurwaarder, onder den titel van *Deurwaarder Crimineel*, welke, als zoodanig met de overige gewone Deurwaarders gelijkelijk bevoegd tot alle exploiten op den voet en overeenkomstig de bepalingen van dit reglement, meer bepaaldelijk is verbonden aan het Openbaar Ministerie, en hetzelve meer bijzonder ten dienste staat, op zoodanige instructie, als door den Ambtenaar van het

openbaar ministerie, waarbij de gedesigneerde fungeren moet, zal worden vastgesteld.

14. Bij overtreding van een of meer der bovengemelde artikelen, en voor zoo veel aangaat de Deurwaarders crimineel, ook bij overtreding van hunne instructien, of in geval van andere onachtzaamheid of wangedrag, zullen de Deurwaarders, ieder door het kollegie of den Regter of de vergaderde Regters van het kanton, waarbij zij dienst doen, worden berispt, of voor den tijd van acht dagen tot drie maanden in hunne bediening kunnen worden geschorst, of ook van dezelve worden ontzet, naar de omstandigheden.

TWEEDE AFDEELING.

Van de Regtsbedienden.

15. Door Onzen Minister van Justitie kunnen worden aangesteld, geschorst en ontslagen:

1°. concierges, boden en knechts bij regterlijke collegiën en kantongeregten;

2°. boden bij het parket van ambtenaren van het openbaar ministerie.

Tot concierge, bode of knecht zijn benoembaar:

1°. zij, die den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren niet overschreden hebben;

2°. zij, die den vollen ouderdom van 50 jaren niet overschreden hebben en ten minste 10 jaar in Staatsdienst hebben doorgebragt of eene gemeentelijke betrekking hebben bekleed, waaraan het regt op pensioen verbonden is.

Wanneer bij een regterlijk collegie, kantongeregt of parket eene vacature van bediende is ontstaan, doet het collegie, de kantonregter, of het hoofd van het parket binnen ééne maand daarna, eene lijst van aanbeveling van drie personen, dingende naar de opengevallen betrekking, aan Onzen voornoemden Minister toekomen.

Indien voor een kanton meer dan een Regter is aangesteld, geschiedt de aanbeveling door de vergaderde Regters van het kanton.

Bij de aanbeveling worden overgelegd betreffende elken aanbevolene: een extract uit het geboorte-register en eene verklaring van een geneeskundige, houdende, dat de belanghebbende lichamelijk geschikt is voor de betrekking voor het vervullen waarvan hij in aanmerking wenscht te komen.

16. Dezelfde persoon kan tegelijkertijd meer dan een der in artikel 15 sub 1 en 2 genoemde betrekkingen bekleeden.

Het uitoefenen van een beroep zonder verlof van den Voorzitter van het kollegie of den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton, of, voor zoover een bediende bij een parket betreft, van het hoofd van het parket, is den bedienden verboden.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond berigt van het verleend verlof; hij is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

Op hen, die, bij de inwerking treding van dit besluit, in dienst zijn en een beroep uitoefenen zijn, zoolang zij in dezelfde betrekking dienen, de bepalingen der voorgaande beide leden niet van toepassing.

17. De jaarwedden van de bedienden bedragen:

a. voor hen, die werkzaam zijn bij den Hoogen Raad der Nederlanden, de Geregtshoven en de Arrondissements-Regtbanken te Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage en de daarbij behoorende parketten:

voor de concierges ten minste f 800 en ten hoogste f 950;

voor de boden ten minste f 800 en ten hoogste f 1000;

voor de knegts (portiers daaronder begrepen) ten minste f 600 en ten hoogste f 800;

voor hen, die, behalve de betrekking van concierge, ook die van bode bekleeden, ten minste f 1000 en ten hoogste f 1200;

b. voor hen, die werkzaam zijn bij de Arrondissements-Regtbanken en parketten niet genoemd onder *a*:

voor de concierges en de boden ten minste f 700 en ten hoogste f 900;

voor de knegts (portiers daaronder begrepen) ten minste f 600 en ten hoogste f 700;

voor hen, die, behalve de betrekking van concierge, ook die van bode bekleeden, ten minste f 900 en ten hoogste f 1100;

c. voor hen, die werkzaam zijn bij de Kanton-Geregten of parketten van Ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de Kanton-Geregten, ten minste f 100 en ten hoogste f 800.

Aan de concierges kan, boven hunne wedde, het genot van vrije woning en vrij gebruik van vuur en licht worden toegekend.

18. De aanvangswedden van de bedienden, bedoeld onder *a* en *b* van het voorgaande artikel, worden telkens na twee jaar dienst verhoogd met f 50, totdat de voor de betrekking, of tegelijkertijd bekleede betrekkingen, vastgestelde hoogste wedde bereikt zal zijn.

Bij de benoeming tot een der voormelde betrekkingen in den loop van een kwartaal wordt, voor de verkrijging der eerstvolgende verhooging van wedde, de diensttijd geacht te zijn aangevangen met den eersten dag van het

kwartaal, volgende op dat waarin de benoeming geschied is.

19. De bezoldiging van een bediende bij een Kanton-Geregt of bij een parket van een Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij de Kanton-Geregten, wordt bij iedere aanstelling door Onzen Minister van Justitie bepaald binnen de grenzen bij artikel 17 onder c vastgesteld.

Verhooging der bezoldiging van deze bedienden geschiedt niet op periodieken voet.

20. Voor de toepassing der Burgerlijke Pensioenwet wordt het genot van vrije woning met vrij gebruik van vuur en licht door Onzen Minister van Justitie begroot op eene waarde van ten hoogste driehonderd gulden.

21. De boden zijn in hun ambtsbetrekking ondergeschikt aan den president van het collegie, den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton, of het hoofd van het parket en verrichten werkzaamheden ten behoeve van den inwendigen dienst van het collegie, het kantongeregt of het parket, waarbij zij zijn aangesteld.

Ingeval van ontstentenis van den bode, bij een regtscollegie of bij een kantongeregt, worden de aan dezen opgedragen werkzaamheden verricht door den concierge of den knecht.

22. Behoudens de gevallen, waarin de concierge of de knecht optreedt, ter vervanging van den bode, verrigten beiden werkzaamheden ten behoeve van den huishoudelijken dienst voor alle instellingen der regterlijke magt, gevestigd in het gebouw in gebruik bij het collegie of het kantongeregt, waarbij zij zijn aangesteld.

Hun dienst en werkzaanheden worden geregeld door den president van het regtscollegie of door den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton, naar gelang zij bij een regtscollegie of bij een kantongeregt zijn aangesteld.

Wanneer in een zelfde gebouw gevestigd zijn: meer dan een regtscollegie of een regtscollegie en een kantongeregt, worden de dienst en werkzaamheden van den concierge en den knecht geregeld, respectivelijk door:

den president van het hoogere regtscollegie, in overleg met den president van het lagere regtscollegie;

den president van het regtscollegie, in overleg met den Kanton-Regter.

23. De concierges en de knechts zijn in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt aan den President of aan den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton.

24. Als artikel 20 ingetrokken bij art. XVII van het Besluit van den 1sten November 1910 (*Staatsblad* nº. 310).

25. Voor zooveel noodig kunnen tijdelijk personen in dienst worden genomen als concierge, bode of knecht, door den president van een regtscollegie of door den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton, en als bode door het hoofd van het parket.

Hunne belooning wordt gekweten uit de jaarlijksche toelage voor kleine onkosten aan het regtscollegie, het kantongeregt of den ambtenaar van het openbaar ministerie verleend.

DERDE AFDEELING.

Van de regterlijke Beambten.

26. De schrijvers ter griffie en ten parkette voeren den titel: Rijksklerken ter griffie en ten parkette.

27. Indien voor een kanton meer dan een Regter is aangesteld, geschiedt de benoeming van Rijksklerken ter griffie van het Kanton-Geregt op eene aanbeveling van de vergaderde Regters van het kanton.

28. Tot Rijksklerken ter griffie of ten parkette zijn benoembaar zij, die

1º. den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren nog niet overschreden hebben en voor het ambt van Rijksklerk, ook ligchamelijk, geschikt worden geacht;

2º. ten minste 2 jaren als hulpschrijver op een griffie of een parket hebben gewerkt; en

3º. voor zoover de Rijksklerken der eerste klasse aangaat, voldaan hebben aan een (van tijd tot tijd) op last van Onzen Minister van Justitie te houden onderzoek, omtrent hetwelk door dien Minister nadere voorschriften zullen worden vastgesteld.

In bijzondere gevallen kan van de bepaling sub 2º. afgeweken worden.

29. Zij die op den dag der inwerking treding van dit besluit reeds langer dan tien jaren als klerk of hulpschrijver op een griffie of parket gewerkt hebben, of op dien dag als klerk in 's Rijks dienst werkzaam zijn bij den Centralen Raad van Beroep of een Raad van Beroep, zijn tot Rijksklerk benoembaar, ook al hebben zij den leeftijd van 40 jaren overschreden.

Zij die op 1 Januari 1911 reeds langer dan 4 jaren als klerk op een griffie of parket gewerkt hadden, of als klerk in 's Rijks dienst werkzaam waren bij den Centralen Raad van Beroep of een Raad van Beroep, zijn tot Rijksklerk der eerste klasse benoembaar, ook al bezitten zij niet het getuigschrift, dat zij met goed gevolg aan het op last van Onzen Minister van Justitie te houden onderzoek hebben voldaan.

30. De Rijksklerken ter griffie en ten parkette zijn verdeeld in twee klassen.

De jaarwedde der Rijksklerken van de tweede klasse bedraagt f 600 en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk in deze klasse van:

2 jaar tot op f 700 4 jaar tot op f 800
6 „ „ „ 900 8 „ „ „ 1000
10 „ „ „ 1100.

In bijzondere gevallen kan bij de aanstelling eene hoogere dan de aanvangswedde worden toegekend. Aan die bij de aanstelling verkregen wedde is de bij het vorig lid bepaalde diensttijd verbonden voor het verkrijgen van verdere wedde-verhooging.

De jaarwedde van de Rijksklerken van de eerste klasse bedraagt f 900 en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk van deze klasse van:

2 jaar tot op f 1000 4 jaar tot op f 1100
6 „ „ „ 1200 8 „ „ „ 1300
10 „ „ „ 1400 12 „ „ „ 1500.

In bijzondere gevallen kan deze laatste wedde, na een diensttijd van ten minste 14 jaar, trapsgewijze verder verhoogd worden tot op f 1800.

Voor den aanvang der periodieke verhooging wordt de diensttijd gerekend te zijn ingegaan met den eersten van het kwartaal, volgende op dat waarin de benoeming is geschied.

31. Aan de Rijksklerken ter griffie of ten parkette, door Onzen Minister van Justitie als bureelchef of adjunct-bureelchef aangewezen, kan eene toelage worden verleend:

a. aan den chef van ten hoogste f 250;

b. aan den adjunct-chef van ten hoogste f 200.

Aan den bureelchef ter griffie en dien ten parkette van den Hoogen Raad der Nederlanden kan door Onzen Minister van Justitie de titel van commies onderscheidenlijk ter griffie en ten parkette worden verleend.

32. De bevordering tot Rijksklerk der eerste klasse kan geschieden nadat de beambte gedurende ten minste zes jaar als Rijksklerk der tweede klasse is werkzaam geweest. Is hij langer dan zes jaar werkzaam geweest dan wordt hem bij zijne bevordering toegekend de jaarwedde der eerste klasse in bedrag volgende op het bedrag der jaarwedde door hem in de tweede klasse verkregen.

Aan de bij de bevordering verkregen jaarwedde is, ter verkrijging van verdere verhooging, verbonden de diensttijd daarvoor bij artikel 30, derde lid, bepaald.

In bijzondere gevallen kan de bevordering tot de eerste klasse, ook na korter dan zes jaar diensttijd in de tweede klasse, of de benoeming tot de eerste klasse dadelijk, bij eerste aanstelling, geschieden. Daarbij kan eene hoogere dan de aanvangswedde worden toegekend, in welk geval het vorige lid van toepassing is.

Bij de beoordeeling der gevallen van bevordering en benoeming tot de eerste klasse, zal, behalve op de regelen van formatie, vervat in artikel 33, in het bijzonder zijn te letten op den aard en omvang der te verrigten werkzaamheden.

33. Het aantal en de klassen van de Rijksklerken ter griffie en ten parkette worden als volgt bepaald:

1. bij den Hoogen Raad:

A. ten hoogste 3 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

2. bij de Geregtshoven te *Amsterdam* en te *'s-Gravenhage*:

A. ten hoogste 3 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse;

B. ten hoogste 3 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse;

3. Bij de overige Geregtshoven:

A. ten hoogste 2 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

4. Bij de Regtbank te *Amsterdam*:

A. ten hoogste 15 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 10 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 2 adjunct-chefs inbegrepen;

B. ten hoogste 5 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

5. Bij de Regtbank te *Rotterdam*:

A. ten hoogste 12 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 8 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 1 adjunct-chef inbegrepen;

B. ten hoogste 4 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

6. bij de Regtbank te *'s-Gravenhage*:

A. ten hoogste 9 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 6 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

B. ten hoogste 3 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse;

7. Bij de Regtbanken te *'s-Hertogenbosch*, *Maastricht*, *Arnhem*, *Haarlem*, *Utrecht* en *Groningen*:

A. ten hoogste 4 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

8. Bij de overige Regtbanken:

A. ten hoogte 3 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

B. ten hoogste 2 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

9. Bij het Kanton-Geregt te *Amsterdam:*

A. ten hoogste 18 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 12 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 2 adjunct-chefs inbegrepen;

B. ten hoogste 5 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

10. Bij de Kanton-Geregten te *Rotterdam* en te *'s Gravenhage:*

A. ten hoogste 12 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 8 der 1ste klasse, 1 bureelchef en 2 adjunct-chefs inbegrepen;

B. ten hoogste 5 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

11. Bij de Kanton-Geregten te *'s-Hertogenbosch, Maastricht, Arnhem, Haarlem, Utrecht* en *Groningen:*

A. ten hoogste 5 klerken ter griffie, waarvan ten hoogste 3 der 1ste klasse, 1 bureelchef inbegrepen;

B. ten hoogste 3 klerken ten parkette, waarvan ten hoogste 2 der 1ste klasse;

12. Bij de griffien van de overige Kanton-Geregten der 1ste klasse:

ten hoogste 2 klerken, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse;

13. Bij de griffien van de Kanton-Geregten der 2de klasse:

ten hoogste 1 klerk der 1ste of 2de klasse;

14. Bij de niet hierboven vermelde parketten van de Ambtenaren van het Openbaar Ministerie bij de Kanton-Geregten:

ten hoogste 2 klerken, waarvan ten hoogste 1 der 1ste klasse.

34. De Rijksklerken ter griffie en ten parkette zijn in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt aan den Griffier of het hoofd van het Parket bij het Geregt, bij hetwelk zij zijn aangesteld.

Hun dienst en hunne werkzaamheden worden door den betrokken Griffier of door het betrokken hoofd van het parket geregeld.

Onverminderd het voorschrift van artikel 3 van het Koninklijk besluit van 5 November 1851 (*Staatsblad* nº. 141) is het hun verboden nevens hun ambt eenig ander beroep uit te oefenen zonder verlof van den Voorzitter van het kollegie of den Regter of in rang oudsten Regter van het kanton of, voor zoover de Rijksklerken ten parkette betreft, van het hoofd van het parket.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond berigt van het verleend verlof; hij is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

35. Onze Minister van Justitie is bevoegd om Rijksklerken ter griffie of ten parkette aan te wijzen om, onder toezigt van hem aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn, in algemeenen dienst op te treden.

36. Met machtiging van Onzen Minister van Justitie en op de door dezen te bepalen maandelijksche belooning, kunnen, voor zooveel noodig, door de regtscollegien, de Kantonregters en de hoofden van parketten hulpschrijvers tijdelijk in dienst worden genomen.

De hulpschrijvers zullen bij benoeming den ouderdom van 16 jaren moeten bereikt en dien van 40 jaren niet mogen overschreden hebben.

Aan hen wordt eene aanstelling in tijdelijken dienst uitgereikt, vermeldende hun naam en voluit geschreven voornaam, hunne geboortedagteekening en de dagteekening van hunne indiensttreding, alsmede het bedrag hunner maandelijksche belooning.

Van elke, door Onzen Minister van Justitie vooraf goed te keuren, verhooging van belooning wordt aan hen een schriftelijk bewijs verstrekt.

Van de aanstelling en van het bewijs der verhooging van belooning alsmede van de beschikking van ontslag wordt aanstonds aan het Departement van Justitie een gewaarmerkt afschrift ingezonden.

Indien voor een kanton meer dan één regter is aangesteld, geschiedt de benoeming, de schorsing en het ontslag van de hulpschrijvers ter griffie van het Kanton-Geregt, door de vergaderde regters van het kanton.

37. De hulpschrijvers zijn aan den betrokken Griffier of het betrokken hoofd van het parket ondergeschikt.

Hun diensttijd wordt naar den eisch der te verrigten werkzaamheden geregeld.

VIERDE AFDEELING.

Bepalingen aan regtsbedienden en regterlijke beambten gemeen.

38. De regtsbedienden en regterlijke beambten zijn verplicht te wonen in de gemeente, waar het geregt gevestigd is, bij hetwelk zij zijn benoemd.

39. Zij mogen hetgeen zij als zoodanig te weten komen, niet verder bekend maken dan

voor de uitoefening van hun ambt noodig is, tenzij hunne verklaring als getuige of deskundige volgens de wet mogt worden gevorderd.

Zij mogen geene giften of geschenken aannemen van verdachten, beklaagden, partijen, hunne vertegenwoordigers of raadslieden.

Zij mogen niet ter teregtzitting als gemagtigden of raadslieden van partijen of beklaagden optreden.

40. De regtsbedienden en regterlijke beambten kunnen ook buiten hun verzoek, in het belang van de dienst worden verplaatst.

Ingeval van verplaatsing genieten zij vergoeding van verplaatsingskosten tot het bedrag, door Onzen Minister van Justitie te bepalen.

41. De regtsbedienden en regterlijke beambten hebben aanspraak op een jaarlijksch verlof van 14 achtereenvolgende dagen.

Behalve dit jaarlijksch verlof, wordt slechts in buitengewone gevallen en om zeer dringende redenen verlof verleend.

Het verlof wordt verleend door den regterlijken ambtenaar, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn en op den door hem te bepalen tijd.

Zonder verlof mogen zij niet afwezig zijn. Verloven voor langer dan 6 weken worden verleend door Onzen Minister van Justitie.

Ingeval van ziekte of ongesteldheid geven zij hiervan ten spoedigste kennis aan hem, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn.

42. Indien een regtsbediende of een regterlijk beambte wegens ziekte verlof geniet, of zonder in het genot van verlof te zijn, door ziekte verhinderd wordt zijn ambt waar te nemen, komen de onvermijdelijke kosten, aan zijne vervanging verbonden, voor de eerste 6 weken ten laste van het Rijk; daarna kunnen zij te zijnen laste worden gebragt.

43. Indien een regtsbediende of een regterlijk beambte gedurende één jaar verhinderd is geweest zijne betrekking waar te nemen of gedurende één jaar wegens ziekte verlof heeft genoten en nog geen termen bestaan voor ontslag, kunnen Wij bepalen, met welk bedrag zijne bezoldiging zal worden verminderd.

44. De regtsbedienden en regterlijke beambten kunnen wegens het niet-naleven van eenig voorschrift of gebrek aan ijver, pligtverzuim of onwaardig of onbehoorlijk gedrag in of buiten dienst, door hem, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn, worden gestraft met:

a. schriftelijke berisping;

b. ontneming van aanspraak op verlof; of

c. op de wedde in te houden geldboete van ten hoogste f 25.

De strafoplegging heeft plaats bij met redenen omkleede beschikking, gedurende 14 dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op Onzen Minister van Justitie.

De strafoplegging kan door Onzen Minister van Justitie ambtshalve vernietigd worden.

45. Indien de bovenvermelde tekortkomingen van zeer ernstigen aard zijn, kunnen de regtsbedienden en regterlijke beambten door Onzen Minister van Justitie worden gestraft met:

a. voortdurende of tijdelijke uitsluiting van periodieke verhooging van wedde;

b. terugplaatsing naar eene lagere klasse;

c. schorsing; of

d. ontslag.

De strafoplegging heeft plaats bij met redenen omkleede beschikking, gedurende 30 dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op de Koningin.

46. Onverminderd de voorschriften betreffende de oppensioenstelling, wordt aan regtsbedienden en regterlijke beambten ontslag verleend:

a. op hun verzoek;

b. met het einde van het kalenderjaar, waarin zij den vollen ouderdom van 65 jaren bereiken;

c. wegens opheffing der betrekking; en

d. wegens gemis aan of verlies van de noodige geschiktheid of bekwaamheid voor de vervulling of de verdere vervulling van hun ambt.

47. Ontslag wegens gemis aan of verlies van de noodige geschiktheid of bekwaamheid voor de vervulling van het ambt en verplaatsing buiten verzoek geschieden bij met redenen omkleede beschikking, gedurende 30 dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op de Koningin.

48. De regtsbediende of regterlijke beambte, die gedurende 14 dagen zonder bekende wettige reden zijn ambt niet waarneemt, wordt geacht zijn ontslag te hebben gevraagd.

Overgangsbepaling.

De Rijksklerken ter griffie en ten parkette, vóór 1 Maart 1911 benoemd, worden geacht met ingang van 1 Januari 1911 benoemd te zijn, voor zoover bij hunne benoeming niet anders is bepaald.

OVERGANGSBEPALINGEN.

AFDEELING I.

Van de regtsbedienden.

Eenig artikel.

Aan de regtsbedienden in dienst op 31 De-

cember 1915, die op of na dien datum, doch vóór de inwerkingtreding van dit besluit, eene lagere aanvangswedde genoten, dan voor hen bij dit besluit is vastgesteld, of lagere periodieke verhooging ontvingen dan hun volgens dit besluit toekomt, wordt met ingang van 1 Januari 1916 en 1 Januari 1917 telkens de helft van het verschil toegekend.

Wij behouden Ons voor te bepalen, dat, met het oog op de tijdsomstandigheden, de tweede helft van het verschil niet zal worden toegekend.

De regtsbediende, die in 1916 in dienst treedt of is getreden, verkrijgt een aanvangswedde tot het bedrag voor zijne betrekking bepaald bij artikel 2, sub *a*, *b* of *c*, van Ons besluit van 28 Mei 1909 (*Staatsblad* n°. 130), verhoogd met de helft van het verschil tusschen die wedde en de aanvangswedde bij dit besluit voor dezelfde betrekking vastgesteld. De andere helft wordt door hem verkregen met ingang van 1 Januari 1917 behoudens het bepaalde bij het vorige lid.

Bij indiensttreding in 1917 verkrijgt hij de aanvangswedde als ware hij in 1916 in dienst getreden.

AFDEELING II.

Van de regterlijke beambten.

Art. 1. De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken derde klasse worden geacht met ingang van 1 Januari 1916 te zijn aangesteld in de tweede klasse.

De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken der tweede klasse blijven, voor bevordering tot de eerste klasse, vrijgesteld van het onderzoek bedoeld in artikel 28 van het Reglement IV, zooals dit bij dit besluit is gewijzigd.

2. De bezoldiging van de op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken wordt met ingang van 1 Januari 1916 en, met inachtneming van het bij het tweede lid van het eenig artikel onder afdeeling I dezer Overgangsbepalingen gemaakte voorbehoud, met ingang van 1 Januari 1917 telkens verhoogd met f 50.

Voor zooveel en zoolang de bezoldiging van een Rijksklerk in dienst op 31 December 1917, minder bedraagt dan de jaarwedde, waarop hij, krachtens de bij dit besluit vastgestelde regeling, aanspraak zal kunnen maken, wordt deze jaarwedde door hem verkregen door trapsgewijze verhooging met ten hoogste f 100, met ingang van 1 Januari van elk volgend jaar. Na het bereiken van deze jaarwedde worden volgende verhoogingen verkregen op den bij dit besluit vastgestelden voet.

De jaarwedde van een Rijksklerk op 31 December 1915 in dienst, welke op den dag der in werking treding van dit besluit, volgens voorgaande regeling niet het minimum bedraagt, bij dit besluit voor de klasse, waarin hij dan dient vastgesteld, wordt met ingang van dien dag op dat minimum gebracht, waarna verdere verhooging plaats vindt op den voet als bij het eerste en tweede lid van dit artikel is bepaald.

Zoolang, na toepassing van het eerste lid van dit artikel, de verkregen jaarwedde het aan den beambte volgens artikel 30 van dit besluit toekomend bedrag overschrijdt, wordt het bedrag der overschrijding als eene persoonlijke toelage genoten.

Onder bezoldiging wordt in dit artikel verstaan de som der inkomsten, vermeld bij de artikelen 26, 30 en 32 van het Reglement IV, zooals dit is aangevuld en gewijzigd bij Ons besluit van 1 November 1910 (*Staatsblad* n°. 310).

Als diensttijd wordt, voor de toepassing van het tweede lid van dit artikel, aangemerkt de tijd na 18-jarigen leeftijd, hetzij als hulpschrijver en, vóór 1 Januari 1911, als klerk ter griffie of ten parkette bij een geregt, hetzij vóór of nà 1 Januari 1911 als klerk bij een Raad van Beroep (Ongevallenverzekering) doorgebracht, met dien verstande, dat de diensttijd wordt geacht te zijn aangevangen met 1 Januari als de aanstelling tot Rijksklerk in de eerste helft van het jaar is geschied en met 1 Januari van het jaar volgende op dat van het jaar dier aanstelling, indien deze in de tweede helft van het jaar heeft plaats gehad.

3. Zoolang de wedde van een Rijksklerk, op 31 December 1915 in dienst, bij de toepassing van het voorgaande artikel lager is, dan de bij het vijfde lid van dat artikel bedoelde som der inkomsten, die hij zou hebben ontvangen in de klasse, waarin hij op 31 December 1915 diende, ware Ons besluit van 1 November 1910 (*Staatsblad* n°. 310) van kracht gebleven, geniet hij eene persoonlijke toelage ten bedrage van het verschil.

Bij de vaststelling van het verschil wordt niet in rekening gebracht de verhooging van bezoldiging, verkregen krachtens het bepaalde bij het eerste lid van het voorafgaande artikel 2.

4. De Rijksklerken op 31 December 1915 in dienst, blijven in het genot, der toelage, bepaald bij artikel 31 van het Reglement IV, zooals dit is aangevuld en gewijzigd bij Ons besluit van 1 November 1910 (*Staatsblad* n°. 310),

zoolang de bij dat artikel bedoelde bijdrage door hen verschuldigd is.

Behoort bij het Koninklijk besluit van den 7den October 1916 (*Staatsblad* nº. 469).

Mij bekend,

De Minister van Justitie, B. ORT.

—

9 *October* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Al moge door den aanvrager binnen den gestelden termijn nog niet geheel zijn voldaan aan zijne verplichting de loods, waarvoor vergunning tot oprichting is gegeven krachtens de Hinderwet, zoodanig af te maken dat zich geen hinderlijke stank kan verspreiden, toch zijn er geene termen aanwezig om de vergunning in te trekken, indien hij ter bereiking van dat doel ernstige pogingen in het werk heeft gesteld, terwijl het aannemelijk is, dat hij door de tijdsomstandigheden belet is zijn voornemen binnen den bepaalden termijn volledig ten uitvoer te brengen, doch verwacht mag worden, dat binnenkort dit laatste zal zijn geschiedt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door F. Besemer, directeur der Natuurmestmaatschappij, wonende te Nijmegen, tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders van Mook en Middelaar van 12 Mei 1916, waarbij is ingetrokken de hem en zijne rechtverkrijgenden onder dagteekening van 8 Februari 1916 verleende voorwaardelijke vergunning tot het oprichten van eene loods, bestemd tot bewaring en verwerking van straatvuil en straatmest, op het perceel kad. bekend gemeente Mook en Middelaar, Sectie A. nº. 2205;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 27 September 1916 nº. 340;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 6 October 1916 nº. 780 H. Afd. A.;

O., dat Burgemeester en Wethouders van Mook en Middelaar bij besluit van 8 Februari 1916 aan F. Besemer, directeur der Natuurmestmaatschappij aldaar, vergunning hebben verleend om op het perceel kad. bekend Sectie A. nº. 2205, gelegen aan den weg Mook—Groesbeek, eene loods op te richten, bestemd tot bewaring en bewerking van straatvuil, onder meer onder voorwaarde, dat die loods op 1 April 1916 aan de Noord- en Oostzijde tot aan de bekapping behoorlijk moet zijn afgeplankt of op andere wijze afgemaakt, zoodanig dat zich naar die kanten geen hinderlijke stank verspreiden kan;

dat Burgemeester en Wethouders bij besluit van 12 Mei 1916 de vergunning hebben ingetrokken uit overweging dat aan die voorwaarde, ondanks herhaalde aanzeggingen niet is voldaan;

dat van laatstgenoemd besluit F. Besemer, directeur der Natuurmestmaatschappij, bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende, dat hij zich door het intrekkingsbesluit ten zeerste bezwaard acht en vernietiging daarvan verzoekt; dat hij de bij de voorwaardelijk verleende vergunning voorgeschreven algeheel afplanking der loods aan de noord- en oostzijde nog niet heeft kunnen uitvoeren omdat het daarvoor geëigende hout onder de huidige tijdsomstandigheden niet dan tegen buitengewoon hooge prijzen te verkrijgen is en het besteden dezer prijzen berekend over ± 250 M². hout boven zijne draagkracht ligt, dat hij aan het gemeentebestuur had verzocht in plaats van planken dekkleeden te mogen gebruiken en na toestemmend antwoord doende was deze aan te schaffen; dat door omstandigheden buiten zijn schuld de levering achterwege gebleven is; dat hij echter vertrouwt binnen korten tijd daarmede gereed te zullen zijn en daarvan mededeeling heeft gedaan aan het gemeentebestuur met verzoek hem alsnog een kort uitstel te gunnen; dat het afwijzend antwoord door den veldwachter mondeling aan zijn opzichter ter plaatse is medegedeeld en niet tot des adressants kennis gekomen is; dat hij onder deze omstandigheden vermeent dat Burgemeester en Wethouders alvorens tot intrekking over te gaan, alsnog eene schriftelijke waarschuwing aan hem hadden moeten richten en hem alsnog een korten termijn hadden moeten laten om aan de voorwaarde te voldoen; dat uit de photografische afbeeldingen der loods voldoende blijkt dat het alsnog af te planken gedeelte der loods betrekkelijk van weinig aanbelang is, zijnde het ondergedeelte door hem bereids afgemaakt met gegalvaniseerd ijzeren platen, waarop hij door eene gunstige gelegenheid de hand heeft kunnen leggen;

O., dat al moge door den appellant nog niet geheel zijn voldaan aan zijne verplichting, de loods aan de noord- en oostzijde tot aan de bekapping af te planken, of op andere wijze af te maken zoodanig dat zich naar die kanten geen hinderlijke stank kan verspreiden, hij ter bereiking van dat doel ernstige pogingen in het werk heeft gesteld, terwijl het aannemelijk is, dat hij door de tijdsomstandigheden belet is, zijn voornemen binnen den bepaalden termijn volledig ten uitvoer te brengen, doch verwacht

mag worden, dat binnen kort dit laatste zal zijn geschied ;

dat onder deze omstandigheden vooralsnog geen termen aanwezig zijn, om de vergunning in te trekken ;

Gezien de Hinderwet ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

het bestreden besluit te vernietigen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

9 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Nu art. 2 der Lichtbeeldenverordening van Utrecht in strijd is met art. 188 der Gemeentewet, mist niet alleen dit artikel verbindende kracht, maar ook het daarmede één onsplitsbare wilsverklaring uitmakende voorschrift van art. 1, al is dit ook in den vorm van een onvoorwaardelijk verbod gekleed.

(Gemeentewet art. 188.)

Voorzitter : Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden : Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijvels, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

A. L. H., 41 jaar, exploitant van het Florabioscooptheater geboren te 's-Gravenhage wonende te Utrecht, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Utrecht van 1 Mei 1916, waarbij in hooger beroep, behalve ten aanzien der qualificatie, is bevestigd een vonnis van den Kantonrechter aldaar van 18 Februari 1916, bij hetwelk de requirant wegens het te Utrecht een kind, dat den leeftijd van 16 jaren niet heeft bereikt, tot eene openbare lichtbeeldenvertooning toelaten, met toepassing van de artt. 1, 2, 4 en 5 der Lichtbeeldenverordening van Utrecht van 7 Januari 1915 en art. 23 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van vijftig cent en eene vervangende hechtenis van een dag ; zijnde het beroepen vonnis ten aanzien der qualificatie vernietigd en het bewezenverklaarde bij het bestreden vonnis gequalificeerd als het te Utrecht een kind tot eene openbare lichtbeeldenvertooning toelaten (gepleit door Jhr. Mr. K. J. Schorer te Utrecht).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Geheel in overeenstemming met Uw arrest van 29 Mei 1916 (W. 9976) (N. J. 1916 bl. 758, Red.), betreffende de Haagsche bioscoopverordening werd zoowel door den Kantonrechter als door de Rechtbank in deze zaak beslist, dat het art. 2 aanhef en 1°. van de Utrechtsche lichtbeeldenverordening van 7 Januari 1915, afgekondigd 6 Februari d. a. v. (Gemeenteblad 1915, n°. 8) verbindende kracht mist, omdat daarbij aan Burgemeester en Wethouders is opgedragen, wat krachtens art. 188 Gemeentewet in deze materie uitsluitend behoort tot de bevoegdheid van den Burgemeester.

Toch volgde veroordeeling op grond van art. 1 der verordening, omdat zoowel de Rechter in eersten aanleg als in hooger beroep van oordeel was, dat het algemeen verbod in dit artikel neergelegd en de in een bepaald geval niet-toepasselijkverklaring daarvan in art. 2 aanhef en 1°., niet vormden eene onsplitsbare wilsverklaring van den plaatselijken wetgever, zoodat ook nu het laatstbedoeld voorschrift verbindende kracht miste, het eerstbedoeld verbod moest worden gehandhaafd.

De Kantonrechter kwam tot deze beslissing alleen reeds omdat het niet verkregen hebben van de schriftelijke goedkeuring van Burgemeester en Wethouders, niet was een bestanddeel van de overtreding, doch het bezit daarvan als fait d'excuse werd beschouwd, terwijl de Rechtbank onder zoodanige omstandigheden, een onverbrekelijk verband tusschen de betreffende bepalingen slechts dan meende te mogen aannemen, als de regel (het verbod i. c. van art. 1) bij het wegvallen der uitzondering niet meer wettig zou zijn of geen gezonden zin zou kunnen hebben wat dan in deze zaak niet het geval was.

Ik kan mij met deze opvatting geenszins vereenigen. De vraag of er eene onsplitsbare wilsverklaring is tusschen verbod en de mogelijkheid van opheffing daarvan, moet m. i. uitsluitend worden beslist, naar aanleiding van inhoud en strekking der bepalingen, terwijl de vorm daarvan op de beantwoording dier vraag geen invloed kan uitoefenen. Nu blijkt uit de verordening duidelijk dat de Gemeenteraad van Utrecht niet de bedoeling heeft gehad, het bijwonen van lichtbeeldenvertooningen voor kinderen onder 16 jaren onmogelijk te maken door een absoluut verbod, doch dat hij niet vrijelijk onder alle omstandigheden die kinderen daarbij heeft willen toelaten en dat hij in de goedkeuring van Burgemeester en Wethouders op hetgeen vertoond zal worden, een voldoenden waarborg heeft gezien, om indien die is verkregen, den toegang tot zoodanige voorstellingen voor kinderen open te stellen. Zijne bedoeling komt dus geenszins tot haar recht, indien, nu Burgemeester en Wethouders onbevoegd blijken die goedkeuring te verleenen, de bioscopen onder alle omstandigheden, voor

kinderen onder 16 jaren gesloten zouden moeten blijven. Integendeel, dan is een toestand in het leven geroepen die de Gemeenteraad kenlijk niet heeft gewild.

Ik zou derhalve meenen dat de opdracht aan Burgemeester en Wethouders in art. 2 1°. met het verbod in art. 1 der genoemde verordening eene onsplitsbare wilsverklaring vormt en mitsdien, nu eerstbedoelde bepaling niet verbindend is, ook de laatstgenoemde niet kan worden toegepast, zoodat dan zouden geschonden zijn de artt. 216, 214, 247, 256, 257 Sv. in verband met de genoemde artikelen en art. 4 van de aangehaalde Utrechtsche Gemeenteverordening en artt. 134, 135, 188 der Gemeentewet, zooals bij pleidooi is betoogd.

Ik concludeer tot vernietiging van het vonnis waarvan beroep en van het daarbij bevestigd vonnis voor zoover de qualificatie betreft en van dat vonnis, voor zoover betreft de schuldigverklaring, de veroordeeling en de bepaling der vervangende hechtenis en dat de Hooge Raad het bewezene niet strafbaar zal verklaren en den beklaagde zal ontslaan van alle rechtsvervolging.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi:

„Schending door niet-toepassing of verkeerde toepassing van de artt. 214, 216, 247, 257 Sv., 134, 135 der Gemeentewet, 1 en 4 der Lichtbeeldenverordening der gemeente Utrecht van 7 Januari 1915 door het vonnis van den Kantonrechter te Utrecht dd. 18 Februari 1916 te bevestigen, waarbij aan art. 1 al. 1 dier Verordening verbindinde kracht werd toegekend, hoewel de in art. 2 dier Verordening vervatte opdracht aan B. en W. als in strijd met art. 188 der Gemeentewet niet verbindend is;

O., dat bij het te dien aanzien in hooger beroep bevestigde vonnis des Kantonrechters als bewezen is aangenomen, dat requirant op 26 Januari 1916 des namiddags in het Florabioscooptheater, gevestigd in perceel Oudegracht Weerdzijde n°. 9 te Utrecht, R. L., geboren 7 Juli 1904, heeft toegelaten tot eene openbare lichtbeeldenvertooning in gemeld theater van de films, getiteld: „Koningin Elisabeth's dochter", „Knopje moet trouwen" en „De viervoetige virtuoos";

dat de Kantonrechter vervolgens het beroep, namens requirant gedaan op de onverbindbaarheid der toegepaste verordening verwierp, op grond dat weliswaar aan het voorschrift van van art. 2 aanhef en 1°., de bevoegdheid tot dispensatie van het in art. 1 gegeven verbod aan B. en W. in stede van aan den Burgemeester verleenende, verbindende kracht moet worden ontzegd, doch tusschen dit voorschrift, hetwelk louter een rechtvaardigingsgrond, en dat van art. 1, hetwelk een onvoorwaardelijk verbod bevat, niet een zoodanig onwrikbaar verband is aan te nemen, dat bij het wegvallen van eerstgemeld voorschrift ook het laatste voor niet geschreven zou moeten worden gehouden;

dat de Rechtbank, zich met dit betoog vereenigende, daaraan nog toevoegde, dat slechts dan nog van een onverbrekelijk verband als voorzegde sprake zou kunnen zijn, indien het als regel gestelde verbod van art. 1 na het wegvallen der uitzondering van art. 2 niet meer wettig zou zijn of geen gezonden zin zou hebben, hetgeen echter geen van beide het geval is;

O., dat tegen deze beslissing het middel van cassatie is gericht;

O. dienaangaande:

dat de artikelen der voornoemde verordening, voor zoover ten deze van belang, luiden:

„*Art. 1.* Het is verboden tot openbare lichtbeeldenvertooningen kinderen toe te laten.

Dit verbod is niet van toepassing op kinderen, die den leeftijd van zestien jaren hebben bereikt.

Art. 2. Het verbod van art. 1 is mede niet van toepassing, indien:

1°. op hetgeen vertoond wordt vooraf schriftelijke goedkeuring is verkregen van B. en W.;

2°. enz.;

Art. 4. Overtreding van eenige bepaling dezer verordening wordt gestraft met geldboete van ten hoogste f 25 of hechtenis van ten hoogste 6 dagen.";

dat blijkens deze bepalingen de plaatselijke wetgever, toen hij naast het in art. 1 gegeven verbod om kinderen, die den leeftijd van zestien jaren niet hebben bereikt, tot openbare lichtbeeldenvertooningen toe te laten, in art. 2 de bevoegdheid van B. en W. erkende om daarvan dispensatie te verleenen, dit verbod niet dan onder gemeld voorbehoud heeft gewild en voorgeschreven;

dat hieruit volgt, dat, indien — wat inderdaad om de in het cassatiemiddel aangegeven reden het geval is — de bepaling van art. 2 in strijd is met de wet, niet alleen dit artikel, maar ook het daarmede ééne onsplitsbare wilsverklaring

uitmakende voorschrift van art. 1, al is dit ook in den vorm van een onvoorwaardelijk verbod gekleed, verbindende kracht mist;

O., dat mitsdien de Kantonrechter door niettemin dit artikel en de voorzegde strafbepaling van art. 4 op den requirant toe te passen, de voormelde voorschriften, en de Rechtbank, door het beroepen vonnis in zoover te bevestigen in stede van het te vernietigen en den requirant — vermits het bewezenverklaarde ook niet bij eenige andere wet of wettelijke verordening is strafbaar gesteld — van alle rechtsvervolging te ontslaan, dezelfde voorschriften, in verband met artt. 247 en 256 Sv. heeft geschonden, zoodat het middel in zoover is gegrond en het bestreden vonnis behoort te worden vernietigd;

Vernietigt het vonnis, door de Arr.-Rechtbank te Utrecht op 1 Mei 1916 in deze zaak gewezen, doch alleén voor zoover daarbij in hooger beroep werd bevestigd requirants veroordeeling ter zake van het door den eersten rechter bewezen verklaarde en voor wat de aan dat bewezen verklaarde gegeven qualificatie betreft;

En in zoover opnieuw rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.:

Vernietigt mede te dien aanzien het vonnis door den Kantonrechter te Utrecht op 18 Februari 1916 gewezen;

Verklaart het bewezenverklaarde niet strafbaar;

Ontslaat den requirant te dier zake van alle rechtsvervolging. (Ned. Jur.)

—

11 *October* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van den tekst der Regeling van de aanstelling, de bezoldiging en den dienst van de beambten en bedienden bij de Krijgsraden van de Landmacht, bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in *Europa*, bij de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden van de Landmacht en bij den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in *Europa*, vastgesteld bij het Koninklijk besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* n°. 368), laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 21 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 328) en toepasselijkverklaring der gewijzigde regeling op de beambten ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Geregtshof, alsmede nadere regeling van de bezoldiging der bedienden bij dit College. S. 470.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie van den 10 October 1916, 4de Afdeeling, n°. 515;

Gelet op Onze besluiten van 21 November 1913 (*Staatsblad* n°. 415), 22 Januari 1915 (*Staatsblad* n°. 23) en 21 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 328), waarbij de regeling, vastgesteld bij Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* n°. 368), wijziging heeft ondergaan;

Overwegende, dat het wenschelijk is, den tekst dier regeling, gelijk deze thans luidt, algemeen bekend te maken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat de tekst van de bovenbedoelde regeling, gelijk deze thans luidt, in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 11den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 25 *Oct.* 1916.)

TEKST *der Regeling van de aanstelling, de bezoldiging en den dienst van de beambten en bedienden bij de Krijgsraden van de Landmacht, bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in* Europa, *bij de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden van de Landmacht en bij den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in* Europa, *vastgesteld bij het Koninklijk besluit van* 15 *September* 1913 (Staatsblad n°. 368), *laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van* 21 *Juli* 1916 (Staatsblad n°. 328) *en toepasselijkverklaring der gewijzigde regeling op de beambten ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof, alsmede nadere regeling van de bezoldiging der bedienden bij dit College.*

Art. 1. Door Onzen Minister van Justitie kunnen worden aangesteld, geschorst en ontslagen:

1°. schrijvers onder den titel van Rijksklerk eerste of tweede klasse ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof, alsmede bij de Krijgsraden der Landmacht, bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in *Europa*, benevens bij de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden bij de Landmacht, en bij den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in *Europa*;

2°. concierges, boden en knechts bij de Krijgsraden bij de Landmacht en bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk, in Europa.

Wanneer eene vacature is ontstaan van

Rijksklerk ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof of ten parkette bij dat College, of van Rijksklerk of van bediende bij een Krijgsraad of bij een parket van een Krijgsraad, doet, onderscheidenlijk het Hoog Militair Gerechtshof, de Advocaat-Fiskaal, de President van den betrokken Krijgsraad, de betrokken Auditeur-Militair of de Fiskaal, binnen eene maand daarna aan Onzen Minister van justitie toekomen, eene met redenen omkleede aanbeveling van drie personen, dingende naar de opengevallen betrekking, welke aanbeveling zal zijn vergezeld van de adressen van allen, die naar de opengevallen betrekking dingen en van de hen betreffende geneeskundige verklaringen, inhoudende dat adressant lichamelijk geschikt is voor de te vervullen betrekking; benevens van hun geboortebewijs.

Voor hen, die dingen naar de betrekking van concierge, behoort daarbij te worden gevoegd eene geneeskundige verklaring, inhoudende, dat onder de inwonende leden van het gezin van adressant er niet zijn, die lijden aan eene chronische ziekte.

2. Dezelfde persoon kan tegelijk de betrekkingen van concierge en bode bekleeden.

De bode is tevens belast met de waarneming der functiën van provoost-geweldige bij de militaire auditie, behoorende bij den Krijgsraad waarbij hij aangesteld is.

Ingeval een Krijgsraad zijn zetel heeft in een afzonderlijk gebouw of gedeelte van een gebouw, waarin eene woning voor een concierge ontbreekt, terwijl in den dienst van concierge niet reeds op andere wijze is voorzien, kunnen door Onzen Minister van Justitie de huishoudelijke diensten worden opgedragen aan een bij dien Krijgsraad aangestelden bediende.

3. De beambten en bedienden zijn in hun ambtsbetrekking ondergeschikt aan den President van het College of het Hoofd van het Parket waarbij zij zijn aangesteld.

4. De dienst en werkzaamheden der beambten en bedienden worden geregeld door den President van het College of het Hoofd van het Parket, aan wien of aan hetwelk zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn.

De waarneming door den bode van de functiën van provoost-geweldige wordt geregeld door den President van den Krijgsraad en den Auditeur-Militair in onderling overleg.

Alvorens in dienst te treden, leggen de beambten en bedienden in handen van den President van het College of het Hoofd van het Parket aan wien of aan hetwelk zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn, den eed of belofte af, dat zij hunne betrekking getrouwelijk zullen waarnemen.

5. Met machtiging van Onzen Minister van Justitie en op de door dezen te bepalen maandelijksche belooning kunnen door het Hoog Militair Gerechtshof en de Presidenten van de Krijgsraden hulpschrijvers en bedienden en door den Advocaat-Fiskaal, de Auditeurs-Militair en den Fiskaal hulpschrijvers tijdelijk in dienst worden genomen. De hulpschrijvers bij het Hoog Militair Gerechtshof zijn aan den Griffier van dat College, de overigen aan den Secretaris van den betrokken Krijgsraad of het betrokken Hoofd van het Parket ondergeschikt.

De hulpschrijvers zullen ten minste den ouderdom van 16 jaar moeten bereikt en dien van 40 jaar niet mogen overschreden hebben.

Aan hen wordt eene aanstelling uitgereikt, vermeldende hun naam en voluitgeschreven voornaam, hunne geboortedagteekening en die van hunne indiensttreding, alsmede het bedrag hunner maandelijksche belooning.

Van elke, door Onzen Minister van Justitie vooraf goed te keuren verhooging van belooning wordt hun een schriftelijk bewijs verstrekt.

Een gewaarmerkt afschrift van de aanstelling en van het bewijs der verhooging van hunne belooning wordt aanstonds aan het Departement van Justitie ingezonden.

De belooning dezer hulpschrijvers en bedienden wordt gekweten uit de jaarlijksche toelage wegens kleine onkosten.

6. Tot Rijksklerk zijn benoembaar zij, die

1e. den vollen ouderdom van 21 jaren bereikt en dien van 40 jaren nog niet overschreden hebben en voor het ambt lichamelijk geschikt worden geacht.

2e. ten minste 2 jaar als hulpschrijver ter griffie van of ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof, bij een Krijgsraad of ten parkette bij een Krijgsraad of ter griffie van of ten parkette bij een burgelijk gerecht werkzaam zijn geweest;

3e. voor zoover de Rijksklerken der eerste klasse betreft, voldaan hebben aan het onderzoek dat voor de Rijksklerken dier klasse ter griffie of ten parkette bij de burgerlijke gerechten door Onzen Minister van Justitie, krachtens artikel 28 sub 3e van het Reglement no. IV op de organisatie en de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, wordt bepaald.

In bijzondere gevallen kan van de bepaling sub 2e van dit artikel worden afgeweken.

7. Zij, die op 1 October 1913 als klerk bij een Auditeur-Militair of als hulpschrijver ter griffie of ten parkette bij een burgerlijk gerecht in dienst zijn en ten minste vier jaar onmiddellijk daaraan voorafgaande onafgebroken werkzaam zijn geweest, en zij, die op dien dag als klerk in 's Rijks dienst werkzaam zijn bij den Centralen Raad van Beroep of bij een Raad van Beroep, zijn tot Rijksklerk der eerste klasse benoembaar, ook al bezitten zij niet het getuigschrift, dat zij met goed gevolg hebben voldaan aan het onderzoek, bedoeld bij artikel 6, 3e van dit besluit.

Zij, die ten minste 10 jaar onafgebroken als klerk of als hulpschrijver ter griffie of ten parkette bij een burgerlijk gerecht of als Klerk bij den Centralen Raad van Beroep of bij een Raad van Beroep hebben gewerkt, zijn tot Rijksklerk bij een Krijgsraad, een Auditeur-Militair of den Fiskaal benoembaar, ook al hebben zij den leeftijd van 40 jaar overschreden.

8. De Rijksklerken ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof, bij de Krijgsraden en ten parkette bij de Krijgsraden zijn verdeeld in twee klassen.

De jaarwedde der Rijksklerken van de tweede klasse bedraagt f 600.— en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk van deze klasse van 2 jaar tot f 700.— ; van 4 jaar tot f 800.— ; van 6 jaar tot f 900.— ; van 8 jaar tot f 1000.— ; van 10 jaar tot f 1100.—.

In bijzondere gevallen kan een hoogere aanvangswedde worden toegekend, waaraan, voor verkrijging van verdere verhooging, verbonden is de diensttijd bij het vorige lid bepaald.

De jaarwedde der Rijksklerken van de eerste klasse bedraagt f 900.— en wordt verhoogd na een diensttijd als Rijksklerk van deze klasse van 2 jaar tot f 1000.— ; van 4 jaar tot f 1100.— ; van 6 jaar tot f 1200.— ; van 8 jaar tot f 1300.— ; van 10 jaar tot f 1400.— ; van 12 jaar tot f 1500.—.

In bijzondere gevallen kan deze laatste bezoldiging na een diensttijd van 14 jaar trapsgewijze verder worden verhoogd tot f 1800.—.

Voor den aanvang der periodieke verhooging wordt de diensttijd gerekend te zijn aangevangen met den eersten van het kwartaal volgende op dat, waarin de benoeming is geschied.

Aan den Rijksklerk ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Geregtshof, door Onzen Minister van Justitie als bureelchef aangewezen, kan eene toelage worden verleend van ten hoogste f 250.—.

9. De bevordering tot Rijksklerk der eerste klasse kan geschieden, nadat de beambte gedurende ten minste zes jaar als Rijksklerk der tweede klasse werkzaam is geweest. Is hij langer dan zes jaar werkzaam geweest, dan wordt hem bij zijne bevordering toegekend de jaarwedde der eerste klasse in bedrag volgende op het bedrag der jaarwedde door hem in de tweede klasse verkregen.

Aan de bij de bevordering toegekende jaarwedden is, ter verkrijging van verdere verhooging, verbonden de diensttijd daarvoor bij artikel 8, vierde lid, bepaald.

De diensttijd ter verkrijging van verdere verhooging van wedde wordt gerekend een aanvang te nemen met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarin de bevordering is geschied.

In bijzondere gevallen kan de bevordering tot de eerste klasse ook na korter dan zes jaar dienst in de tweede klasse, of de benoeming tot Rijksklerk eerste klasse dadelijk bij eerste aanstelling geschieden en al dan niet eene hoogere aanvangswedde worden toegekend. Daarbij is toepasselijk de bepaling van het tweede lid van dit artikel.

Bij de beoordeeling der gevallen van bevordering en benoeming tot de eerste klasse zal, behalve op de regelen van formatie, vervat in artikel 10, in het bijzonder zijn te letten op den aard en omvang der te verrichten werkzaamheden.

10. Er kunnen worden aangesteld ten hoogste:

A. ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof:

3 Rijksklerken, waarvan ten hoogste 1 der eerste klasse, die als bureelchef door Onzen Minister van Justitie kan worden aangewezen;

B. ten parkette van den Advocaat-Fiskaal:

2 Rijksklerken, waarvan ten hoogste 1 der eerste klasse, die als Bureelchef door Onzen Minister van Justitie kan worden aangewezen;

C. bij elken Krijgsraad, Auditeur-Militair en bij den Fiskaal:

2 Rijksklerken, waarvan ten hoogste 1 der eerste klasse.

11. Onverminderd het voorschrift van artikel 3 van het Koninklijk besluit van 5 November 1851 (*Staatsblad* n°. 141) is het den Rijksklerken verboden nevens hun ambt eenig beroep uit te oefenen zonder verlof van den President van het Hoog Militair Gerechtshof, den Advocaat-Fiskaal bij het Hoog Militair Gerechtshof, of van den President van den Krijgsraad, den Auditeur-Militair of den Fiskaal, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond bericht van het verleend verlof; hij is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

12. Onze Minister van Justitie is bevoegd om Rijksklerken bij het Hoog Militair Gerechtshof, den Advocaat-Fiskaal, de Krijgsraden, de Auditeurs-Militair of den Fiskaal aan te wijzen om, onder toezicht van hem aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn, in algemeenen dienst op te treden.

13. De jaarwedden van de bedienden bedragen:

I. voor de bedienden bij het Hoog Militair Gerechtshof en bij den Krijgsraad te 's-Gravenhage:

a. voor de concierges (kamerbewaarder bij het Hoog Militair Gerechtshof) ten minste f 800.— en ten hoogste f 950.—;

b. voor de boden ten minste f 800.— en ten hoogste f 1000.—;

c. bij bekleeding van de betrekkingen van concierge (kamerbewaarder) en bode door één persoon, ten minste f 1000.— en ten hoogste f 1200.—;

d. voor een knecht of portier, ten minste f 600.— en ten hoogste f 800.—;

II. voor de bedienden bij de overige Krijgsraden:

a. voor de concierges en de boden ten minste f 700.— en ten hoogste f 900.—;

b. voor een knecht of portier ten minste f 600.— en ten hoogste f 700.—.

Aan den bediende, aan wien door Onzen Minister van Justitie worden opgedragen, de diensten bedoeld bij artikel 2 derde lid van dit besluit, wordt eene toelage toegekend van ten hoogste f 200.—.

Aan de concierges kan boven hunne wedde het genot van vrije woning en vrij gebruik van vuur en licht worden toegekend. Voor de toepassing van de Burgerlijke Pensioenwet wordt dit genot begroot op eene waarde van ten hoogste f 300.—.

14. De aanvangsjaarwedden van de bedienden worden telkens na twee jaar dienst verhoogd met f 50.— totdat de voor de betrekking of tegelijkertijd bekleede betrekkingen, vastgestelde hoogste wedde bereikt zal zijn.

Bij de benoeming van een bediende in den loop van een kwartaal wordt, voor de verkrijging der eerst volgende verhooging van wedde, de diensttijd geacht te zijn aangevangen met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarin de benoeming geschied is.

15. De beambten en bedienden zijn verplicht te wonen in de gemeente waar het gerecht of parket gevestigd is, bij hetwelk zij zijn benoemd.

16. Zij mogen, hetgeen zij als zoodanig te weten komen, niet verder bekend maken dan voor de uitoefening van hun ambt noodig is, tenzij hunne verklaring als getuige of deskundige volgens de wet mocht worden gevorderd.

Zij mogen geene giften of geschenken aannemen van verdachten, beklaagden, partijen, hunne vertegenwoordigers of raadslieden.

Zij mogen niet ter terechtzitting als gemachtigden of raadslieden van partijen of beklaagden optreden.

Het uitoefenen van een beroep, zonder verlof van den President van het College aan wien zij ondergeschikt zijn, is den bedienden verboden.

Onze Minister van Justitie ontvangt terstond bericht van het verleend verlof en is bevoegd het te allen tijde in te trekken.

Op hen, die bij de inwerkingtreding van dit besluit in dienst zijn, en een beroep uitoefenen, zijn, zoolang zij in dezelfde betrekking dienen, de bepalingen der voorgaande beide leden niet van toepassing.

17. De beambten en bedienden kunnen ook buiten hun verzoek in het belang van den dienst worden verplaatst.

In geval van verplaatsing genieten zij vergoeding van verplaatsingskosten tot het bedrag, door Onzen Minister van Justitie te bepalen.

18. De beambten en bedienden hebben aanspraak op een jaarlijksch verlof van 14 achtereenvolgende dagen.

Behalve dit jaarlijksch verlof wordt slechts in buitengewone gevallen en om zeer dringende redenen verlof verleend.

Het verlof wordt verleend door den ambtenaar, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn en op den door hem te bepalen tijd.

Zonder verlof mogen zij niet afwezig zijn. Verloven voor langer dan zes weken worden verleend door Onzen Minister van Justitie.

In geval van ziekte of ongesteldheid geven zij hiervan ten spoedigste kennis aan hem, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn.

19. Indien een beambte of bediende wegens ziekte verlof geniet, of zonder in het genot van verlof te zijn, door ziekte verhinderd wordt zijn ambt waar te nemen, komen de onvermijdelijke kosten, aan zijne vervanging verbonden, voor de eerste 6 weken ten laste van het Rijk; daarna kunnen zij te zijnen laste worden gebracht.

20. Indien een beambte of bediende gedu-

rende één jaar verhinderd is geweest zijne betrekking waar te nemen of gedurende één jaar wegens ziekte verlof heeft genoten en nog geen termen bestaan voor ontslag, kunnen Wij bepalen, met welk bedrag zijne bezoldiging zal worden verminderd.

21. De beambten en bedienden kunnen wegens het niet naleven van eenig voorschrift of gebrek aan ijver, plichtsverzuim of onwaardig of onbehoorlijk gedrag in of buiten dienst, door hem, aan wien zij in hunne ambtsbetrekking ondergeschikt zijn, worden gestraft met:

a. schriftelijke berisping;

b. ontneming van aanspraak op verlof; of

c. op de wedde in te houden geldboete van ten hoogste f 25.

De strafoplegging heeft plaats bij met redenen omkleede beschikking, gedurende veertien dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op Onzen Minister van Justitie.

De strafoplegging kan door Onzen Minister van Justitie ambtshalve vernietigd worden.

22. Indien de bovenvermelde tekortkomingen van zeer ernstigen aard zijn, kunnen de beambten en bedienden door Onzen Minister van Justitie worden gestraft met:

a. voortdurende of tijdelijke uitsluiting van periodieke verhooging van wedde;

b. terugplaatsing naar eene lagere klasse;

c. schorsing; of

d. ontslag.

De strafoplegging heeft plaats bij met redenen omkleede beschikking, gedurende 30 dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op de Koningin.

23. Onverminderd de voorschriften betreffende de op wachtgeldstelling, wordt aan de beambten en bedienden ontslag verleend:

a. op hun verzoek;

b. met het einde van het kalenderjaar, waarin zij den vollen ouderdom van 65 jaar bereiken;

c. wegens opheffing der betrekking; en

d. wegens gemis aan of verlies van de noodige geschiktheid of bekwaamheid voor de verdere vervulling van hun ambt.

24. Ontslag wegens gemis aan of verlies van de noodige geschiktheid of bekwaamheid voor de vervulling van het ambt en verplaatsing buiten verzoek geschieden bij met redenen omkleede beschikking, gedurende 30 dagen na de mededeeling onderworpen aan beroep op de Koningin.

25. De beambte of bediende, die gedurende 14 dagen zonder bekende wettige reden zijn ambt niet waarneemt, wordt geacht zijn ontslag te hebben gevraagd.

Overgangsbepalingen.

Art. **1.** De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken derde klasse worden geacht met ingang van 1 Januari 1916 te zijn aangesteld in de tweede klasse.

De op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken der tweede klasse blijven, voor bevordering tot de eerste klasse, vrijgesteld van het onderzoek, bedoeld in artikel 28 van het Reglement IV, laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 6 Mei 1916 (*Staatsblad* n°. 183).

2. De bezoldiging van de op 31 December 1915 in dienst zijnde Rijksklerken wordt, met ingang van 1 Januari 1916 en 1917 telkens verhoogd met f 50.—.

Voor zooveel en zoolang de bezoldiging van een Rijksklerk in dienst op 31 December 1917 minder bedraagt dan de jaarwedde waarop hij, krachtens de bij dit besluit vastgestelde regeling aanspraak zal kunnen maken, wordt deze jaarwedde door hem verkregen door trapsgewijze verhooging met ten hoogste f 100.— met ingang van elk volgend jaar. Na het bereiken van deze jaarwedde worden volgende verhoogingen verkregen op den bij dit besluit vastgestelden voet.

De jaarwedde van een Rijksklerk op 31 December 1915 in dienst, welke op den dag der inwerkingtreding van dit besluit, volgens voorgaande regeling niet het minimum bedraagt, bij dit besluit, voor de klasse, waarin hij dan dient, vastgesteld, wordt, met ingang van dien dag, op dat minimum gebracht, waarna verdere verhooging plaats vindt op den voet als bij het eerste en tweede lid van dit artikel is bepaald. Zoolang na toepassing van het eerste lid van dit artikel, de verkregen jaarwedde het aan den beambte volgens artikel 8 van dit besluit toekomend bedrag overschrijdt, wordt het bedrag der overschrijding als eene persoonlijke toelage genoten.

Onder bezoldiging bedoeld in dit artikel, wordt verstaan, de som der inkomsten, vermeld bij de artikelen 26 en 32 aangehaald sub II in Ons besluit van 13 November 1911 (*Staatsblad* n°. 336) en bij de artikelen 8 en 11 van Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* n°. 368).

Als diensttijd wordt, voor de toepassing van het tweede lid van dit artikel, aangemerkt de tijd doorgebracht, na 18-jarigen leeftijd, voor de inwerkingtreding van Onze besluiten in het voorgaande lid vermeld, als klerk en, na die inwerkingtreding, als hulpschrijver ter griffie van of ten parkette bij het Hoog Militair Gerechtshof of bij een Auditeur-Militair.

Aan de bedienden, in dienst op 31 December 1915, die op of na dien datum, doch vóór de inwerkingtreding van dit besluit, eene lagere aanvangswedde genoten, dan voor hen bij dit besluit is vastgesteld of lagere periodieke verhooging ontvingen dan hun volgens dit besluit toekomt, wordt, met ingang van 1 Januari 1916 en 1917 telkens de helft van het verschil toegekend.

Wij behouden Ons voor te bepalen, dat, met het oog op de tijdsomstandigheden, de tweede helft van het verschil, bedoeld bij het voorgaande lid en de bij het eerste lid van dit artikel bedoelde verhooging met 1 Januari 1917, niet zal worden toegekend.

3. Zoolang de wedde van een Rijksklerk op 31 December 1915 in dienst bij de toepassing van het voorgaande artikel lager is dan de bij het vijfde lid van dat artikel bedoelde som der inkomsten, die hij zou hebben ontvangen in de klasse waarin hij op 31 December 1915 diende waren de artikelen 26 en 32, aangehaald sub II in Ons besluit van 13 November 1911 (*Staatsblad* nº. 336) en 8 en 11 van Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* nº. 368) van kracht gebleven, geniet hij eene persoonlijke toelage ten bedrage van het verschil.

Bij de vaststelling van het verschil wordt niet in rekening gebracht de verhooging van bezoldiging, verkregen krachtens het bepaalde bij het eerste lid van het voorafgaande artikel 2.

4. De Rijksklerken op 31 December 1915 in dienst, blijven in het genot der toelage, bepaald bij artikel 31, aangehaald sub II in Ons besluit van 13 November 1911 (*Staatsblad* nº. 336) en bij artikel 12 van Ons besluit van 15 September 1913 (*Staatsblad* nº. 368), zoolang de bij dat artikel bedoelde bijdrage door hen verschuldigd is.

Behoort bij het Koninklijk besluit van den 11den October 1916 (*Staatsblad* nº. 470).

Mij bekend,

De Minister van Justitie, B. ORT.

---

11 *October* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 471.

---

11 *October* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende bepalingen, bedoeld in het tweede lid van art. 3 van het Koninklijk besluit van 16 Juni 1916, nº. 24.

Art. **1.** Eene overeenkomst, als bedoeld in het 2e lid van art. 3 van het Koninklijk besluit van 16 Juni 1916, nº. 23, is voor de toepassing van dat artikel niet geldig, tenzij:

1º. ook de woning voldoet aan de voorwaarden krachtens lid 4 onder 1 van bovengenoemd artikel gesteld aan de inrichting, waarvan de woning geacht wordt een deel te zijn;

2º. vooraf het schriftelijk advies is ingewonnen van den geneeskundige, met de behandeling van den patiënt belast;

3º. voor de overeenkomst gebruik is gemaakt van een formulier volgens model, door den Minister van Binnenlandsche Zaken goedgekeurd;

4º. de overeenkomst door den Inspecteur voor het Staatstoezicht, in bovengenoemd Koninklijk besluit nader aangewezen, voor gezien is geteekend.

Een gemeente waar, óf een der ouders, broeders, zusters of kinderen, óf de echtgenoot, voogd of curator woont, blijft bij diens overlijden of vertrek naar elders nog één jaar lang als diens woonplaats gelden ten aanzien van de voorwaarden onder 1.

De voorwaarde onder 4 geldt mede voor elke wijziging, later in de overeenkomst aangebracht.

2. De Inspecteur zendt de overeenkomst, hem door het bestuur van de inrichting ter teekening toegezonden, binnen 8 dagen na ontvangst terug, hetzij na deze voor gezien te hebben geteekend, hetzij onder bijvoeging van een schriftelijke verklaring, waaruit blijkt, dat en om welke redenen hij bezwaren heeft tegen de overeenkomst.

3. Eene overeenkomst, als bedoeld in art. 1, verliest hare geldigheid één maand nadat de inspecteur onder opgave van redenen aan het bestuur schriftelijk heeft verklaard zich met de voortzetting der betreffende verpleging niet te kunnen vereenigen.

4. Na ontvangst van eene verklaring, als bedoeld in art. 2 of in art. 3, kan het bestuur binnen 8 dagen hooger beroep instellen bij den Minister van Binnenlandsche Zaken. Deze beslist in hoogste instantie. Hangende het beroep op den Minister, is de werking van eene schriftelijke verklaring, als bedoeld in art. 3, opgeschort.

5. In de woning wordt tot alle vertrekken en te allen tijde vrije toegang verleend aan den Inspecteur.

De leden van het gezin geven aan genoemden ambtenaar de door hem verlangde inlichtingen,

onder overlegging van het boekje, bedoeld in art. 11.

6. In eene woning mogen slechts hetzij mannen, hetzij vrouwen worden verpleegd.

Een vertrek mag niet voor meer dan één patiënt als slaapvertrek dienen.

In bijzondere gevallen kan de inspecteur vrijstelling verleenen van het bepaalde in de beide vorige leden.

7. De verpleging mag niet geschieden in woningen, waar alcoholhoudende dranken voor het publiek verkrijgbaar worden gesteld.

8. In de inrichting wordt steeds naar het oordeel van het bestuur voldoende plaats beschikbaar gehouden voor patiënten, die uit eene woning naar de inrichting overgeplaatst moeten worden.

9. Het bestuur zendt aan den Inspecteur binnen 24 uur eene schriftelijke kennisgeving van elke overplaatsing van de inrichting naar eene woning of omgekeerd of van de eene woning naar de andere.

10. Het bestuur draagt zorg, dat de patiënten worden ingeschreven in een daarvoor bestemd en in de inrichting steeds aanwezig register, ingericht naar een door den Minister van Binnenlandsche Zaken goed te keuren model.

Bij dit register worden bewaard de overeenkomsten, bedoeld in art. 1, de schriftelijke adviezen, bedoeld in art. 2 en in art. 3 en de beslissingen van den Minister van Binnenlandsche Zaken bedoeld in art. 4.

Het register en de diverse bescheiden, genoemd in het vorige lid, worden aan den Inspecteur ter inzage voorgelegd, zoo dikwerf deze zulks verlangt.

11. Bij de plaatsing van een patiënt in eene woning wordt door het bestuur aan het hoofd van het gezin een boekje uitgereikt, ingericht naar een daarvoor door den Minister van Binnenlandsche Zaken goed te keuren model en waarin zijn vermeld :

a. de naam, de voornaam, het geslacht, de dagteekening van geboorte, de woonplaats, de kerkelijke gezindte en het beroep van den patiënt en diens nummer, volgens het register, bedoeld in art. 10 ;

b. de naam, de voornamen, het geslacht, dagteekening van geboorte, de woonplaats (wijk en huisnummer), het beroep, de burgerlijke staat en de kerkelijke gezindte van het hoofd van het gezin ;

c. de dagteekening van den aanvang der verpleging in bedoeld gezin ;

d. de inventaris van de goederen, welke aan den patiënt behooren en aan dezen zijn medegegeven ;

e. de inhoud van deze bepalingen.

Van elke overplaatsing van de inrichting naar eene woning of omgekeerd of van de eene woning naar de andere, geschiedt aanteekening in het boekje.

12. Het bestuur van de inrichting draagt zorg:

1°. dat de verzorging van den patiënt, inzonderheid wat betreft voeding, kleeding, reiniging, ligging en werkverschaffing geheel aan billijke eischen voldoet ;

2°. dat de patiënt op onbepaalde tijden wordt bezocht door een geneeskundige en in overleg met dezen, door een in de verpleging werkzaam persoon, door laatstgenoemde ten minste éénmaal per maand, door den geneeskundige ten minste éénmaal per drie maanden, en dat bovendien beiden den patiënt, zoo dikwijls als diens toestand in lichamelijk en geestelijk opzicht zulks vereischt, bezoeken en hulp verleenen ;

3°. dat tot opneming van den patiënt in een ziekenhuis wordt overgegaan, zoodra naar het oordeel van den geneeskundige doorloopende verpleging door in de verpleging van zieken geschoold personeel noodig en deze, door omstandigheden van welken aard ook, niet kan worden verschaft in de inrichting zelve.

13. Het bestuur geeft aan den Inspecteur kennis van de maatregelen, getroffen ter naleving van het bepaalde in art. 12 ; aan denzelfden ambtenaar geven beide personen, bedoeld in art. 18, onder 2, de door hem verlangde inlichtingen.

14. Het is verboden :

1°. den patiënt te belemmeren zich schriftelijk te wenden tot de hoofden der Departementen van Algemeen Bestuur, tot den Inspecteur, genoemd in art. 1 onder 4, en tot den Officier van Justitie ;

2°. voor den patiënt bestemde brieven, blijkbaar van de onder 1 genoemde ambtenaren afkomstig, achterwege te houden.

15. De toepassing van dwangmiddelen, hieronder begrepen het opsluiten van den patiënt in een vertrek, is verboden.

16. De patiënten mogen niet in de gelegenheid gesteld worden alcoholhoudende dranken te gebruiken, tenzij, wat gedistilleerde dranken betreft, op voorschrift, en wat andere alcoholhoudende dranken betreft, met toestemming aan den geneeskundige, met hunne behandeling belast.

Van dit voorschrift of deze toestemming geschiedt aanteekening in het boekje.

Tevens is namens den Minister nog het volgende ter kennis der gemeentebesturen gebracht.

Bij de bepaling van de kringen bedoeld in art. 3, lid 3, onder 1 en in art. 4, lid 1, onder 2, van het Koninklijk besluit van 16 Juni 1916, n°. 23, welke bepaling geschiedt op aanvrage van het bestuur der betreffende gemeente of zoodra uit anderen hoofde de wenschelijkheid daarvan blijkt, zal, tenzij afwijking nuttig wordt geacht, in het algemeen het navolgende gelden:

De kring, bedoeld in art. 3, lid 3, onder 1 zal omvatten alle plaatsen, welke uit de kom of een ander aan te wijzen centrum der gemeente bereikt kunnen worden onder aflegging van een afstand van ten hoogste 12 K.M.; bij de berekening zullen afstanden, welke per spoor, tram of boot kunnen worden afgelegd slechts voor 2/5 in rekening worden gebracht.

Voor den kring, bedoeld in art. 4, lid 1, onder 2 zal overeenkomstige bepaling gelden, met dien verstande evenwel, dat het getal 12 wordt vervangen door 24 en dat de woorden *twee vijfde* worden vervangen door *een derde*.

(W. v. d. B. A.)

—

12 *October* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk Besluit van 4 November 1890 (*Staatsblad* n°. 160) tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „het St. Joris-Gasthuis", te *Delft*. S. 472.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 4 October 1916, n°. 12607, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen;

Gelet op de Wet van 27 April 1884 (*Staatsblad* n°. 96), laatstelijk gewijzigd bij de Wet van 27 April 1912 (*Staatsblad* n°. 165);

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van Ons besluit van 29 Juni 1906 (*Staatsblad* n°. 156), te bepalen, dat artikel 1 van het Koninklijk besluit van 4 November 1890 (*Staatsblad* n°. 160) wordt gelezen als volgt:

„In het krankzinnigengesticht „Het St. Joris Gasthuis", te *Delft*, mogen niet meer dan 264 krankzinnigen, 125 mannen en 139 vrouwen, worden verpleegd.

Bovendien mogen in het gesticht gedurende het tijdvak, eindigende 31 December 1922, nog 5 mannen worden verpleegd".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 12den October 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Oct.* 1916.)

—

13 *October* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *ijzer* en *staal* en hunne legeeringen in elken vorm, met uitzondering echter van deze artikelen, voor zoover zij gebezigd zijn als verpakkingsmateriaal. S. 473.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van ijzer en staal en hunne legeeringen in elken vorm, met uitzondering echter van deze artikelen, voorzoover zij gebezigd zijn als verpakkingsmateriaal, te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 9 October 1916, Kabinet, Litt. I[138];

Den Raad van State gehoord (advies van 10 October 1916, n°. 37);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 12 October 1916, Kabinet, Litt. R[139];

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Onze Besluiten van 16 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 155), van 10 April 1915 (*Staatsblad* n°. 180), van 28 April 1915 (*Staatsblad* n°. 207), van 25 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 296), van 5 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 305), van 22 Augustus 1915 (*Staatsblad* n°. 376), van 18 October 1915 (*Staatsblad* n°. 431) en van 15 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 276), te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van ijzer en staal en hunne legeeringen in elken vorm, met uitzondering echter van deze artikelen, voorzoover zij gebezigd zijn als verpakkingsmateriaal, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift

zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 13den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 13 *Oct.* 1916.)

—

13 *October* 1916. BESLUIT, houdende aanvulling van het Mijnreglement 1906. S. 474.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 24 Augustus 1916, n°. 6850, Afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van den 27sten April 1904 (*Staatsblad* n°. 73), houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning, met wijziging der wet van 21 April 1810 (*bulletin des lois* n°. 285);

Gelet op Ons besluit van den 22sten September 1906 (*Staatsblad* n°. 248) tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van genoemde wet van 27 April 1904 (*Staatsblad* n°. 73);

Den Raad van State gehoord (advies van 3 October 1916 n°. 28);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 11 October 1916, n°. 8218, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Het Mijnreglement als volgt te wijzigen:

Eenig artikel.

Achter artikel 272 wordt ingevoegd:

„HOOFDSTUK XV *A*.

DE ARBEIDERSCONTROLEURS.

Art. 272*a*. Behalve de ambtenaren, bedoeld in artikel 255, zijn met het toezicht op de naleving van dit Reglement in de ondergrondsche werken belast ten minste twee arbeiderscontroleurs, die door Onzen Minister telkens voor vijf jaren zullen worden benoemd en door dezen kunnen worden geschorst en ontslagen.

Art. 272*b*. Voor elke benoeming van een arbeiderscontroleur wordt eene voordracht opgemaakt van drie personen door de arbeiderscommissiën in vereenigde vergadering onder voorzitterschap van den Hoofdingenieur der Mijnen of van een door hem aan te wijzen ambtenaar van het Staatstoezicht op de Mijnen. Onze Minister kan van deze voordracht afwijken. Hij gaat niet tot de benoeming over, dan na de bestuurders van de mijnen, welker arbeiderscommissies aan het opmaken der voordracht hebben medegewerkt, over deze voordracht te hebben gehoord.

Art. 272*c*. Tot arbeiderscontroleurs zijn alleen benoembaar Nederlanders, die den leeftijd van dertig jaren hebben bereikt, niet bij rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren, en gedurende de laatste tien jaren in de mijnen ondergronds, waarvan ten minste vier jaren in de Nederlandsche mijnen, als zelfstandig houwer zijn werkzaam geweest. Zij moeten kunnen lezen, schrijven en rekenen. Noch de arbeiderscontroleur, noch zijne huisgenooten mogen herberg, winkel of andere nering houden.

Art. 272*d*. De arbeiderscontroleurs hebben tot taak:

A. het geregeld inspecteeren der ondergrondsche werken met het oog op de gezondheid, de veiligheid en den arbeid der arbeiders;

B. het onderzoeken van ondergronds voorgekomen ongevallen.

Bij de uitoefening van hun taak staan zij onder het toezicht van den Hoofdingenieur der Mijnen, die hun bevelen kan geven.

Art. 272*e*. De arbeiderscontroleurs genieten eene bezoldiging uit 's-Rijks kas, waarvan het bedrag door Ons wordt vastgesteld.

Art. 272*f*. Door Onzen Minister zullen nadere voorschriften worden gegeven omtrent de wijze van bijeenroeping der arbeiderscommissies en het opmaken der voordracht voor de benoeming der arbeiderscontroleurs".

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 13den October 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 21 *Oct.* 1916.)

—

14 *October* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van artikel 5 van het Koninklijk besluit van 15 Januarij 1882 (*Staatsblad* n°. 14), houdende voorschriften in verband met artikelen 6 en 10 der wet van 21 Junij 1881 (*Staatsblad* n°. 70) tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 Kilogram niet te boven gaande, laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 19 September 1900 (*Staatsblad* n°. 162). S. 475.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van

Waterstaat van 11 October 1916, nº. 18, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen hetgeen volgt:

Art. 1. Het 1ste lid van artikel 5 van het Koninklijk besluit van 15 Januarij 1882 (*Staatsblad* n°. 14), laatstelijk gewijzigd bij dat van 19 September 1900 (*Staatsblad* nº. 162) wordt gewijzigd en zal worden gelezen als volgt:

„Bij aanbieding moeten de pakketten zijn voorzien van een duidelijk adres en vergezeld gaan van de noodige adreskaarten, waarvan het model en de prijs worden bepaald door Onzen Minister van Waterstaat; deze kaarten zijn aan alle kantoren der posterijen verkrijgbaar."

Art. 2. Dit besluit treedt in werking op 16 October 1916.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 14den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 17 *Oct.* 1916.)

—

16 *October* 1916. BESLUIT, tot nadere uitbreiding van den landstorm. S. 476.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 14 October 1916, Kabinet, Litt. I[141];

Gezien de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 345), gewijzigd bij de wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 361);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1º. Behoudens het bepaalde onder 2º. behooren van 1 November 1916 af ook tot den landstorm — voor zoover zij alsdan niet reeds daartoe behooren — de personen, bedoeld in art. 1 der genoemde wet van 31 Juli 1915, die zijn geboren in 1888.

2º. Degenen der onder 1º. bedoelde personen, die vrijwilligen dienst bij de zeemacht, bij het leger hier te lande, bij de gouvernementsmarine in *Nederlandsch-Indië* of bij de koloniale troepen hebben vervuld en op 1 November 1916 niet zijn gevestigd binnen het Rijk, in het Duitsche Rijk of in het Koninkrijk België, komen eerst tot den landstorm te behooren op den dag, volgende op dien, waarop zij zich aldaar mochten vestigen.

3º. Bij de inschrijving voor den landstorm van de onder 1º. en 2º. bedoelde personen kan worden afgeweken van de bepalingen van het Landstorm-Besluit, voor zoover dit door Onzen Minister van Oorlog wordt bepaald.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 16den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 17 *Oct.* 1916.)

—

16 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Uit de onderhavige dagvaarding ter zake van art. 2 der Jagtwet blijkt niet slechts niet met voldoende duidelijkheid, of met „het perceel heidegrond", waarlangs beklaagde in jagende houding ging, is bedoeld de later genoemde „grond van den Staat der Nederlanden", doch evenmin, of hem ten laste wordt gelegd, dat hij dien grond heeft bejaagd, *doordien* hij met een geladen geweer in jagende houding langs dat perceel is gegaan, dan wel terwijl hij zulks deed, zoodat de dagvaarding behoort te worden nietig verklaard. (Anders Concl. Adv.-Gen.)

(Sv. art. 143.; Jachtwet art. 2.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

L. T., 42 jaren, herbergier, geboren te Nederweert, wonende te Someren, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Roermond van 2 Mei 1916, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis van den Kantonrechter te Helmond van den 16 Maart 1916, waarbij na verzet werd bekrachtigd een bij verstek gewezen vonnis van dien Kantonrechter van den 9 December 1915, bij hetwelk de requirant wegens het bejagen van eens anders grond zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende, met toepassing van de artt. 2 en 40 der Jagtwet, 23 en 91 Sr., was veroordeeld tot eene geldboete van f 1 en eene vervangende hechtenis van één dag (gepleit door Mr. P. R. Gruber te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Bij inleidende dagvaarding werd aan requirant ten laste gelegd: „dat hij, den 26 October 1915, des namiddags circa 4¾ uur, te Someren, zich heeft bevonden in het jachtveld ter plaatse

genaamd „de Halftwaalfsche brug", zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende, met een geladen schietgeweer, en door toen aldaar met dat geweer in jagende houding over een perceel hooiland van Jos. van Eijk langs een met schaar- en kreupelhout bezet perceel heidegrond te gaan, bejaagd heeft grond van den Staat der Nederlanden althans van een ander dan van hem beklaagde".

Bij vonnis van 9 December 1915, bekrachtigd op 16 Maart jl. en door de Arr.-Rechtbank te Roermond op 2 Mei 1916 bevestigd, verklaarde de Kantonrechter te Helmond dit feit wettig en overtuigend bewezen, qualificeerde het als: „het bejagen van eens anders grond zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende" en veroordeelde hem deswege, met toepassing van artt. 23 Sr. en 2 en 40 der Jachtwet, in eene geldboete van f 1, subsidiair één dag hechtenis.

Ter ondersteuning van de tegen de beslissing der genoemde Rechtbank gerichte cassatievoorziening is thans bij pleidooi een middel aangevoerd, luidende: „Schending of verkeerde toepassing der artt. 1, 2, 15, 20 en 40 der Jachtwet en 143, 211, 216, 221, 223 en 257 Sv., doordat de Rechtbank requirant heeft veroordeeld wegens het bejagen van eens anders grond zonder schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende, hoewel de dagvaarding: 1°. met zich zelf in tegenspraak en onduidelijk is; 2°. niet aanwijst, welk perceel zou zijn bejaagd, althans niet aanwijst wie eigenaar of rechthebbende zou zijn van het in de telastelegging genoemde perceel heigrond; 3°. geen feiten inhoudt waaruit van een onbevoegd bejagen zou kunnen blijken."

Ik kan de juistheid dezer grief niet beamen. Hoewel de dagvaarding zonder twijfel nauwkeuriger had kunnen zijn, acht ik haar niet met zich zelf in tegenspraak en onduidelijk. Kennelijk toch heeft de rechter haar als een geheel opgevat, waarvan de deelen verbonden zijn door het woordje „en", en indien men haar aldus leest, waarmede de tekst niet in strijd is, dan verdwijnen de daartegen ingebrachte bezwaren. Immers vermeldt zij, dat een stuk met schaar- en kreupelhout bezet heidegrond van den Staat, althans van een ander dan requirant, door dezen bejaagd is, terwijl dit bejagen zou blijken uit het geladen schietgeweer en het daarmede in jagende houding loopen over een aangrenzend perceel hooiland van zekeren van Eijk.

Met het vonnis kan ik mij echter niet vereenigen. Indien men let op het bewijs, blijkt dit geput uit de buitengerechtelijke erkentenis van requirant omtrent het gemis aan vergunning en uit een proces-verbaal houdende, dat beklaagde „met een geladen schietgeweer in jagende houding en vergezeld van een wildzoekenden hond ging over een perceel hooiland van Jos. van Eijk te Someren, langs een met schaar- en kreupelhout begroeid perceel heidegrond, toebehoorende aan den Staat der Nederlanden". Hoe hij echter aldus den grond van den Staat zou hebben *bejaagd*, blijft volmaakt in het duister, zoodat de uitspraak te dien aanzien niet voldoende met redenen is omkleed. Dit ware te voorkomen geweest door aan te geven, hoe requirant het geweer hield, welke zijne gedragingen waren, of door het vermelden van feiten, die aantoonen, dat hij het inderdaad op het land van den Staat en niet op dat van Jos. van Eijk gemunt had.

Volledigheidshalve stip ik bovendien nog aan, dat de uitspraak niet de verbods- en straf bepalingen inhoudt, die den onmiddellijken grondslag der veroordeeling uitmaken, daar verzuimd is de artt. 10 en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64) aan te halen.

Wegens schending van de artt. 211 en 221, in art. 223 met nietigheid bedreigd, in verband met de artt. 247, 256 en 257 Sv., concludeer ik mitsdien tot vernietiging van het bevestigend vonnis der genoemde Rechtbank en verwijzing der zaak naar het Gerechtshof te 's-Hertogenbosch, ten einde op het bestaande hooger beroep opnieuw te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant, voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij de inleidende dagvaarding aan den requirant is ten laste gelegd, dat hij den 26 October 1915 des namiddags circa $4^3/_4$ uur te Someren zich heeft bevonden in het jachtveld, ter plaatse genaamd „de Halftwaalfsche brug", zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende met een geladen schietgeweer en door toen aldaar met dat geweer in jagende houding over een perceel hooiland van Jos. van Eijk langs een met schaar- en kreupelhout bezet perceel heidegrond te gaan bejaagd heeft grond van den Staat der Nederlanden, althans van een ander dan van hem, beklaagde, — welk

feit bij het na verzet bekrachtigde vonnis des Kantonrechters van den 9 December 1915 is bewezen verklaard en gequalificeerd, met veroordeeling deswege van den requirant, gelijk hiervoren is vermeld;

O., dat het tegen deze beslissing gerichte middel is gegrond;

O. toch, dat uit de dagvaarding niet slechts niet met voldoende duidelijkheid blijkt, of met „het perceel heidegrond", waarlangs de requirant in jagende houding ging, is bedoeld de later genoemde „grond van den Staat der Nederlanden" doch evenmin of hem ten laste wordt gelegd, dat hij dien grond heeft bejaagd, *doordien* hij met een geladen geweer in jagende houding langs dat perceel is gegaan, dan wel terwijl hij zulks deed;

dat de Kantonrechter mitsdien, in stede van den requirant te veroordeelen, de uitgebrachte dagvaarding, als niet bevattende eene behoorlijke opgave van het ten laste gelegde feit, had behooren nietig te verklaren en de Rechtbank, door het na verzet gewezen vonnis des Kantonrechters van 16 Maart 1916, waarbij het bij verstek gewezen vonnis van 9 December 1915 werd bekrachtigd, te bevestigen, art. 247 in verband met de artt. 256, 267 en 143 Sv. heeft geschonden;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Roermond den 2 Mei 1916 in deze zaak gewezen;

Rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Vernietigt mede de vonnissen door den Kantonrechter te Helmond op den 9 December 1915 en 16 Maart 1916 in deze zaak gewezen;

Verklaart de inleidende dagvaarding nietig.

(Ned. Jur.)

—

16 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De onmiskenbare strekking van de artt. 1 en 2 der Wet van 20 Augustus 1859, S. 93, is, dat alles wat op het loodsen op de binnenhavens betrekking heeft, buiten de door de wet gegeven regelen valt en overgelaten is aan de gemeentebesturen, welke dien dienst voor zooveel zij dat noodig achten en naar plaatselijke behoeften kunnen regelen.

Noch uit den tekst van art. 2 al. 2, noch uit de geschiedenis van die wetsbepaling kan eenig verbod voor particulieren om in de binnenhavens te loodsen worden afgeleid, terwijl ook art. 1 al. 2 blijkens het zinsverband alleen betrekking heeft op het loodsen in de in al. 1 genoemde wateren, en evenmin art. 11, blijkens het slot betrekking heeft op het loodsen in de binnenhavens.

Nu noch deze wet noch de Rotterdamsche verordening op de havenloodsdienst particulieren verbieden in de binnenhavens dier gemeente loodsdiensten te verrichten, is de slotbepaling van art. 10 van het K. B. van 23 Juni 1910, S. 167, van toepassing op hem, die zonder aanstelling zijn beroep maakt van het brengen van zeeschepen uit de rivier in die havens, hetwelk is een onderdeel van het loodsen in die havens.

(Wet op de Loodsdienst van 20 Augustus 1859, S. 93 artt. 1 en 2; K. B. van 23 Juni 1910, S. 167 art. 10.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

A. V., 41 jaar, sleepbootkapitein, geboren te Brielle, wonende te Rotterdam, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Rotterdam van den 18 April 1916, waarbij in hooger beroep is bevestigd een vonnis van het Kantongerecht te Rotterdam dd. 26 November 1915, voorzoover het aan requirant ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, en, met vernietiging van dat vonnis voor het overige, requirant als schuldig aan het „op de Nieuwe Maas onder de gemeente Rotterdam als schipper van eenig vaartuig dat vaartuig leggen tegen een zeeschip, dat niet ter plaatse van lossing of bestemming geankerd of aldaar vooruit en achteruit behoorlijk vastgemeerd ligt", met toepassing der artt. 1, 10 en 43 van het K. B. van 23 Juni 1910 (S. 167), gewijzigd bij K. B. van 4 Januari 1913 (S. 2), 1 en 2 en 7 der Wet van 28 Februari 1891 (S. 67), de artt. 23 en 91 Sr. veroordeeld tot f 1 boete en een dag vervangende hechtenis (gepleit door Mr. J. Coert te Rotterdam).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Aan requirant werd bij inleidende dagvaarding ten laste gelegd: „dat hij, op 2 Augustus 1915, des voormiddags omstreeks te 11.40 ure, als schipper van de sleepboot „ „Katendrecht" ", daarmede varende op de rivier de Nieuwe Maas onder de gemeente Rotterdam ter hoogte van Wilton's machinefabriek en scheepswerf, dat vaartuig heeft gelegd tegen het zeestoomschip „ „Constance Catharina" ", hetwelk uit de

richting van zee kwam aanvaren en zich alstoen terzelfder hoogte op die rivier bevond hoewel dat zeeschip nog niet ter plaatse van lossing of bestemming geankerd of aldaar vooruit en achteruit behoorlijk vastgemeerd lag".

Bij vonnis van 26 November 1915 verklaarde de Kantonrechter te Rotterdam dit feit alsmede de schuld van den beklaagde daaraan rechtsgeldig bewezen, doch ontsloeg hem te dier zake van alle rechtsvervolging, van oordeel geen straf te mogen toepassen, omdat hier eene der omstandigheden aanwezig was, vermeld in art. 10 van het K. B. van 23 Juni 1910 (S. 167), laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 4 Januari 1913 (S. 2), luidende: „De verbodsbepalingen van dit artikel zijn niet van toepassing ten aanzien van die handelingen of gedragingen, welke vereischt worden voor het aan boord brengen en afhalen van den loods of van andere personen, die krachtens wettelijk voorschrift recht van toegang tot een zeeschip hebben." Waar nu werd aangetoond en door den rechter aangenomen, dat zekere B. Kruize op het zeestoomschip „Constance Catharina" op de Nieuwe Maas als loods wilde overgaan, verzekerde dat artikel den beklaagde straffeloosheid, al was hij ook geen zeeloods en al behoorde hij niet tot den gemeentelijken loodsdienst van Rotterdam, doch slechts een simpele loods in particuliere betrekking.

De Arr.-Rechtbank aldaar bleek op 18 April jl. dit inzicht niet te deelen. Zij meende, dat onder het begrip „loods" van evengenoemd artikel enkel mocht worden verstaan hij, die als zoodanig is aangesteld of toegelaten van overheidswege, terwijl zij mede besliste, dat het voorschrift van art. 2 der Wet van 20 Augustus 1859 (S. 93), waarin bepaald wordt: „Plaatselijke loodsdiensten in de binnenhavens worden geregeld en beheerd door de gemeentebesturen", medebrengt, dat een loods voor dusdanige havens zijne bevoegdheid om als zoodanig op te treden ook slechts kan ontleenen aan eene aanstelling, althans aan eene toelating van wege de plaatselijke overheid.

Tegen laatstgenoemde uitspraak nu, die tot eene veroordeeling leidde, richt zich het onderwerpelijk cassatieberoep, ter ondersteuning waarvan bij pleidooi de beide navolgende middelen zijn aangevoerd:

I. „Schending, althans verkeerde toepassing, van art. 10 van het K. B. van 23 Juni 1910 (S. 167), tot vaststelling van het bijzonder reglement van politie voor de scheepvaart door de Koningshaven en op de Nieuwe Maas, onder de gemeente Rotterdam, gelijk dat luidt na de daarin bij K. B. van 4 Januari 1913 (S. 2), gebrachte wijzigingen, door te beslissen, dat onder loods in dit artikel alleen is te verstaan, hij die als zoodanig is toegelaten of aangesteld van overheidswege."

II. „Schending, of verkeerde toepassing, van art. 2 der Wet van 20 Augustus 1859 (S. 93), houdende bepalingen op den loodsdienst voor zeeschepen, door te beslissen, dat uit dit artikel volgt, dat een loods voor de binnenhavens zijne bevoegdheid om als zoodanig op te treden slechts kan ontleenen aan eene aanstelling, althans aan eene toelating van wege het betrokken gemeentebestuur."

De materie der beide grieven vloeit zoo ineen, dat hunne gelijktijdige bespreking geraden is.

Eertijds schijnt op het gebied van het loodswezen vrijwel anarchie te hebben geheerscht. Evenals alle andere was het gidsen van schepen een vrij beroep en zoo kon men er niet aan ontkomen, dat visschers en vletterlieden in ledigen tijd niets beters wisten te doen dan als loods op te treden. Dat hiervan de scheepvaart schade ondervond, behoeft geen betoog en te verwonderen is het dus niet, dat langzamerhand de behoefte werd gevoeld aan een goedgeordend loodswezen, kon het zijn onder enkelvoudig bestuur. De voorloopers van de eerste groote wettelijke regeling waren enkele ordonnanties, die door hunne onvolledigheid en de telkens opnieuw opduikende klachten, aanleiding gaven tot het ondernemen eener algeheele herziening, welke bij K. B. van 5 Juli 1835 (S. 21) haar beslag kreeg. Daarbij werd echter alleen de zeeloodsdienst geregeld, terwijl het binnenloodswezen-stroomafwaarts aan de stedelijke besturen bleef opgedragen-krachtens art. 1 al. 2: „De stedelijke regeringen zijn belast met het bestuur derzelve in die binnenhavens, alwaar het dienstig geacht wordt loodsen te hebben."

Na de invoering bleek ook dit reglement weinig te voldoen. In het Noorden bleven de particuliere loodsdiensten naast dien van den Staat in stand, hetgeen mogelijk was door de elastische omschrijving van art. 1 al. 1 en zoo was het loodswezen een warboel, ook op financieel gebied met betrekking tot de loodskassen, waarom in de Tweede Kamer op wettelijke regeling werd aangedrongen. Er volgde nu de instelling eener Staatscommissie, die een ontwerp maakte, dat grootendeels overgenomen later als Wet van 20 April 1859 (S. 93), in het Staatsblad verscheen (Verslag Staatscommissie Loodswezen, Landsdrukkerij 1853).

Bij de commissie zat de gedachte voor, die

in de wet is belichaamd, aan den Staat toe te bedeelen het geheele watergebied, uitgezonderd de binnenhavens. Ten aanzien der laatste zegt haar verslag (t. a. p. bl. 20): „Geheel plaatselijke loodsdiensten, als: het verhalen van schepen binnen de havens, zoomede het uit die havens op stroom of ter reede brengen van schepen, en omgekeerd, wanneer dit niet, volgens de reglementaire bepalingen, door de onder Rijks beheer staande loodsen bij het binnenkomen of bij het vertrek der schepen, al zeilende of stoomende, zonder op de reede te ankeren, wordt verrigt, zullen echter voortdurend door de gemeentebesturen moeten geregeld worden."

Beteekent dit nu, dat voor het vervolg particuliere loodsdiensten in de binnenhavens uit den booze zouden zijn?

De Arr.-Rechtbank te Rotterdam beantwoordt die vraag bevestigend en zij grondt zich daarbij op de terminilogie van art. 2 al. 2 der Wet van 20 Augustus 1859 (S. 93), bepalende: „Plaatselijke loodsdiensten in de binnenhavens worden geregeld en beheerd door de gemeentebesturen."

Ik mag eene zoo verre strekking niet aanvaarden. Wat haar ook kan rechtvaardigen, zeker niet de wordingsgeschiedenis van het loodswezen. Immers naast de stedelijke en de Rijksloodsdiensten bloeiden onder vigeur van het reglement van 1835, dat in de beide alinea's van art. 1 niet zuiver luidt, de particuliere, en ik lees in art. 2 dat de Rechtbank oproept, enkel den wensch ten aanzien der binnenhavens alles bij het oude te laten, in dien zin, dat de gemeente, als souvereine op eigen territoir, regelende bevoegdheid wordt gegeven, voor zoover zij ingrijpen noodig acht. Scherp komt dit uit in de memorie van toelichting op art. 3 van Ontwerp I (Bijl. Hand. 2e Kamer 1854/55, bl. 201 vlg.): „Geheel plaatselijke loodsdiensten *blijven* aan het bestuur der gemeenten, uitgezonderd die in marinehavens."

Het spreekt van zelf, dat zij krachtens die bevoegdheid het recht heeft bijzondere loodsdiensten te weren en te verbieden, doch dan dient hiervan uitdrukkelijk te blijken, zooals dit in art. 1 der Loodswet is geschied door de zinsnede: „Aan den Staat wordt voorbehouden de *uitsluitende* bevoegdheid tot het doen loodsen van zeeschepen", ter bescherming van den Rijksloodsdienst. In dit verband herinner ik nog eens met nadruk aan de bepaling van art. 1 van het reglement van 1835, waaronder, ondanks het „oppertoezigt en het bestuur van het departement van marine over de zee- en binnen-loodsdiensten in de buitenhavens" en ondanks „het bestuur derzelve van de stedelijke regeringen in die binnenhavens, alwaar het dienstig werd geacht loodsen te hebben", het particuliere loodswezen bleef voortbestaan, totdat de Staat het ten deele den kop indrukte door art. 1 der Loodswet, het aan de gemeentebesturen in art. 2 overlatend, of zij dit voorbeeld voor de binnenhavens al dan niet volgen wilden.

Ik vind hiervoor ook steun bij van Dale (Ned. Woordenboek), die met „regelen" synoniem verklaart: „inrichten, in orde brengen, besturen" en met beheeren: „administreeren, besturen", juist dezelfde gedachte dus als in het reglement van 1835 wordt aangetroffen, waaruit mede kan worden opgemaakt, dat die beide woorden den Loodsdienst in de binnenhavens nog niet tot overheidstaak maken en zeer zeker ook particuliere bemoeiing veroorloven, wanneer die niet verboden is.

Eigenaardig is het, dat bij de verschillende gedaantewisselingen der ontwerpen op ander gebied, nimmer de aandacht is gevallen op deze materie, zoodat we te dien aanzien geheel aan ons zelf zijn overgelaten en aangewezen zijn op de geschiedenis en de etymologie (Bijl. Hand. 2e Kamer 1854/55 bl. 191—203, 398—403, 1855/56, bl. 374—390, 798—802, 1858/59, bl. 1019—1021, 1127—1130, Hand. 2e Kamer 1858/59, bl. 1157 vlg., idem 1e Kamer bl. 283 vlg.). Aan de hand daarvan nu wil het mij voorkomen, gelijk de wetgever zelf erkent in art. 1 der Loodswet, dat een beroep vrij is, zoolang de uitoefening daarvan niet is verboden.

Het zou kunnen zijn, dat gepoogd werd uit art. 11 dier wet de onbestaanbaarheid van particuliere loodsdiensten in de binnenhavens af te leiden. Dat artikel toch spreekt van „een tot het loodsen niet gerechtigd persoon". Ik kan hierin echter niets anders lezen, dan dat gedoeld wordt op hen, die hetzij door de Loodswet, hetzij door de gemeentebesturen tot het gidsen van schepen onbekwaam zijn verklaard, hetgeen zonder wetsduiding niet van particuliere loodsdiensten op de binnenhavens kan worden gezegd en waarvan in de Rotterdamsche verordening geen spoor is te vinden.

Keer ik nu tot de beide middelen terug, dan vind ik die in zoover gegrond, dat de gegeven qualificatie van „loods" in art. 10 van het toegepaste bijzonder scheepvaartreglement mij onaannemelijk voorkomt. Ik zou daaronder willen verstaan in de eerste plaats degenen, die de wet als zoodanig noemt en vervolgens hen, aan wie dit door de gemeentebesturen is

opgedragen en overgelaten, daar de laatste de schepen van stroom — zie verslag Staatscommissie — naar de binnenhavens moeten geleiden en omgekeerd.

Hieruit volgt tevens, dat de uitlegging van art. 2 der Wet van 20 Augustus 1859 (S. 93) te eng is. Zeer zeker hebben, naar luid dier bepaling, de gemeentebesturen het recht particulieren als loodsen voor de binnenhavens te weren, doch of ze dit willen doen, staat te hunner vrije keuze, en indien dit het geval is, dient daarvan de verordening, evenals de Loodswet dit gedaan heeft, uitdrukkelijk te doen blijken.

In hoeverre heeft nu de gemeente Rotterdam voorziening getroffen? Zij geschiedde bij de verordening van 20 Mei 1890. Daarin wordt echter niet de *uitsluitende* bevoegdheid van den stedelijken loodsdienst tot het gidsen naar, in en van de binnenhavens vooropgesteld, noch de gezagvoerder verplicht, zooals in art. 5 der Loodswet, zich van dien dienst te bedienen, doch eenvoudig en zonder meer een stedelijke dienst in het leven geroepen en geregeld ten gerieve der scheepvaart.

Bij dezen stand van zaken kan ik in dien tak van overheidsbemoeiing niets anders zien dan een gevaarlijken concurrent der particuliere loodsdiensten, die daarmede echter niet den kop zijn ingedrukt en die het beroep kunnen blijven uitoefenen, totdat het gemeentebestuur, als souverein over de binnenhavens, hun daartoe de bevoegdheid ontneemt en deze bij uitsluiting aan zich houdt.

Een eenvoudig, doch sprekend voorbeeld enkel ter verduidelijking. Door de gemeente is een stedelijke reinigingsdienst ingesteld bij verordening. Sluit zij nu ook in zich, dat particulieren bij anderen niet geregeld keukenafval mogen weghalen? Ik geloof, dat niemand deze consequentie zal aandurven, tenzij de betrekkelijke verordening haar door een verbod zou rechtvaardigen.

Ik concludeer mitsdien tot vernietiging van het beroepen vonnis ten aanzien der qualificatie, der toegepaste artikelen en der straf en voorts waar de Rechtbank in de achtste overweging heeft uitgemaakt, dat de persoon, die naar het in de dagvaarding genoemde stoomschip werd overgebracht, „zonder eenige aanstelling van overheidswege werkzaam was als loods", tot bevestiging van 's Kantonrechters uitspraak.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat aan requirant bij inleidende dagvaarding was ten laste gelegd, dat hij den 2 Augustus 1915 des voormiddags ten ongeveer 11.40 ure, als schipper van de sleepboot „Katendrecht" daarmede varende op de rivier de Nieuwe Maas onder de gemeente Rotterdam, ter hoogte van Wilton's machinefabriek en scheepswerf, dat vaartuig heeft gelegd tegen het zeestoomschip „Constance Catharina", hetwelk uit de richting van de zee kwam aanvaren en zich alstoen terzelfder hoogte op die rivier bevond, hoewel dat zeeschip nog niet ter plaatse van lossing of bestemming geankerd of aldaar vooruit en achteruit behoorlijk vastgemeerd lag;

O., dat de Kantonrechter bij zijn door het bestreden vonnis in zooverre bevestigde vonnis dit feit wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard;

dat de Kantonrechter voorts requirant van alle rechtsvervolging heeft ontslagen op grond dat het feit geschied is om zekeren B. K., loods in particulieren dienst, de gelegenheid te geven op genoemd zeeschip over te gaan ten einde aldaar loodsdienst te verrichten, zoodat krachtens de slotbepaling van art. 10 van het K. B. van 23 Juni 1910 (S. 167) tot vaststelling van het reglement van politie voor de scheepvaart door de Koningshaven en op de Nieuwe Maas onder de gemeente Rotterdam, zooals dit is gewijzigd bij K. B. van 4 Januari 1913 (S. 2), de verbodsbepaling van het tweede lid sub 1°. van dat artikel niet op requirant van toepassing was;

dat de Rechtbank het vonnis des Kantonrechters, wat deze beslissing aangaat, heeft vernietigd met qualificatie en strafoplegging, gelijk aan het hoofd van dit arrest is vermeld, en zulks onder meer op grond:

dat K. als getuige heeft verklaard op 2 Augustus 1915 als loods in dienst van de firma van O., door die firma belast te zijn met het van de rivier in de havens brengen van zeeschepen, doch noch van Rijkswege noch van gemeentewege als loods te zijn aangesteld;

dat in deze omstandigheden met het oog op de even vermelde reglementsbepalingen dient te worden onderzocht of het uitoefenen van genoemde werkzaamheden als vrij beroep is toegelaten — in welk geval ieder, die loodsdiensten bewijst, ook als loods in den zin van dat reglement moet gelden — dan wel die uitoefening afhankelijk is van eenige aanstelling of toelating van overheidswege, — in

welk geval hij, die zonder eenige bevoegdheid dat beroep uitoefent geen aanspraak kan maken op de bescherming der in het laatste lid van art. 10 voornoemd vervatte uitzonderingsbepaling;

dat bij de Wet van 20 Augustus 1859 (S. 93) houdende bepalingen op den loodsdienst van zeeschepen, laatstelijk gewijzigd bij de Wet van 15 April 1886 (S. 64), de wetgever in het algemeen de regeling van het loodswezen voor zeeschepen aan zich heeft gehouden, behalve voor den loodsdienst in binnenhavens, waarvan hij de regeling en het beheer aan de gemeentebesturen opdraagt en tot een tak van gemeentedienst maakt, waaruit volgt, dat een loods voor dusdanige havens zijn bevoegdheid om als zoodanig op te treden ook slechts kan ontleenen aan eene aanstelling, althans aan eene toelating vanwege het betrokken gemeentebestuur;

dat dus, ook al verbiedt de geldende verordening op den havenloodsdienst te Rotterdam van 22 Mei 1890 niet de uitoefening van den loodsdienst door anderen dan gemeenteambtenaren, zulk verbod reeds uit de wet voortvloeit, zoodat K. niet als loods in den zin van het Reglement is te beschouwen en het beroep op de genoemde slotbepaling van art. 10 van het K. B. vruchteloos is;

O. nu betreffende de beide cassatiemiddelen:

dat het eerste middel, zooals het is gesteld, op zich zelf niet tot cassatie kan leiden, daar het, waar de daarin vermelde beslissing blijkens het boven medegedeelde in het vonnis der Rechtbank *niet* voorkomt, feitelijken grondslag mist, doch dat blijkens de toelichting beide middelen in onderling verband zich richten tegen de boven weergegeven beslissing der Rechtbank in haar geheel, waarin op grond der daarbij aan art. 2 der Wet van 1859 (S. 93) gegeven uitlegging de slotbepaling van art. 10 van het K. B. van 23 Juni 1910 (S. 167), gewijzigd bij K. B. van 4 Januari 1913 (S. 2) buiten toepassing is gelaten en de verbodsbepaling van art. 10, 2e lid sub 1o. van dat artikel en de strafbepaling van art. 43 van het K. B. zijn toegepast;

O. hieromtrent:

dat art. 1 der Wet van 20 Augustus 1859 (S. 93) de uitsluitende bevoegdheid tot het doen loodsen van zeeschepen in en uit de Nederlandsche zeegaten of zeehavens en langs de rivieren, stroomen, vaarwaters, en kanalen van het Rijk aan den Staat voorbehoudt, terwijl art. 2 al. 1 der regeling „der loodsdienst" aan den Koning opdraagt;

dat art. 2 al. 2 echter bepaalt, dat plaatselijke loodsdiensten in de *binnen*havens door de gemeentebesturen worden geregeld en beheerd;

dat de onmiskenbare strekking van deze bepaling is, dat, terwijl de loodsdienst in de in art. 1 genoemde wateren een tak van Staatszorg is, alles, wat op het loodsen op de binnenhavens betrekking heeft, buiten de door de wet gegeven regelen valt en overgelaten is aan de gemeentebesturen, welke dien dienst voor zooveel zij dat noodig achten en naar plaatselijke behoeften kunnen regelen;

dat nu noch uit den tekst van art. 2 al. 2, noch uit de geschiedenis van die wetsbepaling eenig verbod voor particulieren om in de binnenhavens te loodsen kan worden afgeleid;

dat ook het voorschrift van art. 1 al. 2 der wet, volgens hetwelk de uitoefening „der loodsdienst" moet geschieden door daartoe geëxamineerde en beëedigde loodsen, blijkens het zinsverband alleen betrekking heeft op het loodsen in de in al. 1 genoemde wateren, terwijl evenmin de strafbepaling van art. 11 op het als loods handelen door een niet tot loodsen toegelatene, blijkens het slot van dat artikel, betrekking heeft op het loodsen in de binnenhavens;

dat waar dus noch de wet noch de Rotterdamsche verordening op den havenloodsdienst particulieren verbieden in de binnenhavens dier gemeente loodsdiensten te verrichten en waar feitelijk vaststaat dat K. zijn beroep maakte van het brengen van zeeschepen uit de rivier in die havens, hetwelk een onderdeel is van het loodsen in die havens, en te dien einde op de „Constance Catharina" is overgegaan, de slotbepaling van art. 10 van het K. B. voornoemd op requirant van toepassing is, waaruit volgt, dat het door hem gepleegde feit niet strafbaar is;

dat de Rechtbank, door requirant desniettemin te veroordeelen, de artt. 10 en 43 van dat K. B., zooals het thans luidt, heeft geschonden, zoodat het beroep is gegrond;

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Rotterdam den 18 April 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zooverre daarbij is vernietigd het vonnis, door het Kantongerecht te Rotterdam den 26 November 1915 in deze zaak gewezen en voor wat betreft de qualificatie en de strafoplegging;

En rechtdoende krachtens art. 105 R. O.:

Bevestigt genoemd vonnis van het Kantongerecht te Rotterdam voor zooverre het was vernietigd. (Ned. Jur.)

—

16 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De woorden „fabriek of werkplaats" in art. 4 § 1e der wet op de personeele belasting omvatten niet alle lokalen, waarin eenig bedrijf wordt uitgeoefend, maar hebben een meer beperkte beteekenis en wijzen meer bepaald op lokalen, waar handenarbeid wordt verricht.

De operatiekamer van een tandarts, waarin deze de tandheelkunst in haar geheelen geoorloofden omvang uitoefent, behoort niet tot de lokalen, *uitsluitend* tot werkplaats gebruikt, waarin volgens genoemd art. 4 haardsteden van de personeele belasting zijn vrijgesteld.

(Wet Personeele Belasting van 16 April 1896, S. 72, art. 4.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

A. M. M., tandarts, oud 39 jaar, geboren te Nijmegen, wonende te 's-Gravenhage, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage van den 11 Mei 1916, waarbij is bekrachtigd, na daartegen gedaan verzet, een vonnis van dezelfde Rechtbank, den 10 Februari 1916 bij verstek te zijnen laste gewezen, bij welk vonnis de requirant is schuldig verklaard aan „het volgens art. 41 der Wet van 16 April 1893 (S. 72), gewijzigd bij art. 2 der Wet van 14 Juli 1898 (S. 181) gehouden zijnde tot aangifte eene onjuiste opgave doen", en, met toepassing van de artt. 41 en 72 der eerstgemelde wet op de Personeele Belasting en van art. 23 (oud) 1°. Sr., is veroordeeld tot geldboete van f 5, en vervangende hechtenis van vijf dagen (gepleit door Mr. Ed. Belinfante te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Door het onderwerpelijk cassatieberoep wordt aan Uw oordeel de vraag onderworpen, of de operatiekamer van een tandarts moet worden beschouwd als eene „werkplaats" in den zin van art. 4e der Wet op de Personeele Belasting, waarvoor mitsdien vrijdom, ook naar den tweeden grondslag (haardsteden), wordt genoten.

Bij vonnis van 11 Mei jl., bekrachtigend eene bij verstek gewezen uitspraak van 10 Februari bevorens, beantwoordde de Arr.-Rechtbank alhier haar ontkennend en requirant, die zich door deze beslissing gegriefd acht, heeft daartegen bij pleidooi als middel doen aanvoeren: „Schending of verkeerde toepassing der artt. 1, 2, 4 sub *e* bedoeld zal zijn 4 sub *e*. en 41 der Wet op de Personeele Belasting van 16 April 1896 (S. 72), door het lokaal, waar requirant uitsluitend de tandheelkunst als bedrijf uitoefent, niet te beschouwen als eene werkplaats, waarvoor geen belasting naar den tweeden grondslag van voormelde wet verschuldigd is."

Van het geven eener definitie van het begrip „werkplaats" heeft de wetgever zich zorgvuldig onthouden, doch uit de geschiedenis mag worden afgeleid (van der Feen, Pers. Bel. bl. 24), dat daarmede niet meer, maar ook niet minder is bedoeld dan in art. 5 § 2 *i*. der Wet van 29 Maart 1833 (S. 4), werd gevonden in de omschrijving: „gebouwen, of gedeelte van gebouwen, erven en gronden, welker duurzame en regtstreeksche bestemming is: tot uitoefening van fabrijks-, trafijks-, ambachts- en handwerksnijverheid". De cassatievraag vindt dus hare oplossing in het antwoord op deze andere: of de uitoefening der tandheelkunst als bedrijf een ambacht of een handwerk is en of de tandarts een ambachts- of handwerksman mag worden genoemd.

Ik voor mij neig tot ontkenning. Bij een ambacht of handwerk immers is het verstand bijzaak en komt alles aan op geoefendheid en routine, terwijl bij een tandarts de wetenschap vooraan gaat en feitelijk het geheele beroep beheerscht. Zeer duidelijk blijkt dit uit art. 7 der Wet van 24 Juni 1876 (S. 117), hetwelk den tandmeester de bevoegdheid geeft ziekten der tanden, der tandkassen en van het tandvleesch door het voorschrijven of aanwenden van middelen op die deelen te behandelen. De richtige uitoefening nu dier bevoegdheid eischt geen ambachts- of handwerksman, doch de toepassing van zuiver wetenschappelijke studies.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Nijpels;

Gelet op het middel van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het door de bestreden uitspraak bekrachtigde vonnis ten laste van den requirant is bewezen verklaard, dat hij te 's-Gravenhage, omstreeks doch niet vóór 22 Maart 1915, in een hem uitgereikt en door hem onderteekend beschrijvingsbiljet voor de personeele belasting

belastingjaar 1915, heeft opgegeven in gebruik te hebben het perceel Javastraat nº. 104 te 's-Gravenhage en dat zich daarin bevonden twee haardsteden, terwijl daarna en tot op den dag van na te melden bekeuring, hij geen nadere aangifte voor den grondslag haardsteden der personeele belasting, belastingjaar 1915, te 's-Gravenhage ten kantore van den betrokken ontvanger heeft gedaan;

dat voorts bij een proces-verbaal door twee daartoe bevoegde ambtenaren op den bij den aanvang hunner bediening afgelegden eed op 6 December 1915 opgemaakt en op 8 December 1915 aan den requirant beteekend, en naar welk proces-verbaal uitdrukkelijk wordt verwezen, is geconstateerd geworden op 25 November 1915 des namiddags te half vier ure dat in voormeld door hem gebruikt perceel zich bevonden drie haardsteden, zoodanig ingericht, dat ze konden worden gebruikt zonder dat eenig metsel- of pleisterwerk geheel of gedeeltelijk behoefde te worden verwijderd of beschadigd;

dat die drie haardsteden reeds aanwezig waren toen de requirant voormelde aangifte deed, zoodat hij eene onjuiste opgave heeft gedaan;

dat vervolgens dit bewezen verklaarde is gequalificeerd en de requirant te dier zake is veroordeeld als hierboven is opgegeven;

O. omtrent het tegen deze beslissing gerichte middel van den requirant;

dat blijkens het bestreden vonnis de requirant ter terechtzitting der Rechtbank na verzet, tot zijne verdediging heeft aangevoerd „dat zijne zoogenaamde operatiekamer in het onderwerpelijk perceel zoude zijn te beschouwen als zijne werkplaats en hij mitsdien niet verplicht zoude zijn geweest tot aangifte der zich aldaar bevindende haardstede(n)";

doch de Rechtbank die verdediging onjuist heeft geacht en verworpen op grond, dat zij hare wederlegging reeds vindt in de „desbetreffende overweging van het bij verstek tegen beklaagde gewezen vonnis", welke overweging in dit na verzet bekrachtigd vonnis luidt als volgt:

O. toch, dat art. 4 *c.* (lees *e.*) der Wet op de Personeele Belasting, sprekende van werkplaatsen, daarmede alleen op het oog heeft die plaatsen, waar eenig werk wordt verricht voor de rechtstreeksche uitoefening van eenig handwerk en waar alzoo de handenarbeid op den voorgrond treedt, hetgeen ten opzichte van het lokaal door den tandarts als operatiekamer gebezigd niet het geval is";

dat de requirant deze beslissing in strijd acht met gemeld art. 4 *c.* kennelijk bedoelende art. 4 § 1 *e.* der Wet op de Personeele Belasting, omdat niet is aangemerkt als eene werkplaats, waarvoor geene belasting voor den grondslag haardsteden verschuldigd is, het lokaal, waarin hij uitsluitend de tandheelkunde als bedrijf uitoefent, welk lokaal, blijkens de toelichting van het middel bij pleidooi, is hetzelfde als in de voormelde vonnissen der Rechtbank wordt genoemd de „operatiekamer" in het door den requirant bewoonde perceel, doch wel is te onderscheiden van een ander lokaal in de woning van den requirant, blijkens het voormelde verstekvonnis in gebruik als werklaats, waar gebitten worden gemaakt en hersteld, waarin eene vierde haardstede aanwezig was, die evenwel, als niet belastbaar voor de personeele belasting, buiten rekening is gelaten, en waarop dus de grief van den requirant geen betrekking heeft;

dat evenwel de voormelde grief is ongegrond;

dat immers de tekst van art. 4 § 1 *e.* der Wet op de Personeele belasting, voor zooveel thans van belang, de vrijstelling van belasting beperkt tot het gebruik van perceelen of gedeelten van perceelen „uitsluitend tot fabriek of werkplaats", waarbij reeds de woorden „fabriek" en „werkplaats" in hunne gewone beteekenis niet omvatten alle lokalen, waarin eenig bedrijf wordt uitgeoefend, maar hebben eene meer beperkte beteekenis en meer bepaald wijzen op lokalen waar handenarbeid wordt verricht;

dat de juistheid dezer uitlegging wordt bevestigd door de geschiedenis van deze uitzonderingsbepaling, waaruit blijkt, dat de woorden „fabriek of werkplaats" daarin vervangen, echter met gelijke beteekenis, de meer uitgebreide opsomming van „fabrijken en trafijken en daarbij behoorende magazijnen, werk- en bergplaatsen van en voor de ambachts- en handwerkslieden" die voorkwam in art. 5 § 2 *i.* der Wet houdende belasting op het Personeel van 29 Maart 1833 (S. 4);

dat, waar nu een tandarts, volgens art. 7 der Wet van 24 Juni 1876 (S. 117), zooals dit artikel gewijzigd is bij de Wet van 28 April 1913 (S. 167) ook bevoegd is tot de geneeskundige behandeling van ziekten van de tanden, van de tandkassen en het tandvleesch voor zoover die afhankelijk zijn van ziekten van de tanden, alsmede van de anomaliën van stand der tanden, hieruit volgt, dat de operatiekamer van den requirant, waarin deze de tandheelkunst in haren geheelen geoorloofden omvang uitoefende, daarom reeds niet behoort tot de in

gemeld art. 4 § 1 *e.* bedoelde lokalen *uitsluitend* tot werkplaats gebruikt, waarin haardsteden van de personeele belasting zijn vrijgesteld;

dat derhalve de Rechtbank door het beroep van den requirant op deze uitzonderingsbepaling te verwerpen, noch deze, noch eenige andere der in het middel aangehaalde wetsbepalingen heeft geschonden, zoodat het middel van cassatie is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

17 *October* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *radijs-, sla-, komkommer-, augurken-, cichorei-* en *andijviezaad*. S. 477.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van radijs-, sla-, komkommer-, augurken-, cichorei- en andijviezaad te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 9 October 1916, Kabinet. Litt. V[138];

Den Raad van State gehoord (advies van 10 October 1916, nº. 38);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 16 October 1916, Kabinet, Litt. W[141];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van radijs-, sla-, komkommer-, augurken-, cichorei- en andijviezaad is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 17den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *Oct.* 1916.)

—

18 *October* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Waar gebleken is dat de gemeente Woerden heeft medegewerkt tot de komst van een armlastige in Utrecht, daar deze hem van een plaatsbewijs heeft voorzien en door den veldwachter naar den trein heeft doen geleiden, terwijl moest worden aangenomen, dat hij bij zijn komst te Utrecht zich zou bevinden in een toestand, die ondersteuning noodzakelijk zou maken zooals dan ook is gebleken, zijn er termen om onder deze omstandigheden de verpleging van den armlastige in het ziekenhuis te Utrecht ten laste van Woerden te brengen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beslissende het geschil over de kosten van verpleging van den armlastige P. Dubbelt;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 27 September 1916, nº. 247;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 10 October 1916, nº. 12771, Afd. V. en A.;

O., dat tusschen de gemeentebesturen van Utrecht en Woerden een geschil is ontstaan aangaande de kosten van verpleging van Pieter Dubbelt, die den 3 Maart 1916 in het Algemeen Ziekenhuis te Utrecht ter verpleging werd opgenomen;

dat Gedeputeerde Staten van Utrecht, aangezien de betrokken gemeenten in meer dan één provincie zijn gelegen, deze aangelegenheid, ingevolge art. 40, 1e lid, der Armenwet te Onzer kennis hebben gebracht;

dat uit de tusschen de colleges van B. en W. der betrokken gemeenten te dezer zake gevoerde briefwisseling blijkt dat Burgemeester en Wethouders van Utrecht aanvoeren dat den 3 Maart 1916 in het Algemeen Ziekenhuis te Utrecht ter verpleging moest worden opgenomen Pieter Dubbelt, geb. te Dordrecht 5 Januari 1853, die zich voor opneming in een ziekeninrichting bij de politie had aangemeld; dat hij, naar hij mededeelde ongeveer een jaar in het logement van de Weduwe P. Haderkamp te Woerden verblijf had gehouden en hij aldaar geruimen tijd onder behandeling was geweest van den arts Slagter te Woerden; dat hij den 3 Maart jl. op last van den Burgemeester van Woerden naar Utrecht was verwezen en daartoe door de zorg van den veldwachter met den trein naar Utrecht was vertrokken, nadat van te voren voor hem een plaatsbewijs was genomen, doch uit een van wege de recherche te Utrecht nader ingesteld onderzoek is gebleken dat

Dubbelt sedert ongeveer 10 jaar ingezetene is der gemeente Woerden, den laatsten tijd op kosten dier gemeente geneeskundig werd ondersteund en door bemiddeling van het gemeentebestuur ter verdere verpleging naar Utrecht is overgebracht:

dat Burgemeester en Wethouders van Woerden opmerken dat op 3 Maart 1916 Pieter Dubbelt ter gemeentehuize aldaar den bodeconcierge, die steeds belast is met de bedeeling van passanten, verzocht hem reisgeld te verstrekken naar Utrecht, wijl hij zich daarheen wenschte te begeven omdat hij met venten den kost niet kon verdienen; dat door Dubbelt niet over ziekte werd gesproken en dat ten aanzien van het verzoek om reisgeld de gebruikelijke weg is gevolgd nl. dat een politieagent werd belast aan 't station een kaartje te koopen, wat aan Dubbelt is overhandigd; dat deze maatregel in Woerden steeds wordt toegepast omdat het vroeger meermalen is gebleken dat verstrekt reisgeld niet voor het bestemde doel werd gebruikt doch in drank werd omgezet; dat mitsdien Dubbelt niet op last van den Burgemeester noch op dien van een ambtenaar naar Utrecht is vertrokken, doch dat hij zelf den wensch heeft te kennen gegeven daarheen te gaan; dat van zijne ziekte te Woerden niets is gebleken en hij ook niet door de zorg van een veldwachter met 't oog op zijn ziekelijken toestand naar Utrecht is vertrokken;

O., dat P. Dubbelt die reeds tijdens zijn verblijf in de gemeente Woerden onder geneeskundige behandeling was, den 3 Maart 1916 naar Utrecht is vertrokken;

dat tot zijn komst te Utrecht het gemeentebestuur van Woerden heeft medegewerkt, daar dit hem van een plaatsbewijs heeft voorzien en door den veldwachter naar den trein heeft doen geleiden, terwijl moest worden aangenomen dat hij bij zijn komst te Utrecht zich zou bevinden in een toestand die ondersteuning noodzakelijk zou maken, zooals dan ook in laatstgenoemde gemeente is gebleken;

dat er onder deze omstandigheden termen zijn om de verplegingskosten van den armlastige P. Dubbelt ten laste van de gemeente Woerden te brengen:

Gezien de Armenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te beslissen dat de kosten van verpleging van den armlastige P. Dubbelt in het Algemeen Ziekenhuis te Utrecht komen ten laste van de gemeente Woerden.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

18 *October* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende maatregel tegen brandgevaar.

Het komt herhaaldelijk voor, dat bij werkzaamheden aan gebouwen brand ontstaat tengevolge van onvoorzichtigheid der daarmede belaste werklieden.

In het bijzonder is dit het geval bij loodgieterswerk en bij het afbranden van oude verflagen door schilders.

Dit brandgevaar, dat ten aanzien van alle gebouwen zooveel mogelijk behoort te worden voorkomen en dat met zeer bijzondere zorg dient vermeden te worden bij werkzaamheden aan gebouwen, die om hun oudheid of architectonisch belang, een groote waarde voor de gemeenschap bezitten, kan tot een minimum worden teruggebracht, indien de werkzaamheden met de noodige voorzorgen geschieden.

Met het oog hierop is dezerzijds reeds vroeger de wenschelijkheid uitgesproken, dat van gemeentewege maatregelen tot voorkoming van dit gevaar worden genomen.

Tot dusver werden echter slechts in enkele grootere gemeenten verordeningen te dezer zake in het leven geroepen.

Ik heb daarom de eer U H.E.G. te verzoeken nogmaals de aandacht van de gemeentebesturen in Uw gewest te vestigen op het nut van de vaststelling van bepalingen tot bestrijding van brandgevaar, op de overtreding waarvan straffen gesteld kunnen worden.

Ten einde de vaststelling van de noodige bepalingen te vergemakkelijken, voeg ik hierbij twee ontwerp-verordeningen die als model zouden kunnen dienen.

Het eene ontwerp (Bijlage I) strekt zich uit over *alle* gebonwen, het andere (Bijlage II) bepaalt zich uitsluitend tot die gebouwen, die oudheidkundige waarde bezitten en hunne onmiddellijke belendingen en tot gebouwen, die hoewel zij zelf geen monumenten zijn, toch wegens de daarin aanwezige voorwerpen en bescheiden eene bijzondere bescherming verdienen, in het bijzonder raadhuizen, hypotheekkantoren archieven en musea. (1)

(1) De bij deze missive gevoegde ontwerp-verordeningen zijn bij schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken van 25 November 1916 vervangen door de hierna volgende verordeningen:

Verordening houdende voorschriften tot voorkoming van brand.

Art. 1. Het is verboden ten behoeve van werkzaamheden aan gebouwen:

De Rijkscommissie tot het opmaken en uitgeven van eene inventaris en een beschrijving van de Nederlandsche Monumenten van Geschiedenis en Kunst (Statenlaan 82 te 's-Gravenhage) heeft zich bereid verklaard kosteloos van advies te dienen om te bepalen welke ge-

---

a. een open of gesloten vuur aanwezig te hebben elders dan in de open lucht, op den beganen grond buiten het gebouw;

b. met lampen gevuld met spiritus, benzine of andere vluchtige oliën, of met eenige open vlam op torens, daken, platten, goten of zalingen soldeerwerk te verrichten, de verflaag af te branden, of dergelijke lampen aldaar aanwezig te hebben;

c. de voor de werkzaamheden vereischte vuurpotten of smeltinrichtingen anders dan op den beganen grond buiten het gebouw te gebruiken en anders dan in het bijzijn van een deskundig vakman.

De soldeerbouten moeten op den beganen grond buiten het gebouw verwarmd en in dubbel asbest-verpakking buiten het gebouw naar boven gebracht of geheschen worden. De gesmolten asphalt of andere heetvloeibaar gemaakte dakbekleedingsstoffen moeten in gesloten ijzeren potten buiten het gebouw naar boven gebracht worden.

2. Indien de in de artt. **1** en 2 omschreven werkwijze niet uitvoerbaar is, wegens de hoogte of den toestand van de gebouwen, zijn Burgemeester en Wethouders bevoegd ontheffing te verleenen van het verbod om den vuurpot boven te gebruiken, mits met inachtneming der door hen voor te schrijven veiligheidsmaatregelen en op voorwaarde dat:

a. de werkzaamheden geschieden onder voortdurend toezicht van den opzichter van het gebouw, of, bij gebreke van dezen, van een daartoe aangewezen deskundige;

b. geen soldeerwerkzaamheden geschieden bij harden wind;

c. nabij de plaatsen waar de bouten verwarmd worden, twee met water gevulde emmers, elk van minstens 10 L. inhoud, en tijdens de uitvoering van mastikwerk steeds eene hoeveelheid van tenminste 50 L. zand en een zandschop aanwezig zijn;

d. de vuurpot geplaatst worde in een van onderen goed gesloten metalen bak.

3 Vóór het begin der werkzaamheden in art. 3 genoemd moet aan het hoofd der politie (1) kennis gegeven worden van het tijdstip, waarop de werkzaamheden iederen dag zullen aanvangen, en met de werkzaamheden mag niet worden begonnen alvorens diens schriftelijke verklaring kan worden overgelegd dat deze kennisgeving is geschied. Aan het hoofd der politie of door dezen aan te wijzen vertegenwoordiger moet te allen tijde toegang verschaft worden tot het werk.

4. Overtreding van een der bepalingen in de artt. 1—3 alsmede niet naleving van krachtens art. 2 door Burgemeester en Wethouders voorgeschreven veiligheidsmaatregelen wordt gestraft met een geldboete van ten

---

(1) In gemeenten, alwaar eene beroepsbrandweer bestaat, kan het hoofd van de brandweer genoemd worden in plaats van het hoofd der politie.

hoogste f 25 of hechtenis van ten hoogste 6 dagen.

Verordening houdende voorschriften tot voorkoming van brand in gebouwen van oudheidkundig belang.

Art. **1.** Onverminderd de reeds bestaande voorschriften tot voorkoming van brand voor alle gebouwen in de gemeente, gelden de volgende voorschriften voor de in art. 6 dezer verordening aangewezen gebouwen en hunne onmiddellijke belendingen.

2. Het is verboden ten behoeve van werkzaamheden aan gebouwen:

a. een open of gesloten vuur aanwezig te hebben elders dan in de open lucht, op den beganen grond buiten het gebouw;

b. met lampen, gevuld met spiritus, benzine of andere vluchtige oliën, of met eenige open vlam op torens, daken, platten, goten of zalingen soldeerwerk te verrichten, de verflaag af te branden of dergelijke lampen aldaar aanwezig te hebben;

c. de voor de werkzaamheden vereischte vuurpotten of smeltinrichtingen anders dan op den beganen grond buiten het gebouw te gebruiken en anders dan in het bijzijn van een deskundig vakman.

De solteerbouten moeten op den beganen grond buiten het gebouw verwarmd en in dubbele asbestverpakking buiten het gebouw naar boven gebracht of geheschen worden. De gesmolten asphalt of andere heetvloeibaar gemaakte dakbekleedingsstoffen moeten in gesloten ijzeren potten buiten het gebouw naar boven gebracht worden.

3. Indien de in de artt. 2 en 3 omschreven werkwijze niet uitvoerbaar is wegens de hoogte of den toestand van de gebouwen, zijn Burgemeester en Wethouders bevoegd ontheffing te verleenen van het verbod om den vuurpot boven te gebruiken, mits met inachtneming der door hen voor te schrijven veiligheidsmaatregelen en op voorwaarde dat:

a. de werkzaamheden geschieden onder voortdurend toezicht van den opzichter van het gebouw, of, bij gebreke van dezen, van een daartoe aangewezen bouwkundige;

b. geen soldeer-werkzaamheden geschieden bij harden wind;

c. nabij de plaats, waar de bouten verwarmd worden, twee met water gevulde emmers, elk van minstens 10 L. inhoud, en tijdens de uitvoering van mastikwerk steeds eene hoeveelheid van tenminste 50 L. zand en een zandschop aanwezig zijn;

d. de vuurpot geplaatst worde in een van onderen goed gesloten metalen bak.

4. Vóór het begin der werkzaamheden in art. 4 genoemd moet aan het hoofd der politie (1) kennis gegeven worden van het

---

(1) In gemeenten, alwaar eene beroepsbrandweer bestaat, kan het hoofd van de brandweer genoemd worden in plaats van het hoofd der politie.

bouwen in elke gemeente behooren tot de monumenten, die voor toepassing dezer verordening in aanmerking komen.

Het zal mij aangenaam zijn, telkens wanneer in Uw gewest eene gemeentelijke verordening te dezer zake tot stand mocht komen, daarvan door Uwe tusschenkomst een afschrift te ontvangen.

Van de reeds bestaande verordeningen ontvang ik ook gaarne een afschrift.

(W. v. d. B. A.)

—

19 *October* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *aloxite, alundum, amaril, carborundum, corundum* en alle gelijksoortige slijpmiddelen in elken vorm. S. 478.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van aloxite, alundum, amaril, carborundum, corundum en alle gelijksoortige slijpmiddelen in elken vorm, te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 16 October 1916, Kabinet, Litt. X[141];

Den Raad van State gehoord (advies van 17 October 1916, nº. 32);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 18 October 1916, Kabinet, Litt. B[143];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van aloxite, alundum, amaril, carborundum, corundum en alle gelijksoortige slijpmiddelen in elken vorm, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 19den October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 20 *Oct.* 1916.)

—

19 *October* 1916. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de Gedeputeerde Staten der Provinciën, betreffende jaarlijksche verantwoording van pensioensbijdragen van burgerlijke ambtenaren.

Bij de verantwoordingen in 1915 der bijdragen voor eigen pensioen en ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds voor Burgerlijke Ambtenaren over het daaraan voorafgaande jaar was toenmaals door meerdere provinciale- en gemeentebesturen geen rekening gehouden met art. 18 van het Koninklijk besluit van 17 Maart 1914 (*Staatsblad* nº. 150), in verband met art. 27 van dat besluit bij welk laatste artikel het bij besluit van 21 Februari 1906 (*Staatsblad* nº. 38), bepaalde, voor zooveel het onderwijzend personeel bij het Hooger- en Middelbaar onderwijs betreft, vervallen is verklaard.

In die onregelmatigheid werd toenmaals berust in het vertrouwen, dat zij zich niet zoude herhalen.

Nu echter ook bij de in den loop van dit jaar ingezonden verantwoordingen over het jaar 1915 nog steeds door onderscheidene gemeentebesturen de verantwoording der bijdragen voor eigen pensioen niet rechtstreeks aan het Departement van Financiën is ingezonden, doch wederom aan Gedeputeerde Staten en het bovendien herhaaldelijk is voorgekomen, dat de stortingen voor eigen pensioen en die ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds niet afzonderlijk zijn gedaan, heb ik de eer heeren Gedeputeerde Staten te verzoeken de betrokken gemeentebesturen — voor zooveel dit in hunne provincie noodig mocht blijken — op het vorenstaande te wijzen, opdat in het vervolg, voor zooveel bovenbedoeld personeel aangaat, de verantwoordingen betreffende eigen pensioen en die betreffende het Weduwen- en Weezenfonds van elkander gescheiden blijven ook wat de stortingen betreft.

---

tijdstip waarop de werkzaamheden iederen dag zullen aanvangen, en met de werkzaamheden mag niet begonnen worden alvorens diens schriftelijke verklaring kan worden overlegd dat deze kennisgeving is geschiedt. Aan het hoofd der politie of den door dezen aan te wijzen vertegenwoordiger moet te allen tijde toegang verschaft worden tot het werk.

5. Deze verordening is van toepassing op de navolgende gebouwen en hunne onmiddelijke belendingen.

6. Overtreding van een der bepalingen in de artt. 2/4 alsmede niet naleving van krachtens art. 3 door Burgemeester en Wethouders voorgeschreven veiligheidsmaatregelen, wordt gestraft met eene geldboete van ten hoogste f 25 of hechtenis van ten hoogste 6 dagen.

Gelijktijdig zou — in afwachting van latere definitieve regeling — aan de onderscheidene betrokken gemeentebesturen kunnen worden medegedeeld dat, nu de verantwoordingen gesplitst zijn, volstaan kan worden met het inzenden van één exemplaar (dus niet meer in duplo) van de staten der geïnde bijdragen, hetgeen mede geldt ten opzichte van de verantwoording der bijdragen voor weduwen- en weezenpensioen, door Gedeputeerde Staten in te zenden. (W. v. d. B. A.)

—

20 *October* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende bewijzen van Nederlanderschap.

De Minister van Justitie deelt mij mede, dat bij het onderzoek van stukken betreffende kostelooze naturalisatie van oud-Nederlanders veelvuldig bleek van fouten ten aanzien van voornamen en geslachtsnamen van Nederlanders in buitenlandsche akten van den burgerlijken stand.

Ten einde in het belang van de identiteit deze misstanden voor zooveel doenlijk te voorkomen, heb ik de eer op verzoek van genoemden Minister U H.E.G. uit te noodigen wel te willen bevorderen, dat af te geven bewijzen van Nederlanderschap inzake spelling van voor- en geslachtsnamen letterlijk overeenstemmen met de desbetreffende akten van den burgerlijken stand.

Ik merk hierbij nog op, dat zeer duidelijk schrijven van de letters, waaruit naam en voornamen samengesteld zijn, aan juiste invulling in de buitenlandsche acten ten goede zal komen. (W. v. d. B. A.)

—

21 *October* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Reglement voor den Hoofdcursus en van de daarbij behoorende Tabel. S. 479.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën van 1 September 1916, IIde Afd., n°. 33 en van 4 September 1916, Afdeeling C[1], n°. 19;

Den Raad van State gehoord (advies van den 26sten September 1916, n°. 89);

Gezien het nader rapport van voornoemde Ministers van 9 October 1916, IIde Afd., n°. 75 en van 18 October 1916, Afdeeling C[1], n°. 10;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel Een.

1°. Art. 39 van het Reglement voor den Hoofdcursus vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 7 Februari 1910 (*Staatsblad* n°. 45), zooals dat laatstelijk gewijzigd is bij Koninklijk Besluit van 21 September 1912 (*Staatsblad* n°. 302) wordt gelezen:

„Bij Koninklijk Besluit wordt de bovenkleeding vastgesteld van het aan den Hoofdcursus verbonden of daarbij gedetacheerde militaire personeel.

„Te rekenen van en met den dag van aankomst bij den Hoofdcursus worden de kleeding en uitrusting der leerlingen — naar regelen, vast te stellen in het bij Art. 38 van dit Reglement bedoelde voorschrift betreffende den Inwendigen Dienst — voor Rijksrekening verstrekt, vernieuwd en onderhouden.

„Bij de benoeming tot officier of bij het op eene andere wijze verlaten van den Hoofdcursus worden de op dat oogenblik bij den leerling in gebruik zijnde kleeding en uitrustingstukken diens eigendom.(1)"

2°. Na Art. 39 wordt eene noot ingelascht, luidende:

„(1) Overgangsbepaling.

„Aan leerlingen, die een te goed hebben in de uitrusting- en reserverekening, wordt dit te goed uitbetaald als zij officier worden of op andere wijze den Hoofdcursus verlaten."

Artikel Twee.

De aanhef van noot *e* in de kolom „Bijzondere bepalingen" van de Tabel behoorende bij het Reglement in Artikel Een vermeld wordt gelezen:

„Het onderwijs in *niet militaire* vakken kan ook aan gepensionneerde officieren worden opgedragen", enz. . . . .

Artikel Drie.

Dit besluit wordt geacht in werking te zijn getreden op 1 October 1916.

Onze Ministers van Oorlog en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 21sten October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 30 *Oct.* 1916.)

—

23 *October* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *matwerk* voor verpakking. S. 480.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den

Staat noodig is, den uitvoer van matwerk voor verpakking te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 September 1916, Kabinet, Litt. S[134];

Den Raad van State gehoord (advies van 3 October 1916, nº. 25);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 21 October 1916, Kabinet, Litt. X[144];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van matwerk voor verpakking is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 23sten October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Oct.* 1916.)

—

23 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De verplichtingen, omschreven in art. 13, 1*a* en *b* der Arbeidswet, zijn den hoofden en bestuurders niet opgelegd voor het geval in of voor hun ondernemingen door de in dat artikel genoemde personen in fabrieken of werkplaatsen arbeid *pleegt* te worden verricht, doch in alle gevallen, waarin die personen aldaar zoodanige *arbeid verrichten.*

Onder deze uitdrukking zijn ingevolge art. 1 te verstaan *alle* werkzaamheden, welke in of voor een onderneming worden verricht (behoudens ten deze niet toepasselijke uitzonderingen) en alzoo ook de niet geregeld verrichte.

Tegen deze uitlegging verzetten zich niet de in art. 13 lid 2, 3, 4 en 11 opgenomen voorschriften.

Bij een andere opvatting zou ook het met arbeidslijst en arbeidsregister beoogde doel — doeltreffende controle op de naleving der wettelijke voorschriften — allerminst worden bereikt.

(Arbeidswet 1911 art. 13, 1e lid.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Zwolle, requirant van cassatie tegen een vonnis dier Rechtbank van den 18 Mei 1916, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis van den Kantonrechter te Harderwijk van den 21 Maart 1916, waarbij J. W. F. v. W., 36 jaren, bakker, geboren te Heteren en wonende te Harderwijk, wegens het als hoofd van eene onderneming niet zorgen, dat voor zijne onderneming in eene werkplaats door twee jeugdige personen geen arbeid wordt verricht, wanneer hij niet in het bezit is van die personen betreffende arbeidskaarten, voldoende aan de bij art. 12 der Arbeidswet 1911 gestelde voorschriften, met toepassing van de artt. 12 en 22 dier wet en de artt. 23 en 91 Sr., is veroordeeld tot twee geldboeten, elk van f 2, en eene vervangende hechtenis van een dag voor elke boete, met ontslag van rechtsvervolging ter zake van het hem verder ten laste gelegde.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Het bij memorie voorgedragen cassatiemiddel luidende: „Schending althans verkeerde toepassing van artt. 12 en 13 jº. 22 der Arbeidswet 1911, komt op tegen de beslissing bij het in hooger beroep bevestigd vonnis gegeven, dat onder arbeid verrichten in lid 1 van art. 13 der Arbeidswet, slechts moet worden verstaan eene geregelde werkzaamheid, niet de werkzaamheid van personen, die slechts eenmaal ter plaatse hebben gewerkt en dat mitsdien, nu de twee in deze zaak bedoelde jeugdige personen, slechts eenmaal in de werkplaats werk hebben, verricht, voor beklaagde geene verplichting is ontstaan om voor eene arbeidslijst te zorgen, terwijl onder die omstandigheden de Arbeidswet geene verplichting op zou leggen om te zorgen dat geen werk door jeugdige personen werd verricht."

Het middel komt mij, op de in de memorie aangegeven gronden juist voor. Het doel van de arbeidslijst is, aan de arbeidsinspectie een bruikbaar middel van contrôle te geven, en

om dit doel nabij te komen, heeft men in de verschillende deelen van art. 13 der wet zoodanige voorschriften gegeven, dat die lijst zooveel mogelijk een getrouw beeld geeft van den arbeid in de fabrieken of werkplaatsen en het bereiken van dit doel zou worden verijdeld, als het geoorloofd ware, dat jeugdige personen arbeid in eene werkplaats zouden verrichten, zonder dat eene arbeidslijst aanwezig ware. De woorden van de wet zijn met deze opvatting in overeenstemming. De interpretatie toch aan „arbeid" verrichten in art. 13 eerste lid, door den Kantonrechter gegeven, zou die uitdrukking geheel los en op zich zelf doen staan, buiten verband met de overigens doorgaand in de wet gevolgde terminologie. Tusschen „arbeid verrichten" en „arbeid plegen te verrichten" wordt steeds onderscheiden, en zonder dat van eene afwijkende bedoeling blijkt, mag men dus onder arbeid verrichten, niet iets anders verstaan, dan wat dat in verband met art. 1 der wet beteekent, t. w. het — behoudens niet ter zake komende uitzonderingen — verrichten van werkzaamheden, in of voor eenige onderneming. Daarover handelt dus art. 13 lid 1 aanhef, o. a. voorzoover die arbeid wordt verricht door eenig jeugdig persoon in eene werkplaats, d. i. in verband met art. 2 der wet, in eene open of besloten ruimte, waarin in of voor eenige onderneming pleegt gewerkt te worden op de daar nader omschreven wijze, tenzij dan hier uit positieve gegevens zou volgen, dat op deze plaats iets anders bedoeld is. De voorgeschreven inhoud van de arbeidslijst en van het arbeidsregister, geven m. i. geene aanleiding dat aan te nemen. — In het bevestigd vonnis wordt, ter motiveering van de tegenovergestelde opvatting, een beroep gedaan op lid 2, 3, 4 en 11 van art. 13. — Waar sprake is van een dagelijkschen werktijd, (lid 2) is kenlijk in verband met lid 3 bedoeld, een zoo scherp mogelijke preciseering van den werktijd op de lijst, wat geenszins belet, dat voor iemand die slechts één dag arbeid zou verrichten, slechts voor dien eenen dag de werktijd zou worden aangegeven. Het vierde lid, inhoudende, dat de arbeidslijst geene regeling mag bevatten, anders dan inderdaad pleegt te worden gevolgd, houdt kenlijk verband met de beide volgende leden, waarbij afwijking van de lijst voorzien wordt, doch komt hier, nu sprake is, niet van arbeid, verricht door personen die op de lijst zijn vermeld, in afwijking van het op de lijst gestelde, doch van het ontbreken van lijst en register, in het geheel niet in aanmerking.—

Aangezien nu vaststaat, dat in dit geval door twee jeugdige personen, in den door mij aangegeven zin, arbeid is verricht in eene werkplaats, zij het dan ook alleen op den in de dagvaarding vermelden dag, was beklaagde als hoofd der onderneming, krachtens art. 13 der wet verplicht te zorgen, dat arbeidslijst en arbeidsregister aanwezig waren en is hij te dien aanzien ten onrechte van alle rechtsvervolging ontslagen.

Ik concludeer mitsdien tot vernietiging van het bestreden vonnis, voorzoover daarbij bevestigd is het ontslag van rechtsvervolging van beklaagde te dien aanzien en van het vonnis van den Kantonrechter op dat punt en dat de Hooge Raad, het op dit punt bewezen verklaarde, alsnog zal qualificeeren als : als hoofd van eene onderneming, waarin of waarvoor in eene werkplaats arbeid wordt verricht, door een of meer jeugdige personen, niet zorgen : *a.* dat in zijne werkplaats, op eene plaats waar niet uitsluitend door hemzelven arbeid pleegt te worden verricht, eene gedagteekende en door hem onderteekende arbeidslijst wordt opgehangen, zoodanig dat daarvan gemakkelijk kan worden kennis genomen ; *b.* dat in zijne werkplaats een arbeidsregister aanwezig is, alles gepleegd ten aanzien van twee personen, den beklaagde daaraan zal schuldig verklaren en hem deswege alsnog zal veroordeelen tot vier geldboeten, elk van f 2, met bepaling dat elke boete bij niet-betaling, zal worden vervangen door twee dagen hechtenis.

De Hooge Raad, enz. ;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith ;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie : (zie concl. adv.-gen.) ;

O., dat bij het door de Rechtbank bevestigde vonnis des Kantonrechters, overeenkomstig de telastelegging, als bewezen is aangenomen, dat den 22 Januari 1916 des voormiddags circa 6½ ure onder de gemeente Harderwijk in de broodbakkersonderneming, waarvan de gerequireerde het hoofd was, in een bij gerequireerde in gebruik zijnde werkplaats, gelegen aan de Catharijnesteeg, door Frans Maximiliaan Wilhelm, oud 14 jaren, en Paul Richard Wilhelm, oud 15 jaren, arbeid, bestaande in het uit de bussen nemen en opbergen van gebakken brood, werd verricht, zulks terwijl gerequireerde niet in het bezit was van genoemde personen betreffende arbeidskaarten en gerequireerde niet gezorgd had, dat in

genoemde werkplaats op eene plaats, waar niet uitsluitend door gerequireerde arbeid placht te worden verricht, een gedagteekende en door gerequireerde onderteekende arbeidslijst was opgehangen zoodanig, dat daarvan gemakkelijk kan worden kennis genomen, en dat in genoemde werkplaats een arbeidsregister aanwezig was, hebbende gerequireerde ook niet gezorgd, dat onder die omstandigheden genoemde arbeid door genoemde jeugdige personen niet werd verricht;

O., dat eerstbedoelde feiten vervolgens zijn gequalificeerd en de gerequireerde te dier zake tot straf is veroordeeld, gelijk hiervoren is vermeld, terwijl het hem in de tweede en derde plaats ten laste gelegde, te weten het niet zorgen dat eene arbeidslijst en een arbeidsregister aanwezig waren in zijne werkplaats, waar bedoelde arbeid door genoemde jeugdige personen werd verricht, op de navolgende gronden niet strafbaar is geoordeeld;

dat de verplichting om te zorgen voor het opgehangen worden en blijven van eene arbeidslijst zoomede van het aanwezig zijn van een arbeidsregister, als bedoeld in art. 13, 1 *a.* en *b.* der Arbeidswet 1911, slechts bestaat, indien door de daar aangeduide personen in fabrieken of werkplaatsen *arbeid wordt* verricht;

dat blijkens het bij de leden 2, 3, 4 en 11 van voorzegd art. 13 bepaalde onder dit „arbeid verrichten" alleen eene geregelde werkzaamheid is te verstaan, daar van personen, die slechts eene enkele maal ter plaatse hebben gewerkt, geen regeling der werktijden kan worden gegeven (lid 2 en 3) en de arbeidslijst ook geene andere regeling mag bevatten, dan die inderdaad *pleegt* te worden gevolgd (lid 4) terwijl het 11e lid voor het arbeidsregister, houdende de namen der werkzame personen, naar de regeling omtrent de arbeidslijst verwijst;

dat ten deze slechts is ten laste gelegd en bewezen, dat de twee bedoelde jeugdige personen eenmaal in de werkplaats werk hebben verricht en de gerequireerde dus niet verplicht was te hunnen aanzien voor een arbeidslijst of een register te zorgen;

O., dat het middel van cassatie tegen laatstgemelde beslissingen is gericht en zulks terecht;

O. tooh, dat de verplichtingen, omschreven in art. 13, 1 *a.* en *b.* voorzegd, den hoofden en bestuurders van ondernemingen niet zijn opgelegd voor het geval in of voor die ondernemingen door de in dat artikel genoemde personen in fabrieken of werkplaatsen arbeid *pleegt* te worden verricht, doch in alle gevallen, waarin die personen aldaar zoodanige *arbeid verrichten*;

dat onder deze uitdrukking ingevolge art. 1, evenals overal elders in de Arbeidswet, te verstaan zijn *alle* werkzaamheden, welke in of voor eene onderneming worden verricht — met uitzondering van de in het tweede en derde lid genoemde ten deze niet toepasselijke werkzaamheden — en alzoo ook de niet geregeld verrichte;

dat de in art. 13, lid 2, 3, 4 en 11, opgenomen voorschriften zich tegen deze uitlegging niet verzetten, daar, al moge in deze bepalingen gewag worden gemaakt van dagelijksche werktijden, daartusschen gelegen rusttijden, wekelijksche rustdagen en regelingen, welke *plegen* te worden gevolgd, en zij te dien aanzien dus slechts uitvoerbaar zijn, wanneer de arbeid zich over meerdere dagen en weken uitstrekt en regelmatig wordt verricht, hieruit geenszins mag worden afgeleid dat, zoo slechts één of enkele malen wordt gearbeid, de geheele verplichting tot het hebben van eene arbeidslijst en een arbeidsregister zou komen te vervallen;

dat blijkens de geschiedenis het 4e lid voorts de strekking heeft om, waar de arbeidslijst en het register ook anderen dan jeugdige personen en vrouwen vermelden en door deze personen arbeid mag worden verricht in afwijking van de op die lijst en in dat register vermelde regeling (lid 6), niettemin ook te hunnen aanzien eene opgave van de normaal geldende arbeidstijden te verkrijgen en dus geenszins om de werking van het artikel te beperken tot het geval, dat in de fabrieken en werkplaatsen geregeld arbeid wordt verricht;

dat eindelijk het inzonderheid met de arbeidslijst en het register beoogde doel, het mogelijk maken eener doeltreffende contrôle op de behoorlijke naleving der wettelijke voorschriften met betrekking tot den arbeid door jeugdige personen en vrouwen in fabrieken en werkplaatsen, allerminst zou worden bereikt, zoo daarin slechts melding behoefde te worden gemaakt van den door die personen aldaar geregeld verrichten arbeid;

O., dat de Kantonrechter alzoo door voormelde beslissing art. 13 in verband met art. 22 der Arbeidswet 1911 en de Rechtbank door het beroepen vonnis in zijn geheel te bevestigen in stede van het op dit punt te vernietigen en den gerequireerde ook wegens het te zijnen laste in de tweede en derde plaats bewezen verklaarde te veroordeelen diezelfde artikelen in verband met de artt. 247 en 256 Sv. heeft geschonden en het middel in zooverre gegrond is;

Vernietigt het vonnis, door de Arr.-Rechtbank te Zwolle op 18 Mei 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zoover daarbij in hooger beroep is bevestigd het door den Kantonrechter uitgesproken ontslag van rechtsvervolging van den gerequireerde ter zake van het hem in de tweede en derde plaats ten laste gelegde;

En in zoover opnieuw rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.;

Vernietigt mede te dien aanzien het vonnis van den Kantonrechter te Harderwijk van 21 Maart 1916;

Gezien, behalve de in het beroepen vonnis reeds aangehaalde aan het hoofd dezes vermelde artikelen, art. 13 der Arbeidswet 1911;

Qualificeert het ten laste van den gerequireerde in de tweede en derde plaats bewezen verklaarde als:

„het als hoofd van eene onderneming, waarin in eene werkplaats arbeid wordt verricht door een of meer jeugdige personen, niet zorgen: *a.* dat in zijne werkplaats op eene plaats, waar niet uitsluitend door hemzelven arbeid pleegt te worden verricht, eene gedagteekende en door hem onderteekende arbeidslijst, welke voldoet aan de in art. 13 der Arbeidswet 1911 gegeven voorschriften, wordt opgehangen en opgehangen blijft zoodanig dat daarvan gemakkelijk kan worden kennis genomen, *b.* dat in zijne werkplaats een arbeidsregister aanwezig is, dat voldoet aan de in art. 13 der Arbeidswet 1911 gegeven voorschriften — beide overtredingen gepleegd ten aanzien van twee personen";

Veroordeelt den gerequireerde te dier zake tot betaling van vier geldboeten, elk van vijftig cent;

Bepaalt, dat elke boete bij gebreke van betaling zal worden vervangen door hechtenis van één dag;

Verwerpt het beroep voor het overige.

(Ned. Jur.)

—

23 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Ten onrechte besliste de Rechtbank, dat door het in werking treden der wet van 31 December 1915, S. 533, het onderhavige besluit van het Militair Gezag krachtens art. 151 der Gemeentewet ten aanzien van zijn bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen, van rechtswege opgehouden heeft te gelden.

De wetgever immers heeft in die wet van 31 December 1915 de nederlage van goederen slechts aan zich getrokken, voorzoover betreft de z.g. eerste linie, waaruit volgt, dat die wet genoemd besluit in ieder geval onaangetast heeft gelaten, voorzoover het betrekking heeft op de nederlage van goederen buiten die strook, zoodat nu de gemeente, waar het feit gepleegd is, buiten de eerste linie ligt, het besluit daarvoor van kracht bleef.

Toepassing van art. 1, 2e lid Sr.

(Gemeentewet art. 151; Oorlogswet van 23 Mei 1899, S. 128 art. 22.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Breda, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van 30 Juni 1916, *) waarbij en voor zoover in hooger beroep met vernietiging van een vonnis van het Kantongerecht te Breda dd. 14 April 1916, H. F. K., oud 41 jaar, handelsreiziger, geboren te Leiden en wonende te Breda, van alle rechtsvervolging is ontslagen.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Als middel van cassatie is bij memorie voorgedragen: „Schending van de artt. 214 en 216 2°. Sv., van art. 151 der Gemeentewet en van artt. 11 en 13 — in verband met artt. 8 en 9 — van het besluit van het militair gezag van 12 Juli 1915 gewijzigd 15 September en 29 October 1915, door niet-toepassing van art. 214 Sv. en de artikelen van genoemd besluit en de Wet van 23 Mei 1899 en verkeerde toepassing van art. 216 Sv. en art. 151 der Gemeentewet."

Het in het middel genoemd art. 11 van de verordening van 1915 moet in verband met de artt. 8 en 9 en de later daarin gebrachte wijziging, worden gelezen — voor zoover thans van belang — als volgt: het is aan particulieren verboden grootere hoeveelheden van ten uitvoer verboden goederen . . . voorhanden te hebben, dan redelijkerwijze geacht kunnen worden, voor de dagelijksche behoeften van henzelven, of van hunne dieren noodig te zijn.

Bij besluit van het militair gezag — commandant van het veldleger — van 22 Maart 1916 in werking getreden op 1 April 1916, werd in art. 2 verboden aan een ieder in de

*) Dit vonnis is ongeveer gelijkluidend aan het vonnis dier Rechtbank van 30 Juni 1916, N. J. 1916 bl. 925. (Red.)

panden of op erven die bij hem in gebruik zijn, ten uitvoer verboden goederen . . . aanwezig te hebben, tenzij hij kan aantoonen, dat de hoeveelheid niet grooter is dan redelijkerwijze geacht kan worden noodig te zijn voor zijn huiselijk gebruik . . . enz. — en behoudens de niet-toepasselijkheid van dat artikel in het geval aan het slot daarvan bedoeld — terwijl in art. 6 wordt bepaald, dat de bovenbedoelde verordening van 12 Juli 1915 geacht wordt te zijn vervallen. Aan het slot van dat art. 6, wordt in dit opzicht wel is waar een voorbehoud gemaakt, met betrekking tot overtredingen voor 1 April 1916 gepleegd, doch dit kan geheel buiten beschouwing blijven, daar, nu geene wet anders bepaalt, krachtens art. 91 Sr. o. a. art. 1 van dat Wetboek toepasselijk is, ook op feiten waarop bij de Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), sanctioneerende de verordeningen van het militair gezag, straf is gesteld, zoodat het maken van eene overgangsbepaling, geheel viel buiten de bevoegdheid van het militair gezag. Met den heer requirant zou ik verder meenen, dat, daargelaten welke de invloed van de Wet van 31 December 1915 (S. 533) eventueel zou kunnen hebben uitgeoefend, de voor den beklaagde gunstigste bepaling, is vervat in het besluit van het militair gezag van 1915, zoodat het latere verder buiten beschouwing kan blijven.

De zooeven genoemde wet, blijkens haar considerans houdende tijdelijke bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen, is in werking getreden op den 10 Januari 1916. In art. 9 heeft zij een verbod in den zin van art. 2 van het aangehaald militair besluit van 1916, met dien verstande, dat dit ruimer is, als zich uitstrekkende tot alle „goederen" zonder onderscheid. Art. 1 van de wet beperkt de geldendheid van art. 9, tot de bepaalde bij Kon. Besluit aan te wijzen streken en het ter uitvoering van deze bepaling gegeven K. B. van 17 Februari 1916 (S. 76), is in werking getreden op 1 April 1916.

Bij het bestreden vonnis wordt nu beslist, dat bij het in werking treden van de genoemde wet op 10 Januari 1916 het militair besluit van 1915, krachtens art. 151 der Gemeentewet, ten aanzien van de bepalingen o. a. betreffende nederlage van goederen, van rechtswege heeft opgehouden te gelden.

Met hetgeen hiertegen in de memorie wordt aangevoerd kan ik mij zeer goed vereenigen. In de eerste plaats zij opgemerkt, dat art. 9 der Wet van 3 December 1915, in verband met art. 1, eerst zijne werking kan doen gevoelen, nadat het terrein waarop het zou gelden door de Kroon zou zijn aangewezen. De in werkingtreding dier wet op 10 Januari 1916, gaf met ingang van dien datum, de bevoegdheid tot die aanwijzing, doch eerst met het in werking treden van het besluit waarbij die aanwijzing was gedaan — dus 1 April 1916 — kan gezegd worden, dat de wet in het onderwerp nederlage van goederen heeft voorzien, voor zoover die wet zulks tot onderwerp had. In elk geval was dus op den datum van het plegen van het als bewezen aangenomen feit — 13 Januari 1916 — de oude verordening van het militair gezag nog van kracht.

Daargelaten nu, of art. 151 der Gemeentewet, op verordeningen van het militair gezag toepasselijk moet worden geacht, zou ook ik meenen, dat zoodanige verordening geacht moet worden op te houden te gelden, bijaldien door eene wet in haar onderwerp zou worden voorzien. De vraag nu wat het onderwerp van de Wet van 31 December 1915 is, mag m. i. niet uitsluitend uit de considirans, afgescheiden van den inhoud worden beantwoord. Omvang en strekking in verband met beweegredenen bepalen den omvang van het onderwerp eener regeling. Dat deze wet zooals de enkele lezing van den considerans zou doen vermoeden, de regeling betreffende het vervoer en de nederlage van goederen, in haar geheel tot rijkszaak zou hebben gemaakt, wordt weersproken door den inhoud van art. 1, waaruit duidelijk blijkt, dat de Rijkswetgever zich slechts wilde doen gelden op beperkt terrein, nl. in geen geval verder dan op het gebied tusschen de land- en zeegrenzen eenerzijds en de naar aanleiding van art. 177 der algemeene wet van 26 Augustus 1822 (S. 38), vastgestelde linie anderzijds en dan daar nog maar, voor zoover zulks bij Kon. Besluit zou worden aangewezen. Het onderwerp van de Wet van 31 December 1915 is dus niet, regeling vervoer en nederlage van goederen in het rijk, doch zoodanige regeling binnen de bedoelde linie.

Is deze opvatting de juiste, dan volgt daaruit dat in het onderwerp der militaire verordening niet is voorzien, voor zoover die bestrijkt haar rechtsgebied buiten de zoogenaamde eerste linie waarvan zooeven sprake was en dat dus die verordening van kracht bleef voor Breda, dat buiten die linie ligt en waar het feit is gepleegd.

Het middel komt mij dus gegrond voor.

Eene enkele opmerking zij mij nog vergund betreffende het bewijs van het ten laste gelegde in verband met het K. B. van 3 Maart 1915 (S. 120). — Nu noch in eersten aanleg, noch in

hooger beroep bepaaldelijk is bestreden, dat het koper een hoofdbestanddeel vormde van de goederen, kon de Rechter m. i. uit de gebleken feiten en omstandigheden terecht afleiden, dat zulks hier het geval was.

Ik concludeer tot vernietiging van het bestreden vonnis voór zoover het bewezene niet strafbaar is verklaard en de beklaagde van alle rechtsvervolging is ontslagen en dat de Hooge Raad het bewezene zal qualificeeren als: in eene in staat van beleg verklaarde gemeente, in het gezagsgebied van het militair gezag in de provincie Noord-Brabant, Limburg en Gelderland bezuiden de Waal, buiten de stellingen en afzonderlijke forten als particulier, eene grootere hoeveelheid van ten uitvoer verboden goederen voorhanden hebben, dan redelijkerwijze geacht kan worden, voor de dagelijksche behoeften van hemzelf, of van zijne dieren noodig te zijn, den beklaagde daaraan schuldig zal verklaren en met aanhaling van den aanhef en artt. 8, 9, 11 van de verordening, vastgesteld door den Commandant van het Veldleger uitoefenende het militair gezag in het gebied zooeven genoemd, op 12 Juli 1915, gewijzigd 29 October 1915, artt. 22, 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), artt. 23, 91 Sr., art. 219 Sv., K. B. van 3 Maart 1915 (S. 120) en 8 September 1914 (S. 448), de Wet van 21 December 1914 (S. 574), den beklaagde zal veroordeelen tot eene boete van f 25, met bepaling dat die boete bij niet-betaling zal worden vervangen door 25 dagen hechtenis en met bevel tot teruggave van de in beslag genomen transformatoren na verloop van 8 dagen na de uitspraak van het arrest aan beklaagde.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op de bestrijding van het beroep namens gerequireerde;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis ten laste van gerequireerde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, dat hij op 13 Januari 1916 te Breda voorhanden heeft gehad eene hoeveelheid van ongeveer 4286 K.G. koper, hoofdbestanddeel uitmakende van een partij van 68 transformatoren, zijnde hij een particulier en voormelde hoeveelheid grooter dan hij redelijkerwijs geacht kan worden voor zijn dagelijksche behoeften noodig te hebben;

O., dat de Rechtbank voorts dat feit niet strafbaar heeft verklaard en gerequireerde te dien aanzien van alle rechtsvervolging heeft ontslagen met last tot teruggave aan gerequireerde der als stukken van overtuiging gediend hebbende onderdeelen van transformatoren binnen acht dagen, nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan;

dat dit ontslag van rechtsvervolging berust op de volgende gronden:

dat het bewezen verklaarde feit op 13 Januari 1916 niet bij eenige wet of wettelijke verordening strafbaar was gesteld, ook niet bij art. 11 van het besluit van het Militair Gezag van 12 Juli 1915, zooals later gewijzigd;

dat op 10 Januari 1916 in werking getreden is de Wet van 31 December 1915 (S. 533), die, blijkens haren considerans, de regeling van het vervoer en de nederlage van goederen geheel aan zich heeft getrokken;

dat dientengevolge genoemd Besluit van het Militair Gezag van 12 Juli 1915, zijnde gelijk te stellen met een gemeentelijke verordening, krachtens art. 151 der Gemeentewet ten aanzien van zijne bepalingen voornoemde onderwerpen betreffende, op 10 Januari 1916 van rechtswege heeft opgehouden te gelden;

dat nu wel het Militair Gezag in Noord-Brabant, Limburg en Gelderland, ten zuiden van den Neder-Rijn in zijn besluit van 22 Maart 1916 heeft gedecreteerd, dat zijn besluit van 12 Juli 1915 voor overtredingen, gepleegd vóór 1 April 1916 gehandhaafd blijft, totdat omtrent die overtredingen door den bevoegden rechter onherroepelijk zal zijn beslist, doch dat het duidelijk is, dat, deze bepaling, afkomstig van eene lagere macht, niet vermag af te doen aan den wil der hoogere macht, uitgedrukt in voormeld art. 151 der Gemeentewet;

O. betreffende het cassatiemiddel:

dat het besluit van den Luitenant-Generaal, Commandant van het Veldleger, het militair gezag uitoefenende onder andere in de provincie Noord-Brabant buiten de stellingen en afzonderlijke forten van 12 Juli 1915, zooals het is gewijzigd bij besluit van dien bevelhebber van 29 October 1915, voor de in staat van beleg verklaarde gemeenten van zijn gezagsgebied, in art. 11 bepaalt: „Het is aan particulieren verboden grootere hoeveelheden goederen, als bedoeld bij art. 9, in te slaan of voorhanden te hebben dan redelijkerwijs geacht kunnen worden voor de dagelijksche behoeften van henzelven of van hunne dieren noodig te zijn.", terwijl die in art. 9 genoemde goederen in verband met art. 8 van het besluit zijn, de ten uitvoer verboden goederen;

dat, in verband met het uitvoerverbod, gegeven bij K. B. van 3 Maart 1915 (S. 120), het door de Rechtbank bewezen verklaarde feit geheel valt onder bovengenoemde verbodsbepaling en de Rechtbank in het gegeven geval die bepaling ten onrechte niet heeft toegepast;

dat immers art. 9 der Wet van 31 December 1915 (S. 533) wèl eene regeling bevat betreffende de nederlage van goederen, doch dat die wetsbepaling niet voorziet in het door art. 11 geregelde onderwerp in zijn geheel;

dat toch de considerans der Wet van 31 December 1915 wel geheel in het algemeen spreekt van de wenschelijkheid om bepalingen vast te stellen omtrent onder meer de nederlage van goederen, doch dat inderdaad — en zulks in overeenstemming met de memorie van toelichting, volgens welke het noodzakelijk was bepalingen vast te stellen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen *in de nabijheid der grenzen* — art. 1 de werking ook van art. 9 beperkt tot de door de Koningin aan te wijzen gedeelten van het grondgebied des Rijks gelegen tusschen de naar aanleiding van art. 177 der Algemeene wet van 26 Augustus 1822 (S. 38) vastgestelde linie eenerzijds en de zee of het vreemde grondgebied anderzijds;

dat dus de wetgever in die wet de nederlage van goederen slechts aan zich heeft getrokken voor zoover betreft die zoogenaamde 1e linie, waaruit volgt, dat die wet in ieder geval art. 11 van het genoemde besluit van 12 Juli 1915, voor zoover het betrekking heeft op de nederlage van goederen buiten die aldus aangewezen strook onaangetast laat;

dat nu de gemeente Breda, de plaats waar ten deze het feit gepleegd is, buiten de eerste linie ligt;

dat het cassatiemiddel dus is gegrond;

O. voorts dat de bovengenoemde militaire bevelhebber bij besluit van 22 Maart 1916 het besluit van 12 Juli 1915 met ingang van 1 April 1916 heeft ingetrokken, doch daarbij tevens in art. 2 heeft bepaald: „Het is aan een ieder verboden in de panden of op de erven, die bij hem in gebruik zijn, ten uitvoer verboden goederen en margarine aanwezig te hebben, tenzij hij kan aantoonen dat de hoeveelheid niet grooter is dan redelijkerwijze geacht kan worden noodig te zijn voor zijn huiselijk gebruik of voor de uitoefening van zijn bedrijf, in verband met den normalen omvang van dat bedrijf en zijn normaal binnenlandsch debiet.";

dat waar nu deze bepaling voor den requirant minder gunstig is dan die van art. 11 van het besluit van 12 Juli 1915, deze laatste bepaling krachtens art. 1 Sr. op het bewezen verklaarde feit moet worden toegepast;

dat dus de Rechtbank gerequireerde *niet* van alle rechtsvervolging had moeten ontslaan, maar hem, mede krachtens de artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128) had moeten veroordeelen;

Vernietigt het vonnis door de Arr.-Rechtbank te Breda den 30 Juni 1916 in deze zaak gewezen, doch alleen voor zoover het aan gerequireerde ten laste gelegde niet strafbaar is verklaard en hij ter zake daarvan van alle rechtsvervolging is ontslagen;

En rechtdoende ten principale krachtens art. 105 R. O.;

Qualificeert het bewezen verklaarde feit als: „Het te Breda als particulier grootere hoeveelheid ten uitvoer verboden goederen voorhanden hebben dan redelijkerwijze geacht kunnen worden voor de dagelijksche behoeften van hemzelve of van zijne dieren noodig te zijn";

Gezien de artt. 8, 9, 11 van voornoemd besluit van den Commandant van het Veldleger van 12 Juli 1915, gewijzigd 29 October 1915, de artt. 22 en 43 der Wet van 23 Mei 1899 (S. 128), de artt. 23, 91 Sr., het K. B. van 3 Maart 1915 (S. 120), het K. B. van 8 September 1914 (S. 448), de Wet van 21 December 1914 (S. 574);

Verklaart gerequireerde schuldig aan het aldus gequalificeerde feit;

Veroordeelt hem in eene geldboete van f 25, bij niet-betaling te vervangen door vijf en twintig dagen hechtenis. (Ned. Jur.)

---

24 *October* 1916. BESLUIT, bepalende de bekendmaking in het *Staatsblad* van het op 30 September 1915 te *Parijs* tusschen *Nederland* en *Frankrijk* gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen *Suriname* en *Fransch Guyana* over een gedeelte der *Marowijnerivier*. S. 481.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Gezien het op 30 September 1915 te *Parijs* tusschen *Nederland* en *Frankrijk* gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen *Suriname* en *Fransch Guyana* over een gedeelte der Marowijnerivier, van welk verdrag een afdruk met vertaling bij dit Besluit is gevoegd;

Overwegende dat bedoeld verdrag is goedgekeurd bij de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 304) en dat de akten van bekrachtiging daarvan op 16 September daaraanvolgende te *Parijs* zijn uitgewisseld;

Op de voordracht van Onzen Minister van

Buitenlandsche Zaken van den 20sten October 1916, nº. 47788, Directie van het Protocol;

Hebben goedgevonden en verstaan:

voorzegd verdrag en de vertaling (1) daarvan te doen bekend maken door de plaatsing van dit Besluit in het *Staatsblad*.

Onze Ministers, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur, zijn belast, ieder voor zooveel hem betreft, met de uitvoering van hetgeen ten deze wordt vereischt.

's-Gravenhage, den 24sten October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

J. LOUDON.

(*Uitgeg.* 1 *Nov.* 1916.)

VERTALING.

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden,

De President der Fransche Republiek,

erkennende de wenschelijkheid om bij verdrag de grens vast te stellen tusschen de koloniën Suriname en Fransch Guyana over het gedeelte van de grensrivier begrepen tusschen het noordelijk uiteinde van het aan Nederland toebehoorende Stoelmanseiland en het zuidelijk uiteinde van het aan Frankrijk toebehoorende eiland Portal;

besloten hebbende te dien einde een verdrag te sluiten, terwijl zij zich voorbehouden om later over te gaan tot eene regeling bij verdrag van de grens buiten het bovenaangegeven gedeelte;

hebben tot hunne Gevolmachtigden benoemd, te weten:

Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden:

Haren Kamerheer Ridder de Stuers, Hoogst-Derzelver Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister bij den President der Fransche Republiek;

de President der Fransche Republiek:

den Heer Théophile Delcassé Afgevaardigde, Minister van Buitenlandsche Zaken;

die, na elkander hunne in goeden en behoorlijken vorm bevonden volmachten te hebben medegedeeld, zijn overeengekomen nopens de volgende bepalingen:

Art. **1**. Over het gedeelte van den loop van de rivier de Marowijne (Maroni), begrepen tusschen eene lijn West-Oost, rakende aan het noordelijk uiteinde van het aan Nederland toebehoorende Stoelmanseiland, in het zuiden, en eene lijn West-Oost rakende aan het zuidelijk uiteinde van het aan Frankrijk toebehoorende eiland Portal, in het noorden, wordt de grens tusschen de koloniën Suriname en Fransch Guyana gevormd door de lijn loopende over het midden van het water bij normalen stand.

Mitsdien zijn de eilanden gelegen in dit gedeelte van de rivier Nederlandsch of Fransch grondgebied, naarmate zij in hun geheel of ten minste voor het grootste deel gelegen zijn ten Westen of ten Oosten van die lijn.

De eilanden Langa-Tabiti en Paccarebo of Blakkarebo zijn geheel Nederlandsch grondgebied en het eiland Guidala is geheel Fransch grondgebied. Deze eilanden zijn dus niet onderworpen aan den regel vermeld in het vorige lid.

De beide verdragsluitende Regeeringen verbinden zich, de verkregen rechten van de Boschnegers en de Indianen, die de eilanden in de rivier bewonen, te eerbiedigen.

2. De scheepvaart is vrij op de wateren van het gedeelte van de rivier de Marowijne (Maroni), begrensd overeenkomstg artikel één. Mitsdien zullen de koopwaren, het goud inbegrepen, die dat gedeelte van de rivier op- of afgevoerd worden, vrijelijk over de wateren van het eene en het andere land worden doorgevoerd en vrijgesteld zijn van elke vertooning van eenig manifest of van andere documenten en van elke storting van rechten; deze kunnen, voor zoover zij verschuldigd zijn, eerst gevorderd worden op het oogenblik van de ontscheping.

De personen, die de wateren van het in dit verdrag bedoeld riviergedeelte bevaren, zullen op geenerlei wijze kunnen worden lastig gevallen door de ambtenaren van het eene of het andere land, tenzij wegens misdrijven volgens het gemeene recht.

3. Geen werk van algemeen of bijzonder nut, dat wijziging kan brengen in den hydrographischen toestand dan wel de scheepvaart of het voorttrekken van schepen kan belemmeren in de wateren van het gedeelte van de rivier de Marowijne (Maroni), begrensd overeenkomstig artikel één, zal kunnen worden ondernomen zonder voorafgaande overeenstemming tusschen de beide Regeeringen.

Echter zal zoodanige voorafgaande overeenstemming niet vereischt worden voor den aanleg aan onverschillig welken oever van landingsbruggen, havens, scheepshellingen, vaargeulen en in het algemeen van alle werken, welke ook, bestemd om den vrijen toegang tot den oever te verzekeren. De aanleg van werken van dien aard zal altijd op elk der beide oevers geoorloofd zijn aan het openbaar be-

(1) De vertaling is hierna alleen opgenomen. Zie voor de oorspronkelijke tekst de wet van 24 Juni 1916, S. 304.

stuur, alsmede aan houders van vergunningen, onder voorwaarde dat deze laatsten zich gedragen naar de regelingen, vastgesteld door de Regeering van het land aan hetwelk de betrokken oever toebehoort.

4. De baggerconcessies worden door de beide Regeeringen van de kolonie Suriname en van Fransch Guyana gezamenlijk verleend voor eenzelfde begrensd deel van de rivier, hetzij aan een enkelen aanvrager, hetzij aan eene enkele groep van aanvragers, in dier voege, dat hetzelfde bedrijf kan worden uitgeoefend in de naast elkander gelegen Nederlandsche en Fransche rivierhelften.

5. De beide Mogendheden verbinden zich om zoodra mogelijk vast te stellen den vorm, waarin de baggerconcessies door de beide Regeeringen zullen worden verleend, alsmede de verplichtingen, die aan de concessiehouders zullen worden opgelegd.

In de baggerconcessies zal worden bepaald:

1°. dat elke hoeveelheid delfstof in het overeenkomstig artikel één begrensde deel van de rivier gewonnen, zal beschouwd worden als afkomstig te zijn voor de helft uit de Nederlandsche wateren en voor de helft uit de Fransche wateren;

2°. dat de concessiehouders in elk der beide koloniën alle rechten op delfstoffen, vastgesteld bij de thans geldende of later vast te stellen tarieven, zullen moeten voldoen naar verhouding van de hoeveelheid delfstof, die geacht zal worden te zijn gewonnen in de wateren van ieder land;

3°. dat de concessiehouders gehouden zullen zijn het voorttrekken van schepen over de rivier toe te laten en dat zij zich zullen moeten gedragen naar alle regelingen bestemd om de vrije scheepvaart te verzekeren.

6. De Hooge Verdragsluitende Partijen verbinden zich aan het Permanente Hof van Arbitrage te 's-Gravenhage de geschillen te onderwerpen, die tusschen haar zouden kunnen rijzen terzake van de toepassing of de uitlegging van dit verdrag en die niet langs den diplomatieken weg zullen kunnen zijn opgelost.

In ieder afzonderlijk geval zullen de Hooge Verdragsluitende Partijen een bijzonder compromis teekenen, duidelijk omschrijvende het onderwerp van het geding, den omvang der bevoegdheden van den scheidsrechter of van het scheidsgerecht, de wijze van deszelfs benoeming, de taal die de scheidsrechter of het scheidsgerecht zal gebruiken en die waarvan voor hen gebruik gemaakt zal mogen worden, het bedrag der som die elk der Hooge Verdragsluitende Partijen zal moeten storten als voorschot op de kosten, alsmede de met betrekking tot de formaliteiten en de termijnen der procedure in acht te nemen regels.

Dit verdrag zal worden bekrachtigd en de bekrachtigings-oorkonden zullen zoodra mogelijk te Parijs worden uitgewisseld.

Ten blijke waarvan de wederzijdsche gevolmachtigden dit verdrag hebben onderteekend en van hun zegel voorzien.

Gedaan in dubbel te Parijs, den 30sten September 1915.

(*L. S.*) A. DE STUERS.
(*L. S.*) DELCASSÉ.

—

25 *October* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *wilde kastanjes*, van *beukenoten* en van *eikels*. S. 482.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van wilde kastanjes, van beukenoten en van eikels te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 9 October 1916, Kabinet, Litt. U[138];

Den Raad van State gehoord (advies van 10 October 1916, n°. 39);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 24 October 1916, Kabinet, Litt. Z[145];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van wilde kastanjes, van beukenoten en van eikels is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 25 *Oct.* 1916.)

—

26 *October* 1916. BESLUIT, tot verlenging van de schorsing van het besluit van den Raad der gemeente *Schoten* van 8 Maart 1916, strekkende tot ontslag van den boekhouder-kassier bij het gasbedrijf N. P. Visser bij niet-aanzuivering van een kastekort. S. 483.

Verlengd tot 22 April 1917.

—

26 *October* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Aan een vergunning tot uitbreiding eener inrichting mogen geen voorwaarden worden verbonden die niet de uitbreiding raken, maar verband houden met de oorspronkelijke vergunning.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door J. van den Hurk te Eindhoven tegen het besluit van Burgemeester en Wethouders dier gemeente van 8 Maart 1916, waarbij aan de hem door dat College bij zijn besluit aan 9 April 1913 verleende vergunning tot uitbreiding zijner stoom-brood- en koekbakkerij gelegen te Eindhoven aan het Wilhelminaplein, kad. bekend Sectie D. nº. 1687, nieuwe voorwaarden zijn verbonden;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 11 October 1916, nº. 386;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 24 October 1916 nº. 811 H. Afd. A.;

O., dat Burgemeester en Wethouders van Eindhoven bij hun besluit van 6 Maart 1912 aan J. van den Hurk en zijne rechtverkrijgenden vergunning hebben verleend tot het oprichten van eene brood- en koekfabriek met electromotor van 10 P.K. op het perceel Sectie D. nº. 1591, gelegen aan het Wilhelminaplein, mits de electromotor op een alleszins hecht fundament wordt opgesteld en de schoorsteen van den oven voldoende hoog wordt opgetrokken;

dat Burgemeester en Wethouders op 9 April 1913 vergunning hebben verleend tot uitbreiding der inrichting door het plaatsen van een tijdelijken gasmotor van 6 P.K.;

dat Burgemeester en Wethouders bij voormeld besluit van 8 Maart 1916, uit overweging dat door het verspreiden van roet hinder en schade wordt veroorzaakt aan naburige panden, aan de laatstgenoemde vergunning tot uitbreiding der stoom- brood- en koekbakkerij nieuwe voorwaarden hebben verbonden;

dat de appellant in beroep aanvoert dat door de oplegging van deze voorwaarden aan zijne rechten wordt te kort gedaan;

O., dat de bovenvermelde nieuwe voorwaarden door Burgemeester en Wethouders van Eindhoven zijn verbonden aan hun besluit van 9 April 1913, waarbij aan den belanghebbende vergunning werd verleend tot uitbreiding zijner inrichting;

dat intusschen deze voorwaarden niet de uitbreiding raken, maar verband houden met de oorspronkelijke, bij besluit van 6 Maart 1912 verleende, vergunning en, zoo zij noodig worden geoordeeld, aan die vergunning hadden moeten worden toegevoegd;

dat mitsdien het besluit waartegen het beroep is gericht niet kan worden gehandhaafd;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bestreden besluit van Burgemeester en Wethouders van Eindhoven van 8 Maart 1916 te vernietigen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

28 *October* 1916. BESLUIT, betreffende de benoembaarheid en uitzending van wetenschappelijk opgeleid personeel voor den bestuursdienst in *Nederlandsch-Indië*. S. 484.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 3 October 1916, Afdeeling A[3], nº. 57;

Den Raad van State gehoord (advies van 17 October 1916, nº. 38);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 25 October 1916, Afdeeling A[3], nº. 35;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Behalve de personen, die ingevolge het besluit op de Indische Bestuursopleiding (*Nederlandsch Staatsblad* 1907 nº. 71, *Indisch-Staatsblad* 1907 nº. 230), zooals dat is aangevuld en gewijzigd, laatstelijk bij Ons besluit van 9 Maart 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 118), benoembaar zijn tot de in de artikelen 1 en 2 van eerstgenoemd besluit bedoelde betrekkingen bij het binnenlandsch bestuur en bij de Landskantoren in *Nederlandsch-Indië*, zijn daartoe ook benoembaar zij, die voldaan hebben aan het Indologisch examen bedoeld bij artikel 24 *bis* van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 87), zooals dit luidt ingevolge artikel IV van Ons besluit van 23 Februari 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 79).

2. Zij, die overeenkomstig het besluit op de Indische bestuursopleiding zijn aangewezen als Candidaat-Indisch ambtenaar, zijn bevoegd om, in plaats van de in dat besluit omschreven

examens voor den administratieven dienst, het Indologisch examen af te leggen, voor zoover zij daartoe ingevolge artikel 24*bis* van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 87), zooals dat luidt ingevolge artikel IV van Ons besluit van 23 Februari 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 79), kunnen worden toegelaten. De bepalingen omtrent eerstgenoemde examens zijn in dat geval niet op hen van toepassing.

Zij, die van dit artikel wenschen gebruik te maken, moeten hun voornemen onverwijld ter kennis brengen van Onzen Minister van Koloniën.

3. (1) De toelage bedoeld in het 1ste lid van artikel 11*b* van het Besluit op de Indische bestuursopleiding gaat voor Candidaat-Indische ambtenaren, die zich voor het Indologisch examen bekwamen, in op het tijdstip, waarop zij met goed gevolg het candidaatsexamen in de rechtswetenschap of in de taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archipel hebben afgelegd. Het bepaalde in het 2de en 5de lid van artikel 11*b* voornoemd is op hen van toepassing.

(2) De toelage wordt genoten gedurende ten hoogste vier jaren, welke termijn evenwel in bijzondere gevallen door Onzen Minister van Koloniën, door wien ook overigens de tijdstippen van ingang en ophouden der toelage worden bepaald, met ten hoogste één jaar kan worden verlengd.

(3) Candidaat-Indische ambtenaren die zich eerst op de in het besluit op de Indische bestuurs-opleiding bedoelde examens voor den administratieven dienst toelegden, doch tijdens de studie daarvoor besluiten zich alsnog voor het Indologisch examen te bekwamen, genieten de in het vorig lid bedoelde toelage zooveel korter, als zij op het tijdstip waarop zij van studierichting veranderen reeds in het genot van een toelage waren.

(4) Aan Candidaat-Indische ambtenaren, die zich voor het Indologisch examen bekwamen, kan door Onzen Minister van Koloniën ten allen tijde ontslag gegeven worden, hetzij wegens te langen duur hunner studie, hetzij wegens aanhoudende ziels- of lichaamsziekte, hetzij wegens wangedrag of plichtverzuim.

4. Onze Minister van Koloniën bepaalt welke Candidaat-Indische ambtenaren, die het candidaats-examen in de rechtswetenschap of in de taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archipel met goed gevolg hebben afgelegd, voorloopig bestemd worden voor *Java* en *Madoera* of voor de buitenbezittingen.

Het 2de en 3de lid van artikel 20 van het Besluit op de Indische Bestuursopleiding is op hen van toepassing.

5. (1) Candidaat-Indische ambtenaren die in het Indologisch examen zijn geslaagd, worden, nadat zij opnieuw voor den Indischen dienst lichamelijk geschikt verklaard zijn en ten genoegen van Onzen Minister van Koloniën hebben doen blijken voldoende bedreven te zijn in het paardrijden, door dien Minister ter beschikking van den Gouverneur-Generaal gesteld om te worden aangesteld tot *administratief-ambtenaar*, onderscheidenlijk naar hunne voorloopige bestemming hetzij voor *Java* en *Madoera*, hetzij voor de buitenbezittingen; Onze voornoemde Minister bepaalt hun rangnummer zoowel onderling als ten opzichte van de Candidaat-Indische ambtenaren, die de in het Besluit op de Indische bestuursopleiding omschreven examens voor den administratieven dienst hebben afgelegd en voor de behoefte van hetzelfde dienstjaar zijn of worden uitgezonden. Ten aanzien van de terugbetaling van de kosten van het onderwijs in het paardrijden is op hen van toepassing Ons besluit van 18 Maart 1912, nº. 47.

(2) Aan de in het vorig lid bedoelde terbeschikkingstelling is, behalve overtocht naar *Nederlandsch-Indië* voor gouvernementsrekening c. q. met het wettig gezin op den voet der daaromtrent geldende bepalingen, verbonden eene tegemoetkoming voor uitrusting. Voor hen die gedurende vier jaren of langer in het genot zijn geweest van de in artikel 3 bedoelde toelage, bedraagt deze tegemoetkoming f 1500, welk bedrag voor hen, die minder dan vier jaren de toelage hebben genoten, wordt verhoogd met f 250 voor elk aan de vier jaren ontbrekend jaar of gedeelte van een jaar grooter dan een half jaar, waarover geen toelage is ontvangen.

(3) Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, moeten zich verbinden tot teruggaaf van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van overtocht en van vergoeding voor uitrustingskosten, indien zij niet binnen den hun aangewezen tijd naar *Nederlandsch-Indië* vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden waarvoor zij worden uitgezonden niet aanvaarden, dan wel binnen den tijd van vijf jaren na aankomst in *Nederlandsch-Indië* uit 's lands dienst worden ontslagen.

6. (1) Ook anderen dan Candidaat-Indische ambtenaren, die het Indologisch examen hebben afgelegd, kunnen, indien zij daarvoor lichamelijk geschikt verklaard en in het paardrijden voldoende bedreven zijn, bij gebleken behoefte, op den voet van het in artikel 5 bepaalde ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld om tot administratief ambtenaar aangesteld te worden.

(2) Onze Minister van Koloniën bepaalt hun rangnummer zoowel onderling als ten opzichte van de Candidaat-Indische ambtenaren, die voor de behoefte van hetzelfde dienstjaar zijn of worden uitgezonden.

(3) De bepalingen omtrent de indienststelling van Candidaat-Indische ambtenaren en omtrent dier benoeming tot adspirant-controleur gelden ook voor hen.

7. De uitgaven, uit dit besluit voortvloeiende, komen ten laste van de begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië*.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 28sten October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 15 *Nov.* 1916.)

—

28 *October* 1916. BESLUIT, strekkende tot nadere aanvulling van het Koninklijk besluit van 21 Maart 1907 betreffende bijzondere voorwaarden van benoembaarheid tot en uitzending uit *Nederland* van personeel voor betrekkingen bij de rechterlijke macht in *Nederlandsch-Indië*. S. 485.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën van 3 October 1916, Afdeeling A[3], nº. 57;

Den Raad van State gehoord (advies van 17 October 1916, nº. 38);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 25 October 1916, Afdeeling A[3], nº. 35;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig artikel.

Letter *a* van het eerste lid van artikel 1 van Ons besluit van 21 Maart 1907 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 75, *Indisch Staatsblad* nº. 264), zooals dat besluit is gewijzigd, laatstelijk bij Ons besluit van 26 Juli 1915 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 340, *Indisch Staatsblad* nº. 738) wordt gelezen:

a. hebben voldaan aan het facultéitsexamen of aan het Indologisch examen onderscheidenlijk bedoeld bij de artikelen 24 en 24*bis* van het Koninklijk besluit van 27 April 1877 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 87), zooals dit luidt ingevolge de artikelen III en IV van Ons besluit van 23 Februari 1916 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 79).

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 28sten October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 11 *Nov.* 1916.)

—

30 *October* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende, met intrekking van zijne beschikking van 27 April 1916, vaststelling van nadere bepalingen, met inachtneming van welke de onder beheer van den Centralen Gezondheidsraad staande verplaatsbare ziekenbarakken aan gemeentebesturen ten gebruike worden afgestaan.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken;

Gelet op het advies van den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad, van 24 October 1916, nº. 1438/12;

Heeft goedgevonden:

met intrekking van zijne beschikking van 27 April 1916, nº. 5137, afdeeling V. A. (*Nederlandsche Staatscourant* van 28 April daaraanvolgende, nº. 100), tot vaststelling van de daarbij behoorende bepalingen, met inachtneming van welke de onder beheer van den Centralen Gezondheidsraad staande verplaatsbare ziekenbarakken aan gemeentebesturen ten gebruike worden afgestaan, die bepalingen nader vast te stellen, zooals ze hierbij zijn gevoegd.

Deze beschikking zal worden geplaatst in de *Nederlandsche Staatscourant*.

's Gravenhage, 30 October 1916.

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

BEPALINGEN, *met inachtneming van welke de onder beheer van den Centralen Gezondheidsraad staande verplaatsbare ziekenbarakken aan gemeentebesturen ten gebruike worden afgestaan.*

Art. 1. Het bestuur der gemeente richt zijne aanvrage tot het in gebruik afstaan van eene

barak met toebehooren — badkuip met kachel, ijzeren ledikanten, tijken voor matrassen, kachels, linoleum op den vloer — door bemiddeling van den betrokken ziekeninspecteur tot den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad. Deze staat de aanvrage toe, indien eene barak beschikbaar is, met dien verstande, dat, indien gelijktijdig meerdere aanvragen inkomen dan barakken beschikbaar zijn, de barakken ten gebruike worden afgestaan aan de besturen van die gemeenten, waarin, naar het oordeel van den voorzitter, de grootste behoefte daaraan bestaat.

In gevallen van bijzonder spoedeischenden aard kan de voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad eene rechtstreeksche aanvrage van een gemeentebestuur toestaan.

De voorzitter geeft van zijne beslissing onverwijld kennis aan den betrokken ziekteninspecteur.

Moet eene barak, op grond van dringender behoeften elders, uit eene gemeente worden verwijderd, vóórdat de inspecteur tot de verwijdering geraden heeft, dan geschiedt zij op last van den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad. Deze geeft van zijne beslissing onverwijld kennis aan den ziekteninspecteur.

2. Eene barak blijft bij het bestuur van eene zelfde gemeente niet langer dan drie achtereenvolgende maanden in gebruik, tenzij met goedvinden van den Centralen Gezondheidsraad, welke dien termijn, op aanvrage van het gemeentebestuur, telkens voor hoogstens ééne maand kan verlengen.

3. De voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad wijst twee deskundige werklieden en, zoo noodig, een ambtenaar van dien raad aan, onder wier toezicht de barak ten gebruike wordt verzonden, en die ter plaatse de opstelling en het uiteennemen, ontsmetten, inpakken en op- of inladek der barak leiden en daarbij als voorwerkers dienst doen. De overige werklieden en de hulpmiddelen hiertoe gevorderd, alsmede het noodige tot het geschikt maken van het terrein, worden door het gemeentebestuur beschikbaar gesteld.

4. Voor elken dag dat eene barak ter beschikking van het bestuur eener gemeente is, is die gemeente aan den Staat der Nederlanden een bedrag van één gulden en vijftig cent (f 1.50) verschuldigd, waarin is begrepen vergoeding voor de kosten van het vervoer naar het naast bij de plaats van bestemming gelegen spoorwegstation of aanlegplaats en terug.

De termijn, gedurende welken eene barak ter beschikking van het bestuur eener gemeente is, wordt geacht aan te vangen met het begin van den dag, volgende op dien, waarop de barak aan het naastbij gelegen station of aanlegplaats aankomt, en te eindigen met het einde van den dag, voorafgaande aan dien, waarop de barak van dat station of van die aanlegplaats wordt teruggezonden.

De voldoening van het verschuldigde geschiedt binnen ééne maand, nadat het gebruik der barak is geëindigd, ten kantore van een der Rijksbetaalmeesters.

De voor de betaling ontvangen quitantie van storting wordt uiterlijk binnen vier dagen na de afgifte gezonden aan den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad, die desverlangd een bewijs van ontvangst afgeeft.

5. Voor rekening van de gemeente komen voorts de volgende kosten:

a. die van het loon, de reis en het verblijf der twee deskundige werklieden en die van de reis en het verblijf van den ambtenaar, bedoeld in art. 3, in dezer voege, dat in rekening kan worden gebracht:

door de werklieden:

a. een uurloon, vast te stellen door den voorzitter van den Centralen Gezondheidsraad, na bekomen goedkeuring van den Minister van Binnenlandsche Zaken, welk uurloon wordt verhoogd met:

100 pCt. voor arbeid op Zondagen of daarmede gelijkgestelde dagen;

50 pCt. voor nachtarbeid, waaronder is te verstaan arbeid tusschen 10 uur des namiddags en 6 uur des voormiddags;

25 pCt. voor de uren, waarop de ontsmettingsarbeid is verricht.

b. reis- en verblijfkosten, te berekenen overeenkomstig de vijfde klasse van het tarief, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 29 October 1915 (*Staatsblad* n°. 451);

door den ambtenaar: reis- en verblijfkosten, berekend overeenkomstig die klasse van bovengenoemd tarief, als waarin hij volgens zijn rang is gerangschikt;

b. die der ontsmetting van de barak;

c. die van het vervoer der barak van en naar het naastbij gelegen spoorwegstation of aanlegplaats;

d. die der vernieuwingen van de barak of van haar toebehooren, voor zooverre deze noodzakelijk zijn geworden door onoordeelkundig gebruik van de barak of toebehooren, en

e. die vallende op de exploitatie van de barak ter plaatse van gebruik, geen uitgezonderd.

De voldoening der in dit artikel bedoelde kosten geschiedt rechtstreeks aan hen die de

werkzaamheden hebben verricht, de kosten gemaakt, of de diensten hebben bewezen.

6. Alle geschillen, geen uitgezonderd, die over de uitvoering dezer bepalingen mochten ontstaan, worden door den Minister van Binnenlandsche Zaken in hoogste instantie beslist.

7. Deze bepalingen treden in werking den eersten November 1916.

Behoort bij beschikking van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 30 October 1916, nº. 13583, afdeeling V. A.

Mij bekend,

De Secretaris-Generaal van Binnenl. Zaken,
J. B. KAN.

—

30 *October* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

In art. 1 der Leerplichtwet wordt aan de „ouders", dus aan vader en moeder, gelijkelijk de verplichting opgelegd om tegen schoolverzuim van bij hen inwonende leerplichtige kinderen te waken.

(Sv. artt. 211, 216, 221, 347; Leerplichtwet art. 1.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

De Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Middelburg, requirant van cassatie tegen een bij verstek gewezen vonnis van gemeld Kantongerecht van 27 Juli 1916, waarbij P. S., huisvrouw van J. B., geboren 16 October 1876 te 's Heer Arendskerke, wonende te Vlissingen, is ontslagen van alle rechtsvervolging van het ten laste gelegde en bewezen verklaarde.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

In zijn vonnis van 27 Juli jl. beantwoordde de Kantonrechter te Middelburg de vraag, wie der ouders voor de niet-naleving der verplichting van art. 1 der Leerplichtwet strafrechtelijk verantwoordelijk moet worden geacht, in dien zin, „dat de vader in de eerste plaats als de aansprakelijke persoon moet worden beschouwd en hem geen omstandigheden bekend zijn, welke een optreden tegen de moeder alleen kunnen rechtvaardigen". Ofschoon hij dus het ten laste gelegde feit wettig en overtuigend bewezen achtte, ontsloeg hij de gerequireerde van alle rechtsvervolging.

Tegen die uitspraak richt zich het cassatieberoep van het Openbaar Ministerie bij genoemd Kantongerecht, ter ondersteuning waarvan bij memorie één middel is aangevoerd luidende: „Schending door niet-toepassing, althans verkeerde toepassing, van de artt. 211, 214 1e lid, 216 2e lid Sv. en de artt. 1 en 23 § 1 2º. der Leerplichtwet."

Ik onderschrijf de grief, voorzoover zij dit deel van het vonnis bestrijdt. In art. 1 der Leerplichtwet toch wordt de verantwoordelijkheid van beide ouders erkend, dus ook die der moeder, en in de memorie van antwoord (bl. 77) wordt wel is waar de aansprakelijkheid van den vader vooropgesteld, doch tevens toegegeven, dat de omstandigheden een optreden tegen de moeder alleen kunnen rechtvaardigen.

Echter is dit niet de eenige grond, waarop 's Kantonrechters beslissing is gebouwd. In de vijfde overweging immers wordt gezegd „dat in casu de schuld blijkbaar geheel bij den vader ligt". Nu pleit hier wel tegen, dat ten slotte ook die der moeder rechtsgeldig bewezen wordt verklaard, doch dit schijnt mij eenvoudig te wijten aan het gebezigd formulier en onvereenigbaar met hetgeen ik zooeven als inhoud van het bestreden vonnis mededeelde.

Is dit juist gezien, dan is hier louter de rede van eene bedekte vrijspraak, waarvan de cassatie, krachtens art. 347 Sv., enkel vervolgd kan worden in het belang der wet. [Vgl. arrest H. R. 5 Januari 1914 (W. 9600) (N. J. 1914 bl. 392, Red.).]

Ik concludeer mitsdien tot niet-ontvankelijkverklaring van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Nijpels;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O. dat, blijkens het bestreden vonnis, aan de gerequireerde bij de inleidende dagvaarding was ten laste gelegd, dat zij, als moeder, krachtens de wet met de verzorging belast van haar bij haar inwonend kind Willem, geboren 27 Augustus 1903, dat als leerling was geplaatst op de openbare lagere school B te Vlissingen en nog niet buiten de leerverplichting viel, hare verplichting van te zorgen, dat genoemd kind die school geregeld bezocht, niet heeft nageleefd, alzoo geen zorg heeft gedragen, dat aan dit kind voldoende lager onderwijs werd verstrekt, en wel, doordat genoemd kind de bedoelde school heeft verzuimd op 15 en 16 Juni 1916 des voor- en namiddags buiten de gevallen, bedoeld in het 2e lid van

art. 2 der Leerplichtwet, zulks niettegenstaande op 2 Juni bevorens aan haar, beklaagde, als de aansprakelijke persoon, een aanzegging als bedoeld in art. 21 § 3 der Leerplichtwet en het schoolverzuim van meergenoemd kind betreffende, was toegezonden. welke aanzegging aan haar aan hare woning was uitgereikt op 5 Juni daaraanvolgende;

dat de Kantonrechter „het der beklaagde ten laste gelegde met dien verstande, dat zij geen zorg heeft gedragen, dat aan het in de dagvaarding bedoeld kind voldoende lager onderwijs werd verstrekt en hare schuld daaraan" wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard en daarop in zijn vonnis onmiddellijk laat volgen:

„O. echter, dat een vader in de eerste plaats moet worden beschouwd als de aansprakelijke persoon en ons geen omstandigheden bekend zijn welke kunnen rechtvaardigen een optreden tegen de moeder alleen;

„O. integendeel, dat in casu blijkbaar de schuld geheel bij den vader ligt;

„O., dat derhalve beklaagde van alle rechtsvervolging behoort te worden ontslagen";

dat voorts de Kantonrechter het bewezen verklaarde feit niet strafbaar heeft verklaard en de gerequireerde heeft ontslagen van alle rechtsvervolging;

O., dat tegen deze uitspraak is gericht het middel van den requirant;

Alvorens dit middel te onderzoeken overwegende ambtshalve omtrent de ontvankelijkheid van het beroep:

dat, blijkens de hierboven medegedeelde overwegingen, de Kantonrechter zijne beslissing doet steunen op twee gronden, waarvan de eerste berust op de uitlegging der Leerplichtwet, de tweede op de na te melden verontschuldiging van de gerequireerde;

dat de Leerplichtwet evenwel niet de aansprakelijkheid der ouders aldus regelt als de Kantonrechter aanneemt, maar in haar art. 1 aan de „ouders", dus aan vader en moeder, gelijkelijk de verplichting oplegt om tegen schoolverzuim van bij hen inwonende leerplichtige kinderen te waken, waarbij de geschiedenis der wet niet tot eene uitlegging als in het vonnis mag doen besluiten, enkel omdat in de memorie van toelichting der Regeering bij haar ontwerp der wet, bij de toelichting van art. 1, is gezegd: „Houdt het kind bij beide ouders verblijf, dan is uit den aard der zaak alleen de vader aansprakelijk", vermits van den aanvang af in het wetsontwerp de voormelde verplichting aan de „ouders" werd opgelegd, en die redactie, ook na gevraagde verduidelijking ervan in het Voorloopig Verslag der Commissie van rapporteurs der Tweede Kamer, door de Regeering is gehandhaafd en de gemaakte opmerking beantwoord met een beroep op den tekst van art. 255 Sr., en de opheldering „dat meer dan een persoon tegelijk aansprakelijk kan zijn";

dat bijgevolg de eerste grond van den Kantonrechter is onjuist en daarop dus niet mocht zijn beslist, dat het aan de gerequireerde ten laste gelegde verzuim niet strafbaar is;

dat de Kantonrechter in zijn vonnis aan de bovenaangehaalde overwegingen laat voorafgaan, dat de nu gerequireerde over het schoolverzuim van haar zoon Willem door een politiebeambte gehoord. die heeft erkend onder bijvoeging, „dat haar echtgenoot in den laatsten tijd, ook op 6, 8, 9, 15 en 16 Juni 1916, buiten de stad uit werken gaat bij de boeren, haar zoon Willem dan meeneemt en van Maandag tot Zaterdag met hem afwezig is";

dat, kenlijk in verband met deze opgaven van de moeder, de Kantonrechter daarna als tweeden grond voor zijne beslissing heeft aangevoerd, dat in casu blijkbaar de schuld van het schoolverzuim geheel ligt bij den vader, door welke verklaring de Kantonrechter te kennen gaf van oordeel te zijn en dus feitelijk heeft beslist, dat de moeder (de gerequireerde) niet heeft gepleegd het verzuim, waarvoor zij gedagvaard was, zoodat, bij gebleken afwezigheid van dit hoofdbestanddeel der aanklacht, zij daarvan behoorde te zijn vrijgesproken;

dat de Kantonrechter nu wel, voortbouwende op zijne onjuist bevonden uitlegging van art. 1 der Leerplichtwet, de gerequireerde niet heeft vrijgesproken, maar van alle rechtsvervolging ontslagen, na, in overeenstemming met deze thans onjuist gebleken uitspraak, vooraf te hebben bewezen verklaard het aan haar ten laste gelegde en hare schuld daaraan, maar dit aan zijne beslissing op den tweeden grond niet het karakter ontneemt van in werkelijkheid te zijn eene vrijspraak, waartegen het beroep in cassatie niet openstaat;

dat derhalve het daartegen gerichte beroep in cassatie is niet-ontvankelijk, waaruit volgt dat het aangevoerde middel van cassatie niet mag worden onderzocht;

Gezien art. 347 Sv.;

Verklaart den requirant niet-ontvankelijk in zijn beroep. (Ned. Jur.)

—

31 *October* 1916. BESLUIT, houdende **intrekking** van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van *peenzaad*. S. 486.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 30 October 1916, Kabinet, Litt. P[148];

Hebben goedgevonden en verstaan:

In te trekken de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van peenzaad, toegestaan bij Ons Besluit van 24 Februari 1916 (*Staatsblad* n°. 82).

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 31sten October 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 1 *Nov.* 1916.)

—

1 *November* 1916. BESLUIT, tot nadere toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80). S. 487.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het wenschelijk is, dat de Staat bijdrage in de kosten van schadeloosstelling aan personen, waarop maatregelen van afzondering worden toegepast ingevolge art. 4 van Onze Besluiten van 23 October 1915 (*Staatsblad* n°. 438), van 23 October 1915 (*Staatsblad* n°. 439), van 15 November 1915 (*Staatsblad* n°. 469) en van 30 December 1915 (*Staatsblad* n°. 523) tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending respectievelijk van den vlektyphus, van de pest, van de Aziatische cholera en van de pokken en tot wering van de uitbreiding en gevolgen dier ziekten;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, van 25 Juli 1916, n°. 10063, Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, van 25 Augustus 1916, n°. 85, Afdeeling Generale Thesaurie; 30 Augustus 1916, L^a. K., Afdeeling Spoorwegen; 4 September 1916, n°. 7110, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80);

Den Raad van State gehoord (advies van 3 October 1916, n°. 35);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, van 14 October 1916, n°. 12929, Afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; 20 October 1916, n°. 160, Generale Thesaurie; 24 October 1916, L^a. A, Afdeeling Spoorwegen; en van 27 October 1916, n°. 8786, Afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Art. **1**. Indien het gemeentebestuur aan personen, die inkomsten derven ten gevolge van, krachtens art. 4 van Onze bovengenoemde besluiten genomen maatregelen van afzondering, deswege schadeloosstelling verleent, wordt door den Staat aan de gemeente een bijdrage verleend van vijftig ten honderd in de uitgaven voor die schadeloosstelling.

2. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State,

's-Gravenhage, den 1sten November 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 14 *Dec.* 1916.)

—

2 *November* 1916. BESLUIT, houdende nadere vaststelling van voorschriften ter uitvoering van de, sedert gewijzigde, wet van 28 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128). S. 488.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 28 October 1916, Kabinet, Litt. F[148], en van 31 October 1916, Bureau S n°. 24;

Gezien de wet van 28 Mei 1899 (*Staatsblad*

n°. 128), gewijzigd bij de wet van 31 December 1909 (*Staatsblad* n°. 469);

Gelet op de Koninklijke besluiten van 22 Januari 1904 (*Staatsblad* n°. 10), van 8 September 1909 (*Staatsblad* n°. 305) en van 14 Augustus 1911 (*Staatsblad* n°. 277), zooals deze besluiten sedert zijn gewijzigd;

Overwegende, dat het noodig is de, ter uitvoering van vorengenoemde wet, bij eerstvermeld Koninklijk besluit gegeven voorschriften te herzien;

Hebben goedgevonden en verstaan:

A. In te trekken voormeld Koninklijk besluit van 22 Januari 1904 (*Staatsblad* n°. 10) met de bij dat besluit gevoegde instructiën;

B. te bepalen:

Art. 1. Voor de uitoefening van het militair gezag, bedoeld in de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128) worden door Ons aangewezen:

a. de *Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht* — zoo deze is benoemd —:

in elk in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard gedeelte van het grondgebied des Rijks;

b. de *Commandanten der Stellingen*, de *Commandanten der onderdeelen en forten van Stellingen* en de *Commandanten der Afzonderlijke forten*:

onderscheidenlijk in het gebied van de Stelling, van het onderdeel of het fort der Stelling, en van het Afzonderlijk fort, waarover zij het bevel voeren;

c. de *Territoriale-bevelhebbers*:

in de gedeelten van het grondgebied des Rijks, niet behoorende tot het gebied van de Stellingen en de Afzonderlijke forten, zooals die gedeelten aan ieder hunner door Ons worden toegewezen;

d. de rechtstreeks onder de bevelen van den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht gestelde *Commandanten van onderdeelen van de Zee- of Landmacht*, optredende buiten het gebied der Stellingen en der Afzonderlijke forten — voor zooveel voor deze forten commandanten zijn aangewezen —:

in het operatiegebied van het onder hun bevel staande onderdeel van de Zee- of Landmacht.

2. Naar gelang zulks noodzakelijk wordt geacht, zullen door Ons of door Onzen Minister van Oorlog ook andere, dan de in artikel 1 vermelde, autoriteiten voor de uitoefening van het militair gezag, bedoeld in de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128) worden aangewezen.

Het gedeelte van het grondgebied des Rijks, waarin door deze autoriteiten dat militair gezag zal worden uitgeoefend, wordt door Ons of door Onzen voornoemden Minister aangewezen.

3. Ook voor zooveel de in artikel 1 en artikel 2 bedoelde aanwijzing van de autoriteiten, door wie, en van het gebied, waarin het militair gezag, bedoeld in de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128), zal worden uitgeoefend door Ons is geschied, kan daarvan door Onzen Minister van Oorlog bij nadere aanwijzing worden afgeweken.

Zoolang Wij of Onze voornoemde Minister niet anders bepalen, geldt als *operatiegebied*, bedoeld in artikel 1, sub *d*, hetgeen de Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht als zoodanig aanwijst.

4. Wanneer ten gevolge van een vijandelijken inval, of ten gevolge van binnenlandsche onlusten, als bedoeld in artikel 1, sub 2°., van de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* n°. 128), de gemeenschap tusschen een gedeelte van het grondgebied des Rijks en den zetel der Regeering is afgesneden, kan de hoogste bevelvoerende militaire autoriteit, in dat gedeelte aanwezig, dit — hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk — in staat van beleg verklaren, en oefent die autoriteit alsdan het militair gezag uit.

5. Bij ontstentenis van eene militaire autoriteit, voor de uitoefening van het militair gezag aangewezen, wordt zij, in afwachting dat in hare vervanging door Ons of door Onzen Minister van Oorlog zal zijn voorzien, vervangen door den hoogsten, of — bij gelijkheid in rang — door den oudsten in rang van de commandanten, die bij aanwezigheid van bedoelde autoriteit onder hare bevelen zouden staan.

6. Voor de autoriteiten, aangewezen voor de uitoefening van het militair gezag, gelden de bepalingen van de bij dit besluit gevoegde instructie.

Voor de autoriteiten, aangewezen bij artikel 1, sub *b*, van dit besluit, gelden bovendien — voor ieder, voor zooveel haar betreft — de op de uitoefening van het militair gezag betrekking hebbende bepalingen van de „Oorlogsinstructie stellingcommandanten" (vastgesteld bij Koninklijk besluit van 8 September 1909 — *Staatsblad* n°. 305 — en sedert gewijzigd) en van de „Oorlogsinstructie ondercommandanten van stellingen" (vastgesteld bij Koninklijk besluit van 14 Augustus 1911 — *Staatsblad* n°. 277 — en sedert gewijzigd), nochtans met uitzondering van art. 7, eerste alinea, van eerstgenoemde, en art. 2 van laatstvermelde instructie.

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan, evenals van de daarbij behoorende instructie, afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, en dat, met de instructie, in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 2den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 3 *Nov.* 1916.)

INSTRUCTIE *voor de Autoriteiten, overeenkomstig artikel 7 van de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899 (Staatsblad nº. 128), aangewezen voor de uitoefening van het militair gezag.*

Art. 1. In deze instructie worden verstaan:

onder „*de wet*", de wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128), gewijzigd bij de wet van 31 December 1909 (*Staatsblad* nº. 469);

onder „*militair gezag*", het militair gezag, bedoeld in evengenoemde wet;

onder „*bevelhebber*", de autoriteit, die in eenig gedeelte van het grondgebied des Rijks het militair gezag uitoefent.

2. Het militair gezag wordt uitgeoefend onder verantwoordelijkheid van Onzen Minister van Oorlog of van Onzen Minister van Marine.

3. Wanneer voor de uitoefening van het militair gezag in eenig in staat van oorlog of in staat van beleg verklaard gedeelte van het grondgebied des Rijks meer dan één autoriteit zijn aangewezen, is elk dier autoriteiten gehouden, bij de uitoefening van dit gezag de eventueel te geven bevelen en aanwijzingen te volgen van de in het betrokken gebied mede voor de uitoefening van het militair gezag aangewezen autoriteiten voor zooverre deze hiërarchiek boven haar zijn gesteld.

4. De bevelhebber kan de uitvoering der maatregelen tot uitoefening van het militair gezag opdragen aan door hem aan te wijzen autoriteiten of personen, die alzoo handelen ingevolge zijne bevelen.

5. Wanneer eenig gedeelte van het grondgebied des Rijks in staat van oorlog of in staat van beleg wordt verklaard, dan wel de staat van oorlog of de staat van beleg voor dat gedeelte wordt opgeheven, brengt de bevelhebber zulks onverwijld ter kennis van de troepen en c. q. van de bemanningen der oorlogsvaartuigen, die onder zijne bevelen zijn gesteld, en draagt hij zorg, dat de afkondiging, bedoeld in de eerste alinea van artikel 4 der wet, onverwijld en op de meest doeltreffende wijze plaats heeft.

6. Zoodra eenig gedeelte van het grondgebied des Rijks in staat van oorlog of in staat van beleg is verklaard, waarschuwt de bevelhebber, bij algemeene bekendmaking, de bevolking, dat zij, die het aanroepen van schildwachten of patrouilles onbeantwoord laten, die niet voldoen aan bevelen, welke door schildwachten en commandanten van patrouilles ingevolge de hun verstrekte consignes worden gegeven, die geen gehoor geven aan de sommatiën, door de bevoegde autoriteiten gedaan, of die tegenwoordig zijn bij samenscholingen, waarbij een aanval op de militaire macht geschiedt, zich aan lijfsgevaar blootstellen.

Hij doet de bevolking herinneren aan de wettelijke verplichtingen in den staat van oorlog dan wel in den staat van beleg op het burgerlijk gezag en de inwoners rustende, alsmede — voor zooveel daartoe de ingetreden rechtstoestand en de omstandigheden, bedoeld in artikel 1, sub 1º., dan wel in artikel 1, sub 2º. van de wet, aanleiding geven — aan de bepalingen van de artikelen 41 tot en met 49 der wet, van de artikelen 98, 100 tot en met 105, 107, 186, 187, 191, 203 en 204 van het wetboek van strafrecht, en van de artikelen 6 en 7, eerste titel, en 65, 70, 71, 74, 75 en 78 van het crimineel wetboek voor het krijgsvolk te lande.

Voorts brengt hij ter algemeene kennis aan welke autoriteiten of personen, bedoeld in art. 4, door hem de uitvoering der te nemen maatregelen is opgedragen.

7. De bevelen, bedoeld in artikel 21 der wet, worden slechts gegeven in geval van noodzakelijkheid.

De wijze van uitvoering der bevelen wordt zooveel mogelijk aan de burgerlijke autoriteit overgelaten.

Zoo mogelijk worden geen bevelen gegeven dan na overleg met het hoofd van het betrokken burgerlijk bestuur of met den daaronder ressorteerenden betrokken chef van dienst.

Behoort bij Koninklijk besluit van 2 November 1916 (*Staatsblad* nº. 488).

Ons bekend,

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

—

2 *November* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie-Stellingcommandanten". S. 489.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog en van Marine van 28 October 1916, Kabinet, Litt. F[148], en van 31 October 1916, Bureau S n°. 24;

Gezien het Koninklijk besluit van 8 September 1909 (*Staatsblad* n°. 305), houdende nadere vaststelling van de Instructie voor Stellingcommandanten en Commandanten van Afzonderlijke Forten, voor tijd van oorlog of van oorlogsgevaar, sedert herhaaldelijk gewijzigd;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

dat in de bij bovengenoemd Koninklijk besluit vastgestelde Instructie de navolgende wijzigingen worden aangebracht:

1°. Aan Artikel 12 wordt eene nieuwe alinea toegevoegd, luidende:

„Voor zoover door den Opperbevelhebber wordt noodig geacht, deelen van het Stellinggebied tijdelijk te voegen bij het operatiegebied van een niet tot de bezetting der stelling behoorend onderdeel van Zee- of Landmacht, worden de gezagsverhoudingen in bedoelde gebiedsdeelen door den Opperbevelhebber geregeld."

2°. Aan Artikel 17, wordt eene nieuwe alinea toegevoegd, luidende:

„Voor zoover door den Opperbevelhebber wordt noodig geacht, deelen van het Stellinggebied tijdelijk te voegen bij het operatiegebied van een niet tot de bezetting der Stelling behoorend onderdeel van Zee- of Landmacht, kan, op last van den Opperbevelhebber, ten aanzien van deze troepen van het vorenstaande worden afgeweken."

3°. De bijlage 1 van meergenoemde Instructie, zooals die bijlage opnieuw bij Koninklijk besluit van 5 November 1913 (*Staatsblad* n°. 406) vastgesteld, en bij de Koninklijke besluiten van 7 December 1914 (*Staatsblad* n°. 550) en van 22 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 330) gewijzigd werd, wordt nader gewijzigd als volgt:

A. Onder „I. De Stelling van Amsterdam" wordt:

a. het gestelde in de tweede kolom achter „Noordholland" vervangen door:

Aalsmeer. Akersloot. Amsterdam. Ankeveen. Assendelft. Avenhorn. Beemster. Beets. Bennebroek. Beverwijk. Bloemendaal. Broek in Waterland. Buiksloot. Castricum. Diemen. Edam. Graft. Haarlem. Haarlemmerliede en Spaarnwoude. Haarlemmermeer. Heemskerk. Heemstede. Heilo. Ilpendam. Jisp. Katwoude. Koog aan de Zaan. Krommenie. Kwadijk. Landsmeer. Limmen. Marken. Middelie. Monnikendam. Muiden. Naarden (*a*). Nederhorst den Berg (*b*). Nieuwendam. Nieuwer-Amstel. Oosthuizen. Oostzaan. Ondendijk. Ouder-Amstel. Purmerend. Ransdorp. Rijp (de). Schermerhorn. Schoten. Sloten. Spaarndam. Uitgeest. Uithoorn. Velsen. Warder. Watergraafsmeer. Weesp. Weesperkarspel. Westzaan. Wijdewormer. Wijk aan Zee en Duin. Wormer. Wormerveer. Zaandam. Zaandijk. Zuid- en Noord-Schermer;

b. het gestelde in de tweede kolom achter „Zuidholland" vervangen door:

Aar (Ter). Hillegom. Leimuiden. Nieuwveen. Rijnsaterswoude. Zevenhoven;

B. Onder: „II De Nieuwe Hollandsche Waterlinie" wordt:

a. het gestelde in de tweede kolom achter „Gelderland" vervangen door:

Ammerzoden (*a*). Beesd. Beusichem. Brakel. Buren. Buurmalsen. Culenborg. Deil. Driel. Echteld. Est en Opijnen. Gameren. Geldermalsen. Haaften. Hedel. Herwijnen. Hurwenen. IJzendoorn. Kerkwijk. Kesteren. Lienden. Maurik. Nederhemert. Ophemert. Poederoijen. Rossum. Tiel. Varik. Vuren. Waardenburg. Wadenoijen. Zaltbommel. Zoelen. Zuilichem;

b. het gestelde in de tweede kolom achter „Noordbrabant" vervangen door:

Almkerk. Andel (Op- en Neer-). Baardwijk (*b*). Besoijen (*b*). Capelle (*b*). Drongelen. Dussen. Geertruidenberg (*b*). Genderen (*b*). Giessen. Herpt (*a*). Hooge- en Lage-Zwaluwe (*c*). Made en Drimmelen (*c*). Meeuwen. Raamsdonk (*b*). Rijswijk. Veen. Waalwijk (*b*). Waspik (*b*). Werkendam. de Werken en Sleeuwijk. Wijk en Aalburg. Woudrichem;

c. in de tweede kolom achter „Noordholland" bij Naarden „(*c*)" veranderen in „(*d*)", en bij Nederhorst den Berg „(*d*)" veranderen in „(*e*)";

d. het gestelde in de tweede kolom achter „Utrecht" vervangen door:

Achttienboven. Amerongen. Amersfoort. Baarn. Benschop. Bildt (de). Breukelen-Nijenrode. Breukelen-St. Pieters. Bunnik. Bunschoten. Cothen. Doorn. Driebergen. Eemnes. Haarzuilens. Harmelen. Hoogland. Houten. IJsselstein. Jaarsveld. Jutphaas. Kamerik. Kockengen. Laagnieuwkoop. Langbroek. Leersum. Leusden. Linschoten. Loenen. Loenersloot. Loosdrecht. Lopik. Maarn. Maarssen. Maarsseveen. Maartensdijk. Montfoort. Odijk. Oudenrijn. Renswoude. Rhenen. Rijsenburg. Ruwiel. Schalkwijk. Snelrewaard. Soest. Stoutenburg. Tienhoven. Tull en 't Waal. Utrecht. Veenendaal. Veldhuizen. Vleuten. Vreeland.

Vreeswijk. Werkhoven. Westbroek. Wijk bij Duurstede. Willeskop. Woudenberg. Zeist. Zuilen;

e. het gestelde in de tweede kolom achter „Zuidholland" vervangen door:

Ameide. Arkel. Asperen. Everdingen. Giessen-Nieuwkerk. Gorinchem. Hagestein. Hardinxveld. Hei- en Boeikop. Heukelum. Hoogblokland. Hoornaar. Kedichem. Leerbroek. Leerdam. Lexmond. Meerkerk. Nieuwland. Noordeloos. Schelluinen. Schoonrewoerd. Tienhoven. Vianen. Woerden;

f. in de derde kolom voor „(*a*)" gelezen „(*b*)", voor „(*b*)" gelezen „(*c*)", voor „(*c*)" gelezen „(*d*)", voor „(*d*)" gelezen „(*e*)", terwijl in die kolom een nieuwe noot (*a*) wordt opgenomen, luidende:

„(*a*)" met uitzondering van het gedeelte dezer gemeente, gelegen ten Zuiden van de *Maas*."

C. Onder: „III. De Stelling van den Helder" wordt het gestelde onder „A" vervangen door:

„A. *Te land.*

De gemeenten Anna-Paulowna, Callantsoog, den Helder en Texel in de provincie Noordholland".

D. Onder: „V. De stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak", wordt het gestelde onder „A" vervangen door:

„A. *Te land.*

„De gemeenten Fijnaart en Heiningen, Klundert, Standdaarbuiten, Willemstad en Zevenbergen in de provincie Noordbrabant, en de gemeenten den Bommel, Klaaswaal, Middelharnis, Nieuwe Tonge, Numansdorp, Ooltgensplaat, Oude Tonge, Stand aan 't Haringvliet en Zuid-Beijerland in de provincie Zuidholland."

4°. In de bijlage II van meergenoemde Instructie, zooals deze bijlage is vastgesteld bij Koninklijk besluit van 7 December 1914 (*Staatsblad* n°. 550) en bij Koninklijk besluit van 22 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 330) werd gewijzigd, zal:

a. Onder „III. *Het fort Nieuw St. Andries.*" voor „In de provincie Gelderland de gemeenten:

„Heerewaarden. „Rossum."

gelezen worden:

„In de provincie Gelderland de gemeente:

„Heerewaarden".

b. Onder „IV. *Het fort Crevecoeur.*" worden doorgeslagen:

„In de provincie Gelderland de gemeente:

„Hedel."

Onze Ministers van Oorlog en van Marine zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, en dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 2den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 3 *Nov.* 1916.)

—

2 *November* 1916. BESLUIT, houdende aanvulling van het Koninklijk besluit van 4 Mei 1896 (*Staatsblad* n°. 76) tot vaststelling van een Algemeen Reglement voor de Kamers van Koophandel en Fabrieken. S. 490.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 18 Augustus 1916, n°. 16461, afdeeling Handel;

Overwegende, dat het wenschelijk is de onzekerheid weg te nemen omtrent de bevoegdheid van de Kamers van Koophandel en Fabrieken om voor door haar op verzoek en ten behoeve van den Handel en de Nijverheid ter plaatse harer vestiging verrichte werkzaamheden van de belanghebbenden vergoeding van kosten te vorderen, en in verband daarmede tevens de bestemming van die Kamers uit te breiden;

Den Raad van State gehoord (advies van 19 September 1916, n°. 5);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 30 October 1916, n°. 79269, afdeeling Handel;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen, dat in het Koninklijk besluit van den 4den Mei 1896 (*Staatsblad* n°. 76) tot vaststelling van een Algemeen Reglement voor de Kamers van Koophandel en Fabrieken:

1°. aan artikel 2 het volgende wordt toegevoegd:

„C. aan handelaren en fabrikanten bij de uitoefening van hun bedrijf bijstand te verleenen met name door het afgeven of bevestigen van verklaringen nopens hun bedrijf of de artikelen, die zij verhandelen of vervaardigen.";

2°. aan artikel 19 een derde lid wordt toegevoegd, luidende als volgt:

„Elke Kamer is bevoegd voor door haar ten behoeve van den handel of de nijverheid in het gebied, waar zij gevestigd is, op verzoek van belanghebbenden verrichte werkzaamheden van hen vergoeding van kosten te vorderen. De door de Kamers daarvoor vast te stellen

tarieven behoeven de goedkeuring van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel."

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 2den November 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 10 *Nov.* 1916.)

---

2 *November* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van bepalingen voor het examen, bedoeld in art. 86 der wet tot regeling van het lager onderwijs, ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *u* in artikel 2 dier wet, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 297). S. 491.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 14 September 1916, nº. 13627/6, afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat het noodig is bepalingen vast te stellen voor het examen, bedoeld in artikel 86 der wet tot regeling van het lager onderwijs, ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *u* in artikel 2 dier wet, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 297);

Den Raad van State gehoord, advies van 10 October 1916, nº. 36;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 19 October 1916, nº. 17007, afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

1º. dat het examen, bedoeld in artikel 86 der wet tot regeling van het lager onderwijs, ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, genoemd onder *u* in artikel 2 dier wet, mondeling en schriftelijk wordt afgelegd;

2º. dat bij het afnemen van dit examen tot leidraad zal strekken het programma, aan dit besluit gehecht;

3º. dat dit examen voor het eerst zal worden afgenomen in het jaar 1917.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 4 *Dec.* 1916.)

PROGRAMMA *van het examen ter verkrijging eener akte van bekwaamheid voor huis- in schoolonderwijs in het vak, vermeld onder U in artikel 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1916 (Staatsblad nº. 297).*

De vereischten zijn:

A. Begrip van boekhouding. Beteekenis van de rekeningen. Ontstaan der posten op een rekening. Openen en afsluiten, heropenen der rekeningen. Enkele en dubbele methode, ook post- of periodieke methode met tabellarische inrichting der boeken.

Kennis van de meest voorkomende boeken. (Kasboek, in- en verkoopboek, inventaris- en balansboeken, retour-, in- en verkoopboeken, brievencopieboek, copiefactuurboek, brieven- en factuurordeners, klapper, wisselboeken, onkostenboek, orderboek).

Verband der boeken.

Opmaken van een eenvoudige balans met winst- en verliesrekening.

B. Bekendheid met handelsusanties ten opzichte van:

1. Koop en verkoop van goederen. Kortingen op hoeveelheid en waarde. Prijsnoteering in verband met hoeveelheid en tijd van betaling. Commissionnair en makelaar. Factuur.

2. Wijze van afrekening, kwitantie, wissel, rekening-courant met renteberekening naar staffel-, progressieve- en retrograde methode.

3. Geldswaardige papieren. Effecten, schuldbekentenissen, aandeelen, obligaties, wissels met discontoberekening. Assignatie, chèque, promesse, bankpapier.

4. Assurantiewezen. Begrip assurantie, assuradeur, polis, premie, schadevergoeding, herverzekering.

5. Gemeenschapshandel. Handeling voor gemeene rekening; firma; commanditaire vennootschap; naamlooze vennootschap; winst- en verliesverdeeling.

C. Bekendheid met het credietwezen, wat betreft de voorziening in bedrijfskapitaal, door:

1. Blanco-crediet,
2. borgstelling,

3. crediet op kwitanties en wissels door cessie,

4. crediet op effecten (prolongatie, beleening),

5. crediet op goederen (beleening op ceel, veem, entrepôt),

6. crediet op vaste goederen en schepen (hypothecaire leening),

7. crediethypotheek,

8. uitgifte van aandeelen (gewone, preferente, cumulatief-preferente),

9. uitgifte van obligatieleening met of zonder amortisatieplan.

D. Vaardigheid in het oplossen van eenvoudige vraagstukken betreffende goederenhandel (edele metalen inbegrepen), wissel- en effectenhandel en interestberekening.

E. Kennis van de meest voorkomende buitenlandsche munten, maten en gewichten.

Behoort bij Koninklijk besluit van 2 November 1916 (*Staatsblad* nº. 491).

Mij bekend,

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

—

2 *November* 1916. BESLUIT, tot het vaststellen van regelen betreffende het verleenen van de vrijstelling, bedoeld in het derde lid van artikel 16 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals dat artikel is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 297). S. 492.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 14 September 1916 nº. 13627/3, Afdeeling Onderwijs;

Overwegende, dat bij algemeenen maatregel van bestuur regelen moeten worden gesteld betreffende het verleenen van de vrijstelling, bedoeld in het derde lid van artikel 16 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals dat artikel is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 297);

Den Raad van State gehoord, advies van 10 October 1916, nº. 35;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 19 October 1916, nº. 17008, Afdeeling Onderwijs;

Hebben goedgevonden en verstaan, te bepalen:

Art. 1. Aan leerlingen van openbare scholen voor uitgebreid lager onderwijs of voor meer uitgebreid lager onderwijs kan, op daartoe strekkend verzoek van ouders, voogden of verzorgers, na ingewonnen advies van het hoofd der school, door Burgemeester en Wethouders vrijstelling worden verleend van de verplichting tot het volgen van het onderwijs in een of meer der vakken onder *l—rbis*, *t* en *u* vermeld in artikel 2 der wet tot regeling van het lager onderwijs.

2. Indien op een verzoek om vrijstelling, als bedoeld in art. 1, afwijzend wordt beschikt, wordt de met redenen omkleede beschikking onverwijld ter kennis gebracht van adressant alsmede van den districts- en van den arrondissements-schoolopziener, binnen wier ambtsgebied de school is gevestigd.

3. Binnen dertig dagen na de dagteekening van de in artikel 2 bedoelde afwijzende beschikking kan door de ouders, voogden of verzorgers daartegen in beroep worden gekomen bij den districts-schoolopziener, binnen wiens ambtsgebied de school is gevestigd.

De districts-schoolopziener beslist ten aanzien van de in het vorig lid bedoelde beroepen binnen dertig dagen na de indiening daarvan en na ingewonnen advies van den betrokken arrondissements-schoolopziener.

Wanneer de vrijstelling door den districtsschoolopziener wordt toegestaan, wordt daarvan onverwijld kennis gegeven aan Burgemeester en Wethouders, die daarvan mededeeling doen aan het hoofd der school.

4. De overeenkomstig dit besluit verleende vrijstelling blijft van kracht, zoolang de leerling, te wiens behoeve zij is verleend, de school bezoekt.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Nederlandsche Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 2den November 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 29 *Nov.* 1916.)

—

2 *November* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat een lid van den gemeenteraad door het aanvaarden van de opdracht tot het maken van de benoodigde bestekken en kostenberekeningen en het toezicht op de uitvoering van de plannen tot verbetering van een gemeentewerk niet wordt een ambtenaar vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt, zoodat dus op hem art. 23*f* der Gemeentewet niet van toepassing is.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Helder tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 19 Juli 1916, nº. 134, waarbij, met vernietiging van het besluit van dien raad van 19 Juni 1916, inhoudende dat het raadslid S. Krijnen door het aanvaarden van de hem door de gemeente verstrekte opdracht tot het maken van de benoodigde bestekken en kostenberekeningen en het toezicht op de uitvoering van de plannen tot verbetering van het Heldersche Kanaal, eene met het lidmaatschap van den Raad onvereenigbare betrekking heeft aangenomen en derhalve heeft opgehouden lid te zijn van den raad van Helder, wordt verklaard, dat genoemd raadslid door het aanvaarden van bovenbedoelden hem door bovengenoemden gemeenteraad verstrekte opdracht het lidmaatschap van dien raad niet heeft verloren;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 5 October 1916, nº. 382;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 18 October 1916, nº. 7722, Afdeeling B.B.;

Overwegende: dat, nadat de raad der gemeente Helder bij voormeld besluit ten aanzien van het raadslid S. Krijnen bovengemeld beslissing had genomen, de burgemeester van Helder krachtens artikel 33 juncto artikel 25 der Gemeentewet bezwaren bij Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, heeft ingebracht, daarbij mededeelende, dat hij in twijfel is nopens de vraag of bedoelde beslissing van den Raad zoo daardoor al aan de bedoeling van artikel 23 der Gemeentewet wordt recht gedaan, wel met de woorden van dat wetsvoorschrift in overeenstemming is;

dat Gedeputeerde Staten bij hun besluit, waarbij 's Raads beslissing vernietigd is, hebben overwogen dat uit door den Burgemeester overgelegde stukken is gebleken, dat de Raad zijne beslissing in het bijzonder hierop grondt dat het lid S. Krijnen door het aanvaarden der opdracht tot het maken van de benoodigde bestekken en kostenberekeningen en het toezicht op de uitvoering van de plannen tot verbetering van het Heldersche Kanaal, is geworden „ambtenaar vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt" in den zin van artikel 23, letter *f*, der Gemeentewet; dat de aan S. Krijnen verleende en door hem aanvaarde, opdracht ter vervulling van een scherp omlijnde, naar haar aard tijdelijke en op voet van gelijkheid met zijn medecontractante, te verrichten taak, niet kan worden beschouwd als eene aanstelling door het publiek gezag van een daaraan ondergeschikt, in meer duurzame verhouding geplaatst ambtenaar, met in algemeenen zin omschreven verplichtingen; dat derhalve in dat geval de aangehaalde wetsbepaling niet van toepassing is en de beslissing van den raad mitsdien onjuist is en behoort te worden vernietigd;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de Raad van Helder bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat dit besluit zoo het al met de woorden van artikel 23 der Gemeentewet in overeenstemming is, aan de bedoeling van dat artikel niet voldoende recht doet wedervaren;

Overwegende: dat Gedeputeerde Staten te recht hebben geoordeeld, dat S. Krijnen door het aanvaarden van de opdracht tot het maken van de benoodigde bestekken en kostenberekeningen en het toezicht op de uitvoering van de plannen tot verbetering van het Heldersche Kanaal niet is geworden een ambtenaar van wege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt;

dat dus op hem artikel 25 in verband met artikel 23 onder *f* der Gemeentewet niet van toepassing is;

Gezien voornoemde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (W. v. d. B. A.)

—

3 *November* 1916. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* nº. 140) betreffende het houden van bevolkingsregisters. S. 493.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 23 Augustus 1916, nº. 5435, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Den Raad van State gehoord, advies van 3 October 1916, nº. 36;

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 17 October 1916, nº. 7640, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Gelet op de wet van 17 April 1887 (*Staatsblad* nº. 67) en op artikel 140 der Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Eenig artikel.

Na artikel 23c van het Koninklijk besluit

van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* nº. 140), laatstelijk gewijzigd bij het Koninklijk besluit van 3 October 1899 (*Staatsblad* nº. 210), wordt ingevoegd een artikel 23*d*, luidende als volgt:

„Geheimhouding is verplicht voor de aanteekeningen, in het bevolkingsregister gesteld ingevolge artikel 23*b* omtrent rechterlijke uitspraken, bedoeld in artikel 23*a*, of ingevolge artikel 22 en artikel 23, 3de lid, sub *j*, omtrent vroeger of tegenwoordig verblijf in een der gebouwen, bedoeld in artikel 1, 1º, sub *c*, *d* of *e*, van Ons besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* nº. 142). Vermelding van vorenbedoelde aanteekeningen is uitsluitend voor ambtelijk gebruik veroorloofd.

„Het bepaalde in het vorige lid geldt niet voor aanteekeningen omtrent personen, bedoeld in artikel 1, 2º, en 3º, van Ons besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* nº. 142), mits de betrekking of andere hoedanigheid, ingevolge welke zij in een gebouw, als in het vorige lid bedoeld, verblijven, worde meegedeeld".

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 3den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,

CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 29 *Nov.* 1916.)

—

3 *November* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat leden van den gemeenteraad, die zijn benoemd tot leden of plaatsvervangende leden van stembureaux en daarin zitting nemen, tot die functie benoemd zijn in hunne hoedanigheid van raadslid en in de bureaux zitting hebben als uitvloeisel van hun raadslidmaatschap, zoodat door hen voor die functie op grond van art. 58 Gemeentewet geen extra-vergoeding uit de gemeentekas mag worden genoten.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente IJsselstein tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 19 Juni 1916, 3e Afdeeling, nº. 1431/1149, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad van 27 April 1916 tot afen overschrijving op de begrooting der inkomsten en uitgaven dier gemeente voor het dienstjaar 1916;

Den Raad van State, A. v. d. G. v. B., gehoord, advies van 11 October 1916, nº. 390;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 25 October 1916, nº. 7864, Afdeeling B. B.;

Overwegende: dat de Raad van IJsselstein in de vergadering van 23 Maart 1916 heeft besloten aan de leden en plaatsvervangende leden der stembureaux eene vergoeding toe te kennen voor het zitting hebben in het stembureau ten bedrage van:

f 1.— indien het lid of plaatsvervangend lid gedurende 1 tot 2 uren zitting heeft gehad;

f 2.— indien het lid of plaatsvervangend lid gedurende 2 tot 4 uren zitting heeft gehad;

f 3.— indien het lid of plaatsvervangend lid gedurende 4 tot 6 uren zitting heeft gehad;

f 4.— indien het lid of plaatsvervangend lid gedurende 6 uren of langer zitting heeft gehad;

met bepaling, dat, indien de burgemeester deel uitmaakt van het stembureau, deze vergoeding door hem niet wordt genoten;

dat de Raad op 27 April 1916 heeft besloten het laatste lid van gemeld besluit te wijzigen en te bepalen dat door den burgemeester en de wethouders deze vergoeding niet wordt genoten;

dat de Raad onder gelijke dagteekening heeft besloten uit den post „Onvoorziene Uitgaven" der begrooting voor het dienstjaar 1916 een bedrag van f 25 over te schrijven op volgnummer 28*a* dier begrooting luidende: „Vergoeding aan leden van het stembureau";

dat Gedeputeerde Staten van Utrecht bij hun besluit van 19 Juni 1916, 3e afdeeling, nº. 1431/1149, aan laatstgemeld raadsbesluit hunne goedkeuring hebben onthouden op grond dat leden of plaatsvervangende leden van stembureaux, die tevens raadsleden zijn, voor deze verrichtingen geen extra-vergoeding uit de gemeentekas mogen genieten, daar de taak om als lid van een stembureau op te treden door het bepaalde in het 1e lid van art. 61 der Kieswet geacht moet worden te zijn een uitvloeisel van het raadslidmaatschap en de wet voor de waarneming van laatstgenoemde betrekking geen andere vergoeding kent dan het in art. 58 der Gemeentewet bedoelde presentiegeld;

dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de Raad bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat de meening van Gedeputeerde Staten geen steun vindt in eenige wetsbepaling en bepaaldelijk de Gemeentewet een verbodsbepaling ter zake niet bevat; dat bovendien de taak om als lid van een stembureau

op te treden door het bepaalde in het 1e lid van art. 61 der Kieswet niet een uitvloeisel is van het raadslidmaatschap als zoodanig; dat immers art. 61 der Kieswet de mogelijkheid opent om zoowel raadsleden als kiezers tot lid van het stembureau te benoemen en art. 61, alinea 4, dier wet dan ook toelaat dat een raadslid, in een stembureau zitting hebbende door een kiezer niet raadslid wordt vervangen; dat het billijk is te achten dat personen die hun tijd beschikbaar stellen om arbeid te verrichten ten behoeve der gemeente, daarvoor ook eene vergoeding ontvangen;

Overwegende: dat leden van den gemeenteraad, die zijn benoemd tot leden of plaatsvervangende leden van stembureaux en daarin zitting nemen, tot die functie zijn benoemd in hunne hoedanigheid van raadslid en zitting hebben in de bureaux als uitvloeisel van hun raadslidmaatschap, voor de waarneming van welk ambt geen andere vergoeding kan worden genoten dan het in art. 58 der Gemeentewet genoemde presentiegeld;

dat Gedeputeerde Staten derhalve te recht hunne goedkeuring hebben onthouden aan het besluit van den Raad der gemeente IJsselstein van 27 April 1916 tot af- en overschrijving op de begrooting der inkomsten en uitgaven dier gemeente voor het dienstjaar 1916;

Gezien de Gemeentewet en de Kieswet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met handhaving van het bestreden besluit van Gedeputeerde Staten van Utrecht van 19 Juni 1916, 3e Afdeeling, no. 1431/1149, het daartegen ingesteld beroep ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (W. v. d. B. A.)

—

3 *November* 1916. BESLUIT, betreffende lidmaatschap van den gemeenteraad en vrijwillige verbintenis bij den landstorm.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door G. Wolzak Gzn., lid van den raad der gemeente Renkum, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Gelderland van 20 Juni 1916, no. 148, waarbij is verklaard dat geen termen bestaan om het besluit van dien raad van 31 Mei 1916, houdende de verklaring dat het lid van dien raad G. Wolzak Gzn. heeft opgehouden raadslid te zijn omdat hij deel uitmaakte van den vrijwilligen landstorm, te vernietigen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord advies van 11 October 1916, no. 333;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 23 October 1916, no. 7884, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Overwegende: dat Burgemeester en Wethouders van Renkum bij besluit van 16 Mei 1916, aan het lid van den raad G. Wolzak Gzn. hebben te kennen gegeven dat zij tot de overtuiging waren gekomen dat hij door zijne vrijwillige verbintenis bij den landstorm had opgehouden lid van den gemeenteraad te zijn en zij alzoo eene nieuwe keuze zouden bevelen;

dat daarop G. Wolzak Gzn. tijdig de zaak heeft onderworpen aan den raad, die bij zijn besluit van 31 Mei 1916 heeft verklaard dat Burgemeester en Wethouders te recht hunne aanschrijving tot Wolzak hadden gericht en hij had opgehouden lid van den raad te zijn;

dat tegen de beslissing van den raad door den belanghebbende schriftelijk bezwaren zijn ingediend bij Gedeputeerde Staten die, den raad gehoord, hem bij hun besluit van 20 Juni 1916, no. 148, hebben te kennen gegeven dat naar hun oordeel de raad te recht heeft verklaard, dat hij heeft opgehouden lid van den raad te zijn, welke uitspraak door Gedeputeerde Staten hierop is gegrond dat ingevolge art. 23 lid 1 letter *k* der Gemeentewet het lidmaatschap van den raad onvereenigbaar is met de betrekking van krijgsman in werkelijken dienst, waaronder ingevolge het laatste lid van gemeld wetsartikel voor de toepassing dier wet niet worden verstaan zij die, hetzij krachtens wettelijke verplichting, hetzij krachtens vrijwillige verbintenis, gehouden zijn tot het met tusschenpoozen vervullen van werkelijken dienst; dat derhalve het antwoord op de vraag of een Raadslid, dat eene vrijwillige verbintenis bij den landstorm aangaat, daarmede eene met zijn lidmaatschap onvereenigbare betrekking aanvaardt en mitsdien ingevolge art. 25, lid 1, der Gemeentewet ophoudt Raadslid te zijn, afhangt van het antwoord op de vraag of de vrijwillig dienende bij den landstorm slechts gehouden is tot het *met tusschenpoozen* vervullen van werkelijken dienst; dat, wat dit punt betreft, blijkens de Landstormwet en de tot hare uitvoering gegeven voorschriften, de bij den landstorm vrijwillig dienende voor den tijd van zijne verbintenis gehouden is *voortdurend niet met tusschenpoozen*, werkelijken dienst te vervullen, zoodat evengemelde gunstige bepaling niet van toepassing is op Wolzak, doch deze toen hij een verbintenis aanging als vrijwilliger

bij den landstorm, ophield Raadslid te zijn; dat Wolzak wel is waar die verbintenis heeft aangegaan vóór dat hij, na op 14 Juli 1915 te zijn herkozen, door den Raad van Renkum als lid werd toegelaten, maar dat hij daarna, op 27 November 1915, werd bevorderd tot korporaal en daarmede eene met zijn lidmaatschap onvereenigbare betrekking aanvaardde;

Overwegende: dat appellante zijne vrijwillige verbintenis bij den landstorm heeft aangegaan op 14 Juli 1915; dat hij destijds was lid van den Raad der gemeente; dat hij volgens den rooster op den eersten Dinsdag van September van dat jaar moest aftreden, opnieuw werd verkozen en, nadat tot zijne toelating was besloten, opnieuw als raadslid heeft zitting genomen;

dat bij het onderzoek van en de beslissing over zijne geloofsbrieven de door hem aangegane vrijwillige verbintenis bij den landstorm niet is aangemerkt als een beletsel voor het bekleeden van het lidmaatschap van den raad, zijnde hij immers zonder eenige bedenking toegelaten;

dat daarom, aangenomen dat Gedeputeerde Staten van Gelderland en de gemeenteraad van Renkum thans met recht hebben beslist dat door het aangaan van eene vrijwillige verbintenis bij den landstorm eene betrekking wordt aangenomen die behoort tot de in art. 23 der Gemeentewet, opgesomde, en die dus onvereenigbaar is met het raadslidmaatschap, deze beslissing het lidmaatschap van den raad van G. Wolzak Gzn. niet meer kan deren, omdat art. 25 der Gemeentewet uitsluitend geldt ten aanzien van hem die nadat hij het lidmaatschap van den raad heeft aanvaardt, komt te verkeeren in een der toestanden in dit wetsartikel bedoeld, wat ten aanzien van den appellant niet het geval is nu hij de verbintenis heeft aangegaan vóór hij opnieuw als raadslid was toegelaten en opgetreden;

dat wel is waar door Gedeputeerde Staten wordt betoogd dat het feit dat de appellant na zijne nieuwe toelating tot- en zijn opnieuw zitting nemen als lid van den raad is bevorderd tot korporaal, oplevert het aannemen tijdens het raadslidmaatschap van eene daarmede onvereenigbare betrekking, maar dat deze bewering niet kan worden aanvaard, omdat voor de beslissing van de vraag of hier art. 25 der Gemeentewet toepassing vinden moet, niet deze bevordering in rang maar de aanvaarde verbintenis punt van uitgang moet zijn en deze verbintenis, gelijk gezegd, gesteld dat zij onvereenigbaarheid met zich sleept, niet tijdens het bekleeden van het raadslidmaatschap is aangegaan;

dat afgescheiden van dit alles er in dit geval te minder aanleiding was voor de door Burgemeester en Wethouders aan den appellant gedane waarschuwing om zijn ontslag als lid van den raad te nemen en de daarop gevolgde verklaring van den raad dat hij had opgehouden lid van den raad te zijn, nu uit een nader ingesteld onderzoek is gebleken dat, toen Burgemeester en Wethouders op 16 Mei 1916 hunne waarschuwing aan den appellant deden toekomen, hij reeds van zijne vrijwillige verbintenis bij den landstorm was ontslagen, zijnde hij immers op 10 Mei 1916 uit de sterkte van den landstorm afgevoerd;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met vernietiging van de uitspraak van Gedeputeerde Staten en van het besluit van den Gemeenteraad, waarop deze uitspraak betrekking heeft, te verstaan dat G. Wolzak Gzn. niet heeft opgehouden lid te zijn van den raad der gemeente Renkum, zoodat het bevelen van eene nieuwe keuze achterwege behoort te blijven.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (W. v. d. B. A.)

—

3 *November* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Een minderjarige krankzinnige vóor wien op het oogenblik, waarop rechterlijke machtiging tot plaatsing in een krankzinnigengesticht werd aangevraagd, nog geen voogd was benoemd, heeft geen woonplaats in den zin der Armenwet.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beslissende het geschil over de woonplaats van den armlastigen krankzinnige P. Geerts;

Den Raad van State, Afd. v. d. G. v. B., gehoord, advies van 11 October 1916, nº. 384;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 23 October 1916, nº. 13234, Afd. Volksgez. en Armwezen;

O., dat Petrus Geerts, geboren te Schayk op 6 Juni 1897, zoon van Leonardus Geerts en van Helena van Rossem, zijne moeder ongeveer 13 of 14 jaar geleden verloor en daarop met zijn vader, die inmiddels was hertrouwd met Wilhelmina Geerts, in de gemeente Zeeland kwam te wonen;

dat, nadat zijn vader op 5 Mei 1912 was overleden, over hem tot toezienden voogd is benoemd Gerardus van Rossem te Langel

(Herpen), terwijl een voogd niet werd aangewezen;

dat hij zich op 24 Februari 1914 verhuurde in de gemeente Uden als landbouwersknecht en daar ook in het bevolkingsregister werd ingeschreven;

dat hij, krachtens machtiging van den President van de Arr.-Rechtbank te 's-Hertogenbosch, onder dagteekening van 30 November 1915, op requisitoir van den Officier van Justitie bij die Rechtbank, op dienzelfden datum in het krankzinnigengesticht „Reinier van Arkel" werd opgenomen;

O., dat P. Geerts als minderjarige tot den dood van zijn vader op 5 Mei 1912 ingevolge art. 78 van het B. W. zijne woonplaats had in de gemeente Zeeland;

dat door den dood van zijn vader zijne wettelijke woonplaats in de gemeente Zeeland een einde nam;

dat op het oogenblik waarop rechterlijke machtiging werd aangevraagd tot zijne plaatsing in een krankzinnigengesticht Geerts nog minderjarig was en dus niet zelfstandig een woonplaats kon hebben gekozen;

dat door het niet benoemen van een voogd Geerts na den dood van zijn vader geen wettelijke woonplaats meer heeft bezeten en mitsdien op het ten deze beslissende tijdstip geen woonplaats had in den zin der wet;

Gezien de Armenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren dat geen gemeente kan worden aangewezen als de woonplaats van den armlastigen krankzinnige P. Geerts voor de toepassing van art. 39 der Armenwet.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

—

4 *November* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Bij een besluit, waarbij vergunning tot uitbreiding wordt verleend, kan niet eene voorwaarde worden opgelegd, die niet alleen de uitbreiding raakt, maar verband houdt met de inrichting in haar geheel.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door de Naamlooze Vennootschap Exploitatie-Maatschappij der Chemische Industrie Amsterdam, gevestigd te Amsterdam, tegen het besluit van B. en W. van Velsen van 10 Maart 1916, litt. F/1/18 nº. 327, waarbij aan haar en hare rechtverkrijgenden voorwaardelijk vergunning is verleend tot uitbreiding harer inrichting tot het verwerken van vischafval op het perceel kad. bekend gemeente Velsen, afd. IJmuiden, sectie L, nº. 377, gelegen aan de Middenhavenstraat aldaar, door het bijplaatsen van een kookketel tot het verwerken van vischafval en een tot het verwerken van leverafval, een en ander tot het fabriceeren van guano;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 26 October 1916, nº. 411;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 November 1916, nº. 850 H., Afd. Arb.;

O. dat de vergunning door B. en W. van Velsen is verleend onder voorwaarde dat vischlever niet mag worden aangevoerd, opgeslagen of verwerkt;

dat van het besluit van B. en W. concessionarisse bij Ons in beroep is gekomen, in hoofdzaak aanvoerende dat onder vischafval ook vischlever is begrepen en dat door het opleggen dezer zoogenaamde voorwaarde een onhoudbare toestand moet ontstaan nu in den ouden bestaanden ketel wel lever mag verwerkt worden maar in den vlak daarnaast staanden nieuwen ketel niet; dat de opgelegde zoogenaamde voorwaarde in werkelijkheid geen voorwaarde is daar het uitsluiten van vischlever beteekent het met miskenning van art. 12 der Hinderwet weigeren der aangevraagde vergunning; dat voorts beslist onjuist is dat het door haar toegepast procédé tot het verwerken van vischlever, hetwelk bestaat in het chemisch ontleden der lever zonder koken, walgelijke uitdampingen kan veroorzaken; dat, indien het gemeentebestuur dit onderzocht had, ook geen kookketel zou toegestaan zijn waar slechts het bijplaatsen van een ketel is gevraagd;

O., dat de bestreden voorwaarde door B. en W. van Velsen is verbonden aan hun besluit van 10 Maart 1916, waarbij aan de concessionarisse vergunning is verleend tot uitbreiding harer inrichting;

dat intusschen deze voorwaarde niet alleen de uitbreiding raakt maar verband houdt met de inrichting in haar geheel;

dat zulk eene voorwaarde niet kan gesteld worden bij een besluit waarbij vergunning tot uitbreiding wordt verleend, maar, zoo zij noodig wordt geoordeeld, met toepassing van art. 17 der Hinderwet, aan de oorspronkelijke, bij besluit van 29 Maart 1912 verleende, vergunning had moeten worden toegevoegd;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bestreden besluit van B. en W. van

Velsen van 10 Maart 1916, Litt. F. 1/18, nº. 327, te vernietigen.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast, enz. (A. B.)

—

6 *November* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Ten onrechte besliste de Kantonrechter, dat „blijkens de geschiedenis der Jachtwet het 3e lid van art. 7 dier wet in dien zin moet worden verstaan, dat de zoon jaagt in tegenwoordigheid van zijn vader op zoodanige wijze, dat deze een rechtstreeks en onmiddellijk toezicht kan uitoefenen".

Dit vereischte vindt geen steun in de gewone beteekenis van het woord „vergezellen", terwijl in de geschiedenis der bedoelde wetsbepaling geen grond is te vinden om deze bizondere beteekenis daaraan te hechten.

(Jachtwet art. 7.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

W. v. d. H., oud 17 jaren, zonder beroep, geboren en wonende te Nieuw-Lekkerland, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Dordrecht van den 2 Juni 1916, waarbij in hooger beroep werd bevestigd het vonnis des Kantonrechters te Ridderkerk van den 19 April 1916, bij hetwelk de requirant werd schuldig verklaard aan: „het jagen zonder voorzien te zijn van eene daartoe betrekkelijke akte, van een consent als in art. 16 of van eene buitengewone machtiging als in art. 26 der Jagtwet is bedoeld, en onder toepassing van de artt. 1, 16, 26, 40 en 45 der Jagtwet, 23, 33, 34 en 39*septies* Sr., 10 nº. 14 en 11 der Wet van 25 April 1886 (S. 64) veroordeeld tot eene geldboete van f 1 en vervangende plaatsing in een tuchtschool voor den tijd van één week, met verbeurdverklaring van het gebezigde niet in beslag genomen geweer en verdere beschikking daaromtrent (gepleit door Mr. J. H. Telders te 's-Gravenhage).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Als cassatiemiddel is voorgedragen:

„Schending of verkeerde toepassing van art. 7 der Jachtwet doordat de Rechtbank, bevestigend het vonnis van den Kantonrechter, voor toepassing van het derde lid van dit artikel, den eisch stelt, dat de vader een rechtstreeksch en onmiddellijk toezicht op het jagen van den zoon kan uitoefenen, wat dan niet het geval zou zijn, omdat die vader met een ander stond te praten, terwijl de zoon op een afstand van 150 M. (of laat het zijn 175 M.) op waterwild schoot, welke eisch is buiten de wet."

De opvatting die aan het middel ten grondslag ligt, komt mij juist voor. Art. 7 der Jachtwet bepaalt, dat inwonende zoons beneden 18 jaren, zonder akte op eigen naam, hunnen vader jagende mogen vergezellen, m. a. w. dat zij in gezelschap van hunnen vader, mogen jagen. Zij zijn dan door de jachtakte van den vader gedekt.

Nu de wet niet omschrijft dit „in gezelschap zijn", is de beslissing dienaangaande overgelaten aan den rechter die over de feiten oordeelt en is deze in zijne appreciatie van de in aanmerking komende feiten, geheel vrij. Waar nu echter, zooals in dit geval blijkt, de rechter zich bij zijne beslissing, zelf heeft gebonden geacht door eene omschrijving, die de wet niet alleen niet kent, doch die het begrip waar het om gaat, beperkt binnen nauwere grenzen dan die de wet heeft gesteld, kan de beslissing niet als onaantastbaar worden aangemerkt. En dat het begrip „vergezellen" in art. 7 der Jachtwet, ruimer moet worden opgevat, dan de Kantonrechter in het bevestigd vonnis deed, volgt niet alleen uit de gewone beteekenis van dat woord, doch ook uit het verband waarin het hier gebruikt wordt. Immers de vrijstelling, van het in het algemeen vereischt bezit eener jachtakte, vond haar reden in geheel andere overwegingen, dan die betreffende eene behoorlijke uitoefening der jacht.

Tengevolge nu van de gewaande beperking in zijne vrijheid van beweging, heeft de rechter het verweer van den beklaagde — dat bij gegrondbevinding diens strafbaarheid zou opheffen — slechts onvolledig kunnen onderzoeken. Het veroordeelend vonnis acht ik dus op dezen grond niet naar den eisch der wet met redenen omkleed en de bevestiging daarvan in appel, mitsdien niet op de wet gegrond. Met den geachten Raadsman houd ik dus art. 7 der Jachtwet onjuist opgevat en de artt. 211 jº. 221, in verband met 256, 257 Sv. en in verband met dat artikel geschonden, waartegen art. 223 Sv. nietigheid bedreigt.

Ik concludeer tot vernietiging van het bestreden vonnis en tot verwijzing der zaak

naar het Gerechtshof te 's-Gravenhage, ten einde op het bestaand appel opnieuw te worden berecht en afgedaan.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Gratama;

Gelet op het middel van cassatie namens den requirant voorgesteld bij pleidooi: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat van de telastelegging wettig en overtuigend bewezen is verklaard bij de door het bestreden vonnis bevestigde uitspraak des Kantonrechters „dat de requirant in den namiddag van 19 Februari 1916 te ongeveer 4¼ ure onder de gemeente Nieuw-Lekkerland zich met een geladen schietgeweer heeft bevonden in het jachtveld en wel op de aldaar gelegen kade aan den Hoogenboezem van het Waterschap „de Nederwaard" en toen aldaar met dat geweer waterwild heeft gejaagd een en ander hoewel hij niet was voorzien van een jachtakte, noch van een consent als in art. 16 of eene buitengewone machtiging als in art. 26 der Jachtwet bedoeld" en wel door beklaagde's bekentenis, bevestigd en gesterkt door de verklaringen der getuigen in verband met een den requirant betreffend, geboorte-extract;

O., dat namens den requirant de straffeloosheid van de bewezen verklaarde feiten is betoogd op grond van art. 7 der Jagtwet, omdat hij als inwonende zoon nog geen 18 jaren oud zijnde, zijn vader, houder eener jachtakte, jagende vergezelde;

O., dat de Kantonrechter dit betoog heeft verworpen, omdat „blijkens de geschiedenis van de Jachtwet" de bedoelde wetsbepaling in dien zin moet worden verstaan, dat de zoon jaagt in tegenwoordigheid van zijn vader op zoodanige wijze dat deze een rechtstreeksch en onmiddellijk toezicht daarop kan uitoefenen", aan welk vereischte blijkens het door den Kantonrechter als feitelijk vaststaande aangenomene het jagen van den zoon, de requirant in dezen, niet voldeed;

O., dat bij het middel tegen deze beslissing wordt opgekomen en terecht, vermits dit vereischte geen steun vindt in de gewone beteekenis van het woord vergezellen en in de geschiedenis der bedoelde wetsbepaling geen grond te vinden is om deze bijzondere beteekenis daaraan te hechten;

O., dat alzoo de Kantonrechter op onjuisten grondslag het gedane beroep op straffeloosheid van het ten laste gelegde jagen zonder akte heeft verworpen; en dat de Rechtbank door desniettemin dat vonnis in allen deele te bevestigen heeft geschonden behalve art. 7 der Jagtwet, de artt. 211 en 221 in verband met de artt. 256 en 257 Sv., waartegen art. 223 Sv. nietigheid bedreigt;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Dordrecht van 2 Juni 1916 in deze zaak gewezen;

Rechtdoende krachtens art. 106 R. O.:

Verwijst de zaak naar het Gerechtshof te 's-Gravenhage om op het bestaande hooger beroep opnieuw te worden berecht en afgedaan. (Ned. Jur.)

—

7 *November* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Algemeen Reglement Dienst. S. 494.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 13 October 1916, La. K, afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 321), en op artikel II der Overgangsbepalingen van de wet van 13 Juli 1907 (*Staatsblad* nº. 193);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 October 1916, nº. 27);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 4 November 1916, La. G, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. Te bepalen, dat het Algemeen Reglement Dienst, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 26 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 315), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 15 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 187), zal worden gewijzigd als volgt:

a. de eerste beide volzinnen van artikel 98 worden genummerd als eerste lid;

b. de laatste volzin wordt vervangen door het volgende als tweede lid:

„2. De termijn van vijf jaar kan bij een met redenen omkleed, in de *Staatscourant* te plaatsen Koninklijk besluit eens of meermalen, telkens voor niet langer dan een jaar, worden verlengd voor een Reglement Dienstvoorwaarden in zijn geheel of voor eenig deel. Ingeval van verlenging voor eenig deel wordt voor dat deel de termijn van verlenging gekort op den volgenden vijfjarigen termijn."

II. Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 7den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 21 *Nov.* 1916.)

—

8 *November* 1916. BESLUIT, houdende aanwijzing van de gezagsgebieden van de Territoriale-bevelhebbers. S. 495.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 4 November 1916, Kabinet, Litt. M[151];

Gezien het rapport van Onzen Minister van Marine van 7 November 1916 Bureau S n°. 3;

Gezien de Koninklijke besluiten van 22 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 332) en van 2 November 1916 (*Staatsblad* n°. 488);

Overwegende, dat het wenschelijk is om — gelet op het gestelde onder *c* van Artikel 1 van laatstvermeld Koninklijk besluit — het gebied, waarin door de Territoriale-bevelhebbers militair gezag zal worden uitgeoefend, opnieuw aan te wijzen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. in te trekken het Koninklijk besluit van 22 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 332);

2°. te bepalen:

a. Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Friesland, enz.*" omvat de provinciën, Friesland, Groningen en Drenthe.

b. Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Overijssel, enz.*" omvat de provincie Overijssel, alsmede de provincie Gelderland, ten noorden van de zuidelijke oevers van den Bovenrijn (voor een deel ook wel „Bylandsche Kanaal" geheeten) en van de Waal, voor zooveel betreft het gebied, niet behoorende tot de Nieuwe Hollandsche Waterlinie of tot Afzonderlijke forten (indien voor deze forten commandanten zijn aangewezen).

c. Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Noordbrabant, enz.*" omvat de provincie Gelderland ten zuiden van den Bovenrijn (voor een deel ook wel „Bylandsche Kanaal" geheeten) en van de Waal, alsmede de provinciën Noordbrabant en Limburg, en wel ten opzichte van de provinciën Gelderland en Noordbrabant, voor zooveel betreft het gebied, niet behoorende tot de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, tot de Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak, of tot Afzonderlijke forten (indien voor deze forten commandanten zijn aangewezen.)

d. Het gezagsgebied van den „*Territoriale-bevelhebber in Holland, enz.*" omvat de provinciën Noordholland, Zuidholland en Utrecht, met uitzondering van het gebied, behoorende tot de Stelling van den Helder, tot de Stelling van Amsterdam, tot de Nieuwe Hollandsche Waterlinie, tot de Stelling van 't Hollandsch Diep en het Volkerak of tot de Stelling van de Monden der Maas en van het Haringvliet.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Marine, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 8sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 9 *Nov.* 1916.)

—

8 *November* 1916. BESLUIT, tot vaststelling der organisatie van het Staatsboschbeheer. S. 496.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 10 Augustus 1916, Directie van den Landbouw, n°. 1045, 4de afdeeling;

Overwegende, dat het wenschelijk is, den Algemeenen Maatregel van Bestuur van 8 Januari 1900 (*Staatsblad* n°. 6), houdende vaststelling der organisatie van het Staatsboschbeheer, door een nieuwen te vervangen;

Den Raad van State gehoord (advies van 29 Augustus 1916, n°. 33);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 6 November 1916, Directie van den Landbouw, n°. 1172, 4de afdeeling;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met intrekking van den Algemeenen Maatregel van Bestuur van 8 Januari 1900 (*Staatsblad* n°. 6) te bepalen:

Art. 1. Het beheer van de aan den Staat toebehoorende, onder het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel ressorteerende,

bosschen, bebosschingen, ontginningen en woeste gronden die bestemd zijn om te worden beboscht of ontgonnen, met al wat daartoe behoort, is afgescheiden van het beheer der overige domeinen en vormt een afzonderlijk Staatsboschbeheer.

2. Het Staatsboschbeheer wordt verdeeld in het technisch en het finantieel beheer, die van elkander worden gescheiden.

Onder het oppertoezicht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel en de door hem aan te wijzen hoofdambtenaren van zijn Departement wordt uitgeoefend:

a. het technisch beheer door daartoe aangestelde ambtenaren;

b. het finantieel beheer door den Rentmeester der domeinen te *Breda* voor de houtvesterij *Breda* en door de Ontvangers der Registratie voor de overige goederen.

3. De goederen, tot het Staatsboschbeheer behoorende, worden, voor zoover zij daarvoor in aanmerking kunnen komen, verdeeld in beheersobjecten, houtvesterijen en boschwachterijen genaamd.

Aan het hoofd van iedere houtvesterij staat een houtvester; aan het hoofd van iedere boschwachterij een boschwachter.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bepaalt, met inachtneming van het in artikel 1 vastgestelde, welke goederen tot het Staatsboschbeheer, tot eene houtvesterij en tot eene boschwachterij behooren.

4. De werkkring van de bij het technisch beheer aangestelde ambtenaren strekt zich mede uit tot het verleenen van technische hulp, waar deze wordt ingeroepen:

a. door een der Departementen van Algemeen Bestuur;

b. bij de bebossching, met renteloos voorschot van den Staat, van woeste gronden toebehoorende aan gemeenten of andere publiekrechtelijke lichamen of wel aan vereenigingen van algemeen nut;

c. ten aanzien van de vervreemding en het beheer van aan deze lichamen of vereenigingen toebehoorende bosschen, bebosschingen, ontginningen en woeste gronden, niet vallende onder *b*.

5. Dit besluit treedt in werking met den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 8sten November 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *Nov.* 1916.)

—

8 *November* 1916. MISSIVE van den Minister Landbouw, Nijverheid en Handel aan de burgemeesters, betreffende het doen van opgave van afgegeven arbeidskaarten.

Naar mij bleek, is het voor eene nauwkeurige contrôle op de naleving van de bepalingen der arbeidswet 1911, omtrent den arbeid van kinderen, van veel belang, dat de districtshoofden der arbeidsinspectie, kort nadat arbeidskaarten zijn afgegeven voor 12-jarige kinderen, daarvan mededeeling ontvangen en in het bezit worden gesteld van enkele gegevens omtrent de kinderen, voor wie de kaarten zijn verstrekt.

In verband hiermede heb ik de eer heeren burgemeesters uit te noodigen, in het begin van elke maand aan het hoofd van het district der arbeidsinspectie, waarin hunne gemeente is gelegen, eene opgave in te zenden van naam, voornamen, woonplaats en geboortedatum der 12-jarige kinderen, voor wie in de afgeloopen maand eene arbeidskaart werd afgegeven, met vermelding tevens, voor zooveel mogelijk, van de school, welke ieder hunner na het vervullen van de leerverplichting verliet.

Deze gegevens zullen, naar ik vertrouw, zonder veel moeite kunnen worden verstrekt, daar toch de gegevens betreffende naam, woonplaats en geboortedatum, op grond van het bepaalde in art. 12, 3e lid, der arbeidswet, op de arbeidskaart moeten worden vermeld en in verband met het 7e lid van dat artikel vanwege heeren burgemeesters behoort te worden nagegaan of de kinderen al dan niet leerplichtig zijn, waarbij in den regel wel zal blijken, waar de kinderen het laatst onderwijs genoten hebben.

(Gem.-stem.)

—

9 *November* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* no. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* no. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* no. 185). S. 497.

—

9 *November* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende buitengewone bijdragen in zake woningbouw.

De Regeering is bereid tot toekenning van eene tijdelijke buitengewone bijdrage, *voor zooveel die noodig blijkt*, ten beloope van hoogstens de helft van het verschil tusschen de annuïteit, welke de gemeente over het *voor den bouw* van woningen verleende voorschot moet betalen, en de annuïteit, welke de gemeente zou hebben te betalen, indien het voorschot tegen gelijken rentevoet ware verleend voor den bouw met materialen, verkregen tegen de vóór den oorlogstoestand geldende prijzen. Die buitengewone bijdrage zal voor geen langeren tijd worden verleend dan tot en met het exploitatiejaar, waarin sedert het sluiten van den vrede tusschen Duitschland, Engeland en Frankrijk één jaar zal zijn verstreken. Op dat tijdstip zal nader worden overwogen, of de buitengewone bijdrage opnieuw moet worden verleend, hetzij tot eenzelfde, hetzij tot een verminderd bedrag, dan wel dient te vervallen, bij welke overweging te rade zal worden gegaan met de dan geldende prijzen der bouwmaterialen en den invloed van die prijzen op de in het algemeen te bedingen huren.

Ten aanzien van het ophouden van deze buitengewone bijdrage zal dus in het betrokken Kon. besluit niet worden bepaald, dat dit slechts zal geschieden met dien verstande, dat, indien het Ons blijken mocht, dat alsdan de stand der huurwaarden niet genoegzaam is gestegen om de gemeente in staat te stellen om zonder geldelijk offer harerzijds met het ophouden van de bijdrage genoegen te nemen, de bijdrage ook verder kan worden genoten, zoolang in dezen stand van zaken geen verandering ten goede komt.

Aan den anderen kant is het echter niet de bedoeling, de buitengewone bijdrage in ieder geval op het bovenbedoelde tijdstip (één jaar na het sluiten van den vrede tusschen Duitschland, Engeland en Frankrijk) te doen ophouden, doch om dan naar bevind van zaken te handelen en opnieuw te overwegen, of en tot welk bedrag eene bijdrage zal worden verleend.

(Gem.-stem.)

—

10 *November* 1916. WET, tot verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1916. S. 498.

—

10 *November* 1916. WET, tot wijziging van de grens tusschen de gemeenten *Amersfoort* en *Leusden*. S. 499.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de grens tusschen de gemeenten Amersfoort en Leusden te wijzigen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Bij de gemeente Amersfoort wordt gevoegd het gedeelte der gemeente Leusden, gelegen ten noorden van de lijn, aanvangende aan de bestaande grens tusschen de gemeenten Amersfoort en Leusden, bij den op het terrein geplaatsten grenssteen, gemerkt nº. 1 en vandaar loopende in zuid-oostelijke richting langs de zuid-westelijke grens der perceelen gemeente Leusden, sectie A, nos. 863 en 271, dwars over den Appelweg, nº. 272, tot aan grenssteen nº. 2, in zuid-westelijke richting langs de grens van laatstvermeld perceel tot aan grenssteen nº. 3, in zuid-oostelijke richting langs de zuid-westelijke grens der perceelen nos. 998 en 999 tot aan grenssteen nº. 4; vervolgens in noord-oostelijke en zuid-oostelijke richting langs de zuid-oostelijke grens van laatstvermeld perceel, een gedeelte van de zuidelijke grens van perceel nº. 998 en dwars over den weg van Leusden naar Amersfoort nº. 352, over de grenssteenen nos. 5, 6, 7, 8, 9 en 10 naar grenssteen nº. 11; vandaar over de perceelen nos. 341, 393, 395 en 397, over de grenssteenen nos. 12, 13, 14, 15 en 16 naar grenssteen nº. 17; vervolgens over het kadastrale perceel sectie B, nº. 153, de kadastrale perceelen sectie A, nos. 98, 97, 95, 88 en het Burewegje, sectie A, nº. 349, over de grenssteenen nos. 18, 19, 20, 21, 22 en 23 naar grenssteen nº. 24, staande op de bestaande grens tusschen de gemeenten Amersfoort en Leusden.

De in het eerste lid genoemde lijn en grenssteenen zijn op de bij deze wet behoorende kaart, gemerkt A, in rood aangegeven. (1)

2. Bij de gemeente Leusden wordt gevoegd het gedeelte der gemeente Amersfoort,

(1) Deze kaart wordt hierna niet opgenomen.

gelegen ten zuiden van de lijn, aanvangende aan de bestaande grens tusschen de gemeenten Leusden en Amersfoort bij den op het terrein geplaatsten grenssteen nº. 25 en van daar loopende in oostelijke richting over de kadastrale perceelen gemeente Amersfoort, sectie B, nos. 494, 1974, 1682, 1737, 1696, 2390, 1736, 1583, 274 en 273 van genoemden grenssteen nº. 25, over de grenssteenen nos. 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32 en 33 naar grenssteen nº. 34, daarna in het verlengde van de richting grenssteenen nos. 33—34 naar het midden van de Heiligenbergerbeek, perceel sectie B, nº. 1482, aldaar aansluitende aan de bestaande grens tusschen de gemeenten Leusden en Amersfoort.

De in het eerste lid genoemde lijn en grenssteenen zijn op de bij deze wet behoorende kaart, gemerkt B, in rood aangegeven.

3. De overgang van grondgebied, omschreven in de artikelen 1 en 2, heeft plaats op 1 Januari 1917.

4. De openbare gemeentegebouwen, -wegen, -straten en andere werken op het af te scheiden gebied van elke gemeente gelegen, gaan met alle daartoe behoorende zaken in eigendom, beheer en onderhoud over tot de gemeente, bij welke dit grondgebied wordt gevoegd.

Voor zoover overschrijving in de openbare registers noodig mocht zijn, zal die geschieden krachtens deze wet.

5. De kosten van de verpleging in gestichten van behoeftige krankzinnigen en idioten, voor zoover zij tijdens de opneming daarin woonplaats hadden op het grondgebied, hetwelk ingevolge artikel 1 of 2 tot eene andere gemeente overgaat, komen van 1 Januari 1917 af voor rekening van deze gemeente.

6. De gemeente Amersfoort is verplicht tot indienststelling van de onderwijzers, werkzaam aan de op het door haar te verkrijgen grondgebied aanwezige openbare school, in denzelfden rang, waarin zij thans werkzaam zijn.

De gemeente Amersfoort is voorts verplicht gedurende 10 jaren, gerekend van 1 Januari 1917, op die school op dezelfde voorwaarden als waarop de kinderen uit Amersfoort de school bezoeken, toe te laten de kinderen, die wonen op het gebied van Leusden, hetwelk begrensd is door eene lijn, getrokken op een afstand van 2 kilometer rond die school.

De gemeente Amersfoort zal op of vóór den 1sten Mei 1917 aan de gemeente Leusden uitkeeren het op dit tijdstip nog uitstaande bedrag van de ter bestrijding van de kosten van den bouw en de uitbreiding van gemelde school door de gemeente Leusden aangegane geldleeningen, benevens de naar 4 percent 's jaars te berekenen rente van dit bedrag over den tijd, welke verloopt tusschen 1 Januari 1917 en den dag van betaling.

7. Met afwijking van het bepaalde bij artikel 7 der wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* nº. 156), aangevuld bij de wet van 3 Juni 1905 (*Staatsblad* nº. 151), daalt de uitkeering krachtens artikel 1 dier aangevulde wet voor de gemeente Leusden niet beneden het bedrag, hetwelk verkregen wordt door het getal der inwoners dezer gemeente op 1 Januari 1898 te deelen op de som, bedoeld in artikel 7, 1ste lid, dier wet en de uitkomst te vermenigvuldigen met het aantal inwoners, dat bij den overgang van grondgebied op 1 Januari 1917 in deze gemeente overblijft.

8. Alle kadastrale en andere stukken, uitsluitend betrekking hebbende op hetgeen volgens de artikelen 1, 2 en 4 tot eene andere gemeente overgaat, worden aan deze gemeente overgegeven.

Het bestuur dezer gemeente heeft te allen tijde het recht om kosteloos inzage te nemen van de archieven der gemeente, van welke de afscheiding heeft plaats gehad, en om van de zich in die archieven bevindende stukken op kosten zijner gemeente afschriften of uittreksels te vorderen.

9. De ingezetenen, gevestigd op het grondgebied, dat ingevolge artikel 1 of 2 tot eene andere gemeente overgaat, worden voor de verkiesbaarheid tot leden van den gemeenteraad en voor de toepassing van artikel 7 der Kieswet, van 1 Januari 1917 af als ingezetenen dier gemeente beschouwd.

Voor zoover de personen, gevestigd op het overgaand grondgebied, geplaatst zijn op de voor het loopende jaar van kracht zijnde kiezerslijst, zendt het bestuur der gemeente, van welke dit gebied wordt afgescheiden, vóór 8 Januari 1917 een uittreksel uit die kiezerslijst aan het bestuur der gemeente, tot welke dat gebied overgaat.

Bij het opmaken der kiezerslijst wordt in laatstbedoelde gemeente voor de toepassing van de artikelen 20, 21, 25 en 28, tweede lid, der Kieswet ten aanzien van de in dat uittreksel voorkomende personen gehandeld, alsof zij op de voor het loopende jaar van kracht zijnde kiezerslijst voorkwamen.

Te beginnen met 1 Januari 1917 worden in de tabel, bedoeld in de artikelen 1 en 2 der

Kieswet, door „Amersfoort" en „Leusden" verstaan de gemeenten, zooals zij bij de artikelen 1 en 2 dezer wet zijn gewijzigd.

10. Deze wet brengt geen verandering ten aanzien van de inschrijving voor de militie van hen, wier inschrijving in de gemeenten Amersfoort of Leusden heeft plaats gehad of heeft moeten plaats hebben vóór 1 Januari 1917, noch ten aanzien van de gevolgen van hunne inschrijving.

Hij, die in eene dier gemeenten voorkomt in het register, bedoeld in artikel 87 der Militiewet (*Staatsblad* 1912, nº. 21), of in het register, bedoeld in artikel 26 der Landweerwet (*Staatsblad* 1901, nº. 160), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 28 April 1913 (*Staatsblad* nº. 148), wordt, zoo hij gevestigd is op het grondgebied, dat van de eene gemeente naar de andere overgaat, ingeschreven op het register der gemeente, waarheen dit grondgebied overgaat, waartoe vóór 8 Januari 1917 door den burgemeester der betrokken gemeente een uittreksel wordt gemaakt en verstrekt aan den burgemeester der andere gemeente.

Van den ingeschrevene voor den landstorm, die gevestigd is in het grondgebied, dat van de eene gemeente naar de andere overgaat, geschiedt uiterlijk den 8sten Februari 1917 opgave, als bedoeld bij artikel 7 van het Landstormbesluit (*Staatsblad* 1913, nº. 273) aan den burgemeester van laatstbedoelde gemeente.

11. Te beginnen met 1 Januari 1917 worden in de tabel, bedoeld bij artikel 5 der wet van 16 April 1896 (*Staatsblad* nº. 72), tot regeling der personeele belasting, gelijk die tabel sedert is gewijzigd, geschrapt de woorden: „Leusden (nabij Amersfoort)", thans voorkomend in de kolom „4de klasse", terwijl in de kolom „8ste klasse" de woorden: „Leusden (overig deel)" worden vervangen door het woord „Leusden".

Overigens worden in de bedoelde tabel door „Amersfoort" en „Leusden" verstaan de gemeenten, zooals zij bij de artikelen 1 en 2 dezer wet zijn gewijzigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 10den November 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1916.)

—

10 *November* 1916. WET, tot vrijstelling van successierecht voor de schenking van eene verzameling voorwerpen van Indische en Chineesche kunstnijverheid door den heer N. Ottema aan de gemeente *Leeuwarden*. S. 500.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is vrijstelling van successierecht te verleenen voor de schenking van eene verzameling voorwerpen van Indische en Chineesche kunstnijverheid door den heer N. Ottema te *Leeuwarden* aan de gemeente *Leeuwarden*;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. **1.** Er zal geen recht van successie worden geheven wegens de schenking van eene verzameling voorwerpen van Indische en Chineesche kunstnijverheid door den heer N. Ottema te *Leeuwarden* aan de gemeente *Leeuwarden* bij akte, den 30 Mei 1916 verleden voor den notaris mr. S. Boltjes, aldaar.

2. De verplichting tot aangifte overeenkomstig artikel 59 der Successiewet wordt voor de in artikel 1 bedoelde schenking opgeheven.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 10den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1916.)

—

10 *November* 1916. WETTEN, houdende naturalisatie van:

Jakob Mreijen, geboren te *Aken* (*Pruisen*) den 14 Juni 1888, hoofdonderwijzer, wonende te *Nijmegen*, provincie *Gelderland*. S. 501.

Bernhard Heinrich Wilhelm Riesenbeck, geboren te *Ledde* (*Pruisen*) den 27 Augustus 1867, machinist op een zeevisschersvaartuig, wonende te *IJmuiden*, gemeente *Velsen*, provincie *Noordholland*. S. 502.

Oskar Hugo Loeschke, geboren te *Norderney* (*Pruisen*) den 16 Mei 1883, stuurman ter koopvaardij, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 503.

Jakob Hirsch, geboren te *Hülchrath* (*Pruisen*) den 25 Maart 1866, handelsagent, wonende te *Amsterdam*, provincie *Noordholland*. S. 504.

—

10 *November* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van alle *specerijen*. S. 505.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle specerijen te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 2 November 1916, Kabinet, Litt. E[150];

Den Raad van State gehoord (advies van 7 November 1916, nº. 38);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 8 November 1916, Kabinet, Litt. S[152];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van alle specerijen is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 10den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 11 *Nov.* 1916.)

—

10 *November* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *reukstoffen*. S. 506.
(Tekst als S. 505.)

—

10 *November* 1916. WET, tot goedkeuring van de overeenkomst van ruiling van domeingrond onder *Zwaluwe*, gesloten met M. A. Hoevenaar, echtgenoote van E. R. van Welderen *Baron* Rengers te *'s-Gravenhage*. S. 507.

—

11 *November* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende telegrammen in zake veeziekten.

Ik heb de eer U.H.E.G. te verzoeken, den burgemeesters in uw ambtsgebied mede te deelen, dat telegrammen, betreffende de bestrijding van veeziekten, tusschen burgemeesters en veeartsen onderling gewisseld, voortaan in afrekening met mijn Departement aan de telegraafkantoren kunnen worden aangeboden.

—

13 *November* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Bij telastelegging van vervoer van herkauwende dieren binnen een verboden kring behoeft het bestaan van het op art. 40 K. B. van 10 Juli 1896, S. 104, steunend besluit van den Minister van Landbouw niet in de dagvaarding te worden vermeld, noch volgens de gewone bewijsregels te worden bewezen.

De vraag, of de omschrijving in de ministerieele beschikking van den verboden kring afdoende is, kan niet in cassatie worden onderzocht.

Opzet is geen bestanddeel van de genoemde overtreding, terwijl, waar op grond van wettige bewijsmiddelen is en kon worden aangenomen, dat beklaagde die overtreding heeft gepleegd, geen wettelijke bepaling een afzonderlijke motiveering omtrent het bestaan van schuld voorschrijft.

Art. 35, 2e lid der Wet van 20 Juli 1870, S. 131, schrijft de verbeurdverklaring der daarin genoemde voorwerpen gebiedend voor en stelt niet den eisch dat die voorwerpen aan den dader toebehooren. Art. 33 Sr. is ten deze niet toepasselijk.

(Wet Veeartsenijk. Staatstoezicht art. 35; K. B. 10 Juli 1896 S. 104 art. 40.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

J. Buys, 47 jaar, veehouder, geboren en wonende te Mijdrecht, Blokland, requirant van cassatie tegen een te zijnen laste gewezen vonnis van de Arr.-Rechtbank te Utrecht van 26 Juni 1916, houdende bevestiging in hooger beroep van een vonnis van het Kantongerecht te Woerden van 26 April 1916, waarbij de requirant is schuldig verklaard aan: (zie concl. adv.-gen.), (gepleit door Mr. P. Fuhri Snethlage te Utrecht).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Ter ondersteuning van het cassatieberoep,

hetwelk gericht is tegen een vonnis der Arr.-Rechtbank te Utrecht van 26 Juni jl. bevestigend, behoudens wijziging van gronden, eene beslissing van den Woerdenschen Kantonrechter van 26 April bevorens, waarbij requirant werd schuldig verklaard aan: „binnen den kring door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aangewezen, herkauwende dieren vervoeren" en deswege veroordeeld in eene geldboete van f 20 subsidiair 10 dagen hechtenis, met verbeurte der gestorte waarde van den vrijgegeven pinkstier en paard, alsmede van een in beslag genomen wagen, tuig en dek, waarin en waarmede de overtreding werd gepleegd, zijn bij memorie enkele middelen aangevoerd, die nader bij pleidooi zijn verduidelijkt, waarvan de beide eerste luiden: „Schending, althans verkeerde toepassing, van de artt. 40 van het K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104), zooals dit is gewijzigd bij K. B. van 25 Juli 1911 (S. 260), in verband met eene aanwijzing van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, gepubliceerd in de Ned. Staatscourant van 24 Februari 1916, nº. 46, en de artt. 143, 211, 221, 216, 246, 247 en 257 Sv., omdat in de dagvaarding een voor de overtreding, waaraan de beklaagde schuldig is verklaard, noodzakelijk element ontbreekt, immers daarin niet vermeld wordt, dat het vervoer op den bij dagvaarding bedoelden weg, ten tijde van het vervoer door den beklaagde, was verboden, terwijl het vonnis dienaangaande ook niet voldoende met redenen is omkleed." „Schending, althans verkeerde toepassing, derzelfde artikelen, omdat in de dagvaarding niet nauwkeurig omschreven is de kring, waarbinnen het strafbaar feit heeft plaats gehad, welk gebrek niet door uitlegging der dagvaarding door den Rechter, althans niet door de uitlegging der Rechtbank kan worden hersteld."

Den aanval op de dagvaarding keer ik aldus. Dat het vervoer van herkauwende dieren verboden was, behoefde niet uitdrukkelijk te worden gezegd, daar dit voldoende blijkt uit de opgave van het tijdstip, waarop het feit werd gepleegd, in verband met den inhoud van het op art. 44 van het K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104) jº. art. 15 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), berustend Ministeriëel Besluit van 23 Februari 1916, krachtens eerstgemeld artikel gepubliceerd in de Ned. Staatscourant van 24 Februari 1916, waarmede iedereen geacht kan worden bekend te zijn.

Dat zij voorts niet nauwkeurig den kring zou omschrijven, waar binnen het strafbaar feit gepleegd werd, lijkt mij onjuist, waar zij zich geheel houdt aan de grenzen, die de Minister rond de besmetting heeft getrokken en de feitelijke Rechter haar kennelijk in dien zin leest, waartegen in cassatie niet kan worden opgekomen, dat zij den Jongen Zevenhovenschen weg binnen de grenzen gelegen acht en het begrip „Zevenhovenschen weg" als verzamelwoord bezigt voor den Jongen en den Nieuwen Zevenhovenschen weg.

Met betrekking tot het verwijt tegen het vonnis gericht, merk ik op, dat de geheele opzet der beide beslissingen aantoont, dat het toegepast Ministeriëel Besluit als oningetrokken en dus als geldend werd beschouwd, terwijl geen enkele wetsbepaling dwingt om aan te nemen, dat de niet-intrekking uitdrukkelijk had moeten worden overwogen en vastgesteld.

Ten aanzien der uitlegging eindelijk, door de Rechtbank aan het Besluit des Ministers gegeven, meen ik, dat voor toetsing hiervan geen plaats is, waar dit niet is een zoodanig voorschrift, waarvan schending of verkeerde toepassing in cassatie kan worden beweerd, zoodat strekking, omvang en werking daarvan uitsluitend ter beoordeeling van den feitelijken Rechter staan.

Eene volgende grief acht de artt. 211, 216, 221, 246, 247 en 257 Sv., art. 47 Sr. jº. art. 40 van het K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104), zooals dit is gewijzigd bij K. B. van 25 Juli 1911 (S. 260), geschonden, althans verkeerd toegepast, „omdat de Rechtbank niet heeft beraadslaagd omtrent het opzet of de schuld van den beklaagde, althans het vonnis te dien opzichte niet voldoende met reden is omkleed".

Opzet wordt met betrekking tot de gepleegde overtreding niet gevorderd en ten aanzien der schuld is de grief feitelijk ongegrond, daar in het bevestigde vonnis niet alleen de telastelegging, doch ook de schuld van den beklaagde daaraan door de opgesomde bewijsmiddelen, wier inhoud in de beslissing is opgenomen, rechtsgeldig bewezen wordt verklaard, terwijl afzonderlijke motiveering daarvan overbodig is.

In de derde plaats is gesteld: „Schending, althans verkeerde toepassing van de artt. 2 van het K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104) jº. art. 17 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), in verband met art. 1 van genoemd K. B., door de overweging in het vonnis der Rechtbank, dat „aanduiding van de grenzen van den verboden kring door borden, noch in de Wet van 1870, noch in het Kon. Besluit van 1896 is voorgeschreven".

Ook deze klacht acht ik onbillijk. Immers

het als geschonden genoemd art. 17 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), spreekt wel van het kenbaar maken eener besmette hoeve, erf, stal of weide, doch zwijgt over kringen, terwijl in overeenstemming daarmede art. 2 sub 1°. van het K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104), ter uitwerking van het beginsel van gezegd art. 17, het aanbrengen van kenteekenen voorschrijft, maar geenszins eene uitbreiding beoogt van de in dat artikel genoemde plaatsen en allerminst besmette kringen door uiterlijke teekenen wil aangeduid zien.

De nog overblijvende weren, die gelijktijdig kunnen worden besproken, willen : „Schending, althans verkeerde toepassing, van art. 35 en van het in het vonnis genoemde art. 39 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131) j°. de artt. 211, 216, 221, 246, 247 en 257 Sv. door de overweging der Rechtbank, „dat der Rechtbank, die onwettigheid van de plaats gehad hebbende inbeslagneming niet inziende, wel is gebleken, dat de roerende goederen aanstonds na eerst in beslag genomen te zijn en weder vrijgegeven, definitief zijn in beslag genomen, maar die vrijgeving blijkbaar eene dwaling is geweest, voortgekomen uit mindere bekendheid met de wettelijke voorschriften, zoodat de zoogenaamde latere inbeslagneming slechts was het herstel van den toestand door de aanstonds gevolgde inbeslagneming ontstaan, feitelijk door eene dwaling onderbroken".''

„Schending, althans verkeerde toepassing, van de artt. 211, 216, 221, 219, 246, 247 en 257 Sv. j°. 33 en 91 Sr., in verband met art. 35 lid 2 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), omdat de Rechtbank de verbeurdverklaring uitspreekt van den wagen, hoewel deze niet eigendom was van den veroordeelde, althans het vonnis in dit opzicht niet voldoende met redenen is omkleed."

„Schending, althans verkeerde toepassing, van de artt. 211, 216, 221, 246 en 247. Sv. en art. 35 lid 2 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), omdat de Rechtbank mede de verbeurdverklaring uitspreekt van het paard, den wagen, het tuig en het dek dat op de koe lag, terwijl toch niet gezegd kan worden, althans niet in het vonnis is overwogen, dat in of met die goederen, althans niet met dat dek de overtreding is gepleegd, en het vonnis ook dienaangaande niet voldoende met redenen is omkleed."

Het eerste dezer drie laatste middelen richt zich eigenlijk tegen een overweging, niet tegen eene beslissing en behoeft dus niet tot cassatie te leiden. Ook bij ruimere opvatting kan het echter niet worden onderzocht. Immers nu art. 35 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), zich niet uitlaat over de vraag, hoe de zinsnede „aanstonds of zoodra mogelijk in beslag genomen" moet worden verstaan, vindt zij hare beantwoording in de omstandigheden, waaromtrent de cassatierechter zich geen oordeel mag aanmatigen.

Van schending van art. 39 van meergenoemde wet kan natuurlijk geen sprake zijn, daar dit over het laten losloopen van honden en namaken en gebruik maken van ken- en merkteekenen handelt.

De gevorderde vaststelling in het vonnis, als grondslag voor de uit te spreken verbeurte, dat veroordeelde eigenaar was van den wagen, vindt geen steun in de wet. Door de bepaling toch van art. 10 sub 26°. der Wet van 15 April 1886 (S. 64), staat art. 35 lid 2 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131), zelfstandig naast art. 33 Sr. en waar nu dat voorschrift voor de verbeurte alleen eischt, dat de overtreding gepleegd zij in of met de in beslag genomen roerende voorwerpen, werd zij terecht en zonder nadere motiveering ook op den wagen toegepast, al zou zelfs requirant daarvan geen eigenaar zijn geweest.

De laatste grief ontlokt onwillekeurig een glimlach. Waar toch uit den inhoud der in het vonnis genoemde bewijsmiddelen duidelijk blijkt, dat een getuigd paard was gespannen voor den wagen, waarin een toegedekte pinkstier werd vervoerd, kan moeilijk worden volgehouden, dat te dien aanzien de beslissing niet met redenen is omkleed en allerminst, dat paard, tuig, wagen en dek niet dienden voor het vervoer van dien stier.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz. ;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Savelberg ;

Gelet op de middelen van cassatie, namens den requirant voorgesteld bij memorie en bij pleidooi, zijnde de eerste, nader verduidelijkt, in de bij pleidooi voorgestelde begrepen : (zie concl. adv.-gen.) ;

O., dat bij het bevestigde vonnis overeenkomstig het bij inleidende dagvaarding ten laste gelegde wettig en overtuigend bewezen is verklaard, met requirants schuld daaraan, dat hij op 11 Maart 1916 des voormiddags te Zevenhoven op den openbaren weg, Jonge Zevenhovensche weg, binnen den kring, omvattende het gedeelte begrensd door den Zevenhovenschen weg, den Kousweg, de grens van de

gemeenten Nieuwkoop en Zevenhoven en de Nieuwe en de Jonge Nieuwveensche wegen op een door hem bestuurd met een paard bespannen voertuig een pinkstier heeft vervoerd, liggende op dien stier een dek;

dat dit feit bij voormeld vonnis is gequalificeerd en aan den requirant deswege straf is opgelegd als hierboven vermeld;

O., dat het *eerste* middel, voor zoover daarbij nietigheid van dagvaarding wordt beweerd, hierop afstuit, dat noch in art. 143 Sv., noch elders de eisch is gesteld, dat een dagvaarding, om geldig te zijn, de bestanddeelen van een strafbaar feit moet bevatten;

O. met betrekking tot de in het middel geuite klacht, dat het vonnis niet voldoende met redenen omkleed zou zijn ten aanzien der beslissing, dat het ten laste gelegd vervoer, ten tijde dat het plaats vond, een strafbaar feit opleverde;

dat het voormeld door den Minister op 23 Februari 1916 uitgevaardigd besluit bevat een wettelijk voorschrift, houdende aanwijzing van een verboden kring, welk voorschrift steunt op art. 40 van het op art. 34 der Wet van 20 Juli 1870 (S. 131) gegrond K. B. van 10 Juli 1896 (S. 104) en overeenkomstig art. 44 van dat Besluit in de Ned. Staatscourant van 24 Februari 1916 nº. 46 ter algemeene kennis is gebracht;

dat het bestaan van zoodanige bepaling niet in de dagvaarding behoeft te worden vermeld en ook niet volgens de gewone bewijsregels behoeft te worden bewezen, doch de Kantonrechter, als daarmede bekend, zonder nadere motiveering mocht beslissen, dat het voorschreven vervoer, toen het geschiedde, verboden was, ook zonder dat hij, in tegenstelling met wat blijkens de toelichting van gemeld middel bij de memorie wordt verlangd, zich uitdrukkelijk behoefde uit te laten over de kennelijk door hem ontkennend beantwoorde vraag, of bedoeld Besluit toen was vervallen ingevolge een nader Besluit;

dat alzoo het eerste middel is ongegrond;

O. ten aanzien van het *tweede* middel:

dat dit blijkens de toelichting daarvan in de eerste plaats is gericht tegen de in het bestreden vonnis voorkomende overwegingen:

„dat de Ministriëele beschikking en ook de dagvaarding de beide bekende wegen „de Jonge en de Nieuwe Zevenhovensche weg", eenvoudig samenvat als „de Zevenhovensche weg", in welk geval de grensbepaling van den verboden kring duidelijk is aangewezen";

en „dat dus het verweer van den kant van appellant ontleend aan de onduidelijkheid van de grensbepaling en de daaruit volgende onzekerheid of appellant zijn pinkstier heeft vervoerd binnen den verboden kring niet aannemelijk is te achten";

en voorts in de tweede plaats hiertegen, dat hoezeer in de Ministriëele beschikking de verboden kring overigens op dezelfde wijze is omschreven als de in de dagvaarding aangeduide kring, evenwel in die beschikking aan de omschrijving zijn toegevoegd de in de dagvaarding niet voorkomende woorden: „met inbegrip van de wegen", waaruit zou volgen dat de Rechtbank niet had mogen beslissen, alsof gesteld was, dat de Zevenhovensche weg zelf in den verboden kring was begrepen;

O. ten aanzien van de eerste grief:

dat de Rechtbank bij voormelde overwegingen aan de dagvaarding eene feitelijke, met den tekst daarvan niet onvereenigbare uitlegging heeft gegeven, die in cassatie moet worden geëerbiedigd, terwijl, òf de omschrijving in de ministriëele beschikking van den verboden kring afdoende is, en òf het als bewezen aangenomen feit daarbinnen heeft plaats gehad, vragen zijn, die in cassatie niet kunnen worden onderzocht;

O. ten aanzien van de *tweede* grief:

dat de Rechtbank kennelijk de dagvaarding feitelijk in dien zin heeft uitgelegd, dat de Zevenhovensche weg in den daarbij nader omschreven kring begrepen was, waartegen niet afdoet, dat hij in de Ministriëele beschikking afzonderlijk buiten dezelfde omschrijving is genoemd;

dat derhalve ook het tweede middel en het tot toelichting daarvan aangevoerde, niet tot cassatie kan leiden;

O., dat evenmin de overige middelen dat gevolg kunnen hebben;

het derde niet, omdat de daarin aangehaalde bepalingen alleen betreffen het plaatsen van kenteekenen aan de hoeve, het erf, de stal of de weide waar zich het daarin bedoelde vee bevindt of bevonden heeft;

het vierde niet omdat opzet geen bestanddeel is van de ten laste gelegde overtreding, en, waar op grond van wettige bewijsmiddelen is en kon worden aangenomen, dat de requirant die overtreding heeft gepleegd, geen wettelijke bepaling een afzonderlijke motiveering omtrent het bestaan van schuld voorschrijft;

het vijfde niet, omdat uit de daarin aangehaalde bepalingen niet volgt, dat de bestreden beslissing in eenig opzicht zou moeten worden vernietigd, speciaal niet uit art. 35 der aan-

gehaalde Wet van 1870, al had de inbeslagneming niet „aanstonds of zoodra mogelijk" plaats gevonden, zooals dat artikel ter voorkoming van besmetting voorschrijft;

het zesde niet, omdat art. 33 Sr. ten deze niet toepasselijk is, daar art. 35 lid 2 der Wet van 1870, hetwelk de verbeurdverklaring der roerende goederen, waarin of waarmede de overtreding is gepleegd, gebiedend voorschrijft, is gehandhaafd bij art. 10 aanhef en nº. 26 der Wet van 15 April 1886 (S. 64) en niet den eisch stelt, dat de daar genoemde voorwerpen den dader toebehooren;

het zevende niet, omdat uit den inhoud der in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen blijkt, dat als feitelijk vaststaande is aangenomen, dat het paard gebezigd voor den wagen, waarin een toegedekte pinkstier werd vervoerd, was gespannen en de overtreding derhalve in of met die voorwerpen heeft plaats gehad;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

—

16 *November* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende onderstand aan Belgische vluchtelingen.

Ik heb besloten de burgemeesters in Uw gewest met ingang van 1 Januari 1917 te ontlasten van de uitbetaling der onderstandsgelden aan de Belgische vluchtelingen. Die uitbetaling zal vanaf dien datum geschieden door het Nederlandsch Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers te Amsterdam.

U H.E.G. zal hiervan aan de burgemeesters mededeeling willen doen, met verzoek ten behoeve van de uitbetaling alsdan de witte staten (evenals zulks geschiedt met de rose staten voor de genieters van den verhoogden onderstand) in te leveren bij den penningmeester van bovengenoemd comité.

Voorts waren de burgemeesters Uwerzijds opmerkzaam te maken, dat de commissie van onderzoek uit het voornoemde comité is belast met de contrôle op den rijksonderstand van de vluchtelingen en derhalve bevoegd is na te gaan of, en in hoever met tot dusver genoten onderstand moet worden voortgegaan, maar tevens of er in voorkomende gevallen termen bestaan nieuwen onderstand van rijkswege te verleenen.

Vanaf bovengenoemden datum zullen ook de betalingen die worden gevorderd voor de vluchtelingen, die in natura worden ondersteund, plaats hebben door het Nederlandsch comité, terwijl bovengenoemde commissie ook met de contrôle op dezen vorm van onderstand is belast.

Aankoopen te dezer zake kunnen eventueel worden gedaan door de burgemeesters of door de plaatselijke comité's.

Ik heb de eer U te verzoeken ook hiermede de burgemeesters, resp. de comité's in kennis te stellen.

—

17 *November* 1916. BESLUIT, tot wijziging van artikel 1 van het Koninklijk besluit van 7 Januari 1913 (*Staatsblad* nº. 6), houdende nadere regeling van de porten der brieven en andere stukken, welke rechtstreeks over zee tusschen het Rijk en zijne koloniën en bezittingen in *Oost-* en *West-Indië* worden gewisseld. S. 508.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de gemeenschappelijke voordracht van Onze Ministers van Waterstaat en van Koloniën van 16 October 1916, nº. 25, Afdeeling Posterijen en Telegrafie, en van 17 October 1916, Afdeeling Kabinet (p. t.), nº. 40;

Den Raad van State gehoord (advies van 31 October 1916, nº. 34);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 13 November 1916, nº. 25, afdeeling Posterijen en Telegrafie, en van 15 November 1916, Afdeeling Kabinet (p. t.), nº. 5;

En lettende op artikel 25 der wet tot regeling der briefvenposterij (*Staatsblad* 1908, nº. 316), laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 29sten Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 364), benevens op artikel 21 van het Algemeene Postverdrag van *Rome* van 26 Mei 1906 (*Staatsblad* 1907, nº. 239);

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Artikel I.

Artikel 1 van Ons besluit van den 7den Januari 1913 (*Staatsblad* nº. 6), houdende nadere regeling van de porten der brieven en andere stukken, welke rechtstreeks over zee tusschen het Rijk en zijne koloniën en bezittingen in *Oost-* en *West-Indië* worden gewisseld, wordt gewijzigd en gelezen, als volgt:

„De brieven en andere hieronder te vermelden stukken, welke rechtstreeks over zee (dat is met de zoogenaamde „zeepost") tusschen het Rijk en zijne koloniën en bezittingen in *Oost-* en *West-Indië* worden gewisseld, zijn onderworpen aan het navolgende tarief van frankeering:

„1. bij verzending uit *Nederland* naar *Oost-* en *West-Indië*:

„a. brieven 5 cent per 20 gram of gedeelte van 20 gram;

„b. briefkaarten 3 cent per enkele kaart en 6 cent voor eene dubbele kaart, dat is met vooruitbetaald antwoord;

„c. gedrukte stukken 1 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram;

„d. papieren en bescheiden 1 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram, met toepassing van een minimum van 5 cent voor elke verzending onder een afzonderlijk adres;

„e. monsters of stalen van koopwaren 2 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram, met toepassing van een minimum van 5 cent voor elke verzending onder een afzonderlijk adres;

„2. bij verzending uit *West-Indië* naar *Nederland:*

„a. briefkaarten 2½ cent per enkele kaart en 5 cent voor eene dubbele kaart, dat is met vooruitbetaald antwoord;

„b. brieven, gedrukte stukken, papieren en bescheiden en monsters of stalen van koopwaren zijn onderworpen aan het tarief, hierboven sub 1*a*, *c*, *d* en *e* genoemd;

„3. bij verzending uit *Oost-Indië* naar *Nederland:*

„a. brieven 10 cent voor een gewicht tot en met 20 gram en 7½ cent voor elk gewicht van 20 gram of gedeelte van 20 gram boven het eerste gewicht van 20 gram;

„b. briefkaarten 5 cent per enkele kaart en 10 cent voor eene dubbele kaart, dat is met vooruitbetaald antwoord;

„c. gedrukte stukken, papieren en bescheiden en monsters of stalen van koopwaren zijn onderworpen aan het tarief, hierboven sub 1*c*, *d* en *e* genoemd."

„Bijeenvoeging van gedrukte stukken, papieren en bescheiden en monsters of stalen van koopwaren in ééne zending is geoorloofd. Het port wordt alsdan berekend naar 1 cent voor elk gewicht van 50 gram of gedeelte van 50 gram, met dien verstande nochtans, dat, als de zending *monsters of stalen van koopwaren* bevat, voor die monsters of stalen 2 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram is te voldoen. Het minimum port van 5 cent is op elke zending van toepassing."

Artikel II.

In de artikelen 2 en 3 van voormeld besluit wordt in de plaats van: „artikel 1, sub 1*a* en *b*", „artikel 1, sub 2*a* en *b*" en „sub 2*a* van artikel 1", gelezen, respectievelijk: „artikel 1, sub 2*b* en *a*", „artikel 1, sub 3*a* en *b*" en „sub 3*a* van artikel 1".

Artikel III.

Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant* waarin het is geplaatst.

Onze Ministers van Waterstaat en van Koloniën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage den 17den November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 23 *Nov.* 1916.)

---

17 *November* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Van onbevoegdheid van den rechter is geen sprake wanneer een notaris belooning vordert, niet volgens het wettelijk tarief, maar volgens overeenkomst. In dat geval kan de notaris zich niet wenden tot den Voorzitter der Rechtbank, die immers in geen geval over het bestaan en het bindend karakter der beweerde overeenkomst zou kunnen oordeelen.

Zaak teruggewezen naar de Rechtbank, die ten onrechte den Kantonrechter onbevoegd heeft geoordeeld (en zich zelf onbevoegd heeft verklaard, zie hierover Concl. O. M. Red.)

[Concl. O. M.: Het verbod van art. 60 der Wet Notarisambt om een andere belooning dan de bij het tarief bepaalde in rekening te brengen, sluit niet uit het bedingen van een andere belooning bij overeenkomst. Het toewijzend vonnis van den Kantonrechter behoort te worden bevestigd.]

(Wet Notarisambt art. 60.)

Voorzitter:

Jhr. M. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen, C. O. Segers en A. P. L. Nelissen.

Mr. A. H. Lijdsman, notaris en advocaat, wonende te Hulst, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr. Rechtbank te Middelburg den 22 December 1915 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. N. C. M. A. van den Dries, gepleit door Mr. A. H. Lijdsman, advocaat te Hulst

tegen :

A. Maas, smid, wonende te Axel, verweerder in cassatie, advocaat Mr. M. P. G. Kappeyne van de Coppello, gepleit door Mr. J. Adriaanse, advocaat te Middelburg.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De eischer in cassatie, notaris zijnde, heeft den verweerder vóór den Kantonrechter te Terneuzen gedaagd om zich te hooren veroordeelen tot betaling van het saldo eener vordering wegens werkzaamheden voor hem verricht tot verkoop van onroerend goed en in verband daarmede, welke vordering was berekend naar een in de streek waar de eischer het notariaat uitoefent gebruikelijk tarief waaraan de verweerder zich had onderworpen.

De Kantonrechter veroordeelde den verweerder; in appel voerde deze aan dat de Rechter uit hoofde van onderwerp van het geschil onbevoegd was omdat voor invordering van belooning voor notarieele werkzaamheden eene bijzondere wijze van procedeeren, leidende tot taxatie door den President der Rechtbank, bij de Tariefwet van 31 Maart 1847 (S. 12) is voorgeschreven.

De Rechtbank te Middelburg deelde de meening van den verweerder, besliste dat de Kantonrechter zich onbevoegd had moeten verklaren, vernietigde diens vonnis en verklaarde daarop zich zelve onbevoegd om van de vordering kennis te nemen.

Het is mij niet geheel duidelijk hoe een Rechter, zich zelven onbevoegd verklarende, niettemin een vonnis kan vernietigen, noch hoe de Rechter in appel zich als zoodanig onbevoegd kan verklaren om redenen die met het appel niet in verband staan; mij dunkt, de Rechtbank had in haar stelsel den Kantonrechter onbevoegd moeten verklaren. Hieromtrent is echter bij de cassatiemiddelen geene bedenking geopperd.

De Rechtbank doet hare beslissing berusten op het volgende :

1°. volgens de stellingen der dagvaarding heeft de geïntimeerde (eischer in cassatie) notarieele werkzaamheden verricht en daarvoor eene belooning gevorderd niet volgens het wettelijk tarief, maar tot een bedrag, in afwijking daarvan bij overeenkomst tusschen partijen bepaald ;

2°. hiermede werd gehandeld in strijd met art. 60 der Wet op het Notarisambt, welks bepaling is van openbare orde ;

3°. de grondslag der vordering is alzoo onbestaanbaar omdat van het tarief niet bij overeenkomst mag worden afgeweken zoodat voor de berekening van het loon dat den geïntimeerde als notaris toekwam de toepasselijkheid van het tarief bleef bestaan en daarmede ook de modus procedendi van dat tarief.

Naar aanleiding van de beslissing der Rechtbank zijn drie cassatiemiddelen voorgesteld :

I. „Schending en verkeerde toepassing van art. 14 A. B., art. 60 der Wet van 9 Juli 1842 (S. 20) op het Notarisambt, artt. 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17 der Wet van 31 Maart 1847 (S. 12) houdende vaststelling van het tarief tot bepaling van de hoegrootheid en van den vorm van taxatie van het honorarium der notarissen gelijk mede van voorschotten welke aan hen in rekening zullen worden geleden, artt. 1374, 1375, 1383 en 1637 B. W., zooals dit is gewijzigd ingevolge art. 2 der Wet van 13 Juli 1907 (S. 193), omdat, en zulks ten onrechte, het vonnis der Rechtbank verklaart strijdig met genoemd art. 60 Notariswet en nietig krachtens genoemd art. 14 A. B., zoowel eene overeenkomst waarbij tusschen notaris en cliënt eene bepaalde belooning wordt vastgesteld voor legale (notarieele) werkzaamheden, als de overeenkomst bij introductieve dagvaarding gesteld waarbij, als voorzegd eene bepaalde belooning wordt vastgesteld voor legale (getarifieerde) en extra-legale of niet-getarifieerde werkzaamheden en verschotten te ramen."

II. „Schending en verkeerde toepassing van art. 38 R. O., art. 156 Rv., art. 9 voormeld, en de artt. 3, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, alle voormeld der Wet van 31 Maart 1847 (S. 12) houdende vaststelling van het tarief tot bepaling van de hoegrootheid en van den vorm van taxatie van het honorarium der notarissen, gelijk mede van voorschotten welke aan hen in rekening zullen worden geleden, art. 14 A. B., art. 60 der Wet van 9 Juli 1842 (S. 20) op het Notarisambt, omdat het bestreden vonnis der Rechtbank aanneemt dat de Kantonrechter zich onbevoegd had moeten verklaren van de ingestelde vordering kennis te nemen, zulks ten onrechte, daar immers de afzonderlijke modus procedendi waarop het vonnis der Rechtbank doelt volgens art. 9 voormeld wel is voorgeschreven voor de invordering van declaraties, opgemaakt conform art. 60 der Notariswet en conform de Tariefwet, doch niet voor eene actie voortspruitende uit overeenkomst, al moge dan het bestaan of de bestaanbaarheid der overeenkomst in twijfel worden getrokken."

III. „Subsidiair, namelijk voor het geval het tweede middel door den Hoogen Raad niet gegrond mocht worden geacht, schending en verkeerde toepassing van artt. 1231 en 1237, alsmede artt. 1374, 1375, 1383 en 1637 B. W., art. 1 alsmede art. 60 der Wet op het Notarisambt voornoemd (de wet van 31 Maart 1847, S. 12) de wet van 9 Juli 1842 (S. 20), artt. 8 en 9, alsmede de artt. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13. 14, 15, 16, 17, der Tariefwet voornoemd, art. 38 R. O., art. 156 Rv., omdat en zulks ten onrechte „bezorgen en verschotten der overschrijving ten hypotheekkantore, bezorgen en verschotten der hypothecaire inschrijving, met name in de introductieve dagvaarding genoemd, opmaken en bespreken van een onderhandsch koopcontract, het uitdenken, voorstellen, overdenken en ontwerpen en toetsen aan wet en rechtspraak van de bepalingen der overeenkomst, onderzoek van eigendomsbewijzen, onderzoek naar bezwaardheid opmaken van borderellen conform art. 1231 B. W., voorloopige besprekingen en correspondentie alle werkzaamheden en verschotten, niet met name genoemd in de introductieve dagvaarding, doch daarin bedoeld door de uitdrukking, enz., enz.", en nader toegelicht „door geproduceerde specificatie" alles door de Rechtbank wordt gerekend onder de werkzaamheden en verschotten den notaris *als zoodanig* betreffende, met het gevolg dat (volgens de Rechtbank) art. 60 Notariswet en artt. 8 en 9 der Tariefwet daarop toepasselijk zouden zijn, zoodat de Kantonrechter onbevoegd zoude geweest zijn, uit hoofde van het onderwerp des geschils, kennis te nemen van eene declaratie over die posten loopende, hetzij dan de desbetreffende overeenkomst in casu in haar geheel rechtsgeldig was of niet."

Het eerste middel vindt in zooverre geen aanknoopingspunt in het vonnis als de Rechtbank aanneemt dat gedeclareerd is wegens notarieele werkzaamheden, en daarop bij dit middel geene aanmerking wordt gemaakt.

De Rechtbank overweegt nu dat met betrekking tot deze werkzaamheden elke overeenkomst tusschen notaris en cliënt omtrent de berekening van de belooning door de wet op het Notarisambt is uitgesloten. Ik kan mij hiermede niet vereenigen ; ik zie in het verbod van art. 60 om eene andere belooning in rekening te brengen niet meer dan een verbod van afwijking van het tarief die de notaris zich eenzijdig zou veroorloven ; wordt den notaris eene werkzaamheid opgedragen zonder meer dan is hij aan het tarief gebonden, maar eene uitzondering op de algemeene vrijheid van contracteeren, het verbod van eene overeenkomst, houdende dat voor de gezamenlijke werkzaamheden eene bijzonder vastgestelde belooning zal worden gegeven, houdt het artikel niet in.

Is dit juist, dan is ook ten onrechte aangenomen dat de notaris om zijne declaratie in geval van getroffen overeenkomst voldaan te krijgen, eene taxatie aan den President der Rechtbank zoude moeten vragen ; de President kan toch alleen taxeeren aan de hand van het tarief, dat juist door de overeenkomst is ter zijde gesteld ; de gewone weg van rechte is dus aangewezen.

En zelfs bij de opvatting van art. 60 door de Rechtbank aangenomen kan van onbevoegdheid van den Rechter niet sprake zijn ; feitelijk wordt toch uit eene overeenkomst geageerd en daarmede is de bevoegdheid van den Rechter aangewezen ; is de overeenkomst onbestaanbaar en nietig dan moet de vordering worden ontzegd, maar voor de vordering zooals zij is gesteld kan de eischer niet naar den President worden verwezen.

Het derde middel zal in geen geval tot cassatie kunnen leiden omdat, is de beslissing der Rechtbank juist, zij de geheele vordering moet treffen nu bij de dagvaarding niet onderscheid tusschen afzonderlijke posten der rekening wordt gemaakt, de Rechtbank dus niet kon nagaan welke posten al of niet notariecle werkzaamheden zouden betreffen, en de nadere specificatie, waarop een beroep wordt gedaan, niet van invloed zou kunnen zijn, nu niet het geheele bedrag der pretens verschuldigde belooning, maar een saldo gevorderd wordt, waarvan in geen geval kan worden uitgemaakt wegens welke werkzaamheden het verschuldigd is.

Tegen de gezamenlijke middelen is door den verweerder aangevoerd ten eerste dat verzuimd is als geschonden voor te stellen de artikelen der wet betreffende het hooger beroep (art. 343 en volgende Rv.) en art. 154 Rv. ; ten tweede dat de middelen niet de beslissing, enkel de motieven raken.

Dat de artikelen betreffende het hooger beroep niet zijn aangehaald schijnt mij niet van beteekenis nu de beslissing der Rechtbank niet inhoudt eene bevestiging van het vonnis des Kantonrechters en dus dit vonnis niet mede wordt aangevallen, noch betreft de wijze van procedeeren voor den Rechter.

En art. 154 Rv., dat trouwens alleen te pas zou komen bij het tweede middel, kan niet geschonden zijn omdat het beroep op de onbe-

voegdheid des Rechters niet is ter zijde gesteld, terwijl art. 156 waaromtrent wellicht gezegd zou kunnen worden dat het in aanmerking komt, evenals het artikel waarbij de bevoegdheid van den Kantonrechter is geregeld (art. 38 R. O.) in dat middel wel is aangehaald.

Ook de tweede bedenking schijnt mij ongegrond; wat in de middelen wordt aangevallen moge ten slotte geleid hebben tot de eindbeslissing, het omvat toch even zoovele zelfstandige beslissingen omtrent de onderscheidene punten van debat.

Ik concludeer tot vernietiging van het vonnis waarvan beroep en bekrachtiging van het vonnis door den Kantonrechter te Terneuzen op 22 October 1914 tusschen partijen gewezen, met veroordeeling van den verweerder in de kosten inappel en cassatie.

De Hooge Raad, enz.;

O., dat voor zoover thans van belang, blijkens het bestreden vonnis en het daarbij vernietigde vonnis van den Kantonrechter te Terneuzen van 22 October 1914, waarnaar het bestreden vonnis, voor wat de feiten betreft, verwijst — de eischer bij inleidende dagvaarding van den verweerder in hoofdsom heeft gevorderd de betaling van f 35, als het nog verschuldigde deel eener vordering groot f 105, hieruit voortspruitende, dat de eischer als notaris voor den verweerder werkzaamheden heeft verricht en kosten heeft voorgeschoten verbonden aan het op 14 Februari 1913 passeeren eener notarieele koopakte onder voorbehoud van hypotheek met overschrijving ten hypotheekkantore, bezorging der hypothecaire inschrijving, enz., enz.;

dat dit bedrag van f 105, voor zoover het betrof notarieele werkzaamheden, krachtens daaromtrent tusschen partijen getroffen overeenkomst zou zijn berekend, niet overeenkomstig het voor notarissen bij de wet vastgestelde tarief, maar naar een in de streek, waar de eischer notaris is gebruikelijk tarief;

dat de Kantonrechter te Terneuzen de vordering van den eischer heeft toegewezen;

O., dat de verweerder van dit vonnis in hooger beroep is gekomen en toen als eerste grief er tegen heeft aangevoerd, dat, waar voor verhaal en invordering der kosten van notarieele werkzaamheden bij de wet een afzonderlijke processvorm is voorgeschreven, de Kantonrechter zich op grond van art. 156 Rv. ambtshalve onbevoegd had moeten verklaren;

dat de Rechtbank deze grief gegrond heeft geoordeeld omdat de grondslag der vordering, als niet berustende op het wettelijk tarief volgens ons recht onbestaanbaar is, daar van het tarief niet bij overeenkomst kan worden afgeweken, zoodat voor de berekening van het loon, dat aan den eischer als notaris toekwam, de toepasselijkheid van dat tarief bleef bestaan, en daarmede ook de procesvorm van dat tarief;

dat de Rechtbank op dezen grond de gevraagde onbevoegdverklaring alsnog heeft uitgesproken;

O., dat tegen deze beslissing als middelen van cassatie zijn aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

Ten aanzien van het *tweede* middel, dat als betreffende de bevoegdheid des rechters, het eerst moet worden onderzocht;

O., dat de bijzondere bevoegdheid den Voorzitter der Arr.-Rechtbank toegekend bij art. 10 en volgende der Wet van 31 Maart 1847 (S. 12) houdende vaststelling van het tarief tot bepaling van de hoegrootheid en van den vorm van taxatie van het honorarium der notarissen, gelijk mede van verschotten, welke aan hen in rekening zullen worden geleden — is beperkt tot die gevallen, waarin wordt gevraagd toepassing van het bij die wet vastgestelde tarief, zoodat in dit geval, waarin betaling is gevraagd krachtens eene overeenkomst, waarbij honorarium en verschotten van den eischer als notaris werden vastgesteld met terzijdestelling van evenbedoeld tarief, de Rechtbank ten onrechte oordeelde, dat de eischer zich in den bij de evenaangehaalde wet voorgeschreven vorm tot den Voorzitter der Arr.-Rechtbank had moeten wenden;

dat toch die voorzitter in geen geval zou kunnen oordeelen over het bestaan en het bindende karakter der beweerde overeenkomst alsmede over de toewijsbaarheid der krachtens haar ingestelde vordering, terwijl daarenboven van eene vaststelling van het honorarium en de verschotten den eischer volgens het wettelijk tarief komende slechts sprake zou kunnen zijn, wanneer die gevraagd wordt, hetgeen ten deze niet het geval is;

O., dat dus dit middel is gegrond, zoodat een onderzoek der overige middelen achterwege kan blijven;

Vernietigt het vonnis der Arr.-Rechtbank te Middelburg den 22 December 1915 tusschen partijen gewezen;

Verklaart dat de Kantonrechter te Terneuzen zich terecht bevoegd heeft geacht van de zaak kennis te nemen;

Wijst de zaak terug naar de Arr.-Rechtbank te Middelburg ten einde met inachtneming

van dit arrest verder te worden berecht en afgedaan. (Ned. Jur.)

—

20 *November* 1916. BESLUIT, houdende vaststelling van een Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon. S. 509.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

In aanmerking nemende de wenschelijkheid, dat de bepalingen betreffende den Rijkstelefoondienst worden herzien en aangevuld;

Gelet op artikel 16 van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* nº. 7);

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van den 12 Juli 1916, nº. 28, Afdeeling Posterijen en Telegrafie en van den 11 October 1916, nº. 20, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Den Raad van State gehoord (adviezen van den 15 Augustus 1916, nº. 17, en van den 31 October 1916, nº. 33);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 15 November 1916, nº. 21, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Januari 1917:

1º. vast te stellen het reglement voor den dienst der Rijkstelefoon, zooals het aan dit besluit is gehecht;

2º. in te trekken de hierna genoemde Koninklijke besluiten, te weten:

a. het Koninklijk besluit van 9 Juni 1914 (*Staatsblad* nº. 117), houdende bepalingen betreffende den Rijkstelefoondienst, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de Koninklijke besluiten van 28 Augustus 1905 (*Staatsblad* nº. 257), 26 November 1910 (*Staatsblad* nº. 362) en 19 September 1916 (*Staatsblad* nº. 444);

b. het Koninklijk besluit van 1 Augustus 1904 (*Staatsblad* nº. 202), houdende voorwaarden, waaronder, met medewerking der gemeenten, verbindingen tot aansluiting van hulpgraafkantoren ook voor den interlocalen telefoondienst kunnen worden dienstbaar gemaakt, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de Koninklijke besluiten van 28 Augustus 1905 (*Staatsblad* nº. 257), 9 April 1913 (*Staatsblad* nº. 127) en 21 November 1913 (*Staatsblad* nº. 416);

c. het Koninklijk besluit van 28 Mei 1906 (*Staatsblad* nº. 116), bepalende de vestiging van een locaal Rijkstelefoonnet te *Rheden* en houdende regelen voor het gebruik van dit net, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de Koninklijke besluiten van 20 December 1907 (*Staatsblad* nº. 336), 6 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 246) en 19 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 211);

d. het Koninklijk besluit van 12 September 1906 (*Staatsblad* nº. 240), bepalende de vestiging van een locaal Rijkstelefoonnet te *Nijmegen* en houdende regelen voor het gebruik van dit net, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de Koninklijke besluiten van 20 December 1907 (*Staatsblad* nº. 337), 6 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 246) en 19 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 211);

e. het Koninklijk besluit van 21 Juni 1907 (*Staatsblad* nº. 150), bepalende de vestiging van een locaal Rijkstelefoonnet te *Lisse* en houdende regelen voor het gebruik van dit net, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de Koninklijke besluiten van 20 December 1907 (*Staatsblad* nº. 335), 6 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 246) en 19 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 211);

f. het Koninklijk besluit van 20 December 1907 (*Staatsblad* nº. 334), bepalende de vestiging van locale Rijkstelefoonnetten te *Bergen op Zoom*, *Boskoop*, *Gorinchem*, *Lochem*, *Roosendaal* (*Noord-Brabant*), *Waalwijk* en *Zandvoort* en houdende regelen voor het gebruik van deze netten, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de Koninklijke besluiten van 6 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 246) en 19 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 211);

g. het Koninklijk besluit van 6 Augustus 1910 (*Staatsblad* nº. 245), bepalende de vestiging van locale Rijkstelefoonnetten te *Culenborg*, *Harlingen*, *Heerenveen*, *Heerlen*, *Neuzen*, *Noordwijk-binnen*, *Winterswijk* en *Zierikzee* en houdende regelen voor het gebruik van deze netten, zooals dit luidt na de wijziging daarin aangebracht bij het Koninklijk besluit van 19 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 211);

h. het Koninklijk besluit van 4 November 1912 (*Staatsblad* nº. 340), bepalende de vestiging van locale Rijkstelefoonnetten te *Enkhuizen* en *Goes* en houdende regelen voor het gebruik van deze netten, zooals dit luidt na de wijziging daarin aangebracht bij het Koninklijk besluit van 19 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 211);

i. het Koninklijk besluit van 18 December 1912 (*Staatsblad* nº. 435), bepalende de vestiging van een locaal Rijkstelefoonnet te *Alphen* (*Zuid-Holland*) en houdende regelen voor het gebruik van dit net, zooals dit luidt na de wijziging daarin aangebracht bij het Koninklijk besluit van 19 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 211);

j. het Koninklijk besluit van 3 September

1915 (*Staatsblad* nº. 385), bepalende de vestiging van een locaal Rijkstelefoonnet te *Aalsmeer, Bodegraven, Coevorden, Delfzijl, Doetinchem, Ede, Franeker, Harderwijk, Hoogeveen, Laren* (*Noord-Holland*), *Steenwijk, Valkenburg* (*Limburg*) en *Weert* en houdende regelen voor het gebruik van deze netten;

k. het Koninklijk besluit van 9 November 1915 (*Staatsblad* nº. 464), bepalende de vestiging van een locaal Rijkstelefoonnet te *Bolsward, Oss* en *Wassenaar*, en houdende regelen voor het gebruik van deze netten;

l. het Koninklijk besluit van 30 December 1907 (*Staatsblad* nº. 375), betreffende het gebruik van eene telegraafgeleiding tusschen twee Rijkstelegraafkantoren en van eene telefoondubbelgeleiding tusschen twee Rijkstelefoonkantoren, voor zoover laatstgenoemd onderwerp aangaat;

m. het Koninklijk besluit van 3 Augustus 1911 (*Staatsblad* nº. 265), tot regeling van de aansluiting aan een locaal telefoonnet van buiten het concessiegebied van dit net gelegen perceelen;

n. het Koninklijk besluit van 26 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 316), houdende bepaling, dat de thans geldende tarieven voor de verschillende aansluitingen binnen de grenzen der voormalige telefoonnetten der Nederlandsche Bell-Telephoon Maatschappij, gedurende het tijdvak van 1 Januari 1913 tot en met 31 December 1915 van kracht blijven;

o. het Koninklijk besluit van 2 December 1915 (*Staatsblad* nº. 486), houdende vaststelling van de regelen voor het gebruik van de voormalige telefoonnetten der Nederlandsche Bell-Telephoon Maatschappij;

p. het Koninklijk besluit van 27 December 1915 (*Staatsblad* nº. 521), houdende:

1º. vestiging van locale Rijkstelefoonnetten te *Beverwijk, de Bildt, Borne* en *Wormerveer* en vaststelling van de regelen voor het gebruik van deze netten;

2º. wijziging van het Koninklijk besluit van den 2den December 1915 (*Staatsblad* nº. 486), houdende vaststelling van de regelen voor het gebruik van de voormalige telefoonnetten der Nederlandsche Bell-Telephoon Maatschappij.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 9 *December* 1916.)

REGLEMENT VOOR DEN DIENST DER RIJKSTELEFOON.

KANTOREN EN NETTEN.

Vestiging van kantoren en netten.

Art. 1. De Minister van Waterstaat bepaalt waar Rijkstelefoon- of hulptelefoonkantoren en Rijkstelefoonnetten worden gevestigd of opgeheven.

Van de vestiging en de opheffing wordt mededeeling gedaan in de *Staatscourant*.

Openstelling der Rijkstelefoonkantoren.

2. De uren van openstelling der Rijkstelefoonkantoren en der locale Rijkstelefoonnetten worden door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie vastgesteld. Op Zon- en feestdagen en in bijzondere gevallen kunnen die uren worden beperkt of uitgebreid.

De uren van openstelling der kantoren en netten worden in de *Staatscourant* medegedeeld. Zij worden op eene aan de buitenzijde van het kantoor zichtbare plaats bekend gemaakt.

De wettelijke tijd in Nederland geldt voor al de Nederlandsche kantoren en netten.

Hulptelefoonkantoren.

3. Hulptelefoonkantoren worden gevestigd op verzoek van het betrokken gemeentebestuur en onder de volgende bepalingen:

a. De gemeente stelt ter beschikking en onderhoudt ten genoegen van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie:

1. eene voldoend ruime en behoorlijk gemeubelde, verlichte en verwarmde localiteit voor het aanbrengen van de voor den telefoondienst vereischte toestellen. Deze localiteit kan dezelfde zijn als die, waarin eventueel de dienst van het hulptelegraafkantoor ter plaatse wordt uitgeoefend;

2. eene localiteit of eene spreekcel, waarin het publiek telefoongesprekken kan voeren.

b. De gemeente geeft gelegenheid voor de plaatsing van eene inrichting op of nabij het hulptelefoonkantoor tot bevestiging van de geleidingen van hen, wier perceelen eventueel aan dit kantoor worden aangesloten.

c. De gemeente zorgt voor hare rekening en ten genoegen van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie voor de bediening van de voor den telefoondienst bestemde inrichtingen.

Zij wijst aan en bezoldigt de personen, bestemd om als kantoorhouder en vervangend-

kantoorhouder met den telefoondienst te worden belast.

De door de gemeente voor de uitoefening van den telefoondienst aangewezen personen verbinden zich tegenover het Rijk, bij eede of belofte, tot getrouwe dienstwaarneming en tot bewaring van het geheim der telefoongesprekken.

De kantoorhouder is rekenplichtig aan het Rijk.

d. De gemeente voorziet in de bestelling van oproepberichten als bedoeld in artikel 23 binnen den kring, waarin volgens het Rijkstelegraafreglement de bezorging van telegrammen kosteloos geschiedt.

e. De gemeente is verplicht de sub *a* tot en met *d* vermelde verplichtingen na te komen, zoolang het kantoor niet door den Minister van Waterstaat is opgeheven.

f. De aanvraag om vestiging van een hulptelefoonkantoor moet de verklaring inhouden, dat de gemeente bereid is om te voldoen aan de bepalingen van het Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon.

g. Indien op plaatsen, waar geen postkantoor is gevestigd, het aantal behandelde interlocale en internationale telefoongesprekken, eventueel vermeerderde met het aantal behandelde telegrammen, over het laatst verloopen kalenderjaar meer bedraagt dan acht en twintighonderd (2800), keert het Rijk aan de gemeente uit eene som van vijf en twintig gulden (f 25.—) voor elke duizend (1000) behandelde telefoongesprekken, respectievelijk telefoongesprekken en telegrammen, boven het vorengenoemde aantal en zulks tot een maximumbedrag van vijfhonderd gulden (f 500.—).

De gemeente ontvangt voor de bestelling van de oproepberichten, bedoeld sub *d* van dit artikel, van het Rijk eene vergoeding van 10 cent per oproepbericht, tenzij het Rijk op zijne kosten in de bestelling voorziet.

h. Burgemeester en Wethouders der gemeente regelen ten genoegen van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, den duur van den dienst op de werkdagen en op Zon- en feestdagen.

i. De toestellen en formulieren of bescheiden, benoodigd voor het voeren van telefoongesprekken en voor de verantwoording van de ontvangsten en uitgaven worden van Rijkswege geleverd en onderhouden.

Aansluitingen aan Rijks- of hulptelefoonkantoren en aan locale Rijkstelefoonnetten.

4. In overeenstemming met de bepalingen, door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie in het belang van den dienst vastgesteld of nader vast te stellen, kan aansluiting worden verkregen aan een locaal Rijkstelefoonnet en — ter plaatse waar geen locaal Rijks- of geconcessionneerd telefoonnet bestaat — aan een Rijks- of hulptelefoonkantoor.

De aansluiting kan worden gebezigd voor het voeren van locale, interlocale en internationale gesprekken, het aanbieden en ontvangen van telegrammen en oproepberichten, als bedoeld in artikel 23;

Locale telefoongesprekken zijn echter niet toegelaten tusschen perceelen aangesloten aan eenzelfde Rijks- of hulptelefoonkantoor of Rijkstelefoonnet, wanneer die perceelen liggen binnen eenzelfde gemeente, aan welke concessie is verleend voor een locaal telefoonnet.

Schade door aangeslotenen geleden door of tengevolge van het bestaan van aansluitingen aan Rijks- of hulptelefoonkantoren of aan Rijkstelefoonnetten, komt in geen geval ten laste van het Rijk.

Publieke telefoonstations.

5. Ter beoordeeling van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie kunnen in aansluiting op Rijkstelefoon- of hulptelefoonkantoren of op locale Rijkstelefoonnetten publieke telefoonstations worden geopend.

Van deze stations, waarvan de inrichting geschiedt door en voor rekening van het Rijk, kan worden gebruik gemaakt voor het voeren van locale, interlocale en internationale telefoongesprekken, alsmede voor die stations, die door den Directeur-Generaal voornoemd worden aangewezen, voor het aanbieden van telegrammen en telefoon-oproepberichten.

De bepalingen voor het houden en het gebruik maken van publieke telefoonstations worden door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie vastgesteld.

Van de vestiging en opheffing van publieke telefoonstations geschiedt mededeeling in de *Staatscourant.*

Buitennet-aansluitingen

6. Ter beoordeeling van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie kunnen perceelen, gelegen buiten het concessiegebied van een geconcessionneerd net, met medewerking van den concessionaris, aan zulk een net worden aangesloten.

Indien het aan te sluiten perceel is gelegen binnen het gebied van eene gemeente waar

het centraalbureel is gevestigd van een ander geconcessionneerd net dan dat waarop de aansluiting wordt gewenscht, geschiedt de aansluiting niet dan nadat met den concessionaris van dat andere net overleg is gepleegd.

De voor deze aansluitingen benoodigde geleidingen en toestellen worden aan den belanghebbende door of namens den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie in gebruik gegeven.

De gebruiker van de aansluiting verbindt zich om jegens den concessionaris van het net al de verplichtingen na te komen, waartoe de geabonneerden van dat net wettig zijn gehouden, met uitzondering echter van de verplichting tot betaling van eenig geldelijk bedrag.

De gebruiker is voorts onderworpen:

1. aan de wettelijke voorschriften betreffende den interlocalen en internationalen telefoondienst;

2. aan de bepalingen, welke door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie in het belang van den dienst worden noodig geacht.

Particuliere telefonen.

7. Overeenkomstig artikel 3 der Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* no. 7) kan door den Minister van Waterstaat op door hem te stellen voorwaarden machtiging worden verleend voor den aanleg en het gebruik van niet voor het openbaar verkeer bestemde telefonen.

Beschikbaarstelling van interlocale geleidingen.

8. Op verzoek van belanghebbenden kan, ter beoordeeling van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, tusschen twee kantoren eene interlocale telefoondubbelgeleiding ter voortdurend vrije beschikking worden gesteld.

Door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie worden vastgesteld de bepalingen omtrent de aansluiting van perceelen van belanghebbenden aan de kantoren, tusschen welke eene telefoondubbelgeleiding in gebruik wordt gegeven, zoomede de bepalingen, welke in het belang van den dienst worden noodig geacht.

Bijaldien door omstandigheden, onafhankelijk van den wil van belanghebbenden, het gebruik van de telefoondubbelgeleiding is gestoord, heeft desverlangd wisseling van telefoongesprekken kosteloos plaats volgens de algemeene wettelijke voorschriften.

GESPREKKEN EN OPROEPBERICHTEN.

Geheimhouding.

9. Den ambtenaren, met den telefoondienst belast, is elke mededeeling omtrent telefoongesprekken anders dan aan hen, die tot kennisneming bevoegd zijn, overeenkomstig hun ambtseed verboden, op de in het Wetboek van Strafrecht bepaalde straffen.

Ook mogen zij middellijk noch onmiddellijk, anders dan ambtshalve, nieuwstijdingen aan dagbladen bezorgen of met de redactie dier bladen, tenzij met uitdrukkelijke vergunning van den Minister, in eenige betrekking staan.

Toegang tot de dienstkamers.

10. De toegang tot de dienstkamers is alleen geoorloofd aan het dienstdoende personeel en voorts aan hen, die daartoe door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie zijn gemachtigd.

Onderscheiding van de gesprekken.

11. De gesprekken worden onderscheiden in:

a. regeeringsgesprekken;

b. dienstgesprekken;

c. gewone gesprekken.

Elke van deze soorten van gesprekken wordt weder onderscheiden in:

1. locale gesprekken;
2. interlocale gesprekken;
3. internationale gesprekken.

Regeeringsgesprekken.

12. Onder Regeeringsgesprekken worden verstaan:

a. gesprekken, gevoerd door of namens de Koningin en de leden van het Koninklijk Huis;

b. gesprekken, gevoerd door de Ministers, hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur, door den Vice-President van den Raad van State en door de Commissarissen der Koningin in de provincieën;

c. gesprekken, gevoerd door den Directeur van het Kabinet der Koningin;

d. gesprekken over dienstzaken, gevoerd door de bevelhebbers in de militaire afdeelingen, liniën en stellingen, door de commandanten der maritieme directiën, alsmede gesprekken over dienstzaken, gevoerd door de Directeuren van 's Rijks werven en van het Marine-Etablissement te Amsterdam met den Minister van Marine, en de gesprekken over dienstzaken, gevoerd door de bevelvoerende officieren van de schepen van Harer Majesteits vloot met den Minister van Marine en met de commandanten der maritieme directiën;

e. gesprekken, gevoerd door de Nederlandsche en vreemde diplomatieke en consulaire agenten, met dien verstande, dat, wanneer consulaire agenten handel drijven hunne gesprekken niet als Regeeringsgesprekken worden beschouwd, tenzij gevoerd met een officicel persoon en handelend over dienstzaken;

f. gesprekken, gevoerd door de voorzitters en griffiers der beide Kamers der Staten-Generaal over aangelegenheden, de Kamers betreffend;

g. gesprekken, gevoerd door burgemeesters, betreffende verstoring der openbare orde en bestemd voor de Regeering, voor de Commissarissen der Koningin in de provinciën, voor de Officieren van Justitie, voor commandanten van de gewapende macht of voor de Rijksveldwacht, alsmede gesprekken, gevoerd door provinciale adjudanten en door plaatselijke en garnizoenscommandanten, betrekking hebbende op het verleenen van militairen bijstand;

h. op verzoek, de gesprekken over dienstzaken, gevoerd door de procureurs-generaal der gerechtshoven, door den advocaat-fiscaal van de zee- en landmacht, door de Officieren van Justitie, door de burgemeesters in hunne hoedanigheid van hulpofficier van Justitie, door de auditeurs-militair, door de rechterscommissarissen, door de kantonrechters, door de officieren en onderofficieren der marechaussee en door de commissarissen van politie;

i. gesprekken over dienstzaken, gevoerd door den agent van het Ministerie van Financiën te Amsterdam en bestemd voor den Minister van Financiën, alsmede gesprekken over dienstzaken, gewisseld tusschen de Directie der Nederlandsche Bank, de bijbank te Rotterdam en de agentschappen;

j. gesprekken nopens den toestand der rivieren, gevoerd door, of met waterstaatsambtenaren, in tijden dat de buitengewone riviercorrespondentie is ingesteld, alsmede gesprekken, gevoerd door den daarbij betrokken hoofdingenieur van den Waterstaat, omtrent den dienst van het kanaal te Neuzen;

k. gesprekken door de hoofden der kustwachtposten, omtrent al wat betrekking heeft op de kustbewaking, gevoerd met de reddingsmaatschappijen, sleepdiensten en bergingsmaatschappijen, met de commissarissen der loodsen en inspecteurs van het loodswezen, met de commandanten der Marine en andere autoriteiten en met elkander onderling, alsmede de gesprekken betreffende den kustwachtdienst, gevoerd door de inspecteurs van het loodswezen, de commissarissen der loodsen en den chef der militaire kustwacht (wat dezen laatste betreft, na instelling van den „voorloopigen militairen kustwachtdienst");

l. gesprekken over dienstzaken, gewisseld tusschen den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten en de ambtenaren, onder de bevelen van den Raad geplaatst, alsmede de gesprekken over dienstzaken, gewisseld tusschen den Raad en de daaronder behoorende ambtenaren eenerzijds en de bestuurders van spoorwegdiensten anderzijds;

m. gesprekken betreffende het buitengewoon militair vervoer over de spoorwegen gevoerd door den Directeur van het Etappen- en Verkeerswezen, de officieren en oud-officieren, dienstdoende bij het bureel voor buitengewoon militair vervoer, de leden der stationscommissiën, de bestuurders van spoorwegdiensten, benevens de op voordracht van genoemde bestuurders door den chef van den generalen staf, of den Directeur van het Etappen- en Verkeerswezen, aan te wijzen spoorwegambtenaren, zonder dat dit uit eenige aanwijzing bij de aanvraag van het gesprek behoeft te blijken; alles vanaf het tijdstip, waarop de vordering der spoorwegen is ingegaan krachtens artikel 50 van de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67);

n. de dringende militaire gesprekken, welke worden gevoerd, hetzij in geval van oorlog of oorlogsgevaar, hetzij in geval eenig grondgebied van het Rijk in staat van oorlog of van beleg verklaard, en dan van en naar dit gebied, uitsluitend door of met den Minister van Oorlog, door of met den Minister van Marine, door of met den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, of door of met door dezen daartoe gemachtigden;

o. de militaire gesprekken, mede in de onder *n* genoemde gevallen, gevoerd door militaire commandanten;

p. gesprekken, aan welke door den Minister van Waterstaat tijdelijk de rang van Regeeringsgesprekken wordt toegekend.

Dienstgesprekken.

13. Onder dienstgesprekken worden verstaan die gesprekken, welke den dienst van de telegraaf, van de telefoon of van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie betreffen.

Zij worden kosteloos gevoerd.

Gewone gesprekken.

14. Alle gesprekken niet vallende onder Regeerings- en dienstgesprekken zijn gewone gesprekken.

Locale gesprekken.

15. Locale gesprekken zijn die, welke worden gevoerd :

a. tusschen perceelen, aangesloten aan eenzelfde geconcessionneerd net ;

b. tusschen perceelen, aangesloten aan eenzelfde Rijksnet ;

c. tusschen perceelen, rechtstreeks aangesloten aan eenzelfde kantoor.

Onder perceelen worden in dit artikel mede verstaan openbare spreekcellen en publieke telefoonstations.

Interlocale gesprekken.

16. Interlocale gesprekken zijn die, welke worden gewisseld tusschen perceelen, welke niet aan eenzelfde Rijks- of geconcessionneerd net of aan eenzelfde kantoor zijn aangesloten.

Onder perceelen worden in dit artikel mede verstaan openbare spreekcellen en publieke telefoonstations.

Internationale gesprekken.

17. Internationale gesprekken zijn die, welke gevoerd worden met perceelen gelegen buiten het Rijk, niet aangesloten aan eenig Nederlandsch kantoor of Rijksnet.

Op de internationale gesprekken zijn van toepassing de regeling in het Internationale Telegraafreglement en de bijzondere overeenkomsten.

Volgorde.

18. 1. Het voeren van gesprekken geschiedt, in gewone tijden, in de volgende orde :

a. Regeeringsgesprekken gevoerd door of namens de Koningin en de leden van het Koninklijk Huis ;

b. Regeeringsgesprekken gevoerd door de Ministers, Hoofden van Departementen van Algemeen Bestuur ;

c. Regeeringsgesprekken gevoerd door den Vice-President van den Raad van State ;

d. Regeeringsgesprekken gevoerd door de Commissarissen der Koningin in de Provinciën ;

e. Regeeringsgesprekken gevoerd door den Directeur van het Kabinet der Koningin ;

f. Regeeringsgesprekken gevoerd door de bevelhebbers in de militaire afdeelingen en door de commandanten van de directiën der marine ;

g. Regeeringsgesprekken gevoerd door den Raad van Toezicht op de Spoorwegdiensten ;

h. Regeeringsgesprekken gevoerd door de Nederlandsche en vreemde diplomatieke en consulaire agenten ;

i. de overige Regeeringsgesprekken ;

j. dringende dienstgesprekken ;

k. dringende internationale gewone gesprekken ;

l. niet-dringende internationale gewone gesprekken ;

m. dringende interlocale gewone gesprekken ;

n. niet-dringende interlocale gewone gesprekken en telefoonoproepberichten bedoeld in artikel 23 ;

o. niet-dringende dienstgesprekken ;

p. locale gesprekken.

Overigens worden gesprekken van gelijken rang zooveel mogelijk tot stand gebracht naar de volgorde van aanmelding.

II. Ingeval van oorlog of oorlogsgevaar en ingeval eenig grondgebied van het Rijk in staat van oorlog of van beleg is verklaard, en dan van en naar dit gebied, volgen de regeeringsgesprekken, gevoerd door of namens den eventueel benoemden Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, op de regeeringsgesprekken onder *b* bedoeld.

De in artikel 12, onder *n* bedoelde dringende militaire gesprekken hebben alsdan voorrang boven alle regeeringsgesprekken.

Onderbreking van een locaal gesprek ten behoeve van een interlocaal of internationaal gesprek.

19. Ingeval een interlocaal of internationaal gesprek wordt aangevraagd met iemand, die een locaal gesprek voert, wordt dit laatste ambtshalve onderbroken en heeft het interlocale of internationale gesprek den voorrang.

Duur der gesprekken.

20. 1. De duur van *Regeerings-* en *dienst*gesprekken, alsmede van locale gesprekken voor zoover deze niet uit openbare spreekcellen en publieke telefoonstations worden aangevraagd, is onbeperkt.

2. Hij die tot het voeren van een interlocaal gesprek wordt toegelaten, is bevoegd zich gedurende drie minuten met den opgeroepene te onderhouden.

3. Het voortzetten van het gesprek na 3 minuten is toegelaten gedurende een nieuwen termijn van 3 minuten, waarvoor een gelijk bedrag als voor de eerste 3 minuten verschuldigd is.

4. Na 6 minuten mag het gesprek telkens voor 3 minuten tegen hetzelfde tarief als waarvoor het werd aangevraagd, worden voortgezet:

a. wanneer op dat tijdstip of gedurende een nieuwen spreektermijn geen andere gespreksaanvragen voor de in gebruik zijnde geleiding voorhanden zijn ;

b. wanneer andere aanvragen wel voorhanden zijn, doch langs andere geleidingen in dezelfde richting zonder wachten kunnen worden afgewikkeld.

Zijn voor andere aanvragen geen andere geleidingen beschikbaar, dan is voortzetting van een gesprek na 6 minuten alleen geoorloofd tegen betaling van *dringend* tarief en voor ten hoogste 6 minuten.

Zijn onder die andere aanvragen dringende of worden er daarvan dringend gemaakt, dan is voortzetting van het in gang zijnde gesprek, dat 6 minuten of langer heeft geduurd, niet geoorloofd en moet het worden verbroken na afloop van de 6 minuten of als het langer duurt na afloop van den eerstvolgenden termijn van 3 minuten; de andere dringende aanvragen gaan dan voor, ook al is het in gang zijnde gesprek dringend of wordt het dringend gemaakt.

5. Een gesprek wordt gerekend aan te vangen, zoodra uit het opgeroepen perceel antwoord is ontvangen.

6. Elke verbinding blijft bestaan gedurende den termijn, waarvoor de aanvrager heeft betaald of nog betalen moet, tenzij deze heeft afgescheld of aan den betrokken ambtenaar heeft medegedeeld, dat het gesprek is afgeloopen.

7. Indien de voortzetting van een gesprek krachtens de voorafgaande bepalingen omtrent den duur niet kan worden toegelaten, mag de verbinding niet worden verbroken dan nadat de sprekers zijn gewaarschuwd.

Overigens wordt waarschuwing omtrent het verstrijken van een gesprekstermijn slechts gegeven op uitdrukkelijk verzoek van den aanvrager en indien zulks kan geschieden zonder bemoeilijking van den dienst.

8. Indien aan eene oproeping tot het voeren van een gesprek geen gehoor is gegeven, wordt de verbinding opgeheven.

In de onder II van artikel 18 bedoelde omstandigheden kan voor dringende militaire gesprekken, wanneer zulks door den aanvrager bepaald noodzakelijk wordt geacht, de duur van reeds in gang zijnde regeerings- en dienstgesprekken worden beperkt, en moeten desverlangd gesprekken van particulieren worden onderbroken.

Intrekking van gespreksaanvragen.

21. Op verzoek van den aanvrager kunnen gespreksaanvragen worden ingetrokken met inachtneming van het bepaalde bij artikel 33.

Abonnementsgesprekken.

22. Tusschen twee bepaaldelijk aangewezen kantoren kunnen interlocale gesprekken bij abonnement worden toegelaten, voor zoover naar het oordeel van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie het verkeer zulks toelaat.

Het abonnement geeft den geabonneerde het recht op alle dagen op een overeen te komen tijd, behalve tusschen 9 uur v.m. en 5 uur n.m. een gesprek te voeren gedurende ten minste vijfmaal 3 achtereenvolgende minuten of zooveel maal 3 minuten meer als waarvoor het abonnement wordt aangevraagd en door den Directeur-Generaal voornoemd met het oog op de belangen van het telefoonverkeer toelaatbaar wordt geacht.

Het abonnement wordt aangegaan voor ten minste één maand en stilzwijgend van maand tot maand verlengd, tenzij 14 dagen vóór het einde van den loopenden termijn het abonnement aan, dan wel door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie schriftelijk is opgezegd.

De Directeur-Generaal voornoemd beslist over geheele of gedeeltelijke ontheffing van het abonnementsbedrag ingeval van storing.

Telefoon-oproepberichten.

23. Bij elk Rijkstelegraaf-, hulptelegraaf-, Rijkstelefoon- of hulptelefoonkantoor kan een oproepbericht worden aangeboden, dienende om iemand te verzoeken zich in interlocale telefonische gemeenschap te stellen met den afzender van het oproepbericht.

De kosten van het oproepbericht komen ten laste van den afzender, die bij de aanbieding betaalt de kosten van het daarbij aangevraagd gesprek, dat ten hoogste 6 minuten mag duren.

Indien op het telefoonoproepbericht geen gesprek volgt, wordt de helft van de kosten van een enkelvoudig gesprek van 3 minuten in rekening gebracht en wordt het overige van de vooruitbetaalde gesprekkosten teruggebetaald.

Woont de persoon, voor wien het oproepbericht is bestemd, buiten den kring van kostelooze bezorging van het Rijkstelegraaf- of hulptelegraafkantoor van bestemming, dan wordt van den afzender van het oproepbericht bovendien voor de bezorging per bode, het bij het Rijkstelegraafreglement bepaalde bedrag geheven.

Is op het kantoor van afzending de hier bedoelde kring niet met juistheid bekend, dan wordt aan den afzender medegedeeld, dat tegen overbrenging van het oproepbericht

geen bezwaar bestaat, mits hij zich bereid verklaart eventueele bodekosten alsnog te betalen, zoodra het kantoor van bestemming per telegrafische nota aan het kantoor van afzending heeft doen weten, dat het vastgestelde bedrag van f 0.50 is te heffen.

Van de onbestelbaarheid van een oproepbericht wordt den afzender kennis gegeven.

Uitsluiting van telefoongemeenschap.

24. Bij niet-betaling van verschuldigde gelden, ongeoorloofd gebruik der telefoon, eigenmachtige verandering der technische inrichting, opzettelijke beschadiging der geleidingen of toestellen, inschakeling van andere toestellen zonder goedkeuring van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, heeft deze de bevoegdheid, den aangeslotene tijdelijk uit te sluiten van de telefoongemeenschap, en zoo noodig zijne aansluiting op te heffen. Deze uitsluiting of opheffing ontslaat den aangeslotene niet van zijne verplichting tot betaling van het verschuldigde abonnement

Weigering en stuiting van gesprekken.

25. Bijaldien een ambtenaar, met de telefoonbediening belast, eenig gesprek op grond van de aanvraag of van den inhoud in strijd acht met de veiligheid van den Staat, de openbare orde, of de goede zeden, weigert hij het gesprek of heft hij de telefoonverbinding op, onder opgaaf van redenen aan hem, die het gesprek heeft aangevraagd.

Van een en ander wordt onmiddellijk langs den snelsten verkeersweg kennis gegeven aan den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie.

Ieder, die van den Rijkstelefoondienst gebruik maakt, is verplicht zich daarbij te onthouden van het bezigen van ruwe uitdrukkingen, alsmede van het voeren van niet op den dienst betrekking hebbende gesprekken met de dienstdoende ambtenaren. Bij ongepaste bejegening van het bedienend telefoonpersoneel, heeft de Directeur van het betrokken kantoor de bevoegdheid het gesprek te verbreken. Deze verbreking ontheft niet van de verplichting tot betaling van de verschuldigde gesprekkosten.

TARIEVEN.

Ter zake van hetgeen, ingevolge dit Reglement, door het Rijk wordt tot stand gebracht of verricht, geschiedt heffing naar het volgende tarief :

Aansluiting aan een Rijks- of hulptelefoonkantoor.

26. 1. Voor eene aansluiting aan een Rijks- of hulptelefoonkantoor is verschuldigd, indien het perceel gelegen is op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 Meter van het kantoor van aansluiting, per jaar f 35.—, welk bedrag voor verder gelegen perceelen wordt verhoogd met f 2.— per jaar en per 100 M. (of gedeelte daarvan) over den verderen hemelsbreed gemeten afstand.

2. Het gebruik van de aansluiting wordt verleend voor een perceel gelegen van het kantoor van aansluiting op een hemelsbreed gemeten afstand van :

a. niet meer dan 1000 M. voor den tijd van ten minste één jaar ;

b. meer dan 1000 M. tot en met 2000 M. voor den tijd van ten minste twee jaren ;

c. meer dan 2000 M. tot en met 3000 M. voor den tijd van ten minste drie jaren ;

d. meer dan 3000 M. tot en met 4000 M. voor den tijd van ten minste vier jaren ;

e. meer dan 4000 M. tot en met 15,000 M. voor den tijd van ten minste vijf jaren.

Aansluitingen over langeren afstand dan 15 K.M. worden niet tot stand gebracht, behoudens in bijzondere gevallen en onder door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie te stellen bepalingen en met betaling van de aanlegkosten over het lijngedeelte boven de 15 K.M.

3. In bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie kunnen op verzoek van belanghebbenden worden toegestaan :

a. Tijdelijke aansluitingen voor een korteren termijn dan één jaar, tegen voldoening in cens en bij vooruitbetaling van alle aanleg- en opruimingskosten en tegen betaling van een evenredig deel van het jaarlijksch abonnement.

b. Seizoenabonnementen voor niet langer dan 6 achtereenvolgende maanden, tegen betaling van 2/3 van het in dit artikel genoemde tarief, met dien verstande evenwel, dat de belanghebbende zich verbindt voor 2, 3, 4 of 5 achtereenvolgende seizoenen al naar gelang het perceel, waarvoor de aansluiting wordt verlangd, is gelegen op meer dan 1000 en niet meer dan respectievelijk 2000 M., 3000 M., 4000 M., en boven 4000 M. tot en met 15,000 M. van het kantoor van aansluiting.

Aansluitingen aan locale Rijkstelefoonnetten.

27. 1. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Aalsmeer, Alphen (Z.-H.), Bergen op Zoom, Bodegraven, Bolsward, Boskoop, Coevorden, Culenborg,

Delfzijl, Doetinchem, Dongen, Ede, Enkhuizen, Franeker, Goes, Gorinchem, Harderwijk, Harlingen, Heerenveen, Heerlen, Hoogeveen, Laren (N.-H.), Lochem, Loosduinen, Naaldwijk, Neuzen, Noordwijk, Nunspeet, Oss, Roosendaal (N.-B.), Sittard, Stadskanaal, Steenwijk, Valkenburg (L.), Veenendaal, Waalwijk, Wassenaar, Weert, Winterswijk, Zandvoort en Zierikzee, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 M. van het bureel van dat net is verschuldigd per jaar f 35.—.

2. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Lisse, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 M. van een der bureelen Lisse, Hillegom of Sassenheim is verschuldigd per jaar f 35.

3. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Rheden, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 M. van een der bureelen Velp (Gelderland), Steeg of Dieren is verschuldigd per jaar f 35.

4. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Hengelo, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 M. van een der bureelen Hengelo of Borne is verschuldigd per jaar f 50.

5. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Utrecht, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan :

a. 2000 M. van het bureel Utrecht ;

b. 1000 M. van een der bureelen De Bildtdorp of De Bildt-Station,

is verschuldigd per jaar f 50.

6. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Zaandam, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1500 M. van een der bureelen Zaandam, Westzaan of Wormerveer is verschuldigd per jaar f 50.

7. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet IJmuiden, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 M. van een der bureelen IJmuiden, Beverwijk, Velzen of Wijk aan Zee is verschuldigd per jaar f 50.

8. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet Veendam, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 M. van een der bureelen Veendam of Wildervank is verschuldigd per jaar f 50.

9. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Hoogezand, Hoorn, Maassluis, Roermond en Vlaardingen, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1000 M. van het bureel van dat net is verschuldigd per jaar f 50.

10. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Almelo, Amersfoort, Baarn en Schiedam, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 1500 M. van het bureel van dat net is verschuldigd per jaar f 50.

11. Voor aansluiting van een perceel aan het locale Rijkstelefoonnet te Bussum, Dordrecht, Groningen, Haarlem, Hilversum en Nijmegen, gelegen op niet verderen hemelsbreed gemeten afstand dan 2000 M. van het bureel van dat net is verschuldigd per jaar f 50.

12. In verband met plaatselijke omstandigheden kan door of vanwege den Minister van Waterstaat een ander punt dan het centraal bureel worden aangewezen, als uitgangspunt voor de afstandsberekening.

13. Voor aansluiting van perceelen op verderen afstand, dan die bedoeld onder punt 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 en 11, is boven het jaarlijksch abonnement verschuldigd een jaarlijksch bedrag van f 2.—voor elke 100 M. (of gedeelte daarvan) over den verderen hemelsbreed gemeten afstand.

Deze verhooging is niet verschuldigd voor aansluiting aan het locale Rijkstelefoonnet Veendam van perceelen gelegen aan of nabij het Ooster- of Westerdiep tusschen de kringen getrokken met een straal van 1000 M. uit de bureelen te Veendam en te Wildervank.

14. Indien in locale Rijkstelefoonnetten hulpbureelen zijn of worden gevestigd, wordt voor aansluiting op die hulpbureelen hetzelfde tarief in rekening gebracht als voor de aangeslotenen op het hoofdbureel van het net, met dien verstande, dat door of vanwege den Minister van Waterstaat wordt bepaald binnen welken, uit het hulpbureel hemelsbreed gemeten afstand dat tarief zal gelden. Voor perceelen, gelegen op verderen afstand dan door of vanwege den Minister van Waterstaat is bepaald, is de onder punt 13 bedoelde toeslag op het abonnement verschuldigd.

15. Het abonnement voor eene netaansluiting wordt aangegaan voor perceelen gelegen binnen den eersten tariefskring voor den tijd van ten minste één jaar, terwijl voor elken hemelsbreed gemeten afstand van 1000 M (of gedeelte daarvan), dat een perceel buiten dien tariefskring is gelegen, het abonnement wordt afgesloten voor één jaar langer, met een maximum van 5 jaren.

16. Aansluitingen over langeren afstand dan 15 K.M. worden niet tot stand gebracht, behoudens in bijzondere gevallen en onder door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie te stellen bepalingen en met betaling van de aanlegkosten over het lijngedeelte boven de 15 K.M.

17. In bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie kunnen op verzoek van belanghebbenden worden toegestaan:

a. tijdelijke aansluitingen voor een korteren termijn dan één jaar, tegen voldoening in eens en bij vooruitbetaling van alle aanleg- en opruimingskosten en tegen betaling van een evenredig deel van het jaarlijksch abonnement;

b. seizoenabonnementen voor niet langer dan 6 achtereenvolgende maanden, tegen betaling van 2/3 van het in dit artikel genoemde tarief, met dien verstande evenwel, dat de belanghebbende zich verbindt voor 2, 3, 4 of 5 achtereenvolgende seizoenen, al naar gelang het perceel, waarvoor de aansluiting wordt verlangd, is gelegen buiten den minimumtariefskring op niet meer dan 1000 M., 2000 M., 3000 M., en boven 3000 tot en met 15000 M. buiten dien kring.

Tariefsbepalingen, welke zoowel voor de aansluitingen aan Rijks- of hulptelefoonkantoren, als voor de aansluitingen aan locale Rijkstelefoonnetten gelden.

28. 1. Het in artikel 26 en 27 bedoelde bedrag van f 2.— kan in bijzondere gevallen door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie worden verminderd.

2. Indien ten behoeve van de aansluiting van perceelen uitkeeringen aan derden of buitengewone kosten van aanleg noodig zijn, kunnen deze op den belanghebbende worden verhaald.

3. Met afwijking van het bepaalde omtrent den duur van het abonnement kan door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, op schriftelijk verzoek van den geabonneerde, tusschentijds ontheffing van een abonnement verleend worden, indien hiervoor bijzondere redenen aanwezig zijn. Aan eene ontheffing van een gewoon abonnement kan evenredige terugbetaling van abonnementsgelden en eventueel jaarlijks verschuldigde bijzondere vergoedingen worden verbonden over het aantal volle maanden waarvoor de ontheffing geldt, en waarover die gelden, enz., reeds zijn voldaan.

4. Indien en voor zoolang een geabonneerde meer dan 10 aansluitingen aan eenzelfde Rijks- of hulptelefoonkantoor of aan eenzelfde Rijksnet ten eigen behoeve in gebruik heeft, wordt van die meerdere aansluitingen eene vermindering van abonnement genoten van 1/3 van den abonnementsprijs per jaar en per aansluiting.

5. Behoudens het bepaalde in artikel 4, derde lid, kunnen zij, wier perceelen op de in dit artikel en de artikelen 26 en 27 bedoelde voorwaarden aan eenzelfde Rijks- of hulptelefoonkantoor of aan eenzelfde Rijksnet zijn aangesloten, gedurende de openingsuren van dat kantoor of dat net onderling kosteloos gesprekken voeren.

Eveneens kunnen uit de openbare spreekcellen of publieke telefoonstations locale gesprekken worden aangevraagd met de aangeslotenen aan hetzelfde Rijks- of hulptelefoonkantoor of aan hetzelfde locale Rijksnet.

Bijzondere vergoedingen.

29. Van Rijkswege worden op verzoek van den geabonneerde, wiens perceel tegen de in dit besluit bepaalde bedragen aan een Rijks- of hulptelefoonkantoor of aan een locaal Rijkstelefoonnet is aangesloten, in de aansluiting van zijn perceel neventoestellen ingeschakeld of wijzigingen aangebracht tegen betaling van het tarief in onderstaanden staat vermeld.

1. Tweede en volgend wandtelefoontoestel:
   a. in hetzelfde perceel als het hoofdtoestel, per toestel f 10 per jaar.
   b. in een ander perceel, niet meer dan 100 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin zich het hoofdtoestel bevindt f 15 p. jaar.
   c. in een ander perceel, meer dan 100, doch niet meer dan 500 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin het hoofdtoestel is geplaatst f 25 p. jaar.
   d. de vergoeding vermeld onder *b* en *c* wordt voor het eerste jaar van ingebruikgeving der toestellen verhoogd met onderscheidenlijk f 5 en f 10 in eens.
   e. ingebruikgeving van neventoestellen in een perceel, meer dan 500 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin het hoofdtoestel is geplaatst, kan geschieden volgens speciale voor elk geval door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie met den aanvrager te sluiten overeenkomst.
   f. voor eene nevenaansluiting op eene

andere nevenaansluiting is hetzelfde tarief van toepassing als voor eene nevenaansluiting op eene hoofdaansluiting.

g. bij het aanbrengen van neventoestellen is steeds ook de vergoeding voor den benoodigden schakelaar verschuldigd.

2. Voor een tafeltoestel — in plaats van een wandtoestel — worden de kosten verhoogd met f 2.50 p. jaar.

3. Extra-schel (verklikker):

a. in hetzelfde perceel als het toestel, waarmede de extra-schel verbonden is, per schel f 1.50 p. jaar.

b. in een ander perceel, niet meer dan 100 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin het met de extra-schel verbonden toestel is geplaatst, per schel f 5 p. jaar.

c. zijn in een perceel, als bedoeld in punt *b* hiervoren, twee of meer met hetzelfde toestel verbonden extra-schellen geplaatst, dan is alleen op de eerste van deze extra-schellen het tarief volgens punt *b* van toepassing, terwijl voor de overige op hetzelfde toestel geplaatste extra-schellen in dat perceel verschuldigd is het in punt *a* genoemde bedrag.

4. Schakelaar:

a. uitschakelaar voor toestel of extra-schel f 1 per jaar.

b. omschakelaar (niet ingericht voor het voeren van onderlinge gesprekken) f 2.50 p. jaar.

c. omschakelaar (ingericht voor het voeren van onderlinge gesprekken tusschen twee toestellen) f 6 p. jaar.

5. Tweede telefoon f 1 p. jaar.

6. Voor elke aansluiting op een schakelbord f 3 p. jaar.

7. Stopcontacten in hetzelfde perceel per stopcontact f 7.50 p. jaar.

8. Verplaatsing van een toestel:

a. binnen hetzelfde vertrek f 2.50 in eens.

b. in hetzelfde perceel naar een ander vertrek f 5 in eens.

c. naar een ander perceel binnen den eersten tariefskring f 12.50 in eens.

d. naar een ander perceel buiten den eersten tariefskring, wordt het bedrag sub *c*, ad f 12.50 in eens. voor elke 100 M., of gedeelte daarvan, hemelsbreed gemeten van af dien tariefskring uit de richting van het centraalbureel, verhoogd met f 2 in eens.

e. vervanging van wand- door een tafeltoestel, of omgekeerd, wordt als eene verplaatsing van een toestel binnen hetzelfde vertrek aangemerkt, indien de vervanging niet gepaard gaat met verplaatsing van het toestel naar een ander vertrek of naar een ander perceel. Is dit wèl het geval, dan is verschuldigd het bedrag, zooeven ge noemd in punt *b*, *c* of *d*.

f. gaat de verplaatsing van een hoofdtoestel naar een ander perceel gepaard met de verplaatsing van een neventoestel of extra-schel, dan wordt voor elk der te verplaatsen neventoestellen en schellen betaald een bedrag van f 4 in eens.

9. Verplaatsing van een extra-schel:

a. binnen hetzelfde vertrek f 1.50 in eens.

b. in hetzelfde perceel, naar een ander vertrek f 2.50 in eens.

c. naar een ander perceel niet meer dan 100 M. hemelsbreed verwijderd van het perceel, waarin oorspronkelijk de schel was geplaatst f 5 in eens.

10. Verplaatsing van een uitschakelaar voor toestel of extra-schel f 1 in eens.

11. Verplaatsing van een omschakelaar bedoeld in punt 4*b* en 4*c*:

a. binnen hetzelfde vertrek f 1.50 in eens.

b. naar een ander vertrek, hetzij in hetzelfde, hetzij in een ander perceel f 2.50 in eens.

12. Verplaatsing van een schakelbord per aansluiting:

a. binnen hetzelfde vertrek f 1.50 in eens.

b. naar een ander vertrek, hetzij in hetzelfde, hetzij in een ander perceel f 2.50 in eens.

De in punten 10, 11 en 12 bedoelde tarieven gelden zoowel wanneer de daarin genoemde apparaten zonder meer worden verplaatst, als wanneer de verplaatsing een gevolg is van verhuizing van de hoofdaansluiting.

13. Verplaatsing van een stopcontact:

a. binnen hetzelfde vertrek f 1.50 in eens.

b. naar een ander vertrek, hetzij in hetzelfde, hetzij in een ander perceel f 2.50 in eens.

Verplaatsing van een stopcontact naar een ander perceel kan alleen geschieden, indien dit andere perceel reeds aangesloten is.

14. Voorzieningen in gebreken aan geleidin-

gen en toestellen, welke niet zijn te wijten aan gebrekkige constructie, aan de wijze van aanbrengen of aan onvoldoend onderhoud, alsmede tijdelijke of hiervoren niet genoemde voorzieningen. De kostende prijs in eens.

15. Op verzoek van den aangeslotene kunnen ook andere toestellen of inrichtingen dan in het algemeen worden verstrekt en hiervoren zijn bedoeld, in gebruik worden gegeven, en zulks tegen betaling in eens, boven en behalve het volgens vorenstaand tarief jaarlijks verschuldigde, van het verschil tusschen den kostenden prijs van het toestel of de inrichting, in het tarief bedoeld, en van hetgeen in gebruik wordt gegeven.

16. Indien ten behoeve van aangesloten perceelen, terzake van de hierbovenbedoelde neventoestellen of veranderingen, uitkeeringen aan derden of buitengewone kosten van aanleg of voorziening noodig zijn, worden de werkzaamheden slechts ter hand genomen, indien belanghebbende zich verplicht tot betaling van die uitkeeringen of kosten.

17. Voor neventoestellen, extra-schellen, schakelaars, tweede telefonen, aansluitingen op een schakelbord en stopcontacten is tenminste gedurende een vol jaar vergoeding verschuldigd.

Aansluitingen aan een geconcessionneerd locaal telefoonnet van daarbuiten gelegen perceelen.

30. 1. Door den belanghebbende is voor hetgeen in gebruik wordt gegeven, aan het Rijk verschuldigd een door den Minister van Waterstaat goed te keuren jaarlijksch bedrag, al of niet met eene betaling van een bedrag in ééns en voor ééns.

Buitengewone kosten van aanleg en uitkeeringen aan derden, alsmede eventueele kosten van wijziging en uitbreiding van de aansluiting, worden tot het werkelijk bedrag aan den belanghebbende in rekening gebracht.

Voor gebruik van neventoestellen, extra-schellen, enz., zijn verschuldigd de bedragen, berekend volgens de daarvoor geldende tarieven van het locale net.

2. Het abonnement voor de aansluiting wordt voor elk perceel aangegaan voor denzelfden tijd, als waarvoor de concessionaris van het betrokken telefoonnet de benoodigde dubbeldraden ter beschikking van het Rijk stelt.

De gebruikstermijn, alsmede de termijn van opzegging worden vooraf ter kennis van den belanghebbende gebracht.

3. Alleen in het geval dat storing, welke naar het oordeel van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie niet aan de schuld van den gebruiker te wijten is, langer dan één maand mocht voortduren, zal evenredige terugbetaling van het verschuldigde, genoemd in de eerste alinea van dit artikel, plaats hebben ; 15 of minder dagen worden daarbij niet, 16 of meer dagen als eene geheele maand berekend.

Particuliere telefonen.

31. Door den Minister van Waterstaat wordt in elk bijzonder geval beoordeeld, welke voorwaarden aan de krachtens artikel 3 der Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* nº. 7) bedoelde machtiging zullen worden verbonden.

Beschikbaarstelling van interlocale geleidingen.

32. 1. Voor het voortdurend vrije gebruik van eene telefoondubbelgeleiding is verschuldigd :

a. een vast bedrag van f 7000.— per jaar, welk bedrag wordt verminderd tot f 4500.—, indien de in artikel 8 bedoelde kantoren van elkander gelegen zijn op een hemelsbreed gemeten afstand van ten hoogste 15 K.M. of zooveel meer als de Minister van Waterstaat in bijzondere gevallen noodig acht ;

b. gedurende den eersten vijfjarigen gebruikstermijn f 50.— per K.M. in gebruik afgestane dubbelgeleiding per jaar ; elk volgend jaar f 25.— per K.M. in gebruik afgestane dubbelgeleiding.

2. Het gebruik van de geleiding wordt verleend voor vijf achtereenvolgende jaren, na afloop waarvan het stilzwijgend van jaar tot jaar wordt verlengd, indien het niet ten minste drie maanden voor het eindigen van den gebruikstermijn aan, dan wel door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie schriftelijk is opgezegd. Deze termijn van vijf jaren gaat in op den dag, waarop de geleiding ter beschikking is gesteld.

De Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie kan op verzoek het gebruik met den laatsten dag van het loopende gebruikskwartaal doen eindigen en belanghebbenden van hunne verplichting ter zake ontslaan. In dit geval hebben belanghebbenden te voldoen een bedrag van f 250.— per K.M. afgestane geleiding over vijf jaren verschuldigd op grond van het bepaalde sub *b* hiervoren genoemd, na aftrek van hetgeen ter zake door hen reeds is betaald.

3. De ingevolge dit artikel verschuldigde jaarlijksche bedragen zijn bij vooruitbetaling per drie maanden te voldoen.

Het hiervoren sub *b* verschuldigde is in ééns en voor het geheel opvorderbaar, na aftrek van hetgeen ter zake reeds mocht zijn betaald, zonder dat eenige ingebrekestelling wordt vereischt:

a. bij overlijden, faillissement of ondercuratelestelling van een der belanghebbenden;

b. ingeval eenig bedrag, bij vooruitbetaling te voldoen, niet is betaald binnen eene maand na aanbieding van de desbetreffende quitantie;

c. ingeval een der belanghebbenden eene vereeniging is, die tot liquidatie overgaat.

Gesprekken en telefoon-oproepberichten.

1. *Locale gesprekken.*

33. Locale gesprekken worden kosteloos gevoerd met dien verstande evenwel, dat voor dergelijke gesprekken, aangevraagd uit een openbare spreekcel of uit een publiek telefoonstation per gesprek van drie minuten of minder verschuldigd is f 0.10.

Wordt door den geabonneerde een gesprek aangevraagd met iemand in een openbare spreekcel of publiek telefoonstation, dan zijn geen gesprekkosten verschuldigd.

2. *Interlocale gesprekken.*

a. Voor een interlocaal gesprek van drie minuten of minder is verschuldigd f 0.35.

Voor een dringend interlocaal gesprek van drie minuten of minder is verschuldigd f 1.

Indien de kantoren van aanvraag en bestemming van elkander gelegen zijn op een hemelsbreed gemeten afstand van ten hoogste 15 K.M. of zooveel meer als de Minister van Waterstaat in bijzondere gevallen noodig acht, is verschuldigd:

voor een interlocaal gesprek van drie minuten of minder f 0.25;

voor een dringend interlocaal gesprek van drie minuten of minder f 0.65.

b. Voor elke verlenging gedurende drie minuten of minder worden eveneens de hiervoren genoemde bedragen betaald.

c. Voor interlocale gesprekken is slechts de *helft van het tarief* verschuldigd:

1. indien aan eene oproeping geen gehoor wordt gegeven door den aangevraagde;

2. indien de intrekking van de gespreksaanvraag geschiedt, nadat deze door het kantoor van oorsprong aan een ander kantoor is opgegeven;

3. indien vóór den aanvang van het gesprek blijkt, dat de aanvrager een onjuist oproepingsnummer (of letter) heeft opgegeven;

4. indien een gesprek wordt aangevraagd met iemand, die niet in de „Naamlijst voor den Telefoondienst" is opgenomen en volgens de opgaaf van den aanvrager wel is aangesloten, doch achteraf blijkt niet aangesloten te zijn;

d. voor interlocale gesprekken zijn *geen kosten* verschuldigd:

1. indien de aanvraag wordt ingetrokken alvorens deze door het kantoor van oorsprong aan een ander kantoor is opgegeven;

2. indien de telefonische gemeenschap naar het oordeel van het betrokken Rijkstelefoonkantoor onvoldoende is.

e. Voor zooveel de gespreksaanvragen van de betrokken perceelen uit zijn opgegeven, worden de daarvoor verschuldigde kosten per quitantie ingevorderd.

De aanteekeningen van het Rijkstelefoon- of hulptelefoonkantoor omtrent die kosten zijn verbindend.

Bij nalatigheid in de betaling van de hierboven bedoelde quitantie op vertoon, kan door den Directeur van het betrokken kantoor aan den geabonneerde het verder voeren van interlocale gesprekken anders dan in de openbare spreekcellen, geweigerd worden.

3. *Abonnementsgesprekken.*

a. Een abonnement voor een interlocaal gesprek gedurende vijfmaal 3 achtereenvolgende minuten:

bij vooruitbetaling per maand f 52.50,
idem, per 3 minuten meer bij vooruitbetaling per maand f 10.50.

b. Indien de twee aangewezen kantoren van elkander gelegen zijn op een hemelsbreed gemeten afstand van ten hoogste 15 K.M. of zooveel meer als de Minister van Waterstaat in bijzondere gevallen noodig acht:

voor een interlocaal gesprek gedurende vijfmaal 3 achtereenvolgende minuten bij vooruitbetaling per maand f 37.50, idem, per 3 minuten meer bij vooruitbetaling per maand f 7.50.

4. *Telefoon-oproepberichten.*

a. Voor een telefoon-oproepbericht, te bestellen binnen den kosteloozen kring, waarin volgens het Rijkstelegraafreglement de bezorging van telegrammen kosteloos geschiedt f 0.10.

b. Buiten dezen kring wordt dit bedrag vermeerderd met de bodekosten, op de wijze als voor telegrammen is bepaald.

c. Voor zooveel de oproepberichten van de betrokken perceelen uit zijn opgegeven, worden de daarvoor verschuldigde kosten per quitantie geïnd.

d. Bij nalatigheid in de betaling van deze quitantie op vertoon, kan aan den geabonneerde het aanbieden van oproepberichten van zijn perceel uit worden geweigerd.

Overgangsbepaling.

34. De in dit Reglement bedoelde tarieven worden van kracht:

a. voor nieuwe aansluitingen aan Rijks- of hulptelefoonkantoren of aan locale Rijkstelefoonnetten, op 1 Januari 1917;

b. voor bestaande aansluitingen aan Rijks- of hulptelefoonkantoren of aan locale Rijkstelefoonnetten, zoo spoedig mogelijk na het einde van den loopenden verbintenistermijn; voor die aansluitingen blijven de oude tarieven verschuldigd totdat de loopende verbintenis in overeenstemming zal zijn gebracht met de voorwaarden van dit Reglement.

Het bestaande abonnement voor eene aansluiting aan een Rijks- of hulptelefoonkantoor, of aan een locaal Rijkstelefoonnet, kan echter op verzoek van den geabonneerde vóór het einde van den loopende verbintenistermijn worden vervangen door een abonnement op de bij dit besluit bepaalde voorwaarden, met ingang van den eerstvolgenden betalingstermijn.

Behoort bij Koninklijk besluit van 20 November 1916 (*Staatsblad* nº. 509).

Mij bekend,

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

---

20 *November* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 18 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 189) laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 30 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 218), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 31 der Ongevallenwet 1901. S. 510.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 17 October 1916, nº. 2717, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Gezien artikel 31 der Ongevallenwet 1901 (*Staatsblad* 1910, nº. 241), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 11 Februari 1911 (*Staatsblad* nº. 62);

Den Raad van State gehoord (advies van 31 October 1916, nº. 32);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 17 November 1916, nº. 2908, Afdeeling Arbeidersverzekering;

Hebben goedgevonden en verstaan:

met ingang van 1 Januari 1917 te wijzigen Ons besluit van 18 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 189), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 30 Mei 1914 (*Staatsblad* nº. 218) en te bepalen als volgt:

Eenig artikel.

In artikel 3 van Ons besluit van 18 Juni 1909 (*Staatsblad* nº. 189) wordt het nummer 447 gelezen als volgt:

„Handelaars, (het bedrijf van) daaronder al of niet begrepen het winkelhoudersbedrijf, met krachtwerktuig:

wanneer van het voor premieberekening in aanmerking komend loon, dat in de onderneming wordt uitbetaald, in den regel wordt uitbetaald voor administratieve werkzaamheden:

1. niet meer dan 30 ten honderd . . 40
2. meer dan 30, maar niet meer dan 55 ten honderd. 33
3. meer dan 55, maar niet meer dan 75 ten honderd. 23
4. meer dan 75, maar niet meer dan 90 ten honderd 13
5. meer dan 90 ten honderd . . . . 6".

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 20sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1916.)

---

20 *November* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat: uit art. 94 der Gemeentewet volgt, dat het totaal uit te keeren bedrag aan presentiegeld steeds gelijk moet zijn aan het totaal van het bedrag, dat als vast inkomen is te beschouwen; derhalve Burg. en Weth. van hun beheer niet kunnen worden ontlast wanneer in de rekening, zooals zij door den Raad voorloopig is vastgesteld, tusschen beide bedragen verschil voorkomt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente Nuenen c. a. tegen het besluit van Gedep. Staten van Noord-Brabant van 17 Juli 1916 G, nº. 136, IIIe Afd., waarbij is besloten:

1º. Burgemeester en Wethouders van Nuenen c. a. niet te ontlasten ter zake van hun beheer over 1914 alvorens door hen in de gemeentekas zal zijn gestort een bedrag van f 9.22½ en

2°. de rekening der gemeente Nuenen c. a. over het dienstjaar 1914 te sluiten en vast te stellen: het bedrag der ontvangsten op f 19,676.22½ en dat der uitgaven op f 18,625.73½, alzoo met een goed slot van f 1050.52;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 18 October 1916, n°. 398;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken van 16 November 1916, n°. 8062, Afd. B. B.;

Overwegende: dat nadat de Raad der gemeente Nuenen c. a. bij besluit van 10 Augustus 1915 het bedrag van de ontvangsten dier gemeente over het dienstjaar 1914 voorloopig had vastgesteld op f 19,676.22½ en dat der uitgaven op f 18,636.96, Gedeputeerde Staten bij besluit van 17 Juli 1916 G, n°. 136, hebben besloten:

1°. Burgemeester en Wethouders van Nuenen c. a. niet te ontlasten ter zake van hun beheer over 1914 alvorens door hen in de gemeentekas zal zijn gestort een bedrag van f 9.22½;

2°. de rekening der gemeente Nuenen c. a. over het dienstjaar 1914 te sluiten en vast te stellen: het bedrag der ontvangsten op f 19,676.22½ en dat der uitgaven op f 18,625.73½, alzoo met een goed slot van f 1052.52;

dat Gedeputeerde Staten daarbij hebben overwogen dat termen zijn gevonden om tot sluiting der rekening over te gaan; dat op Hoofdstuk II, Afdeeling I, art. 2, ten onrechte een bedrag van f 9.22½ te veel is uitbetaald; dat mitsdien het totaal der uitgaven met dat bedrag behoort te worden verminderd; dat van het besluit van Gedeputeerde Staten de gemeenteraad van Nuenen c. a. bij Ons in beroep is gekomen, aanvoerende dat naar zijne meening art. 94 der Gemeentewet behoort te worden opgevolgd, zooals door Burgemeester en Wethouder is geschied bij bevelschrift van betaling n°. 45 van 19 Januari 1915, Bijlage der rekening n°. 5; dat immers art. 94 der Gemeentewet zegt dat aan de Wethouders eene jaarwedde, wordt toegelegd door Ged. Staten nadat de Raad is gehoord, onder Koninklijke goedkeuring vast te stellen; dat zij de helft daarvan genieten als vast inkomen; dat de overblijvende helften worden bijeengevoegd en om de drie maanden tusschen hen verdeeld naar gelang van het getal der vergaderingen door ieder in dien tijd bijgewoond; dat uit deze duidelijke woorden van de wet naar 's Raads meening volgt dat het presentiegeld der Wethouders vaststaat, als zijnde vooraf bijeen gevoegd, en moet worden verdeeld naar gelang van het getal der vergaderingen door ieder in de drie maanden bijgewoond; dat hij, die in een trimester geen enkele vergadering bijwoont, geen presentiegeld ontvangt, terwijl dan de andere wethouder, al zou deze ook slechts eene vergadering hebben bijgewoond, het geheele presentiegeld geniet; dat wanneer nu de eene wethouder overleden is en dus geen enkele vergadering bijwoont, het geheele presentiegeld aan den anderen komt, die de vergaderingen wel bijwoont en hetzelfde verricht dat anders door de twee wethouders gedaan wordt; dat het presentiegeld in de gemeente Nuenen c. a. hier uitdrukkelijk bepaald en vastgesteld is en evenals elders, waar een presentiegeld is toegelegd, verdeeld wordt tusschen de tegenwoordig zijnde leden en niet verminderd wordt al zouden ook leden afwezig of overleden zijn; dat men bij de toelegging van presentiegeld blijkt uitgegaan te zijn van het beginsel dat eene onvoltallige vergadering dezelfde macht heeft en hetzelfde werk doet als eene voltallige vergadering;

Overwegende: dat zooals Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant in hunne nota van aanmerking van 17 November 1915 te recht hebben aangevoerd, uit het voorschrift van art. 94 der Gemeentewet krachtens hetwelk de wethouders de helft hunner jaarwedde als vast inkomen genieten, terwijl de overblijvende helften worden bijeengevoegd en om de drie maanden tusschen hen worden verdeeld naar gelang van het getal der vergaderingen door hen in dien tijd bijgewoond, volgt, dat het totaal uit te keeren bedrag aan presentiegeld steeds gelijk moet zijn aan het totaal van het bedrag dat als vast inkomen is te beschouwen;

dat in hunne nadere nota van 17 Juli 1916 ieder van die beide totalen over het jaar 1914 met het oog op de gedurende dat jaar van 1 April tot en met 22 Juli bestaan hebbende vacature, met juistheid is berekend op f 50.71, zoodat ter zake van de beide totalen te zamen in de rekening verantwoord behoorde te worden f 101.42;

dat in de rekening zooals zij door den Raad der gemeente Nuenen c. a. voorloopig is vastgesteld, echter is verantwoord als uitbetaald voor vaste wedden f 50.66½ en voor presentiegeld f 60, dus te zamen f 110.66½ dat is f 9.24½ te veel;

dat derhalve Gedeputeerde Staten daartegen bij hun bestreden besluit te recht bezwaar hebben gemaakt behoudens dat zij f 0.02 te weinig terugstorting hebben geëischt;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het beroep ongegrond te verklaren en met handhaving voor het overige van het bestreden besluit, te bepalen dat de daarin bevolen terugstorting moet geschieden tot een bedrag van f 9.24½ en dat het cijfer van uitgaven wordt vastgesteld op f 18,625.71½ en het goed slot der rekening op f 1050.54.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (W. v. d. B. A.)

—

22 *November* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van artikel 11 van het Koninklijk besluit van 14 December 1895 (*Staatsblad* nº. 222), tot uitvoering van onderscheidene bepalingen der wet tot regeling der brievenposterij, laatstelijk gewijzigd bij dat van 1 Juli 1913 (*Staatsblad* nº. 321). S. 511.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 20 October 1916, nº. 11, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Gelet op artikel 21 der wet tot regeling der brievenposterij (*Staatsblad* 1908, nº. 316), laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 29sten Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 364);

Den Raad van State gehoord (advies van den 31sten October 1916, nº. 35);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 20 November 1916, nº. 11, Afdeeling Posterijen en Telegrafie;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. Artikel 11, § 1, eerste lid, van het Koninklijk besluit van den 14den December 1895 (*Staatsblad* nº. 222), tot uitvoering van onderscheidene bepalingen der wet tot regeling der brievenposterij, laatstelijk gewijzigd bij dat van 1 Juli 1913 (*Staatsblad* nº. 321) wordt gewijzigd en gelezen, als volgt:

„In gebruik blijven of worden gesteld:

„postzegels van ½, 1, 2, 2½, 3, 5, 7½, 10, 12½, 15, 20, 25 en 30 cent, f 1, f 2.50 en f 10;

„postzegelboekjes;

„postzegelrollen;

„postbladen, voorzien van een zegelafdruk van 3, 5 of 12½ cent;

„briefomslagen, voorzien van een zegelafdruk van 5 of 12½ cent;

„enkele en dubbele briefkaarten, elke kaart voorzien van een zegelafdruk van 2, 3 of 5 cent;

„postbewijsformulieren, voorzien van een zegelafdruk van 2½ cent;

„andere noodige formulieren."

Het eerste lid van § 2 van genoemd artikel wordt gewijzigd en gelezen, als volgt:

„De prijs van de postzegels, postzegelboekjes, postzegelrollen, postbladen, gezegelde briefomslagen en briefkaarten is gelijk aan de geldswaarde door het zegel uitgedrukt, wat de postzegelboekjes en postzegelrollen betreft, gelijk aan de totale geldswaarde van de zich daarin bevindende zegels, benevens, postzegels en briefkaarten uitgezonderd, zoodanig bedrag als door Onzen Minister van Waterstaat, rekening houdende met de kosten van aanmaak, vastgesteld wordt."

2. De in omloop zijnde postzegels van 1½, 17½, 22½ en 50 cent en van f 5 worden buiten gebruik gesteld met ingang van een door Onzen Minister van Waterstaat vast te stellen tijdstip.

3. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 22sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 2 *Dec.* 1916.)

—

22 *November* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van alle *visch*, met uitzondering van *zalm*, *aal* of *paling*, *gecontroleerde ansjövis*, *spiering* grooter dan 9 c.M., alle *week-* en *schaaldieren* en alle *zoetwatervisch*. S. 512.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle spiering en van gebakken visch te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 20 November 1916, Kabinet, Litt. T[157];

Den Raad van State gehoord (advies van 21 November 1916 nº. 29);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 22 November 1916 Kabinet Litt. W[185];

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Ons Besluit van 31 Maart 1916 (*Staatsblad* nº. 151), te bepalen:

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 22 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 287), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van alle visch, met uitzondering van zalm, aal of paling, gecontroleerde ansjovis, alle week- en schaaldieren en alle zoetwatervisch, voor zoover deze vischsoorten niet zijn gebakken, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 22sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 23 *Nov.* 1916.)

—

25 *November* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *gruisglas*. S. 513.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van gruisglas te verbieden;

Gezien de wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 9 November 1916, Kabinet, Litt. V[149];

Den Raad van State gehoord (advies van 21 November 1916, nº. 28);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 23 November 1916, Kabinet, Litt. B[159];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van gruisglas is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 25sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 27 *Nov.* 1916.)

—

25 *November* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *zijde*, waaronder *kunstzijde*, in elken vorm. S. 514.

(Tekst als S. 513.)

—

27 *November* 1916. BESLUIT, houdende nadere voorziening ten aanzien van de rente der schatkistbiljetten, bedoeld in het Koninklijk besluit van 9 November 1916 (*Staatsblad* nº. 497). S. 515.

—

27 *November* 1916. BESLUIT, tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 516.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat, onverminderd Ons besluit van 2 October 1915 (*Staatsblad* nº. 416), nader buitengewone maatregelen noodzakelijk zijn tot afwending der pest en tot wering harer uitbreiding en gevolgen;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 14 September 1916, nº. 11871, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, van 22 September 1916, nº. 110, afdeeling Invoerrechten; van 26 September 1916, La H, afdeeling Spoorwegen; van 28 September 1916, nº 7945, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80), laatstelijk aangevuld en gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 314);

Den Raad van State gehoord (advies van 24 October 1916, nº. 24);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 November 1916, nº. 13741, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; 18 November 1916, nº. 90, afdeeling Invoerrechten; 22 November 1916, nº. 282, afdeeling Spoorwegen; en van 24 November 1916, nº. 10001, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan :
te bepalen :

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. De gemeentebesturen en de burgemeesters, ieder voor zooveel hun aangaat, dragen nauwlettend zorg voor eene doeltreffende toepassing van de bepalingen der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), gewijzigd bij de wetten van 3 December 1874 (*Staatsblad* nº. 188), 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº 36), 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 8 April 1893 (*Staatsblad* nº. 64), 21 Juli 1899 (*Staatsblad* nº. 166), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 157), 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 204), 17 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 208) en 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165).

Uittreksels uit den tekst dier wet, voor zoover de bepalingen op pest toepasselijk zijn, en de herinnering daarvan aan de ingezetenen van belang moet worden geacht, benevens uit den tekst van dit besluit worden vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, zoodra deze dit noodig acht, aan de gemeentebesturen verzonden, ten einde in elke gemeente te worden aangeplakt.

2. Een ieder is verplicht de inlichtingen, door ambtenaren of geneeskundigen van hem verlangd ter zake van de uitvoering van dit besluit, nauwkeurig en naar waarheid onverwijld te geven.

3. Een ieder, die waarneemt, dat een persoon aan pest lijdt of verschijnselen vertoont, welke doen vermoeden, dat hij door die ziekte is besmet, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

4. De burgemeester is bevoegd, op de personen, die aan pest lijden of op grond van een ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, doen vermoeden dat zij door die ziekte besmet zijn of de besmetting op anderen kunnen overbrengen, de door hem noodig geachte maatregelen van onderzoek, afzondering en ontsmetting te doen toepassen en hen naar eene openbare inrichting of andere verblijfplaats in de gemeente ter verpleging te doen overbrengen, wanneer hun toestand overeenkomstig de verklaring van den behandelenden geneeskundige dit gedoogt.

De personen, waarop de in de vorige alinea bedoelde maatregelen worden toegepast, zijn verplicht zich aan die maatregelen te onderwerpen en mogen zich niet zonder vergunning van den burgemeester naar eene andere plaats begeven.

5. De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, het uitvoeren van verdachte of voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen van welken aard ook, uit het huis, erf, voer- of vaartuig, waar een geval of een verdacht geval van pest voorkwam, anders dan met inachtneming van de door hem te geven voorschriften, te verbieden.

6. In spoedeischende gevallen zijn de bestuurders van Rijksinrichtingen, voor zoover de dienst in hunne inrichting het toelaat, verplicht, op verzoek van een burgemeester aan deze onmiddellijk te doen toekomen of ten gebruike af te staan tot hunne inrichting behoorend materieel, noodig voor behandeling, verpleging, afzondering, ontsmetting of vervoer van lijders aan pest of daarvan verdachten, of voor ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — of voor vervoer van besmette goederen of voorwerpen.

Bij weigering of geschil wordt onverwijld de beslissing ingeroepen van het hoofd van het Departement, waaronder de inrichting ressorteert.

7. De burgemeester doet de hand houden aan een nauwkeurig bijhouden van het in artikel 438 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde register in slaapsteden en logementen, en doet, voor zoover hem dit noodig voorkomt, toezicht houden op deze inrichtingen en op de aldaar nachtverblijfhoudende reizigers.

Indien vanwege het gemeentebestuur een geneeskundige met het houden van toezicht op de in het eerste lid van dit artikel bedoelde reizigers belast is, zijn deze verplicht dien geneeskundige bij zich te ontvangen en hem alle verlangde inlichtingen ter zake van de uitvoering van dit besluit, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, te verschaffen, tenzij zij kunnen aantoonen binnen de laatste vijf dagen niet in eene met pest besmette plaats vertoefd te hebben.

De burgemeester doet van hetgeen door hem ter bestrijding der pest of van verdachte gevallen dier ziekte wordt of is verricht, ten spoe-

digste mededeeling aan den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

HOOFDSTUK II.

§ 1. *Van het toezicht op landverhuizers en dergelijken.*

8. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden: *a.* landloopers en zigeuners (bohémiens), *b.* landverhuizers en personen, die bij troepen reizen of de grens overtrekken, niet toegelaten, dan na geneeskundig onderzocht te zijn en zoo noodig, na ontsmetting der kleederen en reiniging der personen.

Uitzonderingen op het bepaalde in het eerste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel kunnen bepalen, dat personen, bedoeld sub *b.* van het eerste lid van dit artikel, in Nederland slechts worden toegelaten, langs de wegen en casu quo met de treinen, daartoe door hen aan te wijzen.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten, wegen en casu quo treinen, worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag, voordat zij in werking treden.

9. Het onderzoek geschiedt aan het grensstation of den eersten Nederlandschen grenspost, waar de in het vorig artikel bedoelde personen aankomen, door eenen geneeskundige, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken met toekenning van een door deze te bepalen vergoeding tot wederopzeggens wordt aangewezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10, 11 en 12 van dit besluit.

10. Het onderzoek valt steeds zooveel mogelijk samen met het douane-onderzoek en wordt verricht op de wijze, die door den geneeskundige het meest doeltreffend wordt geoordeeld.

Deze treedt omtrent het onderzoek in overleg met den hoogst in rang zijnden der aanwezige ambtenaren van de Invoerrechten en Accijnzen, en, indien het onderzoek geschiedt op een spoorweg- of tramstation, tevens met den chef daarvan.

11. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden niet aan pest te lijden, noch verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn, mogen niet worden aangehouden, maar worden terstond tot voortzetting van hunne reis toegelaten.

Aan de vergunning tot voortzetting van de reis kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aan hen wordt zoo spoedig mogelijk een schriftelijk bewijs afgegeven, volgens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld model, vermeldende dat zij, Nederland binnengekomen, geen ziekteverschijnselen vertoonden, welke het bestaan van pest deden vermoeden.

12. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden aan pest te lijden, worden onverwijld, met inachtneming van artikel 9 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), overgebracht naar eene door den burgemeester der grensgemeente, waarin het onderzoek plaats heeft, volgens artikel 20 van dit besluit aan te wijzen inrichting voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekte en daar afgezonderd en verpleegd.

Gelijke maatregelen worden genomen, indien de geneeskundige dit noodig oordeelt, ten opzichte van personen, die verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn.

De kosten van vervoer en verpleging worden door de verpleegden of hunne erfgenamen vergoed. Behoeftigen worden op 's Rijks kosten vervoerd of verpleegd.

Personen, wier lichamen of kleederen besmet moeten worden geacht, worden niet tot voortzetting hunner reis toegelaten, dan na reiniging en ontsmetting, waaronder het onschadelijk maken van ongedierte is begrepen.

§ 2. *Van het grensverkeer.*

13. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden geen personen toegelaten, komende uit door Onze genoemde Ministers aangewezen naburige, met pest besmette, buitenlandsche gemeenten, dan na geneeskundig onderzocht en zoo noodig ontsmet te zijn.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag vóórdat zij in werking treden.

Uitzonderingen op het bepaalde in het 1ste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Op dit onderzoek is toepasselijk het bepaalde in de artikelen 9, 10, 11 en 12 van dit besluit.

§ 3. *Van het goederenvervoer.*

14. Onverminderd de bestaande bepalingen omtrent het verbod van in-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed uit landen en plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, is verboden in-, door- en vervoer van onbewerkte wol en haar, huiden, bontwerk en andere voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen, uit landen of plaatsen, mede door Onze genoemde Ministers aan te wijzen.

De aanwijzingen worden door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Bij aanwijzingen betreffende den in- of doorvoer uit landen, die toegetreden zijn tot de op 17 Januari 1912 te Parijs gesloten en bij de wet van 26 Februari 1914 (*Staatsblad* nº. 57) goedgekeurde internationale sanitaire overeenkomst, gedragen Onze genoemde Ministers zich naar de bepalingen van die overeenkomst.

15. Een ieder, die waarneemt, dat van goederen, waarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie of van 's Rijks belastingen.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

Op de goederen, van welke, niettegenstaande daarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is artikel 5 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) toepasselijk.

16. Brieven en correspondentie, drukwerken, boeken, dagbladen, dienststukken enz. (postpakketten niet inbegrepen) worden aan geen enkele belemmering of ontsmetting onderworpen.

17. Spoor- of tramwagens (zoo personen- als goederenwagens) uit het buitenland binnenkomende, worden aan de grenzen niet aangehouden, behoudens dat wagens, waarin pestlijders of personen, die verdacht worden aan pest te lijden of waarin besmette of van besmetting verdachte goederen aangebracht zijn — indien de geneeskundige het noodig oordeelt — van den trein worden gehaakt en op de wijze door den geneeskundige voorgeschreven, worden ontsmet en zoo noodig van ongedierte worden gezuiverd.

18. Bagages en lijfgoederen van personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, zijn onderworpen aan het onderzoek, bedoeld in genoemde artikelen.

Deze bagages en lijfgoederen worden niet aangehouden dan voor zoover en voor zoolang dit ter ontsmetting noodig is.

Bagages en lijfgoederen, voor ontsmetting aangehouden, worden desverlangd aan de eigenaars op hunne kosten door den burgemeester nagezonden.

19. Koopmans- en andere goederen, uit het buitenland aangevoerd, waarvan de in- of doorvoer niet verboden is, worden niet aangehouden en aan ontsmetting onderworpen, tenzij zij, naar het oordeel van den met het onderzoek belasten geneeskundige, geacht kunnen worden besmet te zijn.

§ 4. *Verdere bepalingen.*

20. De burgemeester van elke grensgemeente, als in artikel 8 en artikel 13 van dit besluit is bedoeld, zorgt, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of met den krachtens artikel 9 aangewezen deskundige:

a. voor de inrichting van een gelegenheid tot afzondering en verpleging van de in de artikelen 8 en 13 van dit besluit bedoelde personen, lijdende aan of verdacht van pest;

b. voor een geschikte plaats voor de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — van de in de artikelen 18 en 19 van dit besluit bedoelde goederen;

c. voor het personeel, noodig tot hulp of opzicht bij het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — of het vervoer van personen of van goederen, bedoeld in de artikelen 8, 13, 18 en 19 van dit besluit;

d. voor de noodige geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, middelen tot het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte, vervoermiddelen, meubelen en ander noodig materieel.

Zoo gebruik gemaakt wordt van de inrichting van gemeentewege tot stand gebracht

ter voldoening aan artikel 7 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), bepaalt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de som deswege aan de gemeente te vergoeden.

21. De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en alle geëmployeerden aan een spoor- of tramwegonderneming zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door den krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige voorgeschreven maatregelen, betreffende het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — behandeling en verpleging en het vervoer van personen of van goederen.

Onverminderd het bepaalde in artikel 3, zijn conducteurs van elken uit het buitenland binnenkomenden trein of tram verplicht, den geneeskundige zoo spoedig mogelijk na aankomst van den trein of tram aan het station, kennis te geven van de verdachte verschijnselen, die zij bij personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, hebben waargenomen en van hunne bevinding omtrent de aanwezigheid in den trein of tram van voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen.

22. De kosten, vallende op de maatregelen, voorgeschreven in de artikelen 9, 11, 12, 13, 18 en 19 van dit besluit, komen ten laste van het Rijk, voor zoover in genoemde artikelen niet anders is bepaald, en die kosten niet ingevolge eenige andere wettelijke bepaling, ten laste van andere moeten worden gebracht.

23. De krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige volgt in de uitoefening van zijn ambt de aanwijzingen, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken of de ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, tot wiens dienstkring zijne standplaats behoort, hem geven.

Hij staat den burgemeester, elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie, of van invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en de overige geëmployeerden bij eene spoor- of tramwegonderneming met zijn advies ter zijde, wanneer zij dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der pest.

Ontdekt hij dreigend gevaar voor de openbare gezondheid, dan geeft hij daarvan, onverminderd artikel 16 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), onverwijld kennis aan den burgemeester en aan bovengenoemden ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

§ 5. *Van het scheepvaartverkeer.*

24. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is bevoegd om, waar noodig, met medewerking van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot wering van de besmetting van pest, toezicht te doen houden op schepen, die langs binnenwateren het land binnenvaren, en zulks met toepassing, voor zoover mogelijk en noodig, van de artikelen 8 tot en met 12 en 20 tot en met 23 van dit besluit.

25. Schippers van vaartuigen, komende uit landen of plaatsen door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken wegens pest besmet verklaard of aan boord waarvan een geval dier ziekte tijdens de jongste zeereis is voorgekomen, mogen geen andere Nederlandsche havens of reeden dan die van *Vlissingen, Hoek van Holland, IJmuiden, Helder, Harlingen, Delfzijl, Hellevoetsluis* of *Neuzen* of die nader door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken zullen zijn aangewezen, aandoen, of elders in *Nederland* landen, dan na hun schip in eene der genoemde havens of op eene der genoemde reeden het gezondheidsonderzoek, voorgeschreven bij de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 35), te hebben doen ondergaan.

De schipper van een vaartuig, na aankomst uit zee in *Nederland* elders liggende, dan in een van bovengenoemde havens of op een van bovengenoemde reeden, en waarop de pest wordt waargenomen, is verplicht op de eerste aanzegging van den burgemeester van de havenplaats, waar hij ligt, of van de gemeente, die het naast aan zijn ankerplaats ligt, naar eene der genoemde havens of reeden te vertrekken, tenzij hij verkiest weder zee te kiezen.

Onder „reede" wordt verstaan elke ankerplaats voor uit zee komende schepen binnen de zeegaten en op de rivieren en stroomen.

26. Aan elk der door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat aan te wijzen plaatsen, gelegen aan stroomen, rivieren, kanalen of andere binnenwateren, wordt geneeskundig toezicht gehouden op de daarlangs varende schepen en hunne opvarenden door een of meer geneeskundigen, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding, tot wederopzegging worden aangewezen.

De beschikking tot aanwijzing van bedoelde

plaatsen wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag vóórdat zij in werking treedt.

Onverminderd het bepaalde in de beide voorgaande leden, is de burgemeester bij het verschijnen of dreigen der pest bevoegd, ten koste van de gemeente geneeskundig toezicht te doen houden op de opvarenden van de in de gemeente vertoevende vaartuigen. De personen, waarop dit toezicht wordt uitgeoefend, zijn verplicht zich daaraan te onderwerpen.

27. Onverminderd artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), wordt elk schip, varende langs of aankomende aan eene der in artikel 26 van dit besluit bedoelde plaatsen, onderworpen aan een gezondheidsonderzoek.

De schipper is verplicht met zijn schip de door den burgemeester aan te wijzen ligplaats in te nemen en aldaar zonder gemeenschap met den wal of met andere vaartuigen te blijven, totdat het gezondheidsonderzoek en de naar aanleiding daarvan bevolen gezondheidsmaatregelen toegepast zijn.

Op dit verbod van gemeenschap met den wal is toepasselijk het tweede lid van artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36).

De schipper zorgt met al de te zijner beschikking staande middelen voor de stipte naleving van de gegeven bevelen en is verplicht de vragen, hem door of namens den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige gedaan, nauwkeurig en naar waarheid te beantwoorden.

28. De geneeskundige verricht het gezondsheidsonderzoek van het schip, van de opvarenden en van de lading of andere op het schip aanwezige goederen, op de wijze, die hem, na overleg met den burgemeester, het meest doeltreffend voorkomt.

Indien het blijkt, dat het schip binnen de laatste 24 uren een gezondheidsonderzoek overeenkomstig de voorschriften van dit besluit heeft ondergaan, kan hij het van verder onderzoek vrijstellen, indien de toestand van het schip of van de opvarenden hem tot zoodanig onderzoek overigens geen aanleiding geeft.

29. De geneeskundige, die het onderzoek verricht heeft, geeft den burgemeester advies omtrent de in het belang der volksgezondheid te nemen maatregelen, aan welk advies de burgemeester verplicht is onverwijld gevolg te geven, behoudens beroep op Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten op deze maatregelen vallende, komen ten laste van het Rijk.

Ontsmetting — waaronder is begrepen het onschadelijk maken van besmet of van besmetting verdacht ongedierte — geschiedt, zoo noodig, volgens de regelen, krachtens artikel 25 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) vastgesteld.

30. Het schip wordt dadelijk tot den verderen doortocht toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal opgeheven, hetzij na afloop van het gezondheidsonderzoek, indien dit tot geen verdere maatregelen aanleiding geeft, hetzij, nadat aan de maatregelen naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven, uitvoering is gegeven. In het laatste geval kunnen evenwel de opvarenden, die bij het gezondheidsonderzoek bevonden worden, niet te lijden aan pest, noch verschijnselen van die ziekte te vertoonen, met toestemming van den met het onderzoek belasten geneeskundige, terstond onbelemmerd aan den wal worden toegelaten. Vooraf heeft ontsmetting der kleederen en reiniging der personen plaats, indien dit door den geneeskundige noodig wordt geoordeeld.

31. Ten bewijze, dat het schip tot den verderen doortocht is toegelaten, en het verbod van gemeenschap met den wal is opgeheven, ontvangt de schipper van den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige eene schriftelijke verklaring volgens het model door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen en waaruit zal moeten blijken van den toestand van het schip, vag. dien der opvarenden en van dien der ladinn of andere op het schip aanwezige goederen, benevens van het aantal der opvarenden.

Eene dergelijke verklaring wordt ook door den geneeskundige afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 28 van dit besluit, in welk geval daarvoor ook de bevestiging van eene vroegere verklaring in de plaats kan treden.

32. De burgemeester van elke gemeente, waarin eene plaats ligt, als in artikel 26 van dit besluit bedoeld, zorgt zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of den krachtens genoemd artikel aangewezen geneeskundige, voor het personeel en het materieel, dat de geneeskundige voor het gezondheidsonderzoek behoeft en dat noodig is voor de uitvoering van de naar aanleiding

van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven maatregelen.

33. Op de krachtens artikel 26 van dit besluit aangewezen geneeskundigen zijn toepasselijk het eerste en derde lid van artikel 23 van dit besluit.

Zij staan den burgemeester en elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie met hun advies ter zijde; wanneer dezen dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der pest.

De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door bedoelde geneeskundigen voorgeschreven maatregelen.

HOOFDSTUK III.

Slotbepalingen.

34. Onze in dit besluit genoemde Ministers zijn bevoegd de door hen krachtens dit besluit genomen beschikkingen of gedane aanwijzingen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, op dezelfde wijze als zij zijn tot stand gekomen, te wijzigen of in te trekken.

35. Waar in dit besluit sprake is van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, wordt daaronder verstaan de Inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten.

36. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 27sten November 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1916.)

27 *November* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van vlektyphus en tot wering zijner uitbreiding en gevolgen. S. 517.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat toepassing der wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80), aangevuld door de wet van 20 Juli 1884 (*Staatsblad* nº. 164) en gewijzigd bij art. 19 van de wet van 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64) en bij de wet van 9 Juli 1915(*Staatsblad* nº. 314) tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen, noodzakelijk is wegens het voorkomen van vlektyphus in het buitenland;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 14 September 1916, nº. 11872, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen, van 22 September 1916, nº. 109 afdeeling Invoerrechten; van 26 September 1916 La. G. afdeeling Spoorwegen; van 28 September 1916, nº. 7946 afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* nº. 80);

Den Raad van State gehoord (advies van 27 October 1916, nº. 25);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 7 November 1916, nº. 13742 afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; 18 November 1916, nº. 89, Invoerrechten, 22 November 1916, nº. 281 Spoorwegen; en van 24 November 1916, nº. 10000 afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

HOOFDSTUK I.

Algemeene bepalingen.

Art. 1. De gemeentebesturen en de burgemeesters, ieder voor zooveel hun aangaat, dragen nauwlettend zorg voor eene doeltreffende toepassing van de bepalingen der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), gewijzigd bij de wetten van 3 December 1874 (*Staatsblad* nº. 188), 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 8 April 1893 (*Staatsblad* nº. 64), 21 Juli 1899 (*Staatsblad* nº. 166), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 157), 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 204), 17 Juli 1911

(*Staatsblad* nº. 208) en 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165).

Uittreksels uit den tekst dier wet, voor zoover de bepalingen op vlektyphus toepasselijk zijn, en de herinnering daarvan aan de ingezetenen van belang moet worden geacht, benevens uit den tekst van dit besluit worden vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken verzonden aan de besturen der gemeenten, waar dit noodig wordt geacht, ten einde in elk van die gemeenten te worden aangeplakt.

2. Een ieder is verplicht de inlichtingen, door ambtenaren of geneeskundigen van hem verlangd ter zake van de uitvoering van dit besluit, nauwkeurig en naar waarheid onverwijld te geven.

3. Een ieder, die waarneemt, dat een persoon aan vlektyphus lijdt of verschijnselen vertoont, welke doen vermoeden dat hij door die ziekte is besmet, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en op het daarbij werkzame personeel.

4. De burgemeester is bevoegd, op de personen, die aan vlektyphus lijden of, op grond van een ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, doen vermoeden dat zij door die ziekte zijn besmet of de besmetting op anderen kunnen overbrengen, de door hem noodig geachte maatregelen van onderzoek, afzondering en ontsmetting te doen toepassen en hen naar eene openbare inrichting of andere verblijfplaats in de gemeente ter verpleging te doen overbrengen, wanneer hun toestand overeenkomstig de verklaring van den behandelenden geneeskundige dit gedoogt.

De personen, waarop de in de vorige alinea bedoelde maatregelen worden toegepast, zijn verplicht zich aan die maatregelen te onderwerpen en mogen zich niet zonder vergunning van den burgemeester naar eene andere plaats begeven.

5. De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, het uitvoeren van verdachte of voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen van welken aard ook, uit het huis, erf, voer- of vaartuig, waar een geval of een verdacht geval van vlektyphus voorkwam, anders dan met inachtneming van de door hem te geven voorschriften, te verbieden.

6. In spoedeischende gevallen zijn de bestuurders van Rijksinrichtingen, voor zoover de dienst in hunne inrichting het toelaat, verplicht, op verzoek van een burgemeester aan deze onmiddellijk te doen toekomen of ten gebruike af te staan tot hunne inrichting behoorend materieel, noodig voor behandeling, verpleging, afzondering, ontsmetting of vervoer van lijders aan vlektyphus of daarvan verdachten, of voor ontsmetting of voor vervoer van besmette of van besmetting verdachte goederen of voorwerpen.

Bij weigering of geschil wordt onverwijld de beslissing ingeroepen van het hoofd van het Departement, waaronder de inrichting ressorteert.

7. De burgemeester doet de hand houden aan een nauwkeurig bijhouden van het in artikel 438 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde register in slaapsteden en logementen, en doet voor zoover hem dit noodig voorkomt, toezicht houden op deze inrichtingen en op de aldaar nachtverblijfhoudende reizigers, zoomede op woonwagens en woonschepen en op de daarin verblijfhoudende personen.

Indien vanwege het gemeentebestuur een geneeskundige met het houden van toezicht op de in het eerste lid van dit artikel bedoelde personen belast is, zijn deze verplicht dien geneeskundige bij hem te ontvangen en hem alle verlangde inlichtingen ter zake van de uitvoering van dit besluit hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, te verschaffen.

De burgemeester doet van hetgeen door hem ter bestrijding van vlektyphus of van verdachte gevallen dier ziekte wordt of is verricht, ten spoedigste mededeeling aan den ambtenaar van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

HOOFDSTUK II.

§ 1. VAN HET TOEZICHT OP LANDVERHUIZERS EN DERGELIJKEN.

8. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden: *a.* landloopers en personen die met woonwagens reizen, *b.* landverhuizers en personen, die bij troepen reizen of de grens overtrekken, niet toegelaten dan na geneeskundig onderzocht te zijn en, zoo noodig, na ontsmetting.

Uitzonderingen op het bepaalde in het eerste lid worden niet toegestaan, dan met

inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel kunnen bepalen, dat personen, bedoeld sub *b.* van het eerste lid van dit artikel, in Nederland slechts worden toegelaten, langs de wegen en met de treinen, daartoe door hen aan te wijzen.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten, wegen en treinen, worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag, voordat zij in werking treden.

9. Het onderzoek geschiedt aan het grensstation of den eersten Nederlandschen grenspost, waar de in het vorig artikel bedoelde personen aankomen, door eenen geneeskundige, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken met toekenning van een door deze te bepalen vergoeding tot wederopzeggens wordt aangewezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10, 11 en 12 van dit besluit.

10. Het onderzoek valt steeds zooveel mogelijk samen met het douane-onderzoek en wordt verricht op de wijze, die door den geneeskundige, met inachtneming van het bepaalde in het eerste lid van artikel 23, het meest doeltreffend wordt geoordeeld.

Deze treedt omtrent het onderzoek in overleg met den hoogst in rang zijnden der aanwezige ambtenaren van de Invoerrechten en Accijnzen, en, indien het onderzoek geschiedt op een spoorweg- of tramstation, tevens met den chef daarvan.

11. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden aan vlektyphus te lijden, worden onverwijld, met inachtneming van artikel 9 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), overgebracht naar eene door den burgemeester der grensgemeente, waarin het onderzoek plaats heeft, volgens artikel 20 van dit besluit aan te wijzen inrichting voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekten en daar afgezonderd en verpleegd.

Mede worden maatregelen van afzondering en ontsmetting genomen, indien de geneeskundige dit noodig oordeelt, ten opzichte van personen, die verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte zijn aangetast of de besmetting op anderen kunnen overbrengen of behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht.

De kosten van vervoer en verpleging worden door de verpleegden of erfgenamen vergoed. Behoeftigen worden op 's Rijks kosten vervoerd of verpleegd.

12. Personen, wier lichamen of kleederen besmet moeten worden geacht, worden niet tot voortzetting hunner reis toegelaten, dan na ontsmetting.

Personen, die door den geneeskundige bevonden worden niet aan vlektyphus te lijden, noch verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte zijn aangetast of de besmetting op anderen kunnen overbrengen of behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht, mogen niet worden aangehouden, maar worden terstond tot voortzetting van hunne reis toegelaten.

Aan de vergunning tot voortzetting van de reis kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aan hen wordt zoo spoedig mogelijk een schriftelijk bewijs afgegeven, volgens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld model, vermeldende dat zij, Nederland binnengekomen, geen ziekteverschijnselen vertoonden, welke het bestaan van vlektyphus deden vermoeden.

§ 2. VAN HET GRENSVERKEER.

13. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden geen personen toegelaten, komende uit door Onze genoemde Ministers aangewezen naburige, met vlektyphus besmette, buitenlandsche gemeenten, dan na geneeskundig onderzocht en zoo noodig ontsmet te zijn.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag vóórdat zij in werking treden.

Uitzonderingen op het bepaalde in het 1ste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Op dit onderzoek is toepasselijk het bepaalde in de artikelen 9, 10, 11 en 12 van dit besluit.

§ 3. VAN HET GOEDERENVERVOER.

14. Onverminderd de bestaande bepalingen omtrent het verbod van in-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed uit landen en plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, is verboden in-, door- en vervoer

van onbewerkte wol en haar, huiden, bontwerk en andere voor het overbrengen van voor besmetting vatbare voorwerpen, uit landen of plaatsen, mede door Onze genoemde Ministers aan te wijzen.

De aanwijzingen worden door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

15. Een ieder die waarneemt, dat van goederen, waarvan in-, door- en vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie of van 's Rijks belastingen.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en op het daarbij werkzame personeel.

Op de goederen, van welke, niettegenstaande daarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is artikel 5 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) toepasselijk.

16. Brieven en correspondentie, drukwerken, boeken, dagbladen, dienststukken enz. (postpakketten niet inbegrepen) worden aan geen enkele belemmering of ontsmetting onderworpen.

17. Spoor- of tramwagens (zoo personen- als goederenwagens) uit het buitenland binnenkomende, worden aan de grenzen niet aangehouden, behoudens dat wagens, waarin lijders aan vlektyphus of personen, die verdacht worden aan vlektyphus te lijden of doen vermoeden, dat zij de ziekte op anderen kunnen overbrengen, of behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht, of waarin besmette of van besmetting verdachte goederen aangebracht zijn — indien de geneeskundige het noodig oordeelt — van den trein worden gehaakt en op de wijze, door den geneeskundige voorgeschreven, worden ontsmet.

18. Bagages en lijfgoederen van personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, zijn onderworpen aan het onderzoek, bedoeld in genoemde artikelen.

Deze bagages en lijfgoederen worden niet aangehouden dan voor zoover en voor zoolang dit ter ontsmetting noodig is.

Bagages en lijfgoederen, voor ontsmetting aangehouden, worden desverlangd door den burgemeester op Rijkskosten aan de eigenaars nagezonden.

19. Koopmans- en andere goederen, uit het buitenland aangevoerd, waarvan de in- of doorvoer niet verboden is, worden niet aangehouden en aan ontsmetting onderworpen, tenzij zij, naar het oordeel van den met het onderzoek belasten geneeskundige, geacht worden besmet te kunnen zijn.

§ 4. VERDERE BEPALINGEN.

20. De burgemeester van elke grensgemeente, als in artikel 8 en artikel 13 van dit besluit is bedoeld, zorgt, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of met den krachtens artikel 9 aangewezen geneeskundige :

a. voor de inrichting van een gelegenheid tot afzondering, ontsmetting en verpleging van de in de artikelen 8 en 13 van dit besluit bedoelde personen, lijdende aan of verdacht van vlektyphus, zoomede van een gelegenheid tot huisvesting van gezonde verdachte personen en tot het reinigen van personen ;

b. voor een geschikte plaats voor de ontsmetting van de in de artikelen 18 en 19 van dit besluit bedoelde goederen ;

c. voor het personeel, noodig tot hulp of opzicht bij het onderzoek, de afzondering, de verpleging, de ontsmetting, of het vervoer van personen of van goederen, bedoeld in de artikelen 8, 13, 18 en 19 van dit besluit ;

d. voor de noodige geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, vervoermiddelen, meubelen en ander noodig materieel, en voor alles wat noodig is voor een behoorlijke verzorging van hen, die zijn afgezonderd.

Zoo gebruik gemaakt wordt van de inrichting van gemeentewege tot stand gebracht ter voldoening aan artikel 7 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), bepaalt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de som deswege aan de gemeente te vergoeden.

21. De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en het personeel werkzaam aan een spoor- of tramwegonderneming zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door den krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige voorgeschreven maatregelen, betreffende het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting, de behandeling en verpleging en het vervoer van personen of van goederen.

Onverminderd het bepaalde in artikel 3, zijn conducteurs van elken uit het buitenland binnenkomenden trein of tram verplicht, den geneeskundige zoo spoedig mogelijk na aan-

komst van den trein of tram aan het station, kennis te geven van de verdachte verschijnselen, die zij bij personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, hebben waargenomen en van hunne bevinding omtrent de aanwezigheid in den trein of tram van voor het overbrengen van voor besmetting vatbare voorwerpen.

22. De kosten, vallende op de maatregelen, voorgeschreven in de artikelen 9, 11, 12, 13, 18 en 19 van dit besluit, komen ten laste van het Rijk, voorzoover in genoemde artikelen niet anders is bepaald en die kosten niet, ingevolge eenige andere wettelijke bepaling, ten laste van anderen moeten worden gebracht.

23. De krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige volgt in de uitoefening van zijn ambt de aanwijzingen, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken of de ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, tot wiens dienstkring zijne standplaats behoort, hem geven.

Hij staat den burgemeester, elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie, of van invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en het overige personeel werkzaam bij eene spoor- of tramwegonderneming met zijn advies ter zijde, wanneer zij dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding van vlektyphus.

Ontdekt hij dreigend gevaar voor de openbare gezondheid, dan geeft hij daarvan, onverminderd artikel 16 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), onverwijld kennis aan den burgemeester en aan bovengenoemden ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

§ 5. VAN HET SCHEEPVAARTVERKEER.

24. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is bevoegd om, waar noodig, met medewerking van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot wering van de besmetting door vlektyphus, toezicht te doen houden op schepen, die langs binnenwateren het land binnenvaren, en zulks met toepassing voor zoover mogelijk en noodig, van de artikelen 8 tot en met 12 en 20 tot en met 23 van dit besluit.

25. Aan elk den door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat aan te wijzen gemeenten, gelegen aan stroomen, rivieren, kanalen of andere binnenwateren, wordt geneeskundig toezicht gehouden op de daarlangs varende schepen en hunne opvarenden door een of meer geneeskundigen, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toekenning van een door deze te bepalen vergoeding, tot wederopzegging worden aangewezen.

De beschikking tot aanwijzing van bedoelde gemeenten wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag vóórdat zij in werking treedt.

Onverminderd het bepaalde in de beide voorgaande leden, is de burgemeester bij het verschijnen of dreigen van vlektyphus bevoegd, geneeskundig toezicht te doen houden op de opvarenden van de in de gemeente vertoevende vaartuigen. De personen, waarop dit toezicht wordt uitgeoefend, zijn verplicht zich daaraan te onderwerpen.

26. Onverminderd artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), wordt elk schip, varende langs of aankomende aan eene der in artikel 25 van dit besluit bedoelde gemeenten, onderworpen aan een gezondheidsonderzoek.

De schipper is verplicht met zijn schip de door den burgemeester aan te wijzen ligplaats in te nemen en aldaar zonder gemeenschap met den wal of met andere vaartuigen te blijven, totdat het gezondheidsonderzoek en de naar aanleiding daarvan bevolen gezondheidsmaatregelen toegepast zijn.

Op dit verbod van gemeenschap met den wal is toepasselijk het tweede lid van artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36).

De schipper zorgt met al de te zijner beschikking staande middelen voor de stipte naleving van de gegeven bevelen en is verplicht de vragen hem door of namens den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige gedaan, nauwkeurig en naar waarheid te beantwoorden.

27. De geneeskundige verricht, behoudens het bepaalde in artikel 23, 1ste lid, het gezondheidsonderzoek van het schip, van de opvarenden en van de lading of andere op het schip aanwezige goederen, op de wijze, die hem, na overleg met den burgemeester, het meest doeltreffend voorkomt.

Indien het blijkt, dat het schip binnen de laatste 24 uren een gezondheidsonderzoek overeenkomstig de voorschriften van dit besluit heeft ondergaan, kan hij het van verder onderzoek vrijstellen, indien de toestand van het schip of van de opvarenden hem tot zoodanig

onderzoek overigens geen aanleiding geeft.

28. De geneeskundige, die het onderzoek verricht heeft, geeft den burgemeester advies omtrent de in het belang der volksgezondheid te nemen maatregelen, aan welk advies de burgemeester verplicht is onverwijld gevolg te geven, behoudens beroep op Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten op deze maatregelen vallende komen ten laste van het Rijk.

29. Het schip wordt dadelijk tot den verderen doortocht toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal opgeheven, hetzij na afloop van het gezondheidsonderzoek, indien dit tot geen verdere maatregelen aanleiding geeft, hetzij, nadat aan de maatregelen, naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven, uitvoering is gegeven. In het laatste geval kunnen evenwel de opvarenden, die bij het gezondheidsonderzoek bevonden worden, niet te lijden aan vlektyphus, noch verschijnselen van die ziekte te vertoonen, noch doen vermoeden dat zij de besmetting op anderen kunnen overbrengen, noch behept zijn met ongedierte of daarvan verdacht, met toestemming van den met het onderzoek belasten geneeskundige terstond zonder verdere belemmering aan den wal worden toegelaten. Vooraf heeft ontsmetting der kleederen en reiniging der personen plaats, indien dit door den geneeskundige noodig wordt geoordeeld.

30. Ten bewijze, dat het schip tot den verderen doortocht is toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal is opgeheven, ontvangt de schipper van den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige eene schriftelijke verklaring volgens het model dóor Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen en waaruit zal moeten blijken van den toestand van het schip, van dien der opvarenden en van dien der lading of andere op het schip aanwezige goederen, benevens van het aantal der opvarenden.

Eene dergelijke verklaring wordt ook door den geneeskundige afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 27 van dit besluit, in welk geval daarvoor ook de bevestiging van eene vroegere verklaring in de plaats kan treden.

31. De burgemeester van elke gemeente, als in artikel 25 van dit besluit bedoeld, zorgt, overeenkomstig het bepaalde in art. 20, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of den krachtens eerstgenoemd artikel aangewezen geneeskundige, voor het personeel en het materieel, dat de geneeskundige voor het gezondheidsonderzoek behoeft en dat noodig is voor de uitvoering van de naar aanleiding van het gegezondheidsonderzoek voorgeschreven maatregelen.

32. Op de krachtens artikel 25 van dit besluit aangewezen geneeskundigen zijn toepasselijk het eerste en derde lid van artikel 23 van dit besluit.

Zij staan den burgemeester en elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie met hun advies ter zijde, wanneer dezen dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding van vlektyphus.

De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn, voor zooveel hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de voorgeschreven maatregelen.

HOOFDSTUK III.

Slotbepalingen.

33. Onze in dit besluit genoemde Ministers zijn bevoegd de door hen krachtens dit besluit genomen beschikkingen of gedane aanwijzingen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, op dezelfde wijze als zij zijn tot stand gekomen, te wijzigen of in te trekken.

34. Waar in dit besluit sprake is van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid wordt daaronder verstaan de Inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten.

Waar in dit besluit sprake is van ontsmetten of ontsmetting, wordt daaronder mede verstaan het verdelgen van ongedierte.

35. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal

worden gezonden aan den Raad van State.
's-Gravenhage, den 27sten November 1916.
WILHELMINA.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken,
CORT V. D. LINDEN.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.
(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1916.)

—

28 *November* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Oorlog houdende aanvulling van zijne beschikking van 29 September 1915 betreffende vorderingen van legerbehoeften.

In aansluiting aan L. O. 1915, B. 294 (1) wordt bepaald, dat wanneer de eigenaar of rechthebbende van eenig goed, woont in een andere gemeente dan waar het goed zich bevindt, de militaire commandant zich bij vordering van dat goed heeft te wenden tot den burgemeester van de gemeente, waar het goed zich bevindt.

—

28 *November* 1916. MISSIVE van den Minister van Waterstaat aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende arbeidskaarten in Pruisen.

Bij schrijven van 1 Februari 1909, nº. 891, afd. B. B., werd door den Minister van Binnenlandsche Zaken aan U toegezonden eene „Kennisgeving aan Nederlandsche arbeiders in Pruisen", met verzoek, den burgemeesters van deze kennisgeving mededeeling te doen, en hen uit te noodigen, zooveel mogelijk belanghebbenden op doelmatige wijze er mede in kennis te stellen.

In overleg met mijnen ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken is bepaald, dat dergelijke kennisgevingen voortaan zullen uitgaan van mijn Departement, waaronder thans de arbeidsbemiddeling ressorteert.

Dientengevolge heb ik de eer, er Uwe aandacht op te vestigen, dat in bovenbedoelde kennisgeving wijziging is aangebracht, terwijl een gewijzigd exemplaar hierbij gaat.

U H.E.G. gelieve den burgemeesters der gemeenten in Uwe provincie van deze kennisgeving mededeeling te doen en hen uit te noodigen, zooveel mogelijk belanghebbenden op doelmatige wijze ermede in kennis te stellen, zoo noodig door een afdruk ervan te verstrekken.

Ook ware door U H.E.G. een afdruk van de kennisgeving te voegen bij elk bewijs van Nederlanderschap, zoo de betrokkene vermoedelijk in Duitschland zal gaan arbeiden.

Gaarne zal ik ommegaand vernemen, hoeveel exemplaren van de kennisgeving U H.E.G. ter voldoening aan het voormelde wenscht te ontvangen.

De kennisgeving luidt:

Sedert 1 Februari 1909 moeten de Nederlandsche evenals alle andere vreemde arbeiders of arbeidsters in *Pruisen* zich voorzien van een Pruisische arbeiderskaart, genaamd

Arbeiter-Legitimations-Karte,

waarin hun naam en verdere gegevens omtrent hun persoon benevens naam en woonplaats van hun werkgever (patroon) worden vermeld.

De kaarten voor de Nederlandsche arbeiders zijn *blauw.*

Vrijgesteld zijn de arbeiders, welke dagelijks in *Pruisen* gaan werken, doch buiten *Pruisen* wonen.

Bedoelde kaarten zijn te bekomen bij de plaatselijke politie in *Pruisen.* De aanvraag moet *vóór of uiterlijk binnen 8 dagen* na aanvraag der dienstbetrekking geschieden.

Bij aanvraag moet worden overgelegd een geldig *paspoort* dan wel een geldig *bewijs van Nederlanderschap.* Hun, die zoodanig stuk niet mochten bezitten, kan van de overlegging slechts bij wijze van uitzondering voor het eerste jaar vrijstelling worden verleend.

Voor de kaart moet de arbeider *twee Mark* betalen. Voor een verloren kaart kan een nieuwe worden verkregen voor *een Mark.*

De kaart is slechts *geldig voor het kalenderjaar,* waarin ze is verstrekt. Zij, die in *Pruisen* blijven wonen, kunnen een volgend jaar een nieuwe kaart kosteloos bekomen, mits de *aanvrage in Januari* geschiede. *Bij aanvrage na 31 Januari, is twee Mark te betalen.*

Bij het *verlaten van eene dienstbetrekking* behoort de arbeider, om in eene andere betrekking in *Pruisen* te kunnen gaan, op zijne arbeiderskaart door de plaatselijke politie de beëindiging van zijne verlaten betrekking en den naam van zijn nieuwen werkgever (patroon) te doen aanteekenen. Die overschrijving geschiedt alleen, zoo de arbeider zijne dienstbetrekking op regelmatige wijze heeft verlaten, d.w.z. *zonder verbreking van een der voorwaarden van de arbeidsovereenkomst.* Wordt tegen de overschrijving van de kaart bezwaar gemaakt wegens beschuldiging van contractbreuk, dan zal de politie terstond de beslissing van den „Landrat" inroepen.

De arbeider, die in dienstbetrekking wil

(1) Zie 29 September 1915.

gaan of reeds is aangegaan zonder de vereischte arbeiderskaart te bezitten en deze niet kan bekomen, *zal uit Pruisen naar zijn vaderland worden uitgezet.*

De uitzetting zal echter niet geschieden, zoo een arbeider, die zich aan contractbreuk heeft schuldig gemaakt, in de laatste door de arbeiderskaart aangeduide dienstbetrekking terugkeert.

Verkrijgen van werk in Duitschland.

Aan *Nederlanders*, die zich naar *Duitschland* willen begeven, en inlichtingen wenschen tot het verkrijgen van werk of van eene betrekking daar te lande, wordt dringend aangeraden, zich te wenden tot den directeur der arbeidsbeurs voor het district, waarin de gemeente hunner inwoning is gelegen.

Welke die arbeidsbeurs is, zal aan de belanghebbenden op aanvrage worden medegedeeld door den plaatselijken correspondent der intercommunale arbeidsbemiddeling.

Wanneer men reeds in *Duitschland* is, en inlichtingen of voorlichting wenscht, moet men zich wenden tot de *Nederlandsche Arbeidsbeurs te Oberhausen*, Sedanstrasse 51 am Neumarkt.

—

28 *November* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende verpleging van krankzinnigen.

De inspecteur voor het staatstoezicht op krankzinnigen en krankzinnigengestichten, Dr. J. H. Schuurman Stekhoven te Utrecht, heeft mij medegedeeld het wenschelijk te achten, dat onder de aandacht van de gemeentebesturen wordt gebracht, dat aan hem, als meer in het bijzonder belast met het toezicht op de betreffende inrichtingen, is opgedragen den Minister van Binn. Zaken met het oog op het bepaalde in art. 4, lid 3 en lid 4 van het Kon. besluit van 16 Juni 1916, nº. 23 (1), zoodanige inlichtingen te verschaffen als voor de toepassing van *dat artikel* noodig zal zijn en dat uit dien hoofde de gemeentebesturen worden uitgenoodigd zorg te dragen, dat hij terstond bij den aanvang der verpleging en voorts tijdig voor het treffen van verdere maatregelen dienaangaande worde ingelicht.

De inspecteur voegde daaraan toe, dat de berichten der gemeentebesturen op de meest eenvoudige wijze kunnen worden ingericht, maar dat eene verzending in een gesloten omslag noodig wordt geacht en dat dus van open dienstkaarten geen gebruik behoort te worden gemaakt.

Ik zoude het op prijs stellen, zoo Uw college het bovenstaande ter kennis wilde brengen van de gemeentebesturen in Uwe provincie, met verzoek dienovereenkomstig te willen handelen.

(Gem.-stem.)

—

29 *November* 1916. BESLUIT, houdende vaststelling van een nieuw reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf. S. 518.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 18 Augustus 1916, nº. 13, afdeeling Posterijen en Telegrafie en van 11 October 1916, nº. 19, afdeeling Posterijen en Telegrafie ;

Gezien de Telegraaf- en Telefoonwet 1904 (*Staatsblad* nº. 7) ;

Gelet op het Koninklijk besluit van den 14den Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 275), houdende vaststelling van een reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf, alsmede op het Koninklijk besluit van 27 April 1914 (*Staatsblad* nº. 188), waarbij dit reglement werd gewijzigd ;

In aanmerking nemende de wenschelijkheid om over te gaan tot vaststelling van een nieuw reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf ;

Den Raad van State gehoord (advies van den 7den November 1916, nº. 40) ;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 24 November 1916, nº. 15, afdeeling Posterijen en Telegrafie ;

Hebben goedgevonden en verstaan :

met ingang van 1 Januari 1917 te bepalen :

1. het reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf wordt vastgesteld, zooals het aan het tegenwoordig besluit is gehecht ;

2. de Koninklijke besluiten van 12 October 1899 (*Staatsblad* nº. 217), 24 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 169), 9 October 1905 (*Staatsblad* nº. 285), 9 April 1913 (*Staatsblad* nº. 127), 21 November 1913 (*Staatsblad* nº. 416), 30 December 1907 (*Staatsblad* nº. 374), 30 December 1907 (*Staatsblad* nº. 375), voor zooveel dit telegraafgeleidingen betreft, 25 Juli 1895 (*Staatsblad* nº. 143), 14 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 275), 27 April 1914 (*Staatsblad* nº. 188) en van 19 September 1916 (*Staatsblad* nº. 444), voor zooveel den telegraafdienst betreft, worden ingetrokken.

Onze voornoemde Minister is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal

(1) De aangehaalde bepalingen betreffen het verleenen van tijdelijke rijksbijdrage voor verpleging van behoeftige krankzinnigen en zwakzinnigen ter observatie en tijdelijke geneeskundige behandeling.

worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 29sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 22 *Dec.* 1916.)

REGLEMENT VOOR DEN DIENST DER RIJKSTELEGRAAF.

Kantoren.

Art. 1. De Minister van Waterstaat bepaalt waar Rijkstelegraaf- of hulptelegraafkantoren worden gevestigd of opgeheven. Van de vestiging en de opheffing wordt mededeeling gedaan in de *Staatscourant.*

De voornoemde Minister is bevoegd den dienst van Rijksradiotelegraafkantoren te beperken tot het verkeer met door hem aan te wijzen kantoren.

Hulptelegraafkantoren.

2. Hulptelegraafkantoren worden gevestigd op verzoek van het betrokken gemeentebestuur en onder de volgende bepalingen:

a. De gemeente stelt ter beschikking en onderhoudt ten genoegen van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie eene voldoend ruime en behoorlijk gemeubelde, verlichte en verwarmde localiteit voor het uitoefenen van den dienst. Deze localiteit kan dezelfde zijn als die, waarin eventueel de dienst van het hulptelefoonkantoor ter plaatse wordt uitgeoefend.

b. De gemeente zorgt voor hare rekening en ten genoegen van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie voor de bediening van de voor den telegraafdienst bestemde inrichtingen.

Zij wijst aan en bezoldigt de personen, bestemd om als kantoorhouder en vervangend kantoorhouder met den telegraafdienst te worden belast.

De door de gemeente voor de uitoefening van den telegraafdienst aangewezen personen verbinden zich tegenover het Rijk, bij eede of belofte, tot getrouwe dienstwaarneming en tot bewaring van het geheim der telegrammen.

De kantoorhouder is rekenplichtig aan het Rijk.

c. Door en voor rekening van de gemeente wordt voorzien in de bestelling van de telegrammen binnen den kring, waarin de bezorging kosteloos geschiedt.

d. De gemeente is gehouden, de hiervoren vermelde verplichtingen na te komen, zoolang het kantoor niet door den Minister van Waterstaat is opgeheven.

e. De aanvraag om vestiging van een hulptelegraafkantoor moet de verklaring inhouden, dat de gemeente bereid is om te voldoen aan de bepalingen van het reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf.

f. Indien op plaatsen, waar geen postkantoor is gevestigd, het aantal behandelde telegrammen, eventueel vermeerderd met het aantal interlocale en internationale telefoongesprekken over het laatst verloopen kalenderjaar meer bedraagt dan acht en twintig honderd (2800), keert het Rijk aan de gemeente uit eene som van vijf en twintig gulden (f 25.—) voor elke duizend (1000) behandelde telegrammen, respectievelijk telegrammen en telefoongesprekken, boven het vorengenoemde aantal en zulks tot een maximum bedrag van vijfhonderd gulden (f 500).

g. De gemeente ontvangt voor de bestelling van de telegrammen, bedoeld sub *c* van dit artikel, van het Rijk eene vergoeding van 10 cent per telegram, tenzij het Rijk op zijne kosten in de bestelling voorziet.

h. Burgemeester en Wethouders der gemeente regelen ten genoegen van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie den duur van den dienst op de werkdagen en op Zon- en feestdagen en den kring, bedoeld sub *c* van dit artikel.

i. De toestellen en de formulieren of bescheiden, benoodigd voor de behandeling van de telegrammen en voor de verantwoording van de ontvangsten en uitgaven, worden van Rijkswege geleverd en onderhouden.

Terugbrenging tot hulptelegraafkantoor.

3. Rijkstelegraafkantoren op plaatsen, waar naar het oordeel van den Minister van Waterstaat een hulptelegraafkantoor voldoende is, kunnen tot hulptelegraafkantoor worden teruggebracht. Alsdan wordt, met afwijking van het bepaalde in het voorgaande artikel, in de uitoefening van den telegraafdienst van Rijkswege voorzien en draagt het Rijk de kosten.

Geheimhouding.

4. Den ambtenaren, met den telegraafdienst belast, is elke mededeeling omtrent telegrammen, anders dan aan hen, die tot kennisneming bevoegd zijn, overeenkomstig hun ambtseed verboden, op de in het Wetboek van Strafrecht bepaalde straffen. Ook mogen zij middellijk noch onmiddellijk, anders dan ambtshalve, nieuwstijdingen aan dagbladen bezorgen of met de redactie dier bladen, tenzij met uitdrukkelijke vergunning van den Minister van Waterstaat, in eenige betrekking staan.

Toegang tot de dienstkamers.

5. De toegang tot de dienstkamers is alleen geoorloofd aan het dienstdoende personeel en voorts aan hen, die daartoe door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie zijn gemachtigd.

Openstelling van de kantoren.

6. De kantoren worden naar den tijd, gedurende welken zij voor de aanneming en overbrenging der telegrammen open zijn, verdeeld in drie klassen, namelijk:

a. kantoren met doorloopenden dag- en nachtdienst;

b. kantoren met doorloopenden dagdienst; deze zijn open ten minste van 8 uur des morgens tot 9 uur des avonds;

c. kantoren met beperkten dagdienst.

De uren van openstelling der Rijkstelegraafkantoren worden door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie vastgesteld. Op Zon- en feestdagen en in bijzondere gevallen kunnen die uren worden beperkt of uitgebreid.

De uren van openstelling der kantoren worden in de *Staatscourant* medegedeeld. Zij worden op een aan de buitenzijde van het kantoor zichtbare plaats bekend gemaakt.

De wettelijke tijd in Nederland geldt voor al de Nederlandsche kantoren.

7. De Minister van Waterstaat is bevoegd, aan door hem aan te wijzen autoriteiten, machtiging te geven om onder bepaalde omstandigheden tijdelijke wijziging of uitbreiding van den diensttijd der Rijkstelegraafen hulptelegraafkantoren te gelasten.

Telegrafische verbindingen met Rijkstelegraafkantoren.

8. Op verzoek van belanghebbenden kunnen telegrafische verbindingen tusschen perceelen en door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie aan te wijzen Rijkstelegraafkantoren, van Rijkswege worden aangelegd en voor eigen gebruik ter beschikking gesteld onder de hierna omschreven voorwaarden en bepalingen.

In dit artikel worden onder verbindingen verstaan de geleidingen met toestellen en verdere technische inrichtingen en onder Rijkstelegraafkantoren mede hulptelegraafkantoren.

Onderhoud, wijziging en uitbreiding van de verbindingen geschieden van Rijkswege.

Het gebruik van de verbindingen wordt verleend voor vijf achtereenvolgende jaren, na afloop waarvan het stilzwijgend van jaar tot jaar wordt verlengd, indien het niet ten minste drie maanden vóór het eindigen van den gebruikstermijn aan, dan wel door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie schriftelijk is opgezegd. De termijn van vijf jaren gaat in op den dag, waarop de aangevraagde verbinding ter beschikking is gesteld.

Ter zake van hetgeen overeenkomstig het vorenstaande wordt aangelegd en in gebruik gegeven, is aan het Rijk het volgende verschuldigd:

a. gedurende de eerste vijf jaren twintig ten honderd per jaar van de door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie vastgestelde kosten van aanleg; na verloop van deze vijf jaren wordt de vergoeding gesteld op tien ten honderd per jaar van deze kosten van aanleg;

b. de uitkeeringen ter zake van de verbinding door het Rijk aan derden verschuldigd;

c. voor wijziging en uitbreiding, ter beoordeeling van den voornoemden Directeur-Generaal op verzoek van den belanghebbende te verrichten, de door den Directeur-Generaal vastgestelde kosten ineens.

Bijaldien eenige hiervoren bedoelde verbinding met een Rijkstelegraafkantoor wordt gebruikt ten behoeve van het telegrafeeren naar voor gelijk doel met dit kantoor verbonden perceelen, is hiervoor verschuldigd tien gulden per maand, bij vooruitbetaling te voldoen. Evenredige terugbetaling van het in dit lid bedoelde bedrag vindt plaats in geval van storing, bijaldien de storing naar het oordeel van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie niet aan de schuld van den aanslotene is te wijten en langer dan dertig dagen heeft geduurd.

De verschuldigde bedragen zijn bij vooruitbetaling per halfjaar te voldoen: met dien verstande, dat het bedrag verschuldigd over den gebruikstermijn ineens en voor het geheel opvorderbaar is, na aftrek van hetgeen reeds ter zake mocht zijn betaald, zonder dat eenige ingebrekestelling wordt vereischt:

1. bij overlijden, faillissement of ondercuratéelestelling van den belanghebbende;

2. ingeval eenig bedrag, bij vooruitbetaling te voldoen, niet is betaald binnen één maand na aanbieding van de desbetreffende quitantie;

3. ingeval de belanghebbende eene vereeniging is, die tot liquidatie overgaat.

De Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie is bevoegd om, indien naar zijn oordeel handelingen van den belanghebbende daartoe aanleiding geven, de geleidingen en

toestellen der verbinding te doen wegnemen, zonder dat de belanghebbende recht heeft op eenige verrekening van het reeds betaalde of op eenige schadevergoeding.

Door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie worden vastgesteld de bepalingen, welke in het belang van den dienst worden noodig geacht.

Beschikbaarstelling van telegraafgeleidingen.

9. Op verzoek van belanghebbenden kan, ter beoordeeling van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie, ten behoeve van het telegrafisch verkeer tusschen twee rechtstreeks met Rijkstelegraafkantoren verbonden perceelen, tusschen deze kantoren eene telegraafgeleiding voor eigen gebruik ter voortdurend vrije beschikking worden gesteld onder de hierna omschreven voorwaarden en bepalingen.

In dit artikel wordt onder Rijkstelegraafkantoren mede verstaan hulptelegraafkantoren.

Het gebruik wordt verleend voor vijf achtereenvolgende jaren, na afloop waarvan het stilzwijgend van jaar tot jaar wordt verlengd, indien het niet ten minste drie maanden vóór het eindigen van den gebruikstermijn aan, dan wel door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie schriftelijk is opgezegd. Deze termijn van vijf jaren gaat in op den dag, waarop de geleiding ter beschikking is gesteld.

Door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie kan op verzoek het gebruik met den laatsten dag van het loopende gebruikskwartaal geëindigd worden verklaard en kunnen belanghebbenden van hunne verplichting ter zake worden ontslagen, met inachtneming van het bepaalde bij het achtste lid van dit artikel.

Voor het gebruik van eene telegraafgeleiding is aan het Rijk verschuldigd:

a. een vast bedrag berekend naar f 7000 per jaar;

b. gedurende den eersten vijfjarigen gebruikstermijn f 20 per kilometer in gebruik afgestane geleiding per jaar; elk volgend jaar f 10 per kilometer in gebruik afgestane geleiding.

De verschuldigde bedragen zijn bij vooruitbetaling per drie maanden te voldoen.

Het ingevolge sub *b* verschuldigde is in ééns en voor het geheel opvorderbaar, na aftrek van hetgeen ter zake reeds mocht zijn betaald, zonder dat eenige ingebrekestelling wordt vereischt:

1. bij overlijden, faillissement of onder curateelestelling van een der belanghebbenden;

2. ingeval eenig bedrag, bij vooruitbetaling te voldoen, niet is betaald binnen eene maand na aanbieding van de desbetreffende quitantie;

3. ingeval een der belanghebbenden eene vereeniging is, die tot liquidatie overgaat.

Bij toepassing binnen den vijfjaarlijkschen gebruikstermijn van het bepaalde in het vierde lid van dit artikel, hebben belanghebbenden te voldoen een bedrag van f 100 per kilometer afgestane geleiding over vijf jaren verschuldigd op grond van het bepaalde sub *b*, na aftrek van hetgeen ter zake door hen reeds is betaald.

Bijaldien door omstandigheden, onafhankelijk van den wil van belanghebbenden, het gebruik van de telegraafgeleiding is gestoord, heeft desverlangd wisseling van telegrammen tusschen de hiervoren bedoelde perceelen kosteloos plaats, volgens de algemeene wettelijke voorschriften.

Door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie worden vastgesteld de bepalingen, welke in het belang van den dienst worden noodig geacht.

Op het gebruik bedoeld in dit artikel zijn niet van toepassing de tarieven vermeld in artikel 19 van dit reglement.

Hoe de telegrammen zijn te onderscheiden.

10. De telegrammen worden onderscheiden in regeerings-, dienst- en bijzondere telegrammen.

Onder regeeringstelegrammen worden verstaan:

a. telegrammen van de Koningin en van van de leden van het Koninklijk Huis;

b. telegrammen van de Ministers, hoofden van Departementen van algemeen bestuur, van den Vice-President van den Raad van State en van de Commissarissen der Koningin in de provinciën;

c. telegrammen van den directeur van het Kabinet der Koningin;

d. telegrammen van de bevelhebbers in de militaire afdeelingen, liniën en stellingen en van de commandanten der maritieme directiën, alsmede telegrammen van de Directeuren van 's Rijks werven en van het Marine-Etablissement te *Amsterdam* aan den Minister van Marine en die van de bevelvoerende officieren van Harer Majesteits schepen aan den Minister van Marine en aan de commandanten der maritieme directiën;

e. telegrammen van de Nederlandsche en

vreemde diplomatieke en consulaire agenten, met dien verstande, dat, wanneer consulaire agenten handel drijven, hunne telegrammen niet als regeeringstelegrammen worden beschouwd, tenzij die aan een officieel persoon gericht zijn en over dienstzaken handelen. Intusschen worden de telegrammen, welke aan de laatstgenoemde voorwaarden niet voldoen, wel door de kantoren aangenomen en als regeeringstelegrammen overgeseind, maar onmiddellijk ter kennis gebracht van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie;

f. telegrammen van de Voorzitters en griffiers der beide kamers der Staten-Generaal over aangelegenheden, de kamers betreffend;

g. telegrammen van de voorzitters der hoofdstembureaux, betreffende den uitslag der verkiezingen, aan den Minister van Binnenlandsche Zaken of aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën;

h. telegrammen van burgemeesters, betreffende verstoring der openbare orde, aan de Regeering, aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, aan de officieren van justitie, aan commandanten van de gewapende macht of aan de rijksveldwacht, alsmede telegrammen van provinciale adjudanten en van plaatselijke en garnizoenscommandanten, betrekking hebbende op het verleenen van militairen bijstand;

i. telegrammen over dienstzaken, *wanneer de behandeling als regeeringstelegram bij de aanbieding afzonderlijk wordt verzocht,* van de procureurs-generaal der gerechtshoven, van den advocaat-fiscaal van de zee- en landmacht, van de officieren van justitie, van de burgemeesters in hunne hoedanigheid van hulpofficier van justitie, van de auditeurs-militair, van de rechters-commissarissen, van de kantonrechters, van de officieren en onderofficieren der marechaussee en van de commissarissen van politie;

j. telegrammen van den agent van het Ministerie van Financiën te *Amsterdam* aan den Minister, alsmede die, gewisseld tusschen de directie der Nederlandsche Bank, de bijbank te *Rotterdam* en de agentschappen;

k. telegrammen nopens den toestand der rivieren van of aan waterstaatsambtenaren, in tijden, dat de buitengewone riviercorrespondentie is ingesteld, alsmede telegrammen van den daarbij betrokken hoofdingenieur van den waterstaat omtrent den dienst van het kanaal te *Neuzen;*

l. telegrammen van de hoofden der kustwachtposten omtrent al wat betrekking heeft op de kustbewaking, aan de reddingmaatschappijen, sleepdiensten en bergingmaatschappijen, aan de commissarissen der loodsen en inspecteurs van het loodswezen, aan de commandanten der marine en andere autoriteiten en aan elkander onderling, alsmede telegrammen betreffende den kustwachtdienst van de inspecteurs van het loodswezen, de commissarissen der loodsen en den chef der militaire kustwacht (wat dezen laatste betreft, na instelling van den „voorloopigen militairen kustwachtdienst");

m. telegrammen van den chef van het loodswezen te *Vlissingen* aan zijn ambtgenoot te *Antwerpen;*

n. telegrammen gewisseld tusschen den raad van toezicht op de spoorwegdiensten en de ambtenaren, onder de bevelen van den raad geplaatst, alsmede de telegrammen gewisseld tusschen den raad en de daaronder behoorende ambtenaren eenerzijds en de bestuurders van spoorwegdiensten anderzijds;

o. telegrammen van burgemeesters betreffende de bestrijding van veeziekten, gericht aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, aan den Directeur-Generaal van den Landbouw en aan ambtenaren van het veeartsenijkundig Staatstoezicht;

p. telegrammen betreffende het buitengewoon militair vervoer over de spoorwegen, van den directeur van het etappen- en verkeerswezen, de officieren en oud-officieren, dienstdoende bij het bureel voor buitengewoon militair vervoer, de leden der stationscommissiën, de bestuurders van spoorwegdiensten, benevens de op voordracht van genoemde bestuurders door den chef van den generalen staf, of den directeur van het etappen- en verkeerswezen, aan te wijzen spoorwegambtenaren, zonder dat dit uit eenige aanwijzing op het telegram behoeft te blijken; alles vanaf het tijdstip, waarop de vordering der spoorwegen is ingegaan, krachtens artikel 50 van de wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67);

q. militaire telegrammen met spoed, welke worden verzonden, hetzij in geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden, hetzij in geval eenig grondgebied van het Rijk in staat van oorlog of van beleg is verklaard en dan van en naar dat gebied, uitsluitend door of aan den Minister van Oorlog, door of aan den Minister van Marine, door of aan den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht, of door of aan door dezen daartoe gemachtigden;

r. militaire telegrammen, mede in de onder *q* genoemde gevallen, verzonden door militaire commandanten;

s. telegrammen, aan welke door den Minister van Waterstaat tijdelijk de rang van regeeringstelegrammen wordt toegekend;

t. antwoorden op regeeringstelegrammen, met dien verstande, dat hij, die een telegram als antwoord op een regeeringstelegram wenscht te zien beschouwd, bij de aanbieding daarvan, desverlangd, het ontvangen regeeringstelegram vertoone.

Als diensttelegrammen worden beschouwd telegrammen, welke den dienst van de telegraaf, van de telefoon, van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie of den vereenigden post- en telegraafdienst betreffen.

Bijzondere telegrammen zijn die, welke niet tot de regeerings- of diensttelegrammen behooren.

Kenteekenen van regeeringstelegrammen.

11. Regeeringstelegrammen moeten, ten blijke der bevoegdheid van den afzender en van zijn verlangen om het bericht als regeeringstelegram te doen behandelen in den regel en behoudens het geval, dat omtrent een en ander geen twijfel bestaat, van een zegel of stempel zijn voorzien.

Gebruik van talen. Telegrammen zonder inhoud.

12. De telegrammen worden, in het binnenlandsch verkeer, aangenomen in elke taal, waarvan de letters door de voorgeschreven seinteekens kunnen worden overgebracht.

In het verkeer met het buitenland mogen de telegrammen worden gesteld in de talen, voor dat verkeer aangewezen. Nochtans gebruike men bij voorkeur Fransch, Duitsch of Engelsch.

Zoowel in het binnenlandsch als in het buitenlandsch verkeer kunnen radiotelegrammen gesteld worden in de seinletters van het internationaal seinboek ten dienste van alle natiën.

Telegrammen zonder inhoud worden aangenomen.

Geheim schrift.

13. Het gebruik van geheim schrift wordt toegelaten in het binnenlandsch verkeer, alsmede in het buitenlandsch verkeer, voor zoover dit niet is verboden door het land van bestemming.

De inhoud van telegrammen kan gedeeltelijk uit verstaanbare taal en gedeeltelijk uit geheim schrift bestaan.

Het geheim schrift wordt onderscheiden in *overeengekomen taal* en *cijferschrift*.

a. De *overeengekomen taal* bestaat uit woorden, welke geen begrijpelijken zin vormen in een of meer der in het vorige artikel bedoelde talen. Die woorden, hetzij bestaande of kunstmatig gevormde, moeten zijn samengesteld uit lettergrepen, welke in de Duitsche, Engelsche, Fransche, Italiaansche, Latijnsche, Nederlandsche, Portugeesche of Spaansche taal, overeenkomstig het geldend gebruik, uitgesproken kunnen worden.

De kunstmatig gevormde woorden mogen niet de van accenten voorziene letters ä, á, å, é, n, ö en ü bevatten.

De woorden van de overeengekomen taal mogen niet langer zijn dan tien letters volgens het alphabet van Morse, waarbij de samenvoegingen ae, aa, ao, oe en ue elk geteld worden voor twee letters. De samenvoeging ch wordt in kunstmatig gevormde woorden eveneens voor twee letters geteld.

Samenstellingen, welke niet aan deze voorwaarden beantwoorden, worden beschouwd als tot *letterschrift met geheime beteekenis* te behooren. Nochtans is de met het taalgebruik strijdige samenvoeging van woorden niet toegelaten. De voor de berichtenwisseling in overeengekomen taal bestemde coden kunnen worden onderworpen aan het oordeel van de daartoe aangewezen telegraafadministratiën, ten einde belanghebbenden de gelegenheid te openen om zekerheid te verkrijgen, dat de in die coden voorkomende woorden aan de bepalingen van dit artikel voldoen.

b. Tot het *cijferschrift* worden geacht te behooren:

1. op zichzelf staande en groepen of reeksen van *Arabische cijfers* met eene geheime beteekenis, alsmede op zichzelf staande en groepen of reeksen van *letters* met een geheime beteekenis, met dien verstande, dat de van accenten voorziene letters ä, á, å, é, ñ, ö en ü niet zijn toegelaten;

2. woorden, namen, uitdrukkingen of samenvoegingen van letters, welke niet beantwoorden aan de eischen voor de verstaanbare of voor de overeengekomen taal gesteld.

Het gemengd gebruik in dezelfde groep van cijfers en letters, met geheime beteekenis, is verboden.

Telegramadressen, de letters tot aanduiding van handelsmerken, beurskoersen, de in de gewone of handels-correspondentie gebruikelijke verkortingen als: fob, cif, caf, svp en dergelijke, alsook de seinletters van het Internationaal

seinboek te dienste van alle natiën, voorkomende in radiotelegrammen en kustseintelegrammen, worden niet als letterschrift met geheime beteekenis beschouwd.

Duidelijk schrift. Waarmerkingen.

14. Elk te verzenden telegram moet duidelijk geschreven zijn in letters of cijfers, welke door de voorgeschreven seinteekens kunnen worden overgebracht. Uitschrappingen, verwijzingen, doorhalingen, bijvoegingen of overschrijvingen worden alleen toegelaten, indien zij behoorlijk zijn gewaarmerkt.

Volgorde. Verkorte aanwijzingen.

15. Bij de samenstelling van een telegram moet de onderstaande volgorde worden in acht genomen:

a. de bijzondere aanwijzingen;
b. het adres;
c. de inhoud;
d. de onderteekening.

De onder *a* bedoelde bijzondere aanwijzingen zijn de volgende:

Dringend	of D.
Antwoord betaald x (woorden)	„ RPx.
Antwoord betaald gl.x	„ RP.gl.x.
Réponse payée fr.x	„ RP.fr.x.

(Deze aanwijzing wordt alleen gebezigd voor radiotelegrammen, bij welker verzending niet uitsluitend Nederlandsche kantoren betrokken zijn.)

Dringend antwoord betaald x (woorden)	of RPDx.
Collationneering	„ TC.
Kennisgeving ontvang	„ PC.
Dringende kennisgeving ontvang	„ PCD.
Kennisgeving ontvang post	„ PCP.
Naseinen	„ FS.
Open	„ —
Eigenhandig	„ MP.
Dag	„ —
Nacht	„ —
Post aangeteekend	„ PR.
Bode	„ —
Bode betaald	„ XP.
Bode betaald x	„ XPx.
Bode betaald telegraaf	„ XPT.
Bode betaald post	„ XPP.
Telegraaf restant	„ TR.
Post	„ —
Poste restante	„ GP.
Poste restante aangeteekend	„ GPR.
x dagen	„ —
x adressen	„ TMx.
x overnemingen telegraaf	„ —
x overnemingen brief	„ —
Alle adressen mededeelen	of CTA
Bestelgeld betaald	„ DP.
Telefoon	„ —

Schrijft men aan het hoofd van buitenlandsche telegrammen de aanwijzingen voluit, dan moeten zij in het Fransch gesteld zijn.

Adressen.

16. De adressen moeten volledig en duidelijk zijn met vermelding, zoo mogelijk van straat, buurt en huisnummer of wel van het beroep van den geadresseerde of andere dergelijke aanwijzing, in dier voege, dat de bestelling zonder zoeken of navragen kan plaats hebben.

Elk adres moet ten minste uit twee woorden bestaan, waarvan het eerste den geadresseerde, het tweede den naam van het telegraafkantoor van bestemming aanduidt.

Indien de opening van een kantoor nog niet is medegedeeld, is de afzender verplicht het adres aan te vullen met den naam van het land van bestemming of van het betrokken onderdeel daarvan, dan wel met elke andere aanwijzing, welke hij voldoende acht om de goede verzending van zijn telegram te verzekeren, hetwelk nochtans slechts op zijne verantwoordelijkheid wordt aangenomen.

De aanneming van telegrammen, waarvan het adres niet aan de in de twee vorige zinsneden gestelde eischen beantwoordt, wordt geweigerd.

Telegrammen, geadresseerd „poste restante", „telegraaf restant" of „poste restante aangeteekend", zijn toegelaten; in het buitenlandsch verkeer worden de telegrammen geadresseerd „poste restante" of „telegraaf restant" met een adres, bestaande uit hetzij op zich zelf staande letters of cijfers, hetzij letters en cijfers aangenomen, voor zoover het land van bestemming deze soort adressen toelaat.

Indien het telegram gericht is aan iemand, die verblijf houdt bij een derde, dan behoort de naam van laatstgenoemde te worden voorafgegaan door de vermelding van „bij", „chez", „per adres", „aux soins de" of eene andere dergelijke aanwijzing.

De adressen kunnen in een tusschen de belanghebbenden overeengekomen of in een verkorten vorm (*telegram-adres*) worden geschreven. Voor het gebruik van elk telegramadres is een recht van twintig gulden 's jaars verschuldigd, bij vooruitbetaling te voldoen door den geadresseerde, die zich onder dat adres telegrammen doet seinen.

Het adres der telegrammen, naar andere dan Nederlandsche kantoren, moet worden

gesteld in het Fransch of in de taal van het land van bestemming.

Het laatste woord van het adres moet in het algemeen de naam van het kantoor van bestemming zijn, geschreven zooals deze voorkomt in de officieele naamlijst der kantoren. Die naam kan gevolgd worden door dien van het land van bestemming of van eenig onderdeel daarvan of van beide. In het laatste geval moet de naam van het onderdeel onmiddellijk op dien van het kantoor van bestemming volgen.

Telegrammen, aan reizenden gericht, worden slechts op verantwoordelijkheid van den afzender aangenomen.

Het adres van radiotelegrammen naar schepen moet bevatten:

a. den naam of de kwaliteit van den geadresseerde, met de aanwijzingen, welke verder noodig mochten zijn;

b. den naam van het schip, zooals die voorkomt in de eerste kolom van de officieele naamlijst der radiotelegraafstations van het Internationaal Bureel te *Bern*;

c. den naam van het kuststation, zooals die voorkomt in de officieele naamlijst, bedoeld sub *b*.

Echter kan de naam van het schip op verantwoordelijkheid van den afzender worden vervangen door de aanduiding van den door het schip gevolgden weg, aangegeven door de namen van de havens van afvaart en van bestemming of door eenige gelijksoortige aanwijzing.

De afzender van een radiotelegram naar een schip op zee kan den termijn aangeven, gedurende welken dit telegram door het kuststation ter beschikking van het scheepsstation moet worden gehouden. Hij schrijft dan boven het adres de aanwijzing ..... *dagen*. In het te vermelden aantal dagen is de dag van aanbieding te begrijpen.

Behoudens het bepaalde in de vierde zinsnede van dit artikel, worden telegrammen, waarvan de adressen in eenig opzicht onvolledig zijn, slechts aangenomen op verantwoordelijkheid van den afzender. De gevolgen van een onvoldoend adres komen steeds voor zijne rekening.

Latere aanvulling of verbetering van een onvolledig of gebrekkig adres, of van eene onvoldoende aanwijzing voor bezorging buiten den bestellingskring, geschiedt bij een betaald diensttelegram aan het kantoor van bestemming, op kosten van den afzender (zie art. 42).

Onderteekening.

17. Onderteekening van een telegram in een verkorten vorm of met een telegram-adres is geoorloofd. Zij kan ook geheel wegblijven.

Van den afzender kan echter worden verlangd, dat hij zijne identiteit bewijze, en de ambtenaar kan vorderen, dat de naam van den afzender op het telegram worde gesteld, en dat de woonplaats of het adres van den afzender worde opgegeven.

De afzender is bevoegd de verklaring der echtheid van zijne handteekening in het telegram op te nemen.

Hij kan die verklaring doen overbrengen na de onderteekening, hetzij woordelijk, hetzij in dezen vorm: „*Onderteekening bekrachtigd door* ..... ".

De ambtenaar overtuigt zich van de deugdelijkheid der bekrachtiging. Tenzij de onderteekening aan het kantoor bekend is, wordt die niet als deugdelijk erkend, dan voorzien van het zegel of den stempel der autoriteit, die de bekrachtiging heeft onderteekend.

Woordenstelling.

Algemeene regelen.

18. *a.* Met uitzondering van de in artikel 39 van dit reglement genoemde aanwijzing van den verzendingsweg, alsmede van de in artikel 38 van dit reglement bedoelde aanwijzing „radio", worden alle woorden, bestemd om te worden overgeseind, in de woordentelling begrepen. De strepen, alleen dienende om de verschillende woorden of groepen van een telegram van elkander te scheiden, worden noch medegeteld, noch medegeseind.

Zinteekens, apostrophen en koppelteekens worden slechts overgebracht op uitdrukkelijk verzoek van de afzender en dan in de prijsberekening begrepen.

Zinteekens, welke niet in hunne eigenlijke beteekenis worden gebruikt, doch groepsgewijze in een telegram voorkomen, worden als cijfergroepen geschat volgens punt *i* van dit artikel.

De teekens, welke de telegraaf niet kan overbrengen en welke de afzender mitsdien door woorden moet omschrijven, worden voor zooveel woorden, als er gebruikt zijn, berekend.

b. Met het taalgebruik strijdige samenvoeging of verandering van woorden is niet geoorloofd. Intusschen kunnen de namen van steden en landen, de familienamen aan eenzelfden persoon toebehoorende, de namen van gemeenten, plaatsen, pleinen, boulevards, straten en andere benamingen tot aanduiding van openbare wegen, de namen van schepen, de geheele getallen, de breuken, de in letters geschreven tiendeelige of gewone breuken,

alsmede de Engelsche en Fransche samengestelde woorden, welke naar het taalgebruik door een koppelteeken of streep zouden zijn te scheiden, elk als één woord aaneengeschreven worden.

c. Indien een telegram samenvoeging of veranderingen van woorden in de taal van het land van bestemming of in een andere taal dan die van het land van oorsprong bevat, welke tegen het gebruik van die taal strijden en niet vallen onder toepassing van punt *b* van dit artikel, wordt het telegram niet afgeleverd, tenzij de geadresseerde het door den afzender te weinig betaalde voldoet. Weigert de geadresseerde deze betaling, dan wordt daarvan ambtshalve kennis gegeven aan den afzender, die het verschuldigde alsdan kan bijbetalen, ten einde de latere aflevering te verzekeren.

Betreft het radiotelegrammen, dan heeft het kantoor of scheepsstation van bestemming de bevoegdheid om het door den afzender te weinig betaalde op den geadresseerde te verhalen, indien deze telegrammen, bij bestemming naar een schip, samenvoegingen of veranderingen van woorden bevatten, strijdig met een der talen van het land, waartoe het schip behoort, en, bij afzending door een schip, samenvoegingen of veranderingen van woorden bevatten strijdig met een der talen van het land van bestemming. Wordt betaling geweigerd, dan kunnen bedoelde radiotelegrammen in hun loop worden gestuit.

Tellen van woorden.

d. Als één woord worden gesteld:

1. *in het adres van alle telegrammen:*

I. de naam van het kantoor van bestemming, mits geschreven zooals die voorkomt in de *eerste kolom* van de officieele naamlijst der kantoren van het Internationaal Bureel te *Bern*, zelfs indien hij gevolgd wordt door dien van het land van bestemming of eenig onderdeel daarvan, zoo deze eveneens in die kolom zijn opgenomen;

II. respectievelijk de namen van het land van bestemming of van eenig onderdeel daarvan, indien die geschreven zijn, zooals zij voorkomen in de tweede kolom van de gemelde naamlijst, of overeenstemmen met de in de inleiding van die lijst gevolgde schrijfwijze;

2. *in het adres van radiotelegrammen:*

bovendien de naam van het schip, zooals die voorkomt in de eerste kolom van de officieele naamlijst der radiotelegraafstations van het Internationaal Bureel te *Bern*;

3. *in telegrafische postwissels:*

de namen van de postkantoren van afzending en van uitbetaling, alsmede die van de woonplaatsen der geadresseerden;

4. op zich zelf staande letters of cijfers, onderstrepingen, aanhalingsteekens („ ") en haakjes ( ), alsmede zinteekens, apostrophen en koppelteekens, welke op verzoek van den afzender zijn over te brengen;

5. de in artikel 15 genoemde verkorte aanwijzingen, behalve Rp.fr.x.

Indien de verschillende deelen, waaruit de sub 1—3 aangegeven benamingen kunnen zijn samengesteld, niet als één woord geschreven zijn, worden zij door den aannemenden ambtenaar aaneengevoegd.

e. In telegrammen, waarin de inhoud geheel uit verstaanbare taal bestaat, wordt elk woord, dat niet meer dan 15 letters bevat, voor één woord geteld. Bij langere woorden geldt elk vijftiental letters, alsmede de overschietende letters, minder dan 15, voor één woord.

Ch, ä (ae), ö (oe) en ü (ue) worden bij deze telling als één letter aangemerkt.

f. Behoudens het bepaalde sub *g* van dit artikel worden de woorden der verstaanbare taal, voorkomende in telegrammen, waarvan de inhoud gedeeltelijk uit verstaanbare taal en gedeeltelijk uit overeengekomen taal bestaat, voor één woord geteld, indien ze niet meer dan 10 letters bevatten. Bij langere woorden geldt elk 10-tal letters, alsmede de overschietende letters, minder dan 10, voor één woord. Is gedeeltelijk verstaanbare taal en gedeeltelijk cijferschrift gebruikt, dan worden de woorden van de verstaanbare taal volgens punt *e* en die van het cijferschrift volgens punt *i* van dit artikel berekend.

g. Het *adres* van telegrammen, waarvan de inhoud geheel of gedeeltelijk in overeengekomen taal is gesteld, wordt volgens het bepaalde bij de punten *d* en *e* van dit artikel geschat; de onderteekening wordt geschat overeenkomstig de punten *d* sub 4 en *e* van dit artikel.

h. Woorden of woorddeelen, door een apostrophe gescheiden of door een koppelteeken verbonden, worden elk voor één woord geteld.

Tellen van cijfer- en lettergroepen.

i. Elke groep, welke niet meer dan 5 cijfers of 5 letters bevat, wordt voor één woord geteld. Bij groepen van meer dan 5 cijfers of letters geldt elk vijftal, alsmede de overschietende cijfers of letters, minder dan 5, voor één woord. Bij handelsmerken worden de bijeengevoegde letters en cijfers als cijfergroepen geteld. Elk der samenvoegingen ae, aa, ao, oe, ue en ch geldt voor twee letters.

Punten, komma's, dubbele punten, strepen en breukstrepen tellen in de groep, waarin zij voorkomen, als een cijfer of letter mede. Hetzelfde is van toepassing op letters bij rangschikkende getallen, als 25sten, 20ième, alsmede op de letters en cijfers, welke in een adres, zelfs al komt dit in den inhoud of de onderteekening van een telegram voor, bij huisnummers zijn gevoegd.

Tarief.

19. De seinkosten voor telegrammen tusschen twee Nederlandsche kantoren in verschillende plaatsen bedragen : 30 cent voor de eerste 10 woorden of minder ; 5 cent voor elke volgende 5 woorden of minder, van 11 tot en met 50 woorden en 5 cent voor elke volgende 10 woorden of minder, voor de woorden boven de 50.

De seinkosten voor telegrammen tusschen een Rijkskantoor en de binnen den bestellingskring (art. 45) van dat kantoor gelegen bijkantoren en spoorwegkantoren alsmede die voor telegrammen, welke door het kantoor van aanbieding moeten worden afgeleverd (*locaaltelegrammen*), bedragen 20 cent voor de eerste 10 woorden of minder, doch worden voor de woorden boven 10 berekend als in het eerste lid van dit artikel voor de gewone telegrammen is bepaald.

Laatstgenoemd tarief geldt mede voor telegrammen tusschen kantoren in plaatsen, welke aan elkander grenzen, zoo de locale gesteldheid daarvoor naar het oordeel van den Minister van Waterstaat reden geeft.

Wanneer de adressen van de hiervoren in dit artikel bedoelde telegrammen uit meer dan 2 woorden bestaan, worden de boven dit aantal gebezigde woorden kosteloos overgebracht tot een aantal van ten hoogste drie.

Het tarief voor telegrammen naar plaatsen buiten Nederland wordt door den voornoemden Minister volgens de gesloten of nader te sluiten overeenkomsten vastgesteld.

Het tarief voor radiotelegrammen omvat naar omstandigheden :

a. 1. de kusttaks, toekomende aan het kuststation ;

2. de scheepstaks, toekomende aan het scheepsstation ;

b. de kosten voor de verzending langs de lijnen van het telegraafnet, berekend naar de gewone regelen, met dien verstande, dat, met afwijking van het bepaalde in het eerste, tweede, derde en vierde lid van dit artikel, deze kosten voor telegrammen, afkomstig van of bestemd voor Nederlandsche kantoren te land en te wisselen door tusschenkomst van Rijkskuststations, bedragen 2 cent per woord met een minimum van 20 cent per telegram en dat geen kostelooze overbrenging van adresaanduidingen, als bedoeld in het vierde lid, plaats vindt ;

c. de transittaksen voor de overnemende kust- of scheepsstations en de kosten voor de bijzondere diensten, welke door den afzender worden verlangd.

De transittaks voor een radiotelegram wordt voor elk overnemend station slechts éénmaal in rekening gebracht.

De kust- en de transittaks van de Rijkskuststations, alsmede de scheeps- en de transittaks van de Rijksscheepsstations bedragen tien cent per woord met een minimum van één gulden per telegram. Worden echter de telegrammen, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van andere radiotelegraafstations, tusschen de bedoelde Rijksstations gewisseld, dan worden de kust- of scheepstaksen niet afzonderlijk berekend, doch voor de beide betrokken Rijksstations te zamen één algemeene taks toegepast van tien cent per woord met een minimum van één gulden per telegram, in voorkomende gevallen vermeerderd met de kosten en taksen, bedoeld sub *b* en *c* hierboven.

Op elk kantoor zijn tarieven ter inzage voor het publiek voorhanden.

Vrijstelling van seinkosten.

20. Alleen diensttelegrammen worden kosteloos overgeseind, met dien verstande, dat diensttelegrammen, uitsluitend betrekking hebbend op den gewonen telegraafdienst, geen vrijdom genieten in den radiotelegraafdienst en omgekeerd die, uitsluitend verband houdend met den radiotelegraafdienst, geen vrijdom hebben in den gewonen telegraafdienst.

Vooruitbetaling.

21. Behoudens de bij dit reglement vermelde uitzonderingen, worden de seinkosten van den afzender geheven. Deze kan echter verlangen, dat zijne telegrammen zonder dadelijke betaling worden aangenomen, mits vooraf bij het kantoor van afzending eene toereikende som is gestort tot nadere verrekening van de verschuldigde seinkosten.

In de gevallen, dat heffing van kosten bij aankomst moet geschieden, wordt het telegram den geadresseerde niet dan tegen betaling van het verschuldigde bedrag afgeleverd.

Onjuist berekende kosten.

22. Indien later mocht blijken, dat den

afzender van een telegram te weinig kosten zijn berekend, is hij tot bijbetaling van het te weinig gevorderde verplicht.

Te veel ingevorderde kosten worden hem terugbetaald.

Vijf cent of minder blijven onverrekend.

Bij- en nabetaling door den afzender.

23. Behoudens het geval van naseining bedoeld in artikel 30, sub *b*, is de afzender verplicht tot betaling van de kosten, welke de geadresseerde verschuldigd is, maar niet vergoedt, of die van dezen niet kunnen worden ingevorderd, omdat hij niet te vinden is.

Ontvangbewijzen voor aangeboden telegrammen.

24. Indien de afzender zulks verlangt, kunnen voor aangeboden telegrammen en voor geheven kosten ontvangbewijzen worden afgegeven tegen voldoening van vijf cent voor elk bewijs.

Telegram-telefoondienst.

25. Wegens de aanbieding of aflevering van telegrammen per telefoon worden ten bate van het Rijk aan de belanghebbenden geenerlei kosten boven het gewone telegramtarief in rekening gebracht.

Van de per telefoon aangeboden of afgeleverde telegrammen worden op verzoek afschriften uitgereikt tegen betaling van 7½ cent voor elk afschrift. Het betrokken telegraafkantoor zendt die afschriften per post of op andere wijze vrachtvrij aan den belanghebbende, tenzij deze verklaart, ze te zullen doen afhalen.

Dringende telegrammen.

26. De afzender van een bijzonder telegram in het binnenlandsch verkeer of bestemd voor een land, in het verkeer waarmede dit is toegelaten, kan vorderen, dat zoodanig telegram vóór andere telegrammen van dezelfden rang worde overgeseind en besteld. Hij stelt dan boven het adres van het telegram het woord: *Dringend* of *D.*

Voor overbrenging van een dringend telegram wordt het drievoud van den gewonen tariefsprijs geheven.

Radiotelegrammen kunnen alleen als dringende telegrammen worden verzonden, voor zoover betreft den afstand, langs de lijnen van het telegraafnet te doorloopen.

Vooruitbetaling van antwoord.

27. Ieder afzender kan het antwoord, dat hij zijn correspondent vraagt, vooruitbetalen.

Hij, die verlangt vooruit te betalen, stelt boven het adres van zijn telegram de woorden: *Antwoord betaald* of *RP*, gevolgd door de aanwijzing van het aantal, waarover hij zijn correspondent wenscht te laten beschikken, bijv.: *Antwoord betaald* **10** of *RP* **10**.

Indien de afzender een dringend antwoord wenscht vooruit te betalen, schrijft hij boven het adres de aanwijzing: *Dringend antwoord betaald x* (*woorden*) of *RPDx* (*woorden*).

Geldt het een radiotelegram, dan zijn boven het adres te plaatsen de woorden: *Antwoord betaald gl. x* of *RP gl. x*, indien bij de behandeling slechts Nederlandsche kantoren betrokken zijn, en in alle overige gevallen de woorden: *Réponse payée fr. x* of *RP fr. x.*

Door het kantoor van bestemming wordt aan den geadresseerde een antwoordbewijs uitgereikt, waarvoor bij alle kantoren binnen *Nederland* de kostelooze overbrenging kan worden verlangd van een telegram, onverschillig voor welke bestemming, mits de kosten dier overbrenging het op het bewijs uitgedrukte bedrag niet overtreffen. Een antwoordbewijs echter, afgegeven door een ander scheepsstation dan een Rijksscheepsstation, kan slechts dienen voor de betaling van een radiotelegram aangeboden op het station, dat het bewijs afgaf. Wat het telegram meer kost moet worden bijbetaald, doch wat het minder kost wordt niet teruggegeven, tenzij het verschil tusschen de verschuldigde seinkosten en de waarde van het antwoordbewijs 50 cent of meer bedraagt, in welk geval dit verschil aan den afzender van het oorspronkelijke telegram wordt terugbetaald, wanneer dit gevraagd wordt binnen een tijdsverloop van drie maanden, te rekenen van den dag van uitgifte van het antwoordbewijs.

Het antwoordbewijs is geldig gedurende twee en veertig dagen, gerekend van den dag *volgende* op dien der uitgifte.

Bijaldien de geadresseerde geen gebruik heeft gemaakt van het antwoordbewijs, kan terugbetaling van de antwoordkosten aan den afzender geschieden. Tot dat einde moet de geadresseerde in het binnenlandsch verkeer binnen twee en veertig dagen, en in dat met buitenlandsche kantoren binnen drie maanden, eene aanvraag om terugbetaling ten bate van den afzender, vergezeld van het antwoordbewijs, overleggen aan het kantoor van hetwelk hij het ontving.

Weigert de geadresseerde het antwoordbewijs, dan worden de kosten daarvan aan den afzender, op verzoek, terugbetaald.

Bij onbestelbaarheid van een telegram met vooruitbetaald antwoord wordt daarvan, volgens de artikelen 48 en 49 kennis gegeven. Indien het telegram gedurende twee en veertig dagen onbestelbaar blijft, worden de gestorte antwoordkosten, *ambtshalve*, aan den afzender terugbetaald; wat het buitenlandsch verkeer betreft, slechts voor zoover zij ten minste vijftig cent bedragen.

Nochtans kunnen die kosten, vóór het verstrijken van dien termijn, aan den afzender, op zijn verzoek, worden terugbetaald.

Collationneering.

28. Ieder afzender kan zijn telegram doen collationneeren. Hij schrijft dan boven het adres de aanwijzing *Collationneering* of *TC*. Die collationneering wordt door al de kantoren, die tot de overbrenging medewerken, tot het geheele telegram uitgestrekt, de ambtelijke inleiding daaronder begrepen.

De kosten van de collationneering bedragen een vierde gedeelte van die der overseining van een gewoon telegram van hetzelfde aantal woorden, over denzelfden afstand.

De regeeringstelegrammen, welke geheel of gedeeltelijk in geheim schrift zijn gesteld, worden ambtshalve en kosteloos gecollationneerd op de wijze, vermeld in het eerste lid van dit artikel.

Kennisgeving van ontvang.

29. De afzender van een telegram kan zich den tijd van aflevering aan zijn correspondent of den tijd van aflevering aan de post, per telegraaf of per gefrankeerden brief doen melden,

Hij stelt dan boven het adres de aanwijzing *Kennisgeving ontvang* of *PC*, of *Kennisgeving ontvang post* of *PCP*.

Indien de kennisgeving van ontvang per telegraaf wordt verlangd, zijn de kosten gelijk aan die van een gewoon telegram van vijf woorden voor dezelfde bestemming; per post geschiedt zij in het binnenlandsch verkeer tegen betaling door den afzender van vijf cent en in dat met het buitenland van twaalf en een halven cent.

In het binnenlandsch verkeer en in het verkeer met de landen, welke dringende telegrammen toelaten, kan ook *voorrang* voor de overbrenging van de kennisgeving van ontvang worden verlangd. Tot dat einde schrijft de afzender boven het adres van zijn telegram de aanwijzing *Dringende kennisgeving ontvang* of *P C D*, en betaalt daarvoor den prijs van een dringend telegram van vijf woorden voor dezelfde bestemming.

De kennisgevingen van ontvang van regeeringstelegrammen genieten denzelfden voorrang als deze.

Is het telegram onbestelbaar, dan wordt zulks door het kantoor van bestemming aan dat van afzending bericht, bij de in de artikelen 48 en 49 bedoelde ambtelijke kennisgeving, eventueel de opgaven bevattende, welke de afzender kan behoeven om het telegram zijne bestemming te doen bereiken.

Leiden deze tot opsporing van den geadresseerde, dan wordt de kennisgeving van ontvang alsnog verzonden; in het tegengesteld geval worden de kosten van die kennisgeving na twee en veertig dagen ambtshalve aan den afzender van het telegram terugbetaald.

Bij de ontvangst van eene kennisgeving van ontvang, betreffende een nageseind telegram, heft het kantoor, dat het oorspronkelijke telegram verzond, van den afzender c.q. het verschil tusschen het aanvankelijk voor de kennisgeving van ontvang geheven bedrag en dat, hetwelk, in verband met den werkelijk doorloopen afstand, door hem verschuldigd is.

Indien laatstbedoeld bedrag te minste vijftig cent lager is dan dat, hetwelk aanvankelijk werd geheven, dan wordt het verschil aan den afzender op diens verzoek terugbetaald.

De bepalingen van dit artikel zijn op radiotelegrammen alleen van toepassing, indien deze bestemd zijn voor schepen op zee. De kennisgeving van ontvang wordt dan verzonden door het kuststation en vermeldt dag en uur, waarop het telegram naar het schip is overgebracht.

Naseinen van telegrammen.

30. *a. Op verzoek van den afzender.*

De afzender van een telegram kan vorderen, dat dit door het kantoor van bestemming worde nageseind. Boven het adres moet dan door hem de aanwijzing *Naseinen* of *FS* worden gesteld.

Na aan het opgegeven adres te zijn aangeboden, wordt het eventueel terstond aan het nieuwe adres, dat vanwege den geadresseerde opgegeven wordt of in het adres is aangegeven, nageseind.

Bij het ontbreken van een nader adres of bij het niet terecht komen aan een der nadere adressen, wordt het bij het kantoor van bestemming bewaard, onder kennisgeving nochtans van de niet-uitreiking volgens artikel 48.

De afzender van een na te seinen telegram betaalt alleen de seinkosten naar het eerste kantoor van bestemming. Het verder verschuldigde moet de geadresseerde voldoen.

De kosten van een nageseind telegram met de aanwijzing *Naseinen* of *FS*, dat blijkt onbestelbaar te zijn, worden op den afzender verhaald.

Heeft de afzender van een telegram met de aanwijzing *Naseinen* of *FS* tevens het antwoord daarop vooruitbetaald, dan wordt, bij naseining buiten de grenzen van den Staat van bestemming, de aanwijzing *RPx* (*woorden*) vervangen door eene opgaaf van het door den afzender gestorte bedrag, bijv. : = RP fr. 0.60 =.

Moet een telegram met eene aanwijzing voor kennisgeving van ontvang worden nageseind buiten de grenzen van het Europeesch verkeer, dan haalt het kantoor, dat naseint, die aanwijzing door en verzendt eene kennisgeving aan het kantoor van afzending, houdende bericht van de naseining.

Voor radiotelegrammen is de aanwijzing *Naseinen* (*FS*) niet toegelaten.

b. Op verzoek van den geadresseerde.

De geadresseerde van een telegram en voorts ieder, die bevoegd is een telegram namens den geadresseerde in ontvang te nemen, kan verlangen, dat dit aan een op te geven adres worde nageseind. In plaats van de aanwijzing *Naseinen* of *FS* wordt het telegram voorzien van de bijzondere aanwijzing *Nageseind uit* ....., welke in de woordertelling wordt begrepen.

De verzoeken om naseining moeten schriftelijk of per telegraaf ingediend worden (zie art. 42), en sluiten de verantwoordelijkheid in tot betaling van de naseiningskosten, indien deze niet van den geadresseerde kunnen worden ingevorderd.

De nageseinde telegrammen worden niet aan den geadresseerde afgegeven dan na bebetaling der kosten van naseining.

Bij onbestelbaarheid of weigering worden deze kosten verhaald op den persoon of, bij herhaalde naseining, op de personen, die de naseining hebben verzocht.

In het Europeesch verkeer wordt de kennisgeving van ontvang van een nageseind telegram door het laatste kantoor van bestemming verzonden aan dat van afzending.

Ingeval een telegram, voorzien van de aanwijzing *Kennisgeving ontvang* of *PC.* in het buiten-Europeesch verkeer wordt nageseind, alsmede indien telegrammen, welke de aanwijzing *Antwoord betaald x* (*woorden*) of *RP x* (*woorden*) dragen, buiten de grenzen van den Staat van bestemming worden nageseind, dan wordt gehandeld als onder *a* van dit artikel is bepaald.

De onder *b* eerste zinsnede van dit artikel, genoemde personen kunnen de kosten van naseining, doch slechts voor één bestemming, vooruitbetalen. Ook kan de behandeling als *dringend* telegram bij de naseining worden verlangd, doch dan moeten de daartoe betrekkelijke naseiningskosten altijd vooruitbetaald worden. Het telegram verkrijgt alsdan het dienstbijvoegsel : *kosten betaald.*

Indien vanwege den geadresseerde van een telegram, niet voorzien van de aanwijzing *Naseinen* of *FS*, het nieuwe adres wordt opgegeven, zonder evenwel bepaaldelijk naseining te verlangen, dan verzendt het kantoor van bestemming een afschrift van het telegram, eventueel onder bijvoeging van het daarbij behoorend antwoordbewijs, *per post* aan het nieuwe adres, tenzij verzocht is geworden om het telegram te bewaren of dat er aanleiding bestaat, om tot ambtshalve naseining over te gaan.

Meervoudige telegrammen.

31. De afzender kan verlangen, dat een telegram door hetzelfde kantoor van bestemming aan meer dan één adres wordt afgeleverd. Hij stelt dan boven het adres de aanwijzing..... *adressen* of *TMx.* De naam van het kantoor van bestemming behoort slechts éénmaal in het adres voor te komen.

Aanwijzingen omtrent de plaats van bestelling, zooals beurs, station, markt, enz. moeten achter elk adres herhaald worden of, indien die aanwijzingen gelden voor eene achtereenvolgende reeks van adressen, achter het laatste adres van zoodanige reeks.

De overige aanwijzingen, bedoeld in art. 15, moeten boven elk adres worden herhaald, met uitzondering evenwel van de aanwijzingen *Dringend* of *D*, *Collationneering* of *TC*, *x overnemingen telegraaf* en *x overnemingen brief*, waarvan de vermelding vóór het eerste adres voldoende is en met inachtneming van het bepaalde in het laatste lid van dit artikel.

Van meervoudige telegrammen worden de seinkosten, naar het gezamenlijk aantal woorden van den tekst, de onderteekening en de verschillende adressen, slechts éénmaal berekend.

Voor de uitreiking van elk afschrift van een meervoudig gewoon telegram is de afzender verschuldigd, in het binnenlandsch verkeer *vijftien cent* en in het verkeer met het buitenland *vijf en twintig cent* voor elk honderdtal woorden, met dien verstande, dat minder dan honderd woorden voor honderd woorden worden berekend. De kosten van elk afschrift van een meervoudig dringend telegram zijn

het dubbel van die van gewone telegrammen.

Elk afschrift wordt alleen voorzien van het adres, waaraan het is te bezorgen, tenzij de afzender het tegendeel verlangt, in welk geval hij de aanwijzing *alle adressen mededeelen* of *CTA* stelt boven elk adres, waarop die aanwijzing van toepassing is.

Kustsein-telegrammen.

32. Het adres der door tusschenkomst van een kustseinpost naar schepen in zee over te brengen telegrammen moet bevatten :

a. den naam van den geadresseerde met de aanwijzingen, welke verder noodig mochten zijn ;

b. den naam, alsmede de nationaliteit van het schip en, zoo noodig, het onderscheidingsteeken van het Internationaal Seinboek ten dienste van alle natiën ingeval er meerdere schepen van denzelfden naam zijn ;

c. den naam van den kustseinpost, zooals deze voorkomt in de officieele naamlijst der kantoren van het Internationaal Bureel te *Bern*.

De telegrammen moeten gesteld zijn in de taal van het land, waar de kustseinpost is gevestigd, of in de seinletters van het Internationaal Seinboek, ten dienste van alle natiën.

Voor een telegram naar een schip in zee betaalt de afzender, en voor een telegram van een schip uit zee betaalt de geadresseerde, boven het gewone tarief, *vijftig cent* per telegram.

De afzender van een telegram bestemd voor een schip in zee, kan den termijn aangeven, gedurende welken de overbrenging door de kustseinpost moet worden beproefd. Hij schrijft dan boven het adres de aanwijzing . . . . . *dagen*.

Indien het telegram niet binnen den gestelden termijn, den dag van aanbieding medegerekend, aan het opgegeven schip kan worden geseind, of indien, bij het ontbreken van eene dergelijke aanwijzing, de overbrenging niet binnen 28 dagen plaats heeft kunnen vinden, dan wordt daarvan ambtshalve per telegraaf aan den afzender kennis gegeven. Deze kan dan, per betaald diensttelegram (art. 42) of per post, door tusschenkomst van het kantoor van afzending, een en andermaal verzoeken, dat de overbrenging telkens gedurende een nieuw tijdvak van dertig dagen beproefd worde. Wordt zoodanig verzoek niet ontvangen, dan wordt het kustseintelegram als onbestelbaar ter zijde gelegd aan het einde van den dertigsten dag na de aanbieding, den dag van aanbieding niet inbegrepen.

Indien echter de kustseinpost zekerheid heeft, dat het schip zijne waarnemingssfeer heeft verlaten, vóórdat het telegram kon worden overgebracht, dan wordt van de onbestelbaarheid onmiddellijk aan den afzender mededeeling gedaan.

Bij kustsein-telegrammen is vooruitbetaling van antwoord slechts toegelaten, indien deze bestemd zijn voor schepen op zee.

Kennisgeving van ontvang kan van kustsein-telegrammen alleen worden verkregen, indien deze bestemd zijn voor schepen op zee. De kennisgeving wordt dan verzonden door den kustseinpost en vermeldt als tijd van aflevering het tijdstip, waarop de telegrammen naar de schepen zijn overgebracht.

Over den afstand, langs de lijnen van het telegraafnet te doorloopen, kunnen kustseintelegrammen als dringende telegrammen worden verzonden en kunnen betaalde diensttelegrammen worden gewisseld, op kustsein-telegrammen betrekking hebbende.

Voor kustsein-telegrammen is *collationneering* niet toegelaten.

Evenmin kunnen deze telegrammen worden voorzien van de aanwijzing *Naseinen* (*FS*) en van de aanwijzingen tot bezorging per bode of per post.

Zijn kustsein-telegrammen afkomstig van schepen op zee, dan wordt in de inleiding als kantoor van afzending vermeld de naam van den kustseinpost, gevolgd door dien van het schip. Als tijd van aanbieding geldt voor deze telegrammen het tijdstip, waarop zij door den kustseinpost zijn ontvangen.

33. De afzender van een radiotelegram kan, tegen betaling van de daarvoor verschuldigde transitkosten, vorderen, dat, zoo noodig, verzending van zijn telegram plaats vindt door tusschenkomst van één of ten hoogste twee overnemende radiotelegraafstations.

Wordt zulk een telegram aangeboden op een kantoor te land, dan geschiedt verzending slechts op verantwoordelijkheid van den afzender. Deze voorziet dan het telegram vóór het adres van de in de woordentelling te begrijpen aanwijzingen „*x overnemingen telegraaf*" of „*x overnemingen brief*", indien verzending via een Nederlandsch kuststation, dan wel „*x retransmissions télégraphe*" *of* „*x retransmissions lettre*", indien verzending via een buitenlandsch kuststation moet plaats vinden (x aangevende het door den afzender verlangde aantal overnemingen). Wenscht hij de opgaaf van de overnemingskosten per telegraaf, dan betaalt hij daarvoor den prijs voor de verzending van een telegram van vijf woorden, over te brengen van het kuststation naar het kantoor

van afzending, behalve in het geval de opgaaf moet geschieden door een Nederlandsch kuststation, als wanneer deze *ambtshalve* plaats vindt.

Tot dekking van de later te verrekenen kosten van overneming stort hij voorts een door het kantoor van afzending vast te stellen bedrag.

Bezorging buiten den bestellingskring.

34. Is in de plaats van bestemming geen telegraafkantoor gevestigd, of verlangt de afzender, dat zijn telegram niet tot de plaats van bestemming of tot het naastbijgelegen kantoor door de telegraaf zal worden overgebracht, dan geschiedt de verdere bezorging van het door den afzender aangewezen telegraafkantoor, door de post of door boden, volgens opgaaf van den afzender.

De bezorging per post geschiedt binnen de grenzen van het Rijk, waarin het kantoor van bestemming gelegen is, zonder kosten voor den afzender of den geadresseerde, tenzij de afzender het telegram heeft voorzien van de aanwijzing *Post aangeteekend* of *PR* of *Poste restante aangeteekend* of *GPR*, in welk geval de verzending per post geschiedt op den voet van aangeteekenden brief, tegen betaling van *tien cent*.

De telegrammen bij een Nederlandsch kantoor aangeboden en bestemd voor eene plaats aan gene zijde van de Nederlandsche grenzen, doch waarvan de overseining naar een Nederlandsch kantoor is verzocht, om van daar per post verder te worden verzonden, worden door het telegraafkantoor van bestemming als een gefrankeerde brief ter post gedaan. In dat geval heeft de afzender de kosten van een binnenlandsch telegram en van de postverzending naar het land van bestemming te betalen.

Moet de postbezorging door een kantoor van een vreemden Staat naar een ander land worden uitgevoerd, dan betaalt de afzender voor zulk eene postverzending *twaalf en een halven cent*, bij aangeteekende verzending *twee en twintig en een halven cent*.

Indien bij nazending buiten de grenzen van den Staat, waarin het telegraafkantoor van bestemming gelegen is, de kosten niet zijn vooruitbetaald, dan worden de telegrammen als gewone ongefrankeerde brieven ter post bezorgd.

In het binnenlandsch verkeer kunnen de kosten van bezorging per bode door den afzender betaald of voor rekening van den geadresseerde gelaten worden.

Geschiedt de betaling door den afzender, dan schrijft hij boven het adres *Bode betaald* of *XP*, en betaalt voor die bezorging een vast bedrag van *vijftig cent*.

Worden de kosten voor rekening van den geadresseerde gelaten, dan betaalt deze de door den telegraafdienst voor de bezorging uitgegeven som.

Indien de geadresseerde vroeger de betaling van kosten wegens bezorging per bode heeft geweigerd, worden volgende telegrammen hem per post als gefrankeerde brief gezonden.

Staat geen sneller middel ter beschikking van het eindtelegraafkantoor, zoo is het tot verzending per post verplicht.

In het verkeer met landen, welke die wijze van bezorging toelaten, kan de afzender de kosten eener bodebezorging vooruitbetalen tot het werkelijk uit te geven bedrag, indien hem dit bekend is. Hij stelt dan boven het adres de aanwijzing *Bode betaald x* ..... of *XPx* ..... Blijkt de gestorte som ontoereikend, dan wordt het ontbrekende van den geadresseerde geheven; van eventueele overschotten geschiedt geene terugbetaling.

De afzender, die het bedrag van de werkelijk uit te geven kosten eener bodebezorging niet kent, kan den geadresseerde van de betaling vrijstellen, door eene toereikende borgstelling te storten. De verschuldigde kosten worden alsdan, tot nadere verrekening, door het kantoor van bestemming opgegeven aan dat van afzending, naar keuze van den afzender, per telegraaf of per gefrankeerden brief. De afzender betaalt voor de opgaaf van de bodekosten den prijs van een gewoon telegram van vijf woorden over denzelfden afstand, indien hij opgaaf per telegraaf verlangt, in welk geval hij boven het adres de aanwijzing *Bode betaald telegraaf* of *XPT* moet schrijven, terwijl hij eene som van *twaalf en een halven cent* betaalt, indien hij opgaaf per gefrankeerden brief verlangt, in welk geval hij boven het adres de aanwijzing *Bode betaald post* of *XPP* stelt.

Indien het land van bestemming vooraf de kosten voor bodebezorging heeft opgegeven, is de afzender verplicht die kosten vooruit te betalen. Hij stelt dan vóór het adres de aanwijzing *Bode betaald* of *XP*.

De in dit artikel genoemde aanwijzingen, betreffende bezorging per bode buiten den bestellingskring, zijn op radiotelegrammen van toepassing voor zoover deze afkomstig zijn van Rijkscheepsstations en gericht aan Nederlandsche kantoren te land, met dien verstande

echter, dat de aanwijzingen *XPT* en *XPP* voor deze radiotelegrammen niet zijn toegelaten.

Andere radiotelegrammen kunnen alleen dan per bode buiten den bestellingskring bezorgd worden, indien de verschuldigde bodekosten van den geadresseerde zijn in te vorderen en het land van bestemming radiotelegrammen met bodebezorging toelaat. Zijn evenwel de radiotelegrammen bestemd voor het land, waar het betrokken kuststation is gevestigd, dan kunnen de verschuldigde kosten ook door den afzender worden betaald.

35. Radiotelegrammen kunnen door een kuststation naar een schip of van een schip naar een ander schip worden overgebracht, ten einde per post te worden verder gezonden van een haven uit, welke het schip, dat het telegram ontvangt, aandoet.

Voor deze radiotelegrammen is overneming door een radiotelegraafstation niet toegelaten.

Het adres van deze radiotelegrammen moet bevatten :

a. de in de woordentelling te begrijpen aanwijzing *Post*, gevolgd door den naam van de haven, waar het radiotelegram moet worden ter post bezorgd ;

b. den naam en het volledig adres van den geadresseerde ;

c. den naam van het scheepsstation, dat het radiotelegram ter post moet bezorgen ;

d. in voorkomende gevallen den naam van het kuststation.

Het tarief omvat, behalve de radiotaksen en de kosten voor de verzending langs de lijnen van het telegraafnet, een bedrag van *twaalf en een halven cent* voor de postverzending.

Weigering van telegrammen.

36. Indien eerst na de aanneming, doch nog vóór de overseining van een telegram, of ook na het overseinen daarvan, blijkt, dat de inhoud strijding is met de veiligheid van den Staat, de openbare orde of de goede zeden (art. 14 van de Telegraaf- en Telefoonwet 1904, *Staatsblad* nº. 7) wordt het, met opgaaf van redenen, per telegraaf, ter kennis van den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie gebracht.

Ten aanzien van reeds overgeseinde telegrammen behoort het betrokken kantoor zich vooraf te overtuigen, dat de bestelling daarvan nog kan worden gestuit. Het kantoor van bestemming geeft aan eene aanvraag tot stuiting der bestelling, onder zoodanige omstandigheden, gevolg.

In het internationaal verkeer wordt de niet-uitreiking van een telegram onverwijld aan het kantoor van afzending medegedeeld.

Gelijke kennisgeving geschiedt, indien de niet uitreiking het gevolg is van schorsing van het telegrafisch verkeer, tenzij zoodanige mededeeling, met het oog op de veiligheid van den Staat, niet wenschelijk wordt geacht.

Overkomst van de telegrammen.

37. Den afzender van een telegram wordt geene toezegging gedaan omtrent den tijd, waarop het zijne bestemming zal bereiken.

Indien zich echter bij de aanbieding of na de aanneming van een telegram aanmerkelijk vertraging laat voorzien, moet de afzender, voor zooveel mogelijk, daarvan verwittigd en hem, indien hij zulks verlangt, het telegram met de daarvoor betaalde kosten teruggegeven worden.

Mededeelingen ambtshalve.

38. De naam van het kantoor of van het radiotelegraafstation van afzending, het volgnummer van het telegram, de dagteekening en de tijd van aanbieding worden den geadresseerde ambtshalve medegedeeld.

Aan den naam van het radiotelegraafstation van afzending wordt in voorkomende gevallen toegevoegd in de eerste plaats de naam van het laatste station van overneming en vervolgens die van het betrokken kuststation.

Alle radiotelegrammen moeten de aanwijzing *Radio* dragen, welke ambtshalve wordt medegeseind.

Verzendingsweg.

39. Indien de afzender omtrent den verzendingsweg voor telegrammen naar het buitenland, waarvoor verschillende wegen openstaan, geene aanwijzing heeft gedaan, wordt de minst kostbare van de beschikbare wegen gekozen, of, bij gelijken prijs, gehandeld overeenkomstig de daaromtrent door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie te stellen regelen.

Verlangt de afzender een bepaalden weg te zien gekozen, zoo stelt hij eene daartoe strekkende aanwijzing aan den voet van het telegram, welke aanwijzing kosteloos wordt overgebracht.

Verzending van telegrammen bij storing.

40. Bij storing van de gemeenschap tusschen twee Nederlandsche kantoren wordt, zoo mogelijk, de verzending van de telegrammen langs de lijnen van een aangrenzend land beproefd, zonder dat uit dezen hoofde den afzender

eenige kosten, boven het gewone binnenlandsch tarief, in rekening worden gebracht.

Bij storing van den goedkoopsten weg in het buitenlandsch verkeer wordt den afzender de prijs van den minst kostbaren der overblijvende wegen in rekening gebracht, tenzij door hem van de bevoegdheid, bedoeld in de tweede zinsnede van art. 39, is gebruik gemaakt, om zelf den weg voor de verzending van zijn telegram aan te wijzen, in welk geval hij het daarvoor geldende tarief moet betalen.

Een kantoor, dat tijdelijk geheel van de gemeenschap is afgesloten, verzendt het telegram per geadviseerden dienstbrief aan het naaste telegraafkantoor, dat tot verderseining in staat is, behoudens het bepaalde bij artikel 43.

Volgorde der overbrenging.

41. I. De overseining van telegrammen geschiedt in gewone tijden in de volgende orde:

a. de noodseinen, alsmede de telegrammen, welke in verband daarmede worden gewisseld;

b. regeeringstelegrammen van de Koningin en van de leden van het Koninklijk Huis;

c. regeeringstelegrammen van de Ministers, hoofden van Departementen van algemeen bestuur;

d. regeeringstelegrammen van den Vice-President van den Raad van State;

e. regeeringstelegrammen van de Commissarissen der Koningin in de provinciën;

f. regeeringstelegrammen van den directeur van het Kabinet der Koningin;

g. regeeringstelegrammen van de bevelhebbers in de militaire afdeelingen en van de commandanten van de directiën der marine;

h. regeeringstelegrammen van den raad van toezicht op de spoorwegdiensten;

i. regeeringstelegrammen van de Nederlandsche en vreemde gezanten en consuls;

j. de overige regeeringstelegrammen;

k. diensttelegrammen van dringenden aard en betaalde diensttelegrammen;

l. dringende bijzondere telegrammen;

m. niet dringende bijzondere telegrammen, en

n. diensttelegrammen, welke geen bijzonderen spoed vereischen.

Overigens wordt de volgorde voor telegrammen van gelijken rang, zooveel mogelijk en behoudens nader door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie vast te stellen uitzonderingen, bepaald door den tijd, waarop zij door de afzenders zijn aangeboden.

II. In geval van oorlog, oorlogsgevaar of andere buitengewone omstandigheden en in geval eenig grondgebied van het Rijk in staat van oorlog of van beleg is verklaard en dan van en naar dit gebied, volgen de regeeringstelegrammen, verzonden door of namens den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht op de regeeringstelegrammen onder *c* bedoeld; de in artikel 10 onder *q* bedoelde militaire telegrammen met spoed hebben alsdan voorrang boven alle regeeringstelegrammen.

In de hierbedoelde omstandigheden moet voor militaire telegrammen met spoed, wanneer zulks door den afzender bepaald noodzakelijk wordt geacht, desverlangd de overseining van telegrammen van partikulieren worden onderbroken.

Betaalde diensttelegrammen.

42. De afzender en de geadresseerde van elk telegram of de gemachtigde van een hunner kunnen binnen den voor de bewaring der telegrammen gestelden termijn (art. 53), daaromtrent per telegraaf aanwijzingen geven of inlichtingen vragen. Zij betalen dan nevens de gewone kosten van het telegram, die van het antwoord, indien dit verlangd wordt.

Zij kunnen ook een telegram, dat zij verzonden of ontvangen hebben, geheel of gedeeltelijk doen herhalen.

Geldt het eene herhaling, door den geadresseerde gevraagd, dan moet deze voor elk te herhalen woord het vastgestelde tarief betalen met, in het binnenlandsch verkeer, een minimum van dertig cent en, in het Europeesch verkeer, van vijftig cent per telegram.

Het aldus verkregen bedrag omvat tevens de kosten van het antwoord.

Deze telegrammen en in het algemeen elke mededeeling omtrent een geheel of gedeeltelijk overgeseind telegram, welke aan een telegraafkantoor wordt gericht, worden tusschen de betrokken kantoren in den vorm van betaalde diensttelegrammen gewisseld. De wisseling van betaalde diensttelegrammen, waarbij eene herhaling of eene inlichting wordt verzocht, is langs radiotelegrafischen weg niet toegelaten, behalve in het onderling verkeer tusschen Nederlandsche kantoren te land en Rijksscheepsstations.

De kosten van betaalde diensttelegrammen worden terugbetaald, indien blijkt dat de afzending noodig was ten gevolge van verminking van het oorspronkelijk telegram, of in het algemeen ten gevolge van eene dienstfeil, met dien verstande, dat bij die tot herhaling geene terugbetaling geschiedt van de kosten voor die woorden, welke uitsluitend betrekking hebben op de juist overgebrachte woorden.

Nochtans kunnen de kosten van betaalde diensttelegrammen tot herhaling *ten volle* worden terugbetaald, indien blijkt, dat door de verminking van enkele woorden in het oorspronkelijk telegram, hetzij dit gesteld is in verstaanbare taal dan wel in geheim schrift, de zin van het geheele bericht onverstaanbaar is geworden.

Geene terugbetaling wordt toegestaan, als de in dit artikel bedoelde telegrammen rechtstreeks tusschen den afzender en den geadresseerde zijn gewisseld.

Wordt geheele of gedeeltelijke herhaling gevraagd van telegrammen, welke door den afzender langs telegrafischen of telefonischen weg zijn aangeboden, en blijkt bij navraag bij den afzender, dat een of meer woorden anders behooren te luiden dan zooals zij in het telegram voorkomen, dan worden de geheven kosten van die woorden niet teruggegeven.

De in dit artikel bedoelde inlichtingen en mededeelingen kunnen eveneens per post, door tusschenkomst van de telegraafkantoren, worden gevraagd en gegeven. De overbrenging geschiedt dan op den voet van aangeteekenden brief, op kosten van den verzoeker, die tevens de kosten van het antwoord, indien hij dit verlangt, heeft te voldoen.

Deze kosten kunnen eveneens worden terugbetaald, indien blijkt, dat de afzending noodig was ten gevolge van eene dienstfeil.

Intrekking van telegrammen.

43. Een telegram, waarvan het overseinen nog niet begonnen is, wordt aan den afzender of zijn gemachtigde op zijn verzoek teruggegeven. De seinkosten worden dan terugbetaald onder inhouding van *tien cent*, tenzij het telegram wordt teruggenomen wegens storing, na de aanbieding ontstaan, in welk geval de volle kosten worden terugbetaald.

Onder gelijke inhouding geschiedt terugbetaling en teruggaaf van het telegram, wanneer dit niet vóór een door den afzender schriftelijk opgegeven tijdstip kan worden verzonden.

Aan den afzender van een reeds overgeseind telegram of aan diens gemachtigde wordt mede de gelegenheid gegeven, om de intrekking daarvan te beproeven door een betaald diensttelegram aan het kantoor van bestemming te richten. Het antwoord op dit betaald diensttelegram wordt per post gegeven en wel in het binnenlandsch verkeer *ambtshalve* en in het buitenlandsch verkeer tegen betaling van het gewone briefport, verschuldigd voor een brief van enkelvoudig gewicht, tenzij een antwoord *per telegraaf* is vooruitbetaald.

Heeft de bestelling reeds plaats gehad, dan wordt van de intrekking van het telegram aan den geadresseerde bericht gezonden, tenzij de afzender in het vorenbedoeld betaald diensttelegram het tegendeel heeft verzocht.

Indien een telegram naar het buitenland op een tusschenliggend kantoor wordt aangehouden, worden de kosten voor den niet doorloopen afstand, zoowel van het oorspronkelijk telegram als van het betaalde diensttelegram en eventueel van het vooruitbetaalde telegrafisch antwoord daarop, aan den afzender terugbetaald.

Behandeling van de telegrammen ten kantore van bestemming.

44. Terstond na de ontvangst worden de telegrammen in volgorde van hun rang en den tijd hunner ontvangst ter aflevering gereed gemaakt. Moet afgifte tegen onderteekening van het in artikel 46 bedoelde ontvangtewijs geschieden, dan wordt het tijdstip der aflevering aan hem, die met de bezorging van het telegram wordt belast, op dit ontvangbewijs aangeteekend.

Ieder afzender van een binnenlandsch telegram kan vorderen, dat het ter plaatse van bestemming, zonder omslag, open of wel eigenhandig, of per telefoon, aan den geadresseerde worde afgeleverd, mits hij van dat verlangen doe blijken, door plaatsing boven het adres van de aanwijzing *Open*, *Eigenhandig* of *MP* of wel *Telefoon*. Hetzelfde kan geschieden met buitenlandsche telegrammen, voor zooveel het land van bestemming zich tot open aflevering, aflevering in eigen handen op per telefoon heeft bereid verklaard.

Bestellingskring.

45. Door elk telegraafkantoor in Nederland worden de telegrammen binnen den door den Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie vast te stellen kring kosteloos besteld.

Intusschen kan aan telegraafkantoren in spoorwegstations buiten dien kring door den Minister van Waterstaat het heffen van bestelgeld worden toegestaan. Dit bestelgeld bedraagt, bij vooruitbetaling door den afzender, *25 cent*. Deze schrijft dan boven het adres van het telegram de aanwijzing : *Bestelgeld betaald* of *D.P.* Indien het komt ten laste van den geadresseerde, dan wordt het dezen tot het werkelijk uitgeschoten bedrag, naar gelang van den afstand, in rekening gebracht.

Bestelling.

46. Bij de afgifte van een telegram kan

gevorderd worden, dat door of namens den geadresseerde een ontvangbewijs wordt onderteekend, waarop dan tevens het uur van de ontvangst is in te vullen. Die onderteekening moet door den geadresseerde in persoon geschieden, indien het telegram de aanwijzing *Eigenhandig* of *MP* draagt.

Indien de woning van den geadresseerde gesloten is of niemand bereid bevonden wordt, het telegram aldaar in ontvangst te nemen, wordt het telegram in de brievenbus geworpen, indien er omtrent de juiste bestelling geen twijfel kan bestaan en zich geen bijzondere omstandigheden daartegen verzetten, die het ten kantore verkieselijker doen voorkomen, om eene kennisgeving in de plaats van het telegram te doen achterlaten.

Telegrammen met de aanwijzing *Telegraaf restant* of *TR* worden niet afgegeven, dan nadat zij, die zich aanmelden, voor zooveel zij niet ten kantore bekend zijn, hunne identiteit op voldoende wijze hebben bewezen.

Telegrammen, bestemd voor kantoren met nachtdienst, welke na 11 uur des avonds worden ontvangen, voorzien van de aanwijzing *Nacht*, of die, hoewel zonder deze aanwijzing, naar het oordeel van het kantoor van bestemming, daartoe aanleiding geven, worden dadelijk besteld. De bestelling van de overige telegrammen, met inbegrip van die met de aanwijzing *Dag*, geschiedt den volgenden morgen, des zomers ten 6.30 en des winters ten 7.30 uur.

Afwijking van de gewone wijze van bezorging.

47. Op elk telegraafkantoor is een register voorhanden, waarin de belanghebbenden verzoeken om afwijking van de gewone bestelling van hunne telegrammen, bijv. door bezorging op bepaalde uren ter beurze, op een kantoor of elders, kunnen inschrijven.

Onbestelbare telegrammen.

48. Indien een telegram onbestelbaar is, wordt aan het kantoor van afzending, zoo spoedig mogelijk, ambtshalve van de reden der onbestelbaarheid kennis gegeven, met opgaaf, eventueel, van de kosten welke alsnog op den afzender moeten worden verhaald (art. 23).

In de kennisgeving van onbestelbaarheid geschiedt mededeeling van de in art. 30, laatste zinsnede, bedoelde nazending per post.

Van elke kennisgeving van onbestelbaarheid wordt, als blijkt, dat het adres nauwkeurig is overgebracht, aan den afzender bericht gegeven.

Indien het telegram, na verzending van de kennisgeving van onbestelbaarheid, alsnog afgeleverd wordt, moet dit mede ambtshalve terstond ter kennis van den afzender worden gebracht, tenzij deze, door middel van eene kennisgeving van ontvang, met de latere aflevering in kennis is gesteld.

Onbestelbare telegrammen worden bij het kantoor van bestemming bewaard gedurende twee en veertig dagen, te rekenen van den dag volgende op dien van den ontvang.

49. Indien een radiotelegram voor een schip op zee door het kuststation niet is overgebracht binnen den door den afzender in het adres aangegeven termijn (art. 16), of, bij gebreke van eene aanwijzing daaromtrent, in den morgen van den 8sten dag na de aanbieding, dan geeft dit kuststation daarvan ambtshalve kennis aan het kantoor van afzending, dat den afzender inlicht.

Deze kan, door middel van een betaald diensttelegram, overeenkomstig het bepaalde in art. 42 aan het kuststation een en andermaal doen verzoeken, de overseining telkens gedurende een nieuw tijdvak van 9 dagen te beproeven.

Wordt zoodanig verzoek niet ontvangen, dan wordt het radiotelegram als onbestelbaar ter zijde gelegd aan het einde van den negenden dag na de aanbieding, den dag van aanbieding niet inbegrepen.

Indien echter het kuststation zekerheid heeft, dat het schip zijne werkingssfeer heeft verlaten, vóórdat het radiotelegram daarheen kon worden overgebracht, dan doet dit daarvan onmiddellijk mededeeling aan het kantoor van afzending, dat onverwijld den afzender omtrent de onbestelbaarheid van het bericht inlicht. De afzender kan echter door middel van een betaald diensttelegram aan het kuststation verzoeken het radiotelegram over te brengen bij de eerste gelegenheid, dat het schip onder bereik van het kuststation komt.

Terugbetalingen.

50. Nevens de terugbetalingen, genoemd in de artt. 22, 27, 29, 37, 42 en 43 van dit reglement, worden terugbetaald aan hen, die ze gestort hebben :

I. *Op verzoek.*

a. de volle kosten van elk telegram, dat ten gevolge van dienstfeilen niet ter bestemming is gekomen ;

b. de volle kosten van elk telegram, dat later is aangekomen dan bij verzending per post mogelijk zou zijn geweest, of dat eene

vertraging heeft ondergaan, van 12 uren in het binnenlandsch verkeer, alsook in het verkeer met de landen binnen Europa, waarmede rechtstreeksche telegrafische gemeenschap bestaat, van 24 uren in het verkeer met de overige landen binnen Europa, alsmede in het verkeer met Algiers, Tunis, Kaukasisch Rusland en Aziatisch Turkije en van driemaal 24 uren in alle overige gevallen. De termijnen van 24 uren en van driemaal 24 uren worden voor regeerings- en dringende telegrammen, alsmede voor betaalde diensttelegrammen tot de helft teruggebracht.

De sluitingsduur van de kantoren, de tijd benoodigd voor de bezorging van een telegram per bode, de tijd, gebezigd voor de overbrenging over zee van kustsein- en radiotelegrammen, alsmede die, gedurende welken de kustseintelegrammen op een kustseinpost hebben berust, worden niet als vertraging in rekening gebracht. Evenmin komt als zoodanig in aanmerking de tijd, gedurende welken radiotelegrammen bestemd voor schepen op een kuststation en die afkomstig van schepen op een scheepsstation hebben berust;

c. de volle kosten van elk telegram in geheim schrift met collationneering betaald, of van elk telegram in verstaanbare taal gesteld, dat, ten gevolge van onjuiste overbrenging, zijn doel heeft gemist, tenzij de belanghebbende per betaald diensttelegram verbetering heeft verkregen;

d. de volle kosten van elk telegram, dat volgens artikel 36 na de aanneming in de bestelling is gestuit;

e. de volle kosten van elk telegram met antwoord betaald, dat ten gevolge van eene dienstfeil, welke de terugbetaling van de gestorte antwoordkosten wettigt, blijkbaar zijn doel niet heeft bereikt, evenals de volle kosten van elk vooruitbetaald antwoord, dat ten gevolge van eene dienstfeil, welke de terugbetaling van de overbrengingskosten van het oorspronkelijk telegram wettigt, blijkbaar zijn doel niet heeft bereikt;

f. de kosten van elke niet uitgevoerde bijzondere behandeling van een telegram, zooals *D*, *RP*, *TC*, enz., alsmede die voor de overbrenging van de betrekkelijke bijzondere aanwijzing;

g. de kosten van een of meer onovergeseinde woorden, zoodra die 0.50 gl. of meer bedragen, tenzij de belanghebbende per betaald diensttelegram verbetering heeft verkregen;

h. de kosten van den niet per telegraaf doorloopen afstand van elk telegram, dat, wegens storing van buitenlandsche verbindingen, per post of op andere wijze is verzonden, na aftrek van de eventueele kosten voor de wijze van verzending, anders dan per telegraaf.

In de gevallen, bedoeld onder *a*, *b*, *c*, *g* en *h* van dit artikel, alsmede bij intrekking op grond van storing, heeft de terugbetaling alleen betrekking op de ingetrokken, vertraagde, verminkte of niet ter bestemming aangekomen telegrammen, c.q. met inbegrip van de nevenkosten, doch niet op de telegrammen, waarvan de verzending noodig was of die doelloos zijn geworden door de niet-bezorging, vertraging of verminking.

Bij gedeeltelijke terugbetaling der kosten van een telegram met afschriften, wordt voor elk afschrift, als hoedanig het telegram zelf wordt medegeteld, een evenredig deel terugbetaald.

Indien de bestelling van een telegram, waarvan de kosten voor bezorging per bode door den afzender zijn betaald, op verzoek van den geadresseerde aan een adres binnen den kosteloozen bestellingskring (zie art. 45) geschiedt, worden de bodekosten niet dan op aanvraag van den afzender terugbetaald.

In geen geval wordt terugbetaling toegestaan van een langs telegrafischen of telefonischen weg aangeboden of afgeleverd telegram, tenzij het overtuigend bewezen is, dat het niet ter bestemming kwam of zijn doel heeft gemist door de schuld van den telegraafdienst.

II. *Ambtshalve.*

a. alle kosten voor radiotelegrammen, aangeboden op Rijksscheepsstations, indien, vóór de ontscheping van de afzenders, de overseining door het scheepsstation niet is volbracht;

b. de kust- en scheepstaks, geheven voor radiotelegrammen, gericht aan scheepsstations, welke door het kuststation niet naar het schip van bestemming kunnen worden overgebracht.

Aanvragen om onderzoek en terugbetaling.

51. De aanvragen om onderzoek betreffende onregelmatige behandeling van telegrammen en om terugbetaling van kosten moeten, onder overlegging van bewijsstukken, uiterlijk vijf maanden na den dag der aanbieding van het telegram worden ingediend.

Tot het doen dier aanvragen zijn formulierbladen bij de Rijkstelegraaf- of hulptelegraafkantoren beschikbaar.

De stukken betreffende aanvragen om terugbetaling zijn vrij van zegel.

Het recht op terugbetaling vervalt na zes

maanden, te rekenen van de dagteekening van het schrijven, waarbij aan den afzender bericht wordt, dat de terugbetaling is toegestaan.

Afschrift van telegrammen.

52. Aan den afzender of den geadresseerde van een telegram of aan hunne gevolmachtigden kunnen, binnen den in artikel 53 gestelden termijn, deugdelijk verklaarde afschriften daarvan worden uitgereikt, mits de noodige inlichtingen worden gegeven om het telegram te vinden, en, wat de ontvangen telegrammen betreft, voor zoover daarvan een afschrift bewaard blijft.

De prijs van een afschrift is *vijftien* cent voor ieder honderdtal woorden, met dien verstande, dat minder dan honderd woorden voor honderd worden berekend.

De aldus af te geven afschriften zijn vrij van zegel.

Bewaring van telegrammen.

53. De minuten en, voor zoover zij gehouden worden, ook de afschriften van de telegrammen, worden ten minste tien maanden, te rekenen van den eersten dag der maand, welke op die van de aanbieding volgt, bewaard, met de noodige voorzorgen tot verzekering van het geheim. Na verloop van dien tijd worden zij vernietigd.

Voor radiotelegrammen is de in dit artikel omschreven termijn op vijftien maanden gesteld.

Verdeeling van de seinkosten der telegrammen tusschen het Rijk en bijzondere ondernemingen.

54. In het verkeer met kantoren van bijzondere ondernemingen worden de seinkosten der telegrammen aldus verdeeld:

a. van een binnenlandsch telegram, dat de lijnen van een of meer bijzondere ondernemingen en die van het Rijk doorloopt: de bijzondere onderneming of elk der ondernemingen en het Rijk een gelijk deel;

b. van een verzonden of ontvangen buitenlandsch telegram ontvangt de bijzondere onderneming een bedrag, gelijkstaande aan haar aandeel in een binnenlandsch telegram van gelijk woordental, met dien verstande echter, dat het gemeld aandeel van een dringend telegram het drievoud van dat van een gewoon telegram bedraagt.

Het bepaalde in dit artikel is niet van toepassing op de seinkosten, verschuldigd voor de overbrenging tusschen radiotelegraafkantoren.

Als vergoeding van of aan het Rijk wegens seinkosten van telegrammen in het verkeer met eene bijzondere onderneming kan ook worden vastgesteld een tusschen het Rijk en de onderneming overeen te komen jaarlijksch bedrag.

Behoort bij Koninklijk besluit van 29 November 1916 (*Staatsblad* nº. 518).

Mij bekend:

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

—

29 *November* 1916. BESLUIT, tot vernietiging van de krachtens artikel 4, onder 2º., der Hinderwet door den Raad der gemeente *Aduard* in zijne vergadering van 13 Maart 1916 vastgestelde verordening. S. 519.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 29 September 1916, nº. 667 H, Afdeeling Arbeid;

Overwegende, dat door den Raad der gemeente *Aduard*, in zijne vergadering van 13 Maart 1916 krachtens artikel 4, onder 2º., der Hinderwet eene verordening is vastgesteld, waarbij bepaald wordt, dat paardenslachterijen, zoomede vilderijen, penserijen, drogerijen, rookerijen of zouterijen van paarden of paardenvleesch in de gemeente *Aduard*, in het belang der openbare gezondheid, niet elders mogen worden opgericht, dan op de perceelen kadastraal bekend als gemeente *Aduard*, sectie B nos. 904, 905 en 908;

dat de handelsvennootschap onder de firma Jac. Nijveen en Zoon te *Groningen* zich tot Ons heeft gewend met een adres, waarbij zij verzoekt de bovenbedoelde verordening te vernietigen, daarbij aanvoerende, dat de in de verordening benoemde kadastrale perceelen in eigendom behooren aan Mevrouw de weduwe en erven van wijlen den heer J. J. ten Cate Vissering te *Glimmen* (gemeente *Haren*) en deze eigenaren volstrekt ongenegen zijn den eigendom dier perceelen over te dragen of het gebruik daarvan te verhuren of op hunne eigendommen het oprichten van eene inrichting, als in de verordening bedoeld, toe te staan, zoodat de Raad der gemeente *Aduard* door het vaststellen der verordening aan adressante de oprichting van zoodanige inrichting in die gemeente onmogelijk heeft gemaakt;

Overwegende, dat het gemeentebestuur van *Aduard* bij ter zake op Onzen last ingewonnen informatiën de bovenbedoelde beweringen van adressante niet heeft bestreden, doch daar-

omtrent alleen heeft opgemerkt, dat bij het vaststellen der verordening niet de bedoeling heeft voorgezeten aan adressante het oprichten van eene slachterij in de gemeente *Aduard* onmogelijk te maken en dat de Raad niet vooraf heeft geïnformeerd, of de in de verordening genoemde perceelen verkrijgbaar waren, daar zulks niet door de wet wordt vereischt;

dat voorts uit een door het gemeentebestuur van *Aduard* overgelegde schetskaart blijkt, dat de kadastrale perceelen gemeente *Aduard*, sectie B, nos. 904, 905 en 908, eene geringe oppervlakte hebben en te zamen uitmaken een zeer klein gedeelte van het buiten de bebouwde kom gelegen gebied dier gemeente;

dat het gemeentebestuur van *Aduard* als reden voor de aanwijzing dezer perceelen heeft opgegeven, dat zij het best zijn gelegen en wel in de nabijheid van een groot vaarwater en zoo dicht mogelijk aan den rijksstraatweg *Groningen—Leeuwarden*, doch daarmede niet aannemelijk heeft gemaakt, dat het gewenscht was, een terrein van zoo geringe oppervlakte voor de oprichting der in de verordening bedoelde inrichtingen aan te wijzen;

Overwegende, dat weliswaar artikel 4, onder 2°., der Hinderwet den gemeenteraad vrijlaat in de aanwijzing van de plaats of het gedeelte der gemeente voor het oprichten, hebben of gebruiken van eene der in artikel 2 dier wet genoemde inrichtingen, mits deze geschiedt in het belang der openbare orde, veiligheid of gezondheid, doch dat het algemeen belang niet gedoogt, dat door die aanwijzing het oprichten van zoodanige inrichting meer wordt belemmerd dan om een der evengenoemde belangen gemotiveerd is;

Overwegende, dat de bovenbedoelde verordening van den Raad der gemeente *Aduard*, welke blijkens haar considerans inzonderheid ten doel heeft het oprichten van paardenslachterijen, zoomede vilderijen, penserijen, drogerijen, rookerijen of zouterijen van paarden of paardenvleesch in het belang der openbare gezondheid in de bebouwde kom dier gemeente te beletten, zonder gebleken noodzakelijkheid ook het oprichten dier inrichtingen buiten de bebouwde kom der gemeente in hooge mate belemmert, en mitsdien in strijd is te achten met het algemeen belang;

Gelet op artikel 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord, advies van 14 November 1916, n°. 34;

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 27 November 1916, n°. 896 H., Afdeeling Arbeid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de verordening, vastgesteld door den Raad der gemeente *Aduard* in zijne vergadering van 13 Maart 1916 krachtens artikel 4, onder 2°., der Hinderwet, te vernietigen wegens strijd met het algemeen belang.

Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 29sten November 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,

POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 12 *Dec.* 1916.)

—

29 *November* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van zuurkool en van alle groenten, in gezouten of gedroogden toestand of op andere wijze verduurzaamd, welke in verschen toestand niet mogen worden uitgevoerd. S. 520.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle groenten in verduurzaamden toestand te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 November 1916, Kabinet, Litt. B[161];

Den Raad van State gehoord (advies van 28 November 1916, n°. 27);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 29 November 1916, Kabinet, Litt. G[162];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Het *Eenig artikel* van Ons Besluit van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 362), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van alle groenten in gezouten of gedroogden toestand of op andere wijze verduurzaamd, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel, zijn ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan

afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 29sten November 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 30 *Nov.* 1916.)

—

1 *December* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Buitenlandsche Zaken tot vaststelling van een nieuw voorschrift omtrent den vorm en den tekst der Nederlandsche paspoorten.

De Minister van Buitenlandsche Zaken;

Gelet op art. 5 van het Souverein besluit van den 12den December 1813;

Overwegende, dat het wenschelijk is nieuwe voorschriften vast te stellen omtrent den vorm en den tekst der Nederlandsche buitenlandsche paspoorten;

Heeft goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. De Nederlandsche buitenlandsche paspoorten zullen worden uitgegeven in den vorm van een boekje in octavo-formaat, met linnen omslag, bevattende twaalf doorloopend genummerde bladzijden, waarin het Rijkswapen als watermerk in het midden van ieder blad is geplaatst.

Op de eerste bladzijde van het boekje wordt in de Nederlandsche, Fransche, Engelsche en Duitsche talen vermeld het aantal genummerde bladen, welke het boekje bevat.

Art. 2. Op de tweede bladzijde wordt afgedrukt de Nederlandsche tekst van het buitenlandsch paspoort, welke als volgt zal luiden:

In naam van Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz., verzoekt de Minister van Buitenlandsche Zaken, allen burgerlijken en militairen overheden van vreemde Staten, vrijen doortocht te verleenen en zoo noodig hulp en bijstand te verschaffen aan . . . . . .

. . . . . .

(volgen de namen en voornamen van den persoon of de personen, voor wie(n) het buitenlandsch paspoort bestemd is, met vermelding van plaats en datum van geboorte, de woonplaats van den houder van het paspoort, alsmede de godsdienstige gezindte, waartoe hij behoort) . . . . . .

. . . . . .

Afgegeven voor de reis naar . . . . . .

(volgen de namen der landen, waarheen de houder van het paspoort zich begeeft).

Gegeven te 's Gravenhage, den . . . . . .

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal,
(volgt de onderteekening).

Op de tweede bladzijde wordt verder, zoo noodig, het Nederlandsch zegel geplaatst.

Art. 3. Op de derde bladzijde wordt afgedrukt eene vertaling in de Fransche taal van den oorspronkelijken Nederlandschen tekst van het buitenlandsch paspoort, welke vertaling als volgt zal luiden:

Traduction.

Au nom de Sa Majesté la Reine des Pays-Bas, Princesse d'Orange-Nassau, etc., etc., etc., le Ministre des Affaires Etrangères, prie et requiert toutes les autorités civilis et militaires des Etats Etrangers de laisser passer librement . . . . . .

. . . . . .

(volgen de namen en voornamen van den persoon of de personen, voor wie(n) het buitenlandsch paspoort bestemd is, met vermelding van plaats en datum van geboorte, de woonplaats van den houder van het paspoort, alsmede de godsdienstige gezindte, waartoe hij behoort) . . . . . .

. . . . . .

et de (lui) (leur) prêter au besoin tout aide et secours.

Délivré pour le voyage en . . . . . .

(volgen de namen der landen, waarheen de houder van het paspoort zich begeeft).

Donné à la Haye, le . . . . . .

pour le Ministre
le Secrétaire-Général,
(*signé*) . . . . . .

Art. 4. Op de vierde bladzijde wordt afgedrukt eene vertaling in de Engelsche taal van den oorspronkelijken Nederlandschen tekst van het buitenlandsch paspoort, welke vertaling als volgt zal luiden:

(*Translation.*)

In the name of Her Majesty the Queen of the Netherlands, Princess of Orange-Nassau, etc., etc., etc., the Minister of Foreign Affairs, requests and requires all civil and military authorities of foreign States to allow . . . .

. . . . . .

(volgen de namen en voornamen van den persoon of de personen, voor wie(n) het buitenlandsch paspoort bestemd is, met vermelding van plaats en datum van geboorte, woonplaats van den houder van het paspoort, als-

mede de godsdienstige gezindte, waartoe hij behoort) . . . . . to pass freely and to afford (him) (her) (them) every assistance and protection of which (he) (she) (they) may stand in need.

Delivered for the travel in . . . . . (volgen de namen der landen, waarheen de houder van het paspoort zich begeeft).

Given at the Hague . . . . . for the Minister,
the Secretary-General,
(*signed*) . . . . . .

Art. 5. Op de vijfde bladzijde wordt afgedrukt eene vertaling in de Duitsche taal van den oorspronkelijken Nederlandschen tekst van het buitenlandsch paspoort, welke vertaling als volgt zal luiden:

(*Uebersetzung.*)

Im Namen Ihrer Majestät der Königin der Niederlande, Prinzessin von Oranië-Nassau, etc., etc., etc., ersucht der Minister der Auswärtigen Angelegenheiten allen Zivil- und Militärbehörden auswärtiger Staaten . . . . . (volgen de namen en voornamen van den persoon of de personen, voor wie(n) het buitenlandsch paspoort bestemd is, met vermelding van plaats en datum van geboorte, woonplaats van den houder van het paspoort, alsmede de godsdienstige gezindte, waartoe hij behoort) . . . . . frei und ungehindert reisen, (ihm) (ihr) (ihnen) nötigenfalls auch sonst Schutz und Beistand angedeihen zu lassen.

Ausgegeben für die Reise nach . . . . . (volgen de namen der landen, waarheen de houder van het paspoort zich begeeft).

Gegeben im Haag. . . . . für den Minister,
der General-Sekretär,
m. p.

Art. 6. In den linkerbovenhoek van den Nederlandschen tekst van het buitenlandsch paspoort zal het portret uit den laatsten tijd van den houder of de houdster van het paspoort worden opgeplakt.

Indien het buitenlandsch rapport bestemd is voor een geheel gezin, zal uitsluitend het portret uit den laatsten tijd van het hoofd van dat gezin, die als houder van het paspoort wordt aangemerkt, vereischt worden.

De ambtenaar, belast met de uitgifte van het buitenlandsch paspoort, zal zijn ambtsstempel afdrukken deels op het portret, deels op het papier, waarop het is geplakt.

Het portret moet voldoende gelijkend zijn. De afbeelding van het hoofd zal, in verticale richting gemeten, niet kleiner dan 1½ centimeter mogen zijn.

Art. 7. Ter linkerzijde van den Nederlandschen tekst van het buitenlandsch paspoort, door eene marginale lijn daarvan gescheiden, zullen worden afgedrukt de aanwijzigingen: „geldig voor één jaar" en „handteekening van de(n) houd(st)er".

Onder deze laatste woorden zal de houd(st)er in tegenwoordigheid van den ambtenaar, belast met de uitgifte van het buitenlandsch paspoort, (zijne) (hare) handteekening stellen.

Art. 8. In den linkerbovenhoek van de vertalingen in de Fransche, Engelsche en Duitsche talen van den oorspronkelijken Nederlandschen tekst van het buitenlandsch paspoort zullen onderscheidenlijk de woorden: „photographie du porteur (voir page 2)". „Portrait of the bearer (see page 2)" en „Bild des Paszinhabers (siehe Seite 2)" worden afgedrukt.

Ter linkerzijde van deze vertalingen, door eene marginale lijn daarvan gescheiden, zullen onderscheidenlijk de aanwijzingen „valable pour un an" en Signature du porteur (voir page 2)"; „valid for one year" en „Signasure of the bearer (see page 2"; „gültig für ein Jahr" en „Unterschrift des Paszinhabers (siehe Seite 2)" worden afgedrukt.

Art. 9. Door den ambtenaar, belast met de uitgifte van het buitenlandsch paspoort, worden in den Nederlandschen tekst de vereischte gegevens geheel ingevuld.

Voor zoover de behoefte daaraan blijkt te bestaan, kunnen eveneens de vertalingen in de Fransche, Engelsche en Duitsche talen, of eene van deze, worden ingevuld, met dien verstande echter, dat het portret en de handteekening van de(n) houd(st)er alsmede de onderteekening van den Secretaris-Generaal van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken, uitsluitend op den oorspronkelijken Nederlandschen tekst van het buitenlandsch paspoort zullen voorkomen.

Art. 10. De in blanco gebleven bladzijden zijn bestemd voor de opneming van visa, verlengings-clausulen en in het algemeen van alle zoodanige verklaringen, die op de geldigheid en den duur van het buitenlandsch paspoort betrekking hebben.

2 *December* 1916. BESLUIT, betreffende nadere uitbreiding van den landstorm. S. 521.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 30 November 1916, Kabinet, letter Z[162];

Gezien de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 345), gewijzigd bij de wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 361);

Hebben goedgevonden en verstaan:

1°. Behoudens het bepaalde onder 2°. behooren van 30 December 1916 af ook tot den landstorm — voor zoover zij alsdan niet reeds daartoe behooren — de personen, bedoeld in art. 1 der genoemde wet van 31 Juli 1915, die zijn geboren in 1887 en 1886.

2°. Degenen der onder 1°. bedoelde personen, die vrijwilligen dienst bij de zeemacht, bij het leger hier te lande, bij de gouvernementsmarine in *Nederlandsch-Indië* of bij de koloniale troepen hebben vervuld en op 31 December 1916 niet zijn gevestigd binnen het Rijk, in het Duitsche Rijk of in het Koninkrijk België, komen eerst tot den landstorm te behooren op den dag, volgende op dien, waarop zij zich aldaar mochten vestigen.

3°. Bij de inschrijving voor den landstorm van de onder 1°. en 2°. bedoelde personen kan worden afgeweken van de bepalingen van het Landstorm-Besluit, voor zoover dit door Onzen Minister van Oorlog wordt bepaald.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

's-Gravenhage, den 2den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 4 *Dec.* 1916.)

—

2 *December* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van algemeene regelen voor het verleenen van subsidiën ten behoeve van werkloozen kassen. S. 522.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 10 November 1916 n°. 16336, Afdeeling Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling;

Overwegende, dat het wenschelijk is eenige algemeene regelen vast te stellen ten aanzien van het verleenen van subsidiën ten behoeve van werkloozenklassen;

Den Raad van State gehoord (Advies van 21 November 1916, n°. 31);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 29 November 1916, n°. 16671, Afdeeling Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Met ingang van 1 Januari 1917 vast te stellen de navolgende algemeene regelen voor het verleenen van subsidiën ten behoeve van werkloozenkassen.

ALGEMEENE REGELEN *voor het verleenen van subsidiën ten behoeve van werkloozenkassen.*

HOOFDSTUK I.

Algemeene Bepalingen.

Art. 1. Dit besluit verstaat onder:

werkloozenkas: de kas eener vereeniging van werklieden of bedienden, welke wordt gevormd door bijdragen harer leden en ten doel heeft, bij onvrijwillige werkloosheid aan hare leden eene uitkeering te verzekeren;

bijdragen: de in het reglement der werkloozenkas vastgestelde bedragen, die ten behoeve van het verstrekken van uitkeeringen door de leden der werkloozenkas gestort worden;

gemeente: iedere gemeente, die tot de in dit besluit vervatte regeling is toegetreden;

Onze Minister: Onze Minister met de uitvoering van dit besluit belast;

Directeur: de Directeur van den Dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling.

HOOFDSTUK II.

Subsidieeren ten behoeve van werkloozenkassen.

2. 1. Ten behoeve van werkloozenkassen, welker reglementen door Onzen Minister zijn goedgekeurd, en die overigens voldoen aan de door hem gestelde eischen, kunnen door het Rijk in samenwerking met de gemeenten subsidiën worden verleend aan daarvoor in aanmerking komende vereenigingen, waarvan de werkloozenkassen uitgaan.

2. De beschikking waarbij het recht op subsidie wordt toegekend houdt den datum in, met ingang waarvan deze een aanvang neemt.

3. Op verlangen van Onzen Minister worden door het bestuur eener gesubsidieerde vereeniging de door hem noodig geachte wijziging in het reglement der werkloozenkas binnen een bepaalden termijn aangebracht.

4. 1. Het subsidie komt voor de helft voor rekening van het Rijk, voor de andere helft voor rekening der gemeenten, waar de leden der werkloozenkas woonplaats hebben.

2. Het bedrag van het subsidie wordt vast-

gesteld in verband met de in de gemeenten in het eerste lid vermeld, werkelijk ingekomen bijdragen, en zal als regel ten hoogste 100 % daarvan uitmaken.

3. Het kan op een hooger percentage worden gesteld, indien buitengewone omstandigheden van tijdelijken aard dit noodig maken.

4. Onder de in het eerste lid bedoelde woonplaats wordt verstaan de werkelijke woonplaats der leden op den eersten dag der week, waarover de bijdragen loopen, die tot grondslag der in dat lid bedoelde vaststelling dienen.

5. Strekt eene werkloozenkas hare werking over meer dan eene gemeente uit, dan betaalt elk dezer gemeenten een gelijk percentage op de werkelijk ingekomen bijdragen der leden, die binnen haar gebied woonachtig zijn.

5. 1. Het subsidie wordt gesteld onder het rechtstreeksch beheer van het bestuur der vereeniging en, met uitzondering van de voor onmiddellijke betaling noodzakelijke gelden, door dit bestuur met inachtneming van het bepaalde in het volgende artikel belegd.

2. Indien door het bestuur voornoemd de krachtens het volgende artikel gegeven voorschriften in zake de belegging niet worden opgevolgd of wanneer zich andere omstandigheden voordoen, die kunnen leiden tot intrekking van het subsidie, wordt dit slechts uitgekeerd, voor zoover het vermogen der werkloozenkas onvoldoende mocht zijn om uitkeeringen te verstrekken.

3. Aan het bestuur voornoemd wordt hiervan bij aangeteekend schrijven onverwijld kennis gegeven.

6. 1. Jaarlijks wordt door Onzen Minister een lijst van fondsen openbaar gemaakt, die in aanmerking komen voor de belegging der tot de werkloozenkas behoorende gelden.

2. Belegging der gelden op andere wijze dan in het eerste lid bedoeld, mag niet geschieden zonder machtiging van Onzen voornoemden Minister.

7. 1. Het recht op subsidie kan door Onzen Minister worden ingetrokken, indien blijkt, dat:

a. wordt gehandeld in strijd met de bepalingen, vervat hetzij in het reglement der werkloozenkas, hetzij in dit besluit, of in de te zijner uitvoering gegeven voorschriften of genomen beslissingen;

b. de door het bestuur der vereeniging uitgeoefende contrôle onvoldoende is.

2. De intrekking geschiedt bij met redenen omkleede beschikking, die den datum bepaalt, na welken geen subsidie meer zal worden uitgekeerd.

HOOFDSTUK III.

Bijdragen der verzekerden.

8. 1. Het reglement der werkloozenkas bepaalt het bedrag van de bijdragen der leden.

2. Zij moeten toereikend zijn, om, vermeerderd met de te ontvangen subsidiën, den leden de in het reglement der kas voorgeschreven uitkeering te verleenen en bovendien om een voldoend bedrag af te zonderen voor uitkeering bij buitengewone werkloosheid.

HOOFDSTUK IV.

Uitkeeringen.

9. 1. Het bestuur eener gesubsidieerde vereeniging beslist of, en zoo ja welke, uitkeering zal worden verleend, zoomede of met het verstrekken van uitkeering zal worden voortgegaan.

2. In verband met het bepaalde in art. 19 geeft het van zijne beslissing kennis aan het bestuur der gemeente, waar hij, die uitkeering zal erlangen, woonplaats heeft op den eersten dag der week waarover de uitkeering loopt.

3. De in het vorige lid bedoelde kennisgeving is met redenen omkleed als de beslissing van het bestuur een lid betreft, hetwelk door het orgaan der openbare of daarmede door Onzen Minister gelijkgestelde arbeidsbemiddeling arbeid werd aangeboden, welke niet is aanvaard.

10. 1. Een gemeentebestuur, dat tegen eene beslissing tot uitkeering als bedoeld in het eerste of derde lid van het vorige artikel bezwaar heeft, geeft daarvan zoo spoedig mogelijk kennis aan het bestuur der vereeniging bij aangeteekend schrijven.

2. Na de kennisgeving in het vorige lid bedoeld, wordt door het bestuur der vereeniging aan den betrokken verzekerde geene uitkeering meer verstrekt.

3. Het gemeentebestuur kan vorderen, dat het naar zijn oordeel ten onrechte uitgekeerde bedrag binnen een tegelijkertijd te bepalen termijn in de werkloozenkas worde teruggestort. Het geeft hiervan op dezelfde wijze als vermeld aan het slot van het eerste lid van dit artikel kennis aan het bestuur der vereeniging.

4. Ook de Directeur is bevoegd te vorderen, dat geene uitkeeringen meer zullen worden verstrekt of dat een uitgekeerd bedrag worde teruggestort in de werkloozenkas binnen een

door hem te stellen termijn. Het slot van het vorige lid is hier toepasselijk.

11. 1. Het bestuur eener vereeniging dat bezwaar heeft tegen eene beslissing van het gemeentebestuur of van den Directeur, bedoeld in het vorige artikel, kan daartegen in beroep komen bij Onzen Minister, die niet beslist, dan na de in art. 25 vermelde Commissie te hebben gehoord.

2. Zijne beslissing wordt, met redenen omkleed, in de *Staatscourant* openbaar gemaakt.

12. Niemand kan gelijktijdig uit meer dan eene werkloozenkas, uitgaande van eene gesubsidieerde vereeniging, uitkeering erlangen.

13 1. Voor een lid der werkloozenkas eener gesubsidieerde vereeniging, die tevens lid is van eene of meer werkloozenkassen van niet-gesubsidieerde vereenigingen, mogen de gezamenlijke dagelijksche uitkeeringen 70 % zijner gemiddelde dagelijksche verdiensten niet te boven gaan.

2. Kunnen de gemiddelde dagelijksche verdiensten van het lid niet worden bepaald, dan gelden als maatstaf de dagelijksche verdiensten van gelijksoortige arbeiders, hetzij ter plaatse, of, bij gebreke van dien, in gemeenten met overeenkomstigen loonstandaard.

3. Indien het bedrag der gezamenlijke dagelijksche uitkeeringen boven het in het eerste lid van dit artikel aangegeven percentage zou stijgen, wordt de uitkeering uit de werkloozenkas der gesubsidieerde vereeniging met zoodanig bedrag verminderd, dat het maximum van 70 % niet wordt overschreden.

14. Aan leden, werkelijke woonplaats hebbende in gemeenten, die *niet* tot de in dit besluit vervatte regeling zijn toegetreden, mag uit de werkloozenkas geen hooger uitkeering worden verstrekt dan tot hoogstens de helft van het bedrag, dat in het reglement der werkloozenkas is vastgesteld als geldende voor de leden in gemeenten, die *wel* tot haar zijn toegetreden.

HOOFDSTUK V.

Ontbinding en overgang van werkloozenkassen.

15. 1. Het besluit tot ontbinding eener gesubsidieerde vereeniging dan wel van hare werkloozenkas, zoomede dat tot overgang eener gesubsidieerde vereeniging met hare werkloozenkas in eene andere zoodanige vereeniging, moet binnen acht dagen na den dag, waarop het is genomen, worden medegedeeld aan Onzen Minister.

2. Het in het vorige lid bedoelde besluit tot overgang behoeft de goedkeuring van Onzen Minister.

3. Overgang eener gesubsidieerde vereeniging met hare werkloozenkas in eene niet gesubsidieerde vereeniging wordt ten aanzien der toepassing van de in dit besluit vervatte regelen met ontbinding gelijk gesteld.

16. 1. Indien eene gesubsidieerde vereeniging dan wel hare werkloozenkas wordt ontbonden of het recht op subsidie vervalt, zal de vereeniging het bedrag van het subsidie, dat zich op den datum van ontbinding of van intrekking onder beheer van haar bestuur bevindt, storten voor de helft ten kantore van den betrokken Rijksbetaalmeester, tegen afgifte eener quitantie van storting, welk stuk spoedig aan Onzen Minister zal zijn in te zenden, en voor de wederhelft ten kantore van den betrokken gemeente-ontvanger, of als het gemeentelijk subsidie werd verleend door meer dan eene gemeente, ten kantore van de betrokken gemeente-ontvangers, in verhouding tot het ledental der kas, dat in elke gemeente op den datum der ontbinding of intrekking werkelijke woonplaats had.

2. Het in het vorige lid bedoelde bedrag van het subsidie wordt geacht te zijn de helft van het verschil tusschen het op den datum der ontbinding of intrekking aanwezig vermogen en het vermogen der werkloozenkas, dat op den datum, met ingang waarvan het subsidie werd toegekend, aanwezig was, tenzij Onze Minister in bijzondere gevallen anders mocht bepalen.

HOOFDSTUK VI.

Administratie der werkloozenkassen.

17. Het bestuur eener gesubsidieerde vereeniging is verplicht de administratie der werkloozenkas op voldoende wijze in te richten.

18. Aan eene gesubsidieerde vereeniging kan door het Rijk ter vergoeding van administratiekosten eene toelage worden verleend.

HOOFDSTUK VII.

Toezicht.

19. Het bestuur eener gemeente houdt toezicht op de werkloozenkassen, welker leden uitsluitend binnen die gemeente woonachtig zijn en op de handeling van andere werkloozenkassen ten opzichte van die leden dezer kassen, welke binnen de gemeente woonachtig zijn.

20. 1. Het bestuur eener gesubsidieerde vereeniging is verplicht:

a. Onzen Minister en den besturen der gemeenten, waarbinnen leden der werkloozen-

kas woonachtig zijn, benevens aan door den een zoowel als door den ander aan te wijzen gemachtigden, desverlangd inzage te geven van de boeken, waarden en bescheiden, die betrekking hebben op de werkzaamheid der werkloozenkas en dezen alle noodige inlichtingen te verschaffen.

b. Onzen Minister voor een door dezen vast te stellen datum toe te zenden een jaarlijksch verslag zijner werkzaamheden, benevens eene rekening en verantwoording over het afgeloopen boekjaar, een en ander betrekking hebbende op de van de vereeniging uitgaande werkloozenkas.

HOOFDSTUK VIII.

Commissie van advies.

21. 1. Er wordt ingesteld eene Commissie van Advies voor de werkloosheidsverzekering.

2. De taak dezer Commissie is Onzen Minister te adviseeren over de uitvoering van dit besluit.

3. De Commissie is bevoegd Onzen Minister voorstellen te doen.

22. 1. De Commissie bestaat uit ten minste twaalf leden, die met een gelijk aantal plaatsvervangers voor den tijd van drie jaar worden benoemd door Onzen Minister, voor de helft uit vertegenwoordigers van gesubsidieerde vereenigingen en voor de helft uit vertegenwoordigers van Rijk en gemeenten. De aftredenden zijn dadelijk weder benoembaar.

2. Ten behoeve der benoeming van vertegenwoordigers der gesubsidieerde vereenigingen worden de besturen der centrale vakverbonden, waartoe de vereenigingen behooren, uitgenoodigd, eene opgave van door hen aanbevolen personen aan Onzen Minister te doen toekomen.

3. Een uitnoodiging als in het vorige lid bedoeld, kan door hem ook worden gericht tot de besturen van gesubsidieerde vereenigingen, welke niet tot centrale vakverbonden behooren.

23. 1. De Voorzitter der Commissie, met zijn plaatsvervanger, wordt door Onzen Minister uit de leden benoemd; hij heeft bij staking van stemmen eene beslissende stem.

2. De secretaris der Commissie wordt door Onzen Minister, die eene aanbeveling van drie personen, door haar in te dienen, ontvangt, benoemd. Hem kan eene jaarlijks vast te stellen vergoeding worden toegekend.

3. De leden der Commissie en hunne plaatsvervangers genieten behalve vergoeding van reis- en verblijfkosten voor het bijwonen der vergaderingen vacatiegelden tot een door Ons te bepalen bedrag.

24. De Directeur is bevoegd de vergaderingen der Commissie bij te wonen en zich aldaar door een of meer aan den Dienst der Werkloosheidsverzekering en Arbeidsbemiddeling verbonden ambtenaren te doen bijstaan.

25. 1. Ter vervulling van de taak bedoeld in artikel 11 wordt eene Commissie van drie leden ingesteld.

2. Als lid tevens voorzitter treedt op de Voorzitter der Commissie van Advies, bedoeld in artikel 21 of diens plaatsvervanger. Voorts worden twee leden, benevens hunne plaatsvervangers, door Onzen Minister voor den tijd van één jaar uit die Commissie gekozen, en wel een uit vertegenwoordigers van Rijk en gemeenten en de andere uit vertegenwoordigers der vereenigingen; na afloop van hun zittingstijd zijn zij gedurende eenzelfde tijdsverloop niet herkiesbaar.

3. Aan de Commissie wordt door Onzen Minister een secretaris toegevoegd, wien eene jaarlijks vast te stellen vergoeding kan worden toegekend.

4. De leden der Commissie genieten behalve vergoeding van reis- en verblijfkosten voor het bijwonen der vergaderingen vacatiegelden tot een door Ons te bepalen bedrag.

HOOFDSTUK IX.

Slotbepalingen.

26. In de gevallen, bedoeld in de artikelen 2, lid 1; 3; 4, lid 3; 7, lid 1; 15, lid 2, wordt door Onzen Minister geen beslissing genomen dan na advies der in artikel 21 genoemde Commissie en, voor zoover zij eene werkloozenkas betreffen, welke hare werking over ééne gemeente uitstrekt, na het betrokken gemeentebestuur te hebben gehoord.

27. 1. De in dit besluit vervatte regelen kunnen worden aangehaald onder den titel van „Werkloosheidsbesluit 1917".

2. Het zal binnen twee jaar na zijn inwerkingtreding worden herzien.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 2 December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 8 *Dec.* 1916.)

2 *December* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Wanneer na afloop van iederen cursus waarvoor een onderwijzer bij het herhalingsonderwijs werd benoemd, het dienstverband tusschen hem en de gemeente werd verbroken, is deze niet als gemeenteambtenaar in den zin van art. 2 A der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 te beschouwen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van A. W. Kloos te 's-Gravenhage, gewezen onderwijzer bij het herhalingsonderwijs te Wormerveer;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 13 Mei 1916, nº. 6;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 9 November 1916, nº. 431;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 29 November 1916, nº. 31, Afd. Pensioenen;

O., dat de Pensioenraad voor de gemeenteambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven op de aanvrage afwijzend te beschikken, aanvoerende dat, aangezien na afloop van iederen cursus waarvoor de belanghebbende werd benoemd, het dienstverband tusschen hem en de gemeente werd verbroken, de Pensioenraad van oordeel is dat Kloos niet als gemeente-ambtenaar in den zin van art. 2 A der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 kan worden aangemerkt, weshalve hij aan geen enkele bepaling der wet aanspraak op pensioen kan ontleenen;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad in afschrift aan den belanghebbende was medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur;

O., dat vaststaat dat A. W. Kloos nimmer eene vaste aanstelling heeft ontvangen als onderwijzer bij het herhalingsonderwijs te Wormerveer;

dat uit dien hoofde door hem geen diensttijd kan worden in rekening gebracht die tot grondslag zou moeten strekken voor pensioen toe te kennen volgens de Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913;

dat hij ook uit anderen hoofde als onderwijzer bij het herhalingsonderwijs geen aanspraak op pensioen kan doen gelden;

Gezien genoemde wet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te verklaren dat het verzoek van A. W. Kloos te 's-Gravenhage, gewezen onderwijzer bij het herhalingsonderwijs te Wormerveer, om toekenning van pensioen niet vatbaar is voor inwilliging.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B)

—

4 *December* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Aangezien een kweekeling van een openbare lagere school niet werkzaam is krachtens een door hem van het gemeentebestuur ontvangen aanstelling of benoeming en hij zijne belooning ook niet van het gemeentebestuur geniet, kan de door hem als zoodanig volbrachten diensttijd niet als diensttijd in den zin van art. 15 der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 in aanmerking komen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van J. K. Bergsma te Emmen, gewezen kommies 1e klasse bij 's Rijks Belastingen te Rotterdam;

Gezien het advies van den Burgerlijken Pensioenraad van 24 Juni 1916, nº. 9, La. G.;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 15 November 1916, nº. 439;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 29 November 1916, nº. 69, Afdeeling Pensioenen;

O., dat de Burgerlijke Pensioenraad in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende met ingang van 1 Mei 1916 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 727.—, aanvoerende dat hij bij ministerieele beschikking van 20 Maart 1916, nº. 119, Personeel, met ingang van 1 Mei 1916 eervol is ontslagen; dat zijn burgerlijke diensttijd volgens art. 14 *a* der Burgerlijke Pensioenwet een tijdvak uitmaakt van 33 jaren, 6 maanden en 8 dagen en dat hij den Staat meer dan 10 jaren als kommies voor den dienst der Belastingen heeft gediend; dat hij geboren 11 Juli 1859, den ouderdom van 55 jaren heeft bereikt; dat zijn pensioensgrondslag heeft bedragen van 1 Mei 1911 tot 1 November 1912 f 1100, van 1 November 1912 tot 1 Januari 1916 f 1380, van 1 Januari 1916 tot 1 Mei 1916 f 1389, zoodat een zestigste deel van de middelsom ad f 1299.60, bedoeld bij art. 7, 1e lid, der wet, bedraagt f 21.66; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na den dag waarop recht op pensioen werd verkregen;

weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat hij volgens de artt. 4 *d* en 14 *a* der wet recht heeft op een pensioen van f 726.09;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad in afschrift aan den belanghebbende was medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, aanvoerende dat bij de bepaling van zijn pensioen geen rekening is gehouden met bijna drie jaren, die hij als kweekeling heeft doorgebracht aan de openbare lagere school te Zuidbarge in de gemeente Emmen, waarvoor eene verklaring door den Burgemeester dier gemeente op getuigenis van de daarvoor noodige personen is afgegeven en bij zijne aanvrage om pensioen was overgelegd; dat hij zijne diensten bij het lager onderwijs aan de school te Zuidbarge, waar zijn vader hoofdonderwijzer was, heeft bewezen geheel overeenkomstig artikel 18 der wet van den 13den Augustus 1857 (S. 103), en dat zijn vader overeenkomstig art. 19 dier wet eene jaarlijksche toelage te zijnen behoeve ontvangen heeft, waaruit toch ten duidelijkste blijkt dat de door hem bewezen diensten aan het lager onderwijs op wettige wijze zijn geschied;

O., dat de belanghebbende bij de berekening van zijn pensioen in aanmerking wil zien gebracht het tijdvak van 15 Nov. 1879 tot en met 30 September 1882, waarin hij als kweekeling aan eene school te Zuidbarge is werkzaam geweest;

O. dienaangaande dat, ook zoo moet worden aangenomen dat de belanghebbende gedurende drie jaren als kweekeling is verbonden geweest aan bovenbedoelde school hij dan gedurende dat tijdvak daar niet werkzaam was krachtens eene door hem van het gemeentebestuur ontvangen aanstelling of benoeming en hij zijne belooning ook niet van het gemeentebestuur genoot;

dat alzoo dit tijdvak niet kan in aanmerking komen bij de berekening van zijn pensioen;

dat de berekening van het pensioen door den Pensioenraad met juistheid is geschied;

Gezien de Burgerlijke Pensioenwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan J. K. Bergsma te Emmen, gewezen kommies 1e klasse bij 's Rijks Belastingen te Rotterdam, met ingang van 1 Mei 1916 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 727.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

4 *December* 1916. ARREST van den Hooge Raad.

De verschijningsplicht, in art. 64 der Ongevallenwet den getuigen opgelegd, slaat terug op een onderzoek als bedoeld in art. 63, welk onderzoek slechts plaats heeft, indien het ongeval voor „een verzekerde" een der in dat artikel genoemde gevolgen heeft gehad.

Waar onder „verzekerde" in verband met de artt. 1 en 2 dier wet slechts kan worden verstaan een werkman, werkzaam in een verzekeringsplichtig bedrijf, kan dat onderzoek dus alleen plaats hebben, als het betreft een dergelijk ongeval, aan zoodanig werkman overkomen.

Bij telastelegging van overtreding van art. 444 Sr. moet dus in dit geval in de dagvaarding worden gesteld, dat het ongeval, waarop het onderzoek betrekking had, overkomen was aan een werkman in een verzekeringsplichtig bedrijf.

(Ongevallenwet 1901 art. 64.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, Jhr. Rb. Feith en Dr. L. E. Visser.

De Officier van Justitie bij de Arr.-Rechtbank te Maastricht, requirant van cassatie tegen een vonnis van die Rechtbank van 23 Mei 1916, waarbij in hooger beroep, na vernietiging van een vonnis van het Kantongerecht te Heerlen dd. 22 November 1915, F. S., geboren 14 Maart 1880, wonende te Heerlen, van alle rechtsvervolging is ontslagen

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Bij het bestreden vonnis is als bewezen aangenomen, dat de beklaagde door een agent der Rijksverzekeringsbank, tijdelijk bevoegd in het betrokken agentschap der bank, opgeroepen zijnde, om als getuige te verschijnen, op tijd en plaats in de dagvaarding vermeld, om gehoord te worden betreffende een ongeval, overkomen aan een persoon in beklaagde's dienst, welke oproeping op 28 Juli 1915, door den agent van politie tevens onbezoldigd rijksveldwachter te Heerlen, te zijnen huize aan zijne echtgenoote is uitgereikt, is weggebleven zonder verhinderd te zijn aan de oproeping gevolg te geven, wat aldus in hoofdzaak in de dagvaarding was ten laste gelegd, gelet op de — in cassatie te eerbiedigen — uitlegging, door de Rechtbank aan eenige uitdrukkingen van de dagvaarding gegeven.

De vraag is, of dit is een strafbaar feit, speciaal dat omschreven in art. 444 Sr., òf, want daar komt het op aan, in de dagvaarding al dan niet gesteld had moeten zijn, dat het onderzoek van den beambte, betrof een ongeval aan een werkman overkomen, „in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf". Tegen de beslissing, dat wegens het ontbreken van zoodanige aanwijzing in de dagvaarding, het bewezene geen strafbaar feit uitmaakt, heeft de Officier van Justitie bij tijdig ingediende memorie als cassatiemiddel gesteld: „Schending of verkeerde toepassing van artt. 63, 64, 84 der Ongevallenwet en art. 444 Sr."

Uit het verband tusschen de artt. 64, 63 en 62 der Ongevallenwet blijkt duidelijk, dat een onderzoek als in de twee eerstgenoemde artikelen bedoeld, door een ambtenaar der Rijksverzekeringsbank alleen dan mag worden ingesteld, wanneer dat betreft een ongeval, in eene verzekeringsplichtige onderneming voorgekomen. Zoodanig onderzoek kan geschieden, òf wel indien uit eene aangifte aan het bestuur dier bank, daarvan blijkt, òf wel ook zonder zoodanige aangifte en uit dit laatste volgt, dat het bestuur der bank zoodanig onderzoek ook mag doen instellen, indien het redelijkerwijze kan vermoeden, dat zoodanig ongeval zou hebben plaats gehad, alzoo, dat zulk een onderzoek bevoegdelijk geschiedt, ook dan wanneer ten slotte zou blijken, dat geen ongeval als in artt. 62 en 63 bedoeld, heeft plaats gehad. Daargelaten nu nog, dat art. 63 het onderzoek nog beperkt tot ongevallen met het in dat artikel omschreven gevolg, volgt uit een en ander, dat een ambtenaar der genoemde bank zeker niet wettelijk bevoegd is, om in het algemeen een onderzoek in te stellen naar elk ongeval, dat is overkomen of vermoed wordt te zijn overkomen, aan een persoon in dienst van een patroon, die eene verzekeringsplichtige onderneming uitoefent, ook dus dan, wanneer dat geheel buiten die onderneming zou zijn voorgekomen. De leider van het onderzoek heeft dus alleen dan het recht getuigen te hooren en deze zijn alleen dan verplicht na behoorlijke oproeping te verschijnen, krachtens art 64, indien de leider naar den boven aangegeven maatstaf bevoegd was het onderzoek in te stellen.

Nu is strafbaar krachtens art. 444 Sr. hij, die wettelijk als getuige opgeroepen, wederrechtelijk wegblijft. Verstaat men hier „wettelijk" als „in de bij de wet voorgeschreven vormen", — en zoo werd het woord begrepen bij de beraadslaging in de 2e Kamer — (zie Smidt, dl. III, bij art. 144, blz. 243), dan ligt in elk geval in het woord „wederrechtelijk", dat het bestaan van eene wettelijke verplichting tot verschijnen, een bestanddeel is van de overtreding en die wettelijke verplichting bestaat alleen dan, als de bevoegdheid tot oproeping en de plicht tot verschijnen, beide op de wet zijn gegrond.

Leest men met Mr. Noyon (dl. III bij art. 144 blz. 433 en dl. II bij art. 192 blz. 340 aant. 5 en dl. I blz. 24, alles derde druk) voor „wettelijk", „*wettig opgeroepen*" — en althans in art. 192 is die lezing de eenige mogelijke — dan is bedoeld bestanddeel — althans wat betreft het recht tot onderzoek doen — reeds met dat woord aangegeven.

Hieruit nu volgt, dat bij telastelegging van eene overtreding van art. 444 Sr., bedoeld bestanddeel van het strafbaar feit, op de eene of andere wijze tot uitdrukking moet komen. In de inleidende dagvaarding in deze zaak — althans zooals die op in cassatie onaantastbare wijze is vastgesteld — is echter aan dezen eisch niet voldaan, nu daarin niet is te lezen, dat het onderzoek van den oproependen ambtenaar geschiedde met betrekking tot een ongeval, in eene verzekeringsplichtige onderneming voorgekomen. — Het overeenkomstig die dagvaarding bewezen verklaarde, is dan ook naar mijne meening terecht niet strafbaar verklaard en het cassatiemiddel acht ik alzoo ongegrond.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Visser;

Gelet op het middel van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat aan gerequireerde bij inleidende dagvaarding was ten laste gelegd, dat hij door den agent der Rijksverzekeringsbank, H. H. D., tijdelijk alstoen bevoegd in het agentschap Roermond, wettelijk opgeroepen zijnde om als getuige te verschijnen op Vrijdag, 30 Juli 1915 des namiddags 1 ure ten kantore van voornoemden agent, Geerstraat no 37 te Heerlen, om gehoord te worden betreffende een ongeval overkomen aan een persoon in beklaagde's dienst, welke oproeping op 28 Juli 1915 door den agent van politie, tevens onbezoldigd rijksveldwachter te Heerlen A. v. B. te zijnen huize aan zijne huisgenoote A. H. is uitgereikt, wederrechtelijk is weggebleven;

O., dat de Rechtbank in het bestreden vonnis naar aanleiding dier dagvaarding heeft overwogen: dat zij de uitdrukking „wettelijk" in de omschrijving der telastelegging beschouwt als eene qualificatie en dus voor de feitelijke omschrijving der telastelegging zonder belang, en dat zij de uitdrukking „wederrechtelijk is weggebleven" opvat als te beteekenen „is weggebleven zonder verhinderd te zijn aan de oproeping gevolg te geven", terwijl zij vervolgens wettig en overtuigend bewezen heeft verklaard, dat gerequireerde door den agent der Rijksverzekeringsbank, H. H. D., tijdelijk alstoen bevoegd in het agentschap Roermond, opgeroepen zijnde om als getuige te verschijnen op Vrijdag, 30 Juli 1915 des namiddags 1 ure ten kantore van voornoemden agent, Geerstraat nº. 37 te Heerlen, om gehoord te worden betreffende een ongeval, overkomen aan een persoon in beklaagde's dienst, welke oproeping op 28 Juli 1915 door den agent van politie, tevens onbezoldigd rijksveldwachter te Heerlen A. v. B. te zijnen huize aan zijne huisgenoote A. H. is uitgereikt, wederrechtelijk is weggebleven;

O., dat ten aanzien der strafbaarheid van dit feit is overwogen, dat de, door den leider van het in art. 64 Ongevallenwet 1901 bedoelde onderzoek, opgeroepenen slechts dan verplicht zijn te verschijnen, wanneer het onderzoek betreft een ongeval een werkman overkomen *in verband met de uitoefening van een verzekeringsplichtig bedrijf*, hetgeen echter bij dagvaarding niet is gesteld;

dat waar alzoo uit de feitelijke omschrijving der telastelegging niet volgt, dat de beklaagde volgens de wet gehouden was aan de tot hem gerichte oproeping te voldoen, m. a. w.: dat hij wettelijk was opgeroepen, het ten laste gelegde niet strafbaar is krachtens art. 444 Sr. en evenmin krachtens eenige andere wettelijke bepaling, op welke gronden de Rechtbank den gerequireerde van alle rechtsvervolging heeft ontslagen;

O., dat tot toelichting van het tegen deze beslissing gerichte cassatiemiddel is aangevoerd: dat wèl bij art. 1 Ongevallenwet 1901 de werklieden verzekerd zijn tegen de geldelijke gevolgen van ongevallen, hun in verband met de uitoefening van het bedrijf overkomen, doch dat dit verband in vele gevallen eerst zal kunnen blijken uit het in art. 63 al. 1 dier wet bedoelde onderzoek, zoodat in de dagvaarding kan worden volstaan met te stellen, dat er een „ongeval" heeft plaats gehad;

O., dat de verschijningsplicht in art. 64 Ongevallenwet 1901 den getuigen opgelegd, terugslaat op een onderzoek, als bedoeld in art. 63 dier wet, welk onderzoek volgens dit artikel slechts plaats heeft, indien het ongeval voor „een verzekerde" een der in dit artikel genoemde gevolgen heeft gehad;

dat dus, waar onder „verzekerde" in verband met de artt. 1 en 2 der wet slechts kan worden verstaan een werkman, werkzaam in een verzekeringsplichtig bedrijf, dat onderzoek alleen kan plaats hebben als het betreft een dergelijk ongeval, aan zoodanig werkman overkomen;

dat, waar nu bij dagvaarding, zooals de Rechtbank die opvat, slechts is gesteld en ten aanzien van gerequireerde slechts is bewezen verklaard, dat het ongeval, waarop het onderzoek betrekking had, overkomen was aan een „persoon in beklaagde's dienst", wat geenszins insluit een werkman in beklaagde's verzekeringsplichtig bedrijf, de dagvaarding inderdaad niet te kennen geeft, dat het onderzoek was een zoodanig, waarbij verschijnen krachtens art. 64 Ongevallenwet 1901 plicht was;

O., dat waar dus gerequireerde terecht van rechtsvervolging is ontslagen, het beroep, wat er ook van het middel zij, niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (Ned. Jur.)

---

5 *December* 1916. BESLUIT, tot vernietiging van het besluit van den Raad der gemeente *Schoten* van 8 Maart 1916, waarbij aan den boekhouder-kassier van het gemeentegasbedrijf N. P. Visser met 1 Mei 1916 ontslag werd verleend, indien door hem niet vóór of op 1 April 1916 *f* 1124 was aangezuiverd. S. 523.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 12 October 1916, nº. 6885, afdeeling Binnenlandsch Bestuur, tot vernietiging van het besluit van den Raad der gemeente *Schoten* van 8 Maart 1916, waarbij aan den boekhouder-kassier van het gemeentegasbedrijf N. P. Visser, met ingang van 1 Mei 1916, ontslag werd verleend, indien door hem vóór of op 1 April 1916 het kastekort bij gemeld bedrijf ad *f* 1124 niet was aangezuiverd;

Overwegende, dat blijkens een onderzoek, door Gedeputeerde Staten van *Noordholland* ingesteld, geenszins vaststaat, dat N. P. Visser voornoemd gemelde som aan de gemeente *Schoten* verschuldigd is;

dat ten onrechte de Raad, in stede van den wettigen weg te volgen, getracht heeft

voornoemden ambtenaar door bedreiging met ontslag tot betaling van gemelde f 1124 te nopen;

dat van eenige gegronde reden voor ontslag niet is gebleken;

Overwegende, dat het verleenen van ongevraagd ontslag aan een ambtenaar zonder gegronde reden in strijd is te achten met het algemeen belang;

Gelet op art. 153 der Gemeentewet;

Den Raad van State gehoord (advies van 7 November 1916, nº. 46);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 23 November 1916, nº. 8708, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Hebben goedgevonden en verstaan:

genoemd besluit van den Raad der gemeente *Schoten* te vernietigen wegens strijd met het algemeen belang.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 5den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 27 *Dec.* 1916.)

—

5 *December* 1916. BESLUIT, houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 62), laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912 (*Staatsblad* nº. 240) en de wet van 5 December 1881 (*Staatsblad* nº. 185). S. 424.

—

5 *December* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Wanneer door een Raadslid een levering aan de gemeente is gedaan tijdens een door hem bekleed raadslidmaatschap, dat door zijn periodieke aftreding is geëindigd, dan kan voor dit geval van overtreding van art. 24 der Gemeentewet, art. 26 niet meer toegepast worden, zoo de betrokkene later weer Raadslid wordt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op het beroep, ingesteld door M. P. de Vries te Lemmer, gemeente Lemsterland tegen het besluit van Ged. Staten van Friesland van 20 Juli 1916, nº. 52, 2e Afd., waarbij hij is vervallen verklaard van zijn lidmaatschap van den Raad der gemeente Lemsterland;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 15 November 1916, nº. 426;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 27 November 1916, nº. 9015, Afd. B. B.;

O., dat de Raad der gemeente Lemsterland in zijn vergadering van 5 Juni 1916 heeft besloten het raadslid M. P. de Vries te Lemmer in zijn betrekking te schorsen wegens handelingen, door hem gepleegd in strijd met art. 24 der Gemeentewet;

dat Ged. Staten bij besluit van 20 Juli 1916, nº. 52, 2e Afd. het lid van den Raad van Lemsterland M. P. de Vries hebben vervallen verklaard van zijn raadslidmaatschap, overwegende dat door het geschorste raadslid is erkend, dat met zijn medeweten, terwijl hij lid van den Raad van Lemsterland was, in 1915 hout, dat voor de helft aan hem toebehoorde aan de gemeente Lemsterland is verkocht en geleverd en de halve opbrengst daarvan aan hem is verantwoord; dat dit aan het geschorste raadslid ten laste gelegde feit hiermede als bewezen wordt aangenomen en mitsdien vaststaat dat dit raadslid op bedoeld tijdstip heeft gehandeld in strijd met art. 24 der Gemeentewet;

dat het geschorste raadslid tegen de toepassing in dit geval van evengemeld voorschrift aanvoert dat — waar hij na de erkende levering aan de gemeente, op 7 September 1915 periodiek is afgetreden en eerst op 3 Mei 1916 opnieuw als raadslid heeft zitting genomen — feiten gepleegd tijdens een geheel afgeloopen zittingstijdperk, na afloop van dat tijdperk niet meer tot schorsing kunnen leiden; dat echter h. i. de bepaling van art. 26 is algemeen en zonder uitzondering; dat artikel 26 dient te worden opgevat als een bepaling van disciplinair-strafrechtelijken aard, welke opvatting bevestigd wordt door de bepaling in de laatste zinsnede van voormeld artikel neergelegd; dat bij het ontbreken van een voorschrift omtrent het te-niet-gaan van de bevoegdheid tot toepassing van voormelde disciplinair-strafrechtelijke bepaling moet worden aangenomen dat die bevoegdheid toegepast kan en moet worden wanneer zulks feitelijk mogelijk is; dat die mogelijkheid tot toepassing welke aanvankelijk was te loor gegaan, ten gevolge van de aftreding van M. P. de Vries als raadslid weder is geboren door diens verkiezing tot raadslid op 23 Maart 1916 en mitsdien thans de bepaling van het 3e lid van artikel 26 der Gemeentewet op het raadslid M. P. de Vries moet worden toegepast; dat deze opvatting

omtrent de toepasselijkheid van artikel 26, 3e lid, der Gemeentewet in het onderhavige geval in overeenstemming is met de ratio van het voorschrift van art. 24 der Gemeentewet, omdat anders die bepaling straffeloos zou kunnen worden overtreden door raadsleden gedurende het tijdperk zóó dicht aan hunne periodieke aftreding voorafgaande dat het onderzoek omtrent eene hun ten laste gelegde overtreding van artikel 24 der Gemeentewet nog niet kon zijn afgeloopen op het tijdstip waarop zij als raadslid aftraden; dat het geschorste raadslid zich in zijne verdediging voorts nog heeft beroepen op het feit, dat hij zich niet ten koste der gemeente heeft verrijkt en zelfs de ten laste gelegde en erkende levering eerst heeft gedaan na langdurig aandringen van den Burgemeester en den Wethouder, zijn toenmaligen collega; dat deze omstandigheden de toepassing van het gebiedend voorschrift van art. 26 niet vermogen te verhinderen;

dat door M. P. de Vries tegen deze beslissing van Ged. Staten is aangevoerd dat de vervallenverklaring van zijn raadslidmaatschap door hen is uitgesproken, terwijl de door hen verboden geachte levering aan de gemeente Lemsterland heeft plaats gehad in Maart 1915 derhalve in een zittingsperiode, die voor hem, door periodieke aftreding, eindigde op 7 September 1915, toen zijn mandaat door de kiezers niet werd vernieuwd;

dat hij vervolgens op 3 Mei 1916 opnieuw als raadslid heeft zitting genomen en hij niet meer door Ged. Staten van zijn raadslidmaatschap kan worden vervallen verklaard;

O., dat de door den appellant gedane levering, die Ged. Staten tot zijne vervallenverklaring van het lidmaatschap van den Raad aanleiding heeft gegeven, door hem is gedaan tijdens een door hem bekleed raadslidmaatschap dat door zijn periodieke aftreding in 1915 is geëindigd;

dat dus de levering die het hier betreft niet is gedaan tijdens het raadslidmaatschap door den appellant thans, krachtens zijne verkiezing in 1916, bekleed en ook niet wordt beweerd dat hij gedurende dit raadslidmaatschap met artikel 24 der Gemeentewet in strijd heeft gehandeld, zoodat geen grond aanwezig is hem van dit raadslidmaatschap vervallen te verklaren;

Gezien de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het bestreden besluit van Ged. Staten van Friesland van 20 Juli 1916, no. 52, 2e Afd. te vernietigen.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast, enz. (A. B.)

7 *December* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *platina* in elken vorm. S. 525.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van platina in elken vorm te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* no. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 1 December 1916, Kabinet, Litt. I[163];

Den Raad van State gehoord (advies van 5 December 1916, no. 29);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 6 December 1916, Kabinet, Litt. P[165];

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Eenig Artikel.

De uitvoer van platina in elken vorm is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 7den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 8 *Dec.* 1916.)

—

8 *December* 1916. BESLUIT, houdende nadere wijziging van het Koninklijk besluit van 23 November 1905 (*Staatsblad* no. 308), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in het vierde lid van art. 13 der wet op het Notarisambt. S. 526.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Justitie, van den 26 October 1916, 1ste Afdeeling C, no. 665;

Gelet op art. 13, vierde lid van de wet van den 9 Juli 1842 (*Staatsblad* no. 20), op het Notarisambt, laatstelijk gewijzigd bij de wet van den 29 Juni 1912 (*Staatsblad* no. 195);

Overwegende, dat het wenschelijk is wijziging te brengen in het Koninklijk besluit van 23 November 1905 (*Staatsblad* nº. 308), tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in het vierde lid van voormeld artikel 13 der wet op het Notarisambt, gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 9 April 1908 (*Staatsblad* nº. 109), 5 Augustus 1911 (*Staatsblad* nº. 273) en 19 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 283);

Den Raad van State gehoord (advies van den 21 November 1916, nº. 38);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 6 December 1916, 1ste Afdeeling C, nº. 502;

Hebben besloten en besluiten:

Eenig artikel.

In het genoemde besluit worden de volgende wijzigingen gebracht:

I. Artikel 1 wordt gelezen:

„Het voorbereidend examen, bedoeld bij het 4de lid van artikel 13 der wet van 9 Juli 1842 (*Staatsblad* nº. 20) op het Notarisambt, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 29 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 195), wordt in 1917 en voorts in die jaren, waarin Onze Minister van Justitie daartoe gelegenheid zal geven, afgelegd voor eene Staatscommissie, door Onzen voornoemden Minister, met aanwijzing van een voorzitter uit haar midden, te benoemen.

De door de commissie te houden vergaderingen vangen aan in de maand Juli of in de maand Augustus van het jaar, waarin en waarvoor zij benoemd is.

De plaats, waar het mondeling examen zal gehouden worden, wordt door Onzen voornoemden Minister bij het besluit van benoeming der commissie bepaald.

Het mondeling examen is openbaar.

Het besluit van benoeming wordt openbaar gemaakt in de *Nederlandsche Staatscourant*.

Bij tijdelijke verhindering van den voorzitter wordt deze vervangen door een der leden van de commissie in de volgorde, waarin zij benoemd zijn."

II. Artikel 2 wordt gelezen:

„Onze Minister van Justitie noodigt in de *Nederlandsche Staatscourant* hen, die aan het voorbereidend examen wenschen deel te nemen, uit, zich, bij een daartoe strekkend verzoekschrift, vóór een door hem bepaalden dag, onder overlegging van hunne geboorte-akte tot zijn Departement te wenden.

Ieder, die tot het afleggen van het examen wordt toegelaten, betaalt twintig gulden."

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 8sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

(*Uitgeg.* 15 *Dec.* 1916.)

---

11 *December* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

In den zin van art. 2 der Jachtwet is slechts hij rechthebbende op de jacht, die zijn recht om te jagen ontleent aan een zakelijk heerlijk jachtrecht, aan een huur- of pachtovereenkomst van den grond of aan eenig zakelijk recht op dien grond.

Hij, die jaagt in gezelschap van den pachter van het jachtrecht, al is deze ook door den eigenaar gemachtigd om namens hem vergunning tot jagen te verleenen, wordt daardoor dus niet ontslagen van de verplichting om zelf van een schriftelijk bewijs voorzien te zijn.

(Jachtwet art. 2.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Haulo.

Raden: Mrs. S. Gratama, A. J. L. Nijpels, H. M. A. Savelberg en Jhr. Rh. Feith.

C. K., oud 36 jaar, kleermaker, wonende te Ginneken, requirant van cassatie tegen een vonnis van de Arr.-Rechtbank te Breda van 21 September 1916, waarbij de requirant in hooger beroep, na vernietiging van een vonnis van den Kantonrechter aldaar van 7 Januari 1916, wegens het eens anders grond bejagen zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende, met toepassing van de artt. 2 en 40 der Jagtwet, 10 en 11 der Wet van 15 April 1886 (S. 64) en 23 en 91 Sr., is veroordeeld tot eene geldboete van f 0.50 en eene vervangende hechtenis van een dag.

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Tak.

Ter ondersteuning van het onderwerpelijk cassatieberoep, hetwelk gericht is tegen een vonnis der Arr.-Rechtbank te Breda van 21 September jl. waarbij requirant, met vernietiging eener beslissing van den Kantonrechter aldaar van 7 Januari bevorens, werd schuldig verklaard aan: „Het eens anders grond bejagen, zonder voorzien te zijn van een schriftelijk bewijs van vergunning van den eigenaar of rechthebbende", en deswege veroordeeld

in eene geldboete van f 0.50 subsidiair één dag hechtenis, zijn bij memorie een drietal middelen voorgesteld, waarvan de beide eerste klagen over: „Schending van art. 2 al. 2 der Jagtwet", eenerzijds, omdat de Rechtbank het voor de toepassing van dat artikel niet voldoende heeft geacht, dat het jagen plaats vond in gezelschap van hem, die door den eigenaar van den grond schriftelijk was gemachtigd namens hem vergunning tot het bejagen van zijn perceel te geven, en anderzijds, omdat de Rechtbank onder de uitdrukking „rechthebbende" enkel verstaat „dengene, die het jachtrecht als zakelijk recht op eens anders grond bezit of hetzelve ontleent aan eenige overeenkomst van huur of pacht van dien grond.

Ik acht ze beiden onjuist. Nog in Uw arrest toch van 15 November 1909 (W. 8931) werd, ter voortzetting der bestaande en door Mr. Ledeboer in zijne voorafgaande conclusie aangehaalde jurisprudentie beslist, dat in den zin van art. 2 der Jagtwet, buiten den eigenaar van den grond, alleen hij als rechthebbende op de jacht op den grond is te beschouwen, die zijn recht om te jagen ontleent aan een zakelijk jachtrecht, aan eene huur- of pachtovereenkomst van den grond of aan eenig zakelijk recht op dien grond. Let men er nu op, dat requirant slechts joeg in gezelschap van den huurder der jacht, dan behoeft het nauwelijks betoog, dat hij zich tevergeefs wil beroepen op de als geschonden voorgestelde bepaling, zelfs al had die huurder zich het recht verzekerd zelfstandig jachtvergunningen te mogen uitreiken, daar laatstgenoemde in art. 2 al. 2 der Jagtwet niet vermeld wordt onder hen, op wie de eerste alinea niet toepasselijk is, of met wie straffeloos zonder schriftelijke vergunning mag worden gejaagd.

Subsidiair is nog aangevoerd: „Schending en verkeerde toepassing van art. 2 al. 1 der Jagtwet", omdat requirant veroordeeld is, niettegenstaande zijn medejager het recht had eigendunkelijk jachtvergunningen namens den eigenaar uit te reiken en dus ook requirant geacht moet worden zulk eene vergunning te hebben verkregen.

Ik merk dienaangaande op, dat de Rechtbank uit de erkentenis van den requirant en uit het voorgelezen proces-verbaal van bekeuring aanwijzingen putten kon voor het bewijs van gemis eener schriftelijke jachtvergunning, terwijl de vraag, of dit terecht is geschied, niet staat ter beantwoording van den Rechter in cassatie. Bovendien gedroeg requirant zich wel, als of hij zoodanige vergunning bezat, maar aan den verbalisant en ter audiëntie erkende hij echter het tegendeel, hetwelk geenszins kan worden verholpen, doordien een derde mogelijk dit gebrek had kunnen aanvullen, doch dit nagelaten heeft.

Ik concludeer mitsdien tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Jhr. Feith;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bestreden vonnis, met qualificatie en strafoplegging als aan het hoofd dezes vermeld, ten laste van den requirant als bewezen is aangenomen, dat hij op 20 November 1915 des namiddags omstreeks 1 uur te Ginneken, ter plaatse genaamd „de Hooge Aart", op een perceel grond, waarvan het eigendoms- en jachtrecht toebehoort aan H. H., met een geweer in jagende houding loopende heeft gejaagd, zulks zonder te zijn voorzien van een schriftelijk bewijs van vergunning, huur of pacht van den eigenaar of rechthebbende;

O., dat de Rechtbank daarbij requirants verweer, dat P. J. van M., in wiens gezelschap hij had gejaagd, het jachtrecht op bedoeld perceel van den eigenaar had gepacht met de uitdrukkelijke bevoegdheid om ook door derden daarvan gebruik te laten maken, verwierp op dezen grond:

„dat gemelde van M., al had hij — gelijk der Rechtbank . . . . is gebleken — inderdaad het jachtrecht op bedoeld perceel van den eigenaar gepacht met de bevoegdheid bovengemeld en al ware hij diensvolgens gemachtigd om den in zijn gezelschap jagenden beklaagde eene schriftelijke vergunning, als bedoeld bij art. 2, eerste lid der Jagtwet, uit te reiken namens den eigenaar, niettemin geenszins geacht kan worden zelf te zijn eigenaar of rechthebbende in den zin van het tweede lid van bedoeld artikel, alwaar onder de uitdrukking „ „rechthebbende" " alleen is te verstaan degene, die het jachtrecht als zakelijk recht op eens anders grond bezit of hetzelve ontleent aan eenige overeenkomst van huur of pacht van dien grond";

O., dat tot ondersteuning van het *eerste* middel is aangevoerd: dat de bedoeling van art. 2 al. 2 der Jagtwet deze is, dat schriftelijke vergunning onnoodig is, indien gejaagd wordt in gezelschap van hem die de schriftelijke ver-

gunning kan geven, omdat juist uit dat jagen in zijn gezelschap moet worden afgeleid, dat hij de vergunning tot jagen *heeft* gegeven; dat derhalve, waar van M. namens den eigenaar van het perceel vergunning mocht verleenen tot het bejagen daarvan en requirant in van M.'s gezelschap joeg, hij niet nog bovendien van eene schriftelijke vergunning van den eigenaar voorzien behoefde te zijn; dat wijders de uitlegging door de Rechtbank aan de uitdrukking „rechthebbende" gegeven onjuist en te eng is, hetgeen kan blijken uit de toevoeging in art. 2, al. 2 der wooden „noch ook op pachters of huurders, ten ware het jagtrecht bij de overeenkomst van pacht of huur zij voorbehouden";

dat van M., als pachter van het jachtrecht, derhalve zelf rechthebbende was en requirant ook om die reden geen schriftelijk bewijs van vergunning behoefd te hebben;

O. daaromtrent:

dat de eenige uitzonderingen, in art. 2, al. 2 der Jagtwet toegelaten op den regel, dat men om eens anders grond bij vergunning, huur of pacht te kunnen bejagen voorzien moet zijn van een schriftelijk bewijs van den eigenaar of rechthebbende, de gevallen betreffen, dat het jagen plaats grijpt in gezelschap van den eigenaar of rechthebbende en dat gejaagd wordt door pachters of huurders van den grond en het jachtrecht bij de overeenkomst van pacht of huur niet is voorbehouden;

dat jagen — in gezelschap van den pachter van het jachtrecht, al is deze ook door den eigenaar gemachtigd om namens hem vergunning tot jagen te verleenen, derhalve slechts dan van de voormelde verplichting zou ontslaan, indien genoemde pachter zelf als zoodanig als „rechthebbende" ware aan te merken;

dat nu in den zin van voormeld artikel slechts hij rechthebbende op de jacht is, die zijn recht om te jagen ontleent aan een zakelijk heerlijk jachtrecht, aan eene huur- of pachtovereenkomst van den grond of aan eenig zakelijk recht op dien grond — zijnde toch niet in te zien, waarom de uitdrukkelijke erkenning dat pachters en huurders ook gerechtigd zijn den door hen gepachten of gehuurden grond te bejagen, indien bij de overeenkomst van pacht of huur het jachtrecht niet is voorbehouden, en ook zij dan niet van een schriftelijk bewijs van den eigenaar behoeven voorzien te zijn tot eene andere opvatting zou moeten leiden;

dat uit die erkenning immers enkel volgt, dat zij zelf als rechthebbende zijn aan te merken;

dat mitsdien terecht bij het bestreden vonnis is aangenomen, dat noch de omstandigheid dat de persoon, in wiens gezelschap de requirant joeg, het jachtrecht op het bij dagvaarding bedoelde perceel had gepacht, noch de omstandigheid dat die persoon door den eigenaar was gemachtigd namens hem vergunning te verleenen om dat perceel te bejagen, requirants verplichting ophief om zelf van een schriftelijk bewijs van den eigenaar voorzien te zijn en het middel alzoo in zijn beide onderdeelen is ongegrond;

O., dat het *tweede* middel is aangedrongen met de bewering dat, waar de eigenaar blijkens het vonnis zijne schriftelijke vergunning had gegeven aan meergenoemden van M. met de uitdrukkelijke bevoegdheid om ook door derden daarvan gebruik te laten maken en requirant krachtens die aan van M. gegeven bevoegdheid heeft gejaagd, hij in den zin der Jagtwet voorzien *is* geweest van een schriftelijk bewijs van den eigenaar;

dat het middel echter afstuit op de in cassatie onaantastbare beslissing der Rechtbank, dat door wettige in het vonnis opgenomen bewijsmiddelen is komen vast te staan, dat requirant van een schriftelijk bewijs als voorzegd *niet* voorzien is geweest, en hij mitsdien noch direct noch indirect zoodanig bewijs aan het aan van M. toegekende recht ontleende, zoodat ook dit middel niet tot cassatie kan leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

13 *December* 1916. BESLUIT, houdende het in staat van beleg verklaren van territoriaal zeegebied, zoomede van enkele gemeenten en gedeelten van gemeenten des Rijks. S. 527.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van den Raad van Ministers van 8 December 1916;

Gelet op Art. I van de Wet van 23 Mei 1899 (*Staatsblad* nº. 128);

Gezien Ons Besluit van 30 Juli 1914, nº. 72;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

met ingang van 16 December 1916 worden in staat van beleg verklaard:

1º. het *territoriaal zeegebied* (voor zooverre niet reeds in staat van beleg verkeerende);

2º. de hiernagenoemde gemeenten of gedeelten van gemeenten:

in de Provincie *Gelderland*:

Arnhem (voor zooverre niet reeds in staat van

beleg verkeerende), Gorssel, Rheden, Steenderen, Warnsveld en Zutphen;

in de Provincie *Overijssel:*

Bathmen, Dalfsen, Deventer, Diepenveen, Hasselt, Heino, Holten, Nieuwleusen, Olst, Raalte, Staphorst, Wijhe, Zwolle en Zwollerkerspel.

Onze Ministers van Oorlog, van Marine, van Buitenlandsche Zaken, van Justitie, van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat, van Landbouw, Nijverheid en Handel en van Koloniën zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, hetwelk in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 13den December 1916.

WILHELMINA.

De Tijdelijk-Voorzitter van den Raad van Ministers, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 13 *Dec.* 1916.)

---

13 *December* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het besluit van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 9 December 1916, nº. 43, afdeeling Personeel;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. I. In Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1º. artikel 4 wordt gelezen als volgt:

Aan iedere directie wordt door den Minister eene vaste jaarlijksche vergoeding verbonden voor kosten van kantoorbehoeften.

2º. Artikel 8 wordt gelezen als volgt:

Aan elke inspectie wordt door den Minister, voor zooveel noodig, eene vaste jaarlijksche som verbonden:

a. als tegemoetkoming in de kosten van huur, verwarming, verlichting en schoonhouden van kantoorlokalen;

b. als vergoeding voor kosten van kantoorbehoeften.

3º. Het eerste lid van artikel 11 wordt gelezen als volgt:

Aan elke contrôle wordt door den Minister, voor zooveel noodig, eene vaste jaarlijksche som verbonden:

a. als tegemoetkoming in de kosten van huur, verwarming, verlichting en schoonhouden van kantoorlokalen;

b. als vergoeding voor kosten van kantoorbehoeften.

4º. Artikel 22 wordt gelezen als volgt:

Aan elk ontvangkantoor wordt door den Minister, voor zooveel noodig, eene vaste jaarlijksche som verbonden:

a. als vergoeding voor belooning van subontvangers en van plaatsvervangers voor de ontvangst der waarborgrechten;

b. als tegemoetkoming in de kosten van huur, verwarming, verlichting en schoonhouden van kantoorlokalen;

c. als vergoeding voor verdere kosten van beheer.

5º. Artikel 109 wordt gelezen als volgt:

Voor iedere directie, inspectie, contrôle of ontvangkantoor bepaalt de Minister, voor zooveel noodig, het aantal klerken, andere dan rijksklerken.

Hunne belooning wordt bepaald naar door den Minister te stellen regelen en kan ten hoogste f 600 's jaars bedragen.

Afwijking van het vorige lid kan in bijzondere gevallen door den Minister worden toegelaten.

Wegens de belooning van klerken, andere dan rijksklerken, wordt een vergoeding verleend, waarvan het bedrag voor elk bureau afzonderlijk na afloop van het jaar door den directeur wordt vastgesteld.

Art. II. In Ons besluit van 4 Januari 1913, nº. 32, gewijzigd bij dat van 16 Maart 1916, nº. 68, worden de volgende wijzigingen gebracht:

1º. Het eerste lid van onderdeel 2 wordt gelezen als volgt:

Aan ieder centraal-bureau wordt door Onzen voornoemden Minister eene vaste jaarlijksche som verbonden als vergoeding voor kosten van kantoorbehoeften.

2º. Na onderdeel 4 wordt een nieuw lid opgenomen, luidende:

5. De in Ons besluit van 30 Maart 1904, nº. 19, zooals dit bij latere besluiten is gewijzigd, opgenomen bepalingen betreffende plaatsing en belooning van klerken, andere dan rijksklerken en hunne benoembaarheid tot rijksklerk, zijn ook van toepassing ten aanzien van de centraal-bureaux der directe belastingen.

Het bepaalde bij het eerste lid van artikel 44 van genoemd besluit, geldt mede voor de hierbedoelde bureaux.

Art. III. In artikel III van Ons besluit van 21 Maart 1916, nº. 33, worden de woorden „con-

trôles of ontvangkantoren" vervangen door: „contrôles, ontvangkantoren, centraal-bureaux of bureaux voor den accountantsdienst."

Art. IV. Dit besluit treedt in werking met 1 Januari 1917.

De enz.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 13den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

—

14 *December* 1916. WET, tot verhooging en wijziging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 528.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd: het totaal van de IIde afdeeling met f 8000, van de IIIde afdeeling met f 1,012,375, van de Vde afdeeling met f 500,872 en van de VIIIste afdeeling met f 238,000, en het totaal van het hoofdstuk met f 1,759,247.

—

14 *December* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *vijfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 529.

Bij deze wet worden eenige artikelen verminderd, verhoogd en ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt verminderd het totaal van de Iste afdeeling met f 2566, en wordt verhoogd het totaal van de IIIde afdeeling met f 3,028,650; van de IVde afdeeling met f 118,368; van de VIde afdeeling met f 37,800; van de VIIIste afdeeling met f 95,780 en het totaal van het hoofdstuk met f 3,278,032.

—

14 *December* 1916. WET, betreffende heffing van Statistiekrecht. S. 530.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is een statistiekrecht te heffen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Er wordt een statistiekrecht naar de waarde geheven:

a. van de ingevoerde goederen, die terstond of na opslag in entrepot tot verblijf binnenslands worden aangegeven;

b. van de goederen, die ten uitvoer worden aangegeven, met uitzondering van de van buitenslands ingevoerde goederen, die terstond of na opslag in entrepot tot wederuitvoer worden aangegeven.

2. Het statistiekrecht wordt niet geheven van goederen, die, na aangifte tot verblijf binnenslands, tot wederuitvoer worden aangegeven, doch inmiddels niet opgeslagen zijn geweest anders dan aan den wal of op het terrein eener onderneming van vervoer.

Het recht, dat bij de eerste aangifte van die goederen is voldaan, wordt teruggegeven of verrekend.

3. Geen statistiekrecht wordt geheven:

a. bij invoer en bij uitvoer van de goederen, genoemd in artikel 6, letter *b*, *e* en *g* der wet van 15 Augustus 1862 (*Staatsblad* nº. 170), zooals het artikel is gewijzigd bij de wet van 6 April 1877 (*Staatsblad* nº. 71);

b. bij invoer en bij uitvoer van boom- en veldvruchten en gewassen, gewonnen op gronden, binnen den afstand van 5500 meter ter weerszijde van de grenslijn des Rijks gelegen en, voor zooveel den invoer betreft, bij Nederlandsche ingezetenen en voor zooveel den uitvoer betreft, bij bewoners van het vreemd grondgebied in gebruik;

c. van goederen, van de eene Nederlandsche plaats naar de andere vervoerd wordende over vreemd grondgebied of over zee;

d. van victualie, provisie en scheepsbehoeften, kennelijk tot verbruik aan boord van binnenkomende en van uitgaande Nederlandsche schepen dienende en als zoodanig aangegeven;

e. bij invoer en bij uitvoer van goederen met Nederlandsche oorlogsschepen;

f. van de voorwerpen der pakketpost;

g. van strandgoederen, geladen geweest in schepen, uit de havens van het Koninkrijk vertrokken en op derzelver uitreis verongelukt, tenzij het betreft doorvoergoederen, die niet weder uitgaan;

h. wanneer de totale waarde der in eene aangifte begrepen goederen niet meer bedraagt dan vijf en twintig gulden.

Bepalingen ter voorkoming van misbruik van de vrijstellingen worden bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

4. Het statistiekrecht bedraagt, wanneer de totale waarde der in eene aangifte begrepen goederen honderd gulden niet te boven gaat, een cent voor elke tien gulden, gedeelten van tien gulden voor tien gulden genomen.

Wanneer die waarde méér bedraagt, wordt van elke vijfentwintig gulden twee en een halven cent geheven, gedeelten van vijfen-

twintig gulden voor vijfentwintig gulden genomen.

5. Onder waarde wordt bij invoer verstaan de waarde volgens artikel 120 der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* nº. 38), zooals dit is gewijzigd bij artikel 32 der wet van 20 April 1895 (*Staatsblad* nº. 54).

6. Onder waarde wordt bij uitvoer verstaan de som, die gerekend wordt voor levering hier te lande door de eerste hand te kunnen worden bedongen.

Voor goederen, waarop deze bepaling niet kan worden toegepast, daaronder begrepen die, welke door aard, bestemming of opschriften voor anderen dan voor wie zij bestemd zijn, eene mindere waarde hebben, wordt onder waarde verstaan de prijs bij aanschaffing uit de eerste hand hier te lande, vermeerderd met de kosten van emballage en commissie. Voor afgescheiden gedeelten van een geheel, geene zelfstandige handelsartikelen zijnde, wordt de waarde bepaald in verhouding tot den prijs van het geheel, waartoe zij gerekend worden te behooren.

7. Het statistiekrecht wordt voldaan door opplakken van statistiekzegels op de aangiften.

De statistiekzegels worden vanwege het Rijk uitgegeven : de vorm daarvan wordt door Ons bepaald.

De wijze, waarop de zegels behooren te worden gebruikt, wordt bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

8. De aangifte, waarop niet tot een bedrag, voldoende voor de aangegeven waarde, aan statistiekzegels is geplakt, wordt geweigerd.

9. Voor goederen, die aan het statistiekrecht zijn onderworpen, kan de inspecteur der invoerrechten de waarde op een hooger dan het aangegeven bedrag vaststellen.

Hij neemt daartoe eene beschikking, waarvan hij, bij aangeteekenden brief of tegen gedagteekend ontvangbewijs, afschrift zendt aan den aangever.

Het afschrift wordt binnen eene maand na de aangifte der goederen ter post bezorgd of uitgereikt.

Het eerste lid is niet van toepassing op tot verblijf binnenslands aangegeven goederen, die aan een invoerrecht naar de waarde zijn onderworpen.

10. Van de beschikking van den inspecteur kan de aangever binnen eene maand, nadat het afschrift ingevolge het tweede lid van het vorig artikel ter post is bezorgd of tegen ontvangbewijs is uitgereikt, in beroep komen bij den raad van beroep voor de invoerrechten.

Het beroep wordt ingesteld door indiening van een met redenen omkleed beroepschrift. Een afschrift der beschikking van den inspecteur wordt daarbij overgelegd.

11. Aan de behandeling eener zaak, waarbij een lid van den raad van beroep belang heeft, neemt dat lid geen deel.

De raad stelt den aangever in de gelegenheid zijne bezwaren in persoon of bij gemachtigde mondeling toe te lichten. De raad kan zich door deskundigen doen voorlichten.

Indien den raad blijkt, dat de waardebepaling van den inspecteur onjuist is, stelt hij, met vernietiging van diens beschikking, de waarde der goederen opnieuw vast.

Tenzij het tegendeel is gebleken, neemt de raad aan, dat de soort en de hoeveelheid der goederen juist is aangegeven.

12. De raad van beroep beslist bij meerderheid van stemmen.

Indien er bij de bepaling van de waarde geene volstrekte meerderheid is, worden de door de verschillende leden opgegeven bedragen te zamen geteld en wordt het totaal, gedeeld door zeven, als de waarde der goederen aangenomen.

De uitspraak van den raad is met redenen omkleed. Zij wordt door den voorzitter bij afschrift aan den aangever en aan den inspecteur medegedeeld.

13. Vooor de goederen, waarvan de waarde, hetzij krachtens deze wet, hetzij krachtens de Waardewet 1906 (*Staatsblad* nº. 216), met afwijking van de aangifte is vastgesteld, is de aangever, behalve het bedrag van het statistiekrecht dat niet reeds bij de aangifte is voldaan, eene verhooging van twintigmaal dat bedrag verschuldigd.

14. Bij vermoeden, dat de waarde van goederen, die aan het statistiekrecht zijn onderworpen, te laag is aangegeven, kunnen de met de visitatie belaste ambtenaren de goederen aanhouden en onder bewaring van den ontvanger stellen.

Zij maken van deze bevoegdheid geen gebruik bijaldien hun bekend is of te hunnen genoegen blijkt, dat de aangever binnen het Rijk woont of gevestigd is.

Over de aangehouden goederen kan worden beschikt na zekerheidstelling voor de som, die de aangever aan meerder recht en verhooging kan blijken verschuldigd te zijn. De ontvanger kan de goederen ook zonder zekerheid afgeven.

Het eerste lid is niet van toepassing op tot verblijf binnenslands aangegeven goederen, die aan een invoerrecht naar de waarde zijn onderworpen.

15. Hij die van buitenslands ingevoerde goederen tot opslag in entrepot of, terstond of na opslag in entrepot, tot wederuitvoer aangeeft, is indien de goederen niet overeenkomstig de aangifte worden opgeslagen of uitgevoerd, behalve het bedrag van het statistiekrecht dat bij aangifte tot verblijf binnenslands had moeten zijn voldaan, eene verhooging van tienmaal dat bedrag verschuldigd.

De opslag of uitvoer der goederen wordt ambtelijk ter kennis gebracht van den ontvanger te wiens kantore of onder wiens kantoor de aangifte is gedaan. Behoudens tegenbewijs wordt de opslag of uitvoer geacht niet te hebben plaats gehad, indien de kennisgeving na verloop van zes weken sedert de aangifte niet is ingekomen.

De waarde der goederen wordt vastgesteld door den inspecteur. Het tweede en derde lid van artikel 9 en de artikelen 10, 11 en 12 zijn van toepassing.

16. Voor de som die ingevolge artikel 15 verschuldigd kan worden, kan zekerheid worden gevorderd voordat de aangifte tot opslag in entrepot of tot wederuitvoer wordt aangenomen.

De ambtenaren met de ontvangst van aangiften belast, maken van deze bevoegdheid geen gebruik bijaldien hun bekend is of te hunnen genoegen blijkt, dat de aangever binnen het Rijk woont of gevestigd is.

17. Het statistiekrecht dat niet reeds bij de aangifte is voldaan, is met de verhooging volgens artikel 13 of artikel 15, invorderbaar bij parate executie. De bepalingen van artikel 291, eerste tot en met zesde lid, der Algemeene Wet van 26 Augustus 1822 (*Staatsblad* n°. 38), zijn ten deze van toepassing.

18. Hij die bij een geschil over de waarde van aan het statistiekrecht onderworpen goederen, met het oogmerk om invloed uit te oefenen op de beoordeeling dier waarde, opzettelijk een valsch of vervalscht stuk overlegt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar.

De feiten, strafbaar volgens het eerste lid, worden beschouwd als misdrijven.

19. Onder goederen die aan het statistiekrecht zijn onderworpen, worden in deze wet verstaan alle goederen bedoeld bij artikel 1, voor zoover zij niet vallen onder eene der vrijstellingen van artikel 2, eerste lid, en artikel 3, eerste lid, letters *a* tot en met *g*.

20. De stukken, betreffende de toepassing dezer wet of daaruit voortvloeiende, zijn vrij van zegel en worden, voor zoover aan de formaliteit van registratie onderworpen, kosteloos geregistreerd.

De quitantiën van invoerrecht zijn mede vrij van zegel.

21. Deze wet treedt in werking op een door Ons te bepalen dag.

Zij kan worden aangehaald onder de benaming „Wet op het Statistiekrecht", mits met bijvoeging van jaargang en nummer van het Staatsblad waarin zij is opgenomen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 14den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën. ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1916.)

—

14 *December* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende ondersteuning van Belgische vluchtelingen.

De penningmeester van het Nederlandsche Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers te Amsterdam, Mr. J. A. van Sonsbeeck, vestigt mijne aandacht er op, dat hem is gebleken, dat verscheidene burgemeesters de bedoeling van mijne aanschrijving van 16 November 1916, n°. 14276, afd. V. A. aldus opvatten, dat met ingang van 1 Januari 1917 de betaling van onderstandsgelden aan Belgische vluchtelingen niet meer door of vanwege de burgemeesters, maar door bovengenoemd Comité zal geschieden.

Ik heb de eer U H.E.G. te verzoeken de burgemeesters in Uw gewest op dit misverstand te wijzen en hun duidelijk te maken, dat, met ingang van genoemden datum, de bestaande toestand in zooverre verandert, dat de uitbetaling der onderstandsgelden en de betalingen, die worden gevorderd voor de vluchtelingen, die in natura worden ondersteund, en voor hen, die ziekenhuisverpleging behoeven, niet meer moeten worden verantwoord door tusschenkomst van U H.E.G. aan mijn Departement, maar door de burgemeesters rechtstreeks aan den penningmeester van bovengenoemd Comité, die voor de terugbetaling der gelden, na accoordbevinding der verantwoording, namens mij, zal zorg dragen.

(Gem.-stem.)

—

15 *December* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het Algemeen Reglement Dienst en van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen. S. 531.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordrachten van Onzen Minister van Waterstaat van 23 en 27 November 1916, Lae. A. en G., afdeeling Spoorwegen;

Gelet op artikel 27 der wet van 9 April 1875 (*Staatsblad* nº. 67), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 321), op artikel I der wet van 9 Juli 1900 (*Staatsblad* nº. 118) en op artikel II der Overgangsbepalingen van de wet van 13 Juli 1907 (*Staatsblad* nº. 193);

Den Raad van State gehoord (adviezen van 5 December 1916, nos. 30 en 31);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 13 December 1916, nº. 285, afdeeling Spoorwegen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

A. Te bepalen, dat met ingang van 1 Januari 1917 de artikelen 97 van het Algemeen Reglement Dienst, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 26 Juni 1913 (*Staatsblad* nº. 315), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 7 November 1916 (*Staatsblad* nº. 494), en van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen, vastgesteld bij Koninklijk besluit van Juni 1915 (*Staatsblad* nº. 230), laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 15 Mei 1916 (*Staatsblad* nº. 187), zullen worden gewijzigd als volgt:

I. In het eerste lid, letters *b* en *d*, worden de woorden „in hoogste ressort" vervangen door: „behoudens het bepaalde bij het tweede lid, letter *d*, in hoogsten aanleg";

II. De tweede volzin van het eerste lid, letter *b*, wordt vervangen door het volgende:

„*b*. deze scheidsgerechten zullen zijn samengesteld uit vijf leden, waarvan door bestuurders van den spoorwegdienst en door den beambte of bediende, die het beroep instelde, elk twee leden en hunne plaatsvervangers uit het personeel der onderneming zijn aangewezen en het vijfde lid, tevens voorzitter, en diens plaatsvervanger door deze vier worden benoemd, mits deze benoeming met algemeene stemmen geschiedt, en anders door den Minister. Een secretaris en diens plaatsvervanger worden door den Minister aan de scheidsgerechten toegevoegd";

III. In het tweede lid wordt letter *a* vervangen door het volgende:

„*a*. de omvang, waarin en de wijze, waarop de tenuitvoerlegging van disciplinaire straffen kan worden opgeschort";

IV. In het tweede lid wordt letter *c* gelezen als volgt:

„*c*. de wijze, waarop het beroep bij een scheidsgerecht wordt aangebracht, waarop bestuurders van den spoorwegdienst en de beambten en bedienden den secretaris inlichtingen verschaffen en medewerking verleenen, waarop het scheidsgerecht de zaak onderzoekt en daarover uitspraak doet, en al hetgeen verder wordt vereischt tot uitvoering van het in het eerste lid onder *b* en *d* bepaalde —";

V. In het tweede lid wordt, met wijziging van letter *d* in letter *e*, als nieuwe letter *d* ingevoegd:

„*d*. de wijze, waarop de Minister herziening van eene uitspraak van een scheidsgerecht kan gelasten op grond van eenige omstandigheid, die bij de behandeling van de zaak aan het scheidsgerecht niet bekend was, en die, op zich zelve of in verband met vroeger gebleken feiten, ernstigen twijfel doet ontstaan aan de juistheid der beslissing, en, ware zij bekend geweest, zoude hebben kunnen leiden tot eene andere beslissing".

B. te bepalen, dat het bovengenoemde Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen zal worden gewijzigd als volgt:

I. de eerste beide volzinnen van artikel 98 worden genummerd als eerste lid;

II. de laatste volzin wordt vervangen door het volgende als tweede lid:

„2. De termijn van vijf jaar kan bij een met redenen omkleed, in de *Staatscourant* te plaatsen Koninklijk besluit eens of meermalen, telkens voor niet langer dan een jaar, worden verlengd voor een Reglement Dienstvoorwaarden in zijn geheel of voor eenig deel. In geval van verlenging voor eenig deel wordt voor dat deel de termijn van verlenging gekort op den volgenden vijfjarigen termijn."

C. Met afwijking in zooverre van het bepaalde onder A II, te bepalen, dat ten aanzien van beroepen, welke bij scheidsgerechten, als bedoeld bij de artikelen 97, eerste lid, letters *b* en *d*, van het Algemeen Reglement Dienst en van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen, vóór 1 Januari 1917 zijn ingesteld, van kracht blijven de op het tijdstip van instelling geldende bepalingen omtrent de samenstelling van de scheidsgerechten.

D. Te bepalen, dat, indien door Ons ingevolge artikel 98 van het Algemeen Reglement Dienst voor eenig deel van het Reglement Dienstvoorwaarden 1911 eener spoorwegonderneming de termijn van herziening wordt of is verlengd, Ons betrekkelijk besluit overeenkomstige toepassing vindt ten aanzien van de door zoodanige onderneming beheerde, onder het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen vallende spoorwegen.

E. Te bepalen, dat dit besluit in werking treedt den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 15den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 20 *Dec.* 1916.)

—

15 *December* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Motor- en Rijwielreglement. S. 532.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 21 November 1916, La. G, Afdeeling Waterstaat;

Gezien artikel 2 der Motor- en Rijwielwet;

Gelet op de door Onzen Minister voornoemd overgelegde adviezen van de Gedeputeerde Staten der provinciën;

Den Raad van State gehoord, advies van 5 December 1916, nº. 36;

Gezien het nader rapport van Onzen Minister voornoemd van 13 December 1916, nº. 232;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. Aan het eerste lid van artikel 10 van het Motor- en Rijwielreglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 6 November 1905 (*Staatsblad* nº. 294), gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 18 Spetember 1907 (*Staatsblad* nº. 252), 30 November 1908 (*Staatsblad* nº. 345), 19 September 1910 (*Staatsblad* nº. 283) en 9 Juli 1915 (*Staatsblad* nº. 330), wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende:

Van de hierbedoelde lantaarns mogen ook de zijglazen niet gekleurd zijn.

II. Aan het eerste lid van de artikelen 11, 20 en 23 van genoemd reglement wordt een tweede volzin toegevoegd, luidende:

Van die lantaarn mogen ook de zijglazen niet gekleurd zijn.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* geplaatst en aan den Raad van State in afschrift medegedeeld zal worden.

's-Gravenhage, den 15den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 30 *Dec.* 1916.)

—

15 *December* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De vraag, welke partij in een onteigeningsgeding in de kosten moet worden veroordeeld, kan niet altijd beantwoord worden door eenvoudige vergelijking van het bedrag van het aanbod met de toegekende schadevergoeding. Wanneer door verandering van feitelijke omstandigheden de schadeelementen tijdens de uitspraak van het vonnis niet meer dezelfde zijn als ten tijde van het aanbod, moet met de tijdens het onteigeningsgeding ingetreden verandering worden rekening gehouden. I. c. was het toegekende bedrag wel lager dan het aanbod, maar door de terbeschikkingstelling van het onteigende goed gedurende den tijd benoodigd voor de nieuwe inrichting van het bedrijf kwam de schade wegens stilstand van het bedrijf te vervallen. De Rechtbank besliste tevens dat, ware bedoelde regeling niet getroffen, het aangeboden bedrag zou zijn overschreden.

(Onteigeningswet art. 50.)

Voorzitter: Mr. B. C. J. Loder.

Raden: Mrs. J. A. A. Bosch, A. Fentener van Vlissingen, A. P. L. Nelissen en H. Hesse.

Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, q.q., burgemeester der gemeente 's-Gravenhage, eischer tot cassatie van een vonnis der Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage den 10 November 1916 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. H. Telders, gepleit door Mr. J. R. Thorbecke

tegen:

W. D. Verhoog, vleeschhouwer, wonende te 's-Gravenhage, verweerder, advocaat Mr. H. D. Takken.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Bij arrest van 8 Mei 1916 (W. 9777) (N. J. 1916 bl. 791, Red.) besliste de Hooge Raad dat een gedurende het geding tot onteigening gedaan aanbod tot ter beschikking van den onteigende stellen van het goed gedurende den tijd, benoodigd voor eene nieuwe inrichting van het in het goed uitgeoefende bedrijf, als element voor de berekening van de schadeloosstelling in aanmerking kan komen met dit gevolg dat schadeloosstelling wegens stilstand in het bedrijf niet kan worden toegekend.

Reeds te voren, bij arrest van 29 April 1910 (W. 9018) was evenzoo beslist, en tevens eene

gevolgtrekking gemaakt met betrekking tot de beantwoording van de vraag wie der partijen in de kosten van het geding moet worden veroordeeld, nl. dat bij de door art. 50 der Onteigeningswet bevolen vergelijking van hetgeen aangeboden is en datgene waartoe bij wijze van schadeloosstelling wordt veroordeeld rekening moet worden gehouden met het feit dat hetgeen toegekend wordt strekt tot vergoeding van eene geringere schade dan die met betrekking waartoe het aanbod was gedaan, waarbij immers met de nadere toezegging geene rekening was gehouden.

En in gelijken geest werd beslist bij arrest van 22 Januari 1912 (W. 9307) in een geval waarin ten gevolge van het binnenhalen van den oogst van te onteigenen land in den loop van het geding hetgeen ten slotte onteigend werd minder waarde had dan datgene waarvoor het aanbod gedaan was, het land met den oogst.

In overeenstemming met deze jurisprudentie is in het thans aangevallen vonnis beslist dat, al blijft het toegekende bedrag van schadeloosstelling beneden het aanbod, toch, nu wegens eene gelijke omstandigheid als in het aangehaalde arrest van 8 Mei 1916 den doorslag gaf de schade die vergoed wordt is van minderen omvang wegens voorkoming van stilstand in het bedrijf, de schade die uit dien stilstand zou zijn voortgevloeid, in aanmerking genomen moet worden bij vergelijking van aanbod en toewijzing, zoodat het eerste voor de vaststelling van de veroordeeling in de kosten geacht moet worden zooveel lager te zijn of wel de toewijzing zooveel hooger als die schade zou hebben bedragen.

Toen de Rechtbank nu tot de slotsom kwam dat de schade grooter zou zijn dan het verschil tusschen het aangebodene en het toegewezene, heeft zij consequent den eischer in de kosten veroordeeld.

Als cassatiemiddel is voorgedragen : „Schending of verkeerde toepassing van art. 151 der Grondwet, artt. 22, 50 van de Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125), door den eischer te veroordeelen in de kosten ofschoon de bij het vonnis bepaalde schadevergoeding minder bedraagt dan het gedane aanbod."

De eischer doet hiermede uitsluitend een beroep op de letter van art. 50 der Onteigeningswet en miskent de juistheid der opvatting dat bij vergelijking van aanbod en toewijzing met de schadeëlementen waarop zij ieder afzonderlijk betrekking hebben, en niet uitsluitend met cijfers gerekend moet worden.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten.

De Hooge Raad, enz. ;

O., dat, voor zoover thans van belang, blijkens het bestreden vonnis, de eischer q.q. van den verweerder heeft gevorderd, de onteigening ten algemeenen nutte van het kadastrale perceel gemeente 's-Gravenhage Sectie O nº. 7081, daarbij ter voldoening aan het voorschrift van art. 22 der Onteigeningswet eene schadevergoeding van f 14,000 aanbiedende ;

dat de verweerder, in het geding, onder meer heeft gevorderd eene vergoeding voor stilstand van het door hem in het onteigende perceel gedreven vleeschhouwersbedrijf, daar hij dat perceel dadelijk nadat de uitspraak der onteigening in staat van gewijsde zal zijn gegaan, zal moeten verlaten en dan ten minste drie maanden zal behoeven om zijn bedrijf elders in te richten ;

dat in den loop van het geding is komen vast te staan, dat de eischer q.q. aan den verweerder toe zal staan het onteigende pand tot 1 Mei 1917 kosteloos te gebruiken, op grond waarvan de Rechtbank aannam, dat uithoofde van stilstand van zijn bedrijf door den verweerder geen schade zou worden geleden en dus te dier zake geen vergoeding kon worden toegekend ;

dat ten slotte de Rechtbank de gevorderde onteigening heeft uitgesproken en de aan den verweerder toe te kennen schadevergoeding heeft bepaald op f 12,962 dus f 1038 minder dan bovenomschreven bij dagvaarding gedaan aanbod ;

dat niettemin de eischer q.q. in de kosten werd veroordeeld op grond dat de verweerder toen het aanbod bij dagvaarding werd gedaan met recht aanspraak kon maken op eene vergoeding voor stilstand van zijn bedrijf, zoodat, nu die vergoeding naar het oordeel der Rechtbank ook zeker meer dan f 1038 zou hebben beloopen, inderdaad de toegekende vergoeding hooger was dan het aangeboden bedrag ;

O., dat tegen deze beslissing als middel van cassatie is aangevoerd :

„Schending of verkeerde toepassing van art. 151 der Grondwet, de artt. 22, 50 van de Wet van 28 Augustus 1851 (S. 125) door den eischer te veroordeelen in de kosten, ofschoon de bij het vonnis bepaalde schadevergoeding minder bedraagt dan het gedane aanbod ;

Ten aanzien van dit middel :

O., dat het aanbod bedoeld in art. 22 der Onteigeningswet moet omvatten de geheele schadevergoeding waarop de onteigende partij

op het oogenblik, waarop het aanbod wordt gedaan, krachtens de bepalingen der wet op de onteigening ten algemeenen nutte aanspraak heeft, dus in dit geval ook eene vergoeding voor stilstand van des verweerders bedrijf, nu die stilstand naar de feitelijke beslissing der Rechtbank in deze, het onvermijdelijk gevolg der onteigening zou zijn, zoodat die vergoeding geacht moet worden in het aangeboden bedrag van f 14,000 te zijn begrepen;

O., dat blijkens het bovenoverwogene mede feitelijk vaststaat, dat zich na het aanbod eene omstandigheid heeft voorgedaan, waardoor gelijk de Rechtbank besliste, des verweerders aanspraak op schadevergoeding ter zake van stilstand in zijn bedrijf kwam te vervallen en dat, hadde die omstandigheid zich niet voorgedaan, te dier zake eene vergoeding van zeker meer dan f 1038 had moeten zijn toegekend, zoodat alsdan die schadevergoeding hooger zou zijn geweest dan f 14,000;

O., dat onder die omstandigheden de Rechtbank terecht heeft aangenomen dat het aanbod minder bedroeg dan het toegekende bedrag en dus den eischer q.q. terecht in de kosten veroordeelde;

O. immers, dat de wet op de Onteigening ten algemeenen nutte in haar art. 50 eene vergelijking van het bedrag van het aanbod met dat van de toegekende schadeloosstelling bevelende om van de uitkomst dier vergelijking te doen afhangen, welke der strijdende partijen de kosten zou hebben te dragen, klaarblijkelijk als beginsel heeft aangenomen, dat de beslissing over de kosten afhankelijk zou zijn van de vraag of de onteigenende partij bij den aanvang van het geding een voldoend aanbod had gedaan;

dat dit beginsel noodzakelijk medebrengt, dat, indien door verandering van feitelijke omstandigheden, de schadeëlementen tijdens de uitspraak van het vonnis niet meer dezelfde zijn als ten tijde van het aanbod, de vraag waarvan art. 50 de veroordeeling in de kosten afhankelijk stelt, behoort te worden beantwoord, niet door eene eenvoudige vergelijking van het bedrag van het aanbod met de toegekende schadevergoeding, maar door zoodanige vergelijking, waarbij met de tijdens het onteigeningsgeding ingetreden verandering rekening is gehouden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

---

16 *December* 1916. WET, tot het aangaan van eene geldleening of -leeningen van f 125,000,000. S. 533.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, no. 313, 1—3 8—15.

Hand. id. 1915/16, *bladz.* 1375—1379.

Hand. 1e *Kamer* 1915/16, *bladz.* 367—369, 372.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is nadere voorzieningen te treffen in verband met den invloed van de voortduring van den oorlogstoestand op 's Lands financiën;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

EERSTE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de vrijwillige leening.

Bedrag, koers van inschrijving en rentevoet.

Art. 1. Er wordt een vrijwillige geldleening aangegaan ten laste van den Staat tot een bedrag van honderd vijf en twintig millioen gulden tegen een koers van zeven en negentig ten honderd en tegen eene rente van vier ten honderd in het jaar, betaalbaar op halfjaarlijksche coupons, verschijnende 1 April en 1 October, met dien verstande, dat de eerste coupon verschijnt 1 October 1917 en loopt over een tijdvak van acht maanden.

De coupons zijn betaalbaar te Amsterdam en in verdere plaatsen, welke Onze Minister van Financiën noodig mocht vinden aan te wijzen. Wanneer plaatsen in het buitenland gelegen voor die betaalbaarstelling worden aangewezen, kan door Onzen Minister van Financiën aan de met de uitbetaling belaste bankiers eene provisie worden toegekend van ten hoogste één achtste ten honderd over het nominaal bedrag der door hunne tusschenkomst uitbetaalde coupons.

Inschrijving, tijd en plaats.

2. De inschrijving op deze geldleening wordt opengesteld bij den Agent van het Ministerie van Financiën te Amsterdam, bij de betaalmeesters, behalve dien te Amsterdam, en bij de ontvangers der directe belastingen in de gemeenten, waar geen betaalmeesters gevestigd zijn.

De inschrijving staat ten minste gedurende drie werkdagen open. Zij wordt geopend en gesloten op de door Onzen Minister van Financiën te bepalen tijdstippen.

Minimum.

3. Er worden geen inschrijvingen dan van f 100 of een veelvoud daarvan aangenomen.

Toewijzing en afwijzing.

4. Wanneer het totaal der inschrijvingen, voor zoover daarop niet het derde lid van dit artikel wordt toegepast, meer dan honderd vijf en twintig millioen gulden bedraagt, geschiedt de toewijzing pondspondsgewijze, met dien verstande dat aan geen inschrijver minder dan honderd gulden wordt toegewezen en dat, indien het verlangen daartoe in het inschrijvingsbiljet is te kennen gegeven, de inschrijvingen zooveel mogelijk ten volle worden toegewezen, behoudens voorrang voor elk dezer inschrijvingen tot een bedrag van ten hoogste f 10,000.

Het bedrag, dat op inschrijvingen van verschillende bedragen wordt toegewezen, wordt door Onzen Minister van Financiën zoo spoedig mogelijk na de sluiting der inschrijving vastgesteld en bekend gemaakt door opneming in de *Staatscourant*.

De inschrijvingen gedaan door personen, die naar het oordeel van Onzen Minister van Financiën buiten machte zijn het bedrag hunner inschrijving, of, ingeval niet de volle inschrijvingen worden toegewezen, het bedrag dat hun zoude worden toegewezen, te storten, kunnen worden afgewezen.

Stortingen.

5. De stortingen op de toegewezen bedragen moeten geschieden in vier termijnen vóór of op den zevenden dag van de door Onzen Minister van Financiën voor elken termijn aan te wijzen kalendermaand, met dien verstande, dat voor de storting van den vierden termijn in geen geval een vroegere verschijndag wordt vastgesteld dan de 7de Mei 1917. In kalendermaanden waarvan de zevende dag een Zondag is, is de achtste dag de verschijndag.

De aanwijzing der stortingsdagen wordt ten minste acht dagen voor de openstelling van de inschrijving door middel van de *Staatscourant* bekend gemaakt.

De eerste termijn van storting bedraagt 40 % van het te storten bedrag, de drie volgende termijnen bedragen elk 20 % van het te storten bedrag, met dien verstande, dat de te storten bedragen der eerste twee termijnen naar boven en die van den derden termijn naar beneden worden afgerond tot een veelvoud van f 97 en dat als vierde termijn het restant wordt gestort.

Echter zullen de stortingen voor de inschrijvingen, op welke minder dan f 700 is toegewezen, moeten geschieden volgens onderstaande tabel.

Toegewezen bedrag.	Te storten op termijn.			
	1.	2.	3.	4.
100		97		
200	97	97		
300	97	97	97	
400	97	97	97	
500	194	97	97	97
600	194	194	97	97

De stortingen kunnen door de belanghebbenden naar verkiezen vervroegd worden, mits in ronde bedragen van f 97 wordt gestort.

De stortingen hebben plaats ten kantore van de Nederlandsche Bank te Amsterdam. Voor zoover de inschrijvingen plaats hadden bij een betaalmeester of een ontvanger der directe belastingen kan de storting ten kantore waar de inschrijving plaats had, geschieden.

In gebreke blijven.

6. De namen der personen, die in gebreke blijven hunne stortingen vóór of op den verschijndag te doen, worden door den Agent van het Ministerie van Financiën medegedeeld aan de ontvangers der directe belastingen binnen wier ressort die personen wonen.

De ontvanger vaardigt in naam des Konings een dwangbevel uit tegen den in gebreke gebleven inschrijver; dit bevel, dat meer dan één persoon kan betreffen, wordt executoir verklaard door den Kantonrechter, binnen wiens ressort het kantoor van den betrokken ontvanger gevestigd is; het wordt aan de inschrijvers, ieder voor zooveel hem aangaat, beteekend met bevel tot betaling en voorts ten uitvoer gelegd overeenkomstig het in het wetboek van burgerlijke rechtsvordering bepaalde ten aanzien van de tenuitvoerlegging van vonnissen en authentieke acten.

De tenuitvoerlegging van het dwangbevel wordt geschorst door een met redenen omkleed verzet. Dit verzet kan uitsluitend zijn gegrond op de bewering, dat degeen, tegen wien het dwangbevel is gericht, niet heeft ingeschreven of, volgens de door hem gedane inschrijving in verband met de toewijzing, tot de betaling van een lager bedrag verplicht is dan in het dwangbevel is vermeld. Het verzet wordt beteekend aan den ontvanger, die het dwangbevel uitvaardigde en moet inhouden eene dagvaarding van dien ontvanger voor de rechtbank van het arrondissement, waarbinnen het kantoor van dien ontvanger gevestigd is.

Bijbetalen van rente.

7. Bij elke storting wordt, behalve 97 ten

honderd van de hoofdsom, voor vergoeding van reeds verschenen rente, betaald 0,33 ten honderd van de hoofdsom voor elke kalendermaand, welke van den loopenden rentetermijn reeds verstreken is. Hierbij wordt eene maand, van welke zeven of minder dagen verloopen zijn, niet medegerekend en eene maand, van welke acht of meer dagen verloopen zijn, voor eene volle maand gerekend.

Ten opzichte van kalendermaanden, waarin de zevende dag een Zondag is, wordt in het vorige lid in de plaats van zeven acht en in de plaats van acht negen gelezen.

Bij stortingen, welke meer dan zeven dagen na den verschijndag plaats hebben, moet daarenboven voor elke zeven dagen, welke sedert dien dag verloopen zijn — gedeelten van dien termijn voor een geheelen gerekend — 1,5 per 1000 van de hoofdsom worden bijbetaald.

Schuldbekentenissen.

8. Voor elke storting ontvangt hij, die stort, eene schuldbekentenis of schuldbekentenissen aan toonder van de leening ingevolge deze afdeeling uitgegeven tot zoodanig bedrag als waarvan 97 ten honderd door hem is gestort, benevens een gelijk aantal „bewijzen van storting" tot betzelfde bedrag.

Indien echter meer dan acht dagen voor den verschijndag wordt gestort, kan worden volstaan met de uitreiking van een voorloopig recepis, dat binnen veertien dagen tegen het daarin vermelde bedrag aan schuldbekentenissen en bewijzen van storting inwisselbaar is.

De schuldbekentenissen worden, vóór de uitgifte, door de Algemeene Rekenkamer geregistreerd en van een bewijs dier registratie voorzien.

Provisie.

9. Aan bankiers, makelaars in effecten en commissionairs in effecten, door wier tusschenkomst inschrijvingen voor de in deze afdeeling bedoelde schuldbekentenissen worden ingeleverd, wordt voor het aan hen toegewezen nominaal bedrag eene provisie van ten hoogste een vierde ten honderd toegekend.

Het recht op provisie, waarover niet is beschikt binnen één jaar na den laatsten stortingsdag, is vervallen.

Aflossing.

10. Telken jare op den 1sten October — te beginnen met den 1sten October 1918 — worden schuldbekentenissen voor haar nominaal bedrag aflosbaar gesteld ten beloope van ten minste een vierde ten honderd van het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen vier ten honderd rentegevende schuld, vermeerderd met het bedrag der door die verplichte aflossingen vrijgevallen rente.

Te beginnen met het jaar volgende op dat, waarin de vijf ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612) en de vier en een half ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135), geheel zullen zijn afgelost, wordt van de schuldbekentenissen, krachtens deze wet uitgegeven, boven het in het eerste lid omschreven bedrag, op den 1sten October aflosbaar gesteld een bedrag van ten minste vijftien millioen gulden, vermeerderd met het bedrag der door die extra-aflossing vrijgevallen rente.

Loting, enz.

11. De aflosbaar te stellen schuldbekentenissen worden telkens vooraf bij uitloting aangewezen. Deze uitlotingen hebben plaats volgens door Ons te stellen regelen.

De afgeloste schuldbekentenissen worden bij de Algemeene Rekenkamer overgebracht.

De rente der krachtens deze wet uitgegeven schuldbekentenissen loopt niet verder dan tot den dag, waarop zij aflosbaar zijn.

Het recht tot opvordering van het kapitaal der aflosbaar gestelde stukken vervalt tien jaar na den eersten dag waarop zij aflosbaar zijn.

TWEEDE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de gedwongen leening.

Inwerkingtreding.

12. Indien de inschrijvingen op de vrijwillige leening, in de eerste afdeeling dezer wet bedoeld, na aftrek van die, welke, ingevolge het bepaalde bij artikel 4, laatste lid, zijn afgewezen, minder bedragen dan honderd millioen gulden, worden de volgende bepalingen dezer afdeeling van toepassing. Niettemin blijven dan de artikelen 1 en 3 tot en met 11 dezer wet van kracht.

Bedrag en rentevoet.

13. Ten laste van den Staat wordt eene gedwongen geldleening aangegaan, waarvan schuldbekentenissen aan toonder worden uitgegeven tot zoodanig bedrag als uit het bepaalde bij de artikelen 16 en 20 volgt, onder aftrek van het bedrag waarvan de storting, overeenkomstig artikel 28, geschiedt door de inlevering van „bewijzen van storting".

De schuldbekentenissen dragen eene rente

van drie ten honderd in het jaar betaalbaar op halfjaarlijksche coupons, verschijnende 1 Maart en 1 September. Het tweede lid van artikel 1 is op deze coupons van toepassing.

Amortisatie.

14. Onverminderd het bepaalde in vroegere wetten wordt, totdat daaraan is besteed een bedrag, gelijk aan het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen drie ten honderd rentegevende schuld, jaarlijks, voor het eerst in het jaar 1918, voor inkoop van inschrijvingen in een der Grootboeken der Nationale Schuld of van drie of drie en een half ten honderd rentegevende schuldbekentenissen of voor aflossing van drie of drie en een half ten honderd rentegevende schuldbekentenissen voor haar nominaal bedrag, eene som bestemd ten beloope van ten minste een vierde ten honderd van het geheele bedrag der krachtens deze wet in het leven geroepen drie ten honderd rentegevende schuld, vermeerderd met de door dezen inkoop of aflossing vrijgevallen rente.

Te beginnen met het jaar volgende op dat waarin de vijf ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612), de vier en een half ten honderd rentegevende leening, aangegaan krachtens de Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135), en de vier ten honderd rentegevende schuld, aangegaan krachtens deze wet, geheel zullen zijn afgelost, wordt het bedrag, dat volgens het voorgaande lid voor den inkoop of de aflossing van twee en een half, drie of drie en een half ten honderd rentegevende schuld moet worden bestemd, vermeerderd met een bedrag van ten minste vijftien millioen gulden en met de door die extra-amortisatie vrijgevallen rente.

15. De houders der in deze afdeeling bedoelde schuldbekentenissen kunnen, zoolang die stukken niet zijn aflosbaar gesteld, daarvoor, indien zij dit verlangen, met inachtneming van de door Ons vastgestelde regelen, inschrijving van gelijk bedrag bekomen op het Grootboek der drie ten honderd rentegevende Nationale Schuld.

Verplichting tot deelneming van natuurlijke personen.

16. Zij, die voor het belastingjaar 1916/17 zijn of worden aangeslagen in de vermogensbelasting naar een vermogen van f 75,000 of meer, zijn verplicht, behoudens het bepaalde in artikel 28, deel te nemen in de in deze afdeeling bedoelde leening door storting van zoodanig bedrag als voor elk vermogen volgt uit nevenstaande tabel.

Vermogens.	Percentage van het vermogen tot hetwelk is deel te nemen in de leening.
75,000 tot en met 99,000	0.5
100,000 „ „ „ 199,000	1
200,000 „ „ „ 299,000	1.5
300,000 „ „ „ 499,000	2
500,000 „ „ „ 999,000	2.5
1,000,000 „ „ „ 1,999,000	3
2,000,000 en hooger	3.5

met dien verstande dat het bedrag der verplichte deelneming naar boven wordt afgerond tot een veelvoud van f 200.

De bepaling van het vorig lid is niet van toepassing :

a. indien de belastingplicht ontstaat na het in werking treden dezer wet ;

b. indien de belastingplichtige, voor het in werking treden van artikel 13, is overleden of voor den 1sten November 1916 het Rijk metterwoon verlaten heeft.

Niet onherroepelijke aanslagen.

17. Indien op het tijdstip, waarop de kennisgevingen, in het volgend artikel bedoeld, uiterlijk moeten worden verzonden, de aanslag in de vermogensbelasting voor het belastingjaar 1916/17 nog niet heeft plaats gehad of niet onherroepelijk vaststaat, doordat daartegen, overeenkomstig de wet op de vermogensbelasting, kan worden opgekomen, dan wordt het te storten bedrag aanvankelijk bepaald naar het aangegeven vermogen.

Zoodra de aanslag onherroepelijk vaststaat, wordt het te storten bedrag dienovereenkomstig bepaald.

Kennisgeving van bedrag der deelneming.

18. De inspecteur der registratie, in wiens divisie van inspectie de tot storting verplichte over 1916/17 voor de vermogensbelasting is aangeslagen, zendt dezen, binnen den door Onzen Minister van Financiën vast te stellen termijn, een kennisgeving, aangevende het totaal bedrag, waarvoor door hem in de gedwongen leening is deel te nemen, de verschijndagen der termijnen en het voor of op elken verschijndag te storten bedrag benevens het bedrag der rente, dat bij elke storting op of

binnen eene maand vóór den verschijndag moet worden bijbetaald.

In het geval, voorzien bij artikel 17, wordt de kennisgeving of de gewijzigde kennisgeving zoo spoedig mogelijk verzonden. Geldt het hierbij eene eerste kennisgeving en zijn reeds stortingstermijnen verstreken, dan wijst de inspecteur daarbij, in de plaats van de verstreken verschijndagen, als verschijndagen aan den zevenden dag van zooveel der eerstvolgende maanden als reeds termijnen zijn verstreken. Geldt het eene gewijzigde kennisgeving, dan verdeelt de inspecteur de verhoogingen zooveel mogelijk in den geest van artikel 25 over de nog niet verschenen termijnen.

Bezwaarschrift.

19. Hij, die bezwaar heeft tegen het in de kennisgeving genoemde bedrag zijner deelneming in de gedwongen leening, tegen de verdeeling daarvan over de verschillende termijnen of tegen de bedragen der bij te betalen rente, kan daartegen zelf of door een gemachtigde bij den betrokken inspecteur een bezwaarschrift indienen binnen veertien dagen nadat die kennisgeving hem is toegezonden. Bij dit bezwaarschrift moet duidelijk worden opgegeven in hoeverre de bedragen in de kennisgeving voorkomende, onjuist worden geacht.

De inspecteur beslist op het bezwaarschrift in hoogste ressort.

Het ingediende bezwaarschrift schort de verplichting tot storting, zooals zij in de kennisgeving is aangeduid, niet op.

Leidt de uitspraak op het bezwaarschrift tot vermindering van het te storten bedrag of van de bij te betalen rente, dan wordt deze vermindering op de eerstvolgende storting of bijbetaling zooveel mogelijk toegepast. Is dit niet mogelijk dan wordt het te veel gestorte of bijbetaalde teruggegeven tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen en tegen kwitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Verplichting tot deelneming van rechtspersonen.

20. De belastingplichtigen, bedoeld in artikel 1, 1a *b* der wet op de Inkomstenbelasting 1914 van 19 December 1914 (*Staatsblad* nº. 563), met uitzondering van de Nederlandsche Bank, welke in die belasting of in de belasting op bedrijfs- en andere inkomsten zijn of worden aangeslagen wegens uitdeelingen, tot een totaal bedrag van f 10,000 of meer over een boekjaar, geëindigd in het tijdvak van 1 Mei 1915 tot en met 30 April 1916, zijn verplicht, behoudens het bepaalde bij artikel 28, deel te nemen in de gedwongen leening door storting van een bedrag, dat gelijk staat met een vierde van de volgens de Wet op de Inkomstenbelasting 1914 of volgens de wet van 2 October 1893 (*Staatsblad* nº. 149) belastbare uitdeelingen over het hiervoor aangeduide boekjaar.

Niet onherroepelijke aanslagen.

21. Indien op het tijdstip, waarop de kennisgevingen, in het volgend artikel bedoeld, uiterlijk moeten worden verzonden, een aanslag, als in het vorig artikel bedoeld, nog niet onherroepelijk vaststaat, dan wordt het te storten bedrag aanvankelijk bepaald naar den aanslag gelijk die gedaan is. Indien de aanslag nader gewijzigd wordt, wordt het te storten bedrag dienovereenkomstig verlaagd.

Kennisgeving van bedrag der deelneming.

22. De inspecteur der directe belastingen, in wiens inspectie de tot storting verplichte wegens de in artikel 20 bedoelde uitdeelingen is aangeslagen, zendt hem binnen den door Onzen Minister van Financiën vast te stellen termijn eene kennisgeving, aanwijzende het totaal bedrag, waarvoor door hem in de gedwongen leening is deel te nemen, de termijnen der stortingen en het op elken termijn te storten bedrag, benevens het bedrag der rente, dat bij elke storting op of binnen eene maand vóór den verschijndag moet worden bijbetaald.

In het geval voorzien aan het slot van artikel 21 wordt zoo spoedig mogelijk eene verbeterde kennisgeving toegezonden. Indien bereids ingevolge de eerste kennisgeving op een of meer termijnen is gestort, wordt hetgeen te veel is gestort op den volgenden termijn gekort. Is dit niet meer mogelijk, dan wordt het te veel gestorte teruggegeven, tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen en tegen quitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Bezwaarschrift.

23. De belastingplichtige, als bedoeld bij artikel 20, die bezwaar heeft tegen het in de kennisgeving genoemd bedrag zijner deelneming in de gedwongen leening of tegen de verdeeling daarvan over de verschillende termijnen of tegen de bedragen der bij te betalen rente, kan daartegen zelf of door een gemachtigde bij den betrokken inspecteur een bezwaarschrift in-

dienen binnen veertien dagen nadat die kennisgeving hem is toegezonden. Bij dit bezwaarschrift moet duidelijk worden opgegeven in hoeverre de bedragen, in de kennisgeving voorkomende, onjuist worden geacht.

De inspecteur beslist op dit bezwaarschrift in hoogste ressort.

Het ingediende bezwaarschrift schort de verplichting tot storting, zooals deze in de kennisgeving is aangeduid, niet op.

Leidt de uitspraak op het bezwaarschrift tot vermindering van het te storten bedrag of van de bij te betalen rente, dan wordt deze vermindering op de eerstvolgende storting of bijbetaling zooveel mogelijk toegepast. Is dit niet mogelijk, dan wordt het te veel gestorte of bijbetaalde teruggegeven tegen intrekking der daarvoor afgegeven schuldbekentenissen of tegen quitantie voor de te veel bijbetaalde rente.

Plaats van storting.

24. De in artikel 16 bedoelde storting heeft plaats aan de kantoren van registratie of van het recht van successie door Onzen Minister van Financiën aan te wijzen.

De in artikel 20 bedoelde storting heeft plaats aan de kantoren der directe belastingen.

De kennisgevingen, bedoeld in de artikelen 18 en 22, vermelden het kantoor, waar de storting moet plaats hebben.

Termijnen.

25. Het krachtens de artikelen 16 en 20 te storten bedrag moet worden betaald in vier termijnen voor of op den zevenden dag van de door Onzen Minister van Financiën voor elken termijn aan te wijzen kalendermaand met dien verstande, dat voor de storting van den vierden termijn in geen geval een vroegere verschijndag wordt vastgesteld dan de 7de Mei 1917. In kalendermaanden, waarvan de zevende dag een Zondag is, is de achtste dag de verschijndag.

De eerste termijn van storting bedraagt 40 pCt. van het te storten bedrag, de volgende drie termijnen telkens 20 pCt., met dien verstande dat de te storten bedragen van de eerste twee termijnen naar boven en die van den derden termijn naar beneden worden afgerond tot een veelvoud van f 200, terwijl als vierde termijn het restant wordt gestort.

Echter zal de storting wanneer in totaal voor minder dan f 1600 is deel te nemen, moeten geschieden volgens onderstaande tabel:

Totaal bedrag der deelneming.	Te storten op termijn. 1	2	3	4
400	200		200	
600	200	200	200	
800	200	200	200	200
1000	400	200	200	200
1200	600	200	200	200
1400	600	400	200	200

De stortingen kunnen door de belanghebbenden naar verkiezen worden vervroegd mits in ronde bedragen van f 200 wordt gestort.

Wij behouden Ons voor de storting van den vierden termijn, voor zoover die nog niet heeft plaats gehad, niet te doen geschieden.

26. Bij elke storting ingevolge deze afdeeling van deze wet wordt, behalve de hoofdsom, voor vergoeding van reeds verschenen rente betaald 0,25 ten honderd voor elke kalendermaand, welke van den loopenden rentetermijn reeds verstreken is. Hierbij wordt eene maand, van welke zeven of minder dagen verloopen zijn, niet medegerekend en eene maand, van welke acht of meer dagen verloopen zijn, voor een volle maand gerekend.

Ten opzichte van kalendermaanden, waarvan de zevende dag een Zondag is wordt in het vorig lid in de plaats van zeven acht en in de plaats van acht negen gelezen.

Bij stortingen, welke meer dan zeven dagen na den verschijndag plaats hebben, moet daarenboven voor elke zeven dagen, welke sedert dien dag verloopen zijn — gedeelten van dien termijn voor een geheelen gerekend — 1,5 per 1000 van de hoofdsom worden bijbetaald.

Schuldbekentenissen.

27. Behoudens het bepaalde in het volgend artikel ontvangt hij, die stort, voor elke storting eene schuldbekentenis of schuldbekentenissen aan toonder van de leening ingevolge deze afdeeling uitgegeven tot zoodanig bedrag als door hem is gestort. Het tweede en het derde lid van art. 8 zijn hierbij van toepassing.

Storting door inlevering bewijzen vrijwillige leening.

28. De storting, bedoeld in de artikelen 16 en 20, kan geschieden door de inlevering van „bewijzen van storting", als bedoeld in art. 8, tot zoodanig bedrag als in hoofdsom moet worden gestort.

Wanneer een ingeleverd bewijs van storting als in het vorige lid bedoeld een hooger bedrag aanwijst dan op de gedwongen leening behoeft te worden gestort, dan wordt dat bewijs afgestempeld voor het bedrag waarvoor het tot storting op de gedwongen leening heeft gestrekt

en aan dengene die het inleverde teruggegeven. Het bewijs van storting kan voor het resteerende bedrag worden ingeleverd tot voldoening aan de verplichting tot andere stortingen.

Dwangmiddelen natuurlijke personen.

29. De natuurlijke persoon, die niet aan de haar door deze afdeeling dezer wet opgelegde verplichtingen voldoet, kan tot nakoming daarvan worden genoodzaakt, als ware hetgeen zij krachtens deze afdeeling moet storten verschuldigde vermogensbelasting.

De artikelen 41, 42, 43 en 44 der wet van 27 September 1892 (*Staatsblad* nº. 223) zijn voor zooveel mogelijk van toepassing.

Dwangmiddelen rechtspersonen.

30. De rechtspersoon, welke niet aan de haar door deze afdeeling dezer wet opgelegde verplichtingen voldoet, kan tot nakoming daarvan genoodzaakt worden als ware hetgeen zij krachtens deze wet moet storten verschuldigde inkomstenbelasting.

De artikelen 13, 14 en 15, 1ste, 2de, 3de, 4de en 5de lid, der wet van 22 Mei 1845 (*Staatsblad* nº. 22) zijn voor zooveel mogelijk van toepassing.

DERDE AFDEELING.

Bepalingen omtrent de dekking van de rente en aflossing der leening of leeningen in deze wet bedoeld.

Betaling van de kosten der leening of leeningen.

31. De uitgaven voor de rente en aflossing der leening, bedoeld in de eerste afdeeling dezer wet, en die voor de rente en amortisatie der leening, bedoeld in de tweede afdeeling dezer wet, indien die afdeeling in toepassing komt, alsmede de kosten van de uitgifte dezer leeningen worden gebracht ten laste van de begrooting van het Leeningfonds 1914, ingesteld bij artikel 31 der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612).

Dekking van de kosten der leening of leeningen.

32. Aan de middelen tot dekking der uitgaven van het Leeningfonds 1914 wordt jaarlijks, te beginnen met het jaar 1917, uit 's Rijks Middelen, tot dekking der uitgaven, vervat in de begrooting der Staatsuitgaven, toegevoegd een zoodanig bedrag als noodig is opdat in het betrokken jaar uit het fonds, afgezien van de ontvangsten als bedoeld in artikel 33 *c* der Leeningwet 1914 (*Staatsblad* nº. 612), kunnen worden voldaan :

1. de rente van de 5 pCt. vrijwillige leening 1914 ;
2. de aflossing van die leening ten bedrage als in het plan van aflossing A, behoorende bij de Leeningwet 1914, is vermeld ;
3. de rente van de 4½ pCt. vrijwillige leening 1916 ;
4. de aflossing van die leening ten bedrage als in artikel 10 der Leeningwet 1916 (*Staatsblad* nº. 135) is omschreven ;
5. de rente en aflossing alsmede de kosten van uitgifte der leening of leeningen in deze wet bedoeld.

VIERDE AFDEELING.

Bepalingen van verschillenden aard.

Rekening van leeningen.

33. Van de ontvangsten uit de leening, bedoeld in de eerste afdeeling dezer wet, en van die uit de leening, bedoeld in de tweede afdeeling dezer wet, indien die afdeeling in toepassing komt, worden rekeningen afgelegd, welke, na door de Algemeene Rekenkamer te zijn opgenomen en gesloten, aan de Staten-Generaal worden medegedeeld.

Vrijstelling van recht van zegel en registratie.

34. Alle stukken krachtens deze wet op te maken en uit te vaardigen, de af te geven quitantiën, zoomede de processtukken, vonnissen, afschriften van vonnissen betreffende toepassing van deze wet, zijn vrij van zegel en worden, voor zoover zij aan de formaliteit van registratie onderworpen zijn, kosteloos geregistreerd.

Stortingsbewijzen.

35. De stortingsbewijzen, uitgegeven krachtens artikel 8 dezer wet, zijn waardeloos indien de tweede afdeeling niet in toepassing komt. In dit geval wordt daarvan door den Minister van Financiën mededeeling gedaan in de *Staatscourant*.

Inwerkingtreding.

36. Deze wet treedt in werking met den dag, volgende op dien harer afkondiging.

37. Deze wet kan worden aangehaald als „Tweede Leeningwet 1916."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 18 *Dec.* 1916.)

16 *December* 1916. WET, houdende voorziening in het kas-tekort van den Surinaamschen dienst, gedurende de jaren 1916, 1917 en 1918. S. 534.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodzakelijk is, in afwijking van artikel 18, tweede lid, der Surinaamsche Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1910, nº. 315), eene regeling te treffen nopens de wijze waarop voor de jaren 1916, 1917 en 1918 zal zijn te voorzien in het kas-tekort hier te lande van den Surinaamschen dienst ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Onze Minister van Financiën wordt bevoegd verklaard om, gedurende de jaren 1916, 1917 en 1918, bij het openen van kredieten aan Onzen Minister van Koloniën ten behoeve van de Kolonie Suriname, in afwijking van het bepaalde bij het tweede lid van artikel 18 der Surinaamsche Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1910, nº. 315) het tegoed van die kolonie in 's Rijks schatkist te boven te gaan met eene som van *vijf millioen gulden*, en om in dat voorschot te voorzien door uitgifte of beleening van bewijzen van vlottende schuld, met inachtneming van de daaromtrent bestaande of nog vast te stellen wettelijke bepalingen.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 2 *Jan.* 1917.)

—

16 *December* 1916. WET, houdende nadere wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië*. S. 535.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1912/13, nº. 344 ; 1914/15 nº. 365 en 61, 1—4 ; 1915/16, nº. 54, 1—3, 45, 1—2 ; 1916/17, 20, 22, 1—13.

Hand. id. 1916/17, *bladz.* 20—48, 52—62, 64—99, 103—110, 198.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 64—67, 107—121, 126—134.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië nader te wijzigen, hoofdzakelijk ten einde daar te lande door de instelling van een vertegenwoordigend lichaam aan de Nederlandsche onderdanen, ingezetenen van Nederlandsch-Indië, gelegenheid te geven tot medewerking aan de behartiging van de belangen van dat gebied ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz

Art. 1. Het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië, vastgesteld bij de wet van 2 September 1854 (*Nederlandsch Staatsblad* nº. 129, *Indisch Staatsblad* 1855, nº. 2), zooals die sedert is gewijzigd, wordt nader gewijzigd als volgt :

I. Het eerste lid van artikel 3 wordt gelezen :

De Gouverneur-Generaal mag rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming, ten grondslag hebbende eene overeenkomst om winst of voordeel aangegaan met Nederlandsch-Indië of met eenig gewest of gedeelte van een gewest, waarop artikel 68*a* van dit Reglement toepassing heeft gevonden.

II. Artikel 9 wordt gelezen :

De vice-president en de leden van den Raad van Nederlandsch-Indië mogen, nevens hun ambt, geene andere bezoldigde betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.

Artikel 3 is op hen van toepassing.

III. Na het negende hoofdstuk wordt het volgende ingelascht :

TIENDE HOOFDSTUK.

Van den Volksraad.

Artikel 131. Er is een Volksraad.

De Gouverneur-Generaal raadpleegt den Volksraad over alle zoodanige onderwerpen als waarover hij het oordeel van den Volksraad wenscht te vernemen.

Hij is tot die raadpleging verplicht ten aanzien van :

a. de begrooting en het slot der rekening van Nederlandsch-Indië ;

b. de bestemming van het voordeelig en de dekking van het nadeelig slot der onder *a.* bedoelde rekening ;

c. het aangaan van geldleeningen ten laste van en het waarborgen van geldleeningen door Nederlandsch-Indië krachtens besluit van den Gouverneur-Generaal, waaronder niet is begrepen de uitgifte van schatkistbiljetten of schatkistpromessen en verpanding of beleening van producten van ondernemingen van het Land ;

d. de ontwerpen van algemeene verordeningen, welke aan de ingezetenen persoonlijke militaire lasten opleggen ;

e. zoodanige andere onderwerpen, als door den Koning bij algemeene verordening worden aangewezen.

Van de raadpleging van den Volksraad wordt melding gemaakt in den aanhef der besluiten.

Indien de Volksraad is geraadpleegd over eene ordonnantie, wordt de derde zin van het formulier van afkondiging, bedoeld bij artikel 33, gelezen :

„Den Raad van Nederlandsch-Indië en den Volksraad gehoord ;".

De Volksraad kan de belangen van Nederlandsch-Indië en zijne ingezetenen voorstaan bij den Koning, bij de Staten-Generaal en bij den Gouverneur-Generaal.

Artikel 132. De Volksraad bestaat uit ten minste 39 leden.

De Koning benoemt het lid, tevens voorzitter ; de aan het voorzittersambt verbonden bezoldiging wordt door den Koning vastgesteld.

Van de overige leden wordt ten hoogste de helft benoemd door den Gouverneur-Generaal na raadpleging van den Raad van Nederlandsch-Indië, die aanbevelingen doet van ten minste twee personen voor elke te vervullen plaats.

De door den Gouverneur-Generaal benoemde leden behooren voor ten minste een vierde deel tot de inlanders ; voor het overige deel tot de Europeanen en de vreemde oosterlingen.

De andere leden worden verkozen door de leden van de raden, krachtens het tweede lid van artikel 68*b* ingesteld.

De volgens het vorig lid van dit artikel verkozen leden behooren voor ten minste de helft tot de inlanders, voor het overige deel tot de Europeanen en de vreemde oosterlingen.

De Volksraad benoemt zijn secretaris. Deze is geen lid van den Volksraad.

Artikel 133. Lid van den Volksraad kunnen alleen zijn mannelijke ingezetenen van Nederlandsch-Indië, die :

a. den ouderdom van vijf en twintig jaren hebben vervuld ;

b. den staat van Nederlandsch onderdaan bezitten ;

c. geene gevangenisstraf of een zwaardere straf dan wel dwangarbeid hebben ondergaan, met uitzondering van vrijheidsstraf ter vervanging van geldboete of wegens overtreding van politie ;

d. niet bij rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren of van de verkiesbaarheid zijn ontzet ;

e. niet op niet-eervolle wijze uit 's Lands dienst zijn ontslagen.

Artikel 134. Een lid van den Volksraad kan niet te gelijk zijn vice-president of lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, hoofd van een departement van algemeen bestuur of voorzitter of lid der Algemeene Rekenkamer.

Artikel 135. De nadere bepaling van het aantal der in het derde, vierde en zesde lid van artikel 132 bedoelde leden, zoomede de regeling van de verkiezing van de leden, bedoeld in het vijfde lid van dat artikel, geschieden bij algemeene verordening.

Artikel 136. De leden van den Volksraad stemmen zonder last van of ruggespraak met hen, door wie zij zijn benoemd of verkozen.

Zij leggen vóór het aanvaarden hunner bediening als lid van den Volksraad in handen van den Gouverneur-Generaal of in de vergadering van den Volksraad in handen van den voorzitter, daartoe door den Gouverneur-Generaal gemachtigd, den volgenden eed (verklaring en belofte) af :

„Ik zweer (verklaar), dat ik, om tot lid (tevens voorzitter) van den Volksraad benoemd (verkozen) te worden, middellijk noch onmiddellijk onder welken naam of voorwendsel ook, aan iemand, wie hij ook zij, iets heb gegeven of beloofd of geven zal."

„Ik zweer (beloof), dat ik, om iets in deze bediening te doen of te laten, van niemand hoegenaamd eenige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk noch onmiddellijk."

„Ik zweer (beloof) trouw aan den Koning en dat ik het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië steeds zal helpen onderhouden en het welzijn der kolonie naar mijn vermogen zal voorstaan."

Artikel 137. De leden van den Volksraad worden voor drie jaar benoemd of verkozen. Zij treden te gelijk af en zijn dadelijk opnieuw benoembaar of verkiesbaar.

Hij, die ter aanvulling van een tusschentijds opengevallen plaats is benoemd of verkozen, treedt af op het tijdstip, waarop degene, in wiens plaats hij benoemd of verkozen is, moest aftreden.

Artikel 138. Het lidmaatschap van den Volksraad eindigt door vertrek of door afwezigheid uit Nederlandsch-Indië voor of gedurende meer dan acht maanden, behoudens in bijzondere gevallen ter beoordeeling van den Gouverneur-Generaal.

Indien tot lid van den Volksraad zijn benoemd of verkozen personen, die niet of niet langer lid van den Volksraad kunnen zijn, vernietigt de Gouverneur-Generaal hunne benoeming of hunne verkiezing of ontslaat hij hen. Het ontslag van het lid, tevens voorzitter, geschiedt in de gestelde gevallen door den Koning.

De leden zijn bevoegd te allen tijde hun ontslag te nemen ; zij geven daarvan schriftelijk kennis aan den Gouverneur-Generaal.

De regelen omtrent de wijze van voorziening

in opengevallen plaatsen, omtrent overlegging en onderzoek van geloofsbrieven van nieuw-inkomende leden, omtrent de beslissing van geschillen welke aangaande die geloofsbrieven of de verkiezing rijzen, alsmede hetgeen verder voor de uitvoering van dit artikel noodig is, worden bij algemeene verordening vastgesteld.

Artikel 139. De Volksraad houdt zijne vergaderingen in het openbaar te Batavia.

De deuren worden gesloten wanneer minstens vijf leden het vorderen, dan wel de voorzitter het noodig keurt.

De vergadering beslist of met gesloten deuren zal worden beraadslaagd; zoodanige beraadslaging is niet toegelaten ten aanzien van de aangelegenheden bedoeld onder *a*, *b* en *c* van artikel 131.

Over de punten in besloten vergadering behandeld, kan daarin ook eene beslissing genomen worden.

Jaarlijks worden twee gewone zittingen gehouden. De eerste zitting wordt op den derden Dinsdag der maand Mei geopend.

Wanneer de Gouverneur-Generaal of de voorzitter het noodig oordeelt of vijftien leden daartoe hun wensch te kennen geven, worden buitengewone zittingen belegd.

De tijdstippen van den aanvang der zittingen worden door of namens den Gouverneur-Generaal te bekwamer tijd ter kennis van de leden gebracht.

Artikel 140. Wanneer hij dat noodig acht, kan de Gouverneur-Generaal de beraadslagingen van den Volksraad bijwonen. Hij heeft alsdan eene raadgevende stem.

Hij kan mede de beraadslagingen door gemachtigden doen bijwonen ten einde namens hem voorlichting te verschaffen.

Artikel 141. In zijn eerste gewone zitting benoemt de Volksraad een eersten en een tweeden plaatsvervangenden voorzitter.

Artikel 142. In spoedeischende gevallen kan de oproeping tot bijwoning van eene buitengewone zitting van den Volksraad zich bepalen tot de op Java en Madoera metterwoon gevestigde leden.

Aan de overige leden wordt in die gevallen zonder oproeping kennis gegeven van het voornemen om de buitengewone zitting te houden.

Het in het eerste lid bedoelde deel van den Volksraad wordt alsdan, te zamen met buiten Java en Madoera gevestigde leden die ter vergadering aanwezig zijn, ook voor de toepassing van het volgende artikel, geacht den Volksraad uit te maken.

Artikel 143. De Volksraad mag niet beraadslagen noch besluiten, zoo niet meer dan de helft der leden tegenwoordig is.

De beslissingen worden bij volstrekte meerderheid der stemmende leden genomen.

De stemming moet geschieden bij hoofdelijke oproeping, wanneer een der leden dit verlangt en alsdan mondeling; bij staking van stemmen heeft de voorzitter eene beslissende stem.

De stemming voor de benoeming van den eersten en den tweeden plaatsvervangenden voorzitter en van den secretaris geschiedt bij gesloten en ongeteekende briefjes. De volstrekte meerderheid der stemmende leden beslist; bij staking van stemmen beslist het lot.

De leden zijn niet gerechtelijk vervolgbaar voor hetgeen zij in de vergadering hebben gezegd of aan haar schriftelijk hebben overgelegd.

Artikel 144. Het Reglement van orde voor de vergaderingen van den Volksraad, de bezoldiging van den secretaris en het bij den Volksraad aangestelde personeel en de regeling van de aanspraken der leden op tegemoetkoming voor reis- en verblijfkosten zoomede op zittinggeld, worden bij algemeene verordening vastgesteld.

IV. In artikel 28 vervalt de bepaling onder *c*, worden de bepalingen onder *d*, *e* en *f* gerangschikt onder de letters *c*, *d* en *e* en wordt onder *f* gelezen: „de in artikel 131 genoemde onderwerpen."

V. In artikel 33 wordt in den aanhef tusschen „is" en „als volgt" ingevoegd: „behoudens het bepaalde bij artikel 131".

VI. In artikel 61 wordt in plaats van: „des Rijks" gelezen „van den Lande".

VII. Artikel 65 wordt gelezen als volgt:

„Die directeuren vereenigen zich met de hoofden der departementen van oorlog en der marine tot een raad van departementshoofden, telkens wanneer de Gouverneur-Generaal hunne samenwerking beveelt."

VIII. In letter *b* van het eerste lid van artikel 95 vervallen de woorden „of van kennelijk onvermogen".

IX. De artikelen 131 en 132 worden achtereenvolgens 145 en 146.

2. Het derde lid onder *a* van artikel 131 wordt voor de eerste maal toegepast ten aanzien van de begrooting en het slot der rekening betreffende het dienstjaar 1919.

Deze wet treedt overigens in werking met een door Ons te bepalen dag.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, 16 December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 6 *Jan.* 1917.)

16 *December* 1916. WET. houdende nadere wijziging van de Indische Comptabiliteitswet. S. 536.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1912/13, no. 344; 1914/15 no. 365 en 61, 1—4; 1915/16, no. 54, 1—3, 45, 1—2; 1916/17, 20, 22, 1—13.

Hand. id. 1916/17, *bladz.* 20—48, 52—62, 64—99, 103—110, 198.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 64—67, 107—121, 126—134.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de Indische Comptabiliteitswet nader te wijzigen, hoofdzakelijk in verband met de instelling in *Nederlandsch-Indië* van een lichaam met vertegenwoordigend karakter;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De Indische Comptabiliteitswet (*Nederlandsch Staatsblad* 1895 no. 145; *Indisch Staatsblad* 1895 no. 225), zooals die sedert is gewijzigd, wordt nader gewijzigd als volgt:

I. Afdeeling II van het 1ste hoofdstuk wordt gelezen als volgt:

AFDEELING II.

Van de begrooting.

Art. 2. De begrooting bestaat uit:

twee hoofdstukken tot regeling van de uitgaven, waarvan het eerste betreft de uitgaven in *Nederland* en het tweede die in *Nederlandsch-Indië*;

twee hoofdstukken tot aanwijzing van de middelen tot dekking der uitgaven, waarvan het eerste betreft de middelen in *Nederland* en het tweede die in *Nederlandsch-Indië*.

Art. 2*a*. De hoofdstukken tot regeling van de uitgaven worden gesplitst in afdeelingen en deze in onderafdeelingen.

De afdeelingen, die betrekking hebben op de departementen van algemeen bestuur, betreffen niet meer dan één departement.

Art. 3. De begrooting wordt jaarlijks, voor elk hoofdstuk afzonderlijk, voorloopig door den Gouverneur-Generaal en definitief bij de wet vastgesteld.

De ontwerpen worden door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad bij de opening der eerste jaarlijksche gewone zitting aangeboden. Zij worden door den Volksraad, met mededeeling van zijn gevoelen, teruggezonden aan den Gouverneur-Generaal, die de begrooting overeenkomstig dat gevoelen voorloopig vaststelt.

Indien de Volksraad de ontwerpen niet zoo tijdig terugzendt dat de voorloopige vaststelling vóór den in het volgende lid genoemden datum mogelijk is, stelt de Gouverneur-Generaal de begrooting voorloopig vast zonder het advies van den Volksraad af te wachten.

De besluiten tot voorloopige vaststelling der begrooting worden openbaar gemaakt door plaatsing in de *Javasche Courant* vóór 1 Juli van het jaar, voorafgaande aan dat, waarin de begrooting moet werken.

Art. 3*a*. De wetsontwerpen tot definitieve vaststelling van de begrooting worden uiterlijk op het tijdstip, voor de indiening van de ontwerpen tot vaststelling der Staatsbegrooting bij artikel 124 der Grondwet bepaald, aan de Staten-Generaal aangeboden.

De wetten tot definitieve vaststelling treden in werking op 1 Januari van het dienstjaar.

Zij worden geacht op dien datum in werking te zijn getreden, indien en voor zoover zij eerst daarna in *Nederlandsch-Indië* worden afgekondigd. In dat geval strekt de begrooting van het, aan het betrokken dienstjaar voorafgaande, jaar tot grondslag van het beheer, totdat de afkondiging heeft plaats gevonden.

Art. 4. Na totstandkoming van de begrooting worden de onderafdeelingen der hoofdstukken tot regeling van de uitgaven in artikelen gesplitst, voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Ons en voor zoover het tweede aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

Bij die splitsing worden de artikelen aangewezen, welke verhoogd kunnen worden door overschrijving uit de sommen, bij de betrokken afdeelingen voor onvoorziene uitgaven toegestaan.

Art. 5. Indien het belang van den dienst vordert, dat uitgaven, op het eerste hoofdstuk gebracht, in *Nederlandsch-Indië* worden gedaan of dat uitgaven, op het tweede hoofdstuk uitgetrokken, in *Nederland* geschieden, worden door Ons de betrokken sommen op het eerste hoofdstuk verminderd met machtiging aan den Gouverneur-Generaal om die op het tweede met een gelijk bedrag te verhoogen, of omgekeerd. Zoodanige af- en overschrijving betreft alleen uitgaven ten behoeve van dezelfde soort van onderwerpen.

Ons besluit wordt in het *Staatsblad* geplaatst en aan de Staten-Generaal, den Volksraad en de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië* medegedeeld.

Art. 5*a*. Binnen de grenzen van eene on-

derafdeeling kan af- en overschrijving van en op artikelen, alsmede wijziging van de omschrijving van artikelen geschieden, voor zooveel het eerste hoofdstuk betreft, door Ons en voor zooveel het tweede hoofdstuk aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

Art. 6. De overschrijving, bedoeld in het tweede lid van artikel 4, wordt bevolen, voor zoover het eerste hoofdstuk betreft, door Onzen Minister van Koloniën en voor zoover het tweede hoofdstuk aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

De in den loop van het dienstjaar opkomende behoeften, die in de begrooting niet zijn omschreven, worden op dezelfde wijze op den post voor onvoorziene uitgaven der betrokken afdeeling aangewezen. Die uitgaven worden bij de rekening, bedoeld bij artikel 77, omschreven en verantwoord in zoovele bijzondere posten, als zij gelijksoortige onderwerpen betreffen.

Art. 7. Wanneer eene uitgaaf, waarin bij de begrooting niet is voorzien, noodzakelijk is en daarmede niet gewacht kan worden op de totstandkoming van de wet tot definitieve vaststelling van de daarvoor vereischte verhooging der begrooting, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om aan het besluit tot voorloopige vaststelling van die verhooging uitvoering te geven.

Daarvan wordt mededeeling gedaan aan den Volksraad en de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië*.

Art. 7*a*. Wanneer eene uitgaaf, waarin bij de begrooting niet is voorzien, zoo dringend noodzakelijk is dat daarmede niet gewacht kan worden op de totstandkoming van het besluit tot voorloopige vaststelling van de daarvoor vereischte verhooging van de begrooting, is de Gouverneur-Generaal bevoegd om een krediet boven de begrooting te openen.

Daarvan wordt aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* mededeeling gedaan.

De Gouverneur-Generaal dient zoo spoedig mogelijk een voorstel in tot verhooging van de begrooting met het bedrag van het verleende krediet.

Art. 8. Indien eene wet tot definitieve vaststelling van wijzigingen van de begrooting tot stand komt na den laatsten dag, waarop ingevolge het laatste lid van artikel 13 de dienst geopend blijft, wordt zij geacht op dien dag in werking te zijn getreden.

II. In artikel 13 wordt „tot en met den 31sten Maart" vervangen door „tot 1 April" en „tot en met den 31sten December" door „tot 1 Januari".

III. Het eerste lid van artikel 14 wordt gelezen als volgt:

Art. 14. Behoudens hetgeen bij het tweede en het derde lid van dit artikel wordt bepaald, worden geldleeningen ten laste van *Nederlandsch-Indië* niet aangegaan noch door *Nederlandsch-Indië* gewaarborgd dan krachtens de wet of krachtens besluit van den Gouverneur-Generaal overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad, goedgekeurd bij de wet.

IV. De artikelen 21 en 22 worden gelezen als volgt:

Art. 21. Geschillen over vorderingen kunnen in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal worden beëindigd bij dading waarop, indien het onderwerp van het geschil eene hoogere geldswaarde heeft dan f 10,000, goedkeuring bij de wet is vereischt.

Jaarlijks wordt door Onzen Minister van Koloniën van de dadingen, welke geene goedkeuring bij de wet behoeven, mededeeling gedaan aan de Staten-Generaal.

Art. 22. Kwijtschelding van vorderingen wordt verleend in *Nederland* door Ons en in *Nederlandsch-Indië* door den Gouverneur-Generaal, tenzij het bedrag der kwijtschelding f 10,000 te boven gaat, in welk geval zij geschiedt bij de wet.

De Gouverneur-Generaal verleent geene kwijtschelding dan na het advies van de Algemeene Rekenkamer en, wanneer de in overweging genomen kwijtschelding f 500 of meer bedraagt, van den Raad van *Nederlandsch-Indië* te hebben ingewonnen.

V. In het eerste lid, sub 1°., van artikel 26 wordt in plaats van „artikel 30" gelezen: „artikel 6".

VI. De artikelen 29, 30 en 31 vervallen.

VII. In artikel 35 wordt in plaats van: „De begrootingsposten en kredieten, bij art. 31 bedoeld" gelezen: „De begrootingsposten en de bij artikel 7*a* bedoelde kredieten".

VIII. De artikelen 52, 53, 74, 77 tot 81 en 100 worden gelezen als volgt:

Art. 52. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* mogen, nevens hun ambt, geene andere betrekkingen in dienst van den Lande bekleeden.

Zij mogen rechtstreeks noch zijdelings deelhebber zijn in, noch borg zijn voor eenige onderneming ten grondslag hebbende eene overeenkomst om winst of voordeel aangegaan met *Nederlandsch-Indië* of met eenig gewest of ge-

deelte van een gewest, waarop artikel 68*a* van het Reglement op het beleid der Regeering van *Nederlandsch-Indië* toepassing heeft gevonden.

Zij mogen, behalve openbare schuldbrieven, geene schuldvorderingen ten laste van den Lande bezitten.

Zij mogen geen handel drijven noch, anders dan als houder van aandeelen in of van obligatiën ten laste van naamlooze vennootschappen, rechtstreeks of zijdelings betrokken zijn in dien van anderen of in eenige concessie of onderneming van welken aard ook, op *Nederlandsch-Indië* betrekking hebbende of aldaar gevestigd.

Art. 53. De voorzitter en de leden der Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* kunnen uit hun ambt worden ontzet:

1°. wanneer zij tot gevangenisstraf of zwaardere straf zijn veroordeeld; uitgezonderd echter wordt de gevangenisstraf, die geldboete vervangt en die wegens overtreding van politie is opgelegd;

2°. wanneer zij in staat van faillissement verklaard of wegens schulden gegijzeld zijn;

3°. bij wangedrag of onzedelijkheid.

Art. 74. Het slot der rekening wordt, over elk dienstjaar afzonderlijk, voorloopig door den Gouverneur-Generaal overeenkomstig het gevoelen van den Volksraad en definitief bij de wet vastgesteld.

Op dezelfde wijze worden geregeld de bestemming van de voordeelige sloten en de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der rekeningen, telkenmale over tijdvakken van ten hoogste tien jaren.

Art. 77. Van de begrooting wordt, onder dagteekening van hare afsluiting, eene rekening opgemaakt, voor zoover de uitgaven en ontvangsten in *Nederland* betreft, door Onzen Minister van Koloniën en, voor zoover die in *Nederlandsch-Indië* aangaat, door den Gouverneur-Generaal.

De rekening wijst in de volgorde van de in artikel 4 bedoelde splitsingsbesluiten en met de daarin opgenomen omschrijving van de afdeelingen, onderafdeelingen en artikelen, zooals die luidt met inachtneming van artikel 5*a*, afzonderlijk aan:

in uitgaaf,

het geraamde bedrag en wat daarop is verevend;

in ontvang,

het geraamde bedrag en wat daarop is ontvangen.

Zoowel wat de uitgaven als wat de ontvangsten betreft, geeft de rekening de verschillen tusschen de ramingen en de uitkomsten aan, met toelichting van die verschillen en met aanwijzing, welke der verevende sommen voldaan, welke verschuldigd gebleven zijn.

Art. 78. De rekening wordt, voor zoover opgemaakt door Onzen Minister van Koloniën, aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederland* en, voor zoover opgemaakt door den Gouverneur-Generaal, aan de Algemeene Rekenkamer in *Nederlandsch-Indië* gezonden.

Zij wordt door die Colleges voorzien van eene verklaring harer bevinding en, onder mededeeling van de bedenkingen en opmerkingen, waartoe het onderzoek, ook van de overgelegde verantwoordingstukken, aanleiding geeft, binnen vier maanden na de ontvangst, voor zooveel noodig ter beantwoording en ter verbetering, aan de inzenders teruggezonden.

Art. 79. Jaarlijks zenden de Algemeene Rekenkamer in *Nederland* aan Ons en die in *Nederlandsch-Indië* aan den Gouverneur-Generaal uiterlijk op 1 April een volledig verslag van hare werkzaamheden over het afgeloopen jaar, waarin tevens worden vermeld alle ontdekte onregelmatigheden en afwijkingen van bestaande verordeningen en de maatregelen, welke zij in het belang van het beheer der geldmiddelen wenschelijk achten.

Voorzien van de noodige toelichtingen wordt zoo spoedig mogelijk het eerste verslag door Onzen Minister van Koloniën aan den Gouverneur-Generaal en het tweede door den Gouverneur-Generaal aan voornoemden Minister gezonden.

Beide verslagen worden daarna te zamen zoo spoedig mogelijk door Ons aan de Staten-Generaal en door den Gouverneur-Generaal aan den Volksraad medegedeeld.

Art. 80. De gedeelten der rekening omtrent de uitgaven en ontvangsten in *Nederland* worden, na behandeling als in artikel 78 voorgeschreven, zoo spoedig mogelijk aan den Gouverneur-Generaal gezonden, die vervolgens de rekening in haar geheel doet samenstellen.

Bij de ontwerpen tot voorloopige en tot definitieve vaststelling van het slot der rekening worden, nevens de rekening en hare toelichting, nog overgelegd:

1°. een staat, aantoonende het gebruik, dat is gemaakt van de kredieten, vermeld in het eerste lid sub 2°. van artikel 26;

2°. een staat, die naar onderscheiding van de dienstjaren aantoont, welke sommen wegens op vroegere dienstjaren verevende uitgaven in het afgesloten dienstjaar eensdeels uitgegeven of door verjaring vrijgevallen, anderdeels verschuldigd gebleven zijn;

3°. de mededeelingen van de Algemeene Rekenkamers in *Nederland* en in *Nederlandsch-Indië*, bedoeld aan het slot van artikel 78, benevens de ter beantwoording daarvan door Onzen Minister van Koloniën en den Gouverneur-Generaal opgemaakte nota's.

De voorloopige vaststelling van het slot der rekening geschiedt zoo spoedig mogelijk en in elk geval zóó tijdig, dat het ontwerp der wet tot definitieve vaststelling daarvan aan de Staten-Generaal kan worden aangeboden uiterlijk op den 30sten Juni van het derde jaar, volgende op de afsluiting der begrooting.

Wanneer door onvermijdelijke omstandigheden de aanbieding niet vóór of op dat tijdstip kan plaats vinden, wordt daarvan aan de Staten-Generaal mededeeling gedaan.

Art. 100. Deze wet kan worden aangehaald onder den titel „Indische Comptabiliteitswet", met bijvoeging van het jaar en het nummer van het *Staatsblad*, waarin de gewijzigde tekst laatstelijk is geplaatst.

2. De voorschriften der Indische Comptabiliteitswet ten aanzien van de begrooting en de rekening van *Nederlandsch-Indië*, zooals zij luiden volgens deze wet, worden voor de eerste maal toegepast op de begrooting en de rekening betreffende het dienstjaar 1919.

Ten aanzien van de begrootingen en rekeningen betreffende vroegere dienstjaren blijven de voorschriften, zooals zij vóór de totstandkoming van deze wet luidden, toepassing vinden.

Deze wet treedt overigens in werking op een door Ons te bepalen dag.

3. De tekst der Indische Comptabiliteitswet wordt, zooals zij luidt met inachtneming van de bij deze wet aangebrachte wijzigingen doch zonder de overgangsbepalingen, op Onzen last in het *Staatsblad* geplaatst, in eene doorloopend genummerde reeks van artikelen, met wijziging dienovereenkomstig van de aanhalingen van artikelen of gedeelten van artikelen.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 2 *Jan.* 1917.)

—

16 *December* 1916. WET, houdende vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Suriname* over het dienstjaar 1912. S. 537.

Het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor *Suriname* over het dienstjaar 1912 wordt vastgesteld als volgt:

De *uitgaven* hebben bedragen f 4,036,046.19⁵.

De *ontvangsten* hebben bedragen f 3,301,030.62⁵.

Het nadeelig slot der rekening bedraagt alzoo f 735,015.57, welk bedrag dientengevolge tot aanvulling der koloniale geldmiddelen is noodig geweest.

—

16 *December* 1916. WET, tot het toekennen van provisie voor de betaling van coupons der Nederlandsch-Indische leening 1915. S. 538.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is de gelegenheid te openen om voor de betaling in Nederland en Nederlandsch-Indië van coupons der krachtens de wet van 5 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 127; *Indisch Staatsblad* n°. 309) ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië aangegane geldleening provisie toe te kennen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Voor de betaling in Nederland en Nederlandsch-Indië van coupons der krachtens de wet van 5 Maart 1915 (*Staatsblad* n°. 127; *Indisch Staatsblad* n°. 309) aangegane geldleening kan onderscheidenlijk door Onzen Minister van Koloniën en door den Gouverneur-Generaal aan de met die betaling belaste bankiers eene provisie worden toegekend van ten hoogste één achtste ten honderd over het nominaal bedrag der door hunne tusschenkomst uitbetaalde coupons, ook voor zoover die coupons, vóór de inwerkingtreding van deze wet zijn uitbetaald.

2. Deze wet treedt in Nederland en in Nederlandsch-Indië in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging ter eener en ter anderer plaatse.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 2 *Jan.* 1917.)

—

16 *December* 1916. WET, houdende aanvulling van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, ter voorziening in eene gebleken leemte ten opzichte van samenrottingen van schepelingen. S. 539.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten: Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ter voorziening in eene gebleken leemte ten opzichte van samenrottingen van sche-

pelingen, aanvulling van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water wenschelijk is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water wordt na artikel 92 een nieuw artikel 92*a* ingevoegd, luidende als volgt:

„Wanneer, buiten de gevallen in de voorafgaande artikelen van dezen Titel bedoeld, vijf of meer schepelingen samenrotten om in vereeniging hun plicht te verzaken, worden zij, behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de bijzondere door hem bedreven feiten, gestraft met militaire gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren."

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Justitie, B. ORT.

De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 20 *Dec.* 1916.)

—

16 *December* 1916. WET, tot verhooging en wijziging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 540.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en wordt de omschrijving van een artikel gewijzigd.

Tengevolge hiervan worden de totalen van de IIIe, VIe, VIIe, VIIIe en XIe afdeeling van het IVe hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 verhoogd, respectievelijk met: f 8000; f 20,000; f 5000; f 15,000, en f 27,000; en het eindcijfer van dat hoofdstuk met f 75,000.

—

16 *December* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van:

a. aanleg van spoorwegverbindingen met de havens-West bij *Amsterdam* met bijkomende werken;

b. aansluiting van den spoorweg *Amsterdam—Haarlem* aan de onder *a* bedoelde spoorwegverbindingen;

c. aanleg van een rangeerterrein nabij *Duivendrecht* met bijkomende werken. S. 541.

—

16 *December* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement *Dalen* van den spoorweg van *Coevorden* naar *Gasselternijeveen*. S. 542.

—

16 *December* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van stationsinrichtingen te *Tilburg*. S. 543.

—

16 *December* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van het maken van eene los- en laadplaats op het emplacement *Susteren*. S. 544.

—

16 *December* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van den aanleg van een electrischen spoorweg van *Haarlem* naar *Heemstede*. S. 545.

—

16 *December* 1916. WET, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van uitbreiding van het halte-emplacement *Miste*. S. 546.

—

16 *December* 1916. WET, houdende wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven voor de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor den dienst van 1916. S. 547.

—

16 *December* 1916. WET, houdende overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van *Groningen* naar de Friesche grens in beheer en onderhoud bij de gemeente *Groningen*. S. 548.

—

16 *December* 1916. WET, houdende wijziging en aanvulling van de wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* nº. 70), tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande. S. 549.

Bijl Hand. 2e *Kamer* 1916/17, nº. 234, 1—6, *Hand. id.* 1916/17, *bladz.* 809.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 135—140.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is over te gaan tot wijziging en aanvulling van de wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* nº. 70) tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In het eerste lid van artikel 2 der wet van den 21sten Juny 1881 (*Staatsblad* nº. 70) tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande, worden de bedragen van 15, 20 en 25 cents, verhoogd tot, achtereenvolgens, 20, 25 en 30 cents.

Het tweede lid van hetzelfde artikel wordt gelezen als volgt:

„Het port wordt bij vooruitbetaling op door Ons te bepalen wijze gekweten."

2. Artikel 3 der voormelde wet wordt gelezen, als volgt:

„Aangifte van de waarde der pakketten is toegelaten, tot ten hoogste een bedrag, als door Ons zal worden bepaald.

Behalve het port bij artikel 2 vermeld, is voor pakketten met aangegeven waarde een opklimmend recht verschuldigd, dat door Ons wordt bepaald, doch dat niet hooger wordt gesteld dan $2^1/_2$ cent voor elke honderd gulden of gedeelte van honderd gulden aangegeven waarde, met een minimum van $12^1|_2$ cent voor elk pakket.

Dit recht wordt bij vooruitbetaling op door Ons te bepalen wijze gekweten."

3. Tusschen de artikelen 3 en 4 der voormelde wet wordt opgenomen een nieuw artikel, luidende als volgt:

„*Art.* 3*bis*. Invordering van gelden op pakketten is toegelaten tot ten hoogste een bedrag als door Ons zal worden bepaald. Voor elk afzonderlijk in te vorderen bedrag is verschuldigd een recht van:

5 cent voor bedragen niet hooger dan f 1,
$7^1|_2$ „ „ „ tusschen f 1 en f 25, en
15 „ „ „ van f 25 en hooger.

Dit recht wordt bij vooruitbetaling op door Ons te bepalen wijze gekweten.

De pakketten worden niet uitgereikt dan tegen betaling van het bedrag, waarmede zij zijn belast, tenzij de afzender daarvan geheele of gedeeltelijke ontheffing verleent. Het recht, bedoeld in het eerste lid van dit artikel, wordt in geen geval teruggegeven.

Het ingevorderde bedrag wordt ter beschikking van den afzender gesteld op de wijze, en met aftrek van de kosten, als door Ons te bepalen."

4. De aanhef van artikel 5 der voormelde wet wordt gelezen als volgt:

„De bij artikel 4 bedoelde vergoeding is niet verschuldigd:".

In het eerste lid, onder *d*, van hetzelfde artikel wordt in de plaats van: „aan den Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid", gelezen: „bij het bestuur der posterijen".

5. Artikel 6 der voormelde wet wordt gelezen, als volgt:

„Wij behouden Ons voor om in den dienst, krachtens deze wet ingericht, de gelegenheid open te stellen tot andere bemoeiingen der posterijen, dan de hiervoren genoemde; de hiervoor verschuldigde rechten worden door Ons bepaald."

6. Aan artikel 16 der voormelde wet wordt een nieuw lid toegevoegd, luidende als volgt:

„Zij kan worden aangehaald onder den titel „Pakketpostwet", met vermelding van het *Staatsblad*, waarin zij wordt geplaatst."

7. Op Onzen last wordt de voormelde wet, met de daarin gebrachte wijzigingen en aanvullingen in eene doorloopende reeks van artikelen samengevat, en met wijziging dienovereenkomstig van de aanhaling van artikelen of gedeelten van artikelen, met nummering voor zooveel noodig van de leden der artikelen en met inachtneming van de gebruikelijke spelling, in het *Staatsblad* geplaatst.

8. Deze wet treedt in werking op een door door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 16 *Jan.* 1917.)

—

16 *December* 1916. WET, tot wijziging van het *negende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 550.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd en wordt een artikel verminderd.

—

16 *December* 1916. WET, houdende wijziging van het IXe Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1914, vastgesteld bij de wet van 26 Februari 1914 (*Staatsblad* n°. 54) en gewijzigd bij de wetten van 15 Mei 1914 (*Staatsblad* n°. 203), 16 October 1914 (*Staatsblad* n°. 494), 16 Juni 1915 (*Staatsblad* n°. 270), 24 September 1915 (*Staatsblad* n°. 407) en 31 December 1915 (*Staatsblad* n°. 565). S. 551.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd en wordt een artikel verminderd.

—

16 *December* 1916. WET, tot nadere wijziging van artikel 9 der wet van den 27sten April 1904 (*Staatsblad* n°. 73), houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning, met wijziging der wet van 21 April 1810 (*Bulletin des Lois* n°. 285). S. 552.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat artikel 9 der wet van den 27sten April 1904 (*Staatsblad* n°. 73), houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning, met wijziging der wet van 21 April 1810

(*Bulletin der Lois* nº. 285), gewijzigd bij de wet van 29 Juni 1912 (*Staatsblad* nº. 202), behoort te worden herzien ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Eenig artikel.

Het tweede lid van artikel 9 der wet van den 27sten April 1904 (*Staatsblad* nº. 73), houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning, met wijziging der wet van 21 April 1810 (*Bulletin der Lois* nº. 285), wordt gelezen als volgt :

Vóór 1 November 1921 wordt een ontwerp van wet bij de Staten-Generaal ingediend, waarbij dit artikel wordt herzien.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 30 *Dec.* 1916.)

—

16 *December* 1916. WET, houdende nadere bijzondere maatregelen ten opzichte van de Kamers van arbeid met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden. S. 553.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1915/16, nº. 409, 1—3 ; 1916/17, nº. 118, 1—2.

Hand. id. 1916,17, *bladz.* 809.

Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 138, 141.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden nadere bijzondere maatregelen te nemen ten opzichte van de Kamers van arbeid ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Bij in het jaar 1917 ter verkiezing te houden stemmingen en herstemmingen, kunnen behalve zij, die op grond van artikel 8 der wet op de Kamers van arbeid verkiesbaar zijn, ook tot leden eener Kamer van arbeid worden gekozen zij, die niet aan alle in dat artikel gestelde eischen voldoen, maar in 1915 of 1916 verkiesbaar waren, mits zij nog ingezetenen des Rijks en Nederlanders zijn en niet overeenkomstig het derde lid van artikel 8 der wet op de Kamers van arbeid zijn uitgesloten.

2. Op de in het jaar 1917 vast te stellen kiezerslijsten voor eene Kamer van arbeid zullen worden geplaatst, behalve de namen der personen, die daarop volgens de bestaande bepalingen moeten worden gebracht, de namen van hen, die voorkomen op de ten aanzien van die Kamer in een der jaren 1915 en 1916 vastgestelde en in die jaren niet meer voor wijziging vatbare kiezerslijsten, mits de betrokken personen tijdens het vaststellen der lijsten nog ingezetenen des Rijks en Nederlanders zijn en niet blijkt, dat zij overeenkomstig het tweede lid van artikel 14 der wet op de Kamers van arbeid zijn uitgesloten.

3. Door Ons kan worden bepaald, dat de artikelen 1 en 2 ook van toepassing zijn op in het jaar 1918 te houden verkiezingen en vast te stellen kiezerslijsten, zoomede dat, onder het voorbehoud onderscheidenlijk bij die artikelen gemaakt, alsdan ook tot leden eener Kamer van arbeid kunnen worden gekozen zij, die niet aan alle in artikel 8 der wet op de Kamers van arbeid gestelde vereischten voldoen, maar in 1917 verkiesbaar waren en op die kiezerslijsten behalve de namen van hen, die daarop uit anderen hoofde moeten worden gebracht, mede zullen worden geplaatst de namen van hen, die voorkomen op de in 1917 vastgestelde en in dat jaar niet meer voor wijziging vatbare kiezerslijsten.

4. Indien ten gevolge van de tegenwoordige buitengewone omstandigheden het houden van eene verkiezing ter vervanging van leden eener Kamer van arbeid, die periodiek aftreden, niet gewenscht blijkt, kan Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel den tijd, waarvoor de periodiek aftredende leden dier Kamer zijn benoemd, verlengen.

5. Onze Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel is bevoegd om, zoo noodig in afwijking van de bestaande bepalingen, voorschriften vast te stellen, die ter uitvoering van het in de voorafgaande artikelen bepaalde mochten worden vereischt.

6. De wet van 21 December 1914 (*Staatsblad* nº. 571) wordt ingetrokken.

7. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven te 's-Gravenhage, 16 December 1916.

WILHELMINA.

De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 27 *Dec.* 1916.)

—

16 *December* 1916. WET, tot verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Verschillende onderwerpen.) S. 554.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd :

het totaal der IIde afdeeling met f 52,900 ;

dat der IIIde afdeeling met f 269,330 en dat der IVde afdeeling met f 17,000;

terwijl het eindcijfer van het tiende hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915 wordt verhoogd met f 339,230.

—

16 *December* 1916. BESLUIT, tot nadere wijziging van het besluit van 22 November 1911, n°. 52, waarbij het pensioen-reglement vastgesteld bij het besluit van 17 Februari 1905, n°. 8 (*Staatsblad* n°. 74), met eenige verandering toepasselijk is verklaard op de militairen van de landmacht in *West-Indië*. S. 555.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Koloniën, d.d. 21 November 1916, afdeeling C², n°. 7;

Den Raad van State gehoord (advies van 5 December 1916, n°. 34);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Koloniën van 13 December 1916, afdeeling C², n°. 23;

Nog gezien Onze besluiten van 22 November 1911, n°. 52 (*Staatsblad* n°. 347; *Gouvernementsblad* van *Suriname* 1912, n°. 4; *Publicatieblad* van *Curaçao* van 1912, n°. 5); van 11 Februari 1915, n°. 49 (*Gouvernementsblad* van *Suriname* 1915, n°. 18; *Publicatieblad* van *Curaçao* 1915, n°. 24) en 8 November 1915, n°. 46 (*Staatsblad* n°. 462; *Gouvernementsblad* van *Suriname* 1915, n°. 86; *Publicatieblad* van *Curaçao* 1915, n°. 68);

Hebben goedgevonden en verstaan:

Eenig Artikel.

Van het bij Ons besluit van 22 November 1911, n°. 52 (*Staatsblad* n°. 347), laatstelijk gewijzigd bij Ons besluit van 8 November 1915, n°. 46 (*Staatsblad* n°. 462), met eenige veranderingen op de militairen van de landmacht in *West-Indië* toepasselijk verklaarde pensioensreglement, vastgesteld bij ons besluit van 17 Februari 1905, n°. 8 (*Staatsblad* n°. 74), wordt

1°. artikel 6 § 1 aangevuld met een punt *f.* luidende als volgt:

„Ingeval van het verlaten van den dienst uithoofde van lichaamsgebreken ontstaan vóór het in dienst treden en bij het geneeskundig onderzoek niet waarneembaar, doch waarvan het bestaan den betrokkene bekend was en bij bedoeld onderzoek opzettelijk werd verzwegen";

2°. het tweede lid van § 22 van artikel 30 gewijzigd en gelezen als volgt:

„Deze toelage houdt op met den eersten van het kwartaal, volgende op dat, waarin de echtgenoot of vader overlijdt, en met den dag waarop de echtgenoot of vader weder in het gepot van pensioen treedt of het recht op verkrijging van pensioen mocht verliezen".

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Oorlog, aan den Raad van State en aan de Algemeene Rekenkamer.

's-Gravenhage, den 16den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 30 *Dec.* 1916.)

—

18 *December* 1916. BESLUIT, houdende wijziging van het verbod van uitvoer van *stearine* en andere vetzuren, *paraffine*, *Borneotalk*, *Chinatalk*, *Japantalk* (ook *Japanwas* geheeten), *aardwas* (*ozokerit*) en *ceresine* (waaronder ook begrepen *montanwas*), benevens van *was* van plantaardigen oorsprong, zooals o. a. *carnaubawas*, alsmene mengsels en producten van deze artikelen. S 556.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van bijenwas te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 12 December 1916, Kabinet, Litt. U[167];

Den Raad van State gehoord (advies van 12 December 1916 n°. 31);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 16 December 1916, Kabinet, Litt. M[169];

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

Het Eenig Artikel van Ons Besluit van 2 September 1916 (*Staatsblad* n°. 429), wordt gelezen als volgt:

De uitvoer van stearine en andere vetzuren, paraffine, Borneotalk, Chinatalk, Japantalk (ook Japanwas geheeten), aardwas (ozokerit), bijenwas en ceresine (waaronder ook begrepen montanwas), benevens van was van plantaardigen oorsprong, zooals o. a. carnaubawas, alsmede mengsels en producten van deze artikelen, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk

op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 18den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *Dec.* 1916.)

—

18 *December* 1916. BESLUIT, houdende verbod van uitvoer van *ganzen, kalkoenen, tamme konijnen,* alle soorten van wild, benevens *wilde konijnen,* zoowel levend als gedood. S. 557.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat het in het belang van den Staat noodig is, den uitvoer van alle ganzen, kalkoenen, konijnen, en alle soorten van wild te verbieden;

Gezien de Wet van 3 Augustus 1914 (*Staatsblad* n°. 344);

Op de voordracht van Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 27 November 1916, Kabinet, Litt. C[161];

Den Raad van State gehoord (advies van 28 November 1916, n°. 26);

Gezien het nader rapport van Onze voornoemde Ministers van 16 December 1916, Kabinet, Litt. N[169];

Hebben goedgevonden en verstaan, onder intrekking van Onze Besluiten van 22 Juni 1916 (*Staatsblad* n°. 286), van 18 Juli 1916 (*Staatsblad* n°. 327) en van 11 Augustus 1916 (*Staatsblad* n°. 397), te bepalen:

Eenig artikel.

De uitvoer van ganzen, kalkoenen, tamme konijnen, alle soorten van wild, benevens wilde konijnen, zoowel levend als gedood, is verboden van den dag der afkondiging van dit Besluit.

Wij behouden Ons voor dit verbod tijdelijk op te heffen of in bijzondere gevallen daarvan ontheffing te doen verleenen.

Onze Ministers van Oorlog, van Financiën en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn, ieder voor zooveel hem betreft, belast met de uitvoering van dit Besluit, dat in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 18den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel, POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 18 *Dec.* 1916.)

—

18 *December* 1916. BESLUIT, tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending der Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 558.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Overwegende, dat, onverminderd Ons besluit van 2 October 1915 (*Staatsblad* n°. 416), nader buitengewone maatregelen noodzakelijk zijn tot afwending der Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 13 October 1916, n°. 12684, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; van 19 October 1916, n°. 103, afdeeling Invoerrechten; van 23 October 1916, n°. 295, afdeeling Spoorwegen en van 24 October 1916, n°. 8712, afdeeling Nijverheid;

Gelet op de wet van 26 April 1884 (*Staatsblad* n°. 80), laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 314), en op de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* n°. 370);

Den Raad van State gehoord (advies van 21 November 1916, n°. 26);

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, en van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel van 4 December 1916, n°. 14660, afdeeling Volksgezondheid en Armwezen; van 8 December 1916, n°. 115, afdeeling Invoerrechten; van 11 December 1916, La. C, afdeeling Spoorwegen en van 15 December 1916, n°. 10614, afdeeling Nijverheid;

Hebben goedgevonden en verstaan:

te bepalen:

HOOFDSTUK I.

ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. De gemeentebesturen en de burgemeesters, ieder voor zooveel hen aangaat, dragen nauwlettend zorg voor eene doeltreffende toepassing van de bepalingen der wet

van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), gewijzigd bij de wetten van 3 December 1874 (*Staatsblad* nº. 188), 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36), 15 April 1886 (*Staatsblad* nº. 64), 8 April 1893 (*Staatsblad* nº. 64), 21 Juli 1899 (*Staatsblad* nº. 166), 21 Juni 1901 (*Staatsblad* nº. 157), 14 Juli 1910 (*Staatsblad* nº. 204), 17 Juli 1911 (*Staatsblad* nº. 208) en 27 April 1912 (*Staatsblad* nº. 165).

Uittreksels uit den tekst dier wet, voor zoover de bepalingen op Aziatische cholera toepasselijk zijn, en de herinnering daarvan aan de ingezetenen van belang moet worden geacht, benevens uit den tekst van dit besluit worden vanwege Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, zoodra deze dit noodig acht, aan de gemeentebesturen verzonden, ten einde in elke gemeente te worden aangeplakt.

2. Een ieder is verplicht de inlichtingen, door ambtenaren of geneeskundigen van hem verlangd ter zake van de uitvoering van dit besluit, nauwkeurig en naar waarheid onverwijld te geven.

3. Een ieder, die waarneemt, dat een persoon aan Aziatische cholera lijdt of verschijnselen vertoont, welke doen vermoeden dat hij door die ziekte is besmet, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabij zijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

4. De burgemeester is bevoegd, op de personen, die aan Aziatische cholera lijden of, op grond van een ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, doen vermoeden dat zij door die ziekte besmet zijn of de besmetting op anderen kunnen overbrengen, de door hem, gehoord genoemden ambtenaar of geneeskundige, noodig geachte maatregelen van onderzoek, afzondering en ontsmetting te doen toepassen en hen naar eene openbare inrichting of andere verblijfplaats in de gemeente ter verpleging te doen overbrengen, wanneer hun toestand overeenkomstig de verklaring van den behandelenden geneeskundige dit gedoogt.

De personen, waarop de in de vorige alinea bedoelde maatregelen worden toegepast, zijn verplicht zich aan die maatregelen te onderwerpen en mogen zich niet zonder vergunning van den burgemeester naar eene andere plaats begeven.

Indien het gemeentebestuur aan personen, die inkomsten derven ten gevolge van krachtens het eerste lid van dit artikel genomen maatregelen van afzondering, deswege schadeloosstelling verleend, wordt door den Staat aan de gemeente eene bijdrage verleend van vijftig ten honderd in de uitgaven voor die schadeloosstelling.

5. De burgemeester is bevoegd, na ingewonnen advies van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of van een geneeskundige, het uitvoeren van verdachte of voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen, van welken aard ook, uit het huis, erf, voer- of vaartuig, waar een geval of een verdacht geval van Aziatische cholera voorkwam, anders dan met inachtneming van de door hem te geven voorschriften, te verbieden.

6. In spoedeischende gevallen zijn de bestuurders van Rijksinrichtingen, voor zoover de dienst in hunne inrichting het toelaat, verplicht, op verzoek van een burgemeester aan deze onmiddellijk te doen toekomen of ten gebruike af te staan tot hunne inrichting behoorend materieel, noodig voor behandeling, verpleging, afzondering, ontsmetting of vervoer van lijders aan Aziatische cholera of daarvan verdachten, of vervoer van besmette goederen.

Bij weigering of geschil wordt onverwijld de beslissing ingeroepen van het hoofd van het Departement, waaronder de inrichting ressorteert.

7. De burgemeester doet de hand houden aan een nauwkeurig bijhouden van het in artikel 438 van het Wetboek van Strafrecht bedoelde register in slaapsteden en logementen, en doet, voor zoover hem dit noodig voorkomt, toezicht houden op deze inrichtingen en op de aldaar nachtverblijfhoudende reizigers.

Indien vanwege het gemeentebestuur een geneeskundige met het houden van toezicht op de in het eerste lid van dit artikel bedoelde reizigers belast is, zijn dezen verplicht dien geneeskundige bij zich te ontvangen en hem alle verlangde inlichtingen ter zake van de uitvoering van dit besluit, hetzij mondeling, hetzij schriftelijk, te verschaffen, tenzij zij kunnen aantoonen binnen de laatste vijf dagen niet in eene met Aziatische cholera besmette plaats vertoefd te hebben.

De burgemeester doet van hetgeen door hem ter bestrijding der Aziatische cholera of van verdachte gevallen dier ziekte wordt of is verricht, ten spoedigste mededeeling aan den ambtenaar van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

HOOFDSTUK II.

§ 1. *Van het toezicht op landverhuizers en dergelijken.*

8. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden : *a.* landloopers en zigeuners (bohémiens), *b.* landverhuizers en personen, die bij troepen reizen of de grens overtrekken, niet toegelaten, dan na geneeskundig onderzocht te zijn en zoo noodig, na ontsmetting der kleederen en reiniging der personen.

Uitzonderingen op het bepaalde in de eerste alinea worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel kunnen bepalen, dat personen, bedoeld sub *b* van het eerste lid van dit artikel, in Nederland slechts worden toegelaten, langs de wegen en casu quo met de treinen, daartoe door hen aan te wijzen.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten, wegen en casu quo treinen, worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst tenminste één dag, vóórdat zij in werking treden.

9. Het onderzoek geschiedt aan het grensstation of den eersten Nederlandschen grenspost, waar de in het vorig artikel bedoelde personen aankomen, door eenen geneeskundige, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding tot wederopzeggens wordt aangewezen, met inachtneming van het bepaalde in de artikelen 10, 11 en 12 van dit besluit.

10. Het onderzoek valt steeds zooveel mogelijk samen met het douane-onderzoek en wordt verricht op de wijze, die door den geneeskundige het meest doeltreffend wordt geoordeeld.

Deze treedt omtrent het onderzoek in overleg met den hoogst in rang zijnden der aanwezige ambtenaren van de Invoerrechten en Accijnzen en, indien het onderzoek geschiedt op een spoorweg- of tramstation, tevens met den chef daarvan.

11. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden, niet aan Aziatische cholera te lijden, noch verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn, mogen niet worden aangehouden, maar worden terstond tot voortzetting van hunne reis toegelaten.

Aan de vergunning tot voortzetting van de reis kunnen voorwaarden worden verbonden.

Aan hen wordt zoo spoedig mogelijk een schriftelijk bewijs afgegeven, volgens door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld model, vermeldende dat zij, Nederland binnengekomen, geen ziekteverschijnselen vertoonden, welke het bestaan van Aziatische cholera deden vermoeden.

12. Personen, die door den geneeskundige bevonden worden aan Aziatische cholera te lijden, worden onverwijld, met inachtneming van artikel 9 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), overgebracht naar eene door den burgemeester der grensgemeente, waarin het onderzoek plaats heeft, volgens artikel 20 van dit besluit aan te wijzen inrichting voor verpleging van lijders aan besmettelijke ziekte, en daar afgezonderd en verpleegd.

Gelijke maatregelen worden genomen, indien de geneeskundige dit noodig oordeelt, ten opzichte van personen, die verschijnselen vertoonen, welke doen vermoeden, dat zij door die ziekte besmet zijn.

De kosten van vervoer en verpleging worden door de verpleegden of hunne erfgenamen vergoed. Behoeftigen worden op 's Rijks kosten vervoerd en verpleegd.

Personen, wier lichamen of kleederen besmet moeten worden geacht, worden niet tot voortzetting hunner reis toegelaten, dan na reiniging en ontsmetting.

§ 2. *Van het grensverkeer.*

13. In de aan de grenzen des lands gelegen gemeenten, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, worden geen personen toegelaten, komende uit door Onze genoemde Ministers aangewezen naburige, met Aziatische cholera besmette, buitenlandsche gemeenten, dan na geneeskundig onderzocht en zoo noodig ontsmet te zijn.

De beschikkingen tot aanwijzing van bedoelde gemeenten worden in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag, vóórdat zij in werking treden.

Uitzonderingen op het bepaalde in het 1ste lid worden niet toegestaan, dan met inachtneming van de voorschriften, daaromtrent door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën gegeven.

Op dit onderzoek is toepasselijk het bepaalde in de artikelen 9, 10, 11 en 12 van dit besluit.

§ 3. *Van het goederenvervoer.*

14. Onverminderd de bestaande bepalingen omtrent het verbod van in-, door- en vervoer van lompen, gebruikte kleedingstukken en ongewasschen lijf- en beddegoed uit landen en plaatsen, door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan te wijzen, is verboden in-, door- en vervoer van onbewerkte wol en haar, huiden, bontwerk en andere voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen, uit landen of plaatsen, mede door Onze genoemde Ministers aan te wijzen.

De aanwijzingen worden door plaatsing in de *Nederlandsche Staatscourant* ter algemeene kennis gebracht.

Bij aanwijzingen betreffende den in- of doorvoer uit landen, die toegetreden zijn tot de op 3 December 1903 te *Parijs* gesloten en bij de wet van 31 December 1906 (*Staatsblad* n°. 370) goedgekeurde internationale sanitaire overeenkomst, gedragen Onze genoemde Ministers zich naar de bepalingen van die overeenkomst.

15. Een ieder, die waarneemt, dat van goederen, waarvan in-, door- en vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is verplicht daarvan onverwijld kennis te geven aan den burgemeester of den meest nabijzijnden ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie of van 's Rijks belastingen.

Deze verplichting rust in het bijzonder op houders van vervoermiddelen en daarbij geëmployeerden.

Op de goederen, van welke, niettegenstaande daarvan in-, door- of vervoer verboden is, in-, door- of vervoer plaats heeft, is artikel 5 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n° 134) toepasselijk.

16. Brieven en correspondentie, drukwerken, boeken, dagbladen, dienststukken enz. (postpakketten niet inbegrepen) worden aan geen enkele belemmering of ontsmetting onderworpen.

17. Spoor- of tramwagens (zoo personen- als goederenwagens) uit het buitenland binnenkomende, worden aan de grenzen niet aangehouden, behoudens dat wagens, die bevuild zijn — indien de geneeskundige het noodig oordeelt — van den trein worden gehaakt en op de wijze, door den geneeskundige voorgeschreven, worden ontsmet.

18. Bagages en lijfgoederen van personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, zijn onderworpen aan het onderzoek, bedoeld in genoemde artikelen.

Deze bagages en lijfgoederen worden niet aangehouden dan voor zoover en voor zoolang dit ter ontsmetting noodig is.

Bagages en lijfgoederen, voor ontsmetting aangehouden, worden, desverlangd, aan de eigenaars op hunne kosten door den burgemeester nagezonden.

19. Koopmans- en andere goederen, uit het buitenland aangevoerd, waarvan de in- of doorvoer niet verboden is, worden niet aangehouden en aan ontsmetting onderworpen, tenzij zij, naar het oordeel van den met het onderzoek belasten geneeskundige, geacht kunnen worden besmet te zijn.

§ 4. *Verdere bepalingen.*

20. De burgemeester van elke grensgemeente, als in artikel 8 en artikel 13 van dit besluit is bedoeld, zorgt, zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of met den krachtens artikel 9 aangewezen deskundige:

a. voor de inrichting van een gelegenheid tot afzondering en verpleging van de in de artikelen 8 en 13 van dit besluit bedoelde personen, lijdende aan of verdacht van Aziatische cholera;

b. voor een geschikte plaats voor de ontsmetting van de in de artikelen 18 en 19 van dit besluit bedoelde goederen;

c. voor het personeel, noodig tot hulp of opzicht bij het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting of het vervoer van personen en goederen, bedoeld in de artikelen 8, 13, 18 en 19 van dit besluit;

d. voor de noodige geneesmiddelen, ontsmettingsmiddelen, vervoermiddelen, meubelen en ander noodig materieel.

Zoo gebruik gemaakt wordt van de inrichting van gemeentewege tot stand gebracht ter voldoening aan artikel 7 van de wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* n°. 134), bepaalt Onze Minister van Binnenlandsche Zaken de som deswege aan de gemeente te vergoeden.

21. De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie, de ambtenaren der invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en alle geëmployeerden aan een spoor- of tramwegonderneming zijn, voor zoover hun dienst het toelaat, verplicht met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door den krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige voorgeschreven maatregelen, betreffende het onderzoek, de afzondering, de ontsmetting, be-

handeling en verpleging en het vervoer van personen of van goederen.

Onverminderd het bepaalde in artikel 3, zijn conducteurs van elken uit het buitenland binnenkomenden trein of tram verplicht, den geneeskundige, zoo spoedig mogelijk na aankomst van den trein of tram aan het station, kennis te geven van de verdachte verschijnselen, die zij bij personen, als bedoeld in de artikelen 8 en 13, hebben waargenomen én van hunne bevinding omtrent de aanwezigheid in den trein of tram van voor het overbrengen van besmetting vatbare voorwerpen.

22. De kosten, vallende op de maatregelen, voorgeschreven in de artikelen 9, 11, 12, 13, 18 en 19 van dit besluit, komen ten laste van het Rijk, voor zooveel in genoemde artikelen niet anders is bepaald, en die kosten niet ingevolge eenige andere wettelijke bepaling, ten laste van anderen moeten worden gebracht.

23. De krachtens artikel 9 van dit besluit aangewezen geneeskundige volgt in de uitoefening van zijn ambt de aanwijzingen, die Onze Minister van Binnenlandsche Zaken of de ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, tot wiens dienstkring zijne standplaats behoort, hem geven.

Hij staat den burgemeester, elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie, of van de invoerrechten en accijnzen, de stationschefs en de overige geëmployeerden bij eene spoor- of tramwegonderneming met zijn advies ter zijde, wanneer zij dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding der Aziatische cholera.

Ontdekt hij dreigend gevaar voor de openbare gezondheid, dan geeft hij daarvan, onverminderd artikel 16 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), onverwijld kennis aan den burgemeester en aan bovengenoemden ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid.

§ 5. *Van het scheepvaartverkeer.*

24. Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is bevoegd om, waar noodig, met medewerking van Onze Ministers van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot wering van de besmetting van Aziatische cholera, toezicht te doen houden op schepen, die langs binnenwateren het land binnenvaren, en zulks met toepassing voor zoover mogelijk en noodig, van de artikelen 8 tot en met 12 en 20 tot en met 23 van dit besluit.

25. Schippers van vaartuigen, komende uit landen of plaatsen door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken wegens Aziatische cholera besmet verklaard of aan boord waarvan een geval dier ziekte tijdens de jongste zeereis is voorgekomen, mogen geen andere Nederlandsche havens of reeden dan die van *Vlissingen*, *Hoek van Holland*, *IJmuiden*, *Helder*, *Harlingen*, *Delfzijl*, *Hellevoetsluis* of *Neuzen* of die nader door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken zullen zijn aangewezen, aandoen, of elders in *Nederland* landen, dan na hun schip in eene der genoemde havens of op eene der genoemde reeden het gezondheidsonderzoek, voorgeschreven bij de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 35), te hebben doen ondergaan.

De schipper van een vaartuig na aankomst uit zee in *Nederland* elders liggende, dan in een van bovengenoemde havens of op een van bovengenoemde reeden, en waarop de Aziatische cholera wordt waargenomen, is verplicht op de eerste aanzegging van den burgemeester van de havenplaats, waar hij ligt, of van de gemeente, die het naast aan zijn ankerplaats ligt, naar eene der genoemde havens of reeden te vertrekken, tenzij hij verkiest weder zee te kiezen.

Onder „reede" wordt verstaan elke ankerplaats voor uit zee komende schepen binnen de zeegaten en op de rivieren en stroomen.

26. Aan elk der door Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Waterstaat, aan te wijzen plaatsen, gelegen aan stroomen, rivieren, kanalen of andere binnenwateren, wordt geneeskundig toezicht gehouden op de daarlangs varende schepen en hunne opvarenden door een of meer geneeskundigen, die daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, met toekenning van een door dezen te bepalen vergoeding, tot wederopzegging worden aangewezen.

De beschikking tot aanwijzing van bedoelde plaatsen wordt in de *Nederlandsche Staatscourant* geplaatst ten minste één dag, vóórdat zij in werking treedt.

Onverminderd het bepaalde in de beide voorgaande leden, is de burgemeester bij het verschijnen of dreigen der Aziatische cholera bevoegd, ten koste van de gemeente geneeskundig toezicht te doen houden op de opvarenden van de in de gemeente vertoevende vaartuigen. De personen, waarop dit toezicht wordt uitgeoefend, zijn verplicht zich daaraan te onderwerpen.

27. Onverminderd artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877

(*Staatsblad* nº. 36), wordt elk schip, varende langs of aankomende aan eene der in artikel 26 van dit besluit bedoelde plaatsen, onderworpen aan een gezondheidsonderzoek.

De schipper is verplicht met zijn schip de door den burgemeester aan te wijzen ligplaats in te nemen en aldaar zonder gemeenschap met den wal of met andere vaartuigen te blijven, totdat het gezondheidsonderzoek en de naar aanleiding daarvan bevolen gezondheidsmaatregelen toegepast zijn.

Op dit verbod van gemeenschap met den wal is toepasselijk het tweede lid van artikel 10 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134), zooals dat luidt volgens de wet van 28 Maart 1877 (*Staatsblad* nº. 36).

De schipper zorgt met al de te zijner beschikking staande middelen voor de stipte naleving van de gegeven bevelen en is verplicht de vragen, hem door of namens den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige gedaan, nauwkeurig en naar waarheid te beantwoorden.

28. De geneeskundige verricht het gezondheidsonderzoek van het schip, van de opvarenden en van de lading of andere op het schip aanwezige goederen, op de wijze, die hem, na overleg met den burgemeester, het meest doeltreffend voorkomt.

Indien het blijkt, dat het schip binnen de laatste 24 uren een gezondheidsonderzoek overeenkomstig de voorschriften van dit besluit heeft ondergaan, kan hij het van verder onderzoek vrijstellen, indien de toestand van het schip of van de opvarenden hem tot zoodanig onderzoek overigens geen aanleiding geeft.

29. De geneeskundige, die het onderzoek verricht heeft, geeft den burgemeester advies omtrent de in het belang der volksgezondheid te nemen maatregelen, aan welk advies de burgemeester verplicht is onverwijld gevolg te geven, behoudens beroep op Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

De kosten op deze maatregelen vallende, komen ten laste van het Rijk.

Ontsmetting geschiedt, zoo noodig, volgens de regelen, krachtens artikel 25 der wet van 4 December 1872 (*Staatsblad* nº. 134) vastgesteld.

30. Het schip wordt dadelijk tot den verderen doortocht toegelaten en het verbod van gemeenschap met den wal opgeheven, hetzij na afloop van het gezondheidsonderzoek, indien dit tot geen verdere maatregelen aanleiding geeft, hetzij, nadat aan de maatregelen naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven, uitvoering is gegeven. In het laatste geval kunnen evenwel de opvarenden, die bij het gezondheidsonderzoek bevonden worden, niet te lijden aan Aziatische cholera, noch verschijnselen van die ziekte te vertoonen, met toestemming van den met het onderzoek belasten geneeskundige, terstond onbelemmerd aan den wal worden toegelaten. Vooraf heeft ontsmetting der kleederen en reiniging der personen plaats, indien dit door den geneeskundige noodig wordt geoordeeld.

31. Ten bewijze dat het schip tot den verderen doortocht is toegelaten, en het verbod van gemeenschap met den wal is opgeheven, ontvangt de schipper van den met het gezondheidsonderzoek belasten geneeskundige eene schriftelijke verklaring volgens het model door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen en waaruit zal moeten blijken van den toestand van het schip, van dien der opvarenden en van dien der lading of andere op het schip aanwezige goederen, benevens van het aantal der opvarenden.

Eene dergelijke verklaring wordt ook door den geneeskundige afgegeven in het geval, bedoeld in het tweede lid van artikel 28 van dit besluit, in welk geval daarvoor ook de bevestiging van een vroegere verklaring in de plaats kan treden.

32. De burgemeester van elke gemeente, waarin eene plaats ligt als in artikel 26 van dit besluit bedoeld, zorgt zoo spoedig mogelijk, op Rijkskosten, in overleg met den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid of den krachtens genoemd artikel aangewezen geneeskundige, voor het personeel en het materieel, dat de geneeskundige voor het gezondheidsonderzoek behoeft en dat noodig is voor de uitvoering van de naar aanleiding van het gezondheidsonderzoek voorgeschreven maatregelen, en voorts voor de voortdurende aanwezigheid van zuiver drinkwater en water voor huishoudelijke doeleinden, opdat dit aan de schippers, indien de geneeskundige het noodig oordeelt, kunne worden verstrekt.

Onverminderd het in het voorgaande lid bepaalde, zorgt de burgemeester van elke gemeente, waarin eene plaats ligt, daartoe door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken aangewezen, zoo spoedig mogelijk op 's Rijks kosten voor de verstrekking van zuiver drinkwater en water voor huishoudelijke doeleinden aan de schippers der langs de plaats varende schepen.

33. Op de krachtens artikel 26 van dit besluit aangewezen geneeskundigen zijn toepasselijk het eerste en derde lid van artikel 23 van dit besluit.

Zij staan den burgemeester en elken ambtenaar van Rijks- of gemeentepolitie met hun advies ter zijde, wanneer dezen dit behoeven bij de uitvoering van wettelijke voorschriften betreffende de wering of bestrijding van de Aziatische cholera.

De ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie zijn, voor zooveel de dienst het toelaat, verplicht, met al de hun ten dienste staande middelen, onverwijld mede te werken tot de uitvoering van de door bedoelde geneeskundigen voorgeschreven maatregelen.

HOOFDSTUK III.

SLOTBEPALINGEN.

34. Onze in dit besluit genoemde Ministers zijn bevoegd de door hen krachtens dit besluit genomen beschikkingen of gedane aanwijzingen, zoo dikwijls de omstandigheden dit gedoogen of noodig maken, op dezelfde wijze als zij zijn tot stand gekomen, te wijzigen of in te trekken.

35. Waar in dit besluit sprake is van den ambtenaar van het Staatstoezicht op de volksgezondheid, wordt daaronder verstaan de Inspecteur, krachtens de Gezondheidswet belast met het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende besmettelijke ziekten.

36. Dit besluit, dat, tenzij het eerder wordt ingetrokken, gedurende één jaar van kracht blijft, treedt in werking op den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het geplaatst is.

Onze Ministers van Binnenlandsche Zaken, van Financiën, van Waterstaat en van Landbouw, Nijverheid en Handel zijn belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en gelijktijdig in de *Staatscourant* zal worden geplaatst, en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 18den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Min. van Landbouw, Nijverheid en Handel,
POSTHUMA.

(*Uitgeg.* 28 *Dec.* 1916.)

18 *December* 1916. BESLUIT, tot wijziging van het Koninklijk besluit van 26 Maart 1872 (*Staatsblad* nº. 19), houdende bepalingen tot vereenvoudiging van de formaliteiten, in acht te nemen bij den in-, uit- en doorvoer van goederen. S. 559.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van den 1sten December 1916, nº. 88, Invoerrechten;

Gezien artikel 1 der wet van 4 April 1870 (*Staatsblad* nº. 61), alsmede artikel 1 der wet van 28 December 1879 (*Staatsblad* nº. 250) en de wet van 7 December 1896 (*Staatsblad* nº. 212);

Den Raad van State gehoord (advies van 12 December 1916, nº. 30);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 15 December 1916, nº. 155, Invoerrechten;

Hebben goedgevonden en verstaan te bepalen:

Art. 1. In het Koninklijk besluit van 26 Maart 1872 (*Staatsblad* nº. 19), zooals het onder meer is gewijzigd en aangevuld bij het Koninklijk besluit van 12 Maart 1876 (*Staatsblad* nº. 53) en bij Ons besluit van 8 Juli 1907 (*Staatsblad* nº. 180), worden de volgende wijzigingen gebracht:

A. In het eerste lid van artikel 75B worden de woorden „de opgaaf, voorgeschreven bij artikel 143 der voormelde Algemeene Wet" vervangen door „het vrij-paspoort, bedoeld in artikel 87 I" en wordt aan het slot in plaats van „dier wet" gelezen „der voormelde Algemeene Wet".

B. In het eerste lid van artikel 75C wordt in plaats van „de opgaaf" gelezen „het vrijpaspoort".

C. In het eerste lid van artikel 87B wordt in plaats van: „voor goederen, aan uitvoerrecht onderworpen" gelezen: „voor goederen, aan uitvoerrecht onderworpen, en voor goederen, waarvan de uitvoer verboden of slechts voorwaardelijk toegestaan is."

2. Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Financiën is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

's-Gravenhage, den 18den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 19 *Dec.* 1916.)

18 *December* 1916,. BESLUIT, tot aanvulling van het Koninklijk besluit van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 310), tot wijziging van het besluit van den 24sten April 1914 (*Staatsblad* nº. 186), tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* nº. 176), houdende algemeene regels omtrent het Waterstaatsbestuur. S. 560.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat, van 30 November 1916, nº. 245, afdeeling Waterstaat;

Gezien artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* nº. 176), houdende algemeene regels omtrent het waterstaatsbestuur;

Den Raad van State gehoord, advies van 12 December 1916, nº. 32;

Gelet op het nader rapport van Onzen Minister voornoemd, van 15 December 1916, litt. C., afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 310), tot wijziging van het besluit van 24 April 1914 (*Staatsblad* nº. 186), tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900 (*Staatsblad* nº. 176), houdende algemeene regels omtrent het waterstaatsbestuur, in dien zin aan te vullen, dat na het bepaalde onder III wordt ingelascht:

„De verhoogingen der jaarwedden, welke van dit besluit het gevolg zijn en de toelagen, welke krachtens artikel 9, nieuw, over 1916 zijn of worden toegekend, zullen, voor zoover niet anders is of zal worden bepaald, rekenen van 1 Januari 1916 af".

Dit besluit treedt in werking met ingang van den tweeden dag na dien der dagteekening van het *Staatsblad* en van de *Staatscourant*, waarin het is geplaatst.

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk gelijktijdig in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* zal worden geplaatst en aan den Raad van State in afschrift zal worden medegedeeld.

's-Gravenhage, den 18den December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 6 *Jan.* 1917.)

18 *December* 1916. BESLUIT, houdende beslissing dat inlevering van opgaven van candidaten aan een ander dan den burgemeester of dengene die hem verving, persoonlijk, en afgifte van een bewijs van ontvangst door dien ander, de candidaatstelling in strijd met de artt. 51 en 52 Kieswet en de daarop gevolgde stemming ongeldig maakt.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de beroepen, ingesteld door 1º. den Raad der gemeente 's-Hertogenbosch en 2º. Th. A. B. Hermsen aldaar, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant van 6 September 1916, G, nº. 164, IIIde Afdeeling, waarbij is vernietigd het besluit van den Raad der gemeente 's-Hertogenbosch van 16 Augustus 1916 tot toelating als raadslid van Th. A. B. Hermsen;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 29 November 1916, nº. 453;

Op de voordracht van Onzen Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken, van 12 December 1916, nº. 9578, afdeeling Binnenlandsch Bestuur;

Overwegende dat nadat de Raad van 's Hertogenbosch op 16 Augustus 1916 had besloten Th. A. B. Hermsen als lid van dien Raad toe te laten, het Raadslid Mr. I. A. Swane op 24 Augustus daar aan volgende aan Gedeputeerde Staten heeft verzocht dit Raadsbesluit te vernietigen en te verstaan dat Hermsen niet worde toegelaten als lid van den Raad van 's-Hertogenbosch, daarbij aanvoerende dat dit besluit zijns inziens in strijd is met de wet; dat feitelijk vaststaat dat de opgaven der candidaten voor het lidmaatschap van den Gemeenteraad van 's-Hertogenbosch niet zijn ingeleverd bij den burgemeester of bij hem welke den burgemeester vervangt *persoonlijk*, doch bij eenen ambtenaar ter secretarie welke de opgaven bij den burgemeester of zijnen vervanger, heeft ingeleverd en welke ambtenaar aan den persoon of de personen, die de opgaven der candidaten hebben ingeleverd, het vereischte bewijs van ontvangst heeft ter hand gesteld; dat dit in strijd is met de wet; dat immers de kieswet eischt persoonlijk contact tusschen den burgemeester of zijnen vervanger en dengene, die de opgaven der candidaten inlevert; dat bij de beraadslagingen voorafgaande aan het raadsbesluit tot toelating, feitelijk is komen vast te staan dat de burgemeester op den dag de candidaatstelling afwezig was; dat hij dien dag is vervangen

door de wethouders Van de Ven, Janssen en Van Meerwijk en wel door dezen laatste van drie tot vier uur des namiddags; dat de wethouders Van de Ven en Janssen op dien dag niet ongesteld en te 's-Hertogenbosch aanwezig waren; dat de lijst der candidaten is gesloten door den Wethouder Van Meerwijk als plaatsvervangend burgemeester; dat deze het proces-verbaal van sluiting der candidatenlijst alleen heeft opgemaakt en geteekend, in welk proces-verbaal hij heeft verklaard dat op den bedoelden dag als candidaten voor den gemeenteraad zijn opgegeven Theodorus Hermsen en Aengenendt; dat verder feitelijk vaststaat dat de Heer Van de Ven is de oudste wethouder en de Heer Van Meerwijk de jongste; dat de Heer van Meerwijk ingevolge art. 77 der Gemeentewet den burgemeester op den bedoelden dag niet kon vervangen; dat, alware zulks onjuist, de Heer van Meerwijk omtrent het opgeven van candidaten wijders alleen kon verklaren omtrent den tijd, waarin hij den burgemeester verving, zijnde op den bedoelden dag tusschen 3 en 4 uur 's middags; dat het raadsbesluit derhalve in strijd is met de wet en behoort te worden vernietigd;

dat Gedeputeerde Staten op 6 September 1916 hebben besloten voormeld besluit van den Raad van 's-Hertogenbosch van 16 Augustus 1916 te vernietigen, daarbij overwegende dat in het onderwerpelijk geval, alhoewel als vaststaande kan worden aangenomen dat op den dag der candidaatstelling één der wethouders tot 4 uur des namiddags ter secretarie aanwezig is geweest tot het in ontvangst nemen van candidatenopgaven, de inlevering dier opgaven is geschied bij een ambtenaar aanwezig op het bureau „verkiezingen"; dat deze ambtenaar de opgaven heeft nagezien en bewijzen van ontvangst heeft gereed gemaakt, welke, na door den bode te zijn gebracht op de zich op eene andere verdieping van het gemeentehuis bevindende, althans met het bureau voor de verkiezingen geenerlei gemeenschap hebbende, wethouderskamer, door den aldaar vertoevenden waarnemenden burgemeester zijn onderteekend; dat zij daarna zijn teruggegeven aan dien bode, die ze heeft gebracht aan den evenbedoelden ambtenaar en door dezen vervolgens aan de personen die de candidaten-opgaven hebben ingeleverd, zijn ter hand gesteld; dat de in de artt. 51 en 52 der Kieswet voor de inlevering van de opgaven van candidaten voorgeschreven formaliteiten mitsdien niet zijn nageleefd en de onregelmatigheid bij de toepassing dezer wetsbepalingen begaan, de nietigheid der verkiezing van rechtswege moet meebrengen;

dat de Raad in beroep aanvoert dat hij meent dat bij art. 51 der Kieswet niet is voorgeschreven dat de opgaven der candidaten moeten geschieden *aan den persoon* van den burgemeester of aan dengene, die dezen van rechtswege vervangt; dat immers in de uitdrukking *ter secretarie* ligt opgesloten, dat de Kieswet niet vordert dat de opgaven aan den persoon van den burgemeester worden gedaan, vermits anders in de Kieswet zou gebezigd zijn de uitdrukking *ten raadhuize;* dat alzoo daaruit mag worden opgemaakt, dat het voldoende is dat de opgaven van candidaten geschieden ter gemeente-secretarie, evenals zulks voor de afgiften voor de nationale militie steeds is aangenomen geworden voldoende te zijn, ofschoon art. 12 der Militiewet voorschrijft dat die aangiften moeten geschieden *aan den Burgemeester*; dat art. 51 wel ook nog vordert dat de burgemeester bij inlevering der opgaven op de gemeente-secretarie moet aanwezig zijn, doch dat aan dat vereischte in het onderwerpelijk geval geheel was voldaan; dat voorts art. 52 der Kieswet niet inhoudt de bepaling dat de inlevering der opgaven moet geschieden aan den persoon van den Burgemeester, doch alleen dat zij moet geschieden door een der onderteekenaren persoonlijk; dat dus hieruit ook mag worden afgeleid, dat de inlevering der opgaven niet behoeft te geschieden aan den persoon van den burgemeester, zoodat kan worden volstaan met die te doen voor hem ter gemeentesecretarie, zooals in het onderhavige geval heeft plaats gehad; dat wat er ook van de juistheid dezer wetsinterpretatie moge wezen, echter in elk geval ten eenenmale onjuist is de beslissing van Gedeputeerde Staten, dat eene onregelmatigheid bij eene verkiezing begaan, in het onderhavige geval de genoemde omstandigheid, de nietigheid der verkiezing, in het onderhavige geval beter gezegd *der stemming* van rechtswege moet medebrengen; dat immers noch in de Kieswet noch in de Gemeentewet, voor zoover deze laatste wet bepalingen omtrent het verkiezen van raadsleden inhoudt, eenige nietigheid is bepaald tegen het geheel of gedeeltelijk niet naleven van eenig voorschrift bij de wet voor de verkiezingen gegeven;

dat Th. A. B. Hermsen, op hoofdzakelijk dezelfde gronden als door den Gemeenteraad zijn voorgedragen, bij Ons in beroep is gekomen;

Overwegende dat op den dag der verkiezing niet aan den burgemeester of aan dengene die

hem verving, persoonlijk opgaven van candidaten zijn ingeleverd, en dat evenmin, nadat opgaven van candidaten aan de secretarie waren ingeleverd, door den burgemeester of door dengene die hem verving, persoonlijk een bewijs van ontvangst is ter hand gesteld aan hen, die de opgaven aan de secretarie hadden ingeleverd;

dat derhalve is gestemd op personen, die niet op de door de Kieswet geëischte wijze tot candidaat waren gesteld;

dat mitsdien Gedeputeerde staten te recht hebben geoordeeld, dat het besluit van den raad der gemeente 's-Hertogenbosch van den 16den Augustus 1916 tot toelating als raadslid van Th. A. B. Hermsen, behoorde te worden vernietigd;

Gezien de Kieswet en de Gemeentewet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

de beroepen ongegrond te verklaren.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast enz. (W. v. d. B. A.)

—

18 *December* 1916. ARREST van den Hoogen Raad,

De onderhavige gemeenteverordening is niet in strijd met art. 7 1e lid, 3o. en 4o. der Drankwet, daar dit artikel geenszins de regelingsbevoegdheid van den Raad beperkt.

Waar de verordening de openbare orde betreft, heeft de Raad ook de grenzen van art. 135 Gemeentewet niet overschreden.

Zij is evenmin in strijd met eenige andere wetsbepaling, terwijl beklaagde aan de hem krachtens de Drankwet verleende vergunning geenerlei recht ontleent, waarmede die verordening onvereenigbaar zou zijn.

De vraag of de bepaling treedt in hetgeen van algemeen rijksbelang is, is aan het oordeel der rechterlijke macht onttrokken.

(Drankwet art. 7.)

Voorzitter: Mr. A. M. B. Hanlo.

Raden: Mrs. S. Gratama, H. M. A. Savelberg, Jhr. Rh. Feith en Dr. L. E. Visser.

J. H. G., vergunninghouder en bierbottelaar, geboren te Maasbree den 24 September 1867, wonende te Venlo, requirant van cassatie tegen een vonnis van den Kantonrechter te Venlo, van 23 Juni 1916, waarbij na het daartegen gedaan verzet werd bekrachtigd een vonnis door dienzelfden Kantonrechter den 12 Mei 1916 bij verstek gewezen, bij welk vonnis de quirant werd schuldig verklaard aan: „het te Venlo, als houder eener voor het publiek toegankelijk gestelde inrichting, waar sterke drank wordt verkocht om ter plaatse van verkoop te worden gebruikt, in die inrichting sterken drank verkoopen na middernacht tot 's morgens tien uur", en met toepassing der artt. 5 en 24 der Drankverordening van de gemeente Venlo van 23 Februari 1916 en art. 23 Sr., veroordeeld tot eene geldboete van f 3 en twee dagen vervangende hechtenis (gepleit door Mr. A. F. Kokosky te Amsterdam).

Conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. Ledeboer.

Requirant is veroordeeld op grond van eene bepaling in de verordening regelende de politie op de logementen, tapperijen, enz. te Venlo, waarbij aan de houders van zoodanige inrichtingen wordt verboden aldaar: „sterken drank te verkoopen na middernacht tot 's morgens tien uur". Hij betwist bij memorie de wettigheid dezer bepaling op grond, dat de Gemeenteraad van Venlo, zich hiermede zou hebben begeven op het gebied van den Rijkswetgever en in strijd met de Rijkswetgeving heeft gehandeld, aangezien de Drankwet aan hem wiens inrichting met vergunning geopend mag zijn, het recht waarborgt, daarin sterken drank te verkoopen en dit recht hem door eene Gemeenteverordening niet kan worden ontnomen.

Als cassatiemiddelen zijn bij memorie voorgesteld:

I. „Schending, althans verkeerde toepassing van art. 135 Gemeentewet."

II. „Schending, althans verkeerde toepassing van art. 7 eerste lid, sub 3o. en 4o. der Drankwet."

Bij pleidooi werd verder nog voorgedragen:

„Schending, althans verkeerde toepassing van art. 7 lid 1 der Drankwet, jo. 135 der Gemeentewet, in verband met de artt. 5 sub *a.* en 24 der Drankverordening van Venlo van 23 Februari 1916, doordat de Kantonrechter te Venlo, eerstgemelde bepaling dier verordening heeft toegepast en derhalve verbindend geoordeeld."

De middelen kunnen te zamen behandeld worden. Voor zoover daarbij gedoeld is door den steller der memorie, op ongeoorloofde regeling van eene stof, die behoort tot hetgeen van algemeen Rijksbelang is, zou de grief afstuiten op het bepaalde bij art. 150 2e lid der Gemeentewet, krachtens hetwelk het oordeel daarover is onttrokken aan de rechterlijke macht. Blijft dus te bezien, of met het geven

van bedoeld voorschrift is gehandeld in strijd met de wet.

Het beroep namens requirant gedaan op art. 7 der Drankwet, strekt ten betooge, dat daarin zou zijn vervat, een verbod om iets anders te regelen, dan wat daarbij uitdrukkelijk zou zijn vermeld. Die opvatting lijkt mij niet de juiste. In verband toch met de geschiedenis dezer bepaling, waarvan de aanhef is overgenomen uit art. 2 der Drankwet van 1881, moet naar mijn oordeel worden aangenomen, dat daarbij geenszins aan den Gemeenteraad eene, tot de behandelde punten beperkte bevoegdheid wordt verleend, doch onder erkenning juist van de krachtens art. 135 der Gemeentewet bestaande bevoegdheid, enkele punten uitdrukkelijk worden genoemd, om te doen uitkomen, dat te dien aanzien art. 150 lid 1°. der Gemeentewet aan regeling door den plaatselijken wetgever niet in den weg staat. Omvang en strekking van eene wettelijke regeling, bepalen haar onderwerp en die omvang wordt niet alleen gekend uit hetgeen positief is geregeld, doch ook uit niet-regelen kan, onder bepaalde omstandigheden, blijken de wil des wetgevers, dat zeker punt, niet aan eenige wettelijke regeling, welke ook, worde onderworpen. Ten einde nu te voorkomen, dat mogelijk verschil van meening dienaangaande met betrekking tot de Drankwet, tot eene verkeerde, door den wetgever niet bedoelde conclusie zou kunnen leiden, heeft de wetgever door art. 7 uitdrukkelijk te kennen gegeven, dat hij de regeling van de daarin behandelde punten, als niet tot het onderwerp der wet behoorend, heeft beschouwd (vgl. Bijl. Hand. 2e Kamer 1880/'81 n°. 22—1 bl. 3; Hand. 2e Kamer 1903/'04, bl. 1978, 1986; Oppenheim, Gemeenterecht, 3e dr. dl. I bl. 354; art. 28 Veiligheidswet; art. 45 Woningwet). — In art. 7 ligt dus geenszins opgesloten een verbod aan den Gemeenteraad, om andere punten die verband houden met de materie der Drankwet, te regelen.

Ten aanzien van die andere punten en zoo dus ook ten opzichte van het in deze procedure ter sprake komend punt, zal men zich dus zelf hebben af te vragen, eerstens natuurlijk of krachtens art. 135 der Gemeentewet bevoegdheid tot regeling voor den Gemeenteraad bestaat en voorts of de Rijkswetgever die punten al dan niet door de Drankwet heeft geteekend als van algemeen rijksbelang.

Afgescheiden nu van de bepalingen der Drankwet, kan moeilijk worden betwist, dat het hier bedoeld punt de openbare orde in de gemeente Venlo betreft, zoodat dus de getroffen regeling niet is genomen in strijd met art. 135 Gemeentewet, terwijl, zooals ik reeds in den aanvang mijner conclusie opmerkte de andere vraag niet staat ter beoordeeling van de rechterlijke macht.

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat eene uitdrukkelijke bepaling waarbij aan de houders van eene „vergunning", wordt gewaarborgd een recht, om in hunne lokaliteiten sterken drank in het klein te verkoopen, ten allen tijde waarop hunne inrichtingen geopend mogen zijn, in de Drankwet te vergeefs wordt gezocht. Ik vind daarin ook overigens geene bepaling, waarmede de hier bedoelde van de Venlosche politieverordening onvereenigbaar zou zijn. Met ééne reserve. Indien nl. mijne opvatting van art. 7 onjuist zou zijn en de Hooge Raad met den Kantonrechter zou oordeelen, dat in art. 7 sub 3°. en 4°. aan den Gemeenteraad eene bevoegdheid wordt verleend, die hij niet van elders heeft en wel eene zoover reikende, dat daarin ook ligt opgesloten, de minder ver reikende bevoegdheid, om de bedoelde lokaliteiten gedurende eenige bepaalde uren, alleen voor den verkoop van sterken drank te sluiten, dan zou toch de Venlosche wetgever te ver zijn gegaan, nu hij zoodanig voorschrift deed gelden, voor elke voor het publiek toegankelijk gestelde inrichting, waar sterke of andere drank wordt verkocht, om ter plaatse van verkoop te worden gebruikt, dus ook, voor logementen met „vergunning" alleen voor logeergasten. Want te dien opzichte is niet alleen het tweede lid van art. 7 reeds op zich zelf duidelijk, maar bevestigt ook de geschiedenis volkomen, dat het de bepaalde wil des wetgevers is geweest, dat de Gemeentebesturen ten aanzien van zoodanige logementen, zich van elke regeling van een sluitingsuur zouden hebben te onthouden (vgl. Bijl. Hand. 2e Kamer 1903/'04 n°. 83, 9, art. IX, n°. 83, 52—54; Hand. bl. 1981 vlg., 1985 vlg.). — Bij mijne opvatting van art. 7 zou uit deze omstandigheden wel volgen, dat deze onthouding van regeling, als algemeen rijksbelang was gestempeld en de verordening dus wel is waar in dit opzicht zou treden in hetgeen van algemeen rijksbelang is, doch tevens dat ze dan alleen door het Koninklijk vernietigingsrecht van art. 153 Gemeentewet, zou zijn te treffen.

Bij de andere opvatting zou dan wel is waar de verordening alleen in strijd zijn met de wet, voor zoover zij ook logementen met „vergunning" alleen voor logeergasten trof, terwijl niet blijkt, of in deze zaak al dan niet sprake

is van zoodanig logement, doch de vaagheid van de dagvaarding in dit opzicht, zou dan tengevolge hebben, dat zij niet zou inhouden een onder alle opzichten strafbaar feit, wat volgens de vaste rechtspraak van den Hoogen Raad, in den laatsten tijd, ontslag van rechtsvervolging zou medebrengen.

Mijne conclusie strekt echter, zooals uit het betoogde volgt, tot verwerping van het beroep.

De Hooge Raad, enz.;

Gehoord het verslag van den Raadsheer Savelberg;

Gelet op de middelen van cassatie, door den requirant voorgesteld bij memorie, luidende: (zie concl. adv.-gen.);

O., dat bij het bekrachtigde vonnis van den Kantonrechter overeenkomstig de telastelegging wettig en overtuigend bewezen is verklaard met requirants schuld daaraan, dat deze den 2 April 1916, ten circa 9½ ure des voormiddags te Venlo als houder eener aan de Kleine Kerkstraat nº. 10 gelegen voor het publiek toegankelijk gestelde inrichting, waar krachtens vergunning sterke drank wordt verkocht, in die inrichting aan H. L. Ebus, in een borrelglaasje, eene hoeveelheid jenever verkocht heeft;

dat dit feit is gequalificeerd en deswege straf is opgelegd, als hierboven is medegedeeld;

O. ten aanzien der voorgestelde cassatiemiddelen, die gevoegelijk te zamen kunnen worden behandeld:

dat art. 1 der bij het bestreden vonnis toegepaste verordening „regelende de politie op logementen, tapperijen, bierhuizen en dergelijke" bepaalt, dat zij — onder meer — van toepassing is op elke voor het publiek toegankelijk gestelde inrichting waar sterke drank of andere wordt verkocht om ter plaatse van verkoop te worden gebruikt, terwijl het toegepaste art. 5 dier verordening, voor zoover ten deze van belang, luidt:

„Het is den houder van inrichtingen, als bedoeld in art. 1 verboden in die inrichtingen *a.* sterken drank te verkoopen van middernacht tot 's morgens tien uur" en bij art. 24 der verordening eene geldboete van ten hoogste f 25 als straf tegen overtreding van dat verbod is bedreigd;

O., dat door den steller der memorie is betoogd, dat gemelde bepaling van art. 5 onverbindend zou zijn, omdat de verkoop van sterken drank in het klein is eene zaak, die de Rijkswetgever geheel geregeld heeft en zich geheel heeft voorbehouden, zoodat daardoor het recht van den Gemeenteraad om krachtens art. 135 der Gemeentewet eene verbodsbepaling als voormeld te maken zou zijn opgeheven;

dat evenwel die grief hierop afstuit, dat het oordeel over de vraag of eene gemeenteverordening is getreden in hetgeen van algemeen rijksbelang is, krachtens art. 150, 2e lid der Gemeentewet aan de rechterlijke macht is ontrokken;

O., dat voorts tot ondersteuning der grieven is aangevoerd, dat de Gemeenteraad krachtens het eerste lid onder nº. 3 en 4 van art. 7 der Drankwet alleen mag bepalen, dat een inrichting, waarvoor vergunning is verleend, gedurende bepaalden tijd gesloten moet zijn, waaruit zou volgen, dat hij het verkoopen van sterken drank in een lokaal, waarvan de sluiting niet is bevolen, niet gedurende zekeren tijd mag verbieden;

dat dit verbod ook overigens in strijd is met de bepalingen der Drankwet omtrent de rechten van den vergunninghouder;

O. daaromtrent, dat uit den aanhef van het eerste lid van gemeld art. 7, luidende: „Bij plaatselijke verordening kan de Gemeenteraad onverminderd zijne bevoegdheid krachtens art. 135 der Gemeentewet", blijkt, welke opvatting door de geschiedenis der Drankwet wordt bevestigd, dat de wetgever door onder nº. 3 en 4 van bedoeld lid aan den Raad de bevoegdheid toe te kennen de daar omschreven sluiting te bevelen, geenszins heeft willen beperken diens bevoegdheid om nader regelend op te treden;

dat, waar een bepaling als de gewraakte de openbare orde in de gemeente Venlo betreft, de Gemeenteraad door het vaststellen daarvan de hem bij art. 135 der Gemeentewet gestelde grenzen niet heeft overschreden;

dat die bepaling ook niet in strijd is met eenige wetsbepaling en meer bizonder de requirant aan de hem krachtens de Drankwet verleende vergunning geenerlei recht ontleent, waarmede de bestreden bepaling onvereenigbaar zou zijn;

O. derhalve de voorgestelde middelen niet tot cassatie kunnen leiden;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

19 *December* 1915. MISSIVE van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende buitenlandsche paspoorten.

Ter aanvulling van de bij beschikking van 1 December 1916 vastgestelde nieuwe voorschriften omtrent vorm en tekst der Nederlandsche buitenlandsche paspoorten heeft de

Minister van Buitenlandsche Zaken bij missive van 19 December 1916 aan de Commissarissen der Koningin o.a. medegedeeld, dat de vereischte waarmerking van het portret en legalisatie der handteekening van den houder van het paspoort door de burgemeesters zullen zijn te stellen op bladzijde 6, als volgt: „De Burgemeester verklaart hiermede, dat de op bladzijde 2 voorkomende handteekening en portret zijn van . . . . . (voorletters en naam van den houder)."

Ten einde eene betere contrôle te kunnen uitoefenen op de in omloop zijnde paspoorten en daardoor vervalsching of nabootsing dier paspoorten spoediger te kunnen constateeren, zijn zij voorzien van een watermerk en wijders doorloopend genummerd. Ter onderscheiding tusschen de paspoorten welke in Nederland, en die, welke door de Nederlandsche consulaire ambtenaren in het buitenland worden afgegeven, heeten eerstgenoemde „model A" en laatstgenoemde „model B"; de paspoorten „model B" zijn eveneens doorloopend genummerd

Ten einde te kunnen voldoen aan 's Ministers verzoek om zooveel mogelijk mededeeling te doen van voorkomende misbruiken met Nederlandsche paspoorten of pogingen daartoe, ontvangen de Commissarissen der Koningin gaarne ten spoedigste bericht van ieder geval van misbruik, dat op eenigerlei wijze ter kennis van de Burgemeesters mocht komen. (W. v. d. B. A.)

— —

20 *December* 1916. MISSIVE van den Minister van Financiën aan de commissarissen der Koningin betreffende pensioenaanvragen.

Herhaaldelijk komt het voor, dat het verzoek van een gemeente-ambtenaar om toekenning van pensioen eerst wordt ingediend, lang nadat de belanghebbende uit den dienst werd ontslagen. Zijn dan bovendien de bij de aanvrage overgelegde stukken niet compleet en moeten er nog inlichtingen worden ingewonnen, dan kan, het ligt voor de hand, tusschen het ontslag en de eerste uitbetaling van het pensioen geruimen tijd verloopen.

Ook wordt in vele gevallen de afdoening van pensioens-aanvragen hierdoor aanmerkelijk vertraagd, dat autoriteiten, aan wie inlichtingen moeten worden gevraagd, op antwoord laten wachten, Bovendien worden zeer dikwijls onvolledige inlichtingen verstrekt.

Ik heb de eer U te verzoeken eene aanschrijving tot de gemeentebesturen te richten, waarin vooreerst aan die besturen wordt verzocht er de ambtenaren op te wijzen, dat zij de regeling van hun pensioen kunnen bespoedigen door, zoodra de datum, waarop hun ontslag zal ingaan, vaststaat, de pensioensaanvrage, vergezeld van *alle* vereischte bewijsstukken, bij mijn Departement in te dienen; en waarin voorts er bij die besturen op wordt aangedrongen, de inlichtingen, die door den Pensioenraad of door mijn Departement voor de regeling van pensioenen worden gevraagd, met *spoed* en nauwkeurig en volledig te verstrekken. (Gem.-Stem.)

—

22 *December* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

De bewoordingen van art. 31 Wet Notarisambt, hetwelk spreekt van *bij* en van *tijdens* het verlijden der akte geven geen grond voor de opvatting, dat alleen indien het weigeren om te teekenen met opgave van de reden plaats heeft *op het oogenblik van het sluiten der akte*, van de weigering en de opgegeven reden in de akte melding moet worden gemaakt, zal ze niettemin kracht hebben van authentiek geschrift, doch dat, indien de reden op een vroeger tijdstip slechts is opgegeven, het daarvan melding maken straffeloos kan worden nagelaten. Het is voor de toepassing van genoemd artikel onverschillig of een en ander plaats heeft op het oogenblik dat men tot teekenen wordt uitgenoodigd dan wel iets vroeger.

Cassatieberoep verworpen tegen de beslissing van het Hof dat de geëxecuteerde akte, op grond dat ze niet voldoet aan het in voormeld artikel gestelde vereischte, als niet-authentiek moet worden beschouwd (opheffing van het beslag met schadevergoeding).

(Rv. art. 436; Wet Notarisambt art. 31.)

Voorzitter:
Jhr. M. W. H. de Savornin Lohman.

Raden: Mrs. B. C. J. Loder, J. A. A. Bosch, A. P. L. Nelissen en H. Hesse.

Mr. G. Bauwens, advocaat te Gent (België), eischer tot cassatie van een arrest, den 18 Februari 1916 door het Gerechtshof te 's-Gravenhage tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. W. A. Telders, gepleit door Mr. P. Dieleman, advocaat te Middelburg

tegen:

J. Riemens, thans koopman, vroeger landbouwer te Zaamslag, verweerder in cassatie, advocaat Mr. M. P. G. Kappeyne van de Coppello, gepleit door Mr. J. Adriaanse, advocaat te Middelburg.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

De eischer in cassatie heeft in publieke veiling gebracht hem toebehoorende onroerende goederen die bij instel voorloopig zijn toegewezen aan den verweerder, en toen bij nadere veiling geen hooger bod gedaan werd dan dat van den verweerder, aan hem definitief toegewezen zijn.

Onder de verkoopvoorwaarden kwam voor dat de eischer vrij bleef om te beslissen of hij de goederen voor den geboden prijs zou willen toewijzen.

De verweerder heeft de akte van definitieve toewijzing niet geteekend, bewerende dat er misleiding had plaats gevonden. Die akte is niettemin opgemaakt, en toen de verweerder in gebreke bleef binnen drie dagen overeenkomstig de veilingsconditiën de kosten te betalen heeft de eischer krachtens die conditiën eene hypothecaire inschrijving op het goed genomen, dit krachtens het in art. 1223 B. W. genoemde beding geëxecuteerd en, toen het bij daarop gevolgde veiling minder opbracht dan door den verweerder geboden was, voor het overige beslag gelegd op onroerend goed van dezen. Tegen dit beslag is door den verweerder verzet gedaan.

De rechtmatigheid van het beslag vormt het onderwerp van het onderhavige geding waarin gedebatteerd is over de vraag of de in den aanhef genoemde veilingsakten het optreden van den eischer rechtvaardigen.

Er werd namelijk betwist dat de zoogenaamde akte van verblijf (de definitieve toewijzing) voldoet aan de eischen van art. 31 der Wet op het Notarisambt. Te dien aanzien werd den verweerder opgelegd het bewijs van eenige feiten waardoor zou moeten worden aangetoond dat de verweerder geweigerd had de akte te teekenen en daarbij de redenen van zijne weigering had vermeld, hetgeen invloed zou hebben op de authenticiteit der akte, waarin vermelding van de redenen van weigering ontbreekt.

De eischer in cassatie had daaromtrent in het midden gebracht dat de authenticiteit der akte niet ter zake doet omdat de verkoop reeds door de akte van instel voorwaardelijk tot stand was gekomen, en de tweede akte alleen strekte om te constateeren het vervuld zijn van de voorwaarden — het niet inkomen van een hooger bod — waartoe authenticiteit van die akte geen vereischte is.

Ik deel deze feiten zoo uitvoerig mede omdat zonder de mededeeling het eerste cassatiemiddel niet wel te begrijpen is.

Dit middel is: „Schending en verkeerde toepassing van de artt. 1215, 1217, 1223, 1224, 1227, 1231 (speciaal nummer 2 en 5), 1236, 1297, 1299 B. W. en art. 56 Rv.:

a. dewijl de vraag of de vervulling der voorwaarde, waarvan afhankelijk is het al of niet hebben van een recht op hypothecaire inschrijving, welke inschrijving bij notarieele akte overigens onder voorwaarde gesteld is, ook bij authentieke akte moet geconstateerd worden om geldig de notarieele akte, waarbij die hypotheekstelling is verleend te kunnen executeeren, ontkennend moet beantwoord worden;

b. dewijl de vraag of, wanneer blijkt dat, niettegenstaande eerstgemelde vraag ontkennend moet beantwoord worden maar de executant toch de tweede akte, waarbij de vervulling der voorwaarde wordt geconstateerd, als authentiek beschouwende deze mede met de andere liet inschrijven in het borderel en mede de grosse daarvan liet executeeren, die tweede akte authenticiteit mist daardoor ook de executie van de eerste akte waarbij de hypotheekstelling werd verleend, geen effect sorteert, inzonderheid nu gelijk ten processe vaststaat de vervulling der voormelde voorwaarde niet in dubio is eveneens ontkennend moet worden beantwoord; en uit de beslissing van het Hof bij zijn arrest de dato 18 Februari 1916 voor beide gevallen van het tegendeel blijkt en juist deswege de vonnissen der Rechtbank te Middelburg de dato 26 November 1913 en de dato 1 Juli 1914 zijn bevestigd."

Het trekt de aandacht dat bij dit middel de nadruk alleen gelegd wordt op het recht tot hypothecaire inschrijving hoewel dit enkel een assessoir van den verkoop is, en dan ook in vonnis en arrest de inschrijving slechts in het voorbijgaan als feit in aanmerking wordt gebracht; het geschil betrof de authenticiteit der akte van toewijzing en hare noodzakelijkheid.

De grondslag van het middel is echter de waardeering van de kracht der acte in haar geheel, niet alleen van dat gedeelte dat het beding van hypotheek betreft, en het middel kan dus geacht worden de akte in haar geheel te betreffen.

Maar het middel slaat in geen zijner onderdeelen terug op de beslissing van het Hof, waarin volstrekt niet staat dat de vervulling van de voorwaarde waaronder de bij authentieke akte tot stand gekomen overeenkomst kracht zal hebben, bij authentieke akte geconstateerd moet worden. Integendeel, het Hof verwerpt de meening dat er eene voorwaarde-

lijke overeenkomst gesloten zou zijn, op grond dat de verkooper zich het recht voorbehouden had de toewijzing niet te doen voor den aanvankelijk geboden prijs. Deze, op zich zelve m. i. volkomen juiste beslissing wordt nu niet aangevallen : de eischer stelt ze geheel ter zijde en handelt alsof overeenkomstig zijne sustenuen beslist was dat er eene voorwaardelijke overeenkomst was, en dus alleen nog te beantwoorden was de vraag of de vervulling der voorwaarde bij authentieke akte moet worden geconstateerd.

Dit middel kan dus nimmer tot cassatie leiden. Het Hof beslist nu dat het beslag gelegd en hetgeen vooraf is gedaan verricht is krachtens de beide akten die gezamenlijk den verkoop tot stand hebben doen komen, en dat dus de rechtmatigheid van al wat de eischer gedaan heeft beheerscht wordt door de authenticiteit der tweede akte, dit alzoo bewezen moet worden doch niet bewezen is.

Voor het geval dat bewezen mocht worden geacht dat de akte een vereischte van authenticiteit mist, nl. dat zij niet vermeldt de redenen van weigering van onderteekening, hoewel die zijn opgegeven, had de eischer aangeboden alsnog te bewijzen dat de verweerder niet terstond bij zijne weigering de redenen heeft opgegeven. Het Hof wijst dit bewijsaanbod af als niet ter zake dienende, omdat art. 31 der Wet op het Notarisambt niet den eisch stelt dat de reden van weigering terstond wordt opgegeven.

Bij zijn tweede middel stelt de eischer nu : „Schending en verkeerde toepassing van art. 31 der Wet op het Notarisambt dewijl het Hof, gelijk uit zijne beschouwingen voortvloeit, ten onrechte niet van de meening is uitgegaan dat met „ „weigeren te teekenen" " in art. 31 der Wet op het Notarisambt bedoeld wordt „ „*weigeren bij het sluiten der akte*" " en daardoor ten onrechte het nog nader aangeboden getuigenbewijs als niet ter zake dienende heeft gepasseerd en het eindvonnis de dato 1 Juli 1914 mede heeft bevestigd."

Hij is van meening dat iemand alleen kan weigeren te onderteekenen op het oogenblik waarop hij tot onderteekening wordt opgeroepen, dus bij het sluiten van de akte, zoodat van latere mededeeling van redenen als in de akte te vermelden nimmer de rede kan zijn, terwijl het Hof blijkens zijne beslissing weigering van onderteekening reeds bestaanbaar acht in het van te voren te kennen geven dat men niet zal onderteekenen, waarna nog tijd overblijft tot mededeeling van de redenen vóór het sluiten van de akte.

Ik deel de opvatting van den eischer dat van weigering van onderteekening eerst sprake kan zijn op het oogenblik waarop iemand tot onderteekening wordt uitgenoodigd, en dat alle voorafgaande tekennengeving van voornemens zonder beteekenis is, zoodat ook de opgave van redenen met de weigering ééne handeling uitmaakt. Maar toen de eischer aanbood te bewijzen dat de opgave van redenen van weigering niet terstond bij de weigering, maar eerst op een later tijdstip gedaan was, stelde hij zich op het standpunt dat de weigering reeds vooraf gedaan kon worden, en later door eene opgave van redenen kon worden gevolgd, ofschoon hij scheen te meenen dat in dit geval de akte de redenen niet behoeft te vermelden. Thans bij zijn middel bewerende dat van weigering eerst sprake kan zijn bij het afsluiten van de akte, neemt hij een geheel ander standpunt in, zoodat zijn middel als een novum in cassatie moet worden beschouwd en dus niet onderzocht kan worden.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer in de kosten.

De Hooge Raad, enz. ;

O., dat — voorzoover thans nog van belang — uit het aangevallen arrest en uit de daarbij bevestigde vonnissen van 26 November 1913 en 1 Juli 1914 van de Arr.-Rechtbank te Middelburg, waarvan hetgeen omtrent de feiten is overwogen in het arrest is overgenomen, blijkt, dat partij Riemens, destijds eischer, tegen partij Bauwens, destijds gedaagde, heeft gevorderd opheffing van een op eenige hem toebehoorende te Oostburg gelegen onroerende goederen, uit kracht van de grossen van twee op 15 en 22 Juli 1912, voor notaris Zijlstra te IJzendijke verleden akten, de eerste van „instel", de tweede van „verblijf", gelegd executoriaal beslag met schadevergoeding, zulks op grond, dat de tweede akte, die van „verblijf", kracht van authentiek geschrift zou missen, onder meer, wijl daarin wel is melding gemaakt van eischers weigering om te teekenen maar niet van de reden dier weigering, welke bij de weigering den notaris is opgegeven ;

dat gedaagde, partij Bauwens, ontkennende dat de reden van weigering aan den notaris was opgegeven, en de authenticiteit van de tweede akte volhoudende, de vordering op deze en andere gronden heeft bestreden, waarna bij het vonnis van 26 November 1913 aan eischer is opgelegd door getuigen te bewijzen :

„dat hij bij zijn weigering om de akte van

22 Juli 1912 te onderteekenen heeft opgegeven de redenen dier weigering en wel, dat er misleiding met de opgave van den pachtprijs had plaats gehad en bovendien ook, dewijl volgens den notaris ook onder den koop de verplichting was begrepen — waarvan te voren geen melding was gemaakt — tot overname van het dak voor f 265 en de houtkanten, welke volgens de schatting van den notaris, die dit althans opgaf, een waarde hadden van 2000 francs";

dat, na het houden van de getuigenverhooren, de Rechtbank bij haar vonnis van 1 Juli 1914 het bewijs geleverd heeft geacht en uit overweging, dat de akte van 22 Juli 1912, waarbij het goed definitief is toegewezen en waardoor derhalve de tusschen partijen aangegane koopovereenkomst was tot stand gekomen, nu als niet authentiek moet worden beschouwd en dientengevolge ook de daarvan uitgegeven grosse kracht van executie mist, de vordering heeft toegewezen;

dat gedaagde van deze uitspraak en van die van 26 November 1913, in hooger beroep is gegaan en voor het geval het Hof zijn grieven ongegrond en derhalve ook het bewijs geleverd mocht achten, nog heeft aangeboden door getuigen te bewijzen:

„dat door den geïntimeerde niet aan notaris Zijlstra terstond bij zijne weigering om de akte van 22 Juli 1912 te onderteekenen de reden dier weigering is opgegeven, — en dat de Gebrs. Camille en Achille Blondeel niet aanwezig waren in het vertrek, waarin de notaris Zijlstra zich op 22 Juli 1912 had afgezonderd, ten einde de akte op te maken, op het oogenblik dat geïntimeerde weigerde deze akte te teekenen";

dat echter het Hof, alle aangevoerde grieven verwerpende, bij het aangevallen arrest van 18 Februari 1916, deze feiten niet ter zake dienende heeft geacht en de vonnissen des eersten rechters heeft bevestigd;

dat tegen het arrest als middelen van cassatie zijn aangevoerd: (zie concl. proc.-gen.);

O. ten aanzien van het *eerste* middel:

dat het Hof feitelijk heeft beslist, dat het beslag is gelegd uit kracht van de eerste grosse van twee akten, verleden voor den notaris Zijlstra te IJzendijke, onderscheidenlijk op 15 en 22 Juli 1912, en niet alleen krachtens de akte van 15 Juli ten aanzien waarvan het Hof feitelijk beslist, dat niet reeds bij die akte, doch eerst bij die van 22 Juli, de zoogenaamde akte van verblijf, de koopovereenkomst tot stand kwam;

dat derhalve het middel, waarbij in het eerste onderdeel wordt uitgegaan van de stelling, dat alleen een der akten en deze voorzoover daarbij hypotheek is verleend — blijkens de toelichting de eerste, die van „instel" — ten uitvoer is gelegd, en in het tweede onderdeel, voorzoover begrijpelijk, wordt betoogd, dat, al ware dit anders, het authentiek zijn van de tweede akte zonder belang is, daar desniettemin de tenuitvoerlegging van de eerste akte algeheele uitwerking kon hebben, in zijn beide deelen feitelijken grondslag mist;

O. ten opzichte van het *tweede* middel:

dat het Hof, blijkens het arrest, bewezen acht, dat partij Riemens, toen geïntimeerde, die geweigerd heeft de akte van 22 Juli 1912 te onderteekenen, daarbij de reden dier weigering heeft opgegeven en het nader aangeboden bewijs niet ter zake dienende oordeelt onder meer, omdat art. 31 der Wet op het Notarisambt niet den eisch stelt, dat de reden *terstond* wordt opgegeven, terwijl wel is gebleken, dat geïntimeerde dat tijdig heeft gedaan;

O., dat met het middel volgens de toelichting, schijnt te worden bedoeld, dat alleen, indien het weigeren om te teekenen met opgave van de reden plaats heeft *op het oogenblik van het sluiten der akte* van de weigering en de opgegeven reden in de akte melding moet worden gemaakt, zal ze niettemin kracht hebben van authentiek geschrift, doch dat indien de reden op een vroeger tijdstip slechts is opgegeven het daarvan melding maken straffeloos kan worden nagelaten;

dat echter de bewoordingen van art. 31 voormeld, hetwelk spreekt van *bij* en van *tijdens* het verlijden der akte, voor deze opvatting geen grond geven en ook de niet te miskennen bedoeling van dit voorschrift daartoe niet dwingt, integendeel dit telkens van toepassing is, wanneer bij gelegenheid van het verlijden der bedoelde akten een of meer personen weigeren te teekenen en, in den regel wel daarnaar gevraagd, den notaris de reden van de weigering opgeven, onverschillig of een en ander op het oogenblik, dat men tot teekenen wordt uitgenoodigd, plaats heeft dan wel iets vroeger;

dat dit middel derhalve is ongegrond;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

22 *December* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Onteigening van een gedeelte eener aan de gemeente Sneek toebehoorenden trekweg. Voordeelen, welke uit dien gemeentegrond konden worden verkregen door het uitgeven van gebruiksrechten daarop.

Waarde-bepaling van het onteigende, waarbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de Kroon zal gebruik maken van het vernietigingrecht ten aanzien der Verordeningen, waarbij bedoelde heffingen worden vastgesteld. Meerdere of mindere waarschijnlijkheid dat de Kroon van dat recht zou gebruik maken.

(Onteigeningswet art. 40.)

Voorzitter: Mr. B. C. J. Loder.

Raden: Mrs. J. A. A. Bosch, C. O. Segers, A. P. L. Nelissen en H. Hesse.

P. J. de Hoop, wonende te Sneek, in zijne hoedanigheid van Burgemeester dier gemeente, als zoodanig namens die gemeente in rechte optredende, eischer tot cassatie van een vonnis door de Arr.-Rechtbank te Leeuwarden den 9 November 1916 tusschen partijen gewezen, advocaat Mr. J. Limburg

tegen:

Mr. J. A. N. Patijn, wonende te Leeuwarden in zijne hoedanigheid van Burgemeester dier gemeente, verweerder, advocaat Jhr. Mr. W. M. de Brauw.

Conclusie van den Procureur-Generaal Mr. Noyon.

Dit geding betreft de onteigening van een gedeelte van eenen aan de gemeente Sneek toebehoorenden trekweg, dat in de gemeente Leeuwarden gelegen is; de eigenares heft recognities van de eigenaren van aangrenzende terreinen wegens een bepaald gebruik van den weg; dat is evenwel niet het geval met het te onteigenen gedeelte, waaromtrent de Rechtbank de waarde van mogelijk te heffen recognities in aanmerking brengt tot bepaling van de waarde van het te onteigenen goed.

Terwijl de gemeente tot een hoog cijfer kwam, berekend naar de hoogste recognitie die voor andere gedeelten van den weg geheven wordt, heeft de Rechtbank als stelsel aangenomen dat de berekening moet worden gedaan naar hetgeen in den regel voor recognitie wordt betaald.

De Rechtbank overweegt dat de gemeente Sneek in latere jaren ongewoon hooge recognities heeft gevraagd, dat zij de kans van vernietiging van hooger hand van de daarop betrekking hebbende raadsbesluiten loopt en allicht ook zelve van hare heffingspolitiek zal afzien, dat heffingen als hier worden besproken in het algemeen in hoofdzaak tot strekking hebben het verkrijgen van eene geregeld terugkeerende erkenning van het eigendomsrecht en geldelijk voordeel daarbij eene slechts ondergeschikte rol speelt; dat de waarde van het betrokken gedeelte trekweg op zich zelve uiterst gering is en de eigendom daarenboven belast is met eenen kostbaren onderhoudsplicht, waarvan de eigenares door de onteigening ontheven wordt, en komt op al deze overwegingen tot de slotsom dat het voor vergoeding aangeboden bedrag de schade dekt.

Bij het eenige cassatiemiddel wordt gesteld: „Schending of verkeerde toepassing van de artt. 40, 41, 42 en 44 Onteigeningswet, in verband met de artt. 625 en 1902 B. W. en de artt. 150, 153, 230, 238 en 251 Gemeentewet, omdat de Rechtbank ten aanzien van de aan de gemeente Sneek voor het betrokken weggedeelte betaald wordende recognities 1°. het karakter dier recognities volkomen miskent, 2°. rekening houdt met een mogelijke toekomstige hanteering van het Koninklijk vernietigingsrecht van plaatselijke verordeningen, en door verder haar beslissing omtrent de waarde van het gedeelte trekweg niet anders te motiveeren dan dat die „ „op zich zelf uiterst gering is te achten" ", noch aan de waarde van het weggedeelte op zich zelf, noch aan de recognitie recht doet wedervaren."

Dit middel tast de beslissing niet in haar geheel aan, en laat enkele motieven onbesproken, zoodat het reeds daarom niet tot cassatie zou kunnen leiden.

Overigens kan ik mij met den verweerder vereenigen in zijne meening dat het hoofdzakelijk tegen feitelijke beslissingen is gericht en ten deele op eenen onjuisten feitelijken grondslag berust.

De Rechtbank berekent uit de waarde van den grond als zoodanig en uit de kans dat uit dien grond voordeel getrokken zou kunnen worden door middel van recognities de waarde die aan het te onteigenen goed moet worden toegekend. Zij kan dus niet gezegd worden een schadeelement buiten beschouwing te hebben gelaten, en men kan alleen beweren dat de schade te laag geschat is, zooals de eischer dan ook doet in zijn betoog dat de recognities niet zouden strekken tot erkenning van eigendomsrecht alleen. Maar de beslissing der Rechtbank daaromtrent behelst niet eene juridieke bepaling van het begrip recognitie, zij stelt vast wat recognities feitelijk in den regel zijn; dwaalt zij daarin, ik kan niet zien dat zij een der aangehaalde wetsartikelen geschonden zou hebben, en wat eene recognitie in den regel bedoelt kan in cassatie niet worden uitgemaakt.

Dat de raadsbesluiten tot heffing voor vernietiging vatbaar zijn wordt niet ontkend, maar dan is het ook niet in strijd met eenig artikel der Onteigeningswet dat de kans op al of niet voortdurend heffen van hooge recognities bij de berekening van de schade in aanmerking wordt genomen, en ook hier is de vraag of en in hoeverre zij in rekening gebracht kan worden het voorwerp van eene feitelijke beslissing.

Wat betreft de derde grief doe ik opmerken dat ook de beslissing dat de grond op zich zelf ëene geringe waarde heeft van feitelijken aard is ; of zij al dan niet recht doet wedervaren aan de werkelijke waarde kan in cassatie niet worden onderzocht, en over gebrek aan motiveering wordt blijkens de in het middel aangehaalde artikelen niet geklaagd.

En dat de Rechtbank daarbij geen recht heeft doen wedervaren aan de recognities is feitelijk onjuist omdat de Rechtbank de waarde der recognities niet door de waarde van den grond als zoodanig doet beheerschen, maar ze daarnevens in rekening brengt tot het vaststellen van het bedrag der schade.

Het middel kan alzoo in geen zijner onderdeelen tot cassatie leiden.

Ik concludeer tot verwerping van het beroep met veroordeeling van den eischer q.q. in de kosten.

De Hooge Raad, enz. ;

O., dat blijkens het bestreden vonnis, de Burgemeester der gemeente Leeuwarden, in deze namens den Staat optredende, heeft gevorderd de onteigening van een gedeelte groot 9 A. 36 c.A. van een perceel kadastraal bekend als gemeente Leeuwarden, Sectie G nº. 6188, Trekweg, staande ten name van de gemeente Sneek ;

O., dat voor de onteigening van dit perceelsgedeelte aan de gemeente Sneek is aangeboden eene schadeloosstelling van f 250 doch dat deze, van oordeel dat de geldelijke waarde van dit perceelsgedeelte op een bedrag van f 68,750 is te stellen, dit aanbod als onvoldoende heeft van de hand gewezen ;

O., dat tusschen partijen vaststaat, dat de geldelijke waarde van dit deel van den Trekweg hoofdzakelijk hierin is gelegen, dat de aan dien weg grenzende eigenaren van de gemeente Sneek vergunning behoeven om dien weg als rijweg te gebruiken, of om in of op dien weg werken ten behoeve van hunne terreinen te maken, voor welke vergunningen de gemeente Sneek geldelijke bijdragen heffen kan ;

O., dat de Rechtbank bij hare begrooting der voordeelen, die dit deel van den Trekweg uit dien hoofde voor de gemeente zou kunnen opleveren, heeft overwogen, dat voor de waardeering daarvan, niet als maatstaf kunnen dienen de naar het oordeel der Rechtbank buitengewoon hooge bijdragen — door haar recognitiën genoemd — die de gemeente Sneek van eenige tegenwoordige houders van soortgelijke vergunningen heeft weten te bedingen ;

dat het toch onzeker is, of die gemeente in de toekomst aan de eigenaren van aangrenzende perceelen weder zulke buitensporige eischen zal stellen, in ieder geval onwaarschijnlijk, dat die eischen zouden worden ingewilligd en bovendien geenszins onmogelijk, dat de Raadsbesluiten, waarbij zulke buitensporige heffingen voor vergunningen waren opgelegd, door de Koningin als in strijd met het algemeen belang zouden worden vernietigd ;

O., dat de Rechtbank mede op grond van deze beschouwingen, de schadeloosstelling voor dit te onteigenen perceelsgedeelte op f 250 heeft vastgesteld, tegen welke beslissing als eenig middel van cassatie is voorgesteld : (zie concl. proc.-gen.) ;

O. ten aanzien van het eerste onderdeel van dit middel :

dat ook al had de Rechtbank ten onrechte „recognitie" genoemd, hetgeen niet ter erkenning van eigendom, doch als vergoeding voor een gegeven recht van gebruik werd bedongen en betaald, in ieder geval door die onjuiste benaming op zich zelve geen der in het middel aangehaalde wetsartikelen kan zijn geschonden of verkeerd toegepast, zoodat dit onderdeel niet tot cassatie kan leiden ;

O. ten aanzien van het tweede onderdeel :

dat alleen wanneer besluiten van den Raad waarbij tegen eene vastgestelde vergoeding een gemeente-eigendom met eenig recht werd bezwaard, aan het vernietigingsrecht der Kroon niet waren onderworpen, de Rechtbank de aangehaalde artt. 150 en 153 der Gemeentewet, zou hebben geschonden, door aan dit vernietigingsrecht op de waardebepaling van het te onteigenen deel gemeente-eigendom invloed toe te kennen ;

O., dat echter zoodanige beschikking van den Raad volgens art. 150 der Gemeentewet is eene plaatselijke verordening en dat volgens art. 153 dier wet alle plaatselijke verordeningen door de Kroon kunnen worden vernietigd ;

O., dat bij de toelichting van dit onderdeel van het middel wel is beweerd, dat slechts hoogst zelden van dit vernietigingsrecht door de Kroon wordt gebruik gemaakt, doch dat

die meerdere of mindere waarschijnlijkheid uitsluitend ter beoordeeling staat van den rechter, die over de feiten oordeelt en hij derhalve alleen heeft te beoordeelen, of, en zoo ja, in welke mate deze omstandigheid op de hoegrootheid der schadeloosstelling van invloed is ;

O., dat aan het slot van het middel nog als grief tegen de bestreden beslissing wordt aangevoerd, dat de Rechtbank hare beslissing omtrent de waarde van het te onteigenen deel van den Trekweg alleen motiveert door te vermelden, dat die waarde op zich zelve uiterst gering is te achten ;

O., dat echter ook deze grief is ongegrond, daar de Rechtbank niet verplicht was afzonderlijk te vermelden, welke waarde zij aan dit gedeelte Trekweg op zich zelf toekende, afgescheiden van de voordeelen die uit dien gemeentegrond door het uitgeven van gebruiksrechten daarop konden worden verkregen ;

O., dat mitsdien het middel van cassatie is onaannemelijk ;

Verwerpt het beroep. (N. J.)

—

23 *December* 1916. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende het bezoeken van herbergen door jeugdige personen.

In den laatsten tijd wordt in tal van streken van ons land door jeugdige personen van 13—16 jaar veel geld verdiend, dat zij, naar mij wordt medegedeeld, voor een groot deel in bierhuizen verteren. Dat zulks in velerlei opzicht valt af te keuren, behoeft geen betoog.

Ik heb daarom de eer Uw college te verzoeken de aandacht van de gemeentebesturen in Uwe provincie op het bedoelde kwaad te vestigen met verzoek om, indien daartoe aanleiding bestaat, hunne medewerking te verleenen om door eene verordening krachtens art. 135 der gemeentewet het bezoeken van herbergen door jeugdige personen zooveel mogelijk tegen te gaan.

Te zijner tijd zoude ik gaarne vernemen, welk gevolg door de gemeentebesturen aan dit verzoek is gegeven. (Gem.-Stem.)

—

29 *December* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

De omstandigheid, dat eene aanstelling op proef gevolgd wordt door eene vaste aanstelling, geeft aan eerstgenoemde aanstelling nog niet het karakter van vaste aanstelling aangezien zij slechts een tijdelijk dienstverband schept.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Beschikkende op de aanvrage om pensioen van J. Kaashoek te Tiel gewezen agent van politie 1e klasse aldaar ;

Gezien het advies van den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren van 5 Augustus 1916, nº. 25 La. G. ;

Den Raad van State, Afdeeling voor de Geschillen van Bestuur, gehoord, advies van 13 December 1916, nº. 437 ;

Op de voordracht van Onzen Minister van Financiën van 22 December 1916, nº. 78 Pensioenen ;

O., dat de Pensioenraad voor de gemeenteambtenaren in zijn voormeld advies Ons in overweging heeft gegeven aan den belanghebbende met ingang van 1 Juli 1916 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 529, aanvoerende dat hij bij besluit van den Burgemeester der gemeente Tiel van 25 April 1916, nº. 79, met ingang van 1 Juli 1916 eervol is ontslagen ; dat zijn diensttijd bedoeld in art. 15*a* der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 van 2 jaren en 9 maanden, vereenigd met den overigen volgens art. 15*b* dier wet in aanmerking komenden dienst van 35 jaren, 3 maanden en 16 dagen en den volgens art. 15*d* dier wet in verband met art. 14*b* der Burgerlijke Pensioenwet geldigen militairen dienst van 1 jaar en 7 maanden, een tijdvak uitmaakt van 39 jaren, 7 maanden en 16 dagen ; dat hij, geboren 10 Maart 1849, den leeftijd van 65 jaren heeft bereikt ; dat zijn pensioensgrondslag van 1 October 1913 tot en met 31 December 1913 f 784.45, van 1 Januari 1914 tot en met 31 December 1915 f 814.45, van 1 Januari 1916 tot en met 30 Juli 1916 f 866.45 en de gedurende de tijdvakken van 1 Juli 1911 tot en met 30 Juli 1912, van 1 Juli 1912 tot en met 30 September 1913 genoten wedden onderscheidenlijk f 758.45 en f 980.56⅝ hebben bedragen, zoodat, overeenkomstig de beslissing betreffende de berekening der in art. 8, 1e lid, der wet bedoelde middelsom, genomen bij K. B. van 21 Juli 1914, nº. 40, een zestigste deel van de middelsom, ad f 799.45 bedraagt : f 13.32 5/12 ; dat de aanvrage is ingediend binnen één jaar na het tijdstip waarop het recht op pensioen werd verkregen ; weshalve de Pensioenraad van oordeel is, dat hij volgens de artt. 3*a* en 15*a*, *b* en *d* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 in verband met art. 14*b* der Burgerlijke Pensioenwet recht heeft op een pensioen van f 528.00⅝ ;

dat, nadat het advies van den Pensioenraad

in afschrift aan den belanghebbende was medegedeeld, hij zijn verlangen heeft te kennen gegeven, dat daarover het gevoelen mocht worden ingewonnen van de Afdeeling van den Raad van State voor de Geschillen van Bestuur, aanvoerende dat hij van oordeel is dat ten onrechte niet in berekening is gebracht zijn z.g. „proeftijd" van 18 October 1880 tot en met 31 December 1881, daar zijne diensten gedurende dien tijd niet als tijdelijke diensten zijn te beschouwen maar als vaste diensten, hetgeen z. i. volgt uit het feit dat op zijn proefaanstelling is gevolgd eene vaste aanstelling;

O., dat de aanvankelijke aanstelling te Tiel krachtens welke Kaashoek dienst heeft gedaan tot 1 Januari 1882, welke aanstelling toen door eene nieuwe benoeming werd gevolgd, was eene aanstelling voor een proeftijd;

dat de omstandigheid dat eene aanstelling op proef gevolgd wordt door eene vaste aanstelling aan eerstgenoemde aanstelling nog niet het karakter van vaste aanstelling geeft;

dat eene aanstelling op proef slechts een tijdelijk dienstverband schept en mitsdien de diensten bewezen tusschen 18 October 1880 en 1 Januari 1882 als tijdelijke diensten zijn te beschouwen en door den Pensioenraad bij de berekening van het toe te kennen pensioen terecht niet zijn in aanmerking genomen;

Gezien de Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913;

Hebben goedgevonden en verstaan:

aan J Kaashoek te Tiel, gewezen agent van politie 1e klasse aldaar, met ingang van 1 Juli 1916 een jaarlijksch pensioen toe te kennen van f 529.

Onze Minister van Financiën is belast, enz.

(A. B.)

—

29 *December* 1916. MISSIVE van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende buitenlandsche paspoorten.

Ten vervolge op mijn schrijven van 21 dezer no. 449, heb ik de eer U uit te noodigen op blz. 1 van het nieuwe formulier paspoort de gebruikelijke door U onderteekende verklaring nopens de afgifte van het paspoort te stellen.

Tevens heb ik de eer U uit te noodigen de onder U ressorteerende burgemeesters aan te schrijven de vereischte waarmerking van het portret en legalisatie der handteekening van den houder van het paspoort te stellen op bladzijde 6.

De waarmerking zoude dus kunnen luiden: „De Burgemeester verklaart hiermede dat de op bladzijde 2 voorkomende handteekening en portret zijn van . . . . . (voorletters en naam van den houder)."

—

30 *December* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *VIIIste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Buitengewoon krediet.) S. 561.

Bij deze wet wordt o. a. de wet van 24 Juni 1916 (*Staatsblad* no. 305) tot aanvulling en verhooging van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 ingetrokken.

Voorts worden eenige artikelen ingevoegd en een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het eindcijfer van het VIIIste hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916 verhoogd met f 235,062,000.

—

30 *December* 1916. WET, tot het langer in dienst houden van dienstplichtigen bij de landweer. S. 562.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld bij art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* no. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* no. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* no. 343), 31 December 1915 (*Staatsblad* no. 563) en 29 Juli 1916 (*Staatsblad* no. 349);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 31 December 1914 (*Staatsblad* no. 650), gewijzigd bij de wetten van 30 Januari 1915 (*Staatsblad* no. 35), 29 Juli 1915 (*Staatsblad* no. 343), 31 December 1915 (*Staatsblad* no. 563) en 29 Juli 1916 (*Staatsblad* no. 349) wordt voor „31 December 1916" gelezen: „31 Juli 1917."

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 December 1916.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

(*Uitgeg.* 2 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 563.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den ter-

mijn, gesteld in art. 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 359);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 359) wordt voor „31 December 1916" gelezen: „31 Juli 1917".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 December 1916.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.

(*Uitgeg.* 2 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den landstorm. S. 564.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de heerschende buitengewone omstandigheden verlenging noodig maken van den termijn, gesteld bij art. 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº 360);

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. In art. 1 der wet van 29 Juli 1916 (*Staatsblad* nº. 360) wordt voor „31 December 1916" gelezen: „31 Juli 1917".

2. Deze wet treedt in werking met ingang van 31 December 1916.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Marine, J. J. RAMBONNET.
De Min. van Staat, Min. van Binnenl. Zaken, CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 2 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting over 1915 en de inzending der rekeningen. S. 565.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten.:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat ten gevolge van de nog steeds voortdurende buitengewone omstandigheden de verantwoordingsstukken wegens de uitgaven, die ten laste van het dienstjaar 1915 bij de staven, korpsen en onderdeelen van de landmacht zijn gedaan, niet tijdig genoeg bij het Departement van Oorlog zijn ingekomen en bij de Algemeene Rekenkamer kunnen worden overgebracht om de daarmede verband houdende begrootingen over dat dienstjaar, overeenkomstig de bestaande wettelijke voorschriften op den laatsten December van het jaar 1916 te kunnen afsluiten;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Met afwijking van het bepaalde bij artikel 31 der Wet van 5 October 1841 (*Staatsblad* nº. 40), zal de Algemeene Rekenkamer de begrootingen over het dienstjaar 1915 in hare registers afsluiten op een nader door Ons te bepalen tijdstip, doch uiterlijk op den laatsten December 1917, nadat geboekt zijn alle stukken van uitgaaf, welke nog tot aan het tijdstip der afsluiting bij haar zijn ingekomen, zullende mitsdien na gemeld tijdstip daarop geenerlei uitgaaf meer worden toegelaten.

2. Met afwijking van het bepaalde bij de artikelen 37 en 38 van voormelde wet zal, voor wat het dienstjaar 1915 betreft, bij de Algemeene Rekenkamer worden overgebracht:

a. de tweede rekening van ontvangst en uitgaven der verschillende Departementen van algemeen bestuur, betrekking hebbende op het tweede en derde jaar, dat de begrooting over gemeld dienstjaar zal openstaan, uiterlijk binnen drie maanden na het tijdstip, waarop die begrooting overeenkomstig artikel 1 dezer wet wordt afgesloten;

b. de rekening, bedoeld bij artikel 126 van de Grondwet, binnen zes maanden na evenbedoeld tijdstip van afsluiting.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 3 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot wijziging van hoofdstuk I der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1915. S. 566.

—

30 *December* 1916. WET, houdende wijzigingen verhooging van hoofdstuk II der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1915. S. 567.

—

30 *December* 1916. WET, houdende wijziging en nadere verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Curaçao* voor het dienstjaar 1915. S. 568.

—

30 *December* 1916. WET, houdende nadere verhooging van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 569.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het gezamenlijk bedrag van de IIIde afdeeling en het eindcijfer van dat hoofdstuk verhoogd met *f* 147,198.04.

—

30 *December* 1916. WET, tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel-Maatschappij voor den verkoop in *Nederland* van de voor Landsrekening in *Nederlandsch-Indië* gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw na afloop van de overeenkomst, bekrachtigd bij de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 542). S. 570.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is dat de hieronder vermelde overeenkomst bij de wet worde bekrachtigd;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De in afschrift aan deze wet gehechte, tusschen den Minister van Koloniën, handelende ten deze voor en namens Nederlandsch-Indië en als zoodanig dien rechtspersoon vertegenwoordigende, en de Directie der Nederlandsche Handel-Maatschappij, handelende namens die naamlooze vennootschap, op den $\frac{9\text{ November}}{17\text{ Augustus}}$ 1916 gesloten overeenkomst voor den verkoop in Nederland van de voor landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw na afloop van de overeenkomst, behoorende bij de wet van 31 December 1915 (*Staatsblad* nº. 542), wordt bekrachtigd.

2. De overeenkomst, bij het voorgaande artikel bekrachtigd, wordt kosteloos geregistreerd en is vrij van leges.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 18 *Jan.* 1917.)

AFSCHRIFT.

De Minister van Koloniën,
handelende ten deze voor en namens Nederlandsch-Indië en als zoodanig dien rechtspersoon vertegenwoordigende,

en

De Directie der Nederlandsche Handel-Maatschappij,
handelende namens die naamlooze vennootschap,

zijn overeengekomen als volgt:

Art. 1. De Nederlandsche Handel-Maatschappij neemt op zich, in hoedanigheid van commissionair, met de uit het delcredere voortvloeiende aansprakelijkheid, de Indische Gouvernementsproducten, voor zooverre zij door de Regeering van Nederlandsch-Indië ten verkoop in Nederland bestemd worden, te beheeren, te verkoopen, en daarvan den afscheep, het vervoer en den opslag te bezorgen, alles met inachtneming van de aanwijzingen, door die Regeering te geven.

Geschillen ter zake van de in alinea 1 bedoelde verrichtingen, tusschen de Maatschappij en derden ontstaande, kunnen door haar niet bij dading worden beëindigd, dan met machtiging der Koningin, en wanneer zij een bedrag van meer dan *f* 10,000 betreffen, behoudens bekrachtiging bij de Wet.

2. Tot waarborg voor de storting der opbrengst van de producten, verbindt de Maatschappij zich om op den dag vóór elke veiling bij de Nederlandsche Bank, ten deze optredende als Agent van den Staat, over te brengen eene met het approximatief netto-bedrag overeenkomende waarde in geldswaardig papier of in geld, naar keuze van den Minister van Koloniën, en in het laatste geval onder berekening van rente op den voet van het alsdan vigeerende promessen-disconto der Nederlandsche Bank.

Indien de Minister van Koloniën de storting van voornoemde waarborgsom in geld verlangt, wordt daarvan veertien dagen te voren aan de Nederlandsche Handel-Maatschappij kennis gegeven.

3. Voor al hare in artikel 1 genoemde verrichtingen geniet de Nederlandsche Handel-Maatschappij eene commissie (met inbegrip van delcredere) van $1^1/_4$ procent van de brutoopbrengst van het door haar verkochte en verantwoorde Gouvernements-tin en $1^1/_2$ procent van de bruto-opbrengst van alle overige door haar verkochte en verantwoorde Gouvernements-producten.

4. De Nederlandsche Handel-Maatschappij onderwerpt zich, wat betreft de wijze, waarop zij rekening en verantwoording aflegt, aan de wettelijke bepalingen, die deswege zijn of nader zullen worden vastgesteld, en aan de voorschriften, door de Regeering ter uitvoering van die wettelijke bepalingen of in overleg met de Algemeene Rekenkamer in Nederland gegeven of te geven.

5. Zoolang de Nederlandsche Handel-Maat-

schappij aan alle uit deze overeenkomst voortvloeiende verplichtingen getrouw voldoet, zal de Regeering zich van geen anderen tusschenpersoon bedienen voor het afschepen, vervoeren, opslaan, beheeren en verkoopen van de Indische Gouvernements-producten die ten verkoop in Nederland bestemd zijn.

6. Geschillen, uit deze overeenkomst voortvloeiende, worden onderworpen aan het oordeel van drie scheidslieden, door partijen in gemeen overleg te benoemen.

Wanneer partijen zich binnen een maand na het ontstaan van het geschil niet over deze benoeming hebben verstaan, zal de keuze geschieden door de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam, op verzoek van de meest gereede partij.

De Minister van Koloniën is echter bevoegd eene voorloopige beslissing te nemen, waaraan de Nederlandsche Handel-Maatschappij gevolg geeft, behoudens hare aanspraak op schadevergoeding, wanneer zij door de uitspraak der scheidslieden in het gelijk wordt gesteld. In zoodanig geval beslissen de scheidslieden bij hunne uitspraak ook over het bedrag der schadevergoeding.

7. Wanneer deze overeenkomst niet vóór 1 Januari 1917 door de Wet is bekrachtigd, wordt zij geacht niet te zijn gesloten.

Door de Wet bekrachtigd zijnde, treedt zij in werking op 1 Januari 1917. Zij wordt aangegaan voor den tijd van een jaar, dus tot het einde van het jaar 1917.

Aldus opgemaakt in duplo op den 9den November / 17den Augustus negentienhonderd en zestien.

De Minister van Koloniën,
(*get.*) TH. B. PLEYTE.
Nederlandsche Handel-Maatschappij,
(*get.*) VAN AALST.
„ BIERENS DE HAAN.

Voor eensluidend afschrift,
De Secretaris-Generaal bij het Departement van Koloniën, H. G. HAGEN, *wd.*

—

30 *December* 1916. WET, houdende nadere wijziging van de koloniale huishoudelijke begrooting van *Suriname* voor het dienstjaar 1915. S. 571.

—

30 *December* 1916. WET, houdende nadere verhooging van het *elfde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 572.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het gezamenlijk bedrag van de IIde afdeeling en het eindcijfer van dat hoofdstuk met een gelijk bedrag van dat hoofdstuk verhoogd met f 828,918.

—

30 *December* 1916. WET, tot aanvulling en verhooging van het *tiende* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. (Beveiliging van menschenlevens op zee). S. 573.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd en ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal der IIIde afdeeling, alsmede het eindcijfer van voormeld hoofdstuk, verhoogd met f 21,450.

—

30 *December* 1916. WET, houdende afsluiting van den dienst, van het jaar 1915, voorzooveel de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie aangaat. S. 574.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de afsluiting van den dienst van het jaar 1915, voor zooveel de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie aangaat, nader moet worden geregeld ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De termijnen bij de artikelen 12 en 13 der wet van 16 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 85), houdende regeling van de begrootingen en rekeningen van Staatsbedrijven, gesteld voor het afsluiten van de begrooting van uitgaven en voor het overbrengen van de rekening van inkomsten en uitgaven bij de Algemeene Rekenkamer, worden voor de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie, wat het dienstjaar 1915 betreft, nader bepaald op één maand, respectievelijk twee maanden, na den datum, waarop deze wet in werking treedt.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.
De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 19 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, houdende wijziging van het *vierde* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 575.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en verminderd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de IIde afdeeling verminderd met f 9500 ; dat van de IVde afdeeling verhoogd met f 13,000 ;

dat van de Vde afdeeling verhoogd met f 36,000; dat van de VIde afdeeling verminderd met f 550; dat van de VIIde afdeeling verminderd met f 20,000; dat van de VIIIste afdeeling verminderd met f 20,000; dat van de IXde afdeeling verhoogd met f 700 en dat van de XIde afdeeling verhoogd met f 350.

—

30 *December* 1916. WET, tot verhooging van het zesde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. (Buitengewoon krediet.) S. 576.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan worden het totaal der 4de afdeeling van genoemde begrooting, zoomede het eindcijfer van het VIde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1916 verhoogd met f 3,500,000.

—

30 *December* 1916. WET, tot voorziening in het kas-tekort van den Indischen dienst in 1917. S. 577.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat de wijze behoort geregeld te worden waarop, in afwijking van artikel 26, laatste lid, der Indische Comptabiliteitswet, voor het jaar 1917 zal moeten worden te gemoet gekomen in het kas-tekort hier te lande van den Indischen dienst;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Onze Minister van Financiën wordt bevoegd verklaard om, bij het openen van kredieten aan Onzen Minister van Koloniën gedurende het jaar 1917, het bedrag der volgens artikel 33 der Indische Comptabiliteitswet in 's Rijks schatkist gestorte gelden te boven te gaan met eene som van *vijf en tachtig millioen gulden.*

Onze Minister van Financiën zal in dat voorschot aan de Indische kas mogen voorzien door uitgifte of beleening van bewijzen van vlottende schuld, met inachtneming van de daaromtrent bestaande of nog vast te stellen wettelijke bepalingen.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den 1sten Januari 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.
De Minister van Koloniën, TH. B. PLEYTE.

(*Uitgeg.* 10 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1916. S. 578.

—

30 *December* 1916. WET, tot afwijking van den regel, gesteld bij artikel 241 der Gemeentewet, omtrent plaatselijke belastingen, ten behoeve van de gemeente *Helder.* S. 579.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat afwijking van den regel, gesteld bij artikel 241 der Gemeentewet, in het belang der gemeente *Helder* raadzaam is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Ten behoeve der gemeente *Helder* kan, behoudens onze goedkeuring, van 1 Januari 1917 tot 1 Januari 1918 belasting op het gedistilleerd, tot een bedrag van ten hoogste vijftien gulden per hectoliter, ad 50 percent sterkte, worden geheven.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag volgende op dien, waarop zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot afwijking van den regel, gesteld bij artikel 241 der Gemeentewet, omtrent plaatselijke belastingen, ten behoeve van de gemeente *Vlissingen.* S. 580.

WIJ WILHELMINA, ENZ. doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat afwijking van den regel, gesteld bij artikel 241 der Gemeentewet, in het belang der gemeente *Vlissingen* raadzaam is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Ten behoeve der gemeente *Vlissingen* kan, behoudens Onze goedkeuring, van 1 Januari 1917 tot 1 Januari 1918 belasting op het gedistilleerd, tot een bedrag van ten hoogste zeventien gulden vijftig cents per hectoliter, ad 50 percent sterkte, worden geheven.

2. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag volgende op dien, waarop zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN.

(*Uitgeg.* 8 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916, WET, tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 581.

Bijl. Hand. 2e *Kamer* 1916/17, no. 269, 1—7.
Hand. id. 1916/17, *bladz.* 861—865.
Hand. 1e *Kamer* 1916/17, *bladz.* 145, 148, 166.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is, met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden opnieuw over te gaan tot tijdelijke afwijking van de Kieswet ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. De kiezerslijst, van kracht geworden den 15den Mei 1914, met de wijzigingen en toevoegingen tot en met 14 Mei 1917 ingevolge de wetten van 30 Januari 1915, *Staatsblad* no. 37, en 24 Februari 1916, *Staatsblad* no. 81, blijft, in zooverre met afwijking van artikel 34 der Kieswet, van kracht tot den 15den Mei 1918.

2. Van de lijst worden afgevoerd zij :

a. die hun Nederlanderschap hebben verloren ;

b. wien het kiesrecht bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak is ontzegd ;

c. die bij onherroepelijk geworden rechterlijke uitspraak de beschikking of het beheer over hunne goederen hebben verloren ;

d. die hebben opgehouden ingezetenen der gemeente te zijn, een en ander beoordeeld naar den toestand op 1 Februari 1917.

3. Aan de lijst worden toegevoegd de daarop nog niet voorkomende namen der inwoners van de gemeente, die de voor de kiesbevoegdheid gevorderde vereischten bezitten op den 1sten Februari 1917, of op een anderen dag in 1917, wanneer de Kieswet met betrekking tot eenig vereischte een anderen dag dan den 1sten Februari aangeeft.

4. Is eene gemeente in kiesdistricten verdeeld, dan worden de kiezers, die blijken op den 1sten Februari 1917 binnen de gemeente hunne woning te hebben in een ander kiesdistrict dan datgene, waartoe zij op den 15den Mei 1914 behoorden, geacht te behooren tot het kiesdistrict, waarin op eerstvelmelden datum hunne woning gelegen is.

In de gemeenten, waar toepassing is gegeven aan het tweede lid van artikel 8 der Kieswet, worden de namen van de kiezers, als vorenbedoeld, overgebracht naar de afzonderlijke kiezerslijst van het district, waartoe zij ingevolge het eerste lid van dit artikel geacht worden te behooren.

5. De beslissingen tot uitvoering van de artikelen 2, 3 en 4 worden genomen op de wijze en met de gevolgen, als gold het de vaststelling van eene nieuwe kiezerslijst voor het tijdperk van den 15den Mei 1917 tot den 15den Mei 1918.

Bij het maken van afschriften of afdrukken van de kiezerslijsten, die voor gezegd tijdperk zullen gelden, worden in de afschriften of afdrukken van ieder der kiezerslijsten de namen der kiezers, welke op die lijsten staan, alphabetisch en lexicographisch gerangschikt. De namen dier kiezers worden van een doorloopend nummer voorzien.

6. Deze wet treedt in werking met ingang van den dag, volgende op dien, waarop zij is afgekondigd.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN

(*Uitgeg.* 15 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot vaststelling van het *eerste* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 582.

Bij deze wet wordt het Iste hoofdstuk der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende het *Huis der Koningin*, vastgesteld als volgt :

Art. 1. Inkomen van de Koningin	f 600,000
Art. 2. Inkomen van de Koningin-Weduwe	150,000
Art. 3. Onderhoud der Koninklijke Paleizen	50,000
Art. 4. Kosten van de verdere werkzaamheden van de Commissie tot onderzoek naar den toestand van den gevel van het Koninklijk Paleis op den Dam te *Amsterdam*, met inbegrip van steigerwerk en van reis- en verblijfkosten der Commissie, alsmede kosten van bij het onderzoek onvermijdelijk gebleken restauratie van ornamentiek van de zijgevels en den achtergevel	15,000
	f 815,000

30 *December* 1916. WET, tot vaststelling van het *zevende* hoofdstuk *A* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 583.

Bij deze wet wordt het VIIde hoofdstuk *A* der begrooting van Staatsuitgaven voor het dienstjaar 1917, betreffende de *Nationale Schuld*, vastgesteld als vlogt :

1e Afd. Interesten enz. . .	f 37,302,760.05
2e Afd. Amortisatie en aflossing van rentegevende Nationale Schuld	6,815,800.—
3e Afd. Onvoorziene uitgaven	25,000.—
	f 44,143,560.05

—

30 *December* 1916. WET, tot aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 584.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . . doen te weten :

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens de artt. 123 en 124 der Grondwet, jaarlijks de middelen behooren te worden aangewezen tot dekking van alle uitgaven des Rijks, in de algemeene begrooting begrepen ;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de algemeene begrooting voor het dienstjaar 1917, zullen over dat jaar worden gebezigd de middelen en inkomsten hierna omschreven, te weten :

de belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden :

a. de oorlogswinstbelasting,
b. de verdedigingsbelasting I*a*,
c. de verdedigingsbelasting I*b*,
d. de verdedigingsbelasting II,

A. *de overige belastingen :*

1. de grondbelasting,
2. de personeele belasting,
3. de inkomstenbelasting,
4. de vermogensbelasting,
5. de accijns op de suiker,

5*bis*. de uitkeering uit het Leeningfonds 1914, bedoeld in artikel 32, onder *d*, der Leeningwet 1914, wegens aandeel in de opbrengst over het jaar 1917 van de krachtens artikel 37, onder *b*, dier wet geheven wordende opcenten op den accijns op suiker,

6. de accijns op den wijn,
7. de accijns op binnenlandsch- en buitenlandsch gedistilleerd,
8. de accijns op het zout,
9. de accijns op bieren en azijnen,
10. de accijns op het geslacht,
11. de rechten en boeten van zegel,

11*a*. vijftig opcenten op de rechten en boeten van zegel, met uitzondering van die genoemd bij de letters *a*, *b* en *c* van artikel 13 der wet van 11 Juli 1882 (*Staatsblad* n°. 93) en bij de wet van 24 Mei 1897 (*Staatsblad* n°. 155),

12. de rechten en boeten van registratie,
13. de rechten en boeten van hypotheek,
14. de rechten en boeten van successie en van overgang bij overlijden,
15. de rechten op den invoer,
16. de rechten op het formaatzegel, in gebruik bij de heffing van rechten op den invoer,

16*a*. vijftig opcenten op het formaatzegel voornoemd,

17. de belasting op de gouden en zilveren werken,
18. het essaailoon in geval van verbreking der werken en voor gehalteproeven, welke geene betaling van belasting ten gevolge hebben ;

B. *de inkomsten der domeinen, wegen en vaarten :*

19. de inkomsten van de gewone domeinen, enz.,
20 de inkomsten van het domein van Oorlog,
21. de inkomsten van de groote wegen,
22. de inkomsten van vaarten, veren en havens ;

C. 23. de opbrengst der Staatsloterij ;

D. 24. de opbrengst der uitgifte van akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kustvisscherij en van vergunningen, bedoeld in de vogelwet 1912 ;

E. 25. de opbrengst der loodsgelden ;

F. *het recht op de mijnen :*

26. het vaste en proportioneele recht op de mijnen,

26*a*. vijftien opcenten van het recht op de mijnen voor kwade posten en collecteloon ;

G. 27. het aandeel van het Rijk in de opbrengst van de exploitatie der Staatsspoorwegen ;

H. 28. het aandeel van den Staat in de winsten van de Nederlandsche Bank, ingevolge de wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* n°. 335) ;

I. 29. de in art. 2 bedoelde bijdrage uit het Fonds, voortspruitende uit koopprijzen van domeinen ;

J. 30. de leges geheven ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* n°. 80), gewijzigd bij die van 29 December 1893 (*Staatsblad* n°. 246) ;

K. 31. de opbrengst van voor het publiek verkrijgbaar gestelde stukken ;

L. *de renten van kapitalen voorgeschoten aan de koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staats-*

bedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz. :

32. het aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in der enten en kosten van de Nationale Schuld,

33. de rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch Oost-Indië,

34. de rente van kasvoorschotten aan *Suriname*,

35. de rente van kasvoorschotten aan *Curaçao*,

36. de rente door de kolonie *Suriname* verschuldigd van het voorschot voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied*,

37. de rente van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet,

38. de rente van voorschotten aan het Tiendfonds,

39. de rente door de gemeente *Venlo* verschuldigd van het haar verleende voorschot voor het inrichten der spoorwegbrug over de *Maas* voor gewoon verkeer,

40. de rente van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen" te *Heerlen*,

41. de rente van het voorschot aan de N. O. Locaalspoorwegmaatschappij verstrekt, ingevolge art. 11 der overeenkomst, goedgekeurd bij de wet van 15 Juli 1898 (*Staatsblad* nº. 185) en dividend over de aandeelen dier Maatschappij in het bezit van het Rijk,

42. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

43. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf,

44. de rente van kapitalen verstrekt aan de artillerieinrichtingen,

45. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie,

46. de rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf,

47. de rente van andere door den Staat verleende voorschotten ;

M. *de terugbetalingen van kapitalen voorgeschoten aan de koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staatsbedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz. :*

48. het aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de aflossing van Nationale Schuld,

49. de terugbetaling door *Suriname* van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied*,

50. de aflossing van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet,

51. de terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds,

52. de terugbetaling van voorschotten voor den aanleg van spoorwegen met beperkte snelheid,

53. de terugbetaling van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen" te *Heerlen*,

54. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

55. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf,

56. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de artillerieinrichtingen,

57. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie,

58. de terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf,

59. de terugbetaling van andere door den Staat verleende voorschotten ;

59*bis*. Terugbetaling van voorschotten in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend,

N. *de uitkeeringen door Staatsbedrijven van suppletoire premie wegens de pensioenverzekering van het personeel, alsmede van brandverzekeringspremie ; enz.*

60. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

61. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsmuntbedrijf,

62. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door de artillerieinrichtingen,

63. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsvisschershavenbedrijf,

64. de uitkeeringen van suppletoire pensioenverzekeringspremie en van brandverzekeringspremie door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, alsmede pensioensbijdragen der ambtenaren tot dat bedrijf behoorende,

65. de uitkeering van suppletoire pensioensverzekeringspremie door de Rijkspostspaarbank, alsmede pensioensbijdragen der ambtenaren tot die inrichting behoorende,

O. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Buitenlandsche Zaken betreffende :*

66. de consulaatrechten,

67. de door de Chineesche Regeering verschuldigde schadevergoeding ter zake van de onlusten in 1900.

68. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Buitenlandsche Zaken ressorteerende,

69. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

70. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende ;

P. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Justitie betreffende :*

71. de inkomsten van den Hoogen Raad van Adel en de renten van de te zijnen name op het Grootboek der Nationale Schuld, rentende 2½ ten honderd, ingeschreven kapitalen,

72. de inkomsten voortvloeiende uit den arbeid in de gevangenissen en de Rijkswerkinrichtingen,

73. de baten, het beheer van den gewonen dienst der gevangenissen en der Rijkswerkinrichtingen betreffende,

74. de inkomsten voortvloeiende uit den dienst van het Rijkstucht- en -opvoedingswezen,

75. de Griffierechten,

76. de gerechtelijke boeten,

77. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Justitie ressorteerende,

78. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en eigendommen,

79. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende ;

Q. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Binnenlandsche Zaken betreffende :*

80. de opbrengst van de *Nederlandsche Staatscourant* en het verslag der *Handelingen van de Staten-Generaal*,

81. de opbrengst van het *Staatsblad*,

82. de bijdrage van de gemeente *Rotterdam* in de kosten der aldaar bestaande Rijksinrichting tot opleiding van vroedvrouwen,

83. de baten voortvloeiende uit het beheer van de Rijkskrankzinnigengestichten,

84. de baten voortvloeiende uit het beheer van het Universiteitsziekenhuis te *Leiden*,

85. de baten voortvloeiende uit het beheer van de klinieken der Rijksuniversiteit te *Utrecht*,

86. de bijdragen voor het volgen de lessen aan de Rijksuniversiteiten,

87. de betaling voor het afleggen der examens bedoeld bij artt. 12 en 138 der wet tot regeling van het hooger onderwijs,

88. de bijdragen voor het volgen der lessen aan de Technische Hoogeschool,

89. de betalingen voor het afleggen der examens aan de Technische Hoogeschool,

90. de bijdragen van leerlingen op de Rijks- hoogere burgerscholen,

91. de bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijks-hoogere burgerscholen,

92. de schoolgelden van leerscholen, verbonden aan de Rijkskweekscholen voor onderwijzers,

93. de betalingen voor het afleggen der examens bedoeld bij art. 88 der wet tot regeling van het lager onderwijs,

94. de bijdragen voor pensioen van onderwijzers bij de lagere scholen,

95. de teruggaven door gemeenten ter zake van hetgeen door haar, volgens art. 48 der wet tot regeling van het lager onderwijs, over 1915 te veel is genoten,

96. de bijdragen van kweekelingen der Rijksacademie van beeldende kunsten,

97. de schoolgelden van leerlingen aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers,

98. de schoolgelden van leerlingen aan de Rijksschool voor kunstnijverheid,

99. de vergoeding door gemeenten in de kosten van wachtgelden van onderwijzers,

100. de winst van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij,

101. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Binnenlandsche Zaken ressorteerende,

102. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

103. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende ;

R. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Marine betreffende :*

104. de bijdragen voor de opleiding van adelborsten en adspirant-administrateurs bij het Koninklijk instituut voor de marine,

105. de bijdragen voor de opleiding van adspirant-machinisten,

106. de bijdragen voor de opleiding van jongelingen bij het internaat van adspirant-adelborsten,

107. de uitkeering van *België* wegens de vuurgelden op de *Wester-Schelde*,

108. de vergoeding door *België*, ingevolge artikel 11 van de overeenkomst van 27 October 1904, goedgekeurd bij de wet van 12 December 1905 (*Staatsblad* nº. 316), betreffende de verbetering der verlichting van de *Wester-Schelde*,

109. de teruggave door *België* van de traktementen van de opzichters en lichtwachters bij de verlichting van de *Wester-Schelde*,

110. het aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in den vlootbouw,

111. de bijdragen voor pensioen van

burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Marine ressorteerende,

112. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en eigendommen,

113. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

S. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Financiën betreffende:*

114. de verjaarde renten;

115. de inkomsten van de Grootboeken der Nationale Schuld,

116. de door 's Rijks Munt afgeleverde munt,

117. de rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld, ingeschreven ten name van het *„Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmuntingen voor rekening van het Rijk"*,

118. de winst van het Staatsmuntbedrijf,

119. de vergoeding door provinciën en gemeenten, in 1917 verschuldigd, voor de invordering van opcenten op de grondbelasting over het dienstjaar 1916, op de personeele belasting over het dienstjaar 1915, op de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1915/1916 en op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1914/1915,

120. de vergoeding door de gemeente *Rotterdam* voor de inning van zeehavengeld en zeetijdingrecht,

121. de teruggave wegens het aandeel der niet ten behoeve van 's Rijks kas geheven opcenten in de kwade posten op de grondbelasting en op de personeele belasting over het dienstjaar 1914 en op de bedrijfs- en vermogensbelastingen over het belastingjaar 1914/1915,

122. de opbrengst van de boeten en verbeurdverklaringen bij de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting, zoomede bij de rechten op den invoer en de accijnzen vallende,

123. de kosten van vervolging tot invordering van belastingen aan de schatkist vervallen,

124. de leges aan de schatkist vervallen,

125. de ontvangsten wegens houtgeest, gebezigd tot vermenging van gedistilleerd,

126. de ontvangsten wegens verrichtingen betrekkelijk het kadaster,

127. de opbrengst van het door de landmeters en de boekhouders van het kadaster voor particulieren verrichte werk,

128. de geconsigneerde gelden, waarvan het recht van uitkeering in 1917 vervalt,

129. de opbrengst van het verkort verslag van de vergaderingen der Tweede Kamer van de Staten-Generaal,

130. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren tot de Hooge Staatslichamen behoorende,

131. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Financiën ressorteerende,

132. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

133. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

T. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Oorlog betreffende:*

134. de bijdragen voor de opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie,

135. de bijdragen voor de opleiding van cadetten aan de Cadettenschool,

136. de teruggaven van voorschotten aan officieren verstrekt tot aanschaffing van paarden,

137. de winst van de artillerie-inrichtingen,

138. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Oorlog ressorteerende,

139. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

140. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

U. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Waterstaat betreffende:*

141. de bijdrage van *België* in het onderhoud van het kanaal van *Gent* naar *Terneuzen*,

142. de teruggave door *België* van de kosten van exploitatie en onderhoud van de Rijkselectriciteitswerken te *Terneuzen*,

143. de baten voortvloeiende uit den aanleg der Staatsspoorwegen,

144. de bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken,

145. de teruggave van de uit de Staatsbegrooting bestreden kosten van de Rijkspostspaarbank,

146. de winst van het Staatsvisschershaven bedrijf,

147. de winst van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie,

148. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Waterstaat ressorteerende,

149. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

150. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

V. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende:*

151. de baten voortvloeiende uit het beheer der Rijks hoogere land-, tuin- en boschbouw-

school te *Wageningen* en de bijdrage van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten dier school,

152. de bijdragen van de leerlingen der middelbare Nederlandsche landbouwschool te *Groningen*,

153. de bijdragen van de leerlingen der middelbare koloniale landbouwschool te *Deventer*,

154. de bijdragen van leerlingen der Rijkszuivelschool te *Bolsward* en de bijdrage der provincië *Friesland* in de kosten dier school,

155. de bijdragen van de leerlingen der Rijkslandbouwhuishoudschool „de Rollecate",

156. de bijdragen van leerlingen op de Rijks land- en tuinbouw winterscholen,

157. de inkomsten van het hengstveulendepot te *Bergen op Zoom*,

158. de ontvangsten wegens Rijkskeuring van hengsten,

159. de baten voortvloeiende uit het bijzonder toezicht op de bereid- en bewaarplaatsen van boter, in perceelen waar èn boter èn margarine wordt bereid, ingevolge artikel 9, tweede lid, der Boterwet,

160. de baten voortvloeiende uit het onderzoek van terreinen, planten, enz., uit het onderzoek van ter in- of doorvoer toegelaten aardappelen en uit het gebruik van blauwzuurdamp ter bestrijding van voor den land- en tuinbouw schadelijke dieren,

161. de baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks veeartsenijschool,

162. de baten voortvloeiende uit het Koninklijk besluit van 1 December 1910 (*Staatsblad* nº. 364), laatstelijk gewijzigd bij dat van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 64) houdende bepalingen ter bestrijding van tuberculose onder het rundvee,

163. de baten voortvloeiende uit de keuring van voor uitvoer bestemd vleesch,

164. de baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks seruminrichting,

165. de opbrengst der Rijkslandbouwproefstations,

166. de inkomsten van het Rijkszuivelstation te *Leiden*,

167. de baten betreffende den dienst van de zuivelconsulentschappen,

168. de justeerloonen van gewichten,

169. de baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf, na aftrek van de vrachten en verdere onkosten op den verkoop van de producten vallende,

170. de ontvangsten voortvloeiende uit de uitvoering van de *Octrooiwet* 1910 (*Staatsblad* nº. 313),

171. de ontvangsten ingevolge de Merkenwet, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 64),

172. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel ressorteerende,

173. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

174. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende;

W. *de verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Koloniën betreffende*:

175. het aandeel in de ontvangsten wegens kabeltaksen uit de door de Duitsch-Nederlandsche Telegraaf Maatschappij geëxploiteerde lijnen,

176. de teruggave door Nederlandsch Oost-Indië van de kosten van het personeel van het statistisch bureau en van het technisch bureau bij het Departement van Koloniën, en van den concierge bij het bureau van de Geneeskundige Commissie bij dat Departement, alsmede van de traktementen van de leden van de commissie van keuring en van het pakhuispersoneel bij het koloniaal etablissement te *Amsterdam*,

177. de ontvangsten van het militair hospitaal, van de apotheek en van het magazijn van geneesmiddelen te *Paramaribo* en van de militaire ziekeninrichtingen te *Nickerie* en te *Albina*,

178. de bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van Koloniën ressorteerende,

179. de opbrengst der verkochte Rijksgoederen en -eigendommen,

180. de andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende.

2. Van het voordeelig slot der rekening van het Fonds voortspruitende uit koopprijzen van domeinen over het jaar 1916 en de in 1917 te ontvangen koopprijzen van domeinen en afkoopprijzen van tiendrecht, jacht- en vischrecht en grondrenten, eeuwigdurende erfpachten en dergelijke praestatiën, wordt een bedrag van *zes honderd duizend gulden* toegevoegd aan de middelen tot goedmaking der uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917.

3. Naar aanleiding van art. 35 der wet van 21 April 1810 (*Bulletin des Lois*, nº. 285) wordt het proportioneel recht op de mijnen voor het jaar 1917 bepaald op *twee en een half ten honderd* der zuivere opbrengst.

4. Ter voorziening in kasbehoeften kunnen desgevorderd schatkistbiljetten of schatkist-

promessen worden uitgegeven en schatkistbiljetten worden beleend tot een zoodanig bedrag als noodig is ter verkrijging van eene som van ten hoogste *een honderd en vijftig millioen gulden.*

5. Deze wet treedt in werking op 1 Januari 1917.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 2 *Jan.* 1917.)

STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1917.

—

WET OP DE MIDDELEN.

Raming voor het dienstjaar 1917.

Belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden.

a.	Oorlogswinstbelasting . . .	*Memorie.*
b.	Verdedigingsbelasting I*a*	*Memorie.*
c.	Verdedigingsbelasting I*b*	*Memorie.*
d.	Verdedigingsbelasting II	*Memorie.*

A. *Overige belastingen.*

1.	Grondbelasting	f	16,400,000.—
	Af: ontheffingen, kwijtscheldingen en oninbare posten . . .		50,000.—
	Totaal . . .	f	16,350,000.—
2.	Personeele belasting . .	f	15,275,000.—
	Af: ontheffingen, verminderingen, afschrijvingen en oninbare posten.		750,000.—
	Totaal . . .	f	14,525,000.—
3.	Inkomstenbelasting . .	f	33,800,000.—
	Af: ontheffingen, verminderingen, afschrijvingen, teruggaven en oninbare posten . . .		1,000,000.—
	Totaal . . .	f	32,800,000.—
4.	Vermogensbelasting . .	f	3,840,000.—
	Af: ontheffingen, kwijtscheldingen, verminderingen, afschrijvingen en oninbare posten, welke in 1917 worden betaald .		20,000.—
	Totaal . . .	f	3,820,000.—
5.	Accijns op suiker . . .	f	23,590,000.—
5bis.	Uitkeering uit het Leeningfonds 1914 wegens aandeel in de opbrengst van de krachtens de Leeningwet geheven wor-		
	dende opcenten op den accijns op suiker	f	1,000,000.—
6.	Accijns op wijn		1,716,000.—
7.	„ „ binnenlandsch en buitenlandsch gedistilleerd .		28,900,000.—
8.	Accijns op zout		1,978,000.—
9.	Accijns op bieren en azijnen.		1,611,000.—
10.	Accijns op geslacht. . .		6,682,000.—
	Totaal . . .	f	65,477,000.—
11.	Zegelrechten f 6,310,000		
11*a.*	50 opcenten op zegelrechten. . . 712,000		
		f	7,022,000.—
12.	Registratierechten . .		8,374,000.—
13.	Hypotheekrechten . .		894,000.—
14.	Rechten van successie en van overgang bij overlijden . .		16,727,000.—
	Totaal . . .	f	33,017,000.—
15.	Rechten op den invoer	f	18,128,000.—
16.	Formaatzegel f 20,660		
16*a.*	50 opcenten op het formaatzegel 10,340		
			31,000.—
	Totaal . . .	f	18,159,000.—
17.	Belasting op gouden en zilveren werken	f	540,000.—
18.	Essaailoon in geval van verbreking der werken en voor gehalteproeven, welke geene betaling van belasting ten gevolge hebben		500.—
	Totaal . . .	f	540,500.—

B. *Domeinen, enz.*

19.	Inkomsten van de gewone domeinen	f	1,530,000.—
20.	Inkomsten van het domein van Oorlog		120,000.—
21.	Inkomsten van de groote wegen		50,000.—
22.	Inkomsten van vaarten, veren en havens		150,000.—
	Totaal . . .	f	1,850,000.—
C. 23.	*Opbrengst der Staatsloterij.*	f	654,500.—
D. 24.	*Opbrengst der uitgegeven akten voor de jacht en visscherij, van consenten voor de kustvisscherij en van vergunningen, bedoeld in de Vogelwet* 1912. . .		170,000.—

E. 25. *Opbrengst der loodsgelden* . . . . . f 3,953,000.—

F. *Recht op de mijnen.*

26. Vast recht en proportioneel recht. . . . . f 43,500.—

26*a*. 15 opcenten voor kwade posten en collecteloon. . . . 6,500.—

Totaal . . . f 50,000.—

Totaal van de middelen A—F . f 191,366,000.—

G. 27. *Aandeel van het Rijk in de opbrengst van de exploitatie der Staatsspoorwegen* . . . . . 4,548,940.—

H. 28. *Aandeel van den Staat*, ingevolge de wet van 31 December 1903 (*Staatsblad* nº. 335), *in de winsten der Nederlandsche Bank*, zijnde één vierde gedeelte der over het boekjaar 1916/1917 en drie vierde gedeelten der over het boekjaar 1917/1918 den Staat toekomende winsten . . . . . 3,475,000.—

I. 29. De bijdrage uit het *Fonds voortspruitende uit koopprijzen van domeinen* . . . . . 600,000.—

J. 30. *Leges*, geheven ingevolge de wet van 9 Mei 1890 (*Staatsblad* nº. 80), gewijzigd bij die van 29 December 1893 (*Staatsblad* nº. 246) . . . . . 250,000.—

K. 31. Opbrengst van voor het publiek verkrijgbaar gestelde stukken. . . . . 29,000.—

L. *Renten van kapitalen, voorgeschoten aan de Koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staatsbedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz.*

32. Aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de renten en kosten van de Nationale Schuld . . . . . f 2,355,088.74

33. Rente van kasvoorschotten aan Nederlandsch Oost-Indië . . . . . 1,825,000.—

34. Rente van kasvoorschotten aan *Suriname* . . . . . 174,500.—

35. Rente van kasvoorschotten aan *Curaçao* . . . . . 500.—

36. Rente door de kolonie *Suriname* verschuldigd van het voorschot voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied* . . . . . 249,810.—

37. Rente van voorschotten ingevolge art. 33 der Woningwet f 832,000.—

38. Rente van voorschotten aan het Tiendfonds . . . . . 650,000.—

39. Rente door de gemeente *Venlo* verschuldigd van het haar verleende voorschot voor het inrichten der spoorwegbrug over de *Maas* voor gewoon verkeer . 900.—

40. Rente van het voorschot verstrekt aan de vereeniging, De kweekschool voor vroedvrouwen te *Heerlen* . . . . . 4,800.—

41. Rente van het voorschot aan de N.O. Locaalspoorwegmaatschappij verstrekt, ingevolge art. 11 der overeenkomst, goedgekeurd bij de wet van 15 Juli 1898 (*Staatsblad* nº. 185) en dividend over de aandeelen dier Maatschappij in het bezit van het Rijk . . . . . 313,000.—

42. Rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij 44,561.—

43. Rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf . . . . . 32,000.—

44. Rente van kapitalen verstrekt aan de artillerie-inrichtingen . . . . . 162,000.—

45. Rente van kapitalen verstrekt an het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie . . . . . 1,634,400.—

46. Rente van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* . . 167,500.—

47. Rente van andere door den Staat verleende voorschotten . . . . . *Memorie.*

Totaal . . . f 8,446,059.74

M. *Terugbetalingen van kapitalen, voorgeschoten aan de koloniën in Oost- en West-Indië, aan Staatsbedrijven, 's Rijks bijzondere fondsen, gemeenten, spoorwegmaatschappijen, enz.*

48. Aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in de aflossing van Nationale Schuld. . f 1,498,411.26

49. Terugbetaling door *Suriname* van het voorschot verstrekt voor den aanleg van een spoorweg naar het *Lawagebied* 91,000.—

50. Aflossing van voorschot-

ten ingevolge art. 33 der Woningwet . . . . . f 188,000.—

51. Terugbetaling van voorschotten verstrekt aan het Tiendfonds . . . . . *Memorie.*

52. Terugbetaling van voorschotten voor den aanleg van spoorwegen met beperkte snelheid . . . . . 21,000.—

53. Terugbetaling van het voorschot verstrekt aan de vereeniging „De kweekschool voor vroedvrouwen" te Heerlen . . 786.—

54. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . . . . 54,400.—

55. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsmuntbedrijf . . . . . 35,400.—

56. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan de artillerie-inrichtingen . . . . . 2,605,905.—

57. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie . . . . . *Memorie.*

58. Terugbetaling van kapitalen verstrekt aan het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* . . . . . *Memorie.*

59. Terugbetaling van andere door den Staat verleende voorschotten . . . . . 200,000.—

59*bis*. Terugbetaling van voorschotten in verband met de buitengewone tijdsomstandigheden verleend . . . . . *Memorie.*

Totaal . . . f 4,694,902.26

N. *Uitkeeringen door Staatsbedrijven van suppletoire premie wegens de pensioenverzekering van het personeel alsmede van brandverzekeringspremie, enz.*

60. Uitkeeringen van premien door het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . . f 14,464.—

61. Uitkeeringen van premiën door het Staatsmuntbedrijf . . . . . 6,700.—

62. Uitkeeringen van premiën door de artillerie-inrichtingen . . . . . 86,870.—

63. Uitkeeringen van premiën door het Staatsvisschershavenbedrijf te *IJmuiden* . . 3,050.—

64. Uitkeeringen van premiën door het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, alsmede pensioensbijdragen der ambtenaren tot dat bedrijf behoorende . . . . . f 1,266,400.—

65. Uitkeeringen van premiën door de Rijkspost-spaarbank, alsmede pensioensbijdragen der ambtenaren tot die inrichting behoorende . . . . . 31,000.—

Totaal . . . f 1,408,484.—

O. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Buitenlandsche Zaken betreffende.*

66. Consulaatrechten . . . f 36,000.—

67. Schadevergoeding door de Chineesche Regeering verschuldigd, ter zake van de onlusten in 1900 . . . . . 76,000.—

68. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Buitenlandsche Zaken* ressorteerende 16,000.—

69. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen 1,000.—

70. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 1,000.—

Totaal . . . f 124,000.—

P. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Justitie betreffende.*

71. Inkomsten van den Hoogen Raad van Adel en renten van de te zijnen name op het Grootboek der Nationale Schuld, rentende 2½ ten honderd, ingeschreven kapitalen . . . . f 25,000.—

72. Inkomsten voortvloeiende uit den arbeid in de gevangenissen en de Rijkswerkinrichtingen . . . . . 1,370,000.—

73. Baten, het beheer van den gewonen dienst der gevangenissen en der Rijkswerkinrichtingen betreffende . . . . . 85,700.—

74. Inkomsten voortvloeiende uit den dienst van het Rijkstucht- en opvoedingswezen . . 26,300.—

75. Griffierechten . . . . . 250,000.—

76. Gerechtelijke boeten . 450,000.—

77. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambte-

naren, onder het Departement van *Justitie* ressorteerende . . f 120,000.—
78. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen. 1,000.—
79. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . 40,000.—

Totaal . . . f 2,368,000.—

Q. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Binnenlandsche Zaken betreffende.*

80. Opbrengst van de *Nederlandsche Staatscourant* en het verslag der *Handelingen van de Staten-Generaal.* . . . . . f 44,000.—
81. Opbrengst van het *Staatsblad* . . . . . 7,500.—
82. Bijdrage van de gemeente *Rotterdam* in de kosten der aldaar bestaande Rijksinrichting tot opleiding van vroedvrouwen 7,000.—
83. Baten voortvloeiende uit het beheer van de Rijkskrankzinnigengestichten . . . . . 53,000.—
84. Baten voortvloeiende uit het beheer van het Universiteitsziekenhuis te *Leiden* . . 21,000.—
85. Baten voortvloeiende uit het beheer van de klinieken der Rijksuniversiteit te *Utrecht.* 59,000.—
86. Bijdragen voor het volgen der lessen aan de Rijks-universiteiten . . . . . 300,000.—
87. Betalingen voor het afleggen der examens, bedoeld bij artt. 12 en 138 der wet tot regeling van het hooger onderwijs 35,000.—
88. Bijdragen voor het volgen der lessen aan de Technische Hoogeschool . . . . . 175,000.—
89. Betalingen voor het afleggen der examens aan de Technische Hoogeschool . . . 30,000.—
90. Bijdragen van leerlingen op de Rijks- hoogere burgerscholen . . . . . 128,000.—
91. Bijdragen van gemeenten in de kosten van Rijks- hoogere burgerscholen . . . . . 50,400.—
92. Schoolgelden van leerlingen verbonden aan de Rijkskweekscholen voor onderwijzers 14,000.—
93. Betalingen voor het afleggen der examens, bedoeld bij art. 88 der wet tot regeling van het lager onderwijs . . . . . 60,000.—
94. Bijdragen voor pensioen van onderwijzers bij de lagere scholen . . . . . f 670,000.—
95. Teruggaven door gemeenten ter zake van hetgeen door haar, volgens art. 48 der wet tot regeling van het lager onderwijs, over 1915 te veel is genoten . . 115,000.—
96. Bijdragen van kweekelingen der Rijks-academie van beeldende kunsten . . . . . 6,000.—
97. Schoolgelden van leerlingen aan de Rijksnormaalschool voor teekenonderwijzers 2,000.—
98. Schoolgelden van leerlingen aan de Rijksschool voor kunstnijverheid . . . . . 1,100.—
99. Vergoeding door gemeenten in de kosten van wachtgelden van onderwijzers . . . 30,000.—
100. Winst van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij . . . . . *Memorie.*
101. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Binnenlandsche Zaken* ressorteerende . . . . . 315,000.—
102. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 1,200.—
103. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . . . . . 20,000.—

Totaal . . . f 2,144,200.—

R. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Marine betreffende.*

104. Bijdragen voor de opleiding van adelborsten en adspirant-administrateurs bij het Koninklijk Instituut voor de Marine . . . . . f 30,600,—
105. Bijdragen voor de opleiding van adspirant-machinisten . . . . . 5,000.—
106. Bijdragen voor de opleiding van jongelingen bij het internaat van adspirant-adelborsten . . . . . 5,400.—
107. Uitkeering van *België* wegens de vuurgelden op de *Wester-Schelde* . . . . . 10,000.—
108. Vergoeding door *België* ingevolge art. 11 van de overeen-

komst van 27 October 1904, goedgekeurd bij de wet van 12 December 1905 (*Staatsblad* n°. 316), betreffende de verbetering der verlichting van de *Wester-Schelde* . . . . . f 39,100.—

109. Teruggave door *België* van de traktementen van de opzichters en lichtwachters bij de verlichting van de *Wester-Schelde* . . . . . 9,525.—

110. Aandeel van Nederlandsch Oost-Indië in den vlootbouw . . . . . 7,853,900.—

111. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren onder het Departement van *Marine* ressorteerende . . . . . 20,000.—

112. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 109,000.—

113. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende . . . . . 30,000.—

Totaal . . . f 8,112,525.—

S. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Financiën betreffende.*

114. Verjaarde renten . . f 20,000.—

115. Inkomsten van de Grootboeken der Nationale Schuld . . . . . 12,400.—

116. Door 's Rijks Munt afgeleverde munt . . . . . 1,525,000.—

117. Rente van het kapitaal in de Grootboeken der Nationale Schuld ingeschreven ten name van het „*Fonds uit de zuivere winsten, verkregen uit aanmintingen voor rekening van het Rijk* . . . . . 1,000,000.—

118. Winst van het Staatsmuntbedrijf . . . . . 181,065.—

119. Vergoeding door provinciën en gemeenten voor de invordering van opcenten op de grondbelasting over het dienstjaar 1916, op de personeele belasting over het dienstjaar 1915, op de inkomstenbelasting over het belastingjaar 1915/1916 en op de vermogensbelasting over het belastingjaar 1914/1915 . . 499,100.—

120. Vergoeding door de gemeente *Rotterdam* voor de inning van zeehavengeld en zeetijdingrecht . . . . . f 1,750.—

121. Teruggave wegens het aandeel der niet ten behoeve van 's Rijks kas geheven opcenten in de kwade posten op de grondbelasting en op de personeele belasting over het dienstjaar 1914 en op de bedrijfs- en vermogensbelastingen over het belastingjaar 1914/1915 . . . . 320,000.—

122. Opbrengst van de boeten en verbeurdverklaringen bij de grondbelasting, de personeele belasting, de inkomstenbelasting en de vermogensbelasting, zoomede bij de rechten op den invoer en de accijnzen vallende . . . . . 40,000.—

123. Kosten van vervolging tot invordering van belastingen aan de schatkist vervallen . . . 160,000.—

124. Leges aan de schatkist vervallen . . . . . 275,000.—

125. Ontvangsten wegens houtgeest, gebezigd tot vermenging van gedistilleerd . . . . 132,000.—

126. Ontvangsten wegens verrichtingen betrekkelijk het kadaster . . . . . 80,000.—

127. Opbrengst van het door de landmeters en de boekhouders van het kadaster voor particulieren verrichte werk. . . . 85,000.—

128. Geconsigneerde gelden, waarvan het recht van uitkeering in 1917 vervalt . . . . . 2,000.—

129. Opbrengst van het verkort verslag van de vergaderingen der Tweede Kamer van de Staten-Generaal . . . . . 4,500.—

130. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, tot de *Hooge Staatslichamen* behoorende . . . . . 11,000.—

131. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Financiën* ressorteerende . . . . 200,000.—

132. Opbrengst van verkochte Rijksgoederen en eigendommen . . . . . 8,000.—

133. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende. . 150,000.—

Totaal . . . f 4,706,815.—

T. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Oorlog betreffende.*

134. Bijdragen voor de opleiding van cadetten bij de Koninklijke Militaire Academie f 74,400.—
135. Bijdragen voor de opleiding van cadetten aan de Cadettenschool . . . . . 25,000.—
136. Teruggaven van voorschotten aan officieren verstrekt tot aanschaffing van paarden . 3,500.—
137. Winst van het bedrijf der artillerie-inrichtingen . . . *Memorie.*
138. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Oorlog* ressorteerende . . . . 25,000.—
139. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 300,000.—
140. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende 25,000.—

Totaal . . . f 452,900.—

U. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Waterstaat betreffende.*

141. Bijdrage van *België* in het onderhoud van het kanaal van *Gent* naar *Terneuzen* . . f 94,500.—
142. Teruggave door *België* van de kosten van exploitatie en onderhoud van de Rijkselectriciteitswerken te *Terneuzen* . 30,500.—
143. Baten voortvloeiende uit den aanleg der Staatsspoorwegen . . . . . 35,000.—
144. Bijdragen in de kosten van aanleg en onderhoud van landswerken . . . . . 433,200.—
145. Teruggave van de uit de Staatsbegrooting bestreden kosten van de Rijkspostspaarbank . . . . . 1,126,250.—
146. Winst van het Staatsvisschershavenbedrijf . . . . *Memorie.*
147. Winst van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie . . . . . 144,027.—
148. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Waterstaat* ressorteerende . . . . 45,000.—
149. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen 25,000.—
150. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende f 23,000.—

Totaal . . . f 1,956,477.—

V. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten, het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel betreffende.*

151. Baten voortvloeiende uit het beheer der Rijks- hogere land-, tuin- en boschbouwschool te *Wageningen* en de bijdragen van Nederlandsch Oost-Indië in de kosten dier school . . . . . f 48,000.—
152. Bijdragen van de leerlingen der middelbare Nederlandsche landbouwschool te *Groningen* . . . . . 1,400.—
153. Bijdragen van de leerlingen der middelbare koloniale landbouwschool te Deventer. . 8,400.—
154. Bijdragen van de leerlingen der Rijkszuivelschool te *Bolsward* en de bijdrage der provincië *Friesland* in de kosten dier school . . . . . 2,700.—
155. Bijdragen van de leerlingen der Rijkslandbouwhuishoudschool „*de Rollecate*" . . . 450.—
156. Bijdragen van de leerlingen op de Rijksland- en tuinbouwwinterscholen . . . . . 4,200.—
157. Inkomsten van het hengstveulendepôt te *Bergen op Zoom* . . . . . 16,000.—
158. Ontvangsten wegens Rijkskeuring van hengsten . . 1,700.—
159. Baten voortvloeiende uit het bijzonder toezicht op de bereid- en bewaarplaatsen van boter in perceelen, waar èn boter èn margarine wordt bereid . . . 5,100.—
160. Baten voortvloeiende uit het onderzoek van terreinen, planten, enz., het onderzoek van ter in- of doorvoer toegelaten aardappelen en uit het gebruik van blauwzuurdamp ter bestrijding van voor den land- en tuinbouw schadelijke dieren . . . . 1,750.—
161. Baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijks veeartsenijschool . . . . . 39,000.—
162. Baten voortvloeiende uit het Koninklijk besluit van 1 December 1910 (*Staatsblad* nº.

364), laatstelijk gewijzigd bij dat van 8 Februari 1912 (*Staatsblad* nº. 64), houdende bepalingen ter bestrijding van tuberculose onder het rundvee . . . . . f 5,000.—

163. Baten voortvloeiende uit de keuring van voor uitvoer bestemd vleesch . . . . . 250,000.—

164. Baten voortvloeiende uit het beheer van 's Rijksseruminrichting . . . . . 103,000.—

165. Opbrengst der Rijkslandbouwproefstations . . . . 86,000.—

166. Inkomsten van het Rijkszuivelstation te *Leiden* . . 7,000.—

167. Baten betreffende den dienst van de zuivelconsulentschappen . . . . . 10,150.—

168. Justeerloonen van gewichten . . . . . 16,500.—

169. Baten voortvloeiende uit het Staatsmijnbedrijf, na aftrek van de vrachten en verdere onkosten op den verkoop van de producten vallende . . . . 14,124,000.—

170. Ontvangsten, voortvloeiende uit de uitvoering van de Octrooiwet 1910 . . . . . 119,500.—

171. Ontvangsten ingevolge de Merkenwet . . . . . 17,500.—

172. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Landbouw, Nijverheid en Handel* ressorteerende . . . . . 115,000.—

173. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 65,000.—

174. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende 40,000.—

Totaal . . . f 15,087,350.—

W. *Verschillende ontvangsten en toevallige baten het Departement van Koloniën betreffende.*

175. Aandeel in de ontvangsten wegens kabeltaksen uit de door de Duitsch-Nederlandsche Telegraaf-Maatschappij geëxploiteerde lijnen . . . . . *Memorie.*

176. Teruggave door *Nederlandsch-Oost-Indië* van de kosten van het personeel van het statistisch bureau en van het technisch bureau bij het Departement van Koloniën, en van den concierge bij het bureau van de Geneeskundige Commissie bij dat Departement, alsmede van de traktementen van de leden van de commissie van keuring en van het pakhuispersoneel bij het koloniaal etablissement te *Amsterdam* . . . . . f 118,075.—

177. Ontvangsten van het militair hospitaal, van de apotheek en van het magazijn van geneesmiddelen te *Paramaribo* en van de militaire ziekeninrichtingen te *Nickerie* en te *Albina*. 353,700.—

178. Bijdragen voor pensioen van burgerlijke ambtenaren, onder het Departement van *Koloniën* ressorteerende . . . . . 14,000.—

179. Opbrengst van verkochte rijksgoederen en eigendommen . . . . . 1,000.—

180. Andere ontvangsten niet tot de genoemde behoorende 8,000.—

Totaal . . . f 494,775.—

Totaal van de wet op de middelen f 250,265,428.—

—

30 *December* 1916. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1917. S. 585.

Bij art. 1 dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Aanvangstraktementen van den directeur en van de ambtenaren en bedienden, toelage aan den kamerbewaarder-concierge als abonnement voor het schoonhouden der lokalen, belooning van een vaste knecht voor het stoken en onderhouden van den heetwaterverwarmingsketel, benevens belooningen voor schrijf- en rekenwerk van tijdelijk bij het fonds werkzaam gestelde personen. . . . . 45,290.—

Art. Ibis. Traktementsverhoogingen in den thans bekleeden rang in vorige jaren toegekend en krachtens de periodieke traktementsregeling of anderszins nog toe te kennen in den loop van het begrootingsjaar aan den directeur en aan de verder in arti-

kel I bedoelde ambtenaren en bedienden . . . . . f 6,150.—
Art. II. Bureel- en lokaalbehoeften, drukwerk en aankoop van boeken . . . . . 8,000.—
Art. III. Toelagen en presentiegelden voor commissarissen 2,400.—
Art. IV. Reis- en verblijfkosten van commissarissen, van den directeur en van de ambtenaren en bedienden . . . . . 500.—
Art. V. Aandeel van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in de toelagen en presentiegelden van de leden van den Burgerlijken Pensioenraad . . . . . 950.—
Art. VI. Onderhoud, assurantiepremie en bewakingskosten door de gemeentebrandweer van het gebouw, waarin de bureelen zijn gevestigd en onderhoud van den tuin achter dat gebouw, benevens toelage van een bouwkundige, belast met het toezicht over het gebouw . . . . . 2,000.—
Art. VII. Pensioenen van weduwen en weezen van burgerlijke ambtenaren en van Rijkswerklieden over 1917 en afgesloten dienstjaren . . . . . 1,880,000.—
Art. VIII. Pensioenen van weduwen en weezen van onderwijzers en van leeraren aan bijzondere gymnasia en aan bijzondere hoogere burgerscholen over 1917 en afgesloten dienstjaren . . . 385,000.—
Art. IX. Aankoop van inschrijvingen op de Grootboeken van de Nationale Schuld, van effecten en van andere geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen door hypotheek of door onderpand van effecten gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop en die beleggingen in verband staande uitgaven . 4,383,460.—
Art. X. Restitutie van ingehouden bijdragen, bedoeld bij het 5de lid van artikel 17 der Weduwenwet voor de ambtenaren 1890 en bij het 8ste lid van artikel 21 der Weduwenwet voor de onderwijzers 1905 en de artikelen 3 en 27 der Rijkswerkliedenwet 1914. 5,000.—
Art. XI. Aankoop van perceelen, welke het gebouw van het fonds belenden en verbouwing van een of meer dier perceelen tot uitbreiding van de bureau's, alsmede alle met den aankoop en de verbouwing in verband staande uitgaven . . . . . f 50,000.—
Art. XII. Onvoorziene uitgaven . . . . . 2,000.—

en alzoo tot een bedrag van f 6,770,750.—

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

30 *December* 1916. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het dienstjaar 1917. S. 586.

Bij art. 1 dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Uitkeering ad f 1,330 aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren wegens huur en vergoeding van kosten van verwarming, verlichting en schoonhouden van lokalen bij het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren in gebruik en van bureel- en lokaalbehoeften en drukwerk. f 5,330.—
Art. II. Vergoeding aan het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor een deel der bezoldiging van ambtenaren van dat fonds, die mede arbeid verrichten voor het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren . . . . . 5,144.—
Art. III. Toelagen en presentiegelden voor commissarissen . 2,000.—
Art. IV. Reis- en verblijfkosten van commissarissen, van den directeur en van de ambtenaren en bedienden . . . . . 500.—
Art. V. Vergoeding aan het Rijk voor uitbreiding van het ambtenarenpersoneel aan het Departement van Financiën in verband met de invoering van de pensioenwetten voor de gemeenteambtenaren. . . . . 3,575.—
Art. VI. Kosten van tijdelijke hulp, schrijfloonen en kosten van contrôle op schrijfwerk (Departement van Financiën) . 7,000.—
Art. VII. Bureel- en lokaalbehoeften en drukwerk (Departement van Financiën). . . . . 500.—

Art. VIII. Toelagen en presentiegelden van de leden van den Pensioenraad voor de gemeenteambtenaren, alsmede reis- en verblijfkosten van die leden. . . . f 2,000.—

Art. IX. Pensioenen van gemeenteambtenaren daaronder begrepen toelagen aan gemeenteambtenaren, ontslagen om een der redenen, genoemd in artikel 7, eerste lid, der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 en uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting over 1917 en afgesloten dienstjaren. . . . . 1,100,000.—

Art. X. Pensioenen van weduwen en weezen van gemeenteambtenaren, daaronder begrepen uitkeeringen aan veroordeelde gepensionneerden bij ontslag uit de gevangenis of Rijkswerkinrichting over 1917 en afgesloten dienstjaren. . . . . 340,000.—

Art. XI. Aankoop van inschrijvingen op de Grootboeken van de Nationale Schuld, van effecten en van andere geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen, door hypotheek gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop en die beleggingen in verband staande uitgaven . . . 2,517,051.—

Art. XII. Kosten van geneeskundig onderzoek van gemeenteambtenaren of gewezen gemeenteambtenaren. . . . . 9,900.—

Art. XIII. Teruggave aan de gemeenten van betaalde pensioensbijdragen, bedoeld bij de artikelen 41, 42, 48[1], der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913. . . . . *Memorie.*

Art. XIV. Teruggave aan de gemeenten of aan de gepensionneerden van betaalde bijdragen voor weduwen- en weezenpensioen, bedoeld bij de artikelen 34 en 35 van de Weduwenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 . . *Memorie.*

Art. XV. Vergoedingen aan het Rijk op grond van artikel 18 der Burgerlijke Pensioenwet. . . 25,000.—

Art. XVI. Vergoedingen aan het Rijk op grond van artikel 46 der Pensioenwet voor de bijzondere leeraren 1913. . . . . *Memorie.*

Art. XVII. Rente aan het Rijk verschuldigd krachtens artikel 50[4] van de Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 . *Memorie.*

Art. XVIII. Onvoorziene uitgaven. . . . . f 10,000.—

en alzoo tot een bedrag van . . f 4,028,000.—

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

30 *December* 1916. WET, tot verhooging van de begrooting van uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1915. S. 587.

—

30 *December* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 588.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd en verminderd.

Tengevolge hiervan wordt verhoogd:

het totaal van de Iste Afdeeling met f 2000 en daardoor gebracht op f 478,699.67;

het totaal van de VIIIste Afdeeling met f 130,100 en daardoor gebracht op f 3,012,217;

het totaal van de XIde Afdeeling met f 180,000 en daardoor gebracht op f 12,579,538;

het totaal van de XIIde Afdeeling met f 3,500,000 en daardoor gebracht op f 47,050,006;

en het eindcijfer van het hoofdstuk met f 3,812,100 en daardoor gebracht op f 110,051,450.75[5].

—

30 *December* 1916. WET, tot verhooging van het *tweede* hoofdstuk der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 589.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de VIde afdeeling alsmede het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 4720 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op f 40,845 en f 827,177.50.

—

30 *December* 1916. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der landmacht voor het dienstjaar 1917. S. 590.

Bij art. 1 dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Aandeel van het fonds in de aanvangs-

traktementen van ambtenaren van de afdeeling Pensioenen van het Departement van Financiën . . . . . f 1,150.

Art. Ibis. Aandeel van het fonds in de periodieke traktementsverhoogingen in het vorige jaar toegekend en in den loop van het begrootingsjaar nog toe te kennen aan de in *artikel* I bedoelde ambtenaren . . . . f 250.

Art. II. Bureelbehoeften en drukwerk f 200.

Art. III. Pensioenen van weduwen en weezen van militairen en gepensionneerde militairen der landmacht over 1917 en afgesloten dienstjaren . . . . . f 33,000.

Art. IV. Aankoop van geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen door hypotheek gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop en die beleggingen in verband staande uitgaven . . . . . f 454,805.07.

Art. V. Onvoorziene uitgaven f 1,000.

en alzoo tot een bedrag van f 490,405.07.

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

30 *December* 1916. WET, houdende regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht voor het dienstjaar 1917. S. 591.

Bij art. 1 dezer wet wordt de begrooting vastgesteld als volgt:

Art. I. Aandeel van het fonds in de aanvangstraktementen van ambtenaren van de afdeeling Pensioenen van het Departement van Financiën, benevens persoonlijke toelage van een schrijver op jaarloon bij dat Departement . . . . . f 1,250.

Art. Ibis. Aandeel van het fonds in de periodieke traktementsverhoogingen in vorige jaren toegekend en in den loop van het begrootingsjaar nog toe te kennen aan de in *artikel* I bedoelde ambtenaren . . . . . f 250.

Art. II. Bureelbehoeften en drukwerk f 200.

Art. III. Pensioenen van weduwen en weezen van militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht over 1917 en afgesloten dienstjaren . . . . . f 26,000.

Art. IV. Aankoop van geldswaardige papieren, beleggingen in schuldvorderingen door hypotheek gewaarborgd, alsmede alle met dien aankoop en die beleggingen in verband staande uitgaven . . . . . f 357,815.35.

Art. V. Onvoorziene uitgaven f 1,000.

en alzoo tot een bedrag van f 386,515.35.

Bij de artt. 2, 3 en 4 worden de middelen tot dekking, overschrijving en betaling van onvoorziene uitgaven geregeld.

—

30 *December* 1916. WET, tot nadere vaststelling van het bedrag, waarvoor zilverbons kunnen worden uitgegeven. S. 592.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is gebleken, het, bij de wet van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 377) vastgestelde, bedrag, waarvoor zilverbons kunnen worden uitgegeven, te verhoogen;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Art. 1. Het gezamenlijk bedrag, waarvoor, op den voet en volgens de bepalingen overigens van de wet van 6 Augustus 1914 (*Staatsblad* nº. 377), muntpapier, onder de benaming van zilverbons, wordt uitgegeven, wordt vastgesteld op ten hoogste f 40,000,000.

2. Deze wet treedt in werking met den dag harer afkondiging.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 10 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot aanvulling van de Wet tot aanwijzing der middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 593.

WIJ WILHELMINA, ENZ. . doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het, in verband met de wetten van 22 Juni 1916 (*Staatsblad* nº. 288), 18 Augustus 1916 (*Staatsblad* nº. 411) en 18 Augustus 1916 (*Staatsblad* nº. 412), noodig is te besluiten tot aanvulling van de wet van den 31sten December 1915 (*Staatsblad* nº. 526), tot aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State, enz.

Aan de bij artikel 1 der wet van den 31sten December 1915 (*Staatsblad* nº. 526) aangewezen middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de algemeene begrooting voor het dienstjaar 1916, worden toegevoegd:

de belastingen in verband met de buitengewone omstandigheden:

a. de oorlogswinstbelasting;

b. de verdedigingsbelasting I*a*;

c. de verdedigingsbelasting I*b*;
d. de verdedigingsbelasting II.

Lasten en bevelen, enz.

Gegeven ten Paleize Het Loo, den 30sten December 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Financiën, ANT. VAN GIJN.

(*Uitgeg.* 13 *Jan.* 1917.)

—

30 *December* 1916. WET, tot verhooging van het *zevende* hoofdstuk *A* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1915. S. 594.

Bij deze wet worden eenige artikelen verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de 1ste afdeeling en dat van het geheele hoofdstuk verhoogd met f 2,817,000 en alzoo gebracht respectievelijk op f 35,039,004.05 en f 41,410,304.05.

—

30 *December* 1916. WET, tot wijziging en verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916.

(Voorziening in verband met de jongste overstroomingen in Nederland.) S. 595.

Bij deze wet wordt een artikel ingevoegd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de XIde afdeeling alsmede het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 50,000 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op f 12,905,980 en f 74,834,746.32[5].

—

30 *December* 1916. WET, tot verhooging van het *zevende* hoofdstuk *B* der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 596.

Bij deze wet wordt een artikel verhoogd.

Tengevolge hiervan wordt het totaal van de Vde afdeeling alsmede het eindcijfer van het hoofdstuk verhoogd met f 32,000 en daardoor onderscheidenlijk gebracht op f 8,911,871 en f 74,816,746.32[5].

Daar Staatsblad n°. 318 nog niet verschenen is (15 Mei 1917), zal dit aan het slot van den jaargang 1917 worden opgenomen.

DRUKFOUT.

Bladz. 73, 2de kolom, 1ste regel moet in plaats van 6 Februari, gelezen worden 16 Februari.

AANVULLINGEN OVER 1915 EN 1916.

13 *Januari* 1915. BESCHIKKING van den Minister van Binnenlandsche Zaken houdende aanvulling van de lijsten van vergiften en geneesmiddelen, bedoeld in art. 7 en 30 der wet van 1 Juni 1865, S. 61, laatstelijk vastgesteld bij ministerieele beschikking van 1 Februari 1906.

De Minister van Binnenlandsche Zaken;

Gezien de artt. 7 en 30 der wet van 1 Juni 1865 (*Staatsblad* n°. 61), regelende de uitoefening der artsenijbereidkunst, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 19 Maart 1913 (*Staatsblad* n°. 107);

De bij Koninklijk besluit van 8 Maart 1899 n°. 13, ingestelde Pharmacopee-Commissie gehoord;

Heeft goedgevonden:

1°. *aan te vullen* de lijst *A* van vergiften, die in de gesloten vergiftkasten bewaard moeten worden, met de navolgende vergiften:

Hydrochloras Aethylmorphini.
Novocainum.
Hydrochloras Tropacocaini.

2°. *aan te vullen* de lijst *B* van vergiften, die, mits zij duidelijk een *blauw kruis* als kenmerk dragen, desverkiezende buiten de gesloten vergiftkasten bewaard mogen worden, met de navolgende vergiften:

Argentum proteinatum.
Herba Adonidis vernalis.
Oleum Chaulmogra.

3°. *aan te vullen* de lijst *C* van geneesmiddelen, die, behalve door apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid, in die lijst voor elk dier middelen bepaald; met dien verstande, dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, aftreksels en andere bereidingen, met behulp van een of meer op de lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheden bereid, of waarin een of meer dezer middelen beneden die hoeveelheden ontstaan zijn.

	Gram.
Argentum colloidale. — Colloïdaal Zilver	10
„ pr teinatum. — Proteïnezilver	10
Gallas Oxyiodeto-bismuthicus. — Bismuthoxyiodidegallaat	25
Glandulae Thyreoideae Ovis pulveratae. — Poeder van Schildklieren van het schaap	25
Glycerophosphas calcicus. — Calciumglycerophosphaat	25
Glycerophosphas natricus. — Natriumglycerophosphaat	25
Herba Adonidis vernalis. — Kruid van Voorjaarsadonis	100
Hydrochloras Aethylmorphini — Aethylmorphinehydrochloride	5
Hydrochloras Tropacocaini. — Tropacocaïnehydrochloride	5
Novocainum. — Novocaïne	5
Oleum Chaulmogra. — Chaulmograolie	50
Pasta Zinci. — Zinkpasta	250

4°. te bepalen, dat deze beschikking in werking treedt op 1 April 1915;

5°. te bepalen, dat deze beschikking zal worden geplaatst in de *Nederlandsche Staatscourant*.

's Gravenhage, 13 Januari 1915.

Voor den Minister,
De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

22 *Juli* 1915. MISSIVE van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende kosten van legalisatie van extracten uit de registers van den burgerlijken stand.

Ingevolge de circulaire van den toenmaligen Minister van Binnenlandsche Zaken dd. 10 Februari 1819 (opgenomen in het Bijvoegsel tot het Staatsblad van 1819, II, bladz. 914), op welke circulaire nog gevolgd is de aanschrijving van mijn ambtsvoorganger aan de Commissarissen der Koningin van 8 April 1905, n°. 2349, afd. B.B., zenden de gemeentebesturen aan U H.E.G. gelegaliseerde extracten uit de registers van den burgerlijken stand van hier te lande overleden vreemdelingen,

en voor zooveel betreft onderdanen van Zweden of Noorwegen, ook afschriften van de in hunne gemeente opgemaakte akten van geboorte, van erkenning van een natuurlijk kind of van huwelijk.

Te dezer zake is door den Minister van Justitie aan de griffiers der rechtbanken de circulaire gericht dd. 13 Juli 1915, 4e Afd. nº. 555, van welke U H.E.G. hierbij een afschrift gelieve aan te treffen. (1)

Ik heb de eer U H.E.G. te verzoeken den inhoud van die circulaire ter kennis te brengen van de gemeentebesturen in Uwe provincie en hen er tevens opmerkzaam op te maken, dat de in die circulaire bedoelde extracten, wil de legalisatie kosteloos geschieden, dienen voorzien te zijn van de aanteekening, dat zij bestemd zijn voor den Commissaris der Koningin.

De Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken,

Voor den Minister,

De Secretaris-Generaal, J. B. KAN.

—

27 *Maart* 1916. BESCHIKKING van den Minister van Marine tot vaststelling eener Instructie voor de commandeerende officieren, ter uitvoering van het Kon. Besluit van 27 Juli 1887 (*Staatsblad* nº. 142), tot regeling der inschrijving in registers van personen, samenwonende in gebouwen, gestichten of schepen, staande onder bestuur of toezicht van rijkswege.

Art. 1. Voor zooveel de zeemacht betreft, moeten als gebouw of schip, waar een afzonderlijk register wordt gehouden, beschouwd worden:

a. de oorlogsbodems binnengaats met eigen rol;

b. de oorlogsbodems binnengaats met gedetacheerde bemanning, wanneer zij bestemd zijn om onafgebroken voor langer dan zes maanden station te houden buiten de Gemeente, waar zich de bodem of het gebouw bevindt, tot welks rol de bemanning behoort;

c. de kazernen der zeemacht;

d. het Koninklijk instituut voor de marine;

e. de marine-machinistenschool;

f. de kweekschool voor de zeevaart te Leiden.

2. Het in het vorige artikel bedoelde register wordt ingericht overeenkomstig het daarvoor vastgestelde model (imprimé nr. 627).

3. Onder het bestuur, waarvan in het besluit sprake is, worden verstaan de commandanten van de in artikel 1 dezer instructie genoemde vaartuigen of inrichtingen.

4. In het bevolkingsregister, aan te houden aan boord der schepen en bij de inrichtingen der zeemacht, waar een rol wordt bijgehouden, worden opgenomen alle tot de rol behoorende, vrijwillig dienende militairen der zeemacht — het personeel der marinereserve daaronder niet begrepen — *voor zoover zij niet geheel of gedeeltelijk voor eigen rekening, eene particuliere woning bewonen.*

De gedetacheerde bemanning, bedoeld in artikel 1, sub *b*, wordt gedurende den tijd, dat voor haar een afzonderlijk bevolkingsregister wordt bijgehouden, afgeschreven uit het register van den bodem of de inrichting, tot welks rol zij behoort.

In het bevolkingsregister, aan te houden bij de inrichtingen der zeemacht, waar eene rol niet wordt bijgehouden, worden alleen opgenomen zij, die in de inrichting *vast nachtverblijf hebben* en voor zoover zij niet — als zijnde bijv. gedetacheerd — elders in een afzonderlijk register zijn ingeschreven.

5. Allen, die in een gemeentelijk bevolkingsregister zijn ingeschreven en opgenomen moeten worden in een der afzonderlijke bevolkingsregisters, in deze instructie bedoeld, behooren voorzien te zijn van eene bevolkingskaart model A.

Na inschrijving in het afzonderlijk register wordt de kaart binnen drie dagen, behoorlijk ingevuld, door den commandant aan het betrokken gemeentebestuur teruggezonden.

---

(1) De inhoud der circulaire luidt:

Het is mij gebleken, dat door de Griffiers van enkele Rechtbanken griffierecht wordt geheven ter zake van de legalisatie van extracten uit de registers van den Burgerlijken Stand, vreemdelingen betreffende, welke extracten door tusschenkomst van de Commissarissen der Koningin in de provinciën aan het Departement van Buitenlandsche Zaken worden ingezonden.

Daar deze kosten door de gemeentebesturen voldaan, aan de gemeenten zouden moeten worden vergoed, als betreffende het hier niet een gemeentebelang, maar het nakomen van voorschriften in het algemeen Rijksbelang, heb ik de eer U weledelgestrenge te verzoeken het heffen van griffierecht bij de legalisatie der handteekeningen op bovenbedoelde extracten in het vervolg achterwege te laten.

Bij aanvrage van particulieren van extracten, vreemdelingen betreffende, blijft natuurlijk het voorschrift over de heffing van griffierechten gelden, weshalve bij de toezending der extracten ter legalisatie van de bestemming voor den Commissaris der Koningin zal moeten blijken, wil die legalisatie zonder kosten plaats hebben.

6. Aan allen, die uit een der in deze instructie bedoelde, afzonderlijke bevolkingsregisters worden afgeschreven, omdat zij opgenomen moeten worden in een der gewone, gemeentelijke bevolkingsregisters, wordt door den commandant eene bevolkingskaart model B uitgereikt.

Deze kaart wordt door den belanghebbende ingediend bij het betrokken gemeentebestuur overeenkomstig het bepaalde in artikel 8 van het besluit.

Indien de betrokkene wordt afgeschreven om te worden opgenomen in het afzonderlijk register van een schip of van eene inrichting der zeemacht, zijn die kaarten overbodig, omdat daarvoor alsdan in de plaats treden de gewone administratieve bescheiden, welke den betrokkene steeds vergezellen.

7. De bij artikel 10 van het besluit bedoelde opgave van den loop der bevolking (model D) wordt in de maand Januari ingediend aan den commandant der marine, tot wiens ressort het schip of de inrichting behoort. Deze zendt de opgave aan het bestuur der gemeente, waar het schip of de inrichting zich bevindt.

Bij uitdienststelling, bij vertrek naar zee of naar een andere gemeente binnenlands om aldaar gestationneerd te blijven, wanneer de afwezigheid langer dan zes maanden zal duren, geschiedt de indiening tusschentijds, zoo spoedig mogelijk na de uitdienststelling of vóór het vertrek.

8. Bij den staat model D wordt overgelegd eene opgave van het aantal mannen en vrouwen:

1°. in het gebouw of schip gekomen uit:

a. de gemeente, waarin het gebouw of schip is gelegen:

b. eene andere gemeente der provincie;

c. eene andere gemeente des Rijks buiten de provincie;

d. de koloniën van den staat;

e. het buitenland;

2°. uit het gebouw of schip vertrokken naar:

a. de gemeente, waarin het gebouw of schip is gelegen;

b. eene andere gemeente der provincie;

c. eene andere gemeente des Rijks buiten de provincie;

d. de koloniën van den staat;

e. het buitenland.

9. Voor veroordeelden tot gevangenisstraf, militaire gevangenisstraf, hechtenis, militaire detentie of plaatsing in een tuchtschool en voor hen, die ter beschikking der Regeering zijn gesteld, wordt, ingeval van ontslag uit den zeedienst, door den commandant van den bodem of de inrichting, waar de betrokkenen in het bevolkingsregister ingeschreven waren, een bevolkingskaart B toegezonden aan het bestuur der gemeente ter plaatse, waar zich de inrichting bevindt, waarin de betrokkenen zijn of worden opgenomen, voor zoover in die inrichting *niet*, ingevolge artikel 1 van het besluit, een afzonderlijk bevolkingsregister wordt aangehouden. Indien dit laatste het geval is, wordt de kaart toegezonden aan het bestuur der inrichting.

Bij veroordeeling tot gevangenisstraf, militaire gevangenisstraf, hechtenis of militaire detentie van één jaar of langer, zonder dat ontslag uit den zeedienst volgt, wordt de veroordeelde tijdelijk afgeschreven uit het bevolkingsregister van het schip of de inrichting der zeemacht en wordt eene kaart B toegezonden aan het bestuur der inrichting, waarin de veroordeelde zijne straf ondergaat.

Bij opname in een krankzinnigengesticht wordt de kaart toegezonden aan het bestuur van dat gesticht. (W. v. d. B. A.)

—

2 *Mei* 1916. BESLUIT, houdende de samenstelling van het Wapen der Koninklijke Marechaussee.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 20 April 1916, Kabinet, Litt. E[57];

Gezien het rapport van Onzen Minister van Justitie van 29 April 1916, 2de afdeeling C n°. 610;

Overwegende, dat het noodig is eenige wijzigingen aan te brengen in de organisatie van het Wapen der Koninklijke Marechaussee en dat het, in verband met de talrijke reeds daarin aangebrachte wijzigingen, gewenscht is deze organisatie opnieuw vast te stellen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. In te trekken het Koninklijk besluit van 30 Maart 1894 n°. 9, zooals dat besluit sedert is gewijzigd bij de Koninklijke besluiten van 15 Februari 1895 n°. 36, 19 Maart 1895 n°. 27, 1 Juli 1895 n°. 28, 6 Augustus 1895 n°. 55, 21 Augustus 1896 n°. 16, 17 Juni 1897 n°. 38, 20 September 1897 n°. 41, 25 Februari 1899 n°. 3, 28 September 1899 n°. 11, 25 Maart 1901 n°. 38, 14 Maart 1902 n°. 28, 23 Juni 1902 n°. 78, 17 Maart 1903 n°. 35, 22 Maart 1904 n°. 36, 14 Maart 1905 n°. 40, 28 Maart 1906 n°. 58, 26 Maart 1908 n°. 39, 12 Maart 1909 n°. 44, 27 Maart 1909 n°. 48, 15 September 1909 n°. 45, 21 September 1910 n°. 49, 28 Ja-

nuari 1911 nº. 56, 21 December 1911 nº. 29, 22 April 1912 nº. 70, 5 Januari 1915 nº. 19 en 3 Mei 1915 nº. 22;

II. Te bepalen:

Art. 1. Het Wapen der Koninklijke Marechaussee bestaat uit den Staf, vier divisiën en het Depot.

De samenstelling van het wapen is aangegeven in de bij dit besluit behoorende bijlage A.

2. De standplaatsen van: den Staf; het Depôt; de Divisiecommandanten en de Districtscommandanten zijn aangegeven in de bij dit besluit behoorende bijlage B.

Uit deze bijlage blijkt tevens het door iedere divisie te bezetten gebied, alsmede het aantal districten, waarin dit gebied is verdeeld.

3. Het aantal en de standplaatsen der brigades worden door Onzen Minister van Oorlog bepaald.

4. De Staf wordt in administratie gevoerd bij het Depot.

5. Onderofficieren en marechaussees, die door den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Landmacht ongeschikt zijn verklaard voor de verdere waarneming van den militairen dienst, kunnen, als overcompleet boven de sterkte van het Wapen worden gevoerd.

6. Onze Minister van Oorlog wordt gemachtigd om, ingeval de aanvulling van het bereden gedeelte van het Wapen tijdelijk niet mogelijk blijkt, evenveel onbereden marechaussees meer te doen aannemen als het aantal ontbrekende beredenen bedraagt.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onze Ministers van Justitie, van Binnenlandsche Zaken en van Financiën en aan de Algemeene Rekenkamer.

's Gravenhage, den 2den Mei 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

Behoort bij het Koninklijk besluit van 2 Mei 1916, nº. 9. Bijlage A.

Samenstelling *van het Wapen der Koninklijke Marechaussee.*

SAMENSTELLING.	Troepen			Paarden van	
	Officieren.	Onderofficieren en marechaussees		officieren.	onderofficieren en marechaussees.
		te paard.	te voet.		
1º. *De Staf.*					
Kolonel of Luit.-Kolonel, Inspect. van het Wapen.	1	—	—	2	—
Kapitein, toegevoegd aan den inspecteur (1) . . .	1	—	—	2	—
Marechaussees (5)	—	2	1	—	—
Schrijver	—	—	1	—	—
Totaal . . .	2	2	2	4	—
2º. *De 1e Divisie.*					
Luitenant-Kolonel of Majoor, Divisiecommandant (2)	1	—	—	2	—
Kapiteins of Luitenants, Districtscommandanten (1)	4	—	—	8	—
Adjudant-onderofficier-kwartiermeester	—	—	1	—	—
Opperwachtmeesters, wachtmeesters en marechaussees (3) (4) (5)	—	104	197	—	104
Schrijver	—	—	1	—	—
Hoefsmeden (6)	—	—	2	—	—
Totaal . . .	5	104	201	10	104
3º. *De 2e Divisie.*					
Luitenant-Kolonel of Majoor, Divisiecommandant (2)	1	—	—	2	—
Kapiteins of Luitenants, Districtscommandanten (1).	3	—	—	6	—
Adjudant-onderofficier-kwartiermeester.	—	—	1	—	—
Opperwachtmeesters, wachtmeesters en marechaussees (3) (4) (5)	—	132	85	—	132
Schrijver	—	—	1	—	—
Hoefsmeden (6)	—	—	2	—	—
Totaal . . .	4	132	89	8	132

SAMENSTELLING.	Troepen			Paarden van	
	Officieren.	Onderofficieren en marechaussees		officieren.	onderofficieren en marechaussees.
		te paard.	te voet.		
4°. *De 3e Divisie.*					
Luitenant-Kolonel of Majoor, Divisiecommandant (2).	1	—	—	2	—
Kapiteins of Luitenants, Districtscommandanten (1)	3	—	—	6	—
Adjudant-onderofficier-kwartiermeester	—	—	1	—	—
Opperwachtmeesters, wachtmeesters en marechaussees (3) (4) (5)	—	156	—	—	156
Schrijver	—	—	1	—	—
Hoefsmeden (6)	—	—	2	—	—
Totaal . . .	4	156	4	8	156
5°. *De 4e Divisie.*					
Luitenant-Kolonel of Majoor, Divisiecommandant (2).	1	—	—	2	—
Kapiteins of Luitenants, Districtscommandanten (1).	3	—	—	6	—
Adjudant-onderofficier-kwartiermeester	—	—	1	—	—
Opperwachtmeesters, wachtmeesters en marechaussees (3) (4) (5)	—	175	74	—	175
Schrijver	—	—	1	—	—
Hoefsmeden (6)	—	—	3	—	—
Totaal . . .	4	175	79	8	175
6°. *Het Depot.*					
Kapitein, Commandant (1)	1	—	—	2	—
Adjudant-onderofficier-kwartiermeester	—	—	1	—	—
Adjudant-onderofficier-instructeur	—	1	—	—	1
Opperwachtmeesters en wachtmeesters (4)	—	3	1	—	3
Marechaussees (5)	—	26	15	—	25
Schrijver	—	—	1	—	—
Hoefsmid (6)	—	—	1	—	—
Totaal . . .	1	30	19	2	29

(1) Ten hoogste vier der kapiteins toegevoegd aan den Inspecteur, als districtscommandant of als commandant van het Depot, kunnen bij uitzondering majoor zijn.

(2) Twee Divisie-Commandanten zijn luitenant-kolonel; twee Divisie-Commandanten kunnen bij uitzondering luitenant-kolonel zijn.

(3) Bij elke divisie bedraagt het aantal opperwachtmeesters en wachtmeesters te zamen hoogstens het 2/5 gedeelte van het totaal der organieke sterkte aan opperwachtmeesters, wachtmeesters en marechaussees der divisie.

(4) De rang van opperwachtmeester wordt gegeven aan de brigade-commandanten, en kan worden verleend aan onderofficieren, die minstens 10 jaren dienst als onderofficier tellen, en die:

a. tot de sterkte van het depot behooren en door den Inspecteur van het Wapen zijn aangesteld tot onderwijzer bij die inrichting;

b. doorgaand werkzaam zijn gesteld bij den kwartiermeester en geschikt zijn geoordeeld om te worden aangesteld tot kwartiermeester, zullende bij elke der divisiën en bij het Depot op dezen grond aan niet meer dan één onderofficier de rang van opperwachtmeester worden verleend;

c. hoewel in de termen vallende om te worden aangesteld tot commandant van eene brigade krachtens beschikking van den Inspecteur van het Wapen met eenigen anderen bijzonderen dienst zijn belast, zullende bij elke der divisiën en bij Depot op dezen grond aan niet meer dan één onderofficier de rang van opperwachtmeester worden verleend.

(5) De marechaussees hebben den rang van korporaal en behooren tot de 1ste of tot de 2de klasse.

De marechaussees der 2de klasse gaan, bij goed gedrag en dienstijver, na zes-jarigen dienst bij het Wapen, over tot de 1ste klasse.

De marechaussees, die worden teruggesteld tot den stand van soldaat worden van het Wapen verwijderd; deze marechaussees behooren tot de 3de klasse.

(6) De hoefsmeden hebben den rang van korporaal. Hoefsmeden die van uitmuntend gedrag en bijzonder geschikt als werkman zijn, kunnen na 15 jaren dienst den rang van sergeant verkrijgen.

Mij bekend,
De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

Behoort bij Koninklijk Besluit van 2 Mei 1916, nº. 9. Bijlage B.

Standplaatsen *en te bezetten gebied.*
Staf: te 's Gravenhage.
Depot: te Apeldoorn.

Nummer der Divisie.	Standplaatsen van de Divisie-commandanten.	Standplaatsen van de Districts-commandanten.	Omschrijving van het door elke divisie te bezetten gebied.
1.	's Hertogenbosch.	's Hertogenbosch. Eindhoven. Breda. Vlissingen.	Het Zuidelijk gedeelte van de provincie Zeeland, benevens het Westelijk deel van het eiland Walcheren; voorts de provincie Noordbrabant, met uitzondering van het Noord-Oostelijk gedeelte.
2.	Maastricht.	Maastricht. Roermond. Nijmegen.	De provincie Limburg, het Noord-Oostelijk gedeelte van de Provincie Noordbrabant, benevens het Zuid-Oostelijk gedeelte der Provincie Gelderland ten Zuiden van de Waal.
3.	Arnhem.	Arnhem. Zutphen. Zwolle.	Het gedeelte der Provincie Gelderland ten Oosten van den IJssel en enkele gemeenten van die Provincie ten Westen van die rivier, alsmede de Provincie Overijssel.
4.	Leeuwarden.	Leeuwarden. Groningen. Assen.	De Provinciën Groningen en Drenthe, alsmede de Provincie Friesland, met uitzondering van het Zuid-Westelijk gedeelte.

Mij bekend,
De Minister van Oorlog, BOSBOOM.

---

19 *Mei* 1916. ARREST van den Hoogen Raad.

Art. 10 der wet op de Inkomstenbelasting laat wel toe om van de opbrengst van eenige bron van inkomen af te trekken de daarop drukkende lasten, ook de belasting, doch dit art. geeft geen enkelen grond om van het inkomen de belastingen af te trekken.

De Hooge Raad, enz.;

Gezien het beroepschrift door A., gepensioneerd . . . ., wonende te X, ingediend tegen de uitspraak van den raad van beroep voor de directe belastingen te 's-Gravenhage van 19 Februari 1916, waarbij is beslist, dat requirant tot cassatie voor het belastingjaar 1915/1916 in de inkomstenbelasting zal worden aangeslagen naar een inkomen van f 3800;

Gezien enz.;

O., dat uit de bestreden beslissing blijkt, dat requirant tot cassatie in de inkomstenbelasting voor het belastingjaar 1915/1916 is aangeslagen naar een inkomen van f 3800, en die aanslag na een daartegen ingediend bezwaarschrift door den inspecteur van de directe belastingen, afdeeling II, te 's-Gravenhage, bij zijne beschikking van 3 Januari 1916 is gehandhaafd;

dat requirant van die beschikking is gekomen in beroep bij den raad van beroep voor de directe belastingen te 's-Gravenhage, tegen die beschikking aanvoerende hetgeen hij bereids, doch te vergeefs in zijn bij genoemden inspecteur ingediend bezwaarschrift had aangevoerd, namelijk dat hij meent te moeten worden aangeslagen naar zijn zuiver belastbaar inkomen en dit na aftrek van de personeele *), vermogens-, bedrijf- en gemeentelijke inkomstenbelastingen, tot een gezamenlijk bedrag van f 357, slechts f 3400 zou bedragen;

dat de raad van beroep evenwel, zich met de beschikking van voornoemden inspecteur vereenigende, heeft geoordeeld, dat volgens

---

*) Deze personeele belasting betrof niet een bron van inkomen van den requirant, zooals een winkel-, logement- of koffiehuishoudersbedrijf enz.

art. 10 der Wet op de Inkomstenbelasting 1914 — op welk artikel requirant zich ter verdediging van zijn beweren beroept — er verband moet bestaan tusschen de opbrengst van de bron van het inkomen en de af te trekken lasten, welk verband tusschen de bronnen van reclamants inkomen en de belastingen die hij wil aftrekken, ten eenenmale ontbreekt, en reclamant dan ook verwart het inkomen met het overschot van het inkomen, dat hem ter vertering overblijft, terwijl de bedoelde belastingen ook niet op het bedrijf of beroep drukken, zooals de tweede alinea van art. 10 vordert;

dat requirant tot cassatie hiertegen bij zijn beroepschrift in cassatie heeft aangevoerd, dat de genoemde belastingen wèl vallen onder de voor aftrek in aanmerking komende lasten, gelijk duidelijk uit de wet blijkt, en de wetgever tusschen de opbrengst der bron van inkomen en de in aftrek te brengen lasten geen ander verband eischt, dan dat de laatst genoemde op de opbrengst moeten rusten of drukken, hetgeen niets anders kan beteekenen dan dat de lasten als regel uit de bedoelde opbrengst zullen zijn te voldoen, hetgeen te dezen het geval is, daar het genot van inkomen uit vermogen en pensioen hoofdzakelijk medebrengt aanslag in de vermogens-, bedrijfs (inkomsten)- en plaatselijke belasting; gevende requirant toe dat voor personeele belasting de zaak zich eenigszins anders voordoet; dat voorts de wetgever zelf den door hem gestelden regel met voorbeelden toelichtende, uitdrukkelijk noemt *belastingen* die op een bedrijf of beroep drukken;

O. daaromtrent:

dat gemelde in het beroepschrift aangevoerde beschouwingen niet tot cassatie kunnen leiden, en terecht door den raad van beroep is beslist, dat te dezen de door requirant bedoelde belastingen niet van zijn aanslag in de inkomstenbelasting kunnen worden afgetrokken, en art. 10 niet toepasselijk is;

dat toch requirant, van meening zijnde, dat hij van het totaal bedrag van zijn inkomsten, nóg zal mogen aftrekken hetgeen hij ter zake van de bedoelde belastingen is verschuldigd, daarbij verwart de opbrengst der verschillende bronnen van het inkomen elk — dier bronnen op zich zelve beschouwd — waarover art. 10 handelt, met het zuiver belastbaar bedrag van zijn inkomen, waarvan art. 19 spreekt, en art. 10 voornoemd wèl toelaat om van de opbrengst van eenige bron van inkomen af te trekken de daarop drukkende lasten, ook de belasting, die dus als onkosten op die bron van inkomsten vallende zijn aan te merken, om zoodoende te komen tot de netto-opbrengst welke uit die bron wordt verkregen, doch dit artikel geen enkelen grond geeft om van het volgens de artt. 12 tot en met 18 dezer wet, als voorwerp van belasting bepaalde inkomen de door requirant bedoelde belastingen af te trekken en alzoo te handelen in strijd met art. 19 der wet, welk artikel onder hetgeen ter berekening van het belastbaar, d. i. zuiver inkomen, mag worden afgetrokken, slechts enkele — niet met een bron van inkomen in verband staande — verschuldigdheden opnoemt, doch daaronder niet de door requirant bedoelde belastingen;

Verwerpt het beroep. (A. B.)

—

13 *Juni* 1916. KONINKLIJK BESLUIT.

Vernietiging van een besluit van B. en W. krachtens de Hinderwet, op grond dat geen schriftelijke kennis van de vergunning is gegeven aan de eigenaars en gebruikers onmiddellijk grenzende aan dat waar de inrichting zal worden opgericht. Het woord „perceelen" moet worden verstaan in den zin van „kadastrale perceelen".

WIJ WILHELMINA, ENZ.;

Beschikkende op het beroep, ingesteld door S. Medema te Groningen tegen het besluit van Burg. en Weths. dier gemeente van 21 Juni 1915, nº. 6, waarbij hem vergunning is geweigerd tot het oprichten van eene door een electromotor van 8 P.K. in werking te brengen inrichting voor houtbewerking op het perceel kadastraal bekend gemeente Groningen, Sectie A, nº. 2470;

Den Raad van State, Afdeeling voor de geschillen van bestuur, gehoord, advies van 3 Mei 1916, nº. 110;

Op de voordracht van Onzen Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel van 9 Juni 1916, nº. 353 H., Afd. Arbeid;

O., dat ingevolge art. 6, 1ste lid, der Hinderwet, het Gemeentebestuur van elk verzoek om vergunning tot oprichting van eene inrichting in art. 2 genoemd, ten spoedigste schriftelijk kennis geeft aan de eigenaars en gebruikers van elk der perceelen, onmiddellijk grenzende aan dat waar de inrichting zal worden opgericht;

dat Burg. en Weths. van Groningen van het verzoek tot oprichting der inrichting voor houtbewerking niet schriftelijk hebben kennis gegeven aan H. H. Kleve, gebruiker van het zuidelijk deel van het aan de inrichting grenzend

perceel, kadastraal bekend gemeente Groningen, Sectie A, nº. 2529;

dat deze kennisgeving volgens nader bericht van Burg. en Weths. achterwege is gebleven, omdat het woord „perceelen" in art. 6 der Hinderwet niet in den zin van „kadastrale perceelen" zou zijn te verstaan naar in dien van „gebouw" of „werf";

dat echter deze opvatting te beperkt moet worden geacht en niet in overeenstemming met ne bedoeling, waarmede de kennisgeving is voorgeschreven;

Gezien de Hinderwet;

Hebben goedgevonden en verstaan:

het besluit van Burg. en Weths. van Groningen van 21 Juni 1915, nº. 6, waarbij aan S. Medema aldaar vergunning is geweigerd tot het oprichten van eene door een electromotor van 8 P.K. in werking te brengen inrichting voor houtbewerking op het perceel kadastraal bekend gemeente Groningen, Sectie A, nº. 2470, te vernietigen. (A. B.)

—

17 *Augustus* 1916. BESLUIT, tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor het *Wilhelminakanaal* met het zijkanaal naar de *Mark*. S. 402.

WIJ WILHELMINA, ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Waterstaat van 25 Mei 1916, nº. 231, Afdeeling Waterstaat;

Gelet op de wet van 28 Februari 1891 (*Staatsblad* nº. 69) en op het algemeen reglement van politie voor rivieren, kanalen enz., onder beheer van het Rijk, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 13 Augustus 1891 (*Staatsblad* nº. 158) en laatstelijk gewijzigd bij Koninklijk besluit van 16 December 1913 (*Staatsblad* nº. 445);

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Juni 1916, nº. 25);

Gezien het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van 14 Augustus 1916, La. B., Afdeeling Waterstaat;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. vast te stellen het navolgende:

Bijzonder reglement van politie voor het Wilhelminakanaal met het zijkanaal naar de Mark.

Art. 1. Dit reglement is van toepassing op het *Wilhelminakanaal* met het zijkanaal naar de *Mark*.

2. Dit reglement wordt gedrukt en algemeen verkrijgbaar gesteld.

Mede wordt gedrukt en algemeen verkrijgbaar gesteld eene vertaling van het reglement in het Fransch en het Duitsch.

3. 1. De grootste geoorloofde afmetingen der vaartuigen, die op deze kanalen worden toegelaten, zijn, met inbegrip van den opperlast:

a. Voor het gedeelte van het *Wilhelminakanaal* van de *Donge* tot de sluis nº. 1 te *Oosterhout*:

lengte	70	M.
breedte.	8	„
diepgang	2,10	„
hoogte boven water	5	„

b. Voor het overige deel van het *Wilhelminakanaal*:

lengte	60	M.
breedte	7	„
diepgang	1,90	„
hoogte boven water	5	„

c. Voor het zijkanaal naar de *Mark*:

lengte	60	M.
breedte	7	„
diepgang	2.10	„
hoogte boven water	5	„

2. De bovenbepaalde hoogte bedraagt voor het sub 1 *a* genoemde deel van het *Wilhelminakanaal* en voor het zijkanaal naar de *Mark* even zooveel minder als de waterstand hooger is dan 1,5 M. boven N.A.P.

3. Onverminderd het bepaalde bij het derde lid van artikel 63 van het Algemeen Reglement betreffende de bevoegdheid van den hoofd ingenieur tot het geven van vergunning, als daar bedoeld, is de Minister bevoegd, voorschriften vast te stellen, volgens welke, met afwijking in zooverre van hetgeen onder 1 *a* is bepaald, onder zekere voorwaarden schepen van grootere afmetingen dan de aldaar genoemde op het daar aangegeven kanaalgedeelte kunnen worden toegelaten.

Het is verboden in strijd met die voorschriften te handelen.

4. De grootste snelheid, waarmede de stoomvaartuigen zich mogen bewegen, bedraagt per minuut:

a. voor stoomvaartuigen van meer dan 1,5M. diepgang, 150 M.

b. voor stoomvaartuigen van niet meer dan 1,5 M. diepgang, 180 M.

5. 1. Het grootste getal vaartuigen, dat tegelijk door eene sleepboot mag worden gesleept, bedraagt *vier*.

2. Twee vaartuigen, elk van minder dan 15 ton (15 000 K.G.) laadvermogen, worden in den sleeptrein voor één vaartuig gerekend.

6. 1. De grootste geoorloofde afmetingen der vlotten zijn:

lengte . . . . . 50 M.
breedte . . . . . 5 „
diepgang. . . . . 1,5 „

2. De vlotten mogen met geen grootere snelheid worden vervoerd dan van 60 M. per minuut.

7. Ingeval het tot waterbesparing noodig is de schuttingen te beperken, is de Ingenieur bevoegd daartoe de noodige voorschriften te geven, welke door aanplakking aan de sluizen zullen worden bekend gemaakt.

8. Met uitbreiding van het bepaalde bij de artikelen 7 en 78 van het Algemeen Reglement wordt aan de eigenaren of gebruikers van gronden, gelegen aan het gedeelte van het *Wilhelminakanaal* beneden *Oosterhout*, waarlangs geen Rijksoeververdediging aanwezig is, vergund vóór hunne gronden vaartuigen tijdelijk ligplaats te doen nemen tot laden en lossen, mits de scheepvaart hierdoor niet gehinderd wordt, ter beoordeeling van de ambtenaren van den Waterstaat en de kanaalbeambten.

9. Bij het doorvaren van de over de kanalen gelegen vaste bruggen zijn de schippers verplicht hunne vaartuigen het midden van het kanaal te doen houden.

10. Overtreding van dit Bijzonder Reglement wordt, voor zoover daartegen niet bij de Wet of het Algemeen Reglement is voorzien, gestraft met geldboete van ten hoogste vijftig gulden.

II. te bepalen, dat met het in werking treden van het sub 1 bedoelde reglement is vervallen het Reglement, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 10 December 1915 (*Staatsblad* n°. 490).

Onze Minister van Waterstaat is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* geplaatst en in afschrift aan den Raad van State medegedeeld zal worden.

Katwijk, den 17den Augustus 1916.

WILHELMINA.

De Minister van Waterstaat, C. LELY.

(*Uitgeg.* 15 *Febr.* 1917.)

ALPHABETISCH REGISTER VOOR 1916.

De jaargang is chronologisch behalve:

Beschikking van den Minister van Binnenl. Zaken van 13 Jan. 1915, bladz. 762;
Missive van den Minister van Binnenl. Zaken van 22 Juli 1915 „ 762;
Beschikking van den Minister van Marine van 27 Maart 1916, „ 763;
Koninklijk besluit van 2 Mei „ „ 764;
Arrest van den H. R. van 19 Mei „ „ 767;
Koninklijk besluit van 13 Juni „ „ 768;
S. 402. Koninklijk besluit van 17 Aug. „ „ 769;
welke stukken voorkomen op de hierboven genoemde bladzijden.

Academie (Kon. Militaire). Zie *Militair Onderwijs.*

Alcohol. Wet houdende verbodsbepalingen betreffende het bereiden van alcoholische vloeistoffen. S. 95. 2 Maart.

Arbeid van jeugdige personen en van vrouwen enz. Arrest van den H. R. De verplichtingen, omschreven in art. 13, 1*a* en *b* der Arbeidswet, zijn den hoofden en bestuurders niet opgelegd voor het geval in of voor hun ondernemingen door de in dat artikel genoemde personen in fabrieken of werkplaatsen arbeid pleegt te worden verricht, doch in alle gevallen, waarin die personen aldaar zoodanigen arbeid verrichten. — Onder deze uitdrukking zijn ingevolge art. 1 te verstaan alle werkzaamheden, welke in of voor een onderneming worden verricht (behoudens ten deze niet toepasselijke uitzonderingen) en alzoo ook de niet geregeld verrichte. — Tegen deze uitlegging verzetten zich niet de in art. 13 lid 2, 3, 4 en 11 opgenomen voorschriften. — Bij een andere opvatting zou ook het met arbeidslijst en arbeidsregister beoogde doel — doeltreffende controle op de naleving der wettelijke voorschriften — allerminst worden bereikt. 23 Oct.

— Missive van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de burgemeesters, betreffende het doen van opgave van afgegeven arbeidskaarten. 8 Nov.

— Missive van den Minister van Waterstaat aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende arbeidskaarten in Pruisen. 28 Nov.

Armwezen. Arrest van den H. R. De Armenwet van 1912 staat, in tegenstelling met de vorige wetgeving, wel verhaal van kosten van verzorging van een arme op diens nalatenschap in alle gevallen toe, maar, bij gemis aan uitdrukkelijke bepaling van het tegendeel, kan dat verhaal alleen betrekking hebben op kosten na de invoering der wet gevallen en niet op kosten die vóór die invoering zijn gemaakt en toen zij gemaakt waren, niet verhaalbaar waren. — Beschikking van Rechtbank en Hof — waarbij, wat het verhaalsobject betreft, het tijdstip van het openvallen der nalatenschap beslissend werd geoordeeld — vernietigd. 3 Febr.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende ondersteuning van vluchtelingen. 8 Febr.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten, betreffende verklaringen bij declaratiën wegens Rijksbijdragen in de verplegingskosten van behoeftige krankzinnigen. 8 April.

— Arrest van den H. R. De vereenvoudigde procedure voor de berechting van geschillen omtrent verhaal van kosten in de Armenwet (artt. 63 v.v. jº. 77) voorgeschreven, brengt niet mede, dat het gebruik van de gewone rechtsmiddelen zou zijn uitgesloten. Ten

onrechte achtte het Hof de door de Rechtbank gegeven beschikking niet vatbaar voor hooger beroep. 27 April.
— Besluit houdende vaststelling eener nieuwe algemeene regeling voor de toekenning van Rijksbijdragen in de kosten van verpleging van behoeftige krankzinnigen en zwakzinnigen. 16 Juni.
— K. B. — Een vereeniging-voogdes heeft ten aanzien van de haar opgedragen voogdij dezelfde bevoegdheden en verplichtingen, die aan den voogd zijn opgedragen en is dus niet gehouden uit eigen middelen in het onderhoud van den minderjarige bij te dragen. De in art. 39 der Armenwet voorkomende woorden „waar de verpleegden woonplaats hebben" zijn niet anders te verstaan dan „waar de verpleegden woonplaats hebben in den zin van het B. W.", zoodat een rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging aan welke de voogdij is opgedragen, woonplaats heeft in den zin der wet daar waar haar zetel is gevestigd; deze zelfde plaats is dan ook de woonplaats van een armlastigen krankzinnige van wie de bedoelde vereeniging voogdes is. 4 Juli.
— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende bepalingen, bedoeld in het tweede lid van art. 3 van het K. B. van 16 Juni 1916, nº. 24. 11 Oct.
— K. B. — Waar gebleken is dat de gemeente Woerden heeft medegewerkt tot de komst van een armlastige in Utrecht, daar deze hem van een plaatsbewijs heeft voorzien en door den veldwachter naar den trein heeft doen geleiden, terwijl moest worden aangenomen, dat hij bij zijn komst te Utrecht zich zou bevinden in een toestand, die ondersteuning noodzakelijk zou maken zooals dan ook is gebleken, zijn er termen om onder deze omstandigheden de verpleging van den armlastige in het ziekenhuis te Utrecht ten laste van Woerden te brengen. 18 Oct.
— K. B. — Een minderjarige krankzinnige voor wien op het oogenblik, waarop rechterlijke machtiging tot plaatsing in een krankzinnigengesticht werd aangevraagd, nog geen voogd was benoemd, heeft geen woonplaats in den zin der Armenwet. 3 Nov.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende onderstand aan Belgische vluchtelingen. 16 Nov. 14 Dec.

Attestatiën de vita. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende attestatiën de vita. 13 Sept.

Auteursrecht. Zie *Industrieele en intellectueele eigendom.*

Automobielen. Zie *Motorrijtuigen.*

Azijnen. Besluit houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor wijn, die gebezigd wordt om daaruit azijn te vervaardigen, en omtrent den maatstaf voor de heffing van azijnaccijns, bij het bezigen van wijn als grondstof voor de azijnbereiding. S. 417. 19 Aug.

Bakens. Beschikking van den Minister van Waterstaat tot intrekking van diens beschikking van 6 Juli 1910, houdende nadere vaststelling van de grenzen der bakenkwartieren en de standplaatsen der bakenmeesters. 25 Febr.

Begraafplaatsen. Besluit houdende beslissing dat met eigenaar van een graf niet gelijk staat hij, die een lijk heeft doen begraven in een huurgraf waarin zonder zijne toestemming nog een ander lijk is begraven. 9 Febr.

Begrootingen en Rekeningen. Wetten tot vaststelling van de volgende hoofdstukken der Staatsbegrooting voor 1916:

II.	S.	91.	26 Febr.
III.		96.	2 Maart.
IV.		97.	2 Maart.
V.		99.	3 Maart.
VI.		103.	4 Maart.
VII*B*.		93.	2 Maart.
VIII.		105.	4 Maart.
IX.		115.	8 Maart.
X.		113.	8 Maart.
XI.		124.	11 Maart.
XII.		94.	2 Maart.

— Als voren voor 1917:

I.		582.	30 Dec.
VII*A*.		583.	30 Dec.

— Wetten tot verhooging en wijziging van de volgende hoofdstukken der Staatsbegrooting voor 1914:

IX.	S.	551.	16 Dec.

— Als voren voor 1915:

II.	S.	589.	30 Dec.
IV.		354.	29 Juli.
		575.	30 Dec.
V.		528.	14 Dec.
VII*A*.		394.	30 Dec.
VII*B*.		355.	29 Juli.
		588.	30 Dec.
VIII.		34.	15 Jan.
IX.		42.	15 Jan.
		211.	27 Mei.
X.		39. 40.	15 Jan.
		114.	8 Maart.

S. 554. 16 Dec.
573. 30 Dec.
XI. 74. 17 Febr.
569. 30 Dec.
572. 30 Dec.
— Als voren voor 1916:
II. S. 215. 29 Mei.
219. 29 Mei.
III. 240. 29 Mei.
IV. 241. 29 Mei.
353. 29 Juli.
540. 16 Dec.
V. 214. 29 Mei.
299. 24 Juni.
529. 14 Dec.
VI. 226. 29 Mei.
351. 29 Juli.
576. 30 Dec.
VII*B*. 216. 29 Mei.
223. 29 Mei.
595. 30 Dec.
596. 30 Dec.
VIII. 238. 29 Mei.
305. 24 Juni.
561. 30 Dec.
IX. 228. 29 Mei.
340. 29 Juli.
409. 18 Aug.
550. 16 Dec.
X. 125. 11 Maart.
126. 11 Maart.
227. 29 Mei.
343. 29 Juli.
346. 29 Juli.
414. 19 Aug.
415. 19 Aug.
XI. 235. 29 Mei.
— Besluit tot vaststelling van het tijdstip van afsluiting der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1914. S. 468. 7 Oct.
— Wetten tot:
verlenging van de termijnen voor de afsluiting der Staatsbegrooting over 1915 en de inzending der rekeningen. S. 565. 30 Dec.
Aanvulling van de Wet tot aanwijzing der middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1916. S. 593. 30 Dec.
Aanwijzing van de middelen ter goedmaking van de uitgaven, begrepen in de Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1917. S. 584. 30 Dec.
Verhooging van de begrooting van uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1915. S. 587. 30 Dec.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1916. S. 23. 15 Jan.
Wijziging en verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Leeningfonds 1914 voor het dienstjaar 1916. S. 358. 29 Juli.
Vaststelling van de begrooting van uitgaven, ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1916. S. 104. 4 Maart.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het „Fonds ter verbetering van de Kustverdediging", dienst 1916. S. 32. 15 Jan.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1916. S. 19. 15 Jan.
Verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Bouwfonds voor het Departement van Binnenlandsche Zaken voor het dienstjaar 1916. S. 498. 10 Nov.
Wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1915. S. 298. 24 Juni.
Verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsbedrijf der Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1916. S. 578. 30 Dec.
Nadere voorziening omtrent de afschrijvingen ten laste van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen. S. 204. 27 Mei.
Nadere verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1915. S. 35. 15 Jan.
Vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916 en nadere voorziening ten aanzien van de rente, door het bedrijf aan 's Rijks middelen uit te keeren. S. 33. 15 Jan.
Wijziging en aanvulling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916. S. 239. 29 Mei.
Verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsbedrijf der Artillerie-Inrichtingen voor het dienstjaar 1916. S. 350. 29 Juli.
Verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1915. S. 301. 24 Juni.
Regeling van de inkomsten en uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar

1916 en nadere voorziening ten aanzien van de rente, door het bedrijf aan 's Rijks middelen uit te keeren. S. 24. 15 Jan.
Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het Staatsmuntbedrijf voor het dienstjaar 1916. S. 217. 29 Mei.
Verhooging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te IJmuiden voor het dienstjaar 1915. S. 294. 24 Juni.
Houdende vaststelling van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te IJmuiden voor het dienstjaar 1916 en nadere regeling van de rente door het bedrijf aan 's Rijks middelen uit te keeren. S. 41. 15 Jan.
Wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van het Staatsvisschershavenbedrijf te IJmuiden voor het dienstjaar 1916. S. 229. 29 Mei.
Vaststelling van de begrooting van uitgaven van het fonds voor de uitvoering van de Tiendwet 1907, S. 222, voor het dienstjaar 1916. S. 26. 15 Jan.
Wijziging van de wet van 17 Februari 1915, S. 98, houdende regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1915 en van de afschrijvingen en de uitkeeringen aan 's Rijks Middelen, ingevolge de wet van 31 December 1913 (Staatsblad nº. 464). S. 295. 24 Juni.
Afsluiting van den dienst, van het jaar 1915, voorzooveel de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie aangaat. S. 574. 30 Dec.
Aanwijzing van overschotten op de begrooting van uitgaven voor de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1915, welke worden toegevoegd aan de begrooting van uitgaven voor het dienstjaar 1916. S. 315. 29 Juni.
Regeling van de inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916 en nadere regeling van de aan 's Rijks Middelen uit te keeren rente. S. 107. 4 Maart.
Wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven van de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor het dienstjaar 1916. S. 230. 29 Mei.
Wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven voor de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor den dienst van 1916. S. 407. 18 Aug.
Wijziging van de begrooting van inkomsten en uitgaven voor de Posterijen, de Telegrafie en Telefonie voor den dienst van 1916. S. 547. 16 Dec.
Wijziging en aanvulling van de begrooting der ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het jaar 1915. S. 222. 29 Mei.
Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1916. S. 218. 29 Mei.
Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren voor het dienstjaar 1917. S. 585. 30 Dec.
Wijziging van de begrooting der uitgaven van het Weduwen- en weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der landmacht voor het dienstjaar 1915. S. 302. 24 Juni.
Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der landmacht voor het dienstjaar 1916. S. 27. 15 Jan.
Idem voor het dienstjaar 1917. S. 590. 30 Dec.
Wijziging van de begrooting der uitgaven van het weduwen- en weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht voor het dienstjaar 1915. S. 303. 24 Juni.
Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Weduwen- en Weezenfonds voor militairen en gepensionneerde militairen der zeemacht voor het dienstjaar 1916. S. 28. 15 Jan.
Idem voor het dienstjaar 1917. S. 591. 30 Dec.
Wijziging en aanvulling van de begrooting van ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het jaar 1914. S. 224. 29 Mei.
Idem voor het jaar 1915. 225. 29 Mei.
Regeling van de ontvangsten en uitgaven van het Pensioenfonds voor de gemeenteambtenaren voor het jaar 1916. S. 25. 15 Jan.
Idem voor het dienstjaar 1917. S. 586. 30 Dec.
Regeling van de bestemming der voordeelige sloten en van de voorziening in de dekking van de nadeelige sloten der Indische rekeningen over de dienstjaren 1902 tot en met 1911. S. 451. 22 Sept.
Vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor Neder-

landsch-Indië over het dienstjaar 1912. S. 452. 22 Sept.
Wijziging van hoofdstuk I der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1915. S. 566. 30 Dec.
Wijziging en verhooging van hoofdstuk II der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1915. S. 567. 30 Dec.
Aanvulling van de wet van 31 December 1915 S. 539, houdende aanwijzing van de in 1916 in Nederlandsch-Indië te ontvangen middelen. S. 209. 27 Mei.
Wijziging en verhooging van het eerste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1916. S. 236. 29 Mei.
Af- en overschrijving van het Iste op het IIde hoofdstuk der begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1916. S. 280. 19 Juni.
Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1916. S. 450. 22 Sept.
Voorziening in het kas-tekort van den Indischen dienst in 1917. S. 577. 30 Dec.
Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over het dienstjaar 1913. S. 449. 22 Sept.
Verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1915. S. 73. 17 Febr.
Wijziging en nadere verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1915. S. 568. 30 Dec.
Vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1916. S. 121. 9 Maart.
Vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1910. S. 16. 15 Jan.
Idem over het dienstjaar 1911. 49. 15 Jan.
Idem over het dienstjaar 1912. 537. 16 Dec.
Nadere wijziging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1915. S. 571. 30 Dec.
Vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1916. S. 120. 9 Maart.
Voorziening in het kas-tekort van den Surinaamschen dienst, gedurende de jaren 1916, 1917 en 1918. S. 534. 16 Dec.

Belastingen. (Plaatselijke) Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Ged. Staten der provinciën, betreffende gemeentelijke belastingvorderingen. 8 Sept.
— Wet tot afwijking van den regel, gesteld bij artikel 241 der Gemeentewet, omtrent plaatselijke belastingen, ten behoeve van de gemeente Helder. S. 579. 30 Dec.
— Idem ten behoeve van de gemeente Vlissingen. S. 580. 30 Dec.

Belastingen. (Rijks directe) Besluit tot wijziging van het besluit *a.* van 30 April 1910 betreffende surnumerairs bij de administratie der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen en *b.* van 30 Maart 1904, houdende nieuwe bepalingen omtrent de ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen. 14 Febr.
29 Febr.
21 Maart.
29 Mei.
18 Juli.
5 Aug.
13 Dec.
— Wet tot heffing van buitengewone belastingen ter gedeeltelijke bestrijding der kosten van den oorlogstoestand. S. 411. 18 Aug.
— Wet tot heffing van eene buitengewone belasting ter gedeeltelijke bestrijding der kosten van den oorlogstoestand. S. 412. 18 Aug.
— Zie ook: *Inkomstenbelasting.*
— „ „ *Oorlogswinstbelasting.*
— „ „ *Personeele belasting.*
— „ „ *Raden van Beroep.*
— „ „ *Successiewet.*
— „ „ *Vermogensbelasting.*

Belofte. Zie: *Eed.*

Bevolkingsregister. Beschikking van den Minister van Marine tot vaststelling eener Instructie voor de commandeerende officieren, ter uitvoering van het K. B. van 27 Juli 1887, S. 142, tot regeling der inschrijving in registers van personen, samenwonende in gebouwen, gestichten of schepen, staande onder bestuur of toezicht van rijkswege. (bladz. 763.) 27 Maart.
— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 27 Juli 1887, S. 140, betreffende het houden van bevolkingsregisters. S. 493. 3 Nov.

Boschwezen. Missive van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de Commissarissen der Koningin, betreffende velling van hout. 18 Maart.
— Besluit tot vaststelling der organisatie van het Staatsboschbeheer. S. 496. 8 Nov.

Burgerlijke Stand. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende kosten van legalisatie van extracten uit de registers van den burgerlijken stand. (bladz. 762.) 22 Juli 1915.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende inschrijving van echtscheidingen in het bevolkingsregister. 12 Febr.

— Missive van de Ministers van Justitie en Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende gegevens aangaande den burgerlijken Staat van Belgische onderdanen. 14/25 Sept.

Consenten. Wet tot heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer. S. 127. 11 Maart.

— Besluit houdende bepalingen betreffende heffing van vergoeding van kosten voor afgifte van consenten voor uitvoer. S. 274. 10 Juni.

Consulaten. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende het zich aanmelden bij Nederlandsche consulaire ambtenaren. 12 Mei.

— Zie ook: *Tractaten.*

Curaçao. Besluit houdende machtiging op den Minister van Koloniën om de aan Koloniale burgerlijke landsdienaren, wegens langdurigen dienst, verleende buitenlandsche verloven, in verband met den langeren duur der reis tusschen Nederland en zijne koloniën tengevolge van den huidigen oorlogstoestand, met ten hoogste twee maanden te verlengen, met behoud van verlofsbezoldiging. S. 273. 9 Juni.

— Besluit tot wijziging van het K. B. d.d. 29 Augustus 1914, S. 436, houdende bepalingen betreffende de Commissie voor het geneeskundig onderzoek en de herkeuring van aan den dienst in de Koloniën verbonden of daarvoor bestemd personeel. S. 326. 18 Juli.

— Besluit tot nadere wijziging van het besluit van 22 November 1911, nº. 52, waarbij het pensioen-reglement vastgesteld bij het besluit van 17 Februari 1905, nº. 8, S. 74, met eenige verandering toepasselijk is verklaard op de militairen van de landmacht in West-Indië. S. 555. 16 Dec.

— Zie ook: *Begrootingen en Rekeningen.*

— „ „ *Posterij.*

Distributie. Zie: *Volksvoeding.*

Domeinen. Wet tot goedkeuring van eene met de gemeente Alphen (Zuid-Holland) gesloten overeenkomst tot afstand van een strook water en berm met de zich daarop bevindende ophaalbrug over het Verbindingskanaal tusschen den Rijn en de spoorweghaven op het station Alphen-Oudshoorn. S. 38. 15 Jan.

— Wet houdende goedkeuring van de overeenkomst van ruiling van domeingrond onder Klundert, gesloten met jonkvrouwe C. J. J. W. van den Santheuvel van Hoogeveen, echtgenoote van W. R. A. C. graaf van Rechteren Limpurg te Arnhem. S. 344. 29 Juli.

— Wet houdende goedkeuring van de onderhandsche overdracht door ruiling van onroerende goederen te Hekkens (Ottersum) aan P. W. Hendriks te Ottersum. S. 356. 29 Juli.

— Idem te Doesburg aan B. Ubbink, aldaar. S. 357. 29 Juli.

— Wet tot goedkeuring van eene overeenkomst van ruiling met de gemeente Groningen. S. 395. 11 Aug.

— Wet houdende goedkeuring van eene met de Commanditaire Vennootschap Porceleinen Muurtegelfabriek „Mosa" en de Glasfabriek „Stella", gevestigd te Meerssen, gesloten overeenkomst tot afstand van gronden in de gemeenten Meerssen en Maastricht. S. 410. 18 Aug.

— Wet tot goedkeuring van de overeenkomst van ruiling van domeingrond onder Zwaluwe, gesloten met M. A. Hoevenaar, echtgenoote van E. R. van Welderen Baron Rengers te 's-Gravenhage. S. 507. 10 Nov.

Drankwet. Zie: *Sterke Drank.*

Eed. Wet tot nadere voorziening betreffende het eedsvraagstuk. S. 174. 28 April.

Eereteeken. Zie: *Onderscheidingsteeken.*

Fabrieken. Besluit houdende beslissing, dat art. 29 der Hinderwet het opleggen toelaat van nieuwe voorwaarden aan inrichtingen, vóór het in werking treden dier wet opgericht, alleen dan, als de vergunning tot hare oprichting verleend, krachtens de toen geldende Koninklijke besluiten werd geëischt. 3 April.

— Besluit, houdende beslissing dat, wanneer de niet-naleving van de voorwaarden voor een inrichting op zich zelve geen aanleiding behoeft te geven tot intrekking der vergunning, die intrekking niet gerechtvaardigd kan worden door het feit, dat de inrichting meer hinder veroorzaakt dan oorspronkelijk verwacht werd. 19 April.

— Besluit houdende beslissing, dat hoewel slechts hij in beroep kan komen, die zijne bezwaren op de in art. 7 der Hinderwet be-

paalden tijd en wijze heeft ingebracht, iemand, die door overmacht verhinderd was dat te doen, toch nog als in het ongelijk gestelde belanghebbende en dus als ontvankelijk in zijn beroep mag worden aangemerkt. 25 April.
— K. B. Onder branderijen, in art. 2 der Hinderwet bedoeld, moeten alleen worden verstaan branderijen tot het verkrijgen van alcoholhoudende producten en met name niet stroop-koffiebranderijen. 1 Mei.
— Besluit houdende beslissing dat de voorwaarde „dat de motor en werktuigen met aanbehooren in de fabriek niet in beweging zullen zijn in de tijdsruimte gelegen tusschen des avonds 10 uur en des morgens 6 uur" betrekking heeft op een bezwaar waartegen de Hinderwet bedoelt te waken en noch met eenige bepaling noch met eenig algemeen beginsel dier wet in strijd is; dat wel in strijd met de wet is de voorwaarde dat de inrichting niet mag worden in werking gebracht dan nadat zij vooraf door den Directeur der gemeentewerken is goedgekeurd. 10 Mei.
— Besluit houdende beslissing dat de voorwaarde voor het oprichten van een exportslachterij „dat al het voor den aanvrager bestemde en per spoor aangevoerde vee onmiddellijk na aankomst op het stationsemplacement van daar worde weggevoerd" niet mag worden gesteld, aangezien zij niet strekt ter tegemoetkoming aan het bezwaar van het gevaar, de schade of den hinder van de inrichting zelve te duchten. 24 Mei.
— K. B. Vernietiging van een besluit van B. en W. krachtens de Hinderwet, op grond dat geen schriftelijke kennis van de vergunning is gegeven aan de eigenaars en gebruikers onmiddellijk grenzende aan dat waar de inrichting zal worden opgericht. Het woord „perceelen" moet worden verstaan in den zin van „kadastrale perceelen". (bladz. 768.) 13 Juni.
— Besluit tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders van Jutphaas, waarbij aan de Naamlooze Vennootschap Spiritusfabriek „Astra", gevestigd te Amsterdam, en hare rechtverkrijgenden vergunning werd verleend tot het oprichten van een spiritusfabriek in de gemeente Jutphaas, aan het Merwedekanaal op perceel kadastraal bekend Sectie E, nº. 1038. S. 370. 3 Aug.
— K. B. — Eesten, welke opgericht zijn vóór de invoering der Hinderwet en van de Kon. Besluiten, die voor de oprichtingen van deze inrichtingen eene vergunning vereischten, zijn niet onderworpen aan de voorschriften der Hinderwet, zoodat ook art. 21 niet kan worden toegepast. 26 Sept.
— K. B. — Vernietiging van een besluit van B. en W. tot verleenen eener vergunning op grond dat B. en W. slechts gelegenheid hebben gegeven ten overstaan van den gemeentesecretaris bezwaren in te brengen. 27 Sept.
— K. B. — Het is niet in strijd met de Hinderwet, dat in de voorwaarden van vergunning de bepaling wordt opgenomen, dat van een verbod van nachtarbeid door B. en W. ontheffing kan worden verleend. 2 Oct.
— K. B. — Al moge door den aanvrager binnen den gestelden termijn nog niet geheel zijn voldaan aan zijne verplichting de loods, waarvoor vergunning tot oprichting is gegeven krachtens de Hinderwet, zoodanig af te maken dat zich geen hinderlijke stank kan verspreiden, toch zijn er geene termen aanwezig om de vergunning in te trekken, indien hij ter bereiking van dat doel ernstige pogingen in het werk heeft gesteld, terwijl het aannemelijk is, dat hij door de tijdsomstandigheden belet is zijn voornemen binnen den bepaalden termijn volledig ten uitvoer te brengen, doch verwacht mag worden, dat binnenkort dit laatste zal zijn geschied. 9 Oct.
— K. B. — Aan een vergunning tot uitbreiding eener inrichting mogen geen voorwaarden worden verbonden die niet de uitbreiding raken, maar verband houden met de oorspronkelijke vergunning. 26 Oct.
— K. B. — Bij een besluit, waarbij vergunning tot uitbreiding wordt verleend, kan niet eene voorwaarde worden opgelegd, die niet alleen de uitbreiding raakt, maar verband houdt met de inrichting in haar geheel. 4 Nov.
— Besluit tot vernietiging van de krachtens art. 4, onder 2º., der Hinderwet door den Raad der gemeente Aduard in zijne vergadering van 13 Maart 1916 vastgestelde verordening. S. 519. 29 Nov.

Fabrieks- en Handelsmerken. Zie: *Industrieele en intellectueele eigendom.*

Fondsen. Zie: *Begrootingen en Rekeningen.*

Gedistilleerd. Besluit tot wijziging van het K. B. van 30 November 1908, S. 346, houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns op het gedistilleerd. S. 122. 10 Maart.
— Besluit betreffende teruggaaf van accijns bij uitvoer van alcoholhoudende goederen. S. 177. 2 Mei.
— Besluit houdende aanvulling der bepalingen omtrent vrijdom van den accijns op het gedistilleerd. S. 189. 19 Mei.

Geldleening. Zie: *Indië.* (*Nederl.*)
— Zie ook: *Schuld.* (*Nat.*)
Gemeentebesturen. Arrest van den H. R. Het op de eerste aanzegging van een marktmeester niet onmiddellijk aan dezen voldoen van het door hem gevorderde marktgeld, kan opleveren het eenvoudig verzuim van verschuldigde belasting, doch levert niet op een der in art. 271 der Gemeentewet strafbaar gestelde feiten. 10 Jan.
— Besluit tot vernietiging van het besluit van Burgemeester en Wethouders der gemeente Warmond, waarbij den eersten ambtenaar ter secretarie M. J. Spaargaren, met ingang van 1 Augustus 1915, eervol ontslag is verleend. S. 64. 9 Febr.
— Besluit tot vernietiging wegens strijd met het algemeen belang, van een besluit van den Raad der gemeente Schoonhoven. S. 68. 14 Febr.
— Besluit tot onthouding van goedkeuring aan een raadsbesluit tot onderhandschen verkoop van twee oude torenklokken, zoowel met het oog op de belangen der Nederduitsch-Hervormde gemeente, die van oudsher die klokken gebruikt heeft, als om redenen van historisch-monumentalen aard. 23 Febr.
— Besluit houdende beslissing dat het raadslid, wiens zoon, die in den regel bij hem knecht is, plotseling aannemer wordt van een gemeentewerk om na de uitvoering daarvan weer in dienst van zijn vader te komen, in strijd met art. 24 Gemeentewet handelt. 24 Febr.
— Besluit houdende beslissing, dat inschrijving in het bevolkingsregister niet kan vervangen de in art. 17 der Gemeentewet bedoelde verklaring omtrent het ingezetenschap. 2 Maart.
— Besluit houdende beslissing, dat een leeraar, die les geeft aan een particulieren handelscursus in een vak, genoemd in art. 16 der wet M. O., geacht moet worden de betrekking van onderwijzer voor het middelbaar onderwijs te vervullen en geen raadslid mag zijn. 6 Maart.
— K. B. Ten onrechte is door Gedeputeerde Staten goedkeuring onthouden aan een besluit van den Raad van Maasbree tot het aangaan van overeenkomsten inzake bouw en exploitatie van een gemeentegasfabriek, welke onthouding hierop neerkomt, dat de electriciteitsvoorziening in Limburg bij het Provinciaal Bestuur in overweging is; in het K. B. wordt overwogen dat, daar de behoorlijke voorziening in de behoefte aan licht en water urgent is, die voorziening niet afhankelijk gemaakt mag worden van nog onvolledige plannen. 5 April.
— Besluit tot schorsing van het besluit van den Raad der gemeente Schoten, strekkende tot ontslag van den boekhouder-kassier bij het gasbedrijf N. P. Visser bij niet-aanzuivering van een kastekort. S. 166. 22 April.
— Idem der gemeente Diepenveen, strekkende tot benoeming van een wethouder. S. 167. 22 April.
— Besluit houdende beslissing dat, waar de Raad van Domburg eerst aan de Provinciale Staten een renteloos voorschot heeft aangevraagd voor een goede rioleering op grond dat de tegenwoordige toestand uit hygiënisch oogpunt onhoudbaar is en later van dat plan is teruggekomen, hoewel er een dringende behoefte aan een algemeene rioleering blijft bestaan, Gedeputeerde Staten terecht de goedkeuring hebben onthouden aan de begrooting waarop geen post voor die rioleering is uitgetrokken. 31 Mei.
— Arrest van den H. R. — Onrechtmatige daad van een gemeentebestuur door graafwerken te maken in iemands grond. Vruchteloos beroep op een Verordening, waaraan B. en W. door het doen verrichten dier werkzaamheden uitvoering zouden hebben gegeven. 23 Juni.
— Kon. besluit, waarbij aan de gemeente Roden, die weigert mede te werken met de gemeenten Smilde en Norg tot het op nieuw krachtens tusschen de 3 gemeenten gesloten gemeenschappelijke regeling tot tolheffing vaststellen eener verordening dienaangaande, wordt gelast de vereischte besluiten tot tolheffing te nemen. 12 Juli.
— K. B. — Waar de bepaling van art. 25 1e lid der Gemeentewet het beginsel erkent, dat het Raadslidmaatschap voor de daarmede onvereenigbare betrekking, die aangenomen is, moet wijken, moet dit beginsel ook toepassing vinden voor het geval van den Burgemeester-Secretaris, die ophoudt Burgemeester te zijn, maar de vroeger aanvaarde betrekking van Secretaris behoudt. 18 Juli.
— K. B. — Het is niet overeen te brengen met de eischen van een goed financieel beheer, indien de Gemeenteraad het nadeelig saldo waarmede de begrooting der gasfabriek sluit, gedeeltelijk wil dekken door het uittrekken op de gemeentebegrooting voor een post onder de buitengewone uitgaven. 18 Juli.
— K. B. Terecht hebben Ged. Staten aan de begrooting der gemeente Spaarndam hunne goedkeuring onthouden, omdat daarin de uitgaven hooger zijn geraamd dan de

ontvangsten en dus een deel der uitgaven niet is gedekt. 28 Juli.
— K. B. Waar eenige gemeenten, wier gemeenschappelijke regeling van het beheer en onderhoud van een weg op grond van een vroeger genomen K. B. is vervallen, niet hebben voldaan aan een bepaling van dit K. B. om innen 4 maanden de gevolgen der bedoelde opheffing te regelen, worden die gevolgen bij een K. B. geregeld. 29 Juli.
— K. B. Een besluit van een gemeenteraad tot het in bewaring geven van gelden behoeft niet de goedkeuring van Ged. Staten. 3 Aug.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken, aan de Ged. Staten der provinciën, betreffende de Rijksuitkeering krachtens de wet van 24 Mei 1897 (Staatsblad nº. 156). 21 Aug.
— K. B. Terecht is door Ged. Staten goedkeuring onthouden aan een Raadsbesluit tot betaling van een nota over 1913, die na 30 Juni 1914 werd ingediend, en zulks op grond, dat dergelijke te laat ingediende vorderingen moeten worden gehouden voor verjaard en vervallen overeenkomstig art. 2 der wet van 8 November 1915, Staatsblad nº. 51. 30 Sept.
— Besluit tot verlenging van de schorsing van het besluit van den Raad der gemeente Schoten van 8 Maart 1916, strekkende tot ontslag van den boekhouder-kassier bij het gasbedrijf N. P. Visser bij niet-aanzuivering van een kastekort. S. 483. 26 Oct.
— Besluit houdende beslissing dat een lid van den gemeenteraad door het aanvaarden van de opdracht tot het maken van de benoodigde bestekken en kostenberekeningen en het toezicht op de uitvoering van de plannen tot verbetering van een gemeentewerk niet wordt een ambtenaar vanwege het gemeentebestuur aangesteld of daaraan ondergeschikt, zoodat dus op hem art. 23*f* der Gemeentewet niet van toepassing is. 2 Nov.
— Besluit betreffende lidmaatschap van den gemeenteraad en vrijwillige verbintenis bij den landstorm. 3 Nov.
— Besluit houdende beslissing dat leden van den gemeenteraad, die zijn benoemd tot leden of plaatsvervangende leden van stembureaux en daarin zitting nemen, tot die functie benoemd zijn in hunne hoedanigheid van raadslid en in de bureaux zitting hebben als uitvloeisel van hun raadslidmaatschap, zoodat door hen voor die functie op grond van art. 58 Gemeentewet geen extra-vergoeding uit de gemeentekas mag worden genoten. 3 Nov.
— Besluit houdende beslissing dat: uit art. 94 der Gemeentewet volgt, dat het totaal uit te keeren bedrag aan presentiegeld steeds gelijk moet zijn aan het totaal van het bedrag, dat als vast inkomen is te beschouwen; derhalve Burg. en Weth. van hun beheer niet kunnen worden ontlast wanneer in de rekening, zooals zij door den Raad voorloopig is vastgesteld, tusschen beide bedragen verschil voorkomt. 20 Nov.
— Besluit tot vernietiging van het besluit van den Raad der gemeente Schoten van 8 Maart 1916, waarbij aan den boekhouder-kassier van het gemeentegasbedrijf N. P. Visser met 1 Mei 1916 ontslag werd verleend, indien door hem niet vóór of op 1 April 1916 f 1124 was aangezuiverd. S. 523. 5 Dec.
— K. B. Wanneer door een Raadslid een levering aan de gemeente is gedaan tijdens een door hem bekleed raadslidmaatschap, dat door zijn periodieke aftreding is geëindigd, dan kan voor dit geval van overtreding van art. 24 der Gemeentewet, art. 26 niet meer toegepast worden, zoo de betrokkene later weer Raadslid wordt. 5 Dec.

Gemeentegrenzen. Wet tot wijziging van de grens tusschen de gemeenten Amersfoort en Leusden. S. 499. 10 Nov.

Gemeenteverordeningen. Arrest van den Hoogen Raad. Ingevolge art. 188 der Gemeentewet behoort de politie over — omvattende de handhaving der plaatselijke verordeningen omtrent — tapperijen enz. aan den Burgemeester, waaruit voortvloeit, dat, in afwijking van den regel van art. 179*a* der Gemeentewet, de uitvoering van zoodanige verordeningen niet aan Burgemeester en Wethouders, doch alleen aan den Burgemeester kan worden opgedragen. Art. 23, 1 der Verord. op Tapperijen enz. voor Haarlemmerliede en Spaarnwoude, een daad van uitvoering dier verordening opdragend aan het gemeentebestuur, mist alzoo bindende kracht. 25 April.
— Arrest van den H. R. Art. 271*b* der Alg. Politieverordening voor 's-Gravenhage is in strijd met de wet en mist verbindende kracht, nu bij de 2de alinea van dat artikel aan anderen dan aan den Burgemeester opdracht wordt gegeven tot goedkeuring van bepaalde voor kinderen bestemde lichtbeeldenvertooningen. 29 Mei.
— Besluit houdende beslissing dat de bepaling

in de bouwverordening: „Het is verboden, hetzij tot woning in gebruik te nemen, hetzij tot woning in gebruik te geven een gebouw of een gedeelte van een gebouw, laatstelijk tot een ander doel dan tot woning gebezigd, wanneer niet voldaan is aan de voorschriften van Hoofdstuk II en aan door B. en W. krachtens die artikelen vastgestelde nadere eischen" in strijd is met de Woningwet, daar toch art. 5 1e lid dezer wet een verbod bevat, dat beperkt is tot de daarin bepaald aangewezen personen en dus strijd met het wetsvoorschrift ontstaat, als de Raad dit beperkt verbod algemeen maakt. 31 Mei.

— Arrest van den H. R. In de onderhavige gemeenteverordening wordt aan den Burgemeester niet een deel der wetgevende bevoegdheid van den Raad overgedragen, doch hem alleen de bevoegdheid toegekend tot het geven van dispensatie van een bepaling, welke de Raad niet onvoorwaardelijk wenscht te zien gehandhaafd, zoodat hier sprake is van uitvoering eener gemeenteverordening, welke uitvoering, daar de verordening betreft de herbergen en tapperijen, krachtens art. 188 der Gemeentewet tot de taak des Burgemeesters behoort. 26 Juni

— Arrest van den H. R. Art. 48 der Alg. Pol.-Verord. van Rosendaal (G.) betreft in zijne algemeenheid mede prentbriefkaarten, waarin gedachten of gevoelens worden geopenbaard, en is in zooverre, als bevattende een algemeen verbod om gedachten en gevoelens door zoodanige prentbriefkaarten te openbaren, zij het op bepaalde uren, tenzij met schriftelijke vergunning van B. en W., in strijd met art. 7 der Grondwet en alzoo onverbindend. 2 Oct.

— Arrest van den H. R. Nu art. 2 der Lichtbeeldenverordening van Utrecht in strijd is met art. 188 der Gemeentewet, mist niet alleen dit artikel verbindende kracht, maar ook het daarmede één onsplitsbare wilsverklaring uitmakende voorschrift van art. 1, al is dit ook in den vorm van een onvoorwaardelijk verbod gekleed. 9 Oct.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende maatregel tegen brandgevaar. 18 Oct.

— Arrest van den H. R. Ten onrechte besliste de Rechtbank, dat door het in werking treden der wet van 31 December 1915, S. 533, het onderhavige besluit van het Militair Gezag krachtens art. 151 der Gemeentewet ten aanzien van zijn bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen, van rechtswege opgehouden heeft te gelden. — De wetgever immers heeft in die wet van 31 December 1915 de nederlage van goederen slechts aan zich getrokken, voorzoover betreft de z.g. eerste linie, waaruit volgt, dat die wet genoemd besluit in ieder geval onaangetast heeft gelaten, voorzoover het betrekking heeft op de nederlage van goederen buiten die strook, zoodat nu de gemeente, waar het feit gepleegd is, buiten de eerste linie ligt, het besluit daarvoor van kracht bleef. Toepassing van art. 1, 2e lid Sr. 23 Oct.

— Besluit tot vernietiging van de krachtens artikel 4, onder 2°., der Hinderwet door den Raad der gemeente Aduard in zijne vergadering van 13 Maart 1916 vastgestelde verordening. S. 519. 29 Nov.

— Arrest van den H. R. De onderhavige gemeenteverordening is niet in strijd met art. 7 1e lid, 3°. en 4°. der Drankwet, daar dit artikel geenszins de regelingsbevoegdheid van den Raad beperkt. Waar de verordening de openbare orde betreft, heeft de Raad ook de grenzen van art. 135 Gemeentewet niet overschreden. Zij is evenmin in strijd met eenige andere wetsbepaling, terwijl beklaagde aan de hem krachtens de Drankwet verleende vergunning geenerlei recht ontleent, waarmede die verordening onvereenigbaar zou zijn. De vraag of de bepaling treedt in hetgeen van algemeen rijksbelang is, is aan het oordeel der rechterlijke macht onttrokken. 18 Dec.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende het bezoeken van herbergen door jeugdige personen. 23 Dec.

Geneeskundig Staatstoezicht. Arrest van den H. R. De Rechtbank heeft terecht aangenomen, dat de beklaagde, die aan zijn woning een bord aanwezig had, waarop zijn naam met de toevoeging „Homoeophaat" was aangebracht, een titel heeft gevoerd, die hem aan het publiek aanwees als geneeskundige. 29 Mei.

— Besluit tot nadere wijziging van het reglement voor de Rijkskweekscholen voor vroedvrouwen. S. 422. 24 Aug.

— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken houdende aanvulling van de lijsten van vergiften en geneesmiddelen, bedoeld in art. 7 en 30 der wet van 1 Juni 1865, S. 61, laatstelijk vastgesteld bij minis-

terieele beschikking van 1 Februari 1906. 13 Jan. 1915 (bladz. 762).
— Zie ook: *Ziekten. (Besmettelijke)*

Grensscheiding. Zie: *Gemeentegrenzen, Tractaten.*

Handelmaatschappij. Wet tot bekrachtiging eener overeenkomst met de Nederlandsche Handel-Maatschappij voor den verkoop in Nederland van de voor Landsrekening in Nederlandsch-Indië gewonnen voortbrengselen van land- en mijnbouw na afloop van de overeenkomst, bekrachtigd bij de wet van 31 December 1915 (Stbl. nº. 542). S. 570. 30 Dec.

Handels- en Fabrieksmerken. Zie: *Industrieele en intellectueele eigendom.*

Hinderwet. Zie: *Fabrieken.*

Hout. Zie: *Boschwezen.*

Hypotheken en Kadaster. Beschikking van den Hoogen Raad. Ten onrechte oordeelde het Hof dat voormeld art. 8 ook overwaarde vordert, indien de borgtocht is gesteld in vrije onbezwaarde en niet gebouwde vaste goederen. De motiveering der beschikking, waarbij het Hof, met bekrachtiging van de beschikking der Rechtbank, op dien grond de goedkeuring van den gestelden borgtocht weigerde, is derhalve onjuist. 's Hofs beschikking kan echter niet worden vernietigd, omdat de rechter de goedkeuring niet heeft te verleenen zoolang hem niet in het gegeven geval blijkt, dat het onderpand den borgtocht met voldoende waarschijnlijkheid dekt, zoodat door die onjuiste motiveering nog niet vaststaat dat de beslissing zelve onjuist is. 5 Oct.

Idioten. Zie: *Krankzinnigen.*

Indië. (Nederlandsch-) Wet houdende kwijtschelding aan W. J. Godlop van eene den Lande aankomende vordering. S. 17. 15 Jan.
— Wet houdende nadere wijziging en aanvulling van de Indische Tariefwet. S. 18. 15 Jan.
Inwerkingtreding. 281. 19 Juni.
— Besluit tot nadere aanvulling van het besluit op de Indische Bestuursopleiding. S. 57. 24 Jan.
118. 9 Maart.
— Besluit houdende wijziging van de gagements- en pensioensreglementen voor de officieren en militairen beneden dien rang van het Nederlandsch-Indische leger. S. 69. 14 Febr.
— Besluit houdende afwijking van artikel 7 van de Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende bij de Nederlandsch-Indische landmacht, (S. 1910, nº. 278, Indisch Staatsblad 1910, nº. 592). S. 78. 19 Febr.
— Besluit tot wijziging van de Regelingen betreffende het Instituut der onderluitenants bij de wapens der infanterie, cavalerie en artillerie en bij de genietroepen, het Instituut der militaire architecten bij het wapen der genie, der onderluitenants bij de militaire administratie en bij den Magazijnsdienst der intendance en van het wapen der artillerie en der genie van het leger in Nederlandsch-Indië. S. 136. 18 Maart.
— Besluit houdende wijziging en aanvulling van de Reglementen voor de Cadettenschool en de Koninklijke Militaire Academie en van de bepalingen nopens de toelating in Indië tot die inrichtingen van onderwijs. S. 154. 3 April.
— Wet tot het aangaan van eene geldleening ten name en ten laste van Nederlandsch-Indië. S. 208. 27 Mei.
— Besluit houdende machtiging op den Minister van Koloniën om de aan Koloniale burgerlijke landsdienaren, wegens langdurigen dienst, verleende buitenlandsche verloven, in verband met den langeren duur der reis tusschen Nederland en zijne koloniën tengevolge van den huidigen oorlogstoestand, met ten hoogste twee maanden te verlengen, met behoud van verlofsbezoldiging. S. 273. 9 Juni.
— Besluit houdende vaststelling van de verplichting tot terugbetaling van gelden, van landswege voldaan aan of ten behoeve van aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië verbonden of daarvoor bestemde personen. S. 289. 22 Juni.
— Besluit tot wijziging van het K. B. d.d. 29 Augustus 1914, S. 436, houdende bepalingen betreffende de Commissie voor het geneeskundig onderzoek en de herkeuring van aan den dienst in de Koloniën verbonden of daarvoor bestemd personeel. S. 326. 18 Juli.
— Wet houdende bekrachtiging van eene overeenkomst met de Babat-Djombang Stoomtram Maatschappij tot aankoop van hare onderneming. — Wijziging en verhooging van de begrooting van uitgaven van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1916. S. 352. 29 Juli.
— Besluit betreffende de voorwaarden voor benoembaarheid tot en opleiding voor de betrekking van adspiranthoutvester en de

hoogere rangen bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. S. 464. 4 Oct.
— Besluit betreffende de benoembaarheid en uitzending van wetenschappelijk opgeleid personeel voor den bestuursdienst in Nederlandsch-Indië. S. 484. 28 Oct.
— Besluit strekkende tot nadere aanvulling van het K. B. van 21 Maart 1907 betreffende bijzondere voorwaarden van benoembaarheid tot en uitzending uit Nederland van personeel voor betrekkingen bij de rechterlijke macht in Nederlandsch-Indië. S. 485. 28 Oct.
— Wet houdende nadere wijziging van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch-Indië. S. 535. 16 Dec.
— Wet houdende nadere wijziging van de Indische Comptabiliteitswet. S. 536. 16 Dec.
— Wet tot het toekennen van provisie voor de betaling van coupons der Nederlandsch-Indische leening 1915. S. 538. 16 Dec.
— Zie ook : *Begrootingen en Rekeningen.*
— „ „ *Posterij.*

Industrieele en intellectueele eigendom. Arrest van den H. R. Openbaarmaking van iemands portret zonder diens toestemming is geenszins altijd verboden, immers de Auteurswet kent in art. 21 een geval, waarin de openbaarmaking ook zonder die toestemming volkomen geoorloofd is, zoodat de Rechtbank het primair ten laste gelegde, waarvan bewezen is verklaard dat de beklaagde een portret van een zekeren M. heeft openbaar gemaakt „buiten diens toestemming", terecht niet strafbaar heeft geoordeeld. Art. 35 der Auteurswet bevat niet een bloot strafrechterlijke sanctie van een elders gegeven verbod, maar stelt geheel in het algemeen strafbaar en verbiedt derhalve het in het openbaar tentoonstellen of op andere wijze openbaar maken van een portret „zonder daartoe gerechtigd te zijn". De telastelegging „zonder daartoe gerechtigd te zijn" kan dan ook geenszins als te vaag worden beschouwd, doch voldoet aan alle redelijke eischen van duidelijkheid. 22 Mei.
— Wet tot verlenging en herstel van in de Merkenwet genoemde termijnen. S. 347. 29 Juli.
— Wet tot verlenging en herstel van in de Octrooiwet genoemde termijnen. S. 348. 29 Juli.

Inkomstenbelasting. Besluit houdende bepalingen betreffende de commissiën van aanslag voor de inkomstenbelasting. S. 170. 27 April.
— Besluit houdende nadere bepalingen betreffende het presentiegeld van de niet-ambtelijke leden der schattingscommissiën voor de Inkomstenbelasting. 30 Sept.
— Arrest van den H. R. Art. 10 der wet op de Inkomstenbelasting laat wel toe om van de opbrengst van eenige bron van inkomen af te trekken de daarop drukkende lasten, ook de belasting, doch dit art. geeft geen enkelen grond om van het inkomen de belastingen af te trekken. 19 Mei.

Inkwartieringen. Missive van den Minister van Oorlog aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende declaratiën wegens daggeld. 16 Febr.
— Arrest van den H. R. Bij de telastelegging van overtreding van art. 41 aanhef en 1°. der Inkwartieringswet, in welke telastelegging de algemeene uitdrukking „eigendunkelijk" ontbrak, bevat de omschrijving, dat door den beklaagde tevoren geen mededeeling aan den Burgemeester was gedaan van een wettelijke reden tot vrijstelling, niet een voldoende aanduiding van alle gevallen, waarin de weigering is te beschouwen als een „eigendunkelijke", d. w. z. als een weigering op eigen gezag, naar eigen inzicht, zonder zich te storen aan de ten deze bestaande wetsvoorschriften, weshalve het feit, zooals het is ten laste gelegd, niet strafbaar is. 20 Maart.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende kosten van taxatie van gebruikswaarde van gebouwen enz., die volgens de inkwartieringswet in gebruik worden genomen. 11 April.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende het verzenden van regeeringstelegrammen en het voeren van militaire dienstgesprekken door burgemeesters, betreffende inkwartiering en onderhoud van troepen. 12 Mei.
— Missive van den Minister van Oorlog aan de leger-autoriteit, betreffende inkwartiering. 18 Mei.
— Beschikking van den Minister van Oorlog houdende aanvulling van zijne beschikking van 29 September 1915 betreffende vorderingen van legerbehoeften. 28 Nov.

Inlichtingen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende het verstrekken van inlichtingen aan buitenlandsche ambtenaren. 7 Juli.

Invaliditeits- en Ouderdomsverzekering. Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 25 Juli 1913, S. 334, laatstelijk gewijzigd bij

K. B. van 8 December 1914, S. 553, houdende bepalingen betreffende vergoedingen, toe te kennen aan de leden en de secretarissen der Rentecommissiën en aan de tusschenpersonen voor de renten, bedoeld in de artt. 369 en 370 der Invaliditeitswet. S. 278. 17 Juni.

— Besluit tot wijziging van het K. B. van 19 Juli 1913, S. 330, gewijzigd bij K. B. van 8 December 1914, S. 552, tot uitvoering van artikel 375, eerste lid, van de Invaliditeitswet, voor zooveel die bepaling betrekking heeft op renten, als bedoeld in de artikelen 369 en 370 dier wet. S. 279. 17 Juni.

— Wet tot wijziging van artikel 411 der Invaliditeitswet. S. 341. 29 Juli.

— Zie ook : *Ministerieele Departementen.*

Jaarpassen zie : *Paspoorten.*

Jachtwet. Arrest van den H. R. Toepassing der zwaardere straf, in art. 41 aanhef en letter *e* der Jachtwet bepaald, is slechts mogelijk, wanneer met behulp der in dat artikel genoemde voorwerpen gepoogd wordt wild op te sporen, te bemachtigen of te dooden, of wanneer het gebruik daarvan een verzwarende omstandigheid eener andere overtreding oplevert, doch niet wanneer de overtreding enkel bestaat in het in het veld buiten openbare wegen en voetpaden bij zich hebben van de genoemde voorwerpen. Deze overtreding (nl. van art. 15 laatste lid der Jachtwet) is strafbaar gesteld bij art. 40 dier wet. 6 Maart.

— Arrest van den H. R. Blijkens de duidelijke woorden, in verband met de geschiedenis, van art. 15 der Jachtwet moet de in het 2e lid van dat artikel voorkomende opnoeming van voorwerpen worden aangemerkt als door aanwijzing van enkele te willen aantoonen, welke soort van middelen de wetgever heeft bedoeld, waardoor, indien zij worden aangewend, het opsporen enz. van wild strafbaar wordt geoordeeld. In art. 15, 3e lid echter heeft de wetgever niet onbepaald het enkele bezit van soortgelijke als de in art. 15 2e lid vermelde voorwerpen in het veld buiten openbare wegen en voetpaden verboden, maar heeft er zich toe bepaald dit bezit strafbaar te stellen ten aanzien van de in het 2e lid met name genoemde voorwerpen, zoodat, waar een „klem" onder die voorwerpen niet voorkomt, het bezit daarvan in het veld buiten openbare wegen en voetpaden niet strafbaar is. 5 Juni.

— Arrest van den H. R. Waar de dagvaarding als de omstandigheden, waaronder de veldwachters het jachtgeweer in beslag wilden nemen, vooreerst noemt het jagen op Zondag en voorts het vermoeden dat een jachtwetovertreding werd gepleegd, handelden de veldwachters, onder die omstandigheden dat geweer in beslag willende nemen, niet ter uitvoering van eenig wettelijk voorschrift, daar art. 45 der Jachtwet inbeslagneming van geoorloofd jachttuig niet toelaat bij overtreding van art. 18*a* dier wet, en evenmin uit het vermoeden, dat „een" jachtwetsovertreding werd gepleegd, de bevoegdheid tot die inbeslagneming volgt, reeds hierom niet, omdat niet bij elke jachtwetovertreding inbeslagneming van het geweer is toegelaten. 19 Juni.

— Arrest van den H. R. Verbeurdverklaring en bevel tot vernietiging van een in beslag genomen geoorloofd jachttuig (i. c. geweer) bij overtreding van art. 15*bis* der Jachtwet is in strijd met de artt. 45 en 47 dier wet en art. 219 Sv. 26 Juni.

— Arrest van den H. R. Al moge ook de klem niet voorkomen onder de in art. 15, 2e lid der Jachtwet bij wege van voorbeeld met name verboden middelen, toch is het aanwenden van pogingen om daarmede wild te bemachtigen, als niet bij het 1e lid toegelaten, strafbaar. 2 Oct.

— Arrest van den H. R. Uit de onderhavige dagvaarding ter zake van art. 2 der Jagtwet blijkt niet slechts niet met voldoende duidelijkheid, of met „het perceel heidegrond", waarlangs beklaagde in jagende houding ging, is bedoeld de later genoemde „grond van den Staat der Nederlanden", doch evenmin, of hem ten laste wordt gelegd, dat hij dien grond heeft bejaagd, doordien hij met een geladen geweer in jagende houding langs dat perceel is gegaan, dan wel terwijl hij zulks deed, zoodat de dagvaarding behoort te worden nietig verklaard. 16 Oct.

— Arrest van den H. R.. Ten onrechte besliste de Kantonrechter, dat „blijkens de geschiedenis der Jachtwet het 3e lid van art. 7 dier wet in dien zin moet worden verstaan, dat de zoon jaagt in tegenwoordigheid van zijn vader op zoodanige wijze, dat deze een rechtstreeks en onmiddellijk toezicht kan uitoefenen". Dit vereischte vindt geen steun in de gewone beteekenis van het woord „vergezellen", terwijl in de geschiedenis der bedoelde wetsbepaling geen grond

is te vinden om deze bizondere beteekenis daaraan te hechten. 6 Nov.
— Arrest van den H. R. In den zin van art. 2 der Jachtwet is slechts hij rechthebbende op de jacht, die zijn recht om te jagen ontleent aan een zakelijk heerlijk jachtrecht, aan een huur- of pachtovereenkomst van den grond of aan eenig zakelijk recht op dien grond. Hij, die jaagt in gezelschap van den pachter van het jachtrecht, al is deze ook door den eigenaar gemachtigd om namens hem vergunning tot jagen te verleenen, wordt daardoor dus niet ontslagen van de verplichting om zelf van een schriftelijk bewijs voorzien te zijn. 11 Dec.

Kadaster. Zie: *Hypotheken en Kadaster.*

Kamers van arbeid. Wet houdende nadere bijzondere maatregelen ten opzichte van de Kamers van arbeid met het oog op de tegenwoordige buitengewone omstandigheden. S. 553. 16 Dec.

Kanalen. Besluit tot wijziging van het bijzonder reglement van politie voor de Drentsche Hoofdvaart en het Veenhuizerkanaal (Norger- en Kolonievaart). S. 63. 7 Febr.
— Besluit tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor het Noordzeekanaal. S. 190. 19 Mei.
— Besluit tot vaststelling van een bijzonder reglement van politie voor het Wilhelminakanaal met het zijkanaal naar de Mark. S. 402. (bladz. 769) 17 Aug.

Kiesrecht. Wet tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 81. 24 Febr.
— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken, betreffende de zitting van het hoofdstembureau in verband met de verkiezing van leden van den Raad der gemeente Heerlen. 24 Febr.
— Idem Deventer. 24 Febr.
— Besluit tot uitvoering van de wet van 24 Februari 1916, S. 81, tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 98. 2 Maart.
— Besluit houdende beslissing, dat, daargelaten dat van de onregelmatigheden, die bij de toepassing van de artt. 56 en 73 der Kieswet zijn begaan, niet met zekerheid is vast te stellen, dat zij op den uitslag der stemming zonder invloed zijn gebleven, het niet nauwkeurig aanvangen van de stemming op den daarvoor in de Kieswet bepaalden tijd de nietigheid der stemming van rechtswege moet medebrengen. 23 Juni.
— Arrest van den H. R. In art. 1*b*, 1°. der Kieswet beteekent „bewonen" niets anders dan hetgeen er taalkundig onder moet worden verstaan, nl. regelmatig verblijf houden, het moet niet worden vereenzelvigd met het begrip „woonplaats" van de artt. 74—82 B. W. De Kantonrechter heeft niet noodzakelijk de wet verkeerd toegepast door onder de gegeven omstandigheden te beslissen, dat de onderhavige schipper verblijf houdt op het door hem bevaren schip, ook al woont die schipper $^3/_4$ van het jaar in het huis, dat zijn gezin aan den wal bewoont. Anders concl. O. M. met betoog, dat het bewonen van een huis het bewonen van een vaartuig uitsluit en dat, in aansluiting met art. 74 B. W. wonen moet worden opgevat als hoofdverblijf hebben. 30 Juni.
— Besluit houdende beslissing dat inlevering van opgaven van candidaten aan een ander dan den burgemeester of dengene die hem verving, persoonlijk, en afgifte van een bewijs van ontvangst door dien ander, de candidaatstelling in strijd met de artt. 51 en 52 Kieswet en de daarop gevolgde stemming ongeldig maakt. 18 Dec.
— Wet tot tijdelijke afwijking van de Kieswet. S. 581. 30 Dec.

Kinderarbeid. Zie: *Arbeid van jeugdige personen en van vrouwen enz.*

Koophandel. Besluit houdende aanvulling van het K. B. van 4 Mei 1896, S. 76, tot vaststelling van een Algemeen Reglement voor de Kamers van Koophandel en Fabrieken. S. 490. 2 Nov.

Krankzinnigen. Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 5 Augustus 1888, S. 114, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum der geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „Voorburg", te Vught. S. 15. 12 Jan.
— Besluit houdende aanwijzing van de Psychiatrisch-Neurologische Kliniek van het Algemeen Provinciaal-, Stads- en Academisch Ziekenhuis te Groningen als eene inrichting, die niet als krankzinnigengesticht wordt beschouwd, ook wanneer daarin meer dan twee krankzinnigen worden verpleegd. S. 85. 24 Febr.
— Besluit waarbij aan Bestuurders der Vereeniging voor landbouw en verzorging van krankzinnigen „Huize Padua" te Boekel, vergunning wordt verleend tot oprichting van een gesticht voor zwakzinnigen te Udenhout. S. 147. 27 Maart.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 31 Maart 1894, S. 50, waarbij aan de vereeniging „Tot Christelijke Liefdadigheid"

te Wagenborgen, gemeente Termunten, vergunning is verleend, aldaar een gesticht voor idioten op te richten. S. 271. 8 Juni.
— Missive van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissaris der Koningin in de provinciën, betreffende vervoer van krankzinnigen in D-treinen. 22 Aug.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 13 Februari 1892, S. 43, waarbij aan de Vereeniging tot Opvoeding en Verpleging van idioten en achterlijke kinderen, gevestigd te Utrecht, vergunning is verleend om het landgoed „'s Heerenloo", te Ermelo, tot een gesticht voor idioten in te richten. S. 422A. 25 Aug.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 4 November 1890, S. 160, tot bepaling van het maximum der verpleegden en het minimum van geneeskundigen in het krankzinnigengesticht „het St. Joris-Gasthuis", te Delft. S. 472. 12 Oct.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende verpleging van krankzinnigen. 28 Nov.
— Zie ook: *Armwezen.*

Landbouw. Besluit houdende bepalingen tot bestrijding van de aardappel-wratziekte (zwarte schurft, „black scab"), veroorzaakt door chrysoplyctis endobiotica. S. 100. 3 Maart.
— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, houdende nadere vaststelling van een instructie voor de directeuren, ambtenaren en beambten der Rijkslandbouwproefstations. 10 Aug.
— Zie ook: *Tractaten.*

Landsgebouwen. Besluit tot wijziging van het K. B. van 29 April 1908, S. 122, tot organisatie van het personeel voor den dienst der Landsgebouwen. S. 71. 16 Febr.
— Besluit houdende wijziging en aanvulling van het K. B. van 21 Mei 1910, S. 137, tot organisatie van het personeel voor den dienst der Justitiegebouwen. S. 405. 17 Aug.

Landstorm. Besluit betreffende nadere uitbreiding van den landstorm. S. 9. 8 Jan.
— Missive van den Minister van Oorlog, houdende mededeeling, dat de landstormplichtige, die zich buiten een der in art. 7 vermelde landen ophoudt — hetzij om studieredenen, hetzij voor zaken als anderszins — met de bedoeling om na korter of langer afwezigheid naar Nederland, Duitschland of België terug te keeren, niet geacht mag worden te zijn gevestigd buiten deze Rijken, aangezien zijn verblijf buiten genoemde landen slechts een tijdelijk karakter draagt. 6 April.
— Besluit betreffende nadere uitbreiding van den landstorm. S. 186. 10 Mei.
— Wet tot aanvulling van de Landstormwet. S. 207. 27 Mei.
— Wet tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den landstorm. S. 360. 29 Juli.
— Wet tot wijziging der wet van 31 Juli 1915, S. 345, tot nadere uitbreiding van den landstorm. S. 361. 29 Juli.
— Besluit tot nadere uitbreiding van den landstorm, enz. S. 413. 18 Aug.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende kwade practijken bij keuring van dienstplichtigen. 16 Sept.
— Besluit houdende wijziging van art. 14 van het Landstorm-Besluit, Stbl. 1913, nº. 273. S. 455. 25 Sept.
— Besluit tot nadere uitbreiding van den landstorm. S. 476. 16 Oct.
521. 2 Dec.
— Wet tot verlenging van den duur van den dienstplicht bij den landstorm. S. 564. 30 Dec.
— Zie ook: *Militie.* (*Nationale*)

Landweer. Missive van den Minister van Oorlog aan de burgemeesters, betreffende inschrijving van landweerplichtigen in het verlofgangersregister. 25 Maart.
— Wet tot aanvulling van art. 37 der Landweerwet. S. 205. 27 Mei.
— Besluit betreffende militie- of landweerplichtige matrozen met kort dienstverband. S. 269. 3 Juni.
— Wet tot tijdelijke verhooging van het maximum der vergoeding wegens kostwinnerschap van dienstplichtigen. S. 293. 24 Juni.
— Wet tot het langer in dienst houden van dienstplichtigen bij de landweer. S. 349. 29 Juli.
562. 30 Dec.
— Zie ook: *Militie.* (*Nationale*)

Leerplichtwet Arrest van den H. R. In art. 1 der Leerplichtwet wordt aan de „ouders", dus aan vader en moeder, gelijkelijk de verplichting opgelegd om tegen schoolverzuim van bij hen inwonende leerplichtige kinderen te waken. 30 Oct.

Loodswezen. Besluit ter bekendmaking van den tekst van het bij K. B. van 22 Januari

1902, S. 5, vastgestelde gewijzigd Algemeen Reglement op den loodsdienst met het daarbij behoorend tarief van vergoeding voor reis- en verblijfkosten der loodsen, zoomede van de bij genoemd besluit vastgestelde Bijzondere Reglementen in de verschillende loodsdistricten, zooals die zijn gewijzigd bij de besluiten van 31 Januari 1903, S. 42, 8 Februari 1904, S. 40, 24 December 1904, S. 264, 7 Juli 1905, S. 233, 30 Mei 1908, S. 192, 24 Mei 1909, S. 126, 24 Februari 1912, S. 93, 30 Juli 1913, S. 339, 9 Juni 1914, S. 222, 19 Februari 1915, S. 112 en 8 December 1915 (Stbl. nº. 489).
S. 89. 26 Febr.

— Arrest van den H. R. De onmiskenbare strekking van de artt. 1 en 2 der Wet van 20 Augustus 1859, S. 93, is, dat alles wat op het loodsen op de binnenhavens betrekking heeft, buiten de door de wet gegeven regelen valt en overgelaten is aan de gemeentebesturen, welke dien dienst voor zooveel zij dat noodig achten en naar plaatselijke behoeften kunnen regelen. Noch uit den tekst van art. 2 al. 2, noch uit de geschiedenis van die wetsbepaling kan eenig verbod voor particulieren om in de binnenhavens te loodsen worden afgeleid, terwijl ook art. 1 al. 2 blijkens het zinsverband alleen betrekking heeft op het loodsen in de in al. 1 genoemde wateren, en evenmin art. 11, blijkens het slot betrekking heeft op het loodsen in de binnenhavens. Nu noch deze wet noch de Rotterdamsche verordening op de havenloodsdienst particulieren verbieden in de binnenhavens dier gemeente loodsdiensten te verrichten, is de slotbepaling van art. 10 van het K. B. van 23 Juni 1910, S. 167, van toepassing op hem, die zonder aanstelling zijn beroep maakt van het brengen van zeeschepen uit de rivier in die havens, hetwelk is een onderdeel van het loodsen in die havens. 16 Oct.

Marechaussee. Besluit houdende de samenstelling van het Wapen der Koninklijke Marechaussee. (bladz. 764.) 2 Mei

Militaire Zaken. Arrest van den H. R. Door het in art. 10 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, voorgeschreven overleg — en uit den aard der zaak geldt hetzelfde voor art. 11 als voor art. 10 — wordt beoogd eenerzijds eenige beperking der macht van het militair gezag, en anderzijds om de bestaande bevoegdheden van het burgerlijk bestuur zooveel mogelijk te eerbiedigen. Zoowel in verband met dit laatste als op grond van de taalkundige beteekenis van de termen der wet is onder het betrokken burgerlijk gezag te verstaan het orgaan tot welke bevoegdheid de telkens te nemen maatregelen krachtens hun aard geacht kunnen worden te behooren. Waar de ten deze genomen maatregel is van wetgevenden aard en de huishouding van het betrokken gebied betreft, had het militair gezag overleg moeten plegen met het orgaan of de organen, die in de streek of streken, waarvoor de maatregel gelden moest ten aanzien van het daarin geregelde onderwerp met het wetgevend gezag zijn belast. Nu dit niet is geschied, zijn terecht de betreffende maatregelen van den territorialen bevelhebber in Zeeland niet verbindend verklaard.
3 Jan.

— Wet tot aanvulling van de wet van 21 Juli 1890, S. 126, tot regeling van het militair onderwijs bij de landmacht, voor zoover daarbij de opleiding voor den officiersrang en de hoogere vorming van den officier zijn betrokken, zooals die wet laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 7 Juni 1913 (Stbl. nº. 266). S. 31. 15 Jan.

— Besluit tot het in staat van beleg verklaren van enkele gemeenten of gedeelten van gemeenten des Rijks. S. 56. 22 Jan.

— Besluit houdende afwijking van artikel 7 van de Regeling van de bevordering, het ontslag en het op non-activiteit stellen van de Europeesche officieren behoorende bij de Nederlandsch-Indische landmacht (S. 1910, nº. 278, Indisch Stbl. 1910 nº. 592).
S. 78. 19 Febr.

— Arrest van den H. R. Art. 10 van de wet van 23 Mei 1899, S. 128, verklaart onder meer het militair gezag wel bevoegd tot het maken van nieuwe politieverordeningen, doch verbindt daaraan niet — in tegenstelling met de artt. 14 en 24 der Wet — het verlies dier bevoegdheid van het Bestuur der in staat van oorlog verklaarde gemeente, terwijl een ophouden van deze op de Wet rustende bevoegdheid van dat Bestuur niet zonder uitdrukkelijke wetsbepaling mag worden aangenomen. 6 Maart.

— Besluit tot wijziging van het Reglement voor de opleiding van Studenten in de geneeskunde aan de Nederlandsche Universiteiten tot Officier van Gezondheid bij de Landmacht, alsmede van de bij dat Reglement behoorende modellen, opnieuw vastgesteld bij het K. B. van 18 Juni 1913 (Stbl. nº. 279).
S. 148. 30 Maart.

— Arrest van den H. R. Art. 23 van de Wet van 23 Mei 1899, S. 128, het militair gezag bevoegd verklarende tot regeling van den toegang tot, het verkeer binnen en het verlaten van het in staat van beleg verklaarde gebied, slaat blijkbaar op het binnenkomen en verblijven in en het verlaten van dat gebied door personen. De Rechtbank heeft terecht de door het militair gezag gegeven regeling, als de openbare orde in de gemeente Tubbergen kunnende betreffen, beschouwd als eene politieverordening, welke het militair gezag krachtens art. 22 der Wet van 1899 bevoegd was vast te stellen. 3 April.
— Beschikking van den Minister van Oorlog, betreffende de toepassing van de artikelen 10 en 22 der wet van den 23sten Mei 1899, S. 128, houdende bepalingen ter uitvoering van artikel 187 der Grondwet. 23 Mei.
— Wet tot bestendiging van den staat van beleg. S. 199—203. 27 Mei.
306—309. 24 Juni.
— Arrest van den H. R. Art. 1 van het besluit van het Militair Gezag in Noord-Brabant enz. dd. 14 September 1915, luidende: „Het is verboden zonder schriftelijke toestemming van den Kantonnementscommandant te Putte zich te bevinden op den openbaren weg, loopende langs de rijksgrens enz." is te beschouwen als een bevel, krachtens art. 23 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, door het bevoegd militair gezag uitgevaardigd. Dit bevel is een algemeen voorschrift, behoorlijk afgekondigd, tegen welks overtreding bij art. 49 dier wet straf is bedreigd, en dat als zoodanig in de dagvaarding als van kracht zijnde, niet behoeft te worden vermeld. 19 Juni.
— Arrest van den H. R. Art. 11 van het besluit van het Militair Gezag in Noord-Brabant, enz. van 12 Juli 1915, verbiedende aan particulieren grootere hoeveelheden van bepaalde goederen voorhanden te hebben dan redelijkerwijze geacht wordt noodig te zijn, is een voorschrift, dat, als verbiedende opeenhooping van levensmiddelen, de openbare orde en gezondheid in de gemeente kan betreffen, zoodat het Militair Gezag krachtens art. 22 der Wet van 23 Mei 1899, S. 128, bevoegd was een dergelijke bepaling uit te vaardigen. 19 Juni.
— Arrest van den H. R. De overdracht door den Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht van het hem bij K. B. van 27 Januari 1915 toegewezen militair gezag over de gemeente Soest, ook voorzoover betreft het vaststellen van gemeentelijke politieverordeningen, aan den Commandant van het Interneeringsdepot te Amersfoort is ongeoorloofd. Zoodanige overdracht van een krachtens de wet verleende wetgevende macht zou alleen geoorloofd zijn, indien zij op haar beurt zou zijn geschied krachtens de wet, wat ten deze niet het geval is. De door dien Commandant vastgestelde verordening is derhalve niet verbindend. 26 Juni.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 15 September 1913, S. 368, tot vaststelling eener regeling van de aanstelling, de bezoldiging en den dienst van de beambten en bedienden bij de Krijgsraden van de Landmacht, bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, bij de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden van de Landmacht en bij den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, gewijzigd bij de K. B. van 21 November 1913, S. 415 en van 22 Januari 1915, S. 23, intrekking van het bepaalde sub II*a* van het K. B. van 12 April 1911, S. 114 en van het bepaalde sub II*a*, 2°. en 3°., van het K. B. van 13 November 1911, S. 336 en toepasselijk verklaring van de gewijzigde regeling, voorzoover zij de beambten betreft, op de beambten ter griffie van het Hoog Militair Gerechtshof en ten parkette bij dit College, alsmede nadere regeling van de bezoldiging der bedienden bij voormeld College en Parket.
S. 328. 21 Juli.
— Besluit houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie Stellingcommandanten".
S. 330. 22 Juli.
— Besluit tot wijziging der „Oorlogsinstructie Onder-Commandanten van stellingen".
S. 331. 22 Juli.
— Besluit houdende nadere aanwijzing der gebieden, waarin door de Territorialebevelhebbers het militair gezag zal worden uitgeoefend. S. 332. 22 Juli.
— Besluit tot vaststelling van den tekst der Regeling van de aanstelling, de bezoldiging en den dienst van de beambten en bedienden bij de Krijgsraden van de Landmacht, bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, bij de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden van de Landmacht en bij den Fiskaal bij den Zeekrijgsraad binnen het Rijk in Europa, vastgesteld bij het K. B. van 15 September 1913, S. 368, laatstelijk gewijzigd bij het K. B. van 21 Juli 1916, S. 328 en toepasselijkver-

klaring der gewijzigde regeling op de beambten ter griffie van en ten parkette bij het Hoog Militair Geregtshof, alsmede nadere regeling van de bezoldiging der bedienden bij dit College. S. 470. 11 Oct.
— Arrest van den H. R. Ten onrechte besliste de Rechtbank, dat door het in werking treden der wet van 31 December 1915, S. 533, het onderhavige besluit van het Militair Gezag krachtens art. 151 der Gemeentewet ten aanzien van zijn bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen, van rechtswege opgehouden heeft te gelden. De wetgever immers heeft in die wet van 31 December 1915 de nederlage van goederen slechts aan zich getrokken, voorzoover betreft de z.g. eerste linie, waaruit volgt, dat die wet genoemd besluit in ieder geval onaangetast heeft gelaten, voorzoover het betrekking heeft op de nederlage van goederen buiten die strook, zoodat nu de gemeente, waar het feit gepleegd is, buiten de eerste linie ligt, het besluit daarvoor van kracht bleef. Toepassing van art. 1, 2e lid Sr. 23 Oct.
— Besluit houdende nadere vaststelling van voorschriften ter uitvoering van de, sedert gewijzigde, wet van 23 Mei 1899, Stbl. no. 128. S. 488. 2 Nov.
— Besluit houdende wijziging van de „Oorlogsinstructie Stellingcommandanten". S. 489. 2 Nov.
— Besluit houdende aanwijzing van de gezagsgebieden van de Territoriale bevelhebbers. S. 495. 8 Nov.
— Besluit houdende het in staat van beleg verklaren van territoriaal zeegebied, zoomede van enkele gemeenten en gedeelten van gemeenten des Rijks. S. 527. 13 Dec.
— Wet houdende aanvulling van het Crimineel Wetboek voor het krijgsvolk te water, ter voorziening in eene gebleken leemte ten opzichte van samenrottingen van schepelingen. S. 539. 16 Dec.
— Zie ook: *Indië. (Nederlandsch)*
— „ „ *Pensioenen.*

Militair Onderwijs. Besluit tot wijziging van een onderdeel van de Tabel, behoorende bij het Reglement voor de Koninklijke Militaire Academie, tevens houdende machtiging om voor den duur van den abnormalen toestand, voortvloeiende uit de mobilisatie 1914, af te wijken van onderscheidene bepalingen van dat Reglement. S. 141. 23 Maart.
— Besluit houdende wijziging en aanvulling van de Reglementen voor de Cadettenschool en de Koninklijke Militaire Academie en van de bepalingen nopens de toelating in Indië tot die inrichtingen van onderwijs. S. 154. 3 April.
— Besluit tot wijziging van het Reglement voor de Cadettenschool. S. 160. 10 April.
— Besluit tot wijziging van het Reglement voor den Hoofdcursus en van de daarbij behoorende Tabel. S. 479. 21 Oct.

Militie. (Nationale) Wet tot aanvulling van artikel 100 der Militiewet. S. 36. 15 Jan.
— Missive van den Minister van Oorlog aan de Burgemeesters, betreffende vergoeding wegens kostwinnerschap. 25 Febr.
15 April.
17 April.
23 Juni.
3 Juli.
13 Juli.
25 Aug.
— Besluit houdende beslissing dat wanneer iemand in afwachting van een beslissing op een tijdig ingediend verzoek om vrijstelling op grond van broederdienst, zijne aanvrage om vrijstelling wegens kostwinnerschap niet binnen den gestelden termijn doet, er een geldige reden bestaat om met toepassing van art. 39 van den termijn in art. 33 genoemd, af te wijken. 15 April.
— Wet betreffende bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting 1917. S. 206. 27 Mei.
— Besluit betreffende militie- of landweerplichtige matrozen met kort dienstverband. S. 269. 3 Juni.
— Wet tot tijdelijke verhooging van het maximum der vergoeding wegens kostwinnerschap van dienstplichtigen. S. 293. 24 Juni.
— Besluit tot het treffen van bijzondere maatregelen met betrekking tot de lichting der militie van 1917. S. 312. 27 Juni.
— Wet tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 359. 29 Juli.
— Besluit betreffende de sterkte van de lichting der zeemilitie van 1917. S. 367. 1 Aug.
— Besluit houdende beslissing dat tot den diensttijd, bedoeld in art. 24, eerste lid, onder 5°. der militiewet, niet behoort de wegens het oorlogsgevaar verlengde dienst. 24 Aug.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende

kwade practijken bij keuring van dienstplichtigen. 16 Sept.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende vrijstelling van militiedienst. 27 Sept.
— Wet tot het langer in dienst houden van ingelijfden bij de militie. S. 563. 30 Dec.
— Zie ook: *Militaire Zaken.*

Ministerieele Departementen. Besluit tot overbrenging van de zorg voor de uitvoering van de Ongevallenwet 1901, de Radenwet, de Ziektewet en de Invaliditeitswet, alsmede van de uit die wetten voortgevloeide Koninklijke besluiten, voor zooveel het Departement van Financiën bij die uitvoering betrokken is, naar dat van Waterstaat. S. 67. 12 Febr.
— Besluit tot wijziging van het Koninklijk besluit van 21 April 1913, S. 136, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de wijze van benoeming en bevordering van de ambtenaren en bedienden bij de Departementen van Algemeen Bestuur. S. 133. 17 Maart.
— Wet houdende wettelijke voorziening naar aanleiding van het K. B. van 12 Februari 1916 (Stbl. nº. 67). S. 296. 24 Juni.
— Besluit houdende bepaling van het tijdstip van in werking treden van de wet van 24 Juni 1916 (Stbl. nº. 296). S. 313. 28 Juni.
— Besluit naar aanleiding van het K. B. van 12 Februari 1916 (Stbl. nº. 67). S. 314. 28 Juni.
— Besluit tot wijziging van het K. B. van 16 Mei 1913, S. 186, houdende vaststelling van bepalingen omtrent de inrichting van het Departement van Marine. S. 423. 28 Aug.

Molestverzekering. Wet houdende machtiging tot het aangaan van verzekeringsovereenkomsten tegen het gevaar van molest in verband met den tegenwoordigen oorlogstoestand. S. 210. 27 Mei.

Motorrijtuigen enz. Arrest van den H. R. Art. 31 jº. art. 1 Motor- en Rijwielreglement heeft blijkens de gekozen ruime bewoordingen niet slechts die voorschriften op het oog, welke door de bestuurders enz. van rij- of voertuigen, geen motorrijtuigen zijnde, in acht zijn te nemen, doch ook dezulke, waaraan anderen zich met betrekking tot die rij- en voertuigen hebben te houden, zoodat derhalve art. 2, 2º. toepassing mist, wanneer de bestuurders van motorrijtuigen, rij- of voertuigen, langs spoorstaven voortbewogen, inhalen. 26 Juni.
— Besluit tot wijziging van het Motor- en Rijwielreglement. S. 532. 15 Dec.

Muntwezen. Besluit houdende vaststelling van regelen ten aanzien van de bezoldiging van het vaste werkliedenpersoneel van 's Rijks Munt. S. 14. 12 Jan.

Mijnen. Besluit tot uitbreiding van het mijnveld van Staatsmijn Emma. S. 420. 22 Aug.
— Besluit houdende aanvulling van het Mijnreglement 1906. S. 474. 13 Oct.
— Wet tot nadere wijziging van artikel 9 der wet van den 27sten April 1904, S. 73, houdende nadere bepalingen betreffende de mijnontginning, met wijziging der wet van 21 April 1810 (Bulletin des Lois nº. 285). S. 552. 16 Dec.

Naturalisatie. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende naturalisatie in Pruisen. 25 Maart.
— Wetten houdende naturalisatie van:

v. Bloeme. A. E.	S. 389.	11 Aug.
Braicks. H. W.	245.	29 Mei.
Bruns. J. L.	266.	29 Mei.
Cortenraay. J.	379.	11 Aug.
Determann. H. H.	258.	29 Mei.
Grunheid. H. J.	261.	29 Mei
Haubrich. J. E.	252.	29 Mei.
Heslink. K. A.	380.	11 Aug.
Hiltermann. G. B.	247.	29 Mei.
Hinricks. J. Th. W.	255.	29 Mei.
Hirsch. J.	504.	10 Nov.
Imkamp. A. M. H.	384.	11 Aug.
Jacobs. P. J. A.	381.	11 Aug.
Janssen. G.	382.	11 Aug.
Judels. L.	386.	11 Aug.
Klarenaar. W. O.	243.	29 Mei.
Knuf. M. H.	246.	29 Mei.
Koopmann. B. W.	244.	29 Mei.
Kröger. J. A.	259.	29 Mei.
Krull. K. C. F. L.	267.	29 Mei.
Krützmann. A. H. J.	248.	29 Mei.
Kuntze. H. L. C. Th.	391.	11 Aug.
Küppers. J. P.	260.	29 Mei.
Küstors. P. W.	387.	11 Aug.
Lemmens. H. J.	378.	11 Aug.
Loeschke. O. H.	503.	10 Nov.
Lohbeck. H. P. L.	375.	11 Aug.
Mählmeyer. L. F. J.	392.	11 Aug.
Mansvelt. Dr. N.	393.	11 Aug.
Moier. G. H.	265.	29 Mei.
Molengraaff. Dr. G. A. F.	383.	11 Aug.
Mreijen.	501.	10 Nov.

v. Nispen tot Sevenaer. Jonkvr. M. J. C. Th. H., Wed. G. L. H. M. Markies von Villers, Graaf von Grignoncourt. S. 453. 22 Sept.

Osterkamp. B. W. S. 253. 29 Mei.
Ries. L. A. 249. 29 Mei.
Riesenbeck. B. H. W. 502. 10 Nov.
Schmidt. R. A. 250. 29 Mei.
Seerden. P. A. 377. 11 Aug.
ten Seldam. J. 385. 11 Aug.
Sigel. R. E. 257. 29 Mei.
Steinkühler. P. D. 264. 29 Mei.
Thelen. H. 376. 11 Aug.
Többen. M. W. B. P. A. 263. 29 Mei.
Versteyl. P. A. 254. 29 Mei.
Vogel. J. Ph. 388. 11 Aug.
Vogt. G. 251. 29 Mei.
Warndorff. J. J. 242. 29 Mei.
Windstosser. J. S. G. 256. 29 Mei.
Winkel. A. B. 390. 11 Aug.
Zumpolle. H. A. J. 262. 29 Mei.

Nederlanderschap en onderdaanschap. Missive van den Minister van Staat, Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende afgifte van bewijzen van Nederlanderschap enz. 29 Aug.

— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin, betreffende bewijzen van Nederlanderschap. 20 Oct.

Notariaat. Besluit tot nadere wijziging van den Algemeenen maatregel van Bestuur, ingevolge het vierde lid van artikel 13 der wet op het notarisambt vastgesteld bij K. B. van 23 November 1905, S. 38, en laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 5 Aug. 1911 (Stbl. nº. 273). S. 283. 19 Juni.

— Besluit tot nadere wijziging van den Algemeenen maatregel van Bestuur, ingevolge artikel 14 van de wet op het notarisambt, vastgesteld bij K. B. van 4 Juni 1878, S. 81, en laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 21 April 1908 (Stbl. nº. 119). S. 284. 19 Juni.

— Arrest van den H. R. Van onbevoegdheid van den rechter is geen sprake wanneer een notaris belooning vordert, niet volgens het wettelijk tarief, maar volgens overeenkomst. In dat geval kan de notaris zich niet wenden tot den Voorzitter der Rechtbank, die immers in geen geval over het bestaan en het bindend karakter der beweerde overeenkomst zou kunnen oordeelen. 17 Nov.

— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 23 November 1905, S. 308, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld in het vierde lid van art. 13 der wet op het Notarisambt. S. 526. 8 Dec.

— Arrest van den H. R. De bewoordingen van art. 31 Wet Notarisambt, hetwelk spreekt van bij en van tijdens het verlijden der akte geven geen grond voor de opvatting, dat alleen indien het weigeren om te teekenen met opgave van de reden plaats heeft op het oogenblik van het sluiten der akte, van de weigering en de opgegeven reden in de akte melding moet worden gemaakt, zal ze niettemin kracht hebben van authentiek geschrift, doch dat, indien de reden op een vroeger tijdstip slechts is opgegeven, het daarvan melding maken straffeloos kan worden nagelaten. Het is voor de toepassing van genoemd artikel onverschillig of een en ander plaats heeft op het oogenblik dat men tot teekenen wordt uitgenoodigd dan wel iets vroeger. Cassatieberoep verworpen tegen de beslissing van het Hof dat de geëxecuteerde akte, op grond dat ze niet voldoet aan het in voormeld artikel gestelde vereischte, als niet-authentiek moet worden beschouwd (opheffing van het beslag met schadevergoeding). 22 Dec.

Octrooien. Zie: *Industrieele en Intellectueele eigendom.*

Onderdaanschap. Zie: *Nederlanderschap.*

Onderscheidingsteekenen. Besluit tot vaststelling van een eeretcken ter gelegenheid van den watersnood 1916. 6 Maart.

Onderwijs. (Hooger) Besluit tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1916 af te nemen examens, bedoeld in de artikelen 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en 57 der Wet van 2 Mei 1863, S. 50, voor hen, die op 1 Januari 1916 meer dan twaalf maanden onder de wapenen waren. S. 58. 29 Jan.

Gewijzigd. 157. 6 April.

— Besluit houdende nadere wijziging van het bij de K. B. van 4 Juni 1878, S. 86, 22 Juli 1893, S. 119, 28 Juli 1894, S. 140, 26 April 1895, S. 77, 13 Mei 1896, S. 78, 24 Juli 1901, S. 195 en 24 December 1909, S. 411, gewijzigde K. B. van 27 April 1877, S. 87, waarbij de in de artt. 131, 137 en 141 der hooger-onderwijswet bedoelde examens en promotiën zijn vastgesteld. S. 79. 23 Febr.

— Besluit tot aanwijzing, overeenkomstig artikel 157 der Hooger-onderwijswet, van het „Willem-Lodewijk-Gymnasium", te Groningen, der vereeniging voor Christelijk Middelbaar en voorbereidend Hooger Onderwijs te Groningen. S. 86. 25 Febr.

— Besluit tot aanwijzing, overeenkomstig

art. 157 der Hooger-onderwijswet, van het gymnasium „R. K. lyceum voor meisjes" te 's-Gravenhage, van het Kerkbestuur van de parochie van den H. Antonius Abt, te 's-Gravenhage. S. 87. 25 Febr.
— Besluit tot aanwijzing overeenkomstig art. 157 der Hooger-onderwijswet, van het Christelijk gymnasium te Zetten der Vereeniging voor Christelijk Hooger- en Middelbaar Onderwijs te Zetten. S. 129. 15 Maart.
— Besluit tot nadere wijziging en aanvulling van het bij K. B. van 15 Juli 1912, S. 258, aangevulde K. B. van 30 Juni 1909, S. 207, waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen en technische hoogescholen, bedoeld in art. 120 der Hooger-onderwijswet, alsmede diploma's en getuigschriften, bedoeld in dat wetsartikel en de daaraan verbonden vrijstellingen worden omschreven. S. 142. 23 Maart.
— Besluit tot nadere wijziging en aanvulling van het bij K. B. van 11 Juli 1913, S. 325, aangevulde K. B. van 30 Juni 1909, S. 208, waarbij worden aangewezen de buitenlandsche instellingen van onderwijs of onderzoek, bedoeld in art. 125 der Hooger-onderwijswet. S. 143. 23 Maart.

Onderwijs. (**Lager**) Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de districtsschoolopzieners betreffende aanmoediging bezit akte land- of tuinbouwkunde. 5 Jan.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 30 Augustus 1910, S. 273, houdende aanvulling van het K. B. van 13 November 1905, S. 302, ter uitvoering van artikel 48 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs. S. 50. 17 Jan.
368. 3 Aug.
— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 30 Augustus 1910, S. 274, houdende aanvulling van het K. B. van 13 November 1905, S. 303, ter uitvoering van art. 59 der wet tot regeling van het Lager Onderwijs. S. 51. 17 Jan.
369. 3 Aug.
— Besluit houdende beslissing dat, nu sedert 14 jaar geen onderwijs in vak *p* is gegeven, niettegenstaande het als verplicht vak op het programma der school voorkwam, de Raad dat vak facultatief mag stellen. 10 Febr.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten, betreffende adviezen omtrent toepassing van art. 53 der Lageronderwijswet. 19 Febr.
— Besluit houdende beschikking op het beroep, ingesteld door den Raad der gemeente 's-Gravenhage, tegen het besluit van Gedeputeerde Staten van Zuidholland, waarbij goedkeuring is onthouden aan het besluit van dien Raad van 28 Juni 1915, voor zoover daarbij aan D. Kanon ongevraagd eervol ontslag is verleend als hoofd der openbare lagere school aan de Sirtemastraat nº. 179. S. 80. 23 Febr.
— Besluit houdende beslissing, dat de Raad bevoegd is voor het bezit der acte landbouwkunde of tuinbouwkunde L. O. aan het hoofd eener school een jaarlijksche toelage te verleenen, ook wanneer het landbouwonderwijs voornamelijk buiten de school te midden der landbouwers gegeven wordt. 13 Maart.
— Besluit houdende beslissing, dat de bepaling eener verordening, medebrengende dat aan de onderwijzers, die onder de wapenen zijn, na één jaar geenerlei wedde uit de gemeentekas meer zal worden betaald, onbillijk en niet voor goedkeuring vatbaar is. 22 Maart.
— Besluit houdende beslissing dat er voor Gedeputeerde Staten geene reden bestaat om aan een onderwijzer niet toe te staan de bediening van agent der Onderlinge Levensverzekering Mij. „'s Gravenhage" te mogen bekleeden. 31 Mei.
— Wet tot wijziging en aanvulling van de wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 297. 24 Juni.
300. 24 Juni.
— Besluit tot uitvoering van artikel IX der wet van 21 Juni 1913 (Stbl. nº. 303). S. 329. 22 Juli.
— Besluit waarbij worden aangewezen de in de koloniën en bezittingen afgegeven akten van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs, bedoeld in artikel 89 der wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 373. 7 Aug.
— Besluit tot het verleenen van vervroegd voorschot op de Rijksbijdragen over 1916 aan besturen van bijzondere lagere scholen, bedoeld in artikel 59 der wet tot regeling van het lager onderwijs. S. 467. 7 Oct.
— Besluit tot vaststelling van bepalingen voor het examen, bedoeld in art. 86 der wet tot regeling van het lager onderwijs, ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor huis- en schoolonderwijs in het vak, vermeld onder *u* in artikel 2 dier wet, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1916, Stbl. nº. 297. S. 491. 2 Nov.
— Besluit tot het vaststellen van regelen betreffende het verleenen van de vrijstelling,

bedoeld in het derde lid van artikel 16 der wet tot regeling van het lager onderwijs, zooals dat artikel is gewijzigd bij de wet van 24 Juni 1916, Stbl. nº. 297. S. 492. 2 Nov.

Onderwijs. (Middelbaar) Besluit tot het verleenen van gedeeltelijke vrijstelling van de in 1916 af te nemen examens, bedoeld in de artikelen 12 en 123 der Hooger-Onderwijswet en 57 der Wet van 2 Mei 1863, S. 50, voor hen, die op 1 Januari 1916 meer dan twaalf maanden onder de wapenen waren. S. 58. 29 Jan. 157. 6 April.

— Besluit tot vaststelling van een Reglement voor de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool. S. 443. 18 Sept.

Onderwijs. (Militair) Zie: *Militaire Zaken.*

Ongevallenverzekering. Arrest van den H. R. Uit het bij de behandeling der Ongevallenwet 1901 in de 2e Kamer der Staten-Generaal bij de totstandkoming van art. 61 voorgevallene in verband ook met de artt. 20, 21 en 22 dier wet is af te leiden, dat de wetgever kleine en onbeteekenende verwondingen niet als ongevallen heeft willen beschouwd zien. Derhalve is gerequireerde, nu bij dagvaarding omtrent het aan S. overkomen ongeval alleen was gesteld, dat deze aan de rechterhand werd verwond, terecht van rechtsvervolging ontslagen. 14 Febr.

— Besluit tot wijziging van het K. B. van 18 December 1902, S. 223, gewijzigd bij K. B. van 17 Maart 1905, S. 96, houdende vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur als bedoeld in art. 86, derde lid, der Ongevallenwet 1901. S. 117. 9 Maart.

— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 21 November 1902, S. 200, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 59, sub 2, der Ongevallenwet 1901, zooals dat besluit is gewijzigd bij het K. B. van 27 Januari 1905, S. 31, en bij het K. B. van 16 December 1913 (Stbl. nº. 444). S. 156. 5 April.

— Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 8 December 1902, S. 214, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 72 der Ongevallenwet 1901, zooals dat besluit laatstelijk is gewijzigd bij het K. B. van 7 October 1915 (Stbl. nº. 423). S. 171. 27 April.

— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot nadere uitvoering van art. 2, zesde en zevende lid, slot, van de Oorlogszeeongevallenwet 1915. 23 Mei.

— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 2 Februari 1903, S. 63, gewijzigd bij K. B. van 1 Juni 1906, S. 121, houdende vaststelling der loonbedragen, bedoeld in art. 7 sub III, der Ongevallenwet 1901. S. 311. 24 Juni.

— Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 18 Juni 1909, S. 189, laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 30 Mei 1914, S. 218, tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 31 der Ongevallenwet 1901. S. 510. 20 Nov.

— Arrest van den H. R. De verschijningsplicht, in art. 64 der Ongevallenwet den getuigen opgelegd, slaat terug op een onderzoek als bedoeld in art. 63, welk onderzoek slechts plaats heeft, indien het ongeval voor „een verzekerde" een der in dat artikel genoemde gevolgen heeft gehad. Waar onder „verzekerde" in verband met de artt. 1 en 2 dier wet slechts kan worden verstaan een werkman, werkzaam in een verzekeringsplichtig bedrijf, kan dat onderzoek dus alleen plaats hebben, als het betreft een dergelijk ongeval, aan zoodanig werkman overkomen. Bij telastelegging van overtreding van art. 444 Sr. moet dus in dit geval in de dagvaarding worden gesteld, dat het ongeval, waarop het onderzoek betrekking had, overkomen was aan een werkman in een verzekeringsplichtig bedrijf. 4 Dec.

— Zie ook: *Ministerieele Departementen.*

Onteigening. Arrest van den H. R. De grond van het cassatiemiddel kan echter niet worden onderzocht, omdat de rechterlijke macht niet bevoegd is tot beantwoording der vraag, of het besluit van den Gemeenteraad, uit kracht waarvan de onteigening is uitgesproken, in art. 77 der Onteigeningswet zijn grond vindt. De wetgever heeft in de Onteigeningswet den burgerlijken rechter een nauwkeurig afgebakende taak aangewezen. Naar het stelsel heeft de rechter in een geval als het onderhavige, waarbij het Raadsbesluit in de plaats treedt van de wet tot verklaring van het algemeen nut en het K. B. tot aanwijzing der perceelen, te onderzoeken, of er een Raadsbesluit is, goedgekeurd door de Koningin den Raad van State gehoord, doch heeft de Rechter niet andermaal de wettigheid van zulk een besluit — i. c. of de onteigening volgens het uitbreidingsplan ook grond voor bouwblokken mocht omvatten — te onderzoeken. Onjuiste motiveering voor de

ter zake van den ondergrond van het onderhavige fabrieksterrein toe te kennen schadeloosstelling. Ten onrechte heeft de Rechtbank overwogen, dat de voor een nieuw fabrieksterrein te betalen prijs geen maatstaf mag zijn voor de schadeloosstelling, welke voor het oude terrein moet worden gegeven. 10 Jan.

— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor en ten behoeve van de stichting van een gebouw ter uitbreiding van de openbare lagere school aan de Kerkstraat te 's-Gravenhage. S. 20. 15 Jan.

— Idem noodig voor en ten behoeve van het doortrekken van de Beekstraat naar de verbreede Willemstraat te Hengelo (O.). S. 21. 15 Jan.

— Idem ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement Oudenbosch. S. 43. 15 Jan.

— Idem van eigendommen in de gemeente Haamstede, noodig voor den aanleg van een voetpad van den Vertonsweg naar den vuurtoren aldaar. S. 44. 15 Jan.

— Idem ten behoeve van uitbreiding van het havenemplacement Veghel van de Noord-Brabantsch-Duitsche Spoorweg-Maatschappij. S. 45. 15 Jan.

— Idem ten behoeve van een los- en laadplaats „Oostdijk" bij wachtpost 28 van den spoorweg Roosendaal—Vlissingen. S. 46. 15 Jan.

— Arrest van den H. R. Verandering van weiland of bouwland tot tuinland nà de nederlegging van de plannen der onteigening. Feitelijke beslissing. Juiste toepassing van art. 39 Onteigeningswet. Strekking van dat artikel. Bepaling van de waarde van het goed naar een huurwaarde lager dan de werkelijk bedongen huur. Novum in cassatie. Eischer was door het advies der deskundigen gewaarschuwd en had het hierbedoelde element van schade, nl. het verschil tusschen de huurwaarde en de werkelijk gemaakte huur, voor de Rechtbank ter sprake kunnen brengen. Voorkoming van de waardevermindering van het niet onteigende gedeelte door toekomstige maatregelen der onteigenende partij. Of de wet dit in het algemeen toelaat, behoeft niet te worden onderzocht, omdat het in elk geval niet gaat op de manier als in het bestreden vonnis is geschied, nl. door vestiging van een erfdienstbaarheid van uitweg tegen den wil van de onteigende partij. 17 Jan.

— Arrest van den H. R. De schade door de ontzetting uit den eigendom op zich zelve berokkend is niet afhankelijk, en hare begrooting mag dus ook niet afhankelijk worden gesteld, van vroegere aankoopen (tegen een lageren prijs dan door de Rechtbank als basis voor de berekening der bedrijfsschade is genomen), ook al zou vaststaan, dat de aangekochte gronden de onteigende gronden kunnen vervangen. Door het geven van een mindere schadeloosstelling mag aan den onteigende niet het voordeel van dien vroegeren aankoop worden ontnomen. 24 Jan.

— Arrest van den H. R. Geen wettelijke bepaling legt aan de te onteigenen partij de verplichting op om bij voorbaat, ter voorkoming van door de onteigening te lijden schade, werken te doen uitvoeren en ontzegt haar vergoeding der geleden schade (i. c. verlies van de vroege teelt door een warmoezenier), indien zij die maatregelen (nl. het maken van installatiën op reeds aangekocht goed) niet heeft getroffen. 24 Jan.

— Arrest van den H. R. Berekening der bedrijfsschade. De onteigende partij beklaagt zich ten onrechte over de door de Rechtbank gemaakte berekening; in het vonnis is terecht rekening gehouden met hetgeen zij reeds van het te onteigenen goed in natura tot zich genomen en gehouden had. 31 Jan.

— Arrest van den H. R. De onteigende heeft recht op volledige vergoeding der schade die hij door de ontzetting uit den eigendom zal lijden, derhalve om te worden herplaatst in denzelfden toestand als waarin hij vóór de onteigening verkeerde. De omstandigheid dat de onteigende in 1912 eenige perceelen ondershands heeft gekocht, waarvan in de notarieele akte wordt gezegd, dat ze zijn „warmoezeniersland" en dienen „ter voortzetting van zijn bedrijf" heeft geen invloed op de ter zake van het thans onteigende toe te kennen schadeloosstelling. De bedoeling waarmede hij die gronden, die uit den aard der zaak mede aan zijn tuindersbedrijf kunnen worden dienstbaar gemaakt, heeft aangekocht is onverschillig. Hij zal slechts volledig zijn schadeloos gesteld als hij na de onteigening boven en behalve de in 1912 aangekochte perceelen wederom een perceel tuingrond van dezelfde grootte en hoedanigheid als het onteigende zal hebben verkregen. 4 Febr.

— Wet tot onteigening van eigendommen in de gemeente Rolde, noodig tot het ver-

krijgen van een oefeningsterrein voor het garnizoen Assen. S. 106. 4 Maart.
— Arrest van den H. R. De artt. 151 Grondwet en 40 Onteigeningswet schrijven den rechter niet voor den weg, dien hij heeft te volgen om tot de bepaling der werkelijke waarde van het te onteigenen goed te komen. In het algemeen kan de werkelijke waarde van gronden door kapitaliseering van hunne werkelijke huurwaarde worden bepaald; de vraag, of die maatstaf in een gegeven geval de juiste is, kan in cassatie niet worden onderzocht. 6 Maart.
— Arrest van den H. R. Indien men aanneemt, dat de verhuurder-eigenaar reeds aanstonds den eigendom verkrijgt van de gebouwen door zijn huurder in den loop der huurovereenkomst op den verhuurden grond gesticht, dan lijdt hij toch door onteigening dier gebouwen geen schade, welke ingevolge de Onteigeningswet voor vergoeding in aanmerking kan komen, omdat de huurder in ieder geval de bevoegdheid heeft die gebouwen vóór het einde der huurovereenkomst te sloopen. Dit wordt niet anders, indien de verhuurder-eigenaar het recht heeft bedongen om de door de huurders gestichte gebouwen, die zich bij het einde der huur nog op het gehuurde mochten bevinden, tegen de geschatte waarde over te nemen. Over het bij overeenkomst treffen van een regeling van verdere strekking dan bij art. 658 als uitzondering op art. 656 B. W. is gegeven: zie concl. O. M. De in het cassatiemiddel aangevallen redeneeringen zijn door de Rechtbank gegeven, niet om daarop mede te doen steunen de hoegrootheid der aan den te onteigenen grond toe te kennen waarde, maar om aan te toonen, dat de eventueele uitkomsten van de daartegenover door den eigenaar uitgedachte plannen te onzeker zijn, dan dat zij als maatstaf voor berekening zouden kunnen worden aanvaard. 13 Maart.
— Arrest van den H. R. Het bij de waardebepaling van den te onteigenen grond rekening houden met het gedeelte (3/4) dat in de toekomst voor straat is bestemd en dat dus door een gegadigde niet te gelde zou kunnen worden gemaakt, leidt niet tot die in het cassatiemiddel gewraakte en ook wettelijk onaannemelijke uitkomst, dat een deel van den grond om niet moet worden afgestaan, waar immers de ten slotte vastgestelde schadeloosstelling wordt toegekend voor het geheel, dus ook voor het tot straten-aanleg bestemde gedeelte. De grief dat de Rechtbank bij de berekening van het voor straat bestemde gedeelte heeft rekening gehouden met een in het tijdvak van art. 92 Onteigeningswet nog niet Kon. goedgekeurd, bij raadsbesluit vastgesteld, bebouwingsplan, in plaats van met het veronderstelde gemiddelde van art. 27 der Woningwet, is eveneens ongegrond, omdat de waardebepaling der Rechtbank niet berust op het Raadsbesluit zelf, maar daarop, dat een gegadigde bij het doen van een bod rekening zou houden met de groote — volgens de Rechtbank aan zekerheid grenzende — kans, dat het voor straat aangewezen gedeelte werkelijk zou blijken niet voor bebouwing in aanmerking te komen. 24 Maart.
— Arrest van den H. R. Onteigening. Schadeloosstelling uitsluitend in geld en vooraf genoten of verzekerd. Bedrijfsschade. Stilstand van bedrijf. Voorkoming van die schade door oordeelkundig handelen, nl. door de te onteigenen fabriekserreinen na de onteigening van de onteigenende partij in huur aan te nemen, terwijl inmiddels de nieuwe fabriek gereed zou zijn. De Rechtbank heeft onder deze omstandigheden terecht geen schadeloosstelling wegens stilstand van het bedrijf toegekend. 8 Mei.
— Wet tot verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen, noodig voor het aanleggen van straten en pleinen en het verkrijgen van aangrenzend bouwterrein te Hoogezand. S. 198. 27 Mei.
— Idem ten behoeve van een spoorweg van Stadskanaal over Ter Apel naar de Duitsche grens. S. 232. 29 Mei.
— Idem van uitbreiding van het stationsemplacement Rilland-Bath met bijkomende werken. S. 233. 29 Mei.
— Idem van uitbreiding van het stationsemplacement Groesbeek. S. 234. 29 Mei.
— Arrest van den H. R. De rechtbank, verplicht alle omstandigheden in aanmerking te nemen, welke naar haar oordeel van invloed zijn op de werkelijke waarde der te onteigenen perceelen, heeft terecht rekening gehouden met een door den Gemeenteraad vastgestelde voorgevelrooilijn en met de gevolgen daarvan, nu zij oordeelde dat die gevolgen op die waarde invloed uitoefenden. De Gemeenteraad was ingevolge art. 3 der Woningwet en art. 76 der Bouwverordening bevoegd om die voorgevelrooilijn vast te stellen, onverschillig welke bedoeling bij die vaststelling mag hebben voorgezeten. 16 Juni.

— Arrest van den H. R. Door de verklaring van den huurder dat hij van de hem bij de huurovereenkomst gegeven optiejaren gebruik maakt, komt noch een nieuwe verhuring noch de verlenging eener afgeloopen huur tot stand. Het laatste lid van art. 42 der Onteigeningswet mist dus toepassing, ook al is die verklaring gedaan na de in art. 39 bedoelde nederlegging. 23 Juni.
— Arrest van den H. R. Het onteigeningsgeding betreft twee vragen: wat kan en moet onteigend worden en welke schadeloosstelling moet daarvoor worden toegekend. De Rechtbank besliste, dat het onderhoud der te onteigenen openbare wegen niet inhaerent was aan den eigendom, doch op den onteigende drukte als deel van zijn publiekrechtelijke taak; dat derhalve de kosten van onderhoud niet van de waarde der perceelen moeten worden afgetrokken. Eischer, wien meer schadeloosstelling werd toegekend dan hetgeen waarop hij zelf meent recht te hebben — eischer wilde, met het oog op een latere regeling, beslist zien dat de onderhoudsplicht inhaerent was aan den eigendom — kan zijn belang bij het cassatieberoep niet motiveeren met een beroep op die later te maken regeling, welke in het onteigeningsgeding niet aan de orde is. Publiekrechtelijke heffingen of privaat-rechtelijke recognitiën? De rechtbank heeft de schadeloosstelling voor het gemis van recognitiën ontzegd op grond dat niet is komen vast te staan, dat de recognitiën, waarop de onteigende partij zich beriep, van privaatrechtelijken aard zijn. Hierdoor wordt die beslissing geheel gerechtvaardigd. Op hetgeen de Rechtbank daaraan ten overvloede toevoegt steunt hare beslissing niet, zoodat een onderzoek naar de daartegen in cassatie gerichte grief onnoodig is. 30 Juni.
— Wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van eigendommen in de gemeenten Maasbracht, Wessem, Linne, Beegden, Roermond en Maasniel, noodig voor den aanleg van twee stuwen, sluizen met kanalen, grond- en andere werken ten behoeve van de kanalisatie van een gedeelte van de rivier de Maas. S. 337. 29 Juli.
— Idem ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement Wageningen van den spoorweg Ede—Wageningen. S. 338. 29 Juli.
— Idem ten behoeve van den aanleg van een spoorweg van Winsum naar Zoutkamp. S. 396. 11 Aug.
— Idem van eigendommen in de gemeente 's-Gravenhage, ten behoeve van de huisvesting van den dienst van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie. S. 406. 18 Aug.
— Besluit tot onteigening van perceelen in de gemeente Muiden en Naarden, ten behoeve van de verbetering van den provincialen zeedijk tusschen Muiderberg en Naarden en den aanleg van een gedeelte zeedijk op de hooge gronden van Muiderberg. S. 445. 21 Sept.
— Arrest van den H. R. De vraag, welke partij in een onteigeningsgeding in de kosten moet worden veroordeeld, kan niet altijd beantwoord worden door eenvoudige vergelijking van het bedrag van het aanbod met de toegekende schadevergoeding. Wanneer door verandering van feitelijke omstandigheden de schadeelementen tijdens de uitspraak van het vonnis niet meer dezelfde zijn als ten tijde van het aanbod, moet met de tijdens het onteigeningsgeding ingetreden verandering worden rekening gehouden. I. c. was het toegekende bedrag wel lager dan het aanbod, maar door de terbeschikkingstelling van het onteigende goed gedurende den tijd benoodigd voor de nieuwe inrichting van het bedrijf kwam de schade wegens stilstand van het bedrijf te vervallen. De Rechtbank besliste tevens dat, ware bedoelde regeling niet getroffen, het aangeboden bedrag zou zijn overschreden. 15 Dec.
— Wet, tot verklaring van het algemeen nut der onteigening ten behoeve van: *a.* aanleg van spoorwegverbindingen met de havens-West bij Amsterdam met bijkomende werken; *b.* aansluiting van den spoorweg Amsterdam-Haarlem aan de onder *a* bedoelde spoorwegverbindingen; *c.* aanleg van een rangeerterrein nabij Duivendrecht met bijkomende werken. S. 541. 16 Dec.
— Idem ten behoeve van uitbreiding van het stationsemplacement Dalen van den spoorweg van Coevorden naar Gasselternijeveen. S. 542. 16 Dec.
— Idem ten behoeve van uitbreiding van stationsinrichtingen te Tilburg. S. 543. 16 Dec.
— Idem ten behoeve van het maken van eene los- en laadplaats op het emplacement Susteren. S. 544. 16 Dec.
— Idem ten behoeve van den aanleg van een electrischen spoorweg van Haarlem naar Heemstede. S. 545. 16 Dec.
— Idem ten behoeve van uitbreiding van het halte-emplacement Miste. S. 546. 16 Dec.

— Arrest van den H. R. Onteigening van een gedeelte van eenen aan de gemeente Sneek toebehoorenden trekweg. Voordeelen, welke uit dien gemeentegrond konden worden verkregen door het uitgeven van gebruiksrechten daarop. Waarde-bepaling van het onteigende, waarbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheid, dat de Kroon zal gebruik maken van het vernietigingsrecht ten aanzien der Verordeningen, waarbij bedoelde heffingen worden vastgesteld. Meerdere of mindere waarschijnlijkheid dat de Kroon van dat recht zou gebruik maken. 22 Dec.

Oorlogswinstbelasting. Wet tot heffing eener oorlogswinstbelasting. S. 288. 22 Juni.

Ouderdomsverzekering. Zie: *Invaliditeits-verzekering.*

Pakketpost. Zie: *Posterij.*

Paspoorten en jaarpassen. Missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken betreffende het viseeren van paspoorten door de Duitsche consulaire ambtenaren. 6 Jan.

— Missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin betreffende buitenlandsche paspoorten. 22 Jan.

— Missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende het verkrijgen van arbeiter-legitimationskarte. 19 Febr.

— Besluit van den Minister van Buitenlandsche Zaken, houdende vaststellen van regelen, waarnaar de betrokken autoriteiten zich bij het afgeven van verblijfscertificaten aan Belgen en het viseeren van Belgische passen voortaan hebben te gedragen. 24 Maart.

— Beschikking van den Minister van Buitenlandsche Zaken tot vaststelling van een nieuw voorschrift omtrent den vorm en den tekst der Nederlandsche paspoorten. 1 Dec.

— Missive van den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende buitenlandsche paspoorten. 19 Dec. 29 Dec.

Pensioenen. Besluit houdende ongegrondverklaring van de bezwaren van den gewezen milicien J. C. G. Budde te Amsterdam, tegen de beslissing op zijn verzoek om pensioen. S. 4. 6 Jan.

— Wet houdende toepassing van artikel 44 (oud 32) der Burgerlijke Pensioenwet ten behoeve van den oudleeraar J. C. Fischer. S. 22. 15 Jan.

— Wet houdende intrekking van de wet van 15 April 1854, S. 41, tot regeling van het pensioen der militaire leden van het Hoog Militair Gerechtshof. S. 29. 15 Jan.

— Wet tot wijziging van artikel 56 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913. S. 30. 15 Jan.

— Besluit houdende beslissing dat voor vergelding van tijdelijke diensten bij het lager onderwijs voor de berekening van pensioenen vaststaan moet, dat de betrokkene tot deze diensten is benoemd geworden, hetzij ingevolge een Raadsbesluit, hetzij krachtens een besluit van B. en W. in welk laatste geval tevens moet zijn voldaan aan het bepaalde in art. IV § 3 der wet van 5 Juni 1905 (Stbl. nº. 152). 21 Jan.

— Besluit houdende beslissing dat art. 11 der Burgerlijke Pensioenwet voor het pensioen een maximum stelt, waarmede dus alle diensten, bewezen in de betrekking of in de reeks van betrekkingen ter zake waarvan het pensioen verleend wordt, zijn vergolden; dat een uitlegging alsof het zoude vrijstaan het bepaalde maximum langs indirecten weg te verhoogen door vermeerdering van het pensioen wegens een andere gelijktijdig bekleede burgerlijke of daarmede gelijkgestelde betrekking geen steun in de wet vindt. 31 Jan.

— Besluit houdende beslissing dat de aan den belanghebbende bij zijne benoeming door den Raad opgelegde verplichting om binnen een jaar na de infunctietreding met goed gevolg een bepaald examen te doen, aan die benoeming niet het karakter eener vaste aanstelling ontneemt. 2 Febr.

— Missive van den Minister van Financiën aan de gemeentebesturen betreffende uitvoering van het K. B. van 1 December 1913 (Stbl. nº. 429). 8 Maart.

— Besluit houdende beslissing, dat de buitengewone werkzaamheden, die van den burgemeester zijn gevergd in verband met en als gevolg van de mobilisatie en het trekken naar de gemeente van Belgische vluchtelingen niet kunnen worden aangemerkt als bijzondere omstandigheden, die zich bij de uitoefening van den dienst hebben voorgedaan in den zin van art. 3 1e lid sub *b* der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913. 14 Maart.

— Besluit houdende beslissing dat het opdragen door het gemeentebestuur aan het hoofd eener school van het schoonhouden der lokalen niet oplevert de aanstelling in

een gemeentelijke betrekking in den zin van art. 2 der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913. 8 April.
— K. B. Het recht op pensioen, bij art. 40 der wet op het lager onderwijs toegekend, wordt niet geboren op het tijdstip van ingang van het ontslag van den onderwijzer als een recht op toekomstig pensioen, doch eerst op dat, waarop de belanghebbende na zijn ontslag als onderwijzer den leeftijd van 65 jaren bereikt of invalide wordt. 6 Mei.
— K. B. Al staat vast, dat iemand gedurende tal van jaren blootgesteld is geweest aan schadelijke dampen, kan er toch geen sprake zijn van „bijzondere omstandigheden", indien er meer dan 2 jaren zijn verloopen tusschen het tijdstip waarop de ziekte is bekomen en het tijdstip waarop van het ontstaan der ongeschiktheid uit een geneeskundige verklaring is gebleken. 6 Mei.
— Missive van den Minister van Financiën aan de Gedeputeerde Staten der provinciën, betreffende het mededeelen van nog niet betaalde pensioensbijdragen ingeval van pensionneeren of op wachtgeld stellen. 8 Mei.
— Besluit houdende ongegrondverklaring van de bezwaren van de weduwe van den landweerplichtige van het 2de Bataljon Landweer-Infanterie J. Hoft, geboren R. Botter te Leeuwarden, tegen de beslissing op haar verzoek om pensioen. S. 194. 23 Mei.
— Besluit tot wijziging en aanvulling van het K. B. van 8 Juni 1914, S. 220, houdende vaststelling van voorschriften ten aanzien van de ambtenaren en bedienden bij den Burgerlijken Pensioenraad, den Militairen Pensioenraad en den Pensioenraad voor de gemeente-ambtenaren en het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren. S. 290. 22 Juni.
— K. B. Daar op grond van art. 73 Wet L. O. de pensioensbepalingen voor de onderwijzers, verbonden aan bijzondere lagere scholen o. a. niet van toepassing zijn op onderwijzers in de gymnastiek, kan die diensttijd niet in aanmerking komen bij de regeling van pensioen als leeraar aan de H. B. S., ook niet als blijkt, dat de betrokkene op grond van een onderwijzersacte wel eens als onderwijzer aan gemelde school bij ontstentenis van een der onderwijzeressen heeft les gegeven. 6 Juli.
— K. B. Een opzichter belast met het onderhoud voor de provinciale gebouwen is als burgerlijk ambtenaar te beschouwen, daar hij benoemd is door Gedep. Staten, van een vaste aanstelling is voorzien en zijn wedde zoowel krachtens de vroegere artt. 105 en 106 der Prov. wet als krachtens het tegenwoordige art. 106 uit de Staatsinkomsten is gekweten. 17 Juli.
— Besluit tot uitvoering van artikel IX der wet van 21 Juni 1913 (Stbl. nº. 303). S. 329. 22 Juli.
— Missive van de Ministers van Binnenlandsche Zaken en van Financiën aan de Gedep. Staten der provinciën, betreffende pensionneeren van gemeente-politiepersoneel. 4/9 Aug.
— Besluit houdende beslissing dat een ontslag niet op eigen verzoek, hangende de beslissing van Gedep. Staten daaromtrent, gevolgd door een verzoek om ontslag, dat bij raadsbesluit verleend is, voor de toepassing der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 moet worden aangemerkt als een ontslag op verzoek. 17 Aug.
— K. B. Ook al sluiten de bewoordingen van het besluit van B. en W., waarbij iemand als commies ter secretarie is ontslagen, zich niet aan bij de terminologie van art. 7, 1e lid der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913, moet toch dit geval worden aangenomen, als uit de overweging van het besluit blijkt, dat het is genomen op grond van het feit, dat de ontslagene zich heeft schuldig gemaakt aan handelingen, bedoeld in gemeld art. 7. — Wanneer de betrokkene na zijn verkregen ontslag als commies op zijn verzoek ontslagen wordt als ambtenaar van den burgerlijken stand, moet worden aangenomen, dat dit laatste ontslag het rechtstreeksch gevolg is geweest van het eerste en dat hij ook als ambtenaar van den burgerlijken stand ontslagen is wegens handelingen, bedoeld in art. 7. 15 Sept.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedep. Staten der provinciën betreffende uitvoering van de Burgerl. Pensioenwet en van het K. B. van 17 Maart 1914 (Stbl. nº. 150). 21 Sept.
— Besluit houdende ongegrondverklaring van de bezwaren van den gewezen milicien K. Moltmaker te Andel (gemeente Baflo), tegen de beslissing op zijn verzoek om pensioen. S. 446. 22 Sept.
— Idem van den gewezen milicien H. M. Daniels, te Brussel, tegen de beslissing op zijn verzoek om pensioen. S. 457. 26 Sept.
— Missive van den Minister van Financiën aan de Gedep. Staten der Provinciën, betreffende jaarlijksche verantwoording van pen-

sioensbijdragen van burgerlijke ambtenaren. 19 Oct.
— K. B. Wanneer na afloop van iederen cursus waarvoor een onderwijzer bij het herhalingsonderwijs werd benoemd, het dienstverband tusschen hem en de gemeente werd verbroken, is deze niet als gemeente-ambtenaar in den zin van art. 2 A der Pensioenwet voor de gemeente-ambtenaren 1913 te beschouwen. 2 Dec.
— K. B. Aangezien een kweekeling van een openbare lagere school niet werkzaam is krachtens een door hem van het gemeentebestuur ontvangen aanstelling of benoeming en hij zijne belooning ook niet van het gemeentebestuur geniet, kan de door hem als zoodanig volbrachten diensttijd niet als diensttijd in den zin van art. 15 der Pensioenwet voor de gemeenteambtenaren 1913 in aanmerking komen. 4 Dec.
— Missive van den Minister van Financiën aan de commissarissen der Koningin betreffende pensioenaanvragen. 20 Dec.
— K. B. De omstandigheid, dat eene aanstelling op proef gevolgd wordt door eene vaste aanstelling, geeft aan eerstgenoemde aanstelling nog niet het karakter van vaste aanstelling aangezien zij slechts een tijdelijk dienstverband schept. 29 Dec.
— Zie ook: *Curaçao* en *Suriname*.

Personeele belasting. Wet houdende wijziging der tabel van verdeeling der gemeenten in klassen, behoorende bij de wet op de personeele belasting. S. 137. 18 Maart.
— Arrest van den H. R. De woorden „fabriek of werkplaats" in art. 4 § 1°. der wet op de personeele belasting omvatten niet alle lokalen, waarin eenig bedrijf wordt uitgeoefend, maar hebben een meer beperkte beteekenis en wijzen meer bepaald op lokalen, waar handenarbeid wordt verricht. — De operatiekamer van een tandarts, waarin deze de tandheelkunst in haar geheelen gecoorloofden omvang uitoefent, behoort niet tot de lokalen, uitsluitend tot werkplaats gebruikt, waarin volgens genoemd art. 4 haardsteden van de personeele belasting zijn vrijgesteld. 16 Oct.
— Wet tot wijziging van de grens tusschen de gemeenten Amersfoort en Leusden. S. 499. 10 Nov.

Politie. Besluit houdende nadere wijziging van het K. B. van 24 Februari 1910, S. 74, tot vaststelling der jaarwedden van de beambten der Rijksveldwacht. S. 116. 10 Maart.

Posterij. Besluit tot vaststelling van eene tijdelijke uitzondering op artikel 1, § 4, van het K. B. van 30 September 1907, S. 260, laatstelijk gewijzigd bij dat van 15 November 1915, S. 470, tot uitvoering van het Algemeen Postverdrag van Rome. S. 336. 28 Juli.
— Wet houdende aanvulling van de Wet tot regeling der brievenposterij. S. 342. 29 Juli.
364. 29 Juli.
Inwerkingtreden. 461. 30 Sept.
— Besluit houdende wijziging van artikel 5 van het K. B. van 15 Januarij 1882, S. 14, houdende voorschriften in verband met artikelen 6 en 10 der wet van 21 Junij 1881, S. 70, tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 Kilogram niet te boven gaande, laatstelijk gewijzigd bij K. B. van 19 September 1900 (Stbl. n°. 162). S. 475. 14 Oct.
— Besluit tot wijziging van artikel 1 van het K. B. van 7 Januari 1913, S. 6, houdende nadere regeling van de porten der brieven en andere stukken, welke rechtstreeks over zee tusschen het Rijk en zijne koloniën en bezittingen in Oost- en West-Indië worden gewisseld. S. 508. 17 Nov.
— Besluit houdende wijziging van artikel 11 van het K. B. van 14 December 1895, S. 222, tot uitvoering van onderscheidene bepalingen der wet tot regeling der brievenposterij, laatstelijk gewijzigd bij dat van 1 Juli 1913 (Stbl. n°. 321). S. 511. 22 Nov.
— Wet houdende wijziging en aanvulling van de wet van den 21sten Junij 1881, S. 70, tot inrigting eener dienst ter verzending met de post van pakketten, een gewigt van 5 kilogram niet te boven gaande. S. 549. 16 Dec.

Raden van beroep. Besluit houdende wijziging van het K. B. van 24 Febr. 1915, S. 115, houdende instelling van raden van beroep voor de directe belastingen. S. 169. 26 April.

Rechten van in-, uit- en doorvoer. Besluit houdende aanwijzing van de gemeente Deventer als landplaats voor gezouten of gerookt vleesch bestemd tot uitvoer met teruggaaf van accijns. S. 128. 13 Maart.
— Besluit tot wijziging van het K. B. van 26 Maart 1872, S. 19, houdende bepalingen tot vereenvoudiging van de formaliteiten, in acht te nemen bij den in-, uit- en doorvoer van goederen. S. 559. 18 Dec.

Rechtswezen. Besluit houdende wijziging van het Reglement n°. IV, op de organisatie en

de dienst der Deurwaarders en verdere regtsbedienden, zooals dit luidt volgens den tekst bekend gemaakt, krachtens het K. B. van 14 Juli 1911, in het Staatsblad nº. 147 van dat jaar. S. 183. 6 Mei.
— Besluit houdende bekendmaking van den tekst van het ingevolge art. 19 der wet op de zamenstelling der Regterlijke magt en het beleid der Justitie bij K. B. van 14 September 1838, S. 36, vastgestelde reglement van openbaar bestuur nº. 4, laatstelijk gewijzigd bij het K. B. van 6 Mei 1916 (Stbl. nº. 183). S. 469. 7 Oct.
— Zie ook: *Tractaten.*

Registers van eigendomsovergangen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedep. Staten der provinciën, betreffende overbrenging van registers van eigendomsovergangen. 17 Mei.

Reis- en verblijfkosten. Besluit houdende vaststelling van nieuwe regelen ten aanzien van de vergoeding wegens reis- en verblijfkosten, toe te kennen aan personen, die hier te lande ter uitvoering van eene opdracht in het belang van den dienst, waarvan de kosten uit de koloniale geldmiddelen worden gekweten, zich buiten hunne woonplaats moeten begeven. S. 92. 29 Febr.

Reispassen. Zie: *Paspoorten en jaarpassen.*

Rekeningen. Zie: *Begrootingen en Rekeningen.*

Rivieren. Besluit tot toepassing van de Rivierenwet. S. 84. 24 Febr.

Roode Kruis. Besluit houdende bepalingen voor het dragen van de uniform van de Vereeniging „het Nederlandsche Roode Kruis", goedgekeurd bij K. B. van 5 Juli 1915 (Stbl. nº. 306). S. 459. 28 Sept.

Rijksgestichten en Rijkswerkinrichtingen. Besluit tot wijziging van den Algemeenen maatregel van Bestuur, bedoeld bij artikel 22 van het Wetboek van Strafrecht, en vastgesteld bij K. B. van 31 Augustus 1886, S. 159, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij K. B. van 24 December 1910 (Stbl. nº. 373). S. 285. 21 Juni.
— Besluit tot nadere wijziging en aanvulling van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1910, S. 64, vastgesteld bij K. B. van 15 Juni 1905 (Stbl. nº. 209). S. 456. 25 Sept.
— Besluit houdende regelen voor het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te Leiden. S. 462. 30 Sept.

Rijksveldwacht. Zie: *Politie.*

Rijwielen. Zie: *Motorrijtuigen.*

Scheepvaart. Besluit tot nadere wijziging van artikel 7 van het „Reglement voor de Stuurlieden-examens", vastgesteld bij K. B. van 27 December 1907 (Stbl. nº. 353). S. 2. 6 Jan.
— Wet houdende maatregelen die waarborgen dat Nederland in voldoende mate de beschikking blijft behouden over schepen. S. 139. 18 Maart.
— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in art. 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet. S. 158. 6 April.
— Besluit tot wijziging van het besluit van 6 April 1916, S. 158, houdende vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld in artikel 1, tweede lid, der Schepenuitvoerwet. S. 282. 19 Juni.
— Besluit tot wijziging van het „Reglement voor de machinisten-examens", vastgesteld bij K. B. van 27 December 1907 (Stbl. nº. 354). S. 322. 14 Juli.
— Besluit tot vaststelling van reglementen voor de scheepvaart ter beveiliging van het beweegbare gedeelte van de spoorwegbruggen over den IJssel te Zutphen in den spoorweg van Arnhem naar Leeuwarden en bij het Katerveer in den spoorweg van Utrecht naar Zwolle. S. 439. 8 Sept.
— Besluit tot intrekking van het reglement voor de scheepvaart ter beveiliging van de beweegbare brug over de Linge in den Staatsspoorweg van Utrecht naar Waardenburg. S. 440. 8 Sept.
— Zie ook: *Bakens.*
— „ „ *Kanalen.*
— „ „ *Rivieren.*

Schuld. (Nationale) Besluit houdende machtiging tot uitgifte van schatkistbiljetten en schatkistpromessen volgens de wet van 4 April 1870, S. 62, laatstelijk gewijzigd bij die van 15 Juli 1912, S. 240 en de wet van 5 Dec. 1881 (Stbl. nº. 185). S. 1. 3 Jan.
52. 18 Jan.
61. 5 Febr.
70. 14 Febr.
123. 10 Maart.
140. 22 Maart.
155. 3 April.
321. 8 Juli.
323. 14 Juli.
401. 14 Aug.
441. 14 Sept.
471. 11 Oct.
497. 9 Nov.
424. 5 Dec.

— Besluit houdende wederopenstelling van de gelegenheid tot inwisseling van de zilverbons van f 1.—, van f 2.50 (ouden vorm) en van f 5.—. S. 65. 9 Febr.
— Wet tot het aangaan van eene geldleening of -leeningen van f 125,000,000.
S. 135. 17 Maart.
533. 16 Dec.
— Besluit tot vaststelling van den uiterlijken vorm voor de zilverbons van een gulden, tot bepaling van de hoeveelheid der uit te geven zilverbons van dien vorm en tot wijziging van art. 2 van het besluit van 31 Maart 1915 (Stbl. nº. 174). S. 168. 22 April.
— Besluit houdende nadere voorziening ten aanzien van de rente der schatkistbiljetten, bedoeld in het K. B. van 9 November 1916 (Staatsblad nº. 497). S. 515. 27 Nov.
— Wet tot nadere vaststelling van het bedrag, waarvoor zilverbons kunnen worden uitgegeven. S. 592. 30 Dec.
— Zie ook: *Indië. (Nederl.)*

Spaarbank. Besluit houdende regeling van de organisatie van het personeel der directie van de Rijkspostspaarbank, laatstelijk vastgesteld bij K. B. van 30 Juni 1910 (Stbl. nº. 177). S. 161. 13 April.

Spoorwegen. Wet tot bevordering van den aanleg van spoorweglijnen van Groningen over Slochteren naar Weiwerd, van Groningen over Winneweer naar Appingedam, van Groningen over Bedum naar Uithuizen en van Uithuizen over 't Zandt naar Winneweer. S. 37. 15 Jan.
— Besluit tot nadere wijziging en aanvulling van het Algemeen Reglement Dienst en tot wijziging en aanvulling van het Algemeen Reglement Dienst Locaalspoorwegen.
S. 101. 3 Maart.
187. 15 Mei.
494 (betreft alleen Algem. Reglem. Dienst). 7 Nov.
S. 531. 15 Dec.
— Besluit tot wijziging en aanvulling van het Tramwegreglement 1902. S. 112. 6 Maart.
421. 22 Aug.
— Wet houdende toekenning van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van een spoorweg van Breskens over Cadzand en Retranchement naar Sluis met zijlijnen van Cadzand naar de haven van Cadzand en van Retranchement naar de Belgische grens in de richting van Knocke. S. 231. 29 Mei.
— Wet tot bevordering van den aanleg van Rijkswege van een spoorweg van Gouda over Waddinxveen en Boskoop naar Alphen. S. 237. 29 Mei.
— Wet tot toekenning van een renteloos voorschot uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den aanleg en het in exploitatie brengen van een spoorweg van Horn naar Deurne. S. 339. 29 Juli.
— Besluit tot gelijkstelling van den door de Noord-Zuid-Hollandsche Tramweg-Maatschappij geëxploiteerden spoorweg van Haarlem naar Overveen met de spoorwegen, waarop geen ander vervoer dan personenvervoer binnen één gemeente plaats heeft. S. 466. 6 Oct.

Statistiek. Wet houdende voorzieningen ten behoeve der statistiek van den in-, uit- en doorvoer. S. 175. 28 April.
— Besluit houdende voorzieningen ten behoeve der statistiek van den in-, uit- en doorvoer. S. 316. 30 Juni.

Statistiekrecht. Wet betreffende heffing van Statistiekrecht. S. 530. 14 Dec.

Steenen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedeputeerde Staten, betreffende baksteen-industrie. 23 Maart.

Sterke drank. Besluit tot nadere wijziging van het K. B. van 7 Februari 1906, S. 22, gewijzigd bij K. B. van 25 Mei 1909, S. 127, 7 Juli 1910, S. 196, 11 Januari 1912, S. 9 en 2 Juli 1912, S. 211, tot nadere uitvoering van de artt. 6, eerste lid, en 35, eerste lid, van de Drankwet (Stbl. 1904, nº. 235). S. 72. 17 Febr.
— Besluit tot vernietiging van het besluit van Gedep. Staten van Limburg, tot ongegrondverklaring van het door M. H. Geelen, weduwe van H. J. Smeets, te Weert, ingestelde beroep tegen de intrekking, door Burgemeester en Wethouders dier gemeente, van de te haren name staande vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein. S. 403. 17 Aug.
— Besluit tot vernietiging van de besluiten van Burgemeester en Wethouders van Zuilichem, waarbij aan C. P. van den Bogerd, aldaar, verlof voor den verkoop van alcoholhoudenden drank, anderen dan sterken drank en aan P. A. van den Bogerd, aldaar, vergunning voor den verkoop van sterken drank in het klein is verleend. S. 404. 17 Aug.
— Zie ook: *Gemeenteverordeningen.*

Stoomvaartdienst. Wet tot goedkeuring van de overeenkomst, den 24sten Februari 1915

door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aangegaan met den Koninklijken Hollandschen Lloyd, tot nadere wijziging van de met het Comité tot reorganisatie der Zuid-Amerikalijn onder dagteekening van 15 Nov. 1906 gesloten overeenkomst, aangevuld bij nadere overeenkomst van 18 Juni 1907, betreffende het onderhouden van een stoomvaartdienst onder Nederlandsche vlag tusschen Nederland, Brazilië en Argentinië, goedgekeurd bij de wet van 29 November 1907 (Stbl. nº. 309). S. 75. 17 Febr.

Strafrecht en Strafvordering. Besluit tot wijziging van den Algemeenen maatregel van Bestuur, bedoeld bij artikel 22 van het Wetboek van Strafrecht, en vastgesteld bij K. B. van 31 Augustus 1886, S. 159, zooals die laatstelijk is gewijzigd bij K. B. van 24 December 1910 (Stbl. nº. 373). S. 285. 21 Juni.

— Besluit tot nadere wijziging en aanvulling van den algemeenen maatregel van bestuur, bedoeld bij de artikelen 3 en 21 der wet van 12 Februari 1910, S. 64, vastgesteld bij K. B. van 15 Juni 1905 (Stbl. nº. 209). S. 456. 25 Sept.

— Besluit houdende regelen voor het tijdelijk Rijksopvoedingsgesticht te Leiden. S. 462. 30 Sept.

— Zie ook: *Militaire Zaken.*

Stuwadoorswet. Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 6 der Stuwadoorswet. S. 431. 5 Sept.

— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 9 der Stuwadoorswet. S. 432. 5 Sept.

— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 12 der Stuwadoorswet. S. 433. 5 Sept.

— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 17 der Stuwadoorswet. S. 434. 5 Sept.

— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij artikel 19 der Stuwadoorswet. S. 435. 5 Sept.

— Besluit tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur betreffende het register van stuwadoorsondernemingen en de uitreiking van arbeidskaarten. S. 436. 5 Sept.

— Besluit houdende bepaling van den datum, met ingang waarvan de stuwadoorswet (wet van 16 October 1914, S. 486) in werking zal treden. S. 437. 5 Sept.

— Besluit tot aanwijzing van den omvang der districten, bedoeld in art. 17, tweede lid, der Stuwadoorswet. S. 454. 23 Sept.

— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, tot vaststelling van het model der in art. 5 Stuwadoorswet bedoelde arbeidskaart. 23 Sept.

Successierecht. Wet houdende vrijstelling van successierecht voor verkrijging van eene collectie Oud-Delftsch aardewerk uit de nalatenschap van Jonkvrouwe L. W. F. F. de Stuers, douairière Jhr. Mr. J. Loudon. S. 138. 18 Maart.

— Wet houdende nadere bepaling van de waarde van zaken, waarover de rechten van successie of van overgang bij overlijden verschuldigd zijn. S. 221. 29 Mei.

— Wet betreffende vrijstelling van successierecht voor de schenking van kaarten, teekeningen, prenten en portretten door Mr. S. van Gijn aan de gemeente Dordrecht. S. 394. 11 Aug.

— Wet tot vrijstelling van successierecht voor de schenking van eene verzameling voorwerpen van Indische en Chineesche kunstnijverheid door den heer N. Ottema aan de gemeente Leeuwarden. S. 500. 10 Nov.

Suiker. Besluit betreffende teruggaaf van accijns voor suiker. S. 178. 2 Mei.

Suriname. Besluit houdende machtiging op den Minister van Koloniën om de aan Koloniale burgerlijke landsdienaren, wegens langdurigen dienst, verleende buitenlandsche verloven, in verband met den langeren duur der reis tusschen Nederland en zijne koloniën tengevolge van den huidigen oorlogstoestand, met ten hoogste twee maanden te verlengen, met behoud van verlofsbezoldiging. S. 273. 9 Juni.

— Besluit tot wijziging van het K. B. d.d. 29 Augustus 1914, S. 436, houdende bepalingen betreffende de Commissie voor het geneeskundig onderzoek en de herkeuring van aan den dienst in de Koloniën verbonden of daarvoor bestemd personeel. S. 326. 18 Juli.

— Besluit tot nadere wijziging van het besluit van 22 November 1911, nº. 52, waarbij het pensioen-reglement vastgesteld bij het besluit van 17 Februari 1905, nº. 8, S. 74, met eenige verandering toepasselijk is verklaard op de militairen van de landmacht in West-Indië. S. 555. 16 Dec.

— Zie ook: *Posterij.*

Telegrafen en Telefonen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan

de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende het aanbieden van telegrammen in afrekening door de burgemeesters-hulpofficieren van Justitie. 2 Mei.
— Besluit houdende wijziging van het reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf, vastgesteld bij K. B. van 14 Juni 1913, S. 275 en gewijzigd bij dat van 27 April 1914, S. 188, alsmede wijziging van het K. B. van 9 Juni 1904, S. 117, houdende bepalingen betreffende den Rijkstelefoondienst, zooals dit luidt na de wijzigingen daarin aangebracht bij de K. B. van 28 Augustus 1905, S. 257 en van 26 November 1910 (Staatsblad nº. 362). S. 444. 19 Sept.
— Besluit houdende vaststelling van een Reglement voor den dienst der Rijkstelefoon. S. 509. 20 Nov.
— Besluit houdende vaststelling van een nieuw reglement voor den dienst der Rijkstelegraaf. S. 518. 29 Nov.

Tractaten. Wet houdende goedkeuring van het op 1 Juni 1915 te 's-Gravenhage tusschen Nederland en China gesloten arbitrageverdrag en voorbehoud om de in artikel 2 van dat verdrag bedoelde compromissen te sluiten. S. 48. 15 Jan.
— Besluit bepalende de plaatsing in het Staatsblad van het op 1 Juni 1915 te 's Gravenhage tusschen Nederland en China gesloten Arbitrage-Verdrag. S. 181. 4 Mei.
— Besluit bepalende de bekendmaking in het Staatsblad van de goedkeuring, door Nederland, van de verlenging der bevoegdheden van de gemengde rechtbanken in Egypte (Stbl. 1915 nº. 130). S. 184. 8 Mei.
— Wet houdende goedkeuring van het den 30sten September 1915 te Parijs tusschen Nederland en Frankrijk gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen Suriname en Fransch Guyana, over een gedeelte der Marowijnerivier. S. 304. 24 Juni.
— Besluit tot vaststelling van eene tijdelijke uitzondering op artikel 1, § 4, van het K. B. van 30 September 1907, S. 260, laatstelijk gewijzigd bij dat van 15 November 1915, S. 470, tot uitvoering van het Algemeen Postverdrag van Rome. S. 336. 28 Juli.
— Besluit bepalende de bekendmaking in het Staatsblad van het op 7 Maart 1914 te 's-Gravenhage tusschen Nederland en Guatemala gesloten verdrag, regelende de toelating van consulaire ambtenaren van genoemde Republiek in de Nederlandsche koloniën en overzeesche bezittingen. S. 365. 29 Juli.
— Wet tot voorbehoud der bevoegdheid tot toetreding van Nederland tot het op 19 Maart 1902 te Parijs tusschen Duitschland, Oostenrijk, België, Spanje, Frankrijk, Griekenland, Hongarije, Lichtenstein, Luxemburg, Monaco, Noorwegen, Portugal, Zweden en Zwitserland gesloten verdrag tot bescherming van de voor den landbouw nuttige vogels. S. 366. 29 Juli.
— Besluit bepalende de bekendmaking in het Staatsblad van het op 30 September 1915 te Parijs tusschen Nederland en Frankrijk gesloten verdrag, strekkende tot regeling van de grens tusschen Suriname en Fransch Guyana over een gedeelte der Marowijnerivier. S. 481. 24 Oct.

Trammen. Zie: *Spoorwegen.*

Trekhonden. Besluit tot nadere wijziging van art. 1, 3º., van het K. B. van 6 Februari 1911, S. 45, tot uitvoering van de artikelen 1, 4 en 5 der „Trekhondenwet" 1910 (Staatsblad nº. 203). S. 335. 28 Juli.

Uitvoer. Besluit houdende wijziging van het K. B. van 18 October 1915 (Staatsblad nº. 432). S. 5. 6 Jan.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van zaad van suikerbieten, zaad van voederbieten en zaad van mangelwortelen. S. 6. 7 Jan.
— Id. hennep. 7. 7 Jan.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van turksch-roodolie en dergelijke praeparaten, bestaande uit gesulfoneerde, geheel of gedeeltelijk verzeepte oliën. S. 8. 7 Jan.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van stearine en andere vetzuren, paraffine, alsmede mengsels en producten van deze artikelen. S. 10. 8 Jan.
— Id. *a.*) alle witte katoenen lompensoorten, oud en nieuw, met uitzondering van gordijnen, dweilen en witkatoengebreidsoorten; *b.*) alle linnen lompensoorten. S. 11. 8 Jan.
— Id. rubber, gutta-percha en daaruit vervaardigde artikelen. S. 12. 8 Jan.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van automobielen en onderdeelen, waaronder banden. S. 13. 8 Jan.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van calcium-carbid en acetyleengas. S. 53. 20 Jan.
— Id. viltpapier en asphaltpapier. S. 54. 20 Jan.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van oud papier. S. 59. 3 Febr.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van spurriezaad. S. 60. 3 Febr.

— Id. eenden. S, 66. 10 Febr.
— Besluit houdende bepalingen betreffende het vervoer en de nederlage van goederen. S. 76. 17 Febr.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 1 November 1915 (Stbl. nº. 456). S. 77. 18 Febr.
— Besluit houdende tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van rond spinaziezaad en peenzaad. S. 82. 24 Febr.
— Id. uienzaad en preizaad. 83. 24 Febr.
— Besluit houdende intrekking van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van koffie, voorzoover zulks niet reeds is geschied bij K. B. van 4 November 1915 (Stbl. nº. 459). S. 90. 26 Febr.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van wilgenhout en populierenhout. S. 102. 3 Maart.
— Id. kurk. 109. 4 Maart.
— Id. zwavel. 110. 4 Maart.
— Id. hennep. 111. 6 Maart.
— Besluit houdende tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van oxaalzuur. S. 119. 9 Maart.
— Besluit houdende intrekking van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van thee. S. 130. 15 Maart.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van bindrotting. S. 131. 16 Maart.
— Id. peper. 132. 16 Maart.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 24 September 1914, S. 461, zooals dat gewijzigd is bij K. B. van 12 November 1915 (Stbl. nº. 468). S. 134. 17 Maart.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van alle met suiker bereide goederen. S. 144. 24 Maart.
— Id. citroenen. 145. 25 Maart.
— Id. asbest. 146. 25 Maart.
— Id. zinkerts en zinkoxyde. 149. 31 Maart.
— Id. heide. 150. 31 Maart.
— Id. spiering, kleiner dan 9 c.M. S. 151. 31 Maart.
— Id. sinaasappelen en mandarijnen. S. 152. 31 Maart.
— Besluit houdende intrekking van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van katoen in elken vorm, voorzoover zulks niet reeds is geschied bij K. B. van 3 September 1914, S. 442, voor ruwe katoen en katoenen garen. S. 153. 1 April.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van campèchehout en andere verfhouten, benevens van extracten daarvan. S. 159. 6 April.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van ruwe cacaoboonen. S. 162. 14 April.
— Besluit houdende wijziging van het sedert meermalen gewijzigd K. B. van 24 September 1914 (Stbl. nº. 461). S. 163. 17 April.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van kapok, benevens matrassen en andere artikelen, waarin kapok als vullingsmateriaal is verwerkt. S. 164. 17 April.
— Id. plantenvezels. 165. 20 April.
— Id. stalen cylinders, al of niet gevuld, voor het comprimeeren en afleveren van alle gassen. S. 173. 28 April.
— Besluit tot het verleenen van machtiging aan den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel om ontheffing te verleenen van het verbod van uitvoer van bepaalde artikelen. S. 179. 4 Mei.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van gras, klaver en ander groenvoeder, in verschen en geconserveerden toestand. S. 180. 4 Mei.
— Id. van gedroogde zuidvruchten. S. 182. 6 Mei.
— Id. honden. 185. 9 Mei.
— Id. traan. 192. 20 Mei.
— Id. olijfolie. 193. 20 Mei.
— Id. bier. 195. 26 Mei.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van plantenvezels. S. 212. 27 Mei.
— Id. sponsen. 213. 27 Mei.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van gedroogde zuidvruchten. S. 268. 2 Juni.
— Id. bindrotting. 270. 3 Juni.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van staal- en ijzerafval, benevens oud ijzer en oud staal. S. 276. 15 Juni.
— Id. spinazie, andijvie, postelein, peulen, doperwten en capucijners. S. 277. 15 Juni.
— Id. tamme konijnen. 286. 22 Juni.
— Id. van alle visch, met uitzondering van zalm, aal of paling, gecontroleerde ansjovis, spiering grooter dan 9 c.M., alle week- en schaaldieren en alle zoetwatervisch. S. 287. 22 Juni.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van ruwe en gewasschen wol, schapevachten en wollen garens. S. 292. 23 Juni.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van tuinboonen en kropsla. S. 317. 4 Juli
— Id. varkenshaar en daaruit vervaardigde artikelen. S. 319. 8 Juli.
— Id. lucifers. 320. 8 Juli.

— Id. abrikozenpulp. S. 324. 15 Juli.
— Id. runderhorens. 325. 15 Juli.
— Besluit houdende uitbreiding van het verbod van uitvoer van tamme konijnen. S. 327. 18 Juli.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van zwavelhoudende ijzeraarde. S. 333. 25 Juli.
— Id. gedistilleerd en likeuren. 334. 25 Juli.
— Id. verduurzaamde groenten. S. 362. 29 Juli.
— Id. karwijolie, papaver- of maanzaadolie en vette of geslagen mosterdolie. S. 363. 29 Juli.
— Id. hout. S. 371. 4 Aug.
— Besluit houdende intrekking van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van ammonium carbonaat. S. 372. 5 Aug.
— Id. russchen. S. 374. 10 Aug.
— Id. ganzen en kalkoenen, zoowel levend als geslacht, met uitzondering van ongeplukte wilde ganzen. S. 397. 11 Aug.
— Besluit houdende intrekking van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van zilveruien. S. 399. 14 Aug.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van bananen. S. 400. 14 Aug.
— Besluit houdende intrekking van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van rond spinaziezaad. S. 424. 30 Aug.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van jute in elken vorm. S. 425. 30 Aug.
— Id. paardenhaar en van de daaruit of daarmede vervaardigde artikelen. S. 426. 2 Sept.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 19 Januari 1915, S. 21, en intrekking van dat van 19 April 1915 (Stbl. nº. 201). S. 427. 2 Sept.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 29 April 1915 (Stbl. nº. 209). S. 428. 2 Sept.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van stearine en andere vetzuren, paraffine, alsmede mengsels en producten van deze artikelen. S. 429. 2 Sept.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van appelen en peren, ook in verduurzaamden toestand. S. 430. 2 Sept.
— Id. alle kalk, gemalen en ongemalen, alsmede schelpen, kalksteen en kalkmergel. S. 442. 15 Sept.
— Besluit houdende wijziging van het K. B. van 3 Maart 1915 (Stbl. nº. 122). S. 447. 22 Sept.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van runderhaar en alle daaruit of daarmede vervaardigde artikelen. S. 448. 22 Sept.
— Id. Chineesche houtolie. S. 460. 30 Sept.
— Id. klompen. 465. 5 Oct.
— Id. ijzer en staal en hunne legeeringen in elken vorm, met uitzondering echter van deze artikelen, voor zoover zij gebezigd zijn als verpakkingsmateriaal. S. 473. 13 Oct.
— Id. radijs-, sla-, komkommer-, augurken-, cichorei- en andijviezaad. S. 477. 17 Oct.
— Id. aloxite, alundum, amaril, carborundum, corundum en alle gelijksoortige slijpmiddelen in elken vorm. S. 478. 19 Oct.
— Id. matwerk voor verpakking. S. 480. 23 Oct.
— Id. wilde kastanjes, van beukenoten en van eikels. S. 482. 25 Oct.
— Besluit houdende intrekking van de tijdelijke opheffing van het verbod van uitvoer van peenzaad. S. 486. 31 Oct.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van alle specerijen. S. 505. 10 Nov.
— Id. reukstoffen. S. 506. 10 Nov.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van alle visch, met uitzondering van zalm, aal of paling, gecontroleerde ansjovis, spiering grooter dan 9 c.M., alle week- en schaaldieren en alle zoetwatervisch. S. 512. 22 Nov.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van gruisglas. S. 513. 25 Nov.
— Id. zijde, waaronder kunstzijde, in elken vorm. S. 514. 25 Nov.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van zuurkool en van alle groenten, in gezouten of gedroogden toestand of op andere wijze verduurzaamd, welke in verschen toestand niet mogen worden uitgevoerd. S. 520. 29 Nov.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van platina in elken vorm. S. 525. 7 Dec.
— Besluit houdende wijziging van het verbod van uitvoer van stearine en andere vetzuren, paraffine, Borneotalk, Chinatalk, Japantalk (ook Japanwas geheeten), aardwas (ozokerit) en ceresine (waaronder ook begrepen montanwas), benevens van was van plantaardigen oorsprong, zooals o. a. carnaubawas, alsmede mengsels en producten van deze artikelen. S. 556. 18 Dec.
— Besluit houdende verbod van uitvoer van ganzen, kalkoenen, tamme konijnen, alle soorten van wild, benevens wilde konijnen, zoowel levend als gedood. S. 557. 18 Dec.
— Zie ook: *Consenten*.

Veeziekten. Missive van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel aan de

commissarissen der Koningin betreffende accijns voor geslacht onteigend vee. 15 Jan.
— Idem betreffende mond- en klauwzeer. 29 Febr.
— Idem betreffende telegrammen in zake veeziekten. 11 Nov.
— Arrest van den H. R. Een dagvaarding behoeft, om geldig te zijn, niet de bestanddeelen van een strafbaar feit te bevatten. — Bij telastelegging van vervoer van herkauwende dieren binnen een verboden kring behoeft het bestaan van het op art. 40 K. B. van 10 Juli 1896, S. 104, steunend besluit van den Minister van Landbouw niet in de dagvaarding te worden vermeld, noch volgens de gewone bewijsregels te worden bewezen. — De vraag, of de omschrijving in de ministerieele beschikking van den verboden kring afdoende is, kan niet in cassatie worden onderzocht. — Opzet is geen bestanddeel van de genoemde overtreding, terwijl, waar op grond van wettige bewijsmiddelen is en kon worden aangenomen, dat beklaagde die overtreding heeft gepleegd, geen wettelijke bepaling een afzonderlijke motiveering omtrent het bestaan van schuld voorschrijft. — Art. 35, 2e lid der Wet van 20 Juli 1870, S. 131, schrijft de verbeurdverklaring der daarin genoemde voorwerpen gebiedend voor en stelt niet den eisch dat die voorwerpen aan den dader toebehooren. Art. 33 Sr. is ten deze niet toepasselijk. 13 Nov.

Veiligheid in fabrieken en werkplaatsen. Besluit tot intrekking van het K. B. van 27 Juni 1913, S. 317, gewijzigd bij K. B. van 20 April 1914, S. 185, en tot vaststelling van een algemeenen maatregel van bestuur, als bedoeld bij de artikelen 6 en 7 der Veiligheidswet. S. 418. 21 Aug.
— Besluit houdende bepaling van de tijdstippen, waarop in werking zal treden de wet van 19 Juni 1915, S. 281, tot wijziging van de Veiligheidswet. S. 419. 21 Aug.
— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel ter uitvoering van art. 236 van het Veiligheidsbesluit 1916. 22 Sept.

Vermogensbelasting. Besluit tot wijziging van het formulier voor de aangifte in de vermogensbelasting. S. 3. 6 Jan.

Visscherij. Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel, ter uitvoering van art. 7, lid 1, litt. *d* en lid 2 van het Zuiderzeevisscherijreglement. 6 Jan.
— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot vaststelling van een letterteeken, dat door zee- en kustvisschersvaartuigen moet worden gevoerd. 29 April.
— Besluit tot nadere wijziging van het Zeeuwsche stroomenvisscherij-reglement. S. 188. 19 Mei.
— Beschikking van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel tot vaststelling van letterteekens, die door zee- of kustvisschersvaartuigen moeten worden gevoerd. 26 Mei. 7 Juli.
— Besluit tot wijziging van de visscherijreglementen. (Maat op bot.) S. 272. 9 Juni.
— Besluit houdende bepalingen betreffende de Visscherijinspectie, het Rijks-instituut voor Biologisch Visscherijonderzoek en het Rijksinstituut voor Hydrografisch Visscherijonderzoek. S. 275. 13 Juni.
— Besluit tot nadere wijziging van het Zuidhollandsche stroomen-visscherijreglement. S. 291. 22 Juni.
— Wet tot nadere wijziging van de Visscherijwet. S. 345. 29 Juli.

Vluchtelingen. Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Commissarissen der Koningin in de provinciën, betreffende ondersteuning van vluchtelingen. 8 Febr. 16 Nov. 14 Dec.

Volkshuisvesting. Besluit houdende beslissing dat de bepaling in de bouwverordening: „Het is verboden, hetzij tot woning in gebruik te nemen, hetzij tot woning in gebruik te geven een gebouw of een gedeelte van een gebouw, laatstelijk tot een ander doel dan tot woning gebezigd, wanneer niet voldaan is aan de voorschriften van Hoofdstuk II en aan door B. en W. krachtens die artikelen vastgestelde nadere eischen" in strijd is met de Woningwet, daar toch art. 5 1e lid dezer wet een verbod bevat, dat beperkt is tot de daarin bepaald aangewezen personen en dus strijd met het wetsvoorschrift ontstaat, als de Raad dit beperkt verbod algemeen maakt. 31 Mei.
— Besluit houdende beslissing dat een bouwverbod, ook al is aan de formeele eisch van art. 27 der Woningwet voldaan, slechts dan gerechtvaardigd kan worden geacht en voor goedkeuring vatbaar, wanneer de grond waarop het gevestigd is, inderdaad in de naaste toekomst voor den aanleg van een straat, gracht of plein is bestemd, welke

bestemming uit den feitelijken toestand duidelijk moet blijken. 7 Juni.
— Arrest van den H. R. De rechtbank, verplicht alle omstandigheden in aanmerking te nemen, welke naar haar oordeel van invloed zijn op de werkelijke waarde der te onteigenen perceelen, heeft terecht rekening gehouden met een door den Gemeenteraad vastgestelde voorgevelrooilijn en met de gevolgen daarvan, nu zij oordeelde dat die gevolgen op die waarde invloed uitoefenden. De Gemeenteraad was ingevolge art. 3 der Woningwet en art. 76 der Bouwverordening bevoegd om die voorgevelrooilijn vast te stellen, onverschillig welke bedoeling bij die vaststelling mag hebben voorgezeten. 16 Juni.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedep. Staten der provinciën, betreffende toekenning van voorschotten ingevolge de Woningwet. 10 Juli.
— K. B. Door de wet wordt niet uitgesloten de bevoegdheid van het gemeentebestuur om over een reeds bestaand stratenplan een nieuw plan te leggen, al heeft de Raad bij het vaststellen van een nieuw uitbreidingsplan zooveel mogelijk rekening te houden met den feitelijken toestand zooals die ingevolge en overeenkomstig de vroeger vastgestelde plannen is geworden. 11 Aug.
— Missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan de Gedep. Staten der provinciën, betreffende buitengewone bijdragen in zake woningbouw. 9 Nov.
— Zie ook: *Onteigening.*

Volksvoeding. Wet tot vaststelling van bepalingen in het belang van de volksvoeding en van eene doelmatige distributie van goederen. S. 416. 19 Aug.
— Besluit tot aanwijzing van de gewassen, waarvan de verbouw kan worden verboden, beperkt of niet dan voorwaardelijk toegestaan. S. 463. 30 Sept.

Vrouwenarbeid. Zie: *Arbeid van vrouwen en jeugdige personen enz.*

Waterschappen. Besluit houdende beslissing dat het opleggen van lasten tot onderhoud en bescherming van de waterkeering en den waterafvoer behoort tot de inrichting van het waterschap, die krachtens art. 190 Grondwet aan de Staten der provincie is voorbehouden en niet mag geschieden bij keur, vastgesteld ingevolge art. 4 der wet van 20 Juli 1895 (Stbl. nº. 139). 19 Jan.
— K. B. Wanneer Gedep. Staten zelfstandig een voorstel hebben ontworpen tot oprichting van een waterschap en zij besluiten het plan voor dat ontworpen waterschap, waartegen bezwaren zijn ingebracht, niet te wijzigen, is de onverplichte mededeeling van dat besluit niet te beschouwen als een „beschikking of beslissing" als bedoeld in art. 19 van de wet houdende algemeene regelen van het waterstaatsbestuur. 29 April.

Waterstaat. Besluit tot wijziging van het besluit van 24 April 1914, S. 186, tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900, S. 176, houdende algemeene regels omtrent het waterstaatsbestuur. S. 310. 24 Juni.
— Besluit tot aanvulling van het K. B. van 24 Juni 1916, S. 310, tot wijziging van het besluit van den 24sten April 1914, S. 186, tot vaststelling van de inrichting van den Rijkswaterstaatsdienst, als bedoeld bij artikel 5, tweede lid, der wet van 10 November 1900, S. 176, houdende algemeene regels omtrent het Waterstaatsbestuur. S. 560. 18 Dec.
— Zie ook: *Waterschappen.*

Weduwen- en Weezenfonds Zie: *Begrootingen, en Rekeningen.*

Wegen. Wet tot overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van Alkmaar naar Nieuwediep in beheer en onderhoud bij de gemeente Alkmaar. S. 47. 15 Jan.
— Wet betreffende de overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van Tilburg naar Breda in beheer en onderhoud bij de gemeente Tilburg. S. 408. 18 Aug.
— Wet houdende overbrenging van een gedeelte van den Rijksweg van Groningen naar de Friesche grens in beheer en onderhoud bij de gemeente Groningen. S. 548. 16 Dec.

Werkloosheidverzekering. Besluit tot vaststelling van algemeene regelen voor het verleenen van subsidiën ten behoeve van werkloozenkassen. S. 552. 2 Dec.

Wettelijke tijd. Wet tot tijdelijke afwijking van de wet van 23 Juli 1908, S. 236, tot invoering van een wettelijken tijd. S. 172. 27 April.

Woningwet. Zie: *Volkshuisvesting.*

Wijn. Besluit tot wijziging van de bepalingen omtrent vrijdom van accijns voor wijn. S. 62. 7 Febr.
— Besluit betreffende vrijdom van accijns voor wijn. S. 176. 2 Mei.
— Wet houdende nadere bepalingen omtrent accijns op den wijn. S. 220. 29 Mei.
— Besluit houdende bepalingen omtrent vrij-

dom van den accijns voor wijn, die gebezigd wordt om daaruit azijn te vervaardigen, en omtrent den maatstaf voor de heffing van azijnaccijns, bij het bezigen van wijn als grondstof voor de azijnbereiding. S. 417. 19 Aug.

Ziekten. (**Besmettelijke**) Besluit tot vaststelling van eenige buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en de Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 108. 4 Maart.

— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken tot uitvoering van het K. B. van 4 Maart 1916 (Staatsblad nº. 108). 25 Maart.

— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken houdende vaststelling van nadere bepalingen met inachtneming van welke de onder beheer van den Centralen Gezondheidsraad staande verplaatsbare ziekenbarakken aan gemeentebesturen ten gebruike worden afgestaan. 27 April.

— Besluit waarbij de wet van 4 December 1872, S. 134, houdende voorzieningen tegen besmettelijke ziekten, van toepassing wordt verklaard op meningitis cerebrospinalis epidemica. S. 191. 19 Mei.

— Arrest van den H. R. Uit de bewoordingen van art. 17*b* der Wet van 4 December 1872, S. 134, valt niet af te leiden, dat de twee geneeskundigen hun verklaring moeten afgeven als één geheel, na gemeenschappelijk onderzoek en gehouden overleg, maar alleen, dat zij moeten afgeven een onderteekende, gedagteekende en met redenen omkleede verklaring. 29 Mei.

— Besluit tot toepassing der wet van 26 April 1884, S. 80, laatstelijk gewijzigd bij de wet van 9 Juli 1915, S. 314, tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van eenige besmettelijke ziekten en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 458. 27 Sept.

— Beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken, houdende, met intrekking van zijne beschikking van 27 April 1916, vaststelling van nadere bepalingen, met inachtneming van welke de onder beheer van den Centralen Gezondheidsraad staande verplaatsbare ziekenbarakken aan gemeentebesturen ten gebruike worden afgestaan. 30 Oct.

— Besluit tot nadere toepassing der wet van 26 April 1884 (Stbl. nº. 80). S. 487. 1 Nov.

— Besluit tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van de pest en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 516. 27 Nov.

— Besluit tot vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending van vlektyphus en tot wering zijner uitbreiding en gevolgen. S. 517. 27 Nov.

— Besluit tot nadere vaststelling van buitengewone maatregelen tot afwending der Aziatische cholera en tot wering harer uitbreiding en gevolgen. S. 558. 18 Dec.

Ziektewet. Zie: *Ministerieele Departementen.*

Zout. Besluit houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout, in gasfabrieken benoodigd bij het zuiveren van gas. S. 55. 22 Jan.

— Besluit houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout ten dienste van fabrieken van middelen tot het brandvrij maken van dakbedekkingen. S. 88. 25 Febr.

— Besluit houdende vrijdom van den accijns voor zout, benoodigd in inrichtingen tot het verpakken van voor het buitenland bestemde goederen. S. 196. 26 Mei.

— Besluit houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout, gebezigd ten dienste van het zuiveren en drogen van lucht in koelhuizen. S. 197. 26 Mei.

— Besluit houdende bepalingen omtrent vrijdom van den accijns voor zout benoodigd als hulpmiddel bij de vervaardiging van pharmaceutische praeparaten. S. 398. 11 Aug.

— Idem voor zout, in fabrieken of trafieken benoodigd tot het vervaardigen van kopersulfaat. S. 438. 5 Sept.

Zwakzinnigen. Zie: *Armwezen, Krankzinnigen.*